J.R.R.
TOLKIEN

YÜZÜKLERIN EFENDISI

TEK CİLT
ÖZEL BASIM

J. R. R. Tolkien

YÜZÜKLERİN EFENDİSİ

John Ronald Reuel Tolkien, 1892'de Güney Afrika'da doğdu. Dilbilim ve Eski İngilizce konularında uzmanlaştı ve 1945'te Oxford Üniversitesinde İngilizce Profesörü oldu. 1959'a kadar bu görevde kaldı. Oxford'da II. Dünya Savaşı'ndan önceki yıllarda Owen Barfield, C. S. Lewis ve Charles Williams gibi yazarlarla birlikte edebi bir çevre oluşturdu. *Yüzüklerin Efendisi'*nin (ve örneğin, C. S. Lewis'in *Kozmik Üçleme'sinin)* temeli bu çevrenin toplantılarında atılmıştır.

Yüzüklerin Efendisi'nin 1954 ve 1955 yıllarında üç cilt halinde yayınlanması, özellikle "saygıdeğer" bir İngiliz Dili ve Edebiyatı profesörünün "fantezi" gibi bir türde eser vermesi, edebiyat eleştirisi çevrelerinde küçük çaplı bir skandala yol açtı. Tolkien'ın 1937'de yayınlamış olduğu *Hobbit* (Mitos/Altı-Kırkbeş, 1997), daha ziyade masal türüne ait bir çalışma olarak kabul edildiği için üzerinde pek durulmamıştı. Oysa Tolkien, *Yüzüklerin Efendisi'yle* birlikte, *Hobbit'te* başladığı "dünya yaratma" projesinde ısrarlı olduğunu gösterdi.

Yüzüklerin Efendisi'nin yarattığı dalgalanma, "fantezi" türünün, tıpkı o yıllarda bilimkurgu için de olduğu gibi, "saygın" edebiyat türleri arasında kabul edilmesinde önemli rol oynadı; Tolkien'ı izleyen fantezi yazarları, onu ve onun yarattığı "Orta Dünya"yı büyük ölçüde taklit etmekten vazgeçemediler.

Tolkien'ın 1973'teki ölümünden sonra "Orta Dünya"nın Birinci Çağ'ını ele alan *Silmarillion* (1977), oğlu Christopher Tolkien tarafından yayına hazırlandı. Christopher Tolkien 1980'li ve 90'lı yıllar boyunca babasının

yarım kalmış elyazmalarını yayınlayarak eksiksiz bir "Orta Dünya" tarihi hazırlamaya gayret etti.

YÜZÜKLERİN EFENDİSİ

Üç Yüzük göğün altında yaşayan Elf Kralları 'na

Yedisi taştan saraylarında Cüce Hükümdarlar'a

Dokuz Yüzük Ölümlü İnsanlara, ölecekler ne yazık

Bir Yüzük gölgeler içindeki Mordor Diyarı 'nda

Kara tahtında oturan Karanlıklar Efendisi'ne

Hepsine hükmedecek Bir Yüzük, hepsini o bulacak

Hepsini bir araya getirip karanlıkta birbirine bağlayacak

Gölgeler içindeki Mordor Diyarı 'nda

YAYINCININ NOTU

Yüzüklerin Efendisi, Tolkien'ın kitaba yazdığı Ek'lerden birinde de belirttiği gibi, Kırmızı Kitap'tan yapılmış bir "çeviri". Her ne kadar Orta Dünya'nın Üçüncü Çağ'ında Elfler, Hobbitler, insanlar ve Cüceler bir Ortak Lisan konuşuyorlardıysa da, bu lisanın özellikleri ırktan ırka ve bölgeden bölgeye değişiyor. Tüm bu özelliklerin "İngilizceye çevrilmesi", Tolkien gibi bir dilbilimcinin on yıllarını almış. Aynı özellikleri bozmadan Türkçe'ye çevirmek daha da zor.

Zorlukların birincisi, isimler konusunda. Birçok isim zaten Ortak Lisan'da değil, kahramanların özgün dillerinde. Dolayısıyla Elfçe bir isim zaten İngilizceye çevrilmemiş, Elfçe kalmış. Biz de bu kurala uyduk. Ancak bazı isimler, özellikle de Hobbitlerin soyadları İngilizceye çevrilmiş; biz de yapabildiğimiz kadarıyla bu soyadları Türkçe'ye çevirdik. Aynı şey yer isimleri için de geçerli. Bu yüzden, örneğin, İngilizceye Brandywine olarak çevrilen Baranduin, Türkçe'de Brendibadesi oldu. Aynı şekilde, hancı Barliman Butterbur, Arpadam Kaymakpürüzü; Buckland ise Erdiyarı olarak çevrildi.

Bir de Yüzüklerin Efendisi'nin yayınlanmasından sonra İngiliz kültürüne yerleşmiş olan terimler var. Örneğin, Frodo Baggins'in kılıcının adı "Sting" ("arı iğnesi"). Ancak bir İngiliz rock yıldızı da kendisine bu adı seçti, bu adla ünlendi (Sting'in eskinden İngilizce öğretmeni olduğu ve Yüzüklerin Efendisi'ni çok sevdiği biliniyor); bu yüzden Sting'ı "iğne" diye çevirmeyi tercih etmedik.

Bunun gibi birkaç örnek dışında metinde İngilizceye benzeyen isimler, okuyucuyu aldatmamalı. Örneğin Sam Gamgee, bir ingiliz adı olan "Samuel"den kısaltılan bir ad değil, tersine "Samwise"dan kısaltılıyor; bunu çevirmeye kalksaydık, Samwise Efendi'ye "yarım akıllı" demek zorunda kalacaktık; o yüzden "Sam" olarak kaldı.

Orta Dünya'nın halkları farklı lehçeler konuşuyor. Örneğin Elfler oldukça resmi ve ağdalı, büyük ölçüde "Shakspeare dönemi" İngilizcesi ile konuşurken, Rohirrimler daha da eski bir İngilizceye sahipler. Türkçe'de Elf lehçesini daha ziyade "Lisanı Osman?" ile karşılarken, göçebe, at sırtında yaşayan Rohirrimler'in lehçesini daha bir "Orta Asya" Türkçesi ile karşılamayı seçtik.

SUNUŞ

"ÇEVRİLMİŞ BİR YAPITA ÖNSÖZ"*

*Deniz Erksan'ın bu yazısı ilk kez Metis Çeviri nin 1991 Bahar tarihli 15. sayısında, "Çevrilmemiş Yapıtlara Önsözler" bölümünde yayınlanmıştı. Aynı yazıyı bu kez "Çevrilmiş Bir Yapıta Önsöz" olarak yayınlamaktan mutluluk duyuyoruz, -y.n.

"One book to charm them all and in gladness bind them..."*

*Bunu açıklamıyacağım ama size büyü yaptığımı tahmin etmişsinizdir.

Bir çocuk filminin son sekansında, bana çok yakın gelen bir cümle duymuştum: "iki tür hikaye vardır," diyordu filmin esrarengiz sihirbazı. "Gerçek hikayeler, ve gerçek olması gereken hikayeler. Bu izlediğiniz ikinci tür hikayelerdendi."

J.R.R. Tolkien'in kült eseri Yüzüklerin Efendisi'nde ikinci tür hikayelerden biri, belki de en güzeli anlatılmakta.

Peki, ama nedir bana ve daha yüz küsur bin okuyucuya "Frodo Baggins'le sekiz yol arkadaşının öyküsü gerçek olmalıydı" dedirten? Çok mutlu bir dünyada mı yaşıyorlar, olaylar çok mu keyifli, "keşke bu maceralar benim başımdan geçseydi" diye mi düşünüyor insan?

Hiç değil. Yüzüklerin Efendisi'nin çizdiği MiddleEarth yani Orta Dünya'nın bir ütopya olmadığı kesin. En az bizim dış dünyamız kadar zor ve karmaşık bir yer orası da. Olaylar deseniz, en korkusuz okuyucunun dudağını uçuklatır. Kendi adıma, öykünün kahramanlarından en şanslısının bile yerinde olmak istemezdim. Gene de, bütün iyi fantezi öyküleri gibi, Yüzüklerin Efendisi de gerçek olmalıydı.

Başarılı bir fantezi eserinin okuyucuda bu tadı bırakmasının sanırım iki nedeni var. Birincisi, bildiğimiz gerçekliği askıya alıp bir süre için öykünün

temel varsayımlarına inanmayı kabul ettiğimiz andan itibaren, olaylar zaten gerçektir*. Her şey iyi gitmeyebilir, herkes mutlu sona ulaşmayabilir, ya da Yüzüklerin Efendisi'nde olduğu gibi zaferin bedeli çok yüksek olabilir; fakat böyle başlayan bir öykü ancak böyle sürebilirdi diye düşünürüz. İkinci ve çok daha önemli sebebiyse, Tolkien insanoğlunun zamanın ve mekanın dışına çıkma, kendisi dışında akıllı varlıklarla iletişim kurma ihtiyacıyla açıklamakta. Bu öyle derin bir ihtiyaç ki, tarih boyunca anlatılmış tüm masalların, tüm mitlerin kaynağını oluşturuyor. Zaman ve mekanın ötesine geçip, bulunduğumuz yere dışarıdan bakmak; bize benzemeyen canlılarla alışverişe girip dünya üzerindeki bilinç sahibi tek ırk olmanın yalnızlığından kurtulmak... Belki bu perspektif, bu alışveriş, bu kıyaslama sayesinde insanoğlu bir ırk olarak kendisini ve kozmik düzendeki yerini anlayabilecektir. Bu anlamda yalnız fantezi değil, bilimkurgu da bu tarih kadar eski dileğe cevap vermekte.

*Tolkien fantezi edebiyatı konusundaki görüşlerini "On Fairy-Stories" adlı makalesinde kapsamlı bir şekilde anlatıyor.

Ve gene bu anlamda Yüzüklerin Efendisi fantezi türünün kusursuz bir örneği. Arka planda hemen hiçbir edebiyat ürünüyle mukayese kabul etmeyecek zenginlikte bir tarih ve coğrafya var. Zamanın ve mekanın dışına adım atan okuyucu kendisini bu zenginliğin ipuçlarıyla donatılmış Orta Dünya'da buluyor. Bizim bildiğimiz Dünya burası, ama "güneşin ve dünyanın çok daha genç olduğu bir zaman." Üçüncü Çağ'ının sonuna yaklaşan Orta Dünya bir yanda Elf, Cüce, Hobbit, Ent, İnsan ve Büyücüleriyle, diğer yanda Ork ve Trol gibi "hilkat garibeleri"yle, hepsinin gerisinde de varlıkları sezilen Vala ve Maia'larla bilinçli canlılar yönünden sonsuz bir çeşitliliğe sahip, işte bu fonun önünde dört Hobbit, iki insan, bir Büyücü, bir Elf ve bir Cüce'den oluşan dokuz kişilik topluluk, Orta Dünya'yı Yüzüğün Efendisi Sauron' dan kurtarmak için umutsuz bir yolculuğa çıkıyor.

Birinci ve İkinci Çağlar'da neler olmuş, Eldarin, yani Yüksek Elfler niçin Orta Dünya'da sürgünde, Büyücüler insan değilse nedir, umutlar ve yakarışlar neden denizin ötesine Batı'ya yöneltiliyor? Bütün bu soruların cevabını vermiyor Yüzüklerin Efendisi.* Bunlar sadece hikayenin burada

başlamadığını ve burada bitmeyeceğini sezdiren uçsuz bucaksız bir dokunun ipuçları. Kitabın bize anlattığı, öykünün yalnızca bir bölümü. Ama bu kadarı bile, mütevazı hobbit Frodo Baggins'in "Sauron'un planlarını boşa çıkarmak için herkesten çok çalışan" Büyücü Gandalf, yurtsuz kral Aragorn ve diğer arkadaşlarının yardımıyla sonuca ulaştırdığı yolculuğu Arayış Edebiyatı (Quest Literatüre) türünün klasik örnekleri arasına dahil etmek için yeterli.

*Bu soruların cevabı ve daha başka öyküler için, Tolkien'ın ölümünden sonra yayınlanan Silmarillion'a bakmanız gerek. Silmarillion Birinci Çağı anlatıyor.

Hayranlarına "bu öykü gerçek olmalıydı" dedirten de, bu Arayış'ın (yani sembolik anlamda ruhani olgunlaşma sürecinin) içtenliği belki de. Yüzüklerin Efendisi belki bu yüzden bir kült. Tolkien'ın çocuk kitabı Hobbit'le kendi yarattığı dillerin gerisine kurduğu mitoloji arasında bir köprü oluşturan ve yazımı tam on yedi yıl süren bu kitap, ilk yayımlandığı 1954 yılından benim elimdeki nüshasının ait olduğu 1968 yılına kadar yalnızca İngiltere'de tam 38 kere basılmış. Amerika Birleşik Devletleri'nde 60'lı yılların öğrenci hareketleri çerçevesinde öyle güçlü bir yankı uyandırmış ki, kampüslerde "Frodo yaşıyor" ya da "Cumhurbaşkanı adayımız Gandalf gibi rozetler görülür olmuş.* Bu kadar yoğun bir ilgi karşısında edebi çevreler de tepkisiz kalmamış tabii. Fantezi teriminin henüz yerleşmediği o ilk yıllarda ancak "mitoloji" diye tanımlanabilen Yüzüklerin Efendisi, eleştirmenleri Tolkien hayranları ve Tolkien düşmanları diye ikiye bölmüş ve bu kamplaşma üzerinden sayısız makale ve kitaba konu olmuş.

*Bu arada, ünlü ingiliz rock şarkıcısı Sting'in adını Frodo'nun kılıcından, ünlü new age topluluğu Shadowfax'in ise adını Gandalf'ın atından (Gölgeyele: Shadowfax) aldığını hatırlamakta yarar var. y.n.

Akademik tartışmalar öyle düzeylere varıyor ki, kahkahalarla gülmemek imkansız. Bir yanda Tolkien severler Yüzüklerin Efendisinin muhteşem bir edebi yapıt olduğunu söylüyor, Jung'un teorilerinden destek alan psikolojik çözümlemeler yapıyor, derin alegorik anlamlar çıkarıyorlar. Oysa Tolkien çok açık bir dille Yüzüklerin Efendisi'nin alegori olmadığını belirtmekte.

"Varlığını sezecek kadar yaşlanıp bezdiğimden bu yana, alegorinin her türlü tezahüründen bütün kalbimle nefret ederim," diyen Tolkien'a göre, alegori, yazarı da okuyucuyu da küçük düşüren bir üslup. Yüzüklerin Efendisi ise bir tarih öyküsü.

Karşı kamptaki eleştirmenler bu tavra iyice öfkeleniyorlar elbette. Yüzüklerin Efendisi bir alegori olsa, mesela ikinci Dünya Savaşı'nı sembolize etse, tuhaf tuhaf yaratıkların olmayacak maceralara girip çıkmasını anlayışla karşılayabilecekler belki de. Gelgelelim içindeyaşadığımız dünyayla doğrudan paralellik kurmaya yanaşmayan bu hikaye, dış dünya için bir anlam taşımayarak günahların en büyüğünü işliyor. Yani koskoca Profesör Tolkien, bin küsur sayfa boyunca resmen "Kaçış Edebiyatı" yapıyor.

İyi kötü bir hayalgücü olan ve gördüğü her satırda ille kendi sığ trajedilerinin yansımasını aramayan okuyucu, Yüzüklerin Efendisi'nin gündelik hayatımız için bir anlam taşıyıp taşımadığına kendisi karar verecektir. Bana sorarsanız, Orta Dünya dış dünya için anlamlı mı bilmem, ama daha anlamlı olduğu kesin.

Kaçış edebiyatı suçlaması ise yazarın umurunda bile değil. Kaçış sözcüğüne haksız yere olumsuz anlam yüklendiği görüşünde Tolkien: "Kendini hapiste bulan bir insan kalkıp evine gitmek istedi diye onu nasıl küçümseyebiliriz? Ya da, kaçamıyorsa bile duvarlar ve gardiyanlar dışında birşeylerden söz etmesi suç mu? Mahkûm onu göremese de, dışarıdaki dünya hala gerçektir." Bir başka deyişle, hapisten kaçmakla kavgadan kaçmayı birbirine karıştırmamak gerek. Çünkü tıpkı Thoreau'nun inzivaya çekilmesi gibi, "gerçek Kaçış çoğu zaman iğrenme, Öfke, itham ve İsyan'la el ele gider".

Her fantezi severin içten içe hissettiği gerçeği de en iyi Tolkien özetliyor: "Kaçış ihtimali en çok kimi telaşlandırır? Kimi olacak, gardiyanları!"

Deniz Erksan, İstanbul 1991

ÖNSÖZ

1

Hobbitler Hakkında

Bu kitap büyük ölçüde hobbitler hakkındadır ve okuyucu kitabın sayfalarından onların özelliklerinin birçoğunu ve tarihlerinin de birazını çıkartabilir. Bu konuda daha fazla bilgi için, Hobbit adı altında yayınlanmış olan Batışımdan Kırmızı Kitabı'ndan alınan seçkilere bakabilirsiniz. Oradaki öykü, dünya çapında ün kazanmış ilk hobbit olan Bilbo tarafından yazılan Kırmızı Kitap'ın ilk bölümlerinden bir araya getirilmiştir ve Doğu'ya gidip döndüğü yolculuğu konu aldığı için Gittim ve Döndüm adını taşımaktadır. Bu macera daha sonra, burada anlatılan o Çağ'ın büyük hadiselerinde bütün hobbitleri bağlayacak olan bir maceradır.

Bununla beraber, kimileri o ilk kitaba sahip olmayabilir; birçok kişi de daha ilk başından bu tuhaf halk hakkında daha çok şey öğrenmek isteyebilir, işte bu okurlar için burada, hobbit irfanından önemli sayılabilecek noktalar üzerine birkaç not bir araya getirilmiş ve ilk macera kısaca hatırlatılmıştır.

Hobbitler pek kendilerini göstermeseler de kadim bir halktır. Eskiden şimdikine nazaran daha kalabalıklardı; çünkü barışı, huzuru ve iyi sürülmüş toprağı çok severler: Hobbitlerin en çok sevdikleri uğrak yerleri dedi toplu, güzelce ekilip biçilmiş kırlık yerlerdi. Alet kullanmada maharetli olmalarına rağmen demirci körükleri, su değirmenleri veya el dokuma tezgahlarından daha karmaşık makinalardan anlamazlardı; hala anlamazlar ve sevmezler. Eski günlerde dahi, "Büyük Ahaliden" bize böyle derlerdi genellikle uzak dururlardı; şimdi ise korkuyla kendilerini bizden sakınmaya başlamışlardır ve artık hobbitleri bulabilmek çok zordur. Kulakları delik, gözleri keskindir ve yapı olarak kilo almaya müsait olmalarına ve gereksiz yere acele etme

eğilimleri olmamasına rağmen yine de hareketlerinde çevik ve marifetlidirler. Her şeyden önce, karşılaşmak istemedikleri iri halktan biri patavatsızca yollarına çıkarsa hızla ve sessizce kaybolma sanatına sahiptirler ve bu sanatı o kadar geliştirmişlerdir ki insanlara büyücülük gibi gelebilir. Fakat aslında hobbitler hiçbir zaman, hiçbir çeşit büyüyle uğraşmamışlardır; bu ele geçmezlikleri de tamamen soya çekim, idman ve toprak ile olan yakın bir dostluğun onlara bahşetmiş olduğu, daha iri ve daha hantal ırklar tarafından taklit dahi edilemeyen profesyonelce bir hünerden kaynaklanmaktadır.

Çünkü bunlar cücelerden de ufak tefek, minik bir halktır; yani cücelerden daha kısa boylu sayılmasalar da, pek o kadar sağlam yapılı ve tıknaz değillerdir. Boyları hobbitten hobbite değişir, bizim ölçülerimize göre 60 santim ile 120 santim arasındadır. Günümüzde bir metreye pek nadiren ulaşmaktadırlar; fakat kendi söylediklerine göre artık küçülmeye başlamışlardır, eski günlerde daha uzun boylu imişler. Kırmızı Kitap'a göre II. İsengrim'in oğlu Bandobras Took (Boğakükreten) bir buçuk metre kadarmış ve ata bile binebiliyormuş. Bütün hobbit kayıtlarında onu sadece eskinin iki ünlü şahsiyeti geçebilmiştir; fakat bu ilginç olay, zaten bu kitapta anlatılacaktır.

Bu öykülerle ilgisi olan Shire'lı Hobbitlere gelince, barış ve refah günlerinde onlar mutlu bir halk idi. Başta san ve yeşil olmak üzere canlı renkler giymeyi sever, fakat ayaklarının köselemsi tabanları olduğu ve üzerleri genellikle kahverengi olan saçları gibi sık kıvırcık tüylerle kaplı bulunduğu için çok nadiren ayakkabı kullanırlardı. O yüzden aralarında pek gelişmemiş olan tek zanaat kunduracılıktı; fakat uzun ve maharetli parmaklara sahiptiler ve birçok kullanışlı, zarif eşya yaparlardı. Yüzleri genellikle güzelden ziyade neşeli, ablak, gözleri parlak, yanakları kırmızı, dudakları her an gülmeye, yemeye ve içmeye hazır olurdu. Sık sık ve gönülden gülerler, her zaman için basit şakalardan hoşlanırlar, (ve imkan buldukça) günde altı öğün yemek yerler, içerlerdi. Dost canlısıydılar, partilere ve cömertçe hediyeler alıp vermeye bayılırlardı.

Zamanla uzaklaşmış olmalarına rağmen hobbitler ile aramızda bir akrabalık olduğu açıktır: Bize elflerden hatta cücelerden daha yakındırlar. Hobbitler eskiden insanların dillerini konuşurlarmış kendi Usullerince ve

genellikle insanların hoşlandıkları şeylerden hoşlanır, hoşlanmadıklarından hoşlanmazlarmış. Fakat aramızdaki akrabalığın tam olarak ne olduğunu bu zamandan sonra bulmak mümkün değildir. Hobbitlerin başlangıcı artık kaybolmuş ve unutulmuş olan Eski Günler'e dayanır. Sadece elfler hala o yitip giden zamanların kayıtlarını saklarlar ve adetlerine göre de neredeyse sadece tamamıyla kendi tarihleriyle ilgilenirler ki bunun içinde insanlar çok az görünür, hobbitlerin ise hiç sözü edilmez. Yine de, diğer halkların onların varlığını fark etmesinden epey yıllar öncedir hobbitlerin Orta Dünya'da sessiz sakin yaşamakta olduğuna şüphe yok. Ve sonuç olarak dünya sayılamayacak kadar garip yaratıklarla dolu olduğu için bu minik halk pek de önemli görülmemiştir. Fakat Bilbo ve varisi Frodo'nun zamanında aniden, kendi istekleri dışında hem önemli hem de ünlü oluverip Ariflerin ve Ulularının aklını karıştırmışlardır.

O günler, yani Orta Dünya'nın Üçüncü Çağı artık çoktan geride kaldı, kıtaların şekilleri değişti; ama hobbitlerin yaşamış oldukları bölgeler hiç kuşku yok ki hâlâ bulundukları yerlerdir: Eski Dünya'nın kuzey batısı, Deniz'in doğusu. Bilbo'nun yaşadığı dönemde, hobbitlerin asıl yurtlarına dair bilgiler tamamen unutulup gitmişti. Öğrenme sevgisi (şecerelerine ait bilgiler hariç) aralarında yaygın olmaktan çok uzaktı; ama yine de eski aileler arasında kendi kitaplarını inceleyen, hatta elflerden, cücelerden ve insanlardan eski zamanlar ve uzak diyarlarla ilgili malumat toplayan birkaç kişi çıkmıştır. Kendi kayıtlan Shire'a yerleşmelerinden sonra başlamıştı; en eski efsaneleri de Gezginlik Günleri'nden pek geriye uzanmaz. Yine de bu efsanelerden, garip sözcükleri ve âdetlerinden, diğer birçok değişik halk gibi hobbitlerin de uzak geçmişte batıya doğru geldiği açıktır, ilk öyküleri, Anduin'in yukarı vadilerinde, Koca Yeşilorman'ın saçaklarının altı ile Dumanlı Dağlar arasında oturdukları bir zamandan dem vurur adeta. Daha sonra dağlardan zorlu ve tehlikeli bir geçiş yaparak Eriador'a neden gelmişlerdir, artık bilinmez. Kendi öyküleri, ülkede insanların çoğaldığından, gelip ormanı karartan ve adını dönüştüren bir gölgeden söz eder.

Daha dağları aşmadan önce hobbitler üç değişik soya ayrılmış gibidirler: Kılayaklar, Ülkenler ve Samanpostlular. Kılayaklar daha esmer, daha küçük ve kısa, sakalsız ve çizmesiz hobbitlermiş; elleri ve ayakları düzgün, hünerliymiş; yüksek yerleri ve dağ yamaçlarını severlermiş. Ülkenler daha

cüsseli, daha ağır yapılıymış; elleri ve ayaklan daha iriymiş; ovaları ve nehir kıyılarını tercih ederlermiş. Samanpostluların tüyleri ve ciltleri daha açık renkliymiş ve diğerlerine nazaran daha uzun ve inceymişler; onlar ağaçları ve ormanlık ülkeleri çok severlermiş.

Kadim zamanlarda Kılayaklar'ın cücelerle çok alışverişi varmış ve uzun süre dağların eteklerinde yaşamışlar. Batıya en önce gelenler onlar olmuş; diğerleri hala Yabaneller'de oyalanırken onlar Eriador üzerinden Fırtınabaşı'na kadar uzanmışlar. Bunlar hobbitlerin en normal, en tipik örnekleri ve en kalabalık olanlarıymış. Bir yere yerleşip atalarının tüneller ve delikler içindeki yaşayış biçimlerini muhafaza etmeye en çok eğilimi olan da bunlarmış.

Ülkenler uzun süre Ulu Nehir Anduin'in kıyılarında oyalanmışlar ve insanlardan daha az çekiniyorlarmış. Onlar da Kılayaklar'dan sonra batıya gelmişler ve Gürültülüsu'yu izleyerek güneye inmişler; Orada, Tharbad ile Garpeli sının arasında epey bir zaman yaşayıp, neden sonra yeniden kuzeye göç etmişler.

Sayıca en küçük soy olan Samanpostlular kuzey kolunu oluşturuyormuş. Diğer hobbitlere nazaran elflerle daha dostça geçiniyorlarmış ve el işçiliğinden çok dilde ve müzikte maharet gösteriyorlarmış; eskiden beri çiftçilikten çok avcılıktan hoşlanırlarmış. Ayrıkvadi'nin kuzeyindeki dağları geçmişler ve Akpınar Nehri'nden aşağıya inmişler. Kısa bir süre sonra Eriador'da onlardan önce oraya gelmiş olanlarla karışmışlar fakat biraz daha cesur ve maceraperest olduklarından Kılayak ve Ülgen klanları arasında sık sık lider ve reis konumuna gelmişler. Bilbo'nun zamanında dahi, Tooklar ve Erdiyan'nın Efendileri gibi büyük ailelerde Samanpostlu soyunun güçlü kanı kendisini gösteriyordu.

Eriador'un batı topraklarında, Dumanlı Dağlar ile Mavi Dağlar arasında hobbitler hem insanları hem de elfleri bulmuşlardı. Gerçekten de Dünedain'den, yani Deniz'i aşıp Batıil'den gelen insanların krallarından arta kalan bir kısım burada yaşıyordu; fakat hızla azalmaktaydılar, onlara ait olan Kuzey Krallığı topraklan gün be gün yabana kanşmaktaydı. Gelenler için bol bol yer vardı ve çok geçmeden hobbitler düzenli topluluklar halinde yerleşmeye başlamıştı, ilk yerleşim merkezlerinin çoğu daha Bilbo'nun zamanında çoktan kaybolmuş ve unutulmuştu; fakat önem kazanan

ilklerden biri, zamanla küçülse de varlığını korumayı başarmıştı; burası Shire'ın kırk mil kadar doğusuna düşen Bree ve etrafındaki Tokay Ormanı idi.

Kuşkusuz bu ilk günlerde hobbitler yazıyı öğrenmişler ve bu sanatı çok daha önce elflerden öğrenmiş olan Dünedain tarzında yazmaya başlamışlardı. Yine o günlerde daha önce hangi dili kullanıyorlarsa onu unutmuşlar ve ondan sonra hep Westron adı verilen Arnor'dan Gondor'a kadar kralların ülkelerinde ve Belfalas'tan Mavi'ye kadar bütün sahillerde geçerli olan Ortak Lisan'ı kullanmışlardı. Yine de ayların ve günlerin kendi isimleri ve geçmişten kalan büyük bir şahıs isimleri birikimine ilaveten, kendilerine ait birkaç kelimeyi alıkoymuşlardı. Bu sıralarda hobbitler arasında, yıllar dikkate alınmaya başladıkça efsane, tarih halini almıştır. Çünkü Üçüncü Çağ' ın bin altı yüz birinci yılında Samanpostlu kardeşler Marko ile Blanko, Bree'den yola çıkmışlardı ve Fornost'taki* yüksek kralın izniyle arkalarında çok sayıda hobbitle kahverengi nehir Baranduin'den geçmişlerdi. Kuzey Krallığı'nın güçlü günlerinde inşa edilmiş olan Taşyay Köprüsü'nü aşıp, karşı kıyıda nehir ile Irak Yaylalar arasındaki toprakların tamamını kendi yerleşim bölgeleri olarak ilan etmişlerdi. Tek yükümlülükleri ise Koca Köprü'yü ve diğer türn köprülerle yolları bakımlı tutmak, kralın habercilerinin yolunu açmak ve kralın egemenliğini kabul etmekti.

*Gondor kayıtlarına göre bu, üç yüz yıl sonra Arvedui ile son bulan Kuzey soyunun yirminci kişisi II. Argeleb idi.

Böyle başlamıştı Shire Hesapları; çünkü (hobbitlerin taktıkları isimle) Brendibadesi'nin geçilmesi Shire'ın ilk yılı kabul edilmiş ve diğer bütün yıllar buna göre hesaplanmıştı.* Batılı Hobbitler yeni topraklarına ilk görüşte vurulup burada kalarak kısa bir süre sonra insanların ve elflerin tarihlerinden silinmişlerdir. Görünüşte hala sözde tebaı oldukları bir kral vardı ama aslında onlar kendi reisleri tarafından idare ediliyor ve dış dünyada olanlarla hiç ilgilenmiyorlardı. Fornost'ta Angmar'ın Büyücü Hükümdarı ile yapılan son savaşa kadar, insanlara ait hiçbir kayıtta geçmese de, kendi iddialanna göre kralı desteklemek için birkaç okçu yollamışlardı. Fakat o savaşta Kuzey Krallığı son bulmuştu; sonra da hobbitler toprağı

mülkiyetlerine geçirip, giden kralın hakimiyeti yerine reisleri arasından Reis seçmişlerdi. Orada bin yıl boyunca savaşlardan pek rahatsız olmamışlardı ve Kara Musibet'ten (S. H. 37) sonra Uzun Kış'ta yaşanan büyük felakete ve onu takip eden açlığa kadar müreffeh yaşayıp çoğalmışlardı. O karanlık dönemde binlercesi yok oldu fakat Yokluk Günleri (115860) bu öykünün anlatıldığı zamanlarda çoktan geçip gitmişti ve hobbitler yeniden bolluğa alışmışlardı. Toprak zengin ve müşfikti ve onlar geldiklerinde uzun zamandan beri terk edilmiş olduğu halde eskiden güzel ekilip biçilmiş olduğu anlaşılıyordu; bir zamanlar kralın orada birçok çiftliği, darı tarlaları, bağları ve ormanları vardı.

*Böylece elflerin ve Dünedain'in hesabına göre Üçüncü Çağ'ın günleri, Shire hesaplarına 1600 eklenerek bulunabilir.

Irak Yaylalar'dan Brendibadesi Köprüsü'ne kadar kırk fersah, kuzey avlaklarından güneydeki bataklıklara kadar da elli fersah uzanıyordu toprakları. Hobbitler, Reislerinin yetki alanını oluşturan bu derli toplu iş bölgesine Shire adını verdiler. Ve dünyanın bu hoş köşeciğinde derli toplu yaşama işlerine iyice dalıp, dışarıda karanlık şeylerin harekete geçtiği dünya ile ilgilerini gitgide kaybettiler; öyle ki, sonunda barış ve bereketin Orta Dünya'nın değişmez bir kuralı ve aklı selim sahibi her ahalinin hakkı olduğunu zanneder oldular. Muhafızlar hakkında zaten pek az olan bilgilerini ve Shire'daki uzun barışı mümkün kılan tüm o çabalan ya unutmuşlardı ya da hatırlamazdan geliyorlardı. Aslında korunuyorlardı ama bunu hatırlarına getirmeyi bırakmışlardı.

Hiçbir zaman, hobbitlerin hiçbir ırkı savacı olmamıştır ve kendi aralarında hiç savaşmamışlardır. Eski zamanlarda, elbette, zorlu bir dünyada hayatta kalabilmek için savaşmak zorunda kalmışlardı; fakat Bilbo'nun zamanında bu kadim bir tarih olmuştu. Bu öykü başlamadan önce son ve aslında Shire sınırlan içinde yaşanmış olan tek savaş da artık hatıralardan silinmişti: Bu, S.H. 1147'de yaşanan, Bandobras Took'un ork istilasını bozguna uğrattığı Yeşiltarlalar Savaşı'dır. iklim bile daha ılımlı olmuş, o bembeyaz kış aylarında Kuzey sınırlannda dolanan kurtlar sadece dedelerin masallarında kalmıştı. Yani, Shire'da hala bir miktar silah stoku olmasına rağmen bunlar daha çok yadigar olarak kullanıyor, ocakların üzerine,

duvarlara asılıyor ya da Ulığ Kazın'daki müzede toplanıyordu. Müzeye Belek Evi deniyordu; çünkü hobbitlerin artık kullanımı olmayan fakat atmaya kıyamadıkları şeylere hep belek ismi verilirdi. Evleri beleklerle dolup taşmaya pek elverişliydi ve elden ele dolaşan hediyelerin çoğu da bu cinstendi.

Her şeye rağmen, rahatlık ve barış bile bu halkın şaşılacak ölçüde sağlam yapılı kalmasını engelleyememişti. Aslına bakılacak olursa hobbitlerin gözünü korkutmak veya öldürmek pek kolay olmazdı; güzel şeylerden öylesine bıkmadan usanmadan zevk almalarının nedeni, belki de mecbur kalınca pekala da bunlarsız yapabilecek olmalarıydı; bir de kederden, düşmandan ve iklimden kaynaklanan zahmetlerle onlan iyi tanımayan ve göbeklerinden ve besili yüzlerinden daha derinine bakmayanları hayrette bırakacak ölçüde iyi baş edebilmeleriydi. Kolay kolay tartışmaya girmeyen ve yaşayan şeyleri zevk olsun diye öldürmeyen hobbitler köşeye sıkışınca çok yiğit olurlardı ve zorda kalınca silahlarını beceriyle kullanırlardı. Keskin gözlü olduklarından ve hedefi şaşırmadıklarından çok iyi okçuydular. Sadece ok ve yay da değil. Eğer hobbitin biri bir taş almak için eğilirse, izinsiz arazilerine giren bütün hayvanların gayet iyi bildikleri gibi siper almakta fayda olurdu.

Eskiden tüm hobbitler yerdeki deliklerde yaşardı, ya da öyle olduğunu zannediyorlardı ve hala kendilerini en çok o tür yerleşim yerlerinde rahat hissederler; fakat zaman içinde diğer ev biçimlerini de geliştirmeye mecbur olmuşlardır. Aslında Bilbo'nun zamanında Shire' da, genellikle en zenginler ve en fakirler eski adetlere uyuyorlardı. Fakirler, gerçekten de sadece birer delik olan, ya da ya tek pencereli ya da penceresiz, en ilkel biçimiyle oyuklarda yaşamaya devam ediyordu; öte yandan hali vakti yerinde olanlar eskinin basit çukurlarından çok daha konforlu kovuklar inşa ettiriyordu. Fakat bu geniş ve kollara ayrılan tüneller (ya da onların deyimiyle iyin'ler) için gerekli alanlar her yerde bulunmuyordu; böylece hobbitler nüfusları arttıkça düzlüklerde ve alçak arazilerde yer üzerinde evler yapmaya başlamışlardı. Hatta Hobbitköy ve Tıkışkazası veya Ak Meralar'daki Shire'ın en büyük kazası Ulığ Kazın gibi tepelik bölgelerde ve eski köylerde bile gerek ahşap olsun, gerek tuğla veya taş, bir sürü ev yapılmıştı. Bunlar özellikle değirmenciler, demirciler, urgancılar, araba yapımcıları gibi meslek erbabı tarafından tercih ediliyordu; çünkü hobbitlerin daha

deliklerde yaşadıkları zamandan beridir, baraka ve atölyeler yapma alışkanlıkları vardı.

Çiftlik evleri ve samanlık inşa etme adetinin ilk önce Brendibadesi boyunda bulunan Batak'ta başladığı söylenir. Bu tarafların hobbitleri, yani Doğudirhem'den olanlar daha iri ve ağır ayaklı olurlar, çamurlu havalarda da cüce çizmeleri giyerlerdi. Fakat damarlarında daha ziyade Ülken kanı akardı ve gerçekten de bu, çoğunun çenesindeki ince sakallardan da belli olurdu. Hiçbir Kılayak ve Samanpostlu'nun yüzünde sakalın izine bile rastlanmazdı. Aslında Batak, Erdiyar ve daha sonra işgal ettikleri Nehir'in doğu tarafındaki topraklann halkının çoğu daha sonraları güneyden Shire'a gelmişlerdi ve Shire'ın başka hiçbir yerinde rastlanmayan garip isimleri ve tuhaf sözcüklerinin birçoğunu muhafaza etmişlerdi.

Diğer birçok meslek gibi yapıcılık mesleğini de Dunedain'den almış olmaları muhtemeldir. Fakat hobbitler bu mesleği doğrudan, gençlik zamanlarında insanların öğretmeni olan elflerden de öğrenmiş olabilir. Çünkü Yüksek Soya sahip elfler, o zamanlar henüz Orta Dünya'yı terk etmemişlerdi ve hala batıda, uzaktaki Gri Limanlar'da ve Shire yakınlarında başka başka yerlerde yaşıyorlardı. Batı sınırlarının gerisindeki Kule Tepeleri'nde hatıralardan silinmiş zamanlardan kalma üç Elf Kulesi hala görülebiliyordu. Mehtapta uzaktan parlarlardı. En yüksek olanı en uzakta, yeşil bir tepeciğin üzerinde tek başına dururdu. Batıdirhem'de yaşayan hobbitler, o kulenin tepesinden Deniz'in görülebileceğini söylerlerdi; fakat herhangi bir hobbitin o kuleye tırmandığı da duyulmuş değildi. Gerçekten de Deniz'i görmüş olan veya Deniz'de yolculuk yapmış olan çok az sayıda hobbit vardı; geri dönüp gördüklerini anlatanların sayısı daha da azdı. Hobbitlerin çoğu nehirlere ve kayıklara bile derin bir kuşkuyla bakardı ve aralarında yüzme bilene pek rastlanmazdı. Shire'da geçirdikleri zaman boyunca elflerden gitgide daha az söz edilir oldu; elflerden korkmaya ve elflerle ilişkisi olanlara tekin gözle bakmamaya başladılar; Deniz ise aralarında korkunç bir sözcük, ölümün bir nişanı gibi kullanılıyordu ve zamanla yüzlerini batıdaki tepelerden çevirdiler.

Yapıcılık mesleği ister elflerden ister insanlardan gelmiş olsun, hobbitler bunu kendi usullerince kullanıyorlardı. Kuleler falan yapmaya kalkışmıyorlardı. Evleri genellikle uzun, alçak ve konforlu olurdu. En eski

olanları, ot veya saman damlı veya çimle kaplı damlan ve kavisli duvarları olan, iyin'lerin taklitlerinden başka bir şey değildi. Gerçi bu dönem Shire'ın ilk yıllarına aitti; hobbit yapıcılığı cücelerden alınan veya kendi icat ettikleri aletler sayesinde gelişerek çok zaman önce değişmiştir. Yuvarlak pencerelerin hatta kapıların tercih edilmesi hobbit mimarisinin garipliklerinin en belli başlı kalıntılarından biridir.

Shire'lı Hobbitler'in evleri ve delikleri genellikle geniş olur ve büyük aileleri barındırırdı. (Bilbo ve Frodo Baggins gibi bekar olanlara pek ender rastlanırdı; zaten bu ikisinin elflerle olan dostlukları ve birçok diğer gariplikleri de az rastlanan türdendi.) Büyük iyinler'de yaşayan Tooklar'da veya Brendi Konağı'nda yaşayan Brandybucklar'da görüldüğü gibi bazen birkaç kuşak akraba (nispeten) huzur içinde atadan kalma tek ve bol tünelli bir konakta yaşardı. Her halükarda bütün hobbitler aile bağlarına meraklıydı ve akrabalıklarının hesabını büyük bir titizlikle tutarlardı. Sayısız dallan olan uzun ve dikkatle meydana getirilmiş aile ağaçları çizerlerdi. Hobbitlerle ilgilenirken kim kimin akrabasıdır ve akrabalık dereceleri nedir bilmekte yarar vardır. Bu öykülerde anlatılan zamanda yaşamış olan en önemli ailelerin, önemli üyelerini kapsayan bir soy ağacı çizmek bile imkansız olurdu. Batısınırları Kırmızı Kitabı'nın sonundaki şecere ağaçları kendi başlarına küçük birer kitap sayılır ve hobbitler dışında herkes bunları son derece sıkıcı bulur. Titizlikle hazırlanmış olduğu sürece, hobbitler böyle şeylere bayılırlardı: Hakça geliştirilmiş, hiç çelişkisi olmayan, zaten bildikleri şeylerle dolu kitaplara sahip olmak çok hoşlarına giderdi.

2

Pipo Otları Hakkında

Eski hobbitlerle ilgili anlatılması gereken bir konu da, son derece şaşırtıcı bir adetleridir: Büyük ihtimalle Nicotiana türlerinden olan ve kendilerinin pipo otu ya da yaprağı adını verdikleri bir otun yapraklannı kil veya tahta pipolarında yakarak dumanı içlerine çekerlerdi. Bu garip alışkanlığın, ya da hobbitlerin tercihan söyledikleri şekliyle bu "sanatın" kaynağı, sırlara karışmış durumdadır. Bu konuda eski çağlardan gelen tüm bilgiler (daha sonra Erdiyan Efendisi olacak olan) Meriadoc Brandybuck tarafından

derlenmiştir ve hem Meriadoc, hem de Güneydirhem'in tütünü bu kitapta anlatılacak olan tarihte bir yer tuttuğundan Shire'ın Ot Bilgileri adlı kitabının önsözündeki mütalaalarını burada tekrarlamakta fayda var.

"Bu," der, "bizim olduğunu kesin olarak iddia edebileceğimiz bir icattır. Hobbitlerin ilk ne zaman pipo içmeye başladıkları bilinmez, bütün efsanelerde ve ailelerin geçmişlerini ilgilendiren öykülerde bu olduğu gibi kabul edilmiştir; çünkü çağlar boyunca Shire halkı kimi kötü, kimi güzel çeşit çeşit ot içmiştir; fakat herkes Güneydirhem'den Uzundipli Tobold Boynuzüfleyen'in, Shire Hesabı'na göre 1070 yıllarında, ikinci isengrim zamanında kendi bahçelerinde gerçek pipo otunu yetiştirmiş olduğu konusunda hemfikirdir. Memleketimizde yetiştirilen en kaliteli otlar, özellikle de Uzundip Yaprağı, Yaşlı Tobi ve Güney Yıldızı diye bilinen cinsler hala o yöreden gelir.

"Yaşlı Tobi'nin bu otu nereden bulduğu hiç anlatılmaz çünkü öldüğü güne kadar bunu saklamıştır. Kendisi şifalı otlar hakkında çok şey bilirmiş, fakat bir gezgin değilmiş. Gençliğinde sık sık Bree'ye gittiği söylenir fakat Shire dışında gittiği en uzak yerin de burası olduğu kesindir. O yüzden en azından artık tepenin güney yamaçlarında bol bol yetişen bu otu Bree'den öğrenmiş olması muhtemeldir. Bree' li Hobbitler pipo otu içen ilk hobbitler olduklarını iddia ederler. Zaten her şeyi, "göçmenler" diye adlandırdıkları Shire halkından önce yaptıklarını iddia ederler hep; fakat bu kez, sanırım bu iddialarında haklı olabilirler. Cüceler ve bu kadim dört yol ağzından hala gelip geçen Kolcu, Büyücü ve gezginler gibi diğer ahali arasında gerçek otun içim sanatının, yakın yüzyıllarda Bree'den yayılmış olduğu kesindir. Sanatın yuvası ve merkezi de böylece, zamanın ötesinden beri Kaymakpürüzü sülalesi tarafından işletilen, Bree'deki eski Sıçrayan Midilli hanı olarak saptanabilir.

"Sonuç olarak güneye kendi başıma yaptığım yolculuklar sonucu yaptığım gözlemler, otun kendisinin dünyanın bize ait olan bölümüne has olmadığı, aşağı Anduin'den kuzeye geldiği ve buraya da ilk olarak Batıil insanları tarafından Deniz üzerinden getirilmiş olduğu konusunda beni ikna etmeye yetti. Bu ot Gondor'da bol bol yetişmektedir; ot burada, hiçbir zaman yabani halde bulunmadığı ve sadece Uzundip gibi ılık ve korunaklı yerlerde yetişebildiği Kuzey'dekinden daha gür ve daha

büyükür. Gondor'lu tnsanlar ota tatlı galenas adını takmıştır ve çiçeğinin kokusu için ota kıymet verirler. O topraklardan, Elendi!' in gelişi ile günümüze kadar geçen uzun yüzyıllar boyunca Yeşil Yol üzerinden taşınmış olmalıdır. Fakat Gondor'lu Dünedain dahi bizi bu konuda takdir eder: Otu pipoya ilk koyanlar hobbitler olmuştur. Büyücüler bile bunu bizden önce akıl edememiştir. Gerçi benim tanıdığım bir büyücü bu sanatı ele alarak, aklını koyduğu bütün diğer konularda olduğu gibi bu işte de tam bir usta olmuş bulunmaktadır."

3

Shire Düzeni Hakkında

Shire dört eşit bölgeye ayrılmıştı; daha önce de söz edildiği gibi, Kuzey, Güney, Doğu ve Batı Dirhemler; bunlar da yine kendi içlerinde, bu tarihin yaşandığı zamanlarda bu isimlere artık kendi topraklan dışında da rastlanmasına rağmen kimisi hala belli başlı eski ailelerin isimlerini taşıyan, ailelere ait topraklara ayrılırdı. Hemen hemen bütün Tooklar hala Tukeli'nde yaşıyorlardı ama bu Bagginsler ve Boffinler gibi diğer birçok aile için geçerli değildi. Dirhemler dışında da Doğu ve Batı Sınırları vardı: Erdiyan (I. 1389) ve Shire'a S. H. 1462 yılında eklenen Batısının.

O devirlerde Shire'da pek bir "hükümet" yoktu. Çoğunlukla aileler kendi işlerini kendileri hallediyorlardı. Yiyecek yetiştirmek ve bunları yemek zamanlarının çoğunu alıyordu. Genellikle diğer konularda açgözlü değil, son derece cömert olurlardı, fakat hallerinden memnun, ılımlı kimseler oldukları için mülkleri, çiftlikleri, işlikleri ve küçük çaplı ticaretleri nesiller boyu değişmeme eğilimi gösterirdi.

Elbette ki Shire'ın kuzeyinde, uzaklarda Fornost'taki, ya da onların deyimiyle Norbury'deki yüksek kral ile ilgili kadim adetler devam ediyordu. Fakat yaklaşık bin yıldır kral yoktu ve Kralın Norbury'sini bile otlar bürümüştü. Yine de hobbitler vahşi halklarla, (troller gibi) kötü şeylerin kraldan hiç haberdar olmadıklarını söylerlerdi. Onlar bütün köklü kanunlarını eskilerin krallarına atfediyorlardı; genellikle bu kanunlara

kendiliklerinden uyuyorlardı çünkü (onların deyişiyle) Kurallar hem kadim hem de adildi.

Took sülalesinin uzun zamandır seçkin bir sülale olduğu doğruydu; çünkü birkaç yüzyıl önce Reislik görevi (Yaşlıer'lerden) onlara geçmiş ve Tooklar'ın büyüğü o gün bugündür bu rütbeyi taşımıştı. Reis Shire idare meclisinin başkanı, Shire erlerinin ve hobbit silahlı kuvvetlerinin komutanıydı, fakat erler ve silahlı kuvvetler sadece acil durumlarda toplanırdı ki bu da çok uzun zamandır hiç olmuyordu ve Reislik de ismen mevcut bir payeden başka bir şey değildi artık. Took ailesi gerçekten de hala özel bir saygı görüyordu, çünkü hem kalabalık hem de çok zengindiler ve her nesilde garip alışkanlıklara hatta maceracı bir yapıya sahip, güçlü kişilikli bireyler çıkarma eğilimleri vardı. Bununla beraber son özellikler genel olarak pek tasvip edilmeseler bile artık (zenginlerde) bir miktar hoşgörüyle karşılanıyordu. Yine de aile reisine Tuk diye hitap etme geleneği devam etmiş ve gerektiğinde de ismine bir rakam eklenmiştir: ikinci Isengrim gibi örneğin.

Bu tarihlerde Shire'ın tek gerçek resmi görevlisi Ulığ Kazın'da (veya Shire'da) yedi yılda bir, Ak Meralar'daki Kıvrak'ta kurulan Serbest Panayır'da, yani Yazortası'nda seçilen Belediye Reisi idi. Belediye Reisi olarak hemen hemen tek görevi sık aralıklarla tekrarlanan Shire bayramlarında verilen ziyafetlere başkanlık etmekti. Posta Amiri ve Kollukçu Başı memuriyetleri belediyeye bağlıydı; yani hem Ulak Servisi'ni hem de Nöbetçiler'i idare ediyordu. Bu ikisi Shire'ın yegane memuriyetleriydi; Ulak bu iki memuriyet arasında daha kalabalık ve daha meşgul olanıydı. Hobbitlerin hepsinin okur yazar olması gibi bir şey mevzubahis olmadığı halde, okur yazarlığı olanlar, kısa bir yürüyüş mesafesinde oturmayan bütün arkadaşlarına (ve akrabaları arasından seçtiklerine) durmadan mektup yazarlardı.

Kollukçu, hobbitlerin polislere ya da polise benzer yegane görevlilerine verdikleri isimdi. Elbette üniformaları yoktu (böyle şeyler bilinmezdi), sadece şapkalarında bir tüyleri olurdu; uygulamada polisten çok birer kır bekçisine benzerler, insanlardan ziyade sürüden ayrılan hayvanlarla ilgilenirlerdi. Bütün Shire'da, iç işlere bakmak üzere her Dirhem'de üçer tane olmak üzere sadece on iki Kollukçu vardı, ihtiyaca göre değişen ve

biraz daha kalabalık olan bir topluluk da "hudutları kollamak" amacıyla kullanılır, bunlar büyük olsun küçük olsun herhangi bir Yabancı'nın sorun çıkarmamasını temin ederlerdi.

Öykünün başladığı sırada Hudutçular onlara böyle denirdi büyük ölçüde artmıştı. Hudutlarda veya hudutları geçen garip tipler ve yaratıklar hakkında bir sürü rapor ve şikayet vardı: Her şeyin olması gerektiği ve uzun yıllar öncesinin masallarıyla efsaneleri hariç her zaman olageldiği gibi olmadığı yolundaki ilk işaretti bu. Çok azı buna kalak asmıştı, hatta Bilbo'nun bile henüz bunun neyin habercisi olduğu hakkında bir bilgisi yoktu. O unutulmaz yolculuğun üzerinden altmış yıl geçmişti ve yüz yaşını aşanlarına pek sık rastlanan hobbitler için bile yaşlı biri sayılırdı artık; yine de yanında getirdikleriyle hala önemli bir servete sahip olduğu açıktı. Ne kadar olduğunu kimselere belli etmiyordu, hatta en gözde "yeğeni" Frodo'ya bile. Ve bulmuş olduğu yüzüğü hala bir sır olarak saklıyordu.

4

Yüzük'ün Bulunuşu

Hobbit'te de anlatılmış olduğu gibi, günün birinde Bilbo'nun kapısına Büyük Büyücü, Gri Gandalf çıkagelmişti, yanı sıra on üç cüce ile birlikte: Bunlar kralların soyundan Thorin Meşekalkan ile sürgündeki on iki arkadaşından başkası değildi. Onlarla birlikte yola koyulmuştu Bilbo bir Nisan sabahı, Shire Hesabına göre 1341 yılında, büyük bir hazinenin, yani Dağ'ın, ta uzaklarda, Doğu'da, Vadi'deki Erebor'un altındaki Krallar'ın cüce hazinelerinin peşinde, bir yandan kendi de kendine hayret ederek. Maceraları başarıya ulaşmış, hazineyi koruyan ejderha yok edilmişti. Yine de, her şey olup bitmeden önce Beş Ordular Muharebesi yapılmış, Thorin can vermiş, birçok kahramanlıklar gösterilmişti; fakat yolda bir "kaza" meydana gelmemiş olsaydı olanlar tarihi pek ilgilendirmeyecek veya Üçüncü Çağ'ın vakayinamelerinde kısa bir nottan başka bir yer edinmeyecekti büyük bir ihtimalle. Yabaneller'e doğru giderken topluluk yüksek bir geçitte orkların saldırısına uğramıştı; böylece Bilbo bir süre dağların derinlerinde kara ork madenleri içinde kaybolmuş ve burada çaresizlik içinde el yordamıyla yolunu bulmaya çalışırken eline tünelin

zemininde duran bir yüzük takılmıştı. Yüzüğü cebine atmıştı. O zaman bu tamamen bir tesadüf gibi gelmişti ona.

Dışarıya çıkmak için yolunu ararken Bilbo dağların köklerine, artık daha fazla ilerleyemeyeceği yerlere kadar inmişti. Tünelin dibinde, ışıklardan çok uzak soğuk bir göl vardı ve suyun içindeki kayalardan bir adada Gollum yaşıyordu. Gollum iğrenç, küçük bir yaratıktı: Soluk parlak gözlerle etrafı gözetleyip, uzun parmaklarıyla kör balıkları yakalıyor ve onları çiğ çiğ yiyor, koca yassı ayaklarını kürek gibi kullanarak küçük bir kayıkla dolaşıyordu. Kolayca yakalayıp boğazlayabileceği her canlıyı, orkları bile yerdi. Çok çok uzun yıllar önce, Gollum hala ışıkta yaşarken eline geçmiş olan gizli bir hazinesi vardı: Takan kişiyi görünmez yapan altın bir yüzük. Sevdiği tek şeydi o, onun "kıymetli"siydi ve Gollum onunla konuşurdu, yanında olmadığı zamanlarda bile. Çünkü avlandığı veya madenlerdeki orkları gözetlemek istediği zamanlar hariç adasında bir delikte emniyet içinde saklıyordu yüzüğünü.

Eğer karşılaştıklarında yüzük yanında olsaydı belki de Bilbo'ya hemen saldırırdı; ama yanında değildi ve üstelik hobbit elinde, kılıç gibi kullandığı bir elf bıçağı tutuyordu. O yüzden zaman kazanmak için Gollum Bilbo'yu bir Bilmece oyununa davet etti; eğer Bilbo soracağı bilmecenin cevabını bilemezse onu öldürüp yiyecekti; ama eğer Bilbo onu yenerse o zaman o da Bilbo'nun isteklerine boyun eğecek, onu bu tünellerden geçirerek dışarı çıkartacaktı.

Karanlıkta bütün ümidini yitirmiş bir halde kaybolmuş olduğundan ve ne ileri ne geri kıpırdayabildiğinden, Bilbo Gollum'un oyun davetini kabul etti; birbirlerine birçok bilmeceler sordular. Sonunda zekasından ziyade (anlaşıldığı üzre) daha çok bir şans eseri, Bilbo oyunu kazandı; çünkü sonunda soracak bilmece bulamayınca ve eline de bulup unutmuş olduğu o yüzük gelince, bağırıvermişti: Cebimde ne var? Bu soruya Gollum üç cevap hakkı talep ettiği halde, cevap verememişti.

Yetkililer'in sorulan son sorunun Oyun'un katı kurallarına göre sadece bir "soru" mu yoksa bir "bilmece" mi olduğu konusunda değişik fikirlere sahip oldukları bir gerçektir; fakat herkes, soruyu kabul edip bir cevap bulmaya çalıştığına göre, Gollum'un kendini verdiği sözle bağladığı konusunda hemfikirdir. Bilbo da onu, sözünü tutma konusunda sıkıştırmıştı; çünkü

verilen bu tür sözler kutsal sayılsa ve eskiden en kötü şeyler bile bu sözleri tutmamaktan korksa bile bu yapışkan yaratığın sözünde durmayacağını tahmin etmişti. Fakat karanlıkta geçirdiği yüzyıllardan sonra Gollum'un gönlü de kararmıştı; gönlünde ihanet vardı. Gollum sıvışarak, Bilbo'nun varlığından haberdar olmadığı, karanlık sular üzerinde pek uzakta bulunmayan adasına dönmüştü. Burada durduğunu zannediyordu yüzüğünün. Artık çok acıkmıştı, kızgındı da; bir kez "kıymetli"sini alsa hiçbir silahtan korkmasına gerek kalmayacaktı.

Fakat yüzük adada değildi; kaybetmişti, gitmişti. Acı ve tiz çığlığı neler olup bittiğini anlamamış olsa da Bilbo'nun tüylerini diken diken etmişti. Böylece sonunda Gollum bir tahminde bulunabilmişti, ama çok geçti. Cebinde nesi var? diye bağırıyordu. Hobbiti öldürüp "kıymetli"sine kavuşmak için bütün hızıyla geri dönerken gözlerindeki ışık yeşil bir alev halini almıştı. Bilbo tam zamanında gördü bu tehlikeyi; körükörüne sudan uzaktaki geçitlerden birine kaçtı ve bir kez daha şans eseri kurtuldu. Çünkü koşarken elini cebine sokmuş ve yüzük de parmağına geçivermişti. Böylece "hırsız" kaçmasın diye çıkışı kapatmak için onu görmeden yanından geçip giden Gollum olmuştu. Bilbo, kendi kendine konuşup "kıymetli"si hakkında söylenen Gollum'u yorgun argın izlemişti; sonunda bu konuşmadan Bilbo bile gerçekleri tahmin edebilmiş ve içine karanlıktan kurtulup kaçabilme ümidi düşmüştü: Bu olağanüstü yüzüğü kendisi bulmuştu ve orklarla Gollum'dan kaçabilirdi.

Sonunda madenlerin alt kapılarına, dağların doğu tarafına açılan gözden ırak bir kapının önünde durdular. Burada Gollum etrafı kollayıp dinleyerek pusuya yattı; Bilbo'nun da içinden onu kılıcıyla kesmek geldi. Fakat acıma duygusu engel oldu Bilbo'ya; kaçmak için tek ümidi olan yüzüğü alıkoysa bile, onu kullanarak savunmasız haldeki bu kötü yaratığı öldüremezdi. Sonunda cesaretini toplayarak karanlıkta Gollum'un üzerinden sıçradı ve düşmanının nefret ve çaresizlik haykırışları onu izlerken geçitten koşarak kaçmaya başladı: Hırsıs, hırsıs! Baggins! Sonsuzlara kadar nefret edicess!

Olayları Bilbo'nun arkadaşlarına ilk anlattığı şeklinin böyle olmaması ilginç bir gerçektir. Onun anlattığı öyküde, oyunu kazanırsa Gollum kendisine bir armağan vermeye söz vermişti: Fakat Gollum adaya gidip bu şeyi aradığında hazinesinin orada olmadığını fark etmişti: Bu şey çok çok

önce ona yaş gününde verilmiş sihirli bir yüzüktü. Bilbo bunun kendi bulduğu yüzük olduğunu tahmin etmişti ve oyunu zaten kazanmış olduğu için ona sahip olmak Bilbo'nun hakkıydı. Fakat sıkışık bir durumda olduğu için bu konudan hiç söz etmemiş ve ödül olarak armağan yerine Gollum'un kendisine çıkış yolunu göstermesini sağlamıştı. Bu öyküyü Bilbo anılarında da böyle kaydetmişti ve bunu, Elrond'un Divanı'ndan sonra dahi hiç değiştirmemiş olduğu anlaşılmaktadır. Anlaşılan öykü Kırmızı Kitap'ta da muhtelif kopyalarında ve özetlerinde olduğu gibi bu şekilde geçmiştir. Fakat kopyaların birçoğu, şüphesiz ki gerçeği kendileri de öğrenmiş oldukları halde yaşlı hobbit tarafından yazılmış olan herhangi bir şeyi bozmaya pek gönüllü olmayan Frodo veya Samwise'ın notlarından çıkartılan gerçek öyküyü de içerir (alternatif olarak).

Bununla beraber Gandalf duyduğu andan itibaren Bilbo'nun ilk öyküsüne inanmamış ve yüzüğü merak etmeye devam etmişti. Zamanla, bir vakit dostluklarını zorlayan uzun süreli sorgu suallerden sonra Bilbo'dan gerçek öyküyü öğrenmişti; büyücü gerçeğin önemli olduğuna inanıyordu. Bilbo'ya bunu açıklamasa da, aynı zamanda daha ilk başından iyi yürekli hobbitin doğruyu söylememiş olmasını önemli ve rahatsız edici bulmuştu: Bu onun alışkanlıklarına oldukça ters düşüyordu. "Armağan" fikri tamamen hobbit vari bir icat sayılmazdı gene de. Daha sonra itiraf ettiğine göre bunun ilhamını Bilbo, Gollum'a kulak misafiri olunca duyduğu şeylerden almıştı; çünkü Gollum gerçekten de yüzük için "doğum günü armağanım" demişti birçok kez. Bunu da Gandalf garip ve kuşku uyandırıcı bulmuştu; fakat bu konudaki gerçeği daha uzun yıllar çözemeyecekti, bu kitapta da anlatıldığı gibi.

Bilbo'nun daha sonraki maceraları hakkında burada daha fazla bir şey söylenmesine gerek yoktur. Yüzüğün yardımıyla kapıdaki ork nöbetçilerden kaçmış ve arkadaşlarına katılabilmişti. Macerası boyunca yüzüğü, özellikle arkadaşlarına yardım etmek için birçok kez kullanmış fakat mümkün olduğu sürece yüzüğü arkadaşlarından gizlemişti. Evine geri döndükten sonra Gandalf ile Frodo hariç kimseye bir daha yüzükten bahsetmemişti; Shire'da başka kimse yüzüğün varlığından haberdar değildi, ya da öyle zannediyordu. Sadece Frodo'ya yapmış olduğu Yolculuk'un yazmakta olduğu öyküsünü göstermişti.

Kılıcı Sting'i ocağının üzerine asmıştı Bilbo; cücelerin Ejderha hazinesinden ona armağan olarak verdikleri p harika zırhı da müzeye, daha doğrusu Ulığ Kazın'daki Belek Evi'ne geçici olarak vermişti. Fakat Çıkın Çıkmazı'nda bir çekmecede yolculuklarında giymiş olduğu eski pelerin ile başlığı saklamıştı ve yüzük, ince bir zincirle emniyete alınarak cebinde kalmıştı.

Çıkın Çıkmazı'ndaki evine elli iki yaşında (S. H. 1342) Haziran ayının 22'sinde dönmüştü ve yüz on birinci yaş kutlamaları için (S. H. 1401) hazırlıklara başlayıncaya kadar Shire'da Bay Baggins geri döndüğünden beri pek kayda değer bir şey olmamıştı, İşte tam bu noktada, bu tarih kitabı başlamaktadır.

SHİRE KAYITLARI HAKKINDA BİR NOT

Üçüncü Çağ'ın sonunda Shire'ın Yeniden Birleşmiş Krallığa dahil olmasına neden olan büyük olaylarda hobbitlerin üstlendikleri rol, içlerinde kendi tarihlerine karşı daha kapsamlı bir ilginin uyanmasına neden olmuştur ve o güne kadar daha çok sözlü olan adetleri toplanarak yazılmıştır. Büyük aileler Krallık'ta meydana gelen olaylarla büyük ölçüde ilgiliydi ve bu aileye mensup kişilerin büyük bir bölümü kadim tarihleri ve efsaneleri araştırıyordu. Dördüncü Çağ'ın ilk yüzyılının sonunda Shire'da çok sayıda tarihi kitap ve kayıt bulunan birçok kütüphane bulabilirdiniz.

Bu koleksiyonların belki de en büyükleri Büyük iyinler'de, Brendi Konağı'nda ya da Kuledipleri'ndeydi. Üçüncü Çağ'ın sonuna ait bu anlatılar daha çok Batışımdan Kırmızı Kitabı'ndan alınmıştır. Yüzük Muharebesi'nin bu en önemli kaynağına bu ismin verilmesi, eserin uzun süre Batışımdan Bekçileri Kumralbalalar'ın oturduğu Kuledipleri'nde kalmasındandır. Aslında bu eser Bilbo'nun yanında Ayrıkvadi'ye götürmüş olduğu şahsi günlüğüydü. Frodo bunu, notlarla dolu bir sürü sayfayla birlikte Shire'a geri getirmiş ve S. H. 14201 yıllarında sayfalarını Savaş anlatılarıyla doldurmuştur. Fakat bunlara ilaveten, Bilbo'nun kendisine ayrılış armağanı olarak verdiği, büyük bir ihtimalle tek bir büyük kırmızı kutuda saklanan, kırmızı deriyle birbirine bağlanmış üç koca cilt daha vardı. Bu dört büyük cilde Batışı mdarı'nda şerhler, şecereler ve Birlik'in hobbit üyelerini

ilgilendiren birçok diğer konunun eklenmiş olduğu bir beşincisi ilave edilmişti.

Özgün Kırmızı Kitap muhafaza edilememiş ama birçok kopyası yapılmıştır, özellikle de Efendi Samwise'ın sülalesinin kullanımı için, ilk cildinin. En önemli kopyanın ise ayrı bir öyküsü vardır. Bu kopya Büyük iyinler'de muhafaza ediliyordu fakat büyük bir ihtimalle Peregrin'in torununun torununun ricasıyla Gondor'da yazılmış ve S. H. 1592'de (F. H. 172) tamamlanmıştı. Güneyde yazılan kopyasına şu not eklenmiştir: Kralın Katibi Findegil bu kitabı IV 172'de bitirmiştir. Bu Minas Tirith'teki Şefin Kitabı'nın tıpkı kopyasıdır. O kitap ise Kral Elessar'ın ricası üzerine Periannathlann Kırmızı Kitabı'ndan elde edilmiş ve kendisine IV 64 yılında Gondor'a çekildiğinde Reis Peregrin tarafından getirilmiştir.

Böylece Reis'in Kitabı, Kırmızı Kitap'tan yapılan ilk kopya olmuştur ve daha sonra çıkartılan veya kaybolan kısımların çoğunu da kapsamaktadır. Minas Tirith'te kitaba birçok ilaveler ve özellikle isimler, kelimeler ve elf dillerinden yapılan alıntılar konusunda düzeltmeler yapılmış ve Savaş'ın öyküsü dışında kaldığı için Aragorn ile Arwen'in Öyküsü'nün özetlenmiş bir çeşitlemesi eklenmiştir. Öykünün tümünün, Kral göçtükten bir süre sonra Vekilharç Faramir'in torunu Barahir tarafından yazıldığı söylenmektedir. Fakat Findegil'in kopyasının en büyük önemi Bilbo'nun "Elfçe'den Çeviriler"ini de kapsıyor olmasından kaynaklanır. 1403 ile 1408 arasında Ayrıkvadi' de bulunan hem canlı, hem yazılı bütün kaynaklardan yararlanılarak hazırlanan bu üç cildin büyük bir beceri ve bilgi ürünü olduğu söylenmektedir. Fakat bunlar Frodo tarafından pek kullanılmadıklarından ve hemen hemen tamamen Eski Günler ile ilgili olduklarından bu konuda burada başka bir şey söylenmemektedir.

Meriadoc ile Peregrin büyük ailelerinin başına geçtikleri ve bir yandan da Rohan ve Gondor ile bağlarını devam ettirdiklerinden, Erşehir ve Tıkışkazası'ndaki kütüphanelerde Kırmızı Kitap'ta bulunmayan birçok şey mevcuttur. Brendi Konağı'nda Eriador ve Rohan tarihiyle ilgili birçok eser bulunmaktaydı. Bunların bir kısmı Meriadoc' un kendisi tarafından bir araya getirilmiş veya başlanmış eserlerdi. Ama Meriadoc Shire'da daha çok Shire'ın Ot Bilgileri ve Shire ile Bree' deki takvim ile, Ayrıkvadi, Gondor ve Rohan'daki takvimleri birbiriyle kıyaslayan Yılların Hesabı olarak bilinen

eserleriyle tanınırdı. Aynı zamanda Shire'daki Eski Kelimeler ve (simler adlı kısa bir bilimsel inceleme de yazmış, yer adlarındaki eski unsurları ve belek kelimesinde olduğu gibi bazı "shire kelimeleri" ile Rohirrim lisanı arasındaki akrabalığı ortaya çıkartarak bu alana özel bir ilgi göstermiştir.

Büyük îyinler'de kitaplar, geniş kapsamlı tarihler için büyük bir önem taşıdığı halde Shire halkının daha az ilgisini çekmiştir. Bunlardan hiçbiri Peregrin tarafından yazılmamıştır ama hem o, hem de ardılları Gondor katipleri tarafından yazılmış birçok el yazmasını toplamışlardır: özellikle de Elendil ve varisleriyle ilgili tarih ve efsane özetleriyle kopyalarını. Sadece burada, Shire'da Nümenor tarihi ve Sauron'un uyanışı ile ilgili geniş kapsamlı malzeme bulunabilir. Yılların Öyküsü büyük bir ihtimalle, Meriadoc'un toplamış olduğu malzemenin yardımıyla Büyük lyin'de bir araya getirilmiştir. Gerçi verilen tarihlerin çoğu tahminidir, özellikle de ikinci Çağ ile ilgili olanlar; ama gene de bunlar dikkate değerdir. Meriadoc'un, birkaç kez ziyaret etmiş olduğu Ayrıkvadi'den yardım veya bilgi almış olması çok büyük bir ihtimaldir. Elrond ayrılmış olduğu halde oğullan Yüksek Elf Halkı'nın bir kısmıyla Ayrıkvadi'de kalmışlardır. Celeborn'un, Galadriel ayrıldıktan sonra buraya gidip yaşadığı söylenir; fakat onun da nihayet Gri Limanlar'ın yolunu tuttuğu ve böylece Eski Günler'in Orta Dünya'daki son canlı tanığının da buralardan ayrılmış olduğu günün tarihi, hiçbir yerde geçmemektedir.

J. R. R. Tolkien

YÜZÜKLERİN EFENDİSİ

Birinci Kısım

YÜZÜK KARDEŞLİĞİ

İkinci Kısım

İKİ KULE

Üçüncü Kısım

KRALIN DÖNÜŞÜ

*

İngilizce'den Çeviren:

ÇİĞDEM ERKAL ÎPEK

Yayına Hazırlayan ve Şiir Çevirileri:

BÜLENT SOMAY

METİS YAYINLARI

BİRİNCİ KİTAP

BÖLÜM I

DÖRT GÖZLE BEKLENEN DAVET

Çıkın Çıkmazı'ndan Bay Bilbo Baggins kısa bir süre sonra yüz on birinci yaşgününü debdebeli bir davet ile kutlayacağını ilan ettiğinde Hobbitköy'de büyük bir heyecan yaşanmış ve söylentiler alıp yürümüştü.

Bilbo hem çok zengin hem de acayip biriydi; ayrıca tuhaf bir biçimde ortadan yokolup beklenmedik bir şekilde geri dönüşünden beri, yani altmış yıldır, Shire'ın merak konusuydu. Yolculuklarından alıp getirdiği servet yöresel bir efsane halini almıştı bile; yaşlılar ne derse desin hemen hemen herkes Çıkın Çıkmazı'ndaki Tepe'nin ağzına kadar define dolu tünellerle örülü olduğuna gerçekten inanıyordu. Ve bütün bunlar Bilbo'yu ünlü yapmaya yetmezmiş gibi, şayanı hayret bir özelliği daha vardı: Bitmek nedir bilmeyen dinçliği. Zaman, akıp gitse de Bay Baggins'e pek etki etmiyor gibiydi. Doksan yaşında, elli yaşındaki halinden pek farklı görünmüyordu. Doksan dokuz yaşında ona yaşım göstermiyor demeye başladılar; fakat yaşlanmıyor demek daha isabetli olurdu. Başlarım sallayıp böyle bir şeyin haddinden fazla iyi olduğunu söyleyenler de vardı; bir kişinin, hem (rivayete göre) bitmek tükenmek bilmeyen bir servete, hem de (görünüşte) ebedi bir gençliğe sahip olması haksızlıktı. "Bunun hesabını verecektir," diyorlardı. "Bu tabii bir şey değil, sonu selamet olmaz."

Fakat henüz bir bela gelmemişti Bay Baggins'in başına ve Bay Baggins paradan yana eli açık biri olduğu için hobbitlerin çoğu onun gariplіklerini ve talihli olmasını hoş görmeye hazırdı. Akrabalarıyla ilişkisini karşılıklı ziyaretler seviyesinde tutmuştu (elbette ki TorbaKöylü Bagginsler hariç), ayrıca yoksul ve önemsiz hobbit aileleri arasında da bir sürü sadık hayranı vardı. Ama genç kuzenlerinden bazıları yetişinceye kadar hiç yakın arkadaşı olmamıştı.

Bu kuzenlerin en büyüğü ve Bilbo'nun en gözde kuzeni genç Frodo Baggins idi. Bilbo doksan dokuz yaşma geldiğinde Frodo'yu evlat edinip onu varisi yapmış ve bundan sonra yaşamım sürdürmesi için Çıkın Çıkmazı'na getirmişti; böylelikle sonunda Torbaköylü Bagginsler bozguna uğramış oluyorlardı. Bilbo ile Frodo'nun yaşgünü aynı güne denk geliyordu: Eylülün yirmi ikisine. "Frodo, en iyisi sen de gel burada yaşa evlat," demişti Bilbo bir gün, "o vakit yaşgünlerimizi rahatlıkla birlikte kutlayabiliriz." O zamanlar Frodo daha ara yıllar ındaydı; bu, hobbitlerin çocukluk yıllan ile reşit oldukları otuz üç yaş arasında, başlarında kavak yellerinin estiği yirmili yaşlarıdır.

Aradan on iki yıl daha geçmiş, Bagginsler Çıkın Çıkmazı'nda heryıl son derece canlı geçen çifte yaşgünü davetleri vermişlerdi; fakat artık bu güz, oldukça beklenmedik bir şeylerin tasarlanmakta olduğu anlaşılıyordu. Bilbo yüz on bir yaşına basacaktı; 111, bu bir hayli ilginç bir sayı ve bir hobbit için son derece saygın bir yaştı (Yaşlı Took bile sadece 130 yaşına ulaşabilmişti) ve Frodo otuz üç, 33 yaşında olacaktı, bu da önemli bir sayıdır: "rüştüne erme" zamanı.

Hobbitköy ile Subaşı'nda, çeneler durmak nedir bilmeden maya ve yaklaşmakta olan davetin söylentileri tüm Shire'da gezinmeye başladı. Bay Bilbo Baggins'in geçmişi ve kişiliği bir kez daha muhabbetlerin baş konusu halini aldı ve yaşlılar aniden hatıralarının kıymete bindiğini fark ettiler.

Kimsenin, Babalık olarak bilinen ihtiyar Ham Gamgee kadar pür dikkat kesilmiş dinleyicileri olamazdı. Babalık, Subaşı yolunda küçük bir han olan Sarmaşık'tı, haklı bir salahiyetle konuşup duruyordu; çünkü tam kırk yıldır Çıkın Çıkmazı'ndaki bahçeye o bakıyordu! ve daha önce de aynı işte çalışan yaşlı Holman'a yardım etmişti. Ar kendisi yaşlandığı ve mafsalları sertleşmeye başladığı için işin çoğunu en küçük oğlu Sam Gamgee

üstlenmişti. Baba oğul, her ikisi de Bilbo ve Frodo'yla iyi dosttu. Onlar da Tepe'de, Çıkın Çıkmazı'nın he men altındaki Çıkınsaçması Sıraoyukları, 3 Numara'da oturuyorlardı.

"Hep söylemişimdir; Bay Bilbo gayetlen kibar, pek de tatlı dili bir bey hobbittir," diye beyan etti Babalık. Bu tamamiyle doğruydu; Çünkü Bilbo ona "Hamfast Efendi" diye hitap ederek ve sebze yetiştirmek konusunda her zaman fikrini alarak son derece terbiyeli davranırdı "kökler" ve özellikle de patates konusunda Babalık etraftaki effl yetkili kişi diye bilinirdi (kendisi de bunun böyle olduğunu kabul ederdi).

"İyi de, onunla oturan şu Frodo neyin nesi?" diye sordu Subaşı lı Yaşlı Noakes. "Tamam, ismi Baggins, ama dediklerine göre yarı yarıyadan çok Brandybuck sayılırmış. Hobbitköylü bir Baggins neden ta orada, ahalinin o kadar garip olduğu o Erdiyarı'nda kendisine bir kız arar, hiç anlamam."

"O kadar garip olmalarına hayret etmemek lazım," diye söze karıştı Çiftayak Baba (Babalıkların kapı komşusu), "Brendibadesi Nehri'nin yanlış yakasında, Yaşlı Orman'ın tam kenarcığında yaşarlarsa, tabii tuhaf olurlar. Anlatılanların yansı bile doğru olsa, oranın karanlık, kötü bir yer olduğu çıkıyor ortaya zaten."

"Doğru dedin Baba," dedi Babalık. "Gerçi Erdiyarlı Brandybucklar Yaşlı Orman'ın içinde yaşıyor değiller; ama belli ki garip bir soyları var. O büyük nehirde kayıklarla avarelik ediyorlar bu hiç de normal bir şey değil. Bana soracak olursanız, böyle bir şeyden maraza çıkmasına şaşırmamak lazım. Fakat yine de, yani hal böyleyken bile, Bay Frodo görüp görebileceğiniz en iyi hobbitlerden biridir. Sırf şeklen değil, her bakımdan Bay Bilbo'ya çekmiş. Ne de olsa, babası bir Baggins idi. Son derece nezih, saygıdeğer bir hobbit idi Bay Drogo Baggins; ta ki booluncaya kadar onun hakkında söylenebilecek pek bir şey bulamazdınız."

"Booluncaya kadar mı?" dedi birkaç ses. Bunu ve biraz daha karanlık olan başka söylentileri de duymuşlardı daha önce elbette, ama hobbitlerin aile geçmişine karşı aşırı bir merakları vardır; bu olayı bir kez daha dinlemeye hazırdılar.

"Eh, öyle diyorlar," dedi Babalık. "Şimdi bakınız: Bay Drogo, fukara Bayan Primula Brandybuck ile evlenmişti. Primula bizim Bay Bilbo'nun

anne tarafından birinci dereceden kuzeni olur (annesinin Yaşlı Took'un en küçük kızı olması dolayısıylan) ve Bay Drogo da ikinci dereceden kuzeni olur. Böylece Bay Frodo onun bir nesil alttan hem birinci, hem de ikinci dereceden kuzeni olmuş oluyor, bizde öyle denir ya, hesabı sizden. Bay Drogo iştahına pek düşkün olduğu, kayınpederi ihtiyar Gorbadoc'un Brendi Konağı'nda da hep mükellef sofralar kurulduğu için, evlendikten sonra sık sık kayınpederinin konağına yatılı misafir gidermiş; gene böyle bir misafirlikte Brendibadesi'nde kayığa binmiş; kansı da kendisi de boolup gitmişler, zavallı Bay Frodo da çocuk başıyla kalakalmış."

"Benim duyduğuma göre, akşam yemeğinden sonra, mehtapta suya açılmışlarmış," dedi yaşlı Noakes, "kayık da Drogo'nun ağırlığından batmış."

"Ben de kadının onu suya ittiğini, onun da kadını kendisiyle birlikte suya çektiğini duydum," dedi Hobbitköy'ün değirmencisi Kumlukişi.

"Her duyduğuna inanma Kumlukişi," dedi değirmenciden pek hoşlanmayan Babalık, "itmekten, çekmekten konuşmanın alemi yok. Sen bela aramadan yerli yerinde olursan da, kayık dediğin yeterince tehlikelidir zaten. Her neyse: Sonunda bizim Bay Frodo, hem öksüz hem de bütün o garip Erdiyarlılar arasında mahsur kalakalıp her nasılsa Brendi Konağı'nda büyümüş. Dediklerine göre Konak da handan betermiş hani. Yaşlı Efendi Gorbadoc'un orada hep birkaç yüzden fazla akrabası olurmuş. Bay Bilbo, delikanlıyı doğrudürüst bir halk arasına getirip gelivermekle yaptığı iyilik kadar büyüğünü yapmamıştır şimdiye kadar.

"Hem böylece o Torbaköylü Bagginsler de günlerini görmüş oldular. Vaktiyle Bay Bilbo burdan gidip öldü diye duyulduğunda, bunlar Çıkın Çıkmazı kendilerine kaldı diye heveslenmişlerdi. Sonra bizimki çıkageliyor ve onları kovuyor; üstelik yaşıyor babam yaşıyor; şu işe bakın, bir gıdım bile yaşlanmış görünmüyor! Sonra birdenbire bir de varis çıkartıyor ortaya, bütün kağıtları da yoluyla yordamıyla hazırlatıyor. Artık Torbaköylü Bagginsler, Çıkın Çıkmazı'nı rüyalarında bile göremezler hayırlısıyla."

"Oraya, epey bir miktar para istiflenmiş diye duymuşluğum var," dedi Batıdirhem'deki Ulığ Kazın'dan bir iş için gelmiş olan bir yabancı. "Duyduğuma göre sizin şu tepenin üst kısmı tünellerle delik

deşikmiş, hepsine de ağzına kadar altın, gümüş ve zıynatla dolu sandıklar istiflenmiş."

"O halde sen benim diyeceğimden fazlasını duymuşsun," diye cevap verdi Babalık. "Ben zıynat falan bilmem. Bay Bilbo'nun eli boldur; göründüğü kadar, paradan yana bir eksiği de yok; ama ben tünel kazıldığını duymadım. Bay Bilbo'yu geri döndüğü zaman görmüştüm; bu altmış yıl öncesinin, benim delikanlı olduğum zamanların hikayesidir. Yaşlı Holman'ın yanına çırak olarak gireli pek olmadıydı (babamın kuzeni olması dolayısıyla çırak gittiydim) o da satış zamanı, elalem bahçeden geçip orayı burayı çiğnemesin, etrafa bakarak olayım da ona yardım edeyim diye beni Çıkın Çıkmazı'na getirdiydi. Birdenbire ne görelim, bütün o kargaşanın tam ortasında Bay Bilbo bir midilli, dev gibi birkaç bohça, birkaç da sandık ile Tepe'den yukarı çıkagelmesin mi? Yükünün kısmı küllisi, dağlan bile altındandır dedikleri o yabancı yerlerden toplanmış definelerle doluydu mutlak; ama öyle tüneller dolduracak kadar bir şey yoktu. Gerçi benim Sam bu konulan daha iyi bilir. Habire Çıkın Çıkmazı'na girip çıkıyor. Bayılıyor eski zamanların hikayelerine, Bay Bilbo'nun da bütün hikayelerini dinliyor. Bay Bilbo ona harfleri de gösterdi kötü bir niyetle değil ama, yanlış anlamayın. Umarım sonu da kötü gelmez.

"Elfler ile Ejderhalar mü, diyorum ona. Lahanalarla patatesler, seninle bana daha çok yaraşır. Gidip burnunu senden daha büyüklerin işine sokma, yoksa boyundan çok büyük bir belaya bulaşırsın, diyorum. Başkaları da bu sözümden kendine hisse çıkarsa fena olmaz," diye ekledi, yabancı ile değirmenciye bir bakış atarak.

Fakat Babalık dinleyicilerini ikna edemezdi. Bilbo'nun servetinin efsanesi, genç hobbit neslinin aklına artık iyice nakşolunmuştu.

"İyi hoş da, herhalde getirdiği o ilk servete durmadan bir şeyler ekleyip duruyordur," diye savundu değirmenci, genel düşünceyi dile getirerek. "Sık sık evinden ayrılıyor. Sonra onu ziyaret edip duran şu yakışıksız tiplere bir bakın: Geceleri gelen cüceler, sonra o yaşlı gezgin hokkabaz Gandalf falan. Sen ne dersen de, Babalık, Çıkın Çıkmazı garip bir yer ve evin ahalisi evden de garip."

"Asıl sen ne dersen de, Bay Kumlukişi; kayıkları ne kadar bilirsen, bu konudan da o kadar anlarsın ancak," diye cevabı yapıştırdı Babalık. Değirmenciye artık iyice siniri kalkmıştı. "Eğer bu gariplikse, bizim buralara daha çok gariplik lazım gelir. Pek uzaklarda olmayan birileri var ki, duvarları altından yapılmış bir oyukta yaşasa bile arkadaşına bir bakraç bira ısmarlamak aklına gelmez. Ama Çıkın Çıkmazı'ndakiler hürmete layık şeyler yapıyorlar. Bizim Sam herkesin davete çağırılacağını ve gelen herkese armağanlar, dikkatinizi çekerim, armağanlar, verileceğini söylüyor bu içinde olduğumuz aydan bahsediyoruz."

Eylül ayındaydılar; öyle bir eylül ki eylüllerin en güzeli. Bir iki gün sonra, davette havai fişek gösterileri olacakı ve dahası, hemen hemen bir asırdır, hatta Yaşlı Took öldüğünden beri Shire'da böyle bir gösterinin görülmemiş olduğu hakkında bir söylenti (büyük bir ihtimalle olaylara vakıf Sam tarafından) yayıldı.

Günler geçti ve O Gün yaklaştı. Bir akşam, acayip denklerle dolu acayip görünüşlü bir yük arabası Hobbitköy'e girip Çıkın Çıkmazı'ndaki Tepe'yi zahmetle tırmanmaya başladı. Bu işe şaşıran hobbitler, ağızlan bir karış açık, lambaların aydınlattığı kapılarından at arabasını seyre koyuldular. Arabada garip şarkılar söyleyen dışarlıklı kişiler vardı: Uzun sakallı, uzun kukuletalı cüceler. Bunlardan birkaçı Çıkın Çıkmazı'nda kaldı. Eylülün ikinci haftasında başka bir at arabası da günün ortasında, Brendibadesi tarafından, Subaşı'ndan geçerek geldi. Arabayı yaşlı bir adam tek başına kullanıyordu. Uzun gri bir cübbe giymiş, sivri uçlu yüksek mavi bir şapka ve gümüş rengi bir boyun atkısı takmıştı. Uzun beyaz bir sakalı ve şapkasının kenarından taşan orman gibi kaşları vardı. Küçük hobbit çocuklar bütün Hobbitköy boyunca, ta tepenin üstüne kadar at arabasının ardından koştular. Tahmin ettikleri gibi, arabanın yükü havai fişeklerdi. Yaşlı adam Bilbo' nün ön kapısında yüklerini boşaltmaya başladı: Her biri, iri kırmızı bir G harfi T ve elf rünü f. ile işaretlenmiş, çeşit çeşit, boy boy havai fişek vardı arabada.

İşaret Gandalfın işaretiydi elbette ki; yaşlı adam da, Shire'deki ünü daha çok ateş, duman ve ışık konusundaki becerilerinden kaynaklanan Büyücü Gandalf tan başkası değildi. Asıl işi çok daha zor ve tehlikeliydi ama Shire halkı bu konuda hiçbir şey bilmiyordu. Onlar için Gandalf, Davet'teki

eğlence kaynaklarından biriydi. Hobbit çocukların heyecanı da bundandı zaten. "En büyük G!" diye bağırıştılar; yaşlı adam gülümsedi. Gandalf Hobbitköy'de ancak arada bir görüldüğü ve hiçbir zaman uzun süreli kalmadığı halde, çocukların bir göz aşinalığı vardı; fakat ne onlar, ne de en yaşlıların haricindeki yetişkinler onun havai fişek gösterisini görmüşlerdi bu gösteriler artık efsaneleşmiş bir geçmişe aitti.

Yaşlı adam Bilbo ve cücelerin bazılarının da yardımıyla yükünü indirmeyi bitirince Bilbo etrafa birkaç kuruş dağıttı. Seyredenler epey hayal kırıklığına uğramışlardı, ne bir maytap, ne de bir fişek çıkmıştı ortaya.

"Dağılın bakayım hemen!" dedi Gandalf. "Zamanı gelince istediğiniz kadar göreceksiniz." Sonra Bilbo ile birlikte içeriye girip gözden kayboldu; kapı da arkalarından kapandı. Küçük hobbitler bir süre boşuboşuna kapıya bakıp durdular, sonra davet günü bir gelse diye sabırsızlanarak sıvıştılar.

Çıkın Çıkmazı'nın içinde Bilbo ile Gandalf küçük bir odanın batıya, bahçeye bakan açık penceresinin kenarına oturmuşlardı. Akşamüstünün ilerleyen saatleri parlak ve huzur doluydu. Çiçekler kırmızı kırmızı ve altın rengi parlıyorlardı: Aslanağızları, günebakanlar, toprak duvarların üzerine yayılmış, yuvarlak pencerelerden içeri burunlarını uzatan latin çiçekleri.

"Bahçen ne kadar parlak görünüyor!" dedi Gandalf.

"Öyle," dedi Bilbo. "Gerçekten de bahçeme çok düşkünümdür; bahçeme ve aziz, emektar Shire'ın tümüne. Yine de bir tatile ihtiyacım olduğunu düşünüyorum."

"Tasarılarında kararlı mısın yani?"

"Kararlıyım. Kararımı aylar önce verdim ve hiç değiştirmedim."

"Çok iyi. Başka bir şey söylemeye hacet yok. Tasarladığın şeylere tasarladığın her şeye ama, hatırlatmak gibi olmasın sadık kal; her şeyin hem senin, hem de hepimiz için en iyisi olmasını dilerim."

"Umarım. Ama ne olursa olsun perşembe günü iyi vakit geçirmeyi planlıyorum, eğlenip küçük şakamı yapmayı."

"Acaba gülen kim olacak?" dedi Gandalf başını sallayarak.

"Göreceğiz," dedi Bilbo.

Ertesi gün, başka arabalar da tırmandı Tepe'yi, ardından başka arabalar. Yerli esnaf bu işe homurdanmaya başlayabilirdi, ama hemen o hafta Hobbitköy, Subaşı ve civardan tedarik edilebilecek her türlü erzak, eşya ve lüks şeyler için Çıkın Çıkmazı'ndan siparişler sel gibi akmaya başladı. Herkesin hevesi arttı; takvimdeki günleri işaretlemeye, sabırsızlıkla postacıyı gözleyip davetiye beklemeye koyuldular.

Çok geçmeden davetiyeler de yağmaya başladı ve Hobbitköy postahanesi kilitlendi, Subaşı postahanesi boğuldu, gönüllü yardımcı postacılar işe çağırıldı. Tepe yukarı, Teşekkür ederim, mutlaka geleceğim mesajının birbirinden kibar yüzlerce çeşitlemesini taşıyan, durmayan bir postacı akışı oluştu.

Çıkın Çıkmazı'nın bahçe kapısına bir ilan asıldı: DAVETLE İLGİSİ OLMAYANLAR GİREMEZ. Aslında Davetle ilgisi Olan ya da ilgisi varmış gibi yapanlar bile içeri nadiren alınıyorlardı. Bilbo çok meşguldü: Davetiyeler yazıyor, cevapları işaretliyor, armağanları paketliyor ve kendi kendine gizli bazı hazırlıklar yapıyordu. Gandalfın oraya gelişinden beri, gözlerden uzak durmaya başlamıştı.

Hobbitler bir sabah uyandıklarında, Bilbo'nun ön kapısının güneyindeki büyük çayırın çadırlar için kullanılan ipler ve direklerle dolu olduğunu gördüler. Yola doğru inen eğime özel bir giriş bölümü kesilip açılmış, buraya geniş basamaklar ve büyük beyaz bir kapı yapılmıştı. Çayırın yanında bulunan Çılansaçması Sırakovukları'ndaki üç aile dört göz kesilmişti, hobbitlerin çoğu da onlara gıptayla bakıyordu. Yaşlı Babalık Gamgee artık bahçede çalışıyor gibi yapmaktan bile vazgeçmişti.

Çadırlar yükselmeye başladı. Çadırların arasında özellikle çok büyük bir çadır vardı; o kadar büyüktü ki, çayırdaki ağaç olduğu gibi çadırın içinde kalıyor ve tüm azametiyle bir köşede, şeref masasının başucunda yükseliyordu. Bütün dallarına fenerler asılmıştı. Bir şey daha vardı ki bu ağaçtan da cazipti (hobbitler için, tabii): Çayırın kuzey köşesine kurulmuş, muazzam bir açık hava mutfağı. Çıkın Çıkmazı'na yerleşen cücelere ve tüm o diğer tuhaf ahaliye ek olarak, bir de civardaki bütün han ve aşevlerinden akın akın aşçılar gelmişti. Heyecan doruk noktasına vardı.

Sonra hava bulutlanıverdi. Bu, çarşamba günü olmuştu, partinin arifesinde. Endişe korkunç bir boyuttaydı. Derken, perşembe günü, eylülün yirmi ikisi, nihayet geldi çattı. Güneş yükseldi, bulutlar yok oldu, bayraklar çözüldü ve eğlence başladı.

Bilbo Baggins buna bir davet demişti ama aslında birbirine harmanlanmış bir eğlenti çeşitlemesiydi bu. Yakın civarda yaşayan hemen hemen herkes çağrılmıştı. Kazara çok az birkaç kişi gözden kaçmıştı ama her halükarda onlar da geldiğinden, bu pek bir şey değiştirmiyordu. Shire'ın başka yerlerinden de birçok kişi çağırılmıştı; hatta sınırların dışından bile birkaç kişi vardı. Bilbo davetlileri (ve fazlalıkları) bizzat kendisi, yeni beyaz kapıda karşıladı. Girene çıkana bu ikinciler, arkadan çıkıp dolaşıp kapıdan tekrar girenler oluyordu hediyeler dağıttı. Hobbitler kendi yaşgünlerinde başkalarına hediye verirler. Âdetlerine göre, pek pahalı, hele hele bu durumda olduğu gibi de bol keseden hediyeler değildir verdikleri; ama fena bir sistem değildir bu. Normalde Hobbitköy ve Subaşı'nda hergün birilerinin yaşgünüdür, öyle ki bu yörelerdeki her hobbit, en az haftada bir, en azından bir hediye alma şansına sahiptir. Yine de hediyelerden usanmazlar.

Bu sefer ise hediyeler olağanüstü güzellikteydi. Hobbit çocuklar o kadar heyecanlandılar ki bir süre için az kalsın yemek yemeyi bile unutuyorlardı. Benzerini ömürleri boyunca görmemiş oldukları oyuncaklar vardı; hepsi çok güzel ve bazıları besbelli sihirli oyuncaklar. Hakikaten de oyuncakların birçoğu bir yıl önceden ısmarlanmış ve ta Dağ ile Vadi'den gelmişti ve gerçek cüce işiydi. Bütün konuklar tek tek karşılanıp, sonunda herkes kapıdan girince şarkılara, danslara, müziğe, oyunlara ve elbette ki yiyecek ile içeceklere geçildi. Üç ayrı resmi yemek vardı: Öğlen yemeği, beş çayı ve akşam yemeği. Fakat öğlen yemeği ile beş çayını diğer zamanlardan ayıran tek özellik, bu zamanlarda bütün konukların oturup birlikte yemek yemeleri idi. Diğer zamanlarda ise on birler öğününden, havai fişek gösterilerinin başladığı altı buçuğa kadar mütemadiyen sadece yiyip içen bir sürü kişi vardı.

Havai fişekler Gandalf a aitti: Onları sadece getirmekle kalmamış, bizzat kendisi tasarlayıp yapmıştı; ayrıca özel efektleri, kurgulu fişekleri ve roket filolarını da kendisi ateşliyordu. Fakat bunların yanı sıra bir sürü fişek,

bonbon fişeği, kaynanazırıltıları, maytaplar, meşaleler, cücemumları, elff ıskiyeleri, gulyabanihomurtuları ve gökgümbürtüleri de cömertçe dağıtılmıştı etrafa. Hepsi de muhteşemdi. Gandalf in sanatı yaşıyla birlikte ilerlemişti doğrusu.

Kıvılcım saçan kuşların tatlı tatlı şakıyışlarını andıran roketler vardı. Kara duman gövdeli yeşil ağaçlar vardı: Dallan, bütün bir baharın bir anda fışkırışı gibi açıyor ve parlayan dallar, hayretler içindeki hobbitlerin üzerine, ışık saçan ve yukarı doğru çevrilmiş yüzlere değmeden hemen önce tatlı kokular salarak yok oluveren çiçekler döküyordu. Pırıldayarak ağaçların içine doğru uçan kelebek fıskiyeleri vardı; yükselip kartal veya yelken açmış gemi veya uçan bir kuğu sürüsü biçimi alan rengârenk alev sütunları vardı; kırmızı bir fırtına ve bardaktan boşanırcasına yağan san bir yağmur vardı; meydan muharebesinde savaşan bir ordunun haykırışı gibi bir haykırış ile aniden havaya fırlayan ve tekrar yüzlerce kızgın yılan gibi tıslayarak su içine düşen bir gümüş mızrak ormanı vardı. Ve Bilbo'nun şerefine, son bir sürpriz daha vardı; aynen Gandalf in umduğu gibi, hobbitleri aşın derecede şaşırtan bir sürpriz... Işıklar söndü. Büyük bir duman kütlesi yükseldi. Bu kütle uzaktan görülen bir dağ biçimim aldı ve zirvesi parlamaya başladı. Yeşil ve al alevler fışkırtıyordu, içinden bir ejderha uçuverdi gerçek boyutta değil, ama korkunç derecede gerçeğe benzeyen bir ejderha: Ağzından alevler yükseliyor, gözlerinde şimşekler çakıyordu; bir kükreme duyuldu ve ejderha tam üç kez şimşek gibi kalabalığın üzerinden geçti. Herkes başını eğdi, birçoğu da yüzü koyun yere kapandı. Ejderha ekspres bir tren gibi gelip geçti, bir takla attı ve kulakları sağır eden bir patlamayla Subaşı üzerinde infilak etti.

"Bu, akşam yemeği için bir işaret!" dedi Bilbo. O sancı ile korkulu hava aniden yok oldu ve yüzükoyun yatmakta olan hobbitler ayağa fırladılar. Herkese yetecek mükellef bir sofra vardı; yani özel aile yemeğine çağrılmamış herkese. Bu özel davet, içinde ağaç bulunan o büyük çadırda veriliyordu. Davetli sayısı on iki düzine ile sınırlandırılmıştı (Hobbitler tarafından bir Grosa denen sayıydı bu, gerçi bu sayının kişi saymada kullanılması pek münasip sayılmazdı); davetliler (Gandalf gibi) akraba olmayan birkaç özel dosta ilaveten, Bilbo ve Frodo ile akrabalığı olan aileler arasından seçilmişti. Konukların arasında, ebeveynlerin izniyle orada bulunan birçok genç hobbit de vardı; çünkü hobbitler, geç yatma konusunda

çocuklarına müsamahalı davranırlar, özellikle de ucunda bedava bir yemek imkanı varsa. Genç hobbitleri büyütmek için gerçekten de bol yemek gereklidir.

Bagginslerle Boffinler, bir sürü de Took ile Brandybuck; birkaç Grubb (Bilbo Baggins'in büyükannesi tarafından akrabaları), birkaç Chubb (Took büyükbabasının akrabaları) ve Barınaklardan, Toluklardan, Belkuşaklardan, Porsukevlerden, İyikişilerden, Boynuzüfleyenlerden ve Ayağıkibirlilerden özenle seçilip davet edilmiş bir grup vardı. Bunların bazıları Bilbo'nun sadece uzak akrabalarıydı ve bazıları Shire'ın uzak köşelerinde oturuyor olduklarından Hobbitköy'e daha önce hemen hemen hiç gelmemişlerdi. Torbaköylü Bagginsler de unutulmamıştı. Otho ile karısı Lobelia da davetteydi. Bilbo'dan hoş" lanmaz, Frodo'yu hiç sevmezlerdi ama davetiye hem yaldızlı kalemle yazılmıştı, hem de o kadar şaşaalıydı ki bu davetiyenin geri çevrilemeyeceğini düşünmüşlerdi. Ayrıca kuzenleri Bilbo, geçen yıllar içinde yemek konusunda son derecede ustalaşmış ve sofrası da etrafa ün salmıştı doğrusu.

Yüz kırk dört davetlinin hepsi, her ne kadar evsahibinin (kaçınılmaz bir şey olan) yemek sonrası nutkundan korkuyorlarsa da, hoş bir davet beklentisi içindeydi. Nutkuna şiir dediği şeylerden parçalar katma eğilimi vardı Bilbo'nun; bazen de, bir iki kadehten sonra, esrarengiz gezisinin saçma sapan maceralarından bahsetmeye başlardı. Davetliler hayal kırıklığına uğramadılar: Son derece hoş bir ziyafet, hatta çok dolu bir eğlenceydi: Zengin, bereketli, çeşitli ve uzun süreli bir eğlence. Daveti takip eden haftalarda bütün civardaki erzak alımsatımı hemen hemen durdu; fakat etraftaki dükkanların, kilerlerin ve depoların çoğunun stoğunu Bilbo'nun yemek servisi tüketmiş olduğu için buna önem veren olmadı.

Ziyafetten sonra, (ya da hemen hemen ziyafetten sonra) Nutuk başladı. Mamafih misafirlerin çoğu artık o latif aşamadaydı; yani "köşeleri doldurma" adını taktıkları hoşgörülü bir havaya girmişlerdi. En sevdikleri içkilerini yudumluyor, en sevdikleri yemeklerden çöpleniyorlardı; korkularını unutmuşlardı. Her şeyi dinlemeye ve her nokta işaretinde tezahürat etmeye hazırdılar.

Sevgili millet, diye başladı Bilbo bulunduğu yerde ayağa kalkarak. "Konuş! Konuş! Konuş!" diye bağırdı herkes ve bunu koro halinde

tekrarlamaya devam etti; belli ki kendi sözlerine kendileri kulak asmıyordu. Bilbo yerini terk etti, gidip ışıklandırılmış ağacın altındaki bir sandalyenin üzerine çıktı. Lambaların ışığı Bilbo'nun gülümseyen yüzüne düşüyordu; işlemeli ipek yeleğindeki altın düğmeler parlamaktaydı. Bir eli havada, diğerini pantolonunun cebine sokmuş, ayakta, herkesin görebileceği bir yerdeydi.

Aziz Bagginsler ve Boffinler, diye yeniden başladı, ve aziz Tooklar, Brandybucklar, Grubblar, Chubblar, Barınaklar, Boynuzüfleyenler, Toluklar, Belkuşaklar, lyikişiler, Porsukevler ve Ayağıkibirliler, "Ayaklarıkibirliler!" diye bağırdı yaşlıca bir hobbit çadırın arkasından. Adı elbette ki Ayağıkibirli idi ve tam adının hobbitiydi; ayaklan hem büyük, hem de fevkalade tüylüydü ve her ikisi birden masanın üzerinde duruyordu.

Ayağıkibirliler, diye tekrarladı Bilbo. Aynı zamanda, nihayet Çıkın Çıkmazı'na tekrar hoşgeldiniz diyebildiğim iyi yürekli Torbaköylü Baggins'lerim. Bugün benim yüz on birinci doğum günüm: Bugün yüz on bir yaşındayım.' "Yaşasın! Yaşasın! Daha nice yıllara!" diye bağırıp masaları neşe içinde yumrukladılar. Bilbo harika gidiyordu doğrusu. Bu, tam onların hoşuna giden cinsten bir şeydi: Açık seçik ve kısa. Umarım hepiniz en az benim kadar eğleniyorsunuzdur. Kulakları sağır eden bir tezahürat. Evet, (ve hayır) haykırışları. Borazan, boru, flüt ve diğer müzik aletlerinin gürültüleri. Çadırda, daha önce de belirtilmiş olduğu gibi bir sürü genç hobbit mevcuttu. Yüzlerce müzikli fişek dağıtılmıştı. Fişeklerin birçoğunun üzerinde VADl işareti vardı; bu hobbitlerin çoğu için bir şey ifade etmiyordu ama hepsi bunların fevkalade oldukları konusunda hemfikirdi. Fişeklerde müzik aletleri saklıydı, küçük ama mükemmel yapılmış, büyüleyici ezgilere sahip müzik aletleri. Hatta bir köşede genç Tooklar'ın ve BrandybuckJar'ın bir kısmı, (zaten gerekli olan şeyleri açık seçik bir şekilde söylemiş olduğuna göre) Bilbo Amca'nın sözünün bittiğini zannederek ani bir ilhamla bir orkestra kurmuş, canlı bir dans ezgisine başlamışlardı. Efendi Everard Took ile Bayan Melilot Brandybuck ellerinde zillerle bir masanın üzerine çıkarak Coşkuhalkası'nı oynamaya koyuldular: Güzel, ama ziyadesiyle de hareketli bir danstı bu.

Fakat Bilbo sözünü tamamlamamıştı. Yakınındaki bir küçüğün elinden borusunu kaparak üç kere baykuş gibi öttürdü. Gürültü yatıştı. Sizi çok

tutmayacağım, diye haykırdı. Bütün meclisten bir alkıştır koptu. Sizleri belli bir Amaç için bir araya topladım. Bunu söyleyiş tarzındaki bir şey, oradakiler üzerinde bir etki yaratmıştı. Hemen hemen tam bir sessizlik hakim oldu etrafa; bir iki Took da kulaklarını diktiler.

Aslında üç ayrı Amaç nedeniyle! Her şeyden önce, hepinizden ne kadar çok hoşlandığımı, yüz on bir yılın böylesine mükemmel ve şayanı takdir hobbitler arasında yaşamak için çok kısa bir süre olduğunu söylemek için. Müthiş bir onay galeyanı.

İçinizden en az yarısını, arzuladığımın yarısı kadar bile tanımıyorum; ve yarınızdan azını hak ettiğinizin ancak yarısı kadar sevebiliyorum. Bu pek beklenmeyen ve biraz da anlaması zor bir şeydi. Orada burada birkaç alkış sesi oldu ama çoğunluk ne dendiğini ve bunun bir kompliman olup olmadığını çıkartmaya çalışıyordu.

İkinci amacım, yaşgünümü kutlamaktı. Tekrar tezahürat. Aslında yaşgünümüzü demeliyim. Çünkü elbette, bugün varisim ve yeğenim Frodo'nun da yaşgünü. Bugün rüştüne ve veraset hakkına erişiyor. Yaşlılar tarafından birkaç ilgisiz alkış; gençler tarafından da "Frodo! Frodo! Bizim kerata Frodo!" haykırışları. Torbaköylü Bagginsler ise kaşlarını çatarak "veraset hakkına erişiyor" ile neyin kastedildiğini düşünmeye koyulmuştu.

İkimiz birlikte yüz kırk dört sayısına ulaşıyoruz. Sizin sayınız da bu harikulade toplama uysun diye ayarlandı: Affınıza sığınarak, bir Grosa. Hiç tezahürat yok. Bu maskaralıktı. Konukların birçoğu, özellikle de Torbaköylü Bagginsler, belli ki, aynı bir paketteki mallar gibi gerekli olan sayıyı tamamlamak için çağırıldıklarını düşünerek alınmışlardı. "Bir Grosa ha! Terbiyesizce bir tabir."

Aynı zamanda, eğer fi tarihine değinmeme müsaade buyurursanız, bugün benim bir varilin içinde Uzun Göl'deki Esgaroth'a varışımın yıldönümü; gerçi o zaman yaşgünüm olduğu gerçeği aklımdan çıkmıştı. O zamanlar sadece elli bir yaşındaydım ve yaşgünleri o kadar önemli gelmiyordu bana. Gene de, ziyafet mükemmeldi, o zamanlar çok üşütmüş olduğum ve sadece "tok teşekkür ederib," diyebildiğim halde bunu hatırlıyorum. Simdi bunu daha düzgün bir biçimde tekrarlayabilirim: Verdiğim bu küçük ziyafete geldiğiniz için çok teşekkür ederim. İnatçı bir sessizlik. Hepsi artık bir şarkı

veya bir çeşit şiirin an meselesi olmasından korkuyor ve sıkılıyordu. Neden konuşmayı bırakıp, onun sağlığına içmelerine izin vermiyordu sanki? Fakat Bilbo ne şarkı söyledi, ne de şiir okudu. Bir an için durdu.

Üçüncüsü ve sonuncusu, dedi, bir şey İLAN edeceğim, ilan sözcüğünü o kadar yüksek sesle ve o kadar ani söylemişti ki, ayakta durabilecek kadar ayık olan herkes yerinde dikildi. Daha önce de söylemiş olduğum gibi yüz on bir yıl sizlerin arasında geçirmek için kısa bir süre olduğu halde bunun SON olduğunu bildirmekten müteessirim. Gidiyorum. ŞİMDİ ayrılıyorum. HOŞÇA KALIN!

Aşağıya bir adım attı ve yok oldu. Gözleri kör edici bir ışık parlamış ve bütün konuklar gözlerini kırpıştırmışlardı. Gözlerini açtıkları zaman Bilbo görünürde yoktu. Yüz kırk dört tane dillerini yutmuş hobbit, sessiz sedasız oturuyordu. Yaşlı Odo Ayağıkibirli ayaklarını masadan indiririp yere vurdu. Bunu ölü bir sessizlik takip etti, derken birdenbire, birkaç derin iç çekişten sonra bütün Bagginsler, Boffinler, Tooklar, Brandybucklar, Grubblar, Chubblar, Barınaklar, Toluklar, Belkuşaklar, Porsukevler, lyikişiler, Boynuzüf leyenler ve

Ayağıkibirliler hep bir ağızdan konuşmaya başladı.

Genelde herkes şakanın kötü bir zevk ürünü olduğu ve konuklan girdikleri şoktan kurtarabilmek için daha çok içecek ve yiyecek gerektiği konusunda hemfikir olmuştu. "Deli. Hep söylemişimdir," sözü belki de en çok tekrarlanan yorumdu. Tooklar bile (birkaçı hariç) Bilbo'nun davranışının saçma sapan olduğunu düşünüyordu. O anda birçoğu Bilbo'nun yok oluşunu maskaralık türünden bir gösteri olarak İcabul etmişti.

Fakat yaşlı Rory Brandybuck o kadar emin değildi. Ne ilerleyen yaşı, ne de muazzam bir akşam yemeği onun aklını gölgelemeye yetmemişti; gelini Esmeralda'ya: "Bu işin içinde bir bit yeniği var şekerim! Korkarım bu kaçık Baggins gene iş başında. Aptal ihtiyar. Ama bize ne? Kayıntıyı götürmedi ya, sen ona bak," dedi ve şarabı bir kere daha dolaştırması için Frodo'ya seslendi.

Tek bir söz bile söylemeyen tek kişi Frodo olmuştu. Bir süre için Bilbo'nun boş sandalyesi yanında sessiz sedasız oturup bütün sözleri ve

sorulan duymamazlığa geldi. Elbette ki önceden bildiği halde bu şakaya pek eğlenmişti. Konukların hiddetli şaşkınlıklarına gülmemek için kendisini zor tutuyordu. Fakat aynı zamanda derinden derine rahatsız hissetti kendini: Aniden yaşlı hobbiti ne kadar çok sevdiğini fark etmişti. Konukların çoğu yemeye, içmeye ve Bilbo Baggins'in geçmişteki ve şimdiki tuhaflıklarını konuşmaya devam etti; yalnız Torbaköylü Bagginsler hışımla çıkıp gitmişlerdi bile. Frodo artık davetten uzaklaşmak istiyordu. Yeniden şarap getirilmesini emretti; sonra ayağa kalkıp sessizce kendi kadehini Bilbo'nun sağlığına dikti ve çadırdan süzülüp ayrıldı.

Bilbo Baggins'e gelince; o daha konuşmasını yaparken cebindeki altın yüzüğü ellemeye başlamıştı bile: Bunca yıldır bir sır olarak sakladığı sihirli yüzüğü. Aşağı inerken yüzüğü parmağına geçiriverdi ve bir daha Hobbitköy'de hiçbir hobbit tarafından görülmedi.

Bilbo neşeli bir şekilde oyuğuna geri yürüdü, bir an durup yüzünde bir tebessümle büyük çadırdaki gürültüyü patırtıyı ve çayırın diğer yerlerinden gelen keyif seslerini dinledi. Sonra içeri girdi. Davet giysilerini çıkardı, katladı, işlemeli ipek yeleğini ince bir kağıda sararak kaldırdı. Sonra aceleyle eski ve üstünden dökülen bir esvabı giyerek belini yıpranmış deri bir kemerle sıktı. Kemerine, eski püskü siyah deri kınında duran kısa bir kılıç astı. Naftalin kokulu kilitli bir çekmeceden eski bir pelerin ve kukuleta çıkarttı. Bunlar sanki çok değerli şeylermiş gibi kilitli tutulmuşlardı ama o kadar yamalıydılar ve o kadar sandık lekesi olmuşlardı ki gerçek renklerini tahmin etmek bile zordu: belki koyu yeşil olabilirlerdi. Bu giysiler Bilbo'ya göre epey büyüktü. Çalışma odasına geçti, büyük bir kasadan eski kumaş parçalarına sarılmış bir çıkın ve deriyle bağlı bir el yazması aldı; bunlara ilaveten de büyük, kabarık bir zarf. Kitap ile çıkım orada duran ve hemen hemen ağzına kadar dolmuş olan ağır bir torbanın üstüne tıktı. Zarfın içine yüzüğü ile yüzüğün ince zincirini koydu ve zarfı kapatıp üzerine Frodo'nun ismini yazdı. Zarfı önce şömine rafının üzerine bıraktı fakat sonra aniden geri aldı ve cebine soktu. Tam o anda kapı açılarak Gandalf hızla içeri girdi.

"Hah!" dedi Bilbo. "Gelip gelmeyeceğini merak ediyordum."

"Seni gözle görünür bir şekilde bulduğuma memnun oldum," diye cevapladı büyücü bir sandalyeye oturarak. "Seni yakalayıp son birkaç

kelam etmek istedim. Sanırım her şeyin çok mükemmel ve tam senin planladığın gibi yürüdüğünü düşünüyorsundur?"

"Evet, aynen öyle," dedi Bilbo. "Gerçi o şimşek sürpriz oldu: Öbürleri bir yana, beni oldukça şaşırttı. Senin kendinden kattığın bir şeydi bu sanırım?"

"Öyleydi. Bunca yıldır akıllılık edip yüzüğü gizli tuttun; senin ani yok oluşunu konuklarına açıklayabilecek başka bir şey sunmanın doğru olacağını düşündüm."

"Böylelikle de, benim şakamı bozacak bir şey. Sen her şeye burnunu sokan yaşlı bir işgüzarsın," diye güldü Bilbo, "ama herhalde en doğrusunu sen bilirsin, her zamanki gibi."

"Öyle, bir şeyi bildim mi, doğrusunu bilirim. Fakat tüm bu olanlar hakkında pek emin değilim. Artık bitim noktasına vardı her şey. Sen şakanı yaptın ve tanıdıklarının çoğunu korkutup alınmalarına ve dokuz gün hatta muhtemelen doksan dokuz gün boyunca tüm Shire'da konuşacak bir konunun çıkmasına neden oldun. Daha da ileri gidecek misin?"

"Evet, gideceğim. Bir tatile ihtiyacım olduğunu hissediyorum, çok uzun bir tatile, sana daha önce de söylemiş olduğum gibi. Büyük bir ihtimalle de sürekli bir tatil: Geri döneceğimi sanmıyorum. Daha doğrusu dönmeye niyetim yok, bütün işlerimi ayarladım.

"Yaşlandım Gandalf. Göstermiyorum ama bunu gönlümün ta derinliklerinde hissediyorum. Yaşını göstermezmişl" diye homurdandı. "Yahu, kendimi incelmiş hissediyorum, bir yerde gerilmiş gibi, bilmem anlıyor musun: Aynen büyük bir parça ekmeğe sürülmüş az bir miktarda tereyağı gibi. Böyle bir şey doğru olamaz. Bir değişikliğe veya, ne bileyim, bir şeylere ihtiyacım var."

Gandalf merakla ve ilgiyle baktı ona. "Evet, bu pek doğru görünmüyor," dedi düşünceli düşünceli. "Evet, her şey bir yana, sanırım senin yaptığın plan gene de en iyisi."

"Eh, zaten her halükarda ben kararımı verdim. Dağlan tekrar görmek istiyorum Gandalf dağları; sonra da huzura ereceğim bir yer bulmak. Huzur dolu sessiz bir yer, akrabaların beni gözetlemedikleri, ortalığı birbirine katan ziyaretçilerin kapı ziline aşılmadığı bir yer. Kitabımı bitirebileceğim

bir yer bulabilirim. Kitabım için güzel bir son tasarladım: ve ömrünün sonuna kadar mutluluk içinde yaşadı." Gandalf güldü. "Umarım öyle olur. Fakat her nasıl biterse bitsinden çıkıyor bütün bunlar? Yüzük benim, öyle değil mi? Onu buldum ve eğer onu alıkoymasaydım Gollum beni öldürecekti. O ne derse desin, ben hırsız değilim."

"Sana hiçbir zaman hırsızsın demedim ki," diye cevap verdi Gandalf. "Ayrıca ben de hırsız değilim. Seni soymaya değil, sana yardım etmeye çalışıyorum. Bana güvenmeni isterdim, eskiden olduğu gibi." Arkasını döndü, gölge geçti. Tekrar küçülüp yaşlı, kır bir adam oldu, iki büklüm ve kaygılı bir adam.

Bilbo elleriyle gözlerini kapattı. "Özür dilerim," dedi. "Fakat kendimi çok garip hissettim. Aslında artık onun derdiyle uğraşmamak benim için de bir rahatlama olacak. Son zamanlarda hiç aklımdan çıkmaz olmuştu. Bazen onun beni izleyen bir göz olduğunu hissediyordum. Ve durmadan onu takıp ortadan yok olmak istiyordum, düşünsene; veya emniyette mi değil mi diye bakmak için cebimden çıkartıp duruyordum. Kilitli tutmayı denedim, ama cebimde olmadı mı rahat edemedim bir türlü. Nedenini bilmiyorum. Ve bir türlü karar veremiyorum."

"O halde benim kararıma güven," dedi Gandalf. "Ben kararımı verdim. Git ve onu arkanda bırak. Ona sahip olmaktan vazgeç. Frodo'ya ver onu, ben Frodo'ya göz kulak olurum."

Bilbo bir süre için gergin ve kararsız durdu. Sonra derin bir iç çekti. "Tamam," dedi biraz zoraki. "Öyle yapacağım." Omuzlarını silkerek, daha çok mahcubiyetle gülümsedi. "Ne de olsa, bütün bu davetin altındaki neden oydu aslında: Bir sürü doğumgünü hediyesi vererek, bir yerde onu da aynı anda vermeyi daha kolay kılmak. Sonuçta bu, işi kolaylaştırmadı fakat bütün yaptığım hazırlıkları yabana götürmek yazık olur. Böyle bir şey şakayı da bozar."

"Aslında bu olayda benim görebildiğim yegane manayı ortadan kaldırır," dedi Gandalf.

"Pekala," dedi Bilbo, "bu da diğerleriyle birlikte Frodo'ya gidecek." iç geçirdi. "Benim de hemen harekete geçmem gerekiyor gerçekten de, yoksa

birileri beni yakalayacak. Hoşçakalın dedim, bir kez daha bunu tekrarlamaya dayanamayacağım." Bohçasını alarak kapıya doğru davrandı.

"Yüzük hala cebinde," dedi büyücü.

"Aa, öyleymiş!" diye bağırdı Bilbo. "Vasiyetim ve diğer belgeler de cebimde kalmış. En iyisi sen bunları al da benim yerime veriver. En emniyetlisi böyle olur."

"Hayır, yüzüğü bana verme," dedi Gandalf. "Şöminenin üzerindeki rafa koy. Frodo gelinceye kadar onun için en emniyetli yer orası. Onun gelmesini bekleyeceğim."

Bilbo zarfı çıkarttı fakat tam saatin yanına koyacağı sırada eli aniden geriye doğru çekildi ve paket yere düştü. Bilbo daha paketi yerden alamadan büyücü eğilerek paketi kaptı ve yerine koydu. Hobbitin yüzünde çarçabuk gelip geçen bir kızgınlık nöbeti göründü tekrar. Sonra bu görüntü aniden yerini ferahlığa ve bir tebessüme bıraktı.

"îşte bu kadar," dedi. "Şimdi gitme zamanı."

Birlikte hole çıktılar. Bilbo bastonluktan, en sevdiği bastonu seçti; sonra bir ıslık çaldı. Üç cüce, meşgul oldukları üç ayrı odadan çıkarak geldiler.

"Her şey hazır mı?" diye sordu Bilbo. "Her şey paketlenip etiketlendi mi?"

"Hem de her şey," diye cevap verdiler.

"Eh, öyleyse harekete geçelim!" Ön kapıdan dışarıya adımını attı Bilbo.

Güzel bir geceydi, kapkara gök yıldızlarla beneklenmişti. Havayı koklayarak yukarı baktı. "Ne büyük bir zevk! Tekrar gitmek, tekrar cücelerle birlikte yollara düşmek ne büyük bir zevk! Senelerdir özlemini duyduğum şey işte buydu! Hoşçakalın!" dedi, eski evine bakıp, kapıya doğru eğilerek selam verirken. "Hoşçakal Gandalf!"

"Şimdilik hoşçagit Bilbo. Kendine iyi bak! Yeterince yaşlısın, hatta belki yeterince akıllısındır da."

"Sen kendine iyi bak! Ben artık hiçbir şeyi umursamıyorum. Beni hiç merak etme! Şu anda, en az her zamanki kadar mutluyum, bu da az bir şey sayılmaz. Fakat zaman geldi. Sonunda benim de ayaklarım yerden kesildi!"

diye ekledi ve sonra alçak bir sesle, sanki kendi kendine söylenirmiş gibi, karanlığın içinde yavaş bir şarkı tutturdu:

Yol hiç bitmez, uzar gider

Başladığı kapıdan Az gittik uz gittik ama

Gücüm yettikçe yola devam Bacaklarım yorulsa da

Yürürüm varana dek anayola

Yollarla işler birleşir orada

Bilmem yolculuk sonra ne yana

Durdu, bir an sessiz kaldı. Sonra başka bir söz söylemeden çayırlardaki ve çadırlardaki ışıklarla seslere arkasını dönerek peşindeki üç yoldaşıyla uzun yoldan aşağı doğru hızla yürüdü. Aşağıdaki çitin alçak yerinden atladı ve kırlara vurup tıpkı otlar arasındaki bir hışırtı gibi geceye karıştı.

Gandalf bir süre daha onun arkasından bakarak durdu karanlıkta. "Güle güle sevgili Bilbo bir dahaki karşılaşmamıza kadar!" dedi yavaşça ve tekrar içeri girdi.

Az sonra içeri giren Frodo onu karanlıkta, derin düşüncelere dalmış bir halde buldu. "Gitti mi?" diye sordu.

"Evet," diye cevap verdi Gandalf, "sonunda gitti."

"Keşke... yani, bu akşama kadar her şeyin sadece bir şaka olmasını ummuştum," dedi Frodo. "Ama içimden bir ses onun gerçekten gitmeye niyetli olduğunu söylüyordu. Ciddi konulan hep şakaya vururdu zaten. Keşke daha önce gelseydim de onu uğurlasaydım."

"Bence o gerçekten de, sonunda sessizce süzülüp gitmeyi tercih ediyordu," dedi Gandalf. "Fazla aklın takılmasın, îyi olacaktır artık. Sana bir paket bıraktı, işte orada!"

Frodo zarfı şömine rafının üzerinden aldı, baktı ama açmadı.

"Zarfın içinde vasiyetnamesi ile diğer belgeleri bulacaksın sanırım," dedi büyücü. "Artık Çıkın Çıkmazı'nın efendisi sensin. Sonra, zannedersem bir de altın yüzük bulacaksın."

"Yüzük!" diye haykırdı Frodo. "Onu bana mı bıraktı? Neden acaba? Yine de, işime yarayabilir."

"Belki yarar, belki yaramaz," dedi Gandalf. "Yerinde olsam onu kullanmaya kalkmazdım. Bunu bir sır olarak gizler, saklardım! Artık yatıyorum."

Çıkın Çıkmazı'nın efendisi olarak Frodo bütün konuklara güle güle demeyi kendisine sıkıcı bir görev bildi. Daha şimdiden garip olaylar hakkında söylentiler çayıra yayılmıştı bile ama Frodo sadece, eminim yarın sabah her şey açığa kavuşacaktır, diyordu. Gece yarısına doğru önemli konuklar için arabalar geldi. Tıka basa doymuş ama hiç mi hiç tatmin olmamış hobbitleri yüklenip teker teker gözden kayboldular. Daha önceden ayarlanmış olduğu gibi bahçıvanlar gelip, istemeden geri kalmış olanları da elarabalarıyla götürdüler.

Gece yavaş yavaş geçti gitti. Güneş uyandı. Hobbitler de epeyce gecikerek onu takip ettiler. Sabah ilerledi. Görevliler gelip (verilen emirlere göre) çadırları, masaları, sandalyeleri, kaşıkları, bıçakları, şişeleri, tabaklan, fenerleri, saksı çiçeklerini, ekmek kırıntılarını, maytap kağıtlarını, unutulmuş çantaları, eldivenleri, mendilleri, yenmemiş yemekleri (bunlar çok az yer tutuyordu) toplamaya başladılar. Daha sonra başkaları da geldi (emir dışı): Bagginsler ile Boffinler, Toluklar, Tooklar ve yakınlarda oturan ya da yakınlarda kalan diğer davetliler. Gün öğleni bulup davette en çok doymuş olanlar bile dışarı çıkacak kadar kendini topladığında, Çıkın Çıkmazı'nda büyük bir kalabalık oluşmuştu; davetsiz, ama beklenen bir kalabalık.

Frodo yüzünde bir tebessüm ile, ama oldukça yorgun ve endişeli bir halde basamakta beklemekteydi. Her ziyaretçiyi karşılıyordu ama, daha önce söylemiş olduğundan başka söyleyebileceği bir şey yoktu. Bütün sorgu ve suale verdiği cevap sadece şuydu: "Bay Bilbo Baggins buradan gitti; benim bildiğim kadanyla, bütün bütün gitti." Misafirlerden bir kısmım, Bilbo onlara bir "mesaj" bıraktığı için eve buyur ediyordu.

İçerde holde, çeşit çeşit paketlerden, çıkınlardan ve minik mobilya parçalarından oluşan büyükçe bir yığın vardı. Her parçanın üzerine bir etiket bağlanmıştı. Şu türden bir sürü etiket vardı:

Bir şemsiyenin üzerinde, ADELARD TOOK'a, ZATı ÂLİLERİNE mahsus, Bilbo'dan yazıyordu. Adelard etiketlenmemiş epey şemsiye götürmüştü zamanında.

Büyük bir çöp sepeti üzerinde, DORA BAGGlNS'e, UZUN bir mektuplaşmanın anısına, Bilbo'dan sevgilerle, yazıyordu. Dora Drogo' nün kız kardeşi ve Bilbo ile Frodo'nun yaşayan en yaşlı kadın akrabasıydı; doksan dokuz yaşındaydı ve yarım yüzyıldan daha fazla bir süredir, nasihat üzerine nasihat yazıp dururdu.

Altın bir dolma kalem ve mürekkep hokkasının üzerinde, MİLO BARINAKLAR'a, işine yarayacağı umuduyla, B.B.'den, yazıyordu. Milo şimdiye kadar hiçbir mektuba cevap yazmamıştı.

Yuvarlak dışbükey bir aynanın üzerinde, ANGELJCA 'ya, Bilbo Amca'dan, yazıyordu. Angelica genç bir Baggins idi ve kendi yüzünü güzel bulduğu da pek aşikardı.

(Boş) bir kitaplığın üzerinde: HUGO BELKUŞAK'm koleksiyonu için, katkıda bulunan bir dosttan, yazıyordu. Hugo bol bol kitap ödünç alan ama geri vermeye pek yanaşmayan biriydi.

Bir kutu gümüş kaşığın üzerinde: LOBELİA TORBAKÖYLÜ BAĞGINS'e bir ARMAĞAN olarak, yazıyordu. Bilbo, daha önceki yolculuğu sırasında Lobelia'nın evden epeyce kaşık yürütmüş olduğu kanısındaydı. Lobelia da bunu gayet iyi biliyordu. Günün ilerleyen vakitlerinde eve geldiğinde atılan taşı hemen fark etti ama kaşıkları da almadan gitmedi.

Bu, holdeki armağanlardan sadece küçük bir seçkiydi. Bilbo'nun meskeni uzun yaşamının seyrine ait eşyalarla oldukça ıkış tıkış bir hal almıştı. Hobbit oyuklarının ıkış tıkış olma eğilimleri vardı zaten: Bu daha ziyade, bu kadar çok yaşgünü hediyesi verilmesinden kaynaklanıyordu. Gerçi elbette ki, hediyeler her zaman yeni olmazdı; yörede elden ele geçen, ne işe yaradığı unutulmuş bir iki eski belek bile vardı; fakat Bilbo genellikle yeni armağanlar vermiş ve kendisine verilmiş olanları da saklamıştı. Eski oyuk böylece biraz temizlenmiş oluyordu.

Birbirinden değişik, çeşit çeşit hediyenin her birinin üzerinde bizzat Bilbo tarafından yazılmış bir etiket vardı ve bunların epeycesi bir ima veya

bir espri içeriyordu. Ama elbette ki verilen şeylerin çoğu da gittikleri yerde pek makbule geçecek armağanlardan oluşmaktaydı. Varlıklı sayılmayacak hobbitler, özellikle de Çıkınsaçması Sırakovukları'nda oturanlar için durum gayet iyiydi. Yaşlı "babalık Gamgee'ye iki çuval patates, yeni bir bahçıvan beli, yünlü bir yelek ve gıcırdıyan eklemleri için bir şişe şifalı yağ kalmıştı. Yaşlı Rory Brandybuck'ı ise, misafirperverliğine mukabil bir düzine Eski Bağlar şişesi bekliyordu: Eski Bağlar, Güneydirhem'de üretilen sert kırmızı şarabın adıdır, bu şişeler de zamanında Bilbo'nun babası tarafından yatırılmış olduğundan artık iyice yıllanmıştı. Rory Bilbo'yu derhal affetti ve ilk şişeden sonra onun harika bir herif olduğunu ilan etti.

Frodo'ya dünya kadar şey artakalıyordu. Ve elbetteki kitaplar, resimler ve gereğinden fazla mobilyanın yanı sıra en önemli hazineler de ona kalmıştı. Ancak paradan veya mücevherlerden ne bir haber vardı, ne de bir işaret: Kimseye ne bir metelik, ne de bir cam boncuk ihsan edilmişti.

Frodo o akşamüstü zor saatler geçirdi. Tüm ev eşyasının bedava olarak dağıtılacağı konusunda yanlış bir söylenti orman yangını gibi yayılmış ve aradan pek bir zaman geçmeden her yer, bir işi olmadığı halde oradan uzaklaştırılamayan hobbitlerle dolmuştu. Etiketler kopartılarak birbirine karıştırılmış, tartışmalar çıkmıştı. Bazıları holde pazarlığa oturup değiştokuş yapmaya kalkışırken bazıları da kendilerine bırakılmamış armağanları, veya gereksiz ya da bekçisiz gördükleri herhangi bir şeyi ele geçirip gitmeye çalışıyordu. Bahçe kapısına giden yol el arabaları ile tıkanmıştı.

Tüm bu kargaşanın tam ortasında Torbaköylü Bagginsler çıkageldiler. Frodo bir süre için odasına çekilerek, eşyalara göz kulak olması için arkadaşı Merry Brandybuck'ı bırakmıştı. Otho yüksek sesle Frodo'yu görmek istediğini söyleyince Merry kibarca eğilerek selam verdi.

"Kendisi rahatsız," dedi. "Dinleniyor."

"Saklanıyor desene şuna," dedi Lobelia. "Her neyse, biz onu görmek istiyoruz ve göreceğiz. Sen git ona böylece söyle!"

Merry onları uzun bir süre holde yalnız bıraktı, onlar da bu arada ayrılık hediyeleri olan kaşıkları keşfetme olanağını buldular. Bu onların sinirini daha da ayaklandırdı. Nihayet çalışma odasına buyur edildiler. Frodo üstü kağıtla dolu bir masanın başında oturuyordu. Rahatsız görünüyordu en

azından Torbaköylü Bagginsler'i gördüğü için öyleydi; ayağa kalkarken cebindeki bir şeyle oynamaktaydı. Gene de onları kibarlıkla karşıladı.

Torbaköylü Bagginsler gayet kabaydılar, işe, bazı kıymetli ve etiketsiz şeyler için (arkadaş işi) kötü fiyatlar vererek başladılar. Frodo sadece Bilbo'nun özellikle belirttiği şeylerin verilmekte olduğunu söyleyince de, bu işte zaten bir terslik var deyiverdiler hemen.

"Ben onu bunu bilmem," dedi Otho, "gördüğüm kadarıyla sen bu işfpn pek karlı çıkıyorsun. Vasiyetnameyi derhal görmek istiyorum."

Frodo evlat edinilmiş olmasa, Bilbo'nun mirası Otho'ya kalacaktı. Vasiyetnameyi dikkatle okuduktan sonra homurdandı. Ne yazık ki, vasiyetname son derece net ve (diğer şartların yanı sıra, kağıdın yedi şahit tarafından kırmızı mürekkeple imzalanmasını öngören hobbit hukuk kurallarına göre) tamamen geçerliydi.

"Yine mağlup olduk," dedi karısına. "Hem de altmış yıl bekledikten sonra. Kaşık ha? Boşversene!" Parmaklarını Frodo'nun burnunun dibinde şıklatıp paldır küldür çıktı gitti. Fakat Lobelia'dan o kadar kolay kurtulunmuyordu. Kısa bir süre sonra Frodo işlerin ne alemde olduğunu görmek için çalışma odasından çıkınca Lobelia'yı hala ortalarda dolanır, dip bucak her yeri kurcalayıp zemini yoklar durumda buldu. Onu kibar ama gayet kesin bir şekilde kapının dışına çıkarırken, her nasılsa Lobelia'nın şemsiyesinin içine düşmüş olan birkaç minik (ama oldukça kıymetli) nesneyi geri almayı da ihmal etmedi. Lobelia'nın yüzü, Frodo'yu ezip geçecek bir son söz bulma telaşıyla oynayıp duruyordu; ama basamakta dönüp söyleyebildiği tek şey şu oldu: "Bunların hayrını görmeyeceksin delikanlı! Neden sen de gitmedin? Sen buraya ait değilsin; Baggins falan değilsin sen sen sen Brandybuck'sın!"

"Duydun mu Merry? Bu bir hakaretti bana kalırsa," dedi Frodo kapıyı kadının yüzüne kapatırken.

"İltifattı," dedi Merry Brandybuck, "ve bu yüzden de, tabii ki yanlıştı."

Sonra oyuğu şöyle bir dolaşarak üç genç hobbiti (iki Boffin ve bir Toluk) tam kilerlerden birinin duvarına delikler açmak üzereyken kapı dışarı ettiler. Frodo ayrıca, içinde bir yankı duyar gibi olduğu büyük kilerde kazıya başlayan genç Sanço Ayağıkibirli (yaşlı Odo Ayağıkibirli'nin torunu) ile de

güreşmek zorunda kaldı. Bilbo'nun altınlarının efsanesi hem merak hem de umut konusuydu; çünkü herkesin bildiği gibi, efsanelerde geçen (kimbilir nasıl kazanılmış, hatta belki de çalınmış) altınlar, kim bulursa onun olur tabii eğer ararken yakalanmazsanız.

Frodo Sanço'nun hakkından gelip onu da dışarı attıktan sonra, holde bir sandalyeye çöktü. "Dükkanı kapatma vakti, Merry," dedi. "Kapıyı kilitle ve bugün başka kimseye açma, hatta şahmerdan getirseler bile açma." Sonra da kendine gelmek için geç de olsa bir çay içmeye gitti.

Tam oturmuştu ki ön kapının hafif hafif çalındığı duyuldu. "Yine Lobelia'dır mutlaka," diye düşündü. "Aklına gerçekten de kötü bir şeyler gelmiş olmalı ki onu söylemek için geri döndü. Söyleyeceği neyse, bekleyebilir."

Çayını içmeye devam etti. Kapı çok daha gürültülü bir şekilde tekrar çalındı, fakat yine umursamadı. Sonra birdenbire büyücünün kafası pencerede belirdi.

"Eğer beni içeri almazsan Frodo, kapını öyle bir patlatacağım ki, kapı ta oyuğun öbür tarafından dağı delip çıkacak."

"Sevgili Gandalf! Bir saniye!" diye bağırdı Frodo odadan çıkıp kapıya doğru koşarken. "Gir içeri! Gir! Ben de Lobelia zannetmiştim."

"O halde seni affediyorum. Fakat onu epey bir vakit önce, taze sütü bile kesecek bir suratla Subaşı'na doğru midilli arabasını sürerken gördüm."

"Beni neredeyse kaskatı kestiydi zaten. Gerçekten, az kaldı Bilbo'nun yüzüğünü parmağıma geçiri verecektim. Ortadan yok olmayı çok arzu ettim."

"Sakın ha!" dedi Gandalf otururken. "O yüzüğe cidden dikkat et Frodo! Aslında biraz da, bu konuda son bir söz söylemek için geldim."

"Peki, neymiş?" "Bu konuda neler biliyorsun?"

"Sadece Bilbo'nun bana anlattıklarını. Bütün hikayesini dinlemiştim: onu nasıl bulduğunu, nasıl kullandığını. Yolculuğu sırasında yani."

"Acaba hangi hikaye?" dedi Gandalf.

"Ha, cücelere anlatıp kitabına yazdığı hikaye değil," dedi Frodo. "Ben burada yaşamaya geldikten kısa bir süre sonra bana gerçek hikayeyi anlattı. Senin gerçek hikayeyi anlatıncaya kadar onu sıkıştırmış olduğunu, o yüzden iyisi mi benim de bilmem gerektiğini söyledi. 'Aramızda gizli saklı yok Frodo, ama anlattıklarım burada kalacak. Ne derlerse desinler, bu yüzük benim,' dedi."

"Bu ilginç," dedi Gandalf. "Peki sen bütün bunlar hakkında ne düşündün?"

"Eğer 'armağan' meselesini uydurmasını falan kastediyorsan, bence gerçek hikaye çok daha mantıklı, niye başka türlü anlattığını bile anlayamadım. Bilbo normalde böyle şeyler yapmaz aslında; bu bana çok tuhaf gelmişti zaten."

"Bana da. Fakat öyle bir hazineye sahip olanlara bu tür tuhaflıklar olur hep eğer bu hazineyi kullanırlarsa. Bu da sana, çok dikkatli olman konusunda bir uyarı olmuş olsun. Dilediğin zaman seni görünmez yapmaktan başka güçleri de olabilir Yüzük'ün." "Anlamıyorum," dedi Frodo.

"Ben de," diye cevap verdi büyücü. "Yüzük'ten daha yeni yeni şüphelenmeye başladım, özellikle de dün geceden beri. Sen dert etme. Ama benim sözümü dinlersen, onu çok nadiren kullan, hatta hiç kullanma derim. En azından, bir söylentiye neden olacak veya merak uyandıracak bir şekilde kullanma, ne olursun. Tekrar söylüyorum: Onu iyi muhafaza et ve bir sır olarak sakla!" "Çok esrarengizsin! Neden korkuyorsun?" "Tam olarak bilmiyorum, o yüzden daha fazla konuşmayacağım. Geri döndüğüm zaman belki bir şeyler söyleyebilirim. Hemen yola koyuluyorum: Yani şimdilik hoşçakal." Ayağa kalktı.

"Hemen mi!" diye bağırdı Frodo. "Ama ben en az bir hafta kalırsın sanıyordum. Bana yardım etmeni dört gözle bekliyordum."

"Niyetim öyleydi, fakat kararımı değiştirmek zorunda kaldım. Uzunca bir süre uzaklarda kalabilirim; fakat mümkün olan en kısa zamanda gelip seni göreceğim. Beni görmeden, geldiğime inanma! Sessizce süzülüp gelirim. Artık Shire'ı pek öyle alenen ziyaret etmem. Görüyorum ki biraz gözden düşmüşüm. Baş belası, huzur kaçıran bir adam olduğumu söylüyorlar.

Bazıları beni Bilbo'yu kaçırmakla, hatta daha kötü şeylerle bile suçluyor. Merak ediyorsan söyleyeyim, onun servetine konabilmek için seninle ikimizin bir entrika çevirdiğimizi düşünüyorlar."

"Bazıları mı?" dedi hiddetle Frodo. "Otho ve Lobelia demek istiyorsun. Ne nefret verici bir şey! Bilbo'nun geri gelmesi ve yine benimle birlikte kırlarda yürüyüşe çıkması için onlara Çıkın Çıkmazı ile birlikte her şeyimi verirdim. Shire'ı seviyorum. Fakat her nasılsa onunla gitmiş olmayı diler oldum. Merak ediyorum, bir daha onu hiç görebilecek miyim acaba... "

"Ben de," dedi Gandalf. "Ve daha neleri merak ediyorum neleri. Şimdilik hoşçakal! Kendine iyi bak! Beni bekle, özellikle ummadığın zamanlarda! Hoşçakal!"

Frodo onu kapıya kadar geçirdi. Elini son bir kez salladıktan sonra, şaşılacak bir hızla yürüyüp gitti Gandalf; fakat Frodo yaşlı büyücünün sanki ağır bir yük taşıyormuş gibi, aşın derecede iki büklüm olduğunu düşündü. Akşam eriyordu ve cübbeli şekil çabucak alacakaranlık içinde kayboldu. Frodo uzun bir süre için onu bir daha görmeyecekti.

BÖLÜM II

GEÇMİŞİN GÖLGESİ

Söylentiler ne dokuz, ne de doksan dokuz günde dindi. Bay Bilbo Baggins'in ikinci kere ortadan yok oluşu Hobbitköy'de, hatta bütün Shire'da üç yüz altmış altı gün boyunca tartışılıp durdu ve bu süreden daha uzun bir zaman boyunca da hatıralardan silinmedi. Küçük hobbitlere anlatılan bir ocak başı öyküsü oldu; zamanla, çakan şimşekler, gümbürtüler ve patırtılarla sırra kadem basıp sonra da değerli taş ve altın dolu torbalarla geri dönmeyi huy edinmiş Kaçık Baggins, efsanelerin en gözde kahramanlarından biri halini alıp, gerçek olaylar unutulduktan uzun zamanlar sonra bile yaşamına devam etti.

Fakat bu arada civardaki genel düşünce, eskiden beri biraz çatlak olan Bilbo'nun sonunda aklını tamamen oynattığı ve kendini dağlara vurduğu yolundaydı. Orada da mutlaka bir su birikintisine veya bir dereye düşmüş ve trajik ama pek de zamansız olmayan bir sona vasıl olmuştu. En çok suçlanan da Gandalf di.

"O körolmayasıca büyücü bari genç Frodo'yu rahat bıraksa, belki çocuk kıçını kırar oturur da biraz hobbit basireti edinir," diyorlardı. Ve görünüşe göre de büyücü Frodo'yu rahat bıraktı, Frodo da Çıkın Çıkmazı'na yerleşti yerleşmesine ama, hobbit basiretinde pek öyle kayda değer bir gelişme olduğu söylenemezdi. Hatta, derhal Bilbo' nün acayipliklerini sürdürmeye başladı. Yas tutmayı reddetti; ertesi yıl da Bilbo'nun yüz on ikinci yaşgünü onuruna Yüzgöbeği Şöleni diye adlandırdığı bir davet verdi. Fakat bu isim hafif kalmıştı, çünkü yirmi kişilik davette, hobbit tabirince yiyecekler ve içecekler sular seller gibi aktı.

Bazıları buna pek tepki göstermişti; ama Frodo her yıl Bilbo'nun yaşgünü davetini vermeye devam etti ve sonunda herkes bu âdeti kabullendi. Frodo Bilbo'nun ölmüş olmadığı kanaatindeydi. "Ee, öyleyse nerede?" diye sordukları zamansa, omuzlarını silkiyordu.

Bilbo gibi o da tek başına yaşıyordu; fakat bir hayli arkadaşı vardı, özellikle de çocukken Bilbo'ya bayılan ve sık sık Çıkın Çıkmazı'na girip çıkan (çoğunlukla yaşlı Took'un soyundan gelme) genç hobbitler arasında. Folco Boffin ile Fredegar Toluk bu gençlerden ikisiydi; ama Frodo'nun en yakın arkadaşları Peregrin Took (çoğunlukla Pippin derlerdi ona) ve Merry Brandybuck idi (Merry'nin gerçek ismi Meriadoc'tu ama bunu pek hatırlayan çıkmazdı). Frodo onlarla birlikte Shire'ı dolanıp dururdu; ama genellikle yalnız başına gezer ve aklıbaşında hobbitlerin hayretle gözlemledikleri üzere evinden çok uzaklarda, yıldızların altında tepelerde ve ormanlarda görülürdü. Merry ile Pippin onun zaman zaman Bilbo'nun yapmış olduğu gibi elfleri ziyaret ettiğinden kuşkulanıyordu.

Zaman geçtikçe ahali, Frodo'nun da pek "yaşını göstermediğini" fark etmeye başladı: Dıştan, yirmilerini yeni doldurmuş, dinç, enerji dolu bir hobbit görüntüsünü koruyordu. "Bazıları da amma şanslı oluyor," diyorlardı; fakat Frodo daha ağırbaşlı bir yaş olması beklenen elli yaşına yaklaşıncaya kadar, bunun tuhaf bir şey olduğunu düşünmemişlerdi.

Kendi açısından Frodo, ilk şaşkınlıktan sonra, kendi kendisinin efendisi ve Çıkın Çıkmazı'nın Bay Baggins'i olmayı bir hayli zevkli bulmuştu. Epeyce yıl, geleceği pek düşünmeden mutlu yaşadı. Fakat kendisi pek fark etmese bile Bilbo'yla gitmemiş olmanın pişmanlığı durmadan büyüyordu içinde. Zaman zaman, özellikle güz aylarında, kendisini yabani topraklan düşünürken buluyor, hiç görmemiş olduğu garip görünüşlü dağlar rüyalarına giriyordu. Kendi kendine, "Belki bir gün ben de Nehir'i geçerim," demeye başladı. Ama zihninin diğer yarısı buna hep, "Daha değil," diye cevap veriyordu.

Bu böylece, kırklı yaşlarının sonuna kadar sürdü gitti; ellinci yaşgünü yaklaşıyordu: Elli onun önemli (ya da uğursuz) saydığı bir rakkamdı; en azından, maceraların aniden Bilbo'ya gelip çattığı yaştı bu. Frodo içinde bir kıpırtıdır hissetmeye başladı; eski yollar fazla aşınmış görünüyordu gözüne. Haritalara bakıyor, haritaların bittiği yerden sonra neler olduğunu merak ediyordu: Shire'da yapılan haritalarda Shire'ın sınırlarının dışı genellikle beyaz bırakılırdı. Kırlarda daha da uzaklara gitmeye ve daha sık yalnız gezmeye başladı; Merry ile diğer arkadaşları onu endişeyle izliyordu. Onu

sık sık, o sıralarda Shire'da belirmeye başlayan yabancı yolcularla konuşur ve birlikte yürürken görür olmuşlardı.

Dışardaki dünyada meydana gelmekte olan garip şeyler hakkında söylentiler vardı; Gandalf yıllardır ortalıklarda görünmediği ve bir haber de yollamadığı için, Frodo toplayabildiği bütün haberleri topluyordu. Shire'da pek nadiren rastlanan elfler artık akşamlan ormanlardan batıya doğru giderken görülmekteydiler, hep batıya doğru, dönüşsüz bir gidiş; ama onlar Orta Dünya'yı terk ediyorlardı, artık buraların sorunları hakkında söyleyecek bir sözleri yoktu. Fakat yolda alışılmadık sayıda cüce de vardı. Kadim Doğu Batı Yolu, Gri Limanlara varmadan önce Shire'dan geçiyordu ve cüceler Mavi Dağlar'daki maden ocaklarına giderken hep bu yolu kullanırlardı. Cüceler, uzak yerler konusunda hobbitlerin belli başlı haber kaynağıydı tabii eğer hobbitler bir haber duymak isterlerse: Normalde cüceler çok az konuşur, hobbitler de daha fazlasını sormazdı. Fakat artık Frodo sık sık, Batı'da sığınacak bir yer arayan uzak diyarların cücelerine rastlar olmuştu. Cüceler tedirgindi ve bazıları alçak sesle Düşman'dan ve Mordor Ülkesi'nden söz ediyordu.

O ismi hobbitler, anılarının arka planında kalmış bir gölge misali, sadece karanlık geçmişe ait efsanelerin bir parçası olarak hatırlıyorlardı; fakat uğursuz ve rahatsız edici bir isimdi bu. Anlaşılan, Kuyutorman'daki o belalı güçler Ak Divan tarafından sürüldükten sonra daha da güçlenmiş ve Mordor'un kalelerinde tekrar ortaya çıkmışlardı. Karanlık Kule yeniden inşa edilmiş deniyordu. Güç, oradan dört bir yana yayılıyordu; ta uzak doğuda ve güneyde savaşlar oluyor, korku büyüyordu. Orklar dağlarda çoğalıyorlardı yeniden. Troller de çıkmıştı ortaya, üstelik artık öyle eskisi gibi kalın kafalı değil de kurnaz ve korkunç silahlarla donanmış olarak. Ayrıca çok daha korkunç yaratıklar hakkında da bir şeyler fısıldanıyordu, ama onların isimleri yoktu.

Elbette ki bunların pek azı sıradan hobbitlerin kulağına kadar ulaşmaktaydı. Fakat en sağır, en eve kapanmış hobbit bile garip hikâyeler duymaya başladı, işleri icabı sınırlara kadar gidenlerse tuhaf şeyler görür oldu. Frodo'nun ellinci yaşının ilkbaharında, bir akşam Subaşı'ndaki Yeşil Ejderha'da. Geçen konuşmadan anlaşılacağı gibi, hobbitlerin çoğu gülüp geçse de Shire'ın o ferah fasur göbeğinde bile söylentiler duyulmuştu.

Sam Gamgee ateşe yakın bir köşede oturuyordu, karşısında da değirmencinin oğlu Ted Kumlukişi vardı; çevredeki birkaç köylü hobbit de onların konuşmalarını dinlemekteydi.

"Bu günlerde tuhaf şeyler duy uluyor doğrusu," dedi Sam.

"Ya," dedi Ted, "dinlerse duyar, tabii. Ama canım ocak başı hikâyeleri ve çocuk masalları duymak isterse, evde de dinleyebilirim."

"Ona ne şüphe," dedi Sam, altta kalmayarak, "ama bana soracak olursan onların bazılarında da tahmininden fazla gerçek payı var. Hem bu hikâyeler nasıl doğmuş? Ejderhaları ele alalım mesela."

"Yok, sağ olasın," dedi Ted, "almayayım. Küçükkene de onlardan söz edildiğini duyardım, ama tutup da şimdi onlara inanmanın bir âlemi yok. Subaşında bir tek Ejderha var, o da Yeşil," diye ekledi, herkesi kahkahalarla güldürmeyi başararak.

"Tamam," dedi diğerleriyle birlikte gülen Sam. "Peki, ya şu Ağaç Adamlara, ya da istersen dev de onlara, onlara ne buyrulur? Koca bir ağaçtan daha büyük bir tanesinin, pek öyle uzun bir zaman önce de değil üstelik, Kuzey Avlakları'nın ardında göründüğünü söylüyorlar."

"Kim söylüyor?"

"Mesela kuzenim Hal. Kendisi Yukantepe'deki Bay Boffin'in yanında çalışır ve avlanmak için Kuzeydirhem'e gider. O bir tane görmüş."

"Belki de gördüm demiştir. Senin Hal habire bir şeyler gördüm deyip duruyor; belki de olmayan şeyleri görüyordur."

"Fakat bu anlattığı karaağaç kadar büyükmüş ve yürüyormuş; bir adım attı mı da, en azından yedi metre gidiyormuş."

"Öyleyse adım falan atmıyordur. Seninkinin gördüğü, zaten karaağaçtır garanti."

"Ama bu yürüyormuş diyorum sana; hem Kuzey Avlaklar'da karaağaç yok ki."

"Öyleyse Hal de görmüş olamaz," dedi Ted. Gülüşmeler ve alkışlar duyuldu: Dinleyiciler Ted'in bir puan aldığını düşünüyor olmalıydılar.

"Her neyse, fark etmez," dedi Sam, "sırf bizim Halfast değil, başkalarının da Shire'dan geçen tuhaf tuhaf tipler gördüğünü inkâr edemezsin ya geçen diyorum, dikkatini çekerim: Bir de sınırlardan geri çevrilenler var. Hudutçulara daha önce hiç bu kadar çok iş çıkmamıştı."

"Ve dediklerine göre elfler de batıya doğru ilerliyorlarmış. Onların limanlara, ta Ak Kuleler'den öteye gittiklerini söylüyorlar," dedi Sam, kolunu müphem uzaklıklara doğru sallayarak: Ne o, ne de diğerleri, Shire'ın batı sınırlarının ilerisindeki eski kulelerden sonra Deniz'in ne kadar uzakta olduğunu bilmiyordu. Fakat o yönde çok uzaklarda bir yerde Gri Limanlar'ın olduğu ve elf gemilerinin zaman zaman bir daha dönmemecesine oradan yelken açtığı, eskiden beri anlatılırdı.

"Deniz'in üzerinde yelken yelken gidiyorlar; Batı'ya gidip bizi terk ediyorlar," dedi Sam. Bu sözleri ağırbaşlı ve ciddi bir ifadeyle, adeta bir name gibi mırıldanmıştı. Ama Ted güldü.

"Eh, bu da yeni bir şey sayılmaz, tabii eğer eski masallara inanıyorsan. Bu seni veya beni neden ilgilendirir, anlayamıyorum. Buyursunlar gitsinler! Ama bahse girerim sen onların gittiğini görmedin; Shire'da başka gören de olmamıştır."

"Bilemiyorum," dedi Sam düşünceli düşünceli. Bir zamanlar ormanda bir elf gördüğü inancındaydı ve bir gün daha fazlasını görmeyi umuyordu. Çocukluğunda duyduğu tüm efsaneler arasında en çok, hobbitlerin bildiği kadarıyla elfler hakkında anlatılan yarım yamalak masallar ve eksik hatırlanan hikâyeler derinden etkilemişti onu. "Buralarda bile Uğurkı Halk'ı bilip onlardan haber alan bazıları var," dedi. "Mesela yanında çalıştığım Bay Baggins var. Bana, elflerin yelken açıp gittiklerini o söyledi, eh o da elfleri bilmez değildir. Yaşlı Bay Bilbo daha da iyi bilirdi: Küçücük bir oğlanken onla çok konuştuyduk."

"Oho onların ikisi de çatlak," dedi Ted. "En azından yaşlı Bilbo çatlak", Frodo da çatlatıyor. Sen haberi onlardan alıyorsan, daha safsataya ne hacet. Eh gari, arkadaşlar, ben eve gideyim. Sıhhatinize!" Kupasını boşaltarak gürültüyle dışarı çıktı.

Sam bir şey söylemeden sessizce oturdu. Düşünmesi gereken epey şey vardı. Bir kere, Çıkın Çıkmazı'ndaki bahçede yapılacak bir sürü iş

bekliyordu ve ertesi gün hareketli bir gün olacaktı, tabii eğer hava açarsa. Çimler çok çabuk büyüyordu. Fakat Sam'in aklına takılanlar, bahçe bakımından ibaret değildi. Bir süre sonra iç geçirdi, ayağa kalktı ve dışarı çıktı.

Nisanın başlarıydı ve gökyüzü şiddetli bir yağmurdan sonra yeni açılmaktaydı. Güneş kavuşmuş, solgun serin bir akşam sessizce renk atarak geceye dönüyordu. Sam ilk çıkan yıldızların altında hafif bir ıslık tutturdu, düşünceli düşünceli Hobbitköy'ün içinden geçip Tepe'ye vurarak eve kadar yürüdü. .

İşte tam bu sırada Gandalf uzun yokluğundan sonra tekrar ortaya çıktı. Davet'ten sonra üç yıl uzakta kalmıştı. Sonra Frodo'ya kısa bir ziyarette bulunmuş ve ona şöyle bir dikkatlice bakıp yine gitmişti. Ondan sonraki bir iki yıl içinde, hava karardıktan hemen sonra hiç beklenmedik bir anda çıkıp gelerek ve güneş doğmazdan önce sessiz sedasız giderek sıkça kendisini gösterdi. Kendi işini ve gezilerini hiç konuşmazdı, daha ziyade Frodo'nun sıhhati ve yaptıklarıyla ilgilenir gibiydi.

Sonra birdenbire ziyaretleri bitivermişti. Frodo ondan haber alalı ya da onu göreli dokuz yıldan fazla oluyordu ve artık büyücünün bir daha hiç geri dönmeyeceğini, hobbitleri defterden sildiğini düşünmeye başlamıştı. Fakat o akşam Sam eve yürürken ve alacakaranlık iyice koyulaşırken, çalışma odasının penceresinde geçmişten aşina o tıkırtı duyuldu yine.

Frodo eski arkadaşını hayretle ve büyük sevinçle karşıladı. Birbirlerine uzun uzun baktılar.

"Her şey yolunda ha?" dedi Gandalf. "Hiç değişmemişsin Frodo!" "Sen de," diye cevapladı Frodo; fakat içten içe Gandalf in daha yaşlı ve endişeli göründüğünü düşündü. Kendisi ve şu engin dünya hakkında bir şeyler anlatsın diye onu sıkıştırdı; kısa sürede derin bir muhabbette daldılar ve gecenin geç vakitlerine kadar oturdular.

Ertesi sabah, geç edilen bir kahvaltıdan sonra, büyücü Frodo ile çalışma odasının açık penceresinin yanında oturuyordu. Ocakta parlak bir ateş vardı ama, hem güneş ılıktı hem de rüzgâr Güney'den esiyordu. Her şey taptaze görünüyor, baharın taze yeşili tarlalarda ve ağaçların parmak uçlarında titreşiyordu.

Gandalf, neredeyse seksen yıl önceki, Bilbo'nun Çıkın Çıkmazı'ndan yanma bir mendil dahi almadan çıkıp gittiği bir başka bahan düşünmekteydi. Saçları belki o günkünden daha beyaz; sakalı, kaşları daha uzun; yüzü endişe ve bilgelikle daha bir kırışmıştı, ama gözleri her zamanki kadar parlaktı ve piposunu hâlâ aynı keyifle içiyor, dumandan halkaları aynı kuvvet ve zevkle üflüyordu.

O anda sessizlik içinde içiyordu piposunu, çünkü Frodo derin düşüncelere dalmış kıpırdamadan oturuyordu. Sabahın ışığında bile Gandalf m getirmiş olduğu havadislerin karanlık gölgesini hissediyordu. Sonunda sessizliği bozdu.

"Dün gece yüzüğüm hakkında garip şeyler anlatmaya başlamıştın, Gandalf," dedi. "Ama sonra durdun ve bu tür meselelerin günışığına bırakılmasının daha iyi olacağını söyledin. Şimdi sözlerini tamamlamanın sırası değil mi sence de? Yüzüğün tehlikeli olduğunu söylüyorsun, benim tahmin edemeyeceğim kadar tehlikeli olduğunu. Nasıl yani?"

"Birçok yönden," diye cevapladı büyücü. "Benim ilk başta düşünmeye bile cesaret edemediğim kadar güçlü, o kadar güçlü ki, ona sahip olan her ölümlüyü eninde sonunda tamamıyla mağlup eder. O kimseye sahip olur.

"Çok uzun zaman önce Eregion'da Elf Yüzükleri yapılmıştı, sizin tabirinizle sihirli yüzükler. Ve bu yüzükler, elbette ki, çeşit çeşitti: Bazıları daha etkili, bazıları daha zayıf. Zayıf olan yüzükler, elflerin bu hünerleri tam olarak olgunlaşmadan önce yaptıkları denemelerdi ve Demirci Elfler için bunlar sadece oyuncaklardı yine de ölümlüler için tehlikeliydiler bence. Fakat Âli Yüzükler, Kudret Yüzükleri, işte onlar korkunçtu.

"Âli Yüzükler'den birini alıkoyan bir ölümlü ölmez, ama büyüyüp daha çok yaşam da elde etmez Frodo, sadece süregider; öyle ki, sonunda her dakika ona bir yorgunluk gibi gelmeye başlar. Ve eğer Yüzük'ü sık sık görünmez olmak için kullanırsa da, solar: Nihayet tamamen görünmez olur ve Yüzüklere hükmeden karanlık gücün nazarı altında alacakaranlıkta yürür. Evet, er veya geç eğer işin başında güçlü ve iyi niyetliyse daha geç olacaktır bu, ama ne güç, ne de iyi niyet dayanamaz er veya geç karanlık güç onu yutar."

"Ne kadar korkunç!" dedi Frodo. Uzun bir sessizlik daha oldu. Bahçeden, Sam Gamgee'nin çimleri kestiği duyuluyordu.

"Bunu ne kadar zamandır biliyorsun?" diye sordu Frodo neden sonra. "Ve Bilbo ne kadarını biliyordu?"

"Bilbo sana anlattığından fazlasını bilmiyordu, eminim," dedi Gandalf. "Bir tehlike içereceğini bildiği bir şeyi sana aktarmazdı kesinlikle, sana göz kulak olacağım konusunda ona söz vermiş olsam da. O yüzüğün çok güzel ve ihtiyaç anında çok işe yarar olduğunu düşünüyordu; gariplikleri, terslikleri de kendisine yoruyordu. 'Yüzüğün kafasında büyüdüğünü', hep yüzük konusunda endişe edip durduğunu söylemişti; ama suçlanması gerekenin yüzüğün kendisi olduğundan hiç kuşkulanmadı. Gerçi bu şeye göz kulak olması gerektiğini keşfetmişti; sanki her zaman aynı ağırlıkta ve büyüklükte olmuyordu; garip bir şekilde çekiyor veya genişliyordu ve parmağında sıkı sıkı dururken aniden kayıp düşebiliyordu."

"Evet, o konuda beni son mektubunda uyarmış," dedi Frodo, "o yüzden yüzüğü hep zincirinde tuttum."

"Çok akıllıca," dedi Gandalf, "Fakat Bilbo uzun yaşantısını hiçbir zaman yüzükle bağdaştıramadı. Bunun bütün nedenini kendisine bağladı ve bununla çok gurur duydu. Gerçi rahatsız ve huzursuz olmaya başlamıştı. İnce ve gergin oldum diyordu. Bu, yüzüğün denetimi ele geçirmekte olduğuna bir işaretti."

"Bütün bunları ne kadar zamandır biliyorsun?" diye sordu Frodo yine.

"Bilmek mi?" dedi Gandalf. "Sadece Arifler'in bildikleri nice şey var ki, hep bilirdim Frodo. Ama eğer, 'bu yüzüğü bilmek' diye soruyorsan, eh, hâlâ bilmiyorum denilebilir. Yapılması gereken son bir deney daha var. Ama artık tahminimden kuşku duymuyorum."

"İlk ne zaman bunu tahmin etmeye başlamıştım," diye derin derin düşünceye daldı, hafızasını gerilere doğru yoklayarak. "Dur bir bakayım Ak Divan'ın karanlık gücü Kuyutorman'dan kovduğu yılda, tam Beş Ordular Muharebesi'nden önce bulmuştu Bilbo yüzüğü. O zamandan, henüz daha neden korktuğumu bilmesem de, gönlüme bir gölge düşmüştü. Gollum'un bir Âli Yüzük'ü en azından Âli Yüzük olduğu başından beri açıkça belliydi nereden bulduğu sorusu sık sık takılıyordu aklıma. Sonra Bilbo'nun bu

yüzüğü nasıl 'kazandığına' dair anlattığı garip öyküyü dinledim ve bu öyküye inanamadım. Sonunda doğrusunu ona anlattırabildiğim zaman, onun yüzüğü su götürmeyecek bir şekilde sahiplenmeye çalıştığını hemen anladım. Tıpkı Gollum'un 'doğum günü armağanı' gibi. İki yalan içime kurt düşürecek kadar birbirine benziyordu. Belli ki yüzüğün, sahibini hemen etkilemeye başlayan sıhhatsiz bir gücü vardı. Her şeyin yolunda olmadığına dair aldığım ilk gerçek uyarı bu olmuştu. Sık sık Bilbo'ya bu tür yüzüklerin kullanılmadan bırakılmalarının daha iyi olacağını anlattım; fakat o bundan gücendi ve kısa bir zaman sonra da sinirlenmeye başladı. Yapabileceğim pek başka bir şey yoktu. Daha büyük sakıncalar yaratmadan yüzüğü ondan alamazdım; üstelik böyle bir şey yapmaya hakkım da yoktu zaten. Sadece bekleyip izleyebilirdim. Belki Ak Saruman'a da danışabilirdim ama hep bir şeyler beni alıkoydu." "O kim?" diye sordu Frodo. "Adını daha önce hiç duymamıştım."

"Duymamış olabilirsin," diye cevap verdi Gandalf. "Hobbitler onun ilgi alanına girmez, ya da girmezdi. Yine de Arifler arasında ulu biri sayılır. Benim tarikatımın büyüğü ve Divan'ın başıdır. Bilgisi çok derindir ama bilgisiyle birlikte gururu da büyümüş, biri işine karıştı mı sinirlenir, ister büyük olsun ister küçük, elf yüzüklerinin irfanı onun bilgi sınırları içindedir. Uzun zamandır, yüzüklerin yapımıyla ilgili kaybolmuş sırlan araştırarak bu konuda çalışıyor; fakat Yüzükler Divan'da tartışıldığı zaman, yüzük ilminden bize aktardığı kadarı be' nim korkmama gerek olmadığını gösteriyordu. O yüzden kuşkum yatıştı ama huzursuzdum. Her şeye rağmen dikkat kesildim ve bekledim.

"Bilbo'yla ilgili her şey yolunda görünüyordu. Ve aradan yıllar geçti. Evet yıllar geçiyor ama ona pek ilişmiyor gibiydiler. Yaşlandığına dair hiçbir emare yoktu. Yine üzerime bir gölge düştü. Fakat kendi kendime: 'Canım, anne tarafından hep uzun yaşamış bir aileden geliyor. Daha zamanı var. Bekle bakalım!' dedim.

"Ve bekledim. Bu evi terk ettiği o geceye kadar bekledim. O gece beni Saruman'ın hiçbir sözünün yatıştıramayacağı bir korku ile dolduran şeyler söyledi ve yaptı. O zaman karanlık ve ölümcül bir şeyin iş başında olduğunu anladım. Ve o günden beri yıllarımın çoğunu bu işin aslını ortaya çıkarmak için harcadım."

"Kalıcı bir zarar olmamıştır, değil mi?" diye sordu Frodo endişeyle. "Zamanla iyi olacak değil mi? Yani huzur içinde dinlenebilecek mi demek istiyorum."

"Zaten hemen kendisini daha iyi hissetti," dedi Gandalf. "Fakat bu dünyada Yüzükleri ve etkilerini tepeden tırnağa bilen tek bir Güç var; ve benim bildiğim kadarıyla da hiçbir Güç hobbitler hakkında her şeyi bilmez. Arifler arasında hobbit ilmiyle ilgilenen bir ben varım: Silik bir bilgi dalı, ama sürprizlerle dolu. Tereyağı gibi yumuşak da olabiliyorlar, yaşlı ağaç kökleri kadar sert de. Sanırım bazıları Yüzükler'e, Arifler'in çoğunun düşünemeyeceği kadar uzun süreli tahammül edebilir. Bana sorarsan, Bilbo için üzülmene hiç gerek yok.

"Elbette ki yüzüğe uzun yıllar sahip oldu, onu kullandı da; o yüzden etkisinin üzerinden gitmesi, mesela yüzüğü sakıncasızca tekrar görebilecek duruma gelmesi için, uzun yıllar geçmesi gerekebilir. Yoksa yıllarca son derece mutlu olarak yaşamaması için bir neden yok: Yüzükten ayrıldığı andaki gibi kalır. Çünkü sonunda kendi iradesiyle terk etti onu: Bu da önemli bir nokta. Hayır, yüzüğü bıraktığından beri, artık sevgili Bilbo hakkında endişe duymuyordum. Ben kendimi senin için sorumlu hissediyorum.

"Bilbo ayrıldığından beri hem sen, hem de tüm bu sevimli, akılsız, biçare hobbitler için endişeleniyorum. Eğer Karanlık Güç Shire'a hâkim olur da, sizin şu iyi yürekli çakırkeyif sersem Tuluklarınız, Boynuzüfleyenleriniz, Boffinleriniz, Belkuşaklarınız ve diğerleri ve tabii maskara Bagginsler köle olurlarsa bu, dünya için çok acıklı bir darbe olur."

Frodo'nun tüyleri diken diken olmuştu. "Ama niye köle olalım?" diye sordu. "Hem sonra neden bizim gibi köleleri olsun istesin?"

"Doğruyu söylemek gerekirse," diye cevaplandırdı Gandalf, "sanırım şimdiye kadar dikkatini çekerim, şimdiye kadar hobbitlerin varlıkları tamamiyle dikkatinden kaçmıştı. Bu yüzden şukretmelisiniz. Fakat artık emniyette değilsiniz. Onun size ihtiyacı yok işine daha çok yarayan bir sürü hizmetkârı var zaten ama bir cbhd M'/U unutamaz. Ve mutsuz köle Hobbitler, mutlu ve özgür hobbitlerden çok daha fazla keyif verir ona. Kötülük ve öç denilen bir şey var!"

"Öç mü?" dedi Frodo. "Neyin öcü? Ben hâlâ bunun Bilbo'yla, benimle ve yüzüğümüzle ne gibi bir ilgisi olduğunu anlayamadım."

"Her türlü ilgisi var," dedi Gandalf. "Henüz asıl tehlikeyi bilmiyorsun; ama bileceksin. Son kez buraya geldiğimde ben de bundan pek emin değildim; fakat artık konuşmanın zamanı geldi. Bir dakikalığına yüzüğü bana ver."

Frodo, kemerinden sallanan bir zincire tutturulmuş yüzüğü pantolonunun cebinden çıkarttı. Yerinden çözdü ve yavaş yavaş büyücüye uzattı. Yüzük aniden çok ağırlaşmıştı sanki ya yüzük, ya da Frodo, Gandalf m ona dokunması konusunda gönülsüzmüş gibi.

Gandalf yüzüğü eline alıp kaldırdı. Som altından yapılmış gibi görünüyordu. "Üzerinde bir yazı veya işaret görebiliyor musun?" diye sordu.

"Hayır," dedi Frodo. "Hiçbir şey yok. Dümdüzdür, ayrıca ne aşınır ne de yıpranır."

"Öyleyse seyret!" Frodo'yu hayrete ve telaşa düşüren ani bir hareketle, yüzüğü ateşin korları içine atıverdi büyücü. Frodo bir çığlık atarak elini maşaya uzattı, ama Gandalf onu durdurdu.

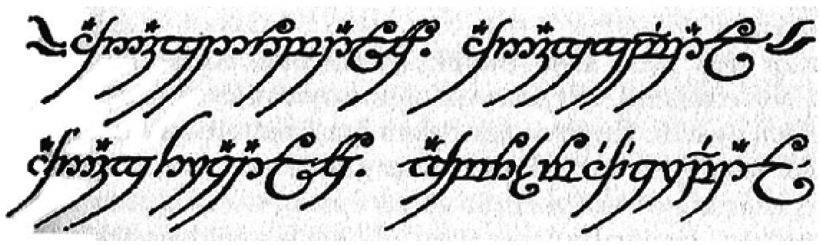
"Bekle," dedi emreden bir sesle, Frodo'a kalın kaşları altından dikkatli bir bakış fırlatarak.

Yüzükte gözle görünür bir değişiklik yoktu. Bir süre sonra Gandalf ayağa kalkarak pencerenin dışındaki panjurları kapattı ve perdeleri çekti. Oda karanlık ve sessiz oldu, gerçi Sam'in artık pencerenin daha yakınından gelen bahçe makasının takırtısı hâlâ belli belirsiz de olsa duyulabiliyordu. Büyücü bir an ateşe bakarak ayakta durdu; sonra eğilerek bir maşayla yüzüğü ocaktan çıkardı ve hemen eline aldı. Frodo'nun nefesi tutuldu.

"Tamamen soğuk," dedi Gandalf. "Al!" Frodo avucunu ürkerek açıp yüzüğü aldı: Yüzük her zamankinden daha kalınlaşmış, daha ağırlaşmış gibiydi.

"Kaldır!" dedi Gandalf. "Ve yakından bak!"

Frodo söyleneni yapınca, yüzüğün hem içinde hem de dışında yüzük boyunca dönen, ince, en ince kalem çizgilerinden de ince çizgiler gördü: adeta akıp giden bir el yazısını oluşturan ateşten çizgiler, içe işleyen bir canlılıkla parlıyorlardı ama yine de sanki çok büyük bir derinlikten gelirmişçesine uzaktılar.

"Bu ateşten harfleri okuyamam," dedi Frodo titrek bir sesle.

"Okuyamazsın," dedi Gandalf, "ama ben okurum. Bunlar eski elf harfleri ama lisan Mordor lisanı, ki o lisanı burada dile getirmeyeceğim. Fakat Ortak Dilde anlamı şu, aşağı yukarı:

Hepsine hükmedecek Bir Yüzük, hepsini o bulacak Hepsini bir araya getirip karanlıkta birbirine bağlayacak

Bu Elf irfanları'nda uzun zamandan beri bilinen bir şiirin iki mısrası:

Üç Yüzük göğün altında yaşayan Elf Kralları 'na

Yedisi taştan saraylarında Cüce Hükümdarlar'a,

Dokuz Yüzük Ölümlü İnsanlar'a, ölecekler ne yazık

Bir Yüzük gölgeler içindeki Mordor Diyarı 'nda

Kara tahtında oturan Karanlıklar Efendisi'ne

Hepsine hükmedecek Bir Yüzük, hepsini o bulacak

Hepsini bir araya getirip karanlıkta birbirine bağlayacak

Gölgeler içindeki Mordor Diyarı 'nda

Bir an duraksadı, sonra yavaş yavaş derin bir sesle: "Bu Hükmeden Yüzük; hepsine hükmedecek olan Tek Yüzük. Bu onun asırlar önce kaybettiği için gücünün büyük ölçüde zayıflamasına neden olan Tek Yüzük. Onu geri almayı çok arzuluyor ama almamalı," dedi.

Frodo sessiz ve hareketsiz oturdu. Korku, ona doğru kocaman bir el uzatıyordu sanki, Doğu'dan yükselip onu yutmak için büyüyen kara bir bulut gibi. "Bu yüzük!" diye kekeledi. "Nasıl, nasıl oldu da bu yüzük bana geldi?"

"Ah!" dedi Gandalf. "Bu çok uzun bir hikâye. Başlangıcı, artık sadece töre bilginlerinin hatırladığı Kara Yıllar'a dayanır. Sana bütün o hikâyeyi anlatacak olsam, bahar geçip kış gelse bile hâlâ burada oturuyor oluruz.

"Fakat dün gece sana Büyük Sauron'dan, Karanlıklar Efendisi'nden söz etmiştim. Duymuş olduğun söylentiler doğru: Gerçekten de yeniden uyandı, Kuyutorman'daki sığınağını terk etti ve Mordor'un Karanlık Kulesi'ndeki kadim kalesine geri döndü. Bu ismi, eski masalların sınırlarında dolanan bir gölge misali, siz hobbitler bile duymuşsunuzdur. Her bozgundan sonra, Gölge bir müddet bekleyip başka bir biçim alarak tekrar büyüyor."

"Benim zamanımda olmamış olmasını dilerdim," dedi Frodo. "Ben de," dedi Gandalf, "ayrıca böyle zamanlarda yaşaması nasip olan herkes de aynı şeyi dilerdi. Ama bu onların belirleyebileceği bir şey değil. Bizim belirleyebileceğimiz tek şey, bize verilen bu zamanda ne yapacağımız. Ve daha şimdiden Frodo, zamanımız kara görünmeye başladı. Düşman hızla ve çok fazla kuvvetleniyor. Tasarıları henüz pek olgunlaşmamış sanırım, ama olgunlaşıyor. Çok zorlanacağız. Hatta bu korkunç ihtimal ortaya çıkmasa bile, çok ama çok zorlanacaktık.

"Düşman hâlâ ona tüm karşı kuvveti yerle bir edecek, son savunmaları kıracak ve bütün diyarları yeniden karanlıkla kaplayacak olan güç ve bilgiyi sağlayabileceği tek şeyden mahrum. Tek Yüzük elinde değil.

"Hepsinin arasında en güzelleri olan Üç Yüzük'ü Elf Hükümdarları zamanında ondan saklamışlar, ellerini sürüp kirletememiş. Yedi tanesine Cüce Krallar sahip olmuş ama bunların üç tanesini geri almış, kalanları da ejderhalar imha etmiş. Dokuz tanesini mağrur ve büyük Fani insanlara vermiş ve böylece onları ele geçirmiş. Uzun zaman önce O'nun hâkimiyeti altına girip Yüzüktayfları olmuşlar, yani onun büyük Gölge'sinin altındaki gölgeler, en korkunç hizmetkârları. Çok eskiden bütün bunlar. Dokuzlar ortalıkta görünmeydi çok yıl oldu. Yine de kim bilebilir? Gölge bir kere

daha büyümeye başladığına göre, onlar da tekrar ortaya çıkabilirler. Ama neyse! Bu tür şeylerden Shire'ın sabahında bile söz etmeyelim.

"Şimdi durum şöyle: Dokuzlar'ı geri aldı; Yediler'in de kimini aldı, kimi yok oldu. Üçler hâlâ gizli. Fakat bu artık onu hiç rahatsız etmiyor. Tek olan ona yeter; çünkü o yüzüğü bizzat yapmıştı; o onun yüzüğü ve eski gücünün büyük bir bölümünü bu yüzüğe aktarmıştı ki, tüm diğerlerine hükmedebilsin. Eğer yüzüğü tekrar elde ederse, o zaman yine hepsine emri geçebilecek, nerede olurlarsa olsunlar, hatta Üçlere bile; o zaman bu yüzüklerle işlenmiş olan her şey ortada kalacak ve o her zamankinden daha güçlü olacak.

"İşte o korkunç ihtimal bu, Frodo. Tek Yüzük'ün yitip gittiğini, elflerin onu imha ettiğini zannediyordu, zaten öyle de yapılması gerekirdi. Fakat artık yüzüğün yitip gitmediğini, bulunmuş olduğunu biliyor. Onu arıyor, arıyor ve bütün aklı fikri bu işte. Bu onun en büyük ümidi ve bizlerin en büyük korkusu."

"Neden, neden imha edilmemiş peki?" diye haykırdı Frodo. "Sonra madem Düşman o kadar güçlüydü ve yüzük onun için o kadar değerliydi, nasıl olmuş da yüzüğü kaybetmiş?" Sanki daha şimdiden, yüzüğü almak için uzanan karanlık parmaklan görüyormuşçasına, Yüzük'ü elinde sıkı sıkı tuttu.

"Yüzük ondan alınmıştı," dedi Gandalf. "Uzun yıllar önce elflerin ona karşı koyma güçleri çok daha fazlaydı; ayrıca insanların hepsi de elflere yabancılaşmamıştı daha. Batıil insanları elflerin yardımına gelmişti. Aslında bu, kadim tarihin belki de hatırlamamızda fayda olan bir sayfası; çünkü o zamanlar da keder vardı, büyüyen bir karanlık vardı, ama nice yiğitlikler de oldu ve bütün o yapılanlar tamamen boşa gitmedi. Belki de bir gün bütün öyküyü anlatırım sana, ya da belli mi olur, belki de daha iyi bilen birinden dinlersin.

"Fakat şimdilik bütün bilmen gereken bu şeyin nasıl olup da sana geldiği, ki o da başlıbaşına bir hikâyedir; sana sadece şu kadarım söyleyeceğim. Sauron'u Elf Kralı Gilgalad ile Batıil'li Elendil bozguna uğrattı, kendileri de bu uğurda can verdiler; Elendil'in oğlu İsildur yüzüğü Sauron'un elinden

kesip çıkarttı ve aldı. O zaman Sauron mağlup oldu ve ruhu kaçıp uzun yıllar saklandı, ta ki gölgesi tekrar Kuyutorman'da şekilleninceye kadar.

"Fakat Yüzük kayboldu. Ulu Nehir Anduin'e düşüp yok oldu. İsildur, Nehir'in doğu kıyılarında kuzeye doğru giderken, Ferah Çayırlar'ın yakınında Dağlı Orklar tarafından pusuya düşürüldü; halkının büyük bir bölümü öldü. O sulara atladı, ama yüzerken Yüzük elinden çıkınca orklar onu görüp oklarıyla onu da öldürdüler."

Gandalf bir an sustu. "Ve orada, Ferah Çayırlar arasındaki karanlık su birikintilerinde," dedi, "Yüzük tüm bilgilerden ve efsanelerden silindi gitti; tarihçesinin bu kadarcık bölümü bile bugün ancak birkaç kişi tarafından biliniyor, üstelik Arifler Divanı bile daha fazlasını bulamadı. Fakat galiba, artık ben bu öykünün devamını getirebileceğim."

"Uzun bir zaman sonra, ama yine de zamanımızdan çok yıllar önce. Ulu Nehrin kıyısında Yabandiyar'ın sınırında eli uz, ayağı sessiz küçük bir ahali yaşarmış. Sanırım, Ülkenler'in babalarının babalarıyla akraba bir hobbit türündenmişler bunlar, çünkü Nehir'i çok seviyorlar ve içinde yüzüp kamıştan küçük kayıklar yapıyorlarmış. Aralarında büyük hürmet gören bir aile varmış, çünkü bu aile. çoğu ailelerden daha geniş ve daha zenginmiş; sert mizaçlı ve kendi ahalisinin törelerinden yana irfan sahibi bir büyük anne tarafından yönetiliyormuş. Bu ailenin en meraklı ve mütecessis ferdinin ismi Smeagol imiş. Köklere ve başlangıçlara meraklıymış; derin su birikintilerine dalarmış; ağaçların ve büyüyen bitkilerin diplerini kazarmış; yeşil tepeciklere tüneller açarmış; böyle böyle dağların tepelerine, ağaçların yapraklarına ve havada açan çiçeklere bakmaz olmuş: Aklı da gözleri de hep aşağılardaymış.

"Aynı kendisi gibi, Deagol adında, daha keskin gözlü ama onun kadar atik ve kuvvetli olmayan bir arkadaşı varmış. Bir gün kayığa binip Ferah Çayırlar'dan aşağı, büyük süsen yatakları ile çiçek açan kamışların olduğu bir yere inmişler. Orada Smeagol çıkıp nehrin kıyılarını yoklamaya başlamış fakat Deagol kayıkta oturmuş balık avlıyormuş. Birdenbire oltasına büyük bir balık asılmış ve daha ne olduğunu anlayamadan Deagol'u kayıktan çekip suyun ta dibine kadar sürüklemiş. O zaman Deagol oltayı elinden bırakmış, çünkü nehir yatağında bir şeyin parlar gibi olduğunu görmüş ve nefesini tutarak bu şeye uzanıp kapmış.

"Sonra sular püskürterek, başında yosunlar, bir avuç çamurla yukarı çıkmış; kıyıya yüzmüş. O da ne! Çamuru yıkayınca avucunun içinde çok güzel altın bir yüzüğün bulunduğunu görmüş; yüzük güneşin altında öyle bir parlayıp ışıldıyormuş ki, gönlü hemen yüzüğe ısınıvermiş. Fakat Smeagol bir ağacın gerisinden onu seyrediyormuş, Deagol ağzı bir karış açık yüzüğüne sevinirken Smeagol yavaşça arkasından gelmiş.

"'Onu bize ver Deagol, canım,' demiş Smeagol arkadaşının omuzunun üzerinden.

"'Neden?' demiş Deagol.

"'Çünkü bugün benim yaşgünüm canım ve onu istiyoruz,' demiş Smeagol.

"'Bana ne,' demiş Deagol. 'Ben sana bir armağan verdim zaten, hem de ne armağan. Bunu ben buldum, benim olacak.'

"'Ya, öyle mi gerçekten şekerim,' demiş Smeagol ve Deagol'un boğazına yapıştığı gibi onu boğmuş, çünkü altın son derece parlak ve güzel görünüyormuş. Sonra yüzüğü parmağına geçirmiş.

"Kimse Deagol'un başına neler geldiğini öğrenememiş; evinden çok uzakta öldürülüp büyük bir ustalıkla saklanmış çünkü. Ama Smeagol tek başına geri dönmüş ve yüzüğü taktığı zaman ailesinden hiç kimsenin kendisini göremediğini anlamış. Bu buluşu çok hoşuna gitmiş ve bunu herkesten saklamış; yüzük sayesinde gizli tutulan şeyleri ortaya çıkarıp, öğrendiklerini çarpık ve kötü amaçlı işler için kullanmaya koyulmuş. Can yakacak her konuda keskin gözlü ve delik kulaklı olmuş. Yüzük ona, kendi heybetine göre güç vermiş. Tahmin edeceğin gibi, hiç mi hiç sevilmeyen ve (göze göründüğü zamanlar) bütün akrabalarının kaçındığı biri olup çıkmış. Onu tekmeliyorlarmış, o da onların ayaklarını ısırıyormuş. Hırsızlık yapmaya başlamış ve etrafta kendi kendine konuşur, fokur fokur sesler çıkarır olmuş. O yüzden ona Gollum adını takmışlar, lanet okuyup oralardan uzaklaşmasını söylemişler; büyük annesi de huzura kavuşmak için onu aileden kovmuş ve oyuğundan atmış.

"Yapayalnız, biraz da dünyanın katılığına ağlayarak etrafta dolaşmış, Nehir yukarı gitmiş, sonra dağlardan akıp gelen bir dereye rastlayıp oraya yönelmiş. Görünmeyen parmaklarıyla derin su birikintilerinden balık

avlayıp çiğ çiğ yiyormuş. Bir gün hava çok sıcakmış; tam bir su birikintisinin üzerine doğru eğilmişken başının arkasının adeta yandığını hissetmiş ve sudan gelen titrek bir ışık ıslak gözlerine acı vermiş. Önce anlayamamış, çünkü neredeyse güneşin varlığını bile unutmuşmuş. Sonra son bir kez daha yukarı bakmış ve yumruğunu güneşe sallamış.

"Fakat gözlerini yere doğru indirirken, uzaklarda derenin akıp geldiği Dumanlı Dağlar'ın zirvelerini görmüş. Ve birdenbire şöyle düşünmüş: 'O dağların altı serin ve gölgeliktir. Güneş orada beni gözleyemez. O dağların kökleri de köktür hani; oralarda başlangıçtan beri ortaya çıkarılmamış kimbilir ne büyük sırlar gömülüdür.'

"Böylelikle Gollum geceleri yol alarak dağlık bölgeye varıp kara derenin çıktığı küçük bir mağara ağzı bulmuş; aynı bir kurtçuk gibi kıvrıla kıvrıla dağların merkezine kadar inmiş ve kayıplara karışmış. Yüzük de onunla birlikte gölgelere dalmış ve zamanla gücü yeniden büyümeye başlayan yapıcısı dahi bu konuda bir şey öğrenememiş."

"Gollum!" diye bağırdı Frodo. "Gollum mu? Yani bu Bilbo'nun karşılaşmış olduğu o Gollum yaratığının ta kendisi mi? Ne kadar iğrenç!"

"Bence bu çok acıklı bir öykü," dedi büyücü, "üstelik aynı şey başkalarının da başına gelebilirdi, hatta benim tanıdığım hobbitlerden bazılarının bile başına gelebilirdi."

"Gollum'un, ne kadar uzaktan olursa olsun, hobbitlerle bir ilgisi olduğuna inanamam," dedi Frodo hararetle. "Düşünmesi bile korkunç!"

"Gene de doğru," diye cevap verdi Gandalf. "Her halükârda, hobbitlerin kökenlerini, hobbitlerin kendilerinden daha iyi bilirim. Üstelik Bilbo'nun öyküsü bile aradaki akrabalığı çağrıştırıyor. Akıllarının ve hafızalarının gizli köşelerinde birbirine çok benzeyen, birçok ortak şey vardı. Birbirlerini kayda değer ölçüde iyi anlıyorlardı; mesela bir hobbitin bir cüceyi veya bir orku, hatta bir elfi anlayabileceğinden çok daha iyi. En azından, her ikisinin de bildiği bilmeceleri düşün."

"Evet," dedi Frodo. "Gerçi hobbitlerden başka halklar da bilmece sorar ve bilmecelerin de çoğu birbirine benzer. Ayrıca hobbitler hile yapmazlar. Gollum daha en baştan hileye niyetliydi. Sadece zavallı Bilbo'yu savunmasız bırakmaya çalışıyordu. Hem eminim, kazanırsa kendisine kolay

bir lokma sağlayabilecek, yok kaybederse de canını yakmayacak bir oyuna girmek, o kötü ruhuna çok eğlenceli gelmiştir."

"Korkarım tamamiyle haklısın," dedi Gandalf. "Ama bence işin içinde başka bir şey daha vardı, sen henüz bunu görmüyorsun. Gollum bile tamamiyle bozulmamıştı. Arifler'in bile tahmin edemeyeceği kadar sağlam çıkmıştı aynen bir hobbit gibi. Aklının hâlâ kendine ait olan bir köşesi vardı ve tıpkı karanlıktaki bir çatlak misali, buradan içeri ışık sızıyordu: Geçmişten bir ışık. Hatta sanırım rüzgârın, ağaçların, çimenler üzerindeki güneşin, bütün o unuttuğu şeylerin hatıralarını tekrar canlandıran sıcak bir ses duymak, hoşuna bile gitmişti.

"Fakat bu elbette ki onun kötü tarafını sonunda daha da kızdıracaktı eğer bu kötü tarafı tamamen fethedilemezse. Eğer bu kötü tarafı iyi edilmezse." Gandalf içini çekti. "Heyhat! Bu konuda onun için çok az ümit var. Yine de hiç yok, sayılmaz. Evet, hatta Yüzük o kadar uzun süredir, neredeyse kendini bildi bileli elinde olduğu halde. Çünkü Gollum yüzüğü takmayalı epey bir zaman geçmişti: Zifiri karanlıkta yüzüğe pek ihtiyacı olmuyordu. En azından 'solmuş' falan değildi. Hâlâ inoe ve sağlam yapılı. Fakat yüzük aklını kemirip duruyordu tabii ve bu azap dayanılmaz boyutlara gelmişti.

"Dağın altındaki tüm o 'büyük sırlar'ın boş laftan ibaret olduğu ortaya çıkmıştı: Sinsi sinsi, pis pis yemek yemekten ve onu içerleten hatıralardan başka bulup ortaya çıkaracak, yapmaya değecek bir şey yoktu. Sersefil olmuştu. Karanlıktan nefret ediyordu ama ışıktan daha da çok nefret ediyordu: Her şeyden nefret ediyordu, en başta da Yüzük'ten."

"Ne demek istiyorsun?" dedi Frodo. "Yüzük onun kıymetlisi, önem verdiği tek şey değil miydi? Eğer ondan nefret ediyorduysa neden yüzükten kurtulmadı veya onu bırakıp çıkıp gitmedi?"

"Bütün bu duyduklarından sonra anlamaya başlaman lazım artık Frodo," dedi Gandalf. "Ondan hem nefret ediyor, hem de seviyordu, aynı kendinden nefret edip, kendini sevdiği gibi. Ondan kurtulamazdı. Artık bu konuda hiç iradesi kalmamıştı.

"Bir Güç Yüzüğü kendi başının çaresine bakar Frodo. Yüzük haince sahibinin parmağından düşebilir, ama sahibi hiçbir zaman onu terk edemez. Olsa olsa, yüzüğü bir başkasına emanet etmek düşüncesiyle kendini

kandırıp durur bunu da ancak ilk devrelerde yapabilir, yüzük onu yeni yeni ele geçirmeye başladığı zamanlarda. Ama bildiğim kadarıyla yüzüğün tarihçesinde bir tek Bilbo bu düşünceyi sadece düşünce safhasında bırakmayıp gerçekleştirebildi. O da, ancak benim olanca yardımımla. Ve o bile, yüzüğü öylesine terk etmeyi ya da atıp kurtulmayı asla başaramazdı. Kararlan veren Gollum değildi Frodo. Yüzük'ün kendisiydi. Yüzük onu terk etti."

"Aa, tam da Bilbo'ya rast geleceği anda, öyle mi?" dedi Frodo. "Bir ork ona daha uygun olmaz mıydı?"

"Bu gülünecek bir konu değil," dedi Gandalf. "En azından, senin için değil. Yüzüğün bugüne kadar gelen tarihçesinde en garip olaydır bu: Bilbo'nun tam zamanında gelip, körü körüne, karanlıkta elini onun üzerine koyması.

"İşin içinde birden fazla güç vardı Frodo. Yüzük sahibine geri dönmek istiyordu, İsildur'un elinden kayıp düşmüş, onu ele vermişti; sonra bir fırsatı çıkınca zavallı Deagol u yakaladı ve Deagol öldürüldü; ondan sonra sırada Gollum var: Yüzük onu hırsla yiyip bitirdi. Gollum, artık Yüzük'ün işine y arayamazdı: fazla küçük ve soysuzdu; yüzük elinde olduğu müddetçe de o derin su birikintisini asla terk etmeyecekti. O yüzden, sahibi bir kez daha uyanıp karanlık düşüncesini Kuyutorman'dan yayınca, yüzük Gollum'u terk etti. Terk etti ve akla gelebilecek en son kişi tarafından bulundu: Shire'lı Bilbo!

"Bütün bunların gerisinde iş başında olan başka bir şey daha vardı, Yüzük Yapıcısı'nın tüm planlarını aşan bir şey. Bunu en açık şöyle söyleyebilirim: Yüzüğün, yapıcısı değil, Bilbo tarafından bulunması yazılmıştı. Bu durumda, senin eline geçmesi de yazılmıştı. Bu da bize cesaret verebilir."

"Hiç vermiyor," dedi Frodo. "Gerçi seni tam olarak anladığımı söyleyemeyeceğim. Fakat Yüzük ve Gollum hakkında bu kadar şeyi nasıl öğrendin? Bunları gerçekten biliyor musun, yoksa hâlâ sadece tahmin mi yürütüyorsun?"

Gandalf gözlerinde sert bir ışıltıyla Frodo'ya baktı. "Çok şey biliyordum ve çok şey öğrendim," diye cevap verdi. "Fakat bütün yaptıklarımın

hesabını sana verecek değilim. Elendil, İsildur ve Tek Yüzük'ün öyküsünü bütün Arifler bilir. Başka hiçbir delil olmasa bile, sırf ateş yazısı yüzüğünün o Tek Yüzük olduğunu ispatlamaya yeterdi."

"Peki onu ne zaman keşfettin?" diye sordu Frodo sözünü keserek.

"Daha şimdi, bu odada elbette," diye cevap verdi büyücü sertçe. "Fakat böyle bir keşif yapmayı bekliyordum. Karanlık yolculuklardan ve uzun araştırmalardan, bu en son deneyi yapmak için geldim. Bu son kanıttı, artık her şey fazlasıyla açık. Gollum'un bu işteki rolünü bulup onu tarihçenin boş kalan yerine koymak için biraz düşünmem gerekti, îlk başta Gollum hakkında bazı tahminlerde bulunmuş olabilirim, ama artık tahmin yürütmüyorum. Biliyorum. Onu gördüm." "Gollum'u mu gördün?" diye bağırdı Frodo hayretle. "Evet. Elbette ki bunun gerekli olduğu besbelliydi, eğer mümkün olursa tabii. Uzun zaman önce denemiştim; sonunda başardım."

"O halde, Bilbo karanlıkta ondan kaçtıktan sonra ne olmuş? Bunu biliyor musun?"

"Pek sayılmaz. Sana anlattıklarım, Gollum'un anlatmaya yanaştığı şeylerdi gerçi, elbette ki, sana aktardığım şekilde değil. Gollum tam bir yalancı, söylediklerini elekten geçirmek gerekiyor. Mesela Yüzük için 'doğum günü armağanım' diyordu ve bu iddiadan asla vazgeçmedi. Yüzüğün bu türden bir sürü güzel şeye sahip olan büyük annesi tarafından verildiğini söylüyordu. Gülünç bir masal. Eminim ki Smeagol'un büyük annesi bir maderşah, kendince büyük bir şahsiyetti, ama bir sürü elf yüzüğüne sahip olması olacak şey değil; onları hediye etmesiyse basbayağı yalan. Fakat içinde gerçeğin de bir zerresinin bulunduğu bir yalan.

"Deagol cinayeti Gollum için sürekli bir vicdan azabıydı; o da kendine bir savunma hazırladı ve karanlıkta kemikleri kemirirken bunu 'kıymetli'sine tekrarlaya tekrarlaya, neredeyse kendisi de inanır oldu. O gün sahiden onun yaşgünüydü. Deagol yüzüğü ona vermeliydi. Belli ki yüzük, sırf ona armağan olmak için öyle çıkagelmişti. Yüzük onun yaşgünü armağanı idi, falan filan.

"Elimden geldiğince ona tahammül ettim fakat gerçeği öğrenmek hayati önem taşıyordu, sonunda sertliğe başvurmak zorunda kaldım, içine ateş

korkusunu saldım ve bol bol salya sümük ve hırıltılar arasından gerçek öyküyü parça parça söküp çıkarttım. Yanlış anlaşıldığı ve kötü muamele gördüğü kanısındaydı. Ama nihayet bana Bilmece oyununun sonuna ve Bilbo'nun kaçışına kadar tüm tarihçesini anlattıktan sonra, başka bir şey söyleyemedi, karanlık birkaç ima dışında, içinde, benim saldığımdan daha büyük bir korku vardı. Kendisine ait olanı geri alacağını mırıldanıyordu. Ordan oraya tekmelenip, deliğin birine sürülüp, bir de soyulmaya göz yummayacağını herkese gösterecekti. Gollum'un artık iyi arkadaşları, iyi ve çok güçlü arkadaşları vardı. Onlar ona yardım edecekti. Baggins bunun hesabını verecekti. Aklı fikri bundaydı. Bilbo'dan nefret ediyor ve ona lanetler yağdırıyordu. Dahası, Bilbo'nun nereden geldiğini de biliyordu."

"Peki bunu nasıl öğrenmiş?" diye sordu Frodo.

"Eh, ismini, Bilbo kendisi bütün aptallığıyla Gollum'a söylemiş; daha sonra Gollum bir kere dışarı çıktı mı da, Bilbo'nun hangi ülkeden olduğunu keşfetmesi pek zor olmazdı zaten. Evet, dışarı çıkmış. Yüzük'e olan özlemi, orklara hatta ışığa duyduğu korkudan bile daha ağır basmış. Bir iki yıl sonra dağları terk etmiş. Görüyorsun ya, her ne kadar hâlâ yüzüğün arzusuyla bağlanmış bile olsa Yüzük artık onu için için yiyip bitirmiyordu; biraz biraz yaşam bulmaya başlamıştı. Kendisini yaşlı, çok yaşlı hissediyordu ama yine de daha az ürkekti ve ölesiye acıkmıştı.

"Işıktan, güneşin ve ayın ışığından hâlâ korkuyor ve nefret ediyordu, sanırım hep de böyle kalacak; yine de şeytan gibi akıllıydı. Hem gün, hem de mehtap ışığından saklanabileceğini, o renksiz soğuk gözleriyle gecenin köründe yolunu usulca ve çabucak bulacağını ve korkmuş, ya da onu fark etmeyen küçük şeyleri avlayabileceğim keşfetti. Bu yeni yiyecekler ve yeni hava sayesinde kuvvetlendi. Tahmin edebileceğin gibi, Kuyutorman'a kadar sızmayı başardı." "Onu, orada mı buldun?" diye sordu Frodo. "Onu orada gördüm," diye cevap verdi Gandalf, "fakat daha önce, Bilbo'nun izini sürerek daha uzaklara gitmişti. Ondan kat'i bir şeyler öğrenmek çok zordu, çünkü konuşması sürekli lanetlerle ve tehditlerle kesiliyordu. 'Cebisinde ne varmış?' diyordu. 'Söylemicekmiş, yok kıymetlim. Küçük düzenbaz. O soru sayılmaz ki. Önce o hile yaptı, bal gibisi yaptı. Kurallarısımızı bozdu. Onu sıkıp suyunu çıkarmalıydık, ya kıymetlim. Görür o, kıymetlim!1

"Bu, konuşmasından bir örnekti. Sanırım daha fazlasını duymak istemezsin. Bunlarla dolu yorucu günler geçirdim. Fakat hırıltılar arasından kaptığım ipuçlarını bir araya getirerek, ayaklarının onu sonunda Esgaroth'a, hatta Vadi'nin sokaklarına kadar getirdiğini öğrendim. Buralarda saklı saklı etrafı dinleyip gözetlemiş. Eh, büyük olayların haberi Yabandiyar'da çabuk yayılmıştı, Bilbo'nun adını duymuş olan, onun nereden geldiğini bilen bir sürü kişi vardı. Batı'ya, onun yurduna döndüğümüzü de kimseden gizlememiştik. Gollum'un keskin kulakları öğrenmek istediklerini işitmekte gecikmemiştir."

"O halde neden Bilbo'yu daha ileriye kadar izlememiş?" diye sordu Frodo. "Neden Shire'a gelmemiş?"

"Hah," dedi Gandalf, "şimdi sıra ona geliyor. Sanırım Gollum bunu yapmaya çalıştı. Yola koyulup, batıya doğru, Ulu Nehir'e kadar geri geldi. Fakat sonra başka yola saptı. Uzaklığın gözünü korkuttuğunu hiç sanmam. Hayır, başka bir şey onu çekmişti. Onu benim için yakalamış olan arkadaşlarım böyle düşünüyor.

"İzini önce Orman Elfleri sürmüştü, bu onlar için çok kolay bir işti, çünkü izleri henüz tazeydi o zamanlar, izler onları Kuyutorman'ın içine ve sonra tekrar dışına kadar götürdü ama onu yakalayamadı lar. Orman onunla ilgili söylentilerle doluydu, hatta hayvanlar ve kuşlar arasında bile korkunç öyküler dolaşıyordu. Ormanadamları etrafta yeni bir korkunun, kan içen bir hayaletin kol gezdiğini söylüyordu. Yuvalan bulabilmek için ağaçlara tırmanan, yavruları bulmak için emekleyip inlere giren, pencerelerden süzülüp beşikleri kapan bir şeydi bu.

"Fakat Kuyutorman'ın batı ucunda iz aniden yana saptı. Güneye doğru dolanıp Orman Elfleri'nin sahasından dışarı çıktı ve kayboldu. Ve ben o sırada çok büyük bir hata yaptım. Evet Frodo, yaptığım ilk hata da değildi bu; ama korkarım bu hepsinden kötü çıkacak: îşi oluruna bıraktım. Bıraktım gitsin; çünkü o sıralarda düşünmem gereken bir sürü başka şey vardı ve ben hâlâ Saruman'ın irfanına güveniyordum.

"Neyse, bunlar yıllar önceydi. Sonradan nice karanlık ve tehlikeli günlerle ödedim bunu. Bilbo buradan ayrıldıktan sonra tekrar Gollum'un peşine düştüğümde, iz çoktan soğumuştu. Eğer bir arkadaşımın, dünyanın

bu çağındaki en büyük gezgin ve en büyük avcı olan Aragorn'un yardımı olmasa, ben ne kadar arasam fayda etmezdi. Aragorn'la birlikte Yabandiyar'ı baştan başa katedip umutsuzca ve başarısızca Gollum'u aradık. Fakat sonunda ben iz sürmekten vazgeçip diğer taraflara döndüğüm zaman Gollum bulundu. Arkadaşım büyük tehlikelere göğüs gerip, o korkunç yaratıkla birlikte çıkageldi.

"Gollum'un neler yaptığını öğrenemedik. Sadece ağlayıp, boğazında düğümlenen gollumlar arasından bizi zalimlikle suçluyordu; onu sıkıştırdığımız zaman da sanki eskiden yaşadığı bir işkenceyi hatırlarmış gibi sızlanarak korkudan yaltaklanmaya, uzun ellerini ovuşturmaya, parmaklarını sanki ona acı veriyorlarmış gibi yakmaya başlıyordu. Fakat korkarım bunun şüphe götürür tarafı yok: Yavaş yavaş, sinsice yolunu bulmuş, adım adım, mil be mil, güneye, nihayet Mordor Diyarı'na ulaşmıştı."

Odaya ağır bir sessizlik çöktü. Frodo kalbinin atışlarını duyabiliyordu. Dışarıda bile her şey durmuş gibiydi. Sam'in makasının sesi de gelmiyordu.

"Evet, Mordor'a," dedi Gandalf. "Heyhat! Mordor bütün çarpık şeyleri kendine çeker; Karanlık Güç de onları oraya toplamak için bütün iradesini kullanıyordu. Üstelik Düşman'ın Yüzük'ü de mutlak kendi izini bırakmış, onu taşıyanı bu çağrılara açık kılmış olmalı. Ve o sıralar her ahali Güney'deki yeni Gölge ve onun Batı'ya duyduğu nefret hakkında fısıldaşıp duruyordu, işte öcünü almasına yardım edecek o iyi yeni arkadaştan bunlardı!

"Zavallı budala! O diyarda çok fazla şey öğrenecekti, istediğinden çok fazlasını. Ve eninde sonunda, sınırlarda hırsız gibi gizlenip etrafı gözetlerken yakalanması ve... sorguya çekilmesi kaçınılmazdı. Korkarım böyle de oldu. Bizim elimize geçtiğinde, uzun bir süre orada kaldıktan sonra geriye dönüyordu. Kimbilir ne kötülükle görevlendirilmiş olarak. Ama bu artık pek önemli değil. Vereceği en büyük zararı verdi zaten.

"Evet, heyhat! Onun aracılığıyla Düşman Tek Yüzük'ün tekrar bulunduğunu öğrendi, isildur'un nerede düştüğünü biliyor. Gollum'un yüzüğünü nerede bulduğunu biliyor. Yüzük sahibine uzun bir yaşam verdiği için, bunun bir Ali Yüzük olduğunu biliyor. Bunun Üç taneden birisi

olmadığını biliyor, çünkü onlar kayıp değildi ve ayrıca kötülüğe de cevaz vermezler. Yediler'den veya Dokuzlar'dan biri olmadığını da biliyor, çünkü onların herbirinin akıbetinden haberdar. Bunun O olduğunu biliyor. Ve sanırım sonunda hobbitleri ve Shire'ı da duymuş oldu.

"Shire... şu anda burayı arıyor olabilir, tabii hâlâ nerede olduğunu öğrenmediyse. Hatta, Frodo, korkarım uzun zamandır gözlerden kaçan Baggins adı bile onun için önem taşımaya başlamış olabilir."

"Fakat bu korkunç bir şey!" diye bağırdı Frodo. "imalarından ve uyarılarından hayalimde canlandırdığım en korkunç şeylerden bile çok daha korkunç. Ah Gandalf, dostların en hası, şimdi ben ne yapacağım? Çünkü şimdi gerçekten korkuyorum. Ne yapmalıyım? Bilbo'nun elinde fırsatı varken o iğrenç yaratığı bıçaklamamış olması ne açması bir şey!"

"Açması mı? Bilbo'nun elini Gollum'un üzerine inmekten alıkoyan Acıma duygusuydu. Acıma ve Merhamet: Nedensiz yere vurmamak. Ve Bilbo bunun ödülünü de alasıyla gördü, Frodo. Emin ol ki, kötülükten bunca az yara aldı ve sonunda kurtulduysa Yüzük'ü sahiplenişi bu duyguyla başladığı içindir. Acımayla."

"Özür dilerim," dedi Frodo. "Ama korkuyorum; Gollum'a da hiç acımıyorum."

"Onu görmedin," diye kesti sözünü Gandalf. "Doğru, görmedim, görmek de istemem," dedi Frodo. "Seni anlayamıyorum. Yani, yaptığı bütün o korkunç şeylerden sonra elflerle birlikte onu sağ bıraktığınızı mı söylemeye çalışıyorsun? En azından şimdi orklar kadar kötü biri o ve düşmandan başka bir şey değil. Ölümü hak ediyor."

"Hak ediyormuş! Belki hak ediyordur. Yaşayanların birçoğu ölümü hak ediyor. Ve ölenlerin bir kısmı da yaşamayı hak ediyor. Yaşamı onlara verebilir misin? O halde öyle hak, hukuk adına ölüm buyurmakta çok acele etme. Çünkü en bilge olanlar bile her şeyin sonunu göremez. Ben de Gollum'un ölmeden önce iyileşeceğini pek ummuyorum, ama bir şansı hep var. Sonra o, Yüzük'ün kaderiyle bağlanmış. Gönlüm bana, bu iş bitmeden onun da ister iyi yönde olsun, ister kötü, mutlaka bir rol oynayacağını söylüyor; o an geldiğinde Bilbo'nun acıma duygusu birçok kişinin en başta da senin kaderine hükmedecektir. Her halükarda, onu öldürmedik: Çok yaşlı

ve çok zavallı biri. Orman Elfleri onu hapsettiler, ama ona bilge gönüllerinin elverdiğince iyilikle davranıyorlar."

"Her neyse," dedi Frodo, "Bilbo Gollum'u öldürmediyse bile, bari Yüzük'ü alıkoymasaydı. Keşke hiç bulmasaydı ve ben de almasaydım! Neden yüzüğün bende kalmasına izin verdin? Neden onu fırlatıp atmamı veya, veya yok etmemi sağlamadın?"

"Sağlamak mı? Sana bir şey yaptırmak mı?" dedi Büyücü. "Sana anlattıklarımı dinlemiyor muydun? Ağzından çıkanı kulağın duymuyor. Onu fırlatıp atmaya gelince, bu gerçekten de hata olurdu. Bu Yüzükler kendilerini buldurmayı iyi bilirler. Kötü bir ele düştü mü, büyük kötülüklere neden olurdu. Daha da kötüsü, Düşman'ın eline geçebilirdi. Nitekim mutlaka onun eline geçerdi; çünkü bu Tek Yüzük ve o tüm gücünü bunu bulup kendisine çekmek için sarfediyor.

"Azizim Frodo, bu elbette ki senin için tehlikeli bir şeydi ve bu beni ciddi bir şekilde huzursuz etti. Fakat tehlikede olan o kadar çok şey vardı ki, bazı şeyleri göze almak zorundaydım gene de, ben çok uzaklardayken bile, Shire hep dikkatli gözlerin koruması altında oldu. Kullanmadığın sürece, en azından daha epey bir zaman Yüzük'ün senin üzerinde uzun süreli bir etki, kötülüğe dönük bir etki bırakacağını düşünmüyordum zaten. Ayrıca unutma ki, dokuz yıl Önce seni son gördüğümde, kesin bildiklerim pek azdı."

"Peki şunu yok edip kurtulsak ya, sen de çok önceden yokedilmiş olmalıydı dememiş miydin?" diye haykırdı yine Frodo. "Eğer beni uyarsaydın veya bana bir haber uçursaydın, ben onun icabına bakardım."

"Öyle mi? Nasıl yapardın bunu? Hiç denedin mi?"

"Hayır. Ama herhalde döve döve ezilir, veya eritilebilir."

"Dene!" dedi Gandalf. "Hemen dene!"

Frodo Yüzük'ü tekrar cebinden çıkartarak baktı. Şimdi sade ve pürüzsüz görünüyordu, görünürde işaret veya nişan yoktu. Altın son derece ince ve saf duruyordu; Frodo renginin ne kadar zengin ve güzel, halkasının ne kadar mükemmel olduğunu düşündü. Hayran olunası bir şey, tam anlamıyla kıymetli bir şeydi. Yüzüğü ateşin en sıcak yerine fırlatıp atmak niyetiyle cebinden çıkartmıştı. Fakat şimdi kendisini iyice zorlamadıkça bunu

yapamayacağını fark ediyordu. Tereddütler içinde, Gandalf m ona anlattığı her şeyi hatırlamaya çalışarak Yüzük'ü elinde tarttı; sonra bir gayretle, sanki alacakmış gibi bir hareket yaptı fakat bir baktı ki, tekrar cebine geri koymuş.

Gandalf acı acı güldü. "Gördün mü? Daha şimdiden, sen bile Frodo, onu ne kolay kolay bırakabiliyorsun, ne de yok etmeye gönlün var. Ve ben sana bunu 'yaptıramam' zor kullanırsam başka, bu da senin aklını sakatlar. Fakat Yüzük'ü sakatlamaya gelince, bu konuda zor kullanmak faydasız. Onu alıp ağır bir balyoz da indirsen, yüzükte bir iz bile bırakamazsın. O, ne senin, ne de benim ellerimle yok edilebilir.

"Senin şu küçük ateşin, sıradan altınları bile eritemez elbette. Bu Yüzük o ateşten yanmadan, hatta ısınmadan geçti zaten. Fakat bunun üzerinde en küçük değişiklik yapabilecek demirci ocağı Shire'ın hiç bir yerinde yoktur. Cücelerin örsleri ve ocakları bile bunu başaramaz. Ejderha Ateşi'nin Güç Yüzükleri'ni eritip imha edebileceği söylenir ama artık dünyada içinde yeterince hararetli kadim ateş taşıyan bir ejderha kalmadı; zaten hiçbir ejderha Tek Yüzük'e, Hükmeden Yüzük'e zarar veremezdi, Kara Ancalagon bile bir şey yapamazdı çünkü bu bizzat Sauron tarafından yapılmıştı.

"Eğer gerçekten yüzüğü yok etmek, Düşman'ın sonsuza kadar ona erişememesini sağlamak istiyorsan, sadece tek bir yol var: Orodruin'in yani Ateş Dağı'nın derinliklerindeki Kıyamet Çatlakları'nı bulup Yüzük'ü buraya atmak."

"Onu gerçekten yok etmek istiyorum!" diye bağırdı Frodo. "Ya da, yani, yok edilmesini istiyorum. Ben tehlikeli maceralar için yaratılmamışım. Yüzüğü hiç görmemiş olmayı dilerdim! Neden bana geldi? Neden ben seçildim?"

"Böyle sorulara cevap vermek mümkün değildir," dedi Gandalf. "Başkalarının sahip olmadığı, sadece sende olan marifetlerden kaynaklanmadığına emin olabilirsin: En azından güç ve bilgelikten dolayı olmadığına şüphe yok. Fakat sen seçildin ve o yüzden de sahip olduğun tüm gücü, yürekliliği ve aklı kullanmalısın."

"Fakat bende bu söylediklerinden çok az var! Sen hem bilgesin, hem de güçlü. Yüzük'ü sen alsan olmaz mı?"

"Hayır!" diye bağırdı Gandalf ayağa fırlayarak. "O güçle beraber gücüm çok büyük, çok korkunç bir hal alır. Ve Yüzük benim üzerimde daha da büyük ve ölümcül bir güç kazanır." Gözleri çakmaklandı, yüzü içten gelen bir ateşle parladı. "Aklımı çelme! Çünkü Karanlıklar Efendisi gibi olmak istemiyorum. Halbuki acıdığım için, zayıfa acıdığım ve iyilik yoluna güç istediğim için yüreğime girebilir Yüzük. Çelme aklımı! Kullanmadan, emniyette tutmak için olsa bile, almaya cesaret edemem. Onu kullanma arzusuna karşı koyamam çünkü. Ona o kadar ihtiyacım olacak ki. Önümde çok büyük tehlikeler uzanmakta." Pencereye giderek perdeleri ve kepenkleri açtı. Güneş ışığı tekrar odaya doldu. Sam ıslık çalarak bahçe yolundan geçmekteydi. "Şimdi," dedi büyücü tekrar Frodo'ya doğru dönerek, "karar senin. Fakat ben sana her zaman yardım edeceğim." Elini Frodo'nun omuzuna koydu. "Bu yük senin olduğu sürece, taşımana yardım edeceğim. Fakat en kısa zamanda bir şeyler yapmamız gerek. Düşman harekete geçti."

Uzun bir sessizlik oldu. Gandalf tekrar oturarak, düşünceler içerisinde kaybolmuş gibi piposunu içmeye koyuldu. Gözleri kapalı gibi duruyordu fakat göz kapaklarının altından Frodo'yu dikkatlice izlemekteydi. Frodo sabit gözlerle ocaktaki kor ateşe dalmıştı, öyle ki sonunda sanki bu görüntü bütün görüş açısını kapladı ve dipsiz bir ateş kuyusuna bakar gibi oldu. Efsanevi Kıyamet Çatlakları'nı ve Ateş Dağı'nın dehşetini düşünüyordu.

"Eee!" dedi Gandalf sonunda. "Ne düşünüyorsun? Ne yapman gerektiği konusunda bir karara vardın mı?"

"Hayır!" dedi Frodo karanlıktan çıkıp kendine gelerek; şaşkınlıkla etrafın karanlık olmadığını, pencereden güneşin aydınlattığı bahçeyi görebildiğini fark etti. "Veya belki de, evet. Söylediklerini anladığım kadarıyla sanırım Yüzük'ü alıkoyup onu korumam gerekiyor, en azından şimdilik, Yüzük bana ne yaparsa yapsın."

"Ne yaparsa yapsın, sen onu bu amaçla alıkoyarsan, yapacağını çok yavaş yapacaktır, kötülüğü yavaş işleyecektir," dedi Gandalf.

"Umarım," dedi Frodo, "Ama çok yakında daha iyi bir muhafız bulacağını ümit ediyorum. Fakat sanırım o zamana kadar, yanımda olan herkes için büyük bir tehlike oluşturacağım. Hem Yüzük'ü alıkoyup hem de

burada kalmam mümkün değil. Çıkın Çıkmazı'nı terk etmem lazım, Shire' ı terk etmem lazım, her şeyi bırakıp uzaklara gitmem lazım." içini çekti.

"Elimden gelirse Shire'ı kurtarmak isterim gerçi zaman zaman Shire sakinlerinin kelimelerle anlatılamayacak kadar ahmak ve sıkıcı olduğunu, burayı ancak bir depremin veya ejderha istilasının paklayacağını düşünmedim değil. Ama artık öyle düşünmüyorum. Artık Shire arkamda güvencede ve rahat kaldığı sürece, ordan oraya dolaşmayı daha katlanılır bulacağım gibi geliyor bana: Benim ayaklarım bir daha oraya basamasa bile, bir yerlerde ayak basacak sağlam bir toprak olduğunu bileceğim.

"Elbette uzaklara gitmek bazen aklımdan geçerdi, ama bunu hep bir çeşit tatil gibi düşünürdüm; Bilbo'nunkiler gibi, ya da daha da hoş, sonu hep huzurla biten bir dizi macera. Fakat bu bir sürgün; tehlikeden, tehlikeyi peşimsıra sürükleyerek yine tehlikeye doğru bir kaçış olacak. Ve eğer tüm bunları yapıp Shire'ı kurtaracaksam, sanırım tek başıma gitmem gerekecek. Ama kendimi çok küçük hissediyorum, kökünden sökülüp atılmış gibi ve... umutsuz. Düşman öyle güçlü ve korkunç ki."

Gandalf a söylemedi, fakat konuşurken içine Bilbo'yu izlemek ve hatta belki de tekrar bulmak için bir ateş düşmüştü. Bu o kadar kuvvetliydi ki, korkusunu gölgeliyordu: Neredeyse o dakikada odadan fırlayıp uzun zaman önce benzer bir sabah Bilbo'nun yapmış olduğu gibi şapkasını bile almadan koşup gidebilirdi.

"Sevgili Frodo!" diye haykırdı Gandalf. "Daha önce de dedim ya, hobbitler gerçekten ilginç yaratıklar. Onlarla ilgili öğrenilecek ne varsa bir ay içinde öğrenebilirsin, ama bir de bakarsın yüz yıl sonra bir darlık anında seni gene de şaşırtıvermişler. Böyle bir cevabı senden bile pek beklemiyordum doğrusu. Fakat Bilbo bunun ileride ne kadar önemli olacağını bilmese de, varisini gerçekten iyi seçmiş. Korkarım haklısın. Yüzük, Shire'da uzun süre daha saklı kalamaz; diğerlerinin olduğu kadar kendi iyiliğin için de buradan uzaklaşıp Baggins ismini arkanda bırakman lazım. Bu isim Shire dışında veya Yabandiyar'da başını derde sokar. Şimdi sana bir yolculuk ismi vereceğim. Buradan ayrıldığın zaman, ismin Bay Tepedibi olsun.

"Fakat bence tek başına gitmen gerekmiyor. Eğer güveneceğin birisi, senin yanında olmak isteyecek ve senin de meçhul tehlikelere sokmaktan çekinmeyeceğin birisi varsa tek başına gitmene gerek yok. Ama eğer kendine bir yoldaş arayacaksan, seçimini çok dikkatli yap! Ve en yakın dostlarınla bile dikkatli konuş! Düşman'ın hem çok fazla ajanı var, hem de bir suni haber alma yöntemi."

Aniden, sanki bir şeyler dinliyormuş gibi sustu. Frodo hem içerde, hem dışarda etrafın çok sessiz olduğunu fark etti. Gandalf pencerenin yan tarafına doğru süzüldü. Sonra tek hareketle pencereye sıçrayıp, kolunu aşağı uzattı. Bir viyaklama duyuldu ve Sam Gamgee'nin kıvır, çık başı bir kulağından çekilerek pencere hizasına yükseldi.

"Vay, vay, sakalıma hamdolsun!" dedi Gandalf. "Sam Gamgee değil mi bu? Neler yapıyordun acaba?"

"Üstünüze inayet Bay Gandalf Efendi!" dedi Sam. "Hiç! Yani demem o ki, pencerenin dibindeki çimleri biçiveriyodum sadecene." Sözlerine kanıt olarak, çim makasını gösteriyordu bir yandan.

"Hiç sanmıyorum," dedi Gandalf katı bir sesle. "Makasının sesini son duyduğumdan bu yana epey bir zaman geçti. Ne kadar zamandır kulak misafiri oldun?"

"Kulak misafiri mi beyim? Af buyur ama ne dediğini pek anlayamadım. Çıkın Çıkmazı'nda senden başka misafir yok, yeminle yok."

"Salaklaşma! Neler duydun ve neden dinledin?" Gandalf in gözlerinde şimşekler çakıyordu, kaşları da çalı gibi kabarmıştı.

"Bay Frodo, beyim!" diye bağırdı Sam titreyerek. "Canımı yakmasına izin vermeyesin beyim! Beni tuhaf bir şeye çevirmesine izin vermeyesin! ihtiyar babacığımın yüreğine iner valla. Kötü bir niyetim yoktu, şerefim üzerine yemin ederim yoktu beyim!"

"Canını yakmaz," dedi Frodo. Şaşırdığı ve aklı oldukça karıştığı halde, gülmemek için kendini zor tutuyordu. "Benim kadar o da kötü bir niyetin olmadığını biliyor. Ama uzatma da hemen sorularına cevap ver!"

"Şey, beyim," dedi Sam hafif bir tereddütle. "Düşman hakkında, yüzükler hakkında, Bay Bilbo hakkında, sonra beyim, ejderhalar ve ateşli dağlar

hakkında ve... ve elfler hakkında tam olaraktan anlayamadığım bir işler duydum. Kendimi tutamadım da ondan dinledim, bilmem ne demek istediğimi anlatabildim mi. Üstüme inayet, amma ve lâkin beyim ben böyle hikâyelere bayılırım, inanırım da bunlara, Ted ne derse desin. Elfler beyim! Onları görmeyi öyle istiyorum ki. Gittiğin zaman, elfleri görmeye beni de alsan olmaz mı beyim?"

Gandalf birdenbire gülmeye başladı. "Gel içeri!" diye haykırdı, her iki elini de uzattığı gibi hayretler içersindeki Sam'i elinde makası ve çim kırpıntılarıyla birlikte kaldırdı, pencereden içeri alıp yere bıraktı. "Elfleri görmeye seni de alsın ha?" dedi; Sam'i tepeden tırnağa süzmekteydi, ama yüzünde hâlâ bir tebessüm vardı. "Demek Bay Frodo'nun gideceğini duydun?"

"Duydum beyim. Zaten o yüzden boğulacak gibi oldum: Anladığım kadarıylan siz de onu duydunuz. Kendimi tutmaya çalışmıştım beyim ama ağzımdan o ses çıkıverdi: Öyle üzülmüştümkine."

"Çaresi yok Sam," dedi Frodo hüzünle. Shire'dan kaçmanın, Çıkın Çıkmazının bildik rahatlıklarına veda etmekten daha acılı ayrılıkları da içereceğini anlamıştı birdenbire. "Gitmem gerekecek. Ama," burada Sam'e dikkatle baktı, "eğer beni gerçekten düşünüyorsan bunu tamamen gizli tutacaksın. Anladın mı? Eğer tutmazsan, eğer burada duyduklarının tek bir kelimesini bile anlatacak olursan, umarım Gandalf seni benekli bir kurbağaya çevirir ve de bütün bahçeyi de yılanlarla doldurur."

Sam titreyerek dizleri üzerine çöktü. "Kalk ayağa Sam!" dedi Gandalf. "Benim aklıma daha iyi bir fikir geldi. Senin çeneni kapatacak ve bizi dinlediğin için de cezanı bulmam sağlayacak bir şey. Sen de Bay Frodo ile birlikte gideceksin!"

"Ben mi beyim!" diye haykırdı Sam, yürüyüşe çıkacağını anlayan bir köpek gibi ayağa fırlayarak. "Ben, gidip elfleri melfleri görecem! Yaşasın!" diye bağırdı ve bir anda hıçkırıklara boğuldu.

BÖLÜM III

ÜÇ KAFADAR

"Sessizce ve bir an önce ayrılmanız gerek," dedi Gandalf. iki üç hafta geçmişti ve Frodo hâlâ gitmek için bir harekette bulunmuyordu.

"Biliyorum. Fakat aynı anda ikisini birden başarmak zor," diye itiraz ediyordu. "Eğer Bilbo gibi birden ortadan yok olursam hikâye en kısa zamanda tüm Shire'a yayılır."

"Elbette ki ortadan yok olmaman gerekir!" dedi Gandalf. "Bu hiç olmaz! Sana bir an önce dedim, anında demedim. Eğer Shire'dan etrafa pek duyurmadan sıvışmak için bir yol bulabilirsen, bu biraz gecikmene değebilir. Fakat çok oyalanmamalısın."

"Sonbahara ne dersin, Bizim Yaşgünümüze veya daha sonrasına?" diye sordu Frodo. "Sanırım o zamana kadar bir şeyler ayarlayabilirim."

Doğrusunu söylemek gerekirse, işler bu raddeye varınca, harekete geçmeye gönlü hiç mi hiç elvermez olmuştu. Çıkın Çıkmazı yıllardır göründüğünden daha bir rahat görünüyordu gözüne ve elinden geldiğince Shire'daki son yazının tadına varmak istiyordu. Sonbahar geldiğinde en azından gönlünün bir parçasının, her yıl o mevsimde olduğu gibi, yolculuğa çıkmaya daha istekli olacağını biliyordu. Hatta, içinden kararını vermişti bile: ellinci Bilbo'nun da yüz yirmi sekizinci yaşgününde ayrılacaktı. Nedense onun peşinden yola düşmek için en uygun tarih gibi görünüyordu o gün gözüne. Bilbo'yu izlemek aklındaki en önemli fikir ve ayrılma düşüncesini katlanılır kılan tek şeydi. Yüzük'ü ve bu yüzden sonunda nerelere kadar sürüklenebileceğim elinden geldiğince az düşünüyordu. Fakat düşüncelerinin hepsini Gandalf a söylememişti. Büyücünün neler tahmin ettiği ise, her zamanki gibi meçhuldü.

Frodo'ya bakıp gülümsedi. "Pekâlâ," dedi. "Sanırım uygundur ama daha geçe kalmamalı. Çok tedirgin olmaya başladım. Bu arada çok dikkat et, nereye gittiğine dair bir ipucu bırakma! "Ayrıca Sam Gamgee'nin de konuşmaması için göz kulak ol. Eğer konuşursa, onu sahiden kurbağaya çeviririm. Benim nereye gittiğime gelince," dedi Frodo, "bunu ağzımdan kaçırmam biraz zor, çünkü nereye gittiğime dair benim de bir fikrim yok henüz."

"Saçma sapan konuşma!" dedi Gandalf. "Postaneye adresini bırakma demiyorum sana herhalde! Ama Shire'dan ayrılacaksın ve sen iyice uzaklaşıncaya kadar bu gizli kalmalı. Ya Kuzey'e, ya Güney'e, ya Batı'ya, ya Doğu'ya doğru gitmelisin veya o yönlere doğru yola koyulmalısın ve gideceğin istikamet de katiyen bilinmemeli."

"Çıkın Çıkmazı'nı terk etme ve vedalaşma fikrine kendimi o kadar kaptırdım ki, ne yöne doğru gideceğimi hiç düşünmedim bile," dedi Frodo. "Nereye gidebilirim ki? Pusulam ne? Neyi aramam gerekiyor? Bilbo hazine bulmaya gitti, gitti ve döndü; ama görebildiğim kadarıyla, ben bir hazineyi kaybetmek ve bir daha geri dönmemek üzere gidiyorum."

"Görebildiğim kadarıyla diyorsun ama pek ileriyi gördüğün söylenemez," dedi Gandalf. "Ben de göremem. Belki Kıyamet Çatlakları'nı araman gerekecektir; ama belki de bu görev başkalarına düşer: Bilemem. Her halükârda, henüz o uzun yol için hazır değilsin."

"Hem de hiç değilim!" dedi Frodo. "Fakat bu arada, hangi yolu seçeceğim?"

"Tehlikeye doğru gideni; ama ne çok aceleyle, ne de doğrudan," diye cevap verdi büyücü. "Eğer bana soracak olursan, Ayrıkvadi'ye git derim. Gerçi Yol eskisi kadar rahat değil ve yıl devrildikçe daha da kötü olacaktır, ama yine de bu yolculuğun çok tehlikeli olacağını zannetmiyorum."

"Ayrıkvadi!" dedi Frodo. "Çok iyi: Doğuya doğru gidip, Ayrıkvadi'nin yolunu tutacağım. Sam'i elflere misafir götüreceğim, çok mutlu olacaktır." Uçarı bir edayla konuşuyordu, ama Elrond Yanelf in evini görmek ve Uğurlu Halk'tan nicesinin hâlâ huzur içinde yaşadığı o derin vadinin havasını teneffüs etmek için gönlüne aniden bir ateş düşmüştü.

Bir yaz akşamı, Sarmaşık Çalısı ile Yeşil Ejderha'ya şaşırtıcı bir haber ulaştı. Shire'ın sınırlarında boy gösteren devler ve diğer alâmetler, çok daha önemli bir konu nedeniyle unutuldu: Bay Baggins Çıkın Çıkmazı'nı satıyordu, hatta satmıştı bile hem de Torbaköylü Bagginsler'e!

"Hemi de iyi paraya," dedi bazıları. "Yok pahasına," dedi diğerleri, "alıcı Bayan Lobelia olunca böylesi beklenir zaten." (Otho birkaç yıl önce 102 yaşında, olgun ve dolgun ama hayal kırıklığı içinde bir hobbit olarak hayata gözlerini yummuştu.)

Bay Frodo'nun o güzelim oyuğunu neden sattığı ise, fiyatından daha çok tartışma konusuydu. Birkaç kişi Frodo'nun parasının tükenmekte olduğuna dair Bay Baggins'in de imalar yoluyla desteklediği bir teoriye inanıyordu: Hobbitköy'ü terk edecek, satışın geliriyle Erdiyarı'ndaki Brandybuck akrabalarının yanında sakin bir yaşam sürecekti. "Torbaköylü Bagginsler'den mümkün olduğu kadar uzakta," diye ekliyordu bazıları buna. Fakat Çıkın Çıkmazı'ndaki Bagginsler'in muazzam bir servete sahip olduğu fikri kafalarda öylesine yer etmişti ki, çoğunluk bu teoriye bir türlü inanamıyordu; kendi hayal güçlerinin yarattığı, mantıklı veya mantıksız herhangi bir şeye inanmak buna inanmaktan daha kolaydı: Çoğunun hayal gücü de, bu olayı Gandalf in mesnedi henüz ortaya çıkmamış karanlık bir dalaverası olarak yorumluyordu. Sessiz sedasız oturup gündüzleri hiç ortaya çıkmadığı halde, herkes onun "Çıkın Çıkmazı'nda saklandığı"ndan haberdardı. Fakat, bu yer değişikliğinin büyücülük tertiplerine ne ölçüde bağlı olduğu bir yana, kesin olan bir gerçek vardı: Frodo Baggins, Erdiyarı'na geri dönmekteydi.

"Evet, bu sonbaharda taşınacağım," diyordu. "Merry Brandybuck bana küçük bir oyuk, ya da belki küçük bir ev bulacak."

Aslında Merry'nin yardımıyla Erşehir'in gerisindeki Çukurçay'ın kırlarında küçük bir ev seçip almıştı bile. Sam dışında herkese karşı, kalıcı olarak oraya yerleşecekmiş gibi davranıyordu. Doğuya doğru yola çıkma karan vermişti ona bu fikri; çünkü Erdiyarı Shire'ın doğu sınırındaydı ve çocukluğunda orada yaşamış olması, geriye dönüşünü en azından daha inandırıcı kılabilirdi.

Gandalf, Shire'da iki aydan fazla bir süre kaldı. Derken, haziranın sonunda bir akşam, Frodo'nun planı nihayet ayarlandıktan az sonra, birdenbire ertesi sabah tekrar yola koyulacağını söyledi. "Sadece kısa bir süre için diye umuyorum," dedi. "Ama güney sınırlarının ötesine geçip, mümkün olursa biraz bilgi toplamaya çalışacağım. Haddinden fazla aylaklık ettim."

Rahat bir edayla konuşuyordu, ama Frodo onun endişeli olduğu hissine kapılmıştı. "Bir şey mi oldu?" diye sordu.

"Yoo hayır; fakat huzurumu kaçıran bir şey duydum, gidip bir bakmamda fayda var. Eğer derhal yola koyulmanız gerektiği sonucuna varırsam hemen geri gelir, veya en azından bir haber yollarım. Bu arada sen planına sadık kal; fakat her zamankinden daha dikkatli ol, özellikle de Yüzük konusunda. Bir kere daha hatırlatayım: Yüzüğü kullanma!"

Şafak vakti gitti. "Her an geri gelebilirim," dedi giderken. "En azından veda davetine yetişirim. Yeniden düşündüm de, galiba Yol'da yanınızda olmam daha iyi olacak."

Frodo başta bir hayli tasalanıp, Gandalf in ne duymuş olabileceğini epey düşündü; fakat zamanla huzursuzluğu azaldı ve güzel havalarda sorunlarını bir süre için unuttu. Shire gelmiş geçmiş en güzel yazlarından ve en bereketli güzlerinden birini yaşamaktaydı bu sene: Ağaçlar elma yüklüydü, bal kovanlardan taşıyordu, mısırlar da uzun ve dolgundu.

Frodo tekrar Gandalf ı merak etmeye başladığında, sonbahar epey ilerlemişti. Eylül ayı geçiyordu ve hâlâ ondan bir haber çıkmamıştı. Yaşgünü ve dolayısıyla taşınma günü yaklaşıyor, fakat o hâlâ ne görünüyor ne de bir haber yolluyordu. Çıkın Çıkmazı hareketlenmeye başladı. Frodo'nun birkaç arkadaşı, toparlanmasına yardım etmek için Çıkın Çıkmazı'nda kalmaya geldiler: Fredegar Toluk ile Folco Boffin ve tabii en yakın dostları olan Pippin Took ile Merry Brandybuck. Birlikte bütün oyuğun altını üstüne getirdiler.

Eylülün yirmisinde, Frodo'nun satmamış olduğu mobilyaları ve eşyaları taşıyan ağzına kadar dolu iki adet kapalı yük arabası, Brendibadesi Köprüsü üzerinden Erdiyarı'na, yeni evine doğru yola koyuldu. Ertesi gün Frodo ciddi ciddi endişelenmeye başladı ve sürekli Gandalf m yolunu gözler oldu.

Perşembe, yani yaşgünü sabahı, aynı yıllar önce Bilbo'nun büyük davetinde olduğu gibi açık ve güzel bir gün doğdu. Gandalf hâlâ kayıptı. Akşam Frodo veda davetini verdi: Küçük bir davetti bu, yalnızca dört yardımcısı ile kendisini içeren sade bir akşam yemeği; ama Frodo huzursuzdu ve canı hiç eğlence çekmiyordu. Genç arkadaşlarından o kadar kısa bir süre sonra ayrılacak olmak içine oturmuştu. Bunu onlara nasıl söyleyeceğini düşünüp duruyordu.

Öte yandan, dört genç hobbitin keyfine diyecek yoktu ve kısa bir süre sonra Gandalf in yokluğuna rağmen davet son derece neşelendi. Yemek odasında bir masa ile sandalyelerden başka eşya yoktu, ama yemek güzeldi ve güzel de bir şarap vardı: Frodo'nun şarapları Torbaköylü Bagginsle're yapılan satışa dahil değildi.

"T.B.'lerin pençesine düşen eşyalarımın kaderi ne olacak bilmem, ama en azından bunun için iyi bir yuva buldum!" dedi Frodo bardağını başına dikerken. Sözünü ettiği, Eski Bağlar'ın son yudumuydu.

Bir sürü şarkı söyleyip, birlikte yaptıkları birçok şeyi konuştuktan sonra, Bilbo'nun yaşgünü şerefine kadeh tokuşturdular ve Frodo'nun âdeti üzere hem onun hem de Bilbo'nun sağlığına içtiler. Sonra birazcık hava almak, yıldızlara göz atmak için dışarı çıktılar, ardından da gidip yattılar. Frodo'nun daveti bitmiş ve Gandalf gelmemişti.

Ertesi sabah, kalan bavulları başka bir yük arabasına yüklemekle geçti. Sonra Merry arabanın yönetimini alıp Tombiş (yani Fredegar Toluk) ile yola koyuldu. "Birinin oraya gidip sen gelmeden evi ısıtması lazım," dedi giderken, "Hadi sağlıcakla eğer yolda uyuyup kalmazsanız öbür gün görüşürüz!"

Öğlen yemeğinden sonra Folco eve gitti ama Pippin kaldı. Frodo huzursuz ve endişeli, boşu boşuna Gandalftan gelecek bir ses duymak için etrafı dinleyip duruyordu. Hava kararıncaya kadar beklemeye karar verdi. O saatten sonra, eğer Gandalf onu mutlaka görmek isterse Çukurçay'a giderdi artık; hatta oraya onlardan daha önce varabilirdi. Çünkü Frodo yürüyerek gidecekti. Başka sebeplerin yanı sıra, asıl Shire'ı son bir kez görmek ve tadını çıkarmak için, Hobbitköy'den Erşehir Safına kadar pek de acele etmeden yürümeyi planlamıştı.

"Bana da biraz idman olur," dedi yan yarıya boşalmış holdeki tozlu aynada kendine bakarken. Epey bir zamandır uzun ve zahmetli bir yürüyüş yapmamıştı ve aynadaki yansıması hiç de formda gibi görünmüyordu gözüne.

Öğlen yemeğinden sonra, Torbaköylü Bagginsler, yani Lobeliaile kum şansı saçlı oğlu Lotho çıkagelip Frodo'nun bütün tadını kaçırdılar. "Nihayet bizim oldu!" dedi Lobelia, içeriye adımını atar atmaz. Bu pek kibarca bir davranış olmadığı gibi, doğru da sayılmazdı; çünkü Çıkın Çıkmazı'nın satışı gece yarısından sonra geçerli olacaktı. Fakat Lobelia belki de hoş görülebilirdi: Çıkın Çıkmazı için bir zamanlar umduğundan tam yetmiş yedi yıl daha uzun bir süre beklemeye mecbur kalmıştı ve artık yüz yaşındaydı. Her neyse, şimdi parasını ödediği şeylerden giden olmasın diye kontrole gelmişti ve anahtarları istiyordu. Koskoca bir envanter defteriyle gelip her şeyi tek tek göz den geçirdiği için onu ikna etmek uzun bir zaman aldı. Nihayet Lotho'yu, yedek anahtarı ve diğer anahtarın da Çıkınsaçması Sıraoyuklan'ndaki Gamgeeler'e bırakılacağı sözünü alıp ayrıldı. Bu arada burnundan soluyup, Gamgeeler'in gece, oyuğu yağmalayacak tıynette olduklarını düşündüğünü ima etmekten de geri kalmadı. Frodo ona çay may ikram etmedi.

Kendisi çayını Pippin ve Sam Gamgee ile birlikte mutfakta içti. Sam'in de "Bay Frodo'nun işleriyle ilgilenmek ve bahçeciğine bakmak için" Erdiyarı'na gideceği resmen açıklanmıştı; bu, Babahk'ın da onayladığı bir karardı, ama Lobelia'yla komşu olmanın sıkıntısını hiç mi hiç hafifletmiyordu.

"Çıkın Çıkmazı'ndaki son yemeğimiz!" dedi Frodo sandalyesini geri iterken. Bulaşığı Lobelia'ya bıraktılar. Pippin ile Sam üçünün sırt çantalarını kayışlarla bağlayıp verandaya yığdı. Pippin bahçede son bir kez dolaşmaya çıktı. Sam ortalıktan yok oldu.

Güneş battı. Çıkın Çıkmazı hüzünlü, kasvetli ve darmadağınık görünüyordu. Aşina odalarda gezinen Frodo, kavuşan güneşin ışıklarının duvarlar üzerinde solduğunu, gölgelerin köşelerinden çıkmaya başladığını gördü, içeriler yavaş yavaş karardı. Dışan çıktı, patikanın sonundaki bahçe kapısına ve oradan da Tepe Yolu'ndan biraz aşağı doğru yürüdü. Gandalf m

alacakaranlığın içinden büyük adımlarla çıkıp geleceğini ümit ediyordu biraz biraz.

Hava açıktı ve yıldızlar giderek parlıyordu. "Güzel bir gece olacak," dedi yüksek sesle. "Yeni bir başlangıç için çok iyi. Canım yürümek istiyor. Etrafta daha fazla avare avare gezmeye dayanamayacağım. Artık yola çıkıyorum, Gandalf da beni izlesin." Geriye gitmek için döndü ve durdu, çünkü kulağına Çıkınsaçması Sıraoyuklan'nın sonundaki dönemecin gerisinden sesler gelmişti. Seslerden biri kesinlikle yaşlı Babalık'a aitti; diğeri yabancı ve nedense nahoş bir sesti. Onun ne söylediğini anlayamıyordu, ama Babalık'ın oldukça tiz perdeden cevaplarını duyabiliyordu. Yaşlı adam bozulmuş gibiydi.

"Hayır, Bay Baggins gitti. Bu sabah gitti, benim Sam de onlan birlikte gitti: En azından bütün eşyası gitti. Evet, sattı ve gitti dedim ya. Neden mi? Nedeni beni de alakadar etmez, seni de. Nereye mi? Gizlisi saklısı yok. Erşehir'e ya da işte öyle bir yerlere gitti, o yanda, aşşada. Evet, öyle bayağı uzak. Ben kendim te oralara kadar gitmedim hiç; o Erdiyarlılar tuhaf tiplerdir. Hayır, haber falan iletemem. Hayırlı geceler olsun!"

Ayak sesleri Tepe'den aşağı doğru uzaklaştı. Frodo, bu adımlar yukarı doğru gelmediği için neden bu kadar ferahladığını merak eder gibiydi. "Her yaptığımı merak edip bin bir soru sormalarından usandım artık sanırım," diye düşündü. "Hepsi de ne meraklı şeyler!" Babalık'a gidip soruşturanın kim olduğunu sormak geçti aklından; fakat (belki de bir hata yaparak) bundan vazgeçti ve dönüp hızla geriye, Çıkın Çıkmazı'na yürüdü.

Pippin verandada sırt çantasının üzerinde oturuyordu. Sam ortalıkta yoktu. Frodo karanlık kapıdan içeri adım atü. "Sam!" diye seslendi. "Sam! Vakit geldi!"

İçeriden, uzaklardan bir yerden, "Geliyorum beyim!" diye bir cevap duyuldu ve kısa bir süre sonra da Sam ağzını silerek ortaya çıktı. Mahzendeki bira fıçısıyla vedalaşmıştı.

"İyice doldurdun mu Sam?" diye sordu Frodo. "Evet beyim. Artık bu bana epey gider beyim." Frodo yuvarlak kapıyı kapatıp kilitledi, anahtarları Sam'e verdi. "Bir koşu bunu sizin eve götür, Sam!" dedi. "Sonra Sıraoyuklar'dan kestirmeden koşup, çayırların arkasındaki patikanın

kapısında bize yetiş. Bu gece köyün içinden geçmeyeceğiz. Etrafta çok fazla meraklı göz ve delik kulak var." Sam bütün hızıyla koşup gitti.

"Eh, sonunda yola çıkıyoruz!" dedi Frodo. Çantalarını sırtlayıp sopalarını ellerine aldılar ve köşeyi dönerek Çıkın Çıkmazı'nın batı tarafına doğru yürüdüler. "Hoşçakal!" dedi Frodo, boş karanlık pencerelere bakarak. Elini salladı, döndü ve (kendisi bilmese de, Bilbo'nun tuttuğu yolu izleyerek) bahçe yolundan aşağı Peregrin'in arkasından hızla seyirtti. Aşağıdaki çitin alçak yerinden atladılar ve tarlalara vurup tıpkı otlar arasındaki bir hışırtı gibi karanlığa karıştılar.

Tepe'nin bati yamacının eteğinde, dar bir patikaya açılan bahçe kapısına vardılar. Burada durup sırt çantalarının kayışlarını ayarladılar. Bir süre sonra Sam acele acele yürüyerek ve nefes nefese çıkageldi; ağır çantasını omuzlarının üstüne oturtmuş, başına da şapka adını verdiği uzun ve şekilsiz bir keçe torba takmıştı. Loş ışıkta aynı bir cüceye benziyordu.

"Eminim en ağır şeyleri bana verdiniz," dedi Frodo. "Salyangozlara ve evlerini sırtlarında taşıyan ne kadar yaratık varsa hepsine çok acıyorum."

"Ben daha bir sürü şey alabilirim beyim. Benim bohçam epey hafif," dedi Sam yiğitçe yalan söyleyerek.

"Sakın ha, Sam!" dedi Pippin. "Taşısın, iyi gelir. O neyi emrettiyse, biz onu koyduk çantasına. Son zamanlarda çok gevşemişti zaten; hele kendi ağırlığını biraz eritsin, yükü de daha hafif gelecektir."

"Bu fukara yaşlı hobbite merhamet edin!" diye güldü Frodo. "Erdiyarı'na varmadan bir söğüt değneği kadar incecik olacağıma hiç şüphe yok. Ama saçmalıyordum. Korkarım sen kendine düşenden de fazlasını taşıyorsundur Sam, bir dahaki sefere denklerimizi yaparken kontrol edeceğim." Tekrar sopasını eline aldı. "Eh, hepimiz karanlıkta yürümeyi seviyoruz," dedi, "yatmadan önce birkaç mili arkamızda bırakalım."

Kısa bir süre batıya doğru giden patikayı izlediler. Sonra patikadan ayrılıp sola döndüler, sessizce tekrar tarlalara vurdular. Taflanlar ve ağaçlıklar boyunca tek sıra halinde ilerliyorlardı, dört bir yan gecenin karanlığına bürünmüştü. Koyu renkli pelerinleriyle, sanki hepsinin birer sihirli yüzüğü varmış gibi görünmez olmuşlardı. Hepsi birer hobbit olduğu ve sessiz olmaya çalıştıkları için, hobbitlerin duyabileceği bir çıtırtı bile

çıkartmıyorlardı. Tarla ve koruluklardaki vahşi varlıklar bile onların geçtiğini pek fark etmedi.

Bir süre sonra Hobbitköy'ün batısında dar tahta bir köprüden Su' yu aştılar. Dere burada, kıyıları beli bükük akçaağaçlarla süslü, kıvrım büklüm kara bir kurdeleden ibaretti. Güneye doğru bir iki mil daha ilerleyip, Brendibadesi Köprüsü'nden gelen büyük yolu çabuk çabuk geçtiler; Artık Took diyar ındaydılar; güney doğuya doğru dönerek Yeşil Tepe Yurdu'na yöneldiler, tik yokuşları tırmanmaya başlarken dönüp arkalarına baktılar; Hobbitköy ışıklarının uzakta, latif Su vadisinde göz kırptığını görebiliyorlardı. Çok geçmeden bu görüntü kararan arazinin kıvrımları arasında yokoldu, gri göleti yanındaki Subaşı da birazdan onu izledi. Son çiftliğin ışıklan da iyice geride, ağaçların arkasında kalınca, Frodo dönüp elini sallayarak veda etti.

"Acaba bir daha bu vadiye hiç bakabilecek miyim," diye mırıldandı.

Aşağı yukarı üç saat kadar yürüdükten sonra, mola verip dinlendiler. Gece berrak, serin ve yıldızlıydı, fakat dumana benzeyen sis örtüleri derelerden ve derin çayırlardan yükselerek tepenin yanlarından tırmanıyordu. Başlarının üzerinde, hafif rüzgârda salınan yan çıplak huş ağaçları, solgun göğün önünde siyah bir ağ gibiydi. Çok sade bir yemek yediler (hobbitlere göre) ve tekrar yollarına devam ettiler. Kısa bir süre sonra, dolana dolana, tınmana ine, önünde uzanan karanlıkta solup giden dar bir yola vurdular: Ormansaray'a, Kütük'e ve Erşehir Şat'ına giden yol. Su Vadisi'ndeki ana yoldan tırmanarak uzaklaşıyor, Yeşil Tepeler'in eteklerinden Doğudirhem'in ücra bir köşesi olan Ormanlık Uç'a doğru dolanıyordu.

Bir süre sonra, kuru dallarını gecenin içinde hışırdatan yüksek ağaçlar arasından geçen derin bir patikaya daldılar. Çok karanlıktı, îlk başta kâh konuştular, kâh artık meraklı kulaklardan uzaklaşmış oldukları için birlikte ezgiler mırıldandılar. Sonra sessizce yürümeye devam ettiler; derken Pippin geri kalmaya başladı. Sonunda, dik bir yokuşu tırmanırlarken durdu ve esnedi.

"Çok uykum geldi," dedi, "yakında yola yığılıp kalacağım. Ayakta mı uyuyacaksınız siz? Neredeyse geceyarısı oldu."

"Karanlıkta yürümeyi sevdiğini zannediyordum," dedi Frodo. "Ama çok acelemiz yok. Merry bizi öbür gün herhangi bir saatte bekliyor; yani daha neredeyse iki günümüz var demektir, ilk uygun yerde dururuz."

"Rüzgâr Batı'dan esiyor," dedi Sam. "Eğer bu tepenin öbür yamacına geçersek pek güzel korunaklı ve rahat bir yer bulabiliriz beyim. Yanlış hatırlamıyorsam ilerde kuru bir köknarlık olacak." Sam Hobbitköy'ün yirmi mil civarını iyi tanırdı, ama bütün coğrafya bilgisinin sının da buydu.

Tepeyi aşar aşmaz köknar ağaçları öbeğine denk geldiler. Yoldan ayrılıp ağaçların reçine kokulu derin karanlığına girdiler ve ateş yakmak için kuru dal ve kozalak topladılar. Çok geçmeden, ulu bir köknar ağacının dibinde çıtırdıyan neşeli bir ateşleri olmuştu bile; başlan önlerine düşmeye başlayıncaya kadar ateşin etrafında oyalandılar. Sonra pelerin ve battaniyelerine sarınıp ulu ağacın köklerinin birer köşesine kıvrıldılar ve kısa bir sürede uykuya daldılar. Gözcü bırakmamışlardı; Frodo bile henüz bir tehlike beklemiyordu, çünkü hâlâ Shire'ın göbeğindeydiler. Ateş söndüğünde bir iki yaratık gelip onlara baktı. Kendi işi peşinde ormandan geçmekte olan bir tilki birkaç dakikalığına durup kokladı.

"Hobbitler!" diye düşündü. "Bakalım daha neler göreceğiz? Bu memlekette garip şeyler olduğunu duymuştum, fakat bir hobbitin açık havada, ağaç altında uyuduğu az görülür doğrusu. Üç tane birden! Bunun arkasında muazzam derecede tuhaf bir şey olmalı." Oldukça haklıydı fakat hikâyenin gerisini hiçbir zaman öğrenemedi.

Sabah soluk ve ıslak bir biçimde geldi. Önce Frodo uyanıp ağacın kökünün sırtında bir delik oyduğunu, boynunun da tutulduğunu fark etti. "Zevk için yürümekmiş! Neden arabayla gitmedim ki?" diye düşündü, her yolculuğun başında yaptığı gibi. "Üstelik bütün o güzelim kuş tüyü yataklarım da Torbaköylü Bagginsler'e satıldı! Bu ağaç kökleri onlara daha çok yakışırdı." Gerindi. "Kalkın bakalım hobbitler!" diye seslendi. "Güzel bir sabah."

"Neresi güzelmiş bunun?" dedi Pippin tek gözüyle battaniyesinin kenarından bakarak. "Sam! Saat dokuz buçukta kahvaltı hazır olsun! Banyo suyunu ısıttın mı?"

Sam, şiş gözlerle yerinden sıçradı. "Hayır beyim, hazırlamadım beyim!" dedi.

Frodo Pippin'in üzerindeki battaniyeye asılıp onu yuvarladıktan sonra ağaçlığın kenarına doğru yürüdü. Güneş uzakta, doğuda, dünya üzerinde kalın bir tabaka halinde uzanan sisin içinden kıpkızıl yükselmekteydi. Al ile altın rengi vurmuş sonbahar ağaçları, kökleri yokmuş da gölgeli bir denizde yelken açmış gibiydiler. Frodo'nun biraz altında, sol tarafta, yol dik bir açıyla bir çukura doğru iniyor ve gözden kayboluyordu.

Geri döndüğünde Sam ile Pippin ateşi yakmışlardı. "Su!" diye bağırdı Pippin. "Su nerede?"

"Suyu cebimde taşıyacak değilim ya," dedi Frodo. "Su aramaya gittiğini düşünmüştük," dedi yiyecekleri ve kap kaçağı yerleştirmekle meşgul olan Pippin. "Şimdi gidip bulsan iyi olur." "Sen de gel madem," dedi Frodo, "su şişelerim de getiriver." Tepenin eteğinde bir dere vardı. Şişelerini ve minik kamp çaydanlığını, suyun gri bir taş çıkıntısından birkaç metre aşağı döküldüğü küçük bir çağlayandan doldurdular. Şu buz gibiydi; ellerini ve yüzlerini yıkarlarken öfleyip pöflediler.

Kahvaltıları bitip çantalar tekrar toplandığında saat onu geçiyordu; gün açılıp, ısınmaya başlamıştı. Yokuştan aşağı indiler; dereyi, yolun altından aktığı bir yerden geçtiler ve bir sonraki yokuşa tırmandılar, sonra bir tepeyi daha tırmanıp indiler; sonuçta pelerinleri, battaniyeleri, su, yiyecek ve diğer eşyalan onlara ağır bir yük gibi gelmeye başladı.

O gün yapacakları yürüyüş hem sıcak, hem de yorucu olacağa benziyordu. Ne var ki, birkaç mil sonra yol bir inip bir çıkmaktan vazgeçti: Yorgun zigzaklar çizerek dik bir uçurumun tepesine kadar çıktı ve oradan son kez aşağı inmeye hazırlandı. Önlerinde, uzakta kahverengi bir ormanın pusu içinde eriyen küçük ağaç kümeleriyle lekelenmiş daha alçak araziler uzanıyordu. Ormanlık Uç üzerinden Brendibadesi Nehri'ne doğru bakmaktaydılar. Yol önlerinde ip gibi kıvrılıp gidiyordu.

"Yol sonsuza kadar gider," dedi Pippin; "ama ben dinlenmeden gidemeyeceğim. Tam öğlen yemeği zamanı." Yolun uçurum tarafına oturdu ve uzağa, gerisinde Nehrin ve bütün yaşamını geçirmiş olduğu Shire'ın sonunun uzandığı doğudaki pusa baktı. Sam yanında, ayaktaydı. Yuvarlak

gözleri faltaşı gibi açılmıştı çünkü şimdiye kadar hiç görmediği topraklardan yeni bir ufka doğru bakıyordu.

"O ormanlarda elfler var mı?" diye sordu.

"Benim duyduğum kadarıyla hayır," dedi Pippin. Frodo sessizdi, O da, daha önce hiç görmemişçesine gözleriyle yolu izleyerek doğuya bakıyordu. Birdenbire, yüksek sesle ama sanki kendi kendine konuşurmuş gibi yavaşça, kelimeler döküldü dudağından:

Yol hiç bitmez, uzar gider

Başladığı kapıdan

Az gittik uz gittik ama

Gücüm yettikçe yola devam

Bacaklarım yorulsa da

Sürürüm varana dek anayola

Yollarla işler birleşir orada

Bilmem yolculuk sonra ne yana

"Bu biraz Bilbo'nun şiirlerine benziyor," dedi Pippin. "Yoksa senin uydurmalarından mı? Pek de moral veriyor sayılmaz."

"Bilmiyorum," dedi Frodo. "Öyle, bir anda geldi işte, sanki kendim uyduruyormuşum gibi; ama belki de vaktiyle işittiğim bir şeydir. Gerçekten de, gitmeden önce son yıllarındaki Bilbo'yu hatırlatıyor bana. Sadece tek bir Yol olduğunu söylerdi sık sık; büyük bir nehir gibiydi bu Yol: Her kapı eşiği onun kaynaklan, her patika da kollanydı. 'Kapıdan çıkmak tehlikeli iştir Frodo,' derdi. 'Yola adımını atarsın ve eğer ayağını sağlam tutmazsan nereye sürükleneceğin belli olmaz.

Farkında mısın, bu Kuyutorman'ın içinden geçen patikanın ta kendisi, ve fırsat verirsen seni alıp Yalnız Dağ'a veya daha uzak ve kötü yerlere de götürebilir.' Çıkın Çıkmazı'nın ön kapısındaki patikada söylerdi bunları, özellikle de uzun bir yürüyüşten döndüğü zamanlar."

"Vallahi, en azından bir saatliğine, yol beni hiçbir yerlere sürükleyip götüremez," dedi Pippin, çantasının bağlarını çözerken. Diğerleri de onu

kendilerine örnek aldılar, çantalarını bayıra yaslayıp bacaklarım yola doğru salladılar. Biraz dinlendikten sonra güzel bir öğlen yemeği yiyip, biraz daha dinlendiler.

Onlar tepeden inmeye koyulduklarında güneş de alçalmaya başlamıştı, çevrelerindeki arazi öğleden sonranın ışığıyla aydınlanıyordu. Bu ana kadar, yolda daha bir kişiye bile rast gelmemişlerdi. Bu yol yük arabalarına uygun sayılamayacağından pek kullanılmazdı ve zaten Ormanlık Uç'a da pek gelip giden olmazdı. Bir saat kadar daha yürümüşlerdi ki, Sam durup etrafa kulak kabarttı. Artık düzlükteydiler ve yol o kadar dolanıp kıvrıldıktan sonra önlerinde, yaklaşmakta olan ormanları haber veren tek tuk yüksek ağaçların bulunduğu otluk bir arazinin ortasından dosdoğru uzanıyordu.

"Arkamızdaki yoldan gelen bir midilli veya at sesi duyuyorum," dedi Sam.

Arkalarına baktılar ama yolun dönemeci uzağı görmelerine engel oluyordu. "Acaba arkamızdan gelen Gandalf mı?" dedi Frodo; ama daha bunu söylerken böyle olmadığını hissetti ve aniden kendini atlıdan saklama isteği geldi içinden.

"Pek önemli olmayabilir," dedi özür dilercesine, "ama yol üzerinde görülmek istemiyorum kimse görmese, en iyisi. Yaptıklarımın dikkat çekip konuşulmasından bıktım. Hem eğer gelen Gandalf ise," diye ekledi yeni bir fikirle, "bu kadar geç kaldığı için onu korkutuveririz. Hadi saklanalım!"

Diğer ikisi sola, yoldan çok uzak olmayan bir çukura koştular çarçabuk. Orada yere kapandılar. Frodo bir an tereddüt etti: Merak duygusu ya da başka bir duygu, saklanmak için duyduğu istek ile çarpışıyordu. Nal sesleri yaklaşmaktaydı. Son anda, gölgesi yolu kaplayan bir ağacın arkasında kalan bir küme uzun otun arasına dalıverdi. Sonra başını kaldırıp, kocaman köklerin birinin ardından dikkatle yola baktı.

Dönemeçten siyah bir at, bir hobbit midillisi değil, kocaman bir at çıkageldi; atta, eğerin üzerinde çömelmiş gibi duran, sadece üzengiler üzerindeki çizmeleri görünecek şekilde kocaman kara bir pelerine sarınmış, kukuletasını başına çekmiş iri yarı bir adam oturmaktaydı; yüzü gölgede kalıyor ve seçilmiyordu.

Ağacın olduğu yere, Frodo'yla bir hizaya gelince, at durdu. Süvari silueti, sanki etrafı dinlercesine başı önüne eğik, kıpırdamadan oturdu. Kukuletanın içinden, sanki birisi çok hafif bir kokuyu yakalamaya çalışıyormuş gibi bir burun çekme sesi geliyordu; süvarinin başı da yolun bir o tarafına, bir bu tarafına dönmekteydi.

Frodo'nun üzerine aniden akla sığmaz bir ortaya çıkarılma korkusu geldi ve Yüzük'ünü düşündü. Nefes almaya bile cesaret edemiyordu, ama onu cebinden çıkarma arzusu o kadar kuvvetlendi ki yavaş yavaş eli hareket etti. Yüzük'ü parmağına bir geçirse emniyette olacağını hissediyordu. Gandalfın nasihati anlamsızdı. Bilbo Yüzük'ü kullanmıştı. "Hem, hâlâ Shire'dayım," diye düşündü ve eli Yüzük'ün asılı durduğu zincire değdi. Tam o anda sürücü yerinde doğruldu, dizginleri silkti. At önce yavaş adımlarla, sonra hızlı bir tırısla, yoluna devam etti.

Frodo yolun kenarına kadar sürünüp, uzakta küçülünceye kadar atlıyı gözledi. Pek emin olamıyordu ama sanki, at tam gözden kaybolmadan önce aniden dönerek sağ taraftaki ağaçların içine girmişti.

"Eh, işte ben buna tuhaf derim, hatta ürkütücü," diye kendi kendine söylenerek arkadaşlarının yanına gitti Frodo. Pippin ile Sam otların arasından kafalarını bile kaldırmamış ve hiçbir şey görmemişlerdi; Frodo atlıyı ve garip hareketlerini onlara da anlattı.

"Nedenini açıklayamıyorum ama sanki beni arıyor, beni bulmak için havayı kokluyor gibi geldi bana; ayrıca beni bulmaması gerektiğini iliklerime kadar hissettim. Daha önce Shire'da böyle bir şey ne görmüştüm, ne de hissetmiştim."

"İyi de, Büyük Ahali'den birinin bizimle ne işi olabilir?" dedi Pippin. "Ayrıca dünyanın bu yöresinde işi ne?"

"Etrafta bazı insanlar var," dedi Frodo. "Güneydirhem'de Büyük Ahali bir takım olaylar çıkarmıştı yanılmıyorsam. Fakat bu atlı gibi birini hiç duymamıştım. Nereden geliyor acaba?"

"Affınıza sığınarak," diye söze karıştı Sam aniden. "Onun nereden geldiğini biliyorum. Hobbitköy'den geliyor buraya bu kara atlı, tabii eğer birden fazla atlı yoksa. Ve nereye gittiğini de biliyorum."

"Ne demek istiyorsun," dedi Frodo sertçe, ona şaşkınlık içersinde bakarak. "Neden daha önce konuşmadın?"

"Şimdi hatırladım beyim. Şöyle olduydu: Dün akşam, anahtarı bizim oyuğa götürdüğümde babam şöyle dediydi: Bak hele Sam!, dediydi. Bu sabah Bay Frodo'ylan gittin zannediyordum. Çıkın Çıkmazı'ndan Bay,Baggins'i soran yabancı bir herif geldiydi, daha şimdi gitti. Onu Erşehir'e yolladım. Adamın halini pek beğendim de sayılmaz hani. Bay Baggins'in bütün bütün taşındığını duyunca felaket şekilde bozuldu. Bana tısladı, bayağı tısladı. Tüylerim diken diken oldu. Nasıl bir adamdı, dediydim ben Babalık'a. Bilmiyorum, dediydi bana; ama hobbit değildi. Uzun boylu ve kara gibi bir şeydi, üzerime üzerime geliyordu. Yabancı yerlerden gelen Büyük Ahali'den biriydi galibam. Bir tuhaf konuşuyordu.

"Siz bekliyorsunuz diye, kalıp danasını dinleyemedim beyim; hem ben şahsen pek önem vermediydim. Babalık artık yaşlanmaya başladı, gözleri de pek iyi değil, hem bu adam Tepe'ye tırmanıp Babalık'ı bizim Sıraoyuklar'ın sonunda hava alırken bulduğunda hava da enikonu kararmıştı herhalde. Elverir ki o yahut ben bir ziyanlık yapmamışızdır beyim."

"Babalık'ı zaten suçlayamayız," dedi Frodo. "Aslında ben de beni soruşturduğu belli olan bir yabancıyla konuştuğunu duydum, neredeyse gidip konuştuğunun kim olduğunu da soracaktım. Keşke sorsaydrnı, ya da keşke sen bana daha önce anlatmış olsaydın. O zaman yolda daha dikkatli olabilirdim."

"Yine de, bu atlı ile Babalık'ın yabancısı arasında bir bağ olmayabilir," dedi Pippin. "Hobbitköy'den yeterince gizli çıktık, ayrıca bizi nasıl takip edebileceğini de anlamış değilim."

"Peki ya o havayı koklama işine ne dersiniz beyim?" dedi Sam. "Sonra Babalık, adamın kara biri olduğunu söyledi."

"Keşke Gandalf ı bekleseydim," diye mırıldandı Frodo. "Ama belki de o zaman işleri daha da karıştırmış olurdum."

"O halde sen bu atlı hakkında ya bir şeyler biliyorsun, ya da tahmin ediyorsun," dedi mırıltı halindeki sözleri yakalayan Pippin. "Bilmiyorum ve tahmin de etmek istemiyorum," dedi Frodo. "Pekâlâ kuzen Frodo! Eğer gizemli bir hava takınmak istiyorsan şimdilik sırrını kendine saklayabilirsin.

Bu arada biz ne yapacağız? Ben bir lokma bir şey yiyip, bir yudum içmek isterim şahsen ama her nedense buradan bir an önce uzaklaşmamız gerektiğini düşünüyorum.

Görünmez burnuyla havayı koklayan atlı muhabbetiniz keyfimi kaçırdı."

"Evet, galiba hemen harekete geçmeliyiz," dedi Frodo; "fakat yoldan değil bakarsın o atlı yine gelir, veya başka bir tanesi onu izliyordur. Bugün epey bir yol katetmemiz lazım. Erdiyan'na hâlâ çok yol var."

Tekrar yola koyulduklarında, ağaçların otlar üzerindeki gölgeleri uzun ve inceydi. Artık yolun solundan, bir. taş atımı mesafeden ilerliyor, mümkün olduğunca yoldan görünmemeye çalışıyorlardı. Fakat bu durum işlerini zorlaştırmıştı; çünkü otlar sık ve düğüm düğümdü, zemin gayri muntazamdı ve ağaçlar da giderek öbeklenmekteydi.

Güneş arkalarındaki dağlarda kıpkızıl batıp akşam çökmeye başlarken, nicedir dümdüz gittiği büyük düzlüğün sonunda, tekrar yola döndüler. Tam o noktada yol sola dönüyor ve Yale ovalarına inerek Kütük'e devam ediyordu; fakat bir patika da yoldan sağa doğru ayrılıp yaşlı bir meşe ormanından dolanarak Ormansaray'a ulaşıyordu. "Bizim yolumuz bu," dedi Frodo.

Yol ayrımını çok geçmeden, koca gövdeli bir ağaca vardılar: Ağaç hâlâ canlıydı, çoktan kırılıp kopmuş kollarının yerine filizlenen küçük dallarında yapraklar vardı; ama gövdesinin içi boştu ve yolun aksi yönündeki bir çatlaktan içindeki kovuğa girilebiliyordu. Hobbitler emekleyerek içeri girdiler, kuru yapraklarla çürümüş ağaçtan oluşan zemine oturdular. Yavaş sesle konuşarak ve zaman zaman da etrafa kulak kabartarak dinlenip, hafif bir yemek yediler.

Tekrar patikaya çıktıklarında etraf alacakaranlık olmuştu. Batı rüzgârı dalların arasında iç çekiyordu. Yapraklar fısıldaşmaktaydı. Birazdan yol, sakin ama aralıksız bir tempoyla akşam karanlığına gömülmeye başladı. Önlerinde, kararmakta olan Doğu'da, ağaçların üzerinden bir yıldız belirdi. Morallerini yüksek tutabilmek için yan yana ve uygun adım yürüyorlardı. Bir süre sonra yıldızlar daha da yoğunlaşıp daha bir parladıkça, üzerlerindeki huzursuzluktan kurtuldular ve artık nal sesleri beklemekten vazgeçtiler. Alçak sesle şarkı mırıldanmaya başladılar; hobbitlerin âdetidir

bu, yürüyüşlerde, özellikle de gece eve doğru yaklaşırken, bir şarkı tuttururlar. Çoğu hobbit akşam yemeği veya yatma şarkısı söyler; ama bu hobbitler (gerçi içinde, elbette ki, hem akşam yemeği hem de uyku bahsi geçen) bir yürüyüş şarkısı mırıldanıyordu. Sözlerini Bilbo Baggins yazıp dağlar kadar eski bir melodiye oturtmuştu ve Su Vadisi'ndeki patikalarda yürüyüp

Maccra'dan söz ederlerken Frodo'ya öğretmişti.

Ateş al al yanar ocakta, Döşek serili damın altında; Ama yorulmadık daha Köşeyi dönünce belki bir ağaç Dimdik duran bir taş ya da Kimse görmez bizden başka.

Ağaç, çiçek, ot ve yaprak,

Geçsin bırak! Geçsin bırak!

Dağlar, sular, altında göğün

Geç yanlarından! Geç yanlarından!

Köşeyi dönünce bekler mi bizi

Yeni bir yol ya da bir kapı, gizli

Ve şimdi bakmadan geçip gitsek de

Olur ya, yarın yine geliriz bu yöne

Yüzümüz Ay'a veya Güneş 'e çevrili

O gizli yolu bulabiliriz belki.

Elma, diken, ceviz, çakal eriği Bırak gitsin! Bırak gitsin!

Kum, taş, göl ve dere Selametle! Selametle!

Evimiz arkada, önümüzde dünya,

Yürünecek ne çok yol var daha,

Gecenin kıyısına doğru, gölgeler içinden

Tüm yıldızlar yanana dek yen iden.

Sonra ardımızda dünya, önümüzde evimiz,

Dolaşıp yine evimize, yatağımıza döneceğiz.

Sis, alacakaranlık, bulut ve gölge

Solacak ileride! Solacak ileride!

Et, ekmek, ateş ve lamba

Sonra yatağa! Sonra yatağa

Şarkı bitti. "Şimdi yatağa! Şimdi yatağa!" diye, tiz bir sesle son mısrayı tekrarladı Pippin.

"Şşt!" dedi Frodo. "Galiba yeniden nal sesleri duyuyorum."

Bir anda durup, ağaç gölgeleri kadar sessiz bir şekilde etrafa kulak kabarttılar. Yolda bir nal sesi vardı, epey geriden geliyor fakat rüzgâr yönünde olduğu için ağır ağır yaklaştığı net olarak duyuluyordu. Çarçabuk ve sessizce yoldan ayrılıp meşe ağaçlarının altındaki daha koyu gölgelere daldılar.

"Pek fazla uzaklaşmayalım!" dedi Frodo. "Görünmek istemiyorum ama gene bir Kara Süvari olup olmadığını görebileyim."

"Pekâlâ!" dedi Pippin. "Ama o havayı koklama meselesini unutma!"

Nal sesleri yaklaştı. Saklanmak için ağaçların altındaki genel karanlıktan daha iyi bir yer aramaya vakitleri yoktu; Sam ve Pippin kalın bir ağaç gövdesinin arkasına çömelirken, Frodo yola doğru birkaç metre geri süründü. Yol ormanın içinde zayıflayan bir ışık çizgisiydi, gri ve solgundu. Üzerindeki renksiz gökyüzü yıldızlarla ışıl ısıldı, ama ay yoktu.

Nal tıkırtısı durdu. Dikkatle gözleyen Frodo, iki ağaç arasındaki nispeten aydınlık boşluktan kara bir şeyin geçtiğini ve sonra durduğunu gördü. Kara bir at siluetine benziyordu bu, önünde de daha küçük kara bir gölge vardı. Kara gölge yoldan ayrıldıkları noktaya yakın bir yerde durmuştu, sağa sola sallanıyordu. Frodo'ya biri burnunu çekiyormuş gibi geldi. Gölge yere eğildi ve sonra ona doğru emeklemeye başladı.

Bir kez daha Yüzük'ü parmağına geçirme arzusu düştü Frodo'nun içine; ama bu kez, daha da kuvvetliydi bu arzu. O kadar kuvvetliydi ki, daha ne yaptığını anlayamadan eli cebine girmiş, yüzüğü aramaya başlamıştı bile. Fakat tam o anda, kahkaha ile karışık şarkı sesi gibi sesler duyuldu.

Yıldızların aydınlattığı havada berrak sesler yükselip alçaldı. Kara gölge doğrularak geriledi. Gölgelerle örtülü atına tırmandı ve yolun karşı tarafındaki karanlığa karışıp kayboldu. Frodo tekrar nefes almaya başladı.

"Elfler!" diye haykırdı Sam boğuk bir fısıltıyla. "Elfler beyim!" Eğer onu tutmasalar, ağaçlardan fırlayıp seslere doğru atılacaktı.

"Evet, elfler," dedi Frodo. "Bazen onlara Ormanlık Uç'ta rastlanabiliyor. Shire'da yaşamıyorlar ama ilkbahar ve sonbaharda Kule Dağlar'ın gerisindeki topraklarından çıkıp buralara kadar geliyorlar. Hem de, iyi ki geliyorlar! Siz görmediniz ama, o Kara Süvari tam burada durmuştu ve şarkı başladığı sırada bize doğru emekliyordu. Sesleri duyar duymaz sıvışıp gitti."

"Peki ya elfler?" dedi, atlı hakkında kendini üzemeyecek kadar heyecanlanmış olan Sam. "Gidip onları göremez miyiz?"

"Dinle bak! Bu tarafa doğru geliyorlar," dedi Frodo. "Bütün yapacağımız beklemek."

Şarkı sesi gitgide yaklaştı. Şimdi tek, berrak bir ses diğer seslerin önüne çıkmıştı. Frodo'nun çok az bildiği, diğerlerininse hiç bilmediği latif elf lisanında söylüyordu şarkıyı. Yine de, ezgi ile karışan sesler, düşüncelerinde ancak birazını anlayabildikleri kelimeler halinde biçim alıyordu adeta. Frodo'nun duyduğu şekliyle, şarkı şöyleydi:

Kar beyazı! Kar beyaz!

Ey berrak Hanım!

Ey Batı Denizleri'nin ardındaki Ece

Burada dolanan bizlere Işıksın sen

Burada, örülmüş ağaçlar içinde.

Gilthoniel! Ey Elbereth!

Gözlerin ne parlak, nefesin berrak!

Kar beyazı! Kar beyazı! Şarkımız sana

Uzak bir diyardan Deniz 'in ardına.

Yıldızlar onun ışıyan elleriyle

Ekilmişti Güneşsiz Yıl'da

Parlak ve berrak şimdi rüzgârlı kırlarda

Gümüş rengi tomurcuklarının altında

Ey Elbereth! Gilthoniel!

Unutmadık seni biz buradakiler

Yıldızların Batı Denizi'nde parlarken

Ağaçlar altındaki bu uzak ülkede yaşayan bizler

Şarkı bitti. "Bunlar Yüksek Elfler! Elbereth'in adını anıyorlar!" dedi Frodo hayretler içersinde. "Bu en kutlu halk Shire'da hemen hemen hiç görülmezdi. Engin Deniz'in doğusunda, Orta Dünya'da pek azı kalmıştır artık. Bu gerçekten çok tuhaf bir tesadüf!"

Hobbitler yol kenarına, gölgeye oturdular. Birazdan, yolda vadiye doğru ilerleyen elfler göründü. Yavaş yavaş geçiyorlardı, hobbitler saçlarında ve gözlerinde oynaşan yıldız ışıklarım görebiliyordu. Işık taşımıyorlardı, fakat onlar yürüdükçe ayaklarının dibine sanki yükselmeden önce dağların kıyısından görünen ay ışığına benzer hafif ve titrek bir ışık düşer gibiydi. Artık sessizdiler ve sonuncu elf tam geçerken döndü, hobbitlere bakarak güldü.

"Selam Frodo!" diye seslendi. "Geç saatlere kadar dışarda kalmışsınız. Yoksa yolunuzu mu kaybettiniz?" Sonra yüksek sesle diğerlerini çağırdı ve tüm yoldaşları durup hobbitlerin etrafında toplandı.

"Bu gerçekten de harika!" dediler. "Gece yansında, ormanda üç hobbit! Bilbo gittiğinden beri böyle bir şeye rast gelmemiştik. Bunun anlamı nedir ki?"

"Kutlu halk," dedi Frodo, "bunun anlamı, sadece sizin gittiğiniz yöne doğru gidiyor olmamızdan ibaret. Yıldızların altında yürümekten hoşlanırım. Ama sizin arkadaşlığınızı da oanı gönülden isterim."

"Lâkin bize başka arkadaş lazım gelmez, hem hobbitler çok sıkıcıdır," diye güldüler. "Sonra sizinle aynı yöne doğru gittiğimizi ne biliyorsunuz, bizim nereye gittiğimizi bilmiyorsunuz ki?"

"Ya siz benim ismimi nereden biliyorsunuz?" diye sordu Frodo karşılık olarak.

"Biz çok şey biliriz," dediler. "Seni daha önce kaç kez Bilbo'nun yanında görmüştük, sen bizi görmemiş olsan da." "Kimsiniz, lordunuz kim?" diye sordu Frodo. "Ben Gildor'um" diye cevap verdi başkanları, onu ilk selamlayan elf. "Finrod Hanedanı'ndan Gildor İnglorion. Bizler Sürgünler'iz, akrabalarımızın çoğu çoktan terki diyar eyledi; biz de Engin Deniz üzerinden geri dönmezden önce burada bir vakit oyalanıyoruz artık sadece. Fakat kandaşlarımızın bir kısmı hâlâ Ayrıkvadi'de huzur içinde ikamettedir. Haydi Frodo, bize neler olduğunu anlatın artık. Çünkü görüyoruz ki, üzerinizde bir korku gölgesi mevcut."

"Ey Arif Kişiler!" diye söze karıştı Pippin sabırsızlıkla. "Bize Kara Sûvariler'den söz edin!"

"Kara Süvariler mi?" dediler alçak seslerle. "Kara Süvariler'i neden soruyorsunuz?"

"Çünkü bugün iki tane Kara Süvari çıktı karşımıza, ya da bir tanesi iki kere çıktı," dedi Pippin; "daha biraz önce, siz yaklaşınca sıvışıp kaçtı."

Elfler hemen cevap vermedi, kendi dillerinde alçak sesle bir şeyler konuştular. Sonunda Gildor hobbitlere döndü. "Bu konuyu burada konuşmayacağız," dedi. "Fikrimizce en iyisi, şimdi bizimle gelmeniz.

Âdetimiz değildir, ama bu seferlik sizi kendi yolumuzdan götüreceğiz ve eğer kabul ederseniz bu gece bize misafir olacaksınız."

"Ey Kutlu Halk! Bu umutlarımın da ötesinde bir talih," dedi Pippin. Şam'ın dili tutulmuştu. "Size gerçekten teşekkür ederim Gildor İngloron," dedi Frodo eğilerek. "Elen süa lûmenri omentielvo, karşılaştığımız saatin üstünde bir yıldız parlıyor," diye de ekledi Yüksek Elf dilinde.

"Dikkatli olunuz dostlarım!" diye haykırdı Gildor gülerek. "Gizli şeyler konuşmayınız! Aramızda bir Kadim Dil ustası var. Bilbo iyi bir hocaymış. Selam Elf Dostu!" dedi Frodo'ya eğilerek.

"Dostlarınla gelip bizlere katıl! En iyisi ortamızda yürüyün ki, yoldan çıkmayasınız. Mola vakti gelinceye kadar yorgun düşebilirsiniz." "Neden? Nereye gidiyorsunuz?" diye sordu Frodo. "Bu gecelik, Ormansaray'ın yukarısındaki ormanlık tepelere gidiyoruz. Uzakçadır, ama yolun sonunda dinlenirsiniz, hem yarınki yolunuz da kısalmış olur."

Yine sessizlik içinde yürüyüşe geçip, gölgeler ve soluk ışıklar gibi ilerlediler: Çünkü elfler de istedikleri zaman (hobbitlerden bile) sessiz ve çıtırtısız yürüyebilirdi. Kısa bir süre sonra Pippin'in uykusu geldi ve bir iki kere sendeledi; fakat her seferinde yanında bulunan uzun boylu bir elf kolunu uzatarak düşmesini engelledi. Sam Frodo'nun yanında, yüzünde yan korku yan hayret dolu bir mutlulukla sanki bir rüyadaymış gibi yürümekteydi.

Her iki yanlarında orman sıklaştı; ağaçlar artık daha genç ve daha birbirine yakındı; yol aşağıya, tepelerin arasındaki bir kıvrıma doğru indikçe, yolun her iki tarafında yükselen yamaçlarda bir sürü sık fındık çalılıkları belirmeye başladı. Sonunda elfler yoldan ayrıldılar. Sağ taraftaki çalıların ardında, neredeyse hiç seçilemeyen yeşil bir gezinti yolu gizliydi; ağaçlıklı tepelerden dolanıp, nehir vadisinin ovalarına doğru eğilmiş bir sırta kadar ulaşan bu yolu izlediler, Birdenbire ağaçların gölgesinden çıktılar; önlerinde, gecenin altında kurşuni renge bürünmüş geniş bir çimenlik uzanıyordu. Orman bu çimenliği üç yandan sıkıştırmaktaydı; ama doğu tarafında zemin aşağı doğru dimdik iniyor ve yamacın dibinde yetişen karaağaçların tepeleri ayaklarının altında kalıyordu, ileride, ovalar yıldızların altında loş ve dümdüzdü. Biraz daha yakında, Ormansaray köyünde birkaç ışık göz kırpıyordu. Elfler otların üzerine oturup, hafif seslerle kendi aralarında konuşmaya başladılar; artık hobbitlerle ilgilenmiyor gibiydiler. Frodo ile arkadaş lan pelerinleri ve battaniyelerine sarındılar; üzerlerine uyku çöktü. Gece ilerledi, vadideki ışıklar söndü. Yeşil bir tümseği kendine yastık yapan Pippin uyuyakaldı.

Ta Doğu'da, yükseklerde, Remmirath yani Ağ Yıldızları salınmaktaydı; ateşten bir mücevher gibi parlayan al renkli Borgil, yavaş yavaş pusun üzerine yükseldi. Derken, belli belirsiz bir esintiyle pus tıpkı bir peçe gibi kalktı ve dünyanın kıyısından tırmanan Göklerin Kılıçeri, yani parlak

kemerli Menelvagor, oracıkta beliriverdi. Elfler hep bir ağızdan bir şarkıya başladılar. Ağaçların altında aniden kızıl ışıklı bir ateş harladı.

"Haydi!" diye seslendi elfler hobbitlere. "Haydi! Şimdi konuşma ve şenlik zamanı!"

Pippin doğrulup gözlerini ovuşturdu. Ürperdi. "Salonda ateşimiz, acıkmış konuklar için de yiyeceklerimiz var," dedi elflerden biri önünde durarak.

Çimenliğin güney ucunda bir açıklık vardı. Yeşil zemin oradan ormana doğru giriyor ve ağaç dallarının çatısını oluşturduğu, salon gibi geniş bir alan meydana getiriyordu. Ağaçların iri gövdeleri, her iki yanda, sütunlar gibi yükselmekteydi. Tam ortada bir odun ateşi alev alev yanıyor, ağaç sütunlarının üzerinde altın ve gümüş ışıklı meşaleler muntazaman parlıyordu. Elfler ateşin etrafında çimlerin ya da kesilmiş eski ağaçlardan artakalan halkaların üzerine oturmuşlardı. Kimisi ortada dolaşıp kadehleri taşıyor ve içecekleri dolduruyor, diğerleri tepeleme dolu tabak çanakların içinde yiyecekler getiriyordu.

"Soframız fakir," dediler hobbitlere; "çünkü konaklarımızdan uzakta, bu yeşil ormanda gezideyiz. Eğer kendi yerimizde bize konuk olursanız, sizi daha iyi ağırlarız."

"Bence bu en az bir yaşgünü şöleni kadar güzel," dedi Frodo. Pippin sonradan yiyecek ve içecekleri pek hatırlayamadı, çünkü elflerin yüzlerindeki ışık ve o son derece çeşitli, son derece güzel sesler aklını öylesine başından almıştı ki, bir hayal görüyor gibiydi. Fakat açlıktan ölmekte olan birine sunulan beyaz bir francaladan çok daha lezzetli bir ekmek; yabani böğürtlenler kadar tatlı ve meyva bahçelerinde özenle yetiştirilenlerden daha bereketli meyvalar olduğunu hatırlıyordu; bir de, berrak pınarlar kadar serin, yaz akşamüstleri kadar altın renkli, mis kokulu bir içecekle dolu bir bütün kadehi içip bitirmişti.

Sam, o gece, hafızasında yaşamının en önemli olaylarından biri olarak kaldığı halde, neler hissettiğini hiçbir zaman ne kelimelerle anlatabildi ne de kendi kendine net olarak hayalinde canlandırabildi. En fazla şöyle diyebiliyordu: "Yani efendim, öyle elma yetiştirsem bahçıvanın hası sayardım kendimi. Ama asıl içime işleyen şarkılarıydı, bilmem anlatabildim mi."

Frodo oturmuş, zevkle yiyor, içiyor, sohbet ediyordu; fakat aklı daha çok konuşulan sözlerdeydi. Elf lisanını az da olsa biliyordu ve canla başla dinliyordu. Arada sırada kendisine hizmet edenlerle konuşuyor, onlara kendi lisanlarında teşekkür ediyordu. Onlar da ona gülümseyerek, kahkahayla, "Bakınız hele, hobbitler arasında bir cevher! "diyorlardı.

Bir süre sonra Pippin derin bir uykuya daldı; olduğu yerden kaldırıp ağaçlar altındaki bir çardağa götürdüler; orada yumuşak bir yatağa yatırıldı ve bütün gece deliksiz uyudu. Sam beyinin yanından ayrılmayı reddetmişti. Pippin gittiği zaman gelip Frodo'nun ayağının dibine kıvrılıp oturdu, sonunda da burada başı önüne düşüp gözleri kapandı. Frodo, Gildor ile konuşarak geç saatlere kadar uyanık kaldı.

Yeni, eski birçok şeyden söz ettiler ve Frodo Gildor'u Shire'ın dışında kalan uçsuz bucaksız dünyada olanlar hakkında sorguya çekti. Havadisler genellikle acıklı ve uğursuzdu: Yoğunlaşan karanlık, insanlar arasında savaşlar, elflerin kaçışı. En sonunda Frodo, gönlüne en yakın duran soruyu sordu:

"Söyle Gildor, bizden aynlalı beri Bilbo'yu hiç gördün mü?"

Gildor gülümsedi. "Evet," dedi. "iki kere. Bize, tam bu mevkide veda etmişti. Fakat onu bir kere daha gördüm, buradan çok uzaklarda." Bilbo hakkında başka bir şey söylemedi; Frodo da sustu.

"Bana kendinle alakalı soru sormuyor ve pek bir şey anlatmıyorsun Frodo," dedi Gildor. "Fakat ben zaten bir kısmını biliyorum, birazını da çehrenden ve sorularının gerisindeki düşüncelerden okuyabiliyorum. Shire'dan ayrılıyorsun, lâkin aradığın şeyi bulacağından, maksadına ereceğinden, hatta geriye dönebileceğinden şüphen var. Öyle değil mi?"

"Öyle," dedi Frodo; "ama gidişimi sadece Gandalf in ve sadık yardımcım Sam'in bildiğini zannediyordum." Gözlerini indirip, tatlı tatlı horlamakta olan Sam'e baktı.

"Sırrınız bizden Düşman'a ulaşmaz," dedi Gildor.

"Düşman mı?" dedi Frodo. "O halde Shire'dan neden ayrıldığımı biliyorsun."

"Düşman'ın neden senin ardında olduğunu bilmiyorum," diye cevap verdi Gildor; "fakat peşine düşmüş olduğunu sezmekteyim gerçi bu bana tuhaf gelmiyor da değil. Ve seni uyarırım, tehlike şimdi hem önünde, hem arkanda, hem de her iki tarafında."

"Süvarileri mi kastediyorsun? Onların Düşman'ın hizmetkârları olmasından korkmuştum zaten. Nedir bu Kara Süvariler?" "Gandalf sana hiçbir şey anlatmadı mı?" "Bu tür yaratıklar hakkında hiçbir şey anlatmadı." "O halde daha fazlasını söylemek bana düşmez olmaya ki korku seni yolculuğundan alıkoysun. Çünkü bana öyle geliyor ki tam zamanında yola çıkmışsın, tabii o da bir ümit. Artık acele etmen, geri dönmemen ve oyalanmaman lazım gelir; çünkü Shire artık seni koruyamaz. İmaların ve uyanlarından daha çok korkutacak bir bilgiyi hayal bile edemiyorum," diye tepki gösterdi Frodo. "önümdeki tehlikenin varlığını biliyordum elbette; ama tehlikeyle bizim Shire'da karşılaşmayı hiç beklemiyordum. Bir hobbit Su'dan, Nehir'e emniyet içinde gidemeyecek mi yani?"

"Ama burası sizin Shire'ınız değil ki," dedi Gildor. "Hobbitlerden önce burada başkaları yaşamıştı; hobbitler yok olduklarında da başkaları yaşayacak. Etrafınızda uçsuz bucaksız dünya uzanıyor: Kendinizi buraya kapatabilirsiniz, ama dünyayı sonsuza dek dışarıya hapsedemezsiniz."

"Biliyorum yine de hep öyle emniyetli ve bildik bir yer gibi görünürdü ki... Şimdi ne yapabilirim? Ben Shire'ı gizlice terk edip Ayrıkvadi'nin yolunu tutmayı tasarlıyordum; ama daha Erdiyan'na varmadan izime düştüler bile."

"Bana soracak olursan, tasarladığın gibi yap derim," dedi Gildor. "Zannetmem ki Yol senin cesaretini kırsın. Fakat daha açık bir öğüt almak istiyorsan, Gandalfa danışmalısın. Neden kaçtığını bilmiyorum, o yüzden peşindekilerin hangi vasıtalarla üzerine saldıracaklarını da bilemem. Bunları Gandalf in bilmesi icap eder. Herhalde Shire'dan ayrılmazdan önce onu göreceksiniz, değil mi?"

"Umarım. Beni huzursuz eden şeylerden biri de bu ama. Kaç gündür Gandalf ı bekliyordum. En geç iki gece önce Hobbitköy'e gelmiş olacaktı; fakat görünmedi bile. Şimdi ben de ne oldu diye merak içindeyim. Onu bekleşem mi?"

Gildor bir an için sessiz kaldı. "Bu haberi beğenmedim," dedi sonunda. "Gandalf m geç kalması iyiye alamet değil. Fakat ne derler: Büyücülerin işine karışma; ince iş yapar, çabuk kızarlar. Tercih senin: Ya gideceksin, ya bekleyeceksin."

"Aynı zamanda şöyle de derler," diye cevapladı Frodo: Akıl danışmaya elflere gitme; hem evet, hem hayır derler.

"Gerçekten öyle mi derler?" diye güldü Gildor. "Elfler iyice düşünmeden nasihat vermez pek; çünkü nasihat, bir bilgeden bir bilgeye verilecek olsa dahi tehlikeli bir armağandır ve her yol kötüye çıkabilir. Fakat ne bekliyordun ki? Bana kendine dair her şeyi anlatmadın; bu durumda ben senden daha iyi bir seçimi nasıl yapabilirim? Ama bir nasihat istiyorsan, dostluğun hatırı için vereceğim. Bence hemen, hiç oyalanmadan gitmelisin; eğer sen yola çıkıncaya kadar Gandalf hâlâ gelmemişse, bir öğüdüm daha var: Tek başına gitme. Güvenilir ve istekli arkadaşlar al yanına. Doğrusu minnettar olman gerek, çünkü bu nasihatleri gönülden vermiş değilim. Elflerin kendi işleri, kendi kederleri vardır ve hobbitlerin yahut dünya üzerindeki diğer yaratıkların meseleleri pek alakadar etmez bizi. ister tesadüfen olsun ister maksatlı, yolumuz nadiren onların yollarıyla çakışır. Bizim karşılaşmamız sırf tesadüf değil belki; ama maksadı tam olarak bilemediğimden daha fazla bir şey söylemeye çekmiyorum."

"Gerçekten minnettarım," dedi Frodo; "ama bana Kara Süvariler'in ne olduğunu açık açık söylemeni isterdim. Eğer sözünü dinlersem Gandalf ı uzun bir süre göremeyebilirim, bu durumda beni izleyen tehlikenin ne olduğunu bilmem gerekir."

"Onların Düşman'ın hizmetkârları olduğunu bilmen kâfi değil mi?" diye cevapladı Gildor. "Onlardan kaç! Onlarla hiç konuşma! Ölüm demektir onlar. Bana daha fazlasını sorma! Ama içime öyle doğuyor ki, tüm bu mesele sona ermeden evvel sen, Drogo oğlu Frodo, bu uğursuz şeyler hakkında Gildor İnglorion'dan daha çok şey biliyor olacaksın. Elbereth seni korusun!"

"İyi ama cesareti ben nereden bulacağım?" diye sordu Frodo. "Benim esas ihtiyacım olan o."

"Cesaret hiç beklenmedik yerlerden çıkar," dedi Gildor. "Ümidini yitirme! Şimdi uyu! Sabah biz gitmiş olacağız; fakat ülkeden ülkeye haberimizi uçururuz. Gezgin Dostlar sizin yolculuğunuzdan haberdar olur ve iyiliğe kudreti olanlar yardıma hazır bulunur. Ben seni Elf Dostu ilan ediyorum; dilerim yıldızlar yolunun ucunu aydınlatsın! Yabancılardan böylesine hoşnut kaldığımız nadirdir, hem Kadim Lisan'ın kelimelerini dünyadaki diğer gezginlerin ağzından duymak da hoş oluyor."

Daha Gildor konuşmasını bitirirken, Frodo üzerine uyku bastırdığını hissetti. "Artık uyuyayım," dedi; elf onu Pippin'in yanındaki bir çardağa götürdü, Frodo kendisini hemen yatağa atıp derhal rüyasız bir uykuya daldı.

BÖLÜM VI

MANTARLARA ÇIKAN KESTİRME YOL

Sabah Frodo dinlenmiş olarak uyandı. Yere kadar sarkan dallan dantel gibi birbirine örülmüş, canlı ağaçtan bir çardakta yatıyordu; derin, yumuşak ve hoş kokulu yatağı eğrelti otu ve çimenden yapılmıştı. Güneş ağacın hâlâ yeşil kalmış kıpırtılı yapraklan arasından parlamaktaydı. Frodo sıçrayıp kalktı, dışarı çıktı.

Sam ormanın kenarındaki çimlere oturmuştu. Pippin durmuş, gökyüzünü ve havayı inceliyordu. Elflerden iz yoktu.

"Bize meyva, içecek ve ekmek bırakmışlar," dedi Pippin. "Gel de kahvaltını et. Ekmek neredeyse dün geceki kadar leziz. Sana bırakmayacaktım, ama Sam çok ısrar etti."

Frodo, Sam'in yanma oturarak yemeye başladı. "Bugünkü planın ne?" diye sordu Pippin.

"Mümkün olduğu kadar çabuk Erşehir'e yürümek," diye cevap verdi Frodo ve tüm dikkatini yemeğe topladı.

"Sence o Süvariler'den görür müyüz?" diye sordu Pippin neşeyle. Sabah güneşinin altında, onlardan bir tabur görme fikri bile ona pek ürkütücü gelmiyor gibiydi.

"Evet, büyük bir ihtimalle," dedi Frodo, konunun hatırlatılmasından hiç hoşlanmayarak. "Fakat nehri onlara görünmeden geçebilmeyi ümit ediyorum."

"Gildor'dan, onlar hakkında bir şeyler öğrenebildin mi?" "Pek sayılmaz sadece bazı imalar ve bilmeceler," diye cevap verdi Frodo isteksizce.

"Havayı koklamalarıyla ilgili bir şeyler sordun mu?" "O konuyu konuşmadık," dedi Frodo dolu ağzıyla. "Sormalıydın. Eminim ki çok

önemlidir." "Eğer öyleyse, ben de eminim ki Gildor bir açıklama yapmayı reddederdi," dedi Frodo sertçe. "Ama artık beni biraz rahat bırak! Yemek yerken bir dizi soruya cevap vermek istemiyorum. Düşünmek istiyorum!"

"Daha neler!" dedi Pippin. "Kahvaltıda mı?" Yeşilliğin kenarına doğru uzaklaştı.

Bu parlak hatta, ona sorulursa, haince parlak sabah, izlenme korkusunu sürüp atmamıştı Frodo'nun içinden; şimdi Gildor'un sözlerini tartmaktaydı. Pippin'in neşeli sesi geldi kulağına. Yeşil çimen üzerinde koşarak şarkı söylüyordu.

"Hayır! Yapamam!" dedi kendi kendine. "Genç arkadaşlarımı Shire'da benimle birlikte acıkıp yoruluncaya, yemeğin ve yatağın kıymetini bilinceye kadar yürütmek neyse ne. Onları sürgüne, açlık ve yorgunluğun belki de bir çaresinin bulunamayacağı yerlere sürüklemekse apayrı kendileri gelmek isteseler bile. Bu miras sadece bana ait. Sam'i bile almamalıyım belki de." Sam Gamgee'ye baktı ve Sam'in de kendisini seyretmekte olduğunu gördü.

"Eee, Sam!" dedi. "Ne dersin? Shire'ı en kısa zamanda terk ediyorum hatta artık, eğer mümkün olursa Çukurçay'da bir gün bile beklememeye karar verdim."

"Âlâ beyim!"

"Hâlâ benimle gelmeye niyetli misin?"

"Öyle."

"Çok tehlikeli olacak Sam. Daha şimdiden tehlikeli zaten. Büyük bir ihtimalle ikimiz de geri dönemeyeceğiz."

"Eğer siz geri dönmezseniz beyim, ben de dönmem, ona şüphe yok," dedi Sam. "Sakın ola onu bırakma!, dediler bana. Bırakmak mı!, dedim. Hiç niyetim yok. Aya bile tırmansa onunla birlikte gideceğim; hele o Kara Süvariler'in biri onu durdurmaya çalışsın, karşısında Sam Gamgee 'yi bulur, dedim. Onlar da güldü." "Onlar kim; neden söz ediyorsun sen?"

"Elflerden beyim. Dün gece biraz konuştuk; senin gideceğini biliyor gibiydiler, o yüzden ben de inkâr etmeye mahal görmedim. Harika bir halk

şu elfler, beyim! Harika!"

"Öyleler," dedi Frodo. "Artık daha yakından gördüğüne göre, hâlâ seviyor musun onları?"

"Tabir caizse, benim sevmemle sevmememle ölçülecek hali aşmış gitmiş onlar," diye cevap verdi Sam ağır ağır. "Onlar hakkında ne düşündüğüm önemli değil sanki. Benim beklediğimden epey çene farklıydılar hem çok yaşlı, hem çok genç; hem çok neşeli, hem çok mahzundular."

Frodo, Sam'e biraz hayretle, onda meydana gelen bu garip değişikliğin dış görüntüsünde de bir belirtisini görmeyi umarmış gibi baktı. Sesi, o tanıdığını zannettiği Sam Gamgee'nin sesinden başka gibiydi. Fakat oturduğu yerde o bildik Sam Gamgee'den hiç de farklı görünmüyordu, sadece yüzü alışılmadık derecede düşünceliydi.

"Onları görme dileğin daha şimdiden gerçek olduğuna göre, Shire'dan ayrılmaya hâlâ gerek görüyor musun?" diye sordu.

"Evet beyim. Nasıl denir bilemiyorum ama, dün geceden sonra kendimi bir değişik hissediyorum. Sanki ileriyi görür gibiyim bir çeşit. Uzun bir yol, karanlığa doğru giden bir yol tutacağımızı biliyorum, ama yüzgeri edemeyeceğimi de biliyorum. Artık elfleri veya ejderhaları veya dağları görmek değil derdim ne istediğimi tam olarak bilemiyorum: Fakat her şey bitmeden önce benim yapacağım bir şey var ve her neyse o iş, Shire'da değil, ileride bekliyor. Bunu yapıp bitirmem gerek beyim, bilmem anlatabildim mi?"

"Tam manasıyla anladım sayılmaz. Fakat Gandalf ın bana iyi bir yol arkadaşı seçmiş olduğunu anlıyorum, içim rahat etti. Birlikte gideceğiz."

Frodo sessizce kahvaltısını bitirdi. Sonra ayağa kalkıp önünde uzanan araziye baktı ve Pippin'i çağırdı.

"Yola çıkmaya hazır mıyız?" dedi Frodo, Pippin koşturup gelirken. "Hemen harekete geçmemiz gerek. Geç vakte kadar uyuduk; önümüzde de gidecek epey bir mesafe var."

"Geç vakte kadar uyudum, demek istiyorsun," dedi Pippin. "Ben çoktan uyanmıştım; sadece senin kahvaltıyı ve düşünmeyi bitirmeni bekliyoruz."

"Her ikisini de bitirdim. Ve bir an önce Erşehir Şat'ına varmayı hedefliyorum. Dün gece ayrıldığımız yola geri dönüp işi uzatmak niyetinde değilim: Buradan başlayıp dosdoğru araziden gidiyorum."

"Herhalde uçacaksın öyleyse," dedi Pippin. "Bu bölgede hiçbir yerde dosdoğru yürünemez."

"En azından yoldan daha kestirme olur," diye cevap verdi Frodo. "Sat Ormansaray'ın doğusunda; fakat yol sola doğru kıvrılıyor bak ta kuzeyde, şurada, bir bölümünü görebilirsin. Kütük'ün ilerisindeki Köprü'den gelen esas yola bağlanmak için Batak'ın kuzey ucundan dolanıyor. Fakat bu bizi asıl yönümüzden çok uzaklaştırır. Eğer bulunduğumuz yerden dümdüz Şat'a doğru gidersek, hurdan oraya mesafenin dörtte birlik bir bölümünü kazanmış olacağız."

"Kestirme yollar zaman kaybettirir," diye itiraz etti Pippin. "Bu civardaki arazi engebelidir, hele aşağıda Batak'ta, bataklıktan tut da her türlü zorluk var buraların toprağını bilirim. Hem, mesele Kara Süvariler'se, onlarla yolda karşılaşmakla ormanda veya kırlarda karşılaşmak arasında bir fark göremiyorum."

"Ormanda ve kırlarda birisini bulmak daha zordur," diye cevap verdi Frodo. "Ve eğer yolda olman bekleniyorsa, seni yolun dışında değil üzerinde aramaları daha muhtemeldir."

"Pekâlâ!" dedi Pippin. "Batak demem hendek demem, seninle gelirim. Fakat içime oturacak bu! Gün kavuşmadan Kütük'teki Altın Tünek'z varırız diyordum. Doğudirhem'in en iyi birasını orada yaparlar, ya da yaparlardı: Tatmayalı epey oldu."

"Tartışma bitmiştir!" dedi Frodo. "Kestirme yollar zaman kaybettirir, ama hanlar daha da çok zaman kaybettirir. Her ne pahasına olursa olsun seni Altın Tünek'ten uzak tutmamız gerek. Hava kararmadan Erşehir'e varmak istiyoruz. Sen ne dersin Sam?"

"Ben sizinle geleceğim Bay Frodo," dedi Sam (içten içe bir kuşku ve Doğudirhem'in en iyi birasını kaçıracağı için bir pişmanlık duymasına rağmen).

"Eh, madem bataklıklarla ve dikenliklerle cebelleşeceğiz, hemen gidelim!" dedi Pippin.

Daha şimdiden neredeyse bir önceki günkü kadar sıcak olmuştu bile, ama Batı'dan da bulutlar gelmeye başlıyordu. Hava yağmura dönecek gibiydi. Hobbitler dik, yeşil bir uçurumdan paldır küldür inerek aşağıdaki sık ağaçların içine daldılar. Kendilerine, Ormansaray'ı sollarında bırakacak ve dağın doğu tarafında öbeklenmiş ormanlardan eğrilemesine geçip ilerideki ovalara ulaşacak bir güzergâh çizmişlerdi. Oradan sonra, birkaç hendek ve çit sayılmazsa, açıklık bir arazide doğrudan Şat'ın yolunu tutabilirlerdi. Frodo, düz bir çizgi halinde giderlerse önlerinde on sekiz mil olduğunu hesaplıyordu.

Kısa bir süre sonra, ağaçlıkların göründüklerinden daha sık ve birbirine daha dolanık olduğunu anladı. Ağaçların altında patika falan yoktu ve pek hızlı ilerleyemiyorlardı. Büyük uğraşlarla tepenin eteğine vardıklarında, burada üzeri böğürtlen çalılarıyla örtülü, her iki yanı da kaygan ve dik olan derin bir yatak içinde, arkadaki dağlardan çıkıp gelen bir derenin aktığını gördüler. Münasebetsizce, onların seçtikleri yolun tam ortasından geçiyordu dere. Ne üzerinden atlayabilirlerdi, ne de ıslanmadan, üstleri başları çizilmeden ve çamurlanmadan için den geçebilirlerdi. Ne yapacaklarını düşünerek durdular. "Birinci çinko!" dedi Pippin acı acı gülerek.

Sam Gamgee dönüp arkaya baktı. Ağaçların arasındaki bir açıklıktan, aşağı inmiş oldukları yeşil yamacın tepesi bir parça görünüyordu. "Bak!" dedi Frodo'nun koluna yapışarak. Hepsi birden baktılar ve ta yukarıdaki düzlüğün kenarında, göğe karşı bir atın durmakta olduğunu gördüler. Yanında da eğilmiş kara bir şekil vardı.

Geriye dönme fikrinden bir anda caydılar. Frodo başı çekti ve derenin yanındaki sık çalılıklara daldı. "Üff!" dedi Pippin'e. "ikimiz de haklıymışız! Kestirme yol daha şimdiden çetrefilleşti, ama biz de ancak ucu ucuna gözden kaybolabildik. Senin kulakların keskin, Sam Yaklaşan bir şey duyuyor musun?"

Neredeyse nefes bile almadan sessizce durup etrafı dinlediler: ama izlendiklerine dair hiçbir ses yoktu. "Atını bu yamaçtan indirmeye

kalkacağını zannetmem," dedi Sam. "Ama tahminim, bizim buradan indiğimizi biliyor. Yolumuza devam etsek fena olmaz."

Yola devam etmek o kadar da kolay değildi. Sırtlarında çantaları vardı, üstelik çalılıklar ve böğürtlenler onlara yol vermek konusunda pek gönüllü sayılmazdı. Arkalarındaki dağ rüzgârı kestiği için hava durgun ve ağırdı. Sonunda zorlanarak daha açık bir araziye çıkabildiklerinde hem sıcaktan bunalmışlardı, hem yorulmuşlardı, hem de her yanlan çizik içinde kalmıştı ve artık yönlerinden de emin değillerdi. Ovaya ulaşınca derenin kıyıları alçaldı; sığlaşıp genişleyerek Batak'a ve Nehir'e doğru akıp gidiyordu.

"Aa, bu Kütük Çayı'ymış!" dedi Pippin. "Eğer deminki yolumuza dönmek istiyorsak hemen karşıya geçip sağdan devam etmemiz gerekir."

Dereyi geçtiler, karşı kıyıdaki her yanı açık, ağaçsız ve sazlık alanı hızla kat ettiler. Bu alanın gerisinde yine bir ağaç kuşağı vardı: Orada burada birkaç karaağaç ve dişbudak dışında, büyük ölçüde uzun meşelerden oluşan bir kuşak. Zemin oldukça düzgündü ve pek fazla çalı yoktu; fakat ağaçlar ilerisini pek rahat göremeyecekleri şekilde sıktı. Yapraklar ani esintilerle havalanıyordu, bulutlu gökyüzünden de yağmur damlaları düşmeye başlamıştı. Sonra rüzgâr dindi ve yağmur iyice bastırdı. Çimenlik bölgelerden, derin ölü yaprak birikintilerinin içinden, zahmetle ve ellerinden geldiğince hızla yürümekteydiler; bu arada yağmur tıpırtı ve şırıltılarla dört bir yanlarını sarmıştı. Konuşmuyorlar, durmadan arkalarına ve etraflarına bakıyorlardı.

Yarım saat sonra Pippin, "Umarım çok güneye dönüp bu ormanı uzunlamasına geçmiyoruzdur! Bu kuşak pek geniş değildir en geniş yerinde bir mil kadar falandır ancak şimdiye kadar çıkmış olmamız gerekirdi," dedi.

"Zigzaglar çizmeye başlamamızın gereği yok," dedi Frodo. "Bu, durumu düzeltmez. Tuttuğumuz yoldan devam edelim! Henüz açık alana çıkmayı da pek istemiyorum."

Böylece birkaç mil daha devam ettiler. Derken güneş bölük pörçük bulutların arasından tekrar ışıdı ve yağmur hafifledi. Artık gün ortasını geçmişlerdi ve öğlen yemeği için geç bile kaldıklarını düşünüyorlardı. Bir karaağacın altında durdular: Hızla sararmaya başlamış olsa da yaprakları hâlâ sıktı ve altındaki toprak oldukça kuru ve korunaklı sayılırdı.

Yemeği hazırlayacaktan zaman, elflerin mataralarını uçuk altın renkli berrak bir içecekle doldurmuş olduğunu gördüler: Bir sürü değişik çiçekten yapılmış bir bal gibi kokuyordu bu içecek ve harikulade ferahlatıcı bir etkisi vardı. Çok kısa bir süre içinde yüzleri gülmüş, yağmuru ve Kara Süvarileri hiç umursamaz olmuşlardı. Son birkaç mil de pek yakında arkalarında kalacak gibi geliyordu onlara.

Frodo arkasını ağacın gövdesine dayayıp gözlerini kapadı. Yanında oturan Sam ve Pippin önce bir melodi mırıldanmaya başladılar, sonra da alçak sesle şarkıya girdiler:

Hey! Hey! Hey! Gidiyorum işte şişeye Kalbimi avutup derdimi gömmeye. Yağsın yağmur, essin rüzgâr Gidilecek daha çok yol var, Ama önce uzanıp ulu bir ağacın altına Geçsin diye yol vereceğim bulutlara.

Hey! Hey! Hey! diye, daha yüksek sesle tekrar başladılar. Sonra birdenbire susuverdiler. Frodo ayağa fırladı. Rüzgârın estiği yönden upuzun bir haykırış geliyordu, melun ve yalnız bir yaratığın çığlığı gibi bir haykırış. Ses bir yükselip bir alçalarak sonunda kulakları tırmalayıcı tiz bir notada sona erdi. Onlar henüz kimi ayakta kimi oturduğu yerde donup kalmışken, daha uzaktan ve daha hafif, ama en az öbürü kadar iç ürpertici başka bir çığlık bu sese cevap verdi. Sonra, sadece yapraklar arasındaki rüzgârın bozduğu bir sessizlik oldu.

"Peki, sizce neydi o?" diye sordu Pippin sonunda. Önemsemezmiş gibi konuşmaya çalışmıştı, ama sesi biraz titriyordu. "Kuş desem, şimdiye kadar Shire'da hiç böyle kuş duymamıştım."

"Ne kuş, ne de başka bir hayvan," dedi Fıodo. "Bir çağrı veya bir sinyaldi ben çıkaramadım ama, o çığlığın içinde kelimeler vardı. Fakat hiçbir hobbitin öyle sesi olamaz."

Bu konuda daha fazla konuşmadılar. Hepsi Süvariler'i düşünüyordu fakat hiçbiri onların adını ağzına almadı. Artık ne gitmeye, ne de kalmaya gönülleri vardı; fakat Şat'a ulaşmak için eninde sonunda açık araziden geçmek zorundaydılar ve bir an önce, gündüz gözüyle gitmek daha iyiydi. Birkaç dakika içinde yüklerini omuzlayıp yola koyulmuşlardı bile.

Çok geçmeden orman aniden sona erdi. Önlerinde engin otluk araziler uzanıyordu. O zaman, gerçekten de fazlasıyla güneye yönelmiş olduklarını

fark ettiler. Uzakta, ovaların üzerinden Nehir'in öte yanındaki Erşehir'in alçak tepesini seçebiliyorlardı, ama orası artık sollarında kalmıştı. Ağaçlığın kenarından dikkatle ve sessizce çıkıp, ellerinden geldiğince acele ederek açık alanda yola koyuldular.

İlk başlarda, ormanın korunağından çıkmış oldukları için korkuluydular. Ta geride, sabah kahvaltılarını yapmış oldukları yüksek yer duruyordu. Frodo, orada uzakta, göğe karşı kara ve küçük bir atlı silueti görse hiç şaşırmayacaktı sanki; fakat görünürde öyle bir şey yoktu, indikleri tepelere doğru batmakta olan güneş, dağılan bulutlardan kaçıp gene parlamaya başlamıştı. Hâlâ huzursuz olsalar da, korkuları uçup gitti. Arazi giderek daha yumuşak ve tertipli bir görünüm kazanıyordu. Kısa bir süre sonra bakımlı tarlalara ve otlaklara ulaştılar: Etrafta taflanlar, bahçe kapıları, sulama kanatları vardı. Her şey sakin ve huzur dolu görünüyordu, Shire'ın sıradan bir köşesiydi işte. Her adımda moralleri biraz daha düzeldi. Nehir'in çizgisi gitgide yaklaştı ve Kara Süvariler, artık uzaklarda, arkalarında kalmış ormanın hayaletleri gibi gelmeye başladı onlara.

Büyük bir turp tarlasının kenarından sağlam bir kapının önüne geldiler. Kapının gerisinde muntazaman dikilmiş alçak boylu taflanların arasından geçen ve üzerinde derin tekerlek izleri bulunan bir patika, ötelerdeki bir ağaç kümesine doğru uzanıyordu. Pippin durdu.

"Bu tarlaları ve bu kapıyı tanıyorum ben!" dedi. "Burası Karıkboyu; bizim Çiftçi Tırtıl'ın arazisi. O ağaçların arasındaki de çiftlik binaları işte."

Frodo, sanki Pippin yolun bir ejderha yuvasına çıktığını söylemiş gibi bir telaşla, "Bela üstüne bela!" deyiverdi. Diğerleri ona hayretle baktılar.

"İhtiyar Tırtıl'la ne alıp veremediğin var ki?" diye sordu Pippin; "Bütün Brandybucklar'ın sağlam dostudur. Tabii arazisine izinsiz girenlerin canına okur, sonra azgın köpekleri de var fakat ne de olsa, burada yaşayan halk sınıra yakın olduğu için biraz daha dikkatli olmak zorunda."

"Biliyorum," dedi Frodo. "Ama gene de," diye ekledi mahcup bir kahkahayla, "Ben ondan ve köpeklerinden çok korkuyorum. Yıllardır çiftliğinden uzak dururum. Çocukluğumda, Brendi Konağı'nda kalır' ken, mantar toplamak için izinsiz arazisine girip birkaç kez yakalanmıştım ona. Sonunda beni bir güzel pataklادı, sonra da götürüp köpeklerine gösterdi.

'Bakın oğullarım,' dedi, 'bu küçük haşarat bir daha topraklarıma adımını atarsa, onu yiyebilirsiniz. Şimdi çıkann bunu buradan!' Köpekler Şat'a kadar kovaladılar beni. O korkumu bir daha hiç yenemedim gerçi herhalde hayvanlar işlerini gayet iyi biliyorlardı, aslında kılıma bile dokunacak değillerdi, ama... "

Pippin güldü. "Eh artık yüzleşmenin zamanı gelmiş. Özellikle de artık gelip Erdiyarı'nda yaşayacaksan. ihtiyar Tırtıl gerçekten sıkı heriftir yeter ki mantarlarını rahat bırak. Hadi yoldan gidelim, içeri izinsiz girmiş sayılmayız. Eğer onunla karşılaşırsak ben konuşurum. Merry'nin arkadaşı olur kendisi, bir zamanlar sık sık buraya gelirdik."

Yoldan yürümeye koyuldular; birazdan, önlerindeki ağaçların arasından büyük bir evin "ve çiftlik yapılarının sazdan damlan belirdi. Tırtıllar, Kütük'ten Çamurayaklar ve Bataklılar'ın çoğu, evlerde otururlardı; Tırtıl'ın evi tuğla ile sağlamca inşa edilmiş ve etrafına yüksek bir duvar çekilmişti. Duvardan yola doğru açılan geniş bir tahta kapı vardı.

Tam onlar binaya yaklaşmışken, birden korkunç bir havlama ve uluma sesidir koptu; gür bir sesin, "Kapan! Azman! Kurt! Haydi oğullarım!" dediği duyuldu.

Frodo ile Sam kıpırdamadan kalakaldılar ama Pippin birkaç adım daha ilerledi. Kapı açıldı, çok iri üç köpek dışarı uğrayıp hiddetle havlayarak yolculara doğru atıldı. Pippin'e bakmadılar bile; Sam duvarın kenarına büzüşmüştü, kurttan farksız iki köpek onu kuşkuyla koklayıp her kıpırdadığında hırlıyordu. Üç köpeğin en iri ve azgını ise, tüylerini kabartıp gürleyerek Frodo'nun önünde dikilmişti.

O arada kapıdan yuvarlak kırmızı suratlı, iri yapılı, tıknaz bir hobbit göründü. "Hey! Hey! Kimsiniz siz, ne istiyorsunuz?" diye seslendi.

"İyi günler Bay Tırtıl!" dedi Pippin.

Çiftçi ona dikkatlice baktı. "Vay, Efendi Pippin değil mi bu Bay Peregrin Took yani!" diye bağırdı çatık kaşları yerini tebessüme bırakırken. "Sizi buralarda görmeyeli epey oldu. Şansınız varmış ki sizi tanıdım. Ben de tam bütün yabancıları kovalasınlar diye köpekleri dışarı çıkaracaktım. Bugün bir tuhaf dolaplar dönüyor. Tamam, buralarda garip tiplerin dolandığı

görülmemiş şey değil. Nehir'e fazla yakın burası," dedi başını sallayarak. "Fakat bu herif, hayatımda gördüğüm en yakışıksız tipti."

"Kimden bahsediyorsunuz?" diye sordu Pippin.

"O halde onu görmediniz, öyle mi?" dedi çiftçi. "Biraz önce yoldan yukarı, şoseye doğru gitti. Tuhaf sorular soran tuhaf bir herifti. Ama içeri girsenize, şöyle rahat rahat konuşuruz o zaman. Eğer siz ve arkadaşlarınız arzu ederseniz, fıçıda birkaç yudum güzel biram da var Bay Took."

Belli ki, eğer usulü ve zamanı ona bırakılırsa çiftçi onlara daha çok şeyler anlatacaktı, o yüzden hepsi de daveti kabul ettiler. "Köpekler ne olacak?" diye sordu Frodo kaygıyla.

Çiftçi güldü. "Benden emir almadıkça size zarar vermezler. Gel Kapan! Azman! Buraya!" diye bağırdı. "Buraya, Kurt!" Köpekler çekilip onları serbest bırakınca, Frodo ile Sam de rahat bir nefes aldılar.

Pippin iki dostunu çiftçiye takdim etti. "Bay Frodo Baggins," dedi. "Bilmem hatırlar mısınız, eskiden Brendi Konağı'nda otururdu." Çiftçi Baggins ismini duyunca irkilip Frodo'ya dikkatlice bir baktı. Bir an için, çiftçinin çalınan mantarlarını hatırladığını ve onu köpeklerine kovalatacağını zannetti Frodo. Fakat Çiftçi Tırtıl uzanıp kolunu tuttu.

"E, bu iyice garip işte!" dedi hayretle. "Bay Baggins, ha? İçeri girin! Konuşmamız lazım."

Çiftçinin mutfağına girip geniş ocağın yanına oturdular. Bayan Tırtıl kocaman bir sürahinin içinde bira getirip dört büyük kupayı doldurdu. Güzel yapılmış bir biraydı; Pippin Altın Tünek'ı kaçırmanın karşılığını fazlasıyla almıştı. Sam birasını kuşkuyla yudumladı. Shire'ın diğer bölgelerinde yaşayanlara karşı doğal bir güvensizliği vardı; ayrıca efendisini, eskiden de olsa, dövmüş olan biriyle kolay kolay arkadaş olmaya yatkın değildi.

Birkaç cümle hava durumundan ve tarım işlerinden konuşuldu (bunların her zamankinden daha kötü olmadığında hemfikirdiler), sonra Çiftçi Tırtıl kupasını masaya koyup her birini teker teker süzdü. "Ee, Bay Peregrin," dedi, "nerelerden gelip, nerelere gidiyorsunuz? Beni ziyarete mi

geliyordunuz? Çünkü eğer öyleyse, sokak kapımdan bana görünmeden geçmişsiniz."

"Şey, hayır," diye cevap verdi Pippin. "Siz de tahmin ettiniz ya, doğruyu söylemek gerekirse biz yola öbür taraftan girdik: Tarlalarınız üzerinden geldik. Ormanlarda, ta Ormansaray'ın orada, Şat'a kestirmeden çıkalım derken yolumuzu kaybetmiştik."

"Aceleniz vardıysa, yoldan gitmek daha çok işinize yarardı," dedi çiftçi. "Ama benim derdim o değil. Canınız istiyorsa, arazimden geçmenize izin var Bay Peregrin. Sizin de Bay Baggins gerçi korkarım hâlâ mantar seviyorsunuzdur ya." Güldü. "Ah evet, bu ismi hatırladım. Genç Frodo Baggins'in Erdiyarı'nın en belalı haylazlarından biri olduğu günleri unutmuş değilim. Ama aklıma takılan şey mantarlar değildi. Sız gelmeden az önce Baggins ismini duymuştum. Bilin bakalım o tuhaf herif benden ne sordu?"

Endişeyle sözün gerisini beklediler. "Valla," diye devam etti çiftçi söylemek istediği konunun tadına vara vara, "koca siyah bir atın üzerinde bahçe kapısından girdi, kapı da o sırada acıkmış, ta kapımın eşiğine kadar dayandı. Kendi de simsiyahtı, sanki tanınmak istemezmiş gibi pelerin ve kukuletaya bürünmüştü. 'Dur hele, böyle biri Shire'da ne arar?' diye düşündüm kendi kendime. Sınırın öte yanından Büyük Ahali'ye pek rastlamayız buralarda; zaten bu siyahlı adam gibisini de hiç duymadıydım.

"Çıkıp yanına gittim, 'iyi günler olsun!' dedim. 'Bu yol hiçbir yere varmaz, her nereye gidiyorsan en kestirme yol yine şose yoldur.' Adamın görünüşünü sevmediydim; Kapan da dışarı çıktı, herifi bir kerecik kokladı, sanki bir şey sokmuş gibi bir cıyakladı: Kuyruğunu kıstırdığı gibi uluya uluya kaçtı gitti.

"'O yandan geldim,' dedi yavaş yavaş, hani kazık gibi bir halde ve benim tarlaların üzerinden geriyi, batıyı işaret etti, iyi mi? 'Baggins'i gördün mü?' diye sordu garip bir sesle ve bana doğru eğildi. Yüz muz göremedim çünkü kukuletası iyice önüne düşüyordu ve sırtımın ürperdiğini hissettim. Ama yine de benim topraklarımda öyle fütursuzca at sürmesine eyvallah diyecek değildim.

"'Defol!' dedim. 'Burada Baggins Maggins yok. Shire'ın yanlış tarafındasın. Geriye, Hobbitköy'e gitmen lazım ama bu kez yoldan

gidebilirsin.'

"'Baggins ayrılmış,' diye cevap verdi fısıltı halinde. 'Geliyor. Pek uzakta değil. Onu bulmak istiyorum. Eğer geçerse bana haber verir misin? Sana altın getiririm.'

"'Hayır, getiremezsin,' dedim. 'Ait olduğun yere dön sen, acele yoluyla hemi de. Bir dakika içinde gitmezsen, köpeklerimi çağıracağım.'

"Tıslar gibi bir ses çıkardı. Gülmüş olabilir, ama olmayabilir de. Derken koca atını bana doğru mahmuzladı; tam zamanında kenara sıçradım. Köpeklere seslendim ama o atı çevirdi, bahçe kapısından geçmesiyle şimşek gibi yoldan şoseye doğru sürdü. Buna ne dersiniz?"

Frodo bir süre ateşe bakarak oturdu; tek düşüncesi Şat'a nasıl ulaşacaklarıydı. "Ne diyeceğimi bilemiyorum," dedi en sonunda.

"O zaman ben size soy ley i vereyim," dedi Tırtıl. "O Hobbitköylülere hiç bulaşmayacaktınız Bay Frodo. Oradakiler biraz acayiptir." Sam oturduğu yerde kıpırdayıp çiftçiye düşmanca gözlerle baktı. "Fakat sen hep pervasız bir delikanlıydın. Brandybucklar'dan kalkıp o ihtiyar Bay Bilbo'nun yanına gittiğini duyduğum zaman, başını belaya sokacağını söylemiştim. Sen benim sözümü yabana atma, bütün bunlar Bay Bilbo'nun o garip işlerinden kaynaklanıyor. Parasını yabancı diyarlardan tuhaf bir biçimde kazandığını söylüyorlar. Duyduğum kadarıyla, Hobbitköy tepesine altın ve mücevherat gömmüşmüş, belki de bunların akıbetini öğrenmek isteyen birileri olabilir, öyle değil mi?"

Frodo hiçbir şey söylemedi: Çiftçinin keskin tahminleri oldukça sinir bozucuydu.

"Neyse Bay Frodo," diye devam etti Tırtıl, "Erdiyarı'na geri dönecek kadar sağduyun olduğuna memnun oldum. Bana soracak olursan: Burada kal! Ve o dışarlıklı tiplere bulaşma. Buralarda arkadaşsız kalmazsın. Eğer bu siyahlı tipler yine peşinden gelirse onlarla ben ilgilenirim. Senin öldüğünü söylerim, ya da Shire'ı terk ettiğini, ya da her ne istersen onu söylerim. Yalan da sayılmaz aslında; çünkü muhtemelen onların haberini sorduğu Bay Bilbo'dur zaten."

"Belki haklısındır," dedi Frodo gözlerini çiftçinin gözlerinden kaçırıp ateşe bakarak.

Tırtıl düşünceli düşünceli baktı ona. "Eh, görüyorum ki kendince bazı düşüncelerin var," dedi. "O atlı ile senin aynı akşamüstü gelmenizin tesadüf olmadığı ayna gibi ortada; belki benim anlattıklarım da bilmediğiniz bir haber değildi. Söylemek istemediğiniz bir şey varsa bana anlatın demiyorum size; ama görüyorum ki başınız bir çeşit belada. Belki de yakalanmadan Şat'a gitmenin pek kolay olmayacağını düşünüyorsunuzdur, ha?"

"Öyle düşünüyordum," dedi Frodo. "Fakat ne yapıp yapıp oraya ulaşmam gerek; bunu da oturup düşünerek yapamam elbette. Bu yüzden, korkarım gitmemiz gerekiyor. Gerçekten de iyi niyetine teşekkür ederiz! Belki duyunca sana komik gelecek ama otuz yıldan fazla bir zamandır senden ve köpeklerinden çok korkuyordum Tırtıl Efendi. Ne yazık olmuş: iyi bir dosttan mahrum kalmışım. Şimdi de bu kadar kısa bir zamanda ayrılmak zorunda olduğum için üzülüyorum. Ama geri gelirim belki de bir gün eğer mümkün olursa."

"Ne zaman gelirsen başımın üzerinde yerin var," dedi Tırtıl. "Fakat şimdi bir fikrim var. Neredeyse hava kararmak üzere, birazdan akşam yemeğine oturacağız; çünkü biz genellikle güneş kavuştuktan sonra uzun etmeden yatarız. Eğer Bay Peregrin, sen, hepiniz kalıp bizle bir lokma bir şeyler yerseniz çok memnun oluruz!"

"Biz de çok memnun olurduk," dedi Frodo. "Ama korkarım hemen yola çıkmamız gerekiyor. Şimdiden bile, Şat'a varmadan hava kararmış olacak."

"Ah! ama bir dakika! Dediğimi bitirmedim: Bir lokma bir şey yedikten sonra, küçük bir yük arabası çıkartır sizi Şat'a kadar götürüveririm. Bu sizi yürümekten kurtarır, ayrıca başka çeşit belalara bulaşmanızı da engelleyebilir."

Frodo bunun üzerine daveti minnettarlıkla kabul etti, böylece Pippin ile Sam de rahat bir nefes aldılar. Güneş çoktan batıdaki tepelerin ardına geçmişti ve ışığı zayıflıyordu. Tırtıl'ın oğullarının ikisi ve üç kızı içeri girdi; büyük yemek masasının üzerine gani bir sofra kuruldu. Mutfak mumlarla aydınlatılmış, ateş de kuvvetlendirilmişti. Bayan Tırtıl bir içeri, bir dışarı

koşuşturuyordu. Çiftlik evinin ahalisinden bir iki hobbit daha geldi içeri. Kısa bir süre sonra on dört kişi yemeğe oturmuşlardı. Bildik bir sürü çiftlik yiyeceğinin yanı sıra bol bol bira ve koca bir tabak da mantar ve jambon vardı. Köpekler ateşin yanına yatmış, yemek artıklarını ve kemikleri yalayıp yutmaktaydı.

Yemekten sonra çiftçi ile oğulları bir fenerle çıkıp yük arabasını hazırladılar. Konuklar dışarı çıktığında avluya karanlık çökmüştü.

Denklerini arabaya atıp kendileri de tırmandılar. Çiftçi, sürücü yerine oturarak iri yapılı iki midillisini kırbaçladı. Karısı açık duran kapının ışığında dikiliyordu.

"Kendine dikkat et Tırtıl!" diye seslendi. "Yabancılarla tartışayım deme ve hemen geri dön!"

"Dönerim," dedi Tırtıl ve arabayı bahçe kapısından dışarı sürdü. Artık etrafta yaprak bile kıpırdamıyordu; gece durgun Ve sessizdi; havada bir ürperti vardı. Yollarına yavaş yavaş, ışıksız devam ettiler. Bir iki mil sonra patika derin bir hendekten geçip kısa bir yokuş çıkarak düşük banketli şose yolda sona erdi.

Tırtıl aşağı inerek yolun kuzeyine de güneyine de iyice baktı fakat karanlıkta hiçbir şey görünmüyordu, durgun havada da bir çıtırtı bile yoktu. Hendeklerin üzerinde asılı kalmış ince nehir pusları tarlalara doğru ilerlemekteydi.

"Sis kalınlaşacak," dedi Tırtıl; "fakat eve dönüş yoluna kadar fenerleri yakmayacağım. Bu gece yolda bir şey varsa, karşılaşmadan çok önce sesini duyacağız."

Tırtıl'ın patikasından Şat'a olan mesafe beş mil kadardı. Hobbitler kendilerini iyice sarıp sarmaladılar, fakat tekerleklerin gıcırtısı ve midilli nallarının yavaş tıkırtıları arasından duyulacak herhangi bir sese karşı kulakları tetikteydi. Frodo'ya, araba sanki bir kaplumbağadan daha yavaşmış gibi geliyordu. Pippin yanında uyuklamaya başlamıştı; ama Sam gözlerini ileriye, yükselmekte olan sise dikmişti.

Sonunda Şat'a giden patikanın başına ulaştılar. Giriş, aniden sağ yanlarında beliriveren yüksek iki beyaz kazıkla işaretlenmişti. Çiftçi Tırtıl

dizginleri çekti, araba gıcırdayarak durdu. Tam dışarı çıkmak için hazırlanıyorlardı ki aniden hepsi birden korktukları şeyi duydular: Önlerindeki yoldan gelen nal sesleri. Ses onlara doğru ilerliyordu.

Tırtıl aşağıya atladı, midillilerin yularından tutarak durdu ve karanlığa doğru baktı. Taktuk, taktuk diye yaklaştı binici. Nal sesleri, durgun ve sisli havada kuvvetle çınlamaktaydı.

"Siz saklansanız fena olmaz Bay Frodo," dedi Sam endişeyle. "Arabanın içine yatıp battaniyeleri üzerinize çekin; biz bu geleni yoluna göndeririz!" Aşağı inerek çiftçinin yanına gitti. Kara Süvariler onu çiğnemeden arabaya yaklaşamazdı.

Taktak, taktak. Atlı neredeyse yanlarına gelmişti.

"Hey oradaki!" diye seslendi Çiftçi Tırtıl. Yaklaşmakta olan at sesi aniden kesildi. Bir iki metre önlerinde, koyu renk pelerinli bir silueti belli belirsiz görür gibiydiler.

"Hele bakayım!" dedi çiftçi yularları Sam'e atıp büyük adımlarla ilerleyerek. "Bir adım daha yaklaşayım deme! Ne istiyorsun, nereye gidiyorsun?"

"Bay Baggins'i istiyorum. Onu gördünüz mü?" dedi boğuk bir ses fakat ses Merry Brandybuck'ın sesiydi. Bir fenerin kapağı açıldı, ışığı çiftçinin afallamış yüzüne düştü. "Bay Merry!" diye haykırdı çiftçi.

"Elbette! Sen kim zannetmiştin?" dedi Merry yaklaşarak. Korkuları yatışıp Merry de sisten çıkarak yaklaşınca, cüssesi birdenbire normal bir hobbit boyuna inivermişti sanki. Bir midilliye biniyordu ve boynuyla çenesine sisten korunmak için bir eşarp sarmıştı.

Frodo onu karşılamak için arabadan fırladı. "E, nihayet yani!" dedi Merry. "Artık bugün de mi gelmeyeceksiniz yoksa diye merak etmeye başlamıştım ve neredeyse akşam yemeği için geri dönüyordum. Sis çökünce karşıya geçip, bir hendeğe falan düşmüş olmayasınız diye Kütük'e doğru sürdüm midilliyi. Ama nereden geldiğinizi anladıysam ne olayım. Onları nerede buldunuz Bay Tırtıl? Ördek havuzunuzda mı?"

"Hayır, onları izinsiz arazimden geçerken yakaladım," dedi çiftçi, "neredeyse köpekleri üzerlerine salıyordum; ama olanları kendileri anlatır

sana, eminim. Şimdi, eğer müsade ederseniz Bay Merry, Bay Frodo, hepiniz; eve dönsem iyi olacak. Saat ilerliyor,'Bay an Tırtıl da evham yapmaya başlar."

Arabayı geri geri yola kadar sürüp çevirdi. "Haydin, hepinize iyi geceler," dedi. "Hakkatten de garip bir gündü. Sonu iyi oldu mu, her şey iyi demektir; gerçi bunu evlerimizin kapısına varmadan söylememek lazım ya. Ne yalan söyleyeyim, evimin kapısına varınca rahat bir nefes alacağım." Lambalarını yaktı ve arabaya atladı. Derken birdenbire oturduğu yerin altından bir sepet çıkarttı. "Neredeyse unutuyordum," dedi. "Bayan Tırtıl bunu Bay Baggins için hazırladı, selamlarıyla." Sepeti verdi, arkasından yükselen koro halindeki teşekkür ve iyi geceler sesleriyle uzaklaştı.

Arabanın fenerleri etrafındaki soluk ışık halkalarının sisli gecenin içinde uzaklaşıp kaybolmasını seyrettiler. Frodo aniden gülmeye başladı: Elinde tuttuğu üstü kapalı sepetten mantar kokulan yükseliyordu.

BÖLÜM V

SUÇ ORTAKLARI ORTAYA ÇIKIYOR

"Artık biz de eve gitsek iyi olur," dedi Merry. "Gördüğüm kadarıyla bütün bu olanlarda bir acayiplik var; fakat eve varıncaya kadar bekleyebilir."

Düz, bakımlı ve kenarlarına beyaza boyalı taşlar dizilmiş olan Sat yoluna girdiler. Yüz metre kadar sonra, yol onları üzerinde geniş tahta bir iskele bulunan nehir kıyısına getirdi. İskeleye altı düz, büyük bir sat bağlanmıştı. Su kenarındaki beyaz iskele babalan yüksek direkler üzerinde duran iki lambanın ışığında parıldıyordu. Arkalarındaki düz tarlaların üzerindeki sis artık taflanların boyunu aşmıştı; fakat önlerindeki su, kıyıdaki sazlar arasından buhar gibi yükselen birkaç sis büklümü hariç, kapkaranlıktı. Karşı kıyıda daha az sis var gibiydi.

Merry midilliyi düz bir tahtanın üzerinden sata yöneltti, diğerleri de onu izledi. Sonra Merry şatı uzun bir sırıkla ağır ağır iterek karşı kıyıya doğru hareket ettirdi. Önlerinde, geniş ve yavaş, Brendibadesi akmaktaydı. Diğer tarafta su kıyısı dikti ve karşı iskeleden yukarı doğru kıvrıla kıvrıla tırmanan bir yol vardı. Orada lambalar göz kırpıyordu. Geride Er Tepesi yükseliyordu; tepede, dağınık sis perdeleri arasından bir sürü yuvarlak pencere kırmızı sarı parlıyordu. Bunlar, Brandybucklar'ın atadan kalma evi olan Brendi Konağı'nın pencereleriydi.

Çok uzun bir zaman önce, Bataktaki hatta Shire'daki en köklü ailelerden biri olan Yaşlıer ailesinin reisi Kirliçıkı Yaşlıer, doğu bölgelerinin eski sınırı olan nehiri geçmişti. Brendi Konağı'nı inşa etmiş (ve kazmış), ismini Brandybuck olarak değiştirmiş ve buraya yerleşip neredeyse küçük bir bağımsız ülke sayılabilecek bu bölgenin efendisi olmuştu. Ailesi büyüdü de büyüdü, o toprak olduktan sonra da büyümeye devam etti; öyle ki, sonunda Brendi Konağı üç büyük ön kapısı, bir sürü yan kapısı ve yüz kadar

penceresi olan bir yapı haline gelip alçak tepenin tümünü kaplar oldu. Bunun üzerine, Brandybucklar ile sayısız hizmetkârları tepenin çevresinde önce oyuklar kazmaya, zamanla da toprağın üstünde yapılar yükseltmeye koyuldular. Nehir ile Yaşlı Orman arasında gayet yoğun yerleşimli bir şerit olan ve Shire'ın genişlemesinin ürünü sayılabilecek Erdiyarı böyle doğmuştu. En önemli köyü de, Brendi Konağı'nın arkasındaki bayırlara kümelenmiş olan Erşehir idi.

Batak'takiler Erdiyarlılarla iyi geçinirlerdi, Konağın Efendisi'nin (yani Brandybuck aile reisinin) hâkimiyeti de hâlâ Kütük'ten Sazlık'a kadar bütün çiftçiler tarafından kabul ediliyordu. Fakat eski Shire'da oturanların çoğu Erdiyarlılar'ı tuhaf tipler, sanki yarı yarıya yabancıymışlar gibi görüyorlardı. Halbuki aslında Dört Dirhemler'deki diğer hobbitlerden pek de farklı değillerdi. Tek bir nokta hariç: Kayıklardan hoşlanıyorlardı ve bazıları yüzme bile biliyordu.

Başlangıçta topraklan Doğu yönünden korunaklı değildi; ama o tarafa bir çit örmüşlerdi: Yüksek Otluk. Birkaç nesil önce dikilen bu çalılık artık çok sıklaşmış ve çok yükselmişti; çünkü çalılar sürekli bakım görmekteydi. Çit, nehirden başlayıp kıvrılarak Brendibadesi Köprüsü'nden (Gündüzsefası'nın Orman'dan çıkıp Brendibadesi'ne döküldüğü yer olan) Otlukucu'na kadar uzanıyordu: Bir uçtan bir uca yirmi millik bir mesafe. Fakat elbette ki bu tam bir koruma sağlamıyordu. Orman birçok yerde çite çok yakındı. Erdiyarlılar hava karardıktan sonra kapılarını kilitli tutuyorlardı; bu da Shire'da pek olağan bir şey sayılmazdı.

Sat, suyu ağır ağır katetti. Erdiyarı kıyısı gitgide yaklaştı. Grupta nehri daha önce geçmemiş tek kişiydi Sam. Yavaş yavaş çağıldayan dere altından kaydıkça, içini garip bir his kapladı: Eski yaşamı arkasında sisler içinde kalmıştı, önünde ise karanlık maceralar uzanıyordu. Başını kaşıdı; bir an aklından, keşke Bay Frodo Çıkın Çıkmazı'nda sakin sakin yaşayıp gitseydi, diye geçirdi.

Dört hobbit şattan indiler. Merry şatı bağlamaya, Pippin de midilliyi patikadan yukarıya yürütmeye başlamıştı ki, (Shire'a veda etmek istercesine geriye bakmakta olan) Sam boğuk bir sesle fısıldadı:

"Arkanıza bakın Bay Frodo! Bir şey görebiliyor musunuz?"

Öbür yakada, uzaktaki lambaların altında ancak seçebildikleri bir şekil vardı: Geride unutulmuş simsiyah bir bohçaya benziyordu. Fakat baktıkça, sanki hareket ediyormuş, yerde bir şey ararcasına bir o yana bir bu yana sallanıyormuş gibi geldi onlara. Sonra şekil emekleyerek ya da eğilerek, lambaların arkasındaki loşluğa geri çekildi.

"Shire aşkına, nedir o?" diye bağırdı Merry.

"Bizi takip eden bir şey," dedi Frodo. "Fakat şu anda daha fazlasını sorma! Haydi, hemen uzaklaşalım!" Patikayı hızla çıkıp nehir kıyısının tepesine ulaştılar, ama dönüp geri baktıklarında karşı kıyı artık sisle örtülmüştü ve hiçbir şey görünmüyordu.

"İyi ki batı kıyısında kayık bulundurmuyorsunuz!" dedi Frodo. "Atlar nehri aşabilirler mi?"

"Yirmi mil ötedeki Brendibadesi Köprüsü'ne gidebilirler belki yüzebilirler de," diye cevap verdi Merry. "Gerçi Brendibadesi'ni yüzerek geçen bir at duymadım hiç. İyi de, konunun atlarla ne ilgisi var?"

"Sonra anlatırım. Önce eve girelim, sonra konuşuruz."

"Tamam! Pippin'le siz yolu biliyorsunuz; o yüzden ben midilliyle gidip Tombiş Toluk'a geldiğinizi söyleyeyim. Akşam yemeğini falan bir hale yola koyalım."

"Biz akşam yemeğini erkenden Çiftçi Tırtıl'larda yedik," dedi Frodo; "ama bir akşam yemeği daha göz çıkartmaz."

"Tamam, yiyeceksiniz! Şu sepeti ver bana!" dedi Merry ve midillisini sürüp önlerindeki karanlıkta gözden kayboldu.

Brendibadesi'nden Frodo'nun Çukurçay'daki yeni evine epey bir mesafe vardı. Yolun solundaki Er Tepesi ile Brendi Konağı'nı geçtiler ve Erşehir'in eteklerinde, Erdiyarı'nın Köprü'den gelip güneye uzanan ana yoluna çıktılar. Bu yoldan kuzeye doğru yarım mil gittikten sonra sağlarında, yola açılan bir patikaya vardılar. Kırlık alanın içlerine doğru yüksele alçala giden bu patikayı birkaç mil boyunca takıp ettiler.

Sonunda sık fundalardan oluşan bir çitte açılmış dar bir kapıya geldiler. Karanlıkta ev namına bir şey görünmüyordu: Ev patikadan bir hayli içeride,

geniş bir çim alanın ortasındaydı; bunun çevresinde kısa boylu ağaçlardan oluşan bir kuşak, en dışta da fundalık çit vardı. Frodo bu evi kırlık bölgenin enikonu ücra bir köşesinde olduğu ve etrafında başka yerleşim yerleri bulunmadığı için seçmişti. Eve fark edilmeden girilip çıkı labi lirdi. Brandybucklar bu evi çok eskiden, konuklar ya da Brendi Konağı'nın kalabalık yaşantısından bir süreliğine kaçmak isteyen aile üyeleri kullansın diye yapmışlardı. Mümkün olduğu kadar bir hobbit oyuğuna benzetilmiş, eski moda köy tarzı bir evdi: Uzun ve alçaktı, tek katlıydı; sazdan damı, yuvarlak pençeleri ve büyük, yuvarlak bir kapısı vardı.

Bahçe kapısından içeri uzanan yeşil patikada yürürlerken ışık mışık göremediler; pencereler karanlık, kepenkler kapalıydı. Frodo kapıyı çaldı, Tombiş Toluk açtı. Dostça bir ışık aktı dışarıya. Çabucak içeri süzülüp hem ışığı, hem kendilerini içeri kapattılar. Her iki yanında kapılar bulunan geniş bir salondaydılar; karşıda, evi ortasından katederek arka bölümlere açılan bir koridor vardı.

"Ee, nasıl buldunuz?" diye sordu Merry koridordan onlara doğru gelirken. "Bu kadar kısa bir sürede elimizden geldiğince eve benzetmeye çalıştık. Ne de olsa, Tombiş'le ben de son arabadaki eşyalarla daha dün gelebildik zaten."

Frodo etrafına bakındı. Sahiden de eve benziyordu. En çok sevdiği bir sürü eşya ya da Bilbo'nun eşyaları (bu yeni ortamda ona Bilbo'yu daha birçok hatırlatıyorlardı) mümkün olduğu kadar Çıkın Çıkmazı'ndaki gibi yerleştirilmişti. Hoş, rahat ve kucak açan bir yerdi; kendisini buraya gerçekten de yerleşip inzivaya çekilmek için gelmiş olmadığına hayıflanır buldu Frodo Arkadaşlarını bu kadar zahmete sokmuş olmak ona haksızlık gibi geldi ve onlardan o kadar kısa bir süre sonra, hatta hemen ayrılacağı haberini nasıl açıklayacağı, bir kez daha aklını kemirmeye başladı. Yine de bu işin o gece, yatmadan önce yapılması gerekiyordu. "Harika!" dedi kendini zorlayarak. "Taşındığıma kırk şahit lazım."

Yolcular pelerinlerini asıp yüklerini yere bıraktılar. Merry onları koridordan geçirip, koridorun sonundaki bir kapıyı önlerinde ardına kadar açıverdi. İçerden, yanan ateşin ışığı ile buharın pofurtusu geliyordu.

"Banyo!" diye bağırdı Pippin. "Ah sevgili Meriadoc!"

"Hangi sırayla yıkanacağız?" dedi Frodo. "Önce yaşlı olan mı, hızlı olan mı girecek? Her iki halde de sen sonuncu olursun Peregrin Efendi."

"Benim işleri tahmin ettiğinizden de iyi ayarladığıma emin olabilirsiniz!" dedi Merry. "Çukurçay'daki yaşamımıza bir banyo için kavga ederek başlayamayız. O odada üç tane küvet ve bir kazan dolusu kaynar su var. Sonra havlular, keçeler ve sabunlar da var. İçeri girin ve çabuk olun!"

Merry ile Tombiş koridorun diğer yanındaki mutfağa gidip geç bir akşam yemeği için hazırlıkları tamamlamaya koyuldular. Banyodan, su şapırtıları ve çalkantı gürültüleriyle karışık, birbiriyle yarışan şarkılar yükseliyordu. Aniden Bilbo'nun en gözde banyo şarkılarından birini söyleyen Pippin'in sesi diğerlerini bastırdı.

Şarkı söyleriz günün sonunda Yorgun çamuru paklayan banyoya! Şarkı söylemeyenin aklına şaşarız Ah! Sıcak Su ne soylu şey.

Ah! ne tatlı yağan yağmurun sesi Tepeden düzlüğe sıçrayan derenin şırıltısı. Ama yağmurdan ve salınan dereden daha iyisi Dumanı tüten sımsıcak su

Ah! Soğuk Su dökeriz istersek Kurumuş boğazımızdan aşağı; Ama bira daha iyi gelir susuzluğa Sıcak Su da sırtımızdan aşağıya

Ah! Göğün altındaki beyaz fıskiyeden, Yükselen su gibisi yoktur dünyada Ama o bile Sıcak Suda şapırdattığım ayaklarımın Sesi kadar hoş gelemez Kulağa.

Fevkalade bir su şapırtısı ve Frodo'nun Ona!, diye bağırdığı duyuldu. Belli ki, Pippin'in küvetinden epey bir su fıskiye olma sevdasına düşüp havalara sıçramıştı.

Merry kapıya gitti: "Gırtlağınız için bira ve yiyeceğe ne dersiniz?" diye seslendi. Frodo saçlarım kurulayarak dışarı çıktı.

"Havada o kadar çok su var ki, işimi bitirmeye mutfağa geliyorum," dedi.

"Pes!" dedi Merry içeri bakarak. Yer su içinde yüzüyordu. "Yemek istiyorsan, önce bütün bu suyu temizlemen gerekecek Peregrin.' dedi. "Çabuk ol, yoksa seni beklemeyiz.. "

Akşam yemeklerini mutfakta, ateşin yanında bir masada yediler. "Herhalde siz üçünüz biraz daha mantar istemezsiniz?" dedi Fredegar, pek de umutlanmadan.

"Evet efendim, isteriz!" diye haykırdı Pippin.

"Onlar benim!" dedi Frodo. "Çiftçi eşlerinin Kraliçesi Bayan Tırtıl' tarafından bana verildi. O pis ellerini çek, servisi ben yapacağım."

Hobbitler mantara çok düşkündür, hatta bu düşkünlükleri Bölge Ahalisi'nin en tamahkar zevklerini bile geçer. Bu, genç Frodo'nun Batak'ın meşhur tarlalarında yaptığı uzun keşifleri ve zarara uğrayan Tırtıl'ın hiddetini kısmen açıklayan bir gerçektir. O akşam ise, hatta hobbit standartlarına göre bile hepsine yetecek kadar mantar vardı. Mantarı takiben yenecek bir sürü şey daha hazırlanmıştı ve yemek bittiğinde Tombiş Toluk bile memnuniyetle iç geçirdi. Masayı iterek, sandalyelerini ateşin etrafına çektiler.

"Sonra toplarız," dedi Merry. "Şimdi bütün olanları anlatın bakalım! Galiba bazı maceralara bulaştınız ki bunları bensiz yaşamanız hiç de adilane değil. Her şeyi tüm tafsilatıyla istiyorum; hepsinden de önemlisi yaşlı Tırtıl'ın nesi vardı ve benimle niye öyle konuştu onu öğrenmek istiyorum. Hani olacak iş değil ama, neredeyse korkuyordu diyeceğim."

"Hepimiz Korkmuştuk," dedi Pippin, Frodo'nun susup ateşe dalıp gittiği bir sessizlikten sonra. "Seni de iki gün boyunca Kara Süvariler takip etse, sen de korkardın."

"Neymiş onlar?"

"Kara adara binen, kara gidile/," diye cevap verdi Pippin. "Frodo konuşmıyacaksa, bütün olanları sana başından itibaren ben anlatırım." Böylece, Hobbitköy'ü terk ettikleri andan başlayarak bütün yolculuklarını tüm ayrıntısıyla anlattı. Sam yer yer başını sallayarak ve nidalar çıkararak onu destekliyordu. Frodo sessizdi.

"Hepsini uyduruyorsunuz derdim," dedi Merry, "ama iskeledeki o kara şekli ben de gördüm ve Tırtıl'ın sesindeki o garip tınıyı duydum. Bu olup bitenlere ne diyorsan Frodo?"

"Kuzen Frodo'nun ağzı çok sıkıydı," dedi Pippin. "Ama artık baklayı ağzından çıkarmanın zamanı geldi. Şimdiye kadar bize söylenen tek işe yarar şey, Çiftçi Tırtıl'ın bu olanların Bilbo'nun hazinesiyle bir ilgisi bulunduğu hakkındaki tahminiydi."

"O sadece bir tahmindi," dedi Frodo telaşla. "Tırtıl gerçekten bir şey biliyor değil ki."

"İhtiyar Tırtıl zeki heriftir," dedi Merry. "Konuşurken açık etmediği bir sürü şey vardır o yuvarlak yüzünün ardında. Bir zamanlar Yaşlı Orman'a sık sık girip çıkarmış, bir sürü acayip şey hakkında bilgisi olduğuna dair de bir ünü vardır. Ama en azından, Frodo, bize onun tahmininin yerinde olup olmadığını söyleyebilirsin."

"Sanırım," diye cevapladı Frodo yavaş yavaş, "bir dereceye kadar iyi bir tahmindi. Meselenin Bilbo'nun eski maceralarıyla bir ilgisi var ve Süvariler onu ya da beni arıyorlar veya araştırıyorlar denilebilir. Bana soracak olursanız, bu işin şakası da yok korkarım; ne burada, ne de başka bir yerde emniyette sayılmam." Sanki aniden yıkılıvereceklermiş gibi etrafında, pencerelerde ve duvarlarda gezdirdi gözlerini. Diğerleri sessizce onu süzüp aralarında manalı manalı bakıştılar.

"Şimdi çıkıyor bakla," diye fısıldadı Pippin Merry'ye. Merry başıyla onayladı.

"Eh!" dedi Frodo sonunda, sanki bir karara varmış gibi yerinde doğrulup dimdik oturarak. "Daha fazla gizleyemem. Hepinize söylemem gereken bir şey var. Fakat nasıl başlayacağımı bir türlü bilemiyorum."

"Sanırım sana yardımcı olmak için," dedi Merry sakince, "bir kısmını sana ben anlatabilirim."

"Ne demek istiyorsun?" dedi Frodo, ona kaygıyla bakarak.

"Sadece şunu, benim sevgili şaşkın dostum Frodo: Çok bedbahtsın, çünkü nasıl veda edeceğini bilemiyorsun. Tabii ki Shire'dan ayrılmak niyetindeydin. Fakat tehlike tahmin ettiğinden de erken baş gösterdi ve şimdi hemen gitmeyi düşünüyorsun. Ve gitmek istemiyorsun. Senin için çok üzgünüz."

Frodo ağzını önce açtı, sonra kapadı. Yüzündeki şaşkınlık ifadesi o kadar komikti ki, hepsi güldüler. "Sevgili Frodo!" dedi Pippin. "Gerçekten de hepimizi uyuttuğunu mu sanıyordun? Ne o kadar dikkatlisin, ne de akıllı! Bu sene nisan ayından beri gitmeyi planlıyordun, hep uğradığın yerlere veda ediyordun. Sürekli, 'Acaba bu vadiyi bir daha görebilecek miyim?' falan gibi şeyler mırıldandığını duyuyorduk. Hele sanki paran tükenmiş gibi yapıp sevgili Çıkın Çıkmazı'nı Torbaköylü Bagginsler'e satman! Sonra Gandalf la o sıkı fıkı konuşmaların..."

"Eyvahlar olsun!" dedi Frodo. "Hem akıllı, hem de dikkatli davrandığımı zannediyordum. Kimbilir Gandalf ne der bu işe. Yani bütün Shire benim ayrılışımdan haberdar mı şimdi?"

"Yo hayır," dedi Merry. "Bu konuda kaygın olmasın! Bu sır uzun süre gizli kalamaz elbette; ama şimdilik sanırım sadece biz suç ortaklarınca biliniyor. Hem sonra unutma ki, biz seni çok iyi tanıyoruz ve sık sık da seninle birlikte oluyoruz. Ne düşündüğünü genellikle tahmin edebiliyoruz. Bilbo'yu da tanırdım. Doğruyu söylemem gerekirse, o gittiğinden beri seni yakından izliyordum. Eninde sonunda onun peşinden gideceğini düşünüyordum; aslında daha önce gideceğini düşünmüştüm ve son zamanlarda epeyce endişelenmeye başlamıştık. Bizi atlatıp, onun yaptığı gibi birdenbire tek başına gidivereceksin diye ödümüz kopuyordu. Bahardan bu yana gözlerimizi dört açtık ve kendi kendimize bir sürü planlar yaptık. O kadar kolay kaçamazsın!"

"Ama gitmem gerekiyor," dedi Frodo. "Bunun çaresi yok sevgili dostlarım. Bu hepimiz için pek hoş olmayan bir şey ama beni alıkoymaya kalkmanın bir faydası yok. Bu kadar çok şeyi tahmin ettiğinize göre lütfen bana yardım edin, engel olmayın!"

"Anlamıyorsun!" dedi Pippin. "Senin gitmen gerekiyor o yüzden bizim de gitmemiz gerekiyor. Merry ile ben seninle geliyoruz. Sam harika bir heriftir, seni kurtarmak için bir ejderhanın ağzından içeri atlayabilir; tabii bu arada ayakları birbirine dolanıp yeri de öpebilir, o başka; fakat bu tehlikeli serüveninde tek yoldaştan fazlasına ihtiyacın var."

"Benim canım, çok sevgili hobbitlerim!" dedi Frodo son derece duygulanmış bir halde. "Fakat buna izin veremem. Buna da çok zaman önce

karar verdim. Tehlikeden söz ediyorsunuz ama anlayamıyorsunuz. Bu bir servet avı, gidip gelinecek bir seyahat değil. Ben, korkunç bir tehlikeden, korkunç bir tehlikeye doğru kaçıyorum."

"Elbette ki anlıyoruz," dedi Merry kesin bir edayla. "O yüzden gelmeye karar verdik. Yüzük'ün çocuk oyuncağı olmadığını biliyoruz; ama Düşman'a karşı sana elimizden geldiğince yardım edeceğiz." "Yüzük mü!" dedi Frodo, artık tamamiyle hayrete düşerek. "Evet, Yüzük," dedi Merry. "Benim canım hobbitim, sen arkadaşlarının meraklılıklarını yabana atma. Senelerdir Yüzük'ün varlığından haberdarım Bilbo gitmeden öncesinden beridir, aslında; fakat o Yüzük'ü bir sır olarak kabul ettiği için ben de bilgimi kafamda sakladım, ta ki suç ortaklığımızı kurana dek. Bilbo'yu, elbette ki, seni tanıdığım kadar tanımıyordum; ben çok gençtim, o da daha dikkatliydi ama yeterince değil, tik nasıl öğrendiğimi merak ediyorsan, anlatmaya devam edeyim." "Devam et!" dedi Frodo güç duyulan bir sesle. "Senin de tahmin edebileceğin gibi, ona açık verdiren Torbaköylü Bagginsler oldu. Davet'ten bir yıl önce bir gün, yolda yürürken Bilbo'yu yolda önümde gördüm. Birdenbire uzakta, bize doğru gelmekte olan T.B.'ler belirdi. Bilbo yavaşladı ve sonra hoppadanak! yok oldu. Ben o kadar hayrete düşmüştüm ki, kendimi daha normal bir şekilde saklamaya bile neredeyse aklım yetmeyecekti; ama çitten geçip yolun kenarındaki tarladan yürüdüm. T.B.'ler geçtikten sonra çitten yolu gözlüyordum ki birde ne göreyim, Bilbo tam önümde aniden ortaya çıkıvermesin mi? Altın gibi parlayan bir şeyi pantolonunun cebine koyduğu da gözümden kaçmadı.

"Ondan sonra gözlerimi hep açık tuttum. Hatta itiraf edeyim, onu gözetledim. Fakat siz de kabul etmelisiniz ki bu son derece merak uyandırıcı bir şeydi ve ben de daha delikanlıydım. Bütün Shire'da babalığın gizli kitabını senden başka gören bir tek ben varıradır herhalde Frodo."

"Bilbo'nun kitabını mı okudun!" diye haykırdı Frodo. "Daha neler duyacağım? Hiç mi bir şey emniyette değil?"

"Yeterince değil, diyebilirim," dedi Merry. "Fakat sadece tek bir kere çarçabuk göz atabildim ve bu da hiç kolay olmadı. Kitabı hiç ortalarda bırakmazdı. Ne oldu acaba o kitap? Bir kere daha görmek isterdim. Kitap sende mi Frodo?"

"Hayır. Çıkın Çıkmazı'nda değildi. Alıp götürmüş olmalı." "Neyse, dediğim gibi," diye devam etti Merry, "bu bahara, işler ciddiye bininceye kadar, bildiklerimi kendime sakladım. Sonra suç ortaklığımızı kurduk; bu konuda ciddi olduğumuz ve niyetimiz niyet olduğu için de, pek öyle kılı kırk yarmadık. Kolay kırılır cinsten bir ceviz sayılmazsın; Gandalf ise senden de beter. Fakat bizim baş hafiyemizle tanışmak istersen, onu sana takdim edeyim."

"Nerede?" dedi Frodo etrafına bakınarak, sanki maskeli ve meşum bir suretin dolaptan çıkmasını beklermiş gibi.

"Öne çık Sam!" dedi Merry ve Sam kulaklarına kadar pancar gibi olmuş bir halde ayağa kalktı. "İşte bizim bilgi toplayıcımız! Ve hiç şüphen olmasın, sonunda yakalanıncaya kadar çok da iyi bilgi topladı. Fakat yakalandıktan sonra galiba şeref sözü verdiği için serbest kaldığını falan düşündü ki, bir daha ağzını açmadı."

"Sam!" diye haykırdı Frodo; artık daha fazla şaşıramayacağını hissediyor, kızsın mı, gülsün mü, rahatlasın mı yoksa aptallığına mı yansın bilemiyordu.

"Evet beyim!" dedi Sam. "Affınıza sığınırım beyim! Fakat niyetim kötü değildi Bay Frodo, ne size ne hatta Bay Gandalf a karşı. Bak onun aklı çalışıyor, ha; siz tek başıma gideceğim, dedinizdi de, o hayır! yanına mutemet birini al, dediydi."

"Fakat anlaşılan kimseye itimat etmeye gelmiyor," dedi Frodo.

Sam ona mutsuzca baktı. "Bu ne istediğine bağlı," diye söze karıştı Merry. "Düzde de bozda da yanında olacağımıza itimat edebilirsin sonuna kadar. Senin her sırrını saklayacağımıza itimat edebilirsin senin saklayacağından daha iyi hem de. Fakat belanın karşısında yalnız kalmana, veya bir söz söylemeden çekip gitmene izin vereceğimize güvenme. Biz senin arkadaşlarınız Frodo. Her neyse: Durum bu. Gandalf ın sana söylediklerinin çoğunu biliyoruz. Yüzük hakkında epeyce bilgimiz var. Bu işten korkunç derecede korkuyoruz ama seninle geliyoruz; ya da seni av köpekleri gibi izleriz."

"Hem, beyim," diye ekledi Sam, "Elflerin öğütlerini de kulak ardı etmen olmaz. Gildor sana, isteyen varsa yanma katmanı söyledi, bunu inkar

edemezsin."

"İnkar etmiyorum," dedi Frodo, artık sırıtmakta olan Sam'e bakarak, "inkar etmiyorum ama bir daha senin uyuduğuna hiç inanmayacağım, horlasan da horlamasan da. Emin olmak için, bir güzel tekmeleyeceğim seni.

"Size gelince, siz de bir avuç hain hilekarsınız!" dedi diğerlerine dönüp. Sonra güldü, "Fakat sağ olasınız!" dedi, ayağa kalkıp kollarını sallayarak, "Pes ediyorum. Gildor'un sözünü dinleyeceğim. Eğer tehlike bu kadar kara olmasaydı sevincimden oynardım. Öyle bile olsa mutlu olmaktan alamıyorum kendimi; uzun zamandan beri olamadığım kadar mutluyum. Bu geceden öyle çekiniyordum ki."

"Güzel! Anlaştık. Komutan Frodo ve takımı için üç kere varol!" diye haykırdılar ve Frodo'nun etrafında dans ettiler. Merry ile Pippin, belli ki bu an için hazırlamış oldukları bir şarkıya başladı.

Şarkı, yıllar önce Bilbo'yu macerasına sürükleyen cüce şarkısı model alınarak yapılmıştı ve aynı ezgiyle söyleniyordu:

Ocağa da, odaya da elveda Rüzgar da esse, yağmur da yağsa, Gün doğmadan ayrılmamız gerek Ormanlarla yüksek dağları asıp uzaklara.

Elflefin yaşadığı Yarmavadi'ye Sisli şelalelerin altına, ormandaki açıklıklara Hızla süreceğiz atları kırlarda ve çöllerde Sonra ise bilmiyoruz yolumuz nereye.

Ardımızda korku, önümüzde düşmanlar

Göğün altında kurulacak yataklar

Ta ki tüm zorluklar asılana

Yolculuk bitip, işimiz, tamamlanana kadar.

Gitmeliyiz! Gitmeliyiz!

Gün doğmadan atları sürmeliyiz!

"Çok güzel!" dedi Frodo. "Ama bu durumda en azından bu gecelik bir çatı alımdaki yataklarımıza gitmeden önce, yapmamız gereken bir sûru şey var."

"Aa! O şiirdi!" dedi Pıppin. Gerçekten gün doğmadan önce başlamayamı niyetlisin?"

"Bilmiyorum," diye cevap verdi Frodo. "O Kara Süvariler'den korkuyorum ve de bir yerde fazla oyalanmanın güvenli olmadığına eminim., özellikle ete gittiğimin bilindiği bir yerde, üstelik Gildor da bana oyalanmamam öğütledi. Gandalfı görebilmeyi çok islerdim Gandalfın ortaya çıkıvermesini duyunca Gildo'un bile tedirgin olduğu gözümden kaçmadı. Mesele iki şeye bağlı. Süvariler Erşehir'e ne kadar zamanda ulaşır'" Ve biz en erken ne zaman yola çıkabiliriz? Epey bir hazırlanmamız gerekecek."

"İkinci sorununun cevabı," dedi Merry, "Bir saat içinde ayrılabileceğimizde. Ben hemen hemen her şeyi hazır ettim. Tarlaların öbür tarafındaki ahırda Altı tane midilli var; kumanyalar, eşyalar hep paketlendi, birkaç fazladan kıyafet ile bozulacak yiyecekler hariç."

"Çok becerikli bir suç ortaklığı olmuş bu," dedi Frodo. "Ama Kara Süvariler ne olacak? Gandalf ı bir gün daha beklesek tehlikeli olur mu?"

"Bunun cevabı, Süvariler seni burada bulursa ne yapacakları konusunda senin ne düşündüğüne bağlı," diye cevap verdi Merry. "Şimdiye çoktan buraya gelebilirlerdi tabii ki, ama Köprü'nün hemen bu tarafında, Çalıçit'in nehir yatağına kadar indiği yer, Kuzey Kapısı yollarını kesiyor. Kapı nöbetçileri onları gece vakti geçirmez, yarıp geçerlerse o başka. Gün ışığında bile onları içeri sokmamaya çalışırlar, en azından Konağın Efendisi'ne bir haber iletinceye kadar çünkü Süvariler'in tipinden hiç hoşlanmayacak ve şüphesiz korkacaklardır. Ama tabii, Erdiyarı kararlı bir saldırıya uzun bir süre karşı koyamaz. Ve sabah vakti bir Kara Süvari bile kapıya gelip Bay Baggins'i sordu mu, içeri alınabilir pekala. Senin geri gelip Çukurçay'da oturacağını bilmeyen kalmadı."

Frodo bir süre düşünceler içinde oturdu. "Kararımı verdim," dedi sonunda. "Yarın, gün ışır ışımaz yola koyulacağım. Fakat yoldan gitmiyorum: Burada beklemek bile yoldan gitmekten daha güvenlikli. Erdiyarı'ndan ayrıldığımı en azından birkaç gün için gizli tutmamız mümkün, ama Kuzey Kapısı'ndan çıkarsam bu anında duyulur. Dahası, Süvariler Erdiyarı'na girse de girmese de, Köprü ve Doğu Yoiu'nun sınır

civarındaki bölümü mutlaka gözlenecektir. Kaç Süvari olduğunu bilmiyoruz; ama en azından iki tane var, belki de daha fazla. Yapılacak şey, hiç beklenmeyen bir yöne doğru gitmek."

"Fakat o zaman geriye sadece Yaşlı Orman kalıyor:" dedi Frodo dehşetle. "Oraya girmeyi düşünüyor olamazsın. En az Kara Suvariler kadar tehlikelidir orası."

"O kadar değil," dedi Merry. "Kulağa son derece korkunç geliyor. ama bence de Frodo haklı. Derhal izimize düşülmeden buradan ayrılmanın tek yolu bu. Şansımız yaver giderse peşimizdekilere Bayağı fark atmış oluruz."

"Ama Yaşlı Orman'da şansın yaver gitmez ki," diye karşı çıktı Fredegar. 'Orada kimsenin şansı yoktur. Kaybolup gidersiniz. Kimse oraya girmiyor"

"Bal gibi giriyorlar!" dedi Merry. "Brandybucklar giriyor arada bir, akıllarına estiği zaman. Sizim özel bir giriş yerimiz var. Çok eskiden Frodo da bir kere girmişti. Ben kaç kere girdim: Genellikle gündüz vakti elbette, ağaçların uykulu ve oldukça sakin oldukları zamanlarda." 'İyi öyleyse, nasıl biliyorsanız öyle yapın!" dedi Fredegar. "Ben Yaşlı Orman'dan korktuğum kadar hiçbir şeyden korkmuyorum: Hakkında anlatılan hikayeler kabustan beter; fakat sizinle gelmediğine göre, benim sözümün pek bir ağırlığı yok. Yine de Gandalf geldiğinde, ki eminim pek yakında gelecektir, burada ona ne yaptığınızı anlatacak birinin kaldığına memnunum."

Frodo'yu çok sevdiği halde Tombiş Toluk'un Shire'ı bırakmaya veya Shire dışında neler olduğunu görmeye hiç niyeti yoktu. Ailesi Doğudirhem'dcn, daha da doğrusu Köprüalanı'ndaki Kürkgeçidi'nden gelmeydi, ama o hayatında Brendibadesi Köprüsü'nün karşısına bile geçmemişti. Suç ortaklarının başlangıçtaki planlarına göre, onun görevi geride kalıp meraklılarla ilgilenmek ve mümkün olduğunca Bay Baggins hala Çukurçay'da oturuyor muş gibi davranmaktı. Hatta, rolünü oynamasında yardımı olur diye Frodo'nun birkaç eski giysisini de yanına almıştı. Bu rolün ne kadar tehlikeli olabileceği hiçbirinin aklına geliniyordu.

"Harika!" dedi Frodo, planı anladığı zaman. "Yoksa, Gandalfa hiç haber bırakamayacaktık. Bu Süvariler okuma yazma bilirler mi bilmezler mi meçhul tabii, ama eve girip de ortalığı ararlarsa diye yazılı bir not bırakmaktan korkacaktım. Fakat madem Tombiş kaleyi korumaya gönüllü

ve Gandalf da bizim ne yöne gittiğimizi öğrenecek, artık kararım kesin. Yarın ilk iş Yaşlı Orman'a dalıyorum."

"Tamam o halde," dedi Pippin. "Şöyle bir bakınca, Tombiş'in yerinde olup Kara Süvariler gelinceye kadar burada beklemektense, bizim işi tercih ederim."

"Sen önce Orman'ın derinliklerine gir de sonra göreyim ben seni," dedi Fredegar, "yarın bu vakitlerde benim yanımda olmadığına çok yanacaksın."

"Artık bu konuda tartışmanın anlamı yok," dedi Merry. "Daha, yamadan önce toparlanıp denklerimize son bir kez balcmamız gerek. Hepinizi gün doğmadan kaldıracağım."

Sonunda yatağa uzanabildiğinde, Frodo bir süre uyuyamadı. Bacakları sızlıyordu. Sabah midilliye bineceği için sevinçliydi. Neden sonra, kendisini yüksek bir pencereden, birbirine girmiş ağaçlardan oluşan karanlık bir denize bakıyormuş gibi gördüğü, muğlak bir rüyaya daldı. Ta aşağıdan, köklerin arasında sürünen ve burnunu çeken yaratıkların sesi geliyordu. Ona öyle geldi ki, eninde sonunda onun kokusunu alacaklar. Sonra uzaktan bir ses duydu. İlk önce bunun ormanın yapraklan arasından gelen müthiş bir rüzgar olduğunu düşündü. Sonra bu sesin yaprakların değil, uzaktaki Deniz'in sesi olduğu doğdu içine; uyanık hayatında hiç duymadığı ama rüyalarında hep içine dert olan bir ses. Aniden, açık havada olduğunu fark etti. Ağaç falan yoktu etrafında üstelik. Karanlık çorak bir toprak üzerindeydi ve havada yabancı bir tuz kokusu vardı. Başım kaldırınca, önünde yüksek bir uçurumun üzerinde tek başına duran yüksek beyaz bir kule gördü, içinde kuleye tırmanıp Deniz'i görmek için müthiş bir istek uyandı. Kan ter içinde kuleye doğru uçurumu tırmanmaya başladı: Fakat aniden gökyüzünde bir ışık parladı ve gök gürüldedi.

BÖLÜM VI

YAŞLI ORMAN

Frodo aniden uyandı. odanm içi hâlâ karanlıktı. Merry bir elinde mumla durmuş, diğer eliyle kapıyı yumrukluyordu. "Tamam! Ne var?" dedi Frodo, hâlâ " gererek ve şaşkınlık içinde.

"Ne mi var!" diye bağırdı Merry. "Kalkma zamanı. Saat dört buçuk ve her tarafta sis var. Haydi! Sam çoktan kahvaltıyı hazırlamaya başladı. Pippin bile kalktı. Ben de şimdi midillileri eyerleyip yük midillisini getirmeye gidiyoıum. O üşengeç Tombiş'i de uyandır! En azından kalksın da bizi geçirsin bari."

Saat altıyı henüz geçmişken hobbitlerin beşi de yola çıkmaya hazırdı. Tombiş Toluk hâlâ esniyordu. Hiç ses etmeden evden dışarı süzüldüler. Merry üzeri yüklenmiş bir midilliyi çekerek önden gidiyordu; evin arkasındaki bir koruluktan sonra birkaç da tarlanın içinden geçen bir yolda dikkatle ilerlemekteydi. Ağaçların yaprakları parlıyor, dallardan sular damlıyordu; otlar serin çiğlerden kurşunileşmişti. Her şey sakindi; bir avluda tavukların gıdaklaması, ta nerelerdeki bir evin kapısının kapanması gibi uzak sesler, hemen yakından geliyormuş gibi net duyuluyordu.

Midillileri barakalarında buldular; hobbitler tarafından çok sevilen türden gürbüz ufak tefek hayvanlardı bunlar, hızlı değil ama gün boyu iş görecek kadar dayanıklıydılar. Midillilere bindiler ve vakit kaybetmeden, önlerinde gönülsüzce açılan ve ardlarından amansızca kapanan sisin içine daldılar. Ağır ağır ve hiç konuşmadan bir saat kadar yol aldıktan sonra, Çalıçit'in aniden önlerinde yükseldiğini gördüler. Çok yüksekti ve her tarafı gümüş örümcek ağlarıyla Örülmüştü.

"Bunun içinden nasıl geçeceksiniz?" diye sordu Fredegar.

"Beni izlerseniz," dedi Merry, "görürsünüz." Çalıçit boyunca sola doğru ilerledi, kısa bir süre sonra çitin, bir çukurun kıyısını izleyerek biraz içeri çekildiği bir noktaya vardılar. Buraya, Çalıçit'in biraz ilerisine, tat!ı bir meyille toprağın altına giden bir oyuk açılmıştı. Oyuğun iki yanında tuğladan duvarları vardı; bu duvarlar muntazam bir şekilde yükselip aniden kemer peklini alıyor, Çabçit'in altına dalarak diğer taraftaki çukur yerden çıkan bir tünel oluşturuyordu.

BuradaTombişToluk durdu. "Hoşçakal Frodo!" dedi. "Keşke ormana giriyor olmasaydınız. Umarım gün kavuşmadan kurtarılmaya muhtaç hallere düşmezsiniz. Ama size iyi şanslar hem bugün, hem de sonrası için!"

"Eğer önümüzde Yaşlı Orman'dan daha kötü şeyler yoksa kendimi şanslı kabul edeceğim," dedi Frodo. "Gandalf a acilen Doğu Yolu'na gelmesini söyle: Yakında Yol'a çıkar, elimizden geldiğince hızlı ilerleriz." "Hoşçakal," diye seslendiler ve midillilerini meyilden aşağı sürüp Fredegar'ın görüş alanından çıkarak tünele girdiler.

İçerisi karanlık ve nemliydi. Diğer ucu sık demir parmaklıklardan yapılmış bir kapı ile kap inmişti. Merry yere inip kapının kilidini açü, hepsi geçtikten sonra yeniden ittirdi. Kapı şakırtıyla kapandı ve kilit yerine otururken klik diye bir ses çıkardı. Meşum bir sesti bu.

"İşte!" dedi Merry. "Shire'dan ayrıldınız, artık dışarıda, Yaşlı Orman'ın kenarındasınız."

"Burası için anlatılan hikâyeler doğru mu?" diye sordu Pippin. "Hangi hikâyeleri kastettiğini bilmiyorum," diye cevap verdi Merry. "Eğer Tombiş'in dadılarından dinlediği, umacılarla, kurtlarla falan ilgili eski gulyabani hikâyelerini kastediyorsan, cevabım hayır olur. En azından ben onlara inanmıyorum. Fakat Orman tuhaf bir yerdir, içindeki her şey, tabiri caizse, Shire'Jaki şeylerden çok daha fazla canlı, olup bitenlerin çok daha farkındadır. Ve ağaçlar yabancılardan hoşlanmaz. Seni gözlerler. Gündüz vakitleri genellikle sadece izlemekle yetinirler, pek bir şey yapmazlar. Zaman zaman en düşmanca olanları üstüne bir dal düşürür veya yoluna bir kök çıkarır, ya da bir sarmaşık uzatıp seni tutmaya çalışır. Fakat gece işler gayet ürkütücü olabiliyormuş, öyle diyorlar. Hava karardıktan sonra ben burada ya bir kere, ya iki kere bulunmuşumdur, o da sadece Çalıçit

yakınlarında. Bütün ağaçlar birbirleriyle fısıldaşıyor, anlaşılmaz bir lisanda haberleri ve planları birbirlerine aktarıyor gibiydiler; rüzgâr yokken bile dallar sallanıp etrafı yokluyordu. Ağaçların gerçekten hareket ettiklerini, yabancıları kuşattıklarını ve içlerine hapsettiklerini de anlatırlar. Nitekim, yıllar önce Çalıçit'e saldırmışlar: Gelip çitin hemen kıyısına dikilmiş, çite abanmaya başlamışlar. Fakat hobbitler gelip yüzlerce ağacı kesmiş, kestiklerini Orman da üstüste yığıp büyük bir ateş yakmış ve Çalıçit'in doğusundaki bütün araziyi uzun bir şerit halinde tutuşturup kül etmiş. Bundan sonra ağaçlar saldırıyı kesmiş, fakat bize düşman olmuşlar. Çitten az içerde, büyük ateşin yakıldığı yerde, hâlâ geniş bir çıplak alan vardır."

"Tek tehlike ağaçlar mı?" diye sordu Pippin.

"Ormanın derinliklerinde ve öbür ucunda yaşayan çeşit v;eşit garip şeyler var," dedi Merry, "ya da en azından öyle olduğunu duydum; yalnız ben hiçbirini görmedim. Fakat iz bırakıp yol açan bir şeyler var. Ne zaman içeri girseniz yeni açılmış yollara rastlarsınız; fakat zaman zaman garip bir şekilde yer değiştirir bu yollar sanki. Bu tünelde" pek uzak olmayan bir yerde, önce Şenlik Ateşi Meydanı'na, oradan da aşağı yukarı bizim gideceğimiz yöne, doğuya ve biraz da kuzeye doğru ilerleyen geniş bir yolun girişi var, daha doğrusu çoktandır vardı. Ben de şimdi o yolu bulmaya çalışacağım."

Böylece hobbitler tünel kapısından ayrılıp midillilerini geniş çukurun karşı kenarına sürdüler. Öte tarafta, Çalıçit'in yüz metre kadar ilerisindeki Orman'a doğru ilerleyen belli belirsiz bir patika vardı; fakat yol onları ağaçların altına getirir getirmez yok oldu. Arkalarına baktıklarında, daha şimdiden etraflarını sık bir biçimde çevirmiş olan ağaçların gövdeleri arasından Çalıçit'in karanlık çizgisini görebiliyorlardı. Önlerindeyse sadece, sayısız biçimde ve boyutta ağaç gövdesi görülüyordu: Düz veya eğri büğrü, burma biçimli, yere eğilmiş, tıknaz veya zayıf, düzgün veya dallı budaklı; hepsinin gövdesi de yosundan veya yıvışık, salkım saçak bitkilerden oluşan yeşil ya da kurşuni bir örtüye bürünmüştü.

Bir tek Merry'nin keyfi yerinde görünüyordu. "En iyisi sen başı çek de o yolu bul," dedi Frodo ona. "Sakın birbirimizi kaybetmeyelim, Çalıçit'in ne tarafta olduğunu da unutmayalım!"

Ağaçların arasından bir yol tuttular; midillileri eğri büğrü ve birbirine karışmış bir sürü kökten kendilerini sakınarak ağır ağır yürüyordu. Ağaçların altında bitki örtüsü yoktu. Zemin düzgün bir meyille yükseliyor, onlar ilerledikçe ağaçlar adeta daha da uzuyor, kararıyor ve sıklaşıyordu. Hareketsiz yapraklar arasından ara sıra düşen çiğ damlalarının sesinden gayri çıt bile duyulmuyordu. Şimdilik dallar arasında herhangi bir fısıldaşma veya hareket yoktu, yoktu ama, hobbitlerin hepsi de hoşnutsuzluk, nefret, hatta giderek düşmanlıkla gözlendiklerine dair rahatsız edici bir hisse kapıldılar. Bu hisleri sürekli büyüdü, en sonunda sanki umulmadık bir darbe beklerlermiş gibi gayri ihtiyari aniden yukarıya veya omuzlarının üzerinden arkaya bakar oldular.

Henüz patikanın izi bile yoktu ve ağaçlar durmadan yollarını keser gibiydiler. Pippin aniden, artık buna daha fazla dayanamayacağını hissetti ve beklenmedik bir anda bir bağırtı koyuverdi. "Oy! Oy! Hiçbir şey yapacak değilim. Bırakın da geçeyim yahu!"

Diğerleri şaşırarak durdular; fakat bağırtı, sanki ağır bir perde ile boğulmuşçasına çöktü gitti. Ne bir yankı, ne bir cevap vardı ama orman sanki daha da bir kalabalıklaşıvermiş, daha bir dikkat kesilmişti az öncesine göre.

"Yerinde olsam, bağırmazdım," dedi Merry. "Faydasından çok zararı var."

Frodo, buradan geçen bir yol bulmanın mümkün olup olmadığını ve diğerlerini bu menfur ormana getirmekle doğru yapıp yapmadığını düşünmeye başlamıştı. Merry bir o yana bir bu yana bakıyor ve daha şimdiden ne tarafa doğru gideceğini bilemez görünüyordu. Pippin bunu fark etti. "Yolumuzu kaybettirmen pek zamanını almadı," dedi. Fakat tam o anda Merry rahat bir nefes aldı ve ileriyi işaret etti.

"Hayret!" dedi. "Bu ağaçlar gerçekten hareket ediyor, işte Şenlik Ateşi Meydanı önümüzde (yani umarım bu odur), fakat ona açılan patika adeta yürüyüp gitmiş!"

Onlar ilerledikçe ışık netleşti. Aniden ağaçların arasından çıkıp kendilerini daire şeklinde geniş bir açık alanda buldular. Üstlerinde masmavi ve berrak bir gök vardı; buna şaşırdılar, çünkü Orman'ın çatısı

altındayken günün doğup sisin dağıldığını görememişlerdi. Gerçi güneş henüz açıklık alanı doğrudan dolduracak kadar yükselmemişti, fakat ağaçların tepelerinde ışığı görülebiliyordu. Açıklığın kenarındaki yapraklar daha sık, daha yeşildi ve alanı neredeyse yekpare bir duvar gibi kuşatıyorlardı. Açıklıkta hiç ağaç yetişmemişti, sadece kaba çimen ve bir sürü yüksek ot vardı: kelleşmiş, solmuş büyük baldıranlar ve yabani maydanozlar, tohuma kaçıp kül gibi uçmaya başlamış epilobiumlar, her yana yayılmış ısırgan otları ve deve dikenleri. Kasvetli bir yerdi: Fakat boğucu Orman'dan sonra hoş ve neşeli bir bahçe gibi geliyordu.

Hobbitler cesaretlenip gökyüzünde genişleyen gün ışığına umutla baktılar. Açık alanın karşı tarafında, ağaçtan duvarda bir boşluk ve boşluğun gerisinde de temiz bir patika vardı. Patikanın, yer yer genişleyerek ve üzeri açılarak ormanın içine doğru uzandığını görebiliyorlardı, kimi yerlerde de ağaçlar patikaya doğru yaklaşarak yolu karanlık dallarıyla gölgelendiriyordu. Bu yoldan sürdüler midillilerini. Hâlâ tatlı bir meyille tırmanmaktaydılar, fakat artık çok daha hızlı ilerliyorlardı ve gönülleri daha rahattı; çünkü sanki Orman'ın hışmı sönmüş ve hayrettir, geçmelerine engel olmayacakmış gibi gelmeye başlamıştı onlara.

Fakat bir süre sonra hava ısınmaya ve bunaltmaya başladı. Ağaçlar gene yolu iki yandan sıkıştırdı; artık pek ileriler görünmüyordu. Ormanın kötü niyetinin bir kez daha amansızca üstlerine çöktüğünü, şimdi her zamankinden daha kuvvetle hissetmekteydiler. Etraf o kadar sessizdi ki, midillilerinin nallarının öjü yapraklar üzerinde hışırdayarak veya arada bir gizlenmiş bir köke takılarak yere değmesi, kulaklarına gümbür gümbür iniyordu. Frodo onları cesaretlendirmek için bir şarkı söylemeye çalıştı ama sesi bir fısıltı halinde çıktı.

Ey bu gölgeli diyardaki gezginler

Yitirmeyin umudu! Çünkü karanlık da olsa

Bir sonu vardır her ormanın

Bakın nasıl da geçip gidiyor bulutsuz güneş

Güneş batıyor, güneş doğuyor

Gün bir bitiyor, bir başlıyor

Ya doğuda ya batıda mutlaka kesilecek orman

Kesilecek daha bu sözü söylemişti ki, sesi zayıflayarak kesildi. Hava ağır, sözleri dile getirmekse çok yorucuydu adeta. Tam arkalarında, yerlere kadar sarkan yaşlı bir ağaçtan iri bir dal büyük bir çatırtıyla patikanın üzerine düştü. Önlerinde de sanki ağaçlar birbirlerine yaklaşıyordu.

"Bitmekti, zayıflamaktı türü şeylerden hoşlanmıyorlar," dedi Merry. "Ben olsam şu anda pek şarkı söylemezdim. Ormanın kenarına varıncaya kadar bekle, o zaman hep birlikte dönüp bangır bangır koro yaparız!"

Neşeyle konuşmuştu, eğer endişeli idiyse bile bunu belli etmiyordu. Diğerleri cevap vermediler. İçleri kararmıştı. Frodo'nun yüreğine giderek ağırlaşan bir yük çökmekteydi ve artık attığı her adımda ağaçların hiddetine meydan okumaya kalkıştığına biraz daha pişman oluyordu. Gerçekten de tam durup geri dönmelerini önerecekti (tabii eğer bu haltı mümkün idiyse) ki, işler yeni bir boyut kazandı. Patika tırmanmayı bıraktı, bir süre için hemen hemen düz gider oldu. Karanlık ağaçlar kenara çekildi; önlerinde patikanın neredeyse dümdüz ilerlediğini görebiliyorlardı. Karşılarında biraz uzakta, ağaçsız, etrafını saran ormandan kel bir kafa gibi yükselen yemyeşil bir tepe vardı. Yol doğruca oraya gidiyor gibiydi.

Bir süre için de olsa Orman'ın çatısının üzerine tırmanacakları fikriyle mest olarak, yeniden aceleyle ilerlemeye başladılar. Patika önce indi, sonra tırmanarak onları nihayet dik yamacın eteğine ulaştırdı. Burada da ağaçlardan ayrılarak otlar arasında kayboldu. Orman, traşlanmış bir başın etrafında keskin bir çizgiyle çember oluşturan gür saçlar misali, bütün tepeyi çepeçevre sarıyordu.

Hobbitler midillilerini çekerek tepeye varıncaya kadar döne döne tırmandılar. Burada durup etraflarına bakındtlar. Hava güneşli ve pırıl pırıl, ama pusluydu; pek ileriyi göremiyorlardı. Yakınlarda sis artık hemen hemen tamamen dağılmıştı; yine de, orada burada ormanın çukur yerlerine sis çökmüştü ve güneylerinde Orman'ı bir baştan bir başa kesen derin bir kıvnmdan hala buhar gibi, ya da beyaz duman kümeleri gibi, sis yükseliyordu.

"Şu," dedi Merry, eliyle işaret ederek, "Gündüzsefası'nın çizgisi. Yaylalar'dan çıkıp gelir, tam Orman'ın ortasından geçip güney batıya akarak

Otlukçıktısı'nda Brendibadesi'yle birleşir. Biz o tarafa doğru gitmek istemiyoruz! Gündüzsefası vadisinin bütün ormanın en acayip yeri olduğu söylenirbütün acayipliklerin çıktığı merkezdir adeta."

Diğerleri Merry'nin işaret ettiği yöne baktılar, ama nemli ve derin vadinin üzerindeki sisten başka pek bir şey göremediler; bu çizginin gerisinde ise, Orman'ın güney yarısı bulanarak gözden kayboluyordu.

Tepedeki güneş, artık ısınmaya başlamıştı. Saat on bir olmalıydı; fakat sonbahar pusu bu saatte bile diğer yönleri doğru dürüst görmelerine izin vermiyordu. Batı yönünde ne Çalıçit'in çizgisini, ne de gerisindeki Brendibadesi vadisini seçebiliyorlardı. Büyük ümitlerle baktıklar, kuzey tarafında bile, ulaşmak istedikleri o büyük Doğu Yolu'nun çizgisi olabilecek herhangi bir şey göremiyorlardı. Ağaçlardan bir deniz ortasındaki bir adadaydılar ve ufuk bir örtünün ardındaydı.

Güney doğu tarafında zemin, sanki tepenin yamaçları gerçekten de derin sulardan yükselen bir dağın etekleriymişçesine, ağaçların da çok altına kadar gidiyormuş hissi vererek dimdik iniyordu. Tepenin yeşil kıyısında oturup altlarındaki ormana bakarak öğlen yemeklerini yediler. Güneş yükselip öğlen vaktini geçince, uzaklarda doğuda, Yaşlı Orman'ın o yanının ardında uzanan Yaylalar'ın grimtrak yeşil hattı gözlerine çarptı. Bu onların moralini epey bir arttırdı; çünkü ormanın sınırları dışında herhangi bir şeyi görebilmek hoştu. Gerçi o tarafa gitmeyi hiç mi hiç düşünüyor değillerdi: Hobbit efsanelerinde Höyüktepe Yaylalarının da en az Orman'ın kendisi kadar uğursuz bir namı vardı.

Neden sonra, yola devam etmeye karar verebildiler. Onları tepeye getiren patika, tepenin kuzey yanında yeniden beliriyordu; yalnız az bir şey ilerledikten sonra patikanın sürekli bir biçimde sağa doğru döndüğünü fark ettiler. Birazdan patika hızla yokuş aşağı inmeye başlayınca da, yolun aslında Gündüzsefası vadisine doğru gittiğini anladılar: Gitmeyi hiç dilemedikleri bir yöndü bu. Biraz tartıştıktan sonra, onları yanlış yere götüren bu patikadan ayrılıp kuzeye yönelmeye karar verdiler; çünkü tepeden göremedilerse bile Yol o tarafta olmalıydı, üstelik pek uzakta da olamazdı. Ayrıca kuzeyde, patikanın sol tarafında arazi daha kuru ve açık gibiydi, daha az ağaçlıklı yamaçlara doğru yükseliyordu ve bu yamaçlarda

meşe, dişbudak ve sık ormanlara özgü garip, adsız ağaçların yerini çamlar ve köknarlar alıyordu.

İlk başlarda iyi bir seçim yapmış gibiydiler: Enikonu hızla ilerliyorlardı, yalnız ne zaman bir açıklıktan güneşe göz atacak olsalar, anlaşılmaz bir biçimde doğuya doğru dönmüş oldukları çıkıyordu ortaya. Fakat bir süre sonra, tam da uzaktan daha seyrek ve daha az içice gibi gördükleri ağaçlar tekrar sıklaşmaya başladı. Derken, hiç beklenmedik bir şekilde, zeminde, devasa tekerlek izlerini veya uzun zamandır kullanılmayıp böğürtlen çalılarıyla dolmuş geniş hisar hendeklerini ve çökmüş yolları hatırlatan derin yarıklar bulunduğu anlaşıldı. Bu yarıklar genellikle tam onların gittiği yönü kesiyor ve ancak içlerine inip tekrar tırmanarak gelebiliyordu ki bu da yanlarında midillileri olduğu için gayet zahmetli ve zor bir işti. Her aşağı indiklerinde yarığın her nasılsa sol tarafa doğru geçit vermeyen, ancak sağa döndüklerinde yol açan sık çalıklar ve keçeleşmiş otlarla dolu olduğunu görüyorlardı; dipte yangın karşı yüzüne tırmanıl ^cak bir yer bulmaları için de indikleri noktadan biraz ilerlemeleri gerekiyordu. Güç bela her bir yarıktan çıktıklarında ağaçlar biraz daha yoğun, daha karanlık görünüyordu; her seferinde sola yukarıya doğru yol bulmakta çok zorlanıyor, sağa ve aşağıya doğru gitmek zorunda kalıyorlardı.

Bir iki saat içinde yönlerini iyice şaşırmışlardı, yalnız çoktandır kuzeye doğru gitmedikleri gün gibi aşikârdı. Belli bir yöne sürülüyorlardı; bu izledikleri, onlar adına seçilmiş olan bir yoldu doğuya ve güneye, Orman'dan dışarı değil Orman'ın göbeğine doğru giden bir yol.

O ana kadar karşılaştıkları arasında en derin ve en geniş olan çukura yuvarlana yuvarlana indiklerinde, gün ikindiye yaklaşmıştı. Burası o kadar dik ve çıkıntılı bir yerdi ki, midillilerini ve eşyalarını bırakmadıkça, ne ileri ne geri, tekrar yukarı çıkmanın mümkün olmadığı anlaşıldı. Bütün yapabildikleri çukuru gittiği yere kadar izlemekti yani aşağıya doğru. Zemin giderek yumuşadı, yer yer bataklaştı; kenarlarda pınarlar belirmeye başladı, bir süre sonra bir de baktılar ki yosunlu bir yatakta şınldayarak akan ip gibi bir dereyi izliyorlar. Sonra zemin sert bir meyille alçalmaya, dere büyüyüp gürüldeyerek hızla aşağı dökülmeye başladı. Derin, loş, ta yukarıdaki ağaçların üzerinde kemer oluşturduğu bir dere yatağmdaydılar.

Bir süre derenin yanında bata çıka ilerledikten sonra, aniden bu kasvetli karanlıktan çıkıverdiler. Sanki önlerinde bir kapı varmış gibi, karşılarında güneş ışığı belirdi. Açıklığa varınca, geldikleri yolun neredeyse uçurum denecek kadar yüksek ve dimdik bir vadi yamacındaki ince bir yarık olduğunu gördüler. Uçurumun eteğinde otlarla ve kamışlarla kaplı geniş bir alan vardı; uzakta neredeyse buradaki kadar dik olan başka bir yamaç görünüyordu. Aradaki gizli alanı, altın rengi bir ikindi güneşinin ılık ve uyuşuk ışıkları örtmekteydi. Alanın orta yerinde, kahverengikara bir nehir tembel tembel kıvrılarak akıyordu; kıyıları yaşlı söğütlerle çevrili, üstü söğütlerle kemerlenmiş, devrilmiş söğütlerle yolu kesilmiş ve binlerce solgun söğüt yaprağıylabeneklenmişti. Yer gök bu yapraklarla doluydu, dallarda sarı sarı titreşmekteydiler; çünkü vadide hafif hafif esen ılık ve tatlıbir meltem vardı, kamışlar hışırdıyor söğüt dalları çıtırdıyordu.

"Eh, en azından artık nerede olduğumuza dair bir fikrim var!" dedi Merry. "Hedefimizin hemen hemen tam zıddı yöne gelmişiz. Bu da Gündüzsefası Nehri! Ben gidip bir araştırayım."

Gün ışığına dalarak yüksek otlar arasında kayboldu. Bir süre sonra yeniden belirerek uçurumun eteği ile nehir arasında sert sayılabilecek bir toprak parçası olduğunu, bazı yerlerde de sık çimlerin su kenanna kadar indiğini bildirdi. "Dahası," dedi, "nehrin bu tarafında dolanan, keçi yoluna benzer bir şey var. Eğer sola dönüp yolu izlersek, eninde sonunda Orman'ın doğu tarafından dışarı çıkarız."

"Ya, tabii!" dedi Pippin. "Eğer yol oralara kadar giderse; bizi bir bataklığa kadar götürüp bırakmazsa. Acaba bu yolu kim ve neden açtı? Bizim kara kaşımıza kara gözümüze yapmadıklarına eminim. Bu Orman'dan da içindeki her şeyden de fena halde kuşkulanıyorum, hakkındaki hikâyelere de inanır oldum. Ayrıca, doğuya doğru ne kadar gitmemiz gerektiği hakkında bir fikrin var mı?"

"Hayır," dedi Merry, "yok. Gündüzsefası'nm neresinde olduğumuza veya buralara bir patika oluşturacak kadar sık sık gelip gidenin kim olduğuna dair en ufak bir fikrim yok. Fakat buradan çıkmak için başka bir yol da göremiyorum."

Yapacak bir şey yoktu, sıraya dizildiler ve Merry onları bulduğu patikaya doğru götürdü. Dört bir yanlannda gümrah ve yer yer başlarını aşacak kadar uzun sazlar ve otlar yükseliyordu; fakat bataklıklar ve su birikintileri arasından basılabilecek yerleri seçerek eğrilö büğrüle giden patikayı bir kere bulduktan sonra, izlemek kolaydı. Yol, arada sırada daha yüksekteki ormanlık araziden gelerek hendeklerden Gündüzsefası'na doğru akan minik derelerden geçiyordu ve bu noktalarda karşı kıyıya köprü oluşturacak şekilde özenle yerleştirilmiş ağaç gövdeleri ve dal birikintileri vardı.

Hava hobbitlere çok sıcak gelmeye başladı. Kulaklarının dibinde her türden sinek orduları vızıldamaktaydı; akşamüstü güneşi sırtlarında yanıyordu. Sonunda aniden hafif bir gölgeliğe geldiler; büyük gri dallar yolun üstüne uzanıyordu. Attıkları her bir adım, bir öncekinden daha gönülsüz olmaya başladı. Uyku adeta yerden çıkıp bacaklarından yukarı tırmanıyor, havadan başlarına ve gözlerine ağır ağır dökülüyordu.

Frodo çenesinin göğsüne doğru indiğini, başının düştüğünü fark etti. Tam önünde Pippin, diz üstü yere çöktü. Frodo durdu. "Olmayacak," dediğini duydu Merry'nin. "Dinlenmeden surdan şuraya gidemem. Bıı kestirmem lazım. Söğütlerin altı serin. Daha az sinekli!"

Frodo bu işi hiç beğenmemişti. "Haydi!" diye seslendi. "Daha uyuyamayız. Önce Orman'dan çıkmamız lazım." Fakat diğerleri umursayacak durumda değildi. Sam de yanlarında dikilmiş, esneyip aptal aptal gözlerini kırpıştırıyordu.

Birdenbire Frodo'ya da uyku bastırıverdi. Başı dönüyordu. Artık havada hiç ses yoktu hemen hemen. Sinekler vızıldamaz olmuştu. Sadece, duymanın sınırında tatlı bir ses, yarı yarıya fısıldanan bir şarkı misali yumuşak bir pıtırtı, yukarıdaki dallarda dalgalanır gibiydi. Ağırlaşan gözlerini kaldırınca yaşlı, ağarmış, kocaman bir söğüt ağacının üzerine eğilmekte olduğunu gördü. Dev gibi bir ağaçtı; dört bir yana yayılmış dallan, uzun parmaklı elleriyle bir şeylere uzanan kollar gibi yükseliyor dalları hareket ettikçe yumrularla dolu bükük gövdesinde esneyip acılan geniş çatlaklar belli belirsiz pıtırdıyordu. Parlak göğe karşı titreyen yapraklar Frodo'nun gözlerini kamaştırdı, yüzüstü yuvarlanıp otların üzerine düştüğü yerde yattı kaldı.

Merry ile Pippin güç bela ileriye doğru emekleyip sırtlarını söğüt ağacının gövdesine yaslayarak yattılar. Arkalarında ağaç sallanıp gıcırdadıkça, büyük çatlaklar iyice genişleyerek onlara kucak açıyordu. Yukarıya, ışığa karşı hafif hafif hareket edip şarkı söyleyen gri ve sarı yapraklara baktılar. Gözlerini yumdular, o zaman da sanki su ve uyku ile ilgili bir şeyler anlatan sözcükler, serin sözcükler duyar gibi oldular. Kendilerini bu büyüye bıraktılar ve ulu gri söğüt ağacının altında uykuya daldılar.

Frodo bir süre üzerine basmakta oian uykuyla savaşarak uzandı kaldı; sonra bir gayret tekrar ayağa kalktı. Karşı konulmaz bir şekilde serin sular istiyordu canı. "Beni bekle Sam,"diyebildi yarım yamalak. "Ayaklarımı bi yıkamalıyım."

Yarı uykulu yarı uyanık ileriye, büyük ağacın nehir tarafına, dolanık iri köklerin eğilmiş su içmek için uğraşan yamru yumru minik ejderler gibi nehire doğru uzamış olduğu bir noktaya yürüdü. Bu köklerden birini bacaklan arasına alarak oturup ayaklarını serin kahverengi sulara bıraktı ve burada, sırtı ağaca yaslanmış vaziyette, bir anda uyuyakaldı.

Sam oturup başını kaşıdı, ağzını mağara gibi sonuna kadar açarak bir güzel esnedi. Endişeliydi. Akşam oluyordu ve aniden bastıran bu uykunun pek tekin olmadığını düşünüyordu. "Bunun altında güneşlen ılık havadan başka bir işler var," diye söylendi kendi kendine. "Bu koca ağacı hiç gözüm tutmadı. Güvenmiyorum bu ağaca. Bak nasıl da uyku şarkıları söylüyor! Bu böyle olmayacak!"

Zorla ayağa kalkıp sendeleyerek midillilerin nerede kaldığına bakmaya, gitti. Midillilerden ikisini patika boyunca epey bir uzaklaşmış buldu; tam onlan yakalayıp diğerlerinin yanına getirmişti ki, iki ayrı ses duydu; biri yüksek diğeri alçak ama net seslerdi. Biri, ağır bir şeyin suya düşme sesiydi; diğeri ise bir kapının yavaşça sıkı sıkıya kapandığı zaman çıkardığı, kilitin yerine oturuş sesi.

Hemen nehir kıyısına koştu. Frodo kıyıya yakın bir yerde suyun içindeydi, büyük bir ağaç kökü onu suya batırır gibi üzerinde duruyordu ama Frodo hiç çırpınmıyordu. Sam onu ceketinden yakalayıp kökün

altından çıkarttı; sonra zar zor kıyıya çekti. Frodo neredeyse hemen uyandı, sular püskürterek öksürmeye başladı.

"Biliyor musun Sam,' dedi sonunda, "o korkunç ağaç beni itti! Bunu hissettim. O büyük kök döndü ve beni suyun içine ittıriverdi!"

"Herhalde rüya görüyordun Bay Frodo." dedi Sam. "Uykuluyken öyle yerlere oturmamalısın."

"Öbürlerinden ne haber?" diye sordu Frodo. "Onlar ne tür rüyalar görüyorlar merak ediyorum doğrusu."

Ağacın öbür yanına gittiler ve o zaman Sam duyduğu o klik sesinin ne olduğunu anladı. Pippin gözden kaybolmuştu. Uzandığı yarık tamamen kapanmıştı, öyle ki bir çizik bile görünmüyordu. Merry ise kapandaydı: Başka bir yarık onu beline kadar yakalamıştı; bacakları dışarıdaydı, ama geri kalan kısmı, iki kenardan bir cımbız gibi kavrayan karanlık bir kovuğun içindeydi.

Frodo ile Sam i!k ünce ağacın Pippin'in yatmış olduğu yere denk gelen kısmını yumrukladılar. Ondan sonra, zavallı Merry'yi yakalamış olan yarığın kenetlenmiş ağzını açrnak için deliler gibi çekiştirdiler. Faydasızdı.

"Ne korkunç bir şey." diye bağırdı Frodo çılgınca. "Ne diye kalktık bu korkunç ormana geldik ki sanki? Keşke hepimiz şu anda Çukurca'da olabilseydik!" Kenai ayağını hiç düşünmeden bütün gücüyle ağaca bir teKme attı. Gövdeden başlayarak dallara dağılan belli belirsiz bir titreme oldu: yapraklar hışırdadı ve fısıldadı ama bu kez zayıf ve derinden bir kahkahaydı bu.

"Eşyalarınız arasında balta falan yoktur herhalde, ha Bay Frodo!" diye sordu Sam.

"Yakacak odun kesmek için yanıma küçük bir el baltası almıştım." dedi Frodo. "Pek işimize yaramaz."

"Bir dakika!" diye haykırdı Sam, yakacak odun lafından aklına bir şey gelerek. "Ateşle bir şeyler yapabiliriz!"

"Yapabiliriz." dedi Frodo şüpheyle. "Pippin'i içerde diri diri kızartmayı başarabiliriz."

"Bu ağacın canını acıtıp korkutmakla başlayabiliriz işe,' dedi Sam hiddetle. "Eğer onları bırakmazsa boyunu devaririm, kemirmek zorunda kalsam biie." Midillilere doğru koştu ve aradan pek bir zaman geçmeden iki parça kav, çakmak kutusu ve bir el baltasıyla geri döndü.

Çabucak kuru otları, yapraklan ve kabuklan bir araya topladılar; kınk dal parçacıkları ve kesilmiş odun parcaianndan bir yığın yaptılar.

Bunu tutsakların bulunduğu yerin tam aksi yönünde ağacın gövdesinin önüne yığdılar. Sam kavdan kıvılcımı çakar çakmaz kuru otlar tutuştu ve aceleci bıı alev ile duman yüksekli. Dal parçaları çıtırdadı. Ateşin minik parmakları kadim ağacın çentik çentik kuru kabuklarını yalayıp kavurdu. Söğüt baştan aşağı hir titredi. Yapraklar tepeden , acı ve hiddet sesleriyle tıslar gibiydiler. Merry'den avaz avaz bir haykırış yükseldi ve ağacın içinden Pippin'in boğuk çığlığını duydular.

"Söndürün! Söndürün!" diye bağırıyordu Merry. "Yoksa beni sıkıp ikiye ayıracak. Öyle diyor!"

"Kim? Ne?" diye bağırdı Frodo ağacın öbür tarafına doğru koşarak. "Söndürün! Söndürün!" diye yalvardı Merry. Söğüdün dalları deliler gibi sallanmaya başladı. Sanki nehir vadisinin sessiz uykusuna bir taş atmışlar da bütün Orman'da yayılan öfke dalgaları oluşturmuşlar gibi, giderek yükselen ve etraftaki diğer bütün ağaçların dallarına doğru yayılan rüzgâr misali bir ses duyuluyordu. Sam minik ateşi tekmeleyip kıvılcımları ayaklarıyla basa basa söndürdü. Ama Frodo, neden yaptığını veya ne ümit ettiğini bile bilmeden, imdat! imdat! imdat! diye bağırarak patikada koşmaya başladı. Kendi tiz sesinin sedasını bile duyamaz gibiydi: Kelimeler ağzından çıkar çıkmaz söğüt rüzgârına kapılıp gidiyor ve yaprakların velvelesinde boğuluyordu. Çaresizlik içindeydi: Kaybolmuş ve aklı uçup gitmiş gibi hissediyordu.

Aniden durdu. Bir cevap vardı, ya da ona öyle gelmişti; ama sanki arkasından geliyordu, geriden, Orman'ın derinliklerindeki patikadan. Olduğu yerde dönüp dinledi, az sonra hiç kuşku kalmamıştı: Biri bir şarkı söylüyordu; kalın mutlu bir ses kaygısızca ve neşeyle bir şarkı tutturmuştu, ama saçmasapan bir şarkıydı bu:

Lay lom! Lay la lom! Gongu çal da gel! Gongu çal! Zıpla gel! Söğütler içinden! Tom Bom, şen Tom, Tom Bombadil!

Frodo da Sam de, biraz yeni bir tehlikeden korkarak, biraz da ümitlenerek oldukları yerde durdular. Birdenbire, uzun bir dizi anlamsız (ya da öyle duyulan) sözden sonra ses iyice yükseldi, belirginleşti ve şu şarkıya dönüştü:

Hey! Gel bili bom! Lay lay lom! Bir tanem! Sığırcığını süzülür eserken meltem.

Tepenin altında, güneşte parlar, Soğuk yıldızlan eşikte bekler, Benim güzel sevgilim, doğmuş Irmakkadın'dan Sudan durudur teni, incedir söğüt dalından. Bizim Tom Bombadil elinde su zambaklarıyla Yine eve dönüyor. Bak şarkı söylüyor hoplaya zıplaya Hey! Gel bili bom! Lay lay lom! Bir tanem! Altınyemiş, Altınyemiş, tatlı sarı böğürtlen! Zavallı Söğütadam, köklerini topla,) ol umdun çek' Tom'ıın acelesi var. Günün peşinden akşam gelecek. Tom eve dönüyor yine, elinde su zambakları, Hey! Lay lay lom! Duyuyor musunuz şarkımı?

Frodo ile Sam büyülenmişçesine duruyorlardı. Rüzgâr söndü. Yapraklar yine gergin dallardan sessiz sessiz sarktılar. Şarkı bir kez daha patladı ve sonra birdenbire patikada sazların tepesinde hoplayıp danseden, yüksek tepeli, bandına uzun mavi bir tüy takılmış, eski püskü, yamru yumru bir şapka beliriverdi. Şapka bir kere daha hoplayıp sıçradı ve görüş alanlarına bir adam girdi ya da adama benzeyen biri. Her halükârda bir hobbite göre çok iri ve ağır sayılırdı; ama kalın bacaklarındaki büyük san çizmeleriyle otlar ve sazlar arasından ortalığı yıkıp geçerek suya giden bir inek gibi ilerlerken Büyük Ahali kadar çok gürültü yapsa da, onlardan biri olacak kadar uzun boylu da değil gibiydi. Mavi bir ceketi ve uzun kahverengi sakalı vardı; gözleri parlak ve maviydi, yüzü olgun bir elma kadar kırmızıydı ama yüzlerce kahkaha kırışığıyla buruşmuştu. Ellerinde, tepsi gibi büyük bir yaprağa dizdiği bir küçük öbek beyaz nilüfer taşıyordu.

Frodo ile Sam "İmdat!" diye bağırıp ellerini uzatarak ona doğru koştular.

"Hop! Hop! Durun hele!" diye bağırdı yaşlı adam bir elini kaldırarak ve onlar da sanki vurulmuş gibi donakaldılar. "Hele, benim miniminnacık adamcıklarım, nereye gidiyorsunuz böyle körük gibi pöfleyerek bakayım?

Neymiş buradaki mesele madem? Kim olduğumu biliyor musunuz? Ben Tom Bombadil'im. Derdiniz nedir söyleyin bana! Toml un acelesi var. Sakın nilüferlerimi ezeyim demeyin!"

"Arkadaşlarım söğüt ağacının içine hapsoldu," diye bağırdı Frodo nefes nefese.

"Ne?" diye haykırdı Tom Bombadil havaya sıçrayarak. "Yaşlı Söğüt Adam, ha? Hepsi bu muydu? Bunu hemen hallederiz. Ona söylenecek şarkıyı bilirim ben. Başı ağarmış Söğüt Adam! Eğer terbiyesini takınmazsa iliklerini dondururum. Şarkılarımla köklerini çıkartırım. Bir şarkıyla rüzgâr estirip yapraklarını, dallarını uçururum. Seni Yaşlı Söğüt Adam seni!"

Nilüferlerini dikkatle otların üzerine bırakarak ağaca koştu. Ortada Merry'nin hâlâ dışarda duran ayakları vardı bir tek geri kalan kısmı çoktan içeri çekilmişti bile. Tom ağzını çatlağa dayayarak içeriye doğru alçak sesle bir şarkı söylemeye başladı. Hobbitler sözleri yakalayamıyorlardı ama görünüşe göre Merry heyecanlanmıştı. Bacakları tekmeler savurmaya başladı. Tom kenara sıçradı ve soğutun sallanan bir dalını kırıp bununla ağacın yanına vurdu. "Onları hemen dışarı bırak Yaşlı Söğüt Adam!" dedi. "Aklından neler geçiyor? Senin uyuyor olman lazım. Toprak ye! Derinleri kaz! Su iç! Uykuya dal! Bu konuşan Bombadil!" Sonra da Merry'yi ayağından tuttuğu gibi, aniden açılan çatlaktan çekip çıkarttı.

Yırtılır gibi bir çatırtı duyuldu ve diğer çatlak da ardına kadar açıldı, Pippin sanki tekmeyle atılmış gibi içerden fırlayıp çıkıverdi. Sonra kuvvetli bir çat sesiyle her iki yarık da sıkı sıkı kapandı. Ağaç köklerinden tepesine kadar bir titredi ve sonra mutlak bir sessizlik çöktü.

"Sağolun!" dedi hobbitler birbirleri ardı sıra.

Tom Bombadil kahkahalarla gülmeye başladı. "Hele, benim minik arkadaşlarım!" dedi, eğilip yüzlerine yakından bakarak. "Benimle eve geleceksiniz! Sofra sarı kaymak, bal peteği, ak ekmek ve tereyağı ile donanmıştır. Altınyemiş bekliyor. Sorulan da akşam sofrasının etrafına bırakalım. Siz gelebildiğiniz kadar çabuk peşimden gelin!" Böyle deyip nilüferlerini aldı, eliyle onlara bir gel işareti yaptı, gene yüksek sesle abuk sabuk bir şarkı tutturup hoplaya dansede doğuya giden patikada yola koyuldu.

Hobbitler konuşamayacak kadar şaşkın ve rahatlamış olarak ellerinden geldiğince çabuk çabuk onu izlediler. Fakat ellerinden gelen, yeterince hızlı değildi. Kısa bir süre sonra Tom önlerinde gözden kayboldu ve şarkının gürültüsü gitgide zayıflayarak uzaklaştı. Sonra birden, kuvvetli bir selam gibi havada dalgalanarak geri geldi sesi!

Gelin benle minik dostlar Gündüzsefası boyunca! Tom gidiyor önden mumları yakmaya.

Batıdan batar Güneş; karanlık basar birazdan. Gece gölgelen çöker, kapı açılır o zaman, Pencereden sızar ışık, etrafı aydınlatır. Korkmayın kara kızılağaçtan! Kır söğüt zararsızdır! Korkmayın ne kökten, ne daldan! Tom Bombadil önden gitti. Hey hm! Lay lay lom! Bekliyoruz sizleri!

Bundan sonra hobbitler sesini duymaz oldular. Neredeyse aynı anda, güneş arkalarındaki ağaçların içine gömülür gibi gözden kayboldu. Brendibadesi üzerinde göz kırpan yatık akşam ışığını ve yüzlerce lamba ile parlamaya başlayan Erşehir pencerelerini düşündüler. Üzerlerine büyük gölgeler düşüyor; ağaçların gövdeleri ve dallan kara kara ve tehdit edercesine patikanın üzerine sarkıyordu. Beyaz bir sis yükselip derenin yüzeyine kıvrılarak sınırındaki ağaçların köklerini sarmaya başladı. Tam ayaklarının dibinden, yerden gölgeli bir buhar yükselerek yavaş yavaş çöken alacakaranlığa karıştı.

Patikayı takip etmek zorlaştı; çok yorulmuşlardı. Bacakları sanki kurşundandı. Her iki yanlarındaki çalılıklarda ve sazlarda garip sinsi sesler dolaşıyordu; soluk gökyüzüne baktıklarında, yüksek yamaçtan ve ormanın sınırından onlara pis pis göz diken, alacakaranlığa karşı kara bir kasvete bürünmüş garip yamru yumru çehreler gözlerine çarpıyordu. Bütün bu diyarın aslında gerçek olmadığını ve hiç uyanışı olmayan meşum bir rüyada düşe kalka ilerlediklerini düşünmeye başlamışlardı.

Tam artık ayaklan yavaşlayıp durmak üzereydi ki, zeminin yavaş yavaş yükselmekte olduğunu fark ettiler. Su mınldanmaya başladı. Karanlıkta, derenin kısa bir şelaleden döküldüğü yerdeki köpüklerin beyaz ışıltısını gördüler. Sonra aniden ağaçlar bitti, sis arkalarında kaldı. Adımlarını Orman'dan dışarı attılar ve karşılarında yükselen geniş çimenlik bir alanda buldular kendilerini. Artık hızlı hızlı akan küçük nehir, gökyüzünü

doldurmaya başlayan yıldızların ışığında yer yer yanıp sönerek onları karşılamak için neşeyle çağıldıyordu.

Ayaklarının altındaki otlar sanki kırpılmış veya traşlanmış gibi düzgün ve kısaydı. Orman'ın arkalarında kalan saçakları kesilmiş ve bir çit gibi budanmıştı. Artık bakımlı ve kenarları taşlarla sınırlandırılmış patika, önlerinde açık seçik görünüyordu "Solgun yıldızlı gök altında şimdi grilere bürünmüş çimenlik bir yola doğru dolandı; orada, hâlâ yukarılarında kalan dağın eteğindeki bir yamaçta, bir evin pırpır eden ışıklarını gördüler. Patika tekrar aşağı indi, sonra muntazam çimli uzun bir yamaç boyunca tekrar ışığa doğru yükseldi. Aniden bir kapı açıldı, geniş sarı bir ışık huzmesi parıldayarak dışarı süzüldü. İşte, Tom Bombadil'in evi karşılarında, bir yukarı, bir aşağı derken tepenin tam dibinde idi. Gerisinde çıplak ve gri, dik bir toprak çıkıntısı uzanıyordu; onun da ardında Höyüktepe Yaylaları doğu akşamına doğru azametle uzanmaktaydı.

Hobbit midilli demeden, hep beraber hızla ilerlediler. Daha şimdiden yorgunluklarının yarısı, korkularının tümü uçup gitmişti. Hey! Gel Lay Lay Lom! diye çınladı şarkı onları buyur edercesine.

Hey lay! Nay nay nom! Haydi canlar sekiniz!

Hobbitler!Midilliler! Konukları severiz.

Haydi eğlence başlasın! Birlikte şarkı söyleyelim!

Sonra başka bir berrak ses, ilkbahar kadar genç ve ilkbahar kadar kadim, aynı tepelerdeki parlak sabahtan aşağıya geceye akan mutlu suların şarkısı gibi bir ses, gümüş gibi dökülerek onları karşıladı:

Haydi şarkı başlasın! Söyleyelim birlikte Güneş, yıldız, ay ve sis, yağmur ve bulut üstüne, Tüydeki çiy tanesi, tomurcukta ışıklar, Fundalıkta çıngıraklar, açık tepede rüzgâr, Su üstünde zambaklar, sazlar gölgeli göl başında: Bizim Tom Bombadil ve Nehrinkızı hakkında!

Ve bu şarkıyla birlikte hobbitler eşiğe vardılar, altın rengi bir ışık tüm çevrelerini sardı.

BÖLÜM VII

TOM BOMBADİL'İN EVİNDE

Dört hobbit geniş taş eşikten içeri adımlarını attılar ve gözlerini kırpıştırarak kıpırdamadan durdular. Tavandaki kirişlerden sallanan bir sürü lambanın ışığıyla dolmuş uzun alçak bir odadaydılar; koyu renkli, cilalı ahşap masanın üzerinde parıl parıl yanan uzun ve sarı bir sürü mum duruyordu.

Odanın ta öbür ucunda, dış kapıya karşıdan bakan bir sandalyede bir kadın oturmaktaydı. Uzun sarı saçları omuzlarına dökülüyordu; giysisi yeşil, taptaze sazlar kadar yeşildi ve içinden çiğ taneleri gibi gümüş çizgiler akıyordu; zambak yapraklarından bir zincir şeklinde olan altın kemeri, unutmabeni çiçekleri gibi soluk mavi taşlarla bezenmişti. Ayaklarının dibinde yeşil ve kahverengi geniş toprak kaplar içinde beyaz nilüferler yüzüyordu, öyle k! sanki göl ortasında bir tahtta oturuyor gibiydi.

"Girin aziz konuklar!" dedi kadın ve konuştuğunu duyunca az önce şarkı söyleyen o berrak sesin onun sesi olduğunu anladılar. Odanın içine doğru birkaç tedirgin adım daha attılar ve bir yudum su dilenmek için bir kulübenin kapısını çalıp da karşılarında canlı çiçeklere bürünmüş genç ve zarif bir elf krıliçesi bulan köylüler misali, kendilerini garip bir şekilde şaşkın ve münasebetsiz hissederek, yerlere kadar eğilmeye başladılar. Fakat daha ağızlarını açamadan, kadın uçar gibi kalkıp nilüfer taslarının üzerinden sıçradı ve gülerek onlara doğru koştu: koşarken giysisi çiçeklenmiş nehir kıyılarındaki rüzgarlar gibi hafifçe hışırdıyordu.

"Gelin sevgili dostlar!" dedi kadın Frodo'nun elinden tutarak. "Gülün, eğlenin! Ben Altınyemiş'im, Nehrinkızı." Sonra tüy gibi süzülerek onları geçti ve kapıyı kapatıp beyaz kollarını geroıek sırtını kapıya verdi. "Gelin geceyi dışarıya kapatalım!" dedi. "Çünkü hala korkuyorsunuzdur belki de,

sisten, ağaç gölgelerinden, derin sudan ve yaban şeylerden. Korkmayın! Çünkü bu gece Tom Bombadil'in çatısı altındasınız."

Hobbitler hayretle kadına baktılar; o da her birine tek tek bakarak gülümsedi. "Altınyemiş, güzel hanım!" dedi Frodo sonunda, kalbinin anlayamadığı bir neşeyle dolduğunu hissederek. Zarif elf seslerinden büyülendiği zamanlarda olduğu gibi kalakalmıştı, ama şimdi onu etkileyen büyü farklıydı: Daha az keskin, daha azametsiz bir hazdı bu, ama daha derin ve fani yüreklere daha yakındı; harikuladeydi ama yabancı değildi. "Altınyemiş, güzel hanım!" dedi tekrar. "Şimdi o duyduğumuz şarkılarda gizlenen neşeyi anlıyorum."

Ah duru sudan da duru! İncecik, tıpkı bir söğüt dalı!

Ah canh göl başındaki saz gibi! Nehrin güzel kızı!

Ah bahar vakti, yaz vakti, derken yine bahar!

Ah yaprakların kahkahası, şelaledeki rüzgâr!

Aniden sustu ve bu tür şeyler söylediğine kendisi de şaşırarak kekeledi. Ama Altınyemiş güldü.

"Hoşgeldiniz!" dedi. "Shire halkının bu kadar tatlı dilli olduğunu bilmezdim. Lâkin gördüğüm kadarıyla siz elf dostusunuz; gözlerinizdeki ışık ve sesinizdeki tını, öyle söylüyor. Ne hoş bir karşılaşma! Oturun, evin efendisini bekleyin! Geç kalmaz. Yorgun havyanlarınıza bakıyor."

Hobbitler oturağı hasırdan örülmüş alçak iskemlelere memnuniyetle oturdular, Altınyemiş de sofrayla ilgilenmeye koyuldu; gözleri kadını izliyordu çünkü hareketlerindeki ince zerafet içlerini sessiz bir sevinçle doldurmuştu. Evin arkasından bir yerlerden şarkı sesi geliyordu. Arada sırada, hey lom, laylay lom, traylay lom, sözleri arasından şu sözleri yakalıyorlardı:

Şu bizim Tom Bombadil ne kadar tatlı dilli;

Ceketi parlak mavi, sarıdır çizmeleri.

"Güzel hanımım!" dedi Frodo bir süre sonra yeniden. "Sorması ayıp ama, söyler misiniz bana kimdir bu Tom Bombadil?"

"Odur," dedi Altınyemiş, çevik hareketlerine ara verip gülümseyerek.

Frodo gözlerinde soru işaretleriyle kadına baktı. "Ne görüyorsanız odur," dedi kadın onun bakışlarına cevap olarak. "O, ormanın, suyun ve tepenin Efendi'sidir."

"O zaman bütün bu garip topraklar ona ait, öyle mi?" "Elbette ki değil!" diye cevap verdi kadın ve gülümsemesi soldu. "Bu gerçekten de ağır bir yük olurdu," diye ekledi alçak bir sesle, sanki kendi kendine konuşur gibi. "Bu topraklarda ağaçlar, otlar, yaşayan ve büyüyen her şey, kendi kendisine aittir. Tom Borruadil bunların efendi'sidir. Ormanda yürürken, suda giderken, tepelerde sıçrarken, aydınlıkta gölgede, yaşlı Tom'a yetişecek biri ne geldi ne geçti bu güne dek. Korku nedir bilmez o. Tom Bombadil, efendidir."

Bir kapı açıldı ve içeri Tom Bombadil girdi. Artık şapkası başında değildi, gür kahverengi saçları güz yapraklarıyla taçlanmıştı. Güldü ve Altmyemiş'e giderek elini tuttu.

"işte benim güzel hanımım!" dedi hobbitlere doğru eğilerek, "işte, gümüş yeşiline bürünmüş, kemerine çiçekler takılı Altınyemiş'im! Sofra donandı mı? Kaymakla bal peteği, beyaz ekmekle tereyağı, süt, peynir, dalından toplanmış yeşillikler ve olgun yemişler gelmiş. Bunlar bize yeter mi? Akşam yemeği hazır mı?"

"Hazır," dedi Altınyemiş; "ama belki konuklarımız hazır değildir?" Tom ellerini çırparak haykırdı: "Tom, Tom! Konukların yorgun, neredeyse unutuyordun! Gelin şimdi neşeli dostlarım, Tom sizi canlandırsın! Kirli ellerinizi temizleyip, yorgun yüzlerinizi yıkayın; çamurlu pelerinlerinizi atın üzerinizden, saçlarınızdaki düğümleri tarayın!"

Kapıyı açtı, peşine düşüp kısa bir koridor ve dik bir dönemeç geçtiler. Eğik ve alçak tavanlı bir odaya geldiler (evin kuzey ucunda çatı odası gibi bir yerdi). Duvarları temiz taştan yapılmıştı ama büyük bir bölümü yeşil duvar kilimleri ve san perdelerle örtülüydü. Taş zeminin üzerine taze yeşil sazlar yayılmıştı. Bir tarafta duvar kenarı boyunca, her birinin üzerinde beyaz battaniyeler yığılı dört kalın ot şilte seriliydi. Onun karşısındaki duvarda üzeri geniş toprak leğenlerle dolu uzun bir kerevet ve dibinde kimi soğuk kimi kaynar suyla dolu kahverengi ibrikler vardı. Her yatağın yanında da onları bekleyen yumuşak yeşil terlikler duruyordu.

Çok geçmeden hobbitler yıkanmış ve ferahlamış, ikisi bir yana ikisi öbür yana olmak üzere masaya oturmuşlardı bile. Masanın iki başında Altınyemiş ile Efendi oturuyordu. Uzun, neşeli bir akşam yemeğiydi bu. Hobbitler kıtlıktan çıkmış birer hobbit gibi yedikleri halde, sofra duruyordu ama yine de gönüllerine şarap gibi akıyor, dillerini açıyordu. Konuklar aniden neşeyle şarkı söylemekte olduklarını fark ettiler, sanki şarkı söylemek konuşmaktan daha kolay ve daha doğal geliyor gibiydi.

Sonunda Tom ile Altınyemiş kalktılar, sofrayı çabucacık toplayıverdiler. Konukların her birine oturacak birer sandalye ve yorgun ayaklarını uzatacak tabureler verilip, sessizce oturmaları buyuruldu. Önlerindeki geniş ocak başında sanki elma kütüklerinden çatılmış gibi tatlı kokulu bir ateş yanıyordu. Her şey yerli yerine konulduğunda, bir lamba ile ocağın üzerindeki rafın iki ucundaki bir çift mumdan gayri odadaki bütün ışıklar söndürüldü. Sonra Altınyemiş geldi, elinde bir mumla önlerinde durdu; her birine iyi geceler ve derin uykular diledi.

"Şimdi huzur içinde olun," dedi, "sabaha kadar! Gecenin seslerine kulak asmayın! Çünkü buraya kapıdan pencereden ay ışığı, yıldız ışığı ve tepenin rüzgarından başka hiçbir şey giremez, iyi geceler!" Pırıltı ve hışırtılar]a çıktı odadan. Adımlarının sesi tıpkı gecenin sakinliğinde serin taşların üzerinden tatlı tatlı tepelerden aşağı dökülen bir ırmağı andırıyordu.

Tom bir süre yanlarında sessizce oturdu, bu arada her bir hobbit de akşam yemeği sırasında sormaya niyetlendiği bin bir sorudan birini sormak için cesaretini toplamaya çalıştı. Gözkapaklarma uyku çöküyordu.

Sonunda Frodo konuştu:

"Benim bağırdığımı duymuş muydunuz Efendim, yoksa o anda sizi oraya getiren sadece şans mıydı?"

Tom, hoş bir rüyadan kaldırılmış bir adam gibi kıpırdadı. "Ha, ne?" dedi. "Bağırdığını duydum muydu? Yok, duymadım: Şarkı söylemekle meşguldüm. Şans eseri geldim oraya, eğer buna şans diyebilirsen. Tasarlamış değildim bu işi, ama sizi bekliyordum. Sizin haberinizi almış, dolandığınızı öğrenmiştik. Pek geçmeden su tarafından geleceğinizi kestiriyorduk: Bütün yollar oraya çıkar, Gündüzsefası'na. Yaşlı gri Söğüt Adam muazzam şarkıcıdır; küçük ahali onun kurnaz

dolambaçlarından zor kurtarır yakayı. Fakat Tom'un orada gecikmeye gelmez bir işi vardı." Yine, sanki uykuya yeniliyormuş gibi başı düştü

Tom'un; fakat alçak şakrak bir sesle sözüne devam etti:

İşim vardı orada o yeşil yapraklar, beyaz zambaklar,

nilüferler devşiriyordum güzel hanımıma,

nenenin son çiçeklerini kata kıştan korumaya,

karlar eriyene dek güzel ayaklarının dibinde açsınlar diye.

Her yıl, yaz sonunda gider bulurum çiçekleri onun için,

büyük, derin ve duru bir gölde, Gündüzsefası 'nın ilersinde;

baharda ilk orada açıp, en son orada kapanırlar.

O gölün kıyısında, çok zaman evvel bulmuştum Nehrinkızı'm,

sazların içinde oturan genç narin Altınyemiş.

Şarkısı çok tatlıydı o zamanlar ve pırpır ediyordu kalbi!

Gözlerini açarak, şimşek gibi mavi bir bakış attı hobbitlere:

Ve bu da sizin isinize yaradı çünkü bundan böyle

ormansuyunda inmeyeceğim o kadar derinlere,

yıl ilerlemişken en azından. Geçmeyeceğim artık

Yaşlı Söğüt Adam 'ın evinden, bahar vaktinden önce,

şen bahar gelmeden, Nehrinkızı dans ederek

suda yıkanmak için söğüt yolundan geçmeden önce.

Sonra tekrar sustu; ama Frodo bir soru daha sormadan edemedi: Cevabını en çok merak ettiği soruydu bu. "Efendim," dedi, "Söğüt Adam'ı anlatın bize. Nedir o? Daha önce ondan söz edildiğini hiç duymamıştım."

"Hayır, sakın ha!" dedi Merry ve Pippin aynı anda, birdenbire yerlerinde doğrularak. "Şimdi değil! Sabahtan önce olmaz!"

"Doğru!" dedi yaşlı adam. "Şimdi dinlenme zamanı. Dünya gölgedeyken bazı şeyleri duymak iyi değildir. Sabah ışığına kadar uyuyun, huzur bulun

yastıktan! Gecenin sesine kulak asmayın! Korkmayın söğütün bozundan!" Böyle deyip lambayı aldı, üfleyerek söndürdü ve her iki eline birer mum alarak onları odadan çıkarttı.

Ot şilteleri ve yastıkları kuştüyü gibi yumuşacık, battaniyeleri beyaz yündendi. Kalın yataklarına yatıp hafif örtülerini de üstlerine çeker çekmez uyuyuverdiler.

Gecenin köründe Frodo hiç ışığı olmayan bir rüyanın içindeydi. Sonra yeni ayın doğmakta olduğunu gördü; ayın ince ışığı altında, büyük bir kapıya benzeyen karanlık bir kemerle delinmiş siyah taş bir duvar, karşısında yükselmekteydi. Frodo'ya sanki biri onu havaya kaldırmış gibi geldi; uçarak üzerinden geçince, taş duvarın aslında halka halinde dizilmiş tepeler olduğunu ve bunların içinde bir düzlük, düzlüğün ortasında da taş bir zirve olduğunu gördü; zirve muazzam bir kule gibiydi, ama el ürünü değildi. Tam tepesinde bir adam silueti duruyordu.

Ay yükselirken bir an için adamın başının tepesinde asılıymış gibi kaldı ve rüzgârın dalgalandırdığı beyaz saçları üzerinde parladı. Aşağıdaki karanlık düzlükten meşum seslerin haykırışları ve bir sürü kurt uluması yükseliyordu. Birdenbire, büyük kanatlar şeklindeki bir gölge ayın önünden geçti. Siluet ellerini kaldırdı ve asasından bir şimşek çaktı .

Ulu bir kartal süzülüp gelerek onu aldı götürdü. Sesler inildedi, kurtlar ürüdü. Sert bir rüzgârı andıran bir ses başlamıştı ve bu ses nal sesleri, Doğu'dan koşarak, koşarak, koşarak gelen nal sesleri taşıyordu. "Kara Süvariler!" diye düşündü Frodo uyanırken; kafasının içinde nal sesleri hâlâ yankılanmaktaydı. Bir daha bu taş duvarların emniyetinden dışarı çıkmaya cesaret edebilecek miyim acaba, diye geçti aklından. Kıpırdamadan yatıp dinlemeye devam etti; fakat artık her şey sessizdi, o da sonunda dönüp yeniden uykuya ya da başka bir hatırlanmayan rüyaya kayıp gitti.

Yanıbaşında Pippin hoş rüyalar içinde yatıyordu; fakat rüyalarında bir değişme oldu, yan dönerek inledi. Sonra birdenbire uyandı, ya da uyandığını zannetti, ama karanlıkta onu rüyasında rahatsız eden sesi hala duyabiliyordu: Pıtpıt, gıcırt: Rüzgarda dalgalanan dalların, duvarı ve pencereyi çizen ağaç parmaklarının sesine benziyordu bu gürültü: Gırç, gırç, gırç. Evin yakınında söğüt ağacı olup olmadığını merak etti; sonra

birdenbire sanki aslında normal bir evde değilmiş, söğüdün içindeymiş de, yine ona gülmekte olan o gıcırtılı korkunç sesin kahkahasını dinliyormuş gibi feci bir duyguya kapıldı. Doğrulup oturdu, ellerinin altında çöken yumuşak yastıkları hissetti ve içi rahatlayarak tekrar yattı. Kulaklarında bazı sözler yankılanıyor gibiydi: "Hiçbir şeyden korkma! Yarın sabaha kadar huzur içinde ol! Gecenin seslerine kulak asma!" Sonra tekrar uykuya daldı.

Merry'nin duyduğu, huzur dolu uykusuna dökülen suyun sesiydi: Tatlı tatlı akıyordu su, sonra karşı konulmaz bir şekilde tüm evin etrafına yayılıp kıyısı olmayan bir göle dönüşmeye koyuldu. Duvarların altından çağıldıyor, yavaş yavaş ama tartışılmaz biçimde yükseliyordu. "Boğulacağım!" diye düşündü. "Su bir yerlerden içeri girecek ve boğulacağım!" Yumuşak çamurlu bir bataklıkta yattığını hisseder gibi oldu, fırladı, ayağı soğuk sert bir taşın köşesine değdi. O zaman nerede olduğunu hatırladı camlardan ve pencerelerden ay ve yıldız ışığı ile tepelerdeki rüzgardan sesini duyar gibi oldu, ya da duyduğunu hatırladı. Minik bir temiz hava akımı perdeyi kıpırdattı. Merry derin bir nefes alarak tekrar uyudu.

Hatırlayabildiği kadarıyla Sam bütün geceyi derin ve mesut bir uykuda geçirdi, tabii eğer kütüklerin mesut oldukları vaki ise.

Dördü bir anda, sabah aydınlığında uyandılar. Tom odanın içinde bir sığırcık gibi ıslık çalarak dolanıp duruyordu. Onların kıpırdadıklarını duyunca ellerini çırptı ve bağırdı: "Hey! Haydi lay lom! Lay lay lom! Yiğitlerim!" Sarı perdeleri açtı; o zaman hobbitler bu perdelerin ardında, odanın karşılıklı iki duvarında biri doğuya, biri batıya bakan iki pencere bulunduğunu fark ettiler.

Dinlenmiş olarak fırladılar yataklarından. Frodo doğu yönündeki pencereye koştu ve karşısında çiy ile grileşmiş mutfak bahçesini buldu. Halbuki duvarların dibine kadar nal izleriyle beneklenmiş çimenler görmeye hazırlanmış gibiydi. Aslında görüş sahası dizi dizi yüksek fasulye sırıklarıyla kesilmekteydi; fakat bunların gerisinde ve üzerinde, dağın gri tepesi tan yerine karşı bütün haşmetiyle yükseliyordu. Solgun bir sabahtı: Doğu'da, kenarları kırmızı bir renk ile lekelenmiş kirli yün ipliklere benzeyen uzun bulutların'ardında, ışıl ışıl sarı derinlikler uzanıyordu. Gökyüzü yakında yağmur yağacağını haber verse de ışık büyük bir hızla

genişlemekteydi; fasulyelerin üzerindeki kırmızı çiçekler ıslak yeşil yapraklar arasında parlamaya başlamışlardı.

Pippin batıdaki pencereden dışarı baktı ve aşağıda bir sis gölü gördü. Orman sis altında gizlenmişti. Aynı, buluttan bir çatıya yukarıdan bakmak gibi bir şeydi bu. Sisin tüy tüy ve dalga dalga ayrıldığı bir kırışıklık veya bir kanal görünüyordu; yani Gündüzsefası vadisi. Dere sol taraftan, dağdan aşağı doğru akıyor ve beyaz gölgeler içinde yok oluyordu. Evin önünde bir çiçek bahçesi ve kırkılmış, gümüş ağlı bir çalıçit, bunların da ardında çiğ taneleriyle solmuş, biçilmiş gri çimler uzanmaktaydı. Görünürlerde hiç söğüt ağacı yoktu.

"Günaydın neşeli dostlarım!" diye bağırdı Tom, doğu penceresini sonuna kadar açarak. İçeri yağmur kokulu serin bir hava doldu. "Bakıyorum da, güneş bugün yüzünü pek göstermeyecek. Gri şafr.k doğduğundan beridir, rüzgârı ve havayı koklaya koklaya, ayağımın altında ıslak çimenler, tepemde ıslak gökyüzü, tepe başlarında sıçrayarak dört bir yanı dolaştım. Pencerenin altında şarkı söyleyip Altınyemiş'i uyandırdım; ama hobbit halkı sabahın erkeninde hiçbir sese uyanmıyor. Küçük halk gece karanlıkta kalkıyor, ışık geldikten sonra uyuyor! Traylay lom! Uyanın artık neşeli dostlarım! Gece seslerini unutun! Traylay lom da lom! Lay lay lom yiğitlerim! Eğer hemen gelirseniz hazır bulursunUz masada kahvaltıyı. Geç kalacak olursanız bulursunuz yağmur suyu ile otları!"

Tom'un tehdidi pek öyle ciddiye benzemese de, hobbitlerin bir an önce kahvaltıya oturduklarını ve sofradan oldukça geç, masa artık boşalmaya başladığında kalktıklarını söylemeye gerek yok. Ne Tom, ne de Altınyemiş vardı ortalıkta. Tom'un evin içinde dolandığı, mutfakta takırtı tukurtıı yaptığı, merdivenlerden inip çıktığı ve dışarıda orada burada şarkı söylediği duyuluyordu. Oda batıya, sis bulutlarıyla kaplı vadiyc doğru bakıyordu ve penceresi açıktı. Yukardaki saz damın saçaklarından su damlıyordu. Daha onlar kahvaltılarını bitirmeden bulutlar deliksiz bir tavan oluşturacak şekilde birleşti ve düz gri bîr yağmur yavas yavaş ve aralıksız inmeye başladı. Orman tümüyle yağmurun derin perdesinin ardına gizlenmişti.

Onlar pencereden bakarken, yukarda şarkı söyleyen Altınyemiş'in sanki yağmurla gökyüzünden akıyormuş gibi yumuşacık dökülen berrak sesi geldi. Bir iki kelime duyabiliyorlardı, fakat şarkının yaylalardaki bir

pınardan çıkıp ta aşağılarda Deniz'e dökülen bir nehrin öyküsünü anlatan, kuru tepelerdeki sağanaklar kadar tatlı bir yağmur şarkısı olduğunu anlamışlardı. Hobbitler sevinçle şarkıya kulak verdiler; Frodo'nun gönlü coştu ve içinden o müşfik havayı kutsadı, çünkü hava onları gitmekten alıkoymaktaydı. Kalktığı andan itibaren gitme düşüncesi tüm ağırlığıyla üzerine çökmüştü; fakat artık o gün daha ileri gidemeyeceklerini tahmin ediyordu.

Yükseklerdeki rüzgâr Batı'ya çöktü; daha kalın ve ıslak bulutlar yukararı toplanıp, yüklendikleri yağmuru Yaylaların çıplak başlarına boşaltmaya koyuldular. Evin etrafında, düşen yağmurdan başka bir şey görmek mümkün değildi. Frodo açık duran kapının yanında dışardaki beyaz kireç yolun minik bir süt deresine dönüşerek vadiye doğru köpüre köpüre akmasını seyretti. Tom Bombadil sanki yağmuru başından savarmış gibi kollarını sallayarak koşar adımla evin köşesinden doğru geldi ve gerçekten de eşikten atlayıp girdiğinde, çizmeleri hariç oldukça kuru görünüyordu. Çizmelerini çıkarıp ocağın köşesine koydu. Sonra en büyük koltuğa oturarak, hobbitleri etrafına çağırdı.

Bugün Altınyemiş'in çamaşır ve sonbahar temizliği günü," dedi, "Hobbit halkı için biraz fazla ıslak onlar fırsatını bulmuşken biraz dinlensin! Uzun öyküler anlatmak, sorular sorup cevaplar almak için güzel bir gün bu, öyleyse lafı Tom açacak."

Sonra da bir sürü dikkate değer öykü anlattı onlara, bazen sanki kendi kendine konuşurmuş gibi, bazen kalın kaşları altındaki parlak parlak gözlerini aniden onlara dikivererek. Sesi sık sık şarkıya dönüşüyor, koltuğundan kalkıp etrafta dans etmeye başlıyordu. Onlara arılardan, çiçeklerden, ağaçların huylarından, Orman'ın garip yaratıklarından hayırlı-hayırsız şeylerden, dost olan-olmayan şeylerden, zalim-merhametli şeylerden, böğürtlen çalılarının altına saklanan gizlerden öyküler anlattı.

Dinledikçe, Orman'ın yaşamlarını kendilerinden ayrı olarak anlamaya başladılar ve hatta her şeyin yerli yerinde olduğu bu ortamda kv.dilerinin yabancı olduğunu hissettiler. Yaşlı Söğüt Adam sürekli olar Tom'un öykülerine girip çıkıyordu; Frodo artık tatmin olacak çok şey öğrenmişti, hatta gerektiğinden fazlasını, çünkü bu iç rahatlatacak bir irfan sayılmazdı. Tom'un sözleri ağaçların yürekleı ini ve düşünce! "' rini çırılçıplak önlerine

sermişti: Çoğunlukla karanlıktılar, tuhaftıki'. yeryüzünde serbestçe dolaşan şeylere, kemiren, ısıran, kıran, çenten yakan şeylere, kısacası zararlı ve mütecaviz şeylere karşı nefret yüklüydüler. Buraya Yaşlı Orman demeleri sebepsiz değildi çünkü gerçektende kadim, unutulup gitmiş engin ormanlardan hayatta kalabilmiş bıı ör mandı; içinde hala ağaçların dağlar kadar yavaş yaşlanan atalarının at, lan yaşıyor ve kendi hükümdarlık zamanlarını hatırlıyordu. Saymakla bitmeyecek bunca yılda içleri gurur, köklürbir irfan ve garaz dolmuştu. Fakat hiçbiri Ulu Söğüt'ten daha tehlikeli değildi: Onun kalbi çürümüştü ama kuvveti hala yeşildi; kurnazdı, rüzgarlara hakimdi, şarkısı ve düşünceleri nehrin iki yanındaki ormanda dolanıp duruyordu. Haris gri ruhu, topraktan kudret çekip Çalıçit'ten Yaylalar'a kadar ince kılcal kökler gibi yere, görünmeyen dal dal parmaklarla da havaya yayılarak, neredeyse Orman'ın bütün ağaçlarını hakimiyeti altına almıştı.

Birdenbire Tom'un sohbeti ormanları bıraktı ve genç dereden, köpüklü şelalelerden, çakıl taşlarından ve yıpranmış kayalardan, sık çimenler arasındaki minik çiçeklerden, ıslak çatlaklardan sıçrayıp en sonunda Yaylalar'a ulaştı. Büyük Höyükler'i, yeşil tepecikleri, dağlardaki ve dağların arasında yatan çukurlardaki taş çemberleri dinlediler. Sürü sürü koyunlar meleşti. Yeşil duvarlar, beyaz duvarlar yükseldi. Tepelerde kaleler vardı. Küçük krallıkların Kralları birlikte savaşıyorlardı ve genç güneş, yeni ve tamahkar kılıçlarının kırmızı metali üzerinde ateş gibi yanıyordu. Zaferler ve yenilgiler geçti; kuleler devrildi, kaleler yandı, alevler göklere yükseldi. Ölmüş kral ve kraliçelerin anıt mezarlar üzerine altınlar yığıldı, üzerlerine tepeler örtüldü ve taştan kapılar kapatıldı; hepsinin üzerinde otlar bitti. Bir süre koyunlar otları yiyerek üzerlerinde dolaştılar, fakat çok geçmeden tepeler yine boşaldı. Uzaklarda, karanlık yerlerden bir gölge çıkagelmişti ve höyüklerin içindeki kemikler kıpırdandı. Höyüklü kişiler, soğuk parmaklarda yüzüklerin ve rüzgârda altın zincirlerin şakırtısıyla çukurlarda yürüyorlardı. Topraktan çıkan taş çemberler ay ışığında kırık dişler gibi sırıtıyordu.

Hobbitlerin tüyleri ürperdi. Orman'm gerisindeki Höyük Yaylaları'nda bulunan Höyüklü kişilerin söylentileri Shire'da bile duyulmuştu. Fakat bu, hiçbir hobbitin ta uzaklarda rahat bir ocak başında bile dinlemekten hoşlandığı bir öykü değildi. Bu dört hobbit de, bu evin neşesinin

zihinlerinden silmiş olduğu şeyi yeniden hatırl ay ı verdiler birdenbire: Tom Bombadil'in evi, tam o korkunç tepelerin eteklerinde yuvalan. mıştı. Tom Bombadil'in öyküsünün ucunu kaçırıp birbirlerine bakarak huzursuzca kıpırdandılar.

Tekrar sözlerine kulak verdiklerinde, Tom artık onların hafızalarını da bilinçli düşüncelerini de çok aşan yabancı bölgelerde, dünyanın daha geniş olduğu, denizin batı Sahil'ine kadar dümdüz akıp gittiği zamanlarda dolanmaktaydı; derken daha da gerilere, sadece Ata Elfler'in uyanık olduğu ve Tom'un geçmiş zaman yıldızlan altında şarkılar söylediği çağlara kadar uzandı. Sonra birdenbire sustu ve sanki uyuyakalacakmış gibi başının önüne düştüğünü fark ettiler. Hobbitler büyülenmişçesine kıpırdamadan karşısında oturuyorlardı; sanki onun sözlerinin büyüsü altında rüzgâr durmuş, bulutlar kurumuş, gün çekilmiş, doğudan ve batıdan karanlık gelmiş ve bütün gökyüzü beyaz yıldızların ışığıyla dolmuştu.

Bir günün mü sabahı ve akşamı geçmişti, yoksa birçok günün mü, bilemiyordu Frodo. Acıkmamış, yorulmamış, yalnızca içi hayretle dolmuştu. Pencereden yıldızlar parlıyordu ve göklerin sükûneti onu çepeçevre sarmış gibiydi. Sonunda merakından ve o sükûnetten duyduğu ani korkudan, konuştu:

"Siz kimsiniz Efendim?"

"Hı, ne?" dedi Tom doğrularak ve gözleri kasvetin içinden parıldayarak. "Daha benim adımı öğrenmedin mi? Tek cevap o. Sen bana söyle, sen kimsin, böyle tek başına sen olarak, isimsiz? Ama sen gençsin, ben ise yaşlıyım. Ben neyim biliyor musun, en yaşlı olanım. Lafıma mim koyun dostlarım: Tom, nehir ile ağaçlar henüz yokken buradaydı; Tom ilk yağmur damlasıyla ilk meşe palamudunu hatırlıyor. O Büyük Ahali'den önce patikalar açtı ve Küçük Ahali'nin gelişini gördü. O, Krallardan, mezarlardan ve Höyüklü Kişüer'den önce de buradaydı. Denizler eğrilmeden elfAer batıya geçtiklerinde, Tom çoktan burada vardı. Yıldızlar altındaki karanlığı, korkunun bilinmediği zamanları gördü o Karanlıklar Efendisi Dışarı'dan gelmeden önceki zamanları."

Pencerenin yanından bir gölge geçmiş gibi oldu ve hobbitler telaşla dışarı baktılar. Tekrar başlarını çevirdiklerinde, gerideki kapıda ışık ile

çevrelenmiş Altınyemiş durmaktaydı. Getirdiği mumu esintiye karşı eliyle siperlemişti; ışık, aynı beyaz bir kabuktan süzülen güneş ışığı gibi, elinin içinden süzülüyordu.

"Yağmur durdu," dedi; "yıldızların altında tepeden aşağıya yeni sular akıyor. Haydi artık gülüp mutlu olalım!"

"Ve yiyip içelim!" diye bağırdı Tom. "Uzun öyküler susatır. Uzun uzun dinlemek de acıktıran bir iştir, sabah, öğlen, akşam!" Bu sözle birlikte koltuğundan fırlayarak bir sıçrayışta şömine rafından bir mum aldı, Altınyemiş'in tuttuğu alevle yaktıktan sonra masanın etrafında dans etti. Aniden kapıdan zıplayarak geçip gözden kayboldu.

Elinde kocaman ve dolu bir tepsiyle çabucak geri döndü. Sonra Tom ile Altınyemiş sofrayı kurdular; hobbitler de yarı hayret, yarı kahkahalar içinde onları izlediler: Altınyemiş'in zarafeti öylesine güzel, Tom'un zıplayıp hoplaması öylesine neşeli ve garipti ki. Ama yine de, birlikte bir dans örer gibiydiler, odaya girip çıkıyorlar, masanın etrafında dönüyorlar ve asla yollan çatışmıyordu; böylece büyük bir hızla yiyecekler, kap kaçaklar ve ışıklar bir düzene sokuldu. Raflar san ve beyaz mumlarla ışıl ışıl olmuştu. Tom konuklarını eğilerek selamladı. "Yemek hazır," dedi Altınyemiş; hobbitler şimdi onun beyaz bir kuşak takıp, gümüş renklerine bürünmüş olduğunu gördüler; ayakkabıları da balık pullan gibiydi. Tom ise yağmurun yıkadığı unutmabeniler gibi tertemiz maviler içindeydi ve yeşil çorapları vardı.

Bu öncekinden de iyi bir akşam yemeğiydi. Hobbitler Tom'un sözlerinin büyüsü altındayken bir değil birkaç yemeği de kaçırmış olabilirlerdi, fakat yiyecekler önlerine gelir gelmez sanki bir haftadır hiçbir şey yememiş gibi hissettiler kendilerini, bir süre şarkı söylemediler, hatta konuşmadılar bile ve pür dikkat tabaklarına eğildiler. Fakat bir vakit sonra yürekleri ve ruhları tekrar açıldı, sesleri şenlik ve kahkahayla çınladı.

Yemeklerini yedikten sonra Altınyemiş onlara bir sürü şarkı söyledi, neşeyle dağlarda başlayıp yavaşça sessizliğe dökülen şarkılardı bunlar; bu sessizliklerde hayallerini bildikleri bütün sulardan daha engin sular ve göller dolduruyor, bunlara baktıkça altlarında gökyüzünü ve değerli taşlar gibi derinlerdeki yıldızlan görüyorlardı. Sonra Altınyemiş yine hepsine

teker teker iyi geceler dileyerek onları ocak başında bırakıp gitti. Fakat Tom artık tamamen uyanmış görünüyordu ve hobbitlere soru üzerine soru sormaya koyuldu.

Zaten onlar ve aileleri hakkında birçok şey biliyor gibiydi; hatta Shire'm hobbitlerin bile pek hatırlayamadığı kadar geçmiş tarihini ve olup bitenlerin çoğunu biliyordu adeta. Bu artık onları hayrete düşürmüyordu; yine de Tom, son bilgileri genellikle Çiftçi Tırtıl'dan edindiğini saklamadı. Anlaşıldığı kadarıyla Tırtıl'ı onların düşündüğünden daha ehemmiyetli biri olarak görüyor, "Yaşlı ayaklarının altında toprak, parmaklarında çamur, kemiklerinde irfan var; bakmasını da bilir, görmesini de," diyordu. Tom'un elflerle de alakası olduğu belliydi ve görünüşe göre Frodo'nun kaçış haberi bir şekilde Gildor'dan ona ulaşmıştı.

Gerçekten de Tom o kadar çok şey biliyor ve o kadar kurnazca sorular soruyordu ki, Frodo bir anda Bilbo hakkında, kendi umutlan ve korkuları hakkında, şimdiye dek Gandalf a bile anlatmadığı kadar çok şeyi Tom'a anlatır buldu kendini. Tom başını bir yukarı bir aşağı sallayarak dinledi ve Süvariler'i duyduğunda gözünde bir pırıltı çaktı.

"Bana şu kıymetli Yüzük'ü göster!" dedi birdenbire öykünün ortasında: Ve Frodo kendi yaptığına kendi de hayret ederek cebindeki zinciri çekti, Yüzük'ü çözdüğü gibi Tom'a uzattı.

Bir an Tom'un kahverengi derili koca elinde yatan Yüzük, sanki durduğu yerde büyüdü. Sonra aniden Tom yüzüğü gözüne tutarak güldü. Altın bir halka içinden parlayan parlak mavi gözü, hem komik hem de korku verici bir görüntü sundu hobbitlere bir saniyeliğine. Derken Tom Yüzük'ü serçe parmağının ucuna taktı ve mum ışığına doğru tuttu. Hobbitler önce bunda bir tuhaflık görmediler. Sonra birden nefesleri tıkandı. Tom'un ortadan kaybolduğu falan yoktu!

Tom tekrar güldü, sonra Yüzük'ü havaya fırlattı ve Yüzük şimşek gibi bir parıltıyla yok oldu. Frodo bir çığlık attı Tom öne doğru eğilip gülümseyerek Yüzük'ü geri uzattı.

Frodo (hokkabazın birine bir süs eşyasını ödünç vermiş biri gibi) Yüzük'e dikkatli ve kuşkulu bir göz attı. Yüzük aynı Yüzük'tü, ya da aynı görünüyor, aynı ağırlıktaymış gibi duruyordu: Çünkü Frodo'ya Yüzük elinde hep garip

bir şekilde ağır gelirdi. Fakat içinden bir his, bir deneme yapmaya kışkırttı onu. Gandalfın bunca tehlikeli ve önemli saydığı bir şeyi bu kadar hafife aldığı için belki de Tom'a birazcık bozulmuştu. Bir fırsatını kolladı ve sohbet koyulmaya başlayıp Tom porsuklar ve porsukların garip huylarıyla ilgili saçma sapan bir öykü anlatırken, Yüzük'ü parmağına geçiriverdi.

Merry ona bir şey söylemek için başını ona doğru çevirdi, irkildi ve bağırmamak için kendini zor tuttu. Frodo (bir anlamda) pek keyiflendi: Demek ki yüzük kendi yüzüğüydü çünkü Merry boş boş oturduğu sandalyeye bakıyordu, belli ki onu göremiyordu. Ayağa kalktı, ocak başından ayrıldı ve sokak kapısına doğru ilerledi.

"Hop kardeş!" diye seslendi Tom, parlak gözlerini gayet keskin bir bakışla ona çevirerek. "Hop, Frodo kardeş! Uğur ola? İhtiyar Bombadil daha o kadar körleşmedi. Altın yüzüğünü çıkar parmağından! Onu takmadan ellerin daha zarif görünüyor. Gel hele! Oyun oynamayı bırak da yanıma otur! Biraz daha konuşup sabahı düşünmemiz gerekiyor. Ayaklarınız şaşıp gitmesin diye Tom'un size doğru yolu öğretmesi lazım."

Frodo (sevinmeye çalışarak) güldü ve Yüzük'ü parmağından çıkartarak gidip tekrar oturdu. Şimdi dediğine göre Tom ertesi gün güneşin parlayacağını tahmin ediyordu, neşeli bir sabah doğacaktı, böyle bir sabahta yola koyulmak ümit vericiydi. Fakat yola erkenden koyulsalar iyi olurdu; çünkü o topraklarda hava öyle bir şeydi ki, ne olacağını Tom bile uzun süreli tahmin edemiyordu ve bazen daha o ceketini değiştiremeden değişirdi havanın durumu. "Ben iklimlerin efendisi değilim," diyordu; "ne de iki ayaklı herhangi bir varlık öyle olabilir."

Sözünü dinleyerek onun evinden neredeyse tam Kuzey'e yönelip Yaylalar'ın batıdaki alçak eteklerinin üzerinden bir yol tutmaya karar verdiler: Böylece bir günlük bir yolculukla Doğu Yolu'na çıkma ümitleri vardı, üstelik Höyükler'den de kaçınabileceklerdi. Tom onlara korkmamalarını, sadece kendi işlerine bakmalarını söyledi.

"Yeşil çimenlerden ayrılmayın. Eğer gönüllerine hiç tereddüt düşmeyen sağlam kişilerden değilseniz, sakın ola eski taşlarla soğuk Kişiler'e bulaşmayın ve onların evlerine burnunuzu sokmayın!" Bunu birkaç kez tekrarladı; olur da yolları höyüklerden birine rast gelirse batı tarafından

geçmelerini öğütledi. Sonra onlara, ertesi gün bir talihsizlik eseri tehlikeye veya zorluğa düşerlerse söylemeleri için bir tekerleme belletti.

Hey! Tom Bombadil, Tom Bombadillo! Su, orman, tepe, saz ve söğüt adına,

Ateş, güneş, ay adına, dinle şimdi, duy bizi! Gel Tom Bombadil, ihtiyacımız var sana!

Bu tekerlemeyi onun arkasından hep birlikte söyledikleri zaman gülerek hepsinin sırtına birer şaplak indirdi ve mumları alıp onları yatak odalarına götürdü.

BÖLÜM VIII

HÖYÜK YAYLALARINDA SİS

O gece hiç ses duymadılar. Fakat Frodo rüyalarından mı yoksa dışarıdan mı geldiğini bilemediği tatlı bir şarkının zihninde dolandığını işitti: Gri bir yağmur perdesinin ardından gelen soluk bir ışık gibiydi şarkı önce, derken gitgide kuvvetlenip perdeyi baştanbaşa cama ve gümüşe dönüştürdü, sonunda da perde durulup çekildi ve hızla doğan güneşin altında uzak yeşil bir diyarı Frodo'nun önüne serdi.

Görüntü eriyip uyanıklıkta son buldu; Tom, bir ağaç dolusu kuş gibi ıslık çalmaktaydı; güneş daha şimdiden tepeden aşağı doğru meyletmiş, açık pencereden içeri giriyordu. Dışarıda her şey yeşil ve soluk altın rengiydi.

Yine bir başlarına ettikleri kahvaltıdan sonra, böylesi bir günde yani serin, parlak ve yeni yıkanmış açık mavi güz göğü altında tertemiz bir günde içleri ne kadar sıkılabilirse o kadar sıkıntıyla vedalaşmaya hazırlandılar. Hava tüm tazeliğiyle kuzey batıdan geliyordu. O sakin midillileri bile neredeyse tay gibi olmuş, her şeyi koklayıp sabırsızca kıpırdanıyordu. Tom evden çıktı, kapı eşiğinde şapkasını sallayıp dans ederek hobbitlere "hadi bakayım, oyalanmayın"larla karışık iyi yolculuklar diledi.

Evin arkasından başlayıp dolana dolana, dibinde evin yuvalandığı dik tepenin kuzey ucuna doğru yükselen bir patikadan yola koyuldular. Tam midillilerini son dik yamaçtan yürütmek için hayvanlardan inmişlerdi ki, Frodo aniden durdu.

"Altınyemiş!" diye bağırdı. "Gümüşi yeşillere bürünmüş zarif hanım! Ne veda ettik ona, ne de dün akşamdan beri yüzünü gördük!" Buna o kadar telaşlanmıştı ki geri döndü; fakat tam o anda berrak bir ses dalgalanarak döküldü. Orada, tepenin çıkıntısında durmuş, eliyle onları çağırmaktaydı:

Saldığı saçları güneş ışığında parlayıp ışıldıyordu. Dans ettikçe, ayaklarının altından çiy düşmüş çimenlerdeki suyun şavkı gibi ışıklar saçılıyordu.

Son yamacı aceleyle çıktılar ve nefes nefese Altmyemiş'in yanına ulaştılar. Eğilerek selam verdiler fakat o, kolunun bir dalgalanmasıyla onları etrafa bakmaya davet etti; onlar da sabahın altında.uzanan topraklara çevirdiler başlarını. Buradan bakınca batıdaki karanlık ağaçlar içinden soluk ve yeşil yükseldiği görülebilen Orman'daki küçük tepeciğin üzerinde durduklarında etraf nasıl perdelenmiş ve sisli idiyse, şimdi de o kadar berrak, o kadar ufka dek gözler önündeydi. Batı yönünde Brendibadesi'nin vadisi güneş altında yeşil, sarı ve kırmızılara bürünmüş ağaçlıklı zirveler halinde yükselen bir arazinin ardında gizli kalmıştı. Güneyde, Gündüzsefası'nın hattı üzerinde, BrendibaJesi Nehri'nin ovada büyük bir kavis çizip hobbitlerin bilgilerinin dışına akıp gittiği yerde, soluk bir cam gibi duran ırak bir pırıltı vardı. Kuzeyde, alçalıp giden yaylaların gerisinde arazi gri, yeşil ve soluk toprak rengi düzlükler ve kabarıklıklar halinde ilerleyip nihayet şekilsiz ve gölgeli bir uzaklıkta solup gitmekteydi. Doğu tarafında Höyük Yaylaları sabaha doğru birbiri ardına dizilmiş tepeler halinde yükseliyor ve bilinmeyene doğru gözden kayboluyordu: Göğün kıyısına karışan, mavi ve soluk beyaz ışık zerreciklerinin oluşturduğu bir belirsizlikten ibaretti orası, ama hatıraların ve eski masalların ışığında onlara uzaktaki yüksek dağlardan bir ses getiriyordu.

Havayı derin bir solukla içlerine çektiler; bir sıçrayış ve birkaç iri adımla istedikleri yere ulaşabilirlermiş gibi bir his doldu içlerine. Tepeleri ayakbastı yapıp dosdoğru dağlara kadar Tom gibi coşkuyla sıçramak varken, yaylaların örselenmiş eteklerinden aşağı, Yol'a doğru kenardan kenardan yürümek yüreksizlik olacaktı sanki.

Altınyemiş konuşup, gözlerini ve düşüncelerini geri çağırdı. "Acele edin artık aziz konuklar! Ve gayenize sıkı sıkı sarılın! Rüzgâr sol gözünüzde olsun, hayır duamız da ayaklarınızda, haydi kuzeye! Hazır güneş parhyorken hızla gidin!" Ve Frodo'ya, "Hoşçakal Elf Dostu, ne mutlu ki karşılaştık! "dedi.

Fakat Frodo cevap vermek için söz bulamadı. Yerlere kadar eğilerek selam verip midillisine bindi, arkasında arkadaşları, hafif bir meyille tepenin arkasına inen yokuştan yavaş yavaş ilerledi. Tom Bombadil'in evi,

vadi ve Orman gözden kayboldu, iki yanda yükselen yeşil yamaçtan duvarların arası gitgide daha sıcak, her nefesle içlerine çektikleri çimen kokusu daha kuvvetli ve tatlıydı. Yeşil çukurun dibine varıp da geri bakınca, artık göğe karşı güneşin aydınlattığı bir çiçek gibi küçük ve narin kalan Altınyemiş'i gördüler: Hâlâ durmuş onları seyrediyordu ve elleri onlara doğru uzanmıştı. Hobbitler bakarken berrak bir çınlamayla seslenerek elini kaldırdı, arkasını dönüp tepenin ardında gözden kayboldu.

Yolları çukurun tabanından kıvrılarak ilerledi, dik bir tepenin çıkıntısını dolanıp daha derin, daha geniş bir vadiye indi, daha ilerideki tepelerin sırtlarından yukarı, sonra uzun kollarından aşağı, tekrar muntazam yanlarından yukarı, yeni tepelere ve yeni vadilere doğru dolanıp durdu. Ne etrafta bir ağaç vardı, ne de görünürde su: Araziyi otlar ve bastıkça yaylanan kısa çimenler bürümüştü; havanın toprağın kenarlarındaki fısıltısı ve yabancı kuşların tiz ve yalnız çığlıkları dışında ses yoktu. Onlar yolculuklarına devam ettikçe, güneş yükseldi ve ısındı. Her yeni tepeye tırmanışlarında esintinin biraz daha azaldığını hissediyorlardı. Batılarında kalan toprakları görebildiklerinde, baktılar ki uzaktaki Orman adeta tütüyor, sanki düşen yağmur yapraktan, kökten ve topraktan tekrar buharlaşıyordu. Artık, görüş alanlarının ucunda bir gölge, karanlık bir pus uzanmaktaydı; bu pusun üzerinde gökyüzü sıcak ve ağır, mavi bir başlık gibiydi.

Öğlene doğru üzeri geniş ve düz bir tepeye vardılar; kenarları yeşil bombeli düz bir fincan tabağı gibiydi. Bu çemberin içinde hiç hava akımı yoktu ve gök adeta başlarına çok yakınmış gibi duruyordu. Burayı bir baştan bir başa geçip kuzeye baktılar. Birden moralleri düzeldi, çünkü görünüşe göre daha şimdiden umduklarından daha çok mesafe katetmişlerdi. Elbette ki artık uzaklar puslu ve aldatıcı görünüyordu, ama Yaylalar'ın sona ermekte olduğuna kuşku yoktu. Altlarında, kıvrılarak kuzeye doğru uzanıp sonunda iki dik sırt arasında bir açıklığa varan uzun bir vadi yatmaktaydı. Bunun gerisinde başka tepe yoktu galiba. Tam kuzeylerinde, belli belirsiz seçilen uzun, koyu renk bir çizgi uzanıyordu. "Bu, bir ağaç sırası,"dedi Merry, "ve Yol'u sınırlıyor olmalı. Köprü'nün doğusunda epey bir mesafe boyunca, Yol'un iki yanı ağaçlıktır. Kimileri bu ağaçların kadim günlerde dikildiğini söyler."

"Âla!" dedi Frodo. "Eğer öğleden sonra da sabahki kadar iyi yol alırsak, güneş batmadan Yaylalar'dan çıkmış, konaklamak için münasip bir yer arıyor olacağız." Fakat daha konuşurken bakışlarını doğuya doğru çevirdi ve o tarafta tepelerin daha yüksek, onlara yukarıdan bakar olduğunu gördü; bütün o tepeler yeşil tümseklerle doluydu ve bazılarının üzerinde yeşil diş etlerinden çıkan sivri uçlu dişler gibi göğe dönük dikili taşlar vardı. i

Bu manzara nedense ürpertici geliyordu; o yüzden görüntüye sırtlarını çevirerek çukur dairenin içine indiler. Dairenin tam ortasında tek bir taş, güneşin altında upuzun uzanan ve bu saatte gölgesi hiç olmayan bir taş duruyordu. Biçimsiz fakat yine de anlamlıydı: Tıpkı bir sınır taşı ya da nöbetçilik yapan, daha doğrusu ihtar eden bir parmak gibi. Fakat çok acıkmışlardı ve güneş hala korkudan uzak öğlen vaktindeydi; o yüzden sırtlarını taşın doğu tarafına dayayıp oturdular. Taş sanki güneşin gücü onu ısıtmaya yetmezmiş gibi serindi; fakat o anda bu onlara çok hoş geldi. Burada yiyeceklerini ve içeceklerini çıkartarak açık göğün altında mükellef bir öğlen yemeği yediler; çünkü yemek "aşağıdan Tepe dibinden" gelmeydi. Tom, o gün rahat etsinler diye onlara bol bol yiyecek tedarik etmişti. Yüklerinden kurtulan midillileri de çimenlerin üzerine yayıldı.

Midilli sırtında tepeleri aşmak, tıka basa yemek yemek, ılık güneş, çimen kokusu, gereğinden biraz fazla uzanıp kalmak, bacaklarını uzatmak, burunlarının tepesindeki göğü seyretmek: Bunlar, belki de olanları anlatmak için yeterli sayılır. Her nasıl olduysa oldu: Hobbitler aniden ve rahatsız bir şekilde, baştan hiç niyetli olmadıkları bir uykudan uyanıverdiler. Dikili taş soğuktu ve uzun soluk gölgesi üzerlerinden doğuya doğru uzanıyordu. Solgun ve sulu san renkteki güneş, içinde yattıkları çukurun batı duvarının hemen üzerinde pusun arasından parlamaktaydı; kuzeyde, güneyde ve doğuda, duvarın gerisinde sis kalın, soğuk ve beyazdı. Hava sessiz, ağır, ürperti vericiydi. Midillileri birbirlerine sokulmuş, başları öne eğik duruyordu.

Hobbitler telaşla ayağa fırlayıp çukurun batı kenarına koştular. Sisin ortasında bir adadaydılar. Ufuktaki güneş hayıflanarak bakan gözlerinin önünde beyaz bir deniz içine battı gitti ve arkalarda, Doğu'da, soğuk gri bir gölge yükseldi. Sis duvarlardan yuvarlanıp çıkarak boylarını aştı ve

tırmandıkça eğiterek bir çatı halini aldı: Orta direği dikili taş olan, sisten bir salonun içine hapsolmuşlardı.

Sanki etraflarında bir tuzak kapanmaktaymış gibi bir his doldu içlerine; fakat yine de tam anlamıyla ümitlerini yitirmediler. Ilerilerdeki Yol'un çizgisinin ümit veren görüntüsünü hâlâ hatırlıyorlardı ve ne tarafta olduğunu hâlâ biliyorlardı. Her halükârda, taşın etrafındaki o çukur yerden artık o kadar soğumuşlardı ki, orada kalmak akıllarından bile geçmedi. Soğuktan donmuş parmaklarının müsaade ettiğince hızla toparlandılar.

Kısa bir süre sonra midillilerini tek sıra halinde çukurun kenarından aşırıp tepenin uzun kuzey yamacından aşağıya, sisli denizin içine doğru sürmekteydiler. Aşağı doğru indikçe sis daha bir soğuk, daha bir rutubetli olmaya başladı; üzerinden sular damlayan saçları dümdüz yatıp alınlarına yapışmıştı. Aşağıya vardıklarında hava o kadar soğuktu ki durup pelerin ve kukuletalarını giydiler, kısa bir süre içinde onlar da gri damlalarla ıslanıverdi. Sonra midillilerine binip, yollarını zeminin yükseliş ve alçalışlarına göre çıkarmaya çalışarak tekrar yavaş yavaş ilerlediler. Ellerinden geldiğince, sabah görmüş oldukları uzun vadinin kuzey ucundaki bahçe kapısına benzeyen girişe doğru yönelmekteydiler. O aralıktan bir geçtiler mi eni konu düz bir hat üzerinden ilerlemeleri yeterliydi, böylece sonunda Yol'a varabileceklerdi. Düşünceleri daha ilerisine gitmiyordu; en fazla, belki de Yaylalar'ın gerisinde sis olmayacağına dair belli belirsiz bir umut vardı içlerinde.

Çok yavaş ilerlemekteydiler. Birbirlerinden ayrılıp ayrı ayrı yönlere dağıtmasınlar diye, en önde Frodo olmak .üzere tek sıra halinde gidiyorlardı. Frodo'nun arkasında Sam vardı, ondan sonra Pippin, sonra da Merry. Vadi sonsuzmuşçasına uzanıyordu. D.erken birdenbire Frodo ümit verici bir işaret gördü. İleride sisin içinde, her iki yandan bir karaltı yükselmeye başlamıştı; nihayet dağlar arasındaki açıklığa, Höyük Yaylalan'nın kuzey kapısına yaklaşmış olduklarını düşündü. Eğer buradan geçebilirlerse kurtulacaklardı.

"Haydi! Beni takip edin!" diye bağırdı omzunun üstünden geriye doğru ve aceleyle ilerledi. Fakat kısa bir süre sonra umudu yerini şaşkınlığa ve dehşete bıraktı. Karanlık lekeler daha da karardı, ama küçüldü; birdenbire önünde uğursuzca dikilen, tepesi olmayan bir kapının sütunları gibi

birbirlerine doğru eğilmiş dev boyutlu iki dikili taş gördü. Sabah tepeden baktığında vadide buna benzer bir şey gördüğünü hatırlamıyordu. Daha ne olduğunu anlayamadan aralarından geçmişti bile: Ve tam geçerken her yanını karanlıklar sardı adeta. Midillisi burnundan soluyarak geriledi ve Frodo yere düştü. Arkasına dönüp baktığında tek başına olduğunu gördü: Diğerleri onu izlememişlerdi.

"Sam!" diye bağırdı. "Pippin! Merry! Geri kalmasanıza!" Cevap yoktu. Korkuya kapıldı, deliler gibi bağırarak taşların arasından geriye koştu: "Sam! Sam! Merry! Pippin!" Midilli fırlayıp sisin içinde kayboldu. Sanki uzaklardan bir yerden, bir ses duyduğunu zannetti:

"Hu! Frodo! Hu!" Gözlerini kısmış, kasvetli karanlıkta bir şeyler seçmeye çalışarak o büyük taşların dibinde dikiliyordu ve ses solundan, doğudan gelmişti. Sesin geldiği yöne doğru atıldı ve kendini dik bir yokuşta buldu.

Zorlukla ilerlerken tekrar tekrar ve gitgide daha telaşla seslenmeye devam etti; fakat bir süre hiç cevap alamadı, sonra çok zayıf, çok uzaktan, tepesinden bir yerden duyar gibi oldu. "Frodo! Hu!" diye geldi ince sesler sisin içinden: Daha sonra imdat, imdat! gibi tınlayan bir bağırtı birkaç kez tekrarlandı, son bir imdat! yükseldi, tiz bir feryada dönüşüp uzun uzun yankılandı ve aniden kesildi. Apar topar ileri, seslere doğru bütün hızıyla ilerledi Frodo; fakat artık ışık gitmişti, her yanı saran gece dört bir yanından kapanmıştı, öyle ki yön tayin etmek imkansızdı. Sanki durmadan yukarı, yukarı doğru tırmanıyor gibiydi.

Nihayet bir tepeye vardığını, sadece ayağının altındaki zeminin düzleşmesinden çıkarabildi. Yorgundu; hem terliyor, hem titriyordu. Etraf tamamen karanlıktı.

"Neredesiniz?" diye bağırdı perişan bir halde.

Hiç cevap yoktu. Durup etrafı dinledi. Birdenbire havanın soğumakta olduğunu ve burada, yüksekte, buz gibi bir rüzgann esmeye başladığını fark etti. Hava değişiyordu. Artık sis ip ip, parça parça, çevresinden akıp geçmekteydi. Ağzından buhar çıkıyordu ve karanlık daha az yakın, daha az koyu görünüyordu. Yukarıya baktı ve tepesinden aceleyle geçen şerit

halindeki bulutlar ve sis arasından solgun yıldızların belirmekte olduğunu gördü hayretle. Rüzgar otların üzerinde hışırdamaya başlamıştı.

Birdenbire boğuk bir çığlık duyar gibi oldu ve o tarafa yöneldi; daha o ilerlerken sis de durulup çekildi, yıldızlı gök gözler önüne serildi. Şöyle bir bakınca, yüzünün güneye dönük olduğunu ve herhalde kuzey yanından tırmanmış olacağı yuvarlak bir tepede bulunduğunu fark etti. İçine işleyen rüzgar doğudan esiyordu. Sağ yanında, batı yıldızlarına karşı koyu kara bir şekil yükselmekteydi. Orada büyük bir höyük vardı.

"Neredesiniz?" diye bağırdı tekrar, hem kızgın,'hem korkuyla.

"Burada!" dedi, sanki toprağın içinden gelen derin ve soğuk bir ses.

"Seni bekliyorum!"

"Hayır!" dedi Frodo; fakat kaçmadı. Dizleri boşaldı ve yere düştü. Hiçbir şey olmadı, etrafta hiç ses yoktu. Titreyerek başını kaldırdığında, uzun boylu karanlık bir şeklin yıldızların önünde bir gölge gibi yükseldiğini gördü. Gölge, üzerine eğilmişti. Adeta çok uzaklardan gelen bir ışıkla parlayan, ama çok soğuk bir çift göz görür gibi oldu. Sonra demirden daha güçlü ve daha soğuk bir el onu kavradı. Bu buz gibi temas kemiklerine kadar işledi ve bilincini kaybetti.

Tekrar kendine geldiğinde bir süre korku hissinden başka bir şey hatırlayamadı. Sonra ansızın hapsedildiğini, umutsuzca yakalanmış olduğunu anladı; bir höyüğün içindeydi. Onu bir Höyüklü Kişi ele geçirmişti ve belki daha şimdiden, hakkında fısıltılı söylentilerin anlatıldığı Höyüklü Kişiler'in o korkunç büyüleri altına girmişti bile. Kıpırdanmaya cesaret edemedi, kendini nasıl bulduysa öylece kaldı: Elleri göğsünde, soğuk bir taş üzerine sırtüstü yatmış vaziyette.

Fakat, duyduğu korku onu çevreleyen karanlıkla yekvücutmuş gibi görünecek kadar büyük olduğu halde, yattığı yerden Bilbo Baggins'i ve onun öykülerini, birlikte yollar ve maceralar hakkında konuşarak Shire' ın patikalarında yürüyüşlerini düşünür buldu kendini. En şişman ve en ürkek hobbitin yüreğinde bile (genellikle iyice derinlerde de olsa), çaresiz bir tehlike karşısında büyümeyi bekleyen son bir cesaret tohumcuğu gizlidir. Frodo ne çok şişmandı, ne de çok ürkek; aslında, o bunu bilmese de, Bilbo (ve Gandalf) onun Shire'daki en sıkı hobbit olduğunu düşünürlerdi.

Macerasının sonuna geldiği kanısındaydı, korkunç bir sona, fakat bu düşünce onu katılaştırdı. Son bir sıçrayış yapacakmışçasma gerilmeye başladığını fark etti; artık kendisini çaresiz bir av gibi zayıf hissetmiyordu.

Öylece düşünerek ve kendisine hâkim olmaya çalışarak yatarken, bir anda karanlığın yavaş yavaş zayıflamakta olduğunu fark etti: Etrafında soluk yeşil bir ışık büyümekteydi, îlk başta, ışık nasıl bir yerde bulunduğunu göstermeye yetmiyordu çünkü adeta ondan ve yerden, yanından çıkıyordu; henüz tavana veya duvarlara ulaşmamıştı. Döndü ve o soğuk parıltıda Sam, Pippin ve Merry'nin yanında yatmakta olduklarını gördü. Sırtüstüydüler, yüzleri ölü gibi renksizdi ve beyazlar içindeydiler. Etraflarında bir sürü mücevher vardı, belki de altından yapılmış bir sürü şey, ama bu ışıkta hepsi soğuk ve sevimsiz duruyordu. Başlarında minik taçlar vardı, bellerinde de altın zincirler; parmakları yüzük doluydu. Yanlarında kılıçlar, ayak uçlarında kalkanlar seriliydi. Fakat üçünün boynunun üzerinde, bir boydan bir boya, uzun çıplak bir kılıç yatırılmıştı.

Aniden bir şarkı başladı Bir yükselip bir alçalan soğuk bir mırıltı Bazen havada vuksekleıde ve tiz, bazen sanki topraktan yükselen alçak bir homurtu gibi bir sesti kulağa çok uzaktan ve ölçülemeyecek kadar kasvetli geliyordu. Hüzünlü takat korkunç seslerin bıcımsız ırmağı içinden, arada sırada bir dizi söz belirmekteydi. Merhametsiz, sert, soğuk sözler kalpsiz ve bedbaht. Gece mahrum kaldığı sabaha hücum ediyor, soğuk açlığını çektiği sıcaklığı lanetliyordu Frodo iliklerine kadar donmuştu Bir sure sonra şarkı netleşti ve Frodo içim dolduran korkuyla şarkının buyu mısralarına dönüştüğünü fark etti

Soğuk olacak el de, kalp de, kemik de,

Soğuk olacak bu uyku taştan kabrin içinde

Bir daha hiç uyanmayacak, mekânı bu taştan yatak

Güneş bitip Ay ölene dek hiç uyanmayacak

Kara yeller içinde ölecek bir bir yıldızlar

Yine de bırak yatsın burada altın üzerinde onlar

Ta ki karanlıklar efendisi ölü deniz

ve çorak topraklar

üstünde elini kaldırana kadar

Başının arkacından bir gıcırtı ve sürtme sesi duydu Bir kolu üzerinde doğrulup bakınca artık o soluk ışıkta, bir çeşit koridorda olduklarını gördü hemen genlerinde koridor bir dönemecin ardında gözden kaybolmaktaydı. Dönemecin köşesinden uzun bir kol dönmüş, parmakları üzerinde yürüyerek en yakınında yatmakla olan Sam'e ve onun üzerinde duran kılıcın kabzasına doğru ilerliyordu

İlk başta Frodo efsun nedeniyle gerçekten de bir taşa dönüşmüş gibi kalakaldı. Sonra delice bir kaçma düşüncesi düştü içine. Belki Yüzük'u takarsa Höyüklü Kişi'ye görünmez, dışarı çıkmak için bir yol bulabilirdi. Çimenlerin üzerinde özgürce koştuğunu hayal etti, Merry, Sam ve Pıppın için üzülecek, fakat kendisi özgür ve hayatta olacaktı Gandalf bile yapabileceği başka bir şey bulunmadığını kabul ederdi

Fakat içinde uyanan cesaret artık çok güçlenmişti. Arkadaşlarını böyle kolay bırakamazdı. Tereddüt içinde cebini yokladı, sonra tekrar kendisiyle savaştı, bu süre içinde kol sürünerek daha da yaklaştı. Aniden içinde bir kararlılık doğdu, yanına uzatılmış kısa bir kılıcı kapıp diz çökerek arkadaşlarının bedenleri uzerinden iyice eğildi. Kalan bütün gücüyle emeklemekte olan kolun bileğine tekrar tekrar indirdi kılıcını ve el koptu, takat aynı anda kılıç da kabzasına kadar yarıldı Tiz bir çığlık yükseldi ve ışık yok oldu. Karanlıkta bir hırıltı duyuldu

Frodo Merry nın üzerine düştü Merry nin yüzü soğuktu. Bir anda, sisin ilk çökmesiyle birlikte unutmuş olduğu Tepe dibindeki evin ve şarkı söyleyen Tom'un hatırası geldi aklına. Tom'un onlara öğrettiği tekerlemeyi hatırladı Ümitsiz minik bir sesle söylemeye başladı. Hey' Tom Bombadil ve sanki bu isimle birlikte sesi daha bir kuvvetlendi. Tok, canlı bir tınısı vardı ve karanlık oda trampet ve boru çalınıyormuş gibi yankılanıyordu.

Hey' Tom Bombadil, Tom Bombadillo.

Su orman, tepe, saz ve söğüt adına,

Ateş güneş, ay adına, dinle şimdi duy bizi'

Gel Tom Bombadıl, ihtiyacımız var sana'

Aniden derin bir sessizlik çoktu, Frodo kendi kalp atışlannı duyabiliyordu Geçmek bilmeyen uzun bir andan sonra, açık seçik ama uzaktan, sanh toprağın veya kalın duvarlann gerisinden gelen bir sesin, şarkıyla ona cevap verdiğini duydu

Şu bizim Tom Bombadıl ne kadar tatlı dilli.

Ceketi parlak mavi, sarıdır çizmeleri.

Ele geçmez asla, çünkü Tom her şey'in efendisi Şarkıları daha güçlü, daha hızlı ayakları.

Sanki kayalar yuvarlanıp düşüyormuş gibi bir gümbürtü koptu ve aniden içeriye ışık, gerçek ışık, bildiğimiz gün ışığı doluverdi. Frodo'nun ayaklan yönündeki uçta kapıya benzer alçak bir açıklık belirdi, açıklığın kenarları, arkasından kıpkırmızı doğmakta olan güneşin ışığına karşı (şapkası, tüyü müyü, her şeysıyle). Tom un başını çerçevelemekteydı. Işık yere ve Frodo'nun yanında uzanmış yatan üç hobbıtın yüzüne vurdu .Hareket etmediler, ama yuzlerindeki hastalıklı renk gitti .Artık, sanki sadece derin bir uykudaymışlar gibi görünüyorlardı.

Tom eğildi, şapkasını çıkarttı ve şarkı söyleyerek karanlık odaya girdi:

Çek git seni ihtiyar Yaratık' Gün ışığında yok ol'

Soğuk sis gibi çekil uluyan yeller gibi,

Dağların gerisindeki boz kırlara doğru kaybol git!

Bir daha buraya gelme hiç' Höyüğün boş Kalsın.

Karanlıktan da kara, kapıların sonsuza dek kapah olduğu yerde

Kaybolasın, unutulasın, dünya düzeltilinceye kadar,

Bu sözler üzerine Frodo bir çığlık duydu ve odanın arka ucunun bir bölümü büyük bir gümbürtüyle çöktü. Sonra bunu, mesafesi tahmin bile edilemeyecek bir yere doğru zayıflayarak uzayıp giden bir feryat izledi; sonra sessizlik oldu.

"Gel dostum Frodo!" dedi Tom. "Gel, tertemiz çimenin üzerine çıkalım! Onları taşımama yardım etmen gerekecek."

Birlikte Merry'yi, Pippin'i ve Sam'i taşıdılar. Frodo son kez höyükten çıkarken, bir toprak yığını içinde kesik bir elin yaralı bir örümcek gibi hâlâ kıvrılıp durduğunu görür gibi oldu. Tom tekrar içeri girdi, içerden gümbür gümbür ayak vurma sesleri duyuldu. Dışarı çıktığında elleri kollan hazinelerle doluydu: Altından, gümüşten, bakırdan, bronzdan şeyler; boncuklar, zincirler, taşlı ziynetler. Yeşil höyüğün üzerine tırmanarak bunları höyüğün tepesine, güneş altına bıraktı.

Elinde şapkası, saçlarında rüzgârla burada durdu ve tümseğin batı yanına otların üzerine sırtüstü yatırdıkları üç hobbite baktı. Sağ elini kaldırarak berrak ve emreden bir sesle şöyle dedi:

Artık uyanın şen gençler! Uyanın da duyun beni!

Kalbiniz, eliniz kolunuz ısınsın! Soğuk taş devrildi;

Kara kapı sonuna kadar açık; ölümün eli kırıldı,

Gecenin altındaki Gece uçtu ve Büyük Kapı açıldı.

Frodo'nun sevinçli bakışları altında hobbitler kıpırdadılar, kollarını gerdiler, gözlerini ovuşturdular ve birdenbire ayağa fırladılar. Şaşkınlık içinde etraflarına, önce Frodo'ya, sonra tepelerindeki höyüğün üzerinde kanlı canlı dikilen Tom'a, en son olarak da kendilerine; büründükleri incecik ak paçavralara, soluk altın taç ve kemerlerine, üzerlerinde şıngırdayan incik boncuğa baktılar.

"Bu ne ola ki?" diye başladı Merry, gözlerinden birinin üzerine kaymış olan minik altın tacı elleyerek. Sonra durdu, yüzü gölgelendi ve gözlerini kapadı. "Tabii, hatırladım!" dedi. "Carn Dûm'lular gece karanlığında baskın verdi, bizi telef ettiler. Ah! Kalbime giren o mızrak!" Göğsünü tuttu. "Hayır! Hayır!" dedi gözlerini açarak. "Ben ne diyorum? Rüya görüyordum. Nerelerdeydin Frodo?"

"Kayboldum zannediyordum," dedi Frodo; "ama bu konuda konuşmak istemiyorum. Esas bundan sonra ne yapacağımızı düşünelim! Yola devam edelim!"

"Bu kılıkla mı beyim?" dedi Sam. "Giysilerim nerede?" Tacını, kemerini ve yüzüklerini otların üzerine fırlattı; pelerinini, ceketini, pantolonunu ve

diğer hobbit giysilerini yakınlarda bir yerde bulmayı umarcasına, çaresizce etrafına bakındı.

"O giysilerinizi bir daha bulamayacaksınız," dedi Tom, tepecikten sıçrayarak indi, güneş ışığında gülerek etraflarında dans etmeye koyuldu. Ona bakan, hiç de öyle tehlikeli veya korkunç bir şey yaşanmamış olduğunu zannederdi; gerçekten de onu izleyip gözlerindeki neşeli parıltıyı gördükçe, gönüllerindeki korku eridi gitti.

"Ne demek istiyorsun?" diye sordu Pippin ona bakıp; bir yandan aklı karışmıştı, bir yandan da eğleniyordu. "Neden bulamayacakmışız?"

Fakat Tom, "Derin suların içinden kendinizi buldunuz," dedi başını sallayarak. "Boğulmaktan kurtulduysanız giysinin pek bir önemi olmaz gözünüzde. Memnun olun neşeli dostlarım, bırakın şimdi sıcak güneş ışığı kalbinizi, ellerinizi, ayaklarınızı ısıtsın! Bu soğuk paçavraları atın! Çimenlerde çırçıplak koşun, Tom da bu arada gidip avını avlasın."

Islık çalarak ve uzaklara seslenerek tepeden aşağıya doğru sıçrayıp gitti. Arkasından bakınca Frodo onun güneye doğru, onların bulunduğu tepe ile komşu tepe arasındaki yeşil vadi boyunca, ıslık çalmaya ve seslenmeye devam ederek koşmakta olduğunu gördü:

Hey lom! Geliver lay lay lom! Uğrun ne yana ? Yukarı mı, aşağı mı, uzağa mı, yakına mı? Ya buraya, ya oraya. Keskin Kulak, Bilge Burun, Hışırtılı Kuyruk, Ahmak, Küçücük oğlum, Beyaz Çorap, ihtiyar Hantal Tombiş demek!

Dilinde bu şarkıyla ve şapkasını havaya atıp tutarak hızla koşmaktaydı, nihayet arazideki bir yükseltinin arkasında gözden kayboldu: Fakat bir süre daha hey lom!, lay lom'lan güneye doğru yer değiştiren rüzgarda taşınarak onlara kadar gelmeye devam etti.

Hava yeniden çok ısınmaya başlamıştı. Hobbitler bir süre Tom'un söylediği gibi çimenlerin üzerinde koşuşturdular. Sonra, buz gibi kışı yaşarken kendilerini birden dost bir iklimde bulan, ya da uzun bir süre hasta yatmışken günün birinde uyanıp hiç ummadıkları bir şekilde iyileşmiş olduklarını ve günün yine umut vaat ettiğini fark eden kişilerin mutluluğuyla, uzanıp güneşin keyfini çıkardılar.

Tom geri döndüğünde kendilerini güçlü (ve aç) hissediyorlardı. Önce şapkası, sonra Tom tepenin sırtında yeniden belirdi, arkasından da itaatkâr bir sıra içinde altı midili geliyordu: Onların beş midillisine ilaveten bir midilli daha. Belli ki sonuncusu Hantal Tombiş idi: Onların midillilerinden daha büyük, güçlü, iri (ve yaşlı) bir hayvandı bu. Diğer midilliler Merry'ye aitti, o da onlara böyle isimler vermemişti aslında, ama midilliler o günden sonra ömürleri boyunca Tom'un onlara taktığı bu yeni isimleri benimsediler. Tom onları birer birer çağırdı, midilliler de tepenin sırtını aşıp bir sıra halinde durdular. Sonra Tom hobbitlere eğilerek selam verdi.

"İşte midillileriniz!" dedi. "Onların (bazı bakımlardan) siz gezgin hobbitlerden daha çok sağduyusu var burunları daha hassas. İlerde tehlike varsa onlar kokusunu alıyor, sizse gözü kapalı giriyorsunuz; eğer canlarını kurtarmak için kaçıyorlarsa, doğru yana kaçıyorlar. Onları affetmelisiniz; çünkü gönülleri sadık da olsa, Höyüklü Kişiler karşısında kavi durmak için yaratılmamışlar. Bakın, yine geldiler işte, yükleriyle birlikte!"

Merry, Sam ve Pippin denklerindeki yedek giysilere hüründüler; çok geçmeden de iyice sıcakladılar, çünkü yaklaşmakta olan kış için taşıdıkları daha kalın şeyleri giymek zorunda kalmışlardı.

"Diğer yaşlı hayvan, şu Hantal Tombiş nereden çıktı?" diye sordu Frodo.

"O benim," dedi Tom. "Benim dört ayaklı dostum; gerçi ona pek binmem, o da çoğunluk uzaklara vurur, tepelerin yamaçlarında başıboş dolaşır. Midillileriniz bizde kaldığında Hantal'la tanışmışlardı; gece onun kokusunu alıp bir koşu yanına varmışlar. Onlara göz kulak olacağını ve bilgece sözleriyle korkularını alacağını düşünmüştüm. Ama şimdi, güzel Hantalım, yaşlı Tom sana binecek. Hey! o da sizinle geliyor, sırf sizi yola koyabilmek için; o yüzden de bineğe ihtiyacı var. Çünkü midilliye binmiş hobbitlerin yanında yayan koştururken, bir de sohbet etmek zor iştir hani."

Hobbitler bunu duyduklarına çok sevinmişlerdi, Tom'a tekrar tekrar teşekkür ettiler; ama o güldü ve yollarını şaşırma konusunda o kadar becerikli oldukları için, onları kendi toprağının sınırları dışına çıkartıncaya kadar rahat edemeyeceğini söyledi. "Bir sürü işim var," dedi: "yaptıklarım, şarkılarım, konuşmalarım, gezinmelerim, memleketi gözleyişim. Tom

kapıları ve söğüt kovuklarını açmak için her dakika el altında duramaz. Tom'un gözetmesi gereken bir evi var, Altınyemiş de bekliyor."

Güneşe göre vakit oldukça erken, daha ancak dokuzon gibiydi, hobbitler yemek konusuna eğildiler. Son yedikleri yemek, bir gün önce dikili taş yanında yedikleri öğlen yemeği olmuştu. Şimdi de Tom'un verdiği erzaktan artan ve aslında akşam yemeği olması düşünülmüş yiyeceklere ilaveten, Tom'un bu kez yanında getirdikleri ile kahvaltı ettiler. Pek büyük bir yemek değildi (hobbitler ve koşullar gözönüne alındığı takdirde), ama keyiflerini iyice yerine getirdi. Onlar yemeklerini yerken, Tom tümseğin tepesine çıkarak hazineyi elden geçirdi. Parçaların çoğunu parlayan ve ışıldayan bir öbek halinde çimenlerin üzerine yığdı. Bu yığına orada kalıp "kuş, hayvan elf veya insan, iyi yürekli yaratıklardan kim bulursa emrine amade" olmalarını buyurdu; böylece tümseğin büyüsü bozulacak, dağılacak ve bir daha hiçbir Höyüklü Kişi oraya geri dönmeyecekti. Yığının içinden kendisi için keten çiçeği ya da mavi kelebeklerin kanatları gibi birkaç tondan oluşan mavi taşlı bir broş seçti. Sanki bir şey hatırlarmışçasına uzun uzun baktı broşa, nihayet başını sallayarak konuştu:

"İşte Tom ile hanımına güzel bir oyuncak! Uzun yıllar önce bunu pek güzel biri omuzuna takardı. Şimdi Altınyemiş takacak ve biz o ilk takanı unutmayacağız!"

Her bir hobbit için uzun ve ince, yaprak biçimli, mükemmel bir işçiliğe sahip, kırmızı ve altın renginde yılan biçimleriyle renklendirilmiş birer kama seçti. Hafif ve sağlam garip bir metalden dövülmüş ve üzerine âteşin taşlar kakılmış siyah kınlarından çektiğinde, ışıl ışıl yandı kamalar. Bu kınlardaki bir faziletten mi yoksa höyükteki büyüden midir bilinmez, zamandan etkilenmemiş, paslanmamış, keskin ve parlak duruyorlardı güneşin altında.

"Eski kamalar hobbitahalisi için kılıç kadar uzun sayılır," dedi Tom. "Eğer Shire halkı doğuya, güneye ya da uzağa, karanlıklara, tehlikenin içine gidecekse, yanlarında keskin bıçak bulundurmakta fayda var." Sonra onlara bu kamaların uzun yıllar önce Batıil insanları tarafından dövülmüş olduğunu anlattı: Karanlıklar Efendisi'nin düşmanıydı bu insanlar, ama Angmar Ülkesi'ndeki Carn Dûm'un melun kralı tarafından yenilgiye uğratılmışlardı.

"Artık onları hatırlayan çok az kişi var," diye mırıldandı Tom, "yine de kimisi hâlâ etrafta dolanıyor, unutulmuş kralların oğulları yalnızlıkta yürüyüp tedbirsiz ahaliyi kötü şeylerden koruyor."

Hobbitler Tom'un sözlerini anlamadılar fakat o konuşurken sanki geçmişte kalmış engin yılları görür gibi oldular bir an; geniş ve gölgeli bir ova vardı önlerinde adeta, üzerinden parlak kılıçlar kuşanmış uzun boylu ve kararlı insan siluetleri geçiyordu, en sonunda da alnında yıldız olan' bir adam göründü. Sonra görüntü soldu ve tekrar gün ışığının aydınlattığı dünyaya geri döndüler. Yeniden yola koyulma zamanı gelmişti. Denklerini toplayıp midillilerini yükleyerek hazırlandılar. Yeni silahlarını da bunları son derece yakışıksız hissederek ve işe yarayıp yaramayacaklarını merak ederek ceketlerinin altına, deri kemerlerine astılar. Kaçışlarının başlarına açacağı maceralardan birinin de dövüşmek olacağı fikri, daha önce hiçbirisinin aklına gelmemişti.

Sonunda yola koyuldular. Midillilerinin önüne düşüp tepeden aşağıya indiler; sonra binip çabuk çabuk vadiden seyirttiler. Arkalarına bakınca tepenin üzerindeki eski tümseği gördüler, altınlara vuran gün ışığı sarı bir alev gibi yükseliyordu üzerinden. Derken Yaylalardaki dirseklerden birini döndüler ve tepe gözden kayboldu.

Frodo her yanma baktığı halde, bir kapı gibi duran büyük dikili taşlan göremedi; az sonra kuzeydeki açıklığa geldiler ve bu açıklıktan midillilerini hızla sürüp geçtiler; önlerindeki arazi alçalmaya başladı. Göbeğinden beklenmedik bîr hızla giden Hantal Tombiş'in üzerinde Tom Bombadil, kâh yanlarında kâh önlerinde, neşeyle onlara eşlik ettiğinden hoş bir yolculuk oluyordu. Tom genellikle şarkı söylemekteydi, ama çoğu saçmasapandı şarkılarının veya belki de hobbitlerin bilmediği, sözcükleri daha ziyade zevk ve hayret içeren eski ve yabancı bir dildi bu.

Dümdüz ilerliyorlardı, fakat kısa bir süre sonra Yol'un tahmin ettiklerinden daha uzakta olduğunu anladılar. Önceki gün sis olmasa bile, öğlen uyuyakaldıktan sonra hava kararmadan Yol'a varmaları mümkün olmayacaktı. Görmüş oldukları kara çizgi de bir sıra ağaç değil, karşı tarafında dik bir duvar bulunan derin bir hendek boyunca büyüyen çalılardı. Tom buranın vaktiyle, ama çok çok eskilerde, bir krallığın sınırı olduğunu

söyledi. Burasıyla ilgili acıklı bir şey hatırlıyor gibiydi, o yüzden fazla konuşmadı.

Hendeğe inip karşı tarafa tırmandılar, duvardaki bir aralıktan geçtiler, sonra Tom tamamen kuzeye yön verdi çünkü biraz batıya doğru kaymışlardı. Önlerinde açık ve oldukça düz bir arazi uzanıyordu artık, onlar da adımlarını sıklaştırdılar; fakat yüksek ağaçların oluşturduğu çizgiyi nihayet karşılarında görüp beklenmedik bir sürü maceradan sonra tekrar Yol'a çıktıklarını anladıklarında, güneş alçalmaya başlamıştı bile. Son birkaç fersahı midillilerini koşturarak geçip ağaçların uzun gölgeleri altında durdular. Meyilli bir tümseğin üzerindeydiler, akşam basmakta olduğu için loş görünen Yol altlarında kıvrılarak gidiyordu. Bu noktada, aşağı yukarı güney batıdan kuzey doğuya uzanıyor ve sağ taraflarında dik bir eğimle geniş bir çukura doğru alçalıyordu. Üzerinde tekerlek yarıkları ve yeni yağmış şiddetli yağmurların izleri vardı; her yerinde gölcükler ve içinde sular birikmiş derin çukurlar göze çarpıyordu.

Midillilerini tümsekten aşağı sürüp sağa sola baktılar. Görünürde bir şeycikler yoktu. "Eh, sonunda yine yoldayız!" dedi Frodo. "Galiba Orman'a girip kestirmeden geçelim demem sayesinde sadece iki günlük bir kaybımız oldu! Ama belki gecikmemizde de bir hayır vardır bu gecikme izimizi kaybetmelerini sağlamış olabilir."

Diğerleri ona baktılar. İçlerine birdenbire tekrar Kara Süvariler'in korkusunun gölgesi düşüverdi. Orman'a girdiklerinden beri daha ziyade sadece Yol'a geri dönebilmeyi düşünmüşlerdi; ancak şimdi, Yol ayaklarının altında olunca, onları kovalayan ve büyük bir ihtimalle bizzat Yol'un üzerinde onları beklemekte olan tehlikeyi hatırladılar. Kavuşmakta olan güneşe doğru çevirdiler başlarını endişeyle, ama Yol kahverengi ve bomboştu.

"Sizce," diye sordu Pippin tereddütle, "sizce bu gece peşimize düşerler mi?"

"Hayır, bu gece sanmam," diye cevap verdi Tom Bombadil; "belki ertesi gün de düşmezler. Fakat benim tahminime güvenmeyin; çünkü kesin bir şey söyleyemem. Doğuya çıkınca benim bilgimin kıymeti kalmaz. Tom,

memleketinden çok uzaklardaki Kara Ülke'den gelen Süvariler'in efendisi değildir."

Gene de, hobbitler onun kendileriyle geliyor olmasını isterlerdi. Eğer Kara Süvariler'le başa çıkmasını bilecek biri varsa, onun da Tom olduğunu seziyorlardı. Çok yakında kendilerine tamamen yabancı olan, Shire'ın ancak en müphem, en uzak efsanelerinde adları geçen ülkelere gireceklerdi; ağır ağır çöken alacakaranlıkta sıla hasreti çöktü içlerine. Üzerlerinde derin bir yalnızlık ve bir kayıp hissi vardı. Vedalaşmaya gönülsüz, sessiz sedasız durdular ve Tom'un onlara iyi yolculuklar dilemekte, gönüllerini ferah tutmalarını ve hava karanncaya kadar hiç durmadan yol almalarını öğütlemekte olduğunu, neden sonra fark ettiler.

"Tom size bugünün bitimine kadar güzel öğütler verecek (ondan sonra kendi uğurunuz size yol göstersin ve sizinle olsun): Dört mil kadar sonra Yol'da kapıları batıya bakan bir köye varacaksınız; Bree Tepesi'nin eteğindeki Bree'ye. Orada Sıçrayan Midilli adında eski bir han göreceksiniz. Hancı Arpadam Kaymakpürüzü'dür, işinin hakkını verir. Geceyi orada geçirip sabah yola koyulabilirsiniz. Cesur ama açıkgöz olun! Gönlünüzü hoş tutup talihinize doğru sürün midillilerinizi!"

Hiç olmazsa hana kadar yanlarında gelip onlarla bir şeyler içmesi için yalvardılar; ama o gülerek reddetti ve şöyle dedi:

Tom'un memleketi bitiyor burada: O, sınırı aşmaz. Bakacak bir evi var, Altınyemiş onu bekler.

Sonra dönüp şapkasını havaya attı, Hantalın sırtına atlayarak yol kenarından yukarı sürdü, şarkı söyleyerek alacakaranlık içinde kayboldu. Hobbitler yukarı tırmanıp, gözden kayboluncaya kadar onu izlediler. "Bay Bombadü'den ayrıldığımıza üzüldüm," dedi Sam. "Antika birisiydi, katıksız. Bana sorarsanız, dünyanın öbür ucuna da gitsek ondan iyisini veya ondan tuhafını bulamayız. Ama ne yalan söyleyeyim, şu dediği Sıçrayan Midilli'yi görsem memnun olacağım. Umarım bizim oradaki Yeşil Ejderha gibi bir yerdir! Bree'liler nasıl bir halktır ki acep?"

"Bree'de hem hobbitler var," dedi Merry, "hem de Büyük Ahali. Yabancılık çekeceğimizi zannetmem. Midilliyi iyi bir han diye anlatır herkes. Bizim memleketten arada sırada oraya giderler."

"Şahane bir han olabilir," dedi Frodo; "ama gene de Shire'ın dışında bir yer. Kendinizi pek de kapıp koy vermeyin! Lütfen hepiniz amaBaggins isminin hiç ağıza alınmayacağını aklınızda tutun. Eğer lazım olursa, benim adım Bay Tepedibi."

Böylece midillilerine atlayıp, sessizce akşama doğru sürdüler. Yavaş yavaş önce tepeden aşağı, sonra yukarı doğru ilerleyip sonunda ileride bir yerde ışıkların pırıldadığını gördüklerinde, karanlık çökmüştü bile.

Önlerinde, puslu yıldızlara karşı karanlık bir kütle halindeki Bree Tepesi yolu kesercesine yükseliyordu; batı tarafında büyük bir köy yuvalanmıştı. Artık, sadece bir ateş ve onları geceden ayıracak bir kapı bulmak arzusuyla köye doğru seyirttiler.

BÖLÜM IX

SIÇRAYAN MİDİLLİ HANINDA

Bree, boş arazilerin ortasında kalmış bir ada gibi küçük bir meskûn bölge olan Bree Eli'nin en önemli köyüydü. Bree'nin yanında, tepenin diğer tarafında Staddle, biraz doğu tarafında derin bir vadide Koyak, Tokay Ormanı'nın kenarında da Baştokay vardı. Bree Tepesi'nin ve köylerin etrafında tarlalar ve işlenmiş ağaçlıklardan oluşan ancak birkaç mil eninde küçük bir kırlık alan uzanıyordu.

Bree insanları kumral saçlı, iri, oldukça kısa boylu, neşeli ve hür kişilerdi: Kendi kendilerinin efendileriydiler; fakat hobbitlere, cücelere, elflere ve etraflarında bulunan dünyanın diğer sakinlerine, Büyük Ahali'nin âdeti olduğundan daha dost ve daha aşinaydılar. Onların öykülerini dinleyecek olursanız buranın ilk sakinleriydiler ve Orta Dünya'nın Batısı'nda görülen ilk insanların soyundan geliyorlardı. Eski Günler'in kargaşasında pek azı sağ kalmıştı, ama Krallar Engin Deniz'in ardından geri geldiklerinde Bree insanlan'm yine aynı yerlerinde bulmuşlardı ve şimdi eski Krallar'ın hatırası çimenler arasında solup gitmişken onlar hâlâ buradaydılar.

O günlerde bu kadar batıda veya Shire'ın yüz fersah çevresinde başka insan yerleşimi bulunmuyordu. Fakat Bree'nin gerisindeki yaban topraklarda esrarengiz gezginler vardı. Bree'liler bunlara Kolcu diyor ve nereden geldikleri hakkında hiçbir şey bilmiyorlardı. Bunlar Bree Insanları'ndan daha uzun boylu, daha esmerdi; duyma ve görme konusunda garip güçlere sahip olduklarına ve hayvanlarla kuşların dilinden anladıklarına inanılıyordu. Akıllarına estiğince güneye, doğuya hatta Dumanlı Dağlar'a kadar gidip dolaşırlardı; fakat artık seyrekleşmişlerdi ve nadiren görülüyorlardı. Ortaya çıktıkları zaman uzaklardan herkesin sabırsızlıkla dinlediği haberler getirir, unutulmuş garip öyküler anlatırlardı; ama Bree'liler bunlarla arkadaş olmazdı.

Bree Eli'nde aynı zamanda birçok hobbit ailesi de vardı ve onlarda burasının daha Brendibadesi aşılmadan ve Shire'a yerleşilmeden çok önce kurulmuş olan en eski hobbit yerleşim merkezi olduğu iddiasındaydılar. Hobbitler daha çok Staddle'da yaşıyordu, ama Bree'de de hobbitler vardı, özellikle de tepenin yüksek yamaçlarında, insanların evlerinden yukarılarda. Büyük Ahali ile Küçük Ahali (birbirlerine böyle hitap ediyorlardı) dostluk içinde yaşıyor, herkes kendi işine bakıyordu ve her biri haklı olarak kendisini Bree halkının elzem bir parçası olarak görüyordu. Bu alışılmamış (ama mükemmel) düzen, dünyanın başka hiçbir yerinde yoktu.

Büyüğüyle, küçüğüyle, Bree halkı pek seyahat etmezdi; onların belli başlı kaygıları bu dört köyün işleriydi. Arada sırada Bree'li Hobbitler Erşehir'e veya Güneydirhem'e kadar uzanırdı, fakat bu küçük memleketin Brendibadesi Köprüsü'nden ancak bir günlük mesafede olmasına rağmen Shire'lı Hobbitler artık buraya pek sık gelmiyordu. Arada sırada yolu düşmüş bir Erdiyarlı ya da maceraperest bir Took bir iki geceliğine Han'a gelirdi fakat bu bile gitgide seyrekleşmeye başlamıştı. Shire'h Hobbitler Bree'lilere de, Shire sınırları dışında yaşayan tüm diğer hobbitlere de Dışarlıklı diyor ve bunları sıkıcı ve kaba buldukları için pek ilgilenmiyorlardı. Büyük bir ihtimalle, o günlerde Dünya'nın Batısı'na dağılmış olarak yaşayan hobbitlerin sayısı Shire'lıların tahmin ettiğinden çok daha fazlaydı. Bazıları kuşku yok ki herhangi bir toprak tümseğinde bir oyuk kazıp paşa gönülleri dilediği kadar orada kalan serserilerden pek farklı değildi bunların. Fakat en azından Bree'deki hobbitler terbiyeli, müreffeh ve içerdeki uzak akrabalarının çoğundan daha köylü sayılmayacak hobbitlerdi. Bree ile Shire arasında bir vakitler sık sık gelinip gidildiği henüz unutulmamıştı. Herkesin dediğine göre Brandybuck'larda Bree kanı vardı.

Bree'de Büyük Ahali'nin genellikle Yol'un yukarısında, tepenin yamacına yuvalanmış, pencereleri batıya bakan yüz kadar taş evi vardı. O tarafta, dağdan çıkıp tekrar dağa dönecek şekilde yarımdan büyük bir daire şeklinde uzanan, iç kısmındıa, çalıdan bir çit bulunan derin bir hendek kazılıydı. Hendeğin üzerine Yol için bir asma geçit yapılmıştı; fakat Yol'un çiti yardığı yeri büyük bir kapı örtüyordu. Güney köşesinde, Yol'un köyden çıktığı yerde bir kapı daha vardı. Hava kararınca kapılar kapanırdı; ama hemen kapıların içinde kapı bekçilerinin küçük kulübeleri bulunurdu.

Yol'un dağın eteğini dolanabilmek için sola doğru savrulduğu yerde, büyük bir han vardı. Çok önceleri, yollardaki trafik çok daha fazlayken inşa edilmişti. Çünkü Bree eskj bir kavşakta kuruluydu; geçmişten kalma bir diğer yol hemen köyün batı ucundaki hendeğin dışında bir yerlerde Doğu Yolu'nu kesiyordu; eski günlerde insanlar ve değişik bir sürü halk bu yol üzerinde çok seyahat etmişti. Bree'den gelen haberler kadar tuhaf sözü o günlerden, Kuzey'den, Güney'den ve Doğu'dan gelen haberlerin handa duyulabileceği ve Shire'lı hobbitlerin haberleri işitmek için buraya daha sık gelip gittikleri günlerden kalma, Doğudirhem'de hâlâ kullanılan bir atasözüydü. Fakat Kuzey Ülkeleri uzun zamandan beri terk edilmiş durumdaydı, Kuzey Yolu da çok nadiren kullanılıyordu: Yolun üzerinde otlar bitmişti ve Bree'liler bu yola Yeşilyol diyorlardı.

Bree Han'ı yine de yerinde duruyordu ve hancı çok önemli bir kişiydi. Hanı dört köy içinde yaşayanlar arasında büyük küçük demeksizin bütün aylak, çenesi düşük ve meraklıların buluşma yeri; Kolcular, diğer gezginler ve hâlâ Doğu Yolu üzerinde yolculuk yapıp Dağlara gidip gelen (çoğunluğu cüce) yolcular için de bir barınaktı.

Frodo ve arkadaşları nihayet Yeşilyol kavşağına varıp köye yaklaştıklarında hava kararmış, beyaz yıldızlar parıldamaya başlamıştı. Batı Kapfya ulaştıklarında geçidi kapalı buldular ama gerisindeki kulübenin kapısında oturan bir adam vardı. Adam ayağa fırlayıp bir fener bularak kapının üzerinden hayretle bunlara baktı.

"Ne istiyorsunuz ve nereden geliyorsunuz?" diye sordu homurtuyla.

"Buradaki hana varmaya çalışıyoruz," diye cevapladı Frodo. "Doğuya doğru gidiyoruz ama bu gece daha fazla ilerleyemeyeceğiz."

"Hobbitler! Dört tane hobbit! Üstüne üstlük, konuşmalarına bakılacak olursa Shire'lılar," dedi kapı nöbetçisi, sanki kendi kendine konuşurmuş gibi yavaşça. Bir an için onlara yüzü kararararak baktı, sonra yavaş yavaş kapıyı açıp midillilerini içeri sürmelerine izin verdi.

"Shire'lılan gece vakti Yol'da gezerken pek görmeyiz de," diye devam etti sözüne, hobbitler kulübesinin kapısında bir an duraklayınca. "Kusura bakmazsanız, Bree'den doğularda ne işiniz vardır diye merak ediyor insan! Müsaadenizle isimlerinizi sorabilir miyim?"

"isimlerimiz de, işimiz de bizi ilgilendirir; burası bunları konuşmak için pek iyi bir yere benzemiyor," dedi adamın görünüşünü ve sesindeki tonu gözü kesmeyen Frodo.

"Elbette ki herkesin işi kendini ilgilendirir," dedi adam; "fakat hava karardıktan sonra soru sormak da benim işim."

"Biz Erdiyar'lı Hobbitler'iz. Canımız seyahat etmek ve buradaki handa gecelemek istiyor," diye lafa karıştı Merry. "Ben Bay Brandybuck'ım. Bu senin için yeterli mi? Ben, Bree'liler yolculara kibar davranır diye bilirdim."

"Tamam, tamam!" dedi adam. "Kabalık etmek istemedim. Ama sanırsam, ihtiyar kapı bekçisi Harry'den başkaları da size sorgu sual edecektir. Etrafta garip tipler var. Midilli'ye gidiyorsanız, orada başka konuklar da olduğunu göreceksiniz."

Adam iyi geceler dedi, onlar da konuşmayı uzatmadılar; ama Frodo fener ışığında adamın hâlâ onları meraklı meraklı süzdüğünü görebiliyordu. Midillilerini ileri doğru sürerken kapının arkalarından trak diye kapandığını duymak içini rahatlattı. Adam neden o kadar kuşkucuydu, birisi bir hobbit kafilesinden haber mi sormuştu acaba? Bu Gandalf olabilir miydi? Onlar Orman'da ve Yaylalar'da vakit kaybederken Gandalf m buraya ulaşmış olması mümkündü. Fakat kapı nöbetçisinin halinde ve sesinde onu huzursuz eden bir şey vardı.

Adam hobbitlerin arkasından bir süre baktı, sonra kulübesine geri döndü. O sırtını döner dönmez, kara bir şekil kapının üzerinden çabucak tırmanıp köy sokağının gölgeleri arasına karıştı.

Hobbitler hafif bir yokuşu tırmanıp aralıklı birkaç evi geçerek hanın dışında durdular. Evler onlara büyük ve garip görünüyordu. Sam hanın üç katına, kalabalık pencerelerine bakakaldı ve içinin ezildiğini hissetti. Yolculuğu sırasında bir ara, ağaçlardan daha uzun boylu devler, hatta çok daha korkunç başka yaratıklarla karşılaşacağını hayal etmişti; ama o anda insanları ve onların evlerini ilk kez görmek bile ona yetiyordu, hatta yorucu bir günün karanlık sonu için fazlaydı bile. Hanın avlusunda eyerlenmiş duran Kara atlar ve karanlık üst kat pencerelerinden dışarıyı gözetleyen Kara Süvariler canlandı gözünde.

"Bu akşam burada konaklamayacağız, değil mi beyim?" diye isyan etti. "Madem ki buralarda da hobbitler varmış, bizi misafir edecek birilerini bulsak ya! O zaman evimizde gibi oluruz."

"Hanın nesi var?" dedi Frodo. "Tom Bombadil burayı tavsiye etti. Herhalde içerisi yeterince eve benziyordur."

Han, bilen gözlere dışarıdan bile hoş bir ev gibi görünüyordu. Cephesi yola bakıyordu, iki yanda da kısmen tepenin eteklerinin alt kısımlarından kazanılmış bir arsa üzerinde uzanan iki kanat vardı, dolayısıyla binanın arka kısmında ikinci kat pencereleri toprakla aynı seviyedeydi. Enli bir kemerin altından iki kanat arasındaki avluya çıkılıyordu ve kemerin altında sol tarafta birkaç geniş basamakla varılan büyük bir kapı vardı. Kapı açıktı, ışıkları dışarıya taşmıştı. Kemerin tepesinde bir lamba yanıyordu, lambanın altında da büyük bir levha asılıydı: Şaha kalkmış şişman bir beyaz midilli. Kapının üzerine beyaz harflerle SIÇRAYAN MİDİLLİ, ARPADAM KAYMAKPÜRÜZÜ yazılmıştı. Alt katlardaki pencerelerin çoğunda, kalın perdelerin ardından ışıklar görünüyordu.

Onlar dışarıda karanlıkta tereddüt ederken, içerden biri neşeli bir şarkı söylemeye başladı ve bir sürü neşeli ses avaz avaz koro halinde ona katıldı. Bir an için bu yüreklendirici sesi dinledikten sonra midillilerinden indiler. Şarkı sona erdi, bir alkış, bir kahkaha tufanıdır koptu.

Midillilerini kemerin altından geçirip avluda bırakarak merdivenleri çıktılar. Frodo bir iki adım attı ve şişman, kısa boylu, kel kafalı, kırmızı suratlı bir adamla burun buruna geldi. Adamın üzerinde beyaz bir önlük vardı, elinde kupa dolu bir tepsiyle bir kapıdan telaşla çıkmış, bir diğerine giriyordu.

"Acaba biz... " diye başladı Frodo.

"Bir dakika müsaadenizle!" diye bağırdı adam omuzunun üzerinden ve bir curcuna ve duman buluru içinde kayboldu. Bir an sonra, ellerini önlüğünde kurulayarak yeniden karşı lanndaydı.

"iyi akşamlar küçük efendi!" dedi, eğilerek. "Ne arzu ediyorsunuz acaba?"

"Dört kişiye yatak ve beş midilliye ahır, eğer mümkünse. Siz Bay Kaymakpürüzü müsünüz?"

"Aynen öyle! Adım Arpadam. Arpadam Kaymakpürüzü hizmetinizde! Siz Shire'dansınız değil mi?" dedi ve sonra birdenbire sanki bir şeyler hatırlamaya çalışıyormuş gibi elini alnına vurdu. "Hobbitler!" diye bağırdı. "Ya, bu bana bir şey hatırlatacak, ama? İsimlerinizi öğrenebilir miyim beyim?"

"Bay Took ile Bay Brandybuck," dedi Frodo, "ve Sam Gamgee. Benim ismim deTepedibi."

"Bak şimdi!" dedi Bay Kaymakpürüzü, parmağını şıklatarak. "Yine gitti aklımdan! Ama düşünmeye vakit bulunca yeniden hatırlarım, iki ayağım bir pabuca girdi; ama sizin için bir şeyler yapmaya çalışacağım. Bu aralar Shire'dan pek sık konuğumuz gelmiyor, sizi iyi ağırlayamazsam üzülürüm. Ama daha şimdiden handa nicedir eşini görmediğimiz öyle bir kalabalık var ki. Zaten yağmur yağmaz yağmaz da bardaktan boşanır, deriz biz Bree'de."

"Hey, Nob!" diye bağırdı. "Neredesin tüylü ayaklı binek arabası? Nob!"

"Geldim beyim! Geldim!" Kapıların birinden şen görünüşlü bir hobbit fırladı, yolcuları görünce olduğu yerde kalakaldı ve büyük bir ilgiyle gözlerini onlara dikti.

"Bob nerede?" diye sordu hancı. "Bilmiyor musun? Git bul o halde! Gözünü dört aç! Benim altı ayağım, altı gözüm yok ya! Bob'a söyle, ahıra alınacak beş midilli var. Ne yapsın yapsın yer bulsun." Nob sırıtıp göz kırparak fırladı gitti.

"Ee, ben ne diyecektim şimdi?" dedi Bay Kaymakpürüzü parmağını alnına vurarak. "Hani derler ya, bir işe koşarken öbürünü unutuyorum. Bu gece öyle bir meşgulüm ki, başım dönüp duruyor. Dün gece Yeşilyol'dan, ta Güney'den bir kafile geldi bu zaten başlıbaşına bir garipti. Sonra bu akşam gelen bir grup cüce var, onlar da Batı'ya gidiyor. Şimdi de siz geldiniz. Hobbit olmasanız size yatacak yer bile bulamazdık belki. Neyse, kuzey kanatta bu bina dikilirken hassaten hobbitler için yapılmış bir iki odamız var. Zemin katta, hobbitler çokluk öyle sever ya; yuvarlak pencereli falan, her şeysiyle onların gönlüne göre. Umarım rahat edeceksiniz. Akşam yemeği istersiniz kuşkusuz. En kısa zamanda. Bu taraftan!"

Onları bir koridordan kısa bir mesafe götürdü ve bir kapı açtı. "işte hoş bir saloncuk!" dedi. "Umarım beğenirsiniz. Şimdilik beni mazur görün. O kadar meşgulüm ki. Konuşacak zaman yok. Hemen koşmam lazım, iki bacağı olana zor iş, ama baksanıza zayıfladığım da yok. Biraz sonra yine gelirim. Bir şeye ihtiyacınız olursa zili çalın, Nob gelir. Eğer gelmezse, hem zili çalın, hem bağırın!"

Sonunda onları oldukça nefessiz bırakarak gitti. Ne kadar meşgul olursa olsun, sonsuza kadar aralıksız konuşabilirmiş gibi görünüyordu. Hobbitler kendilerini küçük ve rahat bir odada buldular. Ocakta parlak, küçük bir ateş yanıyordu, önünde de birkaç alçak ve rahat koltuk vardı. Üzerine daha şimdiden beyaz bir örtü örtülmüş olan yuvarlak bir masa, masanın üstünde de büyük bir zil durmaktaydı. Fakat hobbit hizmetkâr Nob, daha onlar zili çalmayı düşünmeden çok önce içeri daldı. Mumlar ve bir tepsi dolusu tabak getirmişti.

"İçecek bir şey ister misiniz beyler?" diye sordu. "Hem, akşam yemeğiniz hazır olana kadar size yatak odalarınızı da göstereyim mi?"

Bay Kaymakpürüzü ile Nob tekrar geldiklerinde hobbitler ellerini yüzlerini yıkamış, derin bira kupalarının yansına gelmişlerdi bile. Göz açıp kapayıncaya kadar masa kuruldu. Sıcak çorba, soğuk et, böğürtlen turtası, taze ekmek, dilim dilim tereyağı ve yarım kalıp eski peynir vardı: Güzel sade yiyecekler, en az Shire'daki kadar güzel ve (daha şimdiden biranın mükemmelliği karşısında enikonu rahatlamış olan) Şam'ın son kuruntularını ortadan kaldıracak kadar tanıdık.

Hancı kısa bir süre etraflarında dolandı sonra müsaadelerini istedi. "Yemeğinizi yedikten sonra konukların arasına katılmak ister misiniz bilmem," dedi kapıda durarak. "Belki de yatmak istersiniz. Ama eğer gönlünüz çekerse, konuklar sizi görmekten çok memnun olacaklardır. Buraya Dışarlıklılar Shire'lı yolcular diyeyim affınıza sığınarak pek sık gelmez; o yüzden biraz haber duymak, aklınızda bir hikâye veya şarkı varsa dinlemek hoşumuza gider. Fakat nasıl isterseniz! Bir eksiğiniz olursa zili çalın!"

(Gereksiz konuşmalarla bölünmeden aşağı yukarı üççeyrek saat bütün dikkatlerini verdikleri) yemeğin sonunda kendilerini o kadar canlanmış ve o

kadar yüreklenmiş hissediyorlardı ki Frodo, Pippin ve Sam konuklara katılmaya karar verdiler. Merry, orasının çok boğucu olacağını söyledi. "Burada ateşin yanında sakin sakin biraz daha oturur, sonra belki dışarı çıkıp biraz hava alırım. Sözlerinize ve hareketlerinize dikkat edin; kaçışımızın gizli kalması gerektiğini, hâlâ anayolda bulunduğunuzu ve Shire'dan pek uzakta olmadığınızı unutmayın!"

"Tamam!" dedi Pippin. "Sen kendine bak! Kaybolayım deme, sonra içerilerin daha emniyetli olduğunu da unutma!"

Konuklar hanın büyük salonundaydılar. Topluluğun büyük ve karışık olduğunu fark etti Frodo, gözleri ışığa alışınca. Işık daha çok alev alev yanmakta olan kütük ateşinden geliyordu, çünkü kirişlerden sallanmakta olan üç lamba pek kuvvetli sayılmazdı ve dumandan yarı yarıya perdelenmişti. Arpadam Kaymakpürüzü ateşin yakınında ayakta durmuş, birkaç cüce ve bir iki garip görünüşlü adam ile konuşmaktaydı. Uzun banklarda çeşit çeşit ahali vardı: Bree'li adamlar, (birlikte oturmuş çene çalan) bir grup yerli hobbit, birkaç cüce daha ve pek iyi seçilemeyen kıyıda köşede, gölgede kalmış kimi belirsiz siluetler.

Shire'lı hobbitler içeri girer girmez Bree'liler hep bir ağızdan onları buyur elti. Yabancılar, özellikle de Yeşilyol üzerinden gelmiş olanlar, merakla gözlerini diktiler. Hancı yeni gelenleri Bree'lilere o kadar büyük bir hızla takdim etti ki, birçok ismi yakalamış olsalar da isimlerin kime ait olduğunu pek anlayamadılar. Bree insanları'nın, (Kaymakpürüzü bir yana) Salmumu, Keçiyaprağı, Fundaparmağı, Elmacık, Devedikeniyünü ve Eğrelti gibi oldukça bitkisel (ve Shire'lı lar için oldukça tuhaf) isimleri vardı. Hobbitlerin bir kısmının isimleri de o türdendi, örneğin Pelinağacı ailesi pek kalabalığa benziyordu. Fakat çoğunun ismi Kıyı, porsukevi, Uzundelik, Kumfırlatan, Tünelli gibi, normal ve çoğu Shire'da da kullanılan isimlerdi. Staddle'dan da bir sürü Tepedibi gelmişti ve bunlar akraba olmaksızın bir ismi paylaşmayı hayal bile edemediklerinden Frodo'yu uzun zaman önce yitirdikleri bir kuzenleri olarak bağırlarına bastılar.

Doğrusu Rrec'li Hobbitler arkadaş canlısı ve meraklı kimselerdi ve Frodo kısa bir SİTC sonra ne yapağı konusunda bir şeyler söylemek zorunda olduğunu fark etti. Tarih ve coğrafyaya ilgisi olduğunu açıkladı (bunun üzerine, bu sözcükler Bree lehçesinde pek kullanılan sözcükler olmadığı

halde, hemen hemen herkes başını salladı). Bir kitap yazmayı tasarladığını (bunun üzerine sessiz bir şaşkınlık yaşandı), kendisi ve arkadaşlarının Shire dışında, özellikle de doğu taraflarında yaşıyan hobbitler hakkında bilgi toplamak istediklerini söyledi.

Bu söz üzerine bir curcunadır koptu. Eğer Frodo gerçekten bir kitap yazmak istese ve bir sürü kulağı olsa, bir iki dakika içinde birkaç bölüme birden yetecek kadar bilgi toplayabilirdi. Bunlar yetmezmiş gibi, "bizim İhtiyar Arpadam" ile başlayıp ona daha çok bilgi verebilecek kişilerin uzun bir listesini sayıyorlardı. Fakat Frodo hemen oracıkta bir kitap yazmaya girişmediği için, bir süre sonra hobbitler Shire'daki işlerle ilgili sorularına geri döndüler. Frodo pek konuşkan çıkmadı ve az sonra kendisini bir köşede oturmuş etrafı seyredip konuşulanları dinlerken buldu. İnsanlar ve cüceler daha çok uzaktaki olaylardan konuşuyor ve artık fazlasıyla tanıdık gelen türden haberler anlatıyorlardı. Ta aşağıda, Güney'de olaylar vardı ve anlaşıldığı kadarıyla Yeşilyol'dan gelen insanlar göçe kalkmış, biraz huzur bulabilecekleri bir yer arıyorlardı. Bree'liler anlayışlıydılar ama küçük memleketlerine büyük sayılarda yabancıyı kabul etmeye razı olmadıkları açıktı. Yolculardan biri, kısık gözlü, çirkin bir adam, yakın gelecekte çok, çok daha fazla ahalinin kuzeye geleceğini söylüyordu. "Eğer onlara yer açılmazsa, onlar kendilerine açarlar. Başka halklar kadar, onların da yaşamaya hakkı var," dedi sesini yükselterek. Yerliler bu ihtimalden pek memnun kalmış görünmedi.

Hobbitler tüm bunlara pek kulak vermiyordu ve o anda bu konuşulanlar onlarla ilgili gibi de görünmüyordu. Büyük Ahali hobbit oyuklarına sığınmaya kalkışacak değildi ya. Hobbitler artık kendilerini evde gibi rahat hissetmeye başlayan ve Shire'da olanlar hakkında neşeyle çene çalan Sam ve Pippin ile daha çok ilgileniyorlardı. Pippin, Ulığ Kazın'daki Şehir Oyuğu'nun çatısının nasıl çöktüğünü anlatarak epey bir kahkahanın kopmasına neden oldu: Batıdirhem'in en şişman hobbiti olan Belediye Başkanı Will Nebzeayak kireç tozuna batmış ve unlu kurabiye gibi çıkmıştı. Ama Frodo'nun huzurunu kaçıran sorular da geliyordu arada. Shire'a epey gelip gittiği anlaşılan bir Bree'li, Tepedibi'lerin nerede oturduklarını ve kimlerle akrabalıkları olduğunu sorup duruyordu.

Birdenbire Frodo, duvar kenarında gölgede oturmakta olan tuhaf, yıpranmış görünüşlü bir adamın da hobbitlerin konuşmalarını dikkatle dinlemekte olduğunu fark etti. Adamın önünde kapaklı büyük bir içki maşrapası vardı ve garip bir tarzda oyulmuş uzun saplı bir pipo içiyordu. Bacaklarını, yumuşak deriden yapılmış ve ayaklarına tam uyan, fakat artık eskimiş ve bir de çamura batmış olan uzun çizmeleri görünecek şekilde ileri doğru uzatmıştı. Yolculuk lekeleri taşıyan, ağır, koyu yeşil pelerinine sıkı sıkı sarınmış ve odanın sıcaklığına rağmen kukuletasını da başına çekip yüzünü gölgeler içinde bırakmıştı; fakat hobbitleri izlerken, gözlerinin pırıltısı seçilebiliyordu.

"Bu kim?" diye ilk fırsatta Bay Kaymakpürüzü'ne sordu Frodo fısıltıyla. "Onu takdim ettiğini sanmıyorum."

"O mu?" dedi hancı, o da fısıltıyla, başını çevirmeden gözüyle işaret ederek. "Tam olarak bilmiyorum. Gezginlerden biri o biz onlara Kolcu deriz. Çok az konuşur: Gerçi eşi görülmemiş hikayeler anlattığı da olur ama aklına eserse. Bir ay hatta bir yıl yok olur ortadan, sonra yeniden mantar gibi biti verir. Geçen bahar sık sık geldi gitti; fakat son zamanlarda pek görünmüyordu. Asıl adını hiç duymuşluğum yok: Ancak buralarda Volgezer denir ona. O uzun bacaklarıyla rüzgar gibi yürüyüp gider; gelgellim, nereye koşturduğunu da kimseye anlatmaz. Fakat, Doğu ile Batı'ya akıl sır ermez diye bir laf vardır bizim Bree'de, söz meclisten dışarı, kastettiklerimiz de Kolcular ile Shire'lılardır. Onu sormanız çok garip." Fakat tam o sırada Bay Kaymakpürüzü müşterilerinin biraz daha bira istemeleri nedeniyle Frodo'nun yanından ayrıldığı için, son söylediği söze bir açıklık getirmedi.

Frodo, Yolgezer'in artık sanki söylenenleri duymuş ya da tahmin etmiş gibi ona bakmakta olduğunu fark etti. Biraz sonra, elinin ve başının bir hareketiyle Frodo'yu gelip yanına oturmaya davet etti. Frodo yaklaşırken kukuletasını geriye itti, kır düşmüş gür koyu renk saçlı bir baş ve solgun sert bir yüzde bir çift keskin gri göz ortaya çıktı.

"Bana Yolgezer derler," dedi alçak bir sesle. "Sizinle karşılaştığıma çok memnun oldum Efendi... Tepedibi, eğer ihtiyar Kaymakpürüzü isminizi doğru anladıysa."

"Doğru anlamış," dedi Frodo gergin bir şekilde. O keskin gözlerin bakışları altın'da kendini hiç de rahat hissetmiyordu.

"Evet, Efendi Tepedibi," dedi Yolgezer, "yerinizde olsam genç arkadaşlarınızın gereğinden fazla konuşmasına engel olurdum, îçki, sıcak bir ateş ve yeni ahbaplar hoş şeyler ama eh burası Shire değil. Etrafta tekin olmayan kişiler var. Gerçi bunu söylemek bana düşmez diye düşünüyor olabilirsiniz," diye ekledi iğneli bir tebessümle, Frodo'nun yan bakışı üzerine. Sonra Frodo'nun yüzüne dikkatle bakarak, "Hem son zamanlarda Bree'den daha garip yolcular da geçti," diye sözünü sürdürdü.

Frodo bakışlarını adamdan kaçırmadı ama hiçbir şey de söylemedi; Yolgezer de başka bir harekette bulunmadı. Birdenbire bütün dikkati Pippin'e dönmüş gibiydi. Frodo, şişman Ulığ Kazın Belediye Başkanı hikayesiyle kazandığı basandan cesaret alan genç maskara Took'un şimdi de gülünç bir öykü olarak Bilbo'nun veda partisini anlatmakta olduğunu fark etti korkuyla. Pippin daha şimdiden Nutuk'un taklidini yapmaya başlamış, o herkesi hayrete düşüren Ortadan Kaybolma sahnesine doğru ilerliyordu.

Frodo'nun canı sıkılmıştı. Yerli hobbitlerin çoğu bakımından zararsız bir öyküydü bu şüphesiz: Ta Nehrin ötesinde oturan o komik halk hakkında komik bir öykü; fakat bazıları (yaşlı Kaymakpürüzü örneğin) bir şeyler biliyordu ve herhalde vaktiyle Bilbo'nun yok oluşuyla ilgili söylentiler kulaklarına çalınmıştı. Bu onların aklına Baggins ismini getirecekti, özellikle de Bree'de bu ismi araştıran birileri olduysa.

Frodo ne yapacağını düşünerek yerinde kıpırdanıyordu. Belli ki Pippin gördüğü ilgiden son derece memnundu ve içinde bulundukları tehlikeyi bütün bütün unutmuştu. Frodo aniden, onun bu haliyle Yüzük'ten bile söz edebileceğinden korktu; bu da gerçekten bir felakete neden olabilirdi.

"Hemen bir şeyler yapsan iyi olacak!" diye fısıldadı Yolgezer kulağına.

Frodo sıçrayıp bir masanın üzerine çıktı ve konuşmaya başladı. Pippin'in dinleyicilerinin dikkatleri dağılmıştı. Hobbitlerin bir kısmı Frodo'ya döndüler ve Bay Tepedibi'nin birayı biraz fazla kaçırdığını düşünerek gülüp el çırptılar.

Frodo aniden kendini aptal gibi hissetti ve (her konuşma yapışında olduğu gibi) cebindeki şeylerle oynamakta olduğunu fark etti. Zinciri

ucundaki Yüzük eline geldi, hiç beklenmedik bir şekilde onu parmağına takıp bu aptalca durumdan kurtulma isteği kapladı benliğini birden. Adeta bu fikir her nasılsa kendi dışından bir yerden, odanın içindeki birinden veya bir şeyden geliyormuş gibi hissediyordu. Bu dürtüye metanetle karşı koydu ve sanki kaçmasın veya bir muzırlık yapmasın diye denetiminde bulundurmak için Yüzük'ü avucunda sıkı sıkı kavradı. Her halükârda Yüzük'ten bir ilham alamayacağı açıktı. Shire'da dedikleri gibi "bir iki uygun söz" söyledi: Bize gösterdiğiniz bu misafirperverlikten dolayı sizlere minnettarız; bu kısa ziyaretimin Shire ile Bree arasındaki eski dostluk bağlarını yeniden kuvvetlendirmesini temenni etmek isterim; sonra durakladı ve öksürdü.

Artık salondaki herkes ona bakıyordu. "Şarkı!" diye bağırdı hobbitlerden biri. "Şarkı! Şarkı!" diye bağırdı diğerleri de. "Hadi beyim, bize daha önce duymadığımız bir şarkı söyle!"

Frodo bir an için ağzı açık kalakaldı. Sonra, çaresizlik içinde Bilbo'nun oldukça sevdiği (ve sözlerini kendi uydurduğu için doğrusu oldukça da gurur duyduğu) saçma sapan bir şarkıya başladı. Şarkı bir hanla ilgiliydi; muhtemelen bu yüzden Frodo'nun aklına gelivermişti o anda. İşte şarkının tümü. Artık genel olarak sadece birkaç sözü hatırlanıyor.

Bir han vardı, ihtiyar, şen bir han

kadim, boz bir dağın eteğinde,

Ve burada öyle bir bira mayalarlardı ki

Ay'daki Adam bile indi yeryüzüne

bir gece, payına düşeni içmeye.

Seyisin çakırkeyif bir kedisi vardı

beş telli bir keman çalan

Kemanının yayını sallardı bir aşağı bir yukarı

Kâh tiz perdeden çığınr, kâh peşten gıygıylardı

kimi zaman da sürterdi ortadan.

Hancının minik köpeği

pek severdi latifeyi,

Konuklar ne zaman neşelense aralarında

Kulak kabartır bütün şakalara

boğuluncaya kadar gülerdi.

Birde boynuzlu inekleri vardı

bir kraliçe kadar mağrurdu;

Fakat müzik döndürürdü basını bira kadar

Püsküllü kuyruğunu durmadan sallar,

ve yeşillikte oynar dururdu.

Ve ah! O gümüş çanak dizileri,

o çatal bolluğu gümüşten!

Pazar günleri için özel bir takım vardı,

Dikkatle ovulur, pırıl pırıl parlardı

cumartesi akşamüstünden.

Ay'daki Adam içiyordu da içiyordu

başlamıştı feryat ve figana kedi;

Bir çanakla, bir çatal masada başlamıştı oynamaya,

Dans ediyordu bahçedeki inek deli gibi zıplaya zıplaya

küçük köpek ise kuyruğunun peşindeydi.

Ay'daki Adam bir bakraç daha aldı da,

sandalyesinin altına yuvarlanıverdi;

Orada sızıp kaldı, rüyasında biralar

Ta ki gökteki yıldızlar solana kadar

ve yaklaşana kadar tan vakti.

Sonra seyis çakırkeyif kedisine dedi ki:

"Şu Ay 'ın ak küheylanlarına bak,

Kişneyip çiğniyorlar gümüş gemlerini,

Ama sahiplen içkide boğdu zihnini

Güneş ise doğdu doğacak"

Böylece kedi kemanında öyle şıkırdak şeyler,

öyle bir hava çaldı ki ölüyü diriltirdi:

Yayını oynattı, hızlandırdı ezgiyi, sesler döküldü kemanından

Hancı Ay'daki Adam'ı sarsarken bir yandan:

"Saat üçü geçti kardeş," dedi.

Adam'ı yavaşça tepeye yuvarlayıp

dertop edip dîıverdiler Ay'a

Bu arada atları da seyirttiler arkadan,

İnek sıçrayarak geldi, sanki bir ceylan,

çatalın biri koşup geldi, takılmış bir çanağa

Artık keman daha hızlı çalıyordu gıygıy da gıygıy,

ulumaya başladı köpek de

İnek He atlar amuda kalktılar,

Tüm konuklar sıçrayıp yataktan çıktılar

dansa durdular yerde

Pink! diye koptu kemanın telleri!

inek sıçrayıp Ay'ın üzerinden aştı,

Küçük köpek bunca komikliğe güldü katıla katıla

Ve cumartesi çanağı koşa koşa

gümüş pazar kaşığıyla kaçtı.

Yuvarlak Ay yuvarlandı tepenin ardına

Güneş kaldırırken başını;

Hanım inanamadı ateşli gözlerine*

Çünkü hayrettir ki, gündüz olduğu halde

hepsi tekrar yataklarına yollanmışlardı.

*Elfler (ve Hobbitler) Güneş ten hep Hanım olarak söz ederler.

Uzun ve yüksek bir alkıştır koptu. Frodo'nun sesi güzeldi, şarkı da hoşlarına gitmişti. "Yaşlı Arpa nerede?" diye bağırdılar. "Bunu dinlemeli. Bob da kedisine keman öğretsin, o zaman biz de dans ederiz."

Daha çok bira isteyip bağırmaya başladılar: "Haydi bir daha beyim!

Haydi! Bir daha!"

Frodo'ya bir içki daha içirdiler; sonra Frodo tekrar şarkısına başladı, epeycesi de eşlik etmeye koyuldu; çünkü ezgi çok bilinen bir ezgiydi, onlar da sözleri çabucak kapıyorlardı. Şimdi kendiyle böbürlenme sırası Frodo'daydı. Masanın tepesinde sıçrayıp duruyordu; ikinci kere inek Ay'ın üzerinden atladı, kısmına gelince havaya zıpladı. Hem da fazlasıyla hararetle; çünkü indiği zaman, hoop, kendisini içi maşrapalarla dolu bir tepsinin içinde buldu, kaydı ve büyük bir gümbürtü ve patırtıyla masadan

yuvarlanarak düştü! Dinleyiciler katıla katıla gülmek için ağızlarını bir karış açmışlardı ki, sessizlik içinde kalakaldılar; çünkü şarkıcı yok olmuştu. Öylece ortadan kayboluvermişti, sanki arkasında delik bile bırakmadan aniden yerin dibine geçmişti!

Yerli hobbitler hayret içersinde bakındılar; sonra ayağa fırlayıp Arpadam'a seslendiler. Herkes Pippin ile Sam'in yanından çekildi, ikisi belli bir mesafeden düşmanca ve kuşkulu bakışlar altında, bir köşede yapayalnız kaldılar. Belli ki artık etraftakilerin çoğu onları bilinmeyen güçlere ve amaçlara sahip gezgin bir büyücünün yoldaşları olarak görüyordu. Fakat aralarında esmer bir Bree'li vardı ki, bütün huzurlarını kaçıran bilgiç ve yan alaylı bir ifadeyle süzmekteydi onları. Derken bu kişi arkasında kısık gözlü Güneyli ile kapıdan süzüldü gitti: Bu ikisi, bütün akşam boyunca bol bol f ısıldaşmışlardı. Kapı nöbetçisi Harry de onların hemen arkasından çıktı.

Frodo kendini aptal gibi hissediyordu. Ne yapacağını bilemediğinden masalann altından emekleye emekleye, Yolgezer'in istifini hiç bozmadan, düşüncelerini dışa hiç yansıtmadan oturmakta olduğu karanlık köşeye süzüldü. Sırtını duvara dayayıp Yüzük'ü çıkarttı. Parmağında ne aradığını hiç bilmiyordu. Olsa olsa, şarkı söylediği sırada cebinde onu evirip çeviriyordu da, düşerken kendini korumak için yaptığı ani bir hareketle her nasılsa parmağına geçivermişti. Bir an, acaba Yüzük ona bir oyun mu oynadı diye geçti aklından; belki de odanın içinden gelen bir dilek veya emre uyup kendi kendini ortaya çıkarmak istemişti. Dışarı çıkan adamların suratları hiç hoşuna gitmemişti Frodo'nun.

"Ee?" dedi Yolgezer, Frodo tekrar ortaya çıkınca. "Neden yaptın bunu? Arkadaşlarının söyleyebilecekleri en kötü şeyden de beterdi bu. Başını belaya soktun! Yoksa parmağını mı demeliydim?"

"Ne demek istediğini anlayamadım," dedi Frodo hem bozulup hem telaşlanarak.

"Bal gibi anladın," diye cevapladı Yolgezer; "ama şu şamata yatışıncaya kadar beklesek iyi olur. Sonra, müsaadenizle Bay Baggins, sizinle bir çift laf konuşmak isterim."

"Ne hakkında?" diye sordu Frodo, birdenbire asıl isminin kullanılmış olmasını duymamazlığa gelerek.

"Önemli ikimiz için de önemli sayılabilecek bir konu hakkında," diye cevap verdi Yolgezer, Frodo'nun ta gözlerinin içine bakıp, "işine yarayacak bir şeyler öğrenebilirsin."

"Çok iyi," dedi Frodo, umursamıyormuş gibi davranmaya gayret ederek. "Sonra konuşurum seninle."

Bu arada, ocak başında bir tartışma yaşanmaktaydı. Bay Kaymakpürüzü içeri seyirtmiş, şimdi de aynı anda, aynı olayın birbirine uymayan birkaç açıklamasını birden dinlemeye çalışıyordu.

"Ben onu gördüm Bay Kaymakpürüzü," dedi bir hobbit; "daha doğrusu onu görmedim, ne demek istediğimi anlıyorsunuzdur. Bir anda havaya karıştı adeta."

"Demeyin Bay Pelinağacı!" dedi hancı, yüzünde şaşkın bir ifadeyle.

"Dedim bile!" diye cevapladı Pelinağacı. "Dediklerimde ciddiyim hemi de."

"Bu işte bir yanlışlık olmalı," dedi Kaymakpürüzü başını sallayarak. "Bu Bay Tepedibi etli butlu biriydi, öyle kolay kolay havaya karışırmış, daha doğrusu bu odada hava yok ya, havasızlığa karışırmış gibi gelmedi bana."

"Ee, nerede öyleyse?" diye atıldı birkaç ses.

"Nereden bileyim ben? Sabah parasını ödedikten kelli, istediği yere gidebilir. Bakın, Bay Took orada, o yok olmamış,"

"Ben gördüğümü gördüm, görmediğimi de görmedim," dedi Pelinağacı inatla.

"Ben de bu işte bir yanlış var diyorum," diye tekrarladı Kaymakpürüzü tepsiyi alıp kırılmış çanak çömleği toplarken.

"Elbette bir yanlışlık var!" dedi Frodo. "Ben yok olmadım. Buradayım! Şu köşecikte Yolgezer'le biraz laflıyorduk."

Öne, ateşin ışığına çıktı; fakat konukların çoğu öncekinden daha da büyük bir kuşkuyla gerilediler. Düştükten sonra masaların altından çabuk çabuk emeklediği şeklindeki açıklaması hiç de inandırıcı gelmiyordu onlara. O akşam başka eğlenceye katlanacak hali kalmayan Bree'li Hobbitler'in ve insanların çoğu, hemen o dakika, söylene söylene çıktı. Bir

ikisi Frodo'ya asık yüzle bakıp kendi aralarında fısıldaşarak gittiler. Cüceler ve daha gitmemiş olan iki üç yabancı insan da ayağa kalkıp, Frodo ve arkadaşlarına sırt çevirerek hancıya iyi geceler diledi. Çok geçmeden, bir köşede dikkat çekmeden oturan Yolgezer' den başka kimse kalmadı.

Bay Kaymakpürüzü pek rahatsız olmuşa benzemiyordu. Büyük bir ihtimalle, bu esrarengiz olay didik didik tartışılıncaya kadar hanının daha epey bir akşam dolup taşacağının farkındaydı. "Neler yapıyordunuz öyle Bay Tepedibi?" diye sordu. "Cambazlıkla müşterilerimi korkutup tabak çanağımı kırmak da nereden çıktı?"

"Mesele çıkardığım için çok üzgünüm," dedi Frodo. "Sizi temin ederim, isteyerek olmadı. Son derece talihsiz bir kazaydı."

"Tamam, Bay Tepedibi! Ama iyisi mi bir daha cambazlık mı yapacaksınız, ruh mu çağıracaksınız, artık her neyse, baştan milleti uyarın ve bana haber verin. Biz buralarda alışılmadık, tekin olmayan şeyler konusunda biraz şüpheciyizdir, bilmem anlatabildim mi; böyle şeyler aniden oldu mu da hiç kaldıramayız."

"Bir daha o tür bir şey yapmayacağım Bay Kaymakpürüzü, söz veriyorum. Zaten yatsam iyi olacak. Sabah erkenden yola çıkacağız. Midillilerimiz saat sekize hazır olabilir mi?"

"Pekâlâ! Fakat gitmeden önce, sizinle başbaşa bir konuşmak istiyorum Bay Tepedibi. Size söylemem gereken bir şey hatırladım birdenbire. Umarım kusuruma bakmazsınız. Size uygunsa, bir iki işimi halledip odanıza geleyim."

"Elbette!" dedi Frodo; fakat içine bir sıkıntı düştü. Yatmadan önce kaç özel konuşma yapmak zorunda kalacağını ve bu konuşmaların neleri ortaya çıkaracağını merak etti. Bütün herkes ona karşı birleşmiş miydi ne? Yaşlı Kaymakpürüzü'nün şişman yüzünün bile karanlık bazı niyetleri gizlediğinden kuşkulanmaya başladı.

BÖLÜM X

YOLGEZER

Frodo, Pippin ve Sam oturma odasına geri döndüler. Odada hiç ışık yoktu. Merry ortalıklarda görünmüyordu ve ateş geçmeye başlamıştı. Kor halindeki odunları üfleyip ateşe çalı çırpı atmışlardı ki, Yolgezerl in de onlarla birlikte gelmiş olduğunu fark edebildiler. Oracıkta, kapının yanındaki bir sandalyede sakin sakin oturuyordu!

"Hayda!" dedi Pippin. "Sen de kimsin, ne istiyorsun?"

"Bana Yolgezer derler," diye cevap verdi "ve arkadaşınız belki unutmuştur ama benimle baş başa konuşmak için söz vermişti."

"işime yarayacak bir şeyler öğrenebileceğimi söylemiştin sanırım." dedi Frodo. "Ne söyleyecekmişsin bakalım?"

"Birçok şey," diye cevap verdi Yolgezer. "Fakat elbette ki bir bedelim var."

"Ne demek istiyorsun?" diye sordu Frodo sertçe.

"Telaşlanma! Sadece şunu söylemek istiyorum: Bildiklerimi size söyleyeceğim ve biraz da nasihatte bulunacağım ama karşılığında bir ödül isterim."

"Ya bu ödül ne olacak acaba?" dedi Frodo. Bir serseriye çattığından kuşkulanmaya başlamıştı ve yanına pek az para aldığını düşünerek huzursuzlanıyordu. Bütün parasını verse böyle bir bıçkının gözünü doyuramazdı, üstelik bir kuruşu bile boşa harcayacak durumda değildi.

"Verebileceğinden fazla bir şey değil," diye cevapladı Yolgezer sanki Frodo'nun düşüncelerini tahmin etmiş gibi yavaş yavaş tebessüm ederek. "Sadece şu kadar: Ben sizden ayrılmak isteyinceye kadar, beni de yanınıza alacaksın."

"Ya, elbette!" diye cevapladı Frodo, şaşırmış ama pek de rahatlamamış bir durumda. "Eğer bir yol arkadaşı daha isteseydim bile, kim olduğun ve bizden ne istediğin hakkında adamakıllı bir şeyler öğrenmeden böyle bir şeyi kabul etmezdim."

"Şahane!" diye belirtti fikrini Yolgezer, ayak ayak üzerine atıp rahatça arkasına dayanarak. "Aklın başına geliyor gibi, bu da çok iyi bir şey. Şu ana kadar fazlasıyla dikkatsizdin. Pekâlâ! Bildiklerimi anlatacağım ve ödülü de sana bırakacağım. Beni dinledikten sonra istediğimi kendiliğinden, seve seve verebilirsin."

"Devam et o halde!" dedi Frodo. "Ne biliyorsun?" "Çok fazla şey; çok fazla karanlık şey," dedi Yolgezer asık bir yüzle. "Fakat sizin işinize gelince..." Ayağa kalkıp kapıya gitti, hızla açıp dışarıya bir göz attı. Sonra sessizce kapattı ve tekrar oturdu. "Kulaklarım keskindir," diye devam etti sesini alçaltarak, "görünmez olamasam da, yabani ve ürkek nice avlar yakaladım bugüne kadar; istediğim zaman gözden kaçmayı da beceririm genellikle. Şimdi, bu akşam dört hobbit Yaylalar'dan çıktığında, ben de Bree'nin batısındaki Yol'da, çalıçitin arkasındaydım. Onların ihtiyar Bombadil'e ve birbirlerine neler dediklerini tekrarlamama gerek yok, fakat bir şey ilgimi çekti. Lütfen, dedi içlerinden biri, Baggins isminin hiç ağza alınmayacağını unutmayın. Eğer lazım olursa, benim adım Bay Tepedibi. Bu benim o kadar ilgimi çekti ki, onları buraya kadar izledim. Hemen onların arkasından, kapıdan atladım. Belki de Bay Baggins'in ismini geride bırakmasının namuslu bir sebebi vardır; fakat eğer öyleyse, ona ve arkadaşlarına daha dikkatli olmalarını tavsiye ederim."

"Bree'de benim ismim kimi ne ilgilendirir anlamıyorum," dedi Frodo öfkeyle, "ayrıca senin neden ilgilendiğini de hâlâ öğrenebilmiş değilim. Bay Yolgezer'in casus gibi konuşulanlara kulak misafiri olması için namuslu bir sebebi olabilir; fakat eğer öyleyse, ona bunun gerekçelerini açıklamasını tavsiye ederim."

"Güzel cevap!" dedi Yolgezer gülerek. "Fakat açıklamam oldukça basit: ismi Frodo Baggins olan bir hobbit arıyordum. Onu hemen bulmam gerekiyordu. Öğrendiğime göre, nasıl demeli, beni ve arkadaşlarımı ilgilendiren bir sırrı Shire'dan dışarı götürüyormuş."

"Yanlış anlamayın şimdi!" diye bağırdı, Frodo yerinden kalkıp Sam de kaşlarını çatarak ayağa sıçrayınca. "Bu sırrı sizden daha dikkatli korurum. Dikkat gerektiren bir konu çünkü gerçekten de!" ileri doğru uzanarak onlara baktı. "Her gölgeye dikkat edin!" dedi alçak sesle. "Siyah atlılar geçti Bree'den. Pazartesi günü bir tanesinin Yeşilyol'dan indiği söyleniyor; daha sonra da bir başkası yine Yeşilyol'dan, güneyden çıkmış gelmiş."

Bir sessizlik oldu. Sonunda Frodo, Pippin ile Sam'e baktı: "Kapıdaki nöbetçinin bizi karşılayışından anlamalıydım," dedi. "Ayrıca hancı da bir şeyler duymuş gibiydi. Neden bizi, diğer konuklarla birlikte olmamız için sıkıştırdı? Ve neden, neden öyle aptal gibi davrandık sanki: Sessiz sakin burada kalmalıydık."

"iyi olurdu," dedi Yolgezer. "Elimden gelse, o umumi salona girmekten alıkoyardım sizi; fakat hancı sizi görmeme veya haber yollamama izin vermedi."

"Sence o..." diye başladı Frodo.

"Hayır, yaşlı Kaymakpürüzü'nden yana kaygım yok. Sadece benim gibi esrarengiz göçebelerden hoşlanmaz, o kadar." Frodo şaşkın bir bakış yöneltti ona. "Canım, serseri bir görünüşüm var, öyle değil mi?" dedi Yolgezer, dudaklarında bir tebessüm ve gözünde garip bir pırıltıyla. "Ama umarım birbirimizi daha iyi tanırız. Ve umarım o zaman bana şarkının sonunda neler olduğunu anlatırsın. Çünkü o küçük şaka..."

"O tamamen bir kazaydı!" diye atıldı Frodo.

"Acaba," dedi Yolgezer. "Kaza diyelim. O kaza, durumunuzu tehlikeye soktu."

"Olduğundan daha tehlikeli bir hale sokamaz," dedi Frodo. "Bu atlıların peşimde olduklarını biliyordum; en azından şimdilik beni zamansız arayıp çekip gittikleri anlaşılıyor."

"Böyle bir şeye güvenmemelisin!" dedi Yolgezer sertçe. "Geri döneceklerdir. Ve dahası da geliyor. Başkaları da var. Kaç tane olduklarını biliyorum. Bu Süvariler'i tanıyorum." Durdu; gözleri soğuk ve sertti. "Ayrıca Bree'de de güvenilmez birkaç kişi var," diye devam etti. "Bili Eyrelti, örneğin. Bree Eli'nde kötü bir namı vardır ve evine garip tipler girip

çıkar. Konuklar arasında onu fark etmişsinizdir: Esmer, pis gülüşlü bir tip. Güneyli yabancılardan biriyle çok samimiydi ve senin 'kaza'ndan sonra birlikte süzülüp gittiler. O Güneylilerin hepsi iyi niyetle gelmiş değil; Eyrelti'ye gelince, herkese her şeyi satabilir; ya da sırf eğlence olsun diye muzurluk çıkarabilir."

"Eyrelti ne satabilir ki; hem benim kazamın onunla ne ilgisi var?" dedi Frodo, Yolgezer'in imalarını anlamamak için hala inat ederek.

"Senin haberini satacak elbette ki," diye cevap verdi Yolgezer. "Senin gösterinin hikayesi, bazı kişilere çok ilginç gelecektir. Zaten bu olaydan sonra, senin gerçek ismini duymalarına bile pek gerek kalmadı. Benim fikrimce, daha bu gece sona ermeden olup biteni öğrenmeleri çok muhtemel. Bu kadar yeter mi? Ödül konusu, sana kalmış: İster beni rehber olarak al, ister alma. Fakat şunu da söyleyeyim ki, Shire ile Dumanlı Dağlar arasındaki bütün topraklan iyi tanırım çünkü senelerdir buralarda geziyorum. Göründüğümden daha yaşlıyımdır. İşinize yarayabilirim. Bu geceden sonra açık yoldan ay r anız gerekecek; çünkü atlılar o yolu gece gündüz gözleyeceklerdir. Bree' den kaçabilirsiniz, hatta güneş tepedeyken biraz ilerlemenize izin bile verirler; fakat fazla uzaklaşamazsınız. Kırlık yerlerde, etraftan yardım alamayacağınız karanlık bir köşede üzerinize gelirler. Sizi bulmalarını ister misiniz? Korkunçtur onlar!"

Hobbitler Yolgezer'e baktılar ve yüzünün sanki acı çekiyormuş gibi gerildiğini, elleriyle koltuğun kollarını sıkı sıkı kavradığını gördüler hayretle. Oda çok sessiz, çok sakindi ve adeta loşlaşmıştı. Bir süre, sanki geçmişte kalmış bir anıda yürüyormuş ya da uzakta, Gece'nin içindeki sesleri dinliyormuş gibi görmeyen gözlerle oturdu Yolgezer.

"Neyse!" diye haykırdı bir an sonra, eliyle alnını oğuşturarak. "Belki de sizi izleyenler hakkında, sizden daha çok bilgim vardır. Onlardan korkuyorsunuz ama yeterince korkmuyorsunuz henüz. Yarın kaçmak zorunda kalacaksınız, eğer becerebilirseniz. Yolgezer sizi nadir ayağın bastığı yollardan götürebilir. Onu yanınıza alacak mısınız?"

Ağır bir sessizlik çöktü. Frodo cevap vermedi, aklı kuşku ve korkuyla karışmıştı. Sam yüzünü asarak beyine baktı ve sonunda patladı:

"izninle Bay Frodo, ben olaydım hayır derdim! Bu Yolgezer bizi uyarıyor, dikkat edin diyor; burası tamam, ama dikkat etmeye onunla başlayalım. Yabanellerden çıkmış gelmiş, ora halkı hakkında hiç iyi bir şey duymuşluğum yoktur. Bir şeyler biliyor, bu belli; bu kadar çok şey bilmesi hoşuma gitmiyor; ama sırf biliyor diye, onun tabiriyle, bizi kimsenin yardım edemeyeceği karanlık bir köşeye sürükleyip götürmesine izin vermemiz olacak şey değil."

Pippin huzursuz bir ifadeyle kıpırdandı. Yolgezer Sam'e cevap vermedi ve keskin gözlerini Frodo'ya çevirdi. Frodo onunla önce göz göze geldi, sonra gözlerini kaçırdı. "Hayır," dedi yavaşça. "Aynı fikirde değilim. Sanırım, sanırım görünmek istediğin gibi biri değilsin aslında. Benimle Bree'liler gibi konuşmaya başladın ama sonra sesin değişti. Yine de Sam'in haklı olduğu bir konu var: Hem dikkat etmemiz konusunda bizi uyarıp, hem de neden sana güvenmemizi ve yanımıza almamızı istersin, anlayamıyorum. Neden rol yapıyorsun? Kimsin sen? Benim... Benim meselemle ilgili tam olarak neler biliyorsun ve nasıl oluyor da biliyorsun?"

"Dikkatli olmanız konusundaki dersi iyi almışsınız," dedi Yolgezer buruk bir tebessümle. "Fakat dikkat etmek başka şeydir, kararsız kalmak başka. Artık kendi başınıza Ayrıkvadi'ye varamazsınız; tek şansınız bana güvenmek. Kararınızı vermeniz lazım. Eğer buna faydası olacaksa, sorularınızın bazılarına cevap veririm. Ama eğer zaten bana güvenmiyorsanız, anlatacağım öyküye ne diye inanasınız ki? Yine de, anlatayım... "

Tam o sırada kapı vuruldu. Bay Kaymakpürüzü, elinde mumlarla çıkageldi, arkasında da elinde içleri sıcak su dolu tenekelerle Nob vardı. Yolgezer karanlık bir köşeye çekildi.

"Size iyi geceler dilemeye geldim," dedi hancı mumlan masanın üzerine bırakarak. "Nob! Sulan odalara götür!" içeri girip kapıyı kapattı.

"Şimdi mesele şu," diye başladı mütereddit ve kaygılı bir halde. "Eğer bir zararım olduysa sahiden çok üzgünüm. Fakat kabul edersiniz ya, olaylar birbirini kovalıyor; ben de çok meşgul bir adamım. Neyse, bu hafta önce bir şey oldu, arkasından başka bir şey daha oldu derken kafamda şimşek çaktı, öyle derler ya; umarım çok geç kalmamışımdır. Anlayacağınız, Shire'dan

gelecek olan hobbitler için gözümü dört açmam söylenmişti, özellikle de ismi Baggins olan bir tanesi için."

"İyi de bunun benimle ilgisi ne?" diye sordu Frodo.

"Ah! Orasını siz daha iyi bilirsiniz," dedi hancı, bilgiç bilgiç. "Sizi ele vermem; fakat bana bu Baggins'in Tepedibi ismiyle dolaşacağını söylemişlerdi ve kusura bakmazsanız tarifi de size pek bir benziyor."

"Öyle mi! Dinleyelim şu tarifi o halde!" dedi Frodo akılsızca müdahale ederek.

"Kırmızı yanaklı toparlak bir ufaklık" dedi Bay Kaymakpürüzü ciddiyetle. Pippin kıkırdadı ama Sam hiddetlenmiş görünüyordu. "Bunun sana pek faydası olmaz, bu bütün hobbitler için geçerlidir Arpa, dediydi bana," diye devam etti Bay Kaymakpürüzü Pippin'e bir bakış atarak. "Fakat bu bazılarından daha uzun boylu, çoğundan da daha zarif ve çenesinde bir çukuru var: Parlak gözlü, uyanık bir delikanlı. Özür dilerim

"O mu söyledi? İyi de o kimdi?" diye sordu Frodo hevesle.

"Hah! Gandalftı; kim olduğunu biliyor musunuz bilemem. Büyücü olduğunu söylerler ama, öyle olsa da olmasa da benim iyi dostumdur. Fakat bir daha görüşürsek bana ne der bilemiyorum şimdi: Bütün biramı ekşitir ya da beni bir kütüğe çevirirse hiç şaşmam. Biraz acelecidir. Yine de olan oldu, değiştiremem ki."

"iyi hoş da, ne yaptın?" dedi Frodo, Kaymakpürüzü'nün düşüncelerini yavaş yavaş çözümleyişinden sabrı taşarak.

"Nerede kalmıştım?" dedi hancı bir an durup, sonra parmaklarını şıklattı. "Ha, tamam! Bizim Gandalf. Üç ay önce, kapıyı bile çalmadan odama daldı. Arpa, dedi, sabah ayrılıyorum. Benim için bir şey yapar mısın? Söylemen yeter, dedim. Çok acelem var, dedi, ve hiç vaktim yok ama Shire'a bir haber göndermek istiyorum. Yollayabileceğin ve gideceğine güvendiğin biri var mı? Birini bulabilirim, dedim, yarın ya da yarından sonra, yarın yolla, dedi ve bana bir mektup verdi.

"Kime gideceği üstünde yazılı zaten," diye cebinden bir mektup çıkartıp adresi yavaş yavaş ve kıvançla okudu (okuma yazma bilen bir adam olarak tanınmaktan pek gururlanırdı):

BAY FRODO BAGGİNS, ÇIKIN ÇIKMAZI, SHIRE'daki HOBBİTKÖY.

"Gandalf tan bana bir mektup!" diye bağırdı Frodo.

"Hah!" dedi Bay Kaymakpürüzü. "O halde asıl isminiz Baggins, öylemi?"

"öyle," dedi Frodo, "o mektubu bir an önce bana verip, neden şimdiye kadar yollamadığını açıklasan iyi olacak. Sadede gelinceye kadar lafı epey dolandırdın, ama sanırım bunu anlatmaya gelmiştin."

Zavallı Bay Kaymakpürüzü tedirgin görünüyordu. "Haklısınız beyim," dedi, "çok özür dilerim. Eğer bu yüzden kötü bir şey olursa, Gandalf geldiğinde ne der diye ödüm patlıyor. Ama bilerek alıkoymadım mektubu. Emniyetli bir yere kaldırdım. Sonra ne ertesi gün, ne de ondan sonraki gün Shire'a gitmeye gönüllü birini bulamadım, kendi adamlarımdan da kimseyi işinden alıp yollayamadım; sonra işti güçtü derken mektup aklımdan çıktı gitti. Ben meşgul bir adamım, işleri tekrar yoluna koymak için ne gerekirse yaparım ve eğer yardımım olacak bir husus varsa, söyleyin yeter.

"Zaten mektup bir yana, Gandalf a böyle sözüm var. Arpa, dediydi bana, Shire'lı bu arkadaşım var ya, çok geçmeden buralara gelebilir; O ve bir arkadaşı daha. Adının Tepedibi olduğunu söyleyecek. Unutma! Ama ona soru sorma. Eğer ben onun yanında değilsem, belki bası sıkışıktır ve yardıma ihtiyacı olabilir. Onun için elinden geleni yaparsan minnettar olurum, dediydi. Ve işte buradasınız, görünüşe göre başınız da yakında sıkışacağa benziyor." "Ne demek istiyorsun?" diye sordu Frodo. "Bu kara adamlar," dedi hancı sesini alçaltarak. "Onlar da Baggins'i arıyorlar ve eğer iyi niyetle arıyorlarsa ben de hobbit olayım. Pazartesi akşamıydı, bütün köpekler sızlanıyor, bütün kazlar bağırıyordu. Hayra alamet değil, dediydim. Nob geldi, kapıda Baggins diye bir hobbiti ariyan iki kara adam olduğunu söyledi. Nob'un saçları bütün diken diken olmuştu. Kara adamları defedip kapıyı suratlarına çarptım; fakat duyduğuma göre aynı soruyu ta Baştokay'a kadar sormuşlar. Ve şu Kolcu Yolgezer de sorular sorup duruyor. Daha siz bir lokma bir şey yemeden, gelip sizi görmek istediydi bu Yolgezer."

"İstediydi ya!" dedi Yolgezer aniden ileriye, ışığa çıkarak. "Ve eğer onu buraya getirseydin birçok sorun da engellenmiş olacaktı Arpadam."

Hancı şaşkınlıkla sıçradı. "Sen!" diye bağırdı. "Habire önüme çıkarsın. Şimdi ne istiyorsun?"

"Benim iznimle burada bulunuyor," dedi Frodo. "Bana yardım teklif etmek için geldi buraya."

"Eh, siz işinizi biliyorsunuzdur belki," dedi Bay Kaymakpürüzü Yolgezer'e kuşku dolu gözlerle bakarak. "Fakat eğer ben sizin şu kötü durumunuzda olsaydım, Kolcularla sıkı fıkı olmazdım."

"Ya kimle olurdun?" diye sordu Yolgezer. "Kendi adını bile, sırf insanlar bütün gün ona o isimle bağırıyorlar diye hatırlayabilen şişko bir hancıyla mı? İlelebet Midilli'de kalamazlar, evlerine de geri dönemezler. Önlerinde uzun bir yol var. Sen onlarla birlikte gidip kara adamları uzak tutabilir misin?"

"Ben mi? Bree'den ayrılmak mı? Dünyaları verseler olmaz," dedi Bay Kaymakpürüzü gerçekten de korkmuş görünerek. "Fakat burada sessiz sedasız biraz daha kalsanız ne olur ki, Bay Tepedibi? Bütün bu olan acayiplikler ne? Bu kara adamlar neyin peşinde ve nereden geliyorlar, sorabilir miyim?"

"Üzgünüm ama her şeyi açıklayamam," dedi Frodo. "Hem yorgunum hem de çok endişeliyim ve bu da uzun bir öykü. Fakat eğer bana yardım etmek istiyorsan, hanında bulunduğum sürece çok büyük bir tehlikede olduğun konusunda seni uyarmam gerekir. Bu Kara Süvariler. Emin değilim ama sanırım, korkarım, bunların geldikleri yer... "

"Mordor'dan geliyorlar," dedi Yolgezer alçak bir sesle. "Mordor1 dan, Arpadam, eğer bu söz senin için bir anlam ifade ediyorsa."

"Sen koru!" diye bağırdı Bay Kaymakpürüzü sapsarı kesilerek; belli ki bu ismi biliyordu. "Bu, hayatım boyunca Bree'ye gelen en kötü haber."

"Öyle," dedi Frodo. "Hala bana yardım etmeye gönüllü müsün?"

"Gönüllüyüm," dedi Bay Kaymakpürüzü. "Şimdi daha da gönüllüyüm. Gerçi benim gibi biri ne yapabilir o, o..." durakladı.

"Doğu'daki Gölge'ye karşı," dedi Yolgezer sakince. "Pek bir şey yapamazsın Arpadam, ama en ufak şeyin de faydası vardır. Bu gece Bay Tepedibi'nin, hay Tepedibi olarak burada kalmasına izin verebilir ve o buradan iyice uzaklaşıncaya kadar Baggins ismini unutabilirsin."

"Bunu yaparım," dedi Kaymakpürüzü. "Ancak korkarım benim yardımım olmadan da onun burada olduğunu öğreneceklerdir. Bay Baggins'in bu akşam herkesin dikkatini üzerine çekmesi pek kötü oldu, o da hafif bir deyişle. Şu Bay Bilbo'nun ayrılış öyküsü Bree'de zaten biliniyordu. Bizim Nob bile, kendi yavaş işleyen aklınca tahminler yürütmeye başladı; Bree'de ondan çok daha uyanıklar var."

"Eh, Süvariler'in hemen geri gelmeyeceğini ümit etmek zorundayız," dedi Frodo.

"Aman, uzak dursunlar," dedi Kaymakpürüzü. "Ama hayalet olsalar da olmasalar da, Midilli'ye o kadar kolay giremezler. Siz sabaha kadar hiç meraklanmayın. Nob'dan söz çıkmaz. Ben ayaklarımın üstünde durdukça da hiçbir kara adam kapılarımdan geçemez. Hem ben, hem adamlarım bu gece nöbet tutarız; ama siz yatıp uyuşanız iyi olar,

Uyku tutarsa tabii."

"Ne olursa olsun, şafakta bizi kaldırmanız lazım," dedi Frodo. "Mümkün olduğu kadar erken ayrılmalıyız. Sabah kahvaltısı altı buçukta hazır olsun lütfen."

"Tamam! Ben gidip icabına bakayım," dedi hancı, "iyi geceler Bay Baggins yani Tepedibi! İyi geceler ee, haydaa! Sizin şu Bay Brandybuck nerede?"

"Bilmiyorum," dedi Frodo ani bir endişeyle. Merry'yi tamamen unutmuşlardı ve vakit gitgide ilerliyordu. "Korkarım dışarıda. Biraz hava almak için dışarı çıkmaktan söz ediyordu."

"Eh belli, size göz kulak olmak lazım: Siz tatile çıktınız galiba!" dedi Bay Kaymakpürüzü. "Hemen gidip kapıları sürgülemeli, ama arkadaşınız geldiğinde içeri alınmasını söylerim. En iyisi Nob'u yollayayım da ona bir baksın. Hepinize iyi geceler!" Nihayet, Bay Kaymakpürüzü Yolgezer'e

kuşku dolu son bir bakış atıp başını sallayarak dışarı çıktı. Ayak sesleri koridorda uzaklaştı.

"Ee?" dedi Yolgezer. "O mektubu ne zaman açacaksın?" Frodo mühürü kırmadan önce dikkatle inceledi. Gerçekten de Gandalf m mührüne benziyordu, içinde, büyücünün güçlü ama zarif el yazısıyla şu mesaj vardı:

SIÇRAYAN MİDÎLLİ, BREE. Yılortası Günü, Shire Yılı, 1418.

Sevgili Frodo,

Burada kötü bir haber aldım. Hemen gitmem gerekiyor. Bir an önce Çıkın Çıkmazı'nı terk edip, en geç temmuz sonunda Shire'dan ayrılsan iyi olacak. Ben mümkün olan en kısa zamanda geri döneceğim; seni gitmiş bulursam, peşinden gelirim. Eğer Bree'den geçersen, buraya haber bırak. Hancı'ya (Kaymakpürüzü) güvenebilirsin. Yolda bir dostumla karşılaşman mümkündür: Zayıf, esmer, uzun boylu, bazılarının Yolgezer dedikleri bir insan. O da bizim işimizden haberdar ve sana yardım edecek. Ayrıkvadi'ye yönel. Orada tekrar buluşacağımızı umuyorum. Eğer ben gelmezsem Elrond sana yol gösterecektir.

Acele içindeki dostun,

GANDALF JP

Not: SAKIN bir daha O'nu kullanma, ne olursa olsun! Gece yolculuk yapma! Y

Not: Gerçek Yolgezer olup olmadığını kontrol et. Yollar bir sürü yabancı adam dolu. Asıl ismi Aragorn'dur. Y

Altın olan her şey parlamaz,

Her gezgin yitirmemiştir yolunu,

Gücü olan yaşlı kolay kolay solmaz,

Derindeki kök atlatır donu.

Küllerden bir ateş dirilecek,

Bir ışık fırlayacak gölgelerden,

Kırılan kılıç yenilenecek,

Şimdi taçsız olan, kral olacak yeniden.

Not: Umarım Kaymakpürüzü bunu bir an evvel yollar. İyi adamdır ama hafızası sandık odasından farksız. Aradığı şey hep en altta kalmış olur. Eğer unutursa onu ızgara yaparım. Hoşça kal!

Frodo mektubu kendi kendine okuduktan sonra Pippin ile Sam'e geçirdi. "Gerçekten de yaşlı Kaymakpürüzü işi yüzüne gözüne bulaştırmış!" dedi. "Kızartılmayı hak ediyor. Eğer mektubu hemen almış olsaydım, şimdi hepimiz sağ salim Ayrıkvadi'ye varmış olacaktık, iyi ama Gandalf a ne olmuş olabilir? Sanki çok büyük bir tehlikeye atılıyormuş gibi yazmış."

"Uzun yıllardır öyle yapıyordu zaten," dedi Yolgezer. Frodo, aklında Gandalf'ın yazmış olduğu ikinci not, dönüp düşünceli düşünceli baktı ona. "Neden bana Gandalf m dostu olduğunu hemen söylemedin?" diye sordu. "Zamanımız boşa harcanmamış olurdu."

"Öyle mi olurdu? Şu ana kadar, içinizden bana inanan çıkar mıydı?" dedi Yolgezer. "Bu mektuptan haberim yoktu. Bildiğim kadarıyla, eğer size yardım edeceksem, elimde hiçbir kanıt olmadan bana güvenmenizi sağlamak zorundaydım. Her halükârda, size hemen kendim hakkında bilgi vermek niyetinde de değildim. Önce sizi incelemem ve sizden emin olmam gerekiyordu. Düşman şimdiye kadar az tuzak kurmadı bana. Kararımı verdiğim andan itibaren, sorduğunuz her sorunun cevabını vermeye hazırdım. Fakat itiraf etmeliyim ki," diye ekledi garip bir kahkahayla, "sırf ben ben olduğum için bana yakınlık duyabileceğinizi ümit ediyordum, izlenen insan bazen güvensizlikten yoruluyor ve dostluğu özlüyor. Ama neyse, sanırım görünüşüm benim aleyhime."

"Öyle en azından ilk bakışta," diye güldü Pippin, Gandalf in mektubunu okuduktan sonra duyduğu ani ferahlamayla. "Fakat Shire'da dediğimiz gibi, tipin değil işin güzel olsun yeter; hem bahse girerim, birkaç gece hendeklerde çukurlarda yatıp kalktık mı biz de aynı görünmeye başlayacağız."

" Yolgezer'e benzemeniz için Yaban'da birkaç günden, hatta haftadan, hatta yıldan daha fazla gezinmiş olmanız gerekir," diye geldi cevabı. "Ve eğer göründüğünüzden daha sağlam değilseniz, zaten ömrünüz vefa etmez."

Pippin çenesini kapattı; fakat Sam'in gözü korkmamıştı, Yolgezer'i hala şüpheli şüpheli süzüyordu. "Senin Gandalf m dediği Yolgezer olduğun nereden belli?" diye dayattı. "Bu mektup ortaya çıkana kadar Gandalf tan hiç söz etmedin. Bana sorarsan, bizi yanına katmak için rol kesen bir casus olabilirsin pekala. Asıl Yolgezer'in işini bitirip onun kılığına girmiş olabilirsin. Buna ne diyeceksin?"

"Cesur biri olduğunu söyleyeceğim," diye cevapladı Yolgezer; "fakat korkarım sana verebileceğim tek cevap şudur, Sam Gamgee. Eğer gerçek Yolgezer'i öldürmüş olsaydım, sizi de öldürebilirdim. Ve bu kadar konuşmadan, çoktan öldürmüş olurdum sizi. Eğer Yüzük'ün peşinde olsaydım, onu alırdım hem de hemen ŞiMDi!"

Ayağa kalktı ve birdenbire boyu daha da uzadı adeta. Gözlerinde keskin ve hükmedici bir ışık parlıyordu. Pelerinini geriye atıp elini belinde asılı duran ve o ana kadar fark etmedikleri kılıcın kabzasına koydu. Hobbitler kıpırdamaya bile cesaret edemediler. Sam, ağzı bir karış açık, dili tutulmuş bir halde ona bakarak oturmuş kalmıştı.

"Neyse ki, ben gerçek Yolgezer'im," dedi sonra, yüzünü yumuşatan ani bir tebessümle onlara bakarak. "Ben Arathorn oğlu Aragorn'um ve canım pahasına sizi korumaya çalışacağım."

Uzun bir sessizlik oldu. Sonunda Frodo tereddüt ederek konuştu. "Daha mektup gelmeden senin dost olduğuna inanmıştım," dedi, "ya da en azından öyle olmanı diliyordum. Bu akşam beni birkaç kere korkuttun, ama Düşman'ın uşakları bu tür bir korku salmazdı içime, yani ben öyle tahmin ediyorum. Bence onun ajanları ne bileyim, gözüme daha hoş ama yüreğime daha kirli gelirlerdi, bilmem anlatabildim mi."

"Anlıyorum," diye güldü Yolgezer. "Benim görünüşüm kirli, ama yüreğine hoş geliyorum. Öyle mi? Altın olan her şey parlamaz, her gezgin yitirmemiştir yolunu."

"O mısralar senin için miydi yani?" diye sordu Frodo. "Ne manası olduğunu çıkartamamıştım. Ama, Gandalfın mektubunu görmediysen bunların mektupta olduğunu nasıl bildin?"

"Bilmiyordum," diye cevap verdi. "Ama ben Aragorn'um, ve o mısralar bu isme aittir." Kılıcını çekti ve hobbitler kılıcın gerçekten de kabzasının on

iki parmak altından kırılmış olduğunu gördüler. "Pek bir işe yaramaz, değil mi Sam?" dedi Yolgezer. "Fakat yeniden yapılacağı zaman yaklaştı."

Sam hiçbir şey söylemedi.

"Ee," dedi Yolgezer, "Sam'in izniyle, anlaştık diyebiliriz herhalde. Yolgezer rehberiniz olacak. Yarın zorlu bir yol var önümüzde. Bree' den engellenmeden çıkabilsek bile, artık dikkat çekmeden ayrılmayı ümit etmek yersiz. Fakat en kısa zamanda izimizi kaybettirmeye çalışacağım. Anayolun dışında Bree Eli'nden çıkan bir iki yol biliyorum. Bizi izleyenleri bir atlatabilirsek, Fırtınabaşı'na doğru yöneleceğim."

"Fırtınabaşı mı?" dedi Sam. "O da ne?"

"Yolun hemen kuzeyinde, Ayrıkvadi ile buranın tam ortasında bir dağ. Civarına tamamen hakimdir; orada etrafımıza bir göz atma imkanı bulabiliriz. Gandalf da bizi takip edecek olursa oraya yönelir. Fırtınabaşı'ndan sonra yolculuğumuz daha da zorlaşacak, tehlikelerden tehlike beğenmek zorunda kalacağız."

"Gandalf ı en son ne zaman gördün?" diye sordu Frodo. "Nerede olduğunu, ne yaptığını biliyor musun?"

Yolgezer'in yüzü ciddileşti. "Bilmiyorum," dedi. "Baharda onunla birlikte batıya geldim. Son birkaç yıldır, onun başka yerlerde işi olduğu zaman Shire sınırına gözcülük ederdim. Orayı hemen hiç gözcüsüz bırakmıyordu. En son olarak mayısın ilk günü karşılaştık: Brendibadesi'ndeki Sarn Geçidi'nde. Seninle olan işinin iyi gittiğini, senin eylülün son haftası Ayrıkvadi'ye doğru yola çıkacağını söyledi. Onun sizin yanınızda olduğunu bildiğim için, ben de kendi başıma bir yolculuğa çıktım. Ve bu kötü oldu; çünkü belli ki ona bir haber gelmiş, ben de ortalıklarda yoktum.

"Onu tanıdığımdan beri ilk kez tedirgin oluyorum. Kendisi gelemese bile, bir mesaj gönderirdi. Günler önce geri döndüğümde kötü haberi aldım. Gandalf in ortalıklarda olmadığı ve atlıların göründüğü, dört bir yanda duyulmuştu. Ben bunu Gildor'un elf halkından öğrendim; daha sonra sizin yola çıktığınızı da söylediler; fakat Erdiyarı'ndan ayrıldığınızla ilgili bir haber gelmedi. Endişeyle Doğu Yolunu gözlüyordum."

"Sence Kara Süvariler'in bu işle Gandalf m ortalıklarda olmayışıyla yani bir ilgisi var mı?" diye sordu Frodo.

"Onu yolundan alıkoyabilecek başka bir şey bilmiyorum ben, Düşman'ın kendisi hariç," dedi Yolgezer. "Fakat umudunuzu yitirmeyin! Normal olarak siz Shire'lılar onun sadece şakalarını ve oyuncaklarını görebilirsiniz, ama Gandalf sizin bildiğinizden çok daha büyüktür. Fakat bizim yapacak olduğumuz bu iş, onun en büyük hizmeti olacak."

Pippin esnedi. "Kusura bakmayın," dedi, "ama yorgunluktan bittim. Bütün bu tehlikelere ve endişelere rağmen yatmam gerekiyor, yoksa oturduğum yerde uyuyup kalacağım. Şu sersem Merry nerelerde? Bir de çıkıp karanlıkta onu arayacaksak, bu bardağı taşıran son damla olacak."

Tam o anda bir kapı çarpıldı; sonra koridorda koşarak yaklaşan ayak sesleri duydular. Merry, arkasında Nob'la rüzgâr gibi girdi içeri. Aceleyle kapıyı kapattı ve kapıya dayandı. Nefessiz kalmıştı. O nefes nefese konuşuncaya kadar bir an için korkuyla ona baktılar: "Onları gördüm Frodo! Onları gördüm! Kara Süvariler!" "Kara Süvariler!" diye haykırdı Frodo. "Nerede?" "Burada. Köyde. Bir saat kadar içerde oturdum. Sonra, siz geri gelmeyince ben de şöyle bir dolaşmak için dışarı çıktım. Tam geri dönmüş, lamba ışığının az dışında durup yıldızlara bakıyordum. Birdenbire ürperdim ve korkunç bir şeyin sürünerek yaklaşmakta olduğunu hissettim: Yolun karşısındaki gölgeler arasında, tam lambanın ışığının kenarcığında, daha koyu bir gölge gibi bir şey vardı. Hiç ses çıkarmadan hemen karanlığın içine kaydı gitti. At yoktu."

"Ne tarafa doğru gitti?" diye sordu Yolgezer aniden ve sertçe. Merry yabancıyı ilk kez fark ederek irkildi. "Devam et!" dedi Frodo. "Bu Gandalf in bir arkadaşı. Sonra anlatırım."

"Yoldan yukarı, doğuya doğru tüymüş gibi geldi bana," diye devam etti Merry. "izlemeye çalıştım. Tabii ki neredeyse bir anda gözden kayboldu; fakat ben köşeyi dönüp Yol'daki son eve kadar gittim." Yolgezer Merry'ye hayretle baktı. "Çok yüreklisin," dedi, "ama aptallık etmişsin."

"Bilmiyorum," dedi Merry. "Ne cesaretti, ne de aptallık sanırım. Elimde değildi. Sanki o yöne çekiliyor gibiydim. Her neyse, gittim ve birdenbire çitin yanında sesler duydum. Birisi bir şeyler homurdanıyor, diğeri de

fısıldıyor, daha doğrusu tıklıyordu. Konuştuklarının tek kelimesini bile duyamadım. Daha yakına da emeklemedim, çünkü her yanım titremeye başladı. Sonra dehşete kapılıp geri döndüm, tam buraya koşacaktım ki arkamdan bir şey geldi ve ben... ben düştüm."

"Onu ben buldum beyim," diye atıldı Nob. "Bay Kaymakpürüzü beni lambayla dışarı yolladıydı. Batı Kapı'ya kadar gittim, sonra oradan Güney Kapı'ya döndüm. Tam Bili Eyrelti'nin evinin berisinde Yol'da bir şey gördüm gibi geldi bana. Yalan olmasın ama, sanki iki adam eğilmiş bir şey kaldırıyorlardı. Seslendim, ama oraya vardığımda onlardan eser yoktu, sadece Bay Brandybuck yol kenarında yatıyordu. Uyuyor gibiydi. 'Derin bir suya düştüm sanki, dedi bana, onu sarstığım zaman. Hali pek garipti, hem de gözünü açar açmaz ayağa kalkmasıyla tavşan gibi buraya koştu."

"Korkarım aynen öyle," dedi Merry, "gerçi ne dediğim hakkında hiç fikrim yok. Şu anda hatırlayamadığım çok çirkin bir rüya görüyordum. Perişan olmuştum. Bana neler oldu bilemiyorum."

"Ben biliyorum," dedi Yolgezer. "Kara Nefes. Süvariler atlarını dışarda bırakıp Güney Kapı'yı gizlice aşmış olmalılar. Bili Eyrelti'yi ziyaret ettiklerine göre bütün haberleri öğrenmişlerdir; büyük ihtimalle o Güneyli de casustu. Biz Bree'den çıkmadan, bu gece bir şeyler olabilir."

"Ne olur?" dedi Merry. "Hana mı saldırırlar?" "Hayır, zannetmem," dedi Yolgezer. "Henüz hepsi burada değil. Zaten bu onların tarzı değildir. Onlar karanlıkta ve tenhada güçlerinin doruğunda olurlar; çaresiz kalmadıkça, hele daha önümüzde Eriador' un uzun yollan varken, aydınlık ve kalabalık bir eve açık açık saldırmazlar. Fakat onların güçleri dehşete dayanır ve daha şimdiden Breel de birkaç kişiyi pençelerine düşürmüşler. Bu biçare kimseleri kötü işlerine alet edeceklerdir: Eyrelti'yi, yabancılardan bir kısmını ve belki kapı nöbetçisini bile. Pazartesi günü Harry ile Batı Kapı'da bir şeyler konuştular. Oradaydım, gizlice seyrettim. Yanından ayrıldıklarında Harry kül gibi olmuş tir tir titriyordu."

"Her yanımız düşmanla çevrili sanki," dedi Frodo. "Ne yapacağız?"

"Burada kalın ve odalarınıza gitmeyin! Mutlaka hangi odalarda kaldığınızı öğrenmişlerdir. Hobbit odalarının pencereleri kuzeye bakar ve

yere yakındır. Bu gece şu pencereyle kapıyı sağlama alıp hep birlikte kalacağız. Ama önce Nob'la ikimiz eşyalarınızı getirelim."

Olanların bir özetini verdi. Yolgezer'le Nob döndüğünde Merry hala Gandalf in mektubunu okuyup akıl yürütüyordu.

"Tamam beyim," dedi Nob, "örtüleri kabartıp her yatağın ortasına birer yastık koydum. Bir de kahverengi yün keçeden kafanızın benzerini yaptım bir güzel Bay Bağ... Tepedibi," diye ekledi sırıtarak.

Pippin güldü, "iyi benzetmişsin!" dedi. "Fakat aldatıldıklarını kavradıklarında ne olacak?"

"Göreceğiz," dedi Yolgezer. "Biz yine de işin sabaha kadar yürüyeceğini temenni edelim."

"Size iyi geceler," dedi Nob ve kapılarda tutulacak nöbette yerini almak üzere yanlarından ayrıldı.

Denklerini ve eşyalarını salonda yere yığdılar. Alçak bir sandalyeyi kapının arkasına sürükleyip pencereyi kapattılar. Dışarıya bir göz atan Frodo gecenin hala berrak olduğunu fark etti. Orak* Bree Tepesi'nin sırtları üzerinde ışıl ışıl salınıyordu. Frodo etrafa bakıldıktan sonra pencerenin ağır iç kepenklerini kapatarak perdeleri çekti Yolgezer ateşi canlandırdı ve mumları söndürdü.

*Hobbitlerin Saban ya da Büyük Ayı ya verdikleri isim.

Hobbitler ayaklarını ocağa doğru uzatarak battaniyelerine sarınıp uzandılar; ama Yolgezer kapıya dayalı duran sandalyeye yerleşti. Biraz daha konuştular, çünkü Merry'nin daha soracağı şeyler vardı.

"Ay'ın tepesinden atlamış!" diye kıkırdadı Merry battaniyesine sarınırken. "Çok saçmasın Frodo! Ama orada olup görmek isterdim. Bree eşrafı yüzyıl bunu konuşur artık."

"Umarım," dedi Yolgezer. Sonra hepsi sustu ve hobbitler birer birer uykuya daldı.

BÖLÜM XI

KARANLIKTA BİR BIÇAK

Onlar Bree'deki handa uykuya hazırlanırken, Erdiyarı'na karanlık çökmüştü; küçük vadilerde ve nehir yatağı boyunca başıboş bir buğu dolanıyordu. Çukurçay'daki ev sessizdi. Tombiş Toluk dikkatle kapıyı açarak dışarı bakındı. Gün boyunca içinde bir korku büyüyüp durmuştu, şimdi ne dinlenebiliyor, ne de yatabiliyordu: Durgun gece havasında kuluçkaya yatmış bir tehdit vardı. Tombiş Toluk kasvetli karanlığa bakarken, ağaçların altında kara bir gölge hareket etti; bahçe kapısı kendi kendine açılıp hiç ses çıkarmadan tekrar kapanmıştı sanki. Dehşet her yanını kapladı. Geriye çekildi, bir an holde titreyerek durdu. Sonra kapıyı kapatıp kilitledi.

Gece koyulaştı. Patikadan sessizce yürütülen atların hafif çıtırtıları duyuldu. Atlar bahçe kapısının dışında durdu, gecenin toprak üzerinde sürünen gölgeleri gibi üç kara şekil içeri süzüldü. Biri kapıya gitti, diğerleri kapının iki yanındaki köşelere; gece yavaş yavaş ilerlerken, taşların gölgeleri kadar hareketsiz, öylece dikildiler. Ev de, sessiz ağaçlar da, nefeslerini tutmuş bekliyor gibiydi.

Yapraklarda belli belirsiz bir kıpırdanma oldu, uzakta bir horoz öttü. Şafaktan önceki soğuk saat geçiyordu. Kapının yanındaki şekil hareket etti. Aysız ve yıldızsız karanlıkta, ürpertici bir ışık kınından yavaşça çekilmiş gibi bir bıçak parladı. Yumuşak fakat ağır bir darbe duyuldu ve kapı titredi.

"Mordor adına, aç!" dedi ince ve tehditkâr bir ses.

İkinci darbede tahtalar patladı, kilit kırıldı, kapı dağılarak açıldı. Kara şekiller usulca içeri süzüldü.

Tam o anda, geceyi dağ tepesinde bir yangın gibi yırtan bir boru sesi duyuldu yakındaki ağaçların arasından.

KALKIN! FELAKET! YANGIN! DÜŞMANLAR! KALKIN!

Tombiş Toluk boş durmamıştı. Kara şekillerin bahçeden süzüldüklerini gördüğü andan itibaren, koşup kurtulmazsa canından olacağını biliyordu. O da koştu; arka kapıdan çıktı, bahçeyi geçerek tarlalara vurdu. En aşağı bir mil ötedeki en yakın eve varınca, kapının eşiğine yığılıp kaldı. "Hayır, hayır, hayır," diye ağlıyordu. "Hayır, ben değilim! Bende değil!" Neler gevelediğini anlamak hobbitlerin epey bir zamanını aldı. Sonunda Erdiyarı'na düşmanların girdiğini, Yaşlı Orman'dan garip bir taarruza uğradıklarını çözebildiler. Ve bu andan sonra vakit kaybetmediler.

FELAKET! YANGIN! DÜŞMANLAR!

Brandybucklar Brendibadesi'nin donduğu Felaket Kışı'nda beyaz kurtlar bölgeye indiğinden beri, yani yüz yıldır sesi duyulmamış olan Erdiyarı Seferberlik Borusu'nu öttürüyorlardı.

KALKIN! KALKIN!

Uzaktan, cevap boruları duyuldu. Tehlike haberi yayılıyordu. Kara şekiller evden fırladılar. Biri, koşarken bir hobbit pelerinini merdivenlere alıverdi. Patikadan nal sesleri yükseldi, atlar dörtnala karanlığı döverek uzaklaştı. Çukurçay'ın dört bir yanında borular ötüyor, bağırışmalar ve koşuşturmalar duyuluyordu. Fakat Kara Süvariler bir kasırga gibi Kuzey Kapı'ya sürdüler atlarını. Varsın küçük ahali borularını öttürsün! Sauron onlarla sonra ilgilenirdi. Bu arada onların başka bir görevi vardı: Artık evin boş, Yüzük'ün de gitmiş olduğunu biliyorlardı. Kapıdan bekçileri yararak geçip Shire'dan ayrıldılar.

Gecenin erken bir vaktinde, Frodo sanki bir sesten veya bir şeyin varlığından rahatsız olmuş gibi derin uykusundan uyandı aniden. Yolgezer sandalyesinde dikkat kesilmiş oturmaktaydı: Gözleri, yeni odun atılmış ve alev alev yanmakta olan ateşin ışığında parlıyordu; fakat ne bir tepki verdi ne de kıpırdadı.

Frodo kısa bir süre sonra tekrar uykuya daldı; fakat rüyaları rüzgarın ve dörtnala giden atların gürültüsüyle sıkıntılıydı gene. Rüzgar evi sarıp sallıyordu adeta; uzaklarda deliler gibi öttürülen bir boru duyuyordu. Gözlerini açınca, hanın avlusunda bir horozun vargücüyle öttüğünü işitti. Yolgezer perdeleri çekmiş, kepenkleri şakırdatarak açmıştı. Günün ilk gri

ışığı odayı aydınlatmaktaydı; açık duran pencereden de soğuk hava doluyordu.

Yolgezer hepsini uyandırır uyandırmaz önlerine düşüp yatak odalarına götürdü onları. Odaların halini görünce, Yolgezer'in öğüdüne uymuş olduklarına sevindiler: Pencerelerin kanatlan zorlanarak açılmış sallanıp duruyor, perdeler uçuşuyordu; yataklar savrulmuş, yastıklar deşilmiş ve yere fırlatılmıştı; kahverengi keçe paramparçaydı.

Yolgezer hemen gidip hancıyı getirdi. Zavallı Bay Kaymakpürüzü uykulu ve korkmuş görünüyordu. Bütün gece neredeyse gözünü bile kırpmamıştı (öyle diyordu), ama hiç ses mes duymamıştı.

"Hayatım boyunca böyle bir şey olmadıydı," diye bağırdı ellerini dehşetle kaldırarak. "Konuklar yataklarında uyuyamadı, güzelim yastıklar mahvoldu! Daha başımıza neler gelecek?"

"Zaman kötü," dedi Yolgezer. "Fakat şimdilik, bizi başından attın mı, seni rahat bırakabilirler. Biz hemen ayrılacağız. Kahvaltıyı boşver: Ayaküstü bir yudum içecek ve bir lokma yiyecekle yetinmek zorundayız. Birkaç dakika içinde toparlanmış oluruz."

Bay Kaymakpürüzü midillilerinin hazır edilmesini söylemek ve onlara "bir lokma" bir şeyler getirmek için aceleyle çıktı. Fakat çok kısa bir süre sonra kederler içinde geri döndü. Midilliler yok olmuştu! Gece ahırın bütün kapılan açılmış ve midilliler gitmişti: Sadece Merry' nin midillileri değil, orada bulunan bütün diğer atlar ve hayvanlar da.

Frodo bu haberle yıkıldı. Peşlerinde atlı düşmanlarla Ayrıkvadi'ye yayan olarak varabilmeyi nasıl umut edebilirlerdi? İyi bari yola çıkmışken aya da gitselerdi. Yolgezer bir süre, sanki güçlerini ve cesaretlerini tartıyormuş gibi hobbitleri süzerek sessiz sedasız oturdu.

"Midilliler atlılardan kaçarken işimize yaramazdı," dedi en sonunda düşünceli düşünceli, sanki Frodo'nun aklından geçenleri tahmin ediyormuş gibi. "Benim izlemeyi düşündüğüm yollarda, yayan olarak da az çok aynı hızı tutturabilsek gerektir. Ben her halükârda yürüyecektim. Beni düşündüren, yiyeceklerle eşyalar. Ayrıkvadi'ye varıncaya kadar, yanımızda götürdüklerimiz dışında yiyecek bir şey bulmamız pek mümkün değil; yedek olarak da yanımıza epey yiyecek almamız gerekir; çünkü

gecikebiliriz, düz yoldan ayrılıp dolaşarak gitmek zorunda kalabiliriz. Sırtlarınızda ne kadar yük taşımaya hazırsınız?"

"Taşımamız gerektiği kadar," dedi Pippin şevki kırılarak, ama bir yandan da göründüğünden (ya da hissettiğinden) daha kuvvetliymiş gibi görünmeye çalışarak.

"Ben iki kişilik taşıyabilirim," dedi Sam meydan okurcasına.

"Bir şey yapılamaz mı Bay Kaymakpürüzü?" diye sordu Frodo. "Köyden birkaç tane, ya da hiç olmazsa eşyalar için bir tanecik midilli bulamaz mıyız? Onları kiralayamayız sanırım, ama belki satın alabiliriz,' diye de, buna parasının yetip yetmeyeceğini düşünerek ekledi kararsızca.

"Zannetmem," dedi hancı üzgün üzgün. "Bree'deki epi topu iki üç binek midillinin tümü benim ahırımda dururdu, hepsi gitti. Yük atı, koşumluk midilli falan deseniz Bree'de zaten pek az var, onlar da satılık değildir. Fakat elimden geleni yapacağım. Bir an önce Bob'u deliğinden çıkartayım da, etrafa bir yollayayım."

"Evet," dedi Yolgezer gönülsüzce, "iyi olur. Korkarım en az bir midilli edinmeye çalışmalıyız. Ama böylece erkenden yola koyulup sessizce gözden kaybolma ümitlerimiz suya düşüyor! Ayrıldığımızı ilan etmek için borazan öttürmüş kadar olduk. Bu da onların planlarının bir parçasıydı kuşkusuz."

"Azıcık da olsa bir tesellimiz var," dedi Merry "ve umarım çok da azıcık değildir: Beklerken kahvaltı edebiliriz hem de oturarak. Hadi Nob'u bul alım!"

Sonuçta, üç saatten fazla bir gecikme yaşandı. Bob, etrafta ne hatırla ne parayla, satılık at da midilli de bulamadığı haberiyle geri geldi; bir tane hariç: Bili Eyrelti'nin, belki satabileceği bir midillisi vardı. "Açlıktan yarı yarıya ölmüş, zavallı bir mahlûk," diyordu Bob; "fakat benim tanıdığım Bili Eyrelti, hazır eliniz mecburken hayvanı değerinin üç katından bir kuruş eksiğine satarsa ne olayım."

"Bili Eyrelti mi?" dedi Frodo. "Bu işte bir iş yok mu? Hayvan sırtında bütün yükümüzle ona kaçmaz mı, ya da izimizi bulmalarına yardımcı falan olmaz mı?"

"Kim bilir," dedi Yolgezer. "Fakat bir kere canını kurtardıktan sonra ona geri dönecek bir hayvanı hayal bile edemiyorum. Bana kalırsa, bu âlicenap Efendi Eyrelti'nin sonradan aklına gelmiş bir fikirden ibaret: Bu durumdan elde edeceği kazancı arttırmanın bir yolu sadece. Esas tehlike, zavallı hayvanın gerçekten ölümün eşiğinde olabileceği. Fakat başka bir seçeneğimiz yok gibi görünüyor. Hayvan için ne istiyor?"

Bili Eyrelti'nin fiyatı on iki gümüş peni idi; bu gerçekten de bu civarlarda, midillinin değerinin en az üç katı demekti. Hayvan, safi kemik, sıska, ahi gitmiş vahi kalmış bir şey çıktı; ama henüz ölecek gibi durmuyordu. Bay Kaymakpürüzü hayvanın parasını kendisi ödedi ve kaybolan hayvanlar için Merry'ye ayrıca bir on sekiz peni daha teklif etti. Dürüst bir adamdı ve Bree'ye göre hali vakti yerindeydi; fakat otuz gümüş peni bütçesini bir hayli sarsmıştı doğrusu ve Bili Eyrelti tarafından dolandırılmış olmak buna katlanmayı daha da zorlaştırıyordu.

Aslında, sonuçta kârlı çıktı bu meseleden. Bir vakit sonra, sadece bir atın gerçekten çalınmış olduğu çıktı ortaya. Diğerleri dışarı sürülmüşler ya da korkularından kaçmışlardı ve Bree Eli'nin sağında solunda birer birer yakalandılar. Merry'nin midillileri hepten kaçmış ve zamanla (yeterince sağduyuları olduğu için) Yaylalara Hantal Tombiş'i bulmaya gitmişlerdi. Böylece bir süre Tom Bombadil'in bakımında kalıp rahat ettiler. Fakat Bree'de olanlar Tom'un kulağına gelince, Tom bunları Bay Kaymakpürüzü'ne yolladı; o da böylelikle gayet ehven bir fiyata iyi durumda beş hayvan kazanmış oldu. Hayvanlar Bree'de daha çok çalışmak zorundaydı, ama Bob onlara iyi bakıyordu; yani sonuçta şanslıydılar: Karanlık ve tehlikeli bir yolculuktan kurtulmuşlardı. Fakat Ayrıkvadi'yi hiç görememiş oldular.

Gelgelelim, şimdilik Bay Kaymakpürüzü bildiği kadarıyla parasını iyiden iyiye ya da kötüden kötüye kaptırmış durumdaydı. Ve dertleri bununla da bitmiyordu. Çünkü kalan müşteriler de kalkıp handaki saldırıyı duyunca büyük bir karışıklık olmuştu. Güneyli seyyahlar birkaç at kaybetmişler ve hancıyı gürültüyle suçlamaya koyulmuşlardı; derken gece içlerinden birinin de ortadan yok olduğu anlaşıldı, üstelik bu Bili Eyrelti'nin şaşı arkadaşından başkası değildi. Bütün kuşkular birden onun üzerinde yoğunlaştı.

"Madem bir at hırsızını tutup da evime getirdiniz," dedi Kaymakpürüzü sinirlenerek, "gelip bana bağıracağınıza, bütün zararları kendiniz ödemeniz gerekirdi. Gidin de yakışıklı arkadaşınızın nerede olduğunu Eyrelti'ye sorun!" Fakat adamın kimsenin arkadaşı olmadığı çıktı ortaya; kimse de onun aralarına ne zaman katıldığını hatırlayamıyordu.

Kahvaltıdan sonra hobbitler denklerini yeniden yapıp çıkmayı tasarladıkları daha uzun yolculuk için başka ihtiyaçlarını da toparladılar. Nihayet yola koyulduklarında saat ona geliyordu. Bu arada da bütün Bree heyecandan arı kovanına dönmüştü. Frodo'nun ortadan yok olma numarası; kara atlıların görülmesi; ahırların soyulması ve tabii ki Kolcu Yolgezer'in gizemli hobbitlere katıldığı haberi, nice olaysız yıla yetecek bir hikâye oluşturmaktaydı. Bree ve Staddle sakinlerinin çoğunluğu, hatta Koyak ve Baştokay'dan da epey bir kişi, yolcuların yola çıkışlarını görmek için yola doluşmuştu. Handaki diğer müşteriler de ya kapılara çıkmış, ya da pencerelerden sarkıyorlardı.

Yolgezer fikrini değiştirerek, Bree'den çıkarken anayoldan gitmeye karar verdi. Yola çıkar çıkmaz kırlara vurmaya kalkışmak, işi daha da zorlaştıracaktı: Ahalinin yarısı, neler karıştırdıklarını anlamak ve tarlalarına dalmalarını önlemek için peşlerine takılırdı.

Nob ve Bob'la vedalaştılar ve teşekkürlerini birçok kez dile getirerek Bay Kaymakpürüzü'nden müsaade istediler. "Bu sıkıntılar geçince, yine karşılaşacağımızı umuyorum," dedi Frodo. "Hanınızda sakin sakin bir süre kalabilmeyi gerçekten çok isterim."

Kalabalığın gözleri önünde, kaygılı ve çökkün bir halde yayan olarak yola koyuldular. Ne bakan yüzlerin, ne de haykırılan sözlerin hepsi dostçaydı. Fakat anlaşılan, Yolgezer Bree Eli'lilerin çoğunu bir hayli etkilemişti; o birine gözlerini dikti ı. , karşısındaki çenesini kapatıp geri çekiliyordu. Yolgezer'le Frodo önde yürümekteydiler; sonra Merry ve Pippin geliyordu; en sonda da midilliyi çekmekte olan Sam vardı. Midilliye içlerinin elverdiği kadar eşya yüklemişlerdi; ama hayvan daha şimdiden, sanki kaderindeki bu değişikliği onaylarmışçasına, daha az meyus görünüyordu. Sam düşünceli düşünceli elindeki elmayı yemekteydi. Ceplerinden biri elma doluydu: Nob ve Bob'dan bir veda hediyesi.

"Yürüyüş için elma, molalar için pipo," dedi kendi kendine. "Ama, anlaşılan çok geçmeden ikisini de çok arayacağım."

Hobbitler, yol boyunca kapı aralıklarından onları dikizleyen veya duvarların ve çitlerin üzerinden beliriveren meraklı yüzleri görmemezlikten geliyorlardı. Fakat köyün öbür kapısına yaklaştıklarında, Frodo sık bir çitin arkasında karanlık, bakımsız bir ev gördü: Köyün son evi. Pencerelerin birinde çekik gözlü, sinsi bakışlı, rengi bozuk bir surat takıldı gözüne; fakat suratın görünmesiyle kaybolması bir oldu.

"Demek ki o Güneyli burada saklanıyormuş!" diye düşündü. "Tıpkı da gulyabaniye benziyor."

Çitin üzerinden başka bir adam açık açık onları seyretmekteydi. Kalın karakaşları, tepeden bakan kara gözleri vardı; koca ağzı alaycı bir sırıtmayla kıvrılmıştı. Kısa, siyah bir pipo içiyordu. Onlar yaklaşınca, pipoyu ağzından çıkartarak tükürdü.

"Günaydın, Uzunbacak!" dedi. "Erkencisin, ha? Sonunda kendine arkadaş da bulmuşsun?" Yolgezer cevap vermeden başını sallamakla yetindi.

"Günaydın minik dostlarım!" dedi diğerlerine. "Yanınıza kimi kattığınızdan haberiniz var mı bari? Ona Boşgezeninboşkalfası Yolgezer derler! Daha kötü isimler de derler ya, o ayrı. Bu gece dikkatli olun! Ha, sen de Sammie, sakın benim zavallı ihtiyar midillime kötü davranayım deme! Hah!" Tekrar tükürdü.

Sam hemen döndü. "Ve sen Eyrelti," dedi, "o çirkin suratını saklasan iyi olur, yoksa canın yanacak." Ve elma ani bir savuruşla şimşek gibi elinden fırlayıp, Bill'i tam burnunun ortasından vurdu. Bili çok geç eğilmişti, çitin arkasından küfürler duyuldu. Sam, "Güzelim elma yabana gitti," diye içini çekip yoluna devam etti.

Sonunda köyü gerilerinde bıraktılar. Çocuklardan ve meraklılardan oluşan refakatçi grubu yorulup Güney Kapı'dan geri döndü. Hobbitler ve Yolgezer kapıdan geçerek birkaç mil kadar Yol'dan devam ettiler. Yol önce sola saptı, sonra Bree Tepesi'nin eteğini dolanarak doğuya doğru uzanan çizgisine geri döndü ve hızla aşağıya, ormanlık araziye doğru inmeye koyuldu. Sollarında, tepenin daha az dik olan kuzey doğu yamaçlarındaki

Staddle'ın evlerini ve hobbit oyuklarının bir kısmını görebiliyorlardı; Yol'un kuzeyinde, epey uzaklardaki derin bir çukur bölgeden, Koyak'ın yerini belli eden duman kıvrımları yükseliyordu; Baştokay ise daha ilerideki ağaçların gerisine saklanmıştı.

Yol biraz daha inip Bree Tepesi'ni yüksek ve boz arkalarında dikilir bıraktıktan sonra, kuzeye doğru uzanan dar bir patikaya vardılar, "işte burada açık yolu bırakıp gizlenmeye başlayacağız," dedi Yolgezer.

"'Kestirme bir yol değildir umarım," dedi Pippin. "Ormandan geçerken tuttuğumuz kestirme yol neredeyse bir felaketle sonuçlanıyordu."

"Ha, ama o zaman ben yanınızda değildim," diye güldü Yolgezer. "Benim seçtiğim yollar, ister kestirme olsun ister uzun, yanlış yere çıkmaz." Yolun yukarısına ve aşağısına bir göz attı. Görünürde kimse yoktu; önlerine düşüp hızla ormanlık vadiye doğru inmeye koyuldu.

Buralara yabancı olan hobbitlerin anlayabildiği kadarıyla, Yolgezer'in planı önce Baştokay'a doğru gidip köyü sağlarına alarak doğusundan dolaşmak, sonra da yaban topraklardan mümkün olduğu kadar dümdüz Fırtınabaşı Tepesi'ne doğru ilerlemekti. Bu şekilde, eğer her şey yolunda giderse, ilerde Titrersineksu Bataklıkları'nın çevresinden dolanmak için güneye doğru büyük bir kavis çizen Yol'dan epey bir mesafe kazanmış olacaklardı. Fakat tabii ki bu durumda kendileri bataklıklardan geçmek zorunda kalacaklardı ve Yolgezer'in tarifine göre hiç de hoş yerler değildi bataklıklar.

Fakat bu arada, yürüyor olmak hiç de kötü sayılmazdı. Gerçekten de, bir gece önceki olayların rahatsızlığı olmasa, bu ana kadarki yolculuklarının en keyifli kısmı bu olurdu. Güneş parlıyordu; hava açıktı ama çok sıcak değildi. Vadideki ağaçlar hala yapraklı ve rengarenkti; huzurlu ve tekin görünüyordu. Yolgezer şaşmaz adımlarla onları kendi başlarına olsa çoktan kaybolmuş olacakları bir sürü kavşaktan geçirmekteydi. Oraya buraya dönerek, bir gittiği yoldan bir kez daha geçerek, dolambaçlı bir yol takip ediyordu ki izleyen varsa atlatabilsinler.

"Bili Eyrelti Yol'dan nereden ayrıldığımıza bakmıştır mutlaka," dedi; "gerçi kendisinin bizi takip edeceğini hiç zannetmiyorum. Buraları o da iyi tanır, ama ormanda benimle başa çıkamayacağını biliyor. Benim

korktuğum, onun diğerlerine ne söyleceği. Pek uzakta olduklarını zannetmiyorum. Eğer Baştokay'a gittiğimizi zannederlerse, ne ala."

Artık Yolgezer'in maharetinden mi, başka sebepten mi bilinmez, bütün o gün boyunca başka herhangi bir canlının ne sesini duydular, ne izine rastladılar: iki ayaklılar arasından kuşlar, dört ayaklılar arasından da bir tilki ile bir iki sincap dışında. Ertesi gün dümdüz doğuya doğru ilerlemeye başladılar; her yer hala sessiz ve sakindi. Bree'den ayrıldıklarının üçüncü gününde Tokay Ormanı'ndan çıktılar. Yol'dan ayrıldıklarından beri arazi muntazam bir biçimde alçalmıştı; şimdi, yürüyüşü çok daha zorlaştıran geniş bir düzlüğe girmekteydiler. Bree Eli sınırlarının çok dışındaydılar artık; yolu izi olmayan yabanlıktaydılar ve Titrersineksu Bataklığı'na yaklaşıyorlardı.

Toprak artık nemlenmişti; yer yer balçık kısımlara, orada burada su birikintilerine ve saklanmış minik kuşların şakımalarıyla dolu geniş kamış ve sazlıklara rast geliyorlardı. Hem ayaklarını ıslatmamak, hem de gittikleri yönden sapmamak için yollarını çok dikkatli seçmeleri gerekiyordu, ilk başta oldukça iyi ilerlediler, fakat gittikçe bataklıktan geçişleri hem yavaşladı, hem de daha tehlikeli bir hal aldı. Bataklık tutarsız ve haindi, habire kayıp duran bataklar arasında Kolcular bile sürekli bir patika belleyemezdi. Sinekler eziyet vermeye başlamışlardı ve hava, kollarından paçalarından içeri tırmanan, saçlarına dolanan mini minnacık titrersinek bulutlarıyla doluydu.

"Beni canlı canlı yiyorlar," diye bağırdı Pippin. "Titrersineksuymuş! Burada sudan çok titrersinek var!"

"Hobbit bulamadıklarında neyle beslenir bunlar?" diye sordu Sam, boynunu kaşıyarak.

Bu ıssız ve nahoş topraklarda perişan bir gün geçirdiler. Konaklama yerleri nemli, soğuk ve rahatsızdı; her yanlarını ısıran böcekler onları uyutmuyordu. Ayrıca kamış ve ot öbeklerinde, seslerinden cırcırböceğinin melun akrabaları olduğu anlaşılan iğrenç yaratıklar barınmaktaydı. Bunlardan binlerce vardı, bütün bir gece ta ki hobbitler neredeyse çileden çıkıncaya kadar hiç durmamacasına niikbriik niikbriik diye dört bir yanlarında viyaklayıp durmuşlardı.

Ertesi gün, yani dördüncü gün, pek az daha iyiydi; gece ise hemen hemen bir o kadar rahatsız. Nikbrikleri (Sam onlara böyle diyordu) geride bırakmışlardı, ama titrersinekler hâlâ peşlerindeydi.

Frodo yorgun argın ama gözlerini kapayamadan uzanırken, uzaklarda bir yerde, gökyüzünün doğu tarafında bir ışık görür gibi oldu: Şimşek gibi defalarca çakıp çakıp soluyordu ışık. Şafak söküyor olamazdı, çünkü şafak vaktine daha birkaç saat vardı.

"O ışık ne?" dedi Frodo, doğrulup ayağa kalkmış gecenin içinde uzaklara bakman Yolgezer'e.

"Bilmiyorum," diye cevap verdi Yolgezer. "Bu kadar uzaktan seçmek mümkün değil. Dağların tepesinden fışkıran şimşekler sanki."

Frodo geri yattı, fakat beyaz şimşekleri ve şimşeklerin önünde Yolgezer'in sessiz ve tetikte duran uzun kara siluetini hâlâ görebildiği epey bir süre daha geçti. Sonunda huzursuz bir uykuya daldı.

Beşinci gün az bir yürüyüşten sonra bataklıkların oraya buraya dağılmış son su birikintilerini ve kamış yataklarını arkalarında bıraktılar. Önlerindeki arazi yeniden muntazam bir şekilde yükselmeye başlamıştı. Uzakta, doğu tarafında, bir dağ çizgisini görebiliyorlardı artık. En yüksek dağ, çizginin sağında diğerlerinden biraz ayrı duruyordu. Zirvesi hafif yassı lmış külah biçiminde bir tepesi vardı.

"Orası Fırtınabaşı," dedi Yolgezer. "Artık epey sağımızda kalan Eski Yol bu dağın güneyinden, eteklerinin az berisinden geçer. Eğer dosdoğru ilerlersek yarın öğlen vakti oraya varabiliriz. Sanırım öyle yapmak en iyisi."

"Ne demek istiyorsun?" diye sordu Frodo. "Şunu söylemek istiyorum: Oraya vardığımızda ne bulacağımız belli değil. Orası Yol'a çok yakın."

"Ama orada Gandalf ı bulmayı ümit etmiyor muyduk?" "Evet; ama bu zayıf bir ümit. Bu taraflara gelse bile Bree'den geçmeyebilir, o zaman da ne yaptığımızı bilemez. Ve zaten, eğer şans eseri hemen hemen aynı anda oraya varmazsak, birbirimizi bulmamız mümkün değil; orada beklemek ne onun için, ne de bizim için pek güvenli olmaz. Süvariler bizi yabanlıkta bulamazlarsa, onlar da Fırtınatepesi'ne yollanacaktır. Oradan her yer iyice görülür çünkü. Hatta biz burada dururken bizi dağın tepesinden görebilecek

bir sürü kuş ve hayvan vardır buralarda. Bütün kuşlara güven olmaz ve onlardan daha kötü yürekli daha ne casuslar var."

Hobbitler endişeyle uzaktaki dağlara baktılar. Sam, parlak ve düşmanca gözlerle üzerlerinde süzülen atmacalar veya kartallar görürüm korkusuyla, soluk gökyüzüne çevirdi başını. "Sayende huzurum kaçtı, kimsesiz gibi oldum Yolgezer!" dedi.

"Ne yapmamızı salık veriyorsun?" diye sordu Frodo. "Sanırım," diye cevapladı Yolgezer yavaş yavaş, sanki o da pek emin değilmiş gibi, "sanırım en iyisi Fırtınabaşı'nı değil de dağ çizgisini hedef alıp, buradan mümkün olduğunca dümdüz doğuya gitmek. Sonra dağların eteğinde bildiğim bir patika var, oraya sapabiliriz; bu patika daha korunaklı bir şekilde bizi kuzeyden Fırtınatepesi'ne çıkartır. O zaman ne göreceksek görürüz."

O gün, erken çöken soğuk akşama kadar bütün bir gün boyunca ağır ağır ve zorla yürüdüler. Arazi daha kuru ve daha çıplak bir hal almıştı; fakat bataklıkla birlikte sis ve buhardan da kurtulmuşlardı. Yuvarlak kırmızı güneş yavaş yavaş batıdaki gölgeler içine batıncaya kadar birkaç kederli kuş cikcikleyip feryat figan edip durdu; sonra boş bir sessizlik çöktü. Hobbitler, ta uzaktaki Çıkın Çıkmazı'nın şen şakrak pencerelerinden içeri bakan gün batımının yumuşak ışıklarını geçirdiler akıllarından.

Günün sonunda kendini durgun bataklıklara salmak için dağlardan dolanıp gelen bir dereye vardılar ve ışığın yettiği sürece kıyısından yukarı doğru çıktılar. Sonunda durup derenin kıyısındaki bodur akçaağaçların altında kamplarını kurduklarında, gece olmuştu bile. Artık karşılarında, karanlık gökyüzünün önünde dağların kasvetli ve ağaçsız sırtları yükseliyordu. O akşam nöbetleşe yattılar ve galiba Yolgezer de hiç uyumadı. Ay büyüyordu; gecenin erken vakitlerinde toprağın üzerine soğuk boz bir ışık düşmüştü.

Ertesi gün güneş doğduktan az sonra yeniden yola koyuldular. Havada don vardı; gökyüzü soluk ve berrak maviydi. Hobbitler gece adeta deliksiz bir uyku çekmiş gibi canlanmış hissediyorlardı kendilerini. Daha şimdiden yetersiz yiyecekle her halükarda, Shire'da olsa ayakta kalmalarına bile zor yeter diye düşünecekleri kadar yemekten daha azıyla uzun süre yürümeye

alışmışlardı. Pippin, Frodo'nun eskisinden iki kat daha iri göründüğünü iddia ediyordu.

"Çok ilginç," dedi Frodo, kemerini sıkarak, "çünkü aslında basbayağı hacim kaybetmiş durumdayım. Umarım bu zayıflama süreci hep böyle devam etmez, yoksa bir hayalete dönüşeceğim."

"Böyle şeylerden söz etmeyin!" dedi Yolgezer hemen, onları hayretler içinde bırakan bir ciddiyetle.

Dağlar gitgide yaklaştı. Yer yer neredeyse bin ayağa kadar yükselen, yer yer de arkalarında kalan doğu topraklarına açılan geçitlere veya derin yarlara inen dalgalı bir sırt oluşturmaktaydılar. Hobbitler bu sırtın tepesi boyunca, üzeri yeşilliklerle kaplanmış duvar veya set kalıntılarına benzeyen şeyler görebiliyorlardı; yarlarda da eski taş eserlerin yıkıntıları hala ayakta duruyordu. O gece batıya bakan yamaçların eteğine varıp orada konakladılar. Bu 5 Ekim gecesiydi ve Bree'den çıkalı altı gün olmuştu.

Sabah, Tokay Ormanı'ndan ayrıldıklarından beri ilk kez gözle görülür bir patika buldular. Sağa dönüp bu patikadan güneye doğru ilerlemeye başladılar. Yol, hem yukarıdaki tepelerden, hem de batıdaki düzlükten bakıldığında mümkün olduğunca gözden uzak kalsın diye özenle seçilmiş gibi görünen kurnazca bir çizgi izlemekteydi. Küçük vadilere dalıyor, dik yamaçların hemen dibinden gidiyordu; daha düz ve açık arazilerden geçerken de, iki yanına çit gibi dizilmiş iri kayalar ve yontulmuş taşlar yolcuları gözlerden gizliyordu.

"Bu yolu kim, ne için açmış acaba?" dedi Merry, olağandışı irilikte taşların sık aralıklarla yerleştirilmiş olduğu bu bölümlerin birinden geçerlerken. "Buradan pek hoşlandığım söylenemez: Buranın... Ne bileyim, biraz Höyüklü Kişimtrak bir hali var. Fırtınabaşı'nda höyük var mıdır?"

"Yok. Ne Fırtınabaşı'nda, ne de diğer dağlarda höyük bulunmaz," diye cevap verdi Yolgezer. "Batı insanları son yıllarında bu dağlan Angmar'dan gelen belaya karşı bir süre savundular gerçi, ama buralarda oturmazlardı. Bu patika, surlar üzerindeki hisarlar için yapılmış. Fakat ondan çok önce, Kuzey Krallığı'nın ilk günlerinde Fırtınatepesi'nde Amon Sül adını verdikleri muazzam bir gözcü kulesi inşa etmişlerdi. Çoktan yakılıp yıkılmış, geride yalnız tepenin başında kaba bir taç gibi duran yıkık dökük

bir taş çember kalmış. Oysa vaktiyle başı göklerde, güzel bir kuleymiş. Elendil'in Son ittifak günlerinde Gilgalad'ın Batı'dan gelişini oradan gözlediği anlatılır."

Hobbitler Yolgezer'e bakakaldılar. Belli ki yabanlığı bildiği kadar eski irfanlardan da haberdardı. "Gilgalad kim?" diye sordu Merry; fakat düşüncelere dalmış görünen Yolgezer'den cevap gelmedi. Aniden alçak bir ses şöyle mırıldanmaya başladı:

Gil-galad bir Elf Kralı 'ydı.

Ozanlar hüzünle söyler olanları:

son kraldı o, Dağ ve Deniz arasında,

hükmederdi adil ve özgür bir krallığa.

Uzundu kılıcı, mızrağı sivri,

uzaklardan seçilirdi parlayan miğferi;

sayısız yıldız, göklerin tarlasında

görünürdü gümüş kalkanının aynasında.

Ama ayrıldı gitti uzun zaman önce,

kimse bilmez şimdi nerede;

çünkü düştü yıldızı karanlıklara

gölgelerin hükmettiği Mordor'a.

Diğerleri hayretle dönüp baktılar, çünkü ses Sam'in sesiydi. "Durma!" dedi Merry.

"Bütün bildiğim bu," diye kekeledi Sam kızararak. "Bunları Bay Bilbo'dan öğrendiydim, delikanlılığımda. Elfleri ne çok merak ettiğimi bildiğinden, bana hep böyle hikayeler anlatırdı. Bana yazmayı öğreten de odur. Çok alimdi sevgili Bay Bilbo'cuğum. Şiir de yazardı. Bu deyiverdiğim şiiri o yazdıydı."

"O yazmadı," dedi Yolgezer. "Bu, kadim bir lisanda yazılmış olan Gilgalad'ın Düşüşü ağıtından bir bölümdü. Bilbo tercüme etmiş olmalı. Bunu bilmiyordum."

"Gerisi de vardı," dedi Sam, "hep Mordor'la ilgili. Ben o kısmı öğrenmedim, tüylerimi diken diken ediyordu. Bir gün yolumun o taraflara düşeceğini hiç düşünmezdim!"

"Mordor'a gitmek mi!" diye bağırdı Pippin. "O kadar da değildir umarım!"

"O ismi o kadar yüksek sesle söylemeyin!" dedi Yolgezer.

Patikanın güney ucuna yaklaştıklarında günün ortasını etmişlerdi bile; ekim güneşinin solgun berrak ışığında, dağın kuzey yamacına köprü gibi tırmanan grimtrak yeşil bir set vardı önlerinde. Henüz gün iyice aydınlıkken bir an önce yukarıya çıkmaya karar verdiler. Artık kendilerini gizlemeleri mümkün değildi, bir düşman veya casusun onları görmeyeceğini ümit etmekten başka çareleri yoktu. Dağda kıpırdayan bir şey görünmüyordu. Eğer Gandalf etrafta bir yerlerdeyse bile, izi belli değildi.

Fırtınabaşı'nın batı yanında, dibinde etrafı otlarla kaplı çanak şeklinde kuytu bir yeri olan korunaklı bir çukur buldular. Sam ile Pippin'i, midilli ve eşyalarla burada bıraktılar. Diğer üçü yola devam etti. Yarım saat süren zahmetli bir tırmanıştan sonra Yolgezer dağın başına vardı; Frodo ile Merry de yorgun argın ve nefes nefese onu izlediler. Son yamaç pek dik ve kayalık gelmişti.

Yolgezer'in söylemiş olduğu gibi, tepede kısmen dağılmış kısmen de yılların otlarıyla örtülmüş eski taşlardan örülme geniş bir çember buldular. Fakat çemberin ortasında kırık taşlardan bir kurgan vardı. Taşlar sanki ateşten kararmış gibi duruyordu. Etrafındaki çimenler köklerine kadar yanmış, halkanın içindeki bütün otlar da sanki dağın tepesini alevler yalamış gibi kavrulup buruşmuşlardı; ama herhangi bir canlıdan iz yoktu.

Yıkık çemberin kenarına çıkınca, aşağıdaki arazinin dört bir yanını uzaklara kadar görebiliyorlardı; ilerde güneydeki ağaç kümeleri ve bunların gerisinde yer yer göze çarpan bir su ışıltısı dışında, arazi büyük ölçüde boş ve düzlüktü. Tepenin bu güney tarafında, altlarında, Eski Yol batıdan gelerek doğuda karanlık bir sırtın ardında kayboluncaya kadar bir aşağı bir

yukarı kıvrılarak kurdela gibi akıp gidiyordu. Üzerinde hareket yoktu. Yolun çizgisini gözleriyle doğuya doğru takip edince, Dağlan gördüler: Yakındaki tepecikler boz ve kasvetliydi; bunların gerisinde gri renkli, daha boylu şekiller yükseliyordu; daha da geride ise bulutlar arasından parıldayan yüksek beyaz zirveler vardı.

"İşte geldik!" dedi Merry. "Çok da neşesiz ve albenisiz bir yermiş! Ne su var, ne de bir korunak. Gandalf tan da eser yok. Ama bizi beklemedi diye onu suçlamıyorum tabii eğer buraya geldiyse."

"Kim bilir," dedi Yolgezer etrafına düşünceli düşünceli bakarak. "Bree'ye bizden bir iki gün sonra varmış olsa bile, buraya bizden önce gelebilirdi. Sıkıştığında çok hızlı at sürer." Aniden eğilip kurganın tepesindeki taşa baktı; bu taş diğerlerinden daha düz ve sanki yangından etkilenmemiş gibi daha bir beyazdı. Taşı eline alıp parmakları arasında çevirerek inceledi. "Bu taş yakın bir zamanda elden geçmiş," dedi. "Bu işaretler nedir sizce?"

Frodo, taşın düz olan alt yanında bazı çizikler gördü: I'MII" "Sanki bir çizgi, bir nokta, sonra da üç çizgi daha var gibi," dedi.

"Sol taraftaki, ince dallı bir G rünü olabilir," dedi Yolgezer. "Belki Gandalf tan bir işarettir, yine de emin olamayız. Çizikler ince ve belli ki yeni yapılmış. Fakat bu işaretlerin bizimle hiç alakasız tamamen başka bir anlamı olması da mümkün. Kolcular da rünlerle haberleşir, bazen buralara da uğrarlar."

"Gandalf yaptıysa bile, ne demek olabilir ki bunlar?" diye sordu Merry.

"Bence," diye cevap verdi Yolgezer, "bunlar G3 anlamına geliyor ve Gandalf m 3 Ekim'de burada olduğunu belirtiyor: Yani bundan üç gün önce. Aynı zamanda acelesi olduğunu ve bir tehlikeyle karşılaştığını da gösteriyor, öyle ki daha uzun ve anlaşılır bir şey yazmaya ya zamanı yokmuş, ya da bunu göze alamamış. Eğer durum böyleyse bizim de ihtiyatlı olmamız gerekecek."

"Ne anlama gelirse gelsin, bu işaretleri onun yaptığından emin olabilseydik keşke," dedi Frodo. "ister önde olsun ister arkada, onun da bu yol üzerinde olduğunu bilmek bayağı rahatlatacaktı beni."

"Olabilir," dedi Yolgezer. "Kendi adıma, onun burada bulunduğu ve bir tehlikeyle karşılaştığı fikrindeyim. Burayı ateşler kavurmuş; şimdi üç gece önce doğuda gökyüzünde gördüğümüz ışıklar geliyor aklıma. Sanırım bu dağ başında saldırıya uğradı, ama sonuç ne oldu onu bilemem. Artık burada değil ve bizim de kendi başımızın çaresine bakıp elimizden geldiğince Ayrıkvadi'ye ulaşabilmek için yola devam etmemiz lazım."

"Ayrıkvadi'ye ne kadar var?" diye sordu Merry yorgun gözlerle çevreye bakarak. Fırtınabaşı'ndan bakınca dünya çok yabani ve engin görünüyordu.

"Bree'den doğuya bir günlük mesafede Terkolmuş Han vardır," diye cevap verdi Yolgezer." Yol'un oradan sonraki bölümünün mil olarak ölçülüp ölçülmediğini bilmiyorum. Kimileri şu kadar der, kimileri bu kadar. Garip bir yoldur ve geçen zaman kısa da olsa, uzun da olsa, gidenler bir an önce oraya varmak için sabırsızlanır hep. Ama hava iyi olur, şansım da yaver giderse ben yayan olarak ne kadar zamanda varırdım, onu biliyorum: Buradan, Yolun Ayrıkvadi'den çıkan Gürültülüsu'yu aştığı Bruinen Geçidi'ne on iki gün. Önümüzde en azından iki haftalık bir seyahat var, çünkü Yol'u kullanabileceğimizi hiç zannetmiyorum."

"İki hafta!" dedi Frodo. "O süre içinde çok şey olabilir."

"Olabilir," dedi Yolgezer.

Bir süre tepenin güney kenarında sessizce durdular. O tenha yerde Frodo ilk kez olarak ne kadar evsiz barksız ve tehlike içinde olduğunu tam anlamıyla kavradı. Talihin onu sakin ve aziz Shire'dan ayırmış olması içini yakıyordu. Geriye, batıya evine doğru uzanan nefret verici Yol'a dikti gözlerini. Aniden, batıya doğru gelmekte olan iki kara noktanın yol üzerinde hareket ettiğini fark etti; bir daha baktı, başka üç kara noktanın da ağır ağır ötekilere doğru ilerlemekte olduğunu gördü. Bir çığlık atarak Yolgezer'in koluna yapıştı.

"Bak," dedi aşağısını işaret ederek.

Yolgezer derhal Frodo'yu da yanına çekerek yıkıntı halindeki çemberin gerisine, yere yapıştı. Merry de kendini onların yanına attı.

"Ne onlar?" diye fısıldadı.

"Bilmiyorum, ama korkarım en kötü haber," diye cevap verdi Yolgezer.

Yavaş yavaş tekrar çemberin kenarına kadar sürünüp iki sivri taş arasından, uçurumun kenarından bakındılar. Işık artık parlak değildi, o açık sabah solmuş, Doğu'dan sokulan bulutlar devrilen güneşi ele geçirmişti. Hepsi kara lekeleri görebiliyorlardı, ama Frodo'yla Merry şekillerini tam olarak seçemiyordu; fakat içlerinden bir ses onlara orada ta aşağıda, dağın eteğinin gerisinde, Yol'da, Kara Süvariler'in toplanmakta olduğunu söylüyordu.

"Evet," dedi daha keskin gözleriyle şüpheye yer bırakmayacak kadar açık gören Yolgezer. "Düşman burada!"

Telaşla emekleyerek arkadaşlarını bulmak için dağın kuzey tarafından aşağıya süzüldüler.

Sam ile Peregrin de boş durmamış, bulundukları kuytuyu ve etrafındaki bayırları gözden geçirmişlerdi. Yamacın pek de uzak olmayan bir yerinde berrak bir su pınarı, pınarın yakınlarında da olsa olsa bir iki günlük ayak izleri bulmuşlardı. Çukurun içinde de, yakın zamanda yakılmış bir ateşle acele bir konaklamanın kalıntıları görülebiliyordu. Bulundukları çukurun dağ tarafında birkaç devrilmiş kaya vardı. Bu kayaların arkasında Sam, özenle dizilmiş küçük bir odun stokuna rast geldi.

"Acaba bizim Gandalf mı gelmiş buraya?" dedi Pippin'e. "Bu odunları buraya kim koyduysa, geri dönmeye niyeti varmış gibi geliyor bana."

Bu buluşlar Yolgezer'in de çok ilgisini çekti. "Keşke biraz durup buradaki zemini kendim araştırsaydım," dedi ayak izlerini incelemek için pınara doğru seyirtirken.

"Tam korktuğum gibi," dedi geri döndüğünde. "Sam ile Pippin yumuşak toprağı çiğnemişler, izler karışıp bozulmuş. Yakınlarda Kolcular uğramış buraya. Odunları bırakan onlar. Fakat Kokularınkilerden başka, daha yeni izler de var. Daha bir iki gün önce, en az bir çift ağır çizme geçmiş bu çukurdan. En az bir çift. Artık emin olamam, ama sanırım çizmeliler birkaç kişi olmalı." Sustu ve kaygılı düşüncelere daldı.

Hobbitlerin hepsinin aklında pelerinli, çizmeli Süvariler'in hayali canlandı birden. Eğer atlılar bu kuytu yeri zaten bulmuşlarsa, Yolgezer'in onları en kısa zamanda başka bir yere götürmesi daha iyiydi. Düşmanların

sadece birkaç mil ötede, Yol'da olduğu haberini de almış olan Sam, çukura büyük bir hoşnutsuzlukla bakıyordu.

"Bir an önce buradan ayrılsak daha iyi değil mi Bay Yolgezer?" diye sordu sabırsızca. "Vakit geç oluyor, bu çukuru da hiç sevmedim: Her nedense içimi daraltıyor."

"Evet, gerçekten de ne yapmamız gerektiğine hemen karar vermeliyiz," diye cevap verdi Yolgezer, yukarı bakıp zamanı ve havayı tartarak. "Eh Sam," dedi sonunda, "ben de buradan hoşlanmıyorum; fakat hava kararmadan varabileceğimiz daha iyi bir yer de düşünemiyorum. En azından şu an için göz önünde değiliz, eğer hareket edersek casusların bizi görmesi ihtimali artar. Zaten olsa olsa tamamen geri dönüp sıra dağların bu tarafından kuzeye gidebilirdik ki orada da arazi buradan hiç farklı değil. Yol'u gözlüyorlar, ama ta güneydeki ağaçlıklara saklanalım dersek yoldan karşıya geçmek zorundayız. Dağların gerisinde ise Yol'un kuzey tarafı millerce çıplak ve düzdür."

"Süvariler görebiliyor mu?" diye sordu Merry. "Yani, sanki genellikle gözlerinden çok burunlarını kullanıyorlar, en azından gün ışığında bizi bulmak için ortalığı kokluyorlar gibi gelmişti bana; buna koklamak denirse, tabii. Fakat sen onları aşağıda görünce bizi yere yatırdın; şimdi de hareket edersek görüneceğimizden söz ediyorsun."

"Tepede çok dikkatsiz davrandım," diye cevap verdi Yolgezer. "Gandalf tan bir iz bulmayı çok arzu ediyordum; fakat üçümüzün oraya birlikte gidip o kadar uzun süre ayakta durmamız bir hataydı. Çünkü kara atlar görebilirler; Süvariler de insanları ve başka yaratıkları casus olarak kullanabilir, Bree'de de tanık olduğumuz gibi. Işık dünyasını bizim gibi göremezler, fakat bizim şekillerimiz zihinlerinde bir gölge bırakır ve ancak öğlen güneşi bozabilir bunu; karanlıkta ise bize meçhul olan birçok işaret ve şekli algılayabilirler: En çok o zaman korkmak gerekir onlardan. Ve her zaman için canlılardaki kanın kokusunu alır, hem arzular hem de nefret ederler. Görme ve koklamadan başka duyular da var, tabii. Biz onların varlığını hissedebiliyoruz daha buraya gelir gelmez, onları henüz görmeden içimiz daralmıştı; onlar bizim varlığımızı daha da şiddetle hisseder. Ayrıca," diye ekledi, sesi bir fısıltıya dönüşerek, "Yüzük onları çeker."

"Hiç kurtuluş yok mu yani?" dedi Frodo kapana kısılmış gibi etrafa bakınarak. "Kıpırdarsam beni görüp avlayacaklar! Durursam, onları kendime çekeceğim!"

Yolgezer elini Frodo'nun omzuna koydu. "Hâlâ bir ümit var," dedi. "Yalnız değilsin. Gelin, yakılmak üzere hazırlanmış bu odunları bir işaret olarak düşünelim. Burası pek korunaklı ve emniyetli sayılmaz, ama ateş her ikisi yerine de geçecektir. Sauron her şey gibi ateşi de kendi melun emelleri için kullanabilir, ama bu Süvariler ateşi pek sevmez ve ateş kullananlardan korkarlar. Ateş, yabanlıkta bizim dostumuz."

"Belki," diye mırıldandı Sam. "Aynı zamanda, benim gördüğüm kadarıyla, 'bakın buradayız1 diye bas bas bağırmaktan da farksız."

Çukurun en alçak ve en korunaklı köşesinde bir ateş yakıp yemek hazırladılar. Akşamın gölgesi düşmeye başladı, ortalık söğüdü. Aniden ne kadar çok acıktıklarını fark ettiler, sabahtan beri bir şey yememişlerdi; fakat idareli bir akşam yemeğinden fazlasına da kalkışamayacaklardı. Önlerindeki topraklar kuşlardan ve hayvanlardan başka bir canlının bulunmadığı, tüm dünya ırkları tarafından terk edilmiş düşmanca yerlerdi. Kolcular zaman zaman dağların ardına geçerdi, fakat hem bunların sayıları azdı hem de fazla oyalanmazlardı. Başka gezginlere nadir rastlanır, rastlandığı kadarı da kötü varlıklardan olurdu: Dumanlı Dağlar'ın kuzey vadilerinden troller inerdi bazen. Yolcularla sadece Yol'da karşılaşmak mümkündü, ki bunlar da genellikle kendi işlerinin peşinde koşan ve yabancılardan yardımı da bir iki kelimeden fazla sohbeti de esirgeyen cücelerden ibaretti.

"Yiyeceğimizin yetmesini nasıl sağlayacağız bilemiyorum," dedi Frodo. "Son birkaç gündür epeyce dikkatli harcadık, ayrıca bu akşam yemeği de ziyafet sayılmaz; yine de eğer iki hafta hatta daha da fazla yolumuz varsa, kullanmamız gerektiğinden fazlasını kullandık."

"Yabanlıkta yiyecek bulunur," dedi Yolgezer; "yemişler, kökler ve otlar; mecbur kalınca ben de fena bir avcı sayılmam. Kışa kadar, aç kalmaktan korkmayın. Fakat yiyecek toplamak ve avlamak uzun ve yorucu iştir, bizim de acele etmemiz gerekiyor. O yüzden kemerlerinizi sıkın ve Elrond'un evindeki sofraları hayal edin!"

Karanlık bastırdıkça soğuk arttı. Bulundukları kuytu yerin kenarından baktıklarında, artık hızla gölgeye dönüşmekte olan gri araziden başka bir şey görmüyorlardı. Yukarıdaki gökyüzü yeniden açılmış, yavaş yavaş pırıldayan yıldızlarla dolmuştu. Frodo ile arkadaşları bulabildikleri bütün giysi ve battaniyelere sarınıp ateşin etrafında büzüştüler; onlardan biraz ayrı oturmuş düşünceli düşünceli piposunu çeken Yolgezer'e ise, tek bir pelerin yetiyordu.

Akşam çöküp de ateş ışıl ışıl göz almaya başlayınca, korkuyu akıllarından uzaklaştırmak için onlara öyküler anlatmaya koyuldu. Uzun yıllar öncesinden kalma, insanlar ve elflerle ilgili, Eski Günler'in iyi ve kötü bir sürü tarihi olayını ve efsanesini biliyordu. Hobbitler onun kaç yaşında olduğunu ve tüm bu irfanı nereden öğrendiğini merak eder olmuşlardı.

"Bize Gilgalad'ı anlat," dedi Merry birdenbire, Yolgezer Elf Krallıkları hakkındaki bir öyküyü bitirip duraklayınca. "O sözünü ettiğin eski ağıtın devamını biliyor musun hiç?"

"Elbette biliyorum," diye cevapladı Yolgezer. "Frodo da bilir, çünkü bu öykü bizi yakından ilgilendiriyor." Merry ve Pippin gözlerini ateşe dikmiş olan Frodo'ya baktılar.

"Ben Gandalf ın anlattığı kadar bir bölümünü biliyorum sadece," dedi Frodo yavaş yavaş. "Gilgalad Orta Dünya'nın büyük Elf Kralları'nın en sonuncusuymuş. Gilgalad onların dilinde Yıldızışığı anlamına geliyor. Elf Dostu Elendil ile birlikte gitmişler o..."

"Hayır!" diye sözünü kesti Yolgezer, "Düşman'ın hizmetkarları bu kadar yakındayken bu öyküyü anlatmak doğru olmaz bence. Eğer Elrond'un evine varmayı başarabilirsek, orada başından sonuna dinleyebilirsiniz."

"O zaman bize eski günlerden başka öyküler anlat," diye yalvardı Sam; "solup gitmeye başlamadan önceki elflerle ilgili bir öykü. Elflerden biraz daha bir şeyler duymak çok isterdim; karanlık üstüme üstüme geliyor sanki."

"Size Tinüviel'in öyküsünü anlatacağım," dedi Yolgezer, "kısaca, çünkü bu sonu bilinmeyen uzun bir öyküdür ve artık Elrond'dan başka bu öyküyü eskiden anlatıldığı gibi, doğru dürüst hatırlayan kimse kalmadı. Bütün Orta Dünya öyküleri gibi güzel ama acıklı bir öyküdür, yine de içinizi açabilir."

Bir süre sessiz kaldı; sonra konuşmaya değil, yavaş yavaş söylemeye başladı:

Yapraklar uzun, çimenler yeşildi,

Ne hoştu şemsiyesi uzun göknarların

Ormanın açıklığında, gölgede

Göz kırpıyordu ışığı yıldızların

Tinüviel dans ediyordu orada şimdi,

Görünmeyen bir kavalın ezgisiyle

Yıldızların ışığı saçlarında

Ve parıl parıl parlıyordu elbisesi sırtında.

Beren buz gibi dağlardan geldi oraya,

Kaybolmuştu yaprakların altında gezinirken,

Kederli kederli dolaşıyordu bir başına

Elf Nehri'nin akıp gittiği yerde

Baktığında göknar yapraklarının gerisinden

O altın çiçekleri gördü şaşkınlıkla

Kızın pelerinini ve kollarını örten,

Ve saçları sanki ardında bir gölge

Tılsım iyi geldi, dağlarda gezinmeye

Mahkûm edilen yorgun ayaklarına,

Atıldı hemen güçlü ve çevik elleriyle

Parıldayan ay ışınlarını yakalamak için.

Çabucak kaçtı kız dans eden ayaklarıyla

ElfYurdu 'nun sık ormanlarının içine

Ve onu bıraktı ki dinleyen, sessiz ormanda

Bir başına biraz daha gezinsin.

Ormanda sık sık duydu uçuşan sesini

Ihlamur yaprağı kadar hafif ayakların,

Duydu ormandaki oyuklarda gizli

Titreşerek taşan müziği yeraltından.

Artık solmuş sarkıyordu desteleri göknar ın,

Ve tek tek, fısıltıyla ah edip yere indi,

Salınan yaprakları kayının,

Kış basmıştı artık, soğuktu orman.

Vazgeçmedi hiç aramaktan, ta uzaklara gitti,

Yıllanmış yaprakların biriktiği yerlere,

Kâh ay ışığı, kâh yıldız ışığı ona rehberlik etti

Titreyerek gezdi durdu, üstünde donmuş gökyüzü.

Ayışığı vururdu kızın parlayan pelerinine

Sanki yüce ırak bir dağ başında dans eder gibi;

Yayılırdı ayaklarının dibinde

Titreşen bir pus un gümüşü.

Kış geçince kız döndü tekrar,

Bahar birden geliverdi şarkısıyla

Yükselen tarlakuşu, düşen yağmurlar

Ve eriyen suyun köpürüşü gibi.

Baktı ki elf çiçekleri açıyor kızın ayakları altında,

Şifa bulunca yeniden, ne kadar

İstedi dertsiz çimlere basa basa

Onunla birlikte dans edip şarkı söylemeyi

Kaçtı kız yine, ama bu kez Beren yetişti hemen

Tinüviel! Tinüviel! diye.

Elfçe ismiyle seslendi ona birden,

Ve bunu duyunca kız, kalakaldı oracıkta.

Bir an durdu Tinüvie, efsunlandı sesiyle,

Yetişip onu kollarına aldı Beren,

Kötü kader hükmetmişti bir kez Tinüviel'e

Parıldayarak yatarken oğlanın kollarında.

Saçlarının gölgesinde

Gözlerine bakarken Beren kızın,

Aksini gördü göklerde

Donuk donuk titreyen ürpertili yıldızların.

Tinüvie, elf güzeli,

Ölümsüz kız, elf soylu bilge

Gölgeli saçlarının hapsine aldı onu

Ve gümüş parıltılı kollarının.

Onları upuzun bir yola sürdü kader

Boz ve soğuk dağları aşan,

Demir saraylar ve karanlık kapılardan geçtiler

Gece gölgeli ormanlardan, şafaksız.

Ayıran Denizler geçiyordu aralarından,

Yine de sonunda bir kez daha görüştüler

Ve çekip gittiler çok önceleri bu zamandan,

Orman içinden şarkı söyleyerek, gamsız.

Yolgezer iç çekip bir süre sustu, sonra tekrar konuştu. "Bu şarkı," dedi, "Elflerin ann-thennath dediği makamdadır, ama bizim Ortak Lisan'da söylenmeye pek uygun sayılmaz; dinlediğiniz, asıl şarkının kaba bir yankısından başka bir şey değildi. Barahir oğlu Beren ile Lüthien Tinûviel'in karşılaşmalarını anlatıyor. Beren ölümlü bir insanmış, Lûthien'se dünyanın genç olduğu zamanlarda Orta Dünya'daki Elfler'in Kralı olan Thingol'un kızı; Lûthien bu dünyanın tüm evlatları arasında gelmiş geçmiş en güzel kızmış. Kuzey topraklarını örten pusun tepesindeki yıldızlar gibiymiş güzelliği, yüzünde bir nur yanarmış. O vakitler Mordor'daki Sauron'un da efendisi olan Büyük Düşman, Kuzey'deki Angband'da yaşıyormuş; Batı Elfleri Orta Dünya'ya geri gelip, Düşman'ın çaldığı Silmarilleri geri almak için ona savaş açmışlar; insan ataları da elflerden yana savaşmış. Fakat Düşman galip gelmiş, Barahir katledilmiş ve büyük tehlikeler içinden kaçıp gelen Beren Dehşet Dağları'nı aşıp Neldoreth ormanlarında gizli Thingol Krallığı'na ulaşmış. Orada, büyülü nehir Esgalduin'in yanında ormandaki açıklık bir alanda şarkı söyleyip dans etmekte olan Lüthien'i görmüş; ona Tinüviel adını takmış, bu kadim lisanda Bülbül demektir. Ondan sonra pek çok sıkıntılar çekmiş, uzun süre ayrı düşmüşler. Tinüviel Beren'i Sauron'un zindanlarından kurtarmış ve birlikte büyük tehlikelerden geçip hatta Büyük Düşman'ı bile tahtından indirerek demir tacından ziynetlerin en parlağı olan üç Silmaril'in birini, Lüthien'in başlık parası olarak babası Thingol'e vermek için almışlar. Lakin son anda Beren, Angband'ın kapılarından gelen Kurt'a yenik düşmüş ve Tinûviel'in kollarında can vermiş. Fakat Tinüviel de ölümlü olmayı, dünya üzerinde ölüp gitmeyi seçmiş ki onun peşinden gidebilsin; onların Ayıran Denizler'in gerisinde tekrar bir araya geldikleri söylenir şarkılarda; kısa bir süre için

tekrar yeşil ormanlarda canlı olarak yürüdükten sonra birlikte bu dünyanın hudutları dışına göçüp gitmişler çok uzun bir zaman önce. Böylece, Elf Soyu'ndan sadece Lûthien Tinüviel gerçekten de öldü ve bu dünyayı terk etti; elfler de en çok sevdikleri varlığı kaybetmiş oldular. Fakat onun sayesinde, eski Elf Hükümdarlar soyu insanlar arasında sürdü gitti. Lüthien'in nice kuşak sonraki torunu olan kimseler bugün bile yaşamaktadır ve denir ki onun soyu hiç tükenmeyecektir. Ayrıkvadili Elrond bu Soydandır. Çünkü Beren ile Lüthien'den Thingol'un varisi Dior olmuş; ondan da, Silmaril'i alnında taşıyarak gemisinin yelkenlerini dünyanın puslarından göğün denizlerine doğru açan Earendil'in evlendiği Ak Elwing. Earendil'in soyundan da Nûmenor Kralları, yani Batıilliler gelmiş."

Yolgezer konuşurken, diğerleri de onun odun ateşinin kızıl aleviyle belli belirsiz aydınlanan garip, heyecanlı yüzünü seyrettiler. Gözleri parlıyordu, sesi kalın ve ahenkliydi. Üzerinde kara, yıldızlı bir gök vardı. Birdenbire, arkasındaki Fırtınatepesi'nin zirvesinde soluk bir ışık belirdi. Yeni ay tepelerinde dikilen dağın ardından yavaş yavaş yükselmeye başladı; dağın tepesindeki yıldızlar soldu.

Öykü bitti. Hobbitler kıpırdanıp gerindiler. "Bakın!" dedi Merry. "Ay yükseliyor: Demek ki vakit ilerledi."

Diğerleri yukarı baktı. Tam başlarını kaldırırken de, tepenin başında, yükselmekte olan ayın parıltısında küçük ve kara bir şey gördüler. Belki de iri bir taş parçası veya dışarı çıkıntı yapan bir kayanın soluk ışıkta belirginleşmesiydi bu.

Sam ve Merry kalkıp ateşin yanından uzaklaştı. Frodo ile Pippin hiç seslerini çıkartmadan oturdukları yerde kaldılar. Yolgezer tüm dikkatini tepeye vuran ay ışığına vermişti. Her şey sessiz ve sakin görünüyordu fakat artık Yolgezer de konuşmadığı için, Frodo soğuk bir dehşetin kalbine dolmakta olduğunu hissetti. Ateşe biraz daha yaklaştı. Tam o anda Sam koşarak çukurun kenarından geri geldi.

"Ne olduğunu bilmiyorum," dedi, "ama birdenbire ödüm koptu. Dünyaları verseler burdan dışarı adımımı atmam; bir şeyin yamacı tırmandığını hissettim."

"Her hangi bir şey gördün mü?" diye sordu Frodo ayağa fırlayarak.

"Hayır beyim. Bir şey görmedim, ama durup bakmadım da."

"Ben bir şey gördüm," dedi Merry; "ya da gördüğümü zannettim ilerde batıda, ay ışığının dağ tepelerinin gölgelerinin ardındaki düzlükler üzerine düştüğü yerde, iki veya üç tane kara şekil gördüm gibi geldi. Bu tarafa doğru hareket ediyor gibiydiler."

"Yüzlerinizi dışa verip ateşin yakınında durun!" diye bağırdı Yolgezer. "Uzun odunlardan birkaçını elinizde hazır bulundurun!"

Bir an için nefes nefese, sırtları ateşe dönük, her biri etraflarını çevreleyen gölgelere dikkatle bakarak, sessiz ve tetikte, öylece oturdular. Hiçbir şey olmadı. Gecenin içinde ne bir ses, ne bir hareket vardı. Frodo, sessizliği bölmesi gerektiğini hissederek kıpırdandı: Yüksek sesle bağırmamak için kendini zor tutuyordu.

"Şşt!" diye fısıldadı Yolgezer. "Oda ne?" diye, heyecanla konuştu aynı anda Pippin.

Bulundukları küçük çukurun tepeden uzak kenarında bir gölgenin bir ya da birden çok gölgenin yükselmekte olduğunu, görmekten çok hissettiler. Gözlerini zorladılar, gölgeler adeta büyüyor gibi geldi. Kısa bir süre sonra artık şüphe götürecek tarafı kalmamıştı: Orada, yamaçta üç ya da dört tane uzun boylu kara şekil duruyor, tepeden onlara bakıyordu. O kadar karaydılar ki, arkalarındaki derin gölge içindeki kara deliklere benziyorlardı. Frodo zehirli bir nefes gibi cılız bir tıslama sesi duydu sanki ve içine işleyen ince bir ürperti hissetti. Sonra şekiller yavaş yavaş yaklaşmaya başladı.

Pippin ve Merry dehşete kapılarak yüzükoyun yere kapandılar.

Sam, Frodo'nun yanına büzüştü. Frodo'nun da arkadaşlarından kalır yanı yoktu korku konusunda; sanki soğuktan donuyormuş gibi tir tir titriyordu, fakat birdenbire beliren Yüzük'ü parmağına takma dürtüsü dehşeti de bastırmaktaydı. Bunu yapma arzusu hakim oldu Frodo'ya, başka bir şey düşünememeye başladı. Höyük'ü ve Gandalf in yolladığı haberi unutmamıştı; fakat bir şey onu tüm uyanları kulak ardı etmeye zorluyordu sanki ve o da bu fikre teslim olmak için yanıp tutuşuyordu. Kurtulmak veya iyi ya da kötü bir şey yapmak ümidiyle değil: Sadece Yüzük'ü çıkartıp parmağına takması gerektiğini hissediyordu, o kadar. Konuşamıyordu.

Sam'in sanki beyinin bir sıkıntı içinde olduğunu hissetmiş gibi kendisine baktığını hissediyor, fakat ona doğru dönemiyordu. Gözlerini kapatarak bir süre mücadele verdi; fakat direnmek dayanılır gibi değildi, nihayet zinciri yavaş yavaş çekip çıkarttı ve Yüzük'ü sol elinin işaret parmağına geçirdi.

Her şey eskisi gibi bulanık ve karanlık kaldığı halde, siluetler aniden korkunç bir biçimde belirginleşiverdi. Kara örtülerinin altını görebiliyordu. Uzun boylu beş siluet vardı: ikisi oyuğun kıyısında duruyor, üçü yaklaşıyordu. Beyaz yüzlerinde keskin ve acımasız gözleri yanmaktaydı; pelerinlerinin altında uzun gri cübbeleri, beyaz saçları üzerinde gümüş miğferleri, pençe gibi ellerinde çelikten kılıçlan vardı. Gözleri Frodo'yu bulup içine işledi, hızla üstüne yürüdüler. Çaresiz, Frodo da kendi kılıcını çekti; kılıcı meşale misali, al al pırıldıyor gibi geldi ona. Siluetlerin ikisi duraladı. Üçüncüsü diğerlerinden daha uzun boyluydu: Saçları uzun ve parlaktı ve miğferinde bir taç vardı. Bir elinde uzun bir kılıç, diğerinde de bir bıçak tutuyordu; hem bıçak, hem de bıçağı tutan eli soluk bir ışıkla parlamaktaydı. Atıldı ve Frodo'ya hamle etti.

Tam o anda Frodo kendini öne, yere doğru attı ve kendi sesinin haykırdığını duydu: O Elbereth! Gilthoniel! Aynı sırada, düşmanının ayağına sapladı kılıcını. Tiz bir çığlık gecede çınladı; sol omuzunda zehirli buzdan bir okun batması gibi bir acı hissetti. Gözü kararırken, sanki girdaplı bir sisin içinden, Yolgezer'in iki elinde alevli birer odunla karanlıktan sıçrayıp geldiğini gördü belli belirsiz. Son bir gayretle elindeki kılıcı bıraktı, Yüzük'ü parmağından çıkartarak sağ elinin içinde sıkı sıkı tuttu Frodo.

BÖLÜM XII

NEHİR GEÇİDİNE KAÇIŞ

Frodo kendine geldiğinde Yüzük'ü hâlâ tüm gücüyle avucunda sıkmaktaydı. Artık odunları yüksekçe istif edilmiş ve alev alev yanmakta olan ateşin yanında yatıyordu. Üç arkadaşı üzerine eğilmişlerdi.

"Ne oldu? Soluk kral nerede?" diye sordu çılgınca.

Hobbitler Frodo'nun konuştuğunu duyduklarına o kadar sevindiler ki, ona bir süre cevap veremediler; hatta sorusunu bile anlamadılar. Neden sonra, Frodo Sam'den onların kendilerine doğru gelmekte olan belirsiz gölge şekillerden başka bir şey görmediklerini öğrendi. Sam birdenbire efendisinin yok olduğunu görüp dehşete kapılmış ve tam o anda kara bir gölge hızla yanından geçince yere düşmüştü. Frodo'nun sesini duymuştu, ama ses çok uzaktan veya yerin altından geliyor gibiydi ve garip sözler haykırıyordu. Daha başka bir şey görmemişlerdi; ta ki Frodo'nun ölü gibi, kılıcı altında, yüzükoyun otların üzerine uzanmış yatmakta olan bedenine ayaklan takılıncaya kadar. Yolgezer Frodo'yu kaldırıp ateşin yakınına yatırmalarını buyurup gitmişti. Bu da epey bir zaman önceydi.

Belli ki Sam gene Yolgezer'den kuşkulanmaya başlamıştı; fakat onlar konuşurken Yolgezer aniden gölgelerin içinden belirerek geri döndü. Hepsi yerlerinde sıçradılar, Sam kılıcını çekerek Frodo'ya siper oldu; fakat Yolgezer çabucak Frodo'nun yanma diz çöktü.

"Ben Kara Süvari değilim Sam," dedi dostça, "ne de onlarla iş birliği içindeyim. Nereye kaybolduklarını keşfetmeye çalışıyordum; ama bir şey bulamadım. Neden gittiklerini ve neden tekrar saldırmadıklarını anlayamıyorum. Fakat etrafta herhangi bir yerde, onların varlıklarına dair en ufak bir his yok."

Frodo'nun anlattıklarını dinledikten sonra çok ciddileşti, başını salladı ve içini çekti. Sonra Pippin ile Merry'ye, yarayı yıkayabilmek için küçük

çaydanlıklarında ısıtabildikleri kadar su ısıtmalarını buyurdu. "Ateşi iyi besleyin ve Frodo'yu sıcak tutun!" dedi. Sonra ayağa kalkıp biraz uzağa giderek Sam'i yanına çağırdı. "Sanırım artık olanları daha iyi anlıyorum," dedi alçak sesle. "Anlaşılan, düşmanlardan sadece beş tanesi buradaymış. Neden hepsi birden gelmemiş bilmiyorum; ama kendilerine karşı konulmasını beklemiyorlardı her halde. Şimdilik çekildiler. Fakat korkarım pek uzaklaşmamışlardır. Eğer kaçamazsak, başka bir gece yine gelirler. Sadece bekliyorlar çünkü amaçlarına hemen hemen ulaştıklarını, yüzüğün artık pek bir yere gidemeyeceğini düşünüyorlar. Korkarım ki Sam, efendinin sonunda onlara boyun eğmesini sağlayacak ölümcül bir yara aldığı inancındalar. Göreceğiz bakalım!"

Sam gözyaşlarına boğuldu. "Umutsuzluğa kapılma!" dedi Yolgezer. "Artık bana güvenmen gerek. Senin Frodo benim tahmin ettiğimden daha sağlam çıktı, gerçi Gandalf böyle olabileceğini ima etmişti. Ölmedi ve benim tahminime göre yaranın melun gücüne düşmanlarının umduğundan daha uzun dayanacak. Ona yardım etmek ve iyileştirmek için elimden geleni yapacağım. Ben yokken onu iyi koru!" Aceleyle dönüp tekrar karanlığın içinde kayboldu.

Gerçi yarasının acısı yavaş yavaş artıyor ve ölümcül bir ürperti omuzundan koluna ve böğrüne doğru yayılıyordu, ama Frodo yine de biraz kestirdi. Arkadaşları, onu ısıtıp yarasını yıkayarak başında nöbet tuttular. Gece yavaş ve yorgunlukla geçti. Nihayet Yolgezer geri geldiğinde gökyüzünde seher vakti olgunlaşmaya, çukur gri ışıkla dolmaya başlamıştı.

"Bakın!" diye bağırdı; eğilip karanlıkta gizli kalmış kara bir pelerin aldı yerden. Eteğin alt ucunun yarım metre kadar üzerinde bir kesik vardı. "Bu Frodo'nun kılıcının darbesi," dedi. "Düşmanına bütün verdiği zarar bundan ibaret korkarım; çünkü kılıç sağlam kalmış, halbuki korkunç Kral'a batan bütün kılıçlar zail olur. Elbereth'in ismi onun için daha öldürücüydü."

"Ve bu da Frodo için daha öldürücüymüş!" Tekrar eğilerek yerden uzun ince bir kama kaldırdı. Kamada soğuk bir pırıltı vardı. Yolgezer kaldırınca, kamanın uç kısmına yakın bir yerde kenarının çentilmiş, ucunun da kırılmış olduğunu gördüler. Fakat o kamayı kuvvetlenen ışığa doğru tutunca, hepsi hayret içinde bakakaldı; çünkü kama adeta eriyip duman gibi havaya karıştı ve Yolgezer'in elinde sadece kabzası kaldı. "Heyhat!" diye haykırdı

Yolgezer. "Yarayı açan bu lanetli bıçakmış. Artık böylesine melun silahlarla başa çıkabilecek kadar şifa hünerine sahip pek az kişi var. Ama elimden geleni yapacağım."

Yere oturdu, kamanın kabzasını alıp dizlerine koydu ve üzerine eğilip yabancı bir dilde yavaş bir şarkı söyledi. Sonra kabzayı bir yana bırakıp Frodo'ya döndü, yumuşak bir tonda diğerlerinin seçemediği sözler döküldü ağzından. Kemerindeki keseden bir bitkinin uzun yapraklarını çıkarttı.

"Bu yaprakları," dedi, "bulabilmek için çok uzaklara gittim; çünkü bu bitki çıplak dağlarda yetişmez; ta ilerde, Yol'un güneyindeki sık çalılıkta, karanlıkta yapraklarının kokusundan buldum bunu." Bir yaprağı parmakları arasında ezdi, tatlı ve keskin bir rayiha yükseldi. "Bunu bulabilmem büyük bir şans, çünkü bu Batı İnsanları'nın Orta Dünya'ya getirdiği bir bitki, ismini Athelas koymuşlar; artık çok nadir, sadece onların eskiden yaşadıkları veya konakladıkları yerlerin yakınında bulunuyor ve Yabanlık'ta gezinenlerin bir kısmından başka Kuzey' de kimse bunu tanımıyor. Çok büyük tesiri vardır, ama böyle bir yara karşısında şifa gücü hafif kalabilir."

Yaprakları kaynayan suyun içine atıp Frodo'nun omuzunu yıkadı. Buharın rayihası ferahlık veriyordu; yaralanmamış olanlar içlerinin yatışıp akıllarının berraklaştığını hissettiler. Otun yara üzerinde de bir gücü vardı, çünkü Frodo yan tarafındaki acının ve donmuşluk duygusunun azaldığını hissetti; fakat kolu tekrar canlanmadı, elini ne kaldırabiliyor ne de kullanabiliyordu. Acı acı aptallığına yanıyor ve iradesi bu kadar zayıf olduğu için kendi kendine kızıyordu; çünkü şimdi anlıyordu ki Yüzük'ü takmakla kendi arzusuna değil, düşmanlarının emrine uymuştu. Hayatı boyunca sakat kalıp kalmayacağını ve yolculuklarına nasıl devam edeceklerini düşünmekteydi. Kendini ayağa kalkamayacak kadar zayıf hissediyordu.

Diğerleri de aynı soruyu tartışmaktaydılar. Fırtınatepesi'nden bir an önce ayrılmaya karar vermeleri uzun sürmedi. "Şimdi düşünüyorum da," dedi Yolgezer, "düşman birkaç gündür burayı gözlüyordu herhalde. Gandalf buraya gelmişse bile uzaklaşmak zorunda kalmış olmalı, o yüzden de geri gelmeyecektir. Her halükârda, dün akşamki saldırıdan sonra, hava kararınca burada büyük bir tehlike içinde oluruz; hem, nereye gidersek gidelim buradakinden daha büyük bir tehlikeyle karşılaşacak değiliz ya."

Güneş iyice doğar doğmaz, alelacele bir şeyler atıştırıp toparlandılar. Frodo'nun yürümesi imkânsızdı, o yüzden yükün büyük bir bölmünü dördü aralarında paylaşarak Frodo'yu midillinin üzerine yerleştirdiler. Son birkaç günde hayvancağız mükemmel bir biçimde kendine gelmişti; şimdiden eskisinden daha şişman ve güçlü görünüyor, yeni sahiplerine, özellikle de Sam'e karşı sevgisini göstermeye başlıyordu. Vahşi doğada yapılan bir yolculuğun hayvana bu kadar iyi geldiğine bakılırsa, Bili Eyrelti ona gerçekten çok kötü davranmış olmalıydı.

Güney yönüne doğru yola çıktılar. Bu, Yol'u geçmek anlamına geliyordu ama daha ağaçlıklı araziye de en kestirme rotaydı. Hem, yakıta ihtiyaçları vardı; çünkü ateşin hepsi için bir korunma sağlayacağı bir yana, Yolgezer Frodo'nun özellikle de geceleri sıcak tutulması gerektiğini söylüyordu. Ayrıca, Fırtınatepesi'nin gerisinde, doğuda, Yol yön değiştirerek kuzeye doğru geniş bir kavis çiziyordu ve Yolgezer araziden gidip bu büyük kavisi de atlayarak yolculuklarını kısaltmak niyetindeydi.

Yavaş yavaş ve dikkatle dağın güney batı yamaçlarım dönüp kısa sürede Yol'un kenarına geldiler. Ortalıkta Süvariler'den eser yoktu. Fakat tam Yol'u aceleyle geçiyorlardı ki, uzaktan gelen iki çığlık sesi duydular: Biri haykıran, öbürü de cevap veren iki soğuk ses. Titreyerek fırladılar ve ilerdeki sık çalılara doğru koştular. Önlerindeki arazi güneye doğru alçalıyordu, ama vahşi ve yolu izi olmayan bir araziydi: Sık çalılıklar ve bodur ağaç öbekleri arasında geniş çıplak alanlar uzanmaktaydı. Otlar seyrek, kaba ve bozdu; çalılıklardaki yapraklar da solmuş, dökülüyordu. Neşesiz bir toprak parçasıydı ve onların yolculukları da yavaş ve kasvetli geçiyordu. Zahmetle ilerliyor, çok az konuşuyorlardı. Diğerlerinin başlan önlerinde ve yüklerinin ağırlığıyla belleri bükülmüş halde yanında yürüdüklerini gördükçe, Frodo'nun içi ezilmekteydi. Yolgezer bile yorgun ve sıkkın görünüyordu.

Birinci günün yürüyüşü henüz bitmeden Frodo'nun acısı yeniden artmaya başladı, fakat uzun süre bundan söz etmedi. Dört gün geçti, ne arazi, ne manzara değişti, sadece arkalarında Fırtınatepesi yavaş yavaş batıyor, önlerinde uzaktaki dağlar biraz daha yaklaşarak büyüyorlardı. Yine de o uzaktaki çığlığı duyduklarından beri, düşmanın onların kaçışlarını fark ettiği ve onları izlediğine dair ne bir şey duymuşlar, ne de bir şey

görmüşlerdi. Karanlık saatlerden korkuyor, her an bulutla peçelenmiş ayın kasvetle aydınlattığı gri gece içinde yavaş yavaş yaklaşan siyah şekiller görme beklentisi içinde geceleri ikişer ikişer nöbet tutuyorlardı; fakat hiçbir şey görmediler, buruşmuş yaprakların ve otların iç çekişinden başka ses duymadılar. Bir kez bile etrafta, çukurluktaki saldırıdan önce üzerlerine çöken melanet hissini algılamadılar. Süvariler'in daha şimdiden izlerini kaybetmiş olduklarını ummak fazla iyimserlik olurdu herhalde. Belki de dar bir yerde pusuya yatmış bekliyorlardı.

Beşinci günün sonunda, arazi inmiş oldukları geniş alçak vadiden yavaş yavaş tekrar yükselmeye başladı. Yolgezer güzergâhlarını yeniden kuzey doğuya doğru çevirdi ve altıncı günde yavaş yavaş yükselen bir yamacın tepesine varıp, ileride uzakta ormanlık tepelerden oluşan bir küme gördüler. Ta altlarında, Yol'un tepelerin eteklerinden dolandığını görebiliyorlardı; sağlarındaysa gri bir nehir sönük güneş ışığında solgun solgun pırıldamaktaydı. Uzakta, pusun yan yarıya örttüğü taşlık bir vadi içinde bir nehir daha çarptı gözlerine.

"Korkarım burada bir süre için Yol'a geri dönmemiz gerekecek," dedi Yolgezer. "Artık elflerin Mitheithel dedikleri Buzlupınar Nehrine geldik. Buzlupınar Ettenavlakları'ndan, Ayrıkvadi'nin kuzeyindeki trolkırlığından çıkıp ilerde güneyde Gürültülüsu'yla birleşir. Oradan sonrasına Grisel de derler. Koca bir ırmak olup Deniz'e akar. Ettenavlakları'ndaki kaynaklarından sonra, Yol'un geçtiği Son Köprü'den başka geçit vermez."

"Ta orada gördüğümüz o öbür nehir ne?" diye sordu Merry.

"O Gürültülüsü, Ayrıkvadi'nin Bruinen'i," diye cevap verdi Yolgezer. "Yol, Köprü'den Bruinen Geçidi'ne kadar miller boyunca dağların kıyısını takip ediyor. Fakat henüz o suyu nasıl geçeceğimize karar vermedim. Bir kerede bir nehir yeter! Son Köprü'yü tutmamışlarsa gerçekten şanslı sayılırız."

Ertesi gün, sabahın erken bir vaktinde, tekrar Yol'un sanırına indiler. Sam ve Yolgezer gidip baktı, fakat ne bir yolcu ne de atlılara ait bir iz bulabildiler. Burada, dağların gölgesi altında biraz yağmur yağmıştı. Yolgezer'in tahminine göre iki gün oluyordu yağmur yağalı; bütün ayak

izleri silinmişti. O zamandan beri geçen bir atlı olmamıştı, gördüğü kadarıyla.

Bütün hızlarıyla yola koyuldular ve bir iki mil kadar sonra önlerinde kısa dik bir yokuşun sonunda Son Köprü'yü gördüler. Orada bekleyen kara siluetler bulmaktan korkmuşlardı, ama hiçbir şey yoktu. Yolgezer, Yol kenarındaki çalılıklara gizlenmelerini tembihleyip keşfe çıktı.

Çok geçmeden, aceleyle geri geldi. "Düşmandan hiç iz göremiyorum," dedi, "bunun ne anlama geldiğini bilmek isterdim. Fakat çok garip bir şey buldum."

Elini uzatıp avucundaki uçuk yeşil tek taşı gösterdi. "Bunu Köprü'nün orta yerindeki çamurun içinde buldum," dedi. "Bu bir beril, bir elf taşı. Oraya bırakıtmış mı yoksa tesadüfen mi düşmüş, bilemeyeceğim; ama beni umutlandırıyor. Ben bunu, Köprü'yü geçebileceğimize dair bir işaret olarak alıyorum; fakat onun ötesinde, daha belirgin bir işaret görmeden Yol'dan gitmeye cesaret edemem."

Hemen yeniden yola koyuldular. Köpürerek üç kocaman kemerin altından akan suyun sesinden başka bir ses duymadan, güvenlik içinde Köprü'yü geçtiler. Bir mil kadar ilerde Yol'un solunda dik araziler içinden kuzeye doğru uzanan dar bir koyağa vardılar. Burada Yolgezer yana saptı; çok geçmeden, asık yüzlü dağların eteğini dolanan karanlık ağaçların loş diyarında kaybolmuşlardı.

Hobbitler neşesiz toprakları ve tehlikelerle dolu Yol'u arkalarında bıraktıklarına memnundular; ama bu yeni yerler de tehditkâr ve dostluktan uzak görünüyordu, ilerledikçe, etraflarındaki dağlar gitgide yükseldi. Tepe ve sırtlarda yer yer eski taş duvarlar ve harap kuleler takılıyordu gözlerine: Meşum bir görüntüleri vardı. Frodo yürümediği için, çevreye bakıp düşünecek zamanı oluyordu. Bilbo'nun yolculuğunun öyküsünü, Yol'un kuzeyindeki dağlarda, ilk ciddi macerasını yaşadığı Trol korusu civarındaki tehditkâr kuleleri hatırladı. Artık kendilerinin de aynı bölgede bulunduklarını tahmin ederek, yollarının o noktadan geçip geçmeyeceğini merak etti.

"Bu topraklarda kimler yaşıyor?" diye sordu. "Bu kuleleri kim yapmış? Burası trol memleketi mi?"

"Hayır!" dedi Yolgezer. "Troller yapı yapmaz. Bu topraklarda kimse yaşamıyor. Bir zamanlar, asırlar önce insanlar yaşıyormuş; artık kalan yok. Efsaneye göre buradaki insanlar zamanla kötüye gitmiş, çünkü Angmar'ın gölgesi düşmüş üstlerine. Fakat Kuzey Krallığı'nı yıkan savaşta hepsi yok olmuşlar. Ama artık çok vakit geçmiş bütün bunların üstünden; bu topraklarda hâlâ bir gölge olsa da, dağlar onları unutmuş."

"Bütün buralar boşsa ve unutkanlığa gömülmüşse, sen bu hikâyeleri nereden öğrendin?" diye sordu Peregrin. "Kurtlarla kuşlar bu tür hikâyeler anlatmaz."

"Elendil'in varisleri geçmişin tümünü unutmuş değildir," dedi Yolgezer; "ayrıca benim anlatabileceklerimden çok daha fazlası, Ayrıkvadi'de hatırlanmakta."

"Ayrıkvadi'ye çok gittin mi?" dedi Frodo.

"Gittim," dedi Yolgezer. "Bir zamanlar orada yaşardım, şimdi de fırsat buldukça giderim. Gönlüm orada; fakat Elrond'un güzel evinde bile olsa, huzur içinde oturmak yazılmamış benim yazgıma."

Dağlar artık onları kuşatmaya başlamıştı. Geride Yol, Bruinen Nehri'ne doğru olan güzergâhından devam ediyordu, fakat ikisi de artık görünmüyordu. Yolcular uzun bir vadiye vardılar; dar, derin, karanlık ve sessiz. Yaşlı ve bükük kökleriyle ağaçlar uçurumların tepesinden sarkıyor, onların ardında da sıkış tıkış birbiri üzerine yığılmış çam ormanı yamaçları yükseliyordu.

Hobbitler çok yorulmuşlardı. Yavaş ilerliyorlardı, çünkü yolu izi olmayan bir arazide, devrilmiş ağaçlar ve yuvarlanmış taşlar arasından adım adım yol seçmek zorundaydılar. Hem Frodo'yu yormamak kaygısıyla, hem de dar vadilerden yukarı doğru giden bir yol bulmak gerçekten zor olduğu için, mümkün oldukça tırmanmamaya gayret gösteriyorlardı. Hava yağmura döndüğünde, bu topraklara gireli iki gün olmuştu. Rüzgâr durmadan batıdan esmeye ve uzaktaki denizlerin suyunu ortalığı sırılsıklam eden ince bir sağanak halinde dağların koyu renkli başlarına dökmeye başladı. Akşam çöktüğünde hepsi iliklerine kadar ıslanmıştı, konak yerlerinin de tadı tuzu yoktu çünkü ateşi bir türlü yakamıyorlardı. Ertesi gün dağlar önlerinde daha da dikleşip yükselerek güzergâhlarından çıkıp kuzeye doğru dönmelerine

sebep oldu. Yolgezer endişelenmeye başlamış gibi görünüyordu: Fırtınatepesi'nden ayrılalı neredeyse on gün olmuştu ve yanlarındaki erzak azalmaktaydı. Yağmur hâlâ yağıyordu.

O gece düz bir kayalık üzerinde konakladılar; arkalarında kayadan bir duvar vardı, duvarda da dağın içine doğru giren minik bir oyuktan ibaret sığ bir mağara. Frodo çok huzursuzdu. Soğuk ve ıslaklık yüzünden yarası her zamankinden daha çok ağrıyordu; acısı ve ölümcül ürperti hissi bütün uykusunu kaçırmıştı. Yattığı yerde bir o yana bir bu yana dönerek korku içinde sinsi gece seslerini dinledi: Kayanın çatlakları içindeki rüzgâr, damlayan su, bir çıtırtı, yerinden oynamış bir taşın takırtıyla aniden düşmesi. Kara şekillerin yaklaşmakta olduğunu, onu boğacaklarını hissetti; fakat doğrulup oturduğunda kamburunu çıkartıp oturmuş, pipo içerek nöbet tutan Yolgezer'in sırtından başka bir şey görmedi. Tekrar yatıp huzursuz bir rüyaya daldı; rüyasında Shire'daki bahçesinin çimenlerinde yürüyordu, fakat bahçe soluk ve loştu, çitin arkasından bakan uzun boylu kara gölgelerden daha az belirgindi.

Sabah kalktığında bir de baktı ki yağmur durmuş. Bulutlar hâlâ yoğundu ama bölünmeye başlamışlardı; aralarından soluk mavi parçalar görünüyordu. Rüzgâr yeniden yön değiştirmekteydi. Yola hemen çıkmadılar. Soğuk ve yetersiz kahvaltıları biter bitmez, Yolgezer diğerlerine o geri gelinceye kadar uçurumun kanadı altında kalmalarını söyleyerek tek başına gitti. Eğer becerebilirse yukarıya tırmanıp arazinin durumuna bir göz atacaktı.

Geri döndüğünde pek de içlerini rahatlatacak şeyler söylemedi. "Fazla kuzeye gelmişiz," dedi, "tekrar güneye doğru dönmenin çaresini bulmamız gerek. Bu doğrultuda ilerlemeye devam edersek Ayrıkvadi'nin çok kuzeyindeki Ettenvadisi'ne çıkarız. Orası trol bölgesidir; benim de pek bilmediğim bir yerdir. Belki içinden geçip Ayrıkvadi'ye kuzeyden dolanıp gelmek mümkündür; fakat bu çok uzun sürer çünkü yolu bilmiyorum, ayrıca yiyeceğimiz de yetmez. Yani öyle veya böyle Bruinen Geçidi'ni bulmamız gerek."

O günün geri kalan zamanını taşlık arazide debelenerek geçirdiler, iki tepe arasından bir geçit bulup güney doğuya, yani gitmek istedikleri yöne doğru uzanan bir vadiye çıktılar; fakat günün sonuna doğru bir dağ

yükseltisi gene yollarını kesti; göğe doğru uzanan kara kenarında kör bir testerenin dişleri gibi kırık kırık çıplak taşlar görünüyordu. Ya geri dönecekler, ya da oradan tırmanacaklardı.

Tırmanmayı bir denemeye karar verdiler, ama bu hiç de kolay bir iş değildi. Pek geçmeden Frodo'nun midilliden inip yola güç bela yayan olarak devam etmesi gerekti. Bu durumda bile, midillilerini yukarı çıkarmak, hatta o kadar yükle kendileri için bir patika bulmak bazen neredeyse imkânsız görünüyordu. Sonunda tepeye vardıklarında günışığı hemen hemen geçmiş, hepsi son derece yorulmuştu, iki yüksek nokta arasındaki dar bir bele tırmanmışlardı ve önlerindeki arazi azıcık ileride tekrar sert bir meyille alçalıyordu. Frodo kendini yere atıp titreyerek yattı kaldı. Sol kolu tamamen hissizleşmişti, böğrünü ve omzunu sanki buzdan pençeler kavramış gibiydi. Etrafındaki ağaçlarla kayaları gölgeli ve bulanık görüyordu.

"Daha fazla ilerleyenleyiz," dedi Merry Yolgezer'e. "Korkarım bu tırmanış Frodo'ya çok fazla geldi. Onun için müthiş endişeleniyorum. Şimdi ne yapacağız? Sence Ayrıkvadi'de onu iyileştirebilecekler mi, yani oraya varabilirsek?"

"Göreceğiz," diye cevapladı Yolgezer. "Benim yabanlıkta yapabileceğim daha fazla bir şey yok; özellikle Frodo'nun yarası yüzünden bir an önce gidelim diye acele ediyorum. Fakat bu gece daha fazla ilerleyemeyeceğimiz konusunda hemfikirim."

"Beyimin nesi var?" diye sordu Sam alçak sesle ve yalvaran gözlerle Yolgezer'e bakarak. "Yarası küçüktü, hemen hemen de kapandı. Omuzundaki soğuk beyaz izden gayri görünürde bir şey yok."

"Frodo'ya Düşman'ın silahlan değdi," dedi Yolgezer "ve benim şifa kabiliyetimi aşan bir zehir veya melanet işliyor yarada. Fakat umudunu yitirme Sam!"

Yüksek sırtta gece soğuktu. Alçak bir çukur üzerine sarkmış yaşlı bir çamın eğri büğrü kökleri altında küçük bir ateş yaktılar: Eski bir taş ocağına benziyordu burası. Birbirlerine sokularak oturdular. Boğazdan dondurucu bir rüzgâr esiyor, aşağıdaki ağaçların inleyip ah ettiği duyuluyordu. Frodo, sonsuz kara kanatların üzerinden süzüldüğünü ve bu kanatların dağların tüm

oyuklarında onu arayan takipçiler taşıdığını düşleyerek, yarı uykuda yan uyanık yattı bütün gece.

Şafak parlak ve güzel geldi; hava temiz, yağmurla yıkanmış gökyüzünde ışık soluk ve berraktı, içlerine cesaret gelmişti, bir de güneşin doğup üşüyüp tutulmuş kol ve bacaklarını ısıtmasını iple çekiyorlardı. Hava ışır ışımaz Yolgezer Merry'yi de alıp boğazın doğusundaki tepeden çevredeki araziye göz atmaya gitti, içlerini rahatlatan bir haberle geri geldiğinde güneş yükselmiş, parıl parıl parlamaktaydı. Artık iyi kötü, doğru istikamette gidiyorlardı. Bu sırtın öbür yanına indiler mi, Dağları sollarına almış olacaklardı. Yolgezer ilerilerde Gürültülüsu'yu yine görmüştü ve görüş alanında olmasa da Geçit'e giden Yol'un Nehir'den pek uzakta olmadığını ve onlardan taraftaki kıyıda bulunduğunu biliyordu.

"Tekrar Yol'a çıkmamız gerek," dedi. "Bu dağlardan ilerlememiz mümkün değil. Yol'u hangi tehlike tutmuş olursa olsun, Nehir Geçiti'ne varmak için tek çaremiz o."

Kahvaltı eder etmez yeniden yola koyuldular. Sırtın güney tarafından ağır ağır indiler; fakat tahmin ettiklerinden çok daha kolay ilerlemeye başladılar, çünkü yamaç bu tarafta o kadar dik değildi ve çok geçmeden, Frodo tekrar midilliye binebildi. Bili Eyrelti'nin zavallı ihtiyar midillisi, yol seçme ve binicisini mümkün olduğu kadar sarsıntılardan koruma konusunda beklenmedik bir kabiliyet edinir gibiydi. Grubun morali yeniden düzeldi. Frodo bile sabah ışığında kendini daha iyi hissetmekteydi, fakat arada sırada bir pus görüşünü örter gibi oluyor, gözlerini oğuşturuyordu. Pippin öbürlerinin biraz önündeydi. Aniden arkasını dönüp, "Burada bir patika var!" diye seslendi.

Yanına vardıklarında, yanılmadığını gördüler: Aşağıdaki ormandan döne döne çıkıp gerideki dağın tepesine doğru gözden kaybolan bir patikanın başlangıcı apaçık ortadaydı. Bazı yerlerde artık silinmeye başlamış, üzerini otlar bürümüş veya devrilen ağaçlar ve taşlarla boğulmuştu; ama bir zamanlar çok kullanılmış olduğu anlaşılıyordu. Güçlü kolların ve ağır ayakların açtığı bir patikaydı bu. Yolu açabilmek için vaktiyle orada burada ağaçlar kesilmiş ve devrilmiş, iri kayalar yarılmış veya kenara çekilmişti.

Bir süre bu izden gittiler çünkü aşağıya uzanan en kolay yoldu bu, yine de onlar dikkatle gidiyorlardı; karanlık ormanlara girip de keçiyolu daha belirginleşip genişleyince, huzursuzlukları arttı. Yol aniden bir köknar ağacı kuşağından çıktı, dimdik bir yamaçtan aşağı inip sert bir kavisle kayalık bir dağ yamacının oluşturduğu bir dirsekten sola donuverdi. Dirseğe gelip öbür tarafa başlarını uzattıklarında, patikanın üzerinden ağaçlar sarkmış alçak bir uçurumun altında uzanan dar bir düzlükten geçtiğini gördüler. Kaya duvarda tek bir büyük menteşe üzerinde açık duran, eğri büğrü bir kapı çarptı gözlerine.

Kapıya gelince hep beraber durakladılar. Kapının ardında bir mağara ya da kayadan bir oda vardı, ama içerdeki karanlıkta hiçbir şey görünmüyordu. Yolgezer, Sam ve Merry bütün güçleriyle iterek kapıyı biraz daha açabilmeyi başardılar; Yolgezer'le Merry içeri girdi. Pek ileriye gitmediler çünkü yer kemiklerle doluydu, girişin yakınındaysa birkaç kocaman boş kavanoz ile kırık çanak çömlekten başka görülecek bir şey yoktu.

"Belli ki burası harfi harfine bir trolini!" dedi Pippin. "Hadi çıkın, hey, çıkın da gidelim. Artık patikayı kimin açtığını biliyoruz ve bir an önce

başka yola sapsak iyi olacak."

"Buna pek gerek yok sanırım," dedi Yolgezer dışarı çıkarak. "Bu bir trolini, orası doğru, fakat uzun süre önce terk edilmişe benziyor. Korkulacak bir şey olduğunu zannetmiyorum. Biz gene de dikkatle inelim, bakalım ne olacak."

Patika kapının önünden devam ediyor ve düzlükte tekrar sağa dönerek sık ağaçlı bir bayırdan dimdik aşağıya dalıyordu. Hâlâ korkmakta olduğunu Yolgezer'in anlamasını istemeyen Pippin, Merry ile önden gitmekteydi. Sarın ve Yolgezer Frodo'nun midillisinin iki yanında arkadan geliyorlardı, patika artık dört beş hobbitin yan yana yürüyebileceği kadar genişlemişti. Fakat henüz az bir şey gitmişlerdi ki, Pippin peşinde Merry'le koşarak geri geldi. Her ikisi de dehşet içindeydi.

"Troller burada!" dedi Pippin soluk soluğa. "Az aşağıda, ağaçlar arasındaki bir açıklıkta. Ağaç gövdeleri arasından gördük onları. Çok büyükler!"

"Gidip bir görelim bakalım," dedi Yolgezer yerden bir dal alarak.

Frodo hiçbir şey söylemedi, fakat Sam korkmuş görünüyordu.

Güneş artık yükselmiş, ağaçların yan çıplak dalları arasından parlıyor ve açıklığı göz alıcı ışık lekelerine boğuyordu. Açıklığın kenarında aniden durup, nefeslerini tutarak ağaçların gövdeleri arasından baktılar. Troller oradaydı işte: Üç kocaman trol. Biri eğilmişti, diğer ikisi de durmuş ona bakıyorlardı.

Yolgezer umursamazca üzerlerine yürüdü. "Kalk bakalım ihtiyar taş!" deyip, elindeki dalı eğilmiş duran trolün üzerinde kırdı. Hiçbir şey olmadı. Hobbitlerden bir hayret nidası yükseldi, bunun üzerine Frodo bile gülmeye başladı. "Ee!" dedi. "Aile tarihimizi unutmaya başladık galiba! Bunlar on üç cüce ile bir hobbiti nasıl pişirecekleri konusunda tartışırken Gandalf a yakalanan o üç trol olmalı."

"Oranın yakınlarında olduğumuzdan hiç haberim yoktu!" dedi Pippin. Hikâyeyi gayet iyi biliyordu. Bilbo ile Frodo sık sık anlatırlardı; ama her nedense hiçbir zaman tam olarak inanmamıştı. Şimdi bile, bir sihirle yeniden canlanıverirlerse diye taştan trolleri kuşkuyla gözlemekteydi.

"Sadece aile geçmişinizi değil, troller hakkında bütün bildiklerinizi de unutuyorsunuz," dedi Yolgezer. "Gündüz vakti, tepede pırıl pırıl güneş var; siz gelip canlı troller açıklıkta bizi bekliyor diye bir masalla beni korkutmaya çalışıyorsunuz! En azından, içlerinden birinin kulağının arkasında eski bir kuş yuvası olduğuna dikkat edebilirdiniz. Bu, canlı bir trol için pek alışılmamış bir süs doğrusu!"

Hepsi güldü. Frodo neşesinin yerine geldiğini hissetti: Bilbo'nun ilk başarılı macerasının hatırası cesaret veriyordu. Güneş de sıcak ve rahatlatıcıydı ve gözleri önündeki pus da biraz biraz dağılıyordu sanki. Bir süre açıklıkta dinlenip öğlen yemeklerini tam da trollerin koca bacaklarının gölgesinde yediler.

"Güneş yukardayken bize birazcık şarkı söyleyecek birileri yok mu?" dedi Merry, yemeklerini bitirdiklerinde. "Günlerdir ne bir şarkı, ne bir öykü duyduk."

"Fırtınabaşı'ndan beri," dedi Frodo. Diğerleri ona baktılar. "Benim için kaygılanmayın!" diye ekledi. "Kendimi çok daha iyi hissediyorum, ama

şarkı söyleyebileceğimi zannetmem. Belki Sam hafızasından bir şeyler çıkartabilir."

"Hadi bakalım Sam!" dedi Merry. "Açık ettiğinden çok daha fazlasını istiflemişsin kafana."

"Orasını bilmem," dedi Sam, "Ama buna ne dersiniz? Tam olarak şiir diyebileceğim bir şey değil yani: Saçma sapan bir şeyler. Ama işte buradaki şu eski suretler aklıma getirdi." Ayağa kalkıp sanki okuldaymış gibi ellerini arkasında kavuşturarak, eski bir melodiye uyarlanmış bir şarkıya başladı.

Oturmuş Trol bir taşın üstüne,

Elinde bir kemik, kemirmekte;

Yıllar boyu hep aynı kemik, kemirip durmuş,

Çünkü memlekette et çok kıtmış.

Çok kıtmış! Mok kıtmış!

Dağlarda bir mağarada yaşıyormuş Trol,

Ve oralarda et çok kıtmış.

Çıkagelmiş Tom, ayaklarında iki koca çizme.

Demiş ki Trol'e, "Hey, o elindeki de ne?

Amcam Tim'in kaval kemiği mi yoksa?

Ne işi var onun, mezarının dışında?

Dışında! Başında!

Yıllar geçti Tim amcam öleli,

Öyleyse ne işi var mezarının dışında?"

"Oğlum," demiş Trol, "ben yürüttüm o kemiği.

Delikte çürüyen kemiğin kime ne faydası var ki?

Amcan çoktan nalları dikmişti

Ben o kemiği bulmadan.

Bulmadan! Bilmeden!

Ama bilse, biçare bir Trol'den bir kemiği esirgemezdi.

O kemik mezarda ne işine yarar ki?"

"Senin gibiler,"demiş Tom, "ne cesaretle,

Canlarının istediği şeyi geçiriyor ele?

O şey amcamın kaval kemiğiyse hele.

Geri ver o kemiği bakalım!

Çakalım! Kakalım!

Nalları dikse de o kemik amcamın,

Kemiği ver de işimize bakalım."

Trol sırıtmış ve sonra demiş ki:

"Ben seni yiyeyim şimdi, iyisi mi?

Taze et de ne iyi gider şimdi.

Dişlerim de kaşınmaya başladı.

Haşladı! Taşladı!

Bıktım eski kemikleri tıkınmaktan;

Karnım da iyice acıkmaya başladı."

Ama tam mideye indirecekken yemeğini,

Bir de bakmış ki bomboş elleri.

Kaşla göz arasında Tom geçip arkasına

Tam oturak yerine tekmeyi basmış.

Basmış! Kasmış!

Trol'e bir güzel haddini bildirmek için

Tom tam kıçına tekmeyi basmış.

Ama Trol tek başına yaşadığı için dağlarda,

Eti kemiği de sert olur, mabadı da.

Tekmeyi ha dağın köküne vurmuşsun, ha ona,

Çünkü Trolün mabadı bir şey hissetmez!

Hissetmez! Pisletmez!

Tom'un iniltisini duyan Trol, sırıtmış pis pis,

Çünkü anlamış ki artık Tom'un ayağı hayır etmez.

Köye dönmüş ki Tom, sakat bacağı,

Bir daha iflah olmamış çizmesiz ayağı.

Ama Trol'ün ne umuru, oturuyor aynı yerde,

Elinde sahibinden yürüttüğü kemik.

Kemik! Çemik!

Hiçbir hasar yok Trol'ün mabadında,

Elinde de sahibinden yürüttüğü kemik.

"Eh bu hepimizin kulağına küpe olsun!" diye güldü Merry. "iyi ki elinle değil de o dalla vurmuşsun Yolgezer!"

"Nereden öğrendin bu şarkıyı Sam?" diye sordu Pippin. "Bu sözleri daha önce hiç duymamıştım."

Sam anlaşılmaz bir şeyler mırıldandı. "Kendi kafasından uydurdu elbette," dedi Frodo. "Bu yolculukta Sam Gamgee hakkında çok şeyler öğreniyorum. Önce sizin suç ortağınızdı, şimdi de komedyen oldu. Sonunda büyücü falan olup çıkacak başımıza galiba ya da bir savaşçı!"

"Ağzınızdan yel alsın," dedi Sam. "Ne birini, ne öbürünü olmak istemem!"

Öğleden sonra ormandan aşağı vurdular. Büyük ihtimalle, seneler önce Gandalf, Bilbo ve cücelerin tuttuğu patikanın ta kendisinden gidiyorlardı. Birkaç mil sonra tam Yol'un üzerindeki yüksek bir bayırın tepesine vardılar. Bu noktada Yol Buzlupınar'ın dar vadisini çoktan geride bırakmış, tepelerin eteğine yapışmıştı; buradan da döne kıvrıla doğuya, ormanlar ve çalılarla kaplı bayırlar arasından Geçit'e ve Dağlara doğru ilerliyordu. Bayırın biraz aşağısında Yolgezer otlar arasındaki bir taşı işaret etti. Taşın üzerinde, artık yağmur çamurdan fena halde aşınmış da olsa, kabaca yontulmuş cüce rünleri ve gizli işaretler hâlâ seçilebilmekteydi.

"İşte!" dedi Merry. "Trollerin altınlarının saklı olduğu yeri belirten taş olsa gerek bu. Bilbo'nun hissesinden ne kadar kaldı acaba, Frodo?" Frodo taşa baktı; keşke Bilbo'nun eve getirdiği bütün hazine bu altınlar kadar tehlikesiz ve kolayca vazgeçilir olsaydı diye geçiyordu içinden. "Hiç kalmadı," dedi. "Bilbo hepsini dağıttı. Hazineyi soyguncülardan aldığı için gerçekten kendine ait gibi hissetmediğini söyledi bana."

Yol, akşamüstünün uzun gölgeleri altında sakin sessiz uzanıyordu. Etrafta başka bir yolcuya ait hiçbir işaret yoktu, izleyebilecekleri başka bir yol olmadığından bayırdan aşağı indiler ve sola dönerek mümkün olduğunca hızla ilerlemeye koyuldular. Çok geçmeden, bir dağ sırtı hızla batıya inen güneşin ışığını kesti. Önlerindeki dağlardan soğuk bir rüzgâr akıp geldi onları karşılamaya.

Yol'dan içeride geceleyebilecekleri bir yer bakınmaya başlamışlardı ki, içlerine yeniden ani bir korku salan bir ses çalındı kulaklarına: Arkalarından yaklaşmakta olan bir atın sesi. Geriye baktılar, ama Yol'un dönemeçleri nedeniyle pek uzağı göremiyorlardı. Toprak yoldan ellerinden geldiğince büyük bir hızla apar topar ayrılıp, bayırda iç içe geçmiş funda ve yaban mersini çalıları arasından tırmanarak sık bir fındıklığa attılar kendilerini. Çalıların arasından baktıklarında, kararan günün ışığında soluk ve boz duran Yol'u on metre kadar aşağılarında görebiliyorlardı. At sesi gitgide yaklaştı. Hafif bir tıkırtıyla, hızla ilerliyordu at. Sonra belli belirsiz, sanki rüzgârın süpürüp uzaklaştırdığı uzak bir şıngırtı, çın çın öten minik çıngırak sesleri duyar gibi oldular.

"Bu Kara Süvariler'in atlan gibi gelmiyor kulağıma!" dedi Frodo dikkatle dinleyerek. Diğer hobbitler de ümitle onayladılar onu, fakat içleri hâlâ kuşku doluydu. O kadar uzun zamandır takip korkusuyla yaşıyorlardı ki, arkalarından gelen her ses uğursuz ve düşmancaydı onlar için. Fakat Yolgezer şimdi bir eli kulağında, yattığı yerde ileri doğru uzanmaktaydı; yüzünde sevinç vardı.

Işık soldu, ağaçların yapraklan hafif hafif hışırdadı. Artık çıngıraklar daha yakından ve daha net olarak şıngırdıyordu; dıgıdık dıgıdık yaklaştı tırıs giden ayaklar. Aniden aşağıda, gölgeler arasında ışıldayarak, hızla koşan beyaz bir at belirdi. Hayvanın baş bağı sanki canlı yıldızlardan yapılma taşlarla süslenmiş gibi loş ışıkta pırıltılar saçıyordu. Binicinin kukuletası geriye düşmüş, pelerini arkasında çırpınıyor; hızından oluşan rüzgârla altın saçı ışıl ışıl dalgalanıyordu. Frodo, binicinin bedeninden ve giysilerinden tıpkı ince bir peçenin ardından görünür gibi ak bir ışık parlıyormuş hissine kapıldı.

Yolgezer saklandığı yerden fırladı, haykırarak fundalığın üzerinden sıçrayıp Yol'a doğru koştu; fakat daha o kıpırdanıp seslenmeden binici dizgini çekip atını durdurmuş, başını bulundukları çalılığa doğru kaldırmıştı bile. Yolgezer'i görünce atından inip, Ai na vedui Dûnadan! Mae govannen! diye seslenerek onu karşılamaya koştu. Konuşma tarzı ve çınlayan berrak sesi içlerinde hiçbir kuşku bırakmadı: Binici Elf halkındandı. Koca dünyada sesleri kulağa bu kadar hoş gelen başka kimseler yoktu ki. Fakat seslenişinde bir aciliyet ya da bir korku var gibiydi ve şimdi de Yolgezer'e çabuk çabuk, telaşla bir şeyler söylediğini görebiliyorlardı.

Çok geçmeden Yolgezer hobbitleri aşağı çağırdı; çalılıktan çıkıp tez elden Yol'a indiler. "Bu Glorfindel, Elrond'un evinde yaşar," dedi Yolgezer.

"Selam; nihayet kavuşabildik!" dedi Elf Beyi Frodo'ya. "Ayrıkvadi'den sizi bulayım diye gönderdiler beni. Yolda tehlikede olacağınızdan endişe ediyorduk."

"Demek Gandalf Ayrıkvadi'ye vardı?" diye haykırdı Frodo sevinçle.

"Hayır. Ben yola çıktığımda henüz vasıl, olmamıştı; lâkin bu dokuz gün önce idi," diye cevapladı Glorfindel. "Elrond'a gönlünü daraltan havadisler erişti. Baranduin'in* gerisinde, sizin yurdunuzda seyahat eden

bazı soydaşlarım hayırsız işler döndüğünü öğrenip, ellerinden geldiğince tez haber ulaştırdılar bize. Dediklerine göre Dokuzlar ortalarda görünüyordu, sizlerse omzunuzda büyük bir yükle kılavuzsuz ortada kalmıştınız, çünkü Gandalf geri dönmemişti. Ayrıkvadi'de dahi Dokuzlar'a karşı kendini sakınmadan gezebilecek pek az kişi vardır; olduğu kadarını Elrond kuzeye, batıya ve güneye yolladı. Takipten kurtulmak için yolunuzu değiştirip Yabanlık'ta kaybolmuş olabileceğiniz düşünülmüştü.

*Brendibadesi nehri

"Benim bahtıma Yol düştü, yedi gün kadar evvel Mitheithel Köprüsü'ne varıp bir nişan bıraktım. Sauron'un uşaklarından üçü Köprü üzerindeydi fakat çekildiler, ben de onları batıya doğru sürdüm, iki tanesine daha rast geldim, onlar da güneye döndüler. O zamandan beri sizi arıyor idim. iki gün evvel izinizi buldum ve Köprü'den bu yana takip ettim; bugün de tekrar dağlardan indiğiniz mahalli tespit ettim. Lâkin bırakalım şimdi bunları! Daha fazla malumat verecek vakit yok. Madem buradasınız, Yol'un tehlikesini göze alıp ilerleyeceğiz. Beşi ardımızda; sizin izinizi Yol'da görünce peşimizden rüzgâr gibi yetişirler. Hepsi bu kadar da değil. Diğer dördü nerededir, meçhul. Korkarım, Geçit'i tutulmuş bulabiliriz."

Glorfindel konuşurken akşamın gölgeleri derinleşmişti. Frodo üzerine büyük bir yorgunluk çöktüğünü hissetti. Güneş kavuşmaya başladığından beri gözlerinin önündeki pus koyulaşmaya başlamıştı ve arkadaşları ile arasına bir gölge giriyormuş gibi geliyordu ona. Artık ağrısı her yanını tutmuştu, çok üşüyordu. Sendeleyerek Şam'ın koluna y apıştı.

"Beyim hasta ve yaralı," dedi Sam hiddetle. "Hava karardıktan sonra midilli sürmeye devam edemez. Dinlenmesi lazım."

Glorfindel tam yere yığılırken Frodo'yu yakaladı, şevkatle kucağına alarak ciddi bir endişeyle yüzüne baktı.

Yolgezer Fırtınatepesi'deki konak yerinde uğradıkları saldırıyı ve ölümcül bıçağı anlattı kısaca. Yanında taşıdığı kabzayı çıkartıp elfe uzattı. Glorfindel kabzayı ürpererek aldı, uzun uzun inceledi.

"Kabzaya şer yazıları yazılı," dedi; "gerçi belki sizin gözleriniz bunları göremiyordur. Elrond'un evine varana dek sakla bunu Aragorn! Lâkin

dikkatli ol ve mümkünse pek elini sürme! Heyhat! Bu silahın açtığı yaralara şifa vermek, benim kabiliyetim dışındadır. Elimden geleni yapacağım fakat şimdi mola vermeden yola devam etmemiz daha da ehemmiyet kazanıyor."

Frodo'nun omuzundaki yarayı parmakları ile muayene etti ve yüzü daha da ciddileşti, sanki gördüğü şeyden endişelenmiş gibiydi. Fakat Frodo yan tarafındaki ve kolundaki ürpertinin azaldığını hissetti; omuzundan eline doğru hafif bit sıcaklık aktı, ağrısı hafifledi. Çevresindeki akşam loşluğu sanki bir bulut kalkmışçasına hafifler gibi oldu. Arkadaşlarının yüzünü yeniden net olarak görmeye başlamıştı ve bu da ona biraz da olsa umut ve güç veriyordu.

"Siz benim atıma bineceksiniz," dedi Glorfindel. "Üzengileri eğerin eteğine kadar kısaltacağım, sizin de mümkün olduğu kadar dik oturmanız lazım gelecek. Lâkin korkmayınız: Atım, taşımasını emrettiğim bir biniciyi asla düşürmez üzerinden. Adımlan hafif ve yumuşaktır; eğer tehlike çok yakınlaşırsa, düşmanın kara küheylânlarının bile yanşamayacağı bir hızla alıp götürür sizi."

"Hayır, götüremez!" dedi Frodo. "Beni Ayrıkvadi'ye veya herhangi bir yere taşıyıp arkadaşlarımı arkada tehlike içinde bırakacaksa, o ata binmem."

Glorfindel gülümsedi. "Siz yanlarında olmazsanız," dedi, "hiç zannetmem ki arkadaşlarınız tehlike içinde olsun! Takipçiler sizin peşinize düşüp bizi rahat bırakacaktır benim kanaatimce. Bizi siz ve o taşıdığınız nesne tehlikeye sokuyor Frodo."

Buna Frodo'nun verebileceği bir cevap yoktu; Glorfindel'in ak atına binmeye ikna oldu. Midilli, Frodo yerine diğerlerinin yüklerinin büyük bir bölümüyle yüklendi, böylece hafifleyip bir süre epey hızlı ilerleyebildiler; fakat elfin yorgunluk nedir bilmez tez ayaklarına adım uydurmak hobbitlere giderek zor gelmeye başladı. Onları karanlığın ağzına ve yoğun bulutlu gece altında daha da ilerilere yürütmekteydi durmaksızın. Ne yıldız vardı ne de ay. Gri şafak vaktine kadar durmalarına fırsat vermedi. Bu arada Pippin, Merry ve Sam neredeyse titreyen bacakları üzerinde uyuklar hale gelmişlerdi; omuzlarının çöküklüğüne bakılırsa, Yolgezer bile yorgun görünüyordu. Frodo, kara bir rüya içinde atın üzerinde oturmaktaydı.

Kendilerini yol kenarından birkaç metre içerdeki fundalığa atıp derhal uykuya daldılar. Gözlerini anca kapatmışlardı ki, onlar uyurken nöbet tutmuş olan Glorfindel tekrar kaldırdı hepsini. Güneş sabahın geç saatlerine doğru ilerlemiş, gecenin bulutlan ve puslan gitmişti.

"Bunu için!" dedi Glorfindel gümüş kakmalı deri matarasından hepsine sırayla birazcık likör doldurarak, içtikleri şey pınar suyu kadar berraktı ve hiç tadı yoktu, ağızlarına ne sıcak ne de soğuk gelmişti; fakat içtikçe sanki kollarına bacaklarına güç ve hayat doldu. O yudumdan sonra yedikleri bayat ekmek ve kuru meyva (yanlarında artık bir tek bunlar kalmıştı), Shire'da yaptıkları nice mükellef kahvaltıdan daha çok doyurdu adeta onları.

Yeniden Yol'a koyulduklarında beş saat bile dinlenmemişlerdi. Glorfindel hâlâ hızlı gitsinler diye uğraşmaktaydı, o günkü yürüyüşte sadece kısa kısa iki kere durmalarına izin verdi. Bu şekilde, akşam olmadan hemen hemen yirmi mil katederek Yol'un sağa dönüp vadinin dibine doğru ilerlediği ve dümdüz Bruinen'e doğru uzandığı bir noktaya vardılar. O vakte kadar, hobbitler in gördüğü duyduğu kadarıyla izlendiklerine dair ne bir işaret, ne bir ses vardı; fakat birazcık geride kalacak oldular mı Glorfindel durup bir an etrafı dinliyor ve yüzünü bir endişe kaplıyordu. Bir iki keresinde Yolgezer ile Elfçe konuşmuştu.

Fakat rehberleri ne kadar endişeli olursa olsun, hobbitlerin o gece daha fazla gidemeyeceği aşikârdı. Yorgunluktan sersemlemiş tökezliyorlar, ayaklan ile bacaklarından başka bir şey düşünemiyor lardı. Frodo'nun ağrısı iki kat artmış ve gün boyunca etrafındaki şeyler giderek solup hayalet grisi gölgelere dönüşmüştü. Neredeyse gece olduğuna sevinir gibiydi, çünkü o zaman dünya daha az solgun ve daha az boş görünüyordu.

Ertesi gün yeniden yola koyulduklarında hobbitler hâlâ yorgundu. Nehir geçidine kadar daha millerce yol vardı önlerinde; ellerinden geldiğince kör topal yürümeye koyuldular.

"Nehre vasıl olmamızdan hemen öncesi en tehlikeli vakittir," dedi Glorfindel; "çünkü yüreğim takipçilerin arkamızda daha bir süratlendiğini, Geçit'te de ola ki başka tehlikelerin beklediğini haber vermekte."

Yol hâlâ muntazam bir şekilde aşağıya doğru inişteydi, artık her iki yanda da yer yer gür çimenler vardı ve hobbitler fırsat buldukça yorgun ayaklarını dinlendirmek için çimenlikten gidiyorlardı. Öğleden sonra geç vakitte, Yol'un aniden yüksek çam ağaçlarının gölgesi altına girip oradan da dik, nemli kırmızı taştan kenarları olan derin bir yarmaya daldığı bir yere geldiler. Onlar aceleyle ilerlerken her yan yankılanıyordu; sanki onlarınkini izleyen daha bir sürü ayak sesi vardı. Sonra birdenbire, sanki bir ışık kapısından geçmiş gibi, Yol tünelin ucundan açıklığa çıkıverdi, önlerinde, dimdik inen bir yokuşun ucunda bir mil kadar giden uzun bir düzlük gördüler, onun gerisinde de Ayrıkvadi Nehir Geçit'i uzanıyordu. Nehrin diğer tarafında bir patikanın kıvrıla kıvrıla kendine yol bulduğu dik ve kahverengi bir kıyı vardı; bunun ardındaysa ulu dağlar, zirve zirve üstüne, omuz omuza, solmakta olan göğe doğru yükselmekteydi.

Arkalarındaki yarmadan hâlâ ayak seslerini andıran bir yankı, çamların dallarından yükselip dökülen rüzgâr gibi bir uğultu geliyordu. Glorfindel bir an dönüp arkaya kulak kabarttı, sonra haykırarak ileri atıldı.

"Kaçın!" diye bağırıyordu. "Kaçın! Düşman yetişti!" Beyaz at ileri sıçradı. Hobbitler yamaçtan aşağıya koştular. Glorfindel ile Yolgezer artçı olarak onları takip ediyordu. Düzlüğün daha yarısını geçmişlerdi ki, birdenbire dörtnala gelen atların gürültüsü duyuldu. Henüz arkalarında bırakmış oldukları ağaçlardaki o kapıdan bir Kara Süvari çıktı. Atının dizginlerini çekip, eyeri üzerinde sallanarak durdu. Onu bir başkası izledi, sonra bir başkası ve sonra iki tane daha.

"İleri! İleri!" diye bağırdı Glorfindel Frodo'ya.

Frodo hemen itaat etmedi, çünkü garip bir umursamazlık sarmıştı benliğini. Dizginleri çekip hayvanı yavaşlatarak geri döndü, arkasına baktı. Süvariler koca küheylanlarında bir tepe üzerindeki tehditkâr heykeller gibi oturuyorlardı, kara ve kallaviydiler, çevrelerindeki tüm ağaçlar ve arazi ise adeta bir pus içine gömülmüş gibiydi. Aniden, tüm benliğiyle bildi ki, sessizce ona beklemesini emrediyorlar. Sonra bir anda içinde korku ve nefret uyandı. Eli gemi bıraktı, kılıcının kabzasını kavradı ve kırmızı bir şimşekle kınından çekiverdi.

"Sürün atınızı! Sürün atınızı!" diye bağırdı Glorfindel, sonra yüksek ve berrak bir sesle elf dilinde ata seslendi: noro Hm, noro Um, Asfaloth!

Beyaz at derhal fırlayarak Yol'un son kısmını rüzgâr gibi aştı. Aynı anda kara atlar da peşinden bayır aşağı koşmaya başladı ve Süvariler'den, Frodo'nun ta Doğudirhem'de ormanları korkuyla doldurduğunu işitmiş olduğu feci bir çığlık yükseldi. Çığlığa bir cevap geldi; Frodo ve arkadaşları dehşetle sol taraftaki ağaçlardan ve kayalardan da dört Süvari'nin daha uçarcasına geldiğini gördüler, ikisi Frodo'ya doğru sürmekteydi atlarını; iki tanesi de yolunu kesebilmek için çılgınca Geçit'e doğru koşturuyordu. Rüzgâr gibi koşuyorlar ve karşılaşacakları noktaya doğru yaklaştıkça süratle büyüyüp koyulaşıyorlar gibi geldi Frodo'ya.

Bir an omzu üzerinden geriye baktı. Artık arkadaşlarını göremiyordu. Arkadaki Süvariler geride kalmaktaydı: O koca küheylanları dahi Glorfindel'in beyaz elf atıyla aşık atamıyordu. Tekrar ileri doğru baktı ve bütün ümitleri karardı. Pusudan çıkan diğerleri yolunu kesmeden Geçit'e varma şansı hiç yok gibiydi. Artık onları açık seçik görebiliyordu: Kukuletaları ile kara pelerinlerini atmışlardı anlaşılan, beyaz' ve gri cübbeler içindeydiler. Solgun ellerinde çıplak kılıçları vardı; başları miğferliydi. Soğuk gözleri çakmak çakmaktı ve korkunç seslerle ona sesleniyorlardı.

Korku Frodo'nun zihnini tümüyle ele geçirdi. Artık kendi kılıcını düşünmüyordu. Haykırmıyordu da. Gözlerini yumup atın yelesine yapıştı. Rüzgâr kulaklarında ıslık çalıyor, koşum takımındaki çıngıraklar tiz notalarla delice çınlıyordu. Son bir hamle ile beyaz ateşten bir şimşek misali kanatlanmışçasına hızlanan elf atı en öndeki Süvari'nin hemen önünden geçerken, öldürücü soğuklukta bir nefes mızrak gibi deşti Frodo'yu.

Suyun şapırdadığını duydu. Ayaklarının altında köpürdü su. Hızlı bir çaba ve hamleyle atın nehirden çıkıp zorlanarak taşlık patikadan yukarı vurduğunu hissetti. Dik kıyıyı tırmanıyorduk! Geçit'i geçmişti.

Fakat takipçileri hemen arkasındaydılar. Nehirin kıyısının tepesinde at durdu ve hiddetle kişneyerek geri döndü. Aşağılıda, suyun kenarında Dokuz Süvari vardı; onların yukarı bakan yüzlerinin tehdidi karşısında ruhu ezildi

Frodo'nun. Onun gibi rahatlıkla karşıya geçmelerini önleyecek hiçbir şey düşünemiyor; Süvariler bir kez nehri aştı m ı Geçit' ten Ayrıkvadi'nin kenarına kadar uzanan o uzun ve muğlâk patikadan kaçmaya çalışmanın boşuna olduğuna inanıyordu. Her halükârda, derhal durmasının emredildiğini hissetmekteydi. Nefreti yeniden kabardı içinde, fakat artık karşı koyacak gücü kalmamıştı.

Birden, en öndeki Süvari atını ileri doğru mahmuzladı. Hayvan suya değince duralayıp şaha kalktı. Büyük bir gayretle eyerinde doğrulup kılıcını kaldırdı Frodo.

"Geri gidin!" diye bağırdı. "Mordor Diyarı'na dönün ve peşimi bırakın!" Sesi kendi kulaklarına bile ince ve tiz geliyordu. Süvariler durakladılar, fakat Frodo'da Bombadil'in kudreti 3 yoktu ki. Düşmanları kaba ve tüyler ürpertici kahkahalarla güldüler ona. "Geri gel! Geri gel!" diye bağırdılar. "Seni Mordor'a götüreceğimiz!" "Geri gidin!" diye fısıldadı Frodo.

"Yüzük! Yüzük!" diye bağırdılar zehirli sesleriyle; liderleri derhal atını suya sürdü, diğerlerinden ikisi de hemen peşinden nehre girdiler, "Elbereth ve Güzel Lûthien adına," dedi Frodo son bir gayretle kılıcını kaldırarak, "ne beni ne de Yüzük'ü ele getiremeyeceksiniz!"

O zaman, Geçit'in hemen hemen yarısına kadar gelmiş olan Süvari '.lideri tehlike dolu bir ifadeyle üzengileri üzerinde ayağa kalktı ve elini kaldırdı. Frodo'nun dili tutuldu. Dilinin dalamağına yapıştığını ve kalbinin sıkıştığını hissetti. Kılıcı kırılarak tir tir titreyen elinden düştü. Elf atı burnundan soluyarak şahlanıyordu. E En öndeki kara at neredeyse kıyıya adım atmıştı bile.

Tam o anda bir gürleme ve taşma sesi duyuldu: Kayaları önüne katmış sürükleyen gürültülü suların sesi. Frodo altında uzanan nehrin kabardığını, nehir boyunca sorguçlu süvarilere misali dalgaların gelmekte olduğunu gördü hayal meyal. Dalgaların köpüren zirvelerinde sanki beyaz alevler yanıp sönüyordu ve suyun ortasında köpüklü yeleli beyaz atlara binmiş beyaz atlılar varmış gibi bir sanrıya kapılacaktı neredeyse. Hâlâ Geçit'in ortasında olan üç S Süvari sulara yenik düştü: Bir anda öfkeli köpüklere gömülüp, kaybolup gittiler. Arkadakilerse yılgınlık içinde geriledi.

Duyularını tamamen yitirmeden önce son olarak birtakım bağırışlar duydu ve kararsızca kıyıda duran Süvariler'in arkasında beyaz ışıktan parlak bir siluet görür gibi oldu Frodo; siluetin ardındaysa, tüm dünyaya çökmekte olan gri pusun içinde, ellerinde kıpkızıl alevlerle küçük gölge şekiller koşuşuyordu.

Siyah atlar çılgına dönmüştü, dehşetle ileri atılıp sırtlarında binicileriyle sel gibi akan nehre gömüldüler. Kulakları yırtan çığlıkları onları taşıyıp götüren nehrin çağıltısı içinde boğulup gitti. Sonra Frodo düştüğünü hissetti, suyun gürlemesi ve kargaşa yükselerek onu da düşmanlarıyla birlikte içine çekip yuttu sanki. Artık ne bir ses kaldı, ne de ışık.

İKİNCİ KİTAP

BÖLÜM I

NİCE BULUŞMALAR

Frodo uyandığında kendini bir yatakta yatar buldu, ilk önce, hâlâ hafızasının kıyıcığında dolanan uzun ve kötü bir rüyanın ardından geç saatlere kadar uyumuş olduğunu düşündü. Veya, belki de hastaydı? Fakat tavan yabancı görünüyordu gözüne; dümdüzdü ve baştanbaşa oymalarla bezenmiş koyu renkli kirişleri vardı. Duvardaki gün ışığı lekelerine bakarak ve dökülen suyun sesini dinleyerek bir süre daha öylece yattı.

"Ben neredeyim ve saat kaç?" dedi yüksek sesle tavana.

"Elrond'un evindesin ve saat sabahın onu," dedi bir ses. "Yirmi dört Ekim sabahı, eğer merak ediyorsan."

"Gandalf!" diye haykırarak doğruldu Frodo. Yaşlı büyücü oradaydı işte, açık pencerenin yanında oturuyordu.

"Evet," dedi büyücü, "buradayım. Ve evden ayrıldığından beri yaptığın o saçma sapan şeylerden sonra, sen de burada olduğun için çok şanslısın."

Frodo yeniden uzandı. Kendisini tartışamayacak kadar rahat ve huzurlu hissediyordu, zaten tartışmasının bir işe yarayacağını da zannetmiyordu. Artık tamamen uyanmıştı, yolculuğunun hatıraları geri gelmekteydi: Yaşlı Orman'daki feci "kestirme yol"; Sıçrayan Midilli'deki "kaza" ve Fırtınatepesi'nin dibindeki oyukta Yüzük'ü parmağına takma deliliği. O tüm bunları düşünüp, Ayrıkvadi'ye nasıl vardığını beyhude yere çıkarmaya

çalışırken, sadece Gandalf beyaz duman halkalarını pencereden üfledikçe piposundan çıkan puf pufların duyulduğu uzun bir sessizlik yaşandı.

"Sam nerede?" diye sordu sonunda Frodo. "Diğerlerinin hepsi iyi mi?"

"Evet, hepsi gayet iyiler," diye cevap verdi Gandalf. "Sam buradaydı, yarım saat kadar önce biraz dinlensin diye ben yolladım."

"Geçit'te neler oldu?" dedi Frodo. "Nedense her şey çok muğlaktı; hâlâ da öyle."

"Evet, öyle olmalı. Solmaya başlamıştın," diye cevap verdi Gandalf. "O yara sonunda seni mağlup ediyordu. Birkaç saat daha geçse sana BİZ de yardım edemeyecektik. Fakat sen de az kuvvetli sayılmazsın, sevgili hobbitim! Höyük'te de ispat etmiş olduğun gibi. Orada kıl payıyla kurtulmuşsunuz: Belki de bütün olanlar arasında en tehlikelisi oydu. Keşke Fırtınatepesi'nde de kendini tutabilseydin."

"Daha şimdiden epey şey biliyor gibisin," dedi Frodo. "Diğerlerine Höyük'ü anlatmadım. İlk başta çok korkunç geliyordu, sonra da düşünecek başka şeyler çıktı. Sen bunu nereden biliyorsun?"

"Uykunda uzun uzun konuştun Frodo," dedi Gandalf yumuşak bir sesle, "ayrıca zihnini ve hafızanı okumam da zor olmadı. Endişelenme! Az önce 'saçma sapan' dedim, ama ciddi değildim. Seni takdir ediyorum diğerlerini de. Böylesine tehlikelerden geçerek, Yüzük'ü de kaybetmeden buraya kadar gelmek az iş değil."

" Yolgezer olmasa asla başaramazdık," dedi Frodo. "Fakat seni çok aradık. Sen olmayınca ne yapacağımı bilemedim."

"Geciktirildim," dedi Gandalf, "bu da neredeyse felaketimiz oluyordu. Gerçi pek de emin değilim; belki böylesi daha iyi olmuştur." "Artık neler olduğunu bana da anlatsan!" "Vakti gelince! Senin bugün konuşman ve üzülmen yasak, Elrond'un emri bu."

"Fakat konuşmak beni, bir o kadar yorucu olan düşünmek ve merak etmekten alıkoyacak," dedi Frodo. "Artık tamamen uyandım ve açıklanması gereken bir sürü şey hatırlıyorum. Sen neden geciktin? En azından bunu söylemelisin bana."

"Çok yakında bütün istediklerini duyacaksın," dedi Gandalf. "Sen yeterince iyileşince hemen Divan'ı toplayacağız. Şimdilik sadece, hapsedildiğimi söylemekle yetmeyim."

"Sen mi?" diye bağırdı Frodo.

"Evet ben, Gri Gandalf," dedi büyücü ciddiyetle. "Dünyada iyisiyle, kötüsüyle, birçok güç vardır. Bazıları benden daha kudretli. Bazılarına karşı gücüm henüz sınanmadı. Fakat vaktim yaklaşıyor. Morgul Hükümdarı ve Kara Süvarileri ortaya çıktılar. Savaş kapıda!"

"O halde ben onlarla karşılaşmadan önce de Süvariler'i biliyordun, öyle mi?"

"Evet, onları biliyordum. Hatta sana da bir sefer onlardan söz ettim; Kara Süvariler Yüzüktayfları'dır, Yüzüklerin Efendisi'nin Dokuz Hizmetkârı. Fakat onların yeniden uyandıklarını bilmiyordum, yoksa seni alıp hemen kaçardım. Haziranda senin yanından ayrıldıktan sonra onların haberini aldım; ama bu öykü sonraya kalsın. Şimdilik Aragorn sayesinde büyük bir felaketten kurtulduk."

"Evet," dedi Frodo, "bizi Yolgezer kurtardı. Halbuki ilk başlarda ondan korkmuştum. Sanırım Sam ona asla tam olarak güvenemedi, en azından Glorfindel ile karşılaşıncaya kadar."

Gandalf gülümsedi. "Sam meselesini anlattılar," dedi. "Artık kuşku duymuyor."

"Memnun oldum," dedi Frodo. "Çünkü Yolgezer'den pek hoşlanmaya başladım. Hoşlanmak lafı doğru olmadı aslında. Yani, zaman zaman garip ve sert olsa da, seviyorum onu. Hatta, bazen bana seni hatırlatıyor. Büyük Ahali arasında böylelerinin de olduğunu bilmezdim. Ne bileyim, sadece büyük ve biraz da aptal olduklarını düşünürdüm: Kaymakpürüzü gibi iyi kalpli ve aptal; ya da Bili Eyrelti gibi aptal ve kötü. Ama zaten biz Shire'da insanlar hakkında pek fazla şey bilmeyiz, olsa olsa Bree'lileri biraz tanırız belki, o kadar."

"Eğer yaşlı Arpadam'a aptal diyorsan, onları bile pek tanımıyorsun demektir," dedi Gandalf. "Kendi çerçevesinde aklı gayet iyi çalışır Arpadam'ın. Konuştuğundan daha az ve daha yavaş düşünür; yine de yavaş

yavaş, ölçe biçe, taş duvarın gerisini bile görebilir (Bree'lilerin deyimiyle). Fakat Orta Dünya'da Arathorn oğlu Aragorn gibisini zor bulursun artık. Deniz'i aşıp gelmiş Krallar'ın soyu hemen hemen tükendi. Belki de bu Yüzük Savaşı onların son maceraları olur."

"Yani Yolgezer gerçekten de eski Krallar'ın halkından mı geliyor?" dedi Frodo hayretle. "Hepsinin uzun bir süre önce yok olduklarını zannediyordum. Onun sadece bir Kolcu olduğunu sanmıştım."

"Sadece Kolcu mu?" diye bağırdı Gandalf. "Frodo'cuğum, Kolcu dediklerin tam da budur zaten: Büyük bir halkın, Batı İnsanları'nın Kuzey'deki son kalıntıları. Bana daha önce de yardım etmişlerdi; önümüzdeki günlerde onların yardımına yine ihtiyacım olacak, çünkü Ayrıkvadi'ye vardık, ama henüz Yüzük'ün yolculuğu bitmedi."

"Galiba öyle," dedi Frodo. "Fakat şu ana kadar tek düşüncem buraya varmaktı ve umarım benim yola devam etmem gerekmiyordun Böyle yatıp dinlenmek bile çok hoş. Bir aydır sürgünde maceralar içindeydim, bu kadarı bana yeter de artar."

Susup gözlerini kapattı. Bir süre sonra yeniden konuştu. "Hesap ediyorum da," dedi, "Ekimin yirmi dördüne çıkamıyorum bir türlü. Ayın yirmi biri olmalı. Nehir Geçidi'ne ayın yirmisinde varmışızdır."

"Sen gerektiğinden fazla konuşup hesap yaptın zaten," dedi Gandalf. "Yan tarafınla omzun nasıl şimdi?"

"Bilmiyorum," diye cevap verdi Frodo. "Hiçbir şey hissetmiyorum: Ki bu da bir ilerleme sayılır ama" bir gayret gösterdi "kolumu yeniden biraz oynatabiliyorum. Evet, yeniden canlanıyor. Soğuk değil," diye ekledi sağ eliyle sol eline dokunarak.

"Âlâ!" dedi Gandalf. "Hızla iyileşiyor. Çok yakında yine turp gibi olacaksın. Seni Elrond tedavi etti: Buraya getirildiğinden beri, günlerdir seninle ilgileniyor."

"Günlerdir mi?"

"Eh, dört gece, üç gün tamı tamına. Elfler seni Geçit'ten ayın yirmisi gecesi getirdi, hesabını ondan karıştırıyorsun. Senin için çok endişelendik, Sam de haber getirip götürmek dışında gece gündüz hemen hemen hiç

yanından ayrılmadı. Elrond şifanın ustasıdır, fakat Düşmanımızın silahları ölüm saçar. Doğrusunu söylemek gerekirse benim çok az ümidim vardı; çünkü kapanmış yaranın içinde hâlâ bıçağın bir parçasının kaldığını tahmin ediyordum. Ama dün akşama kadar bir türlü bulamadık. Sonra Elrond bir kıymık bulup çıkarttı. Derinlere gömülmüş, içeri doğru işliyordu."

Frodo, Yolgezer'in ellerinde yok olan o ucu çentikli insafsız bıçağı hatırlayarak ürperdi. "Korkma!" dedi Gandalf. "Bir şey yok artık. Eridi gitti. Zaten anlaşılan hobbitler de solup yok olmaya pek meraklı değiller. Büyük Ahali'den nice güçlü savaşçılar tanırım ki, senin on yedi gün taşıdığın o kıymıkla çabucak devrilirlerdi."

"Bana ne yapacaklardı?" diye sordu Frodo. "Süvariler ne yapmaya çalışıyordu?"

"Yaranın içinde kırılacak şekilde yapılmış Morgul bıçağıyla kalbinden vurmaya çalıştılar. Eğer başarsalardı, sen de onlar gibi olacaktın; ama onlardan daha güçsüz ve onların emrinde. Karanlıklar Efendisi'nin hükmü altında bir hayalete dönüşecektin; Yüzük'ünü alıkoymaya kalkışmanın acısını çıkartacaktı senden; tabii Yüzük'ten uzak kalıp onun parmağında görmenden daha büyük bir eziyet bulabilirse."

"Evet ya kader, ya da talih yardımcın oldu," dedi Gandalf "ve tabii, cesaretin de. Çünkü kalbinden değil, sadece omzundan vurabildiler; bu da sonuna kadar karşı koyman sayesinde oldu. Ama deyim yerindeyse, kıl payıyla kurtulmuşsun. En çok da Yüzük'ü taktığın zamanlar tehlikedeydin, çünkü o zaman sen de yarı yarıya hayalet dünyasının içine girmiş oluyordun ve orada seni ellerine geçirebilirlerdi. Sen onları görebiliyordun, onlar da seni."

"Biliyorum," dedi Frodo. "Onlara bakmak bile korkunçtu! Fakat neden hepimiz onların atlarını görebiliyoruz?"

"Çünkü onlar gerçek at; tıpkı, canlılarla bir işleri olduğu zaman hiçliklerine şekil verebilmek için giydikleri kara giysilerin de gerçek giysiler olması gibi."

"O halde bu kara atlar, böyle binicilere nasıl dayanabiliyor? Bütün öbür hayvanlar onlar yaklaşınca çılgına dönüyorlar, hatta Glorfindel'in elf atı bile. Köpekler uluyor, kazlar avaz avaz bağırıyor onlara."

"Ama bu atlar Mordor'daki Karanlıklar Efendisi'ne hizmet için üretilip yetiştiriliyorlar. Hizmetkarlarıyla kölelerinin hepsi hayalet değil ki! Orklarla troller var, börülerle kurtadamlar var ve eskiden beridir olduğu gibi bugün de, güneş altında kanlı canlı yaşayıp yine de onun emri altında olan, savaşçısıyla kralıyla bir sürü insan var. Her geçen gün de sayılan artmakta."

"Peki ya Ayrıkvadi ve elfler? Ayrıkvadi emniyette mi?"

"Evet şimdilik, geri kalan her yer fethedilinceye kadar. Elfler Karanlıklar Efendisi'nden korkabilirler, ondan kaçabilirler, ama bir daha asla ne onu dinleyecek, ne de hizmet edeceklerdir. Ve onun can düşmanlarından bir kısmı hâlâ burada, Ayrıkvadi'de yaşamakta: Elf Bilgeleri, en uzaktaki denizlerin gerisinden gelen Eldar beyleri. Onlar Yüzüktayfları'ndan korkmazlar, çünkü Kutlu Diyar'dan gelenler her iki dünyada birden yaşar ve hem Görünen hem de Görünmeyen'e karşı büyük kudretleri vardır."

"Parlayan ve diğerleri gibi solmayan beyaz bir siluet görür gibi olmuştum. Demek, Glorfindel miydi o?"

"Evet, onu bir an için öbür taraftaki haliyle görmüşsün: ilkdoğanların en güçlülerindendir. Bir Elf Beyi'dir Glorfindel; prensler yetiştiren bir soydan gelir. Gerçekten de, Ayrıkvadi'de Mordor'un gücüne bir süre karşı koyacak bir kudret mevcut: Başka yerlerde de başka kudretler var hâlâ. Shire'da da farklı türden bir kudret var. Fakat işler böyle devam ederse, kısa bir süre sonra tüm bu yerler kuşatma altındaki adalara dönüşecek. Karanlıklar Efendisi tüm gücünü ortaya koyuyor."

Aniden ayağa kalktı, sakalları tel gibi sertleşiverip dümdüz olmuş çenesini ileri çıkartarak, "Yine de," dedi,"cesaretimizi kaybetmememiz gerek. Çok yakında iyileşeceksin, ben konuşa konuşa seni öldürmezsem tabii. Artık Ayrıkvadi'desin ve şimdilik hiçbir konuda endişelenmene gerek yok."

"Cesaretim yok ki kaybedeyim," dedi Frodo, "ama şu anda endişeli değilim. Bana arkadaşlarımdan bir haber ver, bir de Geçit'teki meselenin sonunu anlat; deminden beri bunları soruyorum, şimdilik bu kadarı yeter de artar bana. Ondan sonra tekrar bir uyurum herhalde; fakat sen anlatacaklarını bitirmeden gözlerimi bile kırpamam."

Gandalf sandalyesini yatağın kenarına çekti ve Frodo'yu şöyle güzelce bir süzdü. Yüzüne renk gelmiş, gözleri berraklaşmış, tam anlamıyla uyanmış ve idraki açılmıştı. Gülümsüyordu ve eni konu iyileşmiş görünüyordu. Fakat büyücünün gözüne çarpan belli belirsiz bir değişiklik vardı Frodo'da; sanki tüm gövdesi, özellikle de yatak örtüsünün üzerinde duran sol eli, çok çok azıcık şeffaflaşmış gibiydi.

"Eh, buna şaşmamak lazım," dedi Gandalf kendi kendine. "Daha yolun yarısına bile gelmedi ve sonunda ne olacağını Elrond bile kestiremez. Kötüye varmayacaktır bence. Belki görmeyi bilenler için berrak bir ışık dolu cam bir kap gibi olur."

"Çok iyi görünüyorsun," dedi yüksek sesle. "Elrond'a danışmadan sana özet halinde bir hikâye anlatmayı göze alıyorum. Ama haberin olsun çok kısa anlatacağım, sonra da tekrar uyuman gerekiyor. Anlayabildiğim kadarıyla olan şu. Sen kaçmaya başlar başlamaz Süvariler doğru sana yöneldiler. Artık atlarının rehberliğine ihtiyaçları yoktu: Onların dünyasının eşiğinde olduğun için onlara görünür olmuştun. Aynı zamanda Yüzük de onları çekiyordu. Arkadaşların sıçrayıp onların yolundan çekildi, yoksa ezileceklerdi. Seni beyaz at da kurtaramazsa hiçbir şeyin kurtaramayacağını biliyorlardı. Süvariler onların yetişemeyeceği kadar hızlı ve savaşamayacakları kadar kalabalıktı. Yaya olarak Glorfindel ile Aragorn bile Dokuz'una birden karşı koyamaz.

"Yüzüktayfları rüzgâr gibi geçip gidince arkadaşların arkalarından koştular. Geçit'e yakın bir yerde, yolun yanında birkaç bodur ağaçla önü örtülmüş küçük bir oyuntu vardır. Orada aceleyle bir ateş yaktılar; çünkü Glorfindel Süvariler nehri geçmeye kalkışırsa bir taşkının geleceğini biliyordu; o zaman nehrin o tarafında kalan Süvariler'le onun ilgilenmesi gerekecekti. Sel taşkını başlar başlamaz ileri fırladı, arkasından da elidinde alevli odunlarla Aragorn ve diğerleri geliyordu. Ateş ve su r asında kalıp bir de karşılarında gazap içinde ayan beyan bir Elf Beyi görünce Süvariler yılgınlığa düştü, atları da deliye döndü. Üçü taşkının ilk sularına kapılıp gitti kalanlarda atlan tarafından suya savrulup mağlup oldular."

"Peki bu Kara Süvariler'in sonu mu olmuş oluyor?" diye sordu Frodo.

"Hayır," dedi Gandalf. "Atları telef olmuş olsa gerek, atsız kalınca onlar da sakat sayılır. Fakat Yüzüktayf ları'nın kendileri kolay kolay yok edilemez. Mamafih şimdilik onlardan korkmanıza lüzum yok. Arkadaşların taşkından sonra nehri geçip, seni altında kırık bir kılıçla yüzükoyun nehir kıyısında yatar durumda bulmuşlar. At başucunda nöbet tutuyormuş. Bembeyaz ve buz gibiymişsin, ölüp gittin, hatta b2l,..I daha da kötü bir şey oldu sanmışlar. Elrond'un halkı seni ağır ağır Ayrıkvadi'ye doğru taşırlarken buldu onları." A arkını kim yaptı?" diye sordu Frodo.

"Elrond'un emriyle oldu," diye cevap verdi Gandalf. "Bu vadideki nehir onun hükmü altındadır ve hayat memat halinde Geçit'i kapatması lazım gelirse sular kızgınlıkla kabarır. Yüzüktayfları'nın başı atını suya sürdüğü anda taşkın da salıverildi. Övünmek gibi olmasın, ben de bir iki hususi ilavede bulunmadım değil hani: Dikkatini çekmemiş olabilir ama, dalgalardan bir kısmı üzerinde parlak beyaz binicileri olan büyük beyaz atlar biçimindeydi, ayrıca bir sürü de gümbür gümbür yuvarlanan kaya vardı. Acaba haddinden fazla şiddetli bir gazabı mı serbest bıraktık, taşkın çığırdan çıkar da hepinizi süpürüp gider mi diye bile korktum bir an için. Dumanlı Dağlar'ın karlarından eriyip gelen sular hayat dolu oluyor."

"Evet şimdi hatırlamaya başladım," dedi Frodo; "o muazzam çağıltı. Arkadaşlarımla, düşmanlarımla hep birlikte boğuluyorum zannetmiştim. Ama artık emniyetteyiz!"

Gandalf çabucak Frodo'ya bir baktı, fakat Frodo gözlerini kapatmıştı. "Evet, şimdilik hepiniz emniyettesiniz. Yakında Bruinen Geçidi'ndeki zaferi kutlamak için ziyafet ve şenlikler ol d ak, hepiniz de baş köşede yer alacaksınız."

"Harika!" dedi Frodo. "Elrond ve Glorfindel gibi büyük beylerin, tabii Yolgezer'in de, bu kadar zahmete girip bana böyle iyi davranmaları fevkalade bir şey."

"Eh, böyle davranmaları için birçok neden var," dedi Gandalf gülümseyerek. "Geçerli nedenlerden biri benim. Bir diğeri de Yüzük: Sen Yüzüktaşıyansın. Ayrıca Yüzükbulan Bilbo'nun da varisisin."

"Sevgili Bilbo!" dedi Frodo uykulu uykulu. "Kimbilir nerelerdedir. Keşke burada olup, bunları duyabilseydi. Nasıl da gülerdi, İnek Ay'ın üzerinden

atladı! Hele o zavallı yaşlı trol!" Sözü biter bitmez derin bir uykuya daldı.

Frodo artık Deniz'in doğusundaki Son Sıcak Yuva'da emniyetteydi. Bilbo'nun da uzun süre önce kaydetmiş olduğu gibi, "ister yemek yiyip uyumaktan, ister masallardan şarkılardan hoşlanın, ister oturup düşünmeyi yeğleyin, ister hepsinden biraz olsun deyin, burası mükemmel bir ev" idi. Sadece orada bulunmak bile yorgunluk, korku ve keder için bir tedavi sayılırdı.

Akşam yaklaşırken Frodo tekrar uyandı ve artık dinlenmeye veya uykuya ihtiyacı olmadığını fark etti; canı yemek içmek, sonra da galiba şarkı ve hikâyeler dinlemek istiyordu. Yataktan çıktı ve kolunu da yine neredeyse eskisi kadar kullanabildiğini keşfetti. Yeşil kumaştan, tam üstüne göre, temiz giysiler bir kenarda onu bekliyordu. Aynaya bakınca, hatırladığından çok daha ince bir görüntü karşısında şaşırıp kaldı: Aynadaki görüntü Bilbo'nun Shire'da amcası ile yürüyüşlere çıkan genç yeğenine çok benziyordu, ama ona bakan gözlerinde düşünceli bir ifade vardı.

"Evet, aynadan dışarı son göz atışından beri az şey görmedin," dedi kendi aksine. "Ama şimdi sırada sevinçli bir vuslat var!" Kollarını uzatarak ıslıkla bir hava çalmaya başladı.

Tam o anda kapı çalındı ve Sam girdi içeri. Frodo'ya koştu, beceriksiz ve utangaç bir halde sol elini yakaladı. Eli hafifçe okşadı, sonra kızararak çarçabuk başını çevirdi. "Hayrola Sam!" dedi Frodo.

"Sıcak!" dedi Sam. "Elini diyorum yani Bay Frodo. O uzun geceler boyu öyle soğuktu ki. Ama şimdi bayram vakti!" diye bağırarak yeniden o yana döndü; gözleri parlıyor, olduğu yerde hoplayıp zıplıyordu. "Seni ayakta ve kendinde görmek ne hoş beyim! Gandalf aşağı inmeye hazır mıymışsın bir bakayım diye yolladı beni; ben de şaka yapıyor sandıydım."

"Hazırım," dedi Frodo. "Haydi gidip bizim ötekileri bulalım!" "Seni onlara götüreyim beyim," dedi Sam. "Çok büyük bir ev bura, çok da acayip. Hep bulup öğrenecek bir şeyler oluyor, köşeyi dönünce neylen karşılaşacağın belli değil. Hele elfler beyim! Orda elfler, burda elfler! Kimisi krallara benziyor, korkunç ve muhteşem; kimisi çocuk gibi şen. Ya o müzik, o şarkılar gerçi buraya geldiğimizden beri dinlemeye ne vaktim ne

de gönlüm olduğundan değil ya işte. Fakat buranın usullerini öğrenmeye başladım."

"Neler yaptığını biliyorum Sam," dedi Frodo, onun koluna girerek. "Fakat bu gece eğlenecek ve gönlünün çektiği kadar dinleyeceksin. Haydi, şu köşelerde kılavuzluk et bana!"

Sam onu birkaç koridordan geçirip bir sürü merdivenden indirdikten sonra, nehrin dik kıyısına yukarıdan bakan yüksek bir bahçeye çıkarttı. Frodo arkadaşlarını evin doğuya bakan yanındaki bir sundurmada oturur buldu. Aşağıdaki vadiye gölgeler düşmüştü, fakat ta yukarılardaki dağların çehrelerinde hâlâ ışık vardı. Hava ılıktı. Akan ve dökülen suyun sesi gürül gürül geliyordu ve sanki yaz hâlâ Elrond'un bahçelerinde oyalanılmış gibi gece, ağaçların ve çiçeklerin belli belirsiz kokularıyla doluydu.

"Yaşasın!" diye bağırdı Pippin ayağa fırlayarak, "işte soylu kuzenimiz! Yüzük'ün Efendisi Frodo'ya yol açın!"

"Sus!" dedi Gandalf sundurmanın gerisindeki gölgeler içinden. "Kötü şeyler bu vadiye gelemez; ama yine de onların adını anmamak lazım. Yüzük'ün Efendisi Frodo değil, gücü yeniden tüm dünyaya yayılmakta olan Mordor'un Kara Kulesi'nin efendisidir! Biz bir kalede oturuyoruz. Dışarlanysa kararmakta."

"Gandalf da böyle neşeli şeyler söyler oldu," dedi Pippin.. "Benim hale yola girmem gerektiğini düşünüyor. Fakat her nedense burada gam kasavet yapmak mümkün değil adeta, içimden şarkılar söylemek geliyor da, duruma uygun bir şarkı bulamıyorum."

"Benim de içimden şarkılar söylemek geliyor," diye güldü Frodo. "Ama şu anda bir şeyler yiyip içmeyi daha çok istiyorum!"

"Bu dediğin hemen hallolur," dedi Pippin. "Her zamanki kurnazlığını bir kez daha göstererek tam yemek vaktinde kalktın."

"Yemekten de öte! Bir şölen!" dedi Merry. "Gandalf senin iyileştiğini bildirir bildirmez hazırlıklar başladı." Daha sözünü ancak bitirmişti ki, çalan bir sürü çıngırağın sesiyle büyük salona çağırıldı lar.

Elrond'un evinin büyük salonu baştanbaşa doluydu: içerdekilerin Çoğunluğu elflerden oluşuyordu, fakat diğer halklardan konuklar da vardı.

Elrond, âdeti üzere, bir yükselti üzerindeki uzun masanın en ucunda büyük bir koltukta oturuyordu; bir yanına Glorfindel, bir yanına da Gandalf oturmuşlardı.

Frodo onlara merakla baktı, çünkü bunca hikâyede ismi geçen Elrond'u ilk görüşüydü bu; ayrıca onun sağında oturan Glorfindel'in, hatta solunda oturan ve Frodo'nun çok iyi tanıdığını zannettiği Gandalf in bile, vakur ve kudretli beyler oldukları apaçık anlaşılıyordu.

Gandalf diğer ikisine göre daha kısa boyluydu; ama uzun ak saçları, ortalığı süpüren gümüş sakalı ve geniş omuzlarıyla, kadim efsanelerin bilge kralları gibi görünmekteydi. İhtiyar yüzünde kocaman karlı kaşları altındaki kara gözlen, aniden alev almaya hazır kömür parçaları gibi ışıl ısıldı.

Glorfindel uzun boylu ve dimdikti; saçları pırıl pırıl altın renkli, yüzü güzel, genç, korkusuz ve neşe doluydu; gözleri parlak ve keskindi, sesi müzik gibiydi; alnında bilgelik, ellerinde kuvvet vardı.

Elrond'un yüzü zamandan muaf gibiydi, ne yaşlı ne gençti, fakat kimi mutlu kimi mutsuz bir sürü anı yazılıydı bu çehrede. Saçları alacakaranlığın gölgeleri gibi karaydı, başını ince gümüş bir halka süslüyordu; gözleri berrak bir akşam misali griydi ve içlerinde yıldız ışıklarına benzer bir ışık vardı. Hem nice kış mevsimiyle taçlanmış bir kral gibi saygıdeğer, hem de gücünün doruğundaki tecrübeli bir savaşçı gibi dinç duruyordu. Ayrıkvadi'nin Hükümdarı ve gerek elfler, gerekse insanlar arasında kudretli biriydi.

Masanın orta bölümünde, duvardaki kumaş gergiler önüne yerleştirilmiş üzeri tenteli bir koltuk vardı ve burada bakmaya kıyılamayacak güzellikte bir hanım oturuyordu. Kadınlık haliyle Elrond'a o kadar çok benziyordu ki, Frodo onun yakın bir akrabası olduğunu tahmin etti. Gencecikti kadın, ama sanki değildi de. Kara saçlarının örgülerine kır değmemişti, beyaz kollarıyla berrak yüzü kusursuz ve düzgündü; yıldızların ışığı idi bulutsuz bir gece gibi gri parlak gözlerinde görülen; yine de bir kraliçe gibi duruyordu, yılların getirdiği nice şeyi tanımış gibi halaslarında düşünce ve bilgi vardı Alnının üstünde başı, beyaz beyaz pırıldayan küçük taşlarla örülmüş gümüş dantelden bir kep ile örtülüydü; fakat yumuşak gri giysisinde gümüş yapraklı bir kemerden başka süs yoktu.

O güne dek pek az ölümlünün görmüş olduğu kişiyi işte böyle gördü Frodo; Elrond'un kızı Arwen'di bu, onda Luthien'in çehresinin yeniden dünyaya geldiği söylenirdi; ona Undömiel derlerdi, çünkü halkının Akşamyıldızı idi. Uzun zamandır anne tarafının dağların arkasındaki ülkesinde, Lörien'de bulunuyordu; baba evi Rivendell'e daha yeni dönmüştü. Fakat erkek kardeşleri Elladan ile Elrohir orada değildi, gene Rivendell dışında bir maceraya atılmışlardı: Çünkü annelerinin ork inlerinde çektiği azabı hiç unutmaz, Kuzey Kolcularıyla birlikte sık sık uzaklara sürerlerdi atlarını.

Yaşayan bir şeyde böylesi bir güzellik ne görmüştü, ne de hayal etmişti Frodo; Elrond'un sofrasında, bu kadar ulu ve bu kadar güzel kişiler arasında kendisine de yer verdiklerine hem şaşırıyor hem de utanıyordu. Ona uygun bir sandalyede, birkaç minder üzerinde oturmakta olduğu halde, kendini çok küçük ve yakışıksız hissetti; fakat bu duygulan hemencecik kayboldu. Şölen neşeli, yiyeceklerde açlığının tüm arzularını karşılayacak zenginlikteydi. Yeniden etrafına baktığında, hatta yanında oturanlara nihayet bir göz attığında epey bir zaman geçmişti.

İlk önce arkadaşlarını arandı. Sam beyine hizmet etmek için yalvarmıştı, ama bu seferlik kendisinin de şeref konuğu olduğunu söylemişlerdi ona. Şimdi Frodo yükseltiye yakın yan masalardan birinin yukarı ucunda Pippin ve Merry ile oturmakta olan Sam'i görebiliyordu. Yolgezer'den eser yoktu.

Frodo'nun hemen sağında önemli birine benzeyen, zengin giysili bir cüce oturmaktaydı. Çatallı uzun sakalı neredeyse kar beyazı giysileri kadar beyazdı. Belinde gümüş bir kemer takılıydı, boynunda da gümüş ve elmaslardan yapılmış bir zincir sallanıyordu. Frodo ona bakabilmek için yemeğini bıraktı.

"Hoş geldin ve hoş gördük!" dedi cüce ona doğru dönerek. Sonra da basbayağı yerinden kalkıp eğilerek selam verdi. "Glöin emrinizde," dedi ve daha da çok eğildi.

"Frodo Baggins sizin ve ailenizin emrinde," dedi Frodo görgü kuralları uyarınca ve minderlerini dört bir yana saçarak şaşkınlıkla ayağa kalktı. "Siz o Glöin, Thorin Meşekalkan'ın on iki arkadaşından biri olan Glöin misiniz, yoksa yanılıyor muyum?"

"Tamamen haklısınız," diye cevap verdi cüce minderleri toplayıp Frodo'nun tekrar yerine oturmasına nezaketle yardım ederken. "Ben kim olduğunuzu sormayacağım, çünkü arkadaşımız şanlı Bilbo'nun akrabası ve kanuni varisi olduğunuzu öğrendim zaten, izin verirseniz, iyileşmiş olmanızdan dolayı sizi kutlamak isterim."

"Çok teşekkür ederim," dedi Frodo.

"Çok tuhaf maceralar yaşamışsınız duyduğum kadarıyla," dedi Glöin. "Dört hobbitin bu kadar uzun bir yolculuğa çıkmasına sebep ne olabilir, merak ettim açıkçası. Bilbo bizle geldiğinden beri böyle bir şey görülmemişti. Ama Elrond ve Gandalf bu konuda konuşmaya istekli görünmediklerine göre, pek de fazla soru sormamalıyım belki?"

"Sanırım bu konuda konuşmasak daha iyi, en azından şimdilik," dedi Frodo kibarca. Elrond'un evinde bile Yüzük meselesinin uluorta konuşulmayacağını tahmin edebiliyordu; her halükârda bir süre için dertlerini unutmak istiyordu. "Fakat bu kadar önemli bir cüce Yalnız Dağ'dan bunca uzaklara neden gelmiş olabilir, ben de meraklandım doğrusu," diye ekledi.

Glöin ona baktı. "Eğer duymadıysanız, bu konuda da henüz konuşmasak iyi ederiz sanırım. Az bir zaman sonra Efendi Elrond hepimizi toplayacaktır kanaatimce; o zaman çok şeyler dinleyeceğiz. Fakat konuşabileceğimiz başka nice mevzu var."

Yemeğin geri kalan kısmında birbirleriyle sohbet ettiler, fakat Frodo konuşmaktan çok dinlemeyi yeğledi; çünkü Yüzük sayılmazsa Shire'a dair haberler küçük, uzak ve önemsiz görünmüştü gözüne, oysa Glöin'in Yabaneller'in kuzey bölgelerinde yaşanan olaylar hakkında anlatacak çok şeyi vardı. Frodo, artık Kocoğlan'ın oğlu Yaşlı Grimbeorn'un bir sürü güçlü kuvvetli insana beylik ettiğini ve onların Dağlar ile Kuyutorman arasındaki ülkesine ne bir ork ne de bir kürtün girmeye cesaret bile edemediğini öğrendi.

"Gerçekten de," diyordu Glöin, "Kocoğlangiller olmasa Vadi'yle Ayrıkvadi arasındaki yollar çoktan geçilmez olmuştu. Yiğit adamlar doğrusu, Yüksek Geçit ile Kocakaya Sığlığı'nı da açık tutuyorlar. Fakat geçiş ücretleri çok yüksek," diye ekledi başını sallayarak; "ve yaşlı

Kocoğlan gibi onların da cücelere pek yakınlık duyduğu söylenemez. Yine de güvenilirler, bu da bu zamanda az şey değil. Vadili insanlar kadar bize dost olan insan bulunmaz fakat. Çok iyi bir halk şu Ozangiller. Okçu Ozan'ın torunu, Ozan oğlu Bain oğlu Mesel yönetiyor onları. Güçlü bir kral, ülkesi de artık Esgaroth'un iyice güneyine ve doğusuna kadar uzanıyor."

"Peki ya sizin halkınız?" diye sordu Frodo. "Anlatacak çok şey var, hem iyi, hem kötü," dedi Glöin; "yine de iyi şeyler daha fazla: Zamanın gölgesi bize de vuruyor, ama şu ana kadar şansımız yaver gitti. Eğer gerçekten bizimle ilgili bir şeyler dinlemek istiyorsan seve seve anlatabilirim. Fakat sıkıldığında sustur beni!

Kendi işlerinden söz ederken cücelerin dilleri durmak nedir bilmez, derler."

Bu sözle birlikte Glöin Cücekrallığı'nın hal ve gidişini uzun uzun anlatmaya başladı. Böylesine kibar bir dinleyici bulduğu için çok mutluydu; çünkü Frodo ne bir bıkkınlık emaresi gösteriyor ne de konuyu değiştirmek için bir girişimde bulunuyordu, fakat doğrusu şimdiye dek hiç duymadığı şahıs ve yerlerin tuhaf isimleri arasında kısa sürede aklı bir hayli karışmıştı. Yine de Dâin'in hâlâ Dağ'ın altında Krallığını sürdürmesi, (iki yüz ellinci yaşını geçtiği için) artık yaşlanmış, saygıdeğer ve inanılmaz derecede zengin olması ilgisini çekti. Beş Ordular Muharebesi'nden sağ salim kurtulan on arkadaşının yedisi hâlâ yanındaydı: Dwalin, Glöin, Dori, Nori, Bifur, Bofur ve Bombur. Bombur artık o kadar şişmanlamıştı ki kendi kendine kanapeden kalkıp da sofraya oturamıyordu, ancak altı genç cüce yerinden kaldırabiliyordu onu.

"Ya Balin, Ori ve Öin nasıllar?" diye sordu Frodo.

Glöin'in yüzü şöyle bir gölgelendi. "Bilmiyoruz," diye cevap verdi. "Ayrıkvadililere danışmak için gelişim de daha ziyade Balin içindir. Ama gel bu gece daha neşeli şeylerden konuşalım!"

Böylece, Glöin Frodo'ya halkının eserlerini, Vadi'deki ve Dağ'ın altındaki muazzam çalışmalarını anlatmaya koyuldu. "Çok iyi işler başardık," diyordu. "Fakat metal işlemede atalarımızla aşık atamayız, o eski sırların çoğu kayboldu. Güzel zırhlar, keskin kılıçlar yapıyoruz, ama ejderha gelmeden önce yapılan zırhlar ve bıçaklara denk şeyler yapamıyoruz artık.

Sadece madencilik ve inşaat konusunda eski günleri geride bıraktık. Vadi'nin suyollarını, çeşmelerini, havuzlarını görmelisin Frodo! Taş döşeli rengârenk yollan görmelisin! Hele o yer altındaki, kemerleri ağaç biçiminde oyulmuş salonları ve gepgeniş caddeleri; Dağ'ın yamaçlarındaki terasları ve kuleleri! O zaman aylaklık etmediğimizi anlardın."

"Eğer mümkün olursa gelip göreceğim hepsini," dedi Frodo. "Bilbo, Smaug'un Viranesi'ndeki bunca değişikliği görse ne şaşırırdı kim bilir!"

Glöin Frodo'ya bakarak gülümsedi. "Bilbo'yu çok seviyordun, öyle değil mi?" diye sordu.

"Evet," diye cevap verdi Frodo. "Onu görmek için, dünyadaki bütün kuleleri ve sarayları görmekten vazgeçebilirdim."

Sonunda şölen bitti. Elrond ile Arwen ayağa kalkıp salonun ucuna ilerlediler, orada bulunanlar da uygun bir sırayla onları izledi. Kapılar ardına kadar açıldı, geniş bir koridordan ve başka kapılardan geçerek başka bir salona vardılar. Bu salonda masalar yoktu, fakat iki yanında oymalı sütunlar yükselen muazzam bir şöminede parlak bir ateş yanıyordu.

Frodo Gandalf la yanyana yürümekte olduğunu fark etti. "Burası Ateş Salonu," dedi büyücü. "Uyuyakalmazsan, burada bir sürü şarkı ve öykü dinleyeceksin. Fakat bayram günleri dışında genellikle boş ve sessizdir burası, sadece düşünmek isteyenler, huzur arayanlar gelir. Yıl boyunca ateş hep yanar burada; ateşten başka da pek bir ışık yoktur."

Elrond içeri girip kendisi için hazırlanmış yere doğru ilerlerken, elf çalgıcılar tatlı bir melodiye başladılar. Yavaş yavaş salon doldu. Bir araya toplanmış tüm bu çehreleri zevkle izlemekteydi Frodo; ateşin altın ışığı üzerlerinde oynaşıyor, saçlarında parıl parıl yansıyordu. Aniden, şöminenin öbür ucunun yakınlarında bir tabureye oturmuş, sırtını da bir sütuna dayamış küçük kara bir şekil çarptı gözüne. Hemen yanında, yerde, bir kupayla biraz ekmek duruyordu. Acaba hasta mı (tabii eğer Ayrıkvadi'de hasta olunabilirse), bu yüzden mi şölene gelemedi, diye düşündü Frodo. Sanki uyur gibiydi, çenesi göğsüne düşmüş, kara pelerininin bir ucuyla yüzünü örtmüştü.

Elrond gidin sessiz şeklin yanında durdu. "Uyanın bakalım küçük efendi!" dedi gülümseyerek. Sonra Frodo ya döndü, eliyle yanına çağırdı.

"Nihayet dilediğiniz an geldi Frodo," dedi. "Bakın burada uzun zamandır hasretini çektiğiniz bir dost var." Kara şekil başını kaldırıp yüzünü açtı.

"Bilbo!" diye haykırdı Frodo aniden tanıyarak ve ona doğru itildi. "Vay, Frodo oğlum!" dedi Bilbo. "Demek ki sonunda buraya varabildin. Geleceğini umuyordum. Oh, oh! Bütün bu şölenler senin şerefineymiş, duyduğuma göre. Umarım eğlenmişsindir."

"Sen niye yoktun?" diye haykırdı Frodo. "Niye seni daha önce görmeme izin vermediler?"

"Çünkü sen uyuyordun. Ben seni bol bol gördüm. Her gün Sam'le birlikte senin yanında oturdum. Ama şölen dersen, artık bu tür şeylere pek gönlüm yok. Hem, yapacak başka bir işim vardı." "Ne yapıyordun?"

"Ne olacak, oturmuş düşünüyordum. Bugünlerde pek çok düşünüyorum ve genellikle bu iş için en uygun yer de burasıdır. Uyanayımmış!" dedi, Elrond'a bir göz atarak. Gözünde muzip bir ışıltı vardı ve Frodo'nun gördüğü kadarıyla hiç de uykuluya benzemiyordu. "Uyan! Uyumuyordum Efendi Elrond. Eğer merak ediyorsanız söyleyeyim, şöleninizi çok erken bitirip beni rahatsız ettiniz tam da bir şarkı yazmaktaydım. Bir iki mısrada takıldım, onları düşünüyordum; ama artık işin içinden çıkamam herhalde. Şimdi öyle bir şarkı vaveylası başlar ki, aklımdaki fikirlerde uçup gider. En iyisi arkadaşım Dünadan bana yardım etsin. Nerede o?"

Elrond güldü. "Bulunur şimdi," dedi. "Sonra bir köşeye çekilip işinizi tamamlarsınız; bizlerde eğlence bitmeden dinleyip fikrimizi söyleriz." Bilbo'nun arkadaşının nerede olduğunu ve neden şölene katılmadığını kimse bilmiyordu, ama bulunması için hemen ulaklar gönderildi.

Bu arada Frodo ile Bilbo yan yana oturdular, Sam de hemen gelip yanlarına yerleşti. Etraflarındaki salonu dolduran müzik ve eğlenceyi unutup alçak sesle sohbete koyuldular. Bilbo'nun anlatacak pek bir şeyi yoktu. Hobbitköy'den ayrıldıktan sonra Yol boyunca veya Yol'un her iki tarafındaki topraklarda hedefsizce dolanmıştı; her nasılsa adımlan onu hep Ayrıkvadi'ye doğru yöneltmişti.

"Pek bir maceraya bulaşmadan geldim buraya," dedi, "ve biraz dinlendikten sonra cücelerle Vadi'ye gittim: Son yolculuğumdu bu. Bir daha yolculuğa çıkmayacağım, ihtiyar Balin orada değildi. Sonra buraya geri

geldim ve hep burada kaldım. Onu bunu yaptım. Biraz kitabımı yazdım. Ve tabii ki arada da şarkı yazıyorum. Bazen söylerler şarkılarımı: Sadece beni memnun etmek için sanırım; çünkü, tabii aslında şarkılarım Ayrıkvadi'ye yakışacak kadar iyi değil. Bir de, dinliyorum ve düşünüyorum. Zaman burada geçmiyor adeta: Öylece var oluyor. Uzun lafın kısası, şayanı hayret bir yer.

"Dağlar'ın ötesinden, hatta Güney'den bütün haberleri alıyorum da, Shire hakkında pek bir şey duyamıyorum. Yüzük meselesini duydum elbette. Gandalf sık sık geldi gitti. Bana pek öyle bir şey anlattığını sanma, bu son yıllarda iyice ağzı sıkılaştı zaten. Çoğunu Dünadan'dan işittim. Benim şu yüzüğün işleri bu kadar karıştıracağı kimin aklına gelirdi? Keşke Gandalf bütün bunları daha önce keşfetmiş olsaydı, iş hiç uzamadan çoktan buraya getirmiş olurdum ben o nesneyi. Kaç kere, Hobbitköy'e gidip alayım diye geçti aklımdan; ama yaşlanmaya başladım, onlar da izin vermediler: Gandalf ile Elrond yani. Düşman'ın yerde gökte beni aradığını ve titrek titrek Yaban'da gezerken bulursa kıyma yapacağını düşünüyor gibiydiler.

"Gandalf bir de, Yüzük artık başkasına geçti Bilbo. Gene ona bulaşmaya kalkarsan ne kendine, ne başkalarına hayrın dokunur,dedi. Garip bir mütalâa, tam Gandalf a göre. Fakat sana göz kulak olduğunu söyledi, ben de işi oluruna bıraktım. Seni sağ salim gördüğüme pek memnunum." Durakladı, Frodo'ya kuşkuyla baktı.

"Yanında mı?" diye sordu fısıltıyla. "Bütün o duyduklarımdan sonra ister istemez meraklandım, anlarsın ya. Şöyle bir kerecik daha göz atabilmeyi çok isterdim."

"Evet, yanımda," diye cevapladı Frodo garip bir gönülsüzlük hissederek. "Eskisinden hiçbir farkı yok."

"Ee, bir saniyeliğine bir görsem diyorum," dedi Bilbo.

Frodo giyinirken, uyuduğu sırada Yüzük'ün yeni, hafif ama sağlam bir zincirle boynuna takılmış olduğunu görmüştü. Yavaş yavaş zinciri çıkarttı. Bilbo elini uzattı. Ama Frodo hemencecik geri çekti Yüzük'ü. Kederle ve hayretle farketti ki, artık Bilbo'yu görmüyordu karşısında; aralarına bir gölge düşmüş gibiydi ve bu gölgenin ardında aç yüzü ve kemikli arsız

elleriyle buruş kırış küçük bir yaratık görür gibiydi, içinden ona vurmak geliyordu.

Etraflarındaki müzik ve şarkı sesleri adeta söndü, bir sessizlik çöktü. Bilbo çabucak Frodo'nun yüzüne baktı ve elini gözleri önünden geçirdi. "Şimdi anlıyorum," dedi. "Kaldır onu! Üzgünüm: Bu yükü yüklendiğin için üzgünüm: Her şey için üzgünüm. Maceraların bir sonu yok mudur hiç? Sanırım yok. Her zaman bir başkasının öyküyü sürdürmesi gerekiyor. Eh, ne yapalım. Kitabımı bitirmeye çalışmamın bir faydası var mı acaba? Ama bunları düşünmeyelim şimdi haydi biraz gerçek haber dinleyelim! Bana Shire'ı anlat!"

Frodo Yüzük'ü sakladı ve gölge neredeyse bir anı bile bırakmadan geçti gitti. Ayrıkvadi'nin ışığı ve müziği yine çevrelerindeydi. Bilbo sevinçle gülümseyip kahkahalar atıyordu. Hobbitköy'deki en önemsiz ağacın devrilmesinden en küçük çocuğun yaramazlıklarına kadar, Frodo'nun anlattığı Sam'in de ikide bir lafa karışıp düzeltmeler yaptığı her çeşit Shire haberini hevesle dinlemekteydi. Dört Dirhem'in işlerine o kadar dalmışlardı ki, koyu yeşil giysilere bürünmüş bir adamın gelişini fark etmediler bile. Adam kimbilir kaç dakika öylece durup gülümseyerek onları seyretti.

Birdenbire Bilbo başını kaldırdı. "Hah, nihayet gelebildin Dûnadan! "diye hay kırdı.

"Yolgezer!" dedi Frodo. "Senin de ne çok adın var öyle."

"Eh, en azından Yolgezer adını ben ilk defa duyuyorum," dedi Bilbo. "Nerden çıkarttınız bu adı?"

"Bree'de bana öyle derler," dedi Yolgezer gülerek, "Frodo'ya da o şekilde tanıştırdılar."

"Peki ya sen neden Dünadan diyorsun?" diye sordu Frodo.

"İsim değil, sıfat bu," dedi Bilbo. "Burada genellikle öyle derler ona. Ama senin hiç olmazsa dûnadan'ı anlayacak kadar Elfçe bildiğini sanırdım: Batı insanı, Nümenorean. Neyse, şimdi ders zamanı değil!" Yolgezer'e döndü. "Nerelerdeydin dostum? Neden şölene gelmedin? Arwen Hanım oradaydı."

Yolgezer Bilbo'ya ciddiyetle baktı. "Biliyorum," dedi. "Fakat her zaman eğlenceye vaktim olmuyor. Elladan ile Elrohir beklenmedik bir anda Yaban'dan geri döndüler ve bir an önce dinlemek istediğim haberler getirdiler."

"Ee azizim," dedi Bilbo, "artık haberini aldığına göre bana da bir dakikanı ayıramaz mısın? Acilen yardımına ihtiyacım var. Elrond benim bu şarkımın akşam sona ermeden tamam olmasını istiyor ve ben takıldım kaldım. Hadi bir köşeye gidip şunu cilalayalım!"

Yolgezer gülümsedi. "Gel öyleyse! "dedi. "Bir dinleyeyim!"

Frodo bir süre tek başına kaldı, çünkü Sam uykuya dalmıştı. Yalnızdı ve neredeyse kimsesiz hissediyordu kendisini. Gerçi dört bir yanında Ayrıkvadi'nin ahalisi vardı, ama yakınında bulunanlar tümüyle seslerin ve çalgıların müziğine dalmış durumdaydılar, konuşmadan dinliyor ve başka hiçbir şeyle ilgilenmiyorlardı. Frodo da dinlemeye başladı.

İlk başta, ezgilerin ve çok az anlamasına rağmen elf dillerinde örülmüş kelimelerin güzelliği, daha kulak vermeye başlar başlamaz büyüledi onu. Sanki kelimeler maddeye dönüşüyor, daha hayalini bile kurmamış olduğu uzak diyarların ve parlak şeylerin görüntüleri önünde açılıyordu; ateşin aydınlattığı salon, dünyanın sınırlarında uğuldayan köpük denizlerinin üzerindeki altın bir pus gibi olmuştu. Sonra bu büyülenmişlik hali gitgide rüyaya benzemeye başladı ve sonunda düzeni anlaşılamayacak kadar yoğun, çağıl çağıl akan sonsuz bir altın ve gümüş nehrinin altında kalmış gibi bir hisse kapıldı; bu nehir etrafında nabız gibi atan havayla bütünleşti, onu iliklerine kadar ıslattı ve boğdu. Işıl ışıl ağırlığının altında hızla dibe batıp, uykunun derin diyarına daldı.

Bu diyarda uzun süre bir müzik rüyasında gezindi durdu, derken rüya önce akar suya, sonra da aniden bir sese dönüştü. Bir şarkının mısralarını okuyan Bilbo'nun sesiydi galiba bu. ilkin pek hafif duyduğu sözler giderek anlaşılır biçimde akmaya başladı.

Eârendil diye bir denizci vardı

Arvernien'de gezinip duran;

yolculuk etmek için bir gemi yapmıştı

Nimbrethil'de kesilmiş bir ağaçtan

yelkenlerini saf gümüşten örmüştü,

ışıl ışıl gümüştendi lambaları da

bir kuğu boynuydu pruvası

ve ışıklar parlardı bayraklarında.

Yekpare, zincirli bir zırhı vardı

Kadim krallardan kalan,

rünlerle çentilmiştiparlak kalkanı

Korunmak için beladan ve yaralardan;

yayı ejderha boynuzundandı,

abanozdan kesilmişti okları,

zırh yeleği gümüşten,

kalseduandandı kılıç kını;

güçlüydü çelikten dövülmüş kılıcı,

efsane taştan yüksek miğferinin

tam tepesinde bir kartal tüyü vardı,

ve bir de zümrüt göğsünün ortasında.

Gökte Ay, üzerinde yıldızlar,

çok uzaklara gitti kuzey sahillerinden,

çılgınca dolandı durdu büyülü yollarda,

ötesinde, fani toprakların günlerinden.

Donmuş dağlardaki gölgeler içinde

Ensiz Buzlar'm ezici gıcırtısından,

cehennem sıcağından, yakan tenhadan

döndü hemen, ama vazgeçmedi dolaşmaktan;

yolunu kaybetmişken yıldızsız sularda,

sonunda Hiçlik Gecesi'ne ulaştı;

geçti oradan, ama ne parlak sahili görebildi

ne de aradığı ışığı.

Gazap rüzgârları esip sürükledi onu,

körcesine kaçtı köpüklerin arasında

batıdan doğuya, amaçsız ve habersiz,

koşup gitti evinden tarafa.

işte burada, yanma vardı uçan Elwing

ve karanlıkta bir alev yandı;

Taşlarla bezeli boyunluğundaki ateş

elmasların ışığından daha parlaktı.

Elwing, Silnıarili Edrendile taktı,

yaşayan ışıktan bir taç koydu başına,

ve Eârendil alev alev alnıyla korkusuz,

çevirdi teknesini; gecenin yansında

güçlü ve özgür bir fırtına yükseldi

Denizin ötesindeki Öbür dünyadan,

Tarmanel'den bir kudret yeli esti;

fanilerin uğramadığı yollardan

ısıran bir solukla taşıdı rüzgâr teknesini,

ölümün gücü kedere boğarken
gri, terk edilmiş denizleri,
doğudan batıya doğru geçti gitti.

Günlerin başlamasından
çok önce batmış sahillerden,
fersahları aşarak gürleyen kara dalgalar
geri götürdü onu, geçerek Bitmezgece'den
dünyanın sona erdiği yerdeki inci dizilerinde
duyuncaya kadar, o uzun şarkıyı
köpüklü dalgaların kırıldığı yerde
mücevherlerin ve altının solduğunu.

Valinor'un dizlerinde uzanan alacakaranlıkta,
yükselen Dağ' gördü, ne bir ses ne bir sada,
ve denizlerin çok ötesinden
bu yana bakıyordu Eldamar da.
Bir gezgin, kaçıp geceden,
vardı sonunda beyaz sığınağa,
yemyeşil, latif Elfyurdu'na
açıktı hava şeffaf vadi içinde,
ve Umarin Dağı 'nın altında,
Tirion 'un aydınlık kuleleri
cam gibi berrak, yansıyordu Gölgegöl'de.

Macera arandı durdu bu yerde;

ve ona bir sürü ezgi öğrettiler orada,

ve yaşh arifler harikalar anlattı

ve altından harpler verdiler ona.

Ona elf beyazlan giydirdiler

ve yedi ışık yolladılar önünden,

Calacirian'ın içinden geçtiği gibi

ümitsizce gitti saklı topraklara.

Derken, Umarin'deki billur Dağ üzerinde;

sayısız yılların pırıl pırıl aktığı

zamandan da eski binalara

ve sonsuza dek hükmeden Yaşlı Krala rast geldi;

o zaman duyulmamış sözler söylendi

insan halkları ve Elf Soyu hakkında,

orada yaşayanlara yasaklanmış

dünya ötesi hayaller gösterildi ona.

Ona parlak pruvah, yeni bir gemi yaptılar

mithril'den ve elf camından

ne yontulmuş bir küreği vardı geminin

ne de gümüş direğinde yelkeni:

Lambanın ışığı yerine Silmaril

ve canlı aleviyle parlak bir sancak,

oraya gelen Elbereth'in eliyle

yerleştirildi, orada ısısın diye,

ve ona ölümsüz kanatlar yapıldı,

yüklendi ölmez kader omuzlarına

kıyısız göklerde yelken açıp koşsun diye

Güneş 'in ve Ay ışığının ardında.

Kanatları gezgin bir ışık gibi, aldı götürdü onu,

sim pınarların yavaşça döküldüğü

Daimdüz'ün yüce tepelerinden

muhteşem Dağ Duvar'ın ta ötesine.

O zaman Dünya'nrn Sonu'ndan dönüp,

gölgeler içinden geçerek, yeniden bulmak istedi,

çok uzaklarda kalan evini;

tek başına bir yıldız gibi yanarak

pusların üzerinden çıkageldi';

Güneş'in karşısında ırak bir alev gibi,

karanlık Norland sularının aktığı yerde

uyanan tan yerinden önce gelen bir mucizeydi.

Derken Orta Dünya üzerinden geçti,

kadınların ve elf kızlarının

Eski Günler'de, kadim zamanlarda çektiklerini

ve hıçkırıklarını duydu kulaklarıyla.

Ama Ay sönüp yıldızlar geçene dek,

fanilerin yaşadığı Beri Sahiller'de

vaktini geçirmesin diye,

dev bir yazgı yüklenmişti sırtına;

hâlâ bir habercidir o, hiç durmayacak,

hiç sona ermeyecek görevi,

parlayan lambayı hep uzağa taşıyacak

Batılıların Alevcisi.

Mısralar sona erdi. Frodo gözlerini açtı ve Bilbo'nun gülümseyip alkışlayan dinleyicilerden oluşan bir çemberin ortasında, taburesinde oturmakta olduğunu gördü.

"Şimdi, bunu bir kez daha dinlemeliyiz," dedi bir elf.

Bilbo ayağa kalkıp eğilerek selam verdi. "Çok naziksiniz Lindir," dedi. "Fakat hepsini tekrarlamak çok yorucu olur."

"Sizin için çok yorucu olmaz," diye cevap verdi elfler gülerek. "Bilirsiniz, kendi mısralarınızı tekrarlamak size hiçbir zaman yorucu gelmez. Lâkin, hakikaten bir kerecik dinlemekle sorunuzun cevabını veremeyiz!"

"Ne!" diye haykırdı Bilbo. "Yani hangi bölümlerin bana, hangilerinin Dûnadan'a ait olduğunu tahmin edemiyor musunuz?"

"Fanileri birbirinden ayırt etmek bizim için o kadar kolay değil,' dedi elf.

"Çok saçma Lindir," diye homurdandı Bilbo. "Eğer bir insan ile bir hobbiti birbirinden ayırt edemiyorsanız, sizin muhakemeniz benim tahmin ettiğimden daha zayıf demektir. Elmayla fasulye kadar bile benzemeyiz birbirimize."

"Belki. Şüphesiz ki koyunlar da birbirlerine farklı görünüyordur," diye güldü Lindir. "Veya çobanlarına. Fakat Faniler bizim uzmanlığımıza girmiyor. Bizim başka işlerimiz var."

"Sizinle tartışmayacağım," dedi Bilbo. "Bu kadar çok müzik ve şarkı uykumu getirdi. Ben gidiyorum, siz istiyorsanız tahminlerinizi yürütün."

Ayağa kalkıp Frodo'nun yanına geldi. "Eh, bu iş de bitti," dedi alçak bir sesle. "Beklediğimden daha iyi gitti. Şarkılarımı üst üste iki kere dinlemek istedikleri nadirdir. Sen nasıl buldun?"

"Ben tahmin yürütmeye kalkışacak değilim," dedi Frodo gülümseyerek.

"Buna gerek de yok," dedi Bilbo. "işin aslı, hepsini ben yazdım. Aragorn sadece şarkıya ille yeşil bir taş koymamı istedi. Buna pek bir önem veriyor gibiydi. Nedendir bilmem. Onun dışında, belli ki bütün bu işin benim boyumu aştığını düşünüyordu ve Elrond'un evinde Eârendil ile ilgili mısralar dizecek kadar cüretim varsa, bunun benim sorunum olduğunu söyledi. Sanırım haklıydı."

"Bilmiyorum," dedi Frodo. "Açıklayamayacağım, ama bana nedense çok yerinde gibi geldi. Sen başladığında uyur uyanıktım ve sanki bu da rüyamda gördüğüm bir şeyin devamı gibiydi. Konuşanın sen olduğunu ta son mısralarda anlayabildim ancak."

"Alışıncaya kadar, burada uyanık kalmak sahiden zordur," dedi Bilbo. "Ne kadar alışırsak alışalım, hobbitlerin müzik, şiir ve hikâye merakında elflerle boy ölçüşebileceğini de sanma. Onlar bunları en az yemek kadar, hatta daha fazla seviyorlar sanki. Şimdi saatlerce durmak bilmezler. Ne dersin, sıvışıp daha sakin bir yerlerde sohbet edelim mi?"

"Gidebilir miyiz?" dedi Frodo.

"Elbette. Bu iş değil ki, eğlence. Gürültü yapmamak şartıyla istediğin gibi gidip gelebilirsin."

Ayağa kalkıp yavaşçacık gölgeler içine çekildiler ve kapıların yolunu tuttular. Sam'i, yüzünde bir tebessümle derin uykular içinde arkalarında bıraktılar. Frodo Bilbo'nun sohbetini çok severdi, ama gene de Ateş Salonu'ndan çıkarken hafif bir pişmanlık hissetmedi değil. Tam onlar eşikten geçerken, berrak bir sesin söylediği bir şarkı yükseldi arkalarından.

A Elbereth tGilthoniel,

silivren penna miriel

o menel ağlar elenath!

Na-chaered palandiriel

o galadhremmin ennorath,

Fanuüos, le Hnnaîhon

nefaear, slnefaearon!

Frodo bir an duraklayıp geriye baktı. Elrond koltuğundaydı ve ateş, ağaçlara vuran yaz ışığı gibi yüzünü aydınlatmıştı. Yanında Arwen Hanım oturuyordu. Frodo hayretle Aragorn'un da onun yanında durmakta olduğunu gördü; kara pelerini arkaya doğru atılmıştı, galiba üzerinde elf zırhı vardı ve göğsünde bir yıldız parlıyordu. Sohbet etmekteydiler, sonra sanki Arwen Frodo'ya doğru döndü ve gözlerindeki ışık ta uzaktan onu bulup yüreğinden vurdu.

Büyülenmiş gibi öylece durdu Frodo; elf şarkısının tatlı heceleri söz ve ezgiden oluşmuş berrak mücevherler gibi akmaktaydı. "Bu Elbereth'e yakılmış bir şarkı," dedi Bilbo. "Bu gece bunu ve Kutlu Diyar' in başka şarkılarını daha defalarca söylerler. Haydi gel!"

Frodo'yu kendi küçük odasına götürdü. Oda bahçelere açılıyor ve Bruinen vadisi üzerinden güneye bakıyordu. Burada epey bir zaman pencere başında.oturup, dimdik tırmanan ormanlar üzerindeki parlak yıldızları seyrederek alçak sesle sohbet ettiler. Artık uzaktaki Shire'ın küçük haberlerinden, veya etraflarını sarmış koyu gölgelerden ve tehlikelerden değil de, ikisinin de dünyada görmüş oldukları güzel şeylerden, elflerden, yıldızlardan, ağaçlardan, parlak yılın ormanlara ince ince çöküşünden konuşuyorlardı.

Sonunda kapı çalındı. "Kusura kalmayın," dedi Sam başını içeri uzatarak, "ama bir şey ister misiniz acaba diyordum."

"Sen kusura kalma Sam Gamgee," diye cevap verdi Bilbo, "Sanırım beyinin yatma zamanı geldi demek istiyorsun."

"Şey beyim, duyduğum kadarıyla yarın erkenden bir Divan varmış, o da daha bugün ayağa kalktı ilk defa olarak."

"Çok haklısın Sam," diye güldü Bilbo. "Koşup Gandalf'a Frodo'nun yattığını söyleyebilirsin, iyi geceler Frodo! Canıma değsin, seni yeniden görmek çok hoştu! Her şey bir yana, iyi bir sohbet istiyorsan hobbitler gibisi yoktur. Artık çok yaşlandım; hikâyemizin sana ait bölümlerini görmeye ömrüm vefa edecek mi diye merak etmeye başlamıştım, iyi geceler! Ben galiba bir yürüyüş yapıp bahçede Elbereth'in yıldızlarına bakacağım, iyi uykular!"

BÖLÜM II

ELROND'UN DİVANI

Ertesi gün Frodo kendisini dinlenmiş ve iyi hissederek erkenden kalktı. Gürleyerek akan Bruinen'in yukarısındaki setler boyunca yürüyüp, solgun ve serin güneşin uzaktaki dağlar üzerinden doğuşunu ve ince gümüş pus içinden yatık ışınlarla yere doğru parlayışını seyretti; sarı yapraklar üzerinde şebnemler göz alıyor, her çalının üzerinde incecik örümcek ağları ışıldıyordu. Sam hiç konuşmadan, havayı koklayıp arada bir de hayret dolu gözlerle Doğadaki azametli tepelere bakarak yanında yürüyordu. Zirvelerdeki karlar bembeyazdı.

Patikadaki bir dönemecin yanında, kayadan oyulmuş bir bankta derin derin konuşmaya dalmış Gandalf ile Bilbo'ya rastladılar. "Vay! Günaydın! "dedi Bilbo. "Büyük divana hazır mısın?"

"Her şeye hazır hissediyorum kendimi," diye cevapladı Frodo."Fakat bunlardan ziyade bir yürüyüşe çıkıp vadiyi keşfetmek ne iyi olurdu. Şu yukardaki çam ormanlarına gitmek isterdim." Ayrıkvadi'nin kuzey yamacında iyice yüksekleri işaret ediyordu.

"Belki daha sonra fırsat bulabilirsin," dedi Gandalf. "Fakat henüz bir plan yapamayız. Bugün çok şey duyup çok kararlar almamız lazım."

Onlar konuşurken, birdenbire berrak bir çan sesi tek bir kez çınladı. "Bu çan Elrond'un Divanı'nı haber veriyor," diye haykırdı Gandalf. "Haydi bakalım! Hem sen hem de Bilbo, ikiniz de bekleniyorsunuz!"

Frodo ile Bilbo büyücünün peşine düşüp dolambaçlı patikadan hızla eve doğru ilerlediler; davetsiz ve o an için unutulmuş olan Sam de, tıpış tıpış peşlerinden gelmekteydi.

Gandalf onları Frodo'nun önceki akşam arkadaşlarını bulmuş olduğu sundurmaya götürdü. Berrak sonbahar sabahı artık vadiyi pırıl pırıl ışığa boğmuştu. Köpükler içindeki dere yatağından gürüldeyen suyun sesi yükseliyordu. Kuşlar şakımaktaydı, dört bir yanda tekin bir huzur vardı. Frodo'ya o tehlikelerle dolu kaçışı ve dışarıdaki dünyada büyümekte olan karanlığa dair söylentiler daha şimdiden sadece huzursuz bir rüyanın hatıraları gibi gelmeye başlamıştı; fakat içeri girdiklerinde onlara doğru dönen yüzler ciddiydi.

Elrond oradaydı, etrafında da sessizlik içinde epey bir kişi oturmaktaydı. Frodo, Glorfindel ile Glöin'i gördü; gene yolculuktan yıpranmış giysilerine bürünmüş Yolgezer, tek başına bir köşeye yerleşmişti. Elrond Frodo'yu yanındaki bir sandalyeye çağırdı:

"İşte dostlarım, hobbit Drogo oğlu Frodo. Şimdiye dek bundan büyük tehlikelerden geçip, bundan acil bir vazifeyle yanımıza varan pek az kişi olmuştur," diyerek onu beraberindekilere takdim etti.

Sonra, Frodo'nun daha önce tanışmadığı kişileri bir bir tanıttı. Glöin'in yanında daha genç bir cüce vardı: Oğlu Gimli. Glorfingel'in çevresinde, Elrond'un soyundan birkaç danışman daha sıralanmıştı, bunlara başkanlık eden Erestor'un yanında de Gri Limanlar'dan Gemiyapımcısı Cirdan'ın gönderdiği Elf Galdor oturmaktaydı. Yeşil ve, kahverengilere bürünmüş, yabancı bir elf daha vardı: Kuzey

Kuyutorman Elfleri'nin kralı olan babası Thranduil'den ulak gelen Legolas. Diğerlerinin biraz uzağında da, zarif ve soylu bir yüze sahip, kara saçlı, gri gözlü, gururlu ve sert bakışlı, uzun boylu bir adam oturmuştu.

Pelerini ve çizmeleriyle, sanki at sırtında yolculuca hazırlanmış gibiydi; nitekim giysileri zengin, pelerini de kürk astarlı olmakla birlikte, üzerlerinde uzun bir yolculuğun lekeleri görülüyordu. ortasına tek bir beyaz taşın yerleştirilmiş olduğu gümüşten bir boyunluğu vardı, bukleleri omuzlarına gelecek şekilde kesilmişti. Çapraz bir kayışla omzuna astığı, o anda ise dizlerinin üzerinde duran, boynuzdan yapılmış ve ucu gümüş kaplı büyük bir boru taşımaktaydı Frodo ile Bilbo'ya ani bir hayretle baktı.

"Bu Boromir, Güney'den bir insan," dedi Elrond, Gandalf'a dönerek, "Sabah alacasında ulaştı buraya; bize, danışmak istiyor. Onu da Divan'a

çağırdım, çünkü soruları burada cevap bulacaktır."

Divan'da konuşulan ve tartışılan her şeyin burada anlatılması gereksiz. Dışarıdaki dünyada, özellikle de Güney'de ve Dağların doğusundaki geniş topraklarda olup bitenler uzun uzun konuşuldu. Frodo zaten bunlar hakkında birçok söylenti duymuştu; fakat Gloin'in öyküsü onun için yeniydi ve cüce konuştuğu zaman, ona dikkatle dinledi. Öyle görünüyordu ki, el emeklerinin tüm ihtişamına rağmen Yalnız DağCüceleri'nin yürekleri sıkıntılıydı.

"Halkımızın üzerine," dedi Glöin, "bir huzursuzluk gölgesi düşeli çok yıllar oluyor. Bunun nereden geldiğini ilk başta fark edemedik. Kıyıda köşede fısıldaşmalar başladı: Bizim dar bir yere sıkışıp kaldığımız, daha geniş bir dünyada daha büyük zenginlikler ve ihtişam bulacağımız söyleniyordu. Bazıları kendi dilimizde Khazaddûm dediğimiz, dedelerimizin muazzam eseri Moria'dan söz ediyordu; artık nihayet oraya dönmek için yeterince güce ve nüfusa sahip olduğumuzu söylüyorlardı."

Glöin iç geçirdi. "Moria! Moria! Kuzey dünyasının Harikası! Haddinden fazla derinlere kadar kazıp, isimsiz korkuyu uyandırmıştık orada. Nicedir, Durin'in çocukları kaçtığından beri, Moria'nın engin malikaneleri bomboş yatıyordu. Ama şimdi gene hasretle adını anar olmuştuk; fakat korkuyorduk da, çünkü nice kralın ömrü boyunca Khazaddûm'un kapılarından geçmeye cüret etmiş tek bir cüce vardı, o da Thror idi ve orada can vermişti. Buna rağmen sonunda Balin fısıltıları dinledi ve gitmeye azmetti; Dain ona iznini gönül rızasıyla vermedi gerçi, ama o yanına Ori'yi, Öin'i ve halkımızdan daha nicesini alıp güneye gitti.

"Bu otuz yıl kadar önceydi. Bir süre haber aldık onlardan, haberler de iyiye benziyordu: Moria'ya girmiş ve büyük işlere başlamışlardı. Sonra sesleri solukları kesildi ve o zamandan bu yana Moria'dan tek bir kelime bile gelmedi.

"Sonra, bir yıl kadar önce Ddin'e bir ulak geldi, ama Moria'dan değil Mordor'dan: Gece vakti Dain'i cümle kapısına çağıran bir atlı. Onun deyimiyle Büyük Hükümdar Sauron, bizim dostluğumuzu dilermiş. Karşılık olarak da yüzükler verecekmiş, eskiden verdiği gibi. Ve haberci ısrarla hobbitlere dair sorular sordu: ne cins olduklarını, nerede yaşadıklarını.

'Çünkü' dedi, 'Sauron sizlerin vaktiyle bunlardan birini tanımış olduğunuzu biliyor.'

"Bunun üzerine biz pek sıkıntılandık ve cevap vermedik. Derken atlı o korkunç sesini alçalttı, elinden gelse tatlı tatlı konuşacaktı. 'Sauron sizden sırf dostluğunuzun küçük bir nişanı olarak bu hırsızı yakalayıp,' dedi aynen bu kelimeyle, 'ondan bir zamanlar çalmış olduğu küçük, kıymetsiz mi kıymetsiz bir yüzüğü rızası olsa da olmasa da geri almanızı istiyor. Bu Sauron'un gönlünü çelen basit bir oyuncak sadece, ama sizin iyi niyetinizin teminatı olacaktır. O yüzüğü bulursanız eskiden cüce atalarınızın olan üç yüzüğü geri alırsınız, Moria beldesi de ebediyen sizin olur. Sırf hırsızın haberini, hâlâ yaşayıp yaşamadığını, nerede yaşadığını bulsanız bile, hem büyük bir ödül hem de Hükümdar'ın sonsuz dostluğunu kazanırsınız. Bir reddedin hele, o zaman işler pek de hoş görünmeyecektir gözünüze. Reddediyor musunuz?

"Burada nefesi aynı bir yılan tıslaması gibi çıkınca etraftaki herkesin tüyleri diken diken oldu ama Dâin, 'Ne evet, ne hayır diyorum. Bu mesajı ve zarif kisvesinin ardında ne mana taşıdığını düşünmem icap ediyor,'dedi.

"O, iyi düşünün, ama çok uzamasın, dedi.

"Vakit benim vaktim, istediğim kadar düşünürüm,' diye cevapladı Dâin.

"O, 'Şimdilik,' diyerek karanlığın içine doğru sürdü atını.

"O geceden beridir, kasvet yüklü şeflerimizin yürekleri. Ulağın sesi öyle iç bulandırıcı olmasa da, sözlerinin hem tehdit ve hem de hile taşıdığından şüphe duyacak değildik; çünkü Mordor'a yeniden giren ol kudretin değişmediğini ve eskiden bize daima hıyanet ettiğini zaten biliyorduk. Ulak iki kere geri geldi ve cevap alamadan gitti. Yıl devrilmeden bir kez daha gelecekmiş ve dediğine göre bu son olacakmış.

"İşte böylece, Dâin nihayet Bilbo'yu Düşman'ın onu aradığından haberdar edeyim ve eğer mümkünse Düşman'ın bu yüzüğü, bu kıymetsiz mi kıymetsiz yüzüğü ne için istediğini öğreneyim diye, beni size yolladı. Ayrıyeten, Elrond'dan da nasihat istirham etmekteyiz. Çünkü Gölge büyüyor ve yaklaşıyor. Vadi'deki Kral Brand'e de ulaklar geldiğini ve içine korku düştüğünü duyduk. Boyun eğeceğinden korkuyoruz. Ülkesinin doğu

sınırları zaten savaşın eşiğinde. Eğer Düşman bizden cevap almazsa, hükmü altındaki insanları Kral Brand'e ve Dain'e karşı harekete geçirebilir."

"Gelmekle çok iyi yaptınız," dedi Elrond. "Düşman'ın gayesini anlamanız için ne lazımsa, hepsini bugün duyacaksınız, İster ümitle olsun, ister ümitsizce, direnmekten başka çareniz yok. Fakat yalnız değilsiniz. Göreceksiniz ki, derdiniz batı dünyasının tamamını saran derdin bir parçası sadece. Yüzük! Yüzük'ü, bu kıymetsiz mi kıymetsiz şeyi, Sauron'un gönlünü çelen bu basit oyuncağı ne yapacağız? Hakkında hükme varmamız gereken zeval bu.

"Buraya çağırılmanızın amacı buydu. Çağırılmanızın dedim, ama sizleri, uzak ülkelerden gelen bunca yabancıyı, yanıma ben çağırmadım. Sizler gelerek, tam da şu anda burada birbirinizle karşılaştınız; şans eseri gibi gelebilir size. Ama işin aslı öyle değil. Daha ziyade, dünyanın içinde bulunduğu tehlikeye karşı başka kimsenin değil, burada toplanmış oturan bizlerin bir çare bulmaklığımızın yazılı olduğuna inanınız.

"Bu nedenle, bugüne kadar birkaç kişi dışında herkesten saklı tutulmuş olan şeyler artık açık açık konuşulacak. Ve ilk olarak, tehlikenin ne olduğu herkes tarafından anlaşılabilsin diye, Yüzük'ün Öyküsü ilk başından bugününe kadar anlatılacak. Öyküye ben başlıyorum, lâkin sonunu getiren başkaları olacak."

Bunun üzerine, Elrond berrak sesiyle Sauron'u ve Kudret Yüzüklerini, bu yüzüklerin ta dünyanın ikinci Çağ'ında nasıl yapılmış olduğunu anlatmaya başladı; herkes de onu dinledi. Meclistekilerin bazıları anlattığı öykünün bir kısmını biliyorsa da, tamamını bilen yoktu; Elrond Eregion'lu Demircielfler'i, bu elflerin Moria ile olan dostluklarını ve öğrenme hevesleri sonucunda Sauron'un onları nasıl tuzağa düşürdüğünü anlattıkça, çoğunun gözleri korku ve hayretle büyüdü. O zamanlar Sauron'un kötülüğü henüz yüzüne vurmamıştı ve elfler onun yardımını kabul ederek zanaatlarında güçlenmişlerdi; Sauron'sa elflerin tüm sırlarını öğrenip, hainlik ederek Ateş Dağı'nda gizlice onlara hükmetmesini sağlayacak Tek Yüzük'ü yapmıştı. Fakat Celebrimbor ona kanmayıp kendi yaptığı Üç Yüzük'ü saklamış; sonra savaş çıkmış, her yer harap olmuş ve Moria'nın kapısı kapatılmıştı.

Sonra, Elrond bunu izleyen yıllar boyunca Yüzük'ün nerelerden geçtiğini anlattı; fakat bu tarihi olaylar Elrond'un kendi irfan kitaplarına kaydettiği biçimiyle başka kaynaklarda da hikaye edildiğinden, burada tekrarlamayacağız. Çünkü bu hem büyük hem korkunç eylemlerle dolu çok uzun bir hikayedir ve Elrond kısaca konuştuğu halde, güneş gökyüzünde yükselip gün öğlene yaklaşana dek sözü bitmedi.

Nümenor'un ihtişamını ve çöküşünü, fırtınanın kanatlarına binmiş insanların Kralları'nın açık Deniz'den Orta Dünya'ya geri dönüşlerini anlattı. Daha sonra Uzun Elendil ile kudretli oğullan İsildur ve Anarion büyük birer hükümdar olmuş; Arnor'da Kuzey Ülkesi'ni, Gondor'da da Anduin'in halicinin üzerinde Güney Ülkesi'ni kurmuşlardı. Fakat Mordor'lu Sauron onlara hücum edince onlar da elfler ile insanlar arasındaki Son İttifak'ı yapmışlar ve Gilgalad ile Elendil'in orduları Arnor'da toplanmıştı.

Burada Elrond bir süre ara vererek iç geçirdi. "Sancaklarının ihtişamını gayet iyi hatırlıyorum," dedi. "Bir arada onca ulu prens ve komutan, Kadim Günler'in görkemini ve Beleriand'ın ordularını aklıma getiriyordu. Yine de, Thangorodrim'in yıkıldığı ve elflerin de kötülüğe ilelebet son verdikleri yanılgısına kapıldıkları zamanki kadar kalabalık ve göz alıcı değillerdi."

"Hatırlıyor musun?" dedi Frodo, hayretinden düşüncelerini yüksek sesle söyleyerek. Elrond ona doğru dönünce de, "Ama ben," diye kekeledi, "ben Gilgalad'ın fi tarihinden önce düştüğünü zannediyordum."

"Gerçekten de öyledir," diye cevapladı Elrond vakarla. "Lâkin, benim hatıralarım ta Kadim Günler'e kadar gidiyor. Pederim, Gondolin düşmeden önce orada doğmuş olan Eârendil, validem de Doriath'lı Lüthien'in oğlu Dior'un kızı Elwing idi. Dünyanın Batısı'nda bozgunlarıyla, meyvesiz galibiyetleriyle üç çağ gördüm geçirdim.

"Gilgalad'ın emir subayıydım ve onun ordusunda savaşa yürüdüm. Mordor'un Kara Kapısı önündeki Dagorlad Muharebesi'nde bulundum: Biz galebe çaldık, çünkü Gilgalad'ın Mızrağı Aiglos ile Elendil'in Kılıcı Narsil'in önünde duracak hiçbir güç yoktu. Son çarpışmayı Orodruin'in yamaçlarından izledim; Gilgalad vefat etti, Elendil düştü ve Narsil de onun altında kalıp kırıldı; fakat Sauron'un kendisi de devrildi ve İsildur babasının kırık kılıcıyla Yüzük'ü onun parmağından kesip kendine aldı."

Bu söz üzerine yabancı, yani Boromir, "Demek Yüzük böyle yitmiş!" diye haykırdı. "Güney'de böyle bir öykü duyulduysa bile, çoktan unutulmuş gitmiş. Memleketimde adı ağıza alınmayan o şahsın Âli Yüzük'ünü duymuştum; fakat ilk krallığının çökmesinden sonra dünyadan yok olduğuna inanıyorduk, İsildur almış! Bu gerçekten mühim haber."

"Heyhat! Öyle," dedi Elrond. "İsildur aldı onu, yapmaması gerektiği halde. Hazır Orodruin de yakınımızdayken, hemen yapıldığı ateşe atılıp yok edilmesi gerekirdi. Fakat İsildur'un ne yaptığını çok az kişi fark etmişti. O son ölümcül karşılaşmada babasının yanında bir tek o vardı; Gilgalad'ın yanında da sadece Cirdan ile ben vardık. Fakat İsildur bizim nasihatlerimize kulak vermedi.

"Bunu babamla kardeşimin kan pahası olarak ben alacağım, dedi; böylece bizler rıza göstersek de göstermesek de, onu alıp bağrına bastı. Lâkin çok geçmeden onun ihanetiyle hayatını kaybetti; bu yüzden Kuzey'de Yüzük'e İsildur'un Felaketi denir. Yine de, belki ölüm başına gelebilecek diğer şeylerden daha iyiydi.

"Bu havadisler sadece Kuzey'e ve pek az kişiye ulaşmıştır. Bunları duymamış olmanız pek şaşırtıcı sayılmaz Boromir. İsildur'un can verdiği Ferah Çayırlar harabatından sadece üç adam uzun yollardan geçip geri dönmeyi başarabilmişti. Bunlardan biri de Elendil'in kılıcının kırık parçalarını taşıyan İsildur'un silahtan Ohtar idi; bunları, henüz çocuk olduğu için burada Ayrıkvadi'de kalmış olan İsildur'un varisi Valandil'e verdi. Lâkin Narsil kırılmış, ışığı sönmüştü ve halen de yeniden yapılmış değildir.

"Son İttifak'ın zaferi için meyvesiz mı demiştim? Bütünüyle meyvesiz değildi aslında, amma gayesine de erişemedi. Sauron zayıflatılmış, lâkin yıkılmamıştı. Yüzük'ü kaybolmuş, ama yok edilememişti. Karanlık Kule yıkılmıştı, lâkin temelleri yerinde duruyordu; çünkü bu temeller Yüzük'ün gücüyle yapılmıştı ve Yüzük var oldukça onlar da dayanacaktır. Savaşta nice elf, nice kudretli insan ve bunların nice dostu telef oldu. Anarion katledildi, İsildur katledildi; Gilgalad ile Elendil toprak oldu. Elfler ile insanlar arasında böylesi bir ittifak bir daha asla görülmeyecektir; çünkü insanlar çoğalıyor, İlkdoğanlar azalıyor ve her iki soy birbirlerine yabancılaştı. Ve o günden sonra Numenor ırkı zayıfladı, ömürleri kısaldı.

"Kuzey'de, savaştan ve Ferah Çayırlan katliamından sonra Batı il insanları zayıfladı ve Alacakaranlık Gölü yanında kurmuş oldukları Annüminas şehri viran oldu; Valandil'in varisleri oradan çıkıp yüksek Kuzey Yaylaları'ndaki Fornost'a geçtiler ki şimdi orası dahi metruktür, insanlar burayı Ölüadamlar Hendeği diye tesmiye ediyor ve buralara ayak basmaya çekiniyor. Çünkü Arnor halkı azaldı ve hasımları onları bitirdi; böylece hükümranlıkları geçip gitti, ardlarında yalnız çimenli tepelerde yeşil höyükler kaldı.

"Güney'de Gondor ülkesi uzun süre dayandı; ihtişamı bir vakit aldı yürüdü, adeta Numenor'un yıkılmazdan evvelki kudretini andırır oldu. Ahalisi yüksek kuleler, müstahkem yerler, nice gemi barındıran limanlar inşa etti; İnsanların Kralları'nın kanatlı taçları değişik diller konuşan pek çok halkın hürmetini kazandı. Payitahtları, tam ortasından Nehir'in geçtiği Yıldızların Hisarı Osgiliath idi. Doğuya, Gölge Dağları'nın bir çıkıntısına Doğan Ay Kulesi'ni, Minas Ithil'i inşa ettiler; batıya, Ak Dağlar'ın eteğine de Batan Güneş Kulesi'ni, Minas Anor'u yaptılar. Kralın avlusunda ak bir ağaç vardı; bu ağaç İsildur'un engin suların ötesinden getirdiği ağacın tohumundan yetişmişti, onun tohumuysa Eressea'dan ve ondan da evvel dünya henüz gençken, günlerden önceki Gün, En Batı'dan gelmişti.

"Lakin Orta Dünya'nın akıp giden yıllarının yıpratmasıyla Ananen oğlu Meneldil'in soyu sona erdi, Ağaç kurudu ve Nûmenor'luların kanı sıradan insanların kanıyla karıştı. Derken Mordor'un surlarındaki nöbetçiler uyudu ve karanlık şeyler tekrar Gorgoroth'a sızdılar. Ve bir zaman sonra şer yaratıkları oradan akın edip Minas İthil'i aldılar, yerleşip burayı korkunç bir yere çevirdiler; böylece buraya Minas Morgul, Büyü Kulesi dendi. Bunun üzerine Minas Anor'un da adı değiştirilip Minas Tirith, yani Muhafız Kulesi oldu ve bu iki şehir bitmek bilmez bir savaşa tutuştular, aralarında kalan Osgiliath ise terk edildi ve harabelerinde gölgeler yürür oldu.

"Nice insan ömrüdür bu böyle gitmekte. Fakat Minas Tirith'in Efendileri hala düşmana boyun eğmeyip cenk ediyor ve Argonath'tan Deniz'e kadar Nehir geçişini açık tutuyorlar. Hikayenin benim anlatacağım bölümü artık sonuna yaklaştı. Çünkü İsildur'un zamanında Hükmeden Yüzük meçhule karışmış, Üçler de onun hakimiyetinden kurtulmuştu. Lakin bu ahir zamanda bir kez daha tehlikedeler, çünkü ne yazık ki Tek Yüzük bulundu.

Nasıl bulunduğunu başkaları anlatacak, çünkü bu işte benim pek az rolüm oldu."

Elrond sustu, fakat o susar susmaz uzun boyu ve mağrur endamıyla Boromir ayağa kalktı. "Müsaade ederseniz Efendi Elrond," dedi, "önce ben Gondor hakkında biraz daha konuşayım; çünkü bizatihi Gondor memleketinden gelmekteyim. Ve orada neler olduğunu herkes bilse iyi olur. Çünkü tahminimce bizim emeklerimizden haberdar olan pek az kimse var, o yüzden de bunca zamandan sonra yenik düşersek nasıl bir tehlikeyle karşılaşacaklarını bilmiyorlar.

"Gondor ülkesinde Nümenor kanının tükendiğini veya gurur ve şerefinin unutulduğunu zannetmeyin. Bizim yiğitliğimiz sayesinde Doğu'nun vahşi halkı şeddini yıkamıyor, Morgul'un dehşeti engelleniyor ve bizim, yani Batı'nın siperlerinin gerisindeki ülkelerde barış ve özgürlük ancak bu sayede korunabiliyor. Fakat ya Nehir'in geçitleri düşerse, o zaman ne olacak?

"Lâkin, o an artık hiç de uzak olmayabilir, isimsiz Düşman yeniden uyandı. Bizim Kıyamet Dağı dediğimiz Orodruin'den bir kez daha dumanlar yükseliyor. Kara Diyar'ın gücü büyüyor ve biz zordayız. Düşman geri döndüğünde halkımız Nehir'in doğusundaki güzel beldemiz İthilien'den sürülmüştü, ama yine de orada bir korunak ve biraz askeri kuvvet tutabilmiştik. Fakat daha bu sene, haziran ayında, Mordor'dan gelen ani bir taarruza maruz kaldık ve sökülüp atıldık. Sayıca bizden fazlaydılar, çünkü Mordor Doğudölleri ve zalim Haradrimlerle ittifak yaptı; fakat bizi yenen onların sayıları değildi. Daha önce hiç hissetmediğimiz bir güç vardı ortada.

"Bazıları bunun büyük kara bir atlı, ayın altındaki kara bir gölge gibi göze göründüğünü söylediler. Gittiği her yerde düşmanı bir delilik kaplarken bizim en cesurlarımızın bile içine korku düşüyor, insanlar da atlar da bozgun olup kaçıyordu. Doğu gücümüzün ancak küçük bir kısmı, Osgiliath'ın yıkıntıları arasında hâlâ ayakta kalmış olan son köprüyü de tahrip ederek geri dönebildi.

"Ben, köprü arkamızdan yıkılıncaya kadar köprüyü tutan bölükteydim. Dört kişi kurtulduk sadece yüzerek: kardeşim, ben ve iki kişi daha. Fakat Anduin'in bütün batı kıyısını tutarak savaşmaya hâlâ devam ediyoruz; bizim

arkamıza sığınanlar, olur da ismimizi duyarlarsa bizi övüyorlar: Övgü bol, ama yardım pek az. Artık çağrılarımıza bir tek Rohan'ın atlıları geliyor.

"Bu belalı zamanda, tehlikelerle dolu fersahlarca yol katederek bir görevle Elrond'a geldim: Yüz on gündür tek başıma yollardayım. Fakat savaş için müttefik aramıyorum kendime." Elrond'un kudreti silahta değil, bilgeliğindedir derler. Akıl danışmak ve anlaşılmaz sözlerin çözümünü sormak için geldim. Zira o ani saldırının arifesinde, kardeşim huzursuz bir uyku arasında bir rüya görmüş; benzer bir rüya daha sonraları da birkaç kez onun uykularına, bir kez de benim uykuma girdi.

"Bu rüyada gökyüzünün doğusunun karardığını gördüm; bir de gitgide büyüyen bir gökgürültüsü vardı, fakat Batı'da soluk bir ışık hâlâ dayanıyordu ve bu ışığın içinden uzak ama berrak bir sesin haykırdığını duydum:

Kırılmış olan Kılıç'ı ara:

Onu İmladris 'te bulacaksın;

Orada Morgul büyülerinden güçlü

Öğütler alacaksın.

Göreceksin beliren alameti

Kıyameti haber verecek sana

Uyanacak İsildur'un Felaketi;

Ve Buçukluk atılacak öne.

"Bu sözlerden biz pek bir şey anlamadık ve Gondor irfanına vakıf olan Minas Tirith'in Efendisi babamız Denethor'a danıştık, İmladris'in ta kuzeydeki bir vadiye elflerin verdiği eski bir isim olduğu ve töre bilginlerinin en büyüğü olan Yanelf Elrond'un burada oturduğundan gayri bir şey söylemedi. Bunun üzerine kardeşim, durumumuzun müşkiliyetini de düşünerek rüyayı ciddiye alıp İmladris'i aramaya çıkmak istedi; fakat yol kuşkular ve tehlikelerle dolu olduğu için yolculuğu ben üstlendim. Babam pek gönülsüz izin verdi bana; ben de unutulmuş yollarda, adını çok kişinin

duyduğu ama yerini pek azının bildiği Elrond'un evini arayarak nice dolanıp durdum."

"Ve burada, Elrond'un evinde, daha birçok şeye vakıf olacaksınız," dedi Aragorn ayağa kalkarak. Kılıcını Elrond'un önünde duran masanın üzerine attı; kılıcın keskin yeri iki parçaya ayrılmıştı, "işte Kırılan Kılıç! "dedi.

"Peki, sen kimsin, hem Minas Tirith ile ne ilgin var?" diye sordu Boromir, Kolcu'nun yağız yüzüne ve mevsimlerin izlerini taşıyan pelerinine merakla bakarak.

"Arathorn oğlu Aragorn'dur kendisi," dedi Elrond; "Nesiller ötesinden, Minas İthil'li Elendil'in oğlu İsildur'un soyundan geliyor. Kuzey'deki Dûnedain'in Reis'i; o halktan çok az insan kaldı artık."

"O halde hiç de benim değil bu, sana ait!" diye haykırdı Frodo hayretler içinde ayağa fırlayarak; sanki Yüzük'ün hemen isteneceğini beklermiş gibiydi.

"İkimize de ait değil," dedi Aragorn; "fakat bir süre için senin taşıman mukadder kılındı."

"Yüzüğü çıkar ortaya Frodo!" dedi Gandalf ciddiyetle. "Vakti geldi. Yukarı kaldır, o zaman Boromir de bilmecesinin geri kalan kısmını anlayacaktır."

Bir sessizlik oldu ve tüm gözler Frodo'ya çevrildi. Ani bir utanç ve korkuyla sarsıldı Frodo; Yüzük'ü ortaya çıkarmaya büyük bir isteksizlik duyuyor, ona dokunmaya tiksiniyordu. Uzaklarda olmak isteği geçti içinden. Işıl ışıl yanıp sönen Yüzük'ü titreyen eliyle Divan'dakilerin önünde havaya kaldırdı.

"İşte İsildur'un Felaketi!" dedi Elrond.

Altın yüzüğe bakarken Boromir'in gözleri parlamıştı. "Buçukluk!" diye mırıldandı. "Demek Minas Tirith için kıyamet vakti geldi sonunda! Fakat öyleyse neden kırık bir kılıcı arayalım?"

"O sözler, Minas Tirith'in kıyameti, demiyor," dedi Aragorn. "Lakin kıyamet ile büyük eylemler, gerçekten de çok yakındır. Çünkü Kırılan Kılıç Elendil'in kılıcıdır ve düştüğünde altında kalıp kırılmıştır. Tüm diğer

miraslar kaybolsa da, Elendil'in varisleri bu kılıca hep gözleri gibi baktılar; çünkü aramızda eskiden beri, Yüzük, yani İsildur'un Felaketi bulununca kılıcın da tekrar yapılacağı söylenirdi. Şimdi, aradığın kılıcı gördün, ne istersin? Elendil Hanedanı'nın Gondor Ülkesi'ne dönmesini arzu ediyor musun?"

"Lütuf dilenmek için değil, sadece bilmecenin anlamını bulmak için yollandım buraya," diye cevap verdi Boromir gururla. "Fakat zor durumdayız ve Elendil'in Kılıcı ümitlerimizin ötesinde bir yardım olurdu bizim için eğer böylesine bir şey gerçekten de geçmişin gölgeleri arasından çıkıp gelebilecekse." Tekrar Aragorn'a baktı; gözlerinde kuşku vardı.

Frodo yanında Bilbo'nun sabırsızca kıpırdandığını hissetti. Belli ki arkadaşı adına canı sıkılmıştı. Aniden ayağa kalkarak patladı Bilbo:

Altın olan her şey parlamaz,

Her gezgin yitirmemiştir yolunu,

Gücü olan yaşlı kolay kolay solmaz,

Derindeki kök atlatır donu.

Küllerden bir ateş dirilecek,

Bir ışık fırlayacak gölgelerden

Kırılan kılıç yenilenecek

Şimdi taçsız olan, kral olacak yeniden

"Pek güzel değil belki, ama tam konuya parmak basıyor-Elrond'un sözlerinden ötesine ihtiyacın varsa tabii. Madem bunu duymak için yüz on günlük yol gelmişsin, bari kulak ver." Burnundan soluyarak yerine oturdu.

"Bunu ben kendim yazdım," diye fısıldadı Frodo'ya, " Dûnadan için, uzun zaman önce bana kendini ilk anlattığı zamanlar. Neredeyse keşke maceralarım sona ermiş olmasaydı da onun günü geldiğinde yanında gidebilseydim diye geçiyor içimden."

Aragorn ona gülümsedi; sonra tekrar Boromir'e döndü. "Kendi adıma, kuşkunuzu affediyorum," dedi. "Denethor'un salonlarında tüm heybetleriyle duran Elendil ile İsildur'un oyma suretlerine hiç de benziyor sayılmam,

İsildur'un kendisi değil, sadece varisiyim ben. Zorlu ve uzun bir yaşamım oldu; Gondor ile buranın arasında uzanan fersahlar, benim yolculuklarımın pek küçük bir kısmıdır ancak. Ta göklerindeki yıldızların başka olduğu uzak Rhûn ve Harad ülkelerine kadar nice dağ, nice nehir aştım, nice ova katettim.

"Fakat yuva diyebileceğim bir yer varsa, Kuzey'dedir. Çünkü Valandil'in varisleri, muntazaman babadan oğula geçen bir soy halinde nesillerdir burada yaşamakta. Günlerimiz karardı, sayımız azaldı; ama Kılıç hep bir sonraki nesle aktarıldı. Ve son söz olarak size şu kadarını söyleyeceğim Boromir. Biz yabanın Kokulan yalnız adamlarız, avcıyız, ama avımız daima Düşman'ın uşaklarıdır; çünkü bu uşaklar sadece Mordor'da değil, pek çok yerde bulunurlar.

"Gondor sağlam bir kale ise, Boromir, biz de bir diğer rolü üstlendik. Sizin sağlam surlarınızın ve parlak kılıçlarınızın engelleyemediği nice şer yaratığı var. Kendi sınırlarınız dışındaki topraklan pek az tanıyorsunuz. Barış ve özgürlük mü demiştiniz? Biz olmasaydık Kuzey bunları pek az görmüş olurdu. Korkunun karşısında eriyip giderlerdi. Fakat karanlık şeyler ıssız dağlardan çıkıp geldiklerinde veya güneşsiz ormanlardan sürünüp çıktıklarında, bizden kaçıyorlar. Dünedain uyuşa, veya tümü ölüp gitmiş olsa, kim hangi yollarda seyahate cesaret edebilirdi, sessiz topraklarda yahut basit insanların evlerinde geceleri kimin canı emniyette olurdu ki?

"Yine de, sizin kadar bile şükran görmeyiz biz. Yolcular bize kötü gözle bakar, köylüler aşağılayıcı adlar takarlar. Biz her an nöbette olmasak kanını donduracak veya küçük kasabasını harabeye çevirecek düşmanlardan bir günlük mesafede oturan şişman bir adam, 'Yolgezer der bana. Yine de başka türlü olmasını istemeyiz. Basit halk ancak huzursuzluk ve korkudan azadeyse basit olabilir ve onları bu şekilde koruyabilmek için de bizim gizli kalmamız gerekir. Uzun yıllar boyunca, benim sülalemin görevi olmuştur bu.

"Fakat şimdi dünya bir kez daha değişiyor. Yeni bir zaman geliyor, İsildur'un Felaketi bulundu. Savaş kapıda. Kılıç yeniden yapılacak. Minas Tirith'e geleceğim."

"İsildur'un Felaketi bulundu, diyorsun," dedi Boromir. "Buçukluk un elinde parlak bir yüzük gördüm; fakat İsildur dünyanın bu devri başlamadan önce göçtü derler. Arifler bu yüzüğün onun yüzüğü olduğunu nereden biliyor? Ve bu kadar garip bir ulak tarafından buraya getirilene dek, bunca yıldır nasıl intikal etmiş?" "Bu anlatılacak," dedi Elrond.

"Ama ne olur hemen demeyin efendim!" dedi Bilbo. "Güneş öğlene doğru tırmanmaya başladı bile; bana kuvvet verecek bir şeylere ihtiyacım var doğrusu."

"Sizin adınızı söylememiştim," dedi Elrond gülümseyerek. "Ama şimdi söylüyorum. Haydi! Bize hikayenizi anlatın. Henüz mısralara dökmediyseniz, nesir olarak da anlatabilirsiniz. Ne kadar özlü olursa, yemeğe de o kadar çabuk yetişirsiniz."

"Pekala," dedi Bilbo. "Emrinize uyacağım. Fakat bu kez doğru öyküyü anlatacağım ve eğer burada öbür türlüsünü anlattığıma şahit olanlar varsa" yan gözle Glöin'e baktı "bunu unutup beni affetmelerini rica ediyorum. O vakitler bu hazinenin tamamen bana ait olduğuna şüphe bırakmamak ve bana yakıştırılan hırsız isminden kurtulmak istemiştim sadece. Ama belki de artık meseleyi biraz daha iyi anlıyordur. Her neyse, işte olanlar."

Oradaki bazıları için Bilbo'nun öyküsü tamamiyle yeniydi ve onlar hayretle dinlerken, aslında halinden hiç de şikayetçi görünmeyen yaşlı hobbit de Gollum ile olan macerasını baştan sona nakletti. Tek bir bilmeceyi bile eksik bırakmadı. Bıraksalar doğumgünü davetiyle Shire'dan yok oluşunun öyküsünü de anlatacaktı, fakat Elrond elini kaldırdı.

"Pek güzel anlattınız dostum," dedi, "lakin bu seferlik bu kadarı kafi. Şu an için Yüzük'ün varisiniz Frodo'ya geçmiş olduğunu bilmek yetişir. Şimdi izin verelim o konuşsun!"

Bunun üzerine Frodo, Bilbo gibi istekli olmasa da, kalkıp eline geçtiği günden itibaren Yüzük'e dair ne olup bittiyse hepsini anlattı. Hobbitköy'den Bruinen Geçidi'ne kadar olan yolculuğunun her bir adımı sorgulandı, tartışıldı ve Kara Süvariler ile ilgili hatırlayabildiği her şey uzun uzun incelendi. Sonunda tekrar yerine oturdu.

"Fena sayılmaz," dedi Bilbo ona. "Eğer habire sözünü kesip durmasalardı, güzel bir öykü çıkartacaktın ortaya. Birkaç not almaya

çalıştım, ama eğer bunları yazacaksam bir ara oturup baştan sona üzerinden geçmemiz lazım. Daha sen buraya gelinceye kadar, bölümler dolusu olay geçmiş!"

"Evet oldukça uzun bir öykü oldu," diye cevapladı Frodo. "Fakat bana hala tamamlanmış gibi gelmiyor. Ben daha bir sürü şeyi, özellikle de Gandalf ile ilgili meseleleri öğrenmek istiyorum."

Yakınlarında oturan Limanlar'dan Galdor onun sözlerine kulak misafiri olmuştu. "Buna aynen katılıyorum," diye haykırdı ve Elrond'a döndü: "Daha az bilgisi olanlara pek öyle gelmese de, buçukluğun hazinesinin uzun zamandır tartışılan Âli Yüzük olduğuna inanmak için Arifler'in haklı sebepleri olsa gerek. Fakat kanıtları bizler de duysak olmaz mı? Ve bir sorum daha var. Saruman nerede? O Yüzükler'in irfanına vakıf biridir, ama aramızda değil. Onun görüşü nedir eğer bizim dinlemiş olduğumuz şeylerden haberdar ise?"

"Sorduğunuz sorular birbiriyle bağlantılı, Galdor," dedi Elrond. "Bunları unutmuş değildim, bu sorular da cevaplandırılacak. Lâkin bunları açıklamak, Gandalf a düşüyor; son olarak onu konuşmaya davet ediyorum, çünkü şeref yeri ona aittir ve meselenin tümünde de başı çeken o olmuştur."

"Çoğu kişi için, Galdor," dedi Gandalf, "Glöin'in getirdiği haber ve Frodo'nun uğradığı takip, buçukluğun hazinesinin Düşman için çok büyük bir değer taşıdığını kanıtlamaya yeter de artar bile. Fakat bir yüzük bu. O halde? Dokuzlar Nazgül'un elinde. Yediler de ya alınmış ya da yok edilmiş." Bu söz üzerine Glöin kıpırdandı ama bir şey söylemedi. "Üçler'i biliyoruz. O halde onun bu kadar arzu ettiği bu tek yüzük de neyin nesi?

"Gerçekten de Nehir ile Dağ arasında, yani kaybolma ve bulunma arasında büyük bir zaman boşluğu var. Fakat Arifler'in bilgisindeki bu boşluk nihayet doldurulabildi. Ama fazlasıyla uzun sürdü bu. Çünkü Düşman hemen ensemizdeydi, benim korktuğumdan da daha yakındı bize. Ve bu yıla, görünüşe göre daha bu geçtiğimiz yaza kadar gerçeği tümüyle öğrenememiş olduğu için çok şanslıyız.

"Burada bulunanların bazıları, bizzat benim Dol-Guldur'daki Necromancer'ın kapılarından girip ahvalini gizlice araştırmaya cüret ettiğimi ve korkularımızın gerçekten de yerinde olduğunu öğrendiğimi

hatırlayacaktır: O, en nihayet yeniden cisimleşip güç bulan Sauron'dan, eski Düşman'ımızdan başkası değildi. Kiminiz Saruman'ın bizi ona karşı açıkça harekete geçmekten caydırdığını ve uzun süre onu gözlemekle yetindiğimizi de hatırlayacaktır. Yine de en sonunda, onun gölgesi büyüdükçe Saruman da kabul etmek zorunda kaldı ve Divan gücünü ortaya koyarak kötülüğü Kuyutorman'dan attı ve bu da tam Yüzük'ün bulunduğu sene gerçekleşti: Garip bir rastlantı, eğer rastlantı idiyse.

"Fakat Elrond'un öngörmüş olduğu gibi, çok geç kalmıştık. Sauron da bizi izlemiş ve Mordor'u Dokuz hizmetkârının oturduğu Minas Morgul aracılığıyla uzaktan yöneterek, bizim saldırımıza karşı çoktan hazırlanmıştı. Sonra bizim önümüzden geri çekildi, ama sadece kaçar gibi yapıyordu; kısa bir süre sonra da Karanlık Kule'ye gelerek kendisini açık açık gösterdi. Bunun üzerine, Divan son kez toplandı; çünkü Tek Yüzük'ü gitgide daha büyük telaşla aramakta olduğunu artık öğrenmiştik. O sırada onun Yüzük hakkında bizim duymadığımız bir haber almış olacağından korkuyorduk. Fakat Saruman öyle olmadığını söyleyerek, daha önce dediklerini tekrarladı: Tek Yüzük'ün Orta Dünya'da bir daha hiçbir zaman bulunamayacağını.

"En kötü ihtimalle,' dedi, 'Düşmanımız Yüzük'ün bizde olmadığını ve hâlâ kayıp olduğunu biliyor. Fakat kaybolmuş bir şeyin yeniden bulunabileceğini düşünüyor. Korkmayın! Ümidi onu kandıracak. Bu konuyu ben var gücümle incelemedim mi? Yüzük Ulu Anduin'e düştü ve ta Sauron uyurken Nehir'de sürüklenerek Deniz'e vardı. Bırakın Son'a kadar orada yatıp dursun."

Gandalf bir an susup sundurmadan doğuya, muazzam köklerinde dünyanın tehlikesinin onca zaman saklı kaldığı Dumanlı Dağlar'ın uzaktaki zirvelerine doğru baktı, İç geçirdi.

"Orada yanlış yaptım," dedi. "Arif Saruman'ın sözleriyle yatıştım; oysa gerçeği daha önce aramaya başlamalıydım, o zaman şu an içinde bulunduğumuz tehlike daha az olurdu."

"Hepimiz kabahatliyiz," dedi Elrond, "ve eğer sizin gayretleriniz olmasaydı belki de Karanlık çoktan üzerimize çökmüş olacaktı. Lâkin devam ediniz!"

"Mantıken ortada telaşlanacak bir şey yoktu, ama daha ilk başından içime sinmemişti," dedi Gandalf, "ve bu şeyin Gollum'un eline nasıl geçtiğini, ne kadar zamandır buna sahip olduğunu merak ediyordum. Bu yüzden eninde sonunda karanlığından çıkıp hazinesini arayacağını düşünerek yoluna gözcüler diktim. Çıktı, fakat kaçtı ve bulunamadı. Sonra da, heyhat! Çok vakit yaptığımız gibi, işin ucunu bırakıp sadece izlemek ve beklemekle yetindim.

"Zaman endişeler içinde akıp geçti, ta ki benim kuşkularım bir kez daha, ama bu kez ani bir korku halinde uyanıncaya kadar. Hobbitin yüzüğü nereden gelmişti? Korkulanında haklıysam ne yapılmalıydı? Bu konularda bir karar almam gerekiyordu. Fakat zamansız bir fısıltı olur da yanlış bir yere varırsa nasıl bir tehlike doğacağını bildiğimden, korkumdan kimseye söz etmiyordum. Karanlık Kule ile yaptığımız tüm o uzun savaşlarda en büyük düşmanımız hep hıyanet olmuştur.

"Bu on yedi yıl önceydi. Çok geçmeden Shire'ın civarında kurduyla kuşuyla her türden casusun toplandığını fark ettim ve korkum arttı. Dünedain'den yardım istedim, nöbetlerini iki misline çıkarttılar ve içimi İsildur'un varisi Aragorn'a açtım."

"Ve ben," dedi Aragorn, "olan olmuş gibi görünse de, Gollum'un peşine düşmemiz gerektiğini öğütledim. İsildur'un hatasını tamir etmek de İsildur'un varisine düşeceğinden, bu uzun ve ümitsiz araştırmada Gandalf a yoldaşlık ettim."

Sonra Gandalf, Yabaneller'i nasıl bir baştan bir başa, ta Gölge Dağları'nın dibine ve Mordor'un duvarlarına dek aradıklarını anlattı. "Buralarda onun hakkında söylentiler duyduk, karanlık tepelerde uzun süre kalmış olduğunu tahmin ettik; fakat bir türlü onu bulamadık ve sonunda ben umudumu kaybettim. Ama tam ümitsizlik içindeyken, belki de Gollum'un bulunmasına gerek bırakmayacak bir deney geldi aklıma. Yüzük'ün kendisi bize, Tek Yüzük olup olmadığını söyleyebilirdi. Divan'da konuşulan kelimeler hafızama geri geldi: Saruman'ın söylediği zaman pek de üzerinde durmadığım sözleri. Şimdi bu sözleri açık seçik yüreğimde duyuyordum.

"Dokuzlar, Yediler ve Üçler'in, demişti, 'hepsinin kendine has taşları vardır. Fakat Tek Yüzük öyle değildir, Sanki daha önemsiz yüzüklerden

biriymiş gibi, yuvarlak ve süssüzdür; fakat yapıcısı yüzüğün üzerine öyle işaretler koymuştur ki, ustalar belki hala bunları görüp okuyabilir.'

"O işaretlerin ne olduğunu söylememişti. Şimdi kim bilecekti bunları? Yapanın kendisi. Ve belki Saruman? Fakat irfan ne kadar büyük olursa olsun bir kaynağı olmalıdır. Kaybolmadan önce bu şeye Sauron'dan başka kimin eli değmişti? Sadece İsildur'un eli.

"Bu düşünceyle takipten vazgeçerek derhal Gondor'a koştum. Eskiden benim tarikatımın üyeleri burada hüsnü kabul görür; özellikle de Saruman sık sık Şehrin Beyleri'ne konuk olup uzun süre kalırdı. Bey Denethor eskiye nazaran beni daha az bir muhabbetle karşıladı ve herkeslerden sakındığı parşömen tomarları ve kitapları arasında bir araştırma yapmama gönülsüzce müsaade etti.

"Eğer gerçekten de söylediğiniz gibi sadece eski günlerin ve Şehrin kuruluşunun kayıtlarına bakacaksanız, okuyun gitsin!' dedi. 'Çünkü benim için geçmiş, gelecekten daha az karanlık ve benim sorumluluğum altında olan da gelecektir. Fakat eğer burada uzun süre çalışmış olan Saruman'dan bile daha hünerli değilseniz, benim bu Şehrin irfanının üstadı olarak zaten çok iyi bildiğim şeylerden başka hiçbir şey bulamazsınız.'

"Böyle dedi Denethor. Oysa kütüphanesinde nice kayıt var ki artık töre bilginlerinin bile pek azı okuyabilir, çünkü insanlar zamanla bu kayıtlardaki yazı ve lisanları unutmuştur. Ve Boromir, hâlâ Minas Tirith'te duran, sanırım kralların kaybından beri Saruman ve benden başka hiç kimsenin okumadığı, İsildur'un kendisi tarafından yazılmış bir parşömen var. Çünkü İsildur bazı hikâyelerde anlatıldığı gibi Mordor'daki savaştan sonra hemen ordularını yürütmüş değildi."

"Kuzey'dekilerin bazıları öyle anlatmış olabilir," diye kesti sözünü Boromir. "Gondor'da herkes, onun önce Minas Anor'a giderek yeğeni Meneldil'e Güney Krallığı'nın idaresini teslim etmeden önce bir süre eğitim verdiğini bilir. Ve o sırada oraya, kardeşinin anısına Ak Ağaç'ın son fidanını dikmiş."

"Fakat yine o sırada bu parşömeni de yazmış," dedi Gandalf; "ve bu Gondor'da hatırlanmıyor, görünüşe göre. Çünkü bu parşömen Yüzük ile ilgili ve İsildur orada şöyle yazmış: Âli Yüzük artık Kuzey Krallığı'nın

mirası olacak; lâkin zaman gelir bu büyük olayların hatırası solabilir diye, gene Elendilin varislerinin yaşadığı Gondor'a da yüzüğün kayıtlan bırakılacaktır.

"Bu sözlerden sonra İsildur Yüzük'ü bulduğu haliyle tarif etmiş. İlk aldığımda sıcaktı, kor gibi sıcak, elimi öyle kavurdu ki ömrüm oldukça acısından kurtulacağımı zannetmem. Lâkin daha ben bu yazıyı yazarken söğüdü ve sanki çekti, küçüldü: gerçi ne güzelliğinden ne de biçiminden bir şey yitirdi, ilk baslarda üzerinde alev gibi kıpkızıl görünen yazı daha şimdiden soluyor ve artık hayal meyal okunabiliyor. Eregion'dan bir elf yazısıyla nakşedilmiş, çünkü Mordor'un harfleri bu kadar ince bir işe imkân vermez; ancak lisanı tanımıyorum. Menfur ve kaba olduğuna göre, zannımca Kara Ülke'nin dillerindendir. Ne kötülükler anlattığını bilemiyorum; lâkin tamamen silinip unutulmadan önce buraya bir kopyasını çizeceğim. Belki Yüzük kapkara olduğu halde ateş gibi yanan ve böylece Gilgalad'ı yok eden Sauron'un elinin hararetini arıyordur; belki de altın bir daha ısıtılırsa yazı gene okunabilir. Lâkin ben şahsen Sauron'un yaptığı yegâne güzel iş olan bu şeye bir ziyan gelmesini göze alamam. Bedelini büyük bir acıyla ödemiş olsam da, benim için kıymetlidir.

"Bu kelimeleri okuyunca araştırmam sona erdi. Çünkü çizilmiş yazı gerçekten de İsildur'un tahmin ettiği gibi Mordor'un ve Kule'nin hizmetkârlarının lisanındaydı. Ve orada söylenen şeyler zaten biliniyordu. Çünkü Sauron Tek Yüzük'ü ilk taktığı gün Üçler'in yapıcısı Celebrimbor, Sauron'u fark etmiş ve uzaktan onun bu sözleri söylediğini duymuş, Sauron'un kötü niyeti de böylece ortaya çıkmıştı.

"Hemen Denethor'dan müsade istedim fakat tam ben kuzeye doğru yola koyulmuştum ki, Lörien'den, Aragorn'un oradan geçmiş olduğuna ve Gollum denen yaratığı bulduğuna dair haberler geldi. O yüzden önce öyküsünü dinlemek için onunla buluşmaya gittim. Tek başına ne gibi ölümcül tehlikelere atıldığını tahmin etmekten bile korkuyordum."

"Onları anlatmaya pek hacet yok," dedi Aragorn. "Eğer insanın Kara Kapı menzilinde gezmesi yahut Morgul Vadisi'nin zehirli çiçekleri üzerinde dolanması gerekiyor ise, tehlikeleri de göze alacak demektir. Ben de sonunda yeise düşmüş, dönüş yolculuğuna başlamıştım. Derken, şans eseri, birdenbire aradığım şeye rast geldim: Çamurlu bir su birikintisinin yanında

yumuşak ayakizleri. Fakat bu kez izler tazeydi ve hızlı oldukları anlaşıyordu ve Mordor'a değil, Mordor'dan bu yana geliyordu. Ölü Bataklıklar boyunca onu izleyip sonunda ele geçirdim. Durgun ve ölü bir bataklık kenarında pusuya yatmış, kara akşam çökerken suyun içini gözetler durumda yakaladım onu, Gollum'u. Yeşil balçıkla sıvalıydı. Korkarım beni hiçbir vakit sevmeyecek; çünkü beni ısırdı ve ben de yumuşak davranmadım. Dişlerinin izinden başka bir şey alamadım ağzından. Bu bölümünü, geri dönüş yolunu yani, sabah akşam onu gözetlemeyi, sonunda içecek ve yiyeceksizlikten terbiye oluncaya kadar boynunda bir yular, ağzında tıkaçla önümden yürütmeyi, durmadan onu Kuyutorman'a doğru sürmeyi, tüm yolculuğumun en kötü bölümü sayabilirim. Sonunda Kuyutorman'a varıp kararlaştırmış olduğumuz gibi onu elflere teslim ettim; ondan kurtulacağım anı iple çekmiştim doğrusu, çünkü berbat kokuyordu. Kendi adıma, bir daha yüzünü bile görmek istemem; fakat Gandalf gelip onunla uzun uzun konuşmaya tahammül etti."

"Evet, uzun ve yorucuydu," dedi Gandalf, "fakat kazançsız da sayılmazdı. Bir kere, onun yüzüğü nasıl kaybettiğine dair anlattığı öykü, Bilbo'nun şimdi ilk kez açık açık anlattıklarına uyuyordu; fakat bunu zaten tahmin ediyor olduğumdan, bunun pek bir önemi yoktu. Ama o sırada ilk kez Gollum'un yüzüğünün Ferah Çayırları'nın yakınındaki Büyük Nehir'den çıkmış olduğunu öğrendim. Ve aynı zamanda yüzüğe uzun bir süre sahip olduğunu da öğrenmiş oldum. Kendi küçük ırkının birçok ömrü boyunca sahip olmuştu yüzüğe. Yüzüğün gücü, ömrünü kat kat uzatmıştı; fakat bu kudret sadece Âli Yüzüklerde vardır.

"Ve eğer bu yeterince önemli bir kanıt sayılmazsa Galdor, bir de sözünü ettiğim diğer deney vardı. Burada, havaya kaldırıldığında gördüğünüz, yuvarlak ve süssüz olan bu yüzükte İsildur'un söylemiş olduğu harfler hala okunabilmekte, tabii eğer bu altın nesneyi bir süreliğine ateşe atacak yüreğiniz varsa. Bu dediğimi ben yaptım ve şunları okudum:

Ash nazg durbatulûk, ash nazg gimbatui, ash nazg thrakatulûk agh burzumishi krimpatu!"

Büyücünün sesindeki değişim hayret vericiydi. Sesi aniden tehditkar, güçlü ve taş gibi sert oluvermişti. Tepedeki güneşin önünden bir gölge

geçmişti sanki, sundurma bir an için karardı. Herkes titredi ve elfler kulaklarını kapattılar.

"Şimdiye kadar hiç kimse İmladris'te o lisanın kelimelerini sarf etmeye cüret etmemişti Gri Gandalf," dedi Elrond, gölge geçip topluluk bir kez daha nefes almaya başlayınca.

"Bir daha da bunun tekrarlanmayacağını temenni edelim," diye cevapladı Gandalf. "Bununla birlikte, affınızı dilemiyorum Efendi Elrond. Eğer bu lisanın yakında Batı'nın her köşesinde işitilmesini istemiyorsak, artık herkes kuşkuyu bırakıp bu şeyin gerçekten de Arifler'in beyan ettiği şey olduğunu kabul etsin: Bu, Düşman'ın tüm garazıyla yüklü hazinesi ve onun eski gücünün bir kısmı bunda saklı. Eregion Demircileri'nin duyduğu ve ihanete uğradıklarını anlamalarını sağlayan kelimeler, Kara Yıllar'dan çıkıp gelmekte: *Hepsine hükmedecek Bir Yüzük, hepsini o bulacak Hepsini bir araya getirip karanlıkta birbirine bağlayacak*

"Aynı zamanda şunu da bilin dostlarım, Gollum'dan daha başka şeyler de öğrendim. Konuşmayı istemiyordu, öyküsü de pek açık sayılmazdı fakat Mordor'a gitmiş olduğuna ve burada bütün bildiklerinin zorla ağzından alındığına hiç kuşku yok. Böylelikle Düşman, Tek Yüzük'ün bulunduğunu ve uzun süredir Shire'da olduğunu biliyor ve uşakları yüzüğü neredeyse kapılarımıza kadar kovaladığına göre çok yakında; belki de şu anda, ben size bunları anlatırken, o yüzüğün burada olduğunu öğrenecek."

Uzun bir süre herkes sessizce oturdu, sonunda Boromir konuştu. "Bu Gollum ufak tefek bir şey mi demiştiniz? Kendi ufak, şerri büyük. Ona ne oldu? Kaderini nasıl bağladınız?"

"Şu anda hapiste ama hali kötü sayılmaz," dedi Aragorn. "Çok sıkıntılar çekmişti, işkence gördü°üne hiç şüphe yok, Sauron'un korkusu yüreğine kapkara işlemiş. Yine de, kendi adıma, Kuyutorman'ın dikkatli elflerinin elinde emniyette olduğuna seviniyorum. Gollum'un kötü niyeti çok büyük; bu kötü niyet, onun gibi zayıf ve buruşuk birinden beklenmeyecek kadar büyük bir güç veriyor ona. Eğer serbest olsaydı, hâlâ çok büyük kötülükler yapabilirdi. Ve Mordor'dan kötü bir görev için serbest bırakıldığına da h;ç şüphem yok."

"Eyvah ki eyvah!" diye haykırdı Legolas o zarif elf yüzünde büyük bir kederle, "iletmek üzere yollandığın havadisi söyleme zamanım geldi. Havadislerim iyi değildi, lâkin buradakiler :e.in ne kadar korkunç olduğunu ancak şimdi anlamış bulunuyorum. Smeagol, namı diğer Gollum, kaçtı."

"Kaçtı mı?" diye haykırdı Aragorn. "Bu gerçekten de kötü bir haber. Buna hepimiz çok yanacağız korkarım. Nasıl oldu da Thranduil halkı emaneti koruyamadı?"

"Yeterince dikkatli olmadığımızdan değil," dedi Legolas; "belki de fazla iyi yüreklilikten. Ayrıca korkarız ki mahkûm başkalarından yardım aldı ve her bir işimiz de fazlasıyla biliniyormuş. Bize ne kadar zor gelirse gelsin, Gandalf in isteğiyle bu yaratığın başında gece gündüz nöbet tuttuk. Fakat Gandalf, onun iyileşebileceğine dair hâlâ bir ümit olduğunu söylemişti ve biz de her anını tekrar eski kara düşüncelerine düşeceği yerin altındaki zindanlarda geçirmesine kıyamıyorduk."

"Bana bu kadar merhamet göstermemiştiniz," dedi, Elf Kralı'nın sarayının derinliklerindeki kendi mahkûmiyetinin eski hatıraları aklında canlanan Glöin gözlerinde bir şimşekle.

"Hele hele!" dedi Gandalf. "Azizim Glöin, şimdi o konuyu açma lütfen. Uzun süre önce düzeltilmiş, esef duyulacak bir yanlış anlaşılmaydı o. Eğer elfler ile cüceler arasındaki tüm zıtlaşmalar buraya taşınacaksa, bu Divan'dan vazgeçelim daha iyi."

Glöin ayağa kalkıp eğilerek selam verdi ve Legolas devam etti. "Hava iyi olduğu zamanlar Gollum'u ormanın içinde dolaştırıyorduk; tırmanmayı sevdiği, diğer ağaçlardan ayrı duran yüksek bir ağaç vardı. En üstteki dallara kadar çıkıp özgür rüzgârı hissetmesine sık sık izin verir, fakat ağacın dibine nöbetçi koyardık. Günün birinde aşağıya inmeyi reddetti, nöbetçilerin de onun peşinden tırmanmaya hiç niyetleri yoktu: Dallara elleriyle olduğu kadar ayaklarıyla da sıkı sıkı sarılmayı öğrenmişti; böylece nöbetçiler gecenin ileri vakitlerine kadar ağacın altında oturdular.

"İşte tam da o gece, aysız ve yıldızsız bir yaz gecesi, orklar bizi gafil avladı. Bir süre sonra onları geri püskürttük; çok kalabalık, çok yırtıcıydılar, fakat dağlardan geliyorlardı ve ormana alışık değillerdi. Cenk bittiğinde Gollum'un gitmiş olduğu çıktı ortaya, nöbetçileri de ya öldürülmüş ya da

esir edilmişti. O zaman bu saldırının onu kurtarmak için tertiplenmiş olduğu ve onun bunu daha önceden bildiği aşikâr oldu. Bunu nasıl tertiplemişlerdi, anlayabilmiş değiliz; lâkin Gollum çok hilekar, Düşman'ın casusları da çok fazla. Ejderha'nın düştüğü yıl kovulan kötü şeyler daha da kalabalık olarak geri döndüler ve bizim hükmümüzün sürdüğü bölge dışında Kuyutorman yeniden kötü bir yer oldu.

"Gollum'u yeniden yakalamayı başaramadık. Bir sürü ork izi arasında onun da izine rastladık; iz güneye doğru Orman'ın derinliklerine daldı. Fakat çok geçmeden bizim kabiliyetimiz dışına çıktı ve takibe devam etmeye cesaret edemedik çünkü Dol Guldur'a yaklaşıyorduk, orası da hâlâ çok fazla kötülükle dolu bir yerdir; bizler o tarafa gitmeyiz."

"Olan olmuş, giden gitmiş," dedi Gandalf. "Tekrar onu arayacak kadar vaktimiz yok. Ne yapacaksa yapacak artık. Fakat kim bilebilir, belki de ne kendisinin, ne de Sauron'un öngörememiş oldukları bir rol oynayacaktır.

"Artık Galdor'un diğer sorularını cevaplandırayım. Saruman nerede? Bu ihtiyaç anında onun bize vereceği öğütler nelerdir? Bu hikâyeyi sizlere tüm ayrıntılarıyla anlatmalıyım çünkü Elrond'dan başkası duymadı şimdiye kadar, o da özetle dinledi, fakat karar vermemiz gereken her şeyle alakası var. Bu, bu güne geldiği haliyle, Yüzük Hikâyesi'nin son bölümü.

"Haziran sonunda Shire'daydım, fakat kafamda bir endişe bulutu vardı ve henüz açık seçik göremediğim ama yaklaşmakta olan bir tehlike hissettiğimden, minik ülkenin güney sınırlarına doğru sürdüm atımı. Orada, Gondor'daki savaş ve bozgunla ilgili haberleri aldım ve Kara Gölge'yi duyunca yüreğim buz gibi oldu. Fakat Güney'den kaçan birkaç kişiden başka bir şey bulamadım; onların üzerine de sanki sözünü etmekten kaçındıkları bir korku sinmiş gibiydi. Bunun üzerine doğuya ve kuzeye doğru dönüp Yeşilyol boyunca ilerledim ve Bree yakınlarında bir yolcuya rast geldim; yolun kıyısına oturmuştu, atı da yanında otluyordu. Bu, eskiden Kuytuorman'ın sınırları yakınındaki Rhosgobel'de oturan Boz Radagast idi. Benim tarikatımdandır, fakat çok yıllardır görmemiştim onu.

"Gandalf! diye bağırdı. 'Seni arıyordum. Fakat bu yörelerin yabancısıyım. Bütün bildiğim, Shire diye tuhaf bir adla anılan yabani bir diyarda bulunabileceğindi.'

"Elindeki bilgi doğruymuş, dedim. 'Fakat buralı birileriyle karşılaşacak olursan böyle konuşayım deme. Shire sınırları yakınındayız. Beni niye arıyordun? Mühim bir şey olsa gerek. Çok acil bir durum olmadıkça pek seyahat etmezdin sen.

"Acil bir görevim var,' dedi. 'Havadisim kötü.' Sonra, sanki çitlerin bile kulağı olabilirmiş gibi etrafına bir bakındı. 'Nazgul, diye fısıldadı. 'Dokuzlar yeniden ortaya çıktı. Nehri gizlice geçmiş, batıya doğru İlerliyorlar. Kara giysili süvari suretindeler.

"O zaman, bilmeden korktuğum şeyin ne olduğunu anladım.

"Düşman ya çok darda, ya da çok mühim bir amacı var, dedi Radagast; 'fakat bu uzak ve metruk yerlere ne diye göz diktiğini bilemiyorum.

"Ne demek istiyorsun?' dedim.

"Duyduğuma göre, Süvariler her gittikleri yerde Shire yöresini soruyorlarmış.

"Shire memleketi,' dedim; fakat içim kararmıştı. Çünkü Dokuzlar o melun reislerinin etrafında toplandı mı, Arifler bile onların karşısına çıkmaktan çekinse gerektir. Eskinin büyük kralı ve büyücüsüydü o; şimdi de ölümcül bir korku çatmakta. 'Sana bunları kim söyledi, kim gönderdi? diye sordum.

"Ak Saruman,' diye cevapladı Radagast. 'Ve eğer ihtiyacın varsa, yardım edeceğini söylememi istedi; ama bir an önce yardımını istemen gerek, yoksa çok geç olacakmış.'

"Ve bu mesal bana ümit verdi. Çünkü Ak Saruman tarikatımızın en ulusudur. Radagast da elbette değerli bir büyücüdür, şekillerin ve renk değişimlerinin ustasıdır; ayrıca otlar ve hayvanlar hakkında gayet derin irfana sahiptir ve hele kuşlarla çok iyi anlaşır. Fakat Saruman nicedir bizzat Düşman'ın sanatları konusunda çalışıyordu ve bu sayede kaç kez galebe çalmıştık. Onu Dol Guldur'dan çıkarmamız da Saruman'ın oyunları sayesinde olmuştu. Belki de Dokuzlar'ı geri sürecek bazı silahlar bulmuş olabilirdi.

"Saruman'a gideceğim,' dedim.

"O halde hemen gitmelisin, dedi Radagast; 'çünkü ben seni ararken zaman kaybettim ve vakit azalmakta. Seni Yazortası'ndan önce bulmamı söylemişti; Yazortası'nı ettik bile. Buracıktan yola çıksan dahi, Dokuzlar aradıkları ülkeyi bulmadan ona ulaşabilmen çok zor. Ben şahsen, hemen geri döneceğim. Bunu söyleyerek atına atladı, hemen çekip gidecekti.

"Bir dakika bekle!' dedim. 'Senin ve yardımını esirgemeyecek her şeyin yardımına ihtiyacımız olacak. Dostun olan bütün hayvanlara ve kuşlara haber yolla. Bu konuyla ilgisi olan her çeşit haberi Saruman'a ve Gandalf a getirmelerini iste. Orthanc'a haber ulaştırılsın.'

"Bunu yaparım,' dedi ve sanki Dokuzlar peşindeymiş gibi sürdü atını gitti.

"Onu hemen izleyemedim. O gün zaten çok fazla yol gitmiştim, atım da ben de yorgunduk; ayrıca olanları bir tartmak istiyordum. O gece Bree'de kaldım ve Shire'a dönmeye vaktim olmadığına karar verdim. Hayatımın en büyük halasıydı bu!

"Neyse, Frodo'ya bir mesal yazıp ona yollasın diye hancı arkadaşıma emanet ettim. Seher vakti yola çıktım; uzun yollar sonunda Saruman'ın yaşadığı yere vardım. Burası ta güneyde, İsengard'da, Dumanlı Dağlar'ın sonunda, Rohan Geçidi yakınlarında bir yerdir. Boromir'in de söyleyeceği gibi, Dumanlı Dağlar ile Ered Nimrais, yani onun memleketindeki Ak Dağlar'ın en kuzey etekleri arasında uzanan büyük, açık bir düzlüktür Rohan Geçidi. Fakat İsengard duvar gibi sarp kayalardan oluşan bir çemberdir; çemberin içinde bir vadi, vadinin tam ortasında da Orthanc adında taş bir kule vardır. Bu kule Saruman tarafından değil, çok zaman önce Nümenor'lu insanlar tarafından yapılmıştır; çok yüksektir, pek çok gizi vardır; yine de sanki el yapısı değilmiş gibi durur. Kuleye ulaşmak için İsengard çemberinden geçmek gerekir; bu çemberde de sadece tek bir kapı vardır.

"Bir akşam geç bir vakitte, kaya duvarın içinde büyük bir kemer gibi duran kapıya vardım; kapı sıkı korunma altındaydı. Fakat kapıdaki nöbetçiler benden haberliydi ve Saruman'ın beni beklediğini söylediler. Atımı kemerin altından sürdüm, kapı sessizce arkamdan kapandı ve birdenbire, görünürde hiç sebep yokken, içime bir korku indi.

"Yine de Orthanc'ın dibine kadar sürdüm atımı ve Saruman'ın merdivenlerine ulaştım; orada Saruman beni karşılayıp yukardaki odasına götürdü. Parmağında bir yüzük vardı.

"Geldin demek Gandalf, dedi bana ciddiyetle; fakat gözlerinde adeta beyaz bir ışık parlıyordu, sanki yüreğinde soğuk bir kahkaha varmış gibi.

"Evet, geldim,' dedim. 'Yardımını almaya geldim Ak Saruman.' Nedense bu sıfat kızdırdı onu.

"Öyle mi gerçekten de Gri Gandalf!' diye alay etti. "Yardım ha? Bu kadar kurnaz ve bu kadar bilge olan, ülkeden ülkeye dolaşan, kendisini ilgilendirse de ilgilendirmese de bütün işlere burnunu sokan Gri Gandalf in yardım istediği pek duyulmamıştır.

"Hayretle baktım ona. 'Fakat eğer aldatılmadıysam,' dedim, 'işler öyle gelişiyor ki hepimizin kuvvetinin birleşmesi icap ediyor artık.'

"Öyle olabilir,' dedi, 'fakat bunu düşünmekte biraz geç kaldın. Benden, Divan'ın başından, en önemli meseleyi ne kadar zamandır gizliyordun acaba? Peki ya şimdi seni Shire'daki ininden buralara getiren nedir?'

"Dokuzlar yeniden ortaya çıktı, diye cevap verdim. 'Nehri geçmişler. Radagast öyle söyledi.

"Boz Radagast! diye güldü Saruman, artık küçümsemesini gizlemiyordu. 'Kuş terbiyecisi Radagast! Saf Radagast! Salak Radagast! Yine de ona biçtiğim rolü oynayacak kadar aklı varmış. Geldin işte, benim de mesalımın bütün amacı buydu. Ve burada kalacaksın Gri Gandalf, yolculukları unutup dinleneceksin. Çünkü ben Arif Saruman'ım, Yüzük Yapıcısı Saruman, Rengarenk Saruman!'

"O zaman baktım ve gördüm ki giysileri beyaz gibi görünüyordu ama beyaz değildi, bütün renklerden dokunmuştu ve o hareket ettikçe öylesine ışıyıp renk değiştiriyordu ki insanın gözü yanılıyordu.

"Ben akı tercih ederdim,' dedim.

"Ak! diye dudak büktü. 'Başlangıçtır o. Beyaz kumaş boyanabilir. Beyaz sayfaya yazılabilir; beyaz ışık kırılabilir.'

"Ve böylece beyaz olmaktan çıkar, dedim. 'Mahiyetini anlamak için bir şeyi kıran kişi de ariflik yolundan sapmış demektir.'

"Benimle, arkadaşım dediğin aptallarla konuşur gibi konuşmana gerek yok,' dedi. 'Seni buraya senden ders almak için değil, sana bir seçim sunmak için getirttim.

"Böylece omuzlarını dikleştirip nutuk çekmeye başladı, sanki uzun süredir bunun provasını yapmış gibiydi. 'Kadim Günler geçti. Orta Günler de geçmekte. Genç Günler başlıyor. Elflerin zamanı bitti fakat sırada bizim zamanımız var: Bizim yönetmemiz gereken insanların dünyası. Fakat bize kudret gerek, sadece Arifler'in görebileceği yararlar adına her şeyi dilediğimiz gibi yönetebilmek için kudret.

"Ve dinle Gandalf, eski dostum, yardımcım! dedi yakına gelip daha yumuşak bir sesle konuşmaya başlayarak. 'Biz, dedim, çünkü biz olabiliriz, eğer bana katılırsan. Yeni bir Güç yükselmekte. Buna karşı eski ittifaklar ve siyasetlerin bize bir yararı olmayacak. Elflerden veya ölmekte olan Nümenor'dan ümit yok. önündeki, önümüzdeki, bir seçenek bu. Bu Güç ile birleşebiliriz. Bu akıllıca olur Gandalf. Bu yolda umut var. Zafer kapıda; zafere katkıda bulunanlar cömertçe ödüllendirilecektir. Güç büyüdükçe, onun sağlam dostları da büyüyecek ve Arifler, yani senin benim gibi olanlar, sabrederek zamanla onu yönlendirip denetimleri altına alabilirler. Uygun zamanı beklerken düşüncelerimizi yüreklerimizde gizleriz, belki bu arada yapılan kötülükleri kınar, fakat âli ve nihai amacı takdir ederiz: Bilgi, Kural, Düzen; şimdiye kadar bizim beyhude yere başarmak için uğraşıp durduğumuz, zayıf ya da aylak dostlarımız tarafından desteklenmekten çok kösteklenen her şey. Niyetlerimizi gerçekten değiştirmemiz gerekmez, değiştirmeyiz de, sadece araçlarımız değişmiş olur.'

"Saruman,' dedim, 'bu türden nutukları daha önce de duydum ama bunları sadece Mordor tarafından, cahilleri kandırsın diye yollanan gizli temsilcilerin ağzından duymuştum. Beni onca yoldan, sadece kulaklarımı yormak için çağırmış olacağına inanamıyorum.

"Yan yan baktı bana ve bir süre susup düşündü. 'Eh, görüyorum ki bu akıllıca yol sana cazip gelmiyor, dedi. 'Zamanı mı değil? Belki daha iyi bir yol vardır, ha?

"Gelip uzun elini kolumun üzerine koydu. 'Neden olmasın Gandalf? diye fısıldadı. 'Neden olmasın? Hükmeden Yüzük? Eğer ona hâkim olursak o zaman Güç bize geçer. Seni buraya çağırmamın asıl nedeni buydu işte. Çünkü bir sürü gözüm var benim ve bence sen bu kıymetli şeyin şu anda nerede olduğunu biliyorsun. Öyle değil mi? Yoksa Dokuzlar neden Shire'ı sorup dursunlar, senin orada ne işin olsun?' Tam bunu söylerken gözlerinde gizleyemediği bir hırs parlamıştı aniden.

"Saruman,' dedim ondan uzaklaşarak, Tek Yüzük'ü bir anda bir el kullanabilir ancak ve sen de bunu çok iyi biliyorsun, o yüzden zahmet edip de biz deyip durma! Fakat onu vermem sana, hayır efendim, hele hele şimdi aklındakileri de öğrendikten sonra sana onun hakkında haber bile vermem. Sen Divan'ın başıydın, fakat sonunda maskeni çıkardın. Eh, görünüşe göre önümdeki seçenekler ya Sauron'a, ya da sana teslim olmakmış. ikisini de seçmiyorum. Başka teklifin var mı?'

"Artık buz gibi ve tehlikeliydi. 'Evet, dedi. 'Senin akıllıca davranacağını tahmin etmemiştim zaten, kendi hayrına bile olsa; yine de bana gönül rızasıyla yardım edip bir sürü zahmet ve eziyetten kurtulman için bir fırsat tanıdım sana. Üçüncü seçeneğin burada kalmaktır, sonuna kadar.'

"Neyin sonuna kadar?'

"Bana Tek Yüzük'ün nerede bulunabileceğini açıklayıncaya kadar. Seni ikna etmenin çaresini bulabilirim. Ya da sana rağmen yüzük bulununcaya ve Yönetici hafif meselelere vakit ayırıncaya kadar: Mesela Gri Gandalf in küstahlık ve engellemelerine karşılık münasip bir ödül tasarlamak gibi.'

"Bu zannettiğin gibi hafif meselelerden biri olmayabilir,' dedim. Bana güldü, çünkü sözlerim boştu ve bunu o da biliyordu.

"Beni alıp Orthanc'ın en tepesine, eskiden Saruman'ın yıldızları izlediği yere bıraktılar. Aşağıya, binlerce basamaktan oluşan dar bir merdivenden başka iniş yoktu; aşağıdaki vadi de çok uzak görünüyordu. Baktığımda, bir zamanlar yeşil ve latif olan bu yerlerin artık çukurlarla ve demir ocaklarıyla dolu olduğunu gördüm, İsengard'da kurtlar ve orklar oturuyordu çünkü Saruman kendi adına, henüz Sauron'un hizmetinde değil de ona rakip olarak büyük bir kuvvet toplamaktaydı. Aşağıdaki her şeyin üzerine kara bir duman çökmüş, Orthanc'ı da çepeçevre kuşatmıştı. Bulutlar üzerinde bir

adada yapayalnızdım; kaçma şansım yoktu, günlerim de çok sıkıntılıydı. Soğuk içime işliyordu ve Süvariler'in Kuzey'e gelişlerini kara kara düşünerek ileri geri yürümek için ancak birkaç adımlık yerim vardı.

"Saruman'ın sözleri yalan olabilirdi, ama Dokuzlar'ın gerçekten uyandığından emindim artık, İsengard'a gelmeden çok önceden beridir, bu doğrultuda çok açık haberler almaktaydım. Yüreğim Shire'lı dostlarım için korkuyla doluydu; fakat yine de biraz umudum vardı. Frodo'nun mektubumda yazdığım gibi bir an önce yola koyulduğunu ve ölümcül takip başlamadan Ayrıkvadi'ye varmış olduğunu umuyordum. Hem korkum, hem umudum yersiz çıktı. Çünkü umudum Bree' deki şişko bir adama, korkum da Sauron'un kurnazlıklarına dayanıyordu. Fakat bira satan şişko adamlann pek çok işe koşturması gerekir; Sauron da hâlâ korktuğumuz kadar güçlü değil. Lâkin İsengard çemberinde tuzağa düşmüş ve yalnızken, bugüne dek kimsenin karşı koyamadığı avcıların uzaktaki Shire'da başarısız olacaklarını düşünmek pek o kadar kolay değildi."

"Ben seni gördüm!" diye bağırdı Frodo. "Bir ileri, bir geri yürüyordun. Saçında ayın pırıltısı vardı."

Gandalf hayretle durarak ona baktı. "Sadece bir rüyaydı," dedi Frodo, "şimdi birdenbire hatırlayıverdim. Aklımdan çıkmıştı. Göreli epey oldu; sanırım Shire'dan ayrıldıktan sonraydı."

"O halde rüyan biraz geç kalmış," dedi Gandalf, "şimdi göreceğin gibi. Çok kötü bir durumdaydım. Ve beni tanıyanlar takdir edecektir ki çok nadiren o kadar aciz bir duruma düşerim ve bu tür bedbahtlıklara da pek iyi tahammül edemem. Gri Gandalf, bir sinek gibi örümceğin tekinin hain ağına takılsın! Yine de en mahir örümcek bile zayıf bir ip bırakır.

"İlk başlarda Radagast'ın da yoldan çıkmış olmasından korktum, kuşkusuz Saruman da böyle sanmamı istiyordu. Fakat karşılaştığımız zaman, ne sesinde ne de gözlerinde bir terslik hissetmemiştim. Eğer böyle bir şey görmüş olsaydım İsengard'a hiç gelmez, ya da daha ihtiyatla gelirdim. Saruman da böyle olacağını tahmin etmiş, o yüzden de aklındakileri gizleyerek habercisini kandırmıştı. Her halükârda, dürüst Radagast'ı ihanete düşürmeye uğraşmak boşuna olurdu zaten. O bana iyi niyetle gelmiş, ben de o yüzden ikna olmuştum.

"Bu iyi niyet, Saruman'ın komplosunun bozulmasının da nedeni oldu. Çünkü Radagast isteğimi yerine getirmemek için bir sebep görmemişti; bir sürü eski dostunun bulunduğu Kuyutorman'a doğru sürmüştü atını. Dağ'ın Kartalları çok uzaklara kadar uçmuş, pek çok şey görmüşlerdi: Kurtların toplandığını, orkların silahbaşı yaptığını, Dokuz Süvari'nin memleketten memlekete gittiğini, Gollum'un kaçış haberini de duymuşlardı. Ve bu havadisleri bana getirmesi için bir haberci yollamışlardı.

"Böylece, yazın sonuna doğru ayın gökte olduğu bir gece, Ulu Kartallar'ın en hızlısı olan Yelefendisi Gwaihir beklenmedik bir zamanda Orthanc'a çıkageldi ve beni zirvede buldu. Onunla konuştum, daha Saruman'ın ruhu bile duymadan beni uzaklara taşıdı. Kurtlar ve orklar kapıdan fırlayıp peşime düşemeden İsengard'dan uzaklaşmıştım.

"Beni nereye kadar taşıyabilirsin? diye sordum Gwaihir'e. "Epey bir fersah,' dedi, 'ama dünyanın sonuna kadar değil. Yük değil, havadis taşımaya gelmiştim.'

"O halde karada bir bineğe ihtiyacım olacak, dedim, 'hem de fevkalade hızlı bir bineğe; çünkü ömrümde benzerini görmediğim derecede acelem var.'

"Öyleyse seni Edoras'a, Rohan Beyi'nin sarayında oturduğu yere götüreyim,' dedi; 'orası pek uzak değil.' Buna çok memnun oldum, çünkü Rohan'daki Atçanyurt'ta Rohirrimler yani At Beyleri yaşarlar ve Dumanlı Dağlar ile Ak Dağlar arasındaki o büyük vadide yetiştirdikleri atlar gibi at hiçbir yerde bulunmaz.

"Sence Rohan'lı İnsanlar'a hala güvenilir mi?' dedim Gwaihir'e, çünkü Saruman'ın hainliği güvenimi sarsmıştı.

"Atlarıyla bac ödedikleri ve her yıl bir sürü atı Mordor'a yolladıkları söyleniyor,' diye cevap verdi, 'ama henüz boyunduruk altında değiller. Fakat Saruman dediğin gibi kötüye döndüyse, onların da sonu pek uzak değildir.

"Gün ağarmadan beni Rohan topraklarına bıraktı; ben de artık hikayemi fazla uzatmış bulunuyorum. Gerisini kısaca geçeyim. Rohan da kötülüğün çoktan harekete geçmiş olduğunu gördüm: Yani Saruman'ın yalanlan işlemekteydi ve ülkenin kralı uyarılarıma sırt çevirdi. Bana bir at alıp kaybolmamı söyledi; ben de öyle bir at seçtim ki, ben ne kadar memnun

kaldıysam o da o kadar üzülmüş oldu. Ülkesindeki en iyi atı aldım, bir benzerini daha görmüş değilim o atın."

"O halde gerçekten de soylu bir hayvan olmalı," dedi Aragorn; "ve Sauron'un böyle bir bac alıyor olması, çok daha kötü sayabileceğiniz havadislerden daha çok üzdü beni. Oralara son gittiğimde durum böyle değildi."

"Şimdi de öyle değil, yemin edebilirim," dedi Boromir. "Bu Düşman'ın yaydığı bir yalan. Ben Rohan'lı Insanlar'ı tanırım, uzun süre önce onlara verdiğimiz topraklarda oturan mert ve yiğit insanlardır, müttefikimizdirler."

"Mordor'un gölgesi uzak memleketlere kadar ulaşıyor," diye cevapladı Aragorn. "Saruman bu gölge altında kaldı. Rohan kuşatılmış vaziyette. Geri dönebilirsen orada neyle karşılaşacağını kim bilebilir?"

"En azından, hayatlarını atlarıyla satın aldıklarını görmem," dedi Boromir, "Atlarını kendi soylarındanmış gibi severler. Haksız da sayılmazlar; Atçanyurt'un atları Gölge'nin çok uzağından, Kuzey'deki otlaklardan gelir ve soyları aynı sahiplerininki gibi eskinin özgür günlerine dayan ı r."

"Gerçekten de doğru!" dedi Gandalf. "Ve içlerinde biri var ki, sanki dünyanın sabahında doğmuş. Dokuzlar'ın atlan onunla boy ölçüşemez; yorulmayan, yel gibi tez bir at. Gölgeyele diyorlar ona. Gündüz gümüş gibi parlıyor; gece ise gölge rengine dönüp görünmeden geçiyor. Adımları ne hafif! Daha Önce kimse binmemiş ona, fakat ben onu alıp terbiye ettim ve beni o kadar hızlı taşıdı ki, Frodo Hobbitköy'den yola koyulduğunda ben de Rohan'dan yola çıktığım halde o Höyük Yaylaları'ndayken ben Shire'a varmıştım.

"Fakat atımı sürerken içimdeki korku büyüdü. Kuzey'e yaklaştıkça Süvariler hakkında daha çok şey duymaya başladım ve gün be gün onlarla aramı kapatsam da hep önümdeydiler. Güçlerini böldüklerini öğrendim: Kimisi Yeşilyol'un yakınlarında doğu sınırında kalmış, kimisi güneyden Shire'a girmiş. Hobbitköy'e geldiğimde Frodo gitmişti; fakat yaşlı Gamgee ile konuştum. Bir araba laftan ancak bir iki tanesi konuyla ilgiliydi. Çıkın Çıkmazı'nın yeni sahiplerinin kusurlarından şikâyet edip duruyordu.

"Değişiklikten hazetmiyorum,' dedi, 'bu yaşımda, hele de böyle beterin beteri değişikliklerden hiç hazetmiyorum.' 'Beterin beteri değişiklikler,' diye tekrar tekrar homurdandı.

"Beterin beteri, iyi bir söz değil,' dedim ona, 've umarım bunun ne olduğunu da hiç görmezsin. Fakat sonunda, konuşmalarının arasından Frodo Hobbitköy'den ayrılalı daha bir hafta bile olmadığını ve aynı akşam kara bir atlının Tepe'ye geldiğini öğrendim. Korku içinde yoluma devam ettim. Erdiyarı'na geldiğimde, arı kovanına çomak sokulmuş gibi bir yaygarayla karşılaştım. Çukurçay'daki evin kapısı kırılarak açılmıştı ve ev boştu; fakat eşikte Frodo'nun bir pelerini duruyordu. O zaman bir süre için içimdeki umut uçtu gitti ve haber toplamak için beklemedim, beklesem içim rahatlayacakmış halbuki; Süvariler'in izinden sürdüm atımı. Takip etmesi zordu, çünkü birçok yöne dağılıyordu izler ve hangisini süreceğimi şaşırmıştım. Fakat sanki bir iki tanesi Bree'ye doğru gider gibiydi; ben de o yöne sürdüm atımı, çünkü hancıya da iki çift lafım vardı.

"Kaymakpürüzü, diyorlar ona, diye düşünüyordum. 'Eğer bu gecikme onun suçuysa, onun kaymağını eriteyim de görsün gününü. O ihtiyar ahmağı az ateşte kızartacağım.' O da daha azını beklemiyormuş zaten, yüzümü görünce kendini yere atıp oracıkta erimeye başladı."

"Ne yaptın ona?" diye bağırdı Frodo telaşla. "Bize cidden çok iyi davrandı ve elinden geleni yaptı."

Gandalf güldü. "Korkma!" dedi. "Isırmadım, havlamam da pek hafif kaldı. Titremesi geçtiğinde ağzından alabildiğim habere öyle sevinmiştim ki, ihtiyarı bağrıma bastım. Nasıl olduğunu o sırada tahmin edemiyordum ama, bir gece önce Bree'de olduğunuzu ve o sabah Yolgezer'le birlikte ayrıldığınızı öğrenmiştim.

"Yolgezer!' diye bağırmışım coşkuyla avaz avaz.

"Evet beyim, maalesef beyim,' dedi Kaymakpürüzü halimi yanlış anlayarak. 'Ne yaptıysam engel olamadım, yanlarına girdi ve onu hizmetlerine aldılar. Buradayken halleri pek tuhaftı zaten: Biraz başlarına buyruk gibiydiler.'

"Eşşek! Aptal! Saygıdeğer oğlu saygıdeğer, sevgili Arpadam!' dedim. 'Yazortasından beri duyduğum en iyi haberdi bu: En azından bir altına

bedel. Birana öyle bir sihir düşsün ki yedi yıl süreyle fevkalade mükemmel olsun!' dedim. 'Artık, kimbilir ne zamandır hasret kaldığım güzel bir uyku çekebilirim.'

"Böylece o gece orada kaldım; bir yandan da Süvariler'in nereye kaybolduğunu çok merak ediyordum, çünkü anladığım kadarıyla Bree'de henüz sadece ikisinden haber vardı. Fakat gece danasını da duyduk. En azından beşi daha batıdan gelip kapıları devirerek uğulduyan rüzgarlar gibi Bree'den geçtiler; Bree'liler hala ürpererek dünyanın sonunu bekliyorlar. Ben ise seherden önce kalkıp peşlerinden gittim.

"Gözümle görmedim, ama bence şöyle olmuş olmalı: Liderleri Bree'nin güneyinde gizlenirken ikisi köyden geçip gitmiş, dört tanesi de Shire'a saldırmıştı. Fakat Bree'de ve Çukurçay'da işleri bozulunca bu haberlerle liderlerine gidip, casuslarını saymazsak bir süre için Yol'u boş bıraktılar. Bunun üzerine liderleri bir kısmını araziden dümdüz doğuya yollayıp, kendisi de geri kalanlarla büyük bir öfke içinde Yol'dan ilerledi.

"Kasırga gibi dört nala at sürüp, Bree'den ayrıldığımın ikinci günü güneş kavuşmadan Fırtınatepesi'ne vardım ve onları orada buldum. Geri çekildiler, çünkü hiddetimi uzaktan hissetmiş ve güneş gökyüzündeyken bu hiddetle yüzyüze gelmeye cesaret edememişlerdi. Fakat gece üzerime varıp dağın tepesinde, Amon SûTun eski çemberinde etrafımı kuşattılar. Gerçekten de zor duruma düşmüştüm: Eskinin savaş ateşlerinden bu yana, Fırtınatepesi'nde o kadar ışık ve alev görülmemiştir.

"Güneş doğar doğmaz kaçıp son hız kuzeye yöneldim. Daha fazla bir şey yapabileceğimi ummuyordum. Seni yabanda bulmak imkansızdı Frodo, ayrıca Dokuzlar'ın hepsi etekler imdeyken aramak da aptallık olurdu. O yüzden işi Aragorn'a bırakmak zorundaydım. Yine de birkaç tanesini peşime takıp sizden önce Ayrıkvadi'ye vararak size yardım göndermeyi ümit ediyordum. Gerçekten de dört Süvari beni izledi, fakat bir süre sonra geri dönüp anlaşılan Geçit'in yolunu tutmuşlar. Bunun biraz faydası oldu, çünkü sizin konak yerinize saldırdıklarında sadece beş tanesi vardı, dokuzu değil.

"Sonunda uzun ve zorlu bir yoldan, Buzlupınar'dan çıkıp Ettenavlakları'ndan geçerek kuzeyden buraya indim. Fırtınatepesi'nden

buraya yolum neredeyse on dört gün sürdü, çünkü dev kırlığının kayaları arasında ata binemediğim için Gölgeyele gitti. Onu efendisine geri yolladım; fakat aramızda büyük bir arkadaşlık gelişti, ihtiyacım olduğu anda çağırmam yeter. Her neyse, böylece Ayrıkvadi'ye Yüzük'te " sadece üç gün önce gelebildim; çok şükür ki bu arada tehlike haberi buraya ulaşmıştı bile.

"Evet Frodo, benim öykümün sonu da böyle. Elrond ve diğerleri öykümün uzunluğunu mazur görsünler. Fakat böyle bir şey, Gandalf m sözünden dönüp vaat ettiği halde gelmemesi, daha önce hiç olmamıştı. Bu kadar tuhaf bir durumun Yüzük Taşıyıcısı'na açıklanması gerekiyordu bence.

"Evet, işte Hikâye baştan sona anlatıldı. Hepimiz buradayız, Yüzük de burada. Fakat henüz amacımıza yaklaşamadık bile. Yüzüğü ne yapacağı z?"

Bir sessizlik oldu. Sonunda Elrond tekrar konuştu.

"Saruman'a dair bu haberler elem verici," dedi; "çünkü ona güvenmiştik ve tüm fikirlerimizi derinen biliyor, İster hayır için olsun ister şer, Düşman'ın sanatlarım derinlemesine araştırmak tehlikelidir. Lâkin maalesef, yoldan çıkmalar ve hıyanetler daha önce de vuku bulmuştu. Bugün dinlediğimiz hikâyeler içerisinde bana en çok hayret vereni Frodo'nun hikâyesidir. Bilbo'dan gayri pek az hobbit tanıdım; o da benim zannettiğim kadar yalnız ve müstesna değilmiş galiba. Batıya giden yollardan son geçişimden bu yana dünya çok değişmiş.

"Höyüklü Kişiler'i farklı farklı isimlerle tanırız; Yaşlı Orman hakkında da pek çok hikâye anlatılır: Artık bir tek en kuzey hudut kısmı kalmış durumda. Vaktiyle sincaplar şimdiki Shire'dan İsengard'ın batısındaki Garpeli'ne kadar daldan dala sıçrayarak gidebilirdi. O topraklardan bir kez geçip yabani ve tuhaf nice şey tanımıştım. Lâkin Bombadil'i unutmuşum, tabii eğer o zamanlar ormanlarda ve dağlarda dolaşan kişiyle aynı zat ise; o zaman bile yaşlılardan yaşlıydı. Eskiden ismi bu değildi. Ona İanvain Benadar diyorduk, yani en yaşlı ve babasız olan. Fakat o günden bu yana diğer halklar da nice isimler takmıştır ona: Cüceler Forn der, Kuzeyli insanlar Orald der, başka isimleri de vardır. Garip bir mahluktur, ama belki onu da Divan'a çağırmalıydım."

"Gelmezdi," dedi Gandalf.

"Gene de haber yollayıp yardımını isteyemez miyiz?" diye sordu Erestor. "Anlaşılan, Yüzük'e bile hükmü geçiyor."

"Hayır, tam öyle denemez," dedi Gandalf." Yüzük'ün onun üzerinde hükmü yok demek daha doğru olur. O kendi kendinin efendisidir. Fakat Yüzük'ü ne değiştirebilir, ne de diğerleri üzerindeki gücünü kırabilir. Ve artık, belki de günlerin değişmesini bekleyerek, kendi tespit ettiği sınırlar içinde küçük bir bölgeye çekilmiş durumda; bu sınırları ondan başkası göremez, o da sınırlarından dışarı adım atmaz."

"Fakat o sınırlar içinde hiçbir şeyden korkusu yok anlaşılan," dedi Erestor. "Yüzük'ü, sonsuza kadar zararsız bir şekilde orada alıkoyamaz mı?"

"Hayır," dedi Gandalf, "isteyerek yapmaz bunu. Eğer dünyadaki bütün özgür halklar ona yalvarırsa bunu kabul edebilir, ama gerekliliğini anlayamaz. Ve eğer Yüzük ona verilecek olsa kısa bir süre sonra unutur onu, hatta fırlatır atar. Bu tür şeyler onun aklında hiç kalmaz. Katiyen güvenilir bir koruyucu olamazdı; bu bile yeterince bir cevap sayılır."

"Zaten her halükârda," dedi Glorfindel, "Yüzük'ü ona yollamak sadece şer gününü ertelemek olurdu. O çok uzakta. Artık Yüzük'ü casuslara görünüp sezilmeden ona geri götüremeyiz. Götürebilsek bile Yüzüklerin Efendisi eninde sonunda saklandığı yeri öğrenip bütün gücünü oraya yönlendirir. Bombadil bu güce tek babına karşı koyabilir mi? Zannetmiyorum. Sanırım sonunda, eğer tüm diğer yerler ele geçerse Bombadil de düşer, ilk olduğu gibi Son olur ve o zaman Gece gelir."

"İarwain hakkında isminden gayri pek bir şey bilmem," dedi Galdor; "lâkin sanırım Glorfindel haklı. Düşman'ımıza karşı koyacak kadar gücü yok onun; bu tür bir güç toprağın kendisinde bulunuyorsa o başka, lâkin Sauron'un, dağlan bile tahrip ve yok edebildiğini görüyoruz. Bir güç kaldıysa bizlerde, burada İmladris'te veya Limanlar'daki Cirdan'da veya Lörien'de kaldı ancak. Lakin onlarda veya biz buradakilerde Düşman'a direnmeye, her şey yıkıldıktan sonra en sonunda Sauron'un gelişine karşı koymaya yetecek kadar kuvvet var mı?" "Bende bu kuvvet yok," dedi Elrond; "onlarda da yok." "O halde, eğer Yüzük'ü kuvvetimizle sonsuza kadar ondan saklayamayacaksak," dedi Glorfindel, "deneyebileceğimiz

yalnız iki şey kalıyor: Ya Deniz'in ötesine yollayacağız, ya da yok edeceğiz."

"Lakin Gandalf elimizdeki hünerlerle onu yok edemeyeceğimi7İ açıkladı," dedi Elrond. "Deniz'in ötesi ndekilerse bizden almayı kabul etmezler: Hayır da olsa, şer de, Yüzük Orta Dünya'ya ait; onunla uğraşmak da hala burada ikamet etmekte olan bizlere düşüyor."

"O halde," dedi Glorfindel, "gelin onu derinlere atıp Saruman'ın yalanlarını doğru çıkartalım. Çünkü artık besbelli ki, daha Divan'dayken yoldan çıkmış o meğerse. Yüzük'ün sonsuza kadar kayıplara karışmış olmadığını biliyormuş fakat bizim böyle zannetmemizi istemiş; çünkü onu kendisi için arzulamaya başlamış. Lakin çok zaman yalanlarda da bir gerçek gizlidir: Deniz'de emniyette olur Yüzük." "Sonsuza kadar emniyette olmaz," dedi Gandalf. "Derin sularda bir sürü şey vardır; denizlerle karalar değişebilir. Hem, bizim görevimiz burada sadece bir mevsimi veya birkaç insan ömrü kadar zamanı, ya da dünyanın geçmekte olan bir çağını düşünmek değil. Biz bu tehlikeye bir son aramalıyız, bunu başaracağımıza dair bir umudumuz olmasa da."

"Bunu Deniz'e giden yollarda bulamayız," dedi Galdor. "Eğer İarwain'e geri dönmeyi çok tehlikeli buluyorsak, Deniz'e doğru kaçış en ciddi tehlikelerle yüklü demektir. Sauron olanları öğrenince bizim batı yoluna koyulmamızı bekleyecektir diyor gönlüm bana. Ve öğrenmesi de uzun sürmez. Dokuzlar gerçi atsız kaldılar ama sadece şimdilik, yakında yeni ve üstelik de daha hızlı küheylanlar bulurlar. Artık sahillerden tüm kuvvetiyle yürüyüp Kuzey'e saldırmalarının önündeki tek engel, Gondor'un zayıflayan gücüdür; gelip Ak Kuleler'le Limanlar'a hücum ederlerse, elfler için Orta Dünya'nın uzayan gölgelerinden hiçbir kaçış kalmayabilir."

"O yürüyüş daha uzun süre durdurulacak," dedi Boromir. "Gondor'un gücü zayıflıyor diyorsunuz. Fakat Gondor hâlâ ayakta ve kuvvetinin son kalıntısı dahi çok güçlü."

"Lâkin yine de kahramanlığı artık Dokuzlar'ı durduramıyor," dedi Galdor. "Hem, Gondor'un korumadığı başka yollar da bulabilir."

"O halde," dedi Erestor, "Glorfindel'in de beyan ettiği gibi, sadece iki yol var: Yüzük'ü sonsuza kadar saklamak veya yok etmek. Fakat her ikisi de

bizim gücümüz dışında. Bu bilmeceyi kim çözecek bize?" "Burada bulunan kimse çözemez," dedi Elrond ağır ağır. "En azından kimse, o yolu seçsek şu olur, bu yolu seçsek bu olur diye, gelecek hakkında kehanette bulunamaz. Lâkin hangi yolu seçmemiz gerektiği artık bana aşikâr görünüyor. Batıya giden yol en kolayı gibi görünmekte. O yüzden sakınılması gerekir. Orayı gözetleyeceklerdir. Elfler hep o tarafa kaçtı geçmişte. Şimdi bu son kertede daha zor, tahmin edilemeyecek bir yol tutmamız lazım. Tek umudumuz bu, buna umut denirse: Tehlikenin içine, Mordor'a gitmek. Yüzük'ü Ateş'e yollamalıyız."

Tekrar sessizlik çöktü. Frodo, o zarif evde, berrak suların gürültüsüyle dolu o güneşli vadiye bakarken bile, gönlünde ölü bir karanlık hissediyordu. Boromir kıpırdandı, Frodo ona baktı. Kaşlarını çatmış, büyük borusunu evirip çevirmekteydi. Sonunda konuştu.

"Bütün bunları anlayamıyorum," dedi. "Saruman bir hain, ama fikrinde bir irfan payı yok mu? Neden habire saklamaktan ve yok etmekten söz ediyorsunuz? Bu ihtiyaç anımızda Âli Yüzük'ün bize hizmet etmek için elimize geçtiğini neden düşünmeyelim? Hürler'in Hür Hükümdarları onu kullanınca mutlaka Düşman'ı yeneceklerdir. Kanaatime göre onun en çok korktuğu da bu.

"Gondor'un insanları yüreklidir, asla teslim olmazlar; amma yenilebilirler. Mertlik önce kuvvet, sonra da silah ister. Eğer anlattığınız kadar gücü varsa, Yüzük silahınız olsun. Onu alıp zafere yürüyün!"

"Heyhat, olamaz," dedi Elrond. "Hükmeden Yüzük'ü kullanamayız. Bunu artık çok iyi biliyoruz. Yüzük Sauron'a ait, sadece onun tarafından yapılmış ve tamamiyle kötüdür. O çok güçlüdür Boromir, öyle her isteyen değil, ancak zaten büyük bir kudrete sahip olanlar kullanabilir. Lâkin onlar için daha da ölümcül bir tehlike arzetmektedir. Uyandırdığı arzu bile yüreği bozar. Saruman'ı düşünün. Arifler'den biri Mordor Hükümdarı'nı bu Yüzük ile, kendi usullerini kullanarak altederse, Sauron'un tahtına yerleşir ve böylece yeni bir Karanlıklar Efendisi doğmuş olurdu. Yüzük'ün yok edilmesi biraz da bu yüzden elzem: Dünya üzerinde kaldığı sürece, Arifler için dahi bir tehlike olacaktır. Çünkü ilk başta hiçbir şey kötü değildir. Sauron bile değildi. Ben onu gizlemek için almaktan dahi korkuyorum. Kullanmak için hiç almam."

"Ben de almam," dedi Gandalf.

Boromir onlara kuşkuyla baktı fakat boynunu eğdi. "Öyle olsun," dedi. "O halde Gondor'da elimizdeki silahlara güvenmek zorundayız. Ve en azından, Arifler bu Yüzük'ü korurken biz de dövüşmeye devam ederiz. Belki Kınlan Kılıç seli durdurur tabii eğer kılıcı kullanan el sadece bir aile yadigârını değil, aynı zamanda insanların Kralı'nın kol gücünü de miras aldıysa."

"Kim bilebilir?" dedi Aragorn. "Fakat bir gün bunu sınayacağız." "O gün bir an önce gelsin umarım," dedi Boromir. "Çünkü, yardım istemesem de buna ihtiyacımız var. Diğerlerinin de ellerindeki tüm imkânlarla savaşmış olduğunu bilmek bizi rahatlatır."

"O halde içiniz rahat olsun," dedi Elrond. "Çünkü sizin bilmediğiniz başka güçler ve başka âlemler de var; bunlar sizden gizlenmişlerdir. Ulu Anduin Argonath'a ve Gondor'un kapılarına erişene dek nice kıyıdan geçer."

"Yine de," dedi Cüce Glöin, "bu kuvvetlerin hepsi birleşip her birinin gücü birlik içinde kullanılsa, herkes için hayırlı olurdu, ihtiyaç anımızda kullanabileceğimiz daha az tehlikeli başka yüzükler de olabilir. Yediler elimizden gitti eğer Balin Thrör'un yüzüğünü bulmadıysa; o son yüzüktü ve Thrör Moria'da can verdiğinden beri akıbeti meçhuldür. Hatta, artık gizlememe lüzum yok, Balin biraz da o yüzüğü bulma umuduyla gitmişti."

"Balin Moria'da yüzük müzük bulamayacak," dedi Gandalf. "Thrör onu oğlu Thrain'e vermişti, ama Thrain Thorin'e veremedi. Yüzük Dol Guldur'un zindanlarında işkenceyle Thrain'den alındı. Ben gittiğimde her şey bitmişti."

"Ah, heyhat!" diye bağırdı Glöin. "Öcümüzü alacağımız gün ne zaman gelecek? Yine de Üçler var. Bitlerdeki Üç Yüzük'e ne oldu? Çok kudretli Yüzükler olduğu söylenir. Elf Hükümdarları saklamıyor mu onları? Gerçi onlar da yıllar evvel Karanlıklar Efendisi tarafından yapılmıştı. Bunlar boş mu duruyor? Burada Elf Beyleri görüyorum. Bir şey söylemiyecekler mi?"

Elfler cevap vermediler. "Beni duymadınız mı Glöin?" dedi Elrond. "Üçler Sauron tarafından yapılmamıştı, onlara dokunamadı bile. Lakin onlar hakkında konuşmaya izin yoktur. Ancak şu kadannı söyleyebilirim bu kuşku saatlerinde. Boş durmuyorlar. Lakin muharebe veya fetih silahı

olarak yapılmadı onlar: Bu onların gücü dahilinde değil. Onları yapanlar güç veya hüküm veya servet değil, anlayış, bir şeyler yapma, iyileştirme peşindeydi; her şeyi kirlenmeden koruyabilmek istiyorlardı. Orta Dünya Elfleri bu istediklerini keder pahasına da olsa bir raddeye kadar elde etmişlerdir. Fakat eğer Sauron Tek Yüzük'ü tekrar ele geçirirse, Üçler'i kullananların yapmış olduğu her şey bozulacak ve zihinleriyle gönülleri Sauron'a malum olacaktır. Üçler hiç olmamış olsa daha hayırlı olurdu. Onun amacı bu."

"Ama o zaman, nasihat ettiğiniz gibi Hükmeden Yüzük yok edilirse ne olur?" diye sordu Glöin.

"Tam olarak bilmiyoruz," diye cevap verdi Elrond üzüntüyle. "Bir kısmımız Sauron'un hiç ellememiş olduğu Üç Yüzükler'in o zaman serbest kalacağını ve onları kullananların Sauron'un dünyaya verdiği yaralan iyileştirebileceğini umuyor. Lakin belki de Tek Yüzük gittiğinde Üçler de bitecekler ve birçok güzel şey solup unutulacak. Benim inancım bu."

"Yine de tüm elfler böyle bir ihtimale razı," dedi Glorfindel, "yeter ki bu yolla Sauron'un gücü kırılabilsin, hakimiyeti altına düşme korkusu sonsuza kadar kalksın."

"Böylelikle bir kez daha Yüzük'ün yok edilmesine dönmüş oluyoruz," dedi Erestor, "yine de yol alabilmiş değiliz. Yapılmış olduğu Ateş'i bulmaya gücümüz yetecek mi ki? O yol ümitsizlik yolu. Hatta Elrond'un bunca zamanlık irfanını bilmesem, divanelik yolu derdim." "Ümitsizlik mi, divanelik mi?" dedi Gandalf. "Ümitsizlik olamaz, çünkü ümitsizlik işin sonunu kuşku duymayacak biçimde görenler içindir. Biz göremiyoruz. Yanlış umutlara tutunmuş olanlara divanelik gibi gelse de, tüm ihtimalleri ölçüp biçtikten sonra mecburiyeti teslim etmek arifliktir. Eh, bırakın divanelik bizim pelerinimiz olsun ve bizi Düşman'ın gözlerinden gizlesin! Çünkü o çok akıllıdır ve garazının terazisinde her şeyi inceden inceye tartar. Fakat onun bildiği tek ölçü arzudur, kudret arzusu; bütün gönülleri de böyle yargılar. Birilerinin bunu reddedebileceği, hazır Yüzük'ü ele geçirmişken yoketmek isteyebileceğimiz düşüncesi, aklından bile geçmez. Eğer bunu amaçlarsak, onun hesaplarını bozarız."

"En azından bir süre için," dedi Elrond. "Bu yoldan geçmek zorundayız, lâkin çok zor olacaktır. Üstelik ne kuvvet, ne irfan bizi bu yolda fazla ilerletemez. Bu maceraya zayıflar da yeltenebilir; güçlülerin umutlan ne kadarsa onlarınki de o kadar olur. Nitekim dünyanın çarklarını döndüren eylemler ekseriya böyledir: Büyüklerin gözleri başka yerlerdeyken, küçük eller işleri başarmaya mecbur kalır."

"Pekâlâ, pekâlâ Efendi Elrond!" dedi Bilbo birdenbire. "Daha fazlasını söylemeyin! Ne kastettiğiniz yeterince açık. Budala hobbit Bilbo başlattı bu işleri; ya başladığı işi bitirsin, ya da kendini bitmiş bilsin. Burada rahatım yerindeydi, kitabımda da ilerliyordum. Merak ediyorsanız söyleyeyim, tam da sonunu yazmak üzereydim. Şöyle bir şey yazmayı düşünüyordum: ve bundan böyle ömrünün sonuna kadar mutluluk içinde yaşadı. Güzel bir son, daha önce kullanılmış olması hiç de önemli değil üstelik. Şimdi değiştirmem gerekecek: Pek gerçekleşirmiş gibi görünmüyor; zaten belli ki ömrüm vefa ederse birkaç bölüm daha eklemek gerekecek. Amma iş. Ne zaman başlayayım?"

Boromir şaşkınlık içinde Bilbo'ya baktı, fakat diğerlerinin hepsinin yaşlı hobbiti ağırbaşlı bir saygıyla süzdüklerini görünce kahkahası dudaklarında dondu kaldı. Sadece Glöin gülümsemişti ama onun tebessümü de eski anılardan kaynaklanıyordu.

"Elbette sevgili Bilbo'cuğum," dedi Gandalf. "Bu işi sahiden sen başlatmış olsaydın senin bitirmen beklenirdi. Lâkin artık sen de biliyorsun ki başlatma lafı kimseye mal edilemeyecek kadar büyük bir iddia ve her kahraman büyük eylemlerde sadece küçük bir rol oynar. Eğilmene gerek yok! Gerçi bu sıfatı hak ediyorsun, şaka kisvesi altında yüreklice bir teklifte bulunduğundan da hiç şüphemiz yok. Fakat bu teklif senin gücünü aşıyor Bilbo. Bu şeyi geri alamazsın. Artık başkasına geçti. Hâlâ benim sözüme kulak vermeyi kabul edersen, derim ki bir vak'anüvis olmak dışında senin üzerine düşenler bitti. Kitabını bitir sen; sonunu da değiştirmeden bırak! Hâlâ öyle olması için umut var. Fakat geri döndüklerinde devamını yazmaya hazır ol."

Bilbo güldü. "Daha önce, bana hoş bir nasihat verdiğini hiç hatırlamıyorum," dedi. "Bütün nahoş nasihatlerin iyiye çıktığını göre, bu nasihatin kötü çıkmasın sakın. Yine de, sanırım Yüzük ile uğraşmaya ne

gücüm kaldı, ne de şansım. O büyüdü, ben değil. Ama söylesene, onlar ile neyi kastediyorsun?"

"Yüzük ile yollanacak ulakları."

"Elbette! İyi de kim olacak bunlar? Bana öyle geliyor ki, bu meclisin karar vermesi gereken şey de bu; karar verilmesi gereken tek şey. elfler sadece sözle yetiniyor olabilirler, cüceler de her tür yorgunluğa katlanabilir; ama ben sadece yaşlı bir hobbitim ve de öğlen yemeğimin eksikliğini hissediyorum. Birkaç isim bulamaz mısınız hemen? Ya da yemekten sonraya bıraksanız olmaz mı?"

Kimse cevap vermedi. Öğlen çanı çaldı. Yine de kimse konuşmadı. Frodo bütün yüzlere baktı fakat yüzler ona doğru dönmemişti. Bütün Divan, sanki çok derin düşüncelerdeymişler gibi gözleri yerde oturuyordu. Sanki çok uzun bir zaman önce tahmin etmiş olduğu ve hiç söylenmeyeceğini boşu boşuna umduğu bir kararın açıklanmasını beklermiş gibi, büyük bir korku düştü içine. Ayrıkvadi'de Bilbo'nun yanında huzur içinde kalıp dinlenmek için karşı konulmaz bir özlem tüm yüreğini kapladı. Sonunda zorlukla konuştu ve sanki cılız sesini başka bir irade kullanıyormuş gibi, kendi sözlerini duyarak hayret etti.

"Ben Yüzük'ü götürürüm," dedi, "ama yolu bilmiyorum."

Elrond gözlerini kaldırarak ona baktı; bu bakışın ani keskinliğiyle yüreğine işlediğini hissetti Frodo. "Eğer duyduklarımın hepsini doğru anladıysam," dedi, "zannımca bu iş için siz tayin edilmişsiniz Frodo; siz bir yol bulamazsanız kimse bulamaz. Şimdi Shire halkının zamanı, sakin tarlalarından kalkıp Ulular'ın kulelerini ve düşüncelerini sarsacaklar. Arifler arasından kim öngörebilirdi bunu? Ya da, eğer arif iseler, vakti gelmeden bilmeyi ne diye umsunlar?

"Lakin ağır bir yüktür bu. Öyle ağır ki, kimse başkasına yükleyemez. Ben bu yükü size vermiyorum. Lakin rızanızla alırsanız, seçiminizin doğru olduğunu söyleyebilirim; eskinin bütün kudretli elf dostları Hador, Hurin, Türin ve bizzat Beren bir araya gelse, sizin yeriniz onların yanı olurdu."

"Ama herhalde onu tek başına yollamayacaksınız değil mi beyim?" diye bağırdı Sam kendini daha fazla tutamayıp, sessiz sedasız oturmakta olduğu köşeden sıçrayarak.

"Elbette ki hayır!" dedi Elrond yüzünde bir tebessümle ona doğru dönerek. "En azından siz onunla gideceksiniz. Baksanıza, onu gizli bir divana çağırıp sizi çağırmasak bile yanından ayrılmıyorsunuz."

Sam kızarıp mırıldanarak oturdu, "İyi iş açtık başımıza Bay Frodo!" dedi, kafasını sallayarak.

BÖLÜM III

YÜZÜK GÜNEYE GİDİYOR

O günün daha sonraki saatlerinde hobbitler bir de Bilbo'nun odasında kendi aralarında bir toplantı yaptılar. Merry ile Pippin Sam'in Divan'a sızıp Frodo'ya yoldaş olarak seçilmesine çok hiddetlenmişlerdi.

"Amma haksızlık," diyordu Pippin. "Onu dışarı atıp zincire vuracağına, Elrond tutmuş bir de bu arsızlığı için onu ödüllendirmiş!"

"Ödül mü!" dedi Frodo. "Ben bundan daha ağır ceza düşünemiyorum. Ne söylediğinin farkında bile değilsin: Bu umutsuz yolculuğa mahkûm edilmek ödül müdür? Daha dün, görevimin bitmiş olduğunu ve burada uzun bir süre, belki de temelli olarak dinlenebileceğimi hayal ediyordum."

"Hiç şaşmam," dedi Merry, "keşke hayal ettiğin gibi olabilseydi. Fakat biz Sam'i kıskanıyoruz, seni değil. Eğer sen gitmek zorundaysan, Ayrıkvadi'de bile kalacak olsak geride kalmak bizim için ceza sayılır. Seninle uzun bir yol katedip geldik, epey zorluk atlattık. Devam etmek istiyoruz."

"Benim kastettiğim de buydu," dedi Pippin. "Hobbitler olarak birbirimize destek olmalıyız ve de öyle yapacağız. Beni ancak zincirle burada tutabilirler, yoksa seninle geliyorum. Bu grupta zekâ sahibi birinin de bulunması gerekir."

"O halde senin seçilemeyeceğin kesinleşti Peregrin Took!" dedi Gandalf fazla yüksek olmayan pencereden içeri bakarak. "Fakat hepiniz kendinizi boş yere üzüyorsunuz. Henüz hiçbir şey kararlaştırılmadı."

"Kararlaştırılmadı mı!" diye haykırdı Pippin. "O zaman ne yapıyordunuz orada? Saatlerce kapandınız kaldınız."

"Konuşuyorduk," dedi Bilbo. "Epey bir konuşma yapıldı ve herkes hayrete şayan bir şeyler duymuş oldu. Bizim Gandalf bile. Bence Legolas'ın

Gollum ile ilgili haberine o bile afalladı, ama çabuk toparlandı."

"Yanılmışsın," dedi Gandalf. "Dikkatli dinlememişsin. Bunu Gwaihir'den duymuştum zaten. Eğer merak ediyorsan, bence senin deyiminle hayrete değer diyebileceğimiz tek şey sen ve Frodo idiniz; şaşırmayan tek kişi de ben oldum."

"Her neyse," dedi Bilbo, "zavallı Frodo ile Sam'in seçilmesinden başka bir şeye karar verilmedi. Zaten başından beri, beni devre dışı bırakırlarsa işin oraya varacağından korkuyordum. Fakat bana soracak olursanız, hele raporlar bir gelsin, Elrond epey bir kişi yollayacaktır. Yola koyuldular mı Gandalf?"

"Evet," dedi büyücü. "Keşif kollarının bir kısmı yollandı bile. Yarın başkaları da gidecek. Elrond elfleri yolluyor, Kolcularla ve belki Kuyutorman'daki Thranduil'in halkıyla irtibata geçecekler. Aragorn da Elrond'un oğullarıyla gitti. Herhangi bir harekette bulunmadan önce civar yöreleri fersah fersah taramak zorundayız. O yüzden neşelen Frodo! Büyük ihtimalle daha epey zaman buradasın."

"Hah!" dedi Sam karamsarca. "Bekleyeceğiz ki kış da bastırsın." "Yapacak bir şey yok," dedi Bilbo. "Bu biraz da senin kabahatin Frodo, oğlum: ille benim yaşgünümü beklemek istediğin için böyle oluyor. Epey de tuhaf bir kutlama gibi geliyor doğrusu bana. Ben olsaydım o T.B.'leri Çıkın Çıkmazı'na sokmak için o günü seçmezdim. Ama neyse ne: Artık bahara kadar bekleyemezsiniz; raporlar gelmeden de gidemezsiniz.

Isırmaya başladığında kış,

buz tutmuş gecede çıtırdadığında taş,

göller kararıp ağaçlar soyununca,

kol gezen kötülüktür Doğa 'da.

Fakat korkarım sizin bahtınıza bu çıkacak."

"Korkarım öyle," dedi Gandalf. "Süvariler hakkında bir şeyler öğrenmeden harekete geçemeyiz."

"Hepsi taşkında yok oldular sanıyordum," dedi Merry.

"Yüzüktayfları'nı öyle yok edemezsin," dedi Gandalf. "içlerinde efendilerinin gücü var; onunla ayakta durur, o düşerse düşerler. Hepsinin atsız kalmış ve maskelerinin düşmüş olduğunu, böylelikle bir süre daha az tehlike arz edeceklerini umuyoruz; fakat emin olmamız lazım. Bu arada sen sıkıntılarını unutmaya çalışmalısın Frodo. Sana yardımım olur mu bilemiyorum; fakat kulağına şu kadarını fısıldayayım. Birileri grupta zekaya ihtiyaç olacağını söylemişti. Haklıydı. Sanırım ben de sizinle geleceğim."

Bu haber karşısında Frodo öyle büyük bir sevinç gösterdi ki, Gandalf oturmakta olduğu pencere pervazından kalkıp şapkasını çıkarttı ve eğilerek selam verdi. "Sadece, sanırım geleceğim, dedim. Henüz hiçbir şeye bel bağlama. Bu konuda Elrond'a ve arkadaşınız Yolgezer'e çok söz düşer. Bak aklıma geldi, Elrond'u görecektim. Gitmem lazım."

"Burada ne kadar kalabilirim dersin?" dedi Frodo Bilbo'ya, Gandalf gidince.

"Oo, bilmem. Ayrıkvadi'de günleri sayamıyorum," dedi Bilbo. "Ama epey bir vaktin olacak sanırım. Bol bol sohbet edebiliriz. Kitabımda bana yardım edip bir sonrakine başlamaya ne dersin? Bir son düşündün mü?"

"Evet, birkaç tane ve hepsi de karanlık ve nahoş," dedi Frodo.

"Oho bu işe yaramaz!" dedi Bilbo. "Kitaplar iyi bitmeli. Buna ne dersin: ve rahata erip hep birlikte sonsuza kadar mutluluk içinde yaşadılar"

"İyi olur, tabii iş oraya varabilirse," dedi Frodo.

"Hah!" dedi Sam. "Nerede yaşayacaklarmış? Hep bunu merak ederim."

Bir süre daha hobbitler geride kalan yolculuk ve önlerindeki tehlikeler hakkında "konuşmaya ve düşünmeye devam ettiler; fakat Ayrıkvadi'de öyle bir uğur vardı ki, kısa bir süre sonra tüm korkulan ve endişeleri uçtu gitti akıllarından, iyisiyle kötüsüyle gelecek unutulmamıştı, ama artık bugünü etkileyemiyordu. içlerindeki sıhhat ile ümit iyice güçlendi; gelen her güzel günden memnundular, her öğünden, her sözden ve şarkıdan zevk alıyorlardı.

Böylece tüm parlaklığı ve güzelliği içinde ağaran sabahlan, serin ve berrak akşamlarıyla, günler geçti gitti. Fakat sonbahar hızla tükenmekteydi; altuni ışık yavaş yavaş açık gümüş rengine döndü ve geciken yapraklarda

çıplak ağaçlardan düştü. Dumanlı Dağlar'dan doğuya doğru soğuk bir rüzgâr esmeye başladı. Avcılar Ayı gece semasını yusyuvarlak doldurup küçük yıldızlan kaçırdı. Fakat Güney'de ufka yakın tek bir yıldız al al parlamaktaydı. Ay tekrar küçülmeye başladığında yıldız da geceden geceye daha bir parlar olmuştu. Gökyüzünün derinliklerinde, vadinin kıyısındaki ağaçların tepesinden üzerine dikilmiş bir göz gibi öfkeyle yanan yıldızı penceresinden görebiliyordu Frodo.

Keşif kolları geri dönmeye başladığında hobbitler neredeyse iki aydır Elrond'un Evi'ndeydiler; kasım sonbaharın son kalıntılarını da alıp götürmüştü, artık aralıktaydılar. Keşifçilerin kimi kuzeye, Buzlupınar kaynaklarının ardındaki Ettenavlakları'nın içlerine gitmişlerdi; kimi de batıya gidip Aragorn ve Kolcular'ın yardımıyla, ta Kuzey Yolu'nun bir şehir yıkıntısının yanından nehri aştığı Tharbad'a kadar, Grisel boyunca bütün toprakları araştırmışlardı; epey sayıda Keşifçi doğuya ve güneye yönelmiş, bunların bazıları Dağlar'ı aşarak Kuyutorman'a girerken, bazıları da Ferah Nehri'nin kaynağındaki geçide tırmanıp Yabandiyar'a inmiş, Ferah Çayırlar'ı geçerek sonunda Radagast'ın memleketi olan Rhosgobel'e varmıştı. Radagast Rhosgobel'de değildi; onlar da Gölgelidere Basamakları denilen yüksek geçitten geri gelmişlerdi. En son Elrond'un oğullan Elladan ve Elrohir dönmüştü; Gümüşdamarı'ndan aşağı çok uzun bir yol katedip yabancı bir memlekete inmişlerdi, fakat Elrond'dan başka kimseye görevlerinden söz etmediler.

Ulaklar hiçbir bölgede Süvariler veya Düşman'ın uşakları hakkında bir ize rastlamamış, bir haber duymamışlardı. Dumanlı Dağlar'ın Kartalları bile yeni bir şeyler öğrenememişti. Gollum'dan da ses seda yoktu; fakat vahşi kurtlar toplanmaya devam ediyor ve gene Ulu Nehir'in ta yukarı bölgelerine kadar ava çıkıyorlardı, ilk elde kara atların üçü taşkına uğramış Geçit'te boğulmuş olarak bulunmuştu. Arayanlar aşağıda, ivinti yerindeki kayalar üzerinde beşinin daha leşlerine ve lime lime olmuş uzun siyah bir pelerine rastladılar. Kara Süvariler'den kalan tek iz buydu ve hiçbir yerde varlıkları hissedilmemişti. Adeta Kuzey'den yok olmuş gibiydiler.

"Dokuz'dan sekizinin ne olduğu açıklığa kavuştu en azından," dedi Gandalf. "iyice emin olmak için henüz çok erken, ama yine de artık Yüzüktayfları'nın dağıldıklarını ve boş ve şekilsiz bir halde ellerinden

geldiği kadarıyla Mordor'daki Efendileri'ne geri dönmeye mecbur kaldıklarım ümit edebiliriz.

"Eğer durum böyle ise tekrar ava başlamaları biraz zaman alır. Elbette Düşman'ın başka uşakları da var, ama onların izimizi bulmaları için önce ta Ayrıkvadi'nin sınırlarına kadar bunca yolu gelmeleri gerekiyor. Ve eğer biz dikkatli olursak izimizi kolay kolay bulamazlar. Ama artık gecikmemeliyiz."

Elrond hobbitleri yanına çağırdı. Frodo'yu ciddiyetle süzdü. "Zaman erişti," dedi. "Eğer Yüzük yola çıkacaksa, bir an önce çıkmalı. Lâkin onunla birlikte gidecek olanlar bu görevlerinin bir savaş veya bir güçle destekleneceğine güvenmesinler. Düşman'ın topraklarına hiç yardımsız girmeleri lazım. Yüzük Taşıyıcısı olma sözünüz hâlâ geçerli mi Frodo?"

"Geçerli," dedi Frodo. "Sam ile birlikte gideceğim."

"O halde nasihatle bile olsa fazla bir yardım sunamayacağım size," dedi Elrond. "Tutacağınız yolun sadece çok az bir bölümünde olacakları görebiliyorum; görevinizi nasıl yerine getireceğinizi bilmiyorum. Gölge artık Dağlar'ın eteklerine kadar yürüdü, hatta Grisel'in sınırlarına kadar yaklaşmada ve Gölge'nin altındaki her şey benim için karanlık. Birçok düşmanla karşılaşacaksınız, kimi gizli olacak kimi açık; yolunuzun üzerinde hiç beklemediğiniz anda dostlar bulabilirsiniz. Ben bu engin dünyada tanıdıklarıma elimden geldiğince haberler yollayacağım; lâkin artık her yer o kadar tehlikeli bir hal aldı ki bazıları yerine ulaşamayabilir, ya da sizden evvel varamayabilirler.

"Bir de istedikleri yahut kısmet olduğu yere kadar sizinle birlikte gidecek yoldaşlar seçeceğim size. Ümidiniz hıza ve gizliliğe bağlı olduğuna göre sayının az tutulması lazım gelir. Eski Günler'deki gibi zırhlara bürünmüş bir elf taburum olsaydı dahi, Mordor'un kudretini uyandırmaktan başka bir faydası olmazdı bunun.

Yüzük'ün Yoldaşları da Dokuz olacak; kötü Dokuz Süvari'ye karşı Dokuz Piyade koyuyoruz. Sen ve sadık hizmetkarının yanında Gandalf da gelecek; çünkü bu onun en büyük hizmeti ve belki de çabalarının sonu olacaktır.

"Diğerleri Dünya'nın Hür Halklarını temsil edecekler: elfler, cüceler ve insanlar. Elfler adına Legolas gelecek; cüceler adına da Glöin oğlu Gimli.

En azından Dağlar'daki geçitlere ve belki daha da ileriye kadar seninle gitmeye gönüllüler, insanlar adına Arathorn oğlu Aragorn yanında olacak, çünkü İsildur'un Yüzük'ü onu yakinen ilgilendiriyor."

"Yolgezer!" dedi Frodo.

"Evet," dedi Aragorn gülümseyerek. "Bir kez daha yoldaşın olmak için iznini istiyorum Frodo."

"Gelmen için yalvarabilirdim," dedi Frodo, "yalnız senin Boromir ile birlikte Minas Tirith'e gideceğini zannediyordum."

"Gidiyorum," dedi Aragorn "Ve ben savaşa çıkmadan önce Kırılan Kılıç yeniden yapılacak. Fakat yolumuz yüzlerce mil birbirini tutuyor. O yüzden Boromir de Grup içinde olacak. Yiğit bir adam o."

"Geriye iki kişi kalıyor," dedi Elrond. "Onları bir düşüneceğim. Kendi hanemden münasip birilerini bulabilirim."

"Ama o zaman bize yer kalmaz!" diye bağırdı Pippin telaşla. "Biz geride kalmak istemiyoruz. Frodo'yla gitmek istiyoruz."

"Yolda nelerin beklediğini bilmiyor ve tahmin edemiyorsunuz da ondan," dedi Elrond.

"Bu Frodo için de geçerli," dedi Gandalf, hiç beklenmedik bir şekilde Pippin'i destekleyerek. "Hiçbirimiz ileriyi açıkça görüyor değiliz. Doğru, bu hobbitler tehlikeyi an layab ilseler gitmeye korkarlardı. Ama yine de gitmediklerine, cesaret gösteremediklerine yanar, utanıp mutsuz olurlardı. Elrond, sanırım bu konuda derin bir irfan aramaktansa onların dostluklarına güvenmek daha yerinde olacak. Bizim için Glorfindel gibi bir Elf Beyi bile seçsen, kudretiyle ne Karanlık Kule'ye saldırabilir ne de Ateş'e giden yolu açabilir nasıl olsa."

"Mühim şeyler söylüyorsunuz," dedi Elrond, "lâkin benim kuşkularım var. Shire'ın da artık tehlikeden uzak olmadığı doğuyor içime; ben bu ikisini, kendi ülkelerinin usulünce ellerinden geleni yapsınlar, halkı tehlikeye karşı uyarsınlar diye oraya haberci olarak geri göndermeyi düşünüyordum. Her halükârda, benim kanaatimce bu daha genç olanı, Peregrin Took, kalmalı. Onun gitmesine gönlüm razı gelmiyor." "O halde

Efendi Elrond, beni zindana atmanız ya da çuvala tıkıp eve göndermeniz gerekecek," dedi Pippin. "Aksi takdirde grubu takip edeceğim."

"Öyle olsun mademki. Siz de gideceksiniz," dedi Elrond ve içini çekti. "Artık Dokuzlar'ın sayısı tamam. Yedi gün içinde Grup yola çıkmalı."

Elendil'in Kılıcı elf demirciler tarafından yeniden dövüldü ve kılıcın üzerine hilal şeklindeki ay ile ışıyan güneş arasına yerleştirilmiş yedi yıldız nişanı çizilip etrafına bir sürü rün yazıldı; çünkü Arathorn oğlu Aragorn, Mordor'un ordularına karşı savaşa gidiyordu. Kılıç tekrar bütünlendiğinde pırıl pırıl olmuştu; içinde güneşin ışığı al al, ayın ışığı soğuk soğuk yanıyordu, ağzı sert ve keskindi. Ve Aragorn kılıca yeni bir isim takarak ona Anduril, yani Batı'nın Alevi, dedi.

Aragorn ile Gandalf birlikte yürüyerek veya oturarak tutacakları yollar, karşılaşacaktan tehlikeler hakkında konuşuyor; Elrond'un evinde bulunan öykülü ve resimli haritalarla irfan kitaplarını İnceliyorlardı. Frodo da bazen onların yanında oluyordu; fakat onların rehberliğine güvendiği için vaktinin mümkün olduğunca büyük kısmını Bilbo ile geçiriyordu.

Bu son günlerde hobbitler akşamlan hep birlikte Ateş Salonu'nda oturuyorlardı ve orada diğer öykülerin yanı sıra Beren ile Lüthien'i ve Büyük Ziynet'in nasıl kazanıldığını anlatan şiiri eksiksiz dinlemişlerdi; fakat gün boyunca Merry ve Pippin çevrede dolanıp dururken, Frodo ile Sam Bilbo'nun küçük odasında onunla bulunmaktaydılar. Bu saatlerde Bilbo (hâlâ son derece eksik görünen) kitabından bölümler veya mısralarından parçalar okuyor, ya da Frodo'nun maceraları hakkında notlar alıyordu.

Son günün sabahında Frodo Bilbo ile yalnız kalmıştı; yaşlı hobbit yatağının altından tahta bir kutu çıkardı. Kapağını kaldırarak içini karıştırdı.

"İşte kılıcın," dedi. "Fakat kırılmıştı, biliyorsun. Saklamak için alıkoymuştum ama demircilere tamir edip edemeyeceklerini sormayı unutmuşum. Artık zaman kalmadı. Ben de düşündüm ki belki bunu almak istersin, ne dersin?"

Kutudan, eski püskü deri bir kının içinde küçük bir kılıç çıkarttı. Sonra kılıcı çekti, kılıcın parlak ve bakımlı ağzında aniden soğuk ve göz alıcı bir

ışık çaktı. "Bu Sting," deyip hiç güç harcamadan kılıcı tahta bir direğe saplayıverdi. "Al bunu, eğer istersen. Artık bana lazım olmaz herhalde."

Frodo kılıcı minnetle kabul etti.

"Bir de bu var!" dedi Bilbo boyuna göre oldukça ağır görünen bir bohça çekerek. Birkaç kat eski püskü kumaşı açıp küçük bir zırh yelek çıkarttı. Zırh sıkı sıkı bir sürü halkadan örülmüştü; neredeyse keten kadar bükülgen, buz gibi soğuk ve çelikten daha sertti. Ay ışığı vurmuş gümüş gibi parlıyordu ve beyaz taşlarla süslenmişti. Yanında incili ve billurlu bir kemer vardı.

"Pek güzel, değil mi?" dedi Bilbo, zırhı ışığa tutarak. "Ve kullanışlı. Bu Thorin'in bana vermiş olduğu cüce zırhım, yola çıkmadan önce Ulığ Kazın'dan geri alıp eşyalarımla birlikte paketlemiştim. Yüzük dışında yolculuğumun bütün andaçlarını yanımda getirdim. Fakat bunu kullanmayı ummuyordum, zaten arada bir çıkartıp bakmaktan başka bir işime de yaramıyor artık. Giyince ağırlığım hissetmiyorsun bile."

"Ama ben biraz... Şey, bunun bende pek yakışık alacağını zannetmiyorum," dedi Frodo.

"Ben de aynen böyle demiştim," dedi Bilbo. "Fakat görünüşe hiç ehemmiyet verme. Bunu giysilerinin altına giyebilirsin. Haydi! Bu aramızda sır kalsın. Başka kimseye söyleme! Ama bunun üstünde olduğunu bilirsem daha mutlu olacağım. Naçiz fikrimce, Kara Süvariler'in bıçaklarına bile geçit vermez bu," diye ekledi alçak bir sesle.

"Pekala, alacağım," dedi Frodo. Bilbo zırhı Frodo'ya giydirdi ve Sting'i ışıltılı kemere taktı; sonra Frodo bunların üzerine eski yüzlü pantolonunu, tuniğini ve ceketini geçirdi.

"Sıradan bir hobbit gibi duruyorsun," dedi Bilbo. "Fakat artık dış görünüşüne aldanmamak lazım, iyi şanslar!" Başını çevirip pencereden dışarı baktı, bir ezgi mırıldanmaya çalışıyordu.

"Bu ve tabii geçmişteki tüm iyiliklerin için sana ne kadar teşekkür etsem azdır Bilbo," dedi Frodo.

"Hiç kalkışma!" dedi yaşlı hobbit dönüp Frodo'nun omuzuna vurarak. "Uf!" diye bağırdı sonra. "Artık vurulamayacak kadar sert oldun! Neyse

işte: Hobbitler birbirlerine destek olmalı, özellikle de Bagginsler. Karşılık olarak istediğim tek şey şu: Elinden geldiğince kendine dikkat et ve toplayabildiğin her haberi, rastladığın tüm eski şarkı ve masalları getir bana. Kitabımı sen dönmeden bitirmeye çalışacağım. Ömrüm vefa ederse ikinci kitabı da yazmak isterim." Sustu ve tekrar pencereye dönerek alçak sesle bir şarkı söylemeye başladı.

Ocak başında oturmuş

düşünüyorum gördüklerimi,

çayır çiçekleri ve kelebekler

geçmiş yaz aylarındaki;

Sarı yapraklar, örümcek ağları

geçmiş sonbaharlar

sabah pusları ve gümüş bir güneş

ve saçlarımın arasında rüzgâr

Ocak başında oturmuş

düşünüyorum, nasıl olacak dünya, s

onsuz bir kış gelecek

göremeyeceğim bahan bir daha.

Çünkü hiç görmediğim

daha çok şey var

yeşiller başka başkadır

her ormanda her bahar

Ocak başında oturmuş

düşünüyorum eski insanları

ve hiç göremeyeceğim bir dünyayı

görecek olanları.

Fakat her oturup düşündüğümde

o eski zamanları

geri dönen ayak seslerini bekliyorum

ve kapı önündeki konuşmaları

Aralığın sonuna doğru soğuk, gri bir gündü. Doğu Rüzgârı ağaçların çıplak dallan arasından akıyor, tepelerdeki kara çamlarda dalgalanıyordu. Yukarıda koyu ve alçak, yırtık pırtık bulutlar koşturmaktaydı. Erken gelen akşamın neşesiz gölgeleri çökmeye başlarken Grup da yola çıkmaya hazırlandı. Alacakaranlıkla yola çıkacaklardı çünkü Elrond Ayrıkvadi'den iyice uzaklaşıncaya kadar mümkün olduğunca gecenin örtüsü altında yolculuk yapmalarını öğütlemişti.

"Sauron'un uşaklarının binbir gözünden sakınmalısınız," diyordu. "Kuşkum yok ki Süvariler'in uğradıkları hezimetin haberini çoktan almıştır ve öfke içindedir. Yakında yaya ve kanatlı casusları kuzey topraklarında görünmeye başlar. Yolunuzda ilerlerken üzerinizdeki gökyüzüne bile dikkat etmelisiniz."

Grup yanına çok az savaş gereci almıştı, çünkü çatışmaya değil gizliliğe bel bağlıyorlardı. Aragorn'un Anduril'inden başka silahı yoktu ve yaban ellerde dolaşan bir Kolcu gibi paslı yeşil ve kahverengilere bürünmüştü sadece. Boromir'in Anduril'i andıran ama onun kadar köklü bir geçmişe dayanmayan uzun bir kılıcı vardı, aynca bir kalkan bir de savaş borusunu taşıyordu.

"Dağların vadilerinde yüksek ve berrak çınlar sesi," dedi, "ve o zaman ancak kaçarsa kurtulur Gondor'un düşmanları!" Boruyu dudaklarına götürerek tek bir kez üfledi; yankılar kayadan kayaya sıçradı ve Ayrıkvadi'de bu sesi duyan herkes yerinden uğradı.

"O boruya bir kez daha ses vermekte acele etmeseniz gerektir Boromir," dedi Elrond, "kendi topraklarınızın sınırına varıp başınız dara düşünceye kadar."

"Olabilir," dedi Boromir. "Fakat her yola çıkışımda borumu bir bağırtırım, hem bundan böyle gölgelerde yürüyecek de olsak gecenin hırsızları gibi çıkmam yola."

Sadece cüce Gimli çelik halkalardan oluşan kısa bir gömleği açık açık giyiyordu, çünkü cüceler yükten yorulmazlar; kemerinde de geniş ağızlı bir balta takılıydı. Legolas'ın yayı ile sadağı ve kemerinde uzun beyaz bir bıçağı vardı. Genç hobbitler höyükten almış oldukları kılıçları takıyorlardı, fakat Frodo sadece Sting'i almıştı; Bilbo'nun arzusuyla, zırhı da gizli kalmıştı. Gandalf bir asa taşıyordu ama belinden elf kılıcı Glamdring sarkmaktaydı; Glamdring, artık Yalnız Dağ' ın altında, Thorin'in göğsünde yatan Orcrist'in eşiydi.

Hepsi Elrond'un verdiği kalın, sıcacık giysilerle donanmışlardı; ceketleri ve pelerinlerinin içi kürklüydü. Yedek yiyecekler, giyecekler, battaniyeler ve diğer gerekli eşyalar bir midilliye yüklenmişti; bu da, Bree'den getirdikleri zavallı hayvandan başkası değildi.

Ayrıkvadi'de geçirdiği süre, muazzam bir değişiklik yaratmıştı midillide: Pırıl pırıldı, gençleşip dinçleşmiş gibiydi. Ona Bili ismini takan Sam, geride kalırsa hasretlik çeker diye tutturarak ille onu götürmekte ısrar etmişti.

"Bu hayvan her sözü anlıyor," diyordu ve burada biraz daha kalsaydı konuşacaktı da. Bana öyle bir baktı ki, Bay Pippin'in sözle dediklerini o da gözüyle dedi apaçık: Eğer beni yanına almazsan Sam, ben de kendi başıma sizi izlerim." Böylece Bili de yük havyanı olarak onlara katılmıştı, ama Grup'un neşesi yerinde görünen tek üyesi de oydu.

Vedalaşmalar büyük salondaki şöminenin başında yapılmıştı, artık sadece henüz evden çıkmamış olan Gandalfı bekliyorlardı. Açık kapılardan alevlerin parıltısı geliyor, pencerelerden yumuşak ışıklar akıyordu. Pelerine sarınmış Bilbo kapı eşiğinde, Frodo'nun yanında sessizce durmaktaydı. Aragorn başı dizlerine eğilmiş oturuyordu; bu saatin onun için tam olarak ne anlama geldiğini bir tek Elrond bilirdi. Diğerleri karardıkta gri siluetler halindeydiler.

Sam midillinin yanında durmuş dudağını emiyor, dalgın dalgın nehrin aşağıda sertçe gürlediği yerdeki karanlığa bakıyordu; maceraya olan arzusu en alt düzeydeydi.

"Bili oğlum," dedi, "sen bize takılmayacaktın. Burada kalıp, taze otlar çıkana kadar en iyi samanlarnan kursağını dolduracaktın." Bili kuyruğunu salladı ve bir şey demedi.

Sam omuzlarındaki yükü daha bir iyi yerleştirdi ve acaba bir şey unuttum mu diye kaygılanarak çantasına tıktığı şeyleri aklından bir bir saymaya başladı: En büyük hazinesi olan kap kaçakları; her zaman yanında taşıdığı, fırsat buldukça da doldurduğu küçük tuz kutusu; epey bir pipo otu (ama yetmeyeceğine kalıbımı basarım); çakmak taşı ile kav; yün çoraplar; çamaşır; Frodo'ya ait olup da onun unutmuş olduğu ve aradığı zaman Şam'ın kıvançla çıkartıp vereceği çeşitli ufak tefek. Hepsini bir bir saydı.

"İp!" diye mırıldandı, "İp yok! Daha da dün gece kendi kendine: 'Sam, bir parça ipe ne demeli? Yanına almazsan lazım olur, dediydin. Eh n'apalım, lazım olacak demek. Artık alamam."

Tam o sırada Elrond Gandalf ile birlikte dışarı çıktı ve Grup'u yanına çağırdı. "Son sözüm şu olacak," dedi alçak bir sesle. "Yüzük Taşıyıcısı, Hüküm Dağı Macerası'na başlıyor. Aranızdan bir tek onun bir mesuliyeti var: Yüzük'ü bir kenara atmayacak, Düşman'ın uşaklarına vermeyecek, kimsenin, hatta çok mecbur kalmadıkça Grup veya Divan üyelerinin bile ellemesine müsaade etmeyecek. Diğerleri yolda ona yardım etmek üzere hür refakatçiler olarak gidiyorlar. Bahtınıza göre yolda oyalanabilirsiniz, geri gelebilirsiniz, başka yollara sapabilirsiniz. Ne kadar ilerlerseniz ayrılmanız da o kadar zor olur; ancak, ne yemin ne de emirle arzu ettiğinizden daha ileri gitmeye bağlanmış değilsiniz. Çünkü henüz yüreklerinizin gücünü bilmiyorsunuz ve yolda her birinizin karşısına ne çıkacağını önceden göremezsiniz."

"Yol karardığında yolunu ayırana dost denmez," dedi Gimli.

"Belki," dedi Elrond, "lâkin gecenin çöktüğünü görmemiş olan, karanlıkta yürümeye aht etmemeli."

"Yine de, ağızdan çıkmış yemin titreyen yüreğe güç verebilir," dedi Gimli.

"Ya da çökertebilir o yüreği," dedi Elrond. "Çok ileriyi düşünmeyiniz şimdi! Yüreğiniz ferah gidin! Elflerin, insanların ve tüm hür halkların uğuru üzerinize olsun. Yüzünüzde yıldızlar parlasın!"

"İyi... iyi şanslar!" diye bağırdı Bilbo soğuktan titreyerek. "Frodo, günlük tutamazsın herhalde evlat, ama geri döndüğünde tafsilatlı bir hikâye bekliyorum. Ve de çok oyalanma! Hoşça gidin!"

Elrond'un hanesinden daha pek çok kişi, gölgelerde durarak onların gidişini seyretti ve alçak seslerle onları uğurladı. Ne bir kahkaha, ne şarkı, ne müzik vardı. Sonunda dönerek sessizce alacakaranlığa karıştılar.

Köprüyü geçip, Ayrıkvadi'nin çatal vadisinden dışarı uzanan uzun ve dik patikalardan yavaşça dolana dolana çıkmaya başladılar; nihayetinde de rüzgârın fundalar arasından ıslık çaldığı yüksek kırlara vardılar. Sonra, altlarında ışıldamakta olan Son Sıcak Yuva'ya son bir kez bakıp gecenin ta içine yöneldiler.

Bruinen Geçidi'nde Yol'dan ayrılıp yüksele alçala uzanan arazideki dar patikalardan güneye yöneldiler. Dağlar'ın batısından miller ve günler boyu bu güzergahı izleyeceklerdi. Arazi, sıradağların öteki yanında kalan Yabandiyar'daki Ulu Nehir'in yeşil vadisine nazaran çok daha sert ve çıplaktı, dolayısıyla hızlı gidemeyeceklerdi; fakat bu yolla dost olmayan gözlerden kaçmayı umuyorlardı. Bu ıssız arazide Sauron'un casusları pek az görülmüştü şimdiye dek, patikalar da Ayrıkvadi'nin halkı dışında çok az kişi tarafından bilinirdi.

Gandalf önde yürüyordu, yanında ise bu topraklan karanlıkta bile tanıyan Aragorn gidiyordu. Diğerleri arkaya dizilmişti, en arkada da gözleri keskin olan Legolas vardı. Yolculuklarının ilk bölümü zorlu ve sıkıcıydı ve Frodo'nun aklında rüzgardan gayri pek bir şey kalmadı. Günler boyunca doğudaki Dağlar'dan buz gibi bir rüzgar esmişti ve sanki hiçbir kıyafet bu esintinin kurcalayan parmaklarını engelleyemiyor gibiydi. Hepsi sıkı sıkı giyinmiş oldukları halde, ne dinlenirken ne de yürürken doğru dürüst ısınabiliyorlardı. Günün ortasında, bir çukura veya etrafta öbek öbek yetişen yumak olmuş dikenli çalıların altına gizlenip huzursuzca uyuyorlardı. Akşamüstü geç vakitlerde de nöbetteki arkadaşları tarafından uyandırılıp günün esas yemeğini yiyorlardı: Çoğunlukla soğuk ve neşesizdi bu

yemekler, çünkü ateş yakma riskini pek nadir göze alabiliyorlardı. Akşam tekrar yollarına devam ediyor ve yollar elverdiğince hep güneye doğru gidiyorlardı.

İlk başta hobbitlere, yorgunluktan bitinceye kadar tökezlene tökezlene yürüseler de ancak kaplumbağa hızıyla ilerliyor ve hep yerlerinde sayıyorlar gibi gelmişti. Her yeni gün etraf bir gün öncekinden farksız gibiydi. Fakat dağlar gün begün biraz daha yaklaşmaktaydı. Ayrık vadi 'den güneye doğru iyice yükselip batıya kıvrılıyorlardı; anadağ sırasının eteklerinde, çıplak tepelerden ve gürleyen suların aktığı derin vadilerden oluşan ve gitgide genişleyen darmadağınık bir arazi uzanıyordu. Patikalar hem az hem de dolambaçlıydı ve çoğu dik bir yarın kıyısında veya güvenilmez bataklıklarda son buluyordu.

Yola çıktıklarının on beşinci gününde hava değişti. Rüzgar aniden hafifledi ve yön değiştirip güneye döndü. Hızla koşturan bulutlar yükselerek yok oldular, solgun ve parlak güneş göründü. Ağır aksak uzun bir gece yürüyüşünün sonunda soğuk ve berrak bir şafak doğdu. Griyeşil gövdeleri dağların kendi taşlarından yapılmış gibi duran kadim çobanpüskülü ağaçlarıyla taçlanmış, alçak bir dağ çıkıntısına vardı yolcular. Ağaçların koyu renk yapraklan parlıyor, yükselmekte olan güneşin ışığında yemişleri al al ışıldıyordu.

Ta güneyde, artık Grup'un izlediği patikayı kesermiş gibi yükselen ulu dağların belirsiz siluetlerini görebilmekteydi Frodo. Bu yüksek dağ sırasının solunda üç zirve yükseliyordu; en yüksek ve onlara en yakın olanı, tepesi karla kaplı bir diş gibi dikilmişti; çıplak ve dimdik inen kuzey yamacı hala gölgeler içindeydi, ama güneş vuran yerleri al al parlıyordu.

Gandalf Frodo'nun yanında durup elini gözüne siper ederek ufka baktı, "iyi yol yaptık," dedi. "insanların Holün dedikleri diyarın sınırlarına eriştik; daha mutlu günlerde, ismi Eregion iken, burada birçok elf yaşardı. Ayaklanınız çok daha fazla mil katettiyse de, karga uçuşuyla kırk beş fersah geldik. Topraklar ve iklim daha yumuşak olacak artık, ama belki tehlikesi de ona göre artacak."

"Tehlikeli olsun olmasın, gerçek bir tan vakti pek makbule geçiyor," dedi Frodo kapişonunu geri atıp yüzünü sabah güneşine açarak.

"Fakat dağlar önümüzde," dedi Pippin. "Gece doğuya doğru dönmüş olmalıyız."

"Hayır," dedi Gandalf. "Fakat berrak ışıkta daha uzağı görebiliyorsun. O zirvelerin ardında sıra dağlar güney batıya doğru kıvrılır. Elrond'un evinde bir sürü harita vardı, ama onlara bakmak hiç aklına gelmemiştir herhalde?"

"Geldi, arada bir baktım," dedi Pippin, "ama hatırlamıyorum. O tür şeylere Frodo'nun aklı daha iyi çalışır."

"Benim haritaya ihtiyacım yok," dedi Legolasla birlikte gelmiş olan Gimli; çukur gözlerinde garip bir ışıkla ileriye bakmaktaydı, "işte vaktiyle atalarımızın çalıştığı memleket; bu dağların biçimlerini metal ve taştan yaptığımız nice esere, nice şarkıya ve öyküye işlemişizdir. Rüyalarımızda göğü doldururlar: Baraz, Zirak, Shathûr.

"Uyanıkken sadece bir kere uzaktan gördüm onları ama hepsini tanırım, isimlerini bilirim, çünkü bunların altında artık Kara Kuyu yani elf dilinde Moria denilen Khazaddûm, Cücegazuv yatıyor. Bu yandaki Barazinbar yani Kızılboynuz, zalim Caradhras; arkasındakiler de Gümüşçatal ile Bulutlubaş: Bizim Zirakzigil ve Bundushathûr dediğimiz Ak Celebdil ile Gri Fanuidhol.

"Orada Dumanlı Dağlar çatallanır ve kollarının arasında hiç unutamadığımız derin gölgeli vadi uzanır: Azanulbizar, elflerin Nanduhirion dedikleri Gölgelidere Vadisi."

"Biz de Gölgelidere Vadisi'ni hedefliyoruz zaten," dedi Gandalf. "Eğer Caradhras'ın öbür yamacının altındaki Kızılboynuz Geçidi denilen geçide tırmanırsak, Gölgelidere Basamaklan'ndan cücelerin derin vadisine ineceğiz. Aynagöl'ün uzandığı ve Gümüşdamar Nehri'nin buz gibi pınarlarından kaynadığı yere."

"Kapkaranlıktır Kheledzâram'ın suları," dedi Gimli, "ve buz gibidir Kibilnâla'nın kaynakları. Yakında onları görebileceğimi düşününce yüreğim titriyor."

"Gördüğünde mutlu olasın aziz cücem!" dedi Gandalf. "Fakat seni bilmem de, biz o vadide kalamayacağız. Bizim Gümüşdamar'dan aşağıya, gizli ormanlara inmemiz gerek; böylece Ulu Nehir'e, oradan da... " Durdu.

"Evet, oradan nereye?" diye sordu Merry. "Yolculuğun sonuna sonunda," dedi Gandalf. "Çok ileriyi düşünemeyiz, ilk bölümün salimen bittiğine şükredelim. Sanırım sırf bugün değil, akşam da burada dinlensek iyi olacak. Hollin'in tekin bir havası var. Bir yerde vaktiyle elfler yaşamışsa, o toprak çok büyük kötülükler geçirmedikçe onları hepten unutmaz."

"Bu doğru," dedi Legolas. "Fakat buranın elfleri biz orman ahalisine yabancı bir soydu; ağaçlar ve otlar onları hatırlamıyor. Sadece taşların onlara ağıt yaktığını duyuyorum: Derin derin kazdılar bizi, ince ince işlediler, yüksek yüksek inşa ettiler; ama gittiler. Gitmişler. Çok zaman önce Limanlar'ın yolunu tutmuşlar."

O sabah büyük çobanpüskülü çalılarıyla perdelenen derin bir çukurda ateş yaktılar; kahvaltıları da yola çıktıklarından beri yedikleri en neşeli yemek oldu. Yemekten sonra alelacele yatmadılar, çünkü bütün o gece diledikleri gibi uyuyabilebilmeyi umuyorlardı ve ertesi günün akşamına kadar da yola devam etmeye niyetleri yoktu. Sadece Aragorn sessiz ve huzursuzdu. Bir süre sonra Grup'tan ayrılıp tepenin sırtına doğru yürüdü; orada bir ağacın gölgesinde durup sanki bir şeye kulak kabartıyormuş gibi başını dikerek güneye ve batıya doğru baktı. Sonra küçük vadinin kenarına geri dönerek aşağıda gülüp konuşan diğerlerini seyretmeye koyuldu.

"Hayrola Yolgezer?" diye seslendi Merry. "Neye bakıyorsun? Doğu Rüzgarı'nı mı özledin?"

"Aman eksik olsun," diye cevap verdi Aragorn. "Fakat bir şeyin yokluğunu hissediyorum. Hollin topraklarına her mevsimde gelip gitmişimdir. Artık burada yaşayan bir halk yok, ama her zaman başka yaratıklar bulunurdu, özellikle de kuşlar. Fakat şimdi sizden başka her şey sessiz. Bunu hissedebiliyorum. Etrafımızda miller boyunca ses yok ve sizin sesleriniz yerde yankılar yaratıyor adeta. Anlayamıyorum."

Gandalf ani bir ilgiyle başını kaldırdı. "Peki sence bunun nedeni ne?" diye sordu. "Ahalinin nadiren görülüp duyulduğu bir yerde dört hobbiti ve tabii diğerlerimizi görmenin verdiği şaşkınlıktan ibaret olabilir mi?"

"Umarım öyledir," diye cevapladı Aragorn. "Ama daha önce burada hiç hissetmediğim bir tetiktelik, bir korku sezinliyorum."

"O halde daha dikkatli olmalıyız," dedi Gandalf. "Eğer yola bir Kolcu'yla çıktıysan aklın varsa sözüne kulak verirsin, hele de bu Kolcu Aragorn ise. Yüksek sesle konuşmayı bırakıp sessizce dinlenelim ve nöbetçileri seçelim."

O gün ilk nöbet sırası Sam'in idi, fakat Aragorn da ona eşlik etti. Diğerleri uykuya daldılar. O zaman sessizlik Sam'in bile hissedeceği kadar derinleşti. Uyuyanların nefesleri rahatlıkla duyuluyordu. Midillinin kuyruğunu sallaması ve ara sıra ayaklarını oynatması büyük gürültü halini almıştı. Sam, kıpırdadığında kendi kemiklerinin takırdamasını duyuyordu. Etrafında ölü bir sessizlik vardı ve güneş doğudan yükselerek ilerlerken her şeyin üzerine mavi berrak bir gök asılı duruyordu. Uzakta, Güney'de kara bir leke belirdi, büyüdü ve rüzgârda uçan duman gibi kuzeye doğru yaklaşmaya başladı.

"O nedir Yolgezer? Buluta neyin benzemiyor," dedi Sam fısıltıyla Aragorn'a. Aragorn cevap vermedi, dikkatle gökyüzüne bakıyordu; fakat çok geçmeden Sam kendisi de yaklaşmakta olan şeyin ne olduğunu gördü. Büyük bir hızla uçan kuş sürüleriydi bunlar; dönüyorlar, dolaşıyorlar, sanki bir şeyi arar gibi bütün toprakları dikkatle inceleyerek gitgide yaklaşıyorlardı.

"Yere yat, hiç kıpırdama!" diye tısladı Aragorn, Sam'i bir çobanpüskülü çalılığının gölgesine çekerek; çünkü bir alay kuş aniden ana bölükten ayrılıp alçaktan uçarak dosdoğru tepenin sırtına doğru gelmeye başlamıştı. Sam bunları bir cins iri kargaya benzetti. Kuşlar gölgelerini yerde kapkara sürükleyecek kadar yoğun bir küme halinde üstlerinden geçerken, tek bir kaba gak sesi duyuldu.

Sürü iyice uzaklaşıp kuzeyde ve batıda yavaş yavaş küçülünceye ve gökyüzü arınıncaya kadar yerinden kalkmadı Aragorn. Sonra ayağa fırlayarak gitti Gandalf ı uyandırdı.

"Kara karga bölükleri Dağlar ile Grisel arasında uçuyor," dedi, "Hollin üzerinden de geçtiler. Buranın yerlileri değiller, Fangorn ve Garpeli'nden gelme crebain'ler. Neyin peşindeler bilmiyorum: Belki de güneyde bir beladan kaçıyorlardır; ama bence toprakları gözetliyorlar. Ayrıca gökyüzünde çok yukarlarda uçan atmacalar da çarptı gözüme. Sanırım bu

gece yeniden hareket etmemiz gerekecek. Hollin artık bizler için tekin bir yer değil: Gözetleniyor."

"Bu durumda Kızılboynuz Geçidi de gözetleniyordur," dedi Gandalf; "ve oradan görünmeden nasıl geçeriz bilmem. Fakat bunu zamanı gelince düşünürüz. Hava kararır kararmaz hareket etmeye gelince, korkarım haklısın."

"Neyse ki ateşimiz az duman yapmış, crebain gelmeden de geçmeye başlamıştı," dedi Aragorn. "Söndürmek ve bir daha yakmamak lazım.'

"Al başına belayı!" dedi Pippin. Akşamüstü geç vakitte uyanır uyanmaz, ateş yakılmayacağı ve o gece hareket edileceğini haber vermişlerdi. "Hem de bir avuç karga yüzünden! Bu gece adam gibi bir yemek yemeyi ümit ediyordum: Sıcak bir şeyler."

"Sen ümit etmeye devam et," dedi Gandalf. "önünde hiç beklemediğin ziyafetler bekliyor olabilir seni. Bana soracak olursan, ben de rahat rahat bir pipo içmek ve ayaklarımı ısıtabilmek isterdim. Yine de her halükârda bir şeyden eminiz: Güneye gittikçe hava ısınacak."

"Haddinden fazla ısınacak garanti," diye mırıldandı Sam Frodo'ya. "Ama artık şu Ateşli Dağ'ı bir görüp, tabiri caizse Yol'un sonuna varsak diye düşünüyorum, ilk başta bu Kızılboynuz mu ismi herneyse, o olabilir zannettiydim ama sonra Gimli o nutkunu çekti. Cücelerin dili de pek gak guk bir şeymiş!" Haritalar Sam'e hiçbir şey ifade etmiyordu ve bu yabancı topraklardaki tüm mesafeler gözüne o kadar engin görünüyordu ki hesabını iyice karıştırmıştı.

Bütün gün boyunca Grup saklanmaya devam etti. Ara sıra üstlerinden karakuşlar geçiyordu; fakat batıya kayan güneş kızıllaşmaya başlayınca hepsi güneye doğru gözden uzaklaştılar. Alacakaranlıkta Grup yola koyulup artık biraz doğuya dönerek yok olan güneşin son ışıklarıyla uzakta belli belirsiz hâlâ al al parlayan Caradhras'a yöneldi. Gökyüzü soldukça beyaz yıldızlar birer birer parlamaya başlamıştı.

Aragorn'un öncülüğünde güzel bir patika buldular. Frodo bunun vaktiyle geniş ve düzgün bir şekilde Hollin'den dağ geçidine giden kadim bir yolun kalıntısı olduğunu tahmin etti. Artık dolunay halini almış olan ay dağların tepesinden doğmuş, taşların gölgelerini kara kara ortaya çıkaran solgun bir

ışık saçmaktaydı. Taşlar artık devrilip harap bir halde çıplak ve kasvetli bir araziye dağılmışlardı, ama gene de çoğu bir vakitler elle işlenmiş gibi duruyordu.

Şafağın ilk kıpırtılarından hemen önceki o iyice soğuk saati etmişlerdi, ay da alçalmıştı. Frodo gökyüzüne baktı. Birden, yüksekteki yıldızların önünden bir gölgenin geçtiğini görür ya da hisseder gibi oldu; sanki bir anlığına yıldızlar solmuşlar ve sonra tekrar parlamışlardı. Ürperdi.

"Üzerimizden geçen bir şey gördün mü?" diye fısıldadı tam önünde bulunan Gandalf'a.

"Hayır, ama her ne idiyse hissettim," diye cevap verdi Gandalf. "Hiçbir şey olmayabilir, belki de ince bir bulut dokusuydu."

"Çok hızlı hareket ediyordu o halde," diye mırıldandı Aragorn, "ve rüzgarla gitmiyordu."

O gece başka bir şey olmadı. Ertesi sabah bir gün öncekinden de daha parlak bir şafak söktü. Fakat hava yine serindi; rüzgar tekrar doğuya dönmeye başlamıştı bile. iki gece daha, yollan tepeleri dolanmaya ve dağlar an be an yaklaşıp önlerinde yükselmeye başladıkça gitgide yavaşlayarak da olsa, muntazaman tırmanmaya devam ettiler. Üçüncü sabah Caradhras önlerinde yükseldi: Tepesi gümüşsü karla taçlanmış, fakat kenarları tamamen çıplak ve kana bulanmış gibi donuk kırmızı, muazzam bir zirve.

Hava kapatacak gibiydi, güneş de solgundu. Rüzgar artık kuzey doğuya dönmüştü. Gandalf havayı koklayarak arkasına baktı.

"Arkamızda kış koyulaşıyor," dedi sessizce Aragorn'a. "Kuzeydeki dağlar eskisinden daha beyaz; kar eteklerine doğru iniyor. Bu gece Kızılboynuz Geçidi'ne iyice yaklaşmış olacağız. Dar patikada gözcüler tarafından görülmek, bir melanetin pususuna düşmek işten bile değil; fakat hava şartlan hepsinden daha kötü bir düşman çıkabilir. Seçtiğin yol hakkında şimdi ne düşünüyorsun Aragorn?"

Frodo bu sözlere kulak misafiri olmuş ve Gandalf ile Aragorn'un eski bir tartışmayı sürdürmekte olduklarını anlamıştı. Kaygıyla dinlemeye devam etti.

"Sen de biliyorsun ya Gandalf, tuttuğumuz yolu başından sonuna kadar hayırlı görmüyorum," diye cevap verdi Aragorn. "Ve biz ilerledikçe, bildiğimiz bilmediğimiz tehlikeler de büyüyecek. Lakin yolumuza devam etmemiz lazım; dağları aşmayı ertelemek de iyi olmaz. Daha güneyde ta Rohan Geçidi'ne kadar başka geçit yok. Senin Saruman haberini aldığımdan beri o yola hiç güvenmiyorum. At Beyleri' nin komutanlarının artık kime hizmet ettiklerini kim bilebilir?"

"Öyle, kim bilebilir!" dedi Gandalf. "Ama bir yol daha var ve bu yol Caradhras geçidi değil: Konuşmuş olduğumuz karanlık ve gizli yol."

"Ama bir daha o yoldan konuşmayalım! Daha değil. Diğerlerine bir şey söyleme ne olur, başka bir yol kalmadığı kesinleşinceye kadar söyleme."

"Daha ileri gitmeden bir karara varmamız gerek," diye cevap verdi Gandalf. '

"O halde diğerleri dinlenip uyurken bu konuyu zihinlerimizde bir tartalım," dedi Aragorn.

Akşamüstü geç vakitte, diğerleri kahvaltılarını bitirirken Gandalf ile Aragorn bir kenara çekilip Caradhras'a bakarak durdular. Dağın kenarları artık karanlık ve kasvetli, başı da gri bulutlar içindeydi. Frodo tartışmanın ne yönde gelişeceğini merak ederek onlan seyretti. Grup'a geri döndüklerinde Gandalf konuştu, o zaman Frodo hava koşullarını ve yüksek geçidi göze almaya karar vermiş olduklarını anladı. Rahatlamıştı. Diğer karanlık ve gizli yolun ne olduğu hakkında bir fikri yoktu, fakat bunun bahsi bile Aragorn'u o kadar telaşlandırdığına göre, Frodo o yoldan vazgeçtiklerine seviniyordu.

"Son zamanlarda gördüğümüz işaretlere göre," dedi Gandalf, "korkarım ki Kızılboynuz Geçidi gözleniyor; ayrıca arkamızdan yaklaşmakta olan hava şartları hususunda da kuşkularım var. Kar gelebilir. Bütün hızımızla gitmemiz lazım. Öyle bile, geçidin tepesine kadar en az iki günlük yürüyüş var önümüzde. Bu akşam karanlık erken çökecek. Hazır olur olmaz yola çıkmalıyız."

"Ben de bir tavsiyede bulunmak istiyorum müsade ederseniz," dedi Boromir. "Ben Ak Dağlar'ın gölgesi altında doğdum ve yükseklerde

yolculuk yapmanın yabancısı değilim. Öbür tarafa inmeden önce keskin bir soğukla karşılaşacağız, tabii daha kötüsü olmazsa. Gizleneceğiz

derken donarak ölmenin yararı yok. Etrafta hâlâ bir iki ağaç ve çalılık olduğuna göre, buradan ayrılırken her birimiz taşıyabileceğimiz büyüklükte bir demet odun götürelim."

"Bili de biraz daha yük alabilir, değil mi oğlum?" dedi Sam. Midilli ona mahzun mahzun baktı.

"Pekâlâ," dedi Gandalf. "Fakat ölüm ile ateş arasında bir seçim yapmamız gerekmedikçe, bu odunları kullanmamalıyız."

Grup tekrar yola koyuldu; başta epey hızlı gidiyorlardı, fakat kısa bir süre sonra yolları dikleşti ve zorlaştı. Döne döne tırmanan yol yer yer neredeyse tamamen ortadan kayboluyor, devrilmiş taşlarla önü kesiliyordu. Kocaman bulutların altında gece gitgide ölümcül bir karanlığa büründü. Kayaların arasında buz gibi bir rüzgâr esmekteydi. Gecenin yansına varmadan büyük dağların dizlerine kadar tırmanmış oldular. Buradan sonra dar patika sol taraftaki dimdik bir kaya duvarının altından dolanıyor, kayaların üzerinde de Caradhras'ın sert yamaçları karanlık içinde görülmez bir heyula gibi yükseliyordu; sağlarında ise araziyi aniden derin bir vadiyle bölen karanlık bir uçurum vardı.

Zahmetle dik bir yamacı tırmanıp bir an için tepede durdular. Frodo yüzünde yumuşak bir temas hissetti. Elini uzattı ve hayal meyal beyaz kar taneciklerinin elbisesinin koluna düştüğünü gördü.

Devam ettiler. Fakat çok geçmeden kar hızlanıp havayı doldurmuş, Frodo'nun gözlerine girmeye başlamıştı. Sadece bir iki adım öndeki Gandalf ile Aragorn'un beli bükük karanlık siluetleri bile zor seçiliyordu.

"Bunu hiç sevmedim," dedi nefes nefese Sam tam arkasından. "Güzel bir sabahta yağan kara bir şey demem, tamam; ama kar yağarken ben yatakta olmalıyım. Bu karlar Hobbitköy'e gitse ya! Oradakilerin hoşuna gidebilir." Kuzeydirhem'deki yüksek avlaklar hariç Shire'da yoğun kar yağışı nadir görülür, oldu mu da çok hoş bir olay ve eğlenmek için fırsat olarak karşılanırdı. Beyaz kurtların donmuş Brendibadesi üzerinden gelip Shire'ı istila ettikleri 3 yılının Felaket Kışı'nı görüp hatırlayan (Bilbo hariç) tek bir hobbit yoktu.

Gandalf durakladı. Kar kapüşonunda ve omuzlarında birikmiş, daha şimdiden çizmelerinin bileğine kadar yükselmişti.

"Korktuğum buydu," dedi. "Şimdi ne diyorsun Aragorn?"

"Benim de bundan korktuğumu, derim," diye cevap verdi Aragorn, "ama diğer şeylere nazaran daha az korkuyordum. Gerçi dağların tepeleri hariç bu kadar güneyde bunca yoğun yağdığı nadirdir, ama kar yağabileceğin! bilmiyor değildim. Fakat henüz çok tepelerde değiliz; daha hala yolların genellikle bütün kış boyunca açık kaldığı bir yükseklikteyiz."

"Bu da Düşman'ın bir oyunu olabilir mi dersiniz," dedi Boromir. , "Ülkemde, onun Mordor'un sınırlarındaki Gölge Dağları'nda çıkan fırtınalara hükmettiği söylenir. Tuhaf güçleri ve binbir müttefiki vardır."

"Bizi sıkıntıya sokmak için ta üç yüz fersah öteden buralara kar yağdırabiliyorsa," dedi Gimli, "kolu çok uzamış derim." "Kolu çok uzadı," dedi Gandalf.

Onlar duraklamışken rüzgar da dindi ve kar neredeyse durdu denecek kadar yavaşladı. Düşe kalka biraz daha yürüdüler. Fakat daha iki yüz metre gitmemişlerdi ki fırtına güç toplamış olarak geri döndü. Rüzgar ıslıklar çalıyordu, kar da göz gözü görmez bir tipiye dönüşmüştü. Kısa süre sonra Boromir bile ilerlemekte zorluk çeker olmuştu. Neredeyse iki büklüm olan hobbitler daha uzun boylu yoldaşlarının arkasından güçlükle yola devam ediyorlardı, ama kar devam ederse fazla gidemeyecekleri meydandaydı. Frodo'nun ayaklan kurşun gibiydi. Pippin gitgide arkada kalıyordu. Her cüce gibi sağlam yapılı olan Gimli bile zahmetle ilerlerken homurdanıp durmaktaydı.

Grup aniden, sanki hiç konuşmadan bir karara varmış gibi durdu. Etraflarındaki karanlıktan ürkütücü sesler duyuyorlardı. Kaya duvardaki çatlaklara ve yağmurun açtığı deliklere giren rüzgarın oyunu da olabilirdi bu, ama sesler tiz çığlıklar ve vahşi kahkaha ulumalarıydı. Yamaçtan, ıslıklar çalarak başlarının üzerinden geçip yanlarında patikaya çarpan taşlar düşmeye başladı. Arada yukarıdaki gözden uzak tepelerden kocaman bir taş yuvarlandıkça, boğuk bir gümbürtü de duyuluyordu.

"Bu gece daha fazla gidemeyiz," dedi Boromir. "isteyen rüzgâr desin buna; havada uğursuz sesler var; bu taşlar da bizi nişan alıyor."

"Ben rüzgâr diyorum," dedi Aragorn. "Fakat senin söylediğin de yanlış değil. Dünyada kötü ve düşmanca nice şey vardır ki iki ayaklı canlılara hiç sevgi beslemezler; fakat Sauron ile işbirliği içinde de değildirler, kendi amaçlarını güderler. Bazıları bu dünyada Sauron'dan da eskidir."

"Çok yıllar evvel, daha bu topraklarda Sauron'un adı bile duyulmamışken," dedi Gimli, "Caradhras'a Zalim derlerdi ve kötü bir namı vardı."

"Saldırısını savuşturamadıktan sonra, düşmanın kim olduğu pek fark etmez," dedi Gandalf.

"iyi ama ne yapabiliriz?" diye bağırdı Pippin acınacak halde. Merry ile Frodo'ya yaslanmış titriyordu.

"Ya olduğumuz yerde duracağız ya da geri döneceğiz," dedi Gandalf. "Devam etmeye çalışmanın bir anlamı yok. Eğer doğru hatırlıyorsam, birazcık daha yükselince bu patika uçurumdan ayrılıp iki yanında uzun ve dik yamaçlar yükselen geniş, alçak bir sel yatağına dalar. Orada kardan, taşlardan veya herhangi başka bir şeyden hiç korunamayız."

"Ve fırtına devam ederken geriye dönmek de bir fayda vermez," dedi Aragorn. "Buraya kadar altında bulunduğumuz bu uçurumun duvarından daha korunaklı bir yerden geçmedik."

"Korunaklıymış!" diye söylendi Sam. "Eğer burası korunaklı bir yerse, çatısız tek bir duvara da ev demek lazım gelir."

Grup artık birbirine sokularak mümkün olduğunca kayalığa yapıştı. Kayalık güneye bakıyordu ve dibine doğru biraz dışarı meylediyordu; bu çıkıntının kendilerini kuzey rüzgârından ve düşen taşlardan biraz olsun koruyacağını ummaktaydılar. Fakat girdaba benzeyen ani esintiler her yanlarında dönüyor, gitgide daha da yoğunlaşan bulutlardan kar dökülüp duruyordu.

Sırtlarını duvara vererek birbirlerine sokuldular. Midilli Bili sabırla fakat meyus meyus hobbitlerin önünde duruyor ve onlara biraz da olsa siper oluyordu; fakat biriken kar çok geçmeden dizlerini aştı, karnına doğru yükselmeye başladı. Eğer daha büyük arkadaşları olmasa, hobbitler kısa bir süre içinde tamamiyle gömülmüş olacaklardı.

Frodo'ya dayanılmaz bir uyku bastırmıştı; hızla ılık ve bulanık bir rüyaya dalmakta olduğunu hissetti. Bir ateşin ayak parmaklarını ısıtmakta olduğunu düşündü ve ocağın diğer yanındaki gölgelerden Bilbo'nun sesini duydu. Günlüğünü pek beğendiğini söyleyemem, diyordu Bilbo. On iki Ocak'ta kar fırtınası: Bunu haber vermek için geri gelmene hiç gerek yoktu!

Fakat dinlenmek ve uyumak istiyordum Bilbo, diye cevap verdi Frodo zorlukla ve tam o sırada sarsıldığını hissederek can acısıyla uyandı. Boromir onu kardan bir yuvanın içinden alıp havaya kaldırmıştı.

"Buçukluklar burada ölüp gidecek Gandalf," dedi Boromir. "Kar tepemizden aşıncaya kadar burada oturmanın bir yaran yok. Kendimizi kurtarmak için bir şeyler yapmalıyız."

"Onlara bunu ver," dedi Gandalf eşyalarını karıştırıp içinden deri bir matara çıkartarak. "Kişi başına bir yudum sadece hepimize. Çok kıymetlidir. Miruvorbu, imladris'in likörü. Ayrılırken Elrond vermişti. Birbirinize geçirin!"

Frodo ılık ve rayihalı likörden bir yudum alır almaz yüreğine yeni bir güç dolduğunu hissetti, o ağır uyuşulduk üzerinden kalkıverdi. Diğerleri de hayat bulmuş, yeniden umuda ve güce kavuşmuşlardı. Fakat kar aman vermiyordu, iyice yoğunlaşarak etraflarında dönüyor, rüzgâr daha bir şiddetle uğulduyordu.

"Ateşe ne dersiniz?" diye sordu Boromir aniden. "Seçimimiz ateş ile ölüm arasına geldi sayılır artık Gandalf. Kar bizi örttüğünde bütün düşman gözlerden saklanmış oluruz şüphesiz, ama bunun bize pek yararı olmaz."

"Yakabiliyorsan yak ateşini," diye cevap verdi Gandalf. "Eğer etrafta bu fırtınaya dayanabilecek gözcü varsa, ateş olsa da olmasa görür bizi."

Boromir'in önerisine uyarak yanlarında odun ve çıra getirmişlerdi, ama bu dönen rüzgârda sönmeden ıslak yakacağı tutuşturacak bir ateş yakmak bir elf in, hatta cücenin bile hünerini aşıyordu. Sonunda, gönülsüzce Gandalf el attı işe. Bir odun kümesini alıp bir süre havada tuttu, sonra naur an edraith ammen! diye bir emir sözüyle asasının ucunu kümenin ortasına daldırıverdi. O dakika yeşil mavi, büyük bir alev sütunu fışkırdı; odun çıtır çıtır alev aldı.

"Eğer gören biri varsa, en azından ben kendimi açığa vurmuş oldum," dedi. "Anduin'in ağzından Ayrıkvadi'ye kadar herkesin okuyabileceği işaretlerle Gandalf burada diye yazdım."

Fakat artık gözcüler veya düşmanca gözler Grup'un umurunda bile değildi. Ateşin ışığı gönüllerini sevince boğmuştu. Odun neşeyle yanıyordu ve bütün etrafında karlar tıslasa, ayaklarının altından sulu çamur gölcükleri aksa da, ellerini ateşte ısıtmaktan memnundular. Dans ederek daldan dala sıçrayan küçük alevlerin etrafında iki büklüm bir halka oluşturup öylece durdular. Yorgun ve tedirgin yüzlerinde kırmızı bir ışık vardı; arkalarında ise gece kara bir duvar gibiydi.

Fakat odunlar hızla yanmaktaydı ve kar yağmaya devam ediyordu.

Ateş geçmeye başlamıştı, son odun parçasını da attılar.

"Gece eskimeye başladı," dedi Aragorn. "Şafak vakti uzak değil."

"Eğer bu bulutları delebilecek bir şafak varsa," dedi Gimli.

Boromir halkadan dışarı çıkarak tepelerindeki karanlığa baktı. "Kar hafifliyor," dedi, "rüzgâr da yatıştı."

Frodo yorgun argın, karanlıktan hâlâ dökülen ve sönmekte olan ateşin ışığında beyaz beyaz görünüp kaybolan kar tanelerini seyrediyordu; fakat uzun bir süre hafiflediklerine dair bir belirti göremedi. Sonra birdenbire, tam uyku tekrar üzerine çökmeye başlarken, gerçekten de rüzgârın durmuş olduğunu ve kar tanelerinin büyüyüp seyrekleştiğinin farkına vardı. Donuk bir ışık yavaş yavaş büyüdü. Sonunda kar tamamen durdu.

Işık kuvvetlendikçe sessiz ve örtülü bir dünyayı gözler önüne serdi. Sığınaklarından aşağıya doğru, geldikleri yolu tamamen örten beyaz tümsekler, kubbeler ve biçimsiz derinlikler uzanıyordu; yukardaki tepeler ise hala kar tehdidiyle dolu büyük bulutların altında gizliydi.

Gimli yukarı bakarak başını salladı. "Caradhras bizi affetmedi," dedi. "Yola devam edersek daha çok kar salacak üzerimize. Ne kadar çabuk geri inebilirsek o kadar iyi."

Buna kimsenin itirazı yoktu, fakat aşağı inişleri artık zorlaşmıştı. Hatta imkansız bile olabilirdi. Ateşin küllerinin birkaç adım ötesinden itibaren kar

çok yükseliyor, hobbitlerin başlarını aşıyordu; yer yer rüzgarla savrulup kaya duvarın kenarında koca yığınlar halinde toplanmıştı.

"Gandalf parlak bir alev ile önümüzden gitse kan eritip size yol açabilirdi," dedi Legolas. Fırtına onu pek etkilememişti ve Grup'ta bir tek onun içi rahattı.

"Elfler dağların üstünden uçabilse güneşi getirip bizi kurtarabilirlerdi," diye cevap verdi Gandalf. "Fakat benim bir şeyler yapabilmem için malzeme lazım. Kan yakamam."

"Eh," dedi Boromir, "kafalar ne yapacaklarını bilemeyince iş bedenlere düşer diye bir laf vardır bizim memlekette, içimizde en güçlü olanların bir yol bulması lazım. Bakın! Her şey karla kaplı gerçi, ama yolumuz şu berideki kayaların oradan dönüyordu, ilk orada k;ar belimizi bükmeye başlamıştı. O noktaya ulaşabilirsek belki gerisi daha kolay gelir, iki yüz metre ancak vardır, zannımca."

"O halde senle ben oraya doğru bir yol açalım," dedi Aragorn. Aragorn Grup'un en uzun boylusuydu, fakat hemen hemen onun kadar boyu olan Boromir daha iri ve daha yapılıydı. O önü çekti, Aragorn da onu izledi. Yavaş yavaş ilerlediler ve çok geçmeden ağır emek harcar oldular. Kar yer yer göğüslerine kadar geliyor, Boromir bazen yürümüyormuş da yüzüyor yahut o koca kollarıyla bir tünel kazıyormuş gibi görünüyordu.

Legolas bir süre dudaklarında bir tebessümle onları izledi, sonra diğerlerine döndü. "En güçlü olan bir yol bulmalı mı demiştiniz? Ama ben derim ki: Sabanı rençpere bırakın, ama yüzmek için bir susamuru seçin; otların, yaprakların ve karın üzerinden uçar gibi koşmak için ise bir elf."

Bunu deyip çevik bir hareketle ileri atıldı; Frodo, sanki ne zamandır bilmiyormuş da ilk defa görüyormuş gibi, elfin çizme değil her zamanki gibi hafif ayakkabılar giydiğini fark etti; ayakları da karın üzerinde neredeyse hiç iz bırakmıyordu.

"Hoşçakal!" dedi Gandalf a. "Güneşi bulmaya gidiyorum!" Sonra kum üzerinde bir koşucu kadar hızla fırladı, karla cebelleşen adamlara çabucak yetişip elini sallayarak onları geçti, rüzgâr gibi uzaklaşıp kayalık dönemeçten gözden kayboldu.

Diğerleri, birbirlerine sokulup Boromir ile Aragorn'un beyazlık içinde birer siyah nokta gibi görünecek kadar uzaklaşmasını seyrettiler. Bir süre sonra onlar da gözden kayboldu. Zaman uzadı. Bulutlar alçaldı ve birkaç kar taneciği döne döne aşağı inmeye başladı yine.

Onlara çok daha uzun gelen bir saat kadar bir süre geçti ve nihayet Legolas'ın geri geldiğini gördüler. Aynı anda Boromir ile Aragorn da ondan epey geride, dönemecin arkasından tekrar ortaya çıkıp emek zahmet yamaçtan yukarı tırmanmaya koyuldu.

"Eh," dedi Legolas bir yandan koşarken, "Güneşi getirmedim. O Güney'in mavi tarlalarında yürüyor ve Kızılboynuz tepeciğinin küçük bir kar çelengi takınmasını hiç de mühim bulmuyor. Fakat yayan gitmeye mahkûm olanlara bir umut ışığı getirdim. Dönemecin tam arkasında rüzgârın sürüklemiş olduğu en büyük kar yığını var; orada bizim Güçlü insanlarımız neredeyse gömülmüşlerdi. Ümitsizliğe kapılacaklarken, ben geri gelip onlara bu yığının ancak bir duvar kalınlığında olduğunu haber verdim. Ve diğer tarafta kar aniden azalıyor, biraz ilerleyince de ancak hobbitlerin ayak parmaklarını serinletebilecek beyaz bir örtüden ibaret kalıyor."

"Hah, tam dediğim gibi," dedi Gimli. "Sıradan bir fırtına değildi. Caradhras'ın düşmanlığı bu. Elflerle cüceleri hiç sevmez, o kar yığını da biz kaçamayalım diye yığılmıştı."

"Neyse ki sizin Caradhras yanınızda insanlar olduğunu unutmuş," dedi tam o anda yanlarına ulaşan Boromir. "Hem de, övünmek gibi olmasın, yiğit insanlar hani; gerçi eli kürekli bir iki adam yiğit olsa da olmasa da daha çok işinize yarardı ya. Yine de kar yığınından bir yol açtık; aranızdan elfler kadar hafif koşamayan kim varsa bize minnettar kalacak."

"Kar yığınından geçit açmış olsanız bile, biz oraya kadar nasıl gideceğiz?" dedi Pippin bütün hobbitlerin düşündüğünü dile getirerek.

"Umudunuzu kaybetmeyin!" dedi Boromir. "Yorgunum ama hâlâ biraz gücüm kaldı; Aragorn'un da öyle. Biz küçük ahaliyi taşırız. Diğerleri kuşkusuz patikada arkamızdan yürümenin bir yolunu bulacaktır. Gel Efendi Peregrin! Seninle başlayalım."

Hobbiti kaldırdı. "Sırtıma yapış! Kollarım bana lazım," dedi ve uzun adımlarla ilerlemeye koyuldu. Aragorn da Merry ile arkalarından geliyordu. Boromir'in o koca kollarından başka bir alet kullanmadan açtığı geçide bakan Pippin, onun gücüne hayran kalmıştı. Yükü olduğu halde, şimdi bile geçtiği yoldaki karı kenarlara iterek yolu arkadan gelenler için genişletmekteydi.

Sonunda büyük kar yığınına geldiler. Dağ patikasının ortasına ani ve dimdik bir duvar gibi devrilmişti karlar ve sanki bıçakla yontulmuş gibi sivrilen tepesi Boromir'in boyundan iki kat yükseklere şahlanıyordu; fakat tam ortasında, kar sıkıştırılarak köprü gibi alçalıp yükselen bir geçit açılmıştı. Merry ile Pippin yığının öbür yanında yere ayak bastılar ve Legolas ile birlikte Grup'un geri kalanını beklediler.

Bir süre sonra Boromir sırtında Sam'le yanlarına ulaştı. Arkasından, dar fakat iyice ezilmiş yolda Bill'in yularını çekerek ilerleyen Gandalf geliyordu; Gimli de midillinin sırtındaki yüklerin arasına tünemişti. En arkada Frodo'yu taşıyan Aragorn vardı. Onlarda yoldan geçtiler; fakat daha Frodo yere henüz ayak basmıştı ki, derin bir gümbürtü koptu ve karlarla kayalar heyelan halinde inmeye başladı. Korunmak için iki büklüm halde yamacın dibine sığınan Grup, heyelanın kaldırdığı kar zerrelerinden neredeyse kör olmuş gibiydi; nihayet karlar yatıştığında, arkalarındaki patikanın kapanmış olduğunu gördüler. "Yetişir! Yetişir!" diye bağırdı Gimli. "Elimizden geldiğince tez elden gidiyoruz!" Ve gerçekten de, sanki bu son darbe ile dağın garazı tükenmiş, Caradhras işgalcilerin yenildiğine ve bir daha geri gelmeye cesaret edemeyeceklerine ikna olmuştu. Havadaki kar beklentisi geçti; bulutlar açılıp ışık parlamaya başladı.

Legolas'ın da haber verdiği gibi aşağı indikçe kar gitgide daha da alçaldı, hobbitler bile bata çıka yürüyebilir oldular. Kısa bir süre sonra yeniden, bir gece önce ilk kar taneciklerini hissetmiş oldukları o dik yamacın başındaki düz çıkıntıda dikilmekteydiler.

Sabah artık iyice ilerlemişti. Bu yüksek yerde durup batıya, aşağıda uzanan düzlüklere baktılar. Uzakta dağın eteğinde, arazinin alçaldığı yerde, geçide doğru tırmanışlarına başladıkları küçük vadi görülebiliyordu.

Frodo'nun bacakları ağrıyordu, iliklerine kadar donmuş ve acıkmıştı; ayrıca dağdan aşağıya doğru yapılacak uzun ve sancılı yürüyüşün düşüncesiyle başı dönüyordu. Gözünün önünde kara noktacıklar uçuşur gibiydi. Gözlerini ovuşturdu, ama kara noktacıklar kaybolmadılar. Altında uzanan fakat yine de dağın eteklerinden oldukça yukarda kalan derinliklerde, havada kara şekiller dönüp durmaktaydı. "Yine kuşlar!" dedi Aragorn aşağısını işaret ederek. Artık çaremiz yok," dedi Gandalf. "isteriyi olsunlar ister kötü, ister bizimle hiç alakalan olmasın, biz biran önce aşağıya inmek zorundayız. Caradhras'ın dizlerinde bile olsa, bir gece daha beklememiz mümkün değil!"

Peşlerinde soğuk bir rüzgarla, sırtlarını Kızılboynuz Geçidi'ne çevirip yorgun argın tökezleyerek yamaçtan aşağıya yöneldiler. Caradhras onları alt etmişti.

BÖLÜM IV

KARANLIKTA YOLCULUK

Gecelemek için durduklarında akşam olmuş, gri ışık yine hızla solmaya başlamıştı. Çok yorgundular. Dağlar giderek koyulaşan alacakaranlıkla peçelenmişti ve rüzgâr soğuk esiyordu. Gandalf titizlikle her birine birer yudum Ayrıkvadi miruvor'u verdi. Herkes biraz bir şeyler yedikten sonra da, onları toplantıya çağırdı.

"Bu gece, tabiidir ki, yolumuza devam edemeyiz," dedi. "Kızılboynuz Geçidi'ndeki çabalarımız hepimizi bitkin düşürdü, burada bir süre dinlenmemiz lazım."

"Ya sonra nereye gideceğiz?" diye sordu Frodo.

"Önümüzde hâlâ bizi bekleyen bir yol ve bir görev var," diye cevap verdi Gandalf. "Tek seçeneğimiz ilerlemek, ya da Ayrıkvadi'ye geri döneriz."

Ayrıkvadi'ye dönmenin lafı bile, Pippin'in yüzünü bariz bir şekilde aydınlatmaya yetmişti; Merry ile Sam de umutla kaldırdılar başlarını. Fakat Aragorn ile Boromir hiç renk vermedi. Frodo kaygılı görünüyordu.

"Keşke orada olabilseydim," dedi. "Fakat gerçekten başka çare kalmadığı veya yenilgimiz kesinleşmediği müddetçe, utanmadan nasıl dönebilirim?"

"Haklısın Frodo," dedi Gandalf. "Geri dönmek yenilgiyi kabul etmek ve ilerde daha büyük bir yenilgiyi göze almak olur. Şimdi geri gidersek Yüzük artık mecburen orada kalacaktır: Bir daha yola çıkamayız. O vakit de eninde sonunda Ayrıkvadi kuşatılacak, kısa ve ıstıraplı bir zamandan sonra da yok edilecektir. Yüzüktayf ları korkunç düşmanlardır, ama Hükmeden Yüzük tekrar efendilerinin eline geçerse kazanacakları gücün ve dehşetin ancak gölgesi sayılırlar henüz."

"O halde yolumuza devam etmeliyiz, tabii eğer bir yol varsa," dedi Frodo içini çekerek. Sam tekrar kedere gömüldü.

"Zorlayabileceğimiz bir yol var," dedi Gandalf. "Ta baştan, bu yolculuğu ilk tasarlamaya başladığımdan beri, bu yolu denememiz gerektiğini düşünüyordum. Fakat hoş bir yol değildir, onun için Grup'a daha önce sözünü etmedim. Aragorn dağdaki geçidi en azından bir denemeden bu yolu seçmemize karşıydı."

"Kızılboynuz Geçidi'nden daha kötüyse gerçekten de berbat bir yol olmalı," dedi Merry. "Fakat bari anlat da, başımızdaki derdi bir an önce öğrenelim."

"Sözünü ettiğim yol Moria Madenleri'ne gidiyor," dedi Gandalf. Sadece Gimli başını kaldırdı; gözlerinde için için yanan bir ateş vardı. Geri kalan herkesin içineyse bir korku düşmüştü. Hobbitler için bile müphem bir korku efsanesiydi bu isim.

"Yol Moria'ya gidebilir, ama Moria'nın içinden geçip dışarıya ulaşacağını nasıl ümit edebiliriz?" dedi Aragorn karanlık bir yüzle.

"Bu uğursuz bir isimdir," dedi Boromir. "Oraya gitmenin gerekliliğini de göremiyorum. Eğer dağlan geçemeyeceksek, benim buraya geldiğim yoldan güneye doğru gidip halkıma dost insanların yaşadığı Rohan Geçidi'ne varalım. Veya oraya da sapmayıp, Isen'den Langstrand ile Lebennin'e geçerek denize yakın bölgelerden Gondor'a ulaşabiliriz."

"Sen kuzeye geldiğinden beri çok şey değişti Boromir," diye cevap verdi Gandalf. "Saruman hakkında anlattıklarımı duymadın mı? Bu mesele bitmeden onunla şöyle bir karşı karşıya gelebilirim. Ama, çok darda kalmadıkça Yüzük'ü İsengard'a yaklaştırmamalıyız. Yüzük'ün Taşıyıcısı ile birlikte gittiğimiz sürece Rohan Geçidi bize kapalı.

"Daha uzun yola gelince: O kadar zaman harcayamayız. Öyle bir yolculuk bir yılımızı alabilir, ayrıca boş ve sığınacak bir yer bulunmayan topraklardan geçmek zorunda kalırız. Üstelik emniyetli de olmaz oralar. Hem Saruman'ın, hem de Düşman'ın gözleri üzerlerindedir. Sen kuzeye gelirken Düşman'ın gözünde sadece Güney'den gelen başıboş bir gezgindin Boromir, onun için mühim değildin: Aklı Yüzük'ün takibiyle meşguldü. Fakat şimdi Yüzük Grubu'nun üyesi olarak geri dönüyorsun ve bizle kaldığın sürece tehlike içinde olacaksın. Çıplak gök altında güneye ilerlediğimiz her fersahla tehlike daha da artacak.

"Gözler önünde dağ geçidini zorlamamızdan sonra korkarım iyice çaresiz durumdayız. Bir süre için ortadan kaybolup izimizi örtmezsek, şahsen artık çok az ümit görüyorum. O yüzden de dağların üzerinden veya etrafından değil, altından gidelim diyorum. En azından, Düşman'ın gitmemizi en beklemediği yol olacaktır bu."

"Onun ne bekleyeceğini bilemeyiz," dedi Boromir. "Akla gelecek gelmeyecek bütün yollan gözlüyor olabilir. Bu durumda, Moria'ya girmek kendi ayağımızla tuzağa düşmek sayılır; bizzat Karanlık Kule'nin kapılarını çalmaktan farksız neredeyse. Moria'nın karanlık bir adı vardır."

"Moria'yı Sauron'un kalesine benzettiğin zaman bilmediğin bir şeyden söz etmiş oluyorsun," diye cevap verdi Gandalf. "Aranızda bir tek ben Karanlık!ar Efendisi'nin zindanlarına girip çıktım; oda sadece eski ve daha zayıf meskeni olan Dol Guldur'daydı. Baraddûr'un kapılarından geçenler bir daha geri dönmez. Ama tekrar çıkma umudu olmasa sizi Moria'ya sokmazdım. Eğer orada orklar varsa bizim için kötü olur, doğru. Fakat Dumanlı Dağlar'ın orklarının çoğu Beş Ordular Muharebesi'nde ya dağılmış, ya da yok edilmişlerdi. Kartallar orkların ta nerelerden gelip tekrar toplanmakta olduklarını haber veriyor, fakat Moria'yı henüz ele geçirmediklerine dair bir ümit var.

"Hatta cücelerin orda olma ihtimali bile var; atalarının derin salonlarından birinde Fundin'in oğlu Balin'i bulabiliriz. Sonuç ne olursa olsun, kişi mecbur kaldığı yolda ilerlemelidir!"

"Ben o yolda yanında olacağım Gandalf!" dedi Gimli. "Orada beni ne bekliyorsa beklesin, gidip Durin'in salonlarını göreceğim eğer sen kapalı kapılan bulabilirsen."

"Yaşa Gimli!" dedi Gandalf. "Beni yüreklendiriyorsun. Gizli kapılan birlikte arayacağız. Ve dışarı çıkacağız. Cücelerin harabelerinde bir cüce elfler, insanlar veya hobbitler gibi kolay kolay yolunu kaybetmez. Gerçi bu benim Moria'ya ilk girişim olmayacak. Thrör oğlu Thrâin kaybolduğu zaman orayı uzun uzun aramıştım. Oradan geçtim ve tekrar canlı olarak dışarı çıktım!"

"Ben de bir kere Gölgelidere Kapısı'ndan geçmiştim," dedi Aragorn düşünceli bir sesle; "fakat ben de dışarı çıkabildiğim halde, hatırası çok

kötü. Moria'ya ikinci bir kere girmeye istekli değilim." "Ben bir kere bile girmek istemiyorum," dedi Pippin. "Ben de," diye mırıldandı Sam.

"Elbette ki istemezsiniz!" dedi Gandalf. "Kim ister ki? Fakat mesele şu: Eğer sizi oraya götürürsem, peşimden kimler gelir?" "Ben," dedi Gimli hevesle.

"Ben," dedi Aragorn ağır ağır. "Sen karda felaketin eşiğine kadar benim peşimden geldin ve beni suçlamadın bile. Ben de senin peşinden geleceğim eğer bu son ihtar da fikrini değiştirmezse. Benim düşündüğüm ne Yüzük, ne de içimizden biri şu anda, ben seni düşünüyorum Gandalf. Ve diyorum ki: Eğer Moria kapılarından geçeceksen, kendini kolla!"

"Ben gitmeyeceğim," dedi Boromir; "bütün grubun reyleri bana zıt çıkmadıkça da gitmem. Legolas ile küçük ahali ne diyor? Yüzük Taşıyıcısı'nın da fikrini soracağız herhalde."

"Ben Moria'ya gitmek istemiyorum," dedi Legolas. Hobbitler bir şey söylemedi. Sam Frodo'ya baktı. Sonunda Frodo konuştu. "Gitmek istemiyorum," dedi; "ama Gandalf'ın öğüdüne karşı gelmek de istemiyorum. Rica ederim, önce üzerine bir uyuyalım sonra oylama yapılsın. Gandalf bu soğuk karanlıktansa sabahın ışığında daha kolay oy alır. Rüzgâr nasıl da uluyor!"

Bu sözler üzerine hepsi sessiz bir düşünceye daldı. Rüzgarın kayalar ve ağaçlar arasında ıslık çaldığını duyabiliyorlardı, çevrelerini saran gecenin boş alanlarında da ulumalar ve feryatlar vardı.

Aniden Aragorn ayağa sıçradı. "Rüzgâr nasıl da uluyor!" diye haykırdı. "Kurt sesleriyle uluyor. Varglar Dağlar'ın batısına gelmis!"

"Sabaha kadar beklememize gerek var mı artık?" dedi Gandalf. "Dediğim çıktı. Av başladı! Günün ağardığını görecek kadar yaşasak bile, artık kim peşinde vahşi kurtlarla geceler boyu güneye yürümek ister?"

"Moria ne kadar uzakta?" diye sordu Boromir.

"Kuş uçuşuyla on beş mil, kurdun koşusuyla da yirmi mil kadar mesafede, Caradhras'ın güney batısında bir kapı vardı," diye cevap verdi Gandalf sert bir yüzle.

"O halde kısmet olursa yarın gün ışır ışımaz yola koyulalım," dedi Boromir. "Kulağın duyduğu kurt, yüreğin korktuğu orktan daha kötüdür."

"Doğru!" dedi Aragorn, kılıcını kını içinde gevşeterek. "Fakat vargın uluduğu yerde ork da bulunur."

"Keşke Elrond'un sözünü dinleseydim," diye mırıldandı Pippin Sam'e. "Bir işe yaradığım da yok zaten. Boğakükreten Bandobras'a pek çekmemişim galiba: Bu uluma sesleri kanımı donduruyor. Şimdiye kadar hiç böyle perişan olmamıştım."

"Benim de yüreğim yerlerde sürünüyor Bay Pippin," dedi Sam. "Fakat daha kurtlara yem olmadık, hem aramızda güçlü kuvvetli adamlar da var. İhtiyar Gandalf in kaderinde ne yazılı bilemem ama, bahse girerim ömrü bir kurdun midesinde bitmeyecektir."

Gece boyunca korunabilmek için, altına sığınmış oldukları küçük tepeye tırmandılar. Tepe, koca kayalardan yapılmış parça bölük bir çemberle çevrili yaşlı ve eğri büğrü ağaçlarla taçlanmıştı. Bu çemberin ortasında bir ateş yaktılar, çünkü nasıl olsa karanlık ve sessizliğin onları avlanan sürülerden gizlemesi mümkün değildi.

Ateşin etrafına oturdular ve nöbette olmayanlar huzursuz bir tavşan uykusuna daldı. Zavallı midilli Bili durduğu yerde tir tir titreyerek ter dökmekteydi. Kurtların ulumaları artık etraflarını olduğu gibi sarmış, kah yakından kah uzaktan duyuluyordu. Gecenin en derin vaktinde, tepenin sırtında bir sürü parlak göz belirdi. Bunların bir kısmı taş çemberin dibine kadar yaklaştılar. Kocaman kara bir kurt silueti çemberin boş bir yerinde dikilip grubu süzdü. Sonra, adeta sürüsüne saldırı emri veren bir komutan gibi, tüyler ürperten bir uluma koparttı.

Gandalf ayağa kalktı, asasını kaldırarak iri adımlarla ileri çıktı. "Dinle Sauron'un İti!" diye bağırdı. "Gandalf burada. Eğer o murdar postuna değer veriyorsan çabuk kaç! Bu çembere girmeye kalkışırsan, kuyruğundan burnuna kadar pestile çeviririm seni."

Kurt hırlayarak müthiş bir sıçrayışla üzerlerine atıldı. Tam o anda sert bir kiriş sesi yankılandı. Legolas yayını boşaltmıştı. Korkunç bir çığlık duyuldu, elf okunun sıçrarken yakalayıp boğazını parçaladığı siluet güm diye yere düştü. Onları izleyen gözler aniden söndü. Gandalf ile Aragorn

ileri çıktılar, fakat tepe artık boştu; avcı sürüler kaçmıştı. Etraflarındaki karanlık sessizleşti, inleyen rüzgarın taşıdığı bağırtılar dindi.

Gece ilerlemiş, küçülmekte olan ay dağılan bulutların arasından bir parlayıp bir kaybolarak batıya doğru alçalmaya koyulmuştu. Frodo aniden sıçrayarak uyandı. Bir anda konak yerinin etrafında hiddetli ve vahşi bir uluma tufanıdır koptu. Büyük bir varg sürüsü sessizce toplanmış ve aynı anda dört bir yanlarından saldırıya geçmişti.

"Ateşe odun atın!" diye bağırdı Gandalf hobbitlere. "Kılıçlarınızı çekip sırt sırta verin!"

Taze odunların alev almasıyla taştan taşa sıçrayan ışıkta, taş çemberin üzerinden atlayan bir sürü gri siluet gördü Frodo. Siluetlerin ardı arkası kesilmiyordu. Aragorn kılıcının tek darbesiyle iri kıyım liderlerden birinin boğazını deşti; Boromir de kılıcını savurarak bir diğerinin kellesini kopardı. Yanlarında Gimli güçlü bacaklarını açarak dikilmiş, cüce baltasını kullanmaktaydı. Legolas'ın yayı da çınlayıp duruyordu.

Dalgalanan ateşin ışığında Gandalf aniden büyüdü sanki: Tıpkı bir tepeye dikilmiş kadim bir kral heykeli gibi kocaman, ürkütücü bir siluet halinde ayağa kalktı. Bir bulut gibi yere uzanarak yanan bir dal aldı ve kurtların üzerine yürüdü. Karşısındakiler gerilediler. Alevler içindeki odunu ta yukarıya fırlattı. Odun şimşek gibi ani beyaz bir çakıntıyla parladı ve gökgürültüsü gibi gümbür gümbür Gandalf'ın sesi duyuldu.

"Natır an edraith ammen! Naur dan i ngaurhoth!" diye haykırıyordu.

Bir gümbürtü ve çatırtı oldu; Gandalf in üzerindeki ağaç sanki bir anda yaprak ve çiçek açar gibi gözleri kör edici alevlere boğuldu. Ateş ağaçtan ağaca yayıldı; göz kamaştıran ışık bütün tepeyi örttü. Müdafaacıların kılıç ve bıçakları titrek alevleri yansıtıyordu. Legolas'ın son oku uçarken havada tutuştu ve yanarak büyük bir kurt liderinin kalbine saplandı. Geri kalanlar kaçtılar.

Ateş, ardında yalnızca dökülen küller ve kıvılcımlar bırakarak yavaş yavaş söndü; tan vaktinin ilk ışığı belli belirsiz göğü aydınlatırken, keskin bir duman yanık ağaç kütüklerinin üstünde kıvrım kıvrım dolanıp tepeden öteye kara kara savruldu. Düşmanları bozguna uğramıştı, bir daha görünmediler.

"Sana ne demiştim Bay Pippin?" dedi Sam, kılıcını kınına koyarken. "Kurtlara yem olmaz bizimki. Bu onlara ders olmuştur, hiç şüphen olmasın! Kafamdaki saçları bile ütülüyordu neredeyse!"

Sabah tüm aydınlığıyla çöktüğünde kurtlardan tek bir iz kalmamıştı ve ne kadar ararlarsa arasınlar, leşleri bile bulamadılar. Geceki çatışmadan geriye kalan tek belirti, tepenin üzerindeki kömür olmuş ağaçlar ve Legolas'ın oklarıydı. Yalnız ucu kalmış tek bir ok dışında, okların hiçbiri hasar da görmemişti.

"Korktuğum çıktı," dedi Gandalf. "Yabanlıkta yiyecek avlayan sıradan kurtlar değildi bunlar. Haydi, çabuk çabuk bir şeyler yiyip gidelim!"

Geçitten geri çekildiklerinden beri kar yağışına gerek duymayan ve artık yabanda hareket eden şeylerin ta uzaktan görülmelerini sağlayacak berrak bir ışık isteyen bir gücün emrindeymişçesine, o gün hava yine değişti. Gece kuzeyden kuzey batıya dönen rüzgâr şimdi durmuştu. Bulutlar güney yönünde gözden kayboldu; ferah ve mavi gökyüzü belirdi. Onlar yola çıkmaya hazır, tepenin yamacında dururken, solgun bir güneş ışığı dağların tepelerinde panldıyordu.

"Gün kavuşmadan kapılara ulaşmamız lazım," dedi Gandalf, "yoksa korkarım hiç ulaşamayız. Uzak değil, ama dolana dolana gitmek zorunda kalabiliriz çünkü burada Aragorn bize rehber olamayacak; bu topraklardan pek geçmemiştir; ben de Moria'nın batı duvarı altına sadece bir kere gelmiştim, o da çok zaman önceydi.

"Orada işte," dedi güney batı yönlerinde dağların yamaçlarının eteklerdeki gölgelere doğru dimdik indiği yerleri işaret ederek. Uzakta belli belirsiz, sarp çıplak kayalıklar görülüyordu ve bunların tam ortasında da diğerlerinden daha yüksek, kocaman gri bir dağ cephesi vardı. "Bazılarınız belki fark etmiştir, geçitten ayrıldığımızda gerisin geri başlangıç noktamıza değil de güneye doğru yönlendirdim sizi. iyi ki de öyle yapmışım çünkü böylelikle yolumuz birkaç mil kısalmış oluyor; bizim de acelemiz var. Gidelim!"

"Hangisini dileyeceğimi şaşırdım," dedi Boromir asık suratla, "Gandalf aradığı şeyi bulsun mu, yoksa kayalıklara vardığımızda kapıların sonsuza kadar kaybolmuş oldukları mı çıksın ortaya? ikisi de birbirinden kötü

görünüyor; büyük ihtimalle de kurtlarla duvar arasında sıkışıp kalacağız. Haydi düş önümüze!"

Moria'ya bir an önce varmak için sabırsızlanan Gimli artık önde, büyücünün yanında yürüyordu. Birlikte Grup'u tekrar dağlara doğru yönlendirdiler. Eski Moria'yı batıya bağlayan tek yol kayalıkların dibinden, vaktiyle kapıların bulunduğu yerden çıkan Sirannon deresi boyunca uzanırdı. Fakat ya Gandalf yolunu şaşırmıştı ya da son yıllarda arazi değişmişti; çünkü dereyi onun hatırladığı yerde, yani yola çıktıkları noktadan birkaç mil güneyde bulamadılar.

Sabah yerini öğlene bırakmaya başlamıştı ve Grup hala kırmızı taşlı çıplak bir arazide ine çıka dolaşıp durmaktaydı. Etrafta ne bir su pırıltısı, ne de su sesi vardı. Her şey çıplak ve kuruydu. Yürekleri karardı. Yakınlarda bir canlı, havada tek bir kuş görünmüyordu; ama bu metruk topraklarda geceye yakalanacak olurlarsa nelerle karşılaşacaklarını düşünmek bile ürkütücüydü.

Önden gidip arayı biraz açmış olan Gimli aniden dönüp Grup'a seslendi. Küçük bir yükselti üzerinde durmuş, sağ tarafı işaret ediyordu. Hızlı hızlı tırmanınca altlarında derin, dar bir kanal gördüler. Kanal boş ve sessizdi, yatağındaki kahverengi kırmızı lekeli taşlar arasından birkaç damla su ancak akıyordu; fakat onlara yakın olan tarafında, harabe halindeki duvarlarla eski ana yolun kaldırım taşlan arasından dolanan pek eski ve silik bir patika vardı.

"Hah! Nihayet bulduk!" dedi Gandalf. "Derenin aktığı yer burasıydı: Sirannon, Kapıderesi, derlerdi eskiden ona. Fakat suya ne olmuş bilmem; eskiden coşkun ve gürültülü bir dereydi. Haydi! Acele etmemiz lazım. Geç kaldık."

Ayaklan ağrıyordu, yorulmuşlardı; fakat dişlerini sıkıp sert ve dolambaçlı yolu millerce sebatla takip ettiler. Güneş öğleni devirip batıya doğru yattı. Kısa bir mola ve acele bir yemekten sonra yollarına devam ettiler. Karşılarında dağlar hiddetle dikilmekteydi, ama patika derin bir yarığı izlediği için sadece yüksek sırtları ve uzakta doğudaki zirveleri görebiliyorlardı.

Sonunda keskin bir dönemece geldiler. Kanalın kıyısı ile sollarındaki arazinin dik yamacı arasında güneye doğru yatmakta olan yol, burada dönerek tekrar tam doğuya doğru ilerlemeye başlıyordu. Köşeyi dönünce beş fersah kadar yükseklikte, tepesi kırık kırık sivri uçlu, alçak ve sarp bir kayalıkla karşılaştılar. Vaktiyle suyu bol ve güçlü bir çağlayan tarafından oyulmuşa benzeyen kayalıktaki geniş bir yarıktan, aşağıya damla damla su akmaktaydı.

"Gerçekten de çok şey değişmiş!" dedi Gandalf. "Fakat doğru yerde olduğumuza şüphe yok. işte Merdiven Şelalesi'nin kalıntısı. Eğer doğru hatırlıyorsam şelalenin kenarlarındaki kayalara oyulmuş basamaklar vardı, fakat ana yol da sola kıvrılıp dolana dolana tepedeki düzlüğe varıyordu. Şelalenin gerisinde ta Moria Duvarları'na kadar uzanan alçak bir vadi bulunurdu; Sirannon'la yanındaki yol da bu vadiden geçerdi. Gelin gidip bakalım, şimdi durum nasılmış!"

Taş basamaklan bulmakta zorluk çekmediler; Gimli hızla yukarı seyirtti, Gandalf ile Frodo da hemen peşinden geliyordu. Tepeye vardıklarında bu taraftan daha ileriye gidemeyeceklerini gördüler, aynı zamanda Kapıderesi'nin kurumasının nedeni de ortaya çıktı. Arkalarında kavuşmakta olan güneş, serin batı göğünü altın pırıltılarına boğmuştu. Önlerindeyse karanlık, durgun bir göl uzanmaktaydı. Gölün kasvetli yüzeyi ne gökyüzünü, ne de kavuşangüneşi yansıtıyordu. Sirannon'un önü kapanmış ve vadiyi doldurmuştu. Bu meşum suyun gerisinde sert yüzleri azalmakta olan ışıkla solmuş, engin kayalıklar yükseliyordu: Nihai ve geçit vermez olarak. Ne bir kapı ne bir giriş izi, ne bir yarık ne bir çatlak görebiliyordu Frodo soğuk ifadeli kayada.

"İşte Moria Duvarları," dedi Gandalf, suyun ötesini işaret ederek. "Kapı da bir zamanlar şuradaydı; Hollin'den gelen, bizim de üzerinden gelmiş olduğumuz yolun sonundaki Elf Kapısı. Fakat bu yol kapanmış. Sanırım aramızdan hiç kimse günün sonunda bu kasvetli suda yüzmek istemez. Tekin olmayan bir görüntüsü var."

"Kuzey tarafından dolanan bir yol bulmamız gerek," dedi Gimli. "tik iş olarak ana yoldan tırmanıp o yolun nereye çıktığını bulmalıyız. Burası göl olmasaydı bile, yük midillimizi bu basamaklardan çıkaramazdık zaten."

"Fakat her halükârda zavallı hayvanı Madenler'e götüremeyiz," dedi Gandalf. "Dağların altındaki yol karanlık bir yoldur ve biz geçsek bile onun geçemeyeceği kadar dar ve diktir yer yer."

"Zavallı Bili!" dedi Frodo. "Bunu düşünmemiştim. Ve zavallı Sam! Acaba o ne diyecek?"

"Üzgünüm," dedi Gandalf. "Zavallı Bili yararlı bir yol arkadaşıydı, şimdi onu böyle başıboş bırakmak içimi yakıyor. Bana sorsanız daha az yükle yola çıkar, yanımıza da hele ki Sam'in bu kadar sevdiği bir hayvanı almazdım. Başından beri bu yolu seçmek zorunda kalacağımızdan korkuyordum zaten."

Grup elinden geldiğince hızla yamaçları tırmanıp gölün kenarına geldiğinde günün sonu yaklaşmış, gökyüzünde ufkun çok üzerlerinde soğuk yıldızlar parlamaya başlamıştı. Gölün eni en geniş yerinde iki ya da üç fersahtan fazla görünmüyordu. Güneye doğru ne kadar uzandığını azalmakta olan ışıkta göremediler; fakat kuzey ucu bulundukları yerden en fazla yarım mil ötedeydi ve vadiyi çevreleyen sarp kayalıklarla suyun kenarı arasında dar bir kıyı şeridi vardı. Aceleyle ilerlediler, çünkü karşı kıyıda Gandalf in hedeflediği noktaya varmak için bir iki mil daha gitmeleri gerekiyordu; sonra da daha Gandalf in kapıyı bulması gerekecekti.

Gölün en kuzey köşesine geldiklerinde, yollarım kesen dar bir çayla karşılaştılar. Yeşil ve durgun bir çaydı, etrafı çevreleyen tepelere doğru balçıklı bir kol gibi uzanmıştı. Yılmadan yola devam eden Gimli suyun sığ olduğunu, kıyıda bilek boyunu geçmediğini keşfetti. Arkasından diğerleri de tek sıra halinde dikkatli adımlarla ilerlediler, çünkü otlarla dolu su birikintilerinin dibinde kaygan taşlar vardı ve bastıkları yerler güven vermiyordu. Karanlık ve pis su ayaklarına değdiğinde tiksintiyle ürperdi Frodo.

Tam Sam Grup'un son elemanı olarak öbür tarafta Bill'i kuru toprağa çekerken hafif bir ses duyuldu: Sanki bir balık suyun durgun yüzeyini kıpırdatmış gibi, bir fısırtı, sonra da bir şapırtı. Çabucak geri baktıklarında suda halkalar gömdüler, solmakta olan ışıkta kenarları siyah, gölgeli halkalar: Gölün açıklarında bir noktadan büyük halkalar dışarı doğru

genişliyordu. Bir fokurtudan sonra sessizlik çöktü. Alacakaranlık derinleşti, kavuşan güneşin son ışınlarını bulutlar örttü.

Gandalf artık hızlı adımlarla ilerliyordu, diğerleri de ellerinden geldiğince çabuk çabuk onu izliyordu. Göl ile kayalar arasındaki kuru toprak şeride vardılar: Burası dardı, çok yerde genişliği bir iki metreyi aşmıyordu, sık sık da devrilmiş kayalar ve taşlarla kesiliyordu; fakat sarp kayalığa yapışıp karanlık sudan mümkün olduğunca uzak kalmaya çalışarak ilerlemenin bir yolunu buldular. Kıyı boyundan güneye doğru bir mil ilerleyince çobanpüskülü ağaçlarına rastladılar. Suyun sığ yerlerinde, galiba vaktiyle bu boğulmuş vadiyi kat eden yolun iki yanında uzanan çalı veya çitlerden artakalmış kütükler ve ölü dallar çürümekteydi. Fakat uçurumun dibinde kayalara yakın bir yerde hala güçlü ve canlı iki ulu ağaç duruyordu; Frodo'nun görmüş olduğu veya tahayyül edebileceği çobanpüskülü ağaçlarından çok daha iri iki ağaç. Ağaçların muazzam kökleri duvardan suya doğru yayılmıştı. Uzaktan, Basamak'ın üzerinden bakıldığında heybetli sarp kayaların altında sadece birer çalı gibi görünmüşlerdi; ama şimdi ayaklarının dibine derin gece gölgeleri düşürerek, yolun sonundaki nöbetçi sütunlar gibi sert, karanlık ve sessiz, başlarının üzerinde yükseliyorlardı.

"Evet, sonunda geldik işte!" dedi Gandalf. "Hollin'den gelen elf yolu burada biterdi. Çobanpüskülü o ülke halkının nişanıydı ve bu ağaçları topraklarının burada sona erdiğini işaretlemek için dikmişlerdi; çünkü Batı Kapısı esas olarak Moria Hükümdarları ile ticaretlerini kolaylaştırmak için açılmıştı. Değişik ırktan gelen halkların, hatta cüceler ile elflerin bile, zaman zaman hala yakın bir dostluk kurabildiği, daha mutlu günlerdi o günler."

"Dostluğun zayıflaması cücelerin suçu değil," dedi Gimli. "Suçun elflerde olduğunu da duymadım şimdiye kadar," dedi Legolas.

"Ben her ikisini de duydum," dedi Gandalf; "ve şimdi bu konuda bir hüküm verecek değilim. Fakat ikinizden rica ediyorum, Legolas ve Gimli, en azından dostça geçinip bana yardımcı olun. Her ikinize de ihtiyacım var. Kapılar kapalı ve gizli; onları ne kadar çabuk bulursak o kadar iyi olur. Gece çok yaklaştı!"

Sonra diğerlerine döndü: "Ben ararken, sizler de Madenler'e girmek için hazırlanır mısınız? Çünkü korkarım burada sevgili yük hayvanımıza veda etmek zorundayız. Sert havalar için getirdiğiniz şeylerin çoğunu burada bırakın: Onlara ne içerde, ne de, umarım, dışarı çıktığımızda Güney'e doğru inerken ihtiyacınız olmayacak. Onun yerine her birimizin midillinin taşıdığı şeylerin bir kısmını, özellikle de yiyecek ve su tulumlarını alması lazım."

"Ama zavallı yaşlı Bill'i bu bitip gitmiş yerde bırakamazsınız Bay Gandalf!" diye bağırdı Sam, öfke ve telaşla. "Sözüm söz olsun ki bunu kabul etmem ben. Hayvancık bunca yol geldi bizimle!"

"Kusura bakma Sam," dedi büyücü. "Fakat Kapı açıldığında Bili' ini içeriye, Moria'nın o uzun karanlığına sürükleyebileceğini hiç zannetmiyorum. Bili ile beyin arasında bir seçim yapmak zorunda kalacaksın."

"Önünde ben olduktan sonra, o Bay Frodo'yu ejderhanın inine kadar takip eder," diye karşı çıktı Sam. "Etrafta bu kurtlar dolanırken onu başıboş bırakmak cinayetten başka bir şey değil."

"Umarım cinayetten başka bir şey olur," dedi Gandalf. Elini midillinin başına koyarak alçak bir sesle konuştu. "Koruyan, yol gösteren sözlerim üzerinde olsun. Sen zeki bir hayvansın, Ayrıkvadi'de de çok şey öğrendin. Otu bol yerlere doğru tut yolunu ve zamanla Elrond'un evine var, ya da nereye gitmek istiyorsan oraya. Evet, Sam! Onun da kurtlardan kaçıp eve varma konusunda en az bizim kadar şansı var artık."

Somurtarak midillinin yanında duran Sam karşılık vermedi. Olup biteni gayet iyi anlıyor gibi görünen Bili sokulup burnunu Sam'in kulağına dayadı. Sam bir anda gözyaşlarına boğuldu, hayvanın kayışlarını güç bela açarak tüm yüklerini alıp yere atmaya koyuldu. Diğerleri eşyaları ayırıp, geride bırakabileceklerini bir kenara yığarak kalanları bölüştüler.

Bu bitince dönüp Gandalf a baktılar. Hiçbir şey yapmamış gibiydi. İki ağaç arasında durmuş, sanki gözleriyle bir delik açabilecekmiş gibi sarp kayalığın boş duvarını süzüyordu. Gimli baltasıyla kayanın orasını burasını yoklayarak etrafta dolaşıp durmaktaydı. Legolas'sa bir şey dinlercesine kulağını kayaya dayamıştı.

"Ee, işte biz hazır ve nazırız," dedi Merry; "ama ya Kapılar nerede? Onların izini bile göremiyorum."

"Cücelerin kapılan, kapalıyken görülecek şekilde yapılmaz," dedi Gimli. "Görünmezdirler ve eğer sırları unutulmuşsa kendi efendileri bile onları ne bulabilir, ne açabilir."

"Fakat bu Kapı sadece cüceler tarafından bilinmesi gereken bir sır olarak yapılmamıştı," dedi Gandalf aniden canlanıp onlara dönerek. "Eğer her şey tamamiyle değişmemişse, neyi aradığını bilen bir göz işaretleri bulabilir."

Duvara doğru yürüdü. Tam ağaçların gölgeleri arasında kalan pürüzsüz bir bölgeyi seçip, anlaşılmaz sözler mırıldanarak ellerini buranın üzerinde şöyle bir gezdirdi. Sonra geri çekildi.

"Bakın! "dedi. "Şimdi bir şey görebiliyor musunuz?" Ay artık taşın gri yüzünde parlıyordu; fakat bir süre kadar bu ışıktan başka bir şey göremediler. Sonra yavaş yavaş arifin ellerinin gezinmiş olduğu yüzeyde, taşın içinden geçen ince gümüş damarları gibi hafif çizgiler belirdi. Önceleri solgun örümcek ağlarının ipliklerinden farksızdılar, o kadar inceydiler ki sadece ayın vurduğu yerlerde pırpır ettikleri seçilebiliyordu. Fakat yavaş yavaş desenleri tahmin edilebilecek kadar kalınlaşıp belirginleştiler.

En tepede Gandalf'ın ancak yetişebildiği yükseklikte, bir elf alfabesinin içice geçmiş harflerinden oluşan bir kemer vardı. Altında, çizgiler yer yer silik veya kopuk kopuk da olsa, yedi yıldızlı bir taca temel oluşturan bir örs ve çekicin hatları görülebiliyordu. Bunların da altında, Hilallerle süslenmiş iki ağaç yükselmekteydi. Hepsinden daha belirgin olarak da, kapının tam ortasında bir sürü ışını olan tek bir yıldız parıldıyordu.

"Bu Durin'in arması!" diye bağırdı Gimli. "Bu da Yüksek Elfler'in Ağacı!" dedi Legolas. "Ve Feanor Hanedanı'nın Yıldızı," dedi Gandalf. "Bunlar, sadece yıldız ve ay ışığını yansıtan ve artık Orta Dünya'da çoktan unutulmuş sözcükler söyleyen birinin eli değmedikçe uykuda kalan ithildin'le işlenmiş. Bu sözcükleri çoktandır duymamıştım, hatırlamak için derin derin düşünmem gerekti."

"Yazıda ne diyor?" diye sordu kemerin üzerindeki harfleri çözmeye çalışan Frodo. "Elf harflerini bildiğimi zannederdim, ama bunları

okuyamıyorum."

"Bu sözcükler Kadim Günler'de, Orta Dünya'nın Batı'sında konuşulan elf lisanından," diye cevap verdi Gandalf. "Fakat yazıda önemli bir şey yok. Moria Hükümdarı Durin'in Kapıları. Deyiver, dost, öyle gir, diyor sadece. Altında da daha küçük ve daha soluk olarak şunlar yazılmış: Ben, Narvi, yaptım bunları. Hollin'li Celebrimbor bu işaretleri çizdi."

"Deyiver, dost, öyle gir, demekle ne kastediyor?" diye sordu Merry.

"Orası besbelli," dedi Gimli. "Eğer dostsan parolayı söyle, kapılar açılır, sen de içeri girersin."

"Evet," dedi Gandalf, "büyük bir ihtimalle bu kapılara sözler hükmediyordur. Bazı cüce kapıları sadece özel zamanlarda açılır, ya da belirli kişilere açılır; bazılarında ise gerekli zaman ve sözler bilinse bile kilit ve anahtarlara da ihtiyaç vardır. Bu kapıların anahtarı yok. Durin'in zamanında bu kapılar bir sır değildi. Genellikle açık durur, önünde de kapıcılar otururdu. Fakat eğer kapalı iseler, açma sözünü bilen herkes bunu söyleyip girebilirdi. En azından kayıtlarda böyle yazar, değil mi Gimli?"

"Öyle," dedi cüce. "Fakat parolanın ne olduğunu hatırlayan yok. Narvi, zanaatıyla ve bütün soyuyla dünya üzerinden yok oldu."

"Ama sen o sözü bilmiyor musun Gandalf?" diye sordu Boromir şaşkınlıkla.

"Hayır!" dedi büyücü.

Diğerleri yıkılır gibi oldular; sadece Gandalf ı çok iyi tanıyan Aragorn sessiz ve sakin kaldı.

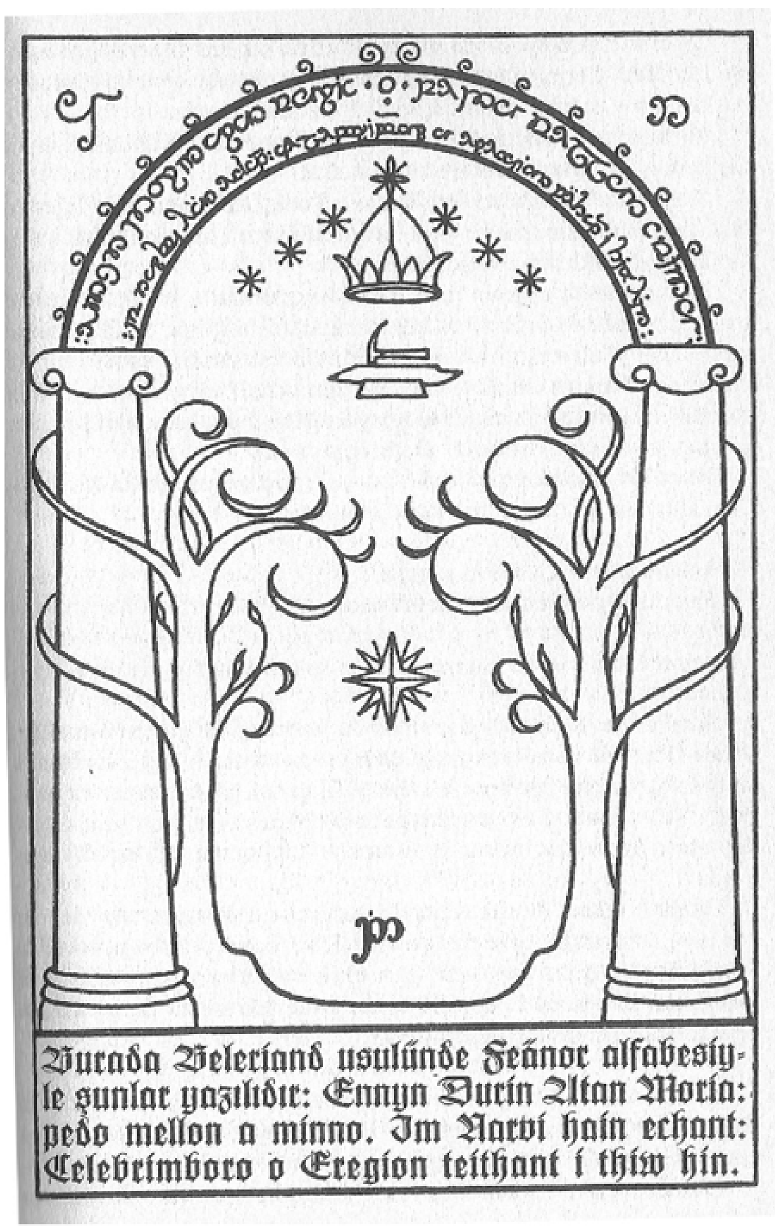
"O halde bizi bu lanetli yere getirmenin âlemi neydi?" diye haykırdı Boromir, karanlık suya ürpertiyle bakarak. "Bize Madenler'den bir kere geçmiş olduğunu söyledin, içeri girmesini bilmiyorsan, bu nasıl oldu peki?"

"İlk sorunun cevabı Boromir," dedi büyücü, "sözcüğün ne olduğunu bilmediğimdir henüz. Fakat bir bakalım hele. Ve," diye ekledi fırça gibi kaşlarının altından gözlerinde bir kıvılcım çakarak, "sen de yaptıklarımın ne işe yaradığını, bir işe yaramadıkları zaman sorgularsın. Diğer soruna

gelince: Anlattıklarımdan şüphen mi var? Ya da hiç aklın kalmadı mı? Ben bu taraftan girmemiştim. Doğu'dan gelmiştim.

"Eğer merak ediyor isen söyleyeyim, bu kapılar dışarı doğru açılıyor, içerden ellerinle iterek açabilirsin. Dışardan ise emir büyüsünden başka bir şey açamaz onları, içeri doğru zorlanamazlar."

"O halde ne yapacaksın?" diye sordu Pippin, büyücünün diken diken olmuş kaşlarından cesareti kırılmadan.

"Kapıyı kafanla çalacağım Peregrin Took," dedi Gandalf. "Eğer bu da kapıyı parçalamazsa ve bana da aptalca sorularınızdan fırsat kalırsa, açma sözcüklerini arayacağım.

"Bir zamanlar elflerin, insanların veya orkların bütün dillerinde böyle durumlarda kullanılan bütün büyüleri bilirdim. Hâlâ gözümü kırpmadan yüzlercesini hatırlayabilirim. Ama sanırım sadece bir iki deneme yetecek ve Gimli'ye kimseye öğretmedikleri gizli cüce dilinin sözcüklerini sormak zorunda kalmayacağım. Tıpkı kemerdeki yazılar gibi açma sözleri de Elfçe idi: Bundan eminim."

Tekrar kayaya doğru yürüdü, asası ile kapının ortasında örs işaretinin altındaki gümüş yıldıza hafifçe dokundu.

Annon edhellen, edro hi ammen!

Fennas nogothrim, lasto beth lammen!

dedi emreden bir sesle. Gümüş çizgiler soldu, ama düz gri kaya kıpırdamadı.

Sırasını ve sözleri değiştirerek bu komutu defalarca tekrarladı. Sonra kâh hızlı ve yüksek sesle, kâh yavaş ve alçak sesle konuşarak art arda başka büyüler denedi. Derken Elfçe tek tek kelimeler söyledi. Hiçbir şey olmadı. Sarp kayalık geceye doğru yükseliyor, sayısız yıldız tutuşuyor, soğuk bir rüzgâr esiyor ve kapılar sımsıkı kapalı duruyordu.

Gandalf tekrar duvara yaklaştı, kollarını kaldırarak emreder bir tonda ve kabaran bir öfkeyle konuştu. Edro, edro! diye bağırdı ve kayaya asasıyla vurdu. Açıl, açıl! diye haykırıp, bunu o güne kadar Orta Dünya'nın Batı'sında konuşulmuş her dilde tekrarladı. Sonra asasını yere çalarak hiç konuşmadan oturdu.

Tam o sırada, dikkat kesilmiş kulaklarına ta uzaklardan kurtların ulumalarını getirdi rüzgâr. Midilli Bili korkuyla irkildi; Sam hemen yanına fırlayarak kulağına yumuşak sözler fısıldamaya koyuldu.

"Sakın kaçırma!" dedi Boromir. "Anlaşılan ona yine ihtiyacımız olacak, tabii eğer kurtlar bizi bulmazsa. Bu uğursuz gölden nasıl nefret ediyorum!" Eğilip koca bir taş aldı, karanlık suyun açıklarına fırlattı hışımla.

Taş hafif bir şap sesiyle yok oldu; fakat aynı anda bir şıpırtı ve fokurtu duyuldu. Yüzeyde taşın düştüğü yerde oluşan büyük halkalar, yavaş yavaş sarp kayalığın kıyısına doğru ilerlemeye başladı.

"Neden yaptın bunu Boromir?" dedi Frodo. "Ben de bu yerden nefret ediyorum ve korkuyorum. Korktuğumun ne olduğunu da bilemiyorum: Kurtlardan değil, kapıların arkasındaki karanlıktan da değil, başka bir şeyden. Gölden korkuyorum. Gölü uyandırma!" "Keşke şuradan gidebilsek!" dedi Merry. "Gandalf bir an önce bir şeyler yapsa ya!" dedi Pippin. Gandalf onlara hiç kulak asmıyordu. Ya çaresizlik, ya da kaygılı düşünceler içinde, başı öne eğik öylece oturmaktaydı. Kurtların kasvetli ulumaları bir kez daha duyuldu. Sudaki halkalar büyüyerek yakınlaştı; bazıları kıyıya çarpmaya başlamıştı bile.

Hepsini yerinden uğratan bir sıçramayla aniden ayağa kalktı büyücü. Gülüyordu! "Buldum!" diye bağırdı. "Elbette, elbette! Cevabı bulunan bütün bilmeceler gibi, saçmalık derecesinde basit."

Asasını alarak kayanın önünde durdu ve berrak bir sesle konuştu: Mellon!

Yıldız kısaca parıldayıp tekrar soldu. Sonra, o ana kadar ne bir çatlak ne ek yeri görülen kayada büyük bir kapının hatları sessizce ortaya çıktı. Kapı yavaş yavaş ortadan ayrıldı ve her iki kanat duvarlara dayanıncaya kadar santim santim dışarı doğru açılmaya başladı. Açıklıktan yukarıya doğru dimdik tırmanan gölgeli bir merdiven göründü; fakat en aşağıdaki basamaklardan hemen sonra başlayan karanlık, geceden de derindi. Grup hayretle bakakaldı.

"Meğerse yanılıyormuşum," dedi Gandalf, "Gimli de yanılmış. Olacak şey değil ama, Merry haklıymış meğer. Açma sözü orada, kemerin üzerinde yazılı işte! 'Dost'deyiver, öyle gir, diye tercüme etmeliydik bunu. Dost sözcüğünün Elfçesini söylememle birlikte, kapılar açılıverdi. Çok basit. Kuşkulu günlerde yaşayan irfanı bol bir arif için fazla basit. O günler daha mutlu günlerdi. Evet, artık gidelim!"

Kararlı bir şekilde yürüyüp en alttaki basamağa adımını attı. Fakat tam o anda birkaç şey birden oldu. Frodo bir şeyin ayak bileğini kavradığını hissetti ve bağırarak yere düştü. Midilli Bili deli gibi bir korku çığlığı

kopartıp tabanlarını yağlayarak göl kenarından karanlığa doğru fırladı. Sam onun arkasından seyirtti, ama Frodo'nun çığlığını duyunca bir yandan ağlayıp bir yandan lanetler okuyarak tekrar geri koştu. Diğerleri telaşla geri bakınca, sanki bir sürü yılan gölün güney ucundan o yana doğru yüzüyormuş gibi suların kaynaşmaya başladığını gördüler.

Sudan sürünerek açık yeşil, parlak ve ıslak, uzun yılankavi bir dokungaç çıkmıştı. Parmaklı ucu Frodo'nun ayağını yakalamış, onu suya doğru çekiyordu. Dizleri üzerine çöken Sam elindeki bıçağı hırsla kola batırmaktaydı.

Kol Frodo'yu bıraktı; Sam, imdat çığlıkları atarak Frodo'yu kıyıdan içeri çekti. Yirmi kol daha çıktı dalgacıklar yaratarak. Karanlık su kaynadı, etrafı bir leş kokusu sardı.

"Kapıya! Merdivenlerden yukarı! Çabuk!" diye bağırdı Gandalf geriye sıçrayarak. Sam'den başka herkesi toprağa mıhlamışa benzeyen dehşetten çıkarıp, Grup'u ileri doğru sürdü.

Kıl payıyla kurtuldular. Sam ile Frodo ancak bir iki basamak çıkmışlardı, Gandalf da daha yeni tırmanmaya başlamıştı ki, el yordamıyla ilerleyen dokungaçlar dar kıyı şeridinde kıvıldanarak kaya duvarı ve kapılan yoklamaya koyuldular. Biri yıldız ışığında ıslak ıslak parlayarak kıvrım büklüm eşiği tırmandı. Gandalf dönüp duraksadı. Ama eğer hangi sözcüğün içeriden kapılan kapatacağını düşünüyor idiyse, boşuna zahmet etmişti. Boğum boğum bir sürü kol her iki yandan kapılan kavradı ve korkunç bir güçle savurarak çekti. Kapılar çatırdayan bir yankıyla çarparak kapandı, göz gözü görmez oldu. Ardından, kaim kayaların gerisinden parçalanma ve çarpma gürültüleri duyuldu.

Frodo'nun koluna yapışmış olan Sam zifiri karanlıkta bir basamağa çöküp kaldı. "Vah garibim Bili!" dedi hıçkırıklı bir sesle. "Vah garibim Bili! Kurtlarla yılanlar! Ama yılanlar artık canına tak dedirtti. Seçmek zorundaydım Bay Frodo. Seninle gelmek zorundaydım."

Gandalf ın basamaklardan geri inip asasını kapılara değdirdiğini duydular. Taşlarda bir titreşim oldu, basamaklar sarsıldı, ama kapılar açılmadı.

"Bak sen!" dedi büyücü. "Arkamızdaki çıkış artık kapalı, tek bir çıkış yolu var o da dağların diğer tarafında. Gelen seslere bakılırsa, korkarım kapının arkasına kayalar yığıldı ve ağaçlar köklenip devrildi. Üzüldüm: Çünkü ağaçlar çok güzel ve çok görmüş geçirmişlerdi."

"Daha ayağım suya ilk değdiği andan itibaren korkunç bir şeylerin yakında olduğunu hissetmiştim," dedi Frodo. "Neydi o şey, ya da birden çok muydular?"

"Bilmiyorum," diye cevap verdi Gandalf, "fakat bütün kollar tek bir amaçla yönlendiriliyorlardı. Dağların altındaki karanlık sulardan bir şey sürünüp çıkmış ya da çıkartılmış. Dünyanın derin yerlerinde orklardan daha eski ve daha iğrenç şeyler vardır." Gölde yaşayan her ne idiyse, Grup içinde ilk Frodo'yu yakalamış olduğu hakkındaki düşüncelerini ise seslendirmedi.

Boromir kendi kendine mırıldandı, fakat yankılar yaratan taşlar sesi çoğaltıp herkesin duyabileceği kaba bir fısıltı haline getirdi: "Dünyanın derin yerlerinde! Ve istemesem de oraya doğru gidiyoruz. Şimdi bu ölümcül karanlıkta bizi kim yönlendirecek?"

"Ben," dedi Gandalf, "ve Gimli de benimle birlikte yürüyecek. Asamı takip edin!"

Büyücü önlerine düşüp koca basamaklardan tırmanmaya başlarken asasını havaya kaldırdı ve asanın ucunda hafif bir ışıltı belirdi. Geniş merdiven sağlam ve hasarsızdı, irili ufaklı iki yüz basamak saydılar ve merdivenlerin tepesinde karanlığa doğru uzayıp kaybolan dü? bir zemine açılan kemerli bir geçit buldular.

"Yemek odasını bulamadığımıza göre burada, merdiven sahanlığında biraz oturup dinlenelim ve bir şeyler yiyelim!" dedi Frodo. Kendisini yakalayan kolun dehşetini üzerinden atmaya başlamış ve birdenbire büyük bir açlık hissetmişti.

Bu teklif herkes tarafından memnuniyetle karşılandı; loş ışıkta belirsiz siluetler olarak üst basamaklara oturdular. Yemeklerini yedikten sonra, Gandalf üçüncü kez her birine Ayrıkvadi'nin miruvor'undan birer yudum daha verdi.

"Uzun süre dayanmayacak korkarım," dedi; "fakat sanırım kapıdaki korkudan sonra buna ihtiyacımız vardı. Ve eğer şansımız çok yaver gitmezse, diğer tarafı görünceye kadar her damlasına ihtiyacımız olacak! Suyu da dikkatli kullanın! Madenler'de bir sürü akarsu ve kuyu vardır, ama bunlara yaklaşmamak gerekir. Ta Golgelidere Vadisi'ne ininceye kadar tulumlarımızı ve şişelerimizi doldurma fırsatı bulamayabiliriz."

"O ne kadar sürer?" diye sordu Frodo.

"Bir şey söyleyemem," dedi Gandalf. "Bu ayrı ayrı birçok ihtimale dayanıyor. Fakat bir aksilik olmaz, yolumuzu da kaybetmez dosdoğru gidersek, üç ya da dört yürüyüşlük yolumuz var tahminimce. Batı Kapısı'dan Doğu Kapısı'na olan mesafe kuş uçuşu kırk milden az olamaz, yol da muhtemelen oldukça dolambaçlıdır."

Pek kısa bir moladan sonra tekrar yollarına koyuldular. Hepsi yolculuğu mümkün olduğunca çabuk bitirme konusunda hevesliydi ve yorgun oldukları halde birkaç saat daha yürümeye gönüllüydüler. Gandalf gene önden yürümekteydi. Sol elinde ancak ayağının dibini aydınlatabilen parıltılı asasını taşıyordu; sağ elinde ise kılıcı Glamdring vardı. Arkasından, loş ışıkta başını sağa sola çevirdikçe gözlerinde ışıklar çakan Gimli geliyordu. Cücenin arkasında Frodo yürüyordu, o da kısa kılıcı Sting'i çekmişti. Sting ile Glamdring'de ışıltı yoktu; bu da gönülleri biraz ferahlatıyordu, çünkü kılıçlar Eski Günler deki elf demircilerin eseri olduğundan etrafta orklar varsa soğuk bir ışıkla parlarlardı. Frodo'nun arkasından Sam, onun da arkasından Legolas, genç hobbitler ve Boromir geliyordu. En geride, karanlıkta ise sert ve sessiz Aragorn vardı.

Geçit birkaç kere sağa sola döndükten sonra aşağı doğru alçalmaya başladı. Uzun bir süre muntazaman aşağı doğru gidip nihayet tekrar bir düzlüğe çıktı. Hava sıcak ve boğucu olmaya başlamıştı ama pis değildi ve zaman zaman görmekten çok sezebildikleri duvar aralıklarından yayılan daha serin hava akımlarını yüzlerinde hissediyorlardı. Bu açıklıklardan bir sürü vardı. Frodo büyücünün asasının soluk ışığında her iki yanda hayal meyal merdivenler, kemerler, yukarı doğru giden veya dimdik aşağı inen veya sadece bomboş bir siyahlığa açılan başka geçitler ve tüneller seçebiliyordu. Hepsi öyle karmakarışıktı ki, hatırlamak söz konusu bile olamazdı.

Gimli'nin Gandalf a çok az yardımı oluyordu; belki en büyük faydası da sağlam yüreğiydi. En azından o, diğerlerinin çoğu gibi zifiri karanlığın kendisinden rahatsız olmamıştı. Hangi yolu seçecekleri konusunda bir kuşku oldu mu, büyücü ona danışıyordu genellikle; fakat son sözü söyleyen hep Gandalf ti. Dağ soyundan gelen cücelerden olsa da, Moria Madenleri Glöin oğlu Gimli'nin hayal gücünün ötesinde engin ve karmaşıktı. Gandalf a ise uzun bir zaman önce yapılan bir yolculuğun uzak hatıraları o anda pek fayda vermiyordu, fakat karanlığa ve yolun tüm dolambacına rağmen ne yana gitmek istediğini biliyor, hedefine doğru giden bir patika olduktan sonra hiç tereddüt etmiyordu.

"Korkmayın!" dedi Aragorn. Normalden daha uzun süren bir ara vermişlerdi, Gandalf ile Gimli bir köşede fısıldaşıyordu; diğerleri ise endişeyle bekleyerek, arkada toplaşmıştı. "Korkmayın! Gerçi hiçbiri bu kadar karanlık değildi, ama onunla çok yolculuk yaptım ben; Ayrıkvadi'de benim gördüklerimden çok daha büyük kahramanlıklarının öyküleri anlatılır hep. Bulunacak bir yol varsa, muhakkak bulur. Tüm korkularımıza karşın bizi buraya soktu, ama tekrar çıkmamızı da sağlayacaktır kendisi için bedeli ne olursa olsun hem de. Zifiri karanlık bir gecede evinin yolunu bulma konusunda Kraliçe Beruthiel'in kedileri bile onunla boy ölçüşemez."

Grubun böyle bir rehbere sahip olması büyük şanstı. Ellerinde ne yakacakları, ne de meşale yapabilecekleri araçları vardı; can havliyle kapılardan girdikleri sırada birçok şeyi geride bırakmışlardı. Fakat ışık olmasaydı, bir felakete uğramaları uzun sürmezdi. Karşılarına hem aralarından bir seçim yapmaları gereken birçok yol çıkıyordu; hem de yolları boyunca birçok yerde, geçerken ayak seslerinin yankılandığı delikler, çukurlar, dipsiz kuyular. Duvarlarda ve yerde yarıklar, dar boğazlar vardı ve arada sırada tam adımlarının önünde bir çatlak açılı veriyordu. Bunların içinde en büyükleri boylamasına iki buçuk metreye yakındı ve Pippin'in o korkunç yarığın üzerinden atlayacak kadar cesaret toplaması bayağı zor olmuştu. Ta aşağılardan, sanki derinliklerde devasa bir değirmen dönüp duruyormuş gibi çalkalanan suyun sesi duyulabiliyordu.

"İp!" diye mırıldandı Sam. "Yanıma almazsam lazım olacağını biliyordum!"

Tehlikeler sıklaştıkça yürüyüşleri de yavaşladı. Daha şimdiden, dağların köklerine doğru ağır adımlarla ezelden beridir yürümekteymişler gibi gelmeye başlamıştı. Yorgunluk sınırını çoktan aşmışlardı, ama yine de herhangi bir yerde duraklama düşüncesi dahi bir rahatlık vermez gibiydi. Kurtuluşundan, yemek yiyip o bir yudum likörü içmesinden sonra Frodo'ya bir süre için şevk gelmişti; fakat şimdi derin bir huzursuzluk, gitgide artan bir korku tekrar üzerine çöküyordu. Bıçak yarası Ayrıkvadi'de iyileştirilmişti ama, geriye bir takım izler kalmıştı gene de. Görünmeyen şeyler konusunda duyulan daha keskin ve daha uyanıktı artık. Kısa sürede farkına vardığı şeylerden biri de, karanlıkta belki bir tek Gandalf hariç tüm arkadaşlarından daha iyi görebildiğiydi. Ve her halükârda Yüzük'ün taşıyıcısıydı o: Zincirinin ucunda göğsünde asılıydı ve zaman zaman taşınması çok zor bir yük oluyordu. Önlerinde bekleyen ve arkalarından gelen kötülüklerin varlığını kesin olarak hissedebiliyordu Frodo; ama bir şey söylemedi. Kılıcının kabzasına daha bir sıkı yapıştı ve sebatla yoluna devam etti.

Arkasında kalan Grup üyeleri nadiren, o da ancak telaşlı fısıltılar halinde konuşuyorlardı. Kendi ayaklarının seslerinden başka ses yoktu; Gimli'nin cüce çizmelerinin tok gürültüsü; Boromir'in cüssesinin ağırlığını hissettiren yürüyüşü; Legolas'ın hafif adımlan; hobbit ayaklarının neredeyse duyulmayan pıtırtısı; arkada da Aragorn'un uzun adımlarının yavaş ve sağlam sesi. Kısa duraklamalarında, arada bir görünmeyen bir suyun belli belirsiz tıpırtısından başka hiçbir şey duymuyorlardı. Yine de Frodo başka bir şey daha duymaya, ya da duyduğunu zannetmeye başladı: Çıplak ayaklardan çıkan yumuşak ve hafif adım sesleri. Hiçbir zaman duyduğuna emin olabileceği kadar yüksek veya yakın olmuyordu bu ses; fakat ilk duyduğu andan bu yana, Grup hareket ettiği müddetçe ses de aralıksız peşlerindeydi. Ama yankı da değildi, çünkü onlar durduklarında o kendi başına biraz daha tıpırtısına devam ediyor sonra kesiliyordu.

Madenler'e girdiklerinde gece çökmüştü. Sadece kısa bir iki mola vererek birkaç saat yürüdükten sonra, Gandalf ilk ciddi engeliyle karşılaştı. Önünde üç ayrı geçide bağlanan geniş ve karanlık bir açıklık vardı: Geçitlerin hepsi aşağı yukarı aynı yöne, doğuya doğru ilerliyordu; fakat sağ taraftaki geçit yukarı tırmanırken soldaki geçit aşağıya dalıyor, ortadaki ise muntazam ama çok dar bir koridor olarak düz gidiyor gibiydi.

"Burayı hiç mi hiç hatırlamıyorum!" dedi Gandalf, tereddütle kemerin altında durarak. Seçim yapmasını kolaylaştıracak bir işaret veya yazı bulmak ümidiyle asasını kaldırdı; fakat bu tür bir şeyler yoktu görünürde. "Bir karar veremeyecek kadar yorgunum," dedi başını sallayarak. "Ve sanırım hepiniz de en az benim kadar, belki benden de yorgunsunuzdur. Gecenin sonuna kadar burada konaklayalım. Aklınız karışmasın! Burası hep karanlıktır; fakat dışarıda son demlerini yaşayan ay batıya doğru inmekte; gecenin yarısı geçti."

"Zavallı Bili!" dedi Sam. "Acaba nerelerde. Umarım o kurtlara yem olmamıştır daha."

Büyük kemerin solunda taştan bir kapı buldular: Kapı yarı yarıya kapalıydı fakat hafif bir dokunuşla hemencecik açıldı. Ardında kayaya oyulmuş geniş bir oda vardı göründüğü kadarıyla.

"Yavaş! Yavaş!" diye bağırdı Gandalf, Merry ile Pippin en azından açık geçitten daha fazla barınak hissi veren, dinlenebilecekleri bir yer bulmanın sevinciyle ileri doğru atılınca. "Yavaş! Henüz içerde ne olduğunu bilmiyorsunuz. Önce ben gireceğim."

içeri dikkatle girdi, diğerleri de peşinde sıralandılar, "işte!" dedi, zeminin tam orta yerini asasıyla işaret ederek. Ayağının dibinde, bir kuyunun ağzına benzeyen büyük yuvarlak bir delik gördüler. Kenarlarındaki kırık ve paslı zincirler kara deliğin içine doğru iniyordu. Etrafına taş parçalan yayılmıştı.

"İçinizden biri buraya düşmüş, ne zaman çarpacağını merak ederek hala dibe doğru iniyor olabilirdi," dedi Aragorn Merry'ye. "Bir rehberiniz varken, bırakın önce o girsin."

"Burası o üç geçidi gözetim altında tutmak için yapılmış bir muhafız odasına benziyor," dedi Gimli. "O delik de belli ki muhafızların kullanması için açılmış, taş bir kapakla örtülü bir kuyuymuş. Fakat kapak kırılmış; hepimiz karanlıkta dikkatli olmalıyız."

Pippin garip bir şekilde kuyunun cazibesine kapılmış gibiydi. Diğerleri battaniyelerini açıp duvar kenarlarında, yerdeki delikten mümkün olduğu kadar uzakta yataklarını yaparken, o deliğin kenarına kadar emekleyip içine baktı. Görünmez derinliklerden soğuk bir rüzgar yükselerek yüzüne çarpmıştı sanki. Ani bir dürtüyle elini uzatıp yerden bir taş buldu ve kuyuya

bırakıverdi. Kalbinin atışlarını dinleyerek beklediği uzun saniyeler boyunca hiçbir ses çıkmadı önce. Neden sonra ta aşağılardan, taş sanki mağara gibi bir yerde derin bir suya düşmüş gibi bir cup sesi duyuldu; ses çok uzaktan gelmiş, fakat kuyunun boş duvarlarında yankılanarak büyümüştü.

"Neydi o?" diye bağırdı Gandalf. Pippin yaptığını itiraf edince rahatladı; ama kızmıştı ve Pippin gözlerinin çakmak çakmak olduğunu görebiliyordu. "Took ahmağı!" diye homurdandı. "Bu ciddi bir yolculuk, bir hobbit eğlenti yürüyüşü değil. Bir dahaki sefere kendini at kuyuya, böylece bir daha başımıza dert de olmazsın. Artık sessiz ol!" Birkaç dakika başka bir şey duyulmadı; fakat sonra derinliklerden belli belirsiz vuruşlar yükseldi: Tomtap, taptom. Sesler durdu, yankılar susunca bir kez daha tekrarlandı: Taptom, tomtap, taptap,tom. Bunlar fena halde bir çeşit sinyale benziyordu; fakat bir süre sonra vuruşlar sustu ve bir daha duyulmadı.

"Ben bu işten bir gıdım anlıyorsam, bu bir çekiç sesiydi," dedi Gimli.

"Evet," dedi Gandalf, "ve bu hiç hoşuma gitmedi. Bunların Peregrin'in sersem taşıyla ilgisi olmayabilir; fakat büyük bir ihtimalle uyandır ılmaması gereken bir şey uyanmış oldu. Rica ederim, bir daha bu tür şeyler yapmayın! Daha fazla sorun çıkmadan biraz dinlenebileceğimizi umalım bari. Sen Pippin, ilk nöbeti alabilirsin, mükafat olarak," diye de homurdanarak ekledi bir battaniyeye sarınırken.

Pippin bedbaht bir şekilde kapının yanına oturdu zifiri karanlıkta; ama bilinmedik bir şeyin kuyudan tırmanıp çıkacağından korktuğu için habire arkasına dönüp duruyordu. Bir battaniyeyle bile olsa deliği kapatabilmek isterdi, fakat Gandalf uyuyor gibi görünse dahi ne kıpırdamaya ne de kuyuya yaklaşmaya cesareti vardı.

Aslında, hareketsiz ve sessiz yatsa da Gandalf uyumamıştı. Düşüncelere dalmış, daha önce Madenler'e yapmış olduğu yolculuğun her anını hatırlamaya çalışıyor, endişeyle bundan sonra hangi yolu seçeceğini ölçüp biçiyordu; bu anda yanlış yola sapmak felaket getirebilirdi. Bir saat sonra kalkarak Pippin'in yanına gitti.

"Bir köşeye git de biraz uyu evlat," dedi müşfik bir tonda. "Uyumak istiyorsundur sanırım. Ben gözümü bile kırpamıyorum, bari nöbeti üstleneyim."

"Derdimin ne olduğunu biliyorum," diye mırıldanarak kapının yanma oturdu. "Dumana ihtiyacım var! Kar fırtınasından önceki sabahtan beri tüttürmüyorum."

Uykuya dalmadan önce Pippin'in son gördüğü şey, yere çömelmiş, yıpranmış ellerini dizlerinin arasında kor halinde bir yongaya siper eden büyücünün kara siluetiydi. Alevin titrek ışığında sivri burnu ve bir duman bulutu bir an görünüp kayboldu.

Onları uykudan uyandıran Gandalf ti. Altı saat kadar tek başına oturup nöbet tutmuş, diğerlerinin istirahatini bozmamıştı. "Nöbet tutarken karara da vardım," dedi. "Orta yolun uyandırdığı hissi beğenmedim; soldaki yolun da kokusunu sevmedim: Orada kötü bir hava yoksa, ben de rehber mehber değilim. Sağ yolu seçeceğim. Tekrar tırmanmaya başlayalım artık."

Verdikleri iki kısa mola sayılmazsa, sekiz karanlık saat boyunca yürüyüşlerine devam ettiler, hiçbir tehlikeyle karşılaşmadılar, hiçbir şey duymadılar, büyücünün bataklık alevi gibi alçala yüksele önlerinden ilerleyen ışığının solgun pırıltısından başka bir şey görmediler. Seçmiş oldukları geçit sürekli döne döne yukarı tırmanıyordu. Anlayabildikleri kadarıyla yol yukarı doğru büyük kavislerle ilerliyordu ve yükseldikçe de dikleşip genişlemekteydi. Artık iki yanda diğer geçitlere veya tünellere bağlanan girişler yoktu; zemin de çatlaksız deliksiz, düz ve sağlamdı. Belli ki bir zamanlar önemli yollardan olan bir geçite rast gelmişlerdi ve ilk yürüyüştekinden daha hızlı ilerliyorlardı.

Bu şekilde, doğuya doğru kuş uçuşu bir on beş mil kadar gittiler; gerçekte katettikleri yol ise en az yirmi mil tutmuş olmalıydı. Yol yukarı doğru tırmandıkça Frodo'nun morali biraz yerine geldi; ama yine de üzerinde bir sıkıntı vardı ve hala zaman zaman Grup'un arkasında uzaklarda, kendi ayak seslerinin ve tıkırtılarının gerisinde, onları izleyen ve hiç de yankıya benzemeyen bir ayak sesi duyuyor, ya da duyduğunu zannediyordu.

Hobbitlerin dinlenmeden gidebildiği kadar ilerlediler; hepsi uyuyabilecekleri bir yer düşlemeye başlamıştı ki, aniden sağdaki ve soldaki duvarlar yok oluverdi. Kemerli bir kapıdan geçip simsiyah, boş bir alana çıkmışlardı anlaşılan. Arkalarında kuvvetli bir ılık hava akımı vardı;

önlerindeki karanlıksa, soğuk soğuk yüzlerine geliyordu. Duraklayıp endişeyle birbirlerine sokuldular.

Gandalf memnun görünüyordu. "Doğru yolu seçmişim," dedi. "Sonunda oturulabilir yerlere yaklaştık ve sanırım artık doğu tarafından çok uzakta değiliz. Fakat fazla tırmanmışız, eğer yanılmıyorsam Gölgelidere Kapısı'ndan oldukça yüksekteyiz. Havanın serinliğine bakılırsa geniş bir salonda olmalıyız. Riskli gerçi, ama azıcık gerçek ışık görmenin zamanı geldi."

Asasını kaldırdı, kısa bir an için şimşek gibi bir aydınlık çaktı. Büyük gölgeler belirip etrafa dağıldı ve bir saniye kadar başlarının üzerinde ta yukarıda, taştan yontulmuş bir sürü muazzam direk tarafından taşınan geniş tavanı gördüler. Önlerinde ve her iki yanlarında kocaman boş bir salon uzanıyordu; cam gibi cilalanmış, pürüzsüz kara duvarları ışıl ışıl, pırıl pırıldı. Üç tane daha giriş gördüler, üç simsiyah kemer: Biri tam önlerinde doğuya doğru, birer tane de her iki yanda. Sonra ışık söndü.

"Şimdilik bu kadarına cüret edebilirim," dedi Gandalf. "Dağ tarafında kocaman pencereler vardı, Madenlerin üst kısımlarındaki aydınlığa doğru da hava bacaları açılırdı. Sanırım artık onlara ulaştık, ama dışarda yine gece var; yarın sabaha kadar emin olamayız. Eğer haklıysam, yarın sabahın ilk ışıklarını görmemiz mümkün. Fakat bu arada daha fazla gitmesek iyi olur. Gelin dinlenebilirsek dinlenelim. Şu ana kadar her şey iyi gitti, karanlık yolun büyük bölümünü aştık. Fakat henüz dışarıya ulaşmadık ve dünyaya açılan Kapılar'a daha epey yolumuz var."

Grup o geceyi mağara gibi kocaman salonda, hava cereyanından korunabilmek için bir köşeye çekilip bir araya büzüşmüş durumda geçirdi: Doğudaki kemerli yoldan sürekli bir serin hava akımı var gibiydi. Yattıkları yerin dört bir yanında boş ve hudutsuz karanlık uzanıyordu; kayaya oyulmuş salonların ve bitmek tükenmek bilmeden dallanıp budaklanan merdivenlerle geçitlerin yalnızlığında ve enginliğinde boğulmuşlardı. Hobbitlere karanlık söylentilerin ilham ettiği en çılgın hayaller bile Moria'nm gerçek dehşeti ve görkemi yanında hiç kalmıştı.

"Vaktiyle burada ordu gibi kalabalık bir cüce ahalisi yaşıyordu herhalde," dedi Sam; "ve de bunca işi yapabilmek için her biri beş yüz yıl köstebek

gibi durup dinlenmeden çalışmış olmalı; hem de sert kaya işçiliği yani! Bütün bunları ne zoruna yapmışlar? Bu karanlık deliklerde yaşamıyorlardı herhalde, değil mi?"

"Bunlar delik değil," dedi Gimli. "Burası Cücegazuv'un büyük diyarı ve şehri. Ve eskiden burası karanlık değildi, ışıkla, ihtişamla doluydu; şarkılarımızda da hala öyle hatırlanır."

Ayağa kalkıp karanlıkta dikildi, yankılan tavana doğru kaçışan derin bir sesle bir ezgi söylemeye başladı.

Dünya gençti, yemyeşildi dağlar

Lekelenmemişti Ay'ın yüzü daha

Ne derelere isim konmuştu,

ne taşlara Durin uyanıp tek başına dolaştığında.

İsimsiz tepelerle vadilere isimler verdi;

Henüz tadılmamış kuyulardan su içti;

Eğilip baktığında Aynagöl'e

Gördü başının gölgesi üzerinde

Yıldızlardan yapılmış bir tacın belirdiğini

Sanki gümüş bir ipe dizilmiş mücevherler gibi

Dünya saftı, dağlar y üçe mi y üçe;

O eski günlerde, çok daha önce

Devrilişinden Nargothrond 'un yüce kralının

Ve göçmesinden Gondolin'in

Batı Denizleri'nin ötesine,

Saftı Dünya Durin 'in Günlerinde.

Bir Kraldı o, oymah tahtında

Sütunlarla dolu salonlarında

Gümüş zemin, altın çatı

Güç rünleriyle örtülüydü kapı.

Güneş, yıldız ve ay ışığı

Doldururdu billur lambaları,

Ne bulut örter ne de gölgelerdi gece

Pırıldardı sonsuza dek zarafetle.

Orada döverdi çekiçler örsü,

Hakkak yazardı, yontardı keski;

Orada dövülürdü kılıç, bağlanırdı kabzası,

Kazıcı kazar, örerdi duvarcı.

Orada beril, solgun opa, inci

Ve metal işlenirdi balık pulları gibi,

Kalkanlar, zırhlar, baltalar, kılıçlar

Yığınlaydı parıl parıl parlayan mızraklar.

Yorulmazdı o zamanlar Durin'in halkı;

Dağların altında müzik uyanırdı:

Harpçılar harp çalar, okurdu ozanlar

Kapılarda durmadan öterdi borazanlar.

Dağlar yaşh, dünya kül rengi,

Demirhanenin ateşi küllenmiş buz gibi;

Çalınan harp, düşen çekiç yok artık:

Durin'in salonlarında tek yaşayan karanlık;

Bir gölge uzanıyor şimdilerde

Af ona, Khazaddûm'daki mezarı üzerinde

Ama batmış yıldızlar görünüyor hâlâ

Karanlık ve rüzgarsız Aynagöl sularında;

Tacı orada, derin sularda yatar

Durin tekrar uykusundan uyanıncaya kadar.

"Bak bu hoşuma gitti!" dedi Sam. "Bunu bellemek isterdim. Moria' da, Khazaddûm'da Fakat bütün o lambaları hayal edince, bu karanlık daha da bir ağırlaştı sanki. Hala buralarda mücevher ve altın yığınları var mı?"

Gimli cevap vermedi. Şarkısını söylemiş, lafını bitirmişti.

"Mücevher yığınları mı?" dedi Gandalf. "Hayır. Orklar defalarca Moria'yı talan ettiler; yukarı salonlarda bir şey kalmadı. Ve cüceler kaçtığından beri kimse derinliklerdeki galerileri ve hazine dairelerini aramaya cesaret edemiyor: Buraları ya sulara ya da bir korku gölgesine gömülmüş durumda."

"O halde cüceler ne zoruna geri gelmek istiyorlar?" diye sordu Sam.

"Mithril için," diye cevapladı Gandalf. "Moria'nın zenginliği cücelerin oyuncağı olan altından ve değerli taşlardan gelmiyordu; onların hizmetkarı olan demirden de gelmiyordu. Onların hepsini burada buldular gerçi, özellikle de demiri; fakat bunun için kazmalarına gerek yoktu: istedikleri her şeyi ticaretle elde edebilirlerdi. Çünkü Moria Gümüşü dünyada bir tek burada çıkardı: Kimileri hasgümüş der ona, Elfçesi *mithrildir.* Cücelerin de takmış olduğu bir isim var ama kimseye söylemezler. Altından on kez daha değerliydi mithril, şimdi ise paha biçilemez; çünkü toprak üzerinde çok az kaldı, burada kazı yapmaya ise orklar bile cesaret edemiyor. Maden damarları kuzeye Caradhras'a ve derinlerdeki karanlığa doğru uzanmakta. Cüceler o günleri hiç anlatmazlar; fakat mithril nasıl servetlerinin temeli idiyse, çöküşlerinin de sebebi oldu: Açgözlülük edip çok derinleri kazdılar ve onlan buradan süren şeyi, yani Durin'in Felaketi'ni uyandırdılar. Gün

ışığına çıkardıkları kadarının da hemen hemen hepsi orkların eline geçip bu gömülere göz diken Sauron'a bac olarak gitti.

"Mithril'i kim istemezdi ki! Bakır gibi dövülebilir, cam gibi cilalanabilirdi; cüceler onunla su verilmiş çelikten hem daha sert, hem daha hafif bir metal yapıyorlardı. Güzelliği bildiğimiz gümüşe benziyordu ama mithril'in güzelliği ne kararır, ne donuklaşırdı. Elfler çok severlerdi onu; nice işlerin yanında, kapıların üzerinde görmüş olduğunuz ithildin'i yani yıldızayı da mithril'den yapmışlardır. Bilbo'ya Thorin'in verdiği mithril örgüsü bir zırh vardı. Acaba o zırha ne oldu? Herhalde hala Ulığ Kazın'daki Belek Evi'nde toz topluyordur."

"Ne?" diye bağırdı Gimli sessizliğinden aniden çıkarak. "Moria gümüşünden bir zırh mı? Bu krallara layık bir hediye!"

"Evet," dedi Gandalf. "Ona hiç söz etmedim, ama o zırhın değeri içindekilerle birlikte tüm Shire'ı satın almaya yeterde artardı."

Frodo hiçbir şey söylemedi ama elini tuniğinin altına sokarak zırhının örgüsüne dokundu. Ceketinin altında Shire'a denk bir pahayla etrafta dolaşıyor olduğu düşüncesi elini ayağını birbirine dolaştırmıştı. Bilbo biliyor muydu acaba? Hem de gayet iyi bildiğinden emindi Frodo. Bu gerçekten de krallara layık bir hediyeydi. Fakat şimdi düşünceleri karanlık Madenler'den çıkmış, Ayrıkvadi'ye, Bilbo'ya ve Bilbo'nun hala orada yaşadığı zamanlardaki Çıkın Çıkmazı'na gitmişti. Bütün kalbiyle yeniden orada, o günlerde olmayı, çimenleri biçmeyi, çiçekler arasında oyalanmayı, Moria'yı veya mithril'i veya Yüzük'ü hiç duymamış olmayı diliyordu.

Derin bir sessizlik çöktü. Diğerleri birer birer uykuya daldılar. Frodo nöbetteydi. Sanki derin yerlerden çıkıp görünmeyen kapılardan geçerek gelen bir nefes gibi, bir korku geldi üzerine. Elleri buz gibi, alnı ıslaktı. Dinliyordu. Geçmek bilmeyen iki saat boyunca bütün dikkatini dinlemekten başka bir şeye vermemişti; ama hiçbir ses, hatta hayali ayak seslerinin yankısını dahi duymadı.

Uzakta, batıdaki kemerli yol olduğunu tahmin ettiği bir yerde fener gibi bir çift gözü andıran iki solgun ışık noktası gördüğünü zannettiğinde, nöbeti neredeyse bitmişti. Sıçradı. Başı, uyuklar gibi Önüne düşmüştü. "Nöbetteyken uyumuş olmalıyım," diye düşündü. "Bir rüyanın

kıyısındaydım." Ayağa kalkarak gözlerini ovuşturdu ve Legolas kalkıp nöbeti devralıncaya kadar dikkatle karanlığı süzerek ayakta durmaya devam etti.

Yattığında çabucak uykuya daldı ama sanki rüyası devam eder gibiydi: Fısıltılar duyuyor, iki solgun ışık noktasının yavaş yavaş yaklaştığını görüyordu. Uyandığında diğerlerini yanında mini mini konuşur durumda buldu, solgun bir ışık da yüzüne vurmaktaydı. Yukarlardan, doğudaki kemerli yolun üzerinde tavana yakın bir hava bacasından uzun solgun bir ışık huzmesi geliyordu ve salonun karşı tarafında, kuzeydeki kemerli yolun içinde de, uzak ve belli belirsiz bir ışık parıldıyordu.

Frodo doğrulup oturdu. "Günaydın!" dedi Gandalf. "Çünkü sonunda tekrar sabah oldu. Haklıydım, görüyorsun ya. Moria'nın doğu bölümünde, yukarlarda bir yerlerdeyiz. Bugün bitmeden Büyük Kapılar'ı bulup, Gölgelidere Vadisi'ndeki Aynagöl'ün sularım önümüzde görmeliyiz."

"Buna çok memnun olacağım," dedi Gimli. "Moria'yı gördüm, çok muazzam ama kararmış ve korkunçlaşmış; akrabalarımın izine de rastlamadık. Artık Balin'in buraya gelip gelmediğinden de kuşkuluyum."

Kahvaltılarını ettikten sonra Gandalf yeniden hemen yola çıkmaya karar verdi. "Yorgunuz ama dışarı çıktığımızda daha iyi dinleniriz," dedi. "Sanırım hiçbirimiz bir geceyi daha Moria'da geçirmek istemeyiz."

"Hem de hiç istemeyiz!" dedi Boromir. "Ne taraftan gideceğiz?

Ötede, doğudaki kemerli yoldan mı?" "Belki," dedi Gandalf. "Fakat hâlâ tam olarak nerede olduğumuzu bilmiyorum. Eğer yönümü tamamen şaşırmadıysam Büyük Kapıların üzerinde ve kuzeyindeyiz; onlara inecek yolu bulmak o kadar kolay olmayabilir. Doğudaki kemerli yol seçmemiz gereken doğru yol çıkacaktır muhtemelen; ama karar vermeden önce etrafımıza iyice bakınmamız gerek. Gelin kuzey kapısındaki ışığa doğru gidelim. Bir pencere bulabilsek çok işimize yarardı, ama korkarım ışık sadece uzun hava bacalarından geliyor."

Grup Gandalf m peşine düşüp kuzeydeki kemerin altından geçti. Kendilerini geniş bir koridorda buldular. Koridorda ilerledikçe hafif ışık kuvvetlendi ve aydınlığın sağ taraflarındaki bir kapıdan geldiğini gördüler. Kapı yüksekti, tepesi düzdü ve yan yarıya açık bir şekilde hâlâ menteşeleri

üzerinde duruyordu. Gerisinde geniş, kare biçimli bir oda vardı. Oda loştu ama karanlıkta geçen o kadar uzun zamandan sonra onlara göz kamaştıracak kadar parlak geldi; içeri girerken hepsi gözlerini kırpıştırmaktaydılar.

Adımlan zemindeki derin bir toz tabakasını bozuyor, ayaklan kapının önündeki ilk başta ne olduğunu seçemedikleri şeylere takılıyordu. Oda doğu duvarındaki geniş bir hava bacasıyla aydınlatılmıştı; baca oldukça dik bir açıyla yükseliyor ve çok yukarda kare şeklinde bir mavi gök parçası görülüyordu. Hava bacasından gelen ışık doğruca, odanın ortasındaki masanın üzerine vurmaktaydı: Üzerinde düz ve büyük beyaz bir taş bulunan, iki ayak yüksekliğinde yekpare bir dikdörtgen blok.

"Bir mezara benziyor," diye mırıldandı Frodo ve garip bir önseziyle, daha yakından bakabilmek için öne doğru eğildi. Gandalf çabucak yanına geldi. Tabakanın üzerine derin rünler kazılmıştı:

"Bunlar eskiden Moria'da kullanılan Daeron'un Rünleri," dedi Gandalf. "Burada insanların ve cücelerin dilinde şöyle yazıyor:

FUNDİN OĞLU BALİN

MORİA HÜKÜMDARI."

"O halde ölmüş," dedi Frodo. "Ben de bundan korkuyordum." Gimli kukuletasıyla yüzünü örttü.

BÖLÜM V

KHAZADDÛM KÖPRÜSÜ

Yüzük Grubu, Balin'in mezarı başında sessizce dikilmişti. Frodo Bilbo'yu, onun cüceyle olan uzun dostluğunu ve Balin'in yıllar önce Shire'a yaptığı ziyareti düşünmekteydi. Dağların içindeki o tozlu odada, bütün bunlar yüz yıl önce ve dünyanın öbür ucunda olmuş gibi geliyordu.

Neden sonra kıpırdanarak bakışlarını kaldırdılar ve Balin'in başına ne geldiğini ya da halkına ne olduğunu anlatacak herhangi bir iz aramaya koyuldular. Odanın diğer tarafında, hava bacasının altında küçük bir kapı daha vardı. Şimdi her iki kapının etrafında yerlerin kemik dolu olduğunu fark ediyorlardı; kemiklerin arasında da kırılmış kılıçlar, balta başları, yarılmış kalkanlar ve miğferler göze çarpıyordu. Kılıçların bazıları eğriydi: Keskin yerleri kararmış ork palaları.

Odanın kaya duvarlarında bir sürü göz oyulmuştu ve bunların içinde de demir perçinli büyük tahta sandıklar vardı. Sandıkların hepsi kırılıp yağmalanmıştı; fakat birinin paramparça kapağının yanında bir kitabın kalıntıları duruyordu. Kitap kesilmiş, delinmiş ve yer yer yakılmıştı; isle ve kurumuş kan gibi daha başka koyu renkli izlerle o kadar lekelenmişti ki pek azı okunabiliyordu. Gandalf kitabı dikkatle kaldırdı, fakat beyaz taşın üzerine koyarken kitabın varakları çıtırdıyarak kırılmaya başladı. Bir süre hiç konuşmadan kitabı derin derin inceledi. O varaklan ihtiyatla çevirirken, yanında duran Frodo ve Gimli kitabın birkaç elden çıktığını ve hem Moria hem de Vadi rünleriyle, yer yerde Elfçe harflerle yazılmış olduğunu görebiliyorlardı.

Sonunda Gandalf bakışlarını kaldırdı. "Anladığım kadarıyla, Balin'in halkının neler görüp geçirdiğinin kayıtları bunlar," dedi. "Sanırım ilk olarak hemen hemen otuz yıl önce Gölgelidere Vadisi'ne gelişleriyle başlıyor: Sayfalara buraya varmalarından itibaren yıllara göre numara vermişler

galiba. En üstteki sayfa bir üç diye numaralandırılmış, yani baştan en az iki sayfa eksik. Şunu dinleyin!

"Orkları büyük kapıdan ve nöbetçi galiba; bir sonraki kelime bulaşmış ve yanmış: muhtemelen odasından atıp, birçoğunu vadideki parlak sanırım günışığında katlettik. Flöi bir ok yiyip can verdi. Büyüğü o öldürdü. Sonra bir bulanıklık var, bulanıklığı takiben Flöi'yi Aynagöl yanında çimenlerin altına yazıyor. Sonraki bir iki satırı okuyamıyorum. Sonra, Yerleşmek için Kuzey uçtaki yirmi birinci salonu aldık. Burada, gerisini okuyamıyorum. Bir hava bacasından söz ediliyor. Sonra, Balin divanını Mazarbul Odası'nda kurdu. " "Kayıtlar Odası," dedi Gimli. "Sanırım şu anda oradayız" "Hmm, buradan sonra epey bir yerini okuyamıyorum," dedi Gandalf, "bir tek altın, Durin'in Baltası ve bir şey bir şey miğfer kelimeleri seçiliyor. Sonra, Balin artık Moria'nın hükümdarıdır. Bu bölüm böylece bitiyor galiba. Birkaç yıldızdan sonra başka bir el başlıyor, hasgümüşü bulduk, diye bir yazı görüyorum, daha sonra iyi dövülmüş bir şey, tamam buldum! mithril; son iki satır da Öin, Üçüncü Derinlik'in yukarı cephanelerini araması için, bir şey batıya doğru gidiyor, bir bulanıklık, Hallin kapısına."

Gandalf duraklayarak birkaç varağı kenara koydu. "Aynı şekilde birkaç sayfa var, oldukça özensiz yazılmış ve çok zarar görmüş," dedi; "fakat bu ışıkta pek fazla bir şey çıkartamıyorum. Epeyce kayıp varak olması gerek, çünkü sonraki varaklar beş diye numaralandırılmış, yani yerleşimin beşinci yılı sanırım. Bir bakalım! Yok yok, çok fazla kesilmiş ve lekelenmiş; okuyamıyorum. Gün ışığında daha iyi bir şeyler çıkartabiliriz. Bir dakika! Bu güzel işte: Elf harfleriyle iri, rahat bir y azı."

"Ori'nin yazısıdır," dedi Gimli, büyücünün kolu üzerinden bakarak. "Çok güzel ve hızlı yazardı, genellikle de elf harfleri kullanırdı."

"Korkarım o güzel yazısıyla kötü haberler kaydetmek zorunda kalmış," dedi Gandalf. "Belirgin ilk sözcük elem, fakat satırın gerisi kaybolmuş, galiba önceki diye bitiyor yalnız. Evet, bu önceki olmalı, sonra da şöyle devam ediyor, gün, Kasım 'm onu, Moria Hükümdarı Balin Gölgelidere Vadisi'nde vefat etti. Tek babına Aynagöl'e bakmaya gitmişti. Kayaların arkasına saklanmış bir ork onu vurdu. Orku telef ettik ama daha fazla sayıda... doğudan, Gümüşdamarı'ndan çıkıp. Sayfanın geri kalan kısmı o kadar, silik ki hemen hemen hiçbir şey anlaşılmıyor, ama şu kadarını

okuyabiliyorum, kapıları sürgüledik, sonra onları uzun süre tutabilir eğer ki, sonra galiba korkunç ve ıstırap.

Zavallı Balin! Üstlendiği unvanı beş sene bile taşıyamamış anlaşılan. Sonra ne olduğunu merak ettim; fakat son birkaç sayfayı çözecek kadar zaman yok. işte sayfaların en sonuncusu." Durdu ve iç geçirdi.

"Acı bir hikâye," dedi. "Korkarım sonlan kötü olmuş. Dinleyin! Dışarı çıkamıyoruz. Dışarı çıkamıyoruz. Köprü'yü ve ikinci salonu ele geçirdiler. Frâr, Löni ve Nâli orada öldü. Sonra dört satır lekelenmiş, sadece şunları okuyabiliyorum 5 gün önce gitti. Son satırlar şöyle, göl Batı Kapısı'na kadar yükseldi. Sudaki Nöbetçi Öin'i kaptı. Dışarı çıkamıyoruz. Sonumuz geldi, sonra, davullar, derinliklerdeki davullar. Acaba ne demek istiyor. Son yazı, elf harfleriyle alelacele bir karalama: Geliyorlar. Başka bir şey yok." Gandalf durdu; sessizce düşünceler içinde kaldı.

Grup'a aniden odanın korkusu ve dehşeti çökmüştü. "Dışarı çıkamıyoruz" diye mırıldandı Gimli. "Neyse ki biz geldiğimizde göl biraz çekilmişti, Nöbetçi de güney ucunda uyuyordu."

Gandalf başını kaldırarak etrafına bakındı, "iki kapıda son bir müdafaa yapmışlar sanırım," dedi; "ama belli ki artık çok az kişi kalmışlardı. Moria'yı geriye alma girişimi böylece son buldu! Cesur, ama aptalca bir şeydi. Bunun zamanı henüz gelmedi. Şimdi, korkarım Fundin oğlu Balin'e veda etmek zorundayız. O burada, atalarının salonlarında kalacak. Bu kitabı, Mazarbul Kitabı'nı alacağız ve sonra daha dikkatle inceleyeceğiz. En iyisi kitabı sen muhafaza et Gimli; eğer mümkün olursa onu Dâin'e götür. Bu ona çok keder verse bile, çok da ilgisini çekecektir. Haydi, gidelim! Sabah ilerliyor." "Ne taraftan gideceğiz?" diye sordu Boromir. "Salona geri döneceğiz," diye cevap verdi Gandalf. "Fakat bu odaya yaptığımız ziyaret boşa gitmedi. Şimdi nerede olduğumuzu biliyorum. Burası, Gimli'nin de söylemiş olduğu gibi, Mazarbul Odası; salon da Kuzey uçtan yirmi birinci salon olmalı. O yüzden salonun doğu kemerinden çıkıp sağa ve güneye, aşağı doğru gitmemiz gerek. Yirmi Birinci Salon Yedinci Kat'ta olmalı, bu da kapıların altı kat üstü oluyor. Haydi! Salona dönüyoruz!"

Daha Gandalf sözünü ancak bitirmişti ki, büyük bir ses duyuldu: Adeta çok aşağıdaki derinlerden gümbürdeyerek gelen ve ayaklarının altındaki

taşı titreten bir Bum sesi. Hepsi korkuyla kapıya doğru fırladılar. Sanki devasa eller bizzat Moria'nın mağaralarını muazzam bir davula çevirmiş de vuruyor gibi, dum, dum diye tekrar gümbürdedi ortalık. Sonra yankılanan bir cayırtı koptu: Salonda çok büyük bir boru üflenmişti; uzaktan bu boruya cevap veren başka borular ve kaba haykırışlar geldi. Koşan bir kalabalığın ayak sesleri duyuldu.

"Geliyorlar!" diye haykırdı Legolas.

"Dışarı çıkamayız," dedi Gimli.

"Kapana kısıldık!" diye bağırdı Gandalf. "Neden oyalandım sanki? Tıpkı bizden öncekiler gibi burada kıstırıldık. Ama o zaman ben burada değildim. Görelim bakalım ne..."

Dum, dum diye duyuldu davul sesleri ve duvarlar sarsıldı.

"Kapıları kapatıp arkasına kıskı koyun!" diye bağırdı Aragorn. "Ve taşıyabiliyorsanız çantalarınızı sırtınızda tutun: hâlâ onları yarıp çıkma ihtimalimiz var."

"Hayır!" dedi Gandalf. "Burada kapalı kalmamalıyız. Doğu kapısını aralık tutun! Fırsat bulursak o taraftan gideceğiz."

Gene sert bir boru sesi ve tiz çığlıklar koptu. Ayak sesleri koridordan yaklaşmaktaydı. Gruptakiler odayı çınlatan bir gürültüyle kılıçlarını çektiler. Glamdring soluk bir ışık yayıyor, Sting'in de kenarları pırıldıyordu. Boromir omuzunu batıdaki kapıya dayadı.

"Bir dakika! Daha kapatma!" dedi Gandalf. Boromir'in yanına fırlayıp dimdik durdu.

"Buraya gelip de, Moria'nın Hükümdarı Balin'in istirahatım bozan

kimdir?" diye bağırdı sert bir sesle.

Kayarak bir çukura dökülen bir taş selini andıran kaba kahkahalar duyuldu ve bu yaygaranın ortasında kalın bir ses emir verircesine yükseldi. Dum, bum, dum diye devam etti derinliklerdeki davullar.

Gandalf çabuk bir hareketle kapının dar aralığından öne bir adım attı ve asasını ileri uzattı. Odayı ve dışarıdaki geçiti aydınlatan göz kamaştırıcı bir

şimşek görüldü. Büyücü bir anlığına dışarı baktı. O geri sıçrarken koridorda oklar vızıldayıp ıslıklar çalmaya başlamıştı.

"Orklar var, hem de çok kalabalıklar," dedi. "Ve bazıları çok iri ve çok kötü: Mordor'un kara Uruk'ları. Şimdilik geride duruyorlar fakat orada başka bir şey var. Bir tane ya da birden fazla büyük mağara trolü sanırım. O taraftan kaçma umudumuz yok."

"Öbür kapıdan da gelirlerse hiç umudumuz kalmaz," dedi Boromir.

"Burada ses yok henüz," dedi doğu tarafındaki kapıdan dışarıyı dinlemekte olan Aragorn. "Buradaki geçit doğrudan aşağıya inen bir merdivene bağlanıyor: Salona doğru gitmediği kesin. Fakat onlar peşimizdeyken bu tarafa körü körüne gitmemizin bir yararı yok. Kapıyı engelleyemeyiz. Anahtarı yok, kilidi kırılmış ve içeri doğru açılıyor. Önce düşmanı oyalayacak bir şeyler yapmamız lazım. Onlara Mazarbul Odasından korkmayı öğretelim!" dedi kararlılıkla, kılıcı Anduril'in kenarına dokunarak.

Koridorda ağır ayak sesleri duyuldu. Boromir kendini kapının üzerine atarak büyük bir güçle abandı; sonra altına kırık kılıçlar ve odun parçalan sıkıştırdı. Grup odanın diğer tarafına geriledi. Fakat henüz kaçamayacaklardı. Kapıyı zangırdatan bir darbe duyuldu ve kapı ağır ağır, sürtüne sürtüne, kıskılarını geriye iterek açılmaya başladı. Açılan aralıktan içeri yeşilimtırak pullu kara derili devasa bir kol ve omuz uzandı. Sonra, kocaman, ağız, parmaksız bir ayak aşağıdan zorlaya zorlaya içeri girdi. Dışarıda çıt çıkmıyordu.

Boromir ileri fırlayarak bütün gücüyle kılıcını o kola indirdi; fakat kılıç çınlayarak geri sekti ve sarsılan elinden yere düştü. Keskin yanı çentilmişti.

Birdenbire kendi bile nasıl olduğunu anlayamadan hararetli bir öfkenin yüreğinde alevlendiğini hissetti Frodo. "Shire!" diye bağırarak Boromir'in yanına fırladı, eğilip Sting'i o iğrenç ayağa sapladı. Bir böğürtü duyuldu ve ayak neredeyse Sting'i Frodo'nun elinden koparacak bir hızla geri çekiliverdi. Kılıçtan duman duman kara renkli damlalar aktı yere. Boromir fırlayıp tüm gücüyle kapıyı tekrar çarptı.

"Shire'a bir sayı!" diye bağırdı Aragorn. "Hobbitin ısırığı derinmiş! Güzel bir kılıcın var Drogo oğlu Frodo!"

Kapıda bir çatırtı sesi duyuldu, sonra darbeler yağmur gibi yağmaya başladı. Şahmerdanlar ve tokmaklarla saldırıyorlardı kapıya. Çatlaklar oluştu, kapı içeriye doğru eğildi ve aniden aralık buy uy ü verdi. Oklar ıslıklar çalarak içeri yağdı ama kuzey duvarına çarparak zarar vermeden yere düştü. Bir boru sesi ve koşuşturan ayak sesleri duyuldu, orklar birbiri ardı sıra atlayarak odaya doldular.

Kaç tane olduklarını Grup sayamadı bile. Çok zorlu bir çatışmaydı, ama savunmanın şiddeti de orklara kötü bir sürpriz olmuştu. Legolas iki tanesini gırtlaklarından vurdu. Gimli, Balin'in mezarına atlayan birinin bacaklarını biçti. Boromir ile Aragorn birçoğunu kılıçtan geçirdi. On üç tanesi düşünce geriye kalanlar, kafasında bir sıyrık olan Sam hariç müdafaacılara hiç zarar veremeden bırakıp viyaklayarak kaçtılar. Başını çabucak eğmesi kurtarmıştı Sam'i; üstelik Höyük kılıcının sağlam bir darbesiyle karşısındaki orku da devirmişti. Ted Kumlukişi kahverengi gözlerinde için için yanan ateşi görse neye uğradığını şaşırırdı.

"Şimdi tam sırası!" diye bağırdı Gandalf. "Trol geri dönmeden gidelim!"

Fakat çekilmeye başladıklarında, daha Pippin ile Merry dışarıdaki merdivene ulaşamadan, neredeyse insan boyunda, tepeden tırnağa kara zırhlara bürünmüş kocaman bir ork reisi odanın içine sıçradı adamları da arkasından kapıya yığıldılar. Ablak ve basık yüzü esmerdi gözlen kömür gibi, dili kırmızıydı; büyük bir mızrak kullanıyordu' Kocaman kalkanının bir hamlesiyle Boromir'in kılıcını karşılayıp onu geriye, yere düşürdü. Saldıran bir yılan hızıyla eğilip Aragorn'un hamlesinden sıyrılarak Grup'a daldı ve mızrağını dosdoğru Frodo'ya sapladı. Darbe Frodo'yu sağ yanından yakalamış, savurup duvara yapıştırmıştı. Sam bir çığlık atarak kılıcını mızrağın sapına indirmeye koyuldu, sap koptu. Fakat ork tam elinde kalan sapı bir yana atıp palasını çekmişti ki, Anduril miğferine iniverdi. Alev gibi bir şimşek çaktı, miğfer paramparça oldu. Ork kafası yarılmış olarak yere yığıldı. Boromir ile Aragorn kapıya doğru atılınca orkun adamları uluyarak kaçtılar. Dum, dum diye yankılanmaktaydı davullar derinliklerden. O büyük ses yeniden gümbürdedi.

"Haydi!" diye bağırdı Gandalf. "Artık bu son şansımız. Var gücünüzle kaçın!"

Aragorn, Frodo'yu duvarın yanında yattığı yerden kucaklayıp Merry ile Pippin'i de öne doğru iterek merdivenlere yönlendi. Diğerleri de peşindeydiler; bir tek, bütün tehlikeye rağmen başı önünde Balin'in mezarının yanında oyalanan Gimli'nin Legolas tarafından zorla çıkarılması gerekmişti. Boromir menteşeleri üzerinde zorlukla hareket eden doğudaki kapıyı abanarak örttü: Kapının her iki yanında büyük demir halkalar vardı, fakat açılmayacak şekilde tutturmak mümkün değildi.

"Ben iyiyim," dedi Frodo güçlükle. "Yürüyebilirim. Yere indir!"

Aragorn hayretten Frodo'yu düşürüyordu neredeyse. "Öldün sanıyordum!" diye bağırdı.

"Henüz değil!" dedi Gandalf. "Fakat hayreti sonraya bırakalım. Hemen gidin, hepiniz, merdivenlerden aşağıya! Aşağıda beni bir iki dakika bekleyin ama hemen gelmezsem yolunuza devam edin! Çabuk çabuk gidin, sağa ve aşağıya giden yolları seçin."

"Seni bırakamayız, kapıyı tek başına tutamazsın!" dedi Aragorn.

"Dediğimi yapın!" dedi Gandalf şiddetle. "Kılıçlar artık burada bir işe yaramaz. Gidin!"

Geçit herhangi bir hava bacasıyla aydınlatılmamıştı, zifir zindandı. Sayısız basamak boyunca yollarını el yordamıyla bularak ilerlediler, sonra arkalarına baktılar; fakat yukarda büyücünün asasının solgun ışığından başka hiçbir şey göremiyorlardı. Hala kapalı duran kapının yanında bekliyor gibiydi. Frodo soluk soluğa Sam'e yaslandı, Sam de kollarını dolayarak ona destek verdi. Merdivenlerden yukarıya, karanlığa bakarak durakladılar. Frodo ta yukarıda, alçalan tavandan aşağıya ah eden bir yankıyla dökülen sözler mırıldanan Gandalf m sesini az çok duyar gibiydi. Ama neler söylediğini çıkaramıyordu. Duvarlar titremekteydi sanki. Arada bir dum dum davul vuruşları gümbürdüyordu.

Aniden merdivenlerin tepesinde beyaz bir ışık parladı söndü. Sonra boğuk bir gurultu ile ağır bir gümleme duyuldu. Davul sesi delice yükseldi: dumbum, dumbum; sonra sustu. Gandalf uçar gibi merdivenlerden aşağıya geldi ve Grup'un ortasına yere kapaklandı.

"Âla, ala! Bu da tamam!" dedi ağır aksak ayağa kalkarken. "Elimden geleni yaptım. Fakat dengime çattım ve az kalsın mahvoluyordum. Ama burda durmayın! Devam edin! Bir süre ışıksız idare etmeniz gerek: Bende pek hal kalmadı. Devam edin! Devam edin! Neredesin Gimli? Benimle önden gel! Sizde arkamızdan ayrılmayın!"

Ne olduğunu merak ederek, tökezlene tökezlene Gandalf m peşine; takıldılar. Dum, dum diye davul sesleri yine başlamıştı: Artık boğuk ve uzaktan geliyordu, ama peşlerindeydi. Başka bir takip sesi yoktu; ne bir ayak gürültüsü, ne bir konuşma. Gandalf sağa sola sapmadan' ilerlemekteydi; geçit onun istediği yönde gidiyordu anlaşılan. Arada bir yol elli kadar basamaktan oluşan merdivenlere bağlanarak bir alt kattaki kata iniyordu. O anda başlarındaki en büyük tehlike buydu; çünkü karanlıkta ta basamaklara varıp da ayaklarını boşluğa atıncaya kadar merdivenleri fark edemiyorlardı. Gandalf kör bir adam gibi asasıyla yeri yoklamaktaydı.

Bir saat sonunda bir mil, belki biraz daha fazla gitmişler ve bir sürü merdiven inmişlerdi. Hala takip edildiklerine dair bir ses yoktu. Neredeyse kaçabileceklerini ümit etmeye bile başlamışlardı. Yedine merdivenin sonunda Gandalf durakladı.

"Sıcak olmaya başladı!" dedi nefes nefese. "Artık, en azından kapıların seviyesine inmiş olmamız gerek. Yakında solda, bizi doğuya yöneltecek bir dönemeç aramaya başlamalıyız. Umarım çok uzakta değildir. Çok yorgunum. Dünyanın gelmiş geçmiş bütün orkları peşimizde olsa bile şurada biraz dinlenmem lazım."

Gimli onu kolundan tutarak basamaklardan birine oturmasına yardım etti. "Yukarda kapının yanında neler oldu?" diye sordu. "Davulları çalanla karşılaştın mı?"

"Bilmiyorum," diye cevap verdi Gandalf. "Fakat birdenbire kendimi, daha önce hiç karşılaşmamış olduğum bir şeyle yüz yüze buldum. Kapıya bir kapama büyüsü yapmaya çalışmaktan başka bir şey gelmemişti aklıma. Birçok kapama büyüsü bilirim; fakat bu tür şeyleri tam hakkıyla yapmak için zaman lazımdır, ki öyle bile kapı güç kullanılarak kırılabilir.

"Kapının arkasından ork sesleri geliyordu: Her an kapıyı kırıp açmalarım bekliyordum. Neler söylendiğini duyamıyordum; kendi iğrenç dillerinde

konuşuyor gibiydiler. Bir tek ghâsh kelimesini seçebildim: Bu 'ateş' demektir. Sonra odaya bir şey geldi bunu kapalı kapıdan bile hissettim; orklar da korkup susmuşlardı. Bu şey demir halkaları tuttu ve sonra hem beni, hem büyümü sezdi.

"Onun ne olduğu hakkında hiçbir fikrim yok, ama böyle zorlu rakip hiç görmedim. Karşıt büyüsü korkunçtu. Neredeyse sonum olacaktı. Bir an için kapı kontrolümden çıkıp açılmaya başladı! Bir Hüküm sözcüğü söylemek zorunda kaldım. Bu çok fazla geldi. Kapı paramparça dağıldı. Bulut gibi kara bir şey içerdeki tüm ışığı kesiyordu ve ben merdivenlerden aşağıya savruldum. Bütün duvar çöktü, sanırım odanın tavanı da çöktü.

"Korkarım Balın derinlere gömüldü; belki başka bir şeye daha mezar olmuştur oda. Bilemiyorum. Fakat en azından arkamızdaki geçit tamamiyle kapanmış oldu. Ah! Hiç bu kadar bitkin düşmemiştim, ama neyse, geçiyor. Şimdi gelelim sana Frodo. Daha önce söyleyecek zamanım olmadı ama, hayatımda hiçbir şey o an senin sesini duymak kadar mutlu etmemiştir beni herhalde. Aragorn'un cesur fakat ölü bir hobbiti taşımakta olduğundan korkuyordum."

"Bana mı gelelim?" dedi Frodo. "Hayattayım ve iyiyim galiba. Berelendim ve canım acıyor, ama çok kötü değil."

"Eh," dedi Aragorn, "ne diyebilirim, hobbitler benim bu güne kadar benzerine rastlamadığım çok dayanıklı bir şeyden yapılmışlar anlaşılan. Bilseydim, Bree'deki Han'da daha kibar konuşurdum! O mızrak vuruşu yabani bir domuzu bile deler geçerdi!"

"Eh, neyse ki beni delip geçemedi işte," dedi Frodo; "gerçi kendimi çekiçle örs arasında kalmış gibi hissediyorum." Daha fazla bir şey söylemedi. Nefes almak canını yakıyordu.

"Bilbo'ya çekmişsin," dedi Gandalf. "Ona da vakti zamanında dediğim gibi, göze göründüğü kadar basit değilsin." Frodo Gandalf in bir şeyler ima edip etmediğini düşünmekten kendini alamadı.

Birazdan tekrar yola koyuldular. Çok geçmeden, karanlıkta gayet iyi gören Gimli, "Galiba," dedi, "İlerde ışık var. Ama bu gün ışığı değil. Kırmızı. Ne olabilir?"

"Ghâshl" diye mırıldandı Gandalf. "Acaba alt katların yanmakta olduğunu mu kastediyorlardı? Yine de ilerlemekten başka seçeneğimiz yok."

Kısa bir süre sonra ışık şüphe götürmez bir şekilde belirginleşip herkese görünür oldu. Önlerinde uzanan geçitin duvarlarında titreşiyor ve parlıyordu. Artık yollarını görebiliyorlardı: Yol önlerinde dik bir açıyla aşağıya meyletmekteydi ve biraz ilerde alçak bir kemer vardı; parlayan ışık bunun altından geliyordu. Hava çok ısınmıştı.

Kemere vardıklarında Gandalf onlara beklemelerini işaret ederek öteki tarafa geçti. Kapının hemen yanında durduğunda, diğerleri yüzüne kızıl bir alev vurduğunu fark ettiler. Hemen geriye çekildi.

"Burada yeni bir şeytanlık var," dedi, "bizi karşılamak için hazırlanmış kuşkusuz. Ama artık nerede olduğumuzu biliyorum: ilk Derinlik'e vardık, tam Kapıların altındaki kattır. Burası Eski Moria'nın ikinci Salonu; Kapılar çok yakında: Doğu uçta, sol tarafta, olsa olsa çeyrek mil ilerde. Köprü'yü geçince dar bir merdivenden yukarı çıkıp Birinci Salon'daki geniş bir yoldan dışarı ulaşılır! Ama gelin de bir bakın!"

Başlarını uzatıp öbür tarafa bir göz attılar. Önlerinde gene mağaramsı bir salon vardı, içinde uyudukları salondan daha yüksek ve çok daha uzundu. Onlar doğu ucuna yakındılar; salon batıya, karanlığa doğru uzanıyordu. Tam ortasında çifter çifter çok yüksek sütunlar sıralanmıştı. Ulu ağaçların gövdeleri gibi yontulmuşlardı; kalın kolları tavanın ağırlığını yükleniyor ve orada taşa işlenmiş ince dallar halinde devam ediyordu. Gövdeleri dümdüz ve siyahtı, fakat yüzlerinde kızıl bir ışığın koyu renkli yansıması oynaşmaktaydı. Koca sütunlardan ikisinin hemen dibinde, salonu bir baştan bir başa kesen büyük bir yarık açılmıştı. Hiddetli kırmızı ışık buradan yükseliyor ve arada bir de alevler yarığın kenarını yalayarak direklerin kaideleri arasında kıvrılıyordu. Sıcak havada karanlık dumanlar bulut buluttu.

"Eğer yukardaki salonlardan, ana yolu izleyerek gelmiş olsaydık burada kapana kısılacaktık," dedi Gandalf. "Şimdi ateşin bizi izleyenlerle aramızda kaldığını ümit edelim. Gelin! Kaybedecek vakit yok." Daha o konuşurken, peşlerindeki davul sesi yine duyuldu: Dum, dum, dıtm. Salonun batı

ucunda, gölgelerin ardından haykırışlar ve boru sesleri yükseldi. Dum, dum: Direkler sarsıldı, alevler titreşti adeta. "Evet, son yarış!" dedi Gandalf. "Eğer dışarıda güneş parlıyorsa, hala kaçma şansımız var demektir. Arkamdan gelin!"

Sola dönerek salonun düzgün zemini üzerinden hızla seyirtti. Mesafe göründüğünden daha fazlaydı. Grup koşarken, arkalarında bir sürü aceleci ayağın adım seslerini ve yankılarını duyabiliyorlardı. Tiz bir çığlık yükseldi: Görülmüşlerdi. Bir çelik şangırtısı koptu. Bir ok ıslık çalarak Frodo'nun başı üzerinden geçti.

Boromir güldü. "Bunu beklemiyorlardı," dedi. "Ateş onların önünü kesti. Biz öbür taraftayız!"

"Önünüze bakın!" diye bağırdı Gandalf. "Köprüye yaklaştık. Tehlikeli ve dar bir köprüdür."

Frodo aniden önünde kara bir uçurum gördü. Salonun sonunda zemin yok oluyor ve bilinmeyen bir derinliğe dalıyordu. Dış kapıya ulaşmak için, ne bir kenar taşı ne de parmaklığı olan ve elli ayak uzunluğunda tek bir yay çizerek uçurumu aşan dar bir taş köprüden geçmek gerekliydi. Bu, cücelerin herhangi bir düşman ilk Salon'la dış geçitleri ele geçirirse diye geliştirmiş olduğu çok eski bir savunma önlemiydi. Buradan sadece tek sıra halinde geçebilirlerdi. Gandalf tam kenarda durdu, diğerleri de arkasında toplandı.

"Önden git Gimli!" dedi. "Pippin ve Merry, onun arkasına. Doğru ileri, sonra kapının ardındaki merdivenlerden yukarı!"

Oklar aralarına düşüp duruyordu. Biri Frodo'ya çarpıp geri sekti. Bir diğeri kara bir tüy gibi Gandalf m şapkasına saplandı. Frodo arkaya baktı. Ateşin gerisinde kaynaşan kara şekiller görebiliyordu: Yüzlerce ork vardı sanki. Ateşin ışığında kan gibi al al parlayan mızraklarını ve palalarını sallıyorlardı. Dum, dum diye gürlüyordu davul sesleri, gitgide daha da güçlenerek, dum, dum.

Mesafe küçük yayının menzilinden fazla gibiydi, ama Legolas gene de dönüp yayına bir ok taktı. Yayı gerdi fakat eli boşaldı, ok kayıp düştü. Bir yeis ve korku çığlığı attı. Kocaman düz kayalar taşıyan iki büyük trol belirmişti ve bunları ateşin üzerinden uzatarak bu tarafa bir geçit oluşturmaktaydılar. Fakat elfi dehşete düşüren şey troller değildi. Ork

safları açılmış, orklar sanki kendileri de korkmuşlar gibi iki yana toplanmıştı. Arkalarından bir şey yaklaşmaktaydı. Ne olduğu görülmüyordu: Tam ortasında insan biçimli ama insandan daha büyük kara bir siluet olan koca bir gölge gibiydi; sanki bu gölgede ondan önce gidip yolunu açan bir güç, bir dehşet vardı.

Ateşin kenarına geldi, ışık sanki üzerine bir bulut çökmüş gibi soldu. Sonra bir sıçrayışla yarıktan atladı. Alevler onu selamlamak için gürleyerek etrafını kapladılar; kara bir duman havaya yayıldı. Dalgalanan yelesi tutuşarak arkasından alev saçtı. Sağ elinde sivri bir ateş diline benzeyen bir kılıç vardı; sol elinde ise çok uçlu kösele bir kırbaç tutuyordu.

"Ay! Ay!" diye feryat etti Legolas. "Bir Balrog! Bir Balrog bu gelen!"

Gimli gözleri fal taşı gibi açılmış bakakaldı. "Durin'in Felaketi!" diye bağırdı ve baltasını düşürerek ellerini yüzüne kapadı.

"Bir Balrog," diye mırıldandı Gandalf. "Şimdi anlıyorum." Sendeleyerek, asasına dayandı tüm ağırlığıyla. "Ne kem talih! Bense gücümü neredeyse tükettim."

Ateşle dalgalanan kara şekil onlara doğru hızla ilerledi. Orklar bağrışarak taş geçitlerin üzerinden akmaya başladılar. Birden, Boromir borusunu kaldırıp üfledi. Bu meydan okuma, bir sürü gırtlaktan yükselen bir haykırış gibi çınlayarak doldurdu mağaramsı tavanı. Bir an içirt orklar sindiler, ateşli gölge duraksadı. Sonra yankılar kara bir yelle sönen alevler gibi aniden bitiverdi ve düşman yeniden ilerledi.

"Köprüyü geçin!" diye bağırdı Gandalf gücünü toplayarak. "Kaçın! Bu hepinizi aşan bir düşman. Dar yolu benim tutmam lazım. Kaçın!" Aragorn ile Boromir bu emre kulak asmayıp Gandalf in gerisinde, köprünün diğer ucunda yan yana yerlerinde kaldılar. Diğerleri de liderlerini düşmanın karşısında yalnız bırakamıyorlardı; salonun ucundaki kapının eşiğinde durup geriye bakmaya koyuldular.

Balrog köprüye vardı. Gandalf köprünün tam ortasındaydı, sol elindeki asasına dayanıyordu fakat diğer elinde Glamdring beyaz ve soğuk soğuk parlamaktaydı. Düşmanı tam karşısına gelince tekrar durdu ve etrafındaki gölge iki engin kanat gibi açıldı. Kırbacı havaya kaldırdı, kösele şeritler

sızlanarak sakladı. Burun deliklerinden ateşler çıktı. Fakat Gandalf hiç istifini bozmadı.

"Geçemezsin," dedi. Orklar taş gibi duruyor, etrafta çıt çıkmıyordu. "Ben Gizli Ateş'in bir hizmetkârıyım, Arnor'un alevini kullananım. Geçemezsin. Kara ateş seni kurtaramaz, Udûn'un alevi. Gölge'ye geri dön! Geçemezsin."

Balrog cevap vermedi, içindeki ateş söndü adeta, ama karanlık büyüdü. Yavaş yavaş köprüye doğru adım attı ve aniden upuzun dikildi, kanatlan bir duvardan bir duvara uzandı; ama Gandalf karanlık içinde ışıl ışıl hâlâ gözler önündeydi; küçücük ve yapayalnız görünüyordu: Gri ve iki büklüm, bir fırtınanın hücumu karşısında eğilmiş yaşlı bir ağaç gibi.

Gölgenin içinden alev alev kırmızı bir kılıç fırladı. Glamdring ak ışıltısıyla ona cevap verdi.

Çınlayan bir şakırtı yükseldi, beyaz bir ateş patladı. Balrog geri düştü ve kılıcı erimiş kor parçalan halinde havaya uçtu. Büyücü köprünün üzerinde sallandı, bir adım geriledi, sonra tekrar kıpırdamadan durdu.

"Geçemezsin!" dedi.

Balrog bir sıçrayışta köprüye çıkıverdi. Kırbacı fırıldayarak tıslamaktaydı.

"Tek başına dayanamaz!" diye bağırdı Aragorn aniden ve köprünün ortasına doğru atıldı. "Elendil!" diye haykırıyordu. "Yanındayım Gandalf!"

"Gondor!" diye bağırdı Boromir ve o da onun arkasından fırladı. Tam o anda Gandalf asasını kaldırdı, bir haykırışla köprünün kendi önüne denk gelen kısmına vurdu. Asa paramparça olup elinden düştü. Gözleri kör eden beyaz alevden bir perde yükseldi. Köprü çatırdadı. Tam balrogun ayağının dibinden kırıldı, diğer kısımları boşluğa uzanmış taştan bir dil gibi titreyerek dururken balrogun üzerinde durduğu yer gürültüyle uçuruma yuvarlandı.

Balrog korkunç bir çığlıkla boşluğa düştü, gölgesi aşağı doğru dalarak gözden kayboldu. Fakat daha düşerken kırbacını savurmayı başarmıştı; kösele şeritler büyücünün dizlerini kavradı ve onu da kenara doğru sürükledi. Büyücü sendeleyerek devrildi, taşa tutunmaya çalıştı ama dipsiz

çukura doğru kaymaktan kurtulamadı. "Kaçın aptallar!" diye bağırdı ve gözden kayboldu.

Ateş söndü, kör bir karanlık çöktü. Grup çukura bakarak, dehşetle çakılıp kalmıştı. Aragorn ile Boromir uçarcasına geri koşar koşmaz köprünün geri kalanı da çatırdayarak çöktü. Aragorn bir haykırışla diğerlerini harekete geçirdi.

"Gelin! Şimdi size ben öncülük edeceğim!" diye bağırıyordu. "Son emrine uymalıyız. Beni takip edin!"

Kapının ardındaki büyük merdivenden deliler gibi tırmandılar apar topar. Aragorn başı çekiyordu, Boromir de en arkadaydı. Tepede yankılarla dolu geniş bir geçit vardı. Hızla buraya daldılar. Frodo yanında Şam'ın ağladığını duyuyordu, sonra kendisinin de bir yandan koşarken bir yandan ağlamakta olduğunu fark etti. Dum, dum, dum diye artık yaslı ve ağır güdüyordu davul sesleri ardlarından; dum.

Aynı hızla devam ettiler. Önlerindeki ışık artmaya başladı; tavandan aşağıya büyük hava bacaları uzanıyordu. Daha hızlı koşmaya başladılar. Doğuya bakan yüksek pencerelerinden parlak gün ışığıyla aydınlanmış bir salona girip bir baştan bir başa koşarak geçtiler. Salonun kocaman kırık kapılarından çıkınca, aniden önlerinde Büyük Kapılar açılıverdi: Parlak ışıktan bir kemer.

Her iki yanda yükselen büyük kapı kazıklarının arkasındaki gölgelere sinmiş ork muhafızlar vardı, ama kapılar kırılmış ve yerle bir olmuştu. Aragorn, yoluna çıkan ork komutanı devirdi, diğerleri de Aragorn'un hiddetinden dehşete kapılarak kaçtılar. Onları kaale bile almadan önlerinden esti geçti Grup. Koşarak Kapılar'dan çıkıp Moria'nın eşiğinden, yılların yıprattığı muazzam merdivenlerden aşağıya atıldılar.

Böylece, nihayet umudun ötesinden gökyüzünün altına çıkıp rüzgârı yüzlerinde hissettiler.

Duvarlardan gelebilecek okların menzilinden çıkıncaya kadar durmadılar. Gölgelidere Vadisi etraflarında uzanıyordu. Dumanlı Dağlar'ın gölgesi üzerine düşmüştü, fakat doğuya doğru arazinin üzerinde altın renkli bir ışık vardı. Öğleni geceli ancak bir saat olmuştu. Güneş parlıyordu; bulutlar yüksek ve beyazdı.

Arkalarına baktılar. Dağın gölgesi altında kara kara esniyordu Kapılar. Toprağın çok altında, belli belirsiz yavaşlamış davul sesi gümbürdüyordu: dum. İnce, kara bir duman sızdı dışarı. Başka görünen bir şey yoktu; etraflarında bomboş bir vadi uzanıyordu. Dum. Sonunda kedere iyice yenik düştüler ve kimi ayakta sessiz, kimi kendini yere atarak, uzun uzun ağladılar. Dum, dum. Davul sesi silinip gitti.

BÖLÜM VI

LOTHLÖRlEN

"Heyhat! Korkarım burada fazla kalamayız," dedi Aragorn. Dağlara doğru bakarak kılıcını kaldırdı. "Hoşçakal Gandalf!" diye bağırdı. "Sana, Moria'nın kapılarından geçeceksen, dikkatli ol, dememiş miydim? Yazık ki doğru söylemişim! Sensiz ne ümidimiz kalır bizim?"

Gruba döndü. "Ümidi unutmamız gerek," dedi. "En azından hâlâ intikamımızı alabiliriz. Yüreğimizi pek tutalım ve ağlamayalım artık! Haydi! Yolumuz uzun, yapılacak çok işimiz var."

Ayağa kalkarak etraflarına bakındılar. Kuzeye doğru vadi iki ulu dağ kolu arasında kalmış gölgeli ve dar bir dere yatağına doğru ilerliyor, hepsinin üzerinde de üç beyaz doruk parlıyordu: Celebdil, Fanuidhol, Caradhras; Moria Dağlan. Dar dere yatağının başından sel gibi boşanan bir su kısa kısa çağlayanların üzerinden beyaz dantel gibi akıyor, dağın eteğinde havada bir köpük pusu asılı duruyordu.

"Öte yan Gölgelidere Basamakları'dır," dedi Aragorn çağlayanları işaret ederek. "Şu hızlı akıntının yanından tırmanan derin çatallı yoldan inmiş olacaktık, eğer şansımız biraz yaver gitseydi."

"Ya da Caradhras daha az zalim olsaydı," dedi Gimli. "Orada güneşin altında durmuş gülüyor bize!" En uzaktaki karlı zirveye yumruğunu sallayarak sırtını döndü.

Doğuda, dağların ileri fırlamış kolu biraz daha ilerleyip aniden bitmekteydi, ta gerilerindeyse geniş ve belirsiz topraklar seçiliyordu hayal meyal. Güneye doğru Dumanlı Dağlar gözün görebildiğince devam ediyordu. Bir mil kadar uzaklarında ve onlar hâlâ vadinin batı tarafında yüksekte durdukları için biraz aşağılarında bir göl vardı. Uzun ve ovaldi göl, kuzey dere yatağında derine saplanmış büyük bir mızrak ucu şeklindeydi; fakat güney ucu gölgelerin ilerisine, güneşin o aydınlattığı

göğün altına kadar geliyordu. Yine de suyu karanlıktı; lambası yanan bir odanın penceresinden görünen berrak bir akşam göğü gibi koyu maviydi rengi. Yüzü sakin ve kırışıksızdı. Çevresinde, dört bir yanından küçük taraçalar halinde çıplak ve düzgün kenarlarına doğru inen muntazam bir çayır uzanıyordu.

"İşte Aynagöl, derin Kheledzâram!" dedi Gimli üzüntüyle. "'Görünce mutlu olmam dilerim! Ama orada oyalanamayız, demişti bana. Tekrar mutluluğu tatmam için çok yollar katetmem gerek artık. Benim kısmetime acele gitmek düştü, onun kısmetineyse burada kalmak."

Grup Kapılar'ın yolundan aşağı doğru inmeye başladı. Yol kaba ve kırık döküktü, giderek küçülüp kayalardaki çatlaklardan fışkırmış fundalarla katırtırnakları arasında ilerleyen dolambaçlı bir patikaya dönüşüyordu. Fakat yine de çok vakitler önce Cüce Krallığı'nın aşağı topraklarından yukarıya, taşlarla döşenmiş geniş ve kavisli bir yoldan çıkıldığı görülebiliyordu. Patikanın sağında solunda artık yıkıntı halini almış taş eserler, narin huş ağaçlarıyla taçlanmış yeşil tümsekler veya rüzgârda ah eden yeşil köknarlar vardı. Doğuya doğru keskin bir dönemeçten Aynagöl'ün çimenliğinin tam yanına çıktılar ve orada, yol kenarından az ileride dikilmiş, tepesi kopuk tek bir sütunla karşılaştılar.

"Bu Durin'in Taşı!" diye haykırdı Gimli. "Bir dakikacık olsun durup vadinin mucizesine bakmadan buradan geçemem!"

"O zaman acele et!" dedi Aragorn dönüp Kapılar'a bakarak. "Güneş erken batıyor. Orklar belki de alacakaranlığa kadar dışarı çıkmazlar ama akşam çökmeden uzaklaşmış olmamız lazım. Ay iyice küçüldü, bu gece karanlık olacak."

"Benimle gel Frodo!" diye bağırdı cüce, yoldan dışarı sıçrayarak. "Kheledzâram'ı görmeden gitmene gönlüm razı gelmez." Uzun yeşil yamaçtan aşağı koştu. Bütün yorgunluğu ve acılarına rağmen durgun mavi su tarafından çekildiğini hisseden Frodo ağır ağır onu izledi; Sam de peşlerindeydi.

Gimli dikili taşın yanında durup yukarı baktı. Taş çatlamış yıpranmıştı; üstündeki ince rünler artık okunmuyordu. "Bu sütun, Durin'in Aynagöl'ün

içine ilk defa baktığı yeri mimliyor," dedi cüce. "Gitmeden biz de bir kerecik bakalım!"

Karanlık suyun üzerine eğildiler. Önce hiçbir şey göremediler. Sonra yavaş yavaş, etraflarını çevreleyen dağların derin mavi yansımaları görülür oldu; zirveler dağların üzerinde yükselen beyaz alevden tüyler gibiydi; onların ötesindeyse gökyüzü uzanmaktaydı. Yukarıda gökyüzünde hâlâ güneş vardı, ama suda gölün derinlerine çökmüş değerli taşlar gibi ışık ışık yıldızlar parlıyordu. Kendi eğilmiş siluetlerininse gölgesi bile yoktu görünürde.

"Ey zarif ve harika Kheledzâram!" dedi Gimli. "işte Durin'in tacı, o uyanana kadar burada bekleyecek. Elveda!" Eğilerek selam verdi ve dönüp yeşil çayırdan hızla yola doğru tırmandı.

"Ne gördün?" diye sordu Pippin Sam'e, fakat Sam cevap veremeyecek kadar derin düşüncelere dalmıştı.

Yol burada güneye dönüyor, vadinin kollan arasından sıyrılıp hızla aşağıya doğru iniyordu. Gölün biraz aşağısında billur gibi berrak, derin bir kaynağa vardılar; buradan kaynayan pınar, ışıldayıp çağıldayarak taş bir çıkıntının üzerinden dimdik kayalık bir dere yatağına dökülmekteydi.

"Bu, Gümüşdamarı'nın çıktığı kaynak," dedi Gimli. "Sakın suyundan içmeyin! Buz gibi soğuktur."

"Daha birçok dağ pınarlarından da su toplayıp az ilerilerde hızla akan bir nehir halini alır," dedi Aragorn. "Yolumuz epey bir vakit nehrin yanından gidecek. Çünkü sizi Gandalfın seçmiş olduğu yoldan götüreceğim; ilk olarak da şuraya, Gümüşdamarı'nın Ulu Nehir'e döküldüğü ormana ulaşmayı ümit ediyorum." Aragorn'un gösterdiği yöne bakınca, önlerinde derenin vadiden aşağı doğru sıçraya sıçraya aktığını ve alçalan araziyi katedip sonunda altın rengi bir pus içinde gözden kaybolduğunu gördüler.

"İşte Lothlörien ormanı!" dedi Legolas. "Halkımın mekânlarının en güzelidir orası. Oranın ağaçları gibi ağaç hiçbir yerde bulunmaz. Çünkü

güzün yapraklan düşmez, altına dönüşür. Ancak bahar gelip yeni yeşiller açınca dökülür bu yapraklar, dallar da gümrah sarı çiçeklerle dolar; ormanın zemini de altın rengi olur, tavanı da; sütunları ise gümüştendir, çünkü

ağaçların gövdeleri hem pürüzsüzdür hem de gridir. Böyle söyler bizim Kuyutorman'daki şarkılarımız hâlâ. O ormanın çatısı altında olsaydım, mevsimlerden de bahar olsaydı, gönlüm sevinirdi!"

"Benim gönlüm kışın bile sevinecek," dedi Aragorn. "Ama ormana daha çok miller var. Haydi, acele edelim!"

Frodo ile Sam bir müddet diğerlerine ayak uydurmayı başardılar; fakat Aragorn Grup'u büyük bir hızla götürüyordu ve bir süre sonra iki yaralı geri kalmaya başladı. Sabahın erken vakitlerinden beri bir şey yememişlerdi. Sam'in yarası ateş gibi yanıyor, başı dönüyordu.

Parlayan güneşe rağmen, Moria'nın ılık karanlığından sonra rüzgâr soğuk gibiydi sanki. Sam ürpermekteydi. Frodo'nun ağrısı da her adımda biraz daha artıyor, nefes almakta zorlanıyordu.

Sonunda Legolas dönüp onların artık iyice geride kaldıklarını görünce Aragorn'u uyardı. Diğerleri durdular, Aragorn Boromir'e de seslenerek geriye koştu.

"Özür dilerim Frodo!" diye haykırmaktaydı üzüntüyle. "Bugün o kadar çok şey oldu ve acele gitmemiz o kadar önemli ki, senin yaralı olduğunu unuttum; senin de Sam. Keşke seslenseydiniz. Moria'nın bütün orkları peşimizde olsa bile, sıkıntınızı azaltacak bir şeyler yapmamız gerekirdi. Haydi! Az ileride biraz dinlenebileceğimiz bir yer var. Orada sizin için elimden geleni yaparım. Gel Boromir! Onları taşıyacağız."

Kısa bir süre sonra, batıdan doğru gelip köpüklü suyunu aceleci Gümüşdamarı'na ekleyen başka bir dereye rast geldiler. Böylece büyüyen nehir, rengi yeşile dönük bir kayanın üzerinden cavlan yapıp köpürerek küçük bir vadiye iniyordu. Vadiyi kısa boylu, beli bükük köknarlar sarmıştı; dik yamaçları ise geyikdilleri ve çayüzümü çalılarına bürünmüştü. Aşağıda derenin parlak çakıl taşları üzerinden gürültüyle aktığı bir düzlük vardı. Burada dinlendiler. Artık öğle vaktini geceli hemen hemen üç saat olmuştu ve Kapılar'dan sadece birkaç mil uzaklaşabilmişlerdi. Güneş batıya doğru dönmeye başlamıştı bile.

Gimli ile iki genç hobbit fundalık ve köknar odunlarından bir ateş tutuşturup su çekerken, Aragorn da Sam'le Frodo'nun yaralarına baktı. Sam'in yarası derin değildi ama kötü görünüyordu ve yarayı incelerken

Aragorn'un yüzü ciddileşmişti. Biraz sonra, rahatlamış bir şekilde başını kaldırdı.

"Şansın varmış Sam!" dedi. "ilk orkunu öldürmek, çok kişiye daha pahalıya patlamıştır. Ork silahlarının açtığı yaralar genellikle zehirlidir, ama bunda zehir yok. Ben bakımını yaptıktan sonra kolayca iyileşecektir sanırım. Gimli suyu ısıtınca yıka yaranı."

Kesesini açıp buruşmuş birkaç yaprak çıkardı. "Bunlar kuru, tesirleri biraz azalmıştır," dedi, "fakat Fırtınatepesi yakınlarında topladığım athelas yapraklarından bir kısmı hâlâ burada işte. Birini suyun içine ufalayıp yarayı iyice yıkayın, ben de sonra sararım. Şimdi sıra sende Frodo!"

"Ben iyiyim," dedi giysilerine dokunulmasına pek istekli olmayan Frodo. "Biraz yemek, biraz da istirahat yetti bana."

"Hayır!" dedi Aragorn. "Şu Örsle çekicin sana ne yaptığına bir bakmamız lazım. Ben sağ kalmış olduğuna bile inanamıyorum hâlâ." Frodo'nun eski ceketini ve yıpranmış tuniğini nazikçe sıyırdı ve hayretle nefesini tuttu. Sonra güldü. Gümüş yelek gözleri önünde çırpıntılı bir deniz üzerindeki ışık gibi parlamaktaydı. Dikkatlice çıkartıp havaya kaldırdı; yeleği süsleyen değerli taşlar yıldız gibi ışıldadı, halkaları göl üzerinde yağmuru andıran bir sesle titreşti.

"Bakın dostlarım!" diye haykırdı. "Burada, elf prenslerine layık güzel bir hobbit derisi var! Hobbitlerin böyle derileri olduğu bilineydi, Orta Dünya'nın bütün avcıları Shire'a akın ederdi."

"Ve dünyadaki bütün avcıların oklan da bir işe yaramazdı," dedi hayranlıkla zırha bakakalan Gimli. "Bu mithril zırhı. Mührü! Bu kadar zarifini ne gördüm, ne duydum. Gandalfın sözünü ettiği zırh bu mu? Az bile söylemiş. Fakat münasip bir armağanmış doğrusu!"

"Ben de Bilbo ile o küçük odasına kapanıp ne yaptığınızı merak edip duruyordum," dedi Merry. "Bizim ihtiyar hobbit çok yaşasın! Onu her zamankinden çok seviyorum. Umarım ona olanları anlatma fırsatımız olur!"

Frodo'nun sağ yanında ve göğsünde kararıp morarmış bir çürük görünüyordu. Zırhın altında yumuşak deriden bir gömleği vardı fakat bir noktada halkalar bundan geçerek etine batmıştı. Sol yanında da duvara

çarptığı yer berelenip çürümüştü. Diğerleri yemeği hazırlarken Aragorn athelas'h suyla yaralan yıkadı. Keskin bir rayiha bütün vadiye yayıldı ve dumanlan tüten suyun üzerine kim eğildiyse kendisini canlanmış ve güçlenmiş hissetti. Kısa bir süre sonra Frodo acısının geçtiğini fark etti, nefesi de rahatlamıştı: Gene de daha birkaç gün tutuk tutuk ve bereli kalacaktı. Aragorn Frodo'nun böğrüne yumuşak bezlerden bir destek yaptı.

"Zırh harikulade hafif," dedi. "Eğer taşıyabileceksen yine giy. Üstünde böyle bir şey olduğunu bilmek içimi rahatlatıyor. Uyurken bile çıkarma; tabii bir süre için emniyette olacağın bir yere yolun düşerse o başka, ama maceran devam ettiği sürece bu pek sık rast gelmeyecektir."

Yemeklerini yedikten sonra Grup yola devam etmek için hazırlandı. Ateşi söndürüp bütün izlerini sakladılar. Sonra vadiden tırmanıp çıkarak tekrar yola vurdular. Çok gitmemişlerdi ki güneş arkalarında batı tepelerinin arkasına gömüldü ve yamaçlardan büyük gölgeler sokuldu. Alacakaranlık ayaklarını örttü, dereden sis yükseldi. Uzakta doğuda, hayal meyal seçilen ovanın ve ormanın üzerine soluk akşam ışığı düşmekteydi. Artık rahatlamış ve oldukça canlanmış olan Sam ile Frodo diğerlerine ayak uydurabiliyorlardı; böylece Aragorn sadece tek bir kısa molayla Grup'u hemen hemen üç saat daha yürütmeyi başardı.

Karanlıktı. Gece iyice çökmüştü. Bir sürü parlak yıldız vardı, ama hızla küçülmekte olan ay geç vakitlere kadar görünmeyecekti. Gimli ile Frodo en gerideydi; arkalarındaki yolda ses var mı diye kulak kabartmış, hiç konuşmadan sessizce yürüyorlardı. Sonunda Gimli sessizliği bozdu.

"Rüzgârdan başka ses yok," dedi. "Yakınlarda bir gulyabani varsa benim de kulaklarım odundan yapılmış demektir. Orkların bizi Moria'dan atmakla yetinecekleri ümit edilebilir. Belki de bütün amaçlan buydu, Yüzük'le falan alakaları yoktu. Lâkin orklar bir komutan kaybettiler mi, öcünü almak için düşmanlarını ovanın içlerine kadar takip ederler çokluk."

Frodo cevap vermedi. Sting'e baktı, kılıç sönüktü. Yine de bir şey duyar gibi olmuştu sanki. Etraflarına gölgeler düşüp ardlarındaki yol kararır kararmaz, o çabuk çabuk ayak pıtırtıları gene başlamıştı. O anda bile duyuyordu bu sesi. Hızla arkasına döndü. Geride iki minik parlak ışık vardı,

ya da bir an için olduğunu zannetmişti fakat bunlar hemen kenara çekilip gözden kaybolmuşlardı.

"Ne var?" dedi cüce.

"Bilmiyorum," diye cevap verdi Frodo. "Ayak sesi duyduğumu ve göz gibi bir ışık gördüğümü zannettim. Moria'ya ilk girdiğimiz andan beri kaç seferdir böyle oluyor."

Gimli durup yere eğildi. "Bitkilerle taşların akşam muhabbetinden başka bir şey duymuyorum," dedi. "Gel! Acele edelim! Diğerleri gözden kayboldu."

Gece rüzgârı vadiden yukarı serin serin eserek karşılamaktaydı onları. Önlerinde geniş, gri bir gölge yükseliyordu; meltemdeki kavaklar gibi bitmek tükenmek bilmeyen bir yaprak hışırtısı duyuyorlardı.

"Lothîörien!" diye haykırdı Legolas. "Lothlörien! Altın Orman'ın çatısı altına vardık. Ne yazık ki kış!"

Yolun ve bir anda geniş dalların gölgesine dalan derenin üzerine kemer olmuş ağaçlar, gecenin altında önlerinde upuzun yükselmekteydi. Yıldızların loş ışığında ağaçların gövdeleri gri, titreşen yapraklarıysa açık altın renginde görünüyordu.

"Lothlörien!" dedi Aragorn. "Ağaçlararasındaki rüzgârın sesini yeniden duymak ne hoş! Kapılar'dan ayrılalı hâlâ beş fersahtan ancak biraz fazla oldu, ama daha fazla yürüyemeyiz. Bu gece burada elflerin faziletlerinin bizi peşimizdeki tehlikeden koruyacağını ümit edelim."

"Tabii eğer kararan dünyamızda burada hâlâ elf kalmışsa," dedi Gimli.

"Benim halkım yüzyıllarca önce üzerinde gezindiği bu topraklara çoktandır ayak basmadı," dedi Legolas, "lâkin Lorien'in henüz terk edilmemiş olduğunu işitiyoruz, çünkü burada kötülükleri bu topraktan uzak tutan gizli bir güç mevcutmuş. Mamafih buranın halkı nadiren ortaya çıkar; belki de artık ormanın derinliklerinde, kuzey sınırından uzakta yaşıyorlardır."

"Gerçekten de ormanın derinliklerinde yaşıyorlar," dedi Aragorn ve sanki içinde bir hatıra kımıldanmış gibi iç çekti. "Bu gece kendi başımızın

çaresine bakmalıyız. Biraz daha yürüyüp iyice ağaçların arasına girelim, sonra yoldan saparak dinlenecek bir yer arayacağız." ileriye doğru bir adım attı; fakat Boromir kararsız bir ifadeyle kalakalmıştı. Aragorn'un peşine düşmek yerine, "Başka bir yol yok mu?" diyordu.

"Bundan daha güzel ne yolu isterdin ki?" dedi Aragorn. "Kılıçlar içinden geçiyor olsa bile basit bir yolu tercih ederdim," dedi Boromir. "Bu Grup acayip yollara sevkedildi hep ve şu ana dek talihi hep ters gitti. Reyim hilafına Moria'nın karanlığından geçtik, zararlı çıktık. Şimdi de Altın Orman'a girmemiz lazım diyorsun. Fakat o tehlikelerle dolu ülkenin namı bilinir Gondor'da; derler ki girenlerin çok azı dışarı çıkabilirmiş; o çok azın da her birine bir ziyan gelmiş."

"Ziyan gelmiş deme, değişmiş de, belki o zaman dediğin doğru olur," dedi Aragorn. "Fakat bir zamanlar arif olanların şehrinde Lothlörien hakkında kötü konuşuluyorsa, Gondor'da irfan azalmakta demektir Boromir. Sen neye istersen ona inan, ama bundan başka yolumuz yok Moria kapısına geri dönmek, ya da yolu olmayan dağlara tırmanmak, veya Ulu Nehri tek başına yüzüp geçmek istiyorsan o başka."

"O halde düş önümüze!" dedi Boromir. "Fakat tehlikeli bir yer bu."

"Tehlikeli tabii ki," dedi Aragorn, "hem güzel, hem tehlikeli; ama sadece kötüler ya da yanlarında biraz da olsa kötülük taşıyanlar korksun. Gelin!"

Ormanın içinde bir milden biraz fazla ilerlemişlerdi ki, yeniden batıya dağlara doğru tırmanan ağaçlarla örtülü yamaçlardan hızla aşağıya akan bir dereye rast geldiler. Sağ taraflarında gölgeler içinde bir çağlayandan döküldüğünü duyabiliyorlardı derenin. Önlerindeki yolu kesen aceleci karanlık suları, ağaçların kökleri arasında loş birikintilerde girdaplanarak Gümüşdamarı'na katılmaktaydı.

"İşte Nimrodel!" dedi Legolas. "Bu dere hakkında Orman Elfleri bir sürü şarkılar yakmışlardı; biz de hâlâ bunları Kuzey'de söyleyip çağlayanlarındaki gökkuşaklarını, köpükleri içinde yüzen altın çiçeklerini hatırlarız. Artık her şey karanlık, Nimrodel Köprüsü de yıkıldı. Ayaklarımı suya sokacağım, çünkü bu suyun yorgunluğu aldığım söylerler." Yürüyüp dik dere yatağından indi, dereye adım attı.

"Beni izleyin!" diye bağırdı. "Su derin değil. Gelin karşıya geçelim! Diğer kıyıda dinlenebiliriz; dökülen suların sesi uykumuzu getirir, acımızı unutturur belki."

Teker teker aşağı inip Legolas'ı izlediler. Frodo bir an derenin kenarında durup suyun yorgun ayaklan üzerinden akmasını seyretti. Su soğuktu ama tertemiz dokunuyordu ayaklarına; ilerledikçe dizlerine kadar yükseldi ve Frodo yolculuğun kirinin de bütün yorgunluğunun da yıkanıp gittiğini hissetti.

Bütün Grup karşıya geçtikten sonra oturup dinlendiler ve biraz bir şeyler yediler; Legolas Kuyutorman'daki elflerin hep gönüllerinde sakladıkları Lothlörien'e, dünya bu kurşuni rengi almadan önce Ulu Nehir'in yanındaki çayırlara vuran güneş ve ay ışıklarına dair öyküler anlatmaktaydı.

Zamanla bir sessizlik çöktü ve gölgeler içinde tatlı tatlı dökülen çağlayanın müziğini duydular. Frodo neredeyse suyun sesiyle karışmış şarkı söyleyen bir ses duyduğunu zanneder gibiydi.

"Nimrodel'in sesini duyuyor musunuz?" diye sordu Legolas. "Size, çok zaman önce yanında yaşadığı bu dereyle aynı adı taşıyan Nimrodel kızın şarkısını söyleyeceğim. Bu bizim orman dilimizde çok hoş bir şarkıdır; ama artık Ayrıkvadi'de kimileri bunu Westron Dili'nde söylüyorlar, yani şöyle." Üzerlerindeki yaprakların hışırtısı arasından ancak duyulan hafif bir sesle mırıldanmaya başladı:

Bir zamanlar bir elfkızı vardı,

Bir yıldızdı sanki gündüz parlayan:

Ak mintanı altınla bastırılmıştı,

Pabuçları ise gümüş beyazından.

Alnına bir yıldız iliştirilmişti

Bir ışık yanardı saçlarında

Tıpkı parıldayan güneş gibi,

Latif Lorien 'in altın dallarında.

Saçı uzundu, bembeyazdı teni,

Güzeller güzeliydi, hürdü;

Rüzgârda bir ıhlamur yaprağı gibi

Hafifçecik yürürdü.

Nimrodel çağlayanları yanındaki

Berrak ve serin suyun eteğinde,

Saçılan gümüş gibi akardı sesi

Parlayan gölün içlerine.

Nerelerdedir bilinmez şimdi,

Gölgede mi dolanır, günışığında mı

Çünkü Nimrodel kayıplara karıştı

Dağlarda kayboldu gitti.

Bir elf gemisi, dağın rüzgârdan koruduğu

Boz Umanda

Onu günlerce bekledi durdu

Uğultulu denizin kıyısında

Bir gece bir yel esti gürleyerek

Kuzey Toprakları 'ndan bu yana

Yükselen medde sürükleyerek

Götürdü gemiyi elf sahillerinden uzağa.

Soluktan yerinde gözden yitmişti kara

Kör edici su zerreciklerinden tüylerini

Püskürten dalgaların ardında

Batıp gidiyordu dağlar ufukta

Amroth kaybolan sahile bir göz attı

Kabaran deniz kıyıyı örtüyordu,

Ve bu imansız gemiye lanet etti

Nimrodel'den uzağa götürdüğü için onu

Bir Elf Kralı'ydı eskilerde

Hükümdarıydı vadilerle ağaçların,

Altın rengi olduğu zamanlarda

Zarif Lothlörien'de bahar dallarının.

Baktılar ki atlamış, yaydan çıkan ok misali

Dümen yekesinden denize,

Rüzgârdaki martı gibi

Dalmış gitmiş derinlere.

Uçuşan saçlarının arasında rüzgâr,

Etrafında parlıyordu dalgaların köpükleri;

Uzaklarda güçlü ve zarif yüzdüğünü gördüler,

Süzülerek gidiyordu sanki bir kuğu gibi.

Ancak Batı 'dan hiç haber gelmedi

Beri Sahilde yaşayanlara,

Bir daha hiçbir şey işitmedi

Elf Halkı, Amroth hakkında.

Legolas'ın sesi zayıflayıp sustu. "Gerisini söyleyemeyeceğim," dedi. "Bu şarkının sadece bir bölümü, çünkü çoğunu unuttum. Uzun ve acıklıdır; cüceler dağlardaki kötülüğü uyandırdığında Lothlörien'in, Çiçeklerin Lörien'inin nasıl kederle tanıştığını anlatır."

"Ama kötülüğü cüceler yapmadı," dedi Gimli.

"Öyle demedim zaten; yine de kötülük geldi," diye cevap verdi Legolas hüzünle. "Sonra, Nimrodel'in soydaşı olan elflerin birçoğu yerlerini yurtlarını terk etmişler; o da Güney'de, Ak Dağlar'ın geçitlerinde kaybolmuş; sevgilisi Amroth'un onu beklediği gemiye gelmemiş. Fakat bahar aylarında, rüzgâr taze yapraklarda estiğinde, kendi adını taşıyan çağlayanlarda hâlâ sesinin yankısı duyulabilir. Rüzgâr Güney'den gelince de Amroth'un sesi denizden çıkar gelir; çünkü Nimrodel elflerin Celebrant adını verdiği Gümüşdamarı'na akar, Celebrant Ulu Anduin'e, Anduin de Lörien'li Elfler'in denize açıldığı Belfalas Koyu'na dökülür. Lâkin ne Nimrodel, ne de Amroth geri gelmiştir bir daha.

"Nimrodel'in çağlayanların yakınındaki bir ağacın dalları arasında bir ev kurduğu söylenir; çünkü Lörien Elfleri'nin âdeti böyleydi, ağaçlarda y aşarlardı; belki hâlâ böyledir. O yüzden onlara Galadhrim, yani Ağaç Halkı, denir. Ormanlarının derinliklerinde ağaçlar çok büyüktür. Orman halkı cüceler gibi toprağı kazmazdı; Gölge gelinceye dek muhkem taş yapılar da inşa etmezlerdi."

"Ve bu ahir zamanda bile, ağaçlarda ikamet etmenin yerde böyle oturmaktan daha emniyetli olduğu düşünülebilir," dedi Gimli. Önce derenin üzerinden Gölgelidere Vadisi'ne doğru giden yola, sonra da başlarının üzerinde karanlık dallardan oluşan çatıya bakmıştı bunu söylerken.

"Sözlerin güzel bir öğüt taşıyor Gimli," dedi Aragorn. "Ev kuramayız, ama bu gece Galadhrimler gibi yapıp ağaç tepelerine sığınacağız. Burada yolun kıyısında haddinden fazla oturduk zaten düşüncesizce."

Grup böylece yoldan ayrılıp Gümüşdamarı'ndan da uzaklaşarak dağ akarsuyu boyunca batıya, ormanın derinliklerindeki gölgelere doğru yöneldi. Nimrodel çağlayanlarından pek de uzak olmayan bir yerde, kimileri akarsuyun üzerine eğilmiş ağaçlardan oluşan bir öbek buldular. Ağaçların ulu gri gövdeleri muazzam genişti, boyları ise kimbilir nereye kadar uzanıyordu.

"Ben tırmanacağım," dedi Legolas. "Gerçi bu ağaçlar benim bilmediğim ağaçlar, isimlerini şarkılarda duydum o kadar, ama köküyle dalıyla ağaçlar benim için yuva gibidir. Mellyrn denir bunlara; sarı çiçekleri açan bunlardır işte, lâkin bu cinse şimdiye dek tırmanmışlığım yoktu. Biçimleri nasıldır, nasıl büyürler, şimdi göreceğim."

"Orasını bilmem de," dedi Pippin, "kuşlardan başka kimse gece bunlarda dinlenebilecekse sahiden şapkamı çıkaracağım. Ben tünekte uyuyamam!"

"Eh, halkının âdetlerine daha çok uyacaksa yerde bir kovuk kaz öyleyse," dedi Legolas. "Ama orklardan saklanmak istiyorsan pek çabuk ve derin kazman gerekecek." Tüy gibi sıçrayıp başının üzerinde göğe doğru yükselen ağaç gövdesinden bir dalı yakaladı. Fakat daha dala asıldığı anda, üzerindeki ağaç gölgesinden bir ses duyuldu aniden.

"Daro!" diyordu ses emreden bir edayla; Legolas hayret ve korku içinde gerisingeri yere atladı. Ağacın gövdesine sokuluverdi.

"Kıpırdamayın!" diye fısıldadı diğerlerine. "Öyle kalın, hiç konuşmayın!"

Başlarının üzerinde küçük kahkahalar yükseldi, sonra başka bir berrak ses elf dilinde bir şeyler söyledi. Frodo söylenenin pek azını anlayabilmişti, çünkü dağların Doğu'sundaki Orman halkının kendi arasında konuştuğu dil Batı'dakinden farklıydı. Legolas yukarı bakarak aynı dilde cevap verdi.

"Kim bunlar, ne diyorlar?" diye sordu Merry.

"Elfler," dedi Sam. "Seslerini duyamıyor musun?"

"Evet, elfler," dedi Legolas; "ve o kadar ağır soluyormuşsunuz ki, isteseler sizi karanlıkta bile vurabileceklerini söylüyorlar." Sam hemencecik ağzını eliyle kapattı. "Lâkin, aynı zamanda korkmamanız gerektiğini de söylüyorlar. Çoktandır gözlüyor larmış bizi. Nimrodel'in ötesinden benim sesimi işitip Kuzeyli akrabalarından olduğumu anlamışlar, o yüzden akarsuyu geçişimize engel olmamışlar; sonra da şarkımı duymuşlar. Şimdi Frodo'yla yukarı tırmanmamı istiyorlar; onunla ve yolculuğumuzla ilgili bazı haberler almış gibiler. Onlar ne yapacaklarına karar verinceye kadar da geri kalanlarınızın ağacın altında biraz bekleyip etrafı gözlemesini rica ediyorlar."

Gölgeler içinden bir merdiven sarktı aşağıya: Gümüş gri renkli, karanlıkta pırıl pırıl parlayan bir ipten yapılmıştı; ince göründüğü halde epey kişinin ağırlığını çekecek kadar sağlam olduğu fark ediliyordu. Legolas rahatlıkla tırmanıverdi, Frodo yavaş yavaş izledi onu; sessiz solumaya çalışan Sam de peşinden geldi. Mallorn ağacının dallan gövdeden neredeyse yere paralel olarak yayılıp sonra yukarıya kıvrılıyordu; fakat ana gövde tepeye doğru birçok iri dala ayrılmaktaydı ve bunların arasına ahşaptan bir platform, ya da o günlerde söylendiği şekliyle biıflet yapılmıştı: Elfler bunlara talan derlerdi. Fletin girişi tabanındaki yuvarlak bir delikten ibaretti ve merdiven de buradan geçmekteydi.

Frodo nihayet flete vardığında, Legolas'ı üç elf ile başbaşa oturmuş buldu. Elfler gölgeli gri giysilere bürünmüşlerdi ve ani bir hareket yapmadıkça ağaçların gövdeleri arasında fark edilmeleri mümkün değildi. Ayağa kalktılar, içlerinden biri ince gümüşsü bir ışın yayan küçük bir lambanın örtüsünü açtı. Lambayı havaya kaldırıp önce Frodo'nun sonra da Sam'in yüzlerine baktı. Sonra ışığı yeniden örttü ve kendi elf dilinde hoşgeldiniz dedi. Frodo duraksayarak karşılık verdi ona.

Bu kez Ortak Dil'de, ağır ağır, "Hoşgeldiniz!" diye tekrarladı elf bunun üzerine. "Çok nadiren kendi lisanımızdan başka bir lisan kullanırız; çünkü artık ormanın derinlerinde yaşıyoruz ve diğer halklarla görüşmeye pek istekli değiliz. Kuzey'deki kendi akrabalarımız bile bizlerden koptular. Lâkin yine de aramızdan bazıları havadis toplamak ve düşmanlarımızı gözetlemek için dışarıya gider ve başka ülkelerin lisanlarını bilir. Ben de

bunlardan biriyim. Haldir'dir ismim. Kardeşlerim Rümil ile Orophin sizin dilinizi çok az konuşabilir.

"Lâkin sizin gelişinize dair söylentiler duymuştuk, çünkü EIrond'un habercileri, Gölgelidere Basamakları'ndan yurtlarına doğru giderken Lörien'den geçtiler. Hobbitler, namı diğer buçukluklar hakkında uzun yıllardır bir şey duymamıştık, hâlâ Orta Dünya'da yaşıyor olduklarından haberimiz yoktu. Siz kötüye benzemiyorsunuz! Hem de bizim soyumuzdan bir elf ile birlikte geldiğinize göre, yabancıları topraklarımızdan geçirmek âdetimiz olmasa da Elrond'un rica etmiş olduğu gibi sizinle dost olmaya razıyız. Lâkin bu gece burada kalmanız gerek. Kaç kişisiniz?"

"Sekiz," dedi Legolas. "Ben, dört hobbit; iki insan, ki bunlardan birisi Batıillilerden Elf Dostu Aragorn'dur."

"Arathorn oğlu Aragorn Lörien'de tanınır," dedi Haldir, "ayrıca kendisi Hanım'ımızın lütfuna mazhardır. O halde her şey yolunda. Lâkin şimdilik sadece yedi kişiden söz ettiniz." "Sekizincisi bir cüce," dedi Legolas.

"Cüce mi!" dedi Haldir. "Bu iyi değil. Karanlık Günler'den bu yana cücelerle hiç irtibatımız olmadı. Yurdumuza girmeleri yasaktır. Onun geçmesine izin veremem."

"Fakat kendisi Yalnız Dağ'dan, Dâin'in güvenilir halkından biridir, üstelik Elrond'un da dostu," dedi Frodo. "Elrond bizzat seçti onu grubumuza; o da cesur ve sadık bir yoldaş oldu."

Elfler kısık sesle kendi aralarında konuşup Legolas'ı kendi dillerinde sorguladılar. "Pekâlâ," dedi Haldir sonunda. "Hoşumuza gitmese de, şöyle yapacağız. Eğer Aragorn ile Legolas ona mukayyet ve kefil olurlarsa, geçebilir; fakat Lothlörien'den gözleri bağlı olarak geçmesi gerekiyor.

"Lâkin artık tartışacak vaktimiz yok. Sizinkiler yerde durmamalı. Büyük bir bölük orkun birkaç gün önce dağların eteğinden kuzeye, Moria'ya doğru gittiğini gördüğümüzden beri nehirleri gözlüyorduk. Kurtlar ormanın sınırında uluyorlar. Eğer gerçekten Moria'dan geldiyseniz, tehlike pek uzakta olamaz. Yarın erkenden yolunuza devam etmeniz lazım.

"Dört hobbit buraya tırmanıp bizimle kalacak onlardan korkumuz yok! Yandaki ağaçta bir talan daha var. Diğerleri orada konaklamalı. Legolas,

onlardan sizi sorumlu tutuyoruz. Eğer rast gitmeyen bir şey olursa bize seslenin! Ve o cüceye göz kulak olun!"

Legolas hemen Haldir'in mesajını iletmek için merdivenden indi; kısa bir süre sonra da Merry ile Pippin paldır küldür yüksek flete tırmandılar. Nefes nefeseydiler ve enikonu korkmuş görünüyorlardı.

"Alın!" dedi Merry kesik kesik. "Kendimizinkilerle birlikte sizin battaniyelerinizi de taşıdık. Yolgezer kalan bütün yükü koca bir yaprak öbeğine gizledi."

"Yüklerinize hiç gerek yoktu," dedi Haldir. "Bu gece rüzgâr Güney'den esiyorsa da, kışın ağaç tepeleri soğuk olur; lâkin hem gecenin ürpertisini geçirecek yiyecek ve içecekler, hem de yedek kürk ve pelerinler sunabiliriz size."

Hobbitler bu ikinci (ve çok daha mükellef) akşam yemeğini memnuniyetle kabul ettiler. Sonra yalnız elflerin kürk pelerinlerine değil, aynı zamanda kendi battaniyelerine de sarınıp sarmalanıp uyumaya çalıştılar. Fakat o kadar yorgun olmalarına rağmen sadece Sam kolaycacık uyuyacak gibi görünüyordu. Hobbitler yükseklikten hoşlanmazlar ve nadir görülen iki katlı kovuklarda bile üst katlarda uyumazlar. Flet hiç de onların zevkine göre bir yatak odası değildi. Duvan yoktu, parmaklığı bile yoktu; sadece bir yanda rüzgâra göre yeri değiştirilerek başka başka yerlere takılabilen zigzaglı, hafif bir paravan vardı.

Pippin bir süre konuşmaya devam etti. "Eğer bu güvercin yatağın da uyuyabilirsem, aşağı düşmem umarım," diyordu.

"Ben bir daldım mı," dedi Sam, "yuvarlansam da yuvarlanmasam da uyanacak değilim. Ve ne kadar az konuşulursa da o kadar çabuk dalacağım uykuya, bilmem anlatabildim mi?"

Frodo bir süre uyumadan yatıp titreşen yaprakların oluşturduğu solgun damın arasından pırıldayan yıldızlara baktı. O gözlerini kapatmadan çok önce Sam yanında horlamaya başlamıştı bile. Hareket etmeden, elleri dizlerinde oturmuş fısıltı halinde konuşan iki elfin gri şekillerini anca seçebiliyordu. Üçüncüsü alttaki dallardan birinde nöbet tutmaya gitmişti. Sonunda yukarıdan dallar arasındaki rüzgâr ve aşağıdan da Nimrodel

çağlayanlarının tatlı mırıltısıyla içi geçen Frodo, Legolas'ın şarkısını zihninde duyarak uykuya daldı.

Gece geç bir vakitte uyandı. Diğer hobbitler uykudaydı. Elfler ortada yoktu. Hilal şeklindeki ay, yapraklar arasından belli belirsiz parlamaktaydı. Rüzgâr durmuştu. Az uzaklardan kaba bir kahkaha ve aşağıda toprağı ezen ayakların sesini duydu. Madeni bir şakırtı oldu. Sesler güneye, sanki ormanın içlerine doğru yönelerek yavaş yavaş eriyip gitti.

Aniden, fletteki delikte bir baş belirdi. Frodo telaşla yerinde doğruldu ve gelenin gri kukuletalı bir elf olduğunu gördü. Elf hobbitlere doğru baktı.

"Ne oluyor?" dedi Frodo.

"Yrchf" dedi elf tıslayan bir fısıltıyla ve toplanmış ip merdiveni flete attı.

"Orklar!" dedi Frodo. "Ne yapıyorlar?" Fakat elf gitmişti bile. Artık hiç ses duyulmuyordu. Yapraklar bile sessiz, hatta çağlayanlar bile susmuş gibiydi. Frodo oturduğu yerde, örtüleri altında titredi. Yerde yakalanmadıkları için minnettardı; fakat ağaçlar onları gizlese de, korunmalarına pek bir faydaları yokmuş gibi geliyordu ona. Orkların en az av köpekleri kadar iyi koku aldıkları söylenirdi ve üstelik onlar ağaca da tırmanabilirlerdi. Sting'i çekti: Kılıç çakmak çakmak mavi bir alev gibi pırıldadı; sonra yavaş yavaş solarak yeniden donuklaştı. Kılıcının solmasına rağmen, yakınlardaki tehlike hissi Frodo'yu bir türlü terk etmemiş, hatta daha da artmıştı. Yerinden kalkarak deliğe kadar emekleyip aşağıya baktı. Ta aşağıda, ağacın dibinde sinsi sinsi bir kıpırtı duyduğuna yemin edebilirdi.

Elfler değildi bu; çünkü orman halkı bütün hareketlerinde tamamiyle sessizdiler. Sonra biri bir yerleri kokluyormuş gibi belli belirsiz bir ses duydu; bir de sanki bir şey ağacın gövdesini tırmalıyordu. Nefesini tutarak aşağıya, karanlığa baktı.

Artık bir şey ağır ağır yukarı tırmanmaya başlamıştı ve kenetlenmiş dişleri arasından yumuşak bir tıslama halinde nefesi duyulabiliyordu. Sonra, ağacın gövdesine iyice sokulmuş, gittikçe yaklaşan iki soluk göz gördü Frodo. Gözler durup hiç kırpışmadan yukarıya baktı. Aniden döndüler ve gölge gibi bir şekil ağacın diğer yanına dolanarak gözden kayboldu.

Hemen ardından Haldir dallar arasından hızla tırmanarak çıktı. "Bu ağaçta bu güne kadar hiç görmediğim bir şey vardı," dedi. "Ork değildi. Ben ağacın gövdesine değer değmez kaçtı. Böyle hem ürkek, hem de ağaca tırmanmasını bilen bir şey olmasa, siz hobbitlerden biri zannedebilirdim.

"Ok atamadım, çünkü şimdi gürültü çıkaracak zaman değil: Çatışmayı göze alamayız. Büyük bir ork bölüğü geçti. Nimrodel'i aştılar temiz sularına giren o kirli ayaklarına lanet olsun! ve nehrin yanındaki eski yoldan ilerlediler. Bir koku almış olacaklar ki, sizin konaklamış olduğunuz yerde bir süre toprağı incelediler. Biz üçümüz yüz kişiye meydan okuyamazdık, o yüzden önden giderek sesimizi değiştirip konuştuk, onlan ormana doğru çektik.

"Orophin şimdi halkımızı uyarmak için acilen yerleşim yerimize gitti. Orklardan hiçbiri Lörien'den sağ çıkamayacak. Ve yarın gece çökmeden önce kuzey sınırında birçok elf gizlenmiş olacak. Fakat gün tamamen ışır ışımaz sizin güneye doğru gitmeniz gerek."

Doğu'dan solgun bir gün doğdu. Işık artıp rnallornun sarı yapraklan arasından süzüldükçe, hobbitlere sanki serin bir yaz sabahının ilk ışıklan parlıyormuş gibi geliyordu. Soluk mavi gök, salınan dallann arasından bir görünüp bir kaybolmaktaydı. Fletin güney tarafındaki bir açıklıktan bakan Frodo, Gümüşdamar vadisini hafif esintide küçük küçük dalgalanan soluk altın rengi bir deniz misali bir baştan bir başa karşısında bulmuştu.

Grup bu kez Haldir'le kardeşi Rumü'in rehberliğinde tekrar yola koyulduğunda daha sabahın erken vakitleriydi ve serindi. "Elveda canım Nimrodel!" diye haykırdı Legolas. Frodo arkasına bakıp gri ağaç gövdeleri arasında beyaz köpüklerin ışıltısını şöyle bir görür gibi oldu. "Hoşçakal!" dedi o da. Sayısız notalannı durmaksızın sonsuz ve değişken bir müziğe dönüştüren böylesine güzel bir akarsu sesini, ömrü boyunca bir daha duyamazmış gibi geliyordu.

Gümüşdamar'ın batı yanından ilerlemeye devam eden patikaya geri döndüler ve bir zaman bunu güneye doğru izlediler. Toprakta ork ayaklarının izleri vardı. Fakat kısa bir süre sonra Haldir Grup'u ağaçların arasına sokarak dalların gölgelediği nehir kıyısına getirdi.

"Siz herhalde göremezsiniz, amma," dedi, "derenin öte yanında halkımdan biri var." Sonra kuş ötüşünü andıran hafif bir ıslık çaldı ve içice büyüyen bir küme genç ağacın arasından bir elf belirdi; elf grilere bürünmüştü, fakat kukuletası açıktı ve sabah güneşinde saçları altın gibi parlıyordu. Haldir derenin üzerinden bir bağ gri ipi maharetle fırlattı, karşıdaki de bunu yakalayarak dere kenarının yakınındaki bir ağaca bağladı.

"Gördüğünüz gibi, Celebrant daha buralarda bile epeyce güçlü bir nehir sayılır," dedi Haldir, "hem hızlı akar, hem derindir, hem de çok soğuktur. Bu kadar kuzeyde mecbur kalmadıkça nehre girmeyiz. Fakat dikkatli hareket edilmesi gereken bu zamanda köprüler de kurmuyoruz. Bu şekilde geçiyoruz! Beni takip edin!" O da ipin kendi tarafındaki ucunu bir ağaca bağladı ve sanki yolda yürürmüş gibi ipin üzerinden rahatlıkla koşarak önce karşıya sonra tekrar bu tarafa geçiverdi.

"Ben bu yolda yürüyebilirim," dedi Legolas; "fakat diğerlerinin bu hüneri yok. Yüzmeleri mi lazım gelecek?"

"Hayır!" dedi Haldir, "îki ipimiz daha var. Bunların birini omuz, birini de bel hizasından bu ipten yukarıya bağlarız; yabancılar herhalde bunlara tutunarak dikkatli dikkatli geçebilseler gerektir."

Bu narin köprü yapılınca, kimi tedirgin ve yavaş yavaş, kimi daha rahat yürüyerek Grup üyeleri karşı kıyıya geçtiler. Hobbitler arasından en beceriklisi Pippin'di, çünkü ayaklarını sağlam basıyordu ve sadece tek eliyle tutunarak suyun üzerinden hızla aştı; fakat gözlerini karşı kıyıya dikmiş, hiç aşağıya bakmamıştı. Sam ayaklarını sürüye sürüye, iplere sımsıkı yapışa yapışa ve girdaplanarak akan soluk suya sanki dağlar içindeki derin bir uçurummuş gibi baka baka geçti.

Sağ salim karşıya geçince rahat bir nefes aldı. "Benim babalığın hep dediği gibi, öğrenmenin sonu yok! Gerçi o kuş gibi tünemeyi yahut örümcek gibi yürümeyi değil, bahçıvanlığı kastederdi ya. Böyle bir cambazlığı Andy amcam bile yapmamıştır!"

En nihayetinde bütün Grup Gümüşdamarı'nın doğu yakasında bir araya toplanınca elfler ipleri çözerek ikisini topladılar. Diğer yanda kalan Rümil son ipi de çekerek omuzuna attı ve onlara el sallayıp nöbet tutmak için Nimrodel'e doğru uzaklaştı.

"Şimdi dostlarım," dedi Haldir, "Lörien Naith'ine girmiş bulunuyorsunuz; siz buraya Üçgen diyeceksinizdir çünkü burası Gümüşdamarı'nın kollarıyla Ulu Anduin arasında, mızrak ucu gibi bir toprak parçasıdır. Hiçbir yabancının Naith'in sırlarını gözlemesine müsaade etmeyiz. Hatta buraya ayak basmasına izin verdiklerimiz bile sayılıdır.

"Anlaştığımız gibi, burada Cüce Gimli'nin gözlerini bağlayacağım. Diğerleri Egladil'de, sular arasındaki Açı'da bulunan yerleşim merkezimize yaklaşıncaya kadar daha bir süre serbestçe gidebilirler."

Bu Gimli'nin hiç de hoşuna gitmemişti. "Anlaşma benim rızam dışında yapılmış," dedi. "Dilenci veya mahkum gibi gözlerim bağlanarak yürümem. Ben casus değilim. Halkımın hiçbir zaman Düşman'ın

uşaklarıyla bir alış verişi olmamıştır. Elflere de hiç kötülüğümüz dokunmamıştır. Legolas veya gruptaki diğer arkadaşlarımın size hıyanet etme ihtimali ne kadarsa, benimki de o kadardır ancak."

"Sizden kuşkum yok," dedi Haldir. "Ama bu bizim kanunumuz. Kanunların uzmanı ben değilim ve kanunları bir yana bırakamam. Sizi Celebrant'ın bu yanına geçirmekle yeterince büyük bir iş yapmış oldum zaten."

Gimli'nin dediği dedikti. Ayaklarını açıp sıkı sıkı bastı yere ve elini baltasının sapına koydu. "Ya hür olarak ilerlerim," dedi, "ya da tek başıma yabanlıkta kurda kuşa yem olma pahasına geri döner, sözüme güvenilen kendi topraklarımı ararım."

"Geriye gidemezsiniz," dedi Haldir sert bir biçimde. "Bu kadar ileriye kadar geldikten sonra Bey ile Hanım'ın huzuruna çıkmanız lazım gelir. Sizi değerlendirip, alıkoymak ya da salıvermek hususunda irade bildirecekler. Nehirleri bir daha geçemezsiniz, arkanızda da artık aralarından geçmeniz mümkün olmayan gizli gözcüler var. Daha onları görmeden öldürülürsünüz."

Gimli baltasını kemerinden çıkardı. Haldir ile yoldaşı yaylarını gerdiler. "Kahrolası Cüceler ve dik kafaları!" dedi Legolas.

"Haydi!" dedi Aragorn. "Eğer ben hâlâ bu Grup'un lideri sayılıyorsam, benim sözümü dinleyin. Bu şekilde mimlenmek cüceye ağır geliyor.

Hepimiz gözlerimizi bağlatacağız, Legolas dahil. Gerçi bu yolculuğu yavaşlatacak ve sıkıcı bir hale sokacak ama, en iyisi bu."

Gimli aniden güldü. "Bir bölük ahmağa benzeriz! Haldir bizi tek bir köpeği olan bir sürü dilenci gibi ipe dizip de mi çekecek? Yok, içinizden bir tek Legolas körlüğümü paylaşsın, bana yeter."

"Ben elfim ve onların soyundanım," dedi Legolas, hiddetlenme sırası şimdi ondaydı.

"Haydi şimdi de, 'Elflerin kahrolası dik kafaları!' diyelim," dedi Aragorn. "Fakat bütün Grup eşit muamele görecek. Gözlerimizi bağla Haldir!"

"Eğer bizi doğru dürüst götürmezseniz, her düşüşüm ve ayağımın her taşa çarpışı için şikâyetimin karşılığını isteyeceğim," dedi Gimli gözlerine bez bağlanırken.

"Hiçbir şikâyetiniz olmayacak," dedi Haldir. "Sizi doğru dürüst götüreceğim, üstelik yollar hem muntazam hem de dümdüz."

"Yazıklar olsun şu günlerin ahmaklığına!" dedi Legolas. "Burada herkes tek Düşman'ın düşmanı, yine de altuni yapraklar altındaki orman diyarında güneş böylesine parlarken, ben gözlerim bağlanarak yürümek zorunda kalıyorum."

"Ahmaklık gibi gelebilir," dedi Haldir. "Gerçekten de, Karanlıklar Efendisi'nin gücünün en iyi ispatı hâlâ ona karşı koymakta olanların arasını açan şu yabancılaşmadır işte. Lâkin, belki bir tek Ayrıkvadi hariç, artık Lothlörien'in dışındaki dünyada öyle az vefa ve itimat buluyoruz ki, kendi itimadımız yüzünden topraklarımızı tehlikeye atmaya cesaretimiz yok. Artık birçok tehlikeyle kuşatılmış bir adada yaşıyoruz ve ellerimiz harplerden çok ok yaylarına gider oldu.

"Nehirler uzun zamandır korudu bizi, ama artık onlar da tam bir emniyet veremezler; çünkü Gölge kuzeye doğru ilerledi, etrafımızı sardı. Bazıları gitmekten söz ediyor, ama galiba artık bunun için çok geç. Batıdaki dağlar gittikçe kötüye dönmekte; doğudaki topraklar çorak ve Sauron'un yaratıklarıyla dolu; artık Rohan'dan geçmenin de emniyetli olmadığı ve Düşman'ın Ulu Nehir'in denize döküldüğü yerleri de gözlediği rivayet ediliyor. Deniz'in kıyılarına ulaşabilsek bile, orada barınacak bir yer

bulamayız artık. Yüksek Elfler'in limanlan hâlâ duruyormuş söylendiğine göre, fakat çok kuzeyde ve batıda, buçuklukların ülkesinin ardındaymış. Fakat orası neresidir Bey ile Hanım bilir belki, ama ben bilmiyorum."

"Bizi gördükten sonra bunu en azından tahmin edebilirsin," dedi Merry. "Ülkemin, hobbitlerin yaşadığı Shire'ın batısında Elf Limanları vardır."

"Deniz kıyısında yaşadıkları için ne mutlu bir halk olmalı hobbitler!" dedi Haldir. "Gerçi hâlâ şarkılarda hatırlarız, ama çoktandır benim halkımdan kimse denizi gözüyle görmüş değil. Bir yandan yürürken, bir yandan da bana bu limanlan anlatın."

"Anlatamam," dedi Merry. "Hiç görmedim oraları. Daha önce ülkemden hiç çıkmamıştım. Ve dışarıdaki dünyanın neye benzediğini bileydim, şimdi de çıkmaya cesaret edemezdim herhalde."

"Güzel Lothlörien'i görmek için bile mi?" dedi Haldir. "Dünya gerçekten de tehlikelerle dolu ve içinde bir sürü karanlık yer var; lâkin nice güzellik de hâlâ ayakta ve artık bütün topraklarda içine keder karışmış olsa da, belki daha bile çok serpiliyor sevgi.

"Aramızda, Gölge'nin yeniden çekileceği ve huzurun yeniden geleceği sarkılan söyleyenler var. Yine de, ben etrafımızdaki dünyanın bir daha eskisi gibi olacağını veya güneşin ışığının önceki zamanlardaki gibi parlayacağını zannetmiyorum. Korkarım ki elfler için en iyi ihtimalle, engellenmeden Deniz'e ulaşıp Orta Dünya'yı sonsuza kadar terk etmelerine olanak sağlayan bir ateşkes getirebilir talih. Eyvah ki eyvah canım Lothlörien'e! Mallorn yetişmeyen bir yerde yaşam ne fakirdir. Yok eğer Büyük Deniz'in gerisinde mallorn ağacı var ise de, bizim kulağımıza gelmedi."

Onlar bu şekilde konuşurken, Grup tek sıra halinde yavaş yavaş ormanda ilerlemekteydi; başlarında Haldir vardı, diğer elfse en arkadaydı. Ayaklarının altındaki toprağın düzgün ve yumuşak olduğunu hissediyorlardı ve bir süre sonra düşme ve yaralanma korkusu olmadan daha rahat yürümeye başladılar. Frodo görme duyusundan mahrum kalınca, işitme duyusuyla diğer duyularının daha keskinleştiğini fark etmişti. Ağaçların ve ezilen çimlerin kokusunu alabiliyordu. Başının üzerindeki yaprakların hışırtısında, sağ yanındaki derenin mırıltısında ve gökyüzündeki kuşların

ince, berrak seslerinde nice notalar duyabiliyordu. Açık bir alandan geçerken güneşi yüzünde ve ellerinde hissediyordu.

Gümüşdamarı'nın bu yanma adım attığından beri üzerine garip bir his gelmişti ve Naith'in içlerine doğru ilerledikçe de bu his arttı: Kadim Günler'in bir köşeciğine uzanan bir zaman köprüsünü geçmiş ve şimdi de artık var olmayan bir dünyada yürüyormuş gibi geliyordu ona. Ayrıkvadi'de eski şeylerin hatırası vardı; Lörien'de ise eski şeyler hâlâ canlıların arasında yaşıyordu. Burada kötü şever görülmüş ve duyulmuştu, keder biliniyordu; elfler dışandaki dünyadan korkuyor, güvensizlik duyuyordu; kurtlar ormanın kıyısında ulumaktaydı: Fakat Lörien topraklarına hiçbir gölge düşmemişti.

Bütün gün boyunca, ta serin akşam çöküp akşam rüzgârının bir sürü yaprak arasında fısıldadığını duyana kadar yürüdüler. Sonra da yerde korkusuzca dinlendiler ve uyudular; çünkü rehberleri gözlerini açmalanna izin vermediğinden ağaca tırmanamazlardı. Sabah acelesizce yürüyerek tekrar yollarına devam ettiler. Öğlen bir mola verdiler. Frodo parlamakta olan güneşin altına çıkmış olduklarının farkındaydı. Aniden etrafında bir sürü ses duydu.

Bir bölük elf gelmişti yanlarına sessizce: Moria'dan gelebilecek herhangi bir saldırıya karşı önlem almak için acilen kuzey sınırlarına doğru gidiyorlardı. Haldir onlardan aldığı haberlerin bir kısmını Grup'a da anlattı, istilacı orklar pusuya düşürülmüş ve hemen hemen hepsi temizlenmişti; kalanlar batıya, dağlara doğru kaçmışlardı ve elfler onların da peşindeydi. Bir de garip bir yaratık görülmüştü: Elleri yere değercesine iki büklüm koşan, hayvana benzeyen ama hayvan biçiminde olmayan bir şey. Onu yakalayamamışlar ve iyi mi kötü mü olduğunu bilemediklerinden okla da vurmamışlardı; Gümüşdamarı'ndan aşağıya güneye doğru gözden kaybolmuştu.

"Ayrıca," dedi Haldir, "Galadhrim Beyi ile Hanımı'ndan da haber getirdiler. Hepiniz özgürce yürüyebileceksiniz, cüce Gimli bile. Hanım, Grup'unuzdaki herkesin kim ve ne olduğunu biliyormuş anlaşılan. Belki de Ayrıkvadi'den yeni haberler gelmiştir."

Önce Gimli'nin gözündeki bağı çıkarttı. "Affınızı rica ederim!" dedi, yere kadar eğilerek. "Artık bize dostça gözlerle bakınız! Bakıp da mutlu olunuz, çünkü Durin Günleri'nden beri Lörien Naith'ini gören ilk cüce sizsiniz!"

Sırası gelip kendi gözleri de çözülünce Frodo başını yukarı kaldırdı ve nefesi kesildi. Açık bir alanda duruyorlardı. Sollarında Eski Günler'in ilkbaharları kadar yeşil çimenlerle kaplı büyük bir tümsek vardı. Tümseğin üzerinde iç içe çifte taç gibi yetişmiş ağaçlardan oluşan iki çember yükselmekteydi: Dış çemberdeki ağaçların kar gibi beyaz gövdeleri vardı ve yapraksızdılar, ama biçimli çıplaklıkları içinde çok güzeldiler; içtekiler ise hâlâ soluk altın rengiyle kuşanmış çok ulu mallorn ağaçlarıydı. Çemberlerin tam merkezinde duran yüksek mi yüksek bir ağacın ta yukarıdaki dallan arasında beyaz bir flet görülüyordu. Ağaçların dibinde ve yeşil yamaçların dört bir yanında çimenler yıldız şeklindeki küçücük altın çiçeklerle bezenmişti. Aralarında ince saplan üzerinde rüzgârda salınan beyaz ve uçuk yeşil başka çiçekler de doluydu ve çimenlerin canlı rengi içinde bir pus gibi ışıldıyorlardı. Tepelerinde gökyüzü masmaviydi; akşamüstünün güneşi tepenin üzerine parlıyor, ağaçlar altına uzun yeşil gölgeler düşürüyordu.

"Bakın! Çerin Amroth'a geldiniz," dedi Haldir. "Burası geçmişteki haliyle eski diyarın kalbidir; bu da daha mutlu günlerde Amroth'un yüksek evinin inşa edilmiş olduğu Amroth höyüğüdür. Burada solmayan çimenler üzerinde kış çiçekleri hiç durmadan açarlar: sarı elanor ile uçuk mphredil. Burada biraz durup Galadhrim şehrine alacakaranlıkta gireceğiz."

Diğerleri kendilerini mis kokulu çimlerin üzerine attı ama Frodo bir süre daha hayretler içersinde ayakta kaldı. Sanki yitip gitmiş bir dünyaya açılan büyük bir pencereden geçmiş gibiydi. Lisanında, çevresini saran ışığı adlandıracak bir kelime bile bulamıyordu. Gördüğü her şey biçimliydi; fakat biçimler hem adeta gözleri açıldığı anda tasavvur edilip çizilivermiş gibi taptaze, hem de ezelden beri dayanmış gibi kadimdiler. Bildiği renklerden, altın renginden, beyazdan, maviden, yeşilden başka bir renk görmüyordu, fakat bu renkler sanki Frodo onları o anda idrak etmiş ve onlara yeni ve muhteşem isimler yakıştırmış gibi taze ve keskindi. Kışın burada yazı veya baharı özlemek mümkün değildi. Toprak üzerinde yetişen hiçbir şeyde ne bir kusur, ne hastalık, ne biçimsizlik göze çarpıyordu. Lörien ülkesi lekesizdi.

Döndü ve şimdi Sam'in de aklı karışmış bir ifadeyle etrafına bakarak ve sanki uyanık olup olmadığından şüphe eder gibi gözlerini ovuşturarak yanında durmakta olduğunu gördü. "E, işte basbayağı güneşli, parlak mı parlak gündüz vakti," diyordu. "Elflerin gönlünde tek ayla yıldızlara yer olduğunu sanırdım: Fakat bu, bugüne kadar duyduğum her şeyden daha Elfçe. Sanki bir şarkının içındeymişim gibi geliyor bana, bilmem anlatabiliyor muyum."

Haldir onlara baktı, gerçekten de hem düşünceyi hem de sözü anlamışa benziyordu. Gülümsedi. "GaJadhrim Hanımı'nın gücünü hissediyorsunuz," dedi. "Benimle birlikte Çerin Amroth'a tırmanmak ister miydiniz?"

Hafif adımlarla çimenli yamaçlardan yukarıya vurdu, Frodo'yla Sam de peşinden gittiler. Yürüyüp, nefes aldığı, etrafındaki canlı yapraklar ve çiçekler yüzünü ferahlatan aynı serin rüzgâr ile kıpırdandığı halde Frodo solmayan, değişmeyen, unutulmaya yenik düşmeyen zaman ötesi bir yerde olduğunu hissediyordu. O ayrılıp yeniden dışarıdaki dünyaya çıktığında bile, Shire'lı gezgin Frodo orada, güzel Loth lörien'deki çimenler üzerinde *elanor* ve *niphrediller* arasında yürümeye devam edecekti.

Beyaz ağaçlardan oluşan çembere girdiler. Tam o sırada da Güney Rüzgârı Çerin Amroth üzerinde eserek dallar arasında ah etti. Frodo, uzaklardaki büyük denizlerin çoktan suya karışmış sahillerdeki sesini ve soyları dünyada tükenmiş deniz kuşlarının çığlıklarını duyarak, kıpırdamadan durdu.

Haldir ilerlemiş, yukarıdaki flete tırmanmaya başlamıştı. Frodo onu izlemeye hazırlanırken elini merdivenin yanına, ağacın üzerine koydu: Daha önce hiç bu kadar ani ve kesin olarak bir ağaç kabuğunun hissini, dokusunu, onun içindeki yaşamı hissetmemişti. Odundan ve oduna dokunmaktan büyük bir haz alıyordu; ama bu bir oduncunun ya da marangozun tattığı gibi bir haz değil, canlı ağacın kendisinden gelen bir hazdı.

Nihayet yüksek platforma ayak bastığında Haldir elini tutarak Güney'e doğru döndürdü onu. "Önce bu yana bakın!" dedi.

Frodo baktı ve biraz ilerde üzerinde bir sürü ulu ağacın olduğu bir tepe, ya da yeşil kulelerden oluşan bir şehir gördü: Ağaç mıydı kule miydi

gördükleri, bilemiyordu. Bütün ülkeye hükmeden o güç ve nur, buradan yayılıyormuş gibi geldi ona. Aniden kuş gibi uçup o yeşil şehire konabilmek geldi içinden. Sonra doğuya baktı, bütün Lörien topraklarının Ulu Nehir Anduin'in soluk parlaklığına doğru uzanışını gördü. Gözlerini nehrin öte yanına kaydırınca ışık kayboldu, tekrar bildiği dünyaya dönmüştü. Nehrin gerisinde arazi düz ve boş, biçimsiz ve müphem ilerliyor, sonra tekrar korkutucu ve karanlık bir duvar gibi göğe tırmanıyordu. Loth lörien üzerindeki güneşin, o uzaktaki yükseklerin gölgesini aydınlatacak gücü yoktu.

"Orası Güney Kuyutorman'ın istihkâmı," dedi Haldir. "Ağaçların birbirleriyle çekiştiği, dallarının çürüyüp solduğu kara bir çam ormanına bürünmüş. Tam ortada taşlık bir tepede, Düşman'ın uzun vakit gizlice kendine mesken tuttuğu Dol Guldur vardır. Şimdi oraya üstelik yedi kat daha güçlü olarak yeniden yerleştiklerinden korkuyoruz. Son zamanlarda sık sık kara bir bulut çöküyor üzerine. Bu yüksek noktada, karşı karşıya gelmiş olan bu iki gücü görebilirsiniz; artık durmaksızın zihinlerini çatıştırmaktalar; fakat ışık karanlığın ta kalbine kadar sızsa da, kendi sırrı hâlâ emniyette. Şimdilik öyle." Dönüp hızla aşağı indi, onlar da arkasından gittiler.

Tepenin eteğinde Frodo Aragorn'u buldu; bir ağaç kadar kıpırtısız ve sessiz duruyordu, fakat elinde minik altın rengi bir elanor çiçeği, gözlerinde de bir ışık vardı. Güzel bir anıya dalıp gitmişti: Frodo baktı ve onun vaktiyle burada yaşanmış başka bir zamanı görmekte olduğunu anladı. Çünkü Aragorn'un yüzünden o çetin yıllar silinmişti; sanki üzerinde ak giysiler vardı ve uzun boylu, zarif, genç bir hükümdara benziyordu; Frodo'nun göremediği birine elf dilinde sözler söylemekteydi. Arwen vanimelda, namarie! dedi, sonra derin bir nefes aldı, daldığı düşüncelerden sıyrılıp Frodo'ya baktı ve gülümsedi.

"Yeryüzünde elf diyarının kalbi burası," dedi, "ve eğer seninle benim hâlâ aşmamız gereken o karanlık yolların gerisinde bir ışık yoksa, benim kalbim de hep burada kalacak. Haydi gel!" Frodo'nun elini tutup Çerin Amroth tepesinden ayrıldı ve bir daha yaşayan bir insan olarak oraya dönmedi.

BÖLÜM VII

GALADRİEL'İN AYNASI

Güneş dağların arkasından batar, ormanlardaki gölgeler yeniden derinleşirken tekrar yola koyuldular. Yolları artık, alacakaranlığın şimdiden toplaştığı çalılıklardan geçmekteydi. Onlar yürürken ağaçların altına gece indi ve elfler gümüş lambalarının örtülerini açtılar.

Birden tekrar bir açıklığa çıkıverdiler ve kendilerini erken doğan birkaç yıldızla beneklenmiş soluk akşam göğünün altında buldular. Önlerinde büyük bir daire şeklinde uzanan ve her iki yana kıvrılarak açılan ağaçsız, geniş bir alan vardı. Bunun gerisinde^yumuşak bir gölge içinde kaybolmuş derin bir hendek bulunuyordu; hendeğin kenarındaki otlar yeşildi, sanki batmış güneşin hatırasıyla panldıyorlardı hala. Hendeğin karşı kıyısında, o ana kadar bu ülkede gördükleri en yüksek mallorn ağaçlarıyla dolu yeşil bir tepeyi çevreleyen yeşil bir sur göğe doğru yükselmekteydi. Ağaçların boylarını tahmin etmek imkansızdı, fakat alacakaranlıkta canlı kuleld gibi görünüyorlardı. Kat kat yükselen dallan ve durmadan harekat eden yapraklan arasında sayısız ışık, yeşil yeşil, altın altın, gümüş gümüş parlıyordu. Haldir Grup'a döndü.

"Caras Galadhon'a hoş geldiniz!" dedi. "îşte Celeborn Bey'in ve Lörien Hanımı Galacnel'in yaşadığı Galadhrim şehri. Fakat buradan giremeyiz, çünkü kapılar kuzeye bakmaz. Güney yanına dolanmamız gerekecek, yol da kısa değildir, çünkü şehir büyük."

Hendeğin dış tarafı boyunca uzanan, beyaz taşlar döşenmiş bir yol vardı. Hep yeşil bir bulut gibi sol yanlarında yükselen şehirin kıyısından, batıya doğru bu yolu izlediler; gece koyulaştıkça yeni yeni ışıklar parladı ve en sonunda tepe yıldızlarla tutuşmuş gibi ışıl ışıl bir hal aldı. Nihayet beyaz bir köprüden geçtiler ve şehnn büyük kapısını karşılarında buldular: Şehrin etrafını kuşatan surların iki ucunun kavuştuğu noktada yapılmış olan kapı

güney batıya bakıyordu; büyük ve sağlamdı, üstüne de bir sürü lamba asılmıştı.

Haldir kapıyı çalıp seslendi ve kapılar sessizce açıldı; fakat Frodo nöbetçilerden eser bile göremedi. Yolcular içeri girdi, kapılar ardlarından kapandı. Surun üst üste binmiş iki ucu arasından ilerleyen derin bir yoldaydılar, buradan çabucak geçerek Ağaçlar Şehri'ne girdiler. Halktan kimseyi göremiyor, yol üzerinde ayak sesi duymuyorlardı; fakat etraflarında ve üstlerindeki havada bir sürü ses konuşmaktaydı. Tepenin ta yukarılarından, hafif bir yağmurun yapraklar üzerindeki tıpırtısı gibi dökülen bir şarkı sesi geliyordu.

Birçok yoldan geçip nice merdiven çıkarak sonunda yükseklere ulaştılar ve karşılarında geniş bir çimenliğin ortasında ışıldayan bir çeşme buldular. Çeşme, ağaçların dallarına asılmış gümüş lambalarla aydınlatılmıştı; gümüşten bir yatağa akıyor, oradan da beyaz bir akarsu halinde taşıp gidiyordu. Çimliğin güney tarafında ağaçların en ulusu yükselmekteydi; kocaman pürüzsüz gövdesi gri ipek gibi parlayarak göğe doğru uzuyor, ilk dallan ta yukarılarda gölgeli yaprak bulutlan altında geniş geniş yayılıyordu. Gövdesine geniş beyaz bir merdiven dayanmıştı, dibinde de üç elf oturuyordu. Yolcular yaklaşınca onlar da ayağa fırladılar; Frodo bunların uzun boylu ve gri zırha bürünmüş elfler olduklarını gördü, omuzlarından da uzun beyaz pelerinler sarkmaktaydı.

"Burada yaşar Celeborn ile Galadriel," dedi Haldir. "Yukarı çıkıp onlarla konuşmanızı diliyorlar."

Bunun üzerine elf muhafızlardan biri küçük bir boru çıkarıp tek ve berrak bir nota çaldı; buna yukarıdan, uzaklardan bir yerden üç kez karşılık geldi. "Ben önden gideceğim," dedi Haldir. "Arkamdan Frodo ve Legolas gelsin. Diğerleri istedikleri sırayla gelebilir. Bu tür merdivenlere alışık olmayanlar için uzun bir tırmanış olacaktır, fakat yol boyunca dinlenebilirsiniz."

Yavaş yavaş yukarı tırmanırken kimi o tarafta, kimi bu tarafta, kimi merdiveni de içine alacak şekilde ağaç gövdesinin çevresinde pek çok flet geçti Frodo. Sonunda yerden çok yükseklerde bir yerde, büyük bir geminin güvertesi gibi geniş bir talan'a. vardı. Bunun üzerine büyük bir ev inşa edilmişti, o kadar büyüktü ki yerde olsa neredeyse insanlara göre bir saray

sayılabilirdi. Haldir'in ardından içeri girince, tam ortasında büyük mallorn ağacının tepeye doğru incelmeye başlayan ama hâlâ geniş bir sütun oluşturan gövdesinin bulunduğu oval bir odada buldu kendini.

Oda yumuşak bir ışıkla doluydu; duvarları yeşil ve gümüş rengi, çatısı altındandı. Birçok elf oturmaktaydı burada. Ağacın gövdesinin hemen dibinde, üstü canlı dallarla taçlanmış yan yana iki koltukta Celeborn ile Galadriel oturuyordu. En kudretli krallar için bile geçerli olan elf âdetleri uyarınca, konuklarını karşılamak için ayağa kalktılar. Çok uzun boyluydular, Hanım da Bey kadar uzundu; vakur ve güzeldiler. Tamamiyle beyaza bürünmüşlerdi; Hanım'ın saçı derin bir altın rengindeydi; Celeborn Bey'in saçı gümüş rengi, uzun ve parlaktı; fakat gözlerinin derinliğinden başka üzerlerinde yaşlarına dair hiçbir iz yoktu; gözleri yıldız ışığındaki keskin mızraklara benziyordu, ama bir yandan da derin hatıra kuyuları gibi dipsizdi.

Haldir Frodo'yu onların huzuruna götürdü ve Bey onu kendi dilinde buyur etti. Galadriel Hanım bir şey söylemedi, ama uzun uzun baktı yüzüne.

"Koltuğumun yanına oturunuz şimdi Shire'lı Frodo!" dedi Celeborn. "Herkes teşrif ettiğinde hep birlikte konuşacağız."

Gruptakilerin her biri içeri girdikçe isimleriyle kibarca karşıladı. "Hoşgeldiniz Arathorn oğlu Aragorn!" dedi. "Dışarıdaki dünyanın sekiz ve otuz yılı geçti siz bu topraklara geleli; üzerinizde bu yıllann ağırlığı görünüyor. Fakat ister hayır ister şer olsun, sona az kaldı. Burada yükünüzü bir zaman indirin omuzlarınızdan!"

"Hoşgeldiniz Thranduil oğlu! Akrabalarım pek nadir gelebiliyor Kuzey'den buraya kadar."

"Hoşgeldiniz Glöin oğlu Gimli! Caras Galadhon'da Durin'in halkından birini görmeyeli çok zaman olmuştu gerçekten. Lâkin bugün bu eski kanunumuzu bozduk. Umalım ki bu, günümüzde dünya karanlık da olsa, daha güzel günlerin yakın olduğunun ve halklarımız arasındaki dostluğun yenileneceğinin işareti olsun." Gimli yere kadar eğildi.

Bütün konuklar Celeborn'un koltuğunun önüne oturtulunca, Bey tekrar onlara baktı. "Burada sekiz kişi var," dedi. "Dokuz kişi çıkacaktı yola;

haberler öyle diyordu. Lâkin belki de tasarılarda bizim duymadığımız bir değişiklik olmuştur. Elrond çok uzaklarda, aramızda da karanlıklar toplanmakta ve bu yıl boyunca gölgeler daha da uzadı."

"Hayır, tasarılarda bir değişiklik olmadı," dedi Galadriel Hanım, ilk kez konuşarak. Sesi berrak ve ahenkli, fakat olağan kadın seslerinden daha kalındı. "Gri Gandalf da Grup ile birlikte yola koyulmuştu, amma bu ülkenin sınırlarından girmedi. Şimdi bize onun nerede olduğunu söyleyiniz; çünkü onunla bir kez daha konuşmayı çok arzu ediyordum. Lâkin Lothlörien'in çitlerinin içine girmedikçe onu uzaktan gözleyemiyorum: Etrafında gri bir pus var; ayaklarının ve aklının yollan da gözümden gizlidir."

"Heyhat!" dedi Aragorn. "Gri Gandalf artık gölgelere düştü. Moria'da kaldı, çıkamadı."

Bu sözler üzerine salondaki elflerden keder ve hayret haykırışları koptu. "Bunlar kem havadisler," dedi Celeborn, "burada, acıklı olaylarla dolu nice yıllar boyunca işitilmiş olan en kem havadisler." Haldir'e döndü. "Neden bu konu hakkında bir şey söylenmedi daha önce bana?" diye sordu elf dilinde.

"Haldir'e yaptığımız işlerden ve gayemizden söz etmedik," dedi Legolas. "ilk başlarda yorgunduk ve tehlike çok yakınımızdaydı; daha sonra da, Lörien'in güzel yollarında mutluluk içinde yürürken bir süre için kederimizi neredeyse unuttuk."

"Yine de acımız çok büyük ve kayıbımız telafi edilemez," dedi Frodo. "Gandalf bizim rehberimizdi, bizi Moria'dan geçirdi ve kaçmamız için ümit kalmamış gibi görünürken bizi kurtardı, kendi düştü." "Artık bize bütün hikâyeyi anlatın!" dedi Celeborn. Bunun üzerine Aragorn, Caradhras geçidinde ve onu izleyen günlerde olanları bir bir anlattı; Balin ile kitabından, Mazarbul Odası'ndaki dövüşten, ateşten, dar köprüden ve Dehşet'in gelişinden söz etti. "Kadim Dünya'dan gelen bir kötülüğe benziyordu, daha önce böylesini hiç görmemiştim," dedi Aragorn. "Hem bir gölgeydi, hem de ateş; güçlü ve korkunçtu."

"Bir Morgoth Balrog'uydu," dedi Legolas; "Karanlık Kule'de oturan Tek'den sonra elf afetlerinin en ölümcülü."

"Gerçekten de köprünün üzerinde en karanlık rüyalarımıza giren şeyi, Durin'in Felaketini gördüm," dedi Gimli alçak bir sesle; gözlerinde korku vardı.

"Heyhat!" dedi Celeborn. "Uzun zamandır Caradhras'ın altında bir dehşetin uyuduğundan korkuyorduk. Fakat, cücelerin Moria'daki bu kötülüğü yeniden uyandırdığını bilseydim sizin kuzey sınırlarından girmenizi yasaklardım; sizin ve sizinle gelen herkesin. Ve dilim varsa, Gandalf lüzumsuz yere Moria'nın ağına girerek sonunda ariflikten ahmaklığa düşmüş diyesim geliyor."

"Böyle bir şey söyleyen kişi, biraz fazla acele etmiş olur gerçekten de," dedi Galadriel ciddiyetle. "Yaşarken gereksiz hiçbir hareketi olmamıştı Gandalf in. Onu izleyenler, onun aklındakileri bilemezler ve amacını olduğu gibi bize iletemezler. Lakin rehber ne yapmış olursa olsun, onu izleyenler masumdur. Cüceyi dostça karşılamış olmaktan nadim olmayınız. Halkımız çok uzun zaman önce Lothlörien'den uzaklara sürülmüş olsaydı, hatta burayı ejderhalar mesken tutsaydı, gene de, Arif Celeborn da dahil olmak üzere Galadhrimler arasından kim buralardan geçip de eski yurduna bir dönüp bakmak istemezdi?

"Kapkaradır Kheledzâram'ın suları; buz gibidir Kibilnâla'nın pınarları ve ne latifti Khazaddûm'un sütunlu salonları Eski Günler'de, büyük krallar kayalar altında düşmeden önce." Galadriel hınç ve keder içinde oturan Gimli'ye baktı ve gülümsedi. Bu isimlerin kendi kadim lisanında söylendiğini duyan cüce gözlerini kaldırarak Galadriel in gözlerine baktı; aniden sanki bir düşmanın kalbine bakmış da, orada sevgi ve anlayış görmüş gibi bir duygu doldu içine. Yüzünü hayret bürüdü, sonra o da gülümsedi karşılık olarak.

Beceriksizce ayağa kalkarak cüce usulü eğilip selam verdi, "Yine de hayat dolu Lörien ülkesi çok daha zarif ve Galadriel Hanım yer altındaki bütün kıymetli taşlardan çok üstün!" diyerek.

Bir sessizlik oldu. Bir süre sonra Celeborn tekrar konuştu. "Durumunuzun bu kadar kötü olduğunu bilmiyordum," dedi. "Gimli acı sözlerimi unutsun: Gönlümün sıkıntısıyla konuşmuştum. Sizi desteklemek

için elimden geleni yapacağım, herkese kendi isteği ve ihtiyacına göre bir yardımını olacak; özellikle de küçük halkın yükü taşıyan üyesine."

"Maceranız bizce bilinmekte," dedi Galadriel Frodo'ya bakarak. "Lâkin burada daha açık olarak bahsetmeyeceğiz bundan. Yine de, herhalde Gandalf ın da amaçlamış olduğu gibi, yardım istemek için bu ülkeye gelmiş olmanız boşa çıkmayacaktır muhtemelen. Çünkü Galadhrim Beyi Orta Dünya'daki elflerin en yüksek irfanlısı ve kralların gücünün ötesinde armağanlar veren bir elf olarak tanınır. Şafak günlerinden beri Batı'da yaşamıştır, ben de artık sayılamayacak kadar uzun bir zamandır onunla yaşamaktayım; Nargothrond yani Gondolin düşmeden önce dağlan geçmiştim ve dünyanın bunca çağı boyunca yenilgiye giden bu uzun yolda birlikte savaş verdik.

"Ak Divan'ı ilk toplayan ben idim. Ve eğer planlarım bozulmasaydı divanı Gri Gandalf yönetecek, olaylarda belki başka şekilde gelişecekti Lâkin, hâlâ ümit var. Size, şunu yapın, bunu yapın, diye öğüt vermeyeceğim. Çünkü yapmakta, kurmakta, veya yollar arasında tercih göstermekte değil; ancak geçmişi, hali ve kısmen de geleceği bilmektedir benim kudretim. Lâkin şu kadarını söyleyeceğim size: Maceranız bir bıçağın sırtındadır. Biraz yoldan çıkarsanız, yenilip herkesin mahvına sebep olursunuz. Yine de Grup gayesine sadık olduğu sürece ümit olacaktır."

Ve bu sözlerle Galadriel gözlerini onlara dikti ve sessizce hepsini teker teker süzdü. Legolas ve Aragorn dışında hiçbiri gözlerini kaçırmadan uzun süre duramadılar bu bakışlar karşısında. Sam hemencecik kızararak başını öne eğdi.

En nihayetinde Galadriel Hanım onları gözlerinden azat etti ve gülümsedi. "Gönüllerinizi sıkmayınız, "dedi. "Bu gece huzur içinde uyuyacaksınız." Bunun üzerine derin bir nefes aldılar ve yüksek sesle tek bir kelime bile konuşulmamış olduğu halde sanki uzun ve ayrıntılı bir sorguya çekilmişler gibi kendilerini çok yorgun hissettiler.

"Gidiniz şimdi!" dedi Celeborn. "Acı çekmiş, çok didinmişsiniz. Eğer Macera'nız bizi yakından ilgilendirmiyor olsaydı bile, yaralarınız iyileşip gücünüz yerine gelinceye kadar bu Şehir size kucak açardı. Şimdi dinleneceksiniz ve önünüzdeki yoldan bir süre söz etmeyeceğiz."

O gece Grup'takiler toprak üzerinde uyudular; buna da en çok hobbitler memnun oldu. Elfler onlara, çeşmenin yakınındaki ağaçlar arasına bir çadır kuruvermiş, içine yumuşak divanlar sermiş, sonra zarif elf sesleriyle barış sözcükleri söyleyerek ayrılmışlardı. Yolcular bir süre ağaç tepelerinde geçirdikleri daha önceki geceden, gündüz yaptıkları yolculuktan ve Bey ile Hanım'dan konuştular; çünkü henüz daha gerilere bakmaya içleri elvermiyordu.

"Sen niye kızardıydın Sam?" dedi Pippin. "Hemencecik su koyuverdin. Kim görse vicdanında bir leke olduğunu düşünürdü. Umarım benim battaniyelerimden birini çalmak için kurduğun muzır planlarından ibarettir mesele."

"Hiç öyle planım neyim yok," diye cevap verdi Sam, şaka kaldırmayacak bir ruh haliyle. "Eğer merak ediyorsan, kendimi çırçıplak hissettim ve bu hiç hoşuma gitmedi, îçime bakıyordu adeta ve bana Shire'a, kendime ait minicik bir bahçesi olan küçük bir oyuğa geri uçma fırsatını verirse ne yapacağımı soruyordu."

"Ne tuhaf," dedi Merry. "Neredeyse ben de aynısını hissettim; sadece, şey sadece, neyse bu kadar yeter sanırım," diye bitirdi sözlerini yarım yamalak.

Öyle görünüyordu ki hepsi aynı tecrübeyi yaşamışlardı: Her biri, önlerinde uzanan korkularla dolu bir gölge ile çok arzu ettiği bir şey arasında bir seçim hakkı sunulduğunu hissetmişti: Akıllarında tüm açıklığıyla belirmişti arzu ettikleri şey; onu elde etmek içinse yoldan sapmaları, Macera'yı ve Sauron'la savaşı diğerlerine bırakmaları yeterliydi.

"Ve sanki," dedi Gimli, "vereceğim bu karar sadece bana kalacak ve diğerleri tarafından bilinmeyecek gibi bir his vardı içimde."

"Bana son derece garip geldi bu iş," dedi Boromir. "Belki bu sadece bir sınavdı ve Galadriel düşüncelerimizi iyi niyetle okuyordu, ama dilim varsa bizi kışkırtıyor ve aslında veremeyeceği bir şeyler teklif ediyordu derdim. Onu dinlemeyi bile reddettiğimi söylememe gerek yok. Minas Tirith'in insanları sözünün eridir." Fakat Hanım'ın ona ne teklif ettiği konusunda hiçbir şey söylememişti.

Frodo'ya gelince, o hiç konuşmadı; oysa Boromir onu sorularıyla sıkıştırmaktaydı. "Seni uzun uzun tuttu bakışlarıyla, Yüzük Taşıyıcısı,"

diyordu.

"Evet," dedi Frodo; "fakat o anda aklıma ne geldiyse, orada kalacaktır."

"Neyse, ayağını denk al!" dedi Boromir. "Ben bu Elf Hanım'dan ve niyetinden pek emin değilim."

"Galadriel Hanım hakkında kötü konuşma!" dedi Aragorn sertçe. "Ne dediğini bilmiyorsun, insan kendisi getirmedikçe ne onda, ne de bu topraklarda kötülük bulunmaz. Kötülük getireninse vay haline! Fakat bu gece, Ayrıkvadi'den çıktığımızdan beridir ilk kez korkusuzca uyuyacağım. Keşke derin uyusam da, bir süre için kederimi unutsam! Hem bedenim, hem gönlüm yorgun." Kendini divanının üzerine atarak hemen derin bir uykuya daldı.

Diğerleri de kısa bir süre sonra onu izlediler; uykularını ne bir ses, ne de bir rüya bozdu. Uyandıklarında gün ışığını çadırın önündeki çimenler üzerine yayılmış, çeşmeyi güneş altında pırıltıyla fıskiyelenip akar buldular.

"Yakında Bay Bilbo'yu bile geçersin sen!" dedi Sam.

"Hayır, korkarım geçemem," dedi Frodo. "Fakat şimdilik elimden gelenin en iyisi bu."

"Eh Bay Frodo, eğer biraz daha yazacaksan havai fişeklerinden de söz et emi," dedi Sam. "Şunun gibi bir şey:

Anladıkları ve hatırladıkları kadarıyla, birkaç gün Lothlörien'de kaldılar. Tüm bu süre boyunca, zaman zaman düşen ve her şeyi daha canlı ve temiz bırakarak geçip giden latif yağmur dışında, her gün pırıl pınl güneşli geçti. Hava sanki baharın ilk günleriymişçesine serin ve yumuşaktı, ama yine de etraflarında kışın derin ve düşünceli sükûnetini hissediyorlardı. Bütün yaptıkları yemek, içmek, dinlenmek ve ağaçlar arasında dolaşmaktan ibaretti adeta; bu da yetip artıyordu.

Bey ile Hanım'ı tekrar görmemişlerdi ve elf halkıyla da çok az konuşuyorlardı; çünkü halkın çok azı Westron dilini biliyor veya kullanıyordu. Haldir onlarla vedalaşıp, Grup'un Moria'dan getirdiği haberlerden bu yana iyice sıkı denetim altına alınan Kuzey'deki sınıra geri dönmüştü. Legolas vaktinin çoğunu Galadhrimler'in arasında geçirmekteydi ve ilk geceden sonra, yemek yemek ve sohbet etmek için uğramakla

birlikte, uyku saatlerini Grup'la geçirmez olmuştu. Çevreyi dolaşmaya çıkarken sık sık yanına Gimli'yi de alıyordu; diğerleri bu değişiklikten hayret içindeydiler.

Artık yol arkadaşları birlikte otururken veya yürürken Gandalf tan söz ediyorlardı; her birinin onun hakkında bildiği veya gördüğü her şey tüm açıklığıyla zihinlerinde canlanıyordu. Yaralarıyla bedenlerinin yorgunluğu geçmeye başladıkça, kayıplarının acısı daha da keskinleşmişti. Sık sık yakınlarında şarkı söyleyen elf sesleri duyuyorlardı ve onun düşüşüyle ilgili ağıtlar yaktıklarını anlıyorlardı, çünkü anlamını bilmedikleri o hüzünlü ve tatlı sözler arasında onun ismini yakalıyorlardı.

Mithrandir, Mithrandir, diye söylüyordu elfler, Ah Gri Hacı! Çünkü ona öyle hitap etmeyi çok severlerdi. Fakat Legolas Grup'un yanında olsa bile, bu işin onun hünerini aştığını ve acısının hâlâ çok taze olduğunu, bu acıya henüz şarkı değil ancak göz yaşlan dökebileceğini söyleyerek şarkıları onlara tercüme etmiyordu.

İçindeki yası kırık dökük ilk olarak söze döken Frodo oldu. Çok nadiren bir şarkı veya şiir yazmaya heveslenirdi; Ayrıkvadi'de bile, belleği ondan öncekilerin yapmış olduğu birçok şeyle dolu olduğu halde hep dinlemişti de kendi söylememişti. Fakat şimdi Lörien'deki çeşmenin yanında oturup etrafında elflerin seslerini duydukça, düşünceleri ona fena gelmeyen bir şarkı halinde biçimlenmekteydi; yine de bunları Sam'e tekrarlamak istediğinde sadece bölük pörçük parçalar hatırlayabildi ve onlar da bir avuç porsumuş yaprak gibi soluktu.

Shire'da akşam alınca kurşun rengini

ayak sesleri duyulurdu Tepe'de;

tan vaktinden önce giderdi

tek söz etmeden, uzun bir seyahate.

Yabaneller'den ta Batı kıyıları 'na

kuzeydeki ıssızlardan, güneydeki tepelere

gizli kapıdan, ejderha ininden,

geçti karanlık ormanlardan keyfince.

Cüce, hobbit, ef ve insanla
ölümlü ve ölümsüz ahaliyle
daldaki kuşla, indeki hayvanla
konuştu kendi gizli lisanlarında.

Ölümcül bir kılıç ve şifalı bir elle,
bükülüyordu beli yükü altında,
çınlayan sesi ve yanan işaretiyle,
yorgun bir hacıydı kendi yolunda.

Tahtına kurulmuş bir irfan sahibi
kızmakta çabuk, daha da kolay gülmesi
yaşlı bir adam şapkası hırpani
yaslanmış duruyor, asası dikenli.

Köprüde durdu bir başına
ne ateşe pabuç bıraktı ne de gölgeye;
asası kırıldı taşa vurunca
irfanı öldü gitti Khazaddûm'da.

Havai fişeklerin en güzeli patlar
mavi yeşil yıldızlar gibi,
gökgürültüsünden sonra altın bir yağmur

semadan çiçekler gibi yağar.

Gerçi bu sözlerde o fişeklerin hakkını vermekten çok uzak ya."

"Hayır, bunu sana bırakacağım Sam. Ya da belki de Bilbo'ya Ama... neyse bu konuda daha fazla konuşamayacağım. Ona bu haberi götüreceğimizi düşündükçe fena oluyorum."

Bir akşam Frodo ile Sam serin alacakaranlıkta yürüyorlardı. Her ikisi de tekrar huzursuzlanmaya başlamıştı. Frodo'ya aniden ayrılışın gölgesi düşmüştü: Her nasılsa, Lothlörien'i terk etme zamanının çok yaklaşmış olduğunu hissediyordu.

"Elfler hakkında şimdi ne düşünüyorsun Sam?" dedi. "Aynı soruyu bir kez daha sormuştum sana çok uzun bir zaman önce gibi geliyor; fakat o zamandan bu yana onları daha çok gördün."

"Hem de nasıl!" dedi Sam. "Ve galiba, elf var elf var. Elfliğine hepsi elf, ama hepsi bir değil. Mesela bu ahali gezgin değil, evsiz de değil, bize biraz daha benzer gibiler: Hobbitlerin Shire'da olduğu gibi, hatta daha bile fazla, burada yerli yerindeler. Onlar mı memleketi kendilerine benzetmişler, yoksa memleket mi onları kendi gibi yapmış belli değil, bilmem anlatabildim mi. Burası fevkalade sakın. Sanki hiçbir hareket yok, ve hareket isteyen de yok. Eğer etrafta bir tılsım var ise çok derinlerde, deyim yerindeyse, benim parmağımı basamayacağım bir yerdedir."

"Bunu her yerde görüp hissedebilirsin," dedi Frodo.

"Ee," dedi Sam, "kimsenin sihir yaptığını görmüyorsun ama. Zavallı Gandalf ın gösterdiği gibi havai fişekler yok. Bey ile Hanım'ı bunca zamandır neden hiç görmedik acaba? Düşünüyorum da, Hanını da canı isterse pek harika şeyler yapabilir bana sorarsan. Elf büyülerinden görmeyi o kadar çok isterdim ki Bay Frodo!"

"Ben istemezdim," dedi Frodo. "Ben halimden memnunum. Ve ben Gandalfın havai fişeklerini değil, çalı gibi kaşlarını, çabucak öfkelenişini ve sesini özlüyorum."

"Doğru söylüyorsun," dedi Sam. "Benim kusur bulduğumu da zannetme. O eski masallarda lafı geçen sihirden birazcık görmeyi hep istemişimdir, ama şimdiye kadar burdan daha güzel bir ülkenin varlığını duymadıydım.

Sanki aynı anda hem yuvanda, yurdundaki, hem de bir tatile çıkmışsın; bilmem anlatabildim mi. Gitmek istemiyorum. Ama bir yandan da, eğer yolumuza devam edeceksek bunu bir an önce halletsek iyi olacak diye düşünmeye başladım.

"En bitmek bilmeyen iş, daha başlamadığın iştir, derdi benim babalık. Ve kanaatimce, ister büyüylen ister büyüsüz, bu ahali bizim için yapabileceği kadarını yaptı artık. Gandalf ın yoklusunu esas bu ülkeden ayrıldıktan sonra çekeceğiz bana sorarsan."

"Korkarım söylediğin çok doğru Sam," dedi Frodo. "Yine de bütün kalbimle, gitmeden Elflerin Hanım'ını bir kez daha göreceğimizi umuyorum."

Daha o konuşurken, sanki onların sözlerini duyup da gelmiş gibi Galadriel Hanım'ın yaklaşmakta olduğunu gördüler. Uzun, boyu, zarif endamıyla ağaçların altında yürümekteydi. Hiçbir şey söylemeden yanına çağırdı onları.

Yana sapıp onları Caras Galadhon'un güney yamaçlarına doğru götürdü ve yüksek yeşil çalılardan geçerek etrafı kapalı bir bahçeye vardılar. Burada hiç ağaç yetişmemişti, gökyüzüne açık olarak duruyordu. Akşam yıldızı yükselmiş, batı ormanlarının üzerinde beyaz bir ateşle yanmaktaydı. Uzun bir merdivenden aşağıya, tepedeki çeşmeden kaynayan gümüş derenin mırıldanarak aktığı derin yeşil bir çukura indi Hanım. Çukurun dibinde, dallanmış budaklanmış bir ağaç gibi yontulmuş olan alçak bir kaide üzerinde gümüşten bir tas, yanında da gümüş bir ibrik duruyordu.

Galadriel tası derenin suyuyla ağzına kadar doldurup üzerine üfledi, su tekrar durulduğunda konuştu nihayet, "işte Galadriel'in Aynası," dedi. "Sizi buraya eğer dilerseniz Ayna'ya bakasınız diye getirdim."

Hava çok durgun, çukur karanlık, yanındaki elf hanım uzun boylu ve solgundu. "Neye bakacağız ve ne göreceğiz?" diye sordu hayretle dolan Frodo.

"Ayna'nın pek çok şeyi meydana çıkarmasını sağlayabilirim bir buyruğumla," diye cevap verdi Galadriel. "ve kimilerine görmek istedikleri şeyleri de gösterebilirim. Lâkin ayna beklenmedik şeyler de gösterir ve bunlar ekseriya bizim görmek istediklerimizden daha acayip ve dahn

faydalı şeyler olurlar, îşi Ayna'ya bırakırsanız, ne göreceğinizi bilemem Çünkü Ayna, olmuş, olan ve olabilecek şeyleri gösterir. Lâkin en bilgeler bile bunlardan hangisini gördüğünü anlayamaz bazen. Bakmak istiyor musunuz?"

Frodo cevap vermedi.

"Ya siz?" dedi Galadriel, Sam'e dönerek. "Çünkü bu sizin halkınızın sihir diyebileceği türden bir şey sanırım; gerçi tam olarak neyi kastettiklerini bilemiyorum; galiba Düşman'ın aldatmacaları için de aynı kelimeyi kullanıyorlar. Lâkin böyle demek isterseniz, işte bu Galadriel'in sihri. Elflerin sihirini görmek istediğinizi söylememiş miydiniz?"

"Söylemiştim," dedi Sam, korku ile merak arasında bir hisle biraz titreyerek. "Ben bir yol bakıvereyim, Hanım, müsaade edersen."

"Evde neler olup bitiyor, baksam fena mı," diye de fısıldadı Frodo'ya. "Ayrılalı çok uzun zaman olmuş gibi geliyor. Gerçi, ya sırf yıldız ya da anlamayacağım bir şeyler görürüm ya herhal."

"Herhal," dedi Hanım sevgi dolu bir kahkahayla. "Lâkin geliniz, bakıp nasibinizdekini göreceksiniz. Suya dokunmayın!"

Sam kaidenin ayağına tırmanarak tasın üzerine eğildi. Su sert ve karanlık görünüyordu, içinde yıldızlar yansımaktaydı.

"Dedim ya, bir tek yıldızlar var," dedi. Sonra birden nefesi kesilir gibi oldu, çünkü yıldızlar sönmüştü. Karanlık bir perde açılmış gibi Ayna önce griye döndü, sonra berraklaştı. Güneş parlıyor, ağaçların dallan rüzgârda sallanıp dalgalanıyordu. Fakat daha Sam ne gördüğüne karar veremeden ışık soldu; bu sefer sanki Frodo'nun büyük karanlık bir uçurumun dibinde, solgun bir yüzle derin derin uyuduğunu görüyordu. Sonra kendisini loş bir geçit boyunca ilerlerken ve sonu olmayan, dönen merdivenlere tırmanırken görür gibi oldu. Birden, telaşla bir şeyler aramakta olduğu doğdu içine, ama aradığı neydi bilemiyordu. Görüntü bir rüya gibi bulandı, geriye döndü, yeniden ağaçlar belirdi. Fakat bu kez o kadar sık değillerdi ve neler olduğunu görebiliyordu: Ağaçlar rüzgârla dalgalanmıyordu, devriliyor, yere düşüyorlardı.

"Hop!" diye bağırdı Sam hışımla. "Şu Ted Kumlukişi'ye bak hele, üstüne vazifeymiş gibi ağaçları kesip duruyor. O ağaçların kesim vakti gelmediydi: Burası, Subaşı yoluna gölge veren, Değirmen'in ardındaki ağaçlıklar. Şu Ted'e elim yetişeydi de ben de onu bir devirivereydim!"

Fakat o sırada, artık Eski Değirmen'in de yok olmuş olduğunu fark etti; değirmenin yerine kocaman kırmızı kiremitli bir bina dikilmişti. Bir kalabalık, hani harıl çalışmaktaydı. Az ileride uzun, kırmızı bir baca vardı. Ayna'nın yüzeyine siyah dumanlar yayılıyor gibiydi.

"Shire'da bir şeytanlıklar dönüyor," dedi. "Elrond Bay Merry'yi geri göndermek istediğinde yerden göğe haklıymış." Sonra aniden bir çığlık atarak geriye sıçradı. "Burada kalamam," dedi gözü dönmüş bir halde. "Eve dönmeliyim. Çıkınsaçması Sıraevleri'ni yıkmışlar; bak, zavallı ihtiyar babalık üç parça eşyasını el arabasına doldurmuş Tepe'den aşağı iniyor. Eve gitmeliyim!"

"Eve tek başına gidemezsiniz," dedi Hanım. "Ayna'ya bakmadan önce beyiniz olmadan eve gitmeyi istememiştiniz, halbuki Shire'da kötü şeyler olabileceğini o zaman da biliyordunuz. Unutmayın, Ayna çok şey gösterir ve bunların bir kısmı henüz olmamış şeylerdir. Kimi de hiç yaşanmaz, yeter ki görüntüleri görenler olanları engellemek için yoldan sapmasın. Ayna ne yapmak gerektiği konusunda tehlikeli bir rehberdir"

Sam yere oturup başını elleri arasına aldı. "Keşke buraya hiç gelmeseydim; artık başka tılsım mılsım görmek de istemiyorum," dedi ve sustu. Bir süre sonra, sanki gözyaşlarıyla savaşırmış gibi boğuk bir sesle yeniden konuştu. "Yok' Ya Bay Frodo ile birlikte uzun yoldan dönerim eve; ya da hiç dönmem. Ama er geç yolum eve çıkar umarım. Eğer gördüklerim doğru çıkarsa, birilerinin başı fena halde yanacak!"

"Siz artık bakmak istiyor musunuz Frodo?" dedi Galadriel Hanım. "Elf tılsımı görmeyi arzu etmiyordunuz, halinizden memnundunuz."

"Bakmamı tavsiye eder misiniz?" diye sordu Frodo.

"Hayır," dedi elf. "Ne öyle yapın, ne böyle yapın diye öğüt vermem ben. Danışılacak bir kişi değilim. Bir şey öğrenebilirsiniz; gördüğünüz şey hayır da olabilir şer de, bu sizin için karlı da olabilir, yararsız da. Görmek hem iyidir hem de tehlikeli. Yine de Frodo, benim fikrimce sizde bu riski göze

alacak kadar cesaret ve bilgelik var, yoksa sizi buraya getirmezdim. Nasıl dilerseniz öyle yapın!"

"Bakacağım," dedi Frodo ve kaideye tırmanarak karanlık suyun üzerine eğildi. Ayna hemen netleşti; loş bir ülke gördü. Uzakta, soluk bir göğe doğru kara kara dağlar yükseliyordu. Kurşuni bir yol kıvrıla dolana uzanıp ufka karışıyordu. Uzaktan, yoldan biri gelmekteydi; başta silik ve küçük, ama yaklaştıkça büyüyüp belirginleşen bir siluet. Frodo birdenbire bu siluetin kendisine Gandalf ı hatırlattığını fark etti. Neredeyse büyücünün ismini haykıracaktı ama derken bu siluetin gri değil beyaz giysili olduğunu fark etti; alacakaranlıkta hafifçe parlayan bir beyaz. Elinde de beyaz bir asa vardı. Başı o kadar eğikti ki yüzü görülmüyordu ve yavaş yavaş yolun kavisini dönerek Ayna'nın görüntüsünden çıktı. Frodo'nun aklına bir kuşku girmişti: Gandalf m yıllar önce yaptığı uzun yolculuklardan birinin görüntüsü müydü bu, yoksa Saruman mıydı?

Görüntü değişti. Az ve öz ama çok net bir biçimde, odasında huzursuzca yürüyen Bilbo'nun görüntüsü çarptı gözüne. Masa karmakarışık kağıtlarla doluydu; pencerelere yağmur çarpıyordu.

Sonra bir duraksama oldu, bu duraksamayı Frodo'nun kendisinin de karıştığı büyük bir tarihin parçalan olduğunu her nasılsa hissettiği, çabuk çabuk geçen bir sürü sahne izledi. Sis dağıldı ve o güne kadar hiç görmediği ama hemen tanıdığı bir manzara çıktı karşısına: Deniz. Karanlık çöktü. Deniz büyük bir fırtınayla kabararak hiddetlendi. Sonra karanlık bulutlara gömülmekte olan kan kırmızısı güneşe karşı, yırtılmış yelkenleriyle Batı'dan çıkmış gelen büyük bir geminin siyah silueti belirdi. Ardından, kalabalık bir şehirden akan geniş bir nehir gördü. Sonra yedi kulesi olan beyaz bir hisar. Sonra tekrar siyah yelkenleri olan bir gemi; fakat artık yeniden sabah olmuştu ve su ışıl ısıldı; üstüne beyaz bir ağaç işlenmiş bir sancak güneşte parlıyordu. Savaş ve yangını hatırlatan bir duman yükseldi, güneş cayır cayır bir kırmızıyla yeniden battı, hava kararıp gri bir pusa dönüştü ve pusun içine doğru ışıl ışıl küçük bir gemi geçti gitti. Gemi yok oldu ve Frodo bir iç geçirerek çekilmeye hazırlandı.

Fakat birdenbire Ayna, sanki görüntü dünyasında bir delik açılmış da Frodo boşluğa bakıyormuş gibi tamamen karardı. Kara çukurda, yavaş yavaş büyüyerek neredeyse tüm Ayna'yı kaplayan tek bir Göz belirdi. O

kadar korkunçtu ki, Frodo bağıramadan ve gözlerini ayıramadan, mıhlanmış gibi kalakaldı. Göz, ateş ile çevrelenmişti fakat kendisi camla kaplı gibiydi, bir kedinin uyanık ve dikkatli gözü kadar sarıydı, ve gözbebeğinin uzunlamasına ince siyahlığı bir çukura, hiçliğe bakan bir pencereye açılıyordu.

Sonra göz, bir o yanı, bir bu yanı tarayarak dönmeye başladı ve Frodo dehşetle, hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak bir kesinlikle, gözün aradığı binbir şey arasında kendisinin de bulunduğunu hissetti. Fakat aynı zamanda onun kendisini göremeyeceğini de biliyordu kendisi istemedikçe, henüz göremeyeceğini. Boynundaki zincirinde duran Yüzük ağırlaşmaya başladı, büyük bir taştan daha da ağır oldu, Frodo'nun başı aşağıya doğru çekildi. Ayna sanki ısınmaya başlamıştı, sudan buhar lüleleri yükseliyordu. Frodo öne doğru kaymaktaydı.

"Sakın suya dokunmayın!" dedi Galadriel Hanım yavaşça. Görüntü karardı, Frodo kendini gümüş tasta pırıldayan serin yıldızlara bakarken buldu. Tirtir titreyerek geriye indi ve Hanım'a baktı.

"Son gördüğünüz şeyin ne olduğunu biliyorum," dedi Hanım; "çünkü aynı şey benim de zihnimde mevcut. Korkmayın! Lâkin, Lothlörien ülkesinin Düşman'a karşı, sadece ağaçlar arasında şarkılar söylemekle ve hatta elf yaylarının ince oklarıyla korunuyor ve muhafaza ediliyor olduğunu da zannetmeyin. Size diyorum ki Frodo, şu anda sizinle konuşurken dahi Karanlıklar Efendisi'ni sezebiliyor, aklından geçenleri biliyorum; en azından elfleri ilgilendiren bütün düşüncelerini biliyorum. O ise hiç durmadan beni ve düşüncelerimi görebilmek için uğraşmakta. Lâkin kapı hâlâ kapalı!"

Beyaz kollarını kaldırdı ve reddeder, inkâr edercesine ellerini Doğu'ya doğru uzattı. Elflerin en sevgilisi, Akşam Yıldızı Eârendil, yukarda tüm berraklığıyla parlamaktaydı. O kadar parlaktı ki yıldız, Elf Hanım'ın sureti yerde hafif bir gölge bırakıyordu. Yıldızın ışınlan Hanım'ın parmağındaki yüzüğü sıyırıp geçti; yüzük gümüş bir ışıkla kaplanmış parlak altın gibi ışıdı ve sanki Akşam Yıldızı yere inip Hanım'ın eline konmuş gibi tek bir beyaz taş yanıp söndü. Frodo yüzüğe hayretle bakakaldı; çünkü aniden anlar gibi olmuştu.

"Evet," dedi Hanım, Frodo'nun ne düşündüğünü anlayarak, "bu konuda konuşmaya izin yoktur; Elrond size açıklayamadı. Lâkin bu Yüzük Taşıyıcısı'ndan, Göz'ü görmüş birinden gizlenemez. Gerçekten de, Lörien ülkesinde, Galadriel'in parmağında durmakta Üçler'den biri. Bu Nenya, Serttaşı Yüzüğü, ben de onun muhafızıyım.

"Bundan şüpheleniyor ama bilmiyor henüz bilmiyor. Şimdi sizin gelişinizin bizim için nasıl da Kıyamet'in ayak sesleri demek olduğunu anlıyorsunuz, değil mi? Çünkü eğer siz başaramazsanız, biz tüm çıplaklığımızla Düşman'ın önünde kalacağız. Yok başarırsanız, o zaman bizim gücümüz azalacak, Lothlörien solacak ve Zaman'ın gelgitleri onu süpürüp götürecek. Ya Batı'ya gitmemiz, ya da yavaş yavaş her şeyi unutmuş ve unutulmuş, kuytu vadilerde ve mağaralarda yaşayan yaban bir halka dönüşmemiz gerekecek."

Frodo başını eğdi. "Peki ne arzu ederdiniz?" dedi sonunda.

"Olması gerekenin olmasını," diye cevapladı Hanım. "Elflerin ülkelerine ve eserlerine olan sevgileri, Deniz'in derinliklerinden bile derindir; hasretleri ölümsüzdür ve hiçbir zaman tam olarak teskin olmaz. Yine de Sauron'a teslim olmaktansa ellerindekini atmaya razıdırlar: Çünkü artık onu tanıyorlar. Lothlörien'in kaderinden değil, sadece kendi vazifenizden sorumlusunuz siz. Yine de, mümkün olsaydı Tek Yüzük'ün hiç yapılmamış veya sonsuza kadar kaybolmuş olmasını dilerdim."

"Hem irfan sahibi, hem korkusuz, hem zarifsiniz Galadriel Hanım" dedi Frodo. "Eğer isterseniz Tek Yüzük'ü size veririm. Bu benim için fazla büyük bir mesele."

Ani ve berrak bir kahkaha attı Galadriel. "Galadriel Hanım irfan sahibi olabilir," dedi, "yine de burada, nezaket konusunda kendi dengine rast geldi ilk karşılaşmamızda gönlünüzü sınamamın öcünü çok kibarca aldınız. Keskin bir gözle görüyorsunuz artık. Gönlümün, bana sunduğunuz şeyi çok fazla arzuladığını inkar etmiyorum. Çünkü uzun yıllar boyunca Ali Yüzük benim elime geçse ne yapardım diye düşünmüştüm ve işte! Yüzük avucuma düştü. Sauron ister kalsın ister yenilsin, çok uzun zaman önce tertip edilmiş olan şer çok değişik şekillerde işlemeye devam eder. Eğer yüzüğü

konuğumdan zorla veya korkutarak alsaydım, bu tam da onun Yüzük'ünün tesirine yaraşacak soylu bir hareket olurdu, değil mi?

"Ama şimdi, nihayet Önümde işte. Yüzüğü bana kendi rızanızla vereceksiniz! Karanlıklar Efendisi'nin yerine bir Ece oturtacaksınız. Ve ben karanlık da olmayacağım, Gündüz ve Gece gibi çok güzel ve korkunç olacağım! Deniz gibi, Güneş gibi, Dağ'daki Kar gibi zarif!.. Fırtına ve Şimşek gibi korkunç! Dünyanın temellerinden daha güçlü. Herkes beni sevecek ve önümde çaresiz kalacak!"

Elini kaldırdı; takmakta olduğu yüzükten sadece onu aydınlatıp, geri kalan her şeyi karanlıkta bırakan büyük bir ışık çaktı. Frodo'nun önünde, artık ölçülemeyecek derecede uzun boylu, dayanılmayacak kadar güzel, korkunç ve tapılacak biri gibi duruyordu. Sonra indirdi elini; ışık soldu, tekrar güldü aniden. Ve o ne! küçülmüştü: Sadece beyazlara bürünmüş, kibar sesi yumuşak ve hüzünlü, ince bir elf kadınıydı.

"Sınavı geçtim," dedi. "Gücüm zayıflayacak, Batı'ya gideceğim ve Galadriel olarak kalacağım." artık seçimimizi yaptık velcaderin ırmakları akıyor."

"Gitmeden önce bir şey sormak istiyorum," dedi Frodo, "Aynkvadi'de hep Gandalfa sormak istediğim bir şey. Tek Yüzük'ü takmama izin veriliyor: Neden diğerlerini görüp onları takanların düşüncelerini bilemiyorum?"

"Bunu yapmayı denemediniz" dedi Hanım. "Neye sahip olduğunuzu fark ettiğinizden beri sadece üç kere taktınız onu parmağınıza. Sakın denemeyin! Sizi mahveder. Gandalf size yüzüklerin her takana kendilerine denk bir kudret verdiğini söylememiş miydi? O kudreti kullanabilmeniz için önce çok daha güçlenmeniz ve iradenizi başkalarına hükmetmeye çalıştırmanız gerekir. Gene de, Yüzük Taşıyıcısı, yüzüğü parmağına takmış ve gizli olanları görmüş biri ularak görüşünüz keskinleşti. Benim düşüncelerimi, arif sayılan birçok kişiden daha açık olarak algıladınız. Yediler'i ve Dokuzlar'ı elinde tutanın Göz' ünü gördünüz. Ve yüzüğü benim parmağımda görüp tanıdınız, öyle değil mi? Siz yüzüğümü gördünüz mü?" diye sordu tekrar Sam'e dönerek.

"Hayır Hanım," diye cevap verdi Sam. "Doğruyu söylemek lazım gelirse, neden söz ettiğinizi merak etliydim. Parmağınızın arasından parlayan bir yıldız gördüm ben. Fakat küstahlık saymazsanız, beyim haklıydı kanaatimce. Keşke Yüzük'ü alsanız. O zaman işleri yoluna koyardınız. Babalığın evini yıkmalarına ve onu yerinden yurdundan etmelerine engel olurdunuz. Bazı tiplere yaptıkları pis işleri ödetirdiniz.

"Ödetirdim," dedi Hanım. "Öyle başlardı. Fakat ne yazık ki orada kalmazdı! Artık bunu konuşmayacağız. Haydi gidelim!"

Uzun bir süre sessizce durdular. Neden sonra Hanım tekrar konuştu. "Haydi, geri dönelim!" dedi. "Sabah ayrılmanız lazım gelir çünkü."

BÖLÜM VIII

LÖRİEN’E VEDA

O gece Grup yeniden Celeborn'un salonuna çağırıldı; Bey ile Hanım hepsini hoş sözlerle karşıladılar. Sonunda, Celeborn yola çıkmalarına getirdi konuyu.

"Artık," dedi, "Macera'ya devam etmek isteyenlerin bu ülkeden ayrılabilmek için gönüllerini pekleştirme vakti erdi. Yola devam etmek istemeyenler bir süre daha burada kalabilirler. Fakat ne kalanlara ne de gidenlere huzur sözü veremeyiz. Çünkü artık kıyametin eşiğine vardık. Dileyenler bizle kalıp, dünyanın yollarının tekrar açılacağı saatin gelişini veya Lörien'in son savunması için onları çağıracağımız anı burada bekleyebilir. Ondan sonra da ya kendi yurtlarına döner, ya da savaşlarda ölenlerin ırak yuvalarına giderler."

Bir sessizlik oldu. "Hepsi yola devam etmek kararında," dedi Galadriel onların gözlerine bakarak.

"Beni sorarsanız," dedi Boromir, "evimin yolu zaten geriye değil, ileriye doğru."

"Bu doğru," dedi Celeborn, "lâkin bütün Grup sizinle birlikte Minas Tirith'e mi gidiyor?"

"Güzergâhımızı henüz kararlaştırmadık," dedi Aragorn. "Lothlörien'den sonra Gandalf ne yapmak istiyordu bilemiyorum. Aslında onun bile belirli bir planı olduğunu zannetmiyorum."

"Belki yoktu," dedi Celeborn, "yine de bu ülkeden çıkınca, artık Ulu Nehir'i yok sayamazsınız, içinizden bazılarının çok iyi bildiği gibi, yükü olan yolcular Lorien ile Gondor arasında bu nehri kayıksız geçemez. Ve ayrıca Osgiliath köprüleri yıkılmadı mı, artık bütün iskeleler Düşman'ın elinde değil mi?

"Nehrin hangi yanından yolculuk yapacaksınız? Minas Tirith'e giden yol bu taraftan, batıdandır; lâkin Macera'ya uzanan en doğru yol Nehir'in doğusunda, daha karanlık olan kıyıdadır. Hangi kıyısını seçeceksiniz şimdi?"

"Eğer benim öğüdüme kulak asan olursa, batı kıyısı, Minas Tirith'e olan yol seçilir," diye cevap verdi Boromir. "Fakat Grup'un lideri ben değilim." Diğerleri bir şey söylemedi; Aragorn kuşkulu ve sıkıntılı görünüyordu.

"Görüyorum ki henüz ne yapacağınızı bilemiyorsunuz," dedi Celeborn. "Sizin yerinize seçim yapmak bana düşmez; lâkin elimden geldiğince size yardımcı olurum. Aranızda kayık kullanmayı bilenler bulunuyor: Legolas var, halkı hızlı Orman Nehri'ni iyi tanır; sonra Gondor'lu Boromir ve gezgin Aragorn var."

"Birde hobbit var!" diye haykırdı Merry. "Hepimiz kayıklara vahşi at gözüyle bakmayız. Benim ailem Brendibadesi kıyılarında yaşar." "Bu çok iyi," dedi Celeborn. "O halde Grup'unuza kayıklar vereceğim. Küçük ve hafif olmalı bu kayıklar, çünkü nehir üzerinden çok yol alacaksanız, kayıkları taşımak zorunda kalacağınız yerler olacaktır. Sarn Gebir çavlanlarına, hatta belki sonunda Nehir'in Nen Hithoel'den gümbürdüyerek döküldüğü büyük Rauros şelalelerine varacaksınız; ayrıca başka tehlikeler de vardır. Kayıklar yolculuğunuzu bir süre daha az zahmetli kılabilir. Yine de size akıl veremezler: Sonunda kayıkları ve Nehir'i terk etmeniz ve ya batıya ya doğuya dönmeniz gerekecek."

Aragorn Celeborn'a tekrar tekrar teşekkür etti. Kay ı ki an n hediye edilmesi onu çok rahatlatmıştı; çünkü başka faydalarının yanı sıra, ne yöne gideceklerine karar vermek için de birkaç gün daha kazanmış oluyorlardı. Diğerleri de daha ümitli görünüyorlardı. Önlerinde ne gibi tehlikeler uzanırsa uzansın, onlarla karşılaşmak için Anduin'in geniş akıntısı üzerinden süzülerek gitmek, sırtlan iki büklüm olmuş bir halde zar zor yürümekten iyiydi. Sadece Sam kuşkuluydu: O, ne olursa olsun kayıkları hâlâ vahşi atlar gibi hatta daha da kötü görüyordu ve atlattığı bunca tehlike bile bu konudaki fikrini değiştirememişti.

"Her şey hazırlanıp, yarın öğleden önce rıhtımda sizi bekleyecek," dedi Celeborn. "Sabah size birilerini göndereceğim ki, yolculuk için

hazırlanmanıza yardımcı olsunlar. Şimdi size iyi bir gece, huzurlu bir uyku diliyoruz."

"İyi geceler dostlarım!" dedi Galadriel. "Huzur içinde uyuyasınız! Bu gece yolu düşünerek pek sıkmayın gönüllerinizi. Belki de her birinizin gideceği yol şimdiden ayaklarınızın önüne serilmiştir de, siz göremiyorsunuzdur. iyi geceler!"

Grup böylece müsaade isteyerek çadırına çekildi. Legolas da onlarla birlikte geldi, çünkü bu Lothlörien'deki son geceleri olacaktı ve Galadriel'in öğüdüne rağmen bu konuyu birlikte ölçüp biçmek istiyorlardı.

Ne yapmak gerektiğini, Yüzük ile ilgili amaçlarını en iyi nasıl gerçekleştirebileceklerini uzun süre tartıştılar; ama bir sonuca varamadılar. Çoğunun Önce Minas Tirith'e gitmeyi ve en azından bir süre için Düşman'ın dehşetinden kaçmayı arzu ettiği besbelliydi. Birisi önlerine düşse onun peşinden Nehir'i aşıp Mordor'un gölgelerine kadar girmeye razıydılar; fakat Frodo hiçbir söz söylemiyordu, Aragorn'un fikri de hâlâ ikiye bölünmüş durumdaydı.

Gandalf henüz yanlarındayken, Aragorn'un planı Boromir ile gitmek ve kılıcı ile Gondor'un kurtulmasına katkıda bulunmaktı. Çünkü rüyalarda görülen mesajların bir çağrı olduğuna ve artık Elendil'in varisinin öne çıkıp üstünlük için Sauron ile çatışma saatinin geldiğine inanıyordu. Fakat Moria'da Gandalf in yükü onun omuzlarına binmişti; artık Frodo Boromir ile yola devam etmeyi reddederse Yüzük'ü bırakamayacağını biliyordu. Yine de gerek kendisi, gerek Grup'tan her hangi biri, körü körüne Frodo'yla karanlığa yürümekten başka ne işe yarayabilecekti ki?

"Ben tek başıma bile olsa Minas Tirith'e gideceğim, çünkü bu benim görevim," dedi Boromir; bu sözlerden sonra bir süre, sanki buçukluğun düşüncelerini okumaya çalışıyormuş gibi gözlerini Frodo'ya dikerek sessiz kaldı. Sonra ağır ağır, sanki kendi kendiyle tartışırmışçasına tekrar konuştu. "Eğer sadece Yüzük'ü yok etmeyi arzu ediyorsanız," dedi, "o zaman savaşa ve silahlara pek ihtiyaç yok; Minas Tirith'li insanlar da size bir fayda sağlamaz. Yok eğer Karanlıklar Efendisi'nin silahlı kudretini yok etmek istiyorsanız, onun ülkesine silahsız gitmek ahmaklık olur; atmak da öyle..." Fakat düşüncelerini yüksek sesle söylediğini fark edivermiş gibi aniden

durdu. "Yani hayatlarımızı tehlikeye atmak, demek istiyorum," diye bitirdi sözünü. "Bu sağlam bir yerde savunma yapmakla, açık açık ölümün kollarına gitmek arasında bir seçim. En azından ben böyle görüyorum."

Frodo Boromir'in gözlerinde yeni ve yabancı bir bakış görmekteydi; dikkatle süzdü onu. Belli ki Boromir'in düşüncesi, son sözlerinden farklıydı. Atmak da ahmaklık olurdu: Neyi? Kudret Yüzüğü'nü mü? Bu tür bir şeyi Divan'da da söylemiş fakat sonra Elrond'un sözlerini düzeltmesine razı olmuştu. Frodo Aragorn'a baktı, fakat Aragorn kendi düşüncelerine iyice dalmış gibiydi, Boromir'in sözlerini dinlediğine dair hiçbir harekette bulunmadı. Ve tartışmaları böylece sona ermiş oldu. Merry ile Pippin uyumuşlardı bile, Sam de uyuklamaktaydı. Gece ilerliyordu.

Sabah azıcık kalmış eşyalarını hazır larlarken, onların dilini konuşabilen elfler geldiler ve yolculukları için gerekli olan bir sürü yiyecek ile giyecek getirdiler. Yiyeceklerin büyük bölümü ince peksimet şeklindeydi ve dışı açık kahverengi içi kaymak renginde pişmiş bir undan yapılmıştı. Gimli peksimetlerden birini alıp kuşkulu gözlerle süzdü.

"Kram," dedi kendi kendine, gevrek bir ucunu ısırıp kemirmeye koyuldu. Fakat yüzünün ifadesi hemen değişti, büyük bir iştahla peksimetin tamamını yeyiverdi

"Yeter, yeter!" diye bağırıştı elfler gülerek. "Bütün günlük bir yürüyüşe yetecek kadar yediniz bile."

"Ben bunu bir çeşit kram zannetmiştim, Vadiinsanlannın yabana yolculuk ederken yaptıkları gibi," dedi cüce.

"Öyledir," diye cevap verdiler. "Lâkin biz buna lembas, diğer bir deyişle yolazığı deriz; insanlar tarafından yapılan bütün yiyeceklerden daha çok güç verir ve her halükârda kram'dan daha lezzetlidir."

"Gerçekten de öyle," dedi Gimli. "Kocoğlanların ballı çöreklerinden bile daha güzel bunlar yahu; emin olun bu da çok büyük bir iltifattır, çünkü Kocoğlanlar benim bildiğim en iyi fırıncılardır ve bu devirde çöreklerini yolculara vermeye de pek gönüllü sayılmazlar. Siz çok iyi ev sahiplerisiniz!"

"Yine de size yiyeceklerinizi dikkatli kullanmanızı öneririz," dedi elfler. "Her seferinde azar azar yeyin, o da sadece mecbur kalınca. Çünkü bunları diğer yiyecekler tükenince kullanmanız için veriyoruz. Peksimetleri bölmez ve size getirdiğimiz şekilde yapraktan sargılan içinde tutarsanız uzun süre tatlan m korurlar. Tek bir tanesi bir yolcuyu yorucu ve uzun bir gün boyunca ayakta tutmaya yeter; hem de bu yolcu Minas Tirith'in uzun boylu insanlarından biri olsa bile."

Elfler daha sonra paketleri açarak Grup'ta herkese onlar için getirdikleri giysileri verdiler. Herkese kendi bedenine göre, Galadhrimler'in dokuduğu hafif ama sıcak tutan ipeksi bir kumaştan yapılmış bir başlık ile bir pelerin tedarik etmişlerdi. Bunların ne renk olduğunu söylemek zordu: Ağaçların altındaki alacakaranlık rengi gibi bir griye benziyorlardı; fakat kumaşlar kıpırdadığında veya ışığa tutulduğunda kâh gölgelenmiş yapraklar gibi yeşil veya nadasa bırakılmış tarlaların gece göründükleri gibi kahverengi, kâh yıldızlar altındaki su gibi loş bir gümüştendiler. Her pelerinin yakasında, gümüşten damarları olan yeşil bir yaprağa benzeyen bir toka vardı.

"Bunlar sihirli pelerinler mi?" diye sordu Pippin pelerinlere hayranlıkla bakarak.

"Bununla ne kastettiğinizi bilmiyorum," dedi elflerin başı. "Bunlar zarif giyeceklerdir, dokuması da iyidir çünkü bu ülkede yapıldılar. Bunlar elbette ki elf giysileridir, eğer kastettiğiniz bu ise. Yaprak ve dal, su ve taş: Lörien'in alacakaranlığında sevdiğimiz tüm bu şeylerin rengine ve güzelliğine sahiptirler; çünkü biz yaptığımız her şeye sevdiğimiz her şeyin düşüncesini de katarız. Yine de bunlar giysidir, zırh değil; ne oku, ne kılıcı geri çevirirler. Fakat işinize yarayacaklardır kanaatimizce: Üzerinizde taşıması kolaydır ve ihtiyaca göre yeterince sıcak veya yeterince serin olurlar. Bir de, ister ağaçlar ister taşlar arasında yürüyün, düşman gözlerden çok iyi koruyacaklardır sizi. Gerçekten de Hanım'ın sevgisini kazanmışsınız! Çünkü kendisi ve kızları dokudular bu kumaşları; şimdiye dek yabancıları kendi halkımızın kılığına bürüdüğümüz de görülmemişti."

Sabah kahvaltılarından sonra Grup çeşmenin yanındaki çimenliğe veda etti. içleri sıkılıyordu; çünkü burası çok hoş bir yerdi ve burada kaç gün ve kaç gece geçirdiklerini hesaplayamasalar da onlara kendi yuvalan gibi

gelmeye başlamıştı. Bir an durmuş güneş altındaki beyaz suya bakarlarken, Haldir yeşil çimenliği aşıp yanlarına geldi. Frodo onu sevinçle selamladı.

"Kuzey Çitleri'nden döndüm," dedi elf, "şimdi de size rehberlik etmem için yolladılar beni. Gölgelidere Vadisi buhar ve duman bulutlarıyla dolu, dağlarda ise huzursuzluk var. Toprağın derinlerinden sesler geliyor. Eğer içinizde kuzeye, evlerinize geri dönmeyi düşüneniniz var idiyse bile o taraftan geçemezdiniz. Lâkin geliniz! Sizin yolunuz artık güneye gidiyor."

Caras Galadhon'dan geçerken yeşil yolların boş olduğunu gördüler; fakat yukardaki ağaçlarda bir sürü ses mırıldanıyor, şarkılar söylüyordu. Onlarsa sessizce yürümekteydiler. Nihayet Haldir onları tepenin güney yamacından aşağı doğru yönlendirdi; yine üzerinde lambaların asılı olduğu büyük kapıya ve beyaz köprüye geldiler ve böylece elflerin şehrinden çıkmış oldular. Sonra taş döşeli yoldan ayrılıp, içice yetişmiş mallorn ağaçlarının arasına dalan ve onları gümüş gölgeli ormanlık arazinin küçük tepecikleri arasında dolana dolana daima aşağıya, Nehir'in kıyısına, güneye ve doğuya doğru götüren bir patikaya saptılar.

Yüksek, yeşil bir duvara vardıklarında on mil kadar gelmişlerdi ve öğlen olmak üzereydi. Bir geçitten geçince aniden kendilerini ağaçların dışında buldular. Önlerinde güneşte ışıldayan elanorlar ile bezenmiş, otlan parlak mı parlak bir çimenlik vardı. Çimenlik gittikçe daralarak iki göz alıcı kenar arasında bir dil gibi uzanmaktaydı: Sağ yanda, batıda Gümüşdamarı pırıldayarak akıyordu; solda, doğuda ise Ulu Nehir'in koyu renkli ve derin, engin suları dalgalanıyordu. Nehirlerin diğer kıyılarında ormanlık araziler güneye doğru göz alabildiğine devam etmekteydi, fakat su kenarları açık ve çıplaktı. Lörien Ülkesi'nin dışında dalları altın yüklü mallorn ağaçları yoktu.

Gümüşdamarı kıyısında, iki nehrin kavuştuğu yerden biraz geride beyaz kayalardan ve beyaz ahşaptan bir iskele yapılmıştı, iskelede bir sürü kayık ve mavna demirlemiş duruyordu. Kimisi parlak renklerle boyanmış, gümüş, altın ve yeşil ışıltılarla parlamaktaydı bunların; fakat çoğu ya beyazdı, ya gri. Üç küçük kayık yolcular için hazır edilmişti, elfler eşyalarını bunların içine istif ettiler. Her kayığa üçer tane de ip kangalı koydular, ipler incecik ama sağlam görünüyordu; ipek gibi yumuşak ve elf pelerinlerinin grisindeydiler.

"Bunlar nedir?" diye sordu Sam, çimenler üzerinde duran bir kangal ipi elleyerek.

"İp elbette ki!" diye cevap verdi bir elf kayıklardan. "Yanınıza ip almadan uzun yola çıkmak olur mu? Hem de uzun, sağlam ve hafif bir ip. Bunlar gibi. Çok ihtiyaçlarınızı görür bunlar."

"Bilmez miyim!" dedi Sam. "Yanıma almadan geldim zaten, yola çıktığımızdan beri kahrolup duruyordum. Fakat bunların neden yapıldıklarını merak ettiydim ben, ip yapımından biraz anlarım da: Aile işi gibi bir şey yani."

"Hithlain'den yapılmıştır," dedi elf, "lâkin şu anda sizi bu işin sanatı hakkında aydınlatacak vakit yok. Bu zanaattan hoşlandığınızı bilseydik size çok şey öğretebilirdik Lâkin heyhat! Eğer buralara günün birinde dönmezseniz elinizdeki armağanla yetinmek zorunda kalacaksınız. Umarım işinize yarasın!"

"Haydi!" dedi Haldir. "Artık her şeyiniz hazır. Kayıklara binin! Lakin ilkbaşl arda dikkatli olun!"

"Bu sözlere kulak verin!" dedi diğer elfler. "Bu kayıklar çok hafif yapılmıştır ve oynaktırlar, diğer halkların kayıklarına benzemezler. Ne kadar yüklerseniz yükleyin batmaz, ama yanlış idare edilirlerse yoldan şaşarlar. Hazır burada iskele varken kendinizi nehrin sularına bırakmadan evvel kayıklara binip inmeyi biraz talim etseniz iyi olur."

Grup şu şekilde ayrılmıştı kayıklara: Aragorn, Frodo ve Sam bir kayığa; Boromir, Merry ve Pippin bir diğerine; üçüncüsüne de artık çok sıkı dost olmuş olan Legolas ile Gimli binmişti. Eşyaların ve denklerin çoğunu bu son kayığa istif lemişlerdi. Kayıklar kısa saplı, enli yaprak biçiminde uçlan olan küreklerle hareket ettiriliyor ve yönlendiriliyordu. Herkes hazır olunca Aragorn onları Gümüşdamarı'nda bir deneme gezisine çıkarttı. Akıntı hızlıydı, onlar da ileri doğru yavaş yavaş yol aldılar. Sam kayığın her iki yanına yapışmış bir şekilde buruna oturmuş, özlemle karaya bakmaktaydı. Suyun üzerinde pırıldayan güneş ışıkları gözlerini kamaştırıyordu. Dil'in yeşil tarhını geçtiklerinde ağaçlar nehrin kıyısına kadar indi. Orada burada, kıpırtılı akıntı üzerinde altın yapraklar savrulup yüzmekteydi. Hava çok

parlak ve durgundu; tarlakuşlarının uzaktan gelen tiz şarkıları hariç bir sessizlik vardı.

Nehirde keskin bir dönemeçten döndüler ve birden nehirden aşağıya onlara doğru kocaman bir kuğunun vakarla gelmekte olduğunu gördüler. Eğri boynu altındaki ak göğsünün her iki yanında sular dalgalanıyor, gözleri sarı taşlara kakılmış kara kehribar gibi pırıldıyordu; kocaman beyaz kanatları yan açıktı. Yaklaştıkça, nehirden bir müzik de gelmeye başladı; aniden bunun, elf hüneriyle kuş suretinde yapılıp yontulmuş bir gemi olduğunu anladılar. Beyazlar içinde iki elf gemiyi siyah küreklerle yürütüyordu. Teknenin tam ortasında Celeborn oturuyor, onun arkasında da beyazlar içinde upuzun Galadriel duruyordu; saçında alün çiçeklerden bir taç vardı, elinde bir harp tutuyor ve şarkı söylüyordu. Serin, berrak havada hüzünlü ve tatlıydı sesi:

Şarkısını söylüyorum yaprakların, altın yaprakların, orada yetişen altın yaprakların:

Rüzgârın şarkısını söylüyorum, oraya gelip dallar arasında esen rüzgârın.

Güneş 'in gerinde, gerisinde Ay 'in, köpükler Deniz üzerindeydi,

İlmarin kıyılarında altından bir Ağaç yetişmişti

Ağaç parlıyordu Eldamar'daki Bitmezakşam yıldızları altında,

ElfTirion'unun surları dibinde, Eldamar'da.

Dallanan yıllar boyunca altından yapraklar orada çoğaldı,

Burada, Ayıran Denizler ardında bir yandan dökülürken elf gözyaşları.

Ah Lorien! Çıplak ve yapraksız Gün, Kış geliyor,

Yapraklar akıntıya dökülüyor, Nehir uzağa akıyor.

Ah Lorien! Çok uzun zamandır yaşadım bu Beri Kıyısı 'nda,

Ve altın elanoru sarmaladım solan bir taçla.

Lâkin gemiler için şarkı söylersem hangi gemi gelir bana şimdi,

Hangi gemi geri taşır, bu kadar engin bir Deniz'den beni?

Kuğu-gemi yanlarına gelince Aragorn kayığını durdurdu. Hanım şarkısını bitirerek onları selamladı. "Size son kez veda etmek için ve yolunuz açık olsun diye sizleri ülkemizden inayetle yollamak için geldik," dedi.

"Bizim konuklarımız olduğunuz halde," dedi Celeborn, "henüz birlikte sofraya oturmamıştık; o yüzden sizi burada, Lörien'den alıp götürecek akar sular arasında bir veda şölenine davet ediyoruz."

Kuğu yavaş yavaş iskeleye doğru ilerledi; onlar da kayıklarını çevirerek peşinden gittiler. Veda şöleni orada, Egladil'in ucunda, yeşil otların üzerinde yapıldı; fakat Frodo çok az yiyip içti, çünkü tümüyle Hanım'ın güzelliğine ve sesine kapılmıştı. Artık tehlikeli ve korkunç, veya gizli bir güçle dolu gibi görünmüyordu Galadriel. Bu çok sonraki zamanımızda insanlar çok nadiren gördükleri elfleri nasıl algılıyorsa, Frodo da daha şimdiden Hanım'ı öyle algılamaktaydı: Hem burada, hem çok uzakta; Zaman'ın akar sularında çok gerilerde kalmış bir şeyin canlı hayali gibi.

Çimenler üzerinde oturup yemeklerini yiyip içtikten sonra Celeborn bir kez daha yolculuklarından söz açtı ve elini kaldırarak güneyi, Dil'in gerisindeki ormanları işaret etti.

"Sudan aşağıya doğru gittikçe," dedi, "ağaçların azaldığını göreceksiniz ve çorak topraklara varacaksınız. Ondan sonra Nehir birkaç fersah boyunca yüksek avlaklar arasındaki taşlık bir vadiden geçip nihayet bizim Tol Brandir dediğimiz dağlık Kurkaya adasına varır. Orada kollarını adanın sarp kıyılarına dolar, büyük gümbürtü ve buğularla Rauros çavlanlarından aşağıya Nindalf a yani sizin dilinizde Islakçene denilen yere dökülür. Nehirin çok kollara ayrılıp kıvrım kıvrım dolandığı durgun bir sazlıktır bu. Burada batıdan Fangorn Ormanı içinden birçok koldan Entsağnağı gelip katılır ırmağa. O noktada, Ulu Nehir'in bu tarafında Rohan vardır. Diğer tarafında ise Emyn Muil'in çıplak tepeleri. Burada rüzgâr Doğu'dan eser, çünkü buraları Ölü Bataklar ve Kimsesizeller üzerinden Cirith Gorgor'a ve Mordor'un kara kapılarına bakar.

"Boromir ve onunla birlikte Minas Tirith'e gideceklerin, Ulu Nehir'i Rauros'un üzerinde bırakıp nehir bataklıklara varmadan Entsağnağı'nı geçmeleri yerinde olacaktır. Lâkin o nehirde çok ilerlememeli ve Fangorn

Ormanı'nda kaybolma tehlikesine de düşmemelidirler. Orası garip bir yerdir ve artık hakkında pek az şey biliniyor. Fakat kuşkusuz Boromir ile Aragorn'un bu ikaza ihtiyacı yoktur."

"Öyle, gerçekten de Minas Tirith'te Fangorn'u duymuştuk," dedi Boromir. "Fakat duyduklarım, bana soracak olursanız çocuklara anlattığımız cinsten kocakarı masalından başka bir şey değil. Artık Rohan'ın kuzeyinde uzanan her şey bizim için o kadar uzak ki, hayal gücü başıboş dolanabiliyor. Eskiden Fangorn bizim ülkemizin sınırlarına dayanırmış; fakat nice insan ömrüdür ki, kimseler oraya gidip de uzak yıllardan bu güne uzanıp gelen efsaneleri doğru veya yalan çıkarmış değil.

"Ben kendim zaman zaman Rohan'da bulundum, fakat ülkeyi kuzeye doğru hiç geçmedim. Ulak olarak yollandığımda, Ak Dağlar'ın eteklerindeki Geçit'ten geçip, isen ile Grisel'ın üzerinden aşarak Kuzey Toprakları'na varmıştım. Uzun ve yorucu bir yolculuktu. Dört yüz fersah diye hesapladım ve birkaç ay aldı; çünkü atımı Tnarbad'da, Grisel'i geçerken kaybettim. O yolculuktan ve Grup ile birlikte geçtiğim yollardan sonra Rohan'dan da, hatta gerekirse Fangorn'dan da bir yol bulabileceğime güvenim var."

"O halde başka bir şey söylememe lüzum yok," dedi Celeborn. "Lâkin ırak yıllardan bugüne gelen bilgileri de küçümsemeyiniz; çünkü bir zamanlar ariflerin bilmesi lazım gelen şeylerin yaşlı ebelerin hatırasında yaşayıp geldiği görülmemiş şey değildir."

Derken Galadrieî çimenlerin üzerinden kalktı, nedimelerinin birinden bir kupa alıp mayalandırılmış bal ile sudan yapılan bir içkiyle doldurarak Celeborn'a uzattı.

"Artık ayrılık içkisini içme zamanı erdi," dedi. "İçin Galadhrimler'in Beyi! Ve sıkmayın gönlünüzü öğlen vaktini gece izlese ve daha şimdiden akşamımız erişmekte olsa bile."

Sonra kupayı birer birer Grup üyelerine getirip herbirine iyi yolculuklar diledi. Fakat hepsi içtikten sonra tekrar çimenlerin üzerine oturmalarını söyledi; Celeborn ile kendisi için sandalyeler kuruldu. Nedimelerinin arasında sessizce oturup bir süre konuklarına baktı. Sonunda tekrar konuştu.

"Ayrılık içkisini içtik," dedi, "artık aramıza gölgeler düşecek. Lâkin gitmenizden evvel, gemimde Galadhrimler'in Beyi ve Hanımı'nın Lothlörien anısına sizlere sunduğu armağanları getirdim." Sonra sırayla hepsini çağırdı.

"işte Celeborn ile Galadriel'ın Grup'unuzun liderine armağan]," dedi Galadrieî Aragorn'a ve kılıcına uygun olarak yapılmış bir kın verdi. Kın gümüş ve altından kabartma çiçek ve yaprak motifleriyle bezeliydi ve üzerine bir sürü değerli taş ile şekillendirilmiş elf rünleriyle Anduril ismi ve kılıcın şeceresi işlenmişti.

"Bu kından sıyrılacak kılıç yenilgide bile ne lekelenir, ne de kırılır," dedi. "Lâkin veda ettiğimiz şu anda benden arzu ettiğiniz başka bir şey var mı? Çünkü aramıza karanlık akacak ve belki bir daha ancak buradan çok uzakta, geriye dönüşü olmayan bir yolda karşılaşabileceğiz."

Ve Aragorn cevapladı: "Hanımım, benim tüm arzumu biliyorsunuz ve dilediğim yegâne hazineyi nicedir siz saklıyorsunuz. Yinede, isteseniz dahi, onu bana vermek sizin elinizde değil; sadece karanlığın içinden geçerek varabilirim ona."

"Yinede belki bu gönlünüzü rahatlatır," dedi Galadrieî; "çünkü bu, eğer bu topraklardan geçerseniz size vermem için bana emanet edilmişti." Soma kucağından, kanatlarını açmış bir kartal gibi yonttulmuş ve gitmiş bir broş içine oturtulmuş, berrak yeşil büyük bir tıs aldı eline; yukarı kaldırınca, sanki bahar yaprakları arasından parlayan güneş gibi şimşek misali çaktı taş. "Bu taşı ben kızım Celebrian'a vermiştim. Oda kendi kızına vermişti; şimdi ümidin bir nişanı olarak size geçiyor. Şu saatte, sizin için vaktiyle öngörülmüş olan isim artık sizindir: Elessar, yani Elendil hanedanının Elftaşı!"

O zaman Aragorn taşı alarak broşu göğsüne iğneledi ve ona bakanlar hayrete düştüler; çünkü ne kadar uzun boylu olduğunu ve nasıl da krallar gibi durduğunu o ana dek fark etmemişlerdi; ayrıca sanki birçok yılın yorgunluğu omuzlarından kalkmış gibi de geldi görenlere. "Bana vermiş olduğunuz armağanlar için size teşekkür ederim," dedi. "Ey Celebrian ile Akşamyıldızı Anven'e hayat veren Lörien Hanımı. Sizi övmek için bundan daha güzel ne söyleyebilirim ki?"

Hanım başını eğdi, sonra Boromir'e döndü ve ona altından bir kemer verdi; Merry ile Pippin'e her biri altından bir çiçeğe benzeyen bir tokası olan küçük gümüş kemerler armağan etti. Legolas'a Galadhrimler'in kullandığı gibi, Kuyutorman'daki yaylardan daha sağlam ve daha uzun, elf saçıyla gerilmiş bir yay, yanında da bir sadak ok verdi. "Ve minik bahçıvan, ağaçları seven sizin için," dedi Sam'e, "sadece ufak bir armağanım var." Sam'in avucuna sade, kapağındaki tek gümüş ründen başka süsü olmayan gri tahtadan minik bir kutu koydu. "Buraya Galadriel'i temsilen bir G harfi işlenmiştir," dedi; "lâkin sizin lisanınızda gülistanı da simgeleyebilir. Bu kutunun içinde benim meyva bahçemin toprağından var ve Galadriel'in hâlâ bahşedebileceği olanca ihsan da bu toprağın üzerinde. Bu size yolunuzda rehberlik etmez, sizi tehlikelerden de koruyamaz; lâkin eğer bu toprağı muhafaza edebilir ve sonunda tekrar evinizi görebilirseniz, o zaman belki size bir kazanç sağlayabilir. Heryeri çıplak, çorak bulsanız bile, eğer bu toprağı bahçenize serperseniz Orta Dünya'da sizin bahçeniz gibi tomurcuklanan başka bahçe olmayacaktır. O zaman Galadriel'i hatırlayıp, uzakta kalan ve sadece kış aylarımızda görmüş olduğunuz Lörien'den bir esinti yakalayabilirsiniz. Çünkü bizim baharımız, yazımız geçti ve artık hatıralar dışında bir daha da dünyada görülmeyecekler."

Sam kulaklarına kadar kızarıp kutuyu sıkı sıkı göğsüne bastırdı, elinden gelenin en iyi şekliyle yerlere kadar eğilirken duyulmaz bir şeyler mırıldandı.

"Ya bir cüce, elflerden nasıl bir armağan ister?" dedi Galadriel Gimli'ye dönerek.

"Hiçbir şey, Hanımım," diye cevap verdi Gimli. "Benim için Galadhrimler'in Hanımı'nı görmek ve onun o latif sözlerini duymuş olmak kâfi."

"Duyun ey elfler!" diye haykırdı etrafındakilere Galadriel. "Bir daha sakın ola cüceler tamahkâr ve nezaketsiz demesin kimse! Yine de, Gloin oğlu Gimli, size verebileceğim bir şey arzu ediyorsunuzdur muhakkak ki? Size emrediyorum, söyleyin dileğinizi! Armağan almayan tek konuk olmamalısınız."

"Hiçbir şey yok Galadriel Hanım," dedi Gimli yerlere kadar eğilip kekeleyerek. "Hiç, ama belki... belki talep etmeme, yok, adını söylememe izin verilirse, nasıl yıldızlar madenlerdeki kıymetli taşlardan daha üstünse, dünyanın tüm altınlarından öylesine daha üstün tek bir tel saçınız olabilir bu. Böyle bir armağan talep etmiyorum. Fakat arzumu söylememi siz buyurmuştunuz."

Elfler hayret içinde kıpırdanarak fısıldaştılar; Celeborn cüceye şaşkınlık içinde baktı, ama Hanım gülümsedi. "Cücelerin hünerinin dillerinden çok ellerinde olduğu söylenir," dedi; "maamafih bu Gimli için geçersiz. Çünkü şimdiye kadar kimse bu kadar cüretkâr ama bir o kadar da ince bir ricada bulunmamıştı benden. Ve nasıl reddedebilirim, ona konuşmasını ben emrettikten sonra? Lâkin söyleyin bana, böyle bir hediyeyi ne yapacaksınız?"

"Bir hazine gibi saklayacağım Hanımım," diye cevap verdi cüce, "ilk karşılaşmamızda bana söylediğiniz sözlerin anısına. Ve eğer bir daha yurdumun demir ocaklarına dönebilirsem, onu kırılmaz bir kristal içine yerleştirip torunlarıma bir yadigâr ve Dağ ile Orman arasındaki iyi niyetin ebedi taahhütü olarak bırakacağım."

O zaman Hanım uzun örgülerinden birini açarak, üç tel altın saçını kesti ve bunları Gimli'nin avucuna bıraktı. "Armağanın yanında şu sözleri de veriyorum," dedi. "Kehanette bulunmuyorum, çünkü artık bütün kehanetler beyhude. Bir tarafta karanlık uzanıyor, diğer tarafta ise sadece umut. Lâkin eğer umut yenilmez ise, o zaman size şunu söylüyorum Gidin oğlu Gimli, elleriniz altınla dolup taşacak, yine de altın sizin üzerinizde hüküm süremeyecek.

"Ve siz Yüzük Taşıyıcısı," dedi Frodo'ya dönerek. "En son size geldim ama düşüncelerimde en son sırada değilsiniz. Sizin için bunu hazırladım." Küçük kristal bir şişeyi havaya kaldırdı Galadriel; şişeyi hareket ettirdikçe şişe pırıldıyor, elinden beyaz ışınlar saçılıyordu. "Bu minik şişenin içinde," dedi, "Earendil'in yıldızının ışığı zaptedilip benim çeşmemin sularına sindirilmiştir. Etrafınız geceyle çevrili olduğunda daha da parlak yanar. Karanlık yerlerde, diğer bütün ışıklar söndüğünde, size ışık olsun bu. Galadriel ile Ayna'sını unutmayınız!"

Frodo küçük şişeyi aldı ve bir an, şişe aralarında parlarken, onu yeniden bir kraliçe gibi gördü karşısında; ulu ve güzeldi, ama artık korkunç değildi. Eğilerek selam verdi ve ne diyeceğini bilemedi.

Sonra Hanım ayağa kalktı, Celeborn onları iskeleye geri götürdü. Dil'in yeşil topraklan üzerinde san bir öğlen uzanıyor, su gümüş gümuş pırıldıyordu. Artık her şey hazır edilmişti. Grup daha önceki gibi kayıklara yerleşti. Veda sözcükleri haykıran Lörien'li Elfler uzun gri sopalarla kayıkları akıp giden dereye itti; dalgalı sular onları yavaş yavaş uzaklaştırdı. Yolcular kıpırdamadan ve konuşmadan oturdular.

Dil'in tam ucundaki noktaya yakın bir yerde, yeşil nehir kıyısında Galadriel Hanım tek başına sessizce duruyordu. Onun yanından geçerken döndüler, gözleri onun kendilerinden yavaş yavaş sürüklenerek uzaklaşmasını izledi. Çünkü onlara öyle gelmişti ki, sanki Lörien büyülü ağaçlardan direkleri olan ve unutulmuş sahillere yelken açan parlak bir gemi gibi geriye doğru sürükleniyordu da, kendileri kurşuni ve yapraksız bir dünyanın sınırında oturmuş kalmışlardı.

Onlar bakmaya devam ederken Gümüşdamarı Ulu Nehir'in akıntıları arasına karışmış, kayıkları dönüp güneye doğru hızlanmaya başlamıştı bile. Kısa bir süre sonra Hanım'ın beyaz şekli küçülüp uzaklaştı. Batmakta olan güneşe karşı, uzaktaki bir tepede bulunan cam bir pencere ya da dağın tepesinden görünen ırak bir göl gibi parlıyordu: Toprağın kucağına düşmüş bir kristal. Sonra Frodo'ya son bir kez elveda dercesine kollarını kaldırdı gibi geldi; geriden esen rüzgâr, uzaktan ama kulakları delercesine berrak bir tonda şarkı söyleyen sesini getirdi. Ama artık Deniz'in gerisindeki elflerin kadim lisanıyla söylüyordu şarkısını ve Frodo sözleri anlamıyordu: Müzik çok latifti ama onu teselli etmedi.

Yine de Elfçe sözler mutad olduğu üzere hatırasında kazılı kaldılar ve çok uzun bir zaman sonra elinden geldiğince yorumladı onları Frodo: Dili eski elf şarkılarının diliydi ve Orta Dünya'da pek bilinmeyen şeylerden söz ediyordu.

Ail laurie lanlar lassi sûrinen,

yeni ûnotime ve râmar aldaron!

Yeni ve Hnte yuldar avânier

mi oromardi Ussemiruvöreva

Andûne pella, Vardo tellumar

nü luîni yassen tintilar i eleni

ömarya airetâri-Hrinen.

Si man i yulma nin ençuantuva?

An si Tintalle Varda Oiolosseo

vefanyar mâryat Elentâri ortane

ar i İye tier undulâve lumbule;

ar sindanöriello caita morni'e

ifalmalinnar inıbe met, ar hisie

untûpa Calaciryo miri oiale.

Sı vatmanâ, Römellovamva, Valimar!

Namdrie! Nai hiruvalye Valimar.

Nai elye hiruva. Namdrie!

"Ah! altın gibi dökülüyor yapraklar rüzgârda, uzun yıllar ağaçların kanatları gibi sayısız! Uzun yıllar Batı'nın ötesinde, yıldızların Varda'nın kutsal ve kraliçelere yakışır sesinin şarkısıyla titrediği mavi seması altındaki yüksek saraylarda içilmiş yudum yudum bal likörü gibi gelip geçti. Şimdi kadehi benim için kim dolduracak? Çünkü artık Tutuşturan, Varda, Yıldızların Kraliçesi, Hepak Dağı'ndan kollarını bulutlar gibi kaldırdı ve bütün yollar derin gölgelere battı; kurşuni ülkeden çıkan karanlık, aramızdaki köpüren dalgalar üzerine uzanmış ve sis Calacirya'nın cevherlerini sonsuza kadar örtmüş. Artık yitti, yitti Doğulular için Valimar! Elveda! Belki sen Valimar'ı bulursun. Belki sen bile bulabilirsin onu. Elveda!" Varda, bu sürgündeki elflerin Elbereth dedikleri Hanım'ın adıdır.

Nehir aniden bir dönemeçten savruldu ve her iki yandaki kıyılar yükseldi, Lörien'in ışıkları gizlendi. Frodo bir daha o zarif ülkeye hiç gelmedi.

Yolcular artık yüzlerini önlerindeki yolculuğa çevirmişlerdi; güneş önlerindeydi, gözleri kamaşıyordu çünkü hepsinin gözleri yaşlarla doluydu. Gimli açık açık ağlamaktaydı.

"En zarif olana son kez baktım," dedi yol arkadaşı Legolas'a. "Bundan böyle, onun armağanından gayri hiçbir şeye zarif demeyeceğim." Elini göğsünün üzerine koydu.

"Söyle Legolas neden ben bu Macera'ya atıldım? Asıl tehlikenin nerede olduğundan bihabermişim! Elrond yolda ne ile karşılaşacağınızı önceden bilemezsiniz dediğinde ne kadar haklıymış. Benim için tehlike dediğin karanlıkta çekilen eziyetti, bu da beni yolumdan alıkoymuyordu. Fakat aydınlık ile mutluluğun tehlikesini bilseydim gelmezdim. Şimdi bu ayrılıkla en büyük yaramı aldım ben, hemen bu gece dosdoğru Karanlıklar Efendisi'ne gitsem bile bir şey fark etmez artık. Vah sana Glöin oğlu Gimli!"

"Hayır!" dedi Legolas. "Vah hepimize! Vah dünyaya bu sonraki günlerde ayak basmış olan herkese. Çünkü böyle işte bu: kayığı nehir üzerinde akıp gidenler bulup da kaybetmiş gibi oluyor. Fakat bence sen talihlisin Glöin oğlu Gimli: Çünkü sen İçendi özgür iradenle yaptığın seçim yüzünden kaybının acısını çekiyorsun; başka bir seçim de yapabilirdin. Lâkin grup arkadaşlarını yüz üstü bırakmadın; en azından, Lothlörien'in hatırası gönlünde sonsuza kadar lekelenmeden ve berrak kalacak; bu hatıra ne solacak ne de kuruyacak."

"Belki," dedi Gimli; "sözlerin için de teşekkür ederim sana. Doğru sözler bunlar kuşkusuz; yine de bu tür teselliler hep soğuk kalıyor. Gönlün arzuladığı şey hatıralar değil, isterse Kheledzâram kadar berrak olsun, hatıra gene de bir aynadır ancak. Ya da böyle diyor Cüce Gimli'nin gönlü. Elfler bunu başka türlü görebilirler. Hatıraların onlar için bir rüyadan çok, uyanıklık gibi olduğunu işitmiştim. Cüceler için öyle değildir.

"Ama artık bundan konuşmayalım. Kayığa bak! Bu kadar yükle suya çok gömülmüş ve Ulu Nehir de çok hızlı. Kederimi soğuk suda boğmaya hiç

niyetim yok." Bir kürek alarak kayığı batı kıyısına doğru çevirdi, çoktan orta akıntıdan ayrılmış olan öndeki Aragorn'un kayığının peşine düştü.

Böylece, aceleyle akan geniş su boyunca, hep güneye doğru, uzun yoluna devam etti Grup. iki yanda da kıyılar çıplak ormanlarla kaplıydı; ormanların gerisindeki toprakların ucunu bile göremiyorlardı. Esinti kesildi, Nehir hiç ses çıkarmadan akmaktaydı. Hiçbir kuş sesi sessizliği bozmuyordu. Gün ilerledikçe güneşin etrafı puslandı, sonunda solgun gökyüzünde yüksekte beyaz bir inci gibi parlar oldu. Sonra solarak Batı'ya indi; erken çöken alacakaranlığı gri ve yıldızsız bir gece izledi. Karanlık sessiz saatlerin derinlerine kadar, batı ormanlarının sarkan gölgeleri altında kayıklarını yönlendirerek suyla akıp gittiler. Büklüm büklüm kavruk köklerini suya daldıran ulu ağaçlar pusun içinden hayaletler gibi geçmekteydi. Hava kasvetli ve soğuktu. Frodo uzun uzun oturup ağaç kökleri ve kıyıya yakın sürüklenmiş çalı çırpı arasında çalkalanan Nehir'in zayıf patpatları ve çağıltılarını dinledi, nihayet başı önüne düşüp huzursuz bir uykuya daldı.

BÖLÜM IX

ULU NEHİR

Frodo Sam'ın sesiyle uyandı. Ulu Nehir Anduin'in batı kıyısında, ormanın kuytu bir köşesinde uzun gri kabuklu ağaçların altında güzelce sarılıp sarmalanmış yatar buldu kendisini. Bütün geceyi uyuyarak geçirmişti; çıplak dallar arasından loş ve kurşuni bir sabah görünüyordu. Az ilerisinde Gimli küçük bir ateşle meşguldü.

Gün iyice sökmeden tekrar yola koyuldular. Grup'un çoğu güneye doğru gitmeye hevesli olduğundan değil: En geç Rauros ve Kurkaya Adası'na vardıklarında almak zorunda oldukları kararın birkaç gün ertelenmiş olmasından memnundular; hangi yolu seçerlerse seçsinler ileride uzanan tehlikelerle buluşmakta da aceleleri olmadığından, kendilerini Nehir'in hızına bırakmışlardı. Aragorn, güçlerini ilerideki yorgunluk günlerine saklayarak akıntının götürdüğü gibi gitmelerine itiraz etmiyordu. Fakat en azından her gün yola erken koyulmaları ve akşamın geç saatlerine kadar yol almaları konusunda ısrarlıydı; çünkü içinden bir ses zamanın azaldığını söylüyor, onlar Lörien'de oyalanırken Karanlıklar Efendisi'nin boş durmamış olmasından korkuyordu.

Gene de ne o gün, ne de ertesi gün düşmanın izine rastladılar. Sıkıcı kurşuni saatler olaysız geçiyordu. Yolculuklarının üçüncü günü ilerlerken arazi yavaş yavaş değişmeye başladı: Ağaçlar seyreldi, sonra tamamen yok oldu. Sol yanlarındaki doğu kıyısında uzun şekilsiz yamaçlar gökyüzüne doğru uçsuz bucaksız yükselmekteydi; sanki üzerlerinden bir yangın geçmiş de tek bir canlı yeşil yaprak bırakmamış gibi kahverengi ve çorak görünüyorlardı: Boşluk hissini hafifletecek tek bir kırık ağaç veya tek bir göze çarpar kayanın dahi olmadığı, düşmanca metruk bir arazi. Güney Kuyutorman ile Emyn Muil tepeleri arasında uzanan, engin ve terkedilmiş Boz Topraklar'a varmışlardı. Bu bölgenin ne gibi bir salgın veya savaş, veya Düşman'ın kem bir işiyle bu hale geldiğini Aragorn da bilmiyordu.

Sağlarına düşen batı tarafındaki topraklar da ağaçsızdı, ama düzlüktü ve yer yer geniş yeşil otluklar görülüyordu. Nehir'in bu tarafında büyük kamış ormanlarından geçtiler; bunlar o kadar yüksekti ki, küçük kayıklar kamışların sallanan sınırlarını hışırdatarak geçerken batı yönünde manzarayı tamamen kesmişlerdi. Kara kuru sorguçları hafif soğuk hava akımlarında eğilip bükülüyor, yavaş yavaş ve hüzünle tıslıyordu. Arada bir çıkan açıklıklardan, geride uzanan kırlıklarla onların ardında günbatımındaki dağların görüntülerini ve görüş alanının ta ucunda Dumanlı Dağlar'ın en güney sıradağlarının uzandığı karanlık bir çizgiyi görür gibi oluyordu Frodo.

Kuşlar haricinde hareket eden tek bir canlı yoktu görünürde. Kuşlar ise öbek öbekti: Kamışlar arasında ıslıklar çalıp cıvıldaşan ama nadiren göze yakalanan küçük av kuşları. Yolcular bir iki kez de kuğu kanatlarının rüzgârını ve sızlanışını duyup, başlarını kaldırınca büyük bir kuş alayının gökyüzü boyunca aktığını gördüler. "Kuğular!" dedi Sam. "Hem de çok büyükleri!" "Evet," dedi Aragorn, "ve bunlar siyah kuğular." "Bu topraklar ne kadar engin, ne kadar boş ve ne kadar mahzun görünüyor!" dedi Frodo. "Güneye doğru yolculuk ettikçe havanın gitgide ısınıp etrafın daha neşeli olacağını ve sonunda kışın ebediyen geride kalacağını zannederdim hep."

"Fakat henüz yeterince güneye inmedik," diye cevap verdi Aragorn. "Kış hâlâ devam ediyor, biz de denizden uzaktayız. Burada bahar aniden çökünceye dek dünya soğuk olur, hâlâ karla karşı labiliriz. îyice aşağıda Anduin'in döküldüğü Belfalas Körfezi'ncie hava sıcak ve neşelidir, ya da Düşman olmasaydı öyle olurdu. Fakat burada, yüzlerce uzun mil ötede bulunan sizin şu Shire'daki Güneydirhem'den olsa olsa altmış fersah daha güneydeyizdir. Şu anda At Beyleri'nin ülkesi Rohan'a, Atçanyurt'un kuzey ovalarının güney batısına bakıyorsunuz. Çok geçmeden Ulu Nehir'e kavuşmak için Fangorn'dan akıp gelen Kireçışığı'nın ağzına varacağız. Burası Rohan'ın kuzey sınırıdır; eskiden Kireçışığı ile Ak Dağlar arasında kalan her yer Rohirrimler'e aitti. Burası zengin ve hoş bir ülkedir, otlarının bir benzeri daha yoktur; fakat bu kötü günlerde halk Nehir kıyısında oturmuyor, kıyılara da pek sık yolculuk yapmıyor. Anduin geniştir ama yine de ork okları nehrin karşı kıyısına kadar yetişebiliyor; denilene göre, son zamanlarda suyu geçmeye de cüret edip Rohan'ın sürüleriyle tavlalarını yağmalamışlar."

Sam kıyıdan kıyıya huzursuzca bakındı. Daha önceleri ağaçlar sanki gizli gözleri ve pusuya yatmış tehlikeleri barındırmış gibi düşmanca görünmüştü gözüne; şimdi ise keşke gene ağaçlık olsaydı diye geçiyordu içinden. Barınaksız topraklar ortasında minik açık kayıklar içinde, hem de savaşa cephe olmuş bir nehir üzerinde, Grup'un adeta çıplak olduğunu hissetmekteydi.

Ondan sonraki bir iki gün boyunca yollarına devam edip sürekli güneye doğru ilerledikçe, bu güvensizlik hissi tüm Grup'ta artmaya başladı. Bütün bir gün küreklere asılıp ileri doğru hızlandılar. Kıyılar yanlarından akıp geçiyordu. Kısa bir süre sonra Nehir genişleyip daha da sığlaştı, doğuda taş örtülü uzun kumsallar görülmeye başladı; ayrıca suyun içinde de taşlıklar vardı, yani dikkatli seyretmek gerekiyordu. Boz Topraklar yükselip, Doğu'dan soğuk bir havanın üzerlerine boşaldığı renksiz yaylalara kavuştu. Diğer tarafta kırlar yerini sazlıklar ve çalılıklar arasında kalmış, kuru otlarla dolu inişli çıkışlı meralara bırakmıştı. Frodo Lörien'in çimenliklerini ve çeşmelerini, berrak güneşini, latif yağmurlarını hatırlayarak ürperdi. Kayıkların üçünde de çok az konuşuluyor, kimse gülmüyordu. Grup'un her üyesi kendi düşüncelerine dalmıştı.

Legolas'ın gönlü, kuzeyde bir kayın ormanının ortasındaki bir açıklıkta, yaz akşamlarının yıldızları altında tasasızca koşmaktaydı; Gimli ise hayalinde bir altın külçesi almış, bu külçeden Hamm'ın armağanını yerleştirmeye layık bir kap yapıp yapamayacağına karar vermeye çalışıyordu. Merry ile Pippin orta kayıkta huzursuzdular, çünkü Boromir oturduğu yerde kendi kendine mırıldanıyor, bazen sanki bir sıkıntı veya kuşku benliğini kemiriyormuşçasına tırnaklarını yiyor, bazen bir kürek kaparak kayığı Aragorn'un kayığının hemen arkasına kadar çekiyordu. O anlarda, kayığın burnunda arkaya dönük oturan Pippin, ilerideki Frodo'ya bakmakta olan Boromir'in gözlerinde garip bir ışık yakalamaktaydı. Sam bir zamandır, kayıkların ona öğretmiş oldukları kadar tehlikeli olmasa da, onun tahmininden çok daha rahatsız oldukları konusunda kararını vermişti. Her yanı tutuk tutuktu, yanlarından akıp giden kış topraklarına ve her iki yandaki kurşuni suya bakmaktan başka yapacak bir şeyi olmadığından acınacak haldeydi. Küreklere ihtiyaç olduğu zaman bile, Sam'e bir kürek emanet eden olmuyordu.

Dördüncü gün hava kararırken, Sam Frodo ile Aragorn'un eğik başlan üzerinden arkadan izleyen kayıklara bakmaktaydı; üzerine ağırlık basmıştı, dört gözle konaklama vaktini bekliyor, ayaklan altında toprağı hissetmek istiyordu. Aniden gözüne bir şey takıldı: ilk başta dikkatsizce bakıyordu, sonra doğrularak gözlerini ovuşturdu; fakat tekrar baktığında artık onu göremez olmuştu.

O gece, nehrin batı kıyısına yakın minik bir adada konakladılar. Sam, battaniyelere sarılarak Frodo'nun yanına yattı. "Mola vermeden bir iki saat önce tuhaf bir rüya gördüm Bay Frodo," dedi. "Belki rüya değildir ya. Ama tuhaftı."

"Ee, neymiş o?" dedi Frodo, Sam'in öyküsü her ne ise oturup anlatmadıkça huzur bulmayacağını bildiğinden. "Loth lörien'den ayrıldığımızdan beri beni gülümsetecek bir şey ne gördüm, ne düşündüm."

"O tür tuhaf değildi Bay Frodo. Garipti. Rüya değildiyse, her şeyi tersti. Ve senin duymanda yarar var. Şöyle ki: Gözleri olan bir kütük gördüm!"

"Kütük tamam," dedi Frodo. "Nehirde bir sürü kütük var. Ama gözleri bırak!"

"Ama bırakamam," dedi Sam. "Gözler beni uyardı, aslına bakarsan. Yarı ışıkta Gımli'nin kayığının arkasında yüzen bir kütük gördüm zannettiydim; ama üstünde durmadım. Sonra sanki kütük kayığa yetişmeye başladı. Herkesin nehrin akıntısıyla birlikte sürüklendiğini düşünecek olursak, senin de diyeceğin gibi bir acayipti bu Tam o anda gözleri gördüm: Kütüğün bize yakın ucundaki bir tümsek üzerinde solgun, parlağımtrak iki nokta. Dahası, o şey kütük de değildi çünkü perdeli ayaklan vardı, neredeyse kuğularınki gibi, sadece biraz daha büyüktüler ve suya dalıp dalıp çıkıyorlardı.

"İşte tam o sırada doğrulup gözlerimi ovaladım, uykumu üzerinden attığımda hâlâ orada olsaydı bağıracaktım. Çünkü her ne idiyse, artık hızla yaklaşıyordu ve Gimli'ye iyice yetişmişti. Fakat o iki fener benim kıpırdanarak ona baktığımı fark ettiğinden midir yoksa ben uyandım ondan mıdır bilmiyorum, tekrar baktığımda orada değildi. Yine de sanki gözümün ucuyla, öyle derler ya, gözümün ucuyla kara bir şeyin nehrin kıyısının gölgesi altına dalıp gittiğini gördüm gibi. Bir daha göz möz görmedim gerçi.

"Kendi kendime dedim ki: 'yine rüya görüyorsun Sam Gamgee, dedim ve kimseye ses etmedim. Fakat o zamandan beri düşünüp duruyorum da içime bir şüphe düştü. Sen ne dersin buna Bay Frodo?"

"Hepsi hepsi bir kütük, alacakaranlık ve de gözlerindeki uyku işte derdim," dedi Frodo, "eğer o gözler ilk kez görülmüş olsaydı. Ama bu ilk değil. Onları Lörien'e varmadan, ta kuzeyde görmüştüm. Ve fletteki gece de gözleri olan garip bir yaratığın bize doğru tırmandığını gördüm. Haldir de gördü. O ork alayı geçtikten sonra elflerin söylediklerini hatırlıyor musun?"

"Ah," dedi Sam, "hatırlıyorum; dahasını da hatırlıyorum. Aklıma gelen şey hoşuma gitmiyor; fakat oydu buydu derken, Bay Bilbo'nun hikâyelerini falan da düşününce, galiba bu yaratığın ismini bile çıkartabilecek gibiyim. Kötü bir isim. Gollum olmasın?"

"Evet, bir süredir benim de korktuğum isim bu," dedi Frodo. "O fletteki geceden beri. Sanırım Moria'da yuvalanmıştı ve peşimize oradan düştü; fakat biz Lörien'de konaklayınca izimizi kaybetmiştir diye umuyordum. Herhalde sefil yaratık Gümüşdamarı kenarındaki ormanlarda gizlenip yola çıkmamızı beklemiş olmalı!"

"Aşağı yukarı öyle," dedi Sam. "Biz kendimiz de biraz daha dikkatli olsak iyi olacak, yoksa gecelerden bir gece iğrenç parmaklarını boğazımıza yapışmış bulabiliriz, tabii uyanıp da bir şey anlayacak kadar vaktimiz olursa. Ben de bunu demeye getiriyordum. Bu gece Yolgezer'i ya da diğerlerini rahatsız etmeye gerek yok. Ben nöbet tutarım. Yarın uyurum, çünkü nasıl olsa kayığın içinde bavuldan bir farkım yok."

"Öyle mi," dedi Frodo, "yoksa 'gözleri olan bir bavul mu desek? Nöbet tutabilirsin; ama beni gecenin yansında uyandırman şartıyla, o da tabii daha önce bir şey olmamışsa."

Gecenin köründe, Sam'in sarsmasıyla derin, koyu bir uykudan uyandı Frodo. "Seni uyandırmak çok ayıp," diye fısıldadı Sam, "fakat öyle dediydin. Anlatacak bir şey yok, ya da pek bir şey yok. Bir vakit önce hafif su şıpırtıları ve etrafı koklayan birinin seslerini duyar gibi oldum, fakat geceleri nehir kıyısında bu tür garip sesler duyulur hep."

Sam yattı, Frodo battaniyelerine sarınıp sarmalanıp uykusuyla savaşarak oturdu. Dakikalar ya da saatler yavaş yavaş ilerliyor, hiçbir şey olmuyordu

Frodo tam tekrar yatmak için içinden gelen dürtüye teslim olmak üzereydi ki, bağlı duran kayıklardan birine suyun içinden belli belirsiz kara bir şekil yanaştı. Uzun beyazımtrak bir el uzanıp borda tirizine yapıştı; soluk fenerler misali bir çift göz soğuk soğuk parlayarak kayığın içine baktı, sonra bakış yükseldi ve adanın üzerindeki Frodo'yu buldu. Gözler bir iki kulaç ilerideydi ancak; Frodo karşısındakinin tıslayarak nefesini tuttuğunu işitti. Sting'i kınından çekerek ayağa kalktı ve gözlerin karşısına dikildi. Anında ışıkları kesildi gözlerin. Bir tıslama daha ve suya düşen bir şeyin şapırtısı duyuldu ve o kütük sureti nehir boyunca geceye doğru hızla ilerledi. Aragorn uykusunda kıpırdandı, döndü ve doğruldu.

"Ne var?" diye fısıldadı yerinden fırlayıp Frodo'nun yanına gelirken. "Uykumda bir şey hissettim. Neden kılıcını çektin?"

"Gollum," diye cevap verdi Frodo. "Ya da ben öyle tahmin ediyorum."

"Ah!" dedi Aragorn. "Demek yol kesen minik eşkıyamızın farkındasın sen de. Moria boyunca, ta Nimrodel'e kadar peşimizdeydi. Kayıklara geçtiğimizden beri bir kütüğe uzanmış, elleri ve ayaklarıyla kürek çekip duruyor. Bir iki kere gece onu yakalamaya çalıştım; ama hem bir tilkiden daha kurnaz hem de bir balıktan daha kaygan. Nehir yolculuğunun onu dize getireceğini umuyordum fakat suda onunla başa çıkılmıyor.

"Yarın daha hızlı gitmeyi denemeliyiz. Sen yat şimdi, gecenin geri kalan kısmında ben nöbet tutarım. Keşke o sefil elime düşse, işimize yarayabilir. Ama eğer elime geçiremezsem, elimizden geleni ardımıza koymayıp takibinden kurtulmalıyız. Çok tehlikelidir. Geceleri kendi hesabına işleyeceği cinayetler bir yana, etrafta olan diğer düşmanları da peşimize takar."

O gece Gollum'un bir daha gölgesi bile görünmeden geçti. O olaydan sonra Grup çok daha dikkatli oldu ama yolculuk boyunca Gollum'u tekrar görmediler. Hala onları takip ediyor idiyse bile çok ihtiyatlı ve çok kurnazdı. Aragorn'un emriyle artık uzun uzun kürek çekmekteydiler; kıyılar hızla akıp gidiyordu. Fakat etraflarındaki toprakların çok azını görebiliyorlardı, çünkü genellikle arazinin elverdiğince gizlenerek gündüzleri dinlenip gece ve alacakaranlıkta yolculuk yapıyorlardı. Bu şekilde, yedinci güne kadar hiçbir şey olmadan geçti zaman.

Hava hala kurşuni ve kasvetliydi, rüzgar Doğu'dan esiyordu; ama akşam yaklaştıkça batı tarafındaki gökyüzü açıldı, bulutun kurşuni kıyılarında san ve soluk yeşil renkte cılız ışık birikintileri ortaya çıktı. tşte, yeni ayın beyaz tırnağı da uzaktaki göller içinde pırıldamaktaydı. Sam aya bakarak kaşlarım çattı.

Ertesi gün her iki kıyıda arazi hızla değişmeye başladı. Kıyılar yükseliyor, kayalık bir hal alıyordu. Çok geçmeden, dağlık taşlık bir bölgede yol almaktaydılar ve her iki kıyı da böğürtlen çalıları ve sürüngen asmalarla karışmış derin diken ve çakaleriği çalılıklarına gömülmüş dik yamaçlardan oluşuyordu. Bunların ardında heyelanlı alçak kaya duvarları ve sarmaşıklarla kararmış, hava koşullarından kurşunileşmiş kaya bacaları vardı; bunların da gerisindeyse, rüzgarın altında kıvranan çam ağaçlarıyla taçlanmış yüksek sarp tepeler yükseliyordu. Yabaneller'in en güney ucu olan Emyn Muil'in dağlık kurşuni topraklarına yaklaşmaktaydılar.

Uçurumlarda ve kaya bacalarında bir sürü kuş vardı ve bütün gün boyunca havada yükseklerde, soluk gök üzerinde kara kara kuş sürüleri dönüp durmuştu. O gün konakladıkları yerde yatarken Aragorn, acaba Gollum bir şeyler karıştırıyor da yolculuklarının haberi yabanda yayılıyor mu diye, bu uçan kuşları kuşkuyla izledi. Daha sonra güneş batarken ve Grup tekrar yola koyulmak için kıpırdanırken azalmakta olan ışığa karşı kara bir nokta seçti uzakta. Çok uzakta ve yüksekte, kâh dönen, kâh güneye doğru yavaş yavaş uçan büyük bir kuş. "Nedir o Legolas?" diye sordu, kuzey göğünü işaret ederek. "Tahmin ettiğim gibi bir kartal mı?"

"Evet," dedi Legolas. "Bir kartal, avlanan bir kartal. Acaba iyiye mi kötüye mi işaret? Dağlardan pek uzakta."

"Hava tamamen kararmadan yola çıkmayacağız," dedi Aragorn.

Yolculuklarının sekizinci gecesi gelip çattı. Sessiz ve rüzgârsız bir geceydi. Kurşuni doğu rüzgârı dinmişti artık. Hilal halindeki ay erkenden solgun gün batımı içine batmıştı, fakat gökyüzünün üst kısmı berraktı ve uzakta Güney'de büyük bulut kümeleri hâlâ hafif hafif panldasa da Batı'da yıldızlar ışıl ışıl yanıp sönüyordu.

"Haydi!" dedi Aragorn. "Son bir kez gece yolculuğunu göze alacağız. Nehir'in pek bilmediğim yerlerine doğru yaklaşıyoruz; çünkü daha önce hiç

bu taraflarda, burasıyla Sarn Gebir ivinti yerleri arasında nehir yolculuğu yapmamıştım. Fakat eğer hesaplarım doğruysa, Sarn Gebir daha millerce uzakta. Yine de daha oraya gelmeden başka tehlikeli yerler de var: Nehirin içinde taşlı adacıklar ve kayalar bulunur. Çok dikkatli olmamız ve fazla hızlı kürek çekmememiz lazım."

Baştaki kayıkta duran Sam'e gözcülük görevi verdiler. Öne doğru uzanıp gözlerini karanlığa dikti. Gece karardı, fakat tepedeki yıldızlar garip bir biçimde parlaktı ve Nehir'in yüzeyinde bir ışıltı vardı. Gece yarısına doğru, bir süredir küreklerini pek kullanmadan akıntıyla ilerliyorlardı ki Sam aniden bağırdı. Sadece birkaç kulaç ileride nehrin içinden kara kara şekiller yükseliyordu ve döne döne hızla akan suyun sesini duymuştu. Sola, nehir yatağının daha düzgün olduğu doğu kıyısına doğru hızlı bir akıntı koptu. Yolcular yana doğru savrulurken, Nehir'in kırık diş gibi sudan çıkmış sivri kayaları kamçılayan soluk köpüklerini çok yakınlarında gördüler. Kayıklar borda bordaya gelmişti.

"Hu Aragorn!" diye bağırdı Boromir kayığı liderinkine çarparken. "Delilik bu! ivinti Yeri'ni gece geçmeyi göze alamayız! Ama Sarn Gebir'de ister gece, ister gündüz olsun hiçbir kayık barınamaz."

"Geriye, geriye!" diye haykırdı Aragorn. "Dönün! Dönebilirseniz dönün!" Kayığına hâkim olup geri çevirmeye çalışarak küreğini suya daldırdı.

"Yanlış hesaplamışım," dedi Frodo'ya. "Bu kadar ilerlemiş olduğumuzun farkında değildim: Anduin tahmin ettiğimden daha hızlı akıyor. Sarn Gebir'e çok yaklaşmış olmalıyız."

Büyük bir güç sarfederek kayıklarına hâkim oldular ve yavaş yavaş çevirdiler; fakat ilk başlarda akıntıya karşı çok az yol alabiliyor ve gitgide doğu kıyısına doğru sürükleniyorlardı. Artık doğu kıyısı kara kara, uğursuz bir biçimde yükselmekteydi gece içinde.

"Hep beraber, asılın küreklere!" diye bağırdı Boromir. "Asılın! Yoksa sığlığa oturacağız." Daha o seslenirken, Frodo kayığın alt omurgasının bir kayaya sürtündüğünü hissetti.

Tam o anda yay kirişinden çıkan sesler duyuldu: Üzerlerinden birkaç ok ıslık çalarak geçti, bazıları aralarına düştü. Bir tanesi Frodo' nün omuzları

arasına isabet etti; Frodo küreği bırakıp bağırarak öne sendeledi: Fakat ok, gizli zırhı tarafından engellenerek geri sekti. Bir başka ok Aragorn'un kukuletasını delip geçti; bir üçüncüsü Merry'nin elinin hemen yanına, ikinci kayığın borda tirizine saplandı kaldı. Sam, doğu kıyısının altında uzanan çakıllı sahilde kara kara şekillerin ileri geri koşturduklarını görebiliyordu. Çok yakın görünüyorlardı.

"Yrch!" dedi Legolas, kendi diline dönerek.

"Orklar!" diye bağırdı Gimli.

"Gollum'un işi değilse ne olayım," dedi Sam Frodo'ya. "Öyle de güzel bir yer seçmişler ki. Nehir bizi tam kucaklarına atmaya aht etmiş sanki!"

Hepsi öne eğilip küreklere asılmışlardı: Sam bile yardım ediyordu. Her an, kara tüylü okların ısırığını bekliyorlardı. Bir sürü ok başlarının üzerinden geçiyor ya da yakınlarda suya saplanıyordu; ama başka isabet eden olmadı. Karanlıktı, ama orklarm gece gözlerine yetecek kadar ışık vardı gene de; yıldızların ışıltısı altında kurnaz düşmanlarına pek güzel hedef teşkil edebilirlerdi, fakat anlaşılan Lörien in gri pelerinleriyle elf yapımı kayıkların gri tahtaları Mordor'un okçularının kötü niyetini alt etmişti.

Var güçleriyle kürek çekmeye devam ettiler. Karanlıkta gerçekten hareket ettiklerinden bile emin olmak mümkün değildi; fakat yavaş yavaş sudaki anafor azaldı ve doğu kıyısındaki gölgeler tekrar gece içinde solup gittiler. Kestirebildikleri kadarıyla, sonunda yeniden nehrin ortasına varmış ve kayıklarını çıkıntı yapan kayalardan uzaklaştırmışlardı. Sonra kayıklarını yarım döndürerek bütün güçleriyle batı kıyısına sürdüler, suya uzanmış çalıların gölgesi altında duraklayıp soluklandılar.

Legolas küreğini bırakarak Lörien'den getirmiş olduğu yayını aldı. Sonra kıyıya sıçrayarak birkaç adım yukarıya tırmandı. Yayını gerip bir ok yerleştirdi, döndü ve gözlerini Nehir'in gerisindeki karanlığa dikti. Suyun karşı tarafından tiz çığlıklar duyuluyor, ama hiçbir şey görülmüyordu.

Tepesinde upuzun boyuyla durmuş, okunu atabileceği bir hedef arayarak karanlığı süzen elfe baktı Frodo. Legolas'ın koyu renk saçları, arkasındaki göğün siyah göllerinde pırıldayan keskin beyaz yıldızlarla taçlanmıştı.

Derken Güney'den kalkıp gelen büyük bulutlar, yıldızlı tarlalara kara öncülerini salarak yaklaştılar. Grup'un üzerine ani bir korku çöktü.

"Elbereth Gilthoniel!" diye bir iç çekip yukarı baktı Legolas. Aynı anda, buluta benzeyen ama bulut olmayan çünkü çok daha hızlı hareket eden kara bir şekil, yaklaşırken bütün ışıkları karartarak Güney'deki siyahlıktan çıktı geldi ve hızla Grup'a doğru uçtu. Çok geçmeden, gece içinde dipsiz kuyulardan daha kara, kocaman kanatlı bir yaratık olarak belirginleşti. Onu selamlayan haşin sesler yükseldi karşı kıyıdan. Frodo aniden her yanını bir ürpertinin kapladığını ve kalbini sıkıştırdığını hissetti; omuzunda eski bir yaranın hatırası gibi öldürücü bir soğuk vardı. Saklanmak istercesine yere çömeldi.

Birden Lörien'in büyük yayının şarkısı duyuldu. Tiz bir sesle fırladı ok elf yayından. Frodo yukarı baktı. Neredeyse tam tepesinde şöyle bir sarsıldı kanatlı şekil. Kaba, gaklar gibi bir çığlıkla havadan düşüp doğu kıyısının karanlığı içinde gözden kayboldu. Gökyüzü yeniden temizlenmişti. Uzakta, küfreden ve feryat eden bir sürü sesin kargaşası duyuluyordu; sonra sessizlik oldu. O gece doğudan artık ne bir ses, ne bir ok geldi bir daha.

Bir süre sonra Aragorn kayıkları akıntıya karşı geri döndürdü. Bir müddet su kenarını tarayarak gidip nihayet küçük sığ bir koy buldular* Burada suya yakın birkaç küçük ağaç yetişmişti, gerilerinde ise dik kayalık bir yamaç yükseliyordu. Grup burada durup şafağı beklemeye karar verdi: O gece ilerlemeye çalışmak faydasızdı. Kamp kurmadılar, ateş de yakmayıp birbirlerine yakın demirlenmiş kayıklarında büzüşüp yattılar.

"Galadriel'in yayına ve Legolas'ın eli ile gözüne şükürler olsun!" dedi Gimli lembas peksimetinden bir dilim atıştırırken. "Karanlıkta muazzam bir atıştı, dostum!"

"Lâkin ne vurduğunu kim bilebilir?" dedi Legolas.

"Ben bilemem," dedi Gimlı. "Fakat gölgenin daha yakına gelememiş olmasına memnunum. Hiç mi hiç beğenmemiştim. Moria'daki gölgeye fazlasıyla benziyordu bence balrogun gölgesine," diye bitirdi sözlerini fısıltıyla.

"Balrog değildi," dedi Frodo, hâlâ aynı ürpertiyle titreyerek. "Bu daha soğuk bir şeydi. Galiba bir..." Sonra duraksayıp sustu.

"Neydi sence?" diye sordu Boromir sanki Frodo'nun yüzünü görmeye çalışıyormuş gibi hevesle kayığından uzanarak.

"Sanırım... Hayır, söylemeyeceğim," diye cevap verdi Frodo "Her ne idiyse, onun düşüşü düşmanlarımızı korkuttu."

"Öyle görünüyor," dedi Aragorn "Yine de, neredeler, kaç kişiler, şimdi ne yapacaklar bilemiyoruz. Bu geceyi hepimiz uykusuz geçumeliyiz! Şimdi karanlık bizi gizliyor. Fakat günün ne göstereceğini kim bilebilir? Silahlarınızı el altında tutun!"

Sam, sanki bir şey sayıyormuş gibi parmaklarını kılıcının kabzasına vurarak gökyüzüne bakıp duruyordu "Çok garip," diye mırıldandı. "Ay Shire'da da Yabaneller'de de aynı ay, ya da aynı olmalı. Ama ya yoldan çıktı, ya da ben hesabımı şaşırdım. Bay Frodo siz de hatırlarsınız ki, o ağaçtaki flette yattığımızda ay küçülüyordu: Dolunay geceli bir hafta olmuştu hesabımca. Ama yola çıkalı dün bir hafta oldu, yeni ay tırnak ucu gibi yeniden çıkıverdi, sanki elf ülkesinde hiç kalmamışız gibi.

"Ee, ben orada en az üç geceyi hatırlıyorum ve sanki başka geceleri de hatırlıyor gibiyim, ama yemin edebilirim ki bir tam ay geçmemiştir. Neredeyse, saatin orada işlemediğine inanacağım!"

"Belki de öyledir," dedi Frodo. "O ülkede belki de, başka yerlerde çoktan yitip gitmiş bir zamandaydık. Bana kalırsa ancak Gümüşdamarı bizi Anduin'e taşıyınca ölümlü topraklardan Büyük Deniz'e akan zamana geri döndük. Ayrıca Caras Galadhon'da ne yeni, ne eski, hiç ay gördüğümü hatırlamıyorum: Sadece gece yıldızlar, gündüz güneş vardı."

Legolas kayığında kıpırdandı. "Hayır, zaman hiç durmaz," dedi; "lâkin her şeydeki ve her yerdeki değişim ve gelişim bir değildir. Elfler için dünya döner ama hem çok hızlı, hem de çok yavaş döner. Hızlıdır, çünkü bütün öbür şeyler yanlarından çabucak geçip giderken kendileri çok az değişirler: Bu keder verir onlara. Yavaştır, çünkü kaçıp giden yılları saymazlar, kendileri için saymazlar. Geçen mevsimler uzun, çok uzun bir nehirde durmadan tekrarlanan dalgacıklardır. Yine de güneş altındaki her şey nihayetinde bir sona doğru yıpranır." "Ama bu yıpranma Lörien'de çok yavaş," dedi Frodo. "Hanım'ın gücü var o topraklarda. GaladrieJ'in Elf

Yüzük'ünü kullandığı Caras Galadhon'da, saatler her ne kadar kısa gibi görünse de çok dolu."

"Bu Lörien'in dışında söylenmemeli, bana bile," dedi Aragorn. "Bu konuda bir daha konuşma! Fakat doğrusu bu Sam: O ülkede hesabını şaşırmışsın. Orada zaman elfler gibi bizim de çabucak yanımızdan geçip gitti. Biz orada oyalanırken eski ay geçti, yeni ay büyüyüp küçüldü dışardaki dünyada. Ve dün akşam yeni bir ay doğdu yine. Kış bitmek üzere artık. Zaman, umudu kıt bir bahara doğru akıyor."

Gece sessiz geçti. Suyun öte yanından ne bir ses, ne bir çığlık duyuldu bir daha Kayıklarında birbirlerine sokulmuş yolcular havanın değiştiğini hissettiler. Hava, Güney'den ve uzak denizlerden yüzüp gelen kocaman nemli bulutlar altında ısınıp durgunlaştı. Nehir'in kayaların üzerinden aştığı ivinti yerinin sesi adeta daha bir yükselmiş ve yakınlaşmıştı. Üzerlerindeki ağaçların minik dallarından çiğ damlamaya başladı.

Gün doğduğunda, etraflarındaki dünyanın hali yumuşamış ve mahzunlaşmıştı. Şafak yavaş yavaş yaygın ve gölgesiz soluk bir ışığa döndü. Nehir'in üzerinde pus vardı; beyaz bir sis kıyıyı sarmalıyor, diğer kıyı görülmüyordu.

"Sise hiç tahammül edemem," dedi Sam; "ama bu uğurlu bir sise benziyor. Artık belki o lanet olası gulyabaniler bizi görmeden gidebiliriz."

"Belki," dedi Aragorn. "Lakin sis bir zaman sonra kalkmazsa yolu bulmak zor olacak. Ve eğer Sarn Gebir'i aşıp Emyn Muil'e varacaksak, o patikayı bulmak zorundayız."

"Neden tvinti Yeri'ni geçmek veya Nehir'den devam etmek zorunda olduğumuzu anlayamıyorum," dedi Boromir. "Eğer Emyn Muil önümüzdeyse, bu fındık kabuklarını bırakıp Entsağnağı'na varıncaya kadar batıya ve güneye doğru gider, oradan da ülkeme geçebiliriz."

"Minas Tırith'e gidiyorsak dediğin gibi olur," dedi Aragorn, "ama buna henüz karar verilmedi. Ve böyle bir yol, göründüğünden daha tehlikeli çıkabilir. Entsağnağı vadisi düz ve bataklıktır; sis orada yaya ve yüklü olanlar için ölümcül bir tehlike arz eder. Ben mecbur kalıncaya kadar kayıkları terk etmeme taraftanyım. En azından Nehir'de yolu kaybetme korkusu yok."

"Ama doğu kıyısını Düşman tutuyor," diye karşı çıktı Boronvr. "Ve Argonath Kapıları'ndan geçip kazasız belasız Kurkaya'ya varsanız bile sonra ne yapacaksınız? Şelalelerden atlayıp, bataklıklara mı düşeceksiniz?"

"Hayır!" diye cevap verdi Aragorn. "Kayıklarımızı kadim yoldan Rauroseteğine taşıyacağız ve orada tekrar suya ineceğiz diyelim. Kuzey Basamakları'nı ve büyük krallar devrinde yapılmış olan Amon Hen'in üzerindeki tahtı bilmiyor musun Boromir, yoksa bilmezlikten mi gelmek istiyorsun? Ben en azından, önümdeki yolu seçmeden önce o yüksek yerde bir kez daha oturmak isterim. Orada belki bize yol gösterecek bir işaret buluruz."

Boromir uzun süre bu seçime karşı koydu; fakat Frodo'nun Aragorn'u nereye giderse gitsin izleyeceği kesinleşince pes etti. "Arkadaşlarını ihtiyaç anında terk etmek Minas Tirith'li insanlar'ın âdeti değildir," dedi, "ve eğer Kurkaya'ya ulaşabilirseniz benim gücüme ihtiyacınız olacak. O yüksek adaya kadar giderim, ama daha ileriye değil. Eğer yaptığım yardımlar bana bir yol arkadaşı bile kazandıramamışsa, gerekirse tek basıma yurduma dönerim oradan.

Gün artık ilerliyordu ve sis biraz kalkmıştı. Dlgerîen lâyıklarda beklerken Aragorn ile Legolas'ın hemen kıyı boyunca ilerlemelerine karar verildi. Aragorn hem kayıklarını hem de eşyalarını ivinti Yeri'nin gerisindeki daha düzgün sulara taşıyabilecekleri bir yol bulmayı umuyordu.

"Elflerin kayıkları batmayabilir belki," dedi, "ama bu bizim Sarn Gebir'den sağ salim çıkacağımız anlamına gelmez. Bunu daha kimse başaramadı. Bu bölgede Gondor'lu insanlar hiçbir yol yapmamıştır, çünkü en muhteşem günlerinde bile topraklan Anduin'de Emyn Muil'den ileriye uzanmazdı; ama batı kıyısında bir yerlerde bir nakliyat yolu vardır, tabii eğer bulabilirsem. Hâlâ duruyor olmalı; çünkü daha birkaç yıl öncesine, Mordor'lu Orklar'ın buralarda çoğalmasına dek, hafif kayıklarla Yabaneller'den Osgiliath'a yolculuk yapılırdı."

"Ben doğdum doğalı Kuzey'den çok az kayık geldi; orklar da doğu kıyısında fırsat kollayarak gezinip dururlar," dedi Boromir. "Eğer ileri giderseniz, bir yol bulsanız bile her milde tehlike artacak."

"Tehlike güneye giden bütün yollarda var," diye cevap verdi Aragorn. "Bizi bir gün bekleyin. Eğer bu süre içerisinde geri dönmezsek bilin ki başımıza bir felaket gelmiştir. O zaman kendinize yeni bir lider seçip, elinizden geldiğince onu izlersiniz."

Ezik bir yürekle seyretti Frodo, Aragorn ile Legolas'ın nehir kıyısındaki dik yamacı tırmanıp sis içinde yok oluşlarını; fakat korkulan yersiz çıktı. Sadece iki üç saat sonra, daha öğlen bile olmadan, kaşiflerin gölgeli şekilleri belirdi tekrar.

"Her şey yolunda," dedi Aragorn yamaçtan aşağı inerken. "Bir keçiyolu var ve hâlâ kullanılabilir durumda bir iskeleye iniyor. Pek uzakta değil: ivinti Yeri'nin başlangıcı buradan sadece yarım mil aşağıda; çavlanlar da bir mili biraz aşar. Oradan kısa bir mesafe sonra ırmak hızlı akmakla birlikte yeniden durulup düzeliyor, işin en zor kısmı kayıklarımızı ve eşyalarımızı o eski nakliyat yoluna çıkarmak olacak. Yolu bulduk ama, burada su kıyısından iki yüz, iki yüz elli metre kadar içerde, bir kayalığın dibinde, korunaklı bir yerden gidiyor. Kuzeydeki iskelenin nerede olduğunu bulamadık. Eğer hâlâ ayaktaysa dün gece geçmiş olmalıyız. Akıntıya karşı saatlerce kürek çekip yine de siste iskeleyi görmeden geçebiliriz. Korkarım nehirden burada ayrılıp, elimizden geldiğince nakliyat yolunu tutmamız gerekecek."

"Bu o kadar kolay değil, hepimiz insan olsaydık bile kolay olmazdı," dedi Boromir.

"Yine de, bu halimizle elimizden geleni yapmaya çalışacağız," dedi Aragorn.

"Evet, öyle," dedi Gimli. "Zor yollarda insanlar ayaklarını sürümeye başlar da, sırtındaki yük boyunun iki misli olsa bile bir cüce yoluna devam eder Efendi Boromir!" îş gerçekten de zorlu çıktı, yine de sonunda başardılar. Eşyalar kayıktan boşaltılarak nehir kıyısındaki yamacın düzlük tepesine çıkarıldı. Sonra kayıklar sudan çekilip yukarı taşındı. Kayıklar tahmin ettiklerinden çok çok daha hafifti. Elf ülkesinde yetişen hangi ağacın kerestesinden yapıldıklarını Legolas bile bilmiyordu; ama tahtası hem çok sert, hem de garip bir biçimde tüy gibiydi. Düzlükte Merry ile Pippin kendi kayıklarını rahatlıkla taşıyabiliyorlardı. Bununla beraber kayıkları kaldırıp

Grup'un önündeki araziden çekmek için iki insanın gücü gerekmişti. Arazi Nehir'den yukarı doğru tırmanıyordu, karman çorman kurşuni kireçtaşı kayalanyla kaplı, yabani otlar ve çalıların örtüp gizlediği çukurlarla dolu viran bir yerdi; böğürtlen çalıları, dimdik minik vadiler ve orada burada iç kısımlardaki daha yüksek yerlerden damla damla gelen sularla beslenen bataklıklı su birikintileri vardı.

Boromir'le Aragorn kayıkları birer birer taşırken diğerleri eşyalarla kan ter içinde onların arkasından ilerlediler. Sonunda her şey taşındı ve nakliyat yoluna kondu. Ondan sonra, yayılmış fundalıklar ve yuvarlanmış bir sürü taş dışında pek engelle karşılaşmadan hep birlikte yürüdüler. Sis hala heyelanlı kayalık duvar üzerinde perde perde asılı duruyordu, sol taraflarında Nehir pus altındaydı: Nehir'in keskin kayalıklar ve Sarn Gebir'in taştan dişleri üzerinden köpürerek hızla aktığını duyuyor, ama göremiyorlardı. Her şeyi sağ salim güneydeki iskeleye taşıyıncaya kadar iki kere bu yolu gidip geldiler.

Burada nakliyat yolu su kenarına dönerek, yavaşça minik bir su birikintisinin sığ kıyısına doğru inmekteydi. Birikintinin yatağı, insan eliyle değil de Sarn Gebir'den gelip suya doğru fırlamış alçak bir kaya çıkıntısına çarparak anafor yapan sular tarafından nehir kıyısına oyulmuşa benziyordu. Bunun gerisinde nehrin kıyısı dik gri bir uçurum olarak yükseliyordu ve yayalar için buradan öteye geçit yoktu.

Kısa akşam üstü saatleri geçmişti bile; kasvetli, bulutlu bir alacakaranlık çökmekteydi. Suyun kenarında oturup pus içinde gizlenmiş olan ivinti Yeri'nin karışık çağıltısını dinlediler; yorgun ve uykuluydular, gönülleri de ölmekte olan gün gibi kasvetliydi.

"Evet, işte geldik ve burada bir gece daha geçirmek zorundayız," dedi Boromir. "Uykuya ihtiyacımız var, Aragorn Argonath Kapılan'nı gece geçmeyi düşünüyorsa bile kuşkusuz metanetli cücemiz hariç hepimiz çok yorgunuz."

Gimli cevap vermedi: Oturduğu yerde başı düşüyordu.

"Şimdi dinlenebildiğimiz kadar dinlenelim," dedi Aragorn. "Yarın, tekrar gündüz vakti yolculuk yapacağız. Tabii eğer su bir daha değişip bizi arkadan vurmazsa, doğu kıyısındaki gözlere yakalanmadan sıyrılıp

kurtulmayı umabiliriz. Lakin bu gece ikişer ikişer nöbet tutmalıyız sırayla: Üç saat uyku, bir saat nöbet."

O gece, tan vaktinden bir saat önce atıştıran kısa bir yağmurdan daha kötü bir şey olmadı. Etraf iyice aydınlanır aydınlanmaz yola koyuldular. Daha o vakitten sis incelmeye başlamıştı. Batı tarafına yakın gidiyorlar; gitgide yükselen alçak uçurumların, ayaklan aceleci nehire dalmış gölgeli duvarların karanlık şekillerini görüyorlardı. Sabah ilerleyince bulutlar alçaldı ve yağmur şiddetle yağmaya başladı, içleri su dolmasın diye kayıkların deri örtülerini kapattılar ve suyla sürüklenmeye devam ettiler; dökülen gri perdeden, önlerinde veya etraflarında çok az şey görünüyordu.

Fakat yağmur çok uzun sürmedi. Yavaş yavaş üzerlerindeki gökyüzü aydınlandı, derken bulutlar aniden parçalandı, bulutların sürüklenen saçakları kuzeye doğru Nehir üzerinden uzayıp gitti. Sis ve pus dağılmıştı. Yolcuların önünde çıkıntılar ve dar yarıklar arasına birkaç biçimsiz ağacın tutunmuş olduğu iri iri kayalarla kaplı geniş ve derin bir dere yatağı uzanıyordu. Kanal daraldı, Nehir hızlandı. Artık önlerinde neyle karşılaşırlarsa karşılaşsınlar, kolay kolay ne durabilecek ne de dönebilecek kadar hızlı gidiyorlardı. Üzerlerinde bir şerit soluk mavi gökyüzü, etraflarında gölgeli Nehir, önlerinde siyah, güneşi kapatan ve kesintisiz uzanan Emyn Muil tepeleri vardı.

Frodo ileri doğru bakınca iki kocaman kayanın yaklaşmakta olduğunu gördü: Taştan iki büyük kuleye veya sütuna benziyorlardı. Akarsuyun her iki yanında dik ve meşum yükselmekteydiler. Aralarından geçen dar bir yarık belirdi ve Nehir kayıkları oraya doğru sürükledi.

"İşte Argonath; Kralların Sütunları!" diye bağırdı Aragorn. "Birazdan onları geçeceğiz. Kayıkları bir hizada ve mümkün olduğu kadar aralıklı tutun! Akıntının ortasında kalın!"

Frodo hızla yaklaştıkça, büyük sütunlar onu karşı larcasına kuleler gibi yüksekli. Dev gibi gelmişlerdi ona; sessiz fakat tehditkâr iri kurşuni siluetler. Sonra sütunların gerçekten de elle biçimlendirilmiş olduğunu gördü: Eskinin hüneri ve gücü bunlar üzerinde çalışmıştı ve üzerlerine yontulmuş olan o fevkalade suretleri unutulmuş yılların güneşlerine, yağmurlarına rağmen bugüne kadar getirmişti sütunlar. Derin sulara

oturtulmuş kocaman kaidelerin üzerinde taştan iki ulu kral duruyor, bulanık gözlerle, yank alınla hâlâ Kuzey'e doğru kaşlarını çatıyorlardı. Her ikisinin de sol eli, ayaları dışarı bakacak şekilde, uyanda bulunurcasına havadaydı; sağ ellerinde birer balta, başlarında ufalanmaya başlamış birer miğfer ve taç vardı. Hâlâ büyük bir güç ve heybet taşıyordu çok önceleri yok olmuş krallığın bu sessiz bekçileri. Frodo'nun üzerine korku sindi, kayık yaklaştıkça bakmaya cesaret edemeyerek gözlerini kapatıp iyice büzüştü. Kayıklar Nümenor'un nöbetçilerinin ebedi gölgeleri altından zayıf ve gelip geçici minik birer yaprak gibi hızla geçerken, Boromir bile başını eğdi. Kapılar'ın karanlık dar boğazına böylece girdiler.

Her iki yanda dehşetengiz sarp kayalık duvarlar tahmin edilemeyecek yüksekliklere doğru dimdik yükselmekteydi. Karanlık gökyüzü çok uzaktaydı. Siyah sular gürlüyor, yankılanıyor, üzerlerinde rüzgâr çığlıklar atıyordu. Dizleri üzerine büzüşmüş olan Frodo önünde Sam in mırıldanıp homurdandığım duydu: "Ne yer yahu! Ne korkunç bir yer! Ah şu kayıktan bir çıksam, bir daha nehir şöyle dursun, su birikintilerine bile sokmam ayaklarımı!"

"Korkmayın!" dedi garip bir ses arkasından. Frodo dönünce Yolgezer'i gördü, ama gördüğü yine de Yolgezer değildi; çünkü yıpranmış Kolcu yoktu artık orada. Kayığın kıçında mağrur ve dik Arathorn oğlu Aragorn oturmuş, kayığı hünerli kürek darbeleriyle idare etmekteydi; geriye düşmüş kukuletasının altından çıkan kara saçları rüzgârda dalgalanıyordu, gözlerinde bir ışık vardı: Sürgünden kendi ülkesine dönen bir kral.

"Korkmayın!" dedi. "Nicedir arzu ediyordum atalarım îsildur ile Anarion'un suretlerine bakabilmeyi. Elendil'in varisi, îsildur'un oğlu Valandil'in Hanedanından Arathorn'un oğlu Elftaşı Elessar'ın, onların gölgeleri altında hiçbir şeyden korkması gerekmez!"

Sonra gözlerinin feri söndü ve kendi kendine konuştu: "Gandalf da burada olabilseydi keşke! Gönlüm nasıl da Minas Arnor'u ve kendi şehrimin surlarım özlüyor! Lâkin nereye gideceğim?"

Dar boğaz uzun ve karanlıktı; rüzgârın, hızla akan suyun ve yankılanan kayaların sesiyle doluydu. Biraz batıya doğru kıvrıldığından ilk başlarda ilerisi karanlık duruyordu; fakat kısa bir süre sonra Frodo önünde gitgide

büyüyen yüksek bir ışık aralığı gördü. Hızla yaklaştı aralık ve kayıklar bir anda buradan dışan, engin berrak bir ışığa uğradılar.

Öğleni çoktan devirmiş olan güneş, rüzgarlı bir gökyüzünde parlıyordu. Gücü nihayet tükenen sular uzun oval biçimli bir göl halinde yayılmıştı: Soluk Nen Hithoel'di bu; çevresini kapatan, yamaçtan ağaçlık fakat başları kel, dik kurşuni dağlar gün ışığında soğuk soğuk yanıp sönmekteydi. En güney ucunda üç sivri tepe yükseliyordu. Ortadaki sanki diğerlerinden biraz daha önde ve ayrıydı: Nehir'in soluk titrek kollarla iki yanından aktığı bir ada. Rüzgarda, çok ötelerden duyulan gök gürültüsü sesi gibi uzak ama derin, gümbürtülü bir ses vardı.

"Tol Brandir'e bakın!" dedi Aragorn güneydeki yüksek zirveyi göstererek. "Sol tarafta Amon Lhaw, sağ tarafta Amon Hen, Duyma ve Görme Tepeleri duruyor. Büyük krallar zamanında bunların üzerinde tahtlar varmış ve buralara gözcüler konurmuş. Fakat Tol Brandir'e hiçbir insanın veya hayvanın ayak basmamış olduğu söylenir. Gecenin gölgesi düşmeden onlara varmış olacağız. Rauros'un susmayan sesinin bizi çağırdığını duyuyorum."

Grup artık kayıklarını gölün ortasından güneye doğru sürüp giden akıntıya bırakarak bir süre dinlendi. Biraz bir şeyler yediler; sonra küreklerini alarak tekrar hızlandılar. Batıdaki tepelerin yamaçları gölge içinde kaldı; güneş tostoparlak olup kızardı. Üç sivri tepe alacakaranlıkta kara kara büyüdü önlerinde. Rauros koca bir sesle kükrüyordu. Yolcular sonunda tepelerin gölgesi altına girdiklerinde akan suların üzerine gece düşmüştü bile.

Yolculuklarının onuncu günü de bitmişti. Yabaneller'i geride bırakmışlardı. Şimdi doğu yoluyla batı yolu arasında bir seçim yapmadan yolculuğa devam edemezlerdi. Maceralarının son bölümü önlerindeydi artık.

BÖLÜM X

KARDEŞLİK DAĞILIYOR

Aragorn onları Nehir'in sağ koluna doğru yönlendirdi. Burada, nehirin batı kıyısında Tol Brandir'in gölgesi altında Amon Hen'in eteklerinden suya kadar yeşil bir çimenlik uzanıyordu. Çimenliğin gerisinde dağın ağaçlarla kaplı ilk hafif eğimleri yükselmekteydi; batıya doğru, gölün kıvrımlı kıyısı boyunca da ağaçlar vardı. Minik bir pınar atlaya "icraya akıyor, çimenleri besliyordu.

"Bu gece burada dinleneceğiz," dedi Aragorn. "Burası Parth Galen çimenliği: Eski zamanın yaz günlerinde hoş bir yerdi burası. Umarım henüz bir kötülük inmemiştir."

Kayıklarını nehirin yeşil kıyısına çekip yanlarına kamplarını kurdular. Nöbet sırasını da saptadılar, ama düşmanlarından ne bir ses vardı ne de bir işaret. Eğer Gollum onları izlemenin bir yolunu bulduysa, görünmeden ve duyulmadan kalmayı başarmıştı. Bununla beraber gece ilerledikçe Aragorn'un huzuru kaçtı, sık sık uykusunda dönüp, uyanır oldu. Gece yarısından sonraki saatlerde kalkıp nöbeti devralmış olan Frodo'nun yanına geldi.

"Neden uyandın?" diye sordu Frodo. "Senin nöbetin değil ki."

"Bilmiyorum," diye cevap verdi Aragorn; "ama uykumda bir gölge ve bir tehdit vardı büyüyen. Kılıcını çeksen iyi olur."

"Neden?" dedi Frodo. "Düşmanlar yakında mı?"

"Bakalım Sting ne gösterecek," diye cevap verdi Aragorn.

Frodo bunun üzerine elf kılıcını kınından çekti. Ne yazık ki, kılıcın kenarları gece içinde donuk donuk parıldamaktaydı. "Orklar!" dedi. "Pek yakında değiller ama, yeterince yakınlar yine de."

"Ben de bundan korkuyordum," dedi Aragorn. "Ama belki Nehir' in bu tarafında değillerdir. Sting'in ışığı cılız; Amon Lhavv'nun yamaçlarında dolanan Mordor casuslarını gösteriyordur belki de sadece. Daha önce Amon Hen üzerinde orkların olduğunu hiç duymamıştım. Ama Minas Tirith'in artık Anduin'in geçitlerini emniyette tutamadığı bu kötü günlerde her şey mümkün. Yarın dikkatli olmalıyız."

Sabah ateşle duman gibi geldi. Doğu'da aşağılarda, büyük bir yangının dumanlan gibi kara kara bulut sütunları vardı. Yükselmekte olan güneş bu bulutlan aşağıdan kasvetli bir kızıllıkla tutuşturuyordu; ama kısa bir süre içinde bulutları aşıp açık gökyüzüne ulaştı. Tol Brandir'in zirvesi altın rengine döndü. Frodo doğuda ve yüksek adada gezdirdi gözlerini. Adanın yanları, akarsudan dimdik yükseliyordu. Göğe doğru tırmanan kayalıkların yukarısında basamak basamak ağaçların tırmandığı dik yamaçlar vardı; onların da üzerinde, en tepesi muazzam bir sivri kayayla taçlanmış ulaşılmaz kayalıkların kurşuni yüzü görünüyordu. Zirvenin etrafında bir sürü kuş daireler çizmekteydi, fakat görünürde başka hiçbir canlı yoktu.

Yemeklerini yedikten sonra Aragorn bütün grubu topladı. "Sonunda zamanı geldi çattı," dedi: "uzun zamandır ertelediğimiz karar günü. Bu ana kadar kardeşlik içerisinde yolculuk yapmış Grup'umuz şimdi ne olacak? Boromir ile birlikte batıya dönüp Gondor savaşlarına mı gideceğiz; doğuya, Korku ve Gölge'ye mi yöneleceğiz; yoksa kardeşliğimiz dağılıp herkes kendi yoluna mı gidecek? Ne yapacaksak bir an önce yapmamız gerekir. Burada uzun süre duramayız. Düşman doğu kıyısında, bunu biliyoruz; ama ben orkların daha şimdiden suyun bu yanına geçmiş olmalarından korkuyorum."

Kimsenin konuşmadığı, kıpırdamadığı uzun bir sessizlik oldu.

"Evet, Frodo," dedi Aragorn sonunda. "Korkarım yük senin omuzlarında. Sen Divan tarafından tayin edilmiş Taşıyıcısın. Kendi yolunu ancak kendin seçebilirsin. Bu konuda ben sana bir tavsiyede bulunamam. Ben Gandalf değilim ve onun görevini üstlenmeye çalıştıysam da şu saat için neler tasarlıyordu, neler umuyordu, hatta bir tasarısı var mıydı, bilmiyorum. Büyük ihtimalle, o da burada olsaydı bile seçim yine sana kalacaktı. Senin kaderin bu."

Frodo hemen cevap vermedi. Sonra yavaş yavaş konuştu. "Acele etmemiz gerektiğini biliyorum, ama yine de bir seçim yapamıyorum. Yük ağır. Bana bir saat daha tanıyın, sonra konuşayım. Biraz yalnız kalmalıyım!"

Aragorn ona müşfik bir merhametle baktı. "Pekâlâ Drogo oğlu Frodo," dedi. "Bir saat vereceğiz sana ve tek başına kalacaksın. Biz bir süre burada kalırız. Fakat birbirimizin seslendiğini duyamayacağımız kadar uzağa gitme."

Frodo bir an başı önünde öylece oturdu. Beyini büyük bir endişe ile izlemekte olan Sam başını sallayarak mırıldandı: "Ayna gibi ortada, ama Sam Gamgee'nin burnunu sokma sırası değil."

Neden sonra Frodo kalktı, yürüyüp uzaklaştı; diğerlerinin kendilerini tutup ona bakmamalarına rağmen, Frodo Amon Hen'in eteğindeki ağaçlar içinde gözden kayboluncaya kadar Boromir'in gözlerinin onu ısrarla izlediğini gördü Sam.

Frodo önce ormanda gayesizce dolaşıyordu, derken ayaklarının onu yukarıya dağın eteklerine doğru götürmekte olduğunu fark etti. Çok eski bir yolun kırık dökük kalıntısı bir patikaya rastladı. Dik yerlerinde taştan basamaklar oyulmuştu, ama artık bu basamaklar çatlamış, yıpranmış ve ağaçların kökleriyle yarılmış durumdaydı. Bir süre nereye gittiğini umursamadan tırmanıp sonunda otluk bir yere geldi. Otluğun etrafında üvez ağaçları yetişmişti ve tam ortasında geniş düz bir taş vardı. Bu küçük yüksek çimenlik Doğu'ya bakıyordu ve daha şimdiden erken güneşin ışıklarıyla dolmuştu. Frodo durup ta aşağısında kalan Nehir'e, Tol Brandir''e ve ayak basılmayan ada ile arasındaki hava akıntısında dönüp duran kuşlara baktı. Rauros'un müthiş gürlemesine kalın boğuk bir gümbürtü karışmaktaydı.

Taşın üzerine oturup çenesini avuçları içine aldı, pek de bir şey görmez gözlerle bakışlarını doğuya çevirdi. Aklından Bilbo Shire'dan ayrıldığından beri olup bitenler geçiyor, Gandalf in sözlerinden hatırlayabildiği her kelin.~yi bir bir ölçüp biçiyordu. Zaman geçip gittiği halde o hâlâ bir seçim yapabilmekten çok uzaktı.

Aniden düşüncelerinden uyandı: Sanki arkasında bir şey varmış, üzerine dostça olmayan gözler dikilmiş gibi garip bir his doğmuştu içine. Ayağa fırlayıp döndü; fakat hayret, karşısındaki Boromir'den başkası değildi, yüzünde de dostça bir tebessüm vardı.

"Sana bir şey olur diye korkmuştum Frodo," dedi ona doğru yaklaşarak. "Eğer Aragorn haklıysa ve orklar yakmdaysa hiçbirimizin tek başına dolaşmaması gerekir, özellikle de senin: Her şey sana bağlı neredeyse, içimde de bir sıkıntı var. Seni bulduğuma göre biraz burada kalıp seninle konuşabilir miyim? Bu beni rahatlatacak. Bu kadar çok kişi bir arada olunca her sohbet bitmek bilmez bir tartışmaya dönüyor. Halbuki iki kişi başbaşa verince aklın yolunu bulabilir belki." "Çok iyisin," dedi Frodo. "Fakat sohbet etmenin bana bir yararı olacağını zannetmiyorum. Çünkü ne yapmam gerektiğini biliyorum ama bunu yapmaya korkuyorum Boromir: Korkuyorum."

Boromir sessiz kaldı. Rauros durmaksızın gürlemeye devam ediyordu. Rüzgar ağaçların dallan arasında mırıldandı. Frodo ürperdi.

Aniden Boromir gelip Frodo'nun yanına oturdu. "Gereksiz yere eziyet çekmediğine emin misin?" dedi. "Sana yardım etmek istiyorum. Bu zorlu kararında öğüde ihtiyacın var. Benim öğüdümü istemez misin?"

"Sanırım ne öğütleyeceğini zaten biliyorum Boromir," dedi Frodo. "Bu aklıma da yatardı, ama içimden beni uyaran bir ses var."

"Uyaran mı? Neye karşı uyaran?" dedi Borornir sertçe.

"Gecikmeye karşı. Daha kolay görünen yola karşı. Üzerime yüklenen yükü inkar etmeme karşı. Şey, doğruyu söylemem gerekirse insanlann gücüne ve sadakatına güvenmeye karşı."

"Ancak sen bilmesen de, bu güç nicedir minik ülkende sağ salim koruyordu seni."

"Ben senin halkının yiğitliğinden kuşkulanmıyorum. Fakat dünya değişiyor. Minas Tirith'in surları sağlam olabilir, ama bu sağlamlık yetmez ki. Eğer yıkılırlarsa ne olacak?"

"Savaşarak yiğitçe düşmüş olacağız. Ama kazanmak için hala umudumuz var."

"Yüzük varken hiçbir umut yok," dedi Frodo.

"Ah! Yüzük!" dedi Boromir gözleri ışıyarak. "Yüzük! Bu kadar minicik bir şey için bunca korku ve kuşku çekmemiz garip bir yazgı değil mi? Minicik bir şey! Üstelik onu Elrond'un evinde bir an için görebilmiştim sadece. Yeniden bir bakamaz mıyım?"

Frodo başını kaldırdı, îçi birden soğuy u vermişti. Boromir'in yüzü hala müşfik ve dostçaydı, ama gözünde garip bir ışıltı görüyordu. "Gizli kalsa daha iyi," diye cevap verdi.

"Nasıl istersen. Benim için fark etmez," dedi Boromir. "Onun hakkında konuşmama da izin yok mu yoksa? Çünkü sen onun kudretini sadece Düşman'ın elinde hayal eder gibisin: Kötüye kullanılmasını düşünüyorsun, iyiye değil. Dünya değişiyor dedin. Eğer Yüzük var olursa Minas Tirith düşecekmiş. Ama neden? Yüzük Düşman'da olursa mutlaka düşer. Ama bizde durursa neden düşsün?"

"Sen de Divan'da değil miydin?" diye cevap verdi Frodo. "Çünkü bunu kullanamayız ve bununla yakılan her şey kötüye çıkar."

Boromir ayağa kalktı ve sabırsızca dolanmaya başladı. "Hep aynı laflar," diye bağırdı. "Gandalf, Elrond bütün o tipler sana ne söylemen gerektiğini öğretmişler. Kendi adlarına haklı olabilirler. Bu elfler, yarı elfler, büyücüler; yüzük onları çökertir belki. Ama bazen, bunlar gerçekten irfan sahibi mi yoksa sadece korkaklar mı diye geçiyor aklımdan. Fakat herkes kendi soyuna göre konuşsun. Yüreği sağlam insanlar, işte onlar hiç yozlaşmayacaktır. Biz Minas Tirith'liler yılların sınavlarında metanetimizi ispatladık. Biz büyücü hükümdarların kudretini istemiyoruz, sadece kendimizi savunmak için, haklı bir dava için kuvvet istiyoruz. Ve buyurun! Tam ihtiyaç anında Kudret Yüzüğü ortaya çıkıveriyor. Bu bir armağan bana soracak olursan; Mordor'un düşmanlarına bir armağan. Yüzük'ü, Düşman'ın gücünü, Düşman'a karşı kullanmamak delilik. Sadece korkusuzlar ve insafsızlar muzaffer olabilirler. Bu zamanda bir savaşçı, büyük bir lider neler başarmazdı? Aragorn neler başarmazdı? Veya o bunu reddediyorsa, neden Boromir elmasın? Yüzük bana da Komuta gücü verir. Mordor'un ordularını nasıl da dağıtırdım, bütün askerler koşup sancağım altında toplanırdı!"

Boromir gittikçe sesini yükselterek bir ileri bir geri yürüyüp duruyordu. Neredeyse Frodo'nun varlığını bile unutmuş, surlardan, silahlardan, askerlerin silah altına alınmasından dem vurmaktaydı; sonra büyük ittifaklar ve kazanılacak şanlı zaferler hakkında planlar yaptı; Mordor'u yıktı, kendi kudretli bir kral oldu, yardımsever ve bilge bir kral. Aniden durdu ve kollarını salladı.

"Ve bize onu atmamızı söylüyorlar!" diye bağırdı. "Yok etmemizi bile değil. Bu bir işe yarayabilirdi, tabii eğer böyle bir şey yapmak için en ufak bir ümit olduğunu mantık alsaydı. Almıyor. Bize sunulan tek tasan bir buçukluğu körü körüne Mordor'a gönderip, Duşman'a onu yakalaması için her türlü şansı tanımak. Ahmaklık!

"Her şey besbelli değil mi dostum?" dedi birdenbire tekrar Frodo ya dönerek. "Korktuğunu söylüyorsun. Eğer öyle ise, en cesur olan bile seni mazur görmelidir. Fakat gerçekte baş kaldıran sağduyun değil mi?"

"Hayır, ben korkuyorum," dedi Frodo. "Sadece korkuyorum. Fakat senin bu kadar açık konuşmana sevindim. Artık kafam daha berrak."

"O halde Minas Tirith'e geleceksin!" diye bağırdı Boromir. Gözleri parlıyordu, yüzü şevklenmişfi.

"Beni yanlış anladın," dedi Frodo.

"Fakat en azından bir süreliğine gelirsin," diye ısrar etti Boromir. "Şehrim artık yakın sayılır ve oradan Mordor, buradan olduğundan pek az daha uzakta. Çoktandır yabanlıktayız; harekete geçmeden önce Düşman'ın neler yaptığından haberdar olmalısın. Benimle gel Frodo," dedi. "ille de gitmek zorundaysan, tehlikeye atılmadan önce dinlenmen gerek." Elini dostça hobbitin omuzuna koydu; fakat Frodo elin bastırılmış bir heyecanla titrediğini fark etmişti. Hemen uzaklaştı, kendisinin neredeyse iki misli ve kuvvet açısından kendisinden çok çok daha güçlü olan uzun boylu insanı korkuyla süzdü.

"Neden bu kadar yabanisin?" dedi Boromir. "Ben dürüst bir adamım, ne hırsızım, ne de eşkıya. Senin Yüzük'üne ihtiyacım var: Bunu artık biliyorsun; ama onu alıkoymak gibi bir arzum olmadığına yemin ederim. En azından tasarılarımı denemem için bana bir şans tanımayacak mısın? Yüzük'ü bana ödünç ver!"

"Hayır, hayır!" diye bağırdı Frodo. "Divan onu taşıma sorumluluğunu bana verdi."

"Kendi ahmaklığımız yüzünden Düşman'a yenileceğiz," diye haykırdı Boromir. "Deli ediyor bu beni! Ahmak! Dik kafalı ahmak! Gönüllü olarak ölüme koşacaksın ve davamızı mahvedeceksin. Eğer bir ölümlü soyunun bu Yüzük üzerinde bir hakkı varsa, o da Nümenor'lu insanlar'dır, buçukluklar değil. Senin elinde olmasının tek sebebi uğursuz bir rastlantı. Benim de olabilirdi. Benim olmalı. Onu bana ver!"

Frodo cevap vermeyip büyük düz taş aralarında kalıncaya kadar geriledi. "Haydi ama dostum!" dedi Boromir daha yumuşak bir sesle. "Neden onu başından atmayasın? Neden kuşkularından ve korkularından kurtulmayasın? istersen suçu da bana atabilirsin. Benim çok güçlü olduğumu ve zorla aldığımı söylersin. Çünkü gücüm sana fazla fazla yeter buçukluk," diye bağırdı ve aniden taşın üzerinden atlayarak Frodo'ya doğru hamle yaptı. Zarif ve sevimli yüzü korkunç bir biçimde değişmişti; gözlerinde hiddetli bir ateş vardı.

Frodo yana kaçıp kurtuldu ve yine taşı aralarına aldı. Yapabileceği tek bir şey vardı: Tam Boromir tekrar üzerine atlarken titreyerek zincirindeki Yüzük'ü çıkarttı, hemencecik parmağına geçirdi. Adam nefesini tuttu bir an, hayretler içinde baktı; sonra orayı burayı, kayaların ve ağaçların arasını araştırarak deliler gibi etrafta koşturmaya başladı. "Sefil düzenbaz!" diye haykırıyordu. "Dur hele seni bir elime geçireyim! Şimdi anlıyorum içyüzünü. Yüzük'ü Sauron'a götürüp hepimizi satacaksın. Bizi en güç anımızda terk etmek için bekliyordun sırf. Sana da bütün buçukluklara da lanet olsun, ölümün karasına düşesiniz!" Sonra ayağı bir taşa takılarak yüzükoyun yere serildi. Bir süre sanki kendi laneti kendine işlemiş gibi yerde kıpırdamadan yattı; sonra birdenbire ağlamaya başladı.

Ayağa kalktı, alnını oğuşturup gözyaşlarını sildi. "Neler dedim ben?" diye bağırdı. "Ne yaptım? Frodo, Frodo!" diye seslendi. "Geri gel! Bir cinnete düşmüştüm, ama artık geçti. Geri gel!"

Cevap yoktu. Frodo onun seslenişlerini duymamıştı bile. Çoktan uzaklaşmış, bastığı yeri bile görmeden patikaya vurmuş, tepeye doğru

koşturmaktaydı. Zihninde Boromir'in delirmiş hiddetli yüzü ve yanan gözleri canlanıyor, dehşet ve kederle zangır zangır titriyordu.

Sonunda tek başına Amon Hen'in zirvesine vardı ve nefes nefese durakladı. Sanki bir pus içinden büyük ve yassı kaldırım taşlarıyla döşenmiş ve artık dökülen mazgallı siperlerle çevrelenmiş geniş düz bir daire gördü; tam ortasında, dört oyma sütun üzerine yerleştirilmiş ve uzun bir merdivenle çıkılan bir taht vardı. Yukarı tırmandı ve kendisini yolunu kaybedip de emekleye emekleye dağ krallarının tahtına çıkmış bir çocuk gibi hissederek o eski koltuğa oturdu.

ilk başta çok az görebiliyordu. Sanki sadece gölgelerin olduğu sisten bir dünyadaydı: Yüzük parmağındaydı çünkü. Sonra sis parça parça aralandı ve bir sürü görüntü gördü: Sanki gözlerinin hemen altındaki bir masa üzerinde gibi küçük ve net görüntülerdi bunlar, ama yine de uzaktılar. Ses yok, sadece parlak canlı hayaller vardı. Dünya çekip küçülmüş ve sessizleşmişti sanki. Amon Hen'de, yani Nümenor'lu insanlar'ın Göz Dağı'nda, Görme Tahtı'nda oturuyordu. Doğuya, meçhul engin topraklara, isimsiz ovalara, keşfedilmemiş ormanlara baktı. Kuzeye baktı, Ulu Nehir bir kurdele gibi altında uzandı, Dumanlı Dağlar kırık dişler gibi küçük ve sert dikildiler. Batıya baktı ve Rohan'ın geniş odaklarıyla kara bir mızrak gibi duran îsengard'ın kulesi Orthanc'ı gördü. Güneye baktı, Ulu Nehir ayaklarının hemen dibinde devrilen bir dalga gibi kıvrılıp Rauros şelalelerini aştı, köpüren bir çukura döküldü; su zerreciklerinin üzerinde pırıldayan bir gökkuşağı oynaşmaktaydı. Ve Nehir'in muazzam deltası Ethir Anduin'i, güneşte beyaz toz gibi dönen sayısız deniz kuşlarını, kuşların altında sonsuz çizgilerle çalkalanan yeşil ve gümüşi denizi gördü.

Fakat baktığı her yerde savaş izleri görülüyordu. Dumanlı Dağlar karınca yuvası gibi kaynaşmaktaydı: Her delikten orklar dökülüyordu. Kuyutorman'ın dalları altında elfler, insanlar ve korkunç hayvanlar ölümcül bir mücadeleye tutuşmuştu. Kocaoğlanların ülkesi alev alevdi; Moria üzerinde bir bulut vardı; Lörien'in sınırlarından duman tütüyordu.

Rohan'ın çimenleri üzerinde biniciler at koşturmaktaydı; Isengard' dan kurtlar boşanıyordu. Harad limanlarından savaş gemileri denize açılmıştı ve Doğu'dan bitmek bilmez bir insan akını vardı: Atlan üzerinde kılıç erleri, mızraklı adamlar, okçular, reislerin savaş arabaları, yük vagonları.

Karanlıklar Efendisi'nin bütün gücü hareketteydi. Sonra tekrar güneye dönerek Minas Tirith'e baktı. Çok uzakta ve çok güzel görünüyordu Minas Tirith: Beyaz surlu, binbir kuleli, dağ üzerinde mağrur ve zarif; kale burçlarında mazgallı siperlerden çelik ışıltıları geliyor, gözcü kuleleri bir sürü sancakla parıldıyordu. Yüreğine umut doldu. Fakat Minas Tirith'in karşısına daha büyük ve daha güçlü bir kale dikilmişti. O yöne, doğuya doğru çekildi gözleri istemeye istemeye. Osgiliath'm harap olmuş köprülerini geçti, Minas Morgul'un sırıtan kapılarını, hayaletli Dağları geçti ve Mordor Ülkesi'ndeki dehşet vadisi Gorgoroth'a baktı. Orada, güneş altında karanlık uzanıyordu. Dumanın ortasında ateşler parıldıyordu. Hüküm Dağı yanıyor, koca bir buğu yükseliyordu. Sonunda bakışları sur üzerine sur, siper üzerine siper, kara, ölçülemeyecek kadar güçlü, demirden bir dağ, çelikten kapı, serttaşından bir kuleye takıldı kaldı: Baraddûr, Sauron'un Kalesi. Bütün umutlan söndü.

Ve aniden Göz'ü hissetti. Karanlık Kule'de uyumayan bir göz vardı. Gözün onun bakısını fark ettiğini biliyordu. Sabırsız, hiddetli bir irade vardı ardında. Ona doğru fırladı göz; adeta bir parmak gibi kendisini aradığını hissetti. Çok kısa bir süre sonra onu mıhlayacak, nerede olduğunu kesin olarak anlayacaktı. Amon Lhaw'ya dokundu. Tol Brandir'e değdi Frodo kendini koltuktan atıp büzüldü, gri kukuletasıyla başını örttü.

Kendi sesinin haykırdığını duydu: Asla, asla! Yoksa şöyle mi demişti: Evet, sana geliyorum, sana geliyorum? Ayırt edemiyordu. Sonra sanki başka bir güç noktasından bir şimşek çakar gibi, aklına başka bir düşünce girdi: Çıkar onu! Çıkar! Sersem, çıkar! Yüzük'ü çıkar!

İçinde iki güç cebelleşti. Bir an için ikisinin de sivri uçlannın tam ortasında, ıstırapla kıvrandı Frodo. Aniden tekrar kendi kendisinin bilincine vardı. Ne Ses, ne de Göz; Frodo: Seçme özgürlüğüne sahip ve bu seçimi yapmak için tek bir anı kalmış olan Frodo. Yüzük'ü parmağından çıkarttı. Tahtın önünde, berrak günışığı altında diz çökmüştü. Kara bir gölge bir kol gibi üzerinden geçti sanki; Amon Hen'i gözden kaçırarak batıya doğru ilerledi ve soldu. Artık bütün gökyüzü temizdi, maviydi, ağaçların hepsinde kuşlar ötüyordu.

Frodo ayağa kalktı. Üzerinde büyük bir yorgunluk vardı, fakat niyeti kesinleşmiş, içi hafiflemişti. Yüksek sesle kendi kendine, "Artık yapmam

gerekeni yapacağım," dedi. "En azından şu belli: Yüzük'ün şerri daha şimdiden Grup'u bile etkilemeye başladı; daha fazla zarar vermeden Yüzük onlardan ayrılmalı. Tek başıma gideceğim. Bazılarına güvenemem; güvendiklerime ise kıyamıyorum: Zavallı Sam, Merry ve Pippin. Ve Yolgezer Kalbi Minas Tirith için yanıyor, hele şimdi Boromir de kötüye saptığına göre orada ona ihtiyaçları olacak. Tek başıma gideceğim. Hemen."

Çabucak geri inerek Boromir'in onu bulmuş olduğu çimliğe döndü. Sonra durup etrafı dinledi. Aşağıdaki sahilin yakınlarında ormandan çığlıklar ve bağırışlar duyar gibiydi.

"Beni arıyorlar," diye düşündü. "Kim bilir ne kadar zamandır yoktum ortalıklarda. Saatler geçmiş olmalı." Tereddüt etti. "Ne yapabilirim?" diye mırıldandı. "Ya şimdi giderim, ya da bir daha hiç gidemem. Bir daha böyle fırsat olmaz. Onları terk etmekten, hem de hiç açıklamasız terk etmekten nefret ediyorum. Ama mutlaka anlayacaklardır. Sam anlar. Hem başka ne gelir zaten elimden?"

Yavaşça Yüzük'ü çıkartarak bir kez daha taktı. Gözden kayboldu ve rüzgarın hışırtısı kadar bile varlık göstermeden tepeden aşağı inip gitti.

Diğerleri uzun süre nehir kenarında kalmışlardı. Bir süre için sessiz durmuş, huzursuzca bir ileri bir geri dolanmışlardı; fakat artık bir halka halinde oturmuş konuşmaktaydılar. Arada bir, diğer şeyler hakkında konuşmaya yelteniyor, uzun yolculuklarından, başlarına gelen birçok maceradan söz açıyorlardı; Aragorn'a Gondor diyarı ve buranın kadim tarihi, Emyn Muil'in bu garip sınır topraklarında hâlâ görülebilen büyük eserlerinin kalıntıları, taş krallar, Lhaw ile Hen'deki tahtlar, Rauros şelaleleri yanındaki büyük Basamaklar hakkında sorular soruyorlardı. Fakat düşünceleri ve sözleri hep dönüp dolaşıp Frodo'ya ve Yüzük'e geliyordu. Frodo ne yapmayı seçecekti? Neden tereddüt ediyordu?

"Hangi yol daha ümitsiz diye tartıyor sanırım," dedi Aragorn

"Haksız da değil. Gollum izimizi bulduğuna ve yolculuğumuzun sırrının daha şimdiden ortaya çıkmış olması tehlikesi doğduğuna göre, artık Grup'un doğuya gitmesi iyice ümitsizleşti. Fakat Minas Tirith de, Ateş'e ve Yük'ün imhasına götürmez bizi.

"Orada bir süre kalıp yiğitçe savunma yapabiliriz. Fakat ya Yük'ü saklamak, ya da Düşman onu almaya geldiğinde olanca gücüne karşı koyabilmek gerek. Elrond bile bunun kendi gücünü aşacağını söylemişti; ne kadar adamı olursa olsun, Denethor Bey de başarmayı umamaz. Frodo'nun yerinde olsaydık bizler ne seçerdik? Bilemiyorum. Gandalf in yokluğunu en çok şimdi hissediyoruz asıl."

"Kaybımız çok elem verici," dedi Legolas. "Yine de onun yardımı olmaksızın bir karar almak zorundayız. Neden biz karar verip böylece Frodo'ya yardımcı olmayalım? Onu çağırıp bir oylama yapsak ya! Ben Minas Tirith'e verirdim reyimi."

"Ben de öyle yapardım," dedi Gimli. "Tabii biz sadece yol boyunca Taşıyıcı'ya yardımcı olmak, dilediğimiz kadar ona eşlik etmek üzere yollandık; hiçbirimiz Hüküm Dağı'nı aramak emri ve yeminiyle bağlı değiliz. Lothlörien'den ayrılmak çok zordu benim için. Yine de buraya kadar geldim ve şunu söylüyorum: Bu son tercihe gelip dayanınca, Frodo'yu terk edemeyeceğimi iyice anladım. Ben Minas Tirith'i seçerdim, ama eğer o seçmezse onu izlerim."

"Ben de onunla birlikte giderim," dedi Legolas. "Şu anda hoşçakal demek sadakatsizlik olur."

"Onu hepimiz birden bırakırsak gerçekten hainlik olur," dedi Aragorn. "Fakat eğer o doğuya giderse herkesin onunla gitmesine gerek yok; bence herkesin gitmemesi de gerekir. O yol ümitsiz: iki üç kişi veya tek kişi için ne kadar ümitsizse, sekiz kişi için de o kadar ümitsiz. Eğer benim bir seçim yapmama izin verirseniz ben yol arkadaşı olarak üç kişi önerirdim: Onsuz kalmaya asla katlanamayacak olan Sam, bir de Gimli'yle ben. Boromir ona ihtiyacı olan babası ve halkının yanına, kendi şehrine geri dönecek; diğerleri de onunla birlikte gitmeli, ya da eğer Legolas bizden ayrılmaya razı olmazsa, en azından Meriadoc ile Peregrin onunla gitmeli."

"Bu kesinlikle olmaz!" diye bağırdı Merry. "Biz Frodo'yu bırakamayız! Pippin ile ben en baştan beri o nereye giderse yanında gitmek niyetindeydik, hala da öyle istiyoruz. Fakat bunun ne anlama geleceğinin farkında değildik. Ta Shire'dan veya Ayrıkvadi'den bakınca her şey başka

görünüyordu. Frodo'nun Mordor'a gitmesine izin vermek hem delilik hem de zalimlik olur. Onu durduramaz mıyız?"

"Onu durdurmalıyız," dedi Pippin. "Ve eminim onu düşündüren de bu. Onun doğuya gitmesini kabul etmeyeceğimizi biliyor. Kimsenin kendisiyle gelmesini de isteyemiyor, zavallıcık. Bir düşünün hele: Mordor'a tek başına gitmek!" Pippin oturduğu yerde titredi. "Fakat sevgili sersem hobbitçik, bunun için ricada bulunması gerekmediğini bilmesi lazım. Onu durduramazsak yanında olacağımızı bilmesi lazım."

"Affınıza sığınırım," dedi Sam. "Efendimi anladığınızı hiç sanmıyorum Hangi tarafa gideceği hususunda tereddüt ettiği yok onun. Daha neler! Minas Tirith ne işe yarar ki zaten? Onun ne işine yarar demek istiyorum, kusura kalmayın Efendi Boromir," diye ekledi ve döndü. Başlarda sessizce halkanın dışında oturmakta olan Boromir'in artık orada olmadığını, işte o zaman keşfettiler.

"Nereye kayboldu bu şimdi?" diye bağırdı Sam endişeli bir yüzle. "Son zamanlarda bir tuhaf zaten bana sorarsanız. Ama neyse, o bu işin içinde değil. Baştan beri dediği gibi yurduna gidecek. Kimse de buna kusur bulmaz. Fakat Bay Frodo, Bay Frodo bir yolu varsa Kıyamet Çatlakları'nı bulması gerektiğini biliyor. Ama korkuyor, îş o noktaya varınca bildiğiniz tür dehşete düştü. Derdi bu işte. Elbette ki evden ayrıldığımızdan beri tabiri caizse biraz mektep gördü, hepimiz gördük; yoksa öyle bir ödü patlardı ki, Yüzük'ü Nehir'e fırlattığı gibi kaçardı. Fakat hala başlamaya cesaret bulamıyor. Ayrıca bizim için de endişelenmiyor: Bizim onunla gidip gitmeyeceğimiz konusunda yani. Gitmeye niyetli olduğumuzu biliyor. Biraz da buna sıkıntı lanıyor zaten. Eğer kendini toplayıp gitmeyi kafasına koyarsa tek başına gitmek isteyecek. Bu sözüme mim koyun! Geri döndüğünde işimiz var demektir. Çünkü adım gibi eminim, gitmeyi kafasına koymuş olacak."

"Sanırım sen hepimizden daha bilgece konuşuyorsun Sam," dedi Aragorn. "Peki ya söylediklerin çıkarsa ne yapacağız?"

"Durduracağız! Gitmesine izin vermeyeceğiz!" diye bağırdı Pippin.

"Acaba?" dedi Aragorn. "O Taşıyıcı; Yük'ün kaderi onun omuzlarında. Öyle veya böyle, onu yönlendirmek bize düşmez bence. Denesek bile

başarılı olabileceğimizi de zannetmem. Bu işte bizden çok daha güçlü başka kudretler rol oynuyor."

"Eh, bari Frodo 'kafasına koyup gelsin de şu iş bitsin artık," dedi

Pippin. "Böyle beklemek korkunç bir şey! Zaman çoktan dolmadı mı?"

"Evet," dedi Aragorn. "Bir saatten fazla oldu. Sabah geçmek üzere. Onu çağırmamız gerek."

Tam o anda Boromir tekrar ortaya çıktı. Ağaçlar arasından çıkıp konuşmadan onlara doğru yürüdü. Yüzü sert ve kederliydi. Sanki oradakileri sayarmış gibi bir durakladı, sonra gözleri yerde, az uzaklarına oturdu.

"Neredeydin Boromir?" diye sordu Aragorn. "Frodo'yıı gördün mü?"

Boromir bir an için tereddüt etti. "Hem evet, hem hayır," diye cevap verdi ağır ağır. "Evet: Onu tepenin yukarılarında buldum ve konuştum. Doğuya gitmeyip Minas Tirith'e gelmesi için ısrar ettim. Öfkeye kapıldım ve beni bırakıp gitti. Yok oldu. Masallarda duyardım, ama böyle bir şeyi ilk defa görüyorum. Yüzük'ü takmış olmalı. Bir daha onu bulamadım. Sizin yanınıza döner diye düşünmüştüm."

"Bütün söyleyeceklerin bu kadar mı?" dedi Aragorn, Boromir'e dikkatle ve sertçe bakarak.

"Evet," diye cevap verdi Boromir. "Henüz başka bir şey söylemiyeceğim."

"Bu çok kötü!" diye bağırdı Sam, ayağa sıçrayıp. "Bu insan neler karıştırdı kimbilir. Neden Bay Frodo onu taksın ki? Takmaması gerekirdi; taktıysa her şey olmuş olabilir!"

"Fakat yüzüğü sürekli parmağında tutmaz ki," dedi Merry. "Bilbo'nun yaptığı gibi hoşlanmadığı misafirden kurtulur kurtulmaz çıkarır."

"Ama nereye gitti? Nerde o?" diye bağırdı Pippin. "Gidelı yüzyıllar oldu."

"Frodo'yu son gördüğünden bu yana ne kadar zaman geçti Boromir?" diye sordu Aragorn.

"Yarım saat olmuştur," diye cevap verdi Boromir. "Veya belki de bir saat. Sonra biraz dolaştım. Bilmiyorum! Bilmiyorum!" Başını elleri arasına aldı ve sanki kedere yenik düşmüş gibi iki büklüm, öylece kaldı.

"Ortadan kaybolalı bir saat olmuş!" diye bağırdı Sam. "Onu hemen bulmamız lazım. Haydi!"

"Bir dakika bekleyin!" diye bağırdı Aragorn. "ikişer ikişer ayrılıp bir plan... Bir dakika! Durun!"

Faydasızdı. Ona kulak bile asmadılar, îlk önce Sam fırlayıp gitmişti. Arkasından Merry ile Pippin atılmış, tiz hobbit sesleriyle Frodol Frodo! diye haykırarak hemen batıda, kıyıdaki ağaçlar içinde kaybolmuşlardı bile. Legolas ile Gimli koşturmaktaydı. Grup bir anda paniğe kapılmış, veya çıldırmış gibiydi.

"Hepimiz bir yana dağılıp kaybolacağız," diye homurdandı Aragorn. "Boromir! Bu zararda ne parmağın var bilmiyorum, ama şimdi yardım et bana! O iki genç hobbitın peşinden git; Frodo'yu bulamasan bile en azından onları koru bari. Eğer onu bulabilirsen veya izine rastlarsan buraya dön. Ben hemen geliyorum."

Aragorn hızla fırlayıp Sam'in peşinden gitti. Sam Frodo! diye bağırarak nefes nefese, kan ter içinde yokuş yukarı koştururken, üvezler arasındaki çimenlikte ona yetişti.

"Benimle gel Sam!" dedi. "Hiçbirimiz yalnız kalmamalıyız. Etrafta bir musibet var. Hissediyorum. Ne var ne yok görmek için yukarı, Amon Hen'in Taht'ına gidiyorum ben. Bak! Tıpkı içime doğduğu gibi, Frodo da bu taraftan gitmiş. Beni takip et ve gözlerini dört aç!" Hızla patikadan yukarıya vurdu.

Sam elinden geleni yapıyordu, ama Kolcu Yolgezer'e ayak uydurması imkansızdı; çok geçmeden geride kaldı. O daha azıcık ilerlemişken Aragorn ilerde gözden kaybolmuştu bile. Sam oflayıp puflayarak durdu. Aniden alnına bir şaplak indirdi.

"Çüş Sam Gamgee!" dedi yüksek sesle. "Madem bacakların çok kısa, kafanı kullan! Dur bir hele! Boromir yalan söylemiyor, yalan söylemek huyu yok; lakin her şeyi anlatmadı. Bir şey Bay Frodo'yu çok kötü biçimde

korkuttu. O da bir anda kendini toplayı verdi. Nihayet bir karara vardı: gitmek kararına. Nereye? Doğu'ya. Sam'siz gider mi? Evet, yanma Sam'ini bile almadan gidecek. Çok, çok insafsızlık bu."

Sam gözlerindeki yaşlan kuruladı. "Sakin ol Gamgee!" dedi. "Aklını bul da düşün! Nehirlerin üzerinden uçamaz, şelalelerden de atlayamaz. Hiç aleti edevatı yok. Demek ki kayıklara gitmesi lazım. Kayıklara! Doğru kayıklara Sam, şimşek gibi!"

Sam dönüp patikadan aşağıya fırladı. Düştü, dizleri çizildi. Kalktı ayağa ve koşmaya devam etti. Kayıklarını karaya çektikleri Parth Galen çimenliğinin kenarına geldi. Kimsecikler yoktu. Arkadaki ormandan haykırışlar duyar gibiydi, fakat kulak asmadı. Bir an kıpırdamadan, ağzı bir karış açık kalakaldı. Kayığın biri kendi kendine çimlerin üzerinde kaymaktaydı. Bir çığlık atarak çimlerin üzerinden rüzgar gibi uçtu Sam. Kayık suya indi.

"Geliyorum Bay Frodo! Geliyorum!" diye bağırdı Sam ve uzaklaşmaya başlayan kayığa doğru bir hamle yaparak kendini nehrin kıyısından atıverdi. Kulaç boyuyla kayığı kaçırmıştı. Bir çığlık attı, koca bir şapırtıyla yüz üstü hızla akan suda buldu kendini Ağzından hava kabarcıkları çıkartarak dibe giderken, Nehir kıvırcık saçlı başının üzerinde kapandı.

Boş kayıktan bir telaş nidası duyuldu. Bir kürek hareketlendi, kayık döndü. Tam ağzından sular püskürtüp çırpınarak yukarı çıktığı anda, yetişip Sam'i saçlarından yakaladı Frodo. Sam'in kahverengi gözleri dehşetle yusyuvarlak açılmıştı.

"Haydi yukarı Sam evlat!" dedi Frodo. "Şimdi elimi yakala!"

"Kurtar beni Bay Frodo!" dedi nefes nefese Sam. "Booldum. Elini göremiyorum."

"İşte burada. Çimdikleme oğlum! Seni bırakmam. Ayaklarını çırp, debelenip durma, yoksa kayığı devireceksin. Tamam işte, yan tarafa tutun sen, ben de küreği kullanayım!"

Bir ıkı kürek darbesiyle Frodo kayığı tekrar kıyıya getirdi, Sam sıçan gibi ıslanmış bir biçimde sudan çıkabildi. Frodo Yüzük'ü çıkartarak tekrar karaya ayak bastı.

"Bütün bu karışık belalar içinde sen en beterisin Sam!" dedi.

"Ah Bay Frodo, çok insafsızsın!" dedi Sam titreyerek. "Böyle bensiz gitmeye kalkışman içime oturdu. Eğer doğru tahmin etmeyeydim şimdi nerelerde olacaktın?"

"Sağ salim yolumda."

"Sağ salimmiş!" dedi Sam. "Tek başına, benim yardımım olmadan ha? Buna dayanamazdım, ölüp kalırdım."

"Asıl benimle gelirsen olup gidersin Sam," dedi Frodo, "buna da ben dayanamam."

"Onun garantisi yok, ama arkanda kalırsam yüzde yüz Ölürüm," dedi Sam.

"Ama ben Mordor'a gidiyorum."

"Bunu gayet iyi biliyorum Bay Frodo. Elbette ki oraya gidiyorsun. Ve ben de seninle geliyorum."

"Bak Sam," dedi Frodo, "beni oyalama! Diğerleri her an geri gelebilir. Eğer beni burada yakalarlarsa onlarla tartışıp açıklama yapmak zorunda kalacağım, bir daha ne böyle fırsat ne de cesaret bulurum. Halbuki hemen gitmem gerekiyor. Tek yol bu."

"Elbette tek yol bu," diye cevap verdi Sam. "Ama tek başına değil. Ben de geliyorum, yoksa ikimiz de gitmeyiz. Gerekirse kayıkları bile delerim."

Frodo bir kahkaha koyuverdi. Ani bir sıcaklık ve sevinç dokunmuştu gönlüne. "Birini bırak!" dedi. "Bize lazım. Fakat eşyasız yiyeceksiz falan böyle çıkıp gelemezsin."

"Bir dakika bekleyiver, gidip eşyalarımı alayım!" diye haykırdı Sam hevesle. "Hepsi hazır. Bugün yola çıkmak gerekir diye düşündüydüm." Konaklama yerine fırladı, Frodo'nun yol arkadaşlarının eşyalarını boşalttığı yığın içinden kendi eşyalarını bulup çıkarttı; yedek bir battaniye, birkaç paket fazladan yiyecek kaptı ve geri koştu.

"Böylece bütün planım bozulmuş oldu!" dedi Frodo. "Senden kurtulmaya çalışmanın yaran yok. Ama memnun oldum Sam. Ne kadar memnun olduğumu anlatamam. Haydi gel! Belli ki birlikte gitmemiz yazılıymış. Biz

gidiyoruz, dilerim diğerleri de güvenli bir yol bulsun! Yolgezer onlara göz kulak olur. Bir daha onları görebileceğimizi zannetmiyorum."

"Belli mi olur Bay Frodo? Görürüz belki," dedi Sam.

Böylece Frodo ile Sam beraberce maceralarının son kısmına doğru yola çıktılar. Frodo kürek çekerek sahilden uzaklaştı, Nehir de onları hızla batıdaki kolundan aşağı taşıdı ve Tol Brandir'in çatık kaşlı zirvelerinin yanından geçirdi. Büyük şelalelerin gümbürtüsü yaklaştı. Sam'in becerebildiği kadar yardımıyla bile adanın güney ucundaki akıntıdan diğer kıyıya doğru geçebilmek hiç de kolay olmadı.

Sonunda Amon Lhaw'ın güney yamaçlarında tekrar karaya vardılar. Burada meyilli bir sahille karşılaştılar; kayıklarını karaya, suyun oldukça yükseğine çıkardılar ve devrilmiş iri bir kayanın gerisine ellerinden geldiğince gizlediler. Sonra yüklerini omuzladılar, onları Emyn Muil'in kurşuni dağlarından aşırıp Gölgeler Ülkesi'ne indirecek bir patika arayarak yola koyuldular.

ÜÇÜNCÜ KİTAP

BÖLÜM I

BOROMİR'İN AYRILIŞI

"Aragorn tepeye hızla tırmanmaya devam etti. Arada bir durup yere eğiliyordu. Hobbitler yere çok hafif bastıklarından ayak izlerini okumak Kolcular için bile o kadar kolay değildir; fakat zirveden pek uzak olmayan bir yerde yolu bir pınar kesiyordu ve nemli toprak üzerinde aradığı şeyi gördü."

"İşaretleri doğru okuyorum, dedi kendi kendine. "Frodo zirveye koşmuş. Orada ne gördü acaba? Ama aynı yoldan geri dönüp tekrar aşağıya inmiş."

"Aragorn bir an tereddüt etti. Bu kafa karışıklığında kendisine yol gösterecek bir şey görmeyi umarak kendisi de tahta ulaşmayı istiyordu; ama fazla zamanı yoktu. Aniden ileriye sıçradı ve iri kaldırım taşlarım aşıp basamaklardan yukarı zirveye doğru koştu. Sonra tahta oturup etrafa baktı. Fakat güneş kararmış gibiydi; sanki dünya donuk ve uzaktı. Kuzey'den başlayıp tekrar Kuzey'e döndü; uzaktaki tepelerden başka bir şey görmedi; yalnız çok uzakta kartalı andıran büyük bir kuşun geniş halkalar çizerek yavaş yavaş yere doğru alçaldığını gördü."

"Tam etrafı gözetlerken keskin kulakları aşağıdan, Nehir'in batı yakasındaki ormanlık alandan gelen sesleri yakaladı. Doğruldu. Bağrışmalar vardı; aralarından dehşet içinde orkların haşin seslerini seçebildi. Sonra birden derinden gelen bir sesle büyük bir boru öttürüldü; ses muazzam bir haykırışla kükreyen şelalelerin üzerine yükseldi, tepelere çarpıp boşluklarda yankılandı."

"Boromir'in borusu! diye haykırdı Aragorn. "Müşkül durumda!" Basamaklardan aşağıya fırladı, patikadan aşağıya sıçrayıp uzaklaştı. "Eyvah! Bugün üstümde bir uğursuzluk var, ne yapsam ters gidiyor. Sam nerede?"

Aragorn koşarken bağrışmalar giderek yükselmişti, ama şimdi daha zayıftılar ve boru çaresizlik içinde üfleniyordu. Orkların çığlıkları vahşi ve tiz seslerle yükseldi ve aniden boru sesleri kesildi. Aragorn son yamaçtan aşağıya koştu fakat daha tepenin eteğine varmamıştı ki sesler iyice zayıfladı; sola dönüp onlara doğrukoşarken geri çekildiler, sonunda tamamen duyulmaz oldular. Aragorn parlak kılıcını çekip Elendil! Elendil! diye bağırarak ağaçların içine daldı."

"Parth Galen'in bir mil kadar ötesinde, gölden pek uzak olmayan küçük bir açıklık alanda Boromir'i buldu. Sırtını ulu bir ağaca dayamış, sanki dinleniyormuş gibi oturuyordu. Fakat Aragorn onun bir sürü kara tüylü okla deşilmiş olduğunu gördü; kılıcı hala elindeydi ama kabzasına yakın bir yerden kırılmıştı; ikiye yarılmış borusu yanıbaşındaydı. Etrafında ve ayaklarının dibinde bir yığın ork ölmüş yatıyordu."

"Aragorn, Boromir'in yanına diz çöktü. Boromir gözlerini aralayıp konuşmaya çalıştı. Nihayet ağzından ağır ağır birkaç söz döküldü. "Frodo'dan yüzüğü almaya çalıştım," dedi. "Çok üzgünüm. Cezamı çektim."

"Bakışları devrilen düşmanlarına kaydı; en az yirmisi orada yatıyordu. "Gittiler: Buçukluklar: Orklar onları aldı. Galiba

ölmediler. Orklar onları bağladı." Durdu ve gözleri yorgunlukla kapandı. Bir süre sonra tekrar konuştu."

"Elveda Aragorn! Minas Tirith'e git ve halkımı kurtar! Ben yenik düştüm."

"Hayır! dedi Aragorn, elini tutup alnından öperken. "Sen kazandın! Pek az insan böyle bir zafer kazanmıştır. Huzur içinde ol! Minas Tirith düşmeyecek!"

Boromir gülümsedi.

Ne tarafa doğru gittiler? Frodo yanlarında mıydı? diye sordu Aragorn.

Ama Boromir bir daha konuşmadı.

"Heyhat! dedi Aragorn. "Böyle göçüyor Muhafız Kulesi Hükümdarı, Denethor'un varisi! Acı bir son. Grup darmadağın oldu. Yenik düşen benim. Gandalf in bana olan güveni boşmuş. Şimdi ne yapacağım? Boromir Minas Tirith'e gitme işini bana yükledi, gönlüm de bundan yana; ama Yüzük ve Taşıyıcısı neredeler? Onları nasıl bulacağım ve Macera'yı felaketten nasıl koruyacağım?"

Bir süre ağlamaktan iki büklüm, Boromir'in eli hala ellerinde diz çöküp öylece kaldı. Legolas ile Gimli onu böyle buldular. Tepenin batı yamaçlarından, ağaçların arasından sanki avlanılmış gibi yavaşça sokularak sessizce gelmişlerdi. Gimli'nin elinde baltası vardı, Legolas'ınkindeyse uzun bıçağı: Bütün okları tükenmişti. Açıklığa gelince şaşkınlıkla kalakaldılar; sonra bir an başlarını kederle öne eğip durdular, çünkü her şey apaçık ortada gibi görünüyordu."

"Heyhat! dedi Legolas, Aragorn'un yanına gelerek. "Ormanda birçok ork avlayıp öldürdük ama burada olsak daha çok faydamız dokunacakmış. Boruyu işitir işitmez geldik ama belli ki geç kalmışız. Korkarım ölümcül bir yara almışsın!"

"Boromir öldü, dedi Aragorn. "Ben yara almadım çünkü onun yanında değildim. Ben uzakta tepedeyken, o hobbitleri korurken öldü."

"Hobbitler! diye bağırdı Gimli. "Onlar neredeler o halde? Frodo nerede?"

"Bilmiyorum, diye cevap verdi Aragorn bitkin, "Ölmeden önce Boromir orkların onları bağladıklarını söyledi; ölü olduklarını zannetmiyordu. Onu Merry ile Pippin'i izlemesi için yollamıştım, ama Frodo veya Şam'ın yanında olup olmadığını sormadım, sorduğumdaysa artık çok geçti. Bugün bütün yaptıklarım ters gitti. Şimdi ne yapmak lazım?"

"Önce ölüyle ilgilenmeliyiz, dedi Legolas. "Bu kötü orklar arasında leş gibi yatmasına izin veremeyiz."

"Fakat acele etmemiz gerek, dedi Gimli. "O olsaydı bizim oyalanmamızı istemezdi. Eğer Grup'tan herhangi birinin esir düşmüş olma ihtimali varsa orkları izlememiz gerek."

"Ama Yüzük Taşıyıcısı'nın onlarla birlikte olup olmadığını bilmiyoruz, dedi Aragorn. "Onu bırakacak mıyız? Önce onu aramamız gerekmez mi? Şimdi kötü bir seçim var önümüzde!"

"O zaman gelin önce yapmamız lazım gelen şeyi yapalım, dedi Legolas. "Yoldaşımızı gerektiği gibi gömecek veya üzerine bir höyük yapacak ne vaktimiz var ne de aletimiz. Üzerine taşlardan bir tümsek yapabiliriz."

"Bu iş hem zor hem de uzun sürer; taş bulabileceğimiz en yakın yerse su kenarı, dedi Gimli."

"O halde onu kendi ve mağlup ettiği düşmanlarının silahlarıyla birlikte bir kayığa yerleştirelim, dedi Aragorn. "Rauros Şelaleleri'ne yollayıp Anduin'e emanet edelim. Gondor Nehri kötü bir yaratığın, kemiklerine saygısızlık etmemesini sağlar en azından."

Çabucak orkların üzerlerini arayıp kılıçlarını, yarılmış miğferlerini ve kalkanlarını ortaya yığdılar.

"Bakın! diye bağırdı Aragorn. "İşaretler bulmaya başladık bile!" Korkunç silahların oluşturduğu yığından yaprak biçimli, altın rengi ve kırmızıyla işlenmiş iki bıçak çıkarttı; biraz daha arayınca küçük kırmızı taşlarla bezenmiş siyah kınlan da buldu. "Ork aletleri değil bunlar!" dedi. "Bunları hobbitler taşıyordu. Belli ki orklar onları yağmalamışlar ama ne olduklarını bildiklerinden alıkoymaya korkmuşlar: Mordor'un zehirine karşı büyülerle kaplanmış Batılı işi bıçaklar bunlar. O halde eğer hala yaşıyorlarsa arkadaşlarımız silahsız. Ben . bunları alıkoyacağım, her şeye rağmen onlara geri vermeyi umarak."

"Ben de, dedi Legolas, "bulabildiğim bütün oklan alacağım çünkü sadağım boşaldı." Yığını ve etrafı yoklayıp zarar görmemiş ve orkların genellikle kullandıklarından daha uzun saplara sahip epey ok buldu. Bunları yakından inceledi."

"Ve Aragorn ölülere bakıp şöyle dedi: "Burada yatanların birçoğu Mordor halkına mensup değil. Eğer orklar ve türleri hakkında bildiklerim doğruysa, bunlardan bazıları Kuzey'den, Dumanlı Dağlar'dan. Ayrıca burada benim tanımadıklarım da var. Silahlan hiç de ork usulü değil!"

"Daha iri yapılı, esmer, çekik gözlü, kalın bacaklı ve kocaman elli dört gulyabani asker vardı. Kılıçlan, genellikle orkların kullandığı kavisli palalardan değildi, kısa ve enliydi; ayrıca porsukağacından yapılma, boyu ve biçimi insanlarınkine benzeyen yaylan vardı. Kalkanlarında garip bir arma bulunuyordu: Kara bir alanın ortasında küçük beyaz bir el; demir miğferlerinin önüne de beyaz metalden işlenmiş bir S rünü yerleştirilmişti."

"Bu işaretleri daha önce görmemiştim, dedi Aragorn. "Ne anlama geliyorlar?"

"S, Sauron demek, dedi Gimli. "Bunu okumak kolay."

"Yo hayır! dedi Legolas. "Sauron elf rünlerini kullanmaz."

"Ne gerçek ismini kullanır ne de isminin yazılmasına veya telaffuz edilmesine izin verir, dedi Aragorn. "Ayrıca beyaz renk de kullanmaz. Baraddür hizmetindeki orklar Kırmızı Göz işaretini kullanır." Bir an düşündü. "S, Saruman demek sanırım," dedi sonunda. "Îsengard'da kötülük kol geziyor ve Batı artık güvende değil. Aynı Gandalf'ın korktuğu gibi: Hain Saruman bir biçimde yolculuğumuzdan haberdar olmuş. Gandalf in sonunu da biliyor olması ihtimali mevcut. Moria'dan gelen takipçiler Lörien'in gözünden kaçmış olabilirler veya o ülkeden uzak durup Îsengard'a başka yollardan gelmiş de olabilirler. Orklar hızla yol alırlar. Fakat Saruman'ın haber almak için kullandığı birçok yol var. Kuşları hatırlıyor musunuz?"

"Bilmecelerle uğraşacak zamanımız yok, dedi Gimli. "Haydi Boromir'i taşıyalım!"

Fakat sonra bilmeceleri çözmeye çalışmalıyız, eğer doğru yolu seçmek istiyorsak, diye cevap verdi Aragorn.

Belki de doğru seçim yoktur, dedi Gimli.

Baltasını alıp birkaç dal kesmeye başladı cüce. Bunları kirişlerle bir araya bağlayıp pelerinlerini bu iskeletin üzerine yaydılar. Bu kaba tabutun üzerine yol arkadaşlarının cesedini ve Boromir'le gitmesini uygun bulup seçtikleri, son dövüşünün yadigarlarını yerleştirip kıyıya taşıdılar. Sahile kadar olan mesafe kısaydı ama yine de bu işin pek kolay olmadığını gördüler çünkü Boromir hem uzun, hem de güçlü bir adamdı.

"Legolas ile Gimli aceleyle Parth Galen'in eteğine giderken, Aragorn tabuta göz kulak olmak için su kenarında kaldı. Bir mil kadar bir mesafeydi gittikleri; iki kayığı kıyı boyunca aceleyle geri getirmek ise epey vakitlerini aldı."

"Bir tuhaflık var! dedi Legolas. "Nehir kenarında sadece iki kayık vardı. Diğerinin izini bulamadık."

Orklar oraya da mı gitmiş? diye sordu Aragorn.

"Onların izine rastlamadık, diye cevap verdi Gimli. "Ayrıca orklar bütün kayıkları ve eşyaları da alır veya telef ederlerdi."

Oraya vardığımızda ben zemine bir bakayım, dedi Aragorn.

"Artik Boromir'i onu taşıyacak olan kayığın ortasına yatırmışlardı. Gri başlığıyla elf pelerinini katlayarak başının altına yerleştirdiler. Uzun kara saçını tarayarak omuzlarına yaydılar. Lörien'in altın kemeri belinde parıldıyordu. Miğferi yanına yerleştirilmişti; kucağına da yarılmış borusunu ve kılıcının kabzasıyla kınını koydular; ayaklarının altına da düşmanlarının kılıçlarını. Sonra kayığın burnunu diğer kayığın kıçına bağlayarak onu suya çektiler. Sahil boyunca yavaş yavaş küreklere asılıp hızla akan kanala dönerek Parth Galen'in yeşil çimenliğini geçtiler. Tol Brandir'in dimdik yükselen yamaçları parlıyordu:"

Artık günün ortasıydı. Onlar güneye doğru ilerledikçe Rauros'un su bulutu yükselmeye ve önlerinde altından bir pus halinde donuk donuk titreşmeye başladı. Şelalenin hızlı akışı ve gümbürtüsü, rüzgarsız havayı sarsıyordu.

"Elemle cenaze kayığını çözdüler: Akıp giden suyun bağrındaki kayık ilerlerken, Boromir öylece, huzur içinde yatıyordu. Onlar kendi kayıklarını kürekleriyle akıntıya kapılmasın diye tutarken, akarsu Boromir'i aldı götürdü. Kayık yanlarından yüzerek geçti ve yavaş yavaş, altın ışık içinde siyah bir noktacık kadar küçülerek onlardan ayrıldı; sonra aniden gözden kayboldu. Rauros hiç değişmeden gürlemeye devam etti. Nehir, Denethor oğlu Boromir'i almıştı; Minas Tirith'te, sabahlan Ak Kule'de dururken görülmedi bir daha Boromir. Fakat Gondor'da, daha sonraki günlerde, uzun bir zaman boyunca, elf kayığının onu gece, yıldız ışıklan altında şelalelerden ve köpüren gölcükten geçirip Osgiliath'tan aşağıya taşıdığı, Anduin'in haliçlerinden aşırıp Büyük Deniz'e çıkardığı söylenmiştir."

"Bir süre için üç yol arkadaşı sessizce ardından baktılar. Sonra Aragorn konuştu. "Onu Ak Kule'den arayacaklardır," dedi, "lakin ne dağdan ne de denizden geri dönmeyecek." Sonra yavaş yavaş şarkı söylemeye başladı:"

"Bataklıktan, uzun otlar biten kırlardan, Rohan boyunca gelir,

Yürür gelir Batı Yeli, gelir surlara erişir.

"Ey gezgin yel, Batı 'dan ne haberler getirdin bu gece bana?

Selvi boylu Boromir 'i gördün mü yıldız ya da ay ışığında?"

"Yedi dereden, geniş boz bulanık sulardan geçerken gördüm onu'

Gördüm boş topraklardan geçtiğini, derken kaybolduğunu

Kuzey'in gölgelerine doğru. Sonra hiç görmedim onu bir daha

Belki Kuzey Yeli duymuştur Denethor oğlunun borusunu ama."

"Ey Boromir! Yüksek surlardan bakıyorum batıya, uzaklara,

Ama kimsenin yaşamadığı boş topraklardan

çıkıp gelmiyorsun bu yana."

Sonra Legolas söyledi:

"Eser gelir Güney Yeli Deniz'in ağzından,

kum tepelerini, taşları aşar"'

"Martı çığlıkları getirir yanında, kapımızda figan eder durur.

"Ey dertli yel. Güney'den ne haberler getirdin bu akşam bana?"

"Nerede Dürüst Boromir? Geciktikçe keder basıyor insana."

"Sorma bana nerede diye o kadar çok kemik var ki

Ak sahillerde ve kara sahillerde, fırtınalı göğün altındaki:

O kadar çok kişi geçti ki Anduin'den, akan Deniz'i bulmaya.

Kuzey Yeli'ne sor; onların haberini Kuzey Yeli getirir hep bana."

"Ey Boromir! Kapıdan güneye uzanıyor yo, ta deniz kıyısına,

Ama boz suların ağzından,

ağlaşan martılarla çıkıp gelmiyorsun bu yana."

Sonra tekrar Aragorn söyledi:

Kralların Kapısı 'ndan eser gelir Kuzey Yeli,

aşar gürleyen şelaleleri;

"Kulenin etrafında çınlar berrak, soğuk borusunun sesi.

"Ey kudretli yel, Kuzey'den ne haberler getirdin bu gün bana?

Cesur Boromir 'den haber var mı?

Çok vakit geçti gittiğinden bu yana."

"Amon Hen'in dibinde duydum narasını.

Nice düşmanla döğüştü orada.

"Yarılmış kalkanıyla kırık kılıcını yoldaşları taşıdı suya.

Dik başı ve güzel yüzüyle dinlenmeye uzattılar vücudunu;

Ve Rauros, altın Rauros şelalesi bağrına bastı onu."

"Ey Boromir! Muhafız Kulesi kuzeye bakacak bundan böyle

Günler sone erene kadar, Rauros'a, altın Rauros şelalesine."

Böylece şarkılarını bitirdiler. Sonra kayıklarını çevirerek, ellerinden geldiğince hızla akıntıya karşı, Parth Galen'e geri götürdüler.

"Doğu Yeli'ni bana bıraktınız, dedi Simli, "ama ben onun hakkında hiçbir şey söylemeyeceğim."

"Zaten öyle olmalı, dedi Aragorn. "Minas Tirith'te Doğu Yeli'ne katlanırlar ama ondan haber sormazlar. Fakat artık Boromir kendi yoluna koyulduğuna göre biz de kendimizinkini seçme konusunda acele etmeliyiz."

"Aragorn yeşil çimleri inceledi, hızla ama dikkatle, sık sık toprağa doğru eğilerek. "Bu topraklara hiç ork gelmemiş," dedi. "Bunun dışında kesin bir şey söyleyemem. Bizim bütün ayak izlerimiz burada, birbiri üzerinden geçip duruyor. Biz Frodo'yu aramaya başladıktan sonra buraya hiç hobbit gelmiş mi bilemem." Nehir kıyısına, pınardan gelen minik derenin Nehir'e damla damla aktığı yerin yakınına geri döndü."

"Burada bazı kesin izler var, dedi. "Hobbitin biri suda oynaşıp çıkmış; ama ne kadar zaman önce bilemeyeceğim."

O zaman bu bilmeceye ne diyorsun? diye sordu Gimli.

"Aragorn hemen cevap vermedi, konaklama yerine geri dönerek eşyalara baktı, "İki denk eksik," dedi, "ve birinin Sam'inki olduğu kesin: Onunki oldukça büyük ve ağırdı. O zaman cevap şu: Frodo kayıkla ayrıldı ve hizmetkarı da onunla gitti. Hepimiz başka başka yerlerdeyken Frodo geri gelmiş olmalı. Ben, tepeye tırmanırken Sam'le karşılaşıp beni izlemesini söylemiştim; ama belli o öyle yapmamış. Beyinin aklındakileri okumuş

olmalı ki, Frodo gitmeden buraya geri dönmüş. Sam'i geride bırakmak pek kolay olmamış Frodo için!"

"Ama neden bizi geride, tek bir söz söylemeden bıraktı gitti? dedi Gimli. "Bu garip bir hareket!"

"Ve cesurca bir hareket, dedi Aragorn. "Sam haklıydı sanırım. Frodo hiçbir arkadaşını kendisiyle birlikte Mordor'da ölüme sürüklemek istemiyordu. Ama kendisinin oraya gitmesi gerektiğini de biliyordu. Bizden ayrıldıktan sonra korkusunu ve kuşkusunu yenen bir şey olmuş olmalı."

Belki de avlanan orklar geldiler üzerine, o da kaçtı, dedi Legolas.

"Kaçtığı kesin, dedi Aragorn, "ama, bence.orklardan değil." Frodo'nun ani kararının ve kaçışının ardındaki nedenin ne olduğunu düşündüğünü söylemedi Aragorn. Boromir'in son sözlerini uzun süre bir sır olarak sakladı."

"En azından artık birçok şey açıklığa kavuştu, dedi Legolas: "Frodo artık Nehrin bu yanında değil: Kayığı sadece o alabilirdi. Ve Sam de onunla beraber, kendi dengini de ancak o alabilirdi."

"O halde bizim seçimimiz, dedi Gimli, "ya kalan kayığı alıp Frodo'yu izlemek, ya da yayan olarak orkların peşine düşmek olacak. Her iki yönde de pek az umut var. Daha şimdiden kıymetli saatler kaybettik."

"Durun bir düşüneyim, dedi Aragorn. "Umarım şimdi doğru bir seçim yapıp bu mutsuz günün kötü kaderini değiştiririm!" Bir an sessiz durdu. "Orkları izleyeceğim," dedi sonunda. "Frodo'yu Mordor'a kadar götürüp sonuna kadar onunla giderdim; ama şimdi onu yabanda aramaya kalkarsam tutsakları işkenceye ve ölüme terk etmiş olurum. Kalbim sonunda açık açık konuşuyor: Yüzük Taşıyıcısı'nın kaderi artık benim ellerimde değil. Grup üzerine düşen rolü oynadı. Yine de geride kalan bizler, hala gücümüz varken yol arkadaşlarımızı yüz üstü bırakamayız. Gelin! Gidelim artık. Bırakabileceğimiz her şeyi bırakın! Gece gündüz yolumuza devam edeceğiz!"

Son kayığı da çekerek ağaçların arasına taşıdılar. İhtiyaçları olmayan ve taşıyamayacakları eşyaları kayığın altına yerleştirdiler. Sonra da Parth Galen'den ayrıldılar. Boromir'in öldüğü açıklığa geldiklerinde akşam ışığı kararmaya başlamıştı. Burada orkların izini yakaladılar. Bu izleri bulmak için pek de ustalığa gerek yoktu.

"Başka hiçbir halk böyle çiğnemez yeri, dedi Legolas. "Yetişmekte olan şeyleri, yollarına çıkmasa da çiğnemekten ve ezmekten zevk alıyorlar sanki."

"Ama buna rağmen çok hızlı gidiyorlar, dedi Aragorn, "ve yorulmuyorlar. Ayrıca ileride, daha sert olan çıplak topraklarda yolumuzu bulmak için daha çok uğraşmak zorunda kalabiliriz."

"Evet, haydi peşlerine!.dedi Gimli. "Cüceler de hızlı giderler ve orklardan çabuk da yorulmazlar. Yine de bu uzun bir kovalamaca olacak: Bizden çok önce çıktılar yola."

"Evet, dedi Aragorn, "hepimizin cücelerin dayanıklılığına ihtiyacı olacak. Ama haydi! Umudumuz olsun olmasın, düşmanımızın izini takip edeceğiz. Eğer biz daha hızlı çıkarsak, vay geldi başlarına! Üç Soy elfler, cüceler ve insanlar arasında dilden dile dolaşan bir efsaneye dönüşecek bir kovalamaca olacak bu. ileri Üç Avcılar!"

Bir ceylan gibi sıçradı ileriye. Ağaçlar arasından koştu, ileri, daha da ileri yönlendirdi onları, artık kararını vermiş olduğu için yorulmadan, hızla. Gölün etrafındaki ormanları arkalarında bıraktılar. Uzun yamaçlara, karanlık, daha şimdiden batan günle kıpkırmızı olmuş göğe karşı kapkara duran yamaçlara tırmandılar. Alacakaranlık bastı. Taşlı topraklara doğru gri birer gölge gibi geçip gittiler.

BÖLÜM II

ROHAN SÜVARİLERİ

"Alacakaranlık koyulaştı. Arkalarında, aşağıdaki ağaçların arasına bir sis çökerek Anduin'in soluk sınırları üzerine serildi. Ancak gökyüzü berraktı. Yıldızlar çıktı. Yükselmekte olan ay Batı'ya doğru ilerliyordu; kayaların gölgeleri simsiyahtı. Kayalık tepelerin eteklerine varmışlardı; hızları azalmıştı, çünkü izleri takip etmek artık kolay olmuyordu. Burada Emyn Muil'in dağlık bölgeleri Kuzey'den Güney'e doğru iki uzun devrik dağ sırası halinde uzanıyordu. Her iki dağ sırasının batı yanları da dik ve çetindi, fakat bir sürü sel yatağı ve dar koyaklarla kırışmış doğu yamaçları daha az meyilliydi. Bütün gece boyunca üç yol arkadaşı, ilk ve en yüksek sırtın tepesine tırmanıp sonra diğer yanındaki derin ve dolambaçlı vadinin karanlığına inerek bu girintili çıkıntılı arazide dolanıp durdular."

"Burada, tan vaktinden önceki sakin ve serin saatte çok kısa bir süre için dinlendiler. Ay çoktan batmıştı önlerinde, üzerlerinde yıldızlar pırıldıyordu; günün ilk ışığı henüz arkalarındaki tepeleri aşmamıştı. O an için Aragorn tamamiyle yolunu şaşırmış bir haldeydi: Orkların izi vadiye iniyor fakat orada ortadan yok oluveriyordu."

"Ne tarafa dönmüş olabilirler sence? dedi Legolas. "Kuzey'e İsengard'a doğrudan giden yola mı, yoksa senin tahmin ettiğin hedefleri olan Fangorn'a mı? Ya da Entsuyu'na gitmek için güneye doğru mu?"

"Nehire yönetmezler, hedefleri ne olursa olsun, dedi Aragorn. "Ve eğer henüz Rohan'da işler çığrından çıkmadıysa ve Saruman'ın gücü de çok fazla artmadıysa, orklar Rohirrim alanlarından buldukları en kısa yolu seçeceklerdir. Biz kuzeyi araştıralım!"

"Vadi, sıra sıra tepelerin arasında taşlık bir çukur gibi uzanıyordu; dibinde, devrilmiş kayalar arasında damla damla akan bir dere vardı. Sağ yanlarında bir uçurum hiddetle duruyor; sollarında ise gecenin son saatlerinde loş ve gölgeli gri yamaçlar yükseliyordu. Kuzeye doğru bir mil

kadar gittiler. Aragorn toprağa eğilmiş, batıdaki tepeye doğru yükselen kıvrımları ve suların açmış olduğu yatakları araştırıyordu. Legolas biraz öndeydi. Aniden bir çığlık attı elf ve diğerleri koşarak ona doğru ilerlediler.

"Avladıklarımızdan bazılarını geçmişiz bile, dedi Legolas. "Balan!" işaret etti; onlar da daha önce yamacın eteğine yuvarlanmış kayalar sandıkları şeylerin birbiri üzerine yığılmış bedenler olduğunu gördüler. Beş ölü ork yatıyordu orada. Bir sürü acımasız darbeyle biçilmişlerdi; ikisinin de kelleleri uçmuştu. Toprak onların kara kanlarıyla ıslanmıştı."

"Al bir bilmece daha! dedi Gimli. "Fakat bu bilmeceyi çözmek için gün ışığına ihtiyacımız var; bizse bekleyemeyiz."

"Yine de neresinden bakarsanız bakın, bilmece çok umutsuz görünmüyor, dedi Legolas. "Orkların düşmanları büyük bir ihtimalle bizim dostlarımız olacaktır. Bu tepelerde yaşayan bir halk var mı?"

"Hayır, dedi Aragorn. "Rohirrimler nadiren gelir buraya, üstelik burası Minas Tirith'ten de uzaktadır. Bizim bilmediğimiz nedenlerle bir grup insan burada avlanıyor olabilir. Yine de böyle olduğunu zannetmiyorum."

Sence ne? dedi Gimli.

"Bence düşman, kendi düşmanını yanında getirmiş, diye cevap verdi Aragorn. "Bunlar uzaklardan gelen Kuzeyli Orklar. Katledilmiş olanların arasında o garip nişanlı iri orklardan hiç yok. Sanırım bir tartışma olmuş: Bu işe yaramaz halk arasında pek olağandışı bir şey değildir bu. Belki de yol hakkında bir münakaşa olmuştur."

"Ya da tutsaklar hakkında, dedi Gimli. "Umarım onlar da burada sonlarını bulmamışlardır."

"Aragorn, geniş bir daire içindeki zemini inceledi fakat kavgayla ilgili başka bir ize rastlamadı. Yollarına devam ettiler. Daha şimdiden doğu tarafındaki gök soluklaşmaya başlamıştı; yıldızlar soluyor, gri bir ışık yavaş yavaş büyüyordu. Kuzeyde biraz ileride, cılız bir .derenin döküle döküle, kıvrıla kıvrıla, vadide taşlık bir yol açmış olduğu bir kıvrıma geldiler. Bu kıvrımın içinde biraz çalı yetişmişti ve her iki yanında çimenlik bazı yerler vardı."

"Nihayet! dedi Aragorn. "Îşte aradığımız izler! Bu su kanalından yukarı: Tartışmadan sonra orkların gittikleri yol bu."

"Takipçiler dönerek yeni yollarında hızla ilerlediler. Sanki gece dinlenip dinçleşmişler gibi taştan taşa sıçrıyorlardı. Sonunda gri tepenin zirvesine vardılar; ani bir esinti saçlarının arasından esip pelerinlerini kıpırdattı: Serin seher yeli."

"Arkalarını dönünce, Nehir'in üzerinden uzaktaki tepelerin tutuştuğunu gördüler. Gün gökyüzüne sıçradı. Güneşin al kenarları karanlık toprağın omuzları üzerinden yükseldi. Önlerinde, Batı'da, biçimsiz ve kurşuni dünya kıpırtısız uzanıyordu; fakat daha onlar bakarken gecenin gölgeleri eridi ve uyanan toprağın renkleri geri döndü: Yeşil, Rohan'ın engin çayırlarına aktı; suların aktığı vadilerde beyaz bir sis titreşti; sollarında uzaklarda ise, en az otuz fersah uzakta, tepeleri günün doğusuyla kızaran karlara bulanmış, dimdik zirvelerle yükselen Ak Dağlar duruyordu, mavi ve mor."

"Gondor! Gondor! diye haykırdı Aragorn. "Umarım daha mutlu bir saatte bakarım yine sana! Henüz yolum güneye, senin parlak derelerine uzanmıyor."

Gondor! Gondor, Dağlar'la Deniz'in orta yerinde

"Eserdi Batı Yeli; dururdu ışık Gümüş Ağaç'ın üzerinde"

Ve parlak bir yağmur gibi dökülürdü eski Kralların bahçelerine

Ey mağrur surlar! Ak kuleler! Ey kanat! taç! Altın taht bir de!

"Ey Gondor, Gondor!

İnsanlar Gümüş Ağaç'ı görecek mi bir daha"'

Esecek mi Batı Yeli yeniden, Dağlar'la Deniz'in arasında?

"Haydi artık gidelim!" dedi, gözlerini Güney'den ayırıp gitmesi gereken yöne, batıya ve kuzeye çevirerek."

Yolcuların durduğu sırt, ayaklarının dibinden dik bir şekilde alçalıyordu. Altında, yirmi fersah kadar ilerde, dimdik bir uçurumla son bulan geniş ve engebeli bir çıkıntı vardı: Rohan'ın Doğu Duvarı. Böylece Emyn Muil son buluyor, görüş alanlarının sonuna kadar Rohirrimler'in yeşil düzlükleri uzanıyordu.

"Bakın! diye bağırdı Legolas, üzerlerindeki soluk gökyüzünü işaret ederek, "İşte yine o kartal! Çok yüksekte. Şimdi uzaklaşıyor gibi, bu topraklardan geriye Kuzey'e. Çok hızlı gidiyor. Bakın!"

"Yo, benim gözlerim bile göremiyor onu sevgili Legolascığım, dedi Aragorn. "Gerçekten de çok yüksekte olmalı. Eğer daha önce gördüğümle aynı kuş ise, görevi nedir merak ettim. Ama batan! Ben daha yakında bir şey görüyorum; bununla acilen ilgilenmemiz gerek. Düzlükte hareket eden bir şey var!"

"Birçok şey var, dedi Legolas. "Bu yaya giden büyük bir grup; fakat daha fazlasını söyleyemem, ne tür yaratıklar olduğunu da bilemem. Fersahlarca uzaktalar: Bence on iki fersah; fakat arazinin düzlüğü insanın mesafeyi tahmin etmesini zorlaştırıyor."

"Her şeye rağmen, artık yönümüzü seçmek için iz sürmemize gerek yok herhalde, dedi Gimli. "Gelin, bir an önce aşağıdaki çayırlara inen bir yol bulalım."

Orkların seçtiği yoldan daha kestirme bir yol bulabileceğinden emin değilim, dedi Aragorn.

Artık düşmanlarını günün berrak ışığında izliyorlardı. Öyle görünüyordu ki orklar mümkün olduğunca hızlı ilerlemişlerdi. Arada sırada takipçiler orkların düşürdüğü ya da attığı şeylere rastlıyordu: Yiyecek torbaları, sert, gri ekmek kırıntıları ve kabukları, yırtılmış siyah bir pelerin, taşlarda parçalanmış ağır, demir kabaralı bir ayakkabı, izler onları dik kayaların tepesi boyunca kuzeye yönlendirdi ve zamanla, şarıltıyla aşağıya doğru akan bir derenin bir kayanın içine oyduğu derin bir yarığa vardılar. Bu dar koyakta, kaba bir yol, dik bir merdiven gibi düzlüğe iniyordu.

"Aşağıda, beklenmedik bir şekilde Rohan'ın çimenlerine vardılar. Çimenler yeşil bir deniz gibi Emyn Muil'in tam eteğine kadar kabanyordu. Dökülen akarsu sık su tereleri ve bitkileri arasında gözden kayboldu; ayrıca suyun, uzaktaki Entsuyu Vadisi'ne doğru uzanan hafif meyilli uzun yamaçlardan aşağıya inen yeşil tüneller içindeki şıpırtısını da duyuyorlardı. Kış, arkalarındaki dağlara takılmış kalmıştı sanki. Burada hava daha yumuşak ve sıcaktı; sanki bahar gelmeye başlamış, otlarla yapraklara su yürümüş gibi belli belirsiz bir koku vardı ortada. Legolas derin bir nefes aldı, tıpta çorak topraklarda uzun bir susuzluktan sonra koca bir yudum içmiş gibi."

"Ah! Yeşil koku! dedi. "Uzun bir uykudan da iyi bu. Haydi koşalım!"

"Hafif ayaklar burada hızla koşabilir, dedi Aragorn. "Belki de demir pabuçlu orklardan çok daha hızlı. Şimdi onlara verdiğimiz avantajı kapatma şansımız var işte!"

"Tek sıra halinde gidiyorlardı; gözlerinde sabırsız bir ışıkla, kesif bir koku almış av köpekleri gibi koşuyorlardı. Hemen hemen tam batılarında, yürüyüş halindeki ork yığını kendilerine çirkin, dar ve uzun bir yol açıyordu; Rohan'ın güzel çimenleri onlar geçtikçe zedelenip kararıyordu. Tam bu anda Aragorn bir çığlık atarak yan tarafa döndü."

"Durun! diye bağırdı. "Henüz beni takip etmeyin!" Çabucak ana yoldan ayrılarak sağa doğru koştu; çünkü o yana giden, diğerlerinden ayrılan ayak izleri, minik ayakkabısız ayakların izlerini görmüştü. Ancak bunlar pek ileriye gidemeden, yine ana yoldan onlardan önce veya sonra ayrılan ork izleriyle kesişmiş ve tekrar kesin bir kavis çizerek, diğer ayak izlerine karışmışlardı. En uzak noktada Aragorn yere eğilerek otların üzerinden bir şey aldı; sonra koşarak geri geldi."

"Evet, dedi, "bunlar yeterince açık: Hobbit ayak izleri. Pippin'inkiler sanırım. O diğerinden daha küçük. Ve şuna bir bakın!" Güneşte parıldayan bir şey kaldırdı elinde. Yeni açmış bir kayın ağacı yaprağına benziyordu, zarif ve bu ağaçsız düzlükte tuhaf bir şeydi bu. Elf pelerininin broşu! diye bağırdılar Legolas ile Gimli birlikte.

"Boşu boşuna düşmez Lörien'in yaprakları, dedi Aragorn. "Bu şans eseri düşmemiş: izleyen biri olursa bir işaret olsun diye atılmış. Pippin, sırf bu amaçla yoldan ayrılmış sanırım."

"O halde en azından o hayattaymış, dedi Gimli. "Ve aklını kullanmış, bacaklarını da tabii. Bu yüreklendirici bir bilgi. Boşu boşuna takip etmiyormuşuz."

"Umarım bu cesaretini çok pahalıya ödememiştir, dedi Legolas. "Gelin! Yolumuza devam edelim! O neşeli minik halkın, sığır gibi güdüldüğünü düşünmek yüreğimi dağlıyor."

Güneş öğlen vakti tepeye tırmanıp yavaş yavaş gökyüzünden aşağıya doğru ilerledi. Güney'de, uzaktaki denizden hafif bulutlar yükseldi ve havadaki esintiyle savrulup gitti. Güneş battı. Arkadan gölgeler yükselerek Doğu'dan uzun kollarını uzattı. Avcılar yine de yollarına devam ettiler.

Boromir düşeli bir gün olmuştu ve orklar hala önlerinde, uzaktaydılar. Aynı seviyede uzanan düzlükte görünmüyorlardı artık.

Gecenin gölgesi etraflarını sararken Aragorn durdu. Bütün gün süren yürüyüşte sadece iki kere, çok kısa süreyle durmuşlardı ve tan vakti önünde durdukları doğu duvarıyla aralarında yirmi fersah vardı şimdi.

"Sonunda önümüzdeki zor seçimi yapma vakti geldi, dedi. "Gece dinlenecek miyiz yoksa gücümüz kuvvetimiz elverdiğince ilerleyecek miyiz?"

Eğer düşmanlarımız dinlenmezlerse ve biz uyumak için durursak o zaman bizi çok geride bırakmış olurlar, dedi Legolas.

Orklar bile yürüyüşleri sırasında duruyorlardır herhalde, değil mi? dedi Gimli.

"Orklar güneş altındaki açık alanlarda pek nadiren yürür; ama yine de bunlar yürüyor, dedi Legolas. "Belli ki gece de dinlenmeyecekler."

Eğer gece yürürsek, izlerini takip edemeyiz, dedi Gimli.

"Yol dümdüz; ne sağa, ne sola sapıyor görebildiğim kadarıyla, dedi Legolas."

"Belki karanlıkta size el yordamıyla rehberlik eder, düz bir çizgide götürebilirim, dedi Aragorn; "ama eğer yoldan çıkarsak veya yana saparsak o zaman güneş doğduğunda tekrar izleri buluncaya kadar çok oyalanmış oluruz."

"Ayrıca şu da var, dedi Gimli: "Sadece gündüz vakti, yoldan ayrılan izler olup olmadığını görebiliriz. Eğer bir tutsak kaçarsa, ya da içlerinden biri başka bir yöne, diyelim doğuya, Ulu Nehir'e, Mordor'a, götürülecek olursa, bu izleri görmeden geçip, hiç fark etmeyebiliriz."

"Bu doğru, dedi Aragorn. "Fakat eğer geride işaretleri doğru okuduysam. Ak El'in orkları galip geldiler; şimdi bütün grup Îsengard'a doğru gidiyor. Şu andaki güzergahları beni haklı çıkarıyor."

"Yine de onların planlarına güvenmek acelecilik olur, dedi Gimli. "Ayrıca kaçma işine ne demeli? Karanlıkta olsaydı seni broşa götüren izleri geçer giderdik."

"O olaydan sonra orklar iki misli tetiktedir ve tutsaklar daha da yorgun olacaktır, dedi Legolas. "Bir daha kaçan olmaz; tabii eğer bunu biz sağlamazsak. Bunu nasıl yapacağımızı düşünmek bile zor ama önce onlara yetişmemiz gerek."

"Yine de ben bile, birçok geziye katılmış bir cüce olmama ve halkımın öyle az dayanıklılarından sayılmamama rağmen hiç durmadan Îsegard'a kadar koşamam, dedi Gimli. "Benim de içim yanıyor, ben de bir an önce yola koyulurdum ama şimdi, daha sonra daha iyi koşabilmek için biraz dinlenmeliyim. Ve eğer dinleneceksek, gecenin körü bu iş için en iyi zamandır."

"Bunun zor bir seçim olduğunu söylemiştim, dedi Aragorn. "Bu tartışmayı nasıl sonuçlandıracağız?"

"Rehberimiz sensin, dedi Gimli, "ayrıca takiplerde de usta olan sensin. Sen seçeceksin."

"Gönlüm bana gitmemi söylüyor, dedi Legolas. "Ama birbirimizi bırakmamalıyız. Ben de senin nasihatına uyacağım."

"Seçimi, kötü bir seçmene verdiniz, dedi Aragorn. "Argonath'tan geçtiğimizden beri benim seçimlerim ters gidiyor." Uzun bir süre, kuzey ve batıda toplanan geceye bakarak sustu."

"Karanlıkta yürümeyeceğiz, dedi sonunda, "İzleri kaybetme ve gelip geçen izleri gözden kaçırma tehlikesi daha önemli geliyor bana. Eğer ay yeterince ışık verseydi bu ışıktan yararlanırdık, ama maalesef! Ay çok erken batıyor ve henüz hem genç hem de solgun."

"Zaten bu gece üzeri örtülü de, diye mırıldandı Gimli. "Eğer Hanım bize Frodo'ya vermiş olduğu armağan gibi bir ışık vermiş olsaydı!"

"O ihsan edildiği yerde daha çok işe yarar, dedi Aragorn. "Esas Görev onunki. Bizimkisi ise, bu zamanın büyük olayları içinde ufak bir mesele. Başından beri nafile bir takiptir belki de, benim seçimimin ne düzeltebileceği, ne de bozabileceği nafile bir takip. Evet, seçimimi yaptım. O yüzden zamanı elimizden geldiğince iyi kullanalım!"

Aragorn kendini yere atarak hemen uykuya daldı, çünkü Tol Brandir'in gölgesinde geçirdiği o geceden beri hiç uyumamıştı. Şafak sökmeden uyanıp kalktı. Gimli hala derin uykudaydı ama Legolas ayakta, rüzgarsız bir

gecedeki genç bir ağaç gibi düşünceli ve sessiz kuzeydeki karanlığa doğru bakıyordu.

"Çok çok uzaktalar, dedi üzüntüyle Aragorn'a dönerek. "Bu gece dinlenmediklerini söylüyor gönlüm bana. Artık sadece bir kartal yakalayabilir onları."

"Ne olursa olsun biz yine de izleyebildiğimiz kadar izleyeceğiz, dedi Aragorn. Eğilerek cüceyi uyandırdı. "Haydi! Gitmemiz lazım," dedi. "İz soğuyor."

"Fakat hala karanlık, dedi Gimli. "Legolas tepede durup baksa bile onları güneş yükselmeden göremez."

Korkarım ister tepeden olsun, ister düzlükten, ister güneş altında ister ay, artık benim görüş sahamdan çıktılar, dedi Legolas.

"Görüş işe yaramadığında toprak bize bilgi verebilir, dedi Aragorn. "Toprak onların nefret dolu ayakları altında inlemiş olmalı." Kulağını çimene yapıştırarak yere uzandı. Orada kıpırdamadan o kadar uzun bir süre yattı ki Gimli onun uyuyakalıp kalmadığını veya baygınlık geçirip geçirmediğini merak etmeye başladı. Şafak vakti pırıltısıyla geldi ve kurşuni bir ışık çoğaldı etraflarında. Sonunda Aragorn ayağa kalktı, artık arkadaşları yüzünü görebiliyorlardı: Solgun ve bitkindi; bakışları da tedirgindi."

"Toprağın söylentisi belirsiz ve karışık, dedi. "Millerce etrafımızda, toprak üzerinde hiçbir şey yürümüyor. Düşmanlarımızın ayakları belirsiz ve uzakta. Fakat atların ayak sesleri çok yüksek. Tam uyumak için yere uzandığımda onları duymuş olduğum geliyor hatırıma; rüyalarıma girmişlerdi: Dört nala giden atlar, Batı'ya giden atlar. Fakat şimdi durmadan bizden uzaklaşıyorlar, kuzeye doğru gidiyorlar. Bu topraklarda neler oluyor merak ediyorum!"

Haydi gidelim! dedi Legolas.

"Böylece takiplerinin üçüncü günü başladı. Günün, bulutlar ve arada bir görünen güneşle dolu uzun saatleri boyunca kah hızlı hızlı yürüdüler, kah koştular ama sanki içlerinde yanan ateşi hiçbir yorgunluk söndüremezmiş gibi hemen hemen hiç durmadılar. Nadiren konuştular. Engin sessizliğin özerinden geçtiler ve elf pelerinleri, geri plandaki griyeşil çayırların önünde soluklaştı; gün ortasının serin güneş ışığında bile, onlar iyice yaklaşmadan

elf gözlerine sahip olmayan çok az kişi görebilirdi onları. Sık sık gönüllerinden, lembas'ı onlara armağan olarak verdiği için Lörien'in Hanım'ına şükrediyorlardı, çünkü koşarken bile bu yiyecekten yiyerek güçlerini tazeliyorlardı."

"Bütün bir gün boyunca düşmanlarının izi, bir mola vermeden, bir yana dönmeden kuzey batıya doğru dümdüz ilerledi. Gün bir kez daha sonuna ererken, arazinin ilerdeki alçak ve kambur yaylaların çizgisine doğru yükselmeye başladığı, uzun, ağaçsız yamaçlara vardılar. Orkların izleri bu yaylalara, kuzeye doğru dönerken silikleşmeye başladı, çünkü toprak sertleşmeye ve otlar kısalmaya başlamıştı. Uzakta sollarında Entsuyu deresi kıvrılıyordu, yeşil bir zeminde gümüş bir iplik gibi. Kıpırdayan hiçbir şey görünmüyordu. Aragorn sık sık hiçbir insan veya hayvan izine rastlamamış olmalarına hayret ediyordu. Rohirrimler'in yerleşim yerleri fersah fersah Güney'de, o anda sis ve bulutlar altında gizlenmiş olan Ak Dağlar'ın ormanlarının saçakları altındaydı; yine de daha önceleri At Beyleri'nin Doğu Emnet'te, ülkelerinin bu doğu bölgesinde sürüleri ve tavlaları vardı; konaklama yerlerinde çadırlarda yaşayan çobanlar kış aylarında bile sık sık buralarda dolanırlardı. Fakat artık bütün ülke bomboştu ve barış sükûnetine hiç de benzemeyen bir sessizlik hakimdi."

"Alacakaranlıkta tekrar durdular. Artık Rohan ovalarında iki kere on iki fersah gitmişlerdi ve Emyn Muil duvarı Doğu'nun gölgeleri arasında kaybolmuştu. Yeni ay, puslu bir gökyüzünde pırıldıyordu a na çok az ışık veriyordu; yıldızlar da örtülmüşlerdi."

"Şu anda kovalamacamızda verdiğimiz molalara ve dinlenmekle geçirdiğimiz zamanlara öyle diş biliyorum ki, dedi Legolas. "Orklar önümüzden kaçıp gittiler, sanki Sauron'un kırbacı bizzat sırtlarındaymış gibi. Korkarım ormana ve karanlık tepelere varmışlardır bile; daha şimdiden ağaçların gölgeleri altına geçiyorlardır."

"Gimli dişlerini sıktı. "Bu bütün ümitlerimizin ve uğraşlarımızın hazin sonu!"dedi."

"Ümidimizin sonu olabilir ama uğraşlarımızın değil, dedi Aragorn. "Buradan geri dönecek değiliz. Ama çok yoruldum." Üzerinden gelmiş oldukları, Doğu'da toplanan geceye doğru uzanan yola baktı. "Bu topraklarda hüküm süren garip bir şeyler var. Bu sessizliğe hiç güvenmiyorum. Solgun aya bile güvenmiyorum. Yıldızlar solgun; daha

önceleri hemen hiç olmadığım kadar yorgunum; önünde izlemesi gereken açık bir iz olan bir Kolcu'nun olmaması gerektiği kadar yorgun. Düşmanlarımızın hızlanmalarına yardımcı olan ve bizim önümüze görünmez bir engel koyan bir irade var: Kollarımız, bacaklarımızdan çok gönlümüzde olan bir yorgunluk."

"Çok doğru! dedi Legolas. "Bunu Emyn Muil'den ilk indiğimiz zamandan beri biliyordum. Çünkü bu irade arkamızda değil, önümüzde." Hilal şeklindeki ayın altında kararmakta olan Batı'ya doğru uzanan Rohan ülkesinin üzerinden uzakları işaret etti."

"Sar uman! diye mırıldandı Aragorn. "Ama bizi geri döndüremeyecek! Evet durmamız gerekecek bir kez daha; çünkü bakın! Ay bile toplanan bulutların arkasına çekiliyor. Lakin kuzeye doğru uzanacak yolumuz, yaylalar ve çayırlar arasından, gün geri gelir gelmez."

"Daha önceki gibi ilk kalkan Legolas oldu; belki de gözünü hiç kırpmamıştı. "Kalkın! Kalkın!" diye bağırdı. "Kızıl bir tan vakti var. Ormanın kıyısında garip şeyler bekliyor bizi. iyi mi kötü mü bilemeyeceğim; ama çağrılıyoruz. Kalkın!"

"Diğerleri ayağa fırladılar ve derhal yola koyuldular tekrar. Yaylalar yavaş yavaş yaklaştı. Yaylalara vardıklarında öğle vaktine daha bir saat vardı; kuzey yönünde düz bir çizgi halinde uzanan çıplak sırtlara doğru yükselen yeşil yamaçlara. Eteklerinde toprak kuru, çimenler kısaydı, ama onlarla kamış ve saz çalılıkları içinde dolanan derin nehir arasında on mil kadar eninde, çökmüş, uzun bir toprak şerit vardı. En güneydeki yamacın tam batısında, bir sürü ağır ayak tarafından ezilmiş ve yolunmuş halka şeklinde geniş bir alan bulunuyordu. Buradan ork izleri, tepelerin kuru eteklerinden kuzeye doğru dönerek devam ediyordu. Aragorn durarak izleri dikkatle inceledi.

"Burada bir süre dinlenmişler, dedi, "ama dışarı giden izler bile şimdiden eskimiş sayılır. Korkarım yüreğin sana doğru söylemiş Legolas: Orkların, şu anda bizim durmakta olduğumuz yerde durmalarından bu yana tam üç kere on iki saat geçmiş. Eğer hızlarını korudularsa dün akşam gün batınımda Fangorn'un sınırlarına varmışlardır."

"Kuzeye ve batıya doğru bakınca yavaş yavaş sis içinde kaybolan otlardan başka bir şey görmüyorum, dedi Gimli. "Tepelere tırmanacak olsak

ormanı görür muyduk?"

"Hala çok uzakta, dedi Aragorn. "Eğer doğru hatırlıyorsam bu yaylalar kuzeye doğru en az sekiz fersah uzanırlar; sonra da kuzey batıda Entsuyu'nun yayıldığı yerde açık bir arazi vardır, bu da bir on beş fersah tutabilir."

"Evet, yolumuza devam edelim, dedi Gimli. "Bacaklarım mesafeleri unutmalı. Eğer gönlüm daha hafif olsaydı onlar da daha istekli olurdu."

"Sonunda, yaylaların çizgisinin sonuna doğru yaklaştıklarında güneş kavuşmaya başlamıştı. Saatler boyunca hiç mola vermeden gitmişlerdi. Şimdi yavaş yavaş ilerliyorlardı, Gimli'nin sırtı da iki büklüm olmuştu. Çalışırken ve yolculuk yaparken taş gibi sert olur cüceler; fakat cücenin gönlündeki bütün umut sönünce, sonu gelmeyen bu yarış üzerinde etkisini göstermeye başlamıştı. Yerdeki bir izi veya işareti araştırmak için arada bir eğilen Aragorn onun arkasından yürüyordu sessiz ve suratsız. Sadece Legolas her zamanki gibi kuş misali hafif adımlarla yürüyor, ayakları sanki yerdeki otlara ancak değiyor, geçerken hiçbir ayak izi bırakmıyordu; elflerin verdiği yollukta ihtiyacı olan bütün gıdayı bulabiliyordu ve bu dünyanın ışığında gözleri açık yürürken bile zihnini elfçe rüyaların garip yollarında dinlendirerek uyuyabilirdi; eğer insanlar buna uyku derlerse tabii."

Gelin bu yeşil tepeye tırmanalım! dedi Legolas. Sonunda tepeye varıncaya kadar yorgun argın onu izleyerek uzun yamacı tırmandılar.

Düzgün, çıplak, yaylaların en kuzey ucunda tek başına duran yuvarlak bir tepeydi bu. Güneş kavuşunca akşamın gölgeleri perde gibi indi. Ucu bucağı olmayan kurşuni renkli şekilsiz bir dünyada yapayalnızdılar. Sadece kuzeybatıda, uzakta, ölmekte olan ışığın gerisinde daha koyu bir karanlık vardı: Duman Dağları ile eteklerindeki orman.

"Buradan bize kılavuzluk edecek hiçbir şey göremeyiz,!1 dedi Gimli. Evet şimdi yeniden mola verip geceyi geçirmeliyiz. Hava soğumaya başladı!"

Rüzgar kuzeydeki karlardan esiyor, dedi Aragorn.

"Ve sabah olmadan Doğu'ya dönecek, dedi Legolas. "Ama dinlenin, eğer dinlenmeniz gerekiyorsa. Yine de bütün umudunuzu yitirmeyin. Yarının ne getireceği bilinmez. Güneşin doğuşu genellikle bir şeyler nasihat eder."

Koşuşturmamız boy unca güneş tam üç kez doğdu ve bize hiç akıl vermedi, dedi Gimli.

"Gece gitgide daha da soğudu. Aragorn ile Gimli kesik kesik uyudular; ne zaman uyansalar Legolas'ın başlarında dikildiğini ya da kendi dilinde usul usul bir şarkı mırıldanarak bir ileri, bir geri yürüdüğünü gördüler; o şarkı söylerken yukardaki koyu siyah semada beyaz yıldızlar açıyordu. Böylece geçti gece. Sonunda güneş doğuncaya kadar seherin yavaş yavaş, artık çıplak ve bulutsuz olan gökyüzünde olgunlaşmasını birlikte seyrettiler. Güneş solgun ve berraktı. Rüzgar Doğu'ya dönmüştü ve bütün sisler yuvarlanıp gitmişti; engin topraklar, acı ışık altında çırılçıplak duruyordu."

"Önlerinde, doğu tarafında, günlerce önce Ulu Nehir'den gözlerine ilişmiş olan Rohan Bozkırı'nın rüzgarlı tepelerini gördüler. Kuzey batı yönünde kara Fangorn ormanı azametle yaklaşıyordu; hala on fersah uzaktaydı gölgeli saçakları ve ormanın dış yamaçları derin bir maviye doğru soluyordu. Buranın gerisinde, çok uzakta, adeta gri bulutlar üzerinde yüzer gibi Dumanlı Dağlar'ın son zirvesi olan Methedras'ın beyaz başı ışıldıyordu. Entsuyu ormandan çıkıp onları karşı larcasına akıyordu; dere henüz hızlı ve dar bir yatakta seyrediyordu ve her iki kıyısı da derin bir şekilde yarılmıştı. Orkların izi yaylalardan dereye doğru dönmüştü."

Keskin gözleriyle izleri dereye, sonra da dereden ormana kadar takip eden Aragorn, uzaktaki yeşillik içinde bir gölge, hızla hareket eden kara bir bulanıklık gördü. Kendini yere atarak yeniden dikkatle dinledi. Fakat Legolas parlak elf gözlerini uzun, zarif eliyle gölgeleyerek yanında durmuştu; o bir gölge veya bir bulanıklık değil, bir sürü atlı görüyordu; atlıların ve mızraklarının ucundaki sabah pırıltısı, ölümlülerin görüş sahasının sının gerisindeki mini minnacık yıldızların göz kırpışlarına benziyordu. Uzakta onların gerisinde kara bir duman kıvrılan iplikler halinde yükseliyordu."

Boş kırlıkta sessizlik vardı, Gimli otlar arasında hareket eden rüzgarın sesini duyuyordu.

"Atlılar! diye bağırdı Aragorn ayağa fırlayarak. "Hızlı küheylanlara binmiş bir sürü atlı bize doğru geliyor!"

"Evet, dedi Legolas, "yüz beş atlı var. Saçları sarı, mızrakları parlak. Liderleri de çok uzun boylu."

"Aragorn gülümsedi. "Bitlerin gözü keskin olur," dedi."

"Yok! Atlılar beş fersahtan biraz daha uzaktalar ancak," dedi Legolas.

"İster beş fersah olsun, ister bir, dedi Gimli, "Bu çıplak arazide onlardan kaçamayız. Onları burada mı bekleyeceğiz, yoksa yolumuza devam mı edeceğiz?"

"Bekleyeceğiz, dedi Aragorn. "Yorgunum ve avımızda başarısız olduk. Ya da en azından başkaları bizi geçti; çünkü bu atlılar orkların izlerinden geri dönüyorlar. Bize bir haber verebilirler."

Ya da mızraklarım atıverirler, dedi Gimli.

Üç tane boş eyer var ama hobbitleri göremiyorum, dedi Legolas.

"Bize iyi haberler verirler demedim, dedi Aragorn. "Ama ister iyi olsun, ister kötü, haberleri burada bekleyeceğiz."

Üç yol arkadaşı, solgun gökyüzüne karşı kolayca boy hedefi olabilecekleri tepenin başından ayrılıp kuzey tarafındaki yamaçtan yavaş yavaş aşağıya yürüdüler. Pelerinlerine sarınarak tepenin eteğinin biraz üzerinde durdular ve birbirlerine sokularak solmuş otlar üzerine oturdular. Zaman yavaş ve ağır ilerledi. Rüzgar hafif hafif yokluyordu. Gimli huzursuzdu.

"Bu atlılar hakkında ne biliyorsun Aragorn? dedi. "Burada oturmuş aniden karşımıza çıkacak ecelimizi mi bekliyoruz acaba?"

"Daha önce onların arasında bulundum, diye cevap verdi Aragorn. "Gururlu ve inatçı ama hakikatli, düşüncede ve eylemde cömert insanlardır; cesurdurlar ama zalim değildirler; bilgedirler ama eğitimsizdirler, hiç kitap yazmazlar da, Karanlık Yıllar'dan önce yaşayan insanların çocuklarının yaptığı gibi şarkılar söylerler. Fakat son zamanlarda buralarda neler olup bittiğini bilmiyorum; Rohirrimler'in şu anda hain Saruman ile Sauron'un tehditleri arasında ne durumda olduklarını da bilemiyorum. Uzun zamandır, bir akrabalıkları olmasa da, Gondor halkıyla dost idiler. Uzun zaman önce yaşanmış ve unutulmuş yıllarda, Genç Eorl onları Kuzey'den getirmişti; onlar daha çok, aralarında hala Rohan Süvarileri gibi uzun ve ince adamların görüldüğü Vadili Sagallar'la ve Ormanlı Kocoğlanlar'la akrabadırlar. En azından orklara bayılmazlar."

Fakat Gandalf onların Mordor'a haraç verdiklerine dair bir söylentiden söz etmişti, dedi Gimli.

Buna Boromir'in inandığından daha fazla inanmıyorum, diye cevap verdi Aragorn.

"Yakında gerçekleri öğrenirsiniz, dedi Legolas. "Yaklaşmaya başladılar bile."

Sonunda Gimli bile dört nala giden atların nal seslerini duymaya başladı. Atlılar, izi takip ederek nehirden ayrılmış yaylalara yaklaşıyorlardı. Rüzgar gibi biniyorlardı ata.

"Artık güçlü seslerin haykırışları çayırlar üzerinden çınlayarak geliyordu. Aniden gökgürültüsü gibi bir sesle esip geçtiler; en öndeki atlı yoldan ayrılıp tepenin eteğinden geçerek arkasındaki bölüğü yaylaların batı etekleri boyunca güneye yönlendirdi. Arkasından, zırhlarına bürünmüş, hızlı, parıl parıl parlayan, korkunç ve zarif görünüşlü upuzun bir sıra halinde bir sürü atlı geliyordu."

"Atlan iri yan, güçlü ve son derece biçimli hayvanlardı; boz derileri parıltılıydı; uzun kuyrukları rüzgarda dalgalanıyordu; yeleleri mağrur boyunları boyunca örülmüştü. Üzerlerindeki insanlar da onlara yakışıyordu: Boylu poslu, uzun kollu, uzun bacaklıydılar; san saçları hafif miğferlerinin altından akıyor, uzun örgüler halinde sırtlarına iniyordu; yüzleri sert ve haşindi. Ellerinde dişbudak ağacından uzun mızraklar, sırtlarında resimli kalkanlar, kemerlerinde ise uzun kılıçları vardı; parlatılmış zırhtan etekleri dizlerine kadar uzanıyordu."

"Çifter çifter geçtiler atlarıyla; arada bir içlerinden biri üzengisi üzerinde ayağa kalkarak her iki yanına ve önüne baktığı halde sessizce oturmuş onları izleyen üç yabancıyı fark etmemiş gibiydiler. Atlılar neredeyse geçip gitmişti ki Aragorn aniden kalkarak yüksek bir sesle seslendi:"

Kuzey'den ne haberler var, Rohan Süvarileri?

Atlılar inanılmaz bir hızla ve ustalıkla küheylanlarına hakim olarak döndüler ve etraflarını sardılar. Kısa bir süre sonra üç yol arkadaşı kendilerini, arkalarındaki yamaca inip çıkarak etraflarında dolanan ve gitgide daha çok yaklaşan, halka halinde etraflarında dönen atlılar arasında buldular. Aragorn sessizce ayakta duruyor, diğer ikisi de kıpırdamadan oturmuş işler neye varacak diye merak ediyorlardı.

"Bir söz söylenmeden, bir komut haykırılmadan, aniden durdu Süvariler. Mızrakları bir orman gibi yabancılara çevrilmişti; atlıların bazılarının elinde yayları vardı ve oklarını kirişe geçirmişlerdi bile. Sonra içlerinden biri ileri doğru sürdü atını. Uzun boylu, diğerlerinden daha uzun boylu bir adamdı; miğferinde at kılından beyaz bir sorguç vardı. Mızrağının ucu Aragorn'un göğsüne yarım metre kalıncaya kadar ilerledi. Aragorn kıpırdamadı."

"Kimsin, bu yurtta ne ararsın?" dedi Süvari, Batı'nın Ortak Dili'ni kullanarak, tıpkı Gondorlu insan Boromir'in konuşma biçimi ve tonlamasıyla.

"Bana Yolgezer derler, diye cevap verdi Aragorn. "Kuzey'den geliyorum. Ork avlıyorum."

Süvari atından atladı. Mızrağını, yanına yaklaşıp atından inen birine verdi; kılıcını çekip Aragorn'u dikkatle inceleyerek ve biraz da merakla tam karşısında durdu. Sonunda tekrar konuştu.

"Peşinen sizi de ork sanmıştım, dedi; "ama şimdi görüyorum ki öyle değilmiş. Doğrusu eğer onları bu şekilde avlamaya gidiyorsanız demek ki orklar hakkında pek bir şey bilmiyorsunuz, orklar hem tez ilerliyorlardı hem de çok iyi kuşanmışlardı; üstelik sayıları da çokçaydı. Ava giderken avlanmak da vardı, eğer onlara yetişmiş olaydınız. Fakat sende tuhaf bir şeyler var Yolgezer." Açık renkli berrak gözlerini Kolcu'ya çevirdi. "Verdiğin bu ad, bir insan adı değil. Ayrıca üstbaşın da tuhaf. Çimenlerden mi bittiniz? Gözümüzden nasıl kaçtınız? Siz elfgillerden misiniz?"

"Hayır, dedi Aragorn. "Aramızdan sadece biri elf, uzaktaki Kuyutorman'daki Ormanlık Diyar'dan gelen Legolas bir elftir. Ancak Lothlörien'den geçmiştik ve Hanım'ın ihsanları ve hediyeleri bize layık görüldü."

"Süvari onlara daha da artan bir ilgiyle baktı ama bakışları sertleşti. "O halde Altın Orman'da bir Hanım var eski masallarda söylendiği gibi!" dedi. "Çok az kişi onun ağlarından kurtulabilir derler. Bu günler tuhaf günler! Ama eğer onun tarafından kayırmıyorsanız, siz de ağ örücüsünüzdür, büyücüsünüzdür belki de." Aniden Legolas'a ve Gimli'ye soğuk bir nazarla baktı. "Siz neden konuşmazsınız, sessizler?" diye sordu."

"Gimli ayağa kalkarak ayaklarını ayırıp sıkı sıkı yere bastı. Eli baltasının sapını kavradı, kara gözlerinde şimşekler çakıyordu. "Bana adını ver at

efendisi, o zaman ben de sana benimkini veririm, başka bilgiler de veririm istersen," dedi."

"O konuya gelince, dedi Süvari, cüceye yukardan bakarak, "Önce eller söyler kim olduklarını. Yine de benim adım Eomund oğlu Eomer; bana Atçanyurt'un Üçüncü Başkumandanı derler."

"O halde Eomund oğlu Eomer, Atçanyurt'un Üçüncü Başkumandanı, müsaadenle cüce Gloin oğlu Gimli seni ahmakça sözlere karşı uyarsın. Aklının eremeyeceği kadar zarif olan şeyler hakkında kötü konuşuyorsun; seni ancak aklının kıt olması affettirebilir."

"Eomer'in gözleri alevlendi, Rohan'lılar hiddetle, mırıldanarak ve mızraklarını uzatarak halkayı daralttılar. "Sakalınla, makalınla kelleni uçururdum Cüce Efendi, eğer yerden biraz daha yüksekte olsaydı," dedi Eomer."

"O tek başına değil, dedi Legolas gözden hızlı hareket eden ellerle yayına bir ok yerleştirip gererek. "Eliniz daha inemeden düşer kalırsınız."

"Eomer kılıcını kaldırdı; her şey berbat olabilirdi ama Aragorn aralarına sıçrayarak elini kaldırdı. "Bağışlayın Eomer!" diye bağırdı. "Bilginiz arttığında yol arkadaşlarımı neden bu kadar çok kızdırdığınızı anlayacaksınız. Rohan'a karşı hiçbir kötü niyetimiz yok; halkına karşı da yok, ne insanlarınıza ne de atlarınıza. Vurmadan önce hikayemizi dinlemek istemez misiniz?"

"Îsterim, dedi Eomer kılıcını indirerek. "Yalnız, Atçanyurt'ta gezenler bu kuşku dolu günlerde daha az mağrur olurlarsa akıllılık etmiş olurlar, önce bana asıl adını söyle."

"Önce bana kime hizmet ettiğinizi söyleyin, dedi Aragorn. "Mordor'daki Karanlıklar Efendisi Sauron'un dostu musunuz, düşmanı mı?"

"Ben sadece Yurt Hükümdarı, Thengel oğlu Kral Theoden'e hizmet ederim, diye cevapladı Eomer. "Biz uzaktaki Kara Ülke'nin Gücü'ne hizmet etmeyiz ama daha onunla açık bir cenge de tutuşmuş değiliz; eğer siz ondan kaçıyorsanız bu toprakları terk etseniz iyi olur."

"Artık bütün sınırlarımızda huzursuzluk var, tehdit altındayız; ama bizim tek amacımız hür olmak, daha önce yaşamış olduğumuz gibi yaşamak, ister iyi ister kötü olsun el hükümdarına hizmet etmemek. Daha iyi günlerde

konukları içtenlikle karşılardık fakat bu günlerde beklenmedik konuklarımız bizi tez ve sert buluyorlar. Haydi söyleyin! Kimsiniz? Kime hizmet edersiniz? Bizim yurdumuzda kimin buyruğuyla ork avlarsınız?"

"Ben hiçbir insana hizmet etmem, dedi Aragorn; "lakin Sauron'un hizmetkarlarını hangi topraklara giderlerse gitsinler izlerim. Ölümlü insanlar arasında orkları benim kadar tanıyan az kişi vardır; onları bu şekilde avlıyor olmamın nedeni mecburiyettir. Takip ettiğimiz orklar arkadaşlarımızın ikisini tutsak ettiler. Böyle bir durumda atı olmayan adam yaya gider ve izleri takip etmek için izin almaya çalışmaz. Düşmanın kaç baş olduğunu da saymaya kalkmaz, kılıcıyla sayarsa başka. Silahsız değilim."

"Aragorn pelerinini geri itti. Kılıcını kavrarken, elf kını pırıldadı ve kınından çekince Anduril'in keskin yanı ani bir alev gibi parladı. "Elendil!" diye haykırdı Aragorn. "Ben Arathorn oğlu Aragorn; bana Gondor'lu Elendil'in oğlu Îsildur'un varisi Dûnadan ve Elf Taşı Elessar derler, işte Kırılan ve yeniden dövülen Kılıç! Bana yardım mı edeceksiniz, engel mi olacaksınız? Çabuk seçin!"

"Gimli ile Legolas yol arkadaşlarına hayretle baktılar çünkü onu daha önce böyle bir ruh halinde görmemişlerdi. Sanki onun boyu posu büyümüştü de Eomer küçülmüştü; canlı yüzünde, taştan kral heykellerinde gördükleri gücün ve heybetin kısa bir zuhurunu yakalamışlardı. Bir an için, Aragorn'un alnında, parlayan taç misali beyaz bir alev oynaşıyor gibi göründü Legolas'ın gözlerine."

"Eomer geriledi, yüzünde huşu içinde bir bakış vardı. Mağrur gözlerini yere indirdi. "Bu günler gerçekten de tuhaf günler," diye mırıldandı. "Düşler ve efsaneler otların arasından bitiyor gibi."

"Söyle bana bey, dedi, "sizi buraya ne getirdi? Ve o kara sözlerin anlamı ne idi? Denethor oğlu Boromir bir yanıt getirmeye gideli çok oldu; ona ödünç verdiğimiz atlar binicisiz geri geldi. Kuzey'den ne gibi yazgılar getirirsiniz?"

"Seçme yazgısı, dedi Aragorn. "Şöyle söyleyebilirsiniz Thengel oğlu Theoden'e: Önünde bir savaş var, ya Sauron'la birlikte, ya Sauron'a karşı. Artık kimse daha önce yaşadığı gibi yaşayamayacak ve çok az kimse, benim dediği şeye sahip olmaya devam edecek. Lakin bu büyük meseleleri

daha sonra konuşuruz. Eğer şansımız yaver giderse ben kendim krala gideceğim. Şu anda çok sıkışık durumdayım ve yardım istiyorum, en azından haber istiyorum. Arkadaşlarımızı kaçıran bir ork ordusunu izlediğimizi duydunuz. Bize neler söyleyebilirsiniz?"

"Artık onları izlemeniz gerekmediğini, dedi Eomer. "Orklar yok edildi."

"Ya arkadaşlarımız?"

"Orklardan başkasını bulamadık."

"Fakat bu gerçekten çok tuhaf, dedi Aragorn. "Öldürdüklerinize iyice baktınız mı? Orklardan başka ceset yok muydu? Küçük yaratıklardı, size çocuk gibi görünmüş olabilirler, ayakkabısızdılar ve grilere bürünmüşlerdi."

"Ne cüce vardı, ne çocuk, dedi Eomer. "Bütün öldürdüklerimizi saydık, ganimetlerimizi aldık; sonra leşleri üst üste yığıp yaktık, adetimiz gereğince. Külleri hala tütmekte."

"Biz cücelerden veya çocuklardan söz etmiyoruz, dedi Gimli. "Bizim arkadaşlarımız hobbitti."

"Hobbit mi? dedi Eomer. "O da ne ola ki? Tuhaf bir ad."

"Tuhaf bir halka ait tuhaf bir isim, dedi Gimli. "Fakat bunlar bizim için çok kıymetli. Görünüşe göre sizler Minas Tirith'i huzursuz eden sözleri duymuşsunuz. O kehanette Buçukluk'tan söz edilir. Bu hobbitler Buçukluklar işte."

"Buçukluklar! diye güldü Eomer'in yanındaki Süvari. "Buçukluklar! Ama onlar sadece eski türkülerle Kuzey'den gelen çocuk masallarında bulunan küçük insanlardır. Efsanelerde mi, yoksa, gün ışığında yeşil toprak üzerinde miyiz?"

"Bir insan her ikisinde de olabilir, dedi Aragorn. "Çünkü bizler değil, bizden sonra gelecek olanlar yaratacaklar zamanımızın efsanelerini. Yeşil toprak mı demiştin? Gün ışığı altında yeşil toprak üzerinde yürüyorsunuz belki ama o da kudretli bir efsanenin konusudur aslında."

"Zaman daralıyor, dedi Süvari, Aragorn'a kulak asmadan. "Güneye doğru tez gitmemiz gerek beyim. Bırakalım bu vahşiler gönüllerinin çektiğini yapsınlar. Ya da onları bağlayıp krala götürelim."

"Rahat dur Eothain! dedi Eomer kendi dilinde. "Beni biraz rahat bırak. Atçan'lara patikada toplanmalarını söyle; Entsuyu'na gitmek için hazırlanın."

Eothain kendi kendine söylenerek uzaklaştı ve diğerleriyle konuştu. Kısa bir süre içinde çekildiler ve Eomer'i üç yol arkadaşıyla baş başa bıraktılar.

"Bütün dediklerin tuhaf Aragorn, dedi Eomer. "Ama yine de doğruyu konuşursun, bu apaçık: Yurtlu insanlar yalan demezler, o yüzden kolay kolay da kanmazlar. Fakat gene de her şeyi anlatmadınız. Ne yapmam gerekir diye bir karara varmam için görevinizin ne olduğunu tam olarak söylemeyecek misiniz?"

"O dizelerde de söylenmiş olduğu gibi haftalar önce imladris'ten yola çıktım, diye cevap verdi Aragorn. "Benimle birlikte Minas Tirith'li Boromir de vardı. Görevim Denethor'un oğlu ile birlikte o şehre gitmek ve halkını Sauron'a karşı yaptıkları savaşta desteklemekti. Fakat birlikte yolculuk yaptığım Grup'un başka bir görevi vardı. O konuda şimdi bir şey söyleyemem. Gri Gandalf idi başımız."

"Gandalf! diye hayretle haykırdı Eomer. "Grihamut Gandalf, Yurt'ta tanınır; fakat sizi uyarayım, adı kralın pek hoşuna giden bir söz değil artık, insanların anıları hatırına ülkemizde birçok kez konuk olmuştu; bazen bir mevsim sonra, bazen yıllar sonra dilediği gibi gelir giderdi. Hep tuhaf olayların tellalı oldu: Bela getiren oldu, şimdilerde bazılarının dediği gibi."

"Gerçekten de, bu yaz son gelişinden beri her şey kötüye gitti. O zamanlarda başladı Saruman ile aramızdaki sıkıntılar. O güne kadar Saruman'ı dostumuz kabul etmiştik fakat Gandalf tam o sırada çıkageldi,

Îsengard ani bir cenge hazırlanıyor diye bizi uyardı. Kendisinin de Orthanc'da mahkûm olduğunu, zor kaçabildiğin! söyledi, yardım edelim diye yalvardı. Fakat Theoden onu dinlemedi, o da gitti. Sakın Theoden'in kulaklarına Gandalf adını yüksek sesle söylemeyin! Çok hiddetli. Çünkü Gandalf, sadece Yurt Hükümdarı'nın binmesine izin olan Gölgeyele denen atı, kralın küheylanları arasında en kıymetlisini, Yılkı'ların başını aldı. Çünkü bu atın atası, Bey'in insanların dilini bilen büyük atıydı. Yedi gece önce Gölgeyele geri geldi; ama kralın hiddeti azalmadı çünkü at artık vahşileşmiş ve kimsenin kendisini ellemesine izin vermiyor."

"O halde Gölgeyele yolunu ta Kuzey'den tek başına bulmuş, dedi Aragorn; "çünkü Gandalf ile ayrıldıkları yer orasıydı. Lakin heyhat! Gandalf artık ata binemeyecek. Moria Madenleri'nin karanlığı içine düştü ve bir daha çıkamaz artık."

"Bunlar ağır haberler, dedi Eomer. "En azından benim için ve birçok kişi için öyle; ancak herkes için değil, bunu kendiniz de göreceksiniz, eğer kralın huzuruna gelirseniz."

"Haberler bu ülkede kimsenin tahmin bile edemeyeceği kadar keder verici; gerçi yıl daha fazla ilerlemeden ucu size de acı acı dokunmaya başlayabilir, dedi Aragorn. "Ulular düştüğünde, başı daha küçüklerin çekmesi gerekir. Benim görevim Moria'dan buraya uzanan uzun yolda Grubumuza rehberlik etmekti. Lörien'den geçip geldik bir daha onun hakkında konuşmadan önce gerçeği öğrenseniz iyi olacak oradan da Ulu Nehir boyunca fersahlarca inerek Rauros Şelaleleri'ne. Orada Boromir, sizin katletmiş olduğunuz orklar tarafından öldürüldü."

"Haberleriniz elem yüklü! diye bağırdı Eomer dehşet ile. "Büyük zararı dokunacak bu ölümün Minas Tirith'e ve hepimize. Çok kıymetli bir kişiydi! Herkes ondan övgüyle söz ederdi. Yurt'a seyrek gelirdi çünkü hep Doğu serhatlarında cenkte olurdu; ama onu görmüştüm. Gondor'un ağırbaşlı insanlarından çok Eorl'un tez canlı oğullarına benzetirdim ben onu; zamanı gelince kendi halkının büyük komutanlarından biri olduğunu kanıtlayacaktı. Ama biz bu kederli haberle ilgili hiç söz duymadık Gondor'dan. Ne zaman öldü?"

"Bu dördüncü gün oluyor o öldürüleli, diye cevap verdi Aragorn; "ve o günün akşamından beri, Tol Brandir'in gölgesinden bu yana yolculuk yapıyoruz."

"Yayan mı?" diye haykırdı Eomer.

"Evet, işte böyle, gördüğün gibi."

"Eomer'in gözlerini müthiş bir merak kapladı. "Yolgezer çok zayıf bir ad Arathorn oğlu," dedi. "Ben sana Kanatayak adını takıyorum. Üç dostun maceralarını anlatan türküler saraylarda okunmalı. Dördüncü gün sona ermeden, kırk ve beş fersah saymışsınız tek tek! Elendil'in soyu zorluymuş!"

"Fakat şimdi beyim, ne yapmamı dilersiniz! Benim bütün hızımla Theoden'e dönmem gerek. Erlerimin önünde dikkatli konuştum. Daha Kara Ülke ile açık bir cenge tutuşmadığımız doğrudur; ayrıca kralın kulağına yakın yerde durup ona namertçe öğütler verenler de var; ama cenk zamanı yaklaşıyor. Gondor ile eski ittifakımızı bırakacak değiliz, onlar savaştığı sürece onları destekleyeceğiz: Ben ve benimle birlik olanlar böyle der. Doğu Yurt, Üçüncü Başkumandanın bölgesi, yani benim denetimim altında; bütün sürülerimizi ve sürülerimize bakan halkı Entsuyu'nun gerisine çekerek buralarda gözcülerle, ayağına tez izcilerden başkasını bırakmadım."

O halde Sauron'a haraç vermiyorsunuz? dedi Gimli.

"Vermiyoruz ve hiç vermedik, dedi Eomer gözlerinde şimşeklerle; "fakat bu yalanın söylendiği benim kulağıma kadar da geldi. Birkaç yıl önce Kara Ülke'nin Efendisi büyük paralar karşılığı bizden at almak istedi ama onu geri çevirdik çünkü hayvanları kötüye kullanıyordu. Bunun üzerine o da çapulcu orkları yolladı; onlar da hep kara atları seçerek alabildikleri kadarını aldılar: Bunların çok azı kaldı artık. O yüzden bizim orklarla olan kavgamız kızıştı."

"Fakat bu aralar asıl kaygımız Saruman. Bütün bu topraklar üzerinde hüküm sürmek ister; birkaç aydır da aramızda bir savaş var. Önce orkları, sonra Kurt Biniciler'i, kötü adamları kendi hizmetine aldı ve Geçit'i bize kapattı; yani hem doğudan hem de batıdan kuşatılacağımız belliydi.

Böylesi bir düşmanla uğraşmak kötüdür: Bir sürü kılığa bürünen, hem kurnaz, hem de gözbağı ustası bir arif. Şimdi birçok insanın hatırladığı kadarıyla orada burada, Gandalf a çok benzeyen, kukuletalı, pelerinli yaşlı bir adam gibi gezdiği söyleniyor. Casusları bütün ağlardan kurtuluyor ve uğursuz kuşları gökyüzünde dönüp duruyor. Sonu nereye varır bilemem, içim kaygı dolu; çünkü bana öyle geliyor ki dostlarının hepsi de Îsengard'da yaşamıyor. Eğer kralın evine gelirseniz kendi gözlerinizle görürsünüz. Gelmeyecek misiniz? Yoksa kuşku dolu bu dar zamanda yardım için gönderildiğinizi sanmam boşuna mı?"

Gelebildiğim zaman geleceğim, dedi Aragorn.

"Şimdi gel! dedi Eomer. "Bu kötü zamanda Elendil'in Varisi, Eorl' un Oğulları'na güç verecektir gerçekten de. Batı Emnet'te bile cenk var artık; korkarım sonu bizim için iyi olmayacak."

"Aslında bu kuzeye yaptığım yolculuk için kralın iznini almamıştım, benim yokluğumda kralın evi yeterince korunamaz. Fakat üç gece önce izciler beni, Doğu Duvarı'ndan gelen ork ordusu konusunda uyardılar, aralarından bazılarının Saruman'ın beyaz nişanını taşıdığını söylediler. Böylece en çok korktuğum şeyden, yani Orthanc ile Karanlık Kule arasında bir işbirliğinden kuşkulanarak atçanlarını, kendi ailemden olan adamları yanıma aldım; iki gün önce akşam çökerken, Entormanı'nın kıyısında onları yakaladık. Burada kuşattık onları ve dün şafak vakti cenk ettik. Adamlarımın on beşini ve yirmi atımı kaybettim ne yazık ki! Çünkü orklar bizim saydığımızdan fazla çıktı. Diğerleri de katıldı onlara, Ulu Nehir'i geçip Doğu'dan gelen başkaları: Bu noktanın biraz kuzeyindeki izleri kolayca görünür. Sonra diğerleri de ormandan çıkıp geldi. Îsengard'ın Ak Eli'ni taşıyan Büyük Orklar: O tür diğerlerinden daha kuvvetli ve daha kötüdür.

Her şeye rağmen sonlarını getirdik. Fakat çok uzun zaman oyalandık. Güneyde ve batıda bize gereksinimleri var. Gelmeyecek misiniz? Gördüğünüz gibi yedek at da var. Kılıçlara çok iş düşüyor. Evet, sonra Gimli'nin baltası ile Legolas'ın yayına da bir iş buluruz, eğer benim Ormanın Hanımı ile ilgili düşüncesiz sözlerimi hoş görürlerse. Ülkemdeki herkesin konuştuğu gibi konuşmuştum; ama bana işin doğrusunu öğretirseniz sevinirim."

"Hoş sözleriniz için teşekkür ederim, dedi Aragorn, "gönlüm sizinle gelmeyi diliyor; ama hala bir ümit varken arkadaşlarımı terk edemem."

"Ümit kalmadı, dedi Eomer. "Arkadaşlarınızı Kuzey sınırlarında bulamayacaksınız."

"Yine de dostlarım geçtiğimiz yollarda kalmadılar. Doğu Duvarı'ndan pek uzakta olmayan bir yerde, en azından birisinin hayatta olduğuna dair bir işaret bulduk. Fakat duvar ile yaylalar arasında bir daha izlerine rastlamadık; ister o yana olsun, ister bu yana, yoldan ayrılan bir iz bile yoktu, tabii iz sürmedeki hünerimi hepten kaybettiysem o başka."

"O halde, sizce ne oldu onlara?"

"Bilmiyorum. Onlar da orklar la birlikte öldürülmüş ve yakılmış olabilir; ama siz böyle olmadığını söylüyorsunuz ve ben de bu konuda bir kuşku duymuyorum. Sadece, dövüşten önce onların ormana götürülmüş

olabileceklerini düşünüyorum, hatta belki siz daha düşmanlarınızın etrafını çevirmeden. Ablukanızı bu şekilde delip geçen olmadığından emin misin?"

"Biz gördükten sonra hiçbir orkun kaçmadığına yemin ederim, dedi Eomer. "Ormanın kıyısına orklardan önce vardık ve eğer bundan sonra canlı bir şey bu halkayı delip geçtiyse bile o şey bir ork olamaz; ya da biraz elf gücüne sahip olmaları gerekirdi."

"Arkadaşlarımız bizim gibi giyinmişlerdi, dedi Aragorn "ve sizler bizi gün ışığı altında görmeden geçip gittiniz."

"Bunu unutmuştum, dedi Eomer. "Bu kadar olağanüstü şey arasında herhangi bir konuda emin olmak zor. Bütün dünya bir tuhaflaştı. Cücelerle elfler kol kola bizim bildik kırlarda dolaşıyor; Ormanın Hanımı ile konuşanlar sağ kalıyor; babalarımızın babaları atlarını Yurt'a sürmeden önce eski çağlarda kırılan Kılıç tekrar cenk meydanına geliyor! İnsan böyle zamanlarda ne yapacağına nasıl karar verir?"

"Her zaman olduğu gibi, dedi Aragorn. "İyi ile kötü, geçen yıldan bu yıla değişmedi; üstelik elflerle cüceler arasında bir anlama, insanlar arasında başka bir anlama geliyor da değil, idrak etmek kişinin kendisine düşüyor, ister Altın Orman'da olsun, ister kendi evinde."

"Öyle ya, dedi Eomer. "Ama ben ne senden kuşku duyuyorum, ne de gönlümün yapmak istediği şeyden. Yine de istediğimi yapmakta özgür değilim. Kral kendisi, şahsen izin verinceye kadar, ellere gönüllerinin dilediği gibi topraklarımızda dolaşma izni vermek bizim yasalarımıza aykırı; üstelik bu buyruk, bu tehlike günlerinde daha da sıkıdır. Benimle kendiliğinizden gelmeniz için size yalvardım ama gelmiyorsunuz. Üçe karşı yüz kişiyle cenge girmekten nefret ederim."

"Kanunlarınızın bu tür bir ihtimal için yapılmış olduğunu zannetmiyorum, dedi Aragorn. "Üstelik ben yabancı değilim; çünkü daha önce bu ülkeye gelmiştim, başka bir isim ve başka bir kılıkla olsa da, bir kereden fazla üstelik; Rohirrim ordusuyla at sürmüştüm. Seni daha önce görmemiştim, çünkü sen gençsin; fakat baban Eomund ve Thengel oğlu Theoden ile konuşmuştum. Daha önceki günlerde, bu toprakların hiçbir asil beyi, hiç kimseyi benimki gibi bir görevi bırakması için zorlamazdı. Benim görevim belli en azından; görevim ilerlemek. Haydi şimdi Eomund oğlu, sonunda seçiminizi yapmak zorundasınız. Bize yardım edin, ya da en kötü

ihtimalle bırakın gidelim. Ya da kanunlarınızı yürütmenin yolunu arayın. Eğer öyle yaparsanız, savaşınıza ve kralınıza döneceklerin sayısı azalır."

"Eomer bir an için sessizleşti, sonra konuştu. "Her ikimizin de acelesi var," dedi. "Benim yanımdakiler gitmek için huzursuzlanır; geçen her saat ise sizin ümitlerinizi azaltıyor. Benim seçimim şu. Gidebilirsiniz; dahası size at da ödünç vereceğim. Sadece şunu istiyorum sizden: Araştırmanız bitince veya boşuna olduğu ortaya çıkınca, şu anda Theoden'in oturduğu yüksek ev olan Edoras'daki Tekev'e atlarla birlikte dönün Entsığı üzerinden. Böylelikle yanlış akıl yürütmediğimi onlara kanıtlamış olursunuz. Kendimi, belki'de hayatımı, sizin iyi niyetinize teslim ediyorum. Gelmemezlik etmeyin."

"Etmem," dedi Aragorn.

"Eomer yedek atların yabancılara ödünç verileceğini söylediğinde adamları arasında büyük bir merak ve bir sürü kara, kuşkulu bakış yayıldı; fakat sadece Eothain açık açık konuşmaya cesaret etti."

"Dediğin, Gondor soyundan geldiğini savunan bu bey için tamam olabilir, dedi, "ama kim Yurt atlarının birinin bir cüceye verildiğini duymuş?"

"Kimse, dedi Gimli. "Ve üzülme: Kimse de böyle bir şey duymayacak, ister gözün kalarak ver ister seve seve, ben böyle büyük bir hayvanın sırtına oturmaktansa yürümeyi tercih ederim zaten."

"Fakat şimdi binmen gerek, yoksa bizi yavaşlatırsın," dedi Aragorn.

"Gel, benim arkama bin Gimli dostum, dedi Legolas. "O zaman her şey yoluna girer; ne bir at ödünç almış olursun, ne de bir at yüzünden rahatsız olursun."

"Koyu gri, iri bir at getirdiler Aragorn'a; Aragorn ata bindi. "Külteri'dir adı," dedi Eomer. "Umarım seni iyi ve eski sahibi Garulf tan daha iyi bir kadere taşır!"

"Daha küçük ve hafif ama yerinde durmayan, ateşli bir at getirildi Legolas'a. Adı Tiz idi. Fakat Legolas onlardan eyer ile dizginleri çıkarmalarını istedi. "Bunlara ihtiyacım yok," dedi ve rahatça sıçradı atın üzerine; Tiz'in onun altında terbiyeli ve yumuşak başlı olmasına ve sadece söylenen tek bir sözcükle oraya buraya gitmesine şaşakaldılar: Elflerin

bütün iyi hayvanlarla ilişkisi böyle olurdu. Gimli arkadaşının arkasına tırmanmış, ona sıkı sıkı yapışmıştı; Sam Gamgee'nin kayıkta olduğundan daha rahat sayılmazdı."

"Hoşçakalın; aradığınızı bulasınız! diye seslendi Eomer. "Elinizden geldiğince tez dönün; umarım bundan sonra kılıçlarımız birlikte parlar!"

"Geleceğim," dedi Aragorn.

"Ben de geleceğim, dedi Gimli. "Galadriel Hanım meselesi hala aramızda halledilmedi. Daha size kibar konuşmasını öğreteceğim."

"Göreceğiz, dedi Eomer. "Öyle garip şeylerle karşılaştım ki, bir cüce baltasının sevgi dolu darbeleri altında zarif bir hanıma hoş söz söylemeyi öğrenmek beni pek şaşırtmayacak. Hoşça kalın!"

Böylece ayrıldılar. Çok tezdi Rohan'ın atları. Kısa bir süre sonra Gimli geriye baktığında, Eomer'in grubu küçülmüş ve uzaklaşmıştı' bile. Aragorn arkasına bakmadı: Yollarında hızla giderken o, başını

Külteri'nin boynuna kadar eğmiş, izlere bakıyordu. Çok geçmeden Entsuyu'nun sınırına vardılar ve orada Eomer'in sözünü ettiği, Bozkır'dan çıkarak Doğu'dan gelen diğer izlere rast geldiler.

Aragorn attan inerek toprağı inceledi, sonra tekrar atına atladı, izlerin bir tarafında kalıp üzerlerinden geçmemeye gayret göstererek biraz doğuya doğru ilerledi. Sonra tekrar attan inip toprağı inceledi ve yayan olarak bir ileri, bir geri gitti.

"Keşfedecek çok az şey var, dedi geri döndüğünde. "Ana yol geri dönen atlıların buradan geçmesiyle iyice karışmış; dışarı giden izleri nehre daha yakın bir yerde olmalı. Fakat doğuya giden bu iz taze ve belirgin. Ters yöne, Anduin'e doğru geri giden ayak izi yok. Artık daha yavaş gitmeli ve ana yoldan, ister o yana olsun ister bu yana, ayak izlerinin ayrılıp ayrılmadığını görmeliyiz. Orklar bu noktadan sonra izlendiklerini fark etmiş olmalılar, yakalanmadan önce tutsaklarını kaçırmak için bir girişimde bulunmuş olabilirler."

Onlar atlarını sürdükçe gün kararmıştı. Bozkır'ın üzerine kül renkli alçak bulutlar geldi. Güneşi bir sis örttü. Fangorn'un ağaçlarla örtülü yamaçları giderek yakınlarında beliriyor, güneş batıya gittikçe yavaş yavaş kararıyorlardı. Sağa veya sola ayrılan bir ize rastlamadılar ama orada

burada, arkalarına veya boyunlarına gri tüylü oklar saplanmış, kaçarken düşmüş tek tuk orka rast geldiler.

"Sonunda akşam ışığı solarken ormanın kıyısına vardılar ve ilk ağaçların arasındaki bir açıklıkta büyük bir ateşin kalıntılarını buldular: Küller hala sıcaktı ve tütüyordu. Küllerin yanında koca bir zırh, miğfer, yarılmış kalkan, kırılmış kılıç, yay, kargı ve başka savaş aletleri yığını vardı. Tam ortada bir kazığa koca bir gulyabani kellesi geçirilmişti; parçalanmış miğferindeki beyaz nişan hala görülebiliyordu. Biraz ileride, dereden pek uzakta olmayan, derenin ormanın kenarından akıp geldiği bir yerde bir tümsek vardı. Yeni yığılmıştı: Yeni kesilmiş otlarla kaplanmış taze toprak: Bunun etrafına on beş mızrak dikilmişti."

Aragorn ile yol arkadaşları savaş alanının etrafını araştırdılar fakat gitgide ışık soldu, kısa bir süre sonra loş ve puslu akşam çöktü. Gece indiğinde Merry ile Pippin'e ait bir ize rastlayamamışlardı.

"Artık başka bir şey yapamayız, dedi Gimli üzüntüyle. "Tol Brandir'e geldiğimizden beri bir sürü bilmeceyle karşılaştık fakat en zor olanı bu. Hobbitlerin yarımış kemikleri artık orklarınkiyle karışmış diye düşünesim geliyor. Bu Frodo için çok kötü bir haber olacak, tabii yaşayıp da bunu duyabilirse; sonra Yarmavadi'de bekleyen yaşlı hobbit için de öyle. Elrond onların gelmesine karşı çıkmıştı." o "Fakat Gandalf çıkmamıştı," dedi Legolas."

"Ama Gandalf kendisi de gelmeyi seçmişti ve ilk kaybolan da o oldu, diye cevap verdi Gimli. "Kehaneti yanlış çıktı."

Gandalfın öğütleri, ister kendi için olsun ister başkaları için, kimsenin güvenliğini öngörmüyordu, dedi Aragorn.

Öyle işler vardır ki, sonu karanlık bile olsa, bu işlere başlamak, yapmayı reddetmekten daha iyidir. Ama ben henüz bu yerden ayrılmayacağım. Her halükarda burada sabah ışığını beklememiz gerekecek.

"Savaş alanının biraz gerisinde, dalları iyice yayılmış bir ağacın altında kamplarını kurdular: Ağaç bir kestane ağacına benziyordu ama yine de, bir önceki yılın geniş kahverengi yapraklarından çoğu uzun yayvan parmaklı kuru eller gibi duruyordu dallarında; bu yapraklar gece melteminde kederle hışırdıyordu."

"Gimli titredi. Yanlarında sadece kişi başına bir battaniye getirmişlerdi. "Haydi bir ateş yakalım," dedi. "Artık tehlikeyi umursamıyorum. Îsterlerse orklar, mum ışığının etrafına toplanan pervaneler gibi gelsinler!"

Eğer o talihsiz hobbitler ormanda yollarını kaybettilerse, ateş onları bu tarafa doğru çekebilir, dedi Legolas.

"Başka şeyleri de bu tarafa çekebilir, ne ork ne de hobbit olan başka şeyleri, dedi Aragorn. "Hain Saruman'ın dağ hudutu yakınındayız. Aynı zamanda Fangorn'un tam kıyısındayız; denildiğine göre bu ormanın ağaçlarına dokunmak çok tehlikeliymiş."

"Fakat Rohirrimler dün burada kocaman bir ateş yakmışlar, dedi Gimli, "ve ateş için ağaçları devirmişler, görüldüğü kadarıyla. Yine de işleri bittiğinde geceyi burada emniyet içinde geçirmişler."

"Onlar kalabalıktı, dedi Aragorn, "ayrıca onlar Fangorn'un öfkesine kulak asmaz çünkü buraya çok nadiren gelirler ve ağaçların altına girmezler. Lakin bizim yolumuz bizi ormanın içine sokacağa benziyor. O yüzden dikkatli olun! Canlı hiçbir dalı kesmeyin!"

"Kesmeye gerek yok, dedi Gimli. "Süvariler yeterince yonga ve dal bırakmış; ayrıca bir sürü kuru odun var etrafta." Yakacak toplamak için ayrıldı ve ateşi yakmaya başladı; fakat Aragorn, sırtı ulu ağaca dayarımış sessizce, düşünceye dalarak oturdu; Legolas tek başına açıklıkta duruyor, uzaktan gelen sesleri dinleyen biri gibi ormanın engin gölgesine bakıyordu.

Cüce minik parlak bir alev tutuşturunca Üç yol arkadaşı birbirlerine yaklaşıp, ateşin ışığını başlıklı siluetleriyle gizleyecek biçimde oturdular. Legolas, dalları üzerlerine ulaşan ağaca baktı başını kaldırarak.

"Bakın! dedi. "Ağaç ateşten memnun oldu!"

"Oynaşan gölgeler gözlerini yanıltıyor olabilirdi ama yol arkadaşlarının hepsine de, üstteki dallar aşağı doğru eğilirken sanki diğer dallar o yana doğru bükülüp alevlerin üzerine gelmek istiyorlar gibi gelmişti; kahverengi yapraklar artık dik duruyor, sıcaklığın keyfini çıkaran bir sürü üşümüş ve çatlak el gibi birbirlerine sürtünüyorlardı."

"Etrafta sessizlik vardı; aniden, bu kadar yakınlarındaki karanlık ve bilinmezlerle dolu orman, bir sürü gizli amaçları olan düşüncelere dalmış

kocaman bir varlık gibi kendisini hissettirdi. Bir süre sonra Legolas tekrar konuştu. ,

"Celebom bizi Fangorn'un derinliklerine gitmememiz konusunda uyarmıştı, dedi. "Nedenini biliyor musun Aragorn? Boromir'in duymuş olduğu, ormanla ilgili kıssalar nelerdi?"

"Gondor'da ve başka yerlerde bir sürü masal duydum, dedi Aragorn, "ama Celebom söylememiş olsaydı bunları sadece, gerçek bilgi yittikçe insanların uydurduğu kıssalar olarak görürdüm. Ben de sana bu konudaki gerçek nedir diye soracaktım. Eğer ormanlı bir elf bilmiyorsa, bir insan nasıl cevap versin?"

"Sen benden daha uzaklara gitmişsin, dedi Legolas. "Bu konuda kendi ülkemde, insanların Ent dedikleri Onodrimler'in çok önceleri burada yaşıyor olduklarından başka hiçbir şey duymadım; çünkü Fangorn yaşlıdır, elflerin ömürlerine göre bile yaşlı."

"Evet, yaşlıdır, dedi Aragorn, "en az Höyük Yaylaları'ndaki orman kadar yaşlıdır ve çok daha büyüktür. Elrond bu iki ormanın akraba olduğunu söyler, Eski Günler'in, insanlar daha uyurken fikdoğanlar'ın gezindikleri o muazzam ormanlarının son kaleleri. Yine de Fangorn'un kendine ait bazı gizleri vardır. Bunun ne olduğunu bilmiyorum.

"Ben bilmek de istemiyorum, dedi Gimli. "Fangorn'da yaşayan hiçbir şey benim hesabıma rahatsızlık duymasın!"

"Nöbet için kura çektiler; ilk nöbet Gimli'ye düştü. Diğerleri uzandı. Derhal uykunun etkisi altına girdiler neredeyse. "Gimli!" dedi Aragorn uykulu uykulu. "Unutma, Fangorn'da yaşayan bir ağaçtan dal kesmek tehlikelidir. Ama kuru dal arayayım derken de çok uzaklaşma. Bırak ateş sönsün daha iyi! Gerektiğinde bana seslen!"

Bunu söyleyip uykuya daldı. Legolas zaten, elflerin usulünce, zarif elleri göğsünde kavuşmuş, gözleri kapanmamış, yaşayan gece ile dirin rüyaları birbirine katarak hareketsiz yatıyordu. Gimli, başparmağı'nı düşünceli düşünceli baltasının kenarında bir ileri bir geri gezdirip kamburunu çıkartarak ateşin yanında oturdu. Ağaç hışırdadı. Başka hiçbir ses yoktu.

"Aniden Gimli başını kaldırıp baktı; tam ateş aydınlığının kıyısında, bir asaya yaslanmış, koca bir pelerine sarınmış, iki büklüm olmuş yaşlı bir adam duruyordu; geniş siperlikli şapkası gözlerinin üzerine eğilmişti.

Gimli, hemen Saruman'ın onları yakalamış olduğunu düşündü, ama bir an için bağıramayacak kadar şaşkın, ayağa fırladı. Onun ani hareketiyle uyarımış olan Aragorn ile Legolas da oturarak baktılar. Yaşlı adam ne konuştu, ne de bir işaret yaptı."

"Senin için ne yapabiliriz baba? dedi Aragorn ayağa sıçrayarak. "Üşüdüysen buyur gel ısın!" ileri doğru koca bir adım attı ama yaşlı adam gitmişti bile. Yakınlarda adama ait bir iz bulamadılar ve fazla uzaklaşmayı da göze alamadılar. Ay batmıştı ve gece çok karanlıktı."

"Aniden Legolas bir çığlık attı. "Atlar! Atlar!"

"Atlar gitmişti. Kazıklarını sökerek yok olmuşlardı. Bir süre üç yol arkadaşı, kötü şanslarının bu yeni darbesiyle tedirgin olarak kıpırdamadan sessizce durdu. Fangorn'un dibindeydiler; bu sınırsız ve tehlikeli topraklarda tek dostları olan Rohan'lılarla aralarında fersahlar vardı. Onlar öylece dururken, gecenin içinden uzaklardan kişneyen ve sızlayan atların sesini duyar gibi oldular. Sonra rüzgarın soğuk hışırtısı dışında, her şey yeniden sessizleşti."

"Evet, gittiler, dedi Aragorn sonunda. "Onları ne bulabiliriz ne de yakalayabiliriz; eğer kendi rızalarıyla gelmezlerse, onlarsız başımızın çaresine bakmamız gerekecek. Yayan başladık yolumuza ve hala ayaklarımız var."

"Ayaklar! dedi Gimli. "Üzerlerinde yürürken, bir yandan da ayaklarımızı yiyemeyiz ama." Ateşe biraz daha yakacak atarak başına çöktü."

"Daha birkaç saat önce bir Rohan atının üzerinde oturmaya gönlün yoktu, diye güldü Legolas. "Îyi bir sürücü olacaksın bu gidişle."

"Buna pek şansım olacağa benzemiyor," dedi Gimli.

"Eğer ne düşündüğümü merak ediyorsanız, dedi bir süre sonra Gimli, "bence o Saruman'dı. Başka kim olabilir ki? Eomer'in sözlerini hatırlayın: Kukuletalı, pelerinli yaşlı bir adam gibi geziniyor. Böyle söylemişti. Ya atlarımızla birlikte kaçtı ya da onları korkuttu; biz de böylece kalakaldık. Bizi başka belalar da bekliyor, bu sözümü yabana atmayın!"

"Yabana atmıyorum, dedi Aragorn. "Ama aynı zamanda bu yaşlı adamın kukuletası değil de şapkası olduğunu da unutmuyorum. Yine de senin doğru tahmin ettiğinden kuşkum yok, burada tehlikedeyiz, ister gece olsun, ister

gündüz. Fakat bu arada, mümkün olduğunca dinlenmekten başka yapabileceğimiz başka bir şey yok. Şimdi bir süre için ben nöbet tutayım Gimli. Uykudan çok düşünmeye ihtiyacım var."

Gece yavaş yavaş geçti. Aragorn'u Legolas izledi, Legolas'ı da Gimli. Nöbetleri yavaş yavaş geçti gitti. Hiçbir şey olmadı. Yaşlı adam bir daha ortaya çıkmadı ve atlar geri dönmedi.

BÖLÜM III

URUK-HAI

Pippin karanlık ve tedirgin bir rüyaya dalmıştı: Sanki Frodo, Frodo! diye seslenen kendi cılız sesini kara tüneller içinde yankılanırken duyuyordu. Fakat Frodo'nun yerine, yüzlerce iğrenç ork yüzü bakıyordu ona gölgelerden ve yüzlerce iğrenç kol her yandan ona uzanıyordu. Merry neredeydi?

Uyandı. Soğuk hava yüzüne çarptı. Sırtüstü yatıyordu. Akşam yaklaşıyor ve üzerindeki gökyüzü kararmaya başlıyordu. Yana dönünce, rüyasının, uyanıkken ki halinden pek de kötü olmadığını fark etti. El ve ayak bilekleriyle bacakları iplerle bağlanmıştı. Yanında bembeyaz yüzüyle, alnına kirli bir bez parçası sarılmış Merry yatıyordu. Etraflarında kimi oturmuş, kimi ayakta büyük bir ork grubu vardı.

"Pippin'in ağrıyan başında yavaş yavaş anılar uyarımaya başladı ve" rüya gölgelerinden ayrıldı. Elbette: Merry ile birlikte ormana kaçmışlardı. Başlarına ne gelmişti? Neden öyle Yolgezer'in sözünü hiç dinlemeden fırlayıp gitmişlerdi? Uzun bir süre bağıra bağıra koşmuşlardı ne kadar uzağa ve ne kadar süre koştuklarını hatırlayamıyordu; sonra aniden bir grup orkun arasında bulmuşlardı kendilerini: Orklar durmuş etrafı dinliyorlardı ve Merry ile Pippin neredeyse kucaklarına düşünceye kadar da onları görmemişlerdi. Orklar bağırınca, ağaçlar arasından bir düzine gulyabani daha dışarı uğramıştı. Merry ile kılıçlarını çekmişlerdi ama orklar dövüşmek istemiyorlardı; Merry birçoğunun kolunu ve elini kestiği halde orkların amacı sadece onları yakalamaktı. Ah sevgili Merry!"

"Sonra Boromir ağaçlar arasından fırlayıp gelmişti. Orkları savaşmaya zorlamıştı. Birçoğunu öldürmüştü; geri kalanlar da kaçmıştı. Fakat geri dönerken, daha pek ilerleyemeden yeniden saldırıya uğramışlardı; en azından yüz ork vardı; bazıları da çok iriydi ve yağmur gibi ok atıyorlardı: Hep Boromir'e Boromir ormanlar çınlayıncaya kadar borusunu öttürmüştü

ve ilk başlarda orklar yılarak geri, çekilmişlerdi; fakat cevap yerine yankılar gelince öncekinden daha büyük bir hiddetle saldırdılar. Pippin daha fazlasını hatırlamıyordu. Hatırladığı son şey Boromir'in bir ağaca yaslanarak vücuduna saplanan bir oku çıkarttığıydı; sonra aniden her yer kararmıştı."

"Herhalde başıma vurdular, dedi kendi kendine. "Acaba zavallı Merry'nin canı çok yandı mı? Boromir'e ne oldu ki? Orklar neden öldürmediler bizi? Neredeyiz ve nereye gidiyoruz?"

"Bu soruların cevaplarını bulamıyordu. Üşüyordu, kendini hasta hissediyordu. "Keşke Gandalf Elrond'a bizim de gelmemiz için ısrar etmeseydi," diye düşündü. "Ne işe yaradım ki? Sadece ayak bağı oldum: Bir yolcu, bir yük. Şimdi de beni kaçırdılar ve artık orklara yük olacağım. Umarım Yolgezer veya başka biri gelir de bize sahip çıkar! Ama bunu ummaya hakkım var mı? Bu bütün planları suya düşürmez mi? Keşke kurtulabilseydim!"

"Biraz debelendi, tamamen yararsızdı. Yatanlarda oturan orklardan biri güldü ve yol arkadaşına kendi iğrenç dilinde bir şeyler söyledi, "İmkanın varken azıcık dinlen minik ahmak!" dedi sonra Pippin'e, hemen hemen kendi dili kadar korkunç bir biçimde telaffuz ettiği Ortak Dil'de. "İmkanın varken dinlen! Az sonra o bacaklarına bir iş bulacağız. Bizim oraya varmadan, keşke hiç bacağım olmasaydı diyeceksin."

"Eğer bana bıraksalardı, şimdi ölmüş olmayı yeğlerdiniz, dedi diğeri. "Seni ciyak ciyak vikletirdim, seni sefil fare seni." San dişlerini Pippin'in yüzüne yaklaştırarak üzerine eğildi. Elinde uzun, testere gibi dişli kara bir bıçak vardı. "Uslu uslu yat, yoksa seni bunla gıdıklayıveririm," diye tısladı. "Dikkatleri üzerine çekme, yoksa bana verilen emri unutuveririm. İsengard'lılara lanet olsun! Uglûk u bagronk sha pushdug Sarumanglob bûbhosh skai": Kendi dilinde, giderek mırıldanma ve hırlamaya dönüşen uzun ve hiddetli bir söyleve geçti."

"Dehşete düşen Pippin ayak ve el bileklerindeki acı arttığı, altındaki taşlar sırtını deldiği halde kıpırdamadan yattı, içinde bulunduğu durumu daha fazla düşünmemek için bütün dikkatiyle, duyduğu kadarıyla etrafı dinledi. Etrafta bir sürü ses vardı; ork konuşmaları her zaman nefret ve hiddet dolu olurdu ama tartışma gibi bir şeylerin başladığı ve gitgide hararetlendiği açıkça belli oluyordu."

Pippin hayretle, konuşmanın büyük bir bölümünün anlaşılabilir olduğunu fark etti; orkların çoğu günlük dili kullanıyordu. Belli ki iki üç ayrı kabilenin mensupları vardı orada ve birbirlerinin ork lisanlarını anlayamıyorlardı. Ne yapmaları gerektiği konusunda hiddetli tartışmalar geçiyordu aralarında: Hangi yolu seçeceklerdi, tutsaktan ne yapacaklardı."

"Onları yoluyla yordamıyla öldürecek zaman yok, dedi biri. "Bu yolculukta eğlenceye ayıracak vaktimiz yok."

"Orası öyle, dedi bir başkası. "Ama neden onları çabucak, hemen şimdi öldürmüyoruz? Bunlar baş belası, üstelik bizim de acelemiz var. Akşam yaklaşıyor, gitmemiz lazım."

"Emirler, dedi üçüncü bir ses derin bir hırıltıyla. "Buçukluklar HARÎÇ hepsini öldürün; onlar en kısa zamanda CANLI olarak getirileceklerdir. Bana verilen emirler bunlar."

"Neden istiyorlar bunları? diye sordu birkaç ses. "Neden canlı olarak? Çok mu eğlenceli oluyorlar?"

Hayır! Birinde Savaş için gerekli bir şey olduğunu, bir elf numarası gibi bir şey olduğunu duydum. Her neyse, her ikisi de sorguya çekilecek.

Bütün bildiğin bu mu? Neden üstlerini arayıp biz bulmuyoruz o şeyi? Belki bizim işimize yarayacak bir şey bulabiliriz.

"Bu çok ilginç bir değerlendirme, dedi diğerlerinden, daha yumuşak ama daha şeytani bir ses küçümseyen bir tonla. "Bunu rapor etmem gerekebilir. Tutsakların üzeri aranıp yağmalanmayacak: Bana verilen emirler bunlar."

"Benimkiler de öyle, dedi derin bir ses. "Canlı ve ele geçirildikleri şekilde; hiç bozulmadan. Bana verilen emirler bunlar."

"Ama bu emirler bize geçmez! dedi daha önceki seslerden biri. "Biz ta Madenler'den öldürmek için, halkımızın öcünü almak için geldik. Ben öldüreceğimi öldürüp sonra kuzeye geri dönmek istiyorum."

"O zaman başka bir şey iste, dedi homurdanan ses. "Bana Uglük derler. Emirleri ben veririm. İsengard'a en kısa yoldan geri dönüyoruz."

"Saruman mı efendi, Koca Göz mü? dedi şeytani ses. "Bir an önce Lugbürz'a geri dönmemiz gerek."

"Eğer Ulu Nehir'i geçersek, geri dönebiliriz, dedi başka bir ses. "Fakat köprülerden geçmeye cesaret edecek kadar kalabalık değiliz."

"Ben geçtim de geldim, dedi şeytani ses. "Kuzeye doğru, nehrin doğu kıyısında kanatlı bir Nazgül bizi bekliyor."

Belki, belki! Yani siz tutsaklarımızla kaçıp Lugbürz'da paraların ve övgülerin hepsini alacaksınız ve bizi At Ülkesi'nde kendi yağımızla kavrulalım diye yayan bırakacaksınız. Hayır, birlik olmalıyız. Bu topraklar tehlikeli: isyancılar ve eşkıyalarla dolu.

"Öyle, birlik olmalıyız, diye homurdandı Uglük. "Sana hiç güvenmiyorum minik domuz. Kendi ahırınız dışında hiç cesaretiniz yoktur sizin. Biz olmasaydık hepiniz kaçardınız. Biz savaşçı Urukhai'yiz! Büyük savaşçıyı biz öldürdük. Tutsakları biz aldık. Biz Ak El Arif Saruman'ın hizmetkarlarıyız: El bize yiyelim diye insan eti veriyor, İsengard'dan çıktık da geldik biz; sizi buraya kadar getirdik ve bundan sonra da seçtiğimiz yoldan götüreceğiz. Bana Uglük derler. Sözümü söyledim."

"Gereğinden fazla söyledin Uglük, diye alay etti şeytani ses. "Lugbürz'da bunu nasıl karşılarlardı acaba? Uglük'un omuzlarının, iri bir kelleden kurtarılması gerektiğini düşünebilirler. Bu garip fikirlerin nereden geldiğini sorabilirler. Saruman'dan mı geliyor yoksa? Adamlarını, kendi pis işaretleriyle donatıyor diye kendini ne sanıyor? Benimle, yani güvenilir habercileri Grishnakh ile aynı fikirde olabilir bazıları; ve ben Grishnakh şöyle diyorum: Saruman bir ahmaktır, pis, hain bir ahmak. Ama Koca Göz onun üzerinde."

"Domuz ha? Minicik pis bir büyücünün gübrecileri tarafından size domuz denmesi hoşunuza gidiyor mu? Eminim ork eti yiyorlardır."

"Ork dilinde yüksek sesle bir sürü bağırtı ve çekilen silahların çınlayan şakırtısı karşılık verdi ona. Pippin neler olduğunu görebilmek umuduyla, temkini elden bırakmadan yana döndü. Gardiyanları kavgaya katılmak için gitmişlerdi. Alacakaranlıkta, çok geniş omuzlu, neredeyse yerlere kadar sarkan uzun kollu, kısa boylu, çarpık bacaklı bir yaratık olan Grishnakh'la yüz yüze ayakta duran, iri, kara bir ork gördü; büyük ihtimalle Uglük'tu bu. Etraflarında bir sürü küçük gulyabani vardı. Pippin bunların Kuzey'den gelenler olduğunu tahmin etti. Bıçaklarını ve kılıçlarını çekmişlerdi ama Uglük'a saldırma konusunda tereddütlüydüler."

Uglük bağırdı ve hemen hemen onunla aynı cüssede bir sürü ork koşup geldi. Sonra aniden, hiç uyarmadan ileri atıldı Uglük ve iki seri darbeyle rakiplerinin ikisinin kellesini uçurdu. Grishnakh kenara çekilip gölgeler arasında kayboldu. Diğerleri çekildiler, aralarından biri geri geri kaçarken Merry'nin yüzükoyun yatan bedenine takılıp küfrederek düştü. Ama belki de böylece hayatı kurtulmuştu, çünkü Uglük'un adamları onun üzerinden atlayarak, geniş ağızlı kılıçlarıyla bir başkasını biçtiler. Bu sarı dişli muhafızdı. Hala tırtıklı uzun kılıcını elinde tutan cesedi tam Pippin'in üzerine düştü.

"Silahlarınızı bırakın! diye bağırdı Uglük. "Ve bu saçmalığı kesin artık! Buradan doğruca batıya gidip merdivenlerden aşağıya iniyoruz. Oradan yaylalara, sonra da nehir boyundan ormana. Ve gece gündüz yürüyeceğiz. Anlaşıldı mı?"

"Tam zamanı, diye düşündü Pippin, "şu çirkin tipin bölüğünü kontrol altına alması biraz vakit alsa yeter." Bir umut ışığı doğmuştu. Kara bıçağın kenarı kolunu çentmiş, sonra da bileğine kaymıştı. Kanın eline damladığını fark etti ama aynı zamanda çeliğin soğuk temasını da derisi üzerinde hissetti."

"Orklar yeniden harekete geçmeye hazırlanıyorlardı ama Kuzeylilerden bir kısmı hala gönülsüzdü; kalanları sindirmek için Îsengard'lılar ikisini daha kılıçtan geçirdiler. Bir sürü küfürleşme ve kargaşa vardı. O an için Pippin'i gözleyen yoktu. Ayakları güzelce bağlanmıştı ama elleri sadece bileğinden bağlıydı ve önündeydi. Düğümler zalimlik derecesinde sıkı olduğu halde, iki elini bir arada hareket ettirebiliyordu. Ölü orku yana ittirdi, sonra nefes almaya bile cesaret edemeden bileğindeki düğümü bir yukarı bir aşağı hareket ettirerek bıçağa sürtmeye başladı. Bıçak keskindi ve ölü el, bıçağı sıkı sıkı kavramıştı, ipler koptu! Pippin çabucak ipleri eline alarak bunlardan iki ilmikli gevşek bir bilezik yaparak ellerinden geçirdi. Sonra hiç kıpırdamadan yattı."

"Şu tutsakları alın! diye bağırdı Uglük. "Onlara bir numara yapmaya kalkmayın! Eğer geri döndüğümüzde canlı olmazlarsa, başka birileri de ölebilir."

"Orkun teki Pippin'i bir çuval gibi kaldırarak başını bağlı elleri arasından geçirdi, sonra kollarından tutup Pippin'in yüzü orkun ensesine yapışıncaya kadar aşağı çekti; sonra da onunla birlikte sarsıla sarsıla ilerledi. Bir başkası

Merry'ye aynı şeyi yaptı. Orkun pençeye benzeyen eli Pippin'in kolunu demir gibi kavramıştı; tırnakları etine batıyordu. Gözlerini kapatarak, kötü rüyalarına geri döndü Pippin."

Aniden tekrar taşlı bir zemine fırlatıldı. Gecenin erken saatleriydi ama ince ay batıya doğru devrilmeye başlamıştı bile. Solgun bir sis denizine bakıyor gibi görünen bir uçurumun kenarındaydı lar. Yakınlarda dökülen bir suyun sesi vardı.

"İzciler sonunda geri döndü," dedi yakınlardaki bir ork.

"Evet, neler buldunuz?" diye homurdandı Uglük'un sesi.

"Sadece tek bir atlı; o da batıya doğru gitti. Her şey yolunda şimdilik."

Şimdilik, belki. Ama bu daha ne kadar sürer? Sizi ahmaklar! Onu vurmalıydınız. Ortalığı ayağa kaldıracak. Sabaha kalmadan o lanet olasıca at yetiştiricileri bizden haberdar olacak. Tabanları iki misli yağlamamız gerekecek şimdi.

"Bir gölge Pippin'in üzerine eğildi. Uglük'tu bu. "Oturun!" dedi ork. "Çocuklar sizi ordan oraya taşımaktan yoruldu. Aşağıya inmemiz gerek, siz de kendi bacaklarınızı kullanacaksınız. Bize yardımcı olun artık. Bağırmak çağırmak, kaçmaya kalkışmak yok. Yapılan numaraları öyle ödetme yollarınuz vardır ki, Efendi'nin işine yaramanızı engellemez ama pek de hoşunuza gitmez."

Pippin'in bacaklarındaki ve ayak bileklerindeki kösele şeritleri kesti, saçlarından kaldırıp ayağa dikti. Pippin yere düştü, Uglük onu yeniden saçlarından tutarak ayağa kaldırdı. Birkaç ork güldü. Uglük Pippin'in dişleri arasına bir matara sokup gırtlağından aşağıya yakıcı bir sıvı döktü: Pippin kızgın, sıcak bir dalgalanmanın tüm bedenine yayıldığını hissetti. Bacaklarındaki ve ayak bileklerindeki acı geçti. Ayakta durabiliyordu.

Şimdi sıra öbüründe! dedi Uglük. Pippin onun, yakınlarda bir yerde yatmakta olan Merry'ye doğru gittiğini ve onu tekmelediğini gördü. Merry homurdandı. Onu kabaca yakalayan Uglük, oturma pozisyonuna getirdi ve başındaki bandajı yırtıp attı. Sonra yarasına, küçük tahta bir kutudan çıkardığı kara bir merhem sürdü. Merry bağırarak deliler gibi çırpınmaya başladı.

"Orklar ellerini çırparak yuhaladılar, "Îlacını bile alamıyor," diye alay ettiler. "Kendisine neyin iyi geleceğini bile bilmiyor. Çok güzel! Daha sonra epey eğleneceğiz."

"Fakat o sırada Uglük'un oyun oynayacak hali yoktu. Acele etmesi gerekiyordu ve gönülsüz adamlarının kaprislerine de katlanmak zorundaydı. Merry'yi ork usulü tedavi ediyordu; tedavisi hızla sonuç verdi. Matarasındaki içeceği hobbitin gırtlağından aşağıya zorla boşalttıktan sonra, ayak bağlarını kesip onu ayağa kaldırınca, solgun ama suratsız ve cüretkar, oldukça da canlı görünen Merry ayakta durabildi. Alnındaki uzun ve derin yara artık ona rahatsızlık vermiyordu ama ömrünün sonuna kadar alnında kahverengi bir iz taşıdı."

"Hey Pippin!" dedi. "Demek sen de bu küçük araştırma gezisine katıldın? Yatak ve kahvaltı için nereye başvuracağız?"

"Hadi bakalım! dedi Uglük. "Kesin şunu! Dilinize hakim olun. Birbirinizle konuşmak yok. Yarattığınız herhangi bir sorun diğer tarafa bildirilecek, O size ödetmesini bilir. Yatağınız da kahvaltınız da olacak merak etmeyin: Midenizin kaldıramadığı kadar çok hem de."

Ork takımı aşağıdaki sisli ovaya doğru alçalan dar bir koyaktan inmeye başladı. Aralarına bir düzineden fazla ork girmiş olan Merry ile Pippin de onlarla birlikte indi. Aşağıya vardıklarında çimenlere bastılar ve hobbitlerin yüreği heyecanla doldu.

"Şimdi dümdüz ileri! diye bağırdı Uglük. "Batıya ve biraz kuzeye. Lugdush'ı izleyin."

Ama güneş doğunca ne yapacağız? dedi bazı Kuzeyliler.

"Koşmaya devam edeceğiz, dedi Uglük. "Ne sanıyordunuz? Otların üzerine oturup Akderililer'in pikniğimize katılmalarını mı bekleyecektik?"

Ama güneş ışığında koşamayız.

"Ben arkanızda oldum mu koşarsınız, dedi Uglük. "Koşun! Yoksa bir daha sevgili deliklerinizi göremezsiniz. Ak El hakkı için! Doğru dürüst eğitilmemiş dağ solucanlarını bu yolculuğa yollamanın alemi neydi! Koşun, lanet olasıcalar! Gece bitmeden koşun!"

"Sora bütün grup, orkların uzun, rahat adımlarıyla koşmaya başladı. Belli bir sıra içinde koşmuyorlar, itişip kakışıyorlar, küfür ediyorlardı; yine de

çok hızlıydılar. Her bir hobbitin üç muhafızı vardı. Pippin sıranın ark alarmdaydı. Bu hızla ne kadar gidebileceğini düşündü: Sabahtan beri hiçbir şey yememişti. Muhafızlardan birinin kırbacı vardı. Ama şimdilik ork içkisi hala içinde tüm sıcaklığıyla duruyordu. Bütün zekası da açılmıştı."

Arada bir, arkalarından durmadan koşan Yolgezer'in kara izlerin üzerine eğilmiş ciddi yüzü geliyordu belleğine. Fakat bir Kolcu bile ork ayaklarının karmakarışık izlerinden başka ne görebilirdi ki? Onun ve Merry'nin minik ayak izleri, önlerinde, arkalarında ve etraflarındaki demir çivili ayakkabıların izleri arasında kaynayıp gidiyordu.

Uçurumdan bir mil kadar gitmişlerdi ki arazi, toprağın yumuşak ve ıslak olduğu geniş, basık bir alana doğru meyletti. Buraya sis çökmüş, hilal şeklindeki ayın son ışınlarıyla soluk soluk pırıldıyordu. Önlerindeki orkların şekilleri soluklaştı ve sonra da sis tarafından yutuldu.

Hop! Yavaşlayın hele! diye bağırdı Uglük arkadan.

"Pippin'in aklına aniden bir fikir geldi ve hemen bu fikri hayata geçirdi. Sağa doğru donuverdi ve başı önünde, onu kavramaya çalışan muhafızlarının uzanamayacağı bir yere, sislerin arasına daldı; çimenlerin üzerine yuvarlandı."

"Durun!" diye bağırdı Uglük.

Bir anlık bir telaş ve karışıklık oldu. Pippin ayağa fırlayarak koştu. Fakat orklar peşindeydi. Bazıları aniden önünde beliriverdi.

"Hiç kaçma şansım yok! diye düşündü Pippin. "Ama kendi izlerimi, bozulmadan toprak üzerinde bırakmış olma şansım var." Bağlı olan iki eliyle boynunu yokladı ve pelerininin broşunu açtı. Tam uzun kollarla sert pençeler onu tuttuğu anda broşu yere bıraktı. "Sanırım ebediyen orada kalacak," diye düşündü. "Neden böyle yaptığımı bilemiyorum. Eğer diğerleri kurtuldularsa, büyük bir ihtimalle hepsi Frodo'yla gitmişlerdir."

"Kırbacın güderi şeritleri bacaklarına dolandı; Pippin boğazından yükselen çığlığı zor bastırdı."

"Yeter! dedi Uglük koşup gelerek. "Daha uzun bir süre koşması gerekecek, ikisini de koşturun! Kırbacı hatırlatmak için kullanın sadece."

"Ama seninle işim bitmedi, diye hırladı Pippin'e dönerek. "Bunu unutmayacağım, ödemeyi sadece erteledim. Yürrü!"

Ne Pippin, ne Merry yolculuğun geri kalan kısmını pek hatırlayamadılar. Kötü rüyalar ve kötü uyanışlar karışmış, umudun durmadan geride kalıp ufaldığı uzun bir ıstırap tüneline dönüşmüştü. Orklar tarafından belirlenen hıza yetişmeye uğraşarak, arada bir büyük bir marifetle kullanılan zalim kösele şeritlerle okşanarak koştular, koştular. Eğer dururlarsa veya tökezlerlerse, kaldırılıp bir süre sürükleniyorlardı.

"Ork içkisinin sıcaklığı gitmişti. Pippin yeniden üşüdü ve kendini hasta hissetti. Aniden çimenlerin üzerine yüzü koyun düştü. Her şeyi yırtan tırnaklı, sert eller onu kavrayıp kaldırdı. Bir kere daha bir çuval gibi taşındı; etrafındaki karanlık arttı: Bu başka bir gecenin karanlığı mıydı, yoksa gözlerinin körlüğü mü, bilemiyordu."

"Etrafındaki yaygarayı belli belirsiz fark etti: Sanki orkların birçoğu mola vermek istiyorlardı. Uglük bağırıyordu. Kendisini yere attıklarını hissetti; kara rüyalar ona hakim oluncaya kadar düştüğü şekilde kıpırdamadan yattı. Fakat acılardan fazla uzaklaşamadı; kısa bir süre sonra vicdansız ellerin demir temaslarını yeniden üzerinde hissetti. Uzun bir süre oradan oraya atıldı, sarsıldı; sonra yavaş yavaş karanlık azaldı ve uyanıklık dünyasına geri gelip sabah olduğunu gördü. Emirler verildi; o sertçe otların üzerine atıldı."

Bir süre, ümitsizliğiyle savaşarak orada yattı. Başı dönüyordu, fakat bedeninde hissettiği sıcaklıktan, kendisine yine bir yudum içki verdiklerini tahmin ediyordu. Orkun biri üzerine eğilerek ona biraz et ile ince ve kuru bir dilim ekmek attı. Gri bayat ekmeği bütün açlığıyla yedi ama ete dokunmadı. Açlıktan ölüyordu ama bir ork tarafından önüne atılan, ne eti olduğunu tahmin etmeye cesaret bile edemediği eti yiyecek kadar değil.

Doğrulup etrafına bakındı. Merry çok uzakta değildi. Hızla akan dar bir derenin kenarındaydılar. Önlerinde dağlar yükseliyordu: Yüksek bir zirve, güneşin ilk ışınlarım yakalıyordu. Önlerindeki alçak yamaçlarda kara bir leke halinde ormanlar uzanıyordu.

"Orklar kendi aralarında bağrışıp tartışıyorlardı; Kuzeyliler ile Îsengard'lılar arasında bir kavga her an patlak verecek gibi görünüyordu. Bazıları geride kalan güneyi, uzakları işaret ediyor, bazıları da doğuyu gösteriyordu."

"Pekala, dedi Uglük. "Onları bana bırakın o halde! Öldürmek yok, daha önce de söylediğim gibi; ama ele geçirmek için bu kadar yol geldiğimiz şeyi bırakmak istiyorsanız bırakın! Ben çaresine bakarım. Bırakın savaşçı Urukhai işini yapsın, her zamanki gibi. Eğer Akderililer'den korkuyorsanız kaçın! Kaçın! işte orman orada," diye bağırdı ileriyi işaret ederek. "Haydi gidin, işte orada! Tek umudunuz o. Haydi gidin! Ama çabuk oluih Yoksa ben diğerlerinin aklını başına getirmek için birkaç kelle daha uçuracağım."

"Biraz küfür, biraz itişme kakışma oldu; sonra Kuzeyliler'in çoğu ayrılıp kaçmaya başladı, yüzden fazla ork, nehir boyunca dağlara doğru deliler gibi koştular. Hobbitler Îsengard'lılar la kaldı: Kocaman yayları ve kısa enli kılıçları olan vahşi kara bir zümre; en azından seksen tane iri, esmer, çekik gözlü ork. Îri ve cesur birkaç Kuzeyli de onlarla kalmıştı."

"Şimdi Grishnakh'ın icabına bakalım, dedi Uglük; fakat kendi adamlarının bir kısmı bile sıkıntılı sıkıntılı güneye bakıyordu."

"Biliyorum, diye hırladı Uglük. "O lanet olasıca atlı oğlanlar bizim kokumuzu almışlar. Ama bu tamamen senin suçun Snaga. Seninde öbür izcilerin de kulaklarını kesmek lazım. Ama biz savaşçıyız. Şimdi kendimize at etiyle veya çok daha iyi şeylerle ziyafet çekeceğiz."

Tam o anda Pippin neden bölüktekilerin bazılarının doğuyu işaret ettiklerini gördü. O taraftan boğuk çığlıklar geliyordu ve Grishnakh, arkasında kendisi gibi yirmi kadar orkla göründü yine: Uzun kollu, çarpık bacaklı orklar. Kalkanlarına kırmızı bir göz çizilmişti. Uglük onları karşılamak için öne doğru bir adım attı.

"Demek geri geldiniz? dedi. "Fikrinizi değiştirdiniz ha?"

Emirlerin yerine getirilip getirilmediğim, tutsakların emniyette olup olmadıklarını görmeye geldim, diye cevap verdi Grishnakh.

"Elbette! dedi Uglük. "Boşuna uğraş. Ben bana verilen emirlerin yerine getirilip getirilmediğini kendim kontrol ederim. Peki başka ne için geri geldiniz? Aceleyle gitmiştiniz. Arkanızda bir şeyler mi bırakmıştınız?"

"Evet, bir ahmak bırakmıştık, diye Homurdandı Grishnakh. "Fakat yanında birkaç tane de yiğit vardı ki bırakılmayacak kadar iyiydiler. Onları yanlış yönlendireceğini biliyordum. Onlara yardım etmeye geldim."

"Mükemmel! diye güldü Uglük. "Ama eğer dövüşecek kadar cesaretin yoksa yanlış yolu seçtin demektir. Senin yolun Lugbûrz'aydı. Akderililer geliyor. Sizin şu kıymetli Nazgül'unuza ne oldu? Yoksa yine altındaki binek hayvanı mı vuruldu? Onu yanınızda getirmiş olsaydınız bu işimize yarayabilirdi eğer bu Nazgüllar göründükleri gibiyse tabii."

"Nazgül, Nazgül, dedi Grishnakh titreyerek ve dudaklarını yalayarak, sanki kelime ona acı bir haz veriyormuşçasına. "O çamurlu rüyalarında bile ulaşabileceğinden çok daha derinlerde olan bir şeyden söz ediyorsun Uglük," dedi. "Nazgül! Ah! Başardıkları şeyler! Günün birinde bunu söylediğine pişman olacaksın. Maymun!" diye homurdandı hiddetle. "Onların Büyük Göz'ün gözbebeği olduğunu bilmen gerekirdi. Ama kanatlı Nazgüllar: Daha değil, daha değil. Daha onların kendilerini Ulu Nehir'in öte yanında göstermelerine izin vermez, bu kadar erken izin vermez. Onları Savaş için saklıyor ve başka maksatları için."

"Çok şey biliyorsun galiba, dedi Uglük. "Hem de gerekenden daha çok. Belki de Lugbürz'dakiler bunun nasıl ve neden olduğunu merak edebilirler. Ama bu arada, her zamanki gibi, İsengard'lı Urukhai bütün kirli işleri yapsın istiyorsunuz. Orada durmuş salyalarını akıtıp durma! Ayak takımını bir araya topla! Diğer domuzlar ormana doğru tüydüler. Onları izlesen iyi olacak. Ulu Nehir'e canlı olarak varamazsın. Haydi fırla! Hemen! Ensende olacağım."

"İsengard'lı lar yeniden Merry ile Pippin'i aldılar ve arkalarına attılar. Bunun üzerine bölük yeniden harekete geçti. Saatler saatleri kovalarken onlar koştular; arada bir, sadece hobbitleri yeni taşıyıcılarına aktarmak için durdular. Ya daha hızlı ve daha zorlu olduklarından ya da Grishnakh'ın kafasındaki bir plandan dolayı İsengard'lı lar yavaş yavaş Mordor'lu orkların arasından geçtiler ve Grishnakh'ın adamları arkada kaldı. Kısa bir süre sonra da öndeki Kuzeyliler'e yetişmeye başladılar. Orman iyice yaklaşıyordu."

Pippin'in her yeri morarmış ve berelenmişti, ağrıyan başı kendisini taşıyan orkun pis gerdanı ile kıllı kulağında rendelenip duruyordu. Hemen önlerinde kamburlaşmış omuzlar ve sanki tej ile boynuzdan yapılmış gibi durup dinlenmeden bir inip bir çıkan, bir inip bir çıkan, sonsuz bir zamanın kabustan saniyelerini sayan sert, kalın bacaklar vardı.

"Akşamüstü Uglük'un bölüğü Kuzeyliler'e yetişti. Parlak güneşin, serin ve solgun gökyüzünde de olsa o kış güneşinin ışınları altında gevşemeye başlamışlardı; boyunları bükülmüş, dilleri dışarı sarkmıştı."

"Solucanlar! diye alay etti Îsengard'lılar. "Piştiniz. Akderililer sizi yakalayıp yiyecekler. Geliyorlar!"

Grishnakh'dan gelen bir çığlık bunun sadece bir şaka olmadığını gösterdi. Gerçekten de, atlarını hızla süren atlılar görülmüştü: Hala geride, uzaktaydılar ama batak kumların içinde debelenenlere yaklaşan gelgit gibi orklarla aralarını kapatıyorlardı.

"Îsengard'lılar Pippin'i hayrete düşüren iki misli bir hızla koşmaya başladılar; yansın sonunda yapılan mükemmel bir atak gibi. Sonra güneşin batmakta, Dumanlı Dağlar'ın arkasına inmekte olduğunu gördü; toprağın üzerindeki gölgeler uzadı. Mordor'lu askerler de başlarını kaldırıp hızlanmaya başladılar. Orman hem karanlıktı, hem yakın. Daha şimdiden ormanın kıyısındaki birkaç ağacı geçmişlerdi. Arazi gitgide daha da dikleşerek yukarı doğru meyletmeye başlamıştı; ama orklar durmadı. Hem Uglük, hem de Grishnakh bağırıyor, onları son bir hamle için yüreklendiriyordu."

Hala başarma şansları var. Kaçacaklar, diye düşündü Pippin. Sonra, orkun omuzunun üzerinden, tek gözüyle geri bakabilecek şekilde boynunu döndürmeyi başardı. Doğu tarafında, uzaktaki atlıların daha şimdiden orklarla aynı hizada, ovada at koşturmakta olduklarını gördü. Batan güneş, atlıların mızraklarını ve miğferlerini yaldızlıyor, dalgalanan soluk saçlarında pırıldıyordu. Orkları çevirip, onların dağılmalarını engelliyorlar ve onları dere boyunca koşturuyorlardı.

"Pippin onların ne tür bir halk olduğunu merak etti. O anda Yarmavadi'de daha çok şey öğrenmiş, haritalara falan daha çok bakmış olmayı diledi; fakat o günlerde yolculukla ilgili planlar daha yetkili ellerde gibi görünüyordu ve Gandalf tan, Yolgezer'den, hatta Frodo'dan bile ayn düşeceğini hiç hesap etmemişti. Rohan'la ilgili bütün hatırladığı, Gandalf m atı Gölgeyele'nin o diyardan geldiği idi. Bu, en azından ümit verici geliyordu kulağa."

"Ama bizim ork olmadığımızı nereden bilecekler? diye düşündü. "Burada hobbitleri duyduklarını hiç sanmıyorum. Hayvana benzeyen bu orkların

katledilmelerine sevinmem gerekir, ama kurtulmuş olmayı da isterdim şahsen." Görünüşe göre Merry ve kendisi, Rohan'lı insanlar tarafından fark edilmeden, onları tutsak edenlerle birlikte öldürüleceklerdi."

"Atlılardan birkaç tanesinin, at koştururken atış yapacak kadar hünerli okçular olduğu ortaya çıkü. Atış alanına hızla girerek arkada dağınık giden orklara ok atıyorlardı; orklardan birkaçı devrilmişti; atlılar sonra dönüp, durmaya cesaret edemeden deliler gibi atış yapan düşmanlarının oklarından kurtulmak için menzilden çıkıyorlardı. Bu birçok kez tekrarlandı ve bir keresinde oklar İsengard'lıların arasına da düştü, İsengard'lılardan biri tam Pippin'in önünde tökezlenip düştü ve bir daha ayağa kalkamadı."

Süvariler savaş için halkayı daraltmadan gece çöktü. Birçok ork ölmüştü ama tam tamına iki yüz tanesi sağdı hala. Karanlığın ilk saatlerinde orklar bir tümseğe vardılar. Ormanın kıyısı çok yakındaydı, belki de altı yüz metre kadar, ama artık daha ileri gidemiyorlardı. Atlılar etraflarını çevirmişlerdi. Küçük bir bölük Uglük'un emrine karşı çıkarak ormana doğru koştu: Sadece üçü geri döndü.

"Evet, şu halimize bakın! diye dudak büktü Grishnakh. "Ne iyi bir kumanda! Umalım ki büyük Uglük bizi buradan da çıkarsın."

"O Buçuklukları yere indirin! diye emretti Uglûk Grishnakh'a kulak asmadan. "Sen Lugdush, iki kişi daha alıp başlarında nöbet tut! Eğer o pis Akderililer bizi yaramazlarsa onları öldürmek yok. Anladınız mı? Ben hayatta kaldığım sürece onları sağ istiyorum. Ama bağırmayacaklar ve kurtarılmalarına izin verilmeyecek. Ayaklarını bağlayın!"

"Emrin ikinci kısmı merhametsizce yerine getirildi. Fakat Pippin ilk kez olarak Merry'nin yakınında olduğunu fark etti. Orklar bağırıp, silahlarını şakırdatarak büyük bir gürültü yapıyorlardı; hobbitler de bir süre için fısıldaşma imkanı buldular."

"Benim pek bir umudum yok, dedi Merry. "Çok bitkinim. Pek uzağa sürünebileceğimi zannetmiyorum, serbest kalsam bile."

"Lembas! diye fısıldadı Pippin. "Lembas: Bende biraz var. Sende de var mı? Sanırım kılıçlarımızdan başka hiçbir şeyimizi almadılar."

"Evet, cebimde bir paket vardı, diye cevap verdi Merry, "ama kum gibi ufalanmıştır..Zaten ağzımı cebime sokamam!"

"Buna gerek yok. Ben...; fakat vahşi bir tekme Pippin'e gürültünün kesildiğini ve muhafızların dikkatlerinin üzerlerinde olduğunu hatırlattı."

Gece soğuk ve durgundu. Orkların toplandığı küçük tepenin etrafında, tam bir halka halinde, karanlıkta altın kırmızısı parlayan minik nöbet ateşleri yanıyordu. Uzun mesafeli okların menzilindeydiler ama süvariler kendilerini ışıkta göstermiyorlardı ve orklar, Ugluk onları durduruncaya kadar boşu boşuna ateşlere doğru bir sürü ok atıp durdu. Atlılar hiç ses çıkarmıyordu. Gece daha geç bir vakitte, ay pusun içinden çıkınca, arada bir görünmeye başladılar, beyaz ışıkta ara sıra pırıldayan, aralıksız devriyelerle hareket eden gölgemsi şekiller.

"Güneşi bekleyecekler kahrolasıcalar! diye homurdandı muhafızlardan biri. "Neden bir araya gelip onları yarıp geçmiyoruz? Yaşlı Uglûk ne yaptığını sanıyor, merak ediyorum doğrusu?"

"Merak ediyorsundur, diye homurdandı Uglûk arkasından çıkagelerek. "Yani ben hiç düşünemiyorum öyle mi? Lanet olsun sana! Sen de en az öbür ayaktakımı kadar kötüsün: Solucanlar ile Lugbûrz'un maymunları kadar. Onlarla birlikte saldırmaya çalışmanın bir faydası yok. Onlar bir tek, viyaklayarak tüymeyi bilirler; ayrıca o atlı oğlanların sayısı düzlükte bizim takımı temizlemeye yeter de artar bile."

"Bu solucanların yapabilecekleri sadece tek bir şey var: Karanlıkta gözleri burgu gibi işler. Fakat bu Akderililer de karanlıkta insanların çoğundan daha iyi görürmüş, duyduğum kadarıyla; ayrıca atlarım da unutmayın! Gece sineklerini bile görebilirlermiş, en azından öyle söyleniyor. Yine de bu iyi çocukların bilmediği bir şey daha var: Mauhûr ile adamları ormandalar; her an ortaya çıkabilirler."

"Görünüşe göre Uglük'un sözleri Îsengard'lıları yatıştırmak için yeterliydi; fakat diğer orkların hem moralleri bozuktu, hem de asileşmişlerdi. Gerçi birkaç gözcü yerleştirmişlerdi ama çoğu yere uzanmış tatlı karanlıkta dinleniyordu. Gerçekten de hava yine çok kararmıştı; çünkü ay batı tarafındaki kalın bir bulutun arkasına geçmişti; Pippin birkaç metre ötesini bile göremiyordu. Ateşler tepeciği hiç aydınlatmıyordu. Yine de süvariler şafağı bekleyeceğe ve dinlenmeleri için düşmanlarını rahat bırakacağa benzemiyordu. Tepeciğin doğu tarafından gelen ani bir çığlık bir şeylerin yolunda gitmediğini gösterdi. Öyle görünüyordu ki insanların bir kısmı atlarını yakına kadar sürmüş, aşağı süzülüp kamp yerinin kenarına

kadar sürünmüş ve birkaç orku öldürdükten sonra yeniden yokolmuşlardı. Bir paniği önlemek için Uglûk o tarafa koştu."

"Pippin ile Merry doğruldular, Îsengard'h muhafızları Uglûk ile birlikte gitmişti. Fakat hobbitlerin kaçmak gibi bir niyetleri var idiyse bile çok geçmeden vazgeçtiler. Uzun, kıllı bir kol ikisini de enselerinden yakalayıp onları birbirlerine iyice yaklaştırdı. Grishnakh'ın aralarında beliren koca kafasını ve iğrenç yüzünü belli belirsiz fark ettiler; pis kokulu nefesi yüzlerindeydi. Onları pençeleriyle yoklamaya başladı. Sert, soğuk parmaklar sırtından aşağıya doğru dokundukça Pippin ürperdi."

"Evet, miniklerim! dedi Grishnakh hafif bir fısıltıyla. "Dinlenmenin keyfini çıkartıyor musunuz? Yoksa çıkartamıyor musunuz? Biraz acemice yerleştirmişler sizi galiba: Kılıçlar ve kırbaçlar bir yanda, berbat mızraklar bir yanda! Ufaklıklar, boylarından büyük işlerle uğraşmamalı." Parmakları yoklamaya devam ediyordu. Gözlerinin gerisinde soluk ama kızgın ateş gibi bir ışık vardı."

"Aniden Pippin'in aklına, sanki düşmanının düşünceleri arasından oltasına takılmış gibi bir fikir geldi: "Grishnakh Yüzük'ü biliyor! Uglûk meşgulken onu arıyor: Belki de Yüzük'ü kendisi için istiyordur." Pippin'in içine soğuk bir korku düşmüştü ama aynı zamanda da Grishndkh'ın arzusundan nasıl yararlanabileceklerini düşünüyordu."

"Onu böyle bulabileceğini zannetmiyorum, diye fısıldadı. "Onu bulmak o kadar kolay değil."

"Bulmak mı? dedi Grishnakh: Parmakları dolanmayı bırakarak Pippin'in omuzunu kavradı. "Neyi bulmak? Neden bahsediyorsun ufaklık?"

"Pippin bir an için sessiz kaldı. Sonra aniden karanlıkta gırtlağından bir ses çıkarttı: Gollum, Gollum. "Hiç, kıymetlim," diye ekledi."

"Hobbitler Grishnakh'ın parmaklarının seğirdiğini hissettiler. "Ooo!" diye tısladı gulyabani hafifçe. "Demek bunu kastediyorsun! Ooo! Çok, çok tehlikeli miniklerim."

"Belki de, dedi Pippin'in tahminini fark ederek dikkat kesilmiş olan Merry. "Belki de; ama sırf bizim için değil. Yine de sen daha iyi bilirsin, istiyor musun, istemiyor musun? Ve karşılığında ne vereceksin?"

"İstiyor muyum? İstiyor muyum? dedi Grishnakh sanki aklı karışmış gibi; ama kolları titriyordu. "Karşılığında ne mi vereceğim? Ne demek istiyorsunuz?"

"Şunu demek istiyoruz, dedi Pippin sözcüklerini dikkatle seçerek, "karanlıkta el yordamıyla aramanın bir faydası yok. Seni bu zahmetten kurtarabiliriz. Ama önce bacaklarımızı çözmen lazım, yoksa ne bir şey yapanz, ne de yerini söyleriz."

"Benim minik körpe ahmaklarım, diye tısladı Grishnakh, "elinizde bulunan her şey ve bildiğiniz her şey, zamanı gelince sizden alınacaktır: Her şey! Sorgucu'yu tatmin edebilmek için söyleyebileceğiniz, daha başka şeylerin de olmasını dileyeceksiniz, emin olun öyle olacak: Çok kısa bir süre sonra. Sorguyu aceleye getirmeyeceğiz. Hayır efendim! Ne demeye sağ bırakıldınız sanıyorsunuz? Benim sevgili minik dostlarım, emin olun iyilik olsun diye değil; bu Ugluk'un hatalarından biri bile değil."

"Buna inanmak benim için kolay, dedi Merry. "Ama avınızı henüz eve götüremediniz. Ve ne olursa olsun, işler sizin lehinize olacağa benzemiyor! İsengard'a gitsek bile bundan kar edecek olan büyük Grishnakh olmayacak: Ne bulursa Saruman alacak. Eğer kendin için bir şeyler istiyorsan, şimdi tam sırası."

"Grishnakh hiddetlenmeye başladı. Saruman ismi, onu özellikle sinirlendirmişti adeta. Zaman geçiyor ve kargaşa yatışıyordu. Uglük veya İsengard'lı lar her an dönebilirlerdi. "Sizde mi ikinizden birinde mi?" diye hırıldadı."

"Gollum, Gollum!" dedi Pippin.

"Bacaklarımızı çöz!" dedi Merry.

"Orkun kollarının korkunç bir biçimde titrediğini hissettiler. "Lanet olsun size, sizi minik haşereler!" diye tısladı. "Bacaklarınızı mı çözeyim? Bedenlerinizdeki bütün düğümleri tek tek açacağım. Sizi kemiklerinize kadar arayamayacağımı mı sanıyorsunuz? Aramakmış! İkinizi de dilim dilim keseceğim. Bacaklarınızı çözeyim de kaçasınız değil mi ikinizi de kendime alıkoyacağım!"

"Aniden onları yakaladı. Uzun kollarında ve omuzlarındaki kuvvet korkunçtu, ikisini de birer koltuğunun altına alıp onları şiddetle iki yanına bastırdı; ağızlarına nefes almalarını engelleyen koca birer el kapatmıştı.

Sonra iyice eğilerek ileri atıldı. Tepeciğin kenarına gelinceye kadar hızla ve sessizce ilerledi. Orada, gözcüler arasından bir boşluk bularak, kötü bir gölge gibi gecenin içine, yamaçtan aşağıya, ormandan akıp gelen dereye, batıya doğru süzüldü. O tarafta, sadece tek bir ateşin yandığı geniş bir açıklık vardı."

Birkaç metre gittikten sonra, etrafı gözetleyip dinleyerek durdu. Ne bir şey görünüyordu, ne de duyuluyordu. Neredeyse iki büklüm olmuş yavaş yavaş ilerlemeye devam etti. Sonra çömelerek tekrar dinledi. Sanki ani bir hamleyi göze almış gibi ayağa kalktı. Tam o anda bir süvarinin kara şekli tam önünde yükseliverdi. Bir at burnundan soluyarak geriledi. Bir adam bağırdı.

"Grishnakh, hobbitleri de altında sürükleyerek kendini dümdüz yere attı; sonra kılıcını çekti. Kurtulmaları veya kaçma larındansa tutsaklarını öldürmeye niyetli olduğundan kuşku yoktu; ama bu onun sonu oldu. Kılıç belli belirsiz çınladı ve sol tarafında uzakta duran ateşin ışığında biraz pırıldadı. Karanlıktan bir ok ıslık çalarak geldi: Büyük bir ustalıkla nişan alınmış ya da kader tarafından yönlendirilmişti; ok Grishnakh'ın sağ elini parçaladı. Kılıcını düşürerek viyakladı Grishnakh. Hızla yaklaşan bir atın ayak sesleri duyuldu; Grishnakh henüz ayağa fırlayıp koşmaya başlamıştı ki bir atlı tarafından yere serildi ve bir mızrak onu delip geçti. Tüyleri ürperten bir çığlık atarak kıpırdamadan yığıldı kaldı."

"Hobbitler, Grishnakh'ın onları bıraktığı şekilde yere yapışmış halde kalmışlardı. Başka bir atlı hızla arkadaşının yardımına geldi. Görme yetilerindeki özel bir keskinlikten midir yoksa başka bir histen midir bilinmez, at onların üzerinden sıçrayarak geçmişti; ama atın sürücüsü, o an için son derece büzüşmüş duran ve kıpırdamaktan bile korkan, elf pelerinleriyle örtünmüş yatan Pippin ile Merry'yi görmemişti."

"Sonunda Merry kıpırdanarak yavaşça fısıldadı: "Şimdiye kadar iyi gitti: iyi de, biz şişlenmekten nasıl kurtulacağız?"

Cevap neredeyse hemen geldi. Grishnakh'ın çığlıkları orkları ayağa kaldırmıştı. Tepecikten gelen bağrışlardan ve acı çığlıklardan, hobbitler yokluklarının fark edildiğini tahmin ettiler: Büyük bir ihtimalle Ugluk birkaç kelle daha uçuruyordu. Sonra aniden sağ taraflarından, gözcü ateşleri halkasının dışından, orman ve dağ tarafından orkların karşılık veren sesleri duyuldu. Belli ki Mauhür gelmiş ve orkları kuşatanlara saldırıyordu. Dört

nala giden atların sesi duyuldu. Süvarilerin bir kısmı yeni gelenlerle ilgilenmek için gruptan ayrılırken, ork oklarım göze alarak, herhangi bir yarma hareketini engellemek için tepecik etrafındaki halkayı daraltıyorlardı. Aniden Merry ile Pippin hiç hareket etmeden halkanın dışında kaldıklarını fark ettiler: Kaçışlarını engelleyecek hiçbir şey kalmamıştı.

"Şimdi, dedi Merry, "eğer ellerimiz ve ayaklarımız serbest olsaydı kaçabilirdik. Fakat düğümlere dokunamıyorum, ısıramıyorum bile."

"Uğraşmaya hiç gerek yok, dedi Pippin. "Sana söyleyecektim: Ben ellerimi açmayı başardım. Bu ilmekler göstermelik duruyorlar, önce bir ısırık lembas alsan iyi olacak."

Bileklerindeki ipleri sıyırarak cebinden bir paket çıkarttı. Peksimetler kırılmıştı ama yapraktan kapları içinde hala iyi durumdaydılar. Hobbitlerin her biri ikişer üçer parça yediler. Peksimetlerin tadı onlara o zarif yüzleri, kahkahaları ve artık çok uzaklarda kalmış olan sakin günlerde yenen dört başı mamur yemekleri hatırlattı. Bir süre düşünceli düşünceli yediler karanlıkta oturup, yakındaki savaşın bağırtıları ve seslerine kulak asmadan. Yaşadıkları ana ilk geri dönen Pippin oldu.

"Gitmemiz gerek, dedi. "Bir saniye!" Grishnakh'ın kılıcı yalanlarda duruyordu fakat kılıç onun kullanamayacağı kadar ağır ve hantaldı; o yüzden Pippin emekleyerek gulyabaninin cesedine yaklaştı ve uzun keskin bir bıçağı kınından çekip aldı. Bununla iplerini hızla kesti."

"Şimdi davran! dedi. "Biraz ısınınca belki yeniden ayakta durmayı becerir, yürüyebiliriz. Fakat her halükarda yola emekleyerek başlasak iyi olacak."

"Emeklediler. Çimenler yüksek ve sıktı; bu onların işine yaradı ama bu zorlu, uzun bir uğraş olacaktı. Derin kıyıları arasında kara gölgeler içinde çağıldayarak akan derenin kenarına gelinceye kadar gözcü ateşinden kaçınmaya dikkat ederek yollarında gıdım gıdım ilerlediler. Sonra arkalarına baktılar.

"Sesler kesilmişti. Belli ki Mauhür ile "adamları" ya öldürülmüşler ya da püskürtülmüşlerdi. Süvariler kasvetli, sessiz gece nöbetlerine dönmüşlerdi. Bu çok uzun sürmeyecekti. Gece daha şimdiden iyice sonuna yaklaşmıştı. Bulutsuz kalan Doğu tarafında gökyüzü solmaya başlamıştı bile."

"Saklanmalıyız, dedi Pippin, "yoksa bizi görürler. Bu atlıların bizi öldürdükten sonra ork olmadığımızı fark etmeleri pek işimize yaramaz." Ayağa kalkarak ayaklarını yere vurdu. "O ipler tel gibi kesti her yanımı; ama ayaklarım yeniden ısınmaya başladı. Artık sendeleye sendeleye yürüyebilirim. Senden ne haber Merry?"

"Merry ayağa kalktı. "Evet," dedi, "İdare edebilirim. Lembas yüreklendiriyor adeta! Ork içeceğinden de daha tekin bir his veriyor. Acaba neden yapılmıştı? Bilmemek daha iyidir herhalde. Bu düşünceyi silip atsın diye biraz temiz su içelim haydi!"

"Burdan olmaz, kıyılar çok dik, dedi Pippin. "Şimdi ileri!"

Dönerek yan yana dere boyunca yürüdüler. Arkalarında, Doğu'daki aydınlık arttı. Yürürken dikkatlerini çeken noktaları karşılaştırıp, yakalandıklarından beri başlarına gelen şeyler hakkında hobbit usulü alçak sesle konuştular. Dinleyen hiç kimse sözlerinden, çok acımasız bir şekilde ıstırap çektiklerini, korkunç bir tehlike içinde olduklarını, ümitsizlik içinde cefa ve ölüme doğru gittiklerini, o anda bile bir dost veya emniyetli bir yer bulmanın çok az bir ihtimal olduğunu tahmin edemezdi.

"İyi işler becerdiniz galiba Efendi Took, dedi Merry. "Yaşlı Bilbo'nun kitabında hemen hemen tüm bir bölüm ayrılacaktır sana, tabii ona bunları anlatacak şansım olursa, iyi işti: Özellikle o kıllı hainin küçük oyununu tahmin etmen ve onu oyuna getirmen. Ama izini takip edip broşunu bulan olacak mı merak ediyorum doğrusu. Ben benimkini kaybetseydim kahrolurdum ama korkarım seninkisi gitti artık."

"Sana yetişmek istiyorsam ayak parmaklarımı cilalamam gerekecek. Görünüşe göre Kuzen Brandybuck şu anda önde gidiyor, işte tam burada giriyorum devreye. Sanırım şu anda nerede olduğumuza dair bir fikrin yoktur; ama ben Yarmavadi'de vaktimi oldukça iyiye kullanmıştım Şu anda Entsuyu boyunca batıya doğru yürüyoruz. Dumanlı Dağlar'ın en ucu ile Fangorn Ormanı önümüzde."

Daha o konuşurken ormanın kıyısı önlerinde yükseldi. Gece, sanki gelmekte olan Şafak'tan süzülüp kaçmış, ulu ağaçların altına sığınmıştı.

"Devam et Efendi Brandybuck! dedi Pippin. "Yada geri dön! Bizi Fangorn hakkında uyarmışlardı. Ama her şeyleri bilen biri bunu da unutmuş olamaz."

"Unutmadım, diye cevap verdi Merry; "ama savaş alanına dönmektense orman gözüme daha iyi görünüyor yine de."

Merry ağaçların muazzam dalları altında başı çekiyordu. Ağaçlar akıl almayacak kadar yaşlı görünüyorlardı. Ağaçlardan kocaman sarkık liken sakallar sallanıyor, meltemde uçuşup savruluyordu. Gözlerini gölgeler arasından, geriye yamaca dikerek baktı hobbitler: O solgun ışıkta, minik, gizlenmiş siluetleriyle Vahşi Orman'ın aralıklarından ilk şafaklarına hayranlıkla bakan, zamanın derinliklerindeki elf çocuklarına benziyorlardı.

Ta Ulu Nehir'in ve Boz Toprakladın Üzerinden, fersah fersah uzaktan geldi Şafak, alev gibi al rengiyle. Yüksek sesle öttü borular onu karşılamak için. Rohan Süvarileri aniden canlandılar. Borular boruları karşıladı.

"Merry ile Pippin, berrak ve serin havada, kişneyen savaş atlarını ve aniden şarkı söylemeye başlayan bir sürü adamı duydular. Güneşin ucu dünyanın sınırından yükselmiş, ateşten bir kemer olmuştu. Sonra muazzam bir bağırtıyla Süvariler Doğu'dan saldırıya geçti; kırmızı ışık zırhlar ve mızraklar üzerinde parıldadı. Orklar bağırarak ne kadar okları kalmışsa fırlattılar. Hobbitler birkaç atlının düştüğünü gördü; fakat hizalarını bozmadan tepeciği aşıp diğer tarafa geçtiler, dönerek yeniden saldırdılar. Hayatta kalan ama birer birer ölüme kadar izlenen çapulcuların çoğu o zaman çözülüp, oraya buraya kaçmaya başladı. Fakat kara bir üçgen şeklinde ilerleyen takımlardan biri azimle orman yönüne gidiyordu. Yamaçtan yukarı çıkıp dosdoğru onları seyreden hobbitlerin olduğu yana yöneldiler. Artık iyice yaklaşıyorlardı ve kaçacakları kesin gibi görünüyordu: Önlerini kesen Süvariler'den üçünü devirmişlerdi bile."

"Çok seyrettik, dedi Merry. "Bak Uglük orada! Onunla bir kere daha karşılaşmak istemiyorum." Hobbitler dönerek ormanın gölgesine dalıp kaçtılar."

Böylece atlıların Uglûk'a yetişip onu Fangorn'un tam kenarında kıstırdığı o son çarpışmayı göremediler. Uglük, sonunda orada, atından inerek onunla kılıç kılıca dövüşen Yurt'un Üçüncü Başkumandanı Eomer tarafından öldürülmüştü. Keskin gözlü Süvariler kaçan ve hala koşacak gücü kalmış olan birkaç orku da engin çayırlar üzerinde, avladılar.

"Savaşta kaybettikleri arkadaşlarını bir höyük altına yatırıp onlara övgüler yaktıktan sonra, Süvariler büyük bir ateş yakarak düşmanlarının

küllerini savurdular. Böylece bu akın sona ermiş oldu ve ne Mordor'a, ne de İsengard'a hiçbir haber gitmedi; ama yananların dumanı gökyüzünde yükselerek tetikteki bir sürü göz tarafından görüldü."

BÖLÜM IV

AĞAÇSAKAL

Bu arada hobbitler, dere boyunca batıya yönelip, yamaçlardan dağın tepesine doğru, gitgide Fangorn'un daha da derinlerine dalarak, karanlık ormanda olabildiğince hızlı kaçmaya başlamışlardı. Zamanla orklardan korkulan geçti ve adımlan yavaşladı. Garip bir şekilde nefesleri tıkanmaya başladı, sanki oksijen yetersizdi veya etraf nefes alınmayacak kadar havasızdı.

"Sonunda Merry durdu. "Bu şekilde ilerlemeye devam edemeyiz," dedi nefes nefese. "Biraz havaya ihtiyacım var."

"Her ne olursa olsun su içelim, dedi Pippin. "Kavruldum." Dereye kıvrıla kıvrıla inen kocaman bir ağaç köküne güçlükle tırmanıp eğilerek, ellerini kepçe gibi kullandı ve dereden biraz su aldı. Su berrak ve soğuktu; Pippin avuç avuç içti. Merry de onu izledi. Su onları canlandırdı ve sanki içlerini açtı; bir süre için ağnyan ayaklan ve bacaklarını biraz ıslatarak ve etraflarında sessiz sessiz duran, her yönde kurşuni bir alacakaranlığa doğru soluncaya kadar sıra sıra dizilen ağaçlara bakınarak derenin kenarında birlikte oturdular."

"Umarım daha şimdiden yolunu kaybeünemişsindir? dedi Pippin kocaman bir ağaç gövdesine yaslanıp. "En azından bu derenin, Entsuyu mu her neyse, onun yatağını izleyip, tekrar girdiğimiz yerden çıkabiliriz."

"Çıkabiliriz, eğer bacaklarımızda derman kalırsa, dedi Merry; "ve eğer adam gibi nefes alabilirsek."

"Evet, burası çok loş ve havasız, dedi Pippin. "Nedense bana burası Tooklar'ın, ta Tıkışkazası'ndaki İyin'de bulunan Büyük Mekan'daki eski odasını hatırlatıyor: Orası, mobilyaların nesiller boyu hiç kıpırdatılmadığı veya değiştirilmediği kocaman bir mekandı. Yaşlı Took'un yıllar yılı, oda ile birlikte yaşlanıp partallaşana kadar orada yaşadığı söylenir o yüz yıl önce öldükten sonra da oda hiç değiştirilmemiş. Ayrıca yaşlı Gerontius benim

büyükbüyükbüyükbabam olur: Bu da olayın biraz daha eski olduğuna delalet eder. Fakat bunlar, bu ormanın yaşlılığı yanında hiç kalır. Şu dökülen, sallanan liken sakallarıyla bıyıklarına bak! Ağaçların çoğu da yan yana, hiç dökülmemiş partal ve kurumuş yapraklarla dolu. Çok dağınık. Baharda burası nasıl olur hayal bile edemiyorum, tabii eğer bahar buraya geliyorsa; bir bahar temizliği nasıl olurdu hiç hayal edemiyorum."

"Ama her halükarda güneş, arada bir buraya da sızıyordur, dedi Merry. "Burası Bilbo'nun Kuyutorman tarifine benzemiyor, öyle bir duygu da vermiyor. Orası tamamen karanlık ve karaymış, orda karanlık ve kara şeyler yaşarmış. Burasıysa sadece loş ve korkunç derecede ağaçsı. Burada hayvanların yaşadıklarını veya uzun bir süre burada kaldıklarını hayal bile edemiyorsun."

"Doğru; hobbitlerde yaşayamaz ona bakılırsa, dedi Pippin. "Ayrıca bu ormandan geçmeye çalışma fikrinden de hoşlanmıyorum. Büyük bir ihtimalle yüzlerce mil hiç yiyecek bulamayacağız. Erzakımız ne alemde?"

"Az, dedi Merry. "Birkaç paket yedek lembasdan başka bir şey almadan kaçtık, gerisini arkada bıraktık." Elf peksimetlerinden geri kalana baktılar Beş gün kıtı kıtına yetecek kadar birkaç kırıntı, o kadar. "Üstelik ne bir örtü, ne bir battaniye," dedi Merry. "Bu gece üşüyeceğiz, ne tarafa gidersek gidelim."

"Eh, yine de hangi yöne gideceğimize hemen karar versek iyi olacak, dedi Pippin. "Sabah vakti ilerliyor olsa gerek."

Tam o anda, ormanın içlerinde, biraz uzakta san bir ışığın belirdiğini fark ettiler: Güneşin ışıklan aniden çizgiler halinde ormanın çatısını delip girmişti adeta.

"Hoppala! dedi Merry. "Biz bu ağaçlar altındayken güneş bir bulutun arkasına girmiş olmalı, şimdi de tekrar çıktı; ya da açıklığın birinin tepesinden bakabilecek kadar yükseldi. Pek uzakta değil gel gidip bir bakalım!"

"O yerin tahmin ettiklerinden daha uzakta olduğunu gördüler. Zemin hala dik bir şekilde yükseliyor ve gittikçe daha taşlık oluyordu. Yollarına devam ettikçe ışık daha da yayıldı; kısa bir süre sonra önlerinde taştan bir duvar olduğunu fark ettiler: Bir tepenin yan tarafı ya da uzaktaki dağlardan birinin buralara kadar uzanıp aniden yükselen uç noktasıydı bu. Üzerinde hiç ağaç

yetişmemişti ve güneş tam cepheden taşlı yüzüne yansıyordu. Eteğindeki ağaçların sürgünleri, o sıcaklığa ulaşmak istercesine sert ve dik olarak uzanmışlardı. Daha önce her şeyin kırık dökük ve kurşuni göründüğü ormanda, artık zengin kahverengi tonları ve parlatılmış deriden gibi duran ağaç kabuklarının pürüzsüz, siyahi grileri parıldıyordu. Ağaçların gövdeleri, taze çimenler gibi yumuşak yeşillerle kıpırdaşıyordu: Etraflarında ilkbaharın ilk günlerini çağrıştıran bir hava vardı.

Taş duvarın yüzünde merdivene benzeyen bir şey göze çarpıyordu: Belki de doğal bir oluşumdu, hava koşullarından ve taşların çatlamasından oluşmuştu, çünkü kaba ve düzensizdi. Yukarılarda, hemen hemen ormanın ağaçlarıyla bir seviyede, uçurumun dibinde bir kaya çıkıntısı vardı. Burada biraz çimenden, kenardaki yabani otlardan ve iki eğik dalı kalmış bir ağaç kütüğünden başka bir şey yetişmemişti: Kütük, sabah güneşinde gözlerini kırpıştırarak orada duran eğri büğrü yaşlı bir adam gibi duruyordu.

"Yukarı çıkıyoruz! dedi Merry neşeyle. "Bir nefes alıp, etrafa bakma zamanı!"

"Binbir zahmetle kayanın tepesine tırmandılar. Eğer bu merdiven yapma bir merdiven idiyse, onlarınkinden daha büyük ayaklar ve daha uzun bacaklar için yapılmıştı. Tutsaklıklarında oluşan kesiklerin ve yaraların ne harika biçimde iyileştiğine ve enerjilerinin nasıl geri döndüğüne hayret edemeyecek kadar sabırsızdılar. Sonunda kaya tabakasının kenarına, hemen hemen yaşlı kütüğün dibine vardılar; sonra ayağa sıçrayıp derin derin nefes alarak ve doğuya bakarak sırtlarını tepeye döndüler. Ormanın üç dört mil kadar içine girmiş olduklarını gördüler: Ağaçların tepeleri yamaçtan aşağıya, ovaya doğru iniyordu. Orada, ormanın kıyısının yakınında, uzun sarmallar halinde kara bir duman döne döne yükseliyor, dalgalanıyor ve onlara doğru sürükleniyordu."

"Rüzgar dönmeye başladı, dedi Merry. "Tekrar doğuya dönüyor. Burası serin."

"Evet, dedi Pippin; "korkarım bu sadece geçici bir aydınlık, yakında her şey yeniden grilere bürünecek. Ne acı! Bu pejmürde yaşlı orman güneş ışığında ne kadar değişik görünmüştü. Neredeyse burayı sevecektim bile."

"Neredeyse Orman'ı sevecektiniz bile demek! Ne ala! Sizden beklenmeyecek bir kibarlık, dedi garip bir ses. "Dönün de yüzlerinize nazar

eyleyeyim. Her ikinizi de nahoş bulacağım gibi bir his içersindeyim, lakin gelin aceleci olmayalım. Dönünüz!" Omuzlarına kocaman, yamru yumru boğumlu birer el kondu; kibarca fakat direnemeden döndürüldüler; sonra kocaman iki kol onları havaya kaldırdı."

Kendilerini olabilecek en olağandışı yüze bakarken buldular. En en azından on dört ayak yüksekliğinde, son derece kuvvetli, hemen hemen hiç ensesi olmayan uzun kafalı, insana, hatta neredeyse trole benzeyen bir surete bakıyorlardı. Yeşil ve kül rengi ağaç kabuğu gibi bir şeylere mi bürünmüş yoksa bu onun derisi mi, pek anlaşılmıyordu. En azından, gövdesinden kısa bir mesafe sonra kollan buruşuk değildi, kahverengi pürüzsüz bir deriyle kaplıydı. Her iki kocaman ayağının yedişer parmağı vardı. Uzun çehresinin alt kısmı yerleri süpüren kül rengi, hemen hemen kökler gibi incecik, uçlan ince ve yosunumsu, orman gibi bir sakalla kaplıydı. Fakat o an için hobbitler gözlerinden başka bir şeye pek dikkat edemiyordu. Bu derin gözler şimdi onları, yavaş yavaş ve ağırbaşlılıkla, sanki delip geçerek inceliyordu. Gözler yeşil ışıklarla alacalanmış kahverengiydi. Daha sonraları Pippin sık sık onlarla ilk karşılaştığında hissettiklerini anlatmaya çalışacaktı.

"Sanki gözlerin gerisinde asırların hatırası; uzun, yavaş ve sabit bir düşünce ile dolu muazzam bir kuyu varmış gibi görünüyordu; ama yüzeyi şimdiki zaman ile pırıldıyordu: Tıpkı çok ulu bir ağacın dış yapraklarında veya çok derin bir gölün dalgacıkları üzerinde titreşen güneş gibi. Bilemiyorum ama sanki toprakta yetişen bir şey... uyuyan bir şey de diyebilirsiniz ya da kendisini kök ucuyla yaprak ucu, derin toprak ile gökyüzü arasında gibi hisseden bir şey aniden uyarımış, size de sonsuz yıllar boyunca kendi iç işlerine baktığı yavaş ihtimam ile bakıyor."

"Hram, Hum, diye mırıldandı ses; tahtadan yapılmış, çok derin sesli, nefesli bir çalgınınki gibi derin bir ses, "Hakikaten çok acayip! Aceleye lüzum yok, benim düsturum budur. Şayet sadanızı duymadan size tesadüf etseydim sadanızdan hoşlandım: latif, cüzi sesler; ne olduğunu tam bilemediğim bir şeyleri hatırlattılar bana evet, şayet sadanızı duymadan tesadüf etseydim size, minik orklar zanneder, ayaklanırım altında çiğner geçerdim üzerinizden; neden sonra fark ederdim yaptığım hatayı. Çok acayipsiniz, filhakika. Kök ve filiz, çok acayip!"

Pippin hala şaşkınlık içinde olduğu halde artık korkmuyordu. O gözlerin bakışı altında meraklı bir kuşku duyuyordu ama korku yoktu. "Lütfen," dedi, "söyleyin kimsiniz? Ve nesiniz?"

"Yaşlı gözlere garip bir bakış, bir çeşit uyanıklık geldi; derin kuyular örtüldü. "Ham, şimdi," diye cevap verdi ses; "Eh, ben bir Ent'im veya bana Ent derler. Evet ya, o kelime Ent idi. Ent'im ben, böyle diyebilirsiniz, sizin konuşma usulünüzce. Bazılarına nazaran ismim Fangorn'dur; diğerleri bunu Ağaçsakal yapmışlar. Ağaçsakal münasip olacaktır."

"Bir Ent mi? dedi Merry. "O da ne? Ama sen kendine ne diyorsun? Gerçek adın ne?"

"Durun hele! diye cevap verdi Ağaçsakal. "Durun! Bu nasıl sual? Bu kadar aceleye lüzum yok. Üstelik sualleri ben soruyorum. Siz benim memleketimdesiniz. Ben sizin ne olduğunuzu merak ettim. Sizi hatırlayamıyorum. Gençliğimde öğrendiğim cetvelde mevcudunuz yok gibi. Lakin bu çok, çok uzun bir zaman önceydi; daha yeni cetveller meydana getirmiş olabilirler. Durun bakalım! Durun bakalım! Na .. sildi o?"

"Gelin de öğrenin Canlı Yaratıklar irfanını!

Önce ilk dördünü sayın, yani hür halkları:

Hepsinin en yaşlısı, Ef çocukları;

Cüceler hep kazar, karanlıktır evleri;

Topraktan doğma Entler, dağlar kadar ihtiyar;

Atlara hükmedenler, ölümlü İnsanlar:"

Hm, hm, hm.

Kunduz baraj yapar, koç hep sıçrar

Ayı bal peşinde, yaban domuzu savaşçı

Av köpeği doymak bilmez, tavşan korku içinde.,

hm, hm.

Kartal yuvasında, sığır çayırda

Karacanın boynuzu var, atmaca en hızlı

En beyaz kuğu, en soğuk yılan...

"Hum, hm; hum, hm, nasıldı?

Rum tam, rum tam, rumta tüm tam.

"Uzun bir cetvel idi. Lakin her halükarda siz hiçbir yere oturmuyorsunuz!"

"Biz hep eski listelerin ve eski öykülerin dışında kalmışız zaten, dedi Merry. "Yine de uzun bir zamandır ortalardayız. Bizler hobbitleriz."

Neden şimdi bir mısra uydurmuyoruz? dedi Pippin.

"Yarım porsiyon Hobbitler kovuklarda yaşar. Bizi dörtlerin arasına koy, insanların (Büyük Ahalinin) yanına, o zaman anlarsın."

"Hm! Pek fena değil, pek fena değil, dedi Ağaçsakal. "Kafi. Yani sizler hayatlarınızı oyuklarda idame ettiriyorsunuz, öyle mi? Son derece münasip geliyor kulağa. Bununla beraber size hobbit ismini kim vermiş? Bu bana hiç de Elfçe gibi gelmiyor. Bütün kadim kelimeler elfler tarafından peydahlanmıştır: Bunu onlar başlattı."

"Bize başka kimse hobbit demiyor; biz kendi kendimize hobbit diyoruz, dedi Pippin."

Hum, hmm! Durun bakalım! Bu kadar aceleye lüzum yok! Siz kendi kendinize hobbit diyorsunuz, değil mi? Lakin bunu herkeslere beyan etmemelisiniz. Eğer dikkatli olmazsanız hakiki isimlerinizi ifşa etmiş olursunuz.

"Bu konuya hiç dikkat etmeyiz, dedi Merry. "Aslında ben bir Brandybuck'ım, Meriadoc Brandybuck ama çoğunlukla bana sadece"

"Merry derler."

Ben de bir Took'um, Peregrin Took ama bana da genellikle Pippin, hatta Pip bile derler.

"Hm, lakin müşahede ettiğim kadarıyla sizler aceleci bir ahalidensiniz, dedi Ağaçsakal. "Bana olan itimadınızdan dolayı şeref duydum; lakin hemen her şeyi söylemeniz de doğru olmaz. Bilirsiniz ent vardır, ent vardır; ya da ent vardır ve entlere benzeyen ama ent olmayanlar vardır da diyebilirsiniz. Eğer müsaade buyurursanız size Merry ve Pippin diyeceğim latif isimler. Ben size kendi ismimi söylemeyeceğim, en azından şimdilik." Yeşil bir ışıkla birlikte garip, yan bilgiç, yan nükteli bir bakış yerleşti

gözlerine. "Evvela, bu çok uzun bir vakit alacaktır, benim ismim durmadan tekamül eder, üstelik ben çok, pek çok zamandır hayattayım; yani benim ismim bir hikaye gibidir. Kendi lisanımda, Kadim Entçe'de diyebilirsiniz arzu ederseniz, hakiki isimler size, ait olduklarının hikayelerini anlatır. Lisanımız çok latif bir lisandır ama bu lisanda herhangi bir şey söylemek çok uzun vakit alır çünkü eğer o kadar uzun vakitte söylemeye ve dinlemeye değmezse biz hiçbir şey söylemeyiz.

"Lakin şimdi, derken gözleri çok fazla parladı ve "şimdiki zamana" erişti, sanki küçülmüş ve keskinleşmişti, "neler oluyor böyle? Siz, bu olanlar içinde neler yapıyorsunuz? Bundan, şundan ve ondan görüp işitiyorum (ve koklayıp hissediyorum) bu alallalallarumbakamandalindorburûm? yi. Af buyurun: Benim buna verdiğim imin bir kısmı böyle, harici lisanlardaki karşılığının ne olduğunu bilmiyorum: Malumunuz, üzerinde bulunduğumuz şey, latif sabahlarda üzerinde durup etrafa nazar ettiğim ve güneş, ormanın gerisindeki çimenler, otlar, bulutlar ve dünyanın gözler önüne serilişi hususunda tefekküre daldığım yer. Neler dönüyor? Gandalf nelerin peşinde? Ve bu buranım" akortsuz büyük bir orgun sesi gibi derin gümbürtülü bir ses çıkardı "bu orklar ve Îsengard'daki genç Saruman nelerin peşinde? Havadise bayılırım. Lakin çok acele etmeyin."

"Bir sürü şey olup bitiyor, dedi Merry.; "biz acele etmeye çalışsak bile, anlatması çok zaman alır. Ama sen bize acele etmeyin diyorsun. Sana her şeyi bu kadar çabuk anlatmalı mıyız? Eğer sana, bize ne yapacağını, kimden yana olduğunu sorarsak ayıp etmiş mi oluruz? Ayrıca Gandalf ı tanıyor muydun?"

"Evet onu tanıyorum: Hakikaten ağaçlara ehemmiyet veren tek arif odur, dedi Ağaçsakal. "Siz onu tanıyor musunuz?"

"Evet, dedi Pippin üzüntüyle, "tanırdık. Çok iyi bir dosttu ve bizim rehberimizdi."

"O halde sizin diğer sualinize cevap verebilirim, dedi Ağaçsakal. "Size bir şey yapmayacağım: Bu lafla kastınız, sizin müsaadenizi almaksızın 'size bir şey yapmak' ise. Birlikte bir şeyler yapabiliriz. Tara-Zar hususunda bir malumatım yok. Ben kendi yolumda giderim; lakin sizin yolunuz da bir süre benimkiyle birlikte ilerleyebilir. Lakin Efendi Gandalf tan nihayet bulmuş bir hikayenin kahramanıymış gibi bahsediyorsunuz."

"Evet, öyle, dedi Pippin üzüntüyle. "Hikaye devam ediyor gibi, ama korkarım Gandalf ayrıldı."

"Oo, yapmayın canım! dedi Ağaçsakal. "Hum, hımm, ah, ha." Uzun uzun hobbitlere bakaraK durdu. "Hum, ah, ne söyleyeceğimi bilemiyorum. Yapmayın canım!"

"Eğer daha çok şey dinlemek istersen, dedi Merry, "sana anlatırız. Ama bu biraz zaman alır. Bizi aşağıya indirmek istemez misin?"

"Güneş varken birlikte güneş altında oturamaz mıyız? Bizi havada tutmaktan yorulmuş olmalısın."

Hm, yorulmak mı? Hayır, yorgun düşmedim. Ben kolay kolay yorulmam. Ve oturmam. Ben pek, hm, bükülgen değilimdir. Lakin bakın, güneş çekiliyor. Gelin buradan ayrılalım ne diyordunuz buraya?

"Tepeyi mi kastediyorsunuz? diye önerdi Pippin. "Kaya çıkıntısı? Basamak?" diye önerdi Merry de."

"Ağaçsakal sözcükleri düşünceli düşünceli tekrarladı. "Tepe. Evet, buydu. Lakin dünyanın bu kısmı teşekkül ettiğinden beri burada duran bir şey için aceleci bir kelime seçmişsiniz. Ziyanı yok. Gelin onu bırakıp gidelim."

Nereye gideceğiz? diye sordu Merry.

"Evime; ya da evlerimden birine, diye cevap verdi Ağaçsakal."

"Uzakta mı?"

"Bilmiyorum. Muhtemelen siz uzak dersiniz. Lakin ne fark eder ki?

"Şey, görüyorsunuz, yanımızdaki her şeyi kaybettik, dedi Merry. "Çok az yiyeceğimiz kaldı."

"O! Hm! Bu hususta tedirgin olmanıza lüzum yok, dedi Ağaçsakal. "Sizi çok çok uzun süre yeşil tutacak vs büyütecek bir içecek verebilirim. Ve eğer yol arkadaşlığımızı nihayete erdirmeyi dilersek, arzu ettiğiniz herhangi bir noktada sizi memleketimin dışında yere indirebilirim. Hay di gidelim!"

"Ağaçsakal hobbitleri birer koluyla kibarca ama sıkı sıkı tutarak, önce koca ayaklarından birini, sonra diğerini atarak onları kaya çıkıntısının kenarına kadar götürdü. Köke benzeyen parmaklan kayaları kavrıyordu.

Sonra dikkatle ve vakarla basamak basamak inmeye başladı; nihayet Orman'ın zeminine vardı."

"Hemen, dereden hiç uzaklaşmadan, uzun, ihtiyatlı adımlarla ağaçlar arasından dağların yamaçlarına doğru durmadan tırmanarak ormanın ta içlerine doğru yola koyuldu. Ağaçların çoğu uyuyor veya onu fark etmiyor gibi görünüyorlardı, tıpkı yanlarından geçen başka yaratıklar gibi; ama bazıları titredi, bazıları da o yaklaşırken dallarını onun başından yukarıya kaldırdı. Bütün bu süre zarfında, Ağaçsakal yürürken uzun, sürekli akan bir ezgiyle kendi kendine konuştu durdu."

Hobbitler bir süre sessiz kaldılar. Garip bir biçimde kendilerini emniyette ve rahat hissediyorlardı; üstelik düşünüp hayret edecek bir sürü şeyleri vardı. Sonunda Pippin yeniden konuşmayı göze aldı."

"Müsaadenle Ağaçsakal, dedi, "sana bir şey sorabilir miyim? Neden Celeborn bizi senin ormanına karşı uyardı? Bize bu ormana girme riskini göze almamamızı söyledi."

"Hmm, öyle mi söyledi? diye guruldadı Ağaçsakal. "Ben de benzer bir şeyler söyler idim, eğer yolunuz diğer tarafa rast geliyor olsa idi. Laurelindörenan ormanlarına bulaşmayın sakın ha! Kadim zamanlarda elfler oraya böyle derdi, lakin artık ismi kısalttılar: Lothlörien diyorlar. Belki de haklıdırlar: Belki de orman soluyordur, serpilip gelişmiyordur. Şakıyan Altın Vadisi Topraklan idi, evvel zaman içinde. Şimdi Düşçiçeği. Ah pekala! Yine de garip bir mahal, dolaşılacak yerler değil. Sizin oradan çıkabilmiş olmanıza hayret ettim ama girebilmiş olduğunuzu işitmek daha da hayret verici: Uzun yıllardır yabancılar böyle bir şey yapmamıştı. Garip bir memlekettir."

"Burası da öyle. Halklar burada felakete uğramıştır. Evet efendim, felakete uğramıştır. 'Laurelindörenan lindelorendor malinorne'lion ornemalin, diye mırıldandı kendi kendine. "Onlar orada dünyanın oldukça gerisinde kalıyorlar zannımca," dedi. "Ne bu memleket, ne de Altın Orman dışındaki herhangi bir şey Celeborn'un gençlik yıllarındaki gibidir. Yine de:"

Taurelilomeatumbalemorna Tumbaletaurea Lömeanor* derler idi bir vakitler. Her şey farklılaştı ama yer yer hala aynı."

*Çokgölgehormanderinkaravadi Pekormanlıkvadi Kasvetliülke." Ağaçsakal'ın bu sözü, aşağı yukarı "ormanın derinindeki açıklıklarda kara bir gölge var" anlamına geliyor."

"Ne demek istiyorsun? dedi Pippin. "Ne aynı?"

"Ağaçlar ve entler, dedi Ağaçsakal. "Olup biteni şahsen ben bile idrak edemiyorum, o yüzden size açıklayamam. Kimimiz hala aynı entleriz ve kendi usulümüzce hayattayız, lakin birçok ent uyuşuklaşıyor, ağaçlaşıyor diye de addedilebilir. Ağaçların çoğu sadece ağaçtır tabii ki; lakin birçoğu yan ayıktır. Kimisi tamamen ayıktır ve az bir kısmı, eh, ah, entleşme yolundadır. Bu her zaman devam edegelir."

"Bir ağaca böyle bir şey olduğunda, bazılarının kötü birer yüreği olduğunu müşahede edersiniz. Bunun onların keresteleriyle bir alakası yoktur: Bunu kastetmiyorum. Entsuyu'nda bulunan bazı yaşlı söğütler bilirim; ne yazık ki yıllar önce gittiler! Onların içi oldukça boştu, hatta dökülüyorlardı, lakin genç bir yaprak kadar asude ve mülayim sözlü idiler. Sonra, dağların altındaki vadilerde bazı ağaçlar vardı, taş gibi sağlamdılar ama baştan aşağıya kötüdüydüler. Bu nevi şeyler çabuk yayılıyor gibi. Bu memlekette çok tehlikeli olan bazı mıntıkalar vardı. Hala, son derece kara bölgeler mevcuttur."

Uzakta, kuzeydeki Yaşlı Orman gibi mi demek istiyorsun? diye sordu Merry.

"Öyle, öyle gibi bir şey ama daha beteri. Büyük Karanlık'ın gölgesinin hala kuzeyde bir yerlere sinmiş olduğundan şüphem yok; kötü hatıralar nesilden nesile devredilmekte. Fakat bu memlekette Karanlık'ın hiç kalkmamış olduğu boş vadiler ve benden daha ihtiyar olan ağaçlar var. Yine de muktedir olduğumuz kadarını yapıyoruz. Yabancıları ve çılgınları buraya yaklaştırmıyoruz; yetiştiriyoruz, öğretiyoruz, yürüyoruz, zararlı şeyleri defediyoruz.

Bizler ağaç çobanlarıyız, biz ihtiyar entler. Arak çok azımız kaldık. Zamanla koyunların çobana, çobanın da koyunlara benzediği söylenir; lakin bu yavaş yavaş olur ve ne biri, ne diğeri dünyada fazla dayarımaz. Ağaçlar ve entler için daha çabuk gerçekleşir bu ve onlar birbirlerine daha yakındır; asırlar boyunca birlikte ilerlemişlerdir. Çünkü entler elflere daha çok benzer: Kendi kendileriyle, insanlara nazaran daha az alakalıdırlar ve diğer şeylerin içine nüfuz etmede daha başarılıdırlar. Yinede entler insanlara daha

çok benzer, elflere nazaran daha kolay değişebilirler, haricin rengine uymakta daha hızlıdırlar da diyebilirsiniz. Ya da en iyisi şöyle demeli: Daha sabit olduklarından, zihinlerini bir şey üzerinde daha uzun süre teksif edebilirler."

"Benim akrabalarımdan bazıları artık tıpkı birer ağaca benziyor; onları harekete geçirmek için daha önemli bir şeylere ihtiyaç var; sadece fısıltı halinde konuşuyorlar. Lakin ağaçlarımdan bazıları kıvrak dallıdır ve birçoğu benimle konuşabilir. Bu işi elfler başlattı elbette, ağaçlan uyandırıp onlara konuşmayı öğretip kendileri de ağaç lisanlarını öğrenerek. Zaten hep her şeyle konuşmayı arzulamışlardır ihtiyar elfler. Derken Büyük Karanlık geldi, onlar da Deniz'den diğer tarafa geçtiler ya da uzaktaki vadilere kaçtılar, kendilerini sakladılar ve bir daha asla gelmeyecek günlerin şarkılarını yaktılar. Bir daha asla. Ah ah, evvel zaman içinde tek bir orman vardı buradan ta Hilal Dağları'na kadar ve burası da sadece Doğu Ucu idi.

O günler hür günlerdi! Bütün gün yürüyüp şarkılar söyleyebildiğim, boş tepelerde kendi sadamın yankısından başka ses işitmediğim zamanlardı. Ormanlar Lothlörien ormanları gibiydi, sadece daha sık, daha güçlü; daha gençti. Ve havanın o rayihası! Koca bir haftayı sadece teneffüs etmekle geçirirdim."

Ağaçsakal uzun adımlarla yürümeye devam ederken hemen hemen hiç ses çıkarmayarak sustu. Sonra yeniden söylenmeye başladı ve mırıltılı bir şarkıya geçti. Biraz sonra hobbitler entin kendilerine şarkı söylediğini fark etti:

Bahar vakti gezindim

Tasarinan'm söğütlü kırlarında.

Ah! Nantasarion'da ne güzeldir

Bahar manzarası, Bahar kokusu!

İşte, dedim, en güzeli bu.

Yaz vakti dolandım

Ossiriand'rn karaağaç ormanlarında.

Ah! Ne güzeldir Yaz ışığı,

Yaz müziği Ossir'in Yedi Dereleri kıyısında!

İşte, dedim kendi kendime, en mükemmeli bu.

Neldoreth'in kayınlarına vardım Güz vakti.

Ah! Ne güzeldir Sonbahar, altın ve sarı ve ah eden yapraklar

Taurnaneldor'da! Fazlaydı bunlar arzularımdan da.

Kışın tırmandım Dorthonion dağlıklarındaki çamlara.

Ah! Ne güzeldir Kış rüzgarı, Kış beyazı, kara dallar

OrodnaThon'da!

Yükseldi sesim, şarkı söyledim semaya.

Şimdi bütün o topraklar dalgaların altında,

Yürüyorum Ambarona'da, Tauremorna'da,

Aldalöme'de, Kendi ülkemde, Fangorn diyarında Köklerin uzun

Yılların yapraklardan da sık olduğu Tauremornalöme 'de.

"Şarkısını bitirdi ve sessizce uzun adımlarla yürüdü; bütün ormanda, kulak duyabildiğince, hiçbir ses yoktu."

Gün ilerledi, alacakaranlık ağaçların gövdeleri etrafına sarılmaya başladı. Sonunda hobbitler, önlerinde belli belirsiz yükselen dik ve karanlık bir arazi gördüler: Dağların eteklerine, yüksek Methedras'ın yeşil köklerine varmışlardı. Dağın yanından, daha yukanlardaki kaynağından çıkıp, onları karşılamak için basamaktan basamağa gürültüyle sıçrıyordu genç Entsuyu. Derenin sağında, çimenlerle kaplı, o anda alacakaranlıkta kül rengi görünen uzun bir yamaç vardı. Orada hiç ağaç yetişmemişti ve burası gökyüzüne açılıyordu; yıldızlar daha şimdiden buluttan kıyılan olan göllerde parıldamaya başlamıştı bile."

"Ağaçsakal, hızını pek azaltmadan yamaçtan yukarı iri adımlarla ilerledi. Aniden önlerinde geniş bir açıklık gördüler hobbitler. Her biri bir tarafta olmak üzere iki büyük ağaç duruyordu burada, tıpkı canlı kapı sütunları gibi; ama birbirlerine geçmiş, örülmüş dallarından başka kapı yoktu. Yaşlı ent yaklaştıkça ağaçlar dallarını kaldırdılar ve bütün yapraklan titreyerek hışırdadı. Çünkü bunlar yapraklarını dökmeyen ağaçlardandı, yaprakları kara ve cilalıydı; alacakaranlıkta parıldıyordu. Bunların gerisinde, sanki bir tepenin yan tarafına oyularak açılmış geniş bir holün zemini gibi geniş bir

düzlük uzanıyordu. Her iki yanda duvarlar, elli ayak yükseliyordu ve her duvar boyunca, içeri doğru ilerledikçe yükseklikleri artan bir dizi ağaç sıralanmıştı."

Uç taraftaki taştan duvar dimdikti ama dip kısmı kemer şeklinde tavanlı, alçak bir bölüm oluşturacak şekilde oyulmuştu: Burası, iç kısımdaki bütün zemini ortada sadece geniş ve açık bir patika bırakarak gölgeleyen ağaçlar hariç, holün tek çatışıydı. Küçük bir dere yukarıdaki pınarlardan kaçmış, ana sudan ayrılarak duvarın dik yüzünden aşağıya damlıyor, üzeri kemerli bölümün önünde ince bir perde gibi gümüşsü damlalarla dökülüyordu. Su tekrar, ağaçlar arasında yerde bulunan taş bir havuz içinde toplanıyor, sonra açık patikanın yanından orman içindeki yolculuğunda Entsuyu'na katılmak üzere dökülerek akıyordu.

"Hm! işte vasıl olduk! dedi Ağaçsakal, uzun süren sessizliği bozarak. "Sizi takriben yetmiş bin ent adımı getirdim lakin bu sizin memleketinizde hangi ölçüye takabül eder bilemem. Her neyse, Son Dağ'ın köklerinin yakınındayız artık. Bu yerin isminin bir kısmı Kaynakkonağı olabilir, eğer sizin dilinize tercüme edecek olursak. Burayı seviyorum. Bu gece burada kalacağız." Onları ağaç dizilerinin arasındaki çimenlerin üzerine bıraktı; hobbitler onu büyük kemere doğru izlediler. O zaman, Ağaçsakal yürürken dizlerinin hemen hemen hiç bükülmediğini, bacaklarının iri adımlar halinde açıldığını fark ettiler. Yere önce kocaman ayak parmaklarıyla (gerçekten de büyük, geniş parmaklardı bunlar) basıyordu."

"Bir an, Ağaçsakal dökülen pınarın sağnağı altında durdu, derin bir nefes aldı; sonra güldü ve içeri geçti. Büyük taş bir masa duruyordu burada ama hiç sandalye yoktu. Bu bölümün arka kısmı daha şimdiden oldukça kararmıştı. Ağaçsakal iki kocaman kabı kaldırarak masanın üzerine koydu, içleri suyla dolu gibiydi; fakat Ağaçsakal ellerini üzerlerine koyunca kaplar derhal, biri altın, biri de koyu yeşil bir ışıkla parlamaya başladı; bu iki ışığın karışımı, genç yapraklardan oluşan bir çatının arasından parlayan yaz güneşi gibi bulundukları bölümü aydınlattı. Arkalarına baktıklarında hobbitler, avludaki ağaçların da ' parlamaya başladığını gördüler; önce zayıf olan ışık yaprakların her birinin kenarları kimi yeşil, kimi altın rengi, kimi bakır kadar kırmızı bir ışıkla çevrilinceye kadar arttı, ağaç gövdeleri ışıl ışıl bir taştan dökülmüş gibi duruyordu."

"Pekala, şimdi yeniden konuşabiliriz, dedi Ağaçsakal. "Susamışsınızdır herhalde. Belki bitapsınızdır da. Bunu için!" Ağaçsakal bölümün arkasına doğru gitti; o zaman hobbitler burada birkaç tane ağır kapaklı, taştan, uzun kavanozun durmakta olduğunu gördüler. Kapaklardan birini açtı, büyük'bir kepçeyi içine daldırıp üç kase doldurdu; biri kocaman, ikisi daha küçük, Üç kase."

"Burası bir ent evi, dedi, "ve oturmak için hiçbir şey yok korkarım. Ama masaya oturabilirsiniz." Hobbitleri kaldırarak, onları yerden altı ayak yukardaki taş blokun üzerine koydu; burada ayaklarını aşağıya sallandırıp içeceklerini yudumlayarak oturdular."

İçtikleri şey suya, hatta ormanın sınırına yakın yerde Entsuyu'ndan içtikleri suya benziyordu ama yine de bu suda bir türlü adlarıdıramadıkları bir koku veya tat vardı: Belli belirsizdi ama gecenin serin meltemiyle uzaklardan taşınmış ırak bir ormanın kokusunu andırıyordu. Bu içeceğin etkisi ayak parmaklarından başlayarak kol ve bacaklarından geçip, ta saçlarının uçlarına kadar yukan ilerledi ve vücutlarına tazelik ve canlılık getirdi. Gerçekten de hobbitler başlarındaki saçların diken diken olduğunu, dalgalandığını, kıvrıldığını ve uzamakta olduğunu hissettiler. Ağaçsakal'a gelince, o ilk önce ayaklarını kemerin gerisindeki havuza soktu, kasesini, tek, yavaş bir dikişte bitirdi. Hobbitler hiç durmayacak sanmışlardı.

"Sonunda kaseyi tekrar yerine koydu. "Ah ah," diye iç geçirdi. "Hm, hum, artık daha rahat muhabbet ederiz. Siz yere oturabilirsiniz, ben de uzanırım; böylece içecek başıma yükselip de üzerime rehavet çöktürmez."

"Bulundukları bölümün sağ tarafında alçak, birkaç ayaktan daha yüksek olmayan ayaklar üzerinde duran, kuru otlar ve eğreltiotları ile kaplanmış büyük bir yatak duruyordu. Ağaçsakal yavaş yavaş bunun üzerine uzandı (sadece tam ortasından belli belirsiz bir bükülmeyle); elleri kafasının arkasında, ışıkların güneş ışığındaki yapraklar gibi oynaştıkları tavana bakarak, boylu boyunca yattı. Merry ile Pippin ottan yastıklar üzerine, onun yanına oturdular."

Şimdi bana hikayenizi anlatın, lakin acele etmeyin! dedi Ağaçsakal.

"Hobbitler, Hobbitköy'den ayrılışlarından itibaren gelişen öykülerini ona anlatmaya başladılar. Herhangi bir sıra takip etmediler çünkü sürekli birbirlerinin sözünü kesip duruyorlardı; sonra Ağaçsakal da sık sık

konuşmayı kesiyor, daha önce söylenmiş olan bir noktaya dönüyor veya daha sonraki olaylarla ilgili sorular sorarak ileriye sıçrıyordu. Yüzük hakkında hiçbir şey söylemediler, neden yola koyulduklarını ve nereye gittiklerini anlatmadılar, o da bir neden sormadı."

"Ağaçsakal her şeyle son derece ilgiliydi: Kara Süvariler'le, Elrond'la, Yarmavadi'yle, Yaşlı Orman'la, Tom Bombadil'le, Moria Madenleri'yle, Lothlorien ve Galadriel ile. Onlara Shire'ı, Shire'ın kırlarını tekrar ve tekrar anlattırdı. Tam bu noktada çok acayip bir şey söyledi. "O civarda, hm, hiç ente rast gelmiş miydiniz?" diye sordu. "Şey, ent değil de, Enthanım desem daha münasip olacak."

"Enthanım mı? dedi Pippin "Onlar da size benzerler mi?"

"Evet, hm, şey pek değil: Aslında artık bilmiyorum, dedi Ağaçsakal düşünceli düşünceli. "Lakin sizin topraklarınızı sevmiş olabilirler, o yüzden merak ettim işte."

"Ancak, Ağaçsakal Gandalf hakkındaki her şeyle özellikle ilgileniyordu; en çok da Saruman'ın yaptıklarını merak ediyordu. Hobbitler bu ikisi hakkında çok az şey bildikleri için çok yerindiler: Gandalf in Divan'da anlattıklarına dair Sam'in vermiş olduğu oldukça belirsiz bir rapor vardı ellerinde o kadar. Fakat her halükarda Ugluk ile bölüğünün Îsengard'dan geldiğine ye Saruman'dan efendileriymiş gibi bahsettiklerine emindiler."

"Hm, hum! dedi Ağaçsakal, sonunda öyküleri dönüp dolaşıp orklar ile Rohan Süvariler i'nin savaşına gelince. "Ala, ala! Şüphesiz pek çok havadis verdiniz bana. Ancak her şeyi nakletmediniz, yok hakikaten nakletmediniz, katiyen. Lakin Gandalf'ın arzu ettiği şekilde davrandığınızdan hiç şüphem yok. Çok muazzam bir şey vuku bulmakta, bunu anlayabiliyorum; bunun ne olduğunu ya daha müreffeh, ya da nahoş zamanlarda öğreneceğiz. Kök ve filiz adına;,lakin bu tuhaf bir iş: Kadim cetvellerde olmayan miniklikler bitiveriyor ve o da ne Dokuz unutulmuş Süvari onları avlamak için yeniden zuhur ediyor, Gandalf onları muazzam bir seyahate çıkartıyor, Galadriel onları Caras Galadhon'da misafir ediyor, orklar Yabaneller'in derinliklerinden çıkıp onları takip ediyor: Hakikaten azametli bir fırtınaya kapılmışlar. Umarım tahammül edebilirler!"

Peki ya sen? diye sordu Merry.

"Hum, hmm, Büyük Savaşlar beni pek alakadar etmedi, dedi Ağaçsakal; "onlar daha ziyade elfler ile insanları alakadar eder. Bu Ariflerin işidir: Arifler hep istikbal için dertlenirler. Ben istikbal için dertlenmeyi sevmem. Ben tam manasıyla kimsenin tarafında değilim çünkü kimse tam manasıyla benim tarafımda değil, eğer kastettiğimi anladıysanız: Kimse ormanlarla benim alakadar olduğum gibi alakadar olmuyor, hatta bugünlerde elfler bile. Yine de elflerden, diğerlerinden hoşlandığımdan daha çok hoşlanıyorum: Çok uzun zaman önce bizi dilsizlikten kurtaran elfler olmuştu; bu, sonradan yollanınız ayrılmış olsa dahi, asla hatırımızdan çıkartamayacağımız büyük bir ihsandır. Bazı başka şeyler de var elbette ki, benim taraflarını hiç tutmadığım şeyler; onların tamamen aleyhindeyim: şu buraram" (derin bir iğrenme homurtusu çıkardı yine)" şu orklar ve ustaları."

"Gölge Kuyutorman'a düşünce bundan kaygılanırdım lakin Mordor'a çekilince bir süre hiç vesvese etmedim: Mordor çok uzaktaydı. Lakin gördüğüm kadarıyla artık rüzgar Doğu'ya dönüyor, bütün ormanların solma günü yakın olabilir. Bu fırtınayı ertelemek için ihtiyar bir entin yapabileceği hiçbir şey yok: Ya buna tahammül edecek, ya da çatlayacak. Lakin Saruman'a gelince! Saruman komşumuz olur: Onu göz ardı edemem. Bir şeyler yapmam lazım gelir kanaatimce. Son zamanlarda sık sık Saruman hususunda neler yapabilirim diye düşünüyordum."

"Saruman kim? diye sordu Pippin. "Onun geçmişiyle ilgili bir şeyler biliyor musun?"

"Saruman bir Ariftir, diye cevap verdi Ağaçsakal. "Bundan fazlasını söyleyemem. Ariflerin tarihlerini bilmem. Büyük Gemiler Deniz'i aşıp geldiklerinde zuhur etmişlerdi ilk olarak, lakin Gemiler ile birlikte mi gelmişlerdi bunu bilemem. Saruman aralarında ulu addedilirdi, zannımca. Etrafta dolanıp insanların ve elflerin meselelerine yardım etmeyi bıraktı bir süre önce siz buna çok önceleri dersiniz; ve Angrenost'a, veya Rohan'lı insanların isimlendirdikleri şekliyle İsengard'a yerleşti. İlk başlarda son derece sakindi lakin şöhreti artmaya başladı. Ak Divan'ın başına seçildiği,,söylenir; ama bu pek iyi olmadı. Şimdi merak ediyorum acaba o zamanlar bile Saruman kötü yollara meyletmiş miydi? Lakin her halükarda komşularına hiç rahatsızlık vermezdi. Ben onunla konuşurdum. Ormanlarımda hep yürüdüğü zamanlar olmuştu. O günlerde kibardı, sürekli benim müsaademi istirham ederdi (en azından tesadüf ettiğimiz zamanlar); ve her zaman dinlemeye şevki olurdu. Kendi başına bulamayacağı pek çok

şey anlattım ona; lakin o bana benzer bir şekilde mukabele etmedi. Bana bir şey anlattığını hiç hatırlamıyorum. Gitgide bu huyu daha da derinleşti; yüzü, hatırımda kaldığı kadarıyla uzun bir zamandır görmüyorum taş bir duvarda bulunan pencerelere dönmeye başlamıştı: içten kepenkli pencerelere."

"Galiba artık neyin peşinde olduğunu anlayabiliyorum. Bizzat bir Güç olmak için entrikalar çeviriyor. Madenden ve çarklardan yapılmış bir zihni var; yetişen şeylere hiç ehemmiyet vermiyor, meğerki bir an için onun işine yarasınlar. Artık onun kara bir hain olduğu aşikar oldu. Kötü şahsiyetlerle, orklarla ahbaplık kurmuş. Brm, hum! Daha da beteri: Onlara bir şeyler yapıyor; tehlikeli bir şeyler. Çünkü İsengard'lılar daha ziyade habis insanlara benziyor. Büyük Karanlık' ta zuhur eden kötü şeylerin bir alameti de güneşe tahammül edememeleridir; lakin Saruman'ın orkları nefret dahi etseler, güneşe tahammül edebiliyor. Ne yaptı merak ediyorum doğrusu? Onlar helak ettiği insanlar mı, yoksa insanlar ile orkların melezleri mi? Bu çok kara bir şer olurdu!"

"Ağaçsakal bir süre gümbürdedi; yeraltından gelen derin, Entçe bir küfrü telaffuz edermiş gibi "Bir müddet evvel nasıl oluyor da orklar ormanlarımdan bu kadar serbestçe geçiyor diye meraklanmaya başlamıştım," diye devam etti. "Sadece kısa bir müddet evvel kabahatlinin Saruman olduğunu ve çok evvelden yollan gizli gizli araştırıp sırlarımı keşfettiğini anladım. Şimdi hem o, hem de menfur ahalisi zarar ziyan veriyorlar. Hudutlarda ağaçlan kesiyorlar iyi ağaçları kesiyorlar. Ağaçların bir kısmını sadece devirip çürümeye bırakıyorlar ork yaramazlığı; lakin çoğu baltalarla kesilerek Orthanc'ın ateşlerini takviye etmek için taşınıp götürülüyor. Bu günlerde İsengard'dan sürekli duman yükseliyor.

"Köküyle filiziyle lanet olsun ona! O ağaçlar benim arkadaşlarımdı, onları palamutluklarından, cevizliklerinden bilirim; kiminin artık ebediyete kadar kaybolmuş, kendilerine has sesleri vardı. Vaktiyle şakıyan koruların olduğu mahallerde artık kütük ve kaba diken harabeleri var. Çok oyalandım. Her şeyin kayıp gitmesine müsaade ettim. Artık bir nihayete ermeli bu!"

"Ağaçsakal ani bir silkinmeyle yatağından kalkıp dikildi ve elini masaya güm diye vurdu. Işık kapları titredi, iki alev huzmesi fışkırttı. Gözlerinde yeşil ateşe benzeyen bir pırılu vardı; sakalı koca bir çalı süpürgesi gibi dikleşmişti."

"Buna bir nihayet vereceğim! diye gümbürdedi. "Ve sizler de benimle geleceksiniz. Bana yardım edebilirsiniz belki de. Dolayısıyla kendi dostlarınıza da yardım etmiş olacaksınız; çünkü eğer Saruman kontrol altına alınmazsa Rohan ile Gondor'un, önlerinde olduğu gibi arkalarında da bir düşmanları olacak. Yollarınız birlikte Îsengard'a!"

"Seninle geleceğiz, dedi Merry. "Elimizden geleni yapacağız."

"Evet! dedi Pippin. "Ak El'in bozguna uğradığını görmek istiyorum. Çok fazla bir işe yaramasam da orada olmak isterim: Uglük'u ve Rohan'ı geçişimizi hiç unutamayacağım."

"Âla! Âla! dedi Ağaçsakal. "Lakin aceleci konuştum. Aceleci olmamalıyız. Sıcak bastı bana. Kendimi serinletip düşünmem lazım; çünkü dur! diye bağırmak bunu yapmaktan daha kolaydır."

"Kemere doğru iri adımlarla yürüyerek, kaynağın dökülen damlaları altında bir süre durdu. Sonra gülerek kendini silkeledi; ondan parıldayarak sıçrayan damlalar nereye düştülerse, kırmızı ve yeşil kıvılcımlar gibi yandılar. Sonra dönüp kendini yatağa bıraktı ve sustu."

"Bir süre sonra hobbitler onun yeniden mırıldandığını duydular. Parmaklarıyla bir şeyler sayıyor gibiydi. "Fangorn, Finglas, Fladrif, ya, ya," diye iç çekti. "Mesele o ki, çok az kaldık," dedi hobbitlere dönerek. "Karanlıktan evvel ormanlarda gezinen ilk entlerden sadece üç tane kaldı: Bir bendeniz Fangorn, Finglas ve Fladrif elfçe isimlerimizi söyleyecek olursak; onlara Yapraktutamı ve Derikabuk da diyebilirsiniz hoşunuza giderse. Üçümüzden Yapraktutamı ile Derikabuk bu işte pek bir işe yaramaz. Yapraktutamı uyuklar oldu, hemen hemen ağaçlaştı da denilebilir: Bütün yaz boyu kırlarda dizlerine kadar yükselen otlara gark olmuş, yarı uyur yarı uyanık, ayakta durmaktan hoşlanmaya başladı. Yapraksı saçlar kapladı her yanını. Kış aylarında uyanırdı eskinden; fakat son zamanda kışın dahi yürüyemeyecek kadar uyuşuk oldu. Derikabuk İsengard'ın batısındaki dağ yamaçlarında sürdürüyordu hayatını. En büyük dertler orada çıktı. Orklar onu yaraladı; ahalisi ile ağaç sürülerinin çoğu telef edildi. Yüksek yerlere, en çok sevdiği huş ağaçlarının arasına gitti o da; aşağıya gelmiyor. Yine de daha genç olan ahaliden münasip bir grubu bir araya getirebilirim sanırım tabii içinde bulunduğumuz zarureti anlatabilirsem onlara: Bir uyandırabilsem onları: Biz aceleci bir ahali değiliz. Bu kadar az sayıda kalmamız ne acı!"

"Madem bu topraklarda bu kadar uzun süredir yaşamışsınız, neden bu kadar azsınız? diye sordu Pippin. "Çok mu ölen oldu?"

"Yo, hayır! dedi Ağaçsakal. "İçeriden kimse ölmedi diyebilirsiniz. Bazıları uzun yılların kötü kaderine kurban gitti tabii ki; daha çoğu ise ağaçlaştı. Lakin hiçbir zaman çok kalabalık olmadık ve hiç çoğalmadık. Hiç entçik sizin tabirinizle çocuk olmadı çok uzun yıllar boyunca. Gördüğünüz gibi, enthanımları kaybettik."

"Ne acıklı! dedi Pippin. "Nasıl oldu da hepsi öldü?"

"Ölmediler! dedi Ağaçsakal. "Öldüler demedim ki. Kaybettik, dedim. Onları kaybettik ve artık bulamıyoruz." iç geçirdi. "Ben ekseriyetin bunu bildiğini zannediyordum. Enthanımları arayan entlerin şarkıları Kuyutorman'dan Gondor'a kadar insanlar ve elfler tarafından terennüm edilirdi. Tamamen hatırdan çıkmış olamaz."

"Şey, korkarım henüz şarkılar Dağlan aşıp batıdaki Shire'a kadar ulaşmamış, dedi Merry. "Bize biraz daha anlatmaz mısın, ya da şarkılardan birini bize söylemez misin?"

"Evet, söyleyebilirim aslında, dedi Ağaçsakal, bu talepten memnun olmuş görünerek. "Lakin bunu hakkıyla anlatamam, sadece hülasasını verebilirim; sonra da muhabbetimize bir nihayet vermemiz lazım gelir: Yarın bir divan toplamamız, bazı işler icra etmemiz ve belki de bir seyahate başlamamız icap edecek."

"Bu oldukça tuhaf ve elim bir hikayedir, diye devam etti biraz sustuktan sonra. "Dünya henüz taze, ormanlar engin ve vahşi iken entler ile enthanımlar o zamanlar onlar da entkızlardı: Ah! Gençlik günlerimizde Fimbrethil'in, zarif Wandlimb'in o letafeti! birlikte gezerler, birlikte ikamet ederlerdi. Lakin inkişaf etme hususunda gönüllerimiz bir değildi: Entler sevgilerini dünyada rast geldikleri şeylere verdiler; enthanımların fikirleri başka yerlerdeydi; çünkü entler azametli ağaçlan, vahşi ormanları, yüksek tepelerin yamaçlarım seviyorlardı; dağ ırmaklarından içiyorlar ve sadece ağaçların yollan üzerine dökmüş oldukları meyvalardan yiyorlardı; ayrıca elflerin yaptıklarını öğrenmişler. Ağaçlar ile konuşuyorlardı. Fakat enthanımlar akıllarını daha ehemmiyetsiz ağaçlara, ormanların eteklerinde bulunan güneşe nazır kırlara vermişlerdi; sık çalılıklardaki çakaleriklerine, baharda çiçek açan yabani elma ile kirazlara, yazın sulak yerlerde yetişen

yeşil otlara ve güz tarlalarında tohuma kaçan çimenlere çevirmişlerdi gözlerini. Bunlarla konuşmayı arzu ettiklerinden değil; onların söylenen şeyleri duyup bunlara itaat etmelerini arzuluyorlardı. Enthanımlar bunlara kendi arzularına göre büyümelerini, yaprak açmalarını, kendi zevklerine göre meyva vermelerini buyuruyorlardı; çünkü enthanımlar nizam, bereket ve huzur (bununla her şeyin kendi koydukları yerde kalmasını kastediyorlardı) istiyorlardı. Böylece enthanımlar içine girip hayatlarını sürdürmek için bahçeler meydana getirdiler. Lakin entler dolaşmaya devam etti; bahçelere ara sıra gidiyorduk. Sonra Kuzey'den Karanlık çöktü, enthanımlar Ulu Nehir'i aşarak yeni bahçeler yaptılar, yeni tarlalar sürdüler; onları gitgide daha az görmeye başladık. Karanlık alt edildikten sonra enthanımların topraklan çiçek içinde kaldı, tarlatan tahılla doldu, insanların birçoğu enthanımların zanaatlarını öğrenerek onlara büyük ölçüde saygı gösterdi; ama biz onlar için sadece birer efsane idik, ormanın içindeki bir sır. Enthanımların bütün bahçeleri harap edildiği halde, işte biz hala buradayız: insanlar o topraklara artık Boz Topraklar diyor."

"Hatırlıyorum da, çok önceleriydi Sauron ile Deniz'in insanlarının muharebeleri esnasındaydı tekrar Fimbrethil'i görmek istedim. Onu son kez gördüğümde, kadim yılların entkızı haliyle pek bir ilgisi kalmadığı halde, benim için hala çok zarif idi. Enthanımlar icra ettikleri işler sebebiyle iki büklüm olmuş ve kahverengileşmişlerdi; saçları güneşten kavrulup olgun mısır rengini almış, yanakları da elma gibi kızarmıştı. Yine de gözleri hala bizim halkımızın gözlerindendi. Anduin'den geçerek topraklarına gittik: Lakin bir çöl bulduk orada: Her yer yakılmış, sökülmüştü, çünkü harp bu topraklar üzerinden geçmişti. Ama enthanımlar orada yoktu. Uzun uzun onlara seslendik ve uzun uzadıya aradık taradık; rastladığımız ahaliye enthanımların ne tarafa gittiklerini sual ettik. Bazıları onları hiç görmediklerini söyledi, bazıları onları uzakta, batıda yürürken gördüklerini; bazıları doğuda dedi, bazıları güneyde. Fakat nereye gittiysek onlara rastlamadık. Kederimiz muazzamdı. Yine de vahşi orman bizi çağırdı, biz de icabet ettik. Uzun yıllar, arada sırada tekrar enthanımları aramak için ormandan çıktık, o güzelim isimlerini seslenerek uzaklara kadar yürüdük. Fakat zamanla, bu gezilere daha nadir çıkmaya ve o kadar uzaklara gitmemeye başladık. Artık enthanımlar bizim için sadece birer hatıra; sakallanınız uzadı ve kiri aş ti. Elfler entlerin bu arayışlarıyla ilgili bir sürü şarkı yaktı; şarkıların bir kısmı insanların lisanlarına da geçti. Lakin biz, ne vakit enthanımları düşünsek onların o latif isimlerini mırıldanmakla kifayet

ettiğimiz için, biz bu konuda hiç şarkı yapmadık, istikbalde yine karşılaşabileceğimize inanıyoruz; bir ihtimal, üzerinde birlikte yaşayıp, birlikte mutlu olacağımız bir toprak bulabiliriz bir yerlerde. Fakat bunun, her iki tarafın da şu anda ellerinde olanı tamamen kaybettikten sonra olabileceği kehanet edildi. Ve belki de o vakit yaklaşmaya başlamıştır. Çünkü eskiden Sauron bahçeleri nasıl tahrip edebildiyse, bugünün Düşman'ının da bütün ormanları soldurması muhtemeldir.

Bu meseleyi anlatan bir elf şarkısı vardı; ya da ben öyle anlıyorum. Ulu Nehir'de bir aşağı, bir yukarı söylenir dururdu. Hiçbir vakit bir ent şarkısı olmadı bu, dikkat buyurunuz: Bu Entçe'de çok uzun bir şarkı olurdu! Lakin biz bu şarkıyı da canı gönülden biliriz ve arada sırada mırıldanırız. Sizin lisanınızda şöyle söylenir:"

ENT:

Bahar kayın yaprağını açıp özsuyu yürüdüğünde dala;

Işık vahşi ormandaki dereye vurup rüzgâr vardığında yamaca;

Adımlar uzun, nefesler derin, dağ havası keskinken tam,

Geri dön bana! Geri dön! Söyle, güzel değil mi ülkem!

ENTHANIM:

Bahar gelince bahçeye kıra, mısır yapraklanınca;

Meyve bahçesinde tomurcuklar parlak kar gibi açınca;

Yağmur ve Güneş doldurunca hoş kokularla Yeryüzü'nü,

Kalırım burada, dönemem sana, benim ülkem de güzel çünkü.

ENT:

Yaz dünyaya yayıldığında, altın rengi bir öğlen vakti

Uyuyan yaprakların çatısı altında, açılır ağaçların düşleri;

Rüzgar Batı 'doyken, yeşil ve serinken orman sarayları,

Geri dön bana! Geri dön! Kabul et, en güzel ülke benimki!

ENTHANIM:

Yaz gelip ısıtınca dalındaki meyveyi, kahverengiye çalınca yemiş;

"Saman altın rengi, başaklar beyaz, hasat köye gelmiş;

Bal dökülmüş, elma olgun, rüzgâr Batı 'da da olsa

Benim ülkem en güzeli, kalırım burada güneşin altında!

ENT:

Kış gelince hiç acımaz, katleder tepeyi, ormanı;

Devrilir ağaf, yıldızsız gece yutar güneşsiz günü;

Rüzgar ölümcül Doğu'dan eser; bense acı yağmurun altında

Seni ararım, sana seslenirim, geri dönerim sana!

ENTHANIM:

Kış gelip de şarkı susunca, çökünce karanlık sonunda;

Çıplak dal kırılıp, işler bitip, ışık solduğunda;

Ararım seni, beklerim seni, yollarımız rastlaşana dek yeniden:

Düşeriz yollara birlikte, acı yağmur yağarken!

BiRLiKTE:

Batı 'ya ulaşan o yola düşeceğiz birlikte,

Bir ülke bulacağız uzaklarda, gönüllerimizi huzura erdirmeye!

"Ağaçsakal şarkısını bitirdi. "Böyle işte," dedi. "Tabii ki Elfçe bir şey: Lakayt, çabuk çabuk laflarla yüklü, hemencecik bitiveriyor. Ama hoş sayılır gene de. Lakin vakitleri olsaydı, entler kendi adlarına daha çok şey söylerlerdi! Fakat şimdi ayağa kalkıp biraz uyuyacağım. Siz nerede durmayı arzuluyorsunuz?"

"Biz uyumak için genellikle uzanırız, dedi Merry. "Durduğumuz yer bizim için uygun."

"Uyumak için uzanır mısınız!'dedi Ağaçsakal. "A, elbette öyle yaparsınız ya! Hm, hum: Unutuyordum: O şarkıyı söylemek zihnimi eskilere döndürdü; sanki genç emciklerle konuşuyormuşum gibi oldu. Pekala, yatağa uzanabilirsiniz. Ben gidip damlaların altında duracağım, iyi geceler!"

"Merry ile Pippin yatağa tırmanarak yumuşak otlar arasına kıvrılıverdiler. Otlar taze, tatlı kokulu ve sıcaktı. Işıklar söndü, ağaçların ışıltısı soldu; fakat dışarıda kemerin altında yaşlı Ağaçsakal'ın, kollarını başının üzerine kaldırmış kıpırdamadan durduğunu görebiliyorlardı. Parlak yıldızlar gökyüzünden çıkarak, Ağaçsakal'ın parmaklarından, başından sıçrayarak ayaklarına yüzlerce gümüşsü damla halinde damlaya damlaya dökülmekte olan suyu aydınlattılar. Damlaların şıkırtısını dinleyen hobbitler uykuya daldı."

"Uyandıklarında güneşin büyük avluda ve iç bölmenin zemininde donuk donuk parladığını gördüler. Tepelerinde parça parça yüksek bulutlar doğudan gelen sen rüzgarla koşuyordu. Ağaçsakal ortalarda görünmüyordu; fakat Merry ile Pippin kemerin yanındaki havuzda yıkanırken onun ağaçlar arasındaki patikadan mırıldanıp şarkı söyleyerek geldiğini duydular."

"Hu, no! Sabahı şerifler hayır olsun Merry, Pippin! diye gümbürdedi onları görünce. "Çok uyuyorsunuz. Bugün, daha şimdiden yüzlerce koca adım attım bile. Şimdi bir şeyler içip Entmeclisi'ne gideceğiz."

"Taş bir kavanozdan onlara iki kase dolusu içecek verdi; fakat bu kez başka bir kavanoz kullandı. Tadı, bir gece öncekinin tadıyla aynı değildi: Daha topraksı, daha zengindi; daha besleyici, tabir caizse daha yiyeceksiydi. Hobbitler yatağın kenarına oturmuş içeceği içip, elf peksimetlerinin minik parçacıklarından çöplenirken (bunu acıktıklarından değil de, daha ziyade bir şeyler yemenin kahvaltının gerekli bir bölümü olduğunu düşündüklerinden yapıyorlardı); Ağaçsakal Entçe, Elfçe ya da başka bir yabancı dilde bir şeyler mırıldanarak ve gökyüzüne bakarak duruyordu."

"Entmeclisi nerede?" diye sorma cesaretini gösterdi Pippin.

"Hu, hı? Entmeclisi mi? dedi Ağaçsakal dönerek. "Entmeclisi bir mekan değil, entlerin toplaşmasıdır bu günlerde pek fazla yapılmıyor. Lakin ben epey entin gelmeyi taahhüt etmesini sağladım. Her zaman buluştuğumuz mahalde buluşacağız: Gizlidere derler insanlar buraya. Bulunduğumuz yerin güneyinde bir yerlerde, öğleden önce orada olmamız lazım."

Çok geçmeden yola koyuldular. Ağaçsakal, bir önceki gün yaptığı gibi hobbitleri kolunda taşıdı. Avlunun girişinde sağa dönüp, derenin üzerinden bir adım attı ve ağaçların daha seyrek olduğu, büyük devrik yamaçlar

boyunca güneye doğru büyük adımlarla ilerledi. Bu yamaçların üzerinde hobbitler huş ve üvez ağaçlıkları gördüler; bunların da gerisinde kapkara çam ormanları yükseliyordu. Kısa bir süre sonra Ağaçsakal tepelerden biraz ayrılarak, ağaçların hobbitlerin o güne kadar gördüklerinden daha iri, daha uzun ve daha sık olduğu derin korulara daldı. Bir süre, Fangorn'a girmeye ilk cesaret ettiklerinde duydukları o boğulmuştuk hissi geri döndüyse de kısa süre sonra geçti. Ağaçsakal onlarla konuşmadı. Kendi kendine derin derin ve düşünceli düşünceli mırıldandı ama Merry ile Pippin mırıltılar arasında hiçbir sözcük seçemedi: Sözler kulağa şöyle geliyordu: bum, bum, rambum, burar, bum bum, dahrar bum bum, dahrar bum; sürekli bir nota ve ritim değişikliğiyle böyle devam ediyordu. Arada sırada bir cevap, sanki topraktan veya başlarının üzerindeki dallardan veya belki de ağaçların gövdelerinden gelen bir mırıltı veya bir ses titreşimi varmış gibi geliyordu; ama Ağaçsakal ne durdu, ne de başını çevirdi."

"Ağaçsakal adımlarını yavaşlatmaya başladığında yola çıkalı uzun bir süre olmuştu Pippin "ent adımlarını" saymaya çalıştı ama başaramadı, üç binlerde karıştırdı. Ağaçsakal aniden durdu, hobbitleri yere indirdi, ellerini bükerek ağzına götürdü, öyle ki elleri içi boş bir boru gibi olmuştu; sonra elleri arasından üfleyerek seslendi. Koca bir hum, ham sesi, derin bir boru gibi ormanda gürledi ve ağaçlardan yankılanır gibi oldu. Uzaktan "birkaç yönden gelen benzer hum, ham, hum sesleri yankı değil, cevaptı."

"Ağaçsakal artık Merry ile Pippin'i kuş gibi omuzuna koymuş yeniden yürümeye başlamıştı; ara sıra yine bir boru sesi çıkartıyor, her seferinde cevaplar daha yakından ve daha kuvvetli geliyordu. Böyle böyle, sonunda aşılmaz bir duvar görünümündeki, yapraklarını dökmeyen koyu renkli ağaçlara, hobbitlerin daha önce hiç görmemiş oldukları cinsten ağaçlara vardılar: Tam köklerinden itibaren dallanıp budaklanıyordu bu ağaçlar, sıkı sıkıya dikensiz çobanpüskülü gibi kara parlak yapraklarla kaplanmışlardı ve üzerlerinde iri, parlak zeytin renkli tomurcukları olan sert, dik, çiçeksi mahmuzları vardı."

Sola dönüp bu muazzam engelin kenarından dolanan Ağaçsakal birkaç adımda dar bir geçide vardı. Bu geçitten aşınmış bir yol geçiyor ve aniden uzun, dik bir yamaçtan aşağıya iniyordu. Hobbitler, kara yapraklarını dökmeyen yüksek ağaçlarla çevrili, neredeyse bir kase gibi yusyuvarlak, çok geniş ve çok derin büyük bir çukura inmekte olduklarını gördüler, içerisi dümdüz ve çimenlerle kaplıydı; çukurun tam dibinde yükselen üç

tane uzun ve güzel gümüşsü huş ağacı hariç hiç ağaç yoktu. Bu çukurun içine iki patika daha iniyordu: Biri batıdan, biri doğudan."

"Birkaç ent, şimdiden gelmişlerdi bile. Diğer patikalardan daha birçoğu geliyordu, kimisi ise Ağaçsakal'ı izliyordu. Entler yaklaştıkça hobbitler onlara bakmaya başladı. Nasıl (en azından bir yabancı gözünde) bir hobbit bir diğerine benzerse, onlar da aşağı yukarı Ağaçsakal'a benzeyen birkaç yaratık görmeyi umuyorlardı; ama böyle bir şeyle karşılaşmayınca çok şaşırdılar. Nasıl bir ağaç bir ağaçtan farklıysa, entler de birbirlerinden öylesine farklıydı: Kimisi aynı ismi taşıyan ama gelişimi ve geçmişi birbirinden ayrı olan ağaçlar kadar; kimisi farklı ağaç cinsleri kadar, huş ağacının kayından, meşenin çamdan farklı olduğu kadar farklıydı. Birkaç tane, dinç ama kadim ağaçlar gibi sakallı ve budaklı, daha yaşlı ent vardı (ancak hiçbiri Ağaçsakal kadar yaşlı görünmüyordu); olgun devrelerindeki orman ağaçları gibi temiz kollu, pürüzsüz 'Berili, uzun, güçlü entler vardı; ama hiç genç ent, hiç fidan yoktu. Toplam iki düzine kadar ent duruyordu çukurluğun geniş çimenlik zemininde, çok daha fazla sayıda ent hala gelmekteydi."

"İlk başta Merry ile Pippin gördükleri çeşitlilik karşısında hayrete düşmüşlerdi: O kadar çeşitli şekilden, renkten, gövdelerin kalınlıklarındaki ve yüksekliklerindeki, bacakların ve kolların uzunluklarındaki, (üç ile dokuz arasında değişen) ayak ve el parmaklarının sayılarındaki farklılıktan. Bir iki tanesi Ağaçsakal'la üç aşağı beş yukarı benzerlik gösteriyordu ve kayın veya meşe ağaçlarını hatırlatıyorlardı. Fakat başka çeşitler de vardı, iri yayvan parmaklı elleri ve kısa kalın bacakları olan entler gibi. Bazıları dişbudak ağaçlarını hatırlatıyordu: bir sürü parmaklan ve uzun bacaklan olan, uzun boylu, dik, gri entler; bazıları (en uzun entler) çam ağacına, diğerleri huş ağacına, üveze, ıhlamura benziyorlardı. Fakat entler Ağaçsakal'ın etrafında toplanıp, başlarını belli belirsiz eğip de alçak ezgili sesleriyle mırıldanarak yabancılara uzun uzun dikkatle bakınca hobbitler hepsinin aynı cinsten olduğunu anladı; ayrıca hepsinin gözleri aynıydı: Hepsi Ağaçsakal'ınkiler kadar yaşlı ve derin değildi, ama hepsinde aynı yavaş, sabit, düşünceli ifade ve aynı yeşil alev vardı."

Bütün grup geniş bir halka halinde Ağaçsakal'ın etrafında toplanır toplanmaz, tuhaf ve anlaşılmaz bir konuşmadır başladı. Entler yavaş yavaş mırıldanmaya başladılar: Önce biri katıldı sonra diğeri, ta ki hepsi yükselip alçalan bir ritimle birlikte mırıldanmaya başlayana kadar; mırıltı kah

halkanın bir tarafında daha yüksek sesle çıkıyor, kah orada alçalarak diğer tarafta patlarcasına yükseliyordu. Entçe olduğunu tahmin ettiği bu dilin hiçbir sözcüğünü yakalayamadığı ve anlayamadığı halde, Pippin ilk önceleri bu sesi dinlemekten hoşlandı; fakat zamanla dikkati dağıldı. Uzun bir süre sonra (ve mırıltılar hiç durulma alameti göstermeyince) Entçe son derece "acelesiz" bir dil olduğu için, Günaydın demekten öteye gidip gitmediklerini; Ağaçsakal'ın yoklama yapıp yapmayacağını, yaparsa Entçe olarak bütün isimleri söylemenin ne kadar süreceğini merak etmeye başladığını fark etti. "Acaba Entçe evet ve hayır nasıl söylenir," diye düşündü. Esnedi."

"Ağaçsakal hemen onu fark etti. "Hm, ha, hey, Pippinciğim!" dedi; diğer bütün ender konuşmalarım yanda kestiler. "Siz aceleci bir ahalidensiniz, neredeyse unutuyordum bunu; zaten her halükarda anlaşılmayan bir lisanı dinlemek yorucu olur. Aşağıya inebilirsiniz artık, isimlerinizi Entmeclisi'ne bildirdim; onlar da size bakıp birer ork olmadığınız hususunda hemfikir oldular; kadim cetvellerimize yeni mısra ilave edilecek. Henüz pek bir şey konuşamadık lakin bu bile bizim Entmeclisimiz için hızlı sayılır. Merry ile birlikte bu çukurda dolaşabilirsiniz arzu ederseniz. Eğer su içmek isterseniz, o tarafta kuzey kıyısında güzel bir tatlı su kuyusu mevcuttur. Meclis hakiki manada başlamadan evvel söylenmesi lazım gelen bazı sözler var. Gelip size bakar, işlerin nasıl gittiğini bildiririm."

"Hobbitleri yere bıraktı. Onlar da yürüyüp ayrılmadan, yerlere kadar eğildiler. Bu hareketin entleri çok eğlendirmiş olduğu mırıltılarının tonundan ve gözlerindeki alevlerden anlaşılıyordu; ama hemen kendi işlerine döndüler. Merry ile Pippin batıdan inen patikaya tırmanıp yeşil çitin arasındaki açıklıktan baktılar. Çukurluk yerin tam kenarından ağaçlarla kaplı yamaçlar uzanıyor; yamaçların da gerisinde, uzaklarda, en uzaktaki sırtın çam ağaçlarının üzerinde, yüksek bir dağın dik ve beyaz zirvesi yükseliyordu. Sollarında güneye doğru ormanın kül rengi bir uzaklığa doğru alçaldığını görüyorlardı. Orada, çok uzaklarda, Merry'nin Rohan'ın ovalan olduğunu tahmin ettiği soluk yeşil bir pırıltı vardı."

"İsengard nerede acaba?" dedi Pippin.

"Tam olarak nerede olduğumuzu bilmiyorum, dedi Merry; "ama büyük bir ihtimalle o zirve Methedras'dır ve hatırlayabildiğim kadarıyla İsengard halkası, dağların ucundaki bir çatalda veya derin bir vadide bulunuyormuş.

Büyük bir ihtimalle bu büyük sırtın arkasındadır. Orada, zirvenin solunda, sanki bir duman veya bir pus var, sence de öyle değil mi?"

"Îsengard neye benziyor acaba? diye sordu Pippin. "Hem zaten entler bu konuda ne yapabilirler ki!"

"Bilemiyorum, dedi Merry. "Îsengard, içinde düz bir alanı ve tam ortasında adına Orthanc dedikleri bir ada veya taştan bir sütunu olan, kayalardan veya tepelerden meydana gelmiş bir çeşit halka sanırım. Saruman'ın burada bir kulesi varmış. Bir kapısı varmış etrafındaki duvarda, belki birden fazla vardır; galiba bir de dere akıyormuş içinden; dağlardan çıktıktan sonra da Rohan Geçidi'nden akıp gidiyormuş. Hiç de entlerin zaptedebilecekleri bir yere benzemiyor. Ama içimde bu entlere karşı garip bir his var: Her nedense onların göründükleri kadar güvenli ve komik olduklarını sanmıyorum. Yavaş, garip, sabırlı, hatta neredeyse mahzun görünüyorlar ama yine de onların ayaklandırılabileceklerine inanıyorum. Eğer bu mümkün olursa, karşı tarafta olmak istemezdim."

"Evet! dedi Pippin. "Ne demek istediğini biliyorum. Oturmuş düşünceli düşünceli geviş getiren bir inek ile saldıran bir boğa arasında oldukça büyük bir fark olabilir; üstelik değişim ani de olabilir. Acaba Ağaçsakal onları ayaklandırabilecek mi? Bunun için uğraşmaya niyeti olduğunu biliyorum. Ama onlar ayaklanmayı sevmiyor. Ağaçsakal kendisi de dün gece ayaklandı, ama sonra yeniden yatıştırdı kendini."

"Hobbitler geldikleri yana döndüler. Toplantı halindeki entlerin sesi hala bir inip bir çıkıyordu. Güneş artık yüksek çalılıktan içeri sızacak kadar yükselmişti: Huş ağaçlarının tepesinde parlayarak çukurluk yerin kuzey tarafını serin san bir ışıkla aydınlattı. Orada minik, parıltılı bir pınar gördüler. Yaprak dökmeyen ağaçların dibindeki büyük çukurun kenarından yürüdüler yeniden serin çimenleri ayakparmaklarında, üstelik aceleleri yokken hissetmek çok hoştu sonra coşkuyla akan suya doğru indiler. Biraz içtiler; temiz, soğuk keskin bir suydu; sonra çimenler üzerindeki güneş parçalarını ve çukurluk yerin zemininden geçen seyir halindeki bulutların gölgelerini seyrederek yosunlu bir kayaya oturdular. Entlerin mırıltıları devam etti. Son derece garip ve mesafeli bir yerdi burası, dünyanın dışında ve başlarına gelen her şeyden çok uzakta. Yol arkadaşlarının yüzleri ve seslerinin özlemi düştü içlerine, özellikle de Frodo ile Sam'in ve Yolgezer'in.

"Sonunda ent seslerinde bir duraksama oldu; başlarını kaldırınca Ağaçsakal'ın, yanında başka bir ent ile kendilerine doğru gelmekte olduğunu gördüler."

"Hm, hum, işte yine geldim, dedi Ağaçsakal. "Sıkılmaya başladınız mı, yoksa sabırsızlanıyor musunuz, hı, hmm? Eh, korkarım henüz sabırsızlanmamanız lazım, ilk safhayı geçtik; lakin hala uzaklarda, İsengard'dan uzakta yaşayanlara ve Meclis'ten önce erişemediklerime bazı şeyleri izah etmem lazım; ondan sonra ne yapmamız lazım geldiği hususunda bir karara varacağız. Mamafih, entler ne yapılması lazım geldiği hususunda bir karara varmak için, bütün keyfiyetlerin ve hadiselerin üzerinden tek tek geçerken harcadıkları kadar vakit harcamazlar. Yine de burada uzun bir müddet daha kalacağımızı inkar etmenin bir faydası yok: Büyük bir ihtimalle birkaç gün. Bu sebeple size bir arkadaş getirdim. Arkadaşın yakında bir ent evi var. Elfçe ismi Bregalad. Kararını zaten vermiş olduğunu, Meclis'te kalması için bir sebebin olmadığını söylüyor. Hm, hm, aramızda aceleci sayılabilecek tek kişi odur. iyi anlaşırsınız herhalde. Hoşça kalın!" Ağaçsakal dönerek yanlarından ayrıldı."

"Bregalad bir süre hobbitleri ciddiyet ve vakarla gözleyerek durdu; onlar ise ent ne zaman bir "acelecilik" belirtisi gösterecek diye merakla ona baktılar. Uzun boyluydu ve genç bir ente benziyordu; dudakları al al, saçları ise gri yeşildi. Rüzgardaki ince bir ağaç gibi, bükülüp sallanabiliyordu. Sonunda konuştu; sesi yankılı olduğu halde Ağaçsakal'ınkinden daha tiz ve daha netti."

"Ha, hmm, dostlarım, haydi bir yürüyüşe çıkalım! dedi. "Ben Bregalad'ım, sizin lisanınızda bu Tezmertek anlamına gelir. Lakin bu sadece bir lakap tabii ki. Bana bu ismi, ihtiyar bir ente daha sorusunu bitirmeden evet, dediğim zaman vermişlerdi. Sonra çok da hızlı su içer, daha bazılrı hala sakallarını ıslatırken dışarı çıkarım. Benimle gelin!"

"Biçimli kollarını aşağı sarkıtarak hobbitlere uzun parmaklı ellerini uzattı. Bütün o gün boyunca zamanlarını onunla birlikte ormanları dolaşarak, şarkı söyleyip gülerek geçirdiler; çünkü Tezmertek sık sık gülüyordu. Güneş bir bulutun arkasından çıkınca gülüyordu, bir dereye ve ırmağa rast gelince gülüyordu; sonra eğiliyor, ayaklarım ve başını suda ıslatıyordu; bazen ağaçlardan gelen bir sese veya bir fısıltıya gülüyordu. Ne

zaman bir üvez ağacı görse kollarını uzatıp şarkı söylüyor ve şarkı söylerken sallanıyordu."

"Akşam çökünce onları kendi ent evine getirdi: Yeşil bir bayırın altındaki çimenler üzerine yerleşmiş yosunlu bir kayadan başka bir şey değildi evi. Etrafında halka şeklinde bir dizi üvez yetişmişti ve evin içinde su, bayırdan kaynayan bir pınar vardı, tüm ent evlerinde olduğu gibi. Ormanın üzerine karanlık çökerken bir süre konuştular. Çok uzak olmayan bir yerde Entmeclisi'nin devam eden sesi duyulabiliyordu; fakat sesler artık daha derin ve daha sakindi adeta; arada bir tek bir yüksek ses, diğerleri susarken daha tiz ve daha aceleci bir müzikle yükseliyordu. Fakat yanlarında Bregalad onlarla kendi dillerinde, hemen hemen bir fısıltıyla konuşuyordu; onun Derikabuk'un halkına dahil olduğunu, yaşadıkları toprakların harap edilmiş olduğunu öğrendiler. Bu hobbitlere onun "aceleciliğini" açıklamaya yeterli geldi, en azından orklar konusunda."

"Memleketimde üvez ağaçları vardı, dedi Bregalad yavaş yavaş, hüzünle, "ben bir entçik iken, dünyanı sükûnet devrinde, yıllar ve yıllar önce kök salan üvez ağaçları. En yaşlısı, enthanımları memnun etmeye çalışan entler tarafından dikilmişti; lakin onlar ağaçlara bir nazar edip, daha beyaz çiçeklerin ve daha zengin meyvaların nerede yetiştiğini bildiklerini söyleyip tebessüm etmişlerdi. Yine de o ırktan, Gül halkından başka hiçbir ağaç bana o kadar güzel görünmez. Dediğim bu ağaçlar serpildiler de serpildiler, ta ki her birinin gölgesi yeşil bir avluya dönüşene, güz aylarında kırmızı yemişleri bir yük, bir güzellik abidesi oluncaya kadar. Kuşlar sürü halinde üzerlerine üşüşürdü. Ben kuşları severim, durmadan cıvıldaştıklarında bile; üvezlerde gereğinden fazla kuş olurdu. Lakin kuşlar düşmanlaştı, tamahkar oldu, ağaçlan didiklemeye, meyvalarını yemeyip yerlere atmaya başladı. Sonra orklar baltalarıyla gelerek ağaçlarımı kestiler. Gidip ağaçlara uzun isimleriyle seslendim ama onlar titremediler bile; ne işittiler, ne de bir mukabelede bulundular: Ölmüş yatıyorladı."

Ey Orofarne, Lassemista, CarnimMe!

Ey güzel üvez ağacı, nasıl da üşüşür beyaz tomurcuklar saçlarına!

Ey üvezim benim, gördüm parladığım yaz ortasında,

"Kabuğunparlak, yaprağın hafif, sesin serin ve yumuşak;"

Altın kırmızısı tacını başında taşıyarak!

"Ey ölü üvez, kırlaşmış, kurumuş başında saçların;"

Sesin kesilmiş sonsuza dek, tacın darmadağın.

Ey Orofarne, Lassemista, Carnimfrie!

Hobbider Bregalad'ın, o kadar sevdalı olduğu ağaçların devrilmesi nedeniyle birçok dilde yaktığı, ağıta benzeyen yumuşak şarkısıyla uykuya daldılar.

"Ertesi günü de onunla birlikte geçirdiler ama onun "evinden" pek uzaklaşmadılar. Zamanlarının çoğunda bayırın korunağında sessizce oturdular; çünkü rüzgar daha da soğumuş, bulutlar sıklaşmış ve kurşunileşmişti; çok az güneş vardı ve Meclis'teki enderin uzaktan gelen sesleri hala bir yükseliyor, bir alçalıyor, bazen yüksek ve güçlü bazen alçak ve üzgün, bazen hızlı, bazen yavaş ve bir ağıt gibi ciddi geliyordu. Bir gece daha çöktü; ender hala aceleyle geçen bulutların ve kesik kesik görünen yıldızların altında toplantılarına devam ediyorlardı."

Üçüncü gün söktü, soğuk ve rüzgarlı. Şafak vaktinde enderin sesleri büyük bir yaygara koparttı, sonra tekrar alçaldı. Sabah vakti ilerledikçe rüzgar dindi ve hava bir beklentiyle ağırlaşmaya başladı. Bregalad'ın ent evinin çukura içinde Meclis'in sesi hobbitlere çok az ulaşıyor olsa da, hobbitler Bregalad'ın artık sesleri dikkatle dinlediğini görebiliyorlardı.

"Akşamüstü oldu, batıya dağlara doğru giden güneş, buludan n çatlak ve yarıklarından uzun sarı ışınlar yolluyordu. Aniden her şeyin çok sessiz olduğunu fark ettiler; bütün orman dinleyen bir sessizliğe gömülmüştü. Susan ent sesleriydi tabii ki. Bu ne anlama geliyordu? Bregalad dimdik ve gergin duruyor, geriye kuzeye, Gizlidere'ye doğru bakıyordu."

"Sonra bir çatırtı sesiyle çınlayan büyük bir ses duyuldu: gümbe de güm! Ağaçlar sanki ani ve şiddetli bir rüzgar esmişçesine titreyerek eğildiler. Bir sessizlik daha oldu; sonra heybetli davullar misali bir bando müziği başladı ve gürleyen davul sesleri üzerinde yüksek ve güçlü sesle şarkı söyleyen sesler toplanmaya başladı."

Geliyoruz, davul gümbürtüleriyle geliyoruz: Güm güm de güm güm!

Entler geliyordu: Sarkılan durmadan daha yakından ve daha yüksek duyuluyordu:

Geliyoruz, davullarla zurnalarla geliyoruz: Güm güm de güm güm!

Bregalad hobbitleri alarak iri adımlarla evinden uzaklaştı.

"Çok geçmeden yürüyüşe geçmiş yaklaşan sırayı gördüler Ender, iri adımlarla yamaçtan aşağıya onlara doğru sallana sallana geliyorlardı. Başlarında Ağaçsakal vardı, arkasında da onu izleyen elli kadar o takipçisi; ikişer ikişer, elleriyle böğürlerine vurup usul tutarak, uygun' adım ilerliyorlardı. Yaklaştıkça gözlerindeki şimşekler ve kıvılcımlar görülmeye başladı."

"Hum, ham! işte sonunda geldik, gümbürdeyerek geldik! diye seslendi Ağaçsakal, Bregalad ile hobbitleri görür görmez. "Gelin, Meclis'e katılın! Gidiyoruz! İsengard'a gidiyoruz!"

İsengard'a! diye bağırdı entler bir ağızdan.

İsengard'a!

Haydi İsengard'a!

İsterse taştan kapılarla sarılmış, kapatılmış olsun İsengard;

istediği kadar sağlam, çetin, taş gibi soğuk, kemik kadar çıplak olsun İsengard,

Gidiyoruz, gidiyoruz, gidiyoruz savaşa, taşı yarıp kapıyı yıkmaya

Çünkü gövde ve dal yanıyor, ocak harlanıyor;

biz de gidiyoruz savaşa!

Kasvet diyarına, kıyametin ayak sesleriyle,

davullar çalarak geliyoruz;"

İsengard'a kıyama geliyoruz!

Kıyama geliyoruz, kıyama geliyoruz!

Böyle şarkılar söylediler güneye doğru yürürken.

"Gözleri pırıl pırıl parlayan Bregalad, savrularak Ağaçsakal'ın yanında sıraya girdi. Yaşlı ent, hobbideri kendisi aldı ve yeniden omuzlarına yerleştirdi; böylece şarkı söyleyen grubun önünde kalpleri güm güm atarak ve başlarını dimdik tutarak gururla oturdular. Er geç bir şeylerin olacağını bekledikleri halde enderdeki değişikliğe çok hayret etmişlerdi. Şimdi bu olanlar, uzun süredir bir setin zaptettiği suyun coşup akmasına benziyordu."

Hakikaten de ender kararlarını çabuk verdiler, öyle değil mi? demeye cesaret etti Pippin bir süre sonra, şarkılara ara verildiğinde ve sadece eller ile ayakların ritimleri duyulurken.

"Çabuk mu?" dedi Ağaçsakal. "Hum! Evet, elbette. Benim tahmin ettiğimden de çabuk oldu. Hakikaten, uzun asırlar boyudur hiç böyle ayaklandıklarım görmemiştim. Biz entler harekete geçirilmeyi sevmeyiz; ağaçlarımız ve hayatlarımızın büyük bir tehlike içinde olduğunu bariz bir şekilde görmezsek de hiç harekete geçmeyiz. Bu da, Sauron ile Deniz'in insanları arasında yapılan muharebeden beri hiç vuku bulmamıştı. Bu ork işi, ahlaksızlar rarum ateşlerini beslemek gibi kötü bir mazeretleri dahi olmaksızın kesiyorlar ağaçlan; işte bu bizi çok hiddetlendirdi; bir de bize yardım etmesi gereken komşumuzun hainliği. Arifler'in akıllarının başlarında olması lazım gelirdi: Öyledir de. Ne elflerin, ne entlerin, ne de insanların lisanlarında, bu tür bir hainlik için sarf edilebilecek bir küfür yok. Kahrolsun Saruman!"

Gerçekten de İsengard'ın kapılarını yıkacak mısınız? diye sordu Merry.

"Ho, hm, eh, mümkündür, bildiğiniz gibi! Belki de bilmiyorsunuzdur ne kadar güçlü olduğumuzu. Trolleri işitmişsinizdir muhtemelen. Onlar da muazzam surette kuvvetlidir. Lakin onlar sadece taklittir, Büyük Karanlık sırasında Düşman tarafından entlerin taklidi olarak yapılmış; nasıl orklar elflere karşı yapılmışsa. Biz trollerden daha kuvvetliyiz. Biz toprağın kemiklerinden yaratıldık. Biz taşları ağaçların kökleriyle parçalayabiliriz; hem de çok çabuk, eğer aklımıza koymuşsak çok çok çabuk! Eğer bizi baltayla devirmezlerse, ateş veya büyücülük rüzgarıyla tahrip etmezlerse İsengard'ı un ufak edip, duvarlarını moloza çeviririz."

Ama Saruman sizi engellemeye çalışacak, öyle değil mi?

"Hm, ah, evet, öyle. Bunu unutmuş değilim. Hakikaten bu hususta uzun uzun düşündüm. Lakin, gördüğünüz üzre entlerin çoğu benden birçok ağaç ömrü daha genç. Artık hepsi harekete geçti ve hepsinin aklında tek bir şey var: İsengard'ı paramparça etmek. Lakin çok sürmeden yeniden mütalaa etmeye başlayacaklar; akşam içkimizi aldığımızda biraz sakinleşecekler. Ne susayacağız ama! Ama bırakın şimdi yürüsünler ve şarkılarını terennüm etsinler! Katedilecek uzun bir yolumuz var önümüzde; düşünecek zamanımız da. Başlamak da bir şey sayılır."

Ağaçsakal yürümeye devam etti, bir süre diğerleriyle birlikte şarkı söyleyerek. Fakat bir süre sonra sesi bir mırıltıya dönüştü, sonra hepten sustu yeniden. Pippin onun yaşlı alnının kırışıklar içinde boğum boğum olduğunu gördü. Sonunda Ağaçsakal başını kaldırdı ve Pippin onun gözlerinde mahzun bir ifade gördü, mahzun ama mutsuz değil. Gözlerinde bir ışık vardı, sanki yeşil alev, düşüncelerinin kara kuyusunun daha derinlerine batmış gibi.

"Elbette dostlarım, dedi yavaş yavaş, "kendi nihayetimize gidiyor olmamız da muhtemeldir: Entlerin son resmi geçidi. Lakin eğer evlerimizde oturup hiçbir şey yapmasaydık sonumuz zaten yakamıza yapışacaktı, eninde sonunda. Bu fikir uzun zamandır gönüllerimizde inkişaf ediyordu; işte o yüzden yürüyüşe başladık. Bu ani bir niyet değildi. Şimdi, en azından, entlerin son resmi geçitleri için bir şarkı yakmaya değer. Ah," diye iç geçirdi, "göçmeden önce başka bir ahaliye yardımımız dokunabilir. Yine de, enthanımlarla ilgili şarkıların doğru çıkmasını temenni' ederdim. Hakikaten, gönülden görmek isterdim Fimbrethil'i bir kez daha. Lakin işte dostlarım, şarkılar da tıpkı ağaçlar gibi vakti gelince ve kendi usullerince meyvalarını veriyorlar: Ve bazen de vakitsiz kuruyorlar."

Entler büyük bir hızla, iri adımlarıyla ilerliyorlardı. Arazinin güneye doğru uzanan uzun kıvrımına inmişler, artık batıdaki yüksek sırta tırmanmaya başlamışlardır Ormanlar altlarında kalmış, önce oraya buraya serpiştirilmiş huş ağaçlarının olduğu yere, sonra da tek tuk kuru çam ağaçlarının bulunduğu çıplak yamaçlara varmışlardı. Güneş, önlerindeki tepenin karanlık sırtından batmıştı. Kurşuni renkli alacakaranlık çöktü.

"Pippin arkasına baktı. Entlerin sayısı mı artmıştı yoksa, neler oluyordu? Geçmiş oldukları, kasvetli çıplak yamaçların olması gereken yerde ağaç koruları gördüğünü zannetti. Ama bu korular hareket ediyordu! Fangorn'un ağaçlan uyarımış, orman ayaklanmış, dağlan tepeleri aşıp savaşa gidiyor olabilir miydi? Acaba uyku ve gölgeler onu aldatmış olabilir mi diye gözlerini ovuşturdu; ama kocaman kurşuni şekiller durmadan ilerliyordu. Pek çok ağacın dallan arasında gezinen rüzgarı andıran bir ses duyuluyordu. Entler tepenin kenarına yaklaşmışlardı artık ve şarkı hafiflemeye başlamıştı. Gece çöktü, ortalık sessizleşti: Entlerin ayaklan altındaki toprağın, sürüklenen bir sürü yaprağın fısıltıları gibi hafifçe titreyişinden başka bir şey duyulmuyordu. Sonunda zirvede durdular ve aşağıdaki karanlık çukura baktılar: Dağların sonundaki büyük yarık: Nan Curunır, Saruman'ın Vadisi."

"İsengard'ın üzerine gece çökmüş" dedi Ağaçsakal.

BÖLÜM V

AK SÜVARİ

"İliklerime kadar dondum, dedi Gimli kollarını sallayarak ve ayaklarını yere vurarak. Sonunda gün ağarmıştı. Şafak vakti, yol arkadaşları ellerinden geldiğince bir kahvaltı yapmıştı; artık artmakta olan ışıkta, yerde hobbitlerin izini bulabilmek için araştırma yapmaya hazırlanıyorlardı."

"Sonra o yaşlı adamı da unutmayın! dedi Gimli. "Eğer bir çizme izi bulabilirsem daha mutlu olacağım."

Bu neden seni daha mutlu edecek? dedi Legolas.

Çünkü iz bırakan ayaklara sahip olan yaşlı bir adam, göründüğünden başka bir şey olmayabilir de ondan, diye cevap verdi cüce.

"Belki, dedi elf; "ama ağır bir çizme bile burada iz bırakmayabilir. Otlar hem derin, hem de çok esnek."

"Bu bir Kolcu'yu şaşırtmaz, dedi Gimli. "Eğilmiş bir yaprak bile Aragorn'un okuması için yeterli. Ama onun herhangi bir ize rastlayacağını zannetmiyorum. Dün gece gördüğümüz Saruman'ın kötü bir hayaletiydi. Sabahın şu ışığı altında bile bundan eminim. Gözleri belki şu anda bile Fangorn'dan bize bakıyordur."

"Muhtemeldir, dedi Aragorn; "yine de emin değilim. Ben adan düşünüyorum. Dün gece, onların ürkütülüp kaçırıldıklarını söyledin Gimli. Ama ben öyle düşünmedim. Sen onları duydun mu Legolas? Sana korkmuş gibi geldi mi sesleri?"

"Hayır, dedi Legolas. "Onları açık seçik duydum. Eğer o kadar karanlık olmasaydı ve o kadar büyük bir korku içinde olmasaydık hayvanların ani bir sevinçle delirdiklerini söyleyebilirdim. Atlar, uzun süredir özlemini çektikleri bir arkadaşlarıyla karşılaşınca nasıl konuşurlarsa öyle konuşuyorlardı."

"Bana da öyle geldi, dedi Aragorn; "ama eğer dönmezlerse bilmeceyi çözemeyeceğim. Gelin! Ortalık hızla aydınlanıyor, önce bakalım, sonra fikir yürütürüz! Buradan, etrafı dikkatle araştırarak kendi konaklama yerimizin yakınından başlayıp yavaş yavaş yamaçtan ormana doğru çıkmalıyız. Bizim görevimiz hobbitleri bulmak, akşamki ziyaretçimiz hakkında ne düşünürsek düşünelim. Eğer şans eseri kaçabildi lerse, ağaçların arasına gizlenmiş olmalılar, yoksa görünürlerdi. Burasıyla ormanın kıyısı arasında bir şey bulamazsak, o zaman savaş alanında son bir araştırma yaparız, küllerin arasında. Fakat orada pek ümit yok: Rohan'lı atlılar işlerini iyi yapmışlar."

Yol arkadaştan bir süre emekleyerek elleriyle yeri yokladılar. Ağaç kederle üzerlerinde duruyordu, kuru dallan artık sarkmıştı, soğuk doğu rüzgarında hışırdıyordu. Aragorn yavaş yavaş uzaklaştı. Nehir kıyısındaki nöbetçi ateşinin küllerine vardı ve sonra savaşın yapılmış olduğunu küçük tepeye doğru topraktaki izleri yeniden sürmeye başladı. Aniden yüzü neredeyse otlara değecek gibi yere eğildi. Sonra diğerlerini çağırdı. Koşarak geldiler.

"Sonunda bir habere rast geldik burada! dedi Aragorn. Onlar görsünler diye kırılmış bir yaprağı, artık solmaya ve kahverengiye dönüşmeye başlamış altın renkli kocaman solgun bir yaprağı kaldırdı. "Burada Lörien'in bir mallorn yaprağı ve üzerinde de kırıntıları var; çimenlerin üzerinde biraz daha kırıntı var. Ve bakın! Yakınlarda kesilmiş ipler var!"

"İpleri kesmiş olan bıçak da burada! dedi Gimli. Eğilerek, ağır ayakların çiğnediği, içinde kısa dişli bir bıçak olan bir ot öbeğini eline aldı. Bıçağın kını da yanındaydı. "Bir ork silahıymış," dedi bıçağı ihtiyatla tutup, tiksintiyle yontulmuş sapına bakarak: Kısık gözlü, eğri ağızlı korkunç bir kafa şekline sokulmuştu sap."

"Buyurun, şimdiye kadar karşılaştığımız en garip bilmece! diye hayretini dile getirdi Legolas. "Eli kolu bağlı bir tutsak hem orklardan, hem de etraflarını saran atlılardan kaçmış. Sonra durmuş, hala ortalıklardayken bağlarını bir ork bıçağıyla kesmiş. Ama nasıl ve neden? Çünkü eğer ayakları bağlı idiyse nasıl yürüdü? Eğer elleri bağlı idiyse bıçağı nasıl kullandı? Eğer hiçbiri bağlı değil idiyse, neden ipleri kesti? Sonra da yaptığından memnun kalarak oturup sessiz sessiz yolluğunu yemiş! Mallorn yaprağı olmasaydı bile, bu onun bir hobbit olduğunu kanıtlamaya yeterdi. Bundan sonra da, herhalde, kanatları çıktı ve şakıya

şakıya ağaçlara doğru uçtu. Onu bulmak kolay olsa gerek: Bizim de bir çift kanada ihtiyacımız olacak o kadar!"

"Burada birtakım büyüler dönmüş besbelli," dedi Gimli. "O yaşlı adam ne yapıyordu? Legolas'ın okudukları için sen ne diyeceksin Aragorn? Daha iyisini söyleyebilir misin?"

"Belki, dedi Aragorn gülümseyerek. "Yakınlarda sizin dikkate almadığınız başka işaretler de var. Tutsağın bir hobbit olduğu ve buraya gelmeden önce ya ellerinin ya da ayaklarının serbest kalmış olduğu konusunda hemfikirim. Sanırım elleri serbestti, işaretlerden okuyabildiğim kadarıyla; bu noktaya kadar bir ork tarafından taşınmış. Orada kan dökülmüş, birkaç adım ötede, ork kanı. Bu noktada derin at nalı ve sürüklenmiş ağır bir şeyin izleri var. Ork atlı tarafından öldürülmüş ve daha sonra cesedi çekilip ateşe götürülmüş. Ama hobbit görülmemiş: 'açıkta' değilmiş, çünkü gece vaktiymiş ve onun da üzerinde elf pelerini varmış hala. Yorgun ve açmış, buna da şaşmamak gerek; devrilen düşmanının bıçağıyla bağlarını kestikten sonra dinlenip uzaklaşmadan bir şeyler yemiş. Fakat yanında alet edevatı veya bohçası olmadan kaçtığı halde cebinde lembas olduğunu bilmek insanı rahatlatıyor; bu, belki de, hobbitvari bir şeydir. Hep 'o' dedim ama umarım Merry ile Pippin beraberdirler. Yine de bunu kesin olarak gösterecek hiçbir şey yok."

Peki arkadaşlarımızdan birinin ellerinin bağlı olmamasını nasıl açıklıyorsun? diye sordu Gimli.

"Nasıl olduğunu bilmiyorum, diye cevap verdi Aragorn. "Ayrıca neden bir orkun onları kenara taşıdığını da bilmiyorum. Kaçmalarına yardım etmek için değildir, emin olabilirsiniz. Hayır, artık başından beri aklımı karıştıran bir şeyi anlamaya başladım gibi: Boromir öldüğünde orklar neden Merry ile Pippin'i yakalamakla yetindiler? Bizleri aramadılar bile, kampımıza da saldırmadılar; onun yerine bütün hızlarıyla İsengard'a doğru yollandılar. Acaba Yüzük Taşıyıcısı ile sadık yol arkadaşını yakaladıklarını mı düşünüyorlardı? Zannetmem. Efendileri orklara bu tür açık emirler vermezler, kendileri bilseler bile; onlara açık açık Yüzük'ten bahsetmezler: Orklar güvenilir hizmetkarlar değildirler. Ama bence orklara hobbitleri yakalama emri verilmişti, ne pahasına olursa olsun canlı olarak. Savaştan önce bu kıymetli tutsaklarla kaçmak için bir girişimde bulunulmuş belli ki. Belki de ihanet söz konusuydu, bu yaratıklarda sık sık görüldüğü gibi; iri ve

cesur orkun teki ödül ile tek başına kaçmayı düşünmüş olabilir, kendi çıkan için. işte benim öyküm bu. Başka şeyler de çıkartılabilir. Fakat her halükarda şundan emin olabiliriz: Arkadaşlarımızdan en az biri kaçtı."

"Bizim görevimiz, Rohan'a dönmeden önce, onu bularak yardım etmek. Madem ki zorunluluk onu o karanlık yere yöneltmiş, Fangorn bizi de yıldırmamalı."

Hangisi beni daha çok yıldırıyor bilemiyorum: Fangorn mu, yayan olarak aşacağımız Rohan'a giden uzun yol mu, dedi Gimli.

"O halde ormana girelim," dedi Aragorn.

Taze izler bulmak Aragorn'un çok vaktini almadı. Bir noktada, Entsuyu'nun kıyısına yakın bir yerde ayak izlerine rast geldi: hobbit izleriydi bunlar ama bir sonuç çıkarılamayacak kadar belirsiz izlerdi. Sonra yeniden, büyük bir ağacın gövdesinin altında daha çok iz buldular. Toprak çıplak ve kuru olduğu için izler belirsizdi.

"Burada, en azından bir hobbit durarak geriye bakmış; sonra da orman tarafına dönmüş, dedi Aragorn."

"O halde biz de ormana girmeliyiz, dedi Gimli. "Ama bu Fangorn'un görünüşünü hiç sevmedim; üstelik ormana karşı bizi uyardılar da. Keşke izler bizi başka yöne yöneltseydi."

"Hikayeler ne anlatırsa anlatsın ben ormanın kötü olduğunu zannetmiyorum, dedi Legolas. Ormanın tam kıyısında durarak sanki bir şeyler dinliyormuş gibi öne eğildi; gözlerini iyice açıp gölgelere doğru dikkatle baktı. "Hayır, orman kötü değil; ya da içindeki kötülük her neyse, uzaklarda. Ağaçların yüreklerinin siyah olduğu karanlık yerlerin yankılarını belli belirsiz yakalıyorum sadece. Yakınımızda hiç kötülük yok; yalnızca temkin ve hiddet var."

"Eh, bana hiddetlenmesi için hiç sebep yok, dedi Gimli. "Ben ona hiç zarar vermedim."

"Bu çok doğru, dedi Legolas. "Ama yine de bir zarar görmüş, içerde bir şeyler oluyor, ya da olacak. Gerginliği hissetmiyor musunuz? Benim nefesimi kesiyor."

"Bana hava ağır geliyor, dedi cüce. "Bu orman Kuyutorman'dan daha seyrek ama küf kokulu ve yıpranmış."

"Çok, çok yaşlı, dedi elf. "O kadar yaşlı ki, neredeyse siz çocuklarla yola çıktığımdan beri hissetmediğim kadar genç hissedeceğim yeniden kendimi. Çok yaşlı ve hatıralarla dopdolu. Eğer barış günlerinde gelmiş olsaydım burada huzur bulabilirdim."

"Bulurdun herhalde, diye homurdandı Gimli. "Elflerin her türü gariptir gerçi ama sen bir Orman Elfi'sin zaten. Buna rağmen beni rahatlattın. Nereye gidersen, arkandan gelirim. Yine de okunla yayını hazır et; ben de kemerimde baltamın bağlarını çözeceğim. Ağaçlara karşı kullanmak için değil," diye ekledi hemencecik, başını kaldırıp altında durdukları ağaca doğru bakarak. "Sadece, verecek bir karşılığım olmaksızın o yaşlı adama gafil avlanmak istemem o kadar. Haydi gidelim!"

"Bunun üzerine üç avcı Fangorn ormanına daldı. Legolas ile Gimli, iz sürme işini Aragorn'a bırakmışlardı. Onun da görebileceği az şey vardı zaten. Ormanın zemini kuru ve dökülmüş yapraklarla doluydu; ama kaçakların suyun yakınında kalacaklarını tahmin ederek sık sık derenin kenarına gidiyordu. Böylece Merry ile Pippin'in su içtikleri ve ayaklarını yıkadıkları yere geldi. Burada hepsinin görebileceği kadar açık seçik bir şekilde biri diğerinden daha küçük olan iki hobbitin ayak izleri seçiliyordu."

"Bu güzel bir haber, dedi Aragorn. "Yine de izler iki günlük. Ve öyle görünüyor ki hobbitler bu noktada su boyundan ayrılmışlar."

"O halde şimdi ne yapacağız? dedi Gimli. "Onları bütün Fangorn'da izleyemeyiz ki. Yeterince tedarikli gelmedik. Eğer onları bir an önce bulamazsak, yanlarında oturup dostluğumuzu ispat için hep birlikte açlıktan ölmekten başka bir faydamız olmaz onlara."

"Eğer gerçekten bütün yapabileceğimiz bu ise, ö zaman öyle yapmalıyız, dedi Aragorn. "Haydi gidelim."

Sonunda Ağaçsakal'ın Tepesi'nin keskin ve sarp yamacına vardılar ve yüksek kaya tabakasına doğru yükselen kaba basamaklarıyla taş duvara baktılar. Aceleyle geçen bulutlar arasından güneş ışınlan parlıyor ve orman artık daha az kurşuni ve daha az kasvetli görünüyordu.

"Haydi yukarı çıkıp etrafa bir bakmalım! dedi Legolas. "Hala kendimi nefessiz hissediyorum. Bir süre için daha açık bir hava tatmak isterim."

Yol arkadaşları yukarı ormandalar. En son Aragorn vardı tepeye, yavaş yavaş hareket ediyor, basamakları ve çıkıntılı kaya tabakasını yakından

tarıyordu.

"Hobbitlerin buraya çıktıklarına hemen hemen eminim, dedi. "Ama başka izler de var, ne olduklarını anlayamadığım çok garip izler. Acaba bu çıkıntılı kayadan, ne yana doğru gittiklerini tahmin etmemize yarayacak bir şey görebilecek miyiz?"

"Ayağa kalkarak etrafına bakındı, fakat işe yarar hiçbir şey göremedi. Çıkıntı güneye ve doğuya bakıyordu; fakat sadece doğu yönünde manzara açıktı. O tarafta da, gelmiş oldukları ovaya doğru sıra sıra inmekte olan ağaçların tepelerini görebiliyordu.

"Yolumuzu çok dolandırdık, dedi Legolas. "Buraya hep birlikte sağ salim gelebilirdik, eğer Ulu Nehir'i ikinci veya üçüncü gün terk edip batıya sapsaydık. Çok az kişi sonuna gelmeden yolun onları nereye götüreceğini görebilir."

Ama Fangorn'a gelmeyi düşünmüyorduk ki, dedi Gimli.

"Yine de buradayız işte bir güzel ağa yakalandık, dedi Legolas. "Bakın!"

"Neye bakın?" dedi Gimli.

"Oraya ağaçların arasına."

"Nereye? Bende elf gözü yok!"

"Sus! Daha alçak sesle konuşun! Bakın! dedi Legolas işaret ederek. "Ormanın içine, şimdi geldiğimiz yola. Bu o. Ağaçtan ağaca geçerken onu göremiyor musunuz?"

"Gördüm, gördüm şimdi! diye tısladı Gimli. "Bak Aragorn! Sizi uyarmamış mıydım? İşte yaşlı adam. Kirli, gri çaputlar içinde: İlk başta onu göremememin nedeni buydu."

"Aragorn baktı ve yavaş yavaş hareket eden iki büklüm bir şekil gördü. Çok uzakta değildi. Kaba bir asaya dayarımış, yorgun argın yürüyen yaşlı bir dilenciye benziyordu. Başı önüne eğilmişti ve onlardan yana bakmıyordu. Başka topraklarda olsa onu hoş sözlerle karşılarlardı; ama şimdi her biri garip bir beklenti içinde sessizce duruyorlardı: Gizli bir güç veya kötülük barındıran bir şey yaklaşıyordu."

"Gimli onlara adım adım yaklaşan siluete fal taşı gibi açılmış gözlerle baktı. Sonra aniden, kendini daha fazla denetim altında tutamayarak patladı:

"Yayın Legolas! Yayını ger! Hazırlan! Saruman bu. Konuşmasına veya bize büyü yapmasına izin verme! önce sen vur onu!"

"Legolas yayını alarak yavaş yavaş gerdi, sanki başka bir irade ona karşı koyuyormuş gibi. Elinde bir oku gevşekçe tuttu ama bir türlü yaya geçirmedi. Aragorn sessizce duruyordu; yüzü tetikte ve dikkatliydi."

Neden bekliyorsun? Neyin var? dedi Gimli fısıldayarak.

"Legolas haklı, dedi Aragorn sakin sakin. "Yaşlı bir adama habersizce, meydan okumadan, bu şekilde vuramayız, ne kadar korku ve kuşku içinde olsak da. izle ve bekle!"

Tam o sırada yaşlı adam adımlarını sıklaştırarak şaşırtıcı bir hızla taş duvarın dibine geldi. Sonra onlar kıpırdamadan durmuş aşağıya bakarken o da aniden yukarı baktı. Hiç ses yoktu.

"Yüzünü göremiyorlardı: Başında başlığı vardı; başlığının üzerine de geniş kenarlı bir şapka giymişti öyle ki burnunun ucu ve gri sakalı hariç bütün hatları gölgede kalıyordu. Yine de Aragorn'a, sanki başlığıyla kaşlarının gölgeleri arasından keskin ve parlak gözlerin ışıltısını y akalamı ş gibi geldi."

"Sonunda yaşlı adam sessizliği bozdu. "Ne hoş bir tesadüf dostlarım," dedi yumuşak bir sesle. "Sizinle konuşmak istiyorum. Siz mi aşağı ineceksiniz, ben mi yukarı geleyim?" Cevabı beklemeden yukarı tırmanmaya başladı."

"Şimdi! dedi Gimli. "Durdur onu Legolas!"

"Sizinle konuşmak istediğimi söylemedim mi? dedi yaşlı adam. Yayını bırak Efendi Elf!"

Ok ile yay Legolas'ın elinden düştü ve kollan iki yanında sallandı.

Ve sen Efendi Cüce, lütfen ben yukarı çıkıncaya kadar elini baltanın sapından çek! Bu tür karşılıklara ihtiyacın olmayacak.

Gimli önce bir hamle yaptı ama sonra yaşlı adam basamakları bir keçi gibi çevikçe tırmanırken bir taş gibi hareketsiz kaldı. Bütün yorgunluğu geçmiş gibiydi. Çıkıntılı kayaya adım atarken sanki bir pırıltı, emin olamayacakları kadar kısa süren, gri paçavralar tarafından örtülmüş bir

giysi bir an için görünmüşçesine ani beyaz bir parıltı görünüp geçmişti. Sessizlikte Gimli'nin iç çekişi gürültülü bir tıslama gibi duyuldu.

"Ne hoş bir tesadüf, diyorum yine! dedi yaşlı adam onlara yaklaşarak. Birkaç metre kalınca durdu, başı önde, onlara başlığı altından bakarken asasına yaslandı. "Buralarda neler yapıyorsunuz ki? Hepsi de elf kıyafetlerine bürünmüş bir elf, bir insan ve bir cüce. Belli ki bütün bunların gerisinde dinlemeye değer bir hikaye var. Bu tür şeyler buralarda pek sık olmaz."

"Fangorn'u iyi tanırmış gibi konuşuyorsunuz, dedi Aragorn. "Öyle mi?"

"Çok iyi sayılmaz, dedi yaşlı adam; "bunun için birkaç ömür boyu çalışmak gerekir. Lakin ara sıra gelirim buralara."

"İsminizi ve bize söyleyeceğiniz şeyin ne olduğunu öğrenebilir miyiz acaba? dedi Aragorn. "Sabah geçmek üzere ve bekletilemeyecek kadar önemli bir işimiz var bizim."

"Size söylemeyi arzu ettiğim şeyi soruyorsanız onu söyledim: Neler yapıyorsunuz ve kendiniz hakkında anlatacağınız hikaye nedir? Benim ismime gelince! Birdenbire durarak uzun uzun, yavaş yavaş güldü. Aragorn bu ses karşısında bir ürpertinin, garip soğuk bir ürpertinin bedenini bir uçtan bir uca gezindiğini hissetti; yine de hissettiği korku veya dehşet değildi: Daha ziyade, huzursuz bir uykuda olan birini uyandıran sert bir havanın ani ısırışı ya da soğuk bir yağmurun şaplağı gibiydi."

"İsmim! dedi yaşlı adam tekrar. "Daha tahmin edemediniz mi? Daha önce duymuşsunuzdur herhalde. Evet, daha önce duymuştunuz. Ama haydi söyleyin, sizin hikayeniz nedir?"

Üç yol arkadaşı sessizce durdular ve hiç cevap vermediler.

"Görevinizin anlatılmayacak kadar uygunsuz olduğunu düşünesi geliyor kişinin, dedi yaşlı adam. "Ne mutlu ki ben birazını biliyorum. Sanırım iki genç hobbitin ayak izlerini takip ediyorsunuz. Evet, hobbitlerin izlerini, öyle bakmayın, sanki bu garip ismi hiç duymamış gibi. Duydunuz; ben de duymuştum. Evvelki gün buraya tırmandılar ve hiç ummadıkları biriyle karşılaştılar. Bu sizi rahatlattı mı? Ve şimdi de nereye götürüldüklerini merak ediyorsunuz, öyle mi? Eh, belki bu konuda ben size bazı haberler verebilirim. Ama neden ayakta duruyoruz? Gördüğünüz gibi göreviniz zannettiğiniz kadar acil değilmiş. Gelin oturalım, rahat edelim."

Yaşlı adam dönerek, arkalarındaki uçurumun kıyısında, yuvarlanmış kayaların ve taşların meydana getirdiği bir yığına doğru gitti. Derhal, sanki üzerlerinden bir büyü kalkmış gibi diğerleri de gevşeyip kıpırdadılar. Gimli'nin eli hemen baltasının sapına gitti. Aragorn kılıcını çekti. Legolas yayını aldı.

Yaşlı adam hiç umursamadan eğilerek alçak, düz bir taşın üzerine yerleşti. Sonra gri pelerini açıldı ve kuşku duyulmayacak biçimde adamın beyazlara bürünmüş olduğunu gördüler.

"Saruman! diye bağırdı Gimli elinde baltasıyla ona doğru atılarak. "Konuş! Arkadaşlarımızı nereye sakladığını söyle! Onlara ne yaptın? Konuş yoksa şapkanda öyle bir oyuk açarım ki bir arif bile bunu onarmayı beceremez!"

Yaşlı adam ona göre çok atikti. Ayağa fırlayarak kocaman bir kayanın tepesine sıçradı. Orada durdu, aniden boyu uzamış, Gimli'nin üzerinde yükselmişti. Başlığı ve gri renkli paçavraları bir yana savrulmuştu. Beyaz giysileri parlıyordu. Asasını kaldırdı ve Gimli'nin baltası elinden kurtulup tıngırdayarak yere düştü. Aragorn'un kıpırtısız elinde sımsıkı duran kılıcı ani bir alevle parladı. Legolas bir çığlık atarak okunu havaya fırlattı: Ok, şimşekten bir alev içinde kayboldu.

"Mithrandir! diye bağırdı Legolas. "Mithrandir!"

Ne hoş bir tesadüf diyorum yeniden Legolas! dedi yaşlı adam.

"Hepsi ona baktılar. Saçları gün ışığında kar gibi bembeyazdı; giysileri parlak bir beyazdandı; derin kaşlarının altındaki gözleri pırıl pırıl ve güneşin ışınları gibi deliciydi; gücü elindeydi. Hayret, sevinç ve korku arasında durdular ve söyleyecek tek bir söz bulamadılar."

"Sonunda Aragorn kıpırdadı. "Gandalf!" dedi. "Umutların ötesinden, en çok ihtiyacımız olduğu zaman döndün bize! Gözlerimi ne örtmüştü? Gandalf!" Gimli hiçbir,şey söylemedi ama gözlerini kapatarak dizleri üzerine, çöktü."

"Gandalf, diye tekrarladı yaşlı adam, sanki uzun zamandır kullanılmamış bir sözü hafızasından bulup çıkarır gibi. "Evet, isim buydu. Ben Gandalf idim."

"Kayadan aşağı indi ve gri pelerinini alarak örtündü: Sanki güneş parlıyordu da şimdi yeniden bir bulutun arkasına gizlenmişti. "Evet, bana hala Gandalf diyebilirsiniz," dedi; ses eski dosttan ve rehberlerinin sesiydi. "Kalk ayağa Gimli'ciğiml Seni suçlayan yok, bana da bir şey olmadı. Gerçekten de dostlarım, hiçbirinizde beni incitebilecek silah yok. Neşelenin! Yeniden karşılasak. Tam işler yoluna girdiğinde. Büyük fırtına yaklaşıyor ama işler yoluna girdi."

"Elini Gimli'nin başına koydu; cüce başını kaldırıp baktı ve aniden gülmeye başladı. "Gandalf!" dedi. "Ama tamamen beyazlar içindesin!"

"Evet, artık beyazım, dedi Gandalf. "Aslında Saruman'ın da denilebilir neredeyse, Saruman'ın olması gerektiği gibi. Fakat bırakın şimdi, bana kendinizden söz edin! Ben ateşten ve derin sulardan geçtim ayrıldığımızdan beri. Bildiğimi zannettiğim şeylerin çoğunu unuttum ve unuttuğum şeylerin çoğunu yeniden öğrendim. Uzakta olan birçok şeyi görebiliyorum ama yakında olan birçok şeyi göremiyorum. Bana kendinizden söz edin!"

"Neleri öğrenmek istiyorsun? dedi Aragorn. "Köprüde ayrıldığımız zamandan beri olanlar uzun bir öykü olacak. Bize önce hobbitlerden bir haber vermeyecek misin? Onları buldun mu, emniyetteler mi?"

"Hayır, onları bulmadım, dedi Gandalf. "Emyh Muil'in vadileri"

"üzerinde karanlık vardı ve kartal bana anlatıncaya kadar esir düştüklerini bilmiyordum."

"Kartal mı? dedi Legolas. "Çok yukarlarda ve uzakta bir kartal görmüştüm: Son olarak üç gün önce gördüm, Emyri Muil'in üzerinde."

"Evet, dedi Gandalf, "o beni Orthanc'tan kurtaran Yelefendisi Gvvaihir idi. Onu önden Nehir'i gözetlesin ve bana haber toplasın diye yollamıştım. Gözleri çok keskindir ama tepelerin ve ağaçların altında olan her şeyi göremez. Bazı şeyleri o gördü, diğerlerini de ben kendim gördüm. Yüzük artık benim veya Yarmavadi'den yola koyulmuş Grup'un herhangi bir üyesinin sunabileceği yardımın dışına çıktı. Neredeyse Düşman'a kendini gösterecekti ama kaçtı. Bu olayda benim de biraz rolüm oldu: Çünkü yüksek bir yere oturup Karanlık Kule ile çekiştim ve Gölge geldi geçti. Sonra yoruldum, çok yoruldum ve karanlık düşünceler içinde yürüdüm."

"O halde Frodo'ya olanları biliyorsun! dedi Gimli. "Onun işleri ne alemde?"

Kesin olarak bilemiyorum. Çok büyük bir tehlikeden kurtuldu ama önünde hala çok tehlike var. Mordor'a tek başına gitmeye karar verdi ve yola koyuldu: Bütün söyleyebileceğim bu.

"Tek başına değil, dedi Legolas. "Biz Sam'in de onunla gittiğini düşünüyoruz."

"Öylemi! dedi Gandalf; gözlerinde bir parıltı, yüzünde bir tebessüm vardı. "Gerçekten mi? işte benim için güzel bir havadis, gerçi yine de beni şaşırtmış sayılmaz. Âla! Pek ala! Gönlümü ferahlattınız. Bana daha çok şey anlatmalısınız. Şimdi yanıma oturun ve yolculuğunuzun öyküsünü anlatın."

"Yol arkadaştan onun ayaklarının dibine yere oturdu; Aragorn hikayeye başladı. Uzun bir süre Gandalf hiçbir şey söylemedi, hiç soru sormadı. Elleri dizleri üzerinde, gözleri kapalıydı. Sonunda Aragorn, Boromir'in ölümünden ve Ulu Nehir üzerinde yaptığı son yolculuktan söz edince, yaşlı adam içini çekti."

"Bildiğin veya tahmin ettiğin her şeyi söylemedin dostum Aragorn, dedi sessizce. "Zavallı Boromir! Ona ne olduğunu anlayamıyorum, öyle bir adam için acı bir son: Bir savaşçı, insanların hükümdarı. Galadriel bana onun tehlikede olduğunu söylemişti. Ama sonunda kurtuldu. Böylesi daha iyi. Genç hobbitlerin bizinde gelmesi boşuna değilmiş, sadece Boromir'in hatırı için bile olsa. Ama bu onların oynayacakları tek rol değil. Fangorn'a getirildiler ve onların buraya gelişi dağdaki çığları harekete geçiren küçük taşların yuvarlanışına benziyor. Biz burda durmuş konuşurken ilk gümbürtüleri duyabiliyorum bile. Set yıkıldığında Saruman evinden uzakta yakalanmasa iyi olur!"

"Bir konuda hiç değişmemişsin aziz dostum, dedi Aragorn: "Hala bilmece gibi konuşuyorsun."

"Ne? Bilmece gibi mi? dedi Gandalf. "Hayır! Çünkü kendi kendime yüksek sesle konuşuyordum. Bu eskiden kalma bir alışkanlık: Konuşmak için o an mevcut olan en akıllı kişi seçilir; gençlere yapılması gereken uzun açıklamalar yorucudur." Güldü ama kahkaha sesi artık, güneşin sıcak ve müşfik ışınları gibiydi."

"Ben artık genç değilim, hatta Kadim Hanedanlardaki insanlara göre bile genç değilim, dedi Aragorn. "Aklındakileri bana daha net bir biçimde açamaz mısın?"

"O zaman ne diyeyim? dedi Gandalf ve bir an düşünceye daldı. "Kısaca şu anda olayları şöyle görüyorum; eğer düşündüklerimi mümkün olduğunca açık olarak bilmek istiyorsan. Düşman, uzun zamandır Yüzük'ün ortalıkta olduğunu ve bir hobbit tarafından taşındığını biliyor tabii ki. Artık Yarmavadi'den yola koyulan Grup'un sayısını ve her birimizin cinsini de biliyor. Lakin henüz amacımızı açık olarak anlamış değil. Hepimizin Minas Tirith'e gittiğini varsayıyordu; çünkü eğer bizim yerimizde olsaydı, onun yapacağı şey bu olurdu. Ve onun irfanına göre bu kendi gücüne vurulabilecek ağır bir darbe olurdu. Aniden ortaya çıkarak Yüzük'ü kullanacak ve onu savaşla tahtından indirip yerine geçmek isteyecek güçlü kişinin kim olduğunu bilmediğinden, aslında büyük bir korku içinde. Bizim onu tahtından indirip, yerine kimseyi geçirmek istemediğimiz onun aklına hiç gelmeyen bir düşünce. Yüzük'ün kendisini yok etmeye çalışıyor olduğumuz onun en karanlık düşlerine bile girmemiştir daha. Bu da bizim şansımız, bizim umutlarımızı arttıran bir şey, göreceksiniz. O bir savaş hayal ettiği için savaşı başlattı, kaybedecek vakti olmadığını düşünüyordu; çünkü ilk darbeyi indiren, eğer yeterince ağır bir darbe indirebilirse, bir daha vurmak zorunda kalmayabilir. Böylece uzun zamandır hazırlamakta olduğu güçleri artık harekete geçiriyor, zamanından önce. Akıllı ahmak. Çünkü eğer tüm gücünü Mordor'u korumak için kullansaydı ve kimsenin oraya girememesini sağlasaydı; bütün kurnazlığını da Yüzük'ü bulmaya adasaydı o zaman hakikaten umudumuz azalırdı: Ne yüzük, ne de taşıyıcısı kendini ondan uzun süreli sakınamaz. Ama şu anda gözleri evinin yakınlarına bakınacağına uzaklara çevrilmiş; çoğunlukla da Minas Tirith'e bakıyor. Çok yakında bütün kuvveti buraya bir fırtına gibi inecek."

Çünkü daha şimdiden Grup'u pusuya düşürmek için yolladıklarının işlerini yine başaramadıklarını biliyor. Yüzük'ü bulamadılar. Rehine olarak hobbit de götüremediler. Bu kadarcığını bile yapsalardı bu bizim için çok ağır bir darbe olurdu, hatta ölümcül olabilirdi. Ama gelin onların Karanlık Kule'de soylu sadakatlerinin mükafatını nasıl alacaklarını düşünerek gönlümüzü karartmayalım. Çünkü Düşman başarısızlığa uğradı şimdilik. Saruman'a şükürler olsun.

"Yani Saruman hain değil mi?"

"Elbette hain, dedi Gandalf. "Îki kere hain. Ne garip değil mi? Son zamanlarda başımıza gelen hiçbir şey Îsengard'ın ihaneti kadar üzücü değildi. Bir hükümdar ve komutan olarak bile Saruman'ın çok güçlendiği

kabul ediliyordu. Rohan'lı insanları tehdit ediyor, Doğu'dan esas saldın yaklaşırken onların Minas Tirith'e yardım etmelerini engelliyordu. Yinede, arkadan vuran bir silah, kullanan el için de her zaman tehlikelidir. Saruman kendisi de Yüzük'ü ele geçirmek veya en azından bazı hobbitleri kendi kötü emelleri için tuzağa düşürmek istiyordu. Böylece Saruman ile Sauron arasında kalan düşmanlarımız ancak Merry ile Pippin'i mükemmel bir hızla ve de tam zamanında Fangorn'a getirmeyi başarabildiler, yoksa başka türlü Merry ile Pippin buraya hiç gelmezlerdi!"

"Aynı zamanda, yaptıkları planlan bozan yeni kuşkularla doldular. Sürmekte olan savaşa dair hiç haber gitmeyecek Mordor'a Rohan' h atlılar sayesinde; ama Karanlıklar Efendisi, Emyn Muil'de iki hobbitin rehine alındığını ve kendi hizmetkarlarının isteği dışında İsengard'a doğru götürüldüklerini biliyor. Şimdi Minas Tirith'in yanı sıra İsengard'dan da korkmak zorunda kalacak. Eğer Minas Tirith düşerse Saruman ile ters düşecek."

"Arkadaşlarımızın tam arada kalmaları ne kötü, dedi Gimli. "Eğer İsengard ile Mordor'u ayıran başka bir ülke olmasaydı, onlar savaşırken biz de durup seyrederdik."

"Kazanan, her iki taraftan da daha güçlü ve kuşkularını yenmiş olarak çıkardı ortaya o zaman, dedi Gandalf. "Ama Saruman Yüzük'ü ele geçirmezse" İsengard Mordor ile savaşamaz Bunu yapması da hiç mümkün değil artık. Henüz içinde bulunduğu tehlikeden haberdar değil. Bilmediği çok şey var. Avını ele geçirmek için o kadar sabırsızlanıyordu ki evinde bekleyemedi ve adamlarını yolda karşılamak, onları gizliden gizliye denetlemek için yola çıktı. Fakat bu kez çok geç kalmıştı; savaş bitmiş, o bu taraflara gelmeden olaylar onun müdahale edebileceği halden çıkmıştı. Burada pek oyalanmadı. Zihnine baktığımda kuşkusunu görüyorum. Ormancılık bilgisi hiç yoktur. Atlıların herkesi kesip savaş alanında yaktığını sanıyor; ama orkların yanlarında rehine getirip getirmediklerini bilmiyor. Ayrıca kendi hizmetkarları ile Mordor'lu Orklar arasındaki kavgadan da habersiz; Kanatlı Haberci'den de haberi yok."

"Kanatlı Haberci! diye bağırdı Legolas. "Onu Sarn Gebir'in Üzerinde Galadriel'in yayı ile vurdum ve gökyüzünden indirdim. Bizi korku içinde bırakmıştı. Neyin nesidir bu yeni dehşet?"

"Oklarla yok edemeyeceğiniz bir şey, dedi Gandalf. "Öldürdüğün onun bineğiydi yalnızca, iyi iş basardın; ama Süvari kısa bir süre sonra yeni bir binek buldu. Çünkü o bir Nazgül idi, şimdilerde kanadı küheylanlara binen Dokuzlardan biri. Kısa bir süre sonra onların dehşeti arkadaşlarımızın son ordularını da gölgeleyecek, güneşlerini örtecek. Ama daha Nehir'i geçmelerine izin verilmedi, ayrıca Saruman Yüzüktayfları'nın büründükleri bu yeni şekli bilmiyor. Onun aklı fikri Yüzük'te. Savaşta Yüzük var mıydı? Bulundu mu? Ya Yurt'un Hükümdar'ı Theoden Yüzük'e rastlar da gücünü öğrenirse? Onun tehlike olarak gördüğü bu; o yüzden Rohan'a yapacağı saldırıyı ikiüç misline çıkartmak için İsengard'a geri kaçtı. Ama bütün bu zaman zarfında çok yakınında, o kendi ateşli düşünceleriyle haşır neşir olurken hiç göremediği başka bir tehlike daha vardı. Ağaçsakal'ı unuttu."

"Yine kendi kendine konuşmaya başladın, dedi Aragorn yüzünde bir tebessümle. "Ben Ağaçsakal ile müşerref olamadım. Ve Saruman'ın iki katlı ihanetini tahmin ettiğim halde iki hobbitin Fangorn'a gelmesinin, bize uzun ve meyvesiz bir kovalamaca yaşatmaktan gayri ne işe yarayacağını anlamış değilim."

"Bir dakika durun! diye bağırdı Gimli. "Önce bilmek istediğim başka bir şey daha var. Dün gece gördüğüm sen miydin yoksa Saruman mıydı, Gandalf?"

"o "Kesinlikle ben değildim," diye cevap verdi Gandalf, "o yüzden' herhalde Saruman'ı görmüşsünüzdür. Demek birbirimize o kadar çok benziyoruz; o zaman senin şapkamda açmayı dilediğin o onarılmaz delik de böylece affedilebilir."

"İyi, iyi! dedi Gimli. "Sen olmadığına memnun oldum."

"Gandalf yeniden güldü. "Öyle sevgili cüceciğim," dedi, "her konuda birbirimize karıştırılmıyor olmamız hoş. Bunu gayet iyi bilmiyor muyum zannediyorsunuz! Fakat, elbette beni böyle karşıladığınız için sizi hiç suçlamadım. Düşman ile ilgili bir meselede kendi ellerinden bile kuşku duymalarını sık sık öğütlediğim dostlarıma nasıl yapabilirdim bunu? Çok yaşayasın Glöin oğlu Gimli! Belki bir gün her ikimizi de yan yana görür de aramızdaki fark konusunda kendin bir hükme varırsın!"

"Ya hobbitler! diye araya girdi Legolas. "Buralara kadar onları aramaya geldik ve sen onların yerini biliyor gibisin. Neredeler şimdi?"

Ağaçsakal ve entlerle birlikteler, dedi Gandalf.

"Entler! diye hayretini haykırdı Aragorn. "O halde derin ormanlarda yaşayanlar ve ağaçların dev çobanlarıyla ilgili anlatılan eski efsanelerde gerçek payı var öyle mi? Dünyada hala ent var mı? Onların sadece kadim günlerin bir hatırası olduklarını sanıyordum, tabii eğer bir Rohan efsanesinden başka bir şey idiyseler."

"Rohan efsanesi! diye bağırdı Legolas. "Hayır, Yabaneller'deki her elf, yaşlı Onodrim ile onların o uzun hüznünü anlatan şarkılardan söylemiştir. Yine de bizim aramızda bile onlar sadece birer hatıradır. Eğer onlardan birini hala bu dünya üzerinde yürürken görürsem kendimi gerçekten tekrar genç hissedeceğim! Ağaçsakal ha! Bu sadece Fangorn'un Ortak Lisan'a çevrilmiş bir hali; ama yine de "anki belli bir kişiden bahseder gibisin. Bu Ağaçsakal da kim?"

"Ah! Şimdi çok soru sormaya başladınız, dedi Gandalf. "Bu uzun ve yavaş hikaye hakkında bildiğim azıcık şey, şu anda dinlemeye vaktinizin yetmeyeceği kadar uzun bir masal olurdu. Ağaçsakal, Fangorn' dur, ormanın bekçisi; enderin en yaşlısı, güneşin altında Orta Dünya' da yaşayan en yaşlı canlıdır. Ben de onunla karşılaşacağını umarım Legolas. Merry ile Pippin şanslıydılar: Onunla burada, tam bu oturduğumuz yerde karşılaştılar. Çünkü iki gün önce buraya gelerek onları dağların köklerindeki evine taşıdı. Buraya sık sık gelir, özellikle de kafası karışıkken; dış dünyanın söylentileri onu rahatsız ettiği zamanlar. Dört gün önce onu ağaçlar arasında uzun adımlarıyla yürürken gördüm; galiba o da beni gördü çünkü duraksadı; ama onunla konuşmadım çünkü düşünceler içindeydim ve Mordor'un Gözü ile cebelleştikten sonra yorulmuştum; o da konuşmadı, adımı bile seslenmedi."
"Belki o da senin Saruman olduğunu düşünmüştür," dedi Gimli."

Ama ondan sanki bir dostunmuş gibi söz ediyorsun. Ben Fangorn'un tehlikeli olduğunu zannederdim.

"Tehlikeliymiş! dedi Gandalf. "Ben de çok tehlikeliyim: Karşına çıkabilecek en tehlikeli şey üstelik, Karanlıklar Efendisi'nin tahtı önüne canlı olarak götürülmekten gayri. Sonra Aragorn da tehlikeli, Legolas da tehlikeli. Tehlikelerle sarılmışsın Glöin oğlu Gimli; çünkü sen de, kendince tehlikelisin. Elbette Fangorn ormanı korku dolu elinde baltalan hazır bekleyenler için daha bile korkutucu üstelik; Fangorn'un kendisi de korkunçtur; ama yine de bilge ve iyi niyetlidir. Fakat artık ağır ve uzun

hiddeti bardağın kenarına kadar kabarmaya başladı ve bütün orman bununla dopdolu. Hobbitlerin gelişi ve getirdikleri haberler bardağı taşırdı: Yakında bir sel gibi akacak; ama bu akıntının yönü Saruman'a ve İsengard'ın baltalarına yönelmiş vaziyette. Eski Günler'den beri olmamış bir şey olmak üzere: Entler uyanarak güçlü olduklarını fark edecekler."

Ne yapacaklar? diye sordu Legolas hayretle.

"Bilmiyorum, dedi Gandalf. "Kendilerinin de bildiğini zannetmiyorum. Merak ediyorum." Sessizleşti, başı düşünceyle eğildi."

Diğerleri ona baktılar. O anda kucağında havaya doğru açık duran ellerine yukarıda seyreden bulutlar arasından geçen güneşin ışını düştü: Sanki elleri, bir kabın suyla dolduğu gibi ışıkla dolmuştu. Sonunda' başını kaldırarak doğrudan güneşe baktı.

"Sabah ilerlemeye başladı, dedi. "Birazdan gitmemiz gerekiyor."

Arkadaşlarımızı bulmaya ve Ağaçsakal'ı görmeye mi gideceğiz? diye sordu Aragorn.

"Hayır, dedi Gandalf. "Gitmen gereken yol, o yol değil. Ben ümit dolu sözler söyledim. Ama sadece ümit dolu. Ümit zafer demek değildir. Savaş, sadece Yüzük kullanılırsa kesin bir zafere ulaşabileceğimiz savaş, hem bizim hem de dostlarımızın kapısında. Bu beni büyük bir üzüntüyle ve büyük bir korkuyla dolduruyor: Çünkü çok şey zarar görecek; her şey de yok olabilir. Ben Gandalf im, Ak Gandalf, ama Siyah hala daha kudretli."

"Ayağa kalkıp ellerini gözlerine siper ederek doğuya baktı, sanki uzaklarda hiçbirinin göremediği şeyleri görebiliyormuş gibi. Sonra başını salladı. "Hayır," dedi alçak bir sesle, "bizden çıktı artık. En azından gelin, buna memnun olalım. Artık Yüzük'ü kullanmak için aklımız çelinemez. Ümitsizliğe yakın bir tehlikeyle yüzleşmeye gitmeliyiz; yine de artık o ölümcül tehlike geçti."

"Döndü. "Gel, Arathorn oğlu Aragorn!" dedi. "Emyn Muil vadisinde yaptığın seçime pişman olma; buna boşuna bir kovalamaca deme. Sen kuşkular arasından doğru görünen yolu seçtin: Seçim adildi ve ödüllendirildi. Böylece zamanında karşılaştık; başka türlüsü çok geç olabilirdi. Fakat yol arkadaşlarını arama macerası bitti. Senin bir sonraki yolculuğun verdiğin söz ile damgalanmış. Edoras'a gidip Theoden'i konağında araman gerek. Çünkü sana ihtiyaçları var. Artık Andüril'in ışığı,

bu kadar uzun süredir beklediği savaş için açılmalı. Rohan'da bir savaş var; serlerin en karası orada: Theoden'in işleri rast gitmiyor."

O halde o genç, neşeli hobbitleri göremeyecek miyiz bir daha? dedi Legolas.

"Ben öyle bir şey söylemedim, dedi Gandalf. "Kim bilebilir? Sabırlı olun. Gitmeniz gereken yere gidip, ümidinizi koruyun. Edoras'a! Ben de oraya gidiyorum."

"Bu, ister yaşlı olsun ister genç, kimsenin yürüyemeyeceği kadar uzun bir yol, dedi Aragorn. "Korkarım ben daha oraya varmadan savaş çoktan bitmiş olur."

"Göreceğiz, göreceğiz, dedi Gandalf. "Şimdi benimle gelecek misiniz?"

"Evet, yola birlikte çıkarız, dedi Aragorn. "Ama eğer dilersen oraya benden önce varacağından kuşkum yok." Ayağa kalkarak uzun uzun Gandalf a baktı. Diğerleri, ikisi karşılıklı durmuş birbirlerini süzerlerken sessizlik içinde onları seyrettiler. Eli kılıcının kabzasında duran insan silueti, yani Arathorn oğlu Aragorn'un gri silueti uzundu ve bir taş kadar sertti; sanki denizin sisleri arasından bir kral daha önemsiz insanların kıyısına adım atmış gibi duruyordu. Onun önünde, yaşlı şekil beyaz, artık içinden tutuşturulmuş bir çeşit ışıkla parlayan, iki büklüm, yıllarla yüklenmiş ama kralların kuvvetini aşan bir güçle eğilmiş duruyordu."

"Doğru konuşmuyor muyum Gandalf, dedi Aragorn sonunda, "Îstediğin yere benden daha hızlı gitmez misin? Ve şunu da söylüyorum: Sen bizim komutanımız ve bayrağımızsın. Karanlıklar Efendisi'nde Dokuz tane var. Ama bizde yalnızca Bir tane, onlardan daha kudretli: Ak Süvari. Ateşten ve cehennemden geçti; artık ondan korkacaklar. Onun başı çektiği her yere gideriz."

"Evet, hep birlikte seni izleyeceğiz, dedi Legolas. "Ama önce, sana Moria'da ne olduğunu öğrenmek içimi rahatlatacak, Gandalf. Bize. anlatmayacak mısın? Nasıl kurtulduğunu dostlarına anlatmak için olsun biraz oyalanamaz mısın?"

"Daha şimdiden çok oyalandım zaten, diye cevapladı Gandalf. "Zaman kısıtlı. Ama önümüzde harcayacak bir yılımız dahi olsaydı, size her şeyi anlatmazdım."

"O halde ne anlatacaksan, zamanın müsaade ettiği kadarıyla anlat! dedi Gimli. "Haydi Gandalf, Balrog ile nasıl başa çıktın, anlat bize!"

"Onun adını anma! dedi Gandalf, biran için yüzünden bir ıstırap bulutu geçer gibi oldu ve ölüm kadar yaşlı, sessizce oturdu. "Uzun süre düştüm," dedi sonunda yavaş yavaş, sanki geçmişi güçlükle hatırlayabiliyormuş gibi. "Uzun süre düştüm, o da benimle düştü. Ateşi etraf ımdaydı. Yarımıştım. Sonra derin bir suya daldık, her yer karanlıktı. Ölümün gelgiti kadar soğuktu: Neredeyse yüreğimi dondurdu."

"Durin'in Köprüsü yanında uzanan uçurum derindir ve kimse derinliğini ödememiştir" dedi Gimli.

Yine de, bir dibi var, ışığın ve bilginin ötesinde," dedi Gandalf. "Sonunda oraya vardım, taşın en uç kaynağına. O hala benimleydi. Ateşi sönmüştü ama artık balçık gibi bir şey, insanı boğarak öldüren yılanlardan daha güçlü bir şey olmuştu."

Zamanın hesabının tutulmadığı yerde, yaşayan toprağın çok altında dövüştük. Durmadan kenetlendi bana ve durmadan biçtim onu, sonunda karanlık, tünellere kaçıncaya kadar. O tüneller Durin'in halkı tarafından yaratılmamışlardı Glöin oğlu Gimli. Cücelerin en derin mağaralarının çok çok altında, dünya isimsiz şeyler tarafından kemirilir. Sauron bile bilmez bunları. Ondan da yaşlıdırlar..Ben orada yürüdüm ama günün ışığını karartmak için onların haberlerini verecek değilim. O çaresizlik anında düşmanım tek çarem idi, onu izledim, peşini bırakmadım. Böylece beni Khazaddûm'un gizli yollarına getirdi: hepsini çok iyi biliyordu. Durmadan yukarıya çıktık, ta ki Sonsuz Merdiven'e varıncaya kadar.

"Çok önceleri kaybolmuştu o merdiven, dedi Gimli. "Çoğu kişi onun efsaneler dışında hiç yaratılmamış olduğunu, bazıları da harap edilmiş olduğunu söyler."

"Yaratılmış ve harap edilmemiş, dedi Gandalf. "Binlerce kesintisiz sarmal basamakla, sonunda Gümüşçatal'ın zirvesi olan canlı Zirakzigil kayasından oyulmuş Durin Kulesi'ne çıkıncaya kadar, en alttaki zindandan en yüksekteki uca kadar gidiyor.

"Orada, Celebdil'de yalnız bir pencere vardı karlar içinde; tam önünde de dar bir aralık, dünyanın puslan üzerinde baş döndüren bir kartal yuvası vardı. Güneş burada şiddetle parlıyordu ama altındaki her şey buluta

sarınmıştı. Buradan dışarı fırladı ve ben tam arkasından giderken yepyeni bir alevle parladı. Görecek kimse yoktu ama belki de sonraki asırlarda Zirve Savaşı'nın sarkılan söylenir. Gandalf aniden güldü. "Ama şarkıda ne diyecekler? Uzaktan bakanlar dağın tepesini bir fırtına aldı zannetmişlerdir. Gökgürültüsünü duymuşlar ve Celebdil'e yıldırım düştü de ateşten bir sürü dile bölünerek geri sıçradı demişlerdir. Bu yetmez mi? Etrafımızda koca bir duman yükseldi, buhar. Buz, yağmur gibi düşüyordu. Düşmanımı aşağıya attım; bu yüksek yerden düşerken dağın bir yanına çarptı ve ölürken düştüğü yeri de parçaladı. Sonra beni karanlık aldı; düşünceden ve zamandan ayrıldım ve anlatmayacağım uzak yollarda dolandım."

"Çıplak olarak yollandım geriye kısa bir süre için, görevim tamamlanıncaya kadar. Ve dağın tepesinde çıplak olarak yattım. Arkadaki kule un ufak oldu, pencere de yok olmuştu; harap olan merdiven yarımış ve kırılmış taşlarla boğuldu. Tek başımaydım, unutulmuştum dünyanın sert boynuzu üzerinde, kaçacak bir yerim olmaksızın yatıyordum. Orada, yıldızlar üzerimden dönüp geçerken yukarı bakarak yattım; her günüm yeryüzündeki bir ömüre denkti. Kulaklanma yavaş yavaş bütün toprakların bir araya toplanmış cılız söylentileri geldi; Filiz verenlerle ölenler; şarkı ile ağıt ve haddinden fazla yüklenmiş taşın bitmek tükenmek bilmeyen yavaş homurtusu. Sonunda Yelhükümdarı Gevaihir tekrar buldu beni; alıp götürdü.

'Sonsuza kadar senin yükün olmakmış nasibim,' dedim, 'kara gün dostum benim'."

"Bir yüktün, diye cevap verdi, 'ama artık değilsin. Pençelerimde bir kuğunun tüyü kadar hafifsin. Güneş senin içinden geçip parlıyor. Aslında artık bana ihtiyacın olduğunu düşünmüyorum: Düşmen için seni bıraksam da rüzgarda uçardın."

"Sakın beni bırakma!' dedim nefesim tıkanarak, çünkü yeniden içimde yaşamı hissetmiştim. 'Beni Lothlörien'e taşı!"

"'Bu zaten seni bulmam için beni yollayan Galadriel Hanım'ın emriydi,' diye cevap verdi. Böylece Caras Galadhon'a gittim ve sizin bir süre önce ayrılmış olduğunuzu öğrendim. Geçen günlerin zayıflatmak yerine şifa verdiği o toprakların yaşlandırmayan zamanında gezindim. Sıhhat buldum ve beyazlara büründürdüler beni. Öğüt verdim, öğüt aldım. Oradan

bilinmedik yollardan geldim ve bazılarınıza haberler getirdim. Afagorn'a şunu söylemem söylendi:

Nerede şimdi Dûnedain, Elessar, Elessar?

Soydaşların neden uzaklardalar?

Kaybolanın onaya çıkma vakti yakın,

Vakti geldi Gri Dostların Kuzey'den oraya varmasının,

Ama karanlık senin yolun, kısmetine düşen bu

Ölüler kolluyor Deniz 'e çıkan yolu.

Legolas'a da şu sözleri yolladı Hanım:

"Legolas Yeşilyaprak, uzun süre yaşadın yaprakların altında keyfince.

Ama Deniz'den sakın! Martının çığlığını duyarsan bir gün kıyıda.

Gönlün dinlenemezbir daha ormanlarda."

Gandalf susarak gözlerini kapattı.

Yani bana hiç mesaj yollamadı m? dedi Gimli ve başını önüne eğdi.

"Hanım'ın sözleri karanlıktır, dedi Legolas, "ve alanlara çok az şey ifade eder."

Bu teselli vermiyor, dedi Gimli.

"Ne o halde? dedi Legolas. "Ölümün hakkında sana da her şeyi söylemesini mi isterdin?"

Evet, söyleyecek başka şeyi yoksa.

"Ne o? dedi Gandalf gözlerini açarak. "Evet, onun sözlerinin ne anlama geldiğini tahmin edebiliyorum. Özür dilerim Gimli! Mesajları bir kez daha aklımdan geçiriyordum da. Ama elbette sana da sözler yolladı, üstelik ne karanlık ne de hüzünlü bunlar."

"Gloin oğlu Gimli'ye,' dedi, 'Hanım'ının selamlarını söyle. Saç tutamının taşıyıcısı, nereye giderseniz gidin düşüncelerim sizinle olacaktır. Lakin baltanızı doğru ağaca indirmeye özen gösterin!1"

"Ne kutlu bir saatte döndün bize Gandalf," diye bağırdı cüce, garip cüce dilinde yüksek sesle şarkı söylerken zıplayıp hoplayarak.

"Haydi, haydi! diye bağırdı baltasını sallayarak. "Artık Gandalf in kellesi kutsal olduğuna göre, yarmak için başka bir baş bulalım!"

"Onu bulmak için çok uzaklara bakman gerekmeyecek, dedi Gandalf oturduğu yerden kalkarak. "Haydi! Ayrı düşmüş dostların kavuşmasına ayrılan zamanın tümünü harcadık. Artık acele etmek gerek."

Yeniden eski, pejmürde pelerinine sarındı ve önden ilerledi. Onu izleyerek çabucak yüksek kaya çıkıntısından indiler ve tekrar orman içinden, Entsuyu kıyısı boyunca geriye yollandılar. Fangorn'un kıyısının gerisindeki çimenler üzerinde yeniden duruncaya kadar başka bir şey konuşmadılar. Ortalıkta atlarının izi yoktu.

"Geri dönmemişler, dedi Legolas. "Yorucu bir yürüyüş olacak!"

"Ben yürümem. Zaman daralıyor, dedi Gandalf. Sonra başını kaldırarak uzun bir ıslık çaldı. Ses o kadar net ve o kadar kulak deliciydi ki, diğerleri, o sakallı, ihtiyar dudaklardan böyle bir sesin çıkmasını duymaktan hayret içinde kaldılar. Üç kez ıslık çaldı; sonra uzaktan, belli belirsiz, doğu rüzgarı altındaki ovalardan bir atın kişneme sesinin geldiğini duyar gibi oldular. Merak içinde beklediler. Çok geçmeden atların ayak sesleri geldi, ilk önceleri sadece çimenler üzerine uzanmış olan Aragorn'a toprağın hafifçe titreşmesi gibi geldi sesler, daha sonra gitgide yükselerek ve hızlı bir atış olarak belirginleştiler."

Bir attan fazla geliyor, dedi Aragorn.

"Elbette, dedi Gandalf. "Hepimiz bir ata fazla geliriz."

"Üç tane var, dedi Legolas ovaya doğru bakarak. "Bakın nasıl da koşuyorlar! işte Külteri ve dostum Tiz de onun yanında! Ama önden şeyhten bir başkası var: Çok iri bir at. Daha önce benzerini hiç görmemiştim."

"Bir daha göremezsin de, dedi Gandalf. "Bu Gölgeyele. Yılkının başıdır, atların efendisi; Rohan Kralı Theoden bile daha iyisini görmemiştir. Nasıl da kurşun gibi parlıyor, hızlı bir nehir gibi aksamadan koşuyor! Benim için geldi: Ak Süvari'nin atı. Savaş'a birlikte gidiyoruz."

"Yaşlı arif daha konuşurken, iri at koca adımlarla yamaçtan yukarı çıktı; hayvanın tüyleri parıldıyor, yelesi atın hızının yarattığı yel ile dalgalanıyordu. Diğer ikisi artık iyice geriden izliyordu onu. Gölgeyele

Gandalf ı göçür görmez yavaşlayarak yüksek sesle kişnedi; sonra hafif bir tırısla ona yaklaştı, mağrur başını eğerek koca burnunu yaşlı adamın boynuna sürttü.

"Gandalf onu okşadı. "Yarmavadi'den burası çok uzun bir yol dostum," dedi; "ama sen hem akıllısın hem de hızlı; tam ihtiyaç anında geliyorsun. Haydi uzaklara gidelim birlikte; bir daha bu dünyada hiç ayrılmayalım!"

"Çok geçmeden diğer atlar da geldiler ve sanki bir emir beklermiş gibi sessizce Dır Kenarda durdular. "Hemen Tekev'e, efendiniz Theoden'in konağına gideceğiz," dedi Gandalf, onlara ciddi bir tavırla hitap ederek. Onlar da başlarını eğdiler. "Zaman azalıyor, o yüzden müsaadenizle dostlarım sizlere binmemiz lazım. Elinizden geldiğince hızlı gitmenizi rica ediyoruz sizden. Külten Aragorn'u, Tiz de Legolas'ı taşıyacak. Ben Gimli'yi önüme alacağım ve Gölgeyele kabul ederse ikimizi birden taşıyacak. Şimdi biraz, su içinceye kadar, oyalanacağız."

"Şimdi dün geceki bilmecenin bir kısmını anlayabiliyorum, dedi Legolas çevik bir hareketle Tiz'in sırtına atlarken, "tik başta ister korkudan kaçmış olsunlar ister başka şeyden, atlarımız komutanları Gölgeyele ile karşılaşmış ve onu neşeyle selamlamış demek ki. Onun yakınlarda olduğunu biliyor muydun Gandalf?"

"Evet, biliyordum, dedi arif. "Düşüncelerimi ona yöneltip acele etmesini söyledim; çünkü dün, bu toprakların güneyinde, uzaktaydı. Beni hızla geri götürür tekrar!"

"Gandalf Gölgeyele'yle konuştu sonra; at hızla, ama diğerlerinin de yetişebileceği bir tempoda yola koyuldu. Kısa bir süre sonra aniden geri dönerek nehir kıyılarının alçak olduğu bir yer seçti; suyun içinden ilerleyerek onları tam güneyde, ağaçsız ve geniş, düz bir alana götürdü. Rüzgar, bitip tükenmek bilmeyen otlar boyunca gri dalgalar gibi geçiyordu. Ne bir yol, ne bir iz vardı, ama Gölgeyele ne duruyor, ne duraksıyordu."

"Theoden'in Ak Dağlar'ın yamaçları altındaki konaklarına doğru dümdüz bir yol tuttu, dedi Gandalf. "Böylesi daha çabuk olur. Doğu Emnet'te, kuzeye giden ana yolun olduğu yerde, nehirin öte yanında toprak daha serttir ama Gölgeyele çayırlar çimenler içinden geçen bütün yolların girdisini çıktısını bilir."

Saatler boyunca dere tepe düz gittiler. Genellikle otlar o kadar uzun oluyordu ki sürücülerin dizlerine kadar yükseliyor, küheylanlan kurşuniyeşil bir denizde yüzüyor gibi görünüyordu. Bir sürü gizlenmiş su birikintisine, ıslak ve tehlikeli bataklıkların üzerinde dalgalanan dönümlerce ayakotlarına rast geldiler; ama Gölgeyele yolu yine de buldu ve diğer atlar onu, onun otlar içinde biçtiği yoldan izlediler. Yavaş yavaş güneş gökyüzünden Batı'ya doğru indi. Koca ovanın üzerinden bakan sürücüler bir an için uzaklarda otların içine batan kırmızı bir ateş gördüler. Gözün görüş sahasının sınırlarında, her iki yanda dağların omuzlan al al pırıldıyordu. Bir duman yükselip güneşin diskini kan rengine karartır gibi oldu; sanki güneş yeryüzünün kenarından aşağı inerken otlan tutuşturmuş gibi."

"Orada Rohan Geçidi var, dedi Gandalf. "Şimdi hemen hemen tam batımızda, Îsengard da o tarafta."

"Büyük bir duman görüyorum, dedi Legolas. "Ne olabilir ki?" o "Muharebe ve savaş!" dedi Gandalf. "Yolunuza devam edin!"

BÖLÜM VI

ALTIN KONAK'IN KRALI

"Günbatımının, yavaş yavaş çöken alacakaranlığın ve çökmekte olan gecenin içinden sürdüler atlarını. Sonunda durup atlardan indiklerinde, Aragorn'un bile her yanı kaskatı kesilmiş, yorulmuştu. Gandalf onlara sadece birkaç saatlik bir istirahat için izin verdi. Legolas ile Gimli uyudu; Aragorn sırtüstü uzanarak boylu boyunca yattı; fakat Gandalf asasına yaslanarak doğu ve batı yönünde karanlığın içine baktı. Her şey sessizdi; yaşayan bir şeye ait ne bir işaret, ne bir ses vardı. Gece, ürperten bir rüzgarın sürüklediği uzun bulutlarla kapanmıştı tekrar kalktıklarında. Soğuk ayın altında bir kez daha yola koyuldular, gün ışığında gittikleri hızla."

Saatler geçti ama onlar atlarını sürmeye devam etti. Gimli uyuklamaya başladı ve Gandalf onu yakalayıp sarsmasaydı oturduğu yerden düşebilirdi. Yorgun fakat mağrur olan Külten ile Tiz, önlerinde zar zor görülebilen gri bir gölge halindeki, yorulmak bilmez liderlerini izlediler. Kilometreler akü. Büyüyen ay bulutlu Batı'dan battı.

"Havaya ısıran bir soğuk geldi. Yavaş yavaş Doğu'daki karanlık, soğuk bir kül rengine soldu. Sollarında uzakta duran Emyn Muil'in kara duvarlarının üzerinden kırmızı ışık huzmeleri yükseldi. Berrak ve parlak bir şafak söktü; eğilmiş otların arasından fırlayan bir rüzgar yollarını süpürdü. Gölgeyele aniden kıpırdamadan durarak kişnedi. Gandalf ileriyi işaret etti."

"Bakın! diye bağırdı; onlar da yorgun gözlerini kaldırdılar. Önlerinde Güney'in dağlan duruyordu: yol yol kara şeritlerle bölünmüş, beyaz tepeli dağlar. Çimenlik topraklar, dağların eteklerindeki tepelere doğru yükseliyor ve henüz tan vaktinin ışıklarının değmemiş olduğu loş ve karanlık bir dizi vadiye doğru akıyor, ulu dağların içlerine kadar yollarını buluyorlardı Bu dar vadilerin en genişi, sanki tepeler arasındaki uzun bir uçurum gibi yolcuların tam önüne açılıyordu, iç taraflarda, uzakta gözlerine, tek ve uzun bir zirvesi olan bir dağ yığını çarptı; vadinin tam ağzında, bir nöbetçi gibi tek başına bir tepe yükseliyordu. Eteklerinde, gümüş bir tel gibi vadiden

çıkan bir dere akıyordu; yamacında ise doğan güneşin parıltısı çarptı gözlerine; altın gibi parlayan bir şey sanki."

"Konuş Legolas! dedi Gandalf. "Orada, önümüzde ne gördüğünü anlat bize!"

"Legolas, yeni doğan güneşin aynı hizadaki oklarından gözlerini sakınarak ileri baktı. "Karlardan gelen beyaz bir dere görüyorum," dedi. "Onun çıktığı yerden yeşil bir tepenin gölgesi doğuya doğru yükseliyor. Bir hendek, çok yüksek bir sur ve dikenli bir çit çevreliyor burayı. Bunun içinden de evlerin çatılan yükseliyor; tam ortasında, yeşil bir taraça üzerine yerleştirilmiş, yükseklerde büyük bir insan konağı duruyor. Bu konağın damı altınla kaplıymış gibi görünüyor bana. Işığı topraklar üzerine^ uzaklara kadar parlıyor. Kapılarındaki direkler de altından. Orada parlak zırhlar içinde adamlar duruyor; fakat avlulardaki başka her şey henüz uykuda."

"Edoras derler o avlulara, dedi Gandalf, ve Tekev de o altın konaktır. Orada Rohan Yurt'unun Kralı, Thengel oğlu Theoden oturur. Günün doğusuyla geldik. Artık yol önümüzde açıkça uzanıyor. Ama bizim daha dikkatli sürmemiz gerekecek atlarımızı; çünkü savaş var ve Rohirrim, yani At Beyleri uyumaz, uzaktan öyle görünse bile. Silahlarınızı çekmeyin, kaba bir söz sarfetmeyin, bunu hepinize öğütlerim; ta ki Theoden'in tahtının önüne gelinceye kadar."

"Sabah etraflarında parlak ve berraktı yolcular dereye vardıklarında; kuşlar şarkılar söylüyordu. Dere hızla ovaya akıyordu, oradan da tepelerin etekleri gerisinde geniş bir dirsek yaparak yollarını kesiyor, sonra da kamışlarla dolu yatağında akan Entsuyu'nu beslemek için doğuya, uzaklara yöneliyordu. Toprak yeşildi: Islak kırlarda ve derenin otlu kıyılarında bir sürü söğüt ağacı yetişmişti. Bu güney topraklarında söğütler daha şimdiden parmak uçlarından kızarmaya, yaklaşan bahan hissetmeye başlamışlardı. Derenin alçak kıyılan arasında, atların sık sık geçerek iyice çiğnedikleri bir sığlık vardı. Yolcular buradan geçtiler ve yukardaki topraklara doğru ilerleyen, izlerle dolu geniş bir yola vardılar."

Surlu tepenin eteğinde yol yüksek ve yeşil bir sürü höyüğün gölgesinden geçti. Höyüklerin batı taraflarında çimenler, sanki sürüklenip gelmiş karla kaplanmış gibi beyazdı: Minik çiçekler, sayısız yıldız gibi çıkmıştı çimler arasından.

"Bakın! dedi Gandalf. "Otların içindeki parlak gözler ne hoş! Hephatırla denir onlara, bu ülkenin insanları ise simbelmyne derler çünkü her mevsim açar bu çiçekler ve ölü insanların yattıkları yerde biterler, işte! Theoden'in atalarının uyuduğu büyük höyüklere geldik."

"Yedi höyük solda, dokuzu da sağda, dedi Aragorn. "Altın konak inşa edileli birçok insan nesli geçmiş."

"Al yapraklar beş yüz kere döküldü Kuyutorman'daki yurdumda o zamandan beri, dedi Legolas, "bu da bize çok az bir süre gibi gelir."

"Ama Yurtlu Süvariler'e uzun bir süre gibi geliyor, dedi Aragorn, "Öyle ki bu konağın yükselişi şarkılardaki bir anı gibi geliyor onlara, o kadar; daha önceki yıllar da zamanın pusu içinde kaybolmuş. Artık bu toprakların kendilerine ait olduğunu, yurtlan olduğunu söylüyorlar; lisanları da kuzeydeki akrabalarından ayrıldı." Sonra elfe ve cüceye yabancı olan bir dilde yavaş yavaş bir şeyler mırıldanmaya başladı; yine de dinlediler, çünkü şarkıda güçlü bir ezgi vardı."

"Bu, Rohirrim lisanı galiba, dedi Legolas; "çünkü bu ülkenin topraklarına benziyor, yer yer zengin ve dalgalı, yer yer dağlar kadar sert ve katı. Ama Ölümlü insanların hüznüyle yüklü olmasından gayri ne dediğini tahmin edemiyorum."

"Ortak Lisan'da şöyle söylenir, dedi Aragorn, "tercüme edebildiğim kadarıyla."

Nerede şimdi at, nerede süvari? Nerede çalan borular?

Nerede zırh ve miğfer, nerede uçuşan saçlar?

Nerede harpın teline dokunan el, nerede yanan kızıl ateş?,

Nerede bahar, nerede hasat, nerede uzayıp giden başaklar?

"Gelip geçti hepsi, dağdaki yağmur, kırdaki yel gibi;"

Batı 'da günler tepelerin gerisindeki gölgeler içinde kaybolup gitti.

Kim toplayacak şimdi yanan kuru ağacın dumanını?

Kim görecek Deniz'den dönüp gelen, akan yılları?

"Böyle söylemiş unutulmuş bir şair yıllar önce Rohan'da. Kuzey' den çıkıp gelen Genç Eorl'un ne kadar uzun boylu ve zarif olduğunu hatırlamış;

bütün atların atası olan küheylanı Felaröf un ayaklarında kanatlar varmış, insanlar akşamlan böyle söylerler şarkılarında hala."

Bu sözlerle yolcular sessiz höyükleri geçtiler. Tepelerin yeşil sırtlarına doğru döne döne yükselen yolu izleyerek sonunda rüzgarların yaladığı büyük surlara ve Edoras'ın kapısına vardılar.

"Kapıda oturan parlak zırhlar içindeki bir sürü adam hemen ayağa fırlayıp mızraklarıyla yolu kapadılar. "Durun hele, tanınmadık yabancılar!" diye bağırdılar Atçanyurt dilinde, yabancıların isim ve görevlerini sorarak. Gözlerinde merak vardı, ama pek dostça değildiler, Gandalfa kara kara bakıyorlardı."

"Sizin lisanınızı iyi anlarım, diye cevapladı Gandalf aynı lisanda, "yine de çok az yabancı becerir bunu. O halde neden Ortak Dil'de konuşmuyorsunuz Batı'da adet olduğu üzere, eğer size cevap verilmesini arzuluyorsanız?"

"Bizim dilimizi bilenlerden ve bize dost olanlardan gayri kimsenin bu eşikten aşmaması Theoden Kral'ın buyruğudur, diye cevap verdi nöbetçilerden biri. "Bu cenk zamanında kendi budunumuzdan ve Gondor yurdundaki Mundburg'dan gelenlerden gayri kimse hoş karşılanmaz. Böylesine garip kuşanmış, bizim atlarımıza çok benzeyen atlara binmiş, sakınmadan ova üzerinden gelen sizler de kimlersiniz? Uzun zamandır burada gözcü tutarız; sizi uzaktan uzağa gözledik. Şimdiye kadar ne sizin kadar garip atlılar gördük, ne de seni taşıyan at kadar mağrur bir at. O Yılkı 'lardan biri, eğer gözlerimiz bir çeşit gözbağıyla bağlanmadıysa. Konuş, sen büyücü müsün, Saruman'ın bir casusu musun, yoksa onun zanaatının yarattığı bir hayal misin? Konuş, hem de tez yoldan!"

"Biz hayalet falan değiliz, dedi Aragorn, "üstelik gözleriniz de sizi yanıltmıyor. Çünkü bu bindiklerimiz gerçekten sizin atlarınız, senin de sormadan önce çok iyi bildiğin gibi, sanırım. Lakin hırsızlar, öyle çaldıkları ahırlara geri sürmezler atlarını. işte Külten ve Tiz, daha iki gün önce Yurt'un Üçüncü Komutanı Eomer'in bize ödünç verdiği atlar. Şimdi onları geri getiriyoruz, ona söz vermiş olduğumuz gibi. Yoksa Eomer geri dönüp sizi geleceğimiz konusunda uyarmadı mı?"

"Gözcünün gözlerinde rahatsız olmuş bir ifade belirdi. "Eomer . hakkında söyleyecek sözüm yok," diye cevap verdi. "Eğer bana dedikleriniz doğru ise

şüphesiz ki Theoden de duymuştur. Ola ki, gelişiniz tamamen beklenmedik değildir. Daha iki gece önce Solucandil gelip Theoden'in eşikten hiçbir yabancının aşmayacağı buyruğunu bildirdi bize."

"Solucandil mi? dedi Gandalf gözcüye dik dik bakarak. "Başka bir şey söyleme! Benim işim Solucandil' le değil; Yurt'un Hükümdarı'nın kendisiyle. Acelem var. Bizim geldiğimizi haber vermeye gitmeyecek misin, veya bu iş için birini yollamayacak mısın?" Bakışlarını adama doğru çevirirken gözleri kaşlarının altından parladı."

"Evet, gideceğim, diye cevap verdi adam yavaş yavaş. "Ama hangi adları bildireceğim? Senin için ne diyeceğim? Yaşlı ve halsiz durursun şimdi ama herhalde için zalim ve serttir."

"Güzel gözleyip, güzel konuşuyorsun, dedi arif. "Çünkü ben Gandalf'ım. Geri döndüm. Ve iyi bak! Ben de bir atı geri getiriyorum, işte, başka hiçbir elin ehlileştiremeyeceği Koca Gölgeyele. Yanımda da Arathorn oğlu Aragorn var, Kralların varisi, üstelik Mundburg'a gidiyor. Aynı zamanda elf Legolas ile cüce Gimli de burada, yoldaşlarımız. Git şimdi efendine bizim onun kapısına geldiğimizi, eğer bizi konağına kabul edecek olursa onunla konuşacak bir çift lafımız olduğunu söyle."

"Garip adlar veriyorsun doğrusu! Ama bu adları söylediğin gibi aktaracağım ve efendimin isteğini öğreneceğim, dedi gözcü. "Biraz burada bekleyin, ben de onun istediği yanıtları getireyim geleyim. Çok fazla bir şeyler ummayasınız! Bunlar kara günler." Yabancıları arkadaşlarının dikkatli gözetiminde bırakarak hızla uzaklaştı."

"Bir süre sonra geri döndü. "Peşim sıra gelin!" dedi. "Theoden girmenize izin verdi; ama üstünüzdeki silahları, tek bir asa bile olsa eşikte bırakmanız gerek. Kapıgözcüleri onları korur."

"Karanlık kapılar savrularak açıldı. Yolcular, rehberlerinin peşi sıra tek sıra halinde içeri girdi. Kesilmiş taşlarla döşenmiş, kah yukarı doğru döne döne uzanan, kah ustaca yerleştirilmiş basamaklarla kısa bir mesafe tırmanan geniş bir yol gördüler. Bir sürü ahşap ev, bir sürü kara kapı geçtiler. Yolun yanında, taştan bir kanalda, berrak bir dere akıyor, pırıldıyor, mırıldanıyordu. Sonunda tepeye vardılar. Burada, eteğinde at başı şeklinde yontulmuş bir çeşmeden parlak bir pınarın çıktığı yeşil terasın üzerinde, yüksek bir düzlük vardı; çeşmenin altında suların döküldüğü ve akan dereyi

besleyen geniş bir havuz vardı. Yeşil terastan yukarı doğru taştan yüksek ve dar bir merdiven çıkıyordu ve en üst basamağın her iki yanında taştan oturma yerleri yontulmuştu. Burada, kınlarından çektikleri kılıçlan dizlerinin üzerinde gözcüler oturmuştu. San saçları omuzlarına kadar örülmüştü; güneş yeşil kalkanlarından rengarenk yansıyor, uzun zırhlan parıl parıl parlıyordu ve tüm heybetleriyle ayağa kalktıklarında ölümlü insanlardan daha uzun boylu görünüyorlardı.

"İşte kapılar önünüzde, dedi rehber. "Ben artık cümle kapısındaki işime dönsem gerek. Sağlıcakla kalın! Umarım Yurt Hükümdarı size karşı merhametli olur!"

"Dönerek hızla yoldan aşağıya gitti. Diğerleri, uzun boylu gözcülerin bakşları altında uzun merdivenden çıktılar. Yukarıda sessiz duruyor, hiçbir söz söylemiyorlardı gözcüler; ta ki Gandalf merdivenin başındaki, taşlarla döşenmiş terasa adımını alıncaya kadar. Sonra aniden berrak seslerle kendi dillerinde kibarca karşıladılar onları."

Selam olsun size ırak ellerden gelenler! dediler ve barışçılıklarının işareti olarak kılıçlarının kabzalarını yolculara doğru çevirdiler. Güneş ışığında yeşil taşlarda şimşekler çaktı. Sonra gözcülerden biri öne bir adım atarak Ortak Lisan'da konuştu.

"Ben Theoden'in Kapıgözcüsü'yüm, dedi. "Hama'dır adım. içeri girmeden önce silahlaenızı bırakmanızı istemek zorundayım."

"O zaman Legolas Hama'nın eline gümüş kabzalı bıçağını, sadağını ve yayını verdi. "Bunlara iyi mukayyet olun," dedi, "çünkü bunlar Altın Orman'dan geliyor; Lothlorien'in Hanım'ı verdi onları bana."

"Adamın gözlerine merak doldu, silahları aceleyle duvar kenarına bıraktı, sanki tutmaya korkarmış gibi. "Hiçbir er bunlara dokunamaz, söz sana, "dedi."

"Aragorn bir süre tereddüt içinde durdu. "Kılıcımı bırakmaya, Anduril'i bir başkasının eline vermeye razı değilim," dedi."

Bu Theoden'in buyruğu, dedi Hama.

Yurt'un Hükümdarı olsa dahi, Thengel oğlu Theoden'in hükmünün Elendil'in Gondor'a varis olarak bıraktığı Arathorn oğlu Aragorn' un rızasına üst olması bana pek makul gelmedi.

Burası Theoden'in evidir, Aragorn'un değil, Gondor Kralı olsa ve Denethor'un tahtında otursa bile, dedi Hama, hızla kapıların önüne bir adım atıp yollarını keserek. Kılıcı şimdi elindeydi ve ucu yabancılara çevrilmişti.

"Bunlar boş lakırdılar, dedi Gandalf. "Theoden'in talebi gereksiz" ama onu reddetmek de boşuna. Krallar kendi divanlarında kendi usullerini uygularlar, bu ister ahmaklık olsun, ister bilgelik."

"Doğrudur, dedi Aragorn. "Bir oduncu kulübesinde bile evin efendisinin buyurduğunu yapardım, eğer taşıdığım kılıç Andüril olmasaydı."

"Adı her ne ise ne, dedi Hama, "onu buraya bırakacaksın, Edoras'daki insanların hepsiyle tek başına cenk edeceksen o başka."

"Tek başına değil! dedi Gimli, baltasının keskin yerini elleyip, sanki gözcü genç bir fidanmış da, o da onu devirmeyi aklına koymuş gibi kara kara bakarak. "Tek başına değil!"

"Haydi, haydi! dedi Gandalf. "Şurada hepimiz dostuz. Ya da öyle olmamız lazım gelir; çünkü eğer kavga edersek, elimize geçecek olan tek ödül Mordor'un kahkahası olacaktır. Benim acelem var. En azından işte benim kılıcım, yiğit Hama. Onu iyi sakla. Glamdring derler ona, çünkü çok zaman önce elfler yapmıştı onu. Şimdi bırak da geçeyim. Haydi Aragorn!"

"Aragorn yavaş yavaş kemerini çözdü ve kılıcını kendi elleriyle diklemesine duvara dayadı. "Onu buraya dayıyorum," dedi; "ama sana ona dokunmamanı emrediyorum; bir başkasının da ellemesine izin verme sakın. Bu elf kını içinde, Kınlan ama yeniden yapılan Kılıç durmakta, ilk kez zamanın derinliklerinde Telchar yapmıştı onu. Elendil'in varislerinden başka kim Elendil'in kılıcını çekerse ölümünü bulur."

"Gözcü geriye çekilerek hayretle Aragorn'a baktı. "Sanki unutulmuş günlerden bir türkünün kanatlarında çıkıp geldin," dedi. "Buyurduğun gibi olacak beyim."

"Eh, dedi Gimli, "eğer Anduril yoldaşlık edecekse benim baltam da burada kalabilir, utanmadan." O da baltasını yere koydu. "Madem her şey gönlünüzce oldu bırakın da gidip efendinizle konuşalım."

"Gözcü hala tereddüt içindeydi. "Asan," dedi Gandalf a. "Bağışla ama o da kapıda kalmalı."

"Aptallık bu! dedi Gandalf. "Sağduyu başka şeydir, kabalık başka şey. Ben yaşlı biriyim. Eğer yürürken bastonuma dayanamayacaksam, Theoden kendisi benimle konuşmak için topallaya topallaya gelinceye kadar burada otururum."

"Aragorn güldü. "Herkesin bir başkasına vermeye güvenemeyeceği, sevdiği bir şeyleri vardır. Ama yaşlı bir adamı desteğinden mahrum mu edeceksiniz? Haydi, geçmemize izin vermeyecek misiniz?"

"Büyücü elindeki asa, yaşlılık için destekten daha fazla bir şey olabilir, dedi Hama. Gandalf'ın yaslandığı dişbudak asaya dikkatle baktı. "Yine de kuşkudayken bir insan kendi aklına güvenmeli. Bence siz dostsunuz ve hiç kötü amacı olmayan onurlu kişilersiniz. Girebilirsiniz."

"Muhafızlar ağır kol demirlerini kaldırarak, koca menteşelerinde homurdanan kapılan yavaş yavaş içeri doğru açtılar. Yolcular içeri girdi. Tepedeki temiz havadan sonra içerisi karanlık ve sıcak geldi onlara. Hol uzun ve genişti; gölgeler ve zayıf ışıklarla doluydu; muazzam direkler yüksek çatıyı taşıyordu. Fakat orada burada, derin saçakların altından doğuya bakan pencerelerden parlak güneş ışığı huzmeleri içeri dökülüyordu. Yayılan ince duman sarmallarının üzerinde, çatıdaki hava deliğinden gökyüzü soluk ve mavi görünüyordu. Gözleri alıştıkça yolcular zeminin rengarenk taşlarla döşenmiş olduğunu gördüler; ayaklarının altında dallanıp budaklanan rünler ile garip nişanlar birbirine geçiyordu. Derken direklerin de zengin bir biçimde oyulmuş, altın ve zor seçilen renklerle donuk donuk parlamakta olduğunu gördüler. Duvarlara bir sürü dokuma örtü asılmışa ve bunların üzerlerinde kimisi yıllarla donuklaşmış, kimi gölgede kalarak kararmış, kadim efsanelerin resimleri vardı. Fakat bu suretlerin birine güneş ışınları düşmüştü: Ak bir ata binmiş, genç bir adam. Koca bir boruyu üflüyor, sarı saçları rüzgarda uçuşuyordu. Atın başı kalkmış, kişnerken burun delikleri kızararak açılmıştı ve uzaktaki çengin kokusunu alıyordu. Yeşilbeyaz gürüldeyen su, hızla akarak, dizleri hizasında dönüyordu."

"Bakın, Genç Eorl! dedi Aragorn. "Böyle sürmüştü atını Kuzey'den Celebrant Meydan Savaşı'na."

"Dört yol arkadaşı ilerlediler, divanhanenin tam ortasında uzun bir ocak içinde yanan berrak odun ateşini geçtiler. Ondan sonra durdular. Holün uzak köşesinde, ocağın arkasında, kuzeye, kapılara doğru bakan yerde üç

basamaklı bir yükselti vardı; yükseltinin tam ortasında da kocaman altın kaplama bir taht. Üzerinde oturan adam taşıdığı yıllarla öylesine iki büklüm olmuştu ki, neredeyse bir cüce gibi duruyordu; ama beyaz saçları hem uzundu, hem de gür; alnına yerleştirilmiş ince altın bir taçtan iri örgüler halinde uzanıyordu. Tam alnının orta yerinde tek bir beyaz elmas parlıyordu. Sakalları, karlar gibi dizlerine düşmüştü; ama gözleri hala parlak bir ateşle yanıyor, yabancılara bakarken parıldıyordu. Tahtının gerisinde beyazlara bürünmüş bir kadın duruyordu. Ayaklarının dibinde basamaklar üzerinde, soluk bilge yüzlü, ağır kapaklı gözlere sahip, porsumuş bir adam oturuyordu."

"Bir sessizlik oldu. Yaşlı adam tahtında kıpırdamadı. Sonunda Gandalf konuştu. "Selam sana Thengel oğlu Theoden! Geri döndüm. Çünkü dikkatli ol! Fırtına yaklaşıyor ve eğer teker teker yok olmak istemiyorlarsa artık bütün dostların birleşme zamanı geldi."

"Yaşlı adam yavaş yavaş, kemikten beyaz bir sapı olan kısa siyah bir asaya tüm ağırlığıyla dayanarak ayağa kalktı; böylece iki büklüm olduğu halde hala uzun boylu olduğunu gördüler ve gençliğinde gerçekten de yapılı ve mağrur biri olduğunu."

"Seni selamlıyorum, dedi; "belki de seni hoş karşılamamızı umuyorsundur. Ama doğrusunu söylemek gerekirse, senin burada nasıl karşılanacağın konusunda kuşkular var Efendi Gandalf. Sen hep felaket tellalı oldun. Sorunlar seni kargalar gibi kovalıyor, ne kadar sık gelirsen o kadar kötü oluyor. Seni kandıracak değilim: Gölgeyele'nin sürücüsüz geri döndüğünü duyduğumda atın geri döndüğüne sevindim ama binicisinin olmayışına sevindiğim kadar değil; ve Eomer senin sonunda uzaktaki yuvana gittiğini söylediğinde yas tutmadım. Ama uzaktan gelen haberlerin pek azı gerçek olur. işte yine çıkageldin! Ve seninle birlikte, belli ki, her zamankinden daha büyük bir felaket geliyor. Neden seni hoş karşılayayım Gandalf Felaket tellalı? Bunu de bana." Tekrar yavaş yavaş tahtına oturdu."

"Çok adil konuştunuz efendim, dedi kürsünün basamaklarında oturan soluk adam. "Oğlunuz Theodred'in Batı Sınırı'nda öldürüldüğü haberi geleli daha beş gün olmadı: Oğlunuz, sizin sağ kolunuzdu, Yurt'un ikinci Kumandanı. Eomer'e pek güven yok. idare ona kalsa, surlarınızı koruyacak pek adam kalmayacak. Daha şimdi Gondor'dan Doğu'da Karanlıklar Efendisi'nin harekete geçtiğini duyduk, işte tam bu saati seçiyor gezginimiz

dönüş zamanı olarak. Gerçekten, seni ne diye hoş karşılayalım Bay Felaket tellalı? Lathspell takıyorum adını, Karahaber yani; kara haber, kötü bir konuktur derler." Adam gaddarca güldü, ağır gözkapaklarını bir an için kaldırıp yabancıları karanlık gözleriyle süzerken."

"Senin akıl sahibi biri olduğun söylenir dostum Solucandil; mutlaka efendine büyük bir desteksindir de, diye cevapladı Gandalf yumuşak bir sesle. "Yine de bir adam iki yolla kötü haber getirir. Ya kötülük yapan biridir; ya da iyi zamanda insanları yalnız bırakır ama kara günde yardım getirmek için gelir sadece."

"Öyle, dedi Solucandil; "ama bir üçüncü tür daha var: Kemik toplayıcısı, diğer insanların kaygılarıyla uğraşan, cenk zamanı semiren leş kargası. Sen ne zaman yardım getirdin bize Felaket tellalı? Veya şimdi ne gibi bir yardım getiriyorsun? Buraya son geldiğinde, sen bizden yardım istedin. O zaman efendim sana istediğin atı seçip gitmeni buyurdu; herkesi hayretlere boğarak tüm edepsizliğinle Gölgeyele'yi seçtin. Efendim çok kederlendi; yine de bazıları, senin bu yurttan olabildiğince hızla uzaklaşmış olmanın büyük bir bedel olmadığını düşündü. Sanırım bir kez daha aynı şeylerin patlak vermesi uzak bir olasılık değil: Yardım getirmeye değil aramaya geldin. Adamlar mı getiriyorsun? Atlar, kılıçlar, mızraklar mı getiriyorsun? Yardım diye ben buna derim; bize şu anda gerekenler bunlar. Ama o kuyruğundakiler de kimin nesi? Grilere bürünmüş üç derbeder avare; sen ise dördünüz arasında en dilenci kılıklı olanısın!"

"Nedense konağındaki misafirperverlik son zamanlarda biraz azalmış Thengel oğlu Theoden, dedi Gandalf. "Kapındaki haberciler yol arkadaşlarımın isimlerini sana bildirmediler mi? Rohan'lı hükümdarların böylesine üç konuğu ağırladıktan pek görülmemiştir. Kapılarına öyle silahlar bıraktılar ki bir sürü ölümlü insana bedeldir, hatta daha kudretlidir. Giysileri gri çünkü onları elfler giydirdi ve böylelikle senin divanhanene gelinceye kadar büyük tehlikelerin gölgelerinden geçebildiler."

"O halde Eomer'in demiş olduğu gibi Altın Orman'ın Hanım Büyücüsü'yle işbirliği yaptığınız doğru? dedi Solucandil. "Buna şaşmamak gerek: Dwimordene'de durmadan düzenbazlık ağları dokunur."

Gimli öne bir adım attı ama aniden Gandalf in elinin kendisini omuzundan kavradığını hissetti ve taş gibi kaskatı durdu.

Dwimordene'de, Lörien'de

İnsanların gezindiği görülmez pek.

Çok az ölümlüye nasip olmuştur

Oradaki hiç sönmeyen parlak ışığı görmek.

Galadriel! Galadriel!

"Pınarının suyu berrak;"

"Ak elindeki yıldız apak;"

Bozulmamış, lekesiz yaprak ve toprak

Ovvimordene'de, Lörien'de

Ölümlü İnsanlar'n hayallerinden bile güzel hem de.

"Böyle söyledi şarkısını Gandalf yavaş yavaş ve sonra aniden değişti. Paçavra halindeki pelerinini kenara savurarak dikteşti; artık asasına dayarımıyordu; kesin ve soğuk bir sesle konuşuyordu."

Arifler bildikleri kadar konuşur Galmöd oğlu Grima. Akılsız bir solucan olmuşsun. O yüzden sesini kes ve çatallı dilini dişlerinin gerisinde tut. Yıldırımlar düşünceye kadar bir uşakla ağız dalaşına girmek için geçmedim ateş ile ölümden.

"Asasını kaldırdı. Bir gökgürültüsü sesi duyuldu. Güneş doğuya bakan pencerelerden silinmişti; bütün divanhane aniden gece gibi karardı. Ateş için için yanan korlara dönüştü. Sadece kararmış ocağın önünde bembeyaz ve upuzun duran Gandalf görünebiliyordu."

"Karanlıkta Solucandil'in sesinin tısladığını duydular: "Size asasını içeri sokmasına izin vermemenizi söylememiş miydim efendim? O salak Hama bize sadakatsizlik etti!" Bir yıldırım çatıyı yarmış gibi bir şimşek çaktı. Sonra her şey sessizleşti. Solucandil yüzükoyun yere uzanmıştı."

"Şimdi Thengel oğlu Theoden, bana kulak verecek misin? dedi Gandalf. "Yardım istiyor musun?" Asasını kaldırarak yukardaki bir pencereyi işaret etti. Orada karanlık açılıyor gibi oldu ve aralıktan yukarda, uzakta bir parça parlak gökyüzü göründü. "Her şey karanlık değil. Cesaretini topla Yurt Hükümdarı; çünkü daha iyi bir yardım bulamazsın. Ümitsizlik içinde olanlara verilecek öğüdüm yok. Yine de sana öğütler verip, sözler

söyleyebilirim. Dinleyecek misin bunları? Bunlar bütün kulaklar için değildir. Kapılarının önüne gelip etrafa bakmanı istiyorum. Çok uzun zamandır gölgelerde oturdun, sapkın masalları, çarpıtılmış fısıltıları dinledin."

"Theoden yavaşça tahtından indi. Divanhanede yeniden soluk bir ışık belirmeye başladı. Kadın aceleyle kralın yanına gidip koluna girdi; yaşlı adam sendeleyen adımlarla yükseltiden indi ve yavaş yavaş divanhaneden geçti. Solucandil hala yerde yatıyordu. Kapılara vardılar; Gandalf kapıları çaldı."

"Açın! diye bağırdı. "Yurt Hükümdarı geliyor!"

Kapılar açıldı ve keskin hava ıslıklar çalarak içeri doldu. Tepede bir rüzgar esiyordu.

"Muhafızlarını merdivenin altına yolla, dedi Gandalf. "Ve siz hanımefendi onu bir süre benimle bırakın. Ben ilgilenirim onunla."

"Git hemşirem kızı Gowyn! dedi yaşlı kral. "Korku zamanı geçti."

Kadın geri dönerek yavaş yavaş eve girdi. Kapılardan geçerken dönüp arkasına baktı. Serinkanlı bir acıma duygusuyla krala bakarken gözlerindeki ifade ciddi ve düşünceliydi. Yüzü çok zarif, uzun saçları altından bir nehir gibiydi. Gümüş kemerli beyaz giysileri içinde ince ve uzundu, ama güçlü görünüyordu, çelik gibi sertti; kralların kızıydı. Böyle gördü Aragorn ilk kez gün ışığında Rohan Hatunu Ğowyn'i ve onun zarif olduğunu düşündü, zarif ve soğuk; tıpkı henüz ergirjjiğe ulaşmamış soluk bahar sabahı gibi. Kadın da aniden onun varlığını fark etti: Kralların uzun boylu varisi, geçen birçok kışla bilgeleşmiş, gri pelerinli, gizli ama kadının hissedebildiği bir güç taşıyan biri. Bir an için taş gibi hareketsiz durdu sonra aceleyle dönerek gitti."

"Şimdi efendim, dedi Gandalf, "topraklarınıza bakın! Bu hür havayı bir içinize çekin yeniden!"

"Yüksek terasın tepesindeki sundurmadan Rohan'ın, derenin gerisinde uzaktaki bir griliğe doğru solan yeşil topraklarını görüyorlardı. Yağmur, rüzgarın savurduğu perdeler gibi iniyordu. Tepelerindeki ve batıdaki gökyüzü hala gökgürültüleri içersinde karanlıktı; gizlenmiş dağların tepelerinde şimşekler oynaşıyordu. Ama rüzgar kuzeye dönmüştü; Doğu'dan gelen fırtına daha şimdiden hızını kaybetmeye başlamış, güneye

denize doğru yuvarlanıyordu. Aniden bulutların içindeki bir açıklıktan bir güneş ışını saplanır gibi aşağıya indi. Dökülen sağnak gümüş gibi pırıldadı; uzakta dere titreyen bir cam gibi parladı."

Burası o kadar karanlık değil, dedi Theoden.

"Hayır, dedi Gandalf. "Ne de bazılarının zannettiği gibi yıllar omuzlarına o kadar ağır çökmüş. Dayandığın desteği fırlat at!"

"Siyah asa kralın elinden çatırdayarak taşların üzerine düştü. Uzun süren sıkıcı bir işin üzerine eğilerek çalıştıktan sonra sırtı tutulmuş biri gibi yavaş yavaş belini doğrulttu kral. Artık uzun boyuyla dimdik duruyordu; açılmakta olan gökyüzüne bakarken gözleri masmaviydi."

"Son zamanlarda düşlerim karaydı, dedi, "ama kendimi yeni uyarımış gibi hissediyorum. Şimdi keşke daha önce gelmiş olsaydın diyorum Gandalf. Çünkü şu anda bile, geç kaldın korkarım, evimin son günlerini görmeye yetiştin. Eorl oğlu Brego'nun yaptırmış olduğu yüksek konak artık çok uzun süre kalmayacak ayakta. Yüksek tahtı ateşler yutacak. Ne yapılabilir?"

"Çok şey, dedi Gandalf. "Önce Eomer'i çağırt. Sizin dışınızda herkesin Solucandil dediği o Grima'nın öğütleri sayesinde onu mahkûm ettiğinizi düşünmekte haksız mıyım?"

"Haklısın, dedi Theoden. "Benim buyruklarıma karşı geldi ve divanhanemde Grima'yı ölümle tehdit etti."

"Bir adam aynı anda hem sizi sevip hem de Solucandil'i ve öğütlerini sevmeyebilir, dedi Gandalf."

"Bu olabilir. Ne dersen onu yapacağım. Hama'yı çağırın bana. Bir kapımuhafızı olarak güvenilmez olduğunu kanıtladığına göre onu ulak yapalım bari. Suçlu, suçluyu yargıya getirecek, dedi Theoden. Sesi merhametsizdi ama yine de Gandalf a bakarak gülümsedi; gülümserken yüzündeki bir sürü endişe çizgisi düzeldi ve bir daha geri gelmedi."

"Hama çağrılıp Eomer'i getirmeye yollandıktan sonra Gandalf Theoden'i bir taşa oturttu; kendisi de kralın önünde en üst basamağa oturdu. Aragorn ile arkadaşları yakında duruyordu."

"Duymanız gereken her şeyi anlatacak kadar zaman yok, dedi Gandalf. "Yine de eğer umutlarım yanlış çıkmazsa çok geçmeden daha ayrıntılı

konuşabileceğim bir zaman gelecek. Dikkat edin! Çok büyük bir tehlike içindesiniz, Solucandil'in zekası bile böyle bir tehlikeyi rüyalarınızın arasına dokuyamazdı. Ama bakın! Artık rüya görmüyorsunuz. Yaşıyorsunuz. Gondor ile Rohan ayrı değildir. Düşman tahminlerinizin çok üstünde güçlü ama bizim onun henüz tahmin edemediği bir konuda ümidimiz var."

"Çabuk çabuk konuşuyordu artık Gandalf. Sesi alçak ve gizemliydi, kraldan başka kimse söylediklerini duymuyordu. Ama o konuştukça Theoden'in gözlerindeki ışık daha bir canlı parlamaya başladı, sonunda oturduğu yerden bütün haşmetiyle kalktı; yanında Gandalf, birlikte bu yüksek yerden Doğu'ya baktılar."

"Doğrusu, dedi Gandalf, bu kez yüksek, kuvvetli ve net bir sesle, "o yönde uzanıyor bütün ümitlerimiz, en büyük korkumuzun çöreklendiği tarafta. Felaket hala pamuk ipliğine bağlı. Yine de ümit var, eğer bir süre daha teslim olmadan ayakta kalabilirsek."

"Diğerleri de artık gözlerini doğuya çevirmişlerdi."Aralarındaki fersah fersah toprak üzerinden uzaklara, görüş mesafelerinin sınırına kadar baktılar; ümit ile korku düşüncelerini karanlık dağların gerisine, Gölgeler Ülkesi'ne taşımaya devam etti. Yüzük Taşıyıcısı şimdi neredeydi? Felaketi hala taşımakta olan pamuk ipliği gerçekten de ne kadar inceydi! Legolas'a öyle geldi ki sanki uzakları gören gözlerini zorlayınca bir beyazlık pırıltısı görmüştü: Çok uzakta, ihtimal, güneş Muhafız Kulesi'nin sivri tepesinin birinden parıldayıp kaybolmuştu. Ve daha da uzakta, nihayetsizce ırak ama yine de orada olan bir tehdit, alevden cılız bir dil vardı."

"Yavaş yavaş tekrar oturdu Theoden, sanki yorgunluk Gandalf in iradesine karşı çıkarak yeniden onu ele geçirmek için mücadele edermiş gibi. Dönüp büyük konağına baktı. "Heyhat!" dedi, "bu kem günler benim olsun da bana, barışı hak ettiğim şu kocamış günlerimde denk gelsin. Yiğit Boromir'e ne yazık! Gençler yok oluyor, yaşlılar sağ kalıp kuruyor." Dizlerini buruşuk elleriyle kavradı."

Parmakların bir kılıç sapını kavrasalardı eski güçlerini daha iyi hatırlarlardı, dedi Gandalf.

"Theoden ayağa kalkarak elini yan tarafına götürdü; ama kemerinde kılıç yoktu. "Grima nerelere gizledi onu?" diye söylendi kendi kendine."

"Bunu alın kutlu beyim! dedi berrak bir ses. "Bu her zaman sizin hizmetinizdeydi." iki adam sessizce merdivenlerden çıkmış, en üst basamaktan bir iki basamak altta duruyorlardı. Eomer oradaydı. Başında miğfer, göğsünde zırh yoktu ama elinde kınından çekilmiş bir kılıç tutuyordu; diz çökerken kılıcın kabzasını efendisine uzattı."

"Bu ne hal? dedi Theoden sertçe. Eomer'e döndü; adamlar hayret içinde artık mağrur ve dimdik duran krala bakıyorlardı. Tahtında büzüşmüş oturan veya bir sopaya yaslanmış bıraktıkları yaşlı adam neredeydi?"

"Bu benim suçum beyim, dedi Hama titreyerek, "fiomer serbest bırakılacak diye anlamıştım. Gönlüm o kadar hoş oldu ki belki bir kusur etmişimdir. Yine de, yeniden Yurt'un bir Komutanı ve hür biri olduğuna göre, bana buyurduğu şekilde kılıcını ona götürdüm."

Sizin ayaklarınız dibine bırakayım diye, beyim, dedi Eomer.

Bir sessizlik anı içinde Theoden, hala önünde diz çökmekte olan Eomer'e baktı, ikisi de kıpırdamadı.

"Kılıcı almayacak mısınız?" dedi Gandalf.

Theoden yavaşça elini uzattı. Parmaklan kabzayı kavrarken, seyredenlere sanki zayıf kolu yeniden sertlik ve güç kazanmış gibi geldi. Aniden kılıcı kaldırıp, ışıklar saçarak ve ıslıklar çalarak havada döndürdü. Sonra müthiş bir nara attı. Rohan dilinde savaşa çağrı şarkısını söylerken sesi berrak bir şekilde çınlıyordu.

Kalkın, kalkın Theoden'in Süvarileri!

Uğursuzluk kapımızda, doğuda karanlık.

Eğerleyin atları, çalın boruları! Heri Eorloğulları!

"Çağırıldıklarını sanan muhafızlar merdivenlerden yukarı fırladılar. Hükümdarlarına hayretler içersinde bakakaldılar ve yekvücut halinde kılıçlarını çekerek hükümdarlarının ayağının dibine bıraktılar. "Emret! "dediler."

"Westu Thioden hal! diye bağırdı Eomer. "Tekrar özüne döndüğünü görmek ne hoş. Bir daha asla senin elem getirdiğin söylenmeyecek Gandalf!"

"Kılıcını geri al, kızkardeşim oğlu Eomer! dedi kral. "Hama, git benim kendi kılıcımı bul! Grima onu saklamıştı. Grima'yı da bana getir. Şimdi Gandalf, bana verecek öğüdün olduğunu söylemiştin, eğer dinler isem. Nedir öğüdün?"

"Öğüdümü tuttunuz zaten, diye cevap verdi Gandalf. "Çarpık akıllı bir adamdansa Eomer'e güvenmenizdi, öğüdüm. Pişmanlık ve korkuyu bir yana atmanızdı. Yapılması gerekenleri yapmanızdı. At binebilen herkesin hemen batıya yollanması gerekir, Eomer'in de size önermiş olduğu gibi: Önce Saruman tehdidini yok etmeliyiz, henüz vaktimiz varken. Eğer başaramazsak, düşeriz. Eğer başarırsak, o zaman bir sonraki işle yüzleşeceğiz. Bu arada burada kalan halkınız, kadınlar, çocuklar ve yaşlılar, dağlardaki barınaklarınıza kaçmalı hemen. Onlar böyle kötü günler için hazırlanmamış mıydı zaten? Yanlarına erzak alsınlar ama oyalanmasınlar veya yüklerini mücevherlerle ister büyük olsun, ister küçük ağırlaştırmasınlar. Söz konusu olan yaşamları."

"Bu öğütler şimdi bana hoş geliyor, dedi Theoden. "Söyleyin bütün budunum hazırlansın! Ama konuklanma gelince doğru söylemiştin Gandalf, konağımdaki konukseverlik azaldı diye. Bütün gece at sürdünüz ve sabah da ilerlemekte. Ne uyudunuz, ne bir şeyler yediniz. Bir konuk evi hazırlanacak: Bir şeyler yedikten sonra burada uyuyacaksınız."

"Hayır beyim, dedi Aragorn. "Henüz yorgun kişilere istirahat yok. Rohan'lı erler bugün yola çıkmalı; biz de balta, kılıç ve yayla, onların yanında süreceğiz atlarımızı. Baltayı, kılıcı, yayı sizin duvarlarınıza yaslanıp dursunlar diye getirmedik Yurt'un Hükümdarı. Ayrıca Eomer'e, kendi kılıcımla onun kılıcının birlikte kınlarından çekileceklerine dair söz vermiştim."

Artık utkumuz için ümit var gerçekten! dedi Eomer.

"Ümit, evet, dedi Gandalf. "Fakat İsengard güçlüdür. Ayrıca başka tehlikeler de durmadan yaklaşıyor. Oyalanmayın Theoden, biz gittikten sonra. Halkınızı bütün hızınızla tepelerdeki Dunharrow Sığınağı'na götürün!"

"Hayır Gandalf! dedi kral. "Sen kendi iyileştirme hünerinin gücünden habersizsin. Öyle olmayacak. Ben de gideceğim cenge, gerekirse çengin önünde düşmek için. Böyle olursa daha rahat uyurum."

"O zaman Rohan'ın mağlubiyeti bile şanlı olur şarkılarda, dedi Aragorn. Yakınlarda duran silahlı adamlar silahlarını şakırdatarak bağırdı: "Yurt'un Hükümdarı at sürecek! İleri Eorloğulları!"

"Fakat halkınız hem korumasız, hem de başsız kalmamalı, dedi Gandalf. "Kim yol gösterecek onlara ve sizin yerinize kim yönetecek?"

"Gitmeden önce bunu düşünürüm, diye cevap verdi Theoden. "İşte geliyor danışmanım."

Tam o sırada Hama yeniden divanhaneden çıktı. Arkasında, iki adamın arasında sinmiş Solucandı! Grima geliyordu. Yüzü kül gibiydi. Gün ışığında gözlerini kırpıştırdı. Hama diz çökerek Theoden'e altından tokalı ve yeşil taşlarla bezenmiş kınında uzun bir kılıç sundu.

"İşte hükümdarım, eski kılıcınız Herugrim, dedi. "Onun dolabında bulundu. Anahtarları ortaya çıkarmakta gönülsüzdü. Orada, insanların aradığı daha bir sürü şey var."

"Yalan söylüyorsun, dedi Solucandil. "Zaten bu kılıcı efendin kendi vermişti bana saklayayım diye."

"Şimdi de geri istiyor senden, dedi Theoden. "Bu seni üzüyor mu?"

"Elbette ki hayır efendim, dedi Solucandil. "Sizi ve sizin malınız olan her şeyi elimden geldiğince gözetirim. Ama kendinizi yormayınız, gücünüzü fazla harcamayınız. Bırakın bu usandırıcı konuklarla diğerleri ilgilensin. Etiniz neredeyse sofraya konmak üzere. Yemeğe gitmeyecek misiniz?"

"Gideceğim, dedi Theoden. "Sofrada yanıma, konuklarım için de yiyecek konsun. Ordu bugün hareket edecek. Habercileri yollayın! Eldekiler hemen toparlansın! Her er ve silah taşıyabilecek kadar gücü olan her delikanlı, atı olan herkes, öğleden sonraki ikinci saatten önce kapının önünde atlan üzerinde olsunlar!"

"Sevgili efendim!" diye bağırdı Solucandil. "Tam korktuğum gibi. Bu büyücü sizi büyülemiş. Atalarınızın Altın Konağını, bütün hazinenizi koruyacak kimse kalmayacak mı burada? Kimse Yurt'un Hükümdarı'nı korumayacak mı?"

"Eğer bu büyü ise, dedi Theoden, "bana senin fısıltılarından daha tekin geliyor. Senin hekimliğin çok geçmeden beni dört ayak üzerinde süründürecekti az kalsın. Hayır, tek bir kişi kalmayacak, hatta Grfma bile

kalmayacak. Grima da at sürecek. Git! Kılıcının üzerindeki pası temizlemeye ancak vaktin var."

"Merhamet beyim! diye zırıldadı Solucandil yerlerde sürünerek. "Sizin hizmetinizde yıpranmış gitmiş birine acıyın. Beni yanınızdan uzak komayın! Ben en azından, diğerleri gittikten sonra yanınızda kalayım. Sadık Grima'nızı yanınızdan uzak komayın!"

"Merhametimi kazandın, dedi Theoden. "Seni yanımdan ayırmayacağım. Ben de adamlarımla cenge gidiyorum. Sana, yanımda gelip, bağlılığını kanıtlamanı buyuruyorum."

"Solucandil, bir yüzden diğerine baktı. Gözlerinde, tuzağa düşmüş bir hayvanın, çevresinde düşmanlarının oluşturduğu halkada bir boşluk ararken takındığı ifade vardı. Dudaklarını, uzun soluk dili ile yaladı. "Yaşlı da olsa böylesi bir karar beklenir Eorl Hanedanı'ndan bir hükümdardan," dedi. "Ama onu gerçekten sevenler, onun eksilen yıllarına kıyamazlar. Ne yazık ki çok geç kaldığımı görüyorum. Öbürleri, beyimin ölümüne daha az kederlenecek olanlar, onu çoktan kandırmışlar. Onların işlerini bozamazsam da, en azından şu sözlerimi duyun beyim! Sizin düşüncelerinizi bilen ve buyruklarınıza saygı gösteren birinin Edoras'da bırakılması gerek. Sadık bir vekilharç belirleyin. Bırakın danışmanınız Grima sizin dönüşünüze kadar ki buna duacıyım ama aklı başında hiç kimse bu konuda bir ümit beslemez dönüşünüze kadar her şeye gözkulak olsun."

"Eomer güldü. "Eğer bu yakarma da seni cenkten kurtaramazsa, pek soylu Solucandil," dedi, "daha az saygın olan hangi memuriyeti kabul buyurursun? Bir çuval unu dağlara taşımayı mı tabii güvenip de sana çuvalını emanet eden çıkarsa?"

"Yok Eomer, sen Efendi Solucandil'in aklındaki]eri tam anlamamışsın, dedi Gandalf, delici bakışlarını onun üzerine çevirerek. "Hem cüretlidir o, hem de kurnaz. Şimdi bile tehlike ile oyun oynayıp bir el kazandı. Benim değerli zamanımın saatlerini daha şimdiden boşa harcadı. Çok yılan!" dedi aniden korkunç bir sesle. "Karnının üze , rine çok! Saruman seni satın alalı ne kadar oldu? Vaat edilen ödül neydi? Bütün insanlar ölünce, hazineden kendi payını alıp arzu ettiğin kadını mı seçecektin? Çok uzun zamandır onu gözkapaklarının altından "üzüp, adımlarını izledin."

"Eomer kılıcına davrandı. "Bunu zaten biliyordum," diye mırıldandı. "Bu yüzden, divanhanenin kanunlarını unutarak onu daha önce öldürebilirdim. Fakat başka nedenler de var." ileri doğru bir adım attı ama Gandalf onu eliyle durdurdu."

"Eowyn emniyette artık, dedi. "Ama sen Solucandil, sen gerçek efendin için elinden geleni yaptın. En azından bir şeyler hak ettin. Yine de Saruman yaptığı pazarlıkları unutma eğilimindedir. Sana, bu sadık hizmetini unutmasın diye, bir an önce gidip onu uyarmanı öneririm."

Yalan söylüyorsun, dedi Solucandil.

"O söz dudaklarından çok sık ve çok kolay çıkıyor, dedi Gandalf. "Ben yalan söylemiyorum. Bakın Theoden, burada bir yılan var! Onu güvenip yanınıza alamazsınız ama geride de bırakamazsınız. Onu öldürmek doğru olurdu. Ama o her zaman şimdiki gibi değildi. Bir zamanlar insandı ve kendince size hizmette bulundu. Ona bir at verin gitsin hemen, nereye gitmek isterse Yapacağı seçimle bir hükme varırsınız."

"Duyuyor musun bunları Solucandil? dedi Theoden. "Bu senin seçimin: Benimle birlikte cenge gelip bize sadık olup olmadığını kanıtlamak; ya da dilediğin yere gitmek. Ama o zaman, eğer bir daha karşılaşırsak yufka yürekli olmam."

"Solucandil yavaş yavaş doğruldu. Yan kapalı gözlerle onlara baktı. En son da Theoden'in yüzünü inceledi ve sanki konuşacakmış gibi ağzını açtı. Sonra aniden dikleşiverdi. Elleriyle bir şeyler yaptı. Gözleri parıldadı. Gözlerinde öyle bir garaz vardı ki adamlar önünde gerilediler. Dişlerini gösterdi; sonra tıslayan bir nefesle kralın ayaklan dibine tükürdü ve bir yana doğru fırlayarak merdivenlerden aşağıya kaçtı. "Peşinden gidin!" dedi Theoden. "Dikkat edin başka kimseye bir zararı dokunmasın; ama ona bir zarar vermeyin, yolundan alıkoymayın. Eğer dilerse bir at verin."

Onu sırtına alacak bir at çıkarsa, dedi Eomer. Muhafızlardan biri merdivenlerden aşağıya koştu. Bir başkası taraçanın dibindeki kuyuya giderek miğferiyle su çekti. Bu suyla Solucandil'in kirlettiği taşlan temizledi.

"Gelin şimdi konuklarım! dedi Theoden. "Zaman elverdiğince dinlenin."

Tekrar büyük konağa girdiler. Daha şimdiden altlarındaki kasabada tellalların bağırdığını, savaş borularının öttüğünü duyuyorlardı. Çünkü kral,

kasabadaki adamlar ve yakınlarda oturanlar silahlanıp toparlanır toparlanmaz hareket edecekti.

"Eomer ve dört konuk kralın sofrasına oturdu; aynı zamanda krala hizmet eden Eowyn hanım da oradaydı. Çabuk çabuk yiyip içtiler. Theoden Gandalf'ı Saruman konusunda sorguya çekerken diğerleri sessiz kaldılar."

"Hainliği ne zaman başlamış, kim bilebilir ki? dedi Gandalf. "Her zaman kötü değildi. Bir zamanlar Rohan'ın dostu olduğuna hiç kuşkum yok; yüreği soğumaya başladığı zaman bile sizi hala faydalı buluyordu. Fakat uzun zamandır sizin felaketinizi planlıyor, hazır oluncaya kadar dostluk maskesini takıyordu. O yıllarda Solucandil'in işi kolaydı ve sizin bütün yaptıklarınız hemen Îsengard'da duyuluyordu; çünkü sizin topraklarınız açıktı, yabancılar girip çıkıyordu, iradenizi elegeçirmiş olduğu için diğerleri bakıp hiçbir şey yapamazken Solucandil'in fısıltısı hep kulağınızdaydı, düşüncelerinizi zehirliyor, yüreğinizi soğutuyor, elinizi kolunuzu zayıflatıyordu."

"Fakat ben kaçıp sizi uyarınca o zaman maske yırtıldı, görebilen gözler için. Ondan sonra Solucandil hep sizi geciktirmek için fırsat kollayarak, gücünüzün tümünü toplamanızı engelleyerek tehlikeli bir oyun oynamaya başladı. Hünerliydi: Durumuna göre insanların dikkatini köreltiyor veya korkularım körüklüyordu. Kapıdaki tehlike batıdayken, kuzeye doğru boşu boşuna yapılacak bir takibe herkesi göndermek gerektiği konusunda nasıl canla başla kışkırtmıştı sizi hatırlamıyor musunuz? Eomer'in ortalığı talan eden orkları izlemesini yasaklamanız için sizi ikna etmişti. Eğer Eomer sizin ağzınızdan konuşan Solucandil'in sesine karşı gelmeseydi o orklar, yanlarında çok önemli bir ödülle, çoktan Îsengard'a varmış olurlardı. Gerçi bu ödül Saruman'ın her şeyden çok arzuladığı ödül değildi ama yine de en azından benim grubumun iki üyesiydi; size bile henüz açık açık söyleyemeyeceğim gizli bir ümidi benimle paylaşan kişilerdi. Şimdi nelere maruz kalacaklarını veya Saruman'ın bizim felaketimiz için neler öğrenmiş olabileceğini bir tahayyül edin hele."

"Eomer'e çok şey borçluyum, dedi Theoden. "Sadık bir yüreğin asi bir dili olabilir."

"Şunu da söyleyin, dedi Gandalf, "çarpık gözlere gerçeğin yüzü ekşi gelebilir."

"Gerçekten de gözlerim neredeyse tamamen kör olmuş, dedi Theoden. "Her şeyden çok da sana borçluyum konuğum. Bir kez daha tam zamanında geldin. Gitmeden önce sana bir armağan vermek isterim, dilediğin bir armağanı. Bana ait olan bir şeyin adını ver, yeter. Şimdilik sadece kılıcımı kendime saklıyorum!"

"Zamanında gelip gelmediğimi daha bilmiyoruz, dedi Gandalf. "Fakat armağanınıza gelince beyim, ihtiyacıma uygun bir şey seçeceğim: Hızlı ve emin. Bana Gölgeyele'yi verin! Daha önce ödünç verilmişti sadece, tabii buna ödünç denilebilirse. Fakat artık onu büyük bir tehlikeye süreceğim, siyaha gümüş kakacağım Kendime ait olmayan hiçbir şeyi riske atmak istemem. Zaten daha şimdiden aramızda bir sevgi bağı oluştu."

"İyi seçim yapıyorsun, dedi Theoden; "ve onu artik büyük bir kıvançla veriyorum sana. Yine de büyük bir armağan o. Gölgeyele gibisi yoktur. Onda, eskilerin kudretli küheylanlarından birinin ruhu var. Bir daha öylesi gelmez. Diğer konuklara da, silah depomda bulunabilecek şeyleri armağan ediyorum. Kılıca gereksiniminiz yok ama Gondor'dan atalarıma armağan olarak verilmiş miğferler, hünerli ellerden çıkmış zırhlar var. Gitmeden önce bunlardan kendinize seçin; hayırlarım göresiniz!"

"Erler kralın deposundan savaş giysileri taşıyıp getirdiler, Aragorn ile Legolas'ı parlayan zırhlarla kuşattılar. Miğferler ve yuvarlak kalkanlar da seçtiler Aragorn ile Legolas: Kalkanların kabartmaları altın ile kaplanmış; yeşil, kırmızı ve beyaz taşlar kakılmıştı. Gandalf zırh almadı. Eğer onun boyuna poşuna göre bir tane bulunacak olsaydı bile Gimli'nin zincirden zırha ihtiyacı yoktu, çünkü Edoras'ın hazinesinde, Kuzey'deki Dağ'ın altında dövülmüş kısa zırh yelekten daha iyisi bulunamazdı. Ama o da, yuvarlak kafasına iyi uyan demir ve deriden bir miğfer buldu; bir de küçük kalkan seçti. Kalkanda Eorl Hanedanı'nın nişanı olan yeşil üzerine beyaz işlenmiş, koşan bir at vardı."

"Umarım seni iyi korur! dedi Theoden. "Bunu, Thengel zamanında benim için yapmışlardı, ben çocukken."

"Gimli eğilerek selam verdi. "Çok onur duydum Yurt Hükümdarı, sizin nişanınızı taşıyacağım için," dedi. "Aslında, bir at tarafından taşınmaktansa, bir ati taşımayı tercih ederim. Ayaklarımı daha çok seviyorum. Ama, belki de, daha ayaklarım üzerinde durup dövüşeceğim yere gelmemişimdir."

Öyle olabilir, dedi Theoden.

"Kral ayağa kalktı ve Gowyn derhal elinde şarapla geldi. "Ferthu Theoden hal!" dedi. "Bu kabı al ve mutluluk anında iç. Sağlıcakla git, sağlıcakla gel!"

"Theoden kaptan içti; sonra kadın kabı konuklara sundu. Aragorn'un önünde dururken bir an duraksadı ve ona baktı; gözleri parlıyordu. O da kızın zarif yüzüne bakarak gülümsedi; ama içmek için kabı alırken elleri kızınkilere değdi; bu temasla kızın titrediğini fark etti. "Selam sana Arathorn oğlu Aragorn!" dedi kız. "Selam sana Rohan Hatunu!" diye cevap verdi adam ama artık yüzünde bir endişe vardı ve gülümsemiyordu."

"Hepsi içtikten sonra kral divanhaneden kapılara doğru ilerledi. Burada muhafızlar onu bekliyor, tellallar duruyordu; Edoras'da kalmış olan veya etrafta oturan bütün beyler ve üst rütbeli kişiler toplanmışlardı."

"Dinleyin! dedi Theoden. "Ben de gidiyorum ve bana öyle geliyor ki bu benim son at sürüşüm. Benim hiç çocuğum yok. Oğlum The'odred öldürüldü. Kız kardeşim oğlu Eomer'i kendime varis yapıyorum. Eğer her ikimiz de geri dönemezsek o zaman aranızdan yeni bir hükümdar seçersiniz. Ama şu anda birisine, arkamda bırakacağım Budunumu emanet edeceğim, benim yerime onları idare etsin diye. Hanginiz kalacaksınız?"

Hiç kimse konuşmadı. Bana önereceğiniz kimse yok mu? Budunumun güvenebileceği? Eorl Soyundan biri olmalı, diye cevapladı Hama.

"Ama Eomer'i bırakamam; o da kalmaz zaten, dedi kral; "ve soyumuzun son üyesi de o."

"Ben Eomer demedim, diye cevap verdi Hama. "Üstelik o soyun son üyesi değil. Eomund'un kızı Eowyn var, onun kız kardeşi. O korkusuz ve yüce gönüllüdür. Herkes onu sever. Bırakın biz gidince Eorloğulları'na o hükümdar olsun."

"Öyle olsun, dedi Theoden. "Tellallara bildirin, halka Eowyn Hatun'un onları yöneteceğini söylesinler!"

"Sonra kral kapılarının önündeki bir taş koltuğa oturdu; Eowyn onun önünde diz çökerek ondan bir kılıç ile zarif, kısa bir zırh aldı. "Hoşça kal kızkardeşim kızı!" dedi. "Zamanımız karanlık bir zaman ama belki yine de

Altın Konak'a geri döneriz. Fakat Dunharrow'da insanlar kendilerini uzun süre savunabilirler; eğer çengimiz yaver gitmezse, kaçabilenler oraya gelir."

"Böyle demeyin! diye cevap verdi kız. "Dönüşünüze kadar geçecek her gün bir yıl gibi gelecek bana." Fakat konuşurken gözleri yakında duran Aragorn'a kaydı."

"Kral geri dönecek, dedi Aragorn. "Korkma! Kötü kaderimiz Batı'da değil Doğu'da."

"Kral yanında Gandalf ile merdivenlerden indi. Diğerleri de onları izledi. Kapıya doğru ilerlerken Aragorn geriye baktı. Tek başına ayaktaydı Eowyn, merdivenlerin başında, konağın kapılan önünde; kılıç önünde dik duruyordu, elleri kılıcın kabzasındaydı. Artık zırhlar içindeydi ve güneş altında bir yıldız gibi parlıyordu."

"Gimli, baltası omuzunda Legolas ile birlikte yürüyordu. "Eh sonunda yola koyuluyoruz!" dedi. "İnsanlar işten önce bir sürü lafa ihtiyaç duyuyor. Baltam elimde sabırsızlanıyor. Gerçi* sırası gelince bu Rohirrimler'in ellerinin de insafsız olacağından kuşkum yok. Bununla beraber, bu bana uyan bir harp değil. Ben cepheye nasıl gideceğim? Keşke bir heybe gibi Gandalf in eyer kayışına tutturulacağıma, yürüyerek gidebilseydim."

"Bu çoğu yerden daha emniyetli bir yer sanırım, dedi Legolas. "Yine de eminim saldırılar başlayınca, Gandalf ya da Gölgeyele'nin kendisi seni memnuniyetle yere indirecektir. Balta bir binici silahı değil."

Cüceler de süvari değildirler. Orkların boyunlarını vururum ben, insanların kellelerini traş etmem, dedi Gimli, baltasının sapını okşayarak.

Cümle kapısında genç, ihtiyar, hepsi atlarının üzerinde hazır koca bir insan ordusuyla karşılaştılar. Binden fazla kişi toplanmıştı. Mızrakları filiz veren orman gibiydi. Theoden ilerleyince yüksek sesle ve mutlulukla bağırdılar. Kimisi kralın atı Karyele'yi hazır bekletiyor, kimisi Aragorn ile Legolas'ın atlarını tutuyordu. Gimli kaşlarını çatmış huzursuz duruyordu ama Eomer atim çekerek Gimli'ye yaklaştı.

"Selam Gidin oğlu Gimli! diye haykırdı. "Senin sopanın gölgesinde incelikli konuşmayı öğrenemedim, bana söz vermiş olduğun gibi. Ama ne dersin, aramızdaki tartışmayı bir yana bıraksak mı? En azından ben bir daha Ormanın Hanımı hakkında kötü konuşmayacağım."

"Bir süre için hiddetimi unutacağım Eomund oğlu Eomer, dedi Gimli; "ama eğer olur da sen Galadriel Hanım'ı kendi gözlerinle göre"

"çek olursan bir gün, o zaman onun tüm hanımlar içinde en zarifi olduğunu kabulleneceksin, yoksa dostluğumuz biter."

"Öyle olsun! dedi Eomer. "Fakat o zamana kadar beni hoş gör ve bunun bir göstergesi olarak da benim atıma bin. Gandalf Yurt'un Hükümdarı ile başta olacak; ama atım Ateşayak ikimizi de yüklenir, eğer istersen."

"Sana gerçekten teşekkür ederim, dedi Gimli çok memnun olarak. "Seve seve gelirim seninle, eğer arkadaşım Legolas da bizim yanımızda sürerse atını."

"Dediğin gibi olacak, dedi Eomer. "Legolas solumda, Aragorn da sağımda; kimse cesaret edemeyecek önümüze çıkmaya!"

Gölgeyele nerede? dedi Gandalf.

"Otlakta keyfince koşuyor, diye cevap verdiler. "Hiç kimsenin kendisini ellemesine izin vermiyor, işte orada derenin sığlığında, söğütler arasında bir gölge gibi koşuyor."

"Gandalf ıslık çalarak atın adını yüksek sesle söyledi; hayvan uzakta başını sallayarak kişnedi ve dönerek bir ok gibi sahibine geldi."

Eğer Batı Yeli gözle görünür bir bedene bürünecek olsaydı, aynı böyle görünürdü, dedi Eomer koca at koşup arifin önünde dururken.

"Armağan kendiliğinden verilmiş zaten görünüşe göre, dedi Theoden. "Ama duyun hepiniz! Burada, konuğum Gandalf in soyumuz devam ettiği sürece en bilge danışman, gezginler arasında en hoş karşılanacak kişi, Yurt'un beylerinden biri, Eorloğulları'nın bir komutanı olduğunu duyuruyorum; atların prensi Gölgeyele'yi de ona veriyorum."

Sana teşekkür ederim Theoden Kral, dedi Gandalf. Sonra aniden gri pelerinini geriye alıp şapkasını kenara savurdu ve atın sırtına sıçradı. Ne miğfer, ne de zırh giyiyordu. Kar gibi saçları rüzgarda özgürce dalgalanıyor, beyaz giysileri güneş altında göz kamaştırıyordu.

Ak Süvari'ye iyi bakın! diye haykırdı Aragorn ve herkes onun sözünü dinledi.

"Kralımız ile Ak Süvari!" diye bağırdılar. "İleri Eorloğulları!"

Borular öttü. Atlar gerildi ve kişnedi. Mızraklar, kalkanlar üzerinde takırdadı. Derken kral elini kaldırdı ve ani bir rüzgarın patlak vermesi gibi Rohan'ın son ordusu, yıldırım misali Batı'ya doğru sürdü atlarını.

Düzlüğün çok ilersinde Eowyn, mızraklarının parıltısını görüyordu, kıpırdamadan, tek başına sessiz konağın kapıları önünde dururken.

BÖLÜM VII

MİĞFER DİBİ

"Onlar Edoras'tan ayrılırken güneş Batı'ya yönelmeye başlamıştı bile; ışığı dalga dalga uzanan bütün Rohan çayırlarını altın rengine çevirip tam gözlerine geliyordu. Ak Dağlar'ın eteklerindeki tepelerde kuzeybatıya doğru uzanan, üzerinden çok gelinip gidilmiş bir yol vardı; onlar da bu yeşil topraklarda bir alçalan bir yükselen, minik ama hızlı nehirleri üzerinde bir sürü sığlık olan bu yolu takip ettiler, ileride uzaklarda, sağlarında Dumanlı Dağlar yükseliyordu; onlar ilerledikçe gitgide daha kararıyor, daha yükseliyorlardı. Güneş yavaş yavaş battı önlerinde. Ardından akşam geldi."

"Ordu yoluna devam etti. Onları yönlendiren zorunluluktu. Geç varmaktan korktukları için ellerinden geldiğince hızla sürdüler atlarını; çok nadiren durdular. Hızlı ve dayanıklıydı Rohan'ın küheylanları, ama aşılacak mesafe de çok uzundu. Kuş uçuşu kırk fersah kadar tutardı Edoras'tan, kralın adamlarının Saruman'ın ordularını oyalamayı başardığını umdukları Isen'in ırmak geçitlerine."

"Gece onları sarmaladı. Sonunda konaklamak için durdular. Yaklaşık beş saattir at sürüyorlardı ve batıdaki çayırlarda epey ilerlemişlerdi, yine de yolculuklarının yarısından fazlası önlerindeydi hala. Büyük bir halka halinde, yıldızlı gök ve yükselmekte olan ay altında geçici ordugahlarını kurdular. Hiç ateş yakmadılar çünkü olayların nasıl geliştiğinden emin değillerdi; ama etraflarına halka halinde atlı gözcüler diktiler; ayrıca öncüler ileriye giderek arazinin kıvrımlarından gölgeler gibi geçti. Yavaş ilerleyen gece, hiçbir haber getirmeden ve hiçbir tehlike işareti göstermeden geçti. Tan vakti borular çaldı, bir saat içinde yola koyuldular."

"Tepelerinde henüz bulut yoktu ama savaşın ağırlığı havada hissediliyordu; yılın o mevsimi için hava sıcaktı. Doğan puslu güneşin ardında, yavaş yavaş onu gökyüzünde yukarı doğru izleyerek artmakta olan bir karanlık, Doğu'da toplanan büyük bir fırtınayı çağrıştıran bir karanlık vardı. Ve uzakta Kuzeybatı'da, Dumanlı Dağlar'ın eteklerinde başka bir

karanlık, Arif Vadisi'ndan yavaş yavaş sürünerek çıkan bir gölge kuluçkaya yatmış gibiydi.

"Gandalf geride kalıp Eomer'in yanında atını süren Legolas'a yaklaştı. "Soyunun keskin gözlerine sahipsindir sen Legolas," dedi; "ve o gözler bir fersah öteden ispinoz ile serçeyi birbirinden ayırır. Söyle bana, Îsengard taraflarında bir şeyler görebiliyor musun?"

"Arada fersahlar var, dedi Legolas, o yana bakıp uzun ellerini gözlerine siper ederek. "Bir karaltı görüyorum. Bu karaltı içinde hareket eden şekiller var, nehrin kıyısında, uzakta büyük şekiller; ama ne olduklarını bilemiyorum. Gözlerimi bozan sis veya bulut değil: Bu bir gücün toprak üzerine düşürdüğü, her şeyi kaplayan bir gölge; yavaş yavaş nehirden aşağı doğru ilerliyor. Sanki ucu bucağı olmayan ağaçların altındaki alacakaranlık dağlardan aşağı doğru akıyor."

"Arkamızdan da Mordor'un fırtınası geliyor, dedi Gandalf. "Karanlık bir gece olacak."

Yolculuklarının ikinci günü ilerledikçe havadaki ağırlık arttı. Akşamüstü karanlık bulutlar onları yakalamaya başladı: Göz kamaştıran ışıklarla beneklenmiş kocaman dalgalı kenarları olan basık bir sayvan. Kan kırmızı güneş tütmekte olan sisin içine battı. Atlıların mızraklarının ucu, ışığın son huzmeleri Thrihyrne'ün dik yamaçlarını tutuştururken, ateşe bulanmıştı: Artık günbatımında tırtıklı dişleri olan üç boynuz gibi bakan Ak Dağlar'ın en kuzeydeki kolunun çok yakınındaydı lar. Son kırmızı aydınlıkta öncü kolundaki adamlar siyah bir nokta gördüler: kendilerine doğru yaklaşan bir atlı. Durarak onu beklediler.

"Eğri büğrü miğferli, yarılmış kalkanlı yorgun bir adam geldi yanlarına. Yavaş yavaş atından indi, bir süre soluklanarak durdu. Sonunda konuştu. "Eomer burada mı?" diye sordu. "Sonunda yetiştiniz ama hem çok geç, hem de çok az bir güçle geldiniz. Theodred öldüğünden beri her iş kem gider oldu. Dün, büyük kayıplar vererek geri püskürtüldük isen'den; birçoğu nehri geçerken yok oldu. Sonra gece taze kuvvetler çıkageldi bizim ordugaha karşı. Bütün İsengard boşalmış olsa gerek. Saruman vahşi dağlıları ve nehirlerin gerisindeki Dunland'ın çobanlarını da silahlandırmış; bunları da üzerimize saldı. Bizden üstün çıktılar. Kalkandan duvar yıkıldı. Batıağıl'dan Erkenbrand toplayabildiği kadar adamı Miğfer Dibi'ndeki istihkamına çekti. Kalanlar dağıldı.

Eomer nerede? Ona ilerde hiç ümit olmadığını söyleyin, İsengard'ın kurtları oraya da gelmeden Edoras'a dönsün.

"Theoden sessizce, adamlarının arkasında, adamın göremeyeceği bir yerde durmuştu; derken atını ileri sürerek öne çıktı. "Gel, önümde dur Ceorl!" dedi. "Ben buradayım. Eorloğulları'nın son ordusu ileri sürdü atlarıni. Cenk görmeden geri dönmezler."

"Adamın yüzü hayret ve mutlulukla aydınlandı. Kendine çeki düzen verdi. Sonra çentikli kılıcını krala sunarak diz çöktü. "Emredin hükümdarım!" diye bağırdı. "Beni bağışlayın! Düşünmüştüm ki... "

"Benim kar kış altında yaşlı bir ağaç gibi, Tekev'de iki büklüm olduğumu düşünmüştün. Sen atını cenge sürdüğünde öyle idi. Ama batı yeli dallan silkeledi, dedi Theoden. "Bu adama yeni bir at verin! Sürün atlarınızı Erkenbrand'a yardım etmeye!"

Theoden konuşurken Gandalf atını biraz ileri sürüp tek başına durarak kuzeyde İsengard'a,,batıda kavuşan güneşe doğru bakmıştı. Derken geri döndü.

"Sür atını Theoden! dedi. "Miğfer Dibi'ne sür atını! isen Geçitleri'ne gitme ve ovada oyalanma! Bir süre sizden ayrılmam gerekecek. Gölgeyele ile ben çok acil bir işe gidiyoruz." Aragorn'a, Eomer'e ve kralın maiyetine dönerek şöyle bağırdı: "Ben geri dönünceye kadar Yurt'un Hükümdarı'na iyi bakın. Miğfer Dibi'nde beni bekleyin! Elveda!"

"Gölgeyele'ye bir şeyler söyledi ve at ok gibi ileri atıldı. Daha onlar bakarken gözden kaybolmuştu bile: Gün batımında gümüşten bir şimşek, otlar üzerinde bir yel, gözden kaçıp giden bir gölge. Karyele kişneyerek geriledi, onu takip etmek için sabırsızlanıyordu; ama ancak' kanatlı ve hızlı bir kuş ona yetişebilirdi."

Bu ne anlama geliyor? dedi muhafızlardan biri Hama'ya.

"Gandalf Grihamut'un acelesi var, diye cevap verdi Hama. "Her zaman beklenmedik bir anda gelir ve gider."

Eğer burada olaydı, Solucandil bunu açıklamakta zorluk çekmezdi, dedi bir başkası.

"Gerçekten de öyle, dedi Hama; "ama ben kendi adıma, Gandalf ı tekrar görünceye dek bekleyeceğim."

"Belki çok beklersin," dedi bir başkası.

Ordu, isen Geçitleri'ne giden yoldan ayrıldı ve yönünü güneye çevirdi. Gece çöktü, onlar yine de yollarına devam ettiler. Tepeler yaklaşmaya başladı ama Thrihyrne'ün yüksek zirveleri kararmakta olan gökyüzü altında seçilmez olmuştu bile. Birkaç mil kadar ileride, Batıağıl Vadisi'nin öte kısmında, yeşil bir koyak, dağlar arasında büyük bir girinti uzanıyor, bu girintiden de tepelere doğru bir vadi açılıyordu. Bu yörenin insanları, buraya sığınan eski savaşların bir cengaveri anısına buraya Miğfer Dibi diyorlardı. Thrihyrne'ün gölgesi altında, kargaların uğrak yeri olan zirveler her iki tarafta da muazzam birer kule gibi yükselip ışığı kesinceye kadar, kuzeyden içeri doğru gitgide daha da dikleşerek ve daralarak dolanıyordu bu vadi.

"Miğfer Dibi'nin ağzındaki Miğfer Kapısı'nda, kuzey yönündeki uçurumdan dışarı doğru fırlamış, topuk şeklinde bir kaya vardı. Burada, bu mahmuzun üzerinde, kadim taşlardan yüksek surlar bulunuyordu; surların içinde de yüksek bir kule. insanlar, Gondor'un ihtişamının yaşandığı çok eski günlerde, deniz krallarının bu kaleyi buraya devlerin elleriyle yaptırmış olduklarını söylüyorlardı. Boruşehir denirdi buraya çünkü kulede çalınan bir boru, gerisindeki Miğfer Dibi'nde sanki çoktan unutulmuş ordular, tepelerin altındaki mağaralardan savaşa çıkıyorlarmış gibi yankılanırdı. Ayrıca insanların yapmış olduğu, Boruşehir'den güneydeki uçuruma doğru uzanan başka bir sur, vadinin girişini koruyordu. Bunun altından geçen bir su yolu ile de, Dip Deresi dışarı çıkıyordu. Dere yatağı, Borukaya diplerinde bir yerde dönüyor, sonra geniş ve yeşil, üçgen şeklindeki toprak parçasının tam ortasından geçip Miğfer Kapısı'ndan hafifçe aşağı doğru meylederek Miğfer Hendeği'ne doğru gidiyordu. Orada Dip Vadisi'ne dökülerek Batıağıl Vadisi'ne çıkıyordu. Burada, Miğfer Kapısı'ndaki Boruşehir'de, Yurt'un Batıağıl sınırlarının amiri olan Erkenbrand yaşıyordu şimdi. Günler, savaş tehdidiyle kararırken, aklıselim sahibi biri olduğu için, surları tamir ederek, kaleyi daha da sağlamlaştırmıştı."

Önden giden öncülerin bağırtılan ve boru sesleri duyulduğunda Atlılar hala Koyak'ın ağzının önündeki alçak vadideydi. Karanlık içinden oklar vızıldadı. Bir öncü hızla geri gelerek, kurt binicilerinin artık vadide olduklarını, isen Geçitleri'nden güneye doğru bir ork ve vahşi insan ordusunun aceleyle ilerlediğini, görünüşe göre de Miğfer Dibi'ne doğru geldiklerini bildirdi.

"O yöne doğru kaçarken budunumuzdan birçoklarının katledilmiş olduğunu gördük, dedi gözcü. "Sonra başlarında bir başkan olmaksızın o yana, bu yana doğru giden dağılmış gruplara denk geldik. Erkenbrand'a ne olduğunu kimse bilmiyor gibi. Daha Miğfer Kapısı'na varmadan ele geçmesi işten bile değil; henüz öldürülmediyse elbette."

"Gandalf'ı hiç gördünüz mü?" diye sordu Theoden.

"Evet, beyim. Birçoğumuz, çimen üzerindeki yel gibi, düzlükte oraya buraya gidip gelen bir at üzerinde, beyazlar içinde yaşlı bir adam gördük. Bazıları onun Saruman olduğunu düşündü. Gece çökmeden önce Îsengard'a doğru gittiği söyleniyor. Bazıları daha önce Solucandil'in de görüldüğünü söylüyor, yanında bir grup ork ile kuzeye doğru gidiyormuş."

"Gandalfa rastlarsa Solucandil için hoş olmaz," dedi Theoden. "Bununla beraber şimdi hem yeni, hem eski, her iki danışmanımı da özlüyorum. Fakat bu sıkışık durumda, Erkenbrand orada olsun olmasın Miğfer Kapısı'na doğru ilerlemekten başka şansımız yok Gandalf in da söylemiş olduğu gibi. Kuzey'den gelen ordunun büyüklüğü belli mi?"

"Çok büyük, dedi öncü. "Kaçan adam, düşmanı çift görürmüş; ama yine de ben cesur yürekli adamlarla konuştum, düşmanın ana gücünün, bizim burada sahip olduğumuz gücün birkaç katı olduğundan kuşku yok."

"O halde tez olalım, dedi Eomer. "Kale ile aramızdaki düşmanları yarıp gecelim. Miğfer Dibi'nde birçok kişinin saklanabileceği yüzlerce mağara var; oradan da gizli yollar tepelerin üzerine çıkıyor."

"Gizli yollara güvenme, dedi kral. "Saruman uzun zamandır bu topraklarda casusluk yapıp duruyor. Yine de orada daha uzun süre dayanabiliriz. Haydi gidelim!"

"Aragorn ile Legolas öncü kolda Eomer ile birlikte gidiyorlardı artık. Karanlık gecede yollarına devam ettiler; karanlık derinleştikçe daha da yavaşladılar. Yollan güneye doğru, dağların eteklerindeki loş kırışıklıklara doğru daha da yükselerek ilerliyordu. Önlerinde az sayıda düşman buldular. Orada burada başıboş gezen ork takımlarına rast geldiler; fakat orklar, Süvariler onlara varıp onları biçemeden kaçtılar."

"Pek zaman almayacak kanımca, dedi Eomer. "Düşmanlarımızın başı, yani Saruman veya ileri sürdüğü komutanı her kim ise o, kralın ordusunun yaklaşmakta olduğunu anlayacak çok geçmeden."

Arkalarında savaş söylentileri fazlalaştı. Artık, karanlıktan taşınıp gelen savaş şarkılarını duyuyorlardı. Tekrar geri baktıklarında, Dip Vadisi'nden yukarı epey tırmanmış olduklarını anladılar. Tam o sırada meşaleleri gördüler, arkalarındaki karanlık kırlara kırmızı çiçekler gibi yayılmış veya uzun titreşen sıralar halinde ovadan yukarı doğru kıvrılan ateşli ışıkların sayısız noktacı klan. Orada burada daha büyük alevler yükseliyordu.

"Çok büyük bir ordu, dedi Aragorn. "Hemen peşimizdeler."

"Ateş getiriyorlar, dedi Theoden, "ve gelirken de ister kuru ot olsun, ister kulübe, ister ağaç, her şeyi yakıyorlar. Burası zengin bir vadiydi ve bir sürü çiftlik evi vardı. Vah halkıma ne yazık!"

"Keşke günü gelseydi de onların üzerlerine dağlardan bir fırtına gibi inseydik! dedi Aragorn. "Önlerinden kaçmak bana çok koyuyor."

"Daha ileriye kaçmamıza gerek yok, dedi Eomer. "Miğfer Kapısı'nın iki fersah altında, koyağı bir baştan bir başa geçen eski hendek ile bir sur olan Miğfer Suru pek uzakta değil artık. Orada durup cenk edebiliriz."

"Hayır, Sur'u koruyamayacak kadar az sayıdayız, dedi Theoden. "Surun uzunluğu bir mil kadardır, surdaki gedikse oldukça geniş."

Zorda kalırsak gedikte artçılarımızın nöbet tutması gerekecek, dedi Eomer.

Süvariler yukardaki derenin ve dere boyunca ilerleyen Boruşehir yolunun çıktıktan yer olan Sur'daki yarığa geldiklerinde ortalıkta ne yıldız vardı, ne de ay. Kale duvarı, kara bir çukurun gerisindeki yüksek bir gölge misali aniden önlerinde yükseliverdi. Onlar atlarını yukarı sürerken bir gözcü kim olduklarını sordu.

"Yurt Hükumdan Miğfer Kapısı'na sürüyor atim, diye cevap verdi Eomer. "Konuşan Eomund oğlu Eomer'dir."

"Bu umutların ötesinde bir haber," dedi gözcü. "Tez olasınız! Düşman hemen ardınızda."

Ordu gedikten geçerek üst kısımdaki çimenlik bayırda durdu. Erkenbrand'ın Miğfer Kapısı'nı korumak için pek çok adam bırakmış olduğunu ve o zamandan bu zamana birçok kişinin de buraya kaçtığını öğlendiler memnuniyetle.

"Bin kadar piyademiz var, dedi Sur'u koruyanların başındaki ihtiyar Gamlmg "Ama çoğunun başından çokça kış geçmiştir benim gibi, ya da çok az kış, şuradaki oğlumun oğlu gibi. Erkenbrand'dan ne haber? Dün, onun Batıağıl'ın en iyi Süvarileri'yle beriye çekildiği haberi geldi bize. Ama daha buraya varmadı."

"Korkarım daha gelemeyecek, dedi Eomer. "Öncülerimiz onun hakkında hiç haber toplayamadılar ve düşman arkamızdaki bütün vadiyi dolduruyor."

"Umarım kaçmıştır, dedi Theoden. "Kudretli bir adamdı. Onda Miğfer Balyozel'in bahadırlığı yeniden yaşam bulmuştu. Ama onu burada bekleyemeyiz. Artık bütün gücümüzü surların ötesine çekmeliyiz. Yeterince tedarikli misiniz? Biz yanımızda çok az erzak getirdik, çünkü açık cenge sürmüştük atlarımızı, bir yeri kuşatmaya değil."

"Arkamızda, Miğfer Dibi'nin mağaralarında Batıağıl'ı budununun üç bölümü var, yaşlısı genci, kadını çocuğu, dedi Gamling. "Ama çokça yiyecek, bir sürü hayvan ve yemleri de orada toplandı."

"Bu çok iyi, dedi Eomer. "Vadide bırakılan her şeyi ya yakıyorlar, ya da mahvediyorlar."

Eğer mallarımıza el koymak için Miğfer Kapısı'na gelecek olurlarsa, bunu pahalıya ödeyecekler, dedi Gamling.

"Kral ile Süvariler geçmeye devam ettiler. Dere geçidinde attan indiler. Uzun bir sıra halinde atlarını rampadan çıkartarak, Boruşehir kapılarından içeri soktular. Burada büyük bir neşe ve yeniden yeşeren umutlarla karşılandılar; çünkü artık hem kasabada, hem de surlarda görevlendirilebilecek kadar adam vardı."

"Eomer süratle adamlarını hazırladı. Kral ve maiyeti Boruşehir'deydiler; ayrıca burada Batıağıl halkından da epey adam vardı. Fakat Eomer sahip olduğu gücün büyük bir bölümünü Dip Surları'na, Surların kulesine ve gerisine dizdi, çünkü eğer saldın kararlı ve büyük bir güçle yapılacak olursa buranın savunması daha zordu. Atlar bu görev için ayrılan nöbetçilerle Miğfer Dibi'nin derinlerine götürüldü."

"Dip Surları yirmi ayak yüksekliğindeydi ve o kadar kalındı ki, ancak çok uzun boylu bir adamın üzerinden bakabileceği yükseklikte bir siper ile korunan surların üzerinde, dört adam yan yana yürüyebilirdi. Orada burada, içlerinden ok atılabilecek gedikler vardı. Bu mazgallı siperlere Boruşehir'in

dış avlularındaki bir kapıya inen bir merdivenle ulaşılabiliyordu; gerideki Miğfer Dibi'nin surlarına da üç kat merdivenle gidilebiliyordu; fakat ön yüzü dümdüzdü ve surlardaki koca taşlar öyle büyük bir hünerle yerleştirilmişti ki, birleşme yerlerinde ayak basacak yer bulunmuyordu; surun en tepesi, denizin oymuş olduğu bir uçurum gibi havada asılı kalmıştı."

Gimli surdaki siperliğe dayarımış duruyordu. Legolas siperliğin üzerine oturmuş yayıyla oynuyor, karanlığa doğru bakıyordu.

"Şimdi keyfim yerine geldi işte, dedi cüce taşlara vurarak. "Dağlara yaklaştıkça yüreğim daha da canlanır. Buradaki taşlar güzel. Bu ülkenin sağlam kemikleri var. Surları çıkarken ayaklarımın altında hissettim. Bana bir yıl müddet ve soyumdan yüz Îtişi verin, burasını orduların üzerine kınlan dalgalar gibi çarpıp parçalanacağı bir yer haline getireyim."

"Buna hiç kuşkum yok, dedi Legolas. "Lakin sen bir cücesin ve cüceler garip bir halktır. Ben burasını sevmedim; gün ışığında da daha fazla sevmeyeceğim belli. Ama sen benim içimi rahatlatıyorsun Gimli; üstelik senin yakınlarda bir yerde, güçlü kuvvetli bacakların üzerinde, güçlü baltanla duruyor olman beni memnun ediyor. Yanımızda senin soyundan daha çok kişinin bulunuyor olmasını dilerdim. Ama her şeyden çok Kuyutorman'ın iyi okçularından yüz kişi isterdim. Onlara ihtiyacımız olacak. Rohirrimler'in kendilerine göre iyi okçuları var ama burada çok azlar, çok az."

"Ok atmak için ortalık karanlık, dedi Gimli. "Aslında uyku zamanı. Uyku! Buna ihtiyacım olduğunu hissediyorum galiba, bu güne kadar hiçbir cücenin hissetmediği kadar. At binmek yorucu bir işmiş. Yine de baltam elimde sabırsızlanıyor. Bana bir dizi ork boynu ve baltamı sallayabileceğim kadar bir yer verin, bütün yorgunluğum geçer!"

Zaman yavaş geçiyordu. Uzakta, vadide dağınık ateşler hala yanıyordu, İsengard orduları artık sessizlik içinde ilerliyordu. Meşalelerinin, koyağı sıra sıra dolanıp çıktığı görünüyordu.

Aniden Sur'dan, bağırtılar, çığlıklar ve öfke dolu savaş naraları patlak verdi. Surun kenarından aşıp, gedikte sık bir biçimde biriken alevli odunlar göründü. Sonra bunlar dağılarak gözden kayboldu. Adamlar kırlardan dört

nala gelip, Boruşehir kapısına giden rampayı çıktılar. Batıağıl artçıları içeri sürülmüşlerdi.

"Düşman kapıda! dediler. "Elimizdeki son oka kadar hepsini harcadık ve Sur'u ork cesetleriyle doldurduk. Fakat bu onları fazla alıkoymaz. Daha şimdiden, karınca sürüsü gibi birçok noktadan tepeye tırmanmaya başladılar bile. Ama onlara meşale taşımamaları gerektiğini öğrettik."

Artık geceyarısını geçmişti. Gökyüzü tamamen kararmıştı ve ağır havanın durağanlığı fırtınayı haber veriyordu. Aniden bulutlar gözleri kör eden bir şimşekle dağlandı. Dallanıp budaklanan şimşek batıdaki tepelere doğru indi. Bir bakımlık an içinde, surlardaki gözcüler kendileri ile Miğfer Suru arasındaki mesafeyi beyaz bir ışık altında gördüler: Kimi bodur ve geniş, kimi uzun ve çirkin, uzun miğferli, samur renkli kalkanlı, kara kara şekiller kaynıyor, kıpırdaşıyordu. Yüzlerce ve yüzlercesi Miğfer Suru'ndan aşıp gedikten geçerek Şte yana boşalıyordu. Kara akıntı, uçurumdan uçuruma surlara doğru akıyordu. Vadide bir gökgürültüsü gümbürdedi. Yağmur kamçılarcasına yağmaya başladı.

"En az yağmur kadar sık oklar siperin üzerinden vızıldayarak geldi ve tınlayarak taşlara düşüp sekti. Bazıları bir hedef buldu. Miğfer Dibi taarruzu başlamıştı ama içeriden ne bir ses, ne bir meydan okuma duyulmuştu; karşılık olarak hiç ok atılmıyordu."

"Saldıran ordular, kayaların ve surun sessiz tehdidi karşısında durdular. Şimşek, karanlığı tekrar tekrar yırtıp açıyordu. Sonra orklar çığlıklar atıp, kılıç ve kalkanlarını sallamaya başladılar ve siperler üzerinde açıkta duran her şeye bulut halinde oklar fırlattılar; şaşkınlık içindeki Yurdular, savaş fırtınasıyla savrulan koca bir tarla dolusu kara dan gibi görünen düşmana baktılar; her bir başak dikenli ışıkla parlıyordu."

"Pirinç borular öttü. Düşman ileri atıldı, kimi Dip Surları'na, kimi Boruşehir kapılarına çıkan rampaya ve geçide doğru. Buraya en iri orklar ve Dunland kırlarının en vahşi adamları toplanmıştı. Bir an için tereddüt ettikten sonra ilerlemeye devam ettiler. Şimşek çakü, üzerine Îsengard'ın korkunç elinin işlenmiş olduğu her bir miğfer ve kalkan göründü. Kayanın zirvesine vardılar; kapılara doğru ilerlediler."

"Derken sonunda bir cevap geldi: Bir ok fırtınası ve taş sağnağı karşıladı onları. Dalgalandılar, dağıldılar ve geri kaçtılar, sonra yeniden saldırdılar,

dağıldılar, yeniden saldırdılar; her seferinde, kabaran deniz gibi daha yüksekte bir noktada durdular. Yeniden borular çalındı ve gürleyerek bastıran adamlar ileri doğru hamle etti. Bir yandan ortalarında iki ulu ağacın gövdesini taşırken bir yandan da kalkanlarını tepelerinde çatı gibi tutuyorlardı. Arkalarında ork okçular toplaşmış, surlardaki okçulara sağnak halinde ok yolluyorlardı. Kapılara vardılar. Güçlü kollar tarafından savrulan ağaçlar kulakları yırtan bir gümbürtüyle kalaslara kuvvetle vurdu. Yukardan hızla fırlatılan taşlarla ezilip düşen her bir kişinin hemen iki kişi alıyordu. Koca koçbaşları tekrar tekrar savrulup kapılara vurdu.

"Eomer ile Aragorn Dip Surları'nda yan yana duruyorlardı. Seslerin uğultusunu ve koçbaşlarının gümbürtüsünü duydular; sonra aniden parlayan bir ışıkta kapılardaki tehlikeyi gördüler."

"Haydi! dedi Aragorn. "Birlikte kılıçlarımızı çekme vakti geldi!" Bir ateş gibi koşturarak sur boyunca hızla ilerlediler, basamaktan çıktılar ve Kaya üzerindeki dış avluya geçtiler. Koşarlarken bir avuç kadar güçlü kuvvetli, kılıç kuşanmış adam topladılar yanlarına. Kasaba surunun batı tarafında, köşede, uçurumun sur ile birleşecek şekilde uzandığı yerde, küçük bir yan kapı vardı. O tarafta dar bir patika sur ile Kaya'nın dik kenarı arasından büyük kapıya doğru dolanıyordu. Eomer ile Aragorn birlikte kapıdan fırladılar, adamları da yakından onları izledi. Kılıçlan, tek bir kılıçmışçasına kınlarından şimşek gibi çıktı."

"Güthwine! diye bağırdı Eomer. "Yurt adına Güthwine!" "Andüril!" diye bağırdı Aragorn. "Dünedain adına Anddril!" Yandan saldırarak vahşi adamların üzerine hızla atıldılar. Andüril bir kalktı, bir indi beyaz bir ışıkla parlayarak. Surun üzerinde ve kulede bir bağrışma oldu: "Andüril! Andüril savaşa giriyor. Kırılmış olan Kılıç yeniden parlıyor!"

"Dehşete düşen koçbaşı taşıyıcıları ağaçları ellerinden bırakarak vuruşmak için döndüler; ama kalkandan duvarları şimşek gibi bir vuruşla dağıldı, onlar da bir anda ya biçildiler ya da Kaya'nın aşağısındaki taşlı dereye devrilerek süpürülüp gittiler. Ork okçular bir süre deliler gibi atış yaptıktan sonra kaçıştılar."

"Eomer ve Aragorn kapıların önünde durdular bir an için. Gökgürültüsü artık uzaktan gümbürdüyordu. Şimşekler hala Güney'deki dağlar arasında, uzaklarda oynaşıyordu. Kuzey'den yeniden sert bir yel esmeye başlamıştı. Bulutlar parçalanmış, sürükleniyorlardı; yıldızlar aralardan bakmaya

başladılar; Ay Koyak tarafındaki tepelerin üzerinden batıya doğru ilerliyor, fırtına enkazı arasından sarı sarı parlıyordu."

"Zamanında gelemedik, dedi Aragorn kapılara bakarak. Koca menteşeler ve kol demirleri eğrilmişti; kütüklerin çoğu çatlamıştı."

"Yine de burada, surların önünde duramayız onları korumak için, dedi Eomer. "Bak!" Geçidi işaret etti. Daha şimdiden koca bir ork ve insan yığını derenin gerisinde toplanmaya başlamıştı. Oklar ıslık çalarak etraflarındaki taşlar üzerinden sekiyordu. "Gel! Geriye dönüp, içerden taş mı yığacağız yoksa kirişlerle destek mi yapacağız bir bakalım. Haydi gel!"

"Dönüp koştular. Tam o anda, katledilmiş olan orklar arasında hareketsizce yatan bir düzine kadar ork ayağa fırladı, hızla ve sessizce peşlerinden geldi, ikisi Eomer'in ayaklarına doğru atılarak onu çelmelediler; kaşla göz arasında üzerine atlamışlardı bile. Fakat o ana kadar hiç kimsenin dikkatini çekmemiş olan kara ve ufak bir şekil ileri doğru atılarak boğuk bir nara savurdu: Baruk Khazad! Khazad aimenu! Bir balta savrularak ortalığı sildi süpürdü, iki ork kellesiz yere düştü. Kalanlar kaçtı."

Eomer, tam Aragorn dönmüş onun yardımına koşarken, sendeleyerek ayağa kalktı.

"Yan kapı yeniden kapatıldı, demir kapı içerden sürgülendi ve arkasına taşlar yığıldı, içeride her şey emniyete alındıktan sonra Eomer döndü: "Sağ olasın Glöin oğlu Gimli!" dedi. "Saldırırken yanımızda olduğunu anlamamıştım. Ama genellikle beklenmedik konuklar, en sağlam dost çıkarlar. Oraya nasıl geldin?"

"Uykumu dağıtmak için sizi izledim, dedi Gimli; "ama baktım ki dağlılar bana göre çok büyük, ben de bir taş üzerine oturup sizin kılıç oyunlarınızı seyredeyim dedim."

"Borcumu ödemem pek kolay olmayacak," dedi Eomer.

"Gece bitmeden bir sürü şansın olabilir, diye güldü cüce. "Ama ben halimden memnunum. Şimdiye kadar, Moria'dan çıktığımızdan beri odundan başka bir şey biçmemiştim."

İki! dedi Gimli baltasını okşayarak. Surların üzerindeki yerine geri dönmüştü.

"İki mi? dedi Legolas. "Benim listem daha kabarık; ama artık kullanılmış ok aramam gerekecek, benimkilerin hepsi bitti de. Buna rağmen benim hikayem en azından yirmi kişilik. Ama bu da ormanda birkaç yaprak sayılır ancak."

"Gökyüzü artık çabuk çabuk açılıyor ve alçalan ay pırıl pırıl parlıyordu. Ama aydınlık Yurt Süvarileri'ne çok az umut getirdi, önlerindeki düşman azalacağına artmıştı sanki; hala çok sayıda düşman vadideki yarıktan içeri doluşup duruyordu. Kaya'daki saldın sadece kısa bir vakit kazandırmıştı onlara. Kapılara yapılan taarruz iki misline çıkmıştı, Îsengard orduları Dip Surları'nın üzerine doğru bir deniz gibi güdüyordu. Orklar ile dağlılar surların dibinde bir uçtan bir uca kaynaşıyordu. Uçlarında çengeller olan ipler, siperlerin üzerinden savunucuların kesmesine veya geri atmasına imkan bırakmayacak bir hızla fırlatılmaya başladı. Yüzlerce uzun merdiven dayandı. Birçoğu parçalanarak aşağı atıldı ama yerlerim çok daha fazla sayıda merdiven aldı ve orklar bu merdivenlerin üzerine Güney'in karanlık ormanlarındaki maymunlar gibi sıçradı, ölüler ve yaraklar sur dibine, fırtınada savrulan kiremit parçalan gibi yığıldı; bu korkunç yığın durmadan yükseldi ama düşman gelmeye devam ediyordu."

"Rohan'lı adamlar yoruldu. Bütün oklan bitmiş, bütün mızraktan atılmıştı; kılıçlan çentilmiş, kalkanları yarılmıştı. Aragorn ve Eomer üç kez canlandırmıştı onları, üç kez Andüril düşmanı surlardan uzaklaştıran çılgın bir hamleyle şimşekler çaktırmıştı."

Derken Miğfer Dibi'nin gerisinde bir yaygara yükseldi. Orklar fareler gibi, derenin aktığı su yolundan sürünüp girmişlerdi. Orada uçurumların gölgesi altında toplanmışlar ve yukardaki taarruz en sıcak anına gelinceye ve savunmadaki adamların hemen hemen hepsi Surların tepesine koşuncaya kadar beklemişlerdi. Ondan sonra ileri atılmışlardı. Daha şimdiden birkaç tanesi Miğfer Dibi'nin ağzından geçmiş, atların arasına girmiş, muhafızlarla boğuşuyordu.

"Gimli, uçurumlarda yankılanan hiddetli bir nara ile duvardan aşağı atladı." Khazad! Khazad!" Az sonra istemediği kadar iş vardı elinde."

"Ay, oy! diye bağırdı. "Orklar suru aştı. Ay oy! Haydi Legolas! ikimize de yetecek kadar var. Khazadaimenu."

"Yaşlı Gamling Boruşehirden aşağıya baktı ve bütün o kargaşanın arasından cücenin o gür sesini duydu. "Orklar Miğfer Dibi'nde!" diye bağırdı. "Miğfer! Miğfer! İleri Miğferliler!" diye bağırdı arkasında bir sürü Batıağı l'lı adamla Kaya'nın tepesindeki merdivenlerden aşağı sıçrarken."

"Hücumları hiddetli ve aniydi; orklar çekilmeye başladı. Çok geçmeden koyağın dar yerlerinde sıkıştılar ve hepsi ya öldürüldü ya da viyaklayarak Miğfer Dibi'nin kanyonlarına, gizli mağaraların muhafızlarının eline düştüler."

Yirmi bir! diye bağırdı Gimli. iki eliyle vurduğu bir darbe ile son orku da ayaklarının dibine devirmişti. "Benim sayım Efendi Legolas'ınkini geçti yine."

"Bu fare deliğini tıkamamız gerek, dedi Gamling. "Cücelerin taşlar konusunda marifetli oldukları söylenir. Bizden yardımını esirgeme usta!"

"Biz taşlara savaş baltalan veya tırnaklanınız ile şekil vermeyiz, dedi Gimli. "Ama elimden geldiğince yardım ederim."

Ellerinin altında bulabildikleri yuvarlanmış küçük kayalar ile kırılmış taşlan topladılar, Gimli'nin nezareti altındaki Batıağıllı adamlar, sadece daracık bir çıkış kalıncaya kadar su kemerinin iç kısmını kapattılar. Sonra yağmur ile kabarmış olan Miğfer Dibi deresi, tıkanan yolu üzerinde çalkalanıp köpürdü ve yavaş yavaş uçurumdan uçuruma soğuk su birikintileri halinde yayıldı.

"Yukarısı daha kuru olacak, dedi Gimli. "Gel Gamling, surun tepesinde işler ne alemde bir bakalım!"

Yukarı tırmanınca Legolas'ı, Aragorn ile Eomer'in yanında buldu. Elf, uzun bıçağını biliyordu. Su kemerinden içeri sızma girişimleri engellendiğinden beri, bir süre için taarruzda bir durgunluk olmuştu.

Yirmi bir! dedi Gimli.

"Âla! dedi Legolas. "Ama benim sayım artık iki düzine oldu. Yukarıda biraz bıçak oyunu oldu da."

"Eomer ile Aragorn yorgun bir biçimde kılıçlarına dayanmışlardı. Sollarında, uzakta, Kaya'da savaşın takırtısı ve yaygarası yeniden yükseldi. Ancak Boruşehir tıpkı denizdeki bir ada gibi hala dayanıyordu. Kapılan

harap olmuştu; fakat kirişlerden ve taşlardan oluşan barikatı hiçbir düşman aşamamıştı henüz."

"Aragorn solgun yıldızlara ve artık vadiyi çevreleyen batı tepelerinin ardına doğru meyletmeye başlamış olan aya baktı. "Yıllar kadar uzun bir gece bu," dedi. "Gün daha ne kadar ayak direyecek?"

"Şafak çok uzak değil, dedi onun yanına tırmanıp gelmiş olan Gamling. "Ama korkarım şafağın bize pek yararı olmayacak."

Yine de şafak hep insanların umudu olmuştur, dedi Aragorn.

"Ama bu İsengard yaratıkları, Saruman'ın kötü düzenlerinin ürünü olan bu yan orklar ve gulyabani adamlar, onlar güneşten yılmazlar, dedi Gamling. "Dağlılar da pek aldırmazlar. Seslerini duymuyor musunuz?"

"Duyuyorum, dedi Eomer; "ama benim kulaklarıma yalnızca kuşların çığlıkları veya hayvanların böğürmeleri gibi geliyor."

"Yine de aralarında Dunland dilinde bağrışan epey kişi var, dedi Gamling. "Ben o dili bilirim, insanların kadim bir dilidir, bir zamanlar Yurt'un batı vadilerinde konuşulurdu. Duyasınız! Bizden nefret ediyorlar ve hallerinden memnunlar; çünkü sonumuzun geldiğinden eminler. 'Kral, kral!' diye bağırıyorlar. 'Krallarını yakalayacağız. Forgoil'e ölüm! Samankafalara ölüm! Kuzey'in hırsızlarına ölüm!' Bize böyle adlar takıyorlar. Beş yüz yıldır Gondor hükümdarının Yurt'u Genç Eorl'a verip onunla ittifak yaptığında duydukları kederi unutamadılar. O eski nefreti ateşledi Saruman. Ayaklandırıldıklarında çok kızgın bir budun olurlar. Artık ne akşam karanlığı, ne şafak dinlerler, Theoden'i ele geçirinceye veya kendileri yok oluncaya kadar."

"Yine de gün bana umut getirecek, dedi Aragorn. "Eğer insanlar savunursa Boruşehri kimsenin alamayacağı söylenmez mi?"

Ozanlar öyle diyor, dedi Eomer.

O halde şehri savunup ümit etmeye devam edelim! dedi Aragorn.

Daha onlar konuşurken yüksek boru sesleri duyuldu. Sonra bir çatırtı, şimşek gibi bir alev ve duman görüldü. Miğfer Dibi deresinin suları tıslayarak ve köpürerek döküldü: Artık sular boğulmuyordu, surda koca bir ağız gibi açılan bir delik patlak vermişti. Bir kara şekiller ordusu buradan içeri aktı.

"Saruman'ın şeytanlığı! diye bağırdı Aragorn. "Biz konuşurken yeniden su kemerinden sızmışlar, ayaklarımızın dibinde Orthanc'ın ateşini yakmışlar. Elendil, Elendil!" diye bağırdı gediğe doğru atılırken; ama tam o atlarken mazgallı siperlere yüzlerce merdiven birden dayandı. Surun üzerinden ve altından son taarruz, kumdan bir tepeyi süpüren kara bir dalga gibi geldi. Savunma silinip süpürülmüştü. Süvariler'in bir kısmı geriye, gitgide Dip'in daha da içerlerine çekilmiş, çekilirken düşüp çarpışarak, adım adım mağaralara doğru gerilemişti. Diğerleri geriye, hisara doğru yollarını açmaya çalışıyordu."

"Geniş bir merdiven Dip'ten Kaya'ya ve Boruşehir'in arka kapısına doğru tırmanıyordu. Aşağılarda bir yerde Aragorn duruyordu. Elinde Andüril hala ışıldıyordu; birer birer merdivene varabilen düşmanlar kapıya doğru geçerken, kılıcın dehşeti onları bir süre alıkoydu. Daha yukarıdaki basamaklarda Legolas diz çökmüştü. Yayı gerilmişti fakat elinde tek bir ok kalmıştı ve merdivene yaklaşmaya cüret eden ilk orku vurmak için dikkatle bakıyordu.

"Şimdilik kaçabilenlerin hepsi sağ salim girdi içeri Aragorn, diye bağırdı. "Geri gel!"

"Aragorn geri dönerek merdivenden hızla yukarı çıktı; ama koşarken yorgunluktan tökezledi. Derhal ileri atıldı düşmanları. Bağırarak geldi orklar, uzun kollarını onu yakalamak için uzattılar. En öndeki, Legolas'ın son okunun boynuna saplanmasıyla öldü ama geri kalanlar onun üzerinden atlayarak ilerledi. Derken yukardaki dış surlardan koyverilen kocaman bir kaya merdivene çarptı ve onları Miğfer Dibi'ne geri fırlattı. Aragorn kapıya ulaştı ve hızla çarpılarak kapandı kapı."

"İşler kötüye gidiyor dostlarım," dedi Aragorn kaşlarında biriken terini kolu ile silerek.

"Yeterince kötü, dedi Legolas, "ama sen aramızdayken umutsuz değil henüz. Gimli nerede?"

"Bilmiyorum, dedi Aragorn. "Onu en son surun gerisinde yerde çarpışırken gördüm ama düşman bizi birbirimizden ayırdı."

Heyhat! Bu kötü bir haber, dedi Legolas.

"Sağlam ve güçlüdür o," dedi Aragorn. "Mağaralara geri kaçmış olmasını temenni edelim. Bir süre için orada emniyette olur. Bizden daha emniyette.

Öyle bir barınak, tam bir cücenin zevkine göredir."

"Umudum bu olmalı, dedi Legolas. "Ama bu tarafa doğru gelmiş olmasını tercih ederdim. Efendi Gimli'ye benim hikayemin otuz dokuzu bulduğunu söylemek isterdim."

"Eğer mağaralara gitmeyi becerebilirse, senin sayını yine geçecektir, diye güldü Aragorn. "Onunkisi gibi işleyen bir balta hiç görmemiştim."

"Gidip kendime biraz ok aramalıyım, dedi Legolas. "Şu gece bir sona ulaşır da ok atmak için daha çok ışık olur belki."

Aragorn artık hisara geçmişti. Orada üzüntüyle, Eomer'in Boruşehir'e varamadığını öğrendi.

"Hayır, Kaya'ya gelmedi, dedi Batıağıllı adamlardan biri. "En son olarak onu, etrafına adamlarını toplamış, Miğfer Dibi'nin ağzında çarpışırken gördüm. Gamling de onunlaydı, cüce de; ama ben onların yanına varamadım."

Aragorn uzun adımlarla iç avludan geçip kulenin üst bölümüne çıktı. Dar pencerenin önünde kapkara görünen kral burada durmuş vadiye bakıyordu.

Haberler nedir Aragorn? dedi kral.

"Miğfer Dibi Suru'nu aldılar beyim; bütün müdafaa çöktü; ama beri yandaki Kaya'ya çok kişi kaçtı."

Eomer burada mı?

Hayır beyim. Ama adamlarınızın çoğu Dip'e geri çekildi ve bazıları Eomer'in onların arasında olduğunu söylüyor. Dar yerlerde düşmanı durdurup mağaralara girebilirler. O zaman şansları ne olur bilemem.

Bizden daha fazla olur. Epey erzakları olduğu söyleniyor. Oradaki hava da, yukardaki kayalardaki yarıklardan oluşan hava bacaları nedeniyle, hoştur. Kimse, kararlı adamları yararak içeri giremez. 'Uzun süre dayanabilirler.

"Fakat orklar Orthanc'tan şeytanlıklar getirmiş, dedi Aragorn. "Patlayan bir ateşleri var; onunla Sur'u aldılar. Eğer mağaralara giremezlerse, içeridekileri oraya hapsedebilirler. Ama artık kendi Savunmamızı düşünmeliyiz biz."

"Bu hapiste yıpranıyorum, dedi Theoden. "Eğer adamlarımın önünde at sürerken mızrağımı huzur içinde bir yere saplayabilseydim, belki o zaman yeniden cenk alanının neşesini hisseder ve böylece ererdim sonuma. Ama burada pek bir işe yaramıyorum."

"Burada, en azından Yurt'taki en sağlam istihkamda korunuyorsunuz, dedi Aragorn. "Sizi, Edoras'ta, harta dağlardaki Dunharrow'da bile Boruşehir'de savunabildiğimiz gibi savunamazdık."

"Boruşehir'in bugüne kadar hiç düşmediğini söylerler, dedi Theoden; "ama artık gönlümde bir kuşku var. Dünya değişiyor ve bir zamanlar güçlü görünenlerin artık güvenilmez olduğu çıkıyor ortaya. Hangi kule bu denli kalabalığa ve bu kadar gözü dönmüş bir nefrete ayak direyebilir? Îsengard'ın gücünün bu kadar büyüdüğünü bilseydim, Gandalf in bütün hünerine rağmen, onlarla karşılaşmak için bu kadar gözüpekçe ileri atılmazdım belki. Verdiği öğüt, sabah güneşi altında görüldüğü kadar hoş görünmüyor şimdi."

"Her şey olup bitinceye kadar Gandalf in öğüdü hakkında bir hükme varmayın, beyim," dedi Aragorn.

"Sona pek fazla zaman kalmadı," dedi kral. "Ama benim sonum. burada, tuzağa düşmüş yaşlı bir porsuk gibi olmayacak. Karyele, Külteri ile gözcülerimin atları iç avluda. Şafak sökende adamlara Miğfer'in borusunu çalmalarını buyuracağım ve atımı ileri süreceğim. O zaman benimle sürer misin atını Arathorn oğlu? Belki bir yol açıp şanımıza yakışır bir son buluruz tabii arkamızda kalıp bize ağıt yakacak biri olursa."

"Atımı seninle sürerim," dedi Aragorn.

Müsaade isteyerek surlara geri gitti, adamları yüreklendirerek, saldırının en sıcak olduğu yerlerde yardımını esirgemeyerek bütün Surları bir döndü. Legolas da onunla geldi. Aşağıdan patlayan ateşler yukarıya doğru sıçrayarak taşlan sarsıyordu. Kancalı ipler fırlatılıyor, merdivenler dayanıyordu. Tekrar tekrar orklar dış surların tepesine çıkıyor ve savunmacılar tekrar onları aşağı atıyordu.

Sonunda Aragorn düşmanın oklarına kulak asmayarak büyük kapıların üzerinde durdu. Bakarken doğuda göğün solmaya başladığını gördü. Boş elini baş parmağı dışarı gelecek şekilde, ateşkes işareti olarak kaldırdı.

"Orklar naralar atarak alay ettiler. "Aşağıya gel! Aşağıya gel!" diye bağırdılar. "Eğer bizimle konuşmak istiyorsan aşağıya gel! Kralını da dışarı çıkar! Bizler savaşan Urukhaileriz. Eğer kendi gelmezse biz onu deliğinden çıkartırız. Sıvışıp gizlenen kralınızı çıkartın ortaya!"

"Kral isterse gelir, isterse kalır," dedi Aragorn.

"O halde sen burada ne yapıyorsun? diye cevap verdiler. "Neden bakmıyorsun? Ordumuzun büyüklüğünü mü görmek istiyorsun? Bizler savaşan Urukhaileriz."

"Şafağı görmek için bakarım," dedi Aragorn.

"Şafağa ne olmuş? diye alay ettiler. "Biz Urukhaileriz: Biz savaşı gece olsun gündüz olsun, iyi havada olsun, kötü havada olsun terk etmeyiz. Öldürmeye geldik, ister güneş olsun, ister ay. Şafağa ne olmuş?"

"Kimse yeni günün neler getireceğini bilemez, dedi Aragorn. "İşler sizin aleyhinize dönmeden gidin."

"Aşağı in, yoksa seni vurup düşürürüz surdan, diye bağırdılar. "Burası ateşkes yapılacak yer değil. Sana söyleyecek bir şeyimiz yok."

"Benim hala söyleyeceğim bir şey var, diye cevap verdi Aragorn. "Daha hiçbir düşman Boruşehir'i alamadı. Gidin, yoksa bir tekiniz bile sağ kalmaz. Geriye, Kuzey'e haber götürecek tek bir ork bile canlı bırakılmayacak, içinde bulunduğunuz tehlikeyi bilmiyorsunuz."

Orada, düşman ordularının önündeki yıkıntı halindeki kapıların üzerinde tek başına dururken o kadar büyük bir güç ve öyle bir krallık havası taşıyordu ki Aragorn, vahşi adamların birçoğu durup omuzları üzerinden geriye vadiye baktılar; bazıları da kuşkuyla gökyüzüne baktı. Ama orklar yüksek sesle güldüler; bir ok ve mızrak sağanağı başladı duvardan aşarak. Aragorn aşağıya atladı."

"Bir gümbürtü duyuldu; bir ateş topu patladı. Biraz önce üzerinde durduğu kapının kemeri ufalanıp tozu dumana katarak çöktü. Barikat, sanki yıldırım düşmüş gibi dağıldı. Aragorn kralın kulesine koştu."

Fakat tam etraftaki orklar kapı yıkılırken saldırmaya hazırlanarak bağırışıyordu ki, arkalarında, uzaktaki bir rüzgar gibi bir mırıldanmadır başladı ve şafakla birlikte gelen garip bir haberle haykıran bir sürü sesin çıkardığı bir yaygaraya dönüştü. Kaya'nın üzerindeki orklar, dehşet

söylentilerini duyup dalgalanarak geriye baktılar. O zaman yukardaki kuleden ani ve korkunç bir biçimde, Miğfer'in büyük borusu öttü.

"Sesi duyan herkes titredi. Orkların çoğu kendilerini yüzü koyun yere atıp kulaklarını pençeleriyle kapattı. Miğfer Dibi'nden yankılar, üst üste boru sesleri geldi, sanki her bir uçurum ve tepede kudretli bir haberci duruyormuş gibi. Fakat surlardaki adamlar yukarı bakıp merakla dinlediler; çünkü yankılar bitmek bilmiyordu. Boru sesleri durmadan tepeler arasında dolaşıyordu; artık daha yakından ve daha yüksek olarak birbirlerine cevap veriyorlar, hiddetle ve özgürce bağırıyorlardı."

"Miğfer! Miğfer! diye bağırdı Süvariler. "Miğfer uyandı ve savaşmak için geri geliyor. Theoden Kral için Miğfer geliyor!"

"Ve bu bağırışla kral geldi. Atı kar gibi beyazdı, kalkanı altındandı ve mızrağı uzundu. Sağ yanında Aragorn vardı, Elendil'in varisi; onun arkasından Genç Eorl Hanedanı'ndan beyler geliyordu. Gökyüzü ışıkla aydınlandı. Gece uzaklaştı."

İleri Eorloğulları! Bir nara ve büyük bir gürültüyle saldırdılar. Kapılardan aşağıya coşarak aktılar, geçitten süpürüp geçtiler ve İsengard orduları arasından, otlar arasındaki yel gibi geçip gittiler. Arkalarında, Miğfer Dibi'nden, mağaralardan çıkan ve düşmanı süren adamların naraları duyuluyordu. Kaya'da bırakılan bütün adamlar akmaya başladı. Ve tepelerde çalınan boru sesleri durmadan yankılandı.

Atlarını sürmeye devam etti kral ile yoldaşları. Önlerindeki komutanlar ve savaşçılar ya düşüyor, ya kaçıyordu. Ne ork, ne insan karşı durabildi onlara. Arkalan Süvariler'in kılıçlarına ve mızraklarına, yüzleri de vadiye dönmüştü. Bağrıştılar, ağlaştılar, çünkü günün yükselmesiyle hem korkuya hem de büyük bir hayrete kapılmışlardı.

Böyle çıktı Kral Theoden Miğfer Kapısı'ndan ve yolunu büyük Hendek'e doğru yararak açtı. Grup orada durdu. Etraflarındaki ışık parlaklaştı. Güneşin mızrak gibi ışıklan doğu tepeleri üzerinde alevlendi ve mızraklarının üzerinde oynaştı. Fakat onlar atlarının üzerinde sessizce oturdular ve Miğfer Dibi Koyağı'na baktılar.

"Manzara değişmişti. Daha önceleri yeşil vadinin olduğu yerde, durmadan yükselen tepeleri örten çimenlik yamaçlarda, artık bir orman yükseliyordu. Kocaman ağaçlar, çıplak ve sessiz duruyordu, sıra sıra,

birbirine dolanmış dallan ve kır başlarıyla; büklüm büklüm kökleri uzun yeşil otlar arasına gömülmüştü. Altlarında karanlık vardı. Hendek ile bu isimsiz ormanın kenarı arasında sadece iki fersah açıklık vardı. Bu açıklığa Saruman'ın mağrur orduları sinmişti; kral ile ağaçların dehşeti arasında. Hendek'in tepesi onlardan tamamen arınıncaya kadar Miğfer Kapısı'ndan aşağı doğru aktılar, ama Hendek'in altında kaynaşan sinekler gibi toplaştılar. Koyağın kenarlarından sürünerek tırmanıp kaçmak için boşu boşuna fırsat kolladılar. Vadinin doğu yanı çok dik ve çok taşlıktı; soldan, batıdan ise kaçınılmaz sonları yaklaşıyordu."

"Orada, aniden tepenin sırtından bir atlı belirdi; beyazlara bürünmüştü, doğan güneşte parlıyordu. Daha alçak tepelerde borular çalınıyordu. Onun gerisinde, yamaçtan aşağıya aceleyle inen bin kadar piyade vardı; kılıçlan da ellerindeydi. Tam ortalarında uzun boylu ve güçlü bir adam yürüyordu iri adımlarla. Kalkanı kırmızıydı. Vadinin kenarına gelince, büyük siyah bir boruyu dudaklarına götürdü ve gür bir sesle üfledi."

"Erkenbrand! diye bağırdı Süvariler. "Erkenbrand!" "Ak Süvari'ye bakın!" diye bağırdı Aragorn. "Gandalf yine geldi!" "Mithrandir, Mithrandir!" dedi Legolas. "Bu gerçekten de büyücülük! Haydi! Büyü bozulmadan şu ormana bir bakmak istiyorum."

İsengard orduları gürledi, bir o yana bir bu yana savrulup, korkudan korkuya yönelerek. Yeniden boru çalındı kuleden. Kralın grubu Hendek'teki gedikten saldırdı. Batıağıl'ın efendisi Erkenbrand tepelerden sıçradı. Aşağı sıçradı Gölgeyele, dağlarda kendinden emin adımlarla sıçrayan bir ceylan gibi. Ak Süvari tepelerine indi, onun gelişinin yarattığı dehşet düşmanı çıldırtmıştı. Vahşi adamlar onun önüne yüzü koyun kapandılar. Orklar dönerek bağrıştılar ve hem kılıçlarını, hem mızraklarını fırlatıp attılar. Gitgide artan bir rüzgar önündeki kara bir duman gibi kaçtılar. Bağıra çağıra ağaçların kucak açmış gölgeleri altına girdiler ve o gölgeden hiçbiri canlı olarak çıkmadı bir daha.

BÖLÜM VIII

İSENGARD'A GiDEN YOL

"Böylece, güzel bir sabahın aydınlığında Kral Theoden ile Ak Süvari Gandalf yeniden, Miğfer Dibi Deresi'nin yeşil çimenleri üzerinde karşılaştılar. Arathorn oğlu Aragorn da oradaydı; elf Legolas da; Batıağıl'dan Erkenbrand da. Altın Ev'in beyleri de. Etraflarında Yurt'un Süvarileri Rohirrimler toplanmıştı: Zaferle gelen neşeleri meraki an na yenilmiş; gözleri ormana doğru çevrilmişti."

"Aniden güçlü bir haykırış duyuldu ve Miğfer Dibi'ne sürülmüş olanlar Hendek'ten çıkageldiler. Yaşlı Gamling ve Eomund oğlu Eomer de aralarındaydı, yanlarında da cüce Gimli yürüyordu. Miğferi yoktu ve başında kanla ıslanmış keten bir sargı vardı; ama sesi yüksek ve güçlüydü."

"Kırk iki, Efendi Legolas! diye bağırdı. "Heyhat! Baltam çentik çentik oldu: Kırk ikincisinin boynunda demirden bir tasma vardı. Sen ne alemdesin?"

"Bir fazlasıyla benim sayımı geçmişsin, diye cevap verdi Legolas. "Ama sana yenilmek hiddetlendirmiyor beni, seni tekrar bacaklarının üzerinde görmek o kadar hoş ki!"

"Hoşgeldin Eomer, kızkardeşim oğlu! dedi Theoden. "Şimdi seni sağ salim görünce gerçekten mutlu oldum."

"Selam olsun sana Yurt'un Hükümdarı! dedi Eomer. "Karanlık gece geçti, gün yeniden erdi. Ama gün tuhaf haberler ulaştırdı." Dönerek hayret içinde önce ormana, sonra da Gandalf a baktı. "Bir kez daha tam gereksinim anında ve hiç beklenmezken geldin," dedi."

"Hiç beklenmezken mi? dedi Gandalf. "Geri dönüp, sizinle burada buluşacağımı söylemiştim ya."

Ama saatini vermemiştin, ayrıca nasıl geleceğini de anlatmamıştın. Tuhaf yardımlar getiriyorsun. Marifetin çok fazla, Ak Gandalf!

"Olabilir. Lakın eğer öyle ise henüz marifetimi göstermedim. Tehlike içindeyken iyi bir öğüt verdim ve Gölgeyele'nin hızını iyi kullandım o kadar. Sizin kendi bahadırlığınız ve bütün gece durmadan yürüyen Batıağıllı adamların güçlü bacakları daha çok iş başardı."

O zaman herkes Gandalf a baktı daha da büyük bir merakla. Kimileri ormana kara kara baktılar ve ellerini alınlarından şöyle bir geçirdiler, sanki gözleri onunkinden başka şeyler görüyormuş gibi.

"Gandalf uzun uzun ve neşeyle güldü. "Ağaçlar mı?" dedi. "Hayır, ormanı ben de en az sizin kadar açıkça görüyorum. Ama o benim işim değil. Bu, ariflerin öğütleri dışında bir şey. Benim niyetlerimden daha iyi bir şey; olaylar benim ümitlerimi de aştı."

"Eğer bu senin değil ise kimin marifeti? dedi Theoden. "Saruman'ın değil, bu kesin. Henüz öğrenmiş olmadığımız daha büyük bir hikmet sahibi mi var?"

"Bu büyücülük değil, çok daha eski bir güç, dedi Gandalf: "Elfler şarkılarına başlamadan, çekiç sallanmadan çok önce dünya üzerinde yürüyen bir güç."

"Demir bulunmadan, ağaç yontulmadan önce Gençken dağlar ayın altında; Yüzük yapılmadan, keder çatılmadan önce, Çok önce yürürdü o ormanlarda."

Peki bu bilmecenin yanıtı ne olsa gerek? dedi Thebden.

Eğer bunu öğrenmek istiyorsanız benimle birlikte İsengard'a gelirsiniz, diye cevaplandırdı Gandalf.

İsengard'a mı? diye bağırdılar.

"Evet, dedi Gandalf. "İsengard'a geri döneceğim, isteyen benimle gelebilir. Orada garip şeylere tanık olabiliriz."

"Ama Yurt'ta yeterli sayıda insan yok; hatta herkes bir araya toplansa, yaralar ve yorgunluklar onarılsa bile, Saruman'ın kalesine saldıracak kadar adam yok, dedi Theoden."

"Yine de Îsengard'a gidiyorum ben, dedi Gandalf. "Burada çok oyalanmayacağım. Yolum artık doğu tarafına. Edoras'ta bekleyin beni, ay küçülmeye başlamadan!"

"Hayır! dedi Theoden. "Şafaktan önceki karanlık saatte kuşku duymuştum, ama artık ayrılmayacağız. Seninle geleceğim, eğer öğüdün bu ise."

"Saruman ile konuşmak istiyorum artık bir an önce," dedi Gandalf, "ve size büyük bir zarar verdiğine göre sizin de orada olmanız doğru olurdu. Fakat ne zaman yola çıkabilirsiniz ve ne hızla sürebilirsiniz atlarınızı?"

"Adamlarım savaştan yoruldu, dedi kral; "ben de yorgunum. Çok uzun yoldan sürdüm geldim atımı ve çok az uyudum. Heyhat! Yaşlılığım yalancıktan değil, sadece Solucandil'in fısıltılarına bağlı da değil. Hiçbir hekimin hatta Gandalf in bile iyileştiremeyeceği bir illet."

"O halde bırakalım benimle gelecekler şimdi dinlensin, dedi Gandalf. "Akşamın gölgesi altında yolculuk yaparız. Böylesi daha iyi; çünkü bütün geliş gidişlerinizin gizli olması benim öğüdümdür bundan böyle. Fakat yanınızda gelmesi için çok sayıda adama emir vermeyin Theoden. Düşmanla müzakere yapmaya gidiyoruz, savaşa değil."

"O zaman kral yaralanmamış ve hızlı atlara sahip adamlarından bazılarını seçti ve onları zafer haberleriyle Yurt'un dört bir bucağına yolladı; ulaklar aynı zamanda genç yaşlı bütün adamların hemen Edoras'a gelmesi buyruğunuda taşıyorlardı. Orada Yurt Hükümdarı, dolunaydan sonraki ikinci günde, eli silah tutan herkesi bir araya toplayacaktı. Kral, Eomer'i ve kendi hanedanından yirmi adamı kendisiyle birlikte Îsengard'a gelmeleri için seçti. Aragorn, Legolas ve Gimli Gandalf ile gideceklerdi. Yaralanmış olmasına rağmen cüce geride kalmayı kabul etmedi."

"Zayıf bir darbeydi, basımdaki başlık karşıladı onu, dedi. "Beni alıkoymak için öyle bir ork tırmığından fazlası gerekir."

Sen dinlenirken ben yaranı iyi ederim, dedi Aragorn.

"Kral Boruşehir'e geri döndü; orada uyudu, birçok yıldır tanımadığı huzur dolu bir uykuydu bu. Seçilen grubun geri kalanları da dinlendi. Fakat diğerleri, yaralanmamış veya zarar görmemiş olanlar büyük bir uğraşa giriştiler; çünkü savaş sırasında çok kişi ölmüş, kırlarda veya Miğfer Dibi'nde yatıyordu."

"Hiç canlı ork kalmamıştı; cesetleri sayılamayacak kadar çoktu. Fakat dağlıların büyük bir bölümü kendi kendilerine teslim olmuştu; korkuyorlar, merhamet dileniyorlardı."

Yurtlu insanlar silahlarını ellerinden alıp, onları işe koştu. ,

"Şimdi ortağı olduğunuz bu pisliği arıtın bakalım,' dedi Erkenbrand; ondan sonra da bir daha silahlı olarak isen Geçitleri'ni aşmayacağınıza, insan düşmanlarıyla birlikte yürümeyeceğinize and içeçeksiniz; o zaman özgürce yurdunuza geri dönebilirsiniz. Çünkü Saruman sizi aldatmıştı. Çoğunuz ona inanmanın ödülü olarak ölümü buldu; ama eğer buraları zaptetmiş olsaydınız, alacağınız karşılık bundan fazla olmayacaktı."

Dunland'lı adamlar şaşırmıştı çünkü Saruman onlara Rohan'hların çok zalim olduğunu ve tutsaklarım diri diri yaktığını söylemişti.

"Boruşehir'in önündeki kırların ortasında iki tümsek yükseldi; topraklarını savunurken ölen Yurtlu Süvariler ve Doğu Vadileri'nden gelenler birinin altına, Batıağıllılar diğerinin altına gömüldü. Boruşehir'in gölgesi altında tek başına bir mezarda Hama, kralın muhafızlarının komutanı yatıyordu. Kapı'nın önünde düşmüştü."

"Orklar büyük yığınlar halinde, insanların höyüklerinden uzakta, ormanın kıyısına yakın bir yere yığıldı, insanların akılları karışmıştı; çünkü leş yığınları gömülmeyecek veya yakılmayacak kadar büyüktü. Ateş için pek az odunları vardı ve Gandalf canları pahasına ne gövdelerini, ne de dallarını incitmemeleri konusunda onları uyarmamış olsa bile, hiçbiri o garip ağaçlara bir balta indirmeyi göze alamazdı."

"Bırakın orklar öylece yatsın, dedi Gandalf. "Sabah ola, hayrola."

"Akşamüzeri kralın grubu ayrılmak için hazırlandı. Gömülme işi ancak o zaman başlayabilmişti; Theoden, Hama'nın kaybına çok hüzünlendi ve mezarına ilk toprağı o attı. "Saruman gerçekten de bana ve tüm bu yurda büyük bir zarar verdi," dedi; "karşılaştığımızda bunu hatırlayacağım."

"Theoden, Gandalf ve yol arkadaşları atlarını sonunda Hendek'ten aşağı sürdüklerinde güneş Koyak'ın batısındaki tepelere doğru yaklaşmaya başlamıştı bile. Arkalarında büyük bir insan ordusu toplanmıştı, hem Süvariler'den, hem Batıağıl insanlarından, genç yaşlı, kadın çocuk, mağaralardan kim çıktıysa. Pürüzsüz seslerle bir zafer türküsü tutturmuşlardı; sonra gözleri ağaçlarda, ne olacağını bilemeden sessizleştiler çünkü ağaçlardan korkuyorlardı."

"Süvariler ormana vardı ve durdu; atlar da insanlar da ormana girmek istemiyordu. Ağaçlar boz ve tehditkardı, etraflarında bir gölge veya pus

vardı. Yerleri süpüren dallarının uçlan etrafı yoklayan parmaklar gibiydi ve kökleri garip yaratıkların ayakları gibi topraktan çıkmış duruyordu; altlarında karanlık oyuklar oluşmuştu. Fakat Gandalf grubu da peşi sıra götürerek ilerledi ve Boruşehir'den gelen yolun ağaçlarla birleştiği yerde, muazzam dalların altında kemer şeklinde bir kapının açıldığını gördüler; buradan geçti Gandalf; diğerleri onu izlediler. Sonra hayret içinde yolun, yolun yanında da Miğfer Dibi Deresi'nin devam ettiğini gördüler; tepelerinde gökyüzü açıktı ve altın rengi bir ışıkla doluydu. Fakat her iki yanlarında da sıra sıra ağaçlar daha şimdiden alacakaranlığa bürünmüş aşılmaz gölgelere doğru uzanıyordu; orada ormanın çıtırdayan ve homurdanan dallan, uzaktan gelen çığlıkları, sözsüz seslerin kızgın kızgın mırıldanan dedikodularını duydular. Ne bir ork, ne de başka bir canlı yaratık görünüyordu."

Legolas ile Gimli birlikte tek bir ata biniyorlar, Gandalf a yakın gidiyorlardı çünkü Gimli ormandan korkmuştu.

"Burası sıcak, dedi Legolas Gandalf a. "Etrafımda büyük bir hiddet hissediyorum. Havanın kulaklarına basınç yaptığını duymuyor musun?"

Evet, dedi Gandalf.

O sefil orklara ne oldu? dedi Legolas.

Sanırım bir daha kimse bilemeyecek bunu, dedi Gandalf.

"Bir süre sessizlik içinde sürdüler atlarını; fakat Legolas sürekli bir o yana bir bu yana bakmıyordu; eğer Gimli izin verseydi ormanın seslerini dinlemek için sık sık da duracaktı."

"Şimdiye kadar gördüğüm en garip ağaçlar, dedi; "üstelik kozalaktan tut, yaşlılıktan yıkılıp gidenine kadar birçok meşe ağacı görmüşümdür. Şimdi bunların arasında gezecek kadar boş vaktim olmasını isterdim: Sesleri var; belki zamanla düşüncelerini de anlamaya başlardım."

"Hayır, hayır! dedi Gimli. "Onları kendi hallerine bırakalım! Onların düşüncelerini şimdiden tahmin edebiliyorum: iki ayaklı her şeye karşı duyulan bir nefret; ayrıca lisanları ezici ve boğucu."

"Îki ayaklı her şeye karşı değil, dedi Legolas. "Bu konuda, sanırım yanılıyorsun. Onların nefret ettikleri orklar. Çünkü buraya ait değiller ve elfler ile insanlar hakkında çok az şey biliyorlar. Onların doğdukları vadiler

çok uzakta. Bence, Gimli, onlar Fangorn'un derin vadilerinden çıkıp geldiler."

"Zaten orası Orta Dünya'nın en tehlikeli ormanı, dedi Gimli. "Oynadıkları rol için onlara minnettar olmalıyım ama onlara aşık değilim. Sen onların çok güzel olduklarını düşünebilirsin ama ben bu topraklarda ne harikalar gördüm, bugüne kadar yetişmiş bütün korulardan ve orman içindeki çimenliklerden çok daha güzel: Gönlüm hala onlarla dopdolu.

İnsanların adetleri çok garip Legolas! Burada Kuzey Dünyası'nın harikalarından birine sahipler ama ne ad veriyorlar buna? Mağara, diyorlar! Mağara! Savaş zamanı kaçıp gizlenecek, içinde hayvan yemi saklanacak delikler! iyi yürekli Legolas'cığım, Miğfer Dibi'nin mağaralarının geniş ve güzel olduğunu biliyor muydun? Eğer böyle yerlerin varlığı biliniyor olsaydı, cüceler buraları sadece seyretmek için durmadan ziyarete gelirlerdi. Ah, öyle ya, sadece bir göz atmak için saf altınlar verirlerdi!

"Ben de beni bu ziyaretten affetsinler diye altın verirdim, dedi Legolas; "eğer içerde kalırsam beni salıversinler diye de iki misli altın verirdim!"

"Görmediğin için bu şakalarını affediyorum, dedi Gimli. "Ama bir ahmak gibi konuşuyorsun. Krallarınızın oturduğu Kuyutorman'daki tepenin altındaki o saraylar güzel mi sence, çok uzun süre önce yapımına cücelerin yardım ettiği o yerler? Burada gördüğüm mağaralar yanında onlar mezbelelik sayılır: Su birikintilerine damlayan suyun bitmeyen ezgisiyle dolu, yıldız ışığı altındaki Kheledzaram kadar zarif, ölçülemeyecek büyüklükte salonlar."

"Ve Legolas meşaleler tutuşturulduğunda, insanlar yankılarla dolu kubbelerin altında kumlu zemin üzerinde yürüdüğünde ah!, o zaman Legolas değerli taşlar, kristaller, değerli madenlerin durmadan cilalanmış duvarlarda aniden pırıldıyor; Kraliçe Galadriel'in canlı elleri kadar yarı şeffaf, deniz kabuğu şeklindeki kat kat mermerden yansıyor ışık. Beyaz, safran rengi, gülkurusu sütunlar var Legolas, rüya gibi şekiller vererek bükülmüş, oyuklar açılmış; bunlar tavanın pırıl pırıl pırıldayan sallantılı süslerini karşılamak için rengarenk zeminden fışkırıyor: Kanatlar, ipler, donmuş bulutlar kadar ince perdeler; mızraklar, sancaklar, havaya asılı sarayların kuleleri! Durgun gölcükler onlara ayna oluyor: Berrak camla kaplı karanlık su birikintilerinden pırıldıyan bir dünya

yukarı doğru bakıyor; Durin gibi birinin bile rüyalarında göremeyeceği şehirler, ışığın hiç ulaşmamış olduğu girintilere doğru bulvarlanyla, sütunlu konaklarıyla uzanan şehirler. Derken şıp! gümüş bir damla düşüyor, camdaki halka şeklindeki kırışıklıklar bütün kuleleri, yabani otlar ve deniz mağaralarındaki mercanlar gibi eğilip büküveriyor. Sonra akşam oluyor: solup, sönüyorlar;

meşaleler başka bir bölüme, başka bir rüyaya geçiyor. Bölüm içinde bölüm var Legolas; salonlar salonlara açılıyor, kubbelerin ardında kubbeler var. Merdivenlerin gerisinde merdivenler; dönen yollar dağın kalbine doğru gitmeye devam ediyor. Mağaralar! Miğfer Dibi'nin Mağaraları! Beni oraya sürükleyen ne hoş bir kadermiş! Ayrıldığım için içim kan ağlıyor."

"O halde senin hatırın için şunu diliyorum Gimli, dedi elf, "savaştan sağ salim çıkasın ve onları görmek için tekrar geri gelesin. Fakat bütün soyuna sopuna haber etme! Anlattığına göre onlara yapacak pek bir iş kalmamış. Belki bu toprakların insanlarının az konuşmasında bir hikmet vardır: Çekiç ve keskisi olan bir cüce ailesi yaptığından daha çok şey bozabilir."

"Hayır, anlamıyorsun, dedi Gimli. "Hiçbir cüce böyle bir güzellik karşısında etkilenmeden duramaz. Durin'in soyundan kimse bu mağaralarda taşlar veya madenler için kazı yapmaz; buradan pırlanta ve altın elde edecek olsa bile. Siz, baharda korularda çiçek açmış ağaçlan yakacak odun için keser misiniz? Biz çiçek açan taş alanlarına bakarız, taş ocağı gibi kullanmayız. Sakıngan hünerlerimiz sayesinde hafif hafif vurarak belki de bütün bir gün boyunca hevesle tek bir pul taş çıkarır, böylece yıllar ilerledikçe yeni yollar açmak, kayadaki çatlaklar arkasında sadece bir boşluk olarak görülmüş olan, hala karanlıkta kalmış uzak bölümleri gözler önüne sermek için çalışırız. Ve ışıklar Legolas! Işıklar yapmalıyız, tıpkı Khazaddûm'daki lambalar gibi; dilediğimizde tepeler yaratıldığından beri orada yatan geceyi kovabilmeliyiz; dinlenmek istediğimizde de gecenin geri dönmesine izin vermeliyiz."

"Beni etkiledin Gimli, dedi Legolas. "Daha önce böyle konuştuğunu hiç duymamıştım. Neredeyse bu mağaraları görmediğime pişman edeceksin beni. Haydi! Gel bir pazarlık yapalım eğer her ikimiz de önümüzde bizi bekleyen tehlikelerden sağ salim kurtulursak, bir süre birlikte yolculuk yapalım. Sen Fangorn'u benimle birlikte ziyaret edeceksin, ben de seninle Miğfer Dibi'ni görmeye geleceğim."

"Bu benim pek de tercih edeceğim bir karşılık değil, dedi Gimli. "Ama mağaralara geri gelip bu harikaları benimle paylaşmaya söz verirsen ben de Fangorn'a katlanırım."

"Sözümü aldın, dedi Legolas. "Lakin heyhat! Şimdi hem mağaralan, hem de ormanları bir yana bırakmamız lazım. Bak! Ağaçların sonuna yaklaşıyoruz, Îsengard'a ne kadar var Gandalf?"

"Saruman'ın kargalarının uçuşuyla on beş fersah, dedi Gandalf: "Miğfer Dibi Koyağı'ndan Geçitler'e beş; oradan da Îsengard kapılarına on fersah var. Ama bu gece durmadan süremeyiz atları."

"Peki oraya varınca ne göreceğiz? diye sordu Gimli. "Sen bilebilirsin ama ben tahmin bile edemiyorum."

"Ben de kesin olarak bilemiyorum, diye cevap verdi arif. "Dün hava kararırken oradaydım; ama o zamandan bu yana çok şey değişmiş olabilir. Yine de bu yolculuğun boşuna olduğu söylenemez Aglarond'un Pırıltılı Mağaraları arkada kalmış olsa bile."

Sonunda grup ağaçlan geçti ve kendilerini Miğfer Dibünden gelen yolun, biri doğuya Edoras'a, diğeri Îsen Geçitleri'ne giden iki yola ayrıldığı Koyak'ın dibinde buldu. Onlar ormanın saçaklarından çıkarken Legolas durup içi ezilerek geriye baktı. Sonra ani bir çığlık attı.

"Gözler var! dedi. "Dalların gölgelerinden bakan gözler! Hayatımda hiç öyle gözler görmemiştim."

"Onun çığlığı ile sıçrayan diğerleri durarak döndü; ama Legolas atını geriye sürmeye başlamıştı."

"Hayır, hayır! diye bağırdı Gimli. "Sen şu çılgınlığınla ne yaparsan yap ama önce beni "attan indir! Ben göz möz görmek istemiyorum!"

"Dur Legolas Yeşilyaprak! dedi Gandalf. "Ormana geri dönme, henüz dönme! Henüz vaktin gelmedi."

"Daha o sözünü bitirmeden ağaçların arasından üç garip şekil çıktı. Troller kadar uzun boyluydular, on iki ayak, belki daha da uzun; genç ağaçlar kadar kalın olan güçlü gövdeleri sanki bir giysiye veya gri ve kahverengi sıkı bir deriye bürünmüştü. Kollan çok uzundu ve ellerinde bir sürü parmakları vardı; saçları dik dik, sakallan da yosun gibi griyeşildi. Vakur gözlerle seyrediyorlardı etrafı, ama atlılara bakmıyorlardı: Gözleri

kuzeye doğru dönmüştü. Aniden uzun ellerini ağızlarına götürdüler ve en az bir boru sesi kadar net ama daha müzikal ve daha çeşitli, gümbürdeyen naralar attılar. Seslenişlerine karşılık verildi; öbür tarafa dönen atlılar, aynı cinsten başka yaratıkların otlar üzerinde iri adımlarla yaklaştığını gördü. Hızla Kuzey'den geliyorlardı, yürüyüşleri balıkçılların sığ suda yürüyüşlerine benziyordu ama hızlan benzemiyordu; çünkü bacakları uzun adımlarını, balıkçılların kanatlarını çırptığından daha hızlı atıyordu. Atlılar hayret içersinde yüksek sesle bağrıştılar, kimisi ellerini kılıçlarının kabzasına götürdü."

"Silaha ihtiyacınız yok, dedi Gandalf. "Bunlar sadece çoban. Bunlar düşman değil, aslında bizimle ilgilenmiyorlar bile."

Gerçekten de öyleye benziyordu çünkü daha Gandalf konuşurken uzun boylu yaratıklar atlılara hiç bakmadan ormana girerek gözden kayboldu.

"Çobanlar ha! dedi Theoden. "Sürüleri nerede? Nedir bunlar Gandalf? Çünkü belli ki, bunlar en azından sana yabancı değil."

"Onlar ağaçların çobanlan, diye cevapladı Gandalf. "Ocak başında masal dinlemeydi çok mu oldu? Ülkenizde, öykülerin bükülmüş ipliklerinden sorduğunuz sorunun cevabını yakalayabilecek çocuklar vardır. Gördükleriniz entlerdi Kralım, sizin dilinizde Entormanı denen Fangorn Ormanı Enderi. Bu ismin boşu boşuna mı verildiğini sanıyordunuz? Hayır Theoden, tam tersine: Onlar için sizler gelip geçen bir masalsınız; Genç Eorl'dan, Yaşlı Theoden'e kadar geçen yıllar onlar için pek az bir süre; sizin tüm hanedanınızın başarılan ise küçük meseleler."

"Kral sessiz kaldı. "Entler!" dedi sonunda. "Edinçlerin gölgelerinden çıkarak ağaçların harikalarını biraz biraz anlamaya başladım galiba. Tuhaf günler görecek kadar yaşadım. Uzun zamandır hayvanlarımıza ve tarlalarımıza bakıyor, evler, aletler yapıyor veya Minas Tirith'in cenklerine yardımcı olmaya gidiyorduk. Buna da insan yaşamı diyorduk, dünya hali. Kendi topraklarımızın sının dışında olanlara pek ilgi duymuyorduk. Türkülerimiz bu şeylerden söz ediyordu ama türkülerimizi unutuyoruz, dikkatsizce devam ettirdiğimiz görenekler olarak onları sadece çocuklarımıza öğretiyoruz. Şimdi ise türkülerimiz garip yerlerden aramıza indi, güneşin altında açık seçik yürüyor."

"Buna memnun olmalısın Theoden Kral, dedi Gandalf. "Çünkü şu anda sadece minik insanların değil efsanelerde yaşadığı varsayılan şeylerin yaşamı da tehlikede. Onları tanınmanız da müttefiksiz değilsiniz."

"Yine de üzülmeliyim, dedi Thebden. "Çünkü çengin kaderi ne olursa olsun, bittiği zaman güzel ve ince duygulu olan birçok şey Orta Dünya'dan sonsuza kadar yitip gitmeyecek mi?"

"Olabilir, dedi Gandalf. "Sauron'un kötülükleri tamamen iyileştirilemez; ya da hiç olmamış gibi yapılamaz. Fakat öylesi günler için verilmiş hükmümüz. Haydi, başladığımız yolculuğa devam edelim şimdi!"

O zaman grup Koyak'tan ve ormandan dönerek Geçitler'e doğru giden yolu tuttu. Legolas isteksizce izliyordu onları. Güneş kavuştu, zaten dünyanın köşesinden batmışü bile; ama onlar tepelerin gölgesinden çıkıp batıdaki Rohan Geçidi'ne baktıklarında gökyüzü hala kırmızıydı ve sürüklenen bulutların altında alev alev bir ışık vardı. Alevlere karşı dönerek uçan kara kanatlı kuşlar gördüler. Kimisi kayalar arasındaki yuvasına dönerken tepelerinden hüzünlü çığlıklarla geçti."

"Leş kuşlarının cephede işi vardı," dedi Eomer.

"Artık rahat bir tempoda ilerliyorlardı; karanlık etraflarındaki düzlüklere inmişti. Artık dolunaya doğru büyümekte olan ay yavaş yavaş yükseldi; ayın soğuk gümüşsü ışığında yükselen çimenli topraklar boz, engin bir deniz gibi bir yükselip bir alçalıyordu. Geçitler'e yaklaştıklarında yolların çatallandığı yerden sonra bir dört saat kadar gitmişlerdi. Uzun bayırlar hızla, nehirin yüksek çimenlik teraslar arasındaki taşlı sığlıklara yayıldığı yere doğru iniyordu. Rüzgarla taşınıp gelen kurtların uluma seslerini duydular, içleri, buradaki savaşta ölen çok sayıda insanı düşünerek daralmıştı."

"Yol, yükselen çim tepeleri arasına dalıyor, nehrin kenarına doğru teraslardan giderek ilerliyor ve sonra diğer tarafta tekrar yükseliyordu. Nehirin ortasında üç sıra düz atlama taşı vardı; bunların arasında da, her iki kenardan başlayıp ortadaki çıplak adacığa ulaşan, atların geçmesi için sığlıklar bulunuyordu. Atlılar geçitlere baktı, geçitler gözlerine tuhaf göründü; çünkü Geçitler her zaman için taşlar üzerindeki suların acelesi ve gürültüsü ile dolu yerler olmuştu; ama şimdi sessizdiler. Derenin yatakları neredeyse kupkuruydu: çakıl taşlan ve gri kumlarların çıplak arazisi."

"Burası iç sıkıcı bir yer olmuş, dedi Eomer. "Hangi illet dolanmış nehrin başına? Saruman güzel şeylerin çoğunu harap etmiş: İsen'in kaynaklarını da mı yok etti yoksa?"

Öyle görünüyor, dedi Gandalf.

"Heyhat! dedi Theoden. "Buradan, leş kargalarının bir sürü bahadır Yurtlu Süvari'yi açgözlülükle yedikleri bu yerden mi geçmek zorundayız?"

"Yolumuz bu yanda, dedi Gandalf. "Adamlarınızın ölmüş olması çok üzücü, ama en azından dağlardaki kurtların onları yemediklerini göreceksiniz. Onların ziyafetini arkadaşları orklar oluşturuyor: Onların arkadaşlıkları da böyledir işte. Haydi!"

"Nehirden aşağıya sürdüler atlarını; onlar yaklaştıkça kurtlar ulumayı bırakarak sıvıştılar. Ay ışığında Gandalf'ı ve gümüş gibi parlayan atı Gölgeyele'yi görmek onları korkutmuştu. Atlılar adacıktan geçtiler; kısık, pırıldayan gözler onları nehir kıyısının gölgeleri içinden seyrediyordu."

"Bakın! dedi Gandalf. "Burada bazı dostlar iş görmüş."

Küçük adacığın ortasında bir höyüğün yükseldiğini, etrafının taşlarla çevrilmiş ve çevresine de birçok mızrağın saplanmış olduğunu gördüler.

Burada, yakınlarda ölmüş olan Yurtlu insanlar yatmakta, dedi Gandalf.

"Bırakalım burada dirlik içinde yatsınlar! dedi Eomer. "Mızrakları çürüyüp paslandıktan sonra da höyükleri kalsın ve daha uzun süre isen Geçitleri'ni korusun!"

"Bu da senin işin mi Gandalf dostum? dedi Theoden. "Bir akşam ve bir gece boyunca çok işler başarıyorsun!"

"Gölgeyele'nin ve başkalarının yardımıyla, dedi Gandalf. "Hem hızlıydım, hem de uzaklara gittim. Fakat burada, bu höyüğün yanında içinizi rahat ettirmek için söyleyeyim: Geçitler Savaşı'nda çok adam öldü ama söylentilerdekinden daha az. Çoğu öldürülmemiş, yalnızca dağılmıştı; bulabildiklerimi bir araya topladım. Bir kısmını Batıağıllı Grimbold'un yanına katıp Erkenbrand ile buluşmaya yolladım. Bazılarını da bu gömütü yapmaları için görevlendirdim. Şimdi de sizin komutanınız Elfmiğfer'i izliyorlar. Onu da yanlarına birçok adı katarak Edoras'a yolladım. Saruman'ın tüm gücünü size karşı gönderdiğini biliyordum; hizmetkarları bütün diğer işlerini bir yana bırakarak Miğfer Dibi'ne gittiler: Topraklar

düşmanlardan arınmış gibi görünüyordu ama ben yine de kurt binicilerinin ve çapulcuların, bir koruması yokken Tekev'e gitmelerinden korktum. Fakat sanırım artik korkmanıza gerek yok: Evinizi, sizin dönüşünüzü bekler bulacaksınız."

"Ben de onu görmekten mutlu olacağım, dedi Theoden, "gerçi artık orada oturacağım zamanların kısa olacağından şüphem yok ama."

Böylece grup adaya ve höyüğe veda edip nehirden geçerek diğer yandaki kıyıya çıktı. Sonra yas içindeki Geçitler'i arkalarında bıraktıklarına sevinerek atlarını sürmeye devam ettiler. Onlar yollarına devam ettikçe kurtların ulumaları yeniden patlak verdi.

"Îsengard'dan geçitlere giden kadim bir yol vardı. Bir süre için nehir kenarından ilerliyor, onunla birlikte önce doğuya, sonra kuzeye kıvrılıyordu; fakat en sonunda nehirden ayrılıp dosdoğru Îsengard kapılarına gidiyordu; kapılar da dağ tarafında, vadinin batı kısmında, vadi ağzından on altı mil kadar ilerideydi. Bu yolu izlediler ama yolun üzerine çıkmadılar; çünkü yolun yanındaki zemin sert ve düzdü ve birkaç mil kadar yeni bitmiş kısa çimenle kaplıydı. Artık daha hızlı gidiyorlardı; gece yansı olduğunda Geçitler neredeyse beş fersah kadar geride kalmıştı. O zaman o geceki yolculuklarını bitirerek durdular çünkü kral yorulmuştu. Dumanlı dağların eteklerine varmışlardı ve Nan Curunfr'in uzun kollan onları kucaklamak için uzanmıştı. Vadi önlerinde kapkaraydı çünkü ay Batı'ya geçmiş, ışığı tepeler tarafından gizlenmişti. Fakat vadinin derin gölgesinden geniş, kıvrımlı dumanlar ve buharlar yükseliyordu; bunlar yükseldikçe batmakta olan ayın ışınlarını yakalıyor, donuk donuk titreşerek yükselen dalgalar halinde, siyah ve gümüş renklerinde yıldızlı göklere dağılıyordu."

"Bu konuda ne düşünüyorsun Gandalf? diye sordu Aragorn. "Însanın Arif Vadisi yanıyor diyesi geliyor."

"Bu günlerde vadi üzerinde hep bir duman var, dedi Eomer, "ama bu güne kadar bunun benzerini hiç görmemiştim. Bunlar dumandan çok buhara benziyor. Saruman bizi karşılamak için bir şeytanlık hazırlıyor. Belki de İsen'in bütün sularını kaynıyordur, belki de nehrin kurumasının nedeni budur."

"Belki de öyledir gerçekten, dedi Gandalf. "Yarın ne yaptığını öğreneceğiz. Şimdi biraz dinlenelim, eğer mümkün olursa."

"İsen nehrinin yatağı yanında konakladılar; nehir yatağı sakin, sessiz ve boştu. Bazıları birazcık uyudu. Fakat gece geç vakitte gözcüler bağırdı, herkes uyandı. Ay batmıştı. Yukarda yıldızlar parlıyordu; ama toprak üzerinde karanlıktan da kara bir siyahlık ilerliyordu. Karanlık, nehrin her iki yanından onlara doğru yuvarlandı kuzeye yönelerek."

"Olduğunuz yerde kalın! dedi Gandalf. "Silahlarınıza davranmayın! Bekleyin! Sizi geçip gidecektir!"

"Etraflarına bir sis toplandı. Üzerlerinde bir iki yıldız hala donuk donuk ve zayıfça titriyordu; fakat her iki yanlarında aşılmaz kasvet duvarları yükseliyordu; hareket eden gölge kuleleri arasındaki dar bir yoldaydılar. Sesler duydular, fısıltılar, homurtular ve sonu gelmeyen hışırtılı iç çekmeler; ayaklarının altında toprak titriyordu. Uzun zamandır oturuyorlarmış gibi geldi onlara; korkuyorlardı; ama sonunda karanlık ve fısıltılar geçti; dağın kollan arasında gözden kayboldu."

"Güneyde Boruşehir tarafında gecenin bir yansında insanlar, vadide esen, rüzgarı andıran büyük bir gürültü duydular ve yer sarsıldı; herkes korktuğundan kimse yerinden kımıldamaya cesaret edemedi. Fakat sabah dışarı çıktıklarında hepsi şaşakaldı; çünkü öldürülmüş olan orklar gitmişti; ağaçlar da. Aşağıda, uzaklarda Miğfer Dibi vadisinde çimenler ezilmiş ve yatışmıştı, sanki dev çobanlar burada büyük sığır sürüleri otlatmışlar gibi; ama Hendek'ten bir mil aşağıda muazzam büyüklükte bir çukur kazılmış ve üzerine taşlardan bir tepe yığılmıştı, insanlar katletmiş oldukları orkların buraya gömüldüğüne inandılar; fakat ormana kaçmış olan orkların onlarla birlikte olup olmadığını kimse bilemedi, çünkü hiç kimse o tepeye ayak basmamıştı. Daha sonraları buraya Çıplak ölüm Tepesi denildi ve burada hiç ot bitmedi. Garip ağaçlar bir daha Miğfer Dibi Koyağı'nda hiç görülmedi; gece geri dönmüşler ve Fangorn'un karanlık vadilerinde kaybolmuşlardı. Böylelikle orklardan öçlerini almışlardı."

"O gece kral ile yanındakiler tekrar uyuyamadılar; ama bir daha da ne garip bir şey duydular, ne de gördüler bir şey hariç: Yanlarındaki nehrin sesi aniden uyandı. Taşlar arasından aceleyle akan suyun sesi duyuldu; ses durulduğunda ise isen yeniden yatağında köpüre köpüre akmaya başladı, her zaman olduğu gibi."

"Şafak vakti gitmek için hazırlandılar. Gri ve solgun bir gün ışıdı; güneşin doğuşunu görmediler. Üzerlerindeki hava sis ile ağırlaşmıştı,

etraflarındaki topraklar üzerinde bir buğu vardı. Artık yol üzerinden giderek yavaş yavaş ilerlediler. Yol geniş, sert Ve bakımlıydı. Sol taraflarında yükselen dağın uzun kolunu sislerin arasından belli belirsiz seçebiliyorlardı. Arif Vadisi'ne, yani Nan Curunır'e girmişlerdi. Burası sadece Güney'e açılan korunaklı bir vadiydi. Bir zamanlar latif ve yeşildi; isen buradan çıkıp daha ovalara varmadan derinleşip güçlenerek akardı, çünkü yağmurların yıkadığı tepelerden gelen bir sürü dere ve pınarla beslenirdi. Etrafında ise hoş ve verimli topraklar uzanırdı."

"Ama artık durum böyle değildi. İsengard'ın Surları dibinde hala Saruman'ın köleleri tarafından işlenen topraklar vardı ama vadinin çoğu yabani ot ve diken cenneti olmuştu. Böğürtlen çalı lan ya yerlere yayılmıştı ya da çalı lan ve tepeleri aşarak minik hayvanların kendilerine yuvalar yaptığı kaba mağaralar oluşturmuştu. Hiç ağaç yetişmiyordu burada; ama sık büyümüş bitkiler arasında yakılmış veya baltayla kesilmiş kadim korulara ait ağaçların çotukları hala görülebiliyordu. Burası hüzün verici bir yerdi; aceleci suların taşlarda çıkardığı gürültüler dışında sessizdi. Dumanlar ve buharlar kasvetli bulutlar halinde sürüklenip derelere siniyordu. Süvariler konuşmuyordu. Birçoğunun yüreklerinde kuşku vardı, bu yolculuk hangi kederli sona varacak diye merak ediyorlardı."

"Birkaç mil gittikten sonra yol, kare kare kesilerek hünerle işlenmiş kocaman düz taşlarla döşeli geniş bir caddeye dönüştü, taşların bağlantı yerlerinde hiç ot görünmüyordu. Şıpırdayan sularla dolu derin su yollan her iki yanlarında uzanıyordu. Aniden önlerinde yüksek bir sütun beliriverdi. Kapkaraydı ve üzerine uzun, ak bir El gibi yontulup boyarımış büyük bir taş yerleştirilmişti. Parmağı kuzeyi işaret ediyordu. Artık Îsengard kapılarının pek uzakta olmadığını biliyorlardı ve yüreklerine bir ağırlık çökmüştü; ama gözleri önlerindeki sisi yırtamıyordu."

"Dağın kolu altında, Arif Vadisi'nde sayısız yıllar boyu var olmuştu insanların Îsengard dedikleri o kadim yer. Biraz dağların yaradılışıyla şekillenmişti, ama eskilerin Batılı insanları burada muazzam işler yapmışlardı; Saruman da burada uzun zamandır yaşıyordu ve boş durmamıştı."

"Saruman gücünün zirvesindeyken ve birçokları tarafından Ariflerin başı kabul edilirken durum böyleydi. Halka şeklinde, taştan, büyük bir sur, yükselen uçurumlar gibi dağ sırtının korumasından çıkıyor, sonra dönüp

tekrar dağa varıyordu. Sadece tek bir giriş yapılmıştı, güney suruna oyulmuş büyük bir kemer şeklinde. Buraya, kara kayalar içine, her iki tarafı da demir kapılarla kapanan uzun bir tünel oyulmuştu. Kocaman menteşeleri üzerinde öylesine bir çalışılmış, öylesine yerleştirilmişlerdi ki sürgülenmedikleri zaman bir elin itmesiyle hiç ses çıkarmadan hafifçecik hareket ediyordu kapılar, içeri girip de yankılarla dolu tünele varan biri; bir düzlük, geniş, alçak bir kaseye benzeyen boş, büyük bir daire görürdü: Bir uçtan bir uca bir mil kadar vardı bu daire. Bir zamanlar burası yemyeşil, bulvarlarla, dağlardan akıp gelen ve bir göle dökülen derelerle sulanan mey va ağacı korularıyla doluydu. Fakat Saruman'ın son günlerinde burada hiç yeşil bitmez olmuştu. Yollar kapkara, sert taşlarla döşenmişti; yolun kenarlarında ağaç yerine kimisi mermerden, kimisi bakırdan ve demirden, ağır zincirlerle birbirine bağlanmış sıra sıra uzun direkler bulunuyordu."

"Bir sürü ev vardı, iç kısımlarından kesilerek yeniden surlara tünelle bağlanmış olan bölümler, konaklar, geçitler vardı, öyle ki, daire şeklindeki açık alanın tüm çevresi sayısız pencere ve kara kapıyla çevriliydi. Binlerce kişi, işçiler, hizmetkarlar, köleler, silahlarıyla savaşçılar kalabilirdi burada; kurtlar daha aşağıdaki derin mağaralarda besleniyordu. Düzlük alan da delinmiş ve kazılmıştı. Toprağa derin dikilitaşlar sokulmuş, tepe başlan alçak toprak yığınları ve taştan kubbelerle örtülmüştü; yani ay ışığında İsengard Halkası huzursuz ölülerin mezarlığına benziyordu. Çünkü toprak titriyordu. Dikili taşlar meyillerle ve döner merdivenlerle iyice aşağıdaki mağaralara iniyordu; burada Saruman'ın hazineleri, kilerleri, cephaneleri, demirhaneleri ve büyük fırınlan vardı..Burada demir çarklar durmadan dönüyor, çekiçler gümbürdüyordu. Gece, aşağıdan kırmızı ışıklarla aydınlatılmış yarıklardan, mavi veya zehir yeşili buhar fıskiyeleri tütüyordu."

"Bütün yollar dairenin merkezine doğru zincirler arasında uzanıyordu. Orada harika biçimli bir kule duruyordu. Kuleye, İsengard Halkası'nı düzenleyen eskinin yapıcıları tarafından biçim verilmişti ama yine de kule sanki insanların hünerleriyle yapılmamış da, tepelerin kadim cefalarıyla, yerkürenin kemiklerinden yarılmış çıkmış gibiydi. Taştan sivri tepeli bir adacık halindeydi; hem siyahtı, hem de ışınlar saçan bir sertlikteydi: Bir sürü kenarı olan dört muazzam sütun birbirine kaynatılarak tek bir sütun haline getirilmişti ama tepesine yakın boynuzlara ayrılmıştı; boynuzların ucu mızrak ucu kadar sivri, kenarları bıçak kenarı kadar keskindi. Bunların

arasında dar bir alan vardı ve bu alanda bulunan, üzerine garip işaretlerin yazılmış olduğu cilalanmış taştan zemin üzerinde duran biri, yerden beş yüz ayak yukarıda durmuş olurdu. Burası Saruman'ın nisan Orthanc'dı; Orthanc adı iki anlama geliyordu (ya kasten, ya da tesadüfen); çünkü orthanc elf dilinde Yılandişi Dağı, ama eski Yurt dilinde Şeytani Akıl demekti."

"Çok sağlam ve çok mükemmel bir yerdi İsengard ve uzun yıllar boyu hep güzel olmuştu; burada büyük hükümdarlar, Gondor'un Batı muhafızları ve yıldızlan izleyen arifler oturmuştu. Fakat Saruman yavaş yavaş burasını kendi değişen amaçlarına göre biçimlendirmiş, kendince daha da mükemmelleştirmişti ama aslında aldanmıştı, çünkü uğruna eski irfanını terk ettiği bütün o sanatlar, o ince planlar ve samimiyetle kendisine ait olduğunu zannettiği şeyler Mordor'dan başka bir yerden gelmiyordu; yani yaptığı şey, hiçbir rakibi olmayan, yapılan dalkavukluklara da sadece gülen, zamanına hükmeden, kendi gurur ve ölçülmez gücü içinde kendini emniyette hisseden o kocaman kalenin, o cephane ve talimhanenin, o hapishanenin, o muazzam güce sahip olan fırının, Baraddûr'un, Karanlık Kule'nin bir kopyasından, çocukça bir modelinden veya bir kölenin dalkavukluğundan başka bir şey değildi.

"Nam saldığına göre burası Saruman'ın kalesiydi; çünkü yaşayan hatıralara bakılacak olursa, belki gizli gizli gelip, gördüklerini diğer adamlara anlatmayan Solucandil gibi birkaç kişi hariç hiçbir Rohan'lı insan kapılarından içeri girmemişti."

"Gandalf, El'in büyük sütununa doğru sürdü atını ve yanından geçip gitti; o bunu yaparken Süvariler hayret içinde El'in artık beyaz görünmediğini fark ettiler. Sanki kuru kanla lekelenmişti; yakından bakınca tırnaklarının da kırmızı olduğunu gördüler. Olanları umursamayan Gandalf sisin içine doğru yoluna devam etti, onlar da gönülsüzce Gandalf'ı izledi. Yolun kenarları sanki bir sel gelip de çukurları doldurup geçmiş gibi, her yanlarında su birikintileriyle doluydu ve taşların arasından minik zerrecikler damla damla akıp gidiyordu."

Sonunda Gandalf durdu, onları yanına çağırdı; gittiler ve Gandalf in gerisinde sisin dağıldığını, soluk bir güneş ışığının parladığını gördüler. Öğlen vakti geçmişti, İsengard'ın kapılarına varmışlardı."

"Fakat kapılar yere fırlatılıp atılmıştı. Ve her tarafa, uzak yakın dört bir yana taşlar, kırılmış un ufak olmuş, tırtık tırtık sayısız taş parçaları saçılmış

veya harap öbekler halinde yığılmıştı. Büyük kemer hala ayaktaydı ama artık çatısız bir dar boğaza açılıyordu: Tünel tüm çıplaklığıyla uzanıyordu ve her iki taraftaki yamaç gibi duvarlara büyük yarıklar ve gedikler açılmıştı; kuleleri toz haline gelmişti. Eğer Engin Deniz hiddetle kabarıp fırtınayla tepelere gelmiş olsa, daha büyük bir yıkım gerçekleştiremezdi."

Arkadaki daire dumanı tüten suyla doluydu: içinde enkaz halindeki kirişlerin, direklerin, sandıkların, varillerin, kırık dökük malzemenin yüzdüğü ve kabardığı, fokur fokur kaynayan bir kazan gibi. Bükülmüş, yan yatmış sütunların kırılmış gövdeleri suyun üzerinde görünüyordu ama bütün yollar sulara gömülmüştü. Bir buluta yan yarıya sarmalanmış haliyle uzaktaymış gibi görünen ada şeklindeki kaya yükseliyordu ileride. Hala kara ve yüksek, fırtınadan kırılmamış bir halde duruyordu Orthanc kulesi. Eteklerini soluk renkli sular kucaklıyordu.

"Kral ile maiyeti hayretler içinde, sessizce atlan üzerinde oturdular; Saruman'ın gücünün alt edilmiş olduğunu seziyorlar, ama nasıl olduğunu tahmin bile edemiyorlardı. Derken bakışlarını kemerli yol ile yıkık kapılara çevirdiler. Burada, kemerler ve kapıların yatanında büyük bir moloz yığını gördüler; sonra aniden, bunların tepesinde rahat rahat yatmakta olan, grilere bürünmüş, taşlar arasında zar zor seçilen iki minik şekli fark ettiler. Yanlarında şişeler, çanaklar ve tabaklar duruyordu, sanki biraz önce tıkabasa yemek yemişler de, şimdi de bunun ardından dinleniyorlarmış gibi. Biri uyuyor gibi görünüyordu; diğeri, ayak ayaküstüne atmış, elleri başının arkasında kırık bir kayaya dayarımış ağzından havaya huzmeler ve minik halkalar halinde ince mavi dumanlar yolluyordu."

"Bir süre için Theoden, Eomer ve bütün adamları bu ikisine hayretle bakakaldılar. Îsengard'ın bütün bu haraplığı içinde, bu onlara en garip görüntü gibi gelmişti. Fakat daha kral konuşamadan, ağzından duman tüten minik şekil aniden sisin kıyısında sessizce duran atlıları fark etti. Ayağa fırladı. Genç bir adamdı bu veya genç bir adama benziyordu ama bir adamın anca yan boyundaydı; kahverengi kıvırcık saçlı başı örtülü değildi ama Gandalf in arkadaşlarının Edoras'a vardıklarında giydikleri renkte ve biçimde, yolculuktan yıpranmış bir pelerine bürünmüştü. Elini göğsüne koyarak, yerlere kadar eğildi. Sonra, arif ile arkadaşlarını görmemiş gibi Eomer ve krala döndü."

"Hoş geldiniz beylerim İsengard'a! dedi. "Biz kapı muhafızlanyız. Saradoc oğlu Meriadoc'tur adım; ve arkadaşım, ne yazık ki yorgunluğa yenilmiş olan arkadaşım" burada diğerini ayağıyla bir dürttü "İse Took sülalesinden Paladin oğlu Peregrin'dir. Bizim evlerimiz ta Kuzey'dedir. Lord Saruman içeride; fakat şu anda Solucandil adlı biriyle içeri kapatılmış durumda, yoksa mutlaka böylesine saygıdeğer konukları karşılamak için kendi teşrif buyururdu."

"Ona ne şüphe! diye güldü Gandalf. "Peki dikkatinizin tabaklardan ve şişelerden ayrılabildiği zamanlarda yıkılmış kapılarını korumanızı, gelen konuklan karşılamanızı size Saruman mı söyledi?"

"Hayır iyi yürekli bayım, iş onun elinden çıktı, diye cevap verdi Merry ciddiyetle. "O çok meşgul idi. Bizim buyruklarımız İsengard'ın yönetimini ele alan Ağaçsakal tarafından verildi. Bana, Rohan Hükümdarı'nı uygun sözlerle karşılamamı emretti. Ben de elimden gelenin en iyisini yaptım."

"Peki ya yol arkadaşlarınız? Peki ya Legolas ve ben? diye bağırdı Gimli kendini daha fazla tutamayarak. "Sizi reziller sizi, sizi yün ayaklı, yün kafalı kaçaklar sizi! Sayenizde iyi iz sürdük! Sizi kurtarmak için bataklıktan, ormandan, savaştan, ölümden geçtik de iki yüz fersah aştık! Bir de ne görelim! Siz burada ziyafet çekip, aylaklık ediyorsunuz ve pipo içiyorsunuz! Pipo içiyorsunuz! Otu nereden buldunuz hainler? Çekiçler ve maşalar adına! Seyinç ile hiddet arasında öyle bir bölündüm ki patlamazsam şaşarım!"

"Benim adıma da konuştun Gimli, diye güldü Legolas. "Gerçi ben esas şarabı nereden bulduklarını bir an önce bilmek isterim."

"Avlanırken bulamadığınız bir şey varsa o da daha parlak bir zeka, dedi Pippin, gözünü açarak. "Bizi burada bir zafer alanında, zapt edilmiş silahlar arasında oturmuş buluyorsunuz da birkaç ufak tefek hak edilmiş konforu bize fazla görüyorsunuz!"

"Hak edilmiş mi? dedi Gimli. "Buna inanamam!"

"Süvariler gülüştüler. "Birbirini seven arkadaşların kavuşmalarına tanık olduğumuza kuşku yok," dedi Theoden. "Yani bunlar sizin gruptan kaybolanlar mı Gandalf? Günlerin yazgısı hayret verici şeylerle dolmakmış. Daha şimdiden, evimden ayrıldığımdan beri bir sürü şey gördüm ve şu anda

gözlerimin önünde, efsanelerde yaşayan halklardan bir başkası durmakta. Bunlar bazılarımızın Hobitler dediği Buçukluklar değil mi?"

"Hobbitler, müsaadenizle beyim," dedi Pippin.

"Hobbitler mi? dedi Theoden. "Diliniz tuhaf bir biçimde değişmiş; ama ad o kadar yabancı gelmiyor. Hobbitler! Duyduklarımın hiçbiri gerçeğe hakkını vermemiş."

"Merry eğilerek selam verdi; Pippin de ayağa kalkarak yerlere kadar eğilip selam verdi. "Çok mültefitsiniz efendim; ya da umarım sözlerinizi doğru yorumluyorum," dedi. "Ve işte hayret verici bir şey daha! Evden ayrıldığımdan beri birçok ülke gezdim ve bu ana kadar hobbitlerle ilgili öyküler duymuş olan bir halkla karşılaşmamıştım."

"Halkım çok uzun zaman önce Kuzey'den gelmişti, dedi Theoden. "Ama sizi kandırmayayım: Biz hobbitler hakkında hiç öykü bilmeyiz. Aramızda bütün söylenen, çok uzaklarda, birçok tepe ve nehir ardında, kum tepeciklerindeki oyuklarda yaşayan bir buçukluk halkı olduğudur. Ama yaptıkları şeylere ait hiç efsane yoktur çünkü çok az şey yaptıklarından, göz açıp kapayıncaya kadar ortadan kaybolabildikleri için insan gözüne görünmediklerinden ve kuşların ötüşünü taklit edebildiklerinden söz edilir. Ama görünüyor ki daha çok şey söylenebilirmiş."

Gerçekten de öyle efendim, dedi Merry.

"En azından, dedi Theoden, "ağızlarından duman fışkırttıklarını hiç duymamıştım."

"Bu hayret verici bir şey değil, dedi Merry; "çünkü bu bizim birkaç nesilden beri yapmaya başladığımız bir sanattır. Bizim hesabımıza göre 1070 yıllarında gerçek pipo otunu bahçesinde ilk yetiştiren, Güney topraklardaki Uzundip'ten Tobold Boruüfler olmuştur. Nasıl olup da yaşlı Tobby'nin o bitkiyi bulduğu ise..."

"Ne gibi bir tehlike içinde olduğunuzu bilmiyorsunuz Theoden, diye söze karıştı Gandalf. "Bu hobbitler büyük bir yıkımın kıyısında oturup bir sofranın zevklerinden; babalarının, büyükbabalarının, büyükbüyükbabalarının, dokuzuncu dereceden uzak bir kuzenlerinin yaptıklarından bahsederler, eğer yersiz bir sabırla onları yüreklendirirseniz. Başka bir zaman, pipo tarihi için daha uygun olabilir. Ağaçsakal nerede Merry?"

"Sanırım kuzey tarafında. Biraz su temiz su içmek için gitti. Diğer entlerin çoğu da onunla birlikte, orada hala işlerinin başındalar. Merry elini üzerinden dumanlar tüten göle doğru uzattı; bakarlarken uzaktan gelen, dağdan yuvarlanan çığ gibi bir gümbürtü ve takırtı sesi duydular. Uzaktan bir humham sesi geldi, sanki borular zaferle çalınıyormuş gibi."

O halde Orthanc korumasız mı bırakıldı? diye sordu Gandalf.

"Su var, dedi Merry. "Fakat Tezmertek ile bazı diğerleri gözlüyorlar kuleyi. Düzlükteki bütün o direkler ve sütunlar Saruman'ın dikmesi değil. Tezmertek, sanırım kayanın yanında, merdivenin dibi yakınında."

"Evet, orada uzun boylu gri bir ent var,'dedi Legolas, "ama kolları iki yanında ve bir kapı ağacı kadar kıpırtısız duruyor."

"Vakit öğleni geçti, dedi Gandalf, "ve biz en azından sabah erken vakitten beri yemek yemiyoruz. Yine de bir an önce Ağaçsakal'ı görmek istiyorum. Bana hiç mesaj bırakmadı mı, yoksa bıraktı da yiyip içmek aklınızdan mı çıkardı?"

"Bir mesaj bıraktı, dedi Merry, "ben de tam onu söyleyecektim ama bir sürü soru sorarak beni alıkoydunuz. Tam, eğer Yurt Hükümdarı ile Gandalf atlarını surların kuzeyine sürecek olurlarsa Ağaçsakal'ı orada bulabilirler, Ağaçsakal onları orada karşılayacaktır, diye çektim. Aynı zamanda, burada en iyisinden yiyecek bulabileceklerini de ekleyebilirim; yiyecekler sadık hizmetkarlarınız tarafından bulunarak seçildi." Eğilerek selam verdi."

"Gandalf güldü. "Böylesi daha iyi!" dedi. "Peki, Theoden, benimle birlikte Ağaçsakal'a gelecek misiniz? Yolumuz dolambaçlı ama pek uzak değil. Ağaçsakal'ı görünce çok şey öğreneceksiniz. Çünkü Ağaçsakal Fangorn'un kendisidir, entlerin en yaşlısı ve reisi; onunla konuştuğunuzda, yaşayan şeylerin en yaşlısının konuşmasını duyacaksınız."

"Seninle geleceğim, dedi Theoden. "Hoşça kalın hobbitlerim! Umarım bir daha, evimde görüşürüz! Orada yanımda oturup, gönlünüzden geleni anlatırsınız bana: Hesabını tuttuğunuz kadarıyla atalarınızın yaptıklarını anlatırsınız; sonra Yaşlı Tobold'dan ve bitki irfanından da söz ederiz. Hoşça kalın!"

"Hobbitler yerlere kadar eğildiler. "Demek ki Yurt Hükümdarı bu!" dedi Pippin alçak sesle. "Hoş, yaşlı bir adamcağız. Çok kibar."

BÖLÜM IX

KIYIYA VURAN ENKAZ

Gandalf ile kralın maiyeti doğuya döndüler ve atlarını sürerek İsengard'ın harap olmuş surlarını dolandılar. Fakat Aragorn, Gimli ve Legolas geride kaldı. Tiz ile Külteri'yi ot bulsunlar diye serbest bırakarak gidip hobbitlerin yanına oturdular.

Eh! Av bitti, sonunda hiçbirimizin geleceğimizi tahmin bile etmediği bu yerde yeniden karşılaştık, dedi Aragorn.

"Ve artık büyükler önemli meseleleri tartışmak için gittiğine göre, dedi Legolas, "avcılar belki kendi küçük bilmecelerinin cevabını öğrenebilir. Sizin izinizi ormana kadar sürdük ama hala aslını öğrenmek istediğim birkaç şey var."

"Bizim de sizin hakkınızda öğrenmek istediğimiz epeyce şey var, dedi Merry. "Yaşlı ent Ağaçsakal'dan bir iki şey öğrendik ama bu hiç de yeterli değil."

"Her şeyin sırası var, dedi Legolas. "Avcı bizdik, öykünüzü ilk önce sizin bize anlatmanız lazım gelir."

"Ya da sonra, dedi Gimli. "Yemek yedikten sonra daha iyi olur. Başım çok ağrıyor; üstelik günün yansı da geçti. Siz kaçaklar sözünü ettiğiniz, yağmaladığınız o şeylerden biraz da bize bularak kendinizi affettirebilirsiniz. Yiyecek ve içecek sizin aleyhinize olan puanların bazılarını düzeltebilir."

"O halde istediklerinize kavuşacaksınız, dedi Pippin. "Burada mı yemek istersiniz, yoksa Saruman'ın muhafız kulübesinden arta kalan yerde, oradaki kemerin altında daha rahat bir şekilde mi? Biz burada, yola göz kulak olabilmek için piknik yapmak zorundaydık."

"Pek iyi göz kulak olduğunuz söylenemez ya! dedi Gimli. "Ama ben ork evine girmem; orkların etlerine ya da elledikleri herhangi bir şeye de

dokunmam."

"Biz de senden bunu istemiyoruz zaten, dedi Merry. "Kendi adımıza, bütün hayatımız boyunca yetecek kadar orka doyduk. Fakat Îsengard'da bir sürü başka halk varmış. Saruman'da orklara güvenmeyecek kadar ariflik kalmış. Kapılarını koruması için insan kullanmış: En sadık hizmetkarlarından bazılarıydı onlar sanırım. Her neyse, bunlar diğerlerine nazaran kayırılıyorlarmış ve erzakları gayet güzelmiş."

"Ya pipo otları?" diye sordu Gimli.

"Yok, sanmam diye güldü Merry. "Ama o da ayrı bir hikaye, artık öğle yemeğinden sonraya kalsın."

Eh madem öyle gidip öğle yemeğimizi yiyelim! dedi cüce.

"Hobbitler başı çektiler; kemerin altından geçerek, merdivenlerin tepesinde, sol tarafta geniş bir kapıya vardılar. Kapı doğrudan, karşı tarafında daha küçük kapılar ile bir yanında bir ocak ile baca bulunan geniş bir bölüme açılıyordu. Bu oda taşa oyulmuştu; belli ki karanlık bir yerdi, çünkü pencereleri tünele doğru açılıyordu. Fakat artık kırılmış tavandan ışık giriyordu. Ocakta ateş yanıyordu."

"Biraz ateş yaktım, dedi Pippin. "Sis olduğunda moralimizi düzeltiyor. Etrafta biraz çalı çırpı vardı, bulabildiğimiz odunların da çoğu ıslaktı. Fakat baca çok güzel çekiyor: Sanki kayanın içinden dolana dolana çıkıyor, şansımıza tıkanmamış da. Ateş hazır. Size biraz ekmek kızartayım. Korkarım ekmekler üçdört günlük."

"Aragorn ile arkadaşları uzun bir masanın bir tarafına yerleşti; hobbitler içteki kapılardan birinden kayboldular."

Kiler burada, şansımıza suyun üzerinde kaldı, dedi Pippin elleri kollan tabaklarla, çanaklarla, çatal bıçaklarla ve çeşit çeşit yiyeceklerle dolu olarak gelirken.

"Ve siz de bunları size sağlayanlara burun kıvırmamalısınız Efendi Gimli, dedi Merry. "Bunlar, Ağaçsakal'ın dediği gibi, ork şeyleri değil insan yiyecekleri. Şarap mı arzu edersiniz, bira mı? Orada bir varil var hiç de fena sayılmaz. Bu da birinci sınıf tuzlanmış domuz eti. Ya da isterseniz size daha sert olan domuz pastırmasından biraz kesip ateşte pişirebilirim. Yeşillik olmadığı için özür dilerim: Son birkaç gündür siparişlerde biraz aksaklık

oldu da! Arkasından da size ekmeğinize süreceğiniz tereyağı ile baldan başka bir şey ikram edemeyeceğim. Memnun oldunuz mu?"

"Elbette olduk, dedi Gimli. "Kötü puanlar epey düştü."

Çok geçmeden üçü yemeklerine döndüler; iki hobbit hiç utanıp sıkılmadan ikinci kere oturdular sofra başına. "Konuklarımıza refakat etmemiz gerekir," dediler.

"Bu sabah kibarlıktan kınlıyorsunuz, diye güldü Legolas. "Lakin belki de biz henüz gelmemiş olsaydık, yeniden birbirinize refakat edecektiniz."

"Belki; ayrıca neden olmasın? dedi Pippin. "Orkların yanında kötü yiyecekler yemek zorunda kaldık; ondan önce de günlerce yeterli yiyeceğimiz yoktu zaten. Doya doya yemek yemeyeli çok zaman geçmişti."

"Size bir zararı dokunmamış görünüşe göre, dedi Aragorn. "Sıhhatiniz dorukta görünüyor."

"Evet, öyle görünüyorsunuz, dedi Gimli, kasesinin üzerinden onları tepeden tırnağa süzerek. "Baksanıza, ayrıldığımızdan bu yana saçlarınız iki misli sıklaşmış ve dalgalanmış; ikinizin de biraz uzadığınıza yemin edebilirdim, eğer sizin yaşınızdaki hobbitlerin büyümesi mümkün olsaydı. En azından bu Ağaçsakal sizi aç bırakmamış."

"Bırakmadı, dedi Merry. "Ama entler sadece içiyorlar; sadece içmek de tatmin etmiyor. Ağaçsakal'ın verdiği yudumlar besleyici olabilir ama canınız katı bir şeyler de istiyor. Hatta lembas bile bir değişiklik sayılır."

"Entlerin sularından içtiniz değil mi? dedi Legolas. "Ah, o halde Gimli'nin gözleri belli ki onu kandırmıyormuş. Fangorn'un içecekleri hakkında garip şarkılar söylenmiştir."

"O topraklar hakkında garip öyküler de anlatılmıştı, dedi Aragorn. "Ben ormana hiç girmedim. Haydi bana orman hakkında, ender hakkında daha çok şey anlatın."

"Entler, dedi Pippin, "entler şey, her şeyden önce entler değişiktir. Ama gözleri, gözleri çok çok tuhaftır." Sonunda sessizliğe gömülen bir iki söz geveledi. "Hm, şey," diye devam etti, "daha şimdiden birkaç tanesini uzaktan gördünüz onlar sizi zaten görüyorlar ve sizin gelmekte olduğunuzu haber verdiler ve sanırım daha birçoğunu göreceksiniz buradan ayrılmadan önce. Kendi fikirlerinizi kendiniz oluşturun."

"Haydi, haydi! dedi Gimli. "Hikayeye ortasından başlıyoruz. Ben öyküyü doğru sırasında, yol arkadaşlığımızın bozulduğu o garip günden başlayarak duymak isterim."

"Dinleyeceksin, eğer zamanımız olursa, dedi Merry. "Ama önce eğer yemek yemeği bitirdiyseniz pipolarınızı doldurup yakın. Sonra, kısa bir süre için yeniden sağ salim Bree'ye veya Yarmavadi'ye dönmüşüz gibi yapalım."

"İçi tütünle dolu küçük deri bir kese uzattı. "Bundan bir yığın var," dedi; "giderken, her biriniz istediğiniz kadar paketleyip alabilirsiniz. Bu sabah Pippin ile birlikte selden biraz mal kurtardık da. Etrafta yüzen bir sürü şey var. iki küçük fıçıyı bulan Pippin oldu, sanırım bir kilerden veya depodan sel sularıyla çıkıp gelmişti. Açtığımızda fıçıdan bunlar çıktı: Arzu edilebilecek en iyi pipo otlarından, üstelik oldukça da iyi durumda."

"Gimli biraz alarak otu parmaklan arasında ezerek kokladı. "Güzele benziyor ve güzel kokuyor," dedi."

"Güzel! dedi Merry. "Gimli'ciğim, bu Uzundip Yaprağı! Fıçılarda Boruüfler'in etiketleri vardı, açık seçik. Buraya nasıl geldiğini hayal bile edemiyorum. Sanırım Saruman için özel olarak gelmişti. Ülke dışında bu kadar uzaklara gittiğini bilmiyordum. Ama pek işimize yaradı doğrusu."

"Öyle olabilirdi, dedi Gimli, "eğer yanımda bir de pipom olsaydı. Heyhat, ben kendiminkini ya Moria'da, ya da daha önce bir yerlerde kaybettim. Ganimetleriniz arasında hiç pipo yok mu?"

"Hayır, maalesef yok, dedi Merry. "Hiç bulamadık, burada muhafızların odasında bile. Saruman nadide parçaları kendine saklıyormuş görünüşe bakılırsa. Ayrıca Orthanc'ın kapısını çalıp, ondan bir pipo rica etmenin de bir işe yarayacağını zannetmiyorum! Pipolarımızı ortaklaşa kullanmamız gerekecek, dar günlerde iyi arkadaşların yapmaları gerektiği gibi."

"Bir dakika! dedi Pippin. Elini koynuna sokarak ceketinin iç cebinden bir ipin ucunda minik, yumuşak bir kese çıkardı. "Benim için Yüzük kadar kıymetli olan bir iki parça değerli eşyamı hep içimde saklarım. işte biri: Eski tahta pipom. Ve bir tane daha: Kullanılmamış bir pipo. Nedenini bilmesem de uzun zamandır taşıdım bunu. Yanımdaki bittiğinde, yolculuk sırasında pipo otu bulmayı hiç düşünmüyordum aslında. Ama bakın, sonunda bir işe yaradılar." Geniş düz bir çanağı olan küçük bir pipo çıkartıp Gimli'ye uzattı. "Ödeşmiş olduk mu?" dedi."

"Ödeşmek mi! diye bağırdı Gimli. "Ah soyludan da soylu hobbit, bu beni sana karşı çok büyük bir borç altına soktu."

Eh, ben artık açık havaya çıkıyorum, bakalım rüzgar ile gökyüzü ne alemde! dedi Legolas.

Biz de seninle geliyoruz, dedi Aragorn.

"Dışan çıkarak, kapının önündeki yola yığılmış taşların üzerine yerleştiler. Artık vadinin aşağısını görebiliyorlardı; sis dağılıyor, tatlı bir rüzgarla uzaklara doğru yüzüyordu."

"Şimdi şurada biraz dinlenelim! dedi Aragorn. "Gandalf in dediği gibi onun başka yerde işi varken, biz harabelerin kenarında oturup konuşacağız. Daha önce pek nadiren hissettiğim bir yorgunluk hissediyorum." Zırhtan gömleğini saklayacak şekilde gri pelerinine sarınıp, uzun bacaklarını uzattı. Sonra sırtüstü yattı ve dudaklarından yukarıya doğru ince bir duman sütunu yolladı."

"Bakın! dedi Pippin. "Kolcu Yolgezer geri geldi!"

"Hiç gitmemişti ki, dedi Aragorn. "Ben hem Yolgezer'im, hem de Dünadan; hem Gondor'a, hem de Kuzey'e aitim."

"Bir süre sessizlik içinde pipolarını içtiler; güneş Batı'daki beyaz bulutlar arasından vadiye doğru meyletmiş, üzerlerinde parlıyordu. Legolas, kıpırtısız gözlerle güneşe ve gökyüzüne bakıyor, kendi kendine hafif hafif şarkı mırıldanarak hareketsiz yatıyordu. Sonunda doğrulup oturdu. "Haydi artık!" dedi. "Zaman geçiyor ve sis dağılıyor; ya da siz tuhaf varlıklar kendinizi duman içine sarmalamayı bırakırsanız dağılacak. Hikayeye ne oldu?"

"Benim öyküm karanlıkta uyanıp kendimi bir ork kampında bağlanmış bulmamla başlıyor, dedi Pippin. "Durun bakayım, bugün günlerden ne?"

"Shire hesabına göre Mart'ın beşi, dedi Aragorn. Pippin parmaklarıyla bazı hesaplar yaptı. "Sadece dokuz gün olmuş!" dedi. "Yakalandığımızdan bu yana bir yıl geçmiş gibi geliyor. Eh, yansı bir kabusu andırsa da, sanırım üç korkunç gün geçti. Eğer önemli bir şey unutursam Merry yanlışımı düzeltir: Ayrıntıya dalmayacağım: Yani bütün o kırbaçlar, pislik, leş gibi koku falan; hatırlanacak gibi değil." Böyle diyerek Boromir'in son dövüşüyle, Emyn Muil'den Orman'a kadar süren ork yürüyüşüyle ilgili bir

hikayeye daldı. Diğerleri, belirli bazı noktalar kendi tahminleriyle bağdaştığında başlarını sallıyorlardı."

"Burada yolda bıraktığınız bazı kıymetli şeyler var, dedi Aragorn. "Tekrar bulduğunuza memnun olacaksınız." Pelerinin altından kemerini açtı ve kınlan içinde iki bıçak çıkardı."

"Âla! dedi Merry. "Onları bir daha görmeyi hiç ummuyordum! Birkaç orku bununla çizmiştim, ama Uglûk bunları bizden aldı. Nasıl da ateş püskürdüydü! ilk önce beni bıçaklayacak zannetmiştim ama eşyaları sanki elini yakıyorlarmış gibi atmaya başladı."

"Ayrıca senin broşun da burada Pippin, dedi Aragorn. "Onu sakladım çünkü çok kıymetli bir şeydi."

"Biliyorum, dedi Pippin. "Ondan ayrılmak çok acıydı; ama başka ne yapabilirdim ki?"

"Başka hiçbir şey yapılamazdı, dedi Aragorn. "İhtiyaç anında kıymetli bir şeyini atamayan kişi kendini bağlamış olur. Sen doğrusunu yaptın."

"Ellerindeki ipleri kesmek akıllıca bir işmiş! dedi Gimli. "Orada şansın yaver gitmiş; şansa iki elinle yapışmışsın diyebiliriz."

"Ve bize de harika bir bilmece bırakmış oldun, dedi Legolas. "Kanatlarınız mı çıktı diye merak etmeye başlamıştım!"

"Maalesef çıkmadı, dedi Pippin. "Ama siz Grishnakh'ı tanımıyorsunuz." içi titredi ve daha fazla bir şey söylemeyerek o korkunç anları anlatmayı Merry'ye bıraktı: Grishnakh'ın o pençemsi elleri, sıcak nefesi ve kıllı kollarının korkunç gücü."

"Onların Lugbûrz dedikleri bu Baraddûr'lu Orklar hakkında söylenenler beni huzursuz ediyor, dedi Aragorn. "Karanlıklar Efendisi ve hizmetkarları da, daha şimdiden çok şey biliyor; belli ki Grishnakh da tartışmadan sonra Nehir'in ötesine haber yollamış. Kızıl Göz İsengard'a doğru bakacak. Ama her halükarda Saruman kendi kazdığı kuyuya düştü."

"Evet, sonunda kim kazanırsa kazansın onun durumu hiç hoş değil, dedi Merry. "Orkları Rohan'a ayak bastıklarından beri, onun için her şey ters gitmeye başladı."

"O yaşlı haini gözümüzün ucuyla şöyle bir gördük, ya da Gandalf öyle olduğunu ima etti, dedi Gimli. "Orman'ın kenarında."

Ne zaman oldu bu? diye sordu Pippin.

Beş gece önce, dedi Aragorn.

"Dur bir bakayım, dedi Merry: "Beş gece önce şimdi hikayenin sizin hiç bilmediğiniz bir bölümüne geliyoruz. Ağaçsakal ile savaştan sonraki o sabah karşılaştık; o gece onun ent evlerinden biri olan Kaynakkonağı'ndaydık. Ertesi gün enderin topladığı Entmeclisi'ne, yani hayatımda gördüğüm en garip şeye gittik. Toplantı bütün gün boyunca devam etti, ertesi gün de; biz de gecelerimizi Tezmertek isimli bir ent ile geçirdik. Sonra, üçüncü gün, akşamüstü geç bir vakitte entler aniden parladılar. Çok şaşırtıcıydı. Orman, sanki içinde bir fırtına biriktiriyormuş gibi gergindi: Sonra aniden patlak verdi. Yürüyüşe geçtiklerinde söyledikleri şarkıyı duymanızı isterdim."

"Eğer Saruman duymuş olsaydı, yayan kaçmak zorunda kalsaydı bile, şimdiye yüz mil öteye gitmiş olurdu," dedi Pippin."

"İstediği kadar sağlam, çetin, taş gibi soğuk, kemik gibi çıplak olsun Îsengard, Gidiyoruz, gidiyoruz, gidiyoruz savaşa, taşı yarıp kapıyı yıkmaya!

Daha bir sürü şey vardı. Şarkının büyük bir kısmında hiç söz yoktu, davul zurnayla çalınan bir ezgiye benziyordu. Çok heyecan vericiydi. Ama ben bunun sadece bir marş olduğunu zannediyordum ta ki buraya gelinceye kadar. Şimdiyse meseleyi anladım."

"Akşam çöktükten sonra Nan Curunfr'in son sırtı üzerinden aşağıya indik, diye devam, etti Merry. "Ancak ilk kez o zaman Orman'ın kendisinin de peşimizden hareket ettiği hissine kapıldım. Entçe bir rüya gördüğümü zannetim ama bu Pippin'in de dikkatini çekmişti, ikimiz de korkmuştuk; ama biraz zaman geçinceye kadar fazla bir şey öğrenemedik."

"Bunlar huornlar idi, ya da enüer 'kısa lisanlarında' onlara böyle diyorlardı. Ağaçsakal haklarında fazla bir şey söylemiyor, ama bence onlar hemen hemen ağaca dönüşmüş ender, en azından öyleye benziyorlar. Ormanda orada burada, ormanın saçakları altında duruyor, durmadan ağaçlan kolluyorlar; ama en karanlık vadilerde yüzlercesi var bence. Îçlerinde büyük bir güç taşıyor ve sanki kendilerini gölgeyle örtebiliyorlar: Hareket ettiklerini görmek zor. Ama hareket ediyorlar. Eğer kızarlarsa çok

hızlı hareket edebiliyorlar. Siz durmuş havaya bakıyorsunuz belki, veya rüzgarın hışırtısını dinliyorsunuz ve aniden kendinizi bir ormanın ortasında, etrafınız uzanmış kocaman ağaçlarla sanlı buluveriyorsunuz. Hala sesleri var, enderle konuşabiliyorlar o yüzden onlara huorn diyorlarmış, öyle dedi Ağaçsakal ama hem garipleşmişler hem de yabanileşmişler. Tehlikeli. Eğer etrafta onları güdecek ent olmasaydı, karşılaştığımda dehşete düşerdim."

"Neyse, gecenin erken saatlerinde Arif Vadisi'nin yukarı ucuna çıkan uzun bir koyaktan aşağıya doğru entler önde, hışır hışır huornların arkalarında ilerledik. Biz onları göremiyorduk elbette ama hava çatırtılarla doluydu. Çok karanlık, bulutlu bir geceydi. Tepelerden ayrılır ayrılmaz çok hızlı ilerlemeye başladılar; sert esen bir rüzgar gibi ses çıkartıyorlardı. Ay, bulutlar arasından görünmedi; gece yansını çok geçmeden İsengard'm kuzey tarafında her yanı kaplayan bir orman oluşmuştu. Ne düşmandan bir iz vardı, ne de bir meydan okuyan. Kulenin yüksek pencerelerinden dışarı ışıklar sızıyordu o kadar.

Ağaçsakal ile birkaç ent yollarına devam edip, tam büyük kapıların görüş sahasına girecek şekilde döndüler. Pippin ile ben onunla birlikteydik. Ağaçsakal'ın omuzlarında oturuyorduk; Ağaçsakal'daki o titreten gerginliği hissedebiliyordum. Fakat ayaklandıklarında bile entler çok dikkatli ve çok sabırlı oluyorlar. Nefes alıp etrafı dinleyerek yontulmuş taşlar gibi durdular."

"Sonra aniden muazzam bir hareket oldu. Borular gürledi ve İsengard'm surlarından yankılandı. Bizi fark ettiklerini ve savaşın başlayacağını düşündük. Ama alakası yokmuş. Saruman'ın bütün adamları çıkıp gidiyordu. Ne bu savaş, ne de Rohan Süvarileri hakkında pek fazla bir şey bilmiyorum ama herhalde Saruman, kral ile adamlarının işini son bir darbeyle bitirmeye niyetliydi, İsengard'ı boşalttı. Düşman'ın gidişini seyrettim: Yürüyüşe geçmiş, ucu bucağı olmayan ork sıralan, kocaman kurtlara binmiş birlikler. Ayrıca insan taburları da vardı. Birçoğu meşale taşıyordu, alevlerin ışığında yüzlerini görebiliyordum. Çoğu oldukça uzun boylu ve kara saçlı, somurtkan ama tam anlamıyla kötü görünüşlü olmayan sıradan adamlardı. Fakat aralarından bazılan korkunçtu: insan boyunda, gulyabani yüzlü, san benizli, yan yan, kısık bakışlı olanlar. Biliyor musunuz, bir an bana Bree'deki o Güneyli'yi hatırlattılar; yalnız bunlar o kadar açık seçik bir biçimde orka benzemiyordu."

"Ben de onu düşündüm, dedi Aragorn. "Miğfer Dibi'nde bu yan orldardan çok vardı. Şimdi o Güneyli'nin Saruman'ın bir casusu olduğu kesinleşti; ama Kara Süvariler'le de işbirliği yapıyor muydu, yoksa sadece Saruman için mi çalışıyordu, bilinmez. Bu kötü tiplerin ne zaman iş birliği içinde olduklarını, ne zaman birbirlerine ihanet ettiklerini anlamak zor."

"Eh, bütün çeşiüerden toplam en azından on bin kadar vardı her halde, dedi Merry. "Kapılardan geçmeleri bir saat aldı. Kimisi ana yoldan Geçitler'e gittiler, kimi dönerek doğuya doğru gitti. Oraya bir köprü kurulmuştu, nehrin çok derin aktığı bir kanala, aşağı yukarı bir mil kadar uzağa. Eğer ayağa kalkarsanız buradan görebilirsiniz. Hepsi kaba seslerle şarkı söylüyorlar, gülüyorlar, iğrenç Jbir şamata yapıyorlardı, işlerin Rohan için çok karanlık olduğunu düşünmüştüm. Ama Ağaçsakal kıpırdamadı. Şöyle dedi: 'Bu gece benim işim İsengard ile kayalar ve taşlarla.'

"Ama karanlıktaneler olduğunu göremediğim halde, sanmm kapılar tekrar kapanır kapanmaz huornlar güneye doğru hareket etti. Onların işleri orklar i leydi sanmm. Sabah vadinin aşağılarındaydılar; ya da en azından orada sonunu göremediğiniz bir gölge vardı."

"Saruman bütün ordusunu yolladıktan sonra sıra bize geldi. Ağaçsakal bizi yere indirerek kapılara gitti ve Saruman'ı çağırarak kapılan yumruklamaya başladı. Surlardan atılan oklardan ve taşlardan başka cevap gelmedi. Fakat okların entlere bir etkisi olmuyor. Canlarını yakıyor elbette ve onları hiddetlendiriyor: Tıpkı bizi sokan sinekler gibi. Ama bir ent, iğnedenlik gibi ork oklan içinde kalsa bile yine de önemli bir yara almaz. Her şeyden önce, zehirlenmezler; üstelik derileri çok kalına benziyor, ağaç kabuklarından daha kalın. Onları ciddi şekilde yaralayabilmek için çok ağır balta darbeleri indirmek gerekir. Baltayı sevmiyorlar. Fakat bir ent için bir sürü iri baltalı adam gerekir: entin birinden bir kıymık koparan adamın ikinci bir şansı olmaz zaten. Ent elinden çıkan bir yumruk demiri incecik bir teneke gibi yamultuyor.

Ağaçsakal birkaç ok yedikten sonra ısınmaya başladı ve gerçekten 'aceleci olmaya' başladı kendi deyimiyle. Kocaman bir humham salıverince bir düzine ent daha koca adımlarıyla yanına geldiler. Hiddetlenmiş bir ent, korkunç bir şey. Parmaklan, ayak parmaklan kayalar üzerinde dönüveriyor ve kayaları ekmek kırığı gibi ufalayıveriyorlar. Bu tıpkı, koca ağaç

köklerinin yüz yılda yaptığının bir iki saniyede olduğunu görmek gibi bir şeydi."

"Îttiler, çektiler, yırttılar, sarstılar, vurdular ve çatırtıyla patırtıyla bu muazzam kapılar beş dakika içinde harabeye dönüp yerle bir oldu; bazıları Surları yemeye koyulmuştu bile, tıpkı kum çukurundaki tavşanlar gibi. Saruman ne olduğunu sandı, bilemiyorum; ama her halükarda olanlarla nasıl baş edeceğini bilemedi. Son zamanlarda arifliği azalmıştı mutlaka; ama bence zaten pek metaneti yokmuş, sıkıştığı bir yerde yanında bir sürü kölesi, makinası veya işte öyle şeyleri olmadan ortaya koyabileceği yeterince cesareti yokmuş, bilmem anlatabildim mi. Bizim Gandalf'tan çok farklı. Başından beri ününü daha çok isengard'a yerleşmekteki kurnazlığına borçlu olup olmadığım merak ediyorum."

"Hayır, dedi Aragorn. "Bir zamanlar ünü kadar büyük biriydi. Bilgisi çok derindi, düşünceleri ince, elleri de mükemmel bir biçimde hünerli; ayrıca başkalarının akıllarına hükmetme gücü vardı. Arifleri ikna edebiliyor, daha küçük insanların da gözlerini korkutuyordu. Bu hünerini belli ki hala muhafaza ediyor. Eğer onunla konuşmak için bir başlarına bırakılacak olsa diyebilirim ki Orta Dünya'da emniyet içinde olabilecek biri yoktur, hatta şimdi yenilmiş olsa bile. Gandalf, Elrond ve Galadriel belki, o da şimdi kötülüğü iyice açığa çıktığı için, ama onlardan başka çok az kişi emniyette olabilir."

"Entler emniyette, dedi Pippin. "Bir zamanlar onları kandırabilmiş ama bir daha olamaz bu. Hem zaten onları anlamadı da; onları hesaba katmamakla en büyük hatasını yapmış oldu. Entler için hiçbir plan yapmamıştı ve onlar harekete geçtikten sonra da bir plan yapmak için çok geçti artık. Bizim saldırımız başlar başlamaz, İsengard'da kalmış olan birkaç sıçan da enderin açtıkları deliklerden sıvışmaya başladı. Entler sorguya çektikten sonra insanların gitmesine izin verdi, bu uçta iki üç düzine kadar adam vardı. Ne boyda olursa olsun ork tayfasından fazla kaçabilen olduğunu zannetmiyorum. Huornlardan kaçan olmadı: O zamana kadar onlardan bir orman dolusu olmuştu, vadiden gidenlerden başka."

"Entler güney surlarının büyük bir bölümünü un ufak ettikleri zaman, kalan halkı da sıvışıp onu tek başına bırakınca, Saruman panik içinde kaçtı. Biz vardığımızda galiba kapılardaydı: Herhalde muhteşem ordusunun gidişini seyretmeye gelmişti. Entler kırıp dökerek yollarım açınca o da

aceleyle kaçtı. Önce onun yerini bulamadılar. Fakat gece açıldı; etrafta müthiş bir yıldız ışığı vardı, entlerin görmelerini sağlayacak kadar; aniden Tezmertek haykırdı, 'Ağaç katili, ağaç katili!' Tezmertek kibar bir yaratıktır ama işte özellikle bu yüzden Saruman'a'daha çok hiddetleniyor: Halkı ork baltalarından insafsızca eziyet çekmişti, iç kapıdan yola sıçradı; ayaklandığında rüzgardan daha hızlı hareket edebilir. Sütunların gölgeleri arasında bir içeri, bir dışarı aceleyle hareket eden solgun bir şekil vardı ve neredeyse kulenin kapısına varmıştı. Ucu ucuna kaçabildi. Tezmertek o kadar ateşle düşmüştü ki peşine, yakalanmasına ve boğazlanmasına bir veya iki adım kalmıştı kapıdan süzülüp girdiğinde.

Saruman sağ salim Orthanc'a geri dönünce kıymetli makinalarını işe koyması pek vaktini almadı. O vakte kadar birçok ent İsengard'a girmişti: Kimi Tezmertek'i izlemiş, kimi doğudan ve batıdan yarıp girmişti; etrafta dolanıp büyük ziyan veriyorlardı. Aniden ateşler ve kötü dumanlar yükseldi; düzlükteki bütün delikler ve maden kuyuları fışkırıp püskürmeye başladı. Entlerin bir kısmı yanıp kabardılar. Bir tanesi, galiba ona Kayınkemiği diyorlardı, çok uzun boylu, yakışıklı bir ent idi, bir çeşit sıvı ateşin zerrecikleri içine girdi ve bir meşale gibi yandı: Korkunç bir görüntüydü."

"Bu onları zıvanadan çıkarttı. Daha önce gerçekten ayaklanmış olduklarını düşünüyordum; ama yanılmışım. Sonunda ayaklanmanın ne olduğunu gördüm. Hayret verici bir şeydi. Taşlar çatlayıp sadece onların gürültülerinden dökülünceye kadar gürlediler, böğürdüler, boru gibi öttüler. Merry ile ben yere yatıp pelerinlerimizle kulaklarımızı tıkadık. Orthanc kayasının etrafında tekrar tekrar döndü entler iri adımlarıyla; patlamış bir fırtına gibi estiler, sütunları kırarak, koca taş dilimlerini yaprak gibi havaya savurarak, maden kuyularının içine çığ gibi kayalar yuvarladılar. Kule bu dönen hortumun tam ortasındaydı. Demir kazıkların, blok blok taş duvarların yüzlerce ayak yukarda döndüklerini ve Orthanc'ın pencerelerine çarptıklarını gördüm. Fakat Ağaçsakal

soğukkanlılığını muhafaza etti. Şansına hiç yanığı yoktu. Halkının hiddetle kendi canlarını yakmasını ve bu karışıklıkta Saruman'ın deliğin birinden kaçmasını istemedi. Entlerin çoğu kendilerini Orthanc kayasına savuruyorlardı; ama bu onları bitiriyordu. Kaya son derece pürüzsüz ve sertti. Belki de içinde bir çeşit büyü vardı, Saruman'ınkinden daha eski ve

daha güçlü bir büyü. Her neyse, kayaya bir türlü tutunamıyorlardı; kayayı çatlatamıyorlar, kendilerini onun karşısında yaralayıp bereliyorlardı."

"Derken Ağaçsakal meydana çıkarak bağırdı. O muazzam sesi bütün yaygarayı bastırdı. Ölüm sessizliği oldu aniden. Bu sessizlikte kulenin yüksek penceresinden tiz bir kahkaha duyduk. Bu entler üzerinde garip bir etki yaptı. Kaynıyorlardı; ama şimdi soğumuşlar, bir buz kadar sert ve sessiz olmuşlardı. Düzlüğü terk ederek Ağaçsakal'ın etrafında toplandılar, kıpırdamadan durdular. Ağaçsakal onlarla kendi dillerinde konuştu bir süre; sanırım onlara kendi yaşlı kafasında çok önceleri yapmış olduğu bir planı anlatıyordu. Sonra aniden gri ışıkta sessizce solup gittiler. O sıralarda gün ışımaya başlamıştı.

Kuleye bir gözcü diktiler sanırım ama gözcüler gölgelerde o kadar güzel gizlenmiş, o kadar kıpırdamadan duruyordu ki, ben bile onları göremiyordum. Diğerleri kuzeye ayrıldılar. Bütün o gün boyunca ortalıkta görünmeden bir şeyle uğraştılar. Çoğunlukla biz yalnız başımıza bırakıldık. Korkunç bir gündü; biraz etrafta dolandık gerçi, ama Orthanc'ın pencerelerinin görüş alanı dışında duruyorduk elimizden geldiğince: Pencereler bize o kadar

tehditkar bakışlarla bakıyorlardı ki. Zamanın çoğunu yiyecek bir şeyler aranarak geçirdik. Sonra oturup, uzakta, güneyde Rohan'da nelerin olup bittiğini ve grubumuzun geri kalanlarının başına neler geldiğini merak ederek muhabbet ettik. Arada sırada uzakta bir kayanın takırdayarak düştüğünü, güm güm seslerin tepelerden yankılandığını duyabiliyorduk."

"Akşamüstü dairenin çevresinde yürüdük ve neler olup bittiğini görmeye gittik. Vadinin başında büyük, gölgeli bir huorn ormanı vardı; bir tane de kuzey surlarının orada vardı, içlerine girmeye cesaret edemedik. Fakat içeride yaptıkları işin yırtan, parçalayan sesi duyuluyordu. Entler ile huornlar kocaman delikler ve hendekler kazıyorlar, büyük su birikintileri ve setler yapıyorlar, isen'in ve bulabildikleri her derenin ve çayın suyunu topluyorlardı. Onları işleriyle baş başa bıraktık.

Alacakaranlıkta Ağaçsakal tekrar kapıya geldi. Kendi kendine humlayıp, bumluyordu ve göründüğü kadarıyla neşeliydi. Durup koca kollarını ve bacaklarını gererek derin bir nefes aldı. Yorgun olup olmadığını sordum."

"Yorgun mu?' dedi, 'yorgun mu? Yo hayır, yorgun değilim ama her yanım tutuldu. Entsuyu'ndan iyi bir yudum suya ihtiyacım var. Sıkı çalıştık; yıllardır yapmadığımız kadar taş kırdık ve toprak kemirdik bugün. Ama hemen hemen bitti. Gece çöktüğünde bu kapının yakınlarında veya eski tünelde pek oyalanmayın! Buradan sular gelebilir ve bunlar bir süre için kirli sular olacak, ta ki Saruman'ın pisliği temizlenene kadar. Sonra İsen yeniden temiz akabilir.' Surlardan bir parça daha yıkmaya başladı, rahat bir şekilde, sadece eğlenmek için."

"Nerede yatıp uyumamızın daha emniyetli olacağını düşünüyorduk ki, olabilecek en hayret verici şey oldu. Yoldan hızla gelen bir atlının sesi duyuldu. Merry ile birlikte sessizce yattık, Ağaçsakal da kendini kemerin altındaki gölgelere gizledi. Aniden kocaman bir at çıkageldi, tıpkı gümüşten bir şimşek gibi. Hava kararmıştı zaten ama binicinin yüzünü açık seçik görebiliyordum: Yüzü sanki parlıyordu ve bütün giysileri bembeyazdı. Olduğum yerde kalakaldım, ağzım bir karış açık bakarak. Seslenmeye çalıştım ama seslenemedim. Seslenmeye gerek yoktu. Tam yanımızda durarak bize baktı. 'Gandalf!' dedim sonunda, sesim sadece bir fısıltı halinde çıktı. 'Merhaba Pippin! Ne hoş bir sürpriz!' mi dedi? Tabii ki hayır! Şöyle dedi: 'Kalk ayağa seni ahmak Took seni! Kerametler adına, bu harabenin neresinde o Ağaçsakal? Onu istiyorum. Hem de hemen!"

"Ağaçsakal onun sesini duydu ve hemen gölgeden çıktı; ne garip bir karşılaşmaydı. Ben şaşırmıştım çünkü ne biri, ne de öteki hayret etmiş gibi görünüyordu. Belli ki Gandalf Ağaçsakal'ı burada bulmayı umuyordu; Ağaçsakal da onunla karşılaşmak amacıyla kapının oralarda gezinip duruyordu sanki. Ama biz yaşlı ente Moria'da olanları hep anlatmıştık. Fakat o zaman, bize nasıl garip garip baktığını hatırladım. Tek düşünebildiğim, ya Gandalf ı görmüş, ya da ondan bir haber almıştı, ama o hiçbir şeyi aceleyle söylemez. 'Acele etmeyin,' onun düsturudur; ama kimse, elfler bile Gandalf m hareketleri hakkında, o etrafta yokken bir fikir yürütemez.

'Hum! Gandalf!' dedi Ağaçsakal. 'Geldiğine memnun oldum. Orman ile suya, dal ile taşa hükmedebilirim; ama her şeyi denetleyebilecek bir Arif var burada."

"Ağaçsakal, dedi Gandalf. 'Senin yardımına ihtiyacım var. Çok şey yaptın ama daha fazlasını istiyorum. Halletmem gereken on bin kadar ork var."

"Sonra ikisi gittiler ve bir köşede fikir alışverişinde bulundular. Ağaçsakal'a çok acele yapılmış bir fikir alışverişi gibi gelmiştir bu, çünkü Gandalf in çok acelesi vardı ve daha bizim duyma alanımızdan çıkmadan hızlı hızlı konuşmaya başlamıştı bile. Sadece birkaç dakika, belki de çeyrek saat kadar uzakta kalmışlardı. Sonra Gandalf bizim yanımıza geri döndü, rahatlamış görünüyordu, hemen hemen mutluydu. O zaman bizi gördüğüne memnun olduğunu söyledi.

'Ama Gandalf,' diye bağırdım, 'nerelerdeydin? Diğerlerini gör, dün mü?"

"Her neredeydimse geri döndüm,' diye cevap verdi tipik Gandalf tavrıyla. 'Evet, diğerlerinin bir kısmını gördüm. Fakat haberler şimdilik beklesin. Bu gece çok tehlikeli bir gece ve atımı çok hızlı sürmeliyim. Fakat şafak daha parlak olabilir; eğer öyle olursa tekrar karşılaşabiliriz. Kendinize mukayyet olun ve Orthanc'tan uzak durun! Hoşça kalın!"

"Gandalf gittikten sonra Ağaçsakal derin düşüncelere daldı. Belli ki çok kısa bir sürede çok şey öğrenmiş, şimdi de onları sindiriyordu.

Bize baktı ve 'Hm, ala, görüyorum ki sizler benim tahmin ettiğim kadar aceleci bir halktan değilmişsiniz. Beyan edebileceğinizden daha azını beyan ettiniz, beyan etmeniz gerekenden de fazlasını beyan etmediniz. Hm, evet bir sürü haber! Eh Ağaç sakal yeniden işe koyulmalı, dedi.

Gitmeden önce ondan çok az şey öğrenebildik; öğrendiklerimiz de bizi hiç de mutlu etmedi. Fakat o an için, Frodo ve Sam veya zavallı Boromir'den çok siz üçünüzü düşünüyorduk. Çünkü anladığımız kadarıyla bir savaş yaşanıyordu veya yakında yaşanacaktı ve siz bu savaşın içindeydiniz; belki de hiç kurtulamayacaktınız."

"Huomlar yardım edecek,' dedi Ağaçsakal. Sonra gitti ve onu bu sabaha kadar bir daha görmedik."

"Derin bir geceydi. Yığın halindeki taşlardan birinin üzerine yatuk; yığının gerisindeki hiçbir şeyi göremiyorduk. Ya sis, ya da gölgeler etrafımızdaki her şeyi büyük bir örtü gibi örtüyordu. Hava sıcak ve ağır gibiydi ve gelip geçen sesler gibi hışırtı, çıtırtı ve mırıltılarla doluydu. Sanırım yüzlerce huorn daha savaşa katkıda bulunmak için geçip gidiyordu. Daha sonra güneyde büyük gümbürtüler duyuldu ve ta Rohan'da çakan şimşekler görüldü. Arada sırada, millerce millerce uzaktaki dağların zirvelerinin, siyah beyaz olarak aniden parlayıp söndüklerini

görebiliyorduk. Arkamızda da tepelerdeki gökgürültüleri gibi gürültüler duyuluyordu ama bu daha değişikti. Zaman zaman bütün vadi yankılanıyordu.

Entler bentleri yıkıp, topladıkları suyu kuzey surundaki açıklıktan İsengard'a boşalttıklarında gece yansı olmuştu herhalde. Huornlann karanlığı geçmiş, gök gürültüleri uzaklaşmıştı. Ay, batıdaki dağların ardına kayıyordu."

İsengard içerilere kadar sokulan kara dereler ve su birikintileriyle dolmaya başlamıştı. Düzlüğe yayıldıkça, ayın son ışığında pırıldıyorlardı. Arada sırada sular maden kuyularından veya deliklerden içeri bir yol buluyordu. Kocaman beyaz buhar bulutlan gökyüzüne doğru tıslıyordu. Duman dalgalar halinde yükseliyordu. Patlamalar ve aniden alevlenen ateşler vardı. Tek bir su buharı helezonu, altı alevlerle üstü de ay ışığıyla aydınlanmış yüksek bir bulut haline gelene kadar Orthanc'ın etrafını dolana dolana yükseldi. Sonunda İsengard fokur fokur kaynayan bir kazana dönünceye kadar sular içeri boşalmaya devam etti.

"Dün gece güneyden, Nan Curunfr'in ağzına vardığımızda bir duman ve buhar bulutu görmüştük, dedi Aragorn. "Saruman'ın bize yeni bir şeytanlık tasarladığını düşünmüştük."

"O değildi! dedi Pippin. "Büyük bir ihtimalle gülmek şöyle dursun öksürmekten boğuluyordu. Sabah, dün sabah yani, su deliklere çökmüştü ve yoğun bir sis vardı. Biz oradaki o gözcü odasına sığındık; oldukça da korktuk. Gölet taşmaya, sular eski tünelden akmaya başlamıştı ve basamaklardan hızla yükseliyordu. Orklar gibi bir delikte sıkışıp kalacağımızı düşündük; ama deponun arkasındaki merdivenleri bulduk ve kemerin tepesine çıktık. Tepesine yakın bir yerde geçit düşen taşlarla yan yana kapanmış ve çatlamış olduğundan zar zor dışarı çıkabildik. Orada sel sularının üzerinde oturarak İsengard'ın boğuluşunu seyrettik. Entler durmadan daha çok su salıp duruyorlardı, ta ki bütün ateşler söndürülüp her mağara doluncaya kadar. Sisler yavaş yavaş bir araya toplandı, buluttan kocaman bir semsiye halinde yükseldi: En az bir mil kadar yüksekti herhalde. Akşam, doğudaki tepelerde büyük bir gökkuşağı vardı, sonra batan güneş, dağ tarafında atıştıran kalın bir yağmur tabakasıyla lekelendi. Her yer çok sakindi. Uzaklarda birkaç kurt hüzünlü hüzünlü uluyordu.

Entler suyun akışını gece kestiler ve Isen'i yeniden eski yatağına bıraktılar. Böylece her şey sona erdi."

"O zamandan beri sular yeniden çekiliyor. Aşağıdaki mağaralarda bir yerde bir çıkış olsa gerek. Saruman pencerelerinden baktığında her şeyi çok dağınık, kasvetli bir karmaşa olarak görüyordur. Biz kendimizi çok yalnız hissettik. Bütün bu harabede görünürde konuşabilecek tek bir ent bile yoktu; haber de yoktu. Geceyi orada, kemerin tepesinde geçirdik; hem soğuktu, hem de nemli, uyumadık. Her an her şey olabilir gibi geliyordu bize. Saruman hala kulesindeydi. Gece, sanki vadiden bir rüzgar kopmuş geliyormuş gibi bir ses oldu. Sanırım o zaman giden entler ile huomlar geri gelmişlerdi; ama hepsi nereye gitmişlerdi bilmiyorum. Tekrar aşağıya indiğimizde etrafta puslu ve ıslak bir sabah vardı ama kimsecikler yoktu. Bütün anlatacaklarım da bu kadar. Bütün o hengameden sonra her şey şimdi son derece huzur dolu görünüyor. Gandalf geri döndüğünden beri daha da emniyetli, bir şekilde. Artık uyuyabilirim!"

"Bir süre sessiz kaldılar. Gimli piposunu yeniden doldurdu. "Merak ettiğim bir şey var," dedi, çakmaktaşı ve kavıyla piposunu tutuştururken: "Solucandil. Theoden'e, onun Saruman ile birlikte olduğunu söylediniz. Oraya nasıl gitti?"

"A, evet; onu unutmuşum, dedi Pippin. "Bu sabaha kadar buraya gelmemişti. Tam ateş yakmış biraz kahvaltı etmiştik ki Ağaçsakal yeniden göründü. Dışarıda humlayıp adlarımızı seslendiğini duyduk."

"'Ne alemde olduğunuzu bir göreyim diye geldim evlatlarım, dedi; 've biraz da havadis vereyim diye. Huornlar geri döndü. Her şey yolunda; hem de tam yolunda!' diye güldü, üstelik butlarına vura vura. Îsengard'da artık ork yok, balta yok! Ve gün çok ilerlemeden Güney'den gelenler olacak; bazıları sizin görmekten hoşlanacağınız kişiler.'

Tam bunu söylemişti ki yolda bir atin ayak seslerini duyduk. Kapıların önüne çıkarak durup biraz da Yolgezer ile Gandalf'ın koca bir ordunun önünden atlarını sürüp gelişlerini bekleyerek seyretmeye başladık. Fakat sisin içinden yaşlı ve yorgun bir at üzerinde bir adam çıktı; adam kendi de garip, kem görünüşlü bir yaratıktı. Başka kimse de yoktu. Sisten çıkıp karşısında aniden harabeyi ve yıkıntıları görünce nefesi kesilerek durdu; yüzü neredeyse yemyeşil oldu. O kadar kendini kaybetmişti ki önce bizi fark etmedi. Fark ettiğinde bir çığlık atarak atini döndürüp kaçmaya çalıştı.

Ama Ağaçsakal üç koca adım atarak, uzun kolunu uzattı ve adamı eyerinden kaldırdı. Atı dehşet içinde yerinden fırladı, adam da yerde sürünmeye başladı. Kralın dostu ve danışmanı Grima olduğunu, Theoden'den Saruman'a önemli bir haber getirmek için yollandığını söyledi."

"Kimse kötü orklarla dolu yerlerden açık arazide at sürmeye cesaret edemezdi,1 dedi, 'o yüzden beni yolladılar. Çok tehlikeli bir yolculuk geçirdim, çok açım ve çok yorgunum. Kurtlar tarafından izlendiğim için kuzeyde yolumdan sapmak zorunda kaldım."

"Ağaçsakal'a yan yan baktığını fark ettim ve kendi kendime 'yalancı' dedim. Ağaçsakal kendi yavaş ve uzun bakışlarıyla birkaç dakika adama baktı ta ki sefil adam yerde kıvranıncaya kadar. Sonunda şöyle dedi: 'Ha, hm, seni bekliyordum Efendi Solucandil. Adam bu isim karşısında şaşırdı. 'Buraya önce Gandalf geldi. Yani senin hakkında bilmem lazım geleni ve sana ne yapmam icap ettiğini biliyorum. Gandalf, bütün sıçanları bir kapana koy, demişti; ben de öyle yapacağım. Artık İsengard'ın efendisi benim ama Saruman kendi kulesine hapsedildi; sen de oraya gidip, aklına gelen mesajları ona iletebilirsin."

"Bırakın gideyim, bırakın gideyim!' dedi Solucandil. 'Yolu biliyorum."

"Yolu bildiğinden şüphem yok,' dedi Ağaçsakal. 'Ama burada işler biraz farklılaştı. Git de kendin gör!"

"Bıraktı Solucandil gitsin; o da, arkasında biz, kemerden geçerek, daireye varıp da Orthanc ile arasında uzanan sel sularını görünceye kadar, topallaya topallaya ilerledi. Sonra bize döndü.

'Bırakın gideyim!' diye zırladı. 'Bırakın gideyim! Artık getirdiğim haberlerin bir kıymeti kalmamış."

"'Hakikasten de kalmadı,' dedi Ağaçsakal. 'Fakat sadece iki tercih hakkın var: Ya Gandalf ile efendin teşrif edinceye kadar benimle kalırsın, ya da suyu geçersin. Hangisini seçeceksin?'

Adam efendisinden bahsedilince tir tir titredi, bir ayağını suya soktu ve geri çekti. 'Ben yüzme bilmem,' dedi."

"Su o kadar derin değil,' dedi Ağaçsakal. Pis, ama bu sana bir ziyan vermez Efendi Solucandil. Gir bakalım içine!"

"Bu sözle birlikte sefil yaratık sel suyunun içinde bata çıka yürümeye başladı. Benim görüş açımdan daha çıkmadan su neredeyse boynuna kadar yükselmişti. Son gördüğümde eski bir fıçıya veya bir tahta parçasına tutunmuştu. Ama Ağaçsakal arkasından seğirtti ve onun ilerlemesini seyretti.

'Nihayet içeri girdi, dedi geri döndüğünde. 'Merdivenleri ıslak bir sıçan gibi çıkarken gördüm onu. Kulede hala biri var: Bir el çıkarak onu içeri çekti. Yani artık orada; umarım beklediği gibi karşılanmıştır. Şimdi gidip kendimi yıkayıp bu balçıktan azad olmalıyım. Eğer beni görmeyi arzu eden biri olursa kuzey tarafında olacağım. Burada bir entin içebileceği veya içinde yıkanabileceği kadar temiz su yok. O yüzden gençler, sizin ikinizden, gelenler için kapıda gözcülük etmenizi istirham edeceğim. Rohan Meraları Hükümdarı teşrif buyuracak, dikkatinizi çekerim! Elinizden geldiğince iyi karşılayın onu: Adamları orklar ile büyük bir muharebe yaptı. Belki siz böyle bir hükümdarla doğru dürüst nasıl konuşulacağını enderden daha" iyi bilirsiniz. Benim zamanımda yeşil meralarda bir sürü hükümdar oldu; onların ne dillerini öğrenebildim, ne de isimlerini, insanca davranış beklerler, zannedersem siz bu işleri biliyorsunuz. O yüzden bir krala yakışan yiyecekler her neyse onları bulun.' Öykünün sonu bu işte. Gerçi ben bu Solucandil'in kim olduğunu merak ediyorum aslında. Gerçekten kralın danışmanı mıydı?"

"Öyleydi, dedi Aragorn; "aynı zamanda da Saruman'ın Rohan'daki casusu ve hizmetkarıydı. Kaderi ona hak ettiğinden daha cömert davranmadı. Son derece sağlam ve görkemli olduğunu sandığı her şeyin yıkıldığını görmek onun için yeterli bir ceza olmuştur. Ama korkanın başına çok daha kötüsü gelecek."

"Evet, Ağaçsakal'ın onu Orthanc'a iyiliğinden yollamış olduğunu hiç zannetmiyorum, dedi Merry. "Daha çok, yaptığı işten zalimce bir mutluluk duyuyor gibiydi ve yıkanıp biraz bir şeyler içmeye giderken kendi kendine gülüyordu. Ondan sonra selin getirdiği şeyleri aramaya, etrafı altüst etmeye başlayarak epey bir oyalandık. Yakınlarda sel seviyesinin üzerinde iki üç ayrı depo bulduk. Ağaçsakal birkaç enti aşağıya yolladı; onlar da eşyanın büyük bir bölümünü taşıdılar."

"Yirmi beş kişilik insan yiyeceği istiyoruz,' dedi entler; yani birisi siz gelmeden grubunuzdakileri dikkatle saymıştı. Belli ki sizin üçünüzün de

büyüklerle gideceği hesap edildi. Ama gitseydiniz de daha iyi yiyip içmezdiniz. Alıkoyduğumuz yiyecekler, en az yolladığımız kadar iyi, emin olabilirsiniz. Hatta daha bile iyi, çünkü hiç içecek yollamadık."

"Ya içecekler?' dedim entlere."

"İsen'de su var,' dediler, 'hem entlere, hem de insanlara yarar.' Ama umarım entler, dağ kaynaklarından kendi içeceklerinden mayalayacak kadar zaman bulmuşlardır, öyle olduysa eğer, geri döndüğünde Gandalf in sakallarının kıvır kıvır olduğunu görebiliriz. Entler gittikten sonra kendimizi yorgun ve aç hissettik. Ama hiç şikayet edip homurdanmadık yaptığımız işin mükafatı iyi olmuştu, insanlar için yemek ararken Pippin sel suyunun getirdikleri arasında mükafatını buldu, yani Boruüfler fıçılarını. 'Pipo otu, yemekten de iyidir, dedi Pippin; olay buradan çıkıyor."

Şimdi her şeyi gayet iyi anlıyoruz, dedi Gimli.

"Biri hariç hepsini, dedi Aragorn: "Güney Topraklar'dan İsengard'a gelen yapraklar. Ne kadar düşünsem o kadar anlaşılmaz geliyor. Ben İsengard'a hiç gelmemiştim ama bu topraklarda yolculuk yaptım ve Rohan ile. Shire arasındaki boş topraklan iyi bilirim. Çok uzun yıllardır ne kervan geçer, ne kuş uçar, en azından açıktan açığa geçen olmaz. Sanırım Saruman'ın Shire'da biriyle gizli bazı ilişkileri vardı. Solucandil gibileri, Kral Theoden'in evinden başka evlerde de bulunabilir. Fıçılarda tarih var mıydı?"

"Evet, dedi Pippin. "1417 mahsulüydü, yani geçen yılın; yok yok bir yıl öncesinin tabii ki: Çok iyi bir yıldır."

"Eh, hangi kötülük iş başındaysa şimdi yok olmuştur umalım ki; yoksa şu anda bizim erişmemiz mümkün değil, dedi Aragorn. "Yine de bundan Gandalf a söz edeceğim sanırım, başındaki büyük işlerin yanında önemsiz görünse bile."

"Neler yaptığını merak ediyorum, dedi Merry. "Akşam ilerliyor. Haydi dolanıp bir bakalım! Artık istersen Îsengard'a girebilirsin Yolgezer. Ama görüntü pek iç açıcı değil."

BÖLÜM X

SARUMAN'IN SESÎ

"Yıkık dökük tünelden geçip etrafındaki ıssızlığa rağmen hala bir tehdit oluşturan Orthanc'ın kara kayasına ve çok sayıdaki penceresine bakarak bir taş yığınının üzerinde durdular. Sular artık neredeyse tümüyle süzülmüştü. Orada burada üzerleri pislik ve enkaz dolu kasvetli birikintiler kalmıştı ama o geniş dairenin zemininin büyük kısmı, kara deliklerle delinmiş, bir o yana, bir bu yana sarhoş sarhoş yatmış direk ve sütunlarla lekelenmiş bir balçık gölü ve yuvarlanıp gelmiş taş yığınları halinde tekrar ortaya çıkmıştı. Paramparça olmuş kasenin kenarında büyük bir fırtınanın yuvarlayıp getirdiği iri çakılları andıran muazzam tepecikler, yamaçlar vardı; bunların gerisinde yeşil ve sarmaşıklarla kaplı bir vadi, dağların kollan arasındaki uzun bir koyağa doğru uzanıyordu. Bu boş yerlerin üzerinden süvarilerin güç bela ilerlemekte olduklarını gördüler; kuzey tarafından geliyorlardı, daha şimdiden Orthanc'a yaklaşmışlardı."

"İşte Gandalf, Theoden ve adamları! dedi Legolas. "Haydi gidip onları karşılayalım!"

"Dikkatli yürüyün! dedi Merry. "Eğer dikkat etmezseniz yerdeki kerestelerden bazıları yerinden oynayıp sizi bir çukura fırlatabilir."

"Kapılardan Orthanc'a kadar, yoldan geriye ne kaldıysa onun üzerinden ilerlediler; yerdeki taşlar çatlamış ve balçığa bulanmış olduğundan yavaş yürüyebiliyorlardı. Onların gelmekte olduğunu gören süvariler kayanın gölgesi altında durarak beklediler. Gandalf onları karşılamak için atını ileri sürdü."

"Ağaçsakal ile ilginç bir tartışmaya girdik ve birkaç şey tasarladık, dedi; "hepimiz ne zamandır ihtiyacımız olan istirahata kavuştuk. Artık yeniden yola koyulmamız gerekiyor. Umarım siz arkadaşlar da dinlenmiş ve kendinize gelmişsinizdir?"

"Kendimize geldik, dedi Merry. "Fakat bizim tartışmamız dumanla başladı, dumanla bitti. Yine de eskisine nazaran daha az öfkeli hissediyoruz kendimizi Saruman'a karşı."

"Öyle mi gerçekten? dedi Gandalf. "Doğrusu, benim için aynı şey geçerli değil. Gitmeden önce yapmam gereken son bir işim daha var: Saruman'a bir veda ziyaretinde bulunmam icap ediyor. Tehlikeli ve büyük bir ihtimalle de faydasız olacak ama yapılması gerekiyor. Arzu edenler benimle gelebilir ama dikkat edin! Ve sakın dalga geçmeyin! Şimdi sırası değil çünkü."

"Ben geleceğim, dedi Gimli. "Onu görüp, gerçekten sana benzeyip benzemediğini anlamak istiyorum."

"İyi de nasıl öğreneceksin bunu Efendi Cüce?" dedi Gandalf. "Saruman eğer işine gelirse sizin gözlerinize benim gibi görünebilir. Peki ya siz onun bütün kalpazanlıklarını anlayacak kadar zeki misiniz? Neyse, göreceğiz bakalım. Bir sürü değişik göze birden kendini gösterme konusunda utangaç davranabilir. Ama entlere onun görüş alanından çıkmalarını söyledim, belki böylelikle onu dışarı çıkmaya ikna ederiz."

"Tehlike bunun neresinde? diye sordu Pippin. "Bize nişan mı alacak, pencerelerden ateşler mi dökecek, yoksa uzaktan bize büyü mü yapacak?"

"En akla yakın olanı en sonuncusu, tabii kapısına kadar iyi niyetle sürerseniz atlarınızı, dedi Gandalf. "Ama ne yapacağını veya ne yapmaya çalışacağını kimse tahmin edemez. Köşeye kısılmış vahşi bir hayvana yaklaşmak emniyetli değildir. Üstelik Saruman'ın sizin tahmin bile edemeyeceğiniz güçleri var. Sesinden sakının!"

Sonunda Orthanc'ın dibine geldiler. Kapkaraydı kaya ve sanki ıslakmış gibi parlıyordu. Taşın çok sayıdaki yüzü, sanki yeni kesilmiş gibi keskin kenarlıydı. Enderin öfkesini gösteren bütün izler topu topu bir iki çentik ile minik pulumsu kıymıklar idi.

"Doğu tarafında, iki duvarın kesiştiği yerde, topraktan çok yukarıda büyük bir kapı vardı; bunun üzerinde de, demir parmaklıkla çevrili bir balkona açılan kepenkli bir pencere. Kapının eşiğine kadar, bilinmeyen bir sanatla aynı kara taştan yontulmuş yirmi yedi basamaklı geniş bir merdiven yükseliyordu. Bu, kulenin tek girişiydi; ama yükseklere duvarlara derin meyilli pervazlarla bir sürü yüksek pencere oyulmuştu: Yukarıda, boynuzların dimdik yüzlerinden minik gözler gibi bakıyorlardı."

"Merdivenlerin dibinde Gandalf ile kral atlarından indiler. "Ben yukarı çıkacağım," dedi Gandalf. "Daha önce Orthanc'a gelmiştim ve içine atıldığım tehlikenin ne olduğunu biliyorum."

"Ben de çıkacağım yukarıya, dedi kral. "Ben yaşlıyım ve artık hiçbir tehlike beni yıldırmıyor. Bana bu kadar çok kötülük yapan düşmanım ile konuşmak istiyorum. Eomer de benimle gelecek ve yaşlanmış ayaklarımın tökezlememesi cin bana göz kulak olacak."

"Nasıl arzu ederseniz, dedi Gandalf. "Aragorn da benimle birlikte gelecek. Diğerleri merdivenlerin başında beklesin. Eğer görülecek veya duyulacak bir şey olursa, oradan görüp duyabilirler."

"Hayır! dedi Gimli. "Legolas ile ikimiz daha yakından görmek istiyoruz. Burada bir tek bizler kendi türümüzü temsil ediyoruz. Biz de sizin peşinizden geleceğiz."

"Gelin o halde! dedi Gandalf ve bunu söyledikten sonra merdivenlere yöneldi; yanında Theoden vardı."

Roban Süvarileri, merdivenin her iki yanında, efendilerinin başına geleceklerden korkarak huzursuzca atlan üzerinde beklediler. Merry ile Pippin en alt basamağa oturdular, kendilerini güvensiz ve önemsiz hissediyorlardı.

"Buradan kapıya kadar yarım millik balçık bir yol var! diye homurdandı Pippin. "Dikkatleri üzerime çekmeden yine nöbetçi odasına tüyebilmek isterdim! Ne halt etmeye geldik ki buraya! Bizi isteyen yok."

"Gandalf Orthanc'ın kapısının önünde durarak asasıyla vurmaya başladı. Kapı içi boş bir sesle gümbürdedi. "Saruman, Saruman!" diye seslendi yüksek, emreden bir sesle. "Saruman ortaya çık!"

Bir süre hiç cevap gelmedi. Sonunda kapının üzerindeki pencerenin sürgüleri çekildi fakat kapkara açıklıkta hiçbir şey görünmüyordu.

"Kim o? diye sordu bir ses. "Ne istiyorsunuz?"

"Theoden şaşırdı. "Ben bu sesi tanıyorum," dedi, "ve bu sesi duyduğum ilk güne lanet olsun."

"Madem onun ayak işlerine bakar oldun Grima Solucandil, git de Saruman'ı getir! dedi Gandalf. "Zamanımızı da boşa harcama!"

"Pencere kapandı. Beklediler. Aniden başka bir ses konuştu, müzik gibi alçak tonlu bir ses; sesin ta kendisi bir büyü idi. Bu sesi farkında olmadan dinleyenler duydukları sözcükleri çok nadiren tekrarlayabilirlerdi; bunu yapabilirlerse de hayrete düşerlerdi, çünkü sözlerin güçleri çok azalmış olurdu. Genellikle bu sesi dinlemenin çok zevkli olduğunu hatırlarlardı; bütün söyledikleri akıllıca ve bilgece gelirdi onlara; hemen kabullenerek, kendileri de aynı bilgeliğe ulaşmak isterlerdi. Başkaları konuştuğunda onların sesi, o sese nazaran sert ve kaba gelirdi; eğer biri sesi reddedecek olursa, büyünün etkisi altındakilerde bir öfke belirirdi. Kimisi için büyü sadece ses onlarla konuştuğu sürece etkili olurdu; ses başkalarına konuştuğu zaman, nasıl insan yapılan numarayı bildiği zaman hokkabazı ağızlan bir karış açık seyredenlere gülümserse, öyle gülümserlerdi. Kimisi için ise sesin kendisi onları bağlamak için yeterliydi; fakat sesin fethettiği kişiler için, çok uzaklara gitseler bile etkisi devam eder ve durmadan o sesin yumuşak yumuşak kendilerine fısıldayıp onları sıkıştırdığını duyarlardı. Fakat kimse etkilenmeden kalamazdı; kimse bu sesin ricalarım ve emirlerini, zihnini ve iradesini zorlamadan reddedemezdi; tabii zihnine ve iradesine hakimse."

"Evet? dedi ses, kibar bir soru ifadesiyle. "Neden istirahatımı bozuyorsunuz? Gece gündüz bana hiç rahat vermeyecek misiniz?" Sesin tonu, hak etmediği saldırılar karşısında rencide olmuş iyi kalpli birininki gibiydi."

"Hepsi hayret içinde yukarı baktı, çünkü geldiğini duymamışlardı; korkuluklarda durmuş onlara bakan bir şekil gördüler: Onlar gözlerini hareket ettirdiklerinde veya o kıpırdadığında değiştiği için rengi kolay kolay seçilmeyen büyük bir pelerine sarılmış yaşlı bir adam. Yüksek alınlı, uzun yüzlüydü; şu anda ciddi, yardımsever ve biraz da yor' gün bir ifade taşısalar da, kara gözlerinin derinliğini kestirmek güçtü. Saçları ve sakalı beyazdı ama dudakları ve kulaklarının etrafında hala siyah saçlar görünüyordu."

Hem benziyor, hem benzemiyor, diye mırıldandı Gimli.

"Haydi ama, dedi yumuşak ses. 'içinizden en az ikisini ismiyle tanıyorum. Gandalf ı, buraya yardım veya nasihat aramaya geldiğini ümit etmeyecek kadar iyi tanıyorum. Ama siz, Rohan Yurt'unun Hükümdarı Theoden siz soylu nişanlarınızla, dahası Eorl Hanedanı'mn zarif simasıyla kendinizi hemen belli ediyorsunuz. Ah Üç kere şanlı Thengel'in şerefli

oğlu! Neden daha önce ve dost olarak gelmediniz? Ne çok arzu etmiştim sizi, batı topraklarının en kudretli kralını görebilmeyi; özellikle de şu geçen yıllarda, sizi kuşatmış olan şu akılsızca ve kötü düşüncelerden korumak için! Çok mu geç artık yoksa? Rohan'lı adamların da katkısının bulunduğu, maruz kaldığım bu zararlara rağmen, sizi hala koruyabilir, eğer seçtiğiniz bu yolda ilerlemeye devam ederseniz kaçınılmaz olan yıkımınızdan kurtarabilirim."

"Theoden konuşmak istiyormuş gibi ağzını açtı ama bir şey söylemedi. Önce kara vakur gözleri kendine çevrilmiş olan Saruman'ın yüzüne baktı, sonra yanında duran Gandalfa; tereddüt eder gibiydi. Gandalf hiçbir hareket yapmadı; sanki henüz gelmemiş olan bir çağrıyı bekleyen biri gibi, bir taş kadar sessiz durdu. Süvariler önce Saruman'ın sözlerini onaylayarak mırıldandılar; sonra onlar da sessizleşti, sanki büyülenmişler gibi. Onlara öyle gelmişti ki Gandalf efendileriyle hiç böyle kibarca ve böyle uygun sözlerle konuşmamıştı. Şimdi Gandalf in Theoden ile olan bütün ilişkileri kaba ve kibirli görünüyordu onlara. Sonra kalplerinin üzerinden bir gölge geçti, büyük bir tehlikenin korkusu: Saruman kaçış kapısının yanında durmuş, onu içerden hafif bir ışık sızacak kadar aralamışken, Gandalf'ın Yurt'u sürüklediği karanlık içindeki sonun korkusu. Ağır bir sessizlik çöktü."

"Aniden sessizliği bozan cüce Gimli oldu. "Bu büyücünün sözleri tepesi üstünde duruyor," diye homurdandı baltasının şapırtı kavrayarak. "Orthanc lisanında yardım, yıkım; kurtarmak ise kıyım demektir, bu gayet açık. Fakat biz buraya yalvarmaya gelmedik."

"Rahat dur! dedi Saruman ve bir an için sesinin yumuşaklığı bozuldu; gözlerinde bir ışık oynaştı ve geçti. "Henüz seninle konuşmadım Glöin oğlu Gimli," dedi. "Senin evin çok uzaklarda ve bu toprakların sorunları seni pek ilgilendirmez. Fakat bu işlere karışman senin kendi arzunla olmadı, o yüzden oynadığın rol için ki eminim yiğitçe bir roldür seni pek suçlu tutmayacağım. Fakat rica ediyorum senden, bırak da önce Rohan Kralı ile, komşum, bir zamanlar dostum olan kişiyle konuşayım."

"Siz neler söyleyeceksiniz Theoden Kral? Benimle ve temelleri uzun yıllara dayanan bilgimin getireceği yardım ile barışacak mısınız? Kötü günler için kafalarımızı birleştirmeydim mi; öylesine iyi niyetle

yaralarımızı sarıp, ülkelerimizin ikisini de daha önce hiç olmadığı kadar yeşertip çiçeklendirmeyelim mi?"

Theoden hala cevap vermiyordu. Hiddet ile mi, kuşku ile mi çekişiyordu belli değildi. Eomer konuştu.

"Beyim, duyun beni! dedi, "Şu anda bizi uyardıkları tehlikeyi hissediyoruz. Sonunda çatal diline bal sürmüş yaşlı bir yalancı tarafından ağzımız açık bırakılmak için mi sürdük atlarımızı zafere? Böyle konuşurdu kapana kısılmış bir kurt av köpekleriyle, eğer konuşabilseydi. Size ne yardımı dokunabilir ki aslında? Bütün arzusu içine düştüğü durumdan kurtulmak. Fakat siz, işi gücü ihanet ve cinayetle olan bu kişiyle konuşup görüşecek misiniz? Geçitlerdeki The'odred'i, Miğfer Dibi'ndeki Hama'nın mezarını hatırlayın!"

"Madem söz zehirli dillere geldi seninkine ne demeli genç yılan? dedi Saruman; artık hiddetinin şimşeği açık seçik görünüyordu. "Haydi Eomund oğlu Eomer!" diye devam etti tekrar yumuşak sesiyle. "Her adamın hayatta bir rolü vardır. Senin rolün silahlarla gösterdiğin bahadırlık; bu yüzden de büyük bir şeref kazanıyorsun. Sen efendinin düşman dediği herkesi öldür ve bununla yetin. Anlamadığın siyasete burnunu sokma. Ama belki, eğer kral olursan, kralın arkadaşlarını iyi seçmek zorunda olduğunu anlarsın. Gerisinde ister gerçek, ister hayal mahsulü olsun, ne tür keder verici haller bulunursa bulunsun, Saruman'ın dostluğu ve Orthanc'ın gücü kolay kolay bir kenara atılmaz. Bir muharebe kazandınız, bir savaş değil onu da bir daha güvenemeyeceğiniz bir yardım sayesinde kazandınız. Bir dahaki sefere Ormanın Gölgesi'ni kendi kapınızda bulabilirsiniz: Dik başlı ve duygusuzdur bu gölge; insanlara karşı hiç sevgisi yoktur."

"Lakin benim Rohan beyim, muharebe sırasında yiğit adamlar öldü diye bana katil mi demek lazım gelir? Eğer gereksiz yere savaşa giderseniz çünkü savaşı arzu eden ben değildim o zaman insanlar telef olur. Bu hesaba göre ben bir katil isem, o halde bütün Eorl Hanedanı kana bulanmış demektir; çünkü onlar birçok savaşa girmişler ve kendilerine meydan okuyan birçok kişiye hücum etmişlerdir. Yine de en kötü ihtimalle siyasi davranabilmek için bazılarıyla daha sonra barış yapmışlardır. Ben diyorum ki Theoden Kral: Barış yapıp dost olalım mı, siz ve ben? Hüküm bize ait."

"Barış yapacağız, dedi Theoden sonunda boğuk bir sesle, kendini zorlayarak. Süvarilerin bir kısmı memnuniyetle bağırdı. Theoden elini

kaldırdı. "Evet, barış yapacağız," dedi bu kez berrak bir sesle, "barış yapacağız, sen ve senin bütün yaptıkların ve bizi teslim etmeye çalıştığın karanlık efendinin bütün yaptıkları yok olduktan sonra. Sen bir yalancısın Saruman ve insanların yüreklerini çürüten birisin. Bana elini uzatıyorsun ama ben yalnızca Mordor'un pençesinin bir parmağını görüyorum. Kıyıcı ve soğuk! Senin benimle yaptığın cenk hakça olsaydı bile ki değildi, çünkü on kere daha akıllı olsaydın bile beni ve benim olanı kendi çıkan n için dilediğin biçimde yönetmeye hiç hakkın yok öyle olsaydı bile Batıağılı'ndaki meşalelere ve orada"

"Ölmüş yatan çocuklara ne demeli? Öldükten sonra Hama'nın bedenini Boruşehir'in kapılan önünde parçaladılar. Pencerene kurulan bir darağacından sallanıp da kargalarının eğlencesi olduğun zaman, seninle ve Orthanc ile bir barış yapacağım. Eorl Hanedanı'ndan sana gelecek iyilik bu kadar. Ulu atalarımın önemsiz bir evladıyım ama senin parmaklarını yalamama gerek yok. Başka yere dön. Ama korkarım sesin büyüsünü yitirdi."

Süvariler Theoden'e rüyadan uyandırılmış gibi baktılar. Saruman'ın müziğinden sonra efendilerinin sesi kulaklarına kart bir karganınki gibi gelmişti. Ama Saruman bir süre için gazap içinde kendinden geçti. Sanki krala elindeki asa ile vuracakmış gibi korkuluklardan aşağıya sarktı. Bazılarının gözüne ansızın, saldırmak için gerilen bir yılan gibi göründü.

"Darağaçları ile kargalarmış! diye tısladı; herkes bu korkunç değişim karşısında ürperdi. "Bunak! Eorl'un konağı, içinde eşkıyaların pis kokular içinde içtiği, veletlerin itlerle yerde yuvarlandığı yer değil de ne? Kendileri uzun zamandır darağacından kaçıp duruyorlar. Fakat ilmik geliyor, yavaş yavaş daralıyor ama sonunda sıkı ve sert kavrayacak. Kolaysa asın da görelim!" Yavaş yavaş kendisine hakim olmaya başladıkça sesi de değişti. "Neden seninle konuşma sabrını gösterdim bilmiyorum. Çünkü ne sana, ne de senin şu dört nala koşturup duran, ilerlerken değil de kaçarken hızlı giden minik takımına ihtiyacım yok Theoden Atterbiyecisi. Çok zaman önce senin faziletin ve aklının ötesinde bir devlet sundum sana. Sonra tekrar sundum ki senin yanlış yere sürüklediklerin, açık açık önlerindeki yollan görebilsinler. Yüksekten atıp, iyi niyetimi suistimal ediyorsun. Öyle olsun. Kulübelerinize geri dönün!"

Fakat sen Gandalf! Utancını fark ederek en azından senin için üzülüyorum. Sen nasıl oluyor da böyle bir gruba tahammül edebiliyorsun? Çünkü sen mağrur birisin Gandalf soylu bir zekaya, hem derine hem uzağa bakabilen gözlere sahip olduğun için buna da hakkın var. Şimdi de benim öğüdümü dinlemeyecek misin?

"Gandalf kıpırdanarak yukarı baktı. "Son karşılaşmamızda bana söylememiş olduğun ne var?" diye sordu. "Ya da belki geri almak istediğin sözlerin vardır?"

"Saruman durakladı. "Geri almak mı?" diye derin derin düşündü sanki aklı karışmış gibi. "Geri almak mı? Ben senin iyliğin için sana öğüt vermeye gayret ettim ama sen dinlemedin bile. Çok gururlusun ve aslında kendine ait bir irfan kaynağın olduğu için nasihati da pek sevmiyorsun. Fakat o durumda sanırım, benim niyetlerime kasten yanlış manalar vererek, yanıldın. Seni ikna etme heyecanıyla sabonu kaybettim korkarım. Ve hakikaten de buna çok pişmanım. Çünkü sana karşı bir kötü niyet taşımıyordum; hatta şimdi bile, karşıma vahşi ve cahil bir güruhla geri dönmüş olsan bile. Nasıl taşıyabilirim ki? Her ikimiz de Orta Dünya'daki en mükemmel nizam olan, yüksek ve kadim bir nizamın üyeleri değil miyiz? Dostluğumuz her ikimizin de çıkarına olur. Hala birlikte, dünyanın düzensizliğini iyileştirmek için birçok şeyin üstesinden gelebiliriz. Gel, birbirimizi anlayalım ve düşüncelerimizden bu düşük insanları atalım! Bırakalım onlar bizim kararlarımızı beklesin! Çoğunluğun iyiliği için ben geçmişi düzeltmeye, seni kabul etmeye razıyım. Benimle istişare etmez misin? Yukarı gelmez misin?"

"Saruman'ın son bir çabayla sarf ettiği güç o kadar büyüktü ki, duyuş alanında olan kimse etkilenmeden edemedi. Fakat bu kez büyü tamamiyle farklıydı, iyi huylu bir kralın, hata yapmış olan ama yine de çok sevdiği bir vekiline nazik sitemini duydu herkes. Ama onlar dışarıda bırakılmışlardı, kendilerine söylenmeyen sözleri kapıda durmuş dinliyorlardı:

Büyüklerinin anlaşılması zor sohbetlerine kulak misafiri olan ve bunun onları nasıl etkileyeceğini merak eden kötü terbiye almış çocuklar veya ahmak uşaklar gibi. Daha ali bir kalıptan çıkmıştı bu ikisi: Muhterem ve ariftiler. Bir ittifak kurmaları kaçınılmaz bir şeydi. Gandalf, onların kavrayamayacağı şeyleri Orthanç'ın yüksek odalarında tartışmak için kuleye çıkacaktı. Kapı kapatılacak, kendilerine tayin edilecek işi veya cezayı beklemek için onlar dışarıda bırakılacaktı. Theoden'in zihninde bile bu

düşünce biçimlendi, bir kuşku gölgesi gibi: "Bize ihanet edecek; gidecek kaybolacağız."

Derken Gandalf güldü. Hayaller bir duman gibi puf diye dağıldı.

"Saruman, Saruman! dedi Gandalf hala gülerek. "Saruman hayatının yolunu kaybetmişsin sen. Kralın soytarısı olarak kazanmalıydın ekmeğini; danışmanlarının taklitlerini yaptığında kırbacı da hak ederdin ya. Aman aman!" diyerek durdu daha bir neşelenerek. "Birbirimizi mi anlayacakmışız? Korkarım ben senin anlayış sınırının ilersindeyim. Ama ben seni Saruman, artık çok iyi anlıyorum. Senin tahmin ettiğinden daha iyi hatırlıyorum senin tartışmalarını ve işlerini. Seni son ziyaret ettiğimde Mordor'un gardiyanıydın ve beni de oraya yollayacaktın. Hayır, bacadan kaçmış olan konuk bir kez daha kapından girmeden önce iki kere düşünür. Hayır, yukarı geleceğimi zannetmiyorum. Ama dinle Saruman, son bir kez dinle! Sen aşağıya gelmez misin? İsengard senin umut veya hayal ettiğinden daha çürük çıktı. Yani, hala güvendiğin diğer şeyler de öyle olabilir. Bir süre için onları bırakmak iyi olmaz mı? Belki yüzünü yeni şeylere çevirmek istersin? İyi düşün Saruman! Aşağıya inmeyecek misin?"

"Saruman'ın yüzünden bir gölge geldi geçti; sonra ölü gibi bembeyaz kesildi. Daha o saklayamadan, maskesinin arasından kalmaya isteksiz ama korunağından çıkmaya da korkan, tereddütteki bir aklın ıstırabını gördüler. Bir saniye kadar tereddüt etti; kimse nefes almıyordu. Sonra konuştu; sesi tiz ve soğuktu. Gurur ve nefret ona hakim oluyordu."

"Aşağıya inmez miymişim? diye alay etti. "Silahsız bir adam, kapısının dışındaki hırsızlarla konuşmaya iner mi? Seni buradan yeterince duyabiliyorum. Ben ahmak değilim ve sana güvenmiyorum Gandalf. Açık açık merdivenlerimde durmuyorlar ama vahşi orman şeytanlarının, senin emrinle nerelerde pusuya yattığını biliyorum."

"Hainler asla kimseye güvenemezler, diye cevap verdi Gandalf bezginlikle. "Ama kellen için korkmana gerek yok. Seni öldürmeyi veya canını yakmayı arzu etmiyorum, eğer beni hakikaten anlamış olsaydın bileceğin gibi. Üstelik seni korumaya muktedirim. Sana son bir şans daha tanıyorum. Orthanc'ı hür olarak terk edebilirsin eğer istersen."

"Bu kulağa çok hoş geliyor, diye dudak büktü Saruman. "Tam Boz Gandalf a yaraşır biçimde: Pek lütuf kar, pekiyi. Orthanc'ı pek kullanışlı,

benim ayrılışımı da çok münasip bulacağından hiç şüphem yok. Ama neden ayrılmak isteyeyim? Ayrıca 'hür' ile neyi kastediyorsun? Şartların vardır herhalde?"

"Kuleden ayrılma nedenlerini pencerelerinden bakarsan görebilirsin, diye cevap verdi Gandalf. "Diğerleri de aklına gelecektir. Uşakların yok edildi veya dağıldı; komşularını kendine düşman yaptın; yeni efendini kandırdın veya kandırmaya çalıştın. Gözü beri yana çevrilince, sana bakan hiddetin kırmızı gözü olacaktır. Ama ben 'hür' dediğimde, 'hür'ü kastederim: Herhangi bir bağdan, zincirden veya emirden azade: istediğin yere, hatta, hatta Saruman dilersen Mordor'a bile gidebilmen için. Fakat önce bana Orthanc'ın Anahtarı'nı ve asanı teslim etmen gerekir. Eğer layık olursan daha sonra sana iade edilmek üzere davranışlarının bir rehini olacaktır."

"Saruman'ın yüzü sinirden mosmor oldu, hiddetle çarpıldı; gözlerinde fazıl alevler tutuştu. Deliler gibi güldü. "Daha sonra!" diye haykırdı; sesi bir çığlık gibi yükseldi. "Daha sonra! Evet, sanırım sen ne zaman Baraddûr'un anahtarlarını, yedi kralın tacını, Beş Arifin değneklerini alıp kendine şimdi giydiğin çizmelerden çok daha büyük bir çift çizme satın alacaksın, o zaman. Mütevazi bir plan. Benim yardımıma pek ihtiyaç duyulmayan bir plan! Yapacak başka işlerim var. Ahmak olma. Hala elinde bir fırsat var iken benimle bir anlaşma yapmak istiyorsan, daha makul olduğunda geri gel! Ayrıca kuyruğuna taktığın bu gırtlak kesiciler ile minik ayaktakımını bırak da gel! iyi günler!" Dönerek balkonu terk etti."

Geri dön Saruman! dedi Gandalf emreden bir sesle. Diğerleri hayret içinde bakarken Saruman, sanki kendi iradesinin dışında sürükleniyormuş gibi dönerek yavaş yavaş demir parmaklığa geldi, ağır ağır nefes alarak dayandı. Yüzü kırışıklıklar içindeydi ve küçülmüştü. Eli, ağır kara asasını bir pençe gibi kavramıştı.

"Gitmen için sana izin vermedim, dedi Gandalf sert bir biçimde. "Daha sözümü bitilmedim. Sen bir ahmak olmuşsun Saruman, ama yine de acınacak durumdasın. Hala ahmaklıktan ve kötülükten ayrılabilir, bir işe yarayabilirdin. Ama burada kalıp eski fesatlarının akıbetini didikleyip durmayı seçiyorsun. Kal o halde! Fakat seni uyarıyorum, bir daha kolay kolay dışarı çıkamazsın. Doğunun kara elleri gelip seni çekmezse eğer. Saruman!" diye haykırdı; sesinin hem gücü hem de otoritesi artmıştı, "İyi bak, ben senin arkadan vurduğun Boz Gandalf değilim. Ben, ölümden geri

dönen Ak Gandalf'ım. Senin artık hiç rengin yok; seni hem nizamımızdan hem de Divan'dan atıyorum."

"Elini kaldırdı ve berrak soğuk bir sesle konuştu. "Saruman, asan kırıldı." Bir çatırtı duyuldu; asa Saruman'ın elinde parçalara ayrıldı ve asanın başı Gandalf in ayaklarının dibine düştü. "Git!" dedi Gandalf. Bir çığlıkla Saruman arkaya düştü ve sürünerek uzaklaştı. Tam o anda yukardan aşağıya ağır, parlak bir şey fırlatıldı. Saruman tam ayrılırken demir parmaklıkları sıyırarak Gandalf'in başının yakınından geçti ve üzerinde durduğu basamağa çarptı. Merdiven parmaklığı çınladı. Basamak çatlayıp parıltılı kıvılcımlarla parçalandı. Fakat topa bir şey olmamıştı: Top merdivenlerden aşağıya yuvarlandı, billur bir küre, karanlık ama ateşten bir yürekle parlayan bir küre. Bir su birikintisine doğru yuvarlanmaya başlayınca Pippin topun peşinden koşarak yakaladı."

"Katil dilenci! diye bağırdı Eomer. Ama Gandalf hiç etkilenmemişti. "Hayır, onu Soruman fırlatmadı," dedi; "sanırım onun sözüyle de atılmadı. Daha yukardaki pencereden geldi. Efendi Solucandil'den bir veda atışıydı herhalde, ama iyi nişan alamadı."

İyi nişan alamamış olması belki de, en çok senden mi yoksa Saruman'dan mı nefret ettiği konusunda bir karar verememesinden kaynaklanıyordur, dedi Aragorn.

"Olabilir, dedi Gandalf. "O ikisi birbirlerinin dostluklarında pek huzur bulamayacaklar: Birbirlerini sözcüklerle kemirecekler. Fakat cezaları hakça. Eğer Solucandı! Orthanc'tan canlı çıkarsa, hak ettiğinden fazlasına kavuşmuş olur."

"Dur oğlum, onu ben alayım! Onu tutmanı söylememiştim sana, diye bağırdı Gandalf, hızla dönüp Pippin'in sanki çok büyük bir ağırlık taşıyormuş gibi yavaş yavaş merdivenlerden çıkmakta olduğunu görünce. Onu karşılamak için merdivenlerden indi ve kara küreyi aceleyle hobbitin elinden alarak cübbesinin kıvrımlarına sardı. "Bununla ben ilgilenirim," dedi. "Bu, sanırım, Saruman'ın atmak için seçeceği şeylerden biri değildi."

"Ama atabileceği başka şeyler olabilir, dedi Gimli. "Eğer bu tartışmanın sonu geldiyse en azından atış menzili dışına çıkalım haydi!"

"Bu tartışmanın sonu, dedi Gandalf. "Haydi gidelim."

Sırtlarım Orthanc'ın kapılarına döndüler ve aşağıya indiler. Süvariler krala neşeyle seslenerek, Gandalf'ı selamladılar. Saruman'ın büyüsü bozulmuştu: Onun çağırılınca gelip, yol verilince sürünerek gittiğini görmüşlerdi.

"Evet, bu da bitti, dedi Gandalf. "Şimdi Ağaçsakal'ı bulup işlerin nasıl gittiğini anlatmam lazım."

"Tahmin etmiştir herhalde, değil mi? diye sordu Merry. "Başka şekilde bitme ihtimali var mıydı?"

"Pek yoktu, diye cevap verdi Gandalf, "gerçi ucu ucuna oldu her şey. Fakat bir kez denemek için nedenlerim vardı; kimisi daha merhametlidir, kimisi daha az. ilk önce Saruman'a sesindeki gücün azalmakta olduğu gösterilmiş oldu. Aynı anda hem zorba, hem de öğütler veren biri olamazsınız. Yapılan planlar olgunlaştığında artık gizli tutulamazlar. Yine de tuzağa düştü ve diğerleri dinlerken kurbanlarıyla yavaş yavaş pazarlık yapmaya kalkıştı. Bunun üzerine ona son ve adil bir şans daha tanıdım: Hem Mordor'u, hem de özel planlarını terk edip, ihtiyaç anımızda bize yardım ederek iyileşmek. Bizim ne gibi bir ihtiyaç içinde olduğumuzu gayet iyi biliyor. Çok büyük yardımları dokunabilirdi. Ama o yardımını vermemeyi ve Orthanc'ın gücünü kendine saklamayı seçti. O hizmet etmez, sadece emreder. Şu anda Mordor'un gölgesinin dehşetiyle yaşıyor ama yine de fırtınayı atlatma hayalleri kuruyor. Mutsuz ahmak! Eğer Doğu'nun gücü kollarını İsengard'a uzatacak olursa yok olacak. Biz Orthanc'ı hariçten yok edemeyiz ama Sauron onun ne yapabileceğini kim bilebilir ki?"

"Peki ya Sauron buraları fethetmezse? Ona ne yapacaksın?" diye sordu Pippin.

"Ben mi? Hiçbir şey! dedi Gandalf. "Ona hiçbir şey yapmayacağım. Benim gözüm hüküm sürmekte değil. Ona ne olacak? Bunu söyleyemem. Fakat o kadar güzel olan birçok şeyin o kulede küflenmesine üzülüyorum. Yine de bizim açımızdan işler hiç de fena gitmedi. Talihin dönemeçleri pek gariptir! Genellikle nefret kendine zarar verir! Eğer içeri girseydik bile sanırım, Orthanc'da Solucandil'in bize fırlattığı şeyden daha kıymetli çok az şey bulabilirdik."

Aniden patlak veren tiz bir çığlık yukarıdaki açık pencereden dışarı taştı.

"Görünüşe göre Saruman da aynı fikirde, dedi Gandalf. "Haydi onları bırakıp gidelim!"

Artık cümle kapısının yıkıntılarına dönmüşlerdi. Tam kemerin altından geçmişlerdi ki, üzerinde durmuş oldukları taş yığınının gölgesinden Ağaçsakal ile bir düzine başka ent koca adımlarla çıkageldi. Aragorn, Gimli ve Legolas onlara hayretle bakıyordu.

"İşte yol arkadaşlarımdan üçü Ağaçsakal, dedi Gandalf. "Onlardan söz etmiştim sana, ama henüz görmemiştin." Birer birer isimlerini söyledi."

"Yaşlı ent onlara uzun uzun, inceden inceye baktı, sırayla hepsine konuştu. Son olarak Legolas'a döndü. "Demek ki ta Kuyutorman'dan geldiniz sevgili elfim? Çok büyük bir orman idi vaktiyle!"

"Hala öyledir, dedi Legolas. "Fakat bizi yeni ağaçlar görmekten bıktıracak kadar büyük değil. Fangorn'un Ormanı'nda yolculuk etmeyi canı gönülden arzu ederim. Kenarından biraz olsun içeri girdim ama hiç ayrılmak istememiştim."

"Ağaçsakal'ın gözleri mutlulukla parıldadı. "Umarım dileğiniz yerme gelir, dağlar daha fazla ihtiyarlamadan," dedi."

"Eğer nasip olursa geleceğim, dedi Legolas. "Bir arkadaşımla bir pazarlık yaptım, eğer her şey yolunda giderse Fangorn'ü birlikte ziyaret edeceğiz müsaadenizle."

Sizinle gelen her elfin başımızın üzerinde yeri var, dedi Ağaçsakal.

"Bahsi geçen dostum bir elf değil, dedi Legolas; "Ben buradaki Glöin'in oğlu Gimli'yi kastediyorum." Gimli yerlere kadar eğilerek selam verdi; baltası kemerinden kurtularak takırtıyla yere düştü."

"Hum, hm! Bak şimdi, dedi Ağaçsakal kara kara ona bakarak. "Bir cüce, hem de balta taşıyor! Hum! Elflere karşı iyi niyetliyimdir; ama çok fazla şey istiyorsun. Bu ne tuhaf bir dostluk!"

"Tuhaf görünebilir, dedi Legolas; "fakat Gimli yaşadığı sürece Fangorn'a tek başıma gelmem. Onun baltası ağaçlar için değil, oric boyunları içindir Ey Fangorn, Fangorn'un Ormanı'nın Efendisi. Muharebe sırasında kırk iki tanesini biçti."

"Huu! Haydi canım! dedi Ağaçsakal. "Bu daha hoş bir hikaye! Eh, eh, işler olacağına, varır; bir an önce yetişmek için acele etmeye hacet yok. Lakin şimdi bir süre için ayrılmamız icap edecek. Gün nihayetine yaklaşıyor ama Gandalf gece çökmeden gitmenizin lazım geldiğini söylüyor; Yurt'un Hükümdarı da kendi evini özlemiş."

"Evet, gitmemiz lazım, hemen gitmemiz lazım, dedi Gandalf. "Korkarım kapı bekçilerinizi de almak zorunda kalacağım. Ama onlarsız da idare edebilirsiniz."

"Belki edebilirim, dedi Ağaçsakal. "Lakin onları özleyeceğim. O kadar kısa bir sürede dost olduk ki sanırım daha aceleci olmaya başladım belki de gençliğe doğru geri geri inkişaf ediyorumdur. Lakin nazar buyurun, çok çok uzun bir müddettir güneş ile ay altında gördüğüm ilk yeni şeyler onlar. Onları unutmayacağım. Onların isimlerini de Uzun Cetvel'e dahil ettim. Entleronları hatırlayacak."

"Topraktan doğmadır, dağlar kadar yaşlıdır entler, dere tepe gezer, sular içerler; avcılar kadar açtır hobbit çocuklar, hep gülen halk, küçük ahali, yapraklar yenilendiği sürece hep dostum kalacaklar. Hoşça kalın! Lakin o hoş ülkeniz Shire'da bir haber duyarsanız bana bir haber yollayın! Neyi kastettiğimi biliyorsunuz: Enthanımlara dair bir haber ya da onları görmüş biri. Eğer mümkün olursa kendiniz gelin!"

Geliriz! dedi Merry ile Pippin bir ağızdan ve aceleyle arkalarını döndüler. Ağaçsakal onlara baktı ve bir süre başını düşünceli düşünceli sallayarak sessiz kaldı. Sonra Gandalf a döndü.

"Yani Saruman ayrılmayacakmış öyle mi? dedi. "Ayrılacağını hiç düşünmemiştim zaten. Kalbi en az kara bir huornun kalbi kadar çürümüş. Yine de eğer ben yenilmiş olsaydım ve bütün ağaçlarım tahrip edilmiş olsalardı, saklanacak tek bir kara deliğim kalmış olsaydı bile dışarı çıkmazdım."

"Doğru, dedi Gandalf. "Ama sen bütün dünyayı kendi ağaçlarınla kaplayıp diğer canlıları boğmayı planlamazdın. Ama işte, Saruman nefretini geliştirmek ve örebildiği ağlan örmek için geride kaldı. Orthanc'ın Anahtarı'na sahip. Ama kaçmasına izin verilmemeli."

"Yok canım! Entler o işin icabına bakar, dedi Ağaçsakal. "Saruman benim müsaadem olmadan kayadan öteye bir adım bile atamaz. Entler onu

gözleyecekler."

"Âla! dedi Gandalf. "Ben de öyle ummuştum. Artık gidip diğer işlerime bakabilirim; hiç olmazsa bir tanesini düşünmek zorunda değilim artık. Ama çok dikkatli olmalısın. Sular çekildi. Sadece kulenin etrafına nöbetçi dikmek yeterli olmayacaktır korkarım. Orthanc'ın altında, Saruman'ın çok öncelerden dikkat çekmeden gelip gitmeyi tasarladığı, derinlere kazılmış yollar olduğuna hiç kuşkum yok. Eğer külfetini kabullenecek olursanız, size sulan yeniden doldurmanızı rica ediyorum; bunu, İsengard kıpırtısız bir göl halini alıncaya veya siz kaçış yerlerini buluncaya kadar yapmaya devam edin. Bütün yeraltı geçitleri suyla dolduktan, çıkışlar kapatıldıktan sonra Saruman üst katlarda kalıp pencerelerden dışarı bakabilir istediği kadar."

"Sen o işi entlere bırak! dedi Ağaçsakal. "Vadiyi tepeden tırnağa araştırıp her çakıl taşının altını kolaçan ederiz. Ağaçlar burada yaşamak için geri geliyor, yaşlı ağaçlar, yabani ağaçlar. Gözcüormanı diye adlandıracağız burayı. Ben haberdar olmadan tek bir sincap bile giremeyecek içeriye. Siz işi entlere bırakın! Bize eza verdiği yılların yedi misli zaman geçse bile ona gözcülük etmekten bıkmayacağız."

BÖLÜM XI

PALANTİR

Gandalf ve yol arkadaşları ile kral ve süvarileri İsengard'dan yola çıktıklarında güneş dağların uzun batı kolu ardından batıyordu. Gandalf Merry'i, Aragorn da Pippin'i arkalarına aldılar. Kralın adamlarından ikisi atlarını hızla sürerek önden gittiler ve vadinin içinde gözden kayboldular. Diğerleri makul bir hızla onları izledi.

Entler heybetli sıralar halinde, uzun kollan havaya kalkmış olarak cümle kapısının yanında heykeller gibi durdular ama hiç ses çıkarmadılar. Merry ile Pippin, dolana dolana inen yolda bir süre ilerledikten sonra arkalarına baktılar. Gün ışığı hala gökyüzünde pırıldıyordu ama uzun gölgeler İsengard'a ulaşmıştı: Karanlıklara gömülen boz harabeler. Ağaçsakal şimdi orada, yaşlı bir ağacın gövdesi gibi tek başına duruyordu: Hobbitler, uzakta Fangorn'un sınırlarında güneşli kayanın üzerindeki ilk karşılaşmalarını düşündüler.

Ak El sütununa vardılar. Sütun hala ayaktaydı ama oyulmuş el yere atılmış ve parçalara ayrılmıştı. Tam yolun ortasında uzun işaret parmağı duruyordu, alacakaranlıkta kırmızımsı siyaha doğru koyulaşan tırnağıyla, bembeyaz.

Entler bütün ayrıntılara dikkat ediyor! dedi Gandalf.

"Yollarına devam ettiler; akşam vadide koy ulaştı."

"Bu gece atlarımızı uzaklara sürecek miyiz Gandalf? diye sordu Merry bir süre sonra. "Kuyruğundaki minik ayaktakımı hakkında sen neler hissediyorsun bilmem ama ayaktakımı yorgun ve kuyruğunda sallanmaktansa yatmayı tercih eder."

"Demek o sözleri duydun ha? dedi Gandalf. "Bunu kendine dert etme! Artık o sözler sana yönlendirilmediği için müteşekkir ol. Sizde gözü vardı.

Eğer bu senin gururunu biraz okşayacaksa o anda, onun aklında hepimizden çok Pippin ile senin olduğunu söylemeliyim."

"Kimsiniz; oraya nasıl ve neden geldiniz; neler biliyorsunuz; yakalanmış mıydınız, eğer yakalandıysanız bütün orklar yok edildiğinde siz nasıl kaçtınız Saruman'ın koca aklı bu tip minik bilmecelerle meşguldü. Ondan gelen bir hakaret Meriadoc, bir iltifattır; tabii eğer onun ilgisi seni gururlandırıyorsa."

"Teşekkür ederim! dedi Merry. "Ama senin kuyruğunda sallanmak büyük bir onur Gandalf. Her şeyden önce bu konumda, aynı soruyu ikinci kere sorma şansın oluyor. Bu gece uzaklara gidecek miyiz?"

"Gandalf güldü. "Başa çıkılamaz bir hobbit! Bütün Arifler'in yanlarında bir iki hobbit taşıması lazım onlara kelimelerin anlamlarını öğretmek ve yanlışlarını düzeltmek için. Senden özür dilerim. Ama bu basit konular hakkında bile düşündüm. Birkaç saat at süreceğiz, yavaş yavaş, vadinin sonuna gelinceye kadar. Yarın daha hızlı gitmemiz gerekecek."

Geldiğimizde niyetimiz sengard'dan doğruca, birkaç günlük bir yolda olan, ovaların üzerindeki Edoras'taki kralın evine gitmekti. Fakat düşünüp planımızı değiştirdik. Haberciler önden, yarın kralın geleceğini haber vermek için Miğfer Dibi'ne gittiler. Oradan yanında çok sayıda adamla, tepeler arasındaki yollardan Dunharrow'a gidecek. Bundan böyle, ister gece olsun ister gündüz, mümkün olduğunca iki üç kişiden fazla yolculuk yapılmayacak.

"Ya hiçbir işe yaramayacak, ya da iki kat daha faydalı olacak senin seçtiğin bu yol! dedi Merry. "Korkarım ben bu akşamki yatağımdan başka bir şey düşünmüyordum. Nedir, nerededir bu Miğfer Dibi, filan? Bu ülke hakkında hiçbir şey bilmiyorum."

O halde, neler döndüğünü anlayabilmek için öğrensen fena olmaz. Ama şu anda ve benden değil: Benim düşünmem icap eden çok fazla şey var.

Tamam, kamp ateşinin yanında Yolgezer'i yakalanın ben de: O senin kadar huysuz değil. Ama bütün bu gizlilik neden? Savaşı kazandık zannediyordum!

"Evet kazandık ama bu sadece ilk zafer, ki bu tehlikeyi daha da arttırmakta. Mordor ile İsengard arasında henüz anlayamadığım bir bağlantı var. Nasıl haberleştiklerinden emin değilim; ama haberleşiyorlardı. Sanırım

Baraddûr'un Gözü sabırsızca Arif Vadisi'ne, sonra da Rohan'a çevrilecek. Ne kadar az şey görürse o kadar iyi."

Yol yavaş yavaş geçip gitti, vadiden aşağıya dolanarak, isen bazen yakında, bazen uzakta taşlı yatağında akıyordu. Gece dağlardan indi geldi. Bütün sis dağılmıştı. Ürpertici bir rüzgar esti. Dolunaya doğru büyüyen ay, doğu göğünü soluk, soğuk bir pırıltı ile dolduruyordu. Sağ yanlarındaki dağların omuzlan, çıplak tepelere doğru iniyordu. Engin ovalar önlerine açılmıştı.

"Sonunda durdular. Sonra yana sapıp yoldan ayrılarak yeniden yaylaların tatlı çimlerine döndüler. Batıya doğru bir mil kadar gittikten sonra geniş bir vadiye vardılar. Vadi kuzey sıradağlarının son tepesi olan, yeşil etekli, fundalarla taçlanmış yuvarlak Dol Baran'ın yamacına yaslanarak güneye doğru açılıyordu. Dere yatağının her iki yanı, arasından kıvır kıvır filizlerin hoş kokulu topraktan fışkırdığı, bir önceki yılın eğrelti otlarıyla halı gibiydi. Dere yatağının alçak yerlerinde sık dikenli çalılar yetişmişti; gece yansından iki saat kadar önce bu çalılar altına kamplarını kurdular. Aşağıda, bir ağaç kadar yüksek olan, yılların etkisiyle kıvrım kıvrım olmuş ama her dalı dipdiri duran, etrafa yayılmış bir alıcın kökleri arasındaki çukurun birinde ateş yaktılar. Her dalın ucunda tomurcuklar kabarmaya başlamıştı."

Etrafa muhafızlar dikildi, her nöbet yerine iki kişi olmak üzere. Geri kalanlar, akşam yemeklerini yedikten sonra kendilerini bir pelerin ile battaniyeye sararak uyudu. Hobbitler, bir köşede, eski bir eğreltiotu yığını üzerine uzandılar. Merry'nin uykusu vardı ama Pippin garip bir biçimde yerinde duramaz haldeydi. O dönüp dururken eğreltiotları altında çıtırdıyor ve hışırdıyordu.

"Ne var? diye sordu Merry. "Karınca yuvasının üzerine mi yattın?"

"Hayır, dedi Pippin, "ama rahat değilim. Bir yatakta uyumayalı ne kadar zaman geçti merak ediyorum?"

"Merry esnedi, "İş parmaklarına düşüyor!" dedi. "Ama Lörien'den ayrılalı ne kadar olduğunu bilmen gerekir."

"Ha, öyle mi! dedi Pippin. "Ben, yatak odasındaki gerçek bir yataktan söz ediyordum."

"Eh, Yarmavadi o zaman, dedi Merry. "Ama bu gece nerede olsa uyuyabilirim."

"Sen şanslıydın Merry, dedi Pippin yavaşça, uzun bir aradan sonra. "Sen Gandalf in yarımdaydın."

E, ne olmuş?

Ondan bir haber, bir bilgi çıktı mı?

Evet, hem de epeyce. Her zamankinden daha çok. Ama sen onların ya hepsini, yada çoğunu dinledin zaten, yakındaydın ve biz de gizli gizli konuşmuyorduk, istersen yarın sen onunla git, eğer ağzından daha çok şey alabileceğini düşünüyorsan tabii o seni kabul ederse.

Gidebilir miyim? Güzel! Ama ağzı çok sıkı, öyle değil mi? Hiç değişmemiş.

"Yok efendim değişmiş! dedi Mery biraz uyanarak ve yol arkadaşını neyin huzursuz ettiğini merak ederek. "Sanki büyümüş gibi. Eskisinden hem daha iyi, hem de daha korku verici; hem daha neşeli hem daha ciddi olabiliyor sanırım. Değişmiş; ama henüz ne kadar değiştiğini görecek fırsatımız olmadı. Fakat Saruman'la olanların son bölümünü bir düşünsene! Hatırlarsan Saruman bir zamanlar Gandalf in büyüğüymüş: Divan'ın başıymış, Divan dedikleri her ne ise. Ak Saruman imiş. Şimdi Ak olan Gandalf. Saruman söylendiğinde geldi ve asası elinden alındı; sonra gitmesi söylendi, o da gitti!"

"Eh, eğer Gandalf biraz değiştiyse, her zamankinden daha da sıkı ağızlı olmuş, o kadar, diye iddia etti Pippin. "O camdan top, mesela... Onu görünce çok mutlu oldu adeta. Onunla ilgili ya bir şey biliyor, ya da seziyor. Ama ne olduğunu bize söylüyor mu? Hayır, tek bir kelime etmiyor. Yine de topu ben tuttum, su birikintisine yuvarlanmaktan ben kurtardım. Dur, onu alayım ben evlat o kadar. Ne olduğunu merak ediyorum. Çok ağırdı." Pippin'in sesi çok alçaldı, sanki kendi kendine konuşulmuş gibi."

"Hu! dedi Merry. "Yani senin aklına takılan şey bu mu?.Bak şimdi oğlum Pippin, Gildor'un lafını unutma Sam'in sık sık tekrarladığı o lafı: Arifler'in işine burnunu sokma çünkü hem mahirdirler hem de çabucak sinirlenirler."

"Fakat aylardır bizim bütün yaşantımız Arifler'in işlerine burnumuzu sokmaktan başka bir şey olmadı ki, dedi Pippin. "Tehlikenin yanı sıra birazcık da bilgi istiyorum. O topa bakmak istiyorum."

"Uyumana bak! dedi Merry. "Eninde sonunda yeterince bilgi edinirsin. Sevgili Pippin'ciğim, hiçbir Took, bir Brandybuck'ı meraklı lık konusunda geçemez; ama söylesene, şimdi sırası mı?"

Tamam! Sana derdimi, o taşa bir bakmak istediğimi anlatmamda ne gibi bir sakınca var? Gandalf onun üzerinde kuluçkaya yatmış bir tavuk gibi otururken taşı alamayacağımı biliyorum. Ama senden alamayacağına göre yat uyu'dan başka bir şey duymamak beni hiç rahatlatmıyor!

"Eh, başka ne diyebilirim? dedi Merry. "Üzgünüm Pippin ama gerçekten de sabaha kadar beklemen gerekiyor. Sabah kahvaltısından sonra istediğin kadar meraklı olurum ve arif kandırma işinde elimden geleni yaparım. Ama daha fazla uyanık kalamayacağım. Biraz daha esnersem, ağzım kulaklarıma kadar yırtılacak, tyi geceler!"

"Pippin başka bir şey söylemedi. Artık kıpırdamadan yatıyordu ama uyku ondan uzakta kaldı; ayrıca iyi geceler diledikten birkaç dakika sonra uykuya dalan Merry'nin hafif nefes sesi de ona bir fayda sağlamıyordu. Her yer sessizleştikçe kara kürenin düşüncesi büyüyor gibiydi. Pippin onun ağırlığını yeniden ellerinde hissetti ve yeniden^ bir an için bakmış olduğu al, gizemli derinliklerini gördü. Oradan buraya dönerek başka bir şeyler düşünmeye çalıştı."

"Sonunda artık dayanamaz oldu. Kalkıp etrafına bakındı. Serin bir havaydı; pelerinine iyice sarıldı. Ay, vadinin içine doğru soğuk ve beyaz parlıyordu; çalıların gölgeleri de simsiyahtı. Her tarafta uyuyan şekiller yatıyordu, iki nöbetçi görünürlerde yoktu: Belki de tepeye çıkmışlar veya eğreltiotlarının arasına gizlenmişlerdi. Anlaşılmaz bir dürtüyle hareket eden Pippin, Gandalf in yattığı yere doğru yürüdü yavaşça. Ayakta durarak ona baktı. Arif, uyuyor gibiydi ama göz kapaklan tam olarak kapalı değildi: Uzun kirpikler altında gözlerinin pırıltısı seçiliyordu. Pippin aceleyle geri adım attı. Ama Gandalftan hiçbir hareket gelmedi; yarı yarıya kendi iradesi dışında ona doğru çekilen hobbit, bir kez daha, ama bu kez arifin başının gerisinden yavaş yavaş ilerledi. Gandalf bir battaniyeye sarınmış, pelerinini battaniyenin üzerine örtmüştü; çok yakınında, sağ yanı ile kıvrılrnış kolu arasında bir tümsek, kara renkli bir kumaşa sarılmış yuvarlak bir şey vardı; eli sanki onun üzerinden kayarak yere düşmüş gibi görünüyordu."

"Pippin nefesini tutarak daha yatana ilerledi, adım adım. Sonunda diz çöktü. Elini sinsi sinsi uzatıp yavaşça o tümseği kaldırdı: Pek öyle beklediği

kadar ağır değildi. "Belki de sadece bir iki parça bir şeyini koyduğu bir çıkındır," diye düşündü garip bir rahatlama hissiyle; ama çıkını bir daha yerine bırakmadı. Bir süre onu sıkı sıkı tutarak ayakta durdu. Sonra aklına bir fikir geldi. Parmak uçlarına basarak uzaklaştı, büyükçe bir taş buldu, geri geldi."

Çarçabuk kumaşı açarak taşı içine sardı ve diz çökerek bunu arifin elinin yanına bıraktı. Sonra da, ortaya çıkardığı şeye baktı, işte oradaydı: Pürüzsüz billur bir küre, o anda karanlık ve ölüydü, dizlerinin önünde tüm çıplaklığıyla duruyordu. Pippin küreyi kaldırdı, aceleyle kendi pelerinine sardı ve yatağına gitmek için döndü. Tam o anda Gandalf uykusu içinde kıpırdanarak bir iki kelime mırıldandı: yabancı bir dilde gibiydi bunlar; uzanıp kumaşla sarılmış taşı elledi, sonra rahatlayarak bir iç geçirdi ve bir daha kıpırdamadı."

"Seni geri zekalı ahmak diye mırıldandı Pippin kendi kendine. "Başını korkunç bir belaya sokacaksın. Hemen şunu geri koy!" Ama o anda dizlerinin zangırdamakta olduğunu fark etti ve çıkına ulaşabilecek kadar arifin yatanına gitmeye cesaret edemedi. "Artık onu uyandırmadan yerine koyamayacağım," diye düşündü, "biraz daha sakinleşmeden en azından. O yüzden önce şöyle bir göz gezdirmemde bir satanca yok. Ama burada değil!" Yavaş yavaş uzaklaşıp yatağından pek uzakta olmayan yeşil bir tümseğin üzerine oturdu. Ay, küçük vadinin kenarından içeri bakıyordu."

"Pippin dizlerini kendine doğru çekerek ve topu dizlerinin arasına koyarak oturdu. Diğerlerinden uzakta bir köşede, açgözlü bir çocuğun bir tabak yemeğin üzerine eğilişi gibi, kürenin üzerine iyice eğildi. Pelerinini açarak küreye baktı. Etrafındaki hava hareketsiz ve gergindi, tik başlarda küre karanlıktı, kara kehribar kadar kapkara; mehtap üzerinde parlıyordu. Sonra kürenin tam ortasında soluk bir parlaklık, bir hareket oldu ve Pippin'in gözlerini aldı, öyle ta artık başka yere bakamıyordu. Kısa bir süre sonra kürenin bütün içi tutuşmuş gibiydi; ya taş dönüyor ya da içindeki ışıklar dolanıyordu. Aniden ışıklar gitti. Pippin nefessiz kalarak bir uğraş verdi; ama topu her iki eliyle de sıkı sıkı kavramış olarak ita büklüm kaldı. Biraz daha, biraz daha eğilerek daha da yaklaştı topa, sonra dimdik oldu; bir süre dudakları sessizce kıpırdadı. Sonra boğuk bir çığlıkla arka üstü düştü ve kıpırdamadan yattı."

Çığlığı kulakları yırtan bir çığlıktı. Nöbetçiler tepeden aşağa atladılar. Bütün kamp kısa bir süre sonra ayaklanmıştı.

"Demek ta hırsız bu imiş! dedi Gandalf. Aceleyle pelerinini yerde duran kürenin üzerine attı. "Ama sen Pippin! işler ne kadar üzücü bir hal aldı şimdi!" Pippin'in bedeninin yanına diz çöktü: Hobbit sırtüstü, görmeyen gözlerle gökyüzüne bakarak kaskatı yatıyordu. "Şeytanlık! Hem kendine, hem bize ne büyük kötülük yaptın böyle?" Arifin yüzü bitkin ve yorgundu."

"Pippin'in elini eline alarak yüzüne doğru eğildi ve nefesini dinledi; sonra elini alnına koydu. Hobbit sarsıldı. Gözleri kapandı. Bağırdı; doğrulup oturdu ve soluk mehtapta etrafına toplanmış olan yüzlere baktı."

"Senin için değil o Saruman! diye bağırdı tonsuz, tiz bir sesle Gandalf'tan kaçıp sakınarak. "Onu alması için hemen birini yollayacağım. Anlıyor musun? Sadece bunu söyle!" Sonra ayağa kalkıp kaçmaya çalıştı ama Gandalf onu yumuşak bir şekilde sıkı sıkı tutuyordu."

"Peregrin Took! dedi. "Geri gel!"

"Hobbit gevşedi ve arifin eline tutunarak düştü. "Gandalf!" diye bağırdı. "Gandalf! Beni affet!"

"Seni affetmek mi? dedi arif. "Önce bana ne yaptığını anlat!" i"

"Topu alıp içine baktım, diye kekeledi Pippin; "ve beni çok korkutan şeyler gördüm. Ayrılmak istedim ama ayrılamadım. Sonra o geldi ve beni sorguya çekti; bir de bana baktı, bütün hatırladığım bu."

"Bu kadarı yetmez, dedi Gandalf sertçe. "Ne gördün ve ne söyledin?"

"Pippin gözlerini kapatarak titredi ama hiçbir şey söylemedi. Hepsi, sessizlik içinde ona baktılar, arkasını dönen Merry hariç. Fakat Gandalf in yüzü hala sertti. "Konuş! "dedi."

"Alçak, tereddütlü bir sesle yeniden konuşmaya başladı Pippin; yavaş yavaş kelimeleri daha da belirginleşti ve güçlendi. "Karanlık bir gökyüzü ve yüksek bir kale burcunun mazgallı siperini gördüm," dedi. "Ve minik minik yıldızlar. Çok uzakta ve çok uzun zaman önce gibiydi ama yine de belirgindiler. Sonra yıldızlar gidip gelmeye başladı kanatlı bir şeyler ışıklarını kesiyordu. Çok büyüktüler sanırım, gerçekten büyük; ama camın içinde bir kulenin etrafında dönen yarasalara benziyorlardı. Dokuz tane

olduklarını düşündüm. Biri dosdoğru bana doğru uçmaya başladı, gitgide büyüyordu. Korkunç bir hayır, hayır! Söyleyemem."

"Kaçmaya çalıştım çünkü uçup dışarı çıkacağını düşündüm; fakat bütün küreyi kapladığında yok oldu. Sonra O geldi. Benim sözcükleri duyacağım şekilde konuşmadı. Sadece baktı ve ben anladım.

'Geri geldin demek? Neden bu kadar uzun süredir bilgi vermeyi ihmal ettin?"

"Ben cevap vermedim. O şöyle dedi: 'Sen kimsin?' Ben yine cevap vermedim ama bu benim canımı korkunç biçimde yaktı; beni sıkıştırıyordu, o yüzden şöyle dedim: 'Bir hobbitim ben.'

O zaman aniden beni gördü sanki; bana güldü. Çok zalimdir kahkahaydı. Her yanıma bıçaklar saplanıyor gibiydi. Ona karşı koydum. Ama o şöyle dedi: 'Az bir bekle! Yakında yeniden karşılaşacağız. Saruman'a bu lokmanın onun olmadığını söyle. Onu alması için hemen birini yollayacağım. Anlıyor musun? Sadece bunu söyle!'

Sonra başarısızlığımı zevkle seyretmeye başladı. Paramparça olduğumu hissediyordum. Yo, yo! Daha fazlasını söyleyemeyeceğim. Başka bir şey hatırlamıyorum.

"Bana bak!" dedi Gandalf.

Pippin doğrudan onun gözlerine baktı. Arif bir an için onun bakışlarım yakaladı. Sonra yüzü daha bir yumuşadı ve bir tebessüm gölgesi belirdi. Elini hafifçe Pippin'in başına koydu.

"Tamam! dedi. "Başka bir şey söyleme! Hiçbir zarar görmemişsin. Gözlerinde hiç yalan yok, ben bundan korkmuştum oysa. Ama seninle uzun süre konuşmadı. Bir ahmak, ama dürüst bir ahmak olarak kalmayı basardın Peregrin Took. Daha akıllı olanlar böylesine bir sınavda daha kötü şeyler yapabilirlerdi. Ama şuna dikkat buyur! Hem sen, hem de arkadaşların, tabir caizse tamamen bir rastlantı eseri kurtuldunuz. Bir dahaki sefere şansın yaver gitmeyebilir. Eğer o anda, orada sorguya çekseydi seni, hepimizin felaketi olur, büyük bir ihtimalle bildiğin her şeyi anlatırdın. Ama çok aceleci davranmış. Sadece bilgi istememiş: Seni istiyordu, bir an önce seni istiyordu ki Karardık Kule'de seninle yavaş yavaş ilgilensin. Titreme! Eğer Arifler'in işlerine burnunu sokarsan bu tür şeylere karşı hazırlıklı olman

gerekir. Ama haydi! Seni bağışlıyorum. Rahat ol! işler olabileceğinden daha iyi gitti."

"Pippin'i şefkatle kaldırarak yatağına geri taşıdı. Merry onları izleyip Pippin'in yanına oturdu. "Yat oraya ve dinlen Pippin, eğer dinlenebilirsen!" dedi Gandalf. "Bana güven. Eğer parmakların yine kaşınırsa bana haber ver! Böyle şeylerin çaresi vardır. Ama her halükarda sevgili hobbitçiğim, bir daha dirseğimin altına taş çıkını koyayım deme! Şimdi ikinizi bir süre baş başa bırakacağım."

"Bu sözle birlikte Gandalf, Orthanc taşının yanında kafaları karışmış bir şekilde duran diğerlerinin yanına döndü. "Tehlike gecenin bir vaktinde, hiç beklemediğiniz bir anda geliveriyor," dedi. "Kıl payı kurtulduk!"

Hobbit Pippin nasıl? diye sordu Aragorn.

"Sanırım artık iyi olur, diye cevap verdi Gandalf. "Uzun süre etki altında kalmamış; ayrıca hobbitlerin iyileşme konusunda hayret verici bir güçleri var. Hatırası veya korkusu çabucak solup gider büyük bir ihtimalle. Belki de çok çabuk. Sen Aragorn, Orthanc Taşını alıp göz kulak olur musun? Bu tehlikeli bir iştir."

"Tehlikeli gerçekten, ama herkes için tehlikeli değil, dedi Aragorn. "Bu taş üzerinde hak talep edebilecek tek bir kişi var. Çünkü belli ki bu Orthanc'ın palantir'i, Gondor Kralları tarafından Orthanc'a konmuş Elendil'in hazinesinin bir parçası. Artık zamanım yaklaştı. Onu alacağım."

"Gandalf Aragorn'a baktı; sonra diğerlerinin şaşkın bakışları arasında örtülü Taş'ı kaldırdı ve uzatırken başını eğerek selam verdi."

"Kabul et hükümdarım! dedi: geri verilecek diğer şeylerin temil natı olarak. Ama kendine ait bir şeyin kullanımı hakkında bir öğüt istersen eğer, kullanma derim sana henüz kullanma! Dikkatli ol!"

"Ne zaman aceleci oldum, dikkatsiz oldum ki, dedi Aragorn, "kimdi uzun yıllar boyunca bekleyen ve hazırlanan?"

"Henüz hiç öyle davranmadın. Yolun sonunda ayağın tökezlenmesin, diye cevap verdi Gandalf. "Ama en azından bunu gizli tut. Hem sen, hem de burada bulunanlar! Hobbit Peregrin, herkesten çok o, nereye verildiğini bilmemeli. O kötü nöbete yeniden tutulabilir. Çünkü heyhat! onu eline aldı ve içine baktı, hiç olmaması gerekirdi bunun. Onu Îsengard'da iken de hiç

ellememeliydi; orada ben daha çabuk davranabilirdim. Ama benim aklım Saruman'la meşguldü ve Taş'ın tabiatını hemen kavrayamadım. Sonra da yorgundum ve uzanmış Taş hakkında düşünürken uyku beni yendi. Şimdi anlıyorum!"

"Evet, buna hiç kuşku yok, dedi Aragorn. "En azından Îsengard ile Mordor arasındaki bağlantıyı ve nasıl çalıştığını öğrenmiş olduk. Çok şey açıklığa kavuştu."

Garip güçleri var düşmanlarımızın, garip zayıflıkları da! dedi

"Thebden. "Fakat eski bir deyiş vardır: Genellikle kötü niyet, kötü şeyleri bozar,"

"Buna birçok kez tanık olundu, dedi Gandalf. "Fakat bu kez garip bir biçimde şansımız yaver gitti. Belki, ben bu hobbit sayesinde çok ciddi bir gaftan kurtulmuş oldum. Nasıl kullanıldığını bulmak için bu Taş'ı ben kendim incelesem mi, incelemesem mi diye düşünmüştüm. Eğer öyle yapacak olsa idim, ona kendimi açık etmiş olacaktım. Böylesine bir sınava henüz hazır değilim, hiç hazır olur muyum, bilmiyorum. Fakat kendimde geri çekilecek kadar güç bulsa idim bile, onun beni şimdi artık gizliliğin bir yaran olmayacağı andan evvel görmüş olması çok kötü olurdu."

Sözü edilen zaman, arak geldi sanırım, dedi Aragorn.

"Henüz değil, dedi Gandalf. "Bizim kullanmamız gereken kısa bir tereddüt anı var şimdi. Düşman belli ki Taş'ın Orthanc'da olduğunu sandı neden sanmasın ki? Demek ki hobbit orada tutsaktı, diye düşünüyor; Soruman tarafından işkence olsun diye taşa bakmaya zorlandı. O karanlık akıl şimdi hobbitin sesi, yüzü ve beklentisi ile dolacak: Hatasını anlayıncaya kadar epey bir zaman geçebilir. O zamanı değerlendirmeliyiz. Çok rahat davrandık. Hareket etmemiz gerek. İsengard'ın çevresi artık oyalanacak yerler değil. Ben hemen Peregrin Took'u da alıp önden gideceğim. Onun için, diğerleri uyurken karanlıkta yatmaktan daha iyi olur bu."

"Ben Eomer ile on Süvari'yi alıkoyarım, dedi kral. "Onlar benim16 günün erken saatlerinde sürerler atlarını. Diğerleri Aragorn ile ne zaman akıllarına eserse gidebilirler."

"Nasıl isterseniz, dedi Gandalf. "Fakat tepelerin örtüsü altına. Miğfer Dibi'ne varmak için elinizden geldiğince hızlı gidin."

Tam o anda üzerlerine bir gölge düştü. Parlak mehtap aniden kesilmişti adeta. Birkaç Süvari çığlık attı ve sanki yukarıdan gelecek olan bir darbeyi savuşturmak istercesine kollarını kafalarına siper ederek yere çömeldi: Kör bir korku ve ölümcül bir ürperti çökmüştü üzerlerine. Sinerek yukarı baktılar. Kara bir bulut misali kocaman kanatlı bir suret ayın önünden geçti. Dönerek, Orta Dünya'daki bütün rüzgarlardan daha büyük bir hızla kuzeye doğru uçtu. önünde yıldızlar soldular. Gitmişti.

Hepsi taş gibi katı bir halde ayağa kalktılar. Gandalf, kollan ileri, aşağıya doğru uzanmış, gergin, ellerini yumruk yapmış yukarı bakıyordu.

"Nazgül! diye bağırdı. "Mordor'un habercisi. Fırtına yaklaşıyor. Nazgül Nehir'i geçti! Sürün atlarınızı, sürün! Beklemeyin sökmesini Şafağın! Hızlı olanlar beklemesinler yavaşlan! Sürün atlarınızı!"

"İleri fırladı; bir yandan koşarken bir yandan Gölgeyele'ye sesleniyordu. Aragorn onu izledi. Pippin'in yanına giden Gandalf, onu kucakladı. "Bu kez benimle sen geleceksin," dedi. "Gölgeyele sana hızını gösterecek." Sonra kendi uyuduğu yere koştu. Gölgeyele oraya varmıştı bile. Bütün eşyası olan küçük çıkını omuzuna atarak atının sırtına atladı arif. Aragorn, pelerini ve battaniyesine sanlı olan Pippin'i kaldırarak onu Gandalf in kollarına bıraktı.

"Hoşça kalın! Bütün hızınızla takip edin! diye bağırdı Gandalf. "Haydi Gölgeyele!"

Koca at başını salladı. Dalga dalga kuyruğu mehtapta titredi. Sonra toprağı çifteleyerek ileri atıldı ve dağlardan inen kuzey yeli gibi süzülerek gözden kayboldu.

"Güzel ve sakin bir gece! dedi Merry Aragorn'a. "Bazılarının şansı hep yaver gider. Pippin uyumak istemiyordu, Gandalf la birlikte yolculuk etmek istiyordu işte istediği oldu! Üstelik ibret olsun diye sonsuza kadar bir taşa çevrilip burada bırakılması gerektiği halde."

"Eğer Orthanc Taşı'nı ilk eline alan, o değil de sen olmuş olsaydın durum şimdi nasıl olurdu? dedi Aragorn. "Senin başına daha kötüsü de gelebilirdi. Kim bilebilir? Ama korkarım şimdi benimle gelmek de senin nasibinmiş. Hem de hemen. Git, hazırlan ve Pippin'in bırakmış olduğu her şeyi getir. Acele et!"

Hiçbir dürtüye veya yönetime ihtiyacı olmayan Gölgeyele ovanın üzerinden uçuyordu. Bir saatten az bir vakit geçmişti ki Îsen Geçitleri' ne

vardılar ve geçtiler. Süvarilerin Höyük'ü ve soğuk mızrakları kurşuni renkleriyle arkalarında kalmıştı.

Pippin kendine gelmeye başlamıştı. Isınmıştı ama yüzüne gelen rüzgar sert ve canlandırıcıydı. Gandalf ile birlikteydi. Taşın dehşeti ile ayın önünden geçen korkunç gölge, dağların pusunda veya geçip giden bir rüyada kalan şeyler gibi solmaya başlamıştı. Derin bir nefes aldı.

"Senin ata eyersiz bindiğini bilmezdim Gandalf, dedi. "Ne eyerin, ne de gemin var!"

"Gölgeyele dışındaki atlara elf usulü binmem, dedi Gandalf. "Lakin Gölgeyele koşum takımı kabul etmiyor. Gölgeyele'ye binilmez: O ya seni taşımak ister, ya da istemez. Eğer istiyorsa, bu yeterlidir. O zaman sırtında kalıp kalmaman onun sorunudur, tabii kendini havaya atacak olursan o başka."

"Ne kadar hız yapıyor? diye sordu Pippin. "Rüzgar kadar hızlı ama yağ gibi akıyor. Adımlan ne kadar hafif!"

"Şu anda en hızlı atın gidebileceği kadar hızlı koşuyor, diye cevap verdi Gandalf; "ama bu onun için hızlı sayılmaz. Toprak burada biraz yükseliyor ve nehrin öbür yanına nazaran daha çok yarıklarla dolu. Ama bak, yıldızların altındaki Ak Dağlar nasıl da yaklaşıyor! öte yanda Thrihyme'ün zirveleri kara mızraklar gibi uzanıyor. Yol çatalına ulaşıp, iki gece önce muharebenin yapıldığı Dip Vadisi'ne varmamıza az kaldı."

Pippin bir süre sessizce oturdu. Miller altlarında akıp gittikçe Gandalf m sessizce kendi kendine bir tekerlemenin kısa parçacıklarını birçok dilde mırıldanarak şarkı söylediğini duydu. Sonunda arif hobbitin sözcüklerini yakalayabildiği bir şarkıya geçti: Birkaç mısra, rüzgarın hışırtısı arasında kulaklarına net olarak çarptı:

Heybetli gemiler, heybetli kralar

Üç kere üçtü sayılan, Ne getirdiler o batmış ülkeden Aşarak akan suları ? Yedi yıldız, getirdiler yedi de taş B ir de ağaç kar beyazı.

"Ne söylüyorsun Gandalf?" diye sordu Pippin.

"İrfan Tekerlemeleri'nin bazılarını aklımdan geçiriyordum, diye cevap verdi arif. "Hobbitler galiba bunları unutmuşlar, hatta bir zamanlar bildiklerini bile."

"Hayır, herkes değil, dedi Pippin. "Üstelik kendimize ait de birçok tekerlememiz var, ama belki onlar senin ilgini çekmez. Fakat bunu hiç duymamıştım. Ne ile ilgili bu yedi yıldız ile yedi taş?"

Eski Zaman Kralları'nın palantir'leri ile ilgili, dedi Gandalf.

Peki nedir onlar?

Kelimenin anlamı, uzaklara bakan'da. Orthanc Taşı bunlardan bir tanesiydi.

"O zaman o, o zaman o, Pippin tereddüt etti "düşman tarafından yapılmamıştı, öyle mi?"

"Öyle, dedi Gandalf. "Saruman tarafından da yapılmadı. Bu onun da Sauron'un da kabiliyeti dışındadır. Palantir'leı Batıili'nin ötesinden, Eldamar'dan gelmiştir. Noldor yapmıştı onları. Belki de Feanor'un kendisi, zamanı yıllarla ölçülemeyecek kadar önceki yıllarda işlemişti onları. Fakat Sauron'un kötüye kullanamayacağı hiçbir şey yoktur. Yazıklar olsun Saruman'a! Onun düşüşü bundan oldu, şimdi anlıyorum. Kendimizde mevcut olandan daha derin bir marifetin aletlerini kullanmak hepimiz için tehlikelidir. Ama yine de bu mesuliyeti taşımamız gerekir. Ahmak! Bunu kendi çıkan için gizli tutmuş. Divan' da kimseye bundan tek bir söz bile etmemişti. Bizler henüz, yıkıcı savaşlar sırasında Gondor'un palantir'lerinin kaderi hakkında düşünmemiştik, insanlar tarafında neredeyse tamamen unutulmuşlardı. Gondor'da bile, sadece birkaç kişinin bildiği bir sırdı bu; Arnor'da ise, sadece Dünedain tarafından, irfan tekerlemelerinde hatırlanan bir şeydi."

"Eski Zaman insanları bunları ne için kullanıyorlarmış?" dedi Pippin; bu kadar çok soruya cevap aldığı için mest olup şaşırmış bir halde ve bunun böyle ne kadar süreceğini merak ederek.

Uzakları görmek ve birbirleriyle düşünce yoluyla konuşmak için," dedi Gandalf. "Bu yolla Gondor ülkesini uzun süre korumuş ve bir arada tutmuşlardı. Minas Anor ile Minas tthil'e ve İsengard halka.sı içine de Orthanc'a, Taşlar yerleştirmişlerdi. Yıkımından önce bunların en önemlisi ve temel olanı Osgiliath'daki Yıldız Kubbesi'nin alanda idi. Üç tanesi Kuzey'de, uzaklardaydı. Elrond'un konağında bunların Annüminas ve Amon Sûl'da bulunduktan ve Elendi l' in Taşı'nın, kurşun renkli gemilerin

bulunduğu Hilal Körfezi'ndeki Mithlond'a bakan Kule Tepeleri'nde olduğu söylenirdi."

"Her palantir bir diğerine cevap verirmiş ama Gondor'da bulunanların hepsi Osgüiath'ın görüşüne açık olurmuş. Şimdi anlaşılıyor ki Orthanc kayası nasıl zamanın fırtınalarına dayandıysa, orada kulenin palanttr'i de kalmış. Fakat tek başına, uzak mesafelerdeki ve başka günlerdeki küçük görüntülerden başka bir şeyi göstermeye yaramaz. Bu da çok kullanışlı bir şeydi Saruman için kuşkusuz; yine de belli ki bununla yetinmemiş. Gitgide daha uzaklara bakmaya başlamış, ta ki bakışlarını Baraddûr'a çevirinceye kadar. O zaman yakalanmış!

Şu anda Arnor ile Gondor'un kaybolmuş Taşlarının nerede durduğunu veya gömülü olduğunu ya da hangi denizlerin derinlerine batmış olduğunu kim bilebilir? Ama Sauron en azından birini eline geçirip kendi amaçlarına göre kullanmış. Bence bu Ithil Taşı idi, çünkü çok uzun zaman önce Minas Ithil'i almış ve burasını kötü bir yer haline sokmuştu: Minas Morgul haline geldi orası."

"Şimdi, Saruman'ın etrafı kolaçan eden gözünün ne kadar çabucak tuzağa düşürülüp yakalandığını ve o zamandan beri nasıl uzaktan ikna edildiğini, ikna bir işe yaramadığında da gözünün korkutulduğunu tahmin etmek kolay oluyor. Isıran ısınldı, atmaca kartalın ayağı altında, örümcek çelik ağa yakalandı! Acaba ne kadar zamandır, denetlenmek ve talimat almak için cam küreye gelmeye zorlanıyordu; ne zamandır Orthanc Taşı bu şekilde Baraddûr'a meyletti de iradesi çok sağlam olmayan biri artık taşa baktığında taş bakanın aklındakileri hızla o tarafa taşıyor oldu? Kişileri kendine nasıl çekiyor böyle acaba? Ben bunu hiç hissetmedim mi? Şimdi dahi içimden irademi taş üzerinde denemek geliyor; bakalım taşı ondan zorla çevirip istediğim yere sevk edebilirmiyim, engin su denizlerinden ye zamandan aşıp, Ak Ağaç ile Altın'ın her ikisi birden çiçek açmışken Zarif Tirion'a bakıp, Fleanor'un hayal bile etmesi imkansız eli ve aklını iş başındayken algılayabilir miyim diye! içini çekerek sessizleşti."

"Keşke bütün bunları daha önceden bilseydim, dedi Pippin. "Ne yaptığım hakkında en ufak bir fikrim yoktu."

"Yo, vardı, dedi Gandalf. "Yanlış ve ahmakça bir iş yaptığının farkındaydın; kendi kendine söyledin bunu, ama dinlemedin. Bütün bunları daha önce sana anlatmadım, çünkü ancak birlikte at sürerken ve bir yandan

da kendi kendime düşünürken, anladım hepsini sonunda. Fakat daha önce konuşmuş olsaydım bu ne senin taşa olan arzunu azaltırdı ne de ona karşı koymanı kolaylaştırırdı. Tam aksine! Yok, en iyi öğretmen yanan eldir. Ondan sonra ateşe karşı verilen öğüt gönüle kadar iner."

"İniyor, dedi Pippin. "Eğer yedi taşın yedisi de önüme serilse şimdi, gözlerimi kapar, ellerimi cebime sokarım."

"İyi! dedi Gandalf. "Ben de öyle olacağını umuyordum."

Ama merak ediyorum da... diye başladı Pippin.

"İnsaf! diye bağırdı Gandalf. "Eğer bilgi vermek senin meraklı lığına şifa olacaksa, günlerimin geri kalanını sana cevap vererek geçiririm. Daha ne öğrenmek istiyorsun?"

"Yıldızların, sonra bütün canlı şeylerin isimlerini, sonra bütün Orta Dünya'nın, Gökötesi'nin ve Ayıran Denizler'in tarihçesini, diye güldü Pippin. "Tabii! Başka ne kaldı? Ama bu gece acelem yok. Şu anda sadece siyah gölgeyi merak ediyordum. Senin, 'Mordor'un habercisi' diye bağırdığını duydum. Neydi o? İsengard'da ne yapabilir?"

"O, kanatlı bir Kara Süvari, bir Nazgül idi, dedi Gandalf. "Seni Karanlık Kule'ye götürebilirdi."

"Ama benim için gelmiyordu, değil mi? diye kekeledi Pippin. "Yani henüz bilemezdi..."

"Elbette, dedi Gandalf. "Baraddûr ile Orthanc'ın arası, doğrudan uçulacak olursa bile iki yüz fersah kadardır ve bu mesafeyi uçmak bir Palantir Nazgül'un bile birkaç saatini alır. Fakat belli ki Saruman ork saldırısından bu yana Taş'a bakmış; hiç kuşkum yok ki gizli düşüncelerinin onun dilediğinden daha büyük bir kısmı okunmuş oldu. Neler yaptığına baksın diye bir haberci yollanmış. Ve bu gece olanlardan sonra bir tane daha gelecektir sanırım, hızla. Böylece Saruman kendini bulaştırdığı şerrin son kısmına vasıl olmuş olacak. Gönderebileceği bir tutsağı yok. Bakıp da göreceği bir Taş'ı yok ve çağrıya bir cevap da veremeyecek. Sauron onun tutsağı elinde alıkoyduğunu ve Taş'ı kullanmayı reddettiğini sanacak. Haberciye doğruyu söylemek de Saruman'ı kurtarmaz. Çünkü Îsengard yıkılmış olsa bile, o hala Orthanc'ta emniyet içinde. Yani istese de istemese de bir isyankar gibi görünecek. Ki sırf bu durumdan kurtulmak için bizi reddetmişti! Böylesine kötü bir durumda ne yapabilir hayal bile

edemiyorum. Sanırım Orthanc'ta bulunduğu sürece, hala Dokuz Süvari'ye karşı koyabilecek güce sahiptir. Bunu yapmaya çalışabilir. Nazgül'ü yakalamaya veya şu anda Nazgül'un üzerine bindiği şeyi öldürmeye çalışabilir. O durumda Rohan'lıların atlarına göz kulak olmalarında yarar var!"

Fakat, ister bizim yararımıza, ister zararımıza olsun, neler olacağını bilemiyorum. Belki Düşman'ın düşünceleri karışabilir veya Saruman'a olan öfkesi yüzünden gecikebilir. Benim oraya gittiğimi, kuyruğumda hobbitlerle Orthanc'ın basamaklarında durduğumu da öğrenebilir. Veya Elendil'in bir varisinin hayatta olduğunu ve onun da benim yanımda olduğunu öğrenebilir. Eğer Solucandil Rohan zırhına kanmış olmasaydı Aragorn'u ve hak iddia ettiği unvanı hatırlardı. Benim korkum bu. tşte o yüzden tehlikeden değil, daha büyük bir tehlikeye doğru kaçıyoruz. Gölgeyele'nin her bir adımı seni Gölgeler Ülkesi'ne daha da çok yaklaştırıyor, Peregrin Took.

Pippin cevap vermedi ama sanki ani bir rüzgar esmiş gibi pelerinine sarındı. Kurşun renkli topraklar geçiyordu altlarından.

"Bak! dedi Gandalf. "Batıağılı vadileri önümüzde açılmaya başladı. Bu noktada doğuya giden yola geri dönmüş oluyoruz. Oradaki kara gölge Dip Vadisi'nin ağzı. O tarafta Aglarond ile Pırıltılı Mağaralar vardır. Sakın bana o konuda bir şey sorma. Gimli'ye sor eğer bir daha karşılaşırsanız, böylece belki de hayatında ilk kez istediğinden daha uzun bir cevap alırsın. Sen mağaraları göremeyeceksin; bu yolculukta en azından. Kısa bir süre sonra çok arkamızda kalmış olacaklar."

"Miğfer Dibi'nde duracağını zannediyordum! dedi Pippin. "Nereye gidiyorsun o halde?"

Savaş denizleri kuşatmadan önce Minas Tirith'e.

Ya! Peki orası ne kadar uzakta?

"Fersahlarca, diye cevap verdi Gandalf. "Kral Theoden'in meskeninden üç misli uzakta, orası da buradan, Mordor habercilerinin uçuşuyla en az yüz mil doğuda. Gölgeyele'nin daha uzun bir yoldan koşması gerekecek. Hangisi daha hızlı acaba?"

"Şimdi şafak sökünceye kadar, yani birkaç saat daha at sürmeye devam edeceğiz. O zaman tepelerin kuytusunda bir yerde Gölgeyele'nin bile

dinlenmesi lazım gelecek: Umarım Edoras'a denk gelir. Uyuyabilirsen uyu L Şafağın ilk pullularını, Eorl'un konağının alün damında görebilirsin. Ve ondan iki gün sonra Mindolluin Dağı'nın N mor gölgesini ve Denethor'un kulesinin bembeyaz surlarını sabah vaktinde görürsün.

İlerle şimdi Gölgeyele! Koş, yüce ruhlu atım, daha önce hiç koşmadığın şekilde koş! Artık senin doğduğun topraklara geldik, her bir taşı bilmen gerek. Koş şimdi! Ümidimiz hıza kaldı!"

"Gölgeyele sanki bir boru onu savaşa çağırmış gibi başını sallayarak yüksek sesle kişnedi. Sonra ileri fırladı. Ayağından ateşler saçılıyordu; gece üzerinden akıp geçiyordu."

"Yavaş yavaş uykuya dalarken Pippin'in içine garip bir his doldu: Dünya atın ayaklan altında rüzgarın gürültüsüyle dönerken sanki "Gandalf ile birlikte o, koşan bir at heykelinin üzerine oturmuş bir taş kadar hareketsizdiler."

DÖRDÜNCÜ KİTAP

BÖLÜM I

SMEAGOL'ÜN EHLİLEŞTİRİLMESİ

Eh beyim, kısıldık kaldık besbelli, dedi Sam Gamgee. Kamburu çıkmış bir halde, bozuk bir moralle Frodo'nun yanında duruyor, kısık gözlerle karanlığa bakıyordu.

"Grup'tan kaçalı üçüncü akşamlarıydı bu, bildikleri kadarıyla: Emyn Muil'in çıplak yamaçları ve kayaları arasından, bazen ilerleyecek bir yol bulamadıkları için geldikleri yoldan geri dönerek, bazen saatler önce bulunduktan bir yere koca bir halka çizip dönmüş olduklarını fark ederek tırmanıp cebelleşirken, neredeyse zamanın ucunu kaçırmışlardı. Yine de genelde, ellerinden geldiğince bu garip, boğum boğum dağ düğümlerine yakın kalmaya çalışarak doğuya doğru düzgün bir biçimde ilerlemişlerdi. Fakat her seferinde, altındaki ovaya doğru kaşlarını çatmış olan dağın dış yüzünü dik, yüksek ve geçit vermez bulmuşlardı; devrik eteklerinin gerisinde hiçbir şeyin hareket etmediği, bir kuşun dahi görünmediği morumsu, küflenmiş bataklıklar uzanıyordu."

"Hobbitler şimdi dibi sislerle örtülmüş yüksek, çıplak ve soğuk bir uçurumun kenarında duruyorlardı; arkalarında ise sürüklenen bulutlarla taçlanmış kırık kırık duran dağlık topraklar yükseliyordu. Doğu'dan ürperten bir rüzgar esiyordu. Gece, önlerinde uzanan bıçimsiz topraklarüzerine toplanıyor; dağların hastalıklı yeşili, kasvetli bir kahverengiye bırakıyordu yerini. Çok uzaklarda, sağ tarafta, gün boyuncagüneş açtıkça kesik kesik pırıldayan Anduin artık gölgeler içinde

gizlenmişti. Ama onların bakışları Nehir'in arkasına, geriye Gondor'a, arkadaşlarına, insanların ülkelerine yönelik değildi. Kara bir çizginin, yaklaşmakta olan gecenin kıyısında uzak, hareketsiz duman dağları gibi durduğu, güney ve doğu yönüne bakıyorlardı. Arada sırada dünya ile gökyüzünün kıyısında minik kırmızı bir ışın yukarı doğru çakıyordu."

"Amma kısıldık! dedi Sam. "Duyup duyduğumuz bütün diyarlar arasında, yakından görmek istemediğimiz tek yer orasıydı: şimdi gitmek için uğraşıp durduğumuz yer orası! Ve hiçbir suretle demediğimiz yer de orası. Tamamen yalınış bir yere geldik, baksana. Aşağıya inemiyoruz; aşağıya inebilsek şu yeşil toprakların iğrenç bir bataklık olduğunu göreceğimize yemin ederim. Öf! Senin de burnuna geliyor mu?" Rüzgarı kokladı."

"Evet, geliyor, dedi Frodo ama hiç kıpırdamadı; karanlık çizgiye ve oynaşan aleve dalmış olan gözleri takılı kaldı. "Mordor!" diye mırıldandı fısıltıyla. "Oraya gitmem gerek; umarım oraya bir an önce vanp her şeyi bitiririmi" Titredi. Rüzgar serindi ama yine de soğuk bir çürümenin kokusuyla ağırlaşmıştı.. "

"Eh, dedi sonunda gözlerini ayırarak, "bütün gece burada duramayız, buraya kısmış olsak da, olmasak da. Daha korunaklı bir yer bulup bir an önce kamp kurmamız lazım; belki gelengün bize,başka bir yol gösterir."

"Ya da sonraki veya sonraki veya öteki gün," diye mırıldandı Sam. "Veya belki de hiçbir gün bunu başaramaz. Yanlış yere geldik."

"Acaba, dedi Frodo. "Sanırım benim yazgım oradaki Gölge'ye gitmek; o yüzden bir yol mutlaka bulunacaktır. Fakat bu benim için hayır mı olacak, şer mi? Bütün umudumuz hızımızdaydı. Gecikmemiz Düşman'ın işine yarıyor ve şu halime bak: Geciktim bile. Bizi yöneten Karanlık Kule'nin iradesi midir nedir? Bütün yaptığım seçimler kötü çıktı. Grup'u çok önceleri terk etmeliydim; Kuzey'den, Nehir'in ve Emyn Muil'in doğusundan ayrılıp inmeli, böylece Muharebe Ovası'nın zor yollarından Mordor geçitlerine geçmeliydim. Fakat artık seninle birlikte bir başımıza geriye bir yol bulmamız mümkün değil, üstelik orklar doğu kıyısında fırsat kollayıp dururken. Her geçen gün, kaybedilen kıymetli bir gün anlamına geliyor. Yorgunum Sam. Ne yapmam gerektiğini bilmiyorum. Ne kadar yiyeceğimiz kaldı?"

"Sadece, neydi isimleri, lembas kaldı Bay Frodo. Şöyle böyle bir miktar. Ama büyük bir lokma lembas, hiç yoktan iyi sayılır. Halbuki bunları ilk tattığımda, bir daha canımın başka bir şey çekmeyeceğini sandıydım. Ama şimdi: Kuru kum bir parça ekmek ile bir maşrapa hatta yarım maşrapa bira pek güzel giderdi. Son konakladığımız yerden beri yemek takımlarını yanımda taşıyorum, ama ne işe yaradılar? Her şeyden önce yemek pişirmek için ateş yok; sonra pişirecek bir şey, o bile yok!"

"Dönerek taşlı bir oyuğa doğru ilerlediler. Baüya inen güneş bulutlara yakalanmıştı; gece hemen hemen indi. Ellerinden geldiğince iyi bir uyku çekmeye çalıştılar, çünkü ayaz, hava koşullarıyla çentik çentik olmuş zirveler arasında köşe bucak her yerde dönüyor, dönüyordu; en azından doğudan gelen rüzgardan korunuyorlardı."

Bir daha gördün mü onları Bay Frodo? diye sordu Sam, sabahın soğuk kurşuniliğinde her yanlan tutulmuş, üşüye üşüye oturmuş lembas peksimetlerini kemirirlerken.

"Hayır, dedi Frodo. "Hayır iki gecedir ne bir şey gördüm, ne bir şey duydum."

"Ben de, dedi Sam. "Grrr! O gözler tüylerimi diken diken ediyordu! Ama belki de sonunda ondan kurtulmuşuzdur, o yıvışık, sefil şeyden. Gollum! Elime geçerse ben onun gırtlağından güzel bir Gollum sesi çıkartı vereyim de görsün gününü."

"Umarım buna hiç gerek kalmaz, dedi Frodo. "Bizi nasıl izleyebildi bilmiyorum; alna belki, senin de söylediğin gibi izimizi kaybetmiştir. Bu kuru ve çıplak yerlerde pek ayak izi kalmaz; pek koku da bırakmayız, onun o durmadan havayı koklayan burnu için bile."

"Keşke öyle olsa, dedi Sam. "Ondan tamamen kurtulabilmeyi o kadar çok istiyorum ki!"

"Ben de! dedi Frodo; "ama beni esas huzursuz eden bu değil. Bu tepelerden uzaklaşmak istiyorum ben! Onlardan nefret ediyorum. Doğu tarafında kendimi çırılçıplak hissediyorum, sanki öte yandaki Gölge ile aramda ölü ovadan başka bir şey yokmuş da, ben burada kısılıp kalmışım gibi. içinde bir Göz var. Haydi! Bugün ne yapıp edip aşağıya inmemiz gerek."

"Fakat gün ilerledi ve akşam olurken onlar hala tepenin sırtlarında debelenip duruyorlardı; aşağıya inen bir yol bulamamışlardı."

"Bazen o çıplak toprakların sessizliğinde arkalarından belli belirsiz sesler duyduklarını hayal ediyorlardı, düşen bir taş gibi; veya taşlar üzerinde ıslak bir ayak sesi duyduklarını zannediyorlardı. Fakat durup da kıpırdamadan dinlediklerinde ses kesilmiş oluyordu; sadece taşların kenarlarında inleyen rüzgarın sesi geliyordu kulaklarına ama bu bile onlara, sivri dişlerden tıslayarak çıkan yumuşak bir nefesi hatırlatıyordu."

Bütün gün boyunca onlar ilerlemeye çalıştıkça Emyn Muil'in dış sırtları yavaş yavaş kuzeye doğru döndü. Emyn Muil'in kıyısında artık çentilmiş ve yıpranmış, sel sularıyla siper gibi açılmış, dimdik aşağıya, uçurumun yüzünde bulunan dar ve derin dağ geçitlerine doğru alçalan yarıklarla kesintiye uğrayan kayalardan oluşan geniş, devrik bir düzlük uzanıyordu. Gitgide daha derin ve daha sık olmaya başlayan bu yarıklar arasından bir yol bulmak için Frodo ile Sam sola, kenardan uzaklara doğru kaymışlar ve birkaç mil sonra yavaş yavaş ama muntazam bir şekilde yokuş aşağı gitmeye başlayıncaya kadar da bunu fark etmemişlerdi: Uçurum tepesi, ova düzeyine doğru inmeye başlamıştı.

"Sonunda durmak zorunda kaldılar. Bulunduktan sırt kuzeye doğru daha sert bir biçimde dönüyor ve daha derin bir dağ geçidi ile yanlıyordu. Diğer tarafta yeniden yükseliyordu, tek bir basamakta birkaç kulaç birden: önlerinde kocaman, sanki tek bir bıçak darbesiyle kesilmiş gibi duran kurşuni bir uçurum vardı. Artık ilerleyemezlerdi, ya batıya ya da doğuya dönmek zorundaydılar. Fakat batı onları dağların ortasına doğru götürerek daha fazla zahmete sokacak, daha çok oyalayacaktı; doğu ise sarp kayaların dışına götürecekti."

"Bu yarıktan aşağıya inmeye çalışmaktan başka çaremiz yok Sam, dedi Frodo. "Bakalım bizi nereye götürecek!"

Eminim, düşüp kafamızı kıracağız, dedi Sam.

"Yarık göründüğünden daha uzun ve daha derindi. Biraz aşağıda birkaç yamru yumru ve bodur ağaç buldular; günlerdir gördükleri ilk ağaçlar bunlardı: Çoğunlukla eğrilmiş huş ağaçlan ile orada burada bir iki çam ağacı. Çoğu, doğu rüzgarları tarafından iliklerine kadar kemirilmiş, ölmüş ve kurumuştu. Bir zamanlar, daha ılımlı günlerde bu yarıkta hatırı sayılır bir

çalılık olduğu belliydi, fakat artık elli metre kadar bir mesafe sonra ağaçlık sona eriyordu; neredeyse uçurumun kıyısına kadar kırık ağaç gövdeleri dağınık bir şekilde yayılmış olsa da. Kayadaki çatlağın kenarı boyunca uzanan yangın dibi kırık dökük kaya parçalarıyla pürüzlenmişti ve dimdik bir şekilde aşağı doğru meylediyordu. Sonunda yangın kenarına vardıklarında Frodo eğildi ve uzanarak aşağıya baktı."

"Bak! dedi. "Epey bir inmiş olmamız gerek, ya da uçurum çökmüş. Buradan bakınca aşağısı, eskisine nazaran daha yakın, inmesi de daha kolay görünüyor."

Sam diz çökerek gönülsüzce kenardan aşağıya baktı. Sonra da başını kaldırıp, sollarında yükselmekte olan muazzam uçuruma göz attı

"Daha kolaymış! diye homurdandı. "Eh, gerçi aşağıya inmek her zaman için tırmanmaktan daha kolay sayılır galiba. Uçmasını beceremeyenler sıçrayabilir!"

"Yine de biraz büyük bir sıçrayış olurdu, dedi Frodo, "Aşağı yukarı, şey" bir süre göz karan ölçerek durdu "aşağı yukarı on sekiz kulaç kadar tahminimce. Daha fazla değildir." ."

"Bu da yeter! dedi Sam. "Uf! Yukarıdan aşağıya bakmaktan nasıl da nefret ediyorum! Yine de bakmak, inmekten iyidir."

"Her neyse, dedi Frodo, "Bence buradan inebiliriz; bunu denemeye mecburuz bana kalırsa. Bak, bu kaya birkaç mil önceki kayalardan farklı. Biraz kaymış ve çatlamış."

Gerçekten de dıştaki yamaç artık dimdik değildi, dı'şanya doğru biraz meylediyordu, içindeki yollar dönüp karışmış, yer yer geniş birer basamak gibi büyük çatlaklar ve uzun meyilli yarıklar oluşturacak şekilde temellerinden biraz kaymış kocaman bir kale duvarına veya sete benziyordu.

Eğer aşağıya inmeyi deneyeceksek, hemen harekete geçmemizde yarar var. Hava erken kararıyor. Galiba bir fırtına yaklaşıyor.

"Doğu'daki dağların dumanlı bulanıklığı, daha şimdiden uzun kollarıyla batıya doğru uzanan daha derin bir siyahlık içinde kaybolmuştu. Artmakta olan esinti ırak bir gökgürültüsünün mırıltısını taşıyordu. Frodo havayı koklayarak, düşünceli düşünceli gökyüzüne baktı. Kemerini pelerininin

dışından dolayarak sıktı ve hafif yükünü sırtına aldı; sonra uçurumun kenarına doğru bir adım attı. "Bir deneyeceğim," dedi."

"Pek güzel! dedi Sam sıkkın sıkkın. "Ama önce ben iniyorum."

"Sen mi? dedi Frodo. "Peki, uçurumlardan inme konusunda fikrini nasıl değiştirdin?"

"Fikrimi değiştirmiş falan değilim. Ama bu sadece sağduyu: Kimin ayağı kaymaya daha meyilliyse onu alta koymakta hayır vardır. Senin tepene düşüp, seni de düşürmek istemiyorum tek bir düşüşle iki kişinin ölmesinin alemi yok. "

Daha Frodo onu durduramadan yere oturarak bacaklarını uçurumun kenarından sallandırdı, dönerek ayak parmaklarıyla basacak bir yer aramaya başladı. Daha önce hiç bu kadar cesurca, ya da daha ziyade, akılsızca bir şey yapmış mıydı, bilinmez.

"Hayır, hayır! Sam, seni ahmak seni! dedi Frodo. "Ne yapacağına bakmadan o şekilde körü körüne gidersen kendini öldüreceğin kesin."

"Geri gel!" Sam'i koltuk altından tutarak yukarı çekti. "Şimdi birazcık dur da sabırlı ol!" dedi. Sonra yere yatarak, başını uzatıp aşağı baktı; fakat güneş henüz kavuşmamış olduğu halde ışık büyük bir hızla zayıflıyor gibiydi. "Sanırım bu işi becerebiliriz," dedi hemen. "En azından ben becerebilirim; sen de becerebilirsin, tabii eğer akllna mukayyet olur da beni dikkatle takip edersen."

"Nasıl böyle emin olabiliyorsun bilmem, dedi Sam. "Baksana! Bu ışıkta uçurumun dibini görmen mümkün değil. Ya tutunabilecek obir yer bulamadığın bir noktaya gelirsen?"

Geri tırmanırım herhalde, dedi Frodo.

"Söylemesi kolay, diye karşı çıktı Sam. "Sabahı, daha bol ışığı beklesek daha iyi."

"Hayır! Mümkünse beklemeyeceğim, dedi Frodo ani ve garip bir ateşlilikle. "Her saat, her dakika kıymetli benim için. Bir denemek için aşağı gidiyorum. Ben geri gelinceye veya sana sesleninceye kadar beni takip edeyim deme!"

"Uçurumun taşlı kenarına parmaklarıyla tutunarak yavaş yavaş kendini aşağıya bıraktı, ta ki kollan tamamen gerilip ayak parmaklan bir kaya çıkıntısına denk gelinceye kadar. "Bir basamak aşağıya!" dedi. "Bu çıkıntı sağa doğru genişliyor üstelik. Bir yere tutunmadan burada durabiliyorum. Ben..." sözü yarım kaldı."

"Giderek hız kazanan aceleci karanlık Doğu'dan saldırarak gökyüzünü yuttu. Tam tepelerinde gökgürültüsünün havayı yırtan kuru çatırtısı duyuldu. Gözleri kör eden bir yıldırım tepelere doğru kuvvetle indi. Sonra yırtıcı bir rüzgar patlak verdi; rüzgarın gümbürtüsüyle yüksek tiz bir çığlık duyuldu. Hobbitler böyle bir çığlığı uzaklarda, Hobbitköy'den kaçarken Batak'ta duymuşlardı ve orada, Shire'ın ormanlarında dahi kanlarını dondurmuştu. Buralarda, bu viranelikte dehşeti çok daha fazlaydı: Onları dehşetin ve çaresizliğin soğuk bıçaklarıyla parçalıyor, kalplerini durduruyor, nefeslerini kesiyordu. Sam yüzükoyun yere kapandı. Frodo ellerini bırakarak başını ve kulaklarını kapattı. Sallandı ve feryat figan aşağıya doğru kaydı."

"Sam onu duyarak bir gayret uçurumun kenarına doğru emekledi. "Beyim, beyim!" diye seslendi. "Beyim!"

"Hiç cevap alamadı. Her yanının tir tir titrediğini fark etti fakat nefesine hakim olarak bir kez daha bağırdı: "Beyim!" Rüzgar Sam'in sesini gırtlağına geri tepiyordu sanki, fakat sonra yarıktan yukarı doğru gürleyerek esip de tepelere doğru gittikçe kulaklarına cılız bir cevap gelmeye başladı:

Tamam, tamam! Buradayım. Ama bir şey göremiyorum. Frodo cılız bir sesle sesleniyordu. Aslında çok aşağıda değildi. Düşmemiş, kaymıştı, birkaç metre aşağıda, daha geniş bir kaya çıkıntısında ayaklarının üzerinde ani bir şekilde sarsılarak durmuştu. Şansına kayanın yüzü burada oldukça geriye doğru yatmıştı ve rüzgar da onu kayaya yapıştıracak şekilde esiyordu, o yüzden de aşağıya yuvarlanmadan durabilmişti. Yüzünü soğuk kayaya yapıştırıp, kalp atışlarını küt küt dinleyerek kendini biraz emniyete aldı. Fakat ya karanlık tamamen her yeri kaplamıştı yada artık göremiyordu. Etrafı olduğu gibi kapkaraydı. Kör olup olmadığını merak etti. Derin bir nefes aldı.

"Sam'in "Geri gel! Geri gel!" diyen sesini duydu yukarıdaki karanlıktan."

"Gelemem, dedi. "Göremiyorum. Tutunacak bir yer bulamıyorum. Henüz kıpırdayamam."

Ben ne yapabilirim Bay Frodo? Ne yapabilirim? diye bağırdı Sam, tehlikeli bir biçimde aşağı doğru sarkarak. Beyi neden göremiyordu? Etraf gerçekten de kararmıştı ama o kadar karanlık değildi. Altında, uçuruma yapışmış kurşuni renkli çaresiz bir siluet gibi görebiliyordu Frodo'yu. Fakat Frodo yetişemeyeceği kadar uzaktaydı.

"Bir gökgürültüsü çatırtısı daha duyuldu; sonra da yağmur başladı. Kör eden bir perde halinde doluyla karışık uçuruma doğru yağıyordu, buz gibi."

Aşağıya yanına geliyorum, diye bağırdı Sam, gerçi o şekilde ne gibi bir faydası dokunacağını kendi de bilmiyordu.

"Hayır, hayır! Bekle! diye seslendi Frodo, artık daha güçlü bir sesle. "Yakında daha iyi olurum. Daha şimdiden kendimi daha iyi hissediyorum. Bekle! ipsiz bir şey yapamazsın."

"Îp! diye bağırdı Sam, rahat bir nefes alıp, heyecanla kendi kendine konuşarak. "Eh, kalınkafalılara ibreti alem olsun diye bit ipin ucunda sallanmayı hak etmiyorsam ne olayım! Avanaktan başka bir halt değilsin sen Sam Gamgee: Bunu Babalık sık sık derdi bana, onun sözüydü, ip!"

"Kes söylenmeyi! diye bağırdı Frodo; artık hem kendini avutacak, hem de kendine sinir olacak kadar toparlanmıştı. "Babalığını boş ver! Sen cebinde biraz ip olduğunu mu söylemeye çalışıyorsun yoksa? Eğer öyleyse çıkar hemen!"

"Evet, Bay Frodo, dengimde var ya. Yüzlerce mil taşıdım da unutuvermişim!"

O halde işe koyul ve bir ucunu aşağı salla!

"Sam dengini çabucak yere indirip, altüst ederek aramaya koyuldu. Gerçekten de dengin dibinde, Lörien halkının yapmış olduğu, ipeksi griden bir kangal ip duruyordu, ipin bir ucunu beyine attı. Karanlık Frodo'nun gözlerinden kalkar gibi oldu; ya da yeniden gözleri açılıyordu. Aşağı doğru sallanan gri çizgiyi görebilmiş, bunun solgun gümüşsü bir pırıltı olduğunu düşünmüştü. Artık karanlık içinde gözlerini odaklayabileceği bir nokta olduğu için başının daha az döndüğünü hissetti. Ağırlığını öne vererek ipi beline sıkı sıkı doladı ve iki eliyle asıldı.

Sam gerileyerek, uçurum kenarından bir iki metre uzaklıktaki bir ağaç kökünden ayağıyla destek aldı. Biraz kendi çabasıyla, biraz da Sam'in çekmesiyle yukarı çıkan Frodo kendisini yere attı.

"Gökgürültüsü uzaklarda homurdanarak gürledi, yağmur hala şiddetle yağıyordu. Hobbitler emekleyerek dere yatağına geri döndüler, fakat orada da pek korunaklı bir yer bulamadılar. Yağmur sulan küçük derecikler halinde akıp gidiyordu; kısa bir süre sonra taşların üzerinden bir su bulutu kaldırarak, coşkun akan bir sel haline geldiler ve uçurumdan aşağıya geniş bir çatının oluklarından fışkırır gibi fışkırmaya başladılar."

"Orada olaydım ya boğulacakmışım, ya da sürüklenip gidecekmişim, dedi Frodo. "O ipin yanında olması ne büyük şans!"

Daha önce düşünmüş olsaydım, daha isabetli olacaktı, dedi "Sam. "Belki tam biz yola koyulurken onların ipi kayıklara koyuşunu hatırlıyorsundur: Elf ülkesinde hani. ipleri pek beğendiydim de bir kangalı kendi dengime atıverdiydim. Seneler önce gibi geliyor. 'Sıkışınca çok işe yarayabilir,' demişti: Ya Haldir, yada o halktan başka birileri. Doğru da demiş."

"Bir boy daha getirmeyi akıl edemeyişim ne acı, dedi Frodo;! Ama Grup'tan öyle aceleyle, öyle kafam karışık ayrıldım ki. Keşke bizi aşağıya indirecek kadar uzun ipimiz olsaydı. Senin ipinin uzunluğunu merak ettim, ne kadardır acaba?"

"Sam ipi yavaş yavaş kalama ederek koluyla ölçtü: "Beş, on, yirmi, otuz arşın, aşağı yukarı," dedi."

Hiç aklına gelir miydi! diye heyecanla bağırdı Frodo.

"Ah! Hiç! dedi Sam. "Elfler harika bir halk. Biraz ince gibi görünüyor ama sağlam; üstelik ele de süt gibi yumuşacık geliyor. Sıkı sıkı da sarılıyor; hafif mi hafif. Hakikaten de harika bir halk!"

"Otuz arşın! dedi Frodo şöyle aklından bir tartarak. "Herhalde yeter. Eğer gece çökmeden fırtına geçerse ben bir deneyeceğim."

"Yağmur hemen hemen kesildi bile, dedi Sam; "ama sakın bu alacakaranlıkta riskli bir şey daha yapmaya kalkma Bay Frodo! Üstelik ben daha o rüzgarın çığlığını üzerimden atamadım, sen attıysan bile. Aynı bir Kara Süvari gibi çıktı ses ama havadan geliyordu; tabii eğer uçabiliyorlarsa. Ben, gece geçinceye kadar bu çatlakta uyuruz diye düşünüyordum."

Ben ise, Karanlık Ülke'nin gözleri bataklıklardan bana doğru bakarken bu uçurum kenarında sıkışmış kalmış halde gerektiğinden bir an bile fazla vakit harcamayı düşünmüyorum, dedi Frodo.

"Bunu söyleyerek ayağa kalktı ve yeniden dere yatağının kenarına gitti. Aşağıya baktı. Doğu'da gökyüzü yeniden açılıyordu. Fırtınanın parça parça ve sırılsıklam etekleri kalkıyordu; savaşın merkezi, koca kanatlarını Sauron'un karanlık düşüncelerinin bir süre için çöreklendiği Emyn Muil üzerine germek üzere geçip girmişti. Oradah dönüp, dolular ve şimşeklerle Anduin Vadisi'ni vurarak savaş tehdidi ile Minas Tirith üzerine gölgesini saldı. Sonra dağlar üzerinde alçalıp, ovada uzaktaki Süvariler Batı'ya doğru atlarını sürerken güneşin gerisinde kara kulelerin hareket ettiklerini görünceye kadar, kocaman helezonlar halinde toplanarak Gondor'un ve Rohan'ın etekleri üzerinden yavaş yavaş yuvarlandı. Fakat burada, çölün ve fena kokulu bataklıkların üzerinde akşamın derin mavi göğü yeniden açıldı ve hilal seklindeki ayın üzerindeki gök kubbede minik beyaz delikler misali birkaç solgun yıldız meydana çıkn."

"Tekrar görebilmek çok hoş, dedi Frodo, derin bir nefes alarak. "Biliyor musun, bir an için kör olduğumu zannettim. Şimşekten veya daha beter bir şeyden. O gri ip gelinceye kadar hiçbir şey, ama hiçbir şey göremedim. Sanki ip parlıyor gibiydi."

"Karanlıkta gümüşe benziyor zaten, dedi Sam. "Daha önce hiç dikkatimi çekmemişti; gerçi onu bulup çıkarüncaya kadar onun yanımda olduğunu da hiç hatırlamamıştım. Fakat aşağıya inmek konusunda çok kararlıysan Bay Frodo, ipi nasıl kullanmayı düşünüyorsun? Otuz arşın diyorsun, yani on sekiz kulaç kadar: Sence uçurum bundan daha derin değil mi yani?"

"Frodo bir süre düşündü, "Îpi o kütüğe sıkı sıkı bağla Sam!" dedi"

Sanırım bu kez istediğin olacak, ilk olarak sen ineceksin. Ben seni aşağıya salacağım, kayadan uzaklaşmak için ayaklarını ve ellerim kullanmaktan başka bir şey yapmana gerek kalmayacak. Gerçi ağırlığını kayalardaki çıkıntılara verip bana yardımcı olursan, dinlenmemi sağlamış olursun. Yere vardığında, ben de seni izleyeceğim. Artık kendime geldim sayılır.

"Pek iyi, dedi Sam ağır ağır. "Madem öyle gerekiyor, bir an önce bitirelim!"

"tpi alarak, uçurum kenarındaki kütüğe sıkı sıkı bağladı; sonra diğer ucunu kendi beline bağladı. Gönülsüzce döndü ve ikinci bir kere uçurumun kenarından aşağıya sallanmaya hazırlandı."

"Ancak işler hiç de tahmin ettiği gibi kötü gitmedi. Gerçi bacaklarının arasından aşağıya bakınca gözünü birkaç kez kapatmak zorunda kalmıştı ama ip ona güven vermişti adeta. Hiçbir çıkıntının bulunmadığı, uçurumun duvarının dimdik olduğu ve çok kısa bir mesafe için içeri doğru oyulmuş olan biçimsiz bir nokta vardı kayada; orada kayarak gümüş ipin ucunda sallandı. Fakat Frodo onu yavaş yavaş ve düzenli bir şekilde indirmeye devam etti ve sonunda iniş bitti. En büyük korkusu, hala yukarlarda bir yerlerdeyken ipin bitivermesiydi ama Sam uçurumun dibine vanp da, "Îndim!" diye bağırdığında, Frodo'nun elinde epeyce ip kalmıştı daha. Sesi aşağıdan net olarak geliyordu ama Frodo onu göremiyordu; gri renkli elf pelerini onu alacakaranlığın içinde eritip kaybetmişti."

"Frodo'nun Sam'i takip etmesi biraz daha uzun sürdü, tpi beline dolay ip yukarıya sıkıca bağlamıştı; ayrıca yere çarpmadan önce onu yukarı çeksin diye biraz da kısaltmıştı ipi; yine de düşmeyi göze almak istemiyordu; ayrıca o ince gri ipe Sam kadar güvenmiyordu. Bununla birlikte, tamamen ipe güvenmesi gereken iki yerle karşılaştı: Güçlü hobbit parmaklan için dahi tutunacak bir yer bulunmayan pürüzsüz yüzeyler ve kayadaki çıkıntıların birbirinden çok uzak olduğu yerler. Fakat sonunda o da aşağıya inmişti."

"Âla! diye bağırdı. "Başardık! Emyn Muil'den kaçtık! Şimdi sırada ne var, merak ediyorum. Belki kısa bir süre sonra yeniden ayağımızın altında sert kayaları hissetmek için ağlamaya başlarız."

"Fakat Sam cevap vermedi: O yeniden uçuruma bakmaya başlamıştı. "Avanak!" dedi. "Budala! Benim güzel ipim! Al bakalım, o kütüğün tekine bağlı kaldı; biz de en dipteyiz. O sinsi Gollum'un ağzına layık bir merdiven ancak böyle bırakılabilirdi. Ne yöne gittiğimizi söylemek için bir tabela dikeydik daha iyiydi! Biraz fazla kolay oldu zaten."

"Eğer hem ipi kullanıp, hem de yanımıza alabileceğimiz bir yol söyleyebilirsen o zaman Babalık'ın sana vermiş olduğu avanak ismini, ya da herhangi bir ismi bana devredebilirsin, dedi Frodo. "Çok istiyorsan çık yukarı, ipi çöz, kendini aşağıya at!"

"Sam başını kaşıdı. "Hayır, bir yolunu bulamıyorum, kusura bakma," dedi. "Ama onu bırakmaktan da hiç hoşnut değilim, bu da bir gerçek." ipin ucunu okşayarak, hafifçe salladı. "Elf diyarından getirdiğim bir şeyden aynlmak çok zor geliyor. Üstelik belki de Galadriel'in kendisi tarafından yapılmıştı. Galadriel," diye mırıldandı başınıüzgün üzgün sallayarak. Yukarı doğru baktı ve sanki son bir kez elveda dercesine ipe asıldı."

"İp her iki hobbiti de hayretler içinde bırakarak çözülüverdi. Sam yere yuvarlandı ve uzun gri ip kıvnmlan sessizce üzerine kayıverdi. Frodo güldü, "İpi kim bağlamıştı?" dedi. "Bu kadar bağlı kalması ne büyük şans! Bütün ağırlığımı senin bir düğümüne vermiş olduğumu düşünüyorum da!"

Sam gülmedi, "İplere tırmanma konusunda pek başarılı olmayabilirim Bay Frodo," dedi alınmış bir sesle, "ama ipler ve düğümler konusunda bir şeyler biliyorum. Aileden gelen bir şey sayılır. Baksana sen, benim büyük babamın, onun ardından da Babalık'ın en büyük ağabeyi olan amcam Andy'nin Tighfiel'in oralarda bir ip bükme yeri vardı yıllar yılı. Üstelik bir kütüğe benden daha hızlı ilmik geçiren yoktur, ne Shire'da, ne Shire dışında."

O halde ip kopmuş olmalı ya da bir taşa süite sürte yıprandı herhalde, dedi Frodo.

"Eminim öyle olmamıştır! dedi Sam daha da incinmiş bir sesle. Eğilerek ipin uçlarını inceledi. "Olmamış da zaten. Bir tel bile kopmamış!"

O halde düğümde bir şey vardı demek ki, dedi Frodo.

"Sam başını hayır anlamında sallayarak sustu, ipi ellerinde düşünceli düşünceli yokluyordu bir boydan bir boya. "Ne düşünürsen düşün Bay Frodo," dedi sonunda, "ama bence ip kendi kendine çözüldü seslendiğim zaman." İpi sararak büyük bir sevgiyle bohçasına soktu."

"Çözüldüğü bir gerçek, dedi Frodo, "Önemli olan da bu. Fakat"

"şimdi ne yapmamız gerektiğini düşünmek lazım. Çok yakında gece çökmüş olacak. Yıldızlar ve ay ne kadar da güzel!"

"İçimizi ısıtıyorlar, öyle değil mi? dedi Sam yukarı bakarak. "Bir şekilde elfçe bir halleri var. Ay da büyümeye başladı. Bu bulutlu havada bir iki gecedir göremiyorduk onu. Hayli ışık vermeye başladı."

"Evet, dedi Frodo; "ama birkaç gün daha dolunay olmaz. Bataklıklardan, yarım ayda geçmeyi deneyeceğimizi zannetmiyorum."

"Gecenin ilk gölgeleri altında yolculuklarının ikinci safhasına başladılar. Bir süre sonra Sam geriye dönerek, geldikleri yola bakti. Dere yatağının ağzı, loş uçurumda kara bir çentik gibi duruyordu, "İpin yanımızda olduğuna çok memnunum," dedi. "O yol kesen eşkıyaya ufacık bir bilmece bırakmışızdır herhalde, isterse o mundar şıpıdık ayaklarını taş çıkıntılarında bir denesin bakalım!"

Yollarını, yağan sağnak yağmur ile kayganlaşmış, yuvarlanmış kaya ve sert taş yığını arasından bularak, uçurumun eteklerinden uzaklaştılar. Zemin hala dik bir biçimde alçalıyordu. Ayaklarının dibinde kapkara açıları kocaman bir yanğa geldiklerinde daha pek ilerlememişlerdi. Yarık çok geniş değildi, ama bu alacakaranlıkta da üzerinden atlanamazdı. Yangın derinliklerinde bir suyun köpüre köpüre aktığını duyar gibi oldular. Yarık sollarında, geriye dağlara, kuzeye doğru kıvrılıp gidiyor ve bu yönde yollarım engelliyordu, en azından karanlıkta.

"Uçurum boyunca güneye doğru bir yol denesek daha iyi, dedi Sam. "Orada kuytu bir köşe, mağara veya o tür bir şeyler bulabiliriz."

"Herhalde, dedi Frodo. "Vakit kaybettiğimiz için üzülüyorum, ama çok yorgunum, bu gece daha fazla kayalar arasında debelenebileceğim! zannetmiyorum. Keşke önümüzde açık seçik bir yol olsaydı: O zaman bacaklarım el verdiğince giderdim."

"Emyn Muil'in yıkık dökük eteklerinde yollarının daha kolay olmadığını gördüler. Ayrıca Sam de içine sığınabilecekleri kuytu bir yer" veya oyuk bulamadı: Artık yalnızca yeniden yükselmeye başlayan ve, geriye gittikçe daha dik ve sarp olan, üzerinde uçurumun asık bir yüzle yükseldiği çıplak taşlı yamaçlar vardı. Sonunda, yorgunluktan bitmiş bir halde, uçurumun tam dibinde yatan, devrik bir kayanın korunaklı yanında kendilerini yere bıraktılar. Orada bir süre, uzaklaştırmak için ne yaparlarsa yapsınlar sonunda uyku üzerlerine çökerken soğuk taşlı gecede birbirlerine mahzun mahzun sokularak oturdular. Ay artık tüm belirginliğiyle tepeye tırmanmıştı, ince beyaz ışığı kayaların yüzünü aydınlatıyor, uçurumun soğuk, çatık kaşlı duvarlarını boyuyor, bütün o engin, muazzam karanlığı, kara gölgelerle parçalayan Urpertili, soluk bir griye çeviriyordu.

"Eh! dedi Frodo ayağa kalkıp pelerinine daha sıkı sarınarak. "Sen biraz uyu Sam; benim battaniyemi de al. Beri bir süre nöbet tutup bir aşağı bir yukarı yürüyeceğim." Aniden dikildi; eğilerek Sam'in kolunu yakaladı. "O da ne?" diye fısıldadı. "Şuraya, uçuruma bak!"

"Sam baktı ve dişleri arasından sert bir nefes verdi. "Ssss!" dedi. "İşte o. Bu o Gollum! Yılanlar ve engerekler adına! Ben de aşağıya inince onu şaşırttığımızı düşünmüştüm! Şuna bir bak! Duvara tırmanan iğrenç bir örümceğe benziyor."

"Soluk ay ışığında dimdik ve neredeyse pürüzsüz gibi görünen uçurumun yüzünden aşağıya, incecik kollan ve bacaklan açılmış küçük siyah bir şekil iniyordu. Belki yumuşak, yapışkan elleriyle ayak parmaklan hiçbir hobbitin görüp kullanamadığı çatlaklar ve delikler buluyordu, ama bir yandan da sinsi, kocaman bir örümcek misali, el ve ayaklarının yapışkan yumuşak tabanlanyla yapışarak vuruyormuş gibi görünüyordu. Üstelik baş aşağıya iniyordu, sanki yolunu koklaya koklaya buluyormuş gibi Arada bir başını yavaş yavaş kaldırarak derisi kemiğine yapışmış uzun boynu üzerinde tamamen arkaya çeviriyordu; hobbitlerin gözüne iki minik, solgun ışık takıldı, ay ışığında bir an için açılıp sonra çabucak yeniden kapanan gözler."

Sence bizi görüyor mu? dedi Sam.

"Bilmiyorum, dedi Frodo sessizce, "ama zannetmiyorum. Dost gözlerin bile bu elf işi pelerinleri görmesi çok zor Gölgede olunca ben bile seni birkaç adım ötedeyken göremiyorum. Ayrıca onun ne güneşi, ne de ayı sevmediğini duymuştum."

O halde neden tam buradan aşağıya iniyor? diye sordu Sam.

"Yavaş Sam! dedi Frodo. "Belki de kokumuzu alabiliyordun Ay. nca elfler kadar keskin kulaklan var sanırım. Galiba şu anda bir şey duydu; büyük bir ihtimalle seslerimizi. Orada epey bir bağnşıp çağnşmıştık; ayrıca bir dakika öncesine kadar çok yüksek sesle konuşuyorduk."

"Her neyse, ondan bıküm artık, dedi Sam. "Benim kaldıramayacağım kadar sık çıkmaya başladı karşıma; ona söyleyeceğim bir iki la"

"kırdı olacak, eğer becerebilirsem. Zaten bu kez elimizden kaçıracağımızı hiç zannetmiyorum." Gri başlığını tepesine iyice çekerek bir hırsız gibi uçuruma doğru ilerlemeye başladı Sam."

"Dikkat et! diye fısıldadı Frodo arkasından giderek. "Onu telaşlandırma! Göründüğünden çok daha tehlikeli."

"Siyah, emekleyen şekil artık yolun dörtte üçünü inmişti, belki de uçurumun dibinden elli ayak, ya da daha az bir mesafe yukarıdaydı. Yuvarlanmış büyük bir kayanın gölgesine bir taş kadar kıpırtısız çömelmiş olan hobbitler onu izlediler. Ya aşılması zor bir geçide gelmişti, ya da bir şey onu rahatsız etmişti. Tıkanmış gibi burnunu çektiğini duydular; arada bir de, küfüre benzeyen sert, tıslamalı bir nefes sesi duyuyorlardı. Gollum başını kaldırdı; sanki onun tükürdüğünü duymuşlardı. Sonra tekrar hareket etti. Arük çatlak, tıslayan sesini duyabiliyorlardı."

"Ah, sss! Dikkat kıymetlim! Ne kadar acele o kadar yavaş. Boynu* muşu risske atmayalım, atmayalım değil mi kıymetlim? Hayır kıymetlim Gollum! Başını tekrar kaldırdı, ay ışığında gözlerini kırpıştırdı ve çabucak gözlerini kapattı. "Nefret ediyoruss," diye tısladı. "Piss, piss parlak ışık sss bisi gösetliyor kıymetlim göslerimisi acıtıyor."

"Artık iyice alçalıyordu; tıslamaları daha keskin ve net olarak geliyordu. "Nerde, hani nerde: Kıymetlim, kıymetlim nerde? Bisim, öyle ya işte bisim ve bis de onu isstisiyoruss. Hırssıslar, hırssıslar, piss küçük hırssıslar. Neredeler şimdi onlar benim kıymetlimle? Lanet olssunlar! Onlardan nefret edisiyorus."

"Bizim burada olduğumuzu biliyor gibi gelmiyor sesi değil mi? diye fısıldadı Sam. "Şu Kıymetli de neyin nesi? Yoksa kastettiği... "

"Şışşt! diye saldı nefesini Frodo. "Artık iyice yaklaşıyor, bizim fısıldaştığımızı duyacak kadar yakında."

"Gerçekten de Gollum aniden duruvermişti yine; kemikleri çıkmış boynu üzerindeki koca kafası, sanki bir şeyler dinliyormuş gibi bir yandan bir yana sallanıyordu. Soluk gözleri yan yanya kapalıydı. Sam kendini tuttu, ama parmaklan seğiriyordu. Hiddet ve nefret dolu gözleri artık yeniden harekete geçmiş, kendi kendine fısıldayarak tıslayan sefil yaratık üzerine sabitlenmişti."

"Sonunda yerden uzaklığı, ancak üçdört metre kadar kalmıştı, tam üstlerine gelecek şekilde. Tam o noktadan sonra kayada dimdik bir iniş vardı çünkü tam orada uçurumda bir oyuntu bulunuyordu; Gollum dahi tutunacak bir yer bulamazdı. Durduğu yerde, önce ayaklan yere değebilsin

diye dönmeye çalışırken, ıslık çalan tiz bir çığlıkla yere düştü. Düşerken de kollarını ve bacaklarını olduğu gibi kendi vücuduna doladı, tıpkı aşağıya inerken ağ ipi kopan bir örümcek gibi.

"Sam saklandığı yerden şimşek gibi fırladı, aralarındaki mesafeyi aştı ve bir iki sıçrayışta uçurumun dibine vardı. Daha Gollum kalkamadan üzerine çullanmıştı bile. Fakat Gollum'un, böyle boş bulunup gafil avlandığında dahi, hesapladığından daha dişli çıktığını gördü. Daha Sam yakalayamadan, uzun kollar ve bacaklar onu sarmış, kollannı hareketsiz bırakmışlardı; onu sımsıkı sarıp sarmalayan yumuşak fakat korkunç biçimde güçlü kollar yavaş yavaş gerilen kayışlar gibi sıkıyor, ıslak parmaklar gırtlağını bulmaya çalışıyordu. Sonra sivri dişler omuzunu dişledi. Bütün yapabildiği yuvarlak sert kafasını yanlamasına yaratığın yüzüne vurmaktı. Gollum tıslayarak tükürdü ama Sam'i bırakmadı."

"Eğer tek başına olsaydı işler Sam için çok korkunç olurdu. Fakat Frodo yerinden fırladı, Sting'i kınından çekti. Sol eliyle Gollum'un ince, düz saçlarım yakaladı; başını, boynunu uzatacak şekilde geriye çekip, o soluk zehirli gözleriyle gökyüzüne bakmaya zorladı. o"

"Bırak! Gollum, dedi. "Bu elimdeki Sting. Bir zamanlar, onu bir kere daha görmüştün. Bırak yoksa bu kez Sting'i hissedersin! Boğazını keserim."

Gollum yıkıldı ve tıpkı ıslak bir ip gibi kendini koyuverdi. Sam omuzunu ovuşturarak ayağa kalkti. Gözleri hiddetle için için yanıyordu ama öcünü alamadı: Sefil düşmanı taşların üzerinde sürünüyor, sızlanıp duruyordu.

"Canısımısı acıtmayın! Canısımısı acıtmalarına isin verme kıymetlim! Canısımısı acıtmaslar değil mi, bu minik iyi yürekli hobbitler acıtmaslar değil mi? Bisim niyetisimis kötü değildi ki; ama onlar üstüsümüse, fukara sıçanlara saldıran kediler gibi atladılar, atladılar işte, kıymetlim. Üsstelik bis çok da yalnısıs, Gollum. Bis onlara iyi davranacağıs, çok iyi hem de, eğer onlar da bise iyi davranırlarssa, öyle değil mi, evet, evet."

"Evet, buna ne yapacağız? dedi Sam. "Ben derim ki, bir daha arkamızdan gizlice sokulamasın diye bağlayalım onu."

"Ama bu bisi öldürür, bisi öldürür, diye zırladı Gollum. "Kötü yürekli minik hobbitler. Bisi bu soğuk, kaba topraklarda bağlayıp, bırakacaklarmış bisi, Gollum, Gollum." Hindi gibi sesler çıkartan boğazında hıçkırıklar düğümlenmişti.

"Hayır, dedi Frodo. "Eğer onu öldüreceksek hemen öldürmeliyiz. Ama bunu yapamayız; şu durumda yapamayız. Zavallı sefil şey! Bize hiç kötülüğü dokunmadı."

"Ya, öyle mi! dedi Sam omuzunu ovarak. "En azından denedi; niyetliydi de, bu konuda garanti verebilirim. Uyurken bizi boğazlamaya çalışacak, onun niyeti bu işte."

"Sanırım, dedi Frodo. "Ama ne yapmaya niyeti olduğu ayn bir konu." Bir süre düşünce içinde durdu. Gollum hareketsiz yatıyordu ama zırlamayı kesmişti. Sam, tepesinde durmuş dik dik bakıyordu."

O zaman Frodo, oldukça açık bir şekilde sanki uzaktan geçmişin seslerini duyar gibi oldu:

"Bilbo'nun elinde fırsatı varken o iğrenç yaratığı bıçaklamamış olması ne acınası bir şey!"

"Acınası mı? Bilbo'nun elini Gollum'un üzerine inmekten alıkoyan şey, Acıma duygusuydu. Açıma ve Merhamet: Nedensiz yere vurmamak."

"Ben Gollum'a hiç acımıyorum. Ölümü hak ediyor."

"Hak ediyormuş! Belki ediyordur. Yaşayanların birçoğu ölümü hak ediyor. Ve ölenlerin bir kısmı da yaşamayı hak ediyor. Yaşamı onlara verebilir misin? O halde öyle hak, hukuk adına ölüm buyurmakta çok acele etme. Çünkü en bilge olanlar bile her şeyin sonunu göremez."

"Pekala, diye cevap verdi yüksek sesle kılıcını indirerek. "Ama yine de korkuyorum. Buna rağmen, bak, yaratığa dokunmayacağım. Çünkü artık onu gördüğüm için ona acıyorum."

Sam, orada olmayan biriyle konuşuyormuş gibi davranan beyine bakakaldı. Gollum başını kaldırdı.

"Evet, ssefilis gerçekten de kıymetlim, diye zırladı. "Istırap, ıstırap! Hobbitler bisi öldürmeyecek, cici hobbitler."

"Hayır, öldürmeyeceğiz, dedi Frodo. "Ama senin gitmene de izm vermeyeceğiz. Sen fesat ve fenalıkla dolusun Gollum. Bizimle birlikte gelmek zorundasın, o kadar, bu arada da gözümüz senin üzerinde olacak. Ama bize yardım etmen lazım, eğer yapabilirsen tabii, iyilik yapan, iyilik bulur."

"Evet, evet tabii ki, dedi Gollum otururken. "Cici hobbitler! Onlarla gideceğis. Karanlıkta onlara emniyetli yollar bulacağıs, evet öyle yapacağıs. Peki bu soğuk ve sert topraklarda nereye gidiyorlar acaba, merak edisiyorus, evet merak edisiyorus?" Başını kaldırıp onlara baktı ve bir an için kırpıştırdığı soluk gözlerinde, solgun bir kurnazlık ve sabırsızlık ışığı oynaştı."

"Sam kaşlarını çatarak ona baktı ve dudaklarını ısırdı; ama bey inip hareketlerinde garip bir şeyler olduğunu ve konunun tartışmaya açık olmadığını seziyor gibiydi. Gene de Frodo'nun verdiği cevaba çok şaşırdı."

"Frodo doğrudan, Gollum'un kaçırdığı ve çevirdiği gözlerine baktı. "Bunu biliyorsun, bilmesen de kolaylıkla tahmin edebilirsin Smeagol," dedi sert ve alçak bir sesle. "Mordor'a gidiyoruz elbette. Ve sen oraya giden yolu biliyorsun sanırım."

"Ah! sss! dedi Gollum, kulaklarını elleriyle kapatarak, sanki böylesine bir içtenlik, isimlerin böyle açık açık söylenmesi onun canını acıtmıştı. "Tahmin ettik, evet tahmin ettik," diye fısıldadı; "ve bis de onların gitmelerini istemiyorduk, değil mi? Hayır kıymetlim, hayır, cici hobbitlerin gitmesini istemiyorduk. Küller, küller ve tos ve susuzluk var orada; ve çukurlar, çukurlar, çukurlar ve orklar, binlerce orklar. Cici hobbitler öyle yerlere sss gitmemeli."

"Yani sen oraya gitmiştin, öyle mi? diye ısrar etti Frodo. "Ve bir şeyler seni yine oraya çekiyor, değil mi?"

"Evet, evet. Hayır! diye viyakladı Gollum. "Bir kerecik, kasayydı, öyle değil mi kıymetlim? Evet, kasara. Ama geri dönmeyeceğis, hayır hayır!" Sonra aniden sesi ve konuşma tarzı değişti, hıçkırıkları boğazında düğümlendi ve konuşmaya başladı, ama onlara değil. "Beo ni rahat bırakın, Gollum! Canımı acıüyorssun. Ah benim savallı ellerim, Gollum! Ben, bis, ben geri gitmek istemiyorum. Yolu bulamam. Yorgunum. Ben, bis onu bulamayış, Gollum Gollum, hayır, yolu yok. Onlar hep uyanık. Cüceler, insanlar, elfler, parlak göslü korkunç elfler. Onu bulamam. Ah!" Ayağa kalka ve kavuşturduğu uzun ellerini, kemikli, etsiz bir düğüm haline sokarak Doğu'ya doğru salladı. "Yapamayacağı s!" diye bağırdı. "Senin için yapmayacağı s." Sonra tekrar yere çöktü. "Gollum, Gollum," diye sızlandı yüzü yere kapanık. "Bise bakma! Git! Uyu!"

"Senin emrinle ne uykuya dalar, ne de gider Smeagol, dedi Frodo. "Ama eskisi gibi ondan kurtulmak istiyorsan bana yardım etmen gerekecek. Ve korkarım bu da ona giden bir yol bulmak demek. Ama sen yolun sonuna, ülkesine açılan kapıların gerisine kadar gelmek zorunda değilsin."

"Gollum tekrar oturdu ve gözkapaklarının altından ona baktı. "Orada," diye gıdakladı. "Hep orada. Orklar sisi götürüverir. Nehir'in doğusunda ork bulmak kolay. Smeagol'e sormayın. Savallı, savatlı Smeagol, o çok usun zaman önce ayrıldı. Onun Kıymetli'sini aldılar, o artık kayboldu."

Belki yine buluruz onu, eğer sen de bizimle gelirsen, dedi Frodo.

Hayır, hayır, hiçbir saman! O Kıymetli'sini kaybetti, dedi Gollum.

Ayağa kalk! dedi Frodo.

Gollum ayağa kalktı ve uçuruma doğru geriledi.

"Şimdi! dedi Frodo. "Yolunu gündüz mü daha rahat bulursun, ge* ce mi? Yorulduk; fakat eğer geceyi tercih edecek olursan bu gece yola koyulacağız."

"Kocaman ışıklar göslerimisi acıtıyor, evet öyle yapıyorlar, diye mızıldadı Gollum. "Beyaz Yüs'ün altında olmas, daha olmas. Yakında tepelerin arkasısına gider, evet. Önce biraz dinlenelim cici hobbitler!"

"O zaman otur, dedi Frodo, "ve sakın kıpırdama!"

"Hobbitler onun yanına yerleştiler, sırtlarını kayadan duvara dayadılar ve bacaklarını dinlendirerek biri bir yanına diğeri öbür yanına oturdular. Bir şeyler konuşup bir karar vermeye gerek yoktu: Bir an bile uyumamaları gerektiğini biliyorlardı. Ay yavaş yavaş yoluna devam etti. Tepelerden gölgeler döküldü ve önlerindeki her şey karardı. Yukarda, gökyüzünde yıldızlar yoğunlaşarak parlaklaştı. Hiçbiri kıpırdamadı. Gollum dizlerini toplamış oturuyordu, dizleri çenesinin altındaydı; yassı elleriyle ayaklan yere yayılmış, gözleri kapanmıştı; fakat gergin gibiydi, sanki bir şeyler düşünüyor veya dinliyormuş gibi."

Frodo Sam'e baktı. Göz göze geldiler ve birbirlerini anladılar. Başlarını arkaya dayayarak gevşediler ve gözlerini kapadılar, ya da kapamış gibi yaptılar. Kısa bir süre sonra hafif hafif nefes aldıkları duyulmaya başladı. Gollum'un elleri seğirdi biraz. Başı belli belirsiz sola, sağa hareket etti ve

önce bir gözü, derken diğeri incecik bir çizgi halinde açıldı. Hobbitler hiç renk vermediler.

Aniden, şaşırtıcı bir çeviklik ve hızla, yerden bir çekirge veya kurbağa gibi sıçrayarak ön taraftaki karanlığa doğru yöneldi Gollum. Fakat bu tam Frodo ile Sam'in beklediği şeydi. Daha sıçradıktan sonra iki adım atmamıştı ki Sam ona yetişti. Arkasından gelen Frodo bacaklarına sarılarak onu devirdi.

"Îpin yine işe yarayabilir Sam," dedi Frodo.

"Sam ipi çıkarttı. "Siz bu soğuk sert topraklarda ne yana doğru yola koyulmuştunuz böyle Bay Gollum?" diye homurdandı. "Merak ettiks, evet merak ettiks. Birkaç ork dostunuzu bulmaya, eminim. Seni edepsiz, hain yaratık seni. Bu ip, sıkı bir ilmikle boynuna geçmeliydi senin."

Gollum sessizce yatarak başka bir numara yapmaya kalkmadı. Sam'e cevap vermedi ama bir an için zehir zemberek bir bakış fırlattı.

"Onun kaçmasını engelleyecek bir şey yapmamız gerek sadece, dedi Frodo. "Yürümesini istiyoruz, o yüzden bacaklarını bağlamaya çalışmanın bir yaran yok ya da kollarını bağlamanın, onları da en az ayaklan kadar kullanıyor gibi. tpin bir ucunu bileğine bağla, diğer ucunu da sıkı sıkı tut."

"Sam düğümü alıncaya kadar Gollum'un tepesinde durdu. Sonuç her ikisini de çok şaşırttı. Gollum kulakları paralayan, incecik bir sesle çığlık atmaya başladı; işitmesi bile korkunçtu. Debelendi, ağzıyla bileğine uzanıp ipi ısırmaya çalıştı. Çığlık atmaya devam etti."

"Sonunda Frodo gerçekten acı çektiğine ikna olmuştu; ama bu ipten olamazdı. Düğümü kontrol etti ve çok sıkı olmadığını gördü, hatta hiç sıkı olmadığını gördü. Sam, söylediğinden daha merhametliydi. "Neyin var senin?" dedi. "Eğer kaçmaya çalışırsan seni bağlarlar elbette; ama senin canını acıtmak istemiyoruz."

"Bisi acıtıyor, bisi acıtıyor, diye tısladı Gollum. "Donduruyor, ısınyor! Elfler bükmüş bunu, lanet olasıcalar! Pis, kötü kalpli hobbitler! işte bundan kaçmaya çalışıyorduk, tabii ya, kıymetlim. Bunların kötü kalpli hobbitler olduğunu tahmin etmiştik Onlar elfleri siyaret edisiyorlar, parlak gözlü öfkeli elfleri. Çösün bunu! Canısımısı acıtıyor."

"Hayır, çözmeyeceğim, dedi Frodo, "ta ki..." bir an için düşünceli düşünceli durdu "ta ki sen, sana güvenmemi sağlayacak bir yemin edinceye kadar."

"İstediğin şeye yemin edeceğis, evet, evetts, dedi Gollum, hala yerlerde kıvranıp bileğini çözmeye çalışarak. "Canısımısı acıtıyor."

Yemin ediyor musun?

"Smeagol, dedi Gollum aniden açık bir şekilde, gözlerini sonuna kadar açıp, gözlerinde garip bir ışıkla Frodo'ya bakarak. "Smeagol"

"Kıymetli üserine yemin edecek."

"Frodo ayağa kalktı ve bir kez daha Sam onun sözleri ve sert sesiyle hayretlere düştü. "Kıymetli üzerine mi? Buna nasıl cesaret edebilirsin?" dedi. "Düşün!"

Hepsine hükmedecek Bir Yüzük, hepsini karanlıkta birbirine bağlayacak.

"Yeminini buna bağlar mısın Smeagol? Bu seni bağlar. Ama bu senden çok daha güvenilmez bir şey. Sözlerini çevirebilir. Dikkat et!"

"Gollum sindi. "Kıymetli üserine, Kıymetli üserine!" diye tekrarladı."

"Peki, ne için yemin ediyorsun?" diye sordu Frodo.

"Çok çok iyi olmak için, dedi Gollum. Sonra Frodo'nun ayaklarına doğru emekleyerek önünde süründü, kaba bir sesle fısıldıyordu: Bir titreme tuttu Gollum'u, sanki sözler her kemiğini korku ile sarsarmış gibi. "Smeagol onu, O'nun almasına hiç hiç bir saman isin vermeyeceğine yemin eder. Hiçbir saman! Smeagol onu koruyacak. Ama Kıymetli üserine yemin etmeli."

"Hayır! Onun üzerine olmaz, dedi Frodo, sert bir acıma duygusuyla ona yukarıdan bakarken. "Senin bütün arzun, elinden gelirse, onu görmek, ona dokunmak; ama bunun seni çıldırtacağını da biliyorsun. Onu eline alarak yemin edemezsin. Eğer kabul edersen görmeden, yine de onun üzerine yemin et. Çünkü onun nerede olduğunu biliyorsun. Evet biliyorsun Smeagol. Tam önünde."

"Bir an için Sam'e sanki beyi büyümüş, Gollum da küçülmüş gibi geldi: Uzun, sert bir gölge, yüceliğini gri bir bulut ile gizleyen kudretli bir hükümdar; ayaklarında da sızlanan minik bir köpek. Yine de bir şekilde ikisi akrabaydı sanki yabancı değil: Birbirlerinin akıllarına

uzanabiliyorlardı. Gollum doğrularak Frodo'ya elleriyle dokunmaya, yaltaklanarak dizlerine sarılmaya çabaladı."

"Çok! Yere çok! dedi Frodo. "Şimdi yeminini et!" "Söss verisiyorus, evet sos veriyorum!" dedi Gollum. "Kıymetli'nin efendisine hismet edeceğim, iyi yürekli efendi, iyi yürekli Smeagol, Gollum Gollum!" Aniden yeniden ağlayıp bileğini ısırmaya başladı."

"İpi çıkart Sam!" dedi Frodo.

İstemeye istemeye itaat etti Sam. Gollum derhal kalkarak etrafta atlayıp zıplamaya başladı, tıpkı biraz önce azarlanmış da sonra yeniden sahibi tarafından okşanmış bir köpek gibi. O andan itibaren, bir süre devam eden bir değişiklik geldi üzerine Gollum'un. Daha az tıslayarak ve zırlayarak konuşmaya başladı ve doğrudan yol arkadaşlarıyla konuştu, kendi kendine. Ona doğru yaklaşırlarsa veya ani bir hareket yaparlarsa sinip kaçıyordu; onların elf pelerinlerinin temasından da sakınıyordu; fakat dostça davranıyordu ve acınacak bir biçimde onları memnun etmek için çabalıyordu. Eğer bir şaka yapılırsa, ya da Frodo ona güzel bir söz söylerse kahkahalarla gıdaklıyor, hopluyor, eğer Frodo onu paylarsa ağlıyordu. Sam zaten pek az konuşuyordu onunla. Ondan her zamankinden daha derin ve daha fazla kuşkulanıyordu ve yeni Gollum'u, yani Sm6agol'ü eskisinden daha az sevmişti, eğer böyle bir şey mümkünse tabii."

"Pekala Gollum, veya sana her ne diyecek isek, dedi, "şimdi zamanı geldi çattı! Ay kayboldu ve gece ilerliyor. Yola koyulsak iyi olacak."

"Evet, evet, diye hak verdi Gollum etrafta atlayıp sıçrayarak. "Haydi yola! Kusey ucu ile Güney ucu arasında sadece tek bir yol vardır. Ben buldum bu yolu. Ben buldum. Orklar kullanmıyorlar o yolu, orklar bilmiyorlar. Orklar Bataklıklar'ı geçmiyorlar, onlar dolanıp millerce millerce yürüyor. Bu taraftan geldiğinis için şanslısınıs. Smeagol'ü bulduğunus için çok şanslısınıs, evet. Sme^gol'ü isleyin!"

"Uzaklaşmak için birkaç adım atıp merakla arkasına baktı; tıpkı onları bir gezintiye davet eden bir köpek gibi. "Biraz bekle Gollum!" diye bağırdı Sam. "O kadar önden gitme bakalım! Senin ensende olacağım, üstelik iplerde elimin altında."

"Hayır, hayır! dedi Gollum. "Sm6agol yemin etti."

"Gecenin derininde, berrak yıldızlar altında yola koyuldular. Gollum onları tekrar, geldikleri yerden kuzeye doğru yönlendirdi; bir süre sonra sağ tarafa doğru, Emyn Muil'in dik yamacından ayrılıp, aşağıdaki engin bataklıklara doğru inen kırık taşlı yamaçlara doğru meyletti. Hızla, yumuşak bir biçimde karanlığın içinde kayboldular. Moruor'un kapılarının önünde fersahlarca uzanan bu çorak yerde kara bir sessizlik vardı."

BÖLÜM II

BATAKLIKLARDAN GEÇİŞ

Başı ve boynu ileri doğru fırlamış, genellikle ayakları kadar ellerini de kullanan Gollum hızlı hareket ediyordu. Frodo ve Sam ona yetişmekte zorlanıyorlardı, ama artık onun da kaçmaya hiç niyeti yok gibiydi; eğer geride kalırlarsa dönüp onları bekliyordu. Bir süre sonra onları daha önce geçmiş oldukları dar sel yatağının kenarına getirdi; ama artık dağlardan uzaklaşmışlardı.

"İşte burada!" diye bağırdı, "İçeride aşağıya bir yol var, evet. Şimdi bis onu isleyeceğis ta, ta oraya kadar." Güneyi ve doğuyu, bataklıkları işaret etti. Bu serin akşam havasında bile bataklığın ağır ve pis kokusu burunlarına kadar geliyordu.

Gollum kenarda bir ileri bir geri gidip duruyordu, sonunda onlara seslendi. "Burdan! Burdan inebiliris. Bir keresinde Smeagol hurdan gitmişti: orklardan saklanarak buradan gitmiştim."

Başı Gollum çekti; onu izleyen hobbitler de karanlığa doğru indiler. Zordu, çünkü sel yatağı bu noktada sadece on beş ayak derinlikte ve birkaç ayak genişlikteydi. Dibinde akan bir su vardı: Aslında, dağlardan sızıp gelerek gerideki durgun sulan ve çamurları besleyen bir sürü küçük dereden birinin yatağıydı. Gollum sağa döndü, aşağı yukarı güneye doğru, ayaklarını sığ taşlık dere içinde şaplata şaplata yürüdü. Suyu hissetmiş olduğu için son derece keyifli görünüyordu ve kendi kendine kıkırdıyordu, hatta arada bir kendi kendine vıraklayarak bir nevi şarkı da söylüyordu.

Topraklar sert, soğuk

ısırır ellerimizi

ayaklarımısı kemirir.

Kayayla taş üstünde

et kalmamış

eski kemik gibidir.

Oysa göl ile dere ıslak,

serin hem de

ayaklara iyi gelir.

Dileriski...

"Ha! Ha! Ne diliyorus?" dedi, hobbitlere yan yan bakarak. "Sise söyleyeceğis," diye gakladı. "O çok önceleri tahmin etmişti, Baggins tahmin etmişti." Gözlerine bir parlaklık geldi; parlaklığı karanlıkta yakalayan Sam bunun hiç de hoş olmadığını düşündü.

Nefes almas canlıdır;

soğuktur ölüm kadar; hep

içer hiç susamas; sırhı var

şıngırdamas. Boğulur

kuru toprakta, adaya bir

bakar da bir dağ

sanneder; pınara nasar

eder bir nefes hava sanar.

Ah ne sarif ne kibar!

Ne hoş olur rastlaşsak!

Tek dileğimis var şimdi bir

balık yakalamak, tombul ve lessetli.'

Bu sözler Sam'e, efendisinin Gollum'u rehber olarak yanlarına almaya karar verdiğini anladığı andan itibaren onu rahatsız eden bir sorunu yeniden ve daha da şiddetle hatırlattı: Yiyecek sorunu.

Efendisinin de bunu düşünmüş olabileceği hiç gelmedi aklına, ama herhalde Gollum bunu düşünüyordu. Gerçekten de Gollum tek başına yaptığı bu gezilerde karnını nasıl doyuruyordu acaba?

"Pek iyi olmasa gerek," diye düşündü Sam. "Oldukça aç görünüyor. Eğer bir yerlerden balık bulamazsa, hobbitlerin tadı neye benziyor diye bir bakabilir, bahse girerim ki - tabii bizi uykuda yakalarsa. Ama bunu başaramayacak: En azından Sam Gamgee'yi yakalayamayacak."

Uzun bir süre döne döne dolanan karanlık dere yatağı boyunca tökezlene tökezlene yürüdüler; ya da en azından Frodo ile Sam'in yorgun ayaklarına öyle geldi. Dere yatağı doğuya doğru dönüyordu ve onlar ilerledikçe daha da genişleyerek alçaldı. Sonunda üzerlerindeki gök sabahın griliğiyle hafif hafif solmaya başladı. Gollum'un yorulduğuna dair hiçbir emare yoktu ama yukarı bakarak durmuştu.

"Gün yaklaşıyor," diye fısıldadı, sanki Gün onun dediklerini duyarak üzerine atlayıverecekmiş gibi.

"Smeagol burada kalacak: Burada kalacağım ve Sarı Yüs beni göremeyecek."

"Biz güneşi gördüğümüze memnunuz," dedi Frodo, "ama burada duracağız: Şimdilik ilerleyemeyecek kadar yorgunuz."

"Sarı Yüs'ü görmekten memnun olmakla akıllılık etmiyorsunus," dedi Gollum. "Sisi ortay a çıkartıyor, iyi yürekli, akıllı hobbitler Smeagol ile kalırlar. Etrafta orklar ve kötü şeyler var. Onlar ta uşakları görebilir. Benimle kalıp saklanın!"

Üçü de, dere yatağının kayalık duvarı dibine yerleşti dinlenmek için. Artık uzun boylu bir adamın boyundan daha derin değildi dere yatağı; tabanı da kuru kayalardan geniş katmanlar halindeydi. Su diğer taraftaki bir kanal içinden akıyordu. Frodo ile Sam sırtlarını dayayarak katmanlardan bitine oturdular. Gollum dere içinde döne döne yüzdü.

"Biraz yemek yememiz gerek," dedi Frodo. "Acıktın mı Smeagol? Paylaşacak çok az şeyimiz var ama elimizden geldiğince sana da bir şeyler ayırırız."

Acıkmak sözüyle birlikte Gollum'un soluk gözlerinde yeşilimtrak bir ışık tutuştu; gözleri adeta hastalıklı ince yüzünden her zamankinden daha fazla dışarı fırlamıştı. Bir an için eski Gollumvari kişiliğine döndü. "Açlığısımıstan öldük, evet açlığısımıstan öldük, kıymetlim," dedi. "Onların yedikleri ne? Lesis balıkları var mı?" Dili sivri san dişleri arasından dışarı sarkarak renksiz dudaklarını yaladı.

"Hayır, balığımız yok," dedi Frodo. "Bizde sadece bundan var" -bir lembas peksimeti gösterdi- "ve su, tabii eğer buradaki su içilebilir cinstense."

"Evet, evet, sssu çok hoşş,"dedi Gollum. "Elinisden gelirken içebildiğinis kadar için! Ama nesileri var ellerinde öyle kıymetlim? Çatir çutur yenecek bir şey mi? Tadısı güzel mi?"

Frodo bir parça peksimet kopartarak, yaprak kabı içinde ona uzattı. Gollum yaprağı koklayınca yüzü değişti: Bir tiksinti kasılması, eski bedbahtlığının bir işareti görüldü. "Smeagol kokusunu alabiliyor!"dedi. "Elf diyarının yaprakları, öğğ! Leşş gibi kokuyor. O ağaçlara tırmanmıştım, kokuyu ellerinden bir türlü yıkayıp atamadı, benim güsel ellerimden atamadı." Yaprağı elinden bırakarak lembas'ı bir kenarından tutup kemirmeye başladı. Tükürdü ve bir öksürük nöbetiyle sarsıldı. "Ah! Yo!" diye anlamsız şeyler söyledi. "Sis savallı Smeagol'ü boğmaya çalışıyorsunus. Toslar ve küller, o bunu yiyemes. Açlıktan ölse gerek. Ama Smeagol umursamas. Cici hobbitler! Smeagol sos verdi. Açlıktan ölecek Hobbitlerin yemeklerinden yiyemes. Açlıktan ölecek Savallı, bir deri bir kemik Smeagol!"

'Üzgünüm," dedi Frodo; "ama korkarım sana yardımcı olamam Bence bu yiyecek sana yarardı, eğer bir deneseydin Ama belki de deneyemezsin bile, en azından şimdilik deneyemezsin."

Hobbitler lembas larını sessizce kemirdiler. Sam'e uzun bir zamandır olmadığı kadar lezzetli gelmişti her nasılsa: Gollum'un davranışları, dikkatini yeniden peksimetlerin tadına çekmişti. Ama kendini rahat hissetmiyordu Gollum ellerden ağızlara giden her lokmayı izliyordu, tıpkı akşam sofrasının kıyısında bekleyen bir köpek gibi. Ne zaman ki hobbitler yemeklerini bitirip dinlenmek için hazırlanmaya başladılar, o zaman onun da paylaşabileceği gizli saklı kalmış lezzetli bir şeyler olmadığına açıkça ikna oldu. Ondan sonra birkaç adım ileriye giderek kendi başına oturup biraz zırladı.

'Buraya bak!" diye fısıldadı Sam Frodo'ya, pek de alçak olmayan bir sesle: Gollum'un duyup duymaması onu pek ilgilendirmiyordu 'Biraz uyumamız gerekiyor; fakat o aç hain etraftayken aynı anda uyuyamayız, yemin etmiş olsa da olmasa da ister Smeagol olsun, ister Gollum, emin ol alışkanlıklarını bu kadar çabuk değiştiremez. Sen uyu Bay Frodo; ben de

göz kapaklarımı açık tutamayacak hale gelince seni uyandırırım O etrafta serbest dolaşırken daha önceki gibi nöbetleşe uyuyalım"

'Belki de haklısındır Sam," dedi Frodo açık açık konuşarak "Onda bir değişiklik var ama bu değişiklik nasıl bir şey ve ne kadar derin henüz pek emin değilim. Gerçi ciddi bir tehlike olduğunu düşünmüyorum henüz. Ama yine de sen nöbet tut istiyorsan Bana iki saat tanı, daha fazla değil, sonra da uyandır."

Frodo o kadar yorgundu ki, neredeyse sözleri biter bitmez başı hemen göğsüne düştü ve uyuyup kaldı. Gollum'un artık hiçbir korkusu kalmamışa adeta Kıvrılarak hemen uykuya daldı, hiçbir şeye aldırmadan. Kenetlenmiş dişleri arasından nefesi yavaş yavaş tıslamaya başladı hemen, ama bir taş kadar kıpırtısız yatıyordu. Bir süre sonra, yol arkadaşlarının nefes seslerini dinlerse kendisi de uyur kalır diye korkarak ayağa kalktı Sam ve kibarca Gollum'u dürttü. Bükük duran elleri açılarak seğirdi ama başka bir harekette bulunmadı Gollum. Sam eğilerek kulağına balıkkk diye seslendi ama hiçbir tepki gelmedi, Gollum'un nefes alış verişinde bir tutukluk bile olmadı.

Sam başını kaşıdı. "Gerçekten de uyudu galiba," diye mırıldandı. "Ben şimdi Gollum olsaydım, o bir daha hiç uyanmazdı." Aklına geliveren kılıç ve iple ilgili fikirleri bir yana bırakarak, gidip beyinin yanına oturdu.

Uyandığı zaman üzerindeki gökyüzü loş, kahvaltılarını yaptıkları zamandan daha aydınlık değil daha karanlıktı. Sam ayağa fırladı, içinde biriken enerjiden veya hissettiği açlıktan da pay biçilirse bütün gün boyunca, en az dokuz saattir uyuduğunu fark etmişti aniden. Frodo hala derin uykulardaydı, iyice uzanmış, yanlamasına yatıyordu. Gollum görünürlerde yoktu. Sam'in aklına, Babalık'ın kendisi için hazırladığı babadan kalma geniş kelime hazinesinden seçme sitem dolu muhtelif isimler geldi; sonra aynı zamanda beyinin haklı olduğu geldi aklına: O an için sakınmaları gereken bir şey yoktu. En azından her ikisi de hayattaydılar, gırtlaklanmamışlardı.

"Zavallı sefil!" dedi biraz biraz hayıflanarak. "Şimdi nerelerde acaba?"

"Uşakta değil, uşakta değil!" dedi bir ses tepesinden. Yukarı bakınca Gollum'un koca kalasının ve kulaklarının şeklini gördü akşam göğüyle arasında.

"Baksana sen, ne yapıyorsun öyle?" diye bağırdı Sam, karşısındaki yaratığı görür görmez kuşkuları geri gelmişti.

"Smeagol acıktı," dedi Gollum. "Hemen döner."

"Hemen geri gel!" diye bağırdı Sam. "Hop! Geri gel!" Ama Gollum gözden kaybolmuştu bile.

Frodo Sam'in bağırtısıyla uyanmış, gözlerini ovuşturarak oturmuştu. "Hop!" dedi. "Bir şey mi var?

Saat kaç?"

"Bilmem," dedi Sam. "Gün kavuşmuş sanırım. O da gitti. Aç olduğunu söyledi."

"Merak etme!" dedi Frodo. "Yapabileceğimiz bir şey yok. Ama bak gör, geri gelecektir. Yemini daha bir süre onu bağlar. Kıymetli'sini bırakmaz zaten."

Frodo, Gollum ile birlikte, üstelik son derece aç ve serbest bir Gollum ile birlikte saatler boyunca uyumuş olduklarını öğrendiğinde durumu pek önemsemedi. "Babalık'ının o zalim isimlerinden birini hatırlamaya çalışma," dedi. "Yorgunluktan bitmiştin sen de, ayrıca her şey de yolunda: Şimdi ikimiz de dinlendik. Önümüzde zorlu bir yol var üstelik yolların en kötüsü."

'Yiyecek meselesine gelince," dedi Sam. "Bu işi yapmak ne kadar zamanımızı alacak? Ve işi başardıktan sonra ne yapacağız? Bu yolluk mükemmel bir biçimde ayaklarımızın üzerinde kalabilmemizi sağlıyor, ancak senin de takdir edeceğin gibi içimizi pek doyurmuyor: En azından benim için öyle; bunu söylerken lembas'ı yapanlara bir saygısızlık etmiş olmak da istemem tabii. Ama her gün bir kısmını yemek zorunda kalıyoruz ve durdukları yerde çoğalmıyorlar. Sanırım daha üç hafta kadar yetecek bir stokumuz var; o da kemeri sıkı, dişleri gevşek tutarsak, dikkatini çekerim. Şimdiye kadar biraz bol kepçe davrandık."

"Bitirmek, bu ne kadar sürer bilmiyorum," dedi Frodo. "Dağlarda çok oyalandık. Fakat Samwise Gamgee, canım hobbitçiğim gerçekten de en sevdiğim hobbit, arkadaşlar arkadaşı Sam'ciğim sonra ne olacağını düşünmeye pek gerek olduğunu zannetmiyorum, işi başarmak, senin deyiminle bunu başarabileceğimize dair ne ümidimiz var ki? Ve eğer

başarırsak, ne olacağını kim bilebilir ki? Eğer Tek Yüzük, Ateş'e giderse ve biz de ortalıklarda olursak? Sana soruyorum Sam, bir daha ekmeğe ihtiyacımız olacak mı acaba? Zannetmem. Şu zayıf kol ve bacaklarımızı layıkıyla kullanıp Hüküm Dağı'na varabilirsek öpüp de başımıza koyalım. Yavaş yavaş bu işin beni aştığını düşünmeye başlıyorum."

Sam sessizce başını evet anlamında salladı. Beyinin elini eline alarak, üzerine eğildi. Öpmedi ama gözyaşları eline damladı. Sonra arkasını döndü, koluyla burnunu sildi, ayağa kalktı, ıslık çalmaya çalışarak ayaklarını yere vura vura yürüdü; bütün bu çabalan arasında da Şunları söyleyebildi: "Nerede o lanet yaratık?"

Aslında Gollum'un geri dönmesi çok sürmedi; fakat o kadar sessizce gelmişti ki onu aniden önlerinde dururken görünceye kadar geldiğini fark etmediler. Parmakları ve yüzü kara çamurla kaplanmıştı, "ala bir şeyler çiğniyor, salyalan akıyordu. Ne çiğnediğini ne sordular ne de düşünmek istediler.

"Solucan, böcek veya deliklerden çıkarttığı sümüksü bir şeyler olsa gerek," diye düşündü Sam. "Bırr!

İğrenç yaratık; zavallı sefil şey!" Gollum derede yıkanıp, kana kana su içinceye kadar onlara bir şey demedi. Sonra dudaklarını yalaya yalaya yanlarına yaklaştı. "Şimdi daha iyi," dedi. "Dinlendik mi?

Devam etmeye hasır mıyıs? Cici hob-bitler, ne güzel de uyurlarmış. Artık Smeagol'e güveniyor musunus? Çok çok iyi."

Yolculuklarının bir sonraki bölümü de, bir öncekinin az çok aynıydı. Onlar ilerledikçe dere yatağı gitgide sığlaştı, zeminin meyili daha da azaldı. Dere yatağının dibi daha az taşlıydı artık, toprak kısmı daha fazlaydı ve yavaş yavaş yatak kenarları alçalarak sadece derenin kenarları kaldı. Dere dolanmaya başladı. O gece de sonuna yaklaşmıştı fakat bulutlar arak ayın ve yıldızların üzerlerini örtüyordu; günün gelişini ince gri bir ışığın yavaş yavaş yayılışından anladılar.

Serin bir havada suyolunun sonuna vardılar. Derenin kenarları yosunlu tepeciklere dönüştü Çürümekte olan son kaya katmanının üzerinden guruldayarak akan dere kahverengi bataklığa dökülerek gözden kayboldu. Onlar rüzgarı hiç hissetmeseler de kuru kamışlar tıslayıp, fıkırdıyordu Her iki yanlarında ve önlerinde, yarı yarıya loş ışıkta güneye ve doğuya doğru

uzanan engin çayırlar ve bataklıklar vardı. Karanlık ve gürültülü su birikintilerinden sisler döne döne yükselerek tütüyordu.

Sislerin kötü kokusu durgun havada boğarcasına asılı duruyordu Çok uzakta, şimdi neredeyse tam güneylerinde Mordor'un dağdan duvarları, tehlikelerle dolu sisli bir deniz üzerinde yüzen karmakarışık bulutlardan kara bir engel gibi yükseliyordu

Hobbitler artık tamimiyle Gollum'un elindeydiler. Güneylerinde uzanan belli başlı tek düz alan olan bataklıkların kuzey sınırından içeri girmekte olduklarını bilmedikleri gibi bu sisli aydınlıkta tahmin de edemezlerdi. Eğer bu toprakları bilselerdi, gecikmek pahasına, biraz geldikleri yolu takip ederler, sonra doğuya dönerek sert zeminli yollardan dolanıp. Dagorlad'ın çıplak ovalarına varırlardı.

Dagorlad: Mordor'un kapılan önündeki o kadim muharebenin yapılmış olduğu yer. Böyle bir yolda daha fazla ümitleri olacağından değil. O taşlı ovada saklanacak hiçbir yer yoktu ve orkların ve Düşman'ın askerlerinin yolu ovanın ortasından geçiyordu Orada Lorien pelerinleri bile gizleyemezdi onları.

'Yolumuzu nasıl bulacağız şimdi Smeagol?" diye sordu Frodo. 'Bu kötü kokulu bataklıklardan geçmek zorunda mıyız?"

"Hiç gerek yok, hiç gerek yok," dedi Gollum "Eğer hobbitler kara dağlara varıp O'nu bir an önce görmek istiyorlarsa Biras geriye gidip, biras dolanıp," -sıska kolu kuzeyi ve doğuyu işaret etti- "O'nun ülkesinin kapılarına giden sert, soğuk yollara varırsınıs. O'nun halkından bissürü kişi konukları arıyor; bulduklarını da doğrudan O'na götürmekten büyük bir memnuniyet duyarlar, tabii ki. Gözleri hep o taraflara bakar. Çok önceleri Smeagol'ü yakaladı orada" Gollum titredi. "Fakat o samandan beri kendi göslerini kullandı Smeagol, evet evet: O samandan beri göslerimi, ayaklarımı ve burnumu kullandım Başka yollar da biliyorum. Daha sor, bu kadar çabuk götürmes; ama daha iyi, eğer O'nun bisi görmesini istemiyorsak Smeagol'ü izleyin! O sisi bataklıklardan, sislerden, yoğun sislerden geçirebilir.

Smeagol'ü dikkatle takip edin, böylece O daha sizi yakalayamadan usun, oldukça usun bir yol gidebilirsinis, evet, belki de gidebilirsinis."

Gündüz olmuştu bile, rüzgarsız kasvetli bir sabahtı ve bataklık kokusu ağır dalgalar halinde uzanıyordu. Güneş, alçak bulutlu havayı delip geçemiyordu ve Gollum yolculuklarına bir an önce devam etme konusunda istekli görünüyordu. Böylece kısa bir moladan sonra tekrar yola koyuldular ve kısa bir süre sonra gölgeli, sessiz bir dünyada kayboldular; etraflarındaki topraklardan tamamıyla tecrit edilmişlerdi, arkalarında bıraktıkları tepelerden de, aradıkları dağlardan da. Yavaş yavaş tek sıra halinde gidiyorlardı: Gollum, Sam, Frodo.

Aralarında en yorgunları Frodo gibiydi ve yavaş gitmelerine rağmen sık sık geride kalıyordu Hobbitler kısa bir süre sonra, tek bir engin bataklık gibi görünen yerin aslında sonsuz bir su birikintileri ağı, yumuşak bataklıklar ve dönüp dolaşan yarı boğulmuş suyolları olduğunu anladılar. Bunların arasında kurnaz bir göz ve ayak, kendisine dolana dolana giden bir yol tutabilirdi. Gollum'da bu kurnazlık vardı kesinlikle, bütün kurnazlığına da ihtiyacı vardı. Bir yandan etrafı koklayıp, durmadan kendi kendine konuşurken uzun boynu üzerindeki kafası bir o yöne, bir bu yöne durmadan dönüp duruyordu. Bazen, kendisi ileri gidip, emekleyerek yeri el ve ayak parmaklarıyla yokluyor veya sadece bir kulağını yere yapıştırıp dinliyor, sonra elini kaldırarak onları durduruyordu Kasvetli ve yorucuydu bu iş. Bu terk edilmiş topraklarda hala soğuk, rutubetli bir kış hüküm sürüyordu. Ortalıktaki yegane yeşil, kasvetli suların karanlık, yağlı yüzeyleri üzerindeki kurşuni renkli kamışların birikintileriydi, ölü otlar ve çürümüş kamışlar, çoktan unutulmuş yazların bölük pörçük gölgeleri gibi sisler içinde yükseliyordu.

Gün ilerledikçe ışık biraz arttı ve sis gitgide daha incelip daha da şeffaflaşarak kalktı. Dünyanın küfü ve buharları üzerinde güneş, artık göz kamaştıran köpüklerden çiçekler içindeki yüce bir ülkede altın rengiyle yukarıdan yol alıyordu, ama onlar aşağıda sadece güneşin kararmış, soluk, ne ısıtan ne de renk veren, yalnızca geçip giden hayaletini görebiliyorlardı. Yine de güneşin bu zayıf izinden bile kaşlarım çatarak kaçındı Gollum. Yürüyüşlerini durdurdu ve minik birer av hayvanı gibi, kocaman kahverenkli bir kamışlığın sınırlan içinde çömelerek dinlendiler. Derin bir sessizlik vardı; sadece boş tohum tüylerinin belli belirsiz titreyişi ve onların hissedemedikleri minik hava akımlarıyla sarsılan kırık ot yapraklarının hareketleriyle yüzeysel olarak bozulan derin bir sessizlik.

"Tek bir kuş bile yok!" dedi Sam kederle.

"Hayır, hiç kuş yok," dedi Gollum. "Cici kuşlar!" Dişlerini yaladı. "Burada kuş yok. Yılanlar, ssolucanlar, su birikintisilerinde şeyler var. Bissürü şey, bissürü iğrenç şey. Kuş yok," diye bitirdi sözlerini üzgün üzgün. Sam ona hiç hazzetmeyerek baktı.

Böylece geçti gitti Gollum ile olan üçüncü günleri. Akşamın gölgeleri daha mutlu ülkelerde uzamadan önce tekrar yola koyuldular; fazla fazla molalarla, devamlı ilerleyerek. Molaların çoğunu dinlenmekten çok Gollum'a yardımcı olmak için veriyorlardı; çünkü artık o; bile çok büyük bir dikkatle ilerlemek zorundaydı ve bazen bir sû için yolunu kaybettiği oluyordu. Ölü Bataklıkların tam ortasına gelmişlerdi ve hava kararmıştı.

Birbirlerine yakın, eğilmiş, sıra halinde, Gollum'un her hareketini dikkatle izleyerek yavaş yavaş yürüyorlardı. Bataklık gittikçe daha da rutubetleniyor, aralarında ayak basınca kabarcıklarla dolu çamura batmadan yürünecek sert bir yer bulmanın gitgide daha da zorlaştığı durgun gölcüklere açılıyordu. Yolcular hafifti; yoksa belki de geçecek bir yol bulamazlardı.

Hava tamamen kararıverdi: Havanın kendisi bile teneffüs edilemeyecek kadar kara ve ağır görünüyordu. Işıklar belirince Sam gözlerini ovuşturdu: Kendi aklından şüpheye düştü, çok önce sol gözünün ucuyla, eriyip giden bir tutam soluk parlaklık görmüştü; ama çok geçmeden başkaları da beliriverdi: Kimi donuk donuk parlayan duman, kimi görünmez mumlar üzerinde yavaş yavaş oynaşan sisli alevler gibi; orada burada, gizlenmiş eller tarafından çekilip açılmış hayaletimsi çarşaflar gibi eğilip bükülüyorlardı. Fakat yol arkadaşlarının hiçbiri bir tek söz söylemedi.

Sonunda Sam, daha fazla dayanamadı. "Nedir bunlar Gollum?" dedi bir Asıltı halinde. "Bu ışıklar?

Baksana her yanımızı sardılar. Tuzağa mı düştük? Kim bunlar?"

Gollum bakındı. Önünde karanlık bir su uzanıyordu; o da, yönü konusunda kuşkulu olduğu için bir o yana bir bu yana yerde emekleyip duruyordu. "Evet, etrafımısı sardılar," diye fısıldadı. "Hileci ışıklar.

Cesetlerin mumları, evet evet. Kulak asmayın onlara! Bakmayın! Takip etmeyin onları! Bey nerede?"

Sam arkasına bakarak, Frodo'nun yine geride kalmış olduğunu fark etti. Onu göremiyordu.

Karanlığın içine doğru fazla gitmeye veya fısıltıyla seslenmekten fazlasına cesaret edemeyerek geriye birkaç adım attı. Aniden düşüncelere dalıp gitmiş, soluk ışıklara bakmakta olan Frodo'ya tosladı. Elleri gergin bir biçimde iki yanında sallanıyor, üzerlerinden sular ve balçık süzülüp duruyordu.

"Gel Bay Frodo!" dedi Sam. "Onlara bakma! Gollum bakmamamız gerektiğini söylüyor. Gel ona yetişelim de bu lanetli yerden bir an önce kurtulalım - tabii kurtulabilirsek!"

"Tamam," dedi Frodo, sanki bir rüyadan uyanırmış gibi. "Geliyorum. Devam edin!"

Yeniden aceleyle ilerlemeye başlayan Sam ayağını yaşlı bir köke veya ot öbeğine takarak tökezlendi.

Düştü, yapış yapış çamura batan elleri üzerinde zorla doğruldu, öyle ki yüzü kara batağın yüzeyine çok yaklaşmıştı. Belli belirsiz bir tıss sesi duyuldu, iğrenç bir koku yükseldi yukarı doğru, ışıklar titreşti, dans ederek döndü. Bir an için tam altındaki su, içine baktığı, pis bir cam takılmış bir çeşit pencere gibi göründü gözüne. Ellerini zorla balçıktan çıkartıp bir çığlık atarak geriye sıçradı. "Ölü şeyler, ölü yüzler var suyun içinde," dedi dehşetle. 'Ölü yüzler!"

Gollum güldü. "Ölü Bataklıklar, evet evet: ismi böyle," diye vırakladı. "Mumlar tutuşturulduğunda içine bakmamak gerek."

Sam titreyerek, "Kim onlar? Ne onlar?" diye sordu, artık arkasına varmış olan Frodo'ya dönüp.

"Bilmiyorum," dedi Frodo rüyadaymış gibi bir sesle. "Ama ben de' gördüm onları. Mumlar yandığında, su birikintilerinin içinde. Bütün su birikintilerinde yatıyorlar, kara suyun çok çok altında, dördüm onları: Merhametsiz kötü yüzler, soylu yüzler, üzgün yüzler. Bir sürü gururlu ve zarif yüz vardı gümüş rengi saçlarında yosunlarla. Fakat hepsi bozulmuştu, çürüyordu, hepsi ölüydü, içlerinde korkunç bir ışık vardı." Frodo elleriyle gözlerini örttü. "Kim olduklarını bilmiyorum; ama orada insanlar, Elfler ve yanlarında orklar gördüm sanki."

"Evet, evet" dedi Gollum. "Hepsi ölmüş, hepsi çürümüş, Elfler, insanlar, orklar. Ölü Bataklıklar. Çok usun bir saman önce büyük bir savaş olmuştu, evet, böyle demişlerdi Smeagol'e o gençken, ben gençken, Kıymetli daha

gelmeden. Çok büyük bir savaşmış. Usun kılıçlı, usun boylu insanlar, korkunç Elfler ve ciyaklayan orklar. Kara Kapıların önündeki ovada günlerce, aylarca savaşmışlar. Bataklıklar ol gün bu gündür büyümüş, mesarları yutmuş; hep ilerlemiş, hep ilerlemiş."

"Ama bu bir çağdan da önceydi," dedi Sam. “Ölüler gerçekten de orada olamaz! Bu Karanlık Ülke'de tezgahlanan bir şeytanlık mı?"

"Kim bilir? Smeagol bilmiyor," diye cevap verdi Gollum. "Onlara! ulaşamassın, onlara dokunamassın. Bir kere denemiştik, evet, kıymetlim. Bir kere denemiştim; ama onlara ulaşamassınıs. Sadece görünen suretlerdir belki de, onlara dokunulmas. Hayır kıymetlim! Hepsi ölü."

Sam ona kara kara baktı ve Smeagol'ün onları neden ellemek isteyebileceğini düşünerek bir daha titredi. "Doğrusu, ben onları görme istemiyorum," dedi. "Bir daha hiç görmek istemiyorum! Yolumu devam edip buradan ayrılabilir miyiz?"

"Evet, evet" dedi Gollum. "Ama yavaş yavaş, çok yavaş. Çok dikkatli! Yoksa hobbitler de asaya inerek ölülere katılır, küçük mumla yakar. Smeagol'ü isleyin! Işıklara bakmayın!"

Sağ tarafa doğru emekledi, bataklığın etrafından bir yol bulmaya çalışarak. Onlar da eğilmiş, sık sık aynı onun yaptığı gibi ellerini ı kullanarak hemen arkasından gidiyorlardı. "Eğer bu biraz daha devam ederse, sıra halinde giden üç küçük kıymetli Gollum'a dönüşeceğiz," diye düşündü Sam.

Sonunda kara bataklığın sonuna gelip kah emekleyerek, kah dan oluşmuş son derece güvenliksiz bir adacıktan diğerine sıçrayarak tehlike içinde öteye geçtiler. Genellikle çamura bata çıka zorla; yürümüşler, neredeyse boyunlarına kadar çamura bulanmış, leş gibi kokmaya başlamış ve bir lağım çukuru gibi kokan suya batmış ya da elleri içine gömülecek şekilde düşmüşlerdi.

Yeniden sert zemine vardıklarında gece iyice ilerlemişti. Gollum kendi kendine tıslayarak fısıldadı ama zamanla halinden memnun olduğu anlaşıldı: Gizemli bir biçimde, hisleri, koku alma duyusu ve karanlıktaki şekiller hakkındaki müthiş hafızasının bir nevi karışımıyla yeniden tam olarak nerede olduğunu anlamış ve önlerindeki yoldan emin olmuşta

"Şimdi yeniden ileri!" dedi. "Cici hobbitler! Cesur hobbitler. Çok yorgunlar tabii ki; bis de kıymetlim, hepimis çok yorgunus. Ama beyimisi şeytansı ışıklardan uşağa götürmeliyis, evet evet, götürmeliyis."

Bu sözlerle neredeyse koşarcasına, yüksek kamışlar arasında ilerleyen uzun bir yola benzer bir açıldıktan tekrar yürümeye başladı, onlar da ellerinden geldiğince çabuk peşinden yürüdüler düşe kalka Fakat kısa bir süre sonra aniden durup kuşkuyla havayı kokladı, sanki kafası karışmış veya bir şeyden memnuniyetsizlik duymuş gibi tısladı.

"Ne var?" diye homurdandı Sam, onun işaretlerini yanlış yorumlayarak "Etrafı koklamanın alemi ne? Burnumu tıkadığım halde koku beni bayıltacak neredeyse. Sen leş gibi kokuyorsun, bey leş gibi kokuyor, her yan kokuyor."

"Evet, evet Sam de kokuyor," diye cevap verdi Gollum. "Savallı Smeagol bunun kokusunu alıyor ama iyi yürekli Smeagol buna katlanıyor. Cici beyine yardım ediyor. Ama bu önemli değil. Hava hareket halinde, değişiklik geliyor. Smeagol merak ediyor; mutlu değil."

Yoluna tekrar devam etti ama huzursuzluğu arttı; arada bir ayağa kalkıyor, boynunu doğuya ve güneye doğru bir turna gibi uzatıyordu. Bir süre hobbitler onu rahatsız eden şeyi ne duydular, ne de hissettiler. Sonra aniden üçü birden dikleşerek ve etrafı dinleyerek kalakaldılar. Frodo ve Sam'e, çok uzaklardan tiz, ince ve zalim, uzun ve acıklı bir çığlık duymuşlar gibi gelmişti. Titrediler. Aynı anda havadaki hareketi onlar da hissetti; hava buz gibi olmuştu. Durmuş kulaklarını dikmiş dinlerken, uzaktan yaklaşmakta olan rüzgar gibi bir gürültü duydular. Puslu ışıklar dalgalandı, karardı ve söndü Gollum kıpırdamıyordu. Sonunda rüzgar bataklıklar üzerinden tıslayıp hırlayarak hızla onlara gelinceye kadar kendi kendine anlaşılmaz bir şeyler mırıldandı ve titredi. Gece daha az karanlık üzerlerinden kıvrılıp bükülerek gelip geçen sisin biçimsiz esintilerini görebilecekleri ya da neredeyse görebilecekleri kadar aydınlık bir hal almıştı. Yukarı bakınca parçalanan ve şeritler haline gelen bulutlan gördüler; sonra güneyde yukarılarda, bu uçan enkaz içinde yolculuk yapan ay, pırıldayarak ortaya çıktı.

Bir an için ayın görüntüsü hobbitlerin yüreklerini mutlu etti; Gollum ise yere büzüşmüş Beyaz Yüz'e lanetler yağdırıyordu. Sonra taze havayı içlerine çekip gökyüzünü seyreden Frodo ile Sam bir şeyin geldiğini

gördüler: Lanetli dağlardan uçup gelen küçük bir bulut, Mordor'dan salıverilen kara bir gölge; kanatlı ve meşum büyük bir kil. Ayın önünden hızla uçtu ve korkunç bir çığlık atarak, kendi hızıyla rüzgarı geride bırakıp batıya doğru gitti.

Soğuk toprak üzerinde yüzükoyun kapaklanarak hallerine aldırmadan süründüler. Fakat dehşetin gölgesi çark ederek geri geldi, kez daha alçaktan, tam onların üzerinden, bataklığın kokusunu korkunç kanatlarıyla süpürerek geçti. Sonra gitti, Mordor'a doğru Sauron'un hiddetinin tüm hızıyla uçtu; arkasından rüzgar da Ölü Bataklıklar'ı çıplak ve kasvetli bir halde bırakarak gümbürdeyip gitti. Çıplak viranelik göz alabildiğince, hatta uzaktaki tehditkar dağlara dağınık bir ay ışığıyla beneklenmişti.

Frodo ile Sam kötü bir rüyadan uyanıp, tanıdık gecenin hala dünyada var olduğunu anlayan çocuklar gibi gözlerini ovuşturarak ayağa kalktılar. Fakat Gollum akı Hanmışçasına yerde yatmaya devam ediyordu. Onu zorlukla kaldırdılar, bir süre yüzünü kaldırmadı, koca ya elleriyle başını koruyarak dirsekleri üzerine abandı kaldı.

"Tayflar!" diye ağladı. "Kanatlanmış tayflar! Kıymetli onların efendisidir. Her şeyi, her şeyi görürler.

Onlardan bir şey gislenen Beyas Yüs'e lanet olsun! Onlar da O'na her şeyi anlatır. O görür, o bilir. Ah Gollum, Gollum, Gollum!" Ay kaybolup Tol Brandir'in gerisin de batıya kayıncaya kadar ne yerinden kalktı, ne de kımıldadı.

O andan itibaren Sam, Gollum'da yeniden bir değişiklik hissetti gibi oldu. Daha bir dalkavuk, daha bir sözde dost olmaya başlamış ama Sam zaman zaman onun gözlerinde garip bir bakış yakalıyor özellikle de Frodo'ya bakarken; bir de, eski konuşma alışkanlığına daha sık döner olmuştu. Ayrıca Sam'in içinde büyümeye başlayan bir endişe daha vardı. Frodo yorgun, bitap denecek kadar yorgun görünüyordu. Bir şey söylemiyordu, aslında hemen hemen hiç konuşmuyordu; şikayet etmiyor ama sanki büyük bir yük, durmadan artan bir ağırlık taşıyan biri gibi yürüyordu; gitgide daha da yavaş, ayaklarını sürüye sürüye ilerlemeye başlamıştı, öyle ki Sam sık sık Gollum'a beklemesi ve beyini geride bırakmaması için yalvarmak zorunda kalıyordu.

Gerçekten de Mordor'un kapılarına doğru atılan her adımda Frodo boynundaki zincirde asılı duran Yüzük'ün daha da ağırlaştığını hisseder olmuştu. Artık Yüzük'ü, onu yere doğru çeken gerçek bir ağırlık olarak hissetmeye başlamıştı. Ama onu çok daha fazla rahatsız eden Göz'dü: Kendi kendine ona bu ismi takmıştı. Yürürken eğilmesine, büzülmesine neden olan, Yüzük'ün ağırlığından çok buydu. Göz: Görebilmek için büyük bir güçle tüm buluttan, topraktan, etten gölgeleri parçalamaya çalışan düşmanca bir iradenin o korkunç, bir biçimde artan hissi: sizi haraketsiz bir halde çıplakIığınızla mıhlamak için bakan o ölümcül bakış. Çok ince, çok narin ve ince bir TıaîlBrmşlı artık onu hala savuşturabilen örtüler. Frodo o iradenin o anda ikamet ettiği yeri, onun kalbinin yerini tam olarak biliyordu: Gözleri kapalı bir adam güneşin yerini nasıl kesinlikle bilirse, tıpkı o şekilde biliyordu.

Yüzünü ona dönmüştü ve onun kudreti alnına çarpıyordu.

Gollum da büyük bir ihtimalle benzer bir şeyler hissediyordu. Ama Göz'ün baskısı, o kadar yakınında bulunan Yüzük'e karşı duyduğu arzu ve kısmen soğuk demirden korkup kendini alçaltarak verdiği söz arasında kalmış o sefil gönülde neler olup bittiğini hobbitler tahmin bile edemezdi. Frodo bunu hiç düşünmedi bile. Sam'in aklında daha çok beyi vardı; kendi gönlüne çöken kara bulutu pek fark etmiyordu. Frodo'yu önüne geçirmişti şimdi ve her hareketini dikkatle inceliyor, tökezleyince ona destek oluyor ve beceriksizce sözlerle onu yüreklendirmeye çalışıyordu.

Sonunda gün belirdiğinde, hobbitler o uğursuz dağların ne kadar yaklaşmış olduğunu hayretle gördüler. Hava artık daha berrak, daha soğuktu ve hala uzakta olmalarına rağmen Mordor'un duvarları görüş sahasının ucunda bulutlu bir tehdit değildi artık, kasvetli arazi üzerinden merhametsiz kara kuleler gibi hiddetle bakıyorlardı. Bataklıklar bitiyor, ölü turbalığa ve kurumuş, çatlak çamur düzlüklerine doğru yok oluyordu. Önlerindeki zemin çıplak ve acımasız, uzun ve alçak yamaçlar halinde Sauron'un cümle kapılan önünde uzanan çöllere doğru yükseliyordu.

Kurşuni renkli aydınlık devam ettiği sürece, kanatlı dehşet geçer de onların yerlerini o zalim gözleriyle belirler diye kara bir kayanın alana solucanlar gibi sindiler büzüşerek. Yolculuklarının geri kalan bölümü, zihnin dinlenecek hiçbir yer bulamadığı, büyümekte olan bir korkunun gölgesiydi. İki gece boyunca, yolsuz izsiz, yorucu toprak üzerinde zahmetle

ilerlediler. Hava daha bir sertleşmiş, nefeslerini kesen, ağızlarını kavuran acı bir kokuyla dolmuş gibi geliyordu onlara.

Sonunda Gollum ile yola koyulduklarının beşinci sabahında bir kez daha mola verdiler. Önlerinde, tan vaktinde, kapkara ulu dağlar, duman ve buluttan bir çatıya doğru yükseliyordu. Eteklerinden, en yakını en fazla on iki mil kadar uzakta olan kocaman sütunlar ve kırık kırık tepeler uzanıyordu. Frodo etrafına dehşetle bakındı. Sürünerek gelen günün yavaş yavaş kamaşan gözlerinin önüne sermekte olduğu topraklar, Ölü Bataklıklar ve insansız Toprakların kıraç kırları kadar korkunç, çok daha iğrençti.

Ölü Yüzler Gölü'ne bile yeşil bir baharın yorgun hayaleti gelebilirdi; ama buraya bir daha ne bahar, ne yaz, hiç gelmeyecekti. Burada hiçbir şey yaşamıyordu, hatta çürümüşlükle beslenen cüzzamlı oluşumlar bile. Son nefesini veren su birikintileri, sanki dağlar bağırsaklarındaki pislikleri etraflarındaki arazilere kusmuşlar gibi kül ve sürünen çamurlarla boğulmuştu. Ezilmiş, toz haline gelmiş kayaların muazzam yığınları, ateşle kavrulmuş, zehirle lekelenmiş topraktan büyük koniler, isteksiz ışıkta yavaş yavaş ortaya çıkan, sonsuz bir dizi halindeki tiksindirici mezarları andırıyordu.

Mordor'un önünde uzanan viraneye varmışlardı: Bütün amaçları boşa çıktıktan sonra bile ayakta kalmak zorunda olan kölelerin karanlık emekleri adına dikilen ebedi abide; bozulmuş, iyileşemeyecek biçimde hastalık kapmış topraklar' - tabii eğer Engin Deniz her şeyi unutturacak şekilde orayı yıkarsa o başka. "Midem bulanıyor," dedi Sam. Frodo konuşmadı.

Bir süre orada durdular, tıpkı kabusların pusuya yatmış olduğu bir uykunun kenarında duran ama sabaha sadece gölgeler içinden geçip gidebileceklerini de gayet iyi bilen kişiler gibi. Işık yayılarak, keskinleşti. Son nefesini veren dipsiz kuyular ve zehirli tepecikler korkunç bir biçimde netleşti. Güneş doğmuş, bulutlar ve uzun duman şeritleri arasında ilerliyordu, ama güneş ışıklan bile bozulmuştu.

Hobbitler bu ışığı hiç de hoş karşılamadılar; düşmanca görünüyordu, onları tüm çaresizlikleriyle, Karanlıklar Efendisi'nin kül yığınları arasında çığlıklar atarak dolanan minik hayaletler gibi ortaya çıkartıyordu.

Kendilerini arak ilerleyemeyecek kadar yorgun hissettiklerinden dinlenmek için bir yer batandılar.

Bir süre bir cüruf tepeciğinin gölgesinde konuşmadan oturdular; fakat tepecikten kötü dumanlar sızıyor, boğazlarına kaçıyor ve onları boğuyordu, ilk doğrulan Gollum oldu. Söylenerek ve küfrederek kalktı; hobbitlere hiç bakmadan, onlara bir tek söz söylemeden, dört ayağı üzerinde emekleyerek gitti. Frodo ile Sam, batı kenarı daha derin olan, geniş, hemen hemen daire biçiminde bir çukura varıncaya kadar onun peşinden emeklediler. Çukur soğuk ve cansızdı, dibinde rengarenk yağlı, sulu çamurla dolu pis bir delik vardı. Bu pis oyuğun içine büzüştüler, bu gölge içinde Göz' ün dikkatinden kaçmayı ümit ederek.

Gün yavaş yavaş geçti. Büyük bir susuzluk duymaya başladılar ama mataralarından sadece birkaç yudum içtiler - mataralarını en son, tekrar hatırladıklarında gözlerine huzur ve güzellik dolu bir yer olarak görünen, yağmur suyuyla oluşmuş minik derede doldurmuşlardı. Hobbitler sırayla nöbet tuttular, ilk başlarda, ne kadar yorgun olurlarsa olsunlar, ne biri uyuyabildi, ne diğeri; fakat çok uzaklardaki güneş yavaş yavaş hareket eden bir bulutun arkasına dolanmaya başlayınca Sam biraz kestirdi. Nöbet sırası Frodo'daydı. Çukurun meyilli yüzeyine sırt üstü dayandı Frodo, ama bu üzerinde hissettiği yükü hafifletmemişti. Dumanla yol yol olmuş gökyüzüne bakarak garip hayaller, geçen kara suretler, geçmişten yüzler gördü. Zamanın ucunu kaçırdı, sonunda üzerine bir unutkanlık çökünceye kadar uyku ile uyanıklık arasında dolandı durdu.

Sam aniden, beyinin kendi ismini seslendiğini düşünerek uyandı. Akşam olmuştu. Frodo seslenmiş olamazdı çünkü uyuyakalmış ve neredeyse çukurun dibine kadar kaymıştı. Gollum onun yanındaydı.

Bir an için Gollum Frodo'yu uyandırmaya çalışıyor gibi geldi Sam'e; sonra öyle olmadığını gördü.

Gollum kendi kendine konuşuyordu. Smeagol, aynı sesi kullanan ama konuşurken viyaklayan ve tıslayan başka bir düşünce ile bir tartışmaya girmişti. Konuştukça gözlerinde soluk bir ışıkla yeşil bir ışık yer değiştirip duruyordu.

"Smeagol sos verdi," dedi ilk düşünce.

"Evet, evet kıymetlim," diye geldi cevap, "söss verdik: Kıymetli misi koruyalım diye, O'nun eline geçmessin diye hiçbir saman sahip olmasın

diye. Ama O'na gidiyor, evet, her adımda daha bir yaklaşıyor. Hobbit onunla ne yapacak merak ediyoruss, evet merak ediyoruss."

"Bilmiyorum. Elimden bir şey gelmes. Beyde o. Smeagol Bey'e yardım edeceğine sos verdi."

"Evet, evet Bey'e yardım etmeye: Kıymetli'nin beyine. Ama bey bis olurssak, hem istediğisimisi yaparıss, hem de söslerimisi tutmayıs."

"Ama Smeagol çok çok iyi olacağını söyledi. Cici hobbit! O acı masıs ipi Smeagol'ün bacağından aldı. Benimle güsel güsel konuşuyor."

"Çok iyi, çok iyi, ha kıymetlim? İyi olalım, balıklar kadar iyi olalım tatlım ama kendisimise. Cici hobbitlerin canıslarını acıtmayacass tabii, yo, yo."

"Ama sösümüsü Kıymetli bağlıyor," diye karşı çıktı Smeagol'ün sesi.

"O halde onu al," dedi diğeri, "onu kendisimiss alıkoyalım! O saman bis bey oluruss, Gollum öbür hobbiti, o edepssis, kuşkucu hobbiti süründür, evet, Gollum"

"Ama cici hobbiti değil, değil mi?"

"Hayır, hayır, eğer canısımıs istemesse. Yine de o bir Baggins kıymetlim, bir Baggins ya. Bir Baggins çalmıştı onu. Onu buldu ve hiç bişey demedi, hiç bişey. Biss Bagginslerden nefret edisiyoruss."

"Hayır, bu Baggins'ten değil."

"Evet, bütün Bagginsler. Kıymetli'yi alıkoyan herkessston. Onu almamıss lassım!"

"Ama O görecek, O bilecek. Bisden alacak!"

"O görür. Bilir. Aptal aptal sössler verdiğisimisi duydu O'nun emirlerine karşı gelerek üstelik ya. Almak lassım. Tayflar arayıp duruyor. Almak lassım."

"O'nun için değil!"

"Hayır tatlım. Bak kıymetlim: Eğer o bisim olurssa o saman kaçabiliris, O'ndan bile, hı? Belki de çok kuvvetleniriss, Tayflar'dan bile çok. Hükümdar Smeagol? Muhteşem Gollum? Gollum! Her gün balık yeris,

günde üç defa, denissten tase tase. Pek Kıymetli Gollum! Almak lassım. İstiyoruss, istiyoruss, istiyoruss!"

"Ama iki kişiler. Hemencecik uyanıp bisi öldürürler," diye sızlandı Smeagol son bir gayretle. "Şimdi değil. Daha değil."

"Biz istiyoruss! Ama... " bu noktada uzun bir duraksama olmuştu sanki yeni bir düşünce uyanmış gibi. "Daha değil ha? Belki de öyledir. Dişi bise yardım edebilir. Evet, dişi yardım edebilir."

'Yo, yo! öyle olmas!" diye feryat etti Smeagol.

"Evet! îstiyoruss! istiyoruss!"

Ne zaman ikinci düşünce konuşsa Gollum'un uzun kolu yavaş yavaş uzanmaya başlıyor, Frodo'ya doğru yoklaya yoklaya gidiyor, sonra yeniden Smeagol konuştuğunda, kasılarak geri çekiliyordu.

Sonunda, kasılmış ve seyiren uzun parmakları pençe halini almış her iki el de Frodo'nun boynuna doğru uzandı.

Sam, bu tartışma karşısında büyülenmiş kalmış, fakat yarı kapalı gözkapakları altından Gollum'un yaptığı her hareketi izleyerek kıpırdamadan yatıyordu. Onun yalın aklına göre Gollum'un en belli başlı tehlikesi alelade açlıktan, hobbitleri yeme arzusundan ileri geliyordu. O anda, bunun böyle olmadığını kavradı: Gollum Yüzük'ün korkunç çağrısını hissediyordu. O, dediği Karanlıklar Efendisi'ydi elbette; fakat Sam, Dişi'nin kim olduğunu merak etti. Herhalde, bu küçük sefil şeyin yolculukları sırasında arkadaşlık kurduğu kötü bir arkadaştı. Sonra bu noktayı unuttu, çünkü olanlar çok ileri gitmiş, gözle görünür bir şekilde tehlikeli olmaya başlamıştı. Kollarında ve bacaklarında büyük bir ağırlık vardı ama bir gayret sarf ederek doğrulup oturdu. Bir şey onu, dikkatli olması ve tartışmaya kulak misafiri olduğunu belli etmemesi konusunda uyarmıştı. Yüksek sesle bir iç çekerek, yüksek sesle esnedi.

"Saat kaç?" dedi uykulu uykulu.

Gollum dişleri arasından uzun bir tıslama koyverdi. Bir an gergin bir biçimde ve gözdağı verircesine doğruldu sonra öne doğru, dört ayağı üzerine yığılarak, çukurun kenarından tırmanmaya başladı. "Cici hobbiter! Cici Sam!" dedi. "Uykulu kafelar, uykulu kafelar ya! Îyi kalpli Smeagol'ü nöbete bırakın! Ama akşam oldu. Alacakaranlık çöküyor. Gitme samanısı."

"Tam zamanı!" diye düşündü Sam. "Ayrıca ayrılma zamanımız da." Yine de aklına, Gollum şu anda yanlarından ayrılsa, serbest haliyle daha tehlikeli olup olmayacağı kuşkusu geldi. "Lanet olasıca! Keşke boğulmuş olsaydı!" diye söylendi. Çukurdan aşağıya kayarak beyini uyandırdı.

Gariptir ki Frodo kendini zindeleşmiş hissediyordu. Bir rüya görmüştü. Karanlık gölge geçmiş ve hastalıklı topraklarda ona hoş bir görüntü gelmişti. Aklında rüyasından hiçbir şey kalmamıştı ama yine de bu yüzden kendini mutlu hissediyordu, gönlü ferahlamıştı. Yükü daha hafifti artık Gollum onu bir köpek neşesiyle karşıladı. Kıkırdadı, gevezelik etti, uzun parmaklarını çıtırdattı, Frodo'nun dizlerini elledi. Frodo ona gülümsedi.

"Haydi!" dedi. "Bize son derece güzel ve vefalıca rehberlik ettin. Bu son aşama Bizi Kapı'ya götür; sonra senden daha ileri gelmeni istemeyeceğim. Bizi Kapı'ya götür, sonra sen nereye gitmek istersen oraya gidersin ama düşmanlarımıza gitmek yok"

"Kapı'ya ha?" diye viyakladı Gollum, şaşırmış ve korkmuş gibi görünerek "Kapı'ya diyor bey! Evet, öyle diyor. Ve iyi Smeagol o ne isterse onu yapar, tabii ya Ama biss yaklaştıkça, göreceğis, göreceğis o zaman Hiç de hoş görünmeyecek Yoo! Hayır!"

"Haydi işine!" dedi Sam "Haydi bu işi bitirelim!"

Çökmekte olan alacakaranlıkta çukurdan çıktılar ve yavaş yavaş bu ölü topraklarda yollarını tuttular.

Pek fazla uzaklaşmamalardı ki, bataklıklarda, o kanadı siluet üzerlerinden ortalığı süpürüp geçerken duyduklarına benzer bir korku duydular. Durdular ve kötü kokulu toprağa sindiler; fakat tepelerindeki kasvetli akşam göğünde hiçbir şey görmediler; biraz sonra çok yukarlardan, belki de acil bir görevle Barad-dûr'dan ayrılan tehlike geçti gitti. Bir süre sonra Gollum ayağa kalkıp tekrar söylene söylene ve titreye litreye emeklemeye devam etti.

Gece yarısından bir saat kadar sonra, üçüncü kez yine bir korku düştü üzerlerine ama artık daha uzakta gibiydi, sanki bulutların çok üzerinden geçiyormuş ve korkunç bir hızla Batı'ya doğru gidiyormuş gibi. Bununla birlikte Gollum dehşetten çaresiz haldeydi, uçanların kendilerinin peşinde olduklarından, yaklaştıklarının bilindiğinden emindi

"Üç kere!" diye zırladı. "Üç kere olunca bir tehlike var demektir. Bisi burada hissediyorlar, Kıymetliyi hissediyorlar. Kıymetli onların efendisi. Bu taraftan daha fasla gidemeyis, hayır! Yararı yok yararı yok!"

Yalvarmak ve hoş sözler artık kar etmiyordu Sonunda Frodo hiddetle emredip elini kılıcının kabzasına koyunca, Gollum tekrar doğruldu Hırlayarak ayağa kalktı ve dayak yemiş bir it gibi önlerinden gitmeye başladı.

Böylece gecenin yorgun sonuna dek, tökezlene tökezlene devam ettiler yollarına; korkularla dolu yeni bir günün gelişine kadar, başlan önde, hiçbir şey görmeden, kulaklarında uğuldayan rüzgardan başka hiçbir şey duymadan sessizce yürüdüler.

BÖLÜM III

KARA KAPI KAPALI

Ertesi gün ermeden Mordor'a yaptıkları yolculuk sona ermişti. Bataklıklar ve çöl arkalarında kalmıştı, önlerinde solgun gökyüzüne karşı kararan ulu dağlar tehditkar başlarını dikiyorlardı.

Mordor'un batı tarafında Ephel Düath'ın yani Gölge Dağları'nın kasvetli çizgisi, kuzeyde Ered Lithui'nin kırık zirveleri ve çıplak sırtlan kül gibi kurşuni bir renkle uzanıyordu. Aslında Lithlad ve Gorgoroth'un hazin düzlükleri etrafındaki tek bir koca duvarın parçaları olan ve tam ortasında acı bir iç deniz olan Nurnen bulunan bu sıradağlar, birbirlerine yaklaştıkça, kuzeye doğru uzun kollarını uzatıyorlardı; bu kollar arasında derin ve dar bir geçit vardı. Burası Cirith Gorgor, yani Dehşet Geçidi idi; Düşman'ın topraklarına buradan giriliyordu. Her iki yandaki yüksek uçurumlar alçalıyor, tam ağzından kara iskeletli çıplak iki dik tepe ileri doğru fırlıyordu. Bunların üzerinde Mordor Dişleri vardı: iki adet sağlam ve yüksek kule. Bunlar çok önceleri, güçleri kuvvetleri yerindeyken Gondor'lu insanlar tarafından, Sauron devrilip kaçtıktan sonra eski ülkesine geri dönmeye çalışmasın diye yapılmıştı.

Fakat Gondor'un gücü zayıflamış, insanlar uyumuş; kuleler yıllarca bomboş kalmıştı. Sonra Sauron geri döndü. Yıkılmaya başlamış olan gözcü kuleleri tamir edilmiş, silahla doldurulmuş, içlerine sürekli tetikte duran birlikler yerleştirilmişti artık. Karanlık pencere delikleri kuzeye, doğuya ve batıya bakan, iskelet yüzlü yerlerdi ve her pencere uykusuz gözlerle doluydu.

Geçidin ağzında, uçurumdan uçuruma taştan bir sur ördürmüştü Karanlıklar Efendisi. Bu surun içinde tek bir demir kapı vardı ve surun mazgallı siperleri üzerinde gözcüler hiç durmadan yürüyüp duruyorlardı. Her iki taraftaki tepelerin altında kayalar yüzlerce mağara ve oyukla doluydu: Buralarda bir ork ordusu gizlenmiş, savaşa giden kara karıncalar gibi ileri atılmak için hazır ve nazır bekliyorlardı.

Kimse, eğer Sauron tarafından çağırılmamışsa veya Morannon'u, yani onun topraklarının kara kapısını açacak gizli parolayı bilmiyorsa, ısırığını hissetmeden Mordor Dişlerinden geçemezdi.

İki hobbit ümitsizlikle kulelere ve sura bakıyorlardı. Uzaktan, loş ışıkta bile surların üzerindeki kara muhafızların ve kapı önündeki devriyelerin hareketlerini görebiliyorlardı. Ephel Düath'ın en kuzeydeki ayağının uzanan gölgesi altındaki kayalık bir çukurun kenarından bakıyorlardı. Bu ağır havaya kanat açan bir karga belki onların saklandıktan yerden bir fersah gittikten sonra en yakındaki kulenin zirvesine varabilirdi. Kulenin üzerinde belli belirsiz bir duman dolanıyordu, sanki altındaki tepede bir ateş için için yaparmış gibi.

Gün erişti, açık sarı bir güneş Ered Lithui'nin yaşamsız sırtlan üzerinde oynaştı. Sonra aniden pirinç borazanların çığlığı duyuldu: Kulelerden yükseldi sesleri ve uzaklarda, dağlardaki gizli sığınaklardan ve ileri karakol mevkilerinden cevaplar geldi; daha da öteden, uzaktan ama derin ve meşum bir sesle, gerideki boş topraklarda Barad-dûr'un muazzam borazanları ve davulları yankılandı. Mordor'a dehşet ve angarya dolu korkunç bir gün daha gelmişti; gece nöbetçileri zindanlarına ve derinlerdeki bölmelerine çağırılmış, kem gözlü ve zalim gündüz nöbetçileri nöbet yerlerine yürümeye başlamışlardı. Çelik, siperler üzerinden donuk donuk parlıyordu.

"İşte geldik!" dedi Sam. “İşte Kapı; bana öyle geliyor ki en fazla buraya kadar ilerleyebiliriz zaten.

Aman; Babalık beni şimdi görevdi söyleyecek bir iki sözü olurdu! Sık sık, dikkat etmezsem sonumun kötü olacağını söylerdi, öyle derdi ya. Ama artık o ihtiyarı bir daha görebileceğimi zannetmiyorum.

Bana, demedim miydi Sam, deme şansı olmayacak: Bu daha da kötü. Nefesi yettiği sürece bunu söylemeye devam ederdi, ah o yaşlı yüzünü bir kerecik daha görebileydim. Ama önce güzelce bir yıkanmam gerekir, yoksa beni tanıyamaz.

"Sanırım, 'şimdi ne yana doğru gideceğiz,' diye sormamın bir yararı olmaz, değil mi? Daha ileriye gidemeyiz, orklardan bir yardım isteyeceksek o başka tabii."

"Hayır, hayır!" dedi Gollum. "Bu işe yaramas. Daha ileri gidemeyis. Smeagol öyle dedi. Şöyle dedi: Kapıya gidip göreceğis bakalım. Ama

görüyorus. A, evet kıymetlim, görüyorus. Smeagol hobbitlerin bu taraftan gidemeyeceğini biliyordu. A, evet, Smeagol biliyordu." "O halde ne halt etmeye getirdin bizi buraya?" dedi Sam, o andaki ruh haliyle ne adil ne de makul olabiliyordu "Bey öyle dedi. Bey dedi ki: Bisi Kapı'ya getir, dedi. İyi yürekli Smeagol de öyle yaptı. Bey öyle dedi, akıllı bey."

"Öyle," dedi Frodo. Yüzü ciddi ve asıktı ama kararlıydı. Bitkin, kir pas ve yorgunluktan ıstırap içindeydi ama artık çekinmiyordu ve gözleri pırıl pırıldı. "Öyle dedim çünkü Mordor'a girmeyi amaçlıyordum ve başka bir yol bilmiyorum. O yüzden bu taraftan gideceğim. Başka kimseye de benimle gelmesini söylemiyorum

"Hayır, hayır beyim!" diye feryat figan etti Gollum, onu elleyerek, büyük bir keder içindeymiş gibi.

"O yol bir işe yaramas! Yaramas! Kıymetli'yi O'na götürme. Hepimisi yer O, eğer eline geçirirse bütün dünyayı yer. Onu alıkoy cici bey ve Smeagol'e iyi davran O'nun almasına izin verme. Veya hurdan uzaklaş, daha iyi yerlere git ve onu minik Smeagol'e geri ver. Evet, evet bey: Geri ver onu, ha? Smeagol onu güselce saklar; bissürü iyilikler yapar, ösellikle de cici hobbitlere. Hobbitler eve gider. Kapı'ya gitme!"

'Bana Mordor topraklarına gitmem buyuruldu, o yüzden gideceğim," dedi Frodo. "Eğer tekbir yol varsa, o yolu izleyeceğim. Ne olacaksa olmalı."

Sam hiçbir şey söylemedi. Frodo'nun yüzündeki ifade ona yetmişti; kendi sözlerinin faydasız olacağını biliyordu Sonra zaten başından beri onun bu işten bir ümidi olmamıştı; neşeli bir hobbit olduğu için de, ümitsizliğini erteleyebildiği sürece bir ümide ihtiyacı olmamışa Artık gerçeklerle yüzleşme zamanı gelmişti. Fakat o bütün yol boyunca beyini bırakmamıştı; daha çok bu yüzden gelmişti zaten ve onun yanında olmaya devam edecekti. Beyi Mordor'a tek başına gitmeyecekti. Sam de onunla gidecekti ve en azından Gollum'dan kurtulmuş olacaklardı.

Bununla beraber, Gollum'un onları kendi varlığından kurtarmak gibi bir niyeti yoktu henüz.

Frodo'nun ayakları dibinde diz çökmüş ellerini ovuşturarak viyaklıyordu 'Bu taraftan değil beyim!" diye yalvardı, "Başka bir yol var Tabii ya, sahiden var. Başka bir yol, daha karanlık, bulması daha ssor, daha gisli. Ama Smeagol biliyor onu Bırakın Smeagol göstersin sise!"

"Başka bir yol!" dedi Frodo kuşkulu kuşkulu, Gollum'a keskin gözlerle bakarak "Evet, evet tabii! Başka bir yol vardı. Smeagol buldu onu Gelin gidip bakalım hala yerinde duruyor mu?"

"Daha önce bundan söz etmemiştin."

"Hayır. Bey sormadı ki. Bey ne yapmak istediğini söylememişti ki. O savallı Smeagol'e söylemiyor.

Şöyle diyor: Smeagol beni Kapı'ya götür sonra da haydi hoşça kal! Smeagol kaçıp kurtulabilir. Ama şimdi de şöyle diyor: Ben Mordor'a bu yoldan girmeyi amaçlamıştım. O yüsden Smeagol çok korkuyor. Cici beyi kaybetmek istemiyor. Sonra sos verdi, bey ona sos verdirdi, Kıymetli'yi korumak için. Ama bey yüzüğü O'na götürecek, doğruca Kara El'e götürecek, eğer bu taraftan giderse. O yüsden Smeagol ikisini birden korumak sorunda ve bir samanlar var olan başka bir yolu hatırlıyor. Cici bey. Smeagol çok iyi yürekli, hep yardım ediyor."

Sam kaşlarını çattı. Eğer gözleriyle Gollum'da delikler açabilecek olsaydı, o anda açmış olurdu.

Kafası kuşkularla doluydu. Görünüşe göre Gollum gerçekten'de kederlenmiş ve Frodo'ya yardım etmeye hevesliydi. Fakat Sam, kulak misafiri olduğu tartışmayı hatırlayarak, uzun zamandır diplere batmış olan Smeagol'ün yüzeye çıkağına inanmak konusunda zorlandı: En azından o ses tartışmada son sözü söylememişti. Sam'in tahminine göre Smeagol ve Gollum yanları (veya kendi kendine onlara taktiği isimlerle Yıvışık ile Leş) bir ateşkes, geçici bir ittifak yapmışlardı: ikisi de Yüzük'ü Düşman'ın ele geçirmesini

istemiyordu; her ikisi de Frodo'nun yakalanmasını engellemek istiyor, mümkün olduğu sürece kendi gözlerinin önünde olmasını istiyordu - en azından Leş ellerini "Kıymetlisine uzatacak bir şansa sahip olduğu sürece. Mordor'a başka bir yol olup olmadığı konusunda kuşkuluydu Sam.

"Ayrıca her iki yanının da beyin ne yapmaya niyeti olduğunu bilmemesi iyi bir şey," diye düşündü.

"Eğer Bay Frodo'nun, Kıymetlisini tamamen ortadan kaldırmaya çalıştığını bilseydi, işte o zaman acilen bir sorun yaşardık eminim. Her halükarda bizim Leş Düşman'dan o kadar çok korkuyor ki -onun bir çeşit emri altında veya bir zamanlar altındaymış besbelli-bize yardım ederken

yakalanmaktansa bizi ele vermeyi tercih eder; ya da Kıymetlisinin eritilmesindense bunu tercih eder. En azından benim düşüncem böyle. Umarım bey de buna dikkat eder. Herkes kadar akıllı biri ama çok yufka yürekli, hakikaten çok yufka yürekli. Bir Gamgee'nin onun ne yapacağını tahmin etmesi imkansız."

Frodo Gollum'a hemen cevap vermedi. Bu düşünceler Sam'in yavaş Mat keskin aklından geçerken, o durmuş Cirith Gorgor'un karanlık uçurumuna bakıyordu, içine sığındıktan çukur, tepe ile dağların dış ayakları arasında uzanan uzun, hendeğe benzer bir vadinin seviyesinden biraz yukarıda, alçak bir tepenin bir yamacına oyulmuştu. Vadinin ortasında batıdaki gözcü kulesinin kara temelleri duruyordu. Sabah ışığında Mordor Kapısı'nda birbirine yaklaşan solgun ve tozlu yollar artık net bir biçimde görülüyordu: Biri geriye, kuzeye doğru dolanıyordu, diğeri ise Ered Lithui'nin eteklerine takılıp kalmış sisin içine, doğuya doğru girip yok oluyordu; bir üçüncüsü de onlara doğru geliyordu.

Sert bir şekilde kulenin etrafından dönerken dar bir geçide giriyor ve bulundukları çukurdan pek uzakta olmayan bir yerden, aşağıdan geçiyordu. Sağ tarafından batıya dönerek dağların sırtlarını dolanıyor, güneye doğru Ephel Dûath'ın bütün batı yamaçlarını örten derin gölgelerin içine giriyordu; görüş alanlarının dışına çıktıktan sonra ise, yolculuğuna Ulu Nehir ile dağlar arasındaki dar bir toprak parçasından devam ediyordu.

Frodo düzlükte büyük bir kıpırtının, bir hareketin olduğunu fark etti. Sanki bütün ordular yürüyüşe geçmişti; gerçi çoğu, geride bulunan metruk araziden ve bataklıklardan sürüklenip gelen kötü kokular ve buğularla gizlenmişlerdi. Fakat orada burada mızrakların ve miğferlerin parıltılarını yakalıyordu; yolların yanındaki düzlüklerde büyük bölükler halinde atlılar görülüyordu. Daha birkaç gün önce Amon Hen'de uzaktan gördüğü görüntüyü hatırladı, gerçi şimdi yıllar önce gibi geliyordu ona. O zaman, bir an için çılgınca bir biçimde gönlünde kıpırdamış olan ümidin nafile olduğunu anladı.

Borazanlar meydan okumak için değil, karşılamak için çalıyorlardı. Bu, çok önceleri yitmiş olan bahadırlık mezarlarından öç almak için çıkan hayaletler gibi ayaklanmış Gondor'lu insanların, Karanlıklar Efendisi'ne karşı giriştikleri bir saldırı değildi. Bunlar başka bir soyun adamlarıydı, engin Doğu topraklarından çıkıp gelen Efendilerinin çağrısı üzerine

toplanan insanlar; geceleyin Kapı'sı önünde konaklamış, şimdi de O'nun artmakta olan gücünü iyice büyütmek için yürüyüşe geçmişlerdi.

Sanki içinde bulunduktan durumun ne kadar tehlikeli olduğunu ancak günün artan ışığında, bu engin tehdide bu kadar yakınken, aniden tam anlamıyla anlayabilmiş gibi, Frodo narin gri başlığını başına geçirip, çukurun içine atladı. Sonra Gollum'a döndü.

"Smeagol," dedi, "sana bir kez daha güveneceğim. Galiba buna mecburum da; benim bahtımda, hiç ummadığım bir anda senden yardım almak, senin bahtında da uzun süreler boyunca kötü bir niyetle izlemiş olduğun bana yardım etmek varmış. Şimdiye kadar takdirimi kazandın ve verdiğin söze sadık kaldın. Sadık kaldın derken samimiyim," diye ekledi Sam'e bir bakış fırlatarak, "çünkü şimdiye kadar iki kere senin ellerine kaldık ve sen bize bir zarar vermedin. Bir zamanlar aradığın şeyi almaya da çalışmadın. Üçüncü keresi en iyisi olur umarım! Ama seni uyarıyorum Smeagol, tehlike içindesin."

"Evet, evet beyim!" dedi Gollum. "Korkunç bir tehlike! Düşündükçe Smeagol'ün kemikleri takırdıyor ama kaçmıyor. Cici beye yardım etmesi lassım."

"Ben şu anda hepimizin paylaştığı tehlikeyi kastetmiyorum," dedi Frodo. "Sadece senin içinde olduğun tehlikeyi kastediyorum. Kıymetli adını taktığın bir şey üzerine yemin ettin. Bunu hatırla! O senin yeminine uymanı bekleyecek; ama sözünü de eğip bükerek seni mahvetmek için kullanacaktır.

Daha şimdiden döndün. Daha biraz önce kendini, aptalca bir biçimde ele verdin. Onu Smeagol'e geri ver, dedin. Bir daha söyleme bunu! Bu düşüncenin içinde büyümesine izin verme! Onu bir daha geri alamayacaksın. Fakat ona karşı duyduğun arzu senin sonun olabilir. Onu bir daha geri alamayacaksın.

Eğer başka çare kalmazsa, Smeagol, Kıymetli'yi ben takacağım; Kıymetli çok uzun bir süre sana hakim olmuş. Eğer ben onu takarak sana hükmetmiş olsaydım, sen sözüme itaat ederdin senden uçurumdan aşağıya veya ateşe adamanı istemiş olsaydım bile. Zaten emrim de böyle bir şey olur eğer takarsam.

“O yüzden dikkat et Smeagol!"

Sam beyine büyük bir takdir ile ama aynı zamanda hayretle baka: Sesinde öyle bir ton ve yüzünde öyle bir ifade vardı ki, daha önce hiç görmemişti. Sevgili Bay Frodo'nun iyiliği hep o kadar yüksek bir mertebede olurdu ki, bunun önemli bir ölçüde körlüğüne delalet ettiğini zannetmişti Sam. Tabii ki aynı zamanda Bay Frodo'nun dünya üzerindeki (Yaşlı Bay Bilbo ve Gandalf hariç tutulabilirdi) en akıllı kişi olduğuna da sarsılmaz bir inancı vardı. Gollum da kendi çapında benzer bir hata yapmış, iyilik ile körlüğü birbirine karıştırmıştı belli ki; gerçi tanışıklığı daha kısa süreli olduğu için yaptığı hata daha affedilir sayılırdı. En azından bu konuşma onun gururunu kırmış ve dehşete düşürmüştü. Yerlerde sürünmeye başladı, ama cici efendim'den başka anlaşılır bir söz söyleyemedi.

Frodo bir süre sabırla bekledi sonra daha az sert bir üslupla yeniden konuştu. "Haydi, Gollum ya da Smeagol, hangi adı istiyorsan, bana bu diğer yoldan söz et ve mümkünse o yolda bir umut var mı yok mu göster; göster ki düz yoldan gitmemeye ikna olayım. Acelem var."

Fakat Gollum acınacak bir durumdaydı ve Frodo'nun tehdidi cesaretini oldukça kırmıştı. Ondan, mırıldanmaları, viyaklamaları ve yerlerde sürünüp her ikisine de "savallı minik Smeagol'e" iyi davranmaları için yalvarmalarıyla sık sık kesilen konuşması arasında, doğru dürüst bir şey öğrenmek mümkün değildi. Bir süre sonra biraz daha sakinleşti ve Frodo yavaş yavaş, Ephel Düath'ın batısından dönen yolu izleyen bir yolcunun, zamanla kara ağaçların oluşturduğu bir halkanın yakınındaki bir kavşağa geleceğini anlamaya başladı. Sağ tarafta bir yol Osgiliath'a ve Anduin köprülerine gidiyordu; ortadaki de güneye doğru ilerliyordu.

"Öylece gidiyor," dedi Gollum. "Hiç o taraftan gitmedik bis ama hiç durmayan Büyük Su'yu görünceye kadar yüz fersah gidildiğini söylüyorlar. Orada bissürü balık var, balıkları yiyen büyük kuşlar var: Cici kuşlar: Fakat bis oraya hiç gitmedik, ne yasık gitmedik! Hiç şansımıs olmadı. Daha da ilerde, daha da çok topraklar var diyorlar ama Sarı Yüs orada çok sıcak ve çok as bulut oluyor ve oradaki insanlar hiddetli ve kara yüsleri var. Bis o ülkeyi görmek istemiyorus."

"Hayır!" dedi Frodo. "Ama sen yolundan sapma. Üçüncü dönemeçte ne var?"

"A evet, a evet, bir üçüncü yol daha var," dedi Gollum. "O sola dönen yol. Hemen tırmanmaya, tırmanmaya başlar o; dolanır, tırmanır, geriye

yükssek gölgelere doğru. Kara kayayı döndüğü saman görürsünüs, aniden tam tepenisde görürsünüs ve saklanmak istersinis."

"Görürüz ha? Ne görürüz?"

"Eski hisar, çok eski ve çok korkunç artık. Eskiden Güney'den hikayeler duyardık, çok önce, Smeagol gençken. A evet, eskiden akşamları Ulu Nehir'in kıyısında oturup hikayeler anlatırdık, söğüt topraklarında, Nehir de gençken, Gollum, Gollum." Ağlamaya ve mırıldanmaya başladı. Hobbitler sabırla beklediler.

"Güney'in hikayeleri," diye devam etti Gollum yine, "parlak göslü usun boylu insanlar, onların taştan, dağ gibi olan evleri, Krallarının gümüş tacı ve Ak Ağaç: Ne mükemmel hikayelerdi. Çok yükssek kuleler inşa etmişlerdi ve bunlardan bir tanesi gümüşsü beyasdı ve bunun içinde aya benseyen bir taş vardı ve bunun etrafında da kocaman beyass duvarlar. Evet, evet, Ay Kulesi hakkında bir sürü hikayeler vardı."

"Bu Elendil'in oğlu Îsildur'un inşa ettirmiş olduğu Minas Îthil olmalı," dedi Frodo. "Düşman'ın parmağını kesen Îsildur idi."

'Evet, O'nun Kara Eli'nde sadece dört parmak var ama o da yetiyor," dedi Gollum titreyerek. "Ve Îsildur'un şehrinden nefret ediyordu."

"Nefret etmediği ne var ki?" dedi Frodo. "Ama Ay Kulesi'nin bizimle ilgisi ne?"

"Şimdi beyim eskiden de vardı bu kule, hala da var: O yükssek kule, beyas evler ve sur; ama artık hoş değil, güsel değil. Çok önceleri ele geçirmiş burayı. Artık çok korkunç bir yer. Yolcular orayı görünce titriyorlar ve görmemek için hemen uzaklaşıyorlar, gölgesinden sakınıyorlar. Ama bey o tarafa doğru gitmek sorunda kalacak. Bundan başka tek yol orası. Çünkü dağlar orada daha alçak ve eski yollar sonunda tepedeki bir geçide gelinceye kadar dağlara tırmanıyor da tırmanıyor; sonra yeniden iniyor, iniyor Gorgoroth'a." Sesi alçalarak bir fısıltıya dönüştü ve Ürpererek titredi.

"Ama bunun bize ne yararı olacak?" diye sordu Sam. "Mutlaka Düşman kendi dağlarını biliyordur ve o yol da en az bunun kadar korunuyordur herhalde? Kule boş değil, öyle değil mi?"

"Yo, boş değil!" diye fısıldadı Gollum. "Boş gibi duruyor ama boş değil. Yo hayır! Çok korkunç şeyler yakıyor orada. Orklar, evet hep orklar, ama daha kötü şeyler, daha kötü şeyler de yaşıyor orada. Yol surların gölgesi altından tırmanarak kapıdan geçiyor. Yolda, onların haberi olmadan hiçbir şey kıpırdayamas. İçerdeki şeyler biliyorlar: Sessiss Göscüler."

'Yani senin önerin bu mu," dedi Sam, "güneye doğru bir uzun yürüyüş daha yapıp, eğer başarabilirsek kendimizi bunun gibi, belki de daha kötü bir kapana kıstırmak, öyle mi?"

"Hayır, tabu ki hayır," dedi Gollum. "Hobbitler anlamaya çalışsın. O, o taraftan bir saldırı beklemiyor. O'nun Gösü yuvarlaktır ama bası yerlere diğerlerinden daha çok bakar. Her şeyi aynı anda göremes, henüs göremes. Bakın, Gölgeli Dağlar'ın batısındaki bütün toprakları ele geçirdi ve artık bütün köprüleri elinde tutuyor. Kimsenin köprülerde büyük bir dövüşe girmeden veya bir sürü kayık kullanmadan, Ay Kulesine gelebileceğini düşünmüyor; bunları yaparlarsa da O'nun saten haberi olur."

"O'nun ne yapıp ne düşündüğü konusunda çok fazla şey biliyor gibisin," dedi Sam. "Son zamanlarda O'nunla konuşmuş muydun? Yoksa sadece orklarla mı sıkı fıkıydın?"

"Hobbit iyi kalpli değil, düşünceli değil," dedi Gollum Sam'e ters ters bakıp Frodo'ya dönerek.

"Smeagol orklarla konuştu, evet tabii, beye rastlamadan önce konuştu, bissürü halklarla konuştu: Çok uşaklara gitti. Ve şu anda söylediğini bissürü halk da söylüyor. O'nun için ve bisim için esas büyük tehlike burada Kusey'de. Günün birinde Kara Kapı'dan dışarı çıkacak, yakında bir gün. Büyük orduların girip çıkabileceği tek yol orası. Ama uşaktaki batıdan korkmuyor ve orada da Sessiss Göscüler var."

"Aynen öyle," dedi Sam, devre dışı kalmaya niyeti yoktu. "Biz de gidip kapılarım çalıp, Mordor'a oradan mı gidildiğini soracağız, öyle mi? Yoksa cevap vermeyecek kadar da mı sessiz bunlar? Bu akıl karı değil. Aynı şeyi burada da yapabiliriz, böylece uzun bir yoldan da kurtulmuş oluruz."

"Bu konuyla alay etme," diye tısladı Gollum. "Komik değil. Yo yo! Hiç eğlenceli değil. Mordor'a girmeye çalışmak akıl karı değil. Ama eğer bey, gitmem gerek, ya da gideceğim, diyorsa o saman bir yolunu bulmaya

çalışmalıyıss. Ama korkunç şehre gitmemeliyis, yo yo, tabii ki bunu yapmamalıyıs.

Smeagol bu noktada yardım ediyor, cici Smeagol, kimse ona bir şey anlatmasa da o yardım ediyor.

Smeagol yeniden yardım ediyor. O buldu onu. O biliyor."

"Ne buldun?" diye sordu Frodo.

Gollum yere çömeldi ve sesi yeniden bir fısıltıya dönüştü. "Dağlara doğru giden minik bir patika; sonra bir merdiven, dar bir merdiven, evet evet, çok usun ve çok dar. Sonra daha çok merdiven. Ve sonra" -sesi daha da alçalmıştı- "bir tünel, karanlık bir tünel; son olarak da küçük bir uçurum ve ana geçidin tepesinde bir patika. Smeagol karanlıktan o yolla kurtulmuştu. Ama bu seneler önceydi.

Patika ortadan kalkmış olabilir artık; ama belki de kalkmamıştır, belki de kalkmamıştır."

"Bu kulağıma hiç hoş gelmiyor," dedi Sam. "Çok kolay görünüyor, en azından anlatırken. Eğer o patika hala oradaysa, korunuyordur da. Daha önce korunmuyor muydu Gollum?" Tam bunları söylerken Gollum'un gözlerinde yeşil bir ışık yakaladı, ya da yakaladığım sandı. Gollum bir şeyler mırıldandı ama cevap vermedi.

"Daha önce korunuyor muydu?" diye sordu Frodo sertçe. "Ve sen karanlıktan kaçtın mı Smeagol?

Yoksa belli bir görevle ayrılmana izin mi verilmişti? En azından, yıllar önce seni Ölü Bataklıklar'da bulan Aragorn böyle düşünüyordu."

"Yalan bu!" diye tısladı Gollum ve Aragorn'un adının anılmasıyla birlikte şeytani bir ışık geldi gözlerine. "O bana yalan söyledi, evet aynen öyle yaptı. Ben kaçtım, kendi biçare halimle. Gerçekten de Kıymetli'yi aramam söylenmişti; ben de aradım, aradım, tabii ki aradım. Ama Kara Varlık için değil.

“Kıymetli bisimdi, o benimdi söyleyim sise. Kaçtım ben."

Frodo Gollum'un bu konuda bir kez olsun, kendisinden bekleneceği gibi gerçeklerden çok uzaklaşmamış olduğundan garip bir biçimde emindi; her nasılsa Mordor'dan dışarıya bir yol bulmuştu, en azından bunun kendi

kurnazlığı sayesinde olduğunu düşünüyordu. En azından, Gollum'un ben dediğini fark etti; Gollum'un "ben" diye konuştuğu nadir anlar genellikle, eskiden kalmış bir dürüstlüğün ve samimiyetin kalıntılarının yüzeye çıktığının göstergesiydi. Fakat bu noktada Gollum'a güvenilecek olsa bile, Frodo Düşman'ın hilelerini unutmuş değildi. Bu "kaçışa izin verilmiş, hatta bilhassa tertiplenmiş ve Karanlık Kule tarafından gayet iyi biliniyor olabilirdi. Ve en azından Gollum'un birçok şeyi onlardan sakladığı da belliydi.

"Sana bir kere daha soruyorum," dedi: "Bu gizli yol korunmuyor mu?"

Fakat Aragorn ismi Gollum'u huysuz bir ruh haline sokmuştu. Bir kerecik olsun doğruyu, ya da doğrunun bir bölümünü söyleyen bir yalancı sözüne güvenilmediğinde nasıl incinmiş bir havaya bürünürse, öyleydi şimdi. Cevap vermedi.

"Korunmuyor mu?" diye tekrarladı Frodo.

"Evet, evet, belki. Bu topraklarda hiç güvenlikli yer yok," dedi Gollum asık suratla. "Hiç güvenlikli yer yok. Ama bey ya bu yolu deneyecek, ya da eve geri dönecek. Başka yolu yok." Daha fazla bir şey söyletemediler ona. Bu tehlikelerle dolu yerin ve yüksekteki geçidin adını söyleyemedi ya da söylemedi.

Oranın adı Cirith Ungol idi, arkası korkunç söylentilerle dolu bir ad. Aragorn belki onlara bu ismi ve önemini anlatabilirdi; Gandalf onları uyarabi li rdi. Ama yalnızdılar; Aragorn uzaklardaydı ve Gandalf İsengard'ın yıkıntıları arasında durmuş Saruman ile çekişiyor, karşılaştığı hainlik nedeniyle gecikiyordu. Yine de Saruman'a son sözlerini söylerken ve Palantir Orthanc'ın basamaklarına bir şimşek gibi çarparken Gandalf in düşünceleri Frodo ile Samwise'a yönelmişti; zihni fersahlar ötesinden ümit ve acıma duygularıyla arıyordu onları.

Belki de Frodo bilmeden, Gandalf'ın artık yok olmuş, uzaklardaki Moria'nın gölgesi içine yitip gitmiş olduğuna inansa da, tıpkı Amon Hen'de olduğu gibi bunu hissetmişti. Uzun bir süre yerde oturdu sessizce, başı önüne eğik, Gandalf in ona söylemiş olduğu her şeyi hatırlamaya çalışarak. Fakat bu seçim için hatırlayabildiği hiçbir öğüt yoktu. Aslında Gandalf m rehberliği onlardan çok çabuk esirgenmişti, çok çabuk, daha Karanlık Ülke çok uzaktayken. Son olarak oraya nasıl girebileceklerini Gandalf

söylememişti. Belki de söyleyemezdi. Düşman'ın Kuzey'deki kalesine, Dol Guldur'a bir kez girmeye cüret etmişti. Fakat Mordor'a, Ateş Dağı'na, Barad-dûr'a, Karanlıklar Efendisi güçlenip ayaklandıktan sonra, buraya hiç yolculuk yapmış mıydı? Frodo böyle bir şey olabileceğini zannetmiyordu, işte bu yüzden, Shire'lı minik bir buçukluktan, sakin kırların basit bir hobbitinden, ulu kişilerin giremediği veya girmeye cesaret edemediği yerlere bir yol bulması bekleniyordu. Bu kötü bir kaderdi. Fakat kendi seçmişti bu kaderi, kendi oturma odasında, Gümüş ve Altın Ağaçları'nın hala çiçek içinde olduğu, dünyanın gençliği ile ilgili bir hikaye kadar uzak görünen bir yılın, uzaklarda kalmış bir baharında... Bu kötü bir seçimdi. Ne yönü seçmeliydi? İki yol da dehşete ve ölüme ilerliyor idiyse, bir seçim yapmanın anlamı neydi?

Gün ilerledi, içinde yatmakta oldukları, korku ülkesinin sınırlarına bu kadar yakın olan o küçük gri çukura derin bir sessizlik sindi: Sanki onları etraflarındaki dünyadan ayıran kalın bir perde gibi elle tutulabilen bir sessizlik. Üzerlerinde, uçuşan dumanla şerit şerit lekelenmiş solgun bir gök kubbe vardı, ama çok yukarıda ve çok uzakta görünüyordu; sanki kara düşüncelerle dolu ağır bir havanın derinliklerinden görünüyormuş gibi.

Güneşin önünde asılı kalan bir kartal bile orada, kasvetin yükü altında sessizce kıpırdamadan gri pelerinlerine sarınmış oturan hobbitleri göremezdi. Belki bir an için, yere yayılıp yatmış minik bir şekil gibi görünen Gollum'u incelemek için duraklayabilirdi: insan çocuklarına ait kurumuş bir iskeletin, pejmürde giysileri üzerine yapışmış, uzun kolları ve bacakları kemik kadar beyazlaşmış, bir deri bir kemik halde yattığını sanırdı: Didiklemeye değecek et bile görmezdi üzerinde.

Frodo'nun başı dizlerine eğilmişti ama Sam ellerini başının arkasında kavuşturmuş, geriye yaslanmış, başlığının arasından boş gökyüzüne bakıyordu. En azından uzun bir süre için gökyüzü boştu. Derken Sam'e sanki kuşa benzeyen kara bir şekil görüş sahasına girmiş, daireler çizmiş ve sonra tekrar dönüp gitmiş gibi geldi. Bunu iki tane daha izledi, sonra da bir dördüncüsü. Bakıldığında çok minik görünüyorlardı ama yine de Sam, her nasılsa bunların çok iri, kanat mesafelerinin çok geniş olduğunu ve çok yüksekten uçtuklarını biliyordu. Gözlerini kapattı ve öne doğru eğilerek büzüştü. Aynı uyarıcı korkuyu, rüzgardaki çığlık ve aydaki gölge ile gelen aynı çaresiz dehşeti Süvariler'in varlığında da hissetmişti gerçi şu anda ezici

veya zorlayıcı değildi, tehdit daha uzaktaydı. Yine de bir tehditti işte. Frodo da hissetti bunu.

Düşüncesi bölündü. Kıpırdayarak titredi ama yukarı bakmadı. Gollum örümcek gibi bir köşeye büzüştü. Kanatlı şekiller döndü, Mordor'a doğru hızlanarak aşağıya süzüldü.

Sam derin bir nefes aldı. "Süvariler yine ortalıklarda ama bu kez havada," dedi boğuk bir fısıltıyla.

"Onları gördüm. Sence bizi görebilirler mi? Çok yukarıdaydılar. Ayrıca eski Kara Süvariler gibiyseler bunlar gün ışığında fazla göremezler, değil mi?"

"Hayır, herhalde göremezler," dedi Frodo. "Fakat binekleri görebilir. Ve şu anda bindikleri bu kanadı yaratıklar büyük bir ihtimalle bütün canlılardan daha keskin görüşlüdür. Büyük leş kargalarına benziyorlar. Bir şey arıyorlardı: Korkarım Düşman tetikte."

Korkuları geçti ama etraflarını saran sessizlik yırtılmıştı. Bir süre için dünyayla ilişkileri kesilmişti, sanki görünmez bir adadaymışlar gibi; şimdi ise yeniden tüm çıplaklıklarıyla ortaya çıkmışlardı, tehlike geri gelmişti. Fakat Frodo hala Gollum'a bir şey söylememiş, seçimim yapmamıştı. Gözleri kapalıydı, sanki rüya görüyormuş ya da gönlüne ve hatıralarına bir göz gezdiriyormuş gibi. En sonunda kıpırdanarak ayağa kalktı; konuşacak, bir seçim yapacak gibi görünüyordu. Ama "Durun!" dedi. "Oda ne?"

Üzerlerine yeni bir korku çökmüştü. Şarkı sesi ve kaba bağırtılar duydular, ilk başta çok uzakta gibi geldi onlara, ama ses gittikçe yaklaştı: Onlara doğru geliyordu. Hepsinin aklına Kara Kanatlar'ın yerlerini bulduğu ve onları yakalatmak için silahlı askerler yolladığı geldi: Sauron'un bu korkunç hizmetkarları için hiçbir hız fazla sayılmazmış gibi görünüyordu. Etrafı dinleyerek büzüştüler. Konuşma sesleri, silahların ve koşum takımlarının şakırtısı çok yakındı. Frodo ile Sam, kınlarında duran minik kılıçlarını gevşettiler. Kaçmaları imkansızdı.

Gollum yavaş yavaş doğrularak çukurun kenarına doğru bir böcek gibi tırmanmaya başladı. Son derece dikkatle, çukurun kenarındaki kaya kırığından bakabilecek duruma gelinceye kadar kendini milim milim yükseltti. Bir süre orada hiç kıpırdamadan durdu, hiç ses çıkarmadı. Aynı

anda sesler yeniden uzaklaşmaya başladı ve yavaş yavaş azalıp gitti. Uzaklarda, Morannon surlarında bir borazan çaldı.

Sonra Gollum sessizce geri çekilerek çukura geri kaydı.

'Mordor'a daha çok insan gidiyor," dedi alçak bir sesle. "Karayüsler. Bunlar gibi insanlar görmedik daha önce, hayır, Smeagol görmedi. Çok hiddetliler. Kara gösteri, usun siyah saçları, kulaklarında altın ' küpeleri var; evet, bir sürü güsel altın. Ve basılan yanaklarına kırmışı boya sürmüş ve kırmışı pelerinleri var ve bayrakları da kırmışı ve mısraklarının ucu ve koca koca çivili, sarısiyah çisgili, yuvarlak kalkanları var. Hoş değil; çok salim, kötü adamlara bensiyorlar. Neredeyse orklar kadar kötü ve çok daha iri. Smeagol bunların Ulu Nehirin ucundan da ötelerden geldiklerini düşünüyor: O yoldan geldiler. Kara Kapıdan geçtiler; ama dahası da gelebilir. Mordor'a hep daha da çok insan geliyor.

Günün birinde bütün halklar içeri girmiş olacak" "Hiç fiil var mıydı?" diye sordu Sam, tuhaf yerler hakkında yeni şeyler öğrenmek sevdasından korkusunu unutarak "Hayır, hiç ful yoktu Ful de ne?" dedi Gollum

Sam ayağa kalkarak ellerini arkasında kavuşturdu (her "şiir söylediğinde" yaptığı gibi) ve başladı:

Fare gibi gri,

Ev kadar iri.

Burnum yılan gibi,

Titretirim yeri,

Dolanırken dağ bayır,

Ağaçlar yıkılır.

Boynuzlarım ağzımda,

Yelken kulaklarımla

Güney'de gezerim.

Her şeyi ezerim.

Sığmam yıllara,

Düşmem toprağa,

Asla ölmeyeceğim.

Fuldür benim edatı,

Her şeyden büyüğüm

Uzundur boyum

Rastlarsan bana

Unutmazsın asla

Eğer rastlarsan,

Sanırsın bunlar yakın;

Ama Fuldür adım benim,

Hiç yalan söylemedim.

"Bu," dedi Sam, şiirini bitirince, "Shire'da söylediğimiz bir tekerleme. Anlamsızdır belki, belki de değildir. Ama bizim de kendi öykülerimiz var ve Güneyden gelen haberler, filan. Eski zamanlarda hobbitler ara sıra yolculuğa çıkarlardı. Çoğu geri gelmedi ve gelenlerin de her söylediğine inanan olmadı: Bree'den gelen habere güvenilir, Shire sözüne güvenilir demez kimse. Fakat uzaktaki Güneş topraklarından gelen büyük halkın hikayelerim dinledim hep. Biz onlara kendi öykülerimizde Swerting'ler deriz; bunların dövüşürken fiillere bindikleri söylenir. Fullerin sırtına evler ve kuleler falan koyarlarmış ve fiiller birbirlerine kayalar, ağaçlar atarmış. O yüzden sen Kırmızılar ve altınlar içinde Güneyden insanlar,' dediğinde ben de, Tül var mıydı?' dedim. Çünkü eğer var idiyse, tehlikeyi göze alıp bakacaktım Ama arak bir fiil görebileceğimi zannetmiyorum. Belki de öyle bir hayvan hiç yoktur." içini çekti.

"Hayır, hiç fil yok," dedi Gollum tekrar. "Smeagol onları hiç duymadı. Onları görmek de istemiyor. Olmalarını da istemiyor. Smeagol buradan gidip, daha emniyetli bir yerlerde gislenmek istiyor. Smeagol beyin gitmesini istiyor. Cici bey Smeagol ile gelmes mi?"

Frodo ayağa kalktı. Bütün sıkıntılarının arasında Sam'in ortaya çıkıp, Fullerin eski ocakbaşı tekerlemelerinden birini gururla okuyuşu karşısında gülmeden edememişti; gülmek de tereddüdünün geçmesine neden olmuşta

"Keşke bin tane filimiz olsaydı da Gandalf bunların başında beyaz bir file biniyor olsaydı," dedi. "O zaman bu şeytani topraklara girmek için bir yol açabilirdik belki. Ama böyle bir şansımız yok; sadece yorgun bacaklarımız var o kadar. Evet, Smeagol, son dönemeç en iyisi olabilir. Seninle geleceğim"

"Cici bey, akıllı bey, iyi kalpli bey!" diye bağırdı Gollum zevkle Frodo'nun dizlerini okşayarak "Cici bey! O zaman dinlenin şimdi iyi kalpli hobbitler, kayaların gölgesi altında, kayaların dibinde! Dinlenin ve kıpırtısıs yatın Sarı yüs gidinceye kadar. Sonra hıssla gideris. Yumuşak ve hısslı olmamış lasım.

BÖLÜM IV

BAHARATLAR VE TAVŞAN YAHNİSİ

Kalan birkaç saat gün ışığında, güneş hareket ettikçe onlar gölgeye kaçarak, sonunda batı kenarının gölgesi uzayıp da içine karanlık çökünceye kadar dinlendiler. Sonra biraz bir şeyler yediler, sularını idareli içtiler. Gollum hiçbir şey yemedi ama suyu memnuniyetle kabul etti.

"Yakında daha fasla bulacas," dedi dudaklarını yalayarak. "Güsel sular dereler halinde Ulu Nehir'e akar, gideceğimis topraklardaki iyi sular. Smeagol orada yiyecek de bulacak belki de. Çok acıktı, evet, Gollum" Kocaman yayvan ellerini içine çökmüş olan göbeğine koydu ve gözlerinde soluk yeşil bir ışık belirdi.

Sonunda çukurun batı kenarından tırmanıp yolun kenarındaki engebeli arazi içinde süzülerek yola koyulduklarında karanlık iyice koyulaşmıştı. Ay, dolunayı geceli üç gece olmuştu ama dağları tırmanıp doğuncaya kadar vakit gece yarısını buluyordu, bu yüzden gecenin ilk yarısı oldukça karanlıktı. Dişler Kulesinde tek bir kırmızı lamba yanıyordu, bunun dışında Morannon'daki uykusuz nöbetçilere dair hiçbir ses, hiçbir iz yoktu.

Birkaç mil boyunca, çıplak taşlı topraklar üzerinde düşe kalka kaçarlarken o kırmızı göz onları izliyor gibiydi. Yola çıkmayı göze alamamışlardı ama yolu sollarına alıp mümkün olduğunca yakınından ona paralel gitmeye çalışıyorlardı. Sonunda, artık gece eskimeye ve onlar da yorulmaya başladıklarında çünkü sadece kısa bir süre dinlenmişlerdi göz minik, ateşli bir noktacık halinde küçülmüş, sonra da yok olmuştu: Daha alçak olan dağların kuzey sırtlarından dönüp güneye yollandılar.

Gönüllerinde garip bir ferahlıkla, yeniden dinlendiler ama çok değil. Gollum'un istediği kadar hızlı gidemiyorlardı. Onun hesaplarına göre Morannon'dan Osgiliath üzerindeki yol ayrımına otuz fersah kadar vardı ve Gollum bu mesafeyi dört seferde aşmayı planlıyordu. O yüzden çok geçmeden yeniden canlarını dişlerine takarak ilerlediler, şafak yavaş yavaş

engin gri tenhalıkta yayılmaya başlayıncaya kadar. O ana kadar yaklaşık sekiz fersah yürümüşlerdi ve hobbitler artık isteseler de ilerleyemezlerdi.

Artmaya başlayan ışıkla, şimdiden daha az çıplak olan, daha az harabe halinde bir arazi serildi gözleri önüne. Dağlar hala sol yanlarında uğursuz uğursuz yükseliyordu, ama yakınlarında, dağların kara köklerinden uzaklaşan ve batıya doğru meyleden güney yolunu görebiliyorlardı. Yolun gerisinde yamaçlar, kara bulutlar misali karanlık ağaçlarla kaplıydı, ama etraflarında, süpürgeotu, katırtırnağı, kızılcık ve tanımadıkları diğer çalılıklarla dolu salkım saçak bir fundalık arazi vardı. Orada burada, uzun çam ağacı kümeleri görüyorlardı. Yorgun olmalarına rağmen hobbitlerin moralleri biraz düzeldi: Hava taze ve hoş kokuluydu; onlara uzaklardaki Kuzeytopraklar'ın yaylalarını hatırlatmıştı. Yapmaları gerekeni biraz ertelemiş olmak, sadece son birkaç yıldır Karanlıklar Efendisi'nin hükmü altında olduğundan henüz tam olarak bozulmamış topraklarda yürümek hoş görünüyordu gözlerine. Fakat içinde bulunduktan tehlikeyi veya kasvetli tepelerin arkasında gizlenmiş olsa da hala çok yakınlarda olan Kara Kapı'yı unutmadılar. Işık olduğu sürece kötü gözlerden kaçıp saklanabilecekleri bir gizlenme yeri aradılar etrafta.

Gün huzursuz bir biçimde geçti. Fundalığın derinliklerinde, yavaş yavaş geçen ve pek bir değişiklik getirmeyen saatleri sayarak yattılar; çünkü hala Ephel Düath'ın gölgeleri altındaydılar ve güneşin önü örtülmüştü. Frodo ya Gollum'a güvendiğinden ya da bunu dert edemeyecek kadar yorgun olduğundan derin ve huzur dolu bir uyku çekiyordu zaman zaman, ama Sam kestirmekten daha ileri gidemedi, hatta Gollum gizli rüyaları içinde puflayıp, orası burası seğirerek derin bir uykuda olduğunu belli ettiği zamanlarda bile. Belki de onu güvensizlikten çok açlık uyanık tutuyordu: Şöyle adam gibi, "tencerede kaynayan sıcak bir şeyleri", bir ev yemeğini özlemeye başlamıştı.

Topraklar, yaklaşmakta olan gecenin biçimsiz griliği alanda solmaya başlar başlamaz tekrar yola koyuldular. Kısa bir süre sonra Gollum onları güneye giden yola çıkarttı; bundan sonra tehlikeleri daha fazla olsa da hızlandılar. Kulakları önlerindeki yoldan gelecek veya arkalarından onları izleyecek ayak veya at sesindeydi; fakat gece geçtiği halde ne bir yaya ne de bir atlı sesi duydular.

Yol, yitip gitmiş kadim zamanda yapılmış ve Morannon'dan muhtemelen otuz mil kadar aşağıda yeniden tamir edilmişti ama güneye doğru gittikçe, vahşi doğa yola tecavüz ediyordu. Eskinin insanlarının mahareti, yolun güvenli seyrinden ve aynı seviyede gidişinden görülebiliyordu hala: Arada sırada tepelerin yamaçlarını keserek geçiyor veya dayanıklı taş ustalığıyla yapılmış biçimli bir kemer ile derelerin üzerinden, atlıyordu; ama gittikçe taş işçiliğine ait bütün izler soldu, orada burada, yan taraflardaki çalılar arasından başını çıkartan kırık sütunlar veya yabani otlar ile yosunlar arasında hala gizlenmiş duran kaldırım taşları dışında. Fundalıklar, ağaçlar ve eğrelti otları aşağılara sallanıp tepelerden sarkıyor veya yüzeye yayılıyordu. Sonunda yol az kullanılmış bir kırlık araba yoluna dönüşerek kayboldu gitti; ama bu yol dolambaçlı değildi: yolunda dümdüz ilerleyip onları en hızlı şekilde götürüyordu.

Böylece insanların bir zamanlar îthilien adını verdikleri, yükselen ormanları ve hızlı akan ırmaklarıyla latif bir ülke olan kuzey sınır boylarına varmış oldular. Gece, yıldızlar ve dolunay altında güzelleşti ve hobbitlere sanki onlar ilerledikçe havadaki hoş koku artıyormuş gibi geldi; Gollum'un uflayıp puflamasından ve mırıldanmasından bunun onun da dikkatini çektiği ve bu durumdan hoşlanmadığı anlaşılıyordu. Günün ilk belirtisiyle durdular. Uzun bir yangın, yolun kayalık bir sırtı yararak geçtiği yerde, ortası dimdik kenarlı ve derin bir yangın sonuna geldiler. O zaman ban kıyısına tırmanarak etrafa batandılar.

Gün, gökyüzünde açıyordu; uzaklarda kaybolan uzun bir kavisle doğuya doğru çekilmiş dağların artık iyice uzakta olduğunu gördüler. Batıya döndükçe altlarındaki loş pusa doğru inen hafif yamaçlar vardı önlerinde. Etraflarında, aralarında geniş, açık alanlar bulunan reçineli ağaçlardan, çam, sedir, kara selvi ve Shire'da bilinmeyen başka ağaçlardan oluşmuş küçük küçük ormanlar vardı; her yanda hoş kokulu otlar ve çalılıklar bulunuyordu. Yarmavadi'den bu yana yaptıkları uzun yolculuk onları kendi topraklarının çok güneyine getirmişti ama bu korunaklı bölgeden önce hobbitler hava koşullarındaki değişikliği fark etmemişlerdi. Burada Bahar daha şimdiden işe koyulmuştu bile: Eğreltiotlarının yaprakları yosunları, küfleri yırtmıştı; karaçamların parmakları yeşilleniyor, çimenler arasında minik çiçekler açıyor ve kuşlar şakıyordu. Artık ıssız olan Gondor'un bahçesi, İthilien hala orman perilerine yaraşır dağınık bir güzellik barındırıyordu.

Bulunduktan yer güneyden ve batıdan Anduin'in ılık, alçak vadilerine bakıyordu; doğudan Ephel Düath siper oluyordu ama yine de dağın gölgesi altında kalmıyordu burası; kuzeyden ise Emyn Muil tarafından korunuyordu; güneyden gelen havaya ve uzaklardaki Deniz'den gelen nemli rüzgarlara açıktı. Çok önceleri dikilmiş ve sonraki kuşakların umursamazlığı yüzünden bakımsız bir halde yaşlanmış bir sürü ulu ağaç yetişmişti burada; ılgın ile kokulu sakız ağacından, zeytin ile defne ağacından korular, ağaçlıklar vardı; sonra ardıçlar, mersinler vardı; kekikler ya çalılıklar arasında yetişmiş ya da odunsu, sarmaşıksı gövdeleri ile gizli kayaları derin derin örtüyorlardı; çeşit çeşit ada çayı, mercankökleri, yeni yeni filiz veren maydanozlar ve Sam'in bahçe irfanını aşan çeşitli biçimlerde çeşit çeşit kokulu otlar mavi, kırmızı veya soluk yeşil çiçekler açıyordu. Mağaralar, kayadan duvarlar daha şimdiden taşkıran çiçeği ve kayakoruğu ile yaldızlanmaya başlamıştı bile. Anemonlar fındık otları arasında uyanmışa; çirişotları ve zambağa benzer çiçekler yarı açılmış başlarını kaldırmaya başlamışlardı; akan derelerin Anduin'e yaptıkları yolculuk sırasında dinlendikleri serin çukurlarda toplanan su birikintilerinin yanındaki koyu yeşil çimenler üzerinde.

Yolcular sırtlanın yola çevirerek yokuş aşağı indiler. Çalılıklar ve fundalıklar arasından yollarını açmak için çalıları iki yana ite ite ilerlerken etraflarına tatlı kokular yayıldı. Gollum öksürerek öğürdü; fakat hobbitler derin derin nefes aldılar; Sam aniden güldü, bir şey komik geldiğinden değil, gönül hoşluğundan güldü. Önlerinden hızlı hızlı akan bir dereyi izlediler. Zamanla dere onları alçak ve kuytu bir vadide bulunan küçük, berrak bir gölcüğe getirdi: Oyulmuş kenarları neredeyse tamamen yosunlarla ve sarmaşık gülleriyle kaplanmış, taştan kadim bir havuzun kırık dökük kalıntıları içine birikmişti sular; etrafına sıra sıra süsen kılıçları dizilmiş, tatlı tatlı kırışan karanlık yüzeyinde nilüfer yaprakları yüzüyordu; fakat su derin ve tazeydi ve diğer tarafla bulunan taştan bir ağızdan dökülüyordu.

Burada yıkanarak gölcüğe dökülen akarsudan kana kana içtiler. Dinlenmek ve saklanmak için bir yer aradılar; çünkü bu arazi, hoş da görünse, yine de Düşman'ın topraklarıydı. Yoldan çok uzaklaşmamalardı ama bu kısa mesafede bile eskiden kalma savaşların ve orklarla Karanlıklar Efendisi'nin diğer hizmetkarlarının açmış oldukları yaraların izlerini görmüşlerdi: Üzeri örtülmemiş çöp ve süprüntüler sebepçesiyle düşüp ölsün

diye bir kenara bırakılmış, gövdelerine zalim darbelerle şeytani bıçağıyla Göz'ün kötü işaretleri kazınmış ağaçlar. "Gölcüğün döküldüğü yerin aşağılarında, havayı koklayarak gözüne yabancı gelen bitkileri ve ağaçları elleyerek o an için Mordoru aklından çıkartarak dolanan Sam, etraflarından hiç eksik olmayan tehlikeleri hatırladı birdenbire. Hala bir ateşin izlerini barındıran halka halinde bir yere takıldı ayakları; bu yerin ortasında kömürleşmiş kırık kemikler ve kafatasları vardı. Fundasıyla, yabani gülüyle, filbahrisiyle doğanın hızlı büyüyen bitkileri korkunç bir ziyafetin ve kıyımın olduğu bu yerin üzerine bir örtü çekmeye başlamıştı bile; ama burası çok eski değildi. Çabucak arkadaşlarının yanına döndü ama bir şey söylemedi: Kemikler huzur içinde bırakılmalı, Gollum tarafından ellenip eşilmemeliydi.

"Haydi, içine girip uzanabileceğimiz bir yer bulalım," dedi. "Çok aşağılarda olmasın. Benim hatırım için yukarda olsun."

Gölcüğün biraz yukarısında, bir yıl öncenin eğreltiotlarından derin, kahverengi bir yatak buldular.

Bunun gerisinde, kara yapraklı defne ağaçları, yaşlı sedir ağaçlarıyla taçlanmış dik bir tepeye tırmanıyordu. Burada dinlenip, daha şimdiden açık ve sıcak olacağı belli olan günü geçirmeye karar verdiler, İthilien'in koruları ve açıklık alanları arasında yollarına devam etmek için güzel bir gündü; fakat orklar güneş ışığından sakınsalar bile burada saklanıp onları gözetleyebilecekleri bir sürü yer vardı; ayrıca ortalıklarda dolanan başka şeytani gözler de vardı: Sauron'un bir sürü uşağı. Gollum, her halükarda. Sarı Yüz'ün altında hareket etmezdi zaten. Yakında güneş Ephel Dûath'ın karanlık sırtlan üzerinden bakacak, Gollum ayılıp bayılarak ışıktan ve ısıdan sakınacaktı.

Yürürlerken Sam yiyecek konusunda ciddi ciddi düşünmüştü. Artık geçit vermez Kapı'nın önündeki ümitsiz halleri geride kaldığına göre, beyi gibi görevleri nihayete ermeden azıkları konusunda düşün-memeye niyetli değildi pek; ayrıca Elflerin yolluklarını da önlerindeki daha kötü zamanlar için saklamak ona akıllıca geliyordu. Sadece üç hafta yetecek kadar stokları kaldığını hesaplayalı en az altı gün olmuştu.

"Eğer Ateş'e bu zaman içinde varırsak nispeten şanslı sayılırız!"diye düşündü. "Ayrıca geri dönmek de isteyebiliriz. Olur mu olur!"

Ayrıca, uzun bir gece yürüyüşünün sonunda, yıkanıp su içtikten sonra açlığını her zamankinden fazla hissetmişti. Aslında Çıkınsaçması Sıraevlerindeki eski mutfak ocağının yanında bir akşam yemeği veya kahvaltı idi esas istediği. Aklına gelen bir fikirle Gollum'a döndü. Gollum da başını alıp sıvışmaya başlamış, eğreltiotları arasında dört ayak üzerinde emekliyordu.

"Hu! Gollum!" dedi Sam. "Nereye gidiyorsun? Avlanmaya mı? Bana bak şimdi merakı efendi, sen bizim yiyeceklerimizden hoşlanmıyorsun, biraz değişiklik benim de işime gelir doğrusu. Senin yeni düsturun, her zaman yardım etmeye hazır ve nazır değil miydi? Aç bir hobbite uyacak bir şeyler bulabilir misin?"

"Evet, belki de bulabilirim," dedi Gollum. "Smeagol hep yardım eder, eğer isterlerseler eğer güsel güsel isterlerseler."

“İyi!" dedi Sam. "Ben istiyorumdur. Eğer bu da yetmezse, yalvarırdı mda."

Gollum gözden kayboldu. Bir süre geri dönmedi ve Frodo, bir iki lokma lembas'tan sonra sararmış eğreltiotları üzerine yatarak uyudu. Sam ona baktı. Sabahın ilk ışıklan, ağaçlar altındaki gölgelere yeni yeni süzülmeye başlamıştı ama o beyinin yüzünü ve yanında, yerde uzanmış dinlenen ellerini oldukça net görebiliyordu. Aniden Frodo'nun, o ölümcül yarayı aldıktan sonra Elrond'un evinde uyanmadan yattığı zamanları hatırlayıverdi. Sonra Sam nöbet tutarken zaman zaman Frodo'nun içinden belli belirsiz bir ışığın parlamakta olduğuna dikkat etmişti; ama şimdi ışık daha berrak ve güçlüydü.

Frodo'nun yüzü huzur içindeydi, korku ve endişe izleri gitmişti; fakat yaşlı, yaşlı ve güzel görünüyordu, tıpkı çehrenin görüntüsü değişmese bile ona biçim veren yılların daha önce gizlenmiş birçok ince çizgi halinde şimdi ortaya dökülmesi gibi. Sam Gamgee buna bu adı vermiyordu tabii. Sanki kelimeleri faydasız bulur gibi başını sallayarak mırıldandı: "Onu seviyorum. Böyle işte o; bazen, her nasılsa içindeki parlayıp dışarı sızıyor. Ama ben onu seviyorum, öyle olsa da olmasa da."

Gollum yavaşça dönüp Sam'in omuzunun üstünden baktı. Frodo' ya bakarak gözlerini kapattı ve hiç ses çıkarmadan emekleyerek uzaklaştı. Sam, biraz sonra onun yanına giderek bir şeyler çiğnemekte olduğunu ve

kendi kendine homurdandığını duydu. Yerde yanında, açgözlülükle bakıp durduğu iki küçük tavşan duruyordu.

"Smeagol hep yardım eder," dedi. "Tavşan getirdi, cici tavşanlar. Ama bey uykuya dalmış, belki Sam de uyumak ister. Şimdi tavşanları istemiyordur belki? Smeagol yardım etmek istiyor ama bi dakkada bir şeyler yakalayamas ki."

Sam'in tavşanlara hiçbir itirazı yoktu doğrusu; aynen de böyle söyledi. En azından pişmiş bir tavşana itirazı yoktu Bütün hobbitler yemek pişirmesini bilirlerdi elbette, çünkü bu sanatı okuma yazma öğrenmeden (ki birçoğu bu mertebeye hiç ulaşamazdı) önce öğrenirlerdi; fakat Sam iyi bir aşçıydı, hatta hobbit standartlarına göre bile. İmkan bulabildikçe yolculukları esnasında epey bir kamp yemeği pişirmişti. Hala büyük bir umuda aletlerinin bir kısmını denginin içinde taşıyordu: Küçük bir kav çakmak kutusu; iki küçük, küçüğü büyüğünün içine yerleştirilmiş tava; bunların içinde bir tahta kaşık, kısa, iki dişli bir çatal, birkaç da şiş istiflemişti; dengin en altında tahta bir kutu içinde yavaş yavaş azalmakta olan bir hazine, biraz tuz vardı. Ama bir ateşle başka şeylere de ihtiyacı vardı.

Bıçağını çıkarttı; temizleyip bilerken ve tavşanı yüzerken biraz düşündü. Birkaç dakika da olsa Frodo'yu uyurken tek başına bırakamazdı.

"Şimdi Gollum," dedi, "sana bir iş daha buldum Git bu tavaları suyla doldurup getir!"

"Smeagol su getirecek, evet," dedi Gollum "Ama hobbit bütün bu sulan ne için istiyor? Suyunu içti, yıkandı."

"Senin aklın ermez," dedi Sam "Eğer tahmin edemediysen birazdan görürsün Ve suyu ne kadar çabuk getirirsen o kadar çabuk öğrenirsin. Tavalarımdan birine bile ziyan getireyim deme, yoksa seni kıyma gibi doğrarım"

Gollum uzaklaşınca, Sam Frodo'ya bir kez daha baktı. Hala sakin sakin uyuyordu ama şimdi en çok yüzünün ve ellerinin zayıflığı dikkatini çekmişti Sam'in. "Çok zayıf, bir deri bir kemik," diye mırıldandı.

"Bir hobbit için iyi bir şey değil bu eğer bu tavşanı pişirebilirsem onu uyandıracağım"

Bir kucak dolusu kuru eğreltiotu topladı, sonra bir yığın çalı çırpı toplayarak tepeye tırmandı; tepedeki bir sedir ağacının düşmüş bir dalı iyi yakacak olurdu Tam eğreltiotu yatağının ucundaki çimenlerden biraz kesti, alçak bir çukur kazıp, yakacaktan içine yığdı. Kav ve çakmakla ateş yakma konusunda yetenekli olduğundan kısa bir süre sonra minik bir alevi canlandırmıştı bile. Hemen hemen hiç duman çıkartmıyor ama mis gibi bir koku yayıyordu Tam ateşinin üzerine eğilmiş, ateşi kollayarak daha büyük odunlarla beslerken Gollum tavaları dikkatle taşıyıp kendi kendine mırıldanarak geri dönmüştü

Tavaları yere bıraktı; sonra aniden Sam'in ne yaptığını gördü, ince, tıslayan bir çığlık attı; hem korkmuş, hem de kızmış görünüyordu "Ah! Sss-yo!" diye bağırdı. "Yo! Aptal hobbitler, salak, evet salak! Böyle yapmamalılar!"

"Ne yapmamalıyım" diye sordu Sam şaşırarak "O piss kırmışı dillerden," diye tısladı Gollum "Ateş, ateş! Tehlikeli, evet tehlikeli. Yakar, öldürür. Ve düşmanları getirir, evet getirir."

"Zannetmiyorum," dedi Sam "Öyle olması için bir neden göremiyorum, tabii eğer sen üzerine ıslak bir şeyler atıp boğmazsan. Ama düşmanları çekerse de çeker. En azından bu riski göze alacağım Bu tavşanları pişireceğim."

“Tavşanları pişirmek mi!" diye ayaklandı Gollum dehşetle. "Smeagol'ün size ayırdığı güselim etleri bosacaksın, savallı aç Smeagol! Ne için? Ne için salak hobbit? Genç bunlar, körpe, çok güsel. Ye onları, ye!" En yakında, ateşin yanında duran yüzülmüş tavşana pençesini attı.

“Bak, bak!" dedi Sam "Herkesin usulü kendine. Bizim ekmeklerimiz senin boğazına takılıyor, senin çiğ tavşanların da benimkine. Eğer bana bir tavşan verdiysen, tavşan benim olur, anladın mı? Îstersem de pişiririm. Ben de istiyorum. Beni seyretmek zorunda değilsin. Git bir tane daha yakala kendine ve kendi zevkine göre ye tek başına bir yerde, benim gözüm görmesin. O zaman sen ateşi görmemiş olursun, ben de seni; ikimiz de daha mutlu oluruz. Ben ateşin tütmemesine dikkat ederim, eğer bunu bilmek seni rahatlatacaksa"

Gollum homurdana homurdana çekildi ve eğreltiotlarının arasına kıvrıldı. Sam tavalarıyla meşguldü "Bir hobbit, tavşanın yanında ne ister," dedi

kendi kendine, "biraz baharat ile kök ister, özellikle de patates ekmeği söylemeye bile gerek duymuyorum Görünüşe göre baharatları halledebileceğiz."

"Gollum!" dedi yavaşça "Gel şu işi üçleyelim Biraz baharat istiyorum." Gollum'un başı eğreltiotlarından kalkmıştı ama bakışı ne, dostça ne de yardımseverdi. "Birkaç defneyaprağı, biraz kekik ve adaçayı yeter-su kaynamadan ama" dedi Sam

"Hayır! "dedi Gollum "Smeagol mutlu değil. Smeagol kokulu yaprakları sevmes. O otları, kökleri yemes, hayır kıymetlim, açlıktan ölmüyorsa veya çok hasta değilse yemes, savallı Smeagol."

"Smeagol sıcak su içinde bulacak kendini bu su kaynadığında, eğer ondan istenilenleri getirmezse," diye hırladı Sam. "Sam onun kafasını kaynar suya sokacak, evet kıymetlim. Eğer mevsimi olsaydı ona turp, havuç ve patates aratmasını da bilirdim. Eminim bu kırlık yerde bir sürü güzel şey yetişiyordur. Biraz patates için neler vermezdim ki."

"Smeagol gitmeyecek, yo yo kıymetlim, bu kes gitmeyecek," diye tısladı Gollum. "Korkuyor ve çok yorgun ve bu hobbit cici değil, hiç cici değil. Smeagol kökler, havuçsslar ve pattesler için toprağı eşelemeyecek. Pattes nedir kıymetlim ha, pattes nedir?"

"Pa-ta-tes," dedi Sam. "Babalığın en büyük zevki ve aç bir mide için az bulunur güzel bir safra. Ama sen bulamazsın, bakmana gerek yok. Yine de iyi bir Smeagol ol ve bana baharat getir, ben de senin için daha iyi şeyler düşüneyim. Üstelik temiz bir sayfa açarsan ve o sayfayı açık tutacak olursan, günlerden bir gün sana da patates pişiririm. Yaparım ya; S. Gamgee tarafından hazırlanan kızarmış balık ile patates. Buna da hayır diyemezsin."

"Evet, evet derim. Güselim balığı bosmak, onu kavurmak. Balığı hemen ver bana, o pis patateslerin sana kalsın!"

"Ah, ümitsiz bir vaka," dedi Sam. "Zıbar yat!"

Sonunda istediklerini kendi bulmak zorunda kaldı; ama bunun için pek uzaklaşması, beyinin hala uyumaya devam ederek yattığı yerin görüş sahasından çıkması gerekmedi. Bir süre düşüncelere dalmış oturdu Sam, su kaynayıncaya kadar ateşi besleyerek. Hava iyice aydınlanarak ısındı; çimlerin ve yaprakların üzerindeki çiğler solup gitti. Kısa bir süre sonra kesilmiş olan tavşanlar, bir tutam baharatla birlikte tavalarının içinde ağır

ağır kaynamaya başlamıştı. Zaman ilerledikçe Sam bile uyuyup kalacaktı neredeyse. Bir saat kadar tavşanları kaynamaya bıraktı, arada bir çatalı ile pişip pişmediklerini yoklayıp suyunu tadıyordu.

Her şeyin hazır olduğunu düşündüğünde tavaları ateşten alarak Frodo'ya doğru emekledi. Sam üzerine eğilince Frodo gözlerini araladı, sonra rüyasından uyandı: Yumuşak, geri getirilmez bir huzurla dolu rüyalarından birinden.

"Hayrola Sam!" dedi. "Dinlenmiyor muydun? Ters bir şeyler mi var? Saat kaç?"

"Şafak sökeli birkaç saat oluyor," dedi Sam "ve Shire saatine göre hemen hemen sekiz buçuk herhalde. Ama her şey yolunda. Gerçi bu benim her şey yolunda diyeceğim bir durum değil ya: Doğru dürüst suyu yok, soğan yok, patates yok. Sana biraz haşlama yaptım, biraz et suyu Bay Frodo. İyi gelir.

Maşrapanla içmen lazım; ya da doğrudan tavadan, biraz soğuyunca. Yanımda kase veya doğru dürüst bir kap getirmedim."

Frodo esneyerek gerindi. "Dinlenmen gerekirdi Sam," dedi. "Üstelik buralarda ateş yakmak tehlikelidir. Ama gerçekten açım. Hmm! Kokusunu buradan alabilir miyim? Ne haşladın?"

"Smeagol'den bir armağan," dedi Sam: "Bir çift körpe tavşan; gerçi sanırım Gollum bunu yaptığına pişman olmuştur. Ama yanlarında biraz baharattan başka bir şey yok."

Sam ile beyi, eğreltiotu öbeğinin hemen kıyısına oturup, eski kaşık ile çatalı paylaşarak haşlamalarını tavalarından yediler. Yarımşar Elf peksimeti kattılar yanına. Sanki bir ziyafetti.

"Şışşt! Golum!" diye seslenip ıslık çaldı Sam. "Haydi! Hala fikrini değiştirmek için vaktin var. Biraz kaldı, eğer haşlanmış tavşandan tatmak istiyorsan." Cevap yoktu.

"Herhalde kendisine başka bir şeyler bulmak için gitmiştir. Biz bitiririz," dedi Sam.

"Sonra da senin biraz uyuman lazım," dedi Frodo.

"Ben kestirirken sen de uyuyakalayım deme Bay Frodo. Ona pek güvenmiyorum. Leş yanı epey bir ağır basıyor hala - kötü Gollum demek

istiyorum yani. Yeniden güçlenmeye başladı. Eline geçen ilk fesatta beni gırtlaklayacağından hiç şüphem yok. Fikirlerimiz pek uyuşmuyor, yok o Sam'den pek memnun değil, O, yo, kıymetlim, hiç memnun değil."

Yemeklerini bitirdiler ve Sam kap kaçaklarım durulamak için dereye gitti. Geri dönmek için ayağa kalkmıştı ki, yamaçtan yukarı baktı. Tam o anda güneş doğudaki dumanların arasından veya sisten veya karanlık bir gölgeden ya da her ne ise ondan çıktı ve altın ışınlarını ağaçların ve açıklık arazinin üzerine gönderdi. O zaman Sam, üzerindeki fundalıktan gelen, güneş ışınlarım yakaladığı için görünmesi kolaylaşan kıvrım kıvrım, ince, gri mavi bir duman gördü. Büyük bir şaşkınlıkla bunun kendi yaktığı ve söndürmeyi ihmal ettiği minik ateşten çıktığını fark etti.

"Eyvah! Hiç böyle görüneceğini tahmin etmemiştim!" diye mırıldanarak aceleyle geri dönmeye hazırlandı. Aniden durdu ve etrafı dinledi. Bir ıslık sesi duymuş muydu, duymamış mıydı? Yoksa bu tuhaf bir kuşun çığlığı mıydı? Eğer bir ıslık idiyse Frodo'nun olduğu taraftan gelmemişti, işte yine, bu sefer başka bir yönden gelmişti! Sam, yokuş yukarı koşabildiğince koştu.

Küçük bir odun parçası, ucuna doğru yanarken ateşin kenarındaki eğreltiotlarının bir kısmını tutuşturmuş, alev alan eğreltiotları da çimenleri için için yakmaya başlamıştı. Ateşin geri kalanını basarak söndürüp küllerini dağıttı ve çukura çim doldurdu. Sonra Frodo'nun yanına emekledi.

"O ıslık ile cevaba benzeyen sesi duydun mu?" diye sordu. "Birkaç dakika önce. Umarım sadece bir kuştur ama pek öyleye benzemiyordu: Daha çok biri kuş taklidi yapıyor gibi geldi bana. Korkarım benim ateş biraz tütüyordu. Eğer başımıza bir dert açtıysam kendimi hiç affetmem. Belki kendimi affetmek için bir şansım bile olmaz!"

"Sus!" diye fısıldadı Frodo. "Galiba bir ses duydum."

İki hobbit küçük denklerini toparlayarak kaçmak için hazır ettiler, sonra da eğreltiotları içine iyice gömüldüler. Orada çömelerek dinlemeye başladılar.

Sesler konusunda hiç kuşku yoktu. Alçak sesle ve gizli gizli konuşuyorlardı ama yakınlarda bir yerdeydiler ve gittikçe de yaklaşıyorlardı. Sonra, oldukça ani bir şekilde bir tanesi çok yakında konuştu.

"Burada! Dumanın çıktığı yer burada!" dedi. "Buralarda bir yerde. Eğreltiotları arasında kuşkusuz.

Kapandaki tavşan gibi yakalayacağız. Sonra da ne mene bir şey olduğunu görürüz."

"Öyle, ayrıca neler bildiğini de öğreniriz!" dedi ikinci bir ses.

Aynı anda, eğreltiotlarının değişik yönlerinden dört kişi yaklaşmaya başladı. Kaçmak veya saklanmak artık mümkün olmadığı için Frodo ile Sam minik kılıçlarını savurarak sırt sırta verdiler.

Eğer gördükleri karşısında şaşırmışlarsa, onları yakalayanlar daha da şaşırmıştı. Dört uzun boylu insan duruyordu orada. İkisi geniş, parlak başlı mızraklar taşıyordu, ikisinin kocaman, neredeyse kendi boylarında yayları ve içinde uzun, yeşil tüylü oklar olan sadakları vardı. Hepsinin kılıçları yanlarındaydı ve sanki İthilien'de orman aralarında gezerken görülmesinler diye yeşil ve kahverenginin tonlarını taşıyan giysiler giymişlerdi. Ellerini uzun, yeşil zırh eldivenleri örtüyordu; başlarına ve yüzlerine, sadece keskin ve parlak gözleri açıkta kalacak şekilde yeşil başlıklar takmışlardı. Frodo'nun aklına hemen Boromir geldi çünkü bu adamlar boy pos açısından ve konuşma biçimleriyle ona benziyorlardı.

"Aradığımızı bulmadık," dedi biri. "İyi de ne bulduk böyle?"

"Ork değiller," dedi başka bir tanesi, Frodo'nun elindeki Sting'in pırıltısını görünce tutmuş olduğu kılıcının kabzasını bırakarak.

"Elfler mi?" dedi bir üçüncüsü kuşkuyla.

"Hayır! Elf değiller," dedi dördüncüsü; en uzun olanları ve görünüşe göre de reisleri. "Elfler bugünlerde îthilien'de dolaşmaz. Ayrıca Elfleri seyretmeye doyamazmış insan, ya da öyle söylenir."

"Yani biz öyle değiliz demeye getiriyorsun anladığım Kadarıyla," dedi Sam. "Çok teşekkür ederim.

Belki bizim hakkımızda tartışmayı bitirdiğinizde bize kendinizin kim olduğunu ve neden iki yorgun yolcunun dinlenmesine izin vermediğinizi söylersiniz."

Uzun boylu yeşil adam gaddarca güldü. "Ben Faramir'im, Gondor'un Reisi," dedi. "Fakat bu ülkede hiç yolcu yoktur Sadece Kara Kule'nin veya

Ak Kule'nin hizmetkarları vardır."

"Ama biz ikisi de değiliz," dedi Frodo. "Ve yolcuyuz, Reis Faramir ne derse desin."

"O zaman kendinizi ve görevinizi açıklamaya hazırlanın," dedi Faramir. "Yapacak işlerimiz var ve burası bilmecelerle oyalanacak veya münakaşa edilecek bir yer değil. Haydi! Üçüncü nerede?"

"Üçüncümü?"

"Evet, burnunu ötedeki su birikintisine sokmuş o kaypak şey. Nahoş bir görüntüsü vardı. Herhalde orkların etrafı gözetleyen bir cinsi olsa gerek, ya da onların yaratıklarından biri. Ama bir tilki gibi kurnazca kaçtı gitti."

"Nerede olduğunu bilmiyorum," dedi Frodo. "O yolda rast geldiğimiz bir arkadaşımız ve ben ona kefil olamam. Eğer ona rast gelirseniz canını bağışlayın. Ya bize getirin onu, ya da yollayın. Sadece sefil, derbeder bir yaratıktır ama bir süre için onu gözetimim altında tutuyorum. Bize gelince, bizler uzaklardan, Kuzey'den ve Batı'dan, bir sürü nehrin ardından, Shire'dan gelen hobbitleriz. Drogo oğlu Frodo benim adım ve yanımda, hizmetimdeki saygıdeğer bir hobbit olan Hamfost oğlu Samwise var.

Uzun yollardan geldik - Yarmavadi'den, sizin deyiminizle Îmladris'ten çıkıp geldik." Bu noktada Faramir hayret ederek dikkat kesildi. "Yedi yol arkadaşımız vardı: Birini Moria'da kaybettik, diğerlerini de Rauros'un üzerindeki Parth Galen'de: ikisi benim cinsimdendi; bir cüce vardı, bir Elf, iki de insan, insanlar Aragorn ile Güney'deki şehir Minas Tirith'ten geldiğini söyleyen Boromir idi."

"Boromir!" diye bağırdı dört adam birden.

"Hükümdar Denethor'un oğlu Boromir mi?" dedi Faramir ve yüzünde garip sert bir ifade belirdi.

"Onunla mı geldiniz? Eğer doğruysa buna haber denir işte. Bilin ki minik yabancılar o Denethor oğlu Boromir Ak Kule'nin Yüksek Muhafızı idi, bizim Başkumandanımız: Reisimiz. Onun eksikliğini ta içimizde hissediyoruz. Siz kimsiniz o halde ve onunla ne ilginiz var? Çabuk olun, çünkü güneş tırmanmakta"

"Boromir'in Yarmavadi'ye getirdiği bilmeceyi biliyor musunuz siz de?" diye cevap verdi Frodo.

Kırılmış olan Kılıç'ı ara: Onu İmladris 'te bulacaksın.

"Sözleri biliyoruz elbette ki," dedi Faramir hayretle. "Siz de bildiğinize göre bu doğruyu söylediğinizin bir kama sayılır."

"İsmini vermiş olduğum Aragorn o Kılıç'ın taşıyıcısıdır," dedi Frodo. "Ve bizler de o tekerlemede sözü geçen Buçukluklarız."

"Bunu görebiliyorum," dedi Faramir düşünceli düşünceli. "Ya da öyle olabileceğini görüyorum. Ya İsildur'un Felaketi ne?"

"O gizli," diye cevap verdi Frodo. "Kuşkusuz zamanla ortaya çıkacaktır."

"Bu konuda daha çok şey öğrenmeliyiz," dedi Faramir "ve sizi bu kadar doğuya, şuranın gölgesine neyin getirdiğini de bilmeliyiz," diyerek işaret etti ama bir isim vermedi. "Ama şimdi değil. Şu anda işimiz var. Tehlike içindesiniz; ne yoldan ne de kırdan bu yönde daha fazla ilerleyemezdiniz zaten. Gün bitmeden sıkı vuruşmalar olacak yakınlarda. O zaman ya ölüm, ya da Anduin'e hızla kaçış. Yanınıza iki muhaliz bırakacağım, hem sizin, hem kendi iyiliğimiz için. Akıllı insanlar bu topraklarda yolda karşılaşacaklarını şansa bırakmaz. Eğer geri dönersem, sizinle daha çok şey konuşacağım."

"Hoşça kal!" dedi Frodo yerlere kadar eğilerek. "Ne istersen onu düşün ama ben Tek Düşman'ın bütün düşmanlarının dostuyum. Eğer biz buçuklukların sizin kadar yiğit ve güçlü adamlara bir yardımımızın dokunabileceğini düşünseydim ve görevim müsaade etseydi bizde sizinle gelirdik. Güneş kılıçlarınızın üzerinde dolaşsın.

"Buçukluklar kibar bir halkmış, her şey bir yana," dedi Faramir. 'Hoşça kalın!"

Hobbitler yeniden oturdular ama birbirlerine düşünceleri ve kuşkuları hakkında hiçbir şey söylemediler. Yakınlarda, kara defne ağaçlarının benekli gölgesinde iki muhaliz kaldı. Gün ilerleyip hava ısındıkça arada bir serinlemek için yüzlerindeki maskeleri çıkartıyorlardı; Frodo bunların soluk benizli, siyah saçlı, gri gözlü, mahzun ve gururlu yüzlü, hoş adamlar olduğunu gördü. Aralarında, ilk başlarda Ortak Dili kullanıyorlardı ama eski biçimiyle, sonra kendilerine ait başka bir dile geçerek alçak sesle konuştular. Dinlerken Frodo hayretle konuştuklarının bir Elf dili ya da biraz farklı bir dil olduğunu fark etti; onlara hayranlıkla baktı çünkü bunların

Batıil'li Hükümdarların halkından gelen Güneyli Dünedain olduğunu anlamıştı.

Bir süre sonra onlarla konuştu; ama cevap verirlerken yavaş ve temkinli davranıyorlardı. Gondor'un askerleri Mablung ve Damrod diye verdiler isimlerini, İthilien Kolcularıydılar; çünkü bir zamanlar, istila edilmeden önce İthilien'de yaşayan bir halktan geliyorlardı. Orkları veya Ephel Düath ile Nehir arasında dolanan diğer düşmanları taciz etmek için Anduin'i gizli gizli geçen (nasıl ve nereden olduğunu söylemiyorlardı) bu tür adamlardan seçerdi Hükümdar Denethor akıncılarını.

"Buradan Anduin'in doğu kıyısı yaklaşık on fersah kadardır," dedi Mablung "ve kırlarda bu kadar içerilere çok nadiren geliriz. Fakat bu yolculukta yeni bir görevimiz var: Harad'lı insanları pusuya düşürmek için geldik. Lanet olsun onlara!"

"Evet, Güneyliler'e lanet olsun!" dedi Damrod. "Uzak Güney'de Harad krallıkları ile eski Gondor arasında bir alışveriş olduğunu söylerler; gerçi hiçbir zaman bir dostluk olmamış. O günlerde bizim hudutlarımız daha uzakta güneyde, Anduin'in döküldüğü yerlerdeydi; en yakındaki diyarlardan biri olan Umbar bizim idaremizi memnuniyetle kabul etmişti. Ama bu olalı çok oluyor. Aramızda bir ilişki olmayalı birçok insan hayatı geldi geçti. Son olarak Düşman'ın onların arasında olduğunu öğrendik; onlar da ya O'nun tarafına geçmişler ya da yeniden Ota dönmüşler, Doğu'da yaşayanların çoğu gibi her zaman O'nun iradesine yatkındılar zaten. Gondor'un günlerinin sayılı olduğuna ve Minas Tirith'in surlarının yok olacağına hiç kuşkum yok; O'nun gücü ve garazı o kadar büyük ki."

"Ama yine de biz elimiz kolumuz bağlı oturup O'nun dilediğini yapmasına izin verecek değiliz," dedi Mablug. "Bu lanet olası Güneyliler şimdi de, Kara Kule'nin ordularını güçlendirmek için kadim yoldan geliyorlar. Evet, Gondor''un hüneri ile bizzat yaptığımız yollardan. Üstelik durmadan daha da pervasızca geliyorlar diye öğrendik, yeni efendilerinin gücünün yeterince büyük olduğunu düşünüyorlar, sanki O'nun tepelerinin gölgesi bile onları koruyacakmış gibi. Biz de onlara bir ders daha vermek için geldik Büyük bir gücün kuzeye doğru yola çıktığını haber aldık. Hesabımıza göre, alaylarından biri bugün öğleden önce bir zamanda buradan geçecek; yukarıdaki yoldan, yolun tam bir yarık tarafından kesildiği yerden. Faramir Reis'imizken geçemezler. Artık bütün tehlikeli

işlere o komutanlık ediyor. Fakat onun yaşamı efsunlu; ya da yazgısı onu başka bir son için saklıyor."

Muhabbetleri tetikte bir sessizliğe doğru yitip gitti. Hepsi hareketsiz ve dikkatli görünüyordu. Sam eğreltiotu kümesinin yanında çömelmiş etraftı bakıyordu. Keskin hobbit gözleriyle etrafta daha birçok insan olduğunu gördü. Onların yamaçlardan ya teker teker, ya da sıra halinde süzüldüklerini, hep koruların veya çalılıkların gölgelerinde kaldıklarını, kahverengi ve yeşil giysileri içinde otluklardan veya aradaki boşluklardan belli belirsiz emeklediklerini görebiliyordu. Hepsinin başlarında yüzlerini maskeleyen başlıkları, ellerinde zırh eldivenleri vardı ve hepsi Faramir ve arkadaşları gibi giyinmişti.

Çok geçmeden hepsi geçip gittiler. Güneş Güney'e yaklaşıncaya kadar yükseldi. Gölgeler küçüldü.

"Şu mübarek Gollum nerede merek ediyorum?" diye düşündü Sam daha koyu bir gölgeye doğru emeklerken. "Bir ork zannedilme veya Sarı Yüz tarafından kavrulma şansı çok yüksek. Ama herhalde kendi başının çaresine bakar." Frodo'nun yanına uzanarak uyuklamaya başladı.

Boruların çalındığını sanarak uyandı. Oturdu. Artık tam öğlen vaktiydi. Muhafızlar ağaçların gölgesinde tetikte ve gergin duruyordu. Aniden borular yukarılarından, yamacın tepesinden kuşku bırakmayacak bir şekilde, daha yüksek sesle öttü. Sam sanki uzaktaki bir mağaradan gelircesine, bağrışmalar ve vahşice naralar duyduğunu sandı. Sonra hemen yakınlarda bir yerde bir dövüş gürültüsü koptu, tam saklandıkları yerin üzerinde. Çeliğin çeliğe sürtünme sesini, kılıcın demir başlığa vuruşunu, bıçağın kalkan üzerindeki donuk darbesini, adamların bağırtı ve naralarını ve tek bir sesin tüm gücüyle Gondor! Gondor! diye bağırdığını net bir biçimde duyuyordu.

'Yüz demircinin aynı anda demir dövmesine benziyor, dedi Sam Frodo'ya. "Daha fazla yaklaşmalarını istemem."

Fakat gürültüler yaklaştı. "Geliyorlar!" diye bağırdı Damrod. "Bakın! Güneylilerin bir kısmı kapandan kurtulmuş yoldan kaçıyorlar, işte oradalar! Adamlarımız peşlerinde, Reis de başlarında."

Neler olup bittiğini görmek isteyen Sam gidip muhafızlara katildi, irice defne ağaçlarının birine biraz tırmandı zar zor. Kırmızılar içinde esmer

adamların, 'peşlerinde yeşillere bürünmüş savaşçılarla biraz ileride yamaç aşağıya koştuklarını gördü bir an için; savaşçılar yetiştikçe biçiyorlardı onları. Hava oklarla dolmuştu. Sonra aniden, bulundukları korunaklı çukurun kenarından bir adam, ince bir ağacı ezerek, neredeyse tam tepelerine düştü. Birkaç metre önlerindeki eğreltiotları üzerinde, altın yakasının altından yeşil ok tüyleri çıkan adam yüzükoyun yatıyordu. Kızıl giysileri parçalanmış, birbiri üzerine binmiş pirinç levhalardan yapılmış zırhı yırtılıp yarılmış, altın ile örülmüş siyah saç örgüleri kana bulanmıştı. Kahverengi eli kırılmış bir kılıcın kabzasını kavramış duruyordu hala.

Bu Sam'in gördüğü insanın insana karşı yaptığı ilk savaştı ve bu pek hoşuna gitmedi. Ölü yüzü göremediği için memnun olmuştu. Adamın adının ne olduğunu, nereden geldiğini merak etti; gerçekten kötü bir adam olup olmadığını veya onu evinden bu kadar uzaklara ne gibi bir yalanın veya tehdidin getirdiğini merak etti; aslında barış içinde kalmayı tercih edip etmediğini de - hepsi bir şimşek gibi gelip geçti aklından. Çünkü tam Mablung düşmüş olan bedene doğru bir adım atmıştı ki yeni bir ses duydular. Muazzam bağırtılar ve naralar. Bunların arasında Sam tiz bir boru veya borazan sesi duydu. Sonra da büyük bir gümbürtü ve çarpma sesi: Sanki kocaman şahmerdanlar tekrar tekrar yere vuruyorlarmış gibi.

"Dikkat! Dikkat!" diye bağırdı Damrod arkadaşına. "Valar devirsin boyunu! Mûmak! Mûmak!"

Hem şaşkınlık ve dehşet, hem de bitmez tükenmez bir zevkle Sam, kocaman bir şeklin ağaçları devirerek yamaçtan aşağıya hızla inmekte olduğunu gördü. Bir ev kadar, hatta bir evden çok daha büyük göründü gözüne; grilere bürünmüş hareket eden bir tepe. Belki de korku ve hayret onu hobbitin gözlerinde büyütmüştü ama Harad'ın Mûmakları gerçekten de iri cüsseli hayvanlardı ve bir benzeri daha Orta Dünya üzerinde görülmemiştik; daha sonraki günlerde yaşayan akrabaları ise onun ihtişamının bir arasıdır sadece. Hayvan doğrudan gözcülerin üzerine gelmeye başladı, sonra göz açıp kapayıncaya kadar dönüp toprağı ayakları altında titreterek, onların sadece birkaç metre yakınından geçti: Koca bacakları ağaç gibiydi, yelkene benzeyen muazzam kulakları yayılmış, uzun burnu saldırıya hazırlanan bir yılan gibi dikilmiş, küçük kırmızı gözleri hiddetten köpürüyordu. Yukarı dönmüş boynuzumsu dişleri altından şeritlerle bağlanmıştı ve üzerlerinden kan damlıyordu. Kızıl ve altından süslü koşum takımları etrafında çılgın parçalar halinde çırpınıyordu Yüksek

sırtında, ormandan hiddetli geçişi sırasında ezilmiş, savaş kulesi yıkıntılarına benzeyen bir şey vardı; boynunun tepesinde bir yerlerde ise minik bir şekil hala ümitsizce tutunmaya çalışıyordu kocaman bir savaşçının, bir Swerting'in dev bedeni.

Kocaman hayvan su birikintisi ve çalılıklardan gözü dönmüş bir halde geçip gitti. Oklar böğrünün üç katlı derisinden zararsızca sekiyor, etrafa saçılıyordu Her iki tarafın adamları da onun önünden kaçıyordu ama o yetişerek onları yerle bir etti. Kısa bir süre sonra gözden kayboldu; uzaklarda hala yeri dövüyor, gümbürdüyordu Başına ne geldiğini Sam hiç öğrenemedi: Bir süre, yurdundan uzaklarda yok olup gidinceye veya derin bir çukurda bir tuzağa düşürülünceye kadar vahşi doğada dolanmak için kaçabilmiş miydi; yoksa ta Ulu Nehir'e dalıp, nehir tarafından yutuluncaya kadar koşturmaya devam mı etmişti bilmiyordu.

Sam derin bir nefes aldı. "Fuldü bu!" dedi. 'Demek ki ful diye bir şey varmış ve ben de bir tanesini gördüm Ne hayat ama! Ama memlekette kimse inanmayacak bana Eh geçti, biraz uyuyayım bari."

"Fırsatın varken uyu," dedi Mablung. "Ama eğer yaralanmamışsa Reis döner; o geri döndüğünde hızla ayrılırız buradan. Yaptıklarımız Düşman'a duyurulur duyurulmaz bizi izlemeye başlayacaklardır ve bu da çok vakit almaz"

"Gitmeniz gerektiğinde yavaş yavaş gidin!" dedi Sam "Benim uykumu bozmanın alemi yok Bütün gece yürüdüm ben."

Mablung güldü "Reis'in seni burada bırakacağını zannetmiyorum Efendi Samwise," dedi. "Ama kendin görürsün zaten."

BÖLÜM V

BATIDAKİ PENCERE

Sam sadece birkaç dakika kestirmiş olduğunu sanıyordu, ama kalktığında akşamüstü olduğunu ve Faramir'in döndüğünü gördü Yanında bir sürü adam getirmişti, gerçekten de akından sağ çıkan herkes yakındaki yamaçta toplanmıştı; iki üç yüz kişi kadardılar. Tam ortasın da Faramir'in oturmakta olduğu geniş bir yarım daire şeklinde toplanmışlardı. Faramir'in karşısında Frodo ayakta duruyordu Durum, garip bir biçimde bir tutsağın sorgulanmasına benziyordu

Sam emekleyerek eğreltiotlarının arasından çıktı ama kimse ona dikkat etmedi; o da gidip, olanları görüp duyabileceği bir yere, adamların oluşturduğu sıranın sonuna yerleşti. Dikkatle dinlemeye ve izlemeye başladı, gerektiğinde beyinin yardımına koşmaya hazır. Artık Faramir'in maskesiz yüzünü görebiliyordu Sert ve etkili bir yüzü vardı ve etrafı araştıran bakışlarının gerisinde keskin bir zeka yatıyordu Dimdik Frodo'ya bakan gri gözlerinde kuşku vardı.

Sam kısa bir süre sonra Reis'in, Frodo'nun kendisi hakkında anlattıklarından birkaç noktada tatmin olmadığını fark etti: Yarmavadi'den yola çıkan Grup'ta ne rolü vardı; neden Boromir'i bırakmıştı; şimdi nereye gidiyordu? Özellikle de sık sık İsildur'un Felaketine dönüyordu Belli ki Frodo'nun çok önemli bir meseleyi kendisinden gizlediğini fark etmişti.

"Fakat Buçukluk'un gelişiyle İsildur'un Felaketi uyanacaktı, ya da sözcükler öyle okunmalı," diye üsteledi. "Eğer bahsi geçen Buçukluk sen İsen, kuşkusuz, sözünü ettiğin şey her ne ise onu Divan'a sen getirdin ve Boromir de bunu gördü Bunu inkar mı ediyorsun?"

Frodo hiç cevap vermedi, "İşte!" dedi Faramir. "O halde senden daha fazlasını öğrenmek istiyorum; çünkü Boromir'i ilgilendiren bir şey beni de ilgilendirir. Eski hikayelerde anlatıldığına göre İsildur'u bir ork oku öldürmüştü Fakat ork okları çok fazladır ve tek bir ok.

Gondor'lu Boromir tarafından Kıyamet'in işareti olarak algılanmaz. Bu şey yanınızda mıydı? Gizli diyorsunuz; ama bunun nedeni sizin bunu gizlemek istemeniz değil mi?"

"Hayır, bu benim seçimim değil," diye cevap verdi Frodo. "Bana ait değil. Büyük küçük hiçbir ölümlüye ait değil; ama bunu talep edecek biri varsa o da, daha önce ismini vermiş olduğum, Grup'u Moria'dan Rauros'a götüren liderimiz Arathornoğlu Aragorndur."

"Neden o da, Elendil'in oğullarının kurmuş olduğu Şehir'in prensi Boromir değil"

"Çünkü Aragorn, babadan oğula, doğrudan Elendil' in oğlu İsildur'un soyundan gelmektedir. Ve taşıdığı kılıç da Elendil'in kılıcıydı"

Bir hayret mırıltısı adamların oluşturduğu halıcıyı baştanbaşa dolaştı. Bazıları yüksek sesle bağırdı: "Elendil'in kılıcı! Elendil'in kılıcı Minas Tirith'e geliyor! Müjdeler olsun!" Ama Faramir'in yüzü hiç etkilenmemişti.

"Belki," dedi. "Fakat bu kadar büyük bir iddianın ispat edilmesi gerekir, eğer bu Aragorn Minas Tirith'e gelecek olursa bu konuda açık seçik kanıtlan olması lazım Altı gün önce yola koyulduğumda ne o, ne de grubunuzdan herhangi biri gelmişti."

"Boromir bu iddiayı haklı bulmuştu," dedi Frodo. "Gerçekten de eğer Boromir burada olsaydı bütün somlarınıza cevap verebilirdi. Üstelik birkaç gün önce Rauros'ta bulunduğuna ve dosdoğru sizin şehrinize gitmeye niyetli olduğuna göre, eğer geri dönerseniz cevaplan en kısa zamanda orada bulabilirsiniz. Grup'ta benim oynadığım rolü diğerleri gibi o da biliyor, çünkü bu görev bana Îmladrisli Elrond tarafından bizzat bütün Divan'ın önünde verildi. Bu görevle geldim bu topraklara, .ama Grup dışından birine bilgi vermek elimde değil. Yine de Düşman'a karşı koyduğunu iddia eden biri bu işi engellemese iyi olur."

Neler hissediyor olursa olsun Frodo'nun sesindeki ton gurur yüklüydü; Sam bunu çok takdir etti ama bu Faramir'i yatıştırmamıştı.

“İyi!" dedi. 'Bana kendi işime bakıp evime dönmemi, sizi de kendi halinize bırakmamı söylüyorsun Geldiğinde her şeyi Boromir anlatacak ha! Geldiğinde diyorsun! Sen Boromir'in dostu muydun?"

Frodo'nun aklına bütün canlılığıyla Boromir'in kendisine saldırması geldi ve bir an için tereddüt etti.

Faramir'in onu izlemekte olan gözleri sertleşti. 'Boromir bizim Grup'umuzun yürekli bir üyesiydi,"dedi Frodo sonunda. "Evet, ben kendi adıma onun dostuydum."

Faramir zalimce gülümsedi. "O zaman Boromir'in ölmüş olduğunu öğrensen üzülür müsün?"

"Elbette üzülürüm," dedi Frodo. Sonra Faramir'in gözlerindeki bakışı yakalayarak tereddüt etti.

"Öldü mü?" dedi. "Yani gerçekten öldü ve sen bunu biliyorsun, öyle mi? Kelime oyunlarıyla beni tuzağa düşürmeye çalışıyor, benimle oynuyordun, öyle mi? Yoksa beni yalan dolanla tuzağa mı düşürmeye çalışıyorsun?"

"Ben yalanla bir orku bile tuzağa düşürmeye kalkmam," dedi Faramir.

"Nasıl öldü öyleyse? Sizin nasıl haberiniz oldu? Madem ayrıldığınızda şehre Grup'tan kimse gelmemişti..."

"Nasıl öldüğünü, yol arkadaşlarının, dostlarının bana anlatacaklarını umuyordum."

"Fakat biz ayrıldığımızda gücü kuvveti yerindeydi ve hayattaydı. Benim bildiğim kadarıyla da hala yaşıyor. Gerçi kuşkusuz, dünyada bir sürü tehlike var."

"Çok fazla gerçekten de," dedi Faramir "ve ihanet de pek yabana atılacak şey değildir."

Sam, bu konuşma karşısında gittikçe daha da sabırsızlaşıyor ve hiddetleniyordu Son sözler katlanabileceği gibi değildi; halkanın ortasına fırlayarak beyinin yanına ilerledi.

"Özür dilerim Bay Frodo," dedi, "ama bu iş yeterince uzadı. Seninle öyle konuşmaya hakkı yok Üstelik bu büyük insanlar için katlandığın onca şeyden sonra

'Buraya bak Reis!" Elleri belinde tam Faramir'in karşısına dikildi; yüzünde, sanki meyve bahçesine yaptığı ziyaretler hakkında sorguya çektiğinde, Sam'e göre "terbiyesiz" sözler söyleyen genç bir hobbite hitap ediyormuşçasına bir ifade vardı. Etrafta bir mırıldanma oldu fakat

seyretmekte olan adamların bazılarının yüzlerinde tebessüm de vardı: Reislerinin, bacaklarını iki yana açmış, hiddetten tüyleri diken diken olmuş genç bir hobbitle göz göze yerde oturuyor olması hayatlarında görmedikleri bir manzaraydı. "Buraya bak!" dedi Sam "Ne demeye çalışıyorsun? Mordor'un bütün orkları üzerimize çullanmadan, nereye varmak istiyorsan oraya gelelim! Eğer beyimin bu Boromir denen adamı öldürüp kaçtığını zannediyorsan hiç sağduyun yok demektir; ama çıkar baklayı ağzından da için rahat etsin!

Sonra da bu konuda ne yapmayı planladığını görelim hele. Ama Düşman ile dövüşmekten söz eden bir halkın, başkalarının işine burunlarını sokmadan, onlara kendilerince hareket etme şansı vermemeleri çok acı. Eğer O seni görebilseydi pek memnun olurdu Yeni bir dostu olduğunu düşünürdü, öyle düşünürdü ya"

"Sabır!" dedi Faramir, kızmadan "Aklı seninkinden fazla olan beyinin önünde konuşmaya kalkma Ayrıca kimsenin bana içinde bulunduğumuz tehlikeyi hatırlatmasına gerek yok. Tehlike içinde bile olsak, karar verilmesi zor bir meselede hakkıyla bir karar vermek için birazcık zaman ayırabilirim. Eğer senin kadar aceleci olsaydım sizi çoktan öldürmüş olurdum. Çünkü Gondor Hükümdarının izni olmadan bu topraklara giren herkesi öldürme emri aldım. ma ben insanları veya hayvanları gerekmedikçe öldürmem, üstelik gerekli olursa da yaptığım işten memnuniyet duymam. Boşu boşuna da konuşmam. O yüzden için rahat olsun Beyinin yanına otur ve sesini çıkartma!"

Sam kıpkırmızı bir yüzle, sertçe oturdu yere. Faramir yeniden Frodo'ya döndü. 'Denethor'un oğlunun öldüğünü nereden bildiğimi sormuştun, ölüm haberinin bir sürü kanadı vardır. Gece genellikle yakın akrabalara getirir haberi, derler. Boromir benim ağabeyimdi."

Yüzünden bir hüzün gölgesi geçti. "Boromir Bey'in yanındaki eşyalar arasında özel bir şey hatırlıyor musunuz?'"

Frodo bir an düşündü, yeni bir tuzağa düşmekten korkarak ve bu konuşmanın nasıl biteceğini merak ederek. Yüzük'ü Boromir'in mağrur ellerinden zor koruyabilmişti; şimdi de cenkçi ve güçlü bu kadar adam arasında ne yapacağını bilemiyordu. Yine de yüreğinin derinlerinde, ağabeyine çok benzese de Faramir'in kendisini daha çok önemsediğini ve hem daha sert hem daha aklı selim sahibi olduğunu hissediyordu.

'Boromir'in bir boru taşıdığını hatırlıyorum," dedi sonunda 'Doğru hatırlıyorsun ve onu gerçekten görmüş biri gibi hatırlıyorsun," dedi Faramir. "O zaman belki onu zihninde canlandırabilirsin: Doğu yabani öküzünün büyük bir boynuzu gümüşle bağlanmış, üzeri kadim işaretlerle yazılmış. Nesillerdir ailenin en büyük oğlunun taşıdığı bir boru; derler ki bu boru, eski Gondor sınırlan içinde bir yerde, ihtiyaç anında üflenirse sesine mutlaka bir koşan olurmuş.

"Bu maceraya atılmadan beş gün, bundan on bir gün önce, aşağı yukarı günün bu saatlerinde borunun sesini duydum: Kuzeyden geliyor gibiydi ama belli belirsizdi, sanki aklımda yankılanmış gibi.

Kötüye alamet diye yorduk babamla birlikte, çünkü gittiğinden beri Boromir'den hiç haber almamıştık ve sınırlarımızdaki hiçbir nöbetçi onun geçtiğini görmemişti. Sonra üçüncü gece daha garip başka bir şey geldi başıma

"Gece vakti, genç ve solgun ayın altındaki gri karanlıkta, Anduin'in suları kıyısında oturmuş hiç durmadan hareket eden akarsuya bakıyordum; hüzünlü kamışlar hışırdıyordu Böyle seyrederiz hep, kısmen düşmanlarımızın ellerinde olan Osgiliath yakınındaki kıyılardan nehri; düşmanlarımız oradan çıkıp topraklarımızı taciz eder. Fakat o gece bütün dünya uyuyordu tam gece yarısı sıralarında Sonra, gri gri pırıldayan bir kayığın, pruvası yüksek, garip biçimli küçük bir kayığın sular üzerinde yüzmekte olduğunu gördüm; üstelik kürek çeken veya kayığı yöneten kimse de yoktu 'Bir korku düştü içime çünkü etrafında soluk bir ışık vardı. Yine de ayağa kalkarak kıyıya gittim ve nehrin içine doğru yürümeye başladım, çünkü kayık beni çekiyordu Sonra kayık bana doğru döndü ve hızını keserek yavaş yavaş erişebileceğim bir yere doğru yüzmeye başladı; ben yine de ellemeye cesaret edemedim Kayık suya iyice gömülmüştü, sanki ağır bir yükü varmış gibi. Bakışlarımın altından geçip giderken, ağzına kadar, ışıldayan berrak bir suyla doluymuş gibi geldi bana; suyun bağrında da bir savaşçı uyuyordu

"Dizlerinde tarik bir kılıç vardı. Üzerinde bir sürü yara gördüm. Boromir idi bu, ağabeyim, ölmüştü Eşyalarını tanıyordum, kılıcını ve o güzel yüzünü Tek bir şey eksikti sadece: Borusu Tanımadığım tek bir şey vardı: Belinde, sanki altın yapraklarla birbirine bağlanmış gibi duran zarif bir kemer. Boromir! diye haykırdım Borun nerede? Uğrun ne yana? Hey Boromir!

Ama gitmişti. Kayık akarsuya geri döndü ve pırıldayarak geceye doğru geçip gitti. Rüya gibiydi ama rüya değildi, çünkü ardından uyanmadım, öldüğü ve Nehir'den Deniz'e gittiği konusunda hiçbir kuşkum yok"

"Eyvah!" dedi Frodo. 'Bu benim bildiğim Boromir gerçekten de. Çünkü altın kemer ona Lothlörien'de Galadriel Hanım tarafından verilmişti. Bizi bu şekilde Elf grilerine bürüyen de oydu Bu broş da aynı işçiliğe aittir." Pelerinini boynunun altından tutturan yeşil ve gümüş renkli yaprağa dokundu

Faramir buna yakından baktı "Çok güzel," dedi. "Evet, aynı hünerin eseri. Yani o zaman Lörien Ülkesi'nden geçtiniz, öyle mi? Laurelindörenan denirdi eskiden oraya, ama uzun zamandır insanların bilgisi dışında kalmıştı," diye ekledi yavaşça, Frodo'ya artık gözlerinde yeni bir merakla bakarken.

"Sendeki garipliğin ne olduğunu şimdi şimdi anlamaya başladım. Daha fazlasını anlatmaz mısın bana?

Çünkü Boromir'in yurdunun bu kadar yakınında ölmüş olması acı bir düşünce."

"Söylediklerimden daha fazlasını söyleyemem," diye cevap verdi Frodo. "Gerçi senin hikayen beni bir çeşit önseziyle dolduruyor. Senin gördüğün bir hayaldi sanırım, o kadar; olmuş veya olabilecek kötü bir kaderin bir çeşit gölgesi. Tabii eğer bu Düşman'ın bir numarası değilse. Ben, ölü Bataklıklar'daki su birikintilerinin dibinde eskiden uykuya dalmış olan zarif savaşçıların yüzlerini gördüm; ya da O'nun kötü sanatları sonucu öyle olduğunu zannettim."

"Hayır, öyle değildi," dedi Faramir. "Çünkü onun sanatı insanın gönlünü nefretle doldurur; ama benim gönlüm hüzün ve acımayla doldu."

"Yine de böyle bir şey nasıl olabilir?" diye sordu Frodo. "Çünkü Tol Brandir'in kayalık tepelerinden hiçbir kayık geçemez; üstelik Boromir yurduna Entsuyu ve Rohan düzlükleri üzerinden dönmeyi düşünüyordu. Ve yine de, hangi araç büyük şelalelerin köpüğünden geçer de kaynayan havuzlarda batmaz, üstelik içi su doluyken?"

"Bilmiyorum," dedi Faramir. "Ama nereden geliyordu bu kayık?"

"Lörien'den," dedi Frodo. "Anduin'den, Şelalelere kadar onun gibi üç kayıkla kürek çekerek geldik. Onlar da Elf işidir."

"Gizli Diyar'dan geçmişsiniz," dedi Faramir, "ama onun gücünü pek anlayamamış gibisiniz. Eğer insanların, Altın Orman'da yaşayan Büyülerin Hanımı ile bir ilişkisi olursa o zaman bunu garip şeylerin izlemesi beklenmelidir. Çünkü ölümlü birinin bu güneşin dünyası dışında yürümesi tehlikelidir ve eskiden çok az kişi oradan değişmeden çıkabilmiştir, diye anlatılır.

"Boromir, Ey Boromir!" diye haykırdı. "Ne dedi sana, ölmeyen o Hanım ne dedi? Ne gördü? O zaman senin gönlünde neler uyandı? Neden gittin Laurelindörenan'a ve neden yurduna kendi yolundan, sabah vakti Rohan'ın atlarına binerek gelmedin?"

Sonra tekrar Frodo'ya dönerek bir kez daha sakin bir sesle konuştu. "Bu sorulara sanırım bazı cevaplar verebilirsin Drogo oğlu Frodo. Ama belki burada ve şimdi değil. Yine de anlattığım öykünün bir hayal olduğunu düşünüyorsan hala, sana şunu da söyleyeyim. Boromir' in en azından borusu geri döndü, gerçekten, hayal olarak değil. Boru geldi ama ikiye yarılmıştı, sanki bir balta veya kılıç darbesiyle bölünmüş gibi. Parçalar birer birer vurdu kıyıya: Bir tanesi Entsuyu'nun döküldüğü yerin altında, kuzeyde, Gondor'lu gözcülerin durduğu kamışlar arasında; diğeri de su üzerinde görevi olan biri tarafından akıntıda dönerken bulundu. Garip tesadüfler, ama cinayet su yüzüne çıkar, derler.

"Büyük oğlunun borusu iki parça halinde, tahtında oturmuş haber bekleyen Denethor'un kucağında duruyor artık. Bana borunun yarılmasıyla ilgili hiçbir şey anlatamayacak mısın?"

"Hayır, bundan haberim yoktu," dedi Frodo. "Ama onun üflendiğini duyduğun gün hizmetkarım ile birlikte Grup'u terk ettiğimiz, ayrıldığımız gündü eğer hesaplanın doğruysa. Şimdi öykün beni korku içinde bıraktı işte. Çünkü eğer Boromir o zaman tehlike içine düşüp katledildiyse korkarım bütün yol arkadaşlarım da yok olmuşlardır. Üstelik onlar benim türümdendiler, dostlarımdılar.

"Benden kuşkulanmaktan vazgeçip gitmeme izin veremez misin? Yorgunum, hüzünle doluyum ve korkuyorum. Ama benim de katledilmeden önce yapmam gereken bir işim var, hiç olmazsa yapmak için gayret

göstermem gereken bir iş. Ve eğer içimizden sadece biz ikimiz, iki buçukluk kaldıysak o zaman acele etmemiz için daha çok sebebimiz var demektir.

"Geri dön Faramir, Gondor'un yürekli Reisi; vakit varken şehrini koru ve bırak ben yazgıma gideyim."

"Benim açımdan bakılacak olursa, konuşmamızın tümü beni rahatlatmış sayılmaz," dedi Faramir; "ama gerektiğinden fazla korku duyduğun kesin. Eğer Lörien'in halkı kendi gelmediyse Boromir'i cenaze için kim donatmış? Orklar veya İsimsizin uşakları olamaz. Sizin Grup'tan birileri sanırım hala hayatta.

"Fakat Kuzey Hududu'nda ne olduysa olsun senden kuşkulanmıyorum artık Frodo. Eğer bu zorlu günler beni insanların sözleri ve yüzlerini muhakeme etme konusunda yetkin kıldıysa, o zaman Buçukluklar hakkında da bir tahminde bulunabilirim! Yine de," artık gülümsüyordu, "sende garip bir şey var Frodo, bir Elf havası var sende galiba. Fakat sözlerimizde ilk başta düşündüğümden daha çok şey saklı. Şimdi seni Minas Tirith'e götürmem gerekiyor, Denethor'un sorularını cevaplaman için; eğer şehrim için kötü bir yol seçersem şimdi, haklı olarak ölümüne cezalandırılırım. O yüzden ne yapılması konusunda karar vermekte aceleye etmeyeceğim. Yine de daha fazla oyalanmadan hemen hareket etmemiz gerek."

Ayağa fırlayarak bazı emirler verdi. Etrafında toplanmış olan adamlar derhal küçük gruplara ayrılıp, kayaların ve ağaçların gölgelerinde çabucak gözden kaybolarak bir o yana, bir bu yana dağıldı. Kısa bir süre sonra sadece Mablung ile Damrod kalmıştı.

"Şimdi Frodo ve Samwise, siz benimle ve muhafızlarımla geleceksiniz," dedi Faramir. "Güneye doğru giden yolu izleyemezdiniz zaten, eğer niyetiniz bu idiyse. Birkaç gün boyunca bu pek güvenli bir yol olmaz; zaten artık bu gürültüden sonra, bugüne kadar gözetlendiğinden de dikkatli gözetlenecektir.

Ve sanırım, her halükarda bugün pek ilerleyemezsiniz, çünkü yorgunsunuz. Biz de öyle. Şimdi sığınağımıza gideceğiz, buradan en fazla on mil kadar uzakta bir yer. Orklar ile Düşman'ın casusları orayı bulmadı henüz; bulmuş olsalar bile, çok sayıda düşmana karşı dahi uzun süre koruyabileceğimiz bir yer. Orada bir süre yatıp dinlenebiliriz; siz de bizimle

gelebilirsiniz. Sabah, hem sizin için hem kendim için ne yapmam gerektiği hakkında bir karar veririm."

Frodo'nun onun isteklerine ya da emirlerine uymaktan başka yapabileceği bir şey yoktu. O an için, Gondorlu adamların kopardıktan gürültü İthilien'e yapılacak bir yolculuğu her zamankinden de tehlikeli kıldığından her halükarda tutulabilecek en akıllıca yol bu gibi görünüyordu.

Hemen yola koyuldular: Mablung ile Damrod biraz ileride; Faramir, Frodo ile Sam arkada.

Hobbitlerin yıkandıkları havuzun berisinden dolanarak dereyi aşıp, derenin uzun kıyısını tırmandılar ve durmadan aşağıya ve batıya doğru ilerleyen, yeşil gölgeli ormanlık araziye geçtiler. Hobbitler ellerinden geldiği kadar hızlı yürürken bir yandan da alçak sesle konuşuyorlardı.

"Konuşmamızı yanda kesmemin nedeni," dedi Faramir, "sadece zamanın ilerliyor olması değildi; aynı zamanda muhabbetimiz kalabalık önünde konuşmamamız gereken bir yere doğru geliyordu, işte daha çok o yüzden ağabeyimin meselesine döndüm ve İsildur'un Felaketini bir yana bıraktım. Bana karşı tam manasıyla dürüst değildin Frodo."

"Hiç yalan söylemedim ve gerçeklerin de söyleyebileceğim kadarını söyledim," dedi Frodo.

"Seni suçlamıyorum," dedi Faramir. "Zor bir durumda ustalıkla ve akıllıca konuştun gibi geldi bana Ama sözlerinin söylediklerinden daha çok şey öğrendim senden, ya da tahmin ettim. Boromir ile pek arkadaş değilmişsiniz sanki veya arkadaşça ayrılmamışsınız. Seni ve Efendi Samwise'ı da, kederlendiren bir şey var galiba Bakın onu çok seviyordum ve seve seve öcünü de alırdım ama onu iyi tanıyorum, Îsildur'un Felaketi tahminime göre Îsildur'un Felaketi girmiş aranıza ve aynı şey Grup içinde bir tartışmaya neden olmuş. Belli ki bu çok önemli bir aile yadigarı gibi bir şey ve bu tür şeyler müttefikler arasında barış sağlamaz; eski öykülerden öğrendiğimiz Kadarıyla Yaklaştım mı?"

'Yaklaştın," dedi Frodo, "ama tam isabet ettiremedin. Grubumuzda tereddüt olduğu halde, bir mücadele yoktu: Tereddüt de, Emyn Muil'den sonra hangi yönü seçeceğimize dair bir tereddüttü.

Ama unutmayalım, eski öyküler aile yadigarları gibi şeyler hakkında söylenen aceleci sözlerin tehlikesinden de söz eder."

"Demek ki doğru düşünmüşüm: Senin sorunun sadece Boromir ileydi. O, bu şeyin Minas Tirith'e getirilmesini istiyordu Heyhat! Senin, yani onu son gören kişinin dudaklarını mühürleyen ve bu kadar çok bilmek istediğim şeyi benden gizleyen ne kem bir talih: Son saatlerinde gönlünde ve aklında neler vardı? Belki hatalıydı, belki de değildi; ama şundan eminim: iyi bir şekilde ve iyi şeyler elde ederek öldü Yüzü, hayatta olduğundan da güzeldi.

Takat Frodo, başta seni Îsildur'un Felaketi konusunda çok sıkıştırdım Affet beni! Öyle bir yerde ve saatte bunu yapmak akıllıca değildi. Düşünecek vaktim yoktu. Sıkı bir cenkten çıkmıştık ve aklımı kurcalayan yeterinden fazla şey vardı. Ama daha seninle konuşurken bile işin özüne yaklaştığımı hissettim ve o yüzden, bile bile atış alanını genişlettim Çünkü şehrin Yöneticileri tarafından, etrafa yayılmamış olan kadim irfanın hala muhafaza ediliyor olduğunu bilmen gerekir. Benim mensup olduğum sülale, Nümenor kanı taşısak da Elendil soyundan gelmez. Biz kendi soyumuzu, kral savaşa gittiği zamanlar memleketi onun adına yöneten, iyi bir vekilharç olan Mardil'e dayandırıyoruz. Sözünü ettiğim savaşa giden o kral da Kral Earnur idi, Anarion soyunun son üyesi; hiç çocuğu yoktu ve hiç geri dönmedi. O günden sonra da ülkeyi vekilharçlar yönettiler ki bu da birçok insan nesli demektir.

'Boromir'in küçüklüğü hakkında şunu hatırlıyorum; birlikte atalarımızın hikayelerini ve şehrimizin tarihini öğrenirken, babasının bir kral olmadığı bilgisi onu hep mutsuz ederdi. 'Bir vekilharcın kral olması için kaç yüz yıl gerekir, eğer kral geri dönmezse?' diye sormuştu. 'Birkaç yıl yeter, sadakatin daha az olduğu yerlerde,' diye cevap vermişti babam. 'Gondor'da on bin yıl bile yetmez.' Heyhat! Zavallı Boromir. Bu sana, onun hakkında bir şeyler anlatmıyor mu?"

"Anlatıyor," dedi Frodo. 'Yine de Aragorn'a hep şerefli bir şekilde davrandı."

"Bundan kuşkum yok," dedi Faramir. "Eğer söylemiş olduğun gibi Aragorn'un iddiasını haklı bulduysa, ona fazlasıyla saygı göstermiştir. Çünkü esas çatışma henüz başlamamıştı. Dananın kuyruğu Minas Tirith'e varıp da şehrin savaşlarında rakip olsalardı kopacaktı.

"Yine de konumuzdan saptım. Geleneksel olarak Denethor hanedanından olan bizler, kadim irfanlar hakkında çok şey biliriz; ayrıca hazînemizde saklanan birçok şey vardır: Eski parşömenlere ve hatta taş üzerine, gümüş

ve altın varaklar üzerine yazılmış çeşit çeşit kitaplar ve tabletler. Bazılarını artık kimse okuyamaz; diğerlerine gelince, çok az insan kilitli tutuldukları yerden çıkartır onları. Ben birazını okuyabiliyorum, çünkü bu eğitimi almıştım. Boz Hacı'yı bize getiren de bu kayıtlardı. Onu ilk kez çocukken görmüştüm; o gün bugündür iki üç kere daha geldi."

"Boz Hacı mı?" dedi Frodo. "Bir ismi var mıydı?"

"Mithrandir derdik ona Elfler gibi," dedi Faramir, "bu da ona yetiyordu. Birçok ülkede birçok ismim vardır, demişti. Elfler arasında Mithrandir, cüceler arasında Tharkûn; gençliğimde, artık belleklerden silinmiş olan Batıda Olörin idim, Güneyde İncanus, Kuzey'de Gandalf; Doğuca hiç gitmem. "

"Gandalf!" dedi Frodo. "Onun olduğunu anlamıştım. Boz Gandalf, danışmanların en azizi. Grubumuzun lideri. Moria'da kayboldu."

"Mithrandir kayıp mı oldu!" dedi Faramir. "Birliğinizi kem bir talih izliyormuş anlaşılan. Bu kadar büyük irfan ve güç sahibi birinin -çünkü aramızdayken bir sürü harika şey yapmıştı- yok olduğuna ve dünya üzerinden böyle bir irfanın silindiğine inanmak çok zor. Bundan emin misin; sizden ayrılıp kendi başına bir yere gitmediğinden emin misin?"

"Ne yazık ki eminim," dedi Frodo. "Onun o kör çukura düştüğünü gözlerimle gördüm."

"Gördüğüm kadarıyla bu işin içinde dehşet verici bir hikaye var," dedi Faramir, "belki akşam vakti bana anlatırsınız. Bu Mithrandir şimdi anladığım kadarıyla, bir irfan sahibinden öte bir şeymiş; zamanımızda gelişen olayları harekete geçiren biriymiş. Rüyalarımızdaki anlaşılması zor sözcükler konusunda bize akıl vermek için yanımızda olsaydı, bir haberciye gerek duymadan bunları bize açıklayıverirdi. Yine de bunu yapmazdı belki de, belki bu yolculuk Boromir'in yazgısıydı. Mithrandir hiçbir zaman bize olacaklardan söz etmez, niyetini açıklamazdı. Nasıl oldu bilmem, Denethor'dan hazinemizdeki gizli şeylere bakmak için izin almıştı ve ben de ondan biraz bir şeyler öğrenmiştim, öğretmeye gönlü olduğu zamanlarda (bu da pek nadiren olurdu). Her şeyden çok Gondor'un ilk zamanlarında Dagorlad'da yapılmış olan, İsmi lazım değilin hezimete uğratıldığı Büyük Muharebe hakkında araştırma yapar, bizi sorguya çekerdi hiç durmadan. Anlatacak şeyimiz ondan daha az olmasına rağmen Îsildur ile ilgili öykülere

çok meraklıydı; anlatacak şeyimiz azdı çünkü onun sonuyla ilgili kesin bir bilgimiz olmamıştır hiçbir zaman."

Faramir'in sesi bir fısıltıya dönüşmüştü artık. "Ama şu kadarını öğrendim, ya da tahmin eltim diyelim; o gün bugündür de bunu içimde bir sır olarak sakladım: Gondor'dan gitmeden önce Îsildur Adlandırılmamış'ın elinden bir daha ölümlü insanlar arasında hiç görülmeyen bir şey almıştı.

Mithrandir'in sorularının cevabı buradaydı sanırım. Fakat o an için bu, sadece kadim bilgilere merak salmış olanları ilgilendiren bir şey gibi gelmişti bana. Rüyalarımızın bilmece gibi sözleri aramızda tartışılırken, bu şeyin Îsildur'un Felaketi ile aynı şey olduğu geldi aklıma. Çünkü bildiğimiz tek efsaneye göre Îsildur pusuya düşürülerek ork oklarıyla öldürülmüştü ve Mithrandir bana hiçbir zaman daha fazlasını anlatmadı.

"Bu Şey'in gerçekten ne olduğunu bile tahmin edemiyorum hala; ama güç ve tehlike içeren bir çeşit aile yadigarı gibi bir şey olsa gerek. Kötü bir silah belki de, Karanlıklar Efendisi tarafından hazırlanmış. Eğer savaşta avantaj sağlayan bir şeyse, mağrur, korkusuz ve genellikle de aceleci olan, hep Minas Tirith'in zaferini (ve böylelikle de kendine bir şeref payesi) arzu eden Boromir'in böyle bir şeyi isteyebileceğine ve bunun tarafından cezbedilmiş olabileceğine rahatlıkla inanabilirim. Ah keşke o göreve hiç gitmeseydi! Babam ve yaşlılar tarafından ben seçilmeliydim; ama o, daha büyük ve daha dayanıklı olduğunu söyleyerek öne çıktı, her ikisi de doğruydu bunların ve onu durdurmak mümkün değildi.

"Fakat artık korkma! Ben bu şeyi almak istemem, şurada yol kenarında olsa bile almam. Minas Tirith'te taş taş üstünde kalmayacak olsa ve şehri kendi iyiliği ve benim şerefim için, sadece ben, ancak Karanlıklar Efendisi'nin silahını kullanarak kurtarabilecek olsam bile almam. Hayır, böyle zaferler istemiyorum Drogo oğlu Frodo."

"Divan da istemiyordu," dedi Frodo. "Ben de istemiyorum. Böyle meselelerle hiç ilgim yoktu benim."

"Kendi adıma," dedi Faramir, "Ak Ağaç'ın yeniden kralların saraylarında açmasını, Gümüş Tacın geri gelmesini ve Minas Tirith'in barış içinde olmasını görmek isterim: Minas Anor'un eskisi gibi, ışık içinde, alim ve zarif, eceler arasında bir ece kadar güzel olmasını: Birçok kölesi olan bir hanım gibi değil, hayır, hatta gönüllü köleler arasındaki iyi kalpli bir hanım

olmasını bile istemem. Savaş olmalı; her şeyi yok etmeye çalışan bir yıkıcıya karşı kendi canlarımızı korumalıyız; fakat ben kılıcı keskin diye, oku seri diye, savaşçıyı şanı ve şerefi var diye sevmem. Ben sadece onların savundukları şeyi severim: Nümenor'lu insanların şehrini. Onun da hatırasının kadimliği için, güzelliği için ve mevcut hikmeti için sevilmesini isterim, insan, yaşlı ve bilge bir insanın asaletinden ne kadar korkarsa, o kadar korkmalı ondan, daha fazla değil.

"O yüzden benden korkma! Bana daha fazlasını anlatmanı istemiyorum senden. Artık hedefe yaklaşıp yaklaşmadığımı bile sormuyorum. Fakat eğer bana güvenirsen, sana şu andaki maceran her neyse onun hakkında bazı öğütler verebilirim -hatta sana destek bile olurum."

Frodo hiç cevap vermedi. Neredeyse, içinden gelen yardım ve nasihat arzusuna, sözleri akıllıca ve hoş olan bu ağırbaşlı genç adama aklındaki her şeyi söyleme isteğine teslim oluyordu. Fakat bir şey onu alıkoydu. Yüreği korku ve hüzün ile ağırlaşmıştı: Eğer -ve öyle gibi de görünüyordu- Dokuz Gezgin'den sadece kendisi ile Sam kalmışsa, o zaman görevlerinin sırrının tek hakimi oydu. Aceleyle bir şey söylemektense, güvenilmeyi hak eden birine güvenmemeyi yeğlemek lazımdı. Ve Faramir'e bakıp onun sesini dinlerken, Boromir'deki, Yüzük'ün onun üzerindeki cazibesinin meydana getirdiği korkunç değişimin hatırası daha taptazeydi: Birbirlerine hiç benzemiyorlardı ama yine de birbirlerine çok yakındılar.

Bir süre sessizlik içinde, yaşlı ağaçların gri ve yeşil gölgelerinden geçerek, ayakları hiç ses çıkarmadan yürümeye devam ettiler; yukarı- da bir sürü kuş ötüyor, güneş îthelien'in yapraklarını dökmeyen ağaçlardan oluşmuş ormanlarının kara yapraklı damı üzerinde pırıldıyordu.

Sam, dinlemiş olmasına rağmen konuşmaya hiç katılmamıştı; aynı zamanda keskin hobbit kulaklarıyla etraflarındaki yumuşak orman seslerini izliyordu. Bir şey dikkatini çekti; bütün konuşma sırasında Gollum'un ismi bir kez bile ortaya çıkmamıştı. Bir daha bu ismi hiç duymayacağını ummanın biraz fazla olduğunu hissetmiş olsa da, bundan memnundu. Aynı zamanda kısa bir süre sonra tek başlarına yürüyor olsalar da yakınlarda bir sürü adam olduğunu fark etti: Sadece önlerindeki gölgeler arasında bir belirip bir kaybolan Damrod ile Mablung değil; her iki yanlarında, belirli gizli bir yere gizli bir yoldan gitmekte olan diğerlerinin de olduğunu.

Bir keresinde, sanki teninde hissettiği bir karıncalanma ona arkadan gözetlenmekte olduğunu söylemiş gibi aniden arkasına bakınca minik kara bir silueti, bir ağaç gövdesi arkasına kaçarken bir an için gözünün ucuyla yakalar gibi oldu. Ağzını açtı, sonra tekrar kapattı. "Bundan emin değilim," dedi kendi kendine, "sonra neden, onlara o hainden söz edeyim eğer hatırlamak istemiyorlarsa? Keşke ben de unutabilsem!"

Böylece, ormanlık alanlar seyrelip arazi dik bir şekilde alçalmaya başlayıncaya kadar yollarına devam ettiler. 'Sonra tekrar bir yana, sağa dönerek hemencecik dar bir koyak içinde akan bir dereye vardılar: Üzeri çobanpüskülü ve kara şimşir ağaçlarıyla örtülmüş, derin yatağında bir sürü kaya üzerinden sıçrayarak akan bu dere, yuvarlak havuzun çok üzerinde damla damla akan derenin ta kendisiydi. Batıya bakınca altlarında, bir ışık pusu içinden ovalan ve engin çayırları, batıya dönmekte olan güneşin pırıltıları arasında uzakta Anduin'in engin sularını görebiliyorlardı.

"Maalesef burada size bir kabalık yapmak zorundayım," dedi Faramir. "Umarım şu ana kadar nezaketi sizi öldürmek veya bağlamak için verilen emirlerin önüne geçmiş olan birini affedersiniz.

Fakat hiçbir yabancının, hatta bizle birlikte savaşan Rohan'dan birinin bile şimdi gideceğimiz yolu görmesine izin yoktur. Sizin gözlerinizi bağlamak zorundayız."

"Nasıl isterseniz," dedi Frodo. "Elfler bile gerektiğinde aynı şekilde davranıyor; Lothlörien'in hudutlarını gözlerimiz kapalı geçmiştik. Cüce Gimli buna alınmıştı ama hobbitler dayanmıştı."

"Sizi götüreceğim yer öyle hoş bir yer değil," dedi Faramir. "Ama bunu kendi azanızla kabul ettiğinize, zorlamamıza gerek kalmadığına memnun oldum."

Hafifçe seslendi ve Mablung ile Damrod derhal ağaçların arasından çıkarak ona doğru geldiler. "Bu konukların gözlerini bağlayın," dedi Faramir. "Sıkıca ama onları rahatsız etmeyecek şekilde bağlayın. Ellerini bağlamayın. Etrafa bakmaya çalışmayacaklarına dair onlardan söz alacağız. Onların kendiliklerinden bile gözlerini yumacaklarına kuşkum yok ama ayak sürçerse gözler kırpışı verir. Tökezlemeyecekleri şekilde yol gösterin onlara." iki muhafız hobbitlerin gözünü yeşil eşarplarla bağladılar ve başlıklarını neredeyse ağızlarına kadar indirdiler; sonra hemen hobbitlerin

ellerinden tutarak yollarına devam ettiler. Frodo ile Sam'in yolun bu son kısmı hakkında bütün bildikleri, karanlıkta yaptıkları tahminden başka bir şey değildi. Bir süre sonra dimdik inmekte olan bir yolda olduklarını fark ettiler; az sonra yol o kadar daralmıştı ki, her iki yanlarındaki kayadan duvarlara sürtünerek tek sıra halinde yürümeye başlamışlardı; muhafızları onları arkadan, omuzlarına koydukları elleriyle kibarca idare ediyordu. Arada sırada geçmesi zor yerlere geliyorlar, bir süre için yerden kaldırılıp taşınıyorlar, sonra yeniden yere bırakılıyorlardı. Akan suyun sesi sürekli olarak sağ yanlarındaydı ve gittikçe yaklaşıyor, gürültüsü yükseliyordu. Sonunda durdular. Mablung ile Damrod onları hızla birkaç kez döndürdü, böylece yönlerini iyice şaşırdılar. Biraz yukarı tırmandılar: Etraf soğumuş gibiydi ve derenin sesi zayıflamıştı. Sonra onları tekrar kaldırdılar ve aşağıya, birkaç basamak aşağıya taşıyıp bir köşeyi döndüler. Aniden suyun sesini yeniden duydular; bu kez yüksek perdeden çağıldıyor, şıpırdıyordu. Sanki her yanlarını kaplamıştı; ellerinde ve yanaklarında ince damlacıklar hissediyorlardı. Sonunda bir kez daha ayaklarının üzerine bırakıldılar. Bir an için bu şekilde, yarı korkmuş, gözleri bağlı, nerede olduklarını bilmeden kaldılar; kimse konuşmadı.

Sonra Faramir'in sesi arkalarından, yakından geldi. "Açın gözlerini!" dedi. Eşarplar çıkartıldı, başlıkları geriye çekildi; gözlerini kırpıştırdılar ve birden nefesleri kesildi.

Cilalanmış kayadan ıslak bir zemin üzerinde duruyorlardı; arkalarında karanlığa açılan, bir kayaya kabaca oyulmuş bir kapının eşiğiydi bu. Fakat önünde sulardan ince bir perde asılıydı, o kadar yakındı ki Frodo sanki elini uzatsa tutacaktı. Pencere batıya bakıyordu. Batmakta olan güneşin aynı seviyedeki ışık huzmeleri suları dövüyor; kırmızı ışık devamlı değişen renklerde, kırpışan bir sürü ışın halinde kırılıyordu. Sanki hepsi tükenmez bir ateşle tutuşturulmuş iplik iplik altın ve gümüşten, yakut, safir ve ametistten mücevherlerle örtülmüş bir Elf kulesinin penceresinde duruyorlardı.

"En azından sabimizin mükafatı olarak doğru zamanda geldik," dedi Faramir. "Bu Henneth Annûn yani Gurup Penceresi'dir, birçok pınara sahip bir ülke olan İthilien'deki şelalelerin en zarifi. Şimdiye kadar çok az yabancı görebilmiştir burayı. Fakat arkasında bir saray var zannetmeyin! Girin şimdi içeri ve görün!"

Daha o konuşurken güneş kavuştu ve akan sudaki ateş soldu. Dönüp alçak ve ürkütücü kemerden geçtiler. Kendilerini hemen, kayadan bir odada buldular, tavanı alçak, eğri büğrü, geniş ve kaba bir oda. Yanan bir iki meşale parlak duvarlara soluk bir ışık veriyordu. Daha şimdiden birçok kişi gelmişti.

Diğerleri, ikişer üçer, başka bir yandaki karanlık ve dar bir kapıdan girmeye devam ediyordu. Gözleri karanlığa alışınca hobbitler mağaranın tahmin ettiklerinden daha geniş ve silah ve yiyecekle dolu olduğunu gördüler.

"İşte sığınağımız burası," dedi Faramir. "Çok rahat bir yer değil ama geceyi huzur içinde geçirebilirsiniz burada. Gerçi ateş yok ama en azından yatacak kuru bir yer ve yiyecek var. Bir zamanlar su bu mağaradan geçip kemerden dışarıya akıyormuş fakat eski bir zamanda işçiler suyun yolunu koyakta, yukarılarda bir yerde değiştirmişler ve dere ta tepedeki kayaların üzerinden, iki misli bir yükseklikten aşağıya dökülmeye başlamış. Suyun ve başka her şeyin bu mağaraya gireceği bütün yollar tıkanmış, biri hariç. Artık iki çıkış var: Biri gözleriniz kapalı girdiğiniz yer, bir de Pencere Perde'den geçerek bıçak gibi kayaların olduğu derin bir çukurdan geçen yol. Şimdi, akşam yemeği hazırlanıncaya kadar biraz dinlenin."

Hobbitleri bir köşeye götürerek isterlerse yatsınlar diye alçak bir yatak verdiler. Bu arada adamlar mağara içinde, sessizce, düzenli bir çabuklukla bir şeyler yapmaya başladı. Duvarlardan hafif masalar in-dirilerek ayaklıkların üzerine yerleştirildi ve üzerleri donatıldı. Çoğunlukla sade ve süssüz şeylerdi bunlar, ama hepsi zarafetle yapılmıştı: Parlak kil rengi topraktan veya tornadan çıkmış şimşir ağacından yapılmış, pürüzsüz ve temiz, yuvarlak düz tabaklar, kaseler, kaplar. Orada burada parlatılmış bronzdan bir kupa veya büyük bir kase; Reis'in en içteki masanın tam ortasında oturduğu yere, gümüşten bir kadeh konulmuştu.

Faramir adamların yanına giderek her yeni gelene alçak sesle sorular sordu. Kimi Güneylileri takipten geliyordu; diğerleri, yolun yakınında izci olarak bırakılanlar, en son geldiler. Bütün Güneyliler'e ne olduğu tek tek saptandı, büyük mûmak hariç: Kimse ona ne olduğunu söyleyemedi.

Düşmandan hiçbir hareket görülmemişti; etrafla bir ork casusu dahi yoktu.

"Hiçbir şey görmedin mi, duymadın mı Anborn?" diye sordu Faramir en son gelene.

"Şey, hayır efendim," dedi adam. "En azından hiç ork yoktu. Ama biraz garip bir şey gördüm, ya da gördüğümü zannettim. Hava, gözlerin eşyaları olduğundan daha büyük gördüğü derin alacakaranlığa doğru iyice kararmaya başlamıştı. Belki de sincaptan başka bir şey değildi yani." Bunun üzerine Sam kulak kabarttı. "Eğer öyleyse bile bu kara bir sincaptı, üstelik kuyruğunu da göremedim. Yer üzerinde bir gölge gibiydi; ben yaklaşınca hızla bir ağaç gövdesinin arkasına fırladı ve bir sincap hızıyla tırmandı.

Bizim vahşi hayvanları amaçsızca öldürmemize izin vermiyorsunuz; bu da hayvandan başka bir şeye benzemiyordu, o yüzden ok atmadım. Zaten nişan alıp atmak için çok karanlıktı ve yaratık göz açıp kapayıncaya kadar yaprakların karanlığına dalmıştı. Fakat bir sure oyalandım çünkü bana tuhaf gelmişti; sonra da hemen geri döndüm. Ben dönüp giderken o şeyin tepeden bana tısladığını duydum sanki iri bir sincaptı belki de. Belki de Adlandırılmamış'ın gölgesi altındaki Kuyutorman'ın bazı hayvanları bizim ormanlarımıza geliyordur. Orada kara sincaplar olduğu söyleniyor."

"Belki de," dedi Faramir. "Fakat bu kötü bir alamet olurdu, öyle bile olsa. Biz Kuyutorman kaçkınlarını îthilien'de istemiyoruz." Sam'e, konuşurken hobbitlere şöyle yan gözle bir bakış atmış gibi geldi; fakat Sam bir şey demedi. Bir süre Frodo ile birlikte uzanarak meşale ışıklarını, bir yukarı, bir aşağı gidip gelen, alçak sesle konuşan adamları seyretti. Sonra ansızın Frodo uykuya daldı.

Sam kendi kendiyle uğraşıyor, bir öyle, bir böyle düşünüyordu, "İyi olabilir," diye düşündü, "ama olmayabilir de. Güzel sözler kötü bir yüreği saklayabilir." Esnedi. "Bir hafta uyuyabilirim, ne de iyi olur.

Sonra ne yapabilirim zaten, bir ben ayık olsam, bütün bu koca insanlar etrafımdayken bir tek ben ayık olsam? Hiçbir şey, Sam Gamgee; ama yine de uyanık kalman lazım." Ve her nasılsa bunu başardı da.

Işık mağara kapısında soldu, dökülen suyun gri perdesi belirsiz-leşti ve yoğunlaşan gölgeler arasında kayboldu. Suyun sesi hiç durmadan devam etti, sabah akşam notasını hiç değiştirmeden. Su, uyku hakkında mırıldanıyor ve fısıldıyordu. Sam yumruklarım gözlerine bastırdı.

Daha çok meşale tutuşturulmuştu artık. Bir fıçı şarap açtılar. Depolanmış variller açıldı. Adamlar şelaleden su getiriyordu. Kimisi ellerini taslarda yıkıyordu. Geniş bakır bir kase ile beyaz bir bez Faramir'e götürüldü ve Faramir de yıkandı.

"Konuklarımızı uyandırın," dedi "ve onlara biraz su götürün. Yemek zamanı."

Frodo oturarak esnedi ve gerindi. Kendisine hizmet edilmesine alışık olmayan Sam, eğilerek selam veren ve ona bir tas su uzatan uzun boylu adama hayretle baktı.

"Yere koyuver efendi, lütfen!" dedi. "Bu hem senin, hem benim için daha kolay olur." Sonra seyreden insanları hayrette bırakıp, hareketiyle onları eğlendirerek başını soğuk suya daldırdı ve ensesiyle kulaklarına su çarptı.

"Yemekten önce başınızı yıkamak sizin memlekette adet midir?" diye sordu hobbitlere hizmet eden adam.

"Hayır, o kahvaltıdan önce yapılır," dedi Sam. "Ama eğer uykusuz kalırsanız, enseye dökülen soğuk su, buruşmuş marullara değen yağmur gibi etki yapar. Evet! Şimdi biraz bir şeyler yiyebilecek kadar ayık kalabilirim."

Bunun üzerine Faramir'in yanına götürüldüler: Rahat edebilmeleri için üzerine post atılmış variller, insanların sıralarından yeterince yüksek tutulmuştu. Yemekten önce Faramir ile bütün adamları bir anlık sessizlik içinde batıya döndüler. Faramir, Frodo ile Sam'e aynı şeyi yapmaları için işaret etti.

"Biz hep böyle yaparız," dedi, yemeğe otururken: "Eskiden Nümenor olan yere, Elf Yurdu'na döneriz yüzümüzü yani; Elf Yurdu'nun gerisindekine ve ilelebet gerisinde kalacak olana bakarız. Sizin yemek sırasında böyle adetleriniz yok mudur?"

"Hayır," dedi Frodo, kendini garip bir şekilde köylü gibi ve cahil - hissederek. "Ama eğer bizler konuk isek, ev sahiplerimize eğilerek selam verir, yemekten sonra da ayağa kalkıp teşekkür ederiz." "Biz de yaparız bunu," dedi Faramir.

Bu kadar uzun süre yolculuk yapıp, orada burada konakladıktan ve günlerini vahşi doğada bir başlarına geçirdikten sonra bu akşam yemeği

hobbitlere ziyafet gibi gelmişti: Serin ve mis kokulu uçuk san şarabı içmek, temiz ellerle, temiz bıçaklarla ve tabaklarda tereyağıyla ekmek, tuzlanmış et, kurutulmuş meyve, leziz kırmızı peynir yemek. Frodo da Sam de kendilerine ikram edilen hiçbir şeyi geri çevirmiyorlardı, hatta ikinci kez, hatta hatta üçüncü kez ikram edilenleri de geri çevirmiyorlardı.

Şarap damarlarında, yorgun kol ve bacaklarında dolaştı; Lörien ülkesinden ayrıldıklarından beri hissetmedikleri kadar mutlu hissettiler kendilerini, yürekleri hafifledi.

Her şey bittikten sonra Faramir onları mağaranın gerisindeki, perdelerle kısmen örtülmüş bir girintiye götürdü; bir sandalye ile iki tabure getirildi buraya. Duvardaki bir oyukta küçük toprak bir kandil yanıyordu.

"Biraz sonra uyumak isteyebilirsiniz," dedi, "Özellikle de yemekten önce -ya yüce bir açlığı köreltmemek için, ya da benden korktuğu için, bilemeyeceğim-gözlerini kırpamayan iyi yürekli Samwise isteyebilir. Fakat yemekten hemen sonra uyumak iyi değildir, özellikle de bir orucun ardından yenen yemekten sonra. Gelin biraz konuşalım. Yarmavadi'den başlayan yolculuğunuzla ilgili anlatılacak çok şeyiniz olmalı. Ayrıca siz de belki bizimle ve şu anda bulunduğunuz topraklarla ilgili bir şeyler öğrenmek istersiniz. Bana ağabeyim Boromir'den söz edin; Mithrandir'den ve Lothlörien'in zarif halkından."

Frodo'nun artık uykusu yoktu ve konuşmaya gönlü vardı. Fakat yemek ve şarap onu rahatlatmış olsa da, ihtiyatı elden bırakmadı. Sam yüzünde bir memnuniyet ifadesiyle kendi kendine mırıldanıyordu ama Frodo konuşmaya başlayınca ilk başta sadece dinlemeye niyetlendi, yalnız arada sırada aynı fikirde olduğunu belirten nidalarda bulunmaya cüret ediyordu.

Frodo bir sürü öykü anlattı; yine de her seferinde konuyu Grup'un macerasından ve Yüzük'ten uzaklaştırıyor; vahşi doğada kurtlarla. Caradhras altında karla, Moria'da Gandalf in düştüğü madendeki maceralarında Boromir'in oynadığı yiğitçe bölümleri biraz büyütüyordu Faramir en çok köprüdeki dövüşten etkilenmişti.

"Oklardan kaçmak Boromir'in gücüne girmiş olmalı," dedi, "hatta, en son ayrılan o olsa da, o ismini vermiş olduğunuz kötü şeyden, Balrog'dan kaçmak bile."

"En son o ayrılmıştı," dedi Frodo, "ama Aragorn bize yol göstermek zorundaydı. Gandalf düştükten sonra yolu bilen bir tek o kalmıştı. Fakat gözetmek zorunda oldukları bizim gibi daha ufak tefek yaratıklar olmasaydı sanırım ne o kaçardı ne de Boromir."

"Belki Boromir orada Mithrandir ile düşmüş olsaydı daha iyi olurdu," dedi Faramir, "Rauros şelalelerinin üzerinde onu bekleyen kaderiyle karşılaşacağına."

"Belki. Ama şimdi bana kendi bahtınızdan söz edin," dedi Frodo, bir kez daha konunun yönünü değiştirerek. "Çünkü Minas îthil ve Osgiliath hakkında ve nicedir ayakta kalan Minas Tirith hakkında daha çok şey öğrenmeliyim. Uzun savaşınızda bu şehir için neler ümit ediyorsunuz?"

"Neler mi ümit ediyoruz?" dedi Faramir. "Bir şey ümit etmeyeli çok oluyor. Elendil'in kılıcı eğer gerçekten geri geliyorsa, biraz ümit ateşi tutuşturabilir ama torunun o kötü günü biraz ertelemekten başka bir işe yarayabileceğini zannetmiyorum; tabii eğer gerek insanlardan gerekse de Elflerden beklenmedik bir yardım daha gelmezse. Çünkü Düşman fazlalaşıyor ve biz azalıyoruz. Bizler eksilen bir halkız, baharsız bir güz.

"Nümenorlu insanlar, Büyük Topraklar'ın denize yakın yerlerine ve kıyılara yayılıp yerleşmişlerdi fakat genellikle kötü yola ve gaflete düştüler. Birçoğu Karanlık'a ve kara sanatlara gönül verdi; kimi tamamen aylaklığa ve rahata düştü, kimi sonunda bu zayıflık anlarında vahşi insanlar tarafından ele geçirilinceye kadar kendi aralarında savaştı.

"Gondor'da kötü sanatların yapılmış olduğu veya isimsiz olanın orada şerefle anıldığı söylenemez; ayrıca Batı'dan getirilen irfan ve güzellik, Zarif Elendil'in oğullarının diyarında uzun süre dayandı ve hala yaşıyor burada. Yine de kendi sonunu hazırlayan, yavaş yavaş unutkanlaşan, yok edilmemiş ama sadece sürgün edilmiş olan Düşman'ın uyuduğunu düşünen Gondor'un kendisidir.

"Ölüm her zaman vardı çünkü Numenor'lular hala, eski krallıklarında olduğu gibi ve zaten bu yüzden o krallığı kaybetmiş oldukları halde, ebedi yaşama karşı hiç değişmeyen bir açlık duyuyorlardı. Krallar kendilerine yaşayanların evlerinden çok daha mükemmel mezarlar yaptılar ve şecerelerinde tekrarladıkları eski isimleri oğullarının isimlerinden daha çok sevdiler. Çocuksuz hükümdarlar yaşlanıp saraylarında hanedanlarının

armalarını düşünerek oturdular; gizli odalarda buruşuk yüzlü adamlar kuvvetli iksirler yaptılar ya da soğuk, yüksek kulelerde yıldızlara sorular soruldu. Ve Anarion sülalesinin son üyesinin varisi hiç olmadı.

"Fakat vekilharçlar daha akıllı ve daha şanslıymışlar. Daha akıllıymışlar çünkü onlar halkımızın güç eksiğini deniz kıyısındaki sağlam bünyeli halkla ve Ered Nimrais'in dayanıklı dağlılarıyla doldurmuşlar.

Ayrıca sık sık bize saldıran, hiddetli bir yiğitlikleri olan ama yine de bizimle uzaktan bir akrabalıkları bulunan ve ne vahşi Doğulular'a ne de zalim Haradrim'e benzeyen Kuzey'in mağrur halkıyla bir anlaşma yapmışlar.

"Ve On ikinci Vekilharç Cirion'un günlerinde (babam da yirmi altıncı vekilharçtır) öyle bir zaman gelmiş ki Kuzeyliler atlarını bize yardım etmek için sürmüşler ve büyük Celebrant Ovası'nda bizim kuzey bölgelerimizi ellerinde tutan düşmanlarımızı bozguna uğratmışlar. Bunlar Rohirrimler'dir, biz böyle adlandırıyoruz onları, at efendileridirler; onlara o günden sonra Rohan adını alan Calenardhon ovalarını bıraktık çünkü b bölgede uzun zamandır çok az insan vardı. O gün bu gündür bizim müttefikimiz oldular ve bize hep sadık kaldılar, kuzey sınırlanın ve Rohan geçidini koruyarak ihtiyaç anında bizi hep desteklediler.

"Bizim irfan ve adetlerimizi öğrenebildikleri kadar öğrendiler, hükümdarları gerektikçe bizim lisanımızı kullanır; yine de genellikle akıllarında kaldığınca kendi babalarının yolunu tutarlar ve aralarında kendi Kuzey dillerini konuşurlar. Onları çok severiz: Uzun boylu adamlar, zarif kadınlar, her iki cinsi de yiğittir; altın rengi saçları vardır, parlak gözlü, güçlü kuvvetlidirler; onlar bize insanların Eski Günler'deki gençliğini hatırlatır. Gerçekten de irfan sahiplerimiz eskiden beri bize yakınlıkları olduğunu ve Nümenor'lular gibi onların da, Elf Dostu Altın Saçlı Hador'dan değil de insanların Üç Sülalesi'nden geldiğini söylerler, belki her şeye rağmen Hadorün çağrıyı reddederek, Deniz'i geçip Batı'ya gitmeyen oğulları ve halkından gelmiş olabilirler.

"Çünkü kendi irfanlarımıza göre biz insanları böyle kabul ederiz: onlara ya Yüksekler, Batı'nın insanları deriz ki bunlar Nümenor'lulardır; ya Orta Halk, Alacakaranlık insanları deriz, yani Rohirrimler ve onların Kuzey'de uzaklarda yaşayan akrabaları gibi; ya da Vahşiler, Karanlığın insanları deriz.

'Yine de Rohirrimler artık nasıl biraz bize benzemeye başlamışlar, sanatları ve nezaketleri artmışsa, biz de onlara benzemeye başladık, Yüksek sıfatını pek talep edemeyiz artık aslında. Biz de Orta Halk'tan, Alacakaranlık İnsanları'ndan olduk, başka anılarımız olsa da. Çünkü Rohirrimler gibi biz de artık savaşı ve yiğitliği seviyoruz; bunlar güzel şeylermiş gibi, hem bir oyun hem de bir amaç olarak; bir savaşçının sadece silahlar ve adam öldürme konusunda hüneri olmasının yeterli olmadığına, daha çok becerisi ve bilgisi olması gerektiğine olan inancımızı hala muhafaza etsek de, yine de bir savaşçıya, başka bir zanaate sahip olan birinden daha çok saygı gösteriyoruz. Bugünler bunu icap ettiriyor.

Ağabeyim Boromir de böyleydi: Yiğit bir adam ve bu yüzden Gondor'un en iyisi kabul ediliyordu. Ve gerçekten de çok yürekliydi: Uzun zamandır Minas Tirith'in hiçbir varisi öylesine zorlu çıkmamıştı veya hiçbiri Koca Boru'dan öyle ses çıkarttıramazdı." Faramir içini çekti ve bir süre sessizleşti.

"Öykülerinde Elflerle ilgili pek bir şey söylemedin beyim," dedi Sam aniden cesaretini toplayarak.

Faramir'in Elfleri saygıyla andığını fark etmişti ve sadece bu bile yiyecek ve şaraptan daha ziyade Sam'in saygısını kazanmasını sağlamış, kuşkularını yatıştırmıştı.

"Gerçekten de söylemedim Efendi Samwise," dedi Faramir, "çünkü Elf irfanı hakkında bir bilgim yok.

Ama burada, bizim Nümenor'dan Orta Dünya'ya inişimizle birlikte değişen başka bir yanımıza parmak basmış oldun. Çünkü Mithrandir sizin yol arkadaşınız olduğuna ve Elrond ile konuşmuş olduğunuza göre, Edain'in yani Nümenor'luların babasının ilk savaşlarda Elflerin yanında savaşmış ve Deniz'in ortasında, Elf Yurdu'na yakın bir yerde bir krallıkla ödüllendirilmiş olduğunu belki biliyorsundur. Fakat karanlık günlerde Orta Dünya'da insanlar ve Elfler, Düşman'ın becerisi ve her iki cinsin ayrı yollarında gitgide daha ilerlemesi, zamanın yavaş ilerleyen değişimleri sayesinde birbirlerine yabancılaştılar.

İnsanlar artık Elflerden korkuyor ve onlara güvenmiyor; yine de onlar hakkında çok az şey biliyor. Ve biz Gondor'lular da diğer insanlar gibi olmaya başladık, Rohan'lı insanlar gibi; çünkü Karanlıklar Efendisi'nin

düşmanı olan onlar bile Elflerden sakınıyor ve Altın Orman'dan korku ile söz ediyorlar.

'Yine de aramızda hala fırsatını buldukça Elflerle irtibat kuran bazıları var; arada sırada biri gizlice Lörien'e gider ve nadiren geri döner. Ben öyle değilim. Çünkü ben artık ölümlü bir insanın kendi isteğiyle Yaşlı Halkı aramasının tehlikeli olduğunu zannediyorum. Yine de Ak Hanım ile konuşmuş olan sizlere gıpta etmiyor değilim."

"Lörien'in Hanımı! Galadriel!" diye bağırdı Sam. "Onu görmelisin, gerçekten de onu görmelisin beyim. Ben sadece bir hobbitim, memleketteki işim de bahçıvanlık, bilmem anlatabiliyor muyum; şiir konusunda pek iyi sayılmam -şiir yazmak konusunda yani: Belki arada bir komik bir tekerleme falan düzdüğüm olur, anlarsınız ya, ama gerçek şiir konusunda değil yani-o yüzden size söylemek istediklerimi anlatamam. Onlar şarkı gibi söylenmeli. Bu iş için Yolgezer, yani Aragorn'u veya yaşlı Bay Bilbo'yu bulmak lazım. Ama onun için bir şarkı yakabilmek isterdim. Öyle güzel ki beyim! Latif! Bazen çiçek açmış ulu bir ağaç gibi, bazen kır bir fülyacık gibi, minik ve narin sanki. Elmas kadar sert, mehtap kadar yumuşak. Güneşin ışıklan kadar sıcak, yıldızlardaki buz kadar soğuk. Karlı bir dağ kadar mağrur ve ırak, baharda saçlarında papatyalarla gördüğüm genç kızlar kadar neşen. Ama bütün bunların hiçbir manası yok ve demek istediğimi hiç ıslatamıyor."

"Demek ki gerçekten latif," dedi Faramir. "Tehlikeli biçimde latif"

"Tehlikeli midir nedir bilmem," dedi Sam. "Bana öyle geliyor ki tehlikesini insan kendi yanında götürüyor Lörien'e ve orada kendi götürdüğü tehlikeyi buluyor. Ama belki de ona tehlikeli denilebilir, çünkü o kendi içinde çok güçlü. Siz, siz kendinizi onun üzerine atıp paramparça edebilirsiniz, kayalara bindiren bir gemi gibi; ya da kendinizi boğabilirsiniz, nehirdeki bir hobbit gibi. Ama ne kayalar kabahatlidir, ne de nehir. Şimdi, Boro-" Sustu ve kıpkırmızı kesildi.

"Evet? Şimdi, Boromir diyordun?" dedi Faramir. "Ne diyecektin? Kendi tehlikesini kendi yanında mı götürdü?"

"Evet, beyim, özür dilerim ama müsaadenizle çok iyi bir adamdı ağabeyiniz. Fakat başından beri kokuyu iyi aldınız. Şimdi, ben Boromir'i gözlüyordum ve onu dinliyordum, ta Yarmavadi'den yol boyunca - beyime

göz kulak oluyordum, bunu anlayışla karşılarsınız herhalde, Boromir'e karşı beslediğim bir art niyetim yoktu-ve benim fikrimce o, Lörien'de benim sonradan tahmin ettiğim şeyi açık açık görmüştü: Ne istediğini. Gördüğü ilk andan itibaren Düşman'ın Yüzük'ü-nü istemişti o!"

"Sam!" diye bağırdı Frodo donakalarak. Bir süre için kendi düşüncelerine dalıp gitmişti ve aniden çıktığında ise artık çok geçti.

"Bağışla beni!" dedi -Sam önce bembeyaz kesilip sonra pancar gibi kızararak. 'Yine yaptım işte! Ne zaman o koca ağzını açarsan etrafta çam kalmaz, derdi Babalık bana, çok da haklıydı. Tüh, tüh!

"Şimdi buraya bak beyim!" Toparlayabildiği bütün cesaretle dönerek Faramir ile yüzleşti. "Uşağı ahmağın teki diye sakın beyimden faydalanmaya kalkayım demeyesin. Başından beri pek güzel konuşuyordun, beni tavladın, Elflerden falan konuşup. Güzel olan güzel davranandır, deriz biz. Şimdi vasfını gösterme zamanı."

"Öyle gibi," dedi Faramir yavaş yavaş, alçak sesle ve garip bir tebessümle. "Demek ki bütün bilmecelerin cevabı buymuş! Dünyadan yok olduğu düşünülen Tek Yüzük. Boromir onu zorla almaya kalktı ha? Ve sen de kaçtın, öyle mi? Ve o kadar yoldan kaçıp - bana geldin! Ve burada, bu vahşi doğa içinde elimdesiniz: iki buçukluk emrimde bir ordu adam ve Yüzüklerin Yüzüğü. Talihin ne hoş bir cilvesi! Faramir için, Gondor'un Komutanı için vasfını göstermek için bir şans! Ha!" Ayağa kalktı, çok uzun boyluydu, sertti ve gri gözleri pırıldıyordu.

Frodo ile Sam taburelerinden fırlayarak yan yana, sırtlarını duvara vererek durdular, kılıçlarının kabzasını bulmaya çalışarak. Bir sessizlik oldu. Mağaradaki bütün adamlar konuşmayı keserek hayretle onlara baktılar. Fakat Faramir tekrar sandalyesine oturdu ve sessiz sessiz gülmeye başladı; sonra aniden tekrar ciddileşti.

"Yazık Boromir'e! Bu çok zor bir sınav olmuş!" dedi. "Hüznümü nasıl da amirdiniz sizler, insanların belasını taşıyan, uzak bir memleketten gelen siz iki tuhaf gezgin! Ama siz insanları benim buçuklukları yargıladığımdan daha kötü yargılıyorsunuz. Biz sözümüzün eri insanlarız, biz Gondor'lu insanlar.

Nadiren atıp tutarız; yapacağımızı yaparız veya yapmaya çalışırken ölürüz. Yol kenarında bulsam bile almanı, demiştim. Eğer bunu arzu edecek

bir adam olsaydım bile, bu şeyin ne olduğunu onun hakkında konuşurken bilmiyor olsaydım bile, yine de o sözlerimi bir yemin kabul eder, tutardım.

"Ama öyle biri değilim ben. Ya da şöyle diyelim, bir adamın kaçması gereken bazı tehlikeler olduğunu bilecek kadar aklım var. Rahat rahat oturun! Ve için rahatlasın Samwise. Eğer bir hata yapmış gibi görünüyorsan bile bunun yazgın olduğunu düşün. Gönlün sadık olduğu kadar kurnaz da, üstelik gözlerinden daha keskin görüyor. Çünkü garip gibi görünse de bunu bana söylemiş olman daha iyi. Bu kadar Çok sevdiğin beyine yardımcı bile olabilir. Bu onun iyiliğine olacak eğer elimden gelirse.

O yüzden için rahat olsun. Fakat sakın bu şeyin adını bir kez daha yüksek sesle anma. Bir kere yeter."

Hobbitler taburelerine geri dönerek sessizce oturdular, insanlar içmelerine ve sohbetlerine geri döndüler, komutanlarının bu minik konuklarına bir şaka yaptığını ve şimdi de bunun geçtiğini anlayarak.

"E Frodo, şimdi sonunda birbirimizi anlıyoruz," dedi Faramir. "Eğer bu şeyi istemediğin halde başkalarının ricasıyla üzerinde taşıyorsan hem merhametimi, hem de saygımı kazandın demektir. Ve sana şaşıyorum: Bunu alıkoyup da kullanmamak! Benim için yeni bir halk, yeni bir dünyasınız. Bütün akrabalarınız aynı mıdır? Memleketiniz huzur ve rızayla dolu bir yer olmalı ve orada bahçıvanlara büyük hürmet gösteriyor olmalılar."

"Her şey o kadar iyi değil orada," dedi Frodo, "ama gerçekten de bahçıvanlara hürmet edilir."

"Fakat halk orada da yoruluyor olmalı, bahçelerinde olsalar bile, bu dünyada güneşin altındaki her şey gibi. Siz de evinizden uzaklardasınız ve yol yorgunusunuz. Bu akşamlık bu kadar. Uyuyun, ikiniz de -huzur içinde, eğer becerebilirseniz. Korkmayın! Onu ne görmek istiyorum, ne dokunmak istiyorum, ne de bildiğimden (ki bu kadarı yeter de artar bile) daha fazlasını bilmek istiyorum, eğer tehlike bana bir pusu kurar da ben sınavda Drogo oğlu Frodo'dan daha düşük bir sonuç alırsam, o başka. Şimdi dinlenmeye gidin - ama önce arzu ederseniz ne tarafa doğru gitmek ve ne yapmak istediğinizi söyleyin. Çünkü benim nöbet tutup beklemem ve düşünmem gerek. Zaman geçiyor. Sabah hepimiz bizlere çizilen yollara gitmek zorunda kalacağız."

Frodo, ilk korku şokunu atlattıktan sonra titremeye başladığını kırk etti. Şimdi ise bir bulut gibi büyük bir yorgunluk çökmüştü üzerine. Artık bildiklerini daha fazla örtbas edemiyor ve karşı koyamıyordu.

"Mordor'a giden bir yol bulacaktım," dedi kısık bir sesle. "Gorgoroth'a gidiyordum. Ateş Dağı'nı bulup, bu şeyi Hüküm uçurumuna atacaktım. Gandalf öyle dedi. Oraya varabileceğimi hiç zannetmiyorum"

Faramir bir an için ona ciddi bir hayretle baktı. Sonra Frodo sallanırken onu yakaladı, kibarca kaldırdı, yatağa taşıdı ve oraya yatırarak güzelce örttü. Hemen derin bir uykuya daldı Frodo.

Yanına, hizmetkarı için başka bir yatak hazırlanmıştı. Sam bir an için tereddüt etti, sonra yerlere kadar eğilerek selam verdi: "İyi geceler Komutan beyim," dedi. "Önüne çıkan şansı iyi kullandın beyim." "Öyle mi?" dedi Faramir. "Evet, beyim, vasfını gösterdin: En yükseğinden." Faramir gülümsedi. "Küstah bir hizmetkarsın Efendi Samwise. Ama hayır: Takdire layık birinin takdiri her şeyden önemlidir. Fakat burada takdir edilecek bir şey yok. Yaptığımdan başka bir şey yapmak için içimden ne bir çağrı hissediyorum, ne de bir arzum var."

"Eh iyi öyleyse beyim," dedi Sam, "beyimde Elfçe bir hava olduğunu söylemiştin; bu doğruydu. Ama ben şunu da söyleyebilirim: Sende de bir hava var beyim, bana, bana - şey Gandalf'ı, arifleri hatırlatan bir hava."

"Belki," dedi Faramir. "Belki sen uzaktan Nümenor'un havasını ayırt edebiliyorsundur. İyi geceler!"

BÖLÜM VI

YASAK HAVUZ

Frodo uyandığında Faramir'in üzerine eğilmiş olduğunu gördü. Bir an için eski korkularına kapıldı, doğrulup geriye çekildi.

"Korkacak bir şey yok," dedi Faramir.

"Sabah oldu mu?" dedi Frodo esneyerek.

"Henüz olmadı ama gece sonuna yaklaşıyor ve dolunay batıyor. Gelip seyredecek misin? Ayrıca senin fikrine ihtiyaç duyduğum bir konu var. Seni uykudan uyandırdığım için üzgünüm; gelecek misin?"

"Geleceğim," dedi Frodo; ayağa kalktı, battaniye ve postunun sıcağından çıktığı için biraz titreyerek.

Ateş yanmayan mağaranın içi soğuk gibiydi. Suyun sesi, sükûnetin içinde gürültülü geliyordu. Pelerinini omuzuna atarak Faramir'i izledi.

Hep tetikte olmasından kaynaklanan bir içgüdüyle aniden uyanan Sam önce beyinin boş yatağını görüp ayağa fırladı'. Sonra iki kara silueti, artık soluk beyaz ışıkla dolmuş olan kemerli kapının çerçevelediği Frodo ile Faramir'i gördü. Onların arkasından aceleyle seğirtti, duvar dibinde şilteler üzerinde uyuyan adamların yanından geçti. Mağaranın ağzından geçerken Perde'nin ipekten, incilerden ve gümüş ipliklerden göz kamaştıran bir örtüye dönüştüğüne tanık oldu: Mehtabın eriyen buz salkımları. Fakat bunu takdir etmek için durmadı ve yana doğru dönerek mağaranın duvarındaki dar kapıdan beyini izledi.

İlk önce zifiri karanlık bir geçitten, sonra bir sürü ıslak basamaktan yukarı ilerlediler ve böylece kaya içine oyulmuş, yukardaki uzun, derin bir bacadan parıldayan soluk gökyüzü ile aydınlanan küçük düz bir sahanlığa vardılar. Buradan iki ayrı merdiven çıkıyordu yukarı doğru: Biri devam edip, görünüşe göre nehrin yüksek kıyısına çıkı- yordu; diğeri ise sola

dönüyordu, ikincisini izlediler. Minare merdiveni gibi dolana dolana çıkıyordu.

Sonunda kaya karanlığından çıkıp etraflarına batandılar. Bir parmaklığı veya korkuluk duvarı olmayan düz, geniş bir kaya üzeri ndeydiler. Sağlarında, doğu yönünde su hızla dökülüp bir sürü terastan sıçraya sıçraya akıyor sonra dimdik bir oluktan geçiyor, neredeyse tam ayaklarının dibinde, sollarında dipsiz bir uçuruma açılıyormuş gibi görünen bir kıyıdan dimdik aşağıya dalarak pürüzsüzce yontulmuş bir kanalı, dönen coşan köpüklü suyun karanlık gücüyle dolduruyordu. Uçurumun kıyısında sessizce aşağı doğru bakan bir adam duruyordu.

Frodo kıvrılan, dalan suyun kaygan boynunu seyretmek için döndü. Sonra gözlerini yukarı kaldırarak uzaklara daldı. Dünya sessiz ve soğuktu, sanki tan vakti çok yakınmış gibi. Uzaklarda, Batı'da dolunay batıyordu, yusyuvarlak ve bembeyaz. Altlarındaki büyük vadide solgun sisler titreşiyordu: Altında Anduin'in serin akşam sularının aktığı gümüş bir buluttan engin bir boşluk. Gerisinde simsiyah bir karanlık yükseliyordu ve bu karanlık içinde, orada burada, soğuk, keskin, ırak, hayaletlerin dişleri kadar beyaz fırlıyordu Ered Nimrais'in, Gondor Divanı'nın Ak Dağları'nın hiç erimeyen karlara bulanmış zirveleri.

Bir süre Frodo orada, o yüksek kaya üzerinde durdu ve gece topraklarının bu enginliğinde bir yerlerde, eski yol arkadaşlarından birilerinin yürüyüp yürümediğini, uyuyup uyumadığını veya sisle kefenlenmiş cesetlerinin yatıp yatmadığını düşündüğünde baştan aşağı ürperdi. Unutkan uykudan kaldırılıp neden buraya getirilmişti?

Sam de aynı sorunun cevabını merakla bekliyordu ve kendini homurdanmaktan alıkoyamadı, sadece beyinin kulaklarının duyacağını hesaba katarak: "Güzel bir manzara Bay Frodo, peki, ama iliklerim bir yana yüreğimi de ürpertiyor! Neler oluyor?"

Faramir söylenenleri duyarak cevap verdi. "Gondor'un üzerinden ay batıyor. Zarif İthil, Orta Dünya'dan giderken eski Mindolluin'in beyaz buklelerine bakıyor. Birazcık titremeye değer. Ama buraya bunu seyredesiniz diye getirmedim sizi -aslında Samwise seni buraya getiren de olmadı, kabahati kendi uyanıklığında bul. Bir yudum şarap bunu telafi eder. Gelin, bakın şimdi!"

Uçurumun karanlık kıyısında duran sessiz gözcünün yanına bir adım attı; Frodo onu izledi. Sam geride kaldı. Islak ve yüksek platformun bu yanında bile yeterince tehlikede hissediyordu kendini.

Faramir ile Frodo aşağıya baktılar. Çok altlarında bembeyaz suların köpük köpük bir çanağa boşaldığını, sonra da yeniden dar bir geçitten dışarı çıkıp bulutlar oluşturarak aceleyle daha sakin ve kısmen düz bir biçimde uzayan alanlara akıp gitmek için yollarını buluncaya kadar kayalar arasındaki derin, oval bir havzada kara kara döndüğünü gördüler. Mehtap hala şelalenin dibine doğru meylediyor ve havzanın dalgacıkları üzerinde ışıldıyordu. Frodo derhal, havzanın yakın kıyısında minik kara şekli fark etti, fakat tam ona bakarken şekil kara suyu, en az bir ok veya yassı bir taşın yardığı kadar düzgünce yararak şelalenin kaynayıp köpürdüğü yerin arkasına dalıp kayboldu.

Faramir yanındaki adama döndü. "Şimdi sence bu neydi Anborn? Bir sincap mıydı yoksa bir yalıçapkını mı? Kuyutorman'ın gece havuzlarında kara renkli yalıçapkınları var mıdır?"

"Neyse ne, ama bir kuş değil," diye cevap verdi Anborn. "Dört ayağı var ve insan gibi dalıyor; aynı zamanda oldukça da marifetli görünüyor. Neyin peşinde? Perde'nin arkasından bizim saklanma yerlerimize bir yol mu arıyor? Sonunda yerimiz bulundu galiba. Yayım burada, ayrıca her iki kıyıya da en az benim kadar nişancı başka okçular yerleştirdim. Sadece seriden gelecek vur emrini bekliyoruz Komutanım."

"Vuralım mı?" dedi Faramir, hemen Frodo'ya dönerek.

Frodo bir an için cevap vermedi. Sonra, "Hayır!" dedi. "Hayır! Vurmayın ne olur." Eğer cesaret edebilseydi Sam, "Evet," derdi daha çabuk ve daha yüksek sesle. Göremiyordu ama sözlerinden neye baktıklarım gayet iyi tahmin edebiliyordu.

"O halde bu şeyin ne olduğunu biliyorsun, öyle mi?" dedi Faramir. "Haydi, şimdi gördüğüne göre, neden serbest kalması gerektiğini anlat. Birlikte sarf ettiğimiz bütün o sözler arasında bu derbeder yol arkadaşınızdan hiç söz etmedin; ben de bir süre işi oluruna bıraktım. Yakalanıp önüme getirilinceye kadar bekleyebilirdi. En keskin avcılarımı onu arasınlar diye yolladım ama o hepsinden kurtuldu; şu ana kadar, dün

akşam onu alacakaranlıkta bir kez gören buradaki Anborn hariç onu gören olmadı.

Ama şimdi, tepelerde tavşanları kapana düşürmekten daha büyük bir tecavüzde bulundu: Henneth Annûn'a gelmeye cüret etti, şimdi bunu yaşamıyla ödeyecek. Bu yaratık çok merakımı uyandırdı: Tam bizim penceremizin önündeki havuzda eğlenmeye gelebildiğine göre çok esrarlı, çok kurnaz bir şey.

Geceleri insanların nöbetçi bırakmadan uyuduklarını mı zannediyor ne? Neden böyle davranıyor?"

"Bunun iki cevabı var sanırım," dedi Frodo. "İlk başta, insanlar hakkında çok az şey biliyor ve kurnaz olsa da sığınağınız o kadar güzel gizlenmiş ki belki de burada insanların gizlendiğini bilmiyordur. Bir de, sanırım onu buraya, kendisine hakim olan bir arzu, temkinden daha güçlü bir arzu cezbetti."

"Buraya çekildi mi demek istiyorsun yani?" dedi Faramir alçak bir sesle. "Senin yükünü bilebilir mi yani, biliyor mu?"

"Elbette biliyor. Kendisi senelerce taşıdı bunu."

"O mu taşıdı?" dedi Faramir, hayretle solumaya başlayarak. "Bu mesele durmadan yeni bilmecelerle karışıp duruyor. O halde, onu izliyor öyle mi?"

"Olabilir. O, onun için kıymetli. Ama ben bunu kastetmemiştim."

"O halde bu yaratık ne arıyor?"

"Balık," dedi Frodo. "Baksana!"

Karanlık havuza baktılar. Havzanın uzaktaki kıyısında, tam kayaların derin gölgeleri içinden, minik kara bir kakı belirdi. Kısa gümüşsü bir ışıltı oldu ve minik dalgacıklar oluştu. Şekil kıyıya doğru yüzdü, sonra mükemmel bir çeviklikle kurbağa gibi bir şey sudan çıkarak kıyıya tırmandı. Hemen yere oturup, döndükçe pırıldayan gümüşsü küçük bir şeyi kemirmeye başladı; ayın son ışınları artık havuzun sonundaki kayadan duvarın ardına vuruyordu.

Faramir hafif hafif güldü. "Balık!" dedi. "Bu daha zararsız bir açlık. Belki de değildir üstelik: Henneth Annûn havuzundan gelen balık, bütün varına yoğuna mal olabilir."

"Şu anda tam okumun ucunda," dedi Anborn. "Vurmayayım mı Komutanım? Çünkü çağrılmadan buraya gelenin cezası ölümdür yasalarımıza göre."

"Bekle Anborn," dedi Faramir. "Bu göründüğünden daha zor bir mesele. Şimdi ne söyleyeceksin Frodo? Neden serbest bırakalım onu?"

"Yaratık çok sefil ve çok aç," dedi Frodo "ve içinde bulunduğu tehlikenin farkında değil. Ayrıca Gandalf, yani sizin Mithrandiriniz, bu yüzden ve daha başka bazı nedenlerden ötürü onu öldürmemenizi söylerdi size. Elflerin bunu yapmasını yasaklamıştı. Tam olarak neden olduğunu bilmiyorum ve tahmin ettiğimi de burada açık açık söyleyemem. Fakat bu yaratığın benim görevimle bir çeşit bağı var. Siz bizi bulup getirinceye kadar rehberim oydu."

"Rehberin mi?" dedi Faramir. "Mesele gittikçe garipleşiyor. Senin için çok şey yaparım Frodo ama buna söz veremem: Bu kurnaz gezginin, eğer paşa gönlü çekerse sonra size katılsın veya orklar tarafından yakalansın da işkenceyle konuşsun diye elini kolunu sallaya sallaya buradan çıkmasına izin veremem. Ya öldürülmeli, ya da yakalanmak. Eğer hemen yakalanmazsa öldürülmeli. Fakat bir sürü numarası olan böylesine kaygan bir şey, tüylü bir ok tarafından yakalanmazsa nasıl yakalanır?"

"Bırakın ben sessizce onun yanına ineyim," dedi Frodo. 'Yaylarınızı gergin tutabilirsiniz, en azından eğer başaramazsam beni vurmak için. Ben kaçmam."

"Git o halde ve çabuk ol!" dedi Faramir. "Eğer canlı çıkarsa, şu mutsuz günlerinin sonuna kadar senin sadık bir hizmetkarın olması gerekir. Frodo'yu aşağıya götür Anborn, sessizce gidin. Bu şeyin burnu ve kulakları var. Bana yayını ver."

Anborn homurdanarak aşağıya inen döner merdivende Frodo'nun önüne düştü, sonra sonunda sık çalılarla örtülmüş dar bir açıklığa varıncaya kadar başka bir merdivenden yukarı çıktı. Sessizce buradan de geçince Frodo kendisini havuzun güney kıyısının tepesinde buldu. Artık ortalık karanlıktı ve batı göğündeki mehtabı yansıtan şelaleler soluk ve kurşuniydi. Gollum'u göremiyordu. Biraz ilerledi; Anborn yavaşça arkasından geliyordu.

"Devam et!" diye fısıldadı Frodo'nun kulağına. "Sağ tarafına dikkat et. Eğer havuza düşersen, balık avlayan arkadaşından başka kimse sana yardım

edemez. Ayrıca, sen onları göremesen de el altında okçuların bulunduğunu unutma."

Frodo ileriye doğru emekledi, gittiği yeri anlamak ve dengesini sağlayabilmek için ellerini de Gollum usulü kullanıyordu. Kayalar genelde düz ve pürüzsüzdü ama kaygandı. Etrafı dinleyerek durdu, ilk başta arkasındaki şelalenin bitmek tükenmek bilmeyen çağıldamasından başka bir ses duyamadı.

Derken, sesi duydu, çok uzakta olmayan bir yerde tıslayan bir mırıltı vardı.

"Balık, cici balık. Beyas Yüs gitti kıymetlim, ssonunda, evet. Artık balıkları hussur içişinde yiyebiliriss.

Hayır, huşur içişinde değil kıymetlim. Çünkü Kıymetli kayboldu; evet kayboldu. Pisss hobbitler, kötü hobbitler. Gidip bisi bıraktılar, Gollum; Kıymetli de gitti. Savallı Smeagol bir başına kaldı. Hayır Kıymetlim. Kötü insanlar, onu alacaklar, Kıymetlimi çalacaklar. Hırsıslar. Onlardan nefret ediyorus.

Balık, cici balık. Bisi kuvvetlendir. Göslerimisi parlak, parmaklarımısı kuvvetli yap, evet. Boğasla onları kıymetlim. Boğasla hepssini, evet ya, eğer firssatımız olurssa. Cici balık. Cici balık!"

Arada bir duyulan hafif bir yutkunma ve gurultu sesi hariç en az şelale kadar bitmemecesine sürüp gidiyordu bu konuşmalar. Frodo dinlerken acıma ve tiksintiyle titredi. Bunun bitmesini, bu sesi bir daha hiç duymamayı diledi. Anborn arkasında pek uzakta değildi. Geriye emekleyip avcıların Gollum'u vurmasını isteyebilirdi. Büyük bir ihtimalle Gollum atıştırırken ve böyle gafil bir durumdayken ona yeterince yaklaşabilirlerdi. Tek bir isabetli atış ve Frodo bu sefil sesten sonsuza kadar kurtulabilirdi.

Fakat hayır, artık Gollum'un onun üzerinde hakkı vardı. Hizmetkarın yaptığı hizmet karşılığında efendisi üzerinde hakkı vardır, bu hizmet korkudan olsa da. Eğer Gollum olmasaydı Ölü Bataklıkları bulamazlardı bile. Frodo oldukça açık bir biçimde Gandalf in da bunu istemeyeceğini biliyordu.

"Smeagol!" dedi yavaşça.

"Balık, cici balık," dedi ses.

"Smeagol!" dedi Frodo yine, biraz daha yüksek. Ses kesildi.

"Smeagol, Bey seni aramaya geldi. Bey burada. Gel Smeagol!" Sanki biri derin bir nefes almış gibi çıkan yavaş bir tıslamadan başka bir ses gelmedi.

"Gel Smeagol!" dedi Frodo. "Tehlikedeyiz. Eğer seni burada bulurlarsa insanlar seni öldürecek. Çabuk gel, eğer ölümden kurtulmak istiyorsan. Bey'e gel!"

"Hayır!" dedi ses. "Cici Bey değil. Savallı Smeagol'ü bırakıp yeni arkadaşlarla gitti. Bey beklesin. Smeagol'ün işi bitmedi."

"Vakit yok"," dedi Frodo. "Balığı yanına al. Haydi!"

"Hayır! Balıkları bitirmek lassım."

"Smeagol!" dedi Frodo çaresizlik içinde. "Kıymetli kızacak. Kıymetli'yi alıp şöyle diyeceğim: Kılçık yutsun da boğulsun. Bir daha ağzına balık alamasın. Haydi, Kıymetli bekliyor!"

Sert bir tıslama oldu. Karanlığın içinden dört ayak üzerinde emekleyerek geldi Gollum hemen, tıpkı kuyruğunu apış arasına kıstırmış bir köpek gibi. Ağzında yarı yenmiş bir balık, elinde de başka bir balık vardı. Frodo'nun yanına gitti, neredeyse burun burunaydılar; onu kokladı. Soluk gözleri parlıyordu.

Sonra balığı ağzından çıkartıp ayağa kalktı.

"Cici Bey!" diye fısıldadı. "Cici hobbit, savallı Smeagol'e geri geldi. İyi kalpli Smeagol geliyor. Haydi, şimdi gidelim, çabuk çabuk gidelim, evet. Yüsler karanlıktayken ağaçların arasından gidelim. Evet, haydi gidelim!"

"Evet, yakında gideceğiz," dedi Frodo. "Ama hemen değil. Söz verdiğim gibi seninle gideceğim. Bir kez daha söz veriyorum. Ama şimdi değil. Henüz emniyette değilsin. Seni kurtaracağım ama bana güvenmen lazım."

"Bey'e güvenmek mi lassım?" dedi Gollum tereddütle. "Neden? Neden hemen gidilmiyo? Öbürü nerde, o aksi, kaba hobbit? O nerde?"

"Orada yukarıda," dedi Frodo, şelaleyi işaret ederek. "O olmazsa ben de gitmem. Onun yanına dönmemiz lazım." içi ezildi. Bu bal gibi hileydi. Faramir'in Gollum'u öldürteceğinden korkmuyordu ama büyük bir ihtimalle onu tutsak alacak ve bağlayacaktı; Frodo'nun yaptığı da bu hain yaratığa kesinlikle bir hainlik gibi görünecekti. Frodo'nun onun hayatını

kurtarabilmek için önündeki tek yolu seçtiğini anlatmak veya buna inanmasını sağlamak imkansız olacaktı büyük bir ihtimalle. Başka ne yapabilirdi her iki taraftı olan sözünü tutabilmek için? "Haydi!" dedi. 'Yoksa Kıymetli kızacak. Şimdi, nehir yukarı geri döneceğiz. Haydi, haydi, sen önden yürü!"

Gollum kıyıya yakın bir yerden biraz emekledi, burnunu çeke çeke ve kuşkuyla. Derken durdu ve başını kaldırdı.

"Orada bir şey var!" dedi. "Bir hobbit değil." Aniden geri döndü. Patlak gözlerinde yeşil bir ışık oynaşıyordu. "Beyy, beyy!" diye tısladı. "Kötü! Hilekar! Hakikatsiss!" Tükürerek, beyaz, güçlü parmaklı uzun kollarını uzattı.

Tam o anda Anborn'ün koca kara silueti Gollum'un arkasında belirerek üzerine indi. Kocaman güçlü bir el onu ensesinden yakaladığı gibi hareketsiz hale getirdi. Bir şimşek hızıyla geri döndü Gollum, tamamen ıslak ve kaygan olduğundan, bir yılanbalığı gibi kıvrım kıvrım kıvrılarak, bir kedi gibi ısırıp tırmalayarak. Fakat gölgelerin içinden iki adam daha çıkageldi.

"Kıpırdamadan dur!" dedi bir tanesi. 'Yoksa seni oklarımızla kirpiye çeviririz. Kıpırdamadan dur!"

Gollum gevşedi ve ağlayıp sızlamaya başladı. Onu, pek de kibar olmayan bir biçimde bağladılar.

"Yavaş, yavaş!" dedi Frodo. "Onun gücü size denk değil. Canını yakmayın eğer mümkünse. Eğer canını acıtmazsanız daha sakin olur. Smeagol! Canını yakmayacaklar. Ben de seninle geleceğim, sana hiçbir zarar gelmeyecek. Benim ölümü çiğnemeden sana bir şey yapamazlar. Bey'e güven!"

Gollum dönerek ona tükürdü. Adamlar onu kaldırarak gözlerini bir başlıkla örttüler ve taşıdılar.

Frodo onları izlerken kendini çok kötü hissediyordu. Çalılıkların gerisindeki açıklıktan geçtiler, geriye, merdivenlerden aşağıya, geçitlere ve mağaraya döndüler. Îki üç meşale tutuşturulmuştu.

Adamlar etrafta dolaşıp duruyordu. Sam oradaydı, adamların taşıdığı gevşek bohçaya garip bir biçimde baktı. "Yakaladın mı?" dedi Frodo'ya.

"Evet. Yani hayır, onu ben yakalamadım. O bana geldi, çünkü her şeyden önce bana güvenmişti korkarım. Onun bu şekilde bağlanmasını istemedim. Umarım iyi olur; ama bütün bunlardan nefret ediyorum."

"Ben de öyle," dedi Sam. "Ve bu acının olduğu yerde hiçbir şey doğru gitmez."

Bir adam gelerek hobbitler i çağırdı ve onları mağaranın arkasındaki bölüme götürdü. Faramir orada sandalyesinde oturuyordu ve başının üzerindeki oyukta bir lamba yakılmıştı. Onlara, yanındaki taburelere oturmalarım işaret etti. "Konuklar için şarap getirin," dedi. "Tutsağı da getirin."

Şarap getirildi; Anborn da Gollum'u taşıyarak geldi. Gollum'un başındaki örtüyü açarak onu ayakları üzerine bıraktı ve desteklemek için arkasında durdu. Gollum gözlerini kırpıştırdı, gözlerindeki garazı, ağır soluk gözkapaklarıyla örttü. Sırılsıklam bir halde, üzerinden sular damlayan ve balık gibi kokan bu halde (hala bir elinde balığım sıkı sıkı tutuyordu) çok sefil bir yaratık gibi görünüyordu; seyrek bukleleri alnına sıra sıra otlar gibi sarkıyor, burnu akıyordu.

"Çössün bisssi! Çössün bisssi!" dedi. "İpler canısımısı acıtıyor, evet öyle, acıtıyor, üstelik bis bir şey yapmadık."

"Hiçbir şey mi?" dedi Faramir, sefil yaratığa keskin bir bakış atarak; yüzünde ne kızgınlık, ne acıma, ne de hayret ifadesi vardı. "Hiçbir şey mi? Bağlanmanı veya daha kötü bir cezayı gerektirecek hiçbir Şey yapmadın mı bugüne kadar? Bununla beraber bunun hükmünü verecek olan ben değilim ne mutlu ki. Fakat bu gece, cezası ölüm olan bir yere geldin. Bu havuzun balıklarının bedeli çok ağırdır."

Gollum elindeki balığı yere bıraktı "Balık istemiyorus," dedi.

"Bu bedel balığa kesilmedi," dedi Faramir. "Sadece buraya gelip havuza bakmanın cezası ölümdür.

Şimdiye kadar seni, sana en azından biraz şükran borcu olduğunu söyleyen Frodo'nun ricası üzerine bağışladım. Fakat beni de ikna etmen gerekir. Adın ne? Nereden gelirsin? Nereye gidersin? İşin nedir?"

"Kaybolduk, kaybolduk," dedi Gollum. "Ne bir isim, ne bir iş, ne Kıymetli, hiçbir şey. Sadece boş.

Sadece açlık; evet, açıs. Bir iki küçük balık, iğrenç, kılçıklı küçük balıklar savallı bir yaratığa; onlar da ölüm diyor. Pek akıllılar; pek adil, çok, çok çok adil."

"Pek akıllı değil," dedi Faramir. "Ama adil: Evet belki de kısa aklımızın elverdiğince adilizdir. Çöz onu Frodo!"

Kemerinden minik bir bıçak çıkartarak Frodo'ya uzattı Faramir. Gollum hareketi yanlış anlayarak viyaklayıp yere kapandı.

"Haydi, Smeagol!" dedi Frodo. "Bana güvenmen lazım. Seni terk etmeyeceğim. Doğru dürüst cevap ver, eğer verebileceksen. Bunun sana zararı değil, yararı dokunur." Gollum'un bileklerindeki ipleri kesti ve onu ayağa kaldırdı.

"Beriye gel!" dedi Faramir. "Bana bak! Bu yerin ismini biliyor musun? Daha önce buraya geldin mi?"

Gollum yavaş yavaş gözlerini kaldırarak, isteksizce Faramir'in gözlerine baktı, içlerindeki bütün fer söndü ve bir an Gondor'lu adamın berrak ve sabit gözlerine baktı solgun solgun. Hala bir sessizlik vardı. Sonra Gollum titreyerek yere çömelinceye kadar boynunu bükerek büzüştü. "Bis bilmiyorus ve bis bilmek de istemiyorus," diye sızladı. "Hiç gelmedik; bir daha hiç gelmeyis."

"Kalanın içinde kilitli kapılar ve kapalı pencereler var; bunların gerisinde de karanlık odalar," dedi Faramir. "Fakat bu konuda doğruyu söylediğine hükmettim. Bu senin için iyi. Bir daha geri dönmemek ve canlı herhangi bir yaratığı, ister sözle, ister işaretle buraya yönlendirmemek için nasıl bir yemin edeceksin?"

"Bey bilir," dedi Gollum, yandan Frodo'ya bakarak. "Evet, o bilir. Eğer bisi kurtarırsa Bey'e yemin ederis. O'nun üserine yemin ederis, evet." Frodo'nun ayaklarının altına emekledi. "Kurtar bisi cici Bey!" diye zırladı. "Smeagol Kıymetli adına yemin ediyor, sadakatle yemin ediyor. Bir daha gelmek yok, bir daha konuşmak yok, hiç! Yo kıymetlim, yo!"

"Bu seni tatmin etti mi?" dedi Faramir.

"Evet," dedi Frodo. "En azından ya bu sözü kabul edeceksiniz, ya da yasalarınızı uygulayacaksınız.

Daha fazlasını elde edemezsiniz. Fakat ben ona eğer yanıma gelirse, başına bir şey gelmeyeceği konusunda söz vermiştim. Ve güvenilmez biri konumuna düşmek istemem."

Faramir bir an düşünceler içinde oturdu. "Pekala," dedi sonunda. "Seni beyin Drogo oğlu Frodo'ya teslim ediyorum. Bırakalım o sana ne yapacaksa bize söylesin!"

"Fakat Faramir Bey," dedi Frodo eğilip selam vererek, "siz henüz sözü geçen Frodo hakkında ne karara vardığınızı söylemediniz; bu bildirilinceye kadar ne kendi hakkında, ne de yoldaşları hakkında bir karara varamaz ki o. Kararınızı sabaha bırakmıştınız; ama sabaha bir şey kalmadı artık"

"O halde verdiğim hükmü beyan edeyim," dedi Faramir. "Frodo, hükümdarımın bana verdiği yetkiye binaen, Gondor ülkesinin eski zaman hudutları içerisinde istediğin gibi gezmen için serbest bırakıldığını beyan ederim; sadece ne sen ne de yanındakilerin yasaklı olan bu yere, davet edilmeden gelmenize izin yoktur. Bu hüküm bir yıl, bir gün süreyle geçerlidir, sonra hükmünü kaybeder; tabii eğer bu süre içerisinde Minas Tirith'e gelip kendini Şehrin Hükümdarı ve Vekilharç'ına takdim edersen o başka. O zaman onun benim yaptığım şeyi onaylamasını ve bunu ömür boyuna çevirmesini rica ederim. Bu arada, himayene aldığın kişi veya kişiler kim olursa olsun, hem benim hem de Gondor'un himayesi altına girmiş olacaktır. Bu cevap seni tatmin etti mi?"

Frodo yerlere kadar eğilerek selam verdi. "Evet, tatmin etti," dedi, "ayrıca emrinize amadeyim; tabii eğer sizin kadar ali ve saygıdeğer biri için benim hizmetim bir değer taşırsa."

"Çok büyük değer taşır," dedi Faramir. "Şimdi bu yaratığı, bu Smeagol'ü himayene alıyor musun?"

"Smeagol'ü himayem altına alıyorum," dedi Frodo. Sam, herkesin duyacağı şekilde iç geçirdi; tepkisi karşılıklı kibarlıklar ve iltifatlara değildi - her hobbit takdir ederdi bunu. Aslında Shire'da, böyle bir konuda daha bir sürü söz ve yemin gerekirdi.

"O halde sana şunu söylüyorum," dedi Faramir Gollum'a dönerek "hakkında ölüm karan var; fakat Frodo ile birlikte olduğun sürece, emniyettesin demektir. Fakat eğer Gondor'lu bir insan tarafından yanında Frodo yokken dolaştığın görülürse, o zaman karar yerine getirilir. Ayrıca

ister Gondor sınırlan içinde olsun, ister dışında, eğer ona hizmette kusur edersen ölüm seni hemen bulsun. Şimdi bana cevap ver: Ne yana gideceksin? Onun rehberi olduğunu söylüyor. Onu nereye götürüyordun?" Gollum cevap vermedi.

"Bunun gizli kalmasına izin veremem," dedi Faramir. "Cevap ver bana, yoksa verdiğim hükmü değiştiririm!" Gollum hala cevap vermiyordu.

"Ben onun adına cevap vereyim," dedi Frodo. "Beni Kara Kapı'ya götürmüştü, ondan rica etmiş olduğum gibi; fakat Kara Kapı geçit vermedi."

"İsimsiz Ülke'ye açılan hiçbir kapı yoktur," dedi Faramir.

"Bunu görünce dönerek Güney yolundan geldik," diye devam etti Frodo; "çünkü orada, Minas İthil'in yakınından bir patika olduğunu veya olabileceğini söyledi bize."

"Minas Morgul," dedi Faramir.

"Tam olarak bilmiyorum," dedi Frodo; "fakat sanırım patika, o eski şehrin bulunduğu vadinin kuzey tarafından dağlara tırmanıyor. Yüksek bir zirveyi aşarak geriye -yani işte oraya-iniyor."

"O geçidin ismini biliyor musun?" dedi Faramir.

"Hayır," dedi Frodo.

"Oraya Cirim Ungol derler." Gollum sert bir biçimde tıslayarak kendi kendine mırıldanmaya başladı, "İsmi bu değil mi?" dedi Faramir oha dönerek.

"Hayır!" dedi Gollum; sonra da sanki bir yerine bir şey batmış gibi viyakladı. "Evet, evet, ismi bir kere duymuşştuk. Ama isssimden bise ne? Bey içeri girmem lassım diyor. O halde bir yolunu bulmamış lassım. Başka denenebilecek bir yol yok, yo."

"Başka yol yok mu?" dedi Faramir. "Bunu nereden biliyorsun? Sonra o karanlık diyarın sınırlarını kim araştırmış ki?" Gollum'a uzun uzun, düşünceli düşünceli baktı. Sonra tekrar konuştu. "Bu yaratığı götür Anborn. Ona kibar davran ama gözünü üzerinden ayırma. Ve sakın ola ki Smeagol, şelalelere dalayım deme. Oradaki kayaların öyle dişleri vardır ki daha zamanın gelmeden keserler seni. Şimdi bizi rahat bırak; balığını da al!"

Anborn dışarı çıktı; Gollum ise onun önünde sinmiş gidiyordu. Arkadaki bölmenin perdesi çekildi.

"Frodo bence bu konuda çok akılsızca davranıyorsun," dedi Faramir. "Bu yaratıkla gitmemen gerekir bence. Çok kötü." "Hayır, tamamen kötü değil," dedi Frodo. "Tamamen değildir belki," dedi Faramir; "fakat garaz onu içten içe bir yara gibi yiyor ve şeytani yanı büyüyor. Sizi iyiliğe götürmez. Eğer ondan ayrılmaya razı olursan ona bir seyahat tezkeresi ve himaye belgesi verir ve Gondor'un sınırlarında nereyi isterse oraya kadar da kılavuz katarım yanına."

"Bunu kabul etmez," dedi Frodo. "Uzun süredir yaptığı gibi beni izler o. Ayrıca birçok kere onu himayem altına alacağım ve beni nereye götürürse oraya gideceğim konusunda söz verdim. Ona verdiğim sözü tutmamamı istemezsin değil mi?"

"Hayır," dedi Faramir. "Ama gönlüm öyle istiyor. Çünkü başka birine sözünde durmamasını söylemek, insanın kendisinin sözünde durmamasından daha kolay, hele insan arkadaşının akılsızca kendi kendine zarar vereceğini görüyorsa. Ama hayır -eğer seninle gelmesi gerekiyorsa, şimdilik ona katlanman lazım. Ama bence Cirith Ungol'a gitmeye mecbur değilsin; sana orası hakkında bildiği her şeyi anlatmıyor. Bu kadarcığını açık açık onun zihninden okudum. Cirith Ungol'a gitme!"

"O halde nereye gideceğim?" dedi Frodo. "Kara Kapı'ya gidip kendimi nöbetçilere mi teslim edeyim? Bu yer hakkında bildiğin nedir ki ismini bile bu kadar korkunç kılıyor?"

"Kesin olarak hiçbir şey," dedi Faramir. "Bu günlerde biz Gondorlular Yol'un doğusuna dahi geçmiyoruz; biz gençlerden hiç kimse böyle bir şey yapmadı, ayrıca hiçbirimiz Gölge Dağları'na adımımızı dahi atmadık. Buralar hakkında eski raporlar ve geçmiş günler üzerine söylentilerden başka bir şey bilmiyoruz. Fakat Minas Morgul'un üzerindeki geçitlerde karanlık bir dehşet yaşar. Cirith Ungol'un ismi geçtiğinde yaşlılar ve irfan sahiplerinin rengi atar ve sessizleşirler.

"Minas Morgul vadisi çok zaman önce kötüleşmişti ve sürülmüş olan Düşman uzakta otururken ve Îthilien çoğunlukla bizim himayemizde olduğu zamanlar bile bir tehdit ve korku kaynağı idi bizim için.

Bildiğiniz gibi o şehir bir zamanlar güçlü bir yerdi; bizim şehrimizin ikiz kız kardeşi mağrur ve zarif Minas Ithil idi. Fakat burası, Düşman'ın güçlü olduğu o ilk zamanlarda hükmü altına aldığı, o düştükten sonra da evsiz barksız ve başsız gezen kötü adamlar tarafından ele geçirilmişti. Bunların hükümdarlarının kara şeytanlıklara düşmüş olan Nûmenor'lu insanlar olduğu söylenir; bunlara Düşman güç yüzükleri vermiş ve onları yiyip bitirmiş: Yaşayan hayaletler haline gelmişler, korkunç ve kötü. O gittikten sonra Minas îthil'i ele geçirerek burada yaşamışlar ve hem burasını, hem de içinde bulunduğu vadiyi çürütmüşler: Boş gibi görünürmüş ama öyle değilmiş çünkü biçimsiz bir korku harabe halindeki surlar içinde yaşarmış. Dokuz Hükümdar imiş bunlar; gizli gizli destekledikleri ve hazırlandıkları Efendileri geri döndükten sonra yeniden güçlenmişler. Bir gün dehşet kapılarından Dokuz Süvari fırladı ve biz onlara karşı koyamadık. Onların kalesine yaklaşma. Uzaktan görülürsünüz.

Burası kapaksız gözlerle dolu, uykusuz bir tehlikenin yeridir. O tarafa gitmeyin!"

"İyi ama beni başka ne tarafa yönlendirebilirsin?" dedi Frodo. "Kendin de diyorsun ki, beni dağlara götüremezsin veya dağlardan aşılamazsın. Fakat benim yolum dağların ötesine bağlanmış, Divan'a da tüm kalbimle vaat etmiş olduğum gibi ya bir yol bulacağım, ya da bulmaya çalışırken yok olacağım. Ve eğer bu son zorlu kısmında yolu reddedip geri dönersem, o zaman insanlar veya Elfler arasında nereye giderim? Bu Şey'le, ağabeyini arzudan çılgına çeviren bu Şey'le Gondor'a gelmemi ister miydiniz? Minas Tirith'te nasıl bir tılsımı olur? Çürümüşlüklerle dolu ölü topraklar üzerinden birbirine sırıtan iki Minas Morgul şehri mi olur acaba?"

"Böyle olmasını istemem," dedi Faramir.

"O zaman ne yapmamı istersin?"

"Bilmiyorum. Sadece senin ölüme veya işkenceye gitmeni istemezdim. Ayrıca Mithrandir'in de bu yolu seçeceğini zannetmem."

'Yine de o artık olmadığına göre, kendi bulduğum yolları izlemek zorundayım. Ayrıca uzun uzun araştırma yapacak kadar vakit de yok," dedi Frodo.

"Bu zor bir hüküm ve ümitsiz bir görev," dedi Faramir. "Fakat en azından uyanlarımı hatırından çıkarma: Şu rehberin Smeagol'e dikkat et. Daha önce

de cinayetler işlemiş. Bunu onun yüzünden okuyabiliyorum, "İçini çekti.

"Evet, böyle karşılaştık ve böyle ayrılıyoruz Drogo oğlu Frodo. Senin yumuşak sözlere hiç ihtiyacın yok: Bu güneş altında seni başka bir gün görebilir miyim bilmiyorum. Ama şimdi, hem kendine hem de halkına fakir duamı alıp gidiyorsun. Size yiyecek bir şeyler hazırlanıncaya kadar biraz dinlen.

"Şu sürüngen Smeagol'ün sözünü ettiğin bu Şey'i nasıl elde ettiğini ve nasıl kaybettiğini öğrenmeyi çok isterdim ama artık seni rahatsız etmeyeceğim. Eğer umudun ötesinde yaşayanların ülkesine bir daha geri dönersen, güneşin altında surların üzerine oturur, eski sıkıntılara gülerek, öykülerimizi anlatırız, o zaman söylersin bunları cana. O zamana veya Numenorün Gören Taşları'nın görebildiğinin dışındaki bir zamana kadar hoşça kal!" Ayağa kalkarak Frodo'nun önünde yerlere kadar eğildi ve perdeyi çekerek mağaraya geçti.

BÖLÜM VII

KAVŞAĞA YOLCULUK

Gelen günün işleri başlayıp adamlar harekete geçtiği sırada Frodo ile Sam yataklarına geri dönüp sessizce yatarak bir süre dinlendiler. Bir süre sonra Frodo ile Sam'e su getirildi; sonra da üç kişi için hazırlanmış bir masaya götürüldüler. Faramir de onlarla birlikte kahvaltı etti. Bugün önce yapılan savaştan sonra hiç uyumamıştı ama yine de yorgun görünmüyordu.

Yemeklerini bitirdiklerinde ayağa kalktılar. "Umarım yolda açlık size sorun yaratmaz," dedi Faramir.

"Çok az tedarikiniz var ama yolcular için hazırlanmış küçük bir erzak paketini eşyalarınız arasına yerleştirttim. îthilien'de giderken su konusunda bir sıkıntınız olmaz fakat îmlad Morgul'dan yani Yaşayan Ölüler Vadisi'nden akan hiçbir sudan içmeyin. Şunu da söylemem lazım size. Bütün izcilerimle gözcülerim geri döndü, hatta Morannon'un göründüğü yerlere kadar sızmış olanlar bile. Hepsi garip şeyler bulmuş. Topraklar bomboşmuş. Yolda hiçbir şey yokmuş ve etrafta ne bir ayak sesi, ne boru sesi, ne de bir yay sesi duyuluyormuş. Îsimsiz Ülke'nin üzerinde bekleyen bir sessizlik yatıyor. Bunun ne ifade ettiğini bilemiyorum. Fakat zaman hızla, muazzam bir sona doğru yaklaşıyor. Fırtına geliyor.

Daha vaktiniz varken çabuk olun! Eğer hazırsanız gidelim. Güneş kısa bir süre sonra gölgenin üzerine doğacak."

Hobbitlerin denkleri (daha öncekinden biraz daha ağırdılar) getirildi; bir de cilalı tahtadan, demir kakmalı ve içinden örülmüş deri şeritlerin geçtiği oymalı başlan olan iki kalın değnek.

"Ayrılırken size vermek için uygun armağanlarım yok," dedi Faramir; "fakat bu değnekleri alın. Vahşi doğa içinde yürüyen, ya da tırmananlara yardımcı olur. Ak Dağlar'ın insanları kullanır bunları; gerçi bunlar sizin boyunuza göre kesilip demirleri yeniden çakıldı. Gondor'lu oymacıların sevgilisi, zarif ağaç lebethron'dan yapılmışlardır ve bulma ve geri dönme

erdemleri vardır. Umalım ki bu erdem, gitmekte olduğunuz Gölge'nin altında tamamen etkisiz kalmaz!

Hobbitler yerlere kadar eğilerek selam verdiler. "Merhametliler merhametlisi ev sahibimiz," dedi Frodo, "Elrond YarıElf tarafından bana yol üzerinde hiç beklemediğim gizli dostlar bulacağım söylenmişti. Gerçekten de senin bana göstermiş olduğun dostluğu hiç beklemiyordum. Böyle bir şeyi bulmak kötülüğü, büyük bir iyiliğe çeviriyor."

Gitmek için hazırlandılar. Gollum bir köşeden, ya da saklandığı bir delikten çıkartılıp getirildi; Frodo'nun yakınında durup Faramir'in bakışlarından kaçındığı halde, eskisine göre halinden daha memnun görünüyordu.

"Rehberinizin gözlerinin kapatılması lazım," dedi Faramir, "fakat sen ve hizmetkarın Sam'i bundan azat ediyorum, eğer kabul ederseniz."

Gollum viyaklayarak kıvrandı ve gözlerini bağlamak için geldiklerinde Frodo'ya yapıştı; Frodo şöyle dedi: "Üçümüzün de gözlerim bağlayın ve önce benim gözlerimi kapatın, o zaman belki bundan bir zarar gelmeyeceğini anlar." Söylenen yapıldı ve Henneth Annûn mağarasından çıkarıldılar.

Geçitlerden ve merdivenlerden ilerledikten sonra etraflarında serin sabah havasını hissettiler, tüm tazeliği ve tatlılığıyla. Hala gözleri bağlı olarak biraz daha gittiler, önce yukarı doğru, sonra yavaş yavaş aşağıya doğru. Sonunda Faramir'in sesi gözlerinin açılmasını buyurdu.

Yeniden ormanın dallan altındaydılar. Şelalenin gürültüsü duyulmuyordu, çünkü derenin aktığı koyak ile aralarında güneye doğru uzanan, uzun bir yamaç vardı. Batı tarafında, ağaçlar arasından ışık sızıyordu, sanki dünya ani bir sona ermiş, bir kıyıdan gökyüzüne açılıyormuş gibi.

"İşte yollarımızın en son ayrım noktasına geldik," dedi Faramir. "Eğer öğüdümü dinleyecek olursanız henüz doğuya dönmeyin derim. Dümdüz devam edin, çünkü bu sayede bir süre daha ormanlık arazi sizi gizlemeye devam eder. Batınızda, arazinin büyük vadiler halinde, bazen aniden ve dimdik, bazen de yayvan tepeler halinde alçaldığı topraklar var. Bu taraftan ve ormanın kıyısına yakın olan yerden uzaklaşmayın. Yolculuğunuzun ilk bölümünde, sanırım gün ışığında seyahat edebilirsiniz. Topraklar sahte bir

bansın rüyasını görüyor; bir süre için bütün kötülükler çekilmiş. Elinizde fırsat varken, yolunuz açık olsun!"

Ondan sonra hobbitlere sarıldı; kendi halkının adetlerine göre, eğilip ellerini omuzlarına koydu ve alınlarından öptü. "Bütün iyi insanların iyi niyeti üzerinize olsun!" dedi.

Onlar da yerlere kadar eğildiler. Sonra Faramir dönerek, bir daha arkasına bakmadan onlardan ayrıldı ve biraz ilerde bekleyen muhafızlarının yanına gitti. Neredeyse göz açıp kapatıncaya kadar gözden kaybolan bu yeşillere bürünmüş adamların ne kadar hızlı hareket ettiklerini görerek hayran kaldılar. Az önce Faramir'in durduğu ormanlık alan sanki bir rüya gelip geçmiş gibi boş ve kasvetli görünüyordu.

Frodo iç geçirerek güneye döndü. Bu tür kibarlıklara olan saygısızlığının altını çizmek istercesine Gollum ağacın birinin dibindeki küflü toprağı kazıp duruyordu. "Daha şimdiden acıktı mı acaba?" diye düşündü Sam. "Eh, yine çattık belaya!"

"Sonunda gittiler mi?" dedi Gollum. "Piss, kötü insanlar! Smeagol'ün boynu hala canısını acıtıyo, evet acıtıyo. Haydi gidelim!"

"Evet, haydi gidelim," dedi Frodo. "Fakat sana merhamet gösterenler için sadece kötü şeyler söyleyeceksen, hiç sesini çıkarma daha iyi!"

"Cici Bey!" dedi Gollum. "Smeagol şaka yapıyordu canım. Hep affeder, öyle yapar, evet, evet, hatta Bey'inin minik hilelerini bile. A evet, cici Bey, cici Smeagol!"

Frodo ile Sam cevap vermediler. Denklerini yüklenip asalarını ellerine alarak Îthilien ormanına daldılar.

Îki kez dinlendiler o gün ve Faramir'in yanlarına verdiği yemeklerden yediler: Günlerce yetecek kadar kuru meyve, tuzlu et ve tazeliğini muhafaza ettiği sürece yetecek kadar ekmek. Gollum hiçbir şey yemedi.

Güneş doğarak tepelerinden görünmeden geçti gitti ve kavuşmaya başladı, ağaçlar arasından sızan ışık batı yönünde altın rengine döndü; onlar ise hep serin, yeşil bir gölgede yürüdüler, etraflarında ise sessizlik vardı. Sanki bütün kuşlar ya uzaklara uçmuştu, ya da dilleri tutulmuştu.

Karanlık, sessiz ormanlara erken indi; gece çökmeden mola verdiler yorgun argın, çünkü Henneth Annûn'dan beri en az yedi fersah

yürümüşlerdi. Frodo uzanarak geceyi, kadim bir ağacın altındaki yosunlar üzerinde uyuyarak geçirdi. Sam yanında daha huzursuzdu: Birçok kez uyandı; ama diğerleri dinlenmek için yerleştikten sonra sıvışıp giden Gollum'dan iz bile yoktu. Kendi başına, yakınlarda bir delikte uyuyor muydu, yoksa gece içinde sinsi sinsi ve huzursuzca dolanıyor muydu bilemiyordu Sam; ama ışığın ilk pırıltısıyla geriye dönerek yol arkadaşlarını kaldırdı.

"Kalkmak lassım, evet kalkmaları lassım!" dedi. "Hala gidecek usun bir yol var, güneye ve batıya. Hobbitler acele etmeli!"

O gün de bir önceki gibi geçti sayılır, sadece sessizlik daha da derin gibiydi; hava ağırlaşmış ve ağaçların altı boğucu olmaya başlamıştı. Sanki bir gök gürültüsü mayalanıyordu. Gollum sık sık havayı koklayarak" duruyor sonra kendi kendine mırıldanıp onları daha hızlı gitmek için sıkıştırıyordu.

Günlük yürüyüşlerinin üçüncü aşaması devam ederken orman açıldı ve ağaçlar daha kocaman ve seyrek olmaya başladı. Aralarında, orada burada kır dişbudak ağaçları ve kahverengi yeşil tomurcuklarını yeni yeni kabartan dev meşeler bulunan, muazzam genişlikte gövdeleri olan çobanpüskülü ağaçları geniş açıklık alanlarda kaplara ve heybetli duruyordu. Etraflarında, o anda uyumak için katlanmış duran kırlangıçotu ve anemonlarla beyaz ve mavi benekli çimenlikler uzanıyordu; ayrıca orman sümbülü yapraklarıyla dolu alanlar vardı: Daha şimdiden ipeksi çan biçimli saplan yosunlar arasından çıkmaya başlamıştı bile. Hiçbir canlı yaratık yoktu görünürde, ne bir hayvan ne bir kuş; fakat bu açıklık yerlerde Gollum ürküyordu; dikkatle yürüyorlardı bir gölgeden diğerine sekerek.

Ormanın sonuna vardıklarında ışık büyük bir hızla azalmaya başladı. Burada köklerini derin, çökük bir tepeden aşağıya bükülmüş yılanlar gibi uzatmış eğri büğrü yaşlı bir meşenin altına oturdular.

Önlerinde derin ve loş bir vadi uzanıyordu. Öte yanında orman yeniden toplanıyordu ve kasvetli akşam altında mavi mavi ve gri gri güneye doğru ilerliyordu. Sağ taraflarında Gondor Dağları parlıyordu, Batıda uzaklarda, ateşle beneklenmiş göğün altında. Sollarında karanlık uzanıyordu: Klordor'un yükselen duvarları; Tanlığın içinden uzun vadi çıkıp geliyordu, Anduin'e doğru dimdik alçalan, durmadan genişleyen bir oluk gibi. Dibinde aceleci bir ırmak akıyordu: Frodo ırmağın taşlı sesinin, sessizlik içinden

yükselip gelişini duyabiliyordu; ırmağın yanında bir yol, soluk bir kurdele gibi dolana dolana, gün batımının hiçbir ışınının dokunmadığı ürpertici kurşuni pusların içine doğru iniyordu. Frodo'ya, gölgeli bir deniz üzerinde yüzermiş gibi görünen eski kulelerin kasvetli ve karanlık, yüksek, sönük tepeleri ve kırık sivri uçlarını uzaktan seçebiliyormuş gibi geldi.

Gollum'a dönerek, "Nerede olduğumuzu biliyor musun?" dedi.

"Evet Beyim. Tehlikeli yerler. Burası Ay Kulesi'nden gelen yol Beyim, gelip Nehir'in kıyısılarındaki harabe şehre giden yol. Harabe şehir, evet, evet, çok kötü bir yer, düşmanlarla dolu. İnsanların öğüdünü dinlememeliydik. Hobbitler yoldan çok ayrıldılar. Şimdi doğuya gitmek lassım, ta oraya yukarı." Sıska kolunu karanlıktaki dağlara doğru salladı. "Bu yolu kullanamayıs. Yo yo! Gaddar kişiler gelir bu yoldan, Kule'den aşağı."

Frodo yola baktı. En azından o anda üzerinde hiçbir şey hareket etmiyordu. Sis içinde boş harabelere doğru inerken yapayalnız, terk edilmiş görünüyordu. Fakat havada kötü bir his vardı, sanki gerçekten de gözlerin göremediği şeyler bir yukarı bir aşağı geçip duruyormuş gibi. Frodo yeniden, artık geceye doğru erimekte olan uzaktaki kulelere baktıkça ürperdi; suyun sesi de soğuk ve zalimce geliyordu kulağa: Morgulduin'in, Tayflar Vadisi'nden çıkıp gelen pis nehrin sesi.

"Ne yapacağız?" dedi. "Uzun zamandır yürüyoruz, uzun bir yol kat ettik. Arkadaki ormanda gizlenebileceğimiz bir yerler arayalım mı?"

"Karanlıkta saklanmak lassım değil," dedi Gollum. "Artık hobbitler gündüsleri saklanmalı, evet gündüsleri."

"Haydi, oradan!" dedi Sam. "Gece yarısı yeniden kalkacaksak bile biraz dinlenmemiz lazım. O zaman karanlık hala sürüyor olacak, senin bizi uzun bir yürüyüşe götürebileceğin kadar uzun zaman; eğer yolu biliyorsan."

Gollum gönülsüzce kabul etmek zorunda kaldı bunu; ağaçlara dönerek ormanın dağınık kıyısı boyunca bir süre doğuya doğru güçlükle ilerledi. Kötü yolun o kadar yakınında, yerde dinlenmeyi reddediyordu; bir süre tartıştıktan sonra hepsi, kalın dallan gövdesinden bir arada fışkıran, saklanmak için güzel bir yer ve oldukça rahat bir sığınak oluşturan koca bir pırnalın dallarıyla gövdesinin birleştiği yere tırmandılar. Gece çöktü ve ağacın kubbesinin altı tamamen karardı. Frodo ile Sam biraz su içip biraz

ekmek ve kuru meyve yediler ama Gollum hemen kıvrılarak uykuya daldı. Hobbitler gözlerini bile kırpmadılar.

Gollum uyandığında gece yarısını biraz geçiyor olmalıydı: Aniden soluk gözlerinin Maşı gibi onlara doğru pırıldadığını fark ettiler. Etrafı dinleyip, havayı kokladı; bu, daha önce de fark etmiş oldukları gibi, gece zamanı anlamak için kullandığı olağan bir yöntemdi.

"Dinlendik mi? Güsel güsel uyuduk mu?" dedi. "Haydi gidelim!"

"Dinlenmedik ve uyumadık" diye homurdandı Sam. "Fakat eğer gerekiyorsa gideriz."

Gollum hemen, ağaçtan atlayıp dört ayak üzerine indi; hobbitler daha yavaş izlediler onu.

Aşağıya iner inmez yeniden Gollum önde, onlar arkada doğuya, yükselmekte olan karanlık araziye doğru gittiler. Çok az bir şey görebiliyorlardı çünkü gece artık o kadar derinleşmişti ki, tökezleyip çarpmadan önce ağaçların gövdelerini göremiyorlardı neredeyse. Zemin artık daha engebeliydi ve yürümek daha zorlaşmıştı fakat Gollum hiç rahatsız olmamış gibiydi. Onları çalılıkların ve kaba dikenliklerin içinden geçiriyor, derin bir yangın veya kara bir çukurun kenarından dolaştırıp götürüyor, bazen karaçalılarla örtülmüş çukurlara indirip çıkartıyordu; Mat biraz yokuş inseler bile mutlaka diğer taraftaki yamaç daha yüksek ve daha dik oluyordu. Durmadan tırmanıyorlardı, ilk molalarında arkalarına baktılar ve geride bıraktıkları, kara boş gök altında daha da kara bir gece gibi, engin ve koyu bir gölge gibi uzanan ormanın tepesini zorlukla seçebildiler. Doğu'dan büyük bir siyahlık soluk bulanık yıldızları yiyerek yavaş yavaş büyüyor gibiydi. Daha sonra batmakta olan ay peşine düşmüş olan buluttan kurtuldu, ama etrafı hastalıklı san bir parlaklıkla halkalanmıştı.

Sonunda Gollum hobbitlere döndü. "As var gündüse," dedi. "Hobbitler acele etmeli. Bu yerlerde açıklıklarda durmak emniyetsis. Acele edin!"

Adımlarını hızlandırdı, onlar da yorgun argın izlediler onu. Kısa bir süre sonra büyük, dimdik bir tepeye tırmanmaya başlamışlardı. Ara ara eskiden yakılmış ateşlerin izleri olan açıklıklar görülse de, çoğunluğu kalın katırtırnağı, çay üzümü ve kısa sert diken çalılarıyla örtülüydü. Tepeye yaklaşırken katırtırnağı çalılıkları daha da sıklaştı; çok yaş ve çok

yüksektiler, altları kuru ve uzun, tepeleri kalındı ve loş ışıkta parıldayan sarı çiçeklerini açmaya başlamışlardı bile; hafif tatlı bir koku yayıyorlardı.

Çalılıklar o kadar yüksekti ki hobbitler zemini dikenli yosunlarla kaplanmış uzun kuru sıralar arasından geçerken altlarında başlarını eğmeden yürüyebiliyorlardı.

Bu geniş tepenin arka yamacında yürüyüşlerine ara verip saklanmak için karmakarışık bir diken yumağının altına girdiler emekleyerek. Dikenin yerlere kadar eğilen dallan, yaşlı fundalıkların tırmanan kargaşasıyla örtülmüştü, iyice derinlerde, ölü dallar ve böğürtlen çalısı ile dolu, çatısı ilk yapraklar ve sürgünlerle örtülmüş bir boşluk vardı. Yemek dahi yiyemeyecek tadar yorgun olduklarından bir süre yattılar, örtünün arasındaki deliklerden günün yavaş yavaş doğmasını seyrettiler.

Fakat gün mün gelmedi, sadece ölü, kahverengi bir alacakaranlık vardı. Doğu'da da, alçalan bulutların altında donuk kırmızı bir parlaklık: Bu şafağın alı değildi. Arada kalan topraklarda, gecenin tüm yoğunluğuyla uzandığı ve bir türlü ayrılmadığı yerde, üzerinde çentik çentik tepeleri ve sırtlarının ana hatlarının ateşli parlaklığı önünde sert ve tehditkar bir biçimde çizilmiş olan Ephel Düath dağları, simsiyah ve biçimsiz bir şekilde onlara kaşlarını çatıyordu. Sağ yanlarında uzakta büyük bir dağ sim, gölgeler arasında batı yönüne doğru karanlık ve siyah uzanarak sıradağlardan ayrılmıştı.

"Buradan nereye gidiyoruz?" diye sordu Frodo. "Şurası -şurası, orada uzakta o siyah kütlenin arkasındaki Morgul Vadisi'nin açıklığı mı oluyor?"

"Şimdiden bunu düşünmek zorunda mıyız?" dedi Sam. "Herhalde bugün, tabii buna gün denilebilirse, daha fazla ilerleyecek değiliz?"

"Belki de değilis, belki de değilis," dedi Gollum. "Fakat en kısa samanda Kavşak'a gitmemiş lassım. Evet, Kavşak'a. Bu şu taraftaki yer, evet Beyim."

Mordor'un üzerindeki kırmızı parlaklık yitip gitti. Doğu'da koca koca dumanlar yükselip üzerlerine yayıldığında, alacakaranlık derinleşti. Frodo ile Sam biraz bir şeyler yedikten sonra uzandılar fakat Gollum huzursuzdu. Onların yiyeceklerinden yemiyordu ama biraz su içti, sonra çalıların altına kıvrılarak burnunu çekmeye, mırıldanmaya başladı. Sonra aniden yok oldu.

"Avlanmaya gitti herhalde," dedi Sam ve esnedi, ilk uyuma sırası ondaydı ve kısa süre sonra derin bir rüyaya dalmıştı bile. Memlekette, Çıkın

Çıkmazı'nın bahçesinde bir şey arıyor gibi geldi ona; ama sırtında onu iki büklüm eden ağır bir bohça vardı. Nedense her taraf yaban otlarıyla dolu, çok sıkışık görünüyordu; dikenler ve eğreltiotları en dipteki calici ti n yakınındaki yataklara yayılıyordu.

"Görünüşe göre bana bir sürü iş var; ama öyle de yorgunum ki," deyip duruyordu. Derken ne aramakta olduğunu hatırladı. "Pipom!" dedi ve bununla birlikte uyandı.

"Salak!" dedi kendi kendine gözlerini açarken ve neden çitin altında yatmakta olduğunu merak etti.

"Başından beri denginin içindeydi!" O zaman önce piposu denginin içinde olsa bile hiç pipo otu olmadığım, sonra da Çıkın Çıkmazı'ndan yüzlerce mil uzakta olduğunu fark etti. Doğrulup oturdu.

Sanki tamamen karanlıktı. Neden beyi onun akşama kadar, sıra onda olmadığı halde uyumasına izin vermişti?

"Hiç uyumadınız mı Bay Frodo?" dedi. "Saat kaç? Geç oluyor galiba!"

"Hayır, geç değil," dedi Frodo. "Fakat gün aydınlanacağına kararıyor: Gitgide kararıyor.

Anlayabildiğim kadarıyla daha gün ortası olmadı bile ve sen ancak üç saat kadar uyudun."

"Neler oluyor acaba," dedi Sam. "Bir fırtına mı yaklaşıyor? Eğer öyleyse bu şimdiye kadar olanların en berbatı olacak. Sadece bir çalının altında değil de derin bir oyukta olmadığımıza pişman olacağız."

Dinledi. "O da ne? Gök gürültüsü mü yoksa davul sesi mi? Nedir o?"

"Bilmiyorum," dedi Frodo. "Epey bir zamandır bu böyle devam ediyor. Bazen yer sarsılıyor sanki bazen kulaklarıma bir basınç oluyor."

Sam etrafına bakındı. "Gollum nerede?" dedi. "Daha geri gelmedi mi?"

"Hayır," dedi Frodo. "Ondan ne bir iz, ne de bir ses var."

"Eh, onu bağlayamam ya," dedi Sam. "Aslında, şimdiye kadar yolda kaybettiğim için daha az üzüleceğim bir şey olmamıştı yanımda. Ama bu tam ona yakışır bir hareket, bu kadar yol geldikten sonra gidip bu saatte

kaybolmak, tam ona en çok ihtiyacımız olduğu anda -yani kırk yılın başında bir işe yarayacağı sırada; aslında bundan bile şüpheliyim ya!"

"Bataklıkları unutuyorsun," dedi Frodo. "Umarım ona bir şey olmamıştır."

"Umarım bir numaralar çevirmiyordur. Her halükarda, başka ellere düşmesini istemem de diyebiliriz. Çünkü eğer öyle olursa kısa bir süre sonra başımız belaya girer."

Tam o anda yeniden gürleyen, gümbürdeyen bir ses duyuldu, daha yüksekten ve daha derinden.

Ayaklarının altındaki toprak titrer gibiydi "Zaten başımız belada," dedi Frodo. "Korkarım yolculuğumuz sonuna yaklaştı."

"Belki," dedi Sam; "fakat çıkmadık canda ümit vardır, benim Babalık'ın da dediği gibi; ümit olduğu gibi, kayıntıya da ihtiyaç vardır, diye de eklerdi. Biraz bir şeyler ye Bay Frodo ve sonra biraz uyu."

Sam'in tahminine göre akşamüstü olması gereken vakit, ilerledi, örtüden baktığında sadece yavaş yavaş özelliksiz, renksiz bir karanlığa doğru solan boz, gölgesiz bir dünya görebiliyordu. Hava boğucuydu ama sıcak değildi. Frodo huzursuzca dönüp debelenerek, bazen mırıldanarak uyuyordu.

Sam iki kere, Frodo'nun Gandalf m adını söylediğini duyar gibi oldu. Zaman bitmez tükenmez bir şekilde sürünüp duruyordu. Sam aniden arkasından bir tıslama sesi duydu; Gollum dört ayağı üzerinde, pırıltılı gözlerle onlara bakıyordu.

"Uyanın, uyanın! Uyanın uykucular!" diye fısıldadı. "Uyanın! Kaybedecek saman yok. Gitmemiş lassım, evet, hemen gitmemiş lassım. Kaybedecek saman yok!"

Sam ona kuşkuyla baleti: Korkmuş ya da heyecanlanmış gibi görünüyordu. "Şimdi mi? Aklından neler geçiyor? Daha zamanı değil. Daha çay saati bile değildir, yani çay saati diye bir şeyin olduğu nezih yerlerde."

"Ssalak!" diye tısladı Gollum. "Nesih yerlerde değilis. Saman asalıyor, evet, çok hisli geçiyor saman.

Kaybedecek saman yok. Gitmek lassım. Uyan Bey, uyan!" Frodo'ya doğru emekledi; uykusundan sıçrayarak uyanan Frodo aniden oturarak

Gollum'u kolundan yakaladı. Gollum kendisini zorla kurtararak geriledi.

"Salaklaşmasınlar," diye tısladı. "Gitmemiş lassım.

Kaybedecek saman yok!" Ve ağzından başka hiçbir şey alamadılar. Neredeydi, bu kadar acele etmesini gerektiren neler oluyordu, söylemedi. Sam derin bir kuşku ile dolmuştu ve bunu belli etti; fakat Frodo aklından neleri geçtiğini gösterecek hiçbir harekette bulunmadı, içini çekti, dengini' sırtına attı ve gitgide toplanan karanlığa doğru gitmek için hazırlandı.

Gollum son derece gizli bir şekilde, mümkün olan her yerde bir şeylerin altına gizlenerek, açık yerleri geçerken koşarak ve neredeyse yere değecek kadar iki büklüm olarak onları tepenin yanından indirdi fakat ışık artık o kadar azalmıştı ki, vahşi doğanın son derece keskin gözlere sahip hayvanları bile başlıklarını takmış, gri pelerinlerine bürünmüş hobbitleri pek göremezdi; küçük halkların dikkatli yürüyüşüne sahip oldukları için onları duyamazlardı da. Bir dal çıtırdamadan, bir yaprak hışırdamadan gelip geçtiler.

Bir saat kadar sessizce, tek sıra halinde, karanlıktan ve bulundukları toprakları saran, arada birçok uzaklardaki bir gök gürültüsü veya boş dağlardaki davul gümbürtüsünün bozduğu mutlak hareketsizlikten içleri sıkılarak gittiler. Saklandıktan yerden aşağıya indiler önce, sonra güneye dönerek Gollum'un bulabildiğince düz bir yoldan, dağlara doğru yaslanmış uzun, kırık dökük yamaçlardan ilerlediler. Derken, önlerinde çok uzak olmayan bir yerde, kara bir duvar gibi yükselen bir ağaç kuşağı gördüler. Yaklaştıkça bu ağaçların çok kocaman olduğunu fark ettiler. Çok kadim ağaçlara benziyorlardı bunlar; tepeleri sanki bir fırtına veya yıldırım onları kasıp kavurmuş ama öldürememiş veya dipsiz köklerini sarsamamış gibi kuru ve kırık olduğu halde hala yükseklere uzanıyorlardı.

"Kavşak, evet," diye fısıldadı Gollum; saklandıktan yerden çıktıklarından beri söylediği ilk sözlerdi bunlar. "O taraftan gitmemiş lassım." Artık doğuya dönerek onları yokuş yukarı yönlendirdi; sonra, büyük ağaç halkasına dalıncaya kadar dağların dış eteklerinden dolanan Güney Yolu aniden önlerinde beliriverdi.

"Tek yol bu," diye fısıldadı Gollum. "Yolun gerisinde başka yol, is yok. Kavşak'a gitmek sorundayıs. Ama acele edin! Sessis olun!"

Yolda, düşmanlarının ordugahlarına girmiş" izciler kadar sessizce ve ihtiyatla ilerlemeye başladılar; batı tarafındaki kayalığın altından, kendileri de gri birer kaya gibi, avlanan kediler kadar hafif adımlarla gizlenerek yürüdüler. Bir süre sonra ağaçlara vardılar ve bunların, ortası kasvetli göğe açılan kocaman, çatısız bir çember halinde durduklarını gördüler; ağaçların geniş gövdeleri arasındaki mesafe, yıkık bir sarayın kocaman karanlık kemerleri gibi görünüyordu. Bunların gerisinde Morannon'a giden yol uzanıyordu; önlerindeki yol güneye uzanan büyük yolculuğuna doğru gidiyordu; sağlarında eski Osgiliath'tan gelen yol tırmanarak yaklaşıyor, geçip doğuda karanlığa doğru ilerliyordu: Dördüncü yol, onların tutacağı yoldu.

Orada, bir an korku içinde duran Frodo bir ışığın parlamakta olduğunu fark etti; ışığın yanında duran Sam'in yüzüne kızıl bir parlaklık yaydığını gördü. Işığa döndüğünde, dalların kemerleri gerisinde Osgiliath yolunun, neredeyse dümdüz gerilmiş bir kurdele gibi Batı'ya doğru indiğini gördü. Orada, uzakta, artık gölgelere garkolmuş Gondor'un arkasında, sonunda kocaman, yavaş yavaş ilerleyen bir bulutun kenarını bulmuş, henüz lekelenmemiş Deniz'e doğru meşum bir ateş halinde düşmekte olan güneş kavuşuyordu. Kısacık ışığı, Argonath'ın hareketsiz ve heybetli taştan kralları gibi oturmakta olan muazzam bir şeklin üzerine vurdu. Yıllar onu kemirmiş, vahşi eller sakatlamıştı. Kafesi gitmişti, onun yerine alay olsun diye, yuvarlak, kabaca yontulmuş, medeniyet görmemiş eller tarafından, alnında kocaman kırmızı bir göz olan sırıtan bir yüze benzetilmeye çalışılarak kabaca boyanmış bir taş konmuştu. Dizlerinin, azametli tahtının ve kaidesinin üzerinde Mordor'un solucan halkının kullandığı cinsten kötü sembollerle karışık boş karalamalar vardı.

Aniden Frodo, eski kralın yatay ışınların çevrelediği başını gördü: Yuvarlanmış, yol kenarında yatıyordu. "Bak Sam!" diye bağırdı hayretle konuşuvererek. "Bak! Kralın yine bir tacı var!"

Gözleri oyulmuş, yontulmuş sakalı kırılmıştı ama yüksek alnının üzerinde gümüş ve altından bir taç vardı. Yıldız gibi çiçekleri olan sarmaşıksı bir bitki sanki devrilmiş olan krala hürmet göstermek istercesine kendisini onun alnına dolamıştı; taştan saçlarının çatlaktan arasında da kayakorukları sarı sarı parıldıyordu.

"Sonsuza kadar fethedemezler!" dedi Frodo. Sonra aniden o kısa sahne sona erdi. Güneş batarak gözden kayboldu; sanki bir lamba söndürülmüş gibi kara gece çöktü.

BÖLÜM VIII

CİRİTH UNGOL'UN MERDİVENLERİ

Gollum Frodo'nun pelerinini çekiştirip, korkuyla ve sabırsızlıkla tıslayıp duruyordu. "Gitmemis lassım," dedi. "Burada durmamalıyıs. Acele edin!"

Frodo istemeye istemeye sıranı Batı'ya çevirdi ve onu yönlendiren rehberini Doğu'nun karanlığına doğru izledi. Ağaç çemberini arkalarında bırakmışlar ve dağlara doğru tırmanan yolda ilerlemeye başlamışlardı. Bu yol da bir süre dümdüz gidiyordu ama kısa süre sonra, uzaktan görmüş oldukları kocaman kayalığın altına gelinceye kadar güneye dönüyordu. Kayalık, tepelerinde simsiyah ve ürkütücü yükseliyordu; gerisindeki gökten daha da karanlıktı. Gölgesi altında büzülen yol devam ediyor, etrafından dolaşıp yeniden doğuya sürüyor ve dimdik bir şekilde tırmanmaya başlıyordu.

Frodo ile Sam, artık içinde bulunduktan tehlikeye bile pek aldırış edemeden yüreklerinde bir ağırlıkla zoraki yürüyorlardı. Frodo'nun başı eğilmişti; yükü yeniden belini bükmeye başlamıştı. Büyük Kavşak'tan geçer geçmez, yükünün İthilien'de neredeyse unutmuş olduğu ağırlığı bir kez daha artmaya başlamıştı. Şimdi de yolun, ayakları dibinde dikleştiğini hissederek bezginlikle yukarı baktı; Gollum'un daha önce söylemiş olduğu Yüzüktayfları'nın şehrini gördü. Kayalık tepenin dibine büzüldü.

Uzun ve meyilli bir vadi, derin bir gölgeler uçurumu, dağların ta ötelerine doğru uzanıyordu. Öte yanda, vadinin kollarının yakınında bir yerlerde, Ephel Düath'ın siyah dizlerindeki yüksek kayalık bir mevkide, Minas Morgul'un surları ve kuleleri vardı. Etrafındaki her Şey, gök de yer de karanlıktı, ama orada ışıklar yanıyordu. Bir zamanların Minas Muil'inin mermer surlarından taşan tutsak ayışığı; tepelerin boşluğunda pırıl pırıl duran Ay Kulesi değildi bu. Hasta ayın tutulmuş ışığından daha solgundu; titrek ve bir çürümenin gürültülü nefesi gibi, bir ceset ışığı, hiçbir şeyi aydınlatmayan bir ışık. Surlarda ve kulelerde pencereler görünüyordu, içteki boşluğa bakan sayısız kara delik gibi; fakat kulenin en üst kısmı

yavaş yavaş dönüyordu, önce buyana, sonra öbür yana; geceyi gözleyen kocaman hayaletsi bir baş. Bir an için üç yol arkadaşı büzüşüp isteksiz gözlerle yukarı bakarak orada durdular, ilk kendine gelen Gollum oldu. Yine aceleyle onların pelerinlerini çekiştirdi ama tek bir söz söylemedi.

Onları sürüklüyordu adeta. Attıkları her adım gönülsüzdü, zaman da yavaşlamıştı sanki öyle ki ayaklarının kalkıp inmesi arasında nefret verici dakikalar geçiyordu.

Böylece yavaş yavaş ak köprüye vardılar. Burada belli belirsiz pırıldayan yol, vadinin ortasındaki derenin üzerinden geçip gidiyor, çarpık çurpuk dolanarak şehrin kapısına varıyordu: Şehrin kapısı, kuzey surlarının dış halkasına açılmış kara bir ağızdı. Her iki yanda da geniş düzlükler uzanıyordu, soluk beyaz çiçeklerle dolu gölgeli çayırlar. Çiçekler de aydınlıktı, güzellerdi güzel olmasına ama yine de biçimleri korkunçtu, tıpkı huzursuz bir rüyanın çılgın biçimleri gibi; bir de belli belirsiz, hasta edici bir mahzen kokusu yayıyorlardı; havayı bir çürümüşlük kokusu doldurdu. Çayırdan çayıra çıkıyordu köprü. Köprünün başında şekiller vardı, marifetle yontulmuş, insana ve hayvana benzeyen şeylerin suretleri; ama hepsi kokuşmuş ve iğrenç şeylerdi. Altından akan su sessizdi ve tütüyordu ama sudan yükselip köprünün etrafında kıvrılıp bükülerek dönen buhar korkunç biçimde soğuktu. Frodo duyularının sersemlediğini ve aklının karardığını fark etti. Sonra aniden, sanki kendi iradesi dışında başka bir irade iş başındaymış gibi acele etmeye, el yordamıyla ilerlemek istercesine ellerini uzatıp, başı buyandan bir yana sallanırken ileri doğru yalpalaya yalpalaya gitmeye başladı. Hem Sam, hem Gollum onun peşinden koştular. Sam tam köprünün eşiğinde tökezlenip düşmek üzere olan beyini kolları arasına aldı.

"O taraftan değil! Hayır, o taraftan değil!" diye fısıldadı Gollum fakat dişleri arasındaki nefesi ağır sessizliği bir ıslık gibi yırttı adeta; o da dehşetle yere büzüştü.

"Sıkı dur Bay Frodo!" diye mırıldandı Sam Frodo'nun kulağına. "Geri gel! O taraftan değil. Gollum öyle diyor ve ben de ilk kez onunla aynı fikirdeyim."

Frodo yüzünü ovuşturdu ve gözlerini tepedeki şehirden zorla ayırdı. Aydınlık kule onu büyülemişti; kapıya doğru giden ışınlar saçan yoldan koşup gitmek için duyduğu arzuyla savaştı. Sonunda, bir gayret döndü; böyle yapar yapmaz Yüzük'ün, boynundaki zincire asılarak kendisine karşı

koyduğunu fark etti; gözleri de, o bakışlarını çevirirken, o an için sanki körleşmişlerdi. Önündeki karanlık zifiri bir renkteydi.

Yerde ürkmüş bir hayvan gibi sürünen Gollum daha şimdiden karanlık içinde gözden kayboluyordu.

Sam, tökezleye tökezleye giden beyine destek olup onu götürürken, elinden geldiğince Gollum'u izledi. Derenin yakındaki kıyısına pek uzak olmayan bir yerde yolun ke-narındaki taş duvarda bir boşluk vardı. Buradan geçtiler ve Sam, ilk başta tıpkı anayol gibi belli belirsiz pırıldayan dar bir patikada olduklarını gördü; yol korkunç çiçeklerin olduğu çayırın üzerine varınca sönükleşip kararıyor, vadinin kuzey kısmına doğru dolaşık, çarpık bir güzergah izliyordu.

Bu patikada hobbitler yan yana, zahmetle yürüdüler; arada bir onları eliyle çağırmak için döndüğü zamanlar hariç, önlerindeki Gollum'u görmüyorlardı bile. Sonra Gollum'un gözleri, belki de iğrenç Morgul pırıltısını yansıtarak veya içinden ona cevap veren bir ruh haliyle tutuşarak yeşilbeyaz bir ışıkla parladı. Frodo ve Sam, o korkunç pırıltının ve karanlık göz çukurlarının hep bilincindeydiler, durmadan omuzlan üzerinden arkaya bakıyor, sonra kararmakta olan patikayı bulmak için gözlerini çeviriyorlardı. Yavaş yavaş, zahmetle devam ettiler yollarına. Leş kokusunun ve zehirli derenin buharlarının üzerine çıkınca, daha rahat nefes almaya başladılar, zihinleri de açıldı; fakat şimdi de kol ve bacakları korkunç biçimde yorgun düşmüştü, sanki bütün bir gece boyunca ağır bir yük altında yürümüşler ya da kuvvetli bir akıntıya karşı uzun süre yüzmüşler gibi. Sonunda mola vermeden daha fazla ilerleyemeyecek duruma geldiler.

Frodo durarak bir kayanın üzerine oturdu. Artık çıplak kayanın büyük kamburuna tırmanmışlardı.

Önlerinde vadi tarafında bir çıkıntı vardı; bunun tepesinden, sağ tarafında derin bir yarık bulunan, geniş bir kaya çıkıntısından başka bir şey olmayan yol, dolanarak devam ediyor, dağın dik güney yüzünden yukarı doğru, sonunda yukarıdaki karanlık içinde gözden kayboluncaya kadar tırmanıyordu.

"Biraz dinlenmem lazım Sam," diye fısıldadı Frodo. "Çok ağırlık yapıyor bu nesne evladım Sam, çok ağır. Acaba nereye kadar taşıyabileceğim onu?

Her halükarda bunu denemeden önce dinlenmem lazım." Önlerindeki dar yolu gösterdi.

"Şışşt! şışşt!" diye tısladı Gollum aceleyle onlara dönerek. "Şışşt!" Parmakları dudaklarının üzerindeydi ve başını telaşla sallıyordu Frodo'nun kolundan çekerek yolu işaret etti; fakat Frodo hareket etmiyordu

"Henüz değil," dedi, "henüz değil." Yorgunluk ve yorgunluktan da ötesi bunaltıyordu gönlünü; sanki aklı ve bedeni üzerine ağır bir büyü yapılmıştı. "Dinlenmem lazım," diye mırıldandı.

Bunun üzerine Gollum'un korkusu ve tedirginliği o kadar büyüdü ki bir kez daha konuştu, parmaklarının arasından tıslayarak sanki sesini havadaki görünmeyen dinleyicilerden saklamaya çalışırmış gibi. "Burada değil, hayır. Burada dinlenme. Aptallar! Gösler bisi görebilir. Köprüye geldiklerinde bisi görürler. Gelin uşaklasın! Tırmanın, tırmanın! Gelin!"

"Haydi, Bay Frodo," dedi Sam 'Yine haklı. Burada duramayız."

"Tamam," dedi Frodo uzaktan gelen bir sesle, sanki yarı uykuluyken konuşurmuş gibi.

"Deneyeceğim" Zar zor ayağa kalktı.

Fakat çok geç kalmışlardı. Tam o anda ayaklarının altındaki kaya titredi. O dev gürleme sesi, her zamankinden yüksek olarak yerden geldi ve dağlarda yankılandı. Sonra kör edici bir

hızla koca, kırmızı bir şimşek çaktı. Doğudaki dağların çok

ardında gökyüzüne sıçradı ve alçalmakta olan bulutlan ala

boyadı. O soğuk, korkunç ışığın ve gölgelerin vadisinde, dayanılmayacak kadar göz alıcı ve vahşi görünüyordu şimşek Gorgorolh'ta coşan alevin önünde kayaların ve sırtların zirveleri dişli bıçaklar gibi, simsiyah fırlıyordu Derken muazzam bir gök gürültüsü çatırdadı.

Ve Minas Morgül cevap verdi. Kurşun rengi şimşekler göz kamaştıran bir ışıkla parladı: Kuleden ve çevre tepelerden kasvetli bulutlara sıçrayan mavi alev çatalları. Toprak

homurdandı ve şehirden bir çığlık yükseldi. Avcı kuşların tiz ve acı seslerine, öfke ve korku ile çıldırmış; atların acı kişnemelerine kansan, hızla yükselerek duyma sınırının dışında, kulakları yırtan bir perdeye varan

keskin bir gıcırtı duyuldu Hobbitler sese doğru dönerek elleriyle kulaklarını kapatıp kendilerini yere attılar.

Korkunç çığlık önce uzun, mide bulandırıcı bir ulumaya dönüşüp sonra da kaybolurken, Frodo yavaş yavaş başını kaldırdı. Dar vadinin karşısında, artık neredeyse gözleriyle aynı seviyede, şeytani şehrin surları duruyordu ve parlayan dişleriyle açık duran bir ağız biçimi verilmiş oyuk kapısı ardına kadar açılmıştı. Kapıdan dışarıya bir ordu çıktı.

Ordudakiler tamamen samur rengi, gece gibi kara giysilere bürünmüştü. Soluk surların önünde ve yolun ışıklı zemininde görebiliyordu Frodo onları; sıra sıra küçük kara siluetler, hızla ve sessizce yürüyorlar, sonu gelmez bir akışla dışarı çıkıyorlardı, önlerinde düzenli gölgeler gibi, büyük bir süvari alayı gidiyordu; bunların da başında hepsinden daha büyük bir atlı vardı: Bir Süvari, kukuletalı başında tehlikeli bir ışıkla titreşen, taca benzeyen miğfer hariç tepeden tırnağa siyah. Artık aşağıdaki köprüye doğru yaklaşıyordu, Frodo'nun kıpırdamadan, başka bir yana çeviremeden takılıp kalmış gözleri onu izliyordu Belli ki Dokuz Süvarinin Efendisi, dehşetli ordusunu savaşa götürmek için geri dönmüştü.

Buradaydı, evet soğuk elindeki o zehirli bıçak ile Yüzük Taşıyıcısı! Yaralayan yabani görünüşlü kral gerçekten de buradaydı işte. Eski yara acıyla zonklamaya başladı ve Frodo'nun kalbine doğru büyük bir ürperti yayıldı.

Daha bu düşünceler, korkuyla içine işlerken ve sanki bir tılsım gibi onu bağlarken Süvari aniden tam köprünün girişinde durdu ve arkasındaki koca ordu da hareketsizleşti. Bir duraklama oldu, ölü bir sessizlik Belki de Tayf Beyi'ni çağırmıştı Yüzük, bir an için vadisinde başka bir güç hissederek aklı karışmıştı. Korkuyla miğferlenmiş ve taçlanmış karabaşı bir o yana, bir bu yana döndü, görünmeyen gözlerle gölgeleri süpürerek Frodo bekledi, yaklaşan bir yılanı bekleyen bir kuş gibi hareket dahi edemeden Ve beklerken, daha öncekilerden çok daha zorlayıcı bir biçimde Yüzük'ü takma emrini hissetti. Fakat baskı ne kadar büyük olursa olsun artık ona boyun eğme eğilimi yoktu içinde. Yüzük'ün yapacağı işin sadece onu ele vermek olacağını biliyordu ve Yüzük'ü taksa bile Morgul Kralı ile yüzleşmeye gücü yoktu - henüz yoktu.Artık iradesinde, dehşetle yılmış olsa bile, o emre bir karşılık yoktu; sadece dışardan büyük, bir gücün kendisini zorladığını hissediyordu Bu güç elini aldı; Frodo, istemeyerek, boşlukta asılı kalmış

gibi zihniyle seyrediyordu (sanki uzaklardaki eski bir hikayeye bakarmış gibi), güç elini milim milim boynundaki zincire doğru hareket ettirdi. Sonra kendi iradesi harekete geçti; yavaş yavaş elini zorla geri itti ve göğsünde gizli duran başka bir şeyin üzerine koydu Eli bu şeyi sarınca soğuk ve sert geldi eline: Galadriel'in şişeciği, neredeyse o ana kadar unutulmuş, o çok değerli şişecik Ona dokununca bir süre için Yüzükle ilgili bütün düşünceler aklından silindi gitti, içgeçirerek başını eğdi.

Tam o anda Tayf Kralı döndü ve atını mahmuzlayarak köprüden geçip gitti; bütün karanlık ordusu da onu izledi. Belki de Elf başlıkları onun görünmeyen gözlerine karşı koymuştu ve minik düşmanın zihni güçlenmiş olduğundan düşüncelerini başka yöne çevirmişti. Ama onun acelesi vardı. Daha şimdiden vakit gelmişti, büyük Efendi'sinin emriyle Batı'daki savaşa gitmesi gerekiyordu.

Kısa bir süre sonra dolanan yoldan geçip gitti, gölgelere kansan bir gölge gibi, arkasından kapkara saflar hala köprüden geçiyordu, İsildur'un güçlü olduğu günlerden beri vadiden bu kadar büyük bir ordu hiç çıkmamıştı; bu kadar kötü ve bu kadar güçlü bir ordu Anduin geçitlerine hiç saldırmamıştı; ama yine de bu, o anda Mordor'un cepheye sürdüğü orduların en büyüğü değildi.

Frodo kıpırdadı. Aniden gönlüne Faramir düştü. "Fırtına sonunda koptu," diye düşündü. "Bu kocaman mızrak ve kılıç safları Osgiliath'a gidiyor. Faramir zamanında geçebilecek mi acaba? Bunu tahmin etmişti ama zamanını biliyor muydu? Kral ile Dokuz Süvari gelince geçitleri kim tutabilir ki? Üstelik başka ordular da gelecek. Çok geç kaldım. Her şey bitti. Yolda oyalandım. Her şey bitti. Görevimi yerine getirsem bile hiçbir zaman kimse bilemeyecek. Anlatabileceğim kimse kalmayacak. Her şey boşuna olacak." Zayıflığına yenilerek ağladı. Morgul ordusu köprüyü geçmeye devam ediyordu.

Sonra çok uzaktan, sanki güneş içinde bir sabah, gün kapıya dayanıp da kapılar açılırken, Shire'ın hatıraları arasından geliyormuş gibi Sam'in sesini duydu. "Uyan Bay Frodo! Uyan!" Eğer ses, "Kahvaltınız hazır," da diyeydi pek şaşırmayacaktı. Belli ki Sam'in acelesi vardı. "Uyan Bay Frodo!

"Gittiler," dedi.

Boğuk, madeni bir ses duyuldu. Minas Morgul'un kapılan kapanmıştı. Son mızrak dizisi de yoldan kaybolup gitmişti. Kule hala vadinin karşısından sırıtıyordu ama içindeki ışık azalmaya başlamıştı.

Bütün şehir yeniden kuluçkaya yatmış bir karanlık gölgeye ve sessizliğe dönüyordu. Yine de her yanı tetikteydi.

"Uyan Bay Frodo! Gittiler, biz de gitsek iyi olacak O yerde canlı olan bir şeyler var hala, gözleri olan, ya da gören aklı olan bir şey, bilmem anlatabildim mi; bir noktada çok oyalanırsak, çok geçmeden bize ulaşır. Haydi, Bay Frodo!"

Frodo başını kaldırdı, sonra ayağa kalktı. Yılgınlık üzerinden gitmemişti ama o zayıflık geçmişti Hatta artık, biraz önce hissettiğinin tam aksini hissediyordu, yani eğer becerebiliyorsa, yapmak zorunda olduğu şeyi yapması gerektiğini; Faramir'in, Aragorn'un, Elrond'un, Galadriel'in, Gandalf in ya da herhangi birinin, onun yaptığını bilip bilmemesinin önemsiz olduğunu düşünerek acı acı gülümsedi bile. Asasını bir eline aldı, şişeciği öbür eline. Berrak bir ışığın parmakları arasından taşmaya başladığını fark edince şişeciği göğsüne sokup yüreğinin üzerinde tuttu. Sonra, artık karanlık uçurumun diğer tarafındaki gri bir parıltıdan başka bir şey olmayan Morgul şehrinden yüzünü çevirerek yukarı tırmanan yolu tutmak için hazırlandı.

Gollum belli ki Minas Morgul'un kapılan açıldığında hobbitleri yattıkları yerde bırakarak, kaya çıkıntısı boyunca sürünmüştü. Şimdi emekleyerek geri geldi; dişleri takırdayarak ve parmakları sakırdayarak. "Aptal! Sssalak!" diye tısladı. "Çabuk olun! Tehlike geçti sannetmesinler. Geçmedi.

"Acele edin!"

Hobbitler cevap vermediler ama yükselen kaya çıkıntısından onu izlediler. Başka bir sürü belayla karşılaşmış olmalarına rağmen, bu iş hala ikisinin de hoşuna gitmiyordu; neyse ki uzun sürmedi. Kısa bir süre sonra patika, dağın yan tarafının yeniden yükseldiği bir dirseğe vardı; yol burada aniden kayanın içindeki dar bir geçide giriyordu. Gollum'un sözünü etmiş olduğu ilk merdivene varmışlardı.

Neredeyse her yer zifiri karanlıktı, bir karış ötesini göremiyorlardı; fakat Gollum onlara döndüğünde, gözleri bir metre kadar yukarıda soluk soluk parlıyordu.

"Dikkat!" diye fısıldadı. "Basamaklar. Bissürü basamak. Dikkat lassım!"

Gerçekten de dikkat gerekiyordu. İlk başlarda, artık her iki yanlarında da duvar olduğu için Frodo ile Sam'e kolay gelmişti merdivenleri çıkmak, fakat basamaklar bir el merdiveni kadar dikti neredeyse; yukarı tırmandıkça arkalarındaki siyah, yüksek ve uzun uçurumun daha bir farkına varır oldular. Üstelik basamaklar hem dar, hem düzensiz, hem de aldatıcıydı: Basamakların kenarları yıpranmıştı ve pürüzsüzdü; bazıları kırılmıştı, bazılarıysa her adımda çatırdıyordu Hobbitler sonunda çaresizlik içinde önlerindeki basamaklara tutunarak ve sızlayan dizlerini bükülüp düzelmeye zorlayarak, güç bela ilerlemeye devam ettiler; basamaklar dimdik dağın içine daldıkça, kaya duvarlar başlarının üzerinde daha da yukarılara uzanıyordu.

Bir zaman sonra, tam artık daha fazla dayanamayacaklarını hissettiklerinde Gollum'un gözlerinin yeniden onlara baktığını gördüler. "Çıktık," diye fısıldadı. "İlk merdivenleri geçtik. Bu kadar yükseğe tırmanan akıllı hobbitler, çok akıllı hobbitler. Sadece birkaç minik basamak daha kaldı o kadar, evet."

Son derece yorgun ve sersemlemiş olan Sam ve onu izleyen Frodo, son basamağı tırmanıp bacaklarını ve dizlerini ovuşturarak yere oturdular. Hala yukarı doğru daha yumuşak bir meyille ve basamak-sız olarak tırmanıyor gibi görünen koyu karanlık bir geçitte bulunuyorlardı. Gollum fazla dinlenmelerine izin vermedi.

"Bir merdiven daha var," dedi. "Çok daha usun bir merdiven. Diğer merdivenin başına varınca dinlenin. Daha değil."

Sam homurdandı. "Daha uzun mu dediydin?" diye sordu.

"Evet, evet daha usun," dedi Gollum. "Fakat o kadar güç değil. "Hobbitler Düş Merdiven'i çıktı.

"Şimdi sırada Döner Merdiven var."

"Ya ondan sonra ne var?" dedi Sam.

"Göreceğis," dedi Gollum yavaşça. "Evet, evet, göreceğis!"

"Bir tünel olduğunu söylemiştin sanırım," dedi Sam. "Bir tünel veya içinden geçilip gidilen bir yer yok mu?"

"A, evet, bir tünel var," dedi Gollum. "Fakat oradan geçmeye çalışmadan dinlenebilir hobbitler. Oradan geçerlerse, neredeyse tam tepeye varmış olurlar. Hemen hemen, eğer geçerlerse. Ya, öyle!"

Frodo ürperdi. Tırmanmak onu terletmişti fakat şimdi üşüyor, rutubeti hissediyordu; karanlık geçitte, yukardaki görülmeyen tepelerden gelen ürpertici bir hava akımı vardı. Ayağa kalkarak şöyle bir silkelendi. "Eh, haydi yola koyulalım!" dedi. "Burası oturulacak yer değil."

Geçit millerce uzanıyor gibiydi ve üzerlerinden hep ürpertici biri hava geçiyor, onlar ilerledikçe sert bir rüzgara dönüşüyordu. Sanki dağlar öldürücü nefesleriyle onları, yüksek yerlerin gizlerinden geril çevirmek için yıldırmaya veya arkalarındaki karanlığa üfürmeye çalışıyorlardı. Sağ taraflarındaki duvarın aniden yok olduğunu fark ettiklerinde anladılar yolun sonuna geldiklerini. Çok az şey görebiliyorlardı. Kocaman siyah biçimsiz kütleler ve gri koyu gölgeler tepelerinde ve etraflarında yükseliyordu, ama arada bir donuk kırmızı bir ışık alçalmakta olan bulutların altından alevleniyordu; bir an için önlerinde her iki yanda bulunan, sanki bel vermiş engin bir çatıyı taşıyan sütunlar gibi duran yüksek zirveleri fark ettiler. Bu geniş kaya çıkıntısına varmak için yüzlerce ayak tırmanmış olmalılardı. Sollarında dik bir duvar yükseliyordu, sağlarında ise bir uçurum vardı.

Gollum onları duvarın dibinden götürdü. O an için tırmanmıyorlardı, ama artık bu karanlıkta ayaklarının altındaki zemin daha kırık dökük ve daha tehlikeli bir hal almıştı; önlerinde, yerde engeller, devrilmiş taş kümeleri vardı. Gidişleri yavaş ve dikkatliydi. Morgul Vadisi'ne gireli kaç saat geçtiğini ne Sam, ne Frodo artık tahmin bile edemiyordu. Gece sonsuz gibi görünüyordu.

Bir süre sonra, bir kez daha yükselmekte olan duvarı fark ettiler ve bir kez daha önlerinde bir merdiven belirdi. Yine durdular ve tırmanmaya başladılar. Bu uzun süren, yorucu bir tırmanıştı; fakat bu merdiven dağa oyulmamıştı. Burada muazzam bir uçurum duvarı geriye doğru meylediyor ve yol bir yılan gibi bir ileri, bir geri kıvrılıp duruyordu. Bir noktada yan tarafa, tam karanlık uçurum boşluğunun kenarına kadar ilerliyordu yol; Frodo buradan aşağıya bakınca, altında engin ve derin bir çukur halinde Morgul Vadisi'nin başındaki büyük koyağın bulunduğunu gördü. Derinliklerinde, sümüklüböceklerin parlayan izi gibi, ölü şehirden isimsiz Geçit'e giden tayf yolu pırıldıyordu.

Merdiven hala yukarıya doğru dönerek tırmanmaya devam ediyordu; sonunda kısa ve düz son bir katla tekrar başka bir düz zemine vardı. Patika, büyük yardaki ana geçitten ayrılarak, Ephel Düath'ın yüksek bölgelerindeki daha alçak bir uçurumun dibinden kendi tehlikeli yolunu tuttu. Hobbitler, unutulup gitmiş kışların güneşsiz kayalarda kemirip oyduğu büyük yarıklarla, geceden daha siyah çatlaklarla bezenmiş her iki yandaki yüksek kayaları, testere uçlu zirveleri belli belirsiz seçebiliyorlardı.

Artık gökyüzündeki kırmızı ışık daha güçlü gibiydi; ama bu gölge diyarına korkunç bir sabah mı geliyordu, yoksa ötedeki, acı içindeki Gorgoroth'ta Sauron'un büyük zorbalıklarından birinin alevini mi görüyorlardı, bilemiyorlardı. Daha da önlerinde ve çok yukarılarda, bu acı yolun zirvesi olduğunu tahmin ettiği bir yer gördü Frodo. Doğu göğünün kasvetli kızıllığı önünde, en yüksek tepede, dar, iki kara sırt arasında derince yarılmış bir uçurumun ana hatları belli olmuştu; her iki sırtta da kayadan birer boynuz vardı.

Durarak buraya daha dikkatle baktı. Sol taraftaki boynuz daha uzun ve inceydi; içinde kırmızı bir ışık yanıyordu ya da arkasında kalan topraklardaki kırmızı ışık buradaki bir delikten geçip geliyordu.

Artık görebiliyordu: Dış geçidin üzerine yerleştirilmiş kara bir kuleydi bu. Sam'in koluna dokunarak işaret etti.

"Görünüşünü hiç beğenmedim!" dedi Sam. "Demek ki senin bu gizli yolun da korunuyormuş," diye homurdandı Gollum'a dönerek. "Başından beri biliyordun herhalde"

"Bütün yollar korunur, evet," dedi Gollum. "Elbette korunurlar. Fakat hobbitler yollardan birini denemek sorunda. Bu en as korunanıdır belki. Belki de hepsi büyük savaşa gitmişlerdir, belki de!"

"Belki de," diye homurdandı Sam. "Eh hala oldukça uzakta görünüyor, daha oraya varmadan epey yol gideceğiz gibi. Ve bir de tünel var tabii. Bence artık dinlenmen gerekir Bay Frodo. Günün veya gecenin kaçıdır bilemiyorum ama saatlerdir durmadan gidiyoruz."

"Evet, dinlenmeliyiz," dedi Frodo. "Haydi, rüzgarsız bir köşe bulup biraz gücümüzü toplayalım son adim için." Çünkü öyle olduğunu hissediyordu. Gerideki toprakların dehşeti, burada yapılması gereken işler, uzak görünüyordu gözüne, o anda onu rahatsız edemeyecek kadar uzak. Bütün

aklı fikri bu aşılmaz duvarı ve nöbetçiyi geçmekteydi. Bir kez bu imkansız işi basarsa, sonra nasıl olsa görev tamamlanırdı; ya da hala Cirith Ungol'un altındaki kayalık gölgelerde uğraştığı o yorgunluğun karanlık saatinde ona öyle gelmişti.

Îki kocaman dikey kaya arasındaki karanlık bir yarığa oturdular Frodo ile Sam biraz daha içeri, Gollum ise girişin yakınlarında, yere kıvrıldılar. Burada hobbitler, isimsiz Ülke'ye inmeden önce, belki de birlikte yiyecekleri son yemek olduğunu düşündükleri yemeği yediler. Gondor'un yiyeceklerinin birazını ve Elflerin yolluk peksimetlerini yediler ve biraz da su içtiler. Fakat sularını idareli kullanıyorlar, sadece kurumuş ağızlarını ıslatacak kadar içiyorlardı.

"Acaba bir daha ne zaman su bulacağız?" dedi Sam. "Ama herhalde orada bile su içiyorlardır, öyle değil mi? Orklar su içer, içmezler mi?"

"Evet, içerler," dedi Frodo. "Ama bırak bundan konuşmayalım. Bu tür içecekler bizim için değil."

"Îyi ya, demek ki mataralarımızı doldurmak için daha çok nedenimiz var," dedi Sam. "Ama burada hiç su yok: Bir şıpırtı sesi bile duymadım. Zaten Faramir de Morgul'dan hiç su içmememiz gerektiğini söylemişti."

"Îmlad Morgul'dan çıkan hiçbir sudan içmeyin, demişti," dedi.

Frodo. "Daha o vadide değiliz ve eğer bir pınara denk gelecek olursak, bu pınar vadiye doğru akar, vadiden dışarı değil."

"Ben buna güvenemem," dedi Sam, "susuzluktan ölmezsem. Bu yerde kötü bir his var." Etrafı kokladı. "Bir koku var, galiba. Senin de dikkatim çekmedi mi? Garip bir koku, boğucu. Hiç sevmedim."

"Ben buradaki hiçbir şeyi sevmiyorum," dedi Frodo, "Îster basamak olsun, ister taş; ister et olsun ister kemik. Toprak, hava ve su, sanki hepsi lanetlenmiş. Ama yolumuz böyle gidiyor."

"Evet, öyle," dedi Sam. "Zaten burada hiç olmamalıydık, yola çıkmadan önce bu konuda daha fazla şey öğrenmeliydik. Ama sanırım bu hep böyle olur. Eski masallardaki ve şarkılardaki bütün o kahramanlıklar Bay Frodo: Maceralar yani, öyle derdim adlarına. Hep bunların, o masalların mükemmel kişilerinin çıkıp aradığı şeyler olduğunu düşünürdüm, çünkü onlar macera isterlerdi, çünkü maceralar heyecan verici, yaşam ise biraz

sıkıcıydı; bunu spor olsun diye yapıyorlardı falan filan. Fakat gerçekten önemli olan öykülerde, ya da akılda kalan öykülerde böyle olmuyor.

Kahramanlar sanki bu olayların içine düşüyorlar - yani yolları onları o tarafa götürüyor da denebilir.

Ama galiba onların da, bizim gibi bir sürü seçenekleri oluyordu ellerinde, geriye dönmek gibi; sadece onlar geri dönmüyordu. Eğer dönüyorlardıysa bile bizim bundan haberimiz olmuyordu çünkü dönenler unutuluyordu. Biz sadece yollarına devam edenlerden haberdar oluyorduk ve dikkatini çekerim, hepsi de mutlu bir sona varmıyordu-en azından öyküdeki veya öykü dışındakilerin mutlu son dedikleri bir sona varmıyorlardı. Yani memleketine dönüp de, her şeyi bıraktığı gibi olmasa bile yolunda bulması gibi - yaşlı Bay Bilbo gibi yani. Fakat mutlu sonlu öyküler en iyileri sayılmazlar her zaman, gerçi içinde bulunulacak en iyi öyküler sayılabilirler aslında! Acaba biz ne tür bir öykünün içine düştük?"

"Kim bilir," dedi Frodo. "Ben bilmiyorum. Gerçek öykülerin adeti de budur işte. Hoşuna giden bir tane öykü seç. Dinlediğin öykünün nasıl bir öykü olduğunu, yani sonunun mutlu mu, mutsuz mu olduğunu bilebilirsin veya tahmin edebilirsin ama içindeki kişiler bunu bilmezler. Sen onların biliyor olmasını istemezsin zaten."

"Öyle beyim, elbette istenmez. Beren mesela, o Silmaril'i Thangorodrim'deki Demir Taç'tan alabileceğini hiç düşünmemişti, ama yine de bunu başardı; üstelik orası bizimkinden daha kötü bir yer ve daha kara bir tehlikeydi. Ama o uzun bir öykü tabii ki; mutluluğu aşıp gidiyor ve eleme, hatta elemden de ötesine uzanıyor - Silmaril de yoluna devam ederek Earendil'e kadar geliyor. Acaba neden bunu daha Önce düşünemedim beyim! Bizde -yani sizde-de o ışığın birazcığı var, Hanım'ın size vermiş olduğu o yıldızcamda! Vay canına, düşününce, biz de hala aynı öykünün içindeyiz! Öykü devam ediyor. Büyük öyküler hiç bitmez mi acaba?"

"Hayır, onlar hiçbir zaman öykü olarak bitmez," dedi Frodo. "Fakat onların içindeki kahramanlar gelir, rolleri bitince giderler. Bizim bölümümüz de bir zaman sonra bitecek - ya da kısa bir süre sonra."

"O zaman biraz dinlenip, biraz da uyuyabiliriz," dedi Sam. Acı acı güldü. "Tam da bunu kastediyorum Bay Frodo. Yani bildiğimiz, basit bir istirahati,

bir uykuyu ve sonra bahçedeki sabah işlerini yapmak için de uyanmayı kastediyorum. Korkarım benim bütün ümidim hep bundan ibaret olmuştur. Bütün o büyük önemli planlar benim gibilere göre değil. Yine de merak ediyorum acaba bizi şarkılara veya öykülere katacaklar mı diye? Şimdi öykünün birindeyiz elbette ama ben şunu kastediyorum: Yani sözlere dökecekler mi, anlarsınız ya, hani yıllar, yıllar sonra ocak başında anlatılan veya kırmızı siyah harfleri olan kocaman bir kitaptan okunan bir öyküdeki sözlere. Ve insanlar şöyle diyecekler: Hadi bize Frodo ile Yüzük'ü anlatın!' Onlar da şöyle diyecekler: 'Evet, bu benim de en sevdiğim öykülerden biri. Frodo çok cesurmuş, öyle değil mi baba?' 'Evet, oğlum, hobbitlerin en meşhuru, bu da kolay bir şey değil."

"Hiç kolay değil," dedi Frodo ve uzun uzun, içinden gelerek güldü. Öyle bir ses, Sauron Orta Dünya'ya geldiğinden beri bu yerlerde hiç duyulmamıştı. Sam'e aniden sanki bütün kayalar dinliyorlarmış, uzun kayalar da üzerlerine eğilmiş gibi geldi. Fakat Frodo onlara kulak asmadı; yine güldü. "Hey gidi Sam," dedi, "seni duymak, sanki öykü yazılmış gibi mutlu etti beni. Ama en önemli karakterlerden birini unuttun: Aslan yürekli Samwise. 'Ben daha çok Sam'i dinlemek istiyorum baba.

Neden onun konuşmalarını daha çok katmamışlar baba? Ben en çok onu seviyorum, beni o güldürüyor. Üstelik Sam olmasaymış Frodo pek uzağa gidemezmiş, değil mi baba?'"

"Aşkolsun Bay Frodo," dedi Sam, "alay etme. Ben ciddiydim." "Ben de ciddiydim," dedi Frodo "ve hala ciddiyim. Hızımızı alamadık. Sen ve ben, Sam, hala öykünün en kötü yerlerine sıkışıp kalmış durumdayız ve bu noktada birinin şöyle demesi de çok büyük bir ihtimal. Kapat şu kitabı artık baba; daha fazla okumamı za gerek yok.'"

"Belki de," dedi Sam, "fakat bunu söyleyecek olan ben olmazdım. Büyük öykülerin bir parçası haline gelmiş, olup bitmiş şeyler başkadır. Belli mi olur, belki Gollum bile öyküye yakışır, yanımızda olduğundan daha iyi gider en azından. Üstelik o da bir zamanlar öyküleri seviyormuş, anlattığına göre.

Acaba kendisini iyi adam gibi mi, kötü adam gibi mi görüyordur?"

"Gollum!" diye seslendi. "Sen bir kahraman mı olmak isterdin nerelere gitti yine o?"

Ne sığınaklarının ağzında, ne de etraftaki gölgeler içinde izi bile yoktu. Her zamanki gibi bir yudum suyu kabul ettiği halde onların yiyeceklerini reddetmişti; sonra da sanki uyumak için kıvrılmıştı. Bir gün önceki uzun yokluğunun nedenlerinden birinin en azından kendi zevkine göre yiyecek bulmak olduğunu varsaymışlardı; şimdi de belli ki onlar konuşurken süzülüp gitmişti. Ama bu kez ne için?

"Haber vermeden sessizce gitmesinden hiç hoşlanmıyorum," dedi Sam. "Hele şimdi hiç hoşlanmıyorum. Buralarda yiyecek arıyor olamaz, tabii özellikle yemekten hoşlandığı bir kaya varsa

o başka. Yahu burada bir parça yosun bile yok!"

"Onun için endişe etmenin bir faydası yok şimdi," dedi Frodo. "O olmasaydı buraya kadar gelemezdik, geçidi görmüş olsaydık bile; o yüzden onun bu hallerine katlanmamız gerek. Eğer kötüyse, kötü."

"Yine de onun gözümün önünde olmasını isterdim," dedi Sam. "Hele kötüyse, daha da çok isterdim.

Hatırlıyor musun, geçidin gözlenip gözlenmediğini hiç söylemedi. Şimdi de orada bir kule görüyoruz -terk edilmiş de olabilir, edilmemiş de. Sence onları getirmeye mi gitti; orkları veya her neyseler onları?"

"Hayır, zannetmem," diye cevap verdi Frodo. "Eğer bir kötülük düşünüyorsa bile ki bu pek uzak bir ihtimal değil, bunun öyle bir kötülük olduğunu zannetmem: Yani orkları veya Düşman'ın hizmetkarlarından birini çağıracağını. Neden bu ana kadar beklesindi, bütün o tırmanma zahmetine katlansındı ve o kadar korktuğu bu topraklara bu kadar yaklaşsındı? Onunla karşılaştığımızdan beri birçok kez bizi orklara teslim edebilirdi. Hayır, eğer bir şey varsa bile bu oldukça gizli tuttuğu, kendine ait özel bir numaradır."

"Eh, sanırım haklısın Bay Frodo," dedi Sam. "Bunun beni pek rahatlattığı da yok ya. Kendimi aldatmıyorum tabii: Beni orklara seve seve vereceğinden hiç kuşkum yok. Fakat unutuyordum -

Kıymetlisi. Hayır, herhalde başından beri aklındaki zavallı Smeagol'ün Kıymetlisi idi. Küçük planlarındaki tek düşünce oydu, eğer bir planı varsa. Fakat bizi buraya getirmenin ona ne yararı olacağını hayal bile edemiyorum."

"Büyük bir ihtimalle o da edemiyordur," dedi Frodo." Ayrıca o bulanık zihninde sadece tek, belirli bir planın olduğunu da zannetmiyorum. Sanırım gerçekten de bir yerde Kıymetli'yi Düşman'dan korumaya çalışıyor, koruyabildiği sürece. Çünkü bu onun için de en son felaket olur, Düşman Yüzük'ü ele geçirirse yani. Diğer taraftan belki de sadece bizi oyalayıp bir fırsat kolluyordur."

"Evet, Yıvışık ile Leş, daha önce de söylemiş olduğum gibi," dedi Sam. "Fakat Düşmanın ülkesine ne kadar yaklaşırsak, Yıvışık o kadar Leş olacak. Sözlerimi iyi dinle: Eğer o geçide varırsak, bir çeşit sorun yaratmadan bizim kıymetli şeyi öbür tarafa götürmemize izin vermeyecek."

"Daha oraya varmadık," dedi Frodo.

"Hayır, ama varıncaya kadar gözlerimizi dört açalım. Eğer şekerleme yaparken yakalanırsak Leş çabucak üste çıkıverir. Yine de senin biraz kestirmenin şimdi bir tehlikesi yok beyim. Eğer bana yakın yatarsan tehlikesi yok. Senin biraz uyumandan çok memnun olacağım. Sana göz kulak olunun; zaten kolumu sana dolayabileceğim kadar yakınımda yatarsan Sam'in haberi olmadan kimse seninle elleşemez."

"Uyku!" dedi Frodo ve içini çekti, sanki çölde, serin bir yeşilliğin serabını görüyormuş gibi. "Evet, burada bile uyuyabilirim."

"Uyu o halde beyim! Başını kucağıma koy."

Böyle buldu onları Gollum saatler sonra önlerindeki karanlıktan çıkan patikadan emekleyerek ve sürünerek geri döndüğünde. Sam kayaya dayanarak oturmuş, başı yanına düşmüş ağır ağır nefes alıyordu. Kucağında derin uykulara dalmış Frodo'nun başı vardı; bembeyaz alnında Sam'in kara ellerinden biri vardı, diğeri ise tatlı tatlı beyinin göğsü üzerinde duruyordu. Her ikisinin yüzünden de huzur okunuyordu.

Gollum onlara baktı. O ince ve aç yüzünden garip bir ifade gelip geçti. Gözlerindeki pırıltı söndü; gözleri donuklaşıp grileştiler, yaşlı ve yorgun oldular. Bir sancı kıvrandırıyordu sanki onu; dönüp geçide baktı, sanki bir iç tartışma yaşıyormuş gibi başını salladı. Sonra geri geldi, yavaş yavaş titreyen elini uzatarak, büyük bir dikkatle Frodo'nun dizini elledi ama bu temas bir okşamaydı neredeyse. Bir minicik an için, uyuyanlardan biri onu görmüş olsaydı, onu kendi zamanından, gençliğinin tarlalarından ve derelerinden, kendi arkadaştan ve akrabalarından çok sonraya bırakmış olan

yıllarla küçülmüş, bir deri bir kemik kalmış acınacak bir şey, yaşlı yorgun bir hobbit gördüklerini zannederdi.

Fakat o dokunuşla Frodo kıpırdanarak uykusunda hafifçe bağırdı ve Sam derhal uyandı, ilk gördüğü şey, tahmin etmiş olduğu gibi, beyini "elleyen" Gollum oldu.

"Hışşt sen!" dedi kabaca. "Ne halt karıştırıyorsun?"

"Hiç, hiç," dedi Gollum yavaşça. "Cici Bey!"

"Umarım," dedi Sam. "Fakat sen nerelerdeydin sinsice bir gidiyorsun bir geliyorsun, seni ihtiyar hain seni?"

Gollum geri çekildi, ağır göz kapaklarının altından yeşil bir kıvılcım pırıldadı. Dört ayağı üzerine çömelmiş, patlak gözleriyle bir örümcek gibi bakıyordu şimdi neredeyse. O an, hatırlanmayacak şekilde geçip gitmişti. "Sinssice, sinssice!" diye tısladı. "Hobbitler hep kibardır, evet. Ey cici hobbitler!

Smeagol onları kimsenin bulamayacağı gisli yollara götürüyor. Çok yorgun, çok susuş, evet çok ssusus; onlara rehberlik ediyor, yolları arıyor ve onlar sinssice, sinssice diyor. Çok cici arkadaşlar, a evet kıymetlim, çok cici."

Sam biraz pişman olur gibi oldu ama güveni artmamıştı. "Özür dilerim," dedi. "Özür dilerim ama beni uykumdan aniden uyandırdın. Üstelik uyumamam gerekiyordu, bu da beni biraz aksi yaptı. Fakat Bay Frodo o kadar yorgundu ki ona biraz kestirmesini söyledim; eh işte böyle oldu. Kusura bakma. Ama sen nerelerdeydin?"

"Sinssice gesiyordum," dedi Gollum, yeşil kıvılcım gözlerinden gitmemişti.

"A, çok iyi," dedi Sam, "İstediğin gibi olsun! Dediğin gibi bir şey yapıyordun herhalde. Ve şimdi hepimizin sessiz sedasız, sinsice ilerlememiz gerekiyor. Saat kaç? Bugün mü, yanıt oldu mu?"

"Yarın oldu," dedi Gollum, "ya da hobbitler uykuya daldıklarında yanında. Çok aptalca, çok tehlikeli - eğer savallı Smeagol etrafa gös kulak olmak için sinssice gesmeseydi."

"Galiba pek yakında o sözcükten bıkacağız," dedi Sam. "Fakat boşver. Ben beyi uyandırayım."

Tatlılıkla Frodo'nun alnındaki saçı geriye doğru çekti ve eğilerek yavaşça konuştu.

"Uyan Bay Frodo! Uyan!"

Frodo kıpırdandı ve gözlerini açtı; üzerine eğilmiş Sam'in yüzünü görerek gülümsedi. "Beni yine erken kaldırdın değil mi Sam?" dedi. "Daha hava karanlık!"

"Evet, burası hep karanlık," dedi Sam. "Fakat Gollum geri geldi Bay Frodo ve yarın olduğunu söylüyor. Yani yürümeye devam etmemiz lazım. Son adım."

Frodo derin bir nefes alarak doğrulup oturdu. "Son adım!" dedi. "Hu Smeagol! Yiyecek bulabildin mi? Dinlenebildin mi?"

"Yemek yok, dinlenmek yok, Smeagol'e bir şey yok," dedi Gollum. "O sinssi biri."

Sam dilini damağında şaklattı, ama sonra kendine hakim oldu.

"Kendine kötü sıfatlar yakıştırma Smeagol," dedi Frodo. "Bu akılsızca bir şey, doğru da olsa yanlış da olsa."

"Smeagol kendisine verileni kabul etmek sorunda," diye cevap verdi Gollum. "Bu sıfatı ona, her şeyi pek bilen iyi kalpli hobbit Efendi Samwise yakıştırdı."

Frodo Sam'e baktı. "Evet, beyim," dedi. "Ben bu sözü kullanmıştım, uykumdan aniden uyanıp da onu ortalıklarda görüverince. Özür diledim ama yakında yaptığıma hiç de pişman olmamaya başlayacağım."

"Haydi, o halde, bırakın bunu," dedi Frodo. "Fakat artık sen ve ben Smeagol, dönüm noktasına geldik gibi. Söyle bana. Yolun geri kalan kısmını kendi kendimize bulabilir miyiz? Geçidi ve geçide giden yolu görüyoruz artık; eğer o yolu şimdi bulabilirsek anlaşmamız bitmiş olacak. Sen verdiğin sözü tuttun ve özgürsün: Yiyeceklere ve dinlenmeye dönmek için özgürsün; Düşman'ın hizmetkarları hariç nereye gitmek istersen gidebilirsin. Hatta günün birinde seni ödüllendirebilirim, ben veya beni hatırlayanlardan biri."

"Yo, yo daha değil," diye sızlandı Gollum. "Yo hayır! Yolu kendi başlarına bulamaslar, bulabilirler mi?

"Yo, hayır, elbette hayır. Daha tünel var sırada. Smeagol yola devam etmeli. Dinlenme yok. Yemek yok. Daha yok."

BÖLÜM IX

SHELOB'UN İNİ

Gerçekten de gündüz olabilirdi o anda, Gollum'un söylemiş olduğu gibi, fakat hobbitler pek bir fark göremiyorlardı; olsa olsa üstlerindeki gökyüzü daha az kapkaraydı, dumandan bir damı daha çok andırıyordu; hala çatlaklarda ve deliklerde oynaşan derin gecenin karanlığı yerine, kurşuni bulanık bir gölge etraflarındaki kayalık dünyayı örtüyordu. Yollarına, her iki yanlarında kocaman biçimsiz heykeller gibi duran, hava koşullarıyla yıpranmış, parçalanmış dik kayalar ve sütunlar arasındaki uzun koyaktan devam ettiler; Gollum önde, hobbitler onun ardında yan yana. Hiç ses yoktu. Önlerinde, bir mil kadar ileride, büyük kurşuni bir duvar vardı; dağ kayalarının dimdik yükselen son muazzam kütlesi.

Kapkara, koskocaman büyüyordu önlerinde; onlar yaklaştıkça sinsi sinsi yükseliyor ve tepelerinde, gerisindeki bütün manzarayı kapatan bir kule gibi duruyordu. Eteğinde derin bir gölge vardı. Sam havayı kokladı.

"Öğğ! O koku! "dedi. "Gitgide kuvvetleniyor."

Derken gölgenin altına girdiler ve orada, tam ortada bir mağaranın girişini gördüler. "Giriş burası," dedi Gollum yavaşça. Tünelin girişi burası." Tünelin ismini söylemedi: Torech Ungol, Shelob'un ini. Buradan kötü bir koku yayılıyordu, Morgul'un çayırlarındaki gibi çürümüşlüğün iğrenç kokusu değil de, sanki içerideki karanlıkta adlandırılamayacak pislikler birikmiş, istiflenmiş gibi, kötü buğu türü bir şey.

"Tek yol bu mu Smeagol?" dedi Frodo.

"Evet, evet," diye cevap verdi Gollum. "Evet, şimdi bu taraftan gitmemiş lassım."

"Daha önce bu deliğe gelmiş olduğunu mu söylemek istiyorsun yani?" dedi Sam. "Uf! Ama belki de körü kokulara aldırış etmiyorsundur sen."

Gollum'un gözleri pırıldadı. "Bisim neye aldırış ettiklerimisi bilmiyor değil mi kıymetlim? Hayır, bilmiyor. Fakat Smeagol birçok şeye tahammül edebilir. Evet. O buradan geçmişti. A, evet, dosdoğru geçti. Tek yol burası."

"Peki, bu kokunun sebebi ne acaba?" dedi Sam. "Sanki şey, bunu söylemek istemezdim, içi yüzlerce yılın pisliğiyle dolu, orkların hayvani deliklerinden biri burası, eminim."

"Eh," dedi Frodo. "Orklar olsun olmasın eğer tek yol burasıysa buradan gideceğiz."

Derin bir nefes çekerek, içeri girdiler. Birkaç adım attıklarında zifiri, delinmez bir karanlığın içindeydiler. Moria'nın ışıksız geçitlerinden beri Frodo ve Sam böyle bir karanlık görmemişlerdi ve eğer bu mümkün idiyse, burada karanlık Moria'dan daha derin, daha yoğundu sanki. Orada hava akımları vardı, yankılar vardı ve bir mesafe hissi vardı. Burada hava durgun, hareketsiz, ağırdı ve sesler ölüyordu. Sanki karanlığın kendisinden yapılmış siyah bir buhar içersinde yürüyorlardı, öyle ki nefes aldıkça bu buhar sadece gözlere değil, zihne de bir körlük veriyordu; böylece renklerin, biçimlerin ve herhangi bir ışığın anısı, hafızadan solup gidiyordu. Her zaman gece vardı ve her zaman da olacaktı, her şey geceydi.

Ama bir süre daha hissetmeye devam ettiler; gerçekten de ayaklarındaki ve parmaklarının ucundaki duyular ilk önceleri neredeyse canlarını acıtırcasına keskinleşmiş gibi oldu. Hayretle duvarların pürüzsüz olduğunu hissettiler ve zemin de, arada bir rastladıktan basamaklar hariç, aynı seviyede ve düzdü; durmadan aynı dik meyille tırmanıyordu. Tünel yüksek ve genişti; o kadar genişti ki hobbitler yan yana yürüdükleri halde, ancak kollarını uzatınca yanlardaki duvarlara değebiliyorlardı; karanlıkta her şeyle irtibatları kesilmiş, tecrit edilmişlerdi.

Gollum önden girmişti ve sadece bir iki adım önde gibiydi. Bu tür şeylere dikkat edebilecek haldeyken, nefesinin tıslamasını ve solumasını tam önlerinde duyabiliyorlardı. Fakat bir süre sonra duyularında bir körelme oldu, hem dokunma, hem de duyma duyulan körleşir gibiydi; yollarına el yordamıyla yürüyerek devam ettiler, gittiler, gittiler, daha çok ilk girdiklerindeki isteğin, geçip gitme isteğinin ve tünelin sonundaki yüksek kapıdan çıkmak arzusunun gücüyle.

Muhtemelen daha pek fazla ilerlememişlerdi ki, zaman ile mesafeyi kısa bir süre sonra artık hesap edememeye başlayan ve sağ taraftan giden Sam, duvarı elleyerek yan tarafta bir açıklık olduğunu fark etti: Bir an için daha az ağır olan bir havanın hafif esintisini yakaladı, sonra burayı geçip gittiler.

"Burada birden fazla geçit var," diye fısıldadı zar zor Sanki nefesinin sese dönüşmesi güç oluyordu.

"Bundan daha orklara layık bir yer görmemiştim!"

Ondan sonra önce o sağ tarafta, sonra Frodo sol tarafta üç dört tane daha benzeri açıklık geçtiler, kimi daha geniş, kimi daha küçük; fakat henüz ana yoldan kuşku duymalarına neden olacak bir şey yoktu, çünkü yol dümdüzdü, hiç dönmüyor, hala muntazam bir şekilde tırmanıyordu. Fakat ne kadar uzundu, bunun daha ne kadarına dayanabilirlerdi veya dayanabilirler miydi? Havanın nefessizliği onlar tırmandıkça artıyordu; artık kör karanlık içinde sık sık kötü havadan daha yoğun bir direnç hissediyorlardı adeta, ilerledikçe başlarına ya da ellerine bir şeylerin, uzun dokungaçların veya yukardan sarkan bazı bitkilerin süründüğünü hissettiler: Ne olduğunu bir türlü bulamıyorlardı. Kötü koku arttıkça artıyordu. Koku, ellerinde kalan tek net duyularının bu olduğunu hissedinceye kadar arttı;

işkence gibi bir şeydi bu. Bir saat, iki saat, üç saat: Bu ışıksız delikte kaç saat geçirmişlerdi?

Saatler günler, haftalar belki. Sam tünelin yanını bırakarak Frodo'ya doğru büzüştü, elleri birleşerek kenedendi ve böylece yollarına devam ettiler.

Zamanla sol taraftaki duvarı el yordamıyla yoklamakta olan Frodo aniden bir boşluğa vardı.

Neredeyse yan taraftaki boşluğa düşüyordu. Burada kayada,

o ana kadar rastladıklarından çok daha geniş bir açıklık vardı ve buradan o kadar kötü bir koku, o kadar yoğun bir pusuya yatmış kötülük duygusu geliyordu ki Frodo sendeledi. Tam o anda Sam de sendeleyerek ileri doğru yuvarlandı.

Hem mide bulantısıyla hem de korkusuyla savaşan Frodo Sam'in elini kavradı. "Kalk!" dedi, kendi sesi olmayan kaba bir fısıltıyla. "Hepsi buradan geliyor, koku da tehlike de. Davran! Çabuk!"

Kalan bütün gücünü ve cesaretini toplayarak Sam'i çekip ayağa kaldırdı ve kol ve bacaklarını hareket etmeye zorladı. Sam yanı sıra sendeleyerek yürüyordu. Bir adım, iki adım, üç adım sonunda altı adım.

Belki de o görünmeyen korkunç açıklığı geçmişlerdi; geçmişler miydi, geçmemişler miydi bilinmez ama aniden hareket etmek kolaylaşmıştı, sanki o an için düşmanca bir irade onları salıvermiş gibi.

Düşe kalka ilerlemeye devam ettiler, hala el ele.

Ancak hemen yeni bir zorlukla karşılaştılar. Tünel ikiye ayrılıyordu ya da öyle görünüyordu ve karanlıkta hangisinin daha geniş taraf olduğunu veya hangisinin boğaza daha yakın düştüğünü bilemiyorlardı. Hangisini seçmeliydiler, soldakini mi, sağdakini mi? Onlara yol gösterecek hiçbir şey bilmiyorlardı, yine de yanlış seçimin sonları olacağı kesin gibiydi.

"Gollum hangi taraftan gitti?" dedi Sam nefes nefese. "Ve neden bizi beklemedi?"

"Smeagol!" dedi Frodo, seslenmeye çalışarak. "Smeagol!" Fakat sesi çatladı ve isim dudaklarından dökülür dökülmez kayboldu. Ne bir cevap vardı, ne de bir yankı; havada bir titreşim bile yoktu.

"Bu sefer gerçekten gitti sanırım," diye mırıldandı Sam. "Sanırım burası tam onun bizi getirmek istediği yer. Gollum! Eğer seni bir daha elime geçirirsem, buna çok pişman olacaksın."

Derken, karanlıkta el yordamıyla araştırarak sol taraftaki yolun önünün kapatılmış olduğunu anladılar: Ya çıkmaz bir yoldu ya da büyük bir kaya düşerek geçidi kapatmıştı. "Bu taraf olamaz," diye fısıldadı Frodo. "Doğru veya yanlış diğer yolu tutmalıyız."

"Ve çabuk!" dedi Sam nefes nefese. "Etrafta Gollum'dan çok daha kötü bir şey var. Bizi seyreden bir şey olduğunu hissediyorum."

Ancak birkaç metre gitmişlerdi ki arkalarından bir ses geldi; bu ağır, yutucu sessizlikte şaşırtıcı ve korkunçtu: Bir fokurtu, bir gargara sesi ve uzun kin dolu bir tıslama. Derhal arkalarına döndüler ama hiçbir şey görünmüyordu. Taş gibi hareketsiz durdular, karanlığa bakarak ve ne olduğunu bilmedikleri şeyi bekleyerek.

"Bu bir tuzak!" dedi Sam ve elini kılıcının kabzasına koydu; bunu yaparken kılıcın gelmiş olduğu höyüğün karanlığını düşündü. "Keşke Tom

şimdi yakınlarda olsaydı!" diye geçirdi aklından. Sonra, etrafında karanlık, içinde çaresizlik ve öfkenin siyahlığı dururken bir ışık görür gibi oldu: Zihninin içinde bir ışık ilk başlarda neredeyse dayanılmayacak kadar parlak penceresiz bir çukurda uzun süre saklanmış birinin gözüne gelen güneş ışınları gibi. Sonra ışık renk halini aldı: Yeşil, altın rengi, gümüş rengi, beyaz. Çok uzakta, sanki Elf parmaklarıyla çizilmiş küçük resimdeki gibi Galadriel Hanım'ın, Lörien çimleri üzerinde durduğunu gördü; elinde de armağanları vardı. Ve sen Yüzük Taşıyıcısı dediğini duydu Hanım'ın, uzaktan ama net bir şekilde, senin için bunu hazırladım.

Fokurtulu tıslama yaklaştı; karanlıkta ağır bir amaçla hareket eden koca eklemli bir şey çıtırdıyordu.

Kendinden önce kötü kokusu geliyordu. "Beyim, beyim," diye bağırdı Sam; hayat ve telaş geri dönmüştü sesine. "Hanım'ın armağanı! Yıldızcamı! Karanlık yerlerde sana ışık olacak bir şey olduğunu söylemişti. Yıldızcamı!"

"Yıldızcamı mı?" diye mırıldandı Frodo sanki uykusunda cevap veren, pek bir şey anlayamayan biri gibi. "A, öyle ya! Neden unuttum onu ? Bütün diğer ışıklar söndüğünde bir ışık! Ve şimdi gerçekten de ancak ışık bize yardımcı olabilir."

Eli yavaşça bağrına gitti ve yavaşça Galadriel'in Şişeciği'ni havaya kaldırdı. Bir an için şişecik yeryüzünden yükselen yoğun sis arasında çırpınan, doğmakta olan bir yıldız gibi pırıldadı, sonra gücü arttıkça ve Frodo'nun zihnindeki ümit büyüdükçe yanmaya başladı, sonunda gümüşten bir alev tutuştu; göz kamaştıran bir ışığın minik kalbi gibi; sanki Earendil'in kendisi alnında son Silmaril ile yüksek günbatımı yollarından iniyordu. Karanlık geriledi ve şişecik şeffaf bir kristal küre içinde parlıyormuş gibi görünmeye başladı; onu tutan el ak bir ateş ile yanıyordu?

Frodo uzun süredir, değerini ve gücünü tam anlamıyla tahmin bile etmeden yanında taşıdığı bu harika armağana hayretle baktı. Yolda, Morgul Vadisi'ne gelinceye kadar çok nadiren hatırlamıştı onu ve kendini ele veren ışığından korkarak hiç kullanmamıştı. Aiya Earendil Elemon Ancalima! diye bağırdı ama ne dediğini bilmiyordu; çünkü sanki başka bir ses onun sesiyle konuşmuştu, berrak bir biçimde, çukurdaki kötü havadan etkilenmeden.

Fakat Orta Dünya'da başka kudretler vardır, gecenin güçleri; üstelik bunlar hem eskidir hem de güçlü. Ve karanlıkta yürüyen Shelob Elflerin bu sözleri haykırışlarını, zamanın derinliklerinde, çok eskilerde de duymuştu ve kulak asmamıştı; şimdi de bu haykırış onu yıldırmıyordu. Frodo daha konuşurken büyük bir kötülüğün kendisine doğru döndüğünü ve ölümcül bir bakışın kendisini tarttığını fark etti. Tünelde çok uzakta olmayan bir yerde, tökezlenip düştükleri açıklık ile aralarında gözlerin belirmeye başladığını fark etti; bir sürü minik gözden oluşan iki büyük küme, yaklaşmakta olan kötülük en sonunda açığa çıkmıştı. Yıldızcamı'nın ışınları bu gözlerin binlerce yüzeyinde kırılarak geriye yansıyordu ama bu pırıltıların gerisinde solgun, ölümcül bir ateş içeriden, durmadan kızarmaya, şeytani bir düşüncenin derin çukurunda bir alev tutuşmaya başlamıştı. Korkunç ve nefret verici gözlerdi bunlar, hayvani ama yine de bir amaçla ve iğrenç bir keyifle dolu, hiç kaçma umudu olmaksızın kapana kısmış avını şeytanca bir zevkle seyreden gözler.

Dehşet içinde kalan Frodo ve Sam yavaş yavaş gerilemeye başladılar, kendi bakışları, o meşum gözlerin korkunç bakışı tarafından zapt ediliyordu; ama onlar geriledikçe gözler yaklaştı. Frodo'nun eli titredi, Şişecik yavaş yavaş indi. Sonra aniden, gözlere eğlence olsunlar diye, beyhude bir panikle biraz kaçsınlar diye onları bağlayan büyüden salı verdiler; dönüp birlikte kaçtılar; Mat daha koşarlarken Frodo arkasına baktı dehşetle, gözlerin hemen arkalarından seğirtmekte olduğunu gördü. Ölümün leş kokusu bir bulut gibi etrafındaydı.

"Dur! Dur!" diye bağırdı çaresizlik içinde. "Kaçmanın bir faydası yok"

Gözler yavaş yavaş yaklaştı.

"Galadriel!" diye bağırdı ve bütün cesaretini toplayarak Şişecik'i bir kez daha kaldırdı. Gözler durakladı. Bir an için nazarları gevşedi, sanki bir kuşku kırıntısı onları huzursuz etmiş gibi. Sonra Frodo'nun yüreği içeriden tutuştu ve ne yaptığını, bu bir aptallık mıdır, çaresizlik midir, cesaret midir düşünmeden, Şişecik'i sol eline aldı ve sağ eli ile kılıcını çekti. Sting kıvılcımlar saçarak çıktı ve keskin Elf bıçağı gümüşsü bir ışıkla parladı ama kenarlarında da mavi bir ışık oynaşıyordu. Sonra yıldızı yukarda tutarak parlak kılıcıyla saldırdı Frodo, Shire'lı hobbit, gözlerle karşılaşmak için hızla ilerledi.

Gözler dalgalandı. Işık yaklaştıkça kuşku belirdi. Birer birer soldular ve yavaşça geri çekildiler. O kadar ölümcül bir parlaklık hiç yansımamıştı o gözlere bugüne kadar. Güneşten, aydan ve yıldızlardan korunmuştu yeraltında, ama şimdi bir yıldız toprağın içine kadar inmişti. Yaklaşmaya devam ediyordu ışık; gözler yılmaya başladı. Birer birer derken hepsi karardı; yana döndüler ve ışığın erişemediği bir yerdeki koca bir gövdenin gölgesi aralarına girdi. Gitmişlerdi.

"Beyim, beyim!" diye bağırdı Sam. Tam arkasındaydı, onun da kılıcı elindeydi. "Yıldızlar ve zafer!

Elfler bunun için bir şarkı yakarlar eğer duyarlarsa! Umarım yaşar da onlara anlatırım, sonra da şarkılarını dinlerim. Ama daha fazla gitme beyim. O ine ineyim deme! Tek şansımız Önümüzde. Haydi, şimdi bu kötü delikten çıkalım!"

Ve böylece bir kez daha geri döndüler, önce yürüyerek sonra koşarak; çünkü onlar ilerledikçe tünelin zemini dik bir biçimde yükseliyordu ve her adımda görünmeyen inin kötü kokusundan ötelere tırmanıyorlar ve kollarına bacaklarına, yüreklerine güç geri geliyordu. Ama yine de Gözcü'nün nefreti arkalarında pusuya yatmıştı, belki bir an için kör olarak ama yenilgiye uğramadan, hala ölüme yönelmiş bir halde. Artık onları karşılayan bir hava akımı, soğuk ve ince bir esinti gelmeye başlamıştı.

Açıklık, tünelin sonu, nihayet önlemdeydi. Nefes nefese, tavanı olmayan bir yerin özlemiyle kendilerini ileriye doğru attılar; sonra hayret içinde sendeleyerek geriye yuvarlandılar. Çıkış, bir şeylerle kapatılmıştı ama bu taş değildi: Yumuşak ve Biraz esnek gibi görünüyordu ama yine de sağlamdı; içinden hava geçiyordu ama bir ışık zerreciği dahi süzülmüyordu. Bir kere daha hamle yaptılar ve yine geri yaylandılar.

Şişecik'i yukarı kaldırarak baktı Frodo ve Yıldızcamı'nın ışınlarının delemediği, aydınlatamadığı bir grilik gördü; sanki hiçbir ışık tarafından yaratılmamış ve hiçbir ışık tarafından dağıtılamayacak bir gölgeydi bu. Tünelin boyu ve eni boyunca bir ağ örülmüştü; kocaman bir örümceğin ördüğü düzgün bir ağ gibi, ama daha sık dokunmuştu, çok daha büyüktü ve her bir ipi, bir halat kadar kalındı.

Sam acı acı güldü. "Örümcek ağlan!" dedi. "Hepsi bu mu? Örümcek ağlan! Ama ne örümcekmiş! İşe koyulalım, indirelim şunları!"

Büyük bir şiddetle elinde kılıçla ipleri kesmeye koyuldu ama saldırdığı ip bir türlü kopmuyordu. Biraz bel veriyor sonra gerilmiş bir yay gibi, kılıcın keskin yanını çevirip, kılıç ile kılıcı tutan kolu yukarı iterek yeniden yerine dönüyordu. Tam üç kere bütün gücüyle saldırdı Sam; sonunda sayısız bağdan tek bir taneciği çıt diye koparak büküldü, kıvrılarak havayı kamçıladı. Bir ucu Sam'in eline çarptı; Sam geri geri giderken elini ağzına götürüp acıyla bağırdı.

"Yolu bu şekilde temizlemek günler alır," dedi. "Ne yapmalı?

O gözler geri geldi mi?"

"Hayır, daha görünürlerde yok," dedi Frodo. "Ama hala beni izlediklerini veya beni düşündüklerini hissediyorum: Belki de başka bir şeyler planlıyordun Eğer bu ışık azalırsa veya sönerse hemen geri gelirler."

"Sonunda kapana kısıldık!" dedi Sam acı acı, kızgınlığı yeniden yorgunluğuna ve ümitsizliğine baskın çıkmaya başlamıştı. "Ağa kısmış sinekler. Faramir'in laneti o Gollum'u yesin, hem de bir an önce yesin!"

"Bunun bize bir faydası olmaz şimdi," dedi Frodo. "Haydi! Bakalım Sting neler yapabilecek. O bir Elf bıçağı. Onun dövüldüğü Beleriand'ın karanlık koyaklarında da dehşet ağlan vardı. Ama senin nöbet tutup gözleri yaklaştırmaman gerekiyor. Al, Yıldızcamı'nı sen tut. Korkma. Yukarı kaldır ve gözle!"

Frodo bunu söyleyerek büyük gri ağa tırmandı ve kılıcın sivri ucunu hızla sık dokunmuş merdiven şeklindeki iplerden geçirdi; onları birbirinden ayırıp yaylandırarak ağa bir darbe indirdi. Mavi mavi parlayan bıçak ipler arasında, otlar arasındaki bir tırpan gibi parladı; ipler sıçradı, kıvrıldı ve boşlukta salındı. Büyük bir yırtık açılmıştı.

Birbiri üzerine darbeler vurdu; sonunda elinin eriştiği yerdeki ağlar parçalanmış, üst kısmı içeri dolan rüzgarla savrulan bir perde gibi içeri doğru kabarıp sallanmaya başlamıştı. Tuzak bozulmuştu.

"Haydi!" diye bağırdı Frodo. "Devam! Devam!" Aniden, ümitsizliğin tam ağzından kurtulmuş olmalarının çılgın sevinci bütün zihnine hakim olmuştu. Başı sanki sert bir şarap içmişçesine dönüyordu. Naralar atarak dışarı fırladı.

Gecenin ininden geçip gelmiş olan gözlerine o karanlık diyar aydınlık gelmişti. Koca dumanlar yükselmiş ve incelmişti, kasvetli günün son saatleri de geçiyordu; Mordor'un al parlaklığı iç karartıcı kasvet içinde yitmişti. Yine de ani bir ümit getiren bir sabaha bakıyormuş gibi geldi Frodo'ya. Hemen hemen duvarın en yüksek yerine varmıştı. Yukarıya çok az kalmıştı artık. Zirve, Cirith Ungol, önündeydi; kara sırtta karanlık bir diş ve her iki yanında, gökyüzüne doğru kararan kayadan boynuzlar. Biraz gidince, az bir yol sonra, geçmiş olacaktı'!

"Geçit Sam!" diye bağırdı, tünelin boğucu havasından kurtulup yüksek ve çılgın gibi çıkan sesinin tizliğine kulak asmadan. "Geçit! Koş, koş geçelim kimse bizi durduramadan geçip gidelim!"

Sam, bacaklarım zorlayabildiği kadar hızla arkasından tırmandı; ama serbest kaldığına memnun olduğu kadar huzursuzdu da; koşarken tünelin karanlık kemerine bakıp duruyor, o gözleri veya hayal bile edemeyeceği bir şeyin onları izlemek için sıçradığını görmekten korkuyordu. Shelob'un marifetlerini hiç bilmiyorlardı, ne o, ne de efendisi. Onun ininden bir sürü çıkışı vardı.

Orada asırlar boyudur sürdürüyordu hayatını Shelob denilen örümcek suretindeki kötü dişi; tıpkı bir zamanlar Batı'da, artık Deniz'in altında kalmış olan Elf Yurdu'nda yaşadığı, tıpkı yıllar önce Lüthien'e, köknarlar arasındaki yeşil çimenlere varan Beren'ın Doriath'taki Dehşet Dağları'nda savaşmış olduğu haliyle. Shelob yok olmaktan kurtulup buraya nasıl gelmişti, hiçbir hikayede yoktur, çünkü Karanlık Yıllar'dan çok az hikaye erişebildi bugüne. Ama işte yine de, Sauron'dan ve Barad-dûr'un ilk taşından bile önce orada olan Shelob, yine oradaydı;

kendinden başka kimseye hizmet etmezdi; Elflerin ve insanların kanlanın emerek, durmak dinlenmek bilmeden kendine çektiği ziyafetleri sindirmiş, karanlıktan ağlar kurmuş, şişmiş, şişmanlamıştı; çünkü bütün canlılar onun yiyeceği sayılırdı, kusmuğu ise karanlıktı. Dört bir yana, dere yataklarından dere yataklarına, Ephel Düath'tan doğudaki tepelere.

Dol Guldur'a ve Kuyutorman'ın sığınağına yayılmıştı yavruları, sefil eşlerinin piçleri, ürettiği dölleri.

Ama hiçbiri onunla, Muhteşem Shelob ile Ungoliant'ın mutsuz dünyanın başına bela olan son kızı ile boy ölçüşemezdi.

Yıllar önce Gollum onu görmüştü; bütün karanlık delikleri kurcalayan Smeagol, geçmiş günlerde onun önünde saygıyla eğilerek ona tapınmıştı ve Shelob'un kötü iradesinin karanlığı en bezgin zamanlarında yanında olmuş, onu ışıktan ve pişmanlıktan korumuştu. O da Shelob'a yiyecek getirme sözü vermişti. Fakat Shelob'un arzusu Gol lum'unkinden çok farklıydı. Tüm diğer varlıklar için, hem zihnen, hem bedenen sadece ölümü, kendisi için ise sonunda dağlar onu kaldıramayacak, karanlık onu kapsayamayacak hale gelinceye kadar tıka basa yaşamı, sadece yaşamı arzulayan Shelob, kuleleri, yüzükleri ya da akıl veya el hüneriyle yaratılmış şeyleri ya pek bilmiyor, ya da umursamıyordu.

Fakat Shelob'un arzusunun gerçekleşmesine daha çok vardı; uzun zamandır da çok açtı; Sauron'un gücü artarken, ışık ile canlı şeyler sınırlarını terk edip giderken, vadideki şehir ölürken, Elfler ile insanlar yanına yaklaşmaz olur ve sadece zavallı orklar yaklaşırken, o ininde pusuya yatmıştı. Hem kötü yiyecekti, hem de açıkgözdü orklar. Ama bir şeyler yemesi gerekiyordu; orklar ne kadar geçitlerinden ve kulelerinden yeni yeni yollar oysalar da, o hep onları tuzağa düşürmenin bir yolunu buluyordu. Ama daha tatlı bir et için yanıp tutuşuyordu. Ve Gollum ona istediğini getirmişti.

"Göreceğis, göreceğis," demişti sık sık kendine, Emyn Muil'den Morgul Vadisi'ne uzanan tehlikeli yolda giderken bu kötü ruh hali üzerine her çöktüğünde, "göreceğis. Olabilir, a, evet, Shelob kemiklerle boş giysileri attığında bulabiliris, olabilir, onu alırıs, Kıymetli'yi, güsel yiyecek getiren savallı Smeagol için bir ödül. Ve sös vermiş olduğumus gibi Kıymetli'yi de korumuş olacağıs. Evet, evet. Ve sağ salim elimise alınca, o saman Shelob görür gününü, evet, o saman O'na borcusumusu öderis kıymetlim. O saman herkese borcusumusu öderis!"

Böyle düşünüyordu yol arkadaşları uyurken, Shelob'a tekrar gidip, önünde eğildiği zaman bile hala ondan gizleyebileceğim ümit ettiği şeytanlığının gizli odalarında.

Ve Sauron'a gelince: O Shelob'un nerelerde gizlendiğini biliyordu. Shelob'un orada aç açına ama kötülüğü hiç eksilmeden yaşıyor olması, kendi marifetiyle kendi ülkesine giden bu kadim yola yerleştirebileceği herhangi bir gözcüden çok daha emin bir gözcü olması onu memnun ediyordu.

Orklara gelince, onlar yararlı kölelerdi ama sayıları çok fazlaydı. Arada bir Shelob'un açlığını bastırmak için bir ikisini yakalamasının onun için bir mahzuru yoktu: Onları gözden çıkarabilirdi. Birinin arada bir kedisine bir parça ciğer atması gibi (kedim diyordu ona, ama Shelob onu hiç de sahibi gibi görmüyordu); başka bir işine yaramayan tutsaklarını oraya yollardı Sauron: Onların Shelob'un deliğine sürülmelerini sağlar sonra da onun tutsaklarla nasıl oynadığının haberini dinlerdi.

Böylece yaşayıp gidiyorlardı, kendi oyunlarından zevk alıp, hiçbir saldırıdan, öfkeden veya kötülüklerinin sonundan korkmadan. Şimdiye kadar Shelob'un ağından kaçan hiçbir sinek olmamıştı ve artık öfkesi ile açlığı daha da büyümüştü.

Fakat kendilerine karşı uyandırılan bu kötülükten hiç haberi yoktu zavallı Sam'in, sadece göremediği bir tehdit vardı ve içindeki korku büyüyordu; bu öyle bir yük halini almıştı ki koşmak ona ağır geliyordu, sanki ayakları demirdendi.

Korku her yanındaydı; düşmanlar önündeki geçitteydi ve efendisi delice bir neşeyle, umursamadan onlara doğru koşuyordu. Arkasındaki gölgeden ve solunda uçurumun dibindeki karanlıktan gözlerini ayırarak önüne baktı ve dehşetini arttıran iki şey dikkatini çekti. Frodo'nun kınından çıkmış olarak hala elinde tuttuğu kılıcının mavi bir alevle parladığım ve arkasındaki gökyüzü artık kararmış olduğu halde kuledeki pencerenin hala al al yandığını gördü.

"Orklar!" diye mırıldandı. "Böyle koşup geçmemiz mümkün değil. Etrafta orklar var; ayrıca orklardan da beteri var." Sonra çarçabuk uzun süredir sahip olduğu gizlilik adetine geri dönerek, hala taşımakta olduğu kıymetli Şişecik'i eliyle örttü. Bir an için, yaşam dolu kanıyla eh al al parladı sonra kendini belli eden ışığı göğsüne yakın derin bir cebin içine koyup Elf pelerinini üzerine kapattı.

Adımlarını çabuklaştırmaya çalıştı. Beyi aralarını açmaya başlamıştı; daha şimdiden yirmi adım kadar ilerde bir gölge gibi kaçıyordu; biraz sonra gri dünyada görünmez olacaktı.

Sam Yıldızcamı'nın ışığını tam gizlemişti ki, Shelob ortaya çıktı. Biraz önünde, solda, uçurumun dibindeki siyah bir delikten, o güne kadar gördüğü en iğrenç suretin, korkunç bir rüyanın dehşetinden de dehşetli bir

şeyin çıkmakta olduğunu gördü ansızın. Örümceğe çok benziyordu ama av peşinde koşan koca hayvanlardan da kocamandı ve amansız gözlerindeki kötü niyet yüzünden bunlardan çok daha korkunçtu. Yılmış ve yenilmiş olduğunu zannettiği o gözler yeniden kötü bir ışıkla tutuşmuşlar, dışarı fırlamış başında kümelenmişlerdi. Koca boynuzlan vardı;

kısa bir sap gibi olan boynunun arkasındaki bedeni, bacakları arasında sallanan ve sarkan geniş şiş bir torba gibiydi; büyük bir kısmı simsiyahtı, morluklarla lekelenmişti fakat karnının altı soluk ve parlaktı ve leş gibi bir koku yayıyordu.

Koca boğum boğum eklemleriyle sırtından daha yukarıya çılan bacakları eğriydi ve kıllan bacaklarından çelik dikenler gibi çıkıyordu; her bacağın bitiminde bir pençe vardı.

Yumuşak pelte gibi bedenini ve katlanmış bacaklarını ininin üst deliklerinden çıkarır çıkarmaz korkunç bir hızla hareket etmeye başladı; kah gıcırtılı bacakları üzerinde yürüyor, kah aniden sıçrayıveriyordu. Sam ile beyinin arasındaydı. Ya Sam'i görmemişti, ya da ışığı taşıyan o olduğu için ondan sakınmış, bütün dikkatini tek bir av üzerine, Şişecik'inden ayrı, hiçbir şeyi umursamadan patikada koşan ve henüz tehlikeyi fark etmemiş olan Frodo üzerine yoğunlaştırmıştı. Hızla koşuyordu Frodo ama Shelob daha hızlıydı; bir iki sıçrayışta onu yakalayacaktı .

Sam, ağzını açtı ve kalan bütün nefesini bağırmak için topladı. "Arkana bak!" diye bağırdı. "Dikkat beyim! Ben..." ama aniden haykırışı boğuldu.

Uzun ıslak bir el ağzını kapattı ve bir şey kendisini bacaklarına sarmalarken bir başkası da ensesinden yakaladı. Boş bulunarak geriye, kendisine saldıranın kollarına yuvarlandı.

"Yakaladık!" diye tısladı Gollum kulağına. "Sonunda kıymetlim, onu yakaladık, evet, pis hobbiti yakaladık. Bunu bis alacağıs. O ise öbürüsünü alacak. Ah, evet, onu Shelob alacak, Smeagol değil: Smeagol sos verdi: O Bey'in canını hiç acıtmayacak. Ama seni eline geçirdi, seni kötü, piss minik sinssi!" Sam'in ensesine tükürdü.

Bu ihanet karşısında duyduğu hiddet ve beyi korkunç bir tehlike altındayken alıkonuyor olması Sam'e, Gollum'un bu salak ve uyuşuk hobbitten -çünkü Gollum Sam'i öyle sanıyordu-beklediğinin çok ötesinde ani bir şiddet ve güç vermişti. Gollum kendisi bile o kadar çabuk ve o kadar

hiddetle dönemezdi. Sam'in ağzındaki eli kaydı; Sam yeniden, ensesindeki elden de kurtulmak için başını eğerek ileriye bir hamle yaptı. Kılıcı hala elindeydi ve sol kolunda, kösele şeritlerinden asılı duran Faramir'in sopası vardı. Dönüp düşmanına kılıcıyla vurmak için delirmiş gibi çabaladı. Fakat Gollum çok atikti. Uzun sağ kolunu uzatarak Sam'in bileğini kavradı: Parmakları mengene gibiydi; yavaş yavaş amansızca Sam'in bileğini kıvırdı; acı içinde kılıcı elinden bırakıncaya kadar; bütün bu zaman zarfında Gollum'un diğer eli Sam'in boğazını gitgide daha da çok sıkıyordu.

Sonra Sam son numarasını yaptı. Bütün gücüyle kendini Gollum'dan ayırarak ayaklarını sağlam bir şekilde yere bastı; sonra anîden bacaklarıyla yerden güç alarak, var gücüyle kendisini arkaya attı.

Bu kadar basit bir numarayı dahi Sam'den beklemeyen Gollum, Sam üstünde kalacak şekilde yere yuvarlandı ve kuvvetli hobbitin bütün ağırlığını midesinde hisseti. Sert bir tıslama koyuverdi ve bir an için Sam'in boğazındaki eli gevşedi; ama parmakları hala kılıcı tutan elini kavrıyordu. Sam ileriye atılarak kendini ondan koparırcasına ayırdı, ayağa kalktı, sonra çabucak, bileği Gollum'un elinde olduğu için bir eksen etrafında döner gibi sağa doğru döndü. Sol elindeki sopayı kavrayarak havaya doğru savurdu ve sopa büyük bir çatırtıyla tam dirseğinin altından Gollum'un uzanmış koluna indi.

Viyaklayarak elini bıraktı Gollum. O zaman Sam şiddetle girişti; sopayı sol elinden sağ eline almak için bile vakit geçirmeden acımasız bir darbe daha indirdi. Bir yılan hızıyla Gollum kenara kaydı ve başına nişanlanmış darbe sırtına indi. Sopa çatırdayarak kırıldı. Bu Gollum'a yetti. Arkadan sarılmak onun eski bir oyunuydu ve çoğu kez başarılı olmuştu bu oyunda. Ama bu kez, kendi gareziyle aldanarak, her iki elini kurbanının boğazına yerleştirmeden konuşmak ve alay etmek hatasını yapmıştı. Karanlıkta hiç beklenmedik biçimde çakan o korkunç ışıktan beri güzelim planı baştan sona ters gitmişti. Şimdi de kendisinden biraz daha küçük olan gözü dönmüş düşmanıyla karşı karşıya kalmıştı. Bu dövüş ona göre değildi. Sam kılıcını yerden savururcasına alarak kaldırdı. Gollum viyakladı ve dört ayak üzerinde yana sıçrayarak, bir kurbağa gibi tek bir koca sıçrayışla uzaklaştı. Sam ona ulaşamadan, hayret verici bir hızla geriye, tünellere doğru gitmişti.

Elinde kılıç onu izledi Sam. O an için, beyninin içindeki kızıl hiddetten ve Gollum'u öldürme arzusundan başka her şeyi unutmuştu. Fakat onu

yakalayamadan Gollum gitmişti bile. O zaman, karanlık delik önünde dururken, leş kokusu çıkıp onu karşıladı ve yüzüne çarpan bir tokat gibi Frodo ile canavarın düşüncesi Sam'in aklında çaktı. Arkasına döndü, beyinin ismini bağıra bağıra, deliler gibi yoldan koştu. Çok geç kalmıştı. Şimdilik Gollum'un planı başarılı olmuştu.

BÖLÜM X

EFENDİ SAMWÎSE'IN SEÇİMİ

Frodo sırt üstü yerde yatıyordu ve canavar üzerine eğilmiş, bütün dikkatini kurbanına o kadar vermişti ki, iyice yaklaşıncaya kadar ne Sam'e, ne haykırışlarına kulak asmadı. Sam koşarken Frodo'nun bağlarla bağlanmış, bileğinden omuzuna kadar sarılıp sarmalanmış olduğunu, canavarın da onu kocaman ön bacaklarıyla yarı kaldırıp, yarı sürükleyerek götürmeye hazırlandığını gördü.

Beri yanında yerde, elinden düşmüş işe yaramaz halde yatan parlak Elf kılıcı duruyordu. Sam ne yapılması gerektiğini düşünmek için, ya da bunu cesaretten mi, sadakatten mi, yoksa öfkeden mi yaptığını anlamak için durmadı. Bir narayla ileri atıldı ve beyinin kılıcını sol eline aldı. Sonra saldırdı.

Tek silahı dişleri olan çaresiz, minik bir yaratığın, düşmüş olan eşinin üzerinde duran kürkten ve boynuzdan bir kuleye saldırmasının doğal olduğu hayvanların vahşi dünyasında bile böylesine şiddetli bir saldırı hiç görülmemişti.

Shelob sanki onun cılız narasıyla şeytanca zevk duyduğu bir rüyadan uyandırılmış gibi, korkunç bir kötülük taşıyan nazarını yavaş yavaş Sam'e çevirdi. Fakat henüz sayısız yıllar boyunca hiç tanımamış olduğu kadar büyük bir hiddetle yüz yüze olduğunu kavrayamadan, parlayan kılıç ayağından soktu onu ve pençesini biçti. Sam içeri, Shelob'un ayaklarının kemerleri arasına atıldı ve diğer elinin hızlı yardımıyla, Shelob'un eğilmiş başındaki göz kümesine kılıcı sapladı. Büyük bir göz karardı.

Artık o zavallı yaratık Shelob'un tam altında, o an için iğnesinin ve pençelerinin uzanamayacağı bir yerdeydi. Shelob'un iğrenç bir ışık yayan koca göbeği tam Sam'in tepesindeydi ve pis kokusu neredeyse onu yere deviriyordu. Hiddeti, Shelob üzerine çöküp onu ve cesaretinden gelen

küstahlığı ezmeden, bir darbe daha indirecek kadar sürdü; parlak Elf kılıcı ve deli gücüyle Shelob'u bir kez daha deşti.

Fakat Shelob ejderhalara benzemezdi, gözlerinden başka yumuşak yeri yoktu. Boğum boğum ve çukurlarla doluydu asırlarla yaşlanmış derisi, fakat içerden kat kat büyüyen şeytani katmanları onu daha da kalınlaştırmıştı. Kılıç derisini korkunç bir yara ile çentti fakat o iğrenç katmanlar, çeliği ister Elfler, isterse cüceler dövmüş, ister Beren'in isterse Türin'in eli kullanıyor olsun, insan gücüyle yırtılmazdı. Shelob darbeyi yedikten sonra karnının koca torbasını Sam'in başının üzerine kaldırdı.

Yaradan köpük köpük zehir saçılıyordu. Bacaklarını yayarak koca bedenini Sam'in üzerine indirmeye başladı yine. Fazla acele etmişti. Çünkü Sam hala dimdik ayakta duruyordu ve kendi kılıcını elinden bırakmış, Elf kılıcını o dehşetli çatının inmesini engellemek için her iki eliyle yukarı doğru tutmuştu; böylece Shelob kendi zalim iradesinin itme gücüyle, herhangi bir savaşçının elinden çok daha büyük bir kuvvetle kendi kendini sivri bir çiviye batırmış oldu. Çivi derine, daha derine saplandı, Sam yavaş yavaş yerde ezilirken.

Hiç böyle şiddetli bir ıstırap duymamıştı Shelob, duyabileceğini de hayal bile etmemişti bütün o kötülükle dolu hayatı boyunca. Eski Gondor'un en yiğit askeri veya tuzağa düşmüş en vahşi ork bile ona bu şekilde karşı koyamamış veya onun o sevgili etine bir bıçak sapla yamamıştı. Bir sıtmadır tuttu Shelob'u. Acıdan kaçınıp yeniden doğrularak kıvrılmış bacaklarını altına topladı ve geriye doğru gergin bir sıçrayışla uzaklaştı.

Sam, Frodo'nun başı yanında dizleri üzerine çöktü, kötü kokuyla sersemlemişti, iki eliyle hala kılıcın kabzasını tutuyordu. Gözlerinin önündeki pustan Frodo'nun yüzünü belli belirsiz seçebildi ve inatla, kendine hakim olmak, üzerine çöken baygınlıktan kendini kurtarmak için savaştı. Yavaş yavaş başını kaldırdığında sadece birkaç adım ötede, ağzına zehirli salya bulanmış, yaralanmış gözünden yeşil bir sızıntı damlayarak kendisini gözetleyen Shelob'u gördü. Yeniden sıçramak niyetiyle güç topluyordu; sarsılan göbeği yere yayılmış, bacaklarının koca kavisleri titreyerek çömelmişti - bu kez ezip, öldüresiye sokmak için: Avının debelenmesini engellemek için azıcık bir zehir zerketmek için değil; bu kez öldürüp sonra da parçalamak için.

Sam kendisi de ona bakıp gözlerinde kendi ölümünü görerek çömelmişken aklına bir fikir geldi, sanki uzaktan bir ses konuşmuş gibi; sol eliyle göğsünü karıştırarak aradığını buldu: Dokununca soğuk, sert ve katı geliyordu ele dehşetin hayalet dünyasında Galadriel'in Şişeciği.

"Galadriel!" dedi zayıf bir sesle, sonra uzaktan da olsa net sesler duydu: Shire'ın sevgili gölgeleri içinde, yıldızlar altında yürüyen Elflerin haykırışları ve Elrond'un evinde Ateş Salonu'nda uykusu arasında duyduğu Elflerin müziği.

Gilthoniel Elbereth! Derken dili çözülüverdi ve sesi bilmediği lisanda haykırmaya başladı:

A Elbereth Gilthoniel

o merıel palarıdiriel

le nallan si di 'nguruthos!

A tirp nin, Fanuilos!

Ve bu haykırışla sendeleyerek ayağa kalktı, yeniden Hamfast'in oğlu, hobbit Samwise oldu.

"Haydi, gel seni pislik seni!" diye bağırdı. "Beyimin canını yaktın, seni hayvan seni; bunun hesabını vereceksin. Yola devam edeceğiz; ama önce seninle işimizi halledeceğiz. Haydi, gel, gel de bir daha tadına bak!"

Sanki yılmaz ruhu bütün gücünü harekete geçirmiş gibi cam aniden elinde ak bir meşale misali yanmaya başladı. Semadan sıçrayan ve karanlığı dayanılmaz bir ışıkla körleştiren bir yıldız gibi tutuştu.

Daha önce semalardan gelen böylesine bir dehşet Shelob'un yüzünde yanmamıştı hiç. Işığın mızrakları yaralı kafasına girerek, başını dayanılmaz bir acıyla yaktı ve ışığın korkunç salgını gözünden gözüne ya-yıldı. Gözleri içten gelen şimşeklerle kavrulmuş, zihni can çekişirken havayı ön ayaklarıyla döverek sırtüstü düştü. Sonra sakatlanmış başını çevirerek yana yuvarlandı ve pençe pençe, arkadaki karanlık uçurumdaki açıklığa doğru emeklemeye başladı.

Sam üzerine gitti. Sarhoş bir adam gibi yalpalıyordu ama üzerine gitmeye devam etti. Ve Shelob sonunda büzüştü, yenilgiyle küçüldü ve ondan kaçmak için koşarken sarsıldı, titredi. Deliğe vardı; tam Sam onun arkadan

sürüklediği bacaklarına son bir darbeyle bıçağı saplarken eğilip büzüldü ve san-yeşil bir salgı izi bırakarak içeri süzüldü. Sonra Sam yere yığıldı.

Shelob gitmişti; bu öykü onun, Gölge Dağları'nın dar vadilerinde ölüm gibi bir açlıkla korkunç tuzaklarını bir kez daha örmeye başlayıp başlamadığını, ininde yatıp kümelenmiş gözlerini tedavi ederek, kötülüğünü ve kederini besleyerek karanlığın yavaş yıllarında kendi kendini içinden iyileştirip iyileştiremediğini anlatmaz.

Sam tek başına kalmıştı. Savaş alanına isimsiz Ülke'nin akşamı inerken yorgun argın beyinin yanına emekledi.

"Beyim, canım beyim," dedi ama Frodo konuşmadı. Serbest kaldığı için sevinçle, hevesle koşarken Shelob korkunç bir hızla arkasından gelmiş ve ani bir hareketle ensesinden sokmuştu. Şimdi bembeyaz bir yüzle, hiçbir ses duymadan, kıpırdamadan yatıyordu.'

"Beyim, canım beyim!" dedi Sam, uzun bir süre sessizce bekleyip, boşu boşuna dinleyerek.

Sonra onu bağlayan bağlan elinden geldiği kadar hızla keserek başını Frodo'nun göğsüne ve ağzına dayadı ama ne bir hayat kıpırtısı buldu, ne de kalbinin belli belirsiz bir pıtırtısını duydu. Sık sık beyinin ellerini ve ayaklarını ovalayıp ısıtmaya çalıştı, alnına dokundu ama hepsi buz gibiydi.

"Frodo, Bay Frodo diye seslendi. "Beni burada tek başına bırakma! Sam'in sesleniyor. Seni izleyemeyeceğim bir yere gitme! Uyan Bay Frodo! Ah uyan, Frodo, canım, canım. Uyan!"

Sonra içindeki kızgınlık kabardı, hiddetle kılıcıyla havayı biçerek, kayaları yumruklayarak, tehditler savurarak beyinin vücudu etrafında koşmaya başladı. Sonra hemen geri döndü, eğilerek, alacakaranlık altında solgun duran Frodo'nun yüzüne baktı. Ve aniden Lörien'deki Galadriel aynasında kendisine gösterilmiş olan resime bakmakta olduğunu anladı: Kocaman kara bir uçurumun dibinde, solgun bir yüzle derin bir uykuya dalmış Frodo. Ya da o anda derin bir uyku zannettiği halde olan Frodo. "Öldü!" dedi. "Uyumuyor, öldü!" Ve tam bunu söylerken, sanki kelimeler zehri yeniden harekete geçirmişçesine, yüzün rengi morumsu bir yeşile doğru dönüyormuş gibi oldu.

Ve sonra kara bir ümitsizlik bastı üzerine; Sam toprağa eğildi, gri başlığını başına çekti, gönlüne gece çöktü ve sonrasını hatırlamadı bile.

Sonunda içinde bulunduğu karalık geçince etrafına bakındı Sam, her yer gölge içindeydi; fakat dünya kaç dakika veya saat daha sürüklenip gitmişti bilemiyordu. Hala aynı yerdeydi ve hala beyi yanında ölü olarak yatıyordu. Dağlar ufalanmamış, toprak paramparça olmamıştı.

"Ne yapacağım, ne yapacağım?" dedi. "Bunca yolu bir hiç için mi gelmişim onunla?" Zamanında kendisinin de anlamlarını kavramadan söylediği sözleri hatırladı sonra, yolculuklarının başlarında söylediği sözleri: Her şey bitmeden önce yapmam gereken bir şey var. Bunu sonuna kadar götürmeliyim beyim, bilmem anlatabildim mi?

"Ama ne yapabilirim? Bay Frodo'yu dağların tepesinde, gömülmeden ortada bırakıp eve dönemem herhalde? Yoksa yola devam mı etmeliyim? Devam etmek mi?" diye tekrarladı ve bir an için kuşku ve korku onu sarstı. "Devam etmek mi? Yapmam gereken bu mu? Onu bırakarak mı?"

Sonunda ağlamaya başladı; Frodo'nun yanına giderek bedenini düzeltti, soğuk ellerini göğsü üzerinde kavuşturdu ve pelerinini vücuduna sardı; kendi kılıcını bir yanına, Faramir'in vermiş olduğu sopayı öteki yanına koydu.

"Eğer yola devam edeceksem," dedi, "müsaade edersen, senin kılıcını almak zorundayım Bay Frodo; ama bunu senin yanına uzatacağım tıpkı höyükteki kralın yanında uzanmış olduğu gibi; ayrıca Bay Bilbo'nun verdiği o güzel mithril zırhın da var. Yıldızcamı'nı bana ödünç vermiştin Bay Frodo; ona ihtiyacım olacak çünkü artık hep karanlıklarda olacağım. O bana layık bir şey değil, Hanım da onu sana vermişti zaten ama belki de anlayış gösterir. Sen anlıyor musun Bay Frodo? Devam etmem gerekiyor."

Ama gidemedi, hemen gidemedi. Diz çökerek Frodo'nun elini tuttu, bir türlü bırakamadı. Zaman ilerledi; o hala diz çökmüş, beyinin elini tutuyordu ve gönlünde tartışıp duruyordu.

Şu anda kendisini buradan koparıp, yalnız yolculuğuna devam etmek için -öç almak için-kullanacak bir güç arıyordu. Bir kere yola çıkabilse, öfkesi onu dünyanın bütün yollarından taşıyıp götürebilirdi sonunda onu yakalayıncaya kadar: Gollum'u. Ama Gollum bir köşede ölecekti zaten. Sam bu iş için yola çıkmamıştı. Beyini bu yüzden bırakmaya değmezdi. Bu, beyini geri getirmezdi. Hiçbir şey getirmezdi. Keşke ikisi birlikte ölmüş olsalardı. Aslında o da yalnız bir yolculuk olurdu.

Kılıcının parlak ucuna baktı. Geride kalan yerleri, siyah uçurumu ve hiçliğe açılan boşluğu düşündü.

O yönden bir kaçış yoktu. Bu hiçbir şey yapmamak, hatta üzülmemek anlamına gelirdi. Bu yüzden koyulmamıştı bu yolculuğa. "O halde ne yapacağım?" diye ağladı yine ve artık zor cevabı açık seçik biliyordu: Sonuna kadar götürmek. Başka bir yalnız yolculuk ve en kötüsü.

"Ne? Ben, tek başıma, Kıyamet Çatlağı'na falan mı gideceğim?" Daha da çok ürktü ama karan kesinleşti. "Ne? Ben Yüzük'ü ondan mı alacağım? Divan Yüzük'ü ona verdi."

Fakat cevap derhal geldi: "Ve Divan onun yanına yol arkadaşları kattı ki görev yarım kalmasın. Ve Grup'tan geriye bir tek sen kaldın. Görev yarım kalmamalı."

"Keşke son kalan ben olmasaydım," diye homurdandı. "Keşke bizim Gandalf veya başka biri burada olaydı. Neden karar vermek için bir başıma bırakıldım sanki? Mutlaka yanlış bir şey yaparım. Üstelik Yüzük'ü almak öne atılmak falan bana göre değil."

"Ama sen kendin öne atılmadın; sen öne sürüldün. Bu iş için doğru ve yerinde biri olup olmadığına gelince, Bay Frodo da yerinde bir seçim sayılmazdı, Bay Bilbo da. Onlar da kendileri yapmadılar bu seçimi."

"Eh tamam, bir an önce kararımı vermem lazım. Vereceğim. Ama mutlaka yanlış bir şey yaparım: Tam bizim Sam Gamgee'ye yaraşır bir hareket.

"Şimdi bir bakalım: Eğer burada bulurlarsa bizi veya Bay Frodo'yu ve Şey'i üzerinde bulurlarsa o zaman Düşman onu alır. Bu da bizim hepimizin, Lörien'in, Yarmavadi'nin, Shire'ın her şeyin sonu olur.

Kaybedecek zaman yok yoksa zaten her şey bitmiş olacak. Savaş başladı ve büyük bir ihtimalle her şey Düşman'ın istediği gibi gidiyordur. O'nu alıp geri dönmeye, akıl danışmaya, izin istemeye vakit yok.

Hayır, ya burada oturup beyimin cesedinin yanında beni de öldürmelerini ve O'nu almalarını bekleyeceğim; ya da O'nu alıp yola koyulacağım." Derin bir iç geçirdi. "O halde alalım O'nu bakalım!"

Eğildi. Son derece kibarca Frodo'nun boynundaki klipsi açtı, elini tuniğinin içine soktu; sonra diğer eliyle başını kaldırarak soğuk alnını öptü,

yavaşça zinciri başının üzerinden geçirdi. Sonra Frodo'nun başını tekrar huzur içinde yere bıraktı. Hareketsiz yüzde bir değişiklik olmadı; diğer veriler bir yana, en çok bu yüzden Sam sonunda Frodo'nun gerçekten ölmüş olduğuna ve Macerasını yarıda bıraktığına kanaat getirdi.

"Hoşça kal beyim, canım!" diye mırıldandı. "Sam'ini affet, iş tamamlanınca buraya geri gelecek eğer becerebilirse. Ve sonra seni bir daha hiç bırakmayacak. Ben gelinceye kadar rahat uyuyasın; hiçbir kötü yaratık yanına varamasın! Hanım beni duyabilse ve benden tek bir dilekte bulunmamı isteseydi, geri dönüp seni tekrar bulmayı dilerdim. Hoşça kal!"

Sonra kendi başını eğerek zinciri boynuna geçirdi ve sanki boynuna ağır bir taş asılmış gibi derhal Yüzük'ün ağırlığıyla yere doğru çekildi. Fakat yavaş yavaş, sanki yük azalıyormuş gibi, ya da içinde yeni bir güç büyüyormuş gibi başını kaldırdı: sonra büyük bir güç sabrederek ayağa kalktı ve yürüyebildiğim, yükünü taşıyabildiğini gördü. Bir an için Şişecik'i kaldırarak beyine baktı; ışık artık bir yaz akşamı tatlı tatlı yanan akşam yıldızı gibi yumuşacık parlıyordu ve o ışıkta Frodo'nun yüzünün rengi hoş, soluk ama gölgeleri çoktan geçmiş biri gibi, Elfçe bir güzellikte görünüyordu. O son görüntünün acı rahatlığıyla Sam döndü, ışığı gizledi ve artmakta olan karanlığa doğru tökezleye tökezleye ilerledi.

Çok uzağa gitmesi gerekmedi. Tünel biraz arkadaydı; Yarma ise birkaç yüz metre kadar ilerde.

Alacakaranlıkta, artık uzun bir oluk gibi, her iki yanında sarp kayalıklar halinde yumuşak bir meyille tırmanan, asırların gel gidiyle yıpranmış derin bir izden ibaret olan patika görünüyordu. Oluk durmadan daralıyordu. Kısa bir süre sonra Sam, alçak, geniş basamaklardan uzun bir merdivenin başına vardı. Ork kulesi artık tepesinde kapkara somurtarak yükseliyor, içinde de kırmızı göz yanıyordu. Basamakların tepesine yaklaşmış, sonunda Yarma'ya varmıştı.

"Kararımı verdim," deyip duruyordu kendi kendine. Fakat vermemişti, işin içinden çıkmak için elinden geleni yaptığı halde yapmakta olduğu şey doğasına çok aykırıydı. "Yanlış mı yaptım şimdi?" diye mırıldandı. "Ne yapmam gerekirdi?"

Yarma'nın dimdik yanları etrafını sararken, daha tam zirveye varmadan, daha isimsiz Ülkeye inen patikaya bakamadan, döndü. Bir an için

dayanılmaz bir tereddüt içinde kıpırdamadan arkasına baktı.

Artmakta olan karanlık içinde bir leke gibi tünelin ağzını görebiliyordu hala; Frodo'nun da nerede yattığını gördüğünü veya tahmin edebildiğini sandı. Orada, yerde bir pırıltının olduğunu tahayyül etti, ya da belki de bütün yaşamının mahvolduğu o yüksek kayalık yere bakarken gözyaşlarının oynadığı bir oyundu bu.

"Dileğimin yerine geleceğini bilsem, tek dileğimin yerine geleceğini," içini çekti, "geri dönüp onu sağ bulabilsem!" Sonra, en sonunda önündeki yola dönerek bir iki adım attı. O güne kadar attığı en ağır, en gönülsüz adımlardı bunlar.

Sadece birkaç adım; birkaç adım daha atınca aşağıya inmeye başlayacak ve yüksekteki o yeri bir daha görmeyecekti. Sonra aniden bağırtılar, sesler duydu. Taş gibi kaldı olduğu yerde. Ork sesleri.

Hem önünde, hem arkasındaydılar. Yeri çiğneyen ayak sesleri ve kaba haykırışlar: Orklar öte taraftan, belki de kulenin bir girişinden Yarma'ya doğru geliyorlardı. Arkadan gelen, yeri çiğneyen ayak sesleri ve bağırtılar. Arkasını döndü. Orada aşağıda, tünelden çıktıkça göz kırpan küçük kırmızı ışıklar, meşaleler gördü. Sonunda av başlamıştı. Kulenin kırmızı gözü kör değildi. Yakalanmıştı.

Artık yaklaşmakta olan meşalelerin kıpırtısı ve önden gelen çeliğin takırtısı çok yaklaşmıştı. Bir dakika içinde yukarıya varıp onu yakalayacaklardı. Karar yermek için çok oyalanmıştı ve artık verdiği kararın da bir faydası olmayacaktı. Nasıl kaçabilir, kendisini veya Yüzük'ü nasıl koruyabilirdi? Yüzük.

Aklında herhangi bir düşünce veya karar yoktu. Sadece zinciri çekerek Yüzük'ü eline alırken buldu kendini. Ork grubunun başı önündeki Yarma'da belirdi. Sonra Sam Yüzük'ü taktı.

Dünya değişti, zamanın tek bir anı bir saatlik düşünce ile doluydu. Hemen, görüş kabiliyeti azaldığı halde işitme kabiliyetinin arttığını fark etti ama Shelob'un ininde olduğunun tam tersi bir şekilde.

Etrafındaki her şey artık karanlık değil belirsizdi; kendisi de gri puslu bir dünyada minik, sert, siyah bir kaya gibi tek başına dururken, sol elini ağırlığıyla yere çeken Yüzük sıcak altından bir küre gibiydi.

Kendini hiç de görünmez hissetmiyordu, aksine korkunç ve benzersiz bir biçimde görünür hissediyordu; bir yerlerde bir Göz'ün onu aradığını biliyordu.

Morgul Vadisinde çok aşağılarda taşların çatırtısını ve suyun mırıltısını; aşağıda kayaların altındaki Shelob'un kaynayan ıstırabını, el yordamıyla kör bir çıkmazda yol arayışını; kulenin mahzenlerindeki sesleri; tünelden çıkan orkların bağırtılarını; önündeki orkların yeri ezişlerinin ve haykırışlarının kulağını sağır eden sesini duyuyordu. Kayalığın dibine büzüldü. Ama orklar, eğri büğrü gri suretleri pus içinde bir grup hayaletmiş, sadece ellerinde soluk alevleriyle rüyalardan çıkıp gelmiş dehşetlermiş gibi resmigeçide başladılar. Ve yanından gelip geçtiler. Sam emekleyerek bir çatlağın içine girip saklanmaya çalıştı ve sindi.

Dinledi. Tünelden gelen orklar ile aşağıya doğru gidenler birbirlerini görmüşlerdi; artık her iki taraf da acele ediyor ve bağrışıyordu. Her iki tarafı da net bir şekilde duyuyor ve ne dediklerini anlıyordu.

Belki de Yüzük dilleri anlama kabiliyeti veriyordu ona; ya da sadece anlama kabiliyeti özellikle de yapımcısı Sauron'un hizmetkarlarını; öyle ki eğer isterse düşünceleri kendi kendine anlayıp kalasında çevirebilirdi. Belli ki Yüzük, dövülmüş olduğu yerlere yaklaştıkça gücü de çok artmıştı; ama vermediği tek bir şey vardı takan kişiye, o da cesaretti. O an için Sam hala saklanmayı, her şey yeniden sakinleşinceye kadar yatıp kalmayı düşünüyordu. Endişeyle dinledi. Seslerin ne kadar yakında olduğunu bir türlü kestiremiyordu, sözcükler neredeyse kulağındaymış gibiydi.

"Hop! Gorbag! Burada ne arıyorsunuz? Savaştan bıktınız mı?"

"Emir böyle, şişko. Ya sen ne halt ediyorsun Shagrat? Orada gizlenmekten bıktın mı? İnip savaşmak mı istiyorsun yoksa?"

"Emirlerini başına çal. Bu geçidin komutası bende. O yüzden kibar konuş. Raporun nedir?"

"Hiçbir şey."

"Hey! Hay! Yoy!" Reislerin selamlaşmalarına bir bağırıştır karıştı. Daha aşağıdaki orklar aniden bir şey görmüşlerdi. Koşmaya başladılar. Diğerleri de koştu.

"Hey! Hop! Burada bir şey var! Tam yolun üstüne uzanmış. Bir casus, bir casus!" Hırıldayan boruların baykuş gibi bağırtısı ve uluyan seslerin homurtusu duyuldu.

Korkunç bir darbe ile Sam o ürkmüş haleti nahiyesinden kurtuldu. Beyini görmüşlerdi. Ne yapacaklardı? Orklarla ilgili kan dondurucu hikayeler duymuştu. Bunlar dayanılacak gibi değildi. Ayağa fırladı. Macerayı da, kararlarını da bir yana attı; onlarla birlikte korku ve kuşkularını da. Artık yerinin hem eskidin, hem de şimdi neresi olduğunu biliyordu: Beyinin yanı. Gerçi orada ne yapacağı da pek açık değildi ya. Merdivenlerden geriye, patikadan aşağıya Frodo'ya doğru koştu.

"Kaç kişiler?" diye düşündü. "Kuleden en az otuz, kırk tane geldi; aşağıdan da bunlardan çok daha fazla herhalde. Yakalanmadan kaç tanesini öldürebilirim? Kılıcı çeker çekmez alevini görürler ve beni eninde sonunda yakalarlar. Acaba hiç bunu anlatan bir şarkı olacak mı: Samwise'in Yüksek Geçit'te, beyinin etrafına cesetlerden bir duvar örerek nasıl öldüğünü. Hayır, şarkı markı olmayacak. Elbette olmaz çünkü Yüzük bulunacak ve şarkı markı kalmayacak. Elimde değil. Benim yerim

Bay Frodo'nun yanı. Bunu anlamaları lazım Elrond'un, Divan'ın, irfan sahibi bütün o Hanımlar ve Beylerin. Planları yanlış çıktı. Ben Yüzük Taşıyıcısı olamam. Bay Frodo olmazsa olamam."

Fakat orklar artık onun bulanık görüşünden çıkmışlardı. Kendisini düşünecek vakti yoktu, ama o anda yorgunluğunu fark etti, nerdeyse yorgunluktan kuvvetinin tükenmiş olduğunu hissetti: Bacakları onu dilediği gibi taşımıyorlardı. Çok yavaş gidiyordu. Patika millerce uzunluktaymış gibi geldi. Pusun içinde nereye kaybolmuşlardı hepsi?

Îşte yine oradaydılar! Hala oldukça ilerde. Yerde yatan bir şeyin etrafında halka olmuş bir şekiller yığını; bir iki tanesi bir

o yöne bir bu yöne koşup duruyordu sanki iz üzerindeki köpekler gibi iki büklüm. Ani bir hamle yapmaya çalıştı.

"Hadisene Sam!" dedi, "yoksa yine çok geç kalacaksın." Kılıcı kınının içinde çözdü. Bir dakika içinde kılıcı çekecek ve sonra...

Çılgınca bir yaygaradır koptu; sanki bir şey yerden kaldırılıyormuş gibi bağırmalar, gülmeler. "Ya hoy! Haydi hop! Kaldır! Kaldır!"

Sonra bir ses bağırdı: "Şimdi götürün! Kısa yoldan. Doğru geriye Kapıaltı'na! Görünüşe göre Shelob bu gece bizi rahatsız etmeyecek." Bütün ork gurubu hareket etmeye başladı. Ortadaki dört tanesi omuzlarının üzerinde bir beden taşıyorlardı." Ya hoy!"

Frodo'nun cesedini almışlardı. Gidiyorlardı. Onlara yetişemeye çekti. Yine de çabalamaya devam etti. Orklar tünele varmış içeri giriyorlardı. Yükü taşıyanlar ilk önce girdi; onların gerisinde ise epey bir mücadele ve itişip kakışma oldu. Sam ilerlemeye devam etti. Kılıcını, titreyen elinde mavi bir alevcik halindeki kılıcını çekti ama orklar görmediler. Tam o nefes nefese yetişmişken, sonuncusu da siyah delikten kayboldu.

Bir an için Sam nefesi tıkanmış göğsünü tutarak durdu. Sonra giysisinin koluyla yüzünün kirini, terim' ve gözyaşlarını sildi. "Lanet olsun pisliğe!" dedi ve onların arkasından karanlığa daldı.

Tünel artık ona o kadar karanlık görünmüyordu, daha ziyade, sanki ince bir pustan, daha yoğun bir sise girmiş gibi oldu. Yorgunluğu artıyordu ama niyeti gitgide daha da kesinleşiyordu. Meşaleleri biraz ileride görür gibi oldu ama ne kadar uğraşırsa uğraşsın bir türlü onlara yetişemiyordu. Zaten orklar tünellerde hızlı giderler, üstelik bu tüneli çok iyi tanıyorlardı; çünkü Shelob'a rağmen, dağları aşarken Ölü Şehir'den en kestirme yol bu olduğu için burayı kullanmak zorunda kalıyorlardı. Shelob'un geçen asırlar boyunca oturduğu bu ana tünel ve kocaman yuvarlak çukur, hangi uzak zamanda yapılmıştı bilmiyorlardı; fakat efendilerinin işi için gidip gelirken inden kurtulmak için her iki tarafa da bir sürü yan geçit kazmışlardı. Bu gece çok aşağılara gitmeye niyetleri yoktu ama kendilerini uçurumdaki nöbetçi kulesine götürecek bir yan yol bulmak için acele ediyorlardı. Çoğu, buldukları ve gördükleri şeyden mest olmuş gibi neşe içindeydi; koştukça kendi ırklarının adeti olduğu üzere anlamsız sesler çıkarıp yaygara ediyorlardı. Sam onların kaba seslerinin çıkardığı gürültüyü duyuyor ve gürültü arasında iki sesi ayırt edebiliyordu: Bunlar daha yüksekti ve ona daha yakındı. Her iki tarafın komutanları sıranın sonuna geçmiş, bir yandan giderken bir yandan tartışıyorlardı sanki.

"Senin şu serserileri susturamaz mısın Shagrat, bu kadar şamata etmesinler?" diye homurdandı biri.

"Shelob'un üzerimize gelmesini istemeyiz."

"Sen buyur Gorbag! Gürültünün yarısından çoğunu seninkiler çıkartıyor," dedi diğeri. "Ama bırak delikanlılar eğlensinler! Bence Shelob için hiç huzursuz olmaya gerek yok. Belli ki bir çiviye oturmuş; bizim de bunun için ağlamaya niyetimiz yok. Görmedin mi: o lanetli çatlağına kadar iğrenç bir pislik bırakmış ardında. Eğer bir kere durdurduysak yüz kere durdururuz. O yüzden bırak gülsünler. Sonunda şansımız biraz güldü: Lugbürz'un istediği bir şey bulduk."

"Lugbürz istiyor bunu ha? Sence bu ne? Elf gibi göründü bana ama biraz küçük. Böyle bir şeyin ne gibi bir tehlikesi olabilir?"

"Doğru dürüst bakmadan bir şey diyemem."

"A-ha! Yani sana ne beklemen gerektiğini söylemediler mi? Bütün bildiklerini söylemiyorlar bize, öyle değil mi? Yarısını bile. Ama hata yapabilirler, Tepedekiler bile hata yapabilir."

"Şışşt, Gorbag!" Shagrat'ın sesi alçalmıştı, o kadar ki garip bir biçimde keskinleşmiş kulaklarıyla Sam bile zar zor anlamıştı söylenenleri. "Öyle olabilir ama her yerde gözleri ve kulakları var; beğensen de beğenmesen de; benimkiler arasında bile var. Fakat bir dertleri olduğu konusunda hiç kuşku yok.

Senin anlattığına göre aşağıdaki Nazgûller dertliymiş; Lugbürz da öyle. Bir şey ellerinden kaçıyordu neredeyse."

"Neredeyse mi diyorsun!" dedi Gorbag.

"Tamam," dedi Shagrat, "ama bunu sonra konuşuruz. Kapıaltı'na girinceye kadar bekle. Orada, çocuklar yola devam ederken bizim biraz konuşabileceğimiz bir yer var."

Kısa bir süre sonra Sam meşalelerin gözden kaybolduğunu gördü. Sonra bir gümbürtü duyuldu ve Sam aceleyle koşarken bir yere bindirdi. Tahmin edebildiği Kadarıyla orklar dönerek, Frodo ile kendisinin arayıp kapalı olduğunu gördükleri o yoldan gitmişlerdi. Yol hala kapalıydı.

Tam yolun ortasında büyük bir kaya vardı sanki ama orklar bir yolunu bulup geçmişlerdi çünkü diğer taraftan gelen sesleri duyabiliyordu. Gitgide dağın daha da derinlerine dalarak, geriye, kuleye doğru koşmaya devam ediyorlardı. Sam kendini çaresiz hissetti. Beyinin cesedini kötü bir amaç için taşıyorlardı ve o, onları izleyemiyordu. Koca kaya parçasına yaslanarak

itti; kendisini kayaya çarptı ama kaya boyun eğmedi. Sonra içerde uzakta olmayan bir yerde iki komutanın konuştuklarım duyar gibi oldu. Bir süre, kıpırdamadan dinledi, yararlı bir şeyler duyabileceğini umarak Belki Minas Morgul'Iu olduğu anlaşılan Gorbag dışarı çıkar, o da içeri süzülüverirdi.

"Hayır, bilmiyorum," dedi Gorbag'ın sesi. "Mesajlar hep uçan bir kuştan bile hızlı gidiyor. Ama nasıl olduğunu sormuyorum bile. Sormamak daha akıllıca. Grr! O Nazgûller tüylerimi diken diken ediyor.

Bir bakışlarıyla derini yüzerler, üstüne üstlük bir de karanlıklar içinde, buz gibi kalırsın. Ama O, onları seviyor; bugünlerde O'nun gözdeleri onlar, bu yüzden homurdanmanın anlamı yok. Sana söyleyeyim, aşağıdaki şehirde çalışmak hiç kolay değil."

"Burada, Shelob'un refakatinde yaşamayı dene bir de," dedi Shagrat.

"Hiçbirinin olmadığı bir yeri tercih ederdim. Ama şimdi savaş var; savaş bitince her şey daha rahat olabilir."

"Îyi gittiğini söylüyorlar."

"Söylerler," diye homurdandı Gorbag. "Göreceğiz. Ama yine de, eğer iyi giderse, çok daha fazla yerimiz olacak. Ne dersin? Eğer elimize bir şans geçerse, seninle birlikte yanımıza bir iki güvenilir delikanlı alıp, büyük patronların olmadığı, el altında yağmalanacak güzel şeylerin olduğu bir yere kaçalım mı?"

"Ah!" dedi Shagrat. "Eski zamanlardaki gibi."

"Evet," dedi Gorbag. "Ama buna güvenme. Aklımı kurcalayan bazı şeyler var. Dediğim gibi; Büyük Patronlar, evet," sesi neredeyse bir fısıltıya dönüştü, "evet, hatta en Büyüğü bile hata yapabilir. Bir şey neredeyse kaçıyordu diyorsun. Ben ise, bir şey kaçtı diyorum. Ve gözümüzü dört açmamız gerek.

Hep zavallı Uruklar işleri yoluna kor ve karşılığında da azıcık teşekkür alırlar. Ama unutma: Düşmanlar bizi, O'nu sevdiklerinden daha fazla sevmiyor ve eğer O'nu haklarlarsa bizim de işimiz bitmiş demektir. Ama buraya bak: Seni ne zaman çağırmışlardı?"

"Tam sizi görmeden bir saat kadar önce. Bir mesaj geldi: Nazgûl huzursuz. Merdivenlerde casuslar olduğundan şüpheleniliyor. Tedbirler iki katına çıksın. Merdivenlerin başına devriye. Hemen geldim."

"Kötü iş," dedi Gorbag. "Buraya bak Sessiz Gözcüler iki gün önceden huzursuzlanmaya başladı, bunu biliyorum. Fakat benim devriyem, aradan bir gün geçinceye kadar görev başına çağrılmadı, ayrıca Lugbürz'a da mesaj yollanmadı: Büyük işaret yükseldiği ve Yüksek Nazgûl savaşa gittiği için falan.

Sonra uzun bir süre Lugbürz'un dikkatini buraya çeviremediklerini söylediler."

"Göz başka bir yerlerde meşguldü sanırım," dedi Shagrat. "Uzakta batıda büyük şeyler dönüyor diyorlar."

"Galiba," diye homurdandı Gorbag. "Fakat bu arada düşmanlar Merdivenlerden çıkmış. Peki ya siz neyin peşindeydiniz? Sizin gözcülük etmeniz gerekiyordu değil mi, ister özel emir olsun, ister olmasın?

Başka ne işe yarıyorsunuz zaten?"

"Kes! Bana işimi öğretmeye kalkma. Bizim gözümüz bal gibi açıktı. Tuhaf bir şeylerin döndüğünü biliyorduk."

"Çok tuhaf!"

"Evet, çok tuhaf: Işıklar, bağırışlar falan filan. Ama Shelob

iş başındaydı. Benim çocuklar Shelob ile Sinsi'sini görmüşler."

"Sinsi'simi? Oda ne?"

"Onu görmüş olmalısın: Minik, zayıf, kara bir şey; kendi de bir örümceğe benziyor zaten, daha doğrusu açlıktan bir deri bir kemik kalmış bir kurbağaya. Daha önce de buraya gelmişti. Yıllar önce Lugbürz'dan ilk çıktığında Yukarıdan onu bırakmamız için emir gelmişti. O zamandan beri bir iki kere Merdivenler'den çıktı ama onu kendi haline bıraktık: Hanımefendi Hazretleri'yle bir anlaşmaları var gibiydi. Herhalde yiyecek olarak bir işe yaramıyor: Shelob Yukarı'dan gelen sözlere kulak asmaz. Ama vadide iyi bir gözcünüz varmış: Bütün bu yaygaradan bir gün önce geldi. Dün gece erkenden gördük onu. Her neyse, benim oğlanlar Hanımefendi Hazretleri'nin biraz eğlendiğini söylediler; bunun da benim için bir mahzuru yoktu, ta mesaj gelinceye kadar. Sinsi' si ona bir oyuncak getirdi diye düşünmüştüm; ya da belki siz ona bir armağan yollamışsınızdır, bir savaş tutsağı falan. Shelob oynadığında ben karışmam. Ava çıktığı zaman Shelob'un yanından kimse geçemez."

"Hiç kimse diyorsun! Orada gözlerini kullanmadın mı sen? Sana söylüyorum, benim aklımı kurcalayan şeyler var. Merdivenlerden her ne çıktı ise, geçip gitmiş. Ağını kesmiş ve delikten çıkmış. Bu düşünülmesi gereken bir şey!"

"E tamam, ama sonunda onu yakalamış öyle değil mi?"

"Onu yakalamış mı? Kimi yakalamış? Bu minik şeyi mi? Ama eğer o tek başına olsaydı şimdiye kadar çoktan kilerine götürülmüş olurdu. Ve eğer Lugbürz istiyorsa sizin gidip onu getirmeniz gerekirdi.

"Aferin size. Ama bir kişiden fazlaymışlar."

Tam bu noktada Sam daha dikkatli dinlemeye başlayarak, kulağını kayaya dayadı.

"Shelob'un bağlarını kim kesti Shagrat? Ağı kesenle aynı kişi olmalı. Bunu görmedin mi? Sonra Hanımefendi Hazretleri'ne o iğneyi kim soktu? Herhalde aynı kişiydi, iyi de o nerede? O nerede Shagrat?"

Shagrat cevap vermedi.

"Saksını çalıştırsan iyi olacak, tabii bir saksın varsa. Bu gülünecek bir şey değil. Senin de gayet iyi bildiğin gibi daha önce hiç kimse, hiç kimse Shelob'a iğne saplayamamıştı. Bu üzülecek bir şey değil; ama düşün buralarda serbest gezinen biri var, eski kötü zamanlardan, Büyük Kuşatma'dan beri buralarda dolaşan diğer lanet olası isyankarlardan çok daha tehlikeli biri. Bir şey kaçtı."

"O halde nedir o?" diye homurdandı Shagrat.

"İşaretlere göre Komutan Shagrat, iri yarı bir savaşçı etrafta dolaşıyor, büyük ihtimalle bir Elf, en azından bir Elf kılıcı var, belki bir de baltası vardır; ayrıca senin sınırların içinde serbest kalmış ve siz onu bulamadınız. Gerçekten de çok komik!" Gorbat tükürdü. Sam, kendi tarifine acı acı gülümsedi.

"Eh iyi, sen her zaman karamsar olmuşsundur zaten," dedi Shagrat. "Îşaretleri nasıl okursan oku ama onları açıklamak için başka yollarda var. En azından her noktada bir gözcüm var ve her şeyi sırasıyla ele alacağım. Ancak yakalamış olduğumuz şeye bir baktıktan sonra başka şeyler için endişelenmeye başlayabilirim"

"O minik yaratıkta pek bir şey bulacağını zannetmiyorum," dedi Gorbag. "Onun esas zarar ziyanla bir ilgisi olmayabilir. Zaten keskin kılıçlı iri yarı olanı ona pek değer vermiyormuş belli ki onu orada bırakmış: Her zamanki Elf oyunu"

"Göreceğiz. Gel şimdi! Yeterince konuştuk gel gidip tutsağa bir göz atalım!"

"Ona ne yapacaksın? Unutma onu önce ben gördüm eğer bir eğlenti olacaksa, ben ve benim çocuklar da katılacağız."

"Dur bakalım, dur bakalım," diye homurdandı Shagrat. "Bana verilen emirler var. Onlara uymamak hem sende hem bende hazımsızlık yapar. Nöbetçiler tarafından bulunan, sınırlan izinsizce aşmış herhangi biri kulede alıkonulacaktır. Tutsak iyice soyulacak Üzerinde bulunan her nesne, giysi, silah, mektup, yüzük veya ufak tefek süs eşyaları hemen Lugbürz'a ve sadece Lugburz'a yollanacak. Tutsak, O birini yollayıncaya veya kendi gelinceye kadar emniyet içinde tutulacak el sürülmeyecek aksi takdirde bütün nöbetçi alayı ölümle cezalandırılacak Bu emirler yeterince açık ve ben de aynen uygulayacağım"

"Soyulacak ha?" dedi Gorbag. "Ne yani, dişleri, tırnaklan, saçları falan damı sökülecek?"

"Hayır, öyle bir şey olmayacak. O Lugbürz'a ait, sana söyledim Onu bir bütün halinde, sağ salim istiyor."

"Bu biraz zor," diye güldü Gorbag. "Artık bir leş o. Lugburz böyle bir şeyle ne halt eder aklım almıyor. Kazanda kaynamasında bir mahzur yok bence."

"Seni aptal seni," dedi Shagrat. "Pek akıllıca konuşuyordun ama diğerlerinin bildiği ve senin bilmediğin çok şey var. Eğer dikkat etmezsen, ya kazana, ya da Shelob'a gidecek sen olacaksın.

"Leşmiş! Hanımefendi Hazretleri hakkındaki bilgin bu kadarcık mı? Eğer avını bağlamışsa, et peşinde demektir. Ne ölü eti yer o, ne de soğuk kan içer. O şey ölü değil!"

Sam kayaya yapışarak geriledi. Bütün o karanlık dünyanın baş aşağı döndüğünü hissetti. Yaşadığı şok o kadar büyüktü ki bayılacak gibi oldu; ama tam o şuurunu kaybetmemek için savaş verirken, içinden derinden bir

azarın geldiğini duydu: "Seni aptal seni, ölmemiş ve sen ta derinlerinde bir yerlerde onun ölmediğini biliyordun. Kafana güvenme Sam, senin en iyi uzvun o değil. Senin derdin neydi biliyor musun, hiçbir zaman tam anlamıyla ümidin olmamıştı. Şimdi ne yapılabilir?" O an için yerinden kıpırdamayan kayaya dayanarak dinlemekten, iğrenç ork seslerini dinlemekten başka elinden gelen hiçbir şey yoktu.

"Garn!" dedi Shagrat. "Onun birden fazla zehri var. Avlandığı zamanlar, avlarına enselerinden bir dokunur, onlar da kılçıkları çıkmış balık gibi gevşerler; sonra Shelob onlara istediğini yapar. Bizim Uft-hak'ı hatırlıyor musun? Günler boyu kaybolmuştu. Sonra onu bir köşede bulduk; asılmıştı ama tamamen kendindeydi ve dik dik bakıyordu. Ne gülmüştük! Shelob onu unutmuştu herhalde ama biz onu hiç ellemedik - Shelob'un işlerine karışılmaz. Şimdi bu minik pislik birkaç saat içinde uyanacak ve ısırık yüzünden kendisini biraz kötü hissetmesi dışında gayet iyi olacak. Ya da gayet iyi olabilir, eğer Lugburz izin verirse. Tabii bir de nerede olduğu ve başına neler geldiğini merak edecek; bunun dışında gayet iyi olabilir."

"Peki, ona ne yapılacak?" diye güldü Gorbag. "Eğer ona bir şey yapamayacaksak, birkaç hikaye anlatıverelim bari. Herhalde daha önce sevgili Lugbürz'da bulunmamıştır hiç, o yüzden ne umması gerektiğini bilmek isteyebilir. Bu iş benim tahminimden de eğlenceli olacak. Haydi gidelim!"

"Eğlence filan olmayacak, söyleyeyim sana," dedi Shagrat. "Onun sağ salim korunması lazım yoksa hepimiz ölmüşten beter oluruz."

"Tamam! Ama eğer ben senin yerinde olsaydım, Lugburz'a haber yollamadan etrafta dolaşan büyüğünü yakalardım. Kediyi kaçırıp yavrusunu yakaladığını bildirmek kulağa pek hoş gelmez."

Sesler uzaklaşmaya başladı. Sam, uzaklaşmakta olan ayak seslerini duydu. Yaşadığı şoku yenmeye başlamıştı, artık içinde çılgın bir hiddet vardı. "Her şeyi mahvettim!" diye ağladı, "Öyle olacağını biliyordum. Şimdi onu ellerine geçirdi o iblisler! O pislikler! Beyini hiç terk etmeyecektin, hiç, hiç: Benim esas kuralım buydu. Ve bunu ta içimden hep bildim. Ah affedilebilsem! Şimdi yeniden onun yanına gitmem lazım. Bir yolunu bulmalı, bir yolunu bulmalı!"

Kılıcı yeniden çekerek kabzası ile kayaya vurmaya başladı, ama sadece boğuk bir ses çıktı o kadar, öte yandan kılıç artık o kadar çok parlıyordu ki, kılıcın ışığıyla etrafı belli, belirsiz görebiliyordu.

Hayretle koca kaya parçasının bir kapı seklinde olduğunu fark etti; yüksekliği boyunun iki mislinden biraz azdı. Üzerinde, kapının tepesi ile geçidin alçak kemeri arasında boş bir karanlık vardı. Büyük ihtimalle sadece Shelob'un davetsiz olarak girmesini engelleyen, içeriden onun şeytanlığının ulaşamayacağı bir mandal veya kol demiri ile kapatılmış bir engeldi bu kapı. Kalan bütün gücüyle sıçradı Sam ve kapının tepesini yakaladı, güçlükle tırmanıp öbür tarafa atladı; sonra parlayan kılıç elinde, bir köseyi dönüp, döne döne giden tünelden aşağı deliler gibi koştu.

Beyinin hala yaşıyor olduğu haberi onu yorgunluk düşüncesinin çok ötesinde, son bir gayretle harekete geçirmişti. Önündeki hiçbir şeyi göremiyordu, çünkü bu yeni geçit hiç durmadan dönüp duruyordu; ama o iki orka yetişmeye başladığını düşünüyordu: Sesleri yeniden yaklaşmaya başlamıştı.

Artık oldukça yakın gibiydiler.

"Ben de öyle yapacağım," dedi Shagrat kızgın bir tonda. "Onu en tepedeki odaya kapatacağım."

"Ne için?" diye homurdandı Gorbag. "Aşağılarda hiç hapishanen yok mu?"

"Onu zarar gelemeyecek bir yere koyacağım, söyleyeyim," diye cevap verdi Shagrat. "Anlıyor musun? O kıymetli. Benim çocukların hepsine güvenmiyorum, seninkilerin hiçbirine güvenmiyorum; sana da tabiki, özellikle eğlenmek için içinin gittiği zamanlar. O, benim istediğim yere gidiyor; yani eğer uygarca davranmazsan senin giremeyeceğin bir yere. En tepeye dedim. Orada emniyette olur."

"Öyle mi?" dedi Sam. "Ortalıklarda serbestçe dolaşan kocaman Elf savaşçıyı unutuyorsun!" Ve bununla birlikte son dönemeci koşarak döndü ama tünelin bir aldatmacasından ya da Yüzük'ün ona vermiş olduğu işitme kabiliyetinden olsa gerek mesafeyi yanlış hesaplamış olduğunu gördü.

İki ork silueti hala önünde, biraz üzerindeydi. Artık onları görebiliyordu; al ışığın önünde kara ve bodur şekiller. Sonunda geçit bir meyille düz olarak yukarıya doğru ilerliyordu; bitiminde de büyük bir ihtimalle kulenin yüksek

boynuzunun alt bölümlerine varan, sonuna kadar açılmış kocaman iki kapı vardı. Yükleriyle orklar buradan geçmişlerdi bile. Gorbag ile Shagrat da kapıya yaklaşıyordu.

Sam, aniden patlak veren kaba şarkı seslerini, üflenen boruları, çalınan gongları, kopan iğrenç yaygarayı duydu. Gorbag ile Shagrat eşiğe varmışlardı bile.

Sam haykırarak Sting'i savurdu ama onun minik sesi kargaşa içinde boğulmuştu. Kimse ona kulak asmadı.

Koca kapılar da güm diye kapandı, içerden, demir çubuklar yerine oturtuldu. Takırt Kapı kapanmıştı.

Sam kendisini sürgülenmiş pirinç levhaların üzerine attı ve şuursuz bir halde yere yığıldı. O dışarda, karanlıkta kalmıştı. Frodo hayattaydı ama Düşman tarafından ele geçirilmişti.

BEŞİNCİ KİTAP

BÖLÜM I

MİNAS TİRİTH

Gandalf in pelerinine sığınmış olan Pippin, başını çıkarıp dışarı baktı. Uyanık mı yoksa hâlâ uykuda mı olduğunu; hâlâ bu uzun yolculuğun başından beri sarmalanmış olduğu o hızla hareket eden rüyanın içinde mi olduğunu merak etti. Karanlık dünya hızla yanından akıp geçiyor, rüzgâr kulaklarında yüksek sesle şarkılar söylüyordu. Yuvarlanıp giden yıldızlardan ve sağ yanında, uzaklarda, Güney dağlannın geçip gittiği yerde, göğe karşı duran engin gölgelerden başka bir şey göremiyordu. Uykulu uykulu, yolculuklarında geçen zamanı ve evreleri hesaplamaya çalıştı, fakat hafızası ağırlaşmış, bulanıklaşmıştı.

Önce, korkunç bir hızla hiç durmadan gittikleri ilk yolculuk vardı; sonra tan vakti, altından soluk bir ışıltı görmüştü ve sessiz kasabaya, tepenin üzerindeki büyük boş eve varmışlardı. Tam evin korunağı altına girmişlerdi ki kanatlı gölge bir kez daha üzerlerinden geçmiş, adamlar korkuya kapılmışlardı. Fakat Gandalf ona tatlı sözler söylemiş ve Pippin bir köşede yorgun argın ama huzursuz bir şekilde, adamların giriş çıkışlarını, konuşmalarını ve Gandalf m onlara emirler verişini belli belirsiz duyarak uyumuştu. Ve sonra yeniden gece boyu at sürdüler, sürdüler. Taşa baktığından beri bu ikinci, yok hayır, üçüncü gece olmuştu. O korkunç an aklına gelince çarpılmış gibi tamamen uyanıp titredi, rüzgâr tehditkâr seslerle doluydu.

Gökyüzünde bir ışık belirdi, karanlık engellerin gerisinde san bir ateşin alevi tutuştu. Pippin biran için korkup, Gandalf m kendisini ne mene korkunç bir diyara taşıdığını düşünerek sindi. Gözlerini ovuşturdu; o zaman, artık hemen hemen dolunay halini almış olan ayın, doğu gölgeleri

üzerinden yükselmekte olduğunu gördü. Demek ki gece daha pek ilerlememişti ve bu karanlık yolculuk daha saatlerce devam edecekti. Kıpırdanarak konuştu.

"Neredeyiz Gandalf?" diye sordu.

"Gondor diyarında," diye cevap verdi büyücü. "Anörien toprakları üzerinde gidiyoruz hâlâ."

Yeniden bir süre sessizlik oldu. Sonra, "Bu da ne?" diye haykırdı Pippin aniden Gandalfın pelerinine yapışarak. "Bak! Alevler, kızıl alevler! Bu ülkede ejderhalar mı var? Bak bir tane daha!"

Cevap olarak atına yüksek sesle bağırdı Gandalf. "Devam Gölgeyele! Acele etmemiz gerek. Zaman az. Bak! Gondor'un işaret kuleleri tutuşturulmuş, yardım istiyorlar. Savaş alevlenmiş. Bak, Amon Dîn' de ateş var, Eilenach'ta alev; bak hızla batıya uzanıyorlar: Nardol, Erelas, MinRimmon, Calenhad ve Rohan sınırındaki Halifirien."

Fakat Gölgeyele adımlarını yavaşlatarak yürümeye başladı ve sonra başını kaldırarak kişnedi. Karanlık içinden diğer atların cevap veren kişneme sesleri geldi; hemen arkasından at nallarının gümbürtüsü duyuldu ve üç binici ayda uçan hayaletler gibi geçerek Batı'ya doğru gözden kayboldular. Gölgeyele kendisini toparlayarak sıçradı; gece, gürüldeyen bir rüzgâr gibi üzerinden akıyordu.

Pippin'e yeniden uyku basmıştı; Gandalfın Gondor'un âdetleri üzerine, Şehir'in Hükümdan'nın nasıl bu koca otlağın her iki sınırı boyunca tepelerin üzerine işaret kuleleri yaptırmış ve Kuzey'deki Rohan veya Güney'deki Belfalas'd haber götürmek üzere sürekli hazır bekleyen yeni atlar bulundurulan bu noktalarda karakollar kurmuş olduğuyla ilgili anlattıklarına pek kulak asmadı. "Kuzey'deki işaret kuleleri tutuşturulmayalı çok olmuştu," dedi Gandalf; "Gondor'un eski günlerinde buna pek ihtiyaç yoktu, çünkü ellerinde Yedi Taşlar vardı." Pippin huzursuzca kıpırdadı.

"Uyu sen yine ve korkma!" dedi Gandalf. "Çünkü Frodo gibi Mordor'a gitmiyorsun, Minas Tirith'e gidiyorsun; orada da bu günlerde herhangi bir yerde ne kadar mümkünse o kadar emniyette olacaksın. Eğer Gondor düşerse veya Yüzük ele geçerse, Shire da emniyetli bir yer olmaktan çıkar."

"Hiç içimi rahatlatmıyorsun," dedi Pippin ama yine de üzerine uyku çöktü. Derin bir rüyaya dalmadan önce son hatırladığı, batıya doğru ilerleyen mehtabın ışığını yakalayan bulutların üzerinde ada misali yüzen yüksek beyaz zirvelerdi. Frodo'nun nerelerde olduğunu, Mordor'a girmiş olup olmadığını ya da hayatta olup olmadığını merak etti; Frodo'nun da çok uzaklarda, gün gelmeden önce Gondor'un gerisinde batmakta olan aynı aya baktığını bilmiyordu.

Pippin bazı seslerle uyandı. Saklanarak geçen bir gün ile yolculuk' la geçen bir gece daha geride kalmıştı. Alacakaranlıktı: Soğuk şafak vakti yaklaşmıştı yine; etraflarında ürperten kurşuni bir pus vardı. Üzerinden teri tütmekte olan Gölgeyele durdu ama boynunu mağrur bir şekilde kaldırmıştı, hiç yorgunluk emaresi göstermiyordu. Sıkı sıkı pelerinlerine bürünmüş uzun boylu bir sürü adam duruyordu yanında, onların arkasında da pusun içinden taştan bir duvar yükseliyordu. Yer yer yıkık dökük görünüyordu duvar ama daha gece sona ermeden, hızla yapılan onarım işinin sesi duyulabiliyordu: Çekiçlerin sesi, malaların tıkırtısı ve tekerleklerin gıcırtısı. Meşaleler ve aniden patlak veren alevler, sis içinde orada burada donuk donuk ışıldıyordu. Gandalf yolunu kesmiş olan adamlarla konuşuyordu; Pippin dinledikçe tartışılan konunun kendisi olduğunu fark etti.

"Evet tabii ki seni tanıyoruz Mithrandir," dedi adamların başkanı, "sen Yedi Kapı'mn parolasını biliyorsun ve o yüzden ilerlemekte serbestsin. Ama yol arkadaşını tanımıyoruz. Nedir o? Kuzey dağlarından çıkagelmiş bir cüce mi? Bu zamanda ülkemizde, sadakatine ve yardım edeceğine güvendiğimiz silahlı ve güçlü adamlardan başka hiçbir yabancıyı istemiyoruz."

"Denethor'un huzurunda yemin ederek ona kefil olurum," dedi Gandalf. "Ve yiğitliğe gelince, dış görünüşe bakıp da anlayamazsınız. Sen ondan iki misli uzun olduğun halde, o senden çok daha fazla savaş ve tehlike atlattı Ingold; şimdi de fırtınaların yaşandığı, haberler getirdiğimiz îsengard'dan geliyor; omuzlarında büyük bir yorgunluk var yoksa onu uyandırırdım. Adı Peregrin'dir, çok cesur bir insandır."

"İnsan mı?" dedi İngold kuşkuyla; diğerleri güldü.

"İnsan!" diye bağırdı Pippin, artık tamamen uyanmıştı, "insan ha! Tabii ki bu doğru değil! Ben bir hobbitim ve bir insandan daha az yiğit sayılmam, arada bir zaruret nedeniyle aksi doğruymuş gibi görülse de. Gandalfın sizi kandırmasına izin vermeyin!"

"Büyük işler başarmış insanların birçoğu bundan fazlasını söyleyemezdi," dedi tngold. "Ama hobbit nedir?"

"Bir Buçukluk," dedi Gandalf. "Hayır, efsanede sözü edilen değil," diye ekledi adamların yüzlerindeki hayreti görünce. "O değil, ama onun akrabalarından biri."

"Evet ve onunla yolculuk yapan biri," dedi Pippin. "Üstelik sizin Şehir'den Boromir de bizimle birlikteydi; beni Kuzey'in karlarından kurtardı ve sonunda beni bir sürü düşmana karşı korurken öldü."

"Sükût!" dedi Gandalf. "O acının haberi ilk önce babaya verilmeli."

"Bu zaten tahmin ediliyordu," dedi îngold; "çünkü son zamanlarda burada tuhaf belirtiler vardı. Ama şimdi geçin hemen! Çünkü Minas Tirith Hükümdarı oğlu ile ilgili son haberleri taşıyan birini görmeye can atıyor, bu ister insan olsun, isterse de..."

"Hobbit," dedi Pippin. "Hükümdarınıza çok az bir hizmetim dokunabilir ama elimden ne gelirse yaparım, cesur Boromir'in anısına."

"Hoşça kalasın!" dedi îngold; ve adamlar Gölgeyele'ye yer açtılar; Gölgeyele de surdaki dar kapıdan geçti, "ihtiyaç anında Denethor'a ve hepimize iyi nasihatler veresin Mithrandir!" diye bağırdı tngold. "Fakat keder ve tehlike haberleriyle geldin, dedikleri gibi âdetin olduğu üzre."

"Nadiren ve ihtiyaç anında geliyorum da ondan," diye cevap verdi Gandalf. "Nasihate gelince, size Pelennor surunu tamirde çok geç kaldığınızı söyleyebilirim. Artık kapınıza dayanan fırtınaya karşı en iyi savunmanız cesaretiniz olacaktır cesaretiniz ve size getirdiğim ümit. Çünkü getirdiğim haberlerin hepsi kötü değil. Lâkin malalarınızı bırakıp kılıçlarınızı bileyin."

"İş akşamdan evvel biter," dedi îngold. "Burası savunma sırasında gerekecek son bölüm: Saldırıya en az açık olan yer burası, çünkü bu kısım

dostumuz Rohan'a bakıyor. Onlar hakkında hiçbir bilginiz var mı? Çağrımıza cevap verecekler mi sizce?"

"Evet, gelecekler. Fakat onlar arkanızda birçok savaşa girdiler. Ne bu yol, ne de bir başkası emniyetli sayılmaz artık. Tetikte olun! Eğer Gandalf Felakette! l al ı olmasaydı, şimdi Anörien'den çıkagelen düşman ordularını görürdünüz, Rohan Süvarileri'ni değil. Hâlâ da öyle olabilir. Hoşça kalın ve sakın uyuyayım demeyin!"

Gandalf artık Rammas Echor'un gerisindeki geniş topraklara geçmişti. Ithilien Düşman'ın gölgesi altına düştükten sonra büyük bir emekle inşa ettikleri dış sura Rammas Echor diyordu Gondor'lu İnsanlar. Sur dağın eteğinden on fersah kadar ilerliyor, sonra Pelennor kırlıklarını da çevreleyerek geri dönüyordu. Pelennor kırlıkları: Uzun yamaçlardaki /.arif, bereketli kasaba topraklan ve Anduin'in derin düzlüklerine inen teraslar. Şehir'in Büyük Cümlekapısı'ndan en uzak noktada, kuzey doğuda, sur dört fersah öteye uzanıyordu ve tam orada çatık kaşlı bir tepeden nehrin yanındaki uzun düzlüklere bakıyordu; burada sur yüksek ve sağlam yapılmıştı, çünkü tam o noktada, surlarla çevrilmiş bir geçit üzerinde yol, Osgiliath köprüleri ve geçitlerinden gelerek her zaman meydan savaşına hazır olan kuleler arasındaki korunaklı bir kapıdan geçiyordu. En yakın yerinde, yani güneydoğuya bakan kısmında, sur Şehir'den bir fersah kadar ötedeydi. Burada, Güney Ithilien'deki Emyn Arnen dağlarında geniş bir dirsek çizerek giden Anduin ani bir şekilde batıya dönüyor ve dış stır hemen nehrin kıyısından başlıyordu; surun tam altında güney tımarlarından gelen tekneler için iskeleler bulunuyordu.

Kasaba toprakları, işlenmiş geniş tarlaları ve meyva bahçeleriyle zengindi; şerbetçi otlarını kurutmak için fırınları, tahıl ambarlan, ağılları, ahırları, tepelerden yeşiller arasından şınldayıp gelerek Anduin'e akan minik dereleriyle çiftlik evleri vardı. Yine de burada oturan çobanların ve çiftçilerin sayısı pek fazla değildi; Gondor halkının çoğu Şehir'in yedi dairesi içinde veya dağ sınırlarında, Lossarnach'taki yüksek vadilerde ya da iyice güneyde hızla akan beş ırmağın olduğu zarif Lebennin'de otururdu. Dağlar ve deniz arasında gözüpek bir halk yaşardı. Bunlar Gondor'un güvendiği insanlardı, yine de kanlan kanşıktı; sonra kralların gelişinden önce Karanlık Yıllar'da tepelerin gölgesinde ikamet eden unutulmuş

insanlann soyundan gelen kısa boylu ve esmer bir halk vardı aralarında. Fakat geride, Belfalas'ın büyük umarında deniz kenarındaki kalesi Dol Amroth'ta yaşayan Prens îmrahil vardı; o ve halkı soylu bir kan taşıyorlardı; deniz grisi gözlü uzun boylu ve mağrur insanlardı.

Gandalf atını bir süre sürdükten sonra gökyüzünde gün ışığı çoğalmaya başladı; Pippin doğrularak etrafa bakındı. Sol tarafında, yükselerek Doğu'da çıplak bir gölgeye dönüşen bir pus denizi uzanıyordu; fakat sağ tarafında ulu dağlar başlarını çıkartıyorlar, Batı'dan gelerek dik ve ani bir nihayete doğru sıralanıyorlardı. Sanki bu topraklar yaratılırken Nehir büyük bir engeli patlatarak çıkmış ve gelecek günlerde üzerinde savaşların ve çekişmelerin yer alacağı muazzam bir vadi oymuş gibi. Pippin, Ered Nimrais'in Ak Dağları'nın bittiği yerde, Gandalfın söz vermiş olduğu gibi Mindolluin Dağı'nın kara kütlesini, yüksekteki vadilerinin koyu mor gölgelerini ve günün belirmesiyle aklaşan yüksek yüzünü gördü. Dışarı uğramış dirseğinde, taştan yedi kat surlarıyla son derece sağlam ve son derece eski olduğundan sanki elle yapılmamış da devler tarafından arzın kemiklerinden oyulmuş gibi duran Korunan Şehir'i gördü.

Pippin hayretler içersinde seyrederken surlar, şafakta belli belirsiz kıza"ttek hayal mayal bir griden beyaza döndüler; güneş ansızın doğudaki gölgeden tırmanarak Şehir'in yüzüne bir mızrak yolladı. O zaman Pippin bir çığlık attı çünkü en tepedeki surlar içinde duran Ecthelion Kulesi göğe doğru, tıpkı inci ve gümüşten bir başak gibi ışıldayarak, tüm endamı ve zarafetiyle parlamaya başladı; tepesi sanki billurdan yapılmış gibi pırıl pırıldı; sonra sabah esintisinde, surlardaki mazgallı siperlerden çıkan ak bayraklar dalgalandı; yüksekten ve uzaktan gümüş borazanların berrak çınlamalarını duydu.

Böylece sürdüler atlarını Gandalf ile Pippin Gondor'lu însanlar'ın Büyük Cümlekapısı'na doğru şafak vakti. Cümlekapısı'nın demir kanatlan önlerinde geriye doğru açıldı.

"Mithrandir! Mithrandir!" diye bağırdı adamlar. "Artık fırtınanın gerçekten çok yaklaştığı belli oldu!"

"Fırtına geldi dayandı," dedi Gandalf. "Ben fırtınanın eteklerine binip de geldim. Bırakın geçeyim! Hükümdar Denethor'a gitmem gerek, henüz

vekilharçhğı devam ederken. Başınıza her ne hal gelecekse gelsin, artık bildiğiniz Gondor'un sonuna vardınız. Bırakın geçeyim!"

O zaman adamlar onun sesinin emreden edası karşısında gerileyerek, önünde oturan hobbiti ve onu taşıyan atı hayretler içersinde süzdükleri halde soru sormaktan vazgeçtiler. Çünkü Şehir halkı çok nadiren at kullanırdı; hükümdarın ulakları tarafından binilen atlar dışında, atlar sokaklarda nadiren görünürdü. Şöyle dediler: "Bu Rohan Krah'nın büyük küheylanlarından biri herhalde? Belki de Rohirrim yakında gelerek gücümüze güç katar." Fakat Gölgeyele dolana dolana giden uzun yolu mağrur bir edayla yürüyüp uzaklaştı.

Minas Tirith âdetlerine göre şehir, her biri dağa oyulmuş ve etrafı, ortasında bir kapısı olan surlarla çevrilmiş yedi satıh üzerine inşa edilmişti. Fakat kapılar bir hizaya yerleştirilmemişti: Şehir Surlarındaki Büyük Cümlekapısı dairenin doğu noktasındaydı fakat bir sonraki güneye, üçüncüsü kuzeye bakıyor, bu böylece değişe değişe yükseliyordu; böylelikle Hisar'a tırmanan kaldırım taşlarıyla döşeli yol dağın yüzünde bir o yana, bir bu yana dolanıp duruyordu. Yol ne zaman Büyük Cümlekapısı'nın hizasına denk gelse, çıkıntı yapan muazzam kütlesi, ilki hariç Şehir'in bütün dairelerini ikiye ayıran kayadan kocaman bir payandayı delerek kemerli bir tünelden geçiyordu. Çünkü kısmen tepenin ilkel biçimlendirmesinden, kısmen do eskilerin muazzam hünerleri ve emekleri sayesinde Cümlekapısı'nın arkasındaki geniş avlunun gerisinden kenarları gemi omurgası kadar keskin, doğuya bakan, taştan yüksek bir tabya yükseliyordu. En üstteki dairenin hizasına kadar yükseliyor ve orada mazgallı siperlerle taçlanıyordu; böylece Hisar'dakiler, tıpkı dev gibi bir gemideki gemiciler gibi tabyanın tepesinden, diklemesine aşağılanndaki, yedi yüz metre altlarındaki Cümlekapısı'nı gözleyebilirlerdi. Hisar'ın girişi de doğuya bakıyordu ama kapı kayanın tam göbeğine oyulmuştu; oradan, lambaların aydınlattığı bir yokuş yedinci kapıya tırmanıyordu. Böylece sonunda Yüce Avlu'ya, Ak Kule'nin eteği önündeki Kaynak Yeri'ne varıyordu: Ak Kule yüksek ve biçimliydi, temelinden tepesine elli kulaç yüksekliğindeydi ve tepesine dikilmiş Vekilharçların sancağı ovanın bin ayak tepesinde dalgalanıyordu.

Gerçekten de sağlam, içeride eli silah tutan birileri bulunduğu sürece düşman ordularınca ele geçirilemeyecek bir hisardı burası; düşman arkadan dolanıp Mindolluin'in alçak eteklerine tırmanarak Muhafız Tepesi'ni dağ kütlesine bağlayan dar sırta varırsa o başkaydı tabii. Fakat beşinci sura kadar yükselen bu sırt, batı ucuna dayanan sarp kayalıklara kadar koca surlarla çevrilmişti; ve burada da, göçüp gitmiş olan kralların ve hükümdarların dağ ile kule arasında hep sessiz duran evleriyle kubbeli mezarları bulunuyordu.

Pippin gitgide artan bir hayretle, hayalinde canlandırmış olduğu her şeyden çok daha büyük ve çok daha harika olan, îsengard'dan daha büyük, daha güçlü ve çok çok daha güzel olan bu taştan koca şehre bakıyordu. Yine de aslında şehir yıl be yfhdökülüyordu; daha şimdiden içinde rahat rahat barınabilecek insanların yansı bile kalmamıştı. Her caddede, üzerine garip ve kadim biçimlerde zarif harflerin oyulmuş olduğu kapılara ve kemerli cümlekapılanna sahip büyük evler veya avlulardan geçtiler: Pippin bu yazılann bir zamanlar burada yaşamış olan büyük adamlara ve akrabalanna ait olduğunu tahmin etti; yine de şimdi buralan sessizdi, geniş kaldırımlarda ayak sesleri çınlamıyor, salonlarda insan sesleri duyulmuyor,kapılardan veya boş pencerelerden kimse bakmıyordu.

Sonunda yedinci kapının gölgesinden çıktılar; Frodo Ithilien ormanlarının açıklıklannda gezerken nehrin gerisinden parlayan ılık güneş, burada muntazam surlar, yerlerine oturmuş sütunlar ve taçlı ve soylu bir baş biçimi verilerek yontulmuş kilit taşından büyük kemer üzerinde parlıyordu. Gandalf attan indi çünkü Hisar'a atların girmesi yasaktı; Gölgeyele efendisinin yumuşak bir sözüyle alınıp götürülmesine boyun eğmek zorunda kaldı.

Kapıdaki muhafızlar siyahlar giymişti, yüksek tepeli, yüzü sıkı sıkı saran, yanaklıklarının üzerine deniz kuşlarının kanatlarının yerleştirilmiş olduğu miğferleri de garip şekilliydi; fakat miğferler gümüşten bir alevle parlıyorlardı çünkü bunlar gerçekten de eski günlerin bir yadigârı olan mithril'dendi. Siyah cüppelerine beyazla, gümüşten bir tacın ve birçok köşesi olan bir yıldızın altında kar gibi çiçekler açmış bir ağaç işlenmişti. Bu Elendil'in varislerinin özel üniforması idi ve artık Gondor'da, Hisar'ın

önünde bulunan, bir zamanlar Ak Ağaç'ın yetişmiş olduğu Kaynak Avlusu'nun Nöbetçileri'nden başka kimse giymiyordu.

Besbelli ki onlar varmadan gelişlerinin haberi ulaşmıştı; hemen içeri kabul edildiler, sessizce, sorguya çekilmeden. Gandalf aceleyle beyaz taşlarla döşenmiş avluyu büyük adımlarla geçti. Sabah güneşi altında tatlı bir su kaynayıp oynaşıyor, etrafını da parlak yeşilden bir çimenlik çevreliyordu; fakat tam ortada, havuzun üzerine sarkan ölü bir ağaç duruyor, akan damlalar hüzünle ağacın çıplak ve kınk dalları üzerinden yeniden berrak suya dökülüyordu.

Pippin, Gandalf in arkasından aceleyle giderken ağaca bir göz attı. Çok hüzünlü görünüyor, diye düşündü ve her şeye o kadar güzel bakıldığı halde neden ölü ağacın yerinde bırakılmış olduğunu merak etti.

Yedi yıldız, yedi taş ve bir ak ağaç.

Gandalfın mırıldanmış olduğu sözcükler geldi aklına. Derken kendini parlayan kulenin altındaki büyük binanın kapıları önünde buluverdi; büyücünün arkasında uzun boylu, sessiz kapı muhafızlarının arasından geçerek taştan evin serin ve yankılı gölgesine girdi.

Yerleri kaldırım taşı döşeli, uzun ve boş bir geçitten geçtiler; giderlerken Gandalf Pippin'e alçak sesle, "Sözlerine dikkat et Efendi Peregrin!" dedi. "Hobbit küstahlığının zamanı değil. Théoden müşfik ve yaşlı bir adamdı. Denethor başka bir cinstir, mağrur ve kurnaz, kendisine kral denmese bile çok daha büyük bir soya ve güce sahip biridir. Fakat oğlu Boromir hakkındaki bilgileri sen verebileceğin için en çok seninle konuşacak ve seni uzun uzun sorguya çekecektir. Oğlunu çok severdi: Belki de haddinden fazla; birbirlerinden farklı oldukları için daha da çok severdi. Fakat bu sevgi görüntüsü alünda, öğrenmek istediği şeyleri benden çok senden öğrenebileceğini düşünecektir. Ona, gerekenden fazlasını anlatma; Frodo'nun göreviyle ilgili meseleyi karıştırma. Bu konuyla daha sonra ilgileneceğim. Aragorn hakkında da bir şey söyleme, eğer çok mecbur kalmazsan."

"Neden söylemeyecekmişim? Yolgezer'in nesi var?" diye fısıldadı Pippin. "O da buraya gelmeye niyetliydi, değil mi? Zaten kendisi de kısa bir süre sonra buraya gelmiş olacak."

"Belki, belki," dedi Gandalf. "Gerçi gelecek olursa, hiç kimsenin, hatta Denethor'un dahi tahmin etmediği bir şekilde olacak bu. Böylesi daha iyi. En azından geleceğinin haberi bizim tarafımızdan verilmeden gelmeli."

Gandalf parlatılmış metalden bir kapı önünde durdu. "Bak Efendi Pippin, şimdi sana Gondor tarihi hakkında ders verecek halim yok; gerçi Shire'daki ormanlarda kuş yuvalarından yumurta çalacağına veya aylaklık edeceğine bu konuda bir şeyler öğrenmiş olsaydın hiç de fena olmazdı ya. Sen, ben ne dediysem öyle yap! Kudretli bir hükümdara veliahtının ölüm haberini verirken, buraya vardığında krallığını ilan edecek birinin gelişini haber vermek pek akıl kân sayılmaz. Yetti mi?"

"Krallığını mı?" dedi Pippin hayret içinde.

"Evet," dedi Gandalf. "Bütün bu günler boyunca tıkalı kulaklar ve uykulu bir kafayla dolaştıysan uyan artık!" Kapıyı çaldı.

Kapı açıldı ama açan görünmüyordu. Pippin koskoca salona baktı. Salon, tavanı taşıyan uzun sütun dizilerinin ardında, her iki yanda bulunan derin pencereler tarafından aydınlatılmıştı. Yekpare siyah mermerden sütunlar, bir sürü garip hayvan ve yaprak şekilleriyle oyulmuş koca sütun başlarına doğru yükseliyordu; çok yukarılarda, gölge içinde geniş kemerli yapı dalgalı hafif çizgiler halinde çeşitli renkler eklenmiş donuk altın renginde parlıyordu. Ne duvarlarda asılı kumaşlar, ne tarihi sahneleri canlandıran dokumalar, ne de dokunmuş veya tahtadan herhangi bir şey görünüyordu heybetli salonda; fakat sütunlar arasında, soğuk taştan oyulmuş bir grup sessiz, uzun boylu suret vardı.

Aniden Pippin'in aklına Argonath'ın yontulmuş kayaları geldi ve çoktan ölmüş olan krallar caddesine bakarken üzerine bir korku çöktü. Salonun öbür ucunda çok basamaklı bir kaidenin üzerine, tepesi miğfer gibi şekillendirilmiş mermerden bir kubbenin alnına koca bir taht yerleştirilmişti; arkasında duvara çiçek açmış bir ağaç sureti oyulmuş ve değerli taşlarla bezenmişti. Fakat taht boştu. Kürsünün dibinde, geniş ve derin olan en son basamakta taştan bir sandalye vardı kapkara ve süssüz; bunda da kucağına bakan yaşlı bir adam oturuyordu. Elinde altın topuzlu beyaz bir asa vardı. Adam başını kaldırıp bakmadı. Onlar da ağırbaşlılıkla,

adama doğru giden uzun yolu, ayak taburesine üç adım kalıncaya kadar adımladılar. O zaman Gandalf konuştu.

"Selam olsun Minas Tirith'in Hükümdarı ve Vekilharcı, Ecthelion oğlu Denethor! Bu karanlık saatte nasihatler ve haberlerle geldim."

O zaman yaşlı adam başını kaldırarak baktı. Pippin adamın, mağrur kemikli, fildişi tenli, kara derin gözleri arasındaki uzun kemerli burnuyla derin çizgili yüzünü gördü; bu yüz ona Boromir'den çok Aragorn'u hatırlattı. "Karanlık gerçekten de şu saat," dedi yaşlı adam, "ve senin âdetin de böyle zamanlarda gelmektir Mithrandir. Lâkin bütün işaretler Gondor'un yazgısının yaklaştığım gösterse de, o karanlık bana kendi karanlığımdan daha aydınlık geliyor şimdi. Bana, oğlumun ölümüne tanık olmuş birini getirdiğin söylendi. O, bu mu?"

"Öyle," dedi Gandalf. "ikisinden biri. Diğeri Rohan'lı Théoden ile birlikte; yakında buraya gelebflirler. Sizin de gördüğünüz gibi Buçukluktur bunlar; yine de kehanette adı geçen değil."

"Yine de bir Buçukluk," dedi Denethor gaddarca, "bu isme karşı pek sevgi beslemiyorum, çünkü o lanetli sözler düşüncelerimizi karıştırmak için gelmişti ve oğlumu ölümüne götüren belirsiz bir göreve sürüklemişti. Boromir'im! Şimdi sana ihtiyacımız var işte! Onun yerine Faramir gitmeliydi."

"Gidebilirdi," dedi Gandalf. "Kederin yüzünden haksızlık etme! Bu göreve Boromir talip olmuştu ve bir başkasının görevi almasına müsaade etmedi. O buyurucu, istediğini alan biriydi. Onunla uzun bir yolculuk yaptım ve ruh hallerinin çoğunu anladım. Fakat siz onun ölümünden söz ediyorsunuz. Bunun haberini biz gelmeden önce mi aldınız?"

"Bu geçti elime," dedi Denethor ve asasını yere bırakarak kucağından bakmakta olduğu şeyi kaldırdı. Her iki elinde de ortadan ikiye ayrılmış büyük borunun bir parçası vardı: Gümüşle bağlanmış yabani öküz boynuzu.

"Bu Boromir'in her zaman üzerinde bulundurduğu borusu!" diye haykırdı Pippin.

"Öyle," dedi Denethor. "Sıra bendeyken ben de taşımıştım, tıpkı kralların zail olmasından önceki yitip gitmiş yıllardan, Mardil'in babası Vorondil'in,

Rhûn'un ırak kırlarında Arav/m vahşi ineklerini avladığından beri sülalemizdeki bütün büyük erkek çocukların taşıdıkları gibi. On üç gün önce borunun kuzey bataklıklarında belli belirsiz öttürüldüğünü duydum ve nehir boruyu bana getirdi, yarılmış bir halde: Artık bir daha hiç üflenemeyecek." Durdu; ağır bir sessizlik hâkimdi. Aniden kara bakışlarını Pippin'e çevirdi. "Sen ne dersin buna Buçukluk?"

"On üç, on üç gün," diye kekeledi Pippin. "Evet, sanırım o kadardı. Evet, borusunu üflediğinde ben onun yanındaydım. Ama hiç yardım gelmedi. Sadece daha çok ork çıkageldi."

"Demek öyle," dedi Denethor bütün dikkatiyle Pippin'in yüzüne bakarak. "Sen orada miydin? Bana daha çok şey anlat! Neden hiç yardım gelmedi? Ve sen nasıl kaçtın da o, o kadar kudretli bir adam, karşısında sadece orklar varken kaçamadı?"

Pippin kızararak korkusunu unuttu. "En kudretli adam bile tek bir okla öldürülebilir," dedi; "üstelik Boromir birçok okla delik deşik oldu. Onu en son gördüğümde bir ağacın dibine çökmüş, böğrüne saplanmış kara tüylü bir oku çıkartıyordu. Sonra baygınlık geçirdim ve beni tutsak ettiler. Bir daha onu ne gördüm, ne de duydum. Fakat anısına çok büyük saygı duyuyorum çünkü çok yiğit biriydi. Bizi, akrabam Meriadoc ile beni kurtarabilmek için uğraşırken Karanlıklar Efendisi'nin askerleri tarafından pusuya düşürülerek öldü; her ne kadar başanlı olamayıp ölmüş olsa da ona karşı minnettarlığımdan hiçbir şey eksilmemiştir."

Sonra Pippin yaşlı adamın gözlerinin içine baktı; çünkü hâlâ o soğuk sesteki serzenişten ve alaydan dolayı incinmiş olan gururu garip bir biçimde oynaşıyordu içinde, "insanların büyük bir hükümdarı bir hobbitten, kuzey Shire'lı bir buçukluktan pek fazla bir hizmet ummaz kuşkusuz; ama öyle de olsa, ben borcuma karşılık olarak emrinize amade olduğumu bildirmek isterim size." Kurşuni renkli pelerinini yana savurarak küçük kılıcını çekti ve Denethor'un ayaklarının dibine bıraktı.

Tıpkı bir kış akşamı görünen soğuk güneşin pırıltısı gibi soluk bir tebessüm gelip geçti yaşlı adamın yüzünden; ama başını eğerek, borunun kınk parçalarını kenara bırakıp elini uzattı. "Silahı bana ver! "dedi.

Pippin kılıcı kaldırarak, kabzasını yaşlı adarha uzattı. "Nereden geldi bu?" dedi Denethor. "Üzerinde çok çok uzun yıllar var. Bu kılıç, geçmişin derinliklerinde Kuzey'de yaşayan akrabalarımız tarafından yapılmıştır herhalde oyle mı?

Kılıç ülkemin sınırlarında bulunan höyüklerden ılıktı dedi Pippin Ama sadece kotu kişiler yaşıyor şimdi orada ve onlar hakkında daha fazla şey anlatmaya da gönlüm yok '

Bakıyorum etratınıza garip hikâyeler örülmüş dedi Denethor ve bir kez daha görünüşün insanı ya da buçukluğu kandırabılecegı gösterildi bize Smn hizmetinizi kabul ediyorum Çünkü sızın gözü nuz sözlerden korkmuyor her ne kadar biz Güney de yaşayanların ku lağına garip de gelse, kibar bir konuşma biçiminiz var Ve nezaket sa hıbı butun halklara ihtiyacımız olacak önümüzdeki günlerde ister bu vuk olsunlar ister küçük Bana yemin et şimdi..

Kabzayı al dedi Gandalf, ve Hükümdarın söylediklerini tekrarla eğer buna kararlıysan."

"Kararlıyım," dedi Pippin

Yaşlı adam kılıcı kucağına bıraktı, Pippin elim kılıcın kabzasına koydu ve Denethor un söylediklerini yavaş sesle tekrarladı.

"Burada Gondora ve ülkenin Hükümdarı ve Vekilharcına sadakatle hizmet edeceğime, iyilikte ve kötülükte, savaşta ve barışta yaşarken ve ölürken şu andan itibaren, hükümdarım beni azat edinceye veya ölünceye veya dünyanın sonu gelinceye kadar gerektikçe konuşup gerektikçe susacağıma yapılması gerekeni yapacağıma veya karışmayacağıma gelip gideceğime yemin ederim Ben Buçuklukların Shıreından Paladın oğlu Peregrın böyle veriyorum sözümü"

"Ve ben Gondor Hükümdarı, Yüce Kralın Vekilharcı Ecthelion oğlu Denethor, bunu böyle ısıtıyorum, bunu ne unutacağım, ne de bahşedilenin ödülünü esirgeyeceğim Sadakate karşı sevgi yiğitliğe karşı onur yeminini bozandan intikam ' Bunun üzerine Pippin kılıcını gen alarak kınına soktu

"Şimdi dedi Denethor, sana ilk buyruğum Konuş sessiz kalma! Bana butun hikâyeni anlat, oğlum Boromır hakkında butun bildiklerini

hatırlamaya çalış Şimdi otur ve başla! Konuşurken ayak taburesının yanında duran gümüşten minik bir çıngırağı çaldı hemen hizmetkârlar çıktı öne Pippin onların, Gandalf ile içeri girdiklerinde gorunmeyecek şekilde kapının her ıkı yanındaki özel bölümlerde durduklarını gördü.

"Misafirlere yiyecek bir şeyler, şarap ve sandalye getirin" dedi Denethor, "ve bir saat bizi kimsenin rahatsız etmesine izm vermeyin."

"Butun ayırabileceğim zaman bu kadar çünkü göz önünde bulundurmam gereken çok fazla şey var dedi Gandalf a Çok daha önemli şeyler gibi görünseler de benim için o kadar acil olmayan şeyler Lâkın belki günün sonunda yeniden konuşabiliriz

"Daha önce de mümkün olur umarım dedi Gandalf "Çünkü isengard dan buraya, yüz elli fersahı bir yel hızıvla sadece size her ne kadar kibar olursa olsun, minik bir savaşçı getirmek için gelmedim. Théoden in çok büyük bir savaş yapması Isengard in düşmesi ve benim Saruman in asasını kırmam sızın hiç mı umurunuzda değil?"

"Umurumda Ama bu işlerle ilgili, Doğu nün tehlikesine karşı kendim için yeterli sayılacak kadar bilgim var Kara gözlerini Gandalf a çevirdi, o zaman Pippin ikisinin arasındaki benzerliği, ıkısı arasındaki sanki bir gözden diğerine çekilmiş için için yanan ama her an alevlenecek bir ateş çizgisi gibi duran duygusal gerginliği gördü.

Gerçekten de Denethor, Gandalf tan çok benziyordu büyük bir büyücüye, daha haşmetliydi, daha yakışıklı ve güçlüydü, yaşlıydı Ama yine görmek dışında bir duyuyla Pippin, Gandalf in daha büyük bir güce, daha denn bir irfana ve gizlenmiş olan bir haşmete sahip olduğunu algıladı Ayrıca, aslında daha yaşlıydı, çok çok daha yaşlı "Ne kadar daha yaşlı acaba9" diye merak etti ve o zaman bunu daha önce düşünmemiş olmasının ne kadar garip olduğunu fark etti Ağaçsakal büyücülerle ilgili bir şeyler söylemişti ama o zaman bile Gandalf ı onlardan bin olarak düşünmemişti Gandalf neydi0 Dünyanın hangi ırak zamanı ve yerinde gelmişti dünyaya ve ne zaman gidecekti? Sonra düşünceleri bolundu, Denethor ile Gandalf in hâlâ birbirlerinin gözlerine bakmakta olduğunu gördü, sanki birbirlerinin zihninden geçenleri okuyorlarmış gibi Fakat bakışlarını ilk kaçıran Denethor oldu

"Evet," dedi, çünkü Taşlar kaybolmuş olsa dahi, Gondor'lu hükümdarların normal insanlardan daha keskin gözlere sahip olduğu söylenir, onlara birçok da haber ulaşır Fakat oturun şimdi"

Derken adamlar bir sandalye ile alçak bir tabure taşıyarak geldiler, bir tanesi üzerinde gümüş kapaklı bir sürahi, kupalar ve beyaz kekler bulunan bir tepsi getirdi Pippin oturdu ama gözlerini bir türlü yaşlı hükümdardan alamıyordu Gerçekten öyle mı olmuştu yoksa ona mı öyle gelmişti bilemiyordu ama, Taşlardan konuşurken yaşlı adamın gözlerindeki pırıltılardan birinin aniden kendi yüzüne düşer gibi olduğunu hissetmişti

"Şimdi bana hikâyeni anlat sevgili kulum, dedi Denethor, yan nezaket, yarı alayla. "Çünkü oğlumun kendine arkadaş seçtiği birinin sözleri gerçekten de hoş gelecektir."

Pippin koca salonda, Gondor Hükümdan'nın delip geçen bakışları altında, arada bir sorduğu kurnaz sorularla deşildiği ve bütün bu süre zarfında olanları dinleyen, seyreden ve (Pippin'e öyle geliyordu) kabarmakta olan öfkesini ve sabırsızlığını bastıran Gandalf m varlığını hissettiği o saati bir daha hiç unutamadı. Saat bittiğinde ve Denethor çıngırağı tekrar çaldığında, Pippin bitip tükenmişti. "Saat dokuzu geçmemiştir daha," diye düşündü. "Şu anda üst üste üç kahvaltı edebilirim."

"Efendi Mithrandir'i, kendisi için hazırlanmış olan yere götürün," dedi Denethor, "yol arkadaşı da şimdilik onunla kalabilir, eğer isterse. Fakat onu hizmetime kabul ettiğim bilinsin, kendisi Paladin oğlu Peregrin olarak tanınsın ve ikinci derecedeki parolalar kendisine öğretilsin. Komutanlara, saat üçü vurur vurmaz beni burada ziyaret etmelerini söyleyin.

"Ve siz Efendi Mithrandir, siz de gelin, dilediğiniz zaman. Kısa uykularım dışında kimse sizin yanıma gelmenizi engellemeyecek. Bırakın yaşlı bir adamın aptallığına karşı duyduğunuz öfke geçsin, o zaman beni teselli etmek için geri gelin."

"Aptallık mı?" dedi Gandalf. "Hayır hükümdarım, siz bunadığınız zaman ölürsünüz. Siz üzüntünüzü bile bir örtü gibi kullanabilirsiniz. Ben yanında otururken, hiçbir şey bilmeyen birini bir saat sorguya çekmenizin nedenini bilmiyorum mu sanıyorsunuz?"

"Eğer bunu anlıyorsan o zaman haline şükret," diye cevap verdi Denethor. "Gerektiğinde yardım ve öğüdü hor gören gurur, aptallıktır; fakat sen bu tür armağanları kendi amaçların için dağıtıyorsun. Ama Gondor Hükümdarı başka adamların amaçlarının aleti olmamalıdır, bunlar ne kadar kıymetli olursa olsun. O yüzden dünyada benim için, şu andaki haliyle Gondor'un iyiliğinden daha yüksek bir amaç yoktur; ve Gondor'un hükümranlığı bendedir beyim, başka hiç kimsede değil; kral tekrar gelmedikçe."

"Kral tekrar gelmedikçe mi?" dedi Gandalf. "Eh sayın Vekilharcım, sizin göreviniz hatırı sayılır bir krallığı, artık çok az insanın bakıp da görebildiği o olaya karşı korumaktır hâlâ. Bu görevi yerine getirirken arzu ettiğiniz bütün yardımı alacaksınız. Fakat size şunu söyleyeyim: Hiçbir ülkenin, ne Gondor'un, ne de büyük küçük başka bir ülkenin hükümranlığı bana ait değildir. Şu andaki haliyle dünyada tehlike içinde olan her kıymetli şey beni ilgilendirir. Kendi adıma ben,Gondor yok olacak olsa bile, gelecek günlerde zarafetle büyüyüp, meyvalar veren ve çiçek açan bir şey şu geceden geçebilirse, kendi görevimde tamamiyle başarısız olmamış olacağım. Çünkü ben de bir çeşit vekilharcım. Bunu bilmiyor muydunuz?" Bu sözle birlikte dönerek, yanında koşan Pippin'le birlikte, koca adımlarla salondan ayrıldı.

Giderlerken Gandalf Pippin'e ne baktı, ne de bir söz söyledi. Mihmandarları onları salonun kapılarından çıkarttı, Kaynak Avlusu'ndan geçirerek taştan yüksek binalar arasındaki yola götürdü. Birkaç dönemeçten sonra, tepe ile dağı birbirine bağlayan sırttan çok uzak olmayan bir yerde, hisarın kuzey tarafındaki surlarına yakın bir eve vardılar, içeri girince mihmandar onlan geniş oymalı bir merdivenden bir kat yukarıya çıkarttı ve aydınlık, havadar, duvarlarına üzerinde hiçbir suret bulunmayan donuk altın renkli dokumaların asılı olduğu zarif bir odaya buyur etti. Oda ferah döşenmişti, küçük bir masa, iki sandalye ve bir sedirden başka bir şey yoktu; fakat her iki yanda da perdeyle örtülmüş bölümler, güzelce Örtülmüş yataklar ve yıkanmak için tasla ibrik vardı. Kuzeye, hâlâ sislerle kefenlenmiş duran Anduin'in uzaklardaki Emyn Muil ve Rauros'a doğu çizdiği koca kavisine bakan üç yüksek pencere vardı. Pippin taştan derin pervazdan dışarı bakabilmek için sedirin üzerine tırmandı.

"Bana kızdın mı Gandalf?" dedi mihmandarları dışarı çıkıp kapıyı kapatırken. "Elimden geleni yaptım."

"Gerçekten de yaptın!" dedi Gandalf aniden gülerek; gidip kolunu hobbitin omuzuna dolayarak Pippin'in yanında durup pencereden dışarıyı seyretti. Pippin biraz hayretle o anda kendi yüzüne yakın duran yüze baktı, çünkü o kahkahanın tonu mutlu ve neşeliydi. Yine de büyücünün yüzünde ilk önce endişe ve hüzün çizgileri görmüştü; gerçi daha dikkatle baktıkça bütün bunların altında büyük bir keyif algıladı: Hani bıraksa bütün bir krallığı kahkahayla boğacak bir şenlik kaynağı.

"Gerçekten de elinden geleni yaptın," dedi büyücü; "umanm bir daha uzun bir süre kendini böyle iki korkunç yaşlı adamın arasında bir köşeye kısılmış bulmazsın. Yine de Gondor Hükümdan senden, tahmin ettiğinden daha çok şey öğrendi Pippin. Grup'u Moria'dan dışarı çıkartanın Boromir olmadığını, Minas Tirith'e gelenler arasında çok saygıdeğer biri olduğunu ve bu kişinin çok meşhur bir kılıcı olduğunu gizleyemedin. insanlar Gondor'da geçmişin öykülerini daha çok düşünürler; üstelik Denethor, Boromir gittiğinden beri Isildur'un Felaketi hakkındaki tekerlemeler ve sözler hakkında uzun uzun düşünmüştür

"O, bu zamanın diğer insanlarına benzemez Pippin; babadan oğula geçen soyu ne olursa olsun, bir şans eseri olarak onda Batılı kanı hakkıyla akmakta; tıpkı en çok sevdiği oğlu Boromir'de olmayıp da diğer oğlu Faramir'de olduğu gibi. ileri görüşlü bir adam. Eğer iradesini o yöne yöneltirse, birinin, hatta uzakta yaşayan birinin bile aklından neler geçtiğini algılayabilir. Onu kandırmak zordur ve buna yeltenmek tehlikelidir.

"Bunu unutma! Çünkü artık'onun hizmetine girdiğine dair yemin ettin Bunu yapmayı senin kafana ya da gönlüne kim soktu bilemiyorum. Ama iyi oldu. Buna müdahale etmedim çünkü cömertçe bireylem soğuk bir nasihatle denetlenmeye kalkışılmamalıdır. Bu (sanırım böyle de denebilir) gururunu okşadığı gibi ona dokundu da. Ve en azından artık Minas Tirith'te dilediğin gibi dolaşmakta özgürsün görevin olmadığı zamanlar. Çünkü bu işin birde başka yönü var. Artık onun emri ndesin; o da bunu unutmayacaktır. Hâlâ dikkatli olman lazım!"

Sessizleşerek içini çekti. "Yarının ne getireceği hakkında kafa patlatmanın âlemi yok. Her şeyden önce, daha uzun bir süre yarının bugünden daha kotu şeyler getireceği kesin. Ve buna mani olmak için yapabileceğim bir şey yok anık. Tahta kuruldu, taşlar harekete geçti. Bulmayı çok istediğim taşlardan biri şu anda Denethor'un varisi olan Faramir. Onun Şehir'de olduğunu zannetmiyorum; ama haber toplayacak vaktim olmadı. Gitmem gerekiyor Pippin. Hükümdarın bu divanına gidip öğrenebildiğimi öğrenmem lazım. Fakat hamle sırası Düşman'da ve o da bütün oyununu kurmak üzere. Piyonlar da bunu görebilir, Gondoreri Paladin oğlu Peregrin, herkes kadar. Bile kılıcını!"

Gandalf kapıya gitti, kapının ağzından geri döndü. "Çok acelem var Pippin," dedi. "Dışarı çıktığında benim için bir şey yapıver. Hatta eğer çok yorgun değilsen, dinlenmeden önce. Git, Gölgeyele'yi bul ve onu nasıl barındırdıklarına bak. Bu insanlar hayvanlara iyi davranırlar çünkü kendileri de iyi ve akıllı bir halktır ama atlar hakkında bazılarına göre daha az bilgileri vardır."

Bunu söyledikten sonra Gandalf dışarı çıktı; tam o çıkarken, hisarın kulesinden tatlı ve berrak bir çan sesi duyuldu. Havadaki gümüş gibi üç kez çaldı ve sustu: Güneş doğalı üç saat olmuştu.

Bir dakika sonra Pippin kapıya giderek merdivenlerden indi ve sokağa bakındı. Güneş artık sıcak ve parlaktı, kuleler ve yüksek evler batıya doğru keskin hatlı gölgeler uzatıyordu. Mindolluin Dağı beyaz miğferini ve karlı pelerinini mavi göğün yükseklerine kaldırıyordu. Şehrin yollarında silahlı adamlar gidip geliyordu, sanki saat çalınca nöbetlerini ve nöbet yerlerini değiştiriyorlarmış gibi.

"Shire'da saat dokuz derdik," dedi Pippin kendi kendine yüksek sesle. "Bahar güneşinde açık bir pencere önünde güzel bir kahvaltı etmenin tam zamanı. Ah bir kahvaltı için neler vermezdim! Acaba bu insanlar kahvaltı ederler mi, yoksa kahvaltı vakti geçti mi? Sonra akşam yemeğini ne zaman ve nerede yerler acaba?"

Derken, hisarın ortasından, dar sokaktan ona doğru gelmekte olan siyahbeyaz giyinmiş bir adam dikkatini çekti. Pippin kendisini çok yalnız

hissederek adam geçerken onunla konuşmaya karar verdi; ama buna hiç gerek kalmadı. Adam doğrudan ona doğru geldi.

"Sen Buçukluk Peregrin misin?" dedi. "Bana, senin Hükümdar'ın ve Şehir'in hizmetine girmek için yemin ettiğin söylendi. Hoşgeldin!" Elini uzattı, Pippin de kabul etti.

"Ben Baranor oğlu Beregond. Bu sabah benim hiç işim yok; sana parolaları ve bilmek isteyeceğin kesin olan bazı şeyleri öğretmek için yollandım. Kendi adıma, ben de seninle ilgili bazı şeyler öğrenmiş olacağım. Çünkü daha önce bu ülkede hiç buçukluk görmemiştik; ayrıca onlar hakkında bazı söylentiler duymuş olsak bile bildiğimiz öykülerin hepsinde de onlardan çok az söz edilir. Dahası sen Mithrandir'in arkadaşışısın. Onu iyi tanır mısın?"

"Şey," dedi Pippin. "Onu kısa hayatım boyunca tanıdım diyebiliriz; son olarak da onunla uzaklara seyahat ettim. Fakat daha o kitapta okunacak çok şey var; ben ise bir iki sayfadan fazlasını gördüğümü iddia edemem. Ama yine de belki onu birkaç kişi dışında herkes kadar tanıyorumdur. Grup'umuzda onu gerçekten bir tek Aragorn tanıyordu sanırım."

"Aragorn mu?" dedi Beregond. "O da kim?"

"Ay," diye kekeledi Pippin, "Bizle birlikte gelen adamın tekiydi. Şimdi Rohan'dadır herhalde."

"Duyduğuma göre sen de Rohan'daymışşın. O topraklarla ilgili de sana soracağım çok şey var; çünkü beslediğimiz azıcık umudu da o insanlara bağlıyoruz. Fakat görevimi unuttum, önce senin sorularına cevap vermeliyim. Şimdi ne yapmak isterdin Efendi Peregrin?"

"Aa şey," dedi Pippin, "eğer cesaretimi toplasam şu anda aklımı kurcalayıp duran soruyu sorardım; şey, yani kahvaltı falan etmeye ne dersiniz? Yani demek istediğim yemeği ne zamanlar yersiniz, yemekhaneniz nerede, eğer varsa? Ya hanlar? Bakındım ama akıllı ve kibar adamların evlerine vardığımız zaman bir yudum bira içme umuduyla ayakta kalmayı başardığım halde yukarı çıkarken bir tek han bile göremedim."

Beregond ona ciddi ciddi baktı. "Tam bir eski tüfeksin bakıyorum," dedi. "Kırlarda savaşmaya giden adamların hep bir sonra yemek yiyip içecekleri

yerin umuduyla yaşadıkları söylenir; gerçi ben yolculuk yapmış bir adam değilim şahsen. O halde bugün henüz yemek yemedin, öyle mi?"

"Şey, yedim, doğrusunu söylemek gerekirse yedim, evet," dedi Pippin. "Ama hükümdarınızın şefkati sonucu bir kupa şarap ve bir iki beyaz kekten fazlasını değil; fakat bunun acısını beni bir saat sorguya çekerek çıkarttı, ki bu da sorguya çekileni acıktıran bir şeydir."

Beregond güldü. "Masada, küçük adamlar büyük işler başarır, deriz. Fakat sen kahvaltını Hisar'daki herhangi bir adam kadar iyi etmişsin, üstelik daha da saygın bir biçimde. Burası bir kale, bir nöbetçi kulesi ve şimdi de savaş halindeyiz. Güneşten önce kalkıp, kurşuni ışık altında bir lokma bir şey yiyoruz ve şafak vakti göreve gidiyoruz. Ama üzülme!" Pippin'in yüzündeki ümitsizliği görerek tekrar güldü. "Sabah ağır işi olanlar, sabahla öğle arasında kendilerini güçlendirmek için bir şeyler daha yer. Sonra öğlen vakti veya görevimizin izin verdiği bir vakitte hafif bir öğle yemeğimiz olur; sonra insanlar günün yemeği için toplanırlar, günün kavuştuğu saatlerde öyle bir şenlik hâlâ olabilir.

"Haydi! Biraz yürüyelim, sonra gidip biraz yiyecek bir şeyler bulur burçtaki mazgallar arasında yiyip içer, şu latif sabahı seyrederiz."

"Bir dakika!" dedi Pippin kızararak. "Açgözlülük ya da müsaade ederseniz açlık diyelim, aklımdan çıkarıvermiş. Ama Gandalf, sizin deyiminizle Mithrandir, Rohan'ın önemli birküheylanına, söylendiği · ne göre onu Mithrandir'in emrine verdiği halde kralın göz bebeği olan atı Gölgeyele'ye bakmamı söylemişti bana. Sanırım yeni sahibi onu birçok insanı sevdiğinden daha çok seviyor ve eğer bu şehirde onun hatırı sayılıyorsa Gölgeyele'ye de büyük bir saygıyla davranmanız gerekir: Bu hobbite davrandığınızdan daha büyük bir şefkatle, eğer mümkünse."

"Hobbit mi?" dedi Beregond.

"Biz kendimize böyle diyoruz," dedi Pippin.

"Bunu öğrendiğime memnun oldum," dedi Beregond, "çünkü artık garip aksanların güzel bir muhabbeti engellemediğini söyleyebilirim; hobbitler hoş konuşan bir halk. Fakat haydi! Beni bu güzel at hakkında bilgilendir. Ben hayvanları severim, onlan bu taştan şehirde nadiren görürüz; çünkü halkım dağlardaki vadilerden gelmiş, ondan önce de îthilien'den. Fakat

korkma! Ziyaretimiz kısa olacaktır, sadece nezaketen bir selamlama, sonra oradan kilere gideriz."

Pippin Gölgeyele'nin güzelce barındırılmış ve bakılmış olduğunu gördü. Çünkü altıncı dairede, hisarın surları dışında, birkaç hızlı atın barındığı birkaç güzel ahır bulunuyordu, Hükümdar'ın ulaklarının barınaklarının hemen yanında: Elçiler her zaman Denethor ya da onun baş komutanı tarafından acil bir emirle bir yerlere yollanmak için hazır bekliyorlardı. Fakat o.anda bütün atlar ve biniciler dışarıda, uzaktaydılar.

Pippin ahıra girerken Gölgeyele kişnedi ve başını çevirdi. "Günaydın!" dedi Pippin. "Gandalf ilk fırsat bulduğunda gelecek. Çok meşgul ama sana selam söyledi, beni de her şeyin yolunda olup olmadığını kontrol etmem için yolladı; o uzun zahmetinden sonra umanm dinlenebiliyorsundur."

Gölgeyele başını aşağı yukarı sallayarak ayaklarını yere vurdu. Fakat Beregond'un başını hafifçe elleyip böğrünü okşamasına izin verdi.

"Sanki uzun bir yolculuktan gelmemiş de bir yanşa hazırlanmak için can atıyormuş gibi duruyor," dedi Beregond. "Ne kadar güçlü ve mağrur! Koşum takımları nerede? Çok zengin ve zarif olsa gerek."

"Onun için hiçbir koşum takımı yeterince zengin ve zarif olamaz," dedi Pippin. "Koşum takımlarına izin vermiyor. Eğer seni taşımayı kabul ederse, taşır, eğer kabul etmezse hiçbir gem, dizgin, kırbaç onu terbiye edemez. Hoşça kal Gölgeyele! Sabırlı ol. Savaş yaklaşıyor."

Gölgeyele başını kaldırarak kişnedi; ahır öyle bir titredi ki onlar da kulaklarını tıkamak zorunda kaldılar. Yemliğinin dolu olduğunu görünce oradan ayrıldılar.

"Şimdi sıra bizim yemliğimizde," dedi Beregond ve Pippin'i yeniden hisara, yani büyük kulenin kuzey tarafına doğru yönlendirdi. Orada lambalarla aydınlatılmış geniş bir pasaja varan uzun ve serin merdivenlerden aşağıya indiler. Yan taraflardaki duvarlarda kapaklar vardı; bunlardan bir tanesi açıktı.

"Burası Muhafız birliğinin deposu ve kileri," dedi Beregond. "Selam olsun Jargon!" diye seslendi kapaktan içeri. "Henüz çok erken uma burada Hükümdar'ın emrine kabul ettiği yeni biri var. Sıkı bir kemerle uzaktan,

uzun bir yoldan at sürmüş; üstelik bu sabah da onu yoran bir görevi olmuş ve karnı aç. Neyin varsa ver bize!"

Oradan ekmek, tereyağı, peynir ve elma aldılar. Kış stokunun son kalıntıları; buruş buruş ama sağlam ve tatlıydı elmalar; ayrıca bir matara yeni doldurulmusfoıra, tahta tabaklar ve kupalar da aldılar. Bunların hepsim bir sepete koyup tekrar güneşe çıktılar; Beregond Pippin'i dışarı doğru çıkıntı yapan büyük burcun doğu ucunda, surlarında pervazın altında oturma yeri bulunan bir yere götürdü. Buradan, dünyanın üzerindeki sabaha bakabiliyorlardı.

Yiyip içtiler, bir Gondor ve Gondor'un gelenekleri ve görenekleri hakkında, bir Shire ve Pippin'in görmüş olduğu diğer garip diyarlar hakkında konuşuyorlardı. Ve onlar konuştukça Beregond'un hayreti bir kat daha artıyor ve oturduğu yerden kısa bacaklarını sallayıp duran ya da mazgaldan aşağıdaki topraklara bakmak için oturduğu yere parmaklarının ucuyla basan bu hobbite daha da büyüyen bir hayranlıkla bakıyordu.

"Açık konuşacağım Efendi Peregrin," dedi Beregond, "bize bir çocuk gibi görünüyorsun, dokuz yaz geçirmiş bir oğlan çocuğu gibi aşağı yukarı; ama yine de bizim ak sakallı adamlarımızın çok azının bildiği tehlikelerle baş etmiş, harikalar görmüşsün. Hükümdarımızın kendisine, söylediklerine göre eskiden âdet olduğu gibi soylu bir hizmetkâr seçmesini bir kapris zannetmiştim. Fakat şimdi öyle olmadığını anlıyorum; o yüzden aptallığımı bağışlamanı isterim."

"Bağışlıyorum," dedi Pippin. "Gerçi çok da yanılmış sayılmazsın. Ben, kendi halkım arasında da bir delikanlı sayılırım ve 'yaşımı alıncaya kadar' daha bir üç sene geçmesi gerekecek, Shire'da söyledikleri gibi. Ama beni takma kafana. Gel, sen de bak ye bana neler görebileceğimi söyle."

Güneş tırmanıyordu ve aşağıdaki vadide ve sisler kalkmaya başlamıştı. Son sisler de tam tepelerinden, Doğu'dan sertleşmeye başlayarak esen ve hisarın bayraklarını ve ak sancaklarını dalgalandırıp çekiştiren yelle taşınan beyaz bulut huzmeleri halinde yüzerek uzaklaşıyordu. Uzakta vadinin dibinde, göz aşımı beş fersah kadar uzakta, Ulu Nehir'in kurşuni rengiyle pınl pırıl kuzey batıdan gelişi, sonra gerisinde, elli fersah uzakta Deniz'in

bulunduğu bir pus ve titrek bir ışık içinde kayboluncaya kadar tekrar güneye ve batıya doğru savruluşu görünebiliyordu artık.

Pippin, birbirine yakın çiftlik evleri, küçük duvarları, çiftlik ambarlan, ahırları ile önünde uzanan bütün Pelennor'u görebiliyordu, ama hiçbir yerde ne büyük baş, ne de başka bir cins hayvan göremiyordu. Yeşil tarlaları bir sürü yol, iz geçiyordu ve burada epey bir hareket vardı: Sıra halinde Büyük Cümlekapısı'na doğru ilerleyen yük arabaları, kapıdan geçip giden yük arabaları. Arada bir, atlının biri atını sürüp geliyor, atın sırtından atlayıp aceleyle Şehir'e giriyordu. Fakat trafiğin çoğu ana yoldan dışarı doğru akıyordu, anayol da güneye dönüyor, sonra Nehir'den daha keskin bir viraj alıyor, tepelerin eteklerini yalayarak gözden kayboluyordu. Yol .genişti ve çok iyi döşenmişti; doğu kenarında atlılar için geniş ve yeşil bir şerit, bunun gerisinde de bir sur vardı. Atlara ayrılmış yolda atlar dört nala bir ileri bir geri gidip duruyorlardı ama yol, güneye giden üstleri örtülü büyük yük arabalarıyla tıkanmış gibiydi. Fakat kısa bir süre sonra Pippin her şeyin gayet iyi ayarlanmış olduğunu gördü: Yük arabalan üç sıra halinde ilerliyordu; atlarla çekilen bir sıra daha hızlı, öküzlerin çektiği rengârenk zarif haşaları olan büyük yük arabaları daha yavaş ilerliyordu; yolun en batı kenarında ise adamların zahmetle yürüttüğü bir sürü küçük el arabası vardı.

"Bu Tumladen ve Lossarnach vadilerine ve dağ köylerine, oradan da Lebennin'e giden yol," dedi Beregond. "Gitmesi gereken yaşlı, çocuk ve kadınları korunaklı bir yere taşıyan son yük arabalan da gidiyor işte. Hepsinin öğleden önce Çümlekapısı'ndan geçmesi, yolun da bir fersah mesafeye kadar boşaltılması gerekiyor: Emir böyleydi. Bu üzücü bir gereklilik." îçini çekti. "Belki de ayrılanların çok azı bir daha buluşabilecek. Üstelik bu şehirde her zaman çok az çocuk olmuş.tur; fakat artık hiç kalmadı ayrılmayı kabul etmeyen ve yapacak bir şeyler bulabilen birkaç genç delikanlıdan başka: Benim oğlum da onlardan biri."

Bir süre sessiz kaldılar. Pippin sabırsızlıkla doğuya bakıp duruyordu, sanki her an binlerce orkun tarlalar üzerine yağmaya başlayacağını beklermiş gibi. "Orada ne görebilirim," diye sordu Anduin'in büyük dönemecinin tam ortasını işaret ederek. "Orası başka bir şehir midir nedir?"

"Bir şehirdi," dedi Beregond, "Gondor'un başkentiydi, burası da sadece orasının kalesiydi. Orası, düşmanlarımızın yıllarca önce ele geçirip yaktığı,

Anduin'in her iki yakasına kurulumuş olan Osgiliath harabeleri. Yine de Denethor'un gençlik yıllarında orasını geri almıştık: Oturmak içjn değil, bir ileri karakol bulundurmak ve kuvvetlerimizin geçmesi için köprü kurmak amacıyla. Sonra Lanetli Süvariler Minas Morgul'dan çıkageldi."

"Kara Süvariler mi?" dedi Pippin gözlerini açarak; gözleri eski korkunun yeniden uyanmasıyla büyümüş ve kararmıştı.

"Evet, karaydılar," dedi Beregond. "Görüyorum ki sen de onlar hakkında bir şeyler biliyorsun, gerçi hikâyelerinde onlar hakkında hiçbir şey anlatmadın ama..."

"Onları biliyorum," dedi Pippin yavaşça, "ama onlardan şimdi bu kadar yakındayken, bu kadar yakındayken söz etmem." Birdenbire susarak gözlerini Nehir'in yukarısına kaldırdı; ve ona bütün görebildiği sadece engin ve tehditkâr bir gölgeymiş gibi geldi. Belki de gördüğü, aralarındaki yaklaşık yirmi fersahlık puslu hava yüzünden sivri tepeleri yuvarlanmış gibi duran, görüş alanının sınırındaki dağlardı; belki de sadece buluttan bir duvardı ve bunun da gerisinde daha derin bir karanlık vardı. Fakat seyrettikçe, sanki bu karanlık yavaş yavaş güneşin alanını boğmak için daha da büyüyüp yoğunlaşıyor gibi geldi ona.

"Mordor'a bu kadar yakınken mi?" dedi Beregond yavaşça. "Evet, işte orada. Çok nadiren alırız adını ağzımıza; ama her zaman o gölgenin görüntüsü önünde yaşadık: Bazen daha solgun ve daha uzak durur, bazen daha yakın ve daha koyu. Anık büyüyor ve koyulaşıyor; o yüzden bizim de korkumuz ve endişemiz artıyor. Lanetli Süvariler bir yıldan daha kısa bir süre önce geçitleri ele geçirdiler ve en iyi adamlarımızın birçoğu öldürüldü. Sonunda düşmanı batı kıyılarından geri süren Boromir olmuştu; Osgiliath'ın beri yakası hâlâ elimizde. Kısa bir süredir. Fakat artık oraya yeni bir saldın yapılmasını bekliyoruz. Belki de gelmekte olan savaşın en önemli saldırısı."

"Ne zaman?" dedi Pippin. "Bir tahminin var mı? Çünkü dün gece işaret kulelerini ve ulakları gördüm; Gandalf bunun savaşın başladığının bir işareti olduğunu söyledi. Aşırı derecede acele ediyordu. Fakat şimdi her şey yeniden yavaşlamış gibi."

"Bunun nedeni artık her şeyin hazır olması," dedi Beregond. "Bu dalmadan önce alınan son derin nefes."

"Ama neden dün gece işaret kuleleri yakılmıştı?"

"Kuşatma altına alındıktan sonra, yardım çağrısı yapmak için çok geç kalınmış olur," diye cevap verdi Beregond. "Ama Hükümdar'ın ve komutanların niyetlerini bilmiyorum. Bir sürü haber alma yollan vardır onların. Üstelik Hükümdar Denethor başka adamlara benzemez: O uzaklan görebilir. Kimileri onun geceleri Kule'deki yüksek tavanlı odada tek başına oturduğunu, düşüncesini bir o yana, bir bu yana çevirdiğini ve her nasılsa geleceği de okuyabildiğini söylüyor; hatta zaman zaman Düşman'ın bile aklına girip, onunla boğuşarak aklını araştırabiliyormuş. Zaten o yüzden yaşlanmış, zamanından önce yıpranmış. Fakat her neyse, efendim Faramir ülke dışında, tehlikeli bir görevle Nehir'in öbür tarafında; bazı haberler göndermiş olabilir."

"Ama işaret kulelerinin tutuşturulmasına neyin sebep olduğunu bana soracak olursan, bence bu dün Lebennin'den gelen haber yüzündendi. Güney'deki Umbarlı korsanlar tarafından yollanmış büyük bir filo Anduin'in ağzına doğru yaklaşıyormuş. Uzun zamandır Gondor'un kudretinden korkmuyorlar; Düşman'la ittifak yapmışlardı, şimdi de onun amacına hizmet etmek için ağır bir darbe indiriyorlar. Çünkü bu saldın, yiğit ve kalabalık halkları olan Lebennin ve Belfalas'tan beklediğimiz yardımın çoğunu uzaklaştıracak. O sebeple aklımız daha çok Rohan'a doğru meylediyor; bize getirdiğiniz bu zafer haberiyle daha bir memnun oluyoruz.

"Ama yine de..." duraksayarak ayağa kalktı; etrafına, kuzeye, doğuya ve güneye baktı "îsengard'da olanlar büyük bir ağa tutulduğumuz, bir komplo içine düşürüldüğümüz konusunda bizi uyarmalı. Bu artık kaleler için çekişme, Ithilien'den veya Anörien'den çıkıp akınlar düzenleme, pusu kurma, çapulculuk yapma değil. Bu uzun süredir planlanan büyük bir savaş; biz ise, gururumuz her ne derse desin, bu savaştaki bir parçayız sadece. Bildirildiğine göre, Içdeniz'in gerisinde uzak Doğu'da bazı hareketler varmış; sonra kuzeyde Kuyutorman'da ve gerisinde; güneyde Harad'da da. Şimdi de bütün diyarlar bir sınav verecek, ya ayakta kalacak ya çökecek Gölge altında.

"Yine de Efendi Peregrın, şu şeref bize ait: Karanlıklar Efendisi'nin ana nefretinrn asıl yükünü biz taşıyoıuz çünkü bu nefret zamanın derinliklerinden ve Deniz'in dibinden çıkıp geliyor. Balyoz en güçlü buraya

inecek. Ve o yüzden Mithrandır buraya böylesine büyük bir hızla geldi. Çünkü eğer her şey çökerse, kim dayanabilir? Efendi Peregrin, siz dayanabileceğimize dair bir umut besliyor musunuz?"

Pippin cevap vermedi. Koca surlara, kulelere, cesur sancaklara, yüce gökteki güneşe ve sonra Doğu'da toplanmakta olan karanlığa baktı; o gölgenin uzun parmaklarını düşündü: Ormanlarda ve dağlardaki orkları, Isengard'ın ihanetini, kem gözün kuşlarını, Shire'ın yollarında bile dolaşan Kara Süvariler!! ve kanatlı dehşeti, Nazgûl'ü düğündü. Titredi, umudu küçülmüştü sanki. Ve tam o anda bir an için güneş göz kırparak karardı, sanki kara bir kanat önünden geçmiş gibi. Neredeyse işitme sınırlarının gerisinde, gökte, yukarlarda çok uzaklarda bir çığlık duyar gibi oldu Pippin. Belli belirsiz ama yürek parçalayıcı, zalim ve soğuk. Rengi atarak surun kenarına büzüştü.

"Neydi o?" diye sordu Beregond. "Sen de bir şey hissettin mi?"

"Evet," diye mırıldandı Pippin. "Bu bizim düşüşümüzün işareti, kıyametin gölgesi, havada bir Lanetli Süvari."

"Evet, kıyametin gölgesi," dedi Beregond. "Korkarım Minas Tirith düşecek. Gece yaklaşıyor. Sanki kanımdaki sıcaklık bile çekildi."

Bir süre ikisi de boyunları bükük oturdular ve hiç konuşmadılar. Sonra Pippin aniden başını kaldırarak güneşin hâlâ parlamakta olduğunu ve sancakların hâlâ dalgalandığını gördü. Şöyle bir silkindi. "Geçti," dedi. "Hayır, gönlüm henüz ümitsizliğe düşmeyecek. Gandalf düşmüştü ama geri döndü ve bizimle birlikte artık. Ayakta durabiliriz, tek ayağımız üzerinde kalsak, hatta dizlerimiz üzerine düşsek bile."

"Doğru dedin!" diye bağırdı Beregond ayağa kalkıp bir ileri, bir geri büyük adımlarla yürürken. "Hayır, zamanla her şeyin kesin bir sonu olacak belki, ama Gondor henüz yok olmayacak. Surlar, önlerine leşleriyle bir duvar ören pervasız düşmanlar tarafından alınsa bile. Hâlâ başka istihkamlarımız, dağlara açılan gizli yollarımız var. Umut ,vc hatıra, çimenlerin yeşil kalacağı gizli bir vadide yaşamaya devam edecektir."

"Ne olacaksa olsun, iyi veya kötü, her şeyin olup bitmesini istiyorum artık," dedi Pippin. "Benim savaşçılıkla hiç ilgim yoktur ve çarpışma düşüncesinden dahi hoşlanmıyorum; fakat kaçamayacağım bir çarpışmanın

kıyısında olmak her şeyden kötü. Daha şimdiden amma uzun bir güne benziyor! Eğer durup seyretmek, hiçbir hamlede bulunmamak, ilk saldırıyı yapmamak zorunda olmasaydık daha memnun olacaktım. Bence Gandalf olmasaydı Rohan'da bir saldırı da olmazdı."

"Ah, işte orada birçok kişinin yarasına parmak basmış oldun!" dedi Beregond. "Fakat Faramir dönünce her şey değişebilir. O cesurdur, birçoğunun tahmininden daha cesur; çünkü bu günlerde insanlar bir komutanın onun gibi hem akıllı ve irfan yazıları ve şarkılar konusunda bilgili, hem de savaş alanlarında çetin ve hızlı kararlar veren biri olabileceğine inanmıyor. Ama Faramir öyle biri. Boromir kadar pervasız ve sabırsız değil ama azimkârlığı da ondan aşağı değildir. Yine de, ne yapabilir ki? Oranın, öte taraftaki diyarın dağlarına saldıramayız ki. Ulaşabildiğimiz mesafe kısaldı; düşman bu mesafe içine girmedikçe vuramıyoruz. Sonra elimizin de ağır olması gerekir!" Kılıcının kabzasına vurdu.

Pippin ona baktı: Uzun boylu, mağrur, soyluydu; o ülkede gördüğü bütün insanlar gibi; ve çatışmayı düşünürken gözlerinde bir parıltı vardı. "Heyhat! Kendi elim bana bile tüy gibi hafif geliyor," diyeıdüşündü ama bir şey söylemedi. "Bir piyon mu demişti Gandalf? Belki de; ama yanlış bir satranç tahtasında."

Böylece güneş tam tepeye yükselinceye kadar konuştular, derken aniden öğle canlan çaldı; hisarda bir harekettir başladı; çünkü nöbetçiler hariç herkes yemeğe gidiyordu.

"Benimle gelecek misin?" dedi Beregond. "Bugünlük benim kümeye katılabilirsin. Senin hangi bölüğe atanacağını bilmiyorum; belki de Hükümdarımız sem kendi emrinde tutabilir. Ama seni hoşnutlukla karşılarlar. Üstelik hâlâ vakit varken ne kadar çok adamla tanışırsan o kadar iyi."

"Seve seve gelirim," dedi Pippin. "Çok yalnızım, doğruyu söylemek'gerekirse. En iyi dostumu, geride, Rohan'da bıraktım; konuşacak veya şakalaşacak kimsem yoktu. Belki de sizin bölüğe katılabilirim gerçekten de, ne dersin? Sen bir komutan mısın? Eğer öyleyse beni alır mısın; ya da benim için konuşur musun?"

"Hayır, hayır," diye güldü Beregond. "Ben komutan falan değilim. Benim ne rütbem, ne de kumandanlığım var; sadece Hisar'ın Üçüncü Bölüğü'nde askerim. Yine de Efendi Peregrin, Gondor Kulesi Muhafızlarından olmak, Şehir'de itibar edilen bir şeydir ve böyle adamlar ülkede bir onura sahiptirler."

"O halde bu beni aşar," dedi Pippin. "Beni odamıza geri götür, eğer Gandalf orada değilse, senin arzu ettiğin yere gelirim konuğun olarak."

Gandalf misafirhanede değildi, haber de yollamamışü; böylece Pippin Beregond ile giderek Üçüncü Bölük'ün adamlarına tanıtıldı.Pippin m gelişi öyle bir memnuniyet havası yaratmıştı ki, Beregond da bundan payını aldı Daha şimdiden hisarda Mıthrandır'ın yol arkadaşı ve onun Hükümdar ile yaptığı uzun görüşme epey konuşulmuştu, söylentilerde bir Buçukluk Prensı'nın Kuzey'den Gondor'a beş bin kılıç ile ittifak teklif etmek için gelmiş olduğu anlatılıyordu Bazdan da Suvanler Rohan'dan geldıklennde, yanlannda küçük de olsa yiğit bir savaşçı buçukluk getireceklerim söylüyorlardı

Pippin gönülsüzce bu umut dolu hikâyeyi bozsa bile, kendisine verilen yeni rütbeden kurtulamıyordu, adamlar Boromır ile arkadaşlık etmiş, Hükümdar Denethor tarafından onurlandırılmış bırırİ£ bunu yakıştırıyordu, kendi aralanna katıldığı için ona teşekkür ediyorlar, dış ülkelerle ılgıh anlattığı hikâyelerle sözlerini can kulağıyla dinliyorlar ve dilediğinden fazla yiyecek ile bira veriyorlardı Gerçekten de Pippin'ın tek sıkıntısı, Gandalfın oğutu doğrultusunda "dıkk5tlı" olmak ve hobbıtlerın arkadaşları arasındayken yaptıkları gibi ağzına geleni söylememekti

Bir sure sonra Beregond ayağa kalktı "Şimdilik hoşça kal!" dedi "Gün kavuşuncaya kadar ısım var, buradaki herkes gibi sanırım Ama eğer kendini yalnız hissediyorsan belki Şehır'ı gezerken yanına neşeli bir rehber istersin Oğlum seve seve seninle gezer îyı bir oğlandır diyebilirim Eğer istersen en son daireye giderek Rath Celerdaın'dekı, yanı Lambaustaları Caddesı'ndekı Eski Konukevı'nın yerini sor Onu orada, Şehirde kalan diğer delikanlılarla birlikte bulabilirsin Kapanmadan önce Büyük Cumlekapısı'nda görmeye değer şeyler olabilir'

Dışarı çıktı ve kısa bir sure sonra diğerleri de onu takıp etti Gün, biraz puslanmaya başlasa da hâlâ güzeldi ve ne kadar güneyde olsalar da, mart için sıcak bir gündü Pippin'e uyku bastırdı, ama odaları kasvetli göründü gözüne, aşağıya inip Şehır'ı keşfetmeye karaı verdi Golgeyele ye saklamış olduğu birkaç lokmayı yanma aldı at lokmaları memnuniyetle kabul etti, aslında göründüğü kadarıyla pek bir eksiği yoktu Sonra donen yollardan aşağıya indi

O geçtikçe insanlar ona uzun uzun bakıyorlardı Yüzüne karşı ciddi bir biçimde kibar davranıyor, Gondor usulünce ellerim göğüslerinde kavuşturup başlarını eğerek selam veriyorlardı, fakat arkasından bir suru ses duyuyordu Pippin, dışarıda olanlann içeridekileri çıkıp Buçukluk Prensi nı, Mıthrandır'm yol arkadaşını görmeye çağırmaları gibi Birçoğu Ortak Lısan'dan başka bir dil kullanıyordu takat kısa bir sure sonra en azından Erntl ı Pherıannath ile neyi kastettiklerini anlaması uzun sürmedi, Şehır'de ununun kendisinden önce gittiğini anlamış oldu

Sonunda kemerli caddeler ve birçok zarif dar sokaktan geçerek en alttaki, en geniş daireye vardı, burada Büyük Cumlekapısı'na doğru uzanan geniş bir yol olan Lambaustaları Caddesi! ne yönlendirildi. Burada Eski Konukevı'nı buldu Kurşuni renkli, yıpranmış taştan bina, aralarında dar bir çimenlik olan ıkı kanat halinde caddeden geriye doğru uzanıyordu En arkada, önünde boydan boya sutunlu bir sundurma ve çimlere inen birkaç basamak bulunan bir suru pencereli bir ev vardı Oğlan çocukları sütunlar arasında oynuyordu Pıppin Minas Tırtıh'te ilk defa çocuk görüyordu, seyretmek için durdu. Bu arada çocuklardan bin onu gördü ve bağırarak çimler üzerinden fırlayıp, peşinde birkaç çocukla sokağa çıktı Pippin'ın önünde, onu tepeden tırnağa süzerek durdu

"Selamlar!" dedi oğlan "Nereden geliyorsun? Sen Şehır'de yabancısın "

"Öyle idim," dedi Pippin, "fakat artık Gondor'lu bir adam olduğumu söylüyorlar"

"Hadi canım!" dedi oğlan "O zaman biz de adam sayılırız! Kaç yaşındasın sen, ismin ne"? Ben artık on yaşındayım, yakında da beş ayak uzunluğunda olacağım Senden daha uzun boyluyum. Hem benim babam muhafız, en uzun boylu muhafızlardan biri. Senin baban neci?"

"Önce hangi soruya cevap vereyim" dedi Pippin "Babam Shire' da, Tıkışkazası yakınlanndakı Zerrekuyu çevresindeki topraklarda çiftçilik yapar Ben hemen hemen yirmi dokuz yaşındayım, yanı bu noktada seni geçiyorum, ama boyum sadece dört ayak ve daha fazla buyuyuyeceğım de yok, enlemesine hariç '

"Yirmi dokuz!" dedi oğlan ıslık çalarak "Sen bayağı büyukmüşsun ya! Amcam îorlas kadar büyük Yine de,' diye ekledi umutla, "bahse gırenm ki sem tepe aşağı çevirebilir veya tuş edebılınm "

"Belki yapabilirsin, eğer izm venrsem, dedi Pippin gülerek. "Belki ben de aynını sana yapabilirim Ülkemde bir ıkı güreş numarasını iyi bılınz Habenn olsun, kendi halkım için normalden daha in ve güçlü sayılırım, şimdiye kadar da kimsenin beni tepe aşağı çevirmesine izm vermedim Eğer bunun sınanması gerekiyorsa ve hiçbir kaçış yolu yoksa, sem öldürmek zorunda bile kalabilirim Çünkü büyüdü günde kimsenin göründüğü gibi olmadığını göreceksin; beni yumuşakbaşlı yabancı bir delikanlı, kolay bir av gibi görmüş olabilirsin; ama seni uyarayım: Öyle değilim, ben bir buçukluğum, zorlu, gözüpek ve tehlikeli!" Pippin öyle gaddar bir yüz ifadesi takındı ki oğlan bir iki adım geriledi fakat hemen geri dönerek yumruklarını sıktı, gözlerinde savaş ışıltıları vardı.

"Yo!" diye güldü Pippin. "Yabancıların kendileri için anlattıklarına da inanma! Ben dövüşçü değilim. Ama her halükârda, saldırıda bulunan kişinin kimliğini açıklaması daha kibarca bir davranıştır."

Oğlan gururla dikeldi. "Ben Muhafızlardan Beregond (tm)lu Bergil."

"Ben de öyle tahmin etmiştim zaten," dedi Pippin, "çünkü tıpkı babana benziyorsun. Babanı tanıyorum, beni seni bulmam için yolladı."

"O zaman niye hemen söylemedin?" dedi Bergil ve aniden yüzü asıldı. "Bana, fikrini değiştirdiğini, beni kızlarla birlikte göndereceğini söyleme sakın! Ama yok, son yük arabaları da gitti."

"Mesajı güzel olmasa bile o kadar kötü değil," dedi Pippin. "Beni tepe aşağı etmektense, bir süre Şehir'de gezdirerek yalnızlığımı avutmayı tercih edebileceğini söyledi. Buna karşılık ben de sana uzak ülkelerin hikâyelerini anlatabilirim."

Bergil ellerini çırptı, rahatlayarak güldü. "Her şey yolunda," diye bağırdı. "Haydi o halde! Birazdan gidip Cümlekapısı'ndan bakacaktık. Şimdi gidelim."

"Orada neler oluyor?"

"Gün kavuşmadan Iraktopraklar'ın Komutanları bekleniyor. Bizimle gelirsen görürsün."

Bergil iyi bir yoldaş çıktı, Merry'den ayrıldığından beri karşılaştığı en iyi yol arkadaşı, kısa bir süre sonra sokaklarda giderken, insanların kendilerine çevrilen bakışlarını hiç umursamadan gülüşüyorlar, konuşuyorlardı. Çok geçmeden kendilerini Büyük Cümlekapısı'na doğru giden bir kalabalık içinde buldular. Burada Pippin biraz da Bergil'in sayesinde yukarı çıktı çünkü Bergil ismini ve parolayı söyleyince muhafız onu selamlayarak geçmesine izin veriyordu; dahası yol arkadaşını da yanında götürmesine izin veriyorlardı. .

"Bu iyi işte," dedi Bergil. "Artık yanımızda bir büyük olmadan Cümlekapısı'ndan geçmemize izin vermiyorlar. Şimdi daha iyi görebiliriz."

Cümlekapısı'nın gerisinde, yolun kıyısında ve Minas Tirith'e uzanan bütün yolların birleştiği büyük döşeli alanda adamların oluşturduğu bir kalabalık vardı. Bütün gözler.güneye dönmüştü; kısa bir süre sonra bir fısıldaşma yükseldi: "Orada, uzakta bir toz bulutu var! Geliyorlar!"

Pippin ve Bergil kalabalığın önüne doğru kendilerine yol açtılar ve beklemeye başladılar. Belli bir uzaklıktan borular öttü; tezahürat sesleri onlara doğru fırtına uğultusu gibi gümbürdedi. Sonra yüksek borazan sesleri duyuldu; etraflarındaki herkes bağrışıyordu.

"Forlong! Forlong!" diye seslendiğini duydu Pippin adamların. "Ne diyorlar?" diye sordu.

"Forlong geldi," diye cevap verdi Bergil; "Bizim Lossarnach Hükümdarı Şişman Forlong. Benim atalarımın yaşadıkları yerden. Yaşa! işte geldi. Yaşasın Forlong!"

Başı çeken kalın bacaklı koca bir at yürüyerek geldi; üzerinde geniş omuzlu, koca kuşaklı ama yaşlı, ak sakallı olsa da zırhlara bürünmüş, siyah miğferli, uzun ve ağır bir mızrak taşıyan biri oturuyordu. Arkasında tozlar

içinde, baştan aşağı silahlı, kocaman savaş baltalan taşıyan bir dizi adam yürüyordu; yüzleri asıktı, Pippin'in Gondor'da o ana kadar gördüğü adamlardan daha kısa, biraz daha esmer adamlardı.

"Forlong!" diye bağırıyordu adamlar, "iyi yürekli, iyi dost! Forlong!" Fakat Lossarnach'lı adamlar geçip gittikten sonra şöyle mırıldandılar: "Çok azlar! iki yüz kadar, ne bu böyle? Biz bunun on mislini umuyorduk. Kara filo yüzünden olmalı. Güçlerinin sadece onda birini ayırmışlar. Yine de hiç yoktan iyidir."

Böylece, kötü günde Gondor Şehri'ni savunmak için gelen bölükler, Iraktoprak'ın adamları Şehir'e varmış, selamlanmış, tezahürat görmüş ve Cümlekapısı'ndan içeri alınmıştı, fakat hep çok az, hep umduklarından veya ihtiyaç duyduklarından çok daha azdılar. Yayan olarak ilerleyen hükümdarlarının oğlu Dervorın'in ardından gelen Ringlö Vadisi adamları: Üç yüz kadar. Morthond'un yaylalarından, büyük Karakök Vadisi'nden uzun Duınhir ile oğulları Duilin ile Derufin ve beş yüz okçu. Anfalas'tan, uzaktaki Uzunkıyı'dan, türlü çeşit bir dizi adam: avcılar, çobanlar, köylüler; hükümdarları Golasgü'in hanedanından olanlar hariç hiçbirinde doğru dürüst silah yok. Lamedon' dan başlarında komutanları olmayan birkaç gaddar görünüşlü dağlı. Ethir'den balıkçılar, gemilerden ayrılabilen yüz kadar balıkçı. Yeşillere bürünmüş, yakışıklı üç yüz adamıyla Pinnath Gelin'deki Yeşil Tepeler'derç Zarif Hirluin. Ve son olarak en mağrurlan, yanında Gemi ile Gümüş Kuğu nişanını taşıyan bayrakları bulunan Hükümdarın akrabası. Dol Amroth Prensi Imrahil ile gri atlara binen tam techizatlı bir bölük silahşor; ve bunların gerisinde, beyler gibi uzun boylu, gri gözlü, kara saçlı, bir yandan yaklaşırken bir yandan şarkı söyleyen silahlı yedi yüz adam.

işte hepsi bu kadardı; topu topu üç binden az adam. Daha i'azla gelemiyordu. Haykırışları ve ayaklarının gümbürtüsü Şehir'e girerek yitti. Seyirciler bir süre sessizce durdular. Toz havada asılı kaldı çünkü rüzgâr durmuştu, akşam ağır bir akşamdı. Daha şimdiden kavuşma saati yaklaşmış, al renkli güneş Mindolluin'in gerisine dolanmıştı. Şehir'e gölge çöktü.

Pippin yukarı baktı: ona gökyüzü kül rengini almış gibi geldi, sanki üzerlerinde geniş bir toz ve duman bulutu asılı kalmış ve ışık da bunun arasından donuk donuk geçip geliyormuş gibi. Fakat Batı'da, yitmekte olan

güneş bütün dumanı tutuşturmuştu ve şimdi de Mindolluin, korlarla beneklenmiş yanmakta olan kesif dumanın önünde kapkara duruyordu. "Böylece bitiyor hoş bir gün gazap içinde!" dedi yanındaki oğlanı unutarak.

"Öyle olacak eğer günkavuşma çanlarından evvel geri dönmezsem," dedi Bergil. "Haydi! işte Cümlekapısı'nın kapandığını bildiren borazan çalınıyor."

El ele Şehir'e geri döndüler, kapanmadan içeri giren son kişilerdi; Lambaustası Caddesi'ne vardıklarında kulenin çanları tüm heybeliyle çalıyordu. Birçok pencerede ışıklar parladı; evlerden ve silahlı adamların surlar boyunca sıralanan koğuşlarından şarkı sesleri gelmeye başladı.

"Şimdilik hoşça kal," dedi Bergil. "Babama selam söyle ve bana yolladığı arkadaş için ona teşekkür et. Ne olur yakında yine gel. Neredeyse savaş olmasaydı da biraz eğlenebilseydik diye dileyesim geliyor. O zaman Lossarnach'a, dedemin evine giderdik; baharda orada olmak çok güzeldir, ormanlar, tarlalar çiçek içindedir. Fakat belki yine de oraya birlikte gidebiliriz. Hükümdarımızı hiç yenemeyecekler, sonra benim babam da çok yiğittir. Hoşça kal, yine gel!"

Ayrıldılar ve Pippin hisara doğru aceleyle seğirtti. Yol ona uzun iicldi; hem bunalmış hem de acıkmıştı; üstelik gece de hızla ve tüm karanlığıyla çöküyordu. Gökyüzünde tek bir yıldız bile göz kırpınıyordu. Kargaşa arasında günyemeğine geç kalmıştı; Beregond onu memnuniyetle karşıladı ve oğlundan gelen haberleri dinleyebilmek için yanına oturttu. Yemekten sonra Pippin bir süre orada kaldı; sonra izin istedi çünkü üzerinde garip bir sıkıntı vardı ve artık Gandalf ı yeniden görebilmeyi çok istiyordu.

"Yolunu bulabilir misin?" dedi Beregond hisarın kuzey tarafında, oturmuş oldukları küçük binanın kapısında. "Kara bir gece, üstelik Şehir ışıkların karartılacağı emri^geldiğinden beri daha da bir kara; surlardan dışarıya hiç ışık sızmayacakmış. Ayrıca sana başka bir emir daha ileteyim: Yann sabah erkenden Hükümdar Denethor'un huzuruna çağırılacaksın. Korkarım seni Üçüncü Bölük'e vermeyecekler. Yine de, yeniden görüşmeyi umabiliriz. Hoşça kal, iyi uykular!"

Oda, masaya bırakılmış küçük bir fener dışında karanlıktı. Gandalf ortalıkta yoktu. Sıkıntı Pippin'in üzerine daha da ağır bir biçimde çöktü.

Sıraya tırmanarak pencereden dışarı bakmaya çalıştı fakat bu tıpkı bir mürekkep gölüne bakmak gibi bir şeydi. Aşağıya inerek kepengi kapattı ve yattı. Bir süre yatakta Gandalf in dönüş seslerini bekledikten sonra huzursuz bir uykuya daldı.

Gece bir ışıkla uyandırıldı; Gandalf in gelmiş olduğunu, odayı bölen perdenin gerisinde bir ileri bir geri yürüdüğünü gördü. Masada mumlar ve parşömen ruloları vardı. Büyücünün iç geçirdiğini ve mırıldandığını duydu: "Faramir ne zaman dönecek?"

"Hu hu!" dedi Pippin başını perdeden uzatarak. "Beni tamamen unutmuş olduğunu zannetmiştim. Geri döndüğünü gördüğüme çok memnun oldum. Uzun bir gündü."

"Fakat gece çok kısa olacak," dedi Gandalf. "Buraya geri geldim çünkü bir süre tek başıma huzur bulmam lazım. Sen uyumalısın, hâlâ bir yatakta yatma fırsatın varken. Şafakla seni yeniden Hükümdar Denethor'un yanına götüreceğim. Hayır, şafakta değil çağrıldığın zaman götüreceğim. Karanlık başladı. Artık şafak olmayacak."

BÖLÜM II
GRİ BÖLÜĞÜN GEÇİŞİ

Merry Aragorn'un yanına döndüğünde Gandalf gitmiş, Gölgeyele'nin gümbürtülü ayak sesleri gecenin içinde kaybolmuştu. Merry'nin yanında sadece hafif bir çıkın vardı çünkü dengini Parth Galen'de kaybetmişti; yanındakiler İsengard'ın yıkıntıları arasında toparladığı birkaç parça işe yarayan şeydi. Külteri eyerlenmişti bile. Legolas ile Gimli, atlarıyla yakında duruyorlardı.

"Yani Grup'tan dört kişi hâlâ mevcut," dedi Aragorn. "Birlikte süreceğiz atlarımızı. Ama daha önce düşünmüş olduğum gibi yalnız gitmeyeceğiz. Kral da artık bir an önce yola koyulmak konusunda kararlı. Kanatlı gölge geleli beri, gecenin örtüsü altında gitmek istiyor tepelere."

"Ya sonra nereye?" dedi Legolas.

"Henüz bir şey söyleyemem," diye cevap verdi Aragorn. "Kral, Edoras'ta bundan dört gece önce komuta ettiği toplama askerlerin yanına gidecek. Orada sanırım savaşla ilgili haberler alacak ve Rohan Süvarileri Minas Tirith'e yürüyecek. Bana ve benimle gelecek olanlara gelince..."

"Bunlardan biri benim!" diye haykırdı Legolas. "Gimli de onunla!" dedi cüce.

"Evet, bana gelince," dedi Aragorn, "benim önüm karanlık. Benim de Minas Tirith'e gitmem gerekiyor fakat henüz yolu göremiyorum. Uzun zamandır hazırlanılan saat yaklaşıyor."

"Beni bırakmayın sakın!" dedi Merry. "Daha doğru dürüst bir işe yaramadım; ama bir torba gibi, her şey olup bittikten sonra alınmak üzere bir kenara bırakılmak istemem. Artık Süvariler'in umurunda olduğumu zannetmiyorum. Gerçi evine vardığımızda kral yanına oturup ona Shire'la ilgili şeyler anlatmamı isteyecektir tabii ki."

"Evet," dedi Aragorn, "ve sanırım senin yolun onunkiyle aynı istikamette Merry. Fakat sonunda bir şenlik bekleme. Çünkü korkarım The'oden Tekev'de rahat rahat oturuncaya kadar epey bir zaman geçecek. Bu acı baharda birçok ümit sönecek."

Kısa bir süre sonra hepsi ayrılmaya hazırdı: Yirmi dört at; Gimli Legolas'ın arkasında, Merry de Aragorn'un önünde. Çok geçmeden gece içinde hızla ilerlemeye başlamışlardı, isen Geçitleri'ndeki höyükleri geceli daha çok olmamıştı ki arkadan bir Süvari atını dört nala koşturarak öne geldi.

"Hükümdarım," dedi krala, "arkamızda atlılar var. Geçitlerden geçerken yanıldığımı zannettim. Ama artık eminiz. Bize yetişiyorlar, atlarını çok hızlı sürüyorlar."

Théoden derhal hepsini durdurdu. Süvariler geri dönerek mızraklarını kavradılar. Aragorn attan inerek Merry'yi yere bıraktı; kılıcını çekerek kralın üzengisi yanında durdu. Eomer ile silahtan en arkaya sürdüler atlarını. Merry kendisini her zamankinden çok gereksiz bir torba gibi hissediyor ve eğer bir çatışma olursa ne yapabileceğini düşünüyordu. Kralın minik muhafız alayı pusuya düşürülüp yenilse, o da karanlık içine dalıp kurtulsa bile Rohan'ın ucu bucağı olmayan bu yabani kırlarında, nerede olduğuna dair hiçbir fikri olmadan tek başına ne yapardı? "Hiçbir işe yaramaz!" diye düşündü. Kılıcını çekti, kemerini sıktı.

Batmakta olan ay, gökyüzünde süzülen büyük bir bulut tarafından karartılmıştı ama kısa süre sonra bulut tekrar geçince açıldı. O zaman atların nal seslerini duydular ve aynı anda geçitlerden gelen patika üzerinden hızla ilerlemekte olan kara şekiller gördüler. Ay ışığı, orada burada mızrakların üzerinde panldıyordu. Sayıları belli olmuyordu ama kralın muhafız alayından hiç de az görünmüyorlardı.

Elli adım kadar uzaktayken Eomer yüksek bir sesle bağırdı: "Durun! Durun! Rohan'da at sürenler de kim?"

Onları izleyenler küheylanlannı aniden durdurdular. Bunu bir sessizlik izledi; sonra mehtapta bir atlının atından inip yavaş yavaş ilerlediği görüldü. Barış işareti olarak avuç içi dışa dönük elini kaldırdığında, beyaz olduğunu gördüler; yine de kralın adamları silahlarını kavradı. On adım kala adam

durdu. Karanlık bir gölge şeklinde duran uzun boylu biriydi. Sonra berrak sesi gürledi.

"Rohan mı? Rohan mı dediniz? Bu duyması hoş bir sözcük. Çok uzak yerlerden beri burayı arıyorduk."

"Buldunuz ya," dedi Eomer. "Ötedeki geçitleri aştığınızda Rohan'a girmiş oldunuz. Fakat burası Kral Théoden'in yurdudur. Kimse ondan izinsiz at süremez. Kimsiniz siz? Sonra neden tez gidersiniz?"

"Ben Halbarad Dûnadan, Kuzeyli Kolculardanım," diye bağırdı adam. "Arathorn oğlu Aragorn diye birini arıyoruz ve onun Rohan'da olduğunu öğrendik."

"Onu buldunuz!" diye bağırdı Aragorn. Atın dizginini Merry'ye uzatıp ileri koşarak yeni gelene sarıldı. "Halbarad!" dedi. "Böyle bir şeyin olabileceğini hayal bile edemezdim!"

Merry rahatlayarak nefesini bıraktı. Bunun Saruman'ın, yanında az sayıda adam varken kralı pusuya düşürmek için son bir numarası olduğunu düşünmüştü; fakat görünüşe göre ThĞoden'i korumak için ölmeye gerek yoktu, henüz yoktu en azından. Kılıcını kınına soktu.

"Her şey yolunda," dedi Aragorn arkasını dönerek. "Yaşadığım uzak ülkeden bazı akrabalanm var burada. Fakat kaç kişilerdir, neden geldiler Halbarad bize anlatacak."

"Yanımda otuz kişi var," dedi Halbarad. "Acilen aramızdan ancak bu kadar toplayabildik; fakat savaşa gitmek için Elladan ve Elrohir kardeşler de bizimle sürdüler atlarını. Çağnn ulaşır ulaşmaz elimizden geldiği kadar büyük bir hızla geldik."

"Ama ben sizi çağırmadım," dedi Aragorn, "hayallerimde yaptığım çağrılar hariç. Düşüncelerim sık sık size çevrildi, özellikle bu gece düşündüğüm kadar sık çok nadir düşünmüşümdür; ama yine de hiç haber yollamadım. Her neyse! Bu tür şeyler bekleyebilir. Bizi aceleyle tehlike içinde at sürerken buldunuz. Bizimle sürün atlarınızı eğer kral izin verirse."

Théoden gerçekten de bu habere sevinmişti. "Uygundur!" dedi. "Eğer bu akrabaların da seninle benzeşiyor ise Aragorn Beyim, böyle otuz cengâver sayısız baştan daha değerlidir."

Sonra Süvariler yeniden yola koyuldu; Aragorn bir süre Dünedain ile birlikte sürdü atını; Kuzey'den ve Güney'den gelen haberler hakkında konuşurken Elrohir şöyle dedi ona:

"Sana babamın sözlerini getirdim: Günler kısaldı. Eğer acelen var ise ölülerin Yolu'nu hatırla."

"Günlerim her zaman amacıma ulaşmak için kısa gelmiştir bana," diye cevap verdi Aragorn. "Fakat o yolu seçmeden önce acelemin gerçekten çok fazla olması gerekir."

"Bunu yakında göreceğiz," dedi Elrohir. "Ama gel bu şeyleri açık yol üzerinde konuşmayalım!"

Ve Aragorn Halbarad'a şöyle dedi: "Taşıdığın o şey nedir hışmım?" Çünkü onun mızrak yerine, sancak gibi ama kara bir kumaşla sıkı sıkı sarılmış sicimlerle bağlanmış uzun bir asa taşıdığını görmüştü.

"Sana Yarmavadi Hanımı'ndan bir hediye," diye cevap verdi Halbarad. "Bunu gizllgizli yaptı ve yapması çok zaman aldı. Ayncasana sözler de yolladı: Günler artık kısaldı. Ya temenni ettiğimiz şey vasıl olacak, ya da bütün umutlar nihayet bulacak. Bu yüzden sana, senin için yaptığım bir şeyi yolluyorum. Hoşça kal Elftaşı! "

Ve Aragorn söyle dedi: "Şimdi ne taşıdığını biliyorum. Bunu benim için biraz daha taşımaya devam et!" Sonra dönüp ulu yıldızlar altından uzağa, Kuzey'e baktı, sonra sessizleşerek gece yolculuğu devam ederken bir daha konuşmadı.

Atlarını Dip Vadisi'nden sürüp sonunda yeniden Bonışehir'e vardıklarında gece ilerlemiş, Doğu kurşuni bir renk almıştı. Burada tasa bir süre yatıp, dinlenip karar vermek için konuşacaklardı.

Merry, Legolas ve Gimli tarafından uyandınlıncaya kadar uyudu. "Güneş yükseldi," dedi Legolas. "Herkes uyandı işe koyuldu. Haydi Efendi Mıymıntı, hâlâ vaktin varken şu yerlere bir bak hele!"

"Üç gece önce burada bir savaş oldu," dedi Gimli, "burada Legolas ile, sadece tek bir ork farkıyla kazandığım bir oyun oynamıştık. Gel de nasıl olduğunu gör! Sonra mağaralar var Merry, harikalarla dolu mağaralar! Sence onları ziyaret edebilir miyiz Legolas?"

"Hayır! Vakit yok," dedi elf. "Harikaları aceleye getirerek berbat etme! Günün birinde huzur ve hürriyet gelecek olursa buraya seninle dönmek için söz verdim. Lâkin şimdi neredeyse öğlen oldu ve bu saatte yemek yiyip yeniden yola koyulacağımızı duydum."

Merry kalkarak esnedi. Şu topu topu birkaç saatlik uykusu hiç de yeterli olmamıştı; yorgundu, yorgundan da ziyade kederli. Pippin'i özlemişti ve diğerleri onun tam manasıyla anlayamadığı bir iş konusunda nasıl acele etmeleri gerektiği hakkında planlar yaparken, o kendini bir yük gibi hissediyordu. "Aragorn nerede?" diye sordu.

"Kent'in yüksek bir bölümünde," dedi Legolas. "Galiba ne dinlendi, ne de uyudu. Fikir alışverişinde bulunması gerektiğini söyleyerek birkaç saat önce gitti o tarafa; sadece akrabası Halbarad gitti onunla;fakat karanlık bir düşünce veya endişe basmıştı üzerine."

"Garip bir grup, şu yeni gelenler," dedi Gimli. "Yürekli adamlar, bey gibiler; Rohan Süvarileri çocuk gibi kaldı yanlarında neredeyse; çünkü ciddi yüzlü adamlar bunlar, daha çok hava koşullarıyla aşınmış kayalar misali, yıpranmış bir halleri var; tıpkı Aragorn gibi; üstelik sessizler."

"Lâkin Aragorn misali kibarlar da, sessizliklerini bozdukları vakit," dedi Legolas. "Sonra, Elladan ile Elrohir biraderleri fark ettiniz mi9 Elbiseleri diğerlerinden daha koyu, elf beylerininki gibi zarif ve şık; böylesi yakışır Yarmavadili Elrond'un oğullarına."

"Neden gelmişler? Bir şey duydunuz mu?" diye sordu Merry. Artık giyinmiş, gri pelerinini omuzlarına atmıştı; sonra üçü Kent'in harabeye dönmüş kapısına doğru geçtiler.

"Bir çağrıya karşılık gelmişler senin de duyduğun gibi," dedi Gimli. "Yarmavadi'ye haber geldiğini söylediler. Aragorn'un akrabalarına ihtiyacı var. Dûnedain ona doğru, Rohan'a sürsün atlanm\ Fakat bu mesajın nereden geldiğinden emin değiller şimdi. Bence Gandalf yollamıştır."

"Hayır, Galadriel," dedi Legolas. "Kuzey'den gelen Gri Bölük hakkında, Gandalf aracılığıyla konuşmamış mıydı?"

"Evet, buldun," dedi Gimli. "Orman'ın Hanımı! Birçok gönlü, birçok arzuyu okuyabiliyor. Neden biz de kendi akrabalarımızı dilemeyelim

Legolas?"

Legolas kapının önünde durarak parlak gözlerini kuzeye ve doğuya, uzaklara çevirdi; zarif yüzünde endişe vardı. "Hiçbirinin gelebileceğini zannetmiyorum," diye cevap verdi. "Onların savaşa gelmelerine gerek yok, savaş daha şimdiden onların ülkelerine doğru ilerliyor."

Bir süre üç arkadaş, savaşın bir o bölümünü, bir bu bölümünü konuşarak birlikte yürüyüp, yıkılmış kapıya gittiler; yolun kenarındaki çimenlikte savaşta düşenlerin höyüklerinden geçtiler, Miğfer Suru'nda durup Koyak'a baktılar. Çıplak Ölüm Tepesi, kapkara, yüksek ve taşlık yükselmişti bile orada; ayrıca Huornlar'ın otları ezdikleri ve iz bıraktıkları yerler açık açık görünüyordu. Dunlend'liler ile Kent garnizonundan birçok adam, Sur üzerinde, tarlalarda veya gerisindeki tahrip görmüş surlarda çalışıyorlardı; yine de her şey garip bir biçimde sakin görünüyordu: Büyük bir fırtınadan sonra dinlenen yorgun bir vadi. Biraz sonra dönerek Kent sarayındaki günortası yemeğine gittiler.

Kral oraya varmıştı bile; onlar içeri girer girmez Merry'yi çağırarak onun için yanında bir yer hazırlattı. "Böyle olmasını istemezdim," dedi Thdoden; "çünkü burası Edoras'taki zarif evime hiç benzemiyor. Üstelik şu anda burada olması gereken arkadaşın da gitti. Fakat bir daha seninle benim oturup, Tekev'deki büyük masa üzerinde yemek yememiz için uzun bir zaman geçmesi gerekebilir; oraya geri döndüğümde şölen yapacak zaman olmayacak. Fakat haydi! Gel hem ye, hem iç, hem de daha olanağımız varken söyleşelim. Ondan sonra benimle birlikte binersin ata."

"Binebilir miyim?" dedi Merry hayret ve memnuniyetle. "Bu harika olur!" Daha önce kendisine yapılan hiçbir iyiliğe bu kadar memnun olmamıştı. "Korkarım herkesin ayağına bağ oluyorum," diye kekeledi; "fakat yapabileceğim bir şey varsa yapmak isterim, bilmem anlatabildim mi."

"Buna hiç kuşkum yok," dedi kral. "Sana güzel bir dağ midillisi hazırlattım. Gideceğimiz yollardan seni en az bir at kadar tez taşır. Çünkü Kent'ten dağ patikalarını izleyerek gideceğim, ovadan değil; böylece Hanım Eowyn'in beni beklemekte olduğu Edoras'a Dunharrow yoluyla ermiş

olacağım. Sen benim silahtarım olacaksın, eğer kabul edersen. Gömer, burada kılıç taşıyıcım için savaş gereci var mı?"

"Burada pek saklanmış silah yok beyim," diye cevap verdi korner. "Belki hafif bir miğfer ona uyar; fakat onun boyuna göre zırhımız veya kılıcımız yok."

"Benim kılıcım var," dedi Merry, oturduğu yerden kalkıp siyah kınından minik parlak kılıcını çekerek. Aniden bu yaşlı adama derin bir sevgi hissederek bir dizini yere koydu ve kralın elini alarak öptü. "izin verirseniz Shire'lı Meriadoc'un kılıcını kucağınıza bırakabilir miyim The'oden Kral?" diye haykırdı. "Hizmetkârlığımı kabul ediniz!"

"Büyük bir hoşnutlukla kabul ederim," dedi kral; ve yaşlı, uzun ellerini hobbitin kahverengi saçları üzerine koyarak onu kutsadı. "Şimdi doğrul Rohan'lı Tekev halkından silahtar Meriadoc!" dedi. "Kılıcını al, açık bir baht ile kullan onu!"

"Benim için bir baba olacaksınız," dedi Merry.

"Kısa bir zaman için," dedi Théoden.

Ondan sonra Eomer konuşuncaya kadar bir yandan yemek yerken bir yandan sohbet ettiler. "Yola koyulmamız gereken zaman hemen hemen geldi beyim," dedi Eomer. "Adamlara boruları öttürmelerini buyurayım mı? Ama Aragorn nerede? Yeri boş, yiyip içinemiş."

"Atlarımızı sürmek için hazırlanalım," dedi Théoden; "ama Aragorn Bey'e de haber salın, zamanın erdiğini söyleyin."

Kral, muhafızı ve yanında Merry ile, Kent'in kapısından Süvariler 'in toplandıkları yeşilliğe çıktı. Birçoğu daha şimdiden at binmişti. Büyük bir bölük olacaktı, çünkü kral Kent'te ufak bir garnizon bırakıyordu; gelebilen herkes Edoras'a silah kuşanmaya gidiyordu. Aslında gece bin kadar mızrakçı atlarını sürmüştü; fakat daha kralla gidecek, genellikle tarlalardan ve Batıağılı'ndaki vadilerden gelenlerden oluşan bir beş yüz kişi daha vardı.

Onlardan biraz uzakta Kolcular, düzenli bir bölük halinde, mızrak, yay ve kılıç kuşanmış oturuyordu. Koyu gri pelerinlere bürünmüşler, kukuletalarını miğferleri ve başlan üzerine geçirmişlerdi. Atlan güçlü ve mağrur tavırlı ama tüylüydü; atlardan biri binicisiz duruyordu, bu Aragorn'un Kuzey'den

getirdikleri atıydı; Roheryn idi ismi. Koşum takımlannda veya taşıdıklan aletlerde hiçbir taş veya altın pırıltısı ya da herhangi zarif bir süs yoktu; biniciler de, pelerinlerinin sol omuzlanna iğneledikleri, ışıklar saçan bir yıldız şeklindeki gümüş broştan başka hiçbir nişan veya alamet taşımıyorlardı.

Kral atı Karyele'ye bindi, Merry de onun yanında midillisine oturdu: Midillinin adı Stybba idi. Derken Gömer cümlekapısından çıkageldi; yanında da Aragorn ile siyah kumaşa sıkı sıkı sanlmış koca sopayı taşıyan Halbarad vardı; iki uzun boylu adam: ne genç, ne yaşlı. Elrond'un oğulları ise birbirlerine çok benziyorlardı, çok az kişi onlan birbirinden ayırabilirdi: Koyu renk saçlı, gri gözlüydüler, yüzleri elfler kadar zarifti, ikisi de gümüş grisi pelerinlerinin altına parlak zırh giymişlerdi. Arkalarından Legolas ile Gimli geliyordu. Fakat Merry' nin gözü sadece Aragorn'da idi; onda gördüğü değişiklik akıl alır gibi değildi, sanki bir gecede birçok yıl birden çökmüştü başına. Yüzü asık, kül rengi ve yorgundu.

"Aklım kanşık beyim," dedi kralın atının yanında durarak.*'Garip haberler aldım ve uzaklarda b.>yük tehlikeler görüyorum. Uzun zaman düşüncelerimle boğuştum ve korkarım şimdi hedefimi değiştirmem gerekecek. Söyleyin Théoden, şimdi Dunharrovv'a sürüyorsunuz atlarınızı, oraya varmanız ne kadar zaman alır?"

"Şimdi öğlen vaktini geceli tam bir saat oluyor," dedi Gömer "Üçüncü günün akşamı çökmeden Sığınak'a ermemiz gerekir O zaman ay, dolunayı geceli bir gece olacak ve kralın buyurduğu toplantı ertesi gün yapılacak. Daha tez olamayız eğer Rohan gücü toplanacaksa."

Aragorn bir an için sessiz kaldı. "Üç gün," diye mırıldandı, "ve Rohan yeni yeni toplanmaya başlayacak. Lâkin görüyorum ki bu daha hızlandınlamaz." Başını kaldırdı, görünüşe göre bir karara varmıştı; yüzü daha az huzursuzdu. "O halde, izninizle beyim, kendim ve akrabalanm için yeni bir plan uygulamak istiyorum. Biz kendi yolumuza gitmeliyiz; artık gizli gizli değil açık olarak. Benim için gizlilik zamanı geçti. Doğuya en kestirme yoldan gideceğim, Ölülerin Yolu'nu izleyeceğim."

"Ölülerin Yolu!" dedi Thdoden titreyerek. "Neden onlann adını alıyorsun ağzına?" Gömer dönerek Aragorn'a baktı; Merry'ye öyle geldi ki, sözleri

duyabilecek mesafede bulunan bütün süvarilerin yüzleri küle dönmüştü. "Eğer gerçekten öyle bir yol var ise," dedi Théoden, "kapılan Dunharrovv'dadır; ama canlı bir kişi oradan geçemez."

"Heyhat! Aragorn dostum!" dedi Eomer. "Cenkte seninle omuz omuza at bineceğimizi düşünmüştüm; ama eğer sen ölülerin Yolu'nu anyorsan aynlma zamanımız gelmiş demektir; artık Güneş altında bir daha buluşmamız zor."

"O yolu tutacağım, ne olursa olsun," dedi Aragorn. "Fakat emin ol Eomer, Mordor'un bütün ordulan aramıza girse de hâlâ savaşta karşılaşma ihtimalimiz var."

"Nasıl dilersen öyle yap Aragorn beyim," dedi Théoden. "Belki de başkalannın yüreklenip dolanmadığı yollarda dolanmak senin yazgındır. Bu ayrılık beni üzüyor ve gücüm bununla azalıyor, ama bir an önce dağ yollannı tutup daha fazla oyalanmamam gerek. Hoşça kal!"

"Elveda hükümdanm!" dedi Aragorn. "Büyük bir şana süresiniz atlannızı! Elveda Merry! Seni emin ellerde bırakıyorum, orklan Fangorn'a kadar sürerken umduğumuzdan daha da emin ellere. Legolas ile Gimli avlannı hâlâ benimle sürdürecekler umanm; ama seni unutmayacağız."

"Güle güle!" dedi Merry. Söyleyecek başka bir şey bulamadı. Kendini çok küçük hissetti; aklı kanşmış, bütün bu kasvetli sözlerden sıkıntı duymuştu. Şimdi Pippin'in bitmek tükenmek bilmeyen neşesini her zamankinden çok anyordu. Süvariler hazırdı, atlan da yerlerinde duramıyordu; bir an önce yola koyulup her şeyin geçmesini istiyordu.

O zaman Théoden, Eomer'e konuştu; elini kaldırarak yüksek sesle seslendi ve bu sözle Süvariler ileri atıldı Hendek'in üzerinden aşıp Koyak'a indiler, sonra çabucak doğuya yönelerek güneye doğru donüp yeniden dağların arasından geçtiler ve gözden kayboluncaya kadar dağ eteklerini dolanan yolu tuttular. Aragorn atını Hendek'e sürüp kralın adamları Vadi'de iyice uzaklaşıncaya kadar arkalarından baktı. Sonra Halbarad'a döndü.

"Sevdiğim üç kişi gidiyor orada; en küçüğüne olan sevgim de en az diğerleri kadar fazla," dedi. "Hangi sona doğru gittiğini bilmiyor; gerçi bilseydi yine de gitmeye devam ederdi."

"Küçük bir halk ama yine de çok büyük kıymetleri var Shire halkının," dedi Halbarad. "Bizim onların sınırlarını korumak için yaptıklarımız hakkında çok az şey biliyorlar, yine de buna kızıyor değilim."

"Artık yazgılarımız da birbirine dokundu," dedi Aragorn. "Yine de heyhat! Burada ayrılmak zorundayız. Evet, biraz bir şeyler yemem lazım, sonra biz de bir an önce ayrılalım. Haydi Legolas, Gimli! Bir yandan yemek yerken, bir yandan da sizinle konuşmam lazım."

Birlikte Kent'e geri döndüler; yine de Aragorn bir süre konaktaki masada sessizce oturdu; diğerleri onun konuşmasını bekledi. "Haydi!" dedi Legolas sonunda. "Konuş da seni rahatlatalım; gölgeyi silk at üzerinden! O kurşuni renkli sabah buraya geldiğimizden beri neler oldu?"

"Benim için Borukent savaşından biraz daha çetin bir mücadele," diye cevap verdi Aragorn. "Orthanc Taşı'na baktım dostlarım."

"Büyücülüğün o lanetli taşına mı baktın!" diye hayretle bağırdı Gimli; yüzünde bir korku ve şaşkınlık ifadesiyle. "Ona herhangi bir şey söyledin mi? Gandalf dahi onunla karşı karşıya gelmekten korkuyordu."

"Kiminle konuştuğunu unutuyorsun," dedi Aragorn sert bir biçimde; gözleri birdenbire parlamıştı. "Edoras'ın kapısında sıfatımın tamamını beyan edişimi duymadın mı? Ona ne söylememden korkuyordun? Yo Gimli," dedi daha yumuşak bir sesle, yüzündeki sertlik de silindi ve uykusuz geceler boyunca yorulmuş biri gibi göründü. "Yo dostlarım, ben Taş'ın sahibiyim hukuken; taşı kullanmaya hem hakkım, hem de gücüm var; o yüzden bu hükme vardım. Gerçek şüphe götürmez. Gücüm yetti ucu ucuna yetti."

Derin bir nefes aldı. "Acı bir mücadeleydi; yorgunluğu da zor geçiyor. Ona hiçbir söz söylemedim ve sonunda taşı zorla kendi irademe çevirebildim. Bu bile ona dayanılmaz gelecektir. Ve beni gördü. Evet Efendi Gimli, beni gördü; ama sizin beni burada gördüğünüzden başka bir biçimde. Eğer bunun ona bir faydası olacaksa o zaman kötü bir şey yaptım demektir. Lâkin öyle olduğunu zannetmiyorum. Yaşadığımı ve yeryüzünde yürüyor olduğumu bilmek onun gönlünü yakan bir şeydi bence; çünkü o ana kadar bunu bilmiyordu. Orthanc'taki gözler Théoden'in kalkanını delip geçemiyordu; fakat Sauron Isildur'u ve Elendil'in kılıcını unutmamıştı. Ve

şimdi onun bu büyük planını gerçekleştirmesinin arifesinde Isildur'un ve Kılıç'ın varisi ortaya çıkıyor; çünkü ona yeniden dövülmüş kalıcı gösterdim. Henüz hiçbir şeyden korkmayacak kadar yüce bir kudrete sahip değil; hayır, şüphe durmadan kemiriyor onu."

"Fakat yine de büyük bir güce sahip," dedi Gimli; "şimdi daha çabuk saldıracaktır."

"Aceleyle yapılan darbe boşa gider," dedi Aragorn. "Artık onun harekete geçmesini beklemeden Düşman'ımızı sıkıştırmamız lazım. Bakın dostlarım Taş'a hâkim olduğum zaman birçok şey öğrendim. Minas Tirith'in savunmasından büyük bir gücü eksiltecek olan. Güney'den Gondor'a gelen beklenmedik ciddi bir tehlike gördüm. Eğer hızla karşılanmazsa, on gün geçmeden Şehir'in düşeceği kanaatindeyim."

"O zaman Şehir düşecek," dedi Gimli. "Çünkü oraya hangi güç gönderilecek ve oraya zamanında nasıl ulaşacak?"

"Gönderecek bir yardımcı gücüm yok, o yüzden kendim gitmeliyim," dedi Aragorn. "Fakat beni sahildeki topraklara her şey kaybedilmeden ulaştırabilecek, dağlardan geçen sadece tek bir yol var. O da Ölülerin Yolu."

"Ölülerin Yolu!" dedi Gimli. "Bu kötü bir isim; gördüğüm kadarıyla Rohan'lı însanlar'ın da pek hoşuna gitmiyor. Yaşayanlar öyle bir yol seçip, yok olmadan geçebilirler mi? Ayrıca oradan geçsen bile Mordor'a indirilecek darbeye karşı bu kadar az insan ne yapabilir?"

"Rohirrim geldiğinden beri yaşayanlar o yolu hiç kullanmadılar," dedi Aragorn, "çünkü bu yol onlara kapalıdır. Lâkin bu karanlık saatte Isildur'un varisi bu yolu kullanabilir, eğer cesaret edebilirse. Dinleyin! Elrond'un oğullarının, Yarmavadi'deki babalarından, irfan konusunda en bilgili olandan getirdikleri söz şu: Aragorn'a kâhinin sözlerini ve Ölülerin Yolu'nu hatırlamasını söyleyin."

"Peki bu kâhinin sözleri de nedir böyle?" dedi Legolas.

"Şöyle konuşmuştu Kahin Malbeth, Fornost'un son kralı Arvedui'nin günlerinde," dedi Aragorn:

Toprakların üzerinde uzun bir gölge var,

batıya uzatmış karanlık kanatlarını.

Kule sarsılıyor; kıyamet yaklaşıyor

kralların mezarlarına. Ölüler uyanıyor;

Yeminlerini bozanların saati geldi:

Erech Taşı'nda duracaklar yeniden

ve duyacaklar tepelerde yankılanan boru sesini.

Kimin borusu? Kim çağıracak onları

gri alacakaranlıktan? Unutulmuş insanlar mı?

Bağlılık yemini ettikleri kişinin varisi,

Zaruret karşısında, gelecek Kuzey'den:

Kapı'dan geçerek girecek Ölülerin Yolu'na.

"Karanlık yollar kuşkusuz," dedi Gimli, "ama benim için bu mısralar daha aydınlık sayılmaz."

"Eğer bu dizeleri daha iyi anlarsanız, sizden benimle gelmenizi rica edeceğim," dedi Aragorn; "çünkü ben şimdi o yolu seçeceğim. Fakat oradan gittiğime memnun değilim; zaruret yöneltiyor beni. O yüzden sadece kendi özgür iradelerinizle gelmenizi isteyebilirim sizden, çünkü bu yolda hem zahmet, hem de korku bulacaksınız, belki de daha kötüsünü."

"Ben seninle ölülerin Yolu'na ve o yol her nereye çıkıyorsa oraya bile gelirim," dedi Gimli.

"Ben de gelirim," dedi Legolas, "çünkü ben ölülerden korkmam."

"Umarım unutulmuş insanlar, savaşmasını unutmamışlardır," dedi Gimli; "yoksa onları rahatsız etmek için bir sebep düşünemiyorum."

"Bunu Erech'e varabilirsek öğreneceğiz," dedi Aragorn. "Fakat bozdukları yemin, Sauron'a karşı savaşmak için verdikleri yemindi; eğer yemini yerine getirmek istiyorlarsa bu yüzden savaşmak zorunda

kalacaklar. Çünkü Erech'de hâlâ kara bir taş, söylendiğine göre Isildur'un Nümenor'dan getirdiği kara bir taş durmaktadır; bu taş bir tepenin başına konulmuş ve Dağların Kralı, Gondor krallığının başlangıcında bu taş üzerine onunla ittifak içinde olacağına dair söz vermiş. Fakat sonra Sauron geri dönmüş ve yeniden kuvvetlenmeye başlamış, Isildur da Dağlı insanları sözlerini yerine getirmeleri için çağırmış ama onlar sözlerini tutmamışlar: Çünkü Karanlık Yıllar'da Sauron'a tapınmışlar.

"Sonra Isildur krala şöyle demiş: 'Sen son kral olacaksın. Ve eğer Batı senin Kara Efendinden daha kudretli çıkacak olursa, şu lanet hem senin, hem de halkının üzerine olsun: Yemininizi yerine getirinceye kadar hiç dinlenemeyesiniz. Çünkü bu savaş yıllarla sayılmayacak bir süre devam edecek ve sondan önce bir kez daha göreve çağrılacaksınız.' Onlar da tsildur'un öfkesinden kaçmışlar fakat gidip Sauron'un tarafında savaşa girmeye de cesaret edememişler, dağlarda gizli yerlerde saklanmışlar, başka insanlarla hiç ilişkiye girememişler de çıplak tepelerde yavaş yavaş zeval bulmuşlar. Uykusuz ölülerin dehşeti Erech Tepesi ve o insanların bulundukları yerlere sinmiştir. Fakat yaşayanlar arasından bana yardım edebilecek biri olmadığından benim o yönden gitmem gerek."

Ayağa kalktı. "Haydi!" diye bağırdı, kılıcını çekerek; kılıcı Kent' in loş salonu içinde şimşek gibi çaktı. "Erech Taşı'na! ölülerin Yolu' nü arıyorum. Benimle gelen gelsin!"

Legolas ile Gimli hiç cevap vermeden ayağa kalkarak salondan çıkan Aragorn'u izlediler. Orada yeşillikler üzerinde başlan kukuletalı Kolcular sessiz, hareketsiz bekliyorlardı. Legolas ile Gimli atlarına bindiler. Aragorn Roheryn'in üzerine sıçradı. Sonra Halbarad koca bir boruyu kaldırdı; boru sesi Miğfer Dibi'nde yankılandı; bu sesle birlikte gerek Hendek'te gerekse Kent'te kalan insanların hayret dolu bakışları altında ileri atılıp Koyak'tan şimşek gibi geçtiler.

Théoden tepelerdeki yavaş yollardan ilerlerken, Gri Bölük hızla ovadan geçti ve ertesi gün akşamüstü Edoras'a vardı; burada da sadece kısa bir süre durdular, vadiye geçmeden ve karanlık basmadan Dunharrovv'a vardılar.

Eowyn Hanım karşıladı onları ve gelişlerine memnun oldu; çünkü Dünedain'den ve Elrond'un zarif oğullarından daha kudretli adam

görmemişti o güne kadar; fakat en çok Aragorn'un üzerinde durdu bakışları. Ve onunla yemeğe oturduklarında konuştular; Eowyn Théoden gittiğinden beri olanları dinledi, bu konularda ona alelacele bazı haberler gelmişti; Miğfer Dibi'ndeki savaşı, düşmanlarının büyük kaybını, Thöoden ile atlılarının saldırılarını dinledikçe Ğovvyn'in gözleri ışıldadı.

Fakat sonunda şöyle dedi: "Beyler, yorgunsunuz ve bu gecelik aceleyle elimizden geldiğince hazırladığımız döşeklerde yorgunluğunuzu atarsınız. Fakat yann sizler için daha iyi yerler bulunacaktır."

Fakat Aragorn da şöyle dedi: "Hayır hanımefendi, bizim için zanmete girmeyin! Eğer bu akşam burada geceleyip yarın kahvaltı edebilirsek bu bize yeter. Çünkü çok acil bir görevle gidiyorum; sabahın ilk ışıklarıyla yola koyulmamız gerek."

Eowyn ona gülümseyerek dedi ki: "O halde beyim, yolunuzdan bu kadar mesafe uzaklaşıp sürgündeki Eowyn'e haber getirmeniz çok büyük bir incelikti."

"Aslında hiçbir insan böyle bir yolculuğu kayıp saymaz," dedi Aragorn; "yine de hanımefendi, eğer gideceğim yol beni Dunharrovv'a getiriyor olmasaydı buraya gelmezdim."

Eowyn duyduğu cevaptan hoşlanmayarak, "O halde beyim," dedi, "yolunuzu şaşırmışsınız; Tapanvadi'den ne doğuya, ne güneye hiç yol gitmez; o yüzden geldiğiniz yoldan dönseniz fena olmaz."

"Yo, hanımefendi," dedi Aragorn, "yolumu şaşırmadım; çünkü ben, siz daha doğup bu topraklan şereflendirmeden önce bu topraklar üzerinde yürümüştüm. Bu vadiden çıkan bir yol var ki ben bu yolu tutacağım. Yarın Ölülerin Yolu'ndan gideceğim."

Bunun üzerine Eowyn ona çarpılmış gibi baktı, yüzünün rengi attı ve hepsi sessiz sessiz otururken o da uzun süre konuşmadı. "Fakat Aragorn," dedi sonunda, "Ölümü aramak mı senin görevin? Çünkü o yolda bulacağın bu. Onlar canlıların geçmesine izin vermezler."

"Benim geçmeme izin verebilirler," dedi Aragorn; "en azından bunu göze alacağım. Başka hiçbir yol işime yaramaz."

"Fakat bu delilik," dedi Eowyn. "Çünkü burada şanlı şerefli, güçlü kuvvetli öyle adamlar var ki, insana ihtiyaç olunca alıp onları savaşa götürebilirsiniz ama gölgelere sokamazsınız. Burada kalıp ağabeyim ile birlikte at sürmeniz için yalvarıyorum size; çünkü o zaman hepimizin içi ferahlar ve umudumuz daha fazla olur."

"Bu delilik değil hanımefendi," diye cevap verdi Aragorn, "çünkü daha önceden kararlaştırılmış bir yoldan gidiyorum. Fakat beni izleyenler kendi özgür iradeleriyle geliyorlar; eğer şimdi burada kalıp Rohirrim'le at sürmeyi dilerlerse bunu yapabilirler Fakat ben Ölülerin Yolu'nu tutacağım, gerekirse tek başıma."

Bunun üzerine daha fazla konuşmadılar ve sessizlik içinde yemeklerini yediler; fakat Ğovvyn'in gözleri hep Aragorn'un üzerindeydi; diğerleri onun için için azap çektiğini fark ettiler. Bir süre sonra kalktılar ve Hanım'dan izin istediler, ilgisi için teşekkür ettiler ve dinlenmek için çekildiler.

Fakat Aragorn, Legolas ve Gimli ile paylaşacağı barınağa gelip de yol arkadaşları içeri girince Eowyn Hanım peşinden gelerek ona seslendi. Aragorn döndü ve onu gece içinde bir parıltı olarak gördü, çünkü Hanım beyazlara bürünmüştü; ama gözleri ateş ateşti.

"Aragorn," dedi, "neden bu ölümcül yola gitmen gerek?"

"Çünkü gitmem gerekiyor," dedi Aragorn. "Ancak böyle olursa Sauron'a karşı yapılan savaşta kendi üstüme düşeni yapmak için bir ümidim olacak. Tehlikeli yollan ben seçmiyorum Eowyn. Eğer gönlümün olduğu yere gitmem mümkün olsaydı şimdi Kuzey'de Yarmavadi'nin latif vadisinde dolanıyor olurdum."

Bir süre sessiz kaldı Eowyn, sanki bunun ne anlama geldiğini düşünüyormuş gibi. Sonra aniden elini onun koluna koydu. "Sen sert bir beysin ve bahadırsın," dedi; "böyle kazanırlar erler şanlarını." Durdu. "Beyim," dedi, "eğer gitmen gerekiyorsa izin ver ben de senin peşin sıra geleyim. Çünkü dağlarda gizlenmekten bıktım; tehlikeyle, cenkle yüzleşmek istiyorum."

"Senin görevin halkının yanında," diye cevap verdi adam.

"Görevim sık sık hatırlatıldı bana," diye bağırdı Eowyn. "Amaben bir dadı değil, Eorl soyundan bir muhafız kız değil miyim? Titreyen ayaklar üzerinde yeterince durdum. Artık ayaklarım titremediğine göre hayatımı istediğim gibi yaşayamaz mıyım?"

"Çok az kişi bunu şerefle yapabilir," diye cevap verdi adam. "Lâkin size gelince hanımefendi: Siz beyiniz geri dönünceye kadar halkınızı yöneteceğinize dair verilen görevi kabul etmediniz mi? Eğer siz seçilmiş olmasaydınız, sizin yerinize başka bir komutan sizin görevinize getirilecekti ve o bıksa da bıkmasa da bu görevini bırakıp gelmezdi."

"Hep ben mi seçileceğim?" dedi kız acı acı. "Süvariler şan şeref kazanmaya gittiğinde eve göz kulak olup geri döndüklerinde yiyecek ve yataklannı bulsunlar diye hep ben mi geride bırakılacağım?"

"Yakında öyle bir zaman gelebilir ki," dedi Aragorn, "kimse geriye dönmeyebilir. O zaman şan şöhret kazanmadan yiğitlik yapmak gerekecek, çünkü yurdunuzu korurken yaptıklannızı hatırlayacak kimse kalmayacak. Yine de övülmüyor diye yaptıklarınız yiğitçe olmayacak diyemeyiz."

Ve kız şöyle cevap verdi: "Bütün bu sözlerin sadece şunu söyler: Sen bir kadınsın, senin yerin evin. Fakat erler cenkte namuslanyla ölürse evi yakmana izin var çünkü artık o eve gerek duymayacaklar. Fakat ben Eorl Sülalesinden biriyim, bir hizmetçi kadın değilim. Atsürüp kılıç savurabilirim; ne acıdan korkarım ne de ölümden."

"Neden korkarsınız hanımefendi?" diye sordu adam.

"Kafesten," dedi kız. "Ta ki yaşlılıktan ve alışkanlıktan parmaklıkları kabullenip, büyük işler başarma isteği hatırdan veya gönülden silininceye kadar parmaklıkların arkasında kalmaktan."

"Ama bana, tehlikeli olduğu için seçmiş olduğum yoldan gitmememi söylediniz ya?"

"İnsan başkasına böyle öğütler verebilir," dedi kız. "Yine de sana tehlikeden kaç demedim; onun yerine kılıcının sana şan, ün ve zafer kazandıracağı yerde cenk etmen için sürmeni söyledim atını. Bu kadar yüce ve bu kadar eksiksiz bir şeyin gereksiz yere, boşu boşuna harcanmasını istemedim."

"Ben de istemem bunu," dedi adam. "O yüzden size şunu söylüyorum hanımefendi: Kalın! Çünkü sizin Güney'de bir işiniz yok."

"Seninle gelen diğerlerinin de yok. Onlar senden ayrılmak istemedikleri için geliyorlar seni sevdikleri için geliyorlar." Sonra dönerek gece içinde kayboldu.

Güneş Dogu'daki yüksek sırtlardan yükselmese de günün ışığı göğe vurduğunda Aragorn ayrılmak için hazırlandı. Bütün bölüğü at binmişti; o da tam eyerine atlayacaktı ki Eowyn Hanım onlara iyi yolculuklar dilemeye geldi. Bir Süvari gibi giyinmiş ve kılıç kuşanmıştı. Elinde bir kupa tutuyordu; kupayı dudaklarına götürüp hızlı gitmelerini temenni ederek biraz içti; sonra kupayı Aragorn'a verdi; Aragorn içerek şöyle dedi: "Hoşça kal Rohan'ın Hanımı! Sülalenizin kısmetine içiyorum; size ve tüm halkınıza. Ağabeyinize şöyle söyleyin: Gölgeler ötesinde yine karşılaşabiliriz!"

Bunun üzerine yakınlarda bulunan Gimli ile Legolas'a Eowyn ağlamış gibi geldi; böylesine sert, böylesine mağrur birinde bu daha da keder verici görünüyordu. Fakat kız şöyle dedi: "Aragorn, gidecek misin?"

"Gideceğim," dedi Aragorn.

"Peki, senden istemiş olduğum gibi benim de sizinle at sürmeme izin vermeyecek misin?"

"Vermeyeceğim hanımefendi," dedi adam. "Çünkü bunu kralın ve ağabeyinin izni olmadan kabul edemem; onlar da yarına kadar gelmeyecekler. Fakat artık her saati, hatta her dakikayı sayıyorum. Hoşça kal!"

Bunun üzerine kız dizleri üzerine çöktü ve şöyle dedi: "Yalvarırım sana!"

"Hayır hanımefendi," dedi Aragorn ve kızı elinden tutarak kaldırdı. Sonra kızın elini öptü, eyerine atladı ve atını sürdü gitti; arkasına hiç bakmadı; ancak onu çok iyi tanıyanlar ve yakınında bulunanlar üzerindeki acıyı görebildiler.

Fakat Eowyn, ellerini iki yanında sıkmış, taştan yontulmuş bir heykel gibi durdu ve onlar Ölülerin Kapısı'nın bulunduğu kara Dwimarberg'in yani Hayaletli Dağ'ın dibindeki gölgelere kanşıncaya kadar onlan seyretti.

Gözden kaybolduklarında döndü, kör biri gibi tökezleyerek odasına çekildi. Fakat kendi halkından kimse bu vedayı görmediler çünkü korkuyla saklanmışlar, gün belirinceye ve bu pervasız yabancılar gidinceye kadar da ortaya çıkmamışlardı.

Kimisi şöyle dedi: "Bunlar elf kişiler. Bırakın ait oldukları yere, karanlık yerlere gitsinler ve bir daha hiç geri gelmesinler. Zaman yeterince kötü zaten."

Onlar atlarını sürdüklerinde ortalık hâlâ kurşun rengindeydi çünkü güneş henüz Hayaletli Dağlar'ın kara sırtlarını aşmamıştı. Sıra sıra kadim taşların arasından geçip Dimholt'a vardıklarında, üzerlerine bir korku çöktü. Burada siyah ağaçların Legolas'ın dahi uzun süre dayanamadığı loşluğu altında dağın köklerine açılan bir delik buldular, tam yollarının üzerinde kıyametin parmağı gibi duruyordu.

"Kanım dondu," dedi Gimli, fakat diğerleri sessizdi; onun da sesi ayaklarının dibindeki küf kokulu çam iğneleri arasına dökülüp söndü. Atlar, binicileri aşağı inip onlan çekerek götürünceye kadar bu tehditkâr taşı geçmeye razı olmadılar. Böylece sonunda dar vadinin dibine varmışlardı; burada kayadan dimdik bir duvar yükseliyordu ve önlerinde, bu duvann içinde Kara Kapı gecenin ağzı gibi açılıyordu. Geniş kemerin üzerinde, okunamayacak kadar silik, yontulmuş işaretlerle suretler vardı ve kemerden gri bir buhar gibi korku akıyordu.

Bölük durdu; içlerinde cesareti kırılmamış olan bir yürek dahi yoktu; belki insanların hayaletlerinden korkmayan ciflerden Legolas' in yüreği hariç.

"Burası kötü bir kapı," dedi Halbarad, "Ölümüm bu kapının öte yanında bulunuyor. Yine de geçmeyi göze alacağım; fakat hiçbir at buradan geçmez."

"Fakat bizim kapıdan geçmemiz gerekiyor, o yüzden adar da geçmek zorunda," dedi Aragorn. "Çünkü eğer bu karanlıktan çıkacak olursak, karanlığın gerisinde daha fersahlar uzanıyor ve kaybedilen her saat Sauron'u zafere biraz daha yaklaştırır, izleyin beni!"

Bunun üzerine Aragorn başı çekti; o anda iradesi o kadar güçlüydü ki bütün Dunedain ve atlan onu izlediler. Ve gerçekten de Kolcuların atlarının

sahiplerine duydukları sevgi o kadar büyüktü ki, yeter ki yanlarında yürüyen sahiplerinin yürekleri sağlam olsun, onlar Kapı'nın dehşetiyle yüzleşmeye razı oldular. Fakat Rohan atı Tiz yoldan gitmeyi reddetti ve gören gözlere büyük elem veren bir korkuyla terleyerek titredi. Bunun üzerine Legolas elini atın gözleri üzerine koyarak, sonunda kendisini götürmelerine izin verinceye kadar o alacakaranlıkta yumuşaklığı hissedilen bazı sözler söyledi ve böylece Legolas da içeri geçti. Ve geride cüce Gimli tek başına kalakaldı.

Dizleri titriyor, kendi kendine hiddetleniyordu. "Daha neler!" dedi. "Bir elf yer altına girecek de bir cüce giremeyecek!" Bunu diyerek içeri daldı. Fakat ona, kurşun gibi ağırlaşmış ayaklarını eşikten zorla sürüklemiş gibi geldi; ve üzerine, dünyanın nice derinliklerinde dolaşmış olan Gloin oğlu Gimli'nin bile üzerine hemen bir körlük çöktü.

Aragorn Dunharrow'dan meşaleler almıştı yanına, şimdi de önde bir tanesini havaya kaldırmış gidiyordu; Elladan da bir başka meşaleyle arkadan gidiyor, Gimli en arkada tökezlene tökezlene onlara yetişmek için uğraşıp duruyordu. Meşalelerin soluk alevlerinden başka hiçbir şey göremiyordu; fakat bölük durduğunda sanki etrafında bitmek tükenmek bilmeyen fısıltılar, şimdiye kadar hiç duymadığı bir dildeki sözcüklerden mırıltılar duyuyordu.

Bölüğün geçişini engelleyen veya onlara karşı koyan bir şey olmadı, ama yine de ilerledikçe cücedeki korku durmadan arttı: En çok da artık geriye dönüş olmadığını bildiği için. Arkasındaki butun yollara karanlıkta onları izleyen görünmeyen bir ordu üşüşmüştü sanki.

Böylece, Gimli daha sonraları hiç hatırlamak istemediği şeyleri görmeye başladığında, ölçülemeyecek bir zaman geçmişti. Tahmin edebildiği kadarıyla yol genişti, fakat derken bölük kocaman, bomboş bir yere vardı; artık yanlarında duvar muvar kalmamıştı. Korku üzerine o kadar binmişti ki artık zar zor yürüyebiliyordu. Sol tarafta uzakta bir yerlerde Aragorn'un meşalesi yaklaştıkça bir şey pırıldamaya başladı. O zaman Aragorn durdu ve ne olduğuna bakmaya gitti.

"Hiç korkmuyor mu?" diye mırıldandı cüce. "Başka herhangi birmağara olsa, altının pırıltısına ilk koşan Glöin oğlu Gimli olurdu. Ama burada

değil! Bırak olduğu yerde kalsın!"

Yine de yaklaştı ve Elladan her iki meşaleyi kaldırmışken, Aragorn'un diz çökmüş olduğunu gördü. Önünde kudretli bir adamın kemikleri vardı. Adam zırhlara bürünmüştü ve koşum takınılan hâlâ bozulmadan duruyordu; çünkü mağaranın havası kupkuruydu; adamın zırh yeleği işlemeliydi. Kemeri altından, lal taşıyla bezeliydi; ve yüzükoyun yere kapanmış kemikli başındaki miğferi de altın süslemeliydi. Mağaranın, artık görünebilen diğer duvarının yakınlarında düşmüştü ve önünde sımsıkı kapalı kayadan bir kapı duruyordu: Parmak kemikleri hâlâ duvardaki çatlakları kavramış haldeydi. Tırtık uruk olmuş, kırılmış bir kılıç duruyordu yanında, sanki son bir ümitsizlikle kılıcını kayaya vurmuş gibi.

Aragorn onu ellemedi fakat uzun bir süre sessizce baktıktan sonra ayağa kalkıp derin bir nefes aldı. "Simbelmyne çiçekleri dünyanın sonuna kadar buraya hiç gelmeyecekler," diye mırıldandı. "Şu anda dokuz ve yedi höyük var yeşiller içinde; o ise açamadığı kapının önünde uzun yıllar boyunca yatmış kalmış. Nereye açılıyor acaba? Neden geçmek istedi? Kimse hiçbir zaman bilemeyecek!

"Çünkü benim görevim bu değil!" diye bağırdı arkasını dönüp gerisindeki fısıldaşan karanlığa konuşarak. "Hazinelerinizi ve sırlarınızı Lanetli Yıllar içinde saklayın saklayabildiğinizce! Sadece hız istiyoruz biz. Bırakın geçelim, sonra gelin! Sizi Erech Taşı'naçağırıyorum!"

Daha önceki fısıltılardan çok daha korkunç olan mutlak bir sessizlikten başka bir cevap yoktu; sonra serin bir hava akımı oldu ve meşaleler oynaşarak söndü, bir daha da hiç tutuşturulamadı. Bunu takip eden zamanda, belki bir, belki de birçok saat içinde olanların çok azını hatırladı Gimli. Diğerleri ilerlemeye devam ediyordu ama o hep, tam arkasında onu yakalamak üzere uzanmış bir dehşet ile geride kalıyordu; ve arkasından birçok ayağın gölge sesi gibi sesleri geliyordu. Sonunda bir hayvan gibi yerde emeklemeye başlayıncaya kadar tökezleye tökezleye gitti ve dayanamayacağını fark etti: Ya bir çıkış bulup bu durumdan kurtulmalı ya da kendisini izleyen korkuyla yüzleşmek için deliler gibi geriye koşmalıydı.

Aniden bir su şıpırtısı duydu, kara gölgeden bir rüyaya düşen taş kadar sen ve net. Işık fazlalaştı ve o da ne! Bölük, yüksek kemerli ve geniş başka

bir kapıdan geçti; yanlarında küçük bir dere akıyordu; gerisinde, çok yukarıdaki göğe karşı bıçak sırtı gibi görünen, dik bir biçimde alçalan sarp uçurumlar arasında bir yol vardı. Vadi o kadar derin ve dardı ki üzerindeki gökyüzü karanlık görünüyor, içinde minik yıldızlar parıldıyordu. Yine de Gimli'nin sonradan öğrendiğine göre Dunharrovv'dan yola çıktıkları günün akşamına daha iki saat vardı; gerçi o sırada, o an onun için, daha sonraki bir yılın ya da başka bir dünyanın alacakaranlığı olabilirdi.

Bölük yeniden at bindi ve Gimli Legolas'ın yanına döndü. Sıra halinde biniyorlardı atlarına; akşam, koyu mavi bir alacakaranlık çöktü; yine de korku onları izliyordu. Gimli ile konuşabilmek için arkasını dönen Legolas geriye baktı ve cüce tam önünde elfın parlak gözlerindeki pırıltıyı gördü. Arkalarından Elladan geliyordu, Bölüğün sonuncu adamıydı, ama aşağıya inen yolu tutan son kişi değildi.

"Ölüler izliyor," dedi Legolas. "insan ve at suretleri görüyorum; ince bulut şeritlerine benzeyen sancaklar ve sisli bir gecede kışın çıplak kalmış çalılıklara benzeyen mızraklar. Ölüler izliyor."

"Evet, Ölüler arkadan geliyor. Çağrıldılar," dedi Elladan.

Bölük sonunda , duvardaki bir çatlaktan dışarı fırlamış gibi aniden koyaktan çıktı; önlerinde büyük bir vadinin tepeleri uzanıyordu ve yanlarında bir dere soğuk bir sesle bir sürü şelale aşarak aşağı doğru akıyordu.

"Orta Dünya'nın neresindeyiz?" dedi Gimli; Elladen cevap verdi: "Morthond'un, yani sonunda Dol Amroth'un duvarlarını yıkayan denize dökülen uzun ve soğuk derenin kabardığı yerden aşağı indik, ismini söyleyince nereden geldiğini sormanıza gerek kalmayacak: Karakök der insanlar ona."

Morthond Vadisi, dağların güney yüzlerinde kocaman dik bir girinti oluşturuyordu. Dik yamaçlan otlarla kaplıydı; fakat o saatte hepsi griydi çünkü güneş gitmişti ve aşağıda, uzakta insanların evlerinin ışıkları göz kırpıyordu. Zengin bir vadiydi, epeyce kişi yaşıyordu burada.

Derken Aragorn arkasını dönmeden, herkesin duyabileceği bir sesle bağırdı: "Dostlar, yorgunluğunuzu unutun! Sürün atlarınızı şimdi, sürün! Gün bitmeden Erech Taşı'na varmamız lazım ve yolumuz hâlâ çok uzun."

Böylece arkalarına bakmadan, gitgide artan akıntı üstündeki bir köprüye gelip buradan aşağıdaki topraklara inen bir yol buluncaya kadar dağ kırlıklarından geçtiler.

Onlar yaklaştıkça evlerdeki ve ufak köylerdeki ışıklar sönüyor, kapılar kapanıyor, tarlalardaki halk dehşetle çığlık çığlığa, peşinde avcılar olan ceylanlar gibi kaçıyordu. Toplanan gecede aynı çığlık yükseldi durdu: "Ölülerin Kralı! ölülerin Kralı üzerimize geldi!"

Çok aşağılarda çanlar çalınıyor, insanlar Aragorn'un yüzünü görünce kaçıyordu; fakat acelesi olan Gri Bölük atlan yorgunluktan tökezleninceye kadar av peşindeki avcılar gibi sürdüler atlarını. Ve böylece, tam geceyarısından önce ve dağ mağaralarındaki gibi zifiri bir karanlıkta, sonunda Erech Tepesi'ne vardılar.

Ölülerin dehşeti uzun bir süredir o tepe ve tepenin etrafındaki kırlar üzerinde bulunuyordu. Çünkü tam tepede, yarısı toprağa gömülü halde, bir insan boyunda, koca bir küre gibi yusyuvarlak kara bir taş vardı. Dünyaya ait değilmiş gibi duruyordu taş, kimilerinin inandığı üzre, gökten düşmüş gibi; fakat Batıhlar'ın irfanlarını hatırlayanlar hâlâ bunun Nûmenor harabesinden getirildiğini ve buraya geldiği zaman Isildur tarafından bırakıldığını söylüyordu. Vadide yaşayan ahaliden hiç kimse ne taşa yaklaşmaya cesaret ediyor ne de yakınında yaşıyordu; çünkü burasının Gölge Adamlar'ın buluşma yeri olduğu, korku zamanlarında burada toplandıkları ve fısıldaşarak Taş'ın etrafına üşüştükleri söyleniyordu.

Bölük Taş'a vardı ve gecenin köründe durdu. Sonra Elrohir Aragorn'a gümüş bir boru verdi, Aragorn boruyu üfledi; ve yakında duranlar cevap olarak çok uzaklardaki derin mağaralardan bir yankı gibi bir sürü boru sesi duydukları izlenimine kapıldılar. Başka hiçbir ses duymadılar ama yine de üzerinde durdukları tepenin etrafında büyük bir ordunun toplandığını fark ettiler; ayrıca dağlardan, hayaletlerin nefesi gibi ürperten bir yel esti. Fakat Aragorn attan inip Taş'ın yanında durdu ve yüksek sesle haykırdı:

"Yeminlerini bozanlar, neden geldiniz?"

Ve gecenin içinden ona cevap veren bir ses'duyuldu, sanki çok uzaktan gelirmiş gibi:

"Yeminimizi yerine getirip huzur bulmak için."

Bunun üzerine Aragorn şöyle dedi: "Sonunda zamanı geldi çattı. Şimdi Anduin üzerindeki Pelargir'e gidiyorum ve siz de benim peşimden geleceksiniz. Ve ne zaman ki bütün bu topraklar Sauron'un hizmetkârlarından temizlenecek o zaman yeminin yerine gelmiş olduğu nu kabul edeceğim; o zaman huzur bulup sonsuza kadar ayrılabilirsiniz. Çünkü ben îsildur'un Gondor'a bıraktığı varis Elessar'ım."

Bunu söyledikten sonra Aragorn, Halbarad'a yanında getirdiği koca sancağı açmasını buyurdu; ve o da ne! Sancak simsiyahtı; üzerinde bir nişan vardıysa bile karanlıkta gizlenmişti. Sonra bir sessizlik oldu ve bütün gece boyunca bir daha ne bir fısıltı, ne bir ah işitildi. Bölük Taş'ın yanında konakladı ama etraflarını kuşatan Gölgeler'in korkusu yüzünden çok az uyuyabildiler.

Fakat soğuk ve solgun şafak söktüğünde Aragorn hemen kalktı ve Bölük'ü, aralarında kendisi hariç hiçbirinin daha önce görmedikleri bir hız ve yorgunluk dolu bir yolculuğa çıkarttı; sadece onun iradesi ilerlemelerini sağlayabilirdi. Kuzeyli Dünedain'den başka hiçbir ölümlü insan ve onların yanı sıra cüce Gimli ve ciflerden Legolas'tan başka kimse buna dayanamazdı.

Tarlang Boğazı'nı geçerek Lamedon'a girdiler; Ciril'deki Calembel'e varıncaya ve güneş kan rengine dönüp arkalarında, uzakta Batı'daki Pinnath Gelin'in ardına dolanıncaya kadar, arkalarından Gölge Ordu bastırıyor, önlerinde korku onlardan önce gidiyordu. Ciril geçitlerini ve kasaba ile yöresini terk edilmiş buldular, çünkü adamların çoğu uzaktaki savaşa gitmişti; kalanların hepsi de Ölülerin Kralı'nın gelişi söylentisiyle tepelere kaçmıştı. Fakat ertesi gün şafak sökmedi, Gri Bölük Mordor'un Fırtınası'nın karanlığına girerek ölümlülerin gözlerinden kayboldu; fakat Ölüler onları izledi.

BÖLÜM III

ROHAN'IN TOPLANIŞI

Artık bütün yollar hep birlikte, savaşın gelişini ve Gölge'nin üzerlerine çöküşünü karşılamak için Doğu'ya yöneliyordu. Pippin Şehir'in Büyük Cümlekapısı'nda durmuş, Dol Amroth Prensi'nin sancaklanyla geçişini seyrederken, Rohan Kralı da tepelerden aşağıya iniyordu.

Gün solmaya başlamıştı. Güneşin son ışınlarıyla Süvariler, önlerinden giden uzun gölgeler düşülüyorlardı toprağa. Karanlık daha şimdiden dik dağ yamaçlarını kaplayan mırıltılı çam ormanlarının altına sokulmuştu. Kral, günün sonunda yavaş yavaş sürüyordu atını. O sırada yol, muazzam büyüklükte çıplak bir kaya çıkıntısından dolanmış, yumuşak bir sesle ah eden ağaçların loşluğuna dalmıştı. Kıvrılarak giden uzun bir sıra halinde daha daha aşağıya indiler. Sonunda koyağın dibine vardıklarında, derin yerlere akşamın çökmüş olduğunu gördüler. Güneş gitmişti. Alacakaranlık, çağlayanların üzerine çökmüştü.

Bütün gün, altlarında, uzaklarda bir yerde sıçraya sıçraya akan dere, arkadaki yüksek geçitten aşağıya doğru akmış, kendi dar yolunu çamlarla kaplı duvarlar arasından açmıştı; şimdi de taşlı bir kapıdan dışarı uğruyor ve daha geniş olan vadiye geçiyordu. Süvariler dereyi izlediler; derken aniden, akşam vakti, suların yüksek sesleriyle dolu Tapanvadi önlerine seriliverdi. Burada ak Karçayı, daha küçük derelerle birleşip kayalar üzerinden tüterek, Edoras'a, yeşil tepelere ve ovalara doğru hızla akmaya başlıyordu. Uzakta sağ tarafta, koca vadinin başında kudretli Fırtınalıboynuz, koca kaidesi üzerinde, buluta sarmalanmış yükseliyordu; fakat bitmek tükenmek bilmeyen karlarla kaplı çentik çentik zirvesi, Doğu tarafı mavimsi bir gölgeyle kaplanmış. Batı kısmı güneşin kavuşmasıyla allara boyanmış, dünyanın çok üzerinde parlıyordu.

Merry, uzun yolculukları sırasında birçok hikâyesini duyduğu bu yabancı ülkeye hayret içinde baktı. Semasız bir dünyaydı burası; gözleri, gölgeli havanın içindeki loş boşluklardan sadece durmadan yük selen yamaçları,

birbiri ardı sıra dizilmiş kayalardan koca duvarları ve sisin sarmaladığı asık yüzlü uçurumları seçebiliyordu. Bir an için hayallere dalarak suyun sesini, kara ağaçların fısıltısını, taşların çatırtısını ve bütün seslerin gerisinde sessiz bir sabırla bekleyen engin sessiz liği dinleyerek oturdu. Dağları çok severdi; daha doğrusu uzaklardan gelen hikâyelerin kenarında dolanıp duran hayallerini çok sevmişti; fakat şimdi Orta Dünya'nın dayanılmaz ağırlığı omuzlarına çökmüştü. Bu uçsuz bucaksızlığı dışarıda bırakıp sakin bir odada ateş başında oturuyor olmayı arzuladı.

Çok yorgundu, çünkü yavaş yavaş ilerlemiş olsalar da çok az dinlenerek yolculuk etmişlerdi. Neredeyse üç yorgun gün, birbirini izleyen saatler boyunca bir yukarı, bir aşağı, geçitlerden aşarak, uzun koyaklardan ilerleyerek, birçok dereyi geçerek yol almıştı. Bazen yolun daha geniş olduğu yerlerde, ikisini yan yana görünce gülümseyen Süvariler'i fark bile etmeden kralın yanında sürmüştü midillisini: kaba gri tüylü midillisiyle hobbit, yanında da koca beyaz atı üzerinde Rohan Hükümdarı. Kral'ın yanında midillisini sürerken Théoden ile konuşuyor, kendi yurdunu, Shire halkının yaptıklarını anlatıyor veya Yurt ve eskiden yaşamış kudretli Yurt insanları hakkında onun anlattığı öyküleri dinliyordu. Fakat Merry çoğu zaman, özellikle de bu son günde, tek başına, tam kralın arkasından sürüyordu midillisini; hiçbir şey söylemeden, arkasındaki adamların kullanmakta olduğu, Rohan'ın zengin, yavaş dilini anlamaya çalışarak. Öyle bir dildi ki bu, Shire'dakinden daha zengin ve daha güçlü söylense de sanki onun bildiği birçok sözcük vardı içinde, ama yine de kelimeleri bir araya getiremiyordu Merry. Zaman zaman süvarinin biri sesini yükselterek insanı harekete geçiren bir şarkı söylüyordu; o zaman Merry şarkının neyle ilgili olduğunu anlamasa bile kalbinin hopladığını hissediyordu.

Ne olursa olsun yalnızdı ve kendini şu anda, günün sonunda olduğu kadar yalnız hissetmemişti hiç. Bütün bu yabancı dünyada Pippin iri nerelerde olduğunu; Aragorn, Legolas ve Gimli'nin başına neler geldiğini merak etti. Sonra aniden, gönlünde duyduğu soğuk bir temas gibi Frodo ile Sam'i düşündü. "Onları unutuyorum!" dedi kendi kendine sitemle. "Üstelik onlar hepimizden daha önemli. Sözde ben onlara yardım için gelmiştim; ama artık yüzlerce mil uzakta olmalılar, eğer hâlâ hayattalarsa." Titredi.

"Tapanvadi'ye vardık sonunda," dedi Eomer. "Yolculuğumuz hemen hemen bitti." Durdular. Dar koyaktan çıkan yollar dimdik iniyordu aşağıya. Akşam karanlığı içinde, sanki yüksek bir pencereden bakarmış gibi bir parçacığı görülebiliyordu büyük vadinin. Nehir kenarında pırıldayan tek bir minik ışık vardı.

"Bu yolculuk bitmiş olabilir," dedi Théoden, "ama benim daha gitmem gereken çok yol var. Dün gece dolunay vardı, sabahleyin Edoras'a, Yurt'ta toplananlara katılmak için süreceğim atımı."

"Beni dinleyecek olursanız," dedi Eomer alçak sesle, "sonra yine yurda dönersiniz cenk bitende, ister kazanılsın, ister kaybedilsin."

Thdoden gülümsedi. "Yo oğlum, artık sana böyle diyeceğim, benim yaşlı kulaklarıma Solucandü'in yumuşak sözcüklerini söyleme!" Oturduğu yerde doğrularak, dönüp arkadaki alacakaranlığa doğru solup giden uzun bir sıra halinde dizilmiş adamlarına baktı. "Batıya at sürmeye başladığımdan beri, gün uzamında uzun yıllar geçmiş gibi geldi bana; ama bir daha asla bir bastona yaslanmayacağım. Eğer cenk yiterse, benim dağlarda saklanmam ne işe yarar? Ve eğer kazanılırsa, ben gücümün kalan son kısmını da harcayıp ölmüşüm, ölmemişim ne gam? Fakat şimdi bunları bir kenara bırakalım. Bu gece Dunharrovv Sığınağı'nda yatacağım. En azından bir akşamlık dinginliğimiz olacak. Haydi, ileri sürelim atlarımrzı!"

Derinleşmekte olan alacakaranlıkta vadiye indiler. Burada Karçayı vadinin batı duvarlarına yakın bir yerde akıyordu; kısa bir süre sonra yol onlan sığ suların gürültülü gürültülü taşlar üzerinden çağladığı bir geçide getirdi. Geçit korunuyordu. Kral yaklaştıkça, kayaların gölgelerinden bir sürü adam sıçrayıp çıktı; kralı görünce de mutlu seslerle haykırdılar: "Thdoden Kral! Théoden Kral! Yurt'un Kralı geri döndü!"

Sonra biri borusunu uzun uzun çaldı. Boru sesi vadide yankılandı. Diğer borular cevap verdi buna ve nehrin diğer yanında ışıklar parladı.

Sonra aniden, yukarılardan, içi boş oyuk bir yerden gelir gibi, hepsinin notasını tek bir ses halinde toplayan ve kayadan duvarlarda gümbürdeten büyük bir borazan korosu yükseldi.

Böylece Yurt Kralı, Batı'dan zaferle döndü Ak Dağlar'ın eteğindeki Dunharrovv'a. Burada halkının kalan gücünü toplanmış, hazır buldu; çünkü

geldiği duyulur duyulmaz, Gandalf tan haberler getiren komutanlar onu geçitte karşılamak için sürmüşlerdi atlarını. Dunhere vardı başlarında, Tapanvadi halkının reisi.

"Üç gün önce tan ağaranda beyim," dedi, "Gölgeyele Batı'dan Edoras'a bir yel gibi geldi; Gandalf içimize su serpen yenginizin haberini getirdi. Fakat size de, Süvariler'i büyük bir hızla toplayasınız diye haber bıraktı. Sonra da kanatlı Gölge geldi."

"Kanatlı Gölge mi?" dedi Thdoden. "Biz de gördük onu fakat Gandalf bizi terk etmeden önceki o gecenin köründe görmüştük."

"Belki de beyim," dedi Dûnhere. "Yine de ya aynı, ya da ona çok benzeyen, dev bir kuş görüntüsünde uçan bir karanlık uçup geçti o sabah Edoras üzerinden; erlerin hepsi korkuyla titrediler. Çünkü Tekev üzerine alçaldı; alçaldıkça, neredeyse sivri tepeliğe değecek kadar alçalınca hepimiz yüreklerimizi durduran bir çığlık duyduk. O zaman işte Gandalf bize tarlalarda toplanmamamızı, burada, dağların altındaki vadide buluşmamızı önerdi. Çok çok gerekmedikçe ne ışık, ne de ateş yakmamamızı söyledi. Biz de öyle yaptık. Gandalf büyük bir yetkeyle konuşuyordu. Biz de bunun sizin de arzu ettiğiniz şey olduğunda karar kıldık. Bir daha Tapanvadi'de o kötü şeylerden hiç görünmedi."

"Çok iyi," dedi Th6öden. "Şimdi Sığınak'a süreceğim atımı ve orada dinlenmeden önce komutanlara ve tekinlere danışacağım. En kısa zamanda yanıma gelsinler!"

Yol artık, o noktada yarım milden biraz geniş olan vadiyi boydafı boya, doğrudan doğuya doğru geçiyordu. Artık gecenin çökmesiyle grileşen, kaba otlarla kaplı düz ve basık araziler ile çayırlar etraflarında uzanıyordu fakat önlerinde, vadinin diğer tarafında Merry kaşlarını çatmış bir duvar, Fırtınalıboynuz'un geçmiş çağlarda nehir tarafından yarılmış koca köklerinin son sınırını gördü.

Arazideki düzlüklerin tümünde çok sayıda adam toplanmıştı. Kimisi yol kenarına yığılmış, kral ile Batı'dan gelen atlıları memnuniyetle bağırarak selamlıyordu; arkada ise geriye doğru giden muntazam çadır ve barınak dizileri, sıra sıra kazığa bağlanmış atlar, koca silah yığınları, yeni dikilmiş ağaçlar gibi diken diken duran sıralanmış mızraklar vardı. Artık bütün bu

büyük topluluk gölgeler içinde kalmaya başlamıştı, oysa yükseklerden soğuk bir gece yeli estiği halde hiçbir lamba parlamıyor, hiç ateş yakılmıyordu. Sıkı sıkı giyinmiş nöbetçiler bir ileri, bir geri yürüyüp duruyorlardı.

Merry orada kaç Süvari olduğunu merak etti. Koyulmakta olan karanlıkta kaç kişi olduğunu tahmin edemiyordu fakat ona, binlerce kişi gücünde büyük bir ordu gibi görünmüştü. O bir yandan bir yana bakarken, kralın adamları vadinin doğu tarafında yükselen uçurumun altına vardılar; burada aniden bir patika yukan doğru tırmanmaya başladı; Merry hayretle yukan baktı. Şimdiye kadar benzerini görmediği, şarkıların bile erişemediği yılların gerisindeki adamların elinden çıkmış muazzam bir eserde, bir yolda buldu kendini. Yukan doğru tırmanıyor, bir yılan gibi kıvrılıyor, taşın dimdik yamacında kendine yol buluyordu. Tırmandıkça bir merdiven kadar dik, bir ileri bir geri ilmekler oluşturarak gidiyordu. Üzerinde atlar gidebiliyor, yük arabaları yavaş yavaş çekilebiliyordu; fakat yukardan savunulacak olsa, o taraftan, hava yolu hariç hiçbir düşman gelemezdi. Yolun her dönemecinde, bir insana benzetilerek yontulmuş, kocaman, koca elli ve ayaklı, bağdaş kurup oturmuş kütük gibi kollan şişman göbeğinin üzerinde kavuşmuş, diklemesine büyük bir kaya bulunuyordu. Bazılan yılların yıpratmasıyla, sadece göz çukurlarında hâlâ gelip geçenlere hüzünle bakan kara birer delik hariç, bütün yüz hatlarını kaybetmişti. Süvariler onlara pek bakmıyordu bile. Koncolos diyorlardı bunlara ve pek umursamıyorlardı: Artık hiçbir güç, hiçbir dehşet yansıtmıyorlardı; fakat Merry onlara, alacakaranlıkta kederli kederli yükselirlerken hayranlıkla ve neredeyse acımaya benzer bir duyguyla bakıyordu.

Bir süre sonra arkasına bakınca daha şimdiden vadiden birkaç yüz ayak yükselmiş olduklarını fark etti; fakat hâlâ aşağılarda, derenin geçidinden geçen ve kendileri için hazırlanmış olan kampa doğru giden yolu doldurmaya başlayan Süvariler'in dolana dolana giden sırasını belli belirsiz seçebiliyordu. Sadece kral ile muhafızı Sığınak'a çıkıyorlardı.

Sonunda kralla yanındakiler keskin bir uçurum kenanna vardılar; tırmanan yol kayadan duvarlar arasındaki bir kesikten geçerek kısa bir yokuştan tırmanıp geniş bir yaylaya çıkıyordu. Firienfeld diyordu adamlar buraya; Karçayı'nın derin derin kazdığı yatağının çok üzerinde, arkadaki ulu

dağlann kucağına yerleşmiş çimenlik ve çalılık içinde yeşil bir dağ kırlığıydı: Güneyde Fırtınalıboynuz; kuzeyde tüm hacmiyle testere dişli trensaga, aralannda, Süvariler'in tam karşısında da kasvetli çam ağaçlı yamaçlardan dimdik yükselen Hayaletli Dağ'ın yani Dwimorberg'in kara duvarı. Alacakaranlığa doğru yitip giden ve ağaçlar arasında gözden kaybolan iki sıra biçimsiz dikili taş yaylayıikiye ayırıyordu. Bu yolu izlemeye cüret edenler kısa süre sonra Dwimorberg'in altındaki kara Dimholt'a, kayadan sütunun tehdidine, yasak kapının esneyen gölgesine varırdı.

Böyle bir yerdi Dunharrovv, çoktan unutulup gitmiş insanların eseri, isimleri unutulmuştu, hiçbir şarkı, hiçbir efsane onları hatırlamıyordu. Ne amaçla yapmışlardı bu yeri, şehir diye mi, gizli bir mabed veya kralların mezarları olarak mı, Rohan'da kimse bilmiyordu. Burada o Karanlık Yıllarda, henüz batı kıyılarına bir gemi ulaşmamışken veya Dûnedain'in Gondor'u kurulmadan çalışmışlardı; şimdi ise yok olmuşlardı, sadece hâlâ yolların dönemeçlerinde oturan eski Koncoloslar kalmıştı.

Merry uzayıp giden taş sıralarına baktı: Yıpranmış kara taşlardı bunlar; kimi yan yatmış, kimi devrilmiş, kimi çatlamış veya kırılmıştı; sıra sıra dişlere benziyorlardı, eski ve aç. Bunların ne olabileceğini merak etti ve kralın bunları genlerindeki karanlığa doğru izlemeyeceğini ümit etti. Sonra taşlı yolun her iki yanında çadır ve baraka kümeleri olduğunu gördü; fakat çadırlar ağaçlara yakın yerlere kurulmamıştı da, daha çok ağaçlardan uçuruma doğru kaçarak bir araya gelmişler gibi duruyorlardı. Büyük bir kısmı sağ tarafta, Firienfeld'in daha geniş olduğu yerdeydi; sol tarafta ise ortasında yüksek ve büyük bir çadırın durduğu daha küçük bir kamp vardı. Bu taraftan onları karşılamak için bir atlı çıkageldi; onlar da yoldan ayrıldılar.

Yaklaştıkça Merry atlının uzun örgüleri alacakaranlıkta parlayan bir kadın olduğunu fark etti, yine de miğfer takmış, beline kadar bir savaşçı gibi giyinmiş ve kılıç kuşanmıştı.

"Selam olsun Yurt Hükümdarı!" diye bağırdı. "Gönlüm gelişinizle sevinç doldu."

"Ya sen Eowyn," dedi Théoden, "sence her şey yolunda mı?"

"Her şey yolunda," diye cevap verdi kız; yine de Merry'ye sesi onu yalanlıyor gibi geldi; ona kalsa kızın ağlamakta olduğunu düşünecekti, eğer bu kadar sert bir yüzün ağlayabileceğine inanabilseydi. "Her şey yolunda. Yorucu bir yol oldu birdenbire ocaklarından koparılıp gelen kişiler için. Bazı sert sözler oldu çünkü cenkler bizi yeşil tarlalardan uzaklaştırmayalı çok oluyordu; fakat hiç kötü bir şey olmadı. Her şey yolunda artık, gördüğünüz gibi. Ayrıca yatacağınız yer de hazır edildi; çünkü sizinle ilgili ayrıntılı haberler almıştım ve geleceğiniz saati biliyordum."

"O halde Aragorn geldi," dedi Eomer. "Hâlâ burada mı?"

"Hayır gitti," dedi Eowyn; başını çevirip Doğu ve Güney yönünde kapkara duran dağlara baktı.

"Ne yandan gitti?" diye sordu Eomer.

"Bilmiyorum," diye cevap verdi kız. "Gece geldi ve dün sabah sürüp gitti atını, daha Gün dağların tepesinden aşmadan. Gitti."

"Üzgünsün kızım," dedi Théoden. "Ne oldu? Söyle bana, o yolla ilgili bir şey dedi mi?" Dvvimorberg tarafına doğru giden karanlık taş dizisini işaret etti. "Ölülerin Yolu'ndan mı gitti?"

"Evet beyim," dedi Eowyn. "Ve şimdiye kadar kimsenin dönmediği gölgelere geçti gitti. Onu caydıramadım. Gitti."

"O halde yollarımız ayrıldı," dedi Eomer. "O kayboldu. Onsuz sürmemiz gerek atlarımızı; umudumuz azalıyor."

Yavaş yavaş bodur fundalıklardan ve yayla çimenlerinden geçip, kralın büyük çadırına varıncaya kadar bir daha konuşmadan ilerlediler. Burada Merry her şeyin hazırlanmış, kendisinin dahi unutulmamış olduğunu gördü. Onun için, kralın kaldığı yerin yanına minik bir çadır kurulmuştu; adamlar bir aşağı bir yukarı gidip gelir, kralın yanına girip onunla akıl danışırken, Merry tek başına oturuyordu. Gece iyice çöktü; batıda hayal meyal görünen dağların başlan yıldızlarla taçlandı ama Doğu karanlık ve boştu. Birbiri ardı sıra dizilip giden taşlar yavaş yavaş görünmez oldu fakat yine de onların gerisinde, karanlıktan da siyah çökmüş bekliyordu Dvvimorberg'in sinmiş engin gölgesi.

"Ölülerin Yolu," diye mırıldandı kendi kendine, "Ölülerin Yolu ha? Bütün bunların anlamı ne ? Hepsi beni bırakıp gitti artık. Hepsi bir yazgıya doğru gitti: Gandalf ile Pippin Doğu'daki savaşa; Sam ile Frodo Mordor'a; Yolgezer, Legolas ve Gimli Ölülerin Yolu'na. Ama benim sıram da yakında gelecek herhalde. Acaba ne hakkında konuşuyorlar ve kral ne yapmayı düşünüyor? Çünkü o nereye giderse benim de oraya gitmem gerekecek artık."

Bu kasvetli düşüncelerin ortasında aniden çok acıkmış olduğunu hatırladı ve kalkarak bu garip kampta onunla aynı şeyleri hisseden biri var mı yok mu diye bakmaya gitti. Fakat tam o anda bir borazan sesi duyuldu ve onu, yani kralın hizmetkârını, kralın sofrasında krala hizmet etsin diye çağırmaya geldi bir adam Büyük çadırın iç bölümünde işlemeli örtülerle ayrılmış, her yanına postlar serilmiş küçük bir bölüm vardı; burada küçük bir masada Eomer, Eowyn ve Tapanvadi beyi Dünhere ile Théoden oturmuştu. Merry kralın sandalyesinin yanında durarak gerektiğinde hizmet etmek için bekledi, bir süre sonra yaşlı adam derin düşüncelerden çıkıp ona dönerek gülümseyinceye kadar.

"Gel Efendi Meriadoc!" dedi. "Sen ayakta durmayacaksın. Sen benim yanıma otur kendi topraklarımda bulunduğum sürece ve hoş öykülerinle gönlümü eyle."

Hobbit için kralın solunda yer açıldı fakat kimse öykü istemedi. Gerçekten de çok az konuşuluyordu; çoğunlukla sessizlik içinde yiyip içiyorlardı, sonunda Merry bütün cesaretini toplayıp aklını kurcalamakta olan soruyu soruncaya kadar.

"Şimdiye kadar beyim, ikidir Ölülerin Yolu'ndan söz edildiğini duydum," dedi. "Nedir bu? Ve Yolgezer, yani Aragorn Bey demek istiyorum, nereye gitti?"'

Kral içini çekti ama kimse cevap vermedi, sonunda Eomer konuşuncaya kadar. "Bilmiyoruz ve gönlümüzde bir ağırlık var," dedi. "Ölülerin Yolu'na gelince, sen de bu yolun ilk basamaklarına bastın. Yo, kem söz söylemiyorum! Geride, Dimholt'a tırmandığımız yol Kapı'ya giden yoldu. Fakat ötesinde neler vardır, bilen yok."

"Bilen yok," dedi The'oden: "Yine de, artık ağza alınmayan eski söylencelerin öyle veya böyle söyleyeceği bir şeyler var. Eğer Eorl Hanedam'nda babadan oğula aktarılan bu eski öyküler doğruyu söyler ise Dwimorberg altındaki Kapı, dağın altından giderek artık unutulup gitmiş bir yere çıkar. Fakat, Kapı'dan geçip bir daha insanlar arasında görünmeyen Brego oğlu Baldor'dan beri yolun gizlerini araştıracak yürekli kimse çıkmadı. Fazla gözüpek bir and içmişti, Brego'nun yeni yapılmış olan Tekev'in kutsanması için yaptığı şölende, elindeki boynuzdaki içkiyi bir dikişte içip bitirirken; varisi olduğu tahta hiç çıkamadı.

"Ahali, Karanlık Yıllar'dan çıkagelen Ölü Adamlar'ın yolu koruduklarını ve gizli saraylarına canlı kimsenin gelmesine izin vermediklerini söyler; fakat zaman zaman onların, gölgeler gibi kapıdan süzülüp taşlı yoldan indikleri görülür. O zaman Tapanvadi halkı kapılarını sıkı sıkj kapatıp pencerelerini örterler, çok korkarlar. Fakat Ölüler çok seyrek ve ancak büyük bir rahatsızlık ve yaklaşan bir ölüm olduğu zamanlarda çıkarlar ortaya."

"Yine de Tapanvadi'de denir ki," dedi Eowyn alçak sesle, "kısa bir süre önce, ayın olmadığı gecelerde garip bir tantanayla büyük bir ordu gelip geçmiş. Nereden geldiklerini bilen yok; ama taşlı yoldan çıkmışlar ve tepeye doğru gözden yitmişler sanki bir buluşmaya giderlermişgibi."

"O zaman Aragorn neden o taraftan gitti?" diye sordu Meny. "Bunun nedenini açıklayabilecek hiçbir şey bilmiyor musunuz?"

"Arkadaşı olarak sana bizim bilmediğimiz bir şeyler söylediyse o başka," dedi Eomer. "Artık canlıların ülkesinde bulunan kimse onun amacının ne olduğunu bilemez."

"Onu ilk kez kralın evinde gördüğümden beri çok değişmiş buldum ben," dedi £owyn: "Daha sert, daha yaşlı. Büyülenmiş gibiydi, Ölüm'ün çağırdığı biri gibi."

"Belki de çağırılmıştır," dedi The"oden; "gönlüm bana onu bir daha göremeyeceğimi söylüyor. Yine de o yüce bir yazgıya sahip soylu bi*ri. Şu konuda için rahat olsun kızım, çünkü gördüğüm kadarıyla bu konuk konusunda avutulman gerekiyor. Denir ki, muhtaçken sığınmak için sağlam yerler arayan Eorloğullan Kuzey'den gelip, sonunda Karçayı'nı

geçtiklerinde Brego ile oğlu Baldor Sığınak'ın Merdiveni'ni tırmanmış ve Kapı'nın önüne varmış. Eşikte, yaşı anlaşılmayacak kadar yaşlı bir adam oturuyormuş; uzun boylu, soylu görünüşlüymüş ama artık eski bir taş gibi kurumuşmuş. Hatta onu taş zannetmişler çünkü hiç kıpırdamıyormuş ve hiç konuşmamış, ta ki onlar yanınj dan geçip içeri girmeye çalışıncaya kadar. O zaman adamdan bit ses gelmiş, sanki yerden gelirmiş gibi; hayretle adamın bati dilinde kxv nuştuğunu fark etmişler; Yol kapalı.

"Bunun üzerine durarak adama bakmışlar ve hâlâ canlı olduğunu görmüşler; fakat o, onlara bakmıyormuş. Yol kapalı, demiş ses yine. Yol şimdi Ölü olanlar tarafından yapılmıştı ve vakti gelinceye kadar Ölüler koruyacak yolu. Yol kapalı.

"Peki vakit ne zaman gelecekl demiş Baldor. Fakat hiç cevap alamamış bir daha. Çünkü yaşlı adam tam o saat ölmüş ve yüzükoyun kapaklanmış. Dağların kadim sakinleri hakkında bir daha hiçbir bilgi alamadı halkımız. Yine de belki de beklenen vakit gelmiştir ve Aragorn geçebilir."

"İyi de, kendisi Kapı'dan geçmeye cüret etmezse vaktin gelip gelmediğini insan nereden bilecek?" dedi Eomer. "Mordor'un bütün ördulan önümde dursa, ben tek başıma kalmış olsam ve sığınacak başka hiçbir yerim kalmasa yine de o yoldan gitmezdim. Öylesine aslanyürekli bir adama, böyle bir zamanda böyle bir deliliğin gelmesi ne acı! Yukarda yeterince kötülük yok mu, toprağın altına bakmaya ne hacet? Savaş kapıda."

Duraksadı, çünkü o sırada dışarıdan bir gürültü gelmişti, bir erkek sesi Théoden'in ismini sesleniyor ve muhafıza meydan okuyordu.

Muhafızların komutanı perdeyi yana çekti hemen. "Burada bir adam var bey im," dedi, "Gondor'dan bir ulak. Biran önce huzurunuza gelmeyi diliyor."

"Bırakın gelsin!" dedi The'oden.

Uzun boylu bir adam girdi içeri, Merry boğulur gibi bir çığlık attı; bir an için ona Boromir hayattaymış ve geri dönmüş gibi geldi. Sonra öyle olmadığını gördü; adam yabancı biriydi, fakat bir akrabasıymış gibi Boromir'e benziyordu, uzun boylu, gri gözlü ve mağrurdu. İnce zırhının üzerindeki koyu yeşil peleriniyle süvari kılığındaydı; miğferinin önüne

küçük bir gümüş yıldız işlenmişti. Elinde tek bir ok tutuyordu, siyah tüylü ve çelikle kancalanmıştı, fakat ucu kırmızıya boyanmıştı.

Bir dizi üzerine çökerek oku The'oden'e sundu. "Selam olsun Rohirrim Hükümdarı, Gondor'un dostu!" dedi. "Hirgon'um ben, Denethor'un ulağı, size savaşın bu alametini getirdim. Gondor büyük bir sıkıntı içinde. Rohirrim sık sık bizi desteklemiştir fakat şimdi Hükümdar Denethor bütün gücünüzü, tüm hızınızla rica ediyor, sonunda Gondor tamamen düşmeden önce."

"Kızıl Ok!" dedi Théoden oku tutarak aynı uzun zamandır beklediği ama geldiğinde insana korku salan bir davetiye almış gibi. Eli titredi. "Hayatım boyunca Kızıl Ok Yurt'ta hiç görülmemişti! işler gerçekten o boyuta vardı mı? Peki Hükümdar Denethor benim bütün gücümün ve hızımın ne olduğunu hesaplıyor?"

"Bunu en iyi siz kendiniz bilirsiniz hükümdarım," dedi Hirgon. "Fakat çok geçmeden Minas Tirith kuşatılabilir ve eğer birçok gücün oluşturduğu bir kuşatmayı yaracak kadar gücünüz yoksa Hükümdar Denethor, Rohirrim'in güçlü ordusunun surların dışında olmasındansa içinde olmasını tercih ettiğini söylememi buyurdu."

"Fakat Hükümdar bizlerin at sırtında açıklıklarda cenk eden bir budun olduğumuzu, dağınık yaşadığımızı ve süvarilerimizi bir araya getirmek için zamana ihtiyaç olduğunu bilir. Bu doğru değil mi Hirgon, Minas Tirith Hükümdan'nın mesajında yolladığından daha çok şey bildiği doğru değil mi? Çünkü bizler zaten savaştayız, sen de büyük bir olasılıkla görmüşsündür bunu; o kadar da hazırlıksız bulmamışsındır bizi. Gri Gandalf aramızdaydı; şu anda da Doğu'daki bir savaş için hazırlık yapıyoruz."

"Hükümdar Denethor bütün bu konularda neler biliyor veya tahmin ediyor bilemem," diye cevap verdi Hirgon. "Fakat gerçekten durumumuz çok umutsuz. Hükümdarım size emir vermiyor, sadece eski dostluğunuzu ve çok önceleri verilmiş yeminleri hatırlamanız ve kendi iyiliğiniz için elinizden geleni yapmanız için yalvarıyor. Bize, Doğu'dan birçok kralın Mordor'un emrine girdiği haber verildi. Kuzey'den Dagorlad ovasına kadar her yerde hafif çatışmalar ve savaş söylentileri var. Güneyde Haradrim

harekete geçmiş, bütün kıyı topraklarımızın üzerine bir korkudur çökmüş durumda, yani o taraftan yardım gelme ihtimali çok az. Acele edin! Çünkü zamanımızın hükmü Minas Tirith surları önünde verilecek ve eğer selin önüne orada set çekilmezse, Rohan'ın bütün zarif kırları üzerine akıp geçecek; hatta burada, tepeler arasındaki bu Sığınak'ta bile barınmak mümkün olmayacak."

"Kara haberler," dedi Théoden, "yine de beklemiyor değildik. Fakat Denethor'a söyle, eğer Rohan kendini tehlikede hissetmeseydi bile yine de yardıma gelirdi. Ama hain Saruman ile yaptığımız cenkler sırasında çok kaybımız oldu ve hâlâ hem kuzeye hem de doğuya bakan hudut bölgelerimizi düşünmek zorundayız, onun haberleriyle daha da açıkça görüldüğü gibi. Karanlıklar Efendisi'nin şu anda kullanmakta olduğu anlaşılan bu kadar büyük bir güç bizimle Şehir önünde bir cenk yaparken aynı anda, Nehir'in çok gerisinde Kralların Cümlekapısı'nda büyük bir güçle saldırıya geçebilir.

"Fakat daha fazla ihtiyattan söz etmeyeceğiz. Geliyoruz. Yann silahbaşı yapılacaktı. Her şey yoluna girince harekete geçeceğiz. Düşmanlarınızı yıldırmak için on bin mızraklı yollayabilirdim alanlara. Şimdi daha az olacak korkarım; çünkü kalelerimi bütün bütün korunmasız bırakamam. Yine de en azından altı bin kişi at sürecek ardımdan. Denethor'a söyle, bu saatte Yurt Kralı kendi inecek Gondor ülkesine, geri dönme ihtimali olmasa da. Fakat yol uzun ve bu yolu aşan insanın ve hayvanın savaşmak için gücü kalmalı. Yarın sabahtan sayarsak, Kuzey'den gelen Eorloğullan'nın naralarını bir hafta sonra duyabilirsiniz."

"Bir hafta!" dedi Hirgon. "Eğer öyle olması gerekiyorsa, öyle olsun. Fakat bundan yedi gün sonra sadece yıkılmış surlar göreceksiniz büyük bir ihtimalle, eğer beklenmedik başka bir yardım gelmezse. Yine de en azından Ak Kule'de kendilerine ziyafet çeken orklar ile Esmer insanları taciz edersiniz."

"En azından bunu yaparız," dedi Théoden. "Fakat ben, kendim bile cenkten ve ırak bir yoldan yeni geldim ve şimdi dinlenmeye gidiyorum. Bu gece burada eyleş. Sonra Rohan'ın topladığı adamlara bakarsın; gördüklerinden daha bir memnun olarak ve dinlenmiş olduğun için de daha

hızlı gidersin. Sabah verilen öğütler en iyisidir, gece birçok düşünceleri değiştirir."

Bu sözle kral ayağa kalktı; hepsi doğruldu. "Dinlenmeye gidiniz şimdi hepiniz," dedi, "İyi uyuyasınız. Ve sen Efendi Meriadoc, bu akşam başka bir şeye ihtiyacım yok. Fakat güneş doğar doğmaz her an için hazır ol."

"Hazır olacağım," dedi Merry, "benden sizinle birlikte Ölülerin Yolu'ndan yürümemi isteseniz bile."

"Kötü şeyler söyleme!" dedi kral. "Çünkü o ismi taşıyan birden fazla yol olabilir. Fakat ben sana benimle birlikte yola koyulman için emir vereceğimi söylemedim, iyi geceler!"

"Beni geride bırakıp dönüşte yanlarına çağırmalarına izin veremem!" dedi Merry. "Burada kalmayacağım, kalmayacağım." Ve bunu tekrarlaya tekrarlaya çadırında uykuya dalıp gitti.

Onu sarsarak kaldıran bir adam tarafından uyandırıldı. "Uyan, uyan Efendi Holbitla!" diye bağırdı adam; bir süre sonra Merry derin rüyalarından sıyrılıp, sıçrayarak oturdu. Etraf hâlâ çok karanlık görünüyor, diye düşündü.

"Ne var?" diye sordu.

"Kral seni çağırıyor."

"Ama Güneş doğmadı daha," dedi Merry.

"Doğmadı ve bugün doğmayacak da Efendi HolbitJa. Bir daha da hiç doğmayacak diye düşünüyor insan, bubulut altında. Fakat zaman durduğu yerde durmuyor, Güneş kaybolmuş olsa bile. Acele et!"

Üzerine bir şeyler geçiri veren Merry dışarı baktı. Dünya karanlıkçaydı. Havanın kendisi bile kahverengi gibiydi; etraftaki her şey siyah, gri ve gölgesizdi; büyük bir hareketsizlik vardı. Hiçbir bulut şekli seçilemiyordu; bir tek uzakta batıda, büyük alacakaranlığın etrafı yoklayan parmaklarının hâlâ uzanmakta olduğu yerlerde, parmaklar arasından biraz ışık sızıyordu. Tepelerinde ağır bir çatı asılıydı, koyu ve biçimsiz; ışık ise artacağına azalıyordu sanki.

Merry bir sürü insanın durmuş yukan bakarak bir şeyler mırıldandığını gördü; herkesin yüzü kül rengi ve üzgündü; kimisi korku doluydu, içi sıkılarak krala doğru yola koyuldu. Gondor'lu atlı Hirgon ondan önce gelmişti; yanında ona benzeyen, onun gibi giyinmiş ama daha kısa ve daha tıknaz biri daha duruyordu. Merry içeri girdiğinde bu adam kralla konuşuyordu.

"Mordor'dan geliyor beyim," dedi adam. "Dün gece gün kavuştuğunda başladı. Ülkenizin Doğuağıl'daki tepelerinden yükselişini ve gökyüzünden ilerleyişini gördüm; bütün gece ben at sürerken o arkamdan yıldızlan yuta yuta geldi. Artık o koca bulut burası ile Gölge Dağlan arasında asılı duruyor ve gittikçe koyulaşıyor. Savaş başladı bile."

Kral bir süre sessiz sessiz oturdu. Sonunda konuştu. "Demek ki sonunda sıra buna geldi," dedi: "birçok şeyin geçip gideceği, zamanımızın büyük savaşı. Fakat en azından artık saklanmak zorunda kalmayacağız. Hemen süreceğiz atları açık yoldan, bütün hızımızla. Toplanan ordu hemen yola çıkmalı, gecikenleri beklememeli. Minas Tirith'te yeterli erzak var mı? Çünkü eğer artık bütün hızımızla süreceksek atlanmızı, hafif olmamız gerek, ancak bizi savaşa götürecek kadar yiyecek ve içecek taşımalıyız."

"Çok önceden hazırlanmış, büyük bir stokumuz var," diye cevap verdi Hirgon. "Şimdi elinizden geldiğince hafif ve hızlı sürün atlarınızı!"

"O halde tellalları çağır Eomer," dedi Théoden. "Süvariler sıraya girsinler!"

Eomer dışarı çıktı; hemen öten borazanlar Sığınak'tan ve aşağıdan birçok başka borazan tarafından cevaplandı; ama sesleri bir gece önceki kadar net ve cesur çıkmamış gibi geldi Merry'ye. Kulakları uğursuzca tırmalayan borazanlar o ağır havada durgun ve acı geliyordu kulaklara.

Kral Merry'ye döndü. "Ben savaşa gidiyorum Efendi Meriadoc," dedi. "Kısa bir süre sonra yola koyulacağım. Seni hizmetimden azat ediyorum, dostluğumdan değil. Sen burada kalacaksın, eğer istersen benim yerime halkı yönetecek olan Hanım Eowyn'e hizmet edebilirsin."

"Ama, ama beyim," diye kekeledi Merry. "Sana kılıcımı sundum. Seninle böyle ayrılmak istemiyorum Théoden Kral. Sonra bütün arkadaşlarım savaşa gittiğine göre, geride kalmak beni utandırır."

"Fakat biz uzun boylu ve hızlı atlara biniyoruz," dedi Théoden; "gönlün ne kadar yüce olursa olsun, o tür hayvanlara binmen olanaksız."

"O zaman beni birinin sırtına bağlayın, ya da ne bileyim, bir üzengiye tutunup sallanayım, ya da bir şeyler yapın," dedi Merry. "Koşulatnayacâk kadar uzun bir yoldan söz ediyoruz; ama eğer atla gidemezsem koşarım, ayaklarımı patlatsam veya haftalar sonra oraya varsam bile."

Théoden gülümsedi. "Öyle olacağına seni Karyele'de yanımda taşırdım," dedi. "Ama en azından benimle Edoras'a kadar gelip Tekev'e bakabilirsin; çünkü o taraftan gideceğim. Şimdilik Stybba taşıyabilir seni: Biz ovalara varmadan büyük yarış başlamayacak."

Bunun üzerine Eowyn ayağa kalktı. "Haydi Meriadoc!" dedi kız. "Senin için hazırladığım eşyayı göstereyim." Birlikte dışarı çıktılar. "Bunu istedi bir tek Aragorn benden," dedi Eowyn çadırlar arasından geçerken, "senin cenk için silahlarla donatılmanı. Bunu, elimden geldiğince yapacağıma söz verdim. Çünkü bana öyle geliyor ki, her şey bitmeden buna gerek duyacaksın."

Merry'yi kralın muhafızlarının kaldıkları yerler arasındaki bir barınağa götürdü; burada silahtar ona küçük bir miğfer, yuvarlak bir kalkan ve başka eşyalar getirdi.

"Sana uygun demir giyimimiz yok," dedi Eowyn, "demir yelek yapmak için vakit de yok; ama burada kalın deriden dar bir yelek, bir kemer ve bir bıçak var. Zaten senin de kılıcın var."

Merry eğilerek selam verdi; kız ona kalkanı gösterdi, bu Gimli'ye verilmiş olan kalkana benziyordu; üzerinde ak bir at nişanı taşıyordu. "Bütün bunları al," dedi kız, "bunları iyi yazgıya taşıyasın! Hoşça kal şimdilik Efendi Meriadoc! Yine de tekrar karşılaşırız, seninle belki."

Böylece, toplanmakta olan alacakaranlıkta Yurt Kralı bütün süvarilerini doğu yönündeki yola çıkarmak için hazır etti. Herkesin yüreği kabarıktı," kimisi gölgelere sinmişti. Fakat sert insanlardı, beylerine sadıktılar; Edoras'tan gelmek zorunda kalan kadınların, çocukların ve yaşlıların Sığınak'taki kamplarında çok az ağlama sesi ve sızlanma duyuluyordu. Üzerlerine bir yazgı çökmüştü ama bunu sessizce karşılıyorlardı.

İki hızlı saat geçti; kral artık yan aydınlıkta beyaz atı üzerinde oturmuş, pırıldıyordu. Miğferinden dışarı uğrayan saçları kar gibi olsa da mağrur ve uzun boylu görünüyordu; çoğunluk onu hayranlıkla seyrediyor, onun iki büklüm olmadığını, korkmadığını görerek yürekleniyordu.

Orada, gürültülü nehrin yanındaki geniş düzlüklerde, tepeden tırnağa silahlanmış birçok bölük halinde en az beş bin beş yüz Süvari ve pek yüklenmemiş yedek atlarla yüzlerce adam sıralanmışlardı. Tek bir borazan sesi duyuyuldu. Kral elini kaldırdı, sonra Yurt ordusu yavaş yavaş hareket etmeye başladı. En önde kral sülalesinden, on iki şanlı Süvari gidiyordu. Onların ardında, sağ yanında Eomer ile kral geliyordu. Yukarıda, Sığınak'ta Ğowyn'le vedalaşmıştı, hatırası bile üzücüydü; fakat artık bütün dikkatini önünde uzanan yola toplamıştı. Arkada Stybba'ya binen Merry Gondor'lu ulaklarla gidiyordu, onlann arkasında yine kralın sülalesinden on iki atlı geliyordu. Sert ve hiçbir şeyden etkilenmez yüzleriyle bekleyen adamların oluşturduğu uzun sıralar arasından geçtiler. Fakat hemen hemen sıranın sonuna gelmişlerdi ki adamlardan biri başını kaldırarak hobbite dik dik baktı. Merry, diğerlerinden daha ufak tefek olan adamın bakışlarına karşılık verirken, genç bir adam, diye düşündü. Berrak gri gözlerdeki pırıltıyı yakaladı; sonra içi titredi çünkü bu, başka hiçbir umudu olmadan ölümü aramaya giden birinin yüzüydü.

Kayaların üzerinde aceleyle akan Karçayı'nın yanındaki boz yoldan aşağı; kederli yüzlü kadınların kara kapılardan baktığı Tapanaltı ve Yukançay köylerinden geçip gittiler; böylece hiç çalgısız, müziksiz sesleriyle insanların Rohan şarkılarının, artlarından nesiller boyu anlattığı, Doğu'ya yaptıktan büyük yolculuk başladı.

Loş sabah vakti karanlık Dunharrow'dan

soyluları ve komutanlarıyla sürdü atım Thengel'in oğlu:

Edoras'a, Yurt muhafızlarının

sislere gömülmüş kadim saraylarına vardı:

kasvetle örtülmüştü altın kirişler.

Veda etti özgür halkına,

ocak başına, tahtına ve bir zamanlar,

ışık solmadan önce, şenlikler yaptığı kutsal yerlere,

Sürdü atını, ardında korku,

önünde yazgısı. Tuttu sözünü;

Bir bir yerine getirdi her ne and içtiyse.

Sürdü atını Théoden. Beş gün beş gece

doğuya ilerledi Eorloğulları

Toprak'tan, Çayır'dan ve Çamlık'tan geçip

altı bin mızrakla Anörien'e,

Mindolluin altında haşmetli Mundburg 'a,

Deniz Kralı'nın Güney krallığındaki

kuşatılmış, ateşlerle çevrelenmiş şehrine.

Yazgı yönlendirdi onları, karanlık bağrına bastı

atı ve atlıyı; uzaktan gelen nal sesleri

sessizliğe gömüldü: Böyle söyler şarkılar.

Gerçekten de kral, öğle vakti olmasına rağmen, yoğunlaşmakta olan bir alacakaranlıkta vardı Edoras'a. Burada sadece kısa bir süre durdu, ordusunu, silah başına biraz geç gelmiş olan altmış kişiyle daha pekiştirdi. Yemeğini yemiş olduğundan tekrar yola koyulmak için hazırdı ve hizmetkârlarına kibarca veda etti. Fakat Merry, son bir kez daha kendisinden ayrılmamak için yalvardı.

"Bu Stybba gibi küheylanlar için bir yolculuk değil, daha önce de söylemiş olduğum gibi," dedi Théoden. "Ayrıca Gondor ovalarında yapmayı planladığımız cenkte sen, gönlü boyundan büyük olan sen, ne yapabilirsin Efendi Meriadoc, bir kılıç taşıyıcısı olsan da?"

"Bunu kim bilebilir ki?" diye cevap verdi Merry. "Fakat neden beyim, neden beni kılıç taşıyıcısı olarak kabul ettin eğer yanında durmayacaksam? Ayrıca şarkılarda kendime, hep arkada bırakılmış dedirtmek istemem!"

"Senin iyiliğin için hizmetini kabul ettim," diye cevap verdi Théoden; "sonra dilediğim gibi buyurabilmek için. Süvarilerimden hiçbiri seni bir yük gibi taşıyamazlar. Eğer cenk benim kapılarım önünde olaydı, belki yaptıkların ozanlar tarafından unutulmazdı; fakat Denethor'un hükümdarlık yaptığı Mundburg'a yüz iki fersah var. Başka da bir şey söylemeyeceğim."

Merry eğilip selam vererek, mutsuz bir halde uzaklaştı ve sıra sıra atlıları seyretti. Daha şimdiden bölükler gitmeye hazırlanıyordu: Adamlar kemerlerini sıkıyorlar, eyerlerine bakıyorlar, atlarını okşuyorlardı; kimisi de huzursuz huzursuz alçalmakta olan gökyüzüne bakıyordu. Kimsenin dikkatini çekmeden bir Süvari geldi ve hobbitin kulağına usulca konuştu.

"İradenin istediği yerde bir yol açılır, deriz biz," diye fısıldadı; "ben de öyle olduğunu gördüm." Merry başını kaldırınca bunun sabah dikkatini çekmiş olan genç Süvari olduğunu gördü. "Sen Yurt Hükümdan'nın gittiği yere gitmek istiyorsun: Bunu yüzünden okuyabiliyorum."

"Evet," dedi Merry.

"O halde benimle geleceksin," dedi Süvari. "Seni önümde taşıyacağım, iyice uzaklaşıncaya kadar pelerinimin altında; bu karanlık bile yeterince karanlık. Böylesine bir şans elden kaçırılmaz. Artık kimseye bir şey söyleme ve benimle gel!"

"Gerçekten de çok teşekkür ederim!" dedi Merry. "Çok teşekkür ederim beyim, gerçi ismini bilmiyorum ya."

"Bilmiyor musun?" dedi Süvari yavaşça. "O zaman bana Saklımiğferde."

Böylece öyle denk geldi ki, kral yola koyulduğunda Saklımiğfer' in önünde hobbit Merdiadoc oturuyordu; kocaman gri renkli küheylan Yeltay taşıdığı yüke bana mısın demiyordu; çünkü Saklımiğfer, kıvrak ve sağlam yapılı olduğu halde birçok adamdan daha hafifti.

Gölgeye doğru sürmeye devam ediyorlardı atlarını. Karçayı'nın aktığı söğüt çalılıklarında, Edoras'ın on iki fersah doğusunda kurdular kamplarını o gece. Sonra yeniden Toprak'tan ve sağ yanlarında büyük meşe ormanlarının, Gondor sınırındaki kara Halifırien'in gölgesi altındaki tepelerin eteklerine tırmandığı Çayır'dan ilerlediler, fakat sollarında uzakta Entsuyu'nun ağzıyla beslenen bataklıklar sis içinde uzanıyordu. Onlar

ilerledikçe Kuzey'deki savaştan söylentiler gelmeye başladı. Yabanda gezen yalnız adamlar, doğu sınırlarına saldıran düşmanlardan ve Rohan Bozkırı'nda yürüyüşe geçmiş ork ordularından haber getiriyordu.

"Devam edin! Devam edin!" diye bağırdı Eomer. "Artık geri dönmek için çok geç. Entsuyu'nun bataklıkları yan saflarımızı koruyacak tır. Tez olmak zorundayız. Devam edin!"

Ve böylece Kral The'oden kendi ülkesinden ayrıldı; uzun yol miller boyu kıvrılıp uzaklaşıyordu, işaret kulelerinin tepelen geçti gitti: Calenhad, Min-Rimmon, Erelas, Nardol. Fakat alevleri sönmüştü. Bütün topraklar boz ve hareketsizdi; gölge durmadan koyulaşıyordu önlerinde ve gönüllerinde umut azalıyordu.

BÖLÜM IV

GONDOR KUŞATMASI

Pippin'i Gandalf uyandırdı. Pencerelerden loş bir alacakaranlık girdiğinden odalarında mumlar yanıyordu; hava bir fırtına yaklaşıyormuşçasına ağırdı.

"Saat kaç?" dedi Pippin esneyerek.

"İkinci saati geçti," dedi Gandalf. "Kalkıp kendine çeki düzen verme zamanı. Yeni görevini öğrenmen için Şehir'in Hükümdan'nın yanı naçağınldın."

"Peki kahvaltı da verecek mi?"

"Hayır! Kahvaltını ben vereceğim: Öğlene kadar bütün yiyeceğin bu. Verilen buyruğa göre yiyecekler artık ufak miktarlarda paylaştırılacak."

Pippin minik ekmek somununa ve (onun düşüncesine göre) hiç de yeterli olmayan ufak bir kalıp tereyağı ile yanındaki bir kupa sulu süte pişmanlıkla baktı. "Neden beni buraya getirdin?" dedi.

"Bunu gayet iyi biliyorsun," dedi Gandalf. "Seni beladan uzaklaştırmak için; eğer burada olduğuna memnun değilsen, bu işe kendin bulaştığını da unutma." Pippin başka bir şey söylemedi.

Çok geçmeden bir kez daha Gandalf ile Kule Binası'nın kapısına giden soğuk koridordan yürümeye başlamıştı Burada Denethor, gri bir alacakaranlık içinde oturuyordu; tıpkı yaşlı, sabırlı bir örümcek gibi, diye düşündü Pippin; sanki bir gün öncesinden bu yana hiç kıpırdamamıştı. Denethor Gandalf a işaret ederek oturmasını söyledi; Pippin bir süre dikkat çekmemiş ayakta kalmıştı Bir süre sonra yaşlı adam Pippin'e döndü:

"Evet Efendi Peregrin, umarım dünü kendine faydalı olacak şekilde, dilediğin gibi kullanmışsındır. Gerçi korkarım bu şehirdeki sofralar senin dilediğinden daha boş."

Pippin'de, söylediği veya yaptığı şeylerin çoğu Şehir'in Hükümdarı tarafından bilmiyormuş ve bu da yetmezmiş gibi düşündüklerinin de birçoğu tahmin ediliyormuş gibi rahatsızlık bir verici bir his uyanmıştı. Cevap vermedi.

"Benim hizmetimde neler yapabilirsin?"

"Ben beyim, görevlerimi senin bana söyleyeceğini düşünmüştüm."

"Öyle yapacağım, senin ne gibi işlere uygun olduğunu öğrenir öğrenmez," dedi Denethor. "Ama belki de bunu en çabuk seni yanımda alıkoyarsam öğrenirim. Dairemdeki özel hizmetkârım dış garnizonlarda görev alabilmek için yalvardı, o yüzden bir süre için sen onun yerini alacaksın. Bana hizmet edeceksin, haber getirip götüreceksin, benimle konuşacaksın, tabii eğer savaş ve danışma kurulundan vakit bulursam. Şarkı söyleyebilir misin?"

"Evet," dedi Pippin. "Şey, evet, kendi halkıma yetecek kadar. Fakat bizim büyük saraylar ve kötü zamanlar için yazılmış uygun şarkılarımız yok beyim. Biz çok nadiren rüzgâr ve yağmurdan daha kötü şeyler hakkında şarkı söyleriz. Ve benim şarkılarımın çoğu da bizi güldüren şeylerle ilgilidir; ya da yemekle ve içinekle elbette."

"Peki böyle şarkılar neden benim sarayıma ve böyle zamanlara uygun düşmesin? Uzun zamandır Gölge altında yaşamış olan bizler, Gölge tarafından rahatsız edilmemiş bir ülkenin yankılarını dinleyebiliriz herhalde? O zaman tuttuğumuz nöbetlerin bir teşekkür görmese bile meyvasız kalmamış olduğunu görürüz."

Pippin'in içine bir sıkıntı çöktü. Shire'ın şarkılarını, özellikle de en iyi bildiği komik şarkıları Minas Tirith'in Hükümdarı'na söylemek fikrinden hoşlanmadı; şarkılar böyle bir ortam için çok nasıl derler?çok yontulmamıştılar. Şimdilik bu sıkıntıdan kurtulmuştu gerçi. Şarkı söylemesi buyrulmamıştı. Denethor Gandalfa dönerek Rohirrim, Rohirrim'in siyaseti, kralın yeğeni Ğomer'ın sosyal konumu hakkında sorular sormaya başladı. Pippin, Denethor bizzat ülkesinin dışında at sürmeyeli epey olmuştur diye düşündüğü halde Hükümdar'ın uzaklarda yaşayan insanlar hakkında biHikleri karşısında hayranlık duydu.

Derken Denethor Pippin'e eliyle iş ret ederek onu yine bir süre serbest bıraktı.—'Hisar'ın silah deposuna git," dedi, "ve oradan Kule'nin özel üniforması ile eşyasından al. Hazır olacak. Dün ısmarlanmıştı. Giyinir giyinmez geri gel!"

Aynen söylediği gibi olmuştu; Pippin kendini garip giysilerle, tamamiyle siyah ve gümüş rengine kuşanmış buldu. Küçük bir zırhlı yeleği vardı, zırhın zincirleri çelikten işlenmişti belki, ama kara kehribar gibi simsiyahtı, sonra tam ortasına gümüş bir yıldızın yerleştirilmiş olduğu, her iki yanında minik birer kuzgun kanadı bulunan yüksek bir miğferi vardı. Zırhın üzerinde siyah, kısa bir cüppesi vardı, tam göğsüne gümüşle Ağaç nişanı işlenmişti. Eski giysileri katlanarak bir kenara kaldırıldı fakat Lorien'in gri pelerinini saklamasına, görev sırasında giymemek kaydıyla izin verdiler. Artık, o farkında olmasa da tam olarak Ernil i Pheriannath'a, yani insanların yakıştırmalarına göre Buçukluklar Prensi'ne benzemişti; ama kendini çok rahatsız hissediyordu. Ayrıca alacakaranlık ruhu üzerine ağırlık yapmaya başlamışta

Bütün gün karanlık ve loş olmuştu. Güneşsiz şafaktan akşama kadar, ağır gölge gittikçe derinleşti; Şehir'deki bütün yürekler daralmıştı. Çok yukarda Kara ÜJke'den büyük bir bulut batıya doğru yavaş yavaş yolculuk yapıyor, ışığı yutuyor, savaş rüzgârı üzerinde taşınıyordu; fakat aşağıda hava hareketsiz ve boğucuydu, sanki bütün Anduin Vadisi, her şeyi mahvedecek bir fırtınanın başlamasını bekliyormuş gibi.

Aşağı yukarı on birinci saatte, sonunda kendisine biraz izin verilince, Pippin dışarı çıkarak sıkılan yüreğini hafifletmek ve yaptığı hizmeti çekilir kılmak için yiyecek ve içecek aramaya başladı. Yemek yenilen yerde, Pelennor ötesindeki Geçit'teki Nöbetçi Kuleleri'ndeki görevinden yeni gelmiş olan Beregond ile karşılaştı yine. Birlikte gezine gezine surlara doğru ilerlemeye başladılar; çünkü Pippin içeride kendini hapsedilmiş gibi hissediyor, yüksek hisarda bile boğulur gibi oluyordu. Yine, bir gün önce oturup yemek yedikleri yerde, doğuya doğru bakan mazgal şevinde yan yana oturdular.

Günün tam kavuşma vaktiydi fakat o koca tabut örtüsü artık Batı'ya doğru da iyice uzanmıştı ve Güneş, ancak Deniz'e gömüldüğü yerde buluttan kurtulup son bir veda ışını göndermiş, Frodo izlerken ışın

Kavşak'ta devrilmiş kralın başına değmişti. Fakat Mindolluin'in gölgesi altındaki Pelennor ovalarına hiç ışıltı gelmiyordu: Onlar kahverengi ve kasvetliydi.

Daha şimdiden Pippin'e oraya, başından geçen tehlikelerden pek etkilenmemiş kaygısız bir gezgin, unutulmuş gitmiş zamanın birinde bir hobbit olarak oturalı yıllar geçmiş gibi geliyordu. Şimdi ise, Kule Muhafızlarının mağrur ama iç karartan tavırlarını takınmış, büyük bir istilaya hazırlanan bir şehrin askeriydi.

Başka bir zamanda ve mekânda olsaydı belki Pippin yeni kıyafetinden memnuniyet duyardı ama şimdi bir oyunda rol almadığını gayet iyi biliyordu; tehlikelerin en büyüğü içinde bulunan somurtkan efendisinin hizmetkârı olmuştu ciddi ciddi. Zırh yeleği çok ağırdı ve miğferi de başını ezip duruyordu. Pelerinini, oturduğu yere, yanına atmıştı. Yorgun bakışlarını aşağıda kararmakta olan ovadan ayırarak esnedi; sonrada içini geçirdi.

"Bu gün seni yordu mu?" dedi Beregond.

"Evet," dedi Pippin. "Çok: işsizlikten ve beklemekten yoruldum. Efendimiz, Gandalf, Prens ve diğer büyük adamlarla konuşurken geçmek bilmeyen o saatler boyunca efendimin kapılarında oyalanıp durdum. Ve Efendi Beregond, ben, diğerleri yemek yerken onların başında saatlerce durmaya alışık değilim. Bu bir hobbit için kahredici bir sınav. Kuşkusuz bana verilen şerefi daha çok takdir etmem gerektiğini düşünüyorsundur. Fakat böyle bir şeref ne işe yarar? Aslında sürünüp gelen bu gölge altında yemenin, içmenin ne faydası var? Ne anlama geliyor bu? Havanın kendisi sanki yoğun ve kahverengi! Rüzgâr Doğu'dan estiği zamanlar sık sık böyle kasvetli havalar yaşıyor musunuzv

"Hayır," dedi Beregond, "bu dünyaya ait bir hava değil bu. Onun garazının bir işareti; gönülleri ve akıllan karartsın diye Ateş Dağı' ndan gelen kötülüğün dumanı, tşe de yarıyor gerçekten. Keşke Faramir Bey geri gelse. O hiç yılmaz. Ama şimdi, bakalım Karanlık'tan çıkıp Nehir'i aşarak gelebilecek mi?"

"Evet," dedi Pippin, "Gandalf da endişeli. Faramir'i burada göremeyince hayal kırıklığına uğramıştı zaten sanırım. Peki Gandalf nerelerde şimdi?

Öğle yemeğinden önce Hükümdar'ın divanından ayrıldı; üstelik morali de pek iyi değildi, galiba. Belki de kötü bir haber doğmuştur içine."

Konuşurlarken kulakları birdenbire sağırlaşıverdi; taş gibi dondu. Pippin ellerini kulaklarına bastırarak sindi; fakat bir yandan siperden bakarken bir yandan da Faramir hakkında konuşmakta olan Beregond olduğu yerde kaldı, dimdik, şaşkın gözlerle etrafı seyrederek. Pippin duymuş olduğu tüyler ürperten çığlığı tanıyordu: Çok önceleri Shire'daki Batak'ta duyduğu sesin aynıydı, ama artık hem güç hem de nefret yönünden büyümüştü; gönülleri zehirli bir umutsuzlukla delip geçiyordu.

Sonunda Beregond kendini zorlayarak konuşabildi. "Geldiler!" dedi. "Cesaretini topla ve bak! Aşağıda korkunç şeyler var."

Pippin gönülsüzce oturduktan yere tırmanarak, surun üzerinden baktı. Pelennor altında karanlıklar içinde uzanıyor, Ulu Nehir'in hayal meyal seçilebilen çizgisine doğru soluyordu. Fakat şimdi, aşağılarda, havada, zamansız bir gecenin gölgeleri gibi, leş kargaları kadar korkunç ama yine de kartaldan bile daha büyük, ölümün kendisi kadar acımasız, kuşa benzer beş suretin nehri halkalar çize çize geçtiğini gördü. Kâh üstlerine doğru çullanıyorlar, neredeyse surların ok menziline kadar gelmeye cüret ediyorlar, kâh dönüp gidiyorlardı.

"Kara Süvariler!" diye mırıldandı Pippin. "Havada Kara Süvariler! Ama bak Beregond!" diye bağırdı. "Galiba bir şey arıyorlar, ne dersin? Bak nasıl halkalar çizip aşağıya doğru süzülüyorlar, hep oradaki o nokta üzerine! Yerde hareket eden bir şey görebiliyor musun? Kara minik şeyler? Evet, atlı adamlar: Dört ya da beş tane. Ah! Dayanamayacağım! Gandalf! Gandalf koru bizi!"

Bir tiz ve uzun çığlık daha yükselip alçaldı; Pippin yine kendisini surun arkasına attı, avlanan bir hayvan gibi soluk soluğa. O tüyler ürperten çığlığın arasından, belli belirsiz ve görünüşe göre uzaktan, aşağıdan bir borazanın uzun ve yüksek bir tınıyla biten sesi duyuldu.

"Faramir! Faramir Bey! Bu onun çağn sesi!" diye bağırdı Beregond. "Aslan yürekli! Ama eğer bu kötü cehennem leşçilerinin korkudan başka silahlan varsa Cümlekapısı'na nasıl varacak? Ama bak! Dayanıyorlar. Kapı'ya varacaklar. Yo! Atlar çıldırdı. Bak! Adamları yere attılar; adamlar

koşuyorlar. Yok, biri hâlâ ayakta ama o da atını diğerlerine doğru sürüyor. Bu Komutan olmalı: O hem insanlara hem hayvanlara hükmedebilir. Ah! işte o korkunç şeylerden biri ona doğru alçalıyor, imdat! imdat! Kimse yardımına gitmeyecek mi? Faramir!"

Bu sözle Beregond fırladı ve karanlığa doğru koşmaya başladr. Muhafızlardan Beregond her şeyden önce çok sevdiği komutanını düşünürken, Pippin kendi korkusundan utanarak ayağa kalktı ve etrafa bakındı. Tam o anda, karanlık topraklar üzerine doğan minik bir yıldız gibi, Kuzey'den gelmekte olan beyaz, gümüşsü bir şimşeğe takıldı gözü. Bir ok hızıyla hareket ediyor, Kapı'ya doğru koşan dört adama hızla yaklaşıyor ve yaklaştıkça büyüyordu. Pippin'e, etrafına soluk bir ışık yayıyormuş gibi geldi; ağır gölgeler ona yol açıyorlardı; sonra o yaklaştıkça, surlarda bir yankı gibi yüksek bir sesin bağırışını duydu.

"Gandalf!" diye bağırdı. "Gandalf! Her zaman, işlerin en karanlık zamanında ortaya çıkar. Devam et! Devam et Ak Süvari! Gandalf! Gandalf!" diye bağırdı deliler gibi, büyük bir yarışta artık cesaretlendirilemeyecek bir yerdeki koşucuyu zorlayan biri misali.

Ama şimdi alçalan kara gölgeler yeni geleni fark etmişlerdi. Biri dönerek ona yöneldi; fakat Pippin'e öyle geldi ki sanki Gandalf elini kaldırmış ve elinden beyaz bir ışık yukarı doğru fırlamıştı. Nazgûl feryat figan uzun bir çığlık atarak yolundan dönüp uzaklaştı; bununla birlikte diğer dört Nazgûl de tereddüt ettiler; sonra seri helezonlar halinde yükselerek doğuya doğru geçip yukarıda alçalmakta olan bulutun içine girip kayboldular; bir süre aşağıdaki Pelennor daha az karanlık gibi göründü.

Pippin seyrediyordu; atlı adamla Ak Süvari'nin karşılaşıp, yayan olanları beklemek için durduklarını gördü. Şehir'den insanlarda onlara doğru hızla koşmaya başlamışlardı; kısa bir süre sonra hepsi dış surların altında gözden kayboldu; Pippin onların Cümlekapısı'ndan girmekte olduklarını biliyordu. En kısa zamanda Kule'ye ve Vekilharç'a gideceklerini tahmin ederek hisarın girişine doğru aceleyle seğirtti. Burada, yansı ve kurtuluşu yüksek surlardan seyretmiş olan diğer insanlara katıldı.

Dış dairelere çıkan caddelerde bir yaygaranın kopması fazla zaman almadı; Faramir ile Mithrandir'in isimleri bol bol haykırılıyor, tezahürat

yapılıyordu. Derken Pippin meşaleleri ve arkasında bir sürü insanın itişip kakışarak izlediği iki atlıyı gördü: Biri beyazdı ama artık parlamıyordu, ateşi bitmiş veya örtülmüş gibi, alacakaranlıkta soluk duruyordu; diğeri kara renkliydi ve başı önüne eğikti. Atlarından indiler ye seyisler Gölgeyele ile diğer atı alırken onlar kapıdaki nöbetçiye doğru yürümeye başladılar: Galdalf, pelerini afkaya doğru savrulmuş, gözlerinde hâlâ bir ateş için için yanarak aceleyle; diğeri, yeşillere bürünmüş, yavaş yavaş ve yorgun veya yaralı biri gibi sallanarak.

Onlar kapı kemerindeki lambanın altından geçerken Pippin ileri atılarak kendine yol açtı ve Faramir'in yüzünü görünce nefesi tıkandı. Bu, üzerine büyük bir korku ve kederin saldırmış olduğu ama buna hâkim olmuş ve artık huzur içinde olan bir yüzdü. Bir an için muhafızla konuşurken mağrur ve ciddi durdu ve Pippin ta başından beri çok sevmiş olduğu, soylu ama insancıl hareketlerini takdir ettiği büyük bir adam olan ağabeyi Boromir'e ne kadar çok benzediğini fark etti. Yine de aniden Faramir için, yüreği daha önce hiç tatmamış olduğu bir duyguyla etkilenmişti. Onda Aragorn'un arada bir belli ettiği yüce soyluluk havası vardı, belki Aragorn kadar soylu değildi ama daha mesafesiz ve sağlamdı sanki: Daha sonraki çağlara doğmuş insanların Krallarından, ama Kadim Soy'un irfan ve hüznüne sahip biri. Şimdi Beregond'un ondan neden sevgiyle söz ettiğini anlıyordu. O, insanların izleyeceği, kendisinin izleyeceği, hatta kara kanatlann gölgesi altında bile rahat rahat izleyecekleri bir komutandı.

"Faramir!" diye bağırdı diğerleriyle birlikte yüksek sesle. "Earamir!" Ve Faramir, Şehir'in kalabalığı arasından onun yabancı sesini duyarak dönüp baktı; şaşırmıştı.

"Nereden geldin?" dedi. "Kule'nin özel üniforması içinde bir buçukluk! Nereden...?"

Fakat bunu söylemesiyle birlikte Gandalf yanına gelerek konuştu. "Benimle birlikte buçuklukların ülkesinden geldi." dedi. "Benimle geldi. Fakat burada oyalanmayalım. Anlatacak ve yapacak çok şey var ve sen çok yorgunsun. O da bizimle gelir. Aslında gelmesi lazım, eğer yeni görevlerini benden daha çabuk unutmamışsa, şu saat içersinde yeniden efendisi ile ilgilenmek zorunda. Haydi Pippin, izle bizi!"

Böylece sonunda Şehir'in Hükümdarı'nın özel odasına geldiler. Burada, içi kömür dolu bir mangalın önüne derin koltuklar konulmuştu; şarap getirildi; ve bu ortamda pek dikkat çekmeyen Pippin Denethor'un sandalyesinin arkasında durdu; söylenenlerin hepsini büyük bir sabırsızlıkla dinledi.

Faramir beyaz ekmekten alıp, bir yudum şarap içtikten sonra babasının sol yanındaki tabureye oturdu. Diğer tarafta, biraz uzakta, Gandalf ahşaptan oyulmuş bir sandalyeye oturdu; ilk başlarda uyukluyordu sanki. Çünkü ilk başlarda Faramir, on gün önce yollandığı görevle ilgili konuşmaya başladı; îthilien, Düşman'ın manevraları ve müttefikleri hakkında haberler anlattı; yolda yaptıkları, Harad'lı adamların ve koca hayvanlarının yenildiği savaşı anlattı: Daha önce olduğu gibi, efendisine olanları anlatan, sınır savaşlarındaki, bir işe yaramaz veya önemsiz gibi görünen küçük şeyleri şanlarına yakışır şekilde kısaltarak rapor veren bir komutan.

Sonra aniden Faramir Pippin'e baktı. "Ama şimdi tuhaf bazı meselelere geliyoruz," dedi. "Çünkü kuzey efsanelerinden çıkıp GüneyTopraklan'nda dolaşırken gördüğüm ilk buçukluk bu değil."

Bu sözle Gandalf dikelerek sandalyesinin kollarını kavradı; ama bir şey söylemedi ve bir bakışla Pippin'in dudaklarındaki nidayı durdurdu. Denethor onlann yüzlerine bakarak başını salladı, sanki söylenmeden birçok şeyi oradan okuyabiliyormuş gibi. Diğerleri sessiz ve kıpırdamadan dururken Faramir yavaş yavaş öyküsünü anlattı; gözleri çoğunlukla Gandalf in üzerindeydi, gerçi arada bir, sanki görmüş olduklarının anısını tazelemek istercesine bakışları Pippin'e de kayıyordu.

Faramir'in Frodo ve hizmetkânyla karşılaşması ve Henneth Annûn'daki olaylarla ilgili öyküsü ilerledikçe Pippin Gandalfın oyma ahşabı kavrayan ellerinin titremekte olduğunu fark etti. Şimdi çok beyaz ve çok yaşlı duruyorlardı; Pippin onlara bakarken, ani bir korkuyla Gandalfın, Gandalfın kendisinin de huzursuz, hatta korkmakta olduğunu fark etti. Oda havasız ve boğucuydu. Sonunda Faramir yolcularla ayrılışını ve onların Cirith Ungol'a gitme konusundaki kesin kararlarını söyleyince sesi alçaldı, başını salladı ve içini geçirdi. O zaman Gandalf ayağa fırladı.

"Cirith Ungol mu? Morgul Vadisi mi?" dedi. "Ne zaman Faramir, ne zaman? Onlardan ne zaman ayrıldınız? O lanet olası vadiye ne zaman varmışlardır?"

"Onlarla iki gün önce sabah ayrıldım," dedi Faramir. "Oradan Morgulduin vadisine on beş fersah var eğer doğrudan güneye gittilerse; oradan da o lanetli Kule'ye, batıya doğru daha bir beş fersah var. Ne kadar hızlı giderlerse gitsinler bugünden önce oraya varamazlar; belki daha varmamışlardır bile. Ben neden korktuğunuzu biliyorum. Fakat bu karanlık onların maceralarıyla ilgili değil. Dün başladı; ve dün gece bütün tthilien gölge altındaydı. Düşman'ın üzerimize bu saldırıyı uzun zamandır planladığını artık iyice biliyorum; üstelik saati de yolcular benim gözetimimden çıkmadan çok önce kararlaştırılmıştı."

Gandalf bir ileri, bir geri yürümeye başladı. "İki gün öncenin sabahı, hemen hemen üç günlük yolculuk eder bu! Ayrıldığınız yer ne kadar uzakta?"

"Kuş bakışı yirmi beş fersah kadar uzakta," diye cevap verdi Faramir. "Ama daha hızlı gelemezdim. Dün akşam, kuzeyde denetimimizde bulunan Nehir'deki uzun ada Cair Andros'ta yattım; her iki kıyıda da at bulundurulur. Karanlık indikçe acele etmemiz gerektiğini anladım; o yüzden oradan buraya, at bulabildiğimiz üç kişiyle daha sürdük atlarımızı. Grubun geri kalanını güneye, Osgiliath geçitlerindeki garnizonu güçlendirsinler diye yolladım. Umarım kötü bir şey yapmamışımdır?" Babasına baktı.

"Kötü mü?" dedi Denethor ve gözleri aniden çakmak çakmak çaktı. "Neden soruyorsun? Adamlar senin emrin altındaydı. Yoksa bütün yaptıkların hakkındaki yargımı mı soruyorsun? Benim huzurumdayken tavırların son derece mütevazı fakat sen benim öğütlerimden aynlalı çok oldu. Bak, her zamanki gibi son derece ustalıkla konuştun; fakat ben, gözlerini Mithrandir'e kenetleyip söylediğinin doğru olup olmadığını, fazla konuşup konuşmadığını anlamaya çalıştığını görmedim mi sanıyorsun? Çok uzun zamandır senin gönlünü kendi himayesine aldı o.

"Oğlum, baban yaşlı olabilir ama henüz bunamadı. Eskisi gibi görebiliyor, işitebiliyorum; senin eksik söylediğin, ya da söylemeden

geçtiğin şeylerin çok azı benden kaçtı. Ben birçok bilmecenin cevabını bilirim. Heyhat, yazık oldu Boromir'e!"

"Eğer yaptıklarım sizi memnun etmediyse babacığım," dedi Fara* mir sessizce, "üzerime bu kadar ağır bir hüküm yüklemeden önce düşüncenizi bildirseydiniz keşke."

"Bu senin muhakemeni değiştirmekte bir fayda sağlayacak mıydı?" dedi Denethor. "Gördüğüm kadarıyla yine aynı şeyi yapardın. Seni iyi tanırım. Hep eski zamanların kerim ve kibar kralları gibi alicenap ve soylu görünmek istemişsindir. Bu yüksek soya sahip birine uygun bir davranış olabilir, eğer güç ve barış içinde yaşıyorsa. Fakat tehlikeli saatlerde kibarlık ölümle ödenebilir."

"Öyle olsun," dedi Faramir.

"Öyle mi olsun!" diye bağırdı Denethor. "Fakat bu sadece senin ölümünle ödenmeyecek Faramir Bey: Artık Boromir gittiğine göre senin koruma yükümlülüğünü üstlendiğin babanın, bütün halkının da ölümüyle sonuçlanacak."

"O halde," dedi Faramir, "onun yerine benim ölmüş olmamı mı diliyorsunuz?"

"Evet, gerçekten de bunu dilerdim," dedi Denethor. "Çünkü Boromir bana sadıktı ve bir büyücü yamağı değildi. O babasının ihtiyacını hatırlar ve talihin sunmuş olduğu şeyi çar çur etmezdi. Bana muhteşem bir hediye getirirdi."

Bir an için Faramir'in kendine olan hâkimiyeti gevşedi. "Sizden, babacığım, Ithilien'de olanın neden o değil de ben olduğumu hatırlamanızı rica edeceğim. En azından, çok uzun olmayan bir süre önce verdiğiniz bir öğüt yerine getirildi. Ona görevini veren Şehir'in Hükümdarı idi."

"Kendim için hazırladığım kupadaki acıyı karıştırıp durma," dedi Denethor. "Bunu kaç gecedir dilimin üzerinde tatmıyor muyum sanıyorsun, asıl kötülüğün tortusunda olduğunu bile bile? Tıpkı şimdi bulmuş olduğum gibi. Keşke böyle olmasaydı! Bu şey bana gelmiş olsaydı!"

"Canını sıkma!" dedi Gandalf. "Zaten Boromir'in onu sana getirmesi de imkânsızdı. O öldü ve iyi bir şekilde öldü; huzur içinde yatsın! Yine de sen

kendini kandırıyorsun. Boromir elini bu şeye uzatıp alsaydı, bu onun düşmesi anlamına gelirdi. Bunu kendi için alıkoyardı ve geri döndüğünde artık senin oğlun olmazdı."

Denethor'un yüzü asıldı, buz gibiydi. "Boromir'i kendine yatkın bulmamıştın, öyle değil mi?" dedi yavaşça. "Ama ben onun babası olarak, onun o şeyi bana getireceğini söylüyorum. Sen bir arif olabilirsin Mithrandir, ama tüm kurnazlıklarına rağmen irfan denen şeyin hepsine sahip değilsin. Ariflerin ağları veya ahmakların aceleciliği olmayan düşünceler de olabilir. Bu konuda sahip olduğum ilim ve irfan senin zannettiğinden fazla."

"Nedir o halde senin irfanın?" dedi Gandalf.

"İnsanın sakınması gereken iki ahmaklık olduğunu bilecek kadar bir irfana sahibim. Bu şeyi kullanmak tehlikeli. Tam bu saatte onu, akılsız bir buçukluğun elinde Düşman'ın kendi topraklarına göndermek, senin ve şu benim oğlumun yaptığı gibi, o da bir delilik."

"Peki ya Hükümdar Denethor ne yaparlardı?"

"Hiçbirini. Ama kesin olarak, hiç şüphe yok ki bu şeyi, Düşman kaybettiği şeyi tekrar ele geçirirse diye, tamamen yok olmamızı göze alarak, en ahmak olanın bile hayallerinin ötesinde olan bir tehlike içine yollamazdı. Hayır bu şey alıkonulmalıydt, karanlık ve derin bir yerde saklanmalıydı. Kullanılmamalıydı derim ben, tabii nihai bir ihtiyaç anı olup da kullanılırsa o başka; kullanılmamalı ve onun ulaşamayacağı, ya da ancak, ölmüş olacağımız için bizi artık etkilemeyecek bir zaferle ulaşacağı bir yere bırakılmalıydı."

"Siz beyim, her zamanki gibi sadece Gondor'u düşünüyorsunuz," dedi Gandalf. "Ama başka insanlar, başka yaşamlar var; bir de gelecek olan bir zaman. Bana soracak olursanız, ben onun kölelerine bile acıyorum."

"Peki ya diğer insanlar kurtuluş için kimden medet umacaklar Gondor düştükten sonra?" diye cevap verdi Denethor. "Eğer o şeyi şimdi hisarımın derin mahzenlerinde bir yerde tutmuş olsaydım o zaman bu alacakaranlığın altında, başımıza gelecek en kötü şeyden korkup dehşetle titremezdik ve planlarımız da bozulmazdı. Eğer benim bu sınavı geçemeyeceğimi zannediyorduysan, o zaman beni hiç tanımamışsın demektir."

"Her halükârda, sana güvenmiyorum zaten," dedi Gandalf. "Eğer güvenmiş olsaydım bu şeyi saklaman için sana yollar, hem diğerlerini hem de kendimi bu kadar zahmetten kurtarırdım. Ve şimdi senin söylediklerini dinledikçe, sana olan güvenim artmıyor; sana Boromir'e güvendiğimden daha fazla güvenmiyorum. Yo, hiddetine hâkim ol! Bu işte ben kendime de güvenmiyorum; bana bunu kendiliklerinden sundukları halde kabul etmedim. Sen güçlü bir insansın ve hâlâ bazı konularda kendine hâkim olabilirsin Denethor; yine de eğer bu şey eline geçmiş olsaydı, seni alaşağı ederdi. Mindolluin'in köklerinin dibine gömülmüş olsa bile yine de, karanlık arttıkça ve yakında başımıza gelecek olan daha kötü şeyler vuku bulduğunda aklını yakardı."

Bir an için Denethor'un gözleri Gandalfa bakarken panldadı ve Pippin ikisinin iradesi arasındaki gerginliği hisseti; fakat sanki artık bakışları gözden göze giden kılıçlar gibiydi, birbirlerine çarptıkça şimşek çakıyordu. Pippin tehlikeli bir darbeden korktu. Fakat aniden Denethor gevşedi ve yeniden buz gibi biri oldu. Omuzlarını silkti.

"Eğer bende olsaydı! Eğer sende olsaydı!" dedi. "Böyle sözler, eğerler boşuna. Artık Gölge'ye gitti; onu ve bizi ne gibi bir sonun beklediğini zaman gösterecek. Zaman da çok uzun olmayacak. Kalan zamanda, kendi usullerince Düşman ile savaşan herkes bir olsun ve hâlâ vakit varken umutlarını korusun; umutları tükenince de hür ölebilmek için yiğitliklerini korusunlar." Faramir'e döndü. "Peki sen Osgiliath' taki garnizon hakkında ne düşünüyorsun?"

"Kuvvetli değil," dedi Faramir. "Daha önce de söylemiş olduğum gibi îthilien bölüğünü güçlendirmesi için oraya yolladım."

"Yetmez kanımca," dedi Denethor. "İlk darbenin ineceği yer orası. Orada yiğit bir komutana ihtiyaçları var."

"Hem orada, hem de birçok başka yerde," dedi Faramir ve içini çekti. "Ne yazık oldu kardeşime, ne çok severdim onu!" Ayağa kalktı. "İzninizi rica edebilir miyim baba?" Sonra sendeleyerek babasının sandalyesine dayandı.

"Görüyorum ki yorgunsun," dedi Denethor. "Uzaklardan geldin ve atını çok hızlı sürdün, üstelik söylendiğine göre kötü havanın gölgesi altında."

"Bırakın, bundan söz etmeyelim!" dedi Faramir.

"O halde konuşmayız," dedi Denethor. "Git artık dinlenebildiğin kadar dinlen. Yarının ihtiyacı daha şiddetli olacaktır."

O zaman, herkes Şehir'in Hükümdarı'ndan izin isteyerek, hâlâ vakitleri varken dinlenmeye gitti. Dışarıda, Gandalf yanında küçük bir meşale taşıyan Pippin ile kendi yerlerine giderken, yıldızsız bir siyahlık vardı. Kapalı kapının ardına girinceye kadar konuşmadılar. O zaman sonunda Pippin Gandalf in elini tuttu.

"Söyle bana," dedi, "bir umut var mı? Frodo için demek istiyorum; ya da en çok Frodo için."

Gandalf elini Pippin'in başı üzerine koydu. "Hiçbir zaman daha fazla umut olmamıştı," diye cevap verdi. "Bana söylendiğine göre, bu ancak ahmakların umut edebilecekleri bir şey. Cirith Ungol'u duyduğum zaman..." Aniden susarak pencereye doğru ilerledi, sanki gözleri Doğu'daki geceyi delip geçebilirmiş gibi. "Cirith Ungol!" diye mırıldandı. "Neden o taraftan gidiyor, merak ediyorum." Döndü. "Tam şimdi Pippin, kalbim duracakmış gibi oldu bu ismi duyunca. Ama yine de, aslında, Faramir'in getirmiş olduğu haberde bir umut olduğuna inanıyorum. Çünkü sonunda Düşman'ımızın bize karşı açık bir savaş başlattığı ve ilk hamlesini Frodo hâlâ serbestken yaptığı belli. Demek ki artık birkaç gün boyunca gözleri bu tarafa çevrilmiş olacak, yani kendi topraklarından uzağa. Ama yine de Pippin, uzaktan da olsa onun acelesinr ve korkusunu hissedebiliyorum. Başlaması gerektiğinden erken başladı. Onu harekete geçirecek bir şey oldu."

Gandalf bir an için düşünceler içinde kaldı. "Belki," diye mırıldandı. "Belki senin ahmaklığın bile bize yardımcı olmuştur oğlum. Dur bir bakayım: Bundan beş gün kadar önce bizim Saruman'ı alaşağı ettiğimizi ve Taş'ı aldığımızı öğrenmiştir. Yine de bu ne işe yarar? Bununla pek bir şey yapamayız, ya da onun haberi olmadan yapamayız. Ah! Belki de. Aragorn? Onun zamanı yaklaşıyor. Ve o görüntüsünün altında güçlü ve serttir Pippin; cesur, kararlı, kendi kararlarını kendi verebilen, gerektiğinde büyük riskleri göze alabilen biri. Bu olabilir. Belki de Taş'ı kullanmış ve sırf bu amaçla ona meydan okuyarak kendisini Düşman'a göstermiştir. Belki de. Evet,

Rohan Süvarileri gelinceye kadar cevabı bilemeyeceğiz, tabii eğer çok geç kalmazlarsa. Önümüzde kötü günler var. Haydi hâlâ imkânımız varken uykuya!"

"Ama..." dedi Pippin.

"Ne aması?" dedi Gandalf. "Bu gece sadece tek bir ama'ya izin var."

"Gollum," dedi Pippin. "Nasıl olur da onunla birlikte, hatta onu izleyerek gidebilirler? Sonra gördüğüm kadarıyla Faramir onun, onları götürdüğü yerden senden daha çok hoşlanmış değil. Neler oluyor?"

"Bu sorunun cevabını şimdi veremem," dedi Gandalf. "Ama yine de gönlüm bana her şey bitmeden Önce Frodo ile Gollum'un karşılaşacağını söylemişti, îyi veya kötü. Ama Cirith Ungol hakkında bu gece konuşmayacağım, îhanet! ihanetten korkuyorum; o sefil yaratığın ihanetinden. Ama böyle olmalı. Sonra unutmayalım ki hain kendisine de ihanet edip, niyeti olmadığı halde iyilik yapabilir. Bazen böyle olabilir, îyi geceler!"

Ertesi gün şafak, kahverengi bir alacakaranlık gibi söktü; Faramir'in dönüşü ile biraz ferahlamış olan adamların gönülleri yeniden karardı. Kanatlı Gölge o gün bir daha görülmemişti ama yine de arada sırada şehrin çok yukarılarından belli belirsiz bir çığlık geliyordu ve bu sesi duyanlardan daha az cesur olanları sinip ağlarken, birçoğu anlık bir korkuyla çakılıp kalıyordu.

Ve şimdi Faramir gitmişti yine. "Onu hiç rahat bırakmıyorlar," diye mırıldanıyordu bir kısmı. "Hükümdar oğlunu çok zora koşuyor, şimdi de iki kişinin, hem kendinin, hem de geri dönmemiş olanın işini birden üstlendi." Ve adamlar durmadan bakıyorlardı kuzeye, şöyle sorarak: "Nerede kaldı Rohan Süvarileri?"

Gerçekten de Faramir kendi isteğiyle gitmemişti. Fakat Şehir'in Hükümdarı, Divan'ın da başıydı ve o gün başkalarına boyun eğecek bir ruh halinde değildi. Sabahın erken vaktinde Divan toplantıya çağırılmıştı. Güney'deki tehlike yüzünden, eğer bu arada şans eseri Rohan Süvarileri de gelmezse, kendilerinin bir saldırıda bulunacak güce sahip olmadıkları hükmünü verdiler komutanlar. Bu arada onlar surlara adam yığıp bekleyeceklerdi.

"Yine de," dedi Denethor, "dış savunmamızı, o kadar büyük bir emekle yapılmış olan Rammas'ı kolay kolay bırakmamalıyız. Ayrıca Düşman'ın Nehir'i geçmesi ona pahalıya patlamalı. Şehir'e saldırmak için bütün gücüyle Cair Andros'un kuzeyinden yüklenemez, çünkü bataklıklar var, güneye, Lebennin'e doğru da olamaz, çünkü nehir çok geniş, bir suni kayık gerekir. Bütün ağırlığını Osgiliath'a koyacaktır, daha önce Boromir'in onun geçmesine izin vermediği yere."

"O sadece bir denemeydi," dedi Faramir. "Bugün kaybımızı Düşman'dan on misliyle çıkartabiliriz ama sonunda bu değiş tokuştan pişmanlık duyacak olan yine biz olabiliriz. Çünkü onun koca bir orduyu kaybetmesinin bedeli, bizim bir bölük kaybetmemizin bedelinden düşük. Ve eğer geçidi zorla ele geçirirse o kadar uzağa yerleştirdiğimiz birliklerin geri çekilmesi tehlikeli olacaktır."

"Peki ya Cair Andros'a ne demeli?" dedi Prens. "Orasının da elde tutulması gerekir, eğer Osgiliath savunulacaksa. Sol yanımızdaki tehlikeyi unutmayalım. Rohirrim ya gelecek, ya gelmeyecek. Fakat Faramir bize. Kara Kapı'dan durmadan bu tarafa doğru yaklaşan büyük güçten söz etti. Bu güçten, birden fazla ordu çıkabilir ve birden fazla geçide saldırabilir."

"Savaşta birçok şey riske atılır," dedi Denethor. "Cair Andros'ta adam var ve o kadar uzağa başka kimse yollanamaz. Fakat Nehir'in ve Pelennor'un savaşmadan teslim edilmesini kabul edemem eğer bulada hâlâ hükümdarının iradesini yerine getirecek kadar yürekli bir komutan varsa."

O zaman hepsi sustu ama kısa bir sessizlikten sonra Faramir şöyle dedi: "Ben sizin iradenize karşı çıkmıyorum atam. Artık Boromir'den yoksun olduğunuza göre, onun yerine ben gidip elimden geleni yapacağım eğef emriniz buysa."

"Emrim bu," dedi Denethor.

"O halde hoşça kalın!" dedi Faramir. "Ama eğer geri dönersem, hakkımda daha iyi şeyler düşünün artık!"

"Bu senin geri dönüş biçimine bağlı," dedi Denethor.

Faramir atını doğuya sürmeden önce onunla son konuşan Gandalf oldu. "Hayatını düşüncesizce ve kızgınlıkla boşa harcama," dedi. "Burada sana

ihtiyaçları olacaktır, savaştan başka şeyler için de. Baban seni seviyor Faramir ve bunu her şey bitmeden önce hatırlayacak. Hoşça kal!"

Böylece Faramir Bey atını sürdü yine; yanına onunla gitmeye gönüllü olan veya alabildiği kadar adam almıştı. Surlarda kimileri alacakaranlık içinden virane şehre baktı ve burada nelerin olduğunu merak etti, çünkü hiçbir şey görünmüyordu. Diğerleri, her zamanki gibi, kuzeye bakarak Rohan'daki The'oden'e uzanan fersahları saydılar. "Gelecek mi? Eski ittifakımızı hatırlayacak mı?" dediler.

"Evet, gelecek," dedi Gandalf, "geç kalsa bile. Ama düşünün! En iyi şartlarda Kızıl Ok ona varalı iki gün olmuştur; Edoras'tan buraya da yol uzundur."

Haberler gelmeden önce gece olmuştu yine. Adamın biri geçitlerden aceleyle atını sürerek geldi, Minas Morgul'dan bir ordunun çıktığını, daha şimdiden Osgiliath'a yaklaşmış olduğunu bildirdi. Bu orduya Güney'den, Haradrim'den zalim ve uzun boyluların alayları katılmıştı. "Ve öğrendiğimize göre," dedi haberci, "onları bir kez daha Kara Komutan yönetiyormuş ve onun korkusu kendinden önce Nehir'i geçmiş."

Bu uğursuzluğa delalet sözlerle Pippin'in Mınas Tirith'e geldiği üçüncü gün de bitmişti. Çok az kişi dinlenmeye çekildi çünkü artık Faramir'in dahi geçitleri uzun süre tutabileceğine dair pek bir umut kalmamıştı.

Ertesi gün, kararacağı kadar karardığı için daha fazla koyulaşmadığı halde, karanlık insanların içlerine daha da ağır çökmüştü; üzerlerinde büyük bir korku vardı. Kötü haber çok geçmeden geldi yine. Anduin geçidi Düşman tarafından ele geçmişti. Faramir Pelennor suruna doğru geri çekiliyor, adamlarını Geçit'te toplamaya çalışıyordu; fakat düşman ondan sayıca on kere fazlaydı.

"Eğer Pelennor'a ulaşabilse bile düşmanları ensesinde olacaktır," dedi haberci. "Geçidi geçmeleri onlara pahalıya mal oldu ama tahmin ettiğimiz kadar değil. Plan iyi kurulmuştu. Uzun zamandır. Doğu Osgiliath'ta gizli gizli bir sürü sal ve mavna yaptıkları anlaşıldı. Karşıya oğul halindeki böcekler gibi geçtiler. Fakat bizi asıl Bozguna uğratan Kara Komutan oldu. Onun gelmekte olduğuna dair söylentilere bile dayanabilip yerinde kalan

çok az kimse var. Kendi askerleri bile ondan ürküyorlar ve o emredince kendilerini dahi öldürürler."

"O halde bana buradan çok orada ihtiyaçları var," dedi Gandalf ve hemen ayrıldı; etrafa yaydığı pırıltı kısa bir süre sonra gözden kayboldu. O gece boyunca Pippin tek başına, uykusuz, surlarda durup doğuyu gözledi.

Günün çanları, aydınlanmamış karanlıkla alay eder gibi yeni çalmıştı ki uzakta, Pelennor surlarının yükseldiği loş yerde alevlerin yükseldiğini gördü Pippin. Nöbetçi bağırınca Şehirdeki bütün erkekler silah başına koştu. Artık arada sırada kızıl bir şimşek çakıyor ve ağır havadan yavaş yavaş gelen kasvetli gümbürtüler duyuluyordu.

"Surları ele geçirmişler!" diye bağırıştı adamlar. "Surda gedikler açıyorlar. Geliyorlar!"

"Faramir nerede?" diye bağırdı Beregond yılgınlıkla. "Öldü demeyin bana!"

İlk haberleri getiren Gandalf oldu. Sabahın ilerleyen vaktinde, bir dizi yük arabasına refakat ederek bir avuç adamla geldi. Arabalar, Geçit enkazından kurtanlabilmiş yaralı adamlarla doluydu. Hemen Denethor'a gitti. Şehir'in Hükümdarı, yanında Pippin ile Ak Kule Binası'nın üzerindeki yüksek bir odaya çekilmişti; loş pencerelerden kuzeye, güneye ve doğuya yöneltmişti kara gözlerini, sanki etrafında halka olan alacakaranlığın gölgelerini delebilirmiş gibi En çok kuzeye bakıyor ve arada bir duruyordu sanki kadim bir sanat sayesinde kulakları çok uzaklardaki ovalarda koşan atların nal seslerinin gümbürtüsünü duyabilecekmiş gibi.

"Faramir geldi mi?" diye sordu.

"Hayır," dedi Gandalf. "Fakat ben ayrıldığımda hâlâ hayattaydı. Yine de, Pelennor üzerinden geri çekilirken bozguna uğramazlarsa artçılarla kalmaya kararlı. Belki de adamlarını yeterince bir arada tutabilir ama bu konuda kuşkularım var. O kadar büyük bir düşmanla karşı karşıya kaldı ki. Çünkü geleceğinden korktuğum da gelmiş."

"Karanlıklar Efendisi değil, değil mi?" diye bağırdı Pippin, dehşet içinde bulunduğu yeri unutarak.

Denethor acı acı güldü. "Hayır, henüz değil, Efendi Peregrin! O, ancak her şey kazanıldıktan sonra, bana karşı zaferini kutlamak için gelir. O, diğerlerini silah olarak kullanır. Ve bütün büyük hükümdarlar böyle yaparlar, eğer akıllıysalar Efendi Buçukluk. Yoksa neden burada kulemde oturup düşüneyim, gözleyeyim, bekleyeyim ve hatta kendi oğullarımı bile harcayayım? Çünkü ellerim hâlâ iş görüyor."

Ayağa kalkıp uzun siyah pelerinini savurarak açtı ve o da ne! pelerinin altında zırhı ve siyahlı, gümüşlü bir kın içinde, kocaman kabzalı uzun bir kılıcın asılmış olduğu kemeri vardı. "Böyle yürüdüm ve böyle uyudum geceleri kaç yıldır," dedi, "yaşla bedenim yumuşayıp ürkekleşmesin diye."

"Yine de artık, Baraddûr Hükümdarı'nın en kötü komutanları şimdiden dış surlarınıza dayandı," dedi Gandalf. "Eskilerin Angmar Kralı, Büyücü, Yüzüktayfı, Nazgûl Efendisi, Sauron'un elinde bir dehşet mızrağı, ümitsizliğin gölgesi."

"O halde Mithrandir, kendine denk bir düşman bulmuşsun," dedi Denethor. "Bana gelince, ben çoktandır Kara Kule'nin ordularının baş komutanının kim olduğunu biliyordum. Sadece bunu söylemek için mi döndün? Yoksa, kendini aşan biriyle karşılaşmış olabilir misin?"

Pippin, Gandalf in ani bir öfkeyle tahrik olacağından korkarak titredi ama korkulan yersizdi. "Olabilir," diye cevap verdi Gandalf yavaşça. "Fakat gücümüzü sınama vaktimiz henüz gelmedi. Ve eğer eskiden söylenmiş sözler doğru ise, o bir adamın eliyle düşmeyecek; üstelik onu bekleyen yazgı Arifler'den gizlenmiştir. Her nasılsa, Ümitsizlik Komutanı henüz ilerleyip sıkıştırmıyor bizi. O, daha çok senin biraz önce sözünü etmiş olduğun düşünceye göre yönetiyor, arkadan, köleleri çılgınca ileri doğru sürerek.

"Hayır, ben daha ziyade, yaralanmış ve iyileşebilecek adamları koruyabilmek için geldim; çünkü Rammas'da boylu boyunca gedikler açıldı; kısa bir süre sonra Morgul ordusu birçok noktadan girebilecek. Ve daha çok da şunu söylemeye geldim: Kısa bir süre sonra tarlalarda savaş olacak. Bir yarma harekatı için hazırlıklı olun. Bu harekatta atlı adamlar bulunsun. Bizim biricik umudumuz onlarda, çünkü bir konuda düşman hâlâ zayıf: Çok az atlısı var."

"Bizim de az var. Rohan'ın gelişi an meselesi olmalı arak," dedi Denethor.

"Önce başkalarının gelişlerine tanık olacağız galiba," dedi Gandalf. "Cair Andros'tan kaçanlar bize ulaştı. Ada düşmüş. Kara Kapı' dan da bir ordu gelmiş, kuzey doğudan geçerek."

"Kimileri, Mithrandir, senin kötü haber getirmekten zevk aldığın konusunda suçlar seni," dedi Denethor, "fakat bu benim için bir haber olmaktan çıktı artık: Dün gece çökmeden bu bana bildirilmişti. Yarma harekatına gelince, bunu düşündüm zaten. Haydi, aşağıya inelim."

Zaman geçti. Zamanla surun üzerindeki gözcüler, artçıların geri çekilişlerini görmeye başladı, önceleri küçük gruplar halinde yorgun ve genellikle de yaralı adamlar düzensiz olarak gelmeye başladı; kimisi sanki peşinde biri varmış gibi deliler gibi koşuyordu. Doğu tarafında, uzaktaki ateşler oynaşıyordu; artık sanki orada burada ovanın üzerinde de yürüyorlardı. Evler ve ambarlar yanıyordu. Sonra birçok noktadan, kırmızı alevden minik dereler aceleyle akmaya başladı, karanlığın içinde kıvnla kıvrıla, Cümlekapısı'ndan Osgiliath'a doğru uzanan geniş yolun çizgisine doğru yaklaşarak.

"Düşman," diye mırıldandı adamlar. "Set yıkıldı, îşte gediklerden içeri akıyorlar! Ve meşale taşıyorlar görünüşe göre. Bizim kendi halkımız nerede?"

Saate göre akşam yaklaşıyordu ve ışık o kadar azdı ki, Hisarın üzerindeki gözleri keskin adamlar bile tarlalar üzerinde olanları, gittikçe sayılan çoğalan yangınlar ve uzunluğu ve hızı artan ateş çizgileri hariç, pek az seçebiliyordu. Sonunda Şehir'den bir milden daha yakın bir mesafede, daha düzenli, koşmayıp yürüyen ve hâlâ omuz omuza çarpışan bir insan kütlesi göründü.

Gözcüler nefeslerim tuttular. "Faramir orada olmalı," dediler. "O hem insanlara, hem hayvanlara hâkim olabilir. Daha dayanacaktır."

Artık geri çekilen ana kuvvet ancak dört yüz metre kadar uzaktaydı. Karanlığın içinden küçük bir grup atlı çıktı dört nala, artçılardan geri kalanı buydu. Bir kez daha kapana kısılarak, gelen alev sırasıyla yüzleştiler. Sonra aniden hiddetli bir bağırtıdır koptu. Düşmanın atlıları önlerine geleni

süpürerek ilerlediler. Ateşten çizgiler, alev taşıyan ork dizileri, kırmızı sancaklar taşıyan, kaba dilleriyle bağrışan vahşi Güneyli insanlar kabarıp sel gibi akmaya ve çekilenlere yetişmeye başladı. Ve kanatlı gölgeler, avları üzerine alçalan Nazgûl, çığlıklar atarak karanlık gökyüzünden indi.

Çekilenler bozguna uğramıştı. Daha şimdiden kopmalar oluyordu, adamlar deliler gibi, akıllarını kaçırmış gibi oraya buraya kaçıyorlar, silahlarını atıyorlar, korkudan bas bas bağırıyorlar, yere kapaklanıyorlardı.

Sonra Hisar'dan bir borazan öttü ve en sonunda Denethor yarma harekatını başlattı. Cümlekapısı'nın gölgesi altına ve yükselen surların dibine sıralanan askerler ondan gelecek işareti beklemişlerdi: Şehir'de kalmış olan bütün atlılar, ileri doğru atıldılar, bir araya geldiler, atlarını dört nala sürmeye başladılar ve büyük bir bağırtıyla saldırdılar. Ve surlardan karşılık olarak başka bağırtılar yükseldi; çünkü cephede, en önde başlarında mavi sancaklı prensleriyle Dol Amroth'un kuğu şövalyeleri bulunuyordu.

"Gondor adına Amroth!" diye bağırdılar. "Amroth'tan Faramir'e!"

Şimşek gibi indiler düşmanın üzerine, geri çekilenlerin her iki kanadından da; fakat içlerinde bir binici hepsini geçiyordu, çimenlerin üzerinde yel gibi eserek: Gölgeyele taşıyordu onu, bir kez daha maskesi düşmüş, pırıl pırıl parlıyordu; havaya kalkmış elinden bir ışık çıkıyordu.

Nazgûl acı acı çığlık atarak dönüp gitti çünkü henüz komutanları, düşmanı olan ak ışığa meydan okumak için ortaya çıkmamıştı. Bütün dikkatlerini avlarına vermiş olan ve vahşi koşulan içinde gafil avlanan Morgul orduları dağıldı, tıpkı aniden esen bir yelde uçuşan kıvılcımlar gibi. Dışta kalan bölükler büyük bir tezahüratla geri dönerek takipçilerine bir darbe indirdiler. Ava giden avlanmıştı. Geriye çekilenler saldırıya geçtiler. Cephe bozguna uğramış orklar ve insanlarla dolmuştu, atılan meşalele kıvrılan dumanlar çıkararak sönüyor, ortalığa pis bir koku yayıyordu. Süvariler ilerlemeye devam ettiler.

Fakat Denethor onların fazla uzaklaşmalarına izin vermedi. Düşman denetim altına alınmış ve bir an için geri püskürtülmüş olsa bile Doğu'dan büyük güçler akıp duruyordu. Borazan bir kez daha öterek geri çekilineceğini haber verdi. Gondor süvari alayı durdu. Siper vazifesi gören süvari alayı gerisinde dış bölükler yeniden oluşturuldu. Artık hızlı bir

şekilde çekiliyorlardı. Cümlekapısı'na vararak içeri girdiler, adımlarını gururla atarak; Şehir halkı da gururla baktı onlara ve övgülerini haykırdı; ama yine de yüreklerinde huzursuzluk vardı. Çünkü bölükler fena halde azalmıştı. Faramir adamlarının üçte birini kaybetmişti, iyi de o neredeydi?

En son o geldi. Adamları içeri girdi. Şövalyeler geri geldi, onların ardından da Dol'Amroth'un sancağı ile Prens. Atının üzerinde bollarında, bozguna uğramış cephede yerde bulmuş olduğu akrabası, Denethor oğlu Faramir'i taşıyordu.

"Faramir! Faramir!" diye bağırdı adamlar sokaklarda ağlaşarak. Ama o cevap vermedi; Hisar'a ve babasına giden dolambaçlı yoldan yukarıya taşıdılar bedenini. Tam Nazgûl Ak Süvari'nin saldırısından kaçarken, öldürücü bir ok gelmiş ve Faramir Harad'lı bir atlının önünü kesmişken, yere düşmüştü. Ancak Dol Amroth'un saldırısı, onu yattığı yerde güneyli al kılıçların kıyımından kurtarabilmişti.

Prens İmrahil Faramir'i Ak Kule'ye getirdi ve şöyle dedi: "Oğlunuz döndü beyim, büyük işler başardıktan sonra," ve gördüğü her şeyi anlattı. Fakat Denethor ayağa kalkarak oğlunun yüzüne baktı; sessizdi. Sonra odaya bir yatak kurmalarını, Faramir'i üzerine uzatıp gitmelerini söyledi. Ancak kendisi de tek başına Kule'nin tepesindeki gizli odasına gitti ve o tarafa bakan birçok insan bir süre için dar pencerelerden çıkan, pırıldayarak titreşen soluk bir ışık gördü; derken ışık bir şimşek gibi çakarak geçti. Sonra Denethor tekrar aşağıya inerek Faramir'in yanına gitti ve hiç konuşmadan yanına oturdu; ama Hükümdar' in yüzü kül gibiydi, oğlununkinden daha ölü.

Böylece Şehir sonunda kuşatılmış, düşmandan bir halkayla çevrelenmişti. Rammas yıkılmış, Pelennor Düşman'a bırakılmıştı. Surların dışından gelen son sözler Cümlekapısı kapanmadan önce kuzey yolundan kaçıp gelen adamlar tarafından getirilmişti. Bunlar, Anörien ve Rohan'dan gelen yolun kasaba topraklarına vardığı noktayı koruyan muhafızlardan kalanlardı. Beş gün önce, daha güneşin hâlâ doğduğu ve sabahın insanların içine umut kattığı zamanlarda Gandalf ile Pippin'i içeri alan Ingold çekiyordu başlarını.

"Rohhirrim'den hiç haber yok," dedi. "Rohan şimdi gelmeyecek. Ya da gelseler bile bu bize bir yarar sağlamayacak. Haberini almış olduğumuz

yeni ordu daha önce geldi diyorlar, Andros tarafından Nehir'i geçerek geldi. Çok güçlüler: Göz'ün ork taburları ve daha önce hiç görmediğimiz insanların sayısız bölüğü. Uzun boylu değiller ama tıknaz ve gaddarlar, cüceler gibi sakalları var ve koca baltalar kullanıyorlar. Kanaatimizce engin Doğu topraklarının vahşi bir ülkesinden gelmişler. Kuzey yolunu tutuyorlar; birçoğu da Anörien'e girdi. Rohirrim gelemez."

Cümlekapısı kapatılmıştı. Bütün gece boyunca surlardaki gözcüler dışarıda dolanıp duran, tarlaları ve ağaçlan yakan, ister canlı olsun ister ölü, buldukları her adamı kesen düşmanın söylentisini duydular. Nehiri geçmiş olanların sayısı gecenin karanlığında tahmin edilemiyordu fakat sabah, ya da diğer bir değişle sabahın soluk gölgesi ovaya süzülünce gece duyulan korkuyla bile sayılarının yeterince tahmin edilememiş olduğu çıktı ortaya. Ova geçit halindeki bölüklerle kararmıştı; üstelik karanlığın elverdiğince görüldüğü üzere, zehirli mantarlar misali kara veya koyu kırmızı koca kamp çadırları bitmişti kuşatılmış şehrin etrafında.

Orklar koca bir halka halinde derin siperleri tam surların ok menzilinin hemen dışında karıncalar gibi hani harıl kazıyor, kazıyorlardı; siperler kazıldıkça hepsi ateşle dolduruluyordu ama bunların nasıl tutuşturulduklarını ve beslendiklerini, bunun bir şeytanlıkla mı, bir sanatla mı yapıldığını kimse göremiyordu. Bütün gün boyunca bu çaba devam etti, Minas Tirith'in adamları elleri kollan bağlı bakarken. Ve her siper sırası bitiminde kocaman yük arabalarının geldiğini görüyorlardı; kısa bir süre sonra düşmanın bölükleri her siperin köşesine hızla mızrak ve taş atmak için kocaman tertibatlar kuruyorlardı. Şehir surlannda o kadar uzağa ulaşabilecek veya yapılan işi durdurabilecek büyüklükte bir tertibat yoktu.

İlk başta bu icatlara gülüp geçiyorlardı, çünkü Şehir'in ana suru çok yüksekti ve muazzam kalınlıktaydı, Nümenor'un gücü ve sanatı sürgünde azalmadan önce yapılmıştı; dış yüzeyi de Orthanc Kulesi gibiydi, sert, kara ve pürüzsüz, ne çelik ne de ateş tarafından zaptolunmaz cinstendi, üzerinde durduğu toprağın kendisini yaracak bir sarsıntı olmadıktan sonra.

"Hayır," dediler, "İsimsiz'in kendisi gelmeden düşmez burası, hatta o kendi bile gelecek olsa, biz hayattayken kimse buraya giremez." Fakat kimisi şöyle cevap veriyordu: "Biz hayatta olduğumuz sürece mi? Ne kadar

yani? Dünya dönmeye başladığından beri, bir sürü yüksek yeri yerle bir eden bir silahlan var. Açlık. Yollar kesildi. Rohan gelmeyecek."

Fakat kurulan tertibatlardan inatçı surlara hiçbir atış yapılmadı boşu boşuna. Mordor Hükümdarı'nın en büyük düşmanına karşı yapılan bu saldınyı ne eşkıyalar ne de bir ork komutanı emretmişti. Bunu garazın gücü ve aklı yönlendiriyordu. Koca mancınıklar kurulur kurulmaz, çığlıklarla, iplerin gıcırtısı ve bocurgat yardımıyla çok yukarlara fırlatıyorlardı attıkları şeyi, öyle ki bunlar burçların tam üzerinden geçiyor ve Şehir'in ilk dairesinin içine düşüyordu gümbürtüyle; ve birçoğu gizli bir ilim sayesinde alev alıyordu yuvarlana yuvarlana gelirken.

Kısa bir süre sonra surun gerisinde büyük bir yangın tehlikesi baş gösterdi ve bu iş için aynlabilen herkes birçok yerde birden peydahlanan alevleri bastırmakla uğraşmaya başladı. Sonra atılan büyük parçaların arasında başka bir şeyler yağmaya başladı; daha az zarara ziyana neden oluyordu ama daha dehşetli şeylerdi. Cümlekapısı'nın gerisin·deki bütün caddelere ve sokaklara yuvarlanarak düştü küçük, yuvarlak ve yanmayan şeyler. Fakat adamlar bunlann ne olduğuna bakmaya koştuklannda bağınp çağırarak ağlamaya başladılar. Çünkü düşman Şehir'e, Osgiliath, Rammas ve diğer cephelerde ölenlerin başlannı fırlatıyordu. Bakılamayacak kadar korkunçtular; çünkü kimisi ezilmis, şekilsizleşmiş, kimi zalimce kesilip biçilmişti ama yine de çoğu kendini belli eden özelliklerini taşıyordu ve sanki acı çekerek ölmüşlerdi; her biri Kapaksız Göz işaretiyle dövmelenmişti. Fakat istedikleri kadar şekilleri bozulmuş ve aşağılanmış olsunlar, böylelikle, insanlar bu yolla bir kez daha bir zamanlar baştan aşağı silahlarla mağrurca yürüyen, tarlaları süren veya tepelerdeki yeşil vadilerinden bayram günleri için aşağılara inen tanıdıkları birini görmüş oluyorlardı.

Boşu boşuna sallıyorlardı yumruklarını Cümlekapısı'nın önünde kaynaşan acımasız düşmanlarına. Lanetlere kulak astıkları, Batılı insanların dillerinden anladıkları yoktu; kaba sesleriyle hayvanlar veya leş kargaları gibi çığlıklar atıyorlardı. Fakat kısa bir süre sonra ayağa kalkıp Mordor ordularına karşı koyabilecek yüreğe sahip çok az kişi kalmıştı. Çünkü açlıktan daha tez bir silahı vardı Karanlık Kule'nin Efendisi'nin: Korku ve ümitsizlik.

Nazgûl bir kez daha geldi; artık Karanlıklar Efendisi büyüdüğü ve bütün gücünü ortaya döktüğü için, sadece onun iradesini ve garazını söyleyen sesleri kötülük ve dehşet doluydu. Ölü insanlarla karınlarını doyurmayı uman akbabalar gibi durmadan döndüler durdular Şehir'in üzerinde. Hem görüş, hem de atış menzili dışında uçuyorlardı ama varlıktan hep oradaydı, ölümcül sesleri havayı yırtıyordu. Gitgide daha da dayanılmaz bir hal aldılar her yeni çığlıkla. Sonunda, en yiğit adamlar bile gizli tehlike üzerlerinden geçerken kendilerini yere atmaya başladılar; veya zihinlerine bir karanlık basar, artık savaş hakkında düşünemez olup da sadece gizlenmeyi, emekleyip bir yere sinmeyi ve ölümü düşünür hale gelirken silahları sinirleri boşalmış ellerinden düşüyor, öylece dikilip kalıyorlardı.

Bütün o kara gün boyunca Faramir, çaresiz bir ateş içinde çırpınarak Ak Kule'deki odada yatağı üzerinde yattı; ölüyor, dedi biri, kısa süre sonra surlardakj ve sokaklardaki adamların hepsi "Ölüyor" diyorlardı. Babası yanında oturuyor, hiçbir şey söylemiyor ama seyrediyor ve artık savunma konusuna hiç aldırış etmiyordu.

Böylesine karanlık saatlerin varlığını hiç bilmemişti Pippin, Uruk-hai'nin pençelenndeyken bile. Hükümdar'ın hizmetinde beklemekti onun görevi ve bekliyordu da, ama görünüşe göre onu, kendi korkularını elinden geldiğince bastınrken, aydınlatılmamış odanın kapısının yanında ayakta unutmuşlardı. Ve bakarken ona öyle geldi ki Denethor sanki gözleri önünde gitgide yaşlanıyordu; sanki o mağrur iradesini bir şey kapatıvermiş, katı aklı yenilmişti Elem yapmıştı bunu, belki bir de vicdan azabı. O acımasız yüzde gözyaşları görüyordu; bu hiddetten daha dayanılmazdı.

"Ağlamayın beyim," diye kekeledi. "Belki de iyileşir. Gandalfa sordunuz mu?"

"Beni büyücülerle avutma!" dedi Denethor. "Ahmağın umudu suya düştü. Düşman onu buldu, artık gücü artıyor; düşüncelerimizi teker teker biliyor, ne yaparsak yapalım boşuna.

"Oğlumu nankörce, kutsamadan gereksiz bir tehlikeye yolladım; ve işte burada damarlarında zehirle yatıyor artık. Yo, yo, artık savaşta ne olursa olsun benim soyum tükeniyor; Vekilharçlar Sülalesi dahi başaramadı.

Tepelerde hırsız gibi saklanan insanlann krallarından kalanlan da kötü insanlar yönetecek ta ki birer birer avlanıncaya kadar."

Kapıya, Şehir'in Hükümdan'nı çağıran adamlar dayandı. "Hayır, aşağıya inmeyeceğim," dedi. "Oğlumun yanında kalmalıyım. Her şey bitmeden önce hâlâ konuşma ihtimali var. Fakat buna da bir vakit kalmadı. Kimi isterseniz onu izleyin, hatta umutlan suya düşmüş olsa da Gri Aptal'ı bile izleyebilirsiniz. Ben burada kalacağım."

Böylece Gondor Şehri'nin son savunmasının kumandasını Gandalf almıştı. Nereye gitse adamların yürekleri hafifliyor, kanatlı gölgelerin hatırası siliniyordu. Yorulmak nedir bilmeden gitti geldi Hisar' dan Cümlekapısı'na, surlar boyunca kuzeyden güneye; onunla birlikte Dol Amroth Prens'i de gidiyordu, pırıl pırıl zırhları içinde. Çünkü Nümenor soyunu bozulmadan devam ettiren prens ve silanşörleri, beyliklerini muhafaza ediyorlardı. Onları gören adamlar şöyle fısıldaşıyordu: "Aynı eski hikâyelerin anlatmış olduğu gibi; o halkın damarlarında elf kanı var, çünkü Nimrodel halkı bir zamanlar oralarda uzun süre yaşamışlar." Sonra karanlık içinde biri Nimrodel'in şarkısından veya Anduin Vadisi'ne ait, yitip gitmiş yıllardan gelen diğer şarkılardan birkaç beyit okuyordu.

Yine de onlar uzaklaştıklarında gölgeler yeniden adamların üzerine abanıyor, yürekleri soğuyor ve Gondor'un bahadırlığı kül oluyordu. Ve böyle böyle, korkularla dolu loş günden, çaresiz gecenin karanlığına geçtiler. Yangın artık Şehir'in ilk dairesinde denetimsiz bir şekilde yükseliyordu; dış surlardaki garnizonun daha şimdiden geri çekilme yolları kesilmişti. Fakat orada, görev yerlerinde kalmış olan sadık kişilerin sayısı çok azdı; çoğu ikinci kapının gerisine kaçmıştı.

Çarpışmanın çok gerisinde Nehir üzerine aceleyle bir köprü kurulmuş, bütün gün boyunca büyük bir savaş gücü ve malzemesi akmıştı bu köprü üzerinden Sonunda, gecenin yarısında saldın başladı. Öncü kollar, ateş dolu siperler arasında bırakılmış birçok dolambaçlı yoldan geçti. Yaklaştıkça uğradıkları kaybı hiçe sayarak durmadan ilerlediler, hâlâ bir arada, sürü gibi okçuların menziline girdiler. Fakat artık gerçekten de onlara büyük bir zarar verebilecek çok az kişi kalmıştı surlarda; gerçi yangınların ışığı Gondor'un bir zamanlar övündüğü cinsten okçular için birçok hedefi gözler önüne seriyordu. Sonra Şehir'in yiğitliğinin çoktan kırılmış olduğunu fark eden

gizli Komutan gücünü ortaya koydu. Yavaş yavaş, Osgiliath'ta inşa edilmiş olan kocaman kuşatma kuleleri karanlığın içinden ilerledi.

Ak Kule'dekı odaya haberciler geldi yine; Pippin onlan içeri aldı, çünkü çok aceleleri vardı. Denethor yüzünü yavaş yavaş Faramir'in yüzünden çevirdi ve onlara sessizce baktı.

"Şehir'in ilk dairesi yanıyor beyim," dediler. "Emirleriniz nedir? Hâlâ Hükümdar ve Vekilharçsınız. Herkes Mithrandir'i izlemiyor. Adamlar surlardan kaçıp, surları korumasız bırakıyor."

"Neden? Neden kaçıyor ahmaklar?" dedi Denethor. "Madem eninde sonunda yanacağız bir an önce yanmakta yarar var. Şenlik ateşinize geri dönün! Ben mi? Ben şimdi cenazemi yakmak için hazırlanan odun yığınının üzerine gideceğim. Kendi yığınımın üzerine! Denethor ile Faramir'in mezarı olmayacak! Mezar yok! Mumyalanmış ölümün uzun ve yavaş uykusu yok artık. Batı'dan buraya gemiler gelmeden önceki barbar krallar gibi yanacağız. Batı kaybetti. Gidin geri, yanın!"

Haberciler selam ve cevap vermeden dönüp kaçtılar.

Artık Denethor ayağa kalkmış ve biraz önce elinde tuttuğu Faramir'in ateşli elini bırakmıştı. "Yanıyor, daha şimdiden yanıyor," dedi hüzünle. "Ruhunun evi ufalanıyor." Sonra yavaşça Pippin'e doğru giderek, ona baktı.

"Elveda!" dedi. "Elveda Paladin oğlu Peregrin! Hizmet süren kısa oldu ve artık sonuna yaklaşıyor. Kalan o az süreden de azat ediyorum seni. Git artık verence en uygun şekil nasılsa öyle öl. Ve kiminle istersen onunla, hatta ahmaklığı seni bu ölüme getirmiş olanla bile. Hizmetkârlarımı yolla bana ve git. Elveda!"

"Ben elveda, demeyeceğim beyim," dedi Pippin diz çökerek. Sonra aniden yine hobbitvari bir şekilde ayağa kalktı ve yaşlı adamın gözlerinin içine baktı, "İzninle ayrılacağım beyim," dedi; "çünkü gerçekten de Galdalfı görmeyi çok arzu ediyorum. Ama o bir ahmak değildir; onun yaşamdan umudu kesilmedikçe benim ölmeye hiç niyetim yok. Fakat ne kendi sözümden, ne de senin hizmetinden azat edilmek istemiyorum, sen yaşadıkça. Ve en sonunda Hisar'a gelirlerse burada senin yanında bulunmayı ve belki de bana verilen silahlan da hak etmeyi düşünüyorum."

"Nasıl istersen öyle yap Efendi Buçukluk," dedi Denethor. "Ama benim hayatım parçalandı artık. Hizmetkârlarımı yolla bana!" Tekrar Faramir'e

döndü.

Pippin onu bırakarak hizmetkârları çağırdı; hizmetkârlar geldi: Ev halkından altı adam, güçlü ve zarif; yine de çağrı karşısında titriyorlardı. Fakat Denethor sakin bir sesle Faramir'in yatağının Üzerine sıcak örtüler örtmelerini ve yatağı yukarı taşımalarını buyurdu. Onlar da öyle yaptılar, yatağı kaldırarak odadan çıkarttılar. Yavaş yavaş attılar adımlarını, ateşli adamı mümkün olduğu kadar az rahatsız etmek için. Artık iki büklüm halde bir bastona dayanan Denethor onlan izledi; en son Pippin gidiyordu.

Ak Kule'den çıkıp yürüdüler; sanki bir cenaze taşırmış gibi, üzerlerinde asılı duran bulutun aşağıdan gelen donuk kırmızı ateş kıpırtılarıyla aydınlatılmış olduğu karanlığa doğru. Yavaş yavaş geçtiler büyük avluyu ve Denethor'un tek bir sözüyle Kuru Ağaç'ın yanında durdular.

Herkes sessizdi, aşağıdaki Şehir'deki savaş gürültüleri hariç; suyun ölü dallardan karanlık havuza hüzünlü hüzünlü damlayışını duyabiliyorlardı. Sonra, nöbetçinin hayret ve keder dolu bakışları altında Hisar kapısından geçip gittiler. Batıya dönUnce sonunda altıncı dairenin geri surlanndaki bir kapıya vardılar. Fen Hollen deniyordu buraya, çünkü cenaze dışında hep kapalı tutulurdu ve sadece Şehir'in Hükümdarı veya ölülerin evlerine bakanlar ve mezarlara yadigârları getirenler bu yolu kullanabilirdi. Kapının gerisinde birçok kavisle dolanarak aşağıda, Mindolluin'in sarp kayalarının gölgesi altında Kralların ve Vekilharçlarının kaşanelerinin bulunduğu dar bir araziye inen bir yol uzanıyordu.

Yolun kenarında, küçük bir evde bir kapıcı oturuyordu; gözlerinde korku, elinde bir lambayla ilerledi. Hükümdarın buyruğuyla kapıyı açtı ve sessizce geriye dayadı; onlarda kapıcının elinden lambayı alarak kapıdan geçtiler. Lamba ışığıyla bir sağa bir sola sallanan kadim surlar ve yol kenarından yükselen çok sütunlu korkulukların arasından yukarı doğru tırmanan yol karanlıktı. Rath Dinen'e yanı Sessiz Cadde'ye gelinceye kadar aşağı, aşağı doğru indikçe ağır ayak sesleri solgun kubbeler, boş salonlar, çoktan ölmüş adamların suretleri arasında yankılanıp durdu; sonra Vekilharçların Evi'ne girerek yüklerini bıraktılar.

Burada Pippin etrafına huzursuz huzursuz baktıkça, minik lambanın kefenli duvarlarına düşürdüğü koca gölgelerle örtülmüş gibi duran tonozlu geniş bir odada olduğunu gördü. Mermerden oyulmuş bir sürü masa dizisi zorlukla seçilebiliyordu; her masa üzerinde, elleri kavuşturulmuş, başı taşa

yaslanmış uyuyan şekiller vardı. Fakat yakında duran bir masa bomboştu. Denethor'un bir işaretiyle Faramir ile babasını yan yana yatırdılar ve ikisini de tek bir örtüyle örttüler; sonra da ölü yatağının yanında yas tutan insanlar gibi boyunları bükük durdular. Sonra Denethor alçak sesle konuştu.

"Biz burada bekleyeceğiz," dedi. "Fakat mumyacılara haber yollamayın. Bize çabuk tutuşan odun yollayın, etrafımıza ve altımıza yığın. Ve emir verdiğimde bir meşale atın. Böyle yapın ve bir daha benimle konuşmayın. Elveda!"

"İzninizle beyim!" dedi Pippin ve dönerek bu ölüm dolu evden dehşet içinde kaçtı. "Zavallı Faramir!" diye düşündü. "Gandalfı bulmalıyım. Zavallı Faramir! Gözyaşından çok ilaca ihtiyacı olduğu kesin. Ah, Gandalfı nerede bulacağım? İşlerin sarpa sardığı yerde herhalde, onun da ölen ya da çıldıran birine ayıracak zamanı olmayacaktır."

Kapıda, orada nöbet beklemek için kalan hizmetkârlardan birine döndü. "Efendiniz kendinde değil," dedi. "Yavaş olun! Faramir hayattayken buraya odun getirmeyin! Gandalf gelirçceye kadar bir şey yapmayın!"

"Minas Tirith'in efendisi kim?" diye cevap verdi adam. "Hükümdar Denethor mu, Gri Gezgin mi?"

"Ya Gri Gezgin, ya da hiç kimse, görünüşe göre," dedi Pippin; ayaklarının onu taşıyabildiği hızla geriye, yukarı doğru döne döne tırmanan yola koştu, şaşkın kapıcıyı geçerek kapıdan çıktı ve Hisar'ın kapısına yaklaşıncaya kadar yoluna devam etti. Kapıdan geçip giderken nöbetçi onu selamladı; o zaman Beregond'un sesini tanıdı.

"Ne yana koşuyorsun Efendi Peregrin?" diye seslendi.

"Mithrandir'i bulmaya," diye cevap verdi Pippin.

"Hükümdar'ın işi acildir ve benim seni oyalamamam gerekir," dedi Beregond; "ama eğer mümkünse çabuk çabuk anlat: Neler oluyor? Hükümdarımız nereye gitti? Nöbeti şimdi devraldım ama onun Kapalı Kapı'ya doğru gittiğini duydum; adamlar önünde Faramir'i taşıyorlarmış."

"Evet," dedi Pippin, "Sessiz Cadde'ye."

Beregond göz yaşlarını gizlemek için başını eğdi. "Ölüyor olduğunu söylemişlerdi," diye iç geçirdi, "Öldü demek."

"Hayır," dedi Pippin," daha değil. Ve hâlâ ölümünün engellenebileceğini zannediyorum. Fakat Şehir'in Hükümdarı, Beregond, şehri ele geçmeden düştü. Aklını kaçırdı, artık tehikeli biri." Çabuk çabuk Denethor'un garip sözlerini ve işlerini anlattı. "Hemen Gandalfı bulmam gerek."

"O halde çatışmaya inmen lazım."

"Biliyorum. Hükümdar bana izin verdi. Fakat Beregond eğer elinden gelirse, olacak olan korkunç şeyleri engelle."

"Hükümdar, siyah ve gümüş giyenlerin kendi emri olmadan görev yerlerinden ayrılmalarına izin vermez."

"Eh o halde Faramir'in yaşamı ile emirler arasında bir seçim yapman gerekecek," dedi Pippin. "Emirlere gelince, bence muhatabınız bir deli, bir bey değil. Gitmem gerek. Eğer gelebilirsem geri döneceğim."

Koşmaya devam etti aşağıya, aşağıya dış şehire doğru. Yangından kaçan adamlar onu geçtiler; onun üniformasını gören bir kısım adam dönüp ona seslendi ama o hiç kulak asmadı. Sonunda gerisinde surlar arasında koca alevlerin yükseldiği tkinci Kapı'dan geçmişti. Yine de ona garip bir biçimde sessiz geldi her şey. Ne çatışmanın gürültüsü ve haykırışları, ne de silahların şakırtısı duyuluyordu. Sonra aniden korkunç bir çığlık ve büyük bir sarsıntı ve derin, yankılı bir gümbürtü duyuldu. Neredeyse onu dizlerine kadar sarsan bir korku ve dehşet rüzgârına karşı koymak için kendini zorlayarak, Cümlekapısı'nın arkasındaki geniş bir yere açılan köşeyi döndü Pippin. Orada olduğu yere çakıldı kaldı. Gandalfı bulmuştu; ama geri çekilip bir gölgeye sindi.

Gece yarısından beri büyük taarruz devam ediyordu. Davullar gümbürdüyordu. Kuzeyden ve güneyden, düşman bölüğü üzerine düşman bölüğü surlara yüklenip duruyordu. Düzensiz al ışıkta tıpkı hareket eden evler gibi görünen kocaman hayvanlar gelmişti; yani Harad'ın ateşler arasındaki yollardan koskoca kuleler ve makinalar çeken mûmak'. Yine de komutanları bu hayvanların yaptıklarına da telef olabileceklerine de pek aldırış etmiyordu: Onların bütün amacı savunmanın gücünü sınamak ve Gondor'un adamlarını birçok yerde meşgul etmekti. En çok Cümlekapısı'na yüklenilecekti. Kapı çelik ve demirden yapılmış, inatçı taş kuleler ve burçlarla korunuyor olabilirdi ama bütün o yüksek ve aşılmaz surun en zayıf noktası, kilidiydi.

Davullar daha da yüksek sesle vurdu. Alevler yükseldi. Kocaman makinalar alanlardan ilerledi; tam ortada kocaman bir şahmerdan vardı; muazzam zincirlerin ucunda sallanan, uzunluğu yüzlerce ayağa varan, ormandan kesilmiş bir ağaç. Uzun zamandır Mordor'un demirhanelerinde dökülüp duruyordu bu şahmerdan ve kara çelikten dökülmüş olan iğrenç kafasına kudurmuş bir kurt biçimi verilmişti; üzerinde de yıkım büyüleri vardı. Grond koymuşlardı ismini, eskinin Yeraltı Tokmağı'nın bir hatırası olarak. Kocaman hayvanlar çekiyorlardı şahmerdanı, etrafını orklar sarmıştı; geriden de şahmerdanı kullanacak olan dağ devleri yürüyordu.

Fakat Cümlekapısı civarında mukavemet hâlâ kuvvetli idi; burada Dol Amroth silahşörleri ile garnizonun en çetin adamları saldırmak için hazır bekliyorlardı. Her yandan ok yağıyordu; kuşatma kuleleri birer meşale misali aniden çatırdıyarak alev alıveriyordu. Cümlekapısı'nın her iki yanında surların önünde yer döküntüler ve cesetlerle dolup taşmıştı; yine de sanki zıvanadan çıkmış gibi daha da çok sayıda düşman geliyordu.

Grond yoluna devam eti. Grond'un iskeleti ateş almıyordu; arada bir şahmerdanı çekmekte olan kocaman hayvanlardan biri delirip, şahmerdanı koruyan sayısız ork arasında tepinip onlan yere serse bile, bunların cesetleri yoldan çekiliyor ve diğerleri onların yerine geçiveriyordu.

Grond yoluna devam etti. Davullar deliler gibi gümbürdüyordu. Cesetlerin oluşturduğu tepeciklerin üzerinden korkunç bir suret belirdi: Bir atlı, uzun boylu, kukuletalı, kara bir pelerine bürünmüş. Yavaş yavaş, ölenlerin üzerine basarak, okları umursamadan ileri doğru sürdü atını. Durdu ve uzun, soluk kılıcını kaldırdı. Ve o tam bunu yaparken herkesin içine, hem şehri savunanların, hem de düşmanın içine büyük bir korku düştü; adamların kollan iki yanlarına düştü, artık yayların telleri şakımıyordu. Bir an için her şey durdu.

Davullar gümbürdeyerek takırdadı. Grond büyük bir hamleyle, kocaman eller tarafından ileriye savruldu. Kapıya ulaştı. Sallandı. Bulutlar içinde gezen gökgürültüsü gibi derinden bir bum sesi bütün Şehir'de gümbürdedi. Fakat demirden kapılar ve çelikten destekler bu darbeye dayandı.

Kara Kumandan üzengisi üzerinde doğrularak, unutulup gitmiş bir dilde, hem yüreği hem de taşı parçalayacak, güç ve dehşet kelimeleri söylerek korkunç bir sesle bağırdı.

Üç kere bağırdı. Üç kere bumladı koca şahmerdan. Ve aniden son darbede Gondor'un Cümlekapısı kırıldı. Sanki çok tesirli bir büyüye kapılmış gibi infilak ederek parçalandı: Gözleri kör eden bir şimşek çaktı ve kapılar yarılmış parçacıklar halinde yere yıkıldı.

Nazgûl Efendisi atını içeri sürdü. Gerideki alevlerin önünde, muazzam bir ümitsizlik tehdidi halinde büyüyen, kocaman kara bir suret olarak yükseldi. Sürdü atını içeri Nazgûl Efendisi, daha önce hiçbir düşmanın geçememiş olduğu kemer altından; yüzünü gören herkes kaçtı.

Biri hariç herkes. Orada, Cümlekapısı'nın önündeki alanda sessiz ve hareketsiz bekleyen Gandalf, Gölgeyele'nin üzerinde oturuyordu: Dünyanın bütün hür atlan içinde bu dehşete kıpırdamadan, Rath Dinen'deki oyulmuş bir heykel gibi sabit bir şekilde katlanabilecek tek at olan Gölgeyele'nin üzerinde.

"Buraya giremezsin," dedi Gandalf; koca gölge durdu. "Sen kendin için hazırlanmış olan cehenneme geri dön! Geri dön! Seni ve Efendini bekleyen hiçliğe düş. Git!"

Kara Süvari kukuletasını geriye itti; o da ne! Başında krallara ait bir taç vardı; yine de taç görünen hiçbir baş üzerine oturtulmamıştı. Tacın ve örtülü geniş, kara omuzlannın arasından al al alevler parlıyordu. Görünmeyen ağzından ölümcül bir kahkaha duyuldu.

"Yaşlı ahmak!" dedi. "Yaşlı ahmak! Bu benim saatim. Gördüğünde ölüm'ü tanımaz mısın sen? Geber; lanetlerin boşuna artık!" Bunu der demez kılıcını yukanlara kaldırdı; kılıçtan aşağıya alevlerindi.

Gandalf kıpırdamadı. Ve tam o anda, Şehir'in avlularından birinde bir horoz öttü. Tiz sesiyle net bir biçimde öttü; ne büyücülüğe ne de savaşa kulak asıyor, sadece ölümün gölgelerinin çok yukarısında, gökyüzünde, şafakla gelen sabahı karşılıyordu.

Ve ona karşılık verircesine uzaktan başka bir ses duyuldu. Borular, borular, borular. Karanlıkta Mindolluin'in yanlarında donuk donuk yankılandılar. Kuzey'in koca boruları deliler gibi üfleniyordu. Rohan gelmişti sonunda.

ÖLÜM V
ROHİRRİM'İN GELİŞİ

Hava karanlıktı ve Merry battaniyeye sarılmış bir halde yerde yatarken hiçbir şey görmüyordu; yine de gece havasız ve rüzgârsız olsa bile, etrafındaki bütün ağaçlar yavaş yavaş ah etmekteydi. Başını kaldırdı. Sonra yine o sesi duydu: Ormanlarla kaplı tepelerdeki ve dağ basamaklanndaki davulların belli belirsiz gelen sesiydi sanki. Titreşim aniden kesiliyor ve sonra belki de başka bir noktada yeniden başlıyordu; bazen daha yakın, bazen daha uzak. Nöbetçilerin bunu duyup duymadıklarını merak etti.

Merry onları göremiyordu ama etrafında Rohirrim bölüklerinin olduğunu biliyordu. Karanlıkta atların kokusunu alabiliyor, nöbet değişimlerini ve çam iğneleriyle kaplı yerdeki yumuşak ayak seslerini duyabiliyordu. Ordu, büyük Doğu Anörien yolunun yanında uzanan Druadan Ormanı'nın uzun sırtlarından ayn ve yüksek bir tepe olarak yükselen Eilenach Işaretkulesi etrafında kümelenmiş çam omıanlan içine geçici bir ordugâh kurmuştu.

Çok yorgun olmasına rağmen Merry uyuyamıyordu. Dört gündür kesintisiz at binmişti; durmadan koyulaşan karanlık da yavaş yavaş içini karartıyordu. Geride kalmak için kendisine gayet iyi bir gerekçe verildiği ve hatta beyinin emri olduğu halde, gelmek için neden bu kadar can atmış olduğunu merak etmeye başlamıştı Aynı zamanda yaşlı Kral'ın emrine karşı gelindiğini bilip bilmediğini ve kızgın olup olmadığını merak etti. Belki de öyle olmamıştı. Saklımiğfer ile birlikte at sürdükleri atçanlara kumanda eden Elfmiğferi'nin arasında bir anlaşma var gibiydi. Hem o, hem de bütün adamları Merry'yi görmezlikten, konuştuğunda da duymazlıktan geliyorlardı. Sanki Saklımiğfer'in taşıdığı torbalardan biriydi o. Saklımiğfer de içini rahatlatmıyordu: Kimseyle konuşmuyordu hiç. Merry kendini küçücük, istenmeyen, yalnız biri gibi hissediyordu. Endişe zamanıydı ve ordu tehlike içindeydi. Minas Tirith'in kasaba topraklarını kuşatan dış surlarına bir günlük yolculuktan biraz az kalmıştı. Öncüler yollanmıştı.

Kimi geri dönmedi. Diğerleri, yolun onlara karşı tutulmuş olduğu haberiyle geri geldi. Bir düşman ordusu, Amon Dîn'in üç mil batısında yolun üzerinde konaklamıştı ve insanlardan oluşan bir kuvvet yol boyunca ilerliyordu; uzaklıkları da üç fersahtan fazla değildi. Orklar yol kenarındaki tepelerde ve ormanlarda dolanıp duruyorlardı. Kral ile Eomer gece nöbeti sırasında bir toplantı yaptılar.

Merry konuşacak birini arıyordu; Pippin'i düşündü. Ama bu huzursuzluğunu arttırmaktan başka bir işe yaramadı. Zavallı Pippin, taştan koca şehir içine hapsolmuştu, yalnız ve korku içinde. Merry Eomer gibi uzun boylu bir Süvari olmuş olmayı diledi; boru falan üfleyebilmeyi ve Pippin'i kurtarmak için dört nala at sürebilmiş olmayı geçirdi içinden. Artık daha yakından gelen, tekrar çalmaya başlayan davulları dinleyerek doğrulup oturdu. Derken fısılduşan sesler duydu ve ağaçlar arasından yan örtülmüş, yan aydınlık lambaların geçtiğini gördü. Yakındaki adamlar, karanlık içinde ne yapacaklarını bilemeden kıpırdanmaya başladılar.

O sırada tepesinde beliren uzun boylu bir şekil, ağaç köklerine küfretti. Merry, Komutan Elfmiğferi'nin sesini tanıdı.

"Ben ağaç kökü değilim Beyim," dedi Merry, "torba da değilim; incinmiş bir hobbitim sadece. Bir şey yapmak istiyorsanız en azından bana nelerin dönmekte olduğunu anlatabilirsiniz."

"Bu şeytani karanlıkta ne olabilirse o," diye cevap verdi Elfmiğferi. "Fakat beyim herkesin tetikte olmasını buyurdu: Ani bir hareket için bir buyruk gelebilir."

"O halde düşman geliyor mu?" diye sordu Merry endişeyle. "Bunlar onların davulları mı? Bunları kendi kendime hayal ediyorum diye düşünmeye başlanıştım, kimse kulak asmadığı için."

"Yo, yo," dedi Elfmiğferi, "düşman yolda, tepelerde değil. Sen Wosları duyuyorsun, Ormanlann Vahşi Insanları'nı: Onlar böyle konuşurlar uzaktan uzağa kendi aralarında. Hâlâ Druadan Ormanı'nda dolaştıkları söylenir. Az sayıdadırlar ve gizlenerek yaşarlar; hayvanlar gibi yabani ve ürkek, geçmiş bir zamanın kalıntılarıdırlar. Ne Gondor'la, ne de Yurt'la savaşa gitmezler; fakat şimdi karanlığın ve orkların gelişiyle tedirgin olmuşlar: Karanlık Yıllar'ın geri gelmesinden korkuyorlar, görünüşe göre de bu hiç uzak bir

olasılık değil Bizi avlamadıklarına şükredelim: Çünkü zehirli oklar kullandıkları söylenir ve eşi benzeri bulunmayan birer tahta ustasıdırlar. Thdoden'e hizmet etmeyi önermişler. Şimdi, şu anda başlarından biri krala götürüldü, öteden gidiyor ışıklan. Bu kadarını duydum, daha fazlasını değil. Şimdi beyimin buyruklannı yerine getirmem gerek. Kendini toparla Efendi Torba!" Gölgeler içinde kayboldu Elfmiğferi.

Merry vahşi insanlar ve zehirli oklar muhabbetini sevmedi ama bundan ayn olarak üzerinde korkunun büyük bir yükü vardı. Beklemek dayanılmaz bir şeydi. Nelerin olacağını bilmeyi çok istiyordu. Ayağa kalktı, kısa bir süre sonra ağaçlar arasında kaybolmadan önce son lambanın peşinden gitmeye başladı.

Derken, büyük bir ağacın altına kral için kurulmuş küçük bir çadırın bulunduğu açık bir alana geldi. Üzeri örtülü, kocaman bir lamba bir dala asılmıştı ve altına soluk bir halka halinde ışık saçıyordu. Orada oturuyordu Thdoden ile Eomer, önlerinde garip, tıknaz görünüşlü bir adam yere oturmuştu; tıpkı yaşlı bir taş gibi yamru yumruydu ve seyrek sakalı topak çenesinden kurumuş yosunlar gibi sarkıyordu. Kısa bacaklı, kalın kollu, tıknaz biriydi ve üzerinde sadece beline dolanmış otlar vardı. Merry'ye sanki onu daha önce bir yerlerde görmüş gibi geldi ve aniden Dunhaırov/daki Koncoloslar geldi aklına, işte o kadim suretlerden biri canlanmıştı; belki de çok öncelerin unutulmuş ustalan tarafından kullanılmış modellerin sonsuz yıllar arasından gelen gerçek soydaşlanndan bir yaratıktı.

Merry yaklaşırken sessizlik vardı; sonra Vahşi insan konuşmaya başladı, bir soruya cevap veriyordu herhalde. Sesi derin ve gırtlaktan bir sesti; yine de Merry'yi hayretler içinde bırakarak Ortak Lisan'da konuştu; gerçi duraksaya duraksaya konuşuyordu ve konuşmasına bazı kaba sözcükler karışmıştı.

"Hayır At Adamlar'ın babası," dedi, "biz dövüşmezik. Avlanırık sırf. Ormanda gorgün öldürürük, ork halkından nefret ederik. Siz de gorgün'dan nefret edersiz. Elden geldikçe yardım yaparık. Vahşi Insanlar'ın uzun kulaklan, uzun gözleri var; bütün patikaları bilir. Vahşi insanlar Taş Evler'den önce burda yaşardı, Uzun Boylu insanlar Su'dan çıkmadan önce."

"Ama bize, cenkte yardım gerek," dedi Eomer. "Siz ve halkınız bize nasıl yardım edeceksiniz?"

"Haber getiririk," dedi Vahşi insan. "Tepelerden bakank. Büyük dağa tırmanır, aşağı bakank. Taş Şehir kapalı. Orda dışarda ateşleryanıyor; içerde de. Oraya gitmek istiyor musunuz? O zaman çabuk olun. Ama görgün ve adamlar ta uzakta," kısa boğum boğum kolunu doğuya doğru salladı, "at yolu üzerinde oturur. Çok adam, At Adamlar'dançok."

"Bunu nereden biliyorsun?" dedi Eomer.

Yaşlı adamın ablak yüzü ve kara gözleri bir şey belli etmedi ama sesi memnuniyetsizlikle huysuzlaşmıştı. "Vahşi insanlar vahşi, hür ama çocuk değil," diye cevap verdi. "Ben büyük başkan GhânburiGhân. Çok şey sayarım: Gökteki yıldızlar, ağaçlardaki yapraklar, karanlıkta insanlar. Yirmi kere yirmiyi on beş kere sayacak adamınız var. Onların daha çok var. Büyük dövüş; kim kazanacak? Sonra çok daha fazlası da Taş Evler'in surları etrafında yürüyor."

"Heyhat! Çok akıllıca konuşuyor," dedi Théoden. "Sonra bizim izcilerimiz de yol üzerine hendekler kazıp kazıklar koyduklarını söyledi. Onları ani bir saldın ile süpürüp atamayız."

"Ama yine de çok acele etmemiz gerekiyor," dedi Eomer. "Mundburg yanıyor!"

"Bırak Ghân-buri-Ghân sözünü bitirsin!" dedi Vahşi insan. "Birden fazla yol biliyor. Sizi hiç çukur olmayan yollardan götürecek; hiç görgün yürümez orda, sırf Vahşi insanlar ve hayvanlar. Yolların çoğu Taş Ev Halkı daha güçlüyken yapılmış. Avcıların hayvan eti kestikleri gibi keserlerdi dağlan. Vahşi insanlar onlann taş yediklerini düşünür. Koca yük arabalanyla Druadan'dan Rimmon'a giderlerdi. Artık gitmiyorlar. Unutuldu Yol, ama Vahşi insanlar unutmadı. Tepenin üzerinden ve gerisinden gider hâlâ, otların ve ağaçlann altından; orada Rimmon gerisinde ve aşağıya Dîn'e sonra yeniden At Adamlar'ın yoluna döner. Vahşi insanlar size o yolu gösterecek. Sonra siz gorgûn'u öldürüp parlak demirle kötü karanlığı süreceksiniz ve Vahşi insanlar y ine vahşi ormatılarda uyuyacak."

Eomer ile kral kendi dillerinde konuştular. Sonunda Théoden Vahşi Insan'a döndü. "Önerinizi kabul edeceğiz," dedi. "Çünkü bir ordu düşmanı

geride bıraksak da ne fark eder? Eğer Taş Şehir düşecek olursa, bizim de dönüşümüz olmaz. Eğer şehir kurtulursa o zaman ork ordularının kendiliğinden yolu kesilmiş olacak. Eğer sadık biriysen GhanburiGhân, o zaman sana zengin armağanlar veririz ve sonsuza kadar Yurt'un dostluğunu kazanırsın."

"Ölü adamlar yaşayanların dostu olamaz ve onlara armağan veremez," dedi Vahşi insan. "Ama eğer Raranlık'tan sonra yaşarsan Vahşi İnsanlar'ı ormanlarda rahat bırak ve bir daha onları hayvan gibi avlama. Ghân-buri-Ghân seni tuzağa çekmeyecek. O kendi de At Adamlar'ın babasıyla birlikte gidecek; eğer sizi yanlış yere götürürse, onu öldürün."

"Öyle olsun!" dedi Théoden.

"Düşmanı aşıp yola dönmemiz ne kadar zaman alır?" diye sordu Eomer. "Yayan gitmemiz gerekecek eğer bize siz öncülük edecekseniz; sonra yolun dar olduğundan da kuşkum yok."

"Vahşi insanlar hızlı gider yayan," dedi Ghân. "Yol, oradaki Taşaraba Vadisi'nde dört atın gideceği kadar geniş. Vahşi insanlar buradan Dîn'e şafaktan akşama kadar yürür."

"O halde öncülere en az yedi saat vermeliyiz," dedi Eomer; "fakat herkes için bir on saati hesaba katmak gerekir. Gözden kaçan şeyler bizi oyalayabilir; ordumuzun hepsi yoladizilirse, tepelerden çıktığımızda onlan yeniden düzene sokmak çok vakit alabilir. Şimdi saat kaç?"

"Kim bilir?" dediThéoden. "Her yer gece şimdi."

"Her yan karanlık ama her yer gece değil daha," dedi Ghân. "Güneş çıktığında onu hissederiz, gizli olduğunda bile. Daha şimdiden Doğu dağlanndan tırmanıyor. Gök tarlalarında günün açılış vakti."

"O zaman en kısa zamanda yola çıkmalıyız," dedi Eomer, "Öyle olsa bile Gondor'un yardımına bugün yetişmeyi ümit edemeyiz."

Merry daha fazla dinlemeyi gereksiz bulup, harekât için hazırlanmaya gitti. Bu çatışmadan önceki son safhaydı. Ona, çatışmadan pek fazla insan kurtulabilecek gibi gelmiyordu. Fakat Pippin'i ve Minas Tirith'teki alevleri düşününce kendi korkusunu bastırdı.

O gün her şey yolunda gitti; onlan pusuya düşürecek düşmanın ne sesini, ne soluğunu duydular. Vahşi Insanlar'ın dikkatli avcılarından bir bölük düşmana karşı siper vazifesi görmüştü, böylece ne orklar ne de dolaşan düşmanlar tepelerdeki hareketten haberdar olacaklardı. Onlarkuşatılmış şehre yaklaştıkça ışık gitgide daha da loşlaştı; Süvariler uzun sıralar halinde, insanların ve atlann kara gölgeleri misali geçip gittiler. Her bölük bir vahşi orman adamı tarafından yönlendiriliyordu; fakat yaşlı Ghân kralın yanında yürüyordu. Harekete geçişleri umduklarından daha yavaş olmuştu çünkü bir yandan yürüyüp bir yandan atlannı çeken Süvariler'in, konakladıkları yerin gerisinde ve gizli Taşaraba Vadis^jrıe inerken sık ağaçlı sırtlarda yollarını bulması zaman aldı. Öncüler, Amon Dîn'in doğu yakasının ardında uzanan ve dizi dizi tepeler arasında Nardol'dan Dîn'e, doğudan batıya uzanan büyük bir boşluğu örten geniş gri çalılıklara vardıklarında gün akşama kavuşuyordu. Çok önceleri bu boşluktan çoktan unutulmuş olan araba yolu geçiyordu ve tekrar, Şehir'den çıkıp Anörien'den geçen ana at yoluna bağlanıyordu; fakat artık, birçok insan nesli boyunca ağaçlar burada diledikleri gibi büyümüşler ve yol sayısız yılların yapraklan altında ufalanmış, gömülüp yok olmuştu. Yine de çalılıklar Süvariler'e, açık çatışmaya girmeden önce son bir gizlenme ümidi veriyorlardı; çünkü bunların doğusunda ve güneyinde kıvrım kıvrım tepelerin bir araya gelip, kale burçları gibi üst üste tırmanarak Mindolluin sırtlarının koca kütlelerini oluşturdukları çıplak ve kayalık tepeler vardı; ötelerinde ise Anduin yolu ve ovalan uzanıyordu.

Ön bölük durmuştu; diğerleri de Taşaraba Vadisi uçurumundan dizi dizi çıkarak etrafa yayıldılar ve gri ağaçlar altındaki kamp yerlerine geçtiler. Kral komutanları toplantıya çağırdı. Eomer, yolu kolaçan etsinler diye izciler yolladı; ama yaşlı Ghân başını salladı.

"At Adam yollamanın faydası yok," dedi. "Vahşi insanlar, kötü havada görülebilecek her şeyi gördü zaten. Biraz sonra gelip, bana burada anlatacaklar."

Komutanlar geldi; sonra ağaçlar arasından yaşlı Ghân'a, Merry'nin onlan birbirinden ayıramayacağı kadar çok benzeyen, koncolos biçimli adamlar dikkatle çıktı. Garip, gırtlaktan gelen bir lisanla Ghân'a bir şeyler söylediler.

Ghân hemen krala döndü. "Vahşi insanlar çok şey söylüyor," dedi. "Önce, dikkatli olun! Hâlâ Dîn'in gerisinde kampta çok adam var, buradan bir saatlik yolda," kolunu batıya, kara işaret kulesine doğru salladı. "Fakat Taş Halk'ın yeni surları ile burası arasında görünürde bir şey yok. Surlarda çok faaliyet var. Surlar ayakta değil artık: Surları görgün yergürültüsüyle ve kara demirden sopalarla yıkmış. Dikkatli değillermiş, etraflarınn K'ktmyorlarmış. Arkadaşları bütün yolları koruyor samyoıkımn; .^onra Ghân garip, gargara yapar gibi bir ses çıkardı; sanki gülüyor gibiydi.

"Güzel haberler!" diye haykırdı Eomer. "Bu Karanlıkta bile ümit yeniden pırıldıyor. Düşmanımızın tertipleri onun elinde olmadan bizim işimize yarıyor. Bu lanet olası karanlık bile bizim için bir örtü oldu. Ve şimdi de, Gondor'u harap etme ve taş taş üstünde bırakmama arzusu içindeki orklar, benim en büyük korkumu da ortadan kaldırmış oldular. Dış surlar uzun süre bize karşı dayanabilirdi. Şimdi esip geçebileceğiz eğer o kadar ileriye gidebilirsek."

"Bir kez daha sana teşekkür ederim ormanın Ghân-buri-Ghân'ı," dedi Théoden. "Hem getirdiğin haberler, hem de ettiğin kılavuzluk için bahtın hep açık olsun!"

"Öldürün gorgûn'u Öldürün ork halkını! Başka hiçbir söz Vahşi tnsanlar'ı mutlu edemez," diye cevap verdi Ghân "Kötü havayı ve karanlığı parlak demirle kovun gitsin!"

"Bunları yapabilmek için sürdük atlarımızı bunca ırak yola," dedi kral, "kalkıştığımız şey bu. Fakat neler başarabileceğimizi sadece yarın gösterecek bize."

Ghân-buri-Ghân yere çömelip, diken diken kaşlarını toprağa değdirdi, veda ettiğinin bir göstergesi olarak. Sonra, ayrılmak istercesine ayağa kalktı. Fakat aniden, değişik bir havayı koklayan bir orman hayvanıymış gibi şaşaladı. Gözlerine bir ışık geldi.

"Rüzgâr değişiyor!" diye bağırdı; ve bununla birlikte sanki göz açıp kapayıncaya kadar hem o, hem de arkadaşları, bir daha Rohan Süvarileri tarafından görülmemek üzere karanlıklar içinde kayboldular. Çok geçmeden uzakta doğu tarafında davullar yeniden uzaktan uzağa gümbürdedi. Yine de

ordunun içinde kimsenin gönlüne, garip ve sevimsiz görünüşlü olsalar da Vahşi insanların onlara ihanet edecekleri korkusu düşmedi.

"Artık kılavuza ihtiyacımız yok," dedi Elfmiğferi; "çünkü ordunun içinde banş günlerinde Mundburg'a at sürmüş olanlar var. Ben bunlardan biriyim. Yola vardığımızda, yol güneye doğru yön değiştirip kasaba topraklarının surlarına varmadan yedi fersah daha önümüzde uzanacak. O yolun büyük bir bölümünde, yolun her iki yanında da bol bol çimenlik vardır. Gondor'un ulaklan, en büyük hızlarını bu uzantıda yapmayı hesaplarlar. Bu mesafeyi büyük bir gürültü koparmadan çabucak aşabiliriz."

"O halde, madem kötü olaylar bekliyoruz ve bütün gücümüze ihtiyacımız var," dedi Eomer, "şimdi dinlenip buradan gece ayrılmamızı, böylece gidişimizi yann hava aydınlanacağı kadar aydınlandığında ya da beyimiz bize işaret ettiğinde varacak şekilde ayarlamamızı öneririm."

Kral buna rıza gösterdi ve komutanlar ayrıldı. Fakat kısa bir süre sonra Elfmiğferi geri döndü, "İzciler gri ormanın gerisinde rapor edecek bir şey bulamamışlar beyim," dedi, "İki adamdan gayri: îki ölü adam ve iki ölü at."
,

"Ee?" dedi Eomer. "Ne olmuş?"

"Şu beyim. Bunlar Gondor'un ulaklarıymış, biri Hırgon olabilir. En azından elinde hâlâ Kızıl Ok varmış ama kafası kesilmiş. Ve bir şey daha var. işaretlere göre öldürüldüklerinde batı yönüne doğru kaçıyorlarmış Okuyabildiğim kadarıyla düşmanı daha o zaman dış surda bulmuşlar, ya da geri döndüklerinde surlara saldırırken bu da iki gece önce anlamına gelir, eğer âdetleri olduğu üzere asken menzillerdeki atları kullanmışlarsa. Şehir'e varıp geri dönmüş olamazlar."

"Eyvah!" dedi Théoden. "O halde Denethor bizim gelişimizi haber almamış, gelmemizden ümidi kesmiş olabilir."

"Sıkışanın gecikmeye tahammülü olmaz ama hiç yoktansa geç olması yeğdir," dedi Eomer. "Sonra belki de bu dar zamanda, insanlar ağızlarıyla konuşmaya başlayalı beri kullandıkları bu eski atasözünün doğruluğu ilk defa tam anlamıyla ortaya çıkacaktır."

Geceydi. Rohan ordusu yolun iki yanında da yavaş yavaş ilerliyordu. Mindolluin'in eteklerinden geçen yol artık güneye doğru dönüyordu. Uzakta, neredeyse tam önlerinde kara gökyüzünün altında al al bir ışıltı vardı ve koca dağın yamaçları bunun önünde kapkara yükseliyordu. Pelennor'un Rammas'larına yaklaşıyorlardı; ama gün henüz gelmemişti.

Kral önden giden bölüğün ortasında sürüyordu atını, etrafında hanedanından adamlarla. Elfmiğferi'nin atçanları onları izliyordu; Merry Saklımiğfer'in artık yerini terk ettiğini ve sonunda tam kralın muhafızlarının arkasına varıncaya kadar karanlıkta durmadan ileri gittiğini fark etti. Aniden durdular. Merry önünde, insanların fısıltıyla konuştuklarını duydu. Neredeyse surlara kadar gitmiş olan öncüler geri dönmüştü. Krala gittiler.

"Çok büyük yangınlar var beyim," dedi bir tanesî. "Şehir olduğu gibi alevler içinde ve tarlalar düşmanlarla dolu. Fakat hepsi saldırıya gitmiş. Tahmin edebildiğimiz kadarıyla dış surlarda çok az düşman bırakılmış; onlar da hiçbir şeyi umursamıyor, etrafı yakıp yıkmakla meşgul."

"Vahşi Insan'ın sözlerini hatırlıyor musun beyim?" dedi bir başkası. "Barış günlerinde ben açık bozkırlarda yaşardım; adım Widfara' dır, hava bana da haberler taşır. Daha şimdiden dönmeye başladı rüzgâr. Güney'den taze bir nefes geliyor; içinde denizin yosun kokusu var, belli belirsiz de olsa. Sabah yeni şeyler getirecek. Siz surları geçtiğinizde bu fena kokunun üzerinde şafak sökecek."

"Eğer doğruyu söylüyorsan Widfara, bugünlerin gerisindeki yıllarda huzur içinde yaşayasın!" dedi Théoden. Yakınında olan hanedan mensuplarına dönerek, ilk atçanlar arasından da birçok kişinin duyabileceği şekilde net bir sesle konuştu:

"Artık zamanı geldi Yurt'un Süvarileri, Eorloğullan! önünüzde düşman ve ateş var; yurtlarınız ise ırak, geride. Yine de, ellerin cephesinde cenk etseniz de, orada semeresini göreceğiniz zafer sonsuza kadar sizin olacaktır. And içtiniz: Şimdi yerine getirin bunları beyiniz, toprağınız ve dostluğun birliği adına!"

Adamlar mızraklarını kalkanlarına vurdular.

"Eomer, oğlum! Sen ilk atçanlan yönet," dedi Théoden; "onlar kralın sancağı arkasından, tam ortadan gidecek. Elfmiğferi sen, surları geçtikten

sonra bölüğünü sağa yönelt. Grimbold kendi bölüğünü sola götürsün. Geriden gelen bölükler de bu üç bölüğü izlesinler ellerinden geldiğince. Düşman nerede toplaşırsa orayı vurun. Başka planlar yapamayız, çünkü henüz cephede neler olduğunu bilmiyoruz. Şimdi ileri; karanlıktan korkayım demeyin!"

Önü çeken bölüktekiler ellerinden geldiğince hızla sürdüler atlarını çünkü Widfara önceden ne hissederse hissetsin ortalık hâlâ zifiri karanlıktı. Merry atta, Saklımiğfer'in arkasındaydı, sol eliyle tutunmaya çalışırken sağ eliyle de kını içindeki kılıcını kurtarmaya çalışıyordu. Şimdi yaşlı kralın sözlerinin doğruluğunu acı acı hissediyordu: öyle bir savaşta sen ne yapacaksın Meriadoc ? "Sadece bunu," diye düşündü: "Bir atlıya yük olacağım ve en iyi şartlarda, dörtnala giden atların ayakları altında ezilmeden oturduğum yerde oturmayı ümit edeceğim!"

Dış surların olduğu yere bir fersah kadar kalmıştı. Kısa bir süre sonra surlara vardılar; Merry için çok kısa bir süre olmuştu bu. Vahşi çığlıklar koptu, silahların şangırtısı duyuldu ama çok kısa sürdü. Surlarda eyleşen orklar hem azdı, hem de şaşırmışlardı; çabucak öldürüldüler veya savuşturuldular. Rammas'ın kuzey kapısının yıkıntılarının önünde kral bir kez daha durdu, ilk atçan grubu kralın arkasına ve her iki yanına yaklaştı. Elfmiğferi'nin bölüğü sağ tarafta olduğu halde Saklımiğfer krala yakın bir yerde durdu. Grimbold'un adamları yana dönerek, surların doğu tarafında biraz uzaktaki bir yarıktan dolanıp girdi.

Merry Saklımiğfer'in arkasından bakıyordu. Çok uzakta, belki on mil, belki daha uzak bir mesafede büyük bir yangın vardı fakat bu yangın ile Süvariler arasında, en yakın noktası bir fersahtan daha uzak olan bir mesafede geniş bir yarım ay şeklinde alevler yükseliyordu. Karanlık cephede bir şeyler daha seçebiliyordu ama yine de ne sabahın umudunu görebilmiş, ne de, ister değişmiş olsun ister değişmemiş, bir rüzgâr hissedebilmişti.

Artık Rohan ordusu sessizce Gondor cephesinde ilerliyor, aynı insanların güvenli zannettikleri bir bentin gediklerinden geçip kabaran bir sel gibi yavaş yavaş ama muntazaman akıyordu. Fakat Kara Komutan'ın bütün aklı ve iradesi tamamen düşmekte olan şehre eğilmişti ve henüz ona planlarında bir çatlak olduğuna dair ikazda bulunan bir haber ulaşmamıştı.

Bir süre sonra kral adamlarım biraz doğuya doğru yönlendirdi, kuşatmanın ateşleri arasına ve dış cephesine gidebilmek için. Hâlâ onlara meydan okuyan olmamıştı ve hâlâ Théoden bir işaret vermemişti. Sonunda bir kez daha durdu. Şehir artık daha da yakındaydı. Havada bir yanık kokusu ve ölümün ağır gölgesi vardı. Atlar huzursuzlandı. Fakat kral Karyele üzerine oturmuş, hareketsiz, Minas Tirith'in can çekişmesini seyrediyordu; aniden büyük bir kedere veya korkuya kapılmış gibi. Sanki.büzülmüş, yaşlanıp küçülmüştü. Merry de üzerine dehşet ve kuşkunun büyük ağırlığının çöktüğünü hissetti. Kalp atışları yavaşlamıştı. Zaman sanki tereddütle asılı kalmıştı. Çok geç kalmışlardı! Çok geç kalmış olmak, hiç olmamasından da kötüydü! Belki de Théoden yılacak, yaşlı başını eğecek ve tepelerde saklanmak için sıvışacaktı.

Sonra aniden Merry de, nihayet, kuşku duymayacak biçimde hissetti: Bir değişim. Rüzgâr yüzünü okşuyordu! Işık pırıldıyordu. Çok, çok uzakta, Güney'de yuvarlanan, sürüklenen bulutlar, ırak gri suretler şeklinde belli belirsiz görülüyorlardı: Sabah bunların gerisinde uzanıyordu.

Fakat aynı anda bir şimşek çaktı, sanki Şehir'in altındaki topraktan bir yıldırım yükselmiş gibi. Kör edici bir an için, uzakta siyah ve beyaz, göz kamaştırarak durdu, en uç noktası pırıldayan bir iğne gibi yükseldi; sonra karanlık yeniden kapanırken, tarlaların üzerinden koca bir bum sesi koptu.

Bu sesle kralın bükülmüş sureti aniden doğruldu. Yeniden uzun boylu ve mağrur görünüyordu; üzengileri üzerinde doğrularak yüksek bir sesle bağırdı, orada bulunanların ölümlü bir adamdan daha önce duymadıkları bir berraklıkla:

Uyanın, uyanın, Théoden 'in Süvarileri!

Kötülükler kapımızda: Ateş ve katliam!

Mızrak savrulacak, kalkan parçalanacak,

kılıç günü geldi, kızıl gün geldi daha güneş doğmadan!

Sürün atlarınızı, sürün! Haydi Gondor'a!

Bu sözlerle birlikte sancaktan Guthlâftan büyük bir boru aldı ve ona öyle büyük bir güçle üfledi ki boru parçalara ayrıldı. Ve derhal, ordudaki bütün borular birlikte kaldırılıp şakıdılar; o anda Rohan'ın borularının üflenmesi ovada bir fırtına, dağlarda bir gök gürültüsü gibiydi.

Sürün atlarınızı, sürün! Haydi Gondor'a!

Kral aniden Karyele'ye seslendi ve at ok gibi ileri fırladı. Arkasından sancağı, yani yeşil ovadaki beyaz atlı bayrak havada dalgalandı fakat kral onu geride bıraktı. Arkasından hanedanının süvarileri şimşek gibi çaktı ama kral hep onlardan çok ilerdeydi. Eomer önden gidiyordu, miğferindeki beyaz atkuyruğu hızından uçuyordu; atçanlann öndeki ilk bölümü sahilde patlayan köpük köpük dalga gibi kükredi ama The"oden'e yetişemiyordu. Delirmiş gibiydi adeta; ya da babalarının cenk çılgınlığı damarlarında akmaya başlamıştı; Karyele'nin üzerinde eskilerin tanrıları gibi duruyordu, tıpkı dünya daha gençken olan Valar savaşındaki Muhteşem Orome gibi. Altın kalkanı ortaya çıkmıştı ve o da nesi! Güneş'in sureti gibi parlıyor, çimenler küheylanının ak ayaklarında yeşil alevler oluşturuyorlardı. Çünkü sabah ermişti, denizden gelen yel ve sabah erişmişti; karanlık geri çekilmişti; Mordor'un orduları ağlaşıyordu, dehşet sarmıştı her yanlarını; kaçtılar ve öldüler, hiddetin nallan üzerlerinden geçti. Sonra bütün Rohan ordusu bir şarkıya başladı, bir yandan biçtiler, bir yandan şarkı söylediler çünkü çengin keyfini çıkartıyorlardı; zarif ve korkunç olan şarkılarının sesi Şehir'e bile varmıştı

BÖLÜM VI

PELENNOR ÇAYIRLARI SAVAŞI

Fakat Gondor'a yapılan saldırıyı yöneten ne bir ork komutanıydı ne de bireşkiya. Karanlık çok erken bölünmeye başlamıştı, Efendisi'nin tayin ettiği tarihten daha önce: O an için talih ihanet etmiş, dünya karşı gelmişti; tam elini uzatmış tutacaktı ki zafer elleri arasından kayıp gidivermişti. Ama onun kolu uzundu. Hâlâ komuta ondaydı, büyük güçleri kullanıyordu. Kral, Yüzüktayfı, Nazgûl Efendisi olarak bir sürü silahı vardı. Cümlekapısı'nı bırakarak gözden yok oldu.

Yurt'un Kralı Théoden, Cümlekapısı'ndan Nehir'e uzanan yola varmış, Şehir'e doğru dönmüştü ve artık şehirden bir mil kadar uzaktaydı. Hızını biraz azaltmış yeni düşmanlar arıyordu; silahşörleri etrafına toplandı; Saklımiğfer bunların arasındaydı, ilerde, surlara daha yakın yerlerde Elfmiğferi'nin adamları muhasara aletlerinin arasında düşmanlarını ateş çukurlarının içine doğru biçiyor, kesiyor, sürüyordu. Hemen hemen Pelennor'un bütün kuzey yarısı istila edilmiş, kamplar ateşe verilmişti, orklar avcıların önündeki sürüler gibi Nehir'e doğru kaçıyorlardı; Rohirrim ise, gönüllerinin dilediğince bir o yana, bir bu yana gidiyordu. Fakat henüz kuşatmayı alaşağı edememiş, Cümlekapısı'na ulaşamamışlardı. Kapının önünde çok düşman vardı; üstelik ovanın diğer yarısında henüz dövüşülmemiş ordular bulunuyordu. Güneyde, yolun gerisinde Haradrim'in ana gücü bulunuyordu ve burada onların atlıları kendi başkanlarının sancağı altında toplanmıştı. Başkanları baktı ve artmakta olan ışıkta kralın sancağını gördü; sancak az ilerideydi ve etrafında az sayıda adam vardı. Bunun üzerine kızıl bir öfkeyle yüksek sesle haykırdı, al üzerine kara yılan olan sancağını göstererek bir yığın adamıyla yeşil üzerindeki ak atın üzerine geldi; Güneyliler'in palalarını çekişi yıldızların pınltılarını andırmıştı.

Sonra Théoden onun farkına vardı; saldırısını beklemeden Karyele'ye seslenerek dosdoğru onu karşılamak için hücum etti. Karşılaşmalarının

gürültüsü muazzam oldu. Fakat Kuzeyliler'in ak şiddeti daha bir yanıyordu; üstelik uzun mızraklanyla gösterdikleri hüner daha fazla ve daha acımasızdı. Daha azdılar ama Güneyliler arasından ormandaki ateş topu gibi yarıp geçtiler. Kuşatmanın ortasından dalıp geçti Thengel oğlu Théoden; başkanlarını yere sererken mızrağı titremişti. Savruluverdi kılıcı ve sancağa doğru mahmuzladı atını, gönderi ve sancaktan biçti; kara yılan düştü. O zaman öldürülmeden bırakılmış olan süvarilerin hepsi dönerek uzaklara kaçtı.

Fakat o da ne! Aniden haşmetinin tam ortasında kralın altın kalkanı karardı. Yeni doğan sabaha gökyüzünden bir leke düştü. Etrafına karanlık çöktü. Atlar gerileyerek kişnedi. Eyerlerinden yere düşen adamlar yerde süründüler.

"Buraya! Buraya!" diye bağırdı Théoden. "Kalkın Eorloğullan! Korkmayın karanlıktan!" Fakat dehşetle çıldıran Karyele şaha kalktı, boşluğa tekmeler savurup büyük bir çığlıkla yana düştü: Kara bir ok delip geçmişti onu. Kral atın altında kaldı.

Koca gölge, düşen bir bulut gibi alçaldı. Ve bakın hele! bu kanatlı bir yaratıktı: Eğer bir kuş idiyse, o zaman bütün diğer kuşlardan daha büyük ve çıplaktı, ne tüyü ne dikeni vardı ve geniş kanatlan da boynuzlu parmaklar arasına gerilmiş deriden ağlara benziyordu; çok pis kokuyordu. Belki de daha eski bir dünyanın yaratığıydı; cinsi Ay'ın altında unutulmuş soğuk dağlarda eyleşmiş, bu günlere kadar gelebilmiş ve iğrenç yuvasında, şerre meyilli bu zamansız son yavrusunu yetiştirmişti. Karanlıklar Efendisi onu almış, sonunda uçan bütün diğer şeylerin çok ötesinde büyüyünceye kadar kötü etlerle beslemişti; sonra da onu hizmetkârlarına binek olarak vermişti. Alçaldı, alçaldı, sonra parmaklı ağını katlayarak çatlak bir çığlık attı, Karyele'nin bedeni üzerine kondu, pençelerini batınp uzun ve çıplak boynunu uzattı.

Üzerinde bir şekil oturuyordu, siyah pelerinli, kocaman ve tehditkâr. Çelikten bir taç taşıyordu fakat cübbesiyle, tacın kenan arasında, gözlerinin ölümcül pırıltısından başka hiçbir şey görünmüyordu: Nazgûl Efendisi. Havaya dönmüş, karanlık bozulmadan önce bineğini çağırmış ve sonra tekrar geri dönmüştü, etrafa felaket saçarak, ümidi ümitsizliğe, zaferi ölüme çevirerek. Kocaman kara bir topuz kullanıyordu.

Fakat Thdoden tamamen yüzüstü bırakılmamıştı. Hanedanındanolan silahşörler ya etrafında katledilmiş olarak yatıyordu ya da çıldıran küheylanları gemi azıya alıp onları uzaklara taşımışlardı. Yine de hâlâ orada duran biri vardı: Genç Saklımiğfer, sadakati korkusuna baskın çıkmış, ağlıyordu çünkü beyini babası gibi severdi. Bütün saldın boyunca Merry onun arkasında hiç yaralanmadan taşınmıştı, ta ki Gölge gelinceye kadar; o zaman Yeltay içine düştüğü dehşetle onları atmış şimdi de ovada deliler gibi koşturuyordu. Merry afallamış bir hayvan gibi emeklemeye başladı; üzerinde öyle büyük bir dehşet vardı ki etrafı göremiyor, midesi bulanıyordu.

"Kralın adamı! Kralın adamı!" diye haykırıyordu içerden kalbi. "Onun yanında kalmalısın. Sizi babam sayıyorum, demiştin ona." Fakat iradesi hiç cevap vermedi, bedeni titredi. Gözlerini açıp, yukarı bakmaya cesaret edemedi.

Sonra aklına düşmüş karanlığın arasından Saklımiğfer'in sesini duyduğunu sandı; ama o anda ses bir tuhaf gelmişti, tanıdığı başka bir sesi çağrıştırıyordu.

"Yıkıl karşımdan leş kargalarının başı, iğrenç yaratık! Ölüleri rahat bırak!"

Soğuk bir ses cevap verdi: "Nazgûl ile avının arasına girme! Yoksa seni sıran geldiğinde öldürmem. Alır, bütün karanlıkların gerisinde etlerinin yenip bitirileceği, kuruyarak büzüşen aklının Kapaksız Göz önünde çıplak bırakılacağı feryat evlerine taşırım."

Bir kılıç sakırdadı kınından çekilirken. "Ne istersen onu yap; ama buna engel olacağım eğer elimden gelirse."

"Engel olmak mı? Seni ahmak seni. Hiçbir ölümlü adam bana engel olamaz!"

Sonra Merry, o saatte duyduğu seslerin en garibini duydu. Sanki Saklımiğfer gülüyordu; berrak sesi çeliğin şakırtısı gibiydi. "Ama adam değilim ki ben! Karşında bir kadın var! Eomund'un kızı Eowyn' im ben. Sen benim ile beyim, hışmım arasında duruyorsun. Yıkıl, eğer ölümsüz değilsen! Yoksa canlı da olsan, kara bir ölmemiş de olsan biçerim seni, eğer ona dokunursan."

Kanatlı yaratık kıza doğru bir çığlık attı ama Yüzüktayfı hiç cevap vermedi; sessizdi, sanki ani bir kuşku duyarmış gibi. Bir an için hayretin ta kendisi baskın çıktı Merry'nin korkusuna. Gözlerini açtı ve birden karanlık k'alkıverdi gözleri üzerinden. Orada, ondan birkaç adım ileride koca hayvan oturuyordu ve etrafındaki her şey karanlık gibiydi; üzerinde Nazgûl Efendisi ümitsizliğin gölgesi gibi yükseliyordu. Biraz sol tarafta, yüzü onlara dönük Merry'nin Saklımiğfer dediği kişi duruyordu. Fakat kendini gizlediği miğfer düşmüştü başından; bağından kurtulmuş parlak saçları soluk altın ışıltısıyla omuzlarında pırıldıyordu. Deniz gibi gri olan gözleri sert ve insafsızdı; yine de yanaklarında gözyaşları vardı. Elinde bir kılıç vardı; kalkanını düşmanının gözlerinin dehşetine karşı kaldırmıştı.

Eowyn idi bu; hem de Saklımiğfer. Çünkü Merry'nin aklında, Dunharrovv'dan ayrılırken gördüğü yüzün anısı şimşek gibi çaktı: Hiç umudu olmadan, ölümü aramaya giden birinin yüzü. Gönlünü acıma duygusu ve büyük bir merak aldı ve aniden soyunun o yavaş tutuşan cesareti uyandı. Ellerini sıktı. Bu kadar zarif, bu kadar umutsuz olan bu kız ölmemeliydi! En azından tek başına, yardım görmeden ölmeyecekti.

Düşmanın yüzü ona dönük değildi ama o hâlâ, ya o ölümcül gözler üzerine düşerse korkusuyla hareket etmeye pek cesaret edemiyordu. Yavaş yavaş yan tarafa doğru emeklemeye başladı; fakat kuşku ve garazla tüm dikkatini önünde duran kadına vermiş olan Kara Komutan, ona çamur içinde debelenen bir solucandan fazla bir önem vermedi.

Aniden koca hayvan iğrenç kanatlarını çırptı; yarattıklan rüzgâr pis kokuluydu. Tekrar havaya sıçradı ve sonra hızla, çığlık atarak gagası ve pençeleriyle saldırarak Eowyn'in üzerine inmeye başladı.

Yine de ürkmedi Rohirrim'in kızı, kralların çocuğu, ince ama çelik bir bıçak gibi, zarif ama korkunç Eowyn. Hızla bir darbe indirdi, ustaca ve ölümcül. Uzanmış boynu ikiye ayırdı ve kesilen kelle bir taş gibi düştü. Koskoca şekil çarpıp yıkılırken geriye doğru sıçradı, geniş kanatlar gerildi; toprağa çöktü; onun düşüşüyle gölge geçip gitti. Kızın etrafına ışıklar döküldü ve saçı güneş ışığında parladı.

Yıkıntı içinden Kara Süvari uzun boyuyla doğruldu, tehdit edercesine, kızın üzerinde yükseldi. Kulakları zehirin kendisiymişçesine ısıran bir

nefret haykınşıyla topuzunu indirdi. Kızın kalkanı bin parçaya bölündü, kolu da kırılmıştı; tökezlenip dizleri üzerine düştU. Kara Süvari üzerine bir bulut gibi eğildi, gözleri pırıldıyordu; topuzunu öldürmek için kaldırdı.

Fakat aniden o da can acısından bağırarak ileriye doğru tökezledi; darbesi boşa gitti ve yere savruldu. Merry'nin kılıcı onu arkadan vurmuştu, kara pelerinini yırtıp zırhlı yeleğinin altına girerek o koca dizinin arkasındaki kirişi parçalamıştı.

"Eowyn! Eowyn!" diye bağırdı Merry. Kız sendeleyerek, bütün çabasıyla ve son gücüyle kılıcını taç ile pelerin arasına indirdi, o koca omuzlar önünde eğilmişken. Kılıç kıvılcımlar saçarak paramparça oldu. Taç, bir takırtıyla yuvarlandı gitti. Ğowyn öne, düşmanının üzerine devrildi. Ama o da ne! Pelerin ve zırhlı yelek boştu. Artık biçimsizce yırtılmış ve atılmış bir halde uzanıyordu yerde; derken tüyler ürpertici bir çığlık yükseldi, tiz bir uluma sesi halinde azalarak rüzgârla birlikte geçip gitti; ölüp giden bedensiz, ince ses yutulup yok oldu ve bu dünyanın o çağında bir daha da hiç duyulmadı..

Oracıkta, ölenlerin ortasında duruyordu hobbit Meriadoc, gün ışığındaki bir baykuş gibi gözlerini kırpıştıra kırpıştıra, çünkü gözyaşları kör etmişti onu; buğular arasından, orada uzanmış hiç kıpırdamadan yatmakta olan Eowyn'in zarif saçlarına baktı; sonra zaferinin tam ortasında düşmüş olan kralın yüzüne de baktı. Çünkü Karyele can çekişirken yuvarlanarak kralın üzerinden kalkmıştı; ama yine de sahibinin felaketine neden olmuştu.

Bunun üzerine Merry eğilerek öpmek için kralın elini kaldırdı ve o da ne! Théoden gözlerini açtı; gözleri berraktı ve zorlanarak da olsa sakin bir sesle konuştu.

"Elveda Efendi Holbitla!" dedi. "Bedenim kırıldı. Atalarıma gidiyorum. Ve artık, onların o kudretli topluluklarında bile utanmayacağım. Kara yılanı düşürdüm. Ümitsiz bir sabah, mutlu bir gün ve altın bir gün batımı!"

Merry konuşamadı, yine gözyaşlarına boğulmuştu. "Affet beni beyim," dedi sonunda, "emirlerine uymadıysam ve seninle ayrılırken ağlamaktan başka bir hizmet sunamadıysam sana..."

Yaşlı kral gülümsedi. "Üzülme! Affedildin. Yürekli kişilere dizgin vurulamaz. Artık kutlu bir yaşamın olsun; ağzında piponla huzur içinde

otururken beni hatırla! Artık seninle Tekev'de oturamayacağım söz vermiş olduğum gibi, veya senin ot bilimini dinleyemeyeceğim." Gözlerini kapattı, Merry onun yanında boynunu eğerek selama durdu. Sonra kral yeniden konuştu. "Eomer nerede? Çünkü gözlerim kararıyor, gitmeden önce onu görmek isterim. Benden sonra kral o olmalı. Sonra Eowyn'e de haber yollamak istiyorum. O, benim ondan ayrılmamı istememişti, artık onu göremeyeceğim, benim için kızımdan da üstündü."

"Beyim, beyim," diye başladı Merry kekeleyerek, "o..." fakat tam o anda büyük bir gürültü koptu; etraflarında borular, borazanlar ötüp duruyordu. Merry etrafına bakındı: Savaşı ve yanındaki bütün dünyayı unutmuştu; aslında kısacık bir süre önce olduğu halde kralın düştüğü yere atını süreli saatler geçmiş gibi geliyordu ona. Fakat şimdi, çok yakında başlayacak büyük bir çarpışmanın tam ortasında yakalanma tehlikesi içinde olduklarını gördü.

Düşmanın yeni güçleri Nehir'deki yoldan büyük bir hızla ilerliyor, surların altından da Morgul alayları geliyordu; güney yönünden önde atlılar, arkada piyadeler Harad'lılar geliyor, bunların arkasında da üzerlerinde savaş kuleleriyle mumcuların koca sırtlan yükseliyordu. Fakat kuzeyden Eomer'ın ak sorgucu, tekrar bir araya getirip kumanda ettiği koca Rohirrim cephesinin başını çekiyordu; Şehir'deki bütün insan gücü dışarı çıkmıştı, Dol Amroth'un gümüş kuğusu öncüler tarafından taşınıyor ve düşmanı Cümlekapısı'ndan sürüyordu.

Bir an için şu düşünce Merry'nin aklından süzülüp geçti: "Gandalf nerede? Burada değil mi? Kralı ve Eowyn'i kurtaramaz mıydı?" fakat tam o sırada Eomer aceleyle sürdü atını; yanında hanedandan hayatta kalan silahşörler de vardı ve artık atlarına hâkim olabiliyorlardı. Kötü hayvanın orada yatan leşine hayretle bakakaldılar; küheylanlan yakınına gitmiyordu. Fakat Eomer eyerinden atladı; kralın yanma gelip sessizce durduğunda üzerine bir keder ve yeis çökmüştü.

Sonra silahşörlerden biri kralın sancağını orada ölmüş yatan bayraktar Guthlâf in elinden alarak havaya kaldırdı. Thöoden gözlerini yavaş yavaş açtı. Sancağı görerek onun Eomer'e verilmesi gerektiğini anlattı işaretle.

"Selam sana Yurt'un Kralı!" dedi. "Şimdi zafere sür atını! Eowyn'e benim için veda et!" Ve böylece öldü, Eowyn'in yanında yatmakta olduğunu bilmeden. Yakında olanlar ağlamaya başladılar şöyle haytararak: "Thfoden Kral! Théoden Kral!"

Fakat Eomer onlara şöyle dedi:

Yas tutmayın çok! Kudretliydi ölen,

şanına yakışır oldu sonu. Höyüğü yükseldiğinde

ağlayacak kadınlar ardından. Şimdi cenk çağırıyor bizi!

Yine de kendisi de ağlıyordu konuşurken. "Silahşörleri burada kalsın," dedi, "ve çatışma üzerinden geçmesin diye bedenini şan ile alandan taşısınlar! Evet, burada yatan kralın diğer adamlarını da." Katledilmiş olanlara baktı isimlerini bir bir sayarak. Sonra aniden kızkardeşi Eowyn'i gördü yattığı yerde, onu tanıdı. Bir an için, tam haykıracakken bir ok ile kalbi parçalanan bir adam gibi durdu; sonra yüzü ölü gibi bembeyaz kesildi; içinde soğuk bir hiddet yükseldi, öyle ki bir süre istese de konuşamadı. Üzerine cin çarpmış gibi bir hal geldi.

"Eowyn, Eowyn!" diye bağırdı en sonunda. "Eowyn nasıl vardın buraya? Bu ne biçim bir delilik, ne biçim bir şeytanlık? Ölüm, ölüm, ölüm! Ölüm alsın hepimizi!"

Sonra kimseye danışmadan, Şehir'den gelen adamların yaklaşmasını beklemeden düşmanlarının koca ordusunun ön cephesine dosdoğru mahmuzladı atını ve saldırının başlaması için yüksek sesle haykırdı. Savaş alanının üzerinde berrak sesi gümbürdetti çağrısını: "Ölüm! Sürün, sürün atlarınızı yıkıma ve dünyanın sonuna!"

Bununla birlikte ordu harekete geçti. Fakat Rohirrim artık şarkı söylemiyordu. Tek bir sesle, olanca güçleriyle, korkunç bir biçimde Ölüm.'.diye hay kırıyorlardı; savaş büyük bir akıntı gibi hız kazanarak göçmüş krallarının etrafından toparlanıp geçti ve güneye doğru gürledi.

Ve hobbit Meriadoc hâlâ orada durmuş, gözyaşları arasında gözlerini kırpıştırıyordu; kimse onunla konuşmamıştı; aslında ona kulak asan yok gibiydi. Gözyaşlarını aceleyle silerek Eowyn'in ona vermiş olduğu yeşil kalkanı almak için eğildi; kalkanı arkasına astı. Sonra elinden düşen kılıcına bakındı; çünkü darbesini indirirken kolu uyuşmuştu ve artık sadece sol elini kullanabiliyordu. Ama o da ne! Silahı orada duruyordu da keskin kısmı ateşe sürülmüş kuru bir dal gibi tütüyordu; o bakarken kılıç büzüştü, büzüştü ve yok oldu.

Böyle yok olup gitti Höyük Yaylalan'nın kılıcı, Batıelli'lerin eseri. Ama kılıcın kaderini, Dünedain henüz gençken ve düşmanlarının en belli başlı korkuları Angmardiyan ile bu diyarın büyücü kralı olduğu zamanlarda, Kuzey Krallığfnda uzun süre önce yavaş yavaş yapmış olan kişi bileydi, mutlu olurdu. Başka hiçbir kılıç, isterse çok daha kudretli eller tarafından kullanılmış olsun, o düşmanda öyle acı bir yara açamaz, ölümsüz etini yaramaz, onun iradesinin görünmeyen gücünü dokuyan büyüyü bozamazdı.

Adamlar kralı kaldırmışlardı artık; mızrak sopalarının arasına pelerinlerini sererek onu Şehir'e doğru taşıyacak bir sedye yaptılar idareten: diğerleri de Eowyn'i kibarca kaldırdı ve onu da kralın ardından taşıdı. Fakat kralın hanedanına mensup adamları henüz savaş alanından getiremiyorlardı; çünkü kralın silahşörlerinin yedisi düşmüştü orada, başları D6orwine de aralarındaydı. Böylece onları düşmanlarından ve o kötü hayvandan ayrı bir yere uzatıp etraflarına mızraklar yerleştirdiler. Daha sonra, her şey olup bittikten sonra geri dönerek orada bir ateş yakıp hayvanın leşini yaktılar; fakat Karyele için bir mezar kazarak, mezara üzerinde Gondor ve Yurt dillerinde şu yazıların kazınmış olduğu bir taş diktiler:

Sadık bir hizmetkârdı ama efendisinin felaketi oldu yine de,

Tezayağın tayı, hızlı Karyele.

Uzun ve yeşil bitti Karyele'nin mezarı üzerindeki otlar, ama o hayvanın yakıldığı yerdeki toprak hep kara ve çıplak kaldı.

Artık yavaş yavaş ve hüzünle yürüyordu Merry taşıyıcıların yanında; çatışmaya kulak asmıyordu. Yorgundu, acı içindeydi ve elleri, kollan, bacakları sanki üşüyormuş gibi tir tir titriyordu. Denizden büyük bir yağmur geldi; sanki her şey ThĞoden ve Eowyn için ağlıyor, Şehir' deki yangını gri gözyaşlarıyla söndürüyordu. Derken puslar arasından Gondor'lulann öncülerinin gelmekte olduğunu gördü. Dol Amroth Prensi Imrahil sürdü atını ve onların önünde dizginlerini çekti.

"Yükünüz nedir Rohan'ın insanları?" diye bağırdı.

"Théoden Kral," diye cevap verdiler. "Öldü. Fakat EomerKral yönetiyor artık cengi: Ak sorgucu rüzgârda dalgalanan o."

Bunun üzerine prens atından inerek krala ve kralın büyük saldırısına hürmeten tabutunun yanında diz çöküp ağladı. Sonra ayağa kalkarak Eowyn'e baktı ve şaşkınlıklar içinde kaldı. "Burada bir kadın var galiba?" dedi. "İhtiyacımız karşısında Rohirrim kadınları da mı savaşa geldi?"

"Hayır! Bir teki sadece," diye cevap verdiler. "Hanım Ğovvyn'dir o, Eomer'ın kızkardeşi; bu saate kadar onun geldiğinden haberimiz yoktu, şimdi kahroluyoruz bu yüzden."

Sonra prens, yüzü solgun ve soğuk da olsa onun güzelliğini görerek, daha yakından bakmak için eğilirken kızın eline değdi. "Rohan' lılar!" diye bağırdı. "Aranızda hiç hekim yok mu? Ölümcül bir yara ile yaralanmış olabilir ama kanımca hâlâ yaşıyor." Kolundaki parlatılmış kol zırhını kızın soğuk dudaklarına götürdü: zırhın üzerinde ançak görülebilen minik bir buğu oluşmuştu.

"Artık aceleye ihtiyaç var," dedi ve birini hemen Şehir'e geri yolladı yardım getirmesi için. Kendisi ise ölmüş olana eğilerek veda etti ve atma atlayarak savaşa gitti.

Artık çatışma Pelennor tarlalarında bütün şiddetiyle artmaya başlamıştı; silahların gürültüsü arşa varıyordu adamların haykırışları ve atların kişnemeleriyle. Borular öttürülüyor, borazanlardan kulakları tırmalayan sesler çıkıyor, mûmak'lar savaşa sürülürken böğüriiyorlardı. Şehir'in güney surları altında Gondor'un piyadeleri, hâlâ burada büyük bir güç halinde toplanmış bulunan Morgul alaylarıyla karşılaşmışlardı. Fakat süvariler doğuya Ğomer'ın imdadına gittiler: Anahtarlar Muhafızı, Lossarnach Beyi

Uzun Hurin, Yeşil Tepeler'den Hirluin ve etrafında silahşörleriyle zarif Prens Imrahil.

Rohirrim onların yardımına çok çabuk gelemedi; çünkü şans Ğomer'e karşı dönmüş, hiddeti kendisine zarar vermişti. Saldırısmdaki o büyük hiddet düşmanlarının ön safını hemen hemen tamamen alaşağı etmiş ve Süvarilerin üçgen şeklinde ilerleyen büyük kümesi Güneyliler'in saflarından geçerek atlılarını mağlup etmiş, piyadelerini mahvetmişti. Fakat mûmak'lann gittiği yere atlar gitmiyor, ürküyor, yoldan sapıyorlardı; büyük canavarlarla dövüşülmemişti, onlar savunma kuleleri gibi duruyorlar, Haradrim onların etrafında toplanıyordu. Ve eğer Rohirrim saldırırken Haradrim'den üç kere daha az sayıda idiyse bile, kısa bir süre sonra durumları daha da kötü oldu; çünkü artık Osgiliath'tan savaş alanına yeni güçler akmaya başlamıştı. Bunlar buraya Şehir'i ve Gondor'u yağmalamak için toplanmış ve komutanlarının emrini bekliyorlardı. Komutanları artık yok edilmişti; fakat Morgul'un vekili Gothmog onları bu karışıklığın içine atmıştı; baltalarıyla Doğulular, Khand'ın Variag'lan, allar içinde Güneyliler, Uzak Harad' dan beyaz gözlü, kırmızı dilli yan deve benzeyen kara renkli adamlar. Kimisi şimdi Rohirrim'in ardından aceleyle gidiyor, diğerleri Gondor'un güçlerini durdurmak ve Rohan'a katılmalarına mani olmak için batı tarafını tutuyorlardı.

Gün böyle başlayıp Gondor'un aleyhine dönmüş, ümitleri azalırken ve öğlen zamanlarında artık büyük bir rüzgâr eser, yağmur kuzeye koşar ve güneş parlarken Şehir'den yeni bir haykırış işitildi. O berrak havada surlardaki gözcüler dehşet veren yeni bir görüntüye tanık oldular ve son umutlan da kendilerini terk etti.

Çünkü Anduin, Harlond'daki kıvamından öyle akıyordu ki Şehir'den bakan adamlar birkaç fersah boyunca nehiri uzunlamasına görebiliyorlardı; gözleri keskin olan biri, gelen herhangi bir gemiyi yaklaşırken görebilirdi. Ve o yöne bakarak dehşetle bağınyorlardı; pml pm\ akarsu üzerinde kapkara bir filonun rüzgârla geldiğini görmüşlerdi: Kadırgalar ve bir sürü kürekli ağır gemi ve meltemde bel büken kara yelkenler.

"Umbar Korsanları!" diye bağnştı adamlar. "Umbar Korsanlan! Bakın! Umbar Korsanlan geliyor! Demek ki Belfalas düşmüş, Ethir de; Lebennin de gitti. Korsanlar üzerimize geldi! Bu kör talihin son darbesi!"

Şehir'de kumanda edecek kimse kalmadığı için, kimisi gelişigüzel çanlara koşarak alarm verdi; kimisi askerlerin geri çekilmesi için borazanları üfledi. "Surlara geri gelin!" diye bağırdılar. "Surlara geri gelin! Her yer basılmadan geri gelin!" Fakat gemilere hız kazandıran rüzgâr onlann bütün feryatlarını uzağa taşıdı.

Gerçi Rohirrim'in ne haberlere, ne de alarma ihtiyacı vardı. Hepsi kendiliklerinden kara yelkenleri gayet iyi görebiliyorlardı. Çünkü Eomer artık Harlond'dan ancak bir mil kadar uzaktaydı ve arkasından yeni düşmanlar kaynaşarak gelip onlann Prens'le bağlantısını keserken, karşılaştığı ilk düşmanın büyük baskısı onunla liman arasında kalmıştı. Şimdi Nehir'e bakıyordu; içindeki bütün ümit öldü ve biraz önce kutsadığı rüzgâra şimdi lanet etmeye başladı. Fakat Mordor'un ordulan yüreklenmişlerdi; yeni bir heves ve taşkınlıkla dolarak bağıra çağıra saldırıya geçtiler.

Eomer'in ruhu sertleşmiş ve aklı bir kez daha açılmıştı. O tarafa gelebilecek bütün adamlan sancağı altında toplayabilmek için borulan çaldırdı; çünkü en azından büyük bir duvar oluşturmayı düşünüyordu; dayanabildiği kadar burada kalıp, düşünceye kadar yerde savaşmayı, Batı'da son Yurt Kralı'nı hatırlayacak hiçbir adam kalmayacağı halde, Pelennor kırlarında şarkılara geçecek işler başarmayı düşünüyordu. Böylece yeşil tepeciğe sürerek atını buraya sancağını dikti ve Ak Atlı sancak rüzgârda çırpınmaya başladı.

Kuşkudan, karanlıktan çıkıp günün doğuşuna

kılıcımı çekip geldim güneşte şarkı söyleyerek.

Umudun bittiği kalplerin kırıldığı yere sürdüm atımı:

Gazaba, yıkıma ve kızıl bir guruba vardım şimdi!

Bu mısraları okudu ama yine de bunları söylerken güldü. Çünkü bir kez daha savaşın arzusunu duyuyordu içinde; henüz yaralanmamıştı, gençti ve kraldı: Düşmüş bir halkın kralı. Ama daha ümitsizliğine gülmesi sona

ermeden bir kez daha kara gemilere baktı ve onlara meydan okuyarak kılıcını kaldırdı.

Sonra bir hayrettir aldı Eomer'i; büyük de bir coşku; kılıcını güneşe doğru fırlattı ve tekrar yakalarken şarkılar söyledi. Bütün gözler onun bakışını izledi ve o da ne! En öndeki gemide büyük bir bayrak açıldı, gemi Harlond'a doğru dönerken rüzgâr bu bayrağı gözler önüne serdi. Ak Ağaç çiçek açmıştı bayrakta, Gondor için; fakat etrafında Yedi Yıldız vardı ve üzerinde bir taç, yani Elendil'in sayısız yıldır hiçbir hükümdarın kullanmadığı nişanı. Ve yıldızlar güneş ışığında alev alevdi çünkü Elrond'un kızı Arvven tarafından' değerli taşlarla işlenmişti; taç da sabah ışığında parlak görünüyordu çünkü mithril ve altından yapılmıştı.

Böyle varmıştı Isildur'un varisi Arathorn oğlu Aragorn Ölülerin Yolu'ndan Gondor krallığına, Deniz'den gelen yelle taşınarak; Rohirrim'in cümbüşü bir kahkaha seli ve kılıçların şimşeği; Şehir'in neşesi ve şaşkınlığı ise borazanlann müziği ve çanların sesi olmuştu. Fakat Mordor'un ordularını bir delilik sarmıştı ve kendi gemilerinin düşmanlarıyla dolu olması onlara bir çeşit büyü gibi gelmişti; kaderin gelgitlerinin kendi aleyhlerine döndüğünü ve sonlarının yakın olduğunu anlayınca üzerlerine kara bir korku düştü.

Doğuya sürdüler atlarını Dol Amroth'un silahşörleri, önlerinde düşmanı sürerek: Dev adamları, Variag'ları ve güneş ışığından nefret eden orklan. Güneye ilerledi Eomer; adamlar onun gözü önünde kaçıştılar ve örs ile çekiç arasına kısıldılar. Çünkü artık adamlar gemilerden Harlond iskelelerine atlıyorlar ve kuzeye doğru bir yıldırım gibi esiyorlardı. Legolas ve elinde baltası ile Gimli de geldi; ve Lebennin, Lamedon ve Güney tımarlarından bahadır halkını yöneten sancağıyla Halbarad ve Elladan, alnında yıldızlarıyla Elrohir ve Kuzeyin Kolcuları, ağır elli Dünedain. Fakat hepsinin önünden yeni tutuşturulmuş bir ateş gibi parlayan Batının Alevi Anduril, yani en az eskisi kadar ölümcül dövülmüş Narsil ile Aragorn gidiyordu ve alnında Elendil'in Yıldızı vardı.

Ve böylece sonunda Eomer ile Aragorn savaşın ortasında buluştular; kılıçlarına yaslanarak birbirlerine baktılar; memnundular.

"Aramızda Mordor'un bütün orduları olduğu halde böyle buluştukişte yine," dedi Aragorn. "Borukent'te böyle söylememiş miydim?"

"Öyle konuşmuştun," dedi Eomer, "fakat umut insanları genellikle kaldırır ve o zamanlar ben senin uzağı gören bir kişi olduğunu bilmiyordum. Yine de beklenmedik anda gelen bir yardım iki kere kutlu olsun; dostların karşılaşması daha önce hiç böyle neşe dolu olmamıştır." Ve birbirlerinin ellerini kavradılar. "Daha iyi bir zamanda da olamazdı," dedi Eomer. "Çok da erken gelmedin arkadaşım. Çok kayıp ve üzüntüler geldi başımıza."

"O halde, haydi bunların öcünü alalım bu konuda konuşmadan önce!" dedi Aragorn, ve birlikte savaşa sürdüler atlarını.

Hâlâ önlerinde zorlu bir dövüş ve uzun bir uğraş vardı; çünkü Güneyliler hem cesur hem de sağlam insanlardı ve çaresizlikleri içinde hiddetliydiler de; Doğulular da güçlü, savaşta pişmiş, aman dilemeyen insanlardı. O yüzden, kâh burada, kâh orada, yanmış bir müştemilat veya ambarın yanında, bir tepecikte veya toprak yığını üzerinde, surların altında veya alanda hâlâ bir araya toplanmaya devam ettiler, saldırdılar ve gün geçip gidinceye kadar dövüştüler.

Sonra, sonunda Güneş Mindolluin'in ardından battı ve bütün gökyüzünü büyük bir yangınla doldurdu, böylece tepeler ve dağlar kanla boyanmış gibi oldu; Nehir'den ateş akıyordu ve gece çökerken Pelennor otları al al uzanıyordu. Ve tam o saatte Gondor Meydan Savaşı bitmişti; Rammas'ın çemberi içinde canlı tek bir düşman kalmamıştı. Ölümüne veya Nehir'in kızıl köpüğünde boğulmak için kaçanlar hariç hepsi kılıçtan geçmişti. Çok azı doğuya doğru Morgul veya Mordor'a gidebilmişti; Haradrim ülkesine ise uzaktan bir masal ulaşmıştı sadece: Gondor'un hiddetinin ve dehşetinin bir söylentisi.

Aragorn, Eomer ve İmrahil Şehir Cümlekapısı'na doğru geri sürdüler atlarını; artık yorgunluktan ne sevinecek, ne üzülecek durumdaydılar. Bu üçü hiç yara almamıştı; çünkü böyleydi onlann yazgıları ve bileklerinin gücü ile hüneri; gerçekten de çok az kişi onlara dayanabilmiş veya hiddetleri sırasında yüzlerine bakabilmişti. Fakat diğerlerinin çoğu yaralanmış, sakatlanmış veya savaş alanında ölmüştü. Baltalar atından

inmiş tek başına dövüşen Forlong'u biçmişti; okçularını canavarların gözlerini vurmaları için yönetirken mûmaklan. saldırınca hem Morthond'lu Duilin, hem de kardeşi çiğnenerek ölmüşlerdi. Ne zarif Hirluin dönebilmişti Pinnath Gelin'e, ne Grimbold Grimslade'e, ne de bükülmez bilekli Halbarad Kuzey topraklarına. Ünü olmayan, isimsiz az insan göçmedi, ister komutanolsun, ister er; çünkü bu çok büyük bir savaştı ve bu savaşta bütün olup bitenleri anlatan hiçbir öykü yazılmamıştır daha. Sonradan, çok zaman sonra Rohan'da bir destancı Mundburg Höyükleri'nden söz etti türküsünde:

Tepelerde çınlayan boruları duyduk,

Güney krallığında parlıyordu kılıçlar.

Küheylanlar sabah rüzgârı gibi

Daldı Stoningland'a. Cenk oldu.

Orada düştü Başkomutan Théoden,

kudretli Thengeloğlu, dönmedi bir daha

altın saraylarına ve Kuzey kırlarındaki

yeşil otlaklara. Harding ve Guthldf,

Dûnhere ve Deonvine, yiğit Grimbold

Herefara ve Herubrand, Horn ve Fastred

dövüşüp düştüler orada, o uzak ülkede:

Mundburg Höyükleri altında, küfler içinde

yatıyorlar şimdi yoldaşları Gondor bey teriyle.

Ne zarif Hirluin dönebildi deniz kıyısındaki tepelere,

ne de yaşlı Forlong döndü zaferle Arnach'a,

ülkesinin çiçekli vadilerine; Derufın ve Duilin,

uzun boylu okçular, dönemediler kara sulara,

dağların gölgesindeki Morthond göllerine.

Beyler ve erler kabul ettiler sabah vakti

ve gün sonunda ölümü. Uzun zamandır uyurlar şimdi

Ulu Nehir kıyısında, Gondor'un çimenleri altında.

Şimdi gözyaşları gibi, parlayan gümüş gibi akan su,

O gün kıpkızıl güdüyordu:

Günbattmıyla alevlenmişti kana boyaliKöpükler;

işaret kuleleri gibi yanıyordu dağlar akşam vakti;

Rammas Echor'a al al düşüyordu çiğ.

BÖLÜM VII

DENETHOR'U YAKMAK İÇİN ÇATILAN ODUNLAR

Cümlekapısı'ndaki kara gölge çekildikten sonra bile Gandalf kıpırdamadan durdu. Fakat Pippin, sanki üzerinden büyük bir yük kalkmış gibi ayağa kalktı; boruları dinleyerek ayakta durdu ve kalbinin mutluluktan infilak edebileceğini hissetti. Bir daha hiçbir zaman, uzaktan gelen bir boru sesini gözleri yaşarmadan dinleyemedi. Fakat o anda birden görevi geldi aklına ve ileri doğru koşturdu. Aynı anda Gandalf kıpırdadı ve Gölgeyele'yle konuştu; tam Cümlekapısı'ndan geçip gitmek üzereydi.

"Gandalf, Gandalf!" diye bağırdı Pippin; Gölgeyele durdu.

"Burada ne arıyorsun?" dedi Gandalf. "Siyah ve gümüş giyenlerin, efendileri izin vermedikçe Hisar'dan ayrılmamaları Şehir'in bir kuralı değil mi?"

"İzin verdi," dedi Pippin. "Beni salıverdi. Ama ben korkuyorum. Orada çok korkunç bir şey olabilir. Hükümdar aklını kaybetti, diye düşünüyorum. Korkarım hem kendini, hem de Faramir'i öldürecek. Bir şeyler yapamaz mısın?"

Gandalf açılan kapıdan baktı; daha şimdiden savaş alanında artmaya başlayan çatışma seslerini duyabiliyordu. Yumruklarını sıktı. "Gitmem lazım," dedi. "Kara Süvari ortalarda; hâlâ bize zarar verebilir. Hiç vaktim yok."

"Ama Faramir!" diye bağırdı Pippin. "O ölmedi, onu canlı canlı yakacaklar eğer biri onları durdurmazsa."

"Canlı canlı mı yakacaklar?" dedi Gandalf. "Neymiş bu hikâye böyle? Çabuk çabuk anlat!"

"Denethor Mezarlar'a gitti," dedi Pippin, "Faramir'i de götürdü ve hepimizin yanacağını söylüyor; beklemeyecekmiş, odunları çatıp kendini yaktıracak, Faramir'i de. Adamları odun ve yağ getirmeleri için gönderdi Bunu Beregond'a söyledim ama korkarım o bulunduğu yerden ayrılmaya cesaret edemeyecek Nöbetteydi Sonra zaten o ne yapabilir ki7 Böyle çıktı Pıppın'ın öyküsü ağzından, bir yandan uzanıp titreyen ellerle Gandalf m dizine dokunurken "Faramır'ı kurtaramaz mısın'!

"Belki kurtarabilirim,' dedi Gandalf, "ama eğer onu kurtarırsam diğerleri ölecek korkarım Evet, gelmem lazım geliyor, başka hiçbir yardım ona ulaşamaz Fakat bu iş, kötülük ve hüzne neden olacak Kalemizin içinden bile vurabiliyor Düşman bizi Çünkü şu anda işbaşında olan onun iradesi"

Sonra kararını verdikten sonra hızla harekete geçti Pıppın ı yakalayıp önüne yerleştirerek tek bir sözle Golgeyele'yı dondurdu Mınas Tırıth'in tırmanan caddelerinden takırdayıp geçtiler arkalarındaki savaş seslen yükselirken Her yerde adamlar yeislerinden ve korkularından kurtularak silahlarını kapıyorlar, birbirlerine şöyle sesleniyorlardı Rohan geldi!" Komutanlar haykırıyor, bölükler toplanıyordu, çoğu Cumlekapısı'ndan çıkmaya başlamıştı bile

Prens tmrahıl ile karşılaştılar, Prens onlara seslendi Ne yana şimdi Mıthrandır" Rohırrım Gondor kırlarında dövüşüyor! Bulduğumuz butun gücü bir araya getirmeliyiz "

"Daha da fazlasına ihtiyacınız var," dedi Gandalf "Elinden geldiğince tez git îlk fırsatta geleceğim Fakat Hükümdar Denethor için vapmam gereken acil bir iş var Hukumdar'ın yokluğunda kumandayı sen al!

Yollarına devam ettiler, tırmanıp Hısar'a yaklaştıkça yüzlerine çarpan rüzgârı ve güney göğünde artmakta olan bir ışığı hissettiler, uzaktaki sabahın pırıltısını yakaladılar Fakat önlerinde ne gibi bir kötülüğün olduğunu bilmediklerinden ve çok geç kalmış olmaktan korktuklarından bu onlara çok az bir ümit getirdi

"Karanlık geçiyor," dedi Gandalf, "ama Şehir in uzerıne hâlâ tüm ağırlığıyla çökmüş duruyor"

Hisarın kapısında nöbetçiye rastlamadılar Demek ki Beregond gitmiş, dedi Pıppin biraz daha fazla ümitle Dönerek Kapalı Kapıya giden yol

boyunca hızla ilerlediler Kapı ağzına kadar açık duruyordu kapıcı yere serilmişti Kapıcı öldürülerek anahtarı alınmıştı.

Düşman in ışı! dedi Gandalf 'Böyle işlere bayılır Dostu dosta düşürmek, gonullerdekı kargaşa yüzünden bölünen sadakat' Attan inerek Gölgeyele'ye ahırına dönmesini söyledi ' Çünkü dostum," dedi, "sen ve ben çok önceleri kırlarda koşmalıydık, fakat başka işler beni alıkoydu Yine de eğer çağırırsam çabucak gel'"

Kapı'yı geçip dolambaçlı dik yoldan inmeye başladılar Işık artmaya başlamıştı, yolun yanındaki uzun sütunlar ve yontular gri hayaletler gibi yavaş yavaş geçiyorlardı

Aniden sessizlik bozuldu, altlarından bağırış seslen, şakırdıyan kılıçlar duydular Böyle sesler Şehır'ın inşa edildiği zamanlardan beri kutsal yerlerde hiç duyulmamıştı Sonunda Rath Dı'nen'e vardılar ve koca kubbesi altında alacakaranlıkta yükselen Vekilharçlar Evi'ne doğru seyırttıler

"Durun! Durun'" diye bağırdı Gandalf kapıların önünde bulunan taş merdivene doğru sıçrayarak "Durdurun bu deliliği'"

Çünkü orada, ellerinde kılıçları ve meşalelerle Denethor'un hizmetkârları vardı, fakat sundurmanın en üst basamağında Beregond tek başına durmuştu Nöbetçilerin siyah ve gümüş renklen içinde, kapıyı onlara karşı savunuyordu Daha şimdiden ıkısı, kutsal yerleri kanlarıyla kirleterek onun kılıcıyla düşmüştü, diğerleri de onu lanetliyorlar, yasalara karşı gelmekle ve efendisine hamlık etmekle suçluyorlardı

Tam Gandalf ile Pıppın ileri koşarken ölüler evinin içinden Denethor'un şöyle bağırdığını duydular "Çabuk, çabuk! Size emrettiğimi yapın! Bu hamı oldurun benim için! Yoksa bunu kendim mi yapmam gerekiyor?" Bunun üzenne Beregond'un sol eliyle kapalı tuttuğu kapı zorla çevrilerek açıldı, tam arkasında uzun boyu ve tüm kötülüğüyle Şehır'ın Hükümdarı duruyordu, gozlennde alev gibi bir ışık vardı ve elinde kınından çekilmiş bir kılıç tutuyordu

Fakat Gandalf basamaklardan sıçradı, adamlar onun önUnden kaçışarak gozlennı kapadılar, çünkü onun gelişi, karanlık bir yere giren beyaz bir ışık gibiydi, üstelik büyük bir öfkeyle geliyordu. Elini kaldırdı ve bu darbesiyle Denethor'un kılıcı havaya uçup elinden kurtularak arkasına, evin gölgeleri

içine duştu, Denethor, Gandalf m önünde hayretlere düşmüş biri gibi geriledi

"Nedir bu beyim?" dedi buyucu Ölülerin evlen yaşayanlar için değildir Ve neden adamlar burada, Kutsal Yerlerde dövüşüyorlar, Cumlekapısı nın önünde yeterince çatışma varken0 Yoksa düşmanımız Rath Dînen e kadar bile geldi mı?

"Ne zamandan beri Gondor Hükümdarı sana karşı sorumlu oldu?" dedi Denethor 'Yoksa kendi hizmetkârlarıma emir veremeyecek mıyim?"

"Verebilirsin," dedi Gandalf. "Fakat delilik veya kötülüğe dönerse iraden, başkaları sana karşı çıkabilirler. Oğlun Faramır nerede?"

"İçeride yatıyor," dedi Denethor, "yanıyor, daha şimdiden yanıyor. Etlerini tutuşturmuşlar. Fakat kısa bir süre sonra her şey yanacak. Batı kaybetti. Her şey büyük bir yangına dönüşecek ve her şey bitecek. Kül! Rüzgârda savrulan kül ile duman!"

O zaman, ondaki deliliği gören Gandalf, kötü bir şey yapmış olmasından korktu ve Denethor içerdeki masanın yanında duruncaya kadar gerilerken o da ileriye doğru bir hamle yaptı, arkasında Beregond ve Pippin ile. Fakat burada Faramir'i yatakta, hâlâ ateşler içinde hayaller görürken buldular. Masanın altına ve etrafına yukarılara kadar odun istiflenmiş ve her şey yağ ile ıslatılmıştı, hatta Faramir'in giysileri ile örtüleri bile; fakat henüz hiçbiri tutuşturulmamıştı. Sonra Gandalf tıpkı gücünün ışığı gri pelerininin içinde nasıl gizliyse içinde öyle gizli kalmış kuvveti ortaya çıkartıverdi. înce odunların üzerine zıpladı, hasta adamı kaldırarak yine kolaycacık yere sıçradı ve onu kapıya doğru taşıdı. Fakat o bunu yaparken Faramir homurdanarak rüyasında babasına seslendi.

Denethor trans halinden kurtulan biri gibi irkildi; gözündeki alev söndü ve ağlamaya başladı; şöyle dedi: "Oğlumu benden ayırmayın! Bana sesleniyor."

"Sesleniyor," dedi Gandalf, "fakat sen henüz onun yanına varamazsın. Çünkü ölümün eşiğindeyken onun şifa araması gerek, bulamasa da. Senin görevine gelince, senin Şehir'inin savaşına çıkman lazım, orada ölüm seni bekliyor olabilir. Bunun böyle olduğunu sen de gönülden biliyorsun."

"Bir daha uyanmayacak," dedi Denethor. "Savaş boşuna. Neden daha fazla yaşamayı isteyelim? Neden ölüme yan yana gitmeyelim?"

"Hüküm sana verilmemiş Gondor'un Vekilharcı, kendi ölümünün saatini tesbit etmen için," diye cevap verdi Gandalf. "Ve sadece Karanlık Güç'ün etkisi altındaki kâfir krallar böyle yaparlar, kibir ve yeisle kendilerini yok edip kendi ölümlerini kolaylaştırmak için akrabalarını öldürürler." Sonra kapıdan geçerek Faramir'i bu ölümcül evden çıkardı; Faramir'i buraya taşımış olan ve o anda sundurmada duran sedyeye yatırdı. Denethor onu izleyip, yüzünde oğluna duyduğu hasret, titreyerek durdu. Ve bir an için herkes elem içindeki Hükümdarı sessiz ve hareketsiz seyrederken o duraksadı.

"Haydi!" dedi Gandalf. "Bize ihtiyaçları var. Senin yapabileceğin çok şey var dâha."

Sonra aniden güldü Denethor. Yeniden uzun boyuyla mağrur bir biçimde dikildi ve çarçabuk geriye, masanın yanına sıçrayarak, başının altına yastık etmiş olduğu şeyi aldı. Sonra kapıya gelerek örtüyü çekti ve o da ne! Elleri arasında bir palanrir tutuyordu. Bunu yukan kaldırdıkça, seyredenlere kürenin içi içten gelen bir alevle parlıyor gibi geldi, öyle ki Hükümdar'ın ince yüzü sanki kızıl bir ateşle aydınlatılıyordu; siyah gölgelerle kesin hatlara sahip yüzü sert bir taştan kesilmiş gibi soylu, mağrur ve korkunç duruyordu. Gözleri parladı.

"Kibir ve yeis!" diye haykırdı. "Ak Kule'nin gözlerinin kör olduğunu mu zannetmiştin? Hayır, senin bildiğinden daha çoğunu gördüm Gri Ahmak. Çünkü senin umudun cahillikten başka bir şey değil. Git o halde, şifa bulmaya çalış! Git de dövüş! Kibir. Çünkü bir günlüğüne, savaş alanında azıcık bir yerde bir zafer kazanabilirsin. Fakat şu anda uyanmakta olan Güç'e karşı zafer kazanılamaz. Bu Şehir'e sadece elinin ilk parmağı ulaşmıştır. Bütün Doğu hareket halinde. Şu anda sizi umutlandıran rüzgâr bile sizi arkadan vuruyor, Anduin'den kara yelkenli bir filoyu sürüklüyor. Batı kaybetti. Esir olmak istemeyenlerin ayrılma vakti geldi."

"Bu tür nasihatlerin Düşman'ın zaferini kesinleştireceğine kuşku yok," dedi Gandalf.

"Umutlanmaya devam et o halde!" diye güldü Denethor. "Seni tanımaz mıyım ben Mithrandir? Sen, benim yerime hüküm sürmeyi; kuzeyde, güneyde veya batıda bulunan bütün tahtların arkasında olmayı umuyorsun. Senin aklını ve aklının takip ettiği yolu okudum. Buradaki bu buçukluğa sessiz kalması için emirler verdiğini bilmiyor muyum? Onu buraya, benim odamda casusluk etsin diye getirdiğini? Yine de birlikte konuşurken yol arkadaşlarınızın hepsinin isimlerini ve amaçlarını öğrendim. Böyle işte! Sol elinle beni bir süre için Mordor'a karşı kalkan gibi kullanırken sağ elinle Kuzeyli bu Kolcuyu beni yerimden etmek için getireceksin.

"Fakat sana söylüyorum Gandalf Mithrandir, ben sana alet olmayacağım! Ben Andrion Hanedanı'nın Vekilharcı'yım. Bir zıpçıktının bunak teşrifatçısı olmak için aşağıya adım atmam, iddiası bana kanıtlanmış olsaydı bile, yine de sadece İsildur'un soyundan geliyor, o kadar. Ben öyle birine, hükümranlık ve asaletten çok önce yoksun kalmış düzensiz bir hanedanın son üyesine boyun eğmem."

"Ne yaparsın o zaman," dedi Gandalf, "eğer isteğine karışılmayacak olsaydı?"

"Her şeyin, yaşamım boyunca olduğu gibi olmasını isterdim," diye cevap verdi Denethor, "ve benden önceki atalarımın zamanında, barış içindeki bu Şehir'in Hükümdarı olmak ve tahtımı kendi kendinin efendisi olan, bir büyücünün çırağı olmayan oğluma bırakmak isterdim. Fakat eğer kader bunu bana vermiyorsa o halde hiçbir şey istemiyorum: ne sönük bir yaşam, ne bölünmüş bir sevgi, ne de eksilmiş bir onur."

"Bana, sadakatle görevini teslim eden bir Vekilharç ne sevgi, ne de onurda alçalmaz gibi geliyor," dedi Gandalf. "Ayrıca en azından, ölümü hâlâ kesin değilken oğlunun elinden seçeneğini çalmış olmazsın."

Bu sözlerle Denethor'un gözleri yeniden alevlendi; Taş'ı kolunun altına kıstırarak bir bıçak çekti ve tabuta doğru yürüdü. Fakat Beregond ileri doğru atılarak kendini Faramir'in önüne sürdü.

"Demek öyle!" diye haykırdı Denethor. "Daha şimdiden oğlumun sevgisinin yarısını kazanmıştın. Şimdi de silahşörlerimin kalplerini çalıyorsun ki sonunda onlar beni oğlumdan tamamiyle mahrum bıraksınlar.

Fakat en azından şu konuda benim isteğime karşı koyamayacaksın: Kendi sonuma hükmetme isteğime."

"Buraya gelin!" diye bağırdı hizmetkârlarına. "Gelin, hepiniz de alçak değilsiniz ya, gelin!" Bunun üzerine ikisi, merdivenlerden onun yanına koştu. Çabucak birisinin elindeki meşaleyi kaparak eve geri sıçradı Denethor. Gandalf ona engel olamadan sopayı yakacakların arasınasoktu ve odunlar hemen çıtırdayarak alevle gürledi.

Sonra Denethor masaya sıçrayarak orada durdu ve ateş ile duman etrafında çelenk olurken o, ayaklarının dibinde duran vekilharçlık asasını alıp dizinde kırdı. Parçalan alevlere atarak eğilip masanın üzerine uzandı ve palantir'i her iki eliyle iyice kavrayarak göğsünün üzerine koydu. Ve derler ki, ondan sonra Taş'a kim bakarsa baksın, eğer başka bir amaca çevirmek için büyük bir iradesi yoksa, sadece alevler içinde buruşup yok olan iki yaşlı el görürmüş.

Gandalf acı ve dehşetle yüzünü çevirdi ve kapıyı kapattı. Bir süre için düşünceler içinde durdu sessizce eşikte, diğerleri içeriden gelen ateşin açgözlü gürleyişini dinlerken. Sonra Denethor'dan büyük bir haykırış duyuldu; daha sonra bir daha ne konuştu, ne de ölümlü insanlar arasında görüldü.

"İşte böylece gelip geçti Ecthelion oğlu Denethor," dedi Gandalf. Sonra Beregond'a ve Hükümdar'ın donakalmış hizmetkârlarına döndü. "Ve böylece bitiyor Gondor'un sizin bildiğiniz haliyle günleri; ister iyi, ister kötü olsun o günler geride kaldı. Burada kötü şeyler yapıldı; fakat gelin artık aranızdaki bütün husumeti bir kenara bırakın, çünkü bu husumet Düşman tarafından tertip edilmişti ve onun isteklerine hizmet ediyordu. Kendi dokumadığınız savaş görevlerinin ağında sıkışmış buldunuz kendinizi. Ama düşünün, siz, Hükümdar'ın körü körüne itaat eden hizmetkârları; eğer Beregond hainlik etmemiş olsaydı. Ak Kule'nin komutanı Faramir de yanmış olacaktı.

"Ölen yoldaşlarınızı bu uğursuz yerden taşıyın. Biz de Gondor Vekilharcı Faramir'i huzur içinde uyuyabileceği ya da yazgısı o ise ölebileceği bir yere taşıyalım."

Bunun üzerine sedyeyi kaldıran Gandalf ile Beregond, arkalarında başını önüne eğmiş Pippin ile Şifa Evleri'ne doğru taşımaya başladılar Faramir'i. Fakat Hükümdar'ın hizmetkârları çarpılmış gibi ölü evinde duruyorlardı; tam Gandalf Rath Dfnen'in sonuna varmıştı ki büyük bir gürültü koptu. Arkalarına baktıklarında evin kubbesinin çabrdadığını ve içinden duman püskürdüğünü gördüler; sonra bina, hızla ve taşların büyük gürültüsüyle, telaşla yanan ateşin içine çöktü; fakat azalmayan alevler hâlâ yıkıntının etrafında dans etmeye, oynaşmaya devam ediyordu. Böylece hizmetkârlar korku içinde kaçarak Gandalf ı izlediler.

Zamanla Vekilharç'ın Kapısı'na vardılar ve Beregond hüzünle kapıcıya baktı. "Bu işten hep pişmanlık duyacağım," dedi; "fakat üzerime acele etmek için bir delilik gelmişti; o ise beni dinlemiyordu ve bana kılıç çekmişti." Sonra ölen adamdan dövüşerek aldığı anahtarı çıkartarak kapıyı kapattı ve kilitledi. "Bu artık Hükümdar Faramir'e verilmeli," dedi.

"Hükümdarın yokluğunda Dol Amroth Prensi komutayı aldı," dedi Gandalf; "fakat o da burada olmadığına göre, onu ben kendim almalıyım. Anahtarı alıp korumanı emrediyorum, Şehir yeniden bir düzene girinceye kadar."

Artık sonunda Şehir'in yüksek dairelerine geçmişlerdi ve sabah ışığında Şifa Evleri'ne doğru yollarına devam ettiler; bunlar, fena surette hasta olanlar için ayrılmış zarif evlerdi fakat şimdi çatışmalarda yaralanan ve ölmekte olanları tedavi etmek için hazırlanıyordu. Altıncı dairede, Hisar Kapısfndan çok uzakta olmayan bir yerde, tam güney surunda bulunuyorlardı ve evlerin etrafında, Şehirde başka hiçbir yerde bulunmayan bir bahçe, ağaçlarla dolu bir çimenlik vardı. Burada, şifa verecek ya da tedavi edenlerin hizmetinde bulunabilecek yetenekte oldukları için Minas Tirith'te kalmasına izin verilmiş olan kadınlar oturuyordu.

Fakat tam Gandalf ile arkadaşları sedyeyi Evler'in ana kapısına taşıyıp getirdikleri sırada Cümlekapısı'nın önündeki alandan büyük bir haykırışın tiz bir şekilde yükselerek kulakları yırtarcasına göğe vardığını, geçtiğini ve rüzgârda yitip gittiğini duydular. Haykırış o kadar korkunçtu ki bir an için hepsi kıpırdamadan durdu; ama ses geçip gittikten sonra Doğu'dan karanlık geleli beri tatmadıkları bir umutla gönülleri ferahladı; onlara öyle geldi ki, sanki ışık daha bir belirginleşmiş ve güneş bulutlar arasından görünmüştü.

Fakat Gandalf in yüzü sert ve üzgündü; Beregond ile Pippin'e Faramir'i Şifa Evleri'ne götürmelerini emrederek yakındaki surların tepesine gitti; orada, yeni doğan güneş altında ak bir heykel gibi durarak etrafa bakındı. Ve kendisine bahşedilmiş olan görüş kuvveti ile olup biteni gördü; Eomer çenginin ön saflarından gelip savaş alanında yatanların yanında durduğu zaman iç geçirerek yeniden pelerinine sanndı ve surlardan aşağıya indi. Beregond ile Pippin dışarı çıktıklarında onu Evler'in önünde düşüncelere dalmış buldular.

Ona baktılar; bir süre sessiz kaldı. Sonunda konuştu. "Dostlarım," dedi, "ve bu şehrin ve bütün Batı ülkelerinin bütün ahalisi! Büyük üzüntüye ve şana yol açacak şeyler meydana geldi. Sevinecek miyiz, üzülecek miyiz? Hiç umulmadık bir biçimde düşmanlarımızın komutanı yok edildi; sizler de onun yeisinin son yankısını duydunuz. Fakat giderken eleme ve büyük kayıplara neden oldu. Ve eğer Denethor'un deliliği olmasaydı ben bunu engelleyebilirdim. Düşmanımızın eli çok uzadı! Heyhat! Fakat artık onun iradesinin Şehir'in kalbine kadar nasıl girebilmiş olduğunu biliyorum.

"Vekilharçlar bunun sadece kendileri tarafından bilinen bir sır olduğuna hükmetmiş oldukları halde çok önce, Yedi Gören Taş'ın en önemsizlerinden birinin burada Ak Kule'de saklandığını tahmin etmiştim. Dirayetli günlerinde, kendi gücünün sınırlarını bildiği için Denethor taşı kullanmaya veya Sauron'a meydan okumaya cesaret etmemişti. Fakat irfanı tükendi; ve korkarım ülkesinin içinde bulunduğu tehlike arttıkça o da Taş'a baktı ve kandırıldı: Herhalde Boromir ayrıldığından beri oldukça sık baktı. Karanlık Güç'ün iradesine boyun eğmeyecek kadar büyük biriydi; bununla beraber sadece Güç'ün görmesine izin verdiği şeyleri görebildi. Elde ettiği bilgiler, kuşkusuz, genellikle işine yarıyordu; yine de ona gösterilmiş olan Mordor'un büyük kudretinin görüntüsü onun gönlünü ümitsizlikle doldurmuştu, ta ki sonunda aklını alaşağı edinceye kadar."

"Şimdi bana bu kadar garip gelen şeyin ne olduğunu anladım!" dedi Pippin konuşurken aklına gelenlerle ürpererek. "Hükümdar Faramir'in yattığı odadan aynlmıştr, onun değiştiğini, yaşlandığını, kırıldığını ilk o zaman, geri döndüğünde düşünmüştüm."

"Tam Faramir'in Kule'ye getirildiği saat, birçoğumuz en üst odada garip bir ışık gördük," dedi Beregond. "Fakat bu ışığı daha önce de görmüştük;

uzun zamandır Şehir'de, Hükümdar'ın zihninde Düşman ile görüşebildiği söylentileri dolanıyordu."

"Heyhat! O halde doğru tahmin etmişim," dedi Gandalf. "Böylece girmiş Sauron'un iradesi Minas Tirith'e; ben de böylece alıkonuldum burada. Ve burada kalmaya zorlanmaya da devam edeceğim çünkü çok yakında başka işlerim de olacak, sadece Faramir değil.

"Şimdi gidip, gelenleri karşılamam lazım. Savaş meydanında kalbime çok dokunan bir şey gördüm; daha büyük üzüntüler de meydana gelebilir. Benimle gel Pippin! Fakat sen Beregond, Hisar'a geri dönüp Muhafız başına olanları anlatmalısın. Seni muhafızlıktan almak, onun görevi olacak korkarım; fakat ona, eğer benim fikrimi dinleyecek olursa, seni, komutanının muhafızı ve hizmetkârı olman ve uyandığında tabii bu mümkün olursa başucunda bulunman için Şifa Evleri'ne yollamasını söyle. Çünkü onu ateşten kurtaran sen oldun. Git şimdi! Kısa bir süre sonra döneceğim."

Bunları söyledikten sonra ayrılarak Pippin ile birlikte alt şehre doğru inmeye başladı. Onlar aceleyle yol alırlarken rüzgâr gri bir yağmur getirdi ve önlerinden büyük bir duman yükseldi.

BÖLÜM VIII

ŞİFA EVLERİ

Merry'nin gözlerinde yaşlardan ve yorgunluktan bir buğu vardı, Minas Tirith'in yıkılmış Cümlekapısı'na yaklaştıklarında. Yıkıntılara ve etraftaki katliama pek kulak asmadı. Havada ateş, duman ve leş gibi bir koku vardı; çünkü orada burada büyük Güneyli canavarların yan yanmış, mancınıklarla oraları buraları kırılmış veya Morthond'un cesur okçuları tarafından gözlerinden vurulmuş leşleri yatarken, savaş aletlerinin ve katledilenlerin de çoğunluğu yanmış ya da ateş çukurlarına atılmıştı. Uçuşan yağmur bir ara durmuş ve güneş her şeyin üzerinde pırıldamıştı; fakat bütün aşağı şehir hâlâ tütmekte olan pis bir kokuyla sarılmıştı.

Daha şimdiden adamlar muharebenin yıkıntılarından bir yol açmaya çalışıyorlardı; o anda da Cümlekapısı'ndan sedyeler taşıyan birileri girmişti. Kibarca yatırdılar Eowyn'i yumuşak minderler üzerine; fakat kralıh bedenini altından büyük bir örtüyle örttüler ve etrafına meşaleler getirdiler; güneş ışığında soluk meşale alevlen rüzgârla dalgalandı.

Böylelikle Théoden ile Eowyn Gondor Şehri'ne gelmiş oldu; onları gören herkes başlarını açarak boyunlarını büktü; onlar ise yanmış dairenin kül ve dumanından geçerek taş caddelerden yukan doğru götürüldüler Merry'ye tınnanış asırlar sürmüş gibi geldi, sanki sevilmeyen bir rüyadaki, hatıraların kavrayamadığı karanlık bir sona doğru durmadan giden anlamsız bir yolculuk gibi.

Yavaş yavaş önündeki meşalelerin ışıkları titreşerek söndü, o bir karanlıkta yürüyordu; şöyle düşündü: "Bu mezara uzanan bir tünel; sonsuza kadar orada kalacağız." Fakat aniden rüyasının içine canlı bir ses düştü.

"Olur şey değil Merry! Şükürler olsun seni buldum!"

Başını kaldırıp baktı ve gözlerinin önündeki bulanıklık biraz açıldi. Pippin oradaydı işte! Dar bir yolda yüz yüze gelmişlerdi fakat onların dışında her yer bomboştu. Gözlerini ovuşturdu.

"Kral nerede?" dedi. "Ya Eowyn?" Sonra sendeledi, eşiğe oturarak yeniden ağlamaya başladı.

"Onlar Hisar'a çıktılar," dedi Pippin. "Galiba sen ayakta uyuyakalmışsın ve yanlış bir yola sapmışsın. Onlarla olmadığını görünce Gandalf seni bulmak için beni yolladı. Zavallı Merry'cik! Seni bir kez daha gördüğüme öyle memnunum ki! Fakat çok yorulmuşsun, seni konuşarak rahatsız etmeyeceğim. Ama söyle bana bir yerin acıyor mu, yaralı mısın?"

"Hayır," dedi Merry. "Yo hayır, zannetmiyorum. Ama sağ kolumu kullanamıyorum Pippin, onu bıçakladığımdan beri kullanamıyorum. Sonra kılıcım da bir odun parçası gibi yandı bitti kül oldu."

Pippin'in yüzü endişeliydi. "Bir an önce benimle gelsen fena olmayacak," dedi. "Keşke seni taşıyabilseydim. Daha fazla yürüyecek halde değilsin. Seni hiç yürütmemeliydiler; ama onları mazur görmen lazım. Şehir'de o kadar korkunç şeyler olup bitti ki Merry, savaştan gelen zavallı bir hobbit rahatlıkla gözden kaçabilirdi."

"Gözden kaçmak her zaman talihsizlik olmuyor," dedi Merry. "Biraz önce o da beni gözünden kaçırdı... Yo yo, onun hakkında konuşamayacağım. Yardım et bana Pippin! Yine her yer kararmaya başladı ve kolum da çok soğuk."

"Yaslan bana Merry oğlum!" dedi Pippin. "Haydi! Adım adım. Uzak değil."

"Beni gömecek misin?" dedi Merry.

"Elbette ki hayır!" dedi Pippin, içi korku ve acıma duygusuyla burulduğu halde neşeli görünmeye çalışarak. "Şimdi Şifa Evleri'ne gidiyoruz."

Yüksek evler ile dördüncü dairenin dış surlan arasında giden yoldan ayrılıp çıkarak Hisar'a doğru tırmanan ana yola döndüler. Merry uykuda gibi sallanıp mırıldanırken adım adım ilerliyorlardı.

"Onu oraya götüremeyeceğim," diye düşündü Pippin. "Bana yardım edecek kimse yok mu? Onu burada bırakamam." Tam o anda, hayretle bir çocuğun arkasından geldiğini gördü; tam yanlarından geçerken Beregond'un oğlu Bergil'i tanıdı.

"Hop Bergil!" diye seslendi. "Nereye gidiyorsun? Seni tekrar ve canlı olarak gördüğüm için çok memnun oldum!"

"Şifacılar için haber taşıyorum," dedi Bergil. "Oyalanamam."

"Oyalanma," dedi Pippin. "Fakat onlara de ki yanımda hasta bir hobbit var, savaş alanından gelmiş bir penan, unutma. Oraya kadar yürüyebileceğini zannetmiyorum. Eğer Mithrandir orada ise bu haberi duyduğuna memnun olacaktır." Bergil koşmaya devam etti.

"En iyisi burada bekleyeyim," diye düşündü Pippin. Böylece Merry'yi güneş alan bir yere, yolun üzerindeki döşemenin üzerine yavaşça bıraktı, başını kucağına yatırarak. Yavaş yavaş Merry'nin bedenine ve kollarına dokundu ve arkadaşının ellerini kendi ellerine aldı. Sağ eli, dokununca buz gibi gelmişti ona.

Gandalf in bizzat onları aramaya gelmesi çok sürmedi. Merry'nin üzerine eğilerek alnını okşadı; sonra dikkatle kaldırdı onu. "Bu şehre şerefle taşınmalıydı," dedi. "Benim güvenimi fazlasıyla haklı çıkardı; çünkü eğer Elrond benim dediklerimi hürmeten kabul etmiş olmasaydı ikiniz de yola çıkamayacaktınız; o zaman bu günün kötülükleri çok daha hüzün verici olacaktı." içini çekti. "Yine de bana bir iş daha çıktı işte, bir yandan savaş da hep dengede dururken."

Böylece sonunda Faramir, Eowyn ve Meriadoc Şifa Evleri'ne yatınlmışlardı; orada güzel güzel bakılıyordu onlara. O son günlerde bütün irfanlarda eski zamanlann yetkinliğinden bir düşüş olduğu halde Gondor'un hekimlik zanaatı hâlâ ferasetliydi, yaralanmışları berelenmişleri ve Deniz'in doğusunda ölümlülerin maruz kaldıkları bütün hastalıkları iyi etme konusunda hünerliydiler. Yaşlılık hariç. Bunun için hiç çareleri yoktu; gerçekten de ömürleri artık diğer insanların ömürlerinden biraz fazla da olsa, azalmıştı ve elden ayaktan kesilmeden elli yaşı geçenlerin hikâyeleri de azalmaya başlamıştı artık saf bir kana sahip birkaç sülale hariç. Fakat şimdi sanatları ve bilgileri aciz kalmıştı; çünkü iyileştirilemez bir illetten

hastalanmış birçok hasta vardı; onlar buna Kara Gölge diyorlardı çünkü Nazgûl'den kaynaklanıyordu. Buna tutulan herkes yavaş yavaş, durmadan derinleşen bir rüyaya dalıyor ve sonra sessizliğe gömülüp ölümcül bir şekilde soğumaya başlayarak ölüyordu. Bu hastalara bakanlara Buçukluk ile Rohan'ın Hanımı'nda da aynı illet var gibi gelmişti. Yine de sabah vakti ilerlerken zaman zaman konuşuyorlar, rüyalarında mırıldanıyorlardı; onlara bakanlar, belki hastalıklarına bir faydası olacak bir şey duyarız umuduyla bütün söylediklerini dinliyordu. Fakat kısa bir süre sonra karanlığa batmaya başladılar, gri gölgeler yüzlerinden geçerken güneş batıya doğru dönüyordu. Yine de Faramir hafiflemeyen bir ateşle cayır cayır yanıyordu.

Gandalf endişe içinde bir birine, bir diğerine gidip duruyor, hastaların başındaki nöbetçilerin bütün duydukları kendisine anlatılıyordu. Dışarıdaki büyük savaş değişen umutlarla ve garip haberlerle devam ederken, böylece geçti gün; Gandalf, kavuşan kızıl güneş bütün göğü doldurup, pencerelerden geçen ışık hastaların kül rengi yüzlerine düşünceye kadar orada bekleyip gözlemeye devam ederek bir yere ayrılmadı. Yakınlarda duranlara bu parlak ışık içinde hastaların yüzleri, sanki sağlıkları geri geliyormuşçasına hafifçe pembeleşmiş gibi geldi bir ara, ama bu umudun oynadığı bir oyundu sadece.

Sonra ebe İoreth, o evde hizmet eden en yaşlı kadın, Faramir'in zarif yüzüne bakarak ağladı çünkü herkes onu çok severdi. Ve şöyle dedi: "Eyvah! Ya ölürse. Ah, Gondor'da krallar olaydı, bir zamanlar olduğu söylendiği gibi! Çünkü eski bir tekerlemede şöyle denir: Kralın elleri, bir şifacının elleridir. Böylece ne zaman olursa olsun hak sahibi kralın kim olduğu anlaşılabilirmiş."

Bunun üzerine yakında duran Gandalf şöyle dedi: "İnsanlar uzun süre senin sözlerini hatırlayabilirler İoreth! Çünkü sözlerinde umut var. Belki de bir kral gerçekten de Gondor'a dönmüştür; yoksa sen Şehir'e gelen garip haberleri duymadın mı?"

"Bütün o bağrışa çağrışa kulak veremeyecek kadar meşguldüm," diye cevap verdi kadın. "Bütün ümit ettiğim o katil şeytanların bu Ev'e gelip hastalan rahatsız etmemeleri."

Sonra Gandalf aceleyle aynldı; daha şimdiden kül rengi akşam kırlardan emekleyip gelirken, gökyüzündeki ateş sönmeye başlamış, tütmekte olan tepeler soluyordu.

Güneş aşağılara indiğinde Aragorn, Eomer ve Imrahil, komutanları ve silahşörleriyle Şehir'e iyice yaklaşmışlardı; Cümlekapısı'na vardıklarında Aragorn şöyle dedi:

"Büyük bir yangının içine batan Güneş'e bakın! Bu birçok şeyin sonu ve düşüşü, dünya akıntılarında değişiklik anlamına geliyor. Fakat bu Şehir, Vekilharçlann yönetiminde uzun yıllar dinlendi ve korkarım davet edilmeden buraya girersem, savaş sırasında yaşanmaması gereken kuşkular ve tartışmalar çıkabilir. Galip olanın biz mi Mordor mu olduğu kesinleşmeden içeri girmeyeceğim, bir talepte de bulunmayacağım. Adamlar çadırlanmı savaş alanına kurarlar; buradaŞehir'in Hükümdan'nın beni karşılamasını bekleyeceğim."

Fakat Eomer şöyle dedi: "Kralların sancağını açtınız ve Elendil hanedanlarının nişanlarını gösterdiniz bile. Bunlara itiraz edilmesine izin mi vereceksiniz?"

"Hayır," dedi Aragorn. "Fakat zamanın daha ermediğini düşünüyorum; ayrıca Düşman ve onun hizmetkârlarından başka kimseyle didişmeye niyetim yok."

Prens İmrahil de şöyle dedi: "Sözleriniz akıllıca efendim, eğer Hükümdar Denethor'un bir akrabasının bu konuda fikir yürütmesine izin verecek olursanız. Denethor güçlü bir iradeye sahip, mağrur biridir ama yaşlıdır; oğlu yaralandığından beri hareketleri de bir garipleşti. Yine de ben olsaydım, kapıdaki bir dilenci gibi burada kalmazdım."

"Bir dilenci değil," dedi Aragorn. "Şehirlere ve taştan evlere alışık olmayan Kolcuların bir komutanı diyelim." Ve sancağını toparlamaları için emir verdi; Kuzey Krallığının Yıldızı'nı saklayarak bunu Elrond'un oğullarına emanet etti.

Sonra Prens İmrahil ile Rohan'lı Eomer onu bıraktılar, Şehir'i ve insanlann yaygarasını geçerek Hisar'a tırmandılar ve Vekilharç'ı bulmak için Kule Binası'na geldiler. Fakat tahtı boş buldular ve kürsünün önünde Yurt Kralı Théoden'in naaşının katafalka konmuş olduğunu gördüler; etrafında

on iki meşale vardı; hem Rohan, hem de Gondor silahşörlerinden on iki de muhafız. Katafalkın örtüleri yeşil beyazdı ama göğsüne kadar altından büyük bir örtü örtülmüştü, bunun üzerinde kınından çıkmış kılıcı ve ayak ucunda kalkanı duruyordu. Meşalelerin ışığı ak saçlannda, fıskiyenin püsküren sularında oynaşan güneş gibi pırıldıyordu, ama yüzü, gençliğin ulaşamayacağı bir huzurun varlığı bir yana bırakılacak olursa, genç ve zarifti; uyuyordu sanki.

Kralın yanında bir süre sessizce durduktan sonra İmrahil dedi ki: "Velikharç nerede? Ya Mithrandir nerede?"

Muhafızlardan biri cevapladı: "Gondor Vekilharcı Şifa Evleri'nde."

Fakat Eomer şöyle dedi: "Eowyn Hanım, kız kardeşim nerede, çünkü onun da kralın yanında uzanıyor olması, en az onun kadar saygı görmesi gerekmiyor mu? Ne yana koydular onu?"

Ve İmrahil şöyle dedi: "Ama onu buraya taşıdıklarında Eowyn Hanım daha yaşıyordu. Bilmiyor muydunuz?"

Ümit öyle beklenmedik bir şekilde geldi ki Eomer'in gönlüne ve ümitle birlikte endişe ve korkusu içini kemirmeye öyle bir başladı ki, daha başka bir şey söylemedi ama dönerek hızla binadan çıktı; Prens de onu izledi. Dışarı çıktıklarında akşam çökmüş, bir sürü yıldız gökyüzünü sarmıştı. Gandalf yayan olarak çıkageldi, yanında da grilere bürünmüş biri vardı; Şifa Evleri'nin önünde karşılaştılar. Gandalf ı selamlayarak dediler ki: "Vekilharç'ı arıyoruz, onun Ev'de olduğunu söylediler. Yaralandı mı acaba? Sonra Eowyn Hanım, o nerede?"

Gandalf cevap verdi: "Hanım içerde yatıyor, ölmedi ama ölüme çok yakın. Fakat Faramir Bey kötü bir okla yaralanmış sizin de duymuş olduğunuz gibi; artık Vekilharç da o; çünkü Denethor yok artık, evi küller içinde." Bunun üzerine onlar Gandalf in anlatmış olduğu hikâyeyle keder ve merak içinde kaldılar.

Fakat İmrahil şöyle dedi: "Öyleyse bu zafer mutluluğu eksik ve pahalıya mal olmuş bir zafer, eğer aynı günde hem Gondor'u, hem de Rohan'ı hükümdarlarından mahrum ettiyse. Eomer Rohirrim'i yönetiyor. Bu arada Şehir'i kim yönetecek? Hâlâ Hükümdar Aragorn'u çağırmayacak mıyız?"

Pelerinli adam konuştu ve dedi ki: "Geldi." Kapının yanındaki lambanın ışığına bir adım atınca adamın, zırhlarının üzerine Lörien'in gri pelerinini giymiş olan ve üstünde Galadriel'in yeşil taşından başka hiçbir nişan taşımayan Aragorn olduğunu gördüler. "Geldim çünkü Gandalf gelmem için yalvardı," dedi. "Fakat şimdilik Amor'lu Dünedain'in Komutanı'yım; Faramir uyanıncaya kadar Şehir'i Dol Amroth Hükümdarı yönetecek. Fakat önümüzdeki günlerde ve Düşman ile yapacağımız bütün işlerimizde hepimizi Gandalf in yönetmesini öneririm." Bu konuda hepsi hemfikir oldular.

Sonra Gandalf dedi ki: "Gelin kapıda eğlenmeyelim, zamanımız çok sıkışık. Gelin girelim! Çünkü Ev'de yatan hastalar için tek ümit Aragorn'un gelmesindedir. Böyle söyledi İoreth, Gondor'un arif kadını: Kralın elleri, bir şif acının elleridir ve böylece hak sahibi kralın kim olduğu anlaşılabilecektir."

Önce Aragorn girdi içeri, diğerleri de onu izledi. Kapıda Hisar'ın özel üniforması içinde iki muhafız duruyordu: Biri uzun boyluydu fakat diğeri ancak bir oğlan çocuğu boyundaydı; onları gördüğünde hayret ve sevinçle yüksek sesle bağırdı.

"Yolgezer! Ne harika! Biliyor musun, o kara gemilerle gelenin sen olduğunu tahmin etmiştim. Fakat herkes korsanlar diye bağırıp duruyordu, beni dinleyen yoktu. Nasıl basardın bunu?"

Aragorn gülerek hobbitin elini tuttu. "Gerçekten de hoş bir karşılaşma!" dedi. "Fakat henüz seyyahların hikâyelerine ayıracak zaman yok."

Fakat İmrahil Eomer'e şöyle dedi: "Krallarla böyle mi konuşulur? Ama belki de otacını başka bir isimde giyecektir!"

Onu duyan Aragorn döndü ve dedi ki: "Çok doğru, çünkü eskinin yüce lisanında ben Elessar\m yani Elftaşı; aynı zamanda da Envinyatar'\m yani Yenileyici": göğsünde duran yeşil taşı kaldırdı. "Fakat hanedanımın ismi Yolgezer olacak eğer kurulabilecek olursa. Yüce lisanda bu o kadar kötü durmuyor, Telcontar olacağım ben ve bedenimin varisleri."

Bu sözle birlikte Ev'e geçtiler; onlar hastaların tedavi edildiği odalara doğru giderken Gandalf Eowyn ile Meriadoc'un yaptıklarını anlattı. "Çünkü," dedi, "uzun zamandır onların yanında duruyorum; ilk başlarda

ölümcül karanlığa çökmeden önce rüyalarında çok konuştular. Ayrıca bana uzaktaki şeyleri görmek de bahşedilmiştir."

Aragorn önce Faramir'e gitti, sonra Fx>wyn Hanım'a ve en son olarak da Merry'ye. Hastaların yüzüne bakıp da hastalıklarını görünce iç geçirdi. "Burada bana bahşedilmiş olan bütün gücü ve beceriyi ortaya koymam gerekecek," dedi. "Keşke Elrond burada olsaydı çünkü o bizim soyumuzun en yaşhsıdır ve en büyük güce sahiptir."

Onun çok üzgün ve yorgun olduğunu gören Eomer dedi ki: "Önce dinlenmen, en azından biraz bir şeyler yemen gerekmez mi?"

Fakat Aıagorn şöyle cevap verdi: "Hayır, çünkü bu üçü ve en çok da Faramir için zaman sona ermek üzere. Elimizden geldiğince acele etmeliyiz."

Sonra İoreth'e seslendi ve dedi ki: "Bu Ev'de şifalı otlar stoku var mı?"

"Evet beyim," diye cevap verdi kadın; "ama yeterince yok tahminimce, ihtiyacı olan herkese yetecek kadar yok. Fakat dahasını nerede bulabileceğimizi bilmediğimizden eminim; çünkü bu korkunç günlerde ateşlerle yangınlarla, bu kadar az haber getirip götüren delikanlılarla, tıkanan yollarla her şey karman çorman oldu. Baksanıza Lossarnach'tan pazara bir taşıyıcı gelmeyeli kaç sene oldu! Fakat biz Ev'de elimizdekilerle, elimizden geleni yapıyoruz beyefendi hazretleri, sizin de bildiğiniz gibi mutlaka."

"Ancak gördükten sonra varabilirim bu hükme," dedi Aragorn"Az bulunan bir şey daha var; o da konuşacak zaman. Athelas var mı?"

"Bilmiyorum beyefendi emin olun," diye cevap verdi kadın, "en azından o isimle bilmiyorum. Gidip şifalı otlar ustasına sorayım; o bütün eski adlan bilir."

"Kralfoyası da denir," dedi Aragorn; "belki bitkiyi bu isimle tanırsınız; çünkü köylüler son günlerde bu ismi kullanıyor."

"Hı o mu!" dedi İoreth. "Eh beyefendi hazretleri baştan öyle söyleseydiniz size cevap verebilirdim. Hayır, ondan hiç olmadığından eminim. Tuhaf, bu bitkinin büyük bir tesiri olduğunu hiç duymamıştım; hemşirelerle yetiştiği ormanlarda ona rast geldiğimizde sık sık şöyle

derdim: 'kralfoyası,' derdim, 'garip bir isim, acaba neden böyle bir isim takılmış; çünkü eğer ben bir kral olsaydım bahçemde çok daha parlak bitkiler yetiştirirdim.' Yine de ezildiğinde hoş bir koku çıkartır, öyle değil mi? Tatlı, yerinde bir deyim olabilir mi: Tekin, belki de daha yaklaşık bir sözcük."

"Tekin, gerçekten," dedi Aragorn. "Ve şimdi hatun kişi, eğer Hükümdar Faramir'i seviyorsan, dilin gibi seri koş da bana kralfoyası getir, eğer Şehir'de bir yaprakçık bile varsa."

"Eğer yoksa," dedi Gandalf, "toreth'i arkama alıp Lossarnach'a sürerim atımı; beni ormana götürür, kız kardeşlerine değil. Gölgeyele de ona acele etmenin ne demek olduğunu gösterir."

İoreth gittiğinde Aragorn diğer kadınlara suyu iyice ısıtmalarını söyledi. Sonra Faramir'in elini eline aldı, diğer elini de hasta adamın alnına koydu. Alnı terden sırılsıklamdı; fakat Faramir ne kıpırdadı, ne de bir harekette bulundu; zorlukla nefes alıp veriyor gibiydi.

"Hemen hemen tükenmiş," dedi Aragorn Gandalf a dönerek. "Fakat bu yaradan kaynaklanmıyor. Bakın! Yara iyileşiyor. Sizin zannettiğiniz gibi Nazgûl'ün bir okuyla vurulmuş olsaydı, o gece ölürdü. Bu yara Güneyli bir okla açılmış tahminim. Kim çıkarttı oku? Ok saklandı mı?"

"Ben çıkardım oku," dedi îmrahil, "ve kanını durdurdum. Fakat oku alıkoymadım, çünkü yapacak çok işimiz vardı. Ok, hatırladığım kadarıyla, aynı Güneylilerin kullandıkları cinstendi. Yine de ben onun yukardaki Gölgelerden gelmiş olduğunu zannettim, çünkü ateşi ve hastalığı başka türlü açıklanmıyordu; yani yara fazla derin ve önemli olmadığı için. O halde bu meseleyi nasıl açıklıyorsun?"

"Yorgunluk, babasının durumuna duyduğu üzüntü, yara ve hepsinin üzerine Kara Nefes," dedi Aragorn. "Hâlâ kuvvetli bir iradeye sahip, çünkü dış surlarda savaşmaya gitmeden önce Gölge'nin çok altına yaklaşmıştı. O mevkiini korumaya çalışıp savaşırken yavaş yavaş karanlık üzerine çökmüş olmalı. Keşke daha önce buraya varabilseydim!"

Bu sırada şifalı otlar ustası geldi. "Beyefendi hazretleri kralfoyası istemiş, köylülerin deyimiyle," dedi; "ya da soylu dilde veya iyi kötü biraz Volinarca bilenler için athelas..."

"Ben biliyorum," dedi Aragorn, "ve şu anda buna asea aranion mu dersin kralfoyası mı umurumda değil, yeter ki sende biraz bulunsun."

"Affedersiniz beyim!" dedi adam. "Görüyorum ki siz bir irfan ustasısınız, sadece savaşta bir komutan değil. Fakat heyhat! Beyim, biz bu şeyi sadece çok ağır yaralıların veya hastaların bakıldığı Şifa Evleri'nde bulundurmuyoruz. Çünkü bizim bildiğimiz kadarıyla, kötü havayı yumuşatmak ya da gelip geçici bir ağırlığı uzaklaştırmaktan başka bir tesiri yok. Tabii eğer, bizim iyi yürekli toreth'imiz gibi kadınların hâlâ anlamadan tekrarladıkları, eski günlerden kalma tekerlemelere kulak asıyorsanız o başka.

Tüm ışıklar sönünce

ölüm gölgesi büyüyünce

üfleyince kara nefes

gel athelas, gel athelas!

Şifa kralın ellerinden

Hayata döner ölen!

Bu sadece, korkarım, eski ebelerin hafızalarında zamanla bozulmuş, pek önemi olmayan ufak bir şiir. Anlamını, takdir etmeniz için size bırakıyorum, tabii eğer bir anlamı var ise. Fakat eskiler hâlâ otun çayını baş ağrısına karşı içerler."

"O halde kral adına gidin de daha az irfan sahibi ama aklı daha başında olan, evinde hâlâ biraz bu ottan bulunduran yaşlı bir adam bulun!" diye bağırdı Gandalf.

Aragorn Faramir'in yanma diz çökmüş, bir elini alnına koymuştu. Onu izleyenler büyük bir mücadelenin yaşanmakta olduğunu hissettiler. Çünkü Aragorn'un yüzü yorgunluktan kül gibi olmuştu; arada sırada Faramir'in ismini sesleniyordu fakat sanki Aragorn da onlardan uzaklaşmıştı, sesi ırak karanlık vadinin birinde, kaybolmuş birine sesleniyormuş gibi her seferinde kulaklarına biraz daha belirsiz geliyordu.

Sonunda Bergil koşarak içeri girdi, bir bezin içinde altı tane yaprak taşıyordu. "Kralfoyası Beyim," dedi; "ama taze değil korkarım. En azından iki hafta önce toplanmış. Umarım bir işe yarar Beyim!" Sonra Faramir'e bakarak gözy aslan na boğuldu.

Fakat Aragorn gülümsedi, "İşe yarayacak," dedi. "En kötüsü geçti. Kal burada, için rahatlasın!" Sonra iki yaprak alarak bunları elleri üzerine koydu ve üzerine nefes verdi, sonra yapraklan ufaladı; bunun üzerine hemen bütün odayı bir canlılık kapladı, sanki havanın kendisi uyanmış da kıpırdaşıyormuş, neşeyle parıldıyormuş gibi. Sonra yaprakları, kendisine getirilen dumanı tüten suyla dolu kaselere koydu ve koyar koymaz bütün yürekler ferahladı. Çünkü herkesin burnuna gelen rayiha; ilkbahardaki zarif dünyanın kendisinin de gelip geçici bir hatıra olduğu bir ülkedeki gölgesiz bir güneşin doğurduğu şebnemli sabahların hatırasına benziyordu. Fakat Aragorn canlanmış olarak ayağa kalktı; kâseyi Faramir'in hülyalar içindeki yüzüne doğru tutarken gözlerinin içi gülüyordu.

"Olur şey değil! Kim inanırdı?" dedi İoreth yanında duran bir kadına. "Ot benim tahmin ettiğimden de iyi. Genç kızlığımdaki îmloth Melui'nin güllerini hatırlattı; hiçbir kral da bundan fazlasını isteyemez."

Aniden Faramir kıpırdadı, gözlerini açtı ve üzerine eğilmiş olan Aragorn'a baktı; gözlerinde bir bilgi ve sevgi ışığı tutuştu ve yavaş yavaş konuştu. "Efendim beni siz çağırdınız. Geldim. Kralımız ne buyuruyorlar?"

"Artık gölgelerde dolanma, uyan!" dedi Aragorn. "Çok yorgunsun. Biraz dinlen, bir şeyler ye ve geri döndüğümde hazır ol."

"Olacağım efendim," dedi Faramir. "Kral döndüğünde kim aylak aylak yatmak ister!"

"O halde bir süre için hoşça kal!" dedi Aragorn. "Bana ihtiyacı olan diğerlerine gitmem gerek." Sonra Gandalf ve İmrahil ile bölmeyi terk etti; fakat Beregond ile oğlu mutluluklanna hâkim olamadan arkada kaldılar. Gandalf ı takip eden Pippin kapıyı kapatırken İoreth'in şöyle bağırdığını duydu:

"Kral! Duydunuz mu? Dememiş miydim? Bir şifacının elleri demiştim." Ve kısa bir süre içinde kralın gerçekten de aralarına gelmiş olduğu ve

savaştan sonra şifa dağıttığı haberi Ev'den her yana yayıldı, bütün Şehir'i dolandı.

Fakat Aragorn Eowyn'in yanına giderek şöyle dedi: "Burada keder verici bir yara ve ağır bir darbe var. Kırılmış olan kol büyük bir hünerle tedavi edilmiş ve zamanla iyileşecek, eğer yaşayacak kadar gücü olursa. Sakatlanmış olan kalkanı tutan kolu. ama asıl kötülük kılıcı tutan kolundan kaynaklanıyor. Şu anda kırık olmadığı halde hiç hayat yok gibi görülüyor.

"Heyhat! Çünkü kendi zihin ve beden gücünün çok ötesinde bir düşmanla karşı karşıya gelmişti. Ve öyle bir düşmana karşı kılıç çekenlerin çelikten daha sert olmaları gerekir, tabii yaşadıkları şaşkınlığın kendisi onları mahvetmez de kılıcı çekebilirlerse. Onu bu yola sokan kötü bir yazgıymış. Çünkü o çok zarif bir kız, kraliçelerin çıktığı bir hanedana mensup güzel bir hanım. Yine de onunla nasıl konuşmam gerektiğini bilmiyorum. Ona ilk baktığımda mutsuzluğunu hissettim; dimdik duran, bir zambak kadar biçimli, mağrur ak bir çiçek görmüştüm sanki, ama yine de elf zanaatçılar tarafından çelikten yapılmış gibi sert olduğunu biliyordum. Belki de özünü buza çevirmiş olan bir kırağıydı; öyle duruyordu, tatlısert, yine de görünüşü çok zarifti ama kısa bir süre sonra düşecek veya ölecek şekilde yaralanmış gibi miydi desem? Onun derdi bugünden çok önce başlamıştı, öyle değil mi Eomer?"

"Bana sormanıza hayret ettim beyim," diye cevap verdi Eomer. "Çünkü ben sizi, diğer bütün konularda olduğu gibi suçsuz buluyorum; yine de kızkardeşim Eowyn'in size ilk baktığı ana kadar buz kesmiş olduğunu fark etmemiştim. Endişesi ve korkusu vardı ve bunu benimle paylaşıyordu Solucandil'li günlerde ve kralın büyülenmiş olduğu zamanlarda, krala artan bir korkuyla hizmet ediyordu. Ama bu sonucu doğuran o değildi!"

"Dostum," dedi Gandalf, "senin atların vardı, silahlarla yaptığın işler ve açık kırların; fakat bir kızın bedeniyle dünyaya gelen Eowyn, en az seninkine denk bir ruha ve cesarete sahipti. Yine de babası gibi sevdiği yaşlı bir adama hizmet etmeye ve onun kötü, şerefsiz bir bunaklık içine düşmesini seyretmeye mecbur kalmıştı; ve ona, kendi oynadığı rol, yaşlı adamın dayandığı asadan bile daha şerefsiz geliyordu.

"Solucandil'in zehrinin sadece Théoden'in kulakları için olduğunu mu sanıyordun? Bunak! Eorl'un konağı, eşkıyaların pis kokular içinde içtiği, veletlerinin itlerle yerde yuvarlandığı bir yer değil de ne? Bu sözleri daha önce duymamış miydin? Saruman, Solucandil'in hocası söylemişti bunları. Gerçi evde Solucandil'in bunların manalarını daha zekice terimlerle sarıp sarmaladığına hiç kuşkum yok. Beyim, eğer kızkardeşinizin size olan sevgisi ve hâlâ görevine yönelmiş bulunan iradesi dudaklarını mühürlemiş olmasaydı, bu tür sözlerin o dudaklar arasından da kaçtığını duymuş olurdunuz. Fakat Eowyn tek basınayken, gece boyunca süren o acı nöbetlerde, bütün yaşamı eriyip gidiyormuş gibi gelirken, kulübesinin duvarları, vahşi şeyleri tuzağa düşürmek için kullanılan kafesler gibi üstüne üstüne gelirken karanlıklara neler söylediğini kim bilebilir?"

Bunun üzerine Eomer sessizleşerek, sanki birlikte geçmiş olan yaşamlarına ait günler hakkında yeniden düşünürmüş gibi kızkardeşine bakmaya başladı. Fakat Aragorn şöyle dedi: "Ben senin görmüş olduğunu da gördüm Eomer. Şu dünyanın kör acıları arasında bu kadar zarif ve cesur bir hanımın karşılık veremeyeceğin aşkını görmek kadar acı ve utanç veren başka çok az keder vardır bir erkek için. Onu Dunharrovv'da çaresizlikten deliye dönmüş bir halde bırakıp ölülerin Yolu'na gittiğimden beri hüzün ve acıma duygusu yakamı bırakmadı; ve o yol üzerinde hiçbir korku, onun başına gelebileceklerin korkusu kadar baskın değildi. Ama yine de korner, sana şunu söyleyeyim ki seni benden daha büyük bir samimiyetle seviyor; çünkü seni hem seviyor, hem biliyor; ama bende sadece bir gölgeyi ve bir düşünceyi seviyor: Bir şanın ve büyük eylemlerin, Rohan'dan uzaktaki ülkelerin ümidini.

"Belki benim onun bedenini iyileştirme, onu karanlık vadiden geri çağırma gücüm vardır. Ama uyanınca ne halde olacak: Ümitli mi, unutmuş mu, ümitsiz mi bilemem. Eğer ümitsizlik içinde uyanırsa, benim veremediğim başka bir şifa bulmazsa o zaman ölür. Heyhat! Yaptıkları onu büyük şan sahibi kraliçelerin yanına kattı."

Sonra Aragorn eğilerek kızın yüzüne baktı; gerçekten de yüzü bir zambak gibi beyaz, kırağılar gibi soğuk ve yontulmuş bir taş gibi sertti. Fakat eğilerek kızı alnından öptü ve ona hafifçe seslenerek şöyle dedi:

"Eomund kızı Eowyn, uyan! Çünkü düşmanın göçüp gitti!"

Kız kıpırdamadı ama artık derin derin nefes almaya başlamıştı, göğsü beyaz ketenden örtüsü altında inip kalkıyordu. Aragorn bir kez daha iki athelas yaprağını ezerek kaynar suya attı; kızın alnını ve örtülerin üzerinde soğuk ve hissiz yatan sağ kolunu bununla yıkadı.

Sonra, Aragorn gerçekten Batıhlar'ın unutulmuş bazı güçlerine sahip olduğundan mı, yoksa onun Hanım Eowyn için söylediği sözlerin üzerlerindeki etkisinden miydi bilinmez, şifalı otun tatlı etkisi oda içine yayılırken, etrafta duranlara pencereden sert bir yel esmiş ve bu yel hiç koku taşımadığı halde daha önce canlı hiçbir şey tarafından solunmamış tamamen taze, temiz ve diri bir havaymış, yıldızlardan bir gökkubbe altında yükselen karlı dağlardan veya köpükten denizler tarafından yıkanan uzakların gümüş kıyılarından yeni oluşmuş da gelmiş gibi geldi.

"Uyan Eowyn, Rohan'ın Hanımı!" dedi Aragorn bir kez daha; kızın sağ elini eline aldığında can gelerek ısındığını fark etti. "Uyan! Gölge gitti ve bütün karanlık yıkanıp temizlendi!" Sonra kızın elini Eomer'in eline vererek kızın yanından uzaklaştı. "Seslen ona!" dedi ve sessizce odadan çıktı.

"Eowyn, Eowyn!" diye seslendi Eomer gözyaşları arasında. Fakat kız gözlerini açarak dedi ki: "Gömer! Bu ne büyük mutluluk böyle? Çünkü senin öldürülmüş olduğunu söylemişlerdi. Yo, bu sadece rüyamdaki karanlık seslerdi. Ne zamandır rüya soruyorum?"

"Çok uzun süre değil kızkardeşim," dedi Eomer. "Ama daha fazla düşünme bu konuda!"

"Garip bir şekilde yorgunum," dedi Eowyn. "Biraz dinlenmem gerek. Fakat söyle bana Yurt'un Hükümdarı'na ne oldu? Heyhat! Bana onun da bir rüya olduğunu söyleme; çünkü öyle olmadığını biliyorum. Tıpkı önceden sezmiş olduğu gibi öldü."

"Öldü," dedi Eomer, "ama bana, onun için kızından da kıymetli olan Eowyn'e veda etmemi söyledi. Artık Gondor'un Hisar'ında büyük bir gururla yatıyor."

"Bu keder verici," dedi kız. "Yine de, Eorl Hanedanı'nın herhangi bir çoban sülalesinden daha az bir şerefle çöküp gidecekmiş gibi göründüğü o karanlık günlerde umut etmeye bile cüret edemediğim kadar güzel. Peki ya

kralın silahtan Buçukluk'a ne oldu? Eomer onu Atçanyurt silahşoru yap, bunu hak ediyor!"

"O da bu Ev'de, yakınlarda bir yerde yatıyor, şimdi ona gideceğim," dedi Gandalf. "Eomer bir süre burada kalacak. Fakat henüz tamamen iyileşmeden savaştan ve düşmanlardan konuşmayın. Yeniden sıhhat ve ümit içinde uyanmış olman ne büyük bir mutluluk yiğit hamm!"

"Sıhhat içinde mi?" dedi Eowyn. "Olabilir. Benim yerini doldurabileceğim, düşmüş olan bir Süvari'nin boş eyeri olduğu sürece yapılacak işler var demektir. Ama ümit? Onu bilemiyorum."

Gandalf ile Pippin Merry'nin odasına gittiler ve Aragorn'u yatağın yanında dururken buldular. "Zavallı Merry'cik!" diye haykırdı Pippin ve yatağın yanına koştu çünkü ona arkadaşı daha da kötüymüş gibi gelmişti; yüzü kül rengiydi, üzüntü dolu yılların ağırlığı üzerine çökmüştü adeta; aniden Pippin'i bir korku aldı, sanki Merry ölecekmiş gibi.

"Korkma," dedi Aragorn. "Tam zamanında geldim ve onu geri çağırdım. Şimdi çok yorgun ve kederli; Eowyn Hanım gibi bir yara almış o korkunç şeye vurmaya cesaret etmekle. Fakat bu kötülükler iyileştirilebilir; içinde öyle güçlü ve neşeli bir ruh var ki. Kederini hiç unutmayacak; ama bu onun gönlünü karartmayacak, tersine ona bir bilgelik verecek."

Sonra Aragorn elini Merry'nin başına koyarak hafifçe kahverengi bukleler arasında gezdirdi, gözkapaklanna dokundu ve ismini seslendi. Ve athelas'ın kokusu, bir mey va bahçesinin veya üzeri anlarla dolu güneş altındaki bir fundalığın kokusu gibi odaya yayılınca, Merry aniden uyanarak şöyle dedi:

"Kamım acıktı. Saat kaç?"

"Yemek vaktini geçti artık," dedi Pippin; "gerçi sanınm sana bir şeyler getirebilirim, eğer bana izin verirlerse."

"Elbette verirler," dedi Gandalf. "Sırf yiyecek değil, adının şeref listesinde olduğu Minas Tirith'te bulunan Rohan'h bu Süvari'nin istediği her şeyi getirebilirsin hem de."

"Âlâ!" dedi Merry. "O halde önce yemek istiyorum, ondan sonra da pipo." Birden yüzü bulutlandı. "Hayır, pipo istemiyorum. Bir daha pipo

içebileceğimi hiç zannetmiyorum."

"Nedenmiş?" dedi Pippin.

"Şey," diye cevap verdi Merry yavaş yavaş. "O öldü. Bana onu hatırlattı. Benimle pipoluk otlar konusunda konuşamadığı için çok üzgün olduğunu söyledi. Hemen hemen söylediği son sözler bunlardı. Bir daha onu, atını Isengard'a sürdüğü o günü ve ne kadar kibar biri olduğunu düşünmeden pipo içemem Pippin."

"O halde hem piponu iç, hem onu düşün!" dedi Aragorn. "Çünkü oçok iyi yürekliydi, büyük bir kraldı ve sözünü tutuyordu; son güzel sabahını görmek için gölgelerden çıkmıştı. Ona hizmetin kısa sürmüş olsa bile ömrünün sonuna kadar memnuniyetle ve şerefle hatırlayacağın bir anı olacak."

Merry gülümsedi. "Eh o halde," dedi, "eğer Yolgezer ihtiyacımız olan şeyleri tedarik eder ise ben de pipomu içer düşünürüm. Saruman'ın en iyi otlan dengimdeydi ama savaş sırasında başına neler geldiğini bilmediğim kesin."

"Efendi Meriadoc," dedi Aragorn, "eğer dağlardan, Gondor ülkesinden ve elimde kılıçla ateşler içinden eşyasını oraya buraya atan dikkatsiz bir askere otlar getirmek için geldiğimi zannediyorsan yanılıyorsun. Eğer dengin bulunmadıysa bu Ev'in şifalı otlar ustasını çağırt. O da sana senin istediğin otun bir faydası olduğunu bilmediğini ama o ota halk arasında batılıadamotu, soylular arasında galenas dendiğini, daha büyük irfana sahip başka dillerde başka isimler verildiğini söyleyecek, anlamını anlayamadığı yan yanya unutulmuş birkaç tekerlemeden sonra üzülerek sana Ev'de bundan kalmadığını haber verecek ve senin dillerin tarihi hakkında düşüncelere dalmana neden olacaktır. Ve artık benim de bunu yapmam gerek. Çünkü Dunharrovv' dan ayrıldığımdan beri böyle bir yatakta yatmadım ve şafaktan önceki karanlıktan beri de yemedim."

Merry onun elini tutarak öptü. "Çok çok üzgünüm," dedi "Hemen git! Edoras'taki o geceden beri hep sana yük olduk. Fakat bu tür zamanlarda hafif sözcükler kullanıp, söylediklerinden daha azını kastetmek benim halkımın bir özelliği. Çok söz söylemeye korkuyoruz. Şaka yerinde olmayınca bizi kelimelerden yoksun bırakıyor."

"Bunu çok iyi bilirim, yoksa size aynı şekilde davranmazdım," dedi Aragorn. "Shire solmadan sonsuza kadar yaşasın!" Ve Merry'yi öperek dışarı çıktı; Gandalf da onunla birlikte gitti.

Pippin geride kaldı. "Onun gibi biri daha gelmiş midir dünyaya acaba?" dedi. "Gandalf hariç, tabii ki. Herhalde onların arasında bir bağ vardır. Eşek kafalı, dengin yatağının üzerinde ya; üstelik seninle karşılaştığımda da sırtındaydı. Dengi başından beri görüyordu mutlaka. Sonra benim de kendime ait biraz bir şeylerim var. Haydi! Uzundip Yapraklan bunlar. Ben gidip azıcık yiyecek bir şeyler bakarken sen de doldur pipoları. Sonra biraz kendimize zamanayıralım. Aman canını! Biz, Took'lar ve Brandybuck'lar uzun süre yükseklerde yaşayamayız zaten."

"Yok," dedi Merry. "Ben yaşayamam. Şimdilik en azından. Fakat hiç olmazsa onları görebiliyoruz şimdi Pippin, ve takdir ediyoruz. Sanırım, ilk başta en iyisi kişinin sevmesi uygun olan birini sevmesi: Bir yerlerden başlayıp bazı köklerinin olması gerek; Shire'ın toprağı da derindir. Yine de daha derin ve daha yüksek şeyler var; onlar olmayaydı babalıklardan hiçbiri bahçesini huzur dediği şey içinde ekip biçemezdi, onlan tamsa da, tanımasa da. Ben onları, biraz da olsa tanıdığım için çok memnunum. Ama neden böyle konuştuğumu bilmiyorum. Yapraklar nerede? Sonra, kırılmadıysa pipomu da çıkar dengimden."

Aragorn ile Gandalf Şifa Evleri'nin Şifacıbaşısı'na gidip Faramir ve Eowyn'in orada kalması ve daha uzun bir süre ihtimamla bakılmaları gerektiği hakkında talimat verdiler.

"Eowyn Hanım," dedi Aragorn, "kısa bir süre sonra ayağa kalkarak aynlmak isteyecek; lâkin buna izin verilmemesi gerekir, eğer elinizden gelirse en az on gün geçinceye kadar onu bırakmamız gerekir."

"Faramir'e gelince," dedi Gandalf, "en kısa zamanda babasının ölmüş olduğunu öğrenmesi lazım. Fakat Denethor'un deliliğinin bütün ayrıntıları anlatılmamalı ona iyice iyileşip, yapacak işlerinin başına geçinceye kadar. Dikkat edin de Beregond ile orada bulunan penan ona bu konuda bir şeyler söylemesinler daha!"

"Ya benim gözetimimde olan diğer perian Meriadoc, ona ne olacak?" diye sordu Şifacıbaşı.

"Yarın ayağa kalkması muhtemeldir ama kısa bir süre için," dedi Aragorn. "Eğer isterse bırakın kalksın. Arkadaşlarının gözetiminde biraz yürüyebilir."

"Olağanüstü bir soy onlarınki," dedi Şifacıbaşı başını sallayarak. "Çok dayanıklı dokuları var tahminimce."

Evler'in kapılarında daha şimdiden birçok kişi Aragorn'u görmek için toplanmıştı, onun peşinden gittiler; sonunda yemeğini yedikten sonra yanına giderek yaralandıklan veya Kara Gölge'nin altında bulundukları için hayatları tehlike içinde olan akrabalarını ve arkadaşlarını iyileştirmesi için ona yalvardılar. Aragorn ayağa kalkarak dışarı çıktı, Elrond'un oğullanna haber yolladı ve hep birlikte gece geç saatlere kadar çalıştılar. Ve bütün Şehir'i bir söylentidir aldı: "Gerçektende Kral geri dönmüş." Ve taşıdığı yeşil taştan dolayı ona Elftaşı adını taktılar; böylece doğumunda ilerde taşıyacağı kehanetinde bulunulan ismi, ona kendi halkı tarafından verilmiş oldu.

Artık daha fazla çalışamayacak hale gelince pelerinine sarınarak Şehir'den dışarı süzüldü ve şafaktan hemen önce çadırına giderek biraz uyudu. Sabah, mavi sular üzerindeki kuğu gibi beyaz bir gemi olan Dol Amroth sancağı Kule'de dalgalanıyordu; adamlar yukarı bakarak Kral'ın gelişinin bir rüya olup olmadığını merak etmeye başladılar.

BÖLÜM IX
SON MÜZAKERE

Savaş gününün ertesinde sabah olmuştu, üstelik hafif bulutlar ve batıya dönen rüzgârla hoş bir sabahtı bu. Legolas ile Gimli erkenden ortalıkta dolanıp Şehir'e çıkmak için yalvardılar; çünkü Merry ile Pippin'i görmeyi çok arzu ediyorlardı.

"Onların hâlâ hayatta olduklarını öğrenmek çok hoş," dedi Gimli; "çünkü Rohan'dan geçişimizde bize çok zahmet vermişlerdi; o çabaların hepten boşa gitmesini istemezdim doğrusu."

Elf ile cüce birlikte Minas Tirith'e girdiler; onları gören halk böyle iki arkadaşın geçmekte olmasına çok hayret ettiler; çünkü Legos insanların ölçülerini çok aşan bir yüz zarafetine sahipti ve sabah vakti berrak sesiyle bir elf şarkısı söylerken Gimli yanında sakalını sıvazlayıp etrafına bakınarak azametle yürüyordu.

"Burada bazı yerlerde güzel taş işçiliği var," dedi surlara bakarken; "ama bazı yerlerde o kadar iyi değil, sonra caddeler daha güzel tertip edilebilirdi. Aragorn layık olduğu mevkie erişince ona Dağlar' m taşustalannın hizmetinden yararlanmasını teklif edeceğim ve bu şehri övünülecek bir yer haline sokacağız."

"Daha çok bahçeye ihtiyaçları var," dedi Legolas. "Evler ölü ve burada yeşerip de halinden memnun olan çok az şey var. Eğer Aragorn layık olduğu mevkie erişirse Orman halkı ona şarkı söyleyen kuşlar ve ölmeyen ağaçlar getirecek."

Sonunda Prens tmrartU'in yanına vardılar; Legolas prense bakarak yerlere kadar eğildi; çünkü karşısında damarlarında gerçekten de elf kanı taşıyaa biri olduğunu görmüştü. "Selam sana beyim!" dedi. "Nimrodel halkı

Lörien ormanlarından ayrılalı çok oldu ama anlaşılan hepsi Amroth'un limanından denizi aşarak batıya gitmemiş."

"Böyle deniyor benim ülkemin irfan kitaplarında da," dedi Prens"yine de unutulmuş yıllardan beri oralarda zarif halktan kimse görülmüş değil. Ve şimdi burada, üzüntüler ve savaşın ortasında onlardan birini gördüğüm için hayretler içindeyim. Ne arıyorsunuz burada?"

"Ben, Mithrandir ile birlikte tmladris'ten yola çıkan Dokuz Yolarkadaşı'ndan biriyim," dedi Legolas; "ve dostum olan bu cüce ile birlikte Hükümdar Aragorn'la geldik. Ama şimdi bize söylendiğine göre sizin gözetiminiz altında olan arkadaşlarımız Meriadoc ile Peregrin'i görmeyi arzuluyoruz."

"Onları Şifa Evleri'nde bulabilirsiniz; sizi oraya ben götürürüm," dedi İmrahil.

"Bizi oraya götürecek birini bulmanız yeterlidir beyim," dedi Legolas. "Çünkü Aragorn size şu mesajı yolladı. Bu vakitte tekrar Şehir'e girmek istemiyor. Yine de komutanların bir an önce toplantı yapması gerekiyor; sizin ve Rohan'lı Eomer'in ilk fırsatta onun çadırına gitmenizi rica ediyor. Mithrandir oraya gitti bile."

"Geleceğiz," dedi Imrahil; saygılı sözlerle birbirlerinden ayrıldılar.

"O insanların adil bir hükümdarı ve büyük bir komutan," dedi Legolas. "Eğer söndüğü bu günlerde böyle adamlara sahipse, Gondor'un yükselme günlerinde ihtişamı çok büyük olmalı."

"Ve belli ki iyi taş işçiliği eskiye ait ve Şehir ilk inşa edilirken yapılmış," dedi Gimli. "İnsanların başladıkları bütün işler böyledir: Ya baharda don olur, ya da yazın samyeli eser ve onlar da sözlerinde duramaz."

"Yine de tohumları pek yabana gitmez," dedi Legolas. "Ve hiç umulmadık bir zamanda ve zeminde yeşermek için tozun, küfün içinde gizlenirler, insanların yaptıkları bizden daha çok yaşayacak Gimli."

"Yine de sonunda 'keşke'lerden başka bir şey olmayacak tahminimce," dedi cüce.

"Bu sorunun cevabını elfler bilmiyor," dedi Legolas.

Bu sözle birlikte prensin hizmetkârı gelerek onları Şifa Evleri'ne götürdü; orada arkadaşlarını bahçede buldular; kavuşmaları çok neşeli oldu. Bir süre için Şehir'in yüksek ve rüzgârlı dairelerinde, sabahın altında huzur ve sükûn dolu kısa bir zaman boyu konuştular, yürüdüler. Sonra Merry yorulunca, arkasında Şifa Evleri bulunan çimenlerin kenarındaki surlara giderek orada oturdular; önlerinde, güneyde tızağa, Legolas'ın bile görüş alanının dışına, Lebennin'in ve Güney Ithilien'in engin kumsallarına ve yeşil pusuna doğru aktıkça güneşte pırıldayan Anduin vardı.

Diğerleri konuşurken Legolas sessizleşmiş, güneşe doğru bakıyordu; baktıkça Nehir'den yukan kanat çırpan beyaz deniz kuşlarını gördü.

"Bakın!" diye bağırdı. "Martılar! Karanın çok içlerine kadar uçmuşlar. Benim için hayret verici bir şey; gönlümü huzursuz ediyorlar. Bütün hayatım boyunca, Pelargir'e vanncaya kadar onlarla hiç karşılaşmamıştım; orada da gemilerin savaşına doğru giderken onların çığlıklarını havada duymuştum. Sonra kıpırdamadan durmuştum Orta Dünya'daki savaşı unutarak; çünkü onların o sızlanan sesleri banaDeniz'i anlatmıştı. Deniz! Heyhat! Henüz denizi görmedim. Fakat benim soyumdan gelen herkesin gönlünde, derinlerde bir yerde deniz hasreti vardır ve bunu harekete geçirmek de çok tehlikelidir. Eyvah ki eyvah martılara! Artık ne kayın, ne karaağaç altında huzur bulamam."

"Böyle deme!" dedi Gimli. "Daha Orta Dünya'da görecek sayısız şey, yapacak büyük işler var. Ama bütün zarif halk Limanlar'a giderse, burada kalmaya mecbur olanlar için çok sıkıcı bir dünya olur bu."

"Hem sıkıcı, hem kasvetli olur gerçekten de!" dedi Merry. "Limanlar'a gitmemelisin Legolas. Her zaman için sana ihtiyacı olan halklar bulunacaktır büyüklü küçüklü, hatta Gimli gibi birkaç bilge cüce bile... En azından öyle olacağını umuyorum. Yine de bu savaşın en kötü kısmının daha başlamadığını hissediyorum. Sonuçlanmış olmasını, iyi sonuçlanmış olmasını o kadar çok isterdim ki!"

"Bu kadar karamsar olma!" dedi Pippin. "Güneş parlıyor ve burada en az bir iki gün birlikteyiz. Ben sizin hakkınızda daha çok şeyler duymak istiyorum. Haydi Gimli! Legolas'la sen, Yolgezer'le yaptığınız o garip

yolculuğa en azından on kere değinmişsinizdir sabahtan beri. Ama bu konuda bana hiçbir şey anlatmadınız."

"Güneş burada parlıyor olabilir," dedi Gimli, "ama o yolla ilgili öyle anılarım var ki karanlıklardan çıkartıp hatırlamak istemiyorum. Eğer önümde ne olduğunu bilseydim, hiçbir dostluk uğruna ölülerin Yolu'nu tutmazdım."

"Ölülerin Yolu mu?" dedi Pippin. "Aragorn'un da bunu söylediğini duydum ve ne demek istiyor diye merak ettim. Bize biraz daha bir şeyler anlatamaz mısınız?"

"İsteyerek değil ama," dedi Gimli. "Çünkü o yol üzerinde çokutanç duydum: Ben, kendini insanlardan daha sert ve yer altında bütün elflerden daha dayanıklı sanan Glöin'in oğlu Gimli. Fakat her ikisinin de doğruluğunu kanıtlayamadım; ancak Aragorn'un iradesiyle kalabildim yolda."

"Ve ona duyduğun sevgiyle aynı zamanda," dedi Legolas. "Çünkü onu tanıyan herkes onu kendine göre seviyor; hatta o soğuk Rohirrim kız bile. Biz Dunharrow'dan ayrılmadan, sen oraya gelmeden önceki sabahın erken vaktiydi Merry ve halkın üzerinde öyle bir korku vardı ki kimse bizim ayrılışımızı seyredemedi, şimdi aşağıdaki Ev'de yaralı yatan Eowyn Hanım'dan başka. Ayrılırken büyük keder yaşandı, seyrederken çok müteessir oldum."

"Heyhat! Ben sadece kendim için hisleniyordum," dedi Gimli. "Yo! O yolculuk hakkında konuşmayacağım."

Sessizleşti; fakat Pippin ile Merry bir şeyler öğrenmek için o kadar hevesliydiler ki sonunda Legolas: "Huzur bulmanız için yeterince şey anlatacağım; çünkü ben dehşeti hissetmedim, onları güçsüz ve zayıf addettiğim için insanların gölgelerinden korkmadım," dedi.

Sonra çabuk çabuk dağların altındaki hayaletli yolu, Erech'teki randevuyu, oradan Anduin üzerinde Pelargir'e yaptıkları doksan ve üç fersahlık büyük yolculuğu anlattı. "Dört gün ve geceyi aşan bir süre boyunca yolculuk yaptık Kara Taş'tan," dedi. "Ve o da ne! Mordor'un karanlığı içinde ümidim arttı; çünkü o karanlık içinde Gölge Ordu gitgide güçleniyor, bakılmayacak kadar korkunçlaşıyor gibiydi. Kimisinin ata

bindiğini, kimisinin yürüdüğünü ama yine de hepsinin aynı hızda ilerlediklerini gördüm. Sessizdiler ama gözlerinde bir pırıltı vardı. Lamedon tepelerinde bizim atlarımıza yetiştiler, etrafımızı çevirdiler ve eğer Aragorn men etmeseydi bizi geçip gideceklerdi de.

"Onun emriyle geri kaldılar, 'insanların gölgeleri bile onun iradesine boyun eğiyor,' diye düşündüm kendi kendime. 'Ona yardımcı olabilirler!!

"Işıklı bir gün devam ettik yolumuza, sonra şafaksız gün geldi, biz yine yolumuza devam ettik ve Ciril ile Ringlö'yu geçtik; sonra üçüncü gün Gilrain'in ağzının biraz üzerindeki Linhir'e vardık. Ve burada Lamedon'lular, nehir yukarı gelmiş olan Umbar ve Harad'ın zalim halkı ile çekişiyorlardı nehir geçitlerini korumak için. Fakat hem düşmanlar hem de geçitleri koruyanlar biz gelince, Ölülerin Kralı üzerimize geliyor diye kaçtılar. Sadece Lamedon Hükümdarı Angbor tahammül edebildi bize; ve Aragorn kendisine, eğer cesaret edebilirlerse, Gri Ordu geçip gittikten sonra halkını toplayıp arkasından gelmesini emretti.

"'Pelagir'de Isildur'un Varisi'nin size ihtiyacı olacak,' dedi.

"Böylece, Mordor'un müttefiklerini bozguna uğratarak, önümüzden sürerek Gilrain'i geçtik; sonra biraz dinlendik. Fakat kısa bir süre sonra Aragorn ayağa kalkarak şöyle dedi: işte! Minas Tirith'e saldırıldı bile. Yardımına koşamadan düşmesinden korkuyorum.' Böylece gece geçip gitmeden yeniden atlarımıza binerek, atlarımızın tahammül edebildiği en büyük hızla Lebennin ovalarından geçtik."

Legolas durarak içini geçirdi ve gözlerini güneye doğru çevirerek hafifçe şarkı söyledi:

Celos'tan Erui'ye gümüş akar ırmaklar

Lebennin'in yeşil kırlarında!

Uzun olur otlar. Denizden esen rüzgârda

Salınır ak zambaklar,

Mallos ve alfırin'den dökülmüş altın çıngıraklar çalar

Lebinnin'in yeşil kırlarında!

Denizden esen rüzgârda!

"Yeşildir o kırlar halkımın şarkılarında; fakat biz geçerken karanlıktılar, önümüzdeki siyahlıkta gri, çorak topraklar vardı. Ve o engin arazi üzerinde, otlan ve çiçekleri, hiç dikkat etmeden ezerek, sonunda Ulu Nehir'in acı nihayetine varıncaya kadar düşmanlarımızı bir gün ve bir gece boyu avladık.

"O zaman Deniz'e yaklaştığımızı gönülden hissettim; çünkü karanlıkta su engin duruyordu ve sayılamayacak kadar çok deniz kuşu kıyılarında çığlık atıyordu. Ah o martıların sızlanışı! Hanım bana onlara dikkat etmem gerektiğini söylememiş miydi? Ve artık onları unutamıyorum."

"Bana soracak olursanız, ben onlara hiç kulak asmadım bile," dedi Gimli; "çünkü o zaman, sonunda ciddi olarak savaşa varmıştık. Orada Pelargir'de Umbar'ın ana filosu duruyordu: Elli büyük gemi ve sayısız küçük tekne. Peşine düştüğümüz düşmanın çoğu limanlara bizden önce vardı ve korkularını da yanlarında götürdü; gemilerin bazilan Nehir'den aşağı doğru kaçıp uzak sahile varmak için yola koyuldu; küçük teknelerin çoğu tutuşturuldu. Fakat artık kıyıya kadar kovalanmış olan Haradrim sıkışıp kalmış ve çaresizlik içinde deliye dönmüştü; bize baktıklarında güldüler çünkü hâlâ çok büyük bir orduydular.

"Fakat Aragorn durarak yüksek sesle haykırdı: 'Şimdi gelin! Kara Taş'ın adına çağırıyorum sizi!' Ve aniden, en arkada kalmış olan Gölge Ordu gri bir sel gibi geldi ve önündeki her şeyi süpürdü. Uzaktan çığlıklar, belli belirsiz öten borular ve bir mırıltı, sanki uzaktaki sayısız sesten geliyormuş gibi bir mırıltı duydum: Çok eskiden kalma unutulmuş bir muharebenin yankısı gibi. Soluk kılıçlar çekildi; ama bu kılıçların hâlâ işe yarayıp yaramadıklarını bilmiyorum, çünkü Ölüler'in artık korkudan başka bir silaha ihtiyaçları yoktu. Kimse onlara karşı koyamazdı.

"Kıyıdaki bütün gemilere çıktılar; sonra suyun üzerinden açıkta demirli olan gemilere gittiler; gemiciler, küreklere zincirlenmiş köleler hariç, korkudan delirmiş gibi güvertelerden aşağı atlıyorlardı. Kaçan düşmanlarımız arasından umursamazca yürüdük, onları yapraklar gibi sürükledik kıyıya varıncaya kadar. Sonra kalan her büyük gemi için

Aragorn bir Dünedain yolladı, onlar gemide bulunan tutsakları avuttular; korkularını bir yana atmalarını, artık özgür olduklarını söylediler.

"O karanlık gün bitmeden bize karşı koyacak hiç düşman kalmamıştı; hepsi ya boğulmuş ya da kendi ülkelerini yayan bulabilecekleri umuduyla güneye kaçmışlardı. Mordor'un planlarının böyle korkuların ve karanlıkların hayaletleri tarafından bozulması bana hem çok tuhaf, hem de harika geldi. Kendi silahıyla vurulmuştu!"

"Tuhaf gerçekten de," dedi Legolas. "Tam o saatte Aragorn'a bakarak, eğer Yüzük'ü kendisine alıkoysaydı ne kadar ulu ve ne kadar korkunç bir Hükümdar olurdu diye düşündüm. Mordor boşu boşuna korkmuyor ondan. Fakat onun ruhu, Sauron'un anlayabileceğinden çok daha soylu; çünkü o Lüthien'in çocuğu değil mi? O soy hiç yok olmayacak, yıllar sayılmayacak kadar uzasa da."

"Böyle kehanetler cücelerin görüş menzillerinin dışında kalıyor," dedi Gimli. "Fakat gerçekten çok kudretliydi Aragorn o gün. Bir görseydiniz! Bütün kara filo avucunun içindeydi; kendisi için en büyük gemiyi seçti ve gemiye çıktı. Sonra düşmandan ele geçen bütün borazanları öttürttü ve Gölge Ordu kıyıya çekildi. Orada sessizce, yanan gemilerin ışıltısını yakalayan gözlerindeki kızıl ışık hariç belli belirsiz durdular. Aragorn yüksek sesle Ölü Insanlar'la konuştu ve şöyle seslendi:

"'Şimdi Isildur'un Varisi'nin sözlerini dinleyin! Sözünüzü yerine getirdiniz. Dönün artık ve vadiyi bir daha hiç rahatsız etmeyin! Ayrılın ve huzur bulun!'

"Bunun üzerine Ölülerin Kralı ordunun önüne çıktı, mızrağını kırarak yere attı. Sonra eğilerek selam verdi ve arkasını döndü; bütün gri ordu hızla hareket ederek anı bir rüzgârla dağılan gri bir sis gibi yok oldu. Bana bir uykudan uyanıyormuşum gibi geldi.

"O gece, diğerleri çalışırken biz dinlendik. Çünkü serbest bırakılan bir sürü tutsak ve Gondor'a yapılan saldırılar sırasında yakalanıp esir edilmiş bir sürü adam vardı; sonra kısa sürede Lebennin ve Ethir' den bir sürü adam çıkagelip toplandı; Lamedon'lu Angbor da bir araya toplayabildiği kadar atlıyla geldi. Artık Ölüler'in korkusunu üstlerinden atmış olduklarından bize

yardım etmek ve tsildur'un Varisi'ni görmek için geldiler; çünkü o ismin söylentisi karanlıkta yangın gibi yayılmıştı.

"Bu da hemen hemen bizim öykümüzün sonu oluyor. Çünkü bütün o akşam ve gece boyunca birçok gemi hazırlanaıak mürettabatı bindirildi; filo sabah yola çıktı. Şimdi çok geçmiş gibi geliyor ama dünden önceki günün sabahıydı, Dunharrow'dan çıkışımızın altıncı sabahı. Ama yine de Aragorn hâlâ çok geç olmasından korkuyordu.

"Palargir'den Harlond'daki iskelelere kırk ve iki fersah var,' dedi. 'Yine de yarına kadar Harlond'a varmamız gerek yoksa tamamen kaybederiz.'

"Kürekler artık özgür insanlar tarafından çekiliyordu ve insanca çabalıyorlardı; yine de Ulu Nehir'i yavaş yavaş geçtik çünkü akıntıya karşı gitmeye çabalıyorduk, Güney'de akıntı çok hızlı olmadığı halde rüzgâr bize yardımcı değildi. Eğer Legolas aniden gülmeseydi limanlarda kazandığımız zafere rağmen gönlüm çok ağır olacaktı.

"'Sakalınla çok yaşa Durin'in oğlu!' dedi. 'Çünkü şöylç denmişti: Ümit doğar genellikle, her şey ümitsizleştiğinde ' Fakat uzaktan ne gibi bir ümit gördüğünü söylemiyordu. Gece geldiğinde karanlığı derinleştirmekten başka bir işe yaramadı; gönüllerimiz kor gibiydi çünkü Kuzey'de bulutların altında kızıl bir parlaklık görüyorduk ve Aragorn şöyle demişti: 'Minas Tirith yanıyor'

"Fakat geceyarısı gerçekten de ümidimiz yeniden belirdi. Ethir'in deniz ustası adamları, güneye doğru bakarak Deniz'den esen serin bir rüzgârla gelen bir değişiklikten söz ettiler. Gün ermeden çok önce direkli gemiler yelkenlerini açtı ve hızımız arttı, ta ki şafak vakti pruvalardaki köpükleri aklaştırıncaya kadar. Ve böylece, sizin de bildiğiniz gibi sabahın üçüncü saatinde mutedil bir rüzgârla, örtüsü açılmış Güneş altında geldik ve savaşta büyük sancağımızı açtık. Bu çok büyük bir gün, çok büyük bir saatti, bundan sonra ne olursa olsun."

"Arkasından ne gelirse gelsin büyük olayların ehemmiyetini azaltmaz," dedi Legolas. "Bu konuda, gelecek günlerde şarkılar yakıp söyleyecek kimse kalmasa bile Gondor'da, Ölülerin Yolu'ndan geçmek büyük bir olaydı."

"Ve kalmayabilir de," dedi Gimli. "Çünkü Aragorn ile Gandalf in yüzleri asık. Orada, aşağıdaki o çadırlarda ne gibi bir fikir alışverişinde bulunuyorlar çok merak ediyorum. Bana soracak olursanız, Merry gibi ben de, zaferimizle savaşın bitmiş olmasını dilerdim. Yine de bundan sonra her ne yapılacaksa. Yalnız Dağ'ın halkının şerefi için, onda bir rolüm olmasını isterim."

"Ve ben de Büyük Orman'ın halkı adına," dedi Legolas, "ve Ak Ağaç'ın Hükümdan'na olan sevgimden dolayı."

Bunun üzerine arkadaşlar sessizleşti ama bir süre orada, o yüksek yerde, Komutanlar aşağıda tartışırken her biri kendi düşüncelerine dalmış halde oturdu.

Prens İmrahil Legolas ile Gimli'den ayrıldıktan sonra hemen Eomer'i çağırttı; Gömer de ortunla birlikte Şehir'den aşağıya indi ve Aragorn'un savaş alanına, Kral Thdoden'in düşmüş olduğu yere yakın bir yere kurulmuş çadırlarına gittiler. Ve burada Gandalf, Aragorn ve Elrond'un oğullarıyla fikir alışverişinde bulundular.

"Efendiler," dedi Gandalf, "Gondor'un Vekilharcı'nın ölmeden önceki son sözlerini dinleyin: Pelennor ovalarında bir gün için zafer kazanabilirsiniz ama artık uyanmış olan Güç'e karşı bir zafer kazanmak mümkün değildir. Ben, onun yapmış olduğu gibi ümitsizliğe kapılmanızı söylemiyorum size, ama bu sözlerdeki gerçekler hakkında düşünmenizi istiyorum.

"Gören Taşlar yalan söylemez; Baraddûr Hükümdarı bile bunu yaptıramaz. Belki, kendi iradesiyle daha zayıf akıllarca görülmesi gerekenleri seçebilir veya onların gördüklerini yanlış anlamalarına neden olabilir. Her şeye rağmen Denethor, Mordor'da kendisine karşı hazırlanan ve hazırlanmaya devam eden.büyük güçleri görünce gerçekleri görmüş oldu.

"İlk büyük saldırıyı karşılamaya ancak yetti gücümüz, ikincisi daha büyük olacaktır. Bu savaş için, Denethor'un da sezmiş olduğu gibi, kesin bir ümit yok o halde. Zaferi silahla kazanamayız^ burada oturupbütün kuşatmalara dayanabilsek veya Nehir'in gerisine baskın yapmak için yürüsek bile. Kötüler arasında bir seçim yapmanız lazım; ve aklı selim daha önce yapmış olduğunuz gibi sağlam yerleri daha da kuvvetlendirmenizi ve

burada hücumu beklemenizi emreder; çünkü ancak böylelikle sonumuzun biraz gecikmesi sağlanabilir."

"O halde bizim Minas Tirith'e, Dol Amroth'a veya Dunharrovv'a çekilip orada, dalgaların gelip kumdan kalelerini yıkmasını bekleyen çocuklar gibi beklememizi mi öneriyorsunuz?" dedi İmrahil.

"Bu yeni bir nasihat olmazdı," dedi Gandalf. "Denethor zamanında bu ve bunun gibi şeyler yapmadınız mı hep? Lâkin hayır! Ben bunun aklı selim olduğunu söyledim. Ben aklı selim önermiyorum. Size zaferin silahlarla kazanılamayacağını söyledim. Ben hâlâ bir zafer olacağını ümit ediyorum ama silahlarla değil. Çünkü tam bu tedbirlerin ortasında ortaya Baraddûr'un temelini oluşturan ve Sauron'un bütün ümidi olan Güç Yüzüğü çıkıyor.

"Bu şey hakkında efendiler, hem bizim hem de Sauron'un içinde bulunduğumuz kötü durumu kavrayacak kadar bilgisi var hepinizin. Eğer onu yeniden ele geçirirse sizin bütün yiğitlikleriniz boşa gider ve onun zaferi hem hızlanır hem de mükemmel olur: O kadar mükemmel olur ki, bu dünya ayaktayken kimse bu zaferin nihayetini göremez. Eğer bu şey yok edilirse, o zaman o düşecektir; o kadar aşağıya düşecektir ki kimse bir daha onun yeniden doğrulusunu göremeyecektir. Çünkü başlangıcında kendisi için tabii olan gücün en mükemmel kısmını kaybetmiş olacak ve o güçle yapılmış veya başlamış olan her şey ufalanacak, o sonsuza kadar sakat kalıp kendi kendini gölgelerde kemiren önemsiz bir ruh halini alacak, ama bir daha ne büyüyebilecek ne de bir biçimi olacaktır. Ve böylece bu dünyanın büyük bir kötülüğü ortadan kaldırılmış olacak.

"Gelebilecek başka kötülükler de var; çünkü Sauron kendisi de bir hizmetkâr veya gizli bir casustan başka bir şey değildi. Yine de dünyanın bütün gelgitlerine hâkim olmak değil bizim rolümüz; bizim rolümüz içine bırakılmış olduğumuz yıllan sıkıntıdan kurtarmak için elimizden geleni yapmak, bizden sonra yaşayanlar işlemek için temiz bir toprak bulabilsinler diye bildiğimiz tarlalardaki kötülüğü kökünden söküp atmak. Ama onların ne bulacakları bizim hükmümüze bağlı değil.

"Şimdi, Sauron bütün bunları ve kaybetmiş olduğu bu kıymetli şeyin yeniden bulunmuş olduğunu biliyor; ama henüz nerede olduğunubilmiyor, ya da umarım öyledir O yüzden şu anda büyük bir kuşku içinde Çünkü eğer

bu şeyi biz bulmuş olsaydık, aramızda onu kullanabilecek güce sahip bazılaıımız var Bunu da biliyor o Çünkü Aragorn, senin kendini Orthanc Taşı ile ona gösterdiğim tahmin etmekte haklıyım değil mi?"

Borukentten atımı sürmeden önce öyle yapmıştım diye cevap verdi Aragorn Zamanın geldiğine ve Taş'ın da sadece bu maksatla bana ulaşmış olduğuna kanaat getirmiştim O zamanlar Yüzük Taşıyıcısı, Rauros tan doğuya gıdelı on gün olmuştu ve Sauron un Gözü, diye düşünmüştüm, kendi ülkesinden uzaklara çevrilmeli Kule'sıne döndüğünden ben çok nadiren ona meydan okuyan olmuştu Gerçi cevap vermek için bu kadar çabuk bir saldırıda bulunacağını önceden tahmin edebilmiş olsaydım, belki kendimi göstermeye cüret etmezdim Sizin yardımınıza gelebilmem için ucu ucuna zamanım oldu "

"Fakat bu nasıl olur"?' diye sordu Gömer "Her şey boşuna, diyorsunuz eğer Yuzuk'u ele geçirirse Eğer yüzük bızdeyse neden bize saldırmanın boşuna olduğunu düşünmesin!?"

"Henüz emin değil," dedi Gandalf, ' ve sonra bizim yaptığımız gibi, düşmanları kendilerini emniyete alıncaya kadar bekleyerek oluşturmadı gücünü Ayrıca biz de onu tüm gücüyle kullanmasını bir günde öğrenemezdik Gerçekten de o sadece tek bir kışı tarafından kullanılabilir, birkaç kışı tarafından değil, o da aramızdaki büyüklerden bırının kendisini hâkim kılıp diğerlerini susturacağı bir didişme zamanı nı kollayacak Öyle bir zamanda Yüzük ona yardımcı olabilir, eğer derhal hareket edebilirse

"Kolluyor Çok şey görüyor ve çok şey duyuyor Nazgûllerı hâlâ ortalıkta Güneş doğmadan önce bu alanın üzerinden geçtiler, gerçi yorgun ve uykuda kişilerin çok azı onları fark etti işaretlen okuyor Onu yeniden yaptığı hazmeden mahrum eden Kılıç, bizim lehimize donen kaderin çarkları ve ilk saldırısında beklenmedik bir yenilgi, büyük komutanının olumu

"Biz burda konuşurken bile onun kuşkusu artıyor Gözü şu anda, hareket eden butun diğer şeylere karşı kor, butun gücüyle bize doğru donuyor Yanı gözünü bizden ayırmamasını sağlamamız lazım Butun ümidimiz orada Benim öğüdüm şudur bu durumda Yüzük bizde değil Ya büyük bir ariflik ya da büyük bir ahmaklık sonucu yok edilmesi için yollandı, o bizi yok etmesin diye Yüzük olmazsa onun gu cunu, sadece güç ile yenemeyız Fakat

her ne pahasına olursa olsun Göz'ü kendisine yönelen gerçek tehditten uzak tutmalıyız Zaferi silahlarla kazanamayız ama silahlarla Yüzük Taşıyıcısı'na tek bir şans · tanıyabiliriz, az bir ihtimal de olsa

"Aragorn'un başlatmış olduğu gibi devam etmeliyiz Sauron'u son atışı için zorlamalıyız Gizli kuvvetim ortaya çıkartmalıyız ki böylece o da topraklarını boşaltsın Onu karşılamak için bir an önce yürüyüşe geçmeliyiz Onun dişlen üzerimize kapansa bile kendimizi yem yapmalıyız Ümitle ve açgözlülükle o yemi yutacak, çünkü böylesi bir cürette yeni Yüzük Efendısı'nın gururunu görecek Ve şöyle diyecek' 'Demek öyle! Boynunu çok çabuk ve çok ılenye uzattı Bırakayım gelsin de onu kaçamayacağı bir tuzağa duşureyım Orada onu ezenm, onun küstahlıkla ele geçirmiş olduğu şey yeniden, sonsuza kadar benim olacak'

"O tuzağa gözlerimizi dört açıp girmeliyiz, cesaretle ama kendimiz için pek bir şey ummadan Çünkü efendiler, biz kendimiz, yaşayan topraklardan çok uzakta bir yerde, kara bir savaşın içinde tamamen yok olabiliriz, böylece Barad-dûr yıkılsa bile, yeni bir çağı görecek kadar yaşamayabiliriz Ama bu, kanaatimce, bizim görevimiz. Yine de, boşu boşuna yok olmaktan ve olurken yem bir çağın hiçbir zaman başlamayacağını bilmekten daha iyidir bu, eğer burada oturursak başımıza gelecek olan da budur "

Bir sure için sessiz durdular Sonunda Aragorn konuştu "Başladığım gibi devam edeceğim Işın tam kıyısına, ümit ile ümitsizliğin kardeş olduklan yere geldik Sendelemek düşmek anlamına gelir. Gelin hiçbirimiz, sonunda Sauron a karşı olan uzun gayretlerinin sınanma vakti gelen Gandalf m nasıhatlarına karşı çıkmayalım Eğer o olmasaydı her şey çoktan yitip gitmişti En azından ben şimdilik insanları yönetmek için bir talepte bulunmuyorum Diğerleri diledikleri seçimi yapsınlar"

Bunun uzerine şöyle dedi Elrohır 'Kuzey den bu gaye ile geldik ve pederimiz Elrond'dan da aynı öğütlen getirdik Gen dönmeyeceğiz "

"Bana gelince," dedi Gömer, "bu derin konular hakkında benim çok az bilgim var, ama bilgiye ihtiyacım da yok Dostum Aragorn benim ve halkımın imdadına yetişti, ne zaman isterse ben de onun yardımına giderim, bunu biliyorum ve bu bana yetiyor Gideceğim "

"Bense," dedi Imrahıl, "ben Hükümdar Aragorn'u, tabı olduğumhükümdamn olarak addediyorum, kendisi bunu talep etse de etmese de. Onun ricası benim için emirdir. Ben de gideceğim. Yine de bir süre için Gondor Vekilharcı'nın yerine bakıyorum, o yüzden öncelikle onun halkını düşünmek benim ilk görevimdir. Aklı selime de biraz hak tanınmalı, tster iyi, ister kötü her türlü ihtimale karşı hazırlanmamız icap eder. Bakarsınız zaferi biz kazanırız ve bu konuda hâlâ bir ümit varken Gondor korunmafı. Arkamızdan harabe haline sokulmuş bir Şehir'e ve tahrip edilmiş topraklara zafer kazanmış olarak dönmek istemem. Rohirrim'den kuzey cenahta hâlâ savaşmamış bir ordu olduğunu öğreniyoruz."

"Bu doğru," dedi Gandalf. "Size bütün Şehir'i savunmasız bırakmanızı öğütlemiyorum. Aslında doğuya yönlendireceğimiz gücün, bir savaşı başlatacak kadar büyük olması yeterli, Mordor'a ciddi bir saldırıda bulunacak güçte olmasına gerek yok. En kısa zamanda harekete geçmesi gerek. O yüzden komutanlara şunu soruyorum: En kötü ihtimalle iki gün içinde ne büyüklükte bir güç toplayıp yola çıkartabiliriz? Ve bunların, içinde bulundukları tehlikeyi bilen, gitmeye kendiliklerinden gönüllü, dayanıklı adamlar olmaları gerek."

"Hepsi yorgun ve çoğunun hafif olsun acılı olsun, yaraları var," dedi Eomer. "Atlarımızın çoğunu kaybetmiş olmanın acısını da çekiyoruz ve bu katlanması zor bir durum. Eğer kısa bir süre sonra hareket edeceksek, iki bin adam toplamayı bile ümit edemem ama en az bir o kadarını şehri savunmak için bırakabilirim."

"Sadece bu cephede savaşanları hesaba katmak zorunda değiliz,"dedi Aragorn. "Kıyılar temizlendiği için Güney topraklarından yeni kuvvetler yoldadır, iki gün önce dört bin kişiyi Pelargir'den, Lossarnach üzerinden yola çıkarttım; Korkusuz Angbor da onlarla birlikte· geliyor. Eğer iki gün sonra yola çıkacaksak biz ayrılmadan onlar buraya gelmiş olur. Üstelik çok daha fazlası, bulabildikleri teknelerle beni izleme emri aldılar; bu rüzgârla kısa bir süre sonra burada olurlar, aslında daha şimdiden birkaç gemi Harlond'a vardı bile. Kanaatimce yedi bin atlı ve yaya çıkartabiliriz yola ve buna rağmen Şehir'I saldırı başladığı zamandan daha iyi bir müdafaa ile bırakmış oluruz."

"Cümlekapısı yıkıldı," dedi Imrahil, "onu yeniden yapacak ve yerine yerleştirecek hüner kimde?"

"Dâin Krallığı'nda, Erebor'da böyle bir hüner mevcut," dedi Aragorn, "ve eğer bütün ümitlerimiz boşa çıkmazsa zamanla Gloin oğlu Gimli'yi Dağ'ın ustalarını çağırması için yollarım. Fakat insanlar kapılardan daha önemli ve eğer onlar terk ederse Düşman'a hiçbir kapı dayanmaz."

Bu beylerin müzakeresinin sonu olmuştu: O günden sonraki ikinci günün sabahında, eğer bir araya getirebilirlerse yedi bin kişilik bir güçle yola çıkacaklardı; gitmeleri gereken toprakların kötülüğü yüzünden bu gücün büyük bir bölümü piyade olacaktı. Aragorn Güney'den iki bin kişi toplamaya çalışacaktı; ama İmrahil üç bin beş yüz; Gömer atsız kalmış ama kendileri son derece kıymetli savaşçı olan beş yüz Rohirrim'i bir araya getirecek, beş yüz atlıya da kendi kumanda edecekti; ayrıca aralarında Dünedain ile birlikte Elrond'un oğullarının ve Dol Amroth'un süvarilerinin bulunduğu atlı beş yüz kişilik bir bölük daha oluşturulacaktı: Hepsi toplam altı bin piyade ve bin atlı demek oluyordu. Fakat Rohirrim'in atlı kalan ve savaşabilen ana gücü, Elfmiğferi'nin kumandası altındaki üç bin kişilik bir güç Anânen' de bulunan düşmana karşı Batı Yolu'nu bekleyeceklerdi. Hızlı sürücüler hemen kuzey taraflarından, Osgiliath'ın doğusundan ve Minas Morgul'a giden yoldan haber toplamak için yola koyuldular.

Bütün güçlerini hesaplayıp, yapacakları yolculuklar ve seçecekleri yollar hakkında düşündükten sonra îmrahil aniden bir kahkaha attı.

"Muhakkak," diye haykırdı, "bu bütün Gondor tarihindeki en büyük latifedir: Dağlara ve Kara Ülke'nin devrilmez kapısına saldırmak için yedi bin kişiyle, yani ancak onun yükseliş devirlerinde kullandığı öncü kolu kadar bir kalabalıkla yola koyulalım! Bir çocuk da zırhlara bürünmüş bir silahşöre yeşil söğüt ağacından yayı ve okuyla ancak böyle kafa tutabilirdi! Eğer Karanlıklar Efendisi, senin dediğin kadar çok şey biliyorsa Mithrandir, korkacağına tebessüm edip de kendisini sokmak isteyen bir sineğe yapacağı gibi serçe parmağıyla ezmez mi bizi?"

"Hayır, sineği tuzağa düşürüp iğnesini almaya çalışacaktır," dedi Gandalf. "Ve aramızda her biri bin zırhlı silahşöre bedel bir sürü isim var. Hayır, gülümsemeyecek."

"Biz de öyle," dedi Aragorn. "Eğer bu bir latifeyse bile gülünmeyecek kadar acı bir latife. Yo, çok zor bir durumda yapılan son hamle bu; ya o taraf ya da bu taraf için oyunun sonunu getirecek." Sonra Andüril'i çekip pırıl pınl parlarken güneşe doğru tuttu. "Son savaş olup bitinceye kadar sen tekrar kınına girmeyeceksin," dedi

BÖLÜM X

KARA KAPI AÇILIYOR

iki gün sonra Batı ordusu Pelennor üzerinde toplanmıştı. Orkların ve Doğulular'ın ordusu Anörien'den geri döndürülmüş ama Rohirrim'in saldırısıyla dağıtılınca çok az dövüşerek Cair Andros'a doğru kaçmaya başlamıştı; bu tehdidin yok edilmesiyle ve Güney'den gelen yeni gücün Şehir'e varmasıyla, Şehir elden geldiğince tahkim edildi, izciler, Devrik Kral Kavşağı'na kadar yolların hiçbirinde düşman kalmadığını bildirmişti. Artık son hamle için her şey hazırdı.

Legolas ile Gimli yine, Dünedain ve Elrond'un oğullarının öncü koluyla giden Aragorn ve Gandalf ile birlikte süreceklerdi atlarını. Fakat Merry bu durumdan utanç duysa da onlarla gidemedi.

"Sen öyle bir yolculuğa çıkmak için uygun durumda değilsin," dedi Aragorn. "Fakat hiç utanma. Bu savaşta olmasan bile daha şimdiden büyük bir şeref kazandın zaten. Peregrin gelerek Shire Halkını temsil edecek; ama tehlikeye atılabildiği için ona imrenme, şimdiye dek kaderi elverdiğince uğraşmış olsa bile, senin yaptıklarına erişebilmesine daha çok var. Ama işin aslı, artık herkes eşit derecede tehlike içinde. Mordor Kapısı önünde hazin bir sona ulaşmak bizim bahtımıza düşse bile, bu gerçekleşirse son direnecek siz olursunuz, ya burada, yada kara akıntının sizi yakaladığı yerde. Hoşça kal!"

Ve böylece Merry kederli kederli durarak ordunun bir araya gelişini izledi. Yanında Bergil vardı, o da çok kederlenmişti; çünkü babası Şehirlilerden bir bölüğe kumanda edecekti giderken: Davası görülmeden yeniden Muhafızlara katılamazdı. Aynı bölükte Pippin de gidecekti, Gondor'un bir askeri olarak. Merry onu, pek uzakta olmayan bir yerde Minas Tirith'in uzun boylu adamları arasında, minik ama dik bir şekil olarak görebiliyordu.

Sonunda borazanlar öttü ve ordu harekete geçti. Tabur tabur, bölük bölük çark ederek doğuya doğru gittiler. Onlar Geçit'e doğru uzanan büyük yolda gözden kaybolduktan çok sonra bile Merry aynı yerde duruyordu. Sabah güneşinin mızrak ve miğfer üzerindeki son pırıltısı göz kırparak kaybolmuştu, ama o yine de bükük bir boyun ve kabarmış bir yürekle, kendini dostsuz ve yalnız hissederek orada kalakalmıştı. Sevdiği herkes uzaktaki, doğu göğünde asılı duran karanlığa gitmişti; onlardan herhangi birini bir daha görebileceğine dair çok az bir ümit kalmıştı içinde.

Sanki ümitsiz ruh halinin çağrısıyla kolundaki ağn geri döndü, kendini zayıf ve yaşlı hissetti, gün ışığı da soluk geliyordu. Bergil'in elinin temasıyla kendine geldi.

"Haydi Efendi Perian!" dedi delikanlı. "Hâlâ acılar içindesiniz gördüğüm kadarıyla. Şifacılar'ın oraya kadar gitmenize yardım edeyim. Ama korkmayın! Geri gelecekler. Minas Tirith'liler hiçbir zaman yenilmez. Üstelik şimdi Hükümdar Elftaşı ile Muhafızlardan Beregond da var yanlarında."

Öğleden önce ordu Osgiliath'a vardı. Kısa bir süre sonra bu iş için ayrılabilen bütün işçiler ve ustalar çalışmaya başlamıştı. Düşmanın yapmış ve giderken bir kısmını tahrip etmiş olduğu sallan, kayıktan köprüleri güçlendiriyorlardı; kimisi erzağı ve ganimeti topladı; Nehir'in doğu kıyısına geçen diğerleri savunma için alelacele bir şeyler inşa ediyordu.

İleri kollar Kadim Gondor'un harabeleri arasından ve geniş Nehir'den geçtiler ve yükseliş günlerinde zarif Güneş Kulesi'nden, artık lanetli vadisi içinde adına Minas Morgul denen yüksek Ay Kulesi'ne uzansın diye açılmış olan dümdüz yoldan yukarı ilerlediler. Osgiliath'tan beş mil sonra, ilk günkü yürüyüşlerini bitirerek durdular.

Fakat atlılar ilerlemeye devam ederek akşamdan önce Kavşak'a ve ağaçtan büyük halkaya vardılar; her şey sessizdi. Düşmandan hiçbir ize rastlamamışlardı, hiçbir çığlık veya çağrı duymamışlardı, yolun kenarındaki kayaların veya çalılıkların arasından hiçbir ok fırlamamıştı ama yine de ilerledikçe gözlendiklerini hissediyorlardı. Ağacı olsun taşı olsun, iğnesi olsun, yaprağı olsun hepsi onları dinliyordu. Karanlık dağılmıştı ve çok uzaklarda, batı yönünde kavuşan güneş, Anduin Vadisi üzerindeydi,

dağların ak zirveleri masmavi göğe karşı kızarmışlardı; fakat Ephel Düath üzerine bir gölge, bir kasvet çokmuştu.

Sonra Aragorn, ağaçtan halkaya giren dört yola da birer borazancı yerleştirdi; onlar da hep birlikte coşkulu coşkulu çaldılar, tellallar yüksek sesle bağırdı: "Gondor Hükümdarları, geri döndüler; kendilerine ait olan bütün bu topraklan geri aldılar." Yontulmuş cisme oturtulmuş olan o çirkin ork kafası yere atılarak bin parçaya bolündü; hâlâ beyaz ve altın rengi çiçeklerle taçlanmış duran eski kralın başı kaldırılarak bir kez daha yerine oturtuldu: Ve adamlar orklann taş üzerine yapmış oldukları murdar karalamaları yıkayıp temizlemeye çalıştılar.

Kendi aralarında müzakere ederken kimi önce Minas Morgul'a saldırılması gerektiğini söylemişti; eğer kuleyi ele geçirebilirlese tamamen yıkılmalıydı. "Ve belki de," dedi İmrahil, "belki de yukarıdan dolanan geçit Karanlıklar Efendisi'ne saldırmak için kuzey kapısından daha iyi olabilir."

Fakat Gandalf hemen cevap verdi buna; yaşayan insanların akıllarını alıp çıldırtan ve dehşete düşüren vadide yaşayan kötülüğü ve aynı zamanda Faramir'in getirmiş olduğu haberi hatırlattı. Çünkü Yüzük Taşıyıcısı gerçekten o yolu seçtiyse, her şeyden önce bu nedenle Mordor'un Gözü'nü o yana çevirmemeliydiler. Böylece ertesi gün ana ordu geldiğinde, bir müdafaa hattı oluşturmak için Kavşak'a güçlü muhafızlar yerleştirdiler; eğer Mordor Morgul Geçidi'ne bir kuvvet yollarsa veya Güney'den adam getirirse diye. Bu iş için daha çok tthilien yollarını bilen ve ormanlarda veya yolların birleştiği yerde yamaçlarda saklanabilecek okçuları seçtiler. Fakat Gandalf ile Aragorn, öncü kollarla birlikte Morgul Vadisi'nin ağzına kadar sürdü atını ve o kötü şehre bir göz attı.

Şehir karanlık ve ölüydü; çünkü burada yaşayan orklar ile Mordor'un daha önemsiz yaratıktan savaşta yok edilmişti ve Nazgûl de dışarıdaydı. Yine de vadinin havası korku ve husumet ile ağırlaşmıştı. Sonra o kötü köprüyü yıkarak pis kokulu tarlaları tutuşturup ayrıldılar.

Ertesi gün, Minas Tirith'ten aynhşlannm üçüncü günü, ordu yol boyunca kuzeye doğru ilerlemeye başladı. Bu yolla, Kavşak'tan Morannon'a yüz mil kadar vardı ve o kadar uzağa gitmeden başlarına ne·ler gelebileceğini kimse tahmin bile edemiyordu. Önlerinde, yolda atlı izcilerle ve yolun her iki

yanında, özellikle de doğu cenahında piyadelerle açıkça ama dikkatle ilerliyorlardı; çünkü doğu tarafında kara çalılıklar, ardında Ephel Dûath'ın uzun ve asık yüzlü yamaçlarının tırmandığı, yarmalar ve sarp uçurumlarla dolu engebeli bir arazi uzanıyordu. Dünyanın iklimi hâlâ iyiydi ve rüzgâr batıdan esmeye devam ediyordu, ama hiçbir şey Gölge Dağları üzerinde asılı duran kasveti ve mahzun pusu sürükleyemezdi; bunların gerisinde zaman zaman koca dumanlar yükseliyor ve yukardaki rüzgârlarda salınıp duruyordu.

Arada sırada Gandalf borazanları öttürtüyordu ve tellallar şöyle bağırıyordu: "Gondor Hükümdarları geldi!" Fakat İmrahil şöyle dedi: "Gondor Hükümdarları demeyin, Kral Elessar deyin. Daha tahtına oturmamış olsa bile bu doğru; eğer tellallar bu ismi kullanırsa Düşman'ı daha çok düşündürür." Ve bundan sonra tellallar günde üç kere Kral Elessar'ın yaklaşmakta olduğunu bağırdılar. Fakat kimse bu meydan okumaya cevap vermedi.

Bununla beraber, görünüşte bir huzur içinde yürüdükleri halde bütün ordunun gönlü, en yüksek rütbelisinden en düşüğüne kadar, sıkıntılıydı ve kuzeye doğru ilerledikleri her milde kötülüğün hissi üzerlerinde artıyordu. Kavşak'tan yaptıkları yürüyüşün ikinci gününün sonuna doğruydu ki, ilk savaş belirtileri görülmeye başladı. Çünkü orklardan ve Doğulular'dan oluşan kuvvetli bir güç, öncü bölüklerini pusuya düşürmeye çalışmıştı; burası da tam Faramir'in Harad'lı adamların yolunu kestiği yerdi; yol burada doğudaki tepelerin dışarı fırlamış bir ucundan derin bir yarmanın içinden geçiyordu. Fakat Batılılar'ın komutanlan, Mablung tarafından yönetilen Henneth Annûn'lu hünerli adamlar olan izcileri tarafından iyice uyarılmışlardı; böylece pusunun kendisi kuranlara tuzak olmuştu. Çünkü atlılar iyice açılarak batıdan gitmişler ve düşmana, hem de arkadan yaklaşmışlardı; düşman bozguna uğratılmış ve doğuya dağlara doğru sürülmüştü.

Fakat zafer komutanları pek az yüreklendirmişti. "Bu ufak bir harp hilesinden başka bir şey değil," dedi Aragorn; "ve bence asıl amaçları, henüz bize bir zarar vermekten çok Düşman'ın gücünün az olduğunu zannetmemizi sağlamaktı." Ve o akşam'dan itibaren Nazgûl gelerek ordunun bütün hamlelerini izledi. Hâlâ çok yukardan, Legolas hariç

herkesin görüş sahasının dışından uçuyorlardı ama yine de varlıkları, derinleşen bir gölge ve güneşin gölgelenmesinden hissedilebiliyordu; Yüzüktayfları'nın henüz düşmanları üzerine alçalmamalarına ve sessiz kalmalarına rağmen yarattıkları korku bir türlü silkilip atılamıyordu.

Böylece zaman ve bu umutsuz yolculuk sürdü gitti. Kavşak'tan ayrıldıktan dört, Minas Tirith'ten ayrıldıktan altı gün sonra, sonunda canlı toprakların nihayetine vardılar ve Cirith Gorgor Geçidi kapılarının önünde uzanan viraneliğe geçmeye başladılar; Emyn Muil'in kuzeyinde ve batısında uzanan bataklıkları ve çölü seçebiliyorlardı. Bu yerler o kadar viraneydi ve üzerlerindeki dehşet o kadar derindi ki ordunun bir kısmının gücünü kuvvetini kuruttu; daha ileriye, kuzeye doğru ne gidebiliyor, ne de at sürebiliyorlardı.

Aragorn onlara baktı, gözlerinde hiddetten çok acıma duygusu vardı; çünkü bunlar Rohan'dan, uzaktaki Batıağıl'dan gelen genç adamlar veya Lossarnach'tan gelen çiftçilerdi ve onlar için Mordor, çocukluklarından beri korkunç bir yerin ismiydi ama yine de gerçek değildi, onların basit yaşamlarında hiçbir yeri olmayan bir efsaneydi; şimdi ise gerçek çıkmış korkunç bir rüyanın içinde yürüyen adamlar gibi, ne bu savaşı anlayabiliyorlardı, ne de kaderlerinin onları neden böyle bir döneme getirdiğini.

"Gidin!" dedi Aragorn. "Ama elinizde kalan gururu koruyun ve koşmayın! Ayrıca utanmamak için yapmayı deneyebileceğiniz bir görev daha var. Cair Andros'a varıncaya kadar güney batı yolunu tutun ve bu yol tahmin ettiğim gibi hâlâ düşman tarafından tutuluyorsa, o zaman yolu yeniden ele geçirin eğer yapabilirseniz; yolu Gondor ve Rohan adına sonuna kadar savunun!"

Bunun üzerine onun merhameti karşısında utanan bazıları korkularını yenerek yollarına devam ettiler; kendi hudutları içinde yapabilecekleri başka erkekçe işler olduğunu duyan diğerleri, ümitlendiler ve ayrıldılar. Ve böylece, zaten Kavşak'ta oldukça fazla adam bırakmış oldukları için, sonunda Kara Kapı'ya, Mordor'un kuvvetine meydan okumak için altı bin kişiden daha az bir orduyla varmışlardı Batı'nın Komutanları.

Meydan okumalarına karşı her saat bir cevap beklentisi içinde yavaş yavaş ilerlemeye devam ettiler; ana ordudan izciler veya küçük bölükler yollamak savurganlık olacağı için birbirlerine yaklaştılar. Morgul Vadisi'nden ayrıldıklarının beşinci günü akşam çökünce son kamplarını kurdular ve bulabildikleri kuru dallar ve çalı çırpı ile ateş yaktılar. Gece saatlerini uyanık geçirdiler; etraflarında yürüyen ve sürünen yarı görünen şeylerin farkındaydılar ve kurtların ulumalarını duyuyorlardı. Rüzgâr durmuştu, hava kıpırtısız gibiydi. Çok az görebiliyorlardı, hava bulutsuz ve büyümekte olan ay dört gecelik olduğu halde topraktan yükselen dumanlar ve tütsüler vardı ve ak hilal Mordor'un puslanyla örtülmüştü.

Hava söğüdü. Sabah olurken rüzgâr yeniden kıpırdanmaya başladı ama Kuzey'den geliyordu ve kısa bir süre sonra artmakta olan bir esintiye dönüştü. Gece yürüyenlerin hepsi gitmişti, topraklar boş gibi duruyordu. Kuzeyde, pis kokulu çukurlarının ortasında ilk büyük cüruf, taş kırığı ve tahrip olmuş toprak yığınları ve tepecikleri, yani Mordor'un solucan halkının kusmukları bulunuyordu; fakat güneyde ve artık daha yakında, Cirith Gorgor'un kale duvarı, en ortasında da Kara Kapı ve her iki yanında yüksek ve karanlık iki Diş Kulesi yükseliyordu. Çünkü son yürüyüşlerinde Komutanlar doğuya döndükçe eski yoldan ayrılmış, pusuya yatmış tepelerin tehlikesinden sakınmışlar, böylece Morannon'a tıpkı Frodo'nun yapmış olduğu gibi kuzey batıdan yaklaşmışlardı.

Kara Kapı'nın suratsız kemeri altındaki iki koca demir kanadı sıkı sıkıya kapalıydı. Kale burcundaki mazgallı siperlerde hiçbir şey görülmüyordu. Her şey sessiz ama tetikteydi. Ahmaklıklarının son durağına gelmişlerdi; sabahın erken saatlerinin kül rengi ışığı altında, yanlarında çok güçlü savaş makinalan getirmiş olsalar ve Düşman'ın sadece kapıyı ve sudan koruyabileceği kadar adamı olsaydı bile ordularının bir umutla saldıramayacağı kulelerin ve surların önünde, meyus bir halde, ürpererek durdular. Yine de Morannon'un etrafındaki bütün tepelerin ve kayaların gizli düşmanlarla dolu olduğunu ve arkalarındaki gölgeli geçitte bekleşen çok sayıdaki belalı şey tarafından oyulmuş ve tüneller açılmış olduğunu biliyorlardı. Orada dururlarken bütün Nazgûl'ün bir araya toplanıp Diş Kuleleri'nin üzerinde akbabalar gibi döndüklerini gördüler ve izlenmekte olduklarını anladılar. Ama yine de Düşman'dan hiçbir işaret gelmiyordu.

Kendi rollerini sonuna kadar oynamaktan başka bir seçenekleri kalmamıştı. Bu yüzden Aragorn orduyu olabilecek en iyi şekilde dizdi; orklann seneler süren uğraşları sonunda yığdıkları kınk taşlardan ve topraktan iki büyük tepe arasına yaklaşıp durdular, önlerinde Mordor'a doğru büyük bir bataklık, fena kokulu çamurlar ve pis kokulu su birikintileri ile bir kale hendeği gibi uzanıyordu. Her şey düzene girdikten sonra Komutanlar, atlılardan büyük bir muhafız alayı, sancaklar, teşrifatçılar ve borazancılarla birlikte Kara Kapı'ya doğru ilerlediler. Baş teşrifatçı olarak Gandalf vardı; yanında da Elrond'un oğullarıyla Aragorn, Rohan'lı Gömer ve îmrahil; Legolas, Gimli ve Peregrin'in de gitmeleri emredilmişti, böylece Mordor'un düşmanlarının hepsinin birer tanığı olacaktı.

Morannon'un ses menzili içine girdiler, sancağı açtılar ve borazanlarını öttürdüler; teşrifatçılar öne çıkarak Mordor'un mazgallı surlarının üzerine seslerini yükselttiler.

"Çıkın haydi!" diye bağırdılar. "Haydi Kara Ülke'nin Efendisi ortaya çıksın! Cezasını çekecektir. Çünkü Gondor üzerine haksız bir savaş açmış ve topraklarında dövüşmüştür. O yüzden Gondor Kralı yaptığı kötülükleri telafi etmesini ve sonsuza kadar buradan ayrılmasını talep ediyor. Çık ortaya!"

Uzun bir sessizlik oldu; surdan ve kapıdan cevap olarak ne bir haykırış, ne bir ses duyuldu. Fakat Sauron planlarını yapmıştı bile; öldürmek için vurmadan önce bu sıçanlarla oynamaya niyetliydi. Böylece, tam Komutanlar gitmek için geri dönmüşlerdi ki sessizlik aniden bozuldu. Dağlardaki gök gürültüleri gibi uzun uzun davul gümbürtüleri geldi, sonra boruların kulakları tırmalayan sesleri bütün taşlan sarsarak adamların kulaklarını sağır etti. Ve bütün bunların üzerine ' Kara Kapı'nın orta kanadı büyük bir takırtıyla sonuna kadar açıldı, içeriden Karanlık Kule'nin bir temsilci heyeti çıktı.

Heyetin başında uzun boylu, kem bir suret kara bir ata binmiş geliyordu, eğer bindiği bir at idiyse tabii; çünkü çok iri ve korkunçtu, yüzü korkunç bir maske, daha çok canlı bir kellenin kafatası gibi bir şeydi; gözlerinin çukurlarında ve burun deliklerinde alevler yanıyordu. Binici tamamen siyah giysilere bürünmüştü ve yüksek miğferi de siyahtı; yine de bu bir

Yüzüktayfı değil, canlı bir adamdı. Baraddûr Kulesi'nin Naibiydi; onun ismi hiçbir hikâyede hatırlanmaz; çünkü o kendi de ismini unutmuştur. Şöyle dedi: "Ben Sauron'un Ağzıyım." Fakat onun Kara Nümenor'lular denilen soydan gelen bir hain olduğu söylenir; bunlar evlerini Sauron'un hâkimiyeti zamanlannda Orta Dünya'da kurmuşlar, şeytani bilginin sevdalısı olduklarından ona tapmışlardı. Naip'de Karanlık Kule'nin hizmetine Sauron yeniden yükseldiği zaman girmiş ve şeytanlığı yüzünden Hükümdan'nın gözünde gitgide yükselmişti; bütün orklardan daha zalimdi.

Şimdi dışarı çıkan oydu işte; onunla birlikte kara koşum takımlı askerlerden küçük bir bölük, üzerinde kapkara ama al bir Kem Göz bulunan tek bir sancak çıktı. Batı'nın Komutanlan'nın birkaç adım önünde durarak onları bir aşağı bir yukarı süzüp güldü.

"Bu ayaktakımı arasında benimle muhatap olabilecek biri var mı?" diye sordu. "Daha doğrusu beni anlayabilecek zekâya sahip biri var mı? En azından sen olamazsın!" diye alay etti Aragorn'u hakir görerek, "İnsanın kral olması için bir parça elf camından, ya da böyle bir kalabalıktan daha çok şeye gerek vardır. Baksana, tepelerden gelen herhangi bir eşkiya da bu kadar adam toplayabilir!"

Aragorn cevap olarak bir şey söylemedi ama diğerinin bakışını yakaladı, bir an için böyle çekiştiler; fakat kısa bir süre sonra Aragorn kıpırdanmadığı, elini silahına götürmediği halde diğeri sinerek sanki bir saldırıyla tehdit edilmiş gibi geriledi. "Ben bir haberci ve elçiyim, bana saldıramazsınız!" diye bağırdı.

"Bu tür kanunların geçtiği yerlerde," dedi Gandalf, "elçilerin daha az küstahlık etmesi de âdettendir. Ama kimse seni tehdit etmedi. Görevin bitinceye kadar bizden korkmana hiç gerek yok. Ama efendiniz yeni bir irfana ulaşmadıysa, o zaman bütün hizmetkarlarıyla birlikte sen de büyük bir tehlike içinde olacaksın."

"Demek öyle!" dedi Elçi. "O halde sözcü sensin öyle mi yaşlı aksakal? Zaman zaman senden ve hep güvenli bir mesafeden karıştırdığın haltlardan ve planlarından, gezintilerinden haber alıyorduk, değil mi? Ama bu kez burnunu çok uzattın Efendi Gandalf; ağlarını Ulu Sauron'un ayaklarına kuran bir aptalın başına neler geleceğini göreceksin. Sana göstermem

emredilen nişanlarım var özellikle sana, eğer gelmeye cesaret edebilirsen." Nöbetçilerinden birine işaret etti ve nöbetçi siyah bir kumaşa sarılmış bir bohça getirdi.

Elçi bunları bir kenara koydu ve orada Komutanlar'ın şaşkın *e dehşet içindeki bakışları önünde ilk önce Sam'in taşıdığı kısa kılıcı, sonra elf broşlu gri pelerini ve son olarak da Frodo'nun giymiş olduğu, lime lime olmuş giysilerine sarılmış mithril zırhından yeleği çıkarttı. Gözleri karardı; onlara bir anlık sessizlik içinde dünya da kıpırdamadan durdu gibi geldi; ama kalpleri ölmüş ve son ümitleri de sönmüştü. Prens Imrahil'in arkasında duran Pippin elem dolu bir çığlıkla öne doğru atıldı.

"Sükût!" dedi Gandalf sertçe onu geriye ittirerek;.fakat Elçi kahkahalar attı.

"Demek ki yanınızda bu minik şeytancıklardan bir tane daha var!" diye bağırdı. "Bunlar ne işinize yarıyor aklım almıyor; fakat onlanMordor'a casus olarak göndermek her zamanki ahmaklığınızı da aşıyor. Yine de ona teşekkür borçluyum çünkü en azından bu veletin bu alametleri daha önce görmüş olduğu kesin ve artık bunları tanıdığınızı inkâr etmek bir işinize yaramaz."

"Benim bunu inkâr etmek gibi bir niyetim yok," dedi Gandalf. "Gerçekten de bunları ve bunların tarihçelerini gayet iyi bilirim; tahkirini bir yana bırakırsak, Sauron'un menfur Ağzı, bize söyleyebileceğin pek bir şeyin yok. Ama onları buraya neden getirdin ki?"

"Cüce zırhı, elf pelerini, yıkılmış Batı'nın kılıcı ve minik sıçanlar ülkesi Shire'dan casus yo, başlama yine! Bunu çok iyi biliyoruz işte fesat tertibinizin izleri. Şimdi, belki bunları taşıyan yaratık kaybetmekten pek esef duymayacağınız biriydi, belki de değildi: Belki de sizin için kıymetli biriydi. Eğer öyle ise, başınızda kalan aklınızla oturun bir görüşün. Çünkü Sauron'un casusları pek sevdiği söylenemez; ona ne olacağı sizin seçiminize bağlı."

Kimse ona cevap vermedi; ama yüzlerinin korkudan kül gibi olduğunu ve gözlerindeki dehşeti görünce yine güldü çünkü pek eğlendiğini düşünüyordu, "İyi, iyi!" dedi. "Gördüğüm Kadarıyla sizin için kıymetli biriymiş. Yoksa görevinin başarısızlığa uğramasını istemiyor muydunuz?

Ama başarısız oldu. Artık yılların yavaş, Büyük Kule'de bizim sanatlarımızla uzatılabildiği ve yavaşlatılabildiği kadar yavaş geçen eziyetine katlanmak zorunda kalacak, tabii eğer bir tarafını kırıp parçalayarak size yollar da ne yaptığınızı görmenizi sağlarsak o başka. Bunlar olacaktır eğer Efendimin şartlarını kabul etmezseniz."

"Şartlarınızı söyle," dedi Gandalf hemen; fakat yanında duranlar yüzündeki kederi gördüler; artık ezilmiş ve yenilmiş yaşlı ve bilge bir adama benziyordu. Onun her şeyi kabul edeceğinden kuşku duymadılar.

"Şartlar şunlar," dedi Elçi ve onları tek tek gözden geçirirken gülümsedi. "Gondor'un kuru kalabalığı ve aldanmış müttefikleri önce Ulu Sauron'a bir daha ister alenen ister gizli gizli olsun silahla saldırmayacaklarına dair yemin ettikten sonra hemen Anduin'in gerisine çekilecek. Anduin'in doğusundaki topraklar ilelebet sadece Sauron'un olacak. Anduin'in batısı, Dumanlı Dağlar ve Rohan Geçidi'ne kadar Mordor'a haraç verecek ve orada bulunan insanlar silah taşıyamayacak, ama iç yönetimlerinde serbest bırakılacaklar. Fakat ahlaksızca yıkılmış olan Isengard'ın yeniden inşa edilmesine yardım edecekler ve burası da Sauron'un olacak ve vekilharcı burada oturacak: Saruman değil, ondan daha güvenilir biri."

Elçi'nin gözlerine bakarak aklından geçenleri okudular. Vekilharç olacak olan oydu; Batı'dan kalanların hepsini kendi emri altına toplayacaktı; o, onların tiranı, onlar da onun köleleri olacaktı.

Fakat Gandalf şöyle dedi: "Bu tek bir esirin iadesi için çok fazla istek: Karşılığında Efendin, alabilmek için bir sürü savaş yapması gereken bir şey alacak! Yoksa Gondor ovası onun savaş konusundaki ümitlerini suya düşürdü de ondan mı böyle sıkı bir pazarlığa oturuyor? Ve gerçekten de biz bu rehineyi bu kadar kıymetli tutuyor olsa idik, Hainliğin Baş Ustası Sauron'un sözünü tutacağı konusunda ne gibi bir garantimiz var ki? Bu tutsak nerede? Getirilsin bize teslim edilsin, o zaman bu şartlan düşünürüz."

O zaman bir kılıç oyununda çok tehlikeli bir rakibi gözlercesine dikkatle bakan Gandalf a bir an için Elçi şaşırdı gibi geldi; yine de hemen yeniden güldü Elçi.

"Küstahlığınla Sauron'un Ağzı'na cevap yetiştirmeye çalışma!" diye bağırdı. "Garanti için yalvarıyorsun! Sauron garanti maranti vermiyor. Eğer

onun merhametini talep ediyorsanız önce dediklerini yapın. Onun şartlan bunlar, ister kabul edersiniz, i ster etmezsiniz!"

"Bunları alacağız!" dedi Gandalf aniden. Pelerinini yana savurdu ve beyaz ışık, karanlık bir yerdeki bir kılıç gibi ileri doğru parladı. Onun kalkmış eli karşısında kötü yürekli Elçi irkildi ve ileri çıkan Gandalf ondan eşyaları aldı: zırh, pelerin ve kılıç. "Bunlan arkadaşımızın anısı olarak alıyoruz," diye bağırdı. "Lâkin sizin şartlarınıza gelince, bunlan tamamen reddediyoruz. Şimdi çek git, çünkü elçilik görevin sona erdi ve ölümün yaklaşıyor. Buraya sadakatsiz ve lanetli Sauron'la anlaşmak için laf alışverişine gelmedik; hele hele kölelerinden biriyle hiç. Çek git!"

Bunun üzerine Mordor'un Elçisi gülmedi bir daha. Yüzü, tıpkı avına tam yaklaşmışken burnunun üzerine canını yakan bir sopa yiyen vahşi bir hayvan gibi hayret ve hiddetle çarpılmıştı, içi şiddetli bir öfkeyle doldu, ağzı köpürdü; boğazından biçimsiz sesler boğularak çıktı. Fakat Komutanlar'ın asık yüzlerine ve korkunç gözlerine baktı ve korkusu öfkesini bastırdı. Bir çğlık attı, döndü, küheylanına atladı ve bölüğüyle birlikte deliler gibi Cirith Gorgor'a geri sürdü atını dört nala. Fakat daha onlar giderken askerleri çok önceden ayarlanmış bir sinyal verdiler borulanyla; daha onlar kapıya varmadan Sauron tuzağını ortaya çıkartıverdi.

Davullar gümbürdedi, alevler yükseldi. Kara Kapı'nın koca kanatları savrularak sonuna kadar açıldı. Kapıdan, önündeki set çekilince döne döne akan sular gibi hızla bir ordu aktı.

Komutanlar yeniden atlarına binerek geriye sürdüler; Mordor ordusunda alaycı bir bağırıştır koptu. Yakından, ilerdeki Kule'nin gerisindeki Ered Lithui'nin gölgelerinde bulunan Doğulular'dan bir ordu, gelen işaretle harekete geçince, havayı boğan bir toz bulutu kalktı. Morannon'un her iki yanındaki tepelerden sayısız ork akıyordu. Batılı adamlar tuzağa düşmüştü ve kısa bir süre sonra üzerinde durdukları gri tepecikler, onlarınkinden on misli, hatta on mislinden de fazla güçte olan düşmandan bir halka içinde kalacaktı. Sauron sunulan yemi çelikten dişlerle kapmıştı.

Aragorn'a savaşın başlama emrini vermek için çok az bir zaman kalmıştı. Tepelerden birinde Gandalf ile yan yana durdu; Ağaç ile Yıldızların sancağı bütün zarafetiyle, ümitsizce yükseldi. Hemen yanlarındaki diğer tepede

Rohan ile Dol Amroth'un sancakları, Ak At ile Gümüş Kuğu duaıyordu. Ve her tepenin etrafında her yana bakan, mızrak ve kılıçların diken diken çıktığı bir halka oluşturulmuştu. Fakat önde, Mordor'a doğru, ilk sert saldırının gelebileceği yerde, solda etraflarında Dûnedain ile Elrond'un oğullan, sağda uzun boylu ve zarif Dol Amroth'lu adamlar ve Muhafız Kulesi'ndcn seçilmiş adamlarla Prens Imrahil duruyordu.

Rüzgar esti, borazanlar öttü, oklar ıslık çaldı; fakat Güney'e doğru tırmanan güneş Mordor'un kötü kokulu buğulan tarafından örtülmüş, tehditkâr hır pus içinden pırıldıyordu; uzakta, kasvetli bir kızıllık, sanki günün sonuvmuş veya belki de ışık dünyasının sonuynuış gibi. Ve toplaşan butun bu karanlığın içinden çıkageldi Nazgûl, soğuk seslen ölüm sozleıı lıaykırarak; bunun üzerine bütün ümitler söndü.

Pippın, Gandalf in şartlan reddettiğini ve Frodo'yu Kule'nin işkencesine mahkûm ettiğini duyduğunda dehşetle sinerek ezilmişti; ama kendine hâkim oldu; Gondor'un ön saflarında, Imrahil'ın adamlarıyla Beregond'un yanında duruyordu. Çünkü her şey mahvolduğuna göre bir an önce ölüp, yaşamının bu acı hikâyesinden ayrılmak ona en iyisi gibi görünüyordu.

"Keşke Merry de burada olsaydı," dediğini duydu kendi kendine; saldırıya geçmiş düşmanın gelişini seyrederken aklından aceleyle birsürü düşünce geçti. "Vah vah şimdi zavallı Denethor'u biraz daha iyi anlıyorum en azından. Birlikte ölebilirdik, Merry ile ben; madem ki zaten ölecektik neden elmasındı? Eh, şimdi o burada değil, umanm o daha rahat bir sona kavuşur. Ama şimdilik ben elimden geleni yapmalıyım."

Kılıcını çekerek üzerindeki al ile altından birbirine karışmış şekillere baktı; Nümenor'un birbirini izleyen harfleri kılıcın üzerinde ateş gibi parladı. "Bu kılıç tam böyle bir saat için yapılmış," diye düşündü. "O menfur Elçi'yi bununla bir deşebilseydim, o zaman Merry ile hemen hemen eşit olurduk. Neyse, her şey bitmeden o hayvan gibi damızlıklardan birini deşerim. Keşke yeniden serin gün ışığını ve yeşil çimenleri görebilseydim!"

Sonra, daha o bunlan düşünürken ilk saldırı üzerlerine geldi. Tepelerin önündeki çamurlar tarafından engellenen orklar durarak oklarını savunma saflarına yağdırdılar. Fakat onların arasından iri adımlarla, hayvanlar gibi böğüren Gorgoroth'un büyük bir dağ devleri bölüğü geldi, însandan daha

uzun boylu ve daha enliydiler, üzerlerine sıkı sıkı oturan dikenli pullardan bir ağ giymişlerdi veya belki de bu onların kendi iğrenç derileriydi; fakat kocaman bir daire şeklinde kara kalkanlar taşıyorlar ve yamru yumru elleriyle ağır çekiçler kullanıyorlardı. Umursamazca sıçradılar su birikintilerine; bir yandan geçerken bir yandan da Doğuruyorlardı. Bir fırtına gibi Gondor'lu adamlann saflarına indiler, miğferlere, başlara, kollara ve kalkanlara, kor halindeki demiri döven demirciler gibi indirmeye başladılar çekiçlerini. Pippin'in yanında Beregond afallayarak çökmüş ve düşmüştü; ona vurmuş olan koca dev şefi üzerine eğilmiş, kıskaç gibi pençesini uzatıyordu; çünkü bu menfur yaratıklar devirdiklerinin boğazlarını ısırırlardı.

O zaman Pippin kılıcını yukarı doğru sapladı ve Batılıların yazılı kılıcı devin derisini deşerek iç organlarına girdi; kara kanı dışarı taştı. Dev, ileri doğru tökezleyip altındakiler! ezerek devrilen bir kaya gibi büyük bir gürültüyle düştü. Pippin'in üzerine bir karartı, leş gibi bir koku, onu ezen bir acı çöktü; aklı büyük bir karanlığa gömüldü.

"Evet, tahmin ettiğim gibi bitti," dedi düşüncesi çırpınıp giderken; aklı kaçıp gitmeden önce içinde biraz güldü, neredeyse neşeli gibiydi; tüm kuşkulan, endişeleri ve korkuyu artık en sonunda üzerinden attığı için. Sonra, tam bir unutkanlığa doğru kanat açıp giderken bazı sesler duydu; yukarlarda bir yerdeki unutulmuş dünyanın birinden gelen bağırtılara benziyordu

"Kartallar geliyor! Kartallar geliyor!"

Pippin'in düşüncesi bir an için daha oyalandı "Bilbo'"dedı "Ama yo! Bu, onun hıkâyesındeydı, çok önceleri Bu ise benim hikâyem ve artık bitti Hoşça kalın!" Ve düşüncesi çok uzaklara kaçıp gitti ve gözlen bir daha görmedi

ALTINCI KİTAP

BÖLÜM I

CİRİTH UNGOL KULESİ

Sam ıstırapla yerden kalktı. Bir an için nerede olduğunu anlayamadı, derken bütün derdi ve kederi geri geldi. Okların kalelerinin alt kapısının dışında, derin karanlığın içindeydi; kapının pirinç kanatlan ise kapalıydı. Kapılara vurduğunda sersemleyip düşmüş olmalıydı; fakat ne kadardır orada öylece yatıyordu, bilmiyordu Sonra keder ve öfkeyle tutuştu; artık titriyor ve üşüyordu. Kapılara doğru emekledi ve kulağını yapıştırdı.

İçeride, uzaklarda bir yerde, yaygara eden orkların sesini belli belirsiz duyabiliyordu fakat kısa bir süre sonra sesler kesilerek onun duyma sınırının dışına çıktı; hiç hareket yoktu. Başı ağrıyor, gözleri karanlık içinde hayalet ışıklar görüyordu; yine de titremesine hâkim olmaya ve düşünmeye çalıştı. En azından ork kalesine o kapıdan girme ümidinin hiç olmadığı ortadaydı; kapı açılıncaya kadafr orada günlerce beklemesi gerekebilirdi ama o bekleyemezdi: Zaman son derece kıymetliydi. Artık görevi konusunda hiç kuşkusu yoktu: Ya beyini kurtaracak, ya da kurtarmaya çalışırken telef olacaktı.

"Telef olma ihtimali daha fazla; üstelik öylesi daha da kolay olurdu," dedi kendi kendine acımasızca, Sting'ı kınına koyup pirinç kapılara sırtını dönerken. Yavaş yavaş tünel boyunca, karanlıkta el yordamıyla ilerledi, elf ışığını kullanmaya cesaret edemiyordu; bir yandan giderken bir yandan da Frodo ile birlikte Kavşak'tan ayrıldıklarından beri yaşanan olayları birbirine bağlamaya çalışıyordu. Zamanı merak etti. Bir gün ile bir sonraki arasında bir zaman, diye tahmin etti; ama günlerin bile ucunu kaçırmıştı. Adeta

dünya günlerinin unutulmuş olduğu, hatta oraya girenlerin de unutulduğu bir karanlıklar ülkesindeydi.

"Acaba hiç akıllarına geliyor muyuz," dedi, "sonra acaba onlara, orada uzaklarda neler oluyor?" Önüne, havaya doğru belli belirsiz salladı elini; fakat aslında o anda, Shelob'un tüneline doğru geri giderken güneye doğru dönmüş durumdaydı, batıya değil. Dışarıdaki dünyada,batıda Shire hesabına göre Mart'ın on dördüydü, öğle vakti yaklaşıyordu, tam o anda Aragorn kara filoyu Pelargir'e doğru götürüyor,Merry, Rohirrim ile birlikte Taşaraba Vadisi'nden geçiyordu; Minas Tirith'in alevleri yükseliyordu, Pippin Denethor'un gözlerinde artmakta olan deliliği seyrederken. Yine de bütün endişeleri ve korkuları arasında bütün dostlarının düşünceleri aniden Frodo ile Sam'e dönü vermişti. Unutulmamışlardı. Fakat yardım edilemeyecek bir noktadaydılar ve henüz hiçbir düşünce Hamfast oğlu Samwise'a bir yardım getiremezdi; tamamen yalnızdı.

Sonunda ork geçidinin taş kapısına vardı ve hâlâ kapıyı kapalı tutan bir kilit dili veya kol demiri bulamadığından daha önce yapmış olduğu gibi üzerinden tırmanarak yavaşça yere atladı. Sonra gizli gizli, Shelob'un koca ağının parçalarının soğuk hava akımında sallandığı, dalgalandığı tünelin ağzına doğru ilerledi. Arkasındaki pis kokulu karanlıktan sonra hava akımları soğuk gibi gelmişti Sam'e; ama nefesleri onu canlandırmıştı. Dikkatle dışarı çıktı emekleyerek.

Her yan meşum bir sessizlik içindeydi. Etraf, karanlık bir günün sonundaki alacakaranlıktan daha aydınlık sayılmazdı. Mordor'dan yükselerek batıya doğru akan o engin buharlar, yuvarlana yuvarlana gidiyor ve o sırada yine alttan gelen donuk bir allıkla aydınlanmış olan koca bulut ve duman kütlesi halinde üzerinden, alçaktan geçiyordu.

Sam yukarı, ork kulesine baktı ve aniden kulenin dar pencerelerinden, minik kırmızı gözler gibi ışıklar belirdi. Bunun bir çeşit işaret olup olmadığını merak etti. Bir süre hiddet ve kederle unutmuş olduğu ork korkusu yine geri gelmişti. Görebildiği kadarıyla seçebileceği tek bir yol vardı: Yoluna devam edip o korkunç kulenin ana kapısınıbulmaya çalışmalıydı; fakat dizlerinde derman kalmamıştı, titrediğini fark etti. Gözlerini önünde duran kuleden ve Yarma'nın boynuzlarından ayırarak, isteksiz ayaklarını kendisine uymaya zorladı ve yavaş yavaş, kulaklarını

dört açarak, yolun kenarındaki taşların koyu gölgelerine dikkatle bakarak, gelmiş olduğu yerden geri dönmeye başladı;Frodo'nun düşmüş olduğu yeri geçti, hâlâ Shelob'un leş kokusu ortalıklardaydı; sonra yukarı doğru, tam Yüzük'ü takmış olduğu ve Shagrat'ın bölüğünün geçip gidişini gördüğü yarmaya varıncaya kadar yoluna devam etti.

Burada durarak oturdu. O an için daha ileriye gitmek için kendini zorlayamıyordu. Bir kez geçidin tepesinden geçerse, Mordor ülkesine doğru gerçekten bir adım atarsa, bu adımın geri alınamaz bir adım olacağını hissediyordu. Bir daha hiç geri gelemeyecekti. Belirli hiçbir nedeni olmaksızın Yüzük'ü çıkartıp, bir kez daha taktı. Derhal yüzüğün o büyük ağırlığını ve Mordor'un Göz'ünün artık her zamankinden daha güçlü ve daha kaçınılmaz bir şekilde araştıran, kendi savunması için yapmış olduğu ama artık huzursuzluğu ve kuşkusu içinde kendini engelleyen gölgeleri parçalamaya çalışan garazını yeniden hissetti.

Daha önce de olduğu gibi Sam, işitme duyusunun daha keskinleşmiş olduğunu fark etti, fakat gözüne bu dünyaya ait şeyler ince ve müphem görünüyordu. Yolun kayalık duvarları soluktu, sanki pus arasından görünüyorlarmış gibi, ama buna rağmen Shelob'un belli bir uzaklıkta, ıstırabı içinde fokurdamakta olduğunu duyabiliyordu; sonra çok yakından gelirmiş gibi bağırışlar ve birbirine çarpan metal sesleri duydu sert ve net bir biçimde. Ayağa fırlayarak kendini yolun kenarındaki duvara yapıştırdı. Yüzük'ten oldukça memnundu çünkü işte bir bölük ork daha yürüyüşe geçmişti. Ya da ilk başta öyle olduğunu düşünmüştü. Sonra aniden bunun böyle olmadığını fark etti, işitme duyusu onu kandırmıştı: Ork bağırtıları, o anda en yüksek boynuzu tam onun üzerinden yükselen Yarma'nın sol tarafındaki kuleden geliyordu.

Sam ürpererek hareket etmek için kendisini zorladı. Belli ki kötü bir şeyler dönüyordu. Belki de bütün emirlere rağmen orklann zalimlikleri galip gelmiş ve Frodo'ya işkence yapmaya veya belki de onu vahşice parçalara ayırmaya başlamışlardı. Dinledi; dinlerken içinde bir ümit ışıkçığı belirdi. Pek kuşku yok gibiydi: Kulede hırgür vardı, orklar birbirlerine girmişlerdi, Shagrat ile Gorbag yumruk yumruğa gelmişti. Tahminin ona verdiği ümit az da olsa, onu harekete geçirmeye yeterliydi. Tek bir şansı olabilirdi. Frodo'ya duyduğu sevgi bütün düşüncelerini bastırıyordu; içinde

bulunduğu tehlikeyi unutarak yüksek sesle bağırdı: "Geliyorum Bay Frodo!"

Tırmanmakta olan patikaya doğru koştu; artık patikanın üzerindeydi. Yol hemen sola döndü ve dik bir biçimde aşağıya doğru daldı. Sam Mordor'a girmişti artık.

Yüzük'ü çıkarttı, belki de derinden gelen bir tehlike önsezisiyle yapmıştı bunu, gerçi kendi kendine sadece daha rahat görmek istediğini söylüyordu. "En kötü şartlarda bile etrafına bakmakta yarar var," diye mırıldandı. "Sis içinde budalaca hareket etmenin yararı yok!"

Gözlerine takılan toprak sertti, kabaydı, acıydı. Ayaklarının dibinde Ephel Dûath'ın en yüksek sırtı, karşı tarafında çok daha alçak, gerisindeki al ışı.k önünde kenarı çentik çentik, sivri uçlu, yılanların sivridişleri gibi yükselen sarp kayaları ile simsiyah duran başka bir sırtın yükseldiği karanlık bir uçuruma doğru koca sarp kayalıklar halinde dimdik alçalıyordu: Burası korkunç Morgai idi, ülkeyi çevreleyen duvarların en içindeki halka. Uzakta, bunun gerisinde ama neredeyse dosdoğru Sam'in önünde, minik alevlerle noktalanmış geniş bir karanlık gölünün ardında alev alev kocaman bir kızartı vardı; bu kızartıdan,köklerinde tozlu al renkte olan, ama bütün bu lanetli topraklara çatı oluşturan dalgalı bir kubbe halini almadan önce üst kısmında kapkara hale gelen koca sütunlar halinde döne döne dumanlar yükseliyordu.

Sam Orodruin'e, Ateş Dağı'na bakıyordu. Ara sıra külden konisinin çok altındaki ocaklar ısınıyor, yan tarafındaki boşluklardan büyük bir dalga ve zonklamayla erimiş taş dereleri boşaltıyordu. Bazıları koca kanalları içinde Baraddûr'a doğru ateşler saçarak akıyordu; bazısı ise soğuyup azap çeken topraktan kusulmuş bükülmüş ejderha şekilleri gibi kalıncaya kadar kıvrıla kıvrıla taşlı ovaya doğru ilerliyordu.Sam, tam öyle bir anda görmüştü Hüküm Dağı'nı; Batı'dakı patikadantırmananlar için Ephel Dûath'ın yüksek perdesi ile kesilmiş olan dağın ışığı artık çıplak kaya yüzlerinde al al yanıyordu, sanki kana bulanmışlar gibi.

O korkunç ışıkta Sam korkudan donakalmıştı çünkü artık soluna baktığında Cirith Ungol Kulesi'ni tüm ihtişamıyla görebiliyordu. Diğer taraftan görmüş olduğu boynuz en üstteki minik kuleden başka bir şey

değildi. Doğu yüzü, dağın duvarında, çok aşağılarda bulunan bir kaya çıkıntısından üç koca kat halinde yükseliyordu; sırtı, birbiri üzerinde yükselen, yükseldikçe küçülen, kuzey 4oğu ve güney doğuya bakan, dimdik yanlan şeytani bir taş ustalığıyla oyulmuş sivri tabya lar halinde fırlayan, gerideki büyük uçuruma denk geliyordu. En alt katta, yani o anda Sam'in durduğu yerden iki yüz ayak aşağıda, dar avluyu çevreleyen mazgallı bir sur vardı. Güney doğu tarafının beri yanında bulunan kapısı, dış siperi bir uçurum kenarı boyunca ilerleyen ve Morgul Geçidi'nden gelen yola kavuşmak için dolana dolana karanlığa inen geniş bir yola açılıyordu. Oradan da Morgai'deki çentik çentik bir yarmadan geçip Gorgoroth vadisine giriyor, sonra Baraddûr'a doğru uzaklaşıyordu. O anda üzerinde Sam'in bulunduğu yukardaki dar ucu basamaklarla hızla aşağıya iniyor ve Kule kapısı yakınındaki asık yüzlü surlar altındaki ana yolu karşılayan dik bir patika oluşturuyordu.

Sam aniden, bu kalenin düşmanları Mordor'a sokmamak için değil, onları içerde tutabilmek için yapılmış olduğunu, neredeyse bir şok geçirerek anlayıverdi. Bu gerçekten de çok eskilerin Gondor işçiliğiydi; Son îttifak'tan sonra Batıelli insanlar, içinde hâlâ Sauron'un yaratıklarının gizli gizli dolaştığı kötü ülkenin başında nöbet tutarken yapılmış, îthilien savunmasına ait doğudaki ileri karakol mevkii idi. Fakat Diş Kuleleri Narchost ve.Carchost'ta olduğu gibi burada da ihtiyatı elden kaçırmışlardı; ihanet sonucu Kule, Yüzüktayflan Efendisi' ne teslim edilmişti ve artık uzun yıllardır kötü şeylerin elindeydi. Mordor'a döndükten sonra Sauron burayı işe yarar bulmuştu; çünkü az sayıda hizmetkârı ama korkuyla alıkoyduğu bir sürü kölesi vardı ve hâlâ ana amacı, tıpkı eskiden olduğu gibi, Mordor'dan kaçışı engellemekti. Gerçi eğer düşmanı o topraklara gizlice girebilecek kadar cüretkâr olur ise, o zaman burası Morgul ve Shelob'un gözünden kaçarak geçebilen biri için tetikteki son nöbetçi oluyordu.

Sam, o çok gözlü surların altından ve tetikte bekleyen kapıdan gizlene gizlene geçmenin ne kadar zor olduğunu bütün açıklığıyla gördü. Bunu başaracak olsa büe, gerisindeki nöbetçilerle dolu yolda pek ilerleyemezdi zaten: Kızıl parlaklığın ulaşamadığı derinlerde yatan kara gölgeler bile, onu orklann gece gören gözlerinden koruyamazdı. Fakat yol ne kadar dehşetli olursa olsun, onun görevi çok daha zordu: Kapıdan uzak durarak kaçmak değildi onun görevi; aksine tek başına kapıdan girmekti.

Aklı Yüzük'e gitti, ama Yüzük'ten de bir teselli değil, korku ve tehlike hisleri geliyordu. Uzakta yanmakta olan Hüküm Dağı'nın göz erimine yeni girmişti ki yükündeki değişimi fark etti. Kendisine biçim verilmiş, dövülmüş olduğu koca ocaklara yaklaşırken Yüzük'ün gücü artıyordu; daha bir kötü, çok kudretli iradeler dışında zaptedilemez bir şey oluyordu. Sam orada durmuşken, Yüzük parmağında olmadığı, sadece zinciri ucunda boynundan sallanıyor olduğu halde büyümüş hissetti kendisini, sanki Mordor'un duvarlarında engin ve meşum bir tehdit gibi duraksamış olan, biçimi bozulmuş koca gölgesini üzerine bir hırka gibi geçirmişti. O andan itibaren iki seçeneği olduğunuhissetti: Kendisine azap çektireceği halde Yüzük'ten kaçınmak; ya da Yüzük'e sahip çıkıp gölgeler vadisinin gerisindeki karanlık kalesinde oturan Güç'e meydan okumak. Daha şimdiden Yüzük onun iradesini ve aklını kemiriyordu. Kafasında çılgın fantaziler peydahlandı; Güçlü Samwise'ı görebiliyordu, elinde alevlenmiş kılıcıyla kararmış toprakları koca adımlarıyla geçen Çağın Kahramanı Güçlü Samvvise! O Baraddûr'un yıkımı için yürürken ordular onun bir çağrısıyla sürü sürü geliyorlardı peşisıra. Sonra bütün bulutlar açılmıştı, beyaz güneş parlıyordu; onun bir emriyle Gorgoroth vadisi çiçekler ve ağaçlarla dolu bir bahçeye dönmüş ve meyvalar vermişti. Bütün yapması gereken Yüzük'ü takmak ve Yüzük'te hak iddfa etmekti; o zaman bütün bunlar olabilirdi.

O yargı saatinde onun metin kalabilmesine en çok yardımı olan şey beyine olan sevgisiydi; ama yine de içinde, derinlerde bir yerde,hâlâ fethedilememiş sade hobbit dirayeti vardı: Kalbinin ta özünde, o görüntülerin onu baştan çıkarmak için katıksız bir hile olduğundan emin olmasa bile, kendisinin bu kadar ağır bir yükü kaldıracak kadar büyük olmadığının farkındaydı. Bütün ihtiyaç duyduğu ve hak ettiği şey hür bir bahçıvanın minik bahçesi idi, büyüyüp de bir ülke olmuş bir bahçe değil; kullanacağı kendi elleriydi, hükmedeceği diğer kişilerin elleri değildi.

"Hem sonra bütün bu hayaller sadece bir hile," dedi kendi kendine. "Daha ben sesimi bile çıkaramadan beni bulup, yıldıracak. Beni bulur, hem de hemencecik, eğer Mordor içindeyken Yüzük'ü takarsam. Evet, bütün söyleyebileceğim şu: Her şey, bahardaki don kadar ümitsiz görünüyor. Tam görünmez olmak işe yarayacaktı ki Yüzük'ü kullanamıyorum! Eğer azıcık

ilerlemem mümkün olsa bile bu bir engelden, bir yükten başka bir şey olmayacak. Öyleyse ne yapmalıyım?"

Aslında bir kuşku yaşamıyordu. Aşağıya, kapıya gitmesi ve artık daha fazla oyalanmaması gerektiğini biliyordu. Omuzlarını silkerek, sanki gölgeyi üzerinden silkip atmak, hayaletleri defetmek istercesine, yavaş yavaş inmeye başladı. Her adımda küçülüyordu sanki. Daha pek ilerlememişti ki yeniden mini minnacık, ürkek bir hobbitçik oluvermişti. O anda Kule'nin duvarlarının altından geçiyordu ve kavganın haykırışları ve sesleri kulaklarına yardımsız da geliyordu. Tam o anda sesler sanki dış surların dışındaki avludan geliyor gibiydi.

Sam hemen hemen patikanın yarısına gelmişti ki iki ork karanlık kapıdan kızıl aydınlığa koşarak çıktı. Ona doğru dönmediler. Ana yola ulaşmak için koşuyorlardı; fakat daha koşarlarken tökezlediler, yere kapaklandılar ve kıpırdamadan yattılar. Sam ok mok görmemişti ama orkların kale burcundaki mazgallı siperlerde duran veya kapının gölgesinde gizlenmiş olan diğerleri tarafından vurulmuş olduğunu tahmin etti. Sol yanındaki duvara yapışarak yoluna devam etti. Yukarı doğru tek bir bakış, tırmanmak için hiçbir ümit olmadığını göstermişti ona. Taş işçiliği ters yüz olmuş basamaklar gibi sarkan yollara doğru otuz ayak boyunda yükseliyordu, ne bir çatlağı, ne bir çıkıntısı vardı. Tek yol kapıydı.

Sürünmeye devam etti; bir yandan giderken bir yandan da Kule'de Shagrat ve Gorbag'ın emirlerinde kaçar ork bulunduğunu, ne hakkında kavga ettiklerini tabii yaptıkları şey bu idiyse merak ediyordu. Shagrat'ın bölüğü kırk kadardı sanki ve Gorbag'ınki de bunun iki mislinden daha fazlaydı; ama tabii ki Shagrat'ın devriyesi garnizonunun sadece bir bölümüydü. Frodo ve ganimetler hakkında kavga ettikleri kesin gibiydi. Bir saniyeliğine durdu Sam, çünkü aniden her şey, neredeyse kendi gözleriyle görmüş gibi, açık seçik görünmüştü. Mithril zırh! Elbette, zırh Frodo'nun üzerindeydi ve onu bulacaklardı. Ve Sam'in duyduğu kadarıyla Gorbag zırhı kıskanacaktı. Fakat şimdilik Karanlık Kule'den gelen emirler Frodo'nun tek güvencesiydi ve eğer emirlere kulak asılmayacak olursa iş çığrından çıkabilir ve Frodo her anöldürülebilirdi.

"Hadi hadi seni sefil mıymıntı!" diye bağırdı Sam kendi kendine. "Davran artık!" Sting'i çekerek açık kapıya doğru koştu. Fakat tam koca

kemerinin altından geçecekti ki bir şok yaşadı: Sanki Shelob'unki gibi, ama görünmez bir ağa dalmıştı. Hiçbir engel göremiyordu fakat kendi iradesinin yenemeyeceği kadar kuvvetli bir şey önünü tıkıyordu. Etrafına bakındı, sonra kapının gölgeleri içinde duran îki Gözcüler'i gördü.

Tahta oturmuş koca suretler gibiydiler. Her birinin üç birleşik bedeni, biri dışa, biri içe ve biri kapıya bakan üç başı vardı. Yüzleri akbaba yüzüydü ve koca dizlerinde pençeye benzer elleri duruyordu. Sanki koca taş bloldardan uyulmuşlardı hareket edemeyecek şekilde, ama yine de her şeyin farkındaydılar: Bir çeşit şeytani uyanıklık ruhu ikamet ediyordu içlerinde. Düşmanı biliyorlardı, ister görünür olsun,ister görünmez kimse fark edilmeden geçemezdi. Onlar kimsenin girişine veya kaçışına izin vermiyorlardı.

Sam bütün iradesini toplayarak bir kez daha ileri atıldı ve sanki göğsüne ve başına gelen bir darbeyle sendeleyerek, şiddetli bir sarsıntıyla durdu. Sonra çok büyük bir cüretle, aklına gelen ani bir düşünceye cevaben, yavaş yavaş Galadriel'in şişeciğini çıkartarak havaya kaldırdı; çünkü yapabilecek başka bir şey gelmiyordu aklına. Beyaz ışık hemen yayıldı ve karanlık kemerin altındaki gölgeler kaçıştı. Canavarımsı Gözcüler bütün iğrenç biçimleriyle gözler önüne serilmiş, orada soğuk soğuk ve kıpırdamadan oturuyorlardı. Bir an için Sam, garazlarından bile y ildiği o gözlerindeki kara taşların parıltısını yakaladı; fakat yavaş yavaş gözlerindeki iradenin dalgalandığını ve ufalanıp korkuya dönüştüğünü hissetti.

Sıçrayıp yanlarından geçti; fakat tam o bir yandan şişeciği koynuna sokup bir yandan da içeri sıçrarken, sanki çelikten bir mania tam arkasından şrak diye kapanmış gibi gözlerin uyanıklığı yenileniverdi. Ve o şeytani kafalardan, önündeki kule duvarlarında yankılanan tiz ve yüksek bir çığlık duyuldu. Yukarıda, çok uzaklarda, ona karşılık olarak gelen bir sinyaltniş gibi tek bir çan sesi duyuldu acı acı.

"Yapacağını yaptı işte!" dedi Sam. "Artık ön kapının zilini de çalmış oldum! Pekâlâ, her kim gelecekse gelsin!" diye bağırdı. "Gidin Komutan Shagrat'a koca elf savaşçısının onu çağırdığını, elinde de elf kılıcı olduğunu söyleyin!"

Hiç cevap yoktu. Sam iri adımlarla ilerledi. Sting elinde mavi mavi parlıyordu. Avlu koyu bir gölge içersindeydi fakat taşla kaplı yolun üzerine cesetlerin saçılmış olduğunu görebiliyordu. Tam ayaklarının dibinde, sırtlarında bıçaklar, iki okçu ork vardı. Gerisinde daha bir sürü şekiller uzanmıştı; kimi vurulurken veya biçilirken tek başına düşmüş; kimi çift çift, hâlâ birbirini tutar bir biçimde, bıçaklama, boğazlama ve ısırma çabası içindeyken ölmüştü. Taşlar kara kanlarla kayganlaşmıştı.

Sam iki üniforma fark etti: biri Kızıl Göz ile, diğeri ölümün dehşetli yüzüyle biçimsizleştirilmiş bir Ay île işaretlenmişti; fakat daha yakından incelemek için durmadı. Avlunun diğer yanında Kule'nin dibindeki kocaman bir kapı yan açık duruyordu ve içinden al bir ışık geliyordu; koca bir ork tam eşikte ölmüş yatıyordu. Sam cesetin üzerinden sıçrayarak içeri girdi; sonra ne yapacağını bilemez bir halde etrafına bakındı.

Geniş ve yankılarla dolu bir koridor kapıdan dağ tarafına doğru ilerliyordu. Koridor, duvarlardaki kenetler içinde alevlenen meşaleler tarafından loş bir biçimde aydınlatılmış, ama uzaktaki ucu karanlık içinde kaybolmuştu. Bir o tarafta, bir bu tarafta birçok kapı ve açıklık görünüyordu ama yerlerde yayılıp yatmış olan iki üç ceset hariç burası boştu. Komutanların konuştuklarından duyduğu kadarıyla Sam, ister canlı ister ölü olsun Frodo'nun büyük bir ihtimalle ta yukardaki ufak kuledeki odada bulunacağını biliyordu; ama yolu bulabilmek için koca bir gün aramak zorunda kalabilirdi.

"Arkaya doğru bir yerde olsa gerek," diye mırıldandı Sam. "Bütün kule sanki geriye doğru tırmanıyor zaten. Ve zaten bu ışıklan takip etmek en iyisi."

Koridordan ilerlemeye başladı ama artık yavaş yavaş gidiyordu, her adımı bir öncekinden daha gönülsüzdü. Dehşet bir kez daha onu kavramaya başlamıştı. Kendi ayak sesinin, sanki taşlan tokatlayan koca eller gibi, sonunda yankılanan bir gürültü halinde büyüyen rap raplarından başka ses yoktu. Cesetler; boşluk; meşaleler altında, kan sızıyormuş gibi görünen yaş ve karanlık duvarlar; kapı diplerinde veya gölgelerde eyleşen ani ölümün korkusu; ve aklının hep bir köşesinde, kapının bekleyen, tetikteki garazı: Bu neredeyse yüzleşmek için kendini zorlayabileceğinden de fazlaydı. Bu kuluçkaya yatmış, korkunç belirsizliktense bir dövüşü tercih ederdi tabii bir

kerede çok sayıda düşman olmaması kaydıyla. Kendini, Frodo'yu bağlanmış, acılar içinde veya bu korkunç yerde, bir yerlerde ölü bir halde yatarken düşünmek için zorladı. Yoluna devam etti.

Koridorun sonundaki büyük kemerli kapıyı geçmiş, meşale ışıklarını geride bırakmıştı, yani onun da tahmin etmiş olduğu gibi alt kapının içeriye bakan tarafına geçmişti ki yukardan korkunç bir gırtlaklama feryadı geldi. Sam olduğu yerde kalakaldı. Sonra yaklaşmakta olan ayak sesleri duydu. Birisi, tam tepesindeki yankılı merdivenlerden büyük bir aceleyle iniyordu.

İradesi ellerine hâkim olamayacak kadar zayıf ve yavaş kalmıştı. Zincire uzanarak, Yüzük'ü kavradı. Fakat Yüzük'ü takmadı; daha onu koynu üzerinde elinin içinde tutuyordu ki, bir ork patırtıyla merdivenlerden iniverdi. Sağdaki karanlık açıklıktan sıçrayarak ona doğru koşmaya başladı. Başını kaldınp onu gördüğünde Sam'e ancak alü adım uzaklıktaydı; Sam onun tıkanmış nefesini ve kan çanağına dönmüşgözlerindeki ışıltıyı görebiliyordu. Ork şaşkınlıktan dona kaldı. Çünkü onun gördüğü kılıcını titretmeden tutmaya çalışan minik bir hobbit değildi: Gri bir gölgeyle kuşanmış, gerisinde dalgalanan ışık önünde büyüyen koca sessiz bir suretti; bir elinde bir kılıç tutuyordu, kılıcın ışığı bile derin bir acı veriyordu, diğer eli ise bağrında yumruk olmuştu ama isimsiz bir güç ve bir felaket tehdidini gizliyordu içinde.

Bir an için ork yere çömeldi, sonra korkuyla iğrenç bir biçimde kesik kesik havlayarak döndü ve geldiği yöne doğru kaçmaya başladı. O güne kadar, kuyruğunu apış arasına kıstırıp kaçan rakibini gören hiçbir köpek, bu beklenmedik kaçış karşısındaki Sam kadar yüreklenmemiştir. Sam bir narayla kovalamaya başladı.

"Evet! Elf savaşçı serbest!" diye bağırdı. "Geliyorum. Bana yukarı çıkan yolu göster, yoksa derini yüzerim senin!"

Fakat ork kendi çöplüğündeydi, çevikti ve iyi beslenmişti. Sam bir yabancıydı, açtı ve yorgundu. Merdivenler yüksekti, dikti ve dönüyorlardı. Sam'in nefesi kesilmeye başladı. Ork kısa bir süre sonra gözden kaybolmuştu ve artık yukarı çıkmaya devam eden ayak seslerini belli belirsiz duyabiliyordu sadece. Arada bir bağırıyordu ve sesinin yankısı duvarlar boyunca ilerliyordu. Fakat yavaş yavaş bütün sesler sustu.

Sam zorla yürümeye devam etti. Doğru yol üzerinde olduğunu hissediyordu ve morali oldukça yerine gelmişti. Yüzük'ü kaldırdı ve kemerini sıktı. "Âlâ, âlâ!" dedi. "Eğer hepsi benden ve Sting'den böyle nefret edeceklerse, bu iş benim tahmin ettiğimden daha iyi çıkacağa benziyor. Üstelik görünüşe göre Shagrat, Gorbak ve adamları, benim yerime işlerin çoğunu halletmişler zaten. Tek bir ödlek sıçan hariç, sanırım bu yerde canlı kimse kalmamış!"

Ve bununla, sanki başı taştan bir duvara çarpmış gibi aniden duruverdi. Söylemiş olduğu şeyin tüm anlamı yüzünde bir tokat gibi patlamıştı. Canlı kimse kalmamıştı! Ölürken çıkan o korkunç ciyaklama kime aitti? "Frodo, Frodo! Beyim!" dedi yan haykırıpyan hıçkırarak. "Eğer seni öldürdülerse ben ne yaparım? Eh, sonunda geliyorum işte, en tepeye kadar; bakalım ne yapabileceğim görelim."

Yukarı, yukarı çıktı. Arada bir dönemeçlerde veya Kule'nin daha üst katlarına açılan bazı aralıkların yanında yanan bir iki meşale hariç, ortalık karanlıktı. Sam adımlarını saymaya çalıştı fakat iki yüzden sonra hesabını şaşırdı. Artık sessizce hareket ediyordu; çünkü hâlâ yukarlarda bir yerlerden, konuşma sesleri geliyor gibiydi. Görünüşe göre bir sıçandan daha fazlası kalmıştı hayatta.

Sonra birdenbire, artık nefes alacak, dizlerini kıracak hali kalmadığını düşündüğü anda merdivenler bitiverdi. Kıpırdamadan durdu. Sesler artık yüksekti ve yakından geliyordu. Sam etrafına bakındı. Kule'nin üçüncü ve en yüksek katının tepesindeki düz dama kadar tırmanmıştı: Aşağı yukarı yirmi metre eninde, alçak korkulukları olan açık bir sahaydı burası. Burada, damın tam ortasında merdivenler, doğuya ve batıya bakan alçak birer kapısı olan minik kubbeli bir oda ile örtülmüştü. Doğu tarafında, aşağıda, tüm enginliği ve karanlığıyla Mordor Ovası'nı ve uzakta yanan dağı görebiliyordu Sam. Derin kuyularında yeni bir kargaşa kabanyordu ve ateş nehirleri o kadar hiddetle alevleniyordu ki, bu kadar uzaktayken bile bunların ışığı kulenin tepesini al bir parlaklıkla aydınlatıyordu. Batıda görüntü, bu üst avlunun gerisinde bulunan ve etrafı saran tepelerin üzerine uzanan ufak kulenin kaidesi ile engelleniyordu. Dar ve uzun bir pencere yangından ışık sızıyordu. Kapısı, Sam'in durmakta olduğu yerden on metre

bile uzakta değildi. Kapı açık ama karanlıktı ve tam gölgesinden sesler geliyordu.

İlk başta Sam sesleri dinlemiyordu; doğu tarafındaki kapıdan dışarı bir adım atarak etrafına bakındı. Kavganın en şiddetli burada yaşanmış olduğunu hemen anladı. Bütün avlu ölü orkJar veya onların şiddetle kesilip etrafa yayılmış başları, kollan ve bacaklarıyla dolup taşıyordu. Her yan ölüm kokuyordu. Bir darbe ve haykınşın izlediği bir hırlama onun ok gibi saklanmasına neden oldu yeniden. Bir ork sesi hiddetle yükseldi; sert, kaba ve soğuk sesi hemen tanıdı yine. Konuşan Kule'nin Komutanı Shagrat'tı.

"Bir daha gitmem mi diyorsun? Lanet olasıca Snaga, seni küçük solucan seni! Yaram çok diye bana karşı koymanın sana bir zararı olmayacağını düşünüyorsan, yanılıyorsun. Buraya gel, şimdi Radbug' un gözlerini çıkarttığım gibi seninkileri de çıkartayım. Bir iki kişi gelince o zaman görüşürüm ben seninle; seni Shelob'a yollayacağım."

"Gelemeyecekler, en azından sen ölmeden önce gelmeyecekler," diye cevap verdi Snaga terslenerek. "Sana ikidir Gorbag'ın domuzlarının kapıya ilk önce vardığını ve bizimkilerden hiçbirinin çıkmadığını söyledim. Lagduf ile Muzgash koşup geçtiler ama onlar da vuruldu. Pencereden gördüm diyorum sana. Onlarda sonuncuydular."

"O halde sen git. Ben zaten burada kalmalıyım. Ama yaralandım. Kara Çukurlar alsın o pis asi Gorbag'ı!" Shagrat'ın sesi bir dizi küfürhalinde uzadı gitti. "Ona elimdekinden de fazlasını verdim, ama o pislik beni bıçakladı daha ben onu gırtlakJayamadan. Git yoksa yiyeceğim seni. Haber Lugburz'a varmalı yoksa ikimiz de Kara Çukurları boylarız. Evet, sen de. B urda saklanarak kurtulamazsın."

"Bir daha o merdivenlerden inmeye niyetim yok," diye homurdandı Snaga, "sen komutanmışsın değilmişsin umurumda değil. Hey! Elini bıçağından çek yoksa bağırsaklarına bir ok yollarım. Bütün o olup bitenleri Onlar duyunca komutanlığın falan kalmaz zaten. Kule için o leş kokulu Morgul sıçanlarıyla dövüştüm ben, ama siz iki komutan her şeyi yüzünüze gözünüze bulaştırdınız, avanta için dövüşürken."

"Yeter senden duyduklarım," diye hırladı Shagrat. "Bana verilen emirler vardı. Her şeyi, o güzelim yeleği aşırmaya çalışarak başlatan Gorbag oldu."

"İyi ama bu kadar tepeden bakıp kibirlendiğin için onun tepesinin tasını attıran da sen oldun. Zaten onun sağduyusu seninkinden fazlaydı. Sana kaç kere bu casusların daha tehlikeli olanının ortalıkta başı boş gezdiğini söyledi ama sen dinlemedin. Şimdi de dinlemiyorsun. Gorbag haklıydı, söyleyeyim sana. Etrafta büyük bir savaşçı var, o eli kanlı elflerden biri, o pis tark'lardan* biri de olabilir. Buraya geliyor, söylemedi deme. Çanı duydun. Gözcüler'i geçti; bu da bir tark işi. Merdivenlerde. O, merdivenlerden ayrılmadığı sürece benim de oraya gitmeye niyetim yok. Bir Nazgûl olaydın bile inmezdim."

** Ork dilinde "Gondor'lu".*

"Ya, öyle mi?" diye bağırdı Shagrat. "Ne yapacağına kendin karar vereceksin, ha? Ve o geldiğinde de beni bırakıp kaçacaksın, öyle mi? Hayır, bunu yapamayacaksın! Önce ben senin karnında al al solucan delikleri açacağım."

Küçük kulenin kapısından küçük ork uçarcasına çıktı. Arkasından uzun kollu, kollan iki büklüm koşarken yerlere değen iri bir ork olan Shagrat geliyordu. Fakat kollarından biri boşta sallanıyor ve kanıyor gibiydi; diğeri koca siyah bir bohçayı kavramıştı. Kızıl parlaklıkta Sam, merdiven kapısının arkasına sinerek geçip gitmekte olan o kötü yüzü şöyle bir yakaladı: Sanki sivri tırnaklarla tırmalanmış, kanla sıvanmıştı; fırlak dişlerinden salyalar akıyordu; ağzından köpek gibi hırıltılar çıkıyordu.

Sam'in görebildiği kadarıyla sonunda küçük ork eğilip sakınarak ve kesik kesik havlama sesleri çıkartarak yeniden küçük kulenin içine kaçıp gözden kayboluncaya kadar, Shagrat, damın etrafında Snaga'yı kovaladı. Sonunda Shagrat durdu. Doğudaki kapıdan Sam şimdi, onu korkuluğun yanında durmuş, sol pençesini hafifçe açıp kapatırken, nefes nefese haliyle görebiliyordu. Bohçayı yere koymuştu; sağ eliyle uzun kjrmızı bir bıçak çekti ve bıçağa tükürdü. Parmaklığa giderek, aşağıdaki avluya bakmak için eğildi, iki kere bağırdı ama hiç cevap gelmedi.

Aniden, tam Shagrat korkuluğun üzerinden eğilmiş, sırtını dama dönmüştü ki Sam şaşkınlık içinde yerde serili cesetlerden birinin kıpırdadığını gördü. Emekliyordu. Bir pençesini uzatarak bohçaya yapıştı. Sendeleyerek kalktı. Diğer elinde geniş başlı, kısa saplı kınk bir kılıç

tutuyordu. Kılıcı tam saplamak üzere kaldırmıştı ki, dişlerinin arasından bir tıslama kaçtı, acı veya nefretle çıkan bir nefes. Bir yılan çevikliğiyle yana çekildi Shagrat, olduğu yerde döndü ve bıçağını düşmanının gırtlağına indirdi.

"Vurdum seni Gorbag!" diye bağırdı. "Daha tam ölmedin ha? Eh, ben de yarım bıraktığım işi şimdi tamamlarım." Düşmüş olan bedenin üzerine sıçradı ve hiddet içinde ayakları altında çiğnedi ezdi; ara sıra eğilerek bıçağı ile şişleyip kesti, biçti. Sonunda tatmin olarak başını arkaya doğru attı ve korkunç, gurultulu bir zafer çığlığı attı. Sonra bıçağını yalayarak dişleri arasına koydu ve bohçayı yakalayarak merdivenlerin yakındaki kapısına doğru iri adımlarla koşmaya başladı.

Sam'in düşünecek vakti yoktu. Diğer kapıdan sıvışabilirdi ama görünmeden çıkması çok zordu; ayrıca bu iğrenç orkla daha uzun süre saklambaç oynayamazdı. Belki de yapabileceği en iyi şeyi yaptı. Shagrat'ı karşılamak için bir narayla ileri atıldı. Artık Yüzük'ü elinde tutmuyordu fakat yüzük gizli bir güç, Mordor'un kölelerinin gözünü yıldıran bir tehdit olarak oradaydı; sonra elinde Sting vardı, kılıcın ışığı orkun gözlerine, düşüncesi bile bütün cinsine korkular salan o korkunç elf ülkelerindeki zalim yıldızların pırıltıları gibi çarptı. Shagrat bir yandan dövüşüp bir yandan hazinesine sahip çıkamazdı. Durdu,hırlayarak dişlerini gösterdi. Sonra bir kez daha, ork usulü yana sıçradı ve tam Sam ona doğru sıçrarken elindeki bohçayı hem bir silah, hem de kalkan olarak kullanarak sert bir biçimde düşmanının yüzüne indirdi. Sam sendeledi ve daha kendini toparlayamadan Shagrat fırlayarak yanından geçip merdivenlerden aşağıya inmeye başladı.

Sam, küfrederek onun peşinden koştu ama fazla ileriye gitmedi.Aklına Frodo geldi hemen ve diğer orkun küçük kuleye geri gitmiş oldüğünü hatırladı, tşte önünde başka bir korkunç seçim vardı ve bu konuda düşünecek fazla zamanı da yoktu. Eğer Shagrat kaçabilirse çok geçmeden yardım bulacak ve geri gelecekti. Fakat eğer Sam onu takip ederse, diğer ork orada, yukarıda korkunç bir şeyler yapabilirdi. Sonra Sam Shagrat'ı elinden kaçırabilir veya onun tarafından öldürülebilirdi de. Hemen geri dönerek merdivenlere doğru koşmaya başladı "Yine yanlış yapıyorumdur

herhalde," diye iç geçirdi. "Fakat benim asıl görevim önce yukan çıkmak; sonra ne olursa olsun."

Aşağıda, uzaklarda Shagrat değerli yükünü taşıyarak merdivenlerden sıçrayarak inmiş, avluya çıkmış, kapıdan geçmişti. Eğer Sam onu görebilseydi ve kaçışının ne büyük bir bela getireceğini bilseydi herhalde cesaretini yitirirdi. Ama o anda bütün aklı fikri araştırmasının son bölümündeydi. Büyük bir dikkatle küçük kulenin kapısına geldi,içeri bir adım attı. Kapı karanlığa açılıyordu. Fakat kısa bir süre sonra etrafı dikkatle kolaçan eden gözleri, sağ tarafından gelen soluk ışığı fark etti. Işık, karanlık ve dar bir merdivene açılan başka bir açıklıktan geliyordu: Merdiven sanki küçük kuleye, dış duvarının iç bölümünden döne döne tırmanıyordu. Yukarılardan bir yerlerden bir meşale ışıldıyordu.

Sam yavaş yavaş tırmanmaya başladı. Tünelin ağzında Frodo ile birlikte görmüş oldukları kırmızı gözlerden birine; batıya, ince, uzun pencere yarığına bakan, solunda kalan bir kapının üzerine yerleştirilmiş, erimekte olan meşaleye vardı. Sam alelacele kapıdan geçerek,her an üzerine saldınlmasından veya arkasından gelip boğazını sıkan parmakları hissetmekten korkarak ikinci kata doğru seğirtti. Sonra,doğuya bakan ve üzerinde başka bir meşalenin yandığı, küçük kulenin ortasına açılan başka bir kapıya geldi. Kapı açıktı, koridor pırıldıyan meşalenin ışığı ve dışarıdan, ince uzun pencere yangından gelen al parlaklık hariç karanlıktı. Fakat merdivenler burada bitiyor ve daha yukarı çıkmıyordu. Sam koridora doğru sokuldu. Her iki yanda da alçak birer kapı vardı; her ikisi de kapalı ve kilitliydi. Hiç ses seda çıkmıyordu.

"Bir çıkmaz," diye mınldandı Sam; "üstelik o kadar tırmandıktan sonra! Burası kulenin tepesi olamaz. Ama şimdi ne yapacağım?"

Bir alttaki kata inerek kapıları zorladı. Kapı kıpırdamıyordu. Tekrar yukarı koştu; yüzünden terler süzülmeye başlamıştı. Ona dakikalar bile kıymetliymiş gibi geliyordu ama birer birer ellerinden kaçıyordu dakikalar; onun da elinden bir şey gelmiyordu. Artık ne Shagrat, ne Snaga, ne de o güne kadar yumurtadan çıkmış herhangi bir ork umurundaydı. O beyinin özlemi içindeydi; onun yüzünün, elinin temasınının özlemi içinde.

Sonunda yorgun argın, kendini yenilmiş hissederek koridor seviyesinin altındaki basamağa oturdu ve başını ellerinin arasına aldı. Her yer sessizdi, korkunç bir biçimde sessiz. Geldiği zaman ışığı zaten azalmış olan meşale titreyerek sönmüştü; karanlık onu bir akıntı misali sarıyordu sanki. Sonra yavaş yavaş, kendi de kendini hayrette bırakarak, bu uzun yolculuğunun ve kederinin beyhude sonunda, içinden gelen ve kendisinin de anlayamadığı bir nedenden dolayı şarkı söylemeye başladı.

Soğuk ve karanlık kulede sesi ince ve titrek geliyordu kulağa: Kulak kabartan hiçbir orkun bir elf hükümdannın berrak şarkısıyla kanştıramayacağı yorgun ve yalnız bir hobbitin sesi. Shire'dan eski çocuk ezgileri ve yurdunun kırlarının gelip geçen görüntüleri misali, Bay Bilbo'nun şiirlerinden aklına gelen bölümleri mırıldandı. Sonra aniden içinde yeni bir güç kabardı, kendi sözleri basit ezgiye uyacak şekilde kendiliğinden dökülürken, sesi çınlamaya başladı.

Güneşin altında, batıdaki topraklarda

çiçekler açar belki baharda

Ağaçlar tomurcuklanır, akarsular

Neşeyle şakır belki ispinozlar

Ya da bulutsuzdur gece belki

beyaz birer mücevher gibi

Elf yıldızlarını taşırlar

dallanmış saçlarında salınan kayınlar

Burada yolumun sonunda

karanlıklara gömülmüş yatsam da,

bütün yüksek ve güçlü kulelerin

ve sarp dağların ötesinde,

Güneş tüm gölgelerin üstünden aşar

ve yıldızlar yaşar sonsuza kadar:

Gün bitti demeyeceğim asla,

asla veda etmeyeceğim Yıldızlara.

"Bütün yüksek ve güçlü kulelerin," diye yine başlamıştı ki, birdenbire sustu. Sanki kendisine cevap veren belli belirsiz bir ses duymuştu. Ama şimdi hiçbir şey işitmiyordu. Evet, bir şeyler duyabiliyordu ama bu birinin sesi değildi. Ayak sesleri yaklaşıyordu. Yukarıdaki koridorda sessizce bir kapı açılmıştı; kapının menteşeleri gıcırdadı. Sam dinlemek için olduğu yere sindi. Kapı kasvetli bir gümbürtü ile kapandı; sonra hırıldayan bir ork sesi haykırdı.

"Hey! Sen oradaki, bok faresi! Viyaklamayı kes yoksa gelir seninle ilgileniveririm. Duyuyor musun?"

Hiç cevap gelmedi.

"Tamam," diye hırladı Snaga. "Ama ben yine de gelip ne haltlar karıştırdığına bir bakacağım."

Menteşeler bir kez daha gıcırdadı ve koridorun eşiğinin kenarından bakmakta olan Sam açık bir kapıdan gelen ışık kıpırtısını ve dışarı çıkmakta olan bir orkun belli belirsiz suretini gördü. Sanki elinde bir merdiven taşıyordu. Aniden cevap doğuverdi Sam'in içine; en üstteki odaya koridorun tavanındaki kapaktan çıkılıyordu. Snaga merdiveni yukarı dayadı, dengeledi, sonra gözden kayboldu. Sam çekilen bir sürgü sesi işitti. Sonra o iğrenç sesin yeniden konuştuğunu duydu.

"Sessiz sessiz yat, yoksa fena ödetirim sana! Huzur içinde yaşayacak fazla vaktin kalmadı zaten herhalde; ama eğlencenin hemen başlamasını istemiyorsan çeneni kapat, anladın mı? Bu sana son ikazım!" Saklayan bir kırbaç gibi bir ses duyuldu.

Bununla birlikte Sam'in gönlündeki hiddet ani bir çılgınlıkla alevlendi. Ayağa fırladı, koştu ve merdivenden bir kedi gibi tırmandı. Başı, geniş ve yuvarlak bir odanın ortasından çıktı. Odanın tavanından kırmızı bir lamba sallanıyordu; batıya doğru bakan ince ve uzun bir yarık şeklindeki penceresi hem yüksek hem de karanlıktı. Pencerenin altında duvar kenarında bir şey vardı yerde, ama üzerinde kara bir ork sureti bacaklarını açmış duruyordu. Kamçısını ikinci kez kaldırdı ama hiç indiremedi.

Bir narayla Sam aradaki mesafeyi sıçrayarak aştı, elinde Sting ile.Ork geriye döndü ama daha bir harekette bulunamadan Sam kırbacı tutan elini kolundan ayırdı. Acı ve korkuyla uluyan çaresiz ork kafa üstü Sam'e saldırdı. Sam'in bir sonraki darbesi boşa gitti ve dengesinikaybederek arka üstü düştü; düşerken de üzerine tökezlenen orku kavradı. Daha toparlanıp kâlkamadan bir çığlık ve gümbürtü sesi duydu. O çılgınca acelesi içinde ork merdivenin başına takılarak açık duran kapaktan aşağıya düşmüştü. Sam bir daha onu hiç düşünmedi.Yerde bağlı yatan cisme doğru koştu. Frodo'ydu.

Çıplaktı ve sanki baygınmış gibi pis paçavralardan oluşan bir yığın üzerinde yatıyordu: Kolunu yukarı kaldırmış başına siper etmişti; vücudunun bir yanında boylu boyunca çirkin bir kırbaç izi uzanıyordu.

"Frodo! Bay Frodo, canım benim!" diye ağlamaya başladı Sam, gözyaşları neredeyse gözünü kör ediyordu. "Bak benim Sam, geldim işte!" Beyini kaldırarak bağrına bastı. Frodo gözlerini açtı.

"Hâlâ rüya mı görüyorum?" diye mırıldandı. "Ama öbür rüyalar korkunçtu."

"Rüya falan gördüğün yok, beyim," dedi Sam. "Bu gerçek. Benim ben. Geldim işte."

"İnanamıyorum," dedi Frodo ona sarılarak. "Elinde kırbaç olan bir ork vardı, sonra birdenbire Sam oluverdi! O zaman o sarkılan duyduğumda ve cevap vermeye çalıştığımda da rüya görmüyordum, öyle mi? O da sen miydin?"

"Bendim ya Bay Frodo. Ümidimi tamamen kaybetmiştim neredeyse. Seni bulamıyordum."

"Eh, şimdi buldun işte Sam, sevgili Sam," dedi Frodo ve Sam'in şefkatli kolları arasına bıraktı kendini gözlerini kapatarak; tıpkı gece üzerine çöken korkular sevdiği bir ses veya bir el tarafından kovulmuş, huzura ermiş bir çocuk gibi.

Sam'e o sonsuz mutluluk içinde durmadan oturabılirmiş gibi geldi; ama buna izin yoktu. Beyini bulması yetmiyordu, daha uğraşıp onu kurtarması gerekiyordu. Frodo'yu alnından öptü. "Haydi! Uyan Bay Frodo!" dedi,

elinden geldiğince yaz sabahları Çıkın Çıkmazı'nda perdeleri açarken seslendiği gibi seslenmeye çalışarak.

Frodo içini çekerek oturdu. "Neredeyiz? Buraya nasıl geldim?" diye sordu.

"Başka bir yere gidinceye kadar hikâye anlatacak vakit yok Bay Frodo," dedi Sam. "Ama yine de söyleyeyim; orklar seni yakalamadan önce, tünelin oradan birlikte gördüğümüz kulenin tepesindeyiz. Bu ne kadar zaman önceydi bilmiyorum. Bir günden fazla olmuştur herhalde."

"O kadarcık mı?" dedi Frodo. "Haftalar gibi geliyor bana. Ok fırsatta her şeyi anlatmalısın. Bir şey çarptı bana, değil mi? Karanlığa ve kötü düşlerin içine düştüm ve uyandığımda, uyanmanın daha da kötü olduğunu gördüm. Her yanım orklarla doluydu. Sanırım gırtlağımdanaşağıya korkunç, yakıcı bir içecek döküyorlardı. Zihnini berraklaştı ama her yanım ağrıyordu, yorgundum. Üstüındeki her şeyi çıkarttılar; sonra iki koca hayvan gelerek beni sorguya çekti; üzerimde durup şeytanca bir zevkle, bıçaklarını elleye elleye, aklımı kaçıracağımı zannedinceye kadar beni sorguya çektiler. Pençelerini ve gözlerini hiç unutmayacağım."

"Onlar hakkında konuşmaya devam edersen unutamazsın da Bay Frodo," dedi Sam. "Eğer onlarla bir daha karşılaşmak istemiyorsan ne kadar çabuk gitsek o kadar iyi olacak. Yürüyebilir misin?"

"Evet, yürüyebilirim," dedi Frodo, yavaş yavaş ayağa kalkarak. "Yaralı değilim Sam. Sadece kendimi çok yorgun hissediyorum ve burada bir ağrı var." Elini ensesine, sol omuzunun üzerine koydu. Ayağa kalktı, Sam'e sanki Frodo alevden bir giysiye bürünmüş gibi geldi: Çıplak teni yukardaki lambadan gelen ışıkla kıpkırmızı görünüyordu, tki kere bir aşağı, biryukarı gitti geldi.

"Şimdi daha iyiyim!" dedi, morali biraz yerine gelerek. "Beni yalnız bıraktıklarında veya yanıma bir muhafız geldiğinde kıpırdamaya bile cesaret edemiyordum. Ta ki bağırış, çağırış başlayıncaya kadar. O iki hayvan: Onlar kapıştılar galiba. Benim ve eşyalarımın yüzünden. Burada yattım, dehşet içinde. Sonra her şey sessizleşti; öylesi daha da kötüydü."

"Evet, kavga ettikleri belli," dedi Sam. "Burada birkaç yüz tane o pis yaratıklardan vardı herhalde. Sam Gamgee için biraz mübalağalı bir miktar

da denilebilir. Fakat bütün öldürme işini kendi kendilerine halletmişler. Bu çok büyük bir şans ama burdan çıkmadan bu konuda bir şarkı yazacak kadar vakit yok. Şimdi, ne yapsak? Kara Ülke'de çırılçıplak dolaşamazsın Bay Frodo."

"Her şeyi aldılar Sam," dedi Frodo. "Üsıümdeki her şeyi. Anlıyor musun? Her şeyi!" Yeniden başını eğerek yere çömeldi; kendi sözleri içinde bulundukları felaketi tüm hatlarıyla aklına getirmişti ve üzerine bir ümitsizlik çöktü. "Vazifemizde başarılı olamadık Sam. Buradan çıkabilsek bile kaçamayacağız. Sadece elfler kaçabilirler. Uzağa, Orta Dünya'dan uzaklara, Deniz'i aşarak uzaklara. Tabii eğer Deniz, Gölge'yi engelleyebilecek kadar genişse."

"Hayır, her şeyi değil Bay Frodo. Üstelik başarısız olmadık, henüz olmadık. Onu ben almıştım Bay Frodo, affına sığınarak. Ve sıkı sıkı korudum. Şu anda benim boynumda; çok da büyük bir yük üstelik." Sam Yüzük'ü ve zinciri aramaya başladı. "Ama sanırım onu geri alman lazım." Şimdi sırası gelmişken Sam Yüzük'ü ve yükünü tekrar beyine vermekte biraz gönülsüz hissetti kendini.

"Sende mi?" diye nefesi tıkandı Frodo'nun. "Burada mı? Sam sen mükemmel birisin!" Sonra çarçabuk ve garip bir biçimde sesinin tonu değişiverdi. "Ver onu bana!" diye bağırdı ayağa kalkıp titreyen elini uzatarak. "Hemen bana ver! Onu sen taşıyamazsın!"

"Tamam Bay Frodo," dedi Sam, oldukça şaşırarak, "İşte burada!" Yavaş yavaş Yüzük'ü çıkartarak zinciri başından geçirdi. "Ama artık Mordor diyarındasm beyim; dışarı çıkınca Ateşli Dağ'ı falan görebilirsin. Göreceksin ki artık yüzük çok tehlikeli ve onu taşıması çok zor olacak. Eğer bu çok zor bir görev olacaksa, bunu seninle paylaşabilirim belki de?"

"Yo, yo!" diye bağırdı Frodo Yüzük'ü ve zinciri Sam'in elinden kaparak. "Hayır paylaşmayacaksın, seni hırsız seni!" Sam'e korku ve husumet ile açılmış gözlerle bakarken soluk soluğaydı. Sonra aniden Yüzük'ü yumruk yaptığı elinde tutarken donakaldı. Sanki gözlerinden bir pus silinmişti, eliyle ağrıyan alnını sıvazladı. Hem yarası, hem de korku nedeniyle aklı yarıyarıya karışmışken o iğrenç görüntü ona gerçek gibi görünmüştü. Sam gözleri önünde, yine hazinesine yan yan bakan, hazinesini elleyen bir orka;

açgözlü, salyalı ağızlı küçük, kötü bir yaratığa dönüşmüştü. Ama artık o görüntü gitmişti, işte Sam sanki kalbinden bıçaklanmış gibi yüzü acıyla burulmuş, önünde diz çökmüştü; gözlerinden yaşlar akıyordu.

"Ah Sam!" diye bağırdı Frodo. "Ben neler dedim? Ben neler yaptım? Affet beni! Senin bütün yaptıklarından sonra üstelik. Bu Yüzük' ün korkunç güçlerinden biri işte. Keşke hiç, hiç bulunmamış olsaydı. Ama sen bana kulak asma Sam. Yükü sonuna kadar benim taşımam lazım. Bu değiştirilemez. Benimle bu yazgının arasına giremezsin."

"Ziyanı yok Bay Frodo," dedi Sam, elbisesinin koluyla gözlerini silerek. "Anlıyorum. Ama ben hâlâ sana yardım edebilirim, değil mi? Seni buradan çıkarmam lazım. Hem de hemen, anlıyor musun! Ama önce senin biraz giyeceğe, birkaç eşyaya, sonra da biraz yiyeceğe ihtiyacın var. Giysiler en kolay kısmı. Madem ki Mordor'dayız, Mordor usulü giyinmek gerek; zaten başka çaremiz de yok. Sana ork şeyleri bulmak zorundayız korkarım Bay Frodo. Bana da tabii. Beraber gideceksek, uyum içinde olmamız lazım gelir. Şimdi şuna bir sann!"

Sam gri pelerinini çözerek Frodo'nun omuzlarına sardı. Sonra bohçasını indirerek yere bıraktı. Sting'i kınından çekti. Kılıçta hemenhemen hiç ışıltı yoktu. "Bunu unutuyordum neredeyse Bay Frodo," dedi. "Yo, her şeyi alamadılar! Sting'i bana sen ödünç vermiştin eğer hatırlarsan ve Hanım'ın camını, îkisi de hâlâ bende. Ama bunları bende bir süre daha bırak Bay Frodo. Gidip bir bakayım, neler bulabileceğim. Sen burada kal. Biraz yürüyüp ayaklarını rahatlat, işim uzun sürmez. Pek uzağa gitmeme gerek yok."

"Dikkatli ol Sam!" dedi Frodo. "Ve çabuk ol! Hâlâ canlı olan orklar olabilir, pusuya yatmış orklar."

"Bunu göze almam lazım," dedi Sam. Yerdeki kapaktan adım atarak, merdivenden aşağıya kaydı. Bir dakika sonra başı yeniden belirdi. Yere uzun bir bıçak attı.

"İşe yarayabilecek bir şey," dedi. "Ölmüş: Seni kırbaçlayan. Aceleyle boynunu kırmış gibi görünüyor. Şimdi, eğer becerebilirsen merdiveni yukarı çek Bay Frodo; ben parolayı söyleyinceye kadar da sakın aşağıya

sarkıtma. Elbereth diye sesleneceğim. Elflerin dediği gibi. Hiçbir ork bunu söyleyemez."

Frodo bir süre oturdu, titriyordu; aklında müthiş korkular birbirini kovalıyordu. Sonra ayağa kalktı, elf pelerinine iyice sarındı ve aklını başka şeylere vermeye çalışarak bir ileri bir geri yürümeye başladı, hapishanesinin her bir köşesini araştırıp, iyice bakarak.

Çok geçmeden gerçi içindeki korku yüzünden sanki bir saat geçmiş gibi geliyordu ona ama Sam'in aşağıdan yavaşça seslenen sesi duyuldu: Elbereth, Elbereth. Frodo hafif merdiveni aşağı sarkıttı. Sam, oflaya puflaya, başında koca bir bohçayla çıktı geldi. Bohçayı bir gümbürtüyle yere bıraktı.

"Çabuk ol şimdi Bay Frodo!" dedi. "Bize uyabilecek ufak bir şeyler bulabilmek için etrafı biraz kolaçan ettim. Bunlarla idare etmemiz lazım. Ama acele etmeliyiz. Canlı hiçbir şeyle karşılaşmadım, hiçbir şey görmedim ama içim huzurlu değil. Bence burası gözleniyor. Bunu açıklayamam ama öyle işte: Bana sanki o kötü uçan süvarilerden biri etrafta gibi geldi, ta yukardaki karanlıkta, göriinemeyecek bir yerlerde."

Bohçayı açtı. Frodo tiksintiyle içindekilere baktı ama elden bir şey gelmiyordu: Ya içindekileri giyecekti, ya da çıplak dolaşacaktı. Pis bir hayvan postundan uzun kıllı pantolonlar ile pis bir deri tunik vardı. Bunları üzerine geçirdi. Tuniğin üzerine, yetişkin bir ork için kısa ama Frodo için çok uzun ve ağır, kalın zincirli bir zırh giydi. Bunun üzerine, içinde geniş bir hançer olan kısa bir kının asılı olduğu bir kemer bağladı. Sam birkaç ork miğferi getirmişti, içlerinden biri, demir kenarlı ve üzeri gagaya benzeyen burun muhafazasının üzerine kırmızıyla kem Göz'ün boyanmış olduğu deri kaplı demir kasnaklı kara bir başlık, Frodo'ya uydu.

"Morgul malları, Gorbag'ın eşyaları daha iyi uyuyordu, daha iyi yapılmıştı," dedi Sam; "ama sanırım onun hatırasını Mordor'da taşımanın âlemi yok, özellikle buradaki bu işlerden sonra. Evet Bay Frodo, işte oldu. Mükemmel minik bir ork müsaadenle en azından eğer yüzüne bir maske takıp, kollarını uzatıp bacaklarını da çarpıtabilseydik öyle olacaktı. Bu gammazlan biraz engeller." Frodo'nun omuzuna büyük kara bir pelerin koydu. "Evet, artık hazırsın! Giderken kendine bir kalkan alırsın."

"Ya sen Sam?" dedi Frodo. "Sen bana uymayacak mısın?"

"Şey Bay Frodo, düşünüyordum da," dedi Sam. "Eşyalarımı geride bırakmasam iyi olacak, hiçbir şeyi yok edemeyiz çünkü. Sonra giysilerimin üzerine ork zırhı giyemem, öyle değil mi? Ben bir tek örtüneceğim."

Diz çökerek elf pelerinini dikkatle katladı, inanılmayacak kadar küçük bir paket oldu. Bunu yerde duran bohçasının içine koydu. Ayağa kalkarak bunu arkasına taktı, başına bir ork miğferi giyerek omuzlarına kara bir pelerin attı. "İşte!" dedi. "Şimdi birbirimize yeterince uyduk. Ve artık buradan ayrılmamız lazım!"

"Ben bütün yol boyunca koşamam Sam," dedi Frodo iğneleyici bir tebessümle. "Umarım yol üzerindeki hanlar hakkında bilgi toplamışsındır. Yoksa yiyecek ve içecek işini tamamen unuttun mu?"

"Ay, affedersin ama unuttum!" dedi Sam. Yılgınlıkla bir ıslık çaldı. "Aman Bay Frodo sen gidince beni öyle bir aç susuz bıraktın ki! Son olarak ne zaman bir lokma bir şey yeyip içtiğimi bile hatırlamıyorum. Ama dur bir bakayım! Son baktığımda yanımda yeterince o yolluktan vardı, Komutan Faramir'in vermiş olduğu yolluktan; lokma lokma yendiğinde beni haftalarca ayakta tutabilecek kadar. Ama mataramda bir yudum su kaldıysa kaldı, başka yok. Artık iki kişiye yetecek bu. Acaba orklar bir şeyler yeyip içmezler mi? Yoksa sadece pis hava ve zehirle mi yaşarlar?"

"Hayır onlar da yerler içerler Sam. Onları üreten Gölge sadece taklit edebilir, yaratamaz: Kendine ait gerçek şeyler yaratamaz. Orklara onun can verdiğini zannetmiyorum, o sadece onlara zarar vererek onlan çarpıttı; eğer yaşayabileceklerse, diğer yaratıklar gibi yaşamak zorundalar Eğer daha iyisini bulamazlarsa bozuk su ve bozuk ete razı olurlar ama zehire değil. Beni beslediler, o yüzden senden daha iyi durumdayım. Burada yiyecek ve içecek olmalı."

"Ama onları arayacak vakit yok," dedi Sam

"Eh aslında durum senin tahmin ettiğinden biraz daha iyi," dedi Frodo. "Sen uzaktayken şansım biraz yaver gitti. Her şeyi de almamışlar gerçekten. Yerdeki paçavraların arasında yemek çıkınımı buldum. Didik didik etmişler çıkını elbette. Fakat sanırım lembas'm görüntüsü ve kokusundan Gollüm kadar bile hoşlanmamışlar. Etrafa dağılmış ve bir kısmının üzerine basarak

kırmışlar ama ben onları bir araya topladım. Sendekınden daha az sayılmaz. Ama Faramir'in yiyeceklerini almışlar ve su mataramı delmişler."

"Eh söylenecek başka bir şey yok," dedi Sam. "Başlangıç için yeterince yiyecek var. Fakat su sorun olacak. Ama haydi Bay Frodo! Hemen gidelim yoksa bir göl dolusu su da olsa işimize yaramayacak!"

"Sen bir yudum almadan olmaz Sam," dedi Frodo. "Surdan şuraya kımıldamam. Al bu elf çöreğini ve matarandaki o son damlayı iç! Her şey o kadar ümitsiz ki, yarın için endişe etmeye gerek yok. Büyük bir ihtimalle yarın hiç olmayacak."

Sonunda yola koyuldular. Merdivenden aşağıya indiler; sonra Sam merdiveni alarak koridora, ölmüş olan orkun yanına uzattı. Aşağıya inen merdivenler karanlıktı ama çatıda Dağ'ın parıltısı, artık donuk bir kırmızıya doğru solsa da hâlâ görünebiliyordu. Kıyafetlerini tamamlamak için iki tane de kalkan aldılar ve yollarına devam ettiler.

Koca merdivenlerden aşağıya doğru ağır ağır yürümeye başladılar. Geride kalan kulenin, birbirlerine kavuştukları odası, gözlerine sıcak bir yuva gibi görünüyordu neredeyse: Yeniden açıklığa çıkmışlardı ve duvar boyunca bir dehşet uzanıyordu. Cirim Ungol Kulesi'ndeki herkes ölmüş olabilirdi fakat hâlâ korku ve kötülüğe gömülüydü kule.

Sonunda dış avludaki kapıya vardılar ve durdular. Durdukları yerden bile Gözcülerin, arasından Mordor'un parlaklığının loş bir şekilde görüldüğü kapının her iki yanındaki kara, sessiz suretlerin garazlarının üzerlerine kamçı gibi indiğini hissedebiliyorlardı. Yollarını orklann iğrenç cesetleri arasından bulurken, her adım bir öncekinden daha zor geliyordu. Daha kemere varmadan durmuşlardı. Bir milim ilergitmek, iradeleri ve bacakları için ızdırap ve zahmet haline gelmişti.

Frodo'nun bu tür bir dövüşe gücü yoktu. Yere çöktü. "Devam edemeyeceğim Sam," diye mırıldandı. "Bayılacağım. Bana neler oluyor bilemiyorum."

"Ben biliyorum Bay Frodo. Kendini topla şimdi1 Bunu yapan kapı. Kapıda bir kötülük var. Ama ben içeri girebildim ve dışarı da çıkacağım. Daha öncekinden tehlikeli olamaz ya1 Evet, haydi şimdi!"

Sam yine Galadriel'in elf camını çıkarttı. Sanki onun bu cesaretini onurlandırmak ve bu kadar iyi işler yapmış olan o sadık kahverengi hobbit

eline ihtişam ile lütuf göstermek istercesine, şişecik aniden parlayıverdi, öyle ki gölgeli avlu şimşek gibi göz kamaştıran bir ışık ile aydınlandı; ama bu ışık hep kaldı, sönmedi.

"Gilthoniel, A Elbereth!" diye bağırdı Sam. Neden böyle bir şey yaptığını bilmiyordu; aklı aniden Shire'daki ciflere ve Kara Süvariler'i kaçıran şarkıya kayıvermişti.

"Aiya elenion ancalima!" diye bağırdı Frodo bir kez daha arkasından.

Gözcüler'in iradesi, gerilmiş yay kirişinin kopması gibi kmlıverdi; Frodo ile Sam ileri doğru tökezlediler. Sonra koşmaya başladılar, önce kapıdan, sonra da pırıltılı gözlerle oturan koca suretlerin arasından geçtiler. Bir çatırtı duyuldu. Kemerin temel taşı neredeyse topuklarına değecek şekilde yere yuvarlandı, üzerindeki duvar paramparça oldu ve yıkıldı. Bir kıl payıyla kaçabilmişlerdi ancak. Bir çan çaldı; ve Gözcüler'den yüksek, korkunç bir uluma duyuldu. Karanlıkta, çok yukarılarda bir yerden cevap geldi. Kara gökyüzünden top gibi indi kanatlı bir suret, bulutları dehşetli bir çığlıkla yırtarak.

BÖLÜM II

GÖLGE DİYARI

Sam'in şişeciği koynuna sokacak kadar aklı kalmıştı ancak. "Koş Bay Frodo!" diye haykırdı. "Hayır, o taraftan değil! Duvarın ötesinde dik bir uçurum var. Beni izle!"

Kapıdan yola doğru kaçmaya başladılar. Elli adımda, sarp kayalığın dışarı fırlayan burcundan hızla dönen yol onları Kule'nin görüş açısından çıkarmıştı. O an için kaçmayı başarmışlardı. Kayaya yapışıp çömelerek bir nefes aldılar, ellerini kalplerine bastırdılar. Artık kapının yıkıntıları yanına tünemiş olan Nazgûl insanın kanını donduran çığlıklar atıyordu. Bütün uçurumlar yankı verdi.

Dehşet içinde sendeleyerek yürümeye başladılar. Kısa bir süre sonra yol yeniden doğuya doğru keskin bir biçimde döndü ve korku dolu bir an için Kule'nin görüş açısına girdi. Bir yandan çırpınarak yolu geçerken bir yandan da arkalarına bir göz atarak mazgallı siper üzerindeki koca siyah cismi gördüler; sonra Morgul yoluyla birleşecek şekilde dimdik alçalan, kayadan yüksek duvarlar arasındaki bir yarmadan aşağıya daldılar. Yol kavşağına vardılar. Hâlâ orklardan bir iz yoktu, Nazgûl'ün çığlığına bir cevap da gelmiyordu; fakat bu sessizliğin uzun sürmeyeceğini biliyorlardı. Her an başlayabilirdi av.

"Bu böyle olmayacak Sam," dedi Frodo. "Eğer biz gerçek orklar olaydık, Kule'ye doğru koşmamız gerekirdi, Kule'den uzağa değil. Karşılaşacağımız ilk düşman bizi hemen tanır. Bir yolunu bulup bu yoldan ayrılmalıyız."

"Ama ayrılamayız," dedi Sam, "kanatlarımız olmadan."

Ephel Dûath'ın doğu yüzleri dimdikti, hobbitlerle sırtın iç kısmı arasında kalan kara boşluğa doğru uçurumlar halinde iniyordu. Kavşağın biraz gerisinde, başka dik bir inişten sonra havada taştan bir köprü yolu

uçurumun üzerinden aşırıyor, Morgai'nin kademe kademe yamaçlarına ve dar vadilere taşıyordu. Frodo ile Sam can havliyle köprüye koşturdular; fakat feryat figanın başladığını duyduklarında köprünün ucuna ancak varmışlardı. Arkalarında uzakta, dağ yamacının yukarılarındaki tepede Cirith Ungol Kulesi yükseliyor, taşlan donuk donuk parlıyordu. Aniden kulenin keskin çanı bir kez daha çaldı, sonra da bir sürü çan sesi duyuldu. Borular üflendi. Artık köprü başının gerisinden cevap mahiyetinde çığlıklar geliyordu. Aşağıda, Orodruin' in ölmekte olan parlaklığının ulaşamadığı karanlık uçurumda, Frodo ile Sam önlerini göremiyorlar ama demir pabuçlu ayakların sesini duyabiliyorlardı; üstelik yol üzerinde hızla gelen atların ayak sesleri de duyuluyordu.

"Çabuk Sam! Haydi atlıyoruz!" diye bağırdı Frodo. Köprünün alçak duvarına tırmandılar. Şanslarına artık uçuruma doğru korkunç bir iniş yoktu çünkü Morgai'nin yamaçları daha şimdiden yolla hemen hemen bir seviyeye gelmişti; fakat yine de ne kadar aşağı düşeceklerini tahmin edemeyecekleri kadar karanlıktı ortalık.

"Evet, işte atlıyorum Bay Frodo," dedi Sam. "Hoşça kal!"

Kendini bıraktı. Onu Frodo izledi. Tam onlar düşerken köprüden rüzgâr gibi geçen atlıları ve peşlerinden koşturan orklann ayak seslerini duydular. Fakat Sam eğer cesaret edebilseydi gülecekti. Görünmeyen kayaların üzerine düşüp bir yerlerini kırmaktan korkan hobbitler, beş altı metreden daha fazla olmayan bir düşüşten sonra bir gümbürtü ve çatırtıyla akıllarına gelebilecek en son şeyin üzerine konuverdiler: Bir öbek dikenli çalı üzerine. Orada Sam kıpırdamadan yattı, çizilmiş elini tatlı tatlı emerek.

Atların ve orklann ayak sesleri geçince fısıltıyla konuşmaya cesaret edebildi, "İnan olsun Bay Frodo Mordor'da bir şey yetiştiğini bilmezdim! Ama daha önceden biteydim, dikkat edeceğim tek şey de bu olurdu. Yokladığım kadarıyla bu dikenler yarım metre falan olsa gerek; üstümdeki her şeyi delip geçtiler. Keşke üzerimde zırh olsaydı!"

"Ork zırhı dikenleri engelleyemiyor," dedi Frodo. "Deri yelek bile fay da etmiyor."

Dikenli çalıdan kurtulabilmek için uğraşmaları gerekti. Dikenler ve fundalar tel kadar sertti ve hayvan pençesi gibi yapışıyorlardı. Sonunda

kurtulduklarında pelerinleri lime lime olmuştu.

"Şimdi aşağıya gidiyoruz Sam," diye fısıldadı Frodo. "Hızla aşağıdaki vadiye inip sonra en kısa zamanda kuzeye doğru dönmeliyiz."

Dışarıdaki dünyaya yine gün doğuyordu; Mordor'un karanlıklarının çok ötesinde Güneş Orta Dünya'nın kenanndan tırmanmaya başlamıştı; fakat burada her yer hâlâ gece gibi karanlıktı. Dağ için için yanıyordu, alevleri geçmişti. Uçurumlardaki parlaklığı sönmüştü, îthilien'den çıktıklarından beri esmekte olan doğu rüzgârı şimdi durmuş gibiydi. Yavaş yavaş ve zahmetle indiler aşağıya, tutuna tutuna, tökezleye tökezleye, kayalar, fundalar ve ölü ağaçlar arasından tırmanarak, artık daha fazla ilerleyecek yer kalmayıncaya kadar aşağıya, daha aşağıya indiler.

Sonunda durup sırtlarını devrilmiş bir kayaya dayayarak yan yana oturdular. Her ikisi de kan ter içindeydi. "Eğer Shagrat'ın kendisi bana bir bardak su ikram edecek olsa, onun bile elini sıkardım," dedi Sam.

"Böyle şeyler söyleme!" dedi Frodo. "Bu her şeyi daha da kötüleştiriyor." Sonra yorgun argın serildi ve bir süre hiç konuşmadı. En sonunda, büyük bir gayretle yeniden oturdu. Hayret içinde Sam'in uyumakta olduğunu gördü. "Uyan Sam!" dedi. "Haydi! Bir daha deneme zamanı geldi."

Sam zorla ayağa kalktı. "Hiç olur mu ya!" dedi. "Dalmış olmalıyım. Doğru dürüst uyumayalı o kadar çok oldu ki Bay Frodo; gözlerim kendiliğinden kapanı vermiş."

Başı artık Frodo çekiyordu, tahmin ettiğince kuzeyden; koca koyağın dibinde taşların, yuvarlanmış kayaların sık sık bulunduğu yerden. Fakat çok geçmeden yine durdu.

"Bir faydası yok Sam," dedi. "Başa çıkamayacağım. Zırhla demek istiyorum. Şu halimle mümkün değil. Yorulduğumda mithril zırhım bile ağır geliyordu. Bu çok daha ağır. Sonra ne faydası var? Dövüşerek bir şey kazanacak değiliz."

"Ama biraz dövüşmek zorunda kalabiliriz," dedi Sam. "Sonra bıçaklar ve kaza okları da var. O Gollüm da ölmedi aynca. Karanlıktan bir bıçak darbesi geldiğinde arkanda sadece bir deri parçasından başka bir şey olmadığını düşünmek istemiyorum."

"Bak Sam'ciğim, evladım," dedi Frodo; "Yoruldum, bittim, içimde hiç ümit kalmadı. Ama hareket edebildiğim sürece Dağ'a varmaya çalışmaya devam etmek zorundayım. Yüzük yetiyor zaten. Bu fazla yük öldürüyor beni. Bırakmam lazım. Ama nankör olduğumu zannetme. O cesetler arasında benim için bu zırhı bulmak için verdiğin uğrası düşünmek beni kahrediyor."

"Lafı mı olur Bay Frodo. Çok yaşayasın! Elimden gelse seni sırtımda taşırdım, iyi, bırak o halde!"

Frodo pelerinini kenara koyarak ork zırhını çıkartıp fırlattı. Biraz titredi. "Azıcık sıcak bir şeylere ihtiyacım var benim aslında," dedi. "Ya hava söğüdü, ya da ben hastalandım."

"Benim pelerinimi alabilirsin Bay Frodo," dedi Sam. Bohçasını omuzundan indirerek elf pelerinini çıkarttı. "Buna ne dersin Bay Frodo?" dedi. "O ork paçavrasına sıkı sıkı sarınıp kemerini üzerinden bağla. Sonra bunu hepsinin üzerine örtebilirsin. Bu pek ork işi olmayacak ama seni daha sıcak tutar; bence bu seni bütün diğer alet edevattan da daha çok koruyacaktır. Hanım tarafından yapılmıştı."

Frodo pelerini alarak broşu tutturdu. "Böylesi daha iyi!" dedi. "Kendimi çok daha hafif hissediyorum. Artık yola devam edebilirim. Fakat bu kör edici karanlık gönlüme işliyor sanki. Tutsak olduğum yerde yatarken Sam, Brendibadesi'ni, Ormanlık Uç'u, Hobbitköy'deki değirmenden akan Su'yu hatırlamaya çalıştım. Ama artık onlan gözümün önüne getiremiyorum."

"Bak şimdi Bay Frodo, bu kez de sudan konuşan sensin!" dedi Sam. "Eğer Hanım bizi görebilseydi veya işitebilseydi, ona şöyle derdim: 'Hanımefendi hazretleri bütün istediğimiz biraz ışık ile su: Sadece berrak sular ile gün ışığı, izninizle bunlar mücevherlerden daha iyidir.' Ama Lörien çok uzaklarda." Sam içini çekerek elini, artık kara göğün önünde daha koyu bir karanlık olarak seçilen Ephel Dûath'ın zirvelerine doğru salladı.

Yeniden yola koyuldular. Daha pek ilerlememişlerdi ki Frodo durdu. "Üzerimizde bir Kara Süvari var," dedi. "Bunu hissedebiliyorum. Bir süre hiç kıpırdamasak iyi olacak."

Yuvarlanmış koca bir kayanın altına süzülüp, geriye, batıya doğru bakacak şekilde oturdular ve bir süre hiç konuşmadılar. Sonra Frodo derin

bir nefes alarak rahatladı. "Geçti," dedi. Ayağa kalktılar, sonra her ikisi de hayret içinde bakındı. Uzakta, sollarında, güney tarafinda, griye dönmeye başlamış göğün önünde büyük bir dağ sırasının zirveleri ve yüksek sırtlan, belirgin suretler halinde, simsiyah belirmeye başlamıştı. Gerilerinde ışık artıyordu. Işık, yavaş yavaş Kuzey'e doğru ilerledi. Havanın yüksek boşluklarında bir dövüş vardı. Mordor'un dalga dalga bulutlan geriye sürükleniyor, yaşayan dünyadan bir yel estikçe uçları parçalanıyor, yuvalarının karanlık topraklarına doğru dumanlar halinde süpürülüyordu. Kasvetli kubbenin kalkan etekleri altında, soluk bir ışık, kararmış hapishane penceresinden giren solgun bir sabah gibi Mordor'a sızıyordu.

"Şuna bak Bay Frodo!" dedi Sam. "Şuna bak! Hava döndü. Bir şeyler oluyor. Her şey O'nun istediği gibi gitmiyor. Orada, dışarıdaki dünyada karanlığı parçalanmaya başladı. Neler olduğunu görebilmeyi çok isterdim!"

Mart'ın on beşinin sabahıydı; Anduin Vadisi'nde güneş doğudaki gölgenin üzerinde yükseliyor, güneybatıdan gelen yel esiyordu. Théoden, Pelennor Meydam'na uzanmış ölüyordu.

Frodo ile Sam durmuş bakarken ışığın kenarı, bütün Ephel Duath hattı boyunca yayıldı; sonra bir cisim gördüler, büyük bir hızla Batı' ya gidiyordu, önce dağ tepelerinin pırıldayan şeridi üzerinde sadece kara bir noktaydı ama yıldırım gibi karanlık gökkubbeye dalıncaya ve ta yukarılarda üzerlerinden geçinceye kadar büyüdü. Giderken uzun, tiz bir çığlık attı, Nazgûl'ün sesiydi bu; ama bu çığlık artık onları dehşete düşürmüyordu: Bu bir keder ve ümitsizlik çığlığıydı, Karanlık Kule için kötü haberler taşıyordu. Yüzüktayflan'nın Efendisi belasını bulmuştu.

"Demedim mi sana? Bir şeyler oluyor!" diye bağırdı Sam. "'Savaş iyi gidiyor,' demişti Shagrat; ama Gorbag pek emin değildi. O konuda da haklıymış, işler düzelmeye başladı Bay Frodo. Hâlâ biraz ümidinyok mu?"

"Şey hayır, pek yok Sam," diye içini çekti Frodo. "Olanlar, uzakta dağların ötesinde. Biz doğuya gidiyoruz, batıya değil. Ve ben çok yoruldum. Sonra Yüzük de çok ağır Sam. Ve sürekli olarak onu zihnimde, ateşten koca bir tekerlek gibi görmeye başladım."

Sam'in düzelen morali hemencecik bozuluverdi. Beyine endişeyle baktı ve elini eline aldı. "Haydi Bay Frodo!" dedt. "Ben istediğim şeye ulaştım:

Biraz ışığa. Bize yardımcı olacak kadar ışık var ama galiba tehlikeli de aynı zamanda. Biraz daha gitmeyi deneyelim sonra yatıp biraz dinleniriz. Ama şimdi bir lokma bir şeyler ye, elf yiyeceğinden bir parça; seni biraz yüreklendirir belki."

Bir lembas peksimetini paylaşıp kavrulmuş ağızlarıyla ellerinden geldiğince yedikten sonra, Frodo ile Sam ağır ağır yola koyuldular. Kurşuni bir alacakaranlıktan fazla bir şey olmasa da ışık, artık dağlar arasında derin bir vadide olduklarını görmelerine yetecek kadardı. Kuzey tarafından yavaş yavaş yükseliyordu ve dibinde artık kurumuş ve susmuş bir akarsuyun yatağı bulunuyordu. Taşlı yatağının gerisinde, batıdaki uçurumların eteğinden dolanan bir keçiyolu gördüler. Bilselerdi bu yola daha çabuk girerlerdi, çünkü bu yol, köprünün batı tarafında ana Morgul yolundan ayrılarak vadinin dibindeki kayalara oyulmuş uzun bir merdivenle aşağıya inen karanlık bir keçiyoluydu. Burası Cirith Ungol ile îsenağzı dargeçitleri arasındaki Carach Angren'in çelik çenesinden geçiyor ve kuzey uçtaki daha önemsiz ordugâhlara ve kalelere aceleyle gidip gelen devriyeler veya ulaklar tarafından kullanılıyordu.

Hobbitlerin böyle bir yolu kullanıyor olmaları tehlikeliydi fakat hızlı olmaları gerekiyordu ve Frodo devrilmiş kayalar veya Morgai' nin yolsuz izsiz vadileri arasında dolanacak hali olmadığını hissediyordu. Ayrıca, kuzey yönünün peşlerine takılanların, onların seçmelerini bekleyecekleri son yön olacağı kararına varmıştı. Ovaya geri dönen doğudaki yol, ya da batıya giden geçit didik didik aranacak ilk yerler olacaktı. Ancak Kule'nin iyice kuzeyine geldikten sonra dönüp kendisini biraz doğuya, yolculuğunun doğudaki son çaresiz bölümüne götürecek bir yol aramaya niyetliydi. Böylece artık derenin taşlı yatağını geçip ork yolunu tutmuşlardı; bir süre bu yol boyunca ilerlediler. Sol yanlarında kalan sarp kayalar üzerlerini örtüyordu, böylece yukardan bakıldığında görülmüyorlardı; fakat patika üzerinde bir sürü dönemeç vardı ve her dönemeçte kılıçlarının kabzalarını kavrayarak ihtiyatla ilerliyorlardı.

Işık artmamıştı çünkü Orodruin hâlâ, zıt hava akımları tarafından rüzgârların üstünde bir bölgeye varıncaya kadar yukan doğru itilip, orta direği onların görüş açısının dışında kalan gölgelerden yükselen ölçülemeyecek kadar büyük bir kubbeye yayılan koca bir duman sütunu

püskürtüyordu. Durmalarına neden olan bir ses duyuncaya kadar bir saatten fazla zahmetle ilerlemişlerdi, inanılmaz ama karıştırmalarına imkân olmayan bir sesti bu. Şıpırdayan bir su. Sollanndaki bir derecikten sular damlaya damlaya aşağıya akıyordu; dere o kadar dar ve dikti ki, sanki kara kaya kütlesi koca bir baltayla kesilmiş gibi duruyordu: Bu belki de güneşle aydınlanmış denizlerden toplanıp gelmiş tatlı bir yağmurun son kalıntılarıydı; ama sonunda Karanlık Ülke' nin duvarlarına gelip, faydasız bir şekilde tozlar arasında dolanması ne büyük kadersizlikti. işte burada dökülen küçük bir derecik halinde kayadan çıkıyor, yolun üzerinden akarak, ölü taşlar arasında aceleyle kaybolmak üzere, güneye doğru uzaklaşıyordu.

Sam suya doğru atıldı. "Eğer Hanım'ı bir daha görecek olursam, bunu anlatacağım!" diye haykırdı. "Önce ışık, şimdi de su!" Sonra durdu. "Önce ben içeyim Bay Frodo," dedi.

"Tamam, ama ikimize yetecek kadar yer var."

"Ben onu kastetmedim," dedi Sam. "Ben şöyle düşündüm: Eğer zehirliyse veya kötü etkisini hemen gösterecek bir şey varsa, işte o zaman bana olması sana olmasından iyidir beyim, bilmem anlatabildim mi."

"Anladım. Ama bence şansımızı ya da nimetimizi birlikte denemeliyiz Sam. Yine de dikkatli ol, soğuk olabilir!"

Su soğuktu ama buz gibi değildi ve tadı da pek hoş sayılmazdı; acı ve yağlı bir tat bırakıyordu ağızda hemen, ya da memleketlerinde olsa öyle derlerdi. Burada ise eşsiz bir şey gibi geliyordu onlara; ne korku ne de temkin azaltıyordu bu duyguyu. Kana kana içtiler, Sam matarasını yeniden doldurdu. Ondan sonra Frodo kendini daha rahat hissetti ve yol genişleyinceye, yol kenarındaki kaba bir duvarın başlangıcı onlan başka bir ork karakoluna yaklaşmakta oldukları konusunda uyanncaya kadar birkaç mil daha ilerlediler.

"Burada yoldan ayrılacağız işte Sam," dedi Frodo. "Ve doğuya dönmemiz lazım." Vadinin öte yanındaki kasvetli sırtlara bakarken içini çekti. "Orada, yukarıda bir kovuk bulacak kadar gücüm kaldı ancak. Ondan sonra biraz dinlenmem gerekecek."

Nehir yatağı artık yolun biraz altında kalıyordu. Zar zor yatağa indiler ve geçmeye başladılar. Vadinin yukarılarında bir yerlerden damlaya damlaya

gelen iplik gibi suların oluşturduğu karanlık su birikintilerine geldiklerinde hayret içinde kaldılar. Dış sınırlarında, batıya bakan dağların altında Mordor ölmekte olan bir ülke görünümündeydi ama henüz ölmemişti. Burada kaba da olsa, eğri büğrü de olsa hâlâ bir şeyler yetişiyor, yaşam savaşı veriyordu. Vadinin öte yakasında, Morgai'deki dere yataklarında bodur, çelimsiz ağaçlar gizli gizli oldukları yere tutunmuştu; kaba, kurşuni renkli çalı öbekleri kayalarla savaşıyor, üzerlerine büzüşmüş yosunlar tırmanıyordu; her yana birbirine girmiş koca kıvırcık böğürtlen çalıları yayılmıştı. Kimisinin uzun, insana batan dikenleri, kimisinin de insanı bıçak gibi kesen kanca şeklinde çengelleri vardı. Hüzünlü havalarda ufalanan ve hışırdayan, geçmiş bir yılın kasvetli, buruşuk yapraklan asılı duruyordu üzerlerinde, fakat kurtçuk dolu tomurcuklan ancak açabiliyordu. Orklar gibi kırmızı göz biçimli bir lekeleri olan boz, gri, siyah renkli sinekler etrafta vızıldıyarak sokuyorlardı; fundaların üzerinde de aç titrersinek bulutlan oynaşıyor, dönüp duruyordu.

"Ork eşyaları bir işe yaramıyor," dedi Sam, kolunu sallayarak. "Keşke orklar gibi postum olaydı."

Sonunda Frodo daha fazla ilerleyemedi. Basamak basamak, dar bir koyağa tırmanmışlardı ama son sarp sırtın görüş alanına girmeleri için bile daha çok tırmanmalan gerekiyordu. "Artık dinlenmem lazım Sam," dedi Frodo, "ve uyuyabilirsem uyumalıyım." Etrafına bakındı ama bu neşesiz topraklarda bir hayvanın bile kıvrılıp yatabileceği bir yer yok gibiydi. Zamanla, yorgun argın, alçak bir kayanın yüzünden bir örtü gibi aşağıya sallanan böğürtlen çalısından bir perde altına süzüldüler.

Burada oturarak yiyebildikleri kadar bir şeyler yediler. Kıymetli lembas'larını önlerindeki daha kötü günler için saklayarak, Faramir'in tedarik ettiği şeylerden Sam'in torbasında ne kaldıysa onu paylaştılar Biraz kuru mey va ve küçük bir dilim tuzlu et; birkaç yudum da su içtiler. Vadideki su birikintilerinden yine biraz içiniş olmalarına rağmen çok susamışlardı. Mordor'un havasında insanın ağzını kurutan acı bir koku vardı. Sam'in aklına su gelince cesareti kınlıyordu. Morgai'nin gerisinde geçmeleri gereken o korkunç Gorgoroth ovası vardı.

"Önce sen uyu Bay Frodo," dedi. "Hava yeniden kararmaya başladı. Herhalde gün bitmek üzeredir."

Frodo içini çekti; daha sözler bitmeden uykuya dalmıştı bile. Sam kendi yorgunluğuyla boğuşuyordu, Frodo'nun elini eline aldı; derin gece çökünceye kadar orada sessizce oturdu. Sonra, sonunda, kendini uyanık tutabilmek için saklandıklan yerden emekleyerek dışarıya bakındı. Etraf gıcırtı, çıtırtı ve şeytani seslerle doluydu ama bir canlı veya bir ayak sesi duyulmuyordu. Ephel Düath'ın çok yukarılarında, Batı'da, akşam göğü hâlâ loş ve donuktu. Dağlann en üstündeki karanlık kayalık tepenin üzerinde, parçalanmış bir bulutun arasından bakan beyaz bir yıldızın bir süre pırıldadığını gördü Sam. Terk edilmiş topraklardan yukan bakarken yıldızın güzelliği içini yaktı ama ümidi de geri geldi. Çünkü sonuç olarak Gölge'nin sadece küçük ve geçici bir şey olduğu düşüncesi berrak ve soğuk bir ışık huzmesi gibi içini delmişti: Onun erişemediği yerde ışık ve yüce bir güzellik vardı sonsuza kadar. Kule'deki şarkısı ümitten çok bir meydan okumaydı; çünkü o sırada kendisini düşünüyordu. Şimdi, bu an için kendi yazgısı, hatta beyinin yazgısı bile onu rahatsız etmiyordu artık. Yeniden böğürtlen çalılarına emekledi ve Frodo'nun yanına uzandı, bütün kotkularım bir yana bırakarak uzun ve huzurlu bir uykuya daldı.

Birlikte uyandılar, el ele. Sam hemen hemen dinçleşmişti, yeni bir güne hazırdı, fakat Frodo içini çekti. Onun uykusu huzursuz olmuştu,yangınlarla doluydu; uyanmak da rahatlatmamıştı. Yine de uykusu onu iyileştirmemiş değildi: Daha güçlüydü artık, yükünü bir sonraki menzile daha rahat taşıyabilecek durumdaydı. Ne zamanı, ne de nekadar uyuduklarını biliyorlardı; fakat bir lokma bir şeyler yiyip, bir yudum su içtikten sonra, koyak, dibinde taş yığınları ve kaygan kayalar bulunan dik bir yamaçla sona erinceye kadar tırmanmaya devam ettiler. Burada son canlı da savaşından vazgeçiyordu; Morgai'nin tepeleri otsuzdu, boştu, çentik çentikti, bir kayağan taş kadar çıplaktı.

Uzun süre dolanıp arandıktan sonra tırmanabilecekleri bir yol buldular ve otuz beş metre kadar elleriyle kendilerini çeke çeke tırmanarak yukarıya vardılar, iki karanlık sarp uçurum arasındaki bir yarmaya vardılar ve buradan geçerek kendilerini Mordor'un son duvarının tam kenarında buldular. Aşağıda, beş yüz metre kadar bir uçurumun altında iç ova, görüş açısının dışına kadar biçimsiz bir loşluk halinde uzanıyordu. Dünya rüzgârı artık Batı'dan esiyor, koca bulutlar yükseliyor, doğuya doğru kayıyorlardı; ama yine de Gorgoroth'un korkunç tarlalarına sadece gri bir ışık

süzülüyordu. Burada dumanlar yerde izler bırakıyor, deliklerde gizleniyor; yerdeki çatlaklardan da pis kokulu dumanlar yükseliyordu.

Hâlâ uzakta, en az kırk mil ötede, etekleri külden bir enkaz içinde,tüten başı bulutlarla sarılmış koca konisi tepelere yükselen Hüküm Dağı'nı gördüler, içindeki yangınlar azalmıştı artık; için için yanan bir uykuya dalmıştı, en az uyuyan bir hayvan kadar tehditkâr ve tehlikeli.Gerisinde engin bir gölge, Baraddûr'un uzakta Kuzey'den inip gelen Küllenmiş Dağların uzun mahmuzuna kadar yükselmiş peçesi asılı duruyordu, bir fırtına bulutu kadar uğursuz. Karanlık Güç derin düşüncelerdeydi ve Göz içeri dönmüş, kuşku ve tehlike haberleri üzerin de düşünüyordu: Parlak bir kılıç ile sert ve azametli bir yüz görmüştü ve bir süredir başka şeylerle pek ilgilenmiyordu; kapı kapı, kule kule bütün o koca kalesi düşünceli bir kasvete bürünmüştü.

Frodo ile Sam iğrenme ve hayret duygulan birbirine karışarak, bu nefret dolu topraklara baktılar. Tütmekte olan dağ ile aralarında ve dağın kuzey ile güney taraflarında her şey mahvolmuş ve ölü görünüyordu; yanmış ve boğulmuş bir çöl. Bu diyarın Efendisi'nin kölelerine ve ordulanna nasıl bakıp beslediğini merak ettiler. Ama işte orduları vardı. Morgai'nin etekleri boyunca ve güneye doğru göz alabildiğine kamp yerleri, kimisi küçük kasabalar gibi dizilmiş çadırlar vardı. Bunlardan büyük olanlanndan biri tam altlarında bulunuyordu. Ovaya doğru, ancak bir mil kadar ötede, kulübeleri ve alçak ölü renkli binalan arasındaki dümdüz kasvetli yollanyla koca bir böcek yuvası gibi duruyordu. Etrafı gidip gelenlerle doluydu; güneydoğu tarafından Morgul yoluyla birleşen bir yol çıkıyordu ve yol boyunca bir sürü minik kara cisim aceleyle hareket edip duruyordu.

"Görünüş hiç hoşuma gitmedi," dedi Sam. "Çok ümitsiz, bence tabii iyi yanı, bu kadar kalabalığın olduğu yerde hem yiyecek, hem de kuyular ve su vardır mutlaka. Sonra bunlar insan, ork değil, ya da gözlerim artık hiç görmüyor."

Sam'in de, Frodo'nun da, ne kölelerin çalıştığı bu engin diyarın güney bölgesinde, Dağ'ın pis kokulu dumanlan gerisindeki Numen Gölü'nün hüzünlü sulan yanındaki büyük tarlalardan, ne de üzerinden Kule'nin yük arabalannın kafileleriyle eşya, ganimet ve yeni köle getirdikleri doğuya ve güneye, haraç veren topraklara uzanan büyük yollardan haberi vardı.

Burada, kuzey bölgelerinde madenler ile demirhaneler ve uzun zamandır hazırlanılan savaş için toplanmış askerler bulunuyordu; burada Karanlık Güç, ordulannı satranç tahtasındaki taşlar gibi oynatıyor, bir araya topluyordu, tik hareketleri, gücünün ilk göstergeleri batı hattının güney ve kuzey taraflannda denenirdi. O an için güçlerini geri çekiyor, yeni güçler getiriyor ve bunlan öcünü almak amacıyla indireceği darbe için Cirith Gorgor civanna yığıyordu.Aynca Dağ'ı yaklaşacak olanlara karşı korumak için de en iyi yol buydu zaten.

"Pekâlâ!" diye devam etti Sam. "Onlar her ne yiyor, içiyorsa biz bunları tedarik edemeyeceğiz. Görebildiğim kadarıyla aşağıya inen bir yol yok. Zaten olsaydı da bütün bu açık araziyi düşmanın arasından emekleyerek geçemezdik."

"Yine de denemek zorundayız," dedi Frodo. "Beklediğimden daha kötü çıkmadı. Zaten geçebilmeyi hiç düşünmemiştim. Artık hiçbir umut göremiyorum. Ama hâlâ elimden gelenin en iyisini yapmaya çalışmalıyım. Şu anda ise bu, mümkün olduğunca yakalanmamaya çalışmak. O yüzden kuzeye gitmeye devam etmeli ve açık arazinin en dar yerinde neler var, neler yok bakmalıyız sanırım."

"Ben tahmin edebiliyorum," dedi Sam. "Daha dar olduğu yerde orklar ile insanlar biraz daha sıkışıktır. Göreceksin Bay Frodo."

"Herhalde görürüm, oraya gidebilirsem tabii," dedi Frodo ve arkasını döndü.

Kısa bir süre sonra Morgai'nin doruğu boyunca veya yüksek kısımlarının herhangi bir seviyesinde yürümenin mümkün olmadığını gördüler çünkü buralarda hem bir yol, iz yoktu hem de derin ve dar vadilerle yarılmıştı. En sonunda tırmanmış oldukları koyağa geri dönerek vadi boyunca bir yer aramaya mecbur kaldılar, ilerlemek zordu,çünkü yolun batı tarafına geçmeye cesaret edememişlerdi. Bir mil kadar sonra, yakında olduğunu tahmin ettikleri, uçurumun eteğinde bir çukurluğa yerleşmiş olan ork sığınağını gördüler: Bir mağaranın karanlık ağzı etrafında taştan kulübelerden bir yığın ve bir sur. Hiç hareket yoktu görünürde ama hobbitler tam bu noktada eski su yolunun her iki yanında da sık yetişmiş

dikenli eğrelti otlarına yakın durarak ellerinden geldiğince dikkatle yaklaştılar.

İki üç mil daha ilerlediler, ork sığınağı arkalarında gözden kaybolmuştu; ama daha rahat rahat nefes almaya yeni başlamışlardı ki bütün kabalığı ve şiddetiyle ork sesleri duydular. Çabucak kurumuş bodur çalılıkların arkasına sıvışarak gözden kayboldular. Sesler yaklaştı.Derken iki ork göründü. Biri yırtık pırtık kahverengi giysiler içinde boynuzdan yapılma bir yay taşıyordu; bu küçük bir orktu, kara deriliydi, geniş, havayı koklayan burun delikleri vardı: Belli ki bir çeşit izciydi. Diğeri iri, savaşçı bir orktu, Shagrat'ın bölüğündekiler gibi,Göz'ün nişanını taşıyordu üzerinde. Onun da sırtında bir yay vardı ve elinde kısa başlı geniş bir mızrak taşıyordu. Her zamanki gibi ağız dalaşındaydılar ve ayrı ayrı cinslere mensup olduklarından kendi usullerince Ortak Lisan'ı kullanıyorlardı.

Hobbitlerin saklandıkları yerden yirmi adım kadar ilerde küçük ork durdu. "Hır!" diye hırladı. "Ben eve dönüyorum." Vadinin öte yanındaki ork karakolunu gösterdi. "Burnumu kayalar üzerinde yıpratmanın bir faydası yok artık. Hiç iz kalmamış diyorum. Senin önden gitmene müsaade etmekle kokuyu kaybettim. O tepelere çıkmış, vadiye gelmemiş, söyleyeyim sana."

"Pek bir işe yaramazsınız siz bıdık kokucular, öyle değil mi?" dedi büyük ork. "Bence gözler sizin o sümüklü burunlarınızdan daha iyidir."

"Madem öyle, sen neler gördün onlarla?" diye hırladı diğeri. "Hırr! Ne aradığını bile bilmiyorsun."

"Bu kimin suçu?" dedi asker. "Benim değil. Bu Yukardaki'nden geliyor. Önce parlak zırhlar içinde koca bir elf dediler, sonra bir çeşit ufak cüce adam oldu, sonra da isyan eden bir Urukhai sürüsü oldu; belki de hepsi birdendir."

"Hır!" dedi izci. "Keçileri kaçırmışlar, söyleyeyim ben sana. Patronlardan bir kısmı da postlarını kaybedecek bence, eğer duyduklarım doğruysa: Kule yağmalanmış, bizim çocukların yüzlercesi temizlenmiş ve tutsak kaçmış. Eğer siz savaşçılar böyle devam ederseniz, cepheden kötü haberler aldığımıza şaşmayalım."

"Kim kötü haber var diyor?" diye bağırdı asker.

"Hır! Kim yok diyor?"

"Bu isyankârların lafları; eğer çeneni kapatmazsan sana bir sopa çekerim, bak!"

"Tamam, tamam!" dedi izci. "Başka bir şey demeyeceğim, düşüneceğim sadece. Ama o kara sinsinin bunlarla alakası ne? O sarkık elli gulugulunun?"

"Bilmiyorum. Belki de bir alakası yoktur. Ama bahse girerim burada her şeye burnunu sokması iyiye alamet değil. Lanet olasıca! Tam elimizden kaçıp kurtuldu ki onun sağ olarak yakalanması emri geldi, hem de acilen."

"Eh umanm onu yakalarlar da bir güzel benzetirler," diye homurdandı izci. "Orada bulduğu o zırhı araklayarak ve daha ben varmadan ortalıkta badi badi dolanarak kokuları birbirine karıştırmış."

"Kaçmakla kurtuldu ama," dedi asker. "Daha onun aranıyor olduğunu bilmeden vurduydum onu, hem de olabilecek en iyi şekilde, elli adım öteden, tam sırtından; ama o koşmaya devam etti."

"Hır! Iskaladın," dedi izci. "Önce boşa atıyorsun, sonra çok yavaş koşuyorsun; sonra da tutup zavallı izcileri çağırtıyorsun. Yeterince uğraştım seninle." Sıçrayarak uzaklaştı.

"Geri gel," diye bağırdı asker, "yoksa seni rapor ederim!"

"Kime? O kıymetli Shagrat'ına değil herhalde. Artık o komutan falan olamaz."

"İsmini ve numaranı Nazgûl'e vereceğim," dedi asker, sesi bir tulamaya dönüşecek kadar alçalmıştı. "İçlerinden biri şu anda Kule'de kumandayı ele aldı."

Diğeri durdu, sesi korku ve öfke doluydu. "Seni lanet olasıca gammaz sinsi hırsız!" diye bağırdı. "Sen işini bile yapamıyorsun, kendi halkına bile mukayyet olamıyorsun. Git o pis yaygaracılarının yanına; etini dondursunlar da gör! Tabii eğer önce düşmanın eline geçmezlerse. BirNumara'yı temizlemişler diye duydum, umarım doğrudur!"

Büyük ork, elinde mızrağıyla onun peşinden gitti. Fakat izci, bir kayanın gerisine sıçrayarak koşarken diğerinin gözüne bir ok attı; ork büyük bir

gürültüyle düştü. Öbürü vadinin diğer yanına koşarak gözden kayboldu.

Hobbitler bir süre sessizlik içinde oturdular. Sonunda Sam kıpırdadı. "Eh ben temizlik diye buna derim," dedi. "Eğer bu dostluk bütün Mordor'a yayılacak olsa, sorunumuzun yarısı kendiliğinden hallolmuş olacak."

"Öyle Sam," diye fısıldadı Frodo. "Etrafta başkaları da olabilir. Gerçekten kıl payı kurtulduk; izimiz tahmin ettiğimizden de sıkı sürülüyormuş. Fakat bu Mordor'un ruhu Sam; dört bir köşesine sinmiş. Orklar kendi başlarına kaldıklarında hep böyle davranmışlar, ya da öykülerde hep öyle olduğu anlatılır. Fakat bu böyle diye kendine pay çıkartıp ümitlenme. Bize olan nefretleri hep daha fazla olmuş. Eğer o ikisi bizi ele geçirmiş olsaydı, biz ölünceye kadar kavgalarını bir kenara bırakırlardı."

Yine uzun bir sessizlik oldu. Yine Sam bozdu sessizliği, fakat bu kez bir fısıltıyla.

"Gulugulu hakkında söylediklerini duydun mu Bay Frodo? Sana Gollum'un daha ölmemiş olduğunu söylemiştim, değil mi?"

"Evet hatırlıyorum. Bunu nasıl anladığını merak etmiştim," dedi Frodo. "Evet, haydi! Ortalık iyice kararıncaya kadar buradan çıkmasak iyi olacak. O yüzden anlat bakalım bana nasıl anladığını ve bütün olup bitenleri. Tabii bunu sessiz sakin başarabileceksen "

"Deneyeyim," dedi Sam, "ama aklıma ne zaman o Leş gelse, o kadar hararet basıyor ki bağırabilirim."

Mordor'un kasvetli ışığı koyu ve yıldızsız bir geceye doğru solarken orada, dikenli çalılığın örtüsü altında oturdu hobbitler; Sam Frodo'nun kulağına Gollum'un o haince saldırısını, Shelob'un dehşetini ve orklarla olan maceralarını dili döndüğünce anlattı. Bitirdiğinde Frodo bir şey söylemedi ama Sam'in elini tutarak sıktı. Zamanla da olduğu yerden kıpırdandı.

"Evet, sanırım artık gitme zamanı geldi," dedi. "Acaba ne zaman yakalanacağız da beyhude yere çektiğimiz tüm bu zahmet ve tüm bu gizlenip saklanmalar son bulacak?" Ayağa kalktı. "Karanlık; Hanım' m camını da kullanamayız. Onu benim için sakla Sam. Artık onu koyabilecek

bir yerim kalmadı, elimde tutmak dışında; bu kör karanlıkta her iki elime de ihtiyacım olacak. Fakat Sting'i sana vereceğim. Bende bir ork kılıcı var ama kılıç kullanma görevinin bir daha benim üzerime düşeceğini sanmam."

Yolu, izi olmayan topraklarda ilerlemek hem zor, hem de tehlikeliydi; ama kayalık vadinin doğu kıyısından yavaş yavaş ve düşe kalka kuzeye doğru ilerledi iki hobbit saat be saat. Gri ışık, gerideki topraklarda gün açıldıktan çok sonra batıdaki tepelere tırmanmaya başlayınca tekrar saklandılar ve nöbetleşe biraz uyudular. Uyanık olduğu saatlerde Sam'in aklını hep yiyecekler kurcalıyordu. Sonunda Frodo doğrulup bir şeyler yemekten ve bir kez daha denemek için hazırlanmaktan söz edince, aklını en çok kurcalayan soruyu sordu.

"Affına sığınırım Bay Frodo," dedi, "ama daha ne kadar gitmek zorunda olduğumuz hakkında bir fikrin var mı?"

"Hayır, belirgin bir fikrim yok Sam," diye cevap verdi Frodo. "Yarmavadi'den ayrılmadan önce Düşman dönmeden önceki haliyle Mordor'un bir haritası gösterilmişti bana; ama hayal meyal hatırlıyorum. En belirgin şekilde hatırladığım, batıdaki sıradağlar ile kuzeydeki sıradağların uzantılarının kuzeylerde bir yerlerde neredeyse birleşecek kadar birbirlerine yaklaştıklarıydı. Bu Kule'nin oradaki köprüden en aşağı yirmi fersah uzakta olmalı. Karşıya geçmek için uygun bir yer olabilir. Fakat tabii ki oraya varırsak Dağ'dan daha da uzaklaşmış olacağız, altmış mil kadar sanırım. Herhalde şimdi köprüden on iki fersah kadar uzaklaşmışızdır. Eğer her şey yolunda giderse, Dağ'a ancak bir hafta içinde varabilirim. Korkarım yük çok ağırlaşacak Sam ve yaklaştıkça daha da yavaş gitmek zorunda kalacağız."

Sam içini çekti. "Ben de bundan korkuyordum," dedi. "Eh, suyun lafını bile etmeyeceğim ama daha az yemek zorundayız Bay Frodo, ya da biraz daha hızlı gitmek zorundayız, en azından hâlâ bu vadideyken. Bir lokma daha alınca bütün yemek tükenecek, ciflerin yollukları hariç."

"Biraz daha hızlı olmaya çalışırım Sam," dedi Frodo, derin bir nefes alarak. "Haydi o halde! Yeniden yollara koyulalım!"

Hava henüz tamamen kararmamıştı. Yollarına, gecenin içine doğru devam ettiler. Saatler birkaç kısa molanın verildiği yorucu ve düşe kalka

ilerlenen zahmetli bir yürüyüş içinde geçti. Gölgenin kubbesi altındaki gri ışığın ilk belirtisiyle yine ileri doğru sarkmış bir kayanın altındaki karanlık bir boşluğa gizlendiler.

Işık yavaş yavaş artarak daha önce olmadığı kadar belirginleşti.Batı'dan esen kuvvetli bir rüzgâr Mordor'un pis kokulu dumanlarını havanın yukarı katmanlarından süpürüp götürüyordu. Çok geçmeden hobbitler etraflarındaki araziyi millerce ilersine kadar seçebilmeye başladılar. Dağlar ile Morgai arasında kalan yarma, tırmandıkça daralıyordu; iç tarafta kalan sırtlar da artık Ephel Düath'ın dik yüzündeki bir çıkıntıdan başka bir şey değildi, ama batıya doğru, Gorgoroth'a bütün dikliğiyle iniveriyordu. ileride su yolu kırık kaya basamaklarıyla son buluyordu; çünkü ana dağ sırasından yüksek, çıplak bir dağ burnu çıkıyor, doğuya doğru bir duvar gibi uzanıyordu. Onu karşılamak istercesine Ered Lithui'nin kurşuni renkli puslu kuzey sırasından uzun çıkıntılı başka bir kol uzanıyordu; iki uç arasında da dar bir geçit vardı: Gerisinde Udûn'un kara vadisinin uzandığı Carach Angren, tsenağzı. Morannon'un gerisindeki o vadide Mordor'un uşaklarının, Kara Kapı'yı korumak için yapmış olduğu tüneller ve derin cephanelikler bulunuyordu; şimdi de Efendileri, Batılı Komutanlar'ın hücumunu karşılamak için aceleyle büyük güçler topluyordu, îleri doğru fırlamış dağlık burunlarda kaleler ve kuleler inşa edilmiş, nöbetçi ateşleri yakılıyordu; geçit boyunca topraktan bir sur yapılmış, sadece tek bir köprüyle geçilebilecek derin bir hendek kazılmıştı.

Birkaç mil kuzeyde, batıdaki burnun ana dağ sırasından ayrıldığı yerdeki yüksek bir köşede, Udun vadisi etrafında toplanmış bir sürü ork karargâhından biri olan kadim Durthang kalesi bulunuyordu. Artan ışık altında daha şimdiden görülebilen bir yol kaleden döne döne aşağıya iniyor, hobbitlerin yatmakta oldukları yere bir iki mil kala doğuya dönerek kayalık burnun kenarından bir kaya çıkıntısı boyunca ilerliyor ve böylece ovaya ve oradan da tsenağzı'na gidiyordu.

Baktıkça, kuzeye yaptıkları yolculuk boşunaymış gibi geldi hobbitlere. Sağlanna düşen ova karanlık ve dumanlıydı; orada ne kamp yerleri görüyorlardı ne de hareket halinde birlikler, ama bütün o bölge Carach Angren kalelerinin denetimi altındaydı.

"Bir çıkmaza geldik Sam," dedi Frodo. "Eğer devam edersek varacağımız yer sadece o ork kulesi olacaktır fakat tutabileceğimiz yegane yol da oradan inen yol tabii geriye dönersek o başka. Batıya doğru tırmanamayız, doğuya doğru da inemeyiz."

"O halde yola gideceğiz Bay Frodo," dedi Sam. "O yolu tutup şansımızı denemeliyiz, tabii eğer Mordor'da şans diye bir şey varsa. Etrafta dolanacağımıza veya geri dönmeye çalışacağımıza gidip teslim olsak da bir. Yiyeceğimiz de yetmeyecek. Koşup geçmemiz lazım!"

"Tamam Sam," dedi Frodo. "Başı sen çek! içinde birazcık bile ümidin olduğuna göre. Benim kalmadı artık. Ama koşamam Sam. Senin arkandan ayaklarımı sürürüm o kadar."

"Ayaklarını sürümeye başlamadan önce uyumaya ve yemek yemeye ihtiyacın var Bay Frodo. Gel de ne kadar uyuyabilirsen uyu, ne yiyebilirsenye!"

Frodo'ya biraz su ve bir parça da peksimet verdi ve pelerinini beyinin başının altına yastık yaptı. Frodo tartışamayacak kadar yorgundu; Sam de ona, suyun son yudumunu da içiniş olduğunu ve kendisininkiyle birlikte Sam'in hakkını da yediğini söylemedi. Frodo uyuduğunda Sam onun üzerine eğilerek nefesini dinledi ve yüzünü inceledi. Yüzü kırışmış, incelmişti ama yine de uykudayken memnun ve korkusuz görünüyordu. "Eh işte başlıyorum. Beyim!" diye mırıldandı Sam kendi kendine. "Senden biraz ayrılıp işi şansa bırakmam gerekecek. Su bulmamız şart, ben de çok uzaklaşmayacağım zaten."

Sam emekleyerek çıktı; hobbit dikkatinden bile daha büyük bir dikkatle, bir kayadan bir kayaya geçerek su yoluna indi ve kuzeye doğru tırmanan su yolunu, bir zamanlar kaynağının gürüldeye güriildeye aktığından kuşku olmayan kayadan basamaklara gelinceye kadar biraz takip etti. Her şey kuru ve sessiz görünüyordu; fakat umutsuzluğa düşmeyi kabullenmeyen Sam eğilerek dinledi ve büyük bir keyifle şırıltı sesini duydu. Birkaç adım tırmandıktan sonra tepenin kenarından çıkıp, sonra tekrar içinden dökülen, sonra da çıplak taşlar arasında kaybolan küçük çıplak bir havuzcuğu dolduran karanlık sulu minik bir akarsu gördü.

Sam suyun tadına baktı, yeterince güzeldi. Sonra kana kana içti, matarasını doldurdu ve geriye gitmek için arkasını döndü. Tam o anda Frodo'nun saklandığı yerin yakınlarındaki kayaların arasına kaçan siyah bir cisim veya gölge takıldı gözüne. Çığlık atmamak için kendine zor hâkim olarak pınardan aşağıya sıçrayıp taştan taşa atlayarak koşmaya başladı. Çok dikkatli bir yaratıktı, görülmesi zordu ama Sam'in bu konuda pek kuşkusu yoktu: Ellerini boynuna geçirmek için can atıyordu. Fakat o Sam'in yaklaşmakta olduğunu duymuştu ve çabucak sıvışıverdi. Sam, o dalıp gözden kaybolmadan önce onu doğu tarafındaki uçurumun kenarında durmuş bakarken şöyle bir gözünün ucuyla gördüğünü düşündü.

"Eh şansım yaver gitti," diye mırıldandı Sam, "ama kıl payı kalmıştı! Binlerce orkun arasında bir o yıvışık şey eksikti! Keşke onu vurmuş olsalardı!" Frodo'nun yanına oturdu ve Frodo'yu uyandırmadı; fakat kendisi uyumaya cesaret edemedi. Sonunda gözlerinin kapanmaya başladığını fark edince, uyanık kalmak için vereceği savaşta galip çıkamayacağını bildiğinden kibarca Frodo'yu uyandırdı.

"O Gollum yine etraflarda galiba Bay Frodo," dedi. "En azından, eğer o değildiyse o zaman ikiziydi demektir. Su bulmak için biraz uzaklaşmıştım, tam geri döndüğümde onun etrafı kolaçan ederken yakaladım. Sanırım ikimizin birlikte uyuması emniyetli olmayacak; çok özür dilerim ama artık göz kapaklarımı açık tutamıyorum."

"Çok yaşayasın Sam!" dedi Frodo. "Yat da sıran gelmişken uyu! Ama ben orklardansa Gollum'u tercih ederim. En azından bizi onlara teslim etmez kendi yakalanmadıktan sonra."

"Ama kendi adına biraz hırsızlık ve katillik yapabilir," diye homurdandı Sam. "Gözlerini dört aç Bay Frodo! Su dolu bir matara var. îç. Yola devam edeceğimiz zaman yeniden doldururuz." Bu sözle Sam uykuya daldı.

Uyandığında ışık zayıflıyordu. Frodo gerideki kayaya dayanmış oturuyordu ama neredeyse uyuyor gibiydi. Matara boştu. Gollum'dan iz miz yoktu.

Hobbitler yolculuklarının en tehlikeli kısmı için yeniden yola koyulduklarında, Mordor karanlığı geri gelmiş, tepelerdeki gözcü ateşleri bütün hiddetleriyle al al yanmaya başlamıştı, îlk önce minik pınara gittiler,

sonra dikkatle tırmanarak tam doğuya, yirmi mil uzaktaki Isenağzı'na doğru döndüğü noktada yola vardılar. Yol pek geniş de ğildi ve kenarında bir duvarı veya parmaklığı yoktu; ilerledikçe ya nındaki uçurum da gittikçe derinleşiyordu. Hobbitler hiçbir hareket duymadılar ve bir süre dinledikten sonra doğuya doğru sabit bir hızla yola koyuldular.

On iki mil kadar gittikten sonra durdular. Biraz gerilerinde yol hafifçe kuzeye doğru dönmüştü ve geçmiş oldukları geçit artık görünmüyordu. Bu onlar için bir felaket oldu. Birkaç dakika dinlendikten sonra yollarına devam ettiler; fakat daha birkaç adım gitmişlerdi ki gecenin sakinliğinde gizli gizli duymaktan çekindikleri sesi duydular aniden: Uygun adım gelen ayak sesleri. Hâlâ arkalarında, epey gerideydi ama geriye baktıklarında bir milden daha yakın olan dirsekten dönmekte olan meşalelerin kıpırtılarını görebiliyorlardı; meşaleler hızla ilerliyordu: Frodo'nun önlerindeki yol üzerinde koşarak kaçamayacağı kadar hızlı.

"Bundan korkuyordum Sam," dedi Frodo. "İşimizi şansa bıraktık ama şansımız yaver gitmedi. Kapana kısıldık." Eski zamanların yol ustalarının başlarının birkaç kulaç üzerindeki dik ^ayadan kesmiş oldukları asık yüzlü duvara çaresizce baktı. Diğer tarafa koşarak yolun kenarından karanlık kasvet çukuruna baktı. "Sonunda kapana kısıldık!" dedi. Kayadan duvarın dibinde yere çökerek başını eğdi.

"Öyle görünüyor," dedi Sam. "Eh bekleyip görmekten başka çaremiz yok." Ve bu sözle birlikte o da uçurumun gölgesi altına, Frodo'nun yanına oturdu.

Çok beklemeleri gerekmedi. Orklar büyük bir süratle geliyorlardı. En ön sıralarda bulunanlar meşale taşıyordu. Karanlıktaki alevler hızla büyüdü; yaklaştılar. Artık Sam de başını eğmişti, meşaleler onlara vardığında yüzünü onlardan gizler ümidiyle; kalkanlarını da ayaklarını gizlemek için dizlerine dayamıştı.

"Keşke çok aceleleri olsa da iki yorgun askeri kendi hallerinde bırakıp geçseler!" diye düşündü.

Nitekim görünüşe göre öyle olacaktı. Baştaki orklar uzun ve rahat adımlarla koşuyorlardı, nefes nefese, başlan önlerinde. Bunlar Karanlıklar Efendisi'nin savaşına gönülsüzce götürülen küçük cins orklardan bir

bölüktü; bütün düşünceleri yürüyüşlerini bir an evvel bitirip, kırbaçtan kurtulmaktı. Yanlarında, sıraların bir başından bir başına koşturan, kırbaçlarını şaklatan, bağırıp çağıran iki iri, hiddetli uruk vardı. Dizi dizi geçtiler; gammaz meşale ışığı daha şimdiden bir miktar ilerlemişti. Sam nefesini tuttu. Artık sıranın yansı geçmişti bile. Derken aniden köleleri götürenlerden biri yol kenarındaki iki cismi fark etti. Onlara doğru kırbacını şaklatarak bağırdı: "Hop sizler! Ayağa!" Cevap vermediler; o da bağırarak bölüğü durdurdu.

"Hadi sizi sümüklü böcekler sizi!" diye bağırdı. "Yayılmanın sırası değil." Onlara doğru bir adım attı ve karanlıkta bile kalkanlarının üzerindeki nişanları fark etti. "Firar ha?" diye hırladı. "Aklınızdan böyle bir şeyler mi geçiyordu yoksa? Dün akşamdan önce hepinizin Udûn'da olmanız gerekiyordu. Bunu biliyorsunuz. Hemen ayağa, sıraya girin yoksa numaralarınızı alır sizi rapor ederim."

Zorla ayağa kalktılar, iki büklüm durarak, ayaklan ağrıyan askerler gibi sıranın arkasına doğru sürünmeye başladılar. "Yo, arkaya değil!" diye bağırdı köle başı. "Üç sıra öne. Ve orada da kalın, yoksa yanınıza geldiğimde görürsünüz gününüzü!" Uzun kırbacını başlarının üzerinde şaklattı; sonra bir kez daha şaklatıp bağırarak bölüğün koşar adım yola koyulmasını sağladı.

Bu zavallı yorgun Sam için bile katlanılması zor bir durumdu;ama Frodo için gerçek bir eziyet, bir süre sonra da kâbus olmuştu.Dişlerini sıkarak bir şey düşünmemeye çalıştı ve boğuşmaya devam etti. Etrafındaki ter içindeki orkların leş gibi kokulan boğuyordu onu;susuzluktan nefesi kesilmeye başladı. Durmadan, durmadan ilerledi ler, bütün iradesini nefes almaya ve bacaklarını hareket ettirmeye yöneltti; yine de hangi korkunç sona doğru koştuğunu ve dayanmaya çalıştığını düşünmeye bile cesaret edemiyordu. Dikkat çekmeden sıvışmanın imkânı yoktu. Arada sırada ork başı sıranın gerisine kalarakonlara laf atıyordu.

"Hah şöyle!" diye güldü, bacaklarına hafifçe vurarak. "Kırbacın olduğu yerde istek de vardır sümüklü böceciklerim. Dayanın! Ben sizi canlandıracak bir şeyler yapardım ama kampınıza geç gittiğinizde derinizin kaldıracağı kadar kırbaç yiyeceksiniz nasıl olsa. Bu size iyi gelir. Savaşta olduğumuzu bilmiyor musunuz?"

Frodo'nun gücü artık tükenmeye ve iradesi duraksamaya başladığında birkaç mil gitmişlerdi ve yol artık sonunda uzun bir yokuştan ovaya iniyordu. Sendeleyerek tökezledi. Sam, kendisinin de ancak birkaç adım atacak hali kaldığını hissettiği halde, çaresizlik içinde ona yardım etmeye, onu ayakta tutmaya çalıştı. Artık her an sonlannın geleceğini biliyordu: Beyi ya düşecek, ya bayılacak, her şey anlaşılacak ve bunca çabalan boşa çıkacaktı. "En azından o iblis köle başını haklarım," diye düşündü.

Tam elini kılıcının kabzasına koymuştu ki beklenmedik bir imdat geldi. Artık ovaya varmışlardı ve Udûn'un girişine yaklaşıyorlardı. Girişin biraz önünde, köprü sonundaki kapının önünde yol güneyden ve Baraddûr'dan gelen diğer yollarla birleşiyordu. Bütün yollarda birlikler ilerliyordu; çünkü Batı'mn Komutanları yaklaşıyorlardı ve Karanlıklar Efendisi güçlerini hızla kuzeye doğru sevkediyordu. öyle olmuştu ki tam yol kavşağında, surlardaki nöbetçi ateşlerinin gerisindeki karanlıkta birkaç bölük çakışmıştı. Bütün birlikler kapıya önce varmaya ve yürüyüşlerini önce bitirmeye çalıştığı için büyük bir itişip kakışma ve küfürleşme yaşandı. Köle başları bağınp çağırdığı, kırbaçlarını kullandığı halde çekişmeler çıktı ve bıçaklar çekildi. Baraddûr'dan bir tabur ağır silahlı uruk, Durthang sırasına dalarak ortalığı karıştırdı.

Acı ve yorgunluk içinde sersemlemiş olsa da Sam birden uyanarak hemen elindeki şansa dört elle sarıldı ve Frodo'yu da çekerek kendini yere attı. Orklar homurdanarak, küfrederek onların üzerlerine düştü. Yavaş yavaş, yolun öte yanında, görünmeyecekleri bir yerde kendilerini yere bırakmcaya kadar elleri ve dizleri üzerinde emekleyerek kargaşadan dışarı çıktı hobbitler. Bölük başlarının gecenin karanlığında veya siste bölüklerini rahatça yönlendirebilmeleri için yolun kenarında yüksek kaldınm taşları vardı ve bunlar da açık arazinin seviyesinden birkaç metre yukarda duruyordu.

Bir süre kıpırdamadan yattılar. Eğer varsa bile gizlenebilecekleri bir yer arayamayacakları kadar karanlıktı etraf; fakat Sam en azından yoldan ve meşalelerin ışığının menzilinden ayrılmaları gerektiğini hissediyordu.

"Haydi Bay Frodo!" diye fısıldadı. "Biraz daha emekleyeceğiz, ondan sonra kıpırdamadan yatabilirsin."

Son bir ümitsiz gayretle Frodo kendini elleri üzerine kaldırdı, belki bir yirmi metre kadar zorla gidebildi. Sonra hiç beklenmedik bir şekilde önlerinde beliren alçak bir çukurun içine düştü ve orada ölü gibi yatıp kaldı.

BÖLÜM III
HÜKÜM DAĞI

Sam lime lime olmuş ork pelerinini beyinin başının altına koydu ve üzerlerini Lörien'in gri cüppesi ile örttü; tam örterken de aklı o zarif ülkeye, ciflere kayıverdi, onların elleri tarafından dokunmuş kumaşın bu çılgınca korku içindeki tüm ümitsizliğe karşın onları gizlemesini umdu. Bölükler îsenağzı'nı geçtikçe itişip kakışmanın, bağırış çığırışların azaldığını duydu. Sanki değişik cinslere ait birçok bölüğün karışmasından doğan bu kargaşa içinde onları fark eden olmamıştı, en azından henüz fark eden olmamıştı.

Sam bir yudum su içti ama Frodo'nun daha çok içmesi için ısrar etti; beyi biraz kendine geldikten sonra da kıymetli peksimetlerinden birini vererek yemesini sağladı. Sonra, pek korku duyamayacak kadar bitkin olduğundan oldukları yere uzandılar. Huzursuz nöbetler halinde biraz uyudular; çünkü ter üzerlerinde kurumuştu, sert taşlar da etlerini ısırıyordu; titremeye başladılar. Kuzey'den Kara Kapı'dan, Cirith Gorgor üzerinden yer boyunca fısıldaşan ince soğuk bir hava yayılıyordu.

Sabah gri ışık yine geldi, çünkü yukarılarda Batı Rüzgârı esmeye devam ediyordu ama KaraÜlke'nin sınırlarının gerisinde kayalar üzerinde hava sanki ölü gibiydi; serin de olsa boğucuydu. Sam çukurdan dışarı baktı. Etraflarındaki bütün topraklar korkunçtu, dümdüz ve ölü renkliydi. Yakınlardaki yollar üzerinde hiçbir şey kımıldamıyordu artık; fakat Sam, kuzeye doğru en fazla iki yüz metre uzakta olan Isen ağzı surları üzerindeki dikkatli gözlerden korkuyordu. Güneydoğuya doğru, uzakta ayağa kalkmış bir gölge gibi yükseliyordu Dağ. içinden dumanlar fışkırıyor, göğün yukarı katmanlarına çıkanları doğuya doğru ilerlerken yanlarından çıkanları koca bulutlar halinde yuvarlanarak bütün topraklar üzerine yayılıyordu. Kuzeydoğuya doğru bir kaç mil ötede, gerisinde puslu kuzey tepelerinin kararmış gökten ancak biraz daha kara göründüğü, uzakta bir bulut sırası

gibi yükselen Kül Dağlan'nın eteklerinde ise tepeler, gri, kasvetli hayaletler gibi duruyordu.

Sam mesafeyi kestirmeye ve ne tarafa doğru gitmeleri gerektiğini çıkarmaya çalıştı. "Nereden bakarsan bak elli mil kadar görünüyor," diye mırıldandı tehditkâr dağa bakıp içi kararak. "Bir gün bile çekecek olsaydı. Bay Frodo'nun bu haliyle bir hafta sürerdi." Başını salladı, kafasında yavaş yavaş yeni, karanlık bir düşünce belirdi. O sadık gönlünde ümit hiçbir zaman uzun süreli solmamıştı ve o ana kadar hep geri dönüşleri hakkında bir şeyler düşünmüştü. Fakat acı gerçek sonunda kafasına dank etmişti: Yanlarındaki yiyecek en iyi ihtimalle onlan amaçlarına ulaştırabilirdi; görev yerine getirilince o zaman, o korkunç çöl ortasında tek başlarına, evsiz, yurtsuz, yemeksiz sona varmış olacaklardı. Geriye dönüş olmayacaktı.

"Başladığımda yapmam gerektiğini hissettiğim iş buydu demek," diye düşündü Sam: "Bay Frodo'ya son adımına kadar yardım edip onunla ölmek ha? Eh, görevim buysa, bunu yapacağım. Ama Subaşı'nı, Gül Pamuk ile ağabeylerini, Babalık'ı, Marigol'u, hepsini hepsini bir daha görmeyi çok isterdim. Nedense, eğer geriye dönüş için bir ümit olmasaydı Gandalf in Bay Frodo'yu bu göreve yollamış olabileceğine inanamıyorum bir türlü. Moria'da düştüğünde her şey ters gitmeye başladı. Keşke düşmeseydi. O olsaydı bir şeyler yapardı."

Fakat içindeki ümit sönerken, ya da söner gibi olurken, ümitsizlik yeni bir güce dönüştü. Sam'in o sade hobbit yüzü sertleşti, neredeyse aksileşti niyeti kesinleştikçe; sanki ne üzüntünün, ne yorgunluğun, ne de sonu gelmeyen o çıplak millerin boyun eğdiremeyeceği taştan ve demirden bir yaratığa dönüşüyormuş gibi kol ve bacaklarında bir titreşim hissetti.

Yeni bir sorumluluk duygusuyla gözlerini yakınlardaki topraklara çevirdi tekrar, bir sonraki hareketlerini tasarlayarak. Işık biraz biraz arttıkça, uzaktan engin ve şekilsiz görünen düzlüklerin aslında kınk kırık yüzeyler olduğunu hayret içinde gördü. Gerçekten de Gorgoroth'un bütün düzlüklerinin yüzü koca koca deliklerle çiçek bozuğu gibiydi sanki buraları hâlâ yumuşak çamurdan bir araziyken yıldırımların ve muazzam sapan taşlarının sağnağına maruz kalmış gibi. Bu deliklerin en büyüklerinin kırık kayalardan kenarları vardı ve bunların içinden her yöne doğru geniş yarıklar yayılıyordu. En dikkatli gözler hariç kimse tarafından görünmeden, bir

saklanma yerinden diğerine surunulebılecek bir arazıydı Bu en azından güçlü ve acelesi olmayan bin için geçerliydi Aç ve yorgun olanlar için, yaşam onları bırak madan gidecek çok yolları olanlar için korkunç bir görüntüsü vaıdı

Aklında butun bunlarla, Sam beyinin yanına dondu Onu kaldırmasına gerek kalmamıştı Frodo gözlen açık sırtüstü yatmış, bulutlu gökyüzüne bakıyordu 'Evet Bay Frodo," dedi Sam bıaz etrafa ba kıp duşundum de Yollarda hiçbir şey yok, hâlâ şansımız varken kaç maya çalışsak iyi olacak Yapabilecek mısın?'

"Yapabilirim, dedi Frodo "Yapmam şart'

Bir kez daha çukurdan çukura sürünerek, bulabildikleri butun örtulerın ardına gizlenerek ama hep kuzeydeki sıradağların eteklerinde ki tepelere doğru ilerleyecek şekilde hareket ederek yola koyuldular Fakat onlar ilerledikçe yolların en doğuda olanı sonunda dağların eteklerim kucaklayarak uzakta, önlerindeki kara gölgeden duvarın içine doğru uzaklaşıp gitti Artık kurşun rengi düzlüklerinde ne bir insan, ne de bir ork hareket ediyordu, çünkü Karanlıklar Efendisi güçlerinin manevrasını hemen hemen tamamlamış, kendi diyarının istihkamında bile, aleyhine donen dünya rüzgârlarından korkarak ve sınırlarından geçen korkusuz casuslar hakkındaki haberlerden huzursuz olarak gecenin gizliliğini arıyordu

Hobbıtler mola verdiklerinde yorgun argın birkaç mil kadar ilerlemişlerdi topu topu Frodo tamamen bitmiş görünüyordu Sam daha fazla bu şekilde sürünerek, eğilerek, kuşkulu bir yolu seçip ağır ağır ilerleyerek ya da tokezleye tokezleye aceleyle koşarak gidemeyeceğini fark etti

"Işık varken yola döneceğim, Bay Frodo," dedi Yine şansa güveneceğim' Geçen sefer neredeyse şansımız yaver gitmeyecekti ama pek de öyle olmadı Birkaç mil daha belli bir hızla gidip sonra dinleniriz '

Tahmin edebileceğinden çok daha büyük bir riski göze alıyordu, ama Frodo yükü ve aklındaki mücadele ile o kadar meşguldü ki tartışacak halı yoktu, neredeyse umursamayacak kadar da ümitsizdi Yola tırmandılar ve Karanlık Kule'nın ta kendisine doğru ilerleyen sert ve dayanılmaz yoldan zahmetle yürümeye başladılar Fakat şansları yaver gitti ve günün gen kalan kısmında ne hareket eden, ne de yaşayan bir şeyle karşılaştılar, gece

geldiğinde Mordor karanlığı içinde endiler Artık butun topraklar gelmekte olan büyük fırtınayı bekler gıbıydi Çünkü Batı'mn Kumandanları Kavşak'ı geçmişler Imlad Morgul'un korkunç tarlalarını tutuşturmuşlardı

Yüzük güneye, kralların sancakları da kuzeye doğru ilerlerken onların yolculuğu böylesine ümitsiz devam ediyordu işte Güçlen azaldıkça ve arazı kotuleştıkçe hobbıtlere her gün, her mil bir öncekinden daha acı gelmeye başlamıştı Gün boyunc^ hiçbir düşmanla karşılaşmadılar Gece olup da yolun kenarında bir yerlere huzursuzca sindiklerinde veya orada uyukladıklannda, zaman zaman çığlıklar, bir sürü ayak sesi veya zalimce sürülen bir kuheylanın aceleyle geçişinin sesini duyuyorlardı Fakat bu tur tehlikelerden çok daha kötüsü onlar ilerledikçe onlara durmadan yaklaşan tehditti Onları bekleyen Güç'ün, derin düşüncelere dalmış, Tahtı etrafındaki kara örtü arkasındaki uykusuz garazının korkunç tehlikesi Gittikçe yaklaşıyor dünyanın en sonundaki gecenin yaklaşan duvarı gibi daha da kararararak yükseliyordu

Sonunda korkunç bir gece çoktu, tam Batı nın Komutanları yaşayan topraklannın sonuna yaklaşırlarken ıkı gezgin de manasız bir ümitsizlik saatine ulaşmışlardı Orklardan kaçalı dört gün oluyordu fakat zaman arkalarında hiç uyanışı olmayan bir rüya gibi uzanıyordu Bu son gün boyunca Frodo hiç konuşmamış, sanki gözlen ayaklarının önündeki yolu gormuyormuş gibi sık sık tökezleyerek beli bükük yürümüştü Sam, butun acıların içinde ona en çok, bedene bir yük, akla bir ıstırap olan Yüzük un artmakta olan ağırlığının fazla geldiğini duşundu Sam endişeyle nasıl beyinin sol elinin sanki bir darbeye karşı kendini korumak ya da kendi kısılan gözlerini, gözlerine bakmak için çabalayan korkunç Goz'den gizlemek istercesine kalktığını fark etti Ve bazen sağ eli koynuna gidiyor, yumruk oluyor, sonra yavaş yavaş, iradesi yeniden üstünlük sağlayınca geri çekiliyordu

Gecenin siyahlığı gen dönerken Frodo başı dızlennın arasında, hafifçe seğiren elleri yerde, kolları bitap bir şekilde yanlara sarkmış halde oturmuştu Sam onu, gece her ikisini de örtüp bırbırlennden gızleyınceye kadar seyretti Artık söyleyecek bir söz bulamıyordu; kendi karanlık duşuncelenne dondu Yorgun ve kendi korkulannın gölgesi altında olsa da, hâlâ içinde biraz kuvvet kalmıştı Lembas'te öyle bir özellik vardı ki, onlar

olmasa şimdiye kadar çoktan uzanıp ölmüş olurlardı insanın arzusunu tatmin etmiyordu, zaman zaman Sam'in aklı yemeklerle ilgili hatıralarla dolup taşıyor, sadece ekmek ve et istiyordu Yine de elflenn yolluklannda öyle bir kudret vardı ki yolcular sadece ona kaldıkça ve diğer yiyeceklerle karıştırmadıkça, kudreti artıyordu, isteklerini doyuruyor, kollarına ve bacaklarına, eklem yerlerine ölümlülerin ölçülerinin ötesinde bir hâkimiyet ve dirençlerini arttıracak bir güç veriyordu. Fakat artık yeni bir karar vermek zorundaydılar. Bu yolu daha fazla takip edemezlerdi; çünkü yol doğuya, büyük Gölge'ye doğru gidiyordu, ama Dağ artık neredeyse tam güneyde, sağ yanlarında yükseliyordu ve onlar da o tarafa doğru dönmek zorundaydılar. Yine de Dağ'm önünde tüten, çıplak, küllerle kaplı geniş bir bölge uzanıyordu.

"Su, su!" diye mırıldandı Sam. Sonra kendine hâkim oldu, kurumuş ağzı ile dili sanki kalınlaşmış şişmişti; fakat o kadar dikkat etmelerine rağmen artık çok az sulan kalmıştı, belki de ancak matarasının yarısı kadar vardı. Belli mi olur, günlerce yol almaları da gerekebilirdi. Eğer ork yolunu izlemeyi göze almamış olsalardı su şimdiye kadar çoktan bitmiş olurdu. Çünkü o yol üzerinde, uzun aralıklarla, kurak bölgelerden aceleyle geçen bölüklerin kullanımı için sarnıçlar yapılmıştı. Bir tanesinde Sam biraz su bulmuştu, bayat, orklar tarafından çamurlanmış ama yine de onların bu umutsuz durumları için yeterli. Yine de bu bir gün önceydi. Artık başka su bulma ümitleri kalmamıştı.

Sonunda endişeleriyle yorgun düşüp her şeyi zamana bırakarak uyuklamaya başlamıştı Sam; artık başka bir şey yapamazdı. Rüyalar ve uyanıklık huzursuz bir biçimde birbirine karıştı. Şeytani bir zevkle pırıldayan gözler, sürünen kara şekiller görüyor, vahşi hayvanların seslerini veya işkence gören yaratıkların korkunç çığlıklarını duyuyor ama sıçrayıp uyandığında dünyanın kapkaranlık olduğunu fark ediyor, etrafında boş bir siyahlık buluyordu. Bir keresinde ayağa kalkıp etrafa çılgınca bakınırken, artık uyanık olmasına rağmen, hâlâ soluk ışıklara benzeyen gözler görür gibi olmuştu; ama onlar da kısa sürede titreşerek söndüler.

Nefret yüklü gece yavaş yavaş, gönülsüzce geçti. Onu izleyen gün ışığı da soluktu; çünkü Karanlık Kule'den Sauron'un kendisi için ördüğü Gölge'nin örtüleri süzülürken, burada, Dağ yaklaştıkça hava gifgide daha da

kötüleşiyordu. Frodo hiç kıpırdamadan sırtüstü yatıyordu. Sam onun yanında durdu, konuşmaya pek gönlü yoktu ama yine de artık sözün kendinde olduğunu biliyordu: Beyinin iradesini bir kez daha çaba harcaması için harekete geçirmesi gerekiyordu. Sonunda eğilip Frodo'nun alnını okşayarak kulağına fısıldadı.

"Uyan Beyim!" dedi. "Yeni bir başlangıç yapmanın zamanı geldi."

Sanki aniden çalan bir çanla uyanmış gibi hemen doğruluverdi Frodo, ayağa kalktı ve güneye doğru baktı; fakat gözleri Dağ'ı ve çölü gördüğünde yeniden yıldı.

"Yapamayacağım Sam," dedi. "Taşıması o kadar güç bir yük ki, o kadar zor ki." '

Sam daha konuşmadan boşuna olduğunu biliyordu, böyle sözlerin yarardan çok zararı olacağını da; ama içindeki şefkat duygusuyla sessiz duramadı. "O zaman senin yerine biraz ben taşıyayım onu Beyim," dedi. "Biliyorsun bunu yapabilirim ve gücüm yettiği sürece bunu memnuniyetle yaparım."

Frodo'nun gözlerine çılgınca bir ışık geldi. "Uzak dur! Bana dokunma!" diye bağırdı. "Bu benim diyorum. Uzaklaş!" Eli kılıcının kabzasına doğru uzandı. Fakat sonra, hemencecik sesi değişiverdi. "Hayır, hayır Sam," dedi üzgün bir sesle. "Ama anlaman lazım. Bu benim yüküm, başka kimse bunu taşıyamaz. Artık çok geç Sam'ciğim. Bir kez daha bana o şekilde yardımcı olamazsın. Artık neredeyse tamamen onun gücü altındayım. Ondan vazgeçemem veonu almaya kalkışırsan deliririm."

Sam başıyla onayladı. "Anlıyorum," dedi. "Ama düşünüyordum da Bay Frodo, bırakabileceğimiz başka şeyler var. Yükümüzü biraz azaltsak ya! Artık o tarafa doğru gidiyoruz, elimizden geldiğince dosdoğru hem de." Dağı işaret etti. "İlle de ihtiyacımız olmayan şeyleri taşımanın âlemi yok."

Frodo yine Dağ'a doğru baktı. "Evet," dedi, "o yolda çok fazla şeye ihtiyacımız yok. Ve sonunda da hiçbir şeye ihtiyacımız kalmayacak." Ork kalkanını alarak uzağa fırlattı, ardından da başlığını attı. Sonra gri pelerini çekip çıkartarak ağır kemerini açtı ve yere bıraktı, kemer ve kemerle birlikte kınındaki kılıç düştü. Lime lime olmuş kara pelerini de parçalayarak etrafa saçtı.

"Artık ork mork olmayacak," diye bağırdı, "ben de silah taşımayacağım, ister zarif olsun ister kaba. Gelsinler çok istiyorlarsa alsınlar beni!"

Sam de aynısı yaptı, ork eşyalarını bir köşeye koydu; bohçasının içindeki eşyasını çıkardı. Her nedense hepsi ona kıymetli görünür olmuştu, sadece bunca yol boyunca, bunca zahmetle taşımış olması bile kafiydi. En zoru kap kaçağından ayrılmak olmuştu. Bunları atacağı düşüncesi bile gözlerini yaşarttı.

"O azıcık tavşan yahnisini hatırlıyor musun Bay Frodo?" dedi."Sonra benim fiil gördüğüm o günü, Komutan Faramiı'ın ülkesindeki o ılık bayırın altındaki yerimizi?"

"Hayır, korkarım hatırlamıyorum," dedi Frodo. "En azından öyle şeylerin olmuş olduğunu biliyorum ama bunları gözümde canlandıramıyorum. Artık bende hiçbir yiyeceğin tadı, hiçbir suyun hissi, hiçbir rüzgârın sesi, hiçbir ağacın, otun, çiçeğin hatırası, ayın, yıldızların görüntüsü kalmadı. Karanlıkta çırılçıplak kaldım Sam ve artık ateşten tekerlek ile aramda hiçbir örtü kalmadı. Onu uyku mahmuru gözlerle bile görmeye başladım, geriye kalan her şey soluklaşıyor."

Sam yanına giderek elini öptü. "O zaman ondan ne kadar çabuk kurtulursak, o kadar çabuk huzura erişeceğiz," dedi duraksayarak, söyleyecek daha güzel sözler bulamadığından. "Konuşmanın bışey halledeceği yok," diye mırıldandı kendi kendine, bir yandan da atmak için ayırdıkları şeyleri bir araya toplarken. Onları bu çorak yerde herhangi bir kimsenin görebileceği şekilde bırakmak istemiyordu. "Belli ki Leş o ork zırhını almış, buna bir de kılıç ekleyecek halimiz yok. Ellen boşken bile kötü. Üstelik kap kaçaklarımı da kurcalatmam ona!" Böyle diyerek eşyaları, araziyi çentik çentik etmiş açık ağızlı yarıklardan birine götürerek içine attı. Kıymetli kap kaçaklarının karanlığa doğru düşerken çıkartığı tangırtı ona ölüm çanı gibi gelmişti.

Frodo'nun yanına geri geldi, sonra elf ipinden beyine kuşak yapmak için küçük bir parça kesti ve gri pelerini beline sıkı sıkı bağladı. Geri kalanını dikkatlice katlayarak yeniden bohçasının içine koydu. Bunun dışında peksimetlerinin kalanları ile matarasını alıkoydu; Sting kemerinden sallanıyordu; ayrıca tuniğinin cebinde, göğsüne yakın bir yere gizlediği

Galadriel'in şişeciği ile Galadriel'ın bizzat kendisine vemiş olduğu minik kutu duruyordu.

Artık sonunda kendilerini gizlemeyi hiç düşünmeden, bütün yorgunluklarını ve zayıflamakta olan iradelerini bir yana bırakıp kendilerini devam etme görevlerine vererek yüzlerini Dağ'a çevırmışleı ve yola koyulmuşlardı. Kasvetli günün loşluğunda, uyumayan o ülkede bile ancak birkaç şey onları fark edebilirdi, o da eğer yakında olurlarsa. Karanlıklar Efendisı'nin bütün köleleri arasında sadece Nazgûl onu her yanı korunan diyarının tam kalbine sokulmuş olan minik ama yılmaz tehlikeye karşı uyarabilirdi. Fakat Nazgûlleri ile onların kara kanatlan, dışarıda başka yerlerde görevdeydi: Onlar uzaklarda toplaşmış, Batılı Komutanlar'ın yürüyüşlerini izliyorlardı ve Karanlık Kule'nin bütün düşünceleri de o tarafa dönmüştü

O gün Sam'e beyi yeni bir güç, taşımak zorunda olduğu yükten kurtulup biraz hafiflemesiyle açıklanamayacak bir güç bulmuş gibi geldi, ilk yürüyüşlerinde ümit ettiklerinden daha da ileri gittiler ve daha hızlı ilerlediler. Arazi sert ve düşmancaydı, yine de epey ilerlediler; hatta Dağ bile daha bir yaklaştı. Fakat gün ilerledikçe ve kısa bir süre sonra soluk ışık azalmaya başlayınca, Frodo yeniden iki büklüm olup ayaklarını sürümeye başladı, sanki yenilenen o gayret kalan gücünü de israf etmiş gibi.

Son molalarında olduğu yere çökerek şöyle dedi: "Susadım Sam", bir daha da konuşmadı. Sam ona koca bir yudum su verdi; sadece tek bir yudum daha kalmıştı. Kendisi içmeden idare etti; Mordor gecesi bir kez daha etraflarını sardı, bütün düşünceleri arasında aklına suyun hatırası geldi; ister yeşil söğütlerin gölgesinde, ister güneş altında pınl pınl olsun, görmüş olduğu her çay, her dere, her pınar gözlerinin körlüğünün gerisinde ona azap çektirircesine dans ediyor, dalgalanıyordu. Neşe Pamuk, Tom, Nibs ve kızkardeşleri Gül ile Subaşı'ndaki havuzda ayaklarını çırparken ayak parmaklarındaki serin çamuru hissedebiliyordu. "Ama bu yıllar önceydi, "diye içini çekti, "ve çok uzakta. Geriye dönüş yolu, tabii geriye dönüş yolu diye bir şey varsa, Dağ'dan geçiyor."

Bir türlü uyuyamadı ve kendi kendine bir tartışmaya girdi. "Haydi, haydi, umduğundan daha iyisini başardık," dedi azimle. "Her şeyden önce iyi

başladı. Daha bir mola vermeden gitmeyi hesapladığımız yolun yansını katetmiştik. Bir gün sonra bitecek." Sonra duraksadı.

"Ahmak olma Sam Gamgee," diye geldi bir cevap kendi sesiyle. "Bir gün daha böyle devam edemez yola, tabii eğer kıpırdayacak olursa. Üstelik sen de bütün suyu ve yiyeceğin çoğunu ona vererek fazla dayanamazsın."

"Ama epey bir mesafe gidebilirim ve gideceğim."

"Nereye?"

"Dağ'a elbette."

"İyi de ya sonra Sam Gamgee, ya sonra? Oraya vardıktan sonra ne yapacaksın? O kendi kendine bir şey yapacak durumda olmayacak."

Sam büyük bir üzüntüyle bu soruya verecek bir cevabı olmadığını fark etti. Hiçbir fikri yoktu bu konuda. Frodo ona göreviyle ilgili pek bir şey anlatmamıştı ve Sam belli belirsiz bir şekilde Yüzük'ün öyle veya böyle ateşe atılması gerektiğini biliyordu. "Kıyamet Çatlakları,"diye mırıldandı, o eski isim aklına gelirken. "Eh, eğer Bey onları nasıl bulacağını biliyorsa biliyordur, ben bilmiyorum."

"Buyur işte!" diye geldi cevap. "Bu tamamen faydasız. Bunu kendi de söyledi. Ahmak olan sensin, hâlâ ümit etmeye ve uğraşmaya devam ettiğin için. Günler önce yatıp uykuya dalabilirdin bu kadar ısrarcı olmayaydın. Ama yine de öleceksin, ya da daha kötüsü olacak. Şimdi de uzanıp her şeyden vazgeçebilirsin aslında. Zaten en tepeye çıkmanız imkânsız."

"Kemiklerim dışında her şeyi geride bırakmak zorunda kalsam da oraya varacağım," dedi Sam. "Üstelik Bay Frodo'yu da bizzat ben taşırım hem belimi, hem de kalbimi kırsa bile. O yüzden tartışmayı kes."

Tam o anda Sam altındaki toprakta bir titreşim hissetti ve toprağın altında sıkışmış kalmış, gökgürültüsü gibi bir gürültünün derin ve ırak gümbürtüsünü duydu veya hissetti. Bulutlann altında kısa süreli kırmızı bir alev belirip yok koldu. Dağ da huzursuz bir uyku içindeydi.

Orodriun'a yaptıkları yolculuğun son aşaması gelip çatmıştı; bu Sam'in tahammül edebileceğini tahayyül bile edemeyeceği bir azaptı.Acı içindeydi ve susuzluktan dili damağına öyle bir yapışmıştı ki bir lokma bir şey bile

yiyemiyordu. Ortalık karanlık kalmıştı, sadece Dağ'dan çıkan dumanlar yüzünden değil: Sanki bir fırtına yaklaşıyordu ve güneydoğu tarafında, uzakta kara göğün altında şimşekler titreşiyordu. Her şeyden kötüsü hava pis kokulu dumanlarla doluydu; nefes almak acı verici ve zordu, üzerlerine bir sersemlik çöktü, öyle ki sık sık tökezleyerek düşüyorlardı. Yine de iradeleri teslim olmuyordu; çabalamaya devam ettiler.

Sonunda Dağ, ağırlaşan başlarını kaldırıp baktıklarında bütün görüş sahalannı doldurup önlerinde bütün haşmetiyle yükselinceye kadar, durmadan yaklaştı: içinden dik yamaçlı~bir koninin bulutlara doğru yükseldiği koca bir kül, cüruf ve yanmış taş kütlesi. Gün boyu süren alacakaranlık bitmeden ve yeniden gerçek gece gelmeden önce, dağın tam eteğine kıvrılarak yattılar.

Nefesini tutarak attı kendini yere Frodo. Sam yanına oturdu. Hayret içinde kendini yorgun ama daha hafif hissettiğini fark etti, zihni yeniden berraklaşmış gibiydi. Zihnini tartışmalar rahatsız etmiyordu artık. Ümitsizliğin bütün tartışmalarını biliyordu ve bunlara kulak asmıyordu. Niyeti kesinleşmişti ve sadece ölüm bu niyetini bozabilirdi.Artık ne uyumak istiyordu, ne de buna ihtiyacı vardı; daha çok bir dikkat hissi vardı üzerinde. Artık bütün risklerin ve tehlikelerin bir noktada toplanmaya başladığını biliyordu: Ertesi gün hüküm günü olacaktı, nihai bir gayret veya felaket günü, son hamle.

Ama ne zaman gelecekti gün? Gece sonsuz ve zamansız gibiydi, her dakika birbiri ardına ölüyor ve geçmekte olan saate bir şeyler eklemiyor, bir farklılık getirmiyordu. Sam ikinci bir karanlığın başlayıp başlamadığını, bir daha günün gelip gelmeyeceğini merak etti. Sonunda Frodo'nun eline doğru uzandı. Frodo'nun eli soğuktu ve titriyordu. Beyi donuyordu.

"Pelerinimi bırakmamalıydım," diye mırıldandı Sam; uzanarak Frodo'yu kollan ve bedeniyle rahatlatmaya çalıştı. Sonra uyku bastırdı; maceralarının son gününün soluk ışığı onlan yan yana buldu. Batı'dan dönen rüzgâr bir önceki gün durmuştu; artık Kuzey'den esiyordu ve artmaya başlamıştı; görülmeyen Güneş yavaş yavaş hobbitlerin yattıkları gölgeye doğru süzülmeye başladı.

"Haydi davranalım! Son hamleye!" dedi Sam ayağa kalkmaya çalışırken. Frodo'nun üzerine eğilerek onu kibarca kaldırdı. Frodo homurdandı fakat büyük bir iradeyle sendeleyerek ayağa kalktı; sonra yeniden dizleri üzerine düştü. Gözlerini üzerinde yükselen Hüküm Dağı'nın kara yamaçlarına zorlukla kaldırdı, sonra acınacak bir durumda elleri üzerinde ileri doğru emeklemeye başladı.

Sam ona bakarken içi kan ağladı fakat kuru ve iğneler batan gözlerinden gözyaşı akmadı. "Belim kırılsa bile onu taşıyacağım demiştim," diye mırıldandı, "taşıyacağım da!"

"Haydi Bay Frodo!" diye bağırdı. "Onu senin adına taşıyamam ama seni ve seninle birlikte onu taşıyabilirim. Evet haydi bakalım ayağa! Haydi Bay Frodo canım! Sam seni taşıyacak. Sen ona nereye gidileceğini söyle yeter, o seni götürür."

Frodo, kolları gevşek bir halde boynunun etrafında, bacakları kuvvetle kollannın altından kavramış şekilde onun sırtına yerleşince. Sam sendeleyerek ayağa kalktı; sonra hayretle yükün kendisine hafif geldiğini fark etti. Sadece beyini taşıyabileceğinden bile kuşkuluydu, bir de o lanet olasıca Yüzük'ün insanı çeken o korkunç yükünü de paylaşacağını zannediyordu. Ama öyle olmamıştı. Ya Frodo o uzun süreli acılanndan, bıçak yarasından, o zehirli örümcek ısırığından, üzüntüden, korkudan, evsiz barksız dolanıp durmaktan çok zayıf düştüğünden, ya da ona son bir güç bahşedilmiş olduğundan, Sam Frodo'yu Shire'ın çimleri üzerinde veya hasat alanında oynanan bir oyunda sırtladığı minik bir hobbit çocuğu gibi kaldın vermişti. Derin bir nefes alarak yürümeye başladı.

Dağ'ın eteğine biraz batıya doğru kayarak, kuzey tarafından yaklaşmışlardı; o tarafta gri yamaçlar kırık kırık olsa da dimdik değildi.Frodo konuşmuyordu; böylece gücü tükeninceye veya iradesi sarsılıncaya kadar tırmanabildiği kadar yukarıya tırmanma niyetinden başka bir rehberi olmayan Sam elinden geldiğince gayret gösterdi. Didinmeye devam etti, habire yukarı tırmanarak, yokuşu hafifletmek için yolunu döndürerek, sık sık öne doğru tökezleyerek ve en sonunda sırtında ağır bir yükle ilerleyen bir salyangoz gibi emekleyerek.'Artık daha fazla gidemeyeceğini anladığı, kol ve bacaklarının iflas ettiği yerde durdu ve beyini kibarca yere bıraktı.

Frodo gözlerini açarak bir nefes aldı. Nefes almak, aşağıda döne döne sürüklenen pis kokulu dumanların olduğu yere nazaran daha kolaydı yukarıda. "Teşekkür ederim Sam," dedi çatlak bir fısıltıyla. "Daha gidecek ne kadar yol kaldı?"

"Bilmiyorum," dedi Sam, "çünkü nereye gittiğimizi bilmiyorum."

Önce geriye sonra yukarıya baktı; bu son gayretiyle ne kadar çok yol katetmiş olduğuna kendi de şaşırdı. Uğursuz uğursuz tek başına yükselen Dağ, olduğundan daha yüksek görünmüştü. Sam, Dağ'ın Frodo ile birlikte tırmandıktan Ephel Düath'ın yüksek geçitlerinden daha alçak olduğunu gördü. Koca kaidesinin karışık ve devrik sırtları,belki de ovanın bin metre kadar üzerinde duruyordu; bunun da üzerinde muhtemelen yarı yüksekliğinde olan ana konisi, çentik çentik kraterli geniş bir tuğla ocağı veya baca gibi duruyordu. Ama daha şimdiden Sam kaidesinin yarısına kadar çıkmıştı ve pis kokulu dumanlarla gölgeye bürünmüş Gorgorth ovası, altında belli belirsiz uzanıyordu.Yukarı bakarken eğer susuzluktan kurumuş boğazı ınüsade etseydi bir çığlık atacaktı; çünkü yukardaki bütün o engebeli tümsekler ve sırtlar arasında açık seçik olarak bir patika, ya da bir yol görmüştü.Batıdan yükselen bir kuşak gibi tırmanıyor, Dağ'ı yılan gibi sarıyordu ve dönüp görüş alanından çıkmadan önce doğu yönünde koninin eteğine varıyordu.

Sam, tam üzerindeki yolun en alçak yerini bile göremiyordu çünkü dik yamaç tam durduğu yerden yükseliyordu; fakat biraz daha uğraşırsa, bu patikaya çıkabileceklerdi: Bir ümit pırıltısı hissetmişti yine Sam. Dağ'ı fethetme ihtimalleri vardı daha "Yani belki de buraya bilhassa yapılmıştır!" dedi kendi kendine. "Eğer burada olmayaydı, sonunda yenildiğimi kabul edecektim."

Yol oraya Sam'in işine yarasın diye konmamıştı. Bilmiyordu ama Sauron'un Baraddûr'dan Sammath Naur'a yani Ateş Odalan'na giden Yol'una bakmaktaydı o anda. Karanlık Kule'nin muazzam batı cümlekapısından derin bir uçurumu geniş demirden bir köprü ile aşarak geliyor, sonra ovaya geçerek tüten iki kanyon arasından bir fersah kadar gidiyor ve böylece Dağ'ın doğu yanındaki uzun yokuş yola varıyordu. Oradan dağın geniş belini güneyden kuzeye doğru dolana dolana çevreleyerek en sonunda üst konisinin tepelerine ama yine de fena kokular

yayan zirvesinden çok aşağılara bir yere, tam Sauron'un gölgelerle örtülü kalesindeki Göz Penceresi'ne, doğuya bakan karanlık bir kapıya kadar tırmanıyordu. Genellikle Dağ'ın ocaklarındaki karışıklıklar yüzünden tıkanan veya tahrip olan yol hep sayısız orkun emekleriyle tamir görüyor, temizleniyordu.

Sam derin bir nefes aldı. Bir yol vardı ama yamacı tırmanıp da ona nasıl varacağını bilemiyordu oraya. Önce ağrıyan belini iyileştirmeliydi. Bir süre Frodo'nun yanına sırtüstü yattı, ikisi de konuşmadı. Yavaş yavaş ışık arttı. Aniden nereden geldiğini anlayamadığı, acele etmesi gerektiğine dair bir his geldi Sam'e. Sanki biri ona şöyle seslenmişti: "Haydi, haydi, yoksa çok geç olacak!" Kendini toparlayarak ayağa kalktı. Frodo da bu çağrıyı duymuşa benziyordu. O da bir gayret dizleri üzerine doğruldu.

"Ben emekleyeceğim Sam," dedi nefes nefese.

Böylece santim santim, iki minik gri böcek gibi yamacı tırmandılar. Yola vardılar; yolun kırık molozlarla ve sıkıştırılmış kül ile kaplanmış, geniş bir yol olduğunu gördüler. Frodo güçlükle yola tırmandı, sonra sanki biri tarafından zorlanıyormuş gibi yavaş yavaş Doğu'ya bakmak için döndü. Uzaklarda Sauron'un gölgeleri asılı duruyordu; ama ortalığı örten bulutlar ya dünyadan esen ani bir rüzgârla paralanarak ya da içeriden gelen büyük bir huzursuzlukla hareket ederek döndüler ve bir an için kenara çekildiler; o zaman kapkara, içinde durduğu o engin gölgelerden de kara ve karanlık bir biçimde yükselen Baraddûr'un en üst kulesinin merhametsiz zirvelerini ve demir tepesini gördü Frodo. Sadece bir an için dışarı baktı Göz, fakat pırıltısı sanki ölçülemeyecek kadar yüksek, koca bir pencereden dışarı al bir alev gibi kuzeye doğru ortalığı deldi geçti; sonra gölgeler yeniden sarıldı ve o korkunç görüntü kayboldu. Göz onlara çevrili değildi: Kuzeye, Batılı Komutanlar'ın sıkışıp kaldıkları yere doğru bakıyordu ve Güç ölümcül darbesini indirmek için harekete geçtiği için bütün garazını da artık o yöne yöneltmişti; fakat Frodo o korkunç nazar ile ölümüne çarpılmış biri gibi düştü. Eli boynundaki zinciri aradı.

Sam yanına diz çöktü. Belli belirsiz, neredeyse hiç duyulmayacak bir şekilde Frodo'nun fısıldadığını duydu: "Yardım et bana Sam! Elimi tut! Elimi durduramıyorum." Sam beyinin ellerini avuçları birbirine gelecek şekilde birleştirip öptü; sonra da kibarca kendi elleri arasına aldı Frodo'nun

ellerini. Aniden aklına şu düşünce geliverdi: "Bizi gördü! Her şey bitti, ya da kısa bir süre sonra bitecek. Evet Sam Gamgee, her şeyin sonuna geldik."

Yine Frodo'yu kaldırarak onun ellerini kendi göğsünde birleştirdi,bacakları iki yanından sallanacak şekilde sırtladı. Sonra başını eğerek tırmanan yolda ilerlemeye çalıştı, ilk baştan göründüğü kadar yürünmesi kolay bir yol değildi. Şans eseri, Sam Cirith Ungol'dayken yaşanan kargaşa sırasında akan ateşler daha çok güney ve batı yamaçlarından dökülmüştü ve bu taraftaki yol kapanmamıştı. Yine de birçok yerde ufalanmış gitmiş veya açılan yarıklarla kesilmişti. Bir süre doğuya doğru tırmandıktan sonra dik bir açıyla geldiği yöne doğru dönüyor ve bir müddet batıya doğru gidiyordu. Tam dirsekte, çok süre önce Dağ'ın ocaklarından kusulmuş olan eski, yıpranmış bir kayalıkla derin bir şekilde kesilmişti. Yükü altında soluk soluğa kalan Sam dirsekten döndü; tam dönerken de gözünün ucuyla kayalıktan düşen bir şeyi fark etti, sanki o geçerken devrilmiş küçük siyah birkayaymış gibi.

Ani bir yük bindi Sam'in üzerine ve hâlâ beyinin ellerini tutmakta olan ellerinin dış yüzlerini parçalayarak yere kapaklandı. O zaman düşenin ne olduğunu anladı, çünkü yattığı yerden, nefret dolu bir ses işitti üzerinden.

"Hayırsıs bey!" diye tısladı ses. "Hayırsıs bey bisi kandırıyor; bisi kandırıyor Smeagol, Gollum. O taraftan gitmemeli. Kıymetli'yi incitmemeli. Onu Sm6agol'e ver, evett, bise ver! Onu bise ver!"

Çılgın bir güçle doğrularak kalktı Sam. Hemen kılıcını çekti; fakat hiçbir şey yapamazdı. Gollum ile Frodo birbirlerine kenetlenmişlerdi. Gollum efendisinin üstünü başını parçalıyor, zincire ve Yüzük'e ulaşmaya çalışıyordu. Bu belki de Frodo'nun yüreğinde ve iradesinde sönmekte olan korları alevlendirebilecek tek şeydi: Hazinesini ondanzorla almak için yapılan bir saldırı, bir girişim. Sam'i, hatta aynı zamanda Gollum'u hayrette bırakan ani bir hiddetle karşı koymaya başladı. Gene de, eğer Gollum değişmeden kalmış olsaydı olaylar çok daha değişik cereyan edebilirdi; fakat hangi korkunç patikaları, yalnız, aç ve susuz, kendisini yiyip bitiren bir arzu ve korkunç bir korkuyla geçtiyse, bunlar onun üzerinde keder verici izler bırakmıştı. Bir deri bir kemik, açlıktan ölmek üzere olan, yabani görünüşlü bir şey olmuştu. Gözlerinde çılgınca bir ışık alevleniyordu ama

kötülüğü artık o eski etkili gücüyle boy ölçüşemezdi. Frodo onu yere devirdi ve titreyerek ayağa kalktı.

"Yere yat!" dedi nefes nefese, elini göğsünde sıkarak, öyle ki deri gömleğinin altından Yüzük'ü tutmuş oluyordu. "Yere, seni sürüngen seni, çekil yolumdan! Artık sonun geldi. Artık ne bana ihanet edebilirsin ne de beni öldürebilirsin."

Sonra aniden, tıpkı Emyn Muil'in eteğinde olduğu gibi, Sam bu iki rakibi başka bir gözle gördü, iki büklüm olmuş bir cisim, olsa olsa bir canlının zavallı gölgesi, tamamen mahvolmuş ve yenilmiş bir yaratık ama yine de korkunç bir şehvet ve öfkeyle dolu; ve onun önünde sert, artık acımayı bırakmış, beyazlara bürünmüş ama göğsünde ateşten bir halka tutan bir cisim. Ateşin içinden emreden bir ses konuşuyordu.

"Git ve beni bir daha rahatsız etme! Eğer bir daha bana dokunacak olursan kendini Kıyamet Ateşi'ne atmış olacaksın."

İki büklüm olan cisim geriledi, kırpışan gözlerinde dehşet vardı, ama aynı zamanda da doymak bilmez bir arzu.

Sonra görüntü geçti ve Sam ayakta duran Frodo'yu gördü, eli göğsünde, nefes nefese, Gollum da ayaklarının dıbindeydi, kocaman elleri ve dizleri üzerinde.

"Dikkat et!" diye bağırdı Sam. "Sıçrayacak!" ileri doğru bir adım attı, kılıcını savurarak. "Çabuk Bey!" dedi nefes nefese. "Devam et! Devam et! Kaybedecek zaman yok. Ben onu hallederim. Devam et!"

Frodo ona, sanki çok uzakta biriymiş gibi baktı. "Evet, benim devam etmem lazım," dedi. "Hoşça kal Sam! Sonuna vardık artık. Hüküm Dağı'nda hüküm verilecek. Hoşça kal!" Döndü ve yoluna devam etti yavaş yavaş ama dimdik yürüyerek, tırmanan patikadan yukan.

"Evet!" dedi Sam. ""Sonunda seninle ilgilenebileceğim!" Dövüş için çekilmiş kılıcıyla ileri fırladı. Fakat Gollum yerinden sıçramadı. Yüzü koyun yere kapaklanarak zırıldamaya başladı.

"Bisi öldürme," diye ağladı. "Bisi o piss, merhametsis çelikle öldürme! Bırak yaşayalım, evet, birasçık daha yaşayalım. Bitti, bitti! Bittik. Ve

Kıymetli gittiğinde de öleceğis, evet, ölüp tos olacağıs." Yolun küllerini uzun etsiz parmaklarıyla avuçladı. "Toss!" diye tısladı.

Sam'in eli duraksadı. Aklı hiddet ve kötülüğün amsıyla kızgınlık doluydu. Bu hain, katil yaratığı öldürmekle adil davranmış olurdu, hem haklıydı hem de Gollum bunu yüzlerce kez hak etmişti; ayrıca yapılması gereken yegâne emniyetli şey gibi görünüyordu bu. Fakat gönlünde, derinlerde bir yerde bir şey onu alıkoydu: Tozlar içinde yatan, meyus, mahvolmuş, tamamen sefil bu yaratığa vuramadı. Kendisi de, kısa bir süre önce Yüzük'ü takmıştı ve artık Gollum'un Yüzük'e esir olmuş, bir daha yaşamı boyunca huzur ve rahat bulamayacak olan kurumuş aklıyla bedeninin ıstırabını az da olsa tahmin edebiliyordu. Fakat Sam'in hissettiklerini açıklayabilecek hiç sözü yoktu.

"Öff lanet olasıca, leş kokulu şey!" dedi. "Git! Defol! Sana tekme atabileceğim sürece güvenmeyeceğim; ama git. Yoksa senin canını acıtacağım, evet hem de bu pis, merhametsiz çelikle."

Gollum dört ayağı üzerinde doğruldu, birkaç adım geriledi, sonra döndü ve tam Sam ona tekme atmak için nişan aldığında patikadan aşağıya kaçmaya başladı. Sam bir daha onu aklına getirmedi. Aniden beyini hatırladı. Yukarı, patikaya doğru baktı ama onu göremedi. Elinden geldiğince hızla yoldan yukarı tırmandı. Eğer geriye dönüp baksaydı, Gollum'un dönmüş olduğunu ve gözlerinde vahşi bir delilik ışığı parlayarak kayalar arasında sinsi bir gölge gibi, hızlı hızlı ama temkinle arkasından yaklaştığını görebilirdi.

Patika yukarı çıkmaya devam ediyordu. Kısa bir süre sonra yeniden döndü ve doğuya doğru ilerleyen son bir uzantıdan sonra koninin yüzeyi boyunca uzanan bir kesmeden geçerek Dağ'ın yan tarafındaki karanlık bir kapıya, yani Sammath Naur'a vardı. Çok uzaklarda, artık Güney'e doğru yükselmekte olan güneş, dumanlan ve pusu parçalayarak meşum meşum parlıyordu, donuk kızıl, göz karartan bir disk gibi; fakat tüm Mordor, Dağ'ın çevresinde ölü, sessiz, gölgeler içinde korkunç bir darbe bekleyen topraklar gibi uzanıyordu.

Sam açık ağızın yanına gelerek içeri baktı içerisi karanlık ve sıcaktı; derinden gelen bir gümbürtü havayı titretiyordu. "Frodo! Beyim!" diye

seslendi. Hiç cevap yoktu. Bir an için durdu, kalbi çılgın korkularla atıyordu, sonra içeri daldı. Onu bir gölge takip etti.

İlk başta hiçbir şey göremedi. Bu büyük ihtiyaç anında bir kez daha Galadriel'in şişeciğini çıkarttı fakat şişecik soğuk ve titrek elleri arasında soluktu ve boğucu karanlığa hiç ışık saçamıyordu. Sauron'un diyarının tam kalbine, eski kudretinin Orta Dünya'daki en büyük ocaklarına gelmişti; tüm diğer güçler burada ona boyun eğerdi. Korka korka karanlığa doğru birkaç tereddütlü adım attı, sonra aniden yukan doğru sıçrayan kızıl bir şimşek yükseldi ve yüksek kara çatıya çarptı. O zaman Sam Dağ'ın tüten konisine doğru giden uzun bir mağara veya tünelde bulunduğunu gördü. Fakat kısa bir mesafe ileride zemini ve her iki yandaki duvarları koca yarıklarla yarılmıştı ve buralardan, bir yükselen bir alçalıp kararan kızıl bir parlaklık geliyordu; bütün bu süre zarfında aşağıda bir mırıltı ve zonklayıp çalışan koca makinalan çağrıştıran bir hareketlilik vardı.

Işık yine yukan fırladı: orada, uçurumun kıyısında, tam Kıyamet Çatlağı'nda duruyordu Frodo, parlaklığa karşı simsiyah, gergin, dik ama sanki taşa dönmüş gibi.

"Bey!" diye bağırdı Sam.

O zaman Frodo kıpırdayarak net bir sesle konuştu, aslında Sam'in o güne kadar onun kullandığını hiç duymadığı netlikte ve güçte bir sesle; ses Hüküm Dağı'nın zonklamasını ve kargaşasını bastırıyor, tavanda ve duvarlarda çınlıyordu.

"Geldim," dedi. "Ama şimdi buraya yapmak için geldiğim şeyi yapma yolunu seçmiyorum. Bu işi yapmayacağım. Yüzük benimdir!" Ve aniden yüzüğü parmağına takarak Sam'in gözleri önünden kaybolup gitti. Sam'in nefesi kesildi ama çığlık atacak zamanı olmadı çünkü aynı anda birçok şey birden oldu.

Bir şey Sam'e arkadan çılgınca çarptı, ayaklan yerden kesilmiş, yana savrulmuş ve kara bir cisim üzerinden atlarken başını taşlı zemine çarpmıştı. Kıpırdamadan olduğu yerde uzanıp kaldı ve bir süre her şey karardı.

Ve uzaklarda, tam Frodo onun diyarının tam kalbinde, Sammath Naur'da Yüzük'ü takıp onun kendisine ait olduğunu iddia ederken Baraddûr'daki güç

sarsılmış ve Kule temelinden o mağrur ve sert tepesine kadar sallanmıştı. Karanlıklar Efendisi aniden onun varlığından haberdar oluverdi ve Göz'ü bütün gölgeleri parçalayarak ova üzerinden kendi yapmış olduğu kapıya baktı; ahmaklığının büyüklüğü, gözleri kör eden bir şimşek gibi gözleri önüne seriliverdi; sonunda düşmantarının oyunları butun çıplaklığıyla ortaya çıkmıştı Bunun üzerine gazabı yakıp yok eden bir alev gibi parladı ama korkusu da engin, kara bir duman gibi onu boğmak için yükseldi Çünkü kendisi için en büyük tehlikenin ne olduğunu, sonunun nasıl bir pamuk ipliğine bağlı olduğunu anlamıştı

Aklı tüm tedbirlerinden, korku ve hamlık ağlarından, tüm harp hilelerinden, savaşlardan annıverdı, butun diyarı boyunca bir titremedir aldı, esirleri sındı, orduları durdu, idaresiz kalan, amaçları kalmayan komutanları tereddüt ederek ümitsizliğe kapıldılar Çünkü unutulmuşlardı Onları kullanan Guç'un butun aklı ve amacı artık inanılmaz bir kuvvetle Dağ'a çevrilmişti Çağrısı üzerine kulakları yırtan bir çığlık ve son, çaresiz bir hızla, rüzgârdan da hızlı uçtu Nazgûl, yanı Yuzuktayfları, kanatlarının fırtınasıyla güneye, Hüküm Dağı na doğru fırladılar

Sam ayağa kalktı Başı donuyor, başından sızan kan gözlerine damlıyordu El yordamıyla ilerledi ve sonra çok garip ve çok korkunç bir şey gördü Gollum, tam dipsiz çukurun kenarında görünmeyen bir düşmanla deliler gibi dövüşüyordu Bir ilen bir gen sallanıp duruyordu ve bazen uçurumun kenarına o kadar yaklaşıyordu ki neredeyse içine düşecek gibi oluyor, bazen kendini genye çekiyor, yere düşüyor, ayağa kalkıp yeniden düşüyordu Ve butun bu zaman zarfında hep tıslıyor ama ağzından hiç söz çıkmıyordu

Aşağıdaki ateşler hiddetle uyandı, al ışık alevlendi ve butun mağara büyük bir parlaklık ve sıcaklıkla doldu Sam aniden Gollumün uzun ellerinin ağzına doğru gittiğini gördü, beyaz köpek dişlen pırıldadı ve ısırarak çat diye kapandı Frodo bir çığlık attı, işte oradaydı,tam uçurumun kenarında yere diz çökmüştü Fakat Gollum çıldırmış gibi dans ederek, içinde hâlâ bir parmağın durduğu yüzüğü havada tutuyordu Artık Yüzük, sanki canlı ateşte yem yapılmış gibi parlıyordu

"Kıymetli, kıymetli, kıymetli!" diye bağırdı Gollum 'Kıymetlim!Ah benim Kıymetlim!" Ve bunları söylerken tam gözlerini kaldırmış ödülünü zevkle seyrediyordu ki adımını çok ileri attı, tökezledi, bir an için uçurumun

kenarında bir ilen bir geri sallandı ve bir çığlık atarak duştu Derinlerden son bir "Kıymetlim!" feryadı yükseldi, Gollum yok olmuştu

Bir gümbürtü ve muazzam bir kargaşanın sesi duyuldu Alevler sıçrayarak tavanı yaladı Zonklama büyük bir gurultu halinde yuksel di ve Dağ sallandı Sam Frodo'ya koşarak onu kaldırdı ve kapıya taşıdı Orada, Mordor ovalarının çok yukseğındekı Sammath Naur'un karanlık eşiğinde, uzenne öyle bir hayret ve dehşet çoktu ki her şeyi unutarak kalakaldı ve taşa donmuş biri gibi etrafı seyretmeye başladı

Donen bir bulutun kısa görüntüsü gelip geçti gozlennden, bulutun tam ortasında, ölçülemeyecek kadar derin çukurlar üzerindeki muazzam bir dağ kaidesine oturmuş dağlar kadar yüksek kuleler, burçlar vardı, koca salonlar, zindanlar, uçurumlar kadar dik gözsüz hapishaneler, çelikten ve sert taşlardan açılmış kapılar Sonra hepsi geçti gitti Kuleler yıkıldı, dağlar kaydı, duvarlar ufalandı ve endi yıkılırken, geniş duman gırdaplan ve fışkıran buharlar, kabaran bir dalga gibi devrilinceye ve azgın tepesi kıvrılıp toprağa doğru kopurerek dökülünceye kadar dalgalar halınde yukseldı, yükseldi Ve sonra, son olarak aradaki milleri aşarak, kulaklan sağır eden bir çatırtı ve gümbürtü halını alıncaya kadar yükselen bir uğultu sesi geldi, yer sarsıldı, ova kabardı, çatladı ve Orodruın dönmeye başladı Yarılmış zirvesinden ateşler püskürdü Gökler gokgurultusuyle patlayıp, şimşeklerle dağlandı Saklayarak men bir kırbaç gibi kara bir yağmur sağanağı inmeye başladı Ve fırtınanın tam ortasına, butun diğer seslen yırtan bir çığlıkla, bulutlan parçalayıp yana atan Nazgûl indi, alevlenmiş bir yıldırım gibi fırlayarak, tepenin ve göğün alevli yıkıntılarına yakalanıp çatırdadılar, soldular ve söndüler

"Evet, işte her şeyin sonu Sam Gamgee, dedi bir ses yanıbaşında Frodo karşısındaydı, solgun ve bitkin ama yine kendi olarak, gözlerinde artık ne iradesinin yarattığı gerginlik, ne delilik, ne de bir korku kalmıştı, yalnızca huzur Yükü alınmıştı Shıredakı tatlı günlerin bıncık beyi vardı işte orada

"Beyim!" diye bağırdı Sam ve dızlen üzerine çoktu Dünyanın bütün o harabesi arasında bir an için mutluluk, büyük bir mutluluk duydu Yük gitmişti Beyi kurtulmuştu, yine kendine gelmişti, özgürdü. Sonra Şam'ın gözüne sakatlanmış, kanayan el takıldı

"Zavallı elin!" dedi "Yanımda onu bağlayacak veya ağrısını azaltacak bir şey de yok Yapabılsem butun bir elimi feda ederdim ona Ama gitti artık, sonsuza kadar gitti "

"Evet," dedi Frodo "Ama Gandalf'ın sozlerini hatırlıyor musun Gollum'un bile daha yapacak ışı olabilir O olmasaydı Sam, Yüzük'ü ben yok edemezdim Maceramız boşuna olurdu, en acı sonunda bile. O yüzden gel onu affedelim! Çünkü Maceramız başarıya ulaştı, artık her şey bitti. Burada yanımda olduğun için çok mutluyum Burada, her şeyin sonunda Sam."

BÖLÜM IV
CORMALLEN KIRLARI

Tepeler boyunca bütün Mordor orduları gazaba gelmişti. Batı'nın Komutanları kabaran bir deniz tarafından yutuluyordu. Güneş al al parlıyor ve Nazgûl'ün kanatlan altında kapkara ölüm gölgeleri toprağa düşüyordu. Aragorn sancağının altında durdu, sessiz ve sert, çok önce veya çok uzaklarda olmuş şeylerin düşüncesine dalıp gitmiş gibi; fakat gözleri gece derinleştikçe daha da parlak yanan yıldızlar gibi parlıyordu. Tepe başında Gandalf duruyordu, beyazdı, soğuktu ve üzerine hiçbir gölge düşmüyordu. Mordor'un hücumu, kabarmış denizin sesi gibi bir gürlemeyle, yıkımın sesi ve silahların şakırtısıyla kuşatılmış tepeler üzerinde bir dalga gibi patladı.

Sanki gözlerine ani bir görüntü bahşedilmiş gibi Gandalf kıpırdadı; göklerin solgun ve berrak olduğu kuzey tarafına bakarak döndü. Sonra ellerini kaldırarak bütün şamatanın üzerinde çınlayan yüksek bir sesle bağırdı: Kartallar geliyor! Ona cevap olarak birçok ses birden haykırdı: Kartallar geliyor! Kartallar geliyor! Mordor'un orduları yukarı bakarak bu işaretin ne anlama gelebileceğini merak ettiler.

Yelhükümdan Gwaihir ve Kuzey Kartalları'nın en büyüğü olan, Thorondor'un torunlarının en kudretlisi, yuvasını Orta Dünya gençken Kuşatan Dağlar'ın ulaşılamayan zirvelerine kuran oğlan kardeşi Landroval çıkagelmişti. Gerilerinde, uzun ve hızlı sıralar halinde, kuzey dağlarından geliyordu kullan, toplanmakta olan rüzgârla hızlanarak. Aniden göğün tepesinden alçalarak doğrudan Nazgûl'ün üzerine indiler; geçerlerken o geniş kanatlannın rüzgân bir bora gibi hissediliyordu.

Fakat Nazgûl dönerek kaçtı ve Mordor'un gölgeleri içinde kayboldu; Karanlık Kule'den gelen ani ve korkunç bir çağn duymuşlardı; tam o anda Mordor'un ordulan titredi, gönüllerine kuşku düştü, kahkahalan kursaklannda kaldı, elleri titredi, kollan, bacaklan boşaldı. Onları

yönlendiren ve içlerini nefret ve hiddetle dolduran Güç, tereddüt içinde gidip geliyordu ve iradesi üzerlerinden kalkınıştı; artık düşmanlarının gözlerine bakınca ölümcül bir ışık görüyorlar ve korkuyorlardı

Bunun üzerine Batı'nın bütün komutanları yüksek sesle haykırdı çünkü karanlığın ortasında kalpleri yeni bir ümitle dolmuştu Kuşatılmış tepelerden çıkan Gondor'un silahşörleri, Rohan Süvarileri, Kuzeyli Dûnedain. sıkı sıralar halindeki bölükler, tereddüt içindeki düşmanlarına saldırdılar, kalabalığı acı mızraklanyla parçaladılar. Fakat Gandalf kollarını kaldırarak bir kez daha berrak bir sesle bağırdı:

"Dayanın Batı'nın İnsanları! Hüküm saati geldi."

Ve tam Gandalf konuşurken ayaklarının altındaki toprak sarsılmaya başladı. Sonra Kara Kapının Kuleleri'nin çok yukarısında, artmakta olan engin bir karanlık hızla havaya yükselerek göğe sıçradı, bir yangınla kıpırdaşarak. Toprak homurdanarak titredi. Diş Kuleleri sallandı, yalpaladı ve devrildi; o muazzam kale duvarı ufalandı; Kara Kapı bir enkaz halinde savruldu; uzaktan önce belli belirsiz, sonra yükselen, sonra bulutlara çıkan gümbürtüler geldi, tahripkâr bir sesin yankılanan gümbürtüleri.

"Sauron'un krallığı son buldu!" dedi Gandalf. "Yüzük Taşıyıcısı Görevini başarıyla tamamladı." Komutanlar Mordor Ulkesi'nin güneyine doğru bakarken, onlara öyle geldi ki sanki bulutun kasvetinin üzerine kapkara, koskoca gölgeden bir suret yükseldi; kopkoyu, şimşeklerle taçlanmış, bütün gökyüzünü dolduran bir suret. Dünyanın üzerine bir dev gibi yükseldi ve onlara doğru tehditkâr bir kol uzattı, korkunç ama aciz: Çünkü onların üzerine uzanırken büyük bir rüzgâr onu alarak savurdu ve gölge geçip gitti; sonra bir sessizlik çöktü.

Komutanlar başlarını eğdiler; tekrar başlarını kaldırdıklarında bir de ne görsünler! Düşmanları kaçmaya başlamıştı; Mordor'un gücü rüzgârdaki toz gibi dağılıyordu. Nasıl karıncalar ölüm, tepelerinin içinde şişmiş oturan kraliçelerini gelip aldığında akılsızca, amaçsızca dolanır, sonra zayıf düşüp ölürlerse, ister orklar olsun, ister devler, isterse büyüyle köle edilmiş hayvanlar, Sauron'un yaratıkları da akıllarını yitirmiş halde oraya buraya koşuyorlardı; kimisi kendi kendini bıçakladı, kimi kendini çukurlara attı, kimi ümitsizce ışıksız karanlık yerlere ve deliklere saklanmak için bağırarak

kaçtı. Fakat Rhûn'lu ve Harad'lı adamlar, Doğulular ve Güneyliler, savaşlarının çöküşünü ve Batılı Komutanlar'ın haşmetini ve ihtişamını gördüler. Batıdan nefret ederek en derin biçimde ve en uzun süredir bu kötü hizmette bulunan, ama yine de mağrur ve cesur olan bu adamlar, son bir savunma veya ümitsiz bir savaş için toplanmaya başladılar. Fakat çoğu ellerinden geldiğince doğuya kaçtı; kimisi de silahlarını atarak merhamet dilendi.

Sonra Gandalf savaş ve komutanlık gibi şeyleri Aragorn'a ve diğer komutanlara bırakıp tepede durarak seslendi; büyük bir kartal, Yelhükümdarı Gvvaihir ona doğru gelerek önünde durdu.

"İki kez taşıdın beni dostum Gwaihir," dedi Gandalf. "Eğer kabul edersen üçüncüsü hepsine değecek. Beni, eski yaşamımın yanıp bitmiş olduğu ZirakzigıTden taşıdığın zamankinden daha ağır bulmayacaksın."

"Seni taşırım," diye cevap verdi Gwaihir, "nereye istersen, taştan bile olsaydın taşırdim."

"O halde gel, kardeşin de bizimle gelsin ve halkının en hızlılarından birkaç kişi daha! Çünkü bütün rüzgârlardan daha büyük bir hıza ihtiyacımız var, Nazgûl'ün kanatlarının boy ölçüşemeyeceği bir hıza."

"Kuzey Rüzgârı esiyor ama onu geçeriz," dedi Gwaihir. Gandalf ı ' kaldırarak güneye doğru hızlandı; yanı sıra Landroval ile genç ve hızlı Meneldor uçuyordu. Udun ve Gorgoroth üzerinden geçtiler, altlarındaki toprakların harap ve kargaşa içinde olduğunu gördüler; önlerinde de Hüküm Dağı alev alev, ateşlerini kusuyordu.

"Burada yanımda olduğun için çok mutluyum," dedi Frodo. "Burada, her şeyin sonunda Sam."

"Evet, seninle birlikteyim Bey," dedi Sam, Frodo'nun yaralı elini hafifçe göğsüne koyarak. "Ve sen de benimle birliktesin. Yolculuğumuz da bitti. Fakat bu kadar yolu geldikten sonra henüz pes etmek istemiyorum. Bu bana yakışmaz gibi geliyor, anlıyor musun?"

"Belki yakışmıyordur, Sam," dedi Frodo; "fakat dünya böyle işte. Ümitler boşa çıkıyor. Son geliyor. Artık bekleyecek az bir vaktimiz kaldı. Harabenin ve çöküşün içinde kaybolduk ve hiçbir kaçış yolu yok."

"Evet de beyim, en azından bu tehlikeli yerden, nasıl derler, bu Kıyamet Çatlağı'ndan uzaklarda bir yerlere gidebiliriz. Gidemez miyiz yani? Haydi Bay Frodo, en azından yoldan aşağıya inelim!"

"Pekâlâ Sam. Eğer gitmek istiyorsan gelirim," dedi Frodo; ayağa kalkıp yavaş yavaş, dolana dolana inen yoldan aşağıya inmeye başladılar; tam onlar Dağ'ın sarsılan eteğine doğru inerken, Sammath Naur'dan koca bir duman ve buhar püskürdü; koninin yanı yarılıp açıldı ve koca ateşten bir kusmuk dağın doğu yanından ağır ve gumbürtülü bir şelale halinde inmeye başladı.

Frodo ile Sam daha ileri gidemezlerdi. Akıllarının ve bedenlerinin son gücü de hızla çekiliyordu. Dağ'ın eteğine yığılmış son alçak kül tepesine vardılar; fakat buradan hiç kaçış yoktu. Burası artık, pek uzun süre dayanamayacak bir ada olmuştu, Orodruin felaketinin orta yerinde. Bütün etrafında toprak açılmış, derin yarıklarla çukurlardan duman ve pis kokular tütüyordu. Arkalarında Dağ şiddetle sarsılıyordu. Yanlarında koca koca yanklar oluşmuştu. Uzun yamaçlardan, onlara doğru yavaş yavaş akan lav nehirleri yaklaşıyordu. Kısa bir süre sonra onları yutacaktı. Sıcak bir kül yağmuru iniyordu gökten.

Durmuşlardı artık; hâlâ beyinin elini tutmakta olan Sam, bu eli okşadı, iç geçirdi. "Ama ne biçim bir öykünün içindeydik değil mi Bay Frodo?" dedi. "Keşke bu öyküyü anlatırlarken ben de duyabilseydim.Sence, Evet, şimdi sırada Dokuz Parmaklı Frodo ile Hüküm YÜZ.Üğü'nün öyküsü var, diyecekler mi? O zaman herkes susacak, tıpkı Yarmavadi'de bize Tek Elli Beren ile Büyük Taş'tan söz ettiklerinde bizim yaptığımız gibi. Ah keşke ben de dinleyebilseydim! Sonra, bizim bölümümüz bittikten sonra öykü nasıl devam ediyor merak ediyorum."

Fakat son ana kadar korkuyu uzak tutabilmek için konuşurken gözleri kuzeye doğru kaydı; kuzeye, rüzgârın ortasına, bir fırtına gibi hızlanmaya başlayan soğuk esintinin karanlığı ve bulutların yıkıntısını savurduğu, uzakta göklerin berrak olduğu yere.

Sonunda, vahşi rüzgârda gelirken onlan keskin gözleriyle gören Gvvaihir olmuştu ve göklerdeki büyük tehlikeye karşı havada bir daire çizdi: Altlarındaki dünya sarsılırken, açılırken ve ateş nehirleri yaklaşırken orada

duran iki minik kara cisim, tek başlarına, el ele minik bir tepe üzerindeydi. Ve tam onlan fark edip de aniden saldmrcasına alçalırken Sam ile Frodo'nun mahvolmuş, yıpranmış, sıcak ve buharla boğulmuş ya da gözlerini ölümden gizleyerek ümitsizlikle yıkılmış olduklarını gördü.

Yan yana yatıyorlardı; alçaldı, gökleri süpürerek indi Gwaihir,Landroval ve hızlı Meneldor; bir rüya içinde, başlanna ne geldiğini anlayamadan, gezginler havaya kaldırılarak karanlıktan ve yangından uzağa taşındılar.

Sam uyandığında yumuşak bir yatakta yatmakta olduğunu gördü, ama üzerinde geniş kayın dalları salınıyor, genç yaprakların arasından güneş ışığı pırıldıyordu, yeşil yeşil ve altın renginde. Bütün hava tatlı kokularla doluydu.

Kokuyu hatırlıyordu: tthilien rayihası. "Hayrolsun!" diye derin düşüncelere daldı. "Ne kadar zamandır uyuyordum acaba?" Çünkü koku onu, o güneşli tepe altında minik ateşi yaktığı güne götürmüştü; ve bir an için arada olanların hapsi uyanık belleğinden silinmişti. Gerinerek derin bir nefes aldı. "Amma rüyalar gördüm!" diye mırıldandı. "Uyandığıma o kadar memnunum ki!" Doğrulup oturunca yanında yatan Frodo'yu gördü, huzur içinde uyuyordu, bir eli başının altında, bir eli de örtünün üzerinde duruyordu. Bu sağ eliydi ve orta parmağı yoktu.

Birden belleği yerine gelen Sam yüksek sesle bağırdı: "Rüya değilmiş! O halde neredeyiz?"

Ve yavaşça arkasından konuştu bir ses: "Ithilien topraklarında ve Kral'ın himayesinde; üstelik Kral da sizi bekliyor." Bu sözle birlikte beyazlara bürünmüş, sakalı yaprakların arasından parlayan güneş altında katışıksız kar gibi Gandalf önüne dikildi. "Ee, Efendi Samwise, kendinizi nasıl hissediyorsunuz?" dedi.

Fakat Sam sırtüstü uzanarak, ağzı bir karış açık bakakaldı ve delilik ile büyük bir neşe arasında kalakaldığı bir an için cevap veremedi. Sonunda nefesini tutarak: "Gandalf! Seni öldü sanıyordum!" dedi. "Ama kendimi de öldüm sanıyordum. Bütün hüzünlü şeylerin aslı olmadığı mı çıkacak ortaya? Dünyaya neler oldu?"

"Büyük bir Gölge gitti," dedi Gandalf; sonra da güldü, kahkahası bir müzik parçası gibiydi ya da susuzluktan kurumuş topraklara düşen su gibi;

Sam onu dinlerken sayılmayacak kadar uzun bir zamandır bir kahkaha sesi, mutluluğun saf sesini duymadığını fark etti. Kulaklarına o güne kadar tanımış olduğu tüm neşenin toplamının bir yankısı gibi düştü. Fakat kendisi gözyaşlarına boğuldu. Sonra, nasıl tatlı bir yağmur bahar yelini geçirir de güneş daha bir parlak ışıldarsa, onun da gözyaşları azaldı, içinde bir kahkaha birikti ve kahkahalar atarak yatağından fırladı.

"Kendimi nasıl hissediyorum böyle?" diye haykırdı. "Şey, nasıl anlatacağımı bilemiyorum, öyle bir his, öyle bir his var ki içimde" elini havada salladı "kendimi kıştan sonra gelen bahar, yapraklar üzerindeki güneş gibi hissediyorum; sonra borazanlar, harplar ve bugüne kadar duyduğum bütün şarkılar gibi hissediyorum!" Durarak beyine doğru döndü. "Ama Bay Frodo nasıl?" dedi. "Eline olanlar ne kötü değil mi? Başka bir şeyi olmasa bari. Çok zorlu zamanlar geçirdi."

"Evet, başka bir şeyim yok," dedi Frodo doğrulup oturarak ve kendisi de gülerek. "Seni beklerken uyuyakaldım Sam, seni uykucu seni. Sabah erkenden uyandım ama herhalde artık öğlen olmuştur."

"Öğlen mi?" dedi Sam hesap etmeye çalışarak. "Hangi günün öğleni?"

"Yeni Yıl'ın on dördüncü gününün," dedi Gandalf; "ya da Shire hesabına göre Nisan'ın sekizinci gününün.* Fakat Gondor'da Yeni Yıl artık Mart'ın yirmi beşi, Sauron'un yok olduğu ve sizin ateşlerden alınıp Kral'a götürüldüğünüz gün kabul edilecek artık. Kral sizi iyileştirdi ve şimdi de sizi bekliyor. Onunla birlikte yiyip içeceksiniz. Hazır olduğunuzda sizi ona götüreceğim."

** Shire takvimine göre Mart (ya da Rethe) ayında otuz gün vardır.*

"Kral'a mı?" dedi Sam. "Ne kralı, kim o?"

"Gondor Kralı ve Batı Ülkeleri'nin Hükümdarı," dedi Gandalf; "üstelik bütün eski ülkesini de geri aldı. Kısa bir süre sonra taç giymek için sürecek atını, ama sizi bekliyor."

"Biz ne giyeceğiz?" dedi Sam; çünkü bütün gördüğü yolculuk sırasında giydikleri lime lime olmuş, yataklarının yanında katlanmış duran eski giysileriydi.

"Mordor'a giderken giydiğiniz giysileri," dedi Gandalf. "Senin kara ülkede giymiş olduğun ork paçavraları bile korunacak Frodo. Hiçbir ipekli veya pamuklu, hiçbir zırh veya nişan bundan daha gurur verici olmazdı. Ama sonra belki başka giyecekler bulurum."

Sonra ellerini onlara uzattı; ellerinden birinin ışıkla parladığını gördüler. "Ne var elinde?" diye haykırdı Frodo. "Yoksa bu..?"

"Evet, sizin iki hazinenizi de getirdim. Kurtarıldığınızda Sam'in üzerinde bulunmuştu bunlar. Hanım Galadriel'in armağanları: Senin şişeciğin Frodo ve senin kutun Sam. Bunlara yeniden kavuştuğunuza sevinirsiniz herhalde."

Yıkanıp giyindikten sonra hafif bir yemek yediler ve Gandalf'ı izlediler. Yattıkları kayın korusundan dışarı çıkıp, kara yapraklı al çiçeklerle bezenmiş koca ağaçlarla çevrili, güneş alünda parıldayan uzun, yeşil bir çimenliğe geçtiler. Arkalarında dökülen suyun sesini duyabiliyorlardı, önlerinde, çimenliğin sonunda, yeşil bir ormana kadar çiçekli kıyılar arasında bir dere akıyor, sonra da arasında uzaktaki suyun pırıltısını görebildikleri ağaçlardan bir kemerin altından geçiyordu.

Ormanın içindeki açıklığa gelince, onları saygıyla karşılayıp önlerinde eğilen parlak zırhlar içinde silahşörler, burada bulunan siyah ve gümüş rengi giysileriyle uzun boylu muhafızlar görerek hayretler içinde kaldılar. Sonra içlerinden biri uzun bir boru çaldı ve şarkılar söyleyen derenin yanındaki ağaç dizileri arasından ilerlediler. Böylece geniş ve yeşil bir toprağa vardılar; gerisinde gümüş renkli geniş bir nehir akıyordu ve kıyısına birçok gemi demirlemişti. Fakat onların o anda durduklan^çayırda güneş altında parlayan saflar ve bölükler halinde büyük bîr ordu bekliyordu. Hobbitler yaklaşınca kılıçlar kınlarından çekildi, mızraklar sallandı, borular ve borazanlar çaldı ve adamlar hep bir ağızdan birden birçok dilde bağırdı:

Yaşasın Buçukluklar! Tüm övgüler onlar için!

Cuio i Pheriain anann! Aglar'ni Pheriannath!

Tüm övgüler Frodo ve Samwise'a!

Daur a Berhael, Conin en Annûn! Eglerio!

Çok yaşayın!

Eglerio!

A laita te, laita te! Andave laituvalmet!

Çok yaşayın!

Cormacolindor, a laita târienna!

Çok yaşayın Yüzük Taşıyıcıları, tüm övgüler size!

Ve böylece yüzleri kızararak ve gözleri hayretle parlayarak ilerledi Frodo ile Sam; gürültücü ordunun ortasında yeşillikten yapılmış üç taht gördüler. Sağ taraftaki tahtın arkasında yeşil üzerine beyaz renkte özgürce koşan bir at dalgalanıyordu; sol tarafta ise bir sancak vardı, mavi sancağın üzerinde gümüş renkli, kuğu pruvalı bir gemi denize açılıyordu; fakat ortadaki en yüksek tahtın arkasında koca bir bayrak meltemde açılmıştı, parlak bir taç ve yedi pırıltılı yıldız altında samur rengi bir kırlıkta çiçek açmış ak bir ağaç vardı. Tahtta zırhlara bürünmüş bir adam oturuyordu ve dizleri üzerinde büyük bir kılıç duruyordu ama miğfer giymemişti. Onlar yaklaşırken ayağa kalktı, istediği kadar değişmiş olsun, yüzü istediği kadar yüce ve parlak olsun, isterse bir kral, insanların gri gözlü kara saçlı hükümdarı olsun, onu tanıyıverdiler.

Frodo onu kucaklamak için koşturdu, Sam de hemen peşinden gidiyordu. "Eh bu herkesin hükümdarı değilse ne olayım!" dedi. "Yolgezer, yoksa hâlâ uykuda mıyım!"

"Evet Sam, Yolgezer," dedi Aragorn. "Bree'de gözünüzün beni tutmadığı günden bu yana nice yollardan geçtik, değil mi? Hepimiz için uzun bir yoldu, ama sizinkisi en karanlığıydı."

Ve sonra Sam'i hayretler içinde bırakıp kafasını mutlak bir biçimde karıştırarak önlerinde bir dizini yere koydu; ellerinden tutup Frodo'yu sağ, Sam'i de sol tarafına alarak tahta götürdü ve tahta oturttuktan sonra yakında duran adamlara ve komutanlara dönerek konuştu; sesi bütün orduda yankılanarak şöyle seslendi:

"Tüm övgüler size!"

Bunun üzerine neşeli bir haykırış yükselerek yeniden alçalıp kayboldu ve son olarak Sam'i mest edercesine Gondor'lu bir ozanın ileri çıktığı, diz çöktüğü ve şarkı söylemek için müsaade istediği görüldü. Ve o da ne, ozan şöyle demesin mi:

"Haydi beyler, silahşörler, yılmaz yiğitlikteki erler, krallar ve prensler, Gondor'un zarif halkı, Rohan Süvarileri ve sizler Elrond'un oğullan, Kuzeyli Dünedain ve cifler ve cüceler ve Shire'ın aslan yüreklileri ve Batı'nın hür halkı, dinleyin artık türkümü. Sizlere Dokuz Parmaklı Frodo ile Hüküm Yüzüğü'nün öyküsünü anlatacağım."

Sam bunu duyduğunda mutluluğundan kahkahalar atarak ayağa fırladı ve bağırdı: "Ah bu saltanat, bu şaşaa! Her dileğim gerçekleşti!" Ve sonra ağlamaya başladı.

Ve bütün ordu hem güldü, hem ağladı, tüm bu neşe ile göz yaşlarının arasında ozanın berrak sesi gümüş ve altın gibi yükseldi ve herkes sustu. Ozan destanını söyledi, bazen elf dilinde, bazen Batı lisanıyla, tatlı sözlerle yaralanan gönülleri taşıncaya kadar; neşeleri kılıçlar gibiydi, acı ile zevkin birlikte aktığı yerlerde düşüncelere daldılar, gözyaşları kutsanmışlığın şarabı olmuştu.

Ve sonunda Güneş öğle vaktini devirip de gölgeler uzarken bitirdi şarkısını. "Tüm övgüler size!" dedi ve diz çöktü. Sonra Aragorn ayağa kalktı ve bütün ordu da onunla ayaklandı; hazırlanmış olan büyük çadırlara geçtiler, yiyip içmek ve gün boyunca eğlenmek için.

Frodo ile Sam ayrı yoldan bir çadıra götürüldüler; eski giysileri çıkartıldı ama katlanarak büyük bir^aygıyla kenara kondu; tertemiz pamuklular verildi kendilerinerlSonra Gandalf geldi ve Frodo hayret içinde, kollarında Mordor'da ondan alınan kılıç, elf pelerini ve mithril zırhı olduğunu gördü. Sam için yaldızlı bir zırh, kirlerinden ve berelerinden arındırılmış elf pelerinini getirdi; sonra ikisinin de önüne birer kılıç koydu.

"Ben kılıç istemiyorum," dedi Frodo.

"En azından bu gece taşımalısın," dedi Gandalf.

O zaman Frodo, Sam'e ait olan, Cirith Ungol'da yanına bırakılmış bulunan küçük kılıcı sildi. "Sting'i Sam'e veriyorum," dedi.

"Hayır, beyim'Bay Bilbo onu sana vermişti, üstelik bu gümüş zırhla takım o; artık onu bir başkasının giymesini istemez."

Frodo boyun eğdi; Gandalf sanki silahtarlanymış gibi diz çökerek onlan kılıçlarıyla kuşattı ve sonra ayağa kalkarak başlarına gümüş taçcıklar taktı. Giyinip kuşandıktan sonra büyük ziyafete gittiler, ve Gandalf, Rohan Kralı fiomer, Prens îmrahil ve diğer tüm belli başlı komutanlarla birlikte Kral'ın masasına oturdular, burada Gimli ve Legolas da vardı.

Fakat Saygı Duruşu'ndan sonra şarap ikram edilirken krallara hizmet için iki hizmetkâr geldi; ya da öyle görünüyorlardı: Birisi, Minas Tirith Muhafızlarının gümüş ve samur renklerinde giyinmişti; diğeri de beyaz ve yeşil renkler içindeydi. Fakat Sam bu genç çocukların böylesine kudretli erlerin arasında ne aradığını merak etti. Sonra aniden yaklaştılar, artık onlan açık seçik görebiliyordu ve haykırdı:

"Baksana Bay Frodo! Şuraya bak! Eh bu Pippin değilse ne olayım. Bay Peregrin Took demeliyim tabii! Bu da Bay Merry! Ne de çok büyümüşler! Aklımı koruyun! Ama görüyorum ki bizimkinden daha çok anlatacak öyküleri var."

"Elbette," dedi Pippin onlara doğru dönerek. "Ve bu şölen biter bitmez de anlatmaya başlayacağız. Bu arada Gandalf'ı sıkıştırabilirsiniz. Eskisi kadar ağzı sıkı değil, gerçi artık konuşacağına daha çok gülüyor. Şu anda Merry ile ben meşgulüz. Biz Şehir ile Yurt'un silahşörleriyiz, umarım anlamışsınızdır."

Sonunda mutlu gün sona erdi; Güneş kavuştuğunda ve dolunay Anduin'in puslan üzerinden yavaş yavaş geçmeye başlayıp da çırpınan yapraklar arasından pırıldadığında Frodo ile Sam, zarif tthilien'in mis kokusu içinde, fısıldaşan ağaçların altına oturdular ve gecenin derinliklerine doğru Merry, Pippin ve Gandalf ile sohbet ettiler, bir süre sonra Legolas ile Gimli de onlara katıldı. Burada Frodo ile Sam Rauros Şelaleri yakınında, Parth Galen'de yol arkadaşlıkları bozulduktan sonra Grup'a neler olduğunu öğrendiler; yine de soracak ve anlatacak çok şey vardı.

Orklar, konuşan ağaçlar, fersahlarca çayırlar, dörtnala giden süvariler, pırıldayan mağaralar, ak kuleler, altın salonlar, savaşlar, yelken açmış koca gemiler, sonunda çıldırdığını zannedinceye kadar bütün bunlar Sam'in

zihninden gelip geçti. Fakat bütün bu harikaların arasında hayreti dönüp dolaşıp Merry ile Pippin'in cüsselerine gelip takılıyordu; kalkıp Frodo ve kendisiyle sırt sırta durdurdu onları. Başını kaşıdı. "Sizin yaşınızda bunu anlayamıyorum!" dedi. "Ama işte ortada: Olmanız gerekenden yedisekiz santim uzunsunuz, ya da ben cüceyim."

"Bak kesinlikle o dediğinden değilsin," dedi Gimli. "Ama ben ne dedim? ölümlüler ent içecekleri içip de bunun bir maşrapa birayla aynı etkiyi yapacağını sanmamalı."

"Ent içeceği mi?" dedi Sam. "İşte yine başladınız entlerden; ama onlann ne olduklarını anlamakta zorluk çekiyorum. Baksanıza, bütün bu şeyleri kafamda yerli yerine koyuncaya kadar haftalar geçecek!"

"Haftalar geçecek tabii," dedi Pippin. "Sonra da Frodo'yu Minas Tirith kulesine kilitleyip hepsini yazdırmak lazım. Yoksa yansını unutacak ve zavallı yaşlı Bilbo da çok hayal kırıklığına uğrayacak."

Sonunda Gandalf ayağa kalktı. "Kralın ellerinin iyileştirici hüneri vardır arkadaşlarım," dedi. "Fakat bütün gücünü kullanarak sizi ölümden geri çağınp uykunun tatlı unutkanlığına yollamadan önce, siz ölümün sınırına kadar gitmiştiniz. Uzun bir süre huzur içinde uyumuş olmanıza rağmen yine de uyku zamanı geldi."

"Ve bu sadece Sam ve Frodo için geçerli değil," dedi Gimli, "sen de Pippin. Sadece senin yüzünden çektiğim ve hiç unutmayacağım bütün o acılar için bile olsa seni çok seviyorum. Son çarpışmada seni tepede buluşumu da hiç unutmayacağım. Ama eğer Cüce Gimli olmasaydı o zaman yok olacaktın. En azından üzerine bir sürü ceset yığıldığında bir hobbit ayağı neye benziyor biliyorum artık. Ve o koca leş yığınını üzerinden kaldırdığımda ölmüş olduğundan emindim. Sakallarımı yolabilirdim. Kalkıp ortalıkta dolanmaya başlayalı daha bir gün oluyor. Sen de ddgru yatağa. Ben de yatacağım."

"Ben de," dedi Legolas, "bu zarif ülkenin ormanlarında yürüyeceğim, bu benidînlendirmeye yeter. Gelecek günlerde eğer Elf Hükümdarım müsaade ederse halkımızın bir kısmı buraya göçebilir; buraya geldiğimizde de bir süre için burası kutsanmış olur. Bir süre: Bir ay, bir ömür, insanların yüz yılı kadar. Fakat Anduin yakında ve Anduin Deniz'e gidiyor. Deniz'e!

Denize, Denize! Çığlık çığlığa ak martılar,

Uçuşuyor ak köpükler, esiyor rüzgâr.

Batıda uzaklarda batıda, yusyuvarlak güneş batıyor.

Gri gemi, gri gemi, duyuyor musun seslenişlerini

Benden önce oraya giden halkımın sesini!

Terk edeceğim ormanları, onlardı doğuran beni;

Çünkü günlerimiz bitiyor, eriyor yıllarımız sona.

Geçeceğim engin suları yelken açıp tek başıma.

Upuzun dalgalar vuruyor Son Sahil'e

Kayıp Ada çağırıyor beni tatlı seslerle,

Kimsenin bulamayacağı Eressea'dan, Elfyurdu'ndan

Yaprakların hiç dökülmediği halkımın ebedi diyarından.

Ve böyle söyleyerek şarkısını, tepeden aşağıya indi Legolas.

Sonra diğerleri de ayrıldılar ve Frodo ile Sam yataklarına giderek uyudu. Sabah yeniden umut ve huzur içinde uyandılar; İthilien'de birçok gün geçirdiler. Çünkü ordunun şimdi yerleşmiş olduğu Cormallen Kırları, Henneth Annûn'a yakındı ve şelalelerinden çıkan akarsu, geceleri o kayalık kapıdan geçerek aşağıya akıp Cair Andros adasının yanındaki Anduin'in akıntılarına karışmak için çiçekli çayırlardan geçerken sesi duyulabiliyordu. Hobbitler etrafta gezinerek daha önce geçmiş oldukları yerleri ziyaret ettiler; Sam ormanların bir gölgesinde veya belki de orman içindeki gizli bir açıklıkta o büyük fulleri görebileceğini umdu. Gondor kuşatmasında bu hayvanlardan bol miktarda bulunduğunu fakat bunların yok edilmiş olduklarını duyunca da bunun büyük bir kayıp olduğunu düşündü.

"Eh aynı anda her yerde olunamıyor galiba," dedi. "Ama görünüşe göre çok şey kaçırmışım."

Bu arada ordu Minas Tirith'e dönmek için hazırlanıyordu. Yorgunlar dinlendiler, yaralılar iyileştirildiler. Çünkü bir kısmı Doğu'dan ve Güney'den gelip de savaş meydanında sonuna kadar direnen düşmanla çok uğraşmak ve dövüşmek zorunda kalmıştı. En son olarak da Mordor'a girip ülkenin kuzeyindeki kaleleri yıkanlar gelmişti.

Fakat sonunda, mayıs ayı yaklaşırken, Batı'nın Komutanları yeniden yola koyuldular; bütün adamlarıyla birlikte gemilere binip Anduin üzerinden, Cair Andros'tan çıkıp Osgiliath'a yelken açtılar; orada bir gün kaldılar ve Pelennor'un yeşil çayırlarına geldikleri günün ertesinde yeniden yüce Mindolluin'in altındaki beyaz kuleleri gördüler, karanlık ve yangından geçip yeni günü görebilen Gondor'lu Insanlar'ın Şehir'ini yani, Batılılar'ın son hatırasını.

Ve burada çayırların ortasında çadırlarını kurarak sabahı beklediler; çünkü Mayıs Arifesi'ydi ve Kral güneşin doğusuyla kapılarından içeri girecekti.

BÖLÜM V

VEKİLHARÇ İLE KRAL

Gondor şehri üzerine kuşku ve büyük bir korku çökmüştü. Günleri pek az umut taşıyan ve her sabah bir kıyamet haberi bekleyen insanlara havanın güzelleşip güneşin açması anlamsız bir şaka gibi gelmişti. Hükümdarları ölmüş, yakılmıştı; Rohan Kralı hisarda ölü yatıyordu; gece gelen yeni kralları ise hiçbir kudretin veya yiğitliğin zaptedemeyeceği kadar karanlık ve korkunç güçlerle savaşmak için gitmişti. Ve hiç haber gelmemişti. Ordu Morgul Vadisi'ni terk edip de dağların gölgesindeki kuzey yolunu tuttuktan sonra hiçbir haberci gelmemişti geri; beklemekte olan Doğu'da ne olduğuna dair hiçbir söylenti yayılmamıştı.

Komutanlar gideli ancak iki gün olmuştu ki Hanım Eowyn ona bakan kadınlara esvaplarını getirmesini söylemiş, ne dendiyse kendisine dinletilememiş ve ayağa kalkmıştı; giydirildikten ve kolu pamuklu bezden bir askıya alındıktan sonra fiowyn, Şifa Evleri'nin Şifacıbaşısı'na gitti.

"Beyim," dedi, "büyük bir rahatsızlık içindeyim, artık daha fazla aylaklık edemem."

"Hanımefendi," diye cevap verdi adam, "henüz iyileşmediniz ve size özel bir ilgi göstermem emredildi bana. Daha yedi gün yataktan çıkmamalıydınız; bana böyle emir verdiler. Size geri dönmeniz için yalvarıyorum."

"Ben iyileştim," dedi kadın, "en azından bedenim iyileşti, sol kolum dışında; o da rahat artık. Ama eğer bir şeyler yapmazsam yeniden hastalanacağım. Cenkten hiç haber yok mu? Kadınlar bana bir şey demiyor."

"Hiç haber yok," dedi Şifacıbaşı, "bir tek Beylerin Morgul Vadisi! ne at sürdüklerini biliyoruz; Kuzey'den gelen yeni komutanın onlara başkanlık ettiği söyleniyor. Büyük bir bey o adam ve bir hekim; bana o kadar hünerli bir hekim elinin öyle kılıç kullanması tuhaf geliyor. Bu Gondor'da böyle

değildir, gerçi bir zamanlar öyle imiş, eğer eskiden anlatılan öyküler doğruyu söylüyorsa. Fakat uzun yıllardır biz hekimler kılıç kullanan adamların açtıkları yaralara şifa vermeye baktık. Gerçi artık bu yaralar yetmeli: Dünya, savaşlar olmadan da yeterince acılara ve talihsizliklere sahip."

"Cengin olması için tek bir düşman yeterlidir, Efendi Şifacıbaşı, çift değil," diye cevap verdi Eowyn. "Ve kılıcı olmayanlar da kılıçla ölebilir. Karanlıklar Efendisi ordularını toplarken, siz Gondor halkının sadece şifalı ot toplamasını mı tercih ederdiniz? Ayrıca her zaman insanın bedeninin iyileşmiş olması o kadar hoş olmuyor. Ya da bir cenk sırasında ölmek de her zaman o kadar kötü değil; acı içinde bile olsa. Bu kara saatte seçme şansım olsaydı ikincisini seçerdim."

Şifacıbaşı ona baktı. Tüm endamıyla duruyordu orada, gözleri ak yüzünde parlıyordu; Doğu'ya açılan pencereden bakmak için dönerken yumruğunu sıktı. Adam içini çekerek başını salladı. Bir süre duraksadıktan sonra kız tekrar adama döndü.

"Yapabilecek bir şey yok mu?" dedi. "Şehir'de şimdi kim hüküm sürer?"

"Tam olarak bilemiyorum," diye cevap verdi adam. "Bu tür şeyler henüz beni pek ilgilendirmiyor. Rohan Süvarileri'nin başında bir komutan varmış; bana söylendiğine göre Hurin Bey de Gondor'lu adamlara kumanda ediyormuş. Fakat Hükümdar Faramir hakkı icabı Şehir'in Vekilharcı oldu."

"Onu nerede bulabilirim?"

"Bu evde hanımefendi. Çok fena yaralanmıştı ama artık iyileşme yolunda. Fakat bilemiyorum..."

"Beni ona götürmeyecek misiniz? O zaman bilirsiniz."

Hükümdar Faramir, Şifa Evleri'nin bahçesinde tek başına yürüyordu; güneş ışığı onu ısıtmıştı, yaşamın yeniden damarlarında akmaya başladığını hissediyordu; fakat gönlü ağırdı ve surlardan doğuya doğru bakıyordu. Şifacıbaşı yaklaşarak ona seslendi; dönünce Rohan' h Hanım Eowyn'i gördü; içi büyük bir merhametle doldu, çünkü kızın yaralı olduğunu fark etti, ayrıca keskin bakışları kızın hüznünü ve huzursuzluğunu da yakalamıştı.

"Beyim," dedi Şifacıbaşı, "Rohan'lı Hanım Eowyn burada. Kralla birlikte sürmüştü atını ve çok kötü biçimde yaralanmıştı; şu anda da benim nezaretim altında kalıyor. Fakat halinden memnun değil, Şehir'in Vekilharcı'yla konuşmak istiyor."

"Sözlerini yanlış bellemeyin beyim," dedi Eowyn. "Beni üzen bana gösterilen ilginin azlığı değil, iyileşmeyi dileyenler için bu evlerden daha iyisi bulunmaz. Ama ben tembel tembel, işsiz güçsüz, kafese kapatılmış yatamam. Cenk alanında ölümü aradım ben. Ama ölmedim ve cenk devam ediyor."

Faramir'in bir işaretiyle Şifacıbaşı eğilip selam vererek ayrıldı. "Ne yapmamı arzu edersiniz hanımefendi?" diye sordu Faramir. "Ben de hekimlerin bir tutsağıyım." Kıza baktı; acıma duygularıyla derinden etkilendiği için, kızın o hüznün içindeki güzelliğinin kalbini paramparça edeceğini hissetti. Ve kız da ona bakarak gözlerinde ağırbaşlı bir şefkat gördü; yine de cenk eden adamlar arasında yetiştirilmiş olduğundan, karşısında hiçbir Yurtlu Süvari'nin bir savaşta boy ölçüşemeyeceği birinin durduğunu biliyordu.

"Ne diliyorsunuz?" dedi adam yine. "Eğer benim gücüm dahilindeyse yaparım."

"Bu Şifacıbaşı'na emredip beni bırakmalarını söylemenizi," dedi kız; fakat sözleri hâlâ mağrur olsa da gönlü duraksadı; ilk kez olarak kendinden o kadar emin değildi. Bu uzun boylu adamın, hem sert hem de yumuşak olan bu adamın, onun, tıpkı sıkıcı bir işin sonuna kadar gidecek sabrı olmayan bir çocuk gibi, tamamen dikbaşlı biri olduğunu sanabileceğini düşündü.

"Ben de Şifacıbaşı'nın gözetimi altındayım," diye cevap verdi Faramir. "Henüz Şehir'deki yetkilerimi de üstlenmiş değilim. Ama öyle olmuş olsaydı bile, yine de onun öğütlerini dinler ve mesleğiyle ilgili konularda istekleriyle Gelişmezdim, çok fazla gerekmedikçe."

"Ama ben iyileşmek istemiyorum," dedi kız. "Ağabeyim Eomer ya da Kral Théoden gibi atımı cenge sürmek istiyorum, çünkü o öldü ve hem şerefe, hem de huzura kavuştu."

"Artık komutanları izlemek için çok geç hanımefendi, gücünüz yerinde olsaydı bile," dedi Faramir. "Fakat savaşta ölmek daha hepimize nasip olabilir, istesek de istemesek de. Hâlâ zaman varken Hekim'in dediklerini yaparsanız, ölümü kendi usulünüzce karşılamak için daha hazırlıklı olursunuz. Siz ve ben, bu bekleyiş saatlerine sabırla birlikte katlanmalıyız."

Kız cevap vermedi, fakat adam ona bakarken içinde bir şeylerin yumuşamış olduğunu hissetti, sert buzların baharın ilk belli belirsiz işaretine boyun eğmesi gibi. Kızın gözünde yaşlar belirip yanağından aşağı süzüldü, pırıltılı bir yağmur damlası gibi. Mağrur başı biraz eğildi. Sonra sessizce, sanki kendi kendine konuşurmuş gibi: "Ama hekimler beni daha yedi gün yatakta yatıracaklarmış," dedi. "Sonra benim pencerem doğuya bakmıyor." Sesi artık genç ve mahzun bir genç kızınki gibiydi.

Yüreği merhametle dolu olsa da Faramir gülümsedi. "Pencereniz doğuya bakmıyor mu?" dedi. "Bunun çaresine bakabiliriz. Bu konuda Şifacıbaşı'na emir verebilirim. Eğer evde, bizim gözetimimizde kalırsanız hanımefendi, o zaman dilerseniz güneş olduğu zamanlar bahçede yürüyebilirsiniz istediğiniz gibi; bütün ümitlerimizin gitmiş olduğu yere, doğuya bakabilirsiniz. Beni de burada bulacaksınız, yürürken, beklerken ve sizin gibi doğuya bakarken. Eğer benimle konuşursanız veya bir süre benimle yürürseniz, içimi rahatlatmış olursunuz."

O zaman kız başını kaldırarak yeniden adamın gözlerinin ta içine baktı; ve solgun yüzüne bir renk geldi. "Sizin içinizi nasıl rahatlatabilirim beyim?" dedi. "Üstelik ben yaşayan insanların muhabbetini istemiyorum."

"Benim samimi cevabımı duymak ister misiniz?" dedi adam.

"İsterim."

"O halde Rohan'lı Eowyn size çok güzel olduğunuzu söyleyeyim. Tepelerde vadilerimizde zarif ve parlak çiçekler ve bu çiçeklerden de zarif genç kızlarımız vardır; fakat bu güne kadar Gondor'da bu kadar güzel ve bu kadar hüzünlü ne bir çiçek, ne bir genç kız gördüm. Belki de dünyamıza karanlık çökmesine sadece birkaç gün kalmıştır; o gün gelip çattığında buna metanetle karşı koymayı ümit ediyorum; fakat Güneş daha parıldarken sizi hâlâ görebileceğimi bilmek içimi rahatlatırdı. Çünkü hem siz, hem ben Gölge'nin kanatlan altından geçtik ve aynı el bizi geri çekip aldı."

"Heyhat, beni değil beyim!" dedi kız. "Gölge hâlâ benim üzerimde. Benim iyileşeceğimi zannetmeyin! Ben cengâver bir kızım ve ellerim nazik değildir. Fakat size en azından şu konuda teşekkür edebilirim, artık odamda kalmak zorunda değilim. Şehir'in Vekilharcı'nın alicenaplığı sayesinde dışarıda yürüyebileceğim." Eğilerek ona selam verdi ve eve geri yürüdü. Fakat Faramir uzun bir süre bahçede yalnız başına yürümeye devam etti; bakışları artık doğudaki surlardan ziyade eve doğru kayıyordu.

Faramir odasına geri döndüğünde Şifacıbaşı'nı çağırttı ve Hanım Eowyn hakkında bütün bildiklerini anlattırdı.

"Fakat beyim hiç kuşkum yok ki," dedi Şifacıbaşı, "bizimle burada bulunan Buçukluk'tan çok daha fazlasını öğrenebilirsiniz; çünkü o kralla birlikte gelmişti ve sonuna kadar da Hanım'la olduğu söyleniyor."

Böylece Merry Faramir'e yollandı ve gün boyunca birlikte uzun uzun konuştular; Faramir çok, hatta Merry'nin söze dökmediği kadar çok şey öğrendi; artık Rohan'lı £owyn'in üzüntüsü ve huzursuzluğu hakkında bazı şeyler anlamaya başladığını düşündü. Latif akşam saatlerinde Faramir ile Merry bahçede yürüdüler ama kız gelmedi.

Sabah tam Faramir Evler'den çıkıyordu ki, surların üzerindeki kızı gördü; tamamen beyazlara bürünmüştü ve güneşte parlıyordu. Adam kıza seslendi, kız indi; birlikte, bazen sessizlik içinde, bazen konuşarak, kâh çimlerin üzerinde yürüdüler, kâh yeşil ağacın altına birlikte oturdular. Sonra her gün aynı şeyi tekrarladılar. Penceresinden seyreden Şifacıbaşı'nın içi mutluluk doluydu, çünkü o bir hekimdi ve endişesi azalıyordu; o günlerin korkusu ve kötü bir şeyler olacağı endişesi insanların gönülleri üzerine ağır bir biçimde çökmüş olduğu halde, bakımı altında olan iki kişi iyileşiyor ve her geçen gün kuvvetleniyordu.

Böylece Hanım Eowyn'in Faramir'e ilk gidişinin üzerinden beş gün geçti; bir kez daha Şehir'in surlarında birlikte durmuş bakmıyorlardı. Henüz bir haber gelmemişti, bütün gönüller kararmıştı. Ve hava da eskisi kadar parlak değildi artık. Soğuktu. Gece çıkmış olan rüzgâr artık Kuzey yönünden şiddetle esiyor ve şiddeti gitgide artıyordu, ama etraftaki topraklar kurşuni renkli ve daha korkunç görünüyordu.

Kalın giysiler giymişler, ağır pelerinlere sarınmışlardı ve hepsinin üzerine Hanım Eowyn derin bir yaz akşamı renginde büyük, mavi, kolsuz bir manto giymişti; mantonun kenarları ve yakası gümüş yıldızlarla bezenmişti. Faramir kendi kaftanını getirtip onunla da kızı güzelce sarıp sarmalamıştı; yanında dururken onun gerçekten de son derece zarif bir kraliçe gibi durduğunu düşünüyordu. Manto zamansız ölen annesi Amroth'lu Finduilas için yapılmıştı ve onun için uzak günlerin tatlı, ilk üzüntüsünün de acı bir anısıydı; kaftanı Eovyyft'in güzelliğine ve hüznüne uyan bir giysi gibi görünüyordu.

Fakat şimdi yıldızlı mantonun altında titriyordu kız; kuzeye, beri yandaki gri toprakların üzerine, uzakta gökyüzünün sert ve açık olduğu yerdeki soğuk rüzgârın ta gözbebeğine bakıyordu.

"Neye bakıyorsunuz Eowyn?" dedi Faramir.

"Kara Kapı o tarafta değil midir?" dedi kız. "Ve o artık o tarafa varmış değil mıdır? Ayrılalı yedi gün oluyor."

"Yedi gün," dedi Faramir. "Lâkin size şöyle dersem benim hakkımda kötü düşüncelere kapılmayın: O günler bana, hiçbir zaman aklımın köşesine gelmeyen bir sevinç ve acı getirdiler. Sizi görme sevinci; acıya gelince, artık bu kötü zamanların korkusu ve kuşkusu gerçekten iyice karardı. Eowyn, bu dünyanın şimdi bitmesini ya da bulduğum şeyi bu kadar çabuk kaybetmek istemezdim."

"Bulduğunuz şeyi kaybetmek mi beyim?" diye cevap verdi kız; fakat ona temkinli bir tavırla bakıyordu ve gözlerinde müşfik bir ifade vardı. "Bu günlerde, kaybedebileceğiniz ne gibi bir şey buldunuz bilemiyorum. Fakat haydi dostum, gelin bundan söz etmeyelim! Gelin hiç konuşmayalım! Ben korkunç bir şeyin kıyısında duruyorum,ayaklarımın önünde tamamen karanlık bir çukur var ama arkamda bir ışık var mıdır, yok mudur bilemem. Çünkü henüz arkama dönemem. Bir hükmün verilmesini bekliyorum."

"Evet bir hükmün verilmesini bekliyoruz," dedi Faramir. Ve başka bir şey söylemediler; onlara öyle geldi ki sanki onlar surun üzerinde beklerken rüzgâr durdu, ışık zayıfladı, Güneş karardı ve hem Şehir' deki hem de civardaki topraklardaki bütün sesler sustu: Ne bir rüzgâr, ne bir insan sesi,

p.e bir kuş cıvıltısı, ne kıpırdayan bir yaprak, ne de kendi nefes sesleri duyulabiliyordu; kalp atışları dahi susmuştu. Zaman duraksadı.

Ve onlar böylece dururken elleri birleşti ve kenetlendi, onlar farkında olmasalar da. Ve hâlâ neyi beklediklerini bilmeden bekliyorlardı. Sonra hemen, uzaktaki dağların zirvelerinin gerisinde, karanlıktan oluşan başka bir koca dağ yükselmiş, bütün dünyayı kaplayan bir dalga halinde kabarmış gibi geldi onlara; dağın etrafında şimşekler çakıyordu; sonra toprakta bir titreme geldi geçti ve Şehir'in surlarının sarsıldığını hissettiler. Etraflarındaki topraklardan bir iç çekme sesi yükseldi; kalpleri aniden yeniden atmaya başladı.

"Bu bana Nümenor'u hatırlattı," dedi Faramir ve konuştuğunu duyunca kendi kendine hayret etti."Nümenor mu?" dedi Eowyn.

"Evet," dedi Faramir, "Batıilliler'in o çöken ülkesini, yeşil topraklarla üzerlerindeki tepelere tırmanan koca kara dalgayı ve yaklaşan kaçınılmaz karanlığı. Sık sık bunu canlandırırım hay alimde."

"O halde siz Karanlık'ın geldiğini düşünüyorsunuz?" dedi £owyn. "Kaçınılmaz Karanlık'ın?" Birden adama sokuldu.

"Hayır," dedi Faramir, kızın yüzüne bakarak. "Bu zihnimdeki bir resimdi sadece. Neler olduğunu bilmiyorum. Uyanık zihnim bana büyük bir kötülüğün çöktüğünü ve son günlerimizi yaşadığımızı söylüyor. Fakat gönlüm hayır, diyor; kollarım bacaklarım hafifledi ve üzerime öyle bir ümit ve sevinç geldi ki hiçbir akıl bunu inkâr edemez. 6owyn, Eowyn, Rohan'ın Ak Hanımı, şu saatte hiçbir karanlığın dayanabileceğine inanmıyorum!" Ve eğilerek kızı alnından öptü.

Öylece durdular Gondor Şehri'nin surları üzerinde; sert bir rüzgâr çıkarak esti; birinin kuzguni, diğerinin sarı saçları rüzgârda akarak birbirine karıştı. Ve gölge ayrıldı, Güneş'in peçesi açıldı, ışık dışarı uğradı; Anduin'in sulan gümüş gibi parladı ve Şehir'in içindeki evlerden insanlar gönüllerinde biriken, kaynağını bilemedikleri bir neşeyle şarkılar söylediler.

Ve Güneş öğle vaktini çok geçmeden Doğu'dan uçan büyük bir Kartal görüldü; kartal Batılı Komutanlar'dan umulmayan haberler taşıyor, söyle bağırıyordu:

Söyleyin şarkılarınızı, Anor Kulesinin insanları,

çünkü Sauron'un Hükmü ebediyen sona erdi,

Karanlık Kule de devrildi.

Şarkı söyleyin, kutlayın, Muhafız Kulesi'nin insanları,

çünkü boşa çıkmadı nöbetiniz,

Kara Kapı yıkıldı,

Kralınız geçti kapıdan

ve zaferi kazandı.

Şarkı söyleyin, mutlu olun Batı 'nın çocukları,

çünkü Kralınız yeniden geliyor,

aranızda yaşamaya,

hayatınız boyunca.

Ve kuruyan Ağaç yeniden boy verecek,

Kral ağacı yükseklere dikecek,

ve kutsanacak Şehir.

Şarkı söylesin herkes!

Ve insanlar Şehir'in bütün yollarında şarkılar söylediler.

Bunu izleyen günler altın rengiydi; bahar ile yaz birbirine karıştı ve Gondor kırlarında birlikte cümbüş etti. Artık hızlı süvariler, bütün olup bitenler hakkında Cair Andros'dan haberler getiriyor ve Şehir Kral'ın gelişine hazırlanıyordu. Merry çağırılmıştı ve eşya götüren yük arabalarıyla Osgiliath'a, oradan da gemiyle Cair Andros'a gitmişti; fakat Faramir gitmedi çünkü artık iyileşmiş olduğu için, kısa bir süre için bile olsa yetkilerini ve Vekilharçtık görevini üstlenmişti; görevi de yerine geçecek kişi için hazırlıklar yapmaktı.

Eowyn de gitmemişti, ağabeyi ona haber yollayıp Cormallen alanına gelmesi için rica ettiği halde. Faramir bu işe şaşırdı ama çok işi olduğu için

onu çok az görebiliyordu; kız hâlâ Şifa Evleri'nde kalıyor, bahçede tek başına geziniyordu, yüzü yine solmuştu ve görünüşe göre Şehir'de sıkıntılı ve üzgün olan tek kişi oydu. Şifa Evleri'nin Şifacıbaşısı üzülüyordu ve Faramir'le konuştu.

Bunun üzerine Faramir gelerek kızı aradı ve bir kez daha birlikte surlarda durdular; şöyle dedi Faramir: "Eowyn neden buralarda oyalanıyorsunuz da Cair Andros'un gerisindeki, ağabeyinizin sizi beklediği Cormallen'e gidip neşelenmiyorsunuz?"

Kız ise şöyle dedi: "Bilmiyor musunuz?"

Fakat o şöyle cevapladı: "Bunun iki nedeni olabilir ama hangisi doğru bilmiyorum."

Kız ise şöyle söyledi: "Bilmecelerle uğraşmaya hiç niyetim yok. Daha açık konuşun!"

"Madem öyle istiyorsunuz hanımefendi," dedi adam: "gitmiyorsunuz çünkü sizi çağıran yalnızca ağabeyiniz ve artık Elendil'in varisi Hükümdar Aragorn'a bu zafer gününde bakmak sizi mutlu etmeyecek. Ya da ben gitmediğim için ve siz de benim yanımda kalmak istediğiniz için gitmiyorsunuzdur. Ya da belki de her iki neden de geçerlidir ve belki siz kendiniz de bunlar arasında bir seçim yapamıyorsunuzdur. Eowyn, beni sevmiyor musunuz, ya da beni sevmeyecek misiniz?"

"Ben bir başkası tarafından sevilmeyi arzu etmiştim," diye cevap verdi kız. "Fakat hiçbir erkeğin bana acımasını istemem."

"Bunu biliyorum," dedi adam. "Hükümdar Aragorn'un sevgisini istiyordunuz. Çünkü o yüce ve kudretliydi; siz de şan, şeref ve dünyada sürünen kötü şeylerin çok üzerinde olmak istiyordunuz Ve genç bir askere büyük bir komutan nasıl görünürse, o da öylece kazandı sizin gönlünüzü. Çünkü o öyle biri, insanlar arasında bir hükümdar ve günümüzün en büyük hükümdarı. Fakat o size sadece anlayış gösterip acıyınca o zaman savaşta yiğitçe ölmekten başka hiçbir şey istemediniz. Bana bakın Eowyn!"

Ve Eowyn Faramir'e uzun uzun ve gözlerini kaçırmadan baktı; Faramir şöyle dedi: "Kibar bir yüreğin armağanı olan acıma duygusuna kızmayın Eowyn! Ama ben size acımıyorum. Çünkü siz hem yüce, hem yiğit bir

hanımsınız, hem de kendi başınıza uzun yıllar unutulamayacak bir ün kazandınız; sonra çok güzel bir hanımsınız, bence elf lisanında bile kelimelere sığmayacak bir güzelliğiniz var. Ve ben sizi seviyorum. Bir kez hüznünüz karşısında size acımıştım. Fakat şimdi, hiç mahzun olmamış olsaydınız dahi, Gondor'un hiçbir şeyden korkmayan, hiçbir eksiği olmayan neşeli Kraliçesi olmuş olsaydınız dahi, sizi yine severdim. Eowyn, beni sevmiyor musunuz?"

Bunun üzerine Eowyn'in kalbi değişti ya da en sonunda o da anladı. Ve aniden kışı geçiverdi, içinde güneş parladı.

"Minas Anor'da, Güneş Kulesi'nde duruyorum," dedi; "ve bakın! Gölge gitti! Artık cengâver bir kız olmayacağım, büyük Süvariler'le de yarışmayacağım ve sadece kılıçtan geçirilenlerle ilgili sarkılan dinleyip zevk almayacağım. Bir hekim olacağım ve yetişen, kısır olmayan her şeyi seveceğim." Yine Faramir'e baktı. "Artık kraliçe olmak istemiyorum," dedi.

O zaman Faramir neşeyle güldü. "Bu iyi," dedi; "çünkü ben bir kral değilim. Yine de Rohan'lı Ak Hanım'la evlenirim, eğer onun da isteği bu olursa. Ve eğer isterse, gidip Nehir'i geçelim ve daha mutlu günlerde zarif îthilien'de yaşayıp orada kendimize bir bahçe yapalım. Orada her şey neşeyle büyüyecektir eğer Ak Hanım gelirse."

"Yani ben kendi halkımı bırakmak zorunda mı kalacağım Gondor'lu adam?" dedi kız. "Sonra mağrur halkınızın sizin için, 'Bakın işte Kuzeyli vahşi bir cengâver kızı ehlileştirmiş bir bey! Nûmenor soyunda kadın mı kalmamıştı?' demelerini mi istersiniz?"

"İsterim," dedi Faramir. Ve kızı kollarına alarak güneşle aydınlanmış göğün altında öptü, üstelik birçok kişinin onları görebileceği şekilde surların tepesinde olmalarını da hiç umursamadı. Ve gerçekten de birçok kişi onları ve surlardan inip de Şifa Evleri'ne el ele giderken etraflarında parlayan ışığı gördü.

Faramir ise Şifa Evleri'nin Şifacıbaşısı'na şöyle dedi: "İşte Rohan'lı Hanım Eowyn, artık tamamen iyileşti.

"Şıfacıbaşı ise şöyle dedi "O halde onu gözetimimden çıkartıyorum ve ona hayırlı günler diliyorum, umarım bir daha ne yaralanır, ne de hastalanır Onu ağabeyi gelinceye kadar Şehır'ın Vekılharcı'na emanet ediyorum "

Fakat Eowyn şöyle dedi "Ancak şimdi ayrılmak için iznim olduğu halde kalmayı diliyorum Çünkü bu Ev, tüm diğer evler arasında bana en kutlu gelem oldu ' Ve Kral Eomer gelinceye kadar da orada kaldı

Artık Şehirde her şey hazır edilmişti, büyük bir izdiham yaşanıyordu çünkü MınRımmon dan Pınnath Gelin e ve denizin uzak kıyılarına kadar Gondor'un dört bir yanına yayılmıştı haberler, Şehır'e gelebilecek olan herkes de oraya varmak için acele ediyordu Böylece Şehir yeniden çiçeklerle bezenmiş, evlerine donen kadınlarla, çocuklarla dolmuştu, ayrıca Dol Amroth'tan butun ülkenin en iyi harpçılan da gelmişti, vıyol çalgıcıları, flüt çalgıcıları, gümüş boru çalgıcıları ve Lebennın vadilerinden berrak sesli şarkıcılar da vardı

Sonunda surlardan bakıldığında kırlarda çadırların görülebildiği bir akşam geldi ve insanlar şafağı beklerken butun gece ateşler yandı Ve güneş artık uzennde gölgeler olmayan Doğu'dakı dağlar üzerinden berrak sabah içinde yükseldiğinde bütün çanlar çaldı ve sancaklar açılarak rüzgârda dalgalandı, Ak Kule'nın hisarının uzennde Vekilharçların bayrağı, güneşteki kar gibi, parlak gümüş gibi, hiçbir alamet veya nişan taşımadan son kez olarak Gondor üzerine çekildi

Batılı Komutanlar ordulannı Şehır'e götürüyorlardı, halk onların saflar halinde, güneş ışığında şimşekler çakarak ve kıvılcımlar saçarak, gümüş dalgacıklar gibi yaklaştığını gördü Böylece Gınş'e vararak surlardan ıkı yüz metre kadar bende durdular Henüz yeni kapılar yapılmamıştı ama Şehır'ın gınşıne bir barikat konmuştu, gümüş rengi ve siyahlar içinde uzun kılıçlan çekilmiş adamlar duruyordu burada Bankatın önünde Vekilharç Faramır, Anahtarların Bekçisi Hunn,Gondor'lu diğer komutanlar, Yurttan birçok silahşor ve Başkumandan Elfmığfen ile birlikte Rohan Hanımı Ğovvyn duruyordu, Cumlekapısı'nın her ıkı yanında rengârenk gıy silen ve çiçek buketlen içinde zarif bir halk kalabalığı vardı

Mınas Tırıth in surlannın önünde geniş bir alan vardır, bu alan şimdi Gondor ve Rohan'lı askerler, sılahşorler ve Şehir ile ülkenin dört bir yanından gelen ahali tarafından çevrelenmişti Ordunun ıçinden gümüş ve gri renklere bürünmüş Dünedam çıkınca bir sessizlik oldu, önlerinde yavaş yavaş yürüyen Hükümdar Aragorn ilerliyordu. Gümüş ile bezenmiş siyah kısa bir zırh ve uzaktan bile parlayan kocaman yeşil bir taş ile boynundan

tutturulmuş saf beyaz, kolsuz bir manto giyiyordu, fakat başı, alnındaki yıldızı taşıyan ince gümüş bir bant hariç, çıplaktı Yanında Rohan'lı Eomer, Prens tmrahıl, tamamen beyazlar giymiş olan Gandalf ve birçok insanın hayretle baktığı dört küçük şekil vardı

"Hayır kuzen, onlar oğlan çocuğu değil, dedi îoreth, îmloth Meluı den gelen yanındaki akrabasına 'Onlar Penam, buçukluklann uzaktaki ülkelerinden geliyorlar, söylendiğine göre oralarda ünlü birer prensmışler Biliyorum tabu, çünkü bir tanesini Evler'de tedavi ettim Küçükler ama çok yiğitler Bir tanesi yanında tek bir hızmetkârıyla Karanlık Ulke'ye gitmiş ve tek başına Karanlıklar Efendisi'yle savaşıp Kulesini ateşe vermiş, düşünebiliyor musun kuzen! En azından Şehır'de anlatılan öykü bu Bu bizim Elftaşı ile birlikte yürüyen olsa gerek Duyduğuma göre arkadaşmışlar Hayret vencı biri şu Elftaşı Bey Konuşması pek yumuşak değil, uyarayım sem, ama altından bir kalbi var derler ya, aynen öyle, elleri ınsanlan iyi ediyor 'Kralın ellen bir şıfacının ellendir,' dedim ben her şey de öyle ortaya çıktı Mıthrandır bana şöyle dedi 'îoreth, insanlar uzun sure senin sözlennı hatırlayacaklar,' ve "

Fakat İoreth'ın köyden gelen akrabasına daha fazla açıklama yapmasına fırsat kalmadı çünkü tek bir borazan çaldı ve bunu mutlak bir sessizlik izledi Sonra Cumlekapısı ndan yanında Anahtarlann Hunn' inden ve arkalannda Hisarın miğferli ve zırhlı dört adamından başka kimse olmayan Faramır çıktı, adamlar gümüşle bağlanmış kocaman siyah lebethron'dan bir kutu taşıyorlardı

Faramır orada toplananlar arasında duran Aragorn'u karşılayarak önünde diz çoktu ve şöyle dedi “Gondor un son Vekilharcı görevim iade etmek için izin istiyor" Ve beyaz bir sopa uzattı, fakat Aragorn sopayı tutup tekrar geri verdi ve şöyle dedi Bu görev henüz sona ermedi, bu görev senin ve soyun devam ettikçe torunlannın olacaktır Şimdi görevim yenne getir!"

Bunun uzerine Faramır ayağa kalkarak net bir sesle konuştu "Gondor insanlan bu Ulke'nın Vekılharcı'na kulak verin' Bakın! Sonunda Kral, krallığını almaya geldi işte Arathorn oğlu Aragorn, Arnor'lu Dûnedaın'ın reisi, Batı Ordusu'nun Komutanı, Kuzey Yıldızı'nın taşıyıcısı, Yeniden Dövülen Kılıç'ın kullanıcısı, savaşın galibi, elleri şifalar dağıtan, Elftaşı,

Valandil soyundan Elessar, îsildur'un oğlu, Nümenor'lu Elendü'in oğlu. Kral olup Şehir'e girsin ve burada yaşasın mı?"

Bütün ordu ve bütün halk tek bir ses olup evet diye bağırdı.

Ve İoreth akrabası kadına dedi ki: "Bu bizim Şehir'de hep yaptığımız bir çeşit tören kuzen; sana demin anlattığım gibi o zaten Şehir'e girmişti; ve bana dedi ki..." Yine susmak zorunda kalmıştı çünkü Faramir yeniden konuştu.

"Gondor insanları, irfan sahipleri kralın tacı ölmeden önce babasından almasının âdet olduğunu söylemişlerdir; eğer bu mümkün olmazsa tek başına giderek, tacı babasının mezarından, bırakılmış olduğu yerden almalıdır. Fakat şimdi durum farklı olduğundan, Vekilharçlık yetkilerimi kullanarak bugün Rath Dınen'den eski dedelerimiz zamanında saltanat sürmüş olan son kral Eârnur'un tacını getirdim."

Bunun üzerine muhafızlar öne çıktılar ve Faramir kutuyu açarak kadim tacı havaya kaldırdı. Taç, daha azametli olması bir yana, Hisar' in muhafızlarının miğferlerinin şeklindeydi, tamamen beyazdı ve her iki yanındaki kanatları inci ve gümüşle deniz kuşları kanatlarına benzetilerek yapılmıştı, çünkü bu Deniz'i aşarak gelen kralların bir alametiydi; tacın içine yedi adamantin taşı oturtulmuştu ve tam tepesinde, ışığı yukarıya bir alev gibi çıkan tek bir taş vardı.

Bunun üzerine Aragorn tacı alarak havaya kaldırdı ve şöyle dedi:

Et Eârello Endorenna utûlien. Sinome maruvan ar Hildinyar tenn' Ambarmettaf

Bunlar Elendil'in rüzgârın kanatlan üzerinde Deniz'den geldiğinde söylediği sözlerdi: "Engin Deniz'den Orta Dünya'ya geldim. Bu yerlerde ikâmet edeceğim; hem ben, hem varislerim, dünyanın sonuna kadar."

Sonra çoğu kimseyi hayretler içinde bırakarak tacı başına koymayıp Faramir'e geri verdi ve şöyle dedi: "Birçok kişinin uğraşları ve yiğitlikleri sayesinde mirasıma kavuştum. Bunun bir göstergesi olarak tacı Yüzük Taşıyıcısı'nın bana getirmesini, eğer kabul ederse Mithrandir'in başıma koymasını isterim; çünkü bütün bu olanların başlatıcısı odur ve bu onun zaferidir."

Bunun üzerine Frodo ileri çıkarak tacı Faramir'den alıp Gandalf a taşıdı; ve Aragorn diz çöktü, Gandalf da Ak Tacı onun başına yerleştirerek şöyle dedi:

"Artık Kral'ın günleri geldi, Valar'ın hâkimiyeti devam ederken o günler kutlu olsun!"

Fakat Aragorn ayağa kalkarken onu gören herkes sessizlik içinde seyretti, çünkü onlara öyle gelmişti ki Aragorn'u ilk kez gerçekten görüyorlardı. Eski zamanların deniz kralları gibi upuzun durdu yakındakilerin yanında; yaşça büyük gibi göründü ama yine de erkekliğinin verimli çağındaydı; alnında bir bilgelik vardı, ellerinde güç ve şifa ve etrafında bir ışık. Ve o zaman Faramir bağırdı:

"İşte Kral!"

Ve tam o anda bütün borazanlar öttü ve Kral Elessar ilerleyerek barikata geldi, Anahtarların Hurin'i barikatı açtı; harpların, viyolaların, flütlerin ve berrak seslerin ezgileri eşliğinde Kral çiçeklerle bezenmiş caddelerden geçerek Hisar'a vardı ve içeri girdi; en üst kulede Ağaç ve Yıldızların bayrağı açıldı ve Kral Elessar'ın hükümranlığı başladı birçok şarkının da anlattığı gibi.

Onun zamanında Şehir o güne kadar, hatta ilk şaşaalı zamanlarında dahi olmadığı kadar güzel olmuştu; ağaçlarla, çeşmelerle dolmuş, kapılan mithril ve çelikten yapılmış, caddeleri beyaz mermer döşenmişti; bu işlerde Dağ'ın Ahalisi çalışmıştı ve Orman'ın Ahalisi de buraya geldikleri için çok memnun olmuşlardı; her şey iyileştirilmiş, güzelleştirilmiş, evler, adamlar, kadınlar ve çocuklann kahkahalarıyla dolmuştu, hiçbir pencere kör değil, hiçbir avlu boş değildi artık; Ve dünyanın Üçüncü Çağı'nın sona erip yeni bir çağa geçmesiyle geçip giden o yılların ihtişamı kaldı akıllarda.

Taç giymesini izleyen günlerde Kral, Krallar Odası'ndaki tahtına oturarak hükümlerini bildirdi. Birçok ülkeden ve halktan elçiler geldi, Doğu'dan, Güney'den, Kuyutorman sınırlanndan, batıdaki Dunland' dan. Kral teslim olan Doğulular'ı affedip serbest bıraktı ve Harad halkıyla banş yaptı; Mordor'un kölelerini de serbest bırakarak Numen Gölü kıyısındaki topraklan onlara verdi. Aynca önüne yaptıkları yiğitliklerden dolayı

takdirini ve vereceği armağanlan almak için getirilenler oldu; en son olarak da muhafızların komutanı yargılanması için Beregond'u getirdi.

Kral Beregond'a şöyle dedi: "Beregond, senin kılıcın ile kan dökülmesi yasak olan Kutsal Yerler'de kan döküldü. Aynca görev yerini de Hükümdar'ın veya Komutan'ın izni olmadan terk etmiştin. Eskidenişlediğin bu suçların cezası ölümdü. O yüzden şimdi senin hakkında bu hükmü vermem lazım gelir.

"Savaşta gösterdiğin yiğitlikten, ayrıca da Hükümdar Faramir'e olan sevginden dolayı yaptıkların yüzü suyu hürmetine cezaların affedilmiştir. Yine de Hisar'ın Muhafız alayından ayrılman ve Minas Tirith Şehri'nden uzaklaşman gerekiyor."

Bunun üzerine Beregond'un yüzünden kan çekildi, kalbinden yaralanmıştı, boynunu eğdi. Fakat Kral şöyle dedi:

"Bunun böyle olması gerekir, çünkü Ak Bölük'e, Ithilien Prensi Faramir'in Muhafızı olarak atandın; bölüğün komutanı olup şerefinle huzur içinde Emyn Arnen'de, ölümden kurtarmak için her şeyini riske attığın kişinin hizmetinde yaşayacaksın."

Ve Kral'ın merhametini ve adaletini gören Beregond memnuniyetle diz çöküp elini öptü ve neşe içinde, rahatlayarak yanından ayrıldı. Aragorn Faramir'e Ithilien prensliğini verdi ve Şehirden görünen Emyn Arnen tepelerine yerleşmesini buyurdu

"Çünkü," dedi, "Morgul Vadisi'ndeki Minas tthil tamamen yok edilecek; zamanla burası temizlense bile uzun yıllar hiçbir insanın yaşamasına izin verilmeyecek."

Sonunda Aragorn Rohan'lı Eomer'i kabul etti, kucaklaştılar ve Aragorn şöyle dedi: "Aramızda almak, vermek veya armağan gibi şeylerin lafı olmaz; çünkü biz kardeşiz. En mutlu saatte sürdü Eorl atını Kuzey'den; insanların kurduğu başka hiçbir ittifak daha kutlu olamaz, çünkü hiçbir taraf diğerine ihanet etmedi ve etmeyecektir de. Şimdi, bildiğiniz gibi Şanlı Thöoden'i Kutsal Yerler'deki mezara yatırdık ve orada Gondor Kralları arasında yatmaya devam edecek eğer izin verirseniz. Veya eğer arzu ederseniz, biz Rohan'a gelip, onu kendi halkı arasında son istirahatine getiririz."

Ve Eomer şöyle cevap verdi: "Yaylaların yeşil çimenleri arasından karşıma çıktığınız günden beri sizi seviyorum ve bu sevgi hiçbir zaman azalmayacaktır. Fakat şimdi bir süre için, iyileştirilmesi ve yoluna koyulması gereken birçok şeyin bulunduğu kendi ülkeme çekilmem gerek. Yalnız, Düşen'e gelince, her şey hazırlandığında onu almak için geri döneceğiz; ama bırakın bir süre burada uyusun."

Ve Eowyn de Faramir'e şöyle dedi: "Şimdilik kendi ülkeme dönüp! oraya bir kez daha bakmam, ağabeyime işlerinde yardımcı olmam ge! rek; fakat uzun zamandır öz babam gibi sevdiğim kişi huzura kavuştu' rulduktan sonra geri geleceğim."

Böylece mutlu günler gelip geçti; Mayıs'ın sekizinci gününde Rohan Süvarileri hazırlanıp Kuzey Yolu'ndan yola çıktılar; yanlan sıra Elrond'un oğullan da gitmişti. Şehir'in Cümlekapısı'ndan Pelennor surlarına kadar bütün yol boyunca insanlar dizilerek onlara saygı gösterdi, övgüler yağdırdı. Sonra uzaklarda oturanlar sevinç içinde yuvalarına döndüler; fakat Şehir'de yeniden inşa etmek, yenilemek, savaşın izlerini ve karanlığın hatırasını silmek için yardım etmek isteyenlere bir sürü iş vardı.

Hobbitler Legolas ve Gimli ile birlikte hâlâ Minas Tirith'teydiler, çünkü Aragorn yol arkadaşlığının çözülmesi konusunda pek gönülsüzdü. "Sonunda bütün bu tür şeylerin bir son bulması gerekir," dedi, "lâkin ben sizin biraz daha beklemenizi arzu ediyorum: Çünkü paylaştığınız işlerin sonu henüz gelmedi. Bütün erkeklik çağım boyunca beklediğim gün yaklaşmakta ve o gün gelip çattığında siz dostlarımın yanımda olmanızı istiyorum." Böyle diyordu ama o gün hakkında başka bir şey söylemiyordu.

O günlerde Yüzük Yoldaşları Gandalf ile birlikte zarif bir evde hep birlikte oturuyorlardı ve gönüllerince dolaşıyorlardı. Frodo Gandalf a şöyle dedi: "Aragorn'un sözünü ettiği bu günün ne olduğunu biliyor musun? Çünkü burada çok mutluyuz, ben de gitmek istemiyorum ama günler akıp geçiyor ve Bilbo bekliyor; üstelik benim yuvam Shire."

"Bilbo'yu soruyorsan," dedi Gandalf, "Bilbo da aynı günü bekliyor ve seni neyin alıkoyduğunu biliyor. Günlerin akıp gitmesine gelince, henüz mayıs ayındayız, daha yazın ortası olmadı; sanki dünyanın bir çağı geçip

gitmiş, her şey değişmiş gibi görünse de ağaçlar ve otlar için siz aynlalı daha bir yıl oldu."

"Pippin," dedi Frodo, "sen, Gandalf artık eskisine nazaran daha az ağzı sıkı demedi miydin? O zamanlar işlerinden yorgun düşmüştü galiba. Şimdi toparlanıyor."

Gandalf ise şöyle dedi: "Çoğunluk oturmadan önce sofrada önlerine neyin konulacağını bilmek ister; ziyafeti hazırlamak için uğraşanlarsa bunu bir sır gibi saklamak dileğindedirler; çünkü merak, yapılacak övgülerin daha yüksek sesle yapılmasını sağlar. Aragorn kendisi de bir işaret bekliyor."

Sonunda bir gün Gandalf ortalıklardan yok oldu ve yol arkadaşları bunun altından neler çıkacağını merak etmeye başladılar. Gandalf,Aragorn'u gece çıkarmıştı Şehir'den ve onu Mindolluin Dağı'nın güney eteklerine götürmüştü; orada asırlar önce yapılmış, artık kimsenin gitmeye cesaret edemediği bir yol buldular. Çünkü yol, dağdan çıkarak sadece kralların gitmesi âdet olan, yüksekteki kutsal bir yere gidiyordu. Sonunda yüksek zirveleri kaplayan karların aşağısında yüksek bir kırlığa varıncaya kadar dik yollardan geçtiler; burası Şehir'in gerisindeki uçuruma bakıyordu. Burada durarak toprakları gözden geçirdiler çünkü artık sabah olmuştu; çok aşağılarda Şehir'in kulelerini günışığının aydınlattığı kalemler gibi gördüler, Anduin Vadisi de bir bahçe gibiydi, Gölge Dağları altın renkli bir pusla örtülmüştü. Bir tarafta görüşleri Emyn Muil'e kadar uzanıyordu ve Rauros'un parıltısı uzakta göz kırpan yıldızlara benziyordu; diğer yanlarında Nehir'i Pelargir'e uzanan bir kurdela gibi gördüler, bunun gerisinde, gökyüzünün kenarında Deniz'i haber veren ışık vardı.

Gandalf şöyle dedi: "Burası senin ülken ve gelecekteki daha büyük ülkenin kalbi. Dünyanın Üçüncü Çağı sona erdi, yeni bir çağ başladı; çağın başlangıcını bir nizama sokup saklanabilen şeyleri saklamak senin görevin. Birçok şey kurtarılmış olduğu halde, birçok şey de geçip gidiyor; Üç Yüzük'ün gücü de bitti artık. Ve bütün gördüğün bu topraklar ve bu toprakların etrafında uzananlar, insanların yaşayacakları yerler olacak. Çünkü artık insanlığın Hâkimiyeti başlıyor ve Kadim Soy ya solacak, ya da ayrılacak."

"Böyle olacağını biliyorum sevgili dostum," dedi Aragorn; "lâkin yine de senin nasihatlarına ihtiyacım var."

"Artık bu pek uzun süremeyecek," dedi Gandalf. "Üçüncü Çağ benim çağım idi. Ben Sauron'un düşmanıydım; artık işim kalmadı. Yakında gideceğim. Yük senin ve akrabalarının omuzlarına yüklenmeli."

"Ama ben öleceğim," dedi Aragorn. "Çünkü ne olursam olayım, kanım hiç karışmadan Batı soyundan da gelmiş olsam, diğer insanlardan daha uzun yaşayacak da olsam ben ölümlü bir insanım. Ömrüm kısa bir süre olacaktır, ne zaman ki şimdi kadınların rahimlerinde olanlar doğup, büyüyüp, yaşlanıp ölecekler, ben de yaşlanacağım. O zaman Gondor'u kim yönetecek, kraliçelerine bakar gibi bu Şehir'e kim bakacak eğer benim arzum yerine getirilmeyecekse? Kaynak Avkısu'ndaki Ağaç hâlâ kuru ve çıplak. Bunun aksinin işaretini ne zaman göreceğim?"

"Yüzünü yeşil dünyadan çevir ve her şeyin çıplak ve soğuk olduğu yere bak!" dedi Gandalf.

Bunun üzerine Aragorn döndü, arkasında karlı eteklerden aşağıya inen taşlı bir yamaç vardı; bakarken, bu boş yerin ortasında tek başına yetişmekte olan bir şey olduğunu fark etti. Oraya tırmandı ve tam karların kenarında üç ayaktan daha uzun olmayan bir ağaç fidanının fışkırmış olduğunu gördü. Fidan daha şimdiden üstü kara, alti gümüş renkli uzun ve biçimli yapraklar sürmüştü ve körpe tepesinin tam üzerinde, üzerine güneş vurmuş kar gibi parlayan beyaz çiçeklerden minik bir öbek vardı.

Bunun üzerine Aragorn şöyle haykırdı: "Ye! utûvienyes! Buldum onu! işte! En Yaşlı Ağaç'ın yavrusu burada! Lâkin buraya nasıl gelmiş? Çünkü kendisi henüz yedi yaşında bile görünmüyor."

Ve yukarı gelip fidana bakan Gandalf şöyle dedi: "Gerçekten de zarif Nimloth'un soyundan gelen bir fidan; o da Galathilion'un bir fıdesiydi ve o da birçok ismi olan En Yaşlı Ağaç Telperion'un birmeyvasıydı. Kim onun buraya, tam bu anda nasıl geldiğini söyleyebilir? Fakat burası kadim zamanların kutsal yeri ve krallar daha yenilmeden veya avludaki Ağaç kurumadan buraya bir meyva bırakılmış olmalı. Ağaç'ın meyvası çok nadiren olgunlaşsa bile içindeki yaşamın uzun yıllar uykuya dalabileceği ve kimsenin onun ne zaman uyanacağını önceden bilemeyeceği söylenir. Bunu

hep hatırla. Çünkü eğer bir meyvası olgunlaşacak olursa mutlaka dikilmeli, soy dünya üzerinden silinmesin diye. Burada dağın içinde gizlenmiş yatıyordu, tıpkı Elendil'in soyunun Kuzey'deki ıssız topraklarda gizlendiği gibi. Yine de Nimloth soyu, sizin soyunuzdan çok daha eskidir Kral Elessar."

Bunun üzerine Aragorn elini kibarca fidanın üzerine koydu ve o da ne! Fidan sanki toprağa hafifçe tutunuyormuş gibi hiç hasar görmeden sökülüverdi; Aragorn onu Hisar'a geri götürdü. Sonra kurumuş ağaç söküldü ama büyük bir hürmet ile; bu ağacı yakmadılar, Rath Dfnen'in sessizliğinde dinlenmesi için bıraktılar. Ve Aragorn yeni ağacı avludaki kaynağın başına dikti; büyük bir hızla ve memnuniyetle büyümeye başladı fidan; haziran ayı geldiğinde gelin gibi çiçek açmıştı.

"İşaret geldi," dedi Aragorn, "artık o gün de pek uzak sayılmaz." Ve surlara gözcüler dikti.

Amon Dîn'den Şehir'e bir haberci geldiğinde Yazortası'na bir gün kalmıştı; Kuzey'den zarif halkın gelmekte olduğunu ve Pclennor surlarına yaklaştıklarını söylediler. Ve Kral şöyle dedi: "Sonunda geldiler. Haydi, Şehir'in hazırlıkları başlasın!"

Tam Yazortası Arifesi'nde, gökyüzü safirler kadar maviyken, Doğu'da beyaz yıldızlar açıyor olsa da Batı altın rengiydeyken ve hava serin ve mis kokuluyken, süvariler Kuzey'den çıkıp Miras Tirith kapılarına vardılar, tik önce Elrohir ile Elladan geldiler gümüşten bir bayrak ile; sonra Glorfindel, Erestor ve bütün Yarmavadi hanedanı; onların ardından ak küheylanlara binen Galadriel Hanım ile Lothlörien'in Hükümdarı Celeborn geliyordu, yanlarında da ülkelerinin zarif halkından birçok kimse vardı, saçlarında beyaz taşlar, üzerlerinde gri pelerinlerle; en son olarak hem insanlar, hem de cifler arasında kudretli olan, Annûminas'ın asasını taşıyan Efendi Elrond geldi, yanında gri, küçük bir ata binen kızı Arwen, halkının Akşamyıldızı vardı.

Ve Frodo kızı alnında yıldızlar ve etrafında mis kokularla akşam vakti parıldarken görünce büyük bir hayranlıkla Gandalf a şöyle dedi: "Sonunda neden bu kadar beklediğimizi anladım! Bu son. Artık sadece günler güzel

olmakla kalmayacak, geceler de güzel ve kutlu olacak ve bütün korkulan geçecek!"

Derken Kral konuklarını karşıladı, onlar da atlarından indiler; Elrond asayı teslim etti, kızının elini Kral'ın eline bıraktı, hep birlikte Yüksek Şehir'e çıktılar ve gökyüzündeki bütün yıldızlar kemale erdi. Ve Aragorn, yani Kral Elessar, Arwen Undömiel'le, Kralların Şehir' inde, Yazortası günü evlendi ve uzun süren bekleyişleri ve çabalan böylece nihayete erdi.

BÖLÜM VI

NİCE AYRILIKLAR

Şenlik günleri geçtikten sonra, Yolarkadaşları kendi evlerine dönmeyi düşünmeye başladılar en sonunda. Frodo, kaynağın yanında Kraliçe Anven ile oturmakta olan Kral'ın yanına gitti; Kraliçe, Ağaç büyüyüp çiçekler açarken bir Valinor şarkısı söyledi. Frodo'yu hoşça karşılayıp, ayağa kalktılar; Aragorn şöyle dedi:

"Ne söylemeye geldiğini biliyorum Frodo: Yurduna dönmeyi arzu ediyorsun. Evet sevgili dostum, ağaçlar en iyi atalannın topraklarında yetişip serpilir; lâkin sana bütün Batı topraklan her zaman için kucak açacaktır. Halkının büyük efsanelerde adı pek geçmese de, artık yerinde yeller esen geniş ülkelerden çok daha büyük şanlan olacak."

"Shire'a geri dönmeyi istediğim doğru," dedi Frodo. "Fakat ilkönce Yarmavadi'ye gitmem gerek. Çünkü böylesi kutlu bir zamanda bir şey dilenecek olsa, Bilbo'yu çok özlediğimi söylerdim; Elrond'un ev halkı arasında onu görmeyince çok üzülmüştüm."

"Bunun nedenini mi merak ediyorsunuz Yüzük Taşıyıcısı?" dedi Anven. "Artık yok edilmiş olan şeyin gücünü biliyorsunuz; o güç ile yapılmış her şey de geçip gidiyor. Lâkin akrabanız bu şeyi sizden daha uzun süre alıkoymuştu. Artık yıllar üzerinde çok birikti, kendi cinsi için; o sizi bekliyor çünkü artık uzun yolculuklara çıkamayacak; biri hariç."

"O halde bir an önce ayrılmak için izin istiyorum," dedi Frodo.

"Yedi gün içinde yola çıkacağız," dedi Aragorn. "Çünkü uzun bir süre, hatta Rohan ülkesine kadar aynı yolda ilerleyeceğiz. Üç gün sonra Eomer, Thöoden'i, Yurt'ta yatması için alıp götürmeye gelecek buraya; biz de, ölene saygımızı göstermek için onunla birlikte süreceğiz atımızı. Lâkin gitmeden önce Faramir'in sana söylemiş olduğu sözleri teyit etmek istiyorum; Gondor

ülkesinde sonsuza kadar serbestsin; bu, bütün arkadaşların için de geçerlidir. Ve yaptığın işlere layık olabilecek, arzu ettiğin herhangi bir armağan var ise bunları vermek isterim; neyi arzu edersen yanına alabilirsin. Şerefle süreceksin atını, ülkenin bir prensi gibi."

Fakat Kraliçe dedi ki: "Ben bir armağan vereceğim size. Çünkü ben Elrond'un kızıyım. Limanlara giderken onunla birlikte ayrılmayacağım buradan; çünkü benim seçimim Lûthien'in seçimi gibi, ben de onun yaptığını yaptım, hem tatlı hem acıyı seçtim. Lâkin benim yerime siz gidebilirsiniz Yüzük Taşıyıcısı, eğer dilerseniz, zamanı geldiğinde. Eğer yaralarınız hâlâ size sıkıntı veriyorsa ve yükünüzün hatırası hâlâ ağırsa o zaman Batı'ya geçebilirsiniz, yaralarınız ve yorgunluğunuz iyileştirilinceye kadar. Fakat bunu yaşamlarınızın birlikte örülmüş olduğu Elftaşı ve Akşamyıldızı için takın!"

Ve göğsündeki gümüş bir zincirin ucuna asılmış yıldız şekilli beyaz bir taşı alarak, Frodo'nun boynuna astı. "Korku ve karanlığın hatırası sizi rahatsız ettiğinde," dedi, "bu sizin yardımınıza koşacaktır."

Üç gün sonra, Kral'ın da söylemiş olduğu gibi Rohan'lı Eotner geldi Şehir'e, yanında Yurt'un en cesur silahşörlerinden oluşan bir atçan vardı. Eomer Şehirde hoş karşılandı; Şölenlerin Büyük Salonu Merethrond'da masaya oturduklarında etrafındaki hanımların güzelliğini görerek hayretler içinde kaldı. Dinlenmeye çekilmeden önce de cüce Gimli'yi çağırttırdı ve ona şöyle dedi: "Glöin oğlu Gimli, baltan hazırmı?"

"Hayır beyim," dedi Gimli, "ama çabucak alıveririm eğer ihtiyaç varsa."

"Kararını sen ver," dedi Eomer. "Çünkü hâlâ aramızda Altın Orman'ın Hanımı hakkında söylenmiş birkaç sert söz var. Artık onu kendi gözlerimle de gördüm."

"O halde beyim," dedi Gimli, "şimdi ne diyorsun?"

"Heyhat!" dedi Eomer. "Onun yaşayan en zarif hanım olduğunu söylemeyeceğim."

"O halde ben gidip baltamı alayım," dedi Gimli.

"Fakat önce şu özürümü söyleyeyim," dedi Eomer. "Eğer onu başkalarının yanında görmüş olsaydım, arzuladığın şeyi derdim. Fakat

şimdi Kraliçe Anven Akşamyıldızı'nı ilk sıraya koyuyorum ve artık kendi adıma bunu inkâr edecek herkesle dövüşmeye hazırım. Kılıcımı getirttireyim mi?"

Bunun üzerine Gimli yerlere kadar eğildi. "Hayır, benim açımdanaffedildin beyim," dedi. "Sen Akşam'ı seçtin, ama benim sevgim Sabah'a verildi. Ve gönlüm yakında onun ebediyen geçip gideceğini söylüyor." —_

Sonunda ayrılma günü gelip çattı ve Şehır'den kuzeye doğru at sürmesi için büyük ve cesur bir bölük hazırlandı. Sonra Gondor ve Rohan Kralları Kutsal Yer'e giderek Rath Dînen'deki mezarlara vardılar ve Kral Thdoden'i altından bir tabut ile taşıdılar. Şehirden sessizlik içinde geçtiler. Sonra tabutu Rohan Süvarileri'nin çevresini sardığı büyük bir arabaya koydular; bayrağı önden gidiyordu ve Merry The'oden'in silahtan olduğu için arabaya binmiş kralın silahlarını taşıyordu.

Grup'un diğer üyeleri için endamlarına göre küheylanlar ayarlanmıştı; Frodo ile Samwise Aragorn'un yanında gidiyordu, Gandalf da Gölgeyele'ye binmişti, Pippin ise Gondor'lu silahşörlerle birlikteydi; Legolas ile Gimli de her zamanki gibi Tiz'in üzerindeydiler.

Bu yolculuğa Kraliçe Arwen, Geleborn, Galadriel, zarif halkları, Elrond ile oğullan, Dol Amroth ve Ithilien prensleri ve birçok komutan ve silahşor de çıkıyordu. Thengel oğlu Thdoden dışında hiçbir Yurt kralına toplulukla Yurt topraklarına gitmek nasip olmamıştı.

Hiç acele etmeden, barış içinde geçtiler Anörien'i, Amon Dîn'in altındaki Gri Orman'a vardılar; burada tepelerde çalan davullann seslerini duydular, yaşayan canlı bir şey görünmese de. O zaman Aragorn borazanlan öttürttü; ve tellallar bağırdı:

"İşte Kral Elessar geldi! Druadan Ormam'nı Ghân-buri-ghân'a ve halkına bahşediyor, sonsuza kadar; bugünden sonra onlann*ızni olmadan kimse buraya girmesin!"

Bunun üzerine davullar daha güçlü vurdular ve sustular.

Nihayet, on beş gün süren bir yolculuktan sonra Kral Théoden'in arabası yeşil Rohan çayırlannı geçerek Edoras'a vardı; burada hepsi dinlendiler.

Altın Salon zarif duvar kumaşlan ile donatılmış, ışıklarla doldurulmuştu ve inşa edildiği günden beri eşi emsali yaşanmamış bir şölene tanık oluyordu. Çünkü üç gün sonra Yurtlu insanlar Théoden' in cenazesi için hazırlık yapmıştı; silahlan ve kendisine ait olan birçok başka zarif eşya ile taş bir eve yatırılıp üzerine yeşil çimenler ve ak hephatırlalarla örtülü büyük bir tepecik yükseltilmişti. Artık Höyükkın'nda yan yana sekiz höyük yükseliyordu.

Sonra Kral Hanendanı'ndan Süvariler ak atlara binerek höyüğün etrafında döndüler ve ozanı G!6owine'in Thengel oğlu Théoden hakkında yaktığı türküyü söylediler; G!6owine bir daha türkü yakmadı. Süvarilerin ağır sesleri, o halkın dilini bilmeyenlerin bile içine dokundu; fakat türkünün sözleri, Kuzey'deki atların gökgürültüsü gibi nal şakırtılarını ve Eorl'un Celebrant Kırlan'nda savaşın üzerinden haykıran sesini yeniden duyururken Yurt halkının gözleri ışıldamıştı; kralların öyküsü devam etti, Miğfer'in borazanı dağlarda yüksek sesle çınladı. Karanlık gelinceye ve Kral Thdoden kalkıp Gölge'den geçerek yangına atını sürünceye ve tıpkı, hiç umulmazken geri dönüp sabah Mindolluin üzerine parlayan Güneş gibi, şan içinde ölünceye kadar.

Kuşkudan, karanlıktan çıkıp günün doğuşuna

kılıcını çekip geldi güneşte şarkı söyleyerek.

Umut ışığını tutuşturdu yeniden, umut içinde bitti

ölümden, kasvetten ve kıyametten geçerek

kayıptan, hayattan çıkıp upuzun bir şana gitti.

Fakat Merry yeşil höyüğün ayakucunda durarak ağladı ve şarkı bittiğinde kalkarak şöyle seslendi:

"Théoden Kral, Théoden Kral! Hoşça kal! Kısa bir süre için de olsa babam gibiydin. Hoşça kal!"

Defin işleri bitip kadınların gözyaşlan dinince ve Théoden sonunda höyüğünde tek başına bırakılınca, halk şölen için Altın Salon'da toplandı ve

üzüntülerini bir yana bıraktı; çünkü Théoden dolu dolu yaşamıştı ve en ulu atalarından hiç de geri kalmayacak bir şerefle ölmüştü. Sonra Yurt âdetlerine göre kralların anısına içileceği zaman gelip çattı; güneş gibi altın, kar gibi ak renkli Rohan Hanımı Eowyn ileri çıktı ve dolu bir kupayı Eomer'e götürdü.

Sonra irfan sahibi bir ozan kalkarak bütün Yurt Hükümdarlarını sırasıyla isimlendirdi: Genç Eorl; Sarayın Yapıcısı Brego; Bahtsız Baldor'un kardeşi Aldor; ve Frea ve Fr6awine ve Goldvvine ve D6or ve Gram; ve Yurt istila edildiğinde Miğfer Dibi'nde saklanan Miğfer ile batı yakasındaki dokuz höyük bitiyordu çünkü tam bu sırada bu soy bitmişti, bundan sonra doğu tarafındaki höyükler geliyordu: Miğfer'in kızkardeşinin oğlu Frdalaf ve L6ofa ve Walda ve Folca ve Folewine ve Fengel ve Thengel ve son olarak Théoden. Théoden'in adı söylenince Eomer bütün kupayı boşalttı. O zaman Eowyn, hizmet edenlere kupaları doldurmalarını söyledi; orada toplananların hepsi kalkarak yeni kral için içti ve şöyle bağırdı: "Selam olsun Eomer, Yurt Kralı!"

Sonunda şölen bitmek üzereyken Eomer kalkarak şöyle dedi: "Bu Thdoden Kral'ın cenaze şöleni; fakat ayrılmadan önce müjdeli haberler vermek istiyorum, çünkü o, kızkardeşim Flowyn'in babası sayılır, bu yüzden böyle yapmam onu kızdırmazdı. Dinleyin konuklarım, daha önce bu salonda hiç toplanmamış olan birçok ülkenin zarif halkı! Gondor Vekilharcı, Ithilien Prensi Faramir, Rohan Hanımı Eowyn'in eşi olmasını diliyor ve Eowyn de bunu tüm kalbiyle kabul ediyor. O yüzden hepinizin huzurunda nişanlanacaklar."

Faramir ile Eowyn öne çıktılar, elleri kavuşturuldu; orada bulunan herkes onlar için kadeh kaldırarak mutlu oldu. "Böylece," dedi Eomer, "Yurt ile Gondor yeni bir bağ ile bağlanmış oluyor; buna daha da çok seviniyorum."

"Demek ki hiç pinti biri değilsin Eomer," dedi Aragorn, "ülkendeki en zarif şeyi Gondor'a verdiğine göre."

Bunun üzerine Eowyn Aragorn'un gözlerinin içine bakarak dedi ki: "Bana mutluluk dileyin hükümdarım ve hekimim!"

Ve Aragorn şöyle cevap verdi: "Seni ilk gördüğüm andan beri sana mutluluk diliyorum. Seni şimdi mutluluk içinde görmek gönlümü onarıyor."

Şölen bittikten sonra yola koyulacak olanlar Kral Ğomer'den izin istediler. Aragorn ile silahşörleri, Lörien ve Yarmavadi halkı atlarını sürmek için hazırlandılar; fakat Faramir ile Imrahil Edoras'ta kaldı; Arwen Akşamyıldızı da kaldı ve oğlan kardeşleri ile vedalaştı. Onun babası Elrond ile son karşılaşmasını kimse görmedi çünkü tepelere çıkarak orada uzun uzun, tek başlarına konuştular; dünya hallerinin ötesinde bir tahammül gerektiren ayrılışları çok acı olmuştu.

Sonunda konuklar yola koyulmadan önce Eomer ve Iıovvyn Merry' ye gelerek şöyle dediler: "Hoşça kal Shire'lı Meriadoc ve Yurtlu Holdwine! iyi bir kadere sür atını ve kısa bir süre sonra hoşça karşılanmak üzere geri dön!"

Ve Eomer şöyle dedi: "Eski zamanların kralları seni Mundburg'da yaptıklarından dolayı bir yük arabasının taşıyamayacağı armağanlara boğarlardı; yine de sen, sana verilen silahlardan başkasını almayacağını söylüyorsun. Benim kederim de bu, çünkü gerçekten de sana layık olan bir armağanım yok ama kızkardeşim senden, Saklımiğfer'in ve sabahın gelişinde Yurt'ta çalınan boruların bir anısı olarak bu minik şeyi kabul etmeni rica ediyor."

Bunun üzerine Eowyn Merry'ye, zarif gümüşten büyük bir ustalıkla yapılmış yeşil kayışlı kadim bir boru verdi; sanatçılar boruya, ağızlığından tepesine kadar dolana dolana giden bir dizi atlı kabartması yapmışlar, ayrıca büyük tesirleri olan rünler kazımışlardı.

"Bu bizim evimizin yadigârıdır," dedi Eowyn. "Cüceler tarafından yapılmış; Solucan Scatha'nın hazinesinden alınmıştı. Genç Eorl onu Kuzey'den getirmiş. Bunu ihtiyaç anında çalan biri düşmanlarının gönüllerine korku, dostlarının gönüllerine de neşe salarmış, böylece dostları da onu duyar ve gelirmiş."

Bunun üzerine Merry boruyu aldı çünkü bu reddedilemezdi; Eowyn'in elini öptü; onlar da ona sarıldılar ve bu defalık ayrıldılar.

Artık konuklar hazırdı, ata bindikten sonra veda kadehlerini kaldırdılar, övgülerle ve dostlukla ayrıldılar; sonunda Miğfer Dibi'ne vardılar ve burada iki gün dinlendiler. O zaman Legolas Gimli'ye verdiği sözü tutarak onunla birlikte Pırıltılı Mağaralar'a girdi; geri döndüklerinde sessiz kaldı ve ancak

Gimli'nin bu mağaralar hakkında söyleyecek sözler bulabileceğini söyledi. "Şimdiye kadar hiçbir cüce, bir elf karşısında sözcüklerle yapılan bir müsabakada üstünlük kazanamamıştı," dedi. "O yüzden, haydi şimdi de Fangorn'a gidelim de durumu eşitleyelim."

Dip Vadisi'nden Isengard'a sürdüler atlarını ve entlerin boş durmamış olduklarını gördüler. Taştan halka olduğu gibi yıkılarak temizlenmiş, içinde kalan topraklar meyva ağaçlan ve fidelerle dolu bir bahçe haline getirilmişti ve bu bahçenin ortasından da bir dere akıyordu; fakat her şeyin tam ortasında berrak suyla dolu bir göl vardı, gölün de tam ortasından tüm haşmetiyle, zaptedilmez Orthanc Kulesi hâlâ yükseliyor ve kara kaya göle yansıyordu.

Yolcular bir süre, bir zamanlar Isengard'm kapılarının olduğu yerde oturdular; şimdi ise burada iki uzun ağaç nöbetçi gibi Orthanc'a giden yeşille sınırlanmış yolun başında duruyorlardı; hayret içinde yapılmış olan işe bakakaldılar ama ne uzakta, ne yakında hiçbir canlı görünmüyordu. Derken hemen hum-ham, hum-ham seslerini duydular; Ağaçsakal, yanında Tezmertek ile birlikte koca adımlarla onları karşılamaya geliyordu.

"Orthanc'ın Ağaçavlu'suna sefalar getirdiniz!" dedi. "Gelişiniz hakkında malumatım var idi lâkin vadide de işim vardı; hâlâ yapacak çok iş var. Lâkin işittiğim kadarıyla sizler de güneyde ve doğuda pek boş durmamışsınız; bütün işittiklerim pek güzel şeyler, pek güzel." Sonra Ağaçsakal, hepsi hakkında tam bilgisi olduğu anlaşılan tüm maceralarını övdü ve son olarak da durup Gandalf a baktı.

"Eh haydi!" dedi. "En kudretli olduğunu ispat ettin ve bütün emeklerin de iyiye çıktı. Nereye gidiyorsun acaba? Ve ne için buraya vasıl oldun?"

"Sizin işleriniz nasıl gidiyor diye görmek için dostum," dedi Gandalf, "ve bütün başarılan işlerde bize verdiğiniz yardım için size teşekkür etmek için."

"Hum, evet bu ziyadesiyle hoş," dedi Ağaçsakal; "çünkü mutlaka entler kendi üzerlerine düşen vazifeyi ifa ettiler. Ve sadece orada ikâmet eden, hum, o lanet olası ağaçkatiliyle değil. Çünkü o, burarum, o kemgözlü-karaelli-eğribacaklı-taşkalpli-pençeparmaklı-piskarnlı-kanasusamışların, morimaitesincahonda, hum madem sizler aceleci kişilersiniz onların

isimlerinin tamamını telaffuz etmek sizler için yıllarca süren bir eziyet gibi olacağından kısa kesip o muzır orklar diyeyim onların hücumu yaşandı; Nehir'i de aşıp geldiler ve Laurelindörenan ormanını kuşattılar; ama burada bulunan Ulu'lara şükürler olsun ki içine giremediler." Lörien Hanımı ile Hükümdarı'na eğilerek selam verdi.

"Ve aynı kötü mahluklar bize Dünya üzerinde tesadüf ettikleri için hayretler içinde kaldılar çünkü bizi daha önce hiç işitmemişler; gerçi aynı şey daha iyi olan ahali için de söylenebilir. Ve pek çoğu da haürlayamayacak bizi, çünkü elimizden canlı kurtulan pek olmadı, kurtulanların çoğunu da Nehir aldı. Lâkin bu sizler için iyi oldu çünkü eğer bize tesadüf etmemiş olsa idiler, o zaman çayırlık yerlerin kralı fazla ilerleyemeyecekti veyahut geri dönebileceği bir yuvası olmayacaktı."

"Bunu gayet iyi biliyoruz," dedi Aragorn, "ve bu ne Minas Tirith' te, ne Edoras'ta hiç unutulmayacak."

"Hiç benim için dahi çok uzun bir süre," dedi Ağaçsakal. "Sizin krallığınız boyunca demek istediniz herhalde; fakat bunun da endere uzun gelmesi için hakikaten uzun sürmesi lazım gelir."

"Yeni Çağ başlıyor," dedi Gandalf, "ve bu yeni çağda, insanların krallıkları seninkini bile geçebilir dostum Fangorn. Fakat şimdi anlat bana: Sana verdiğim iş ne oldu? Saruman nasıl? Daha Orthanc'tan bıkmadı mı? Çünkü herhalde penceresinden baktığında sizin yaptıklarınızı pek takdir etmiyor olsa gerek."

Ağaçsakal Gandalf a uzun uzun baktı; kurnazca bir bakış, diye düşündü Merry. "Hı!" dedi. "Lafı buraya getireceğini biliyordum. Orthanc'tan bıkmak mı? Nihayet bıktı; lâkin kuleden, benim sesimden bıktığı kadar bıkmamıştır. Hum. Ona biraz, uzun uzun masallar anlattım, daha doğrusu sizin lisanınızda uzun sayılacak masallar anlattım."

"Madem öyle, neden dinlemek için burada kaldı? Orthanc'a girdiniz mi?" diye sordu Gandalf.

"Hum, yo, Orthanc'a girmedik!" dedi Ağaçsakal. "Lâkin o penceresine gelerek dinledi zira başka bir vesileyle havadis alamıyordu; havadisler ona hiç hoş gelmediği halde hırsla öğrenmek istiyordu onları; ben de hepsini duymasını sağladım. Lâkin havadislere, onun üzerinde kafa yormasının

faydalı olacağını düşündüğüm birçok şey de ilave ettim. Sonunda bıkkınlık geldi. Her zaman çok aceleciydi zaten. Bu da onun yıkımı oldu."

"Görüyorum ki sevgili Fangorn," dedi Gandalf, "büyük bir dikkatle oturuyordu, idi, geldi, diyorsun. Şimdiki zamana ne oldu? Öldü mü yoksa?"

"Yo hayır, ölmedi, en azından benim bildiğim kadarıyla," dedi Ağaçsakal. "Lâkin gitti. Evet, yedi gün önce gitti. Onu bıraktım. Sürünerek dışarı çıktığında ondan pek eser kalmamıştı; o solucan mahlukuna gelince, o da soluk bir gölge gibiydi. Şimdi bana onu alıkoymak için sana söz vermiş olduğumu söyleme Gandalf; bunu biliyorum. Lâkin o zamandan bu zamana her şey değişti. Ve onu tehlike geçinceye kadar alıkoydum, onun bir zarar verme tehlikesi geçinceye kadar. Sen benim, canlı şeylerin kafese konmasından her şeyden çok nefret ettiğimi bilirsin; çok büyük bir ihtiyaç olmadıktan sonra bu tür mahlukları bile kafes arkasında tutmam. Zehirli dişi olmadıktan sonra yılan istediği yere gidebilir."

"Haklı olabilirsin," dedi Gandalf; "ama bu yılanın hâlâ bir dişi sağlam kaldı galiba. Sesinin zehiri vardı ve sanırım seni, seni bile etkiledi Ağaçsakal, kalbinin yumuşak noktasını bularak. Eh, gitmiş, söyleyecek başka bir şey de yok. Fakat Orthanc Kulesi artık ait olduğu yere, Kral'a geri verilecek. Onun buraya ihtiyacı olmasa bile."

"İhtiyaç olup olmadığı daha sonra anlaşılacaktır," dedi Aragorn. "Fakat ben tüm bu vadiyi entlere veriyorum, dilediklerini yapmaları için, Orthanc'a gözcülük ettikleri ve benim iznim olmadan kimseyi sokmadıkları sürece."

"Kule kilitli," dedi Ağaçsakal. "Saruman'a kuleyi kilitlettim ve anahtarları aldım. Anahtarlar Tezmertek'te."

Tezmertek rüzgârda esneyen bir ağaç gibi eğilerek selam verdi ve çelik bir halkaya tutturulmuş iki kocaman, kara ve girintili çıkıntılı anahtarı Aragorn'a uzattı. "Şimdi sana bir kez daha teşekkür ediyorum," dedi Aragorn, "ve veda ediyorum. Ormanın yeniden huzur içinde büyüsün. Bu vadi dolduğunda dağların batısında, bir zamanlar yürümüş olduğun yerlerde de yeterince yer var."

Ağaçsakal'ın yüzü hüzünlendi. "Ormanlar büyüyebilir," dedi. "Ormanlar yayılabilir. Lâkin entler hariç. Hiç entçik yok."

"Yine de belki artık araştırmalarınızda daha fazla ümit olabilir," dedi Aragorn. "Uzun zamandır size kapalı olan doğu topraklan da önünüzde açılacak."

Fakat Ağaçsakal başını sallayarak şöyle dedi: "Orası gidilemeyecek kadar uzak. Üstelik bu günlerde orada ziyadesiyle fazla miktarda insan var. Lâkin nezaket kurallarını unutuyordum! Burada biraz oyalalanıp, biraz istirahat etmek ister misiniz? Sonra belki aranızda Fangorn Ormanı'ndan geçip de evlerine giden yolu kısaltmaktan memnuniyet duyacak olanlar vardır?" Celeborn ile Galadriel'e baktı.

Fakat Legolas hariç herkes müsaade isteyip güneye veya baaya gitmek için ayrıldı. "Haydi Gimli," dedi Legolas. "Artık Fangom'un müsaadesiyle Entormanı'nın derinliklerini ziyaret edip Orta Dünya! nın hiçbir yerinde olmayan ağaçlan göreceğim. Sen de benimle gelip sözünü tut; ve böylece Kuyutorman ve gerisindeki kendi ülkelerimize doğru yolculuk yapmış olacağız." Gimli buna razı oldu, gerçi görünüşe göre çok da gönüllü sayılmazdı.

"Burada, en azından Yüzük Kardeşliği bir son buluyor," dedi Aragorn. "Yine de çok vakit geçmeden topraklanma, sözünü vermiş olduğunuz yardımla dönmenizi umut ediyorum."

"Geleceğiz, eğer hükümdarlanmız izin verirlerse," dedi Gimli. "Evet, hoşça kalın sevgili hobbitlerim! Artık emniyet içinde kendi evlerinize gitmelisiniz; ben de artık sizin içinde olduğunuz tehlikeleri düşünüp uykusuz kalmayacağım, ilk fırsatta haber yollanz ve bazılarımız zaman zaman toplanabilir de; ama korkanm bir daha hepimiz asla bir araya gelemeyeceğiz."

Sonra Ağaçsakal teker teker hepsine veda etti ve Celcboın ile Ga ladnel in kadısında uç kere >avaş yavaş ve büyük bu hürmetle eğildi Bıı ağaç veya bir kaya başında karşılaşmayalı çok olmuştu, A \aıı mar \ammalwn nostarı!' dedi "Sadece en sonunda böyle karşılaş mamızne hüzünlü , dünya değişiyor Bunu suda toprakta hissedebılıyorum havadan kokusunu alabiliyorum Bir daha karşılaşabıleceğımız zannında değilim

Ve Celeborn şöyle dedi Bilemiyorum En Yaşlı Fakat Cıaladıicl dedi ki Orta Dunya'da değil, en azından su altındaki topraklar yeniden

yukseltılinceye kadar O zaman Tasarınan'ın soğut çayırlarında bahar vakti karşılaşabiliriz Hoşça kal'"

En son olarak Merry ile Pıppın vedalaştı yaşlı entle, ent onlara bakarken daha da keyiflendi "Evet benim neşeli ahalim, dedi, 'gitme den önce benimle bir içki daha içer mısınız9'

Elbette içeriz, dediler, o da onları ağaçların gölgesinde, yan tarafta bir yere götürdü, burada büyük taştan bir sürahinin bulunduğunu fark ettiler Ağaçsakal uç kâse doldurdu ve içtiler, ve onun garip göz lerının kâsesinin kenarından kendilerine baktığını gördüler 'Dikkat edin, dikkat edin'" dedi "Çünkü sızı son gördüğümden bu yana bile büyümüşsünüz " Ve kahkahalar atarak kâselerini boşalttılar

'Evet, elveda!' dedi "Ayrıca topraklarınızda enthanımlarla ilgili herhangi bir havadis işitecek olursanız bana haber yollamayı unutmayınız " Sonra butun topluluğa o koca ellerim salladı ve ağaçların arasına doğru uzaklaştı

Artık daha hızlı yolculuk ediyorlardı, Rohan Geçidi ne doğru yol tutmuşlardı, sonunda Aragorn, Pıppın m Orthanc Taşı'na bakmış olduğu yere çok yakın bir yerde diğerlerinden izin istedi Hobbıtler onun ayrılmasına çok kederlenmişlerdı, çünkü Aragorn onları hiç bırakmamıştı ve birçok tehlikeden geçerken hep rehberlik etmişti

"Keşke butun arkadaşlarımızı görebileceğimiz bir Taş imiz olsaydi,' dedi Pıppın, ve keşke onlarla uzaktan da konuşabılseydık!"

"Artık kullanabileceğiniz tek bir Taş kaldı,' dedi Aragorn 'çünkü Mınas Tınth taşının size göstereceklerim görmek istemezsiniz Fakat Orthanc Palantı'r'ını Kral alıkoyacak, ülkesinde neler olup bittiğini, hizmetkârlarının neler yaptığını görmek için Çünkü unutma ki Peregnn Took sen bir Gondor silahşorusun ve sem hizmetimden azat etmiş değilim Şimdi izne gidiyorsun ama her an çağırabilirim seni Sonra unutmayın Shıre'lı sevgili dostlar, benim ülkem Kuzey'de aynı zamanda, bir gün oraya da geleceğim "

Sonra Aragorn Celeborn ve Galadrıel'den de izin istedi, Hanım ona şöyle dedi "Elftaşı, karanlıklardan geçerek ümidine vardın, artık istediğin her şeye sahipsin Günleri iyi kullan'"

Fakat Celeborn şöyle dedi "Hoşça kal akrabam! Senin kaderin benimkinden farklı olsun ve hazinen sonuna kadar seninle kalsın!"

Bunları söyleyerek ayrıldılar, artık güneşin kavuşma vakti gelmişti, bir sure sonra durup gen baktıklarında Batı Kralfnın, etrafında sılahşorlen, atının uzennde oturuyor olduğunu gördüler, devrilen Güneş üzerlerinde parlıyor ve koşum takımlarını altın gibi yakıyordu, Aragorn'un beyaz pelerini bir aleve dönüşmüştü Sonra Aragorn yeşil taşı alarak havaya kaldırdı ve elinden yeşil bir ateş fışkırdı

Kısa bir sure sonra eksilen grup, îsen'ı izleyerek batıya döndü ve atlarını Geçıt'ten sürerek gendeki boş topraklara geçti, sonra da kuzeye dönerek Dunland sınırlarından geçti Dunlular kaçarak gizlendiler çünkü aslında daha önce ülkelerine çok az elf gelmiş olduğu halde, ciflerden korkmuşlardı, fakat yolcular onlara pek kulak asmadı, çünkü hâlâ hatırı sayılır bir gruptular ve yeterince tedarikliydiler, diledikleri gibi devam ettiler yollarına, istedikleri zaman çadırlarını kurarak.

Kral'dan ayrıldıktan sonraki altıncı gün, artık sağ taraflarında uzanan Dumanlı Dağlar'ın eteğındekı tepelerden yukarı doğru tırmanan bir ormanda ilerliyorlardı Yeniden güneş batarken açık topraklara geldiklerinde, bir asaya yaslanmış olan yaşlı bir adama yetiştiler, adam gri ve kırlı beyaz renkte paçavralara bürünmüştü ve ayaklarının dibinde serseri gibi yürüyüp zırlayan bir dilenci daha vardı

"Ee Saruman'" dedi Gandalf "Nereye gidiyorsun9"

"Sana ne?" diye cevap verdi Saruman "Hâlâ benim nereye gidip geleceğimi sen mı tayın edeceksin, benim mahvolmam sana yetmedi mP"

"Soruların cevaplarını biliyorsun, dedi Gandalf "hayır ve hayır. Fakat her halükârda, benim çabalarım sona eriyor Yükü Kral üstlendi Eğer Orthanc'ta bekleyeydın onu görebilirdin, o da sana irfanını ve merhametim gostenrdı"

"İşte bir an önce ayrılmam için bir neden daha," dedi Saruman; "çünkü ondan hiçbir şey istemiyorum Gerçekten de ilk soruna bir cevap bekliyorsan söyleyeyim, bu diyardan dışarı çıkmak için bir yol arıyorum "

"O halde bir kez daha yanlış yol üzerindesin," dedi Gandalf, "üstelik ben senin yolculuğunda hiçbir umut da görmüyorum. Ama bizim yardımımızı

hakir mi göreceksin? Çünkü sana yardım elimizi uzatıyoruz."

"Bana mı?" dedi Saruman. "Yo, lütfen bana gülümseyerek bakmayın! Ben sizin çatık kaşlarınızı tercih ederim. Ve oradaki o Hanım'a gelince, ona güvenmiyorum: O her zaman benden nefret etti ve senin adına tertipler kurdu. Benim sefilliğim ile alay etmek zevkini tatmak için sizi bı taraftan getirdiğine hiç şüphem yok. Sizin beni izleyeceğiniz konusunda uyarılmış olsaydım size bu zevki tattırmazdım."

"Saruman," dedi Galadriel, "bizim seni avlamaktan daha acil görünen görevlerimiz ve endişelerimiz var. Şansının yaver gitmiş olduğunu söylesen daha doğru olur; çünkü şimdi son bir şansın daha var."

"Eğer bu gerçekten son şans ise çok sevindim," dedi Saruman; "böylelikle bir kez daha reddetme zahmetine girmem gerekmeyecek. Bütün ümitlerim yıkıldı ama sizinkileri paylaşacak değilim. Tabii ümidiniz varise."

Bir an için gözlerinde bir ateş tutuştu. "Gidin!" dedi. "Ben bu hususlarda boşu boşuna uzun uzun çalışmalar yapmadım. Kendi sonunuzu kendiniz hazırladınız ve bunu biliyorsunuz. Benim evimi harap ettiğinizde kendinizinkini de yıkmış olduğunuzu bilmek beni biraz rahatlatacak. Şimdi sizi o kadar geniş bir denizden hangi gemi taşıyacak?" diye alay etti. "Gri bir gemi olacak, hayaletlerle dolu." Kahkaha attı ama sesi çatlak ve korkunçtu.

"Kalk ayağa seni aptal seni!" diye bağırdı yere oturmuş olan diğer dilenciye; asası ile vurdu ona. "Dön! Eğer bunlar bizim yönümüzde gidiyorlarsa o zaman başka bir yön tutacağız. Devam et yoksa sana akşam yemeğinde ekmek kabuğu vermem!"

Dilenci dönerek yanlarından geçti zırlayarak: "Zavallı Grima! Zavallı Grirna! Hep dayak yiyor, hep lanetleniyor. Ne kadar nefret ediyorum ondan! Keşke onu bırakabilseydim!"

"O halde bırak!" dedi Gandalf.

Fakat Solucandil sulu gözlerinden dehşet içinde bir bakış fırlattı Gandalf a, sonra da hızla Saruman'ın arkasına geçti. O sefil çift gruplarının yanından

geçiyorlardı ki hobbitlere vardılar, Saruman durarak onlara baktı; fakat hobbitler ona acıyarak baktılar.

"Demek ki siz de halimle alay etmeye geldiniz afacanlar ha?" dedi. "Bir dilencinin neyi eksikmiş, neyi değilmiş umurunuzda değildir, değil mi? Çünkü sizin bütün istedikleriniz elinizde; yiyecek, güzel güzel giyecekler, pipolarınız için en iyi otlar. A, evet biliyorum! Pipo otlarınızı nereden bulduğunuzu biliyorum. Dilencinin birine bir pipo dolusu ot vermezsiniz değil mi?"

"Eğer bende olsaydı verirdim," dedi Frodo.

"Bende kalanı alabilirsin," dedi Merry, "eğer biraz beklersen." Aşağıya inerek torbasının içini araştırdı. Sonra Saruman'a deri bir kese uzattı, "İçindekileri al," dedi. "İstediğin gibi kullanabilirsin, îsengard'daki su baskınından çıkmıştı."

"Benim, benim, evet, ne pahalara satın alınmıştı!" diye bağırdı Saruman keseye yapışarak. "Bu yapılan geri ödeme bir belirti aslında; çünkü hiç kuşkum yok çok daha fazlasını aldınız. Yine de dilenciler müteşekkir olmalı, bir hırsız kendisine ait şeylerden bir lokma verecek bile olsa. Eh, eve vardığınızda Güney Topraklan'nı beklediğinizden daha kötü bulunca bunun karşılığını görmüş olacaksınız. Ülkeniz pipo yaprağından uzun süre yoksun olsun!"

"Teşekkür ederim!" dedi Merry. "Madem ki öyle, o zaman hiç de senin olmayan ve uzun bir süredir benimle yolculuk yapan kesemi geri rica edeyim. Otlan kendi paçavralarından birine sar."

"Hırsız hırsızı hak edermiş," dedi Saruman ve arkasını Merry'ye dönerek Solucandil'i tekmeledi ve ormana doğru uzaklaştı.

"Eh, bu pek hoşuma gitti!" dedi Pippin. "Hırsız ha! Peki ya bizim pusuya düşürülmemiz, yaralanmamız, orklann bizi Rohan boyunca sürüklemesinin hesabı ne olacak?"

"Ah!" dedi Sam. "Bir de 'satın alınmıştı' diyor. Nasıl alınmış merak ediyorum. Sonra Güney Topraklan hakkında söylediklerini de beğenmedim. Geri dönmemizin zamanı geldi."

"Evet bence de," dedi Frodo. "Ama daha çabuk gidemeyiz, eğer Bilbo'yu görmek istiyorsak. Ben önce Yarmavadi'ye gideceğim, ne olursa olsun."

"Evet, bence de öyle yapsanız daha iyi olacak," dedi Gandalf. "Fakat Saruman'a ne yazık! Korkarım onun için başka bir şey yapılamaz. Tamamen kurumuş. Her neyse, ben Ağaçsakal'ın haklı olduğundan pek emin değilim: Hâlâ ufak tefek de olsa kötülükler yapabileceğine inanıyorum."

Ertesi gün, yeşil ve hoş bir ülke olduğu halde artık hiçbir insanın yaşamadığı kuzey Dunland'ın içlerine girdiler. Eylül ayı altından günler ve gümüşten gecelerle geldi; onlar da Kuğufılosu nehrine varıncaya kadar rahat rahat at sürdüler ve nehrin aniden aşağıdaki topraklara dökülüverdiği şelalelerin doğusundaki eski geçit yerini buldular. Batıda, uzakta bir pus içinde nehrin aralarından dolanıp Grisel'e doğru yollandığı göller ve minik adalar uzanıyordu: Bu kamış ülkesini sayısız kuğu kendisine yuva yapmıştı.

Böylece Eregion'u geçtiler ve sonunda güzel bir şafak söktü, pırıldayan sisin üzerinden titreşerek; alçak tepe üzerindeki kamp yerlerinden bakan yolcular, uzakta, doğuda güneşin gökyüzünde yüzen bulutlar arasından çıkmış olan üç zirveyi yakaladığını gördüler: Caradhras, Celebdil ve Fanuidhol. Moria Kapıları'na yaklaşmışlardı.

Burada yedi gün daha oyalandılar çünkü gönülsüzce yapılacak başka bir ayrılık daha gelip çatmıştı. Kısa bir süre sonra Celeborn, Galadriel ve halkı doğuya dönecekler, Kızılboynuz Kapısı'ndan geçip Bulanıkdere Basamaklan'ndan inerek Gümüşdamarı'na ve kendi ülkelerine gideceklerdi. Bu batı yollarından gitmişlerdi çünkü Elrond ve Gandalf ile konuşacak çok şeyleri vardı ve burada hâlâ dostlarıyla sohbet ederek oyalanıyorlardı. Genellikle hobbitler çoktan uykuya daldıktan sonra onlar yıldızların altında birlikte oturup geçip gitmiş olan çağlan, dünyada yaptıkları hizmetleri, mutluluklarını anıyor veya gelecek günler hakkında fikir alışverişinde bulunuyorlardı. Eğer herhangi bir gezgin geçecek olsa çok az şey görür \c>a duy aidi, una sadece taş üzerine kazılmış gri suretler, artık insansız kalmış topraklarda kaybolup gitmiş, unutulmuş şeylerin hatıralarını görmüş gibi gelirdi. Çünkü ne kıpırdıyorlar, ne de ağızlarıyla konuşuyorlar, zihinden zihne bakıyorlardı; sadece parlak gözleri kımıldıyor, düşünceleri bir ileri bir geri giderken içten içe tutuşuyordu.

Fakat zamanla her şey söylendi ve yine bir süre için ayrıldılar, Üç Yüzük'ün geçip gideceği zamana kadar. Lörien'in kayalar ve gölgeler arasında hızla solan gri pelerinli halkı dağlara doğru sürdü atını; Yarmavadi'ye gidenler tepede oturarak sonunda toplanmakta olan pustan bir şimşek çakıncaya kadar seyrettiler onları; ondan sonra da başka bir şey göremediler. Frodo Galadriel'in veda işareti olarak yüzüğünü havaya kaldırdığını biliyordu.

Sam dönerek içini çekti: "Keşke ben de Lörien'e geri dönseydim!"

Sonunda bir akşam yüksek avlaklara vardılar, yolculara her zaman olduğu gibi onlara da derin Yarmavadi'nin kıyısına aniden gelivermişler gibi geldi; uzakta, aşağılarında Elrond'un evinin parlayan lambalarını görebiliyorlardı. Aşağı indiler, köprüyü geçtiler ve kapılara vardılar; Elrond'un eve dönmesi şerefine bütün ev ışıkla ve neşeli şarkılarla dolmuştu.

Her şeyden önce, daha bir şeyler yemeden, yıkanmadan, hatta pelerinlerini bile üzerlerinden atmadan, hobbitler Bilbo'yu aramaya başladı. Onu bir başına kendi minik odasında buldular. Oda kâğıtlarla, kalemlerle, kurşunkalemlerle darmadağınıktı; fakat Bilbo küçük parlak bir ateşin önünde oturuyordu. Çok yaşlı ama huzur dolu ve uykulu görünüyordu.

Onlar içeri girerken gözlerini açarak baktı. "Bakın hele, bakın hele!" dedi. "Demek geri döndünüz? Yarın da benim yaşgüniim. Sizi gidi akıllı şeyler sizi! Biliyor musunuz yüz yirmi dokuz yaşında olacağım? Eğer nasip olur da bir yıl daha yaşayabilirsem Yaşlı Took'a yetişeceğim. Onu geçmek isterdim; ama göreceğiz bakalım."

Bilbo'nun doğumgünü kutlamalarından sonra dört hobbit birkaç gün daha Yarmavadi'de kaldı; yemek vakitleri hariç zamanının çoğunu odasında geçiren eski dostlarıyla bol bol oturdular. Âdeti olduğu üzre hâlâ çok dakikti ve zamanında uyanmayıp yemek vakitlerini kaçırdığı çok enderdi. Ateş başında oturarak yolculuktan ve maceraları hakkında hatırladıkladıklarını herkes sırasıyla anlattı. Bilbo ilk başlarda not alıyormuş numarası yapıyordu; fakat sık sık uyuyup kaldı; uyandığı zaman da şöyle diyordu: "Ne mükemmel! Ne şahane! Ama nerede kalmıştık?" O zaman

onlar da öyküye Bilbo'nun uyuklamaya başladığı noktadan devam ediyorlardı.

Onu gerçekten harekete geçiren ve dikkatini çeken bölüm Aragorn'un taç giymesi ve düğün merasimi olmuştu sanki. "Ben de düğüne davetliydim tabii ki," dedi. "Üstelik bu düğün için de uzun zamandır bekliyordum. Fakat her nedense, iş oraya vannca, burada yapacak çok işim olduğunu fark ettim; sonra toparlanmak da çok büyük dert."

Neredeyse iki hafta geçmişti ki Frodo penceresinden bakınca gece don yapmış olduğunu gördü; örümcek ağlan da ak renkli balık ağlarına benziyordu. O zaman aniden gitme ve Bilbo'ya veda etme zamanının geldiğini anladı. Hava insanların hatırladıkları en güzel yazlardan birinden sonra hâlâ sakin ve hoştu; fakat ekim gelmişti ve yakında hava bozacak, yeniden yağmur yağmaya, rüzgâr esmeye başlayacaktı. Üstelik daha gidecekleri uzun bir yollan vardı. Yine de onu asıl harekete geçiren hava olmamıştı aslında. Shire'a geri dönme zamanınıngeldiğini hissediyordu. Sam de bu fikri paylaşıyordu. Daha biı gece önce şöyle demişti:

"Evet Bay Frodo, uzaklara gittik, çok şeyler gördük, yine de buradan daha iyi bir yere rastladığımızı söyleyemem. Burada her şeyden bir parça var, bilmem anlatabildim mi: Shire'dan, Altın Orman'dan, Gondor'dan, kralların saraylarından, hanlardan, çayırlardan ve dağlardan her şey burada karışmış. Yine de, her nasılsa, zaman geçirmeden gitmemiz gerektiğini hissediyorum. Babalık için endişeleniyorum, doğrusunu söylemek gerekirse."

"Evet, her şeyden bir parça var Sam, Deniz hariç," diye cevap verdi Frodo; şimdi de kendi kendine tekrarlıyordu: "Deniz hariç "

O gün Frodo, Elrond ile konuştu ve ertesi sabah ayrılmaları kararlaştırıldı. Gandalf in da şöyle demesi onları çok memnun etti: "Galiba ben de geleceğim. En azından Bree'ye kadar. Kaymakpürüzü'nü görmek istiyorum."

Akşam, veda etmek için Bilbo'nun yanına gittiler. "Eh, gitmeniz gerekiyorsa, gitmeniz gerekiyordur," dedi. "Üzgünüm. Sizi özleyeceğim. Sizin buralarda olduğunuzu bilmek çok hoştu. Ama çok uykucu olmaya başladım." Sonra Frodo'ya mithril zırhı ile Sting'i verdi, zaten vermiş

olduğunu unutarak; değişik zamanlarda kendi incecik el yazısı ile yazmış olduğu ve al renkli sırtlarını Elfçe'den Çeviriler, B.B. diye etiketlemiş olduğu üç irfan kitabını da verdi.

Sam'e küçük bir kese altın verdi. "Hemen hemen Smaug haşatının son damlası," dedi. "Eğer evlenmeyi düşünüyorsan işine yarayabilir Sam." Sam kızardı.

"Sizlere verebileceğim pek bir şey yok gençler," dedi Merry ile Pippin'e, "nasihatten başka." Ve bu konuda onlara hatırı sayılır bir örnek verdikten sonra son maddeyi de Shire usulü ekledi: "Başlarınızı şapkalarınıza sığmayacak kadar büyütmeyin! Fakat bir an önce büyümeyi kesmezseniz şapka ve giysilerinizin çok pahalıya çıkacağını göreceksiniz."

"Ama madem sen yaşlı Took'u geçmek istiyorsun," dedi Pippin, "biz neden Boğakükreten'i geçmeye çalışmayalım anlayamıyorum."

Bilbo güldü ve cebinden inciden ağızlıktan olan, ince işlenmiş gümüşlerle tutturulmuş iki güzel pipo çıkarttı. "Bunları kullandığınızda beni hatırlayın!" dedi. "Elfler bunu benim için yapmışlardı ama ben artık ot içiniyorum." Sonra aniden başı düşerek kısa bir süre uyukladı, sonra yeniden uyandığında şöyle dedi: "Şimdi, nerede kalmıştık? A,evet, armağan veriyorduk. Dedim de aklıma ne geldi' Alıp götürdüğün yüzüğe ne oldu Frodo?"

"Kaybettim onu Bilbo'cuğum," dedi Frodo "Ondan kurtuldum, biliyorsun ya."

"Ne fena!" dedi Bilbo. "Bir daha görmek isterdim onu. Ama yo, ne aptalım! Zaten bu yüzden gitmiştin öyle değil mi: Ondan kurtulmak için? Fakat kafamı çok karıştırıyor, bir sürü başka olay da ona karışmış gibi: Aragorn'un işleri, Ak Divan, Gondor, Süvariler, Güneyliler ve fuller gerçekten de ful gördün mü Sam? sonra mağaralar, kuleler, altın ağaçlar ve daha neler neler.

"Belli ki ben yolculuğumdan biraz fazla düz bir yoldan geri dönmüşüm. Gandalf bana etrafı biraz gösterebilirdi. Ama o zaman ben geri dönmeden açık arttırma bitmiş ve başıma daha da fazla sorun açılmış olurdu. Her neyse, artık çok geç zaten; sonra burada oturup olan biteni dinlemenin daha

rahat olduğunu düşünüyorum. Ocak başı burada çok rahat, yemekler ç ok güzel ve ne zaman arasanız etrafta elf buluyorsunuz. Daha ne istenir ki?

Yol hiç bitmez, uzar gider

Başladığı kapıdan

Az gittik, uz gittik, vardık uzağa

Ama artık başkası devam etsin yola!

Başlasın yepyeni bir yolculuk

Ama ben yorgun bacaklarımla

Döneceğim ışıklı hana

Dinlenip akşam uykumu almaya.

Ve Bilbo son sözleri mırıldanırken başı önüne düştü ve derin derin uyumaya başladı.

Akşam, odada koyulaştı, ocak ateşi daha canlı yanmaya başladı; Bilbo'yu uyurken seyrettiklerinde yüzünde bir tebessüm olduğunu gördüler. Bir süre sessizlik içinde oturdular; sonra odada çevresine ve duvarda oynaşan gölgelere bakan Sam yavaşça dedi ki:

"Biz yokken fazla bir şeyler yazmış olduğunu zannetmiyorum Bay Frodo. Artık bizim hikâyemizi yazamaz."

Bu söz üzerine Bilbo gözlerini açtı, sanki duymuş gibi. Sonra doğruldu. "Görüyorsunuz ya çok uykucu oldum," dedi. "yazacak zaman bulunca sadece şiir yazmaktan hoşlanıyorum. Sevgili Frodo'cuğum, acaba diyordum gitmeden önce biraz ortalığı toplamak ister miydin? Bütün notlarımı ve kâğıtlarımı topla, günlüğümü de, hepsini yanına al eğer istersen. Görüyorsun ya bir seçim yapıp, yazacaklarımı ayarlayacak pek vaktim olmadı. Sam de sana yardım etsin; işleri yoluna sokunca geri gel, ben bir kontrol edeyim. Çok tenkitçi olmam."

"Tabii yaparım bunu!" dedi Frodo. "Kısa süre sonra da gen gelirim mutlaka: Artık tehlike yok. Şimdi gerçek bir kral var; kısa süre sonra yollan da güzelce düzenleyecektir."

"Çok teşekkür ederim dostum!" dedi Bilbo. "Bu üstümden büyük bir yük kaldırdı." Ve bu sözle birlikte yeniden derin bir uykuya daldA

Ertesi gün Gandalf ile hobbitler dışarsı soğuk olduğundan odasına gidip Bilbo'ya hoşça kal dediler; sonra da Elrond ile ev halkına veda ettiler.

Frodo eşikte dururken Elrond ona iyi yolculuklar diledi ve onu kutsayarak şöyle dedi:

"Frodo, belki de geri dönmek zorunda kalmayabilirsin, eğer çok çabuk geri dönmezsen. Yılın tam yaprakların düşmeden önce altın olduğu bu zamanı, Shire'daki ormanlarda Bilbo'yu ara. Ben de onunla olacağım."

Bu sözleri başka kimse duymadı ve Frodo da kendine sakladı.

BÖLÜM VII

MEMLEKET YOLU

Sonunda hobbitlerin yüzü memleketlerine dönmüştü. Artık yeniden Shire'ı görmek için sabırsızlanıyorlardı; fakat ilk başlarda yavaş gittiler çünkü Frodo'nun içinde bir huzursuzluk vardı. Bruinen Geçitleri'ne geldiklerinde duraksadı, derenin içine girmeye gönülsüz gibiydi; ve bir süre için gözlerinin onlan ve etrafındaki şeyleri görmediğini fark ettiler. Bütün o gün boyunca sessiz kaldı. Ekim'in altısıydı.

"Istırabın mı var Frodo?" dedi Gandalf sessizce Frodo'nun yanında at sürerken.

"Evet, var," dedi Frodo. "Omuzum. Yara ağrıyor ve karanlığın hatırası üzerime çok ağır bindi. Bugün tam bir yıl oluyor."

"Heyhat! Her zaman, tam manasıyla iyileştirilemeyen yaralar olmuştur," dedi Gandalf.

"Korkarım benimki öyle olacak," dedi Frodo. "Aslında geriye dönüş diye bir şey yok. Shire'a varsam bile hiçbir şey eskisi gibi olmayacak; çünkü ben aynı olmayacağım. Bir bıçak, zehirli bir iğne, bir diş ve uzun bir yükle yaralandım ben. Huzuru nerede bulacağım?"

Gandalf cevap vermedi.

Ertesi günün sonunda ıstırap ve huzursuzluk geçti; Frodo yeniden neşelendi, bir gün öncesinin siyahlığını hiç hatırlamıyormuşçasına neşeliydi. Bu olaydan sonra yolculukları güzel devam etti; günler çabuk geçiyordu; çünkü hayvanlarını rahat rahat sürüyorlar ve güz güneşiyle sararan ve kızaran yapraklarıyla, o güzel ormanlık alanlarda oyalanıyorlardı. Sonunda Fırtınatepesi'ne vardılar; akşam yaklaşmaya başlamıştı ve tepenin gölgesi yol üzerine kopkoyu düşüyordu. O zaman Frodo onlara acele etmeleri için yalvardı; ne olursa olsun tepeye doğru bakmıyordu; gölgesinin içinden başı önüne eğik, pelerinine sıkı sıkı

sarınmış bir halde geçti. O gece hava değişti; Batı'dan yağmur yüklü bir rüzgâr esti; rüzgâr gürültüyle ve serin serin esti; sarı yapraklar havada kuşlar gibi döndüler. Tokay Ormanı'na vardıklarında dalların hemen hemen çıplaklaşmış olduğunu gördüler, kaim bir yağmur perdesi Bree Tepesi'ni gözlerden saklıyordu.

Yani böylece ekim ayının sonlarına doğru, fırtınalı ve ıslak bir akşamın sonuna yaklaşırken beş yolcu yukarı tırmanan yolu çıkarak Bree'nin Güney Kapısı'na vardılar. Kapı sıkı sıkı kapanmış, kilitlenmişti; yağmur yüzlerine gözlerine geliyor, kararan gökyüzünde bulutlar aceleyle geçiyordu; içleri biraz sıkıldı çünkü daha iyi bir karşılama bekliyorlardı.

Birçok kez bağırdıktan sonra sonunda Kapıcı dışarı çıkınca, elinde koca bir sopa tuttuğunu gördüler. Kapıcı onlara korku ve kuşkuyla baktı; fakat Gandalf ı ve yol arkadaşlarının da hobbitler olduğunu görünce, garip kılık kıyafetlerine rağmen, yüzü aydınlandı ve onları buyur etti.

"Girin içeri!" dedi kapının kilidini açarak. "Burada, bu soğuk, ıslak ve acımasız havada havadis duymak için bekleyecek değiliz. Yaşlı Arpa sizi Midillide, içtenlikle karşılayacaktır; orada lazım gelen her şeyi de duyarsınız."

"Ve orada bizim anlatacaklarımızı, hatta fazlasını da duymak mümkün," diye güldü Gandalf. "Harry nasıl?"

Kapıcı kaşlarını çattı. "Gitti," dedi, "Fakat Atpadam'a sorsan daha iyi. iyi akşamlar!"

"Sana da iyi akşamlar!" diyerek içeri geçtiler; sonra yol kenarında çitin yanına uzun ve alçak bir baraka inşa edilmiş olduğunu gördüler; içerden birkaç adam çıkmış, parmaklıkların üzerinden onlara bakıyordu. Bili Eyrelti'nin evine vardıklarında buradaki çitin parçalanmış ve darmadağınık olduğunu, pencerelerinde kalasların çakılmış olduğunu gördüler.

"Onu o elmayla öldürmüş muşundur acaba Sam?" dedi Pippin.

"Ben senin kadar ümitli değilim Bay Pippin," dedi Sam. "Ama o zavallı midilliye ne oldu merak ediyorum. Hep aklımdaydı; etrafta kurtlar uluyordu falan, yazık."

Sonunda Sıçrayan Midilliye vardılar; burası en azından dıştan bakınca değişmiş görünmüyordu; alt pencerelerde, kırmızı perdelerin ardından ışıklar sızıyordu. Zili çaldılar, Nob kapıya gelerek kapıyı azıcık araladı ve aralıktan dışarı baktı; lambanın altında duranları görünce hayretle bir çığlık attı.

"Bay Kaymakpürüzü! Usta!" diy.e bağırdı. "Geri geldiler!"

"Sahiden mi? Ben onlara sorarım," diye geldi Kaymakpürüzü'nün sesi ve içeriden fırlarcasına geldi; elinde de bir sopa vardı. Fakat onların kim olduğunu görünce hemen durdu, yüzünün aşıklığı yerini bir hayrete ve memnuniyete bıraktı.

"Nob, seni su katılmamış ahmak seni!" diye bağırdı. "Eski dostlarımızı adıyla haber veremez miydin? Böyle zamanlarda beni öyle korkutup durma. Âlâ, âlâ! iyi de nereden çıktınız siz? Bir daha içinizden birini göreceğimi hiç tahmin etmiyordum, gerçekten öyle: Etrafınızda o Kara Adamlar, yanınıza Yolgezer'le Yabanellere gittiydiniz. Ama sizi gördüğüme çok sevindim, en az Gandalf ı gördüğüme sevindiğim kadar. Girin içeri! Girin! Eski odalarınızda mı kalacaksınız? Odalar boş. Aslında bu günlerde odaların çoğu boş olduğunu sizden saklamama gerek yok, zaten siz de göreceksiniz. Bakalım akşam yemeği için en kısa zamanda neler yapabilirim; fakat şu anda elimde pek bir şey yok. Hey Nob, kağnı arabası seni! Bob'a haber ver! Ama bak yine unuttum, Bob gittiydi: artık hava kararınca ailesinin yanına gidiyor. Neyse konukların midillilerini ahırlara götür Nob! Herhalde sen kendi atını ahıra kendin götürmek istersin Gandalf. Nefis bir hayvan, onu ilk gördüğümde de söylemiştim ya. Evet, girin hadi! Rahatınıza bakın!"

Bay Kaymakpürüzü en azından konuşma alışkanlıklarını değiştirmemişti ve hâlâ eski nefes nefese telaşı içindeydi. Gerçi etrafta pek kimse de yoktu, her yan sakindi; büyük salondan ancak iki üç kişinin alçak sesli mırıltısı duyuluyordu. Yakıp taşıdığı iki mumun ışığında daha yakından bakınca, hancının yüzünün oldukça kırışmış ve endişeyle yıpranmış olduğu çıktı ortaya.

Onlan koridordan geçirerek bir yıldan uzun bir süre önce o garip gecede oturdukları salona götürdü; onlar da biraz endişe içinde izlediler onu, çünkü

belli ki Kaymakpürüzü bazı sorunları örtbas etmek için soğukkanlı davranmaya çalışıyordu. Hiçbir şey eskisi gibi değildi. Yine de hiçbir şey söylemeden beklediler.

Tahmin ettikleri gibi, akşam yemeğinden sonra Bay Kaymakpürüzü salona gelerek yemeği beğenip beğenmediklerini sordu. Gerçekten beğenmişlerdi: En azından Sıçrayan Midilli'nin birasında ve yiyeceklerinde bir değişiklik yoktu. "Şimdi, sizi bu gece büyük salona davet edecek kadar cesur değilim," dedi Kaymakpürüzü." Yorgunsunuzdur,zaten bu akşam orada pek kimse de yok. Ama yatmadan önce bir yarım saatinizi bana ayırabilirseniz sizinle konuşmayı gerçekten çok arzu ederim, eskisi gibi."

"Biz de bunu yapmak istiyorduk zaten," dedi Gandalf. "Yorgun değiliz. Kendimizi pek yormadan yol aldık. Islanmış, üşümüş ve acıkmıştık ama sen onlara derman oldun zaten. Haydi, gel otur! Bir de pipo otun varsa sana duacı oluruz."

"Şey, başka bir şey istemiş olsaydınız daha memnun olurdurij," dedi Kaymakpürüzü. "Ottan elimizde pek kalmadı; öyle olunca kendi yetiştirdiklerimizle idare etmeye başladık ama o da yeterli değil. Bu günlerde Shire'dan hiç gelmiyor. Ama elimden geleni yaparım." l

Geri geldiğinde onlara bir iki gün yetecek kadar kesilmemiş bir tutam yaprak getirdi. "Güneydingil," dedi, "elimizdeki en iyi yaprak; ama hep dediğim gibi Güney Topraklar'ınkiyle kabili kıyas değil, gerçi bilirsiniz her konuda Bree'yi tercih ederim ama."

Onu odun ateşinin yakınındaki büyük bir koltuğa oturttular, Gandalf ocak başının diğer tarafına, hobbitler de aralarındaki taburelere oturdu; ve yanın saat boyunca birçok kez konuşarak Bay Kaymakpürüzü'nün duymak veya vermek istediği haberlerin alışverişinde bulundular. Anlattıkları şeylerin çoğu evsahiplerini ya hayran bırakıyor, ya da dehşete düşürüyordu ve tahayyül dahi edemeyeceği şeylerdi; Bay Kaymakpürüzü'nün kendi kulaklarına inanmadığının bir göstergesi olarak söylediği "haydi canım!"lardan başka pek bir eleştiri alamadılar ağzından. "Haydi canım Bay Baggins, yoksa Bay Tepedibi mi desem? Öyle kafam karıştı ki. Haydi canım Efendi Gandalf! Yok canım! Kim bu zamanlarda böyle şeylerin olacağını düşünürdü!"

Fakat kendi öyküsüne gelince epey konuştu. Olanlar hiç iyi değildi, diyordu, tş ise öyle böyle değil, bal gibi kötüydü. "Artık kimse Dışardan Bree'ye gelmiyor," dedi. "Buralı halk da genellikle evinde kalıyor ve kapılarını sürgülüyor. Her şey, sizin de hatırlayacağınız gibi geçen sene Yeşil Yol'dan gelmeye başlayan o yeni gelenlerden, o serserilerden kaynaklanıyor; üstelik sonradan daha çok gelen oldu. Kimisi, beladan kaçan fukara kişilerdi; ama çoğu hırsızlık ve yaramazlıkla dolu adamlardı. Sonra tam burada, Bree'de bir sürü huzursuzluk oldu. Ne diyorsunuz, hakiki bir çarpışma yaşandı, ölenler oldu, öldürülenler! inanır mısınız bilmem."

"İnanınm," dedi Gandalf. "Kaç kişi?"

"İki, üç tane," dedi Kaymakpürüzü, hem büyük, hem de küçük halkı kastederek. "Zavallı Hasır Fundayakparmağı ve Küreklik Elmaböce vardı, sonra Tepe'den Tom Sivridiken; sonra yukan mahalden Willie Bank ve Staddle'daki Tepedipleri'nden biri: Hepsi iyi kişilerdi, yoklukları hissediliyor. Batı kapısında duran Harry Keçiyaprağı ile o Bili Eyrelti yabancılardan yana çıktılar ve onlarla birlikte gittiler; bana soracak olursanız onları içeri alanlar da onlardı. Yani, dövüşün olduğu gece demek istiyorum. Bu da, onlara kapıyı gösterip dışarı attıktan sonra oldu: Yıl bitmeden önce yani; kavga da Yeni Yıl'ın başlarında olmuştu, o yoğun kar yağışından sonra.

"Artık haydut oldular ve dışarıda yaşıyorlar, Baştokay'ın ardındaki ormanlarda, kuzeyde, uzakta ıssız topraklarda gizleniyorlar. O eski zamanlara ait kötü hikâyelere benziyor biraz, bence. Yollar artık güvenli değil, kimse uzaklaşmıyor, millet erkenden kapılarını kilitliyor. Geceleri bütün çalıçit boyunca nöbetçiler ve kapılara da bir sürü adam koymamız lazım."

"Eh bizi kimse rahatsız etmedi," dedi Pippin, "biz hem yavaş yavaş geldik, hem de hiç dikkat etmedik. Bütün belayı arkamızda bıraktığımızı zannediyorduk."

"Ah bırakmadınız Efendi, durum çok daha acı," dedi Kaymakpürüzü. "Ama size bulaşmamış olmalarına şaşırmamak lazım. Onlar, kılıçlan, miğferleri, kalkanlan falan olan silahlı kimselere saldırmıyor. Bu, onların

bir kere daha düşünmesine neden olur. işin doğrusu ben bile sizi gördüğümde biraz çekindim."

O zaman hobbitler insanlann onlara hayretle bakmalarının nedeninin sadece dönmüş olmalanna şaşırmaları değil, daha çok üzerlerindeki kılık olduğunu fark ettiler birdenbire. Onlar savaşa, iyi tertip edilmiş ordularla birlikte at sürmeye o kadar alışmışlardı ki, tuniklerinin altından çıkan parlak zırhlann, Gondor ve Yurt miğferlerinin, kalkanlardaki zarif nişanlann kendi memleketlerinde çok yabancı duracağı akıllanndan çıkmıştı. Sonra Gandalf da artık büyük gri atına biniyor, mavi ve gümüşlü bir pelerinin altında beyazlar giyiyor ve yanında da uzun kılıcı Glamdring'i taşıyordu.

Gandalf güldü, "îyi iyi," dedi, "eğer sadece beşimizden korkuyorlarsa, yolculuklanmız sırasında daha kötü düşmanlarla karşılaştık demektir. Ama en azından biz burada olduğumuz sürece gece sizi rahat bırakırlar."

"Bu ne kadar sürecek?" dedi Kaymakpürüzü. "Sizi biraz buralarda görmekten memnun olacağımızı saklamam. Görüyorsunuz ya öylesi belalara alıştık artık sonra Kolcular da gitmiş, milletin bana söyledi ğme göre Sanırım şimdiye kadar onların bize yaptığı iyiliği tam ola rak anlayamamışız Çünkü etrafta hırsızlardan da kötüleri vardı Ge çen kış kurtlaı çitlerin dışında uluyup durdular Sonra ormanda kara suretler düşününce insanın kanını donduran korkunç şeyler vardı Anlayacağınız son derece rahatsız bir yıldı

Sanırım öyle imiş dedi Gandalf Bu günlerde hemen hemen butun ülkeler huzursuz oldu çok huzursuz Fakat neşelen Arpadam Büyük belaların kıyısındaydınız, daha fazla batmamış olmanıza sevındım Fakat daha iyi günler geliyor Belki de hatırladığınızdanDa iyi Kolcular geri dondu Onlarla birlikte geldik Ve artık yine bir kral var Arpadam Kısa bir sure sonra bu tarafları da düşünmeye başlayacak.

O zaman Yeşil Yol yeniden açılacak ve haberciler kuzeye gele tek gelişler gidişler olacak ve kotu şeyler ıssız topraklardan surule çek Aslında ıssız topraklar zamanla ıssız olmaktan çıkacak ve bir za manlar vahşi yaşamın hüküm sürdüğü yerde insanlar ve tarlalar olacak

Bay Kaymakpuruzu başını salladı Yollarda birkaç doğru dürüst saygın kışı olacaksa hiç fena olmaz,' dedi Ama artık serseriler ya da canavar ruhlu

insanlar istemiyoruz Sonra ne Bree de ne de Bree çevresinde yabancı istiyoruz Kendi halimizde olmak istiyoruz Bir suru yabancının oraya kamp kurmasını, buraya yerleşmesini kırlıkları harap etmesini istemem

Kendi halinize bırakılacaksınız Arpadam dedi Gandalf isen ile Grısel arasında veya Brendıbadesı nın kıyısı boyunca atla Bree den günlerce mesafe uzakta, yeni ülkeler için yeterince yer var Sonra eskiden kuzeyde buradan yüz milden daha uzakta Yeşil Yol un diğer ucunda yaşayan çok kışı vardı Kuzey Yaylalarda veya Evendım Go lu kıyısında

Ta orda, Oluadamlar Hendeği'nde mı? dedi Kaymakpuruzu, dahada kuşku duyarak Orası için hayaletlı topraklar, derler Haydutlardan başka kimse gitmez oraya.

"Kolcular gidiyor, dedi Gandalf ' Oluadamlar Hendeği diyorsun Evet, uzun zamandır öyle deniyor oralara, ama onun esas ismi Arpadam, Fornost Eraın, yanı Kralların Kuzeykabrı dır Ve Kral bir gün oraya gelecek o zaman kibar halkın oraya yolculuk ettiğini göreceksiniz '

"Eh bu daha ümit verici geliyor kulağa itiraf etmeliyim," dedi Kaymakpuruzu "Bu işler için de hayırlı olur kuşkusuz Bree'yı rahat bıraksın da "

"Bırakacak,' dedi Gandalf Burayı iyi tanıyor ve çok seviyor "

"Haydi canım?" dedi Kaymakpuruzu aklı karışarak "Ntden öyle olsun ki anlamadım, o yüzlerce mil ötedeki koskoca kalesinde tahtına kurulmuş olsun da Sonra altın kupalardan şarap içiyorsa hiç şaşırmam Mıdıllı'yı ne yapsın, ya da bir maşrapa birayı? Benim biram gıizel değil diye demiyorum Gandalf Geçen güz sen gelin de biraya uğurlu sözler söylediğinden ben inanılmayacak kadar güzel O da bu kadar sorun içinde insanı biraz rahatlatan bir şeydi bunu da söyleyeyim "

"Ya!" dedi Sam "Ama o senin biranın her zaman güzel olduğunu söylüyor"

"Söylüyor mu?'

"Elbette öyle söylüyor Kral, Yolgezer Kolcuların reisi Daha bunu kafan almadı mı?

Sonunda almıştı ve Kaymakpuruzu nün yüzü hayret konusunda inceleme yapmaya değecek bir haldeydi Ablak yüzündeki gözlen yusyuvarlak olmuş, ağzı da bir kanş açılmıştı, nefesi tıkandı "Yolgczer!" diye bağırdı tekrar nefes alabılınce O, tacıyla, falanıyla filanıyla, altın kupalarla! Daha başımıza neler gelecek?'

"Daha güzel günler, Bree için en azından" dedi Gandalf

"Öyle olmasını umuyorum, herhalde, dedi Kaymakpuruzu "Eh bu pazartesi ayları içinde yaptığım en hoş sohbetti Sonra bu gece daha rahat ve içim daha ferah olarak uyuyacağımı da inkâr edemem Bana düşünecek bir suru şey verdiniz ama yarına kadar bunları bir yana bırakacağım Yatağa gidiyorum ve eminim sız de yataklarınızdan memnun kalacaksınız Hey Nob!" diye seslendi kapıya giderek "Nob, kağnı arabası!"

"Bak şimdi!" dedi kendi kendine alnına vurarak "Bu bana neyi hatırlattı?

"Umarım unuttuğun başka bir mektup yoktur Bay Kaymakpuruzu," dedıMerry

"Aman aman Bay Brandybuck, bana onu hatırlatıp durma' Ama bak, kafamı dağıttınız Ne diyordum? Nob, ahır, hah, buldum! Size ait bir şey var Bili Eyreltı ve at hırsızlarını hatırlarsanız Onun midillisini satın almıştınız hanı, işte midilli burada Kendi kendine gen geldi,geldi ya Fakat nerelerdeydi, herhalde benden daha iyi bilirsiniz Yaşlı bir köpek gıbı perişan, elbise askısı kadaı sıska olmasına rağmen canlıydı Nob ona bakıverdı

Ne! Benim Billi’m mi?' diye bağırdı Sam, demek ki anamdan şanslı doğmuşum babalık ne derse desin Bak bu dileğim daha gerçekleşti.” Nerede" Sam’ı. Billi ahırda ziyaret etmeden yatıramadılar.

Ertesi gün, yolcular gün boyunca Bree'de kaldılar, en azından Bay Kaymakpuruzu ertesi akşam yaptığı işten şikâyet edemezdi Merak butun korkulan bastırmıştı, evi dolup taştı Hobbıtler akşam, kibarlık larmdan bir sure için büyük salonu ziyaret ederek birçok soruva cevap verdiler Bree'lılerın hafızaları kuvvetli olduğundan Frodo ya bıçok kez kitabını yazıp yazmadığı soruldu

Henüz yazmadım diye cevap verdi Frodo Artık, notlarımı bir araya getirmek için eve gidiyorum " 'Uzakta güneyde ' olan ilgisiz ve pek de önemli olmayan olayları biraz ilginç kılmak için Breedc olan hayret verici şeyleri de kitaba katacağına söz verdi

Sonra gençlerden biri şarkı istedi Fakat bunun uzerine bu sessizlık çoktu, genç kaşlar çatılarak yerme oturtuldu ve bir daha böyle bir istekte bulunmaması söylendi Belli ki büyük salonda yeni bir esrarengız olay istemiyorlardı

Yolcular orada olduğu surece ne gündüz boyunca bir soıun ne gece içinde bir ses Brcenın huzurunu bozdu, takat ertesi sabah erkenden kalktılar çünkü hava hâlâ yağmurlu olduğu için Shıea akşam çökmeden varmak istiyorlardı ve önlerinde uzun bir yol vaıdı Butun Bree halkı onların ayrılışını görmek için yollara döküldü, bir yıl öncekinden daha neşeli görünüyorlardı, yabancıları silahlarıyla görmemiş olanlar hayretler içinde kaldı Mavi pelerini güneşi örten bir bulut gibisanki içinden gelen ışığı örtmeye çalışan, beyaz sakallı Gandalf a ve neredeyse unutulmuş masallardan fırlamış özel bır'maceraya atılmaya hazır süvarilere benzeyen hobbıtlere bakakaldılar Kral ile ilgili konuşmalara gülenler bile belki de anlatılanlarda bir gerçek payı vardır diye düşünmeye başladı

"Eh, yolunuz açık olsun, memleketinize varışınızda bahtınız açık olsun!" dedi Bay Kaymakpuruzu "Sızı Shıreda da gidişatın pek iyi olmadığı konusunda uyarmalıyım, eğer duyduklarımız doğru ise Tuhaf şeyler oluyormuş, diyorlar Fakat bir şey bir başka şeyi silip atıverıyor insanın kafasından, kendi sorunlarımla o kadar meşguldüm ki Yine de cesaretimi mazur görün, yolculuklannızdan o kadar değişmiş geldiniz ki attık onunu/e çıkan sorunları alt edebilecek kişiler gibi görünüyorsunuz Kısa zaman sonra her şeyi yoluna koyacağınıza kuşkum yok iyi şanslar.. Ne kadar sık gelirseniz beni o kadar mutlu edersiniz "

Ona veda ederek ayrıldılar ve Batı kapısından geçerek Shıre'a doğru yollandılar Midilli Bili de yanlarındaydı ve eskisi gibi üzerinde epey yük vardı ama Sam in yanı sıra seğirtiyor ve halinden memnun görünüyordu

"Acaba bizim Arpadam ne ima ediyordu?" dedi Frodo

"Ben birazını tahmin edebiliyorum, dedi Sam karamsarca "Ayna'da gördüklerim Kesilen ağaçlar falan, benim babalık da Sıraevler' den çıkarılmış Daha çabuk dönmeye çalışmalıydım

"Güney Topraklarda da bir şeyler lers gidiyor belli ki," dedi Merry ' Genelde bir pipo otu açığı yaşanıyor

"Her ne ise,' dedi Pıppın, 'her şeyin arkasında Lotho vardır Bundan emin olabilirsiniz

"Bulaşmıştır ama başında o yoktur dedi Gandalf "Saruman'ı unuttunuz O Mordordan önce Shıre ile ilgilenmeye başlamıştı "

"Neyse yanımızda sen varsın, dedi Meırv, vanı her şey yakında yola girer

Ben şu anda sızınleyım, dedi Gandait ama yakında yanınızda olmayacağım Shıre a gelmiyorum Oradaki işlen kendiniz halledeceksiniz, bu iş için eğitildiniz Hâlâ anlamadınız mı' Benim zamanım sona erdi Artık işleri yoluna koymak veva koymaya çalışanlara yardım etmek benim ısım değil Ve size gelince benim sevgili dostlarım, sızın yardıma ihtiyacınız yok Artık büyüdünüz Gerçekten de boyunuz çok uzadı, artık ulular arasındasınız ve artık hiçbiriniz adına korkmama gerek kalmadı

Ama merak ediyorsanız soyleyeyim kısa bir sure sonra yoldan sapacağım Bombadıl ile uzun uzun konuşacağım Butun yaşamım boyunca yapmaya fırsat bulamadağım kadar uzun O hep yosun tuttu, ben ise kaderi hep yuvarlanmak olan bir taş oldum Fakat yuvarlanma günlerim sona eriyor, artık birbirimize söyleyecek çok şeyimiz olacak"

Kısa bir süre sonra Doğu Yolu'nda, Bombadil'e giden yol ayrımına vardılar; onlar geçerken Bombadil'in orada kavşakta durmuş bekliyor olmasını ümit ediyorlar, hatta bunu biraz da bekliyorlardı. Ama ortalıkta ondan bir iz yoktu; üstelik güney tarafındaki Höyük Yaylalan'nda bir pus, uzaktaki Yaşlı Orman üzerinde de koyu bir örtü vardı.

Durdular, Frodo güneye doğru dalgın dalgın baktı. "O ihtiyarı bir daha görmeyi çok isterdim," dedi. "Nasıldır acaba?"

"Her zamanki kadar iyidir, emin olabilirsin," dedi Gandalf. "Pek rahatı kaçmamıştır ve tahminimce, belki entlere yaptığımız ziyaret hariç, yaptıklarımız veya gördüklerimizle pek ilgilenmeyecektir. Belki sizin sonra

gidip onu ziyaret edeceğiniz bir zaman olur. Ama eğer ben sizin yerinizde olsaydım şimdi bir an önce eve gitmeye çalışırdım yoksa kapılar kapanmadan Brendibadesi Köprüsü'ne varamayacaksınız."

"Ama orada kapı yok ki," dedi Merry, "Yol'da yok; sen de bunu gayet iyi bilirsin. Bir Erdiyarı Kapısı vardır tabii ki; ama oradan benim her saatte geçmeme izin verirler."

"Eskiden yoktu demek istiyorsun," dedi Gandalf. "Sanırım şimdi kapı bulacaksınız. Ve Erdiyan Kapısı! nda dahi tahmin ettiğinden daha büyük sorunlar yaşayabilirsin. Ama siz halledersiniz. Hoşça kalın sevgili dostlarım! Henüz elveda demiyorum. Hoşça kalın!"

Gölgeyele'yi yoldan çıkarttı ve koca at, yolun kenarındaki hendekten bir sıçravışta atladı; sonra da Gandalf in bir sözüyle gözlerden yok oldu, Höyük Yaylalan'na Kuzey'den gelen bir yel gibi eserek.

"Evet, işte baş başa kaldık; ilk başta yola çıktığımız gibi sadece dördümüz," dedi Merry. "Hepsini geride bıraktık, birbiri ardına. Sanki, yavaş yavaş kaybolan bir rüya gibi."

"Benim için değil," dedi Frodo. "Benim için yeniden uykuya dalmak gibi bir şey."

BÖLÜM VIII
SHIRE TEMİZLİĞİ

Ancak akşam çöktükten sonraydı ki yolcular sırılsıklam ve yorgun argın Brendibadesi'ne vardılar ve yolun kapatılmış olduğunu gördüler. Köprünün her iki ucunda koca çivili kapılar vardı; nehrin öte yanına da yeni bazı evlerin inşa edilmiş olduğunu gördüler tki katlı, dar, düz kenarlı pencereli olan, çıplak ve loş, hepsi do kasvetli, hiç Shire'vari olmayan evler.

Dış kapıyı yumruklayarak seslendiler fakat ilk başta hiç cevap veren olmadı; sonra onları hayretler içinde bırakan bir boru öttürüldü ve pencerelerdeki ışıldar söndü. Karanlıktan biri seslendi:

"Kim o? Gidin! içeri giremezsiniz. Levhayı okumadınız mı; Gün kavuştuktan, şafak alıncaya kadar girmek yasaktır, diyor."

"Tabii ki karanlıkta levha mevha okuyamıyorum," diye bağırdı Sam. "Üstelik eğer Shire'lı hobbitler böyle bir gecede sırılsıklam dışarıda bırakılacaklarsa, o levhayı bulur bulmaz paramparça edeceğim."

Bunu demesiyle birlikte bir pencere çarpıldı ve bir yığın hobbit, ellerinde lambalarla sol taraftaki evden dışarı boşaldılar. Uzaktaki kapıyı açtılar ve bir kısmı da köprüye çıktı. Yolcuları görünce sanki korkmuşlardı.

"Haydi!" dedi Merry hobbitlerden bir kısmını tanıyarak. "Eğer beni tanımadıysan Hob Samanlı, tanıman lazım. Benim, Merry Brandybuck; buralarda neler olup bittiğini, senin gibi bir Erdiyarlı'nın buralarda ne aradığını bilmek istiyorum. Sen Saman Kapısı'nda dururdun."

"Hayırdır! Bu gerçekten de Efendi Merry, üstelik bir dövüş için giyinmiş kuşanmış!" dedi yaşlı Hob. "Yahu, sizin için öldü dedilerdi! Yaşlı Orman'da kayboldu dediydi herkes. Ne olursa olsun sizi canlı gördüğüme sevindim!"

"O zaman parmaklıkların arkasından ağzın bir karış açık bakacagına kapıyı aç!" dedi Merry.

"Üzgünüm Efendi Merry ama emir var."

"Kimin emri'!"

"Çıkın Çıkmazı'ndaki Şefin."

"Şef mi? Ne şefi? Bay Lotho mu yani?" dedi Frodo.

"Sanırım Bay Baggins; ama bugünlerde sadece Şef dememiz gerekiyor."

"Ya demek öyle!" dedi Frodo. "En azından Baggins adını bıraktığına memnun oldum. Ama galiba ailenin onunla ilgilenip, haddini bildirme zamanı gelmiş de geçiyor."

Kapının ardındaki hobbitler sessizleşti. "Öyle konuşmak doğru değil," dedi bin. "Mutlaka kulağına gider. Ve eğer çok gürültü yaparsanız Şefin Büyük Adamı'nı uyandırırsınız."

"Onu öyle bir uyandıracağız ki, hayretler içinde kalacak," dedi Merry. "Eğer demek isteğiniz, şu kıymetli Şefinizin yabanellerden alçak adamlar tuttuğu ise, o zaman biraz geç kalmışız demektir." Midillisinden aşağıya atladı, lambaların ışığında levhayı görünce yerinden söküp kapının üzerinden attı. Hobbitler geri çekildiler ama kapıyı açmak için hiç kıpırdamadılar. "Haydi Pippin!" dedi Merry. "İki kişi yeter."

Merry ile Pippin kapıya tırmanınca hobbitler kaçıştı. Bir boru sesi daha duyuldu. Sağ taraftaki daha büyükçe evden, kapıdaki ışığın önünde iri, ağır bir suret belirdi.

"Neler oluyor," diye homurdandı ilerlerken. "Kapıdan zorla geçmek isteyen biri mi var? Çekilin ayaklarımın altından yoksa o minik pis boyunlarınızı kırıveririm!" Sonra durdu, çünkü kılıçların pırıltısını görmüştü.

"Bili Eyrelti," dedi Merry, "eğer o kapıyı on saniye içinde açmazsan, pişman olacaksın. Eğer dediklerimi yapmazsan, sana çelik kakmak zorunda kalacağım. Ve kapıları açar açmaz, çıkıp gideceksin ve bir daha da geri dönmeyeceksin. Sen vicdansız bir alçak, yol kesen bir haydutsun."

Bili Eyrelti çekinerek kapıya doğru sürüdü ayaklarını ve kapıyı açtı "Anahtarı ver bana!" dedi Merry. Fakat vicdansız adam anahtarları onun kalasına atarak karanlığın içine doğru kaçtı Tam midillilerin yanından geçerken içlerinden biri bir çifte attı ve kaçan Kyıdti'yc isabet ettirdi. Kesik kesik havlayarak gecenin içine doğru uzaklaştı adam ve bir daha ondan haber alan olmadı.

"İyi iş becerdin Bili," dedi Sam, midilliyi kastederek.

"Alın işte Büyük Adamınızı," dedi Merry. "Şefle daha sonra ilgileniriz. Bu arada geceyi geçirmek için bir yere ihtiyacımız var, gördüğüm kadarıyla Köprü Hanı'nı yıkıp yerine bu kasvetli yeri yaptığınıza göre bizi misafir etmeniz lazım."

"Kusura bakmayın Bay Merry," dedi Hob, "fakat buna izin verilmiyor."

"Neye izin verilmiyor?"

"Dışardan gelen halkı böyle içeri alıp, fazladan yemek yedirmek falan,"dedi Hob.

"Buraya neler oldu?" dedi Merry. "Kötü bir yıl mı geçirdiniz, ne oldu? Hoş bir yaz ve iyi bir hasat oldu zannediyordum."

"Yok hayır, gayet iyi bir yıl oldu," dedi Hob. "Bissürü yiyecek yetiştirdik ama bunlara ne oldu bildiğimiz yok. Hep bu, etrafta dolanıp sayan, ölçen ve saklamak için götüren 'toplayıcılar' ve 'ortakçılar' yüzünden galiba. Onlar ortakçılıktan çok toplayıcılık yapıyor ve malımızın çoğunu bir daha göremiyoruz."

"Aman hadi!" dedi Pippin esneyerek. "Bu gecelik beni çok yordu bunlar. Çıkınlarımızda yemek var. Yatmamız için bir oda verin yeter. Şimdiye kadar gördüğüm bir sürü yerden daha iyidir herhalde."

Kapıdaki hobbitler hâlâ huzursuz gibiydiler, belli ki öyle veya böyle birtakım kurallar çiğnenmişti; fakat hepsi silahlı ve iki tanesi anormal bir biçimde iri ve güçlü görünen, böylesine hâkim tavırlı dört yolcuya itiraz edilemezdi. Frodo kapıların yeniden kapatılmasını emretti. En azından etrafta serseriler dolanırken nöbet tutmakta bir anlam vardı. Sonra dört arkadaş hobbitlerin muhafız evine gittiler ve ellerinden geldiğince rahat etmeye çalıştılar. Burası doğru dürüst ateş yakılamayan küçük, kötü bir

ocağı olan, boş ve çirkin bir yerdi. Üst odalarda sert yataklardan kısa kısa sıralar vardı ve her duvarda bir uyan ve Kurallar listesi bulunuyordu. Gerçi bira yoktu ve yemek çok azdı; fakat yolcuların yanlarında getirip paylaştıklarıyla hepsi güzel bir yemek yemiş oldu; Pippin de ertesi günün odunlarının çoğunu ocağa atarak 4. Kural'ı bozu verdi.

"Evet, şimdi bize Shire'da neler olduğunu anlatırken biraz pipo tüttürmeye ne dersiniz?" dedi.

"Artık hiç pipo otu yok," dedi Hob, "en azından sadece Şefin adamları için var. Bütün stok da yok oldu sanki. Yük arabaları dolusuotun, Güney Topraklar'dan, Sarn Geçitleri üzerinden eski yoldan gittiğini duyuyoruz. Bu, sizin gittiğiniz geçen yılın sonuydu. Fakat ondan önce de sessiz sessiz gidiyormuş, daha küçük bir yoldan. O Lotho..."

"Sus artık Hob Samanlı!" diye bağırdı diğerlerinden bazıları. "O tür konuşmalara izin verilmediğini biliyorsun. Şefin kulağına gider mutlaka, o zaman hepimizin başı derde girer."

"Eğer içinizden biri gammaz olmayaydı duymazdı." diye cevap verdi Hob hararetle.

"Tamam, tamam!" dedi Sam. "Bu kadarı yeter. Artık daha fazla bir şey duymak istemiyorum. Karşılayan yok, bira yok, pipo yok; bir sürü kural ile ork muhabbeti var onun yerine. Dinlenirim diyordum ama görüyorum ki önümüzde iş ve dert var. Gelin uyuyup, yarına kadar her şeyi unutalım!"

Belli ki yeni "Şefin haber kaynaklan vardı.Çıkın Çıkmazı'ndan Köprü'ye rahat bir kırk mil vardı ama birisi aceleyle bir yolculuk yapmıştı. Yani Frodo ile arkadaşlarının varlığı kısa bir süre sonra ortaya çıkmıştı.

Her hangi bir plan yapmamışlardı ama ilk önce, hep birlikte Çukurçay'a gidip orada biraz dinlenmek geçmişti akıllarından. Fakat artık olanları görünce, doğruca Hobbitkoy'e gitmeye karar verdiler. Böylece ertesi gün Yol'a çıkarak hızla ilerlemeye başladılar. Rüzgâr dinmişti ama gökyüzü kurşuni renkliydi. Topraklar hüzünlü ve yalnız görünüyordu; ama zaten kasım gelmişti, yani güzün son demlen Yine de normalden fazla ateş yanıyor gibiydi etrafta, birçok noktadan dumanlar yükseliyordu. Büyük bir öbek duman, Ormanlık Uç yönünden uzaklardan yükseliyor gibiydi.

Akşam yaklaşırken onlarda tam Yol'un üzerinde olan, Koprü'den yirmi iki mil ötede bulunan Frogmorton'a yaklaşıyorlardı. Geceyi orada geçirmeyi planlıyorlardı; Frogmorton'daki Yüzen Kütük hanı iyi bir handı. Köyün doğu ucuna yaklaşırlarken üzerinde YOL BiTTi yazan kocaman bir levhanın olduğu bir barikatla karşılaştılar; bunun gerisinde de ellerinde değnekler, keplerinde tüyler, hem önemli hem de dahası vade korkmuş görünen kalabalık bir Emniyet Şifi takımı vardı.

"Nedir bütün bunlar?" dedi Frodo, içinden gülmek gelerek.

"Neyse o Bay Baggins," dedi Emniyet Şiflerinin başı, iki tüylü bir hobbit: "Kapıyı Kırmak, Kuralları Yırtmak, Kapıcılara Saldırmak, Hudutları thlal Etmek, tzin Almadan Shire Binalarında Uyumak ve Muhafızlara Yiyecekleri Rüşvet Olarak vermek suçlarından tutuklusunuz."

"E, başka?" dedi Frodo.

"Bu yeterli, "dedi Emniyet Şifi lideri.

"Eğer isterseniz ben biraz daha ekleyebilirim," dedi Sam. "Şefinize isimler Takmak, onun o Çıbanlı Yüzü'ne Yumruk Atmayı Arzulamak, Emniyet Şiflerinin Ahmak Olduğunu Düşünmek."

"Tamam Beyim, bu kadarı yeter. Sizin sessiz sedasız gelmeniz Şefimizin emridir. Sizi Subaşı'na götürüp Şefin Adamlan'na teslim edeceğiz; o sizin davanıza baktığında istediğinizi söyleyebilirsiniz. Ama Kilitlidelikler'de gereğinden fazla kalmak istemiyorsanız, sizin yerinizde olsaydım, kısa keserdim."

Emniyet Şiflerinin şaşkın ve hezimete uğramış bakışları altında Frodo ile arkadaşları kahkahalara boğuldular. "Komik olmayın!" dedi Frodo. "Nereye istersem oraya giderim, canım ne zaman isterse. Şu anda da bir iş için Çıkın Çıkmazfna gidiyorum ama eğer siz de gelmekte ısrar ederseniz bu sizin bileceğiniz iş "

"Pekâlâ Bay Baggins," dedi lider, barikatı yana iterek. "Ama sizi tutuklamış olduğumu unutmayın."

"Unutmam," dedi Frodo. "Hiç. Ama seni affedebilirim. Şimdi, bugün daha ileriye gitmeyeceğim; o yüzden bana güzel güzel Yüzen Kütük'e kadar refakat ederseniz size çok minnettar olurum."

"Bunu yapamam Bay Baggins. Han kapandı Köyün öte yanında Emniyet Şifi evi var. Sizi oraya götürürüm "

"Tamam," dedi Frodo. "Sen git, biz izleriz."

Sam Emniyet Şiflerini yukarıdan aşağıya süzüyordu ki içlerinde tanıdığı birini buldu. "Hey, Bülbül Küçüksığmak, buraya gel!" diye bağırdı. "Seninle bir iki kelime konuşmak istiyorum."

Hiddetli görünse de işe kanşmaya cesaret edemeyen üstüne sıkılgan bir bakış atan Emniyet Şifi Küçüksığmak geriye kalarak midillisinden inen Sam'in yanından yürümeye başladı.

"Buraya bak Horoz-bülbül!" dedi Sam. "Sen Hobbitköy'de yetişmiş birisin, Bay Frodo'nun yolunu kesmeyecek kadar sağduyun olması gerekirdi. Sonra bu hanın kapatılması falan ne oluyor?"

"Bütün hanlar kapatıldı," dedi Bülbül. "Şef birayı tasvip etmiyor. En azından her şey öyle başladıydı. Fakat artık bütün bira adamlarına gidiyor galiba. Sonra etrafta gezinen halkı da tasvip etmiyor; o yüzden eğer gezeceklerse veya buna mecburlarsa emniyet Şiflerinin evine giderek işlerini anlatmak zorundalar.

"Böyle bir saçmalığa bulaştığın için kendinden utanmalısın," dedi Sam "Sen de eskiden hanların içini dışından daha çok severdin. Görev başında olsun olmasın, habire hanlara dalıp dururdun."

"Yine öyle yapardım Sam, elimde olsaydı. Ama bana çok yüklenme. Ben ne yapabilirim ki° Yedi yıl önce nasıl emniyet şifi olduğumu bilirsin, bütün bunlar başlamadan önce. Bu iş bana memleketi dolaşıp halkla tanışmak, havadisleri öğrenmek ve iyi biranın nerede bulunduğunu keşfetmek için fırsat vermişti. Ama şimdi her şey değişti."

"Ama bu işi bırakabilirsin, madem artık saygın bir iş değil, Emniyet Şifliği yapmayı bırak," dedi Sam.

"Bunu yapmamıza izin yok," dedi Bülbül.

"Şu izin yok lafını çok duymaya başladım," dedi Sam, "tepem atacak artık."

"Fena olmazdı doğrusu," dedi Bülbül sesini alçaltarak. "Kğer hepimizin birden tepesi atarsa o zaman bir şeyler olabilir. Ama şu insanlar Sam, Şefin Adamları işi bozuyor. Onları her tarafa yolluyor ve eğer biz minik halktan biri hakkımızı aramak için karşılarına dikilecek olsak, onu Kilitlidelik'e tıkıyorlar. Bizim Untopağı'nı, sonra eski Belediye başkanı Will Nebzeayak'ı götürdüler ilk önce, sonra daha bir sürü kişiyi götürdüler. Son zamanlarda işler daha da kötüleşti Artık onlan sık sık dövüyorlar da."

"O zaman neden onların işlerini yapıyorsunuz?" dedi Sam hiddetle. "Seni Frogınorton'a kim yolladı?"

"Kimse. Burada büyük Fmniyet Şifleri evinde kalıyoruz. Biz ilk Güney Topraklar Bölüğü'yüz artık. Şimdi yüzlerce Emniyet Şifi var; bu yeni kurallarla bir sürü daha istiyorlar. Şiflerin çoğu istemeye istemeye girdi bu işe, ama hepsi değil. Shire'da bile burnunu diğer insanların işlerine sokmaktan ve büyük konuşmaktan hoşlananluı var. Daha da kötüsü: Şef ve Adamları için casusluk edenler de var."

"Ha! Demek bizim hakkımızdaki haberleri böyle duydunuz, öyle mi?"

"Öyle. Bizim artık kullanmamıza izin yok ama onlar eski Acele Posta servisini kullanıyorlar ve değişik noktalarda, özel koşucular bulunduruyorlar Biri, dün gece Nebzekarık'tan 'gizli bir mesaj' ile geldi ve bir diğeri buradan alıp götürdü. Ve sizin tutuklanıp doğrudan Kilitlidelik'e değil de Subaşına götürülmeniz emri de bu akşamüstü geldi. Şef sizi bir an önce görmek istiyor anlaşılan "

"Bay Frodo'nun onunla işi bitince pek hevesi kalmayacak," dedi Sam.

Frogmorton'daki Emniyet Şifi evi, en az Köprü evi kadar kötüydü. Bu ev tek katlıydı ama aynı dar pencereleri vardı ve kötü bir şekilde dizilmiş, çirkin, soluk tuğlalarla inşa edilmişti, içerisi rutubetli ve neşesizdi; akşam yemeği haftalardır frrçalanmamış uzun ve boş bir masanın üzerinde veriliyordu, ikram edilen yemek de daha matah değildi. Yolcular buradan ayrıldıklarında memnun oldular. Subaşr'na daha on sekiz mil vardr ve sabah saat onda yola koyuldular. Daha erken de yola çrkabilirlerdi ama oyalanışlan Emniyet Şifi liderini öyle açıkça rahatsız etmişti ki... Batıdan esen rüzgâr kuzeye dönmüştü ve daha da soğuyordu ama yağmur dinmişti.

Köyden ayrılan alay oldukça komikti; gerçi yolcuların "kalkışını" görmek için dışarı çıkan az sayıda kişi de gülmelerine izin olup olmadrğrndan pek emin olamryordu. Bir düzine Emniyet Şifinin "tutsaklara" refakat etmesi söylenmişti; ama Frodo ve arkadaşları arkada midillilerine binerken Merry onları önden yürütüyordu. Emniyet Şifleri yüzleri asılmış, önemli kişiler gibi görünmeye çalışarak düşe kalka yürürlerken, Merry, Pippin ve Sam rahat rahat oturmuş gülüyorlar, konuşuyorlar, şarkılar söylüyorlardı. Bununla beraber Frodo sessizdi ve daha ziyade hüzünlü ve düşünceli görünüyordu.

Önünden geçtikleri son kişi, çitini budayan yaşlı bir babalıktı. "Bakın hele!" diye taş attı. "Şimdi kim kimi tutuklamış?"

Emniyet Şiflerinin ikisi derhal gruptan ayrılarak ona doğru ilerledi. "Lider efendi!" dedi Merry. "Hemen adamlarını eski yerlerine sok, eğer onlarla benim ilgilenmemi istemiyorsan tabii!"

Liderlerinden gelen sert bir sözle iki hobbıt yüzlerini asarak geri döndü. "Şimdi devam edin!" dedi Merry ve yolcular işi hallettikten sonra midillilerini Emniyet Şiflerini önlerinde yürütebilecek hıza ayarladrlar. Güneş çrktı; yürüyenler serin esen rüzgâra rağmen kısa bir süre sonra oflayıp puflamaya ve terlemeye başladılar.

Üç Metelik Kayası'nda pes ettiler. Öğlen vakti verdikleri tek bir mola ile neredeyse on dört mil gelmişlerdi. Artık saat üç olmuştu. Acıkmrşlardı, ayaklan ağrıyordu, bu hıza dayanamayacaklardı.

"Eh siz de kendi vaktinizi kendiniz ayarlayıp gelin!" dedi Merry. "Biz yolumuza devam ediyoruz."

"Hoşça kal Horozbülbül!" dedi Sam. "Seni Yeşil Ejderhanın önünde bekleyeceğim, tabii eğer yerini unutmadıysan Yolda oyalanmayın!"

"Siz tutukluluk halinizi ihlal ediyorsunuz, evet böyle yapıyorsunuz," dedi lider sıkıntıyla, "ve bundan ben mesul olamam."

"Daha ihlal edecek çok şeyimiz var ve bundan da seni sorumlu tutmuyoruz," dedi Pippin. "Sana iyi şanslar!"

Yolcular yollarına devam ettiler; güneş batıda, ufukta görünen Ak Yaylalar'a doğru batarken geniş göletin bulunduğu taraftan Subaşı'na

vardılar; burada ilk gerçek ve acı şoklarını yaşadılar. Burası Frodo ile Sam'in kendi memleketleriydi; birden şu anda buraya dünyadaki bütün yerlerden daha çok önem verdiklerini fark ettiler. Bildikleri evlerin birçoğunun yerinde artık yeller esiyordu. Kimisi yakılmış gibi görünüyordu. Gölet'in kuzey kıyısında eskiden bulunan o hoş, dizi dizi hobbit oyukları artık terk edilmiş ve su kıyısına kadar tüm parlaklığıyla inen minik bahçelerinde ayrıkotlan bitmişti. Daha da kötüsü, Hobbitköy Yolu'nun su kıyısına yakın geçtiği yerde, Gölet boyunca bir dizi yeni ve çirkin ev vardı. Orada ağaçlarla dolu bir cadde bulunuyordu eskiden. Artık hepsi gitmişti. Ve kederle Çıkın Çıkmazı'na giden yola bakınca uzakta tuğladan yüksek bir baca gördüler. Akşam havasına kara bir duman kusuyordu.

Sam kendini kaybetmişti. "Ben hemen gidiyorum Bay Frodo!" diye bağırdı. "Neler oluyor bakacağım. Babalığı bulmak istiyorum."

"Önce neler dönüyor onu bir anlamamız lazım Sam," dedi Merry. "Herhalde 'Şef bir grup vicdansız adamını hazır etmiştir. En iyisi, bize burada olanları anlatacak birini bulmak."

Fakat Subaşı köyündeki evlerin ve çukurların hepsi kapalıydı ve onları karşılayan olmamıştı. Buna çok hayret ettiler fakat kısa bir süre sonra bunun nedenini anladılar. Hobbitköy tarafındaki son ev olan, artık cansız, kırık pencereli Yeşil Ejderha'ya vardıklarında yarım düzine çirkin insanın han duvarına aylakça dayanmış olduklarını gördüler; bunlar kısık gözlü, soluk yüzlü adamlardı.

"Tıpkı Bree'deki Bili Eyrelti'nin arkadaşı gibi," dedi Sam.

"İsengard'da gördüklerimiz gibi," diye mırıldandı Merry.

Vicdansız serserilerin ellerinde sopaları, bellerinde boruları vardı fakat görüldüğü kadarıyla başka silahları yoktu. Yolcular yaklaşırken onlar da duvardan ayrılarak yolu kestiler.

"Nereye gittiğinizi zannediyorsunuz'!" dedi biri. içlerinden en irisi ve en kötü görünüşlüsü. "Sizin için yol burada bitiyor. Üstelik o kıymetli Emniyet Şifleri nerede0"

"Güzel güzel geliyorlar," dedi Merry. "Belki biraz ayaklan ağrıyordur. Onlan burada beklemeye söz verdik "

"Hah, demedim mi?" dedi vicdansız serseri arkadaşlanna. "Sharkey'ye* o ufak ahmaklara güvenmenin bir yararı olmadığını söylemiştim. Bizimkilerden göndermek lazımdı."

"İyi de bu neyi değiştirecekti, acaba"" dedi Merry. "Biz bu memlekette yol kesen eşkiyaya pek alışık değilizdir ama nasıl başa çıkacağımızı da biliriz."

"Yol kesen eşkiya ha?" dedi adam. "Yani siz bu telden öteceksiniz ha? Çabuk değiştirin yoksa ben değiştiririm. Siz minikler pek bir kibirli olmaya başladınız. Patron'un yufka yüreğine fazla güvenmeyin. Artık Sharkey geldi ve o da Sharkey ne derse onu yapar."

"Peki ne diyecekmiş?" dedi Frodo sessizce.

"Bu ülke uyandırılıp, düzene girmeyi bekliyor," dedi serseri, "ve Sharkey bunu başaracak; bunu da zorla yapabilir, eğer mecbur ederseniz. Sizin daha büyük bir Patron'a ihtiyacınız var. Ve yıl çıkmadan da daha iyi biri gelecek başınıza, eğer biraz daha sorun çıkarsa. O zaman alırsınız dersinizi, sizi minik sıçan halkı sizi."

"Demek öyle! Sizin planlarınızı duyduğuma memnun oldum," dedi Frodo. "Ben de tam Bay Lotho'yu ziyaret edecektim, belki bunları duymak onun da ilgisini çeker."

Vicdansız serseriler güldü. "Lotho'ymuş! O zaten biliyor. Hiç merak etmeyin O, Sharkey ne derse onu yapar. Çünkü eğer patronlardan biri sorun çıkaracak olursa yerine yenisini getiriveririz. Anladınız mı? Ve eğer minik ahali istenmediği yere girmeye çalışırsa, yaptığı yaramazlığın cezasını veriveririz. Anladınız mı?"

"Evet, anladım," dedi Frodo. "Ama tek bir şey var, gördüğüm kadarıyla siz burada zamanın ve havadislerin gerisinde kalmışsınız. Güney'den ayrıldığınızdan beri çok şeyler oldu. Sizin devriniz kapandı artık; diğer vicdansız serserilerin devri de öyle. Karanlık Kule düştü ve artık Gondor'da bir Kral var. Sonra Isengard ortadan kaldınldı; sizin şu kıymetli efendiniz de artık yabanellerde bir dilenci. Buraya gelirken yolda karşılaştık Yeşil Yoldan artık Kralın habercileri geçecek Isengardın kabadayıları değil."

Adam ona bakarak sırıttı. "Yabanellerde dilenciymiş" diye alay etti. Öylemi, ha? Atın atın minik baykuşlarım atın. Ama bu bu bizim, sizin uzun zamandır aylaklık ettiğiniz bu minik şişko ülkede yasamamıza engel olmaz Sonra, -parmaklarını Frodonun suratının önünde şıklattı- Kral'ın habercılerıymış! Hava alırlar! Karşıma çıkacak olurlarsa, gereken dikkati gösteririm onlara."

Bu kadarı Pippin için fazlaydı Aklı Cormallen Kırlarına gitti şimdi de burada kısık gözlü bir rezil, Yüzük Taşıyıcısına minik baykuş" diyordu Pelerinini gen savurdu, kılıcını çekip çıkarttı ve midilli smı ilen doğru sürerken üzerindeki Gondor'un gümüş ve samur renk lerı parladı

Ben Kral'ın bir habercısıyım,' dedi Sizler Kral'ın arkadaşı ve Batı nın en şanlı adamıyla konuşuyorsunuz Sen zalim, vicdansız ahmağın tekisin Yolun üzerine diz çöküp af dile yoksa bu trol katilini sana saplarım!"

Kılıç, batıya donen güneşte parladı Merry ile Sam de kılıçlarını çektiler ve Pippin ı desteklemek için midillilerini sürdüler, fakat Frodo kıpırdamadı Serseriler gerilediler Bree Ülkesi nın köylülerim korkutup dehşete düşmüş hobbıtlere kabadayılık etmekti onların butun ışı Parlak kılıçlı ve asık yüzlü korkusuz hobbıtler onlar için çok hayret vericiydi Ve bu yeni gelenlerin sesinde şimdiye kadar duymamış oldukları bir tını vardı Korkuyla urpermelerıne neden oluyordu

"Gidin" dedi Merry Eğer bu koyu bir daha rahatsız edecek olursanız pişman olursunuz ' Uç hobbıt ilerledi, bunun üzerine serseriler dönerek Hobbıtkoy Yolu na doğru kaçtılar ama kaçarken de borularını öttürdüler.

Evet, pek de erken gelmiş sayılmayız dedi Merry.

Hiç erken gelmiş sayılmayız Belki de çok geç, kalmısızdır en azından Lothoyu kurtaramayacak kadar geç, dedi Frodo yarımakıllı ahmak, ama yıne de onun için üzüldüm

Lotho'yu kurtarmak mı? Ne demek istiyorsun' dedi Pippin Işı nı bitirmek derdim ben olsaydım

Olanları anladığını pek zannetmiyorum Pippin dedi frodo Lotho hiçbir zaman ışın buraya varmasını arzulamamıştır O ahmağın tekiydi ama şimdi tena yakalanmış Bu vicdansız serseriler tepesinde her şeyi ele geçiriyor,

soyuyor, kabadayılık ediyorlar istediklerı gibi dolanıp istediklerini yıkıyorlar onun adını kullanarak Yakında onun adını bile kullanmayı bırakacaklardı O da şimdi Çıkın Çıkmazı nda tutsaktır ve çok korkuyordur sanırım elımızden geleni yapıp onu kurtarmaya çalışmalıyız "

"İyi vallahi, sersem gibi oldum!' dedi Pippin Yolculuğumuz için düşündüğüm butun sonlar arasında bu, aklıma gelenlerin en sonuncusu olurdu Shıre in içinde yan orklarla ve vicdansız serserilerle Lotho Çıban'ı kurtarmak için dövüşmek!'

"Dövüşmek mı?' dedi Frodo "Evet, sanırım iş oraya da varabilir Fakat şunu unutma Hiç hobbıt öldürülmeyecek karşı tarafa geçecek olsalar bile öldürülmeyecek Gerçekten geçmiş olsalar bile, yani sadece korktuklan için vıcdansızlann sözlerini dinlemekten öte Şimdiye kadar Shıre'da hiçbir hobbıt bir başka hobbıtı kasten öldürmedi, şimdi de başlayacak değiliz buna Hiç kimse öldürülmemek, eğer mümkün olursa Sinirlerinize ve mümkün olan son ana kadar da ellerinize hâkim olun!'

"Ama eğer bu vicdansız serserilerden çok varsa, dedi Merry, "bu mutlaka dövüşmek anlamına gelecektir Lotho yu veya Shıre'ı sadece hayrete düşüp üzgün görünerek kurtaramazsın sevgili Frodo'cuğum "

"Hayır," dedi Pippin Onlan bir daha korkutmak kolay olmayacak Gafil avlanmışlardı O boru sesim duydunuz mu, o boru sesini? Belli ki etrafta başka vicdansızlar da var Bir araya toplandıklarında çok da cesur olacaklardır Gece başımızı sokacak bir yer bulmalıyız Sonuç olarak sadece dört kışıyız, silahlı olsak da

"Benim bir fikrim var,' dedi Sam Haydi Güney Sokağı'ndakı bizim Tom Pamuk'a gidelim' O yiğit bindir Oğulları da bemm arkadaşımdı '

"Hayır!" dedi Merry Gidip saklanmanın hiç faydası yok Bu zaten halkın yapmakta olduğu ve o vicdansızların bizim de yapmamızı beklediği şey Zor kullanarak üzerimize gelecekler veya bizi sıkıştıracaklardır, ya bizi dışarı sürecekler ya da içerde yakacaklardır Hayır, hemen bir şeyler yapmamız lazım."

"Ne yapacağız?" dedi Pippin

"Shıre'ı ayağa kaldıracağız dedi Merry Hemen Butun insanları uyandıracağız! Hepsi butun bu olanlardan nefret ediyor, bunu görebilirsiniz Belki bir ıkı rezil ve önemli bir kışı olmayı arzu eden birkaç ahmak hariç hepsi, ama neler olup bittiğini anlayan yok Shıre halkı o kadar uzun zamandır o kadar rahat yaşamaya alışmış ki, ne yapabıleceğını bilemiyor Bir tek kıvılcıma ihtiyaçları var gerçi, o zaman ateş alacaklar Şefin adamları bunu biliyor olmalı Onlar da üzerimize basıp bu an önce bizi söndürmeye çalışacak Çok az bir zamanımız var.

"Sam, sen Pamuk'ların çiftliğine koşabilirsin ıstıyorsan O buraların elebaşıdır ve yiğit biridir Haydi! Ben Rohan borusunu ottureceğım ve hiç duymadıkları bir ezgi dinleteceğim onlara '

Köyün ortasına donduler tekrar Burada Sam yana ayı ilip, güneye,Pamuk'larm oraya giden dar yoldan dört nala surdu midillisini Çok gitmemişti ki, göğe çınlayarak yükselen berrak bu boru sesi duydu Tepede uzaklaıda, tarlalarda yankılandı ses, o kadar davetkâr bu çağrıydı ki neredeyse Sam kendi de gen dönecekti Midillisi »enleyerek kışnedı

"Devam oğlum! Devam!" diye bağırdı "Yakında geri döneceğiz."

Sonra Merry nın notayı değiştirdiğini duydu ve Erdıyarı'nın çağnsı yükseldi, havayı titreterek.

Uyanın' Uyanın' Dehşet, Yangın, Düşmanlar' Uyanın'

Yangın, Düşmanlar' Uyanın'

Sam ardında kalabalık sesler, koca bir patırtı, çarpan kapı seslen duydu Önünde, akşam karanlığında ışıklar peydahlandı, köpekler havladı, koşuşturan ayakların patırtısı duyuldu Daha yolun sonuna varmadan Çıflçı Pamuk ile uç oğlu Genç Tom, Neşeli ve Nıck belırıp ona doğru gelmeye başladılar Ellennde baltalan vardı ve yolu kapattılar

Yok' Vicdansızlardan biri değil,' dediğini duydu Sam çiftçinin Boyuna poşuna bakacak olursanız bir hobbıt ama çok garip giyinmiş Hey'! diye bağırdı ' Kimsin sen, nedir bu olup bitenler?"

'Benim Sam, Sam Gamgee Geri dondum "

Çiftçi Pamuk yaklaşarak alacakaranlıkta ona baktı Hayret!' diye bağırdı "Sesin tamam, yüzün de eskisine göre daha kotu sayılmaz Sam Ama o kılık kıyafette, sokakta yanından geçerdim de tanımadım Belli ki yabancı yerlere gitmişsin Oldun diye korktuyduk."

"Ama ölmedim işte'" dedi Sam 'Bay Frodo da ölmedi Burada, arkadaşlarıyla birlikte Olup biten bu işte Shıre ı uyandırıyorlar Butun o vicdansızları temizleyeceğiz, o Şeflerini de tabii Başlıyoruz."

"Güzel, güzel' diye bağırdı Çiftçi Pamuk "Demek ki sonunda başladı' Butun bu geçen yıl boyunca bir olay yaratmak için kaşınıp durdum ama kimse bana yardımcı olmadı Düşünmem gereken bir karım ve Gül vardı Bu vicdansızlar hiçbir şeye sarılmıyor Fakat haydi çocuklar! Subaşı ayağa kalktı! Biz de dahil olalım!'

"Bayan Pamuk ile Gul'e ne olacak?' dedi Sam ' Henüz onları yalnız bırakacak kadar güvenlikli değil

"Benim Nıbs onlann yanında Ama eğer istersen sen de gidip ona yardım edebilirsin, dedi Çiftçi Pamuk sırıtarak Sonra oğullarıyla birlikte köye doğru koşmaya başladı

Sam aceleyle eve gitti Geniş avludan çıkan merdivenlerin tepesindeki kocaman yuvarlak kapıdan Bayan Pamuk ile Gül bakıyordu; onlennde Nıbs bir yabayı sıkı sıkı tutmuş duruyordu

"Benim ben!" diye bağırdı Sam o tarafa seğirtirken "Sam Gamgee' O yüzden beni durtmeye kalkma Nıbs Zaten uzenmde zırh var "

Midillisinden aşağı atladı ve merdivenlerden çıktı Sessizce bakıyorlardı ona "lyı akşamlar Bayan Pamuk! dedi Merhaba, Gül!"

"Merhaba Sam!" dedi Gül Nerelerdeydin? Senin için öldü dedılerdı, ama ben bahardan ben seni bekliyordum Pek acele etmedin değil mı!?

"Belki de etmemışımdır,' dedi Sam mahcup olarak "Ama şimdi acelem var O vıcdansızlann deftennı duruyoruz ve benim Bay Frodo' nün yanına gen dönmem gerek Ama gelip Bayan Pamuk'un bir halini hatınnı sorsam iyi olur dedim, birde senin Gül "

"Gayet iyiyiz, teşekkür edenm," dedi Bayan Pamuk "Ya da eğer o hırsız, vicdansız sersenler olmasaydı iyi olacaktık '

"Madem öyle git haydi!" dedi Gül "Madem butun bu süre boyunca Bay Frodo'ya göz kulak oluyordun, şimdi tam tehlike anında onu niye bıraktın?"

işte bu kadarı Sam için çok fazlaydı Buna ya bir haftada cevap verilirdi, ya da hiç verilmezdi Arkasını donup midillisine bindi Fakat tam hareket ediyordu ki Gül merdivenlerden aşağıya koştu

"Bence çok iyi görünüyorsun Sam," dedi "Şimdi git! Ama kendine dikkat et ve o vicdansızların deftennı durer durmez doğruca buraya gel"

Sam geri döndüğünde butun koyun ayağa kalkmış olduğunu gördü Daha şimdiden, genç delikanlılar bir yana, yüzden fazla kuvvetli hobbıt baltalanyla, uzun bıçaklanyla ve kalın sopalanyla toplanmışlardı; birkaç tanesinin de av yaylan vardı. Dışarıdaki çiftliklerden daha gelenler oluyordu.

Köy halkının bir kısmı büyük bir ateş yakmıştı, sırf işi daha da canlandırmak ve aynı zamanda bu Şefin yasakladığı şeylerden biri olduğu için. Gece çöktükçe ateş daha parlak yanmaya başladı. Diğerleri, Merry'nin emrinde köyün her iki ucunda, yola barikatlar diziyordu. Emniyet Şifleri aşağı taraftaki barikata gelince dilleri tutulmuştu; fakat işlerin nereye vardığını anlar anlamaz çoğu tüylerini çıkartarak isyana katıldı. Diğerleri sıvıştı.

Sam, Frodo ile arkadaşlarını ateşin yanında yaşlı Tom Pamuk ile konuşurken buldu; Subaşı'ndan hatın sayılır bir kalabalık etraflarını almış onları seyrediyordu.

"Evet, bir sonraki hareket ne?" dedi Çiftçi Pamuk.

"Bilemem," dedi Frodo, "biraz daha bilgi almam lazım. Bu vicdansızlardan kaç tane var?"

"Tam olarak bilemiyorum," dedi Pamuk. "Etrafta dolanıp, gelip gidip dururlar. Bazen Hobbitköy yolundaki barınaklarında elli tane kadar olur; ama oradan çıkıp dolanırlar, çalarlar ya da 'toplarlar' kendi deyimleriyle. Yine de, onların dediği kadarıyla, Patron'un yanında nadiren yirmiden az vicdansız bulunurmuş. O, Çıkın Çıkmazı'nda, ya da öyle idi; ama artık

dışarılara pek çıkmıyor. Aslında iki üç haftadır onu gören de olmadı ya; Adamlar kimseleri yaklaştırmıyor ki."

"Tek mekânları Hobbitköy değil, öyle değil mi?" dedi Pippin.

"Hayır, daha kötü ya," dedi Pamuk. "Güneyde Uzundip'te ve Sarn Geçitleri'nde de epey var diye duydumdu; kimisi de Ormanlık Uç'ta eyleşip durur; sonra Yolkavşağı'nda da barakaları var. Sonra Kilitlidelikler var, onların tabiriyle: Kendilerine karşı koyanları tıkmak için hapishaneye çevirdikleri Uluğ Kazlın'daki eski depo tünelleri yani. Yine de, anlatılanlara göre tüm Shire'da üç yüzden fazla yoktur, belki de daha azdır. Onlarla baş ederiz, eğer birleşirsek." _

"Hiç silahları var mı?" diye sordu Menry.

"Kırbaçlan, bıçakları, sopalan var, pis işlerine yetecek kadar yani: Şimdiye kadar gösterdikleri bunlardı en azından," dedi Pamuk. "Ama tahminime göre iş dövüşe gelirse, başka silahları vardır. Zaten kimisinin yayı var. Halktan birikişini vurdular."

"İşte buyur Frodo!" dedi Merry. "Dövüşmemiz gerekeceğini biliyordum. Eh, öldürmeyi onlar başlatmış."

"Tam olarak değil," dedi Pamuk. "En azından okla atışı onlar başlatmadı. Took'lar başlattı. Yani senin baban Bay Peregrin; onun bu Lotho'ya hiç tahammülü yoktu, ta başından beri: Eğer bu saatten sonra birinin Şeflik edeceği varsa bunun bir zıpçıktının değil Shire Reisi'nin hakkj olduğunu söyledi. Lotho adamlarını yolladı ama fikrini değiştiremediler. Took'lar şanslı; onlann Yeşil Tepeler'de, Koca îyinler'de falan derin delikleri var; o vicdansızlar oralara giremiyor; onlar da o vicdansızların topraklanna ayak basmasına izin vermiyor. Eğer ayak basarlarsa Took'lar onları avlıyor. Took'lar üç tanesini gizli gizli dolaşmaktan ve hırsızlıktan vurdu. Bundan sonra vicdansızlar daha da kötüleşti. Ve Took Ülkesi'ni oldukça yakından gözlüyorlar. Artık kimse oraya girip çıkamıyor."

"Aferin Took'lara!" diye bağırdı Pippin. "Ama artık birileri içeri girecek, hem de hemen. Ben lyinler'e gidiyorum. Benimle Tıkışkazası'na gelen var mı?"

Pippin, midillilere binmiş yarım düzine delikanlı ile uzaklaştı. "Yakında görüşürüz!" diye seslendi. "Tarlalardan gidersek sadece on dört mil kadardır. Sabah size Took'lardan bir ordu getireceğim." Merry onlar derinleşen gecenin içine doğru giderken arkalarından borusunu üfledi. Herkes neşelenip tezahürat yaptı.

"Her neyse," dedi Frodo yakınında duranlara, "ben kan dökülmesini istemiyorum; hatta o vicdansızlann kanının bile, eğer hobbitlere bir ziyan vermemeleri için başka çare kalmazsa o başka."

"Tamam!" dedi Merry. "Ama Hobbitköy gangsterlerinin bizi ziyaretleri an meselesidir artık herhalde. Olanlan konuşmaya gelmeyeceklerdir. Onlarla güzel güzel baş etmeye çalışırız ama en kötüsüne hazırlanmamız lazım. Şimdi, benim bir planım var."

"Çok iyi," dedi Frodo. "Sen işleri ayarla."

Tam o sırada, Hobbitköy'e doğru yollanmış olan bazı hobbitler koşarak geldiler. "Geliyorlar!" dediler. "Yirmi kadar, ya da biraz fazlalar. Fakat iki tanesi batıya, kırlara gitti."

"Yolkavşağı'na herhalde," dedi Pamuk, "çetelerinden başkalarını da toplamak için. Eh, her iki tarafa da on beş mil var. Henüz onlar için endişelenmemize gerek yok."

Merry emirler vermek için aceleyle aynldı. Çiftçi Pamuk, ellerinde öyle veya böyle bir silahı olan daha büyük hobbitler hariç herkesi evlerine yollayarak caddeyi boşalttı. Çok uzun beklemelerine gerek kalmadı. Kısa bir süre sonra yüksek seslerini ve sonra da ağır ayak seslerini duymaya başladılar. Derken koca bir müfreze vicdansız yoldan yaklaşmaya başladı. Barikatları görerek güldüler. Bu minik ülkede onların yirmisine birden karşı koyabilecek bir şey olabileceğini hayal bile edemiyorlardı.

Hobbitler barikatı açarak yana çekildiler. "Teşekkür ederiz!" diye alay etti Adamlar. "Şimdi de sizi kırbaçlamadan doğru yataklarınıza koşun bakalım." Sonra cadde boyunca yürüyerek şöyle bağırdılar: "Söndürün o ışıklan! içeri girip orada kalın! Yoksa elli tanenizi bir yıllığına Kilitlidelikler'e götürürüz, içeri girin! Patron'un sabrı taşmak üzere."

Kimse onların emirlerine kulak asmadı; fakat vicdansızlar geçtikçe onlar da arkalarından yaklaşıp, sıkıştırıyor ve onları izliyorlardı. Ateşin olduğu yere vardıklarında, Çiftçi Pamuk'u tek başına ellerini ateşte ısıtırken buldular.

"Kimsin sen; ne yaptığını zannediyorsun!" dedi vicdansızların lideri.

Çiftçi Pamuk ona yavaş yavaş baktı. "Ben de tam sana aynı soruyu soracaktım," dedi. "Burası sizin ülkeniz değil ve burada istenmiyorsunuz."

"Eh, en azından sen isteniyorsun," dedi lider. "Biz seni istiyoruz. Yakalayın onu çocuklar! Ona Kilitlidelikler yakışır; sessiz kalması için de bir şeyler yapın!"

Adamlar ileri doğru bir adım atarak donup kaldılar. Etraflarında koca bir gürültü kopmuştu ve aniden Çiftçi Pamuk'un yalnız olmadığını fark ettiler. Etrafları çevrilmişti. Ateş ışığının sınırı dışında, gölgelerden süzülüp gelmiş halka halinde hobbitler duruyordu. Hemen hemen iki yüz kadar vardı ve hepsi de silahlıydı.

Merry ileri bir adım attı. "Daha önce karşılaşmıştık," dedi lidere, "ve sizi geri dönmemeniz konusunda uyarmıştım. Yine uyarıyorum sizi: Tam ışık altında duruyorsunuz ve etrafınız okçularla dolu. Eğer bu çiftçiye parmağınızı değdirecek olsanız hemen vurulacaksınız. Elinizdeki silahlan yere bırakın!"

Lider etrafına bakındı. Tuzağa düşmüştü. Ama korkmadı, arkasında yirmi kadar adamıyla korkmazdı. Hobbitleri, içinde bulunduğu tehlikeyi anlayamayacak kadar az tanıyordu. Aptalca savaşmaya karar verdi. Halkayı yarmak kolay olacaktı.

"Yakalayın onları çocuklar!" diye bağırdı. "Haydi onları haklayalım!"

Sol elinde uzun bir bıçak, diğer elinde bir sopayla ileriye koştu, geriye Hobbitköy'e doğru halkayı yarmaya çalışarak. Yolunda duran Merry'ye acımasız bir darbe indirmek için nişan aldı. Saplanan dört okla ölüp yere serildi.

Bu diğerlerine yetti. Pes ettiler. Silahlan ellerinden alındı, bir araya bağlanıp kendilerinin inşa etmiş olduğu boş kulübenin yolunu tuttular;

burada elleri ve ayaklan bağlandı, başlarına nöbetçi bırakılarak içeri kitlendiler. Ölü lider sürüklenerek götürüldü ve gömüldü.

"Her şey olup bittikten sonra çok kolaymış gibi geliyor, değil mi?" dedi Pamuk. "Onlarla başa çıkabileceğimizi söylemiştim. Ama bir çağnya ihtiyacımız vardı. Tam zamanında geldin Bay Merry."

"Daha yapacak çok şey var," dedi Merry. "Eğer hesaplann doğruysa daha onda biriyle bile baş etmedik. Ama artık karanlık. Sanırım bir sonraki darbe yann sabaha kadar bekleyecek. O zaman Şefe çağrıda bulunacağız."

"Neden şimdi değil?" dedi Sam. "Daha saat altıyı pek geçmiyordur. Sonra ben babalığı görmek istiyorum. Ona ne olduğunu biliyor musun Bay Pamuk?"

"Ne çok iyi, ne çok kötü Sam," dedi çiftçi. "Çıkınsaçması Sıraevleri'ni kazdılar; bu onun için çok üzücü bir darbe oldu. Yakıp yıkmak ve hırsızlık etmekten başka işler de yaptıktan zamanlarda Şefin adamlarının yapmış olduğu o yeni evlerden birinde artık: Subaşı'nın bitiminden bir mil kadar uzakta. Fakat fırsat buldukça bana geliyor, gördüğüm kadanyla diğer zavallılardan biraz daha iyi besleniyor. Tabii Kurallara aykın olarak. Onu yanıma alacaktım ama buna izin verilmedi."

"Yine de teşekkürler Bay Pamuk, bunu hiç unutmayacağım," dedi Sam. "Ama onu görmek istiyorum. Sözünü ettikleri Patron ile o Sharkey sabah olmadan orada bir yaramazlıklar yapabilirler."

"Tamam Sam," dedi Pamuk. "Yanına bir iki delikanlı seç ve gidip onu alarak benim eve bırak. Su'yun öte yanındaki Hobbitköy'e yaklaşmana gerek yok. Bizim Neşeli sana yolu gösterir."

Sam ayrıldı. Merry bütün köyün etrafına gözcüler ve barikatların yanında nöbetçiler yerleştirdi. Sonra o ve Frodo Çiftçi Pamukla birlikte ayrıldılar. Pamuk'un ailesiyle birlikte sıcacık mutfakta oturdular, Pamuk'lar onlara kibarlık olsun diye yolculuklanyla ilgili bazı sorular sordular ama cevaplan pek dinlemediler: Shire'da olup bitenlerle çok daha ilgiliydiler.

"Her şey, Çıban'la -biz ona öyle diyoruz- başladı," dedi Çiftçi Pamuk; "ve her şey siz gider gitmez başladı Bay Frodo. Çok komik fikirleri vardı o Çıban'ın. Her şeyi kendi sahiplenmek, diğerlerini de idare etmek istiyordu.

Kısa bir süre sonra, aslında gerektiğinden fazla yere sahip olduğu çıktı ortaya; hep daha fazlasına el uzatıyordu, gerçi paranın nereden geldiği bir sırdı: Değirmenler, imalthaneler, hanlar, yaprak tarlaları. Belli ki daha Çıkın Çıkmazı'na gelmeden Kumlukişı'nin değirmenini almış.

"Tabii ki daha işin başında Güney Toprakları'nda, babasından kalan çok fazla malı mülkü vardı; görünüşe göre de en iyi yaprakların çoğunu satıyormuş ve bir iki yıldır bunlan sessiz sessiz uzaklara yolluyormuş Fakat geçen yılın sonlannda sadece yaprak değil bir sürü başka şey de yollamaya başladı. Her şeyin sıkıntısı çekiliyordu artık, üstelik kış da geliyordu. Millet kızmaya başladı ama onun cevabı hazırdı. Bir sürü insan, çoğu da vicdansızın teki, koca yük arabalanyla geldiler; bir kısmı mallan güneyden götürdü; geri kalanlan burada kaldı. Ve biz daha neye uğradığımızı anlamadan bütün Shire'a yayıldılar; ağaçlan kesiyorlar, kazıyorlar, kendilerine canlarının çektiği gibi barakalar ve evler yapıyorlardı, îlk başlarda malların parası ve verilen zarar Çıban tarafından ödeniyordu; fakat kısa bir süre sonra etrafta beylik satıp istediklerini almaya başladılar.

"O zaman biraz huzursuzluk çıktı ama yeterince değil. Bizim Belediye Başkanı Yaşlı Will protesto etmek için Çıkın Çıkmazı'na yollandı ama oraya hiç varamadı. Vicdansız serseriler onu ele geçirdi ve Ulığ Kazlın'daki bir deliğe tıktı; hâlâ da oradadır. Yeni Yılı yeni geçmişti ve artık bir Belediye Başkanımız yoktu; Çıban kendine Emniyet Şifleri'nin Şefi dedi, ya da sadece Şef, sonra da dilediğini yaptı; onlann deyimiyle biri 'kibirlenecek' olsa, o da Will'in peşinden deliğe tıkıldı. Böylece her şey gitgide kötüleşti. Adamlar'a verilen hariç, hiç pipoluk kalmamıştı; sonra Şef kendi adamları hariç bira içilmesini de tasvip etmiyordu, bu yüzden bütün hanlan kapattı; böylece Kurallar dışında her şey azaldı, azaldı; ancak serseriler 'adil bir dağılım' için elinizdekini toplamaya geldiğinde saklayabildikleriniz olursa o başka: 'Adil bir dağılım'da da her şeyi onlar alıyordu, biz bir şey almıyorduk, Emniyet Şifleri evlerindeki artıklar hariç, tabii onu da mideniz kaldınrsa. Her şey çok kötüydü. Fakat Sharkey geldiğinden beri açık açık bir yıkım başladı."

"Bu Sharkey kimin nesi?" dedi Merry. "O vicdansızlardan birinin ondan söz ettiğini duydum."

"Görünüşe göre çetedeki en büyük vicdansız," diye cevapladı Pamuk. "Son hasat zamanı sıralanydı, belki eylül ayı falan, o zaman onun adını duymaya başladık. Onu hiç görmedik ama Çıkın Çıkmazı'nda; sanınm artık asıl Şef o. Bütün vicdansızlar o ne dese yapıyor: Kıyıyorlar, yakıyorlar, yıkıyorlar; iş öldürmeye de vardı. Artık işin içinde iyi veya kötü hiçbir anlam, neden kalmadı. Ağaçlan kesiyorlar, öylece bırakıyorlar ölsün diye, evleri yakıyorlar ve yenisini de inşa etmiyorlar.

"Kumlukişi'nin değirmeni mesela. Çıban, hemen hemen Çıkın Çıkmazı'na gelir gelmez onu yıktırdı. Sonra bir sürü pis görünüşlü insan getirtip daha büyük bir değirmen inşa ettirdi ve içini bir sürü çarklar ve yabancı işi tertibatlarla doldurdu. O ahmak Ted ise bu işten memnun oldu; orada, bir zamanlar babasının değirmenci ve kendi kendinin patronu olduğu yerde, o insanlann çarklannı temizleyerek çalışıyor. Çıban'ın amacı daha çok ve daha hızlı un öğütmekti, ya da öyle dedi. Buna benzeyen başka değirmenler de kurdu. Ama öğütmeden önce öğütülecek bir şeyler olması gerekir; yeni değirmenin eskisinin yaptığından fazla yapacak işi yoktu. Fakat Sharkey geldiğinden beri artık hiç dan öğütmez oldular. Durmadan çekiçler çalışıyor, duman ve kötü kokular salıyor; Hobbitköy'de artık geceleri bile huzur yok. Sonra mahsus pislik akıtıp duruyorlar; bütün aşağı Su'yu kirlettiler ve kirlilik Brendibadesi'ne doğru gidiyor. Eğer Shire'ı bir çöle çevirmeyi arzuluyor iseler, doğru yoldalar. Bunların o salak Çıban'ın başının altından çıktığını zannetmiyorum."

"Doğru!" diye atıldı Genç Tom. "Hatta Çıban'ın yaşlı annesini, o Lobelia'yı bile aldılar; eğer sevdiği biri varsa, o da annesidir. Hobbitköy sakinlerinin bir kısmı bunu görmüş. Kadın eski şemsiyesiyle yoldan iniyormuş. Vicdansızların bir kısmı da büyük bir arabayla yukarı gidiyormuş.

"'Nereye gidiyorsunuz acaba?' demiş.

"'Çıkın Çıkmazı'na' demişler.

"'Ne için?' demiş.

"'Sharkey için birkaç baraka kurmaya,' demişler.

"'Kim izin verdi size?' demiş.

"'Sharkey,' demişler. 'O yüzden yolumuzdan çekilsen iyi olacak kocakan!'

"'Ben size Sharkey'yi gösteririm sizi pis hırsız serseriler sizi!' demis kadın ve şemsiyesini kaldırarak kendisinin iki misli olan vicdansızlar liderine saldırmış. Böylece onu da almışlar. Kilitlidelikler'e sürümüşler, o yaşta. Özlemini daha çok çektiğimiz diğerlerini de aldılar ama onun birçoğundan daha cesur davrandığı inkâr edilemez."

Tam bu konuşmanın ortasında Sam çıkageldi, babalığı ile birlikte içeri daldılar. Yaşlı Gamgee çok yaşlanmış görünmüyordu ama biraz dahasağırlaşmıştı.

"İyi akşamlar Bay Baggins!" dedi. "Sağ salim geri döndüğünü gördüğüme sevindim hakikaten. Ama seninle paylaşacak bir kozum var, öyle derler ya, eğer cesaretim olsaydı. Çıkın Çıkmazı'nı satmamalıydın, hep dediğim gibi. Bütün bu yaramazlıkları başlatan şey o oldu. Siz yabancı yerlerde dolaşıp dururken, Sam'in dediğine göre Kara Adamları dağlarda takip ederken de gerçi neden öyle ettiğinizi de pek açıklamadı ya gelip Çıkınsaçması Sıraevleri'ni kazıp benim patatislerimi mahvettiler!"

"Çok üzüldüm Bay Gamgee," dedi Frodo. "Ama geri döndüm işte, her şeyi telafi etmek için elimden geleni yapacağım."

"Eh bundan güzel konuşamazdın," dedi babalık. "Bay Frodo Baggins gerçek bir beyhobbit demişimdir hep, bu ismi taşıyan başkaları hakkında ne düşünürseniz düşünün, affedersiniz ama. Umarım Sam de oralarda terbiyesini takınıp seni memnun etmiştir?"

"Çok memnun etti Bay Gamgee," dedi Frodo. "Aslında, ister inanın ister inanmayın, artık bütün topraklarda en şanlı kişilerden biri oldu; buradan Deniz'e kadar bütün topraklarda ve Ulu Nehir'in ardında adına şarkılar düzüyorlar." Sam kızardı ama minnettar bir edayla Frodo'ya baktı çünkü Gül'ün gözleri parlıyor ve ona gülümsüyordu.

"İnanması azcık zor," dedi babalık, "gerçi garip arkadaşlar edindiğini görebiliyorum. Bunun cepkenine ne oldu? Benim aklım demirden eşyalar giymeyi almaz, ister yakışsın, ister yakışmasın."

Çiftçi Pamuk'un ailesi ve konukları ertesi sabaha kadar oturdular. Gece boyunca hiçbir şey duyulmadı ama gün bitmeden bir şeylerin olacağı

kesindi. "Belli ki Çıkın Çıkmazı'nda vicdansızlardan kimse kalmamış," dedi Pamuk; "ama Yolkavşağı'ndan gelecek olan çete neredeyse buraya varır."

Kahvaltıdan sonra Tookdiyan'ndan bir haberci midillisini sürüp geldi. Morali çok yerindeydi. "Reis bütün ülkeyi ayağa kaldırdı," dedi, "ve haber ateş gibi her yana yayılıyor. Bizim topraklan gözleyen vicdansızlar güneye kaçtı, canlı olarak kaçabilenler yani. Reis onların peşine düştü, büyük çeteyi o taraftan uzak tutmak için; fakat ayırabildiği kadar kişiyle Bay Peregrin'i geri gönderdi."

Bir sonraki haber pek iyi değildi. Bütün gece dışarıda olan Merry saat on sularında geldi. "Dört mil ötede büyük bir grup var," dedi. "Yolkavşağı'ndan gelen yol boyunca ilerliyorlar ama dağılmış vicdansızların birçoğu onlara katıldı. Yüz kadar vardırlar; ilerledikçe yangın çıkartıyorlar. Lanet olasıcalar!"

"Ya! Bu gelenler konuşmak için durmayacaklardır, ellerinden gelirse öldürürler," dedi Çiftçi Pamuk. "Eğer Took'lar daha çabuk gelmezlerse, saklanıp hiç tartışmadan oklamaya başlamamız lazım. Bu iş yola girmeden biraz dövüş olması gerekecek Bay Frodo."

Took'lar daha önce geldiler. Kısa bir süre sonra içeri girdiler, başlarında Pippin vardı, Tıkışkazası ve Yeşil Tepeler'den yüz kişilik bir güçle. Merry'nin artık o vicdansızlarla başa çıkacak kadar yiğit hobbiti vardı, izciler gelenlerin birbirlerinden ayrılmadıklarını söyledi. Bütün kırlık yerlerin onlara karşı ayaklandıklarını biliyorlardı ve belli ki isyanı merkezinde, yani Subaşı'nda insafsızca bastıracaklardı. Fakat ne kadar zalim olurlarsa olsunlar, içlerinde savaştan anlayan bir liderleri olmadığı kesindi. Hiç tedbir almadan geldiler. Merry çabucak bir plan yapıverdi.

Vicdansızlar Doğu Yolu'ndan ağır adımlarla geldiler ve hiç durmadan, bir süre üzerlerinde kısa çitlerin bulunduğu yüksek tepeler arasından yükselen Subaşı Yolu'na döndüler. Ana yoldan aşağı yukarı iki yüz metre kadar ileride bir dönemeci dönünce, eski çift arabalarının ters çevrilmesiyle yapılmış sağlam bir barikatla karşılaştılar. Bu onları durdurdu. Aynı anda, her iki yanlarında da başlarının üzerindeki çitler boyunca hobbitlerin dizilmiş olduğunu gördüler. Arkalarından başka hobbitler tarlada saklanmış

başka arabaları ittiriyorlardı, böylece geriye dönüş yollan da tıkandı. Yukarıdan bir ses onlara şöyle seslendi:

"Evet, tuzağa düştünüz," dedi Merry. "Hobbitköylü dostlannız da aynı şeyi yaptı; şimdi biri öldü geri kalanları da hapiste. Silahlannızı bırakın! Sonra yirmi adım geriye giderek yere oturun. Kaçmaya çalışan vurulacaktır."

Fakat serseriler artık kolay kolay korkutulacak gibi değildi. Birkaçtanesi söylenenleri yaptı ama derhal arkadaşları tarafından yeniden kışkırtıldılar. Yirmi kadarı geriye kaçıp yük arabalarına saldırdı. Altı tanesi vuruldu fakat geri kalanları kaçtı ve iki hobbiti öldürerek Ormanlık Uç istikametine dağıldı. Kaçarken iki tanesi daha devrildi. Merry yüksek sesle borusunu çaldı; uzaklardan cevap veren borular oldu.

"Uzaklaşamazlar," dedi Pippin. "Bütün o topraklar bizim avcılarla dolu artık."

Geride, yolda sıkışmış kalmış seksen kadar Adam, hâlâ tepelere ve barikatlara tırmanmaya çalışıyordu; hobbitler birçoğunu vurmaya veya baltayla biçineye mecbur kaldılar. Fakat en güçlülerin ve en dehşete düşmüşlerin birçoğu batı tarafından çıkmayı başardılar ve artık kaçmaktan çok öldürmeye meylettiklerinden düşmanlarına şiddetle saldırdılar. Birkaç hobbit düştü, geri kalanlar da doğu tarafında bulunan Merry ile Pippin vanp vicdansızlara saldırıncaya kadar duraksadılar. Merry iri bir orka benzeyen koca kısık gözlü bir hayvan olan lideri kendi elleriyle biçti. Sonra Adamlann son kalan artıklarını geniş bir okçu halkasıyla çevreleyerek güçlerini geri çekti.

Sonunda her şey bitmişti. Hemen hemen yetmiş serseri alanda ölü yatıyordu, bir düzine kadan da esir alınmıştı. On dokuz hobbit öldürülmüş, otuzu da yaralanmıştı. Ölü serseriler yük arabalarına koyularak yakınlardaki eski bir kum çukuruna taşındı ve buraya gömüldü: Daha sonraları verilen adla Muharebe Çukuru'na. Ölen hobbitler hep birlikte tepe yanında, daha sonralan etrafına bir bahçe yapılan koca bir kayanın dikildiği bir mezara yatınldı. Böylece yukarıda, uzakta Kuzey Topraklar'da yapılan 1147 yılındaki Yeşilçayırlar savaşından sonra Shire'da yapılan tek savaş olan 141? yılındaki Subaşı Muharebesi de böylece bitmiş oldu. Sonuç olarak,

seve seve verilen birkaç cana mal olsa da Kırmızı Kitap'ta koca bir bölüm tutar; ayrıca savaşa katılanların isimleri uzun bir Liste yapılarak bütün Shire tarihçileri tarafından ezberlenmiştir. Pamuk'lann ünleri ve şanlanndaki hatın sayılır yükseliş de bu zamana dayanır; fakat bütün hikâyelerde Liste'nin başında hep Komutanlar Meriadoc ile Peregrin'in ismi geçer.

Frodo da savaşa katılmıştı ama kılıcını hiç çekmedi; onun esas oynadığı rol, kayıplarj karşısında hiddetlenen hobbitlerin silahlarını teslim etmiş olan düşmanlannı öldürmelerini önlemek olmuştu. Dövüş sona erip kalan işler de yoluna koyulduktan sonra Merry, Pippin ve Sam ona katıldılar ve Pamuklarla birlikte geri gittiler. Geç bir öğle yemeği yedikten sonra Frodo içini çekerek şöyle dedi: "Evet, sanırım artık 'Şef ile ilgilenmenin zamanı geldi."

"Gerçekten de öyle, ne kadar çabuk gitsek o kadar iyi," dedi Merry. "Çok da kibar olma! Bu serserilerin buraya gelmelerinden ve bütün yaptıkları kötülüklerden o mesul."

Çiftçi Pamuk iki düzine kadar güçlü kuvvetli hobbitten oluşan bir refakatçi grubu topladı. "Çünkü Çıkın Çıkmazı'nda hiç serseri kalmamış olduğu sadece bir tahmin," dedi. "Emin değiliz." Sonra da yayan yola koyuldular. Frodo, Sam, Merry ve Pippin başı çekiyorlardı.

Bu hayatlarındaki en hüzünlü saatlerden biriydi. Koca baca önlerinde yükseldi; Su'yu geçip, yolun iki yanındaki yeni çirkin ev sıralan arasından eski köye yaklaştıkça, tüm kasveti ve pis çirkinliği içinde yeni değirmeni gördüler: Dumanlan tüten ve leş gibi kokan bir akıntıyla pislettiği akarsuyu apışarasına almış kocaman, tuğladan bir bina. Bütün Subaşı Yolu boyunca, ne kadar ağaç varsa hepsi kesilmişti.

Köprüyü geçip Tepe'den yukan bakınca hepsinin nefesleri kesildi. Sam'in Ayna'da gördüğü görüntüler bile onu bu gördüklerine hazırlıyamamıştı. Batı tarafındaki Eski Çiftçiler Birliği tamamen yıkılmış ve yerine sıra sıra katranlı barakalar yapılmıştı. Bütün kestane ağaçları gitmişti. Tepeler ve çalıçitler parçalanmıştı. Çiğnenmekten ot bitmez bir tarlada yük arabalan gelişi güzel bırakılmıştı. Çıkınsaçması Sıraevleri artık ağzı açık duran bir kum ve çakıl ocağı olmuştu. Geride kalan Çıkın Çıkmazı, bir yığın iri kulübeden görünmüyordu.

"Kesmişler!" diye bağırdı Sam. "Davet Ağacı'nı kesmişler!" Altında Bilbo'nun veda konuşmasını yapmış olduğu ağacın durduğu yeri işaret etti. Tarlanın ortasında kesilmiş, ölü yatıyordu. Sanki bu bardağı taşıran son damlaymış gibi Sam gözyaşlanna boğuldu.

Bir kahkaha onlan durdurdu. Değirmen avlusunun alçak duvanna uzanmış, aksi bir hobbit gördüler. Asık yüzlü ve kara elliydi.

"Beğenmedin mi Sam?" diye dudak büktü. "Ama sen hep yumuşaktın. Ben de hep o atıp tuttuğun gemilerden biriyle yelken açıp gittin sandıydım. Ne halt etmeye geri döndün? Artık Shire'da yapacak çok işimiz var."

"Öyle olduğunu görüyorum," dedi Sam. "Yıkanacak zamanbile yok ama duvarlann üzerine sere serpe yatacak zaman var. Ama buraya bak Efendi Kumlukişi, bu köyde hesaplaşmam gereken çok şey var; alay ederek bu işi fazla uzatma yoksa gücünün yetmeyeceği kadar büyük bir bedel ödemek zorunda kalırsın."

Ted Kumlukişi duvarın üzerinden tükürdü. "Hır!" dedi. "Bana dokunamazsın. Ben Patron'un arkadaşıyım. Ama o sana bir güzel dokunur, eğer biraz daha laf edecek olursan."

"O ahmağa daha fazla nefesini tüketme Sam!" dedi Frodo. "Umarım ortalıkta böyle hobbitlerden daha fazla kalmamıştır. Bu, bütün Adamların yapmış oldukları zarardan çok daha kötü bir sorun olurdu."

"Sen pisin, küstahın tekisin Kumlukişi," dedi Merry. "Sonra hesabını da çok şaşmışsın. Biz de tam Tepe'ye, senin şu kıymetli Patron'unu yerinden etmeye gidiyorduk. Adamlarının hakkından geldik."

Ted'in ağzı açık kaldı çünkü tam o anda Merry'nin bir işaretiyle köprüden yürüyüp gelen refakatçileri görmüştü. Değirmene koşarak elinde bir boruyla geri geldi ve yüksek sesle boruyu üfledi.

"Nefesini boşuna tüketme!" diye güldü Merry. "Bende daha iyisi var." Sonra gümüş borusunu kaldırarak üfledi; borudan çıkan berrak ses bütün Tepe'de çınladı; Hobbitköy'deki deliklerden, barakalardan, pejmürde evlerden hobbitler cevap verdi, akın akın dışarı çıktılar ve tezahürat yapıp yüksek sesle bağırarak Çıkın Çıkmazı'na giden yolda grubu izlediler.

Yolun en başında topluluk durdu, Frodo ve arkadaşları yollarına devam ettiler; ve sonunda bir zamanlar çok sevdikleri yere vardılar. Bahçe kulübeler ve barakalarla dolmuştu; bazıları batıdaki pencerelere o kadar yaklaşmıştı ki bütün ışığı kesiyorlardı. Her yanda süprüntü yığınları vardı. Kapı çizik içindeydi; zilin zinciri boş boş sallanıyordu, zil çalmadı. Kapıyı çalsalarda bir cevap alamadılar. En sonunda kapıyı ittiler, açıldı, îçeri girdiler. Ev kokuyordu, pislikle dolmuştu ve karmakarışıktı: Bir süredir hiç kullanılmıyor gibi duruyordu.

"O sefil Lotho nerede saklanıyor?" dedi Merry. Bütün odaları aramışlar ama sıçanlarla farelerden başka canlı bulamamışlardı. "Diğerlerine barakaları arattıralım mı?"

"Burası Mordor'dan daha kötü!" dedi Sam. "Bir anlamda çok daha kötü. Nasıl derler, sanki kendi evimizdi; çünkü burası yuvamızdı ve mahvedilmeden önceki halini hatırlıyoruz."

"Evet, burası Mordor," dedi Frodo. "Onun marifetlerinden biri. Bu işi hep Saruman görüyordu, kendi adına çalıştığını düşündüğü zamanlar bile. Aynı şey Saruman'ın kandırdığı, Lotho gibi kişiler için de geçerli."

Merry keder ve tiksinti ile etrafına bakındı. "Haydi, dışarı çıkalım!" dedi. "Eğer neden olduğu bu kötülükleri bilseydim kesemi Sanıman'ın gırtlağına tıkardım."

"Kuşkusuz, kuşkusuz! Ama öyle yapmadın ve ben de eve vardığınızda sizi karşılayabildim." Orada, kapıda Saruman'ın kendisi duruyordu, oldukça bakımlı ve mutlu görünüyordu; gözleri garaz ve zevkle parlıyordu.

Frodo'nun zihninde ani bir şimşek çaktı. "Sharkey!" diye bağırdı.

Saruman güldü. "Demek ki bu ismi duydunuz, öyle mi? Sanırım Isengard'da bütün halkım bana böyle diyordu. Büyük bir ihtimalle bir saygı gösterisi olarak.* Ama belli ki siz beni burada görmeyi ummuyordunuz."

** Büyük bir ihtimalle kelimenin aslı Orkça'ydı: Sharkû, "yaşlı adam".*

"Ummuyordum," dedi Frodo. "Ama tahmin edebilirdim. Hâlâ kötü yolda, biraz yaramazlık yapacağını yani: Gandalf beni senin hâlâ o kadarına muktedir olduğun konusunda uyarmıştı."

"Oldukça muktedirim," dedi Saruman, "az buz değil. Beni güldürdünüz sizi hobbit efendicikleri sizi; o büyük insanlarla birlikte sürdünüz atlarınızı, emniyet içinde, minik varlıklarınızla gurur duyarak falan. Bütün bu işten çok kârlı çıktığınızı düşünmüştünüz; artık dolana dolana evinize dönüp, ülkenizde hoş, huzurlu günler bulacaktınız. Saruman'ın evi enkaza çevrilecek, Saruman kapının önüne konacaktı ama kimse sizinkini ellemeyecekti. Yo, tabii! Gandalf sizin işlerinizle ilgilenirdi!"

Saruman yeniden güldü. "O bunu yapmaz! Aletleri işlerini bitirince onlan bırakıverir. Ama siz onun ardından sürünürsünüz, oyalanarak, konuşarak, gerektiğinin iki misli uzun yol katederek. "Eh,! diye düşündüm, 'madem o kadar ahmaksınız ben önden gideyim de şunlara bir ders vereyim. Bir kötülük bir başkasını hak edermiş.' Eğer bana biraz daha zaman ve biraz daha Adam bırakmış olsaydınız daha güzel bir ders olacaktı. Yine de yaşamınız boyunca onarmayı veya yeniden yapmayı zor başaracağınız şeyler yaptım. Bunu düşünmek ve gördüğüm zararın bedeli olduğunu kabul etmek bile pek hoş."

"Eh madem böyle şeylerden hoşlanıyorsun," dedi Frodo, "sana acıyorum. Korkarım, bu sadece anılarda kalan bir hoşnutluk olacak. Hemen git ve bir daha hiç geri dönme!"

Köyün hobbitleri Saruman'ın kulübelerden birinden çıktığını görmüşler ve hemen Çıkın Çıkmazı'na doğru yığılmaya başlamışlardı Frodo'nun emrini duyunca hiddetle mırıldandılar:

"Gitmesine izin verme! Öldür onu! O bir hain, bir katil. Öldür onu!"

Saruman onların düşmanca yüzlerine, bakarak gülümsedi. "Öldür ha!" diye alay etti. "Eğer gücünüzün yeteceğine inanıyorsanız öldürün onu benim cesur hobbitlerim!" Kendini toparlayarak onlara siyah gözleriyle kara kara baktı. "Ama sakın mallarımı kaybettiğimde bütün gücümü de kaybettiğimi zannetmeyin! Bana kim vurursa lanetlenecektir. Ve eğer kanım Shire'ı boyayacak olursa Shire kuruyacak ve bir daha da hiç iyileşmeyecektir."

Hobbitler irkildiler. Ama Frodo şöyle dedi: "Ona inanmayın! Bütün gücünü kaybetti, hâlâ eğer izin verirseniz sizi ayartıp aldatabilecek sesi

hariç. Ama onun öldürülmesini istemiyorum. Öcü, öç ile karşılamak faydasızdır: Hiçbir şeye iyi gelmez. Git Saruman, en hızlı yoldan!"

"Solucan! Solucan!" diye seslendi Saruman; yakındaki kulübeden Solucandil çıktı, neredeyse bir köpek gibi iki büklüm. "Yeniden yollara düşüyoruz Solucan!" dedi Saruman. "Bu iyi beylerle efendicikler bizi yeniden yollara terk ediyor. Haydi gel!"

Saruman gitmek için döndü ve Solucandil de peşine takıldı. Fakat tam Saruman Frodo'nun yakınından geçerken elinde bir bıçak parladı ve hızla bıçağı sapladı. Bıçağın ucu gizli zırha denk geldi ve kırıldı. Sam'in öncülüğünde bir düzine hobbit nara atarak ileri atıldılar ve hain adamı yere yatırdılar. Sam kılıcını çekti. ,

"Hayır Sam," dedi Frodo. "Şimdi bile öldürme onu. Çünkü canımı yakmadı. Sonra her şeye rağmen onun bu kötü haleti ruhiye içinde öldürülmesini istemiyorum. Bir zamanlar büyük biriydi, elimizi kaldırmaya cesaret edemeyeceğimiz soylu bir kişi. Artık düştü ve onun iyileştirilmesi bizim gücümüzü aşar; ama ben yine de, olur da günün birinde iyileşir umuduyla ellenmemesi görüşündeyim."

Saruman ayağa kalktı ve Frodo'ya baktı. Gözlerinde hayret, saygı ve nefret karışımı garip bir bakış vardı. "Büyümüşsün Buçukluk," dedi. "Evet, çok büyümüşsün. Hem arif, hem de zalim olmuşsun. Beni alacağım öcün tadından mahrum ettin, artık acı içinde gideceğim, senin merhametine borçlu olarak. Bu durumdan ve senden nefret ediyorum! Evet, gidiyorum ve artık seni hiç rahatsız etmeyeceğim. Ama benden sana sağlık ve uzun bir yaşam dilememi bekleme. Her ikisinede sahip olamayacaksın. Ama bu benim kabahatim değil. Ben sadece geleceği söylüyorum."

Yürüyüp gitti; hobbitler onun geçmesi için bir yol oluşturdular; ama silahlarını kavradıkça parmaklarının boğumları bembeyaz kesiliyordu. Solucandil duraksadı, sonra efendisini takip etti.

"Solucandil!" diye seslendi Frodo. "Onu izlemene gerek yok. Senin hiçbir kötülüğünü görmedim. Burada bir süre dinlenip kamını doyurursun; daha kuvvetlenip kendi yoluna gidinceye kadar."

Solucandil durup arkasını dönerek ona baktı, kalmaya hazır gibiydi. Saruman döndü. "Hiç mi?" dedi çatlak bir sesle. "Yo tabii! Geceleri evin

dışına süzülüyorsa bile bunu sırf yıldızlara bakmak için yapıyordur canım. Ama yoksa birilerinin zavallı Lotho'nun nerelerde saklandığını sorduğunu mu duydum? Sen biliyorsun, değil mi Solucan? Onlara anlatacak mısın?"

Solucandil sinerek zırıldamaya başladı: "Yo, yo!"

"O zaman ben anlatayım," dedi Saruman. "Solucan Şefinizi öldürdü, o zavallı şeyi, sizin cici, minik Patron'unuzu. Öyle değil mi Solucan? Uyurken bıçaklamış sanırım. Gömdü sonra, umanm; gerçi Solucan son zamanlarda pek bir açtı. Yo, Solucan gerçekten de iyi biri değil. Onu bana bıraksanız daha iyi edersiniz."

Solucandil'in kızıl gözlerinde çılgın bir nefret ifadesi belirdi. "Sen yap demiştin; bunu bana sen yaptırdın," diye tısladı.

Saruman güldü. "Sen hep Sharkey'nin dediklerini yaparsın öyle değil mi Solucan? Eh o zaman şimdi de şöyle diyor: izle!" Yerde sürünen Solucandil'in yüzüne bir tekme attı ve dönerek yola koyuldu. Fakat bunun üzerine sanki bir şey aniden harekete geçti: Solucandil birden doğrulup kalktı, gizli tuttuğu bir bıçağı çekerek ve bir it gibi hırlayarak Saruman'ın sırtına sıçradı, başını geri çekti, gırtlağını kesti ve bir nara atarak yola doğru kaçtı. Daha Frodo kendini toparlayıp bir söz söyleyemeden üç hobbit oku vızıldadı ve Solucandil cansız yere düştü.

Etrafta duranların dehşetli bakışları altında Saruman'ın bedeninin etrafında gri bir pus toplandı ve ateşten çıkan duman gibi yükseldi; soluk ve örtülü bir suret halinde Tepe'nin üzerinde toplandı. Bir an için Batı'ya bakarak dalgalandı; fakat Batı'dan serin bir yel geldi, onu çevirdi ve suret ah ederek yokluk içinde eridi gitti.

Frodo cesede acıma ve dehşet duygularıyla baktı; çünkü o bakarken sanki aniden ölümün uzun yılları bedende kendini açığa çıkarmış, ceset çekmiş ve kuruyan yüzünde o iğrenç kafatasına gerilmiş deri parçalarından başka bir şey kalmamıştı. Yanına serilmiş olan pis pelerinin eteğini kaldırarak cesedi örttü ve döndü.

"Bunun sonu da böyle işte," dedi Sam. "Kötü bir son, keşke hiç görmeseydim; ama kurtulduğumuz iyi oldu."

"Ve umarım bu da Savaş'ın sonudur artık," dedi Merry.

"Umarım," dedi Frodo ve içini çekti. "En son darbe. Ama tam buraya, Çıkın Çıkmazı'nın kapısına denk geldiğini düşünün! En azından bütün ümit ve korkularımda bunu hiç aklıma getirmemiştim."

"Bu dağınıklığı temizlemeden son demeyeceğim ben," dedi Sam karamsar karamsar. "Bu da hem zamanımızı alacak, hem de çok uğraştıracak."

BÖLÜM IX
GRİ LİMANLAR

Temizlik için gerçekten çok uğraşmak gerekti ama Sam'in korktuğundan daha az zaman aldı. Dövüşten sonraki gün Frodo Uluğ Kazlın'a gitti ve tutsakları Kilitlidelikler'den kurtardı, ilk bulduklarından biri artık Tombiş'liği kalmamış Fredegar Bolger oldu. Vicdansızlar onun başkanlığında bir grup isyankârı Korkutan tepelerindeki Belgilidelik'te saklandıkları yerde buldukları zaman içeri atılmıştı.

"Bizimle gelseydin daha iyi olacaktı demek ki zavallı Fredegar!" dedi Pippin, yürüyemeyecek kadar halsiz olduğundan onu dışarı taşırlarken.

Bir gözünü açarak nazikçe gülmeye çalıştı Fredegar. "Gür sesli bu genç dev de kim?" diye fısıldadı. "Bizim minik Pippin olamaz! Şapka numaran kaç oldu senin böyle?"

Sonra sırada Lobelia vardı. Zavallıcık, onu karanlık ve dar hücresinden kurtardıklarında çok yaşlı ve zayıf görünüyordu. Kendi ayaklan üzerinde ağır aksak yürümekte ısrar etti; Frodo'nun koluna yaslanmış, ama yine de eski şemsiyesini elinden bırakmadan dışarı çıktığında o kadar büyük bir sevgiyle karşılandı, göründüğünde o kadar çok tezahürat yapılarak alkışlandı ki, çok etkilendi ve gözyaşları içinde uzaklaştı. Daha önce hayatı boyunca hiç gözde birisi olmamıştı. Fakat Lotho'nun öldürülmesiyle ilgili haberi duyunca yıkıldı ve Çıkın Çıkmazı'na geri dönmedi. Burasını Frodo'ya geri verdi ve Kemerlikuşaklar'da Sertşişe'deki akrabalarının yanına gitti.

Ertesi bahar zavallıcık öldüğünde ne de olsa yüz yaşını geçmiştiFrodo hem hayretler içinde kalmış, hem de çok etkilenmişti: Kalan bütün parasını ve Lotho'nun bütün parasını, yaşanan sorunlar sırasında evsiz kalan hobbitlere yardım etmesi için Frodo'ya bırakmıştı. Yani böylece kan davası bitmiş oluyordu.

Yaşlı Will Nebzeayak Kilitlidelikler'de herkesten çok kalmıştı ve kimisine nazaran daha az şiddet görmüş olsa da yeniden Belediye Başkanı'na birazcık benzeyinceye kadar epey bir beslenmesi gerekti; böylece oy birliğiyle Bay Nebzeayak yeniden toparlanıncaya kadar Frodo'nun Vekil olarak görev yapmasına karar verildi. Belediye Başkanı Vekili olarak Frodo'nun yaptığı tek iş Emniyet Şiflerini eski görevlerine döndürmek ve eski sayılarına indirmek oldu. Son kalan vicdansızları avlama işi Merry ile Pippin'e verilmişti ve bu da kısa bir süre içinde başarıldı. Güneyde bulunan çeteler Subaşı Muharebesi'ni duyunca ülkeden kaçarak Reis'e pek zorluk çıkarmadılar. Yıl Sonu' ndan önce hayatta kalan birkaç kişi de ormanlarda yakalanmış ve teslim olanlar sınır dışı edilmişti.

Bu arada tamirat işleri de süratle devam ediyordu, Sam çok meşguldü. Mecbur kalıp da keyifleri gelince hobbitler arılar gibi çalışabilir. Şimdi de, minik ama atik hobbit oğlanlarından ve kızlarından, yıpranmış ve nasırlı babalıklara ve kocakarılara kadar her yaştan binlerce gönüllü el vardı. Yıl Sonu'ndan önce yeni Emniyet Şifleri evlerinin tek bir tuğlası veya "Sharkey'nin Adamları"nın inşa etmiş olduğu tek bir şey bile kalmamıştı; ama tuğlalar eski delikleri tamir etmek, buraları daha rahat ve daha kuru hale getirmek için kullanılmıştı. Vicdansızlar tarafından barakalarda, ambarlarda, terk edilmiş deliklerde, özellikle de Uluğ Kazlın'daki tünellerde ve Korkutan'daki eski taş ocaklarında saklanmış olan mal, yiyecek ve bira stoklan bulunmuştu; o yüzden o yıl Yıl Sonu kimsenin ummadığı kadar neşe içinde geçti.

Hobbitköy'de yapılan ilk şeylerden biri, hatta yeni değirmenin kaldırılmasından da önce yapılan ilk şey Tepe'nin ve Çıkın Çıkmazı'nın temizlenmesi ve Çıkınsaçması Sıraevleri'nin yeniden inşasıydı. Yeni kum ocağının önü bir hizaya getirilerek geniş ve korunaklı bir bahçe haline sokuldu ve güney yüzüne, yine Tepe'ye doğru yeni delikler kazılarak tuğlalarla bir hizaya sokuldu. Babalık yeniden Üç Numara'ya yerleştirildi; o da sık sık şöyle diyordu kimin duyup duymadığını umursamadan.

"Hep demişimdir ya, kem esen yelin kimseye bir faydası yok. Ve Sonu Fena Değilse, iyi Sayılır Her Şey."

Yeni sıraevlere verilmesi gereken isim konusunda biraz tartışma çıkmıştı. Muharebe Bahçeleri veya Güzel İyinler düşünülmüştü. Fakat bir süre sonra,

hobbitvari bir sağduyuyla sadece Yem Sıraevleri denmeye başladı Fakat buraya Sharkey Çıkmazı demek tam bir Subaşı esprisi olmuştu.

En büyük zarar ve kayıp ağaçlardı çünkü Sharkey'nin emriyle Shire'ın dört bir bucağındaki ağaçlar pervasızca kesilmişti; Sam de her şeyden çok bunlara yanıyordu. Heı şeyden önce bu yaranın iyileşmesi uzun zaman alacaktı ve ancak torununun torunu Shire'ı Shire gibi görebilecek diye düşünüyordu.

Sonra aniden bir gün Galadriel'in hediyesini hatırlayıverdi, çünkü haftalardır yaşadığı maceraları düşünemeyecek kadar meşguldü. Kutuyu çıkartarak bunları diğer Yolcular'a (çünkü artık herkes onları bu isimle çağırıyordu) gösterdi ve fikirlerini sordu.

"Onu ne zaman hatırlayacağını merak edip duruyordum," dedi Frodo. "Aç bakalım!"

Kutu, ortasında gümüş kabuklu minik bir cevize benzeyen tek bir tohumun bulunduğu, yumuşak ve ince, gri renkli bir toz ile doluydu.

"Rüzgârlı bir havada, havaya savur ve bırak kendi işini kendi görsün!" dedi Pippin.

"Neyin üzerine?" dedi Sam.

"Bir noktayı fidanlık olarak seç kendine ve oradaki bitkilere neler olduğunu izle," dedi Merry.

"Eminim ki Hanım, bu kadar kişi cefa çekerken, bunun hepsini kendi bahçem için kullanmamı istemezdi," dedi Sam.

"Bütün aklını ve bilgini kullan Sam," dedi Frodo, "sonra da armağanını yaptığın işe yardımcı olması ve iyileştirmesi için kullan. Ve idareli kullan. Burada çok fazla yok ve herhalde her bir zerrenin bile kıymeti vardır."

Böylece Sam, özellikle güzel ve hoş ağaçların tahrip edilmiş olduğu yerlere fidanlar dikti ve her birinin kökündeki toprağa kıymetli tozundan bir zerre bıraktı. Shire'da bir yukarı, bir aşağı dolaşarak bu işi yaptı; ama Hobbitköy ile Subaşı'na biraz iltimas geçtiyse bile kimse bunun için onu suçlamadı. Sonunda hâlâ elinde biraz toz kalmış olduğunu gördü; böylece aşağı yukarı Shire'ın tam ortası olan Üç Metelik Kayası'na giderek kendi

hayır duasıyla bunu havaya savurdu. Minik gümüş cevizi Davet Bahçesi'ne, bir zamanlar o ağacın durduğu yere dikti ve buradan ne çıkacağını merakla bekledi. Bütün bir kış boyunca elinden geldiğince sabırla bekleyip, durmadan gidip bir şeyler çıkmış mı çıkmamış mı bakmaktan kendini alıkoymaya çalıştı.

Bahar en çılgın beklentilerini bile geçmişti. Ağaçlan fışkınp büyümeye başladı, sanki zamanın acelesi varmış da yirmi yılda yapacağını bir yılda yapıyormuş gibi. Davet Bahçesi'nde çok güzel bir fidan boy verdi: Gümüşten bir gövdesi, uzun yaprakları vardı ve nisan ayında altın renkli çiçeklerle dolmuştu. Bu gerçekten de bir mallorn idi ve bütün civarın ilgi odağıydı. Daha sonraki yıllarda tüm zarafet ve güzelliğiyle büyürken, uzak yakın bütün civara nam saldı ve herkes uzun yolculuklar yaparak onu görmeye geldi: Dağlar'ın batısında ve Deniz'in doğusundaki tek ve dünyadaki en güzel mallorn'du.

1420 yılı her şeyiyle Shire'da muhteşem bir yıl olmuştu. Sadece tam zamanında ve tam kararında çıkan harika bir güneş ve yağan nefis bir yağmur değil, sanki başka bir şey daha vardı: Bir zenginlik ve bereket havası, bu Orta Dünya üzerinden oynaşıp geçen bütün ölümlü yazlann ötesinde bir güzellik ışığı vardı. O yü doğan veya rahme düşen bütün çocuklar ve o yıl da çok çocuk olmuştu hem seyretmeye doyulmayacak kadar güzel, hem güçlü olmuştu ve çoğunun da daha önce hobbitler arasında ender rastlanan altın rengi saçlan vardı. Meyvalar o kadar boldu ki genç hobbitler neredeyse çilek ve kaymak banyosu yapıyorlardı; daha sonralan da erik ağaçlannın altındaki çimlere oturarak, eski fatihlerin fethettikleri kalelerde kestikleri kellelerden yaptıklan yığınlar gibi çekirdeklerden minik piramitler yapıyorlar, sonra da yollanna devam ediyorlardı. Kimse hasta olmamıştı ve çimenleri biçinek zorunda olanlar haricinde herkes çok mutluydu.

Güney Topraklar'da asmalar iyice yüklenmişti, "yaprak" rekoltesi şaşırtıcı boyutlardaydı; her yerde o kadar çok mısır vardı ki o Hasat'ta bütün ambarlar tıka basa dolmuştu. O yıl Kuzey Topraklar arpası o kadar kaliteli olmuştu ki 1420 maltından yapılan biralar uzun yıllar unutulmamış ve dillere destan olmuştu. Gerçekten de bir nesil sonra hanlardan birinde yaşlı bir babalığın, parasını hak etmiş yanm litrelik bir maşrapa biradan sonra

maşrapasını masaya koyup içini çekerek şöyle dediği çok duyulmuştur: "Ah! Bu tam bir bin dört yüz yirmi idi vallahi!"

Sam ilk başlarda Frodo ile birlikte Pamuk'larda kalmıştı; ama Yeni Sıraevler biter bitmez Babalık'ın yanına taşındı. Bütün işlerinin yanısıra Çıkın Çıkmazı'nın temizlenmesi ve restorasyon işlerini de idare ediyordu; ama sık sık ağaç dikim işleri için Shire'da yolculuk yapıyordu. Yani martın ilk günlerinde evde değildi ve Frodo'nun hastalandığından haberi olmadı. O ayın on üçünde Çiftçi Pamuk Frodo'yu yatağında yatarken buldu; boynunda asılı duran beyaz bir taşı avuçlamıştı ve sanki bir rüya içindeydi.

"Sonsuza kadar gitti," dedi, "artık her şey karanlık ve boş."

Fakat nöbet geçti; Sam ayın yirmi beşinde geri döndüğünde Frodo iyileşmişti ve kendisi hakkında hiçbir şey söylemedi. Bu arada Çıkın Çıkmazı hale yola girmiş ve Merry ile Pippin Çukurçay'dan bütün mobilyaları ve eşyaları taşımışlar, böylece delik kısa bir süre sonra eski halini almıştı.

Sonunda her şey hazır olunca Frodo şöyle dedi: "Ne zaman yanıma taşınıp bana katılacaksın Sam?"

Sam biraz garip bakıyordu.

"Eğer istemiyorsan hemen gelmene gerek yok," dedi Frodo. "Ama biliyorsun Babalık yakınlarda, sonra Dulhanım Gurultu ona gayet iyi bakar."

"Mesele o değil Bay Frodo," dedi Sam ve kıpkırmızı kesildi.

"Ee, ne öyleyse?"

"Gül, Gül Pamuk," dedi Sam. "Belli ki benim dışarılara gitmemden hiç hoşlanmamış zavallı kızcağız; fakat onunla konuşmamış olduğum için bunu bana söyleyememişti. Ben de onunla konuşmamıştım çünkü önce yapmam gereken bir iş vardı. Ama artık konuştum; diyor ki: 'Zaten bir yılı boşu boşuna geçirdin, niye daha fazla bekleyelim?' 'Boşu boşuna mı?' deyiverdim ben de. 'Ben olsam öyle demezdim.' Yine de ne demek istediğini anladım tabii. Anlayacağınız, ikiye bölündüm."

"Anladım," dedi Frodo: "Evlenmek istiyorsun ama aynı zamanda benimle birlikte Çıkın Çıkmazı'nda oturmak istiyorsun, öyle mi? Ama Sam'ciğim, bu çok kolay! En kısa zamanda evlen, sonra da Gül ile birlikte buraya taşının. Çıkın Çıkmazı koca bir aileyi rahat rahat barındıracak kadar büyük."

Ve böylece her şey yoluna konmuştu. Sam Gamgee Gül Pamuk ile 1420 yılının (bu yıl düğünleriyle de ünlüydü) bahannda evlendi ve Çıkın Çıkmazı'nda yaşamaya başladılar. Sam kendisini şanslı hissediyorsa, Frodo daha da şanslı hissediyordu; çünkü koca Shire'da onun kadar ihtimamla bakılan başka bir hobbit yoktu. Tamirat işleri planlanıp yoluna girdikten sonra o da kendine sessiz bir yaşam seçti, bol bol yazdı ve yazdığı butun notları kontrol etti Belediye Başkanı Vekili görevini o yaz ortasındaki Parasız Panayır gününde devretti ve sevgili Wıll Neb/cavak bir yedi yıl daha şölenlere başkanlık etme imkanı buldu

Merry ile Pippin bir sure Çukurçay da birlikte yaşadılar Erdıyan ile Çıkın Çıkmazı arasında yoğun bir trafik vardı Ikı genç Yolcu şarkılan öyküleri şıklıkları ve harika davetleriyle Shıre ı birbirine katmıştı Bey gibi diyordu halk onlara iyi niyetle çünkü onları parlak zırhlarıyla netıs kalkaniarıyla şen şakrak, uzak diyarların şarkılarını söyleyerek midillilerini sürerken görmek herkesin ıçını ısıtıyordu artık ırı ve görkemli görünüyorlarsa bile başka hiçbir değişiklikleri yoktu eskisine nazaran geıçekten de biraz daha nazik, daha neşeli olmaları hariç

Öte yandan Frodo ile Sam normal kıyafetlerine geri dönmüşlerdi, sadece gerektiğinde ince dokulu, boğazlarından çok güzel broşlarla tutturdukları uzun gri pelerinler giyiyorlardı Bay Frodo da sık sık ellediği bir zincire takılı beyaz bir mücevher taşıyordu boynunda

Artık her şey yolundaydı ve hep daha iyiye gitme umıdı vardu Sam de bir hobbıtın dileyebileceği kadar meşgul ve mutluydu Butun o yıl keyfini kaçıran hiçbir şey olmamıştı, efendisi için belli belirsiz hissettiği bir endişe dışında Frodo, yavaş yavaş butun Shıre ışlennden elini ayağını çekmişti ve Sam onun kendi ülkesinden ne kadar az gurur duyduğunu üzüntü içinde izliyordu Çok az insan onun yapmışolduklarını ve maceralarını biliyordu veya öğrenmek istiyordu, onlar daha çok Bay Merıadoc ve Bay Peregrın ve

(Sam bir bilseydi) kendisine saygı duyuyorlardı Sonra sonbaharda eski sorunların bir gölgesi belirdi

Bir akşam Sam çalışma odasına girdiğinde efendisinin çok garip göründüğünü fark etti Yüzü çok solgundu ve gözleri çok u/aklardakı bir şeyi görür gibiydi.

"Neyin var Bay Frodo?" dedi Sam.

"Yaralıyım" diye cevap verdi Frodo, yaralı, asla tamamen iyileşmeyeceğım.

Fakat sonra ayağa kalktı, bunaltısı geçmiş gibiydi ve ertesi gün yine eski Frodo oldu Sam, o günün ekimin altısı olduğunu sonradan hatırlayacaktı îkı yıl önce o gün Fırtınatepesı nın altındaki çukurda heryer karanlıktı.

Zaman ilerledi ve 1421 yılı gelip çattı Frodo mart ayında yine hastalandı fakat büyük bir gayretle bunu sakladı çünkü Şam'ın düşünecek başka şeyleri vardı Sam ile Gül un ilk çocuklan Mart'ın yirmi beşinde dünyaya gelmişti, Sam o günü bir kenara not etti

"Şey Bay Frodo," dedi Sam. "Bıraz sıkıştım Gul ile bırlıkte ona Frodo ismini vermeyi kararlaştırmıştık, tabii izninle; ama oğlan olmadı, kız oldu Gerçi herkesin hayalını süsleyen bir kız çocuğu, neyse ki bana değil de Gül e benzemış Yanı şimdi ne yapacağımızı bilemiyoruz "

"Eh Sam," dedi Frodo, "eski âdetlerin nesi var? Gül gibi bir çiçek ismi seçin Shıre dakı kız çocuklannın yarısının ismi böyledir, bundan güzel ne olabilir?"

"Haklı olmasına haklısın Bay Frodo dedi Sam Yolculuklarım sırasında bazı güzel isimler duydum ama onlar gündelik yaşam için biraz abartılı kaçabilir Babalık şöyle diyor Kısa seçin de kullanırken kesip kısaltmak zorunda kalmayasınız Ama eğer çiçek ismi olacaksa uzunluğu benim için dert olmaz çünkü, bilirsin ya, bence o çok güzel ve büyüdükçe daha da guzelleşecek

Frodo bir an için duşundu Peki Sam, elanora, güneş yıldızına ne dersin, Lothlörıen çimlen üzerindeki minik altın çiçekleri hatırlıyorsundur herhalde?

Bu defada sen haklısın Bay Frodo! dedi Sam mest olarak "Benim istediğim de böyle bir şeydi

Minik Elanor hemen hemen altı aylıktı ve 1421 yılı güze girmişti bir gün Frodo Sam'ı çalışma odasına çağırdığında

"Perşembe günü Bılbo'nun Yaşgunu Sam, dedi ' Ve Yaşlı Took'u geçecek Yüz otuz bir yaşında olacak'"

"Olacak ya!" dedi Sam "Hanka bin!

"Şey Sam,' dedi Frodo, "senin Gül ile görüşüp bir sure sensiz idare edip edemeyeceğim sormanı istiyorum, tabu ki çok uzaklara veya çok uzun sure için değil," dedi biraz dalgın

"Şey, bu pek olmaz Bay Frodo

"Tabii ki öyle Ama boş ver Bana yolda biraz refakat edersin Gul'e pek uzun sürmeyeceğini söyle, en fazla ıkı hafta, sonra sağ salım dönersin "

"Seninle birlikte Yarmavadı'ye kadar gelip Bay Bılbo'yu görmek isterdim Bay Frodo," dedi Sam ' Ama öte yandan buradan başka biryerde de olmak istemiyorum. Öylesine ikiye bölündüm işte."

"Zavallı Sam! Korkarım kendini tam bölünmüş gibi hissediyorsundur," dedi Frodo. "Ama geçer. Senin sağlam ve kararlı olman gerekir; olacaksın da."

Sonraki biriki gün Frodo evrakını ve yazılarını Sam ile birlikte gözden geçirdi ve anahtarları teslim etti. Düz kırmızı, deri kaplı koca bir kitap vardı; koca sayfalan artık neredeyse tamamen dolmuştu, îlk başlar, Bilbo'nun ince, dolaşık yazısıyla doluydu; fakat çoğu Frodo'nun sıkı, akıcı yazısıydı. Kitap bölümlere ayrılmıştı fakat 80'inci Bölüm bitmemişti ve bu bölümün ardında birkaç boş sayfa daha vardı. Başlığın bulunduğu sayfada birden çok başlık vardı birbirini geçersiz kılan; şöyle ki:

Günlüğüm. Beklenmeyen Yolculuğum. Gittim ve Geldim. Ve Sonra Olanlar.

Beş Hobbit'in Maceraları. Bilbo Baggins'in kendi gözlemlerinden ve arkadaşlarının anlattıklarından derlediği Muhteşem Yüzük'ün Öyküsü.

Yüzük Savası'nda Neler Yaptık.

Burada Bilbo'nun el yazısı bitiyor ve Frodo'nun yazısı başlıyordu:

YÜZÜKLERİN EFENDİSİ'NİN

DEVRİLİŞİ

VE

KRALIN GERi DÖNÜŞÜ

(Küçük Halk tarafından görüldüğü şekliyle;

arkadaşlarının anlattıkları ve Ariflerin bilgileriyle

bütünlenmiş Shire'lı Bilbo ve Frodo'nun anılarıdır.)

Bilbo'nun Yarmavadi'de çevirmiş olduğu

irfan Kitaplarının özetiyle birlikte.

"Vay, hemen hemen bitirmişsin Bay Frodo!" diye hayret etti Sam. "Eh, sebat etmiştin doğrusu."

"Ben bitirdim Sam," dedi Frodo. "Son sayfalar sana ait."

Eylül'ün yirmi birinde birlikte yola koyuldular, Frodo onu ta Minas Tirith'ten taşımış olan ve artık Yolgezer dedikleri midillisindeSam de sevgili Bill'i üzerinde. Hoş, altın renkli bir sabahtı ve Sam nereye gittiklerini sormadı: Tahmin edebildiğini düşünüyordu.

Ormanlık Uç'a doğru Kütük Yolunu tuttular; midillilerini serbest bırakmışlardı. Yeşil Tepeler'de kamp kurdular ve Eylül'ün yirmi ikisinde akşam yaklaşırken yavaş yavaş ağaçların başladığı yere doğru inmeye başladılar.

"Şu Kara Süvari ilk ortaya çıktığında saklandığın ağacın ta kendisi değil mi Bay Frodo!" dedi Sam sol yanını işaret ederek. "Şimdi bir rüya gibi

geliyor."

Akşam olmuştu, onlar tahrip olmuş meşeyi geçip dönerek fındık çalılarından aşağıya doğru inerken yıldızlar doğu göğünde pırıldamaya başlamıştı bile. Sam sessiz, anılarına dalmıştı. Derken, Frodo'nun alçak sesle kendi kendine şarkı söylediğini, eski yürüyüş şarkısını söylediğini duydu ama şarkının sözleri aynı değildi.

Şu dönemecin ardındadır belki

Yeni bir yol, gizli bir kapı;

Bilmem kaç kez geçmişindir önünden,

Ama gün gelir saparım sonunda

Ay'ın Batısına, Güneş'in Doğusuna

Uzanan gizli yollara.

Ve sanki ona cevaben, aşağıdan, vadiden uzanan yoldan çıkıp gelen seslerin şarkısı duyuldu:

A! Elbereth Gilthoniel!

silivren penna miriel

o menel aglar elenath

Gilthoniel, A! Elbereth!

Biz bu uzak ülkede yaşayanlar, ağaçların altında

Batı Denizleri üstündeki yıldız ışığını

Unutmadık hâlâ.

Frodo ile Sam durarak yumuşak gölgelerin içinde oturdular, ta ki onlara doğru gelen yolcuların ışıltılarını görünceye kadar.

Gildor ile zarif elf halkından bir kalabalık vardı; Sam hayretler içinde Elrond ile Galadriel'in de gelmekte olduklarını gördü. Elrond gri renkli bir pelerin giymişti ve alnında bir yıldız, elinde gümüş birharp vardı; parmağında da kocaman mavi taşlı bir yüzük: Vilya, Üçlerin en büyüğü. Fakat Galadriel küçük ak bir ata binmiş, tıpkı ayın etrafındaki bulutlar gibi pırıl pırıl beyaz giysilere bürünmüştü; kendisi de yumuşak bir ışıkla parlıyordu adeta. Onun parmağında da Nenya, mithril'âen yapılan yüzük vardı ve bu yüzükte buzlu bir yıldız gibi parlayan tek bir beyaz taş bulunuyordu. Onların ardından küçük gri bir midilliye binmiş ve görünüşe göre de uyuklayıp duran Bilbo geliyordu.

Elrond onları vakarla ve samimiyetle selamladı, Galadriel de onlara gülümsedi. "Evet Efendi Samwise," dedi Galadriel. "İşittiğim ve gördüğüm kadarıyla armağanımı iyi kullanmışsınız. Shire artık her zamankinden daha kutlu, daha güzel olacak." Sam yerlere kadar eğilerek selam verdi ama söyleyecek söz bulamadı. Hanım'ın ne kadar güzel olduğunu unutmuştu.

Derken Bilbo uyanarak gözlerini açtı. "Bakın hele Frodo!" dedi. "E, bugün Yaşlı Took'u geçtim! Böylece o iş de halledilmiş oldu. Ve artık başka bir yolculuğa çıkmak için tamamen hazırım sanırım. Sen de geliyor musun?"

"Evet, geliyorum," dedi Frodo. "Yüzük Taşıyıcıları birlikte gitmeli."

"Nereye gidiyorsunuz Beyim?" diye bağırdı Sam, sonunda neler olduğunu anlamıştı.

"Limanlar'a, Sam," dedi Frodo.

"Ve ben gelemem öyle mi?"

"Evet Sam. Henüz gelemezsin en azından, Limanlar'dan öteye geçemezsin. Gerçi sen de Yüzük Taşıyıcısı olmuştun, kısa bir süre için de olsa. Senin zamanın da gelebilir. Hep ikiye bölünecek değilsin ya. Tek ve bütün olmalısın, uzun yıllar. Zevkini çıkartacağın, olacağın ve yapacağın o kadar çok şey var ki."

"Ama," dedi Sam ve gözleri yaşarmaya başladı, "ben sen de daha uzun uzun yıllar Shire'ın zevkini çıkartacaksın zannetmiştim yaptıklarından sonra."

"Ben de öyle düşünüyordum bir zamanlar. Ama çok derinden yaralandım Sam. Shire'ı kurtarmaya çalıştım ve başardım ama kendim için değil. Bu hep böyle olmalı Sam, işler tehlikeli olunca: Birileri vazgeçmeli, kaybetmeli ki diğerleri kazanabilsin. Ama sen benim varisimsin: Sahip olduğum ve olacağım her şeyi sana bıraktım Sonra senin Gül'ün ve Elanor'un var; daha minik Frodo, minik Gül ve Merry ve Altınbukle ve Pippin gelecek; belki benim göremediğim daha çokları da. Ellerine ve aklına her yerde ihtiyaç olacak. Belediye Başkanı olacaksın tabii ki, istediğin sürece; tarihteki en ünlü bahçıvan olacaksın; sonra Kırmızı Kitap'tan birçok şey okuyacak, geçip gitmiş olan çağın hatıralarını canlı tutacaksın ki halk Büyük Tehlike'yi hatırlasın ve sevgili ülkelerini daha da çok sevsin. Ve bunlar da seni, Öykü'nün sana ait bölümü sürdükçe mümkün olduğunca meşgul ve mutlu edecek.

"Haydi, şimdi midillini sür yanımda!"

Bunun üzerine Elrond ile Galadriel yollarına devam ettiler; çünkü Üçüncü Çağ bitmiş, Yüzük'ün Günleri geçmişti; o zamanların öyküleri ve şarkıları sona ermişti. Artık Orta Dünya'da kalmak istemeyen Yüksek Soy Elfleri'nden birçoğu da onlarla birlikte geliyordu; Sam, Frodo ve Bilbo aralarında hem kutlu hem de acı yüklü olmayan bir hüzünle sürüyordu midillilerini ve cifler onlara zevkle hürmet ediyorlardı.

Bütün bir akşam ve bütün bir gece Shire'ın tam ortasından geçmiş olmalarına rağmen yabani hayvanlar hariç kimse onların geçtiklerini görmedi; ya da en fazla, orada burada gezginin biri Ay batıya doğru giderken ağaçların altında hızlı bir pırıltı veya otlar arasından akan bir ışık ile gölge görmüştü. Ve Shire'dan çıktıktan sonra. Ak Yaylalar'ın güney eteklerinden giderek Irak Yaylalar'a ve Kuleler'e vardılar ve uzaktaki Deniz'e baktılar; ve böylece sonunda Mithlond'a indiler, Lune'un uzun halicindeki Gri Limanlar'a vardılar.

Kapılara yaklaştıklarında Gemiustası Cırdan onları karşılamak için geldi. Çok uzun boyluydu ve sakalı çok uzundu, gri saçlı, yaşlı biriydi, gözleri hariç: Onlar yıldızlar kadar keskindi; gelenlere bakarak eğildi ve dedi ki: "Artık her şey hazır."

Sonra Cirdan onları Limanlar'a götürdü; burada beyaz bir gemi duruyordu; rıhtımda kocaman gri bir atın yanında beyazlara bürünmüş bir şekil onları bekliyordu. Dönüp onlara doğru gelirken Frodo, Gandalf in artık Üçüncü Yüzük olan Muhteşem Narya'yı açıkça elinde taşıdığını gördü; yüzüğün üzerindeki taş ateş gibi kıpkırmızıydı. O zaman, gidecek olanlar mutlu oldu çünkü Gandalf in da onlarla aynı gemiye bineceğini biliyorlardı.

Fakat Sam artık hüznü gönlünün derinliklerinde hissediyordu; ona öyle geldi ki ayrılış bu kadar acı olunca, eve yapacağı dönüş yolculuğu çok daha kederli olacak. Fakat daha orada öyle durmuş ciflerin gemiye binişim seyrederken ve ayrılış için bütün hazırlıklar yapılırken, Merry ile Pippin çıkageldiler. Pippin gözyaşları arasında güldü.

"Daha önce de bizi atlatmaya çalışmış ama becerememiştin Frodo," dedi. "Bu kez neredeyse başaracaktın da, ama yine olmadı. Gerçi bu kez seni ele veren Sam değil de Gandalf in ta kendisi oldu!"

"Evet," dedi Gandalf; "çünkü geriye bir kişi dönmektense üç kişi dönmek daha kolay. Evet, işte sevgili dostlar sonunda burada, Deniz'in kıyılarında Orta Dünya'daki yol arkadaşlığımız bitiyor Barışla gidesiniz! Ağlamayın, demeyeceğim; çünkü bütün gözyaşları kotu değildir."

Sonra Frodo Merry ile Pippin'i ve son olarak da Sam'i öptü ve gemiye bindi; yelkenler açıldı, rüzgâr esti ve gemi yavaş yavaş uzun gri haliçten kaydı; Frodo'nun taşıdığı Galadriel'in şişeciği pırıldayarak gözden kayboldu. Ve gemi Yüksek Deniz'e çıktı ve sonunda yağmurlu bir gecede Frodo havada tatlı bir koku alıp su üzerinden bir şarkı sesi duyuncaya kadar Batı'ya gitti. O zaman ona, tıpkı Bombadil'in evinde görüdüğü rüyadaki gibi gri yağmur perdesi, gümüşten bir cama dönüşüp kalkmış gibi geldi ve o zaman süratle atan bir şafakta ak sahilleri ve gerisindeki yemyeşil topraklan gördü.

Fakat Liman'da duran Sam'e akşam yerini karanlığa bıraktı gibi geldi; gri denize bakarken suların üzerinde hızla Batı'da kaybolan bir gölge gördü sadece. Orada, gecenin ilerleyen vakitlerine kadar durdu kaldı, Orta Dünya'nın kıyılarında sadece dalgaların ah edişlerini ve mırıltılarını duyarak; bu sesler kalbinin derinlerine çöktü. Yanında Merry ile Pippin duruyordu ve hepsi sessizdi.

Sonunda üç arkadaş geri döndüler, eve doğru giderken bir daha hiç geriye bakmadılar; Shire'a dönünceye kadar birbirlerine tek bir kelime bile etmediler ama her biri ayn ayn yanındaki arkadaşlarından büyük birteselli bulmuştu uzun, gri yollan boyunca.

Sonunda yaylalardan inerek Doğu Yolu'nu tuttular, sonra Merry ile Pippin Erdiyan yoluna devam etti; daha yoldayken bile birlikte şarkı söylemeye başlamışlardı. Fakat Sam Subaşı'na dönüp Tepe'ye vardı, gün yine kavuşurken. Ve yoluna devam etti; içeride sarı bir ışıkla bir ateş vardı; akşam yemeği de hazırdı tahmin ettiği gibi. Gül onu içeri aldı, koltuğuna oturtup minik Elanor'u kucağına verdi.

Sam derin bir nefes aldı. "Eh, döndüm işte," dedi.

EKLER

Tolkien, Hobbit ile başlayıp Yüzüklerin Efendisi ile sürdürdüğü "Orta Dünya" tarihini hiçbir zaman tamamlayamadı Ölümünden sonra oğlu Christopher Tolkien önce Orta Dünya'nın daha eski dönemlerine ait olan Silmarillion'u, ardından da Tolkien'ın yarım kalmış elyazmalannın çoğunu yayımlayarak bize aşağı yukan tamamlanmış bir "Orta Dünya Tarihi" vermeye çalıştı.

Yüzüklerin Efendisinin ingilizce baskılanma sonunda,yayınlanan "Ekler", bu tarihçenin tümüne ait bilgileri, yan öyküleri, geri planı, kronoloji ve soyağaçlannı, ve Orta Dünya dilleri üzerine dilbtiimsel açıklamaları içerir. Elinizdeki basımda, bu eklerin arasından doğrudan doğruya Yüzüklerin Efendisi ile ilgili olan bölümleri bir araya getirmeye çalıştık. (y.n.)

EK A

(V)

BURADA ARAGORN İLE ARWEN'İN ÖYKÜSÜNÜN

BİR BÖLÜMÜ AKTARILMAKTADIR

"Arador Kral'ın dedesiydi. Oğlu Arathorn evlenmek için Aranarth soyundan gelen Dfrhael'in kızı olan Zarif Gilraen'e talip olmuştu. Bu

evliliğe karşı çıkmıştı Dfrhael; çünkü Gilraen küçüktü ve Dtinedain âdetlerince evlilik yaşına ulaşmamıştı henüz.

"'Dahası,' demişti, 'Arathorn olgun yaşta, sert bir adamdır ve insanların umduklarından daha erken reis olacaktır; ama gönlüm bana 'onun kısa ömürlü olacağını söylüyor.'

"Fakat ileri görüşlü biri olan karısı şöyle cevap vermişti: 'îşte bu yüzden elimizi daha çabuk tutmamız gerekir ya! Fırtına önünde günler kararmakta, önemli şeyler olacak. Eğer bu ikisi evlenirse halkımız için bir ümit doğabilir; ama eğer oyalanırlarsa, o zaman ümit bu çağda ulaşmaz bize.'

"Ve gerçekten de Arathorn ile Gilraen evleneli ancak bir yıl olmuştu ki dağ trolleri Arador'u Aynkvadi'nin kuzeyindeki Soğuklarlar' da ele geçirip canına kıymışlardı; böylece Arathorn Dünedain'in Reisi olmuştu. Ertesi yıl Gilraen ona bir oğlan doğurmuş; adını Aragorn koymuşlardı. Fakat Arathorn, Elrond'un oğullarıyla birlikte orklara karşı atını sürerken gözünü parçalayıp giren bir ork okuyla öldüğünde, Aragorn iki yaşındaydı; yani kendi ırkına göre kısa ömürlü bir adam olmuştu Arathorn, yine de öldüğünde altmış yaşındaydı.

"Bunun üzerine artık îsildur'un varisi olan Aragorn, annesiyle birlikte yaşamak için Elrond'un evine götürülmüştü; Elrond ona babalık etmiş ve onu kendi oğlu gibi sevmişti. Fakat ona Estel, yani 'Ümit' diyorlardı ve Elrond'un buyruğuyla gerçek ismi ve soyu bir sır olarak saklanıyordu; çünkü Arifler o zamanlardan Düşman'ın dünya üzerinde kalmış olabilecek îsildur Varislerini aradığını biliyordu.

Fakat Estel henüz yirmi yaşına gelmişti ki Elrond'un oğullarıyla birlikte büyük işler başardıktan sonra Ayrıkvadi'ye döndü; Elrond ona bakınca içine mutluluk dolmuştu, çünkü onun zarif ve soylu biri olduğunu, daha bedenen ve aklen gelişeceği halde erkekliğe erken adım attığını görmüştü. O yüzden o günden itibaren Elrond ona gerçek ismiyle hitap etmiş, kim olduğunu, kimin oğlu olduğunu anlatmış ve ona sülalesinin yadigarlarını sunmuştu.

"İşte Barahir'in yüzüğü,' demişti, 'uzaktan akrabalığının bir nişanı; ve işte Narsil'in kırık parçalan. Bunlarla daha büyük işler başarabilirsin; çünkü başına bir felaket gelmezse, ya da sınavda başarısız olmazsan, ömrünün insanların ömürlerinden daha fazla olacağını görebiliyorum. Lâkin sınavın

uzun ve zorlu olacak. Annûminas Saltanat Asası'nı alıkoyuyorum çünkü onu hak etmen lazım gelir.'

"Ertesi gün tam güneşin kavuştuğu saatlerde Aragorn tek başına ormanda dolaşıyordu, içi neşe doluydu; kendisi umut dolu ve dünya da çok latif olduğundan şarkılar söylüyordu. Aniden, daha şarkısını söylerken, huş ağaçlarının beyaz gövdeleri arasında, yeşil çimenler üzerinde yürüyen bir kız gördü; bir rüyaya daldığını veya okudukları şarkıları dinleyenlerin gözleri önünde canlandıran Elf Ozanların kabiliyetlerini kazandığını düşünerek olduğu yerde hayretler içinde kalakaldı.

"Çünkü Aragorn tam o anda Lüthien ile Beren'in Neldoreth ormanında karşılaşmasını anlatan Lüthien gazelini okuyordu. Ve o da ne! Lüthien gözleri önünde, gümüşlere ve mavilere bürünüp bir elf yuvasındaki alacakaranlığa benzeyen zarafetiyle Ayrıkvadi'de yürümeye başlamaz mı; kara saçları aniden çıkan yelde dağılmış, kirpikleri yıldızlar gibi taşlarla dolu.

"Bir an için Aragon sessizce seyretti fakat onun geçip gitmesinden ve bir daha onu görememekten korkarak ona Tinûviel, Tinûviel! diye seslendi, çok zaman önce, Eski Günler'de Beren'in yapmış olduğu gibi tıpkı.

"Bunun üzerine kız dönerek ona gülümsedi ve şöyle dedi: 'Kimsiniz siz? Ve niçin bana o isimle sesleniyorsunuz?'

"Aragorn da şöyle cevap verdi: 'Çünkü sizin gerçekten de biraz önce şarkısını söylediğim Lüthien Tinüviel'e benzediğinize inanıyorum. Ama eğer o değilseniz, gerçekten de onun suretinde dolaşıyorsunuz.'

"'Öyle söyler birçokları,' diye cevap verdi kız ciddiyetle. 'Yine de onun adı değildir benim adım. Gerçi belki de kaderim onunkinden pek farklı olmayacaktır. Ama siz kimsiniz?'

"'Bana Estel derlerdi,' dedi Aragorn: 'ama Dûnedain'in Efendisi, îsildur'un varisi, Arathorn oğlu Aragorn'um ben'; yine de daha bunları söylerken, gönlünü bu kadar eğleyen bu soyun sopun, kızın asaleti ve güzelliğiyle karşılaştırılınca pek bir önem taşımadığını hissetti.

"Ama kız neşeyle gülerek şöyle dedi: 'O halde uzaktan akraba sayılırız. Çünkü ben Elrond'un kızı Arvven'im ve bana da Undömiel derler.'

"'Sık sık, dedi Aragorn, 'tehlikeli günlerde insanların hazinelerini sakladıkları görülmüştür. Yine de Elrond'a ve ağabeylerinize hayret ediyorum; çünkü bu evde çocukluğumdan beri yaşadığım halde sizden söz edildiğini hiç duymamıştım. Nasıl oldu da hiç karşılaşmadık? Herhalde babanız sizi hazine dairesine kilitlememiştir?'

"'Hayır,' dedi kız ve doğuda yükselen Dağlar'a baktı. 'Bir süre annemin akrabalarının topraklarında, uzaktaki Lothlörien'de yaşamıştım. Babamı ziyaret etmek için yeni döndüm, îmladris'te dolaşmayalı çok oluyor.'

"O zaman Aragorn'un içine bir merak düştü, çünkü kız, Orta Dünya'da ancak yirmi yıldır yaşamış olan kendisinden daha büyük görünmüyordu. Fakat Anven onun gözlerine bakarak şöyle dedi: 'Hayret etme! Çünkü Elrond'un çocukları Eldar'ın yaşam süresine sahiptir.'

"Bunun üzerine Aragorn mahcupoldu çünkü kızın gözlerindeki elf ışığını ve yılların getirdiği irfanı görmüştü; yine de o andan itibaren Elrond'un kızı Anven Undömiel'e âşık olmuştu.

"Bunu izleyen günlerde Aragorn sessizleşmiş, annesi üzerinde garip bir haller olduğunu anlamıştı; sonunda Aragorn annesinin sorularına bpyun eğdi ve ağaçların loşluğundaki karşılaşmadan bahsetti.

"'Oğlum,' dedi Gilraen, 'meylin çok yüksek, kralların soyundan gelen biri için bile. Çünkü bu hanım şu anda dünya üzerinde yürüyen en soylu ve en zarif hanımdır. Sonra ölümlülerin elf kanı taşıyanlarla evlenmeleri münasip değildir.'

"'Ama yine de o kanda bizim de bir parçamız var,' dedi Aragorn, 'eğer bana öğretilen atalarımın öyküleri doğru ise.'

"'Doğrudur,' dedi Gilraen, 'lâkin bunlar çok önceleri, dünyanın başka bir çağında yaşanmıştı, soyumuz henüz azalmadan önce. O yüzden korkuyorum; çünkü Efendi Elrond'un iyi niyeti olmasa îsildur'un Varisleri kısa bir süre içinde son bulur. Ama bu konuya El rond'un iyi niyetle bakacağını zannetmem.'

"'O halde günlerim acı içinde geçecek ve yabanellerde bir başıma dolaşacağım,' dedi Aragorn.

"'Senin kaderinde gerçekten de bu var,' dedi Gilraen; kendi halkına göre ileri görüşlü bir insan olmasına rağmen oğluna gelecekle ilgili neler gördüğünü söylemedi, hiç kimseye de oğlunun anlattıklarından söz etmedi.

"Fakat Elrond çok şey görür, birçok gönlü okurdu. O yüzden günün birinde, yıl henüz devrilmeden Aragorn'u odasına çağırıp şöyle dedi: 'Dünedain Efendisi, Arathorn oğlu Aragon, beni dinleyiniz! Nasibiniz çok yüce; ya Elendil zamanından beri gelip geçmiş atalarınızın çok üzerine yükseleceksiniz ya da soyunuzdan kalanlarla karanlıklar içine düşeceksiniz. Önünüzde yıllar sürecek olan bir sınav var. Zamanınız gelinceye kadar ve buna layık olduğunuz anlaşılıncaya kadar ne evleneceksiniz, ne de bir kadını söz ile kendinize bağlayacaksınız.'

"Bunun üzerine Aragorn'un aklı karıştı ve şöyle dedi: 'Size bundan annem söz etmiş olabilir mi?'

"'Hayır, tabii ki hayır,' dedi Elrond. 'Kendi gözleriniz ele verdi sizi. Ama ben sadece kendi kızımdan söz etmiyorum. Henüz hiç kimsenin kızıyla nişanlanmayacaksınız. Lâkin tmladris ve Lörien'in Hanımı, halkının Akşamyıldızı Zarif Anven'e gelince; o sizden daha yüce bir soya sahiptir ve bu dünyada o kadar yaşamıştır ki siz onun için birçok yaz geçirmiş genç bir huş ağacının yanındaki bir yıllık filiz gibisiniz. O sizin çok üzerinizde. Ve bence, bu ona da böyle görünüyordur. Lâkin öyle olmasaydı ve gönlü size düşmüş olsaydı bile, yine de üzerimize düşmüş olan bu hükümden üzüntü duyardım.'

"'Nedir bu hüküm?' dedi Aragorn.

"'Ben burada ikamet ettiğim sürece o da Eldar'ın gençleriyle birlikte yaşayacaktır, diye cevap verdi Elrond, Ve ben ayrıldığım zaman, eğer dilerse o da benimle gelecektir.'

"'Anlıyorum,' dedi Aragorn, 'görüyorum ki gözlerimi bir zamanlar Beren'in arzulamış olduğu Thingol hazinesinden hiç de daha küçük olmayan bir hazineye çevirmişim. Benim de nasibimde bu varmış.' Sonra aniden soyuna özgü bir öngörüyle şöyle demişti: 'Lâkin işte! Efendi Elrond, sonunda burada yaşadığınız yıllar azalmaya başladı ve kısa bir süre sonra çocuklarınız bir seçim yapıp ya size, ya da Orta Dünya'ya veda etmek zorunda kalacak.'

"'Doğru,' dedi Elrond. 'Bizim hesaplarımıza göre kısa bir süre sonra; gerçi bu insanlar için oldukça uzun bir süre. Lâkin Arwen'in önünde böyle bir seçim olmayacak Arathorn oğlu Aragorn, eğer siz, ya kendinizin ya da benim dünyanın sonundan önce acı bir ayrılığı tatmamıza neden olacak bir şekilde aramıza girmezseniz. Henüz benden ne istediğinizin farkında bile değilsiniz.' İçini çekti ve bir süre genç adama ciddi ciddi baktıktan sonra yine şöyle dedi: 'Yıllar getireceğini getirecek. Birçok yıl geçmeden bu konuda konuşmayalım. Günler kararıyor ve gelecek çok kötülük var.'

"Bundan sonra Aragorn Elrond'dan sevgiyle izin istedi; ertesi gün de annesine, Elrond'un sülalesine ve Arwen'e veda ederek yabanellere gitti. Otuz yıl kadar Sauron'a karşı çalıştı ve kendisinden çok şeyler öğrendiği Arif Gandalf ile dostluk kurdu. Onunla birlikte birçok tehlikeli yolculuğa atıldı fakat yıllar geçtikçe tek başına yolculuklara daha sık gitmeye başladı. Yollan zorlu ve uzun gibiydi ve gülümsediği zamanlar dışında görüntüsü de biraz suratsız olmaya başlamıştı; yine de gerçek suretini gözlerden gizlemediğinde insanlara sürgünde bulunan saygıdeğer bir kral gibi görünüyordu. Çünkü çeşitli kılıklarda geziyordu ve değişik isimlerde namlar salmıştı. Rohirrim ordusuyla at sürmüş, Gondor Hükümdan için hem karada, hem denizde savaşmıştı; sonra tam zafer saatinde ortadan kaybolmuş, Doğu'ya, uzaklara ve Güney'in derinliklerine gitmiş, hem iyi hem kötü olan insanların yüreklerini araştırmış, Sauron'un oyunlarını ve hilelerini ortaya çıkartmıştı.

"Böyle böyle yaşayan insanların en serti olmuş, insanların hünerleri ve irfanlarını öğrenip ilerletmiş ve onlardan çok daha ileriye gitmişti; çünkü onda elf bilgeliği ve gözlerinde bir kez tutuştu mu çok az kimsenin dayanabileceği bir ışık vardı. Üzerindeki hükümden dolayı yüzü hüzünlü ve sertti ama kalbinin derinliklerinde hep bir ümit bulunur ve zaman zaman buradan, kayadan kaynayan bir kaynak gibi neşe fışkırırdı.

"Derken, Aragorn kırk dokuz yaşına geldiğinde, Sauron'un yeniden yerleştiği ve kötülüklerle uğraştığı Mordor'un karanlık sınırlarından, tehlikeler içinden geri döndü. Çok yorgundu ve Aynkvadi'ye gidip uzak ülkelere yapacağı yolculuktan evvel orada bir süre dinlenmeyi düşünüyordu; dönüş yolu üzerinde Lörien'in sınırlarına vardı ve Galadriel Hanım tarafından gizli ülkeye kabul edildi.

"O bilmiyordu ama Anven Undömiel de oradaydı ve bir süre içinannesinin akrabalarıyla kalıyordu. Pek değişmemişti, çünkü ölümlü yıllar onun yanından gelip geçerdi; yine de yüzü daha ciddiydi ve kahkahası artık nadiren duyulur olmuştu. Fakat Aragorn artık hem vücut hem de zihin açısından tamamen gelişmişti; Galadriel yollarda yıpranmış giysilerini bir kenara bırakmasını söyleyip onu gümüş ve beyaz rengine bürüdü, elfgrisinden bir pelerin giydirdi ve alnına da parlak bir taş yerleştirdi, îşte o zaman Aragorn insan cinsinden daha âliymiş gibi göründü; sanki Batı Adalan'ndan bir Elf Hükümdarı'ydı. Ve işte böyle görmüştü Arwen onu ilk kez, o uzun ayrılıklarından sonra; ve Aragorn altın çiçeklerle dolu Caras Galadhon ağaçlarının altından Arwen'e doğru yürürken kız seçimini yapmış ve kaderi çizilmişti.

"Sonra bir mevsim boyunca, Aragorn'un ayrılık vakti gelinceye kadar, birlikte Lothlörien'de, ağaçlar arasındaki çimenliklerde dolaştılar. Ve Yazortası'nda bir akşam Arathorn oğlu Aragorn ile Elrond kızı Arvven o zarif tepeciğe, ülkenin ortasındaki Çerin Amroth'a gittiler ve ölmeyen çimlerin üzerinde, elanorlarla niphrediller ayaklarını çevrelerken, yalınayak gezindiler. Ve orada, o tepenin üzerinden doğudaki Gölge'ye, batıdaki Alacakaranlığa baktılar ve birbirlerine evlilik sözü verdiler, gönülleri mutlulukla doldu.

"Ve şöyle dedi Arwen: 'Karanlık olmasına karanlık Gölge, lâkin benim gönlüm yine de neşe içinde; çünkü sen Estel, yiğitliklerinle bu karanlığı yok edecek olan büyükler arasında olacaksın.'

"Fakat Aragorn şöyle cevap verdi: 'Heyhat! Ben bunu önceden göremiyorum ve bunun nasıl olacağı benden gizli tutuluyor. Yine de senin ümidinle ümit edeceğim. Ve Gölge'yi kesinlikle reddediyorum. Lâkin hanımım, Alacakaranlık da benim için değil; çünkü ben bir ölümlüyüm ve Akşamyıldızı, eğer sen bana bağlanacak olursan, senin de Alacakaranlıktan feragat etmen gerekecek.'

"Ve kız Batı'ya bakarak ak bir ağaç gibi kıpırtısız kalakaldı, sonunda şöyle dedi' 'Sana bağlanacağım Dünadan ve yüzümü Alacakaranlık'tan çevireceğim. Yine de halkımın topraklan orada; halkımın ırak yurdu.' Kız babasını çok seviyordu.

"Elrond kızının seçimini işittiğinde, kalbi paramparça olduğu ve uzun zamandır korktuğu son hükmün katlanılması hiç de kolay olmadığını anladığı halde sessiz kaldı. Fakat Aragorn yeniden Ayrıkvadi'ye geldiğinde onu çağırarak şöyle dedi:

"'Oğlum, ümidin solacağı yıllar erdi, bunların gerisindeki çok az şey aşikârdır bana. Artık aramızda bir gölge var. Belki de böyle olması gerekiyordu, benim kaybımla insanlığın krallığı yeniden kurulacaktır belki de. O yüzden, sizi sevdiğim halde şunu söylemek istiyorum: Arwen Undömiel, hayatının faziletini daha küçük bir amaçla alçaltacak değildir. O, hem Gondor, hem Arnor'un Kralı'ndan başka kimsenin karısı olamaz. Benim için zaferimiz bile sadece hüzün ve ayrılık getirecek lâkin size bir süre için ümit ve neşe. Heyhat oğlum! Korkarım sonunda Arvven'e insanların Yazgısı zor gelecektir.'

"Böylece kaldı bu mesele Elrond ile Aragorn arasında ve bir daha bu konuda hiç konuşmadılar; fakat Aragorn yeniden tehlikeler ve zorluklara daldı. Dünya kararıp Orta Dünya'ya korku düşerken, Sauron' un gücü büyümüş ve Baraddûr eskisinden de daha fazla yükselirken, Arvven Aynkvadi'de kalmış ve Aragorn dışarılardayken onu düşünceleriyle seyretmişti; ve ümit içinde onun için büyük ve krallara layık bir sancak yapmıştı, ancak Nümenor'lulann hükümdarlığını ve Elendil'in mirasını talep edecek birinin dalgalandırabileceği bir sancak.

"Birkaç yıl sonra Gilraen Elrond'dan izin isteyerek Eriador'daki kendi halkının yanına gitti ve orada tek başına yaşadı; oğlunu artik çok seyrek görüyordu, çünkü Aragorn zamanının çoğunu uzak ülkelerde geçiriyordu. Fakat günün birinde Aragorn Kuzey'e geldiği bir zamanda annesinin yanına gitti ve ayrılmadan önce annesi ona şöyle dedi:

"'Bu bizim son ayrılışımız Estel, oğlum. Üzüntü beni sıradan insanlar gibi yaşlandırdı; Orta Dünya üzerinde toplanan, zamanımızın yaklaşmakta olan bu karanlığıyla yüzleşemeyeceğim. Yakında ayrılacağım.'

"Aragorn, 'Yine de karanlığın gerisinde bir ışık olabilir, eğer öyle ise siz/h bunu görüp mutlu olmanızı dilerim, diyerek onu teselli etmeye çal ıstı.

"Fakat o sadece şu linnod ile cevap verdi:

Onen i-Estel Edain, û-chebin estel anim.1

1. "Ümidi Dünedain'e verdim ben, kendime hiç saklamadım."

ve Aragorn da gönlünde bir ağırlıkla ayrıldı. Ertesi bahar ermeden Gilraen ölmüştü.

"Böylece Yüzük Savaşı'nda yıllar ilerledi; bu konuda başka yerlerde ayrıntılı bilgiler verilmiştir: Sauron'u devirmek için nasıl daha önceden görülemememiş yolların bulunduğu ve ümidin ötesindeki bir ümidin gerçekleştirildiği hakkında. Derken, tam yenilgi anında Aragorn denize ulaşmış, Arvven'in kendisi için yaptığı sancağı Pelennor Ovaları muharebesinde açmış ve ilk o gün bir kral olarak selamlanmıştı. Ve sonunda her şey olup bittikten sonra atalarının miras bıraktığı yere ayak basarak Gondor'un tacı ile Arnor'un saltanat asasını kabul etti; Sauron'un Düşüşü yılının Yazortası'nda Anven Undömiel'le evliliğe hak kazandı ve Kralların Şehri'nde evlendi.

"Üçüncü Çağ böylesine bir zafer ve ümitle bitmişti; yine de o Çağın hüzünleri arasında Elrond ile Anven'in ayrılışları vardı; çünkü Deniz ve dünyanın ötesinde bir hüküm ile birbirlerinden ayrılmışlardı. Alî Yüzük yok edilip üç yüzük de gücünden mahrum kaldığında Elrond artık yorulmuş ve o zaman Orta Dünya'yı bir daha hiç geri dönmemecesine terk etmişti. Fakat Arwen ölümlü bir kadın gibi olmuştu ama yine de kazanmış olduğu her şeyi yitirinceye kadar ölmeyecekti.

"Elflerin ve insanların Kraliçesi olarak Aragorn ile birlikte yüz yirmi yıl ihtişam ve saadet içinde yaşadılar; yine de sonunda Aragorn yaşlılığının yaklaştığını ve uzun da olsa ömrünün sonuna geldiğini hissetti. O zaman Aragorn Anven'e şöyle dedi:

"'Dünyanın en zarifi, en çok sevdiğim Akşamyıldızı Hanım sonunda dünyam kararıyor, işte! Devşirdik ve devşirdiklerimizi harcadık; artık benim hesap günüm yaklaştı.'

"Arwen onun niyetini gayet iyi biliyordu ve bunu çok öncelerden görmüştü; yine de kederle doldu. 'Yani efendim, sizin sözünüzle yaşayan halkınızı zamanından önce mi terk edeceksiniz?' diye sordu.

"'Zamanından önce değil,' diye cevap verdi Aragorn. 'Çünkü eğer şimdi gitmezsem, kısa bir süre sonra zorla gitmek durumunda kalacağım. Ayrıca oğlumuz Eldarion artık kral olacak kadar büyüdü.'

"Sonra, Sessiz ,Cadde'deki Kralların Evi'ne giderek, kendisi için hazırlanmış olan uzun yatağa uzandı. Burada Eldarion'a veda etti, ellerine Gondor'un kanatlı tacını ve Arnor'un saltanat asasını teslim etti; bunun üzerine Arwen hariç hepsi yanından ayrıldılar ve o da tek başına yatağının yanında durdu. Bütün irfanına ve soyluluğuna rağmen, biraz daha kalması için ondan istirhamda bulunmaktan kendini alıkoyamadı. O henüz günlerini eskitmemişti ve böylece üstlenmiş olduğu ölümlülüğün acısını da tadıyordu.

"'Undömiel Hanım,' dedi Aragorn, 'gerçekten çok zor bir saat ama yine de, artık kimsenin yürümediği Elrond'un bahçesindeki ak huş ağaçlarının altında karşılaştığımız gün yaratılmıştı bugün. Ve Çerin Amroth tepesinde hem Gölge, hem de Alacakaranlık'tan vazgeçtiğimiz gün bu hükmü kabul etmiştik. Kendine bir danış sevgili, ve sor bakalım, kuruyup adamlarımı ve aklımı yitirerek mi düşmemi isterdin tahtımdan. Hayır hanımım, ben Nümenor'luların sonuncusuyum, Eski Günler'in son kralıyım; bana aynı zamanda Orta Dünya'daki insanların ömürlerinin üç katı verildi ama yanı sıra kendi irademle kullanmam ve sonra bu armağanı iade etmem için bir kerem ihsan edildi. O yüzden artık uyuyacağım.

"'Seni teselli etmek için konuşmuyorum çünkü dünyanın döngüsü içinde böyle bir acı için teselli yoktur. Önünde nihai bir seçim var: Ya pişman olup Limanlar'a giderek ebede kadar yeşil kalacak ama hiçbir zaman bir hatıradan ileriye gidemeyecek olan anımızı Batı'ya taşırsın; ya da insanların Yazgısı'na tahammül edersin.'

"'Hayır sevgili beyim,' dedi Arwen, 'o seçimi çok önce yapmıştım. Artık beni oraya taşıyacak hiçbir gemi yok ve gerçekten de insanların Yazgısı'na tahammül etmeliyim, ister gönüllü, ister gönülsüz: Kayıp ve sessizlik. Lâkin sana söyleyeyim Nümenor Kralı, şu ana kadar halkının öyküsünü ve ölümlerini anlamamışım. Sefil ahmaklar diye kızardım onlara, ama şimdi acıyorum. Eğer bu gerçekten de, Eldar'ın deyimiyle Tek'in insanlara verdiği bir armağansa, gerçekten de kabulü zormuş.'

"'Öyle görünüyor,' dedi Aragorn. 'Lâkin hem Gölge'yi hem Yüzük'ü reddettikten sonra son sınavda yıkılmayalım. Hüzünle gitmeliyiz ama yeisle değil. Bak! Sonsuza kadar dünyanın döngüleriyle bağlı değiliz ve bunların ardında hatıradan fazlası var. Elveda!'

"'Estel, Estel!' diye ağladı Arwen ve bununla birlikte Aragorn daha onun elini tutup öperken uykuya daldı. Sonra içinden çok büyük bir güzellik çıktı ortaya, öyle ki sonradan gelen herkes hayretle baktı; çünkü gençliğinin zarafetinin, olgunluğunun, yiğitliğinin ve yaşlılığının bilgeliği ve haşmetinin hep birbirine karıştığını gördüler. Ve uzun süre yattı orada; insanların Krallan'nın nurunun bir sureti olarak dünyanın parçalanmasından önce solmayan bir şan içinde.

"Fakat Arwen Ev'den ayrıldı; gözlerindeki ışık sönmüştü ve halkına, yıldızsız bir gecede çöken bir akşam gibi soğumuş ve grileşmiş görünüyordu. Sonra Eldarion'a, kızlarına ve sevdiği herkese veda ederek, Minas Tirith şehrinden ayrıldı, Lörien ülkesine gitti ve kış gelinceye kadar solan ağaçlar altında tek başına yaşadı. Galadriel göçüpgitmişti, Celeborn da yoktu, ülke sessizdi.

"Orada, sonunda mallorn yapraklan dökülürken ve herüz bahar gelmeden dinlenmek için Çerin Amroth'a uzandı; ve orada durur yeşil kabri, dünya değişınceye ve yaşamının tüm günleri ondan sonra gelen insanlar tarafından tamamen unutuluncaya kadar. Ve Denız'in doğusunda artık elanor ve niphredil hiç çiçek açmaz.

"Bu öykü Güney'den bize geldiği kadarıyla burada bitmiştir; Akşamyıldızı'nın solmasından sonra artık bu kitapta eski günler hakkında bir şey söylenmez."

EK B

YILLARIN ÖYKÜSÜ

(BATI ÜLKELERİNİN KRONOLOJİSİNDEN BiR BÖLÜM)

BÜYÜK YILLAR

3018

Nisan

12 Gandalf Hobbitköy'e gelir.

Haziran

20 Sauron Osgiliath'a saldırır. Aynı sırada Thranduil'e de saldırılır ve Gollüm kaçar.

Temmuz

4 Boromir Minas Tirith'ten yola çıkar.

10 Gandalf Orthanc'da hapsedilir.

Ağustos

Gollum'un izi kaybedilir. Bu sıralarda hem cifler hem de Sau-ron'un hizmetkârları tarafından aranmakta olduğu için, Moria'da saklandığı tahmin edilir; ama tam Batı kapısına giden yolu keşfettiği sırada, dışarı çıkamaz.

Eylül

18 Sabahın erken saatlerinde Gandalf Orthanc'dan kaçar. Kara Süvariler isen Sığlıklan'nı geçerler.

19 Gandalf dilenci kılığında Edoras'a gelir, ama içeri alınmaz.

20 Gandalf Edoras'a girmeyi başarır. The'oden ona gitmesini söyler: "İstediğin atı al, ama yarın gün kavuşmadan gitmiş ol."

21 Gandalf Gölgeyele ile karşılaşır, ama at onun yanına sokulmasına izin vermez. Gandalf Gölgeyele'y i kırlıklarda takip eder.

22 Kara Süvariler akşam vakti Sarn Sığlığı'na varırlar ve oradaki kolcuları püskürtürler. Gandalf Gölgeyele'y i yakalar.

23 Dört Süvari şafaktan önce Shire'a girer. Diğerleri kolcuları doğuya doğru takip eder, sonra da Yeşilyol'da nöbet tutmak üzere geri dönerler. Bir kara süvari akşam çökerken Hobbitköy'e girer. Frodo Çıkın Çıkmazı'nı terk eder. Gölgeyele'yi ehlileştiren Gandalf, Rohan'dan yola çıkar.

24 Gandalf Isen'i geçer.

26 Yaşlı Orman. Frodo Bombadil'in evine gelir.

27 Gandalf Grisel'i geçer. Bombadil'in evinde ikinci gece.

28 Hobbitler bir Höyüklü kişi tarafından tutsak edilir. Gandalf Sarn Sığlığı'na vanr.

29 Frodo gece vakti Bree'ye vanr. Gandalf Babalık'ı ziyaret eder.

30 Sabahın erken saatlerinde Çukurçay'a ve Bree'deki hana baskın yapılır. Frodo Bree'yi terk eder. Gandalf Çukurçay'a gelir ve gece vakti Bree'ye vanr.

Ekim

1 Gandalf Bree'den aynlır.

3 Gandalf Fırtınabaşı'nda saldınya uğrar.

6 Fırtınabaşı dibindeki kamp yeri saldırıya uğrar. Frodo yaralanır.

9 Glorfindel Yarmavadi'den aynlır.

11 Glorfindel Mitheithel Köprüsü'ndeki Süvariler'i kovalar.

13 Frodo Köprü'yü geçer.

18 Glorfindel alacakaranlıkta Frodo'yu bulur. Gandalf Yarmavadi'ye varır.

20 Bruinen Sığlığı'ndan kaçış.

24 Frodo iyileşir ve kendine gelir. Boromir gece vakti Yarmavadi'ye varır.

25 Elrond'un Divanı.

Aralık

25 Yüzük Kardeşliği alacakaranlıkta Yarmavadi'den ayrılır.

3019

Ocak

8 Grup Hollin'e vanr.

11,12 Caradhras'ta kar.

13 Sabahın erken saatlerinde kurtların saldınsı. Grup akşam üzeri Moria'nın Batı kapısına varır. Gollüm Yüzük Taşıyıcısı'nı izlemeye başlar.

14 Yirmibirinci Salon'da gece.

15 Khazad-Dûm Köprüsü ve Gandalf'ın düşüşü. Grup gece geç vakit Nimrodel'e vanr.

17 Grup akşam vakti Caras Galadhon'a varır.

23 Gandalf Balrog'u Zirak-zigil'in tepesine kadar izler.

25 Balrog'u devirir ve kendisi de bayılır. Gövdesi tepede kalır.

Şubat

14 Galadriel'in Aynası. Gandalf hayata döner ve trans halinde kalır.

16 Lörien'e veda. Batı kıyısında gizlenen Gollüm aynlışlanm izler.

17 Gwaihir Gandalf'ı Lörien'e getirir.

23 Kayıklar Sarn Gebir yakınlannda gece vakti saldınya uğrar.

25 Grup Argonath'ı geçer ve Parth Galen yakınında kamp kurar. Birinci İsen Geçitleri Muharebesi; Théoden oğlu Theodred öldürülür.

26 Kardeşlik'in dağılışı. Boromir ölür; borusunun sesi Minas Tirith' ten duyulur. Meriadoc ve Peregrin tutsak düşerler. Frodo ve Samwise doğu Emyn Muil'e girerler. Aragorn akşam vakti orkla-nn peşine düşer. Eomer ork çetesinin Emyn Muil'den inişini duyar.

27 Aragorn güneş doğarken batı yamacına vanr. Eomer, Th6oden 'in emrine rağmen geceyansı Doğuağıl'dan çıkarak orklann peşine düşer.

28 Eomer orklan Fangorn Ormanı'nın hemen dışında yakalar.

29 Meriadoc ve Pippin kaçarlar ve Ağaçsakal'la karşılaşırlar. Gün doğarken Rohirrim saldınr ve orklan yok eder. Frodo Emyn Muil'den çıkar ve Gollum'la karşılaşır. Faramir, Boromir'in cenaze kayığını görür.

30 Ent Meclisi başlar. Eomer Edoras'a dönerken Aragorn'la karşılaşır.

Mart

1 Frodo şafakta Ölü Bataklıklar'ı geçmeye başlar. Ent Meclisi devam eder. Aragorn Ak Gandalf'la karşılaşır. Edoras'a doğru yola çıkarlar. Faramir Minas Tirith'ten ayrılıp bir görevle îthilien'e gider.

2 Frodo Bataklıklar'ın sonuna varır. Gandalf Edoras'a vanr ve The'oden'i iyileştirir. Rohirrim Saruman'a karşı batıya doğru at sürer, ikinci isen Geçitleri Muharebesi. Erkenbrand yenilir. Öğleden sonra Ent Meclisi sona erer. Entler yola çıkarlar ve gece vakti Isengard'a varırlar.

3 Théoden Miğfer Dibi'ne çekilir. Hornburg Savaşı başlar. Entler Isengard'ı tamamen yıkarlar.

4 Théoden ve Gandalf Miğfer Dibi'nden Isengard'a doğru yola çıkar. Frodo Morannon'un insansız Topraklar'ının kıyısındaki kırlık tepelere varır.

5 The'oden öğle vakti Isengard'a vanr. Orthanc'daki Saruman'la pazarlık. Kanatlı Nazgûl Dol Baran'daki kampın üzerinden geçer. Gandalf Peregrin ile Minas Tirith'e doğru yola çıkar. Frodo Morannon önünde gizlenir ve alacakaranlıkta yola çıkar.

6 Dünedain sabahın erken saatlerinde Aragorn'a yetişir. Théoden Homburg'dan Tapanvadi'ye doğru yola çıkar. Aragorn bir süre sonra yola çıkar.

7 Faramir Frodo'yu Henneth Annûn'a götürür. Aragorn gece vakti Dunharrow'a varır.

8 Aragorn şafak vakti Ölülerin Yolu'na çıkar; gece yansı Erech'e vanr. Frodo, Henneth Annûn'dan aynlır.

9 Gandalf Minas Tirith'e varır. Faramir, Henneth Annûn'dan aynlır. Aragorn Erech'ten aynlır ve Calembel'e varır. Frodo alacakaranlıkta Morgul Yolu'na ulaşır. The'oden Dunharrow'a varır. Karanlık, Mordor'dan taşmaya başlar.

10 Şafağı Olmayan Gün. Rohan'ın Toplanışı: Rohirrim Tapanva-di'den yola çıkar. Gandalf Şehir'in kapısının dışında Faramir'i kurtarır. Aragorn Ringlö'yu geçer. Morannon'dan çıkan bir ordu Cair Andros'u ele geçirir ve Anörien'e geçer. Frodo Yol Kavşa-ğı'nı geçer ve yola çıkan Morgul ordusunu görür.

11 Gollüm Shelob'u ziyaret eder, ama uyuyan Frodo'yu görünce neredeyse pişman olur. Denethor Faramir'i Osgilliath'a yollar. Aragorn Linhir'e varır ve Lebennin'e geçer. Doğu Rohan, kuzeyden istilaya uğrar. Lörien'e ilk saldın.

12 Gollüm Frodo'yu Shelob'un inine götürür. Faramir Geçit'e çekilir. The'oden Minrimmon etekJerinde kamp kurar. Aragorn düşmanı Pelargir'e doğru sürer. Entler Rohan'ı istila edenleri yenilgiye uğratırlar.

13 Frodo Cirith Ungol orkları tarafından yakalanır. Pelennor zapte-dilir. Faramir yaralanır. Aragorn Pelargir'e varır ve donanmayı ele geçirir. Th6oden Druadan Ormam'nda.

14 Samwise Frodo'yu Kule'de bulur. Minas Tirith kuşatılır. Vahşi Insanlar'ın yol gösterdiği Rohirrim Gri Orman'a vanr.

15 Sabahın erken saatlarinde Büyücü Kral Şehir'in Cümlekapısı'nı yıkar. Denethor kendini yakar. Horozlar öterken Rohirrim'in boru sesleri duyulur. Pelennor Savaşı. Th6oden öldürülür. Aragorn, Arwen'in sancağını yükseltir. Frodo ve Samwise kaçarlar ve Morgai boyunca kuzeye doğru yola çıkarlar. Kuyutorman ağaçlan altında savaş. Thranduil, Dol Güldür güçlerini püskürtür. Lörien'e ikinci saldın.

16 Komutanlar'ın müzakeresi. Frodo Morgai'deki kampın üzerinden Hüküm Dağı'na bakar.

17 Vadi Savaşı. Kral Brand ve Kral Dâin Demirayak ölür. Cüceler ve insanlar Erebor'a sığınır ve orada kuşatılırlar. Shagrat Frodo' nün pelerinini, zırh yeleğini ve kılıcını Barad-dûr'a getirir.

18 Batı Ordusu Minas Tirith'ten yola çıkar. Frodo Isenağzı'na vanr; Durthang'dan Udûn'a gitmekte olan orklar onlara yetişir.

19 Batı Ordusu Morgul vadisine vanr. Frodo ve Samwise kaçarak Barad-dûr yoluna koyulurlar.

22 Şer gecesi. Frodo ve Samwise yoldan aynlıp güneye, Hüküm Dağı'na dönerler. Lörien'e üçüncü saldın.

23 Batı Ordusu îthilien'den çıkar. Aragorn yüreksizleri geri yollar. Frodo ve Samwise silahlannı ve malzemelerini atarlar.

24 Frodo ve Samwise Hüküm Dağı'nın eteklerine son yolculuklarını yaparlar. Ordu Morannon'un insansız Topraklar'ında kamp kurar.

25 Ordu kınk tepelerde kuşatılır. Frodo ve Samwise Sammath Na-ur'a vanrlar. Gollüm Yüzük'ü kapar ve Kıyamet Çatlağı'na düşer. Barad-dûr'un çöküşü ve Sauron'un sonu.

BARAD-DÛR'UN ÇÖKÜŞÜNDEN

ÜÇÜNCÜ ÇAĞ'IN SONUNA KADAR

BAŞLICA GÜNLER

3019

Shire Takvimiyle 1419

(Ay ve Günler Shire Takvimiyle Verilmiştir)

Mart

27 Bard II ve Thorin III Taşmiğfer, düşmanı Vadi'den sürerler.

28 Celebom Anduin'i geçer. Dol Guldur'un imhasına başlanır.

Nisan

6 Celeborn ile Thranduil'in buluşması.

8 Yüzük Taşıyıcıları Cormallen Çayın'nda onurlandırılır.

Mayıs

1 Kral Elessar'ın taç giymesi; Elrond ve Arwen Yarmavadi'den yola çıkarlar.

8 Eomer ve Eowyn, Elrond'un oğullarıyla birlikte Rohan'dan ayrılırlar.

20 Elrond ve Arwen, Lörien'e gelirler.

27 Arwen tören alayıyla birlikte Lörien'den ayrılır.

Haziran

14 Elrond'un oğullan Arwen'in tören alayını karşılayıp Arwen'i Edoras'a getirir.

16 Gondor'a doğru yola çıkarlar.

25 Kral Elessar Ak Ağaç'ın bir fidanını bulur.

*1 Esnek** Arwen, Şehir'e varır.

Yılortası Günü Elessar ve Arwen'in düğünü.

** Shire hesabında aylar 30 gün olduğu için, artan beş günün üçü haziranla temmuz arasına, ikisi de eski yıl ile yeni yıl arasına yerleştirilir, bu günler hiçbir aya dahil edilmezdi. Haziran ve temmuz arasındaki günlere Esnekgünler adı verilirdi. Bu hesapla, 1 Esnek, 30 Hazirandan sonraki gün oluyor, (y. n.)*

Temmuz

18 Eomer Minas Tirith'e döner

19 Kral Théoden'in cenaze alayı yola çıkar.

Ağustos

7 Cenaze alayı Edoras'a vanr.

10 Kral Thdoden'in cenazesi.

14 Konuklar Kral Eomer'den izin alıp ayrılır.

18 Miğfer Dibi'ne vanrlar.

22 Isengard'a vanrlar; gün batımında Batı'nın Kralı'ndan ayrılırlar.

28 Yolda Saruman'a rastlarlar. Saruman yönünü Shire'a çevirir.

Eylül

6 Moria Dağları'nın önünde dururlar.

13 Celeborn ve Galadriel aynlırlar; diğerleri Yarmavadi'ye doğru yola çıkar.

21 Yarmavadi'ye vanrlar.

22 Bilbo'nun yüz yirmi dokuzuncu yaşgünü. Saruman Shire'a gelir.

Ekim

5 Gandalf ve hobbitler Yarmavadi'den ayrılır.

6 Bruinen Sığlığı'ndan geçerler. Frodo acının geri döndüğünü ilk kez hisseder.

28 Akşamüstü Bree'ye vanrlar.

30 Bree'den aynlırlar. "Yolcular" karanlıkta Brendibadesi Köprüsü'ne vanr.

Kasım

1 Frogmorton'da tutuklanırlar.

2 Subaşı'na vanp Shire halkını ayaklandırırlar.

3 Subaşı Savaşı ve Saruman'ın sonu. Yüzük Savaşı'nın sonu.

3020

Shire Takvimiyle 1420: Büyük Bolluk Yılı

Mart

13 Frodo, Shelob tarafından zehirlenmesinin yıldönümünde hastalanır.

Nisan

6 Parti alanında mallorn çiçekleri.

Mayıs

1 Frodo, Gül ile evlenir.

Yılortası Günü

Frodo Belediye Başkanlığından aynlır. Yerine Will Nebzeayak gelir.

Eylül

22 Bilbo'nun yüz otuzuncu yaşgünü.

Ekim

6 Frodo yeniden hastalanır.

3021

Shire Takvimiyle 1421: Üçüncü Çağ'ın Son Yılı

Mart

13 Frodo yeniden hastalanır.

25 Samwise'm kızı Zarif Elanor'un doğumu. Bu gün Gondor hesabıyla Dördüncü Çağ başlar.*

** Elanor güzelliğinden dolayı "Zarif adıyla anılırdı; çoğu kişi onun bir hobbit-ten ziyade bir elf kazma benzediğini söylerdi. Altın rengi saçlıydı, ki bu Shire'da pek az gördlen bir şeydir; ama Samwıse'ın diğer iki kızı da altın saçlıydı, tıpkı o sıralarda doğan birçok çocuk gibi.*

Eylül

21 Frodo ve Samwise Hobbitköy'den ayrılırlar.

22 Ormanlık Uç'ta Yüzük Koruyucularının Son Yolculu-ğu'na katılırlar.

29 Gri Limanlar'a varırlar. Frodo ve Bilbo, Üç Yüzük Koruyucusu ile birlikte denize açılırlar. Üçüncü Çağ'ın sonu.

Ekim

6 Sam Çıkın Çıkmazı'na döner.

YÜZÜK KARDEŞLİĞİ'Nİ OLUŞTURANLARIN

DAHA SONRA BAŞLARINA GELENLER

(Shire Takvimiyle)

1422 Bu yılın başında, Shire hesabıyla Dördüncü Çağ başladı, fakat yılların sayılmasında Shire Hesabı devam etti.

1427 Will Nebzeayak istifa eder. Yerine Samwise Shire Belediye Başkanı seçilir. Peregrin Took, Uzunaynk'h Elmas ile evlenir. Kral Elessar insanların Shire'a girmesini yasaklayan bir kanun çıkarır ve Shire'ı Kuzey asasının koruması altında bir Özgür Ülke ilan eder.

1430 Peregrin'in oğlu Faramir doğar.

1431 Samwise'ın kızı Altınbukle doğar.

1432 "Muhteşem" Meriadoc, Erdiyan Hükümdarı olur. Kral Gömer ve îthilien Hanımı Eovvyn, Meriadoc'a hediyeler yollarlar.

1434 Peregrin Reis olur. Kral Elessar Reisi, Hükümdarı ve Belediye Başkanını Kuzey Krallığı'nın Danışmanlığına getirir. Efendi Samwise ikinci kez Belediye Başkanı seçilir.

1436 Kral Elessar kuzeye gider ve bir süre Evendim Gölü kıyısında kalır. Brendibadesi köprüsüne gelerek dostlarıyla buluşur. Dünedain Yıldızı'nı Efendi Samwise'a verir ve Elanor Kraliçe Arvven'in şeref nedimesi olur.

1441 Efendi Samwise üçüncü kez Belediye Başkanı seçilir.

1442 Efendi Samwise, karısı ve Elanor Gondor'a giderek bir yıl orada kalırlar. Yokluğunda Samwise'a Efendi Tolman Pamuk vekalet eder.

1448 Efendi Samwise dördüncü kez Belediye Başkanı seçilir.

1451 Elanor, Irak Yaylalar'da, Greenholm'lü Fastred ile evlenir.

1452 Irak Yaylalar'dan Kule Tepeleri'ne (Emyn Beraid)* kadar olan Batısının, Kral tarafından Shire'a hediye edilir. Birçok hobbit bu bölgeye yerleşir.

* *Bkz. I. Kısım, s. 22.*

1454 Elanor ile Fastred'in oğlu Elfstan Fairbairn doğar.

1455 Efendi Samwise beşinci kez Belediye Başkanı seçilir. Onun ricasıyla, Reis, Fastred'i Batısınır Vekilharcı yapar. Fastred ve Elanor, Kule Tepeleri'ndeki Altkuleler'e yerleşirler. Çocukları ve torunları Kulelerin Fairbairn'leri olarak nesiller boyu burada yaşarlar.

1462 Efendi Samwise altıncı kez Belediye Başkanı seçilir.

1463 Faramir Took, Samwise'ın kızı Altınbukle ile evlenir.

1469 Efendi Samwise yedinci ve son kez Belediye Başkanı seçilir. Görev süresi 1476'da, doksan altı yaşındayken sona erer.

1482 Yılortası gününde, Efendi Samwise'ın karısı Gül Hanım ölür. 22 Eylül'de Efendi Samwise Çıkın Çıkmazı'ndan ayrılarak Kule Dağları'na gider. Onu son kez gören Elanor olur. Elanor'a Kırmızı Kitap'ı verir ve kitap bundan sonra Fairbairn'lerin gözetiminde kalır. Elanor'un anlattığına göre

Samwise Kuleleri geçerek Gri Limanlar'a gider; son Yüzük Taşıyıcısı da böylece den ize açı 11 r.

1484 Baharda Rohan'dan Erdiyarı'na Kral Eomer'in Efendi Holdwine'ı görmek istediği haberi gelir. Meriadoc o sırada yaşlı (102) fakat hâlâ sağlıklıdır. Dostu Reis ile görüştükten sonra, görevlerini ve mallarını oğullarına devreder, Sarn Sığlığı'na doğru uzaklaşırlar; Shire'da onları bir daha gören olmaz. Daha sonra Efendi Meriadoc'un Edoras'a gittiği ve o sonbahar Kral Gömer ölürken yanında olduğu duyulur. Sonra o ve Reis Peregrin Gondor'a giderek son yıllarını orada geçirirler; öldüklerinde Gondor'un ulularının yanına, Rath Dfnen'e gömülürler.

1541 Bu yılın l Mart günü*, Kral Elessar göçüp gider. Denir ki, Meriadoc ve Peregrin'in mezarları büyük kralın mezarının yanına getirilmiş. Sonra Legolas îthilien'de gri bir gemi yapmış Anduin'den aşağı, Deniz'in ötesine yelken açmış; denir ki, cüce Gimli de yanındaymış. Ve o gemi de gittiğinde. Orta Dünya'da Yüzük Kardeşliği'nden kimse kalmamış.

** Dördüncü Çağ, Gondor takvimiyle 120.*

EK E

YAZIM VE YAZIM KURALLARI

I

KELİMELERİN VE iSiMLERiN TELAFFUZLARI

Westron ya da başka bir deyişle Ortak Lisan, telaffuz açısından tamamen ingilizce karşılıklarına çevrilmiştir. Bütün hobbit isimleri ve özel isimler buna uygun olarak telaffuz edilmelidir: örneğin, Bolger' daki g harfi c sesi verir ve mathom, medhım diye okunur.

Kadim yazmaları kopya ederken, elden geldiğince titizlenerek özgün sesleri aktarmaya (tabii tespit edilebildikleri kadarıyla) ve çağdaş edebiyatta kulağa tuhaf gelmeyen kelimeler ve isimler uydurmaya çalıştım. Yüce Elf Quenya'sı, seslerinin elverdiğince Latin harfleriyle yazılmaya çalışıldı. Bu nedenle her iki Eldarin dilinde de k yerine c haru tercih edilmiştir.

Bu tür detaylara ilgi duyanlar, aşağıdaki noktalan inceleyebilirler:

SESSiZ HARFLER

C e ve i harflerinden önce gelse bile hep k sesi verir: "gümüş" anlamındaki celeb, keleb diye telaffuz edilmelidir.

CH harfleri ingilizce church'dc olduğu gibi "f" sesini değil, (Almanca veya Gal dilindeki) bach'dz olduğu gibi "kh" sesini temsil eder. Kelimelerin sonunda ve f harfinden önce gelmediği takdirde bu ses Gondor lisanında h sesi olarak yumuşamıştır; bu değişim Rohan, Rohirrim gibi birkaç isimde fark edilebilir, (îmrahil bir Nümenor ismidir.)

DH ingilizce'deki these, clothes kelimelerindeki (yumuşak) th sesini temsil eder. Genellikle, Q. alda'ya. nazaran S. galadh (ağaç) kelimesindeki d ile eşleştirilir; fakat bazen caran-rass'dan türetilen "Kızılboynuz" anlamındaki Caradhras'da. olduğu gibi n+r sesini verir.

F kelimelerin sonunda olmadığı sürece f, kelime sonlarında da v (av kelimesinde olduğu gibi) sesim temsil eder Nındalf, Fladrıf

G gemi kelimesindeki g sesini verir Gıldor, Gıraen, Osgıhath kelimelerindeki gıl (yıldız) koku gibi

H yanında başka sessiz bir harf olmazsa, tek başına hastane kelimesindeki sese sahip olur Quenya'da ht harflerinin birlikte kullanımı Almanca'dakı echt acht gibi cht sesim verir Örneğin Telumehtar (Orion) isminde olduğu gibi.1 Aynca bkz CH, DH, L, R,TO,W,Y.

1. Genellikle Sındann de Menelvagor, Q'da Menelmacar denir

İ kelime başında başka bir sesliden önce geliyorsa, sadece Sında-nn'de yavaş, yarın kelimesindeki y sesini venr loreth, lanvaın gibi, bkz Y

K diğer elf dillerinden alınmış isimlerde c ile aynı değerde kullanılır, aynı şekilde kh Orkça Grıshnâkh veya (Nümenor dilindeki) Adûnca Adunakhor'dakı eh sesini temsil eder Cüce dili (Khuz-dut) için bkz aşağıdaki not

L aşağı yukarı, ingilizce let kelimesinin başındaki / sesim verir Bununla birlikte e, ı ve başka bir sessiz arasında veya e, ı harflerinden sonra kelime sonuna gelince bir dereceye kadar "damaksı" bir sese dönüşür (Eldar dilinde

büyük bir ihtimalle ingilizce beli, fiil kelimeleri beol.fıol diye yazılırdı) LH sessiz olduğu zamanlarda bu sesi temsil eder (genellikle baştaki sl-'Acn türetilince) (Eski) Quenya'da bu ses M diye yazılırdı ama Üçüncü Çağ'da genellikle /gibi telaffuz ediliyordu

NG ingilizce'deki fınger kelimesindeki ng sesini temsil eder, bir tek istisna ingilizce sıng kelimesindeki gibi kelime sonuna gelmesidir. Üçüncü Çağ telaffuz kurallarına göre ikinci ses Quenya'da kelime başında da bulunur ama n olarak yazılırdı (Noldo'da olduğu gibi)

PH f ile aynı sese sahiptir (a) Kelimelerin sonunda/sesinin olduğu yerlerde kullanılır, 'kuğu" anlamındaki alph'ta olduğu gibi, (b) p sesiyle bir bağlantısı olduğunda veya p sesinden turetıldığınde kullanılır, "Buçukluklar" anlamındaki ı-Pherıannath'da (penan) olduğu gibi, (c) (pp'den) uzun ff sesim temsil ederken kelime içinde kullanılır, "dış çıt" anlamındaki Ephetde olduğu gibi, (d) Adûnca ve Westron'da, Ar-Pharazon'dafa gibi ("altın" anlamındaki pharaı), kullanılırdı

QU cw yerine kullanılırdı, Quenya'da çok sık kullanılan bir bileşim olduğu halde Sındarın'de hiç rastlanmamıştır

R her yerde titrek r sesini temsil eder, ses diğer sessizlerin önüne gelince kaybolmaz (ingilizce'de part kelimesinde olduğu gibi) Okların ve bazı cücelerin r sesim küçük dillerini kullanarak gırtlaktan çıkarttıkları söylenir, bu Eldar'ın beğenmediği bir sestir RH, (genellikle daha eski sr- harflerinden türemiş olan) sessiz bir r y ı temsil eder Quenya'da hr olarak yazılırdı

S ingilizce so geese kelimelerinde olduğu gibi her zaman sessiz dır, çağdaş Quenya veya Sındarın'de z sesi bulunmazdı West ron, Cüce Lisanı ve Ork Lısam'ndakı sh ingilizce deki v/2 [ş] sesine benzer

TH ingilizce deki thın ve cloth kelimelerinde olduğu gibi sessiz th sesini temsil eder Sözlü Quenya dilinde bu ses s sesine dönüş muştur ama yine de değişik bir harf ile yazılır Q Isıl, S Ithıl (ay) örneğinde olduğu gibi

TY büyük bir ihtimalle ingilizce tüne kelimesindeki t sesine benzeı bir sesi temsil etmektedir Daha çok c veya t+den türemiştir Westron dilinde sık sık rastlanan ingilizce'deki eh sesi, bu dili konuşanlar tarafından sık sık diğer ses yerme kullanılırmış Y şıkkı altındaki HY ile kıyaslayınız

V İngilizce'deki v sesine sahiptir ama kelimelerin sonunda kulla nılmaz Bkz F

W ingilizce'deki w sesine sahiptir HW, ingilizce whıte (kuzeylıle nn telaffuz ettiği şekliyle) kelimesinde olduğu gibi sessiz bir w harfidir Quenya'da kelime başlarında rastlanmıyor değildi ama örneklerine bu kitapta rastlanmaz Hem v hem de w, ayrı kökenlerden de gelseler, dilde ayn ayn kullanıldıkları için, Latince ya zıma uyarlanmış olarak Quenya'nın yazımında kullanılmıştır

Y Quenya'da, ingilizce yon kelimesindeki y harfi gibi bir sese sa hıptır Sındarın de y harfi sesli bir harftir (aşağıya bkz) HY ile v arasındaki ilişki, HW ile w arasındaki ilişki gibidir ve genellikle ingilizce'deki hew, huge kelimesindeki sesi temsil eder, Quen ya'dakı h harfi de eht, ıht kelimelerindeki sese sahiptir Westron dilinde sık sık kullanılan ingilizce'deki sh sesi genellikle bu dili konuşanlar tarafından onun yerine kullanılıyordu Krş yukarıdaki TY HY genellikle sy- ve khy-'dcn türetilmiştir, her iki durumda da ilgili Sındann sözcüklerinde, "güney ' anlamına gelen, Quenya dilindeki Hyarmen ve Sindarin dilindeki Harad gibi, öndeki h harfi gösterilir.

Yan yana yazılmış sessiz harflerin, tt, U, ss, nn gibi, uzun veya "çift" sessiz harfleri temsil ettiklerine dikkat edilmelidir. Birden fazla heceye sahip kelimelerin sonunda genellikle bunlar kısaltılmıştır: (Arkaik Rochand) Rochann'dan türeyen Rohariûz. olduğu gibi.

Özellikle daha önceki safhalarda Eldarin dillerinde tercih edilen, Sindarin dilinde bulunan ng, nd, mb kaynaşmaları bazı değişimlere maruz kalmış, her koşulda mb, m olmuştur, fakat vurguyu belirtmesi amacıyla hâlâ uzun bir sessiz harf olarak kabul edilmektedir (aşağıya bkz.); böylece vurgunun kesin olmadığı yerlerde mm olarak yazılır.2 Ng, sadece basit bir genzel ses (ingilizce sing kelimesindeki gibi) olarak bulunduğu kelime başlan ve sonlan hariç, değişmeden kalmıştır. Nd genellikle, Quenya dilinde Endore olan "Orta Dünya" anlamındaki, Ennor'daki gibi nn olmuştur; fakat "kök" anlamındaki thond gibi tam vurgulu tek heceli kelimelerde ("Karakök" anlamındaki Mort-hond ile karşılaştınn) ve "uzun köpük" anlamındaki Andros'to r'den önce nd olarak kalmıştır. Bu nd sesi, Nargothrond, Gondolin, Beleri-and gibi eski zamanlardan kalmış bazı kadim isimlerde de

görülmektedir. Üçüncü Çağ'da uzun kelimelerin sonunda bulunan ndler, tthili-en, Rohan, Anörien'dcki gibi nn'den değişerek n olmuştur.

2. "Orta Dünya'nın ağaç örgülü topraklan" anlamındaki Galadhremmin ennorath'da olduğu gibi. Remmirath'da "ağ gözü" anlamında rem bulunmaktadır, Quenya dilindeki rembe + mir (ziynet).

SESLİ HARFLER

Sesli harfler için i, e, a, o, u ve (sadece Sindarin dilinde) y kullanılmıştır. Belirlenebildiği kadanyla bu harfler tarafından (y hariç) temsil edilen sesler normal seslerdir; gerçi birçok bölgesel farklılığın gözden kaçtığından da kuşku yoktur. Yani sesler aşağı yukan ingilizce'deki machine, were, father, for, brüte kelimelerindeki i, e, a, o, u sesleri gibidir; bu kelimelerdeki hece uzunluklan göz önüne alınmamalıdır.

Sindarin dilinde uzun e, a, o harfleri, nispeten yakın zamanlarda türetilmiş oldukları (eski e, a, o değişmiştir) kısa seslilerle aynı niteliklere sahiptir. Quenya dilinde uzun e ile o, Eldar'ınki gibi doğru bir biçimde3 telaffuz edildiğinde, kısa seslilerden daha gergin ve "ağız daha çok kısılarak" söylenirdi.

3. Uzun e ve o'nun ei ve ou olarak, az çok ingilizce'deki no kelimesinin söylen-mesindeki gibi yaygın telaffuzu, hem Westron dilinde, hem de dilini kullananlar tarafından Quenya isimlerinin söylenimlerinde ei, ou olarak (veya kullanılan zamanın yazı düzenindeki eşdeğer harfleriyle) gösterilmiştir. Fakat bu tür telaffuzlar yanlış veya kaba addedilirdi. Bunlar genellikle Shire'da doğal karşılanırdı. O yüzden "sayılamayacak kadar uzun yıllar" anlamındaki yeni ûnötime'yi ingilizce okur gibi (aşağı yukarı yeyni unoatimi) okuyanlar Bilbo, Meriadoc veya Pereg-rin'den daha fazla hata yapmış sayılmazlar. Frodo'nun ise "yabancı seslere karşı büyük ustalık" gösterdiği söylenir.

Çağdaş diller arasında sadece Sindarin dilinde, aşağı yukarı Fransızca'daki lune kelimesindeki u gibi "değişken", "ü" sesi veren u vardı. Aslında bu ses biraz da, kısmen eski çift sesliler eu ve ı'u'dan türemiş olan o ile "'nün bir değişimiydi. Bu ses için y harfi kullanılmıştır (eski ingilizce'de olduğu gibi): Quenya dilinde leuca olan "yılan" anlamına gelen lyg'de veya "tepe" anlamındaki amon'un çoğulu emyn'dt olduğu gibi. Gondor'da bu y genellikle i gibi telaffuz edilirdi.

Bazı Feanor elyazmalannda olduğu gibi uzun sesliler genellikle "sert aksan" ile belirtilmiştir. Sindarin dilinde tek heceli vurgulu kelimelerdeki uzun sesliler, özellikle uzatılması gerektiğinde uzatma işaretiyle belirtilmiştir4; Dünedan ile karşılaştırılan dûndaki gibi. Adûn-ca veya Cüce dilindeki uzatma işaretlerinin kullanımının özel bir önemi yoktur; bunlar sadece yabancı dillere ait olduğunu belirtmek için kullanılmıştır (tıpkı k harfinin kullanımında olduğu gibi).

4. ilgili bulunduktan "batı" anlamındaki dûn ve "doğu" anlamındaki rhûn'un etkisiyle "Gündoğumu" anlamındaki Annûn, "günbatırm" anlamındaki Amrûn da böyledir.

Kelime sonunda bulunan e harfleri hiçbir zaman ingilizce'deki gibi sağır bir ses veya uzatılması gerektiğine dair bir işaret değildir. Bu kelime sonundaki e, belirgin olması açısından sık sık (ama devamlı olarak değil) e olarak yazılmıştır.

(Ya kelime sonunda bulunan ya da sessiz harflerden önce gelen) er, ir, ur kümelerinin ingilizce fern, fir, fıır gibi değil de daha çok ingilizce'deki air, eer, oor gibHcullanılmaları düşünülmüştür.

Quenya dilinde ui, oi, ai ve iu, eu, au çift seslidir (yani tek bir hecede söylenirler). Bütün diğer sesli çiftleri iki hecelidir. Bunlar genellikle ea (Eâ), eo, oe şeklinde yazılarak belirtilmiştir.

Sindarin dilindeki çift sesliler ae, ai, ei, oe, ui ve au'dur. Diğer birleşimler çift sesli değildir. Kelime sonundaki flu'ların aw olarak yazılması ingilizce kurallarına göredir ama Feanor yazılımlarında da buna rastlanmıyor değildi.

Bütün bu çift sesliler5 "alçalan" çift seslilerdir, yani vurgusu ilk öğede bulunan, birlikte kullanılan basit seslilerden meydana gelmişlerdir. Böylece ai, ei, oi, "j'nin sırasıyla ingilizce'deki rye (ray değil), grey, boy, ruin olarak ve au (avv)'un laud ve /lavv'daki gibi değil de lo-ud, Aow'daki gibi telaffuz edilmeleri amaçlanmıştır.

5. Aslen. Fakat Quenya dilindeki iu, Üçüncü Çağ'da genellikle ingilizce yule kelimesindeki yu gibi yükselen bir çift sesli olarak telaffuz edilmiştir.

İngilizce'de ae, oe, euyu karşılayacak bir ses yoktur; ae ile oe, ai ve oi olarak telaffuz edilebilir.

VURGU

Sözü geçen Eldarin dillerinde vurgunun yeri kelimenin biçiminden belirlendiği için "aksan işareti"nin, ya da başka bir deyişle vurgunun yeri belirtilmez, iki heceli kelimelerde vurgu, hemen hemen her durumda ilk heceye düşer. Daha uzun kelimelerde, son heceden önceki hece uzun bir sesli, bir çift sesli veya iki (ya da daha fazla) sessizden oluşuyorsa vurgu bu hecededir. Sondan bir önceki hece bir (veya hiç) sessiz harfin izlediği kısa bir sesli olursa (ki genellikle öyle olur), vurgu ondan önceki heceye, yani sondan üçüncü heceye düşer. Son anlatılan biçimdeki kelimeler Eldarin dillerinde, özellikle de Quenya dilinde çok rağbet görürlerdi.

Aşağıdaki örneklerde vurgulu sesli harf büyük harfle belirtilmiştir: isİldur, Orome, erEssea, fEanor, ancAlima, elentAri, dEnethor, peri-Annath, Ecthelion, pelArgir, sillvren. Seslilerin â, â, ö olduğu, "Yıl-dız-Kraliçe" anlamındaki elentAri tipi kelimeler (bu kelimede de olduğu gibi) bileşik kelime olmaları durumu dışında, Quenya dilinde çok nadiren görülür; daha çok "günbatımı", "batı" anlamındaki andÜne'de olduğu gibi (, û seslilerine rastlanır. Sindarin dilinde, birleşik kelimeler dışında hiç görülmezler. Dh, th, eh harflerinin Sindarin dilinde tek bir sessiz harf olduğuna ve özgün metinlerinde tek harfle temsil edildiklerine dikkat edilmelidir.

NOT

Eldarin dışındaki dillerden alınmış isimlerde harfler için aynı değerler düşünülmüştür, yukarıda özellikle açıklanmamış olan Cüce dili hariç. Cüce dilinde, yukarıda gösterildiği şekilde bir sese sahip olmayan th ve eh (kh) seslerinde h sesi telaffuz edilir; yani az çok ingilizce back-hand, outhouse kelimelerindeki gibi t ve fc'den sonraki h sesi seslendirilir.

Z harfinin bulunduğu yerlerde, ingilizce'deki z sesi kastedilmiştir. Kara Lisan ve Orkça'daki gh "gĞriden sürtünme sesi çıkartan" bir sesi temsil eder (bu ses g ile ilintilidir, dh'nin d ile ilintili olduğu gibi): ghâsh ve agh kelimelerinde olduğu gibi.

Cücelerin "dışarlıklı" ya da insanca isimlerine Kuzey biçimleri verilmiştir ama harf değerleri tanımlanan şekliyledir. Aynı şekilde Ro-han'ın (modernize edilmemiş olan) kişi ve yer isimlerinde de durum aynıdır; sadece burada ea ve eo çift seslidir, ea ingilizce'deki bear ve eo da Theobald

gibi söylenebilir; y nitelenmiş bir u harfidir Modernize edilmiş biçimler kolaylıkla fark edilebilir ve ingilizce'deki gibi telaffuz edilmeleri amaçlanmıştır. Bunlar genellikle yer isimleridir: Gölgeyele ve Solucandil hariç Dunharrow (ya da Dunharg) gibi.

II

YAZIM

Üçüncü Çağ'da kullanılan yazı düzenleri ve harflerin hepsi sonuç olarak Eldarin kökenliydi ve o zamanlarda bile çok eski sayılıyordu. Alfabetik gelişimleri tamamlanmış olsa da sadece sessizlerin tam harflerle belirtildiği tarzda yazımlarda hâlâ kullanılıyordu.

Alfabeler, iki ana ve aslen bağımsız çeşide ayrılıyordu: Burada Tengvvar veya Tîw "harfler" olarak, Certarveya Cirth ise "rünler" olarak çevrilmiştir. Tengwar fırça veya kalemle yazılacak biçimde oluşturulmuştu; yazıların köşeli biçimleri, bu durumda yazılı biçimlerinin türevidir. Certar daha çok sadece kitabelere kazınmak veya hakkedilmek için kullanılmış ve oluşturulmuştur.

Tengwar daha eskidir; çünkü sürgünden çok önceleri Eldar'ın bu tür konularda son derece yetenekli olan akrabaları Noldor tarafından geliştirilmiştir. En eski Eldar yazılan Rûmil'in Tengvvar'ı Orta Dünya' da kullanılmıyordu. Daha sonraki yazılar, Feanor'un Tengvvar'ı, Rumil harflerine bir şeyler borçlu olsalar da, büyük ölçüde yeniden türetilmişti. Orta Dünya'ya sürgündeki Noldor tarafından getirilmiş ve böylece Edain ve Nümenor'lulara takdim edilmişti. Üçüncü Çağ'da kullanımları, aşağı yukarı Ortak Lisan'ın bilindiği aynı alana yayılmıştı.

Cirth, Beleriand'da ilk kez Sindar tarafından oluşturulmuş ve uzun süre sadece isimleri ve kısa anılan ahşap veya taş üzerine hakketmek için kullanılmıştı. Çok benzeseler de aynntılan açısından bunlardan aynlaa ve dizilimlerinde tamamen farklı olan zamanımız rünlerine benzeyen bu rünler köşeli biçimlerini bu kökene borçludurlar. Daha eski ve daha basit formuyla Cirth ikinci Çağ'da doğuya doğru yayılmış, kendisini, her biri kendi amaçlarına ve yetenek veya yeteneksizliklerine göre değiştiren birçok halk tarafından yani insanlar, cüceler ve hatta orklar tarafından öğrenilmişti. Bu

tarzda basit bir biçim, Vadi insanları ve benzer bir tanesi de Rohirrim tarafından hâlâ kullanılmaktaydı.

Fakat Birinci Çağ'ın bitiminden önce Beleriand'da, kısmen Nol-dor'un Tengwar'ı etkisi altında yeniden düzenlenerek daha da geliştirilmiştir. En zengin ve en düzenli biçimi Daeron Alfabesi olarak bilinir; Elf âdetlerinde alfabenin Doriath Kralı Thingol'un ozanı ve irfan ustası olan Daeron tarafından tasarlandığı söylenmektedir. Elfler yazıda Föanor harflerini kullandıklan için Eldar arasında Daeron Alfabesi gerçek anlamda el yazısı biçimleri kazanmamıştır. Batı Elfleri gerçekten de çoğunlukla rünleri tamamen bırakmışlardı. Öte yandan Eregion ülkesinde Daeron Alfabesi kullanımı korunmuş, oradan cücelerin en itibar ettikleri alfabe olarak, Moria'ya geçmiştir. Bundan sonra, alfabe cüceler arasında sürekli olarak kullanılmış ve onlarla birlikte Kuzey'e geçmiştir. Daha sonraki zamanlarda burada, Angert-has Moria, başka bir deyişle Moria'nın Uzun Rün Dizileri ismini almıştır. Lisanlannda olduğu gibi cüceler güncel yazı düzenlerini uygulamışlar ve birçoğu Feanor harflerini büyük bir beceriyle kullanmışlardı; fakat kendi dilleri için Cirth'e bağlı kalmışlar ve Cirth için hat biçimleri geliştirmişlerdi.

(i)

FEANOR HARFLERİ

Cetvelde, resmi kitap yazısı şekliyle, Üçüncü Çağ'da Batı topraklann-da çoklukla kullanılan bütün harfler gösterilmektedir. Düzenleme, o zamanlarda kullanılan en alışılmış ve harflerin genellikle isimleriyle nakledildikleri biçimiyle gösterildiği düzenlemelerden biridir.

Bu yazı düzeni aslen bir alfabe' değildir, yanı, her bin kendine has bağımsız bir değere sahip ne biçimi ne de işleviyle bir ilgisi olma yan geleneksel bir sırayla ezbere söylenen gelışıgüzel bir harf dizisi değildir.6 Bu daha çok istendiğinde veya elverdiğinde Eldar tarafından kaydedilen (vedüzenlenen) dillerin sessizlerini temsil etmeleri için uyarlanabilen, benzer biçimlerde ve stilde olan sessiz işaretlerin bir sistemiydi Hartleım hiçbirinin kendilerine ait sabit değerlen yoktur, fakat aralarındaki bclıı lı bazı bağıntılar zamanla fark edilmiştir

6-ingilizce alfabede Eldar a anlaşılır görülebilecek tek bağıntı P ile B arasındaki olurdu, birbirlerinden ve F M V den ayrılmış olmaları onlara çok saçma gelirdi

Sistemde, dört temar (seri) şeklinde düzenlenmiş, her birinde altı tyeller (derece) olan vıımı dört ana harf vardır 1-24 Aynı zamanda "İlave harfler" de vardıı 2^ ile 16 arasında örnekleri görülebilir Bunlar arasında tam manasıyla bağımsız yegane harfler 27 ile 29'dur, gen kalanlar diğer harflerin bira? değişiklik göstermiş halleridir Ayrıca değişik kullanımları olan bir miktar da tehtar (işaretler) vardı Bunlar cetvelde gösterilmemiştir.7

7-Bunların birçoğu başlık sayfasındaki örneklerde ve I Kısım, 71 sayfadaki yazına bulunmaktadır ayrıca "İ09 sayfada da Latin alfabesiyle verilmiştir Bunlar genellikle seslılen belınmek için kullanılır, Quenya dilinde çoğunlukla beraberindeki sessizlerin tamlayanı olarak kabul edilirdi, ya da en sık kullanılan sessiz kaynaş masını daha kısa yoldan belirtmek için kullanılırdı

Ana harfler bir telco (sap) ile tuva dan (kavis) oluşurdu l ile 4 arasında görünen formlar normal kabul edilirdi Sap, 9-16 arasındaki gibi yükseltilebilir, 7-24 arasında görüldüğü gibi de indirilebilirdi Kavis I ve III Dizilen nde olduğu gibi açık veya II ve IV'de olduğu gibi kapalı olabilirdi, her ıkı durumda da bunlar çıftelı kullanılabilirdi, 5-8 arasında olduğu gibi

Uygulamada varsayılan özgürlük Üçüncü Çağ'da, giderek, I Dizi genellikle dişsel sessizler veya f-dızılerıne (tıncotemd) ve II Dizi dudaksıl sessizler veya p-dızılerıne (parmatema) uygulanacak biçimde değiştirilmişti III ve IV Dızı'nın uygulaması farklı dıllenn gereklerine göre değişiyordu

Ch, j, sh gibi sessiz harflerin8 kullanıldığı Westron gibi dillerde, III. Dizi genellikle bunlara uygulanırdı, bu durumda IV Dizi normal -dizilerine (calmatema) uygulanırdı Calmatema yanı sıra hem damaksı serilere (tyelpetema), hem de dudaksıl serilere (quessetema) sahip olan Quenya dilinde damaksı sesler Feanor dilinde harfin fonetik değerini bildiren bir işaretle belirtilirdi bu işaret "y harfini izle"diğini gösterirdi (genellikle alta konulan ıkı noktayla), öte yandan IV Dizi kw-dizisiydi.

8-Buradaki seslerin ifadelen çevrıyazımlanyla ve yukarıda açıklanan şekille aynıdır, sadece burada eh ingilizce church kelimesindeki ch'yı (ç) temsil eder J, ingilizce'deki /yi, z de azure ve occasıon kelimelerinde duyulan sesi verir

Bu genel uygulamalar içinde aşağıdaki ılışkıleı de yaygın olarak go/lenıidı I Derete'dekı noımal harfler sessı/ duıaklf seslere uy gulanıidı t p

L vs Kavısın çifteleşmesi 'ses eklendiğini gösterildi Böylece eğeı l, 2, 3, 4 = /, p, eh, k (veya t, p, k, k\) ise, o /aman 5, 6, 7, 8 = d b j g (veya d, b, g, gw) idi Sapın yükselmesi sessiz harfin "süitine sesi çıkaıtacak şekilde açıldığını gosteıyoıdu Böylece, l Derece 3 Derece'nın yukarıdaki değerlere sahip olduğunu yarsak(9- 12) = ıh, f, sh, eh (veyaf/ı,/ kh, *W/ıvv), 4 Derece de (13 16 = dh, ıh, gh (dh, v, gh, ghw/w)

Özgün Feanor sistemi, hem çizginin üzerine hem de altına doğıu uzamış saplı bir dereceye de sahipti Bunlar genellikle h sesli sessizle rı temsil edeıdı (örn t + h, p + h, k + h), fakat gerekli olan diğer sessiz dönüşümleri de temsil edebilirdi Bunlara, Üçüncü Çağ'da bu yazı düzenini kullanan dillerde ihtiyaç duyulmuyordu, fakat uzantılı formlar 3 ve 4 Deıece'nın değişkenleri olarak kullanılıyoıdu (I Derecc'den daha açık şekilde ayırt edilebiliyordu)

5.Derece (17-20) daha çok genzel sessizlere uygulanırdı Böylelikle 17 ile 18 w ve m için en çok kullanılan işaretlerdi Yukarıda gözlenen prensiplere göre 6 Derece'nın sessiz genzelleri temsil ediyor ol ması gerekirdi fakat bu tur sesler (Gal dilindeki nh ve kadım ingilizce'deki hn ile örneklenebilecek) bu tur sözü geçen dillerde çok nadı ren görülürdü, 6 Derece (21-24) daha çok her dizinin en zayıf veya "yarı-seslı' sessizleri için kullanılırdı Bunlar ana harflenn en küçük ve en basit biçimlerine sahiptiler Bu suretle 21 genellikle, aslen Qu-enya dilinde bulunan ve o dilin sisteminde tıncotema nın en zayıf ses sızı kabul edilen zayıf (titrek olmayan) r için kullanılmıştır, 22 yaygın olarak vv için kullanılırdı, III Dızı'nın damaksı sesleı için kullanıldığı dizilerde 23 genellikle sessiz y gibi kullanılırdı.9

9-Morıa nın Batı Kapısı'ndakı yazıt Sındann dilinin yazımı için kullanılan usule örnek teşkil etmektedir, bu yazımda 6 Derece basit genzel sesleri 5 Derece Sında nn dilinde sık sık kullanılan çiftli veya uzun genzel seslen temsil ederdi 17 = nn amali = n

4. Derece sessizlerinin bazıları telaffuz sırasında ve (yukarıda açıklandığı şekliyle) 6. Derece'deki sessizlere yaklaşacak veya onlarla kaynaşacak şekilde biraz zayıfladığı için ikinci sözü edilenlerin El-darin dillerinde işlevlerindeki belirlilik kaybolmuştur; seslileri belirten harflerin çoğunluğu da bu harflerden türetilmiştir.

NOT

Quenya dilinin standart yazımı yukarıda açıklanan kelimelerin uygulamasından ayrılmıştır. 2. Derece, b, g, gw sadece bu bileşimlerde görüldüğü için, hepsi de sık kullanılan nd, mb, ng, ngw için kullanılırdı; öte yandan rd, id için özel harfler 26 ve 28 kullanılırdı. (lw değil de iv için birçok konuşmacı ve özellikle elfler, lb'ykullanırdı: Imb olamayacağından bu 27+6 ile yazılırdı. Benzer şekilde, Quenya dilinde dh, gh, ghw olmadığı için ve v için 22. harf kullanıldığından 4. Derece son derece sık kullanılan nt, mp, nk, nqu bileşimleri için kullanılmıştı. Bkz. 386-87. sayfalardaki Quenya harflerinin isimleri.

Ek harfler. 27 numara her yerde / için kullanılırdı. Aslen 21 'in değiştirilmiş bir şekli olan 25 numara "tam" titrek r için kullanılırdı. 26 ve 28 numaralar bunların değişik halleriydi. Sık sık, sırasıyla sessiz r (rh) vs l (Ih) için kullanılırdı. 29 j sesini, (çifte kavisli) 31, gerekli olduğu dillerde z sesini temsil ederdi. Ters kullanılan biçimler olan 30 ve 32 ayn işaretler olarak kullanma olanağı sağlasa da yazının uygunluğuna göre sadece 29 ile 31'in değişkenleri olarak, örneğin, üzerine bir tehtar alarak kullanılırdı.

33 numara aslında 11'in (daha zayıf) bir çeşidini temsil ederdi; Üçüncü Çağ'da en çok rastlanan kullanımı h idi. 34, (o da kullanılacak olursa) sessiz w (hw) için kullanılırdı. 35 ile 36 sessiz olarak kullanıldığında genellikle, sırasıyla v ve w için kullanılırdı.

Sesli harfler, birçok örnekte tehtar tarafından temsil edilir ve genellikle sessiz bir harfin üzerine konurdu. Kelimelerin çoğu sesli harf ile biten Quenya gibi dillerde tehta önündeki sessiz harfin üzerine konurdu; Sindarin gibi kelimelerin çoğu sessiz harfle biten dillerde arkasındaki sessiz harfin üzerine konurdu. Gerekli konumda bir sessiz harf yoksa tehta en yaygın kullanımı "ı" harfine benzeyen bir form olan "kısa taşıyıcı"nın üzerine konurdu. Değişik dillerde sesli işaretleri olarak kullanılan asıl tehtar sayılamayacak kadar çoktu Genellikle e, i, a, o, u (çeşitlerine) uygulanan en yaygın olanları, verilen örneklerde gösterilmiştir En yaygın biçimiyle a sesinin yazımında kullanılan uç nokta, daha hızlı stillerde, sık sık kullanılan kısaltma işareti gibi bir formda değişik biçimlerde kullanılmıştır.10 Tek bir nokta ile "sert aksan işareti" sık sık ı ve e (fakat bazı yazılım çeşitlerinde e ve ı) için kullanılırdı. Kıvrımlı çizgilere ve u için kullanılırdı. Yüzük Yazı-

sı'nda sağa doğru açılan kıvrımlı çizgi u için kullanılıyordu; fakat başlangıç sayfasında o yerine, sola açılan kıvrımlı çizgi ise u yerine kullanılır. Sağa açılan kıvrım tercih edilirdi ve kullanım da ilgili dile bağlıydı: Kara Lisan'da o çok az kullanılırdı.

10-A sesinin çok sık kullanıldığı Quenya dilinde sesli işareti tamamen atlanıyordu Yanı "lamba" anlamındaki çalma, cim diye yazılırdı Quenya dilinde kelime başlangıcında Cl gibi çift sessiz hiç olmadığından ve m hıçbır zaman kelime sonun da kullanılmadığından, cim sadece çalma olarak okunabilirdi Cim, çalama olarak da okunabilir, ama böyle bir kelime zaten yoktur

Uzun sesliler genellikle tehta'yı, yaygın kullanımı noktasız bir j harfine benzeyen "uzun taşıyıcı"nın üzerine koymakla belirtilirdi. Fakat aynı amaçla tehtar çiftleştirilebilirdi. Ancak bu işlem en sık kıvrımlı çizgiler ve bazen de "aksan işaretlerinde tekrarlanırdı. Noktalar daha çok /yi izleyen işaretlerde kullanılırdı.

Batı Kapısı'ndaki yazıt, seslilerin ayn birer harfle temsil edildikleri "tam yazım" adı verilen bir usulü göstermektedir. Sindarin dilinde kullanılan bütün sesli harfler gösterilmiştir. Görüldüğü gibi 30 numara sesli y için kullanılmış ve aynı zamanda çift sesliler, sesli harfi izleyen y harfinin üzerine tehta konulması ile ifade edilmiştir (Au ve flvv'ın ifadesi için gerekli olan) vv'yu izleyen işaret bu usulde "-kıvrımı ya da bunun değişik bir biçimiydi. Fakat çift sesliler, yazıtta olduğu gibi, genelfîkle tam olarak yazılırdı. Bu usulde seslilerin uzunlukları genellikle, "uzun işaret" anlamında andaith adı verilen "sert aksan işareti" ile belirtilirdi.

Biraz önce açıklanmış olan tehtar'dan başka, daha çok yazıyı kısaltmak ve özellikle de sık sık tekrarlanan sessiz kombinasyonlarında uzun uzun yazmaktan kurtulmak için kullanılan daha birçok işaret vardı. Bunların arasında, sessizlerin üzerine konan bir çizgi (ya da ts-panyolca'daki tilde [~] gibi bir işaret) genellikle bu sessizin aynı seriden bir genzel sesle izleneceğini belirtirdi (nt, mp. nk gibi); öte yandan harfin altına konan benzer bir işaret daha çok sessizin uzun veya çift olduğunu belirtmek için kullanılırdı. Kavise tutturulmuş aşağıya doğru bakan bıı kanca (başlangıç sayfasındaki son kelime olan hob-bits'de olduğu gibi) harfi takıp eden bir i sesini belirtmek için kullanılırdı; özellikle de Quenya dilinde tercih edilen ts, ps, ks (x) kombinasyonlarında olduğu gibi.

Elbette ingilizce'yi temsil edecek bir "usul" yoktu. Böyle bir usul fonetik olarak Feanor sisteminden kurulabilir. Başlangıç sayfasındaki kısa örnekte bunu gözler önüne sermeye yellenilmez. Bu daha çok, kendi "usulü"nün tanıdık harf değerleri ile ingilizce'nin geleneksel yazım biçimi arasında tereddüde düşen bir Gondor'lunun yapabileceği bir şeydir. (Bir kullanımı da zayıf, belirtisiz seslileri belirtmek olan) aşağıya konan noktalar burada vurgusuz ve'yi temsil etmek için kullanılmıştır fakat aynı şey here kelimesinin sonundaki sessiz e için de kullanılmıştır; the, of ve ofthe kısaltmalarla ifade edilmiştir (uzatılmış dh, uzatılmış v ve sonuncusu alt-çizgi ile ifade edilmiştir).

Harflerin isimleri. Bütün usullerde bütün harflerin ve işaretlerin isimleri vardı fakat bunlar her usuldeki fonetik kullanımlara uyacak biçimde veya onları açıklayacak şekilde tasarlanmıştı. Öte yandan genellikle ve özellikle de diğer usullerdeki harflerin kullanımlarını betimlerken, harflerin biçimsel olarak her birinin ayrı bir ismi olması isteniyordu. Bu amaçla, Quenya dilindeki kullanımlarda tuhaf da kaçsa genellikle Quenya dilindeki "tam isimler"e başvurulurdu. "Tam isim", sözü geçen harfi de içinde barındıran Quenya dilindeki gerçek bir kelime olurdu. Mümkün olduğu yerlerde bu kelimenin ilk sesi olurdu; fakat ses veya kombinasyon kelime başında bulunmuyorsa, hemen ilk sesliyi izlerdi. Cetveldeki harflerin isimleri şöyleydi: (1) metal anlamında tınco, kitap anlamındaparma, lamba anlamında çalma, tüy anlamında quesse, (2) kapı anlamında ando, kader anlamında umbar, demir anlamında atığa, örümcek ağı anlamında ungwe; (3) ruh anlamında thûle (Mile), ku/ey anlamında/örmen, hazine anlamında harma (veya hiddet anlamında aha), meltem anlamında hwesta; (4) ağız anlamında anto, kanca anlamında ampa, çene anlamında anca, boşluk anlamında unque; (5) batı anlamında numen, altın anlamında malta, Noldor soyu anlamında noldo (daha eskiden ngoldo), eziyet anlamında nvvalme (daha eskiden ngwalme); (6) gönül (iç akıl) anlamında öre, meleksi güç anlamında vala, armağan anlamında anna, hava, gökyüzü anlamında vilya (daha eskiden wilva); doğu anlamında mrnen, bölge anlamında arda, dil anlamında laınbe, ağaç anlamında alda; yıldız ışığı anlamında silme, (ters s) sj/me nuquerna, güneş ışığı anlamında a're (veya isim anlamında esse), are nuquerna; güney anlamında hyarmen, hwesta sindarinwa, köprü anlamında yanta, ısı anlamında üre. Başka örneklerinin olması, bazı değişiklerin

Sürgünler'in konuştukları şekliyle Quenya dilini etkilemeden önce verilmiş olan isimlerden kaynaklanmaktadır. Her pozisyonda sürtme sesli eh sesini temsil ettiğinde 11 numaraya harma adı veriliyordu fakat kelime başında11 nefes gibi çıkan h sesi olduğunda (kelime içinde de kullanılsa) aha ismi kullanıyordu, âre aslında âze idi fakat bu z 21 numara ile kaynaştığında oluşan işaret, Quenya dilinde çok sık geçen ss için kullanılırdı ve esse ismini alırdı. Hwesta sindarinwa ya da diğer adıyla "Gri Elf /ıvv'si", Quenya dilinde 12'nin hw sesine sahip olmasından kaynaklanıyordu ve chw ile hw için ayrı işaretlere ihtiyaç duyulmuyordu. En yaygın şekilde bilinen ve kullanılan harf isimleri 17 n, 33 hy, 25 r, 9/idi: numen, hyarmen, römen, formen = batı, güneş, doğu,, kuzey (Krş. Sindarin dilindeki dûn veya annûn, harad, rhun veya am-rûn,forod). Bu harfler çoğunlukla, tamamen değişik terimlerin kullanıldığı dillerde bile Doğu, Batı, Kuzey, Güney noktalarını belirtmek için kullanılırdı. Bunlar Batı ülkelerinde, bu sırayla ve batıdan başlayarak, batıya doğru söylenirdi; hyarmen ve formen gerçekten de sol taraftaki bölge ve sağ taraftaki bölge anlamına gelirdi (birçok insansı dillerdeki düzenlemenin tam tersi).

11-Nefes gibi çıkan h için Quenya dilinde aslında, "uzun" anlamında halta adı verilen yayı olmayan yükseltilmiş basit sap kullanılırdı. Bu bir sessiz harfin önüne bu harfin sessiz olup nefes gibi çıkartıldığını belirtmek için konurdu; sessiz r ve / de genellikle bu şekilde belirtilir ve hr. hl olarak uyarlanırdı Daha sonraları 33 bağımsız h sesi için kullanılmaya başlandı ve hy'rim değen (eski değen) bunu izleyen y harfine bir tehta ekleyerek gösterildi.

CIRTH

Certhas Daeron aslında sadece Sindarin seslerini temsil etmesi için tasarlanmıştı. En eski cirth l, 2, 5, 6; 8, 9, 12; 18, 19, 22; 29, 31; 35, 36; 39,42,46, 50; certh ise 13 ila 15 arasında değişiyordu. Değerlerin tayini sistematik değildi. 39, 42,46, 50 sesliydi ve daha sonraki bütün gelişimlerde de öyle kalmıştır. 35'in 3 veya /ı için kullanımına göre 13,15 numaralar h veya .v için kullanılırdı. 5 ve /ı'ye bir değer vermek konusundaki bu tereddüt daha sonraki düzenlemelerde de devam etmiştir. Tek bir "sap"tan ve "dal"dan oluşan karakterlerde, yani 1-31 numaralarda, dal tek bir taraftan tutturulacaksa genellikle sağ taraftan tutturuluyordu. Tersi de yok değildi ama bunun hiçbir fonetik önemi olmuyordu.

Kadim cirtth'e yapılan eklemeler ve yeniden teşekkülü Daeron'a atfedildiğinden bu cerihasın genişletilmesi ve işlenmesinin eski biçimine Angerthas Daeron deniliyordu. Bununla beraber Sindarin'de bulunmayan seslerin ifadesi için kullanıldıklarından ana ekler yani iki yeni seri, 13-17 ve 23-28 büyük bir ihtimalle Eregion'lu Nolder'ın icadıydı.

Angerthas'ın yeniden düzenlenmesinde (anlaşıldığı kadarıyla Fganor sisteminden esinlenerek) aşağıdaki prensipler izlenir: (1) dala bir işaret eklemek "ses" ekler; (2) bir certh'i ters-yüz etmek "sürtme sesi çıkartan bir harfe" açıldığını gösterir; (3) sapın her iki yanına da dal eklemek hem ses, hem de genzellik ekler. Bu prensipler, bir nokta hariç dUzenli olarak uygulanırdı. (Arkaik) Sindarin'de sürtme sesi ihtiva eden m (veya genzel v) için bir işarete ihtiyaç vardı ve bunu m için kullanılan işareti ters yüz etmekle sağlayabildiklerinden 6 numaranın ters yüzüne de m değeri verilmişti, fakat 5 numaraya hw değeri verilmişti.

Teorik olarak değeri z olan 36 numara, Sindarin veya Quenya yazımında ss için kullanılıyordu: Krş. Feanorca 31. 39 numara ya ı, ya da y (sessiz) için kullanılırdı; 34, 35 bir fark gözetmeden s için kullanılırdı; biçim bakımından kesin bir biçimde dişsellerle bir ilgisi olmasa da 38 sık sık ardışık sesler nd için kullanılırdı.

Değerler Cetveli'nde soldakiler - ile ayrıldıklarında kadim Angerthas'm değerlerini bildirir. Sağdakiler ise Cüce dili olan Angerthas Moria'yı temsil eder.12 Görüldüğü gibi Moria Cüceleri bazı yeni cirth'in yanı sıra değerlerde sistematik olmayan bazı değişimler başlatmışlardır: 37, 40, 41, 53, 55, 56. Değerlerdeki bozulma başlıca iki nedene dayanmaktadır. (1) 34, 35, 54'ün değerlerindeki sırasıyla h (Khuzdul'da görünen, kelime başında kullanılan bir sesliyle başlayan açık veya gırtlaksı başlangıç) ve .s'ye göre gösterdiği değişiklik; (2) Cücelerin 29 ve 30 yerine kullandıkları 14 ve 16'nın terk edilmiş olması. Sonuç olarak 12'nin r için kullanımı, 53'ün n için icadı (ve 22 ile karıştırılması); 17'nin z olarak ve s değerindeki 54 ile birlikte kullanımı ve yine 36'nın sonuç olarak n için kullanımı, ng için kullanılan yeni certh 37'de görülebilir. Yeni 55 ve 56 aslında 46'nın ikiye bölünmüş biçimleridir ve Cüce dili ile Westron dilinde sık sık rastlanan ingilizce'deki butter kelimesindeki sesliler gibi sesler için kullanılmıştı.

Zayıf veya kaybolanlarda sadece sapı olmayan bir işaret olarak belirtilirdi. Bu Angerthas Moria mezar kitabesinde gösterilmiştir.

*12-() içinde olanlar sadece Elfçe kullanımlarda bulunan değerlerdir; * ise sadece cüceler tarafından kullanılan cirıh'i belirtir.*

Erebor Cüceleri, Erebor usulü diye bilinen ve Mazarbul Kitabı'nda örnekleriyle gösterilen, bu sistemin daha da değiştirilmiş bir biçimini kullanmışlardır. En büyük özellikleri şunlardı: 43 z olarak, 17 ks (x) olarak kullanılıyordu; ps ve ts için 57 ve 58 olmak üzere iki yeni drth icat edilmişti. Aynı zamanda 14 ile 16'yıj ve zh değerleri olarak yeniden takdim etmişlerdi; fakat 29 ile 30'u, g ve gh veya 19 ile 21'in önemsiz değişkeleri olarak kullanıyorlardı. Öze! Erebor cırtlu 57 ve 58 hariç bu özellikler cetvele dahil edilmemiştir.

EK F

I
ÜÇÜNÇÜ ÇAĞ DİLLERİ
VE HALKLARI

Bu tarih kitabında sunulan dil, Üçüncü Çağ'da, Orta Dünya'nın Batı Toprakları'nda kullanılan *Westron* ya da diğer bir deyişle "Ortak Lisan"dır. O çağın gereklerine göre bu dil, kadim Arnor ve Gondor krallıkları sınırları içinde yaşayan, hemen hemen bütün konuşan halkların (elfler hariç) ana dili halini almıştı; bu da kıyı boyunca Umbar'dan kuzeye doğru Forochel Körfezi'ne kadar, iç kısımlarda ise Dumanlı Dağlar ve Ephel Düath'a kadar olan bir alanı kapsardı. Nehir'in batısında kalan ve Ferah Çayırlar'a kadar uzanan dağların doğusundaki toprakları da kapsayarak Anduin'in kuzeyine de yayılmıştı.

Eriador'un büyük bir bölümü terk edilmiş ve Ferah ile Rauros arasında Anduin kıyısında çok az sayıda insan yaşıyor olsa bile, çağın sonundaki Yüzük Savaşı sırasında Ortak Lisan'ın, ana dil olarak kullanıldığı toprakların sınırlan hâlâ buralarıydı.

Anórien'deki Drúadan Ormanı'nda hâlâ gizli gizli dolaşan az sayıda kadim Vahşi insan vardı; Dunland tepelerinde de Gondor'un büyük bir bölümünün eski sakinleri olan kadim bir halkın arta kalanları yaşıyordu. Bunlar kendi dillerine sıkı sıkıya bağlıydı; öte yandan Rohan ovalarında Kuzeyli bir halk ve yöreye beş yüzyıl kadar önce gelmiş olan Rohirrim yaşıyordu. Fakat kendi lisanlarını koruyan bütün halklar, hatta elfler tarafından, sadece Amor ve Gondor'da değil bütün Anduin vadisinde ve Kuyutorman'ın doğu eteklerine kadar uzanan bir alanda Westron dili anlaşmak için ikinci dil olarak kullanılıyordu. Diğer halklardan sakınan Vahşi insanlar ve Dunlendingler'de bile, zorlukla da olsa bu dili konuşabilenler bulunuyordu.

ELFLER

Elfler, daha Eski Günler'de iki ana dala ayrılmıştı: Batı Elfleri (Eldar) ve Doğu Elfleri. İkinci tür Kuyutorman ve Lórien'de yaşayan elflerin çoğunluğunu oluştururdu; fakat onların dilleri, bütün elf isimleri ve kelimelerinin *Eldarin* formunda kullanıldığı bu tarih kitabında yer almaz.[1]

Bu kitapta Eldarin dilleri arasından iki tanesi bulunmaktadır: Yüksek Elfçe, ya da diğer adıyla Quenya, ve Gri Elfçe ya da diğer adıyla Sindarin. Yüksek Elfçe, Deniz'in ötesindeki Eldamar'ın kadim, yazıya dökülen ilk lisanıydı. Artık anadil olarak kullanılmıyordu; daha ziyade Birinci Çağ'ın sonunda Orta Çağ'a sürgüne gelen Yüksek Elfler'ce törenlerde, ilim, irfan ve şarkılarda hâlâ kullanılan bir tür "Elf Latincesi" olmuştu.

Gri Elfçe, kökeninde *Quenya*'nın bir akrabasıydı: Çünkü bu, Orta Dünya'nın sahillerine gelerek Deniz'i geçmeyip Beleriand ülkesinin kıyılarında yerleşen Eldar'ın lisanıydı. Burada Doriath'lı Thingol Gripelerin hüküm sürüyordu ve uzun süren kasvetli yıllarda dilleri, ölümlü topraklann değişkenliğiyle değişmiş ve Deniz'in ötesindeki Eldar'ın dilinden çok farklılaşmıştı.

Daha kalabalık olan Gri Elfler'in yanında yaşayan Sürgünler gündelik yaşamlarında *Sindarin*'i kullanıyorlardı; bu yüzden *Sindarin* bütün o elflerin ve bu tarih kitabında görülen bütün elf beylerinin lisanı olmuştu. Çünkü Bunların hepsi Eldarin soyundandı; hatta yönettikleri halk daha alt seviyedeki akrabalarından oluşuyor olsa bile. En soyluları, Finarfin hanedanından gelen, Nargothrond Kralı Finrod Felagund'un kız kardeşi olan Galadriel Hanım'dı. Sürgünlerin gönüllerindeki Deniz özlemi hiç dindirilemeyecek bir huzursuzluktu; bu özlem Gri Elfler'in gönüllerinde uyuyordu ama bir kez uyandırıldığında da bir daha yatışmazdı.

1. Bu devirde sakinlerinin çoğu Silvan kökenli olduğu için Lórien'de, "aksanlı" da olsa Sindarin dili konuşuluyordu. Bu "aksan" ve Sindarin ile kendi sınırlı tanışıklığı (Gondor'lu bir yorumcu aracılığıyla Thain'in Kitabı'nda da belirtmiş olduğu gibi) Frodo'yu yanlış yönlendirmiştir. I. Kitap'ta kısım ii, 6., 7. ve 8. bölümlerde geçen bütün kelimeler ve yer ile kişi isimlerinin çoğu, gerçekten de

Sindarin dilindedir. Fakat Lórien, Caras Galadhon, Amroth, Nimrodel büyük bir ihtimalle Silvan kökenli olup Sindarin diline uyarlanmıştır.

İNSANLAR

Westron, Elfçe etkisiyle zenginleştirilmiş ve yumuşatılmış olsa da bir insan lisanıydı. Aslında, özellikle de İlk Çağ'da batıya, Beleriand'a gelen Elf Dostları'nın Üç Hanedanı olan ve Kuzey'deki Karanlık Göç'e karşı Büyük Taş Savaşı'nda Eldar'a yardım eden, Eldar'ın Atani veya Edain yani "İnsanların Ataları" dediği kimselerin lisanıydı.

Karanlık Güç devrildikten sonra Beleriand'ın büyük bir bölümünün sular altında kalıp yıkılmış olması nedeniyle Elf Dostları'na da Eldar gibi Deniz'i aşıp Batı'ya gitme imkânı bahşedilmişti. Fakat Ölmeyen Diyar onlara yasak olduğu için, bütün ölümlü toprakların en batısı olan büyük ada onlara ayrılmıştı. Bu adanın adı Númenor (Batıil) idi. O yüzden Elf Dostları'nın çoğu ayrılarak Númenor'da yaşamaya başlamış ve burada namlı denizciler ve gemi ustaları olarak büyüyüp güçlenmişlerdi. Açık kumral ve uzun boylu olan bu insanların ömürleri Orta Dünya'daki insanların ömürlerinin üç katıydı. Bunlar elflerin *Dúnedain* dedikleri, insanların Kralları Númenor'lular idi.

İnsan soyları arasında sadece Dûnedain elf dilini bilir ve konuşurdu; çünkü ataları Sindarin dilini öğrenmiş ve yıllarla hafifçe değişikliğe uğrasa da bunu çocuklarına bir irfan olarak aktarmıştı. Ve irfanla uğraşanları Yüksek Elfçe Quenya'yı da öğrenmiş ve buna tüm diğer dillerin Üzerinde kıymet vermiş; ünlü, saygın yerlerin ve soylu, büyük şöhret sahibi kişilerin birçoğunun isimleri bu dilden verilmişti.[2]

Fakat Nûmenor'lulann ana dilleri büyük ölçüde kendi eski insan dilleri olan Adûnca olarak kalmıştı ve mağrur günlerinde krallar ve beyler bu dile dönmüşler, Eldar ile eski dostluklarını hâlâ sürdüren birkaç tanesi hariç, elf dillerini bırakmışlardı. Güçlü zamanlarında Nömenorlulular, gemileri için Orta Dünya'nın batı kıyılarında birçok kale ve liman bulunduruyordu; bunların en önemlilerinden biri de Anduin'in ağzına yakın olan Pelargir idi. Burada Adûnca konuşuluyordu; bu dil, daha alt seviyedeki insanların

dillerindeki sözlerle karışarak ve buradan Batıil ile irtibatı olan bütün.kıyılar boyunca yayılarak, Ortak Lisanı meydana getirmişti.

2. Örneğin Nümenor (ya da tam haliyle Nûmenore), Elendil, İsildur, Anárion, Elessar yani "Elftaşı" dahil Gondor'un bütün kraliyet isimleri hepsi Quenya dilindendir.Aragorn, Denethor. Gilraen gibi diğer Dûnedain adamların ve kadınların çoğunun ismi, Sindarin formundaydı; bunların çoğu şarkılardan ve tarih kitaplarından hatırlanan İlk Çağ'daki (Beren, Hurin gibi) elflerin ve insanların isimleriydi. Az sayıda isim, Boromir gibi, karışık kökenlidir.

Númenor'un düşüşünden sonra Elendil Elf Dostlan'nı yeniden Orta Dünya'nın kuzey batı kıyılarına götürmüştü. Burada zaten ya tamamen, ya da yarı yarıya Nümenor kanı taşıyan insanlar yaşıyor fakat çok azı elf dilini hatırlıyordu. Dûnedain daha ilk başından beri, birlikte yaşadıkları ve uzun bir yaşam, büyük bir güç ve irfan sahibi oldukları için beyleri oldukları alt seviyedeki insanlardan sayıca çok daha azdı. O yüzden diğer halklarla konuşurken ve engin ülkelerinin hükümet işlerinde Ortak Lisan'ı kullanıyorlardı; elf dillerinden aldıkları birçok kelime ile bu dili genişletmişler ve zenginleştirmişlerdi. Númenor kralları sırasında geliştirilmiş olan bu Westron dili dört bir yana, hatta düşmanları arasına bile yayılmış ve gün geçtikçe Dünedain'in kendileri tarafından da daha çok kullanılmaya başlamıştı; böylece Yüzük Savaşı sırasında elf dili Gondor halkının çok az bir kısmı tarafından biliniyor, gündelik olarak ise daha da az insan tarafından kullanıyordu. Bunlar daha çok Minas Tirith'te, civarındaki taşrada ve Dol Amroth bağımlı prensliğinin topraklarında yaşıyorlardı. Yine de Gondor ülkesindeki bütün yer ve şahıs isimleri elf formunda ve anlamındaydı. Bazılarının kaynağı unutulmuş ve kuşkusuz Nûmenor'lulann gemilerinin Deniz'den yelken açmasından önceki günlerden kalmıştı. Bunlann arasında *Umbar, Arnach* ve *Erech*, dağ isimleri olan *Eilenach* ve *Rimmon* vardır; *Forlong* da aynı tür isimlerden biriydi.

Batı Toprakları'nın kuzey bölgelerinde oturan insanların çoğu İlk Çağ'da yaşamış olan Edain veya onların yakın akrabalannın soyundan geliyordu. O yüzden bunların lisanları Adûnca ile ilintiliydi ve kimisi hâlâ Ortak Lisan'la benzerlik taşımaktadır. Bunlar Anduin'in üst vadilerinde yaşayan insanlardı: Batı Kuyutorman'da yaşayan Ormanlı Kocoğlanlar; daha kuzey ve batıda bulunan Uzun Göl ve Vadi insanları. Ferah ile Carrock arasındaki topraklardan gelen, Gondor'da, At Ustaları Rohirrim olarak bilinen insanlar.

Onlar hâlâ kendi atalanna ait dili kullanıyorlar, yeni ülkelerindeki hemen her yere yeni isimler veriyorlardı; kendilerine Atçanyurt İnsanları, ya da Eorloğulları diyorlardı. Fakat bu halkın beyleri Ortak Lisan'ı rahatlıkla, hatta Gondor'daki müttefikleri kadar soylu bir tarzda konuşabiliyorlardı; çünkü Westron çıkmış olduğu Gondor'da hâlâ büyük bir zarafetle ve eski usulde kullanılıyordu.

Tamamen yabancı olan, Drúadan Ormanı'nda yaşayan Vahşi İnsanlar'ın lisanıydı. Dunlendingler'in dili de yabancı ya da çok uzaktan akrabaydı. Bu insanlar Ak Dağların vadilerinde asırlar önce yaşayan halklardan arda kalanlardı. Fakat Karanlık Yıllar'da diğerleri Dumanlı Dağlar'ın güney vadilerine çekilmişlerdi; buradan da bazıları Höyük Yaylaları kadar kuzeyde kalan boş topraklara gitmişti. Bunlardan Bree halkı gelmişti; fakat bu, Bree'liler Arnor'un Kuzey Krallığı buyruğuna geçmeden ve Westron dilini kullanmaya başlamadan çok önce olmuştu. Sadece, bu ırktan gelen insanların Dunland'da yaşayanları eski lisanlarını ve örflerini muhafaza etmişti: Bunlar Dúnedain'e düşmanca yaklaşan ve Rohirrim'den nefret eden gizli bir halktı.

Onların diline ait, Rohirrim'e verdikleri bir isim olan *Forgoil* (kelimenin Samankafa anlamına geldiği rivayet edilir) hariç, bu kitapta hiçbir bilgi yoktur. *Dunland* ile *Dunlending*, Rohirrim'in onlara verdikleri isimdir çünkü bu insanlar esmer ve kara saçlı insanlardı; yani bu isimlerdeki *dunn* kelimesi ile "batı" anlamındaki Gri Elfçe kelime *Dûn* arasında bir bağ yoktur.

HOBBİTLER

Shire ve Bree'li Hobbitler'in bu zamanlarda Ortak Lisanı kullanmaya başlamaları belki de bir bin yılı bulmuştu. Dili kendi usullerince, serbestçe ve umursamazca kullanıyorlardı; gerçi aralarında biraz daha eğitim görmüş olanları gerektiğinde daha resmi konuşabilecek kadar bu dile vakıftı.

Hobbitlere özgü bir lisanın kaydına rastlanmamıştır. Eski günlerde, yakınlarında veya birlikte yaşadıkları insanların dillerini kullanıyor oldukları anlaşılmaktadır. Böylece Eriador'a girdikten sonra Ortak Lisan'a çabucak uyum sağlayabilmişlerdir; Bree'ye yerleşmeye başladıkları zaman,

eski dillerini unutmaya başlamışlardı bile. Görüldüğü kadarıyla bu yukarı Anduin'e ait, Rohirrim'e akraba olan bir insan diliydi; gerçi güneydeki Ülkenler'in kuzeye, Shire'a gelmeden önce Dunlendce'ye benzer bir dili kullanıyor oldukları ortaya çıkmıştır.[3]

3. Yabaneller'e dönen Angle'lı Dikenler Ortak Lisan'ı çoktan devralmıştı; fakat Diagolüc Smiagol, Ferah yakınlarındaki bölgedeki insan dilinde isimlerdir.

Frodo'nun zamanında, çoğu Vadi'de veya Rohan'da bulunanlarla yakından benzeşen yöresel kelimelerde ve isimlerde hâlâ bunlara ait bazı izler bulunuyordu. En dikkat çekeni günler, aylar ve mevsimlerdi; çoğu Bree ve Shire'daki yer isimleri olarak muhafaza edilse de bu cinsten birkaç kelime daha (*mathom* ve *smial* gibi) hâlâ kullanılıyordu. Hobbitlerin özel isimleri de oldukça garipti ve çoğu kadim günlerden kalmaydı.

Hobbit, Shire halkı tarafından kendi cinslerinden herkese söylenen bir sözdü, İnsanlar *buçukluk*, elfler ise *periannath* diyorlardı. Hobbit kelimesinin kaynağı çoğu kişi tarafından unutulmuştur. Bununla beraber, ilk başlarda Samanpostlar ve Ülkenler tarafından Kılayaklar'a verilen bir isim ve Rohan dilinde daha iyi korunmuş olan bir kelimenin yıpranmış biçimi olduğu sanılmaktadır: *holbytla*; Ingilizcesi *"çukur inşa eden"* anlamında *"hole-builder."*

DiĞER IRKLAR

Entler. Üçüncü Çağ'a kalmış en kadim halk, *Onodrim* ya da *Enydler* idi. *Ent*, isimlerinin Rohan dilindeki biçimiydi. Entler kadim günlerde Eldarlar tarafından biliniyorlardı; Eldarlar entlere kendi dillerini vermemiş, onun yerine konuşma arzusu aşılamışlardı. Onların yarattıkları lisan başka hiçbir lisana benzemiyordu: Ağır, yankılı, toplu, tekrarlamalı, gerçekten uzun soluklu; Eldar'lı irfan sahiplerinin bile hiç yazıya dökme girişiminde bulunmadıkları, sesliler arasındaki nüans çeşitliliğine, niteliklerinde ve tonlamalardaki yükselme ve alçalmaya dayanan bir forma sahip bir dildi. Bu dili sadece kendi aralarında kullanıyorlardı ama bunu gizli tutmak zorunda değillerdi, zaten başka kimse öğrenemezdi.

Öte yandan entler, diller konusunda çok yetenekliydi; çabuk öğrenirler ve hiç unutmazlardı. Fakat eldar dillerini tercih ederler, en çok da kadim Yüksek Elf dilini severlerdi. Yani Ağaçsakal ve diğer entlerin kullanmış oldukları, hobbitlerin kaydettiği yabancı kelimeler ve isimler Elfçe'dir ya da elf lisanından ent usulünce bir araya getirilmiş kelimelerdir.[4] Bazıları *Quenya* dilindendir: "Çokgölgeliorman-karaderinvadi Derinvadiormanı Kasvetlitoprak" şeklinde çevrilebilecek olan *Taurelilómeëa-tumbalemorna Tumbaletaurëa Lómëanor* gibi;bununla da Ağaçsakal'ın aşağı yukarı anlatmak istediği şöyle bir şeydir: "Ormanın derin vadilerinde kara bir gölge var." Bazıları da Sindarin dilindendir: "Ağacın sakalı" anlamındaki *Fangorn* veya "narin kayın" anlamındaki *Fimbrethil* gibi.

4. Bazı yerlerde hobbitler entler tarafından çıkartılan daha kısa süreli mırıltıları ve seslenişleri örneklemek için bazı girişimlerde bulunmuşlardır: a-lalla-lalla-rumba-kamanda-lindor-burûme de Elfçe değildir ve gerçek Entçe'den bir parçayı örneklemek için (büyük ihtimalle son derece hatalı biçimde) bugüne kadar gelen tek girişimdir.

Orklar ve *Kara Lisan*. Orklar, diğer ırkların, Rohan dilinde kötü halklara verdikleri ismin bir biçimidir. Sindarin dilinde *orch* idi. Hiç kuşkusuz Kara Lisan'daki *uruk* kelimesinin de bununla bir ilgisi vardı; gerçi genellikle bu kelime o sıralarda Mordor ve Isengard'dan yayılan büyük asker orklara veriliyordu. Daha alt seviyede olanlara, özellikle de Uruk-hai tarafından, "köle" anlamında *snaga* denirdi.

Orklar Eski Günler'de, Kuzey'in Karanlık Gücü tarafından üretilmişti. Kendilerine ait bir dilleri olmadığı söylenir; onun yerine diğer dillerden alabildiklerini almışlar ve kendi zevklerine göre saptırmışlardır, yine de bunlar, küfür veya sövüp saymak için kullanıldıkları zaman dışında kendi gereksinimleri için bile pek yeterli olmayan, sadece kaba anlaşılmaz sözlerdi. Bu yaratıklar garaz ile dolu, kendi cinslerinden bile nefret eden varlıklar olduklarından kısa sürede kendi ırklarına ait kaç grup veya yerleşim merkezi varsa o kadar barbar lehçe geliştirmişlerdi; böylece değişik kabileler arasında Orkça kullanmak onlara pek bir fayda sağlamıyordu.

Böylece Üçüncü Çağ'da orklar, soyları arasında Westron dilini kullanıyorlardı; hâlâ Kuzey'de ve Dumanlı Dağlar'da dolaşanlar gibi eski

kabilelerin birçoğu Westron'u ana dilleri olarak kullanıyorlardı ama bunu öyle bir şekilde kullanıyorlardı ki Orkça'dan daha sevimli sayılmazdı. Bu dilde "Gondor'lu insan" anlamındaki *tark*, Westron'da kullanılan bir Quenya kelimesi olan Númenor'lulann soyundan biri olan anlamında kullanılan *tarkil'*den bozulmuştu; bkz. s. 200.

Kara Lisan'ın Karanlık Yıllar'da Sauron tarafından icat edildiği ve bunu kendisine hizmet edenlerin dili haline getirmeyi arzuladığı söylenmektedir ama bu arzusuna hiç ulaşamamıştır, öte yandan Kara Lisan'dan, "ateş" anlamına gelen *ghash* gibi Üçüncü Çağ'da orklar arasında çok yaygın olan birçok kelime çıkmıştır fakat Sauron'un ilk yenilgisinden sonra, eski formundaki bu dil Nazgûl hariç herkes tarafından unutulmuştu. Sauron bir kez daha ayağa kalktığında, Kara Lisan bir kez daha Barad-dûr'un ve Mordor'un komutanlarının lisanı olmuştu. Yüzük'ün üzerindeki yazı kadim Kara Lisan'dı; ikinci Kısım s. 49'daki Mordor orklannın küfürü ise bu dilin Grishnâkh'ın komutasındaki Karanlık Kule askerleri tarafından kullanılan daha avam bir şekliydi. *Sharku*, o dilde yaşlı adam anlamına geliyordu.

Troller. Troll, Sindarin dilindeki *Torog*'un karşılığı olarak kullanılmıştır. Başlangıçlarında, ta Eski Günler'in alacakaranlığında, kalın kafalı ve aptal yaradılışlı olan bu yaratıkların, hayvanlardan farklı bir dilleri yoktu. Fakat Sauron onları kullanmış, öğrenebilecekleri kadarını öğretmiş, zekâlarını kötülükle bilemişti. O yüzden troller hâkim olabildikleri kadarıyla dillerini orklardan öğrenmişlerdi; Batı Toprakları'nda Taş Trolleri Ortak Lisan'ın bozulmuş bir şeklini kullanıyorlardı.

Fakat Üçüncü Çağ'ın sonunda güney Kuyutorman'da ve Mordor' un dağ sınırlarında daha önce hiç rastlanmamış bir trol ırkı görülmeye başladı. Kara Lisan'da bunlara Olog-hai deniyordu. Bunları, hangi soydan olduğunu bilmeseler de, Sauron'un üretmiş olduğuna kimsenin kuşkusu yoktu. Kimisi bunların trol değil de dev orklar olduğunu kabul ediyordu; fakat Olog-hai hem bedensel açıdan, hem de zihinsel açıdan, irilik ve güç açısından çok daha ileri oldukları en iri ork cinsinden bile çok farklıydı. Troldüler trol olmasına ama efendilerinin kötü niyetiyle doluydular: Güçlü, çevik, hiddetli, zeki olmakla birlikte bir taştan bile daha sert korkunç bir soy. Alacakaranlık'ın eski ırkının aksine, Sauron'un iradesi kendilerine

yöneltilmiş olduğu sürece Güneş'e dayanabiliyorlardı. Çok az konuşuyorlardı; bildikleri tek dil Barad-dûr'un Kara Lisanı idi.

Cüceler. Cüceler tamamen ayrı bir ırktır. Garip başlangıçları ve insanlar ile elflere neden hem benzeyip, hem benzemedikleri *Silmarillion*'da anlatılır; fakat bu öyküyü Orta Dünya'nın daha alt seviyedeki elfleri bilmiyorlardı; öte yandan daha sonra yaşayan insanların öyküleri, diğer ırkların hatıralarıyla karışmıştır.

Gizemli, çalışkan, uğradıkları haksızlıkları (ve çıkarlarını) kolay kolay unutmayan, değerli değersiz tüm taşları ve kendi halinde yaşayan şeyleri değil de bir ustanın elleri altında biçim değiştirebilen şeyleri çok seven, genellikle dayanıklı, aksi tabiatlı bir soydu. Fakat kötü yaradılışlı değillerdi; insanlann anlattıkları hikâyeler ne derse desin aralarında kendi rızasıyla Düşman'a hizmet eden çok azdı. Çünkü eski insanlar onların zenginliklerini, el ustalıklarını arzularlardı ve iki ırk arasında bir düşmanlık vardı.

Fakat Üçüncü Çağ'da birçok yerde insanlar ile cüceler arasında sıkı bir dostluğa rastlanıyordu; kadim konakları yıkıldıktan sonra yaptıkları gibi, ülkeler arasında yolculuk etmek, çalışmak, alışverişte bulunmak cücelerin yapısına uyduğundan, aralarında yaşadıktarı insanların lisanlarını kullanmak zorundaydılar. Yine de gizli gizli (elflerin aksine onlar bunu dostlarına bile gönül rızasıyla açmıyorlardı) yıllarla biraz değişmiş olan, kendi garip dillerini kullanıyorlardı; çünkü bu dil bir masal dili değil, bir irfan lisanı olmuştu; cüceler de bunu geçmişten kalan bir hazine gibi koruyup, bakıyorlardı. Diğer ırklardan çok az kişi bunu öğrenmeyi başarmıştı. Bu tarih kitabında, sadece Gimli'nin arkadaşlarına yer ismi olarak verdiği kelimelerde ve Borukent'teki kuşatma sırasında attığı savaş çığlığında kendini göstermektedir. En azından bu bir sır değildi ve dünyanın ilk günlerinden beri birçok savaş alanında duyulmuştu. *Baruk Khazâd! Khazâd aimênu!* "Cücelerin Baltaları! Cüceler geldi!"

Öte yandan Gimli'nin ismi, diğer akrabalarının isimleri gibi Kuzey (İnsanca) kökenlidir. Kendi gizli ve "iç" isimlerini, gerçek isimlerini yabancı ırktan kimseye açıklamazlardı. Mezarlarına dahi bu ismi kazımazlardı.

II

ÇEVÎRl ÜZERiNE

[Tolkien'ın "Çeviri Üzerine" notlarını buraya almıyoruz, çünkü bu notlar İngilizce'ye "çeviri"nin inceliklerini içerdiğinden, Türkçe okur için pek anlamlı olmayabilir. Bunun yerine, I. Kısım'ın başındaki "Yayıncının Notu "nu burada tekrarlamanın doğru olacağını düşünüyoruz:

YAYINCININ NOTU

Yüzüklerin Efendisi, Tolkien'ın kitaba yazdığı Ek'lerden birinde de belirttiği gibi, Kırmızı Kitapları yapılmış bir "çeviri". Her ne kadar Orta Dünya'nın Üçüncü Cağ'ında Elfler, Hobbitler, insanlar ve Cüceler bir Ortak Lisan konuşuyorlardıysa da, bu lisanın özellikleri ırktan ırka ve bölgeden bölgeye değişiyor. Tüm bu özelliklerin "İngilizce'ye çevrilmesi", Tolkien gibi bir dilbilimcinin onyıllarını almış. Aynı özellikleri bozmadan Türkçe'ye çevirmek daha da zor.

Zorlukların birincisi, isimler konusunda. Birçok isim zaten Ortak Lisan'da değil, kahramanların özgün dillerinde. Dolayısıyla Elfçe bir isim zaten İngilizce'ye çevrilmemiş, Elfçe kalmış. Biz de bu kurala uyduk. Ancak bazı isimler, özellikle de hobbitlerin soyadları İngilizce'ye çevrilmiş; biz de yapabildiğimiz kadarıyla bu soyadları Türkçe'ye çevirdik. Aynı şey yer isimleri için de geçerli. Bu yüzden, örneğin, İngilizce'ye *Brandywine* olarak çevrilen *Baranduin*, Türkçe'de *Brendibadesi* oldu. Aynı şekilde, hancı *Barliman Butterbur, Arpadam Kaymakpürüzü*; *Buckland* ise *Erdiyarı* olarak çevrildi.

Bir de Yüzüklerin Efendisinin yayınlanmasından sonra İngiliz kültürüne yerleşmiş olan terimler var. Örneğin, Frodo Baggins'in kılıcının adı *"Sting"* ("arı iğnesi"). Ancak bir ingiliz rock yıldızı da kendisine bu adı seçti, bu adla ünlendi (Sting'in eskinden İngilizce öğretmeni olduğu ve Yüzüklerin Efendisini çok sevdiği biliniyor); bu yüzden *Sting*'i "İğne" diye çevirmeyi tercih etmedik.

Bunun gibi birkaç örnek dışında metinde İngilizce'ye benzeyen isimler, okuyucuyu aldatmamalı. Örneğin Sam Gamgee, bir İngiliz adı olan

"Samuel"den kısaltılan bir ad değil, tersine "Samwise"dan kısaltılıyor; bunu çevirmeye kalksaydık, Samvvise Efendi'ye "yarım akıllı" demek zorunda kalacaktık; o yüzden "Sam" olarak kaldı.

Orta Dünya'nın halkları farklı lehçeler konuşuyor. Örneğin elfler oldukça resmi ve ağdalı, büyük ölçüde "Shakespeare dönemi" İngilizcesi ile konuşurken, Rohirrim daha da eski bir İngilizce'ye sahip. Türkçe'de elf lehçesini daha ziyade "Lisan-ı Osmanî" ile karşılarken, göçebe, at sırtında yasayan Rohirrim'in lehçesini daha bir "Orta Asya" Türkçesi ile karşılamayı seçtik.]

ÜÇ iSiM ÜZERiNE NOTLAR:

Hobbit, Gamgee ve Brendibadesi.

Hobbit türetilmiş bir kelimedir. Westorn dilinde, bu halk kastedildiğinde kullanılan kelime "buçukluk" anlamındaki *banakil* idi. Fakat bu dönemlerde Shire ve Bree halkı, başka hiçbir yerde kullanılmayan kuduk kelimesini kullanıyordu. Öte yandan Meriadoc, Rohan Kralı'nın "oyuk sakini" anlamındaki *kûd-dûkan* kelimesini kullandığını tespit etmiştir. Daha önce de belirtildiği gibi hobbitler bir zamanlar Rohirrim diline oldukça yakın bir dil kullandıklarından *kuduk da kûd-dûkan* kelimesinin aşınmış bir biçimi gibi görünmektedir. *Kûd-dûkan*'ı açıklanan nedenlerle *holbytla* olarak çevirdim; *hobbit* de, eğer bizim kendi kadim lisanımızda olsaydı aşınarak *holbytla*'dan kalan bir kelime yerine geçebilecek bir yapıdadır

Gamgee. Kırmızı Kitap'ta belirlenmiş olan aile geleneklerine göre *Galbasi*, ya da kısaltılmış haliyle *Galpsi* soyadı, *Galabas* köyünden gelmektedir. *Galabas* kelimesinin, "oyun" anlamındaki *galab*- kökünden geldiğine inanılmaktadır. O yüzden *Gamwich* (*Gammic* olarak telaffuz edilir) bize uygun bir karşılık gibi gelmiştir. Bununla birlikte *Galpsi* ismi yerine *Gammıdgy*'yi *Gamgee*'ye çevirirken, Samwise'ın Pamuk ailesi ile bağı olduğuna dair imada bulunmak gibi bir amaç güdülmemiştir; gerçi eğer lisanlarında buna izin verecek bir durum olsaydı, bu tür bir espri oldukça hobbitçe olurdu.

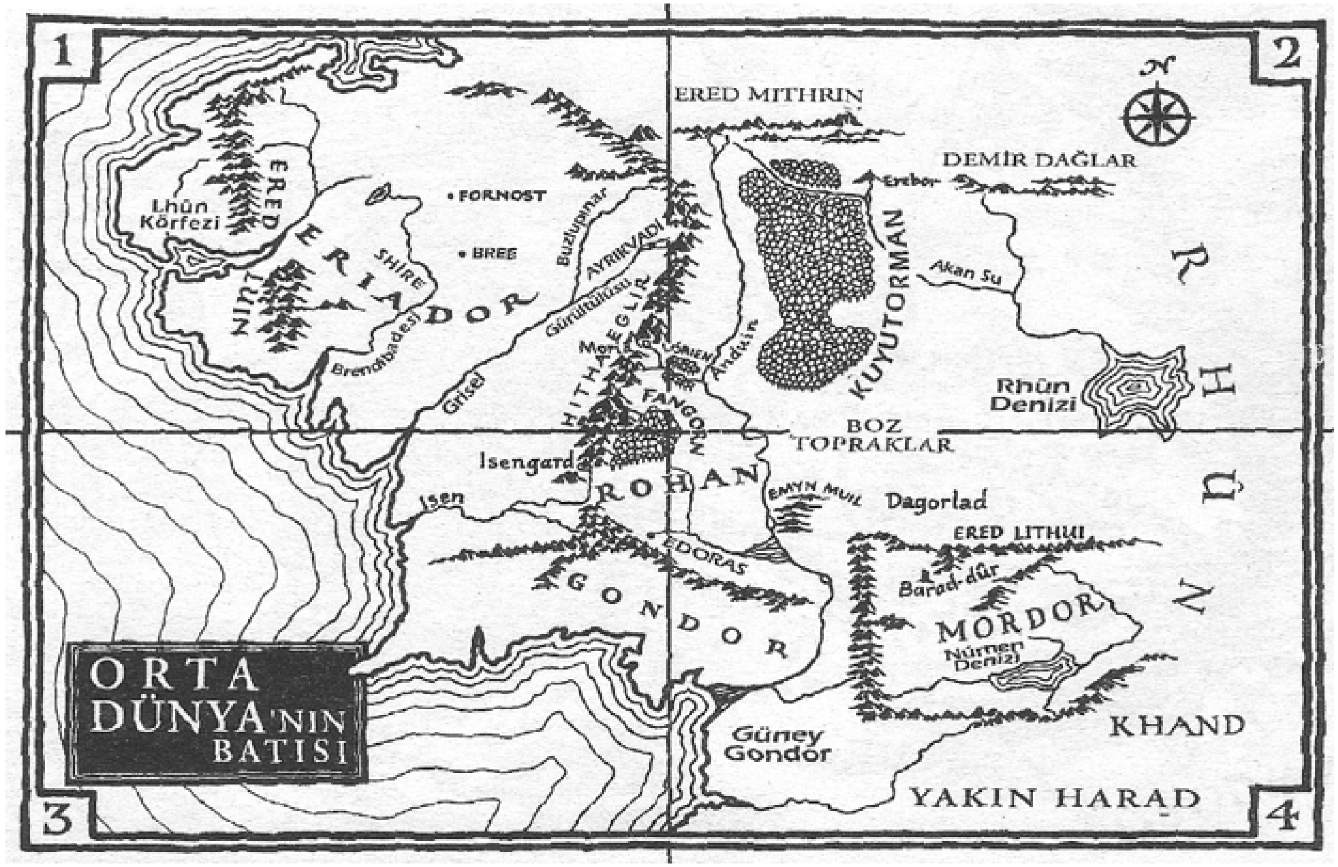
....

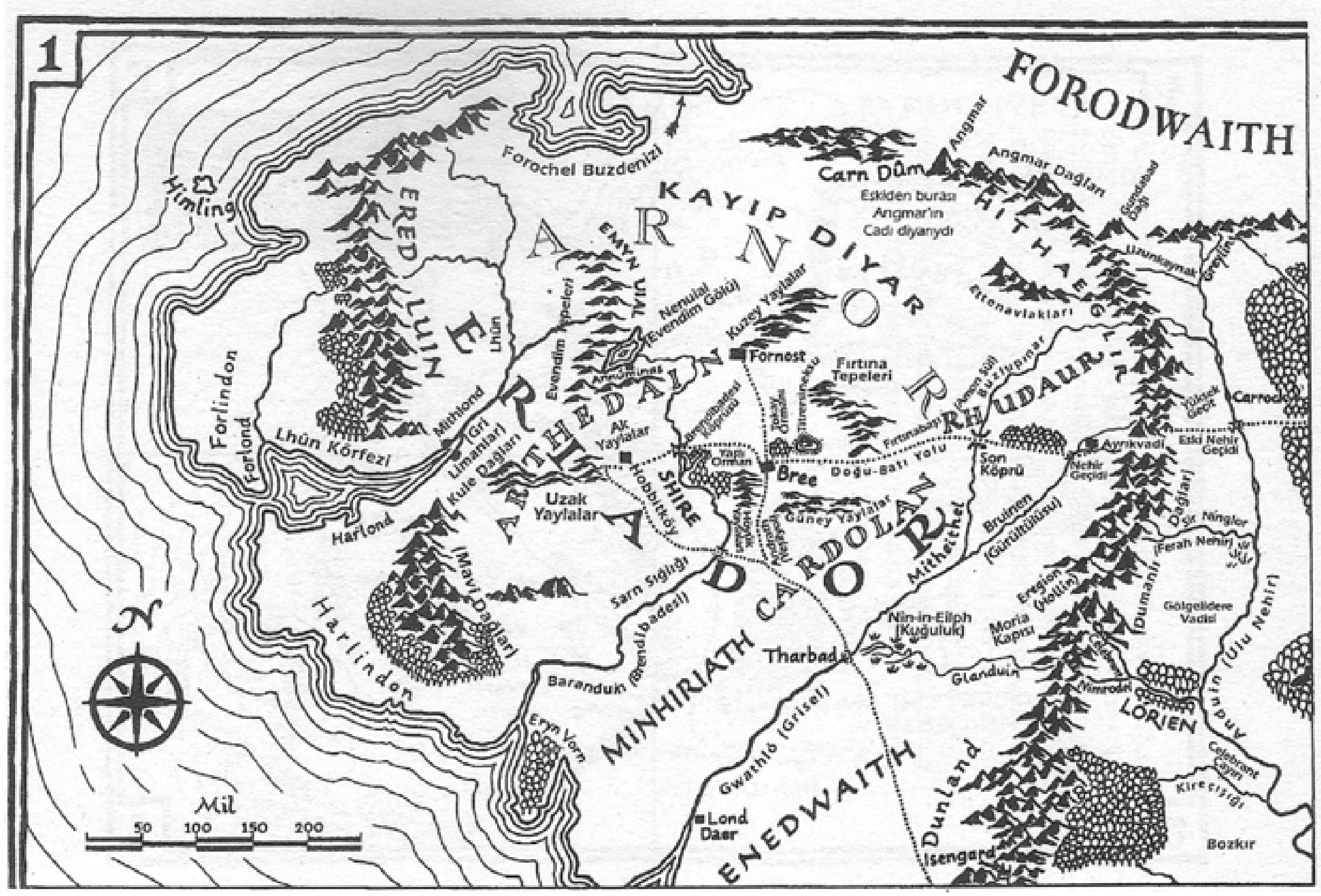
Brendibadesi. Bu nehrin hobbit isimleri Elfçe, "altın kahverengi" anlamındaki *baran* ve "(büyük) nehir" anlamındaki *duin* kelimelerinden türemiş *Baranduin*'in (vurgu and'dadır) değişime uğramış halleridir. Brendibadesi, günümüz için *Baranduin'in* doğal olarak bozulmuş bir hali gibi görünmektedir. Aslında buranın eski hobbit ismi "hudut suyu" anlamındaki *Branda-nîn* idi ve en iyi Hudutçay olarak çevrilebilirdi ama bu zamanlarda yine rengini ima ederek, nehire "sert bira" anlamındaki *Bralda-hîm* ismi verilmesi yaygın bir espriydi.

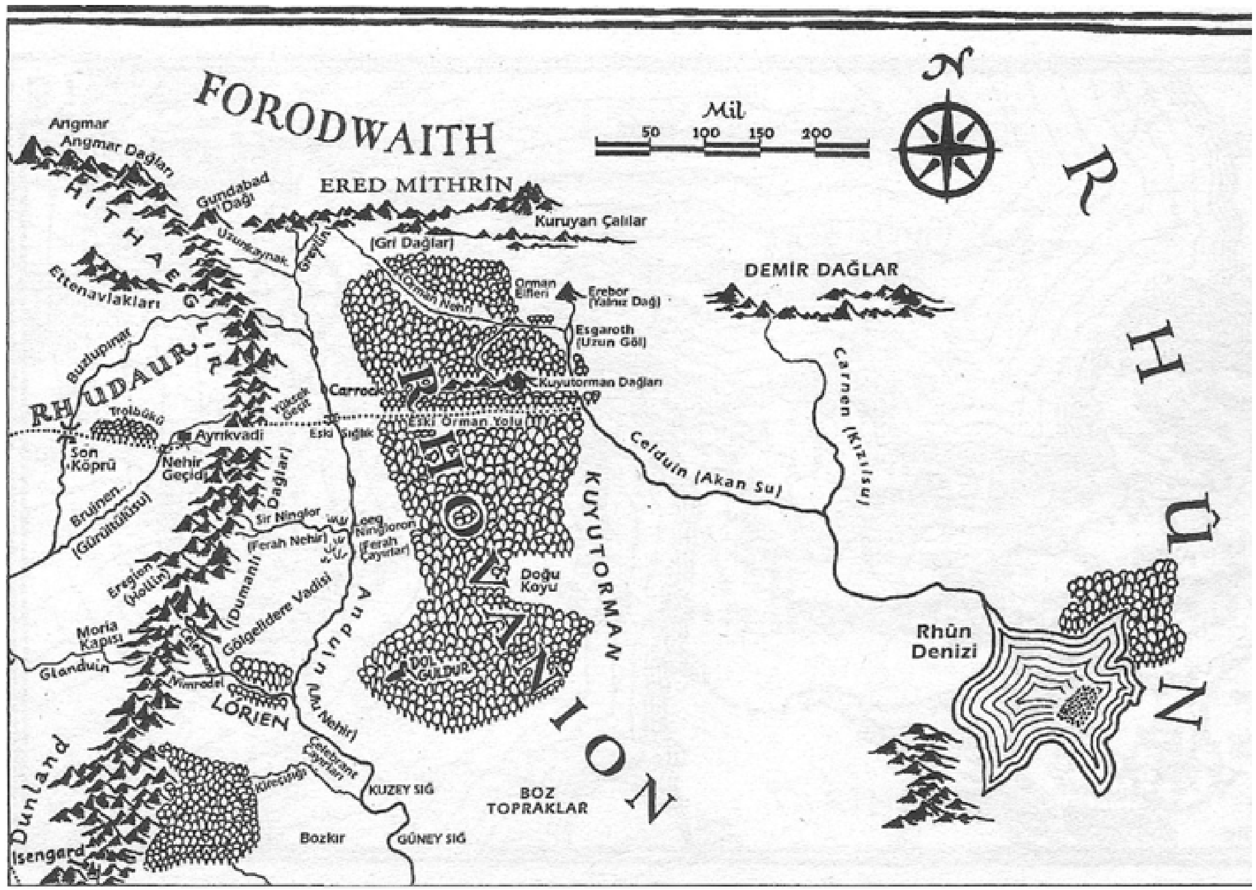
HARİTALAR

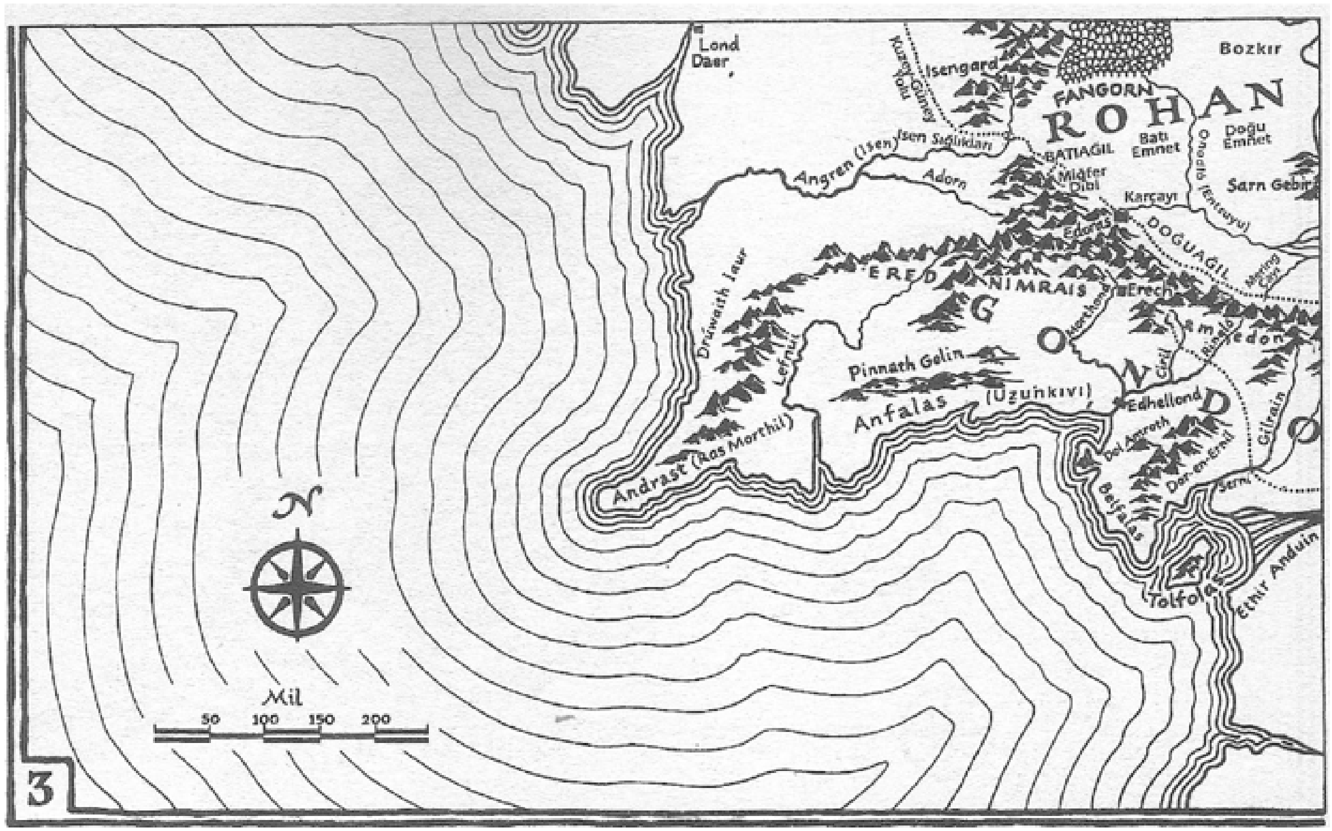
HARİTALAR HAKKINDA NOT

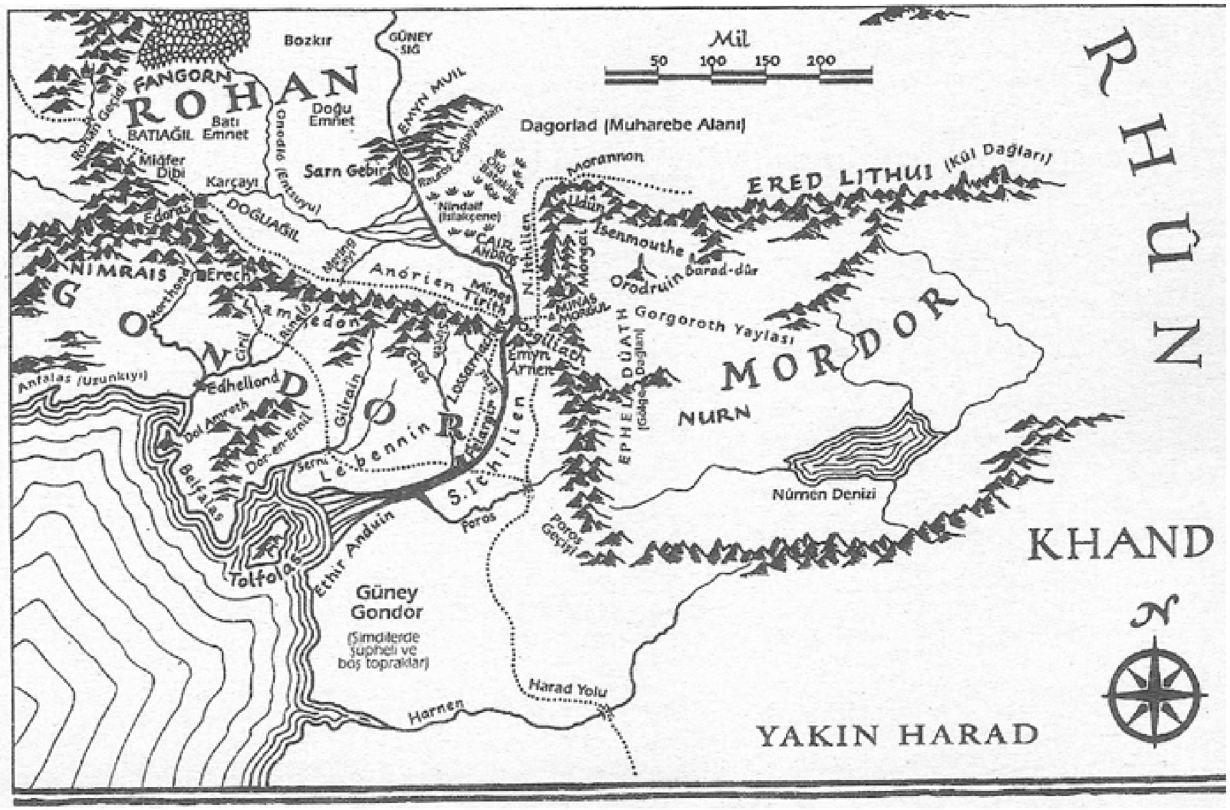
Bu harita ilk kez eserin 1954 - 1955 tarihli ilk baskısı için, yazarın oğlu Christopher Tolkien tarafından çizildi. Christopher Tolkien, 1980'de yayımlanan Bitmemiş Öyküler için haritayı yeniden çizdi ve bu harita Yüzüklerin Efendisi'nin sonraki baskılarında da kullanılmaya başlandı. Eserin daha küçük boydaki baskılan için, genel harita dört parçaya bölündü ve ayrıntılı yer isimleri bu dört ayn haritada yer aldı. Elinizdeki baskıdaki haritalar, Stephen Raw'nun bu çevirinin yapıldığı Harper Collins baskısı için hazırladığı ve Christopher Toikien haritalarının sadık ve daha temiz kopyalarından alınmıştır.

ORTA DÜNYA'NIN BATISI
1
2
3
4
ERED MITHRIN
DEMİR DAĞLAR
Erebor
R H Û N
Lhûn Körfezi
ERED LUIN
ERIADOR
SHIRE
• FORNOST
• BREE
Buzlupınar
AYRIKVADİ
Gürültülüsu
Brendibadesi
Grisel
HITHAEGLIR
FANGORN
KUYUTORMAN
Anduin
Akan Su
Rhûn Denizi
BOZ TOPRAKLAR
Isengard
Isen
ROHAN
EMYN MUIL
Dagorlad
EDORAS
GONDOR
ERED LITHUI
Barad-dûr
MORDOR
Nûrnen Denizi
Güney Gondor
KHAND
YAKIN HARAD

1
FORODWAITH
Forochel Buzdenizi
Himling
Carn Dûm
Eskiden burası Angmar'ın Cadı diyarıydı
Angmar
Angmar Dağları
Gundabad Dağı
HITHAEGLIR
Uzunkaynak
Greylin
KAYIP DIYAR
ARNOR
EMYN UIAL
Nenuial (Evendim Gölü)
Kuzey Yaylalar
Fornost
Fırtına Tepeleri
Ettenavlakları
ERED LUIN
ERIADOR
Lhûn
Evendim Tepeleri
Forlindon
Forlond
Lhûn Körfezi
Mithlond
(Gri Limanları)
Kule Dağları
ARTHEDAIN
Ak Yaylalar
Hobbitköy
SHIRE
Yaşlı Orman
Bree
Doğu-Batı Yolu
Fırtınabaşı
RHUDAUR
Son Köprü
Ayrıkvadi
Nehir Geçidi
Eski Nehir Geçidi
Yüksek Geçit
Carrock
Harlond
Uzak Yaylalar
Güney Yaylalar
CARDOLAN
Sarn Sığlığı
(Mavi Dağlar)
Harlindon
Mitheithel
Bruinen (Gürültülüsu)
Dağları
Dumanlı
Ferah Nehir
Gölgelidere Vadisi
Eregion (Hollin)
Moria Kapısı
Nîn-in-Eilph (Kuğuluk)
Tharbad
Glanduin
Nimrodel
LORIEN
Anduin (Ulu Nehir)
Celebrant Çayırı
Kireçırığı
Bozkır
Baranduin (Brendibadesi)
MINHIRIATH
Eryn Vorn
Gwathló (Grisel)
Lond Daer
ENEDWAITH
Dunland
Isengard
N
Mil
50
100
150
200

FORODWAITH
Mil
50 100 150 200
RHÛN
Angmar
Angmar Dağları
HITHAEGLIR
Gundabad Dağı
ERED MITHRIN
Kuruyan Çalılar
(Gri Dağlar)
Uzunkaynak
DEMİR DAĞLAR
Ettenavlakları
Orman Elfleri
Erebor (Yalnız Dağ)
Esgaroth (Uzun Göl)
Kuyutorman Dağları
Carrock
Eski Orman Yolu
RHUDAUR
Trolbükü
Ayrıkvadi
Eski Sığlık
Son Köprü
Nehir Geçidi
Celduin (Akan Su)
Carnen (Kızılsu)
Bruinen (Gürültülüsu)
Sir Ninglor
(Ferah Nehir)
Loeg Ningloron (Ferah Çayırlar)
KUYUTORMAN
RHOVANION
Eregion (Hollin)
(Dumanlı Dağlar)
Gölgelidere Vadisi
Doğu Koyu
Moria Kapısı
Anduin (Ulu Nehir)
DOL GULDUR
Rhûn Denizi
Glanduin
Nimrodel
LÓRIEN
Dunland
Celebrant Çayırları
KUZEY SIĞ
BOZ TOPRAKLAR
Isengard
Bozkır
GÜNEY SIĞ

Bozkır
FANGORN
ROHAN
Isengard
Kuzey-Güney Yolu
Lond Daer
Isen Sığlıkları
Angren (Isen)
Adorn
BATIAGIL
Miğfer Dibi
Batı Emnet
Doğu Emnet
Onodlô (Entsuyu)
Sarn Gebir
Karçayı
Edoras
DOĞUAĞIL
Erech
EREDNIMRAIS
GONDOR
Drúwaith Iaur
Lefnui
Pinnath Gelin
Anfalas
(Uzunkıyı)
Andrast (Ras Morthil)
Edhellond
Dol Amroth
Belfalas
Dor-en-Ernil
Gilrain
Serni
Tolfolas
Ethir Anduin
N
Mil
50
100
150
200
3

RHÛN
Mil
50
100
150
200
Bozkır
GÜNEY SIĞ
FANGORN
ROHAN
BATIAĞIL
Batı Emnet
Doğu Emnet
Onodlô (Entsuyu)
EMYN MUIL
Dagorlad (Muharebe Alanı)
Morannon
ERED LITHUI (Kül Dağları)
Sarn Gebir
Nindalf (Islakçene)
CAIR ANDROS
Udûn
Isenmouthe
Barad-dûr
Orodruin
Karçayı
DOĞUAĞIL
NIMRAIS
Erech
Anórien
Minas Tirith
MINAS MORGUL
Gorgoroth Yaylası
GONDOR
MORDOR
Anfalas (Uzunkıyı)
Edhellond
Emyn Arnen
EPHEL DÚATH
NURN
Dol Amroth
Dor-en-Ernil
Gilrain
Lebennin
S.Ithilien
N.Ithilien
Belfalas
Tolfolas
Ethir Anduin
Poros
Poros Geçidi
Nûrnen Denizi
KHAND
Güney Gondor
(Şimdilerde şüpheli ve boş topraklar)
Harad Yolu
Harnen
YAKIN HARAD